شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 - يىل

دېكابىر

16

دۈشەنبە

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرەيلى

شىنجاڭدا قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشى بويىچە دولقۇن قوزغىلىپ كەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇرۇمچى خەۋىرى. دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن ئىبارەت مول ھوسۇل ئېلىپ خوشاللىقتا چۆمگەن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت دېھقان، چارۋىچىلار تەكرىتېغىنىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدا قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشى بويىچە دولقۇن قوغۇەتتى.

ئاپتونوم رايوندىكى سۇچىلىق تارمىقىنىڭ تونۇشتۇرۇشىغا قارىغاندا، شىنجاڭدا 22 مىليون 290 مىڭ ئىش كۈنى سەرپ قىلىنىپ، 347 مىليون يۇەن مەبلەغ سېلىنىپ، 32 مىليون 664 مىڭ كۇب مېتر توپا-تاش قېزىلغان، بۇ ئوتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن تەخمىنەن 20% ئارتۇق. دېمەك، 1996-يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىدا ھەرىكەتكە كېلىش تېز، سېلىنغان سېلىنما كۆپ، ئۈنۈم ياخشى بولغان.

بۇ يىل شىنجاڭدا ئېغىر كەلكۈن ئاپەتلىرى يۈز بېرىپ، نۇرغۇن سۇ ئىنشائاتى مۇئەسسەسلىرى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى. جايلار كەلكۈن بۇزغۇنچىلىقىغا سۇ قۇرۇلۇشلارنى ۋاقتىدا رېمونت قىلىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، قىشلىق ئوسىغا كاپالەتلىك قىلىش ۋە ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى ياخشى قىلىش ئۈستىدە توختالغاندا مۇنداق دېدى: سۇنى تېجەش تېپىدىكى پېزا ئىگىلىكىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش، ئېرىق-ئۆستەڭلەرنى سۇ سىڭمەسى قىلىپ ياساشنى مۇھىم نۇقتا قىلغان ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش بۇنىڭدىكى مۇھىم بىر ھالقا.

ۋىلايەتتىكى ئالاقىدار تارماقلار تەمىنلىگەن ماتېرىياللارغا قارىغاندا، 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر ۋىلايەت بويىچە 11 مىڭ كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتا سۇ سىڭمەسى ئۆستەڭ ياسىلىپ، ئالدىنقى ئىككى يىلدا پېگىدىن ياسالغان ئېرىق قۇرۇلۇشىنى ئىسلاھ قىلىپ، سۇ تېجەش ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈشنى بويىچە قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ئىشلار سۆزلەنگەن. ھازىرغا قەدەر كەلكۈن بۇزۇۋەتكەن قۇرۇلۇشلارنىڭ ھەممىسى رېمونت قىلىنىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى. بۇلاردىن باشقا، بۇ يىل قىشتا دېھقان، چارۋىچىلار ئۆز ئىختىيارى بىلەن 229 مىليون يۇەن مەبلەغ سېلىپ، ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى ئىشلىدى. بۇ، يىللىق قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىغا سېلىنغان مەبلەغنىڭ ئۇچتىن ئىككى قىسمىدىن ئېشىپ كەتتى.

ئالتاي ۋىلايىتى ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتقاچقا، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن مول ھوسۇل ئالدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يەن يۇڭخۇك** خەۋەر قىلدۇ: ئالتاي ۋىلايىتى 9-بەش يىللىق پىلان يولغا قويۇلغان تۇنجى يىلدا دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن مول ھوسۇل ئالدى: ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلى 185 مىليون 420 مىڭ تونناغا يېتىپ، ئوتكەن يىلدىكىدىن 13.49% ، چارۋا 4 مىليون 120 مىڭ 300 تۇياقتا يېتىپ، ئوتكەن يىلدىكىدىن 5.3% ئېشىپ، تارىختا يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى. ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى لىيۇ چۈەنجېن بۇ يىل دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇش تەجرىبىسى ئۈستىدە توختالغاندا مۇنداق دېدى: سۇنى تېجەش تېپىدىكى پېزا ئىگىلىكىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش، ئېرىق-ئۆستەڭلەرنى سۇ سىڭمەسى قىلىپ ياساشنى مۇھىم نۇقتا قىلغان ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىدا ھەرىكەتكە كېلىش تېز، سېلىنغان سېلىنما كۆپ، ئۈنۈم ياخشى بولغان.

بۇ يىل شىنجاڭدا ئېغىر كەلكۈن ئاپەتلىرى يۈز بېرىپ، نۇرغۇن سۇ ئىنشائاتى مۇئەسسەسلىرى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى. جايلار كەلكۈن بۇزۇۋەتكەن سۇ قۇرۇلۇشلارنى ۋاقتىدا رېمونت قىلىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، قىشلىق ئوسىغا كاپالەتلىك قىلىش ۋە ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى ياخشى قىلىش ئىسلاھ قىلىپ، سۇ تېجەش ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈشنى بويىچە قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ئىشلار سۆزلەنگەن. ھازىرغا قەدەر كەلكۈن بۇزۇۋەتكەن قۇرۇلۇشلارنىڭ ھەممىسى رېمونت قىلىنىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى. بۇلاردىن باشقا، بۇ يىل قىشتا دېھقان، چارۋىچىلار ئۆز ئىختىيارى بىلەن 229 مىليون يۇەن مەبلەغ سېلىپ، ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىنى ئىشلىدى. بۇ، يىللىق قىشلىق ئېتىز-ئېرىق قۇرۇلۇشىغا سېلىنغان مەبلەغنىڭ ئۇچتىن ئىككى قىسمىدىن ئېشىپ كەتتى.

ئۇقتۇرۇش

پوچتا-تېلېگراف مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن تارباغاتاي، ئالتاي، خوتەن ۋىلايەتلىرىنىڭ تېلېفون تورىدىكى تېلېفون نومۇرى 1996-يىل 12-ئاينىڭ 15-كۈنى سائەت نۆل (بېيجىڭ ۋاقتى)دىن باشلاپ ئالتە خانىدىن يەتتە خانىغا ئۆزگىرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىنىڭ ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون رايون نومۇرى ئۆزگىرىدۇ. كونكرېت ئۆزگەرتىش ئۇسۇلى مۇنداق:

يەر نامى	ئەسلىدىكى نومۇرى	يېڭى نومۇرى	رايون نومۇرى
چۆچەك	22 ××××	622 ××××	0901
دۆربىلجىن	34 ××××	334 ××××	
	35 ××××	335 ××××	
	8 ×××××	38 ××××	
دۆربىلجىن	9 ×××××	39 ××××	
چاغانتوقاي	52 ××××	652 ××××	
	7 ×××××	67 ××××	
تولى	68 ××××	368 ××××	
	7 ×××××	37 ××××	
ئالتاي	22 ××××	212 ××××	0906
بېيتۇن	37 ××××	337 ××××	
بۇرۇلتوقاي	47 ××××	347 ××××	
بۇرچىن	52 ××××	652 ××××	
قابا	62 ××××	662 ××××	
جېمنەي	58 ××××	658 ××××	
كۆكتوقاي	72 ××××	872 ××××	
چىڭگىل	82 ××××	882 ××××	
خوتەن	22 ××××	202 ××××	0903

ئىزاھات: خوتەن شەھىرىدىن باشقا ناھىيىلەرنىڭ تېلېفون نومۇرى ئالدىغا ئالتە قوشۇلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24 - يىغىنى ئاياغلاشتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 5- يىغىنى 1997- يىل 1- ئاينىڭ 25- كۈنى ئۇرۇمچىدە ئېچىلىدۇ

ئۆز مۇخبىرىمىز **مېھرىئاي ياقۇپ** خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24-يىغىنى ئالتە كۈن داۋاملىشىپ بارلىق كۈنتەرتىپلەرنى مۇۋەپپەقىيەتلىك تۇرۇندىپ، 12-ئاينىڭ 14-كۈنى ئۇرۇمچىدە ئاياغلاشتى. يىغىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 5-يىغىنىنى 1997-يىل 1-ئاينىڭ 25-كۈنى ئۇرۇمچىدە ئېچىشنى قارار قىلدى.

شۇ كۈنى ئوتكۈزۈلگەن 3-قېتىملىق ئومۇمىي يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ھامىدىن نىياز رېپاۋ تېجىلىك قىلدى.

يىغىندا ئاپتونوم رايوننىڭ شەھەر ئۆي-زېمىننى باشقۇرۇش قانۇنىنى يولغا قويۇش چارىسى؛ ئاپتونوم رايوننىڭ دۆلەت مۇداپىئە تەربىيىسى نىزامى؛ ئاپتونوم رايوننىڭ يېمەكلىك يەككە تىجارەتچىلىرى ۋە شەھەر- يېزا سودا بازارلىرىدىكى يېمەكلىكلەر تازىلىقىنى باشقۇرۇش چارىسىگە ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈش توغرىسىدىكى قارارى، ئاپتونوم رايونلۇق 1996-يىللىق ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مالىيە خام چوتىنى قىسمەن ئۆزگەرتىش توغرىسىدىكى قارارى؛ ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى يوللىغان «نۇخان ھازىرنىڭ ئەرز دېلوسىنى قايتا سوت قىلىش ئەھۋالى ھەققىدە»گە ئوخشاش ئىككى دوكلات ئاڭلاندى. يىغىن بۇ ئىككى دوكلاتنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى مۇزاكىرە قىلىپ، ئۇلارنى تەستىقلاش قارارى ماقۇللاش قارارى ماقۇللاش قارارى ئېلان قىلدى.

يىغىن يەنە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئۇرۇمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانى، خام چوت ۋە پىلان، خام چوتنىڭ ئىجرالىنىشى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش، نازارەت قىلىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك توغرىسىدىكى قارارى»، «ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ مەمۇرىي قانۇن ئىجرا قىلىش نىزامىغا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»، «ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلار دىكى ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى نىزامىغا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى

ميل دېقانچىلىق، جاروچىلىق، ھوسۇللىق، ئالدىنقى، شەككى بىلدا بېكىدىن ياسالغان سېلىنغان.

پوچتا - تېلېگراف سېپىدىكى جەڭگىۋار كوللېكتىپ

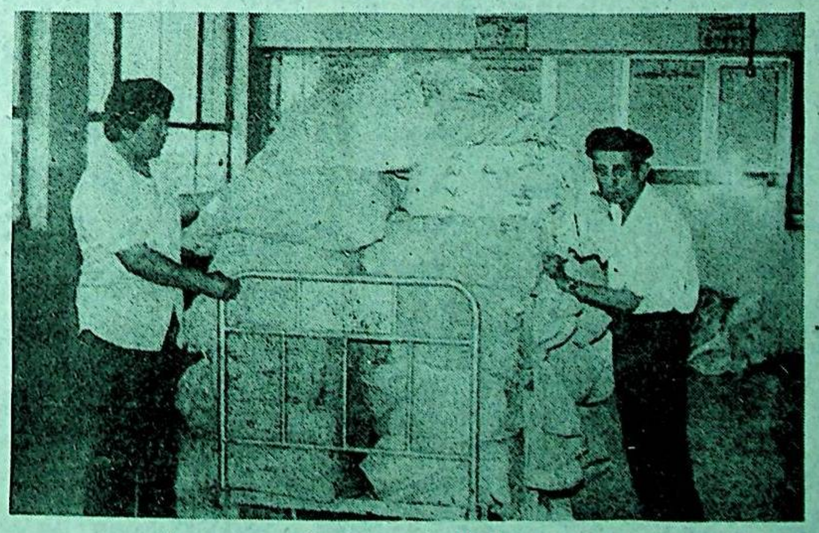
ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئىمام مۇھەممەت، رېشىت مامۇت**

قەشقەر ئۆلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى پوچتا - يوللانمىلىرىنى يۈرۈشتۈرۈش بېكىتى باشقۇرۇشىنى كۈچەيتىش، مۇلازىملىق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ئارقىلىق پوچتا - تېلېگراف سېپىدە ئۈدا ئون يىل ئىلغارلىقنى قولدىن بەرمەي كېلىۋاتقان جەڭگىۋار كوللېكتىپ.

بۇ بىكەت قەشقەر، قىزىلسۇ ۋە خوتەن تەۋەسىدىكى 28 ناھىيە، 74 پوچتا يەتكۈزۈش ئورنىنىڭ پوچتا يوللانمىلىرىنى يۈرۈشتۈرۈش خىزمىتىنى ئۈستىگە ئالغان، 1982 - يىلدىن بۇيان يوللانمىلارنىڭ بىخەتەر يۈرۈشتۈرۈلۈشىگە ئىزچىل كاپالەتلىك قىلىپ كەلدى. يېقىنقى يىللاردا بىكەت مەسئۇللىرى باشقۇرۇش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتىش بىلەن بىللە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ئىشقا كېچىكمەسلىك، بالدۇر قايتاسلىق، ھادىسە چىقارماسلىق مەزمۇن قىلىنغان مۇسابىقە پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ سۈپىتىگە مۇلازىملىق قىلىش، نەمۇنىچىلاردىن ئۈگىنىش - تەۋپە سېلىشتۇرۇش ئېڭىنى ئۆستۈردى. بۇنىڭ بىلەن خىزمەت ئونۇمى ئۆستى، ياخشى ئىش قىلىدىغانلار كۆپەيدى. ئۇلارنىڭ نەچچە يىلدىن بۇيان قىلغان ياخشى ئىشى 30 قېتىمدىن ئېشىپ كەتتى. بىكەت يەنە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارا تىل - يېزىق ئۈگىنىش پائالىيىتىنى يولغا قويۇپ، يوللانمىلارنىڭ مۇستەقىل يۈرۈشىلەشتۈرۈلۈشىگە پۇختا ئاساس سالدى، قائىدە-تۈزۈملەرنى يەنمۇ كۈچەيتىپ، خىزمەتنىڭ سۈپىتى ۋە ئۈنۈمىگە كاپالەتلىك قىلدى. نەتىجىدە بۇ بىكەت 1982 - يىلدىن بۇلتۇر يىل ئاخىرىغىچە 7 مىليون 375 مىڭ 188 تاغار - بولاق پوچتا يوللانمىسىنى بىخەتەر يۈرۈشىلەشتۈردى. بۇ يىلنىڭ بېشىدىن 6 - ئاينىڭ ئوتتۇرىسىغىچە 314 مىڭ 868 تاغار - بولاق پوچتا يوللانمىسىنى خەتەرسىز يۈرۈشلەشتۈردى، بۇ بۇلتۇرقى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 17 مىڭ 442 تاغار - بولاق ئارتۇق.

بۇ بىكەت ئون نەچچە يىلدىن بۇيان يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلار چۈشۈرۈپ بەرگەن ۋەزىپىنى ئۈدا ۋاقتىدا، سۈپەتلىك ئورۇندىغانلىقتىن، ئىدارە، ئۆلايەت، ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن «ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش بېكىتى»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار ئورۇن»، «ئىلغار ئىشچىلار ئۆيۈشما بېكىتى» بولۇپ تەقدىرلەندى، 1988 - يىلدىن 1993 - يىلغىچە ئۈدا ئالتە يىل پوچتا - تېلېگراف منىستىرلىكى غەربىي شىمال پوچتا - تىرانسپورت تارماق ئىدارىسى تەرىپىدىن «مەدەنىيەتلىك يۈرۈشتۈرۈش بېكىتى»، 1989 - يىلدىن 1994 - يىلغىچە ئۈدا ئالتە يىل پوچتا - تېلېگراف منىستىرلىكى تەرىپىدىن مەملىكەت بويىچە «مەدەنىيەتلىك يۈرۈشتۈرۈش بېكىتى»، بۇلتۇر مەملىكەت بويىچە «مەدەنىيەتلىك رەھبەرلىك كوللېكتىپى» دېگەن شەرەپكە ئېرىشتى.

سۈرەتتە: بۇ بىكەتتىكى خادىملار پوچتا يوللانمىلىرىنى يۆتكىمەكتە.

كادىرلار باشلامچى بولۇش، جامائەت پىكرى ئارقىلىق يېتەكلەش كېرەك

- خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرى ھەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسۇش ئۈستىدە توختالدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **كالك پىلك**

گېزىتىمىزنىڭ 9- دېكابىردىكى 1- بېتىنىڭ باش تەرىپىگە ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر - دىنىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ تەھرىر بۆلۈمىمىزگە ئەۋەتكەن «ھەشمەتلىك توي قىلىش ئىجتىمائىي ئاپەتكە ئايلاندى» سەرلەۋھىلىك خەتتى ۋە «ھەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسايلى» سەرلەۋھىلىك ئوبزورچى ماقالىسى بېرىلگەندى، بۇ، جەمئىيەتتە كۆچلۈك ئىنكاس قوزغىدى.

12- ئاينىڭ 9 - كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇرۇمچىدىكى بىر قىسىم خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرى مۇخبىرنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلىپ، كونا ئۆرپ - ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش، ھەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسۇش توغرىسىدا پىكىر ۋە تەكلىپلەرنى بەردى.

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىلى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى قادىس مۇنداق تەكلىپ بەردى: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىدارىلەردە، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى يېزا-كەنتلەردە توي ئىشنى باشقۇرۇش ئورگىنى قۇرۇش، بۇ ئىشنى رەھبەرلىكتىن باشلاپ تۆتۈش، رەھبەرلەر باشلامچى بولۇش، زۆرۈر تېپىلغاندا مەمۇرىي قانۇن-تۈزۈم ئارقىلىق چەكلەش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىلى بادىمان مۇنداق تەكلىپ بەردى: ھەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسۇشقا تەشكىلىي جەھەتتىن ئەھمىيەت بېرىش، رەھبەرلەر باشلامچى بولۇش، كونكرېت تەلەپلەرنى بەلگىلەش، يەنى زىيادە ئۈستىلى ۋە قىز كۆچۈرۈشكە ئىشلىتىلىدىغان پىكاپ سانى قاتارلىقلارنى ئېنىق بەلگىلەش، كىمكى بەلگىلىمىدىن ئاشۇرۇۋەتسە شۇنىڭغا جەرىمانە قويۇش، پارتىيە ئېچىدە ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ ئاگاھلاندۇرۇش بېرىش كېرەك. بۇنى پۈقرالار قارشى ئالدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىلى جالك شۆۋېن تەشۋىقات ساھەسىنىڭ كونا ئۆرپ - ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش جەھەتتە كۆپرەك خىزمەت ئىشلىشنى، تىرىشچانلىق - ئىقتىسادچىللىقنى تەشەببۇس

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

خوتەندىكى ئاممىا ئىجتىمائىي ئاپەتنى يوقىتىشنى كۆچلۈك مۇراجىئەت قىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ۋالك پېپ**

خوتەن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئەك نامرات رايون، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى تۆۋەن، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىش ھەققىنى ۋاقتىدا ئالالمايدۇ. لېكىن يېقىنقى يىللاردىن بۇيان نەزىر - چىراغ، تۇي - تۆكۈندىكى بەتخەجلىك چوڭ شەھەرلەردىكىدىن قېلىشمايدىغان بولۇپ قالدى، بولۇپمۇ خوتەن، قاراقاش، لوپ قاتارلىق بوستانلىق ئىگىلىكى نىسپىي تەرەققىي قىلغان جايلاردا بۇ خىل ئەھۋال خېلى گەۋدىلىك.

بەزى تويلاردا ساھىپخانلار سوۋغاتلارنى ئاشكارا تىزىملاپ، تويغا چۈشكەن پۇل ۋە مال سانىنى ئېلان قىلىدۇ ھەم ئولتۇرىدىغان ئورۇنلارنى جاكارلايدۇ، زىيادە ئورنى ئۇچ دەرىجىگە بۆلۈنىدۇ: ئېنىز مېھمانلار، ئۇرۇق-تۇغقانلار، كۆپ سوۋغات قويغانلارغا كاۋاپ، پولو قاتارلىق پۈتۈن يۈرۈشلۈك زىيادە سورۇنى ھازىرلىنىدۇ. 2- دەرىجىلىك ئورۇندا ئولتۇرغانلارغا بىر پارچە گۆش بىسلىغان بىر تاۋاق پولو تارتىلىدۇ، 3- دەرىجىلىك ئورۇندا ئولتۇرغانلارغا بىر قاچا لەغمەن ياكى نان چىلانغان شورپا تارتىلىدۇ. بۇ خىل سوۋغاتنى جامائەت ئالدىدا ئاشكارا ئېلان قىلىش ئۇسۇلى نۇرغۇن كىشىنى بىزار قىلدى، لېكىن توي مۇراسىمىغا قاتناشماي بولمايدۇ. نۇرغۇن كىشى ئۇش ھەققى تىزىملىكىگە قاراپ تۇرۇپ باغاق يازىدۇ، بەزىلەر تويغا مېھمان چاقىرىپلا قالماستىن، بۆشۈك توي، ئات تويى، خەتمە تويغىمۇ ھەتتا نەزىر - چىراغنىمۇ مېھمان چاقىرىدۇ. خوتەنلىكلەر باغاقنى «پولو بېلىتى»، «جەرىمانە تالونى» دەپبىشدىكەن.

ئىگىلىشىمىزچە، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ چەت - ياقا ناھىيىلىرىدە ئادەتتە مېھماندارچىلىققا بارغاندا تۆت - بەش يۈەن

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ھەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسايلى

قەلدى.

ئۇرۇمچى شەھىرى تىيانشان رايونىنىڭ جەنۇبىي ئازادلىق يول ئىش باشقارمىسى يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىزچىل چىڭ تۇتۇپ كەلدى. بۇ باشقارما خادىملىرى ئۆز ئەۋەتكەن 13 «بەشتە كاپالەتلەندۇرۇلگەن ئائىلە» گە 5000 يۈەن قىممەتلىكى ئون، كۆمۈر قاتارلىقلارنى ياردەم قىلغان بەيتۈللا مەسچىتىنىڭ جامائىتىنى يوقلىدى.

سۈرەتتە: ئىش باشقارمىسىنىڭ خادىملىرى مەسچىت جامائىتىگە لەۋھە تەقدىم قىلماقتا.

ئابدۇراخمان توختى فوتوسى

دېلوسنى قايتا سوت قىلىش ئەھۋالى ھەققىدىكى دوكلاتى»نى قاراپ چىققانلىق توغرىسىدىكى قارارى ماقۇللاندى. ئاپتونوم نىزامى»غا تۈزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى» تەستىقلاندى. يىغىندا يەنە كادىرلارنى ۋەزىپىگە تەينىلەش، ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇش ئىشلىرى ماقۇللاندى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىرىدىن يۈسۈپ مۇھەممىدى، تۆرباير، ماسۇنلىيالۇ، خوجىخان ھاكىموق، ئامىنە غاپپار، قادىس، سۇي گۇاڭخۇا ۋە باش كاتىپ مۇھەممەت ئىسمائىل يىغىنغا قاتناشتى.

ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جالك خېك، ئاپتونوم رايونلۇق يۈقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ مەسئۇللىرى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ماھنۇر قاسىم يىغىنغا سرتتىن قاتناشتى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش بەلگىلىمىسى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ پەرمانى

65 - نومۇرلۇق

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش بەلگىلىمىسى» ئېلان قىلىندى، ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلسۇن.

ئاپتونوم رايونلۇق رەئىسى ئابدۇرېشىت

1996 - يىل 11 - ئاينىڭ 27 - كۈنى

1 - ماددا بۇ بەلگىلىمە ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش، ھاۋارايىنى كۆزىتىشتىن ئېلىنغان ماتېرىياللارنىڭ ۋەكىللىكلىكى، ئوغرىلىقى، سېلىشتۇرمىلىقى ۋە ئىزچىللىقىغا كاپالەتلىك قىلىش، مېتېئورولوگىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش مەقسىتىدە، ئالاقىدار قانۇن، نىزاملارغا ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ بەلگىلىمە شىنجاڭ مەمۇرىي رايون تەۋەسىدىكى ئارمىيىنىڭكىدىن باشقا مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداشقا تەتبىقلىنىدۇ.

3 - ماددا ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ھاۋارايىنى كۆزىتىش ئەسلىھەسى ۋە تېخنىكا ۋاستىسى ئارقىلىق ئاتموسفېرا ئەھۋالىغا دائىر ئۇچۇرلارنى توغرا ئېلىشقە كاپالەتلىك قىلىدىغان، ھەر خىل كاشىلىلاردىن ساقلىنالىغىدەك ئەڭ قىسقا زامان ئارىلىقىدا تاپقان مۇھىت بوشلۇقىنى كۆرسىتىدۇ؛ ھاۋارايىنى كۆزىتىش ئەسلىھەلىرى كۆزىتىش مەيدانى، ئۈسكۈنىلىرى، بەلگىلىمىسى، مېتېئورولوگىيىلىك خەۋەرلىشىش سىم يولى، سىگنال قانىلى، شۇنىڭدەك دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىققا دائىر ھاۋارايىنى كۆزىتىش، سىناق قىلىشقا پايدىلىنىدىغان يەر قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ.

4 - ماددا ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى مۇشۇ بەلگىلىمىنىڭ يولغا قويۇلۇشىنى تەشكىللەشكە مەسئۇل بولىدۇ ھەمدە ئاپتونوم رايونىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىنى بىر تۇتاش باشقۇرىدۇ ۋە نازارەت قىلىدۇ. ۋىلايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك، ناھىيىلىك (شەھەرلىك) مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارماقلىرى يۇقىرى دەرىجىلىك مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى ۋە شۇ دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكىدە، تۈز مەمۇرىي رايونى تەۋەسىدىكى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىدۇ. ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ باشقا ئالاقىدار تارماقلىرى تۈز مەسئۇلىيىتىگە ئاساسەن ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ، ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

11 - ماددا ھەممە ئورۇن ۋە شەخسلەرنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش مەجبۇرىيىتى بار، ئۇلار ھاۋا رايىنى، كۆزىتىش مۇھىتىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش ۋە كۆزىتىش ئەسلىھەلەرنى بۇزۇش، ئوغرىلاش، قىلمىشلىرىنى توسۇش، پاش قىلىش ۋە شىكايەت قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداشتا خىزمەت كۆرسەتكەن ئورۇن ياكى شەخسلەرنى ناھىيىدىن يۇقىرى دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمىتى تەقدىرلەيدۇ، مۇكاپاتلايدۇ.

12 - ماددا مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىگە زىيان يەتكۈزگەنلەرنى قانۇنغا خىلاپ قىلمىشنى توختىتىشقا، سۈرۈك ئېچىدە ئەسلى ھالىتىگە كەلتۈرۈشكە، زىيانىنى تۆلەپ بېرىشكە بۇيرۇيدۇ.

13 - ماددا مۇشۇ بەلگىلىمىنىڭ 7 - ماددا 2 - تارمىقىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلغانلارنى يەرلىك ھاشقۇرۇش تارمىقى قانۇن بويىچە جازالايدۇ.

14 - ماددا ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداشتىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلغانلار، جازالىنىشقا تېگىشلىك بولغان باشقا قىلمىشلارنى ئالاقىدار تارماقلار ئالاقىدار قانۇن، نىزام ۋە قائىدىلەردىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن جازالايدۇ؛ ئامانلىق ساقلاش بويىچە جازالىنىدىغانلارنىڭ جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى «ئامانلىق ساقلاش بويىچە باشقۇرۇش، جازالاش نىزامى»غا ئاساسەن جازالايدۇ؛ جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەرنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقى قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

15 - ماددا پۇقرالار، قانۇنىي ئىگىلەر ياكى باشقا تەشكىلاتلاردىن قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ مەمۇرىي جازاغا تارتىلغانلارنىڭ قانۇنغا خىلاپ قىلمىشى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىگە زىيان يەتكۈزگەن بولسا، ھەق - تەلەپ جاۋابكارلىقىنى ئۈستىگە ئېلىشى كېرەك.

16 - ماددا دەۋاغا ئالاقىدارلار مەمۇرىي جازا قارارىغا قايىل بولمىسا، قانۇن، نىزامغا ئاساسەن مەمۇرىي جەھەتتىن قايتا قاراپ چىقىشنى ئىلتىماس قىلسا ياكى خەلق سوت مەھكىمىسىگە ئەرز قىلسا بولىدۇ. ۋاقىت ئۆتكىچە مەمۇرىي جەھەتتىن قايتا قاراپ چىقىشنى ئىلتىماس قىلمايلا، ئەرزمۇ قىلمايلا تۇرۇپ جازا قارارىنى ئىجرا قىلمىسا، جازا قارارىنى چىقارغۇچى ئورگان خەلق سوت مەھكىمىسىگە مەجبۇر ئىجرا قىلدۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلسا بولىدۇ.

17 - ماددا ئالاقىدار مەمۇرىي مەسئۇل تارماقلاردىكى خىزمەتچىلەردىن مۇشۇ بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلغان، ئەپسانىيەتچىلىك قىلغان، خىزمەت ھوقۇقىدىن كەلمەس پايدىلانغانلارغا ئۆز ئورنى ياكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئالاقىدار تارماق مەمۇرىي جەھەتتىن چارە كۆرىدۇ؛ جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەرنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقى قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

18 - ماددا بۇ بەلگىلىمە چىقىقىي كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

19 - ماددا بۇ بەلگىلىمە شىنجاڭ مەمۇرىي رايون تەۋەسىدىكى ئارمىيىنىڭكىدىن باشقا مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداشقا تەتبىقلىنىدۇ.

3 - ماددا ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ھاۋارايىنى كۆزىتىش ئەسلىھەسى ۋە تېخنىكا ۋاستىسى ئارقىلىق ئاتموسفېرا ئەھۋالىغا دائىر ئۇچۇرلارنى توغرا ئېلىشقە كاپالەتلىك قىلىدىغان، ھەر خىل كاشىلىلاردىن ساقلىنالىغىدەك ئەڭ قىسقا زامان ئارىلىقىدا تاپقان مۇھىت بوشلۇقىنى كۆرسىتىدۇ؛ ھاۋارايىنى كۆزىتىش ئەسلىھەلىرى كۆزىتىش مەيدانى، ئۈسكۈنىلىرى، بەلگىلىمىسى، مېتېئورولوگىيىلىك خەۋەرلىشىش سىم يولى، سىگنال قانىلى، شۇنىڭدەك دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىققا دائىر ھاۋارايىنى كۆزىتىش، سىناق قىلىشقا پايدىلىنىدىغان يەر قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ.

4 - ماددا ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى مۇشۇ بەلگىلىمىنىڭ يولغا قويۇلۇشىنى تەشكىللەشكە مەسئۇل بولىدۇ ھەمدە ئاپتونوم رايونىنىڭ ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىنى بىر تۇتاش باشقۇرىدۇ ۋە نازارەت قىلىدۇ. ۋىلايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك، ناھىيىلىك (شەھەرلىك) مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارماقلىرى يۇقىرى دەرىجىلىك مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى ۋە شۇ دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكىدە، تۈز مەمۇرىي رايونى تەۋەسىدىكى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىدۇ. ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ باشقا ئالاقىدار تارماقلىرى تۈز مەسئۇلىيىتىگە ئاساسەن ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ، ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

5 - ماددا ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرى دۆلەت تەرىپىدىن قوغدىلىدۇ، ھەرقانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ ئۇنى ئۆزى بىلگەنچە يۆتكەۋېتىشكە، بۇزۇۋېتىشكە ۋە ئىگىلىۋېلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

6 - ماددا ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرى قوغدىلىدىغان دائىرە ئىچىدە تۆۋەندىكى پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىشتا، گووۋۇيۈەننىڭ مېتېئورولوگىيە مەسئۇل ئىپارات ۋە ئالاقىدار تارماقلار تۈزگەن قوغداشقا دائىر بەلگىلىمىلەرنى ئىجرا قىلىش شەرت:

1) تۇرلۇك ئىمارەت ۋە قۇرۇلۇش سېلىش؛

2) تۇمۇرىيول، تاشيول، دەريا يولى، سۇ ئامبىرى قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنى ئېلىپ بېرىش؛

3) ئىسسىقلىق مەنبەسى، ئوت مەنبەسى، ئوت ۋە ئاسان كۆيىدىغان، ئاسان پارتلايدىغان بۇيۇملارنى ئىشلىتىش ياكى ساقلاش؛

4) ئىس - تۈتۈن، چاڭ - توزان، ھور قويۇپ بېرىش؛

5) گووۋۇيۈەننىڭ مېتېئورولوگىيە مەسئۇل ئىپاراتى ۋە ئالاقىدار تارماقلار تۈزگەن قائىدىلەردە ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرى قوغدىلىدىغان رايون دائىرسىدە شۇغۇللىنىش چەكلەنگەن باشقا پائالىيەتلەر.

7 - ماددا مېتېئورولوگىيە ئەسلىھەلىرىگە خەۋپ يەتكۈزىدىغان تۆۋەندىكى قىلمىشلار مەنئى قىلىنىدۇ:

1) ھاۋارايىنى كۆزىتىش مەيدانىنىڭ رېشاتكىسى، ئەسۋابلىرى، ئۈسكۈنىلىرى ۋە قوشۇمچە ئەسلىھەلىرىنى ئۆزى بىلگەنچە يۆتكەۋېتىش؛

2) مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرى ئۈچۈن پايدىلىنىدىغان يەرلەرنى ئۆزى بىلگەنچە ئىگىلىۋېلىش؛

3) ھاۋارايىنى كۆزىتىش مەيدانىنىڭ رېشاتكىسى ياكى مېتېئورولوگىيە ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئىستولبا، ئانتېننا، تارتما سىملارغا ئۇلاغ باغلاش، نەرسە - كېرەك ئېسىش؛

4) مېتېئورولوگىيىلىك خەۋەرلىشىش قانالىلىرىنى ئىگىلىۋېلىش ياكى ئۇنىڭغا كاشىلا قىلىش؛

5) قانۇن، نىزام ۋە قائىدىلەردە يولغا قويۇش مەنئى قىلىنغان باشقا قىلمىشلار.

8 - ماددا شەھەر - بازار قۇرۇلۇشى ئومۇمىي پىلانىنى تۈزگۈچى ۋە تەستىقلىغۇچى تارماقلار ۋە باشقا تارماقلار ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇشى كېرەك.

مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىھەلىرىنى قوغداش دائىرىسى خەرىتىسىنى ئىشلەپچىقىشى ھەمدە پىلان، قۇرۇلۇش، پىلانلاش، بەلگىلىمىسىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان قۇرۇلۇش تۇرنى تۇرغۇزۇشنى تەستىقلىماسلىقى، قۇرۇلۇش، پىلانلاش مەمۇرىي مەسئۇل تارماقلىرى ئۇنىڭ پىلانلىنىشى ۋە لايىھىسىنى تەستىقلىماسلىقى، يەر باشقۇرۇش تارمىقى بۇ قۇرۇلۇشقا ئىشلىتىلىدىغان يەرنى تەستىقلىماسلىقى كېرەك.

كۆزىتىش مۇھىتىنى قوغداش دائىرىسى ئىچىدە ھەقىقەتەن قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىشقا توغرا كەلسە، پىلان، قۇرۇلۇش، پىلانلاش، يەر باشقۇرۇش قاتارلىق ئالاقىدار مەسئۇل تارماقلار ئىشتىن ئاۋۋال مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارماقلىرى بىلەن شۇغۇللىنىشتا، قۇرۇلۇش بىكىتمىسى ماقۇللۇقىنى ئېلىشى لازىم.

9 - ماددا ھەقىقەتەن شەھەر پىلانى، قۇرۇلۇش ئېھتىياجى تۈپەيلىدىن مېتېئورولوگىيە ئىستانسا، پونكىتلىرى ۋە ئۇنىڭ ئەسلىھەلىرىنى تەستىق ئارقىلىق كۆچۈرۈشكە توغرا كەلسە تۆۋەندىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىش كۆرۈش كېرەك:

1. شۇ جايدىكى خەلق ھۆكۈمىتى پىلان، قۇرۇلۇش، پىلانلاش، يەر، مۇھىت ئاسراش، مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارماقلىرى ۋە ئالاقىدار مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرىنى تەشكىللەپ ھەمدە قۇرۇلۇش قىلدۇرغۇچى ئورۇننى تەكلىپ قىلىپ بېگى ئورۇن بېكىتىپ، قۇرۇلۇش لايىھىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇش.

2. ئادەتتىكى مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرىنىڭ بېگى ئورۇندىكى قۇرۇلۇش لايىھىسىنى ۋىلايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارماقلىرى ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقىغا تەكشۈرۈپ بېكىتىشگە تەكشۈرۈپ يوللايدۇ، ئاساسىي مېتېئورولوگىيە پونكىتى ۋە ئۆلچەملىك كىلىمات كۆزىتىش پونكىتىنى يۆتكەش لايىھىسىنى ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى گووۋۇيۈەننىڭ مېتېئورولوگىيە مەسئۇل ئىپاراتىنىڭ تەكشۈرۈپ بېكىتىشگە يوللايدۇ، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىكىتمىسى، شۇنىڭدەك دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، سۇچىلىق، خەلق ئاۋىئاتسىيەسى، نېفىت قاتارلىق ئالاقىدار تارماقلارغا قاراشلىق مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرىغا چېتىلسا، ئۇلارنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك تارمىقىنىڭ تەكشۈرۈپ بېكىتىشىگە يوللىنىدۇ ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرۇلىدۇ.

3. كونا - يېگى ئورۇندا تولۇق بىر يىلغىچە سىلىشتۇرۇلغان ئاساستا كۆزىتىش ئېلىپ بېرىلغاندىن كېيىن، قۇرۇلۇش قىلدۇرغۇچى ئورۇن ئاندىن ئۇنىڭ كونا ئورنىدا قۇرۇلۇش قىلدۇرسا بولىدۇ؛

4. مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پونكىتلىرى ياكى ئۇنىڭ ئەسلىھەلىرىنى كۆچۈرۈش ھەمدە قايتىدىن قۇرۇشقا كېتىدىغان خراجەتنى قۇرۇلۇش قىلدۇرغۇچى ئورۇن ئۈستىگە ئالىدۇ؛

10 - ماددا پوچتا -

مەسئۇلىيىتىكە ئاساسەن ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ، ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىمىلەرنى قوغداش ئىشىنى نازارەت قىلدۇق ۋە باشقۇردۇق.

ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىكىتۈمىنى ۋە دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، سۇچىلىق، خەلق ئاۋىئاتسىيىسى، نېفىت قاتارلىق ئالاقىدار تارماقلار مۇشۇ بەلگىلىمىگە ئاساسەن، ئۆزىگە قاراشلىق مېتېئورولوگىيە ئىستانسا - پىلان، قۇرۇلۇش، پىلانلاش، يەر باشقۇرۇش قاتارلىق ئالاقىدار تارماقلارغا يوللىشى لازىم. پىلان مەسئۇل تارمىقى ھاۋارايىنى كۆزىتىش مۇھىتى ۋە ئەسلىمىلەرنى قوغداش قارارناما ناھىيىسى قىش كىرگەندىن بۇيان، بىر نەچچە مىڭ ئەمگەك كۆچىنى سەپەرۋەر قىلىپ بۇز يەر ئېچىپ، تېرىلغۇ يەرنى كۆپەيتىش مەركەز قىلىنغان ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىپ، كېۋەز، ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلەمنى كېڭەيتىشكە ئاساس يارىتتى.

سۈرەتتە: دېھقانلار كاسكۆل بوز يەر ئېچىش رايوندا يەر تۈزلىمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن** فوتوسى

10 - ماددا يوچتا - تېلېگراف تارماقلىرى مېتېئورولوگىيە تارماقلىرى بىلەن بىقىنىش ھەمكارلىشىپ، مېتېئورولوگىيە خەۋىرلىشىش راۋان بولۇشى، خەۋىرلىشىش قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

18 - ماددا بۇ بەلگىلىمىنى تەتبىقلاش جەريانىدىكى كونكرېت مەسىلىلەرنى ئاپتونوم رايونلۇق مېتېئورولوگىيە مەسئۇل تارمىقى چۈشەندۈرىدۇ.

19 - ماددا بۇ بەلگىلىمە ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

قۇمۇل شەھرىنىڭ دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقىدا يۈكسىلىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋاھىت ئىساق** خەۋىر قىلدۇ: قۇمۇل شەھىرى چارۋىچىلىقنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى ئاغلىق رايون چارۋىچىلىق يېزىلىرىدىن تۇزلەك رايون دېھقانچىلىق يېزىلىرىغا يۆتكەپ، چارۋىچىلىقتا يۈكسىلىش ھاسىل قىلدى. بۇلتۇر تۇزلەك رايون دېھقانچىلىق يېزىلىرى شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ پىگىز، سېمىز گۆش بىلەن تەمىنلەپ، توققۇز چارۋىچىلىق يېزىسىنىڭكىدىن ئاشۇرۇۋەتتى.

قۇمۇل شەھىرى ئۇلگىرى چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ چارۋىچىلىقىغا زور كۈچ سەرپ قىلغان بولسىمۇ، تەبىئىي شەرت - شارائىتىنىڭ ناچارلىقى ۋە باشقا سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن تەرەققىي قىلالمىغاندى. دېھقانچىلىق رايونلىرىدىمۇ ئائىلە باقمىچىلىقىنى ئاساس قىلغاچقا، بازارنى يېتەرلىك گۆش بىلەن تەمىنلەش قىينغا توختىغاندى.

شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ خىل ئەھۋالنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، ئۇچ يىلدا باقمىچىلىق ئۈچۈن 16 مىليون يۇەندىن ئارتۇق ئۇسۇمسىز قەرز، باقمىچىلىق كەسپىي ئائىلىلەرنىڭ ئاخىرىغا قەدەر دېھقانچىلىق رايونلىرىدىكى باقمىچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى 463 كە، بورداقچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى 165 كە يەتتى. تېرىغچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان پالۋانتۆر يېزىسى بۇ يىل شەھەر ئاھالىلىرىنى 1200 تونىا گۆش بىلەن تەمىنلەپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ گۆشكە بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇردى. بۇ يىل چارۋىچىلىقتىنلا 17 مىليون يۈەن كىرىم قىلدى.

پوسكام ناھىيىسىنىڭ ئاقتام يېزىسىدا ھازىر بورداقچىلىق كەسپىي ئائىلىسى 582 گە يەتتى، ئۇلار بۇ يىل 1- ئايدىن 11- ئاينىڭ بېشىغىچە 3468 تۇياق قوي، كالا بورداپ سېتىپ، 468 مىڭ يۈەن ساپ كىرىم قىلدى.

سۈرەتتە: بورداقچىلىق كەسپىي ئائىلىسىدە بېقىلۇاتقان قويلار.

تۇرسۇن راخمان فوتوسى

شايار ناھىيىسى سۇ ئەسلىھەلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **نۇردۇن تۇردى، ئۆمەر نۇردۇن** خەۋەر قىلدۇ: شايار ناھىيىلىك سۇ ئىدارىسى 1992- يىلى «سۇ تۇپراق ساقلاش قانۇن» نى ئىجرا قىلىدىغان سۇ مەمۇرىيەت بۆلۈمچىسى تەسىس قىلدى. شۇنىڭدىن بۇيان بۇ ئورۇن يېزىلاردا قىسقا مۇددەتلىك كۇرسلارنى ئېچىپ 310 نەپەر كىشىنى تەربىيەلەپ، قانۇن ئىجرا قىلغۇچىلارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈردى. ھەر يىلى 3- ئاينىڭ 22- كۈنىدىن 28- كۈنىگە قەدەر دۇنيا سۇ كۈنى ۋە جۇڭگو سۇ قانۇنى ھەپتىلىكى پائالىيىتىدىن پايدىلىنىپ، تۇرلۈك تەشۋىقات ۋاستىلىرى ئارقىلىق سۇ قانۇنىنى تەشۋىق قىلىپ، ئاممىنىڭ سۇ، تۇپراقنى ساقلاش ئېڭى ۋە قانۇن- تۈزۈم قارىشىنى ئۆستۈردى. مەمۇرىيەت خادىملىرى بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ قانۇنغا خىلاپ ھالدا خالىغانچە سۇ، تۇپراق ساقلاش ئەسلىھەلىرىنى بۇزۇۋەتكەن، يەر ئىگىلىۋالغان، ئۆز ئالدىغا سۇ ئۆگكۈچ، توما قۇرغانلارنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. بۇ ئورۇنلىرىنىڭ يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلغان سۇ ئېشىلىرى دېلوسى 48 پارچە بولۇپ، بىر تەرەپ قىلىش نىسبىتى% 100 كە يېتىپ، 207 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى ئىقتىسادىي زىيانىنى تولتۇرالدى.

مارالبېشى ناھىيىسى چەت- يېراق جايلاردىكى دېھقان ، چارۋىچىلارنىڭ ئېچىدىغان سۇيىنى ياخشىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يۈسۈپ مەمتىلى** خەۋەر قىلدۇ: مارالبېشى ناھىيىسى پائال مەبلەغ توپلاپ، چەت- يېراق جايلاردىكى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئېچىدىغان سۇيىنى ياخشىلدى.

بۇ ناھىيە ئۆتكەن يىلى 7- ئايدىن بۇيان، بىر قىسىم چەت- يېراق جايلاردىكى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئېچىدىغان سۇيىنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا تۆتۈش قىلىپ، ھاكىم باشچىلىقىدا ئېچىدىغان سۇنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا يېتەكچىلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى. رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى يېزا، بازارلارنىڭ ئاساسلىق مەسئۇللىرى بىلەن ۋەزىپە كۆرسەتكۈچلەر بويىچە توختام ئىمزالدى. نەتىجىدە بۇ يىل 11- ئايغا قەدەر ناھىيە بويىچە 3 مىليون 450 مىڭ يۈەن مەبلەغ سەرپ قىلىنىپ، ئالتە ماشىنىلاشقان قۇدۇق كولىنىپ ئىشقا كىرىشتۈرۈلدى، 300 كۇب مېتر سۇ سىغىمى چانلىقىقا ئېگە ئالتە سۇ مۇنارىسى ياسالدى، 118 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا سۇ تۇرۇبىسى ياتقۇزۇلدى. بۇنىڭ بىلەن بېگىئۆستەك، ئالاغىر، شامال، ئاقساقمارال قاتارلىق بەش يېزا - بازارنىڭ يېگىمەھەللە، يېگىئاۋات قاتارلىق چەت- يېراق جايلاردىكى 30 مىڭ 160 ئادەم، 115 مىڭ تۇياق چارۋا مال پاكىز سۇ ئىچەلەيدىغان بولدى.

قىسقا خەۋەرلەر

△ ئىلى ۋىلايىتى 10- ئاينىڭ 25- كۈنىگىچە 199 مىليون 680 مىڭ كىلوگرام بۇغداي سېتىۋېلىپ، بۇ يىللىق يازلىق ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى % 106 ئورۇندىدى.

ئابلىكىم مۇھەممەت

△ گۇما ناھىيىلىك ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسى 11- ئايغىچە 23 مىليون 516 مىڭ يۈەن پۇل ئامانەت توپلىدى ھەم دېھقانلارنىڭ ئورۇقلۇق، سۇلياۋ يوپۇق، خىمىيىۋى ئوغۇت، دېھقانچىلىق دورىسى قاتارلىقلارنى سېتىۋېلىشى ئۈچۈن 21 مىليون 433 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى.

مىرەخمەت سەيدەخمەت

△ بۈگۈر ناھىيىلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسىنىڭ كادىرى قۇربان ئابلا بۇ يىل كۆزگىچە 180 تونىنا كېرەكسىز سۇلياۋ يوپۇقلارنى سېتىۋېلىپ، دېھقانلارغا 90 مىڭ يۈەندىن كۆپەك نەپ يەتكۈزدى.

ئىرھەمن قادىر

يېقىندا تېكەس ناھىيىسىدە پۇل مۇئامىلىسى نارمالغا كىرىش مۇناسىۋىتى بىلەن ئالاقىدار بىر يىغىلىش بولۇپ، بانكا خادىملىرىنىڭ تۇنجى قېتىملىق كەسپىي ماھارەت كۆرسىتىش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈلدى. بۇ مۇسابىقە ئاخىرىدا نەتىجىگە ئېرىشكەن كوللېكتىپ، شەخسلەر مۇكاپاتلاندى.

سۈرەتتە: ماھىرلار تالون ھېسابلاش ماھارىتى كۆرسەتمەكتە.

پولات ئامانيار فوتوسى

△ خوشۇت ناھىيىسىنىڭ ئۈششاقتال يېزىلىق باج پونكتى 10- ئاينىڭ ئوتتۇرىغىچە 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن باج يىغۇۋېلىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 75 كۈن بۇرۇن، 150 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇۋېتى ئورۇندىدى.

ئەخمەت مەجىت

△ قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىلىك يەرلىك باج ئىدارىسى 11- ئاينىڭ بېشىغىچە 15 يېزا- بازار ۋە ناھىيە بازىرىدىكى باج رەسمىيىتى بېجىرىلىمگەن قاتناش ۋاستىلىرىدىن 80 نى ئېنىقلاپ چىقىپ، 23 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك باج پۇلىنى تولۇقلاپ ئالدى، باج يىغىش خىزمىتىگە توسقۇنلۇق قىلغان تۆت كىشىنىڭ ماشىنىسىنى توختىتىپ قويدى.

سابىرجان سىيىت

△ قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ كۆكيار يېزىلىق باج پونكتى 11- ئاينىڭ 10- كۈنىگىچە 78 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى 50 كۈن بۇرۇن، 18 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇۋېتى ئورۇندىدى.

ئابدۇللاجان قادىرھەت

△ گۇما ناھىيىسىنىڭ قوشتاغ يېزىلىق دۆلەت باج پونكتى 11- ئاينىڭ بېشىغىچە 119 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن، 14 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇۋېتى ئورۇندىدى.

ئابلىز ئابلەت

△ يېڭان تاشيول ئۇچاستىكىسىنىڭ لەمجەن داۋىنى بەرپا قىلغان 17 مو ئۇزۇملۇكىنى يىلىغا 10 مىڭ يۈەن ئىجارىدا كىرىم بولىماقتا.

مەھەممەتجان غوجا ئەھمەت

«ئۇمىد قۇرۇلۇشى» نىڭ ياردىمى بىلەن قەشقەر ۋىلايىتىدىكى 4000 دىن ئارتۇق ئوقۇشسىز قالغان بالا مەكتەپ قوينىغا قايتىپ كەلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئادىلجان نۇرمۇھەممەت، ھەببە زەيدىنجان** خەۋەر قىلىدۇ: «ئۇمىد قۇرۇلۇشى» يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، قەشقەر ۋىلايىتىدىكى ھەر سەۋىيەدىكى ھەر خىل مائارىپ ئورگانلىرىنىڭ ياردىمى بىلەن ئۇيۇشتۇرۇلغان «ئۇمىد قۇرۇلۇشى» نىڭ مائارىپ ساھەسىدىكى ئىشلىرى ئىزچىل ئىلگىرىلەپ، ئوقۇشسىز قالغان 4000 دىن كۆپرەك بالا ئۇمىد قۇرۇلۇشى مەكتىپىگە قايتىپ كەلدى.

ۋىلايىتىمىزدىكى «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»غا يېقىندىن ياردەم بەردى. بۇ يىل 10-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 2 مىليون يۈەندىن ئارتۇق ئىئانە توپلىنىپ، يېڭىسار، قەشقەر كونىشەھەر، پەيزاۋات، يوپۇرغا ناھىيىسىدىكى 4100 دىن كۆپرەك بالا «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»نىڭ ياردىمىگە ئېرىشىپ، مەكتەپ قوينىغا قايتىپ كەلدى. كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ تاشمىلىق، يېڭىسار ناھىيىسىنىڭ يېڭىيەر، يوپۇرغا ناھىيىسىنىڭ يەكشەنبە بازىرى پېزا توختىكا كەنتىدىن ئىبارەت ئۈچ ئورۇندا «ئۇمىد باشلانغۇچ مەكتىپى» قۇرۇلدى. يەنە ئىككى ئورۇندىكى «ئۇمىد باشلانغۇچ مەكتىپى» قۇرۇلۇشى يىل ئاخىرىدا پۈتۈپ، ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلىدۇ.

ۋىلايىتىمىزدىكى بالىلار مەكتەپكە كىرەلمىگەن ياكى ئوقۇشتىن توختاپ قالغانلار. مەملىكەت بويىچە قانات يايدۇرۇلغان «ئۇمىد قۇرۇلۇشى» 1990-يىلى قەشقەر ۋىلايىتىدە ئۇمۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، ھەر دەرىجىلىك ئىتتىپاق تەشكىلاتلىرى «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»نىڭ مائارىپ ساھەسىنى ئۆستۈرۈش جەھەتتىكى رولىنى كەڭ تۇردە تەشۋىق قىلىپ، ئاممىنى ئوقۇشسىز قېلىۋاتقان ئاشۇ بالىلارغا ياردەم بېرىشكە چاقىردى.

مەملىكىتىمىزدىكى قېرىنداش ئۇلۇس، شەھەرلەر ۋە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئوبلاست، ۋىلايەت، شەھەرلەردىكى بىرقىسىم ئورۇنلار، ۋەتەنپەرۋەر زاتلار قەشقەر

«... مېھرىبانلىق مەتمىمن كىچىك چېغىدىلا ئەقىللىق، چېچەن بولۇپ، مەكتەپكە كىرىپ، ئىككى ئاي ئىچىدىلا ساۋاتىنى چىقىرىۋالغانىدى. ئۇ، ئۆتۈلگەن دەرسلەرنى تىرىشىپ ئۆگىنىپ، سىنىپتا ئۆگىنىش باشلىقلىق ۋەزىپىسىنى ياخشى ئادا قىلىپ كەلگەندىن باشقا، ساۋاقداشلىرىغا ھەر جەھەتتىن ياردەم بېرىپ كەلدى. مېھرىبانلىق ساۋاقدىشى دىلنۇر تاھىرغا بىر دانە قەلەم، 21 دانە دەپتەر، تۆت قۇر كىيىم-كېچەك ياردەم قىلدى. ئۇنىڭ ئىش-پائالىيەتلىرى ھەققىدە مەكتەپكە كەلگەن رەھمەت خېتىنىڭ سانى 106 پارچىغا يەتتى. مېھرىبانلىق ئالتە يىلدىن بۇيان ئەلاچىلىقىنى قولدىن بەرمىدى. شۇڭا ئۇزۇن قىلغان ئىشلار (ئۇچىتە ياخشى ئوقۇغۇچى)، (مۇنەۋۋەر پىئونېر) بولۇپ باھالىنىپ كەلدى.»

بىز ماتېرىيالدىن مېھرىبانلىق مەتمىنىنىڭ يۇقىرىقى تەرىپلىرىنى ئوقۇپ چىقتۇق-دە، ئۇنىڭ ئىش ئىزلىرى بىلەن تەپسىلىيرەك تونۇشۇش ئۈچۈن، قەشقەر شەھەرلىك 3-باشلانغۇچ مەكتەپكە بېرىپ، ئۇنىڭ سىنىپ مۇدىرى سەلىمە ئابدۇقادىر بىلەن كۆرۈشتۇق.

×××

1983-يىلى سەنئەتچى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن مېھرىبانلىق تولىمۇ زېرەك بالا بولۇپ، ئۇ 6 ياشقا كىرگەندە ئاتىسى ئېغىر كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالىدۇ. ئانىسى ئائىلىنىڭ ئېغىر يۈكىنى ئۆز مەيدىسىگە ئېلىپ، ئائىلىنى باقىدۇ. مېھرىبانلىق ئاتىسىنىڭ كېسىلىنى ئانىسىدىن ئاڭلىغاندا، ئاتىسىغا ياخشى بولۇشنى ئويلاپ، ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى ياخشى قىلىشقا تىرىشىدۇ. ئۇ ئاتىسىنىڭ ئاغرىقىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن

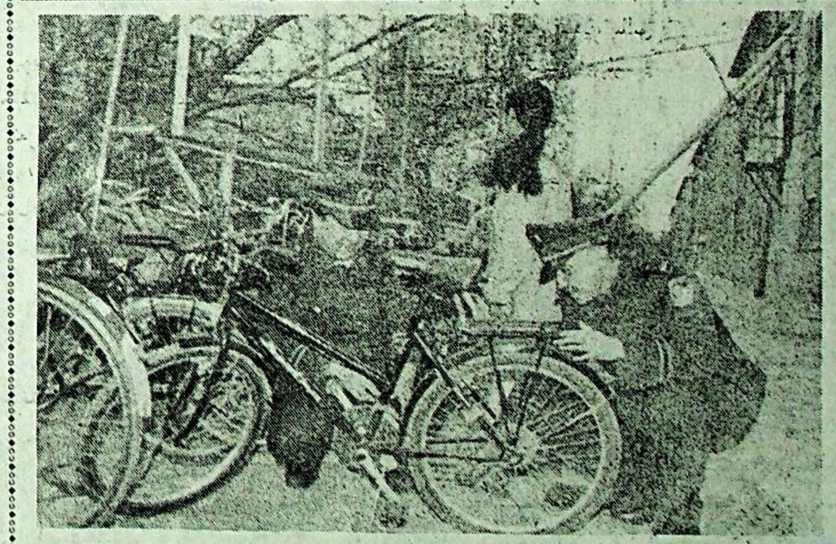
ئەسلىمىلەرنىڭ تولۇقلاش، كەسىپلىرى ئاپتوماتلاشقان ئۆلچەملىك پوچتا ئىدارىسى قۇرۇش خىزمىتىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، مۇلازىملىق سۈپىتىنى تەربىيلەش ئۈستۈرۈپ، كارخانا قىياپىتىنى يېڭىلىدى.

بۇ ئىداره باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مۇلازىملىق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، بۇلتۇر 4-ئايدا «ياڭىرىجياك» يولى، «1-ماي» يولى تارماق پوچتا ئىدارىسىنى ئۆلچەملىك پوچتا ئىدارىسىنىڭ سىناق نۇقتىسى قىلىپ بېكىتىپ، تارماق پوچتا ئىدارىلىرى باشقۇرۇشدىكى سەككىز تۈرلۈك باشقۇرۇش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجىگە ئېرىشتى. ھەرقايسى تارماق ئىدارىلەر ئۆزلىرىنىڭ مۇلازىملىق ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، مەخسۇس خادىم ئاجرىتىپ، ئابونتلارنىڭ ئالاقە ئىشلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىش، پوچتا كەسىپلىرىنى كەڭ دائىرىدە تەشۋىق قىلىش خىزمىتىنى پۈختا ئىشلەپ، كۈندىلىك تىجارەت ۋاقتىنى ئون سائەتكە يەتكۈزۈپ، ئاممىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. «جۇڭسەن» يولى تارماق پوچتا ئىدارىسى ئۈز ئورنىنىڭ كەسپىي نورمىسى يۇقىرى، ئابونتلار كۆپ بولۇشتەك دۇنياغا كەلگەن مېھرىباي تولىمۇ زېرەك چوڭ بولدى.

ـ دادا، ئاپا مېنى مەكتەپكە ئاپىرىپ بەرسەگلار بولمامدۇ؟ مەنمۇ ئاچامغا ئوخشاش خەت يېزىشنى ئۆگىنەتتىم ـ دەپ بىر كۈنى مېھرىباي ئاتا-ئانىسىغا ئەركىلەپ تۇرۇپ.

قىزىنىڭ بۇ سوئالىغا ھەيران بولغان ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكىنىڭ ئارتىسلىرى مەمتىمن راخمان بىلەن ھۆرىگۈل تۇردىلار بىر-بىرىگە قارىشىپ قالدى ۋە 1990-يىلى 9-ئايدا مېھرىبانىنى مەكتەپكە بەردى. مېھرىباي شۇ كۈندىن باشلاپ بىلىم باغچىسىدا پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى. ئۇ، مەكتەپ ياكى ئۆيىدە بولسۇن زېھنىي-قۇۋۋەتىنى يېغىپ ئۆگەنىدى. نەتىجىدە، ئىككى ئاي ئىچىدىلا ساۋاتىنى چىقىرىپ، ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە ئاتا-ئانىسىنى ھەيران قالدۇردى ھەمدە 1-سىنىپتىلا پىئونېرلىققا قوبۇل قىلىندى. مېھرىباي ھەر كۈنى سەھەر تۇرۇپ، مەكتەپكە كېلىپ، ئۆتۈلگەن دەرسلەرنى تەكرارلاشنى ئۆزىنىڭ ئادەتتىگە ئايلاندۇردى. دەرس ۋاقتىدا ئۆتۈلگەن دەرسلەرنى زېھنىنى قويۇپ ئاڭلاپ، چۈشەنمىگەن جايلىرىنى دادىللىق بىلەن سوراپ ئايدىڭلاشتۇرۇۋالسا، دەرستىن كېيىن، باشقا ساۋاقداشلىرى بىلەن بىللە ئۆگىنىش قىلدى. دەرسلەرنى تەكرارلاپ، تاپشۇرۇقلىرىنى ئىشلەپ بولمىغىچە ئارام ئالمىدى ياكى تېلېۋىزور كۆرمىدى. ئۇ، ئۆزى تىرىشىپ ئۆگىنىش بىلەن بىللە، سىنىپتىكى دەرسته ئاجىز ساۋاقداشلىرىنىڭ ئۆگىنىشىگە ياردەملىشىپ، ئۇلارنىڭ ئىلگىرىلىشىگە تۈرتكە بولدى. نەتىجىدە، ئىلگىرى ئىمتىھاندىن ئاران ئۆتەلەيدىغان بۇ بالىلار ھازىر 90 دىن يۇقىرى نومۇر ئالالايدىغان بولدى.

مېھرىبانىنىڭ لېيې فېڭ، لې‌ي نىگدىن ئۆگىنىش پائالىيىتىدىكى ئەھمىلىيتى جانلىق بولدى. مەكتەپ پىئونېرلار باش ئەترىتى، ئوتتۇرا ئەترەتلەر ئويۇشتۇرغان پائالىيەتلەرگە باشلامچى سوئالىغا جاۋاب بېرىشكە تەشكىللىدى. ئۇلار يەنە ئابونتلارنى يىپ، يېگىنە، مىق، ئامبۇر، بولقا، پوسۇلكا ئوراش، قاچىلاش قەغىزى، ساندۇقى قاتارلىق بۇيۇملار بىلەن تەمىنلەپ، خىزمەتكە تەسىر يەتكۈزمىگەن شارائىت ئاستىدا ئابونتلارنىڭ ئوراش، قاچىلاش ئىشلىرىغا قىزغىن ياردەملەشتى. بۇ تارماق پوچتا ئىدارىلىرى يېڭى قىياپەت تىكلەش، كەسىپلەرنى ئاپتوماتلاشتۇرۇش، مۇلازىملىق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش، مۇھىت تازىلىقىنى ياخشىلاش جەھەتته يېقىندا ئۇرۇمچى شەھەرلىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش ئىشخانىسىنىڭ تەكشۈرۈشىدىكى سەككىز تۈرلۈك باشقۇرۇش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، «ئۆلچەملەشكەن پوچتا ئىدارىسى» دېگەن نامغا ئېرىشتى. بۇ ئۆلچەملىك پوچتا ئىدارىلىرىنىڭ بارلىققا كېلىشى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈپلا قالماي، بەلكى ئىقتىسادىي ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈشكىمۇ تۈرتكە بولدى. بۇ يىل 10-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر ئۇرۇمچى شەھىرى بويىچە پوچتا كەسىپىي كىرىمى 82 مىليون 600 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 26.4 % ئاشتى.

قاراماي شەھەرلىك ج خ ئىدارىسىنىڭ «تەڭرىتاغ» پەيچۇسوسى ھەر مىللەت ئاممىسىغا ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش ئۈچۈن، بىر ۋېلىسىپىت رېمونتخانىسى قۇردى. پەيچۇسودىكى كادىر، ساقچىلار دائىم بىكار ۋاقىتلىرىدىن پايدىلىنىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ۋېلىسىپىتلىرىنى ھەقسىز رېمونت قىلىپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: ساقچىلار ۋېلىسىپىت رېمونت قىلماقتا.

ئەخمەتجان فوتوسى

قىسقىسى ئانا-بالا ئىككىسى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئانا ئۆزىنىڭ ئىشىغا، بالا ئۆزىنىڭ ئوقۇشىغا كىرىشىپ كەتتى. ئۇ ھەر كۈنى ئەتىگەن سائەت 6 دىن تۇرۇپ، ئۆزىنىڭ ۋە بالىسىنىڭ كىيىملىرىنى يۇيۇپ، ئۇلارنى ئاپتوماتىك يۇيۇش ماشىنىسىغا سېلىپ قويۇپ، ئاندىن ئۆزى ئىشقا ماڭاتتى. ئۇ ئىشقا بارغاندىن كېيىن، ماشىنا كىيىملەرنى يۇيۇپ بولۇپ، ئۆزى توختاپ قالاتتى. ئۇ ئىشتىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، كىيىملەرنى ماشىنىدىن ئېلىپ، ئاندىن ئۆيىنى تازىلايتى. ئۇ ئۆيىنى تازىلاپ بولغاندىن كېيىن، ئاندىن ئاندىن ئۆزى ئۈچۈن تاماق پىشۇراتتى. ئۇ ئۆزى ئۈچۈن تاماق پىشۇرۇ

يولداش جياڭ زېمىننىڭ شىئەن ۋەقەسىنىڭ 60 يىللىقىنى خاتىرىلەش يىغىندا سۆزلىگەن سۆزى (قىسقارتىلمىسى)

(1996-يىل 12-ئاينىڭ 12-كۈنى)

يولداشلار، دوستلار:

بۈگۈن شىئەن ۋەقەسىنىڭ 60 يىللىق خاتىرە كۈنى، بىز بۈيەردە داغدۇغىلىق يىغىن ئۆتكۈزۈپ، ئاشۇ ئۇنتۇلغۇسىز تارىخنى ئەسلەپ، جاڭ شۆلياڭ، ياڭ خۇچىڭ جياڭجۇنلەرنىڭ جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئازادلىق ئىشلىرىغا قوشقان زور تۆھپىسىنى ئەسلەۋاتىمىز.

مەن ئالدى بىلەن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى، گووۋيۈەن ۋە پۈتۈن مەملىكەتتىكى ھەرمىللەت خەلقىگە ۋەكالتەن جاڭ شۆلياڭ جياڭجۇنگە، شىئەن ۋەقەسىدە تۆھپە قوشقان ۋەتەنپەرۋەر زاتلارغا ئالىي ئېھتىرام بىلدۈرۈمەن. ياڭ خۇچىڭ جياڭجۇننى، دۆلەتنىڭ مۇستەقىللىكى ۋە مىللەتنىڭ ئازادلىقى ئۈچۈن قۇربان بولغان ئىنقىلابىي قۇربانلارنى چوڭقۇر ياد ئېتىمەن.

60يىل ئىلگىرى ۋەتىنىمىزنىڭ مىللىي كۆلپىتەكە دۇچ كەلگەندى. ياپون جاھانگىرلىكى «18- سېنتەبىر» ۋەقەسىنى قوزغاپ، ئېلىمىزنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى ئۇچ ئۆلكىسىنى بېسىۋالغاندىن كېيىن، يەنمۇ ئىلگىرىلەپ جەنۇبقا تاجاۋۇز قىلىپ، شىمالىي جۇڭگونى بېسىۋالدى، شۇنىڭدەك پۈتكۈل جۇڭگونى بېسىۋېلىشقا ئۇرۇندى، گومىنداڭ جېنىڭ جېبشى ھۆكۈمىتى مىللەتنىڭ مۇنەپپەرز بولۇشىغا قارىماستىن، «تاشقى ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇشتا ئالدى بىلەن ئىچكى قىسمىنى تىنچىتىش كېرەك» دېگەندە جاھىللىق بىلەن چاك تۇرۇپ، كومپارتىيىگە، خەلقەقارشى ئىچكى ئۇرۇشنى جىددىيلەشتۈدى. جاڭ شۆلياڭ، ياڭ خۇچىڭ جياڭجۇنلەر جۇڭگو كومۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى مىللىي بىرلىك سەپ سىياسىتىنى قۇۋۋەتلەپ، مىللەتنىڭ چوڭ ئىشىنى ئاساس قىلىپ، 1936- يىل 12- ئاينىڭ 12- كۈنى شىئەندە ھەربىي ئۆزگىرىش قىلىپ، جياڭجېيشىنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنى ئىچكى ئۇرۇشنى توختىتىپ، كومپارتىيە بىلەن بىرلىشىپ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشقا قوشۇلغان چوڭ تۆھپە»، ئۇلار جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ «ئۆچمەس تۆھپىكارلىرى».

شىئەن ۋەقەسى چوڭ ئىش، ئۇ جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئازادلىق كۈرىشى تارىخىدا شانلىق سەھىپە يارىتتى. بىز بۈگۈنكى كۈندە ئۇنى خاتىرلىگىنىمىزدە جاڭ شۆلياڭ، ياڭ خۇچىڭ جياڭجۇنلەر ۋە جۇڭگو خەلقى ئىپادىلىگەن يۈكسەك ۋەتەنپەرۋەرلىك روھ ۋە مىللىي ئىتتىپاقلىق روھىنىجارى قىلدۇرۇشىمىز كېرەك.

دۆلەتنىڭ بىرلىكى، مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقى جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ گۈللىنىشى ۋە قۇدرەت تېپىشىنىڭ تۈپ كاپالىتى، بۆلۈنۈش زاۋاللىق، بىرلىك گۈللىنىش ئېلىپ كېلىدۇ. ھەر بىر جۇڭگولۇق دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى قوغداشنى باش تارتىپ بولمايدىغان مەسئۇلىيىتى دەپ بىلىشى، ھەرقانداق ۋاقىتتا ۋەتەنگە، مىللەتكە يۈز كېلەلمەيدىغان ئىشنى قىلماسلىقى كېرەك.

ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈش كىشىلەر رايىنىڭ مايىللىقى، تارىخىي مۇقەررەرلىك. كېلەر يىلى 7- ئاينىڭ 1- كۈنى شياڭگاڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، ئاۋمېنمۇ 1999- يىل 12- ئاينىڭ 20- كۈنى ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، بۇ جۇڭگو خەلقىنىڭ ئىپتىخارى.

بىز «تىنچ بىرلىككە كەلتۈرۈش، بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش» فاكتىنى داۋاملىق ئىزچىللاشتۇرۇپ، بىر جۇڭگو پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئىككى قىرغاق ئارىسىدىكى ئىختىلاپنى ئىككى تەرەپنىڭ سىياسىي يول بىلەن سۆھبەتلىشىپ ھەل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىمىز. بىز تەيۋەنلىك قېرىنداشلارنىڭ بىز بىلەن بىرلىكتە ئىككى قىرغاقنىڭ ئىقتىسادىي ئالاقىسى ۋە ھەمكارلىقىنى داۋاملىق راۋاجلاندۇرۇشىنى، خادىملارنىڭ بېرىش-كېلىشى ۋە تۇرلۇك ئالماشتۇرۇشلىرىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئىككى قىرغاق ئوتتۇرىسىدا بۇاستە «ئۈچ ئالاقە»نىڭ ئىشقا ئېشىشىغا تۈرتكە بولۇشىنى ئەمەلىي ئۈمىد قىلىمىز.

يولداشلار، دوستلار: مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن جۇڭخۇا مىللەتلىرى ۋە جۇڭگو خەلقىنىڭ تەقدىرىدە تۈپ ئۆزگىرىش بولدى، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز مۇستەقىل، دېموكراتىك ۋە دەسلەپكى قەدەمدە گۈللەنگەن يېڭى قىياپىتى بىلەن دۇنيادىكى مىللەتلەر قاتارىدىن ئورۇن ئالدى. ھازىر پۈتۈن مەملىكەت خەلقى دېڭ شىياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچەسوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەننىڭ يېتەكچىلىكىدە ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۆتۈرەڭگۈ روھ بىلەن ئىلگىرى سۈرۈۋاتىدۇ، كېيىنكى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا زامانىۋىلاشتۇرۇشنى ئاساسىي جەھەتتىن ئەمەلگە ئاشۇرىمىز. جۇڭگونىڭ تېخىمۇ گۈزەل كەلگۈسى ئالدىمىزدا تۇرۇۋېتىۋ.

پۈتۈن مەملىكەت خەلقى يەنمۇ ئىتتىپاقلىشىپ، تەيۋەن بوغۇزىنىڭ ئىككى قىرغىقىدىكى، مەملىكەت ئىچى-سىرتىدىكى بارلىق ۋەتەنپەرۋەرلەر يەنمۇ ئىتتىپاقلىشىپ، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك رونىق تېپىشى، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتىن ئىبارەت بۈيۈك ئىشنى ئورۇنداش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلايلى!

(شىنخۇائاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12-دېكابىر تېلېگرامىسى)

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىسى دائىمىي كومىتېتى ۋەزىپىگە تەينىلىگەن - ۋەزىپىسىدىن قالدۇرغانلار ئىسىملىكى

(1996-يىل 12-ئاينىڭ 14-كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24- يىغىنىدا ماقۇللانغان)

1

تۆرسۈن سادىرنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق مۇكۆمىتىنىڭ باش كاتىپلىقىغا تەينىلەش؛

چېن جىنچىنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتىنىڭ نازىرلىقىدىن قالدۇرۇش؛

جاڭ شيۈمىڭنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتىنىڭ نازىرلىقىغا تەينىلەش؛

دەلىلخان مامقانىنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق سانائىتى نازارىتىنىڭ نازىرلىقىدىن قالدۇرۇش؛

ئالىپسباي راقىمنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق سانائىتى نازارىتىنىڭ نازىرلىقىغا تەينىلەش؛

ۋۇچىڭنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى كومىتېتىنىڭ مۇدىرلىقىدىن قالدۇرۇش قارار قىلىندى.

2

شۇي گۇەنبىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قانۇنچىلىق كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

لىيۇگۈلياڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك خىزمەت كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جاپپار مەمەت شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى خوتەن ۋىلايەتلىك خىزمەت كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىقىغا تەينىلەندى.

3

ياڭ شېڭجۇن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن، سوت مەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

چېن جىنچى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا، سوت مەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا تەينىلەندى.

تۇنجى نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتى يىغىنى ئېچىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، شەنتۇ خەۋىرى. دۆلەت تەنتەربىيە كومىتېتى تۇنجى قېتىم ئۆتكۈزگەن مەملىكەتلىك ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتى يىغىنى يېقىندا گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسىنىڭ شەنتۇ شەھىرىدە ئېچىلدى. بۇ قېتىمقى يىغىنىنىڭ مەركىزىي تېمىسى ئومۇمىي خەلق چىنىقىش پىلانى يولغا قويۇلغان ئىككى يىلدىن بۇيانقى نەتىجىلەر ۋە ئاساسلىق تەجرىبىلەرنى خۇلاسىلەش، بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىككى يىلدىكى ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتىنى يەنە يولغا قويۇلۇش ھەققىدە مۇزاكىرە قىلىش ئىدى.

يىغىن قاتناشقۇچىلىرى ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتىنى يولغا قويۇشنى ئاساسىي ۋەزىپە قىلغان ئاساستا، ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتىنى ئىلمىي ئاساسقا قۇرۇش، ئاممۋى تەنتەربىيە خىزمىتىنى ئىجتىمائىي ئىقتىسادىي تەرەققىيات پىلانىغا كىرگۈزۈ

خەتمى يغىنىدا دۆلتىمىزنىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان مەدەنىيەت ئالاقىسى خىزمىتىدە سياسىينى تەكتلەش كېرەك، دېدى

● زۇجياڭخۇا مەملىكەتلىك پىلان خىزمىتى يغىنىدا ئومومىيلىقنى ئىگىلەپ، بىر تۇتاش ماسلاشتۇرۇپ، خەلق ئىگىلىكىنى داۋاملىق، تېز، ساغلام راۋاجلاندۇرۇشنى تەكتلىدى

● لى لەنچىڭ يېزا ئىگىلىكىنى پەن - ماۋارىپقا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۇرۇشنىڭ مۇھىم تەدبىرى دەپ كۆرسەتتى

● مەملىكەتلىك پىلان يغىنى ئىككى ئۆزگىرىشنى پائال ئىلگىرى سۈرۈپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى تەڭشەشنى تېزلىتىشنى ئوتتۇرىغا قويدى

● ئىلىمىزنىڭ ئاپتوبۇس تېخنىكىسى خەلقئارا ئىلغار سەۋىيىگە ئاساسەن يەتتى

ج خ منىستىرلىكي تېلېفون يغىنى ئېچىپ «خەلق ئوچۇن خىزمەت قىلىش، ج خ ئورۇنلىرى يېڭىچە ئىستىل تىكلەش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنى ئورۇنلاشتۇردى

● دۆلەت باش باج ئىدارىسى جايلاردىن كارخانىلاردىن تاپاۋەت بېجىنى ئېلىش دائىرىسىنى قاتتىق تىزگىنلەشنى تەلەپ قىلدى

● دۆلەت ماددىي ئەشيا ئىدارىسى دۆلەت ئىگىلىكى قۇرۇلمىسىنى تەڭشەشتە يېتەكچى ئىدىيىنى توغرىلاشنى ئوتتۇرىغا قويدى

● شەنشى ئۆلكىلىك خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ باشلىقى، پروفېسسور جاۋ شۈسەي يېقىندا ئامېرىكا تەزكىرە تەتقىقاتى يۇرتىنىڭ خەلقئارا مۇدىرىيىتى تارقاتقان «20 - ئەسىردە ئومۇم ئېتىراپ قىلغان نەتىجە مۇكاپاتى»غا ئېرىشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ۋە ئۇنىڭ تەرەققىياتى

يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ئىنشائاتى مەملىكىتىمىز ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنىڭ مۇھىم ئەسلىھەلىرى ۋە گۈزەل مەنزىرىلىرىدىن بىرى بولۇپ، بىر دۆلەتنىڭ زامانىۋىلىشىش سەۋىيىسىنىڭ نامايەندىسى ھېسابلىنىدۇ. مۇشۇ ئەسىرنىڭ 30 - يىللىرى گېرمانىيىدىن باشلانغان يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قىزغىنلىقىدىن كېيىن، كاپىتالىستىك دۆلەتلەر ئۆز كاپىتالىنى زورايتىش، بازار ئېھتىياجىنى كېڭەيتىش مەقسىتىدە ئارقا - ئارقىدىن يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشلىرىنى ئېلىپ باردى. شۇنىڭدىن باشلاپ 1983 - يىلغىچە پۈتۈن دۇنيادا 120 مىڭ كىلومېتىردىن ئارتۇق يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ياسالدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئامېرىكىدا 83 مىڭ كىلومېتىر، گېرمانىيىدە 7919 كىلومېتىر، فرانسىيىدە 5907 كىلومېتىرغا يەتتى. ياپونىيە بىلەن گېرمانىيىنىڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولى تېخنىكا ئۆلچىمى دۇنيادا ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ.

ئېلىمىزنىڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشى 80 - يىللارنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن باشلانغان بولسىمۇ، ئىنتايىن تېز تەرەققىي قىلدى. 1990 - يىلغا كەلگەندە بېيجىڭ، تيەنجىن، شاڭخەي، شىئەن قاتارلىق شەھەرلەر ۋە گۇاڭدۇڭ، خېبەي، لياۋنىڭ قاتارلىق ئۆلكىلەر ئارقا - ئارقىدىن يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ياسىدى.

ئاپتونوم رايونىمىز 1993 - يىلىدىن باشلاپ دۇنيا بانكىسىنىڭ ياردىمى بىلەن تۇرپان - ئۈرۈمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنى باشلىغانىدى. ھازىر بۇ تاشيول قۇرۇلۇشى جىددىي ئېلىپ بېرىلماقتا. ئۈرۈمچى - كۇيتۇڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنىڭ دەسلەپكى خىزمەتلىرى ئاخىرلىشىپ، قۇرۇلۇش باشلاش ئالدىدا تۇرماقتا.

ساۋات

كادىرلار باشلامچى بولۇش، جاماەت پىكرى ئارقىلىق يېتەكلەش كېرەك

(بېشى 1 - بەتتە)

قىلىپ، ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرۇشنى ئالاھىدە تۈمەن قىلدى، ھازىر رەھبىرىي كادىرلار مۇنداق ئىككى جەھەتتە باشلامچى بولۇشى كېرەك: بىرىنچىدىن، قىز - ئوغۇللىرىنىڭ تويىنى قىلغاندا توي مۇراسىمغا قول ئاستىدىكىلەرنى تەكلىپ قىلماسلىق، ئىككىنچىدىن، تەكلىپ قىلغان ئۇرۇق - تۇغقان، دوست - يارەنلىرىنى بەش جوزىدىن ئاشۇرۇۋەتمەسلىك، پارتىيە ئەزالىرى ۋە كادىرلار بۇ ئىشتا پارتىيە ئىنتىزامى، سىياسىي ئىنتىزام بويىچە ئىش قىلىشى كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ماۋارىپ - پەن - مەدەنىيەت، سەھىيە كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ئەنسەردىن مۇسا مۇنداق دېدى: ھەممە تەرەپلىمىلىك ئىلگىرى سۈرۈش، ئالدى بىلەن ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش ئاساسىي ۋەزىپە بولۇپ، بىر دۆلەتنىڭ زامانىۋىلىشىش سەۋىيىسىنىڭ نامايەندىسى ھېسابلىنىدۇ. مۇشۇ ئەسىرنىڭ 30 - يىللىرى گېرمانىيىدىن باشلانغان يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشلىرىنى ئېلىپ باردى. شۇنىڭدىن باشلاپ 1983 - يىلغىچە پۈتۈن دۇنيادا 120 مىڭ كىلومېتىردىن ئارتۇق يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ياسالدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئامېرىكىدا 83 مىڭ كىلومېتىر، گېرمانىيىدە 7919 كىلومېتىر، فرانسىيىدە 5907 كىلومېتىرغا يەتتى. ياپونىيە بىلەن گېرمانىيىنىڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولى تېخنىكا ئۆلچىمى دۇنيادا ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ.

ئېلىمىزنىڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشى 80 - يىللارنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن باشلانغان بولسىمۇ، ئىنتايىن تېز تەرەققىي قىلدى. 1990 - يىلغا كەلگەندە بېيجىڭ، تيەنجىن، شاڭخەي، شىئەن قاتارلىق شەھەرلەر ۋە گۇاڭدۇڭ، خېبەي، لياۋنىڭ قاتارلىق ئۆلكىلەر ئارقا - ئارقىدىن يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول ياسىدى.

ئاپتونوم رايونىمىز 1993 - يىلىدىن باشلاپ دۇنيا بانكىسىنىڭ ياردىمى بىلەن تۇرپان - ئۈرۈمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنى باشلىغانىدى. ھازىر بۇ تاشيول قۇرۇلۇشى جىددىي ئېلىپ بېرىلماقتا. ئۈرۈمچى - كۇيتۇڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنىڭ دەسلەپكى خىزمەتلىرى ئاخىرلىشىپ، قۇرۇلۇش باشلاش ئالدىدا تۇرماقتا.

شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتى 7 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ ئاخباراتى

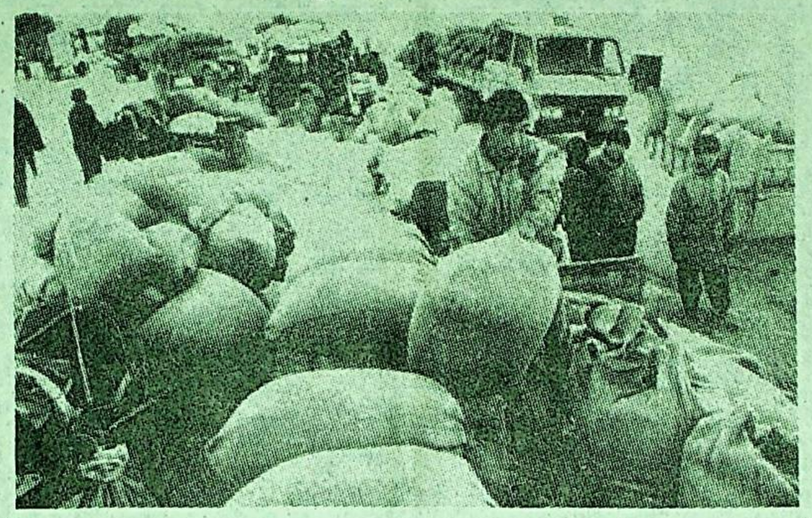
مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ 7 - ئومۇمىي يىغىنى 1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 12 - كۈنى شېنجېندا ئوتكۈزۈلدى. يىغىنغا مۇئاۋىن مۇدىر ۋاڭ خەنبىن رىياسەتچىلىك قىلدى. مۇدىر چېيەن چىچېن يىغىندا مۇھىم سۆز قىلدى.

بۇ قېتىمقى يىغىن ئېچىلىشتىن بۇرۇن، تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتى مۇدىرلار يىغىنىنىڭ رىياسەتچىكىدە، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونى 1 - نۆۋەتلىك ھۆكۈمىتىنى سايلاش كومىتېتى شياڭگاڭدا دۆلەت جېنەخۇانى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارى نامزاتلىقىغا سايلىدى. يىغىندا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، قوشۇمچە باش كاتىپى لۇ پىڭنىڭ تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتى مۇدىرلىرى يىغىنىنىڭ ھاۋالىسى بىلەن شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ مەمۇرىي ئەمەلدارى نامزاتىنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈش جەريانى توغرىسىدىكى دوكلاتى ئاڭلاپ ئوتتۇلدى. يىغىندا تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدار نامزاتىنىڭ ۋۇجۇدقا كېلىشى جەريانىدا ئاشكارا، باراۋەر، ئادىل بولۇش پرىنسىپى گەۋدىلەندۈرۈلدى دەپ ھېسابلاندى. سايلام ئارقىلىق ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلگەن تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدار نامزاتى شياڭگاڭ جەمئىيىتىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قارشى ئېلىشىغا ئېرىشتى. يىغىندا «مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ گۇۋاھلىق يوللىغان شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارىنى ۋەزىپىگە تەينىلەشنى ئىلتىماس قىلىش توغرىسىدىكى دوكلاتى» ماقۇللاندى.

شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارى نامزاتىنىڭ ۋۇجۇدقا كېلىشى شياڭگاڭ تارىخىدىكى چوڭ ئىش. ئۇ شياڭگاڭنى شياڭگاڭلىقلار ئىدارە قىلىش يۈكسەك ئاپتونومىيىنىڭ باشلانغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ، دەپ ھېسابلىدى. يىغىن تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدار نامزاتىنىڭ ۋۇجۇدقا كېلىشىگە ئەگىشىپ، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش خىزمىتى يېڭى باسقۇچقا كىردى، دەپ كۆرسەتتى.

يىغىندا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ 8 - ئومۇمىي يىغىنىنى 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 31 - كۈنىدىن 2 - ئاينىڭ 1 - كۈنىگىچە بېيجىڭدا ئوتكۈزۈش قارار قىلىندى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى)

لياۋنىڭ ئۆلكىسىنىڭ داۋا ناھىيىسى پەن - تېخنىكىغا، ماۋارىپقا تايىنىپ گۈللەندۈرۈش ستراتېگىيىسىنى يولغا قويۇپ، ئاشلىقنىن ئۇدا 12 يىل مۇقىم ۋە يۇقىرى ھوسۇل ئالدى.

سۈرەتتە: دېھقانلار قىزغىنلىق بىلەن ئاشلىق سېتىپ بەرمەكتە. بۇ ناھىيىدە 126 مىليون كىلوگرام ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى يېرىم ئايدىلا ئورۇندىلىپ بولدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

(بېشى 1 - بەتتە)

قويسا بولىدىكەن، ۋەھالەنكى خوتەن، قاراقاش، لوپ قاتارلىق جايلاردا بولۇپمۇ ۋىلايەتكە بۇاستە قاراشلىق ئىدارە ۋە شەھەر رايونىدا بىر «پولو بېلتى» ئۇچۇن ئاز دېگەندىمۇ 10-20 يۈەن، كۆپ دېگەندە 200 - 500 يۈەن قويىلىدىكەن. ئادەتتىكى كادىرلارنىڭ ئايلىق سوۋغات پۇلى 50 يۈەندىن 300 يۈەنگىچە بولىدىكەن. توي قىلىش ئارقىلىق پۇل، مال يىغىۋالىدىغانلارنىڭ كۆپىنچىسى ھوقۇقدارلار ئىكەن، ئۇلار باغاقنى كۆپ تارقىتىدىكەن، كىشىلەرمۇ تويغا بېرىپ كۆپرەك سوۋغات قويۇشقا مەجبۇر بولىدىكەن، شۇنىڭ بىلەن نامرات رايونلاردىكى ئامما ئېغىر ئىقتىسادىي يۈك ۋە روھىي بېسىمغا ئۇچرايدىكەن.

توي قىلغان ئائىلىلەرنىڭ ئەھۋالىدىن قارىغاندا، مېھمان چاقىرىشتىن ئازراق پايدا ئالغاندەك قىلسىمۇ، لېكىن بەسلىشىش جەريانىدا ئۇزاقتىن بۇيان توپلىغان دەسمايىسىدىن ئايرىلىپ قالىدىكەن. بىر قېتىم توي قىلىش ئۇچۇن شەھەرلىكلەر تەخمىنەن 20 مىڭ يۈەن، يېزىلىقلار 4000- 5000 يۈەن خەجلەيدىكەن، بۇ نامرات رايوندىكىلەر ئۇچۇن ئېيتقاندا، خېلى كۆپ پۇل ھېسابلىنىدۇ.

ھەر مىللەت ئامما ئەزىز - چىراغ، توي-تۆكۈنلەردىكى بەتخەجلىكتىن ئاللا بۇرۇن بىزار بولغان، ئۇلار پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ بۇنىڭغا يۈكسەك ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمەلىي تەدبىر قوللىنىپ، تەنتۇر قۇيۇننى توسۇپ، ئىجتىمائىي ئاپەتنى تۆگىتىشنى كۆچلۈك مۇراجىئەت قىلماقتا!

ئۈرۈمچى رايونىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ئوچۇق، بەزىدە بۆلۈتلۇق بولىدۇ. تېمپېراتۇرا C 7 - - C 15 - بولىدۇ. ئۇچ بال شامال چىقىدۇ.

21 - ئەسىردە شەھەرلەر دۇچ كېلىدىغان خەۋپ

- بىرىنچى شەھەرلىك ئايەتنى ئازايتىش جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى جىن لېي

كەڭلىگىسىگە نەزەر

شەھەرلەشنىڭ زامانىۋىلىششى ئىنسانلارنىڭ ئالدىغا يېڭى مەسىلە قويدى. ئۇ بولسىمۇ «زامانىۋى شەھەر» بىلەن ئەنئەنىۋى شەھەرنىڭ قانداق پەرقى بار؟ دېگەندىن ئىبارەت. يۇ يەردىكى پەرق يوي تالاشقان ئاسمان - يەلەك بىنالار، مۇرەككەپ قۇرۇلمىلىق ئۇتۇشمە كۆۋرۈكلەر، بەش يۆلتۇزلۇق مېھمانخانىلار، كۆزنى قامаштۇرىدىغان دەرىجىدىن تاشقىرى بازارلاردىمۇ؟ ھېچقاچان بۇلارديلا ئەمەس، شەھەرنى زامانىۋىلاشتۇرۇش- ئۇنىۋېرسال ئۇقۇم، ئۇنىڭ تەرەققىياتى دۇچ كېلىدىغان شەھەر ئايىتى . شۇڭا مۇئتەخەسسىلەر ئەگەر كۈچ سەرپ قىلىپ شەھەردىكى ئاپەت ئازايتىلمىسا، زامانىۋى شەھەرلەر قىيىن ئەھۋالغا دۇچ كېلىدۇ، دەپ ھېسابلىماقتا.

بۇ يىل 10 - ئاينىڭ 9 - كۈنى خەلقارا ئاپەتنى ئازايتىش كۈنى بولۇپ، ب د ت خەلقارا ئاپەتنى ئازايتىش ئون يىللىق كومىتېتى «شەھەرلىشىش ۋە ئاپەت» نى ئۆز خىزمىتىنىڭ ئاساسىي تېمىسى قىلدى. ئۇ ھازىرقى يەر شارى بويىچە ئاپەتنى ئازايتىشتا ئومۇمىي يۆزلىنىشنى كەڭدىلەندۈردى. ئۇنداق بولسا، «شەھەرلەشش» يەر شارىدا قانداق ئاپەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ؟

شەھەرلەرنىڭ تىزگىنلەنمەي قېلىشى

1996 - يىلى 6 - ئايدا تۈركىيەنىڭ ئىستانبول شەھىرىدە ئېچىلغان ئىنسانلارنىڭ تۇرالغۇ رايونى يىغىنىدا: شەھەرلەرنىڭ كۆتۈرۈش ئىقتىدارى جەھەتتىكى بېسىم كەلگۈسى نەچچە ئون يىلدا دۇچ كېلىدىغان ئاساسىي مەسىلە بولۇپ قالدۇ، دەپ تەكتىلەندى. ب د ت 2000- يىلىغا بارغاندا شەھەردە ئولتۇراقلاشقان ئاھالە تارىختا تۇنجى قېتىم يېزىلارنىڭكىدىن ئېشىپ كېتىدۇ، 2025 - يىلى 2/3 قىسمىدىن ئاشىدۇ، دەپ مۆلچەرلىدى. نوپۇسى ئەڭ كۆپ بولغان ئون چوڭ شەھەرنىڭ توققۇزى تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە بولۇپ، بۇ شەھەرلەرنىڭ زىيىنى كىشىنى تېخىمۇ ئەنسىرىتىدۇ.

مېتېئورولوگىيىلىك ئاپەت

مەسىلىسى 1993 - يىلى مۇشۇ ئەسىردىكى ئەڭ ئىسسىق يىل بولۇپ، دۇنيا بويىچە ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 0.3 ℃ ئۆرلىدى. ھىندىستان، ئامېرىكا مىسلىسىز ئىسسىق دولقۇنىنىڭ ھوجۇمىغا ئۇچرىدى. تېز سۈرئەتتە شەھەرلىشىش يەر شارى تېمپېراتۇرىسىنىڭ ئىسسىپ كېتىشىدىكى ئاساسىي سەۋەب بولدى، بۇ ئەھۋال يەنە داۋاملىشىدۇ. 1 مىليون ئاھالىسى بار شەھەرنى مىسالغا ئالساق، ئۇ ھەر كۈنى 25 مىڭ تونىا كاربون IV ئوكسىدى، 300 مىڭ تونىا كېرەكسىز سۇنى چىقىرىۋېتىدۇ، شەھەرلەردىن قويۇپ بېرىلگەن زىيانلىق گازنىڭ ئۆزلۈكسىز كۆپىيىشى ئۆزۈن قاتلىمنى نېپىزلىتىپ، تېمپېراتۇرىنى ئۆرلىتىش رولىنى ئويناماقتا.

شەھەر ۋە سالامەتلىك مەسلىسى

يەر شارىنىڭ شەھەرلىشىش سۈرئىتىنىڭ تېزلىششىگە ئەگىشىپ، نەچچە يۈز مىليون كىشىنىڭ سالامەتلىكى ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە زىيانغا ئۇچرىماقتا. ئاھالىسى زىچ چوڭ شەھەرلەردە ھاۋا بۇلغىنىشلىقى، ئىچىدىغان سۇ پېتىشمىگەنلىكى، ئەخلەتلەرنى تازىلاش ۋاستىلىرى قالاق بولغانلىقى ئۇچۇن ھەر خىل كېسەللىكلەر تارقالماقتا.

يۇقىرىدىكىلەر زامانىۋى شەھەرلەشنىڭ تەرەققىياتىدا يۈز بېرىۋاتقان يېڭى مەسىلىلەر. شۇڭا بارغانسېرى كۆپلىگەن مۇتەخەسسىلەر دۆلەتلەرنىڭ سىجىل تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنى مۇھاكىمە قىلغاندا، ئالدى بىلەن شەھەرلەرنىڭ ئاپەتكە قارشى تۇرۇش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش لازىم، دەپ قارىماقتا.

11 - ئاينىڭ 28 - كۈنى ئەما پروفېسسور جۇشۇاڭلىيۇ (ئالدىنقى رەت ئوگدىن 2 - كىشى) ئەمالار كومپيۇتېر سىستېمىسىنى ئىشلىتىش بويىچە ئولگە كۆرسەتتى. بۇ كومپيۇتېر سىستېمىسىنى شاڭخەي قاتناش داشۆسىدىكى پروفېسسور دۇك دېسۇن (كەينىدىكى رەت سولدىن 2- كىشى) بىلەن جۇشۇاڭلىيۇ بىرلىكتە تۈزۈپ چىققان بولۇپ، ئەمالار ئەمالار يېزىقىنى كومپيۇتېرغا كىرگۈزگەندىن كېيىن ئېكراندا مۇناسىۋەتلىك خەنزۇچە خەت چىقىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئاۋاز ياكى ئانقۇدىن شۇ خەتنىڭ ئاتلىشى ئاڭلىنىدۇ. بۇ كومپيۇتېر سىستېمىسىنى ئىشلەتكەندە ئەمالار خەنزۇچە، ئىنگلىزچە قاتارلىق تۆت خىل ئەمالار يېزىقىنى كومپيۇتېرغا كىرگۈزەلەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە تەھرىرلىك، بەت ياساش، خەت بېسىش، جەدۋەل تۈزۈش قاتارلىق مەشغۇلاتلارنى ئېلىپ بارالايدۇ. مۇتەخەسسىسلەرنىڭ باھالىشىچە، بۇ سىستېما خەلقارا ئىلغار سەۋىيىگە يەتكەن.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى)

ياشلار يۇقىرى قان بېسىمى كېسەللىكىگە گىرىپتار بولۇپ قالسا قانداق قىلىشى كېرەك؟

ئابدۇقادىر ھەسەن

(1) يۇقىرى قان بېسىمى كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش بىلىملىرىدىن ئازتولا خەۋەردار بولۇش كېرەك.

(2) ئائىلىدە ئىشلىتىدىغان قان بېسىمىنى ئۆلچىگۈچى ئاپپاراتنى ئىشلىتىشنى بىلىش ھەم قان بېسىمىنى دائىم ئۆلچەپ تۇرۇش كېرەك.

(3) قانغۇدەك ئۇخلاش، دائىم مۇزكا ئاڭلاش، ھەر خىل كۆڭۈل ئېچىش، تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىش لازىم. بۇ، ھارغىنلىقنى تۇگىتىپ، نېرۋا پائالىيىتىنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ساقلاپ، قان بېسىمىنىڭ تۇراقلىق بولۇشىغا پايدىلىق.

(4) تاماكا چېكىش، ئىچكىلىك ئىچىش ۋە تاماق يېيىشتە تۇز مىقدارىنى بەش گرامدىن ئاشۇرماسلىق، تاماقنىڭ تەمىنى ئاچچىقسۇ، جائېيۇ ۋە ھەر خىل تەم تەڭشىگۈچلەر بىلەن تەڭشەپ تۇرۇش لازىم.

(5) سەمرىپ كەتكەن ياشلار بەدەن ئېغىرلىقىنى چوقۇم كونترول قىلىشى كېرەك.

(6) گۆش تۇرىدىكى يېمەكلىكلەرنى ئاز ئىستېمال قىلىش، يېڭى كۆكتات، مېۋە-چېۋىلەرنى كۆپرەك ئىستېمال قىلىش، بولۇپمۇ تەركىبىدە كالىي كۆپ بولغان بانان، پالەك قاتارلىقلارنى كۆپرەك ئىستېمال قىلىش كېرەك.

ئاشلىق مىتسى ۋە ئۇنى يوقىتىش

قادىر ئابدۇللا

ئامبار زىيانداش ھاشاراتلىرىنىڭ پەيدا بولۇش، زىيان سېلىش قانۇنىيەتلىرى ۋە ئالدىنى ئېلىش، يوقىتىش ئۇسۇللىرى باشقا زىيانداش ھاشاراتلارنىڭكىگە ئوخشايدۇ. ئۇلارنىڭ تۇرمۇ كۆپ بولۇپ، دۇنيادا ھازىرغىچە مەلۇم بولغانلىرى 300 خىلغا، ئېلىمىزدە 113 خىلغا، ئاپتونوم رايونىمىزدا بىر نەچچە ئون خىلغا يېتىدۇ. دۇنيا بويىچە ھەر يىلى ساقلىنىۋاتقان ئاشلىقلارنىڭ ئون پىرسەنتى ئامبار زىيانداش ھاشاراتلىرى تەرىپىدىن زىيانغا ئۇچرىماقتا.

ئاشلىق مىتسى ئامبار زىيانداش ھاشاراتلىرىنىڭ گەۋدىلىك بىر تۈرى بولۇپ، قانىتىق قاناتلىقلار ئەترىتى ، پىل تۇمشۇق قوڭغۇز ئائىلىسىگە كىرىدۇ. ئۇ پەقەت ئاپتونوم رايونىمىزدىلا بار بولۇپ، ئېلىمىزنىڭ كارانتىن ئوبيېكتىغا كىرىدۇ. ئۇنىڭ پېتىلگەن ھاشارىتى ۋە لىچىنكىسى بۇغداي، ئارپا، كۆممەقونақى، ئاققوناق ۋە شالنىڭ دېنىغا زىيان سالىدۇ. ئۇ يىلدا ئۈچ - تۆت ئەۋلاد قالدۇرىدۇ. پېتىلگەن ھاشارىتى ئامبار ئىچىدىكى نەم ھەم قارا ئاغۇ يوچۇقلاردا ۋە ئاشلىقنىڭ ئىچىدە قىشلايدۇ. ئۇنىڭ پېتىلىشى ئاستا، ئۇمرى نىسبەتەن ئۇزۇن بولۇپ، ئۇزۇقلۇق پېتەرلىك شارائىتتا يەتتە- سەككىز ئاي ھايات كەچۈرەلەيدۇ. چىشى ھاشارات تۇخۇمىنى ئاشلىق دانلىرىنىڭ ئىچىگە سالىدۇ. ئۇ تۇخۇم تۇغۇشتىن ئىلگىرى داننىڭ ئۈستىنى چىشلەپ تۆشۈك ئېچىپ، ئاندىن تۇخۇمنى شۇنىڭ ئىچىگە تۇغۇپ، ئاخىردا يېپىشقاق سۇيۇقلۇق ئاجرىتىپ چىقىرىپ، تۆشۈك ئۈستىنى ئېتىپ قويىدۇ. ئاشلىق مىتسى 16- ℃ 22 قىچە بولغان شارائىتتا نورمال ياشايدۇ. دانلىق ئاشلىقلارنىڭ سۇ تەركىبى سەككىز پىرسەنت ياكى ئۇنىڭدىن تۆۋەن بولسا، ئاشلىق مىتسى ئاسانلىقچە پەيدا بولمايدۇ.

ئاشلىق مىتسىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، يوقىتىش ئۇسۇلى مۇنداق:

(1) قاتتىق كارانتىن قىلىش، يەنى ئاشلىق مىتسى پەيدا بولغان جايلارنى كونترول قىلىپ، ئۇنىڭ تارقىلىپ، كېڭىيىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

(2) ئاشلىقنى ئامبارغا ئەكىرىشتىن بۇرۇنقى مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك. ئالدى بىلەن ئامبارنى بىكارلاپ، پاكىز تازىلاپ، ئاندىن دېزىنفېكسىيە قىلىش لازىم. مىتە بار ئاشلىق بىلەن مىتە يوق ئاشلىقنى، تاۋار ئاشلىق بىلەن ئۇرۇقلۇقنى ، يېڭى ئاشلىق بىلەن كونا ئاشلىقنى، قۇرۇق ئاشلىق بىلەن نەم ئاشلىقنى ئايرىم ساقلاش كېرەك.

(3) ئامبار باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش كېرەك. ئاشلىقنى ئامبارغا ئەكىرگەندىن كېيىن مۇھىت تازىلىقىنى تەخىمۇ ياخشىلاپ، يۇقۇملىنىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. ئامبار ئىچى تېمپېراتۇرىسىنىڭ تۆۋەن ۋە قۇرغاق بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

(4) ئاشلىق مىتسى پەيدا بولغاندا يەرلىك ئۇسۇللار بىلەنمۇ يوقاتقىلى بولىدۇ. مەسىلەن: بىرىنچى، مىتە بار ئاشلىقنى شامالدا سورۇش ئارقىلىق مىتىنى ئاشلىقتىن ئايرىۋېتىش كېرەك. ئىككىنچى، غەلۋىر بىلەن تاسقاش ئارقىلىق مىتىنى غەلۋىردىن ئۆتكۈزۈۋېتىپ، مىتىنى يوقىتىش كېرەك. ئۈچىنچى، ئاشلىقنى ياز پەسلىدە ئاپتاپقا سېلىش، قىش پەسلىدە توڭغا سېلىش ئارقىلىق مىتىنى يوقىتىش كېرەك.

شىنجاڭدىكى ئۇزۇن ئۇمۇر كۆرگەنلەرنىڭ سىرى

ئىمىن ئۆمەر

شىنجاڭ دۇنيا بويىچە ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈش رايونلىرىنىڭ بىرى. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ 100 ياشقا كىرگەنلەرنى مەخسۇس تەكشۈرۈش مۇتەخەسسىسلەر ئەترىتى 1989-يىلى 9-ئايدىن 1994-يىلى 6-ئايغىچە گۇرۇپپىلارغا بۆلۈنۈپ، ھەرقايسى كەنت، مەھەللەرگىچە بېرىپ، 100 ياشتىن ئاشقان 105 كىشى ئۈستىدە تۇغقانلار ئارا نىكاھلىنىش ئەھۋالى ئانچە كۆپ ئەمەسكەن.

4. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئادەتتىكى كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولۇپ قالسا، تاغلاردىكى ياۋا ئوت - چۆپ، مېھرىگىيا، قان تېپەر، چۆچۈكبۇيا، چاكاندا، قارلەيلىسى قاتارلىق تەبىئىي دورىلار بىلەن داۋالىنىدىكەن.

پائالیيتىنىك تەكشۈرۈلۈشىنى ساقلاپ، قان بېسىمىنىڭ تۇراقلىق بولۇشىغا پايدىلىق.

(4) تۆۋەنى كۆپ ئىستېمال قىلماسلىق، ھەرگىزلۈك پىسخىكىسىنى ساقلاپ، چەكلەشنى كۆپ ئىچىمەسلىك كېرەك.

قىشتا توڭلاتقۇنى توختىتىپ قويۇشقا بولامدۇ؟

گاۋيو

قىش پەسلىدە توڭلاتقۇنى توختىتىپ قويۇشقا بولامدۇ-يوق؟ كۆپ ساندىكى كىشىلەر توختىتىپ قويۇشقا بولمايدۇ، دېيىشىدۇ، مېنىڭ بۇنىڭغا باشقىچە قارىشىم بار.

ئادەتتىكى ئائىلىلەردە توڭلاتقۇ ئاشخانىغا ياكى مېھمانخانىنىڭ بىر چېتىگە ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ. قىش پەسلىدە بۇ جايىنىڭ تېمپېراتۇرىسى ھامان تۆۋەنگە بولىدۇ. بۇ چاغدا توڭلاتقۇنىڭ تېمپېراتۇرىسى بىلەن مۇھىتنىڭ تېمپېراتۇرىسىدا ئانچە چوڭ بولمايدۇ. ئۇي ئىچى بىلەن سىرتنىڭ تېمپېراتۇرا پەرقى 10 °C ئەتراپىدا بولىدۇ. توڭلاتقۇنى ئىشلىتىش بىلەن ئىشلەتمەسلىكنىڭ ئانچە قىممىتى بولمايدۇ. شۇڭا ئاپتونوم رايونىمىزدا قىش پەسلىدە توڭلاتقۇنى بىر مەزگىل توختىتىپ قويۇشقا بولىدۇ.

قىشتا توڭلاتقۇ توختىتىپ قويۇلسا، توڭلاتقۇنىڭ بىسىم ئاپپاراتى دەم ئالىدۇ. بۇ، توڭلاتقۇنىڭ ئىشلەش مۇددىتى نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، توڭلاتقۇنىڭ ئۆمرىنى ئۇزارتىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، توڭلاتقۇ ئۇزاق ۋاقىت ئىشلىگەنلىكتىن، بۇلغانچاق ماتېرىيالى ۋە ئىچكى مېتال مىكروپلار پەيدا بولۇپ، توڭلاتقۇنىڭ تېمى ۋە زاپچاسلىرىنى بولغايدۇ. توڭلاتقۇنى قىشتا توختاتقاندىن كېيىن، بۇلارنى ئەستايىدىل تازلاش، دېزىنفېكسىيە قىلىشقا شارائىت يارىتىلىدۇ. شارائىتى يار بېرىدىغان ئائىلىلەر بىنەپشەرەك چىراغنى يورۇتۇپ ياكى توڭلاتقۇنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ شامالدىتىپ، توڭلاتقۇنى ئۇزۇل-كېسىل تازىلىيالايدۇ.

توڭلاتقۇنى قىشتا توختاتقاندىن كېيىن، ئۇنىڭ توڭلىتىش سىستېمىسىنى كاشىلا چىقمايدۇ. شۇڭا توڭلاتقۇنى قىشتا توختىتىپ قويۇشتىن ئەنسىرەشنىڭ ھاجىتى يوق. فىتىر تىنىپ قېلىشتىن ئەنسىرەشمۇ ھاجەتسىز. ئۇمۇمەن ئېيتقاندا، توڭلاتقۇنى قىشتا توختىتىش زىيانلىق ئەمەس.

بۇنىڭدىن باشقا، ئۆزگىچە فىزىكىلىق تاشقى غىدىقلىنىشمۇ كىشىلىك پەيدا قىلىدۇ. ئۆزگىچە فىزىكىلىق تاشقى غىدىقلىنىش كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان بىر نەچچە كىشىلىكنى كىشىلەرنىڭ سەمگە سېلىپ قويۇيۇ:

ئېلېكترونلۇق ئويۇنچۇق كىشىلىكى. ئالاقىدار تارماقلارنىڭ تەكشۈرۈشى ۋە تىببىي ئالىملارنىڭ تەھلىل قىلىشچە، دائىم ئېلېكترونلۇق ئويۇنچۇق بىلەن ھەپىلىشىدىغان كىشىلەر ئۇچىدە قان بېسىمى يۇقىرىلاپ كېتىش، يۈرەك ئاغرىقى، باش ئاغرىقى، كۆز ئاغرىقى، گلائۇكوما قاتارلىق كېسەللىكلەر ئادەتتىكى كىشىلەردىكىدىن كۆپ كۆرۈلىدىكەن. بولۇپمۇ بالىلاردا قان بېسىمى، يۈرەك كېسەللىكى بالدۇر پەيدا بولىدىكەن. بۇنىڭدىن باشقا، ئۇزاق ۋاقىت مۇھىتى بولغان باتان، پالەك قاتارلىقلارنى كۆپرەك ئىستېمال قىلىش كېرەك.

(7) تاماكا چېكىشنى قاتتىق چەكلەش، يۇقىرى گرادۇسلۇق ئاق ھاراقلارنى كۆپ ئىچمەسلىك كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزدا پەۋقۇلئاددە چوڭ تاشقا ئايلانغان ئورمان بايقالدى

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ گۈچۈڭ ناھىيىسىدىن شەرقتە 150 كىلومېتر يىراقلىقتىكى چۆلدە يېقىندا 3.8 كۋادرات كىلومېتر كېلىدىغان تاشقا ئايلانغان ئورمان بايقالدى. گېئولوگىيە ۋە ئارخېئولوگىيە تارماقلىرىنىڭ ئىسپاتلىشىچە، بۇ تاشقا ئايلانغان ئورمانلار كۆركەم، ھەيۋەتلىك ئىكەن، تاشقا ئايلانغان ئورمانىنىڭ كۆلىمى چوڭ بولۇپ، ئامېرىكىدىكى مۇشۇنداق تاشقا ئايلانغان ئورماندىن قالسلا، دۇنيا بويىچە 2-ئورۇندا تۇرىدىكەن. بۇ جاي پات ئارىدا سىرتقا ئېچىۋېتىلىدىكەن.

گېئولوگىيە تارمىقىدىكى بىر زاتنىڭ تونۇشتۇرۇشىچە، بۇ تاشقا ئايلانغان ئورمانلارنىڭ شەكىللەنگىنىگە تەخمىنەن 150 مىليون يىل بولغانىكەن. ئەينى ۋاقىتتا جۇڭغار ئويمانلىقىنىڭ جەنۇبىي تەرىپىنىڭ كىلىماتى ئىللىق بولۇپ، ھۆل-يېغىن كۆپ، دەريالار گىرەلىشىپ كەتكەن، ئېپتىدائىي ئورمانلار كۆپ ئىكەن. يۇرا دەۋرىگە كەلگەندە يەر پوستىدا ئۆزگىرىش بولۇپ، ئورمانلار يەر ئاستىغا كۆمۈلۈپ قالغان. ئاشۇنداق يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا شۇنداقلا يەر ئاستىدىكى سېلىتسىي تەركىبلىك سۇنىڭ ئۆزاق مۇددەت سېلىسىيلەشتۇرۇشى نەتىجىسىدە تاشقا ئايلانغان ئورمانلار پەيدا بولغان.

كېيىنچە كىلىماتنىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن جۇڭغار ئويمانلىقى قۇرغاق قۇملۇققا ئايلانغان، ئۇنىڭ ئۈستىگە نەچچە مىڭ يىلدىن بۇيان شامال ۋە يامغۇرنىڭ يىمىرىشى بىلەن بۇ تاشقا ئايلانغان ئورمانلار پەيدىنپەي يەر ئۈستىگە چىقىپ قالغان. شۇنىڭ بىلەن ھازىرقى ھالەتكە كەلگەن.

(«شىمىن كەچلىك گېزىتى»دىن)

كۆڭۈل ئېچىش مۇڭاپىق بولمسا، كېسەللىك پەيدا قىلىدۇ

مۇجنىچاك

بۇلغانغان جايدا ئولتۇرغاچقا، ئاشقازان يالىلۇغى، جىگەر يالىلۇغى، ئۆپكە يالىلۇغى قاتارلىقلارنىڭ پەيدا بولۇش نىسبىتىمۇ يۇقىرى بولىدىكەن.

ستېرېئولۇق شاۋقۇن كېسەللىكى. ھازىر بىر مۇنچە ئائىلىلەردە ستېرېئولۇق يانچۇق بار. دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرى بويىچە، ئاۋارىگە ئۆي ئىچىدىكى شاۋقۇن 50 دېتسىبىلدىن، كېچىدە 45 دېتسىبىلدىن ئېشىپ كەتمەسلىكى كېرەك، ئۇنداق بولمسا سالامەتلىككە زىيان يېتىدۇ. پەن تەتقىقات خادىملىرىنىڭ ئېلىكتر سايمانلىرى كۆپرەك ئائىلىلەردىكى شاۋقۇننى ئۆلچەپ ئەھۋالدىن خەۋەر بولغاندا، ھەمىشە 80 دېتسىبىللىق شاۋقۇن شارائىتىدا ياشايدىغان كىشىلەردە باش ئاغرىش، باش قېيىش، ئۇيقۇسىزلىق، كۆپ چۈش كۆرۈش، ماغدۇرسىزلىنىش، ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارى تۆۋەنلەپ كېتىش ئەھۋالى ئېنىق بولىدىكەن، ھەتتا قۇلاق پاك بولۇپ قېلىش، جىددىيلىشىش تۇيغۇسىدىن ھەزىم قىلىش ئەزالىرىنىڭ ئىقتىدارى تۆۋەنلەپ، ھەزىم قىلىش سىستېمىسى كېسەللىكلىرى پەيدا بولۇش ئەھۋالىرى كۆرۈلىدىكەن.

كارا OK كېسەللىكى. ئادەمنىڭ ئاۋاز پەردىسى نورمال ئەھۋالدا 50-100 قېتىم تىترىشى كېرەك. ناخشا ئېيتقاندا، ئاۋاز پەردىسىنىڭ تىترەش قېتىم سانى 80-120 بولىدۇ. كەسپىي چىنقىشتىن ئۆتمەگەن كىشىلەر دائىم ناخشا ئېيتسا، شىلىمشىق پەردىگە قان چۈشۈش، قاپارتقۇ چىقىش، ھەتتا قان تومۇر يېرىلىش، ئاۋاز يولى يېرىلىش ئەھۋالى كۆرۈلىدۇ. قۇرۇق ھاۋالىق، يېپىق، ئىس-تۈتەكلىك شارائىتتا دائىم ناخشا ئېيتىدىغانلاردا تېخمۇ ئېغىر ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ.

لازىر نۇرى رادىئاتسىيىسى كېسەللىكى. بىر مۇنچە ئويۇنخانا، قەھۋەخانىغا لازىر نۇرى رادىئاتسىيە چىرىغى ئورنىتىلغان. بەدەن دائىم بۇ نۇر بىلەن ئۇچراشسا، كۆرۈش قۇۋۋىتى، ئوتنۇرا مېڭىنىڭ ئىقتىدارى تۆۋەنلەش ئەھۋالى كېلىپ چىقىپ، باش قېيىش، كۆز قارا‌ئاغرىشى، چىراي ساغرىپ كېتىش، سوغۇق تەر چىقىش كېسەللىكى پەيدا بولىدۇ.

ماجاك كېسەللىكى. دائىم كېچىلەپ ماجاك، قارتا، شاھمات ئويناىدىغانلار ئۇزاق ۋاقىت ئولتۇرغاچقا، روھىي جەھەتتە جىددىيلىشىپ، بەدىنى ھالسىراپ، ئورۇقلاپ، جىددىي خاراكتېرلىك يۈرەك ئىقلىمىسى، باش قېيىش، كۆز قارا‌ئاغرىشى، نېرۋا ئاجىزلاش، كۆرۈش قۇۋۋىتى تۆۋەنلەش، بەل-ئۇمۇرتقىلار زەخمىلىنىش، قەۋزىيەت كېسەللىكىگە گىرىپتار بولىدۇ.

ئەركە ھايۋانلار كېسەللىكى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، بىر مۇنچە ئائىلىلەر ئىت، مۇشۇك، قۇش قاتارلىقلارنى بېقىپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىنىڭ «ئەركە ھايۋىنى»غا ئايلاندۇرۇۋالدى. بۇ گويا ئائىلىلەرگە شادلىق بەخش ئەتكەندەك قىلسىمۇ، ئاسانلا يوقۇملۇق كېسەللىكلەرنى پەيدا قىلىدۇ. مەسىلەن: ئىت، مۇشۇكتە قوتۇر كانىسى كېسەللىكى، يېشىل قوۇرت كېسەللىكى، گىربوك تېرە كېسەللىكى، ئىت قىزىتمىسى، قانىغۇچ ئۇچەي يالىلۇغى قاتارلىق كېسەللىكلەر بار، ئۇلار ئادەمگە ئاسانلا يوقىدۇ. بۇ ھايۋانلارغا دائىم يېقىنلىشىدىغان كىشىلەر ھەزىم قىلىش يولى كېسەللىكى ۋە پارازىت قوۇرت كېسەللىكىگە گىرىپتار بولىدۇ، بولۇپمۇ غالجىر كېسەللىكى، بروتسېللىيوز كېسەللىكى قاتارلىقلارغا گىرىپتار بولىدۇ. ئۆيدە قوش باققانلار قوش بەدىنىدىكى ئاسپېرگىللىيوز، كىرپتو كوككوز زەمبۇرۇغىدىن يۇقۇملىنىپ، «قوش كېسەللىكى»گە گىرىپتار بولىدۇ-دە، قۇشنىڭ ئېغىزى، پۇتى، پەيلىرىدىن ئۇرۇقلارنى ئالغاندا، ئۇلار ئىنسانلارغا يۇقۇپ كېسەل پەيدا قىلىدۇ.

5. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەرنىڭ مۇتلەق كۆپ سانىدىكىلىرىنىڭ ئائىلىسىدە بالىلىرى، نەۋرىلىرى، چەۋرىلىرى بولۇپ، ئۇلار تۆت - بەش ئەۋلاد بىللە تۇرمۇش كۆچۈرگەن، چوڭلارنى ھۆرمەتلەپ، كىچىكىلەرنى ئىززەتلەپ، پۈتۈن ئائىلە ئىناق ئۆتكەن. ئۇلارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ئۆزىنىڭ ھاجىتىدىن ئۆزى چىقالايدىكەن، بەزىلىرى يەڭگىل جىسمانىي ئەمگەكلەرنى قىلالايدىكەن.

6. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەرنىڭ مۇتلەق زور بىر قىسمىنىڭ ھەجرى خۇلقى ياخشى، كۆڭلى - كۆكسى كەڭ بولۇپ، ئادەتتىكى تۇرمۇشتا غەمئەندىشە قىلماي، قايغۇرماي، بەھۇدە ئاچچىقلانماي، خۇشال - خۇرام يۇرۇيدىكەن.

7. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەر تاماقتىن بۇرۇن ۋە تاھارەتتىن كېيىن قول يۇيۇشقا ئادەتلەنگەنىكەن. ئۇلار ناھار ۋە يار پەسىللىرىدە كۆپىنچە بولاق سۇيى، كۆل سۇيى ۋە تەبىئىي ئارشاڭلاردا يۇيۇنىدىكەن، بەزىلىرى سوغۇق سۇدا يۇيۇنۇشقا ئادەتلەنگەنىكەن.

8. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەرنىڭ زور كۆپچىلىكى ياش چاغلىرىدىن تارتىپ پىيادە يول يۈرۈشكە ئامراق ئىكەن.

9. ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەنلەرنىڭ زور كۆپچىلىكى سەنئەتكە ماھىر ئىكەن. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئۆز مەھەللىسىدە سازەندە، ئۇسۇلچى، قۇشاقچى، جاقچاقچى ئىكەن.

قىزىتمىسى ئۆرلەش، پۈتۈن بەدەن ئاغرىش، باش قېيىش، باش ئاغرىش، كانايىچە يالىلۇغى، نەپەس قىسىلىش قاتارلىق كېسەللىك ئالامەتلىرى كۆرۈلىدۇ.

يېغىپ ئېيتقاندا، كۆڭۈل ئېچىش سالامەتلىكنى ئاشۇرۇشنىمەقسەت قىلىدۇ، لېكىن كۆڭۈل ئېچىشتا تاشقى ئامىللارنىڭ خەۋپىدىن ساقلانماي بولمايدۇ.

(«خەلق گېزىتى»دىن)

چى خاۋتيەن ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە ئۇنىۋېرسىتېتىدا نۇتۇق سۆزلەپ، جۇڭگونىڭ دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتىنى شەرھلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 10 - دېكابر تېلېگراممىسى. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، قوشۇمچە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى چى خاۋتيەن شاڭجيانىڭ بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە ئۇنىۋېرسىتېتىدا نۇتۇق سۆزلەپ، جۇڭگونىڭ دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتىنى شەرھلەپ، قىزغىن ئالقىشقا ئېرىشتى.

چى خاۋتيەن نۇتۇقتا مۇنداق دېدى: جۇڭگونىڭ دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتى ئاساسەن تۆۋەندىكى تۆت تۈرلۈك مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ:

«بىرىنچى، دۆلەت مۇداپىئەسىنى مۇستەھكەملەپ، تاشقى دۇشمەننىڭ تاجاۋۇزىغا تاقابىل تۇرۇپ، دۆلەتنىڭ زېمىن، ھاۋا، دېڭىز تەۋەلىكى ئىگىلىك ھوقۇقى ۋە دېڭىز - ئوكيان ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش، دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە بىخەتەرلىكىنى قوغداش. بۇ، جۇڭگو دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتىنىڭ تۆپ نىشانى شۇنداقلا 1982 - يىلى ئېلان قىلىنغان جۇڭگونىڭ ھازىرقى ئاساسىي قانۇنىدا جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىگە يۈكلەنگەن ئاساسىي مەسئۇلىيەت.»

«ئىككىنچى، دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىغا بويسۇنۇش ۋە خىزمەت قىلىش. بۇ، جۇڭگو دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشىنىڭ تۆپ نۇقتىسى. جۇڭگو دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشىنى دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئومۇمىي پىلانىغا كىرگۈزۈپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتىمۇ، دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشىدىمۇ، ئادەتتىكى چاغلار بىلەن ئۇرۇش ۋاقتىدىكىسى، خەلق ئىشلىرى بىلەن ھەربىي ئىشلار، ھازىرقىسى بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەت ئېھتىياجىغا تەڭ ئېتىبار بېرىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا تىرىشىدۇ. دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىغا بويسۇنۇش ۋە ئۇنىڭغا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن، كۆپ يىلدىن بۇيان جۇڭگو دۆلەت مۇداپىئە چىقىمىنى قاتتىق تىزگىنلەپ كەلدى. 1996 - يىلى جۇڭگو ئورۇنلاشتۇرغان دۆلەت مۇداپىئە چىقىمى خام چوتى 70 مىليارد 227 مىليون يۈەن، يەنى 8 مىليارد دوللاردىن كۆپرەك بولدى. جۇڭگو نوپۇس جەھەتتە دۇنيادا 1 - ئورۇندا تۇرىدىغان چوڭ دۆلەت، زېمىن كۆلىمى جەھەتتە 3 - ئورۇندا تۇرىدىغان چوڭ دۆلەت، جۇڭگونىڭ قۇرۇقلۇق چېگرىسى 20 مىڭ كىلومېتردىن، دېڭىز قىرغىقى لىنىيىسى 18 مىڭ كىلومېتردىن ئاشىدۇ، شۇنداق دېيىش كېرەككى، بىزنىڭ ھەربىي چىقىمىمىز ناھايىتى ئاز، ئۇ مۇداپىئە ئېھتىياجى ئۈچۈنلا ئىشلىتىلىدۇ.

«ئۈچىنچى، جۇڭگوچە قوشۇننى خىل قىلىش يولىغا مېڭىش، بۇ، جۇڭگو ئارمىيە قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم ئۇقتىسى. جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي تەلىپى سىياسىي جەھەتتە لايىقەتلىك بولۇش، ھەربىي جەھەتتە قاتتىق تەلەپلىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالايدىغان بولۇش، ئىستېلىدا ئۇتۇق قازىنالايدىغان بولۇش، ئىدىيە ۋە ئىشلىتىشتە ئىلغار بولۇش، ئىنتىزام ۋە ئەخلاقتا ياخشى بولۇش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشقا ياخشى خىزمەت قىلىش، ئىلغار ئەسكەرى ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولۇش تەلەپلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىن ئىبارەت. بۇ، جۇڭگو دۆلەت مۇداپىئە قۇرۇلۇشىنىڭ ئاساسىي يۆنىلىشى.

«تۆتىنچى، دۇنيا تىنچلىقىنى قوغداش ۋە ئىنسانلارنىڭ تەرەققىياتى ئىشلىرىنى ئىلگىرى سۈرۈشكە كۈچ چىقىرىش. بۈمۇ جۇڭگونىڭ دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتىنىڭ مۇھىم بىر مەزمۇنى. جۇڭگو مۇستەقىل- تۈز تۈزنىگە خوجا بولۇش ئاساسىدىكى تىنچلىق دىپلوماتىيە سىياسىتىنى يۈرگۈزىدۇ، ھەرقانداق دۆلەت ياكى دۆلەتلەر گۇرۇھى بىلەن ئىتتىپاق تۈزمەيدۇ، ھەرقانداق ھەربىي گۇرۇھقا قاتناشمايدۇ؛ ھەرقانداق شەكىلدىكى زومىگەرلىككە، زوراۋانلىق سىياستىگە ۋە تاجاۋۇزچىلىق، كېڭەيمچىلىك قىلمىشلىرىغا قارشى تۇرىدۇ. دۆلەتلەر ئارا ئىختىلاپ ۋە تالاش - تارتىشلارنى كېڭىشىش ئارقىلىق تىنچ يول بىلەن ھەل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ، قورال كۈچى ئىشلىتىش ياكى قوراللىق كۈچ بىلەن تەھدىت سېلىشقا قارشى تۇرىدۇ. جۇڭگو ئادىل، مۇۋاپىق، ئومۇمىيۈزلۈك تەڭپۇڭ بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسەن، ئەسكەر قىسقارتىش ۋە ھەربىي ھازىرلىقلارنى تىزگىنلەشنى ئۇنۇملۇك ئىشقا ئاشۇرۇشنى ئىزچىل تەشەببۇس قىلىپ، ھەربىي تەييارلىقلارنى تىزگىنلەش ۋە ھەربىي تەييارلىقلارنى قىسقارتىشقا دائىر ئالاقىدار خەلقئارا سۆھبەتلەرگە ئاكتىپ قاتناشتى، ئۆزى ئىمزا قويغان شەرتنامىلەردىكى مەجبۇرىيەتلەرنى ئەستايىدىل ئادا قىلدى. ھازىرغا قەدەر جۇڭگو دۇنيادىكى بارلىق يادرو قوراللىرىغا ئىگە دۆلەتلەر ئىچىدە ھەرقانداق ئەھۋالدا 1 - بولۇپ يادرو قورالى ئىشلەتمەيمىز، يادرو قورالى بولمىغان دۆلەتلەرگە يادرو قورالى ئىشلەتمەيمىز ياكى يادرو قورالى ئىشلىتىمەن، دەپ تەھدىت سالمايمىز، دەپ ۋەدە بەرگەن بىردىنبىر دۆلەت. جۇڭگو يەنە ب د ت نىڭ تىنچلىق ساقلاش ھەرىكىتىگە ئاكتىپ قاتنىشىپ، دۇنيا تىنچلىقى ۋە مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن ئاكتىپ تۆھپە قوشتى.»

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، قوشۇمچە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى چى خاۋتيەن 12 - ئاينىڭ 10 - كۈنى ئامېرىكا دۆلەت مۇداپىئە ئۇنىۋېرسىتېتىدا نۇتۇق سۆزلىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

* * * * * * * * *

چى خاۋتيەن مۇنداق دېدى: «جۇڭگو مۇداپىئە خاراكتېرلىك دۆلەت مۇداپىئە سىياسىتىنى ئىجرا قىلىدۇ، بۇ دۆلەتنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقى ۋە زېمىن پۈتۈنلۈكىنى دۆلەتنىڭ ئۇزاق مۇددەت تىنچ بولۇشىنى قوغداشنىڭ ئېھتىياجى. جۇڭگو ئەزەلدىن باشقا دۆلەتلەرگە تاجاۋۇز قىلىپ باققان ئەمەس، شۇنداقلا چەت ئەللەرگە بىرەر ئەسكەر چىقىرىپمۇ باققان ئەمەس. ئەمما يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، خەلقئارادا بىر قىسىم كىشىلەر «جۇڭگو تەھدىتى» دېگەن سەپسەتىنى تارقىتىپ، قانداقتۇر جۇڭگو قۇدرەت تاپسا، باشقا دۆلەتلەرگە تەھدىت سالىدۇ، ئاسىيا- تىنچ ئوكيان رايونىدىكى مۇقىمسىزلىق ئاملىنى بولۇپ قالىدۇ، دەۋاتىدۇ. ھېنگىچە، بۇ سەپسەتىلەرنى تارقاتقۇچىلارنىڭ يامان غەرىزى بار، ئۇلار جۇڭگونىڭ تەرەققىي قىلىش ۋە ئالغا بېسىشىنى

لى پېڭ روسىيىنىڭ 1-مۇئاۋىن زۇڭلىسى بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12-دېكابر تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ بۈگۈن چۈشتىن كېيىن دىياۋيۈتەي دۆلەت مېھمانخانىسىدا جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇۋاتقان روسىيىنىڭ 1-مۇئاۋىن زۇڭلىسى بولشاكوۋ بىلەن كۆرۈشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: جۇڭگو بىلەن روسىيىنىڭ ھەمكارلىقى كەڭ ئىستىقبالغا، غايەت زور يوشۇرۇن كۈچكە ئىگە. ئىككى دۆلەت ئىقتىساد ۋە پەن-تېخنىكا جەھەتتە بىر-بىرىنى زور دەرىجىدە تولۇقلىيالايدۇ، بۇ ئىككى تەرەپنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك ئۆز ئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش ھەمكارلىقىنى قانات يايدۇرۇشىغا ياخشى شەرت-شارائىت يارىتىپ بەردى، ئىككى تەرەپنىڭ ئورتاق تىرىشىشى ئاستىدا مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا ئىككى دۆلەتنىڭ سودا سومما-سىنى 20 مىليارد دوللارغا يەتكۈزگىلى بولىدۇ.

بولشاكوۋ مۇنداق دېدى: روسىيە بىلەن جۇڭگونىڭ 21-ئەسىرگە يۈزلەنگەن ستراتېگىيىلىك ھەمكارلىق شېرىكلىك مۇناسىۋىتى ئوڭۇشلۇق ئورنىتىلدى، ئىككى دۆلەتنىڭ ھەر ساھەدىكى دوستلۇق-ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى ساغلام راۋاجلاندى، ھەمكارلىقىمۇ يېنىمۇ چوڭقۇرلاشماقتا، بۇ روسىيە-جۇڭگو دۆلەتلىرىنىڭ، خەلقلىرىنىڭ تۆپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن.

نوبېل مۇكاپاتىنى تارقىتىش مۇراسىمى شۋېتسىيە ۋە نورۋېگىيىدە ئوتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ستوكھولم، 10 - دېكابر تېلېگراممىسى. بۈگۈن شۋېتسىيىلىك مەشھۇر كەشپىياتچى ۋە كارخانىچى نوبېل ۋاپاتىنىڭ 100 يىللىق خاتىرە كۈنى، 1996-يىللىق نوبېل مۇكاپاتىنى تارقىتىش مۇراسىمى شۋېتسىيە پايتەختى ستوكھولم ۋە نورۋېگىيە پايتەختى ئوسلودا داغدۇغلىق ئوتكۈزۈلدى.

ستوكھولم مۇزىكا زالىدا ئوتكۈزۈلگەن مۇكاپات تارقىتىش مۇراسىمىغا شۋېتسىيە پادىشاھى، پارلامېنت باشلىقى، باش ۋەزىرى ۋە ھۆكۈمەتنىڭ بىر قىسىم ۋەزىرلىرى، شۋېتسىيىلىك داڭلىق ئالىملار، يازغۇچىلار، جامائەت ئەربابلىرى ۋە ھەرقايسى ئەلنىڭ شۋېتسىيىدە تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرىدىن بولۇپ تەخمىنەن 1800 دىن كۆپرەك كىشى قاتناشتى.

مۇراسىمدا نوبېل فوندى جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى پروفېسسور بىنت سامۇرسۇن سۆز قىلىپ، شۋېتسىيىلىك مەشھۇر كەشپىياتچى ۋە كارخانىچى نوبېلنى ياد ئەتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن شۋېتسىيە پادىشاھى كارل 16 گوستاف فىزىكا، خىمىيە، بىئولوگىيە، تېبابەتچىلىك، ئەدەبىيات ئىقتىسادشۇناسلىقى مۇكاپاتىغا ئېرىشكەنلەرگە گۈۋاھنامە، ئالتۇن مېدال ۋە مۇكاپات پۇل چېكى تارقىتىپ بەردى. بۇ يىللىق ھەر بىر تۈردىكى نوبېل مۇكاپاتىنىڭ سوممىسى 7 مىليون 400 مىڭ شۋېتسىيە كىروناسى (تەخمىنەن 1 مىليون 120 مىڭ دوللار).

شۇ كۈنى كەچتە نوبېل فوندى جەمئىيىتى ستوكھولم شەھەرلىك مۆكۈمەت زالىدا مۇكاپاتقا ئېرىشكەنلەر شەرىپىگە كاتتا تەبرىكلەش زىياپىتى بەردى.

نوبېل تىنچلىق مۇكاپاتىنى تارقىتىش مۇراسىمى نورۋېگىيىنىڭ پايتەختى ئوسلودىكى شەھەرلىك مۆكۈمەت زالىدا ئوتكۈزۈلدى. زىياپەتكە نورۋېگىيە پادىشاھى، مۆكۈمەت ۋە پارلامېنت، رەھبەرلىرى، شۇنىڭدەك مەزكۇر ئەلنىڭ نورۋېگىيىدە تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرىدىن بولۇپ 1000 كىشى قاتناشتى. بۇ يىللىق تىنچلىق مۇكاپاتىغا شەرقىي تىموردىن كارلوس بېلوپ ۋە روز رامۇس ئولتا ئېرىشتى.

INTERNET THEATER

نيۇ - يورك 1996 - يىللىق سانلىق مەلۇمات ئامبىرى كۆرگەزمىسى 12 - ئاينىڭ بېشىدا جاروۋىس مەركىزىدە ئۆتكۈزۈلدى. 110 دېن ئارتۇق كومپيۇتېر كەسپى شىركىتى ئۇچۇر تېخنىكىسىنىڭ يېڭى مەھسۇلاتلىرىنى كۆرگەزمىگە قويدى.

سۈرەتتە: «كۇمپيوتېر كەسپداشلار شىركىتى» ئېكسكۇرسىيىچىلېرگە ئۆزئارا بىرلەشمە توردا سودا پائالىيىتىنى قانات يايدۇرغىلى بولىدىغان يېڭى يۇمشاق ماتېرىيالنى تونۇشتۇرماقتا. شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خەۋپسىزلىك كېڭىشى ئەھۋالنى ئىگىلەش يۈزىسىدىن باش كاتىپ نامزاتلىرىنى ئاۋازغا قويدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 10 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى بۈگۈن ئەھۋالنى ئىگىلەش ئۈچۈن ئافرىقا دۆلەتلىرى ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا بېگىدىن كۆرسەتكەن تۆت نامزاتنى15 ئەزا دۆلەتنىڭ ئاۋاز بېرىشىگە قويىدى. گانالىق كوفىئانان ئەڭ كۆپ ئاۋازغا ئېرىشتى. يەنى ئون ئاۋاز قوللىدى، تۆت ئاۋاز قارشى چىقتى.

شۇ كۈندىكى ئاۋاز بېرىش ئىككى قېتىم ئېلىپ بېرىلدى. ئاۋاز بېرىش نەتىجىسى مۇنداق بولدى: ب د ت نىڭ تىنچلىق ساقلاش ئىشلىرىغا مەسئۇل مۇئاۋىن باش كاتىپى كوفىئانان ئون ئاۋازنىڭ قوللىشىغا ئېرىشتى. تۆت ئاۋاز قارشى چىقتى، ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشىگە دائىمىي ئەزا بىر دۆلەت قارشى ئاۋاز بەردى.

خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ مۇشۇ ئايلىق رەئىسى ئىتالىيىنىڭ ب د ت دا دائىمىي تۇرۇشلۇق ۋەكىلى فۇرچى ئاۋاز بەرگەندىن كېيىن مۇنۇلارنى جاكارلىدى: ھازىرغا قەدەر خەۋپسىزلىك كېڭىشى يېڭى نامزات تەسىملىكى تاپشۇرۇۋالمىدى، خەۋپسىزلىك كېڭىشى مۇشۇ ئايىنىڭ 11 - كۈنى چوشتىن ئىلگىرى يېغىن ئېچىپ، باش كاتىپنىڭ نامزات مەسىلىسىنى داۋاملىق مۇزاكىرە قىلىدۇ.

ب د ت نىڭ نىزامنامىسىگە ئاساسەن، ب د ت نىڭ باش كاتىپىنى خەۋپسىزلىك كېڭىشى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ب د ت يېغىنىنىڭ تەستىقلىشىغا سۇنۇلىدۇ.نامزات ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشىگە دائىمىي ئەزا ھەر قانداق دۆلەت قارشى چىقمىغان ئەھۋال ئاستىدا توققۇزدىن كۆپ ئاۋازنىڭ قوللىشىغا ئېرىشسە ئاندىن ب د ت يىغىنىغا تونۇشتۇرۇلىدۇ.

روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكى تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەرنىڭ تاجىكستان تەۋەسىدىكى روسىيە ھەربىي مۇئەسسەسلىرىگە ھۇجۇم قىلغانلىقىنى ئەيىبلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 10 - دېكابىر تېلېگراممىسى. روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكى بۈگۈن بايانات ئېلان قىلىپ، تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەرنىڭ يېقىندا روسىيىنىڭ دۈشەنبە ئايرودروم رايونىدىكى ھەربىي مۇئەسسەسلىرىگە قوراللىق ھۇجۇم قىلغانلىقىنى قاتتىق ئەيىبلىدى.

روسىيە ئاخبارات ئاگېنتلىقى ـ ت ئا س س ر نىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكى ئاخبارات ئىدارىسىنىڭ 1 - مۇئاۋىن باشلىقى دىمولىن بايانىتا مۇنداق كۆرسەتكەن: تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلىرىنىڭ يۇقىرىدىكى ھەربىرى روسىيە قوشۇنلىرىغا قارشى كەڭ كۆلەملىك قايتۇرما ھۇجۇم قوزغاشنى،روسىيە قوشۇنلىرىنى تاجىكستانىنىڭ ئىچكى توقۇنۇشىغا بىۋاستە قاتناشتى دەپ ئەيىبلەشنى مەقسەت قىلىدۇ.

بايانىتا مۇنداق دەپ تەكىتلەندى: تاجىكستاندا تۇرۇشلۇق روسىيە قوشۇنلىرى تاجىكستانىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى توقۇنۇشقا ئەزەلدىن ئارىلاشقان ئەمەس.

بايانىتا ئاگاھلاندۇرۇپ مۇنداق دېيىلدى: تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلىرى بۇنىڭدىن كېيىن روسىيە قوشۇنلىرىغا يەنە ھۇجۇم قىلسا، روسىيە قوشۇنلىرى قەتئىي قايتۇرما زەربە بېرىدۇ.

كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى تارتىۋاتقان روسىيىنىڭ سىياسىي سەھنىسى

1996-يىلى روسىيىنىڭ سىياسىي سەھنىسى ژۇكتۇك سايلىمى ۋە ژۇكتۇك پېلتسىننىڭ يۇرەك ئوپېراتسىيىسى قىلدۇرۇشىنى چۆرىدەپ ئۆزگىرىپ باردى. كۆرەش ئۇزۇنلىمەي داۋاملىشىپ، كىشىلەرنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك دىققىتىنى قوزغىدى.

بۇ يىل 2-ئايدا روسىيىنىڭ ژۇكتۇك سايلىمى پائالىيىتى باشلاندى، ئون نەچچە نامزات سايلامغا قاتناشتى، روسىيە كومموپىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبىرى دىيوكانوۋ خەلق ۋەتەنپەرۋەر كۈچلىرى بىلەن بىرلىشىپ نىسپىي مۇقىم جەمئىيەتنىڭ قوللىشى ۋە پارلامېنتتىكى ئۇستۇنلۇكىگە تايىنىپ پېلتسىنغا قاتتىق خىرىس قىلدى. پېلتسىن سايلام بەنزىسىنى ئۆزى بىۋاستە تەشكىللىدى، پۈتۈن مەملىكەتنىڭ جاي- جايلىرىغا بىرىپ نۇتۇق سۆزلىدى، ھەتتا كان قۇدۇقلىرىغا چۈشتى، پىكاپ بىلەن چېچىنىيە ئالدىنقى سېپىگە بېرىپ، روسىيە فېدېراتسىيىسى ئارمىيىسىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرىدىن ھال سوراپ، تەسىرىنى كېڭەيتىپ، سايلىغۇچىلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈشكە تىرىشتى. سايلامنىڭ ئاچقۇچلۇق پەيتىدە ئۇ 1-قېتىملىق سايلامدا 3-ئورۇندا تۇرغان گېنېرال لىبىد بىلەن بىرلەشتى، ئاخىرى 7-ئاينىڭ بېشىدىكى 2-قېتىملىق ژۇكتۇك سايلىمىدا دىيوكانوۋنى مەغلۇب قىلىپ، ئۇدا ژۇكتۇكلۇقتا سايلاندى. بۇ روسىيىنىڭ ھازىر يولغا قويۇلۇۋاتقان سىياسەتلەرنى داۋاملىق ئىجرا قىلىشىنى كاپالەتلەندۈردى.

لېكىن، شۇنىڭدىن كېيىن پېلتسىن يۈرەك كېسىلى ئېغىرلاشقانلىقتىن يۈرەك ئوپېراتسىيىسى قىلدۇرۇشنى قارار قىلدى. بۇ ھال روسىيىنىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىگە يېڭى مۇقىمسىزلىق ئامىللىرىنى ئېلىپ كەلدى.

پېلتسىن يۈرەك كېسىلى ئېغىرلاشقاندىن كېيىن بىر قىسىم ھوقۇقنى ژۇكلى چىرنومېلكىن، خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ كاتىپى لىبىد ۋە ژۇكتۇك ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى چيوبىس بىلەن بىللە ئۈچ ھوقۇق ئايرىلىپ تۇرىدىغان ۋەزىيەت شەكىللەندى. لېكىن تۆت ئايدىن كېيىنلا لىبىد ئەيىبلەندى، بۇ يىل 10-ئايدا پېلتسىن ئۇنى ۋەزىپىسىدىن بوشتىۋەتتى، لىبىدنىڭ ئورنىغا قويۇلغان رىبكىن تەجرىبىلىك بولسىمۇ، ئۇ لىبىدقا ئوخشاش ئون مىليوندىن ئارتۇق سايلىغۇچىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشمىگەن، شۇنىڭ ئۈچۈن جامائەتچىلىك ئۈچ ھوقۇق ئايرىلىپ تۇرىدىغان ۋەزىيەت پات ئاردا يوقىلىدۇ، دەپ ھېسابلىدى.

ژۇكلى چىرنومېلكىن 9-ئايدىن باشلاپ دۆلەت مۇداپىئەسى، دىپلوماتىيە ۋە ئىچكى ئىشلار قاتارلىق گۇچلۇك تارماقلارنى ۋەكالەتەن باشقۇردى، پېلتسىننىڭ يۇرىكى ئوپېراتسىيە قىلىنغان مەزگىلدە ئۇ يادرو كۇنۇپكىسىنى تىزگىنلەش ھوقۇقىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق ژۇكتۇكلۇق ھوقۇقىنى ۋاقتىنچە ۋەكالەتەن يۈرگۈزدى. روسىيە فېدېراتسىيىسىنىڭ ئاساسىي قانۇنىدىمۇ دۆلەت باشلىقى دۆلەتنى ئىدارە قىلىش ئىقتىدارىدىن قالغاندا ژۇكلى ئۇنىڭ خىزمىتىنى رەسمىي ئۆتۈكۈزۈۋالىدۇ، دەپ بەلگىلەنگەن. چىرنومېلكىن بۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى تارتتى. روسىيە ژۇكتۇك ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى چيوبىس يەنە ژۇكتۇكنىڭ 1-قول يارەمچىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن ھۆججەتلەرنى تەكشۈرۈشكە يوللاش ھوقۇقى، دەسلەپكى كۆرۈش ھوقۇقى ۋە ژۇكتۇكنا ۋەكالىتەن ئىمزا قويۇش ھوقۇقىغا ئىگە بولغاچقا، روسىيىنىڭ سىياسىي سەھنىسىدىكى كۆزگە كۆرۈنگەن شەخس بولۇپ قالدى.

روسىيە كوممۇنىستىك پارتىيىسى باشچىلىقىدىكى خەلق ۋەتەنپەرۋەر كۈچلىرى ژۇكتۇك سايلىمىدا مەغلۇب بولغاندىن كېيىن قوشۇننى قايتىدىن تەرتىپكە سېلىپ، يېگى جەڭگە ئاتلاندى. ئۇلار ئۆكتەچىلەر ئۇستۇنلۇكىنى ئىگىلىگەن دۆلەت دۇمىسىدىن پايدىلىنىپ، ژۇكتۇكنا ۋە ھۆكۈمەتكە بېسىم ئىشلەتتى. دۆلەت دۇمىسى يەنە چىۋىنىس بەك چوڭ ھوقۇققا ئىگە بولۇپ كەتتى، دەپ قارىپ ئۇنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلاشنى تەلەپ قىلدى.

ھازىر پېلتسىن ژۇكتۇك سالامەتلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ياسقۇچىدا تۇرۇۋاتىدۇ. خەۋەرلەرگە قارىغاندا، پېلتسىن بۇ يىل 12-ئاينىڭ ئاخىرىدىن باشلاپ نورمال ئىشلىمەكچى ئىكەن. ئۇنىڭ سالامەتلىكى پۈتۈنلەي ئەسلىگە كەلسە ۋە ژۇكتۇكلۇق ۋەزىپىسىنى بىۋاستە يۈرگۈزەلسە، روسىيىنىڭ سىياسىيۈ ۋەزىيىتىنىڭ مۇقىم بولۇشىدا مۇھىم رول ئويناپدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇل، پارچە باھاسى: 18 پۇل (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 - يىل

دېكابىر

17

سەيشەنبە

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقى ئومۇميۈزلۈك يۈكسەلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ لىشۇ خەۋەر قىلىدۇ: بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقى ئومۇميۈزلۈك يۈكسەلدى. ئەي بولغان چارۋا 18 مىليون 500 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 1 مىليون 320 مىڭ تۇياق كۆپەيىپ، % 7.6 ئاشتى؛ قوتاندىن چىقىرىلغان چارۋا 17 مىليون 600 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 500 مىڭ تۇياق كۆپەيىپ، % 3 ئاشتى؛ بۇنىڭ ئىچىدە تاۋار چارۋا 13 مىليون 120 مىڭ تۇياق بولۇپ، بۇلتۇرقىدىن 1 مىليون 510 مىڭ تۇياق كۆپەيىپ، % 13 ئاشتى؛ يىل ئاخىرىدا قوتاندا قالغان چارۋا 38 مىليون 650 مىڭ تۇياق بولۇپ، بۇلتۇرقىدىن 1 مىليون 460 مىڭ تۇياق كۆپەيىپ، % 3.78 ئاشتى؛ ئومۇمىي كۆش مىقدارى 586 مىڭ تونىنغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 11.8 ئاشتى، باشقا چارۋا مەھسۇلاتلىرىمۇ زور ھەجمىدە ئاشتى. چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى 980 يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 9 ئېشىشى مۇمكىن.

1996 - يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە 8638 ئائىلىلىك چارۋىچى ئولتۇراقلاشتۇرۇلدى، بۇنىڭ بىلەن ئولتۇراقلاشقان ئومۇمىي چارۋىچى ئائىلىسى 9600 گە يېتىپ، ئومۇمىي چارۋىچى ئائىلە سانىنىڭ % 60 نى ئىگىلىدى. يۇرۇشلەشتۇرۇلگەن سۈنئىي ئولتاق 757 مىڭ موغا يەتكۈزۈلدى، 1 مىليون 907 مىڭ مو ئوتلاق ياخشىلاندى، يېڭىدىن 18 مىڭ 192 ئېغىل-قوتان سېلىندى، بۇنىڭ ئىچىدە سۈلياۋ قوتان 6400 دىن ئاشىدۇ. بۇ يىل ئوتلاقلار ياخشىلىنىپ، كۆپلەپ قوتان سېلىنىپ، چارۋىلارنىڭ كۆپەيىشى ئۈچۈن پۇختا ئاساس سېلىندى.

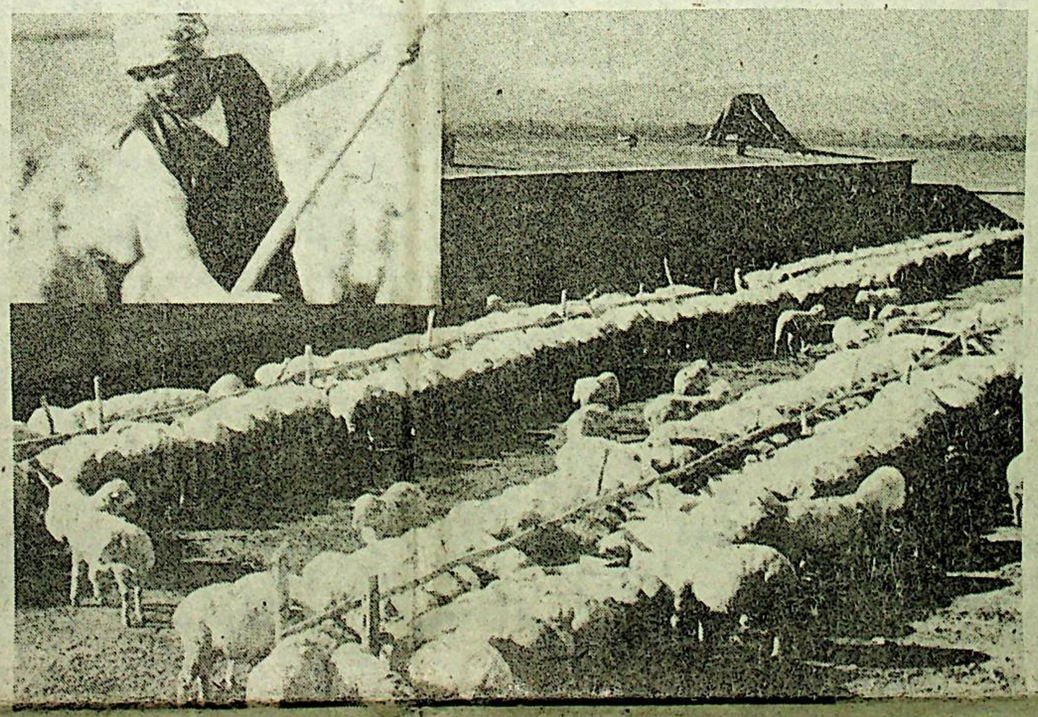
جايلار چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش پەن-تېخنىكىسى تەدبىرلىرىنى يولغا قويۇشنى زور كۈچ بىلەن ئىلگىرى سۈردى. چارۋىچىلار ئىقتىسادىي مەنپەئەتلەندۈرىلىپ چارۋا مالىنى تۇغرالغان ئوت - چۆپ بىلەن بېقىش يولغا قويۇلدى، سوغۇق پەسلىلەردە قوتانغا يېغىپ بورداش تېخنىكىسى قوللىنىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئوت - چۆپ، شاخ - شۇمبىنى سىلوسلاش تېخنىكىسى يولغا قويۇلدى. دېھقانچىلىق رايونلىرىدا زىرائەتلەرنىڭ شاخ - شۇمبىلىرى سىلوسلاشتۇرۇلۇپ يەم - بوغۇز قىلىندى. بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا سىلوسلاشتۇرۇلغان يەم - خەشەك 400 مىڭ تونىنىدىن ئېشىپ كەتتى.

چارۋىچىلىق ناھىيىسى ۋە چارۋىچىلىق يېزىسى قۇرۇلۇشىدا مەقسەتلىدىكى «بەش بىر» قۇرۇلۇشىدا داۋاملىق ئىلگىرىلەش بولدى، ئاپتونوم رايونىمىزدا يىلىغا 10 مىڭ تونىنا گۆش ئىشلەپ چىقىرىدىغان ناھىيە 17 گە، يىلىغا 1000 تونىنا گۆش ئىشلەپ چىقىرىدىغان يېزا 149 غا، يىلىغا 100 تونىنا گۆش ئىشلەپ چىقىرىدىغان كەنت 410 غا يەتتى، ئاپتونوم رايون بويىچە چارۋا باقىدىغان ۋە بوردا قىچلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كەسپىي ئائىلىلەر 157 مىڭغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 19 كۆپەيدى. كەسپىي ئائىلىلەر باقان چارۋا 5 مىليون 200 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، دېھقانچىلىق رايونىدا يىغىلىۋاتقان چارۋىنىڭ % 27.4 نى ئىگىلىدى. كەسپىي ئائىلىلەر بوردىغان چارۋا 5 مىليون 440 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، ئاپتونوم رايون بويىچە بوردالغان چارۋىنىڭ % 68 نى ئىگىلىدى.

☆ 108 - تۆمەن - مەيدانى تېخنىكا، يەم-خەشەك ۋە سېتىش مۇلازىملىقىنى ياخشى قىلىپ چارۋىلارنى ئائىلىلەرگە بۆلۈپ بېقىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ بوردا قىچىلىقنى راۋاجلاندۇردى، ھازىر تۆمەن مەيدان 2500 دىن ئارتۇق قوي سېتىۋېلىپ قوتاندا بوردا پ پىشى يىل ۋە باھار بايرىمى مەزگىلىدە بازارغا سېلىشقا تەييارلىق كۆرمەكتە.

جاڭ شجاۋ فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقى ئومۇميۈزلۈك يۈكسەلدى

ئاپتونوم رايون 3 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك ئىشچىلار تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىدە نەتىجىگە ئېرىشكەنلەرنى تەقدىرلىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز قەدىردان قەييۇم خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئاپتونوم رايونلۇق تەنتەربىيە كومىتېتى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ئىشچى - خىزمەتچىلەر تەنتەربىيە جەمئىيىتى بىرلىكتە 12 - ئاينىڭ 12 - كۈنى يېڭىچە ئېچىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 3 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك ئىشچىلار تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىدە نەتىجىگە ئېرىشكەنلەرنى تەقدىرلىدى.

بۇ يىل 4 - ئايدىن 9 - ئايغىچە ئۆتكۈزۈلگەن بۇ مۇسابىقىدە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 100 دىن ئارتۇق تەنھەرىكەتچىسى پۈتبول، ۋاسكېتبول، پىنىك ئاتلېتىكا قاتارلىق توققۇز تۈردە مۇسابىقىگە قاتناشىپ، 11 مېدال قېلىشتەك ياخشى نەتىجە يارىتىپ. يېغىندا «تەنتەربىيە ئەخلاق - پەزىلىتى مۇكاپاتى»غا ئېرىشكەن ئۇرۇمچى تۆمۈرىيول ئىدارىسى گۇزەللىك گىمناستىكسى كومانداسى قاتارلىق يەتتە كومانda، سۇئ جيەنخوا قاتارلىق 14 تەنھەرىكەتچى، ۋاڭ جى قاتارلىق تۆت تېرىنبىر ھەم مۇسابىقىگە قاتناشقانلارنى تاللاش جەريانىدا مەيدانغا كەلگەن ئابدۇراخمان رېھىمباي قاتارلىق 25 نەپەر ئىلغار شەخس تەقدىرلەندى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، شىنجاڭ ئۆكتەبر تراكتور (گۇرۇھى) چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى «كۆرۈنەرلىك تۆھپە مۇكاپاتى»غا؛ ئاپتونوم رايونلۇق

ئۇقتۇرۇش

پوچتا-تېلېگراف مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن تارباغاتاي، ئالتاي، خوتەن ۋىلايەتلىرىنىڭ تېلېفون تورىدىكى تېلېفون نومۇرى 1996-يىل 12-ئاينىڭ 15-كۈنى سائەت نۆل (بېيجىڭ ۋاقتى)دىن باشلاپ ئالتە خانىغا ئۆزگىرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىنىڭ ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون رايون نومۇرى ئۆزگىرىدۇ. كونكرېت ئۆزگەرتىش ئۇسۇلى مۇنداق:

يەر نامى	ئەسلىدىكى نومۇرى	يېڭى نومۇرى	رايون نومۇرى
چۆچەك	22 ××××	622 ××××	0901
دۆربىلجىن	34 ××××	334 ××××	
	35 ××××	335 ××××	
	8 ×××××	38 ×××××	
دۆربىلجىن	9 ×××××	39 ×××××	
چاغانتوقاي	52 ××××	652 ××××	
	7 ×××××	67 ×××××	
تولى	68 ××××	368 ××××	
	7 ×××××	37 ×××××	
ئالتاي	22 ××××	212 ××××	0906
بېيتۇن	37 ××××	337 ××××	
بۇرۇلتوقاي	47 ××××	347 ××××	
بۇرچىن	52 ××××	652 ××××	
قابا	62 ××××	662 ××××	
جېمنەي	58 ××××	658 ××××	
كۆكتوقاي	72 ××××	872 ××××	
چىڭگىل	82 ××××	882 ××××	
خوتەن	22 ××××	202 ××××	0903

ئىزاھات: خوتەن شەھىرىدىن باشقا ناھىيىلەرنىڭ تېلېفون نومۇرى ئالدىغا «6» قوشۇلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

بىلەن ئىلگىرى سۈردى. چارۋىچىلار شۇلتۇراقلاشقان مەھەللىلەردە چارۋا مالنى

توسى

ئاقسۇ ئۇلايىتى مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى پۈختا ئىلگىرى سۈردى

مەنئۇي مەدەنىيەت كۆللىرى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئىلھام ۋەيمەن خەۋەر قىلىدۇ: ئاقسۇ ئۇلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىزچىل تۇرده گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، كۆرۈنەرلىك ئۇنۇم ھاسىل قىلدى.

ۋىلايەت بويىچە جاڭجياگاڭنىڭ تەجرىبىلىرىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش، تەشۋىق قىلىش، كېڭەيتىش پائالىيىتى قانات يايدۇرۇلۇپ، جاڭجياگاڭ روھى جارى قىلدۇرۇلدى، ۋىلايەت بويىچە 666 قېتىم سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىلدى، 2169 قېتىم ئاممىۋى خاراكتېرلىك مۇھاكىمە قانات يايدۇرۇلدى.

مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىش فاڭجېنىدا چېك تۇرۇلۇپ، ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشى زور كۈچ بىلەن كۈچەيتىلدى. قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپىرى غەلىبىسىنىڭ 60 يىللىقى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 75 يىللىقىغا بىرلەشتۇرۇپ، ھەر خىل شەكىلدىكى خاتىرىلەش پائالىيەتلىرى ئۆتكۈزۈلدى. ۋىلايەت بويىچە دۆلەت بايرىقى چىقىرىش، دۆلەت شېئىرى ئوقۇش ۋە چوڭلارنىڭ قەسەم بېرىش مۇراسىمى قاتارلىق پائالىيەتلەر ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلدى.

ئاقسۇ ۋىلايىتى مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش خىزمىتىنى ھەر مىللەت ئاممىسى ئۈچۈن ئەمەلىي ئىش قىلىش، ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش بىلەن ھەقلىق بىرلەشتۇردى. ئاقسۇ ۋىلايىتى شەھەر كوچىلىرى ۋە «يېڭىبېك» كوچىسىدىكى بەش يولنى ئۇزۇل - كېسىل ئۆزگەرتىپ، قىزىل كۆۋرۈكنى ئۆزگەرتىپ ياساپ، شەھەر قىياپىتىنى يېڭىلىدى. ئۇچۇتۇرپان ناھىيىسى مالىيە كۈچى قىس ئەھۋالدىمۇ 700 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، بەش يولنى كېڭەيتىپ ياسىدى. باي ناھىيىسىنىڭ رەھبەرلىرى ھەر مىللەت ئاممىسى ئۈچۈن يەتتە ئەملي ئىش قىلىپ

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

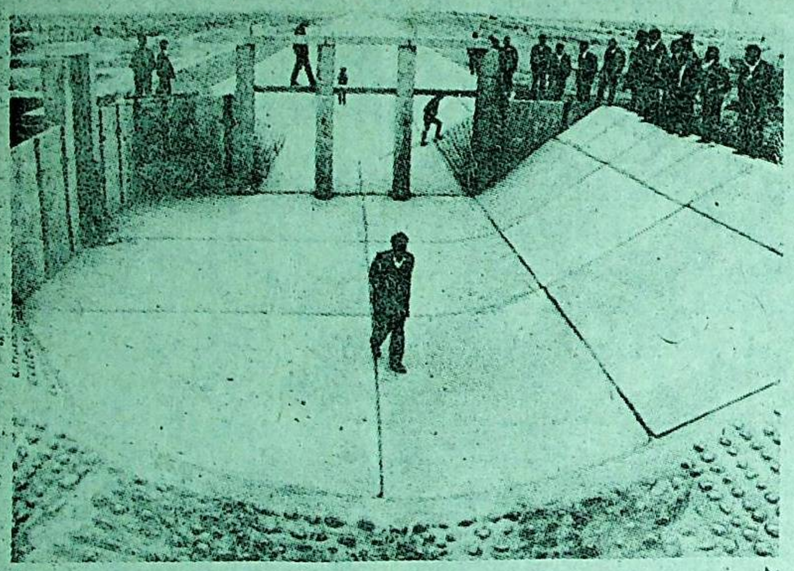

پىچان ناھىيىلىك سودا باش شىركىتىنىڭ 1 - سودا ساريىي يېقىنقى يىللاردىن بۇيان خېرىدارلارغا ئەلا مۇلازىملىق قىلىش مەزمۇن قىلىنغان پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرۇپ، خېرىدارلارنى جەلپ قىلدى. سۈرەتتە: خېرىدارلار بۇ سودا ساريىدا مال سېتىۋالماقتا. مامۇت بارات فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى تەپتىش ئورگانلىرى خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇققا دائىر چوڭ، مۇھىم دېلولارنى بىر تەرەپ قىلىش قۇربىنى ئاشۇردى

ئۇز مۇخبىرىمىز مېھرىئاي ياقۇپ خەۋىر قىلدۇ: 9 - بەش يىللىق پىلانىنىڭ تۇنجى يىلىدا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك تەپتىش ئورگانلىرى خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇققا دائىر چوڭ، مۇھىم دېلولارنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىش قۇربىنى ئاشۇردى. بۇ يىل 1 - ئايدىن 10 - ئايغىچە خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇققا دائىر ئىقتىسادىي جىنايەت ئۆتكۈزگەن 589 ئادەمگە چېتىشلىق 456 دېلونى تەھقىقلىدى. دېلو بېجىرىش ئارقىلىق دۆلەت ۋە كوللېكتىپ ئۇچۇن 48 مىليون 218 مىڭ 300 يۈەنلىك ئىقتىسادىي زىيانىنىڭ ئورنى تولدۇرۇۋېلىندى.

ھەر دەرىجىلىك تەپتىش ئورگانلىرى دۆلەت خادىملىرى ۋەزىپە ئوستىدە ئۆتكۈزگەن خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇققا دائىر جىنايەتلەرگە قانۇن بويىچە قاتتىق زەربە بېرىشنى تەپتىش ئورگانلىرىنىڭ مۇھىم ۋەزىپىسى قىلىپ چىڭ تۇتتى. ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر دېلو بېجىرىشنىڭ 1 - سېپىدە كادىر - ساقچىلارغا باشلامچىلىق قىلىپ، قىينىچىلىقنى،توسقۇنلۇقنى يېڭىپ، ئۇز رايوندا تەسىر قوزغىغان دېلولارنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. 1- ئايدىن 10 - ئايغىچە خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق قاتارلىق جىنايەتلەرنى ئۆتكۈزگەن ناھىيە، باشقارما دەرىجىلىكتىن يۇقىرى 52 كادىرنىڭ قىلمىشىنى دېلو تۇرغۇزۇپ، تەھقىق قىلدى. ھەر دەرىجىلىك تەپتىش ئورگانلىرى پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبىرىي ئورگانلىرى، مەمۇرىي قانۇن ئىجرا قىلغۇچى ئورگانلار، ئەدلىيە ئورگانلىرى ۋە ئىگىلىك باشقۇرۇش تارماقلىرىدا يۇز بەرگەن جىنايەت دېلولىرىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىشنى باشتىن ئاخىر مۇھىم نۇقتا قىلىپ، خىزمەت ئورۇنلاشتۇرۇش، دېلو بېجىرىش كۈچى، دېلو بېجىرىش خراجىتى جەھەتتە نۇقتىلىق دېلولارغا يۈزلەندى. ئون ئاي ئىچىدە «ئۇچ ئورگان، بىر تارماق» تىكى خادىملاردىن جىنايەت ئۆتكۈزگەن 93 ئادەمنىڭ قىلمىشىنى دېلو تۇرغۇزۇپ تەھقىقلەپ بىر تۇركۈم كادىرنى تەربىيىلىدى ۋە قۇتقۇزۇپ قالدى. ھەر دەرىجىلىك تەپتىش ئورگانلىرى پۈل مۇئامىلىسى، بىناكارلىق -قۇرۇلۇشنى ھۆددىگە بېرىش - ئېلىش ۋە پاختا - چىگە، تىببىي دورا، نېفت ئېلىش - سېتىش قاتارلىق نۇقتىلىق ساھە، تارماقلاردا سادىر بولغان جىنايەتلەرنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىش خىزمىتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ بىر تۇركۈم «مىتە»لەرنى قېزىپ چىقتى. پۈل مۇئامىلىسى سىستېمىسىدىنلا 39 ئىقتىسادىي جىنايەت دېلوسىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى.

پىزا ئىگىلىك 6 - شىسى بۇ يىل 294.55 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا سۇ سىگمېنس ئۆستەكلىك ياسىدى، ئېرىق - ئۆستەكلىك قۇرۇلۇش مۇئەسسەسىدىن 305 نى سالدى، 112 قۇدۇق قازدى. بۇ شىنىڭ بۇ يىل سۇ قۇرۇلۇشىغا سالغان مەبلىغى 100 مىليون يۈەنگە يېقىن بولۇپ، ئالدىنقى ئۇچ يىلدا سۇ قۇرۇلۇشىغا سالغان مەبلەغنىڭ يىغىندىسىغا تەڭ بولدى. جالال شەجاۋ فوتوسى

ئادەمدە ئازراق روھ بولۇشى كېرەك

- ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول ئىدارىسىنىڭ مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى توغرىسىدا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز جۇخۇك

ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى يەنئەن يولىغا جايلاشقان ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسى قورۇسىغا كىرسىڭىز، بۇ يەرنىڭ مۇھىتىنىڭ چىرايلىقلىقىدىن زوقلىنىسىز. رەتلىك، پاكىز ئىشخانا بىناسى ئەتراپىنى يېشىل دەرەخلەر، رەڭگارەڭ گۈللەر ئورىغان، تەكشى كەتكەن چىمەنزارلىق ۋە ئازادە يول بۇ يەرنىڭ مەنزىرىسىگە ھۆسن قوشىدۇ. كىشىلەر بۇيەرنىڭ ئىككى يىل ئىلگىرى ئوت-چۆپ بېسىپ كەتكەن بىدىلىك ئىكەنلىكىنى ئاڭلىسا، ھەيران قالىدۇ. ئىككى يىل مابەينىدە ئىدارە رەھبەرلىرى ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەر جاپالىق تىرىشىپ، بۇ يەرنىڭ قىياپىتىنى يېڭىلىدى. بۇ ئورۇن 1995-، 1996-يىللىرى ئۇرۇمچى شەھىرى ۋە ئاپتونوم رايون بويىچە «تازىلىقتا قىزىل بايراقدار ئورۇن»، «ئاپتونوم رايون بويىچە ئىس-تۈتەكسىز ئورۇن» دېگەن شەرەپلىك نامىلارغا ئېرىشتى ھەم ئىش بېجىرىش ئورنى تەرىپىدىن «تېيانشان» رايونى بويىچە «رايون دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن» قىلىپ كۆرسىتىلدى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

قىسقا خەۋەرلەر

△ تۇرپان ۋىلايىتىدە بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى ئۇچ پەسلىدە سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 2 مىليارد 739 مىليون يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن 25.35% ئاشتى، مالىيە ئومۇمىي كىرىمى 133 مىليون 10 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن 20.53% ئاشتى. ئۇز مۇخبىرىمىز سايتتار رېقىپ

△ مەركەز ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى مۇھىم يولبورۇقىنىڭ روھىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، دىنىي ئىشلارنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، قەشقەر ۋىلايەتلىك پارتكوم بىرلىك سەپ بۆلۈمى، مەمۇرىي مەھكىمە مىللەتلەر، دىن ئىشلىرى باشقارمىسى يېقىندا دىنىي زاتلارنىڭ قانۇن ئۆگىنىش كۇرسى ئاچتى.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز مۇھەممەتئىمىن غۇلام

شىركىتى «كۆرۈنەرلىك تۆھپە مۇكاپاتى»غا: ئاپتونوم رايونلۇق ئىشچى - خىزمەتچىلەر تەتقىقىبىيە جەمئىيىتى مۇنەۋۋەر تەشكىللەش مۇكاپاتىغا: 12 ئورۇن «تۆھپە مۇكاپاتى»غا ئېرىشتى.

يېغىندا ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يۈسۈپ ئەيسا سۆز قىلىپ تەنقىدىي-تەكشۈرۈش روھىنى ئۇرغۇتۇپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى مۇسابىقىلەردە تېخىمۇ ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشنى ئۈمىد قىلدى.

جۇڭگو پېزا ئامانەت-قەرز كوپىراتىپى قۇرۇلدى

پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، پۇل مۇئامىلىسىنىڭ پېزا ئىقتىسادىدىكى مۇلازىملىق ئىقتىدارىنى ئۆستۈرەيلى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى **دەللىقان ماممقان**

بۇ يىل گوۋۇيۈەن «پېزا پۇل مۇئامىلە تۈزۈلمىسىنى ئىسلاھ قىلىش توغرىسىدا قارار» چىقاردى. بۇ، پېزا ئىگىلىكىنىڭ ئۇللۇق ئورنىنى كۆچەيتىش، پېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خەلق ئىگىلىكى، ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ 9 - بەش يىللىق پلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان نىشانغا يېتىشتە ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى پېزا پۇل مۇئامىلىسىنىڭ ئاساسى، ئۇنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى ئىسلاھ قىلىش بۇ قېتىمقى پېزا پۇل مۇئامىلىسى تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى. ئىسلاھاتنىڭ نىشانى ۋە ئاچقۇچى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنى ھەمكارلىق تۈزۈمى پرىنسىپى بويىچە قىلىپلاشتۇرۇش، يەنى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنى تەدرىجىي دېھقانلار پاي قوشىدىغان، كوپىراتىپ ئەزالىرى دېموكراتىك باشقۇرىدىغان، ئاساسەن پاي قوشقان كوپىراتىپ ئەزالىرى تۈچۈن مۇلازىملىق قىلىدىغان ھەمكارلىق خاراكتېرىدىكى پۇل مۇئامىلە تەشكىلاتىغا ئۆزگەرتىشتىن ئىبارەت.

ئاپتونوم رايونىمىزدا 1952 - يىلى تۇنجى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى قۇرۇلغاندىن بۇيان، پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پېزا پۇل مۇئامىلە خىزمىتىدىكى مۇھىم كۈچ بولۇپ قالدى. ئۇ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پېزا ئىگىلىكى ۋە پېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ناھايىتى مۇھىم ئىجابىي رول ئوينىماقتا.

لېكىن، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پېزا ئامانەت چىك تۇرۇپ، دېھقانلار، پېزا ئىگىلىكى ۋە پېزا ئىقتىسادى ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىشى كېرەك. پېزا ئىقتىسادى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى تاينىپ ياشايدىغان ۋە قۇدرەت تاپىدىغان تۈپراق، بۇ ئىككىسى بىر- بىرىدىن ئايرىلالمايدۇ. بىر - بىرىنى تولۇقلايدۇ ۋە بىر- بىرىگە ماسلىشىدۇ. پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى پېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش يۆنىلىشىدە ئىزچىل چىك تۇرۇشى، ئاپتونوم رايونىنىڭ پېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساس ئورنىنى كۈچەيتىش، پېزا ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇش توغرىسىدىكى تەلىپى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن تۈرلۈك چارە- تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، مەبلەغ ئۆيۈشتۇرۇشى ۋە مەبلەغنى يۇرۇشتۇرۇشى لازىم. پېزا ئىگىلىكىگە كرېدىت مەبلىغىنى يەنمۇ كۆپەيتىپ، پېزىلاردىكى تۈرلۈك ھۆددىگەرلەر، كەسپىي ئالىملەر، پېزا- بازار كارخانىلىرى ۋە يەرلىك داڭلىق، ئالاھىدە، سۈپەتلىك مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقىرىش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنى قوللاپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىپ ھېيىشىغا ياردەم بەرگەندىن سىرت، پېزىلارنىڭ سودا - سانائەت، دېھقانچىلىق، ئىشلەپچىقىرىش، تەمىنلەش، سېتىش، تېرىقچىلىق، باقمىچىلىق، پىششىقلاپ ئىشلەش بىر گەۋدىلەشتۇرۇلگەن ئۇنۇمۇرسال ئىگىلىك باشقۇرۇش تەرەققىياتىنى قوللاشتىمۇ كۈچ سەرپ قىلىپ، پېزىلارنىڭ كەسپىلىشىش تەرەققىياتىنى قوللاش بېكى يوللىرى ئۈستىدىمۇ ئىزدىنىشى كېرەك؛ ئىككىنچىدىن، پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھات قەدىمىنى تېزلىتىپ، زور تەرەققىيات پۇرسىتىگە، ھەم كەسكىن خىرىسقا دۇچ كېلىۋاتقىدۇ، نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پېزا پۇل مۇئامىلە تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىغا رەھبەرلىك قىلىش گۈرۈپپىلىرى رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، ئاپتونوم رايونىنىڭ پۇل مۇئامىلە تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتى توغرىسىدىكى ئومۇمىي ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى تىنچ، ياخشى ئىلىپ بېرىشى لازىم؛ ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىدا ئىشلەۋاتقان كادىرلار، ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، ئىشەنچىنى كۈچەيتىپ، تۈرلۈك خىزمەتلەرنى پۇختا ئىشلىشى لازىم؛ ئاخبارات ئورۇنلىرىمۇ ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ تەرەققىيات نەتىجىلىرى، پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ پېزا پۇل مۇئامىلە سىستېمىسىدىكى ئاساس ئورنى ۋە پېزا ئىگىلىكى، پېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى قوللاشتىكى ئالاھىدە مۇھىم رولىنى كەڭ ۋە چوڭقۇر تەشۋىق قىلىپ، جەمئىيەتنىڭ پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىغا بولغان تونۇشى، كۆڭۈل بۆلۈشى ۋە قوللىشىنى كۈچەيتىشى كېرەك.

ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلە ساھەسىدە نى - نى ئىشلارنى قىلغىلى بولمىدۇ. ئىشىنىمىزكى، كۆپچىلىكنىڭ ئورتاق تىرىشىشى بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى بۇ قېتىمقى ئىسلاھات پۇرسىتىدىن پايدىلىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پېزا ئىگىلىكى، پېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ۋە دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ، ھاللىق سەۋىيىگە يۈرۈش قىلىشى ئۈچۈن چوقۇم تېگىشلىك تۆھپە قوشىدۇ،

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئاملىسىنى تېخمۇ تېز، ياخشى راۋاجلاندۇرۇش توغرىسىدا

چۇڭگو خەلق بانكىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم

(1) پېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئاملىسى پېزا ئىگىلىكى ۋە پېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتى جەھەتتە زور رول ئوينىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇزاقتىن بۇيانقى پىلانلىق ئىگىلىك تۈزۈلمىسى شارائىتىدا شەكىللەنگەن پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى پېزا ئىقتىسادى بازار ئىگىلىكىگە قاراپ راۋاجلانغان، پېزا ئىگىلىكىنى كەسىپلەشتۈرۈش مۇساپىسى تېزلىتىلگەن يېڭى ۋەزىيەتكە ماسلىشالمايدىغان بەزى ئاجىزلىقلىرىنى ئاشكارىلىدى، مەسىلەن:

بىر قىسىم پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى ھەمكارلىق پۇل مۇئاملىسىنىڭ خاراكتېرىدىن ۋە دېھقانلار ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىش يۆنىلىشىدىن چەتنەپ كەتتى، قىسمەن ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى بەزالار دېموكراتىك باشقۇرۇش شەكلىگە ئايلىنىپ قالدى، ئۆزىنى ئۆزى چەكلەش مېخانىزمى يېتەرلىك بولمىدى، ئىگىلىك باشقۇرۇش سەۋىبىسى تۆۋەنلەپ كەتتى؛ پېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ پېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىغا رەھبەرلىك قىلىش ۋە ئۇنى باشقۇرۇشى، پېزا ئىگىلىك بانكىسىنى سودا بانكىسىغا ئۆزگەرتىش ئوتتۇرىسىدا زىددىيەت كۆرۈلدى، بۇ پېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ئۆزگەرتىشكە پايدىسىز، شۇنداقلا ئۇ ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ ھەمكارلىق تۈزۈمى پرىنسىپى بويىچە ئۆز قۇرۇلۇشى ۋە تەرەققىياتىنى ياخشى ئىلىپ بېرىشىنى چەكلەپ قويدى؛ پېزا پۇل مۇئاملە ئورگانلىرىنىڭ تەرتىپسىز رىقابىتى

(2) پارتىيە II - نۆۋەتلىك مەركىزى كومىتېتى 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان ئىلمىزنىڭ پېزا ئىقتىسادى تەرەققىياتى ئالەمشۇمۇل ئۆزگىرىش بولدى، بۇ تەرەپتىن، ئون نەچچە يىللىق تەرەققىيات جەريانىدا پېزىلارنىڭ تاۋار ئىگىلىكى ناھايىتى زور راۋاجلاندى، بەزى جايلارد شەھەر - پېزا بىر گەۋدىلىشىش ۋەزىيىتى بارلىققا كەلدى؛ يەنە بىر تەرەپتىن، تېرىقچىلىق، باقمىچىلىق كەسىپلىرىنى ئاساس قىلغان ئائىلە ئىگىلىكى يەنا ئاساس ئورنىدا تۇرماقتا، ھەمكارلىق ئىقتىسادى ئىلمىزنىڭ پېزا ئىقتىسادىنىڭ ئاساسىي گەۋدىسى سۈپىتىدە كەڭ مەۋجۇد بولۇپ تۇرۇش ۋە راۋاجلىنىش ماكانى ئىگە. دېھقانلار ۋە تۇرلۇك پېزا كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلىرىنى پۇل مۇئامىلە مۇلازىملىقى بىلەن تېخمۇ ياخشى تەمىنلەش ئۈچۈن ھەمكارلىق پۇل مۇئاملىسىنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ، ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلىسىنىڭ ئاساس ئورنىنى مۇستەھكەم لەشكە توغرا كېلىدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادى تەرەققىياتى نىسپىي تارقدا قالغان رايون پېزا ئىگىلىكىنىڭ بازارغا يۈزلىنىشى

لېكىن، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى مېخانىزمى، تىجارەت كۆلىمى، مۇلازىملىق ۋاستىسى، باشقۇرۇش سەۋىيىسى جەھەتتە يەنە نۇرغۇن ئاجىز ھالقىلار مەۋجۇت، بەزى ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى ھەمكارلىق تۈزۈمى يۇنىلىشىدىن چەتنەپ كەتتى، بۇلار يېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىش ئۈچۈن ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش ئارقىلىق يەنمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈشنى كۈتۈپ تۇرغان مەسىلىلەردۇر.

شىنجاڭنىڭ تەرەققىيات ئۈمىدى يېزا ئىگىلىكىدە، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت ئاممىسىغا ئەڭ زىچ مۇناسىۋەتلىك، ئەڭ رېئال، ئەڭ زور پۇرسەت ـ يېزا ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش پۈرسىتى، مەركىزىي كومىتېتنىڭ تۇرلەرگە ئايرىپ، يېتەكلەشنى كۈچەيتىش، رايون تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، نۇقتىلىق بۆسۈش قىلىش ئوغرىسىدىكى تەرەققىيات تەسەۋۋۇرىغا ئاساسەن، دۆلەتنىڭ 9 ـ بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 ـ يىلغىچە بولغان كەلگۈسى نىشان پروگراممىسىدا شىنجاڭ بۆلەكلەرگە بۆلۈپ ئېچىلىدىغان ۋە ئاشلىق بازىسى، تاۋار پاختا بازىسى قۇرۇلۇدىغان نۇقتىلىق رايون قاتارىغا كىرگۈزۈلدى ھەم بۇنى قوللاش ئۈچۈن بىر قاتار سىياسەتلەر تۈزۈلدى، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ «خەلق ئىگىلىكى ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ 9 ـ بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 ـ يىلغىچە بولغان كەلگۈسى نىشان پروگراممىسى»دا بۇنىڭدن كېيىنكى يېزا ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتى توغرىسىدا كونكرېت ۋەزىپىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتى ۋە يېزا ئىقتىسادىنى ئومۇمىيۈزلۈك گۈللەندۈرۈش نىشانىغا يېتىشنى دەۋر قىلىپ، ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئۇنى مۇستەھكەملەپ، يېرىك يېزا ئىگىلىكى تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى رولىنى تېخىمۇ ياخشى جارى قىلدۇرۇشى كېرەك؛ بىرنېچىدىن، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىش، دېھقانلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىش مەقسىتىدە ئىگىلىكىنى، تېخنىكىنى، يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھات قەدىمىنى تېزلىتىپ، يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپىنىڭ ھەمكارلىق خاراكتېرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، يېزا پۈل مۇئامىلىسىنىڭ ئاساسىنى مۇستەھكەملەش كېرەك، ھەمكارلىق تۈزۈمى پرىنسىپىغا ئاساسەن ھازىرقى يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنى پاي ھوقۇقىنى ئورۇنلاشتۇرۇش، دېموكراتىك ئاساستا باشقۇرۇش، مۇلازىملىق يۆنىلىشى، مالىيە باشقۇرۇش قاتارلىق جەھەتلەردە قېلىپلاشتۇرۇپ، ئۇنى ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولغان ھالدا ئىگىلىك باشقۇرۇش، ئۆزىنى ئۆزى مۇكەممەللەشتۈرۈش ۋە ئۆزىنى ئۆزى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش لازىم، يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى دېھقانلارنىڭ مەنپەئىتىنى ئۆز تەرەققىياتى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، دېھقانلارنى ئامانەت قەرز كوپېراتىپىنىڭ تەرەققىياتى ۋە كېلەچىكىگە ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈشكە يېتەكلەپ، ئامانەت قەرز كوپېراتىپىنىڭ فۇنكسىيىلىك رولى ۋە ئۈستۈنلۈكىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئۇنى دېھقانلارنىڭ ھەقلىق ھەمكارلىق ئىقتىسادىي تەشكىلاتىغا ئايلاندۇرۇش كېرەك؛ ئۈچىنچىدىن، يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى قۇرۇلۇشىنى ھەقلىق كۆچەيتىپ، ياخشى ئىجتىمائىي ئوبراز تىكلەش كېرەك. ئامانەت قەرز كوپېراتىپىنىڭ ئىچكى تەشكىلىي قۇرۇلمىسى ۋە قائىدە ـ تۈزۈملىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، رەھبەرلىك بەنزىمىنى ياخشى سەپلەپ، تۇرلۇك بىخەتەرلىك، مۇداپىئەلىنىش تەدبىرلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، زامانىۋىلاشقان باشقۇرۇش سىستېمىسى قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش كېرەك، شۇنىڭ بىلەن بىللە، «تۆتىنى تەكتىلەش، بىر ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىش» پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇش ئاساسىدا مۇلازىملىق سەۋىيىسىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، ئامانەت قەرز كوپېراتىپىنىڭ ياخشى ئىناۋىتى ۋە ئوبرازىنى تىكلەش كېرەك.

بۇ يىل ئېلىمىزنىڭ يېزا ئامانەت قەرز ھەمكارلىق كوپېراتىپى قۇرۇلغىنىغا 45 يىل بولدى، گۈۋۈيۈەنمۇ يېزا پۈل مۇئامىلە تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتى توغرىسىدىكى قارارىنى ئېلان قىلدى، يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى ھەم تېپىلغۇسىز

يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى يېزا ھەمكارلىق ئىقتىسادىنىڭ تەركىبىي قىسمى بولۇپ، ئۇ يېزا ھەمكارلىق ئىشلىرىنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ راۋاجلانغان. 1951-يىلى يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ مەملىكەتلىك 1-قۇرۇلتىيىنى بەلگەقىلىپ، يېڭى جۈگگو يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ تەرەققىيات تارىخى باشلاندى. ئۇ 45 يىلدىن بۇيان، يېزا ئىسلاھاتى، يېزا ئىگىلىكى ۋە يېزا ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينىدى.

شىنجاڭ يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى 50-يىللاردا قورۇلغان، 1952-يىلى جۈگگو خەلق بانكىسىنىڭ شىنجاڭ ئۇلكىلىك شۆبىسى باش بانكا 1951-يىلى 5-ئايدا ئاچقان مەملىكەتلىك يېزا پۈل مۇئامىلىسى خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىغا ئاساسەن، فۇكاكاڭ ناھىيىسىنىڭ جۈيۈگگەي يېزىسى ۋە تۇرپان ناھىيىسىنىڭ ئۈزۈمچىلىك يېزىسىدا شىنجاڭ بويىچە تۇنجى يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنى قۇردى. 1953-يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، يەنجى، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن، ماناس قاتارلىق جايلاردا ئون ئامانەت قەرز كوپېراتىپى، توققۇز ئامانەت قەرز ھەمكارلىق گۇرۇپپىسى قۇرۇلدى. 1954-يىلى 12-ئايدا ئۈرۈمچى ناھىيىسى نەنسەن 8-رايونىنىڭ 2-يېزىسىدا تۇنجى چارۋىچىلىق رايونى ئامانەت قەرز كوپېراتىپى قۇرۇلدى، بۇ كوپېراتىپ ۋە گۇرۇپپىلار يېزا خەلقىنى ئويۇشتۇرۇپ ۋە يۇرۇشلەشتۈرۈپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ئۈچۈن ئاكتىپ رول ئوينىدى.

1955-يىلى 1-نۆۋەتلىك يېزا ھەمكارلىق كوپېراتىپى يېغىنى ئاچتى، بۇنىڭ بىلەن كوپېراتىپ قۇرۇش دولقۇنى قوزغىلىپ كەتتى. 1956-يىلىنىڭ ئاخىرىدا شىنجاڭنىڭ ھەممە يېزىلىرىدا كوپېراتىپ قۇرۇلدى. كوپېراتىپقا كىرگەن دېھقان ئائىلىسى 890 مىڭ 257 گە يېتىپ، ئومۇمىي دېھقان ئائىلىسىنىڭ 87% نى ئىگىلىدى، كوپېراتىپ ئەزاسى 1 مىليون 562 مىڭغا يەتتى، 35 مىليون 850 مىڭ يۇەن پاي توپلاندى، پۈتۈن يىلدا 13 مىليون يۇەن پۇل تارقىتىلدى. بۇ، بانكا پۈتۈن يىلدا يېزا ئىگىلىكىگە بەرگەن قەرز پۇلىنىڭ 36.21% گە تەڭلەشتى.

شىنجاڭدا يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى 1955-يىلدىن 1956-يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتىكى زور تەرەققىياتنى باشتىن كۆچۈردى، ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ مۇستەھكەملىنىشى ۋە ساغلام راۋاجلىنىشىنى يەنمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، 1957-يىلى ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى ئومۇمىيۈزلۈك تەرتىپكە سېلىندى، تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق ئىچكى جەھەتتە تەشكىل مۇكەممەللەشتۈرۈلدى، ئىگىلىك باشقۇرۇش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش ئارقىلىق ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش جەھەتتىكى قىينىچىلىقنى ھەل قىلۇېلىشقا ياردەم بېرىش، يېزىلاردىكى جازانىخورلارنىڭ ئېكسپىلاتاتسىيىسىگە زەربە بېرىشتە ياخشى رول ئوينىدى. شىنجاڭ 1955-يىلى 1-نۆۋەتلىك يېزا ھەمكارلىق كوپېراتىپى يىغىنى ئاچتى، بۇنىڭ بىلەن كوپېراتىپ قۇرۇش دولقۇنى قوزغىلىپ كەتتى. 1956-يىلىنىڭ ئاخىرىدا شىنجاڭنىڭ ھەممە يېزىلىرىدا كوپېراتىپ قۇرۇلدى. كوپېراتىپقا كىرگەن دېھقان ئائىلىسى 890 مىڭ 257 گە يېتىپ، ئومۇمىي دېھقان ئائىلىسىنىڭ 87% نى ئىگىلىدى، كوپېراتىپ ئەزاسى 1 مىليون 562 مىڭغا يەتتى، 35 مىليون 850 مىڭ يۇەن پاي توپلاندى، پۈتۈن يىلدا 13 مىليون يۇەن پۇل تارقىتىلدى. بۇ، بانكا پۈتۈن يىلدا يېزا ئىگىلىكىگە بەرگەن قەرز پۇلىنىڭ 36.21% گە تەڭلەشتى.

شىنجاڭدا يېزا ئامانەت قەرز كوپېراتىپى 1955-يىلدىن 1956-يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتىكى زور تەرەققىياتنى باشتىن كۆچۈردى، ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ مۇستەھكەملىنىشى ۋە ساغلام راۋاجلىنىشىنى يەنمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، 1957-يىلى ئامانەت قەرز كوپېراتىپلىرى ئومۇمىيۈزلۈك تەرتىپكە سېلىندى، تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق ئىچكى جەھەتتە تەشكىل مۇكەممەللەشتۈرۈلدى، ئىگىلىك باشقۇرۇش

شىنجاڭ يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپ ۋە تەرەققىياتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئامانەت- ق

1958-يىلىنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا، شىنجاڭ يېزىلىرىدا گۈڭشېلىشىش ھەرىكىتى قانات يايدۇرۇلدى، بۇنىڭ بىلەن يېزىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، ئۇبوروت، تەقسىمات ساھەسىدە زور ئۆزگىرىش بولدى، ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىمۇ مۇناسىپ ھالدا ياخشىلاندى، 1959-يىلى 4-ئايدا شىنجاڭ خەلق بانكىسى ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «يېزا خەلق گۈڭشېلىرىنىڭ كرېدىتىنى باشقۇرۇش خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى قارارى»نىڭ ئاساسەن، ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ ئەسلىدىكى تەشكىلىي ئاپپاراتىنى ئۆزگەرتىپ تەشكىللەپ، خەلق گۈڭشېسىدا ئامانەت- قەرز بۆلۈمى، دادۇي ۋە باشقۇرۇش رايوندا ئامانەت- قەرز شۆبە بۆلۈمى تەسىس قىلدى.

1960-يىلى، ھەرقايسى رايونلار يېزىلاردىكى ئىستىل تۈزىتىش، گۈڭشېنى تەرتىپكە سېلىش ھەرىكىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرى ئومۇمىيۈزلۈك تەرتىپكە سېلىندى، تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق ئىچكى جەھەتتە تەشكىل مۇكەممەللەشتۈرۈلدى، ئىگىلىك باشقۇرۇش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش ئارقىلىق ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش جەھەتتىكى قىينىچىلىقنى ھەل قىلۇېلىشقا ياردەم بېرىش، يېزىلاردىكى جازانىخورلارنىڭ ئېكسپىلاتاتسىيىسىگە زەربە بېرىشتە ياخشى رول ئوينىدى. شىنجاڭ 1955-يىلى 1-نۆۋەتلىك يېزا ھەمكارلىق كوپېراتىپى يىغىنى ئاچتى، بۇنىڭ بىلەن كوپېراتىپ قۇرۇش دولقۇنى قوزغىلىپ كەتتى. 1956-يىلىنىڭ ئاخىرىدا شىنجاڭنىڭ ھەممە يېزىلىرىدا كوپېراتىپ قۇرۇلدى. كوپېراتىپقا كىرگەن دېھقان ئائىلىسى 890 مىڭ 257 گە يېتىپ، ئومۇمىي دېھقان ئائىلىسىنىڭ 87% نى ئىگىلىدى، كوپېراتىپ ئەزاسى 1 مىليون 562 مىڭغا يەتتى، 35 مىليون 850 مىڭ يۇەن پاي توپلاندى، پۈتۈن يىلدا 13 مىليون يۇەن پۇل تارقىتىلدى. بۇ، بانكا پۈتۈن يىلدا يېزا ئىگىلىكىگە بەرگەن قەرز پۇلىنىڭ 36.21% گە تەڭلەشتى.

تەرتىپكە سېلىندى، دېموكراتىك ئاساستا باشقۇرۇش تەشكىلاتلىرى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى، مۇلازىملىق تۈزۈمى، نۇقتىلىرى كېڭەيتىلدى، كادىرلار تەربىيىلەندى، سىياسەتكە خىلاپلىق قىلىپ، مەبلەغنى كەلسە - كەلمەس ئىگىلىۋېلىشقا ئوخشاش مەسىلىلەر تۈزىتىلدى. 1962-يىلى مەركەز «بانكا خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا ئالتە ماددىلىق قارار» ئېلان قىلدى. خەلق بانكىسى «يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپىغا دائىر بىر نەچچەمەسىلە تۇغرىسىدا پىكىر»نى تۈزۈپ چىقتى، شىنجاڭ يېزا ئامانەت- قەرز ھەمكارلىق كوپېراتىپىمۇ ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنى تەرتىپكە سالدى ۋە بۇ خىزمەتنى ئەينى ۋاقىتتا كى سوتسىيالىستىك تەربىيە ھەرىكىتى خىزمەت ئۈمەكلىرى - گۇرۇپپىلىرى بىر تۇتاش رەھبەرلىك قىلىپ، بىر تۇتاش ئىبورۇنلاشتۇرۇپ، بىرتۇتاش كۈچ ئويۇشتۇرۇپ ئېلىپ باردى.

ئون يىللىق مالىمانچىلىق مەزگىلىدە، شىنجاڭ يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپىنىڭ خىزمىتىمۇ ئېغىر كاشىلىغا ئۇچرىدى. ئامانەت- قەرز كوپېراتىپىنىڭ فۇنكسىيىلىك رولى ئاجىزلاشتۇرۇلدى، بانكىمۇ يېزا

گۈۋۈيۈەننىڭ يېزا پۇل مۇئامىلىسى تۈزۈلمىسى ئىسلاھا

ئائىلىنىڭ 45 يىللىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز

قىلىپلاشتۇرۇپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، يېزا ئىقتىسادىنىڭ ئىشىنى ئىلگىرى سۈرەيلى

ئۈرۈمچى شەھەر بانكىسىنىڭ باشلىقى زوڭ شىنفۇ

يېزا ئىگىلىكى ۋە يېزا ئىقتىسادىنىڭ ئۆزلۈكسىز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، يېزا ئاھالىسىنىڭ پۇل مۇئامىلە ئېھتىياجى كۈنسېرى ئاشماقتا. ئۇنىڭ كاپالەتلىك قىلىش كېرەك»، «بۇ بۇنىڭدىن كېيىنكى 15 يىللىق ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ ئىنتايىن مۇھىم ھەم ناھايىتى مۇشكۈل ۋەزىپە». ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلە تەشكىلاتىنى قىلىپلاشتۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنى يېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلىسى ئىسلاھاتىنىڭ تەرەققىيات يۆنىلىشىنى تولۇق ئايدىڭلاشتۇرۇش شەرتى ئاستىدا، ھەمكارلىق تۈزۈمى پرىنسىپلىرىغا قاتتىق ئەمەل قىلغان ئاساستا ئېلىپ بېرىشى كېرەك، ئۇنىڭ بىرى، ئۆز ئىختىيارلىقى پرىنسىپى: ھەمكارلىق كوپېراتىپىنى ئامما ئۆز ئېھتىياجىغا ئاساسەن تەشكىللەيدۇ، كەسپىي سالاھىيىتىنى ھازىرلىغان، كوپېراتىپ ئەزالىرى ئۆتەشكە تېگىشلىك مەجبۇرىيەتنى زىممىسكە ئېلىشنى خالايدىغانلارنىڭ ھەممىسى ئەزا بولسا بولىدۇ، ھەمكارلىق كوپېراتىپىغا ئەزا بولۇش ياكى ئۇنىڭدىن چېكىنىش تامامەن شەخسلەرنىڭ ئىرادىسى بويىچە بولىدۇ، ھۆكۈمەت ۋە سىرتقى كۈچلەر ئارىلىشالمايدۇ، يەنە بىرى، دېموكراتىيە پرىنسىپى: بۇ، ھەمكارلىق كوپېراتىپنى باشقۇرۇشنىڭ ئاساسىي پرىنسىپى، ھەمكارلىق كوپېراتىپى دېموكراتىك تەشكىلات، ھەمكارلىق كوپېراتىپىغا دائىر زور مەسىلىلەرنى كوپېراتىپ ئەزالىرى قۇرۇلتىيى مۇزاكىرە قىلىپ قارار قىلىدۇ، كوپېراتىپنىڭ ھەممە ئەزاسى باراۋەر ئاۋاز مەسئۇل بولىدۇ. يەنە بىرى، ئۆز ئارا ياردەم بېرىش، مەنپەئەت يەكتۆزۈش پرىنسىپى: بۇ، كوپېراتىپ ئەزالىرى ئارىسىدىكى، كوپېراتىپ ئەزالىرى بىلەن ئاساسىي قاتلام كوپېراتىپلىرى ئارىسىدىكى، ئاساسىي قاتلام كوپېراتىپلىرى بىلەن بىرلەشمە كوپېراتىپ ئارىسىدىكى ئىقتىسادىي مۇناسىۋەتنى بىر تەرەپ قىلىش مىزانى، ئەگەر ھەمكارلىق كوپېراتىپى پايدا ئالسا كوپېراتىپ ئەزالىرىمۇ پاي ئۆسۈمى ۋە پايدا بۆلۈشۈش قاتارلىق يوللۇق ئىقتىسادىي مەنپەئەتكە ئېرىشىش ھوقۇقىغا ئىگە بولىدۇ.

ھەمكارلىق كوپېراتىپىنىڭ مەلۇم جۇغلانمىسى بولۇشى، ئۇنى ئىگىلىكنى راۋاجلاندۇرۇش ۋە مۇلازىملىق قاتارلىق پائالىيەتلەرگە ئىشلىتىشى كېرەك، كوپېراتىپ ئەزالىرى ئارىسىدا ۋە ھەرقايسى كوپېراتىپلار ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتتە تاۋار ئالماشتۇرۇش جەريانىدىكى ئۆزئارا ياردەم بېرىشتەك ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى بولۇشى كېرەك. ھەمكارلىق كوپېراتىپى بىلەن غەيرىي ھەمكارلىق كوپېراتىپى تەشكىلاتىنىڭ كەسپىي ئالاقىسىدىمۇ باراۋەرلىك، ئۆز ئارا مەنپەئەت يەكتۆزۈش پرىنسىپىدا چېكىنىش تۇرۇش كېرەك، مۇشۇ پرىنسىپلارغا ئەمەل قىلغاندىلا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېزا ئامانەت- قەرز ھەمكارلىق كوپېراتىپى يېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلىسى خاراكتېرىدە ھەقىقىي چېكىنىش تۇرالايدۇ، دېھقانلار ئۆ يېزا ئىقتىسادى ئۇچۇن مۇلازىملىق قىلىش توغرا

جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىش مۇساپىسى، پارلاق ئىستىقبال

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسى شىنجاڭ شۆبىسى پارتكۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى، بانكا باشلىقى خۇاڭ ۋېنباۋ

يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن، يېزا ھەمكارلىق ئىقتىسادىنىڭ ئۆزلۈكسىز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپى 45 يىللىق جاپالىق ئىگىلىك يارىتىش مۇساپىسىنى بېسىپ ئۆتۈپ، شەھەر، يېزىلاردا ئاپپاراتى بار، مەبلەغ كۆچى زور، يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىدىغان پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى، يېزا پۇل مۇئامىلە سىستېمىسىدىكى مۇھىم كۈچ بولۇپ قالدى.

شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىمۇ جاپالىق ئىگىلىك يارىتىپ، ئەگرى- توقايلىق ئىچىدە راۋاجلاندى، بولۇپمۇ پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، شىنجاڭ يېزىلىرىدا يېزا ئىسلاھاتى ئېلىپ بېرىلىپ، مەھسۇلاتقا بىرلەشتۈرۈپ ھۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ئاساس قىلىنغان، بىر تۈتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، يېزا ھەمكارلىق ئىقتىسادىغا يېڭى مېخانىزم ۋە ھاياتىي كۈچ قوشۇلدى، 1979-يىلى گوۋۇيۈەن ۋە خەلق بانكىسى يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنى باشقۇرۇش ھوقۇقى بەردى، شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بانكىسى پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ پۇل مۇئامىلىسىگە دائىر فاكتور، سىياسەت، قائىدە- نىزاملىرىغا ئاساسەن شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىغا رەھبەرلىك قىلدى ۋە ئۇلارنى باشقۇردى. ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ كەسپىي ئىشلىرىنى باشقۇرۇش، مالىيە- يوغالتىرلىق ۋە باشاقا پۇل مۇئامىلە مۇلازىملىقىغمۇ يېڭى تەلەپلەرنى قويدى، شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرى شەھەر، يېزىلار ۋە يېزا - قىشلاقلاردا ئاپپارات، تور - نۇقتىلىرى بولۇشتەك ئۈستۈنلۈكى ۋە مەبلەغ كۆچىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، كرېدىت سىلىنما سىلىش يۈنىلىشى ۋە قەرز بېرىش ئوبيېكتلىرىنى ۋاقتىدا تەڭشەپ، پائال تۇردە «ئۈچ ئائىلە» (ھۆددىگەر ئائىلە، كەسپىي ئائىلە، نۇقتىلىق ئائىلە)گە قەرز پۇل تارقىتىپ، دېھقان ئائىلىلىرىنىڭ ھۆددىگەرلىكىنى ياخشى ئىشلەپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى پائال قانات يايدۇرۇشنى، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن كەڭ كۆلەمدە شۇغۇللىنىشنى زور كۈچ بىلەن قوللىدى، بۇنىڭ بىلەن، يېزىلارنىڭ تاۋار ئىشلەپچىقىرىشى ئۈچقاندەك راۋاجلاندى، پارتىيىنىڭ 14-قۇرۇلتىيى سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنىڭ نىشانى قىلىنغان، سودا خاراكتېرلىك پۇل مۇئامىلىسى، سىياسەت خاراكتېرلىك پۇل مۇئامىلىسى بويىچە ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ ھەمكارلىشىدىغان يېزا پۇل مۇئامىلە سىستېمىسى بەرپا قىلىش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى يېزا پۇل مۇئامىلە ئىسلاھاتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قىلىش، ئىسلاھاتنىڭ يادروسى - يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنى پەيدىنپەي دېھقانلار پاي قوشىدىغان، كوپېراتىپ ئەزالىرى دېموكراتىك ئاساستا باشقۇرىدىغان، پاي قوشقان كوپېراتىپ ئەزالىرى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىدىغان ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلە تەشكىلاتىغا ئۆزگەرتىش، شۇنىڭ پەيدىنپەي مەبلەغ توپلاپ بازارغا يۈزلىنىپ، ئەمەلىي كۆچەك ئىگە خۇسۇسىي كارخانىلارنى شەكىللەندۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىشى ئۈچۈن ئۇلۇغ تەكلەپ بەردى.

قىسقىسى، شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرى 40 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيانقى ئىسلاھات ۋە تەرەققىيات جەريانىدا، يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش مەقسىتىدە چېكىنىپ تۇرۇپ، جاپالىق ئىگىلىك يارىتىپ، يېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىپ، شىنجاڭدىكى يېزا - قىشلاقلارنىڭ ئىجتىمائىي تەرەققىياتىغا ياردەم بېرىش جەريانىدا، دېھقانلارنى پۇل مۇئامىلە مۇلازىملىقى بىلەن تەمىن ئەتتى.

بۇ يىل 8-ئايدا، گوۋۇيۈەن «يېزا پۇل مۇئامىلە تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتى توغرىسىدا قارار» چىقاردى. قارارda: «ئىسلاھاتنىڭ نىشانى ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلىسىنى ئاساس قىلغان، سودا خاراكتېرلىك پۇل مۇئامىلىسى، سىياسەت خاراكتېرلىك پۇل مۇئامىلىسى بويىچە ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ ھەمكارلىشىدىغان يېزا پۇل مۇئامىلە سىستېمىسى بەرپا قىلىش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى يېزا پۇل مۇئامىلە ئىسلاھاتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قىلىش، ئىسلاھاتنىڭ يادروسى - يېزا ئامانەت- قەرز كوپېراتىپلىرىنى پەيدىنپەي دېھقانلار پاي قوشىدىغان، كوپېراتىپ ئەزالىرى دېموكراتىك ئاساستا باشقۇرىدىغان، پاي قوشقان كوپېراتىپ ئەزالىرى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىدىغان ھەمكارلىق پۇل مۇئامىلە تەشكىلاتىغا ئۆزگەرتىش، شۇنىڭ

پۇل مۇئاملىسىنى قېلىپلاشتۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇشتا ئەھمەل قىلىشقا تېگىشلىك پرىنسىپلار.

خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان كەلگۈسى ئىشلار پىلانىدا مۇنۇلار ئېنىق ئوتتۇرىغا كوپىراتسىيىنىڭ ھەممە ئەزاسى باراۋەر ئاۋاز بېرىش ھوقۇقىغا ئىگە، ھەر بىر كىشى بىر ئاۋاز بېرىش تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ. كوپىراتسىيىنىڭ خىزمەتلىرىنى كوپىراتىپ ئەزالىرى سايلىغان ياكى بېكىتكەن خادىم باشقۇرىدۇ، ئۇلار كوپىراتىپ ئەزالىرىنىڭ ھاۋالىسى بويىچە كوپىراتىپ ئەزالىرىغا ئۇچۇن مۇلازىملىق قىلىش توغرا يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرالايدۇ، يېزا ھەمكارلىق پۇل مۇئاملىسىنى قېلىپلىشىش، راۋاجلىنىشقا يۈزلەندۈرمە لەيدۇ ۋە يېزا ئىقتىسادىنىڭ تېخمۇ ياخشى، تېخمۇ تېز راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرەلەيدۇ.

ىنىڭ ئىسلاھاتى

كوپىراتىپى باشقارمىسى

ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىغا نورمال ۋەھبەرلىك قىلالمىدى ۋە ئۇنى باشقۇرالمىدى.

1978-يىلى ج ك پ 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنى قالايمىقانچىلىقلارنى ئوڭشاپ، يېزا ئىقتىسادى ئىسلاھاتىغا دائىر بىر قاتار توغرا سىياسەتلەرنى تۈزۈپ چىقتى. پارتىيىنىڭ يېزا ئىقتىسادى ئىسلاھاتىغا دائىر سىياسەتلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، 1978-يىلى 12-ئايدا شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا «شىنجاڭ ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ پاي پايدىسىنى تەقسىم قىلىش مەسلىسى توغرىسىدا» يوللىغان دوكلاتى سۇندى.

پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، شىنجاڭ يېزىلىرىدىكى ئىشلەپچىقىرىش مەسئۇلىيىتى ئۆيلەپ قويۇلۇپ، يېزا ئىسلاھاتى دولقۇنى كۆتۈرۈلدى،يېزا ئىگىلىكىدە ھۆددىگەر ئىشلەپچىقىرىش، كەسىپىي ئىشلىلەر، نۆۋەتلىق ئىشلىلەر كۆپلەپ مەيدانغا كەلدى، يېزا ئىقتىسادىي ئۇچقاندەك راۋاجلاندى، بۇ ھال يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ ئومۇملاشقان ھالدا تەرەققىي قىلىشىغا ئىنتايىن ئەھمىيەتلىك رول ئوينىدى. 1980-يىلدىن باشلاپ، يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئىقتىسادىي ئىشلىرىنى باشقۇرۇش، مالىيە - بوغالتىرلىق تۈزۈمى ئورنىتىش، كادىر - ئىش ھەققى، كادىرلارنى تەربىيىلەش، ئېلېكتىرلەشكەن مۇلازىملىق، «ئۇچىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، بىرىنى ساقلاپ قېلىش» جەھەتتە سىستېمىلىق باشقۇرۇپ، ئامانەت-قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھات ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈن تۈرتكىلىك رول ئوينىدى. شىنجاڭ يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ تەشكىلىي ۋە كەسىپىي ئىشلىرىنمۇ ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن 17 يىلدىن بۇيان تېز راۋاجلاندى.

شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن 17 يىل جەريانىدا، يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىش مەقسىتى ۋە يېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش، يېزا ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتىنى قوللاش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇپ، يېزا ئىسلاھاتى، يېزا ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتى، دېھقانلار كىرىمىنىڭ ئېشىشى، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشكە يۈرۈش قىلىشنى قوللاپ، پۈل مۇئاملە جەھەتتىن يېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش، مۇلازىملىق قىلىشتا ئىجابىي تۆھپە يارىتىپ، جايلاردىكى پارتىيە، ھۆكۈمەتلەرنىڭ ۋە دېھقانلارنىڭ قوللىشى، مەدھىيىلىشىگە ئېرىشتى:

1. ئائىلىلەرگە مەسئۇلانقا بىرلەشتۇرۇپ ھۆددىگەبېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ۋە بىر تۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاق باشقۇرۇش بىرلەشتۇرۇلگەن قوش قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇشنى نۆۋەتلىق قوللىدى، مەسئۇلانقا بىرلەشتۇرۇپ ئائىلىلەرگە ھۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى دېھقانلارغا ئۆز ئالدىغا ئىگىلىك باشقۇرۇش ۋە ئۆزى ئىشلەپ چىقارغان مەھسۇلاتنى ئۆزى تەقسىم قىلىش ھوقۇقى بېرىپ، دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىنى زور دەرىجىدە قوزغىدى، يېزا ئاۋار ئىگىلىكنىڭ تېز راۋاجلىنىشىنمۇ ئىلگىرى سۈردى، بۇھال كېرىدىت مەبلىغى 1979-يىلدىكىدىن 15 ھەسسە ئاشتى؛ ئۆرلۈك قەرز پۇل قالدۇقى 2 مىليارد 430 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 1979-يىلدىكىدىن 79 ھەسسە ئاشتى. بۇنىڭ بىلەن، يېزا پۇل مۇئاملىسى يېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىشتىكى مۇھىم كۈچ بولۇپ قالدى.

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنىڭ تەرەققىياتىغا ئۈيغۇنلىشىش ۋە يېزا ئىگىلىكنىڭ ئاساسلىق ئورنىنى كۈچەيتىش، يېزا ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، 1986-يىلى 8-ئايدا گوۋۇيۈەن «يېزا پۇل مۇئاملە تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتى توغرىسىدا قارار» چىقىرىپ يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى ئىسلاھاتىنىڭ يادروسى يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنى پەيدىنپەي دېھقانلار پاي قوشىدىغان، كوپىراتىپ ئەزالىرى دېموكراتىك ئاساستا باشقۇرىدىغان، پاي قوشقان كوپىراتىپ ئەزالىرى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىدىغان ھەمكارلىق خاراكتېرىدىكى پۇل مۇئاملە تەشكىلاتىغا ئۆزگەرتىش كېرەك، دەپ ئېنىق كۆرسەتتى. گوۋۇيۈەننىڭ بۇ قارارىغا ئاساسەن، شىنجاڭ ھازىر يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھاتىنى جىددىي ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ. بۇ قېتىمقى يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئىسلاھاتى ئارقىلىق شىنجاڭ يېزا كېرىدىت ھەمكارلىق ئىشلىرى تېخمۇ راۋاجلىنىپ شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكى، يېزا ئىقتىسادى ۋە دېھقانلار ئۇچۇن مۇلازىملىق قىلىشتا تېخمۇ زور تۆھپە قوشىدۇ.

1984-يىللىرى مەركەز «ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنى گۈڭشېنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش توغرا ئەمەس، باشقۇرغۇچى بولمايدىغان قىلىپ قويۇشمۇ توغرا ئەمەس»، «ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنى ئىسلاھ قىلىپ، ئۇلارنى ھەقىقىي تۈردە ئاممىۋى ھەمكارلىق پۇل مۇئاملە تەشكىلاتى قىلىپ قۇرۇپ چىقىش كېرەك، ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى دۆلەتنىڭ پۇل مۇئاملە سىياسىتىگە ئەمەل قىلىشى ۋە يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ رەھبەرلىكى، نازارىتى ئاستىدا كەسىپىي خىزمەتلەرنى مۇستەقىل، ئۆزئالدىغا ياخشى ئىشلىشى كېرەك» دەپ يولىورۇق بەردى. شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بانكىسى باش بانكىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، 1984-يىلى مىچۇەن ناھىيىسىدە ئىسلاھات سىنىقى ئېلىپ باردى.

1995-يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، شىنجاڭ بويىچە ناھىيە (شەھەرلىك) بىرلەشمە كوپىراتىپ 76 گە، مۇستەقىل ھېسابات قىلىدىغان يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى 866 گە يەتتى، يېزىلاردا ئاساسىي قاتلام تور-نۇقتىلار قۇرۇلدى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئومۇمىي سانى 7482 گە يەتتى، ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ پىيى 100 مىليون 300 مىڭ يۈەندىن ئېشىپ كەتتى؛ جامائەت جۇغلانمىسى 192 مىليون 710 مىڭ يۈەنگە يەتتى، ئۆرلۈك ئامانەت پۇلى مىڭ قالدۇقى 4 مىليارد 760 مىليون يۈەنگە (بۇنىڭ ئىچىدە دېھقانلار ئامانەت قويغان پۇل 91.2 % نى ئىگىلەيدۇ) يېتىپ،

مۇئاملە تەشكىلاتىغا ئۆزگەرتىش، شۇنىڭ بىلەن، يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى بىلەن يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ مەمۇرىي مۇناسىۋىتىنى ئايرىۋېتىش، دەپ بەلگىلەندى. بۇنىڭدىن كېيىن يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى بىلەن يېزا ئىگىلىك بانكىسى تۈزۈلمە جەھەتتىن ئايرىلىپ كەتسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا كەسىپىي خاراكتېرلىك ئالاقە ساقلىنىپ قالىدۇ، ئۇلار يېزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىشتىن ئىبارەت ئۇرتاق ۋەزىپىنى زىممىسىگە ئالىدۇ، بۇنىڭدىن كېيىن، يېزا ئىگىلىك بانكىسى بىلەن يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى ئۆزئارا ھەمكارلىشىپ، ئۆزئارا قوللاپ، ئورتاق راۋاجلىنىدۇ.

ھەمكارلىق ئىگىلىكى - ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتتىكى كەم بولسا بولمايدىغان بىر خىل ئىقتىسادىي شەكىل، ئىقتىسادىي ھەمكارلىق تەشكىلاتى بولۇپ، ئۇ ھەم ئۇششاق تاۋار ئىگىلىكى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلالايدۇ، ھەم ئىجتىمائىيلىق ئىشى دەرىجىسى يۇقىرى بولغان ئىگىلىك ئۈچۈن خىزمەت قىلالايدۇ. ئۇ قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچكە ئىگە. يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى ھەمكارلىق ئىگىلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى، ئۇ ھەمكارلىق تۈزۈمى پرىنسىپىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ ۋە ئۇنىڭدا چىڭ تۇرۇپ، ھەقىقىي تۈردە ھەمكارلىق پۇل مۇئاملە تەشكىلاتى بولغاندىن كېيىن، دېھقان ئائىلىلىرى ئىگىلىكى دائىرىسىنىڭ كېڭىيىشى، ئىگىلىك باشقۇرۇش ئۇسۇلىنىڭ ياخشىلىنىشى، دېھقانلارنىڭ بازارغا يۈزلىنىشى ۋە يېزا ئىگىلىكىنى بازارلاشتۇرۇشنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىغا داۋاملىق يېڭى مۇلازىملىق تەلىپى قويىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئامانەت- قەرز كوپىراتىپىنىڭ ئۇنۇملۇق ئۆزلۈكسىز كۈچەيدۇ، ئۇنىڭ يېزا پۇل مۇئاملە سىستېمىسىدىكى ئاساسلىق ئورنىنى مۇستەھكەملىنىدۇ. دېمەك، يېزا ئامانەت- قەرز ھەمكارلىق ئىشلىرى كەڭ، گۈزەل ئىستىقبالغا ئىگە.

مەركەزلەشتۈرۈپ، دېھقان ئائىلىلىرىنىڭ كەسىپلەشتۈرۈشكە قاتنىششتىكى مەبلەغ ئېھتىياجىنى قاندۇردى؛ يېزا ئىگىلىكىنى قوللىدى، يېزا ئىگىلىكىنىڭ پەن - تېخنىكا مقدارىنى ئاشۇرۇشنى نۇقتىلىق قوللىدى، مول ھوسۇل پىلانى، «ئۇچقۇن پىلانى»نىڭ ئىشقا ئاشۇرۇلۇشىنى پائال ئىلگىرى سۈردى.

2. شىنجاڭ يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى نۇقتىلىق قوللىدى. شىنجاڭدىكى يېزا - بازار كارخانىلىرىمۇ يېزا ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم كۈچ. شىنجاڭدىكى يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرى كرېدىت مەبلىغى سېلىش جەھەتتىمۇ يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، يېزا - بازار كارخانىلىرى كرېدىت كەسىپىنى پائال قانات يايدۇردى. 1995-يىلىنىڭ ئاخىرىدا يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ كرېدىت قالدۇق سوممىسى 368 مىليون يۈەنگە يېتىپ، تۆرلۈك كرېدىت ئومۇمىي سوممىسىنىڭ 15.1 % نى ئىگىلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئامانەت- قەرز كوپىراتىپى يېزا ئىگىلىك بانكىسى بىلەن ھەمكارلىشىپ، تەڭ قەرز پۇل بېرىپ، شىنجاڭدىكى يېزا - بازار كارخانىلىرىنى قوللىدى.

3. يەككە ۋە خۇسۇسىي ئىگىلىكنىڭ تەرەققىياتىنى پائال قوللىدى. بازار ئىگىلىكىنىڭ ئۇزلۇكسىز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، يەككە ۋە خۇسۇسىي ئىگىلىك سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى بولۇپ قالدى.

يېزا ئامانەت- قەرز كوپىراتىپلىرىمۇ كرېدىت سىياستىنى پائال تەڭشەپ، كرېدىت سىياستىنى قويۇپ بېرىپ، «مەبلەغ بولۇش، تېخنىكا بولۇش، ئىناۋەتكە، ئۇنۇمگە ئەھمىيەت بېرىش» پرىنسىپى ئاستىدا، پائال تۈردە قەرز پۇل بېرىپ، يەككە ۋە خۇسۇسىي ئىگىلىكنىڭ ساغلام راۋاجلىنىشىغا ئىلھام بەردى. بۇنىڭ بىلەن، نۇرغۇن كەسىپىي ئائىلىلەر، نۆۋەتلىق ئائىلىلەر مەيدانغا كېلىپ،

دەۋر ئەدەبىيات - سەنئەتكە يۈكسەك تارىخىي بۇرچ يۈكلىدى

- جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيىنىڭ، جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيتى مەملىكەتلىك 5 - قۇرۇلتىيىنىڭ داغدۇغلىق ئېچىلغانلىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن

بۈگۈن جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيى ۋە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيتىنىڭ مەملىكەتلىك 5 - قۇرۇلتىيى ھېيجىگدا داغدۇغلىق ئېچىلدى. بىز بۇ قۇرۇلتايىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز!

بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ بىۋاستە غەمخورلۇقى ۋە رەھبەرلىكىدە ئېچىلدى. شۇنداقلا ئېلىمىزدە ئىقتىساد راۋاجلانغان، سىياسىي مۇقىم بولغان، مەدەنىيەت گۈللەنگەن، مىللەتلەر ئىتتىپاقلاشقان، جەمئىيەت تەرەققىي قىلغان ياخشى ۋەزىيەتتە ئېچىلدى. بۇ - خىزمەتلەرنى ئەسلەيدىغان، خۇلاسىلەيدىغان، ئەدەبىيات - سەنئەتنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ چوڭ پىلانى ئۈستىدە ئورتاق كېڭىشىدىغان كاتتا قۇرۇلتاي، دېموكراتىيە، ئىتتىپاقلىق، غەيرەت، گۈللىنىش ئېلىپ كېلىدىغان كاتتا قۇرۇلتاي، ئېلىمىزدىكى ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر ئالدىنقىلارغا ۋارىسلىق قىلىپ، كېيىنكىلەرگە يول ئاچىدىغان، يېڭى ئەسىرنى كۆتۈۋالىدىغان كاتتا قۇرۇلتاي بولىدۇ. بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 6 - ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى مېنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا يەنمۇ ئۇلىغرلىقىمىز ھالدا يېڭى ۋەزىيەت يارىتىۋاتقان مەزگىلدە ئېچىلدى: شۇبھىسىزكى، بۇ قۇرۇلتاي ئىنتايىن مۇھىم ۋە چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە.

بىز چوڭقۇر ئۆزگىرىش بولۇۋاتقان، جاسارەت بىلەن كۆچىنىپ ئىشلەپ زور ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقىرىدىغان ئۇلۇغ دەۋردە تۇرۇۋاتىمىز، ئۇلۇغ دەۋر ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەرگە يۈكسەك تارىخىي ۋەزىپە يۈكلىدى. بۈگۈنكى كۈندە يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ توغرا رەھبەرلىكىدە، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇلۇشىنىڭ ئىزچىل بولۇپمۇ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىشتا ئەدەبىيات - سەنئەت ئۆزگىچە ئۆتتىقدارنى ۋە ئۆزگىچە جەلپ قىلىش كۈچىنى تېخىمۇ جارى قىلدۇرۇپ، كىشىلەرگە نادىر ئەسەرلەر ئارقىلىق ئىلھام بېرىشى، سوتسىيالىزمنىڭ غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزاملىق بولغان يېڭى كىشىلىرىنى يېتىشتۇرۇشى، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچلۈك مەنىۋى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ بىلەن تەمىن ئېتىشى لازىم. ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇلۇشىنى ئىزچىل ئىلگىرى باغلانغان، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك روناق تاپقۇزۇشتەك ئورتاق غايە ئۈچۈن ئۆزىگە خاس تۆھپىسىنى قوشالايدىغان، ئۆزىنىڭ ئىجادىي ئەمگىكى بىلەن ئۇلۇغ ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقىرىدىغان ئۇلۇغ دەۋردە تۇرۇۋاتىمىز، ئۇلۇغ دەۋر ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەرگە يۈكسەك تارىخىي ۋەزىپە يۈكلىدى. بۈگۈنكى كۈندە يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ توغرا رەھبەرلىكىدە، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇلۇشىنىڭ ئىزچىل ئىلگىرى باغلانغان، تاشقى مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش كۈندىن كۈنگە كۆچىيىۋاتقان ئەھۋالدا سوتسىيالىستىك خاراكتېرى ۋە مىللىي ئالاھىدىلىكىنى ساقلاپ قېلىش؛ دۇنيا دائىرىسىدە ئۇنۇمبرسال دۆلەت كۈچى جەھەتتىكى كەسكىن رىقابەت بولۇۋاتقان، يۇقىرى تېخنىكا تېز راۋاجلىنىۋاتقان ۋەزىيەتتە پۈرسەتنى تۇتۇپ، سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئەت ئىشلەپچىقىرىش كۈچىنى راۋاجلاندۇرۇش، مەۋقەيىمىزنى ئۆز دۆلتىمىزگە قويۇپ دۇنياغا يۈزلىنىشتىن ئىبارەت.

يېڭى دەۋر تېمىسى ۋە يۈكسەك تارىخىي ۋەزىپە ئالدىدا، ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر پارتىيىنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەتكە دائىر فاكىجىن، سىياسەتلىرىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئىجرا قىلىش ئاڭلىلقىنى يەنمۇ ئۈستۈرۇپ، ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ سوتسىيالىزملىق يۆنىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك؛ بۇنىڭ ئۈچۈن 1) ماركسىزمنىڭ يېتەكچىلىك ئورنىدا چىڭ تۇرۇپ، توغرا مەيدان، نۇقتىنەزەر ۋە ئۇسۇلنى قوللىنىپ دەۋرنى ئىگىلەش، تۇرمۇشنى تونۇش، ئىجاد قىلىشقا يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك؛ 2) خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، نادىر ئەسەر ئېگىنى تىكلەپ، نادىر ئەسەرلەرنى كۆپلەپ ئىجاد قىلىپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزاملىق يېڭى كىشىلەرنى يېتىشتۇرۇپ، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك؛ 3) «بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس - بەستە سايراش» فاكىجىندا چىڭ تۇرۇپ، ساغلام ئەدەبىيات - سەنئەت ئۇبزورچىلىقىنى قانات يايدۇرۇش، يېڭىلىق يارىتىش ئۈستىدە ئىزدىنىش ۋە ئوخشاش بولمىغان ئۇسلۇبتىكى ئېقىم - تەرەپلەر ئۆزئارا رىقابەتلىشىدىغان، ئۆزئارا ئۆگىنىدىغان، جانلىق - تېنىك بولغان، ئىتتىپاقلىشىپ يۇقىرى ئۆرلەيدىغان مەدەنىيەتلىك كەيپىياتنى تەشەببۇس قىلىش كېرەك؛ 4) ئاساسىي مېلودىيىنى ياڭرىتىشتا چىڭ تۇرۇپ، كۆپ خىل بولۇشنى تەشەببۇس قىلىپ، تىرىشچە دەۋر تىپىنى يارىتىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ كۆپ تەرەپلىك مەدەنىيەتكە بولغان تەلىپىنى قاندۇرۇش كېرەك؛ 5) قەدىمكىنى ھازىرقى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، چەت ئەلنىڭكىنى جۇڭگو ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، كونىلىرىدىن يېڭىلىرىنى يارىتىلىشىغا ئۇزلۇكسىز ئالغا باسالايدۇ. بۈگۈنكى كۈندە ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر دۇچ كەلگەن دەۋر تېمىسى ئىسلاھات چوڭقۇرلىشىۋاتقان، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنىۋاتقان شارائىتتا ئەدەبىيات - سەنئەت سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئۆز رولىنى تېخىمۇ جارى قىلدۇرۇش؛ ئېچىۋېتىش دائىرىسى كېڭىيىۋاتقان، تاشقى مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش كۈندىن كۈنگە كۆچىيىۋاتقان ئەھۋالدا سوتسىيالىستىك خاراكتېرى ۋە مىللىي ئالاھىدىلىكىنى ساقلاپ قېلىش؛ دۇنيا دائىرىسىدە ئۇنۇمبرسال دۆلەت كۈچى جەھەتتىكى كەسكىن رىقابەت بولۇۋاتقان، يۇقىرى تېخنىكا تېز راۋاجلىنىۋاتقان ۋەزىيەتتە پۈرسەتنى تۇتۇپ، سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئەت ئىشلەپچىقىرىش كۈچىنى راۋاجلاندۇرۇش، مەۋقەيىمىزنى ئۆز دۆلتىمىزگە قويۇپ دۇنياغا يۈزلىنىشتىن ئىبارەت.

يېڭى دەۋر تېمىسى ۋە يۈكسەك تارىخىي ۋەزىپە ئالدىدا، ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر پارتىيىنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەتكە دائىر فاكىجىن، سىياسەتلىرىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئىجرا قىلىش ئاڭلىلقىنى يەنمۇ ئۈستۈرۇپ، ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ سوتسىيالىزملىق يۆنىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك؛ بۇنىڭ ئۈچۈن 1) ماركسىزمنىڭ يېتەكچىلىك ئورنىدا چىڭ تۇرۇپ، توغرا مەيدان، نۇقتىنەزەر ۋە ئۇسۇلنى قوللىنىپ دەۋرنى ئىگىلەش، تۇرمۇشنى تونۇش، ئىجاد قىلىشقا يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك؛ 2) خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، نادىر ئەسەر ئېگىنى تىكلەپ، نادىر ئەسەرلەرنى كۆپلەپ ئىجاد قىلىپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزاملىق يېڭى كىشىلەرنى يېتىشتۇرۇپ، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك؛ 3) «بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس - بەستە سايراش» فاكىجىندا چىڭ تۇرۇپ، ساغلام ئەدەبىيات - سەنئەت ئۇبزورچىلىقىنى قانات يايدۇرۇش، يېڭىلىق يارىتىش ئۈستىدە ئىزدىنىش ۋە ئوخشاش بولمىغان ئۇسلۇبتىكى ئېقىم - تەرەپلەر ئۆزئارا رىقابەتلىشىدىغان، ئۆزئارا ئۆگىنىدىغان، جانلىق - تېنىك بولغان، ئىتتىپاقلىشىپ يۇقىرى ئۆرلەيدىغان مەدەنىيەتلىك كەيپىياتنى تەشەببۇس قىلىش كېرەك؛ 4) ئاساسىي مېلودىيىنى ياڭرىتىشتا چىڭ تۇرۇپ، كۆپ خىل بولۇشنى تەشەببۇس قىلىپ، تىرىشچە دەۋر تىپىنى يارىتىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ كۆپ تەرەپلىك مەدەنىيەتكە بولغان تەلىپىنى قاندۇرۇش كېرەك؛ 5) قەدىمكىنى ھازىرقى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، چەت ئەلنىڭكىنى جۇڭگو ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، كونىلىرىدىن يېڭىلىرىنى يارىتىلىشىغا

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئاپتونوم رايونىنىڭ 1996 - يىللىق ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مالىيە خام چوتىنى قىسمەن ئۆزگەرتىش توغرىسىدىكى قارارى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24 - يىغىنى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى گۈك جېنيۇ ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن بەرگەن «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ 1996- يىللىق ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مالىيە خام چوتىنى قىسمەن ئۆزگەرتىش تەكلىپى توغرىسىدىكى دوكلاتى»نى ئاڭلاپ ئۆتتى ھەمدە ئاپتونوم رايونىنىڭ 1996 - يىللىق ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك خام چوتىنى قىسمەن ئۆزگەرتىش تەكلىپىنى تەكشۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىنىڭ 1996 - يىللىق ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك خام چوتىنى قىسمەن ئۆزگەرتىشنى تەستىقلاشنى قارار قىلدى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى يوللىغان «نۇخان ھازىنىڭ ئەرز دېلوسىنى قايتا سوت قىلىش ئەھۋالى ھەققىدىكى دوكلاتى»نى قاراپ چىققانلىق توغرىسىدىكى قارارى

ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئاپتونوم رايونلۇق 8 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 19 - يىغىنىنىڭ نۇخان ھازىنىڭ ئەرز دېلوسى توغرىسىدىكى قارارىغا ئاساسەن، بۇ ئەرز دېلوسىنى قانۇن بويىچە قايتا سوت قىلدى ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق 8 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 23 - يىغىنىغا قايتا سوت قىلىش ئەھۋالىنى دوكلات قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئۆزىنىڭ (84)ش س ھ ن 13 - نومۇرلۇق ھۆكمىنى كۆچتىن قالدۇرۇشنى قارار قىلغان. يىغىن بۇ دوكلاتقا قوشۇلدى ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ ھەققەتەنى ئەمەلىيەتتىن ئۈزدەش ۋە خاتالىقنى تۈزىتىشتە چىڭ تۇرغانلىقىنى مۇئەييەنلەشتۇردى. يىغىن ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ تەجرىبە- ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، سوددىيلەرنى تەربىيلەشنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ سىياسىي ۋە كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، قانۇننى كەسكىن ئىجرا قىلىپ، دېلونى ئادىل بېجىرىپ، قانۇن ئىجرا قىلىش سەۋىيىسى ۋە دېلو بېجىرىش سۈپىتىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھاتى، تەرەققىياتى ۋە مۇقىملىقى ئۈچۈن تېخىمۇ زور تۆھپە قوشۇشنى ئۈمىد قىلدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانى، خام چوت ۋە پىلان، خام چوتنىڭ ئىجرا سىنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش، نازارەت قىلىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى»گە تۈزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»نى تەستىقلىغانلىق توغرىسىدىكى قارارى

ئۇچۇن ئۆزىگە خاس تۆھپىسىنى قوشالايدىغان، ئۆزىنىڭ ئىجادىي ئەمگىكى ئارقىلىق خەلق ئالدىدا بۇلەن قان بۇلەن گۆشتەك ئالاقىسىنى مەڭگۈ ساقلاپ قالالايدىغان، تارىخنىڭ تەرەققىياتىنى بىرلىكتە ئىلگىرى سۈرەلەيدىغان، ئىسمى - جسمىغا لايىق ئىنسانلار روھىنىڭ ئىنژېنېرىدىن بولۇشى لازىم. بۇ - ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەرنىڭ چەكسىز شان - شەرىپى.

تارىخىي تەجرىبىلەر بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، ھەر بىر دەۋرنىڭ ئۆزىگە خاس ئەدەبىيات - سەنئىتى بولىدۇ، ھەر بىر دەۋرنىڭ ئەدەبىيات - سەنئىتى يېڭى دەۋر تېمىلىرىغا دۇچ كېلىدۇ. بۇ تېمىلارنى توغرا تونۇپ مۇۋاپىق ھەل قىلغاندىلا، ئەدەبىيات - سەنئەت دەۋر قەدىمىگە ئەگىشىپ

ئۇچۇن خىزمەت قىلدۇرۇش، كونىلىرىنى يېڭىلىرىنى پارىتىلىتىپا چىڭ تۇرۇپ، ۋارىسلىق قىلىش،ئۆرنەك قىلىش بىلەن يېڭىلىق يارىتىشنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىر تەرەپ قىلىش كېرەك؛ 6) ئىجتىمائىي ئۇنۇمنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشتا چىڭ تۇرۇپ، ئىجتىمائىي ئۇنۇم بىلەن ئىقتىسادىي ئۇنۇمنىڭ بىرلىكىنى تىرىشىپ ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك. مۇشۇ بىرقانچە جەھەتتە چىڭ تۇرىدىغانلا بولساق، سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات- سەنئىتىمىزنىڭ گۈللىنىشى ۋە تەرەققىياتى ئىشەنچلىك كاپالەتكە ئىگە بولغان بولىدۇ.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 15 - دېكابىر تېلېگراممىسى)

ئۇرمانچىلىق مىنىستىرلىكى جايلاردىن قىش ۋە ئەتىيازدا كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. ئورمانچىلىق مىنىستىرلىكى يېقىندا ئېۋقتۇرۇش چىقىرىپ جايلاردىن قىش پەسلىدىكى دېھقانچىلىقنىڭ ئارىسال ۋاقتىدىكى پايدىلىق پۇرسەتنى تۇتۇپ، ئېغىز - ئېغىز قۇرۇلۇشىغا بىرلەشتۇرۇپ قىش ۋە ئەتىيازدا كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىشنى زور كۆچ بىلەن قانات يايدۇرۇپ، 1997 - يىللىق ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش ۋەزىپىسىنىڭ ئورۇندىلىشىغا ھەققىي كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئورمانچىلىق مىنىستىرلىكى مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: جايلار بۇ يىل قىش، كېلەر يىلى ئەتىيازدىكى ئېتىز - ئېرىق قۇرۇلۇشىغا بىرلەشتۇرۇپ كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىشنى مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، ئېتىز - ئېرىقلارنىڭ ئەتراپىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش، ئورمانلىق ۋە ئاشلىق زىرائەتلىرىنىڭ ئارىسى ۋە يول، دەريا، جىلغا، كەنت قاتارلىق جايلاردا ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش ۋە نۇقتىلىق ئورمانچىلىق ئېكولوگىيە قۇرۇلۇشىنى گەۋدىلىك ياخشى تۇتۇشى كېرەك.

ئورمان بىنا قىلىش ۋەزىپىسىنى ھەققىي ئەمەلىيلەشتۇرۇش ئۈچۈن ئورمانچىلىق مىنىستىرلىكى جايلاردىن 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى ئورمان بىنا قىلىش، كۆكەرتىش پىلانى بويىچە ئورمان بىنا قىلىش ۋەزىپىسىنى قاتلاممۇقاتلام تەقسىم قىلىپ، تاغلاردىكى پارچە - پۇرات يەرلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى؛ شەرت - شارائىتقا قاراپ ئىش كۆرۈپ، مۇۋاپىق يەردە مۇۋاپىق ئورمان بىنا قىلىش پرىنسىپى بويىچە كۆچەت بىلەن تەمىنلەشنى ياخشى ئۇيۇشتۇرۇپ، كۆچەتلەرنىڭ سۈپىتىگە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىشنى؛ ئورمان بىنا قىلىش داۋامدا باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئورمان بىناقىلىشتا تېخنىكا قائىدىسىنى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، ئورمان بىنا قىلىش سۈپىتىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈشنى تەلەپ قىلدى.

ئاقسۇ ۋىلايىتى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى پۇختا ئىلگىرى سۈردى

(بېشى 1 - بەتتە)

قېتىم ئىلغار ۋىلايەت، ئىلغار ناھىيە دېگەن نامغا ئېرىشتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئاقسۇ ۋىلايىتى يەنە مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش ۋە يېزىلاردا «ئون يۈلتۈزلۇق» مەدەنىيەتلىك ئائىلىلەرنى باھالاش پائالىيىتىنى يەنمۇ چىڭ تۇتتى ۋە ياخشى ئىشلىدى. ھازىر ۋىلايەت بويىچە 780 مەدەنىيەتلىك ئورۇن بارلىققا كەلدى.

مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىش ئارقىلىق مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ھەربىي - خەلق ئىتتىپاقلىقى يەنمۇ كۆچەيتىلدى، مىللىي بۆلگۈنچىلەرگە قاتتىق زەربە بېرىلدى، ئۇلارنىڭ ھەيۋىسى يەرگە ئۇرۇلدى، ئىجتىمائىي مۇقىملىق قوغدالدى.

(بېشى 1 - بەتتە)

يۇقىرى سۈپەت، يۇقىرى ئۈلچەم، يۇقىرى سۈرئەت، يۇقىرى ئۈنۈم-يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول ياساشتىكى «تۆت يۇقىرى بولۇش» تەلىپى شۇنداقلا ئىدارە رەھبەرلىرىنىڭ ئۆزىگە قويغان قاتتىق تەلىپى.

يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسى 1995-يىلى 3-ئايدا قۇرۇلغاندىن ئېتىبارەن ئىدارە پارتكومىدىكى بىر بەن كىشى جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش، يول ئېچىپ ئىلگىرىلەش، خالىس تۆھپە قوشۇش ئەنئەنىسىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئىشنى ئۆزىدىن باشلاپ تۇتۇپ، ماددىي مەدەنىيەت ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىدارىنىڭ مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزدى. دۆلەتنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرى - تۈرپان - ئۇرۇمچى - داخۇاگشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيولى ۋە ئۇرۇمچى - كۇيتۇن يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول قۇرۇلۇشىدا سۈپەتكە، باشقۇرۇشقا، ئۇنۇمگە ئەھمىيەت بېرىپ، ئۆزلىرى ئەمەلىي ئىشلەپ ئولگە كۆرسەتتى. كەسىپنى قەدىرلەش روھى ۋە بۇرچ تۇيغۇسى بىلەن خىزمەتكە كۈچ سەرپ قىلىپ، كېچە-كۈندۈز ئىشلىگەنلىكى سەرتىدا سەھنا قوشۇپ ئىشلىدى. ھەتتا ھېيت- بايراملاردىمۇ ئىش ئۇستىدە بولدى. كېسەل بولغان چاغلاردىمۇ ئىش ئورنىدىن ئايرىلمىدى. ئىدارىدىكى رەھبەرلەرھەممە ئىشتا باشلامچى، ئولگە بولدى. ئىدارە پارتكومى ھەمىشە: «دۆلەت ۋە خەلق شۇنچە چوڭ قۇرۇلۇشنى بىزگە تاپشۇردى، بىز خەلق بەرگەن ھوقۇقنى كۆچلۈك مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى بىلەن ياخشى ئىشلىتىشىمىز، قولىمىزدىكى پۇلنى چېچرا رايوننىڭ تاشيول قاتنىشىغا ياخشى ئىشلىتىپ، شىنجاڭ خەلقىنى، مەملىكەت خەلقىنى خاتىرجەم قىلىشىمىز كېرەك» دەپ تەكىتلەپ تۇردى.

ئىدارىدىكى ھەممە كىشى زىچ ئۇيۇشۇپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى باشتىن ئاخىر چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، قەيسەرلىك بىلەن ئېلىشىپ، ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن بەخت يولى ياساشنى ئۆزىنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان مۇقەددەس ۋەزىپىسى قىلدى، مۇكاپات پۇلى، سىبنا ھەققى يوق ئەھۋالدىمۇ، دەم ئېلىش، ھېيت- بايرام كۈنلىرىنى قۇربان قىلىپ، نە ئېھتىياجلىق بولسا شۇ يەردە ئىشلىدى، قانداق ۋاقىتتا يولغا چىقىشقا توغرا كەلسە شۇ ۋاقىتتا ئىشقا چىقتى. جىددىي ئالدىراش ئىشلاردا ئۆز ئائىلىسىگە كۆيۈنگەندەك ئۆز ئىدارىسىگە كۆيۈندى. ھەممەيلەن قائىدە- ئۆزۈملەرگە قاتتىق رىئايە قىلدى. ئۆگىنىش، مەجلىس سورۇنلىرى، ئامىۋى سورۇنلاردا تاماكا چېكىش قاتتىق چەكلەندى؛ ئىدارە ھويلىسىغا خالىغانچە پارچە- پۇرات قەغەز، ياكى تاماكا قالدۇقى قاتارلىق نەرسىلەرنى تاشلاش قاتتىق چەكلەندى؛ مۇھىت تازىلىقىنى ئاسراش ھەممە كىشىنىڭ ئاڭلىق ھەرىكىتىگە ئايلاندى، ھەتتا يەسلىدىكى بالىلارمۇ شۆپەك، تاشلاندۇق قەغەزلەرنى ئەخلەت ساندۇقىغا تاشلايدىغان بولدى. ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ خالىس ئەمگەك قىلىش تۇزۇمى يولغا قويۇلدى، چېمەنزارلىق، چىملىق پاكىتلىرى تۇتۇلدى. بۇ يىل 3-ئاينىڭ 22-كۈنى ئىدارە پارتكومى ئىدارە بويىچە جاڭجياگاڭنىڭ تەجرىبىسىدىن ئۆگىنىش بويىچە سەپەرۋەرلىك يېغىنى ئاچقاندىن بۇيان، ئىدارىدىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەر تېخىمۇ غەيرەتكە كېلىپ، يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسىنى شىنجاڭدىكى «جاڭجياگاڭ» ئورۇن قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئىرادىسىنى بىلدۈرۈشتى. خۇددى ئىدارە پارتكومى تەكىتلىگەندەك: «ئادەمدە ئاز- تولا روھ بولۇشى كېرەك، بىرھەر ئىشنى ئىشلىگەن ئىكەنمىز ئۇنى تازا ۋايىغا يەتكۈزۈپ ئىشلىشىمىز كېرەك.»

يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسى دەل مۇشۇ نىشانغا قاراپ ئالغا ئىلگىرىلىمەكتە.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24 - يىغىنى ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھرىنىڭ مەمۇرىي قانۇن ئىجرا قىلىش نىزامى»غا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»نى قاراپ چىقىپ، ئۇنى تەستىقلاشنى قارار قىلدى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھرىنىڭ چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردىكى ئىشچىلار ئۈيۇشمىسى نىزامى»غا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»نى تەستىقلىغانلىق توغرىسىدىكى قارارى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24-يىغىنى ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھرىنىڭ چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردىكى ئىشچىلار ئۈيۇشمىسى نىزامى»غا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»نى قاراپ چىقىپ، ئۇنى تەستىقلاشنى قارار قىلدى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھرىنىڭ مەمۇرىي قانۇن ئىجرا قىلىش نىزامى»غا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارار»نى تەستىقلىغانلىق توغرىسىدىكى قارارى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 24-يىغىنى ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ «ئۈرۈمچى شەھرىنىڭ مەمۇرىي قانۇن ئىجرا قىلىش نىزامى»غا تۇزىتىش كىرگۈزگەنلىك ھەققىدىكى قارارى»نى قاراپ چىقىپ، ئۇنى تەستىقلاشنى قارار قىلدى.

رەھبىرىي كادىرلارنىڭ پارتىيىۋىلىك ئېڭىنى كۈچەيتىشنى تەكىتلەش زۆرۈر

ئەھمەت ھەسەن

ھەم ئەخلاقلىق، ھەم قابىلىيەتلىك كادىرلار قوشۇنى پېتىشتۇرۇش ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلاردىن پارتىيىنىڭ لۇشىەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى ئاڭلىق ئىجرا قىلىدىغان قەتئىي سىياسىي ئېتىقادقا ئىگە بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ.

پارتىيىمىز قۇرۇلغاندىن تارتىپ خەلقنە بەخت يارىتىشتىن ئىبارەت يۈكسەك غايىنى ئۆزىنىڭ ھەرىكەت مىزانى قىلىپ كەلدى.پارتىيە ئەزالىرىنىڭ تۇپ مەقسىتى جان - دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتىن ئىبارەت. پارتىيىمىزنىڭ باشتىن ئاخىر قەينىچىلىققا باش ئەگمەي، ئۈيۈلتاشتەك مۇستەھكەم بولۇپ، ئامما بىلەن قان بىلەن گۆشتەك يېقىن مۇناسىۋەت ئورنىتىپ، سوتسىيالىستىك ئىنقىلابنىڭ غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرەلىشىدىكى تۇپ سەۋەب مانا مۇشۇ يەردە. شۇڭا پارتىيە ئەزالىرى، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلار ئۆزىتتىكى يېڭى تارىخىي شارائىتتا خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ئېڭىنى سۈسلاشتۇرۇپ قويماسلىقى كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن رەھبىرىي كادىرلار پارتىيىۋىلىك جەھەتتىن تەربىيىلىنىشنى كۈچەيتىپ، پارتىيىۋىلىك ئېڭىنى ئۆستۈرۈشى زۆرۈر.

بىرىنچى، رەھبىرىي كادىرلار ماركسىزم نەزەرىيىسىنى، بولۇپمۇ يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىشنى كۈچەيتىشى كېرەك. يولداش دېڭ شياۋپىڭ پارتىيىنىڭ ھەر دەرىجىلىك كادىرلىرىنىڭ، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلىرىنىڭ ماركسزمنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسىنى تەرىشىپ ئۆگىنىشى زۆرۈر دەپ كۆرسەتكەن. ئۇ ماركسزمنى ئۆگىنىشتە ئەمەلىيەتتىن ھەقىقەت ئىزدەشنى، ماركسزمنى ئىجادىي ئىشلىتىشنى تەشەببۇس قىلغان

خوتەن شەھری بویىچە ئىلغار ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتى ـ ئىلچى بيزا شولاق كەنت پارتىيە ياچىيكسى كەنتتىكى 16 نامرات ئائىلىنى پارتىيە ئەزالىرى ھەم ئالدىن بىيغان ئائىلىلەرنىڭ ھۆددىگە ئېلىپ بېيتىش ئۈسۈلىنى قوللىنىپ، 17 مىڭ يۈەن مەبلەغ توپلاپ، نامراتلارنىڭ ھاللىنىشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى. نەتىجىدە ھازىرغا قەدەر ئون ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلدى. قالغان ئالتە ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش يولىغا قەدەم قويدى.

سۈرەتتە: پارتىيە ياچىيكسىنىڭ شۇجىسى مەتروزى مەتتوختى (سولدىن 3 ـ كىشى) پارتىيە ئەزالىرى بىلەن نامرات ئائىلىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىش شارائىتىنى ياخشىلاش ئۈستىدە پىكىرلەشمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن** فوتوسى

يوپۇرغا ناھىيىلىك خەلق بانكىسى پارتىيە ياچىيكسى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ تىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى

يوپۇرغا ناھىيىلىك خەلق بانكىسى پارتىيە ياچىيكسى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ، پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاپ، تىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى.

بۇ بانكا پارتىيە ياچىيكسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان قەشقەر ۋىلايىتى ۋە ئاپتونوم رايون بويىچە سىياسىي ـ ئىدىيىۋى خىزمەتتە ئىلغار ئورۇن، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئىلغار ئورۇن، ئىلغار پارتىيە ياچىيكسى دېگەن شان-شەرەپلەرگە ئېرىشتى. ئۇلار يۇقىرىقى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشتە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتتى:

بانكا پارتىيە ياچىيكسى ياچىيكىدىكى بىر بەن ئادەمنىڭ ئىنتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، رەھبەرلىك بەنزە قۇرۇلۇشنى كۈچەيتتى. ياچىيكىنىڭ ياخشى بولۇشى بىرىنچى باشلىقنىڭ رەھبەرلىك ساپاسىنىڭ يۇقىرى ـ تۆۋەنلىكىگە باغلىق، دەپ قاراپ، ياچىيكا شۇجىسىنى تاللاشتا ئامما ئىچىدە ئابرويغا ئىگە كادىرلارنى تاللىدى. ياچىيكا ياچىيكا خىزمەت تۈزۈمى، پارتىينى نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى، «ئۈچ يېغىن، بىر دەرس» تۈزۈمى، دېموكراتىك تۇرمۇش يېغىنى تۈزۈمىنى ئەمەلىيلەشتۈردى. ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە پارتىينىڭ تۆۋەنتىكى سىياسەتلىرى، قانۇن ـ تۈزۈم جەمئىيەت ئامانلىقى، پىلانلىق تۇغۇت، كەسىپ ئەخلاقى تەربىيسى بېرىپ، ئۇنۇم ھاسىل قىلدى.

پاكلىق قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، ناتوغرا ئىستىللارنى ئۈنۈملۈك چەكلىدى. بۇ بانكا پارتىيە ياچىيكسى چىرىكلىككە قارشى تۇرۇش بويىچە 12 مادداىلىق بەلگىلىمە تۈزۈپ، ئىجرا قىلىشتا رەھبەرلىك ئۆلگە بولدى. ياچىيكا شۇجىسى ياسىن رۇسۇلنىڭ قېيىن ئانىسى ماشنا ھادىسىمگە ئۇچراپ قەشقەرگە دوختۇرغا ئېلىپ بېرىشقا توغرا كەلگەندە، ماشىنا ئىشلىتىش ھەققى ئۈچۈن 170 يۈەن تۆلىدى. بۇ، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرگە ياخشى تەسىر بەردى. ئاممىنىڭ نازارىتى كۈچەيتىلىپ، خىزمەتتىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ ئېلىۋالىدىغان، قىسىدىغان، تەلەپ قىلىدىغان، بۇزۇپ ـ چاچىدىغان ئەھۋاللارنىڭ ئالدى ئېلىندى.

تۈزۈم قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، باشقۇرۇشقا ئەھمىيەت بەردى. بانكا پارتىيە ياچىيكسى تۇرلۇك مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپ، ئىجرا قىلىشتا باشلامچى بولدى. پارتىينى نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى بىلەن مۇكاپاتنى چېتىپ، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. خادىملارنىڭ كەسپىي سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، كەسپىي خىزمەتنى ئىلگىرى سۈردى. بۇنىڭ بىلەن ئىشچى ـ خىزمەتچىلەردىكى ھوشاڭلىق تۇگەپ،كەسپىي ئۇلچەمگە يېتىش بويىچە بەسلىشىش، ھېسابات دەپتىرى رەتلىك، ئىختى ئوچۇق، تۇرى ئېنىق، ئارخىپقا سىلىش ۋاقتىدا بولۇش ئىشقا ئاشۇرۇلدى. بانكا ئارخىپ باشقۇرۇشتا ئاپتونوم رايون بويىچە ئىككىنچى دەرىجىلىك ئۇلچەمگە يەتكەن ئورۇن بولۇپ ئۆتكۈزۈۋېلىندى.

پارتىيىگە ئەزا قوبۇل قىلىش خىزمىتىگە ئەھمىيەت بېرىپ، قوشۇن قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى. بۇ بانكا پارتىيە ياچىيكسى پارتىيىگە يېڭىدىن ئەزا قوبۇل قىلىشتا، ئىنتىپاق ياچىيكسى،ئايالار تەشكىلاتى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى كۆرسىتىپ بەرگەن ئىلغارلارنى ئۆقتىلىق تەربىيىلەش ئوبيېكتى قىلىپ، ئەملىي خىزمەت جەريانىدا سىناش، ۋەزىپە بېرىپ تەربىيىلەشنى يولغا قويۇپ، ئۆتكەلنى چىڭ ئىگىلەپ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ سۈيىتىنى ئۆستۈرۈپ، قوشۇن قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى.

ئوبۇل مەھمۇت

كۈچا ناھىيىسى ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىدە نەتىجىگە ئېرىشتى

كۈچا ناھىيىسى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە قۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ جەڭگىۋارلىق رولىنى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ باشلامچىلىق، نەمۇنىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، نەتىجىگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى نۆقتىلىق تۇتۇپ ئىشلىدى:

ـ يېزىلارنىڭ باي ياكى نامرات بولۇشى ئاساسلىقى پارتىيە ياچىيكسىغا باغلىق، دېگەن قاراشتا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيە ياچىيكسى يادرولۇقىدىكى رەھبەرلىك بەنزىسىنى تەرتىپكە سېلىپ ۋە قۇرۇپ، خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈردى. ناھىيە بويىچە ئارقىدا قالغان 81 نۆقتىلىق ھەل قىلىنىدى. ناھىيە، يېزا، پارتىيە ياچىيكسى تەرتىپكە سېلىندى.

ـ پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنى ئاساس قىلغان تەربىيە كۆچەيتىلدى. ناھىيە بويىچە 14 يېزا (بازار)دا پارتىيە مەكتىپى، 216 كەنتتە پارتىيە ئەزالىرى پائالىيەت ئۈيى قۇرۇلدى. 528 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ 14 يېزا ۋە 110 كەنتتە پارتىيە ئەزالىرىنى ئېلىكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە تەربىيىلەش مەركىزى قۇرۇلدى ھەم ئوقۇتۇش ئەسلىمىلىرى تولۇقلاندى. ئۈچ يىلدىن بۇيان بۇ ئوقۇتۇش نۆقتىلىرىدا پارتىيە ئەزالىرىنى تەربىيىلەش كۆرسىدىن 1004 قارار ئېچىلىپ، ئېلىكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە 751 قېتىم دەرس ئۆتۈلۈپ، 96.7 % پارتىيە ئەزاسى تەربىيىلەندى، پارتىيە ئەزالىرى قوشۇنى ئۇزلۇكسىز زورايدى، ئۈچ يىلدا 898 كىشى پارتىيىگە قوبۇل قىلىندى، ئۇلاردىن 35 ياشتىن تۆۋەن ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرىدىن يۇقىرى مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگىلەر 50 % نى ئىگىلەيدۇ.

ـ ئامما كۆكۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر سۈردى. ناھىيە بويىچە ئارقىدا قالغان 81 نۆقتىلىق ھەل قىلىنىدى. ناھىيە، يېزا، پارتىيە ياچىيكسى تەرتىپكە سېلىندى.

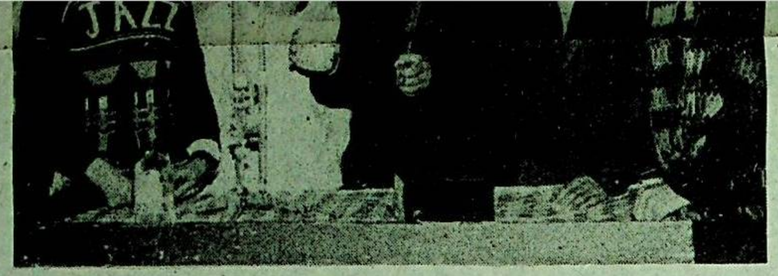
ـ پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنى ئاساس قىلغان تەربىيە كۆچەيتىلدى. ناھىيە بويىچە 14 يېزا (بازار)دا پارتىيە مەكتىپى، 216 كەنتتە پارتىيە ئەزالىرى پائالىيەت ئۈيى قۇرۇلدى. 528 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ 14 يېزا ۋە 110 كەنتتە پارتىيە ئەزالىرىنى ئېلىكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە تەربىيىلەش مەركىزى قۇرۇلدى ھەم ئوقۇتۇش ئەسلىمىلىرى تولۇقلاندى. ئۈچ يىلدىن بۇيان بۇ ئوقۇتۇش نۆقتىلىرىدا پارتىيە ئەزالىرىنى تەربىيىلەش كۆرسىدىن 1004 قارار ئېچىلىپ، ئېلىكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە 751 قېتىم دەرس ئۆتۈلۈپ، 96.7 % پارتىيە ئەزاسى تەربىيىلەندى، پارتىيە ئەزالىرى قوشۇنى ئۇزلۇكسىز زورايدى، ئۈچ يىلدا 898 كىشى پارتىيىگە قوبۇل قىلىندى، ئۇلاردىن 35 ياشتىن تۆۋەن ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرىدىن يۇقىرى مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگىلەر 50 % نى ئىگىلەيدۇ.

ـ ئامما كۆكۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر كەنتلەردىكى «ئۈچ پىشقەدەم»لەر خىزمىتى ياخشى ئىشلىنىپ، ئۇلارغا ئەملىي ئىش قىلىپ بېرىلدى. «ئۈچ پىشقەدەم»لەرگە 120 مىڭ يۈەن قىممەتلىك ھال سوراش بۇيۇمى تارقىتىلدى. كەنت كادىرلىرىنىڭ تۇرمۇش يارىدەم پۇلى ئۆستۈرۈلدى. پارتىيە ياچىيكا شۇجىلىرى، كەنت، مەھەللە مۇدىرلىرىنىڭ ئىش ھەققى ئىلگىرىكىگە سېلىشتۇرغاندا % 10 كۆپەيدى. يېزا كادىرلىرى قوشۇننىڭ زورايتىش ۋە ساپاسىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىلىپ، ناھىيە بويىچە 699 كەنت دەرىجىلىك كادىر تاللاپ ئۆستۈرۈ ى. بۇلارنىڭ ئىچىدە پارتىيە ئەزالىرى 283 كىشى بولۇپ، تاللاپ ئۆستۈرۈلگەن كادىرلارنىڭ % 40 نى ئىگىلەيدۇ.

ـ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتىنى تېزلىتىپ، ئىقتىسادىي كىرىمنى كۆپەيتتى. ناھىيىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى تەرتىپكە سېلىشتىن ئىلگىرىكى 342 مىليون يۈەندىن 464 مىليون يۈەنگە كۆپەيدى. دېھقانلارنىڭ كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن كىرىمى ئىلگىرىكى 590 يۈەندىن 1225 يۈەنگە كۆپەيدى.

مۇنىرە مۇھەممەت

مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى ئابدۇكېرىم مۇھەممەت

قەشقەر شەھەرلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ مۇئاۋىن ئىلمىي مۇدىرى، 1 ـ دەرىجىلىك ئوقۇتقۇچى، كومپارتىيە ئەزاسى ئابدۇكېرىم مۇھەممەت 36 يىللىق ھاياتىنى مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا بېغىشلىدى.

ئۇ ئۆزى مەسئۇل بولغان تۇرلۇك مەمۇرىي خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىگەندىن باشقا، دەرس ئوتۇش بىلەن تەجرىبىلىك ئوقۇتۇشنى بىرلىكتە ئېلىپ بېرىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ بىلىم ئۆزلەشتۈرۈشىنى ئىلگىرى سۈردى. ئۇ ئاپتونوم رايونلۇق مائارىپ كومىتېتى تەرىپىدىن «لاياقەتلىك ئېلىكترلەشكەن ئوقۇتۇش خادىمى» دېگەن نامغا ئېرىشتى، كۆپ قېتىم قەشقەر شەھىرى بويىچە «ئىلغار خىزمەتچى»، «مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى» بولدى.

سۈرەتتە: ئۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەجرىبە ئىشلىشگە يېتەكچىلىك قىلماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇللا ئابدۇرېشت**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئادىلجان ئابدۇقادىر** خەۋىرى ۋە فوتوسى

جۇڭگو ۋەكىلى كۆپ تەرەپلىك سودا ۋە دۇنيا سودا تەشكىلاتى توغرىسىدىكى مەيدانىمىزنى شەرھلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، سىنگاپور، 12 - دېكابىر خەۋىرى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى، جۇڭگو تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرىنىڭ ياردەمچىسى لۇڭ يۈڭتۇ بۈگۈن دۇنيا سودا تەشكىلاتى تۇنجى نۆۋەتلىك مىنىستىرلار يىغىنىدا جۇڭگونىڭ دۇنيا كۆپ تەرەپلىك سودا تۈزۈلمىسى ۋە دۇنيا سودا تەشكىلاتى توغرىسىدىكى مەيدانىنى شەرھلىدى، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ ئۆز ئالدىرىنىڭ قائىدە-قانۇنلىرىدىكى ئۆزگىرىشكە ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلىشنى، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭ كۆپ تەرەپلىك سودا تۈزۈلمىسىدىكى مەنپەئىتىنى نەزەردە تۇتۇشنى، يېڭى خەلقئارا ئىقتىساد - سودا قائىدە-قانۇنلىرىنى تۈزۈشتە ئاكتىپ رول ئويناشنى ئىزھار قىلدى.

لۇڭ يۈڭتۇ دۇنيا سودا تەشكىلاتى مىنىستىرلار يىغىنىدا سۆزلىگەن نۇتۇقىدا: «بۇ ئەزالار قۇرۇلمىسىدىكىلا ئۆزگىرىش بولۇپ قالماستىن، ھازىرقى دۇنيا خەلقئارا ئىقتىساد قائىدە-قانۇنلىرىدىكى چوڭ ئۆزگىرىشنىمۇ ئەكس ئەتتۈرۈپ بەردى. بىز دۇنيا سودا تەشكىلاتى ئىجابىي رول ئويناشى، بۇ ئۆزگىرىشكە تېز ئۇيغۇنلىشىشى، يېڭى خەلقئارا ئىقتىساد - سودا قائىدە-قانۇنلىرىنى تۈزۈشتە ئاكتىپ رول ئويناشىمىز» دېدى.

لۇڭ يۈڭتۇ مۇنداق دېدى: بۇ قېتىملىق مىنىستىرلار يىغىنىدا مۇزاكىرە قىلىنىدىغان مەسىلىلەر بۇنىڭدىن كېيىنكى كۆپ تەرەپلىك سودا تۈزۈلمىسىنىڭ ئاساسىي يۆنىلىشىگە مۇناسىۋەتلىك، خەلقئارا ئىقتىساد ۋە سودىنىڭ تەرەققىياتىغىمۇ چوڭ تەسىر كۆرسىتىدۇ.

جۇڭگو ھۆكۈمىتى دۇنيا سودا تەشكىلاتى ۋەكىللىكىدىكى كۆپ تەرەپلىك سودا تۈزۈلمىسىنى قوللايدۇ، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ دۆلەتلەر ئارا ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىدە رول ئوينىشىنى ياقلايدۇ، دۇنيا سودا تەشكىلاتى ئادىل، مۇۋاپىق خەلقئارا ئىقتىسادىي تەرتىپ ئورنىتىش جەھەتتە تېگىشلىك تۆھپە قوشۇشى كېرەك، دەپ قارايدۇ.

لۇڭ يۈڭتۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ھازىر دۇنيا سودا تەشكىلاتى ئېغىر خىرىسقا دۇچ كەلمەكتە. بۇ خىل خىرىس ئاساسەن بۇ تەشكىلاتقا ئەزا دۆلەتلەرنىڭ قائىدە-قانۇنلىرىدىكى زور ئۆزگىرىشتىن كېلىۋاتىدۇ. دۇنيا كۆپ تەرەپلىك سودا تۈزۈلمىسىنىڭ ئۈزلۈكسىز كۆچىيىشىگە ئەگىشىپ، دۇنيا سودا تەشكىلاتى قائىدە-قانۇنلىرىنىڭ ئىككى يىلدىن ئاشقان بۇگۈنكى كۈندە ئۇنىڭ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتتىن بولغان ئەزاسى 50 يىل ئىلگىرىكى سەككىزدىن 96گە يېتىپ، دۇنيا سودا تەشكىلاتى ئەزالىرىنىڭ بەشتىن تۆت قىسمىنى ئىگىلىدى.

لۇڭ يۈڭتۇ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: «بۇ ئەزالار قۇرۇلمىسىدىكىلا ئۆزگىرىش بولۇپ قالماستىن، ھازىرقى دۇنيا خەلقئارا ئىقتىساد قائىدە-قانۇنلىرىدىكى چوڭ ئۆزگىرىشنىمۇ ئەكس ئەتتۈرۈپ بەردى. بىز دۇنيا سودا تەشكىلاتى ئىجابىي رول ئويناشى، بۇ ئۆزگىرىشكە تېز ئۇيغۇنلىشىشى، يېڭى خەلقئارا ئىقتىساد - سودا قائىدە-قانۇنلىرىنى ئۈزلۈكسىز تەكشۈرۈپ تۇرۇشى كېرەك، دەپ قارايمىز.

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دۇنيا سودا تەشكىلاتى ۋە دۇنيا كۆپ تەرەپلىك سودا سىستېمىسىنىڭ تەرەققىياتىدا ئەھمىيەت بېرىشكە تېگىشلىك نۇرغۇن ئەھۋال ئوتتۇرىغا چىقتى.

جۇڭگو دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىش توغرىسىدىكى پرىنسىپال مەيدانىنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، سىنگاپور، 12 - دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى، جۇڭگو تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرىنىڭ ياردەمچىسى، لۇڭ يۈڭتۇ بۈگۈن دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ تۇنجى نۆۋەتلىك مىنىستىرلار يىغىنىدا جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش كېلىشىمى ئاساسىدا ئۆزئىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىگە ۋە ھوقۇق بىلەن مەجبۇرىيەت تەڭپۇڭ بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسەن، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ ئەزالىرى بىلەن ئاساسىدا ئۆزئارا مۇزاكىرە قىلىپ، ئەركىن سودا سىستېمىسىنى بەرپا قىلىشقا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ سۆھبەتنى تېزلىتىپ، سۆھبەتنى بالدۇراق ئاياغلاشتۇرۇشنى خالايدۇ، دېدى.

لۇڭ يۈڭتۇ يىغىندا سۆز قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ يۈتۈن جەريانىغا ئاكتىپ قاتناشتى. جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ ئاساسلىق نەتىجىلىرىگە ئېرىشىپ، ئۆزئىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىگە ماس كېلىدىغان ھوقۇق بىلەن مەجبۇرىيەت تەڭپۇڭ بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسەن، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ ئەزالىرى بىلەن ئاساسىدا ئۆزئارا مۇزاكىرە قىلىپ، ئەركىن سودا سىستېمىسىنى بەرپا قىلىشقا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ سۆھبەتنى تېزلىتىپ، سۆھبەتنى بالدۇراق ئاياغلاشتۇرۇشنى خالايدۇ، دېدى.

لۇڭ يۈڭتۇ يىغىندا سۆز قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ يۈتۈن جەريانىغا ئاكتىپ قاتناشتى. جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ ئاساسلىق نەتىجىلىرىگە ئېرىشىپ، ئۆزئىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىگە ماس كېلىدىغان ھوقۇق بىلەن مەجبۇرىيەت تەڭپۇڭ بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسەن، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ ئەزالىرى بىلەن ئاساسىدا ئۆزئارا مۇزاكىرە قىلىپ، ئەركىن سودا سىستېمىسىنى بەرپا قىلىشقا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ سۆھبەتنى تېزلىتىپ، سۆھبەتنى بالدۇراق ئاياغلاشتۇرۇشنى خالايدۇ، دېدى.

لۇڭ يۈڭتۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ يۈتۈن جەريانىغا ئاكتىپ قاتناشتى. جۇڭگو ئۇرۇگۋاي ئوچرىشىش سۆھبىتىنىڭ ئاساسلىق نەتىجىلىرىگە ئېرىشىپ، ئۆزئىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىگە ماس كېلىدىغان ھوقۇق بىلەن مەجبۇرىيەت تەڭپۇڭ بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسەن، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ ئەزالىرى بىلەن ئاساسىدا ئۆزئارا مۇزاكىرە قىلىپ، ئەركىن سودا سىستېمىسىنى بەرپا قىلىشقا تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ سۆھبەتنى تېزلىتىپ، سۆھبەتنى بالدۇراق ئاياغلاشتۇرۇشنى خالايدۇ، دېدى.

لۇڭ يۈڭتۇ يىغىندا سۆز قىلغاندا

لۇك يۇكتۇ يغىنىدا سۆز قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: جۇڭگو ئۇرۇمۇگواي ئۆچرىشىش سۆھبىتىنىڭ پۈتۈن جەريانىغا قاتناشتى ھەم 1994 - يىلى ئۇرۇمۇگواي ئۆچرىشىش كېلىشىمىگە ئىمزا قويدى، بۇ جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ خەلقارا ئېقتىساد - خالايدۇ، شۇنداقلا ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭمۇ ئالغا قاراش، جانلىق، ئەمەلىيەتچىل بولۇش پوزىتسىيىسى بىلەن ئورتاق تىرىشىپ، سۆھبەت مۇساپىسىنى تېزلىتىپ، سۆھبەتنى بالدۇراق ئاياغلاشتۇرۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ.

خەلقارا پۇل فوندى تەشكىلاتى جۇڭگونىڭ خەلق پۇلىنى نورمال تۇرلەردە ئايرىۋاشلاشنى يولغا قويغانلىقىنى ئالقىشلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 11- دېكابىر تېلېگراممىسى. خەلقارا پۇل فوندى تەشكىلاتىنىڭ زۇڭسەيى كاندىسۇ يېقىندا ۋاشىنگتوندا بايانات ئېلان قىلىپ، جۇڭگونىڭ 12 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ خەلق پۇلىنى نورمال تۇرلەردە ئايرىۋاشلاشنى يولغا قويغانلىقىنى ئالقىشلىدى.

كاندىسۇ بايانىتا مۇنداق دېدى: «بۇ جۇڭگونىڭ تارىخىي ئىسلاھات ۋە كەسكىنلىك بىلەن دۇنيا بازار ئىگىلىكى مۇساپىسىگە كىرگەنلىكىدىكى يەنە بىر نامايەندە، ئۇ مۇنداق دېدى: «نورمال تۇرلەردە ئايرىۋاشلاشنى يولغا قويۇش مەملىكەت ئىچىدىكىلەرنىڭ ۋە خەلقارانىڭ جۇڭگو ئىسلاھاتىنىڭ پارلاق ئىستىقبالىغا بولغان ئىشەنچىسىنى يەنمۇ ئاشۇردىۋ». ئۇ بۇ تەدبىر «خەلقارا جەمئىيەتكە ناھايىتى پايدىلىق» دەپ قارىدى.

فرانسىيە ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ بىر خەۋىردە مۇنداق دېيىلدۇ: جۇڭگونىڭ خەلق پۇلىنى نورمال تۇرلەردە ئايرىۋاشلاشنى يولغا قويۇش ۋاقتى پىلاندىكىدىن تۆت يىل ئىلگىرى سۈرۈلدى. بۇ يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى كۆچمە ئىگە بولغان بىر قاتار تاشقى پىرېۋوت ئىسلاھاتى تەدبىرلىرى بۇ تەدبىرلەرنى يولغا قويۇش ئۈچۈن يول ھازىرلاپ بەردى.

فرانسىيە ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ ئوبزوربدا مۇنداق دېيىلدۇ: جۇڭگو ھازىر خەلقارا پۇل فوندى تەشكىلاتى كېلىشىمىنىڭ 14 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن سالاھىيىتى بىلەن بۇ تەشكىلاتنىڭ ئەزاسى بولۇپ قالدى، خەلق پۇلىنى نورمال تۇرلەردە ئايرىۋاشلاشنى يولغا قويۇش جۇڭگونىڭ خەلقارا پۇل فوندى تەشكىلاتى كېلىشىمىنىڭ 8 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن بولۇشىغا پايدىلىق ۋە جۇڭگونىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىشتىكى ئاساسىنى كۈچەيتىدۇ.

شېۋېتسارىيە شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ «تىنچ شېرىكلىك مۇناسىۋىتى» پىلانىغا قاتناشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12- دېكابىر تېلېگراممىسى. بريۈسسېل ۋە جەنۇبىدە تۇرۇشلۇق مۇخبىرلىرىمىزنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، شېۋېتسارىيە مۇشۇ ئاينىڭ 11 - كۈنى شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى بىلەن «تىنچ شېرىكلىك مۇناسىۋىتى» رامكا ھۆججىتى ئىمزالىدى، بۇنىڭ بىلەن مەزكۇر پىلانغا قاتناشقان 27 - ئەزا دۆلەت بولۇپ قالدى.

بريۈسسېلدىكى شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ باش شتابىدا شىمالىي ئاتلانتىك ھەمكارلىق مۇدىرىيىتى يىغىنىغا قاتناشقان شېۋېتسارىيە دېپلوماتىيە ھېنىستىرى كودىي ئىمزا قويغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: شېۋېتسارىيىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ «تىنچ شېرىكلىك مۇناسىۋىتى پىلانىغا قاتنىشىشى يېڭى بىخەتەرلىك ۋەزىيىتىدە تىنچلىق ۋە بىخەتەرلىك جەھەتتە توھپە قوشۇشنى مەقسەت قىلىدۇ يەنەشېۋېتسارىيىنىڭ قوراللىق كۈچ جەھەتتە بىتەرەپ بولۇش پرىنسىپىغا داۋاملىق سادىق بولىدىغانلىقىنى، شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىغا كىرىش ئويىي يوقلۇقىنى تەكىتلىدى.

كومورو زۇكتۇكى تاجى

شەخسىلەرنى تونۇشتۇرۇش

دۆلەت رەئىسى جياك زېمىننىك تەكلىپىگە بىنائەن كومورو ئىسلام فېدېراتسىيە جۇمھۇرىيىتىنىڭ زۇكتۇكى مۇھەممەد تاجى ئابدۇل كەرىم مۇشۇ ئاينىڭ 16 - كۈندىن 22 - كۈنگىچە دۆلىتىمىزدە دۆلەت ئىشلىرى زىيارىتىدە بولىدۇ.

تاجى 1936 - يىل 2 - ئاينىڭ 20 - كۈنى چوڭ كومورو ئارىلىدا تۇغۇلغان، ماداغاسقار دۆلەت يول - كۆۋرۈك مەكتىپىنى پۈتتۈرگەن. ئۇ كومورو بويىچە تۇنجى ئىنژېنېر، 1967 - يىلى ئاپتونومىيە پارلامېنتىنىڭ ئەزالىقىغا سايلانغان. 1971 - يىلىدىن 1975 - يىلغىچە ئاپتونوم ھۆكۈمەتنىڭ ماۋارىپ مىنىستىرى، پېزا تەرەققىيات مىنىستىرى، قورال - جابدۇق مىنىستىرى، زېمىن رەتلەش مىنىستىرى، ئېچكى ئىشلار ۋە ئاخبارات مىنىستىرى بولغان. 1975 - يىلى كومورو مۇستەقىل بولغاندىن كېيىن، تاجى ئېچكى ئىشلار مىنىستىرى، فېدېراتسىيە پارلامېنتىنىڭ باشلىقى ۋە ھۆكۈمەت مەسئۇلى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن، 1996 - يىلى 3 - ئايدا زۇكتۇك بولغان.

ئىراقنىڭ بېكىر پورتى بۇگۈن نېفت ئېكسپورت قىلىشقا باشلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، باغداد، 15 - دېكابىر تېلېگراممىسى. بۇگۈن چۈشتىن بۇرۇن گىرىنىۋىچ ۋاقتى سائەت سەككىزدە ئىراقنىڭ مۇئاۋىن زۇكتۇكى رامادان سادام زۇكتۇغا ۋەكالىتەن بېكىر پورتىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان راسلا نېفتلىكىدىكى نېفت پونكتىنىڭ كونۇپكىسىنى باستى. بۇ، بېكىر پورتىنىڭ ئالتە يىلدىن كېيىن دۇنيا نېفت بازىرىغا نېفت ئېكسپورت قىلىشقا باشلىغانلىقىدىن دېرەك بەردى.

ئىراق نېفت مىنىستىرلىكى بۇگۈن بەسرەدە كاتتا تەبرىكلەش پائالىيىتى ئۆتكۈزدى، نېفت مىنىستىرى رەشد مۇنداق دېدى: بېكىر پورتىغا توختىتىلغان 2 مىليون تۇنا نېفت سىغدىغان ئىككى نېفت پاراخوتىغا بۇگۈندىن ئېتىبارەن نېفت قاچىلىنىشقا باشلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئىراق ئاھىرىكىنىڭ ئىككى نېفت شىركىتى بىلەن ئىمزالغان توختامغا ئاساسەن بۇ نېفت ئاھىرىكىغا توشۇلىدۇ.

سادامنىڭ چوڭ ئوغلى ئۈدەي قەستكە ئۇچراپ يارىلاندى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، باغداد، 12 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ئىراق زۇكتۇكى سادامنىڭ چوڭ ئوغلى ئۈدەي بۇگۈن كەچتە باغدادتا قەستكە ئۇچراپ يارىلاندى، بۇ، ئۇنىڭ 1991- يىلىدىكى پارس قولتۇقى ئۇرۇشىدىن بۇيان 3 - قېتىم قەستكە ئۇچرىشى.

ئىراق زۇكتۇكى مەكتىپىنىڭ بايانىتچىسى مۇنداق دېدى: ئۈدەي بۇگۈن كەچ سائەت يەتتە ئۆيىچۈرىسىدە ئايتومۇبىلدا ھەيدەپ باغدادنىڭ مەنسۇر كوچىسىدا كېتىۋاتقاندا، سالاھىيىتى بىنىق بولمىغان قوراللىق كىشىنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان. ئايتومۇبىلنىڭ كۆپ يېرىگە ئوق تەككەن. لېكىن ئۈدەي ۋېنىك يارىلانغان ھەم دەرھال دوختۇرخانىغا ئېلىپ بېرىلغان.

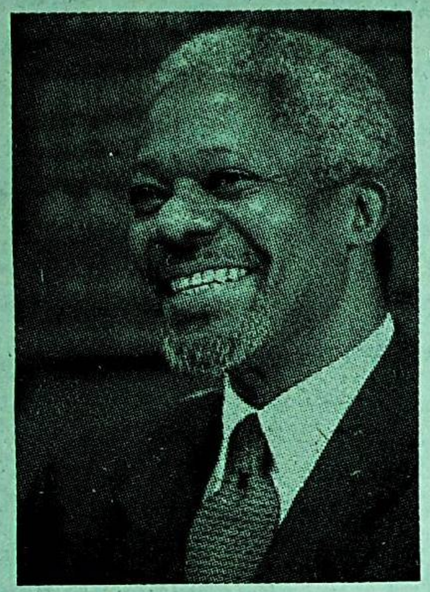
ۋەقە يۈز بەرگەندىن كېيىن، باغداد ۋەزىيىتى جىددىيلىشىپ كەتتى، ئاساسلىق كوچا ئېغىزلىرىدا ئوچ - تۆت قەدەم جايدا بىردىن ھەربىي ۋە ساقچىلار پوستقا تۇردى. ئېغىر پىلىموتلار بىلەن قوراللانغان ھەربىي ئايتومۇبىللار ۋەقە يۈز بەرگەن رايونىنى قامال قىلدى. بايانىتچىنىڭ ئېيتىشچە، ھۆكۈمەت دائىرىلىرى بۇ دېلونى تەكشۈرۈۋېتىپ، شۇنداقلا قاتىللىنى تۇتۇش ئۈچۈن ئاختۇرۇۋېتىپتۇ.

تانزانىيە بەر شاردىمكىلەرنىڭ ھەمكارلىشىشنى مۇزاكىرە قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، داربىسالام خەۋىرى. تانزانىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرى كىكويت مۇشۇ ئاينىڭ 10 - كۈنى دۇنيا ئەللىرىنىڭ ھەمكارلىقىنى كۈچەيتىپ، يەرشارى ئىگىلىكىنىڭ «ئۈنۈملۈك ۋە باراۋەرلىك» يۆنىلىشىگە قاراپ راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشنى مۇزاكىرە قىلدى.

كىكويت تەكلەپ مۇنداق دېدى: ھۆكۈمەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئىككى تەرەپلىك قەرزنى بىكار قىلىش، ھۆكۈمەت تەرەققىيات ياردەم فوندىنى كۆپەيتىش ھەم ئافرىقا يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ سېتىلىش يولىنى يەنمۇ ئېچىش قاتارلىق تەدبىرلەرنى قوللىنىش ئافرىقا دۆلەتلىرىنىڭ 21 - ئەسىر ھەرىكەت كۈنتەرتىپىنى تېخىمۇ ئوبدان ئىجرا قىلىشىغا ياردەم بېرىشكە پايدىلىق.

كىكويت مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئاساسلىق مالىيە مەخانىزمى سۈپىتىدە مۇھىت ئاسراش تۈرلىرىگە كېرەكلىك مەبلەغ مەنبەسىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ئافرىقا دۆلەتلىرى يەرشارى مۇھىت ئاپپاراتى قۇرۇشنى ئالقىشلايدۇ. ئۇ مۇنداق دېدى: ئافرىقا ۋە باشقا تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەر 21 - ئەسىر ھەرىكەت كۈنتەرتىپىنى يولغا قويۇش ئۈچۈن مۇھىت ئاسراش تېخنىكىسىنى راۋاجلاندۇرۇشقا موھتاج، ئەمما چىقىم كۆپ كېتىدىغانلىقى ۋە ئالاقىدار تۈزۈم كەمچىل بولغانلىقى قاتارلىق سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن بۇ مەسىلە ھەل بولماي كېلىۋاتىدۇ.

ب د ت خەۋىسزلىك كېڭىشى 12 - ئاينىڭ 13 - كۈنى گانادىن كەلگەن كوفىت ئانانىنى كېيىنكى نۆۋەتلىك ب د ت باش كاتىپ نامزاتلىقىغا كۆرسىتىشكە بىردەك قوشۇلدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابر
18
چارشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى　（بۇ سان ئالتە بەت）

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ خام چوت سېرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى دەرھال، ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى، ئىشخانا، نازارەت، ئىدارە (شىركەت)لەر، بۈاستە قاراشلىق ئاپپاراتلار، ئالىي مەكتەپلەر، تېخنىكۇملارغا:

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى ئاپتونوم رايون ئاچقان ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن، گوۋۇيۈەننىڭ خام چوت سېرتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى قارارى ۋە مالىيە مىنىستىرلىكى تارقاتقان خام چوت سېرتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇش چارىسى بويىچە خام چوت سېرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىنى دەرھال، （ئاخىرى 4 - بەتتە）

مەملىكەتلىك ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ 6- قۇرۇلتىيى، مەملىكەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ 5- قۇرۇلتىيى بېيجىڭدا داغدۇغلىق ئېچىلدى

قۇرۇلتايغا جياڭ زېمىن، لى پېڭ، چياۋشى، لى رۇيخۇەن، جۇرۇڭجى، لىيۇخۇاچىڭ، خۇجىنتاۋ قاتارلىقلار قاتناشتى

جياڭ زېمىن مۇھىم سۆز قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 16-دېكابر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6-قۇرۇلتىيى ۋە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5-قۇرۇلتىيى بۈگۈن چۈشتىن ئىلگىرى «خەلق» سارىيىدا داغدۇغلىق ئېچىلدى. يىغىنغا پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرىدىن جياڭ زېمىن، لى پېڭ، چياۋشى، لى رۇيخۇەن، جۇرۇڭجى، لىيۇخۇاچىڭ، خۇجىنتاۋ قاتارلىقلار قاتناشتى.

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن يىغىندا قىلغان مۇھىم سۆزىدە تەكتلەپ مۇنداق دېدى: خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ئىلمىز ئەدەبىيات - سەنئىتىنىڭ خاراكتېرى ۋە يۆنىلىشىنى بەلگىلىدى، ئىلمىز ئەدەبىيات - سەنئىتىنىڭ تەرەققىياتى ۋە گۈللىنىشى ئۈچۈن چەكسىز پارلاق ئىستىقبال يارىتىپ بەردى، ئۇ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ پۈتكۈل جەريانىدا باشتىن ئاخىر چىڭ تۇرۇشىمىزغا تېگىشلىك تۆپ پرىنسىپ (سۆزنىڭ قىسقارتىلمىسى ئايىرىم بېرىلدى).

يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا دېڭ گۈەنگېن، لى تېيېمىك، ۋېي جيەنشىڭ، ۋاڭ گۈاڭيىڭ، بۇخې، چيەن ۋېيچاڭ قاتارلىق رەھبىرىي يولداشلار مۇ قاتناشتى.

مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەرنىڭ 3000 دىن ئارتۇق ۋەكىلى خۇشال - خۇرام «خەلق» سارىيىغا كىرىپ، بۇگۈنكى ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتناشتى، يىغىن ئېچىلىشتىن ئىلگىرى، جياڭ زېمىن قاتارلىق رەھبىرىي يولداشلار ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى، يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك قۇرۇلتايلىرىغا قاتنىشىدىغان يازغۇچىلار، سەنئەتچىلەر بىلەن كۆرۈشتى ھەم ئۇلار بىلەن بىرلىكتە سۈرەتكە چۈشتى.

جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى باجىن كېسەل سەۋەبى بىلەن قۇرۇلتايغا قاتنىشالمىغانلىقتىن، «ئەدەبىيات- سەنئەتنىڭ يېڭى ئەسىرىنى كۈتۈۋالايلى» دېگەن تېمىدا يازما سۆز ئېلان قىلدى.

مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۈيۇشمىسىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ زېڭخۇا مېھمانلىق باش ئىشچىلار ئۈيۇشمىسى، كومموپنستىك ياشلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتى، مەملىكەتلىك ئايالار بىرلەشمىسى، جۇڭگو پېن - تېخنىكا جەمئىيىتى، مەملىكەتلىك تەيۋەنلىك قېرىنداشلار دوستلۇق جەمئىيىتى ۋە مەملىكەتلىك مۇھاجىرلار بىرلەشمىسىگە ۋەكالەتەن ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى مەملىكەتلىك 6-قۇرۇلتىيى ۋە مەملىكەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ 5-قۇرۇلتىيىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى قىزغىن

يولداش جياڭ زېمىننىڭ جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيى ۋە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5 - قۇرۇلتىيىدا قىلغان سۆزى （قىسقارتىلمىسى）

（1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى）

جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيى، جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5- قۇرۇلتىيى ئېلىمىز ئەدەبىلىرى، سەنئەتكارلىرىنىڭ كاتتا مەرىكىسى. مەن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەنگە ۋەكالىتەن قۇرۇلتاينى ھەم ۋەكىللەرنى قىزغىن تەبرىكلەيمەن!

پارتىيە 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3 - ئومۇمىي يىغىنى چاقىرىلىپ ئۇزاق ئۆتمەي ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئىتى ئىشلىرىدا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە جۇڭگو ئەدەبىلىرى، سەنئەتكارلىرىنىڭ 4 - قۇرۇلتىيى ئېچىلغانىدى. ئون نەچچە يىلدىن بۇيان، پىشقەدەم ئەدەبلەر، سەنئەتكارلار روھلاندى، ئوتتۇرا ياش، ياش ئەدەبلەر، سەنئەتكارلار مەيدانغا كېلىپ، ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر قوشۇنى ئۈزلۈكسىز راۋاجلاندى ۋە زورايدى؛ ئەدەبىيات، تىياتىر، كىنو، تېلېۋىزىيە تىياتىرى، مۇزىكا، ئۈسسۇل، گۈزەل سەنئەت، فوتو سۈرەتچىلىك، خەتتاتلىق، ئەلنەغمە، سېرىك ۋە ئېغىز ئەدەبىياتى جەھەتتە ئەسەر سانىنىڭ ۋە شەكىل، ئۇسلۇب، ئېقىملارنىڭ كۆپ بولۇشى، ژانىر، تېما، ۋەقەلىكنىڭ مول بولۇشى جەھەتتە مىسلى كۆرۈلمىگەن ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى؛ يېزا ماددىيىتى، كارخانا مەدەنىيىتى، گازارما مەدەنىيىتىنىڭ تەركىبىي قىسمى بولغان ئاممىۋى ئەدەبىيات - سەنئەت پائالىيەتلىرىمۇ مىسلى كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە كەڭ قانات يايدى. بۇ پارتىيە ۋە دۆلىتىمىزنىڭ خىزمەت مەركىزىنىڭ يۆتكەلگەنلىكى، پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى ۋە ئاساسىي لۇشيەننىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلغانلىقى، ئەمەلىيلەشتۈرۈلگەنلىكىنىڭ، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلغانلىقىنىڭ نەتىجىسى، شۇنداقلا ئەدەبىيات - سەنئىتىنىڭ خەلق ئۈچۈن، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىش يۆنىلىشىدە، ھەممە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس - بەستە سايراش ئاڭچىنىدا چىڭ تۇرۇلغانلىقىنىڭ نەتىجىسى. ئەدەبىيات - سەنئەتچىلىرىمىز يېڭى تارىخىي دەۋردە ئىلھاملاندۇرۇش، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ۋە خەلق ئامىمىنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن جاپالىق ئەجىر سىڭدۈردى، مۇھىم رول ئوينىدى، ئومۇمىي جەھەتتىن قارىغاندا، بىزنىڭ نەچچە مىليون كىشىلىك ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر قوشۇنىمىز ياخشى، پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشكەن.

پارتىيىمىز يېقىندا 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 6- ئومۇمىي يىغىنىنى چاقىرىپ، «سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مۇھىم مەسىلە توغرىسىدا قارار» ماقۇللىدى. ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەرنىڭ بۇ قېتىمقى كاتتا مەرىكىسىنى مۇشۇ قارارنىڭ بىر مۇھىم جەھەتتە ئىزچىللاشتۇرۇلۇشى ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈشى دەپ قاراشقا بولىدۇ. سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئەت مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا مۇھىم سەپ بولۇپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان يېڭى كىشىلەرنى تەربىيىلەش، خەلقنى ئىنتىپاقلىشىپ ئالغا بېسىشقا رىغبەتلەندۇرۇشتەك زور بۇرچىنى زىممىسىگە ئالغان، ئۆزلىرىنىڭ سەنئەت ئەمەلىيىتى ئارقىلىق جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ۋاقىتقا ئىشقا ئاتلىنىش، دەۋر بىلەن ماس قەدەم بېسىش، ۋەتەن بىلەن بىرلىكتە ئىلگىرىلەش، تىرىشىپ ئىسمى - جىسمىغا لايىق ئىنسانلار روھىنىڭ ئىنژېنېرى بولۇش ئەدەبلەر، سەنئەتكارلارنىڭ شەرىپى، شۇنداقلا خەلق ئامىمىنىڭ ئەدەبىيات- سەنئەت ئىشلىرىغا كۆڭۈل بۆلۈشى ۋە ئۇنى قوللىشى، ئەدەبلەر، سەنئەتكارلارنى ھۆرمەتلىشىدىكى تۆپ سەۋەب. پارتىيە ۋە خەلق ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋەزىمانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى تەرەققىياتىدا، ئىككى مەدەنىيەتنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئومۇميۈزلۈك گۈللىنىشىدە ئەدەبلەر، سەنئەتكارلارنىڭ چوقۇم تېخىمۇ زور رول ئوينايدىغانلىقى، تېخىمۇ

قوراللىق ساقچى قىسىم بىكىتۈمەن قوماندانلىق شتابى بىلەن ئۈرۈمچى كان ئىشلىرى ئىدارىسىنىڭ لېۋداۋان كۆمۈر كېنى بىرلىكتە مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلغان ئون يىلدا ھەر ئىككى تەرەپ ئۈرۈمچى شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن مەنىۋى مەدەنىيەتتە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالاندى.

سۈرەتتە: بىكىتۈمەن قوماندانلىق شتابىدىكى ئەدەبىيات - سەنئەت خىزمەتچىلىرى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ 1- سېپىگە بېرىپ ئىشچىلارغا ئويۇن قويۇپ بەرمەكتە. جىلك جيەنشىن، ۋېي جيەنجۈن فوتوسى

5-قۇرۇلتىينىڭ ئېچىلغانلىقىنى قىزغىن تەبرىكلىدى.

بۇ قېتىمقى ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ قۇرۇلتىيى بىلەن يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ قۇرۇلتىيىدا مەملىكەتلىك ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى بىلەن مەملىكەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ خىزمەت دوكلاتلىرى قاراپ چىقىلىدۇ ۋە ماقۇللىنىدۇ، «جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ نىزامنامىسى» (تۈزىتىش كىرگۈزۈلگەن لايىھىسى) ۋە «جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ نىزامنامىسى» (تۈزىتىش كىرگۈزۈلگەن لايىھىسى) قاراپ چىقىلىدۇ، مەملىكەتلىك ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ ۋە مەملىكەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ يېڭى رەھبەرلىك كوللېكتىپىنىڭ ئەزالىرى سايلاپ چىقىلىدۇ.

ئەتىجىسى. ئەدەبىيات - سەنئەتچىلىرىمىز يېڭى تارىخىي دەۋردە مىللەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈش، خەلقنى بىرنىيەت - بىرمەقسەتتە جۇغلىغوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشقا سەنئەتكارلارنىڭ چوقۇم تېخىمۇ زور رول ئوينايدىغانلىقى، تېخىمۇ زور تۆھپە قوشىدىغانلىقىغا چوقۇر ئىشىنىدۇ.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

97 ، جۇڭگو سايahەت يىلىنى كۈتۈۋېلىش ئۇچۇن

شىنجاڭدا ئالتە سايahەت مەخسۇس لىنىيىسى تەسىس قىلىندى

ئۆز مۇخبىرىمىز جياڭ يىفېڭ خەۋەر قىلىدۇ: 12- ئاينىڭ 9 - كۈنى ئېچىلغان 97 ، جۇڭگو سايahەت يىلى شىنجاڭ تەشكىلىي ھەيئىتى يىغىنىدا مۇنەۋۋەر بېكىتىلدى: شىنجاڭ كېلەر يىلى مەملىكەت ئىچى - سىرتىدىكى سايahەتچىلەر ئۈچۈن ئالتە سايahەت مەخسۇس لىنىيىسى، دۆلەت دەرىجىلىك ئون داڭلىق سايahەت نۇقتىسى ۋە شىنجاڭنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئىگە 20 سايahەت - ئېكسكۇرسىيە نۇقتىسى ئېچىپ بېرىدۇ.

ئالتە سايahەت مەخسۇس لىنىيىسى: ئۈرۈمچى، تۇرپان، كورلا، كۇچا، قەشقەر «بېيەك يولى مەنزىرىلىك جايلار سايahىتى»، ئۈرۈمچى، تۇرپان، كورلا - قۇملۇق تاشيولى- خوتەن «قۇملۇقتىكى ئاجايىپ مەنزىرىلەر ئېكسپىدىتسىيە سايahىتى»، ئۈرۈمچى، جىمسار، گۇچۇڭ «تارىختىن ئىلگىرىكى يەر قىياپىتى سىرىنى ئېچىش سايahىتى»، ئۈرۈمچى، قارامەھەللە، قاناس كۆلى «تەبىئىي مەنزىرىلەر، داڭلىق جايلار سەيلە - سايahىتى»، ئۈرۈمچى، سايرام كۆلى، كۇنەس، بايىنبۇلاق «تەڭرىتېغى يايلاق مەنزىرىلىرى سايahىتى»، قۇمۇل، تۇرپان، گۇچۇڭ، ئۈرۈمچى، شىخەنزە، ئىلى «لىن زىشۈينىڭ ئىلغا پالانغانلىق ئىزىنى ئىزدەش سەيلىسى».

دۆلەت دەرىجىلىك داڭلىق ئون مەنزىرىلىك نۇقتا: تۇرپاندىكى تۆت، ئۈرۈمچىدىكى ئۈچ، كۇچادىكى بىر، قەشقەردىكى ئىككى جايىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ؛ شىنجاڭنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئىگە 20 سايahەت، ئېكسكۇرسىيە نۇقتىسى تۇرپان، ئۈرۈمچى، كورلا، كۇچا، قەشقەر، قۇمۇل، جىمسار، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، غۇلجا، قورغاس، ئالتاي، خوتەن قاتارلىق جايلارغا جايلاشقان.

97 ، جۇڭگو سايahەت يىلىدىكى ئىلىمىزنىڭ سايahەت ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش مەقسىتىدە ئېلىپ بېرىلىدىغان بۇ زور پائالىيەتنى ياخشى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئون تۆرلۈك چوڭ تېپتكى پائالىيەت ئۇرۇنلاشتۇرۇلدى، بۇ پائالىيەتلەر: ئۈرۈمچى ئايرودرومىدا سايahەت باشلانغان تۇنجى كۈنى مېھمان كۈتۈۋېلىش پائالىيىتى ئۆتكۈزۈش، ئۈزۈنغا يۇگۇرۇش پائالىيىتى ئۆتكۈزۈش، سايahەت مۇلازىملىق ماھارىتى بويىچە تېلېۋىزوردا زېھىن سىناش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈش، سايahەت تەشۋىقاتى مەسلىھەت بېرىش پائالىيىتى ئۆتكۈزۈش، شياڭگاڭنىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىشىنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن سەنئەت كېچىلىكى ئۆتكۈزۈش، تۇرپان ئۈزۈم بايرىمى ۋە ئۈزۈمزارلىق سايahەت - ئېكسكۇرسىيە ئېيى پائالىيىتى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت.

ئۈرۈمچى شەھەرلىك ئاممىۋى قاتناش 1- شىركىتى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىنى ئىرچىل ئۆتۈپ، ياخشى نەتىجىلەرنى يارىتىپ، «ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ»، «ئوت ئاپتىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى ئىلغار ئورۇن» دېگەن شەرەپكە ئېرىشتى.

سۈرەتتە: مەسئۇل خادىملار خىزمەت پىلانى ئۈستىدە پىكىرلەشمەكتە. ماھۇت بارات فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىپ، توي - تۆكۈننى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈش توغرىسىدا سۆھبەت ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز مېھرىگۈل تۇردى خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى 12 - ئاينىڭ 13 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، ئۈرۈمچىدىكى بىر قىسىم ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى، ئاساسىي قاتلام ئىشچى - خىزمەتچىلىرى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى كادىرلىرى ۋەكىللىرىنى قاتناشتۇرۇپ، ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش، توي - تۆكۈننى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈش توغرىسىدا سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى.

يىغىن قاتناشچىلىرى بىردەك مۇنداق دېيىشتى: توي - تۆكۈننى ھەشەمەتلىك ئۆتكۈزۈش ئۇزاقتىن بۇيان ھەر مىللەت ئاممىسىنى قىيناپ كېلىۋاتقان ئومۇمىيلىق خاراكتېرىنى ئالغان زور ئىجتىمائىي ئاپەتكە ئايلاندى. ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش داۋامىدا ئاممىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى بىر قەدەر ئۆسكەن بولسىمۇ، كىرىمىنى ئانچە يۇقىرى دېگىلى بولمايدۇ، بەزى كارخانىلارنىڭ ئىقتىسادي ئۇنۇمى ياخشى بولمايۋاتىدۇ. شۇڭا بىز توي- تۆكۈننى ھەشەمەتلىك ئۆتكۈزۈشتەك ناتوغرا كەيپىياتنى قەتئىي توساپ، ئىجتىمائىي كەيپىياتنى ساپلاشتۇرۇپ، توي - تۆكۈننى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈشنى تەشەببۇس قىلىشىمىز لازىم.

سۆھبەت يىغىنىدا ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى پارتكۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى مۇھەممەتجان ئەمەت سۆز

ئەخمەتجان بىلەن ئىكىنگۈلنىڭ يېڭىچە توبى ماختاشقا ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز دىلىك نىلى خەۋەر قىلىدۇ: كۆكتوقاي مېھمانخانىسىدىكى كادىرلار، ئىشچى - خىزمەتچىلەر 11 - ئاينىڭ 30 - كۈنى كەچتە مۇشۇ مېھمانخانىدا ئىشلەۋاتقان ئەخمەتجان بىلەن ئىكىنگۈلنىڭ ئۆزگىچە توي مۇراسىمىغا قاتناشتى. توي مۇراسىمىدا ھاراق - تاماكا قوللىنىلمىدى، زىيانپەت جوزىلىرىمۇ ھازىرلانمىدى، ئەخمەتجان بىلەن ئىكىنگۈل ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆپ - ئادىتى بويىچە بىرلا قوي سويۇپ مېھمانلارنى پولو، قەنت - گېزەك بىلەن مېھمان قىلدى. ئاندىن قىز- يىگىت كۆپچىلىك بىلەن بىللە ئۇسسۇل ئويناندى، ناخشا ئېيتىشتى. يېڭى ئەر- خوتۇنلار ناخشا - ئۇسسۇل، كۆلكە - چاقچاق ئىچىدە تەڭداشسىز خۇشاللىققا چۆمدى.

بۇلتۇر ئەتىياز ئەخمەتجان بىلەن ئىشچىلار سىنىپىنىڭ جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىش، تىرىشچان - ئىقتىسادچىل بولۇش، بارلىق ئىشنى تىرىشچانلىق، ئىقتىسادچىللىق بىلەن بېجىرىشتەك شەرەپلىك ئەنئەنىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇپ، مەدەنىيەتلىك، ساغلام تۇرمۇش ئۇسۇلىنى تەشەببۇس قىلىشى، ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرى توي - تۆكۈننى ئاددىي ئۆتكۈزۈشتە ئاساسىي قوشۇن بولۇشى لازىم.

ھەشەمەتلىك توي قىلىش شامنىنى توسايلى

ئەجىرگە لايىق شەرەپ

تۇرسۇن مۇھەممەت ئوسمان

غۇلجا شەھەرلىك سېمونت زاۋۇتىنىڭ تېخنىكى ئىبراھىم مۇھەممەتنىڭ بۇ يىل ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك «ئەمگەك نەمۇنىچىسى» بولۇپ مۇكاپاتلانغانلىقىنى ئاڭلىغان ئىشچىلار: «بۇ نام ئۇنىڭغا كېچىكلىك قىلدۇ» دېسە، رازىمەنلىك بىلەن «كاللىسى ئاجايىپ ئۆتكۈر يىگىتتە-بۇ» دېيىشتى كەسپداشلىرىمۇ سۆيۈنۈپ.

زاۋۇت پارتىيە كومىتېتى شۇجىسى خېلىل ئاكا مۇنداق دېدى: «ھەقىقەتەن قولىدىن ئىش كېلىدىغان يىگىت ئۇ، ئۇ 1996 - يىل 10 - ئايغىچە زاۋۇتتىكى ئوندىن ئارتۇق ئىش تۇرىنى تېخنىكىلىق ئۆزگەرتىپ، ئىشچىلارنىڭ ئەمگەك سىجىللىقىنى زور دەرىجىدە يېنىكلەتتى ۋە كارخانىغانەچچە 100 مىڭ يۈەن ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىپ بەردى».

40 ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان، ئوتتۇرا بويلۇق، ئىش كىيىمى كىيگەن بۇ تېخنىك كەمتەرلىكى، سالاپىتى بىلەن ھېنى جەلپ قىلىۋالدى. مەن ئۇنىڭغا:

- سىزنى تۆھپىكار، دەپ ھەممە تەرىپلىشىۋاتىدۇ، مەن سىزنىڭ كارامىتىڭىزدىن تولۇقراق خەۋەردار بولاي دەپ كېلىۋېدىم، - دېدىم.

- 27 يىللىق خىزمەت ھاياتىمدا ئۇنچىلىك ئىش قىلمىسام بولماس، - دېدى ئۇ كۆلۈپ تۇرۇپ.

كىچىكىدە ئاتا - ئانىسىدىن يېتىم قالغان ئىبراھىم مۇھەممەت 1968 - يىلى باشلانغۇچنى پۈتتۈرۈپلا غۇلجا شەھەرلىك سېمونت زاۋۇتىدا تاش - سېمونت توشۇغۇچى ئىشچى بولدى، بەزىدە ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى سىرقىراپ ئاغرىيتى، پۈتىغا مىڭ جىڭ تاش باغلانغاندەك ئاستا قەدەم تاشلاپ ئۆيگە قايتاتتى. بۇنداق چاغلاردا ئۇنىڭ ھەدىسى:

- ئۇكام، ئۆمرۈمنى مەنىلىك ئۆتكۈزەي دېسەڭ، پىشقەدەملەردىن ئۆگەنگىن، ئۇلار بىلەن يېقىنلاش، شۇ چاغدىلا ئاددىي ئىش ئورنىڭدىمۇ مۆجىزە يارىتالايسەن، - دەپ مەدەت بېرەتتى. ئۇ پات - پات رېمونت سېخىنى ئايلىنىپ، ئۇستىلاردىن ئۇنى-بۇنى سورۇشتۇرىدىغان، ئۇلارغا ئەسۋاب-سايمانلىرىنى باشقۇرۇش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىپ بېرەتتى.

ئەمگەكتىن قۇتۇلغان، كارخانىنىڭ ئىقتىسادىي ئۇنۇمىمۇ ئۆسكەن بولاتتى-ھە!، دەپ ئويلىدى.

ئۇ بىر نەچچە كۈن ئۇزاق ئويلىنىپ، مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارنى كۆرۈپ، دەسلەپكى قەدەمدە بەزى ئىش ھالقىلىردا ئۆز كۆچىگە تايىنىپ تېخنىكا ئۆزگەرتىش تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويىدى، رەھبەرلىك ئۇنى قوللىدى، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ سېخىتا نەچچە ئون سائەتلەپ ئىشلىدى، نېمىلەرنىدۇر ئۆلچەپ، سىزىپ ماشىنىلارنىڭ ئاستىدا ئۆملەپ مايغا سىلەندى. بارلىق ئىشچىلار دەم ئېلىشقا قويۇپ بېرىلگەن قىشنىڭ ئاچچىق سوغۇق كۈنلىرىدىمۇ ئۇ ئادەتتىكىدەك سېخقا قاتنىدى، نەچچە قېتىم سىناق قىلىنغان، نەچچە قېتىم مەغلۇپ بولغانلىقىنى ئۆزىنىمۇ ئېسىدە تۇتالمىدى. ئەمما شۇنىسى رېئاللىق ئىدىكى، ئۇچ يىل تىرىشىش ئارقىلىق ئۇ ئاخىرى سېمونت سۇرەش زەنجىرلىك ماشىنىسى، خام ئەشيا يەتكۈزۈش ماشىنىسى، تاسقاش، چاك - توزان سۇمۇرۇش، قاچىلاش ماشىنىسى قاتارلىق ئونچە ماشىنىنى ئۆزگەرتىپ ياسىدى، بەزلىرىنى ئىجاد قىلدى. بۇ تۈرلەردىلا كارخانىغا 300 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك تېخنىكا يىگىلاش مەبلىغى تېجەپ بەردى. شۇ قېتىملىق تېخنىكا ئۆزگەرتىشتىن كېيىن، زاۋۇتنىڭ مەسئۇلات سۆيىتى ئۆسۈپ، بازار ئېھتىياجىنى قامدىيالماي قالدى، شۇڭا زاۋۇتنى كېڭەيتىپ قۇرۇش قۇرۇلۇشى باشلىنىپ، ئىقتىدارى 50 مىڭ تونىنلىق ئۇۋۇتىش ماشىنىسىدىن بىرنى قوراشتۇرۇش پىلانلاندى، چۈنكى ئەمدىلا چىقىش يولىنى تاپقان بۇ زاۋۇتنىڭ نۇرغۇن ئۇسكۇنىلىرى تېخى كونا بۇلۇپ، ناۋادا دەرھال يېڭىلانمىسا بازارنىڭ سېمونتقا بولغان ئېھتىياجىنى قامدىغىلى بولمايتتى.

زاۋۇتنىڭ بۇنىڭغا ئاجراتقان مەبلىغى بىلەن ئۇۋۇتىش ماشىنىسىنىڭ ئاساسىي گەۋدىسىنىلا سېتىۋالغىلى بولاتتى؛ قانداق قىلىپ ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئاساسىي قىسىملارنى ئۆزى كۈچىگە تايىنىپ ياساشنىڭ پىلانىنى تۈزۈپ چىقىپ، ئىشچىلارنى، رەھبەرلەرنى قايىل قىلدى.

ئىجاد قىلىش، يېڭىلىق يارىتىش بويىچە ئىش باشلاندى. ئەمما، ئويلىمىغان يەردىن ئۇۋۇتىش ماشىنىسىنىڭ ئاساسىي گەۋدىسى ئۈستىدە مەشغۇلات قىلۇاتقان ئىبراھىم مۇھەممەت ماشىنا ئۈستىدىن چۈشۈپ كېتىپ، ئېغىر يارىلاندى. يانپاش سۆڭىكىگە دەزكەتتى، دوختۇر ئۇنىڭ قولىغا ئالتە ئايلىق دەم ئېلىش قەغىزىنى تۇنۇزدى. مۇشۇ كېلىشمەسلىك تۈپەيلى قۇرۇلۇش سۈرئىتىگە تەسىر يېتىپلا قالماستىن، مۇھىمى، ئەڭ ياخشى كىرىم قىلىش پۇرسىتى قولدىن كېتەتتى. ئۇ بىر نەچچە كۈن دەم ئېلىپلا ئاقساپ ئىش ئورنىغا كەلگەندە، ئىشچىلار جانلىنىپلا كەتتى، ئىبراھىم پارچە-پۇرات تۆمۈرلەردىن پايدىلىنىپ، ئۆزۈن يىللىق تېخنىكا ماھارىتىگە ئاساسەن، ئەستايىدىل لايىھەلەش، پىشقەدەملەرنىڭ پىكرىنى قوبۇل قىلىپ ئۆزلەشتۈرۈپ پايدىلىنىش ئارقىلىق ئېگىزلىكى 17 مېتر، كەڭلىكى بىر مېتردىن ئاشىدىغان «كۆتۈرۈش» ماشىنىسىنى مۇۋاپىقلىتىلىك ياساپ چىقتى، ئارقىدىنلا سۇمۇرۇش، خام ئەشيا سۆرەش قاتارلىق تۆرلۈك ياساپ چىقتى، ئارقىدىنلا سۇمۇرۇش، قاچىلاش ماشىنىسى قاتارلىق ئۇسكۇنىلەرنى تولۇقلاپ ياساپ، زاۋۇتقا ماتېرىيال چىقمىدىن 60 مىڭ يۈەن تېجەپ بەردى، قۇرۇلۇشمۇ مۇددەتتىن بۇرۇن دەل بازار پەيتىگە ئولگۇرۇپ پۈتۈپ، ئەڭ ياخشى ئىقتىسادىي ئۇنۇم يارىتىلدى، ئىشچىلارنىڭ ئايلىق ئىش ھەققى ئەسلىدىكىدىن بىراقلا 30 % ئۆستۈرۈلدى.

پەقەت باشلانغۇچ ماتارىپ تەربىيىسى كۆرگەن ئىبراھىم مۇھەممەت كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان پاراسىتى بىلەن سېمونت زاۋۇتىدىكى چاك-توزانلار ئىچىدە كىشىلەر قەلبىنى ئۆزىگە مايىل قىلدى. ئۇ 20 قېتىم «ئىشلەپچىقىرىش ئىلغارى»، «تېخنىكائۆزگەرتىش ماھىرى»، «ئىلغار خىزمەتچى» بولدى.

بۇ يىل 5-ئايدا ئاپتونوم رايون بويىچە ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ ئىلھاملاندۇرۇپ بېيىنغا تارتتى.

زاۋۇت مەسئۇللىرى ئۇنىڭ رېمونت سېخىدىكى پىداكارلىقىدىن تەسىرلەندىمۇ ياكى پىشقەدەم ئۇستىلار رەسمىي تەكلىپ بەردىمۇ، ئىش قىلىپ، ئۇ ماشىنا رېمونت سېخىغا شاگىرت ئىشچىلىققا يۆتكەلدى. كەسىپ - مۇھىتنىڭ ئۆزگىرىشى ئىبراھىمنىڭ ھاياتىغا يېڭى مەزمۇن قوشتى. ئۇ ئۇستىلارنىڭ يېتەكلىشى بىلەن سېلىسارلىق، ماشىنا قۇراشتۇرۇش، كەشپىرلەش تېخنىكىلىرىنى ئۆگەندى، ئاستا - ئاستا ئۇسكۇنىلەرنىڭ چېرتيوژىنى سىزىش، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشقا كىرىشتى.

1990 - يىلى ئۇ رېمونت سېخىنىڭ مۇدىرى بولدى. بۇ دەل دۆلەت ئىلكىدىكى كارخانىلاردا تېخنىكا يېڭىلاش سالمىقى زورىيىۋاتقان مەزگىل بولغاچقا، ئۇسكۇنىلىرى كونىراپ كەتكەن بۇ زاۋۇتتا تېخنىكا يېڭىلاش تېخمۇ زۆرۈر ئىدى. ئىبراھىم سېخىتكى 12 نەپەر رېمونتچىنى يېتەكلەپ، بۇ خىرمەتكە كىرىشىپ كەتتى.

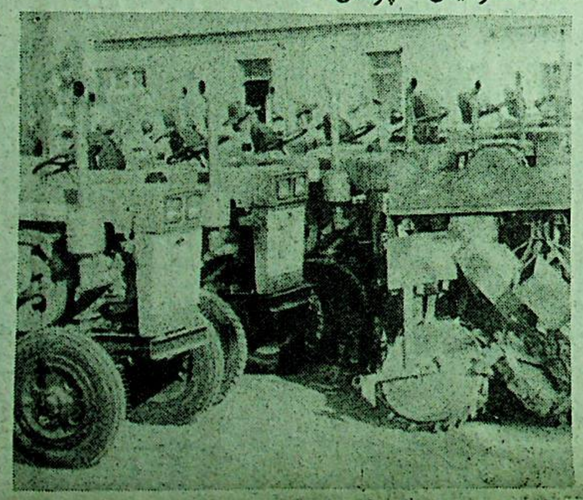
بىر كۈنى ئىبراھىم مۇھەممەت ئون نەچچە ئىشچىنىڭ كۆيدۈرۈش ماشىنىسىدىن چۈشۈرۈلگەن خام ئەشيانى بەش مېترچە يىراقلىقتىكى ئۇۋۇتىش ماشىنىسىنىڭ يېنىغا يۆتكەۋاتقانلىقىنى، ئاندىن كېيىن تۆمۈر گۈرجەك بىلەن ئۇچ مېتر ئېگىزلىكتىكى ئېزىش ئوقۇرىغا ئېتىۋاتقانلىقىنى كۆزىتىپ خېلى ئۇزاق تۇردى. ئۇ ئىشچىلارنىڭ چېپىلداپ تەرگە چۆمگەنلىكىنى تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك، نۇرغۇن ئەمگەك كۈچى، خام ئەشيانىڭ بەھۇدە ئىسراپ بولۇۋاتقانلىقىنى ئەمدىلا ھېس قىلغاندەك ناھايىتى بىئارام بولدى. بۇ ئىش ھالقىلىردا تېخنىكا يېڭىلىنىپ ئۇۋۇتىش ماشىنىسىنىڭ ئۈنۈمى ئاشقان بولسا، ئىشچىلارنىڭ ئەمگەك سىجىللىقى ئاشقان بولسا، ئۇ ئۆزىنى ئەيىبلەشكە باشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشلىتىپ ئىشچىلارنىڭ ئەمگەك سىجىللىقىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنى ئىشقا سالمىغانلىقىدىن ئۆزىنى ئەيىبلىدى.

ئۇ ئۆزىنىڭ ئەيىبلەشلىرىدىن ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشقا سالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشقا سالغانلىقىدىن ئۆزىنى ئەيىبلەشتىن قۇتۇلدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشقا سالغانلىقىدىن ئۆزىنى ئەيىبلەشتىن قۇتۇلدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىنى ئىشقا سالغانلىقىدىن ئۆزىنى ئەيىبلەشتىن قۇتۇلدى.

چاقلىق ناھىيىسى يېزىلارنىڭ كەسىپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ، يېزا ئىقتىسادىنى ئىلگىرى سۈردى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئۆمەرجان مۇھەممەت** خەۋەر قىلدى: چاقلىق ناھىيىسى يېزىلارنىڭ كەسىپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش ئارقىلىق يېزىلاردا 2-، 3- كەسىپ تېز تەرەققىي قىلدۇرۇلغان، سودا-سانائەت بىلەن يېزا ئىگىلىكى زىچ بىرلەشتۇرۇلگەن تەرەققىيات ئەندىزىسىنى شەكىللەندۇرۇپ، يېزىلارنىڭ ئىقتىسادىنى ئىلگىرى سۈردى.

چاقلىق ناھىيىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، يېزىلاردىكى 2-، 3- كەسىپنى تەرەققىي قىلدۇرۇش بىلەن بىللە، يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشتا «ئۇچنى مۇقىملاشتۇرۇش» پىلانىنى تۈزۈپ، قاتلاملىمۇ قاتلام يولغا قويىدى. بىرىنچىدىن، بۇ ناھىيە يېزا ئىقتىسادىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلدۇرۇشتا چاك تۇرۇپ، يېزا ئىگىلىكى بىلەن يېزا - بازار كارخانىلرىنىڭ ماس قەدەمدە راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى. بۇنىڭدا ئۆز جايىنىڭ بايلىق ئۇستۈنلۈكىدىن پايدىلىنىپ، ئىككى تاشيول ياقىسى ۋە قوشنا ئورۇنلارغا جايلاشقان ئىقتىسادىي بەلباغدىكى يېزا، كەنتلەرنى يېقىن ئەتراپتىكى رايونلارنىڭ ئىقتىسادىنى جانلاندۇرۇشى ۋە ئاممىنى بېيىتىشنى بېتەكچى ئىدىيە قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىپ، كۆپ مەنبەلىك، كۆپ ئىقتىدارلىق بازار قۇردى. بۇنىڭ بىلەن ناھىيە بويىچە يېزىلاردىن چىققان 100 دىن ئارتۇق مال سانتۇچى مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا بېرىپ، يېزا-بازار كارخانىلىرىدا ئىشلەيدىغان مەھسۇلاتلارنى ساتتى. يەنە كۆپ مىقداردىكى يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى سېتىشقا ئائىت ئۇچۇرلارنى ئېلىپ كېلىپ، يېزىلاردا كەسىپ قۇرۇلمىسىنىڭ تەڭشىلىشىنى ئىشەنچلىك ئاساس بىلەن تەمىن ئەتتى. ئىگىلىكنىچىدىن، تېرىقچىلىقتا «بەشنى بىر تۇتاش قىلىش» تاپشۇرۇغاندىن سىرت، يەنە مۇنەۋۋەر تېرىقچىلىق، باقمىچىلىق ئائىللىرىنى مۇكاپاتلاش تۈزۈمىنى يولغا قويىدى ۋە دېھقانچىلىقتا سورتلارنى يېڭىلاش، كېڭەيتىش ئۇسۇلىنى قوللاندى. ئۇچىنچىدىن، يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسىنى مۇقىملاشتۇردى. بۇنىڭدا «كىم مەبلەغ سالسا، شۇ بەھرىمەن بولۇش» پرىنسىپىنى ئاساس قىلىپ، ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى ۋە دېھقانلارنىڭ پىكرىنى ئېلىش ئاساسىدا، تۈرلۈك يوللار بىلەن 450 مىڭ يۈەن مەبلەغ توپلىدى. بۇنىڭدىن باشقا، ناھىيە سانائەت ئارقىلىق يېزا ئىگىلىكىنى يۆلەش، يېزا ئىگىلىكىنىڭ كېمىنى تولۇقلاشنى بىر تۈرلۈك سىياسەت سۈپىتىدە ئەمەلىيلەشتۈردى. بۇنىڭ بىلەن بۇ ناھىيىدىكى يېزا-بازار كارخانىلىرى ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىغا 500 مىڭ يۈەندىن 1 مىليون يۈەنگىچە مەبلەغ يارىدەم قىلدى. شۇنداق قىلىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئۇللۇق ئورنى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەنلىكتىن، ناھىيىنىڭ سانائەت بىلەن يېزا ئىگىلىكى ماس قەدەمدە تەرەققىي قىلىش ئىزغا چۈشتى.

******

شۇخو شەھەر ئەتراپىدىكى دېھقانلار ھازىرغا قەدەر سېتىۋالغان چوك-كىچىك تراكتور ۋە چاتما سايمانلار 6018 گە يەتتى، يەر ئاغدۇرۇش، تېرىش، ئورۇش ئىشلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ماشىنىلىشىپ بولدى.

سۈرەتتە: شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنا-سايمانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ كەلتۈرۈلگەن تراكتورلارنى تەكشۈرۈۋاتقان خادىملىرى.

بۇنى سۈرۈشتۇرىدىغان، ئۆلارغا ئەسۋاب- ئۇسكۇنە تېپىشپ بېرىپ، ھۇنىرىگە زەڭ سالىدىغان بولدى، بەزىدە ئۇستىلاز ئۇنى ئىش ھالقىلىرىدا تېخنىكا يېڭىلىنىپ ماشىنىلاشقان مەشغۇلات تۈرى يولغا قويۇلغان بولسا، ئىشچىلار ئېغىر گەۋدىسىنىلا سېتىۋالغىلى بولاتتى؛ قانداق قىلىش كېرەك؟

چارىنى ئىبراھىم مۇھەممەت تاپتى. ئۇ بۇيىچە ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ باھالىنىپ، ئۆز ئەجرىگە چۈشلۈق شەرەپكە ئېرىشتى.

يېزا ئىگىلىك ماشىنا-سايمانلىرىنى باشقۇرۇش ئىندارىسىگە يېگىدىن كەلتۈرۈلگەن تراكتور چاتما سايمانلىرى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** فوتوسى

خوتەن ۋىلايەتلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى «ئىككى يىل» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ياخشى ئوبراز تىكلىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **گۇبۇلقاسىم ئۆرسۇن** خەۋىر قىلىدۇ: خوتەن ۋىلايەتلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى ئۆتكەن يىلدىن باشلاپ، «ئىككى يىل»، («سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش قوشۇنىنىڭ ياخشى ئوبرازىنى تىكلەش يىلى»، «ئادىل سودىنى قوغداش، قانۇننى ئىجرا قىلىش يىلى») پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ ياخشى ئوبرازىنى تىكلىدى. بۇ جەريانداا مېھماندارچىلىقنى رەت قىلغانلار 261 ئادەم (قېتىم)گە، سوۋغاتنى رەت قىلغانلار 82 ئادەم (قېتىم)گە، رەت قىلىنغان سوۋغاتنىڭ قىممىتى 27 مىڭ يۈەنگە يەتتى. ئامىمغا قىلىپ بېرىلگەن ياخشى ئىش 177 قېتىمغا يېتىپ، 43 پارچە رەھمەت خېتى تاپشۇرۇۋېلىنىدى.

ـ ئۇلار «ئىككى يىل» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشتا تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىدى:

ـ كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىلنى تۈزەتتى. ئۇلار ئالدى بىلەن چوڭ مۇزاكىرىنى قانات يايدۇرۇپ، مۇھىم نۇقتا، ئاجىز ھالقىلارنى تېپىپ چىقىپ، گۇۋاھنامە، كىنىشكا بېجىرىش، دېلو بىر تەرەپ قىلىش، راسخوت يىغىش، ئورۇن كۆرسىتىپ بېرىش قاتارلىقلاردا ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ئۆز نەپسىگە چوغ تارتىش، تالون، نەق پۇل ساقلاشتەك قولايلىقتىن پايدىلىنىپ خىيانەت قىلىش، قەرز ئېلىپ ئۆزۈن مۇددەت قايتۇرماسلىق قىلمىشلارنىڭ ئالدىنى ئالدى.

ـ ئىنتىزامغا، بەگلىمىگە خىلاپ قىلمىشلارنى ۋاقتىدا تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. ئىككى يىلدىن بۇيان تارماقلار، قاتلاملار بويىچە 46 قېتىم دېموكراتىك تۇرمۇش يىغىنى ئېچىپ، چوڭ-كىچىك 50 نەچچە تۈرلۈك مەسلىنى تەكشۈرۈپ تۈزەتتى، ئامىمدىن كەلگەن 80 پارچە ئىنكاسقا ئاساسەن، 23 پارچە دېلو تۇرغۇزۇپ ئۇنىڭغا چېتىشلىق 136 كىشىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىدىكى ئىچكى ئۆلكىلەرنى تەكشۈرۈپ، تەنقىد قىلىشقا بارغان بىر گۇرۇپپا كىشىنىڭ بەگلىمىدىن ئاشۇرۇپ ئاتچوت قىلغان 21 مىڭ 500 يۈەن پۇلنى تەكشۈرۈپ شەخسلەرنىڭ تۆلىشىگە بۇيرۇدى.

ـ «ئىككى يىل» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش سىستېمىسىدىكى خادىملارنىڭ روھىي قىياپىتىدە زور ئۆزگىرىش بولدى، ياخشى ئادەم، ياخشى ئىشلار ئۆزلۈكسىز مەيدانغا كەلدى. چىرا ناھىلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ باشلىقى دولقۇن سۇلايمان بۇ يىل كۆزدە پاختا تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بىر كىشى ئىچكى ئۆلكىلەرگە يۆتكەيدىغان ئوت تونىنا پاختىنى ئۆتكۈزۈۋېتىش مەقسىتىدە ئېلىپ كەلگەن 2000 يۈەن نەق پۇلنى رەت قىلىپ، پاختىنى زاۋۇتقا ئۆتكۈزۈۋېتىش بەردى. ئۇ ھازىرغىچە 29 قېتىملىق مېھماندارچىلىقنى رەت قىلدى. نېمە ناھىلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ باشلىقى چوي ۋېنشىك بۇ يىل يازدا ئاقسۇلۇق مەلۇم بىر تىجارەتچىنىڭ ئوچۇقە تەشەببۇسىنى ئۆتكۈزۈۋېتىش مەقسىتىدە سوۋغا قىلغان 800 يۈەنلىك ئالتۇن بۇلاپكىنى رەت قىلىپ، تەشەببۇسنى تاشقى سودا ئورۇنلىرىغا تاپشۇرۇپ بەردى.

گۇما ناھىيىلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىدە كېلەر بۇ يىل 1-ئايدىن ھازىرغا قەدەر 68 تۈرلۈك ساختا، ناچار، سۈپىتى ئۆزگەرگەن تاۋارلارنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، ئىستېمالچىلارنى 28 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق زىيانىدىن ساقلاپ قالدى.

سۈرەتتە: ئۇلار بازاردا سېتىلىۋاتقان تاۋارلارنى تەكشۈرمەكتە.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **سىدىق قاۋۇز** فوتوسى

باي ناھىيىلىك يەرلىك باج ئىدارىسى كەسپىتكى ناتوغرا ئىستىلنى تۈزىتىپ، باج كرېدىتىنىڭ ئېشىشىغا كاپالەتلىك قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھەسەن ئابدۇۋۇھاب لى** خەۋىر قىلدۇ: باي ناھىيىلىك يەرلىك باج ئىدارىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، ئۇنۇملۇق تەدبىر قوللىنىپ، كەسپىتكى ناتوغرا ئىستىلنى تۈزىتىپ، باج كرېدىتىنىڭ ئېشىشىغا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ ئىدارە باج خادىملىرىنى مەركەز، ئايتونوم رايون ۋە ۋىلايەتتىكى پاكلىق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، كەسپىتكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش توغرىسىدىكى ھۆججەت، يوليورۇقلىرىنى ئۆگىنىش، تەشۋىق قىلىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇشقا يېتەكلەپ، ئۇلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى تونۇشىنى ئۆستۈردى. قانۇن-تۈزۈم تەربىيىسى ۋە كەسىپ ئەخلاقي تەربىيىسى ئېلىپ باردى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش، رېۋىزىيە بۆلۈملىرى خادىملىرىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى؛ ئىدارىدە كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىشكە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بۆلۈم-ئىشخانا، باج پونكتىلىرى بىلەن كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش، چىرىكلىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەتىنامىسى ئىمزالدى، كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش بويىچە نۇقتا بەلگىلەپ ئومۇمىي دائىرىگە يېتەكچىلىك قىلدى؛ ئىدارە ئورگىنىدا مەخسۇس پاش قىلىش تېلېفونى، پاش قىلىش ساندۇقى تەسىس قىلدى، كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش بويىچە نۇقتا بەلگىلەپ ئومۇمىي دائىرىگە يېتەكچىلىك قىلدى؛ ئىدارە ئورگىنىدا مەخسۇس پاش قىلىش تېلېفونى، پاش قىلىش ساندۇقى تەسىس قىلىنغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى تونۇشىنى ئۆستۈردى. قانۇن-تۈزۈم تەربىيىسى ۋە كەسىپ ئەخلاقي تەربىيىسى ئېلىپ باردى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش، رېۋىزىيە بۆلۈملىرى خادىملىرىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى؛ ئىدارىدە كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىشكە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بۆلۈم-ئىشخانا، باج پونكتىلىرى بىلەن كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش، چىرىكلىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەتىنامىسى ئىمزالدى، كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش بويىچە نۇقتا بەلگىلەپ ئومۇمىي دائىرىگە يېتەكچىلىك قىلدى؛ ئىدارە ئورگىنىدا مەخسۇس پاش قىلىش تېلېفونى، پاش قىلىش ساندۇقى تەسىس قىلىنغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى تونۇشىنى ئۆستۈردى. قانۇن-تۈزۈم تەربىيىسى ۋە كەسىپ ئەخلاقي تەربىيىسى ئېلىپ باردى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش، رېۋىزىيە بۆلۈملىرى خادىملىرىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى؛ ئىدارىدە كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىشكە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بۆلۈم-ئىشخانا، باج پونكتىلىرى بىلەن كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش، چىرىكلىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەتىنامىسى ئىمزالدى، كەسىپتىكى ناتوغرا ئىشلارنى تۈزىتىش بويىچە نۇقتا بەلگىلەپ ئومۇمىي دائىرىگە يېتەكچىلىك قىلدى؛ ئىدارە ئورگىنىدا مەخسۇس پاش قىلىش تېلېفونى، پاش قىلىش ساندۇقى تەسىس

چىرا ناھىيىسى چارۋامال كېسەللىكلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، نەھۇدە چىقمىنى ئازايتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەتجان مامۇت** خەۋىر قىلدۇ: چىرا ناھىيىسى چارۋامال كېسەللىكلىرىنى داۋالاشقا ئەھمىيەت بېرىپ، چارۋىچىلىقنىڭ مۇقىم يۇكسىلىشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى.

ناھىيىلىك چارۋىچىلىق ئىدارىسى ۋە ناھىيىلىك مال دوختۇرلۇق پونكتىسى بۇ يىلنىڭ بېشىدا يەتتە يېزا، بىر بازارنىڭ مال دوختۇرلۇق پونكتىدىكى خادىملارغا قارىتا تېخنىكا ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ۋەزىپىنى كۈشى بېشىغچە ئەملىيلەشتۈردى. نەتىجىدە، بۇ يىل ناھىيە بويىچە 648 تۈياق (قېتىم) چارۋا مالغا يۇقۇملۇق كېسەللىكلەردىن مۇداپىئە كۆرۈش ۋاكسىنىسى ئۇرۇلدى، 436 مىڭ 150 تۈياق (قېتىم) چارۋامال قۇرتسىزلاندۇرۇلدى، 534 مىڭ 759 تۈياق (قېتىم) چارۋامال ۋاننىلاندى. بۇنىڭ بىلەن چارۋاماللارنىڭ كېسەللىكلەردىن يۇقۇملىنىش، ئۆلۈش نىسبىتى ئالدىنقى يىللاردىكىدىن كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلىدى. ناھىيە بويىچە چارۋامال 471 مىڭ 876 تۈياقتا يېتىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن 4% ئاشتى.

ئاقتۇ بازىرى يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سايرا يۈسۈپ** خەۋىر قىلدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسىنىڭ ئاقتۇ بازىرى بۇ يىل يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتىشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىنى كۈچەيتتى. يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن 150 مىڭ يۈەن، يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسى ئومۇملاشتۇرۇش ئۈچۈن 50 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، بۇلتۇرقىدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 3.45%، 3.4% ئاشۇردى. 2900 مو يەرنى سالالاشتۇردى، يېگىدىن 1000 مو بوز يەر ئاچتى.

△ تۇرپان ئۇلايەتلىك يەرلىك باج ئىدارىسى 10- ئاينىڭ 31-كۈنىگىچە 102 مىليون 410 مىڭ يۈەن باج يىغىۋېلىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 60 كۈن بۇرۇن 27 مىليون 70 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

سېتىۋالدى ھامۇت

△ ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل پاختىكارلارنىڭ پاختا سېتىپ بېرىش قىزغىنلىقىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، پاختا سېتىپ بېرىشتە ئۆلكە بولغان ياكى ۋەزىپىنى ئاشۇرۇپ ئورۇندىغان يېزا، كەنتلەرنى موتسىكلىت بىلەن مۇكاپاتلاشنى ئوتتۇرىغا قويغانلىقتىن، 10-ئاينىڭ 18-كۈنىگىچە ناھىيە بويىچە 14 مىڭ دەندىن كۆپرەك سۈپەتلىك پاختا سېتىۋېلىندى.

سايرا يۈسۈپ

△ ئاقسۇ ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى يېقىندا يېزا ئامانەت-قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسىگە قارىتىلىق تارىم يېزىلىق ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى 10-ئاينىڭ 20-كۈنىگىچە 4 مىليون يۈەن ئامانەت توپلاش، يىللىق ئامانەت توپلاش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 72 كۈن بۇرۇن 254 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

ئابلىمىت ئەبەيدۇللا

△ باي ناھىيە باي بازارلىق ئامانەت- قەرز كوپېراتىپى بۇ يىل يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن 1 مىليون 850 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى. بۇ ئۆتكەن يىلدىكىدىن 200 مىڭ يۈەن كۆپ.

ھەسەن ئابدۇۋۇھاب لى

△ بۈگۈر ناھىيىلىك دۆلەت باج ئىدارىسىنىڭ يېگىسار باج پونكتى 9-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 360 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 90 كۈن بۇرۇن 110 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ بولدى.

ھۈسەن خالەم

△ غۇلجا شەھەر بايانداي يېزا ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى 10-ئايغىچە يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن 6 مىليون يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى.

مۇختەر نۇرھاشىم

△ گۇما ناھىيىلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىدىكى ئىشچى-خىزمەتچىلەر بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان 2033 يۈەن نەق پۇل ۋە 2000 يۈەن قىممىتىدىكى 142 قۇر كىيىم-كېچەك، 600 كىلوگرام خىمىيىۋى ئوغۇت قاتارلىق ماددىي بۇيۇملارنى موجى يېزا 27- كەنتتىكى 15 نامرات ئائىلىگە تارقىتىپ بەردى ھەم پەيزاۋات ناھىيىسىدىكى يەر تەۋرەش ئاپىتىگە ئۇچرىغان دېھقانلارغا 4950 يۈەن پۇل ئىئانە قىلدى.

ئابلىمىت مۇھەممەت

قىسقا خەۋەرلەر

تۇرپان ۋىلايىتىنىڭ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىدە نەتىجە كۆرۈنەرلىك بولدى

تۇرپان مۇخبىرىمىز **سائىتاروغلى** خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايىتى جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىنى سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى سۈپىتىدە تۇتۇپ، قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىنى پىلانلىق ۋە مەركەزلىك ھالدا چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ زور نەتىجىگە ئېرىشتى.

بۇ يىل ئەتىيازدا ۋىلايەتتىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ۋە سىياسىي قانۇن ئورۇنلىرى مەركەز، ئاپتونوم رايونىنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋازى قوشۇپ، قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىنى پىلانلىق ھالدا كەڭ قانات يايدۇردى. ۋىلايەت بويىچە تۆت دەرىجىلىك جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش كومىتېتى، گۇرۇپپىسىدىن 273 ى قۇرۇلدى ۋە ھەر دەرىجىلىك پارتكوملارغا سىياسىي قانۇنغا مەسئۇل مۇئاۋىن شۇجىدىن 59 ى ئەۋەتىلدى. ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش بويىچە نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ، كىم ئاساسىي باشقۇرغۇچى بولسا شۇ مەسئۇل بولۇش ئىشقا ئاشۇرۇلۇپ، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ مەسئۇلىيىتى كۈچەيتىلدى.

«چوڭ دېلولارنى پاش قىلىش، قاچقۇن جىنايەتچىلەرنى قوغلاپ تۇتۇش، گۇرۇھ-شايكىلارغا زەربە بېرىش» ئاساس قىلىنغان زور ئاۋاتلىق، بۇلاڭچىلىق، ئوغرىلىق، قورال-ياراق بۇلاش، زەھەرلىك چېكىملىك ياساش، سېتىش جىنايى قىلمىشلارغا، قاتتىللارغا قاتتىق زەربە بېرىش، مەنىۋى ئەخلەتلەرنى تازىلاش كۈرىشى ئۈزلۈكسىز ئېلىپ بېرىلىپ جىنايى ئىشلار دېلوسىدىن 121 ى، چوڭ دېلودىن 76 سى پاش قىلىندى. بىر تۈركۈم جىنايەتچى قولغا چۈشۈرۈلدى، جىنايەتچىلەر گۇرۇھى بىتچەت قىلىندى. بىر قىسىم سېرىق مەزمۇندىكى نەشرىي بۇيۇملىرى يېغىۋېلىندى. 18 مەيدان ئوچۇق سوت يېغىنى ئېچىلىپ، 40 دېلودىكى 54 جىنايەتچىگە قانۇن بويىچە ھۆكۈم ئېلان قىلىندى. بۇ جەريانداا 747 مىڭ يۈەن قىممەتلىك زاڭ پۇل، زاڭ مال قايتۇرۇۋېلىنىپ، دۆلەت ۋە خەلق ئاممىسىنىڭ مەنپەئىتى قوغدالدى.

سۇ - قان بولسا، يەر - جان تومۇر ۋە ئالتۇن قوزۇق. بۇنى چوڭقۇر چۈشەنگەن قاراقاش ناھىيە كۇيا يېزىلىق يەر باشقۇرۇش پونكىتىنىڭ باشلىقى، كومپارتىيە ئەزاسى تۇردىباقى تۇرسۇنباقى يەرنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇپ، ئالقانچىلىك يەرنمۇ قەدىرلەپ، بىر سۇڭ يەرنمۇ بوش قويماي، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىدە كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارىتى.

تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگە تۇردىباقى تۇرسۇنباقى 1987-يىلى بۇ يېزىنىڭ يەر باشقۇرۇش كادىرلىقىغا تەيىنلەندى. ئۇ بۇ خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىش ئۈچۈن، 1987-يىلدىن 1990-يىلغىچە خىزمەتتىن سىرت مەركىزىي يېزا ئىگىلىك رادىئو مەكتىپىدە ئوقۇدى. 1994-يىلى يەنە خوتەن ۋىلايەتلىك يەر باشقۇرۇش باشقارمىسى ئۇيۇشتۇرغان يەر باشقۇرۇش كادىرلىرىنى تەربىيىلەش كۇرسىدا ئۇچ ئاي ئوقۇدى. بۇ جەريانداا ئۇ تىرىشىپ ئۆگىنىپ مېڭىسىنى يەر باشقۇرۇش بىلىملىرى بىلەن قوراللاندۇردى. ئۇ باشلامچىلىق بىلەن ھەر يىلقى «مەملىكەتلىك يەر كۈنى»نى خاتىرىلەش پائالىيىتىنى داغدۇغىلىق ئۆتكۈزۈپ، رادىئو، تام گېزىتى، قارا تاختاي گېزىتىدىن پايدىلىنىپ تەشۋىقاتنى كەڭ قانات يايدۇردى. يېزىدا قۇرۇلغان 11 كىشىلىك يەر باشقۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى، كەنتلەردىكى يەتتە كىشىلىك، مەھەللىلەردىكى ئۈچ كىشىلىك يەرگە نازارەت قىلىش گۇرۇپپىسىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى. تېرىلغۇ يەرلەرنى باشقۇرۇش ۋە بىر قەلەمدە يەر تەستىقلاش پرىنسىپىنى ئەمەلىيلەشتۈردى. يەر باشقۇرۇش خادىملىرىغا باشلامچىلىق قىلىپ يېزىنىڭ تېرىلغۇ يەردىن پايدىلىنىش ئومۇمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. كادىرلىقتىغا تەيىنلەندى. ئۇ بۇ خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىش ئۈچۈن، 1987-يىلدىن 1990-يىلغىچە خىزمەتتىن سىرت مەركىزىي يېزا ئىگىلىك رادىئو مەكتىپىدە ئوقۇدى. 1994-يىلى يەنە خوتەن ۋىلايەتلىك يەر باشقۇرۇش باشقارمىسى ئۇيۇشتۇرغان يەر باشقۇرۇش كادىرلىرىنى تەربىيىلەش كۇرسىدا ئۇچ ئاي ئوقۇدى. بۇ جەريانداا ئۇ تىرىشىپ ئۆگىنىپ مېڭىسىنى يەر باشقۇرۇش بىلىملىرى بىلەن قوراللاندۇردى. ئۇ باشلامچىلىق بىلەن ھەر يىلقى «مەملىكەتلىك يەر كۈنى»نى خاتىرىلەش پائالىيىتىنى داغدۇغىلىق ئۆتكۈزۈپ، رادىئو، تام گېزىتى، قارا تاختاي گېزىتىدىن پايدىلىنىپ تەشۋىقاتنى كەڭ قانات يايدۇردى. يېزىدا قۇرۇلغان 11 كىشىلىك يەر باشقۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى، كەنتلەردىكى يەتتە كىشىلىك، مەھەللىلەردىكى ئۈچ كىشىلىك يەرگە نازارەت قىلىش گۇرۇپپىسىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى. تېرىلغۇ يەرلەرنى باشقۇرۇش ۋە بىر قەلەمدە يەر تەستىقلاش پرىنسىپىنى ئەمەلىيلەشتۈردى. يەر باشقۇرۇش خادىملىرىغا باشلامچىلىق قىلىپ يېزىنىڭ تېرىلغۇ يەردىن پايدىلىنىش ئومۇمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى.

ئۇت ئاپىتىدىن مۇداپىئە كۆرۈشنىڭ تەدبىرى كۈچەيتىلدى

سۆزەتلىك خەۋەر

پوسكام ناھىيىلىك پاختا-چىگە شىركىتىنىڭ ئاقتام پاختا زاۋۇتى بۇ يىللىق پاختا سېتىۋېلىش مەزگىلىدە بىر قاتار ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئۇت ئاپىتىدىن ساقلىنىش، ئۇنتۇتن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى.

بۇ زاۋۇت پاختا سېتىۋېلىش مەزگىلىدىن بۇرۇن 12 كىشىدىن تەركىب تاپقان ئۇت ئاپىتىدىن ساقلىنىش، ئۇنتۇتن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، ھەرقايسى سېخلار بىلەن مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپ، مۇكاپاتلاش، جازالاش تەدبىرلىرىنى ئېنىق بېكىتتى. زاۋۇتتىكى 100 دىن ئارتۇق ئىشچى-خىزمەتچىنى ئۇت ئاپىتىدىن مۇداپىئە كۆرۈش ئاساسىي بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلىدى. 90 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىپ، چوڭ، كىچىك 87 دانە ئۇت ئۆچۈرۈش ئۈسكۇنىسى، ئۈچ سۇ ماتورى سېتىۋالدى. ئۈچ ئورۇنغا بېتون قۇرۇلمىلىق سۇ كۆلچىكى ياسىدى. 16 ئورۇنغا سۇ

يەر - ئالتۇن قوزۇق
بېرىدۇ ئاشلىق - ئوزۇق

تۇر مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن**

ۋە دېھقان ئائىلىلىرىگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. خەرىتە، جەدۋەل، خاتىرە دەپتەرنى تولۇق تۈزۈپ، يەر ھالىتىنىڭ ئۆزگىرىش ئەھۋالىنى ۋاقتىدا ئىگىلەپ ياراتتى. بۇنىڭدا ئۇچ دەپتەر، ئۈچ كارتوچكا، ئۈچ خەرىتىنى (ئاممىدىن كەلگەن خەت- چەكلەر ۋە ھال ئېيتىپ كەلگەنلەرنى تىزىملاش دەپتىرى، يەنە خاتىرە دەپتىرى، يەر تەكشۈرۈش خاتىرە دەپتىرى، قانۇنسىز يەر ئىگىلەش دېلولىرىنى بىر تەرەپ قىلىش كارتوچكىسى، بۇزۇلغان يەرلەرنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشنى تىزىملاش كارتوچكىسى، يېزا ئاھاللىرىنىڭ ئولتۇراق ئۆي يېرىنى تىزىملاش كارتوچكىسى، يېزىدىكى يەرلەرنى تۇرگە ئايرىش خەرىتىسى، يەر ھالىتىنىڭ ئۆزگىرىشىنى كۆزىتىش خەرىتىسى، يېزا ئاھاللىرىنىڭ ئولتۇراق ئۆي يېرىنى پىلانلاش خەرىتىسى)نى تۈرغۇزۇپ ۋاقتى-ۋاقتىدا ئارخىپلاشتۇرۇپ تۇردى.

تۇردىباقى تۇرسۇنباقى خىزمەتتە پاك-دىيانەتلىك بولۇپ يەر تەستىقلاشنىڭ ھەرقايسى ھالقىلىردا قەتئىي قانۇن تەرتىپ بويىچە ئىش بېجىردى. ئۇنىڭ يېزىدىكى چوڭ مەيدانلاردىن تارتىپ، كىچىك پارچە يەرلەرگىچە ئايبىغى تەگمىگەن يېرى يوق. ئۇنىڭ ئەجرى، قوشقان تۆھپىسى يەر قوينىغا سىڭىپ، شەرەپ خىزمەتچى» بولۇپ باھالاندى. يېزىلىق يەر باشقۇرۇش پونكىتىمۇ ۋىلايەت بويىچە ئالتە يىل «ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلاندى. بۇ يىل ۋىلايەت بويىچە ئاساسىي دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى قوغداش نەق مەيدان يېغىنىمۇ شۇ يېزىدا ئېچىلىپ، يېزىلىق يەر باشقۇرۇش پونكىتىنىڭ تەجرىبىسى ۋىلايەت بويىچە كېڭەيتىلدى.

يەر ۋە ئەرەنتېلىك

ئاپتونوم رايونلۇق ئېلېكتر سانائىتى ئىدارىسى چىرا ناھىيىسىگە ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق يارەدەم قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۆمۈر قادىرى** خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايون چاقىرغان نامراتلارغا تەرەققىيات ئارقىلىق يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتى يېغىنى ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، چىرا ناھىيىسىنى سىستېمىلار بويىچە نۆۋەتلىك يۆلەپدىغان ئورۇن- ئاپتونوم رايونلۇق ئېلېكتر سانائىتى ئىدارىسى دەرھال ھەرىكەتكە كېلىپ، بۇ ناھىيىگە يەنە بىر قېتىم ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق يارەدەم بەردى.

11-ئاينىڭ 6-كۈنى ئىدارە پارتكومۇپپىسىنىڭ شۇجىسى، ئىدارە باشلىقى لیۇ يىڭكۇەن باشچىلىقىدىكى يارەدەم بېرىش بۇيۇملىرىنى يەتكۈزۈش ئۈمىكى چىرا ناھىيىسگە يېتىپ كەلدى. ئەتىسى ئەتىگەندە ئۇلار ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى مېھمانخانىسىدا داغدۇغىلىق مۇراسىم ئۆتكۈزۈپ، 200 مىڭ يۈەن قىممەتلىدىكى 25 تونىنا پولات ماتېرىيالى، 130 يۈرۈش قۇياش ئېنېرگىيىسى ئارقىلىق يورۇتۇش ئۈسكۈنىسى ۋە كىيىم-كېچەك قاتارلىق ماددىي بۇيۇملارنى ناھىيە رەھبەرلىرىگە تاپشۇرۇپ بەردى. ئۇلار يەنە خوتەنگە مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى مەمتىمىن ئىدرىس، چىرا ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى يالقۇن قادىر قاتارلىق رەھبەرلەرنىڭ ھەمراھلىقىدا بۇ ناھىيىنىڭ 9-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۆۋەتلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى بولغان ئىنىلىك سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇلۇشى، «بەخت ئۆستىكى» قۇرۇلۇشى ئىش ئورنىغا بېرىپ، ئىش ئورنىدا جاپالىق ئىشلەۋاتقان كادىرلار، تېخنىك خادىملار ۋە دېھقان، چارۋىچىلاردىن سەممىي ھال سورىدى. ئۇچ ئەۋلاد چىرا خەلقىنىڭ 30 يىللىق ئەمگىكىنىڭ مەھسۇلى بولغان «جەڭگۇار ئۆستەڭ» قۇرۇلۇشىنى، چىرا ناھىيىسىنىڭ سۇ سىگىمېسلەشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى، گۈلاخما يېزىلىق توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتىنى ۋە نامرات ئائىلىلەرنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالىنى كۆزدىن كۆچۈرۈپ، ناھىيىنىڭ خىزمەتلىرىگە يۇقىرى باھا بەردى. نەق مەيداندا ئىش بېجىرىپ، چىرا ناھىيىسى دۇچ كەلگەن بىر قانچە تۈرلۈك قىيىنچىلىقنى تېزدىن ھەل قىلىپ بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بۇ يىل يىل بېشىدىن ھازىرغا قەدەر بۇ ئىدارىنىڭ چىرا ناھىيىسگە قىلغان ئومۇمىي ياردىمى 3 مىليون يۈەنگە يەتتى.

يەر ۋە ئەرەنتېلىك

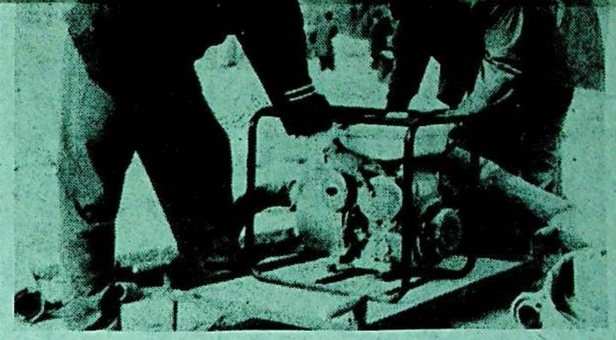
بارىكۆل ناھىيىسگە گۇۋۇيۈەن تەرىپىدىن «مېيىپلەر ماتارىپى خىزمىتىدىكى ئىلغار ناھىيە» دەپ نام بېرىلدى

يېقىندا مېيىپلەر ماتارىپى خىزمىتىدە نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغان بارىكۆل قازاق ئاپتونوم ناھىيىسگە گۇۋۇيۈەن تەرىپىدىن «مېيىپلەر ماتارىپى خىزمىتىدىكى ئىلغار ناھىيە» دەپ نام بېرىلدى.

بارىكۆل ناھىيىسىدە 2300 دىن ئارتۇق مېيىپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ زور كۆپ قىسمىنى قىيىنچىلىقى ئېغىر ئىدى. ناھىيىدىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلار ساۋاتسىزلىقنى توگىتىش ماتارىپىي ۋە تېخنىكا جەھەتتىن تەربىيىلەش ئاساس قىلىنغان مېيىپلەر ماتارىپى پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئەمگەك ئىقتىدارى بار مېيىپلەرنى تېخنىكا ئىگىلەشكە يېتەكلىدى. بۇنىڭ بىلەن خېلى كۆپ ساندىكى مېيىپلەر خىزمەتكە ئورۇنلاشتى ياكى يەككە ئەمگەك بىلەن شۇغۇللاندى. ھازىر بۇ ناھىيىدە 118 نەپەر مېيىپ يېزا-بازار ۋە پاراۋانلىق كارخانىلىرىغا خىزمەتكە ئورۇنلاشتى. 160 مېيىپ يەككە تىجارەت بىلەن شۇغۇللاندى.

قىزىلسۇ ئوبلاستلىق پارتكوم ئۇچ يىغىنى ھېرلا ۋاقتىدا ئېچىپ، يىغىن چەقمىنى تېجەپ قالدى

قىزىلسۇ ئوبلاستلىق پارتكوم مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى يىغىنى، تەشكىلات خىزمەت يىغىنى ۋە تەرەققىيات ئارقىلىق نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتى يىغىنىدىن ئىبارەت ئۇچ يىغىننى ھېرلا ۋاقتىدا ئېچىپ يىغىن چەقمىنى تېجەپ قالدى.

كۆلچنكى ياسىدى. 16 ئورۇنغا سۇ پۈركۈش ئەسۋابى ئورناتتى. بۇنىڭ بىللەن بۇ يىللىق پاختا سېتىۋېلىشنىڭ بىخەتەرلىكىگە تولۇق كاپالەتلىك قىلىندى.

سۈرەتتە: تېخنىك خادىملار سۇ تارتىش ماشىنىسىنى سىناق قىلماقتا.

تۇرسۇن راخمان فوتوسى، خەۋىرى

ئۇمۇمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. كەنتلەرنىڭ تېرىلغۇ يەرلىرىنى پىلانلاپ، خەرىتىسىنى سىزىپ كەنت بىلەن كەنتنىڭ چېگرىسىنى ئايرىدى. ئاساسىي دېھقانچىلىق بۆتىزلىرىنى قوغداش رايونلىرىنى ئايرىپ، 41 مىڭ مو يەرنى قوغداش ئۈچۈن 29 كەنتتىكى 135 ئورۇنغا قوغداش رايونىنىڭ تۈمۈر تاختىسىنى بېكىتتى. ئاساسىي دېھقانچىلىق بۆتىزلىرىنى مۇھاپىزەت قىلىش تۈزۈمىنى ئەمەلىيەشتۈرۈپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ ھەر بىر يەر پارچىسى قوشقان تۆھپىسى يەر قوينىغا سىڭىپ، شەرەپ مايىسىي ئۇنۇپ چىقتى. ئۇ 1994-يىلى شەرەپ بىلەن جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىگە ئەزا بولۇپ كىردى. خىزمەتكە قاتناشقان ئون يىلدىن بۇيان يېزىلىق پارتكوم، خەلق مۇكۆمىتى تەرىپىدىن ئۇدا ئون يىل «مۇنەۋۋەر كادىر»، ناھىيىلىك يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى تەرىپىدىن ئۇدا ئون يىل «يەر باشقۇرۇش كەسپىدىكى ئىلغار خىزمەتچى»، خوتەن ۋىلايەتلىك يەر باشقۇرۇش باشقارمىسى تەرىپىدىن 1991-يىلدىن باشلاپ ئۇدا بەش يىل «ئىلغار ئېچىپ يىغىن چىقمىنى تېجەپ قالدى.

مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ ئەمۋال تونۇشتۇرۇشىدىن قارىغاندا، ئوبلاستلىق پارتكومنىڭ بۇ ئۇچ يىغىننى بىرلا ۋاقىتتا ئېچىشى پارتىيە 14-نۆۋەتلىك 6- ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى يەنمۇ ئىرچىللاشتۇرۇش، تەڭ تۇتۇپ ئەملىيلەشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىش، شۇنداقلا مالىيە قېينچىلىقى ئېغىر شارائىت ئاستىدا مەبلەغ تېجەپ، ۋاقتىنى چىڭ تۇتۇشنى مەقسەت قىلغان. بۇ ئۇچ يىغىن بىرلا ۋاقىتتا ئېچىلغانلىقتىن، 40 مىڭ يۇمەن يىغىن چىقمى تېجەپ قېلىنغان.

مۇھەممەت ئېلى

پەن-تېخنىكا ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت

ئابدۇرېشت ئابدۇللا

پەن-تېخنىكا ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ قۇدرەتلىك ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى بولۇپلا قالماي بەلكى يەنە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭمۇ ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى، ماركس ئېيتقاندەك: «پەن-تېخنىكا بىر خىل ئەملىي بايلىق بولغاندىن سىرت، يەنە بىر خىل نۇقتىنىزەر بايلىقىدۇر». ئىنسانلار تارىخىدىكى ھەر قېتىملىق زور پەن-تېخنىكا يۈكسىلىشى ئىنسانلارنىڭ تەقدىرىنى، كىشىلەرنىڭ قىممەت قارىشى ۋە قىممەت قارىشىدىكى ھەرىكەت قېلىپىنى ئۆزگەرتتى. 19-ئەسىردە بايقالغان تەبىئىي پەندىكى ئۇچ چوڭ كەشپىيات ـ ھۆجەيرە تەلىماتى، ئېنېرگىيىنىڭ ساقلىنىش ـ ئايلىنىش قانۇنىيىتى، تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەريىسى ماركسزملىق يېڭى دۆلەت قاراشنى يارىتىپ، ئىنسانلارنىڭ مەنىۋى روھىغا چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتتى.

بۈگۈنكى كۈندە يۇقىرى پەن ـ تېخنىكىنىڭ قىممەت قارىشىغا تەسىر كۆرسىتىشى ئاساسلىقى قىممەت ئاممىلىرى، قىممەت مۇناسىۋىتى ھەم كىشىلەرنىڭ بۇ جەھەتتىكى تونۇشىغا تەسىر قىلىش جەھەتلەردە ئىپادىلەندى. چۈنكى يۇقىرى پەن-تېخنىكا ھازىرقى زامان بىلىمى ۋە ۋاستىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن كىشىلەرنىڭ دۇنيا قارىشى ۋە ئىدىيىۋى ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىشنىڭ مۇھىم ئامىلغا ئايلىنىپ، تېز سۈرئەتتە كىشىلەرنىڭ تەبىئەتنى بىلىش، تەبىئەتنى ئۆزگەرتىش ۋە تەبىئەتتىن پايدىلىنىش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، كىشىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ۋە تۇرمۇش ئەھمىيىتىدە قوللىنىلدى. كىشىلەر يېڭى ماددىي مەھسۇلاتلارنى ئىجتىمائىي ئېھتىياجنىڭ دائىرىسىگە ئېلىپ كىرىش ئارقىلىق، ئىلگىرىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ پايدىلىق بولغان سۈپىيېكتىپ ۋە ئوبيېكتىپ قىممەت قارىشى مۇناسىۋىتىنى كېڭەيتتى ۋە چوڭقۇرلاشتۇردى ھەم قىممەت قارىشىنى ئۆزگەرتىشنىڭ ئوبيېكتىپ مۇقەررەرلىكى ۋە زۆرۈرىيىتىنى بارلىققا كەلتۈردى.

يۇقىرى پەن ـ تېخنىكا ئەمگەك ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمدارلىقىنى زور دەرىجىدە ئۆستۈرۈپ، كىشىلەرنى تېخىمۇ كۆپ ۋاقىتقا ئىگە قىلىش ئارقىلىق، كىشىلەرنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت ئېھتىياجىنى كۆچەيتتى، ھەرقانداق ۋاقىتتا ئىقتىسادنىڭ بىر مەھەللىنىڭ تەرەققىياتىنى كۆزلەپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى قۇربان قىلىشقا بولمايدىغانلىقىنى، ماددىي مەدەنىيەتنى قانداق يۈكسەلدۈرسە، مەنىۋى مەدەنىيەتنىمۇ شۇنداق يۈكسەلدۈرۈش لازىملىقىنى ئېنىق تونۇتتى. ئەكسىچە، يۇقىرى پەن- تېخنىكىمۇ نۇرغۇن جەھەتلەردە بۇنداق ئېھتىياجنى قاندۇرۇپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يۈكسەلدۈردى. ئالاقلىشىش ۋە رادىئو قاتارلىق پەن-تېخنىكا نەتىجىلىرىنىڭ ئۇزلۇكسىز كۆپىيىشى تېلېۋىزىر ۋە رادىئونىڭ خەلقئارالىشىش تورىنى شەكىللەندۈرۈپ، ھەرقايسى ئەل كىشىلىرىنى كۆپ خىل تېلېۋىزىيە نومۇرلىرىنى كۆرۈش، ئاڭلاش پۈرسىتىگە ئىگە قىلدى. ئىدىيە، مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش پۈرسىتىنى يارىتىپ، دۇنيانى تېخىمۇ چۈشىنىش، ھەققەتنى بىلىش پۈرسىتىگە ئېرىشتۈردى. تېخنىكا قانچە تەرەققىي قىلسا مەنىۋى مەدەنىيەت ئېھتىياجى شۇنچە كۆچەيدى. كىشىلەرنىڭ تۇرمۇش قىممەت قارىشى- ماددىي قىممەتنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قىممىتىگە ئايلىنىشىغا ھۆرمەت قىلدىغان، ھەتتا مەنىۋى قىممەتنى ئاساس قىلىشقا قاراپ يۈزلەندى.

يۇقىرى پەن-تېخنىكا قىممەت قارىشىنىڭ ئۆزگىرىشىگە تەسىر كۆرسىتىش بىلەن بىللە كىشىلەرنىڭ ھەرىكىتىدە قوللىنىلدى. مەسىلەن: كومپيۇتېر ۋە خۇمۇرلىشىش تېخنىكىسىنىڭ ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، ئىنسانلارنىڭ بىلىم ساھەسى كۆنسېرى كېڭەيدى. كەسىپ جەھەتتە، كىشىلەر ئالىلىقاچان ئۆزىنىڭ ئەسلىدىكى ھەرىكەت ئۇلچىمىگە قايىل بولمايدىغان، ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقى ۋە ئىقتىدارىنى جارى قىلدۇرالايدىغان خىزمەت ئورنى ئىزدەيدىغان بولۇپ قالدى. يۇقىرى پەن-تېخنىكا كىشىلەرنى تېخىمۇ كۆپ تالالاش پۈرسىتى بىلەن تەمىنلىدى. بۇنىڭ بىلەن كىشىلەر يېڭى خىزمەت ئورنىدا ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى گەۋدىلەندۈرۈش، ئۆزىنىڭ تېخىمۇ يۇقىرى قىممىتىنى يارىتىش جەھەتتە ئىزدەندى. بۇنداق قىممەت قارىشى كەڭ ۋە چوڭقۇر ھالدا جەمئىيەتنىڭ ھەرقايسى ساھەلىرىگە سىڭىپ كىرىپ، قىممەت قارىشىنىڭ ئۆزگىرىشىنى كەلتۈرۈپ، كىشىلەرنى ئىشلەپچىقىرىش جەريانىدىكى مەركىزىي ئورۇنغا ۋە يېڭى مەزمۇنغا ئىگە قىلدى.

پارتىيە 14-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6-ئومۇمىي يىغىنىدا پارتىيىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش ۋە ياخشىلاش جەھەتتە «پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ رەھبەرلىك بەنزىسى ۋە ئاساسلىق رەھبىرى كادىرلىرىنى تەكشۈرگەندە ۋە ئۇلارغا باھا بەرگەندە ئۇلارنىڭ ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا رەھبەرلىك قىلىش نەتىجىسى ۋە قابىلىيىتىگىلا قاراپ قالماستىن، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا رەھبەرلىك قىلىش نەتىجىسى ۋە قابىلىيىتىگىمۇ قاراش كېرەك» لىكى ئېنىق تونۇتۇرغا قويۇلدى. بۇ يەردىكى رەھبەرلىك قابىلىيىتى رەھبەرلىك سەنئىتىگە مۇناسىۋەتلىك بولۇپ، رەھبەرلىك سەنئىتى رەھبىرى كادىرلارنىڭ يۇكسەك پەن ـ مەدەنىيەت ساپاسىغا ئىگە بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. يۇكسەك پەن- مەدەنىيەت بىلىمنى ئىگىلىگەن رەھبىرى كادىر مۇئەييەن رەھبەرلىك قابىلىيىتىگە ئىگە بولغان بولىدۇ. ئىككى مەدەنىيەتنى ئۇيغۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىنى جارى قىلدۇرۇش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان بولىدۇ. ئۇزلۇكسىز بىلىم يېڭىلىغاندا، ئاندىن يۇقىرى پەن-تېخنىكا دەۋرىنىڭ ئىجتىمائىي ئېھتىياجىغا ماسلىشىپ «مەلىكەت دائىرىسىدە ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ماس قەدەمدە راۋاجلاندۇرۇلغان ياخشى ئۆزىيەتنى شەكىللەندۈرۈش»نى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

نۆۋەتتە، ئىلىمىز ئەمگەكچىلىرى ئومۇمىيۈزلۈك ساپاسى تۆۋەن شارائىتنا تۇرماقتا، بولۇپمۇ كەڭ يېزىلاردا يېزا ئىگىلىكى پەن-تېخنىكا خادىملىرى كەمچىل بولماقتا، نۇرغۇنلىغان ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى يېزا ئىگىلىكى پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى بىلمەيدۇ. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، نۇرغۇن جايلاردا فېئودال خۇراپاتلىق ئىدىيىلىرى يامراپ كەتتى، ئىلىم-پەنگە قارشى تۇرىدىغان، مەدەنىيەتسىز ئىجتىمائىي ھادىسىلەر ئېغىر دەرىجىدە سادىر بولدى. ئەمگەكچىلەرنىڭ ساپاسى مەسىلىسى ئىلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئېغىر دەرىجىدە چەكلەپ قالماستىن، بەلكى ئىلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا توسالغۇ بولىدىغان ئاساسىي ئامىلغا ئايلىنىپ قالدى.

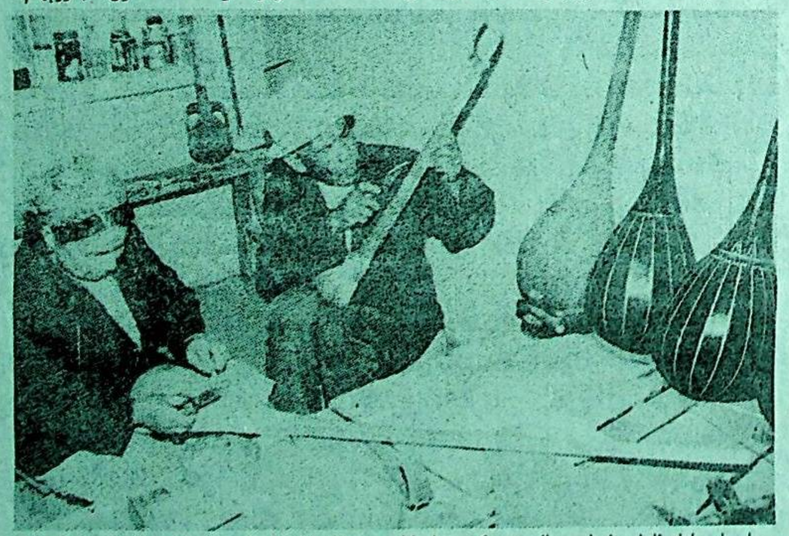
ئىسلاھات ئىلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەندىن بۇيان، ئىلىمىزدە يۇقىرى پەن-تېخنىكىنىڭ تەرەققىياتى يۈغىنغا ئايلىنىپ، خەلقنىڭ مەدەنىيەت، ماارىپ، ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش قاتلىمىدا كەڭ قوللىنىلىپ، ئىلىمىز ئىقتىسادىنىڭ تېز سۈرئەتتە راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى. پەن-تېخنىكىنىڭ ئىنسانلار جەمئىيىتىگە بولغان غايەت زور ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى نامايان بولدى. بۇنىڭ بىلەن خەلق ئاممىسىنىڭ زامانىۋى پەن-تېخنىكا ئېڭى ئۆزلۈكسىز كۈچەيىپ، پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ يىلتىز تارتىش، گۈللەپ مېۋە بېرىشنىڭ تېخىمۇ پايدىلىق ئىجتىمائىي مۇھىتى يارىتىلدى. پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ پۈتكۈل مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى ۋە پەن-مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى ئىنتىپاقلاشتۇرۇپ، دۆلەتسىمزنى بايي، قۇدرەتلىك، دېموكراتىك، مەدەنىيەتلىك سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئىشەنچىسى ئاشتى.

مارالبېشى ناھىيىلىك تېخنىكىغا نازارەتچىلىك قىلىش ئىدارىسى نازارەتچىلىك رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرماقتا

مارالبېشى ناھىيىلىك تېخنىكىغا نازارەتچىلىك قىلىش ئىدارىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان فۇنكسىيىلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كەڭ ئىستېمالچىلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق- مەنپەئىتىنى قوغداپ ياخشى ئىجتىمائىي ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

بۇ ئىدارە بۇ يىللىق پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتى باشلىنىشتىن ئاۋۋال كەسپىي خادىملارنى ئاساسىي قاتلام پاختا زاۋۇتلىرىغا ئەۋەتىپ، پاختا سېتىۋېلىشقا ئىشلىتىدىغان چوڭ- كىچىك ئۆلچەم ئۈسكۈنىلىرىنى بىر نۆۋەت ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈپ، لايىقەتلىك بولغان 284 تىن ئارتۇق ئۆلچەم ئۈسكۈنىسىگە لايىقەتلىك گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بەردى. پاختا سېتىۋېلىش جەريانىدا دۆلەت، كوللېكتىپ، شەخسىن ئىمزا قويۇپ، پاختىكار دېھقانلارنىڭ سېتىۋېلىنغان پاختىلارنىڭ دەرىجىسىگە بەرگەن پىكىر-تەلەپلىرىنى ئاڭلاپ، پاختا زاۋۇتلىرىنىڭ دەرىجە بېكىتىش ئىشىغا تەكشۈرۈپ، پاختىنىڭ دەرىجىسىنى ئۆزگەرتىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

ئابدۇۋاھىت ئىساق

پىچان ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسىنىڭ پېنسىيىگە چىققان كادىرى ھوشۇر ئىلىنىياز ئاتىسىدىن ئۆگىنىۋاتقان چالغۇ ئەسۋابلىرىنى ياساش، رېمونت قىلىش ھۈنىرىنى ئىشقا سېلىپ، دۇتار، راۋاب، تەمبۇر، ئىسكرىپكا قاتارلىق چالغۇ ئەسۋابلىرىنى ياساپ، بازارغا سېلىپ، خېرىدارلارنى كۆچىلۈك جەلپ قىلدى ھەم ئائىلە ئىقتىسادىنى ياخشىلدى.

سۈرەتتە: ھوشۇر ئىلىنىياز دۇتار ياسىماقتا.

سېيىتنىياز سايىم فوتوسى

يولداش جياڭ زېمىننىڭ جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيى ۋە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5 - قۇرۇلتىيىدا قىلغان سۆزى (قىسقارتىلمىسى)

(بېشى 1 - بەتتە)

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئەدەبىيات - سەنئەت خىزمىتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان، ھەمىسى ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى يېتەكچى قىلىشتا چىڭ تۇرۇشى كېرەك. ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ماركسىزم-لېنىنىزمنىڭ ئاساسىي قائىدىسىنىڭ جۇڭگونىڭ كونكرېت ئەمەلىيىتى بىلەن بىرلەشتۈرۈلگەنلىكىنىڭ مەھسۇلى، ماركسىزم - لېنىنىزمنىڭ جۇڭگودىكى تەتبىقلىنىشى ۋە راۋاجى. دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنىڭ يېڭى تارىخىي شارائىتتىكى داۋامى ۋە راۋاجى، ھازىرقى جۇڭگودا راۋاجلانغان ماركسىزم، پارتىيىمىزنىڭ يېڭى دەۋردىكى خىزمەتلىرىنىڭ تۆپ قىبىلنەمىسى ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ گۈللەپ ياشنىشىدىكى قۇدرەتلىك روھىي تۈۋرۈك. ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى تومۇرداش، بىر پۈتۈن ئىلمىي سىستېما. ماركسىزمغا بولغان ئېتىقاد ئىشلىرىمىزنىڭ راۋاجلىنىشى ۋە ئەدەبىيات - سەنئىتىمىزنىڭ گۈللەپ ياشنىشىنىڭ مەڭگۈلۈك مەنىۋى ھەرىكەتلەندۇرگۈچ كۈچى.

ماركسىزملىق ئەدەبىيات - سەنئىت ئىدىيىسى ماركسىزمنىڭ مۇھىم مەزمۇنى ھېسابلىنىدۇ، ماركسىزمدا چىڭ تۇرۇش ماركسىزملىق ئەدەبىيات-سەنئەت ئىدىيىسىنىڭ تۆپ نەزەريىسىدە چىڭ تۇرۇشنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەدەبىيات - سەنئەت ساھەسىدىكى يولداشلار ماركس، ئېنگېلس، لېنىننىڭ ئەدەبىيات - سەنئەتكە دائىر ئەسەرلىرىنى خۇسۇسەن يولداش ماۋزېدۇڭنىڭ «يەنئەن ئەدەبىيات - سەنئەت سۆھبەت يىغىنىدا سۆزلىگەن نۇتۇق»ى ۋە يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ «جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەت خادىملىرىنىڭ مەملىكەتلىك 4 - قۇرۇلتىيىدا قىلغان تەبرىك سۆزى» نى ئىستايىدىل ئۆگىنىشى كېرەك. بۇ ئىككى نۇتۇق پارتىيىمىزنىڭ ئەدەبىيات-سەنئەت ئىدىيىسى، ئەدەبىيات - سەنئەت لۇشەنى، ئەدەبىيات - سەنئەت فاڭجېننىي مەركەزلىك گەۋدىلەندۈرگەن بولۇپ، پارتىيىمىزنىڭ ماركسىزملىق ئەدەبىيات - سەنئەت نەزەريىسىگە قوشقان ئۆزگىچە تۆھپىسى، ئۇ ئەدەبىيات-سەنئەت ئىشلىرىمىزغا نىسبەتەن ئۇزاققىچە يېتەكچىلىك قىلىش رولىنى ئويناىدۇ.

خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ئېلىمىز ئەدەبىيات - سەنئىتىنىڭ خاراكتېرى ۋە يۆنىلىشىنى بەلگىلىدى، ئېلىمىز ئەدەبىيات - سەنئىتىنىڭ تەرەققىياتى ۋە گۈللەپ ياشنىشى ئۈچۈن چەكسىز كەڭ ئىستىقبال يارىتىپ بەردى، ئۇ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ پۈتكۈل جەريانىدا باشتىن ئاياغ چىڭ تۇرۇشىمىزغا تېگىشلىك تۆپ پرىنسىپ.

ئەدەبىلەر، سەنئەتكارلار تۇرمۇشقا، ئاما ئارىسىغا تېخىمۇ چوڭقۇر چۆكۈشى، تۇرمۇشتىن، ئاممىدىن ئۆگىنىشى، جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئوبيېكتىپ مۇساپىسىنى، خەلق ئاممىسىنىڭ مەنپەئىتىنى، خەلق ئاممىسىنىڭ تارىخىي ئىجادكارلىقى ۋە مەنىۋى تۇرمۇشىنىڭ تەرەققىياتىنى تونۇشى كېرەك. سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئۆزى مىليونلىغان كىشىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنى ئويغىتىپ، ئۇلارنىڭ ئىجادكارلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئىجادكارلىقىنى ئەڭ يۇقىرى دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇشنى تەلەپ قىلىدىغان ساھە. «ئېچىلىش، سىياراش» فاڭجېننىي يولغا قويۇش سەنئەت دېموكراتىيىسىنى ۋە ئىلىم دېموكراتىيىسىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئەدەبىلەر، سەنئەتكارلارنىڭ ھارماي - تالماي ئىزدىنىشىگە ۋە ئىجاد قىلىشىغا ئىلھام بېرىشنى تەلەپ قىلىدۇ. مەيلى بەدىئىي ئىپادىلەش كۈچىنى ئۆستۈرۈشتە بولسۇن، ياكى سەنئەتنىڭ ياخشى - يامانلىقىغا، يۇقىرى - تۆۋەنلىكىگە ۋە ئىلمىي جەمئەتنىڭ توغرا - خاتالىقىغا ھۆكۈم قىلىشتا بولسۇن مەمۇرىي بۇيرۇقتا تايانماسلىق، بەلكى جاپالىق سەنئەت كېچىمىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. سەنئەت ئىجادكارلىقىنىڭ ئۆزىگە خاس قانۇنىيىتى بار. ئۇنىڭ نېمىلىرىنى شۇ پېتى يۆتكەپ كېلىدىغان بولساق، ئەتىجدە خەقنىڭ ئارقىسىدىن پالاقلاپ، خەقنىڭ بېقىندىسى بولۇپ قالىمىز. تارىخ ۋە رېئاللىق بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، دۆلەت مۇستەقىل بولۇشتا سىياسىي، ئىقتىسادىي جەھەتتە مۇستەقىل بولۇپلا قالماستىن، ئىدىيە، مەدەنىيەت جەھەتتىمۇ مۇستەقىل بولۇشى كېرەك. جۇڭگونىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىمىزدا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، شۇنداقلا ئۇ ئەدەبىلەر، سەنئەتكارلارنىڭ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ بىلىمىنى ئاشۇرۇشىغا، دۇنيا ئىللىرىنىڭ مەدەنىيەت نەتىجىلىرىنى ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشقا پايدىلىق، دەرۋەقە، ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشتا تەھلىل قىلىش پوزىتسىيىسىنى قوللىنىپ، ئىلغارلىق بىلەن قالاقلىقنى، ئىلمىيلىك بىلەن چىرىكلىكنى، پايدىلىق بولۇش بىلەن زىيانلىق بولۇشنى پەرقلەندۈرۈش، ئىلغار، ئىلمىي، پايدىلىق نەرسىلەرنى ئاكتىپ قوبۇل قىلىش، قالاق، چىرىك پايدىسىز نەرسىلەرنى قاتتىق چەكلەش كېرەك. ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشتىن مەقسەت باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆزىمىزنىڭ مىللىي مەدەنىيىتىنى بېيىتىش. ئەگەر ئۆزىمىزنىڭ ئىجاد قىلىش ئىقتىدارىمىزنى پوقتىپ، غەربنىڭ بۇرژۇئاچە قىممەت قارىشىغا قارىغۇلارچە چوقۇنىساق، ئۇنىڭ نېمىلىرىنى شۇ پېتى يۆتكەپ كېلىدىغان بولساق، ئەتىجدە خەقنىڭ ئارقىسىدىن پالاقلاپ، خەقنىڭ بېقىندىسى بولۇپ قالىمىز. تارىخ ۋە رېئاللىق بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، دۆلەت مۇستەقىل بولۇشتا سىياسىي، ئىقتىسادىي جەھەتتە مۇستەقىل بولۇپلا قالماستىن، ئىدىيە، مەدەنىيەت جەھەتتىمۇ مۇستەقىل بولۇشى كېرەك. جۇڭگونىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىمىزدا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، ئۇنداقلا ئۇ ئەدەبىلەر، سەنئەتكارلارنىڭ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ بىلىمىنى ئاشۇرۇشىغا، دۇنيا ئىللىرىنىڭ مەدەنىيەت نەتىجىلىرىنى ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشقا پايدىلىق، دەرۋەقە، ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشتا تەھلىل قىلىش پوزىتسىيىسىنى قوللىنىپ، ئىلغارلىق بىلەن قالاقلىقنى، ئىلمىيلىك بىلەن چىرىكلىكنى، پايدىلىق بولۇش بىلەن زىيانلىق بولۇشنى پەرقلەندۈرۈش، ئىلغار، ئىلمىي، پايدىلىق نەرسىلەرنى ئاكتىپ قوبۇل قىلىش، قالاق، چىرىك پايدىسىز نەرسىلەرنى قاتتىق چەكلەش كېرەك. ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشتىن مەقسەت باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆزىمىزنىڭ مىللىي مەدەنىيىتىنى بېيىتىش. ئەگەر ئۆزىمىزنىڭ ئىجاد قىلىش ئىقتىدارىمىزنى پوقتىپ، غەربنىڭ بۇرژۇئاچە قىممەت قارىشىغا قارىغۇلارچە چوقۇنساق، ئۇنىڭ نېمىلىرىنى شۇ پېتى يۆتكەپ كېلىدىغان بولساق، ئەتىجدە خەقنىڭ ئارقىسىدىن پالاقلاپ، خەقنىڭ بېقىندىسى بولۇپ قالىمىز. تارىخ ۋە رېئاللىق بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، دۆلەت مۇستەقىل بولۇشتا سىياسىي، ئىقتىسادىي جەھەتتە مۇستەقىل بولۇپلا قالماستىن، ئىدىيە، مەدەنىيەت جەھەتتىمۇ مۇستەقىل بولۇشى كېرەك. جۇڭگونىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىمىزدا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە، ئۇنداقلا ئۇ ئەدەبىلەر، سەنئەتكارلارنىڭ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ بىلىمىنى ئاشۇرۇشىغا، دۇنيا ئىللىرىنىڭ مەدەنىيەت نەتىجىلىرىنى ئۆگىنىش ۋە پەينەك قىلىشقا پايدىلىق، دەرۋەقە، ئۆگىنىش ۋە پەينەك

سوتسیالستیک زامانۇلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئۆزى مىليونلىغان ئاممىنىڭ جاپاغا چىداپ ئىگىلىك تىكلەش جەھەتتە ئويىنىغان سەلتەنەتلىك، تارىخىي جانلىق تىياتىرى. تۇرمۇش گويا مەۋج ئۇرۇۋاتقان دولقۇنغا ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ ئۆركەشلەپ ئىلگىرىلەش جەريانىدا ھامان لاي - لاتقا ۋە تەتۇر ئېقىنلار بولىدۇ. ئەدەبىيات - سەنئەت قەھرىمانلار دەۋرىنى مەدھىيىلىشى، قاينام تاشقىنلىقتا چۆمگەن رېئاللىقنى ئەكس ئەتتۇرۇشى، خەلق ئاممىسىنىڭ تەبىئەتنى ئۆزگەرتىش، جەمئىيەتنى ئۆزگەرتىش يولىدىكى ئۇلۇغ ئەمەلىيتى ۋە مول روھىي دۇنياسىنى چوڭقۇر، جانلىق ئىپادىلىشى كېرەك. ئەدەبىيات، سەنئەتكارلار ئۆز ئەسەرلىرى ۋە نوموۇرلىرىغا ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق، سوتسىيالىستىك ئالىيجاناب روھىنى تەرشىپ سىڭدۈرۈشى، پۇلغا چوقۇنۇش، راھەتپەرەسلىك، شەخسىيەتچىلىك ۋە بارلىق پاسسىپلىق- چىرىكلىك ھادىسىلىرىنى قامچىلىشى كېرەك. خەلقنىڭ تارىخىنى يارىتىشى-داۋامىدا سەنئەتنى يارىتىپ، خەلقنىڭ ئالغا بېسىشى داۋامىدا سەنئەتنى ئالغا باستۇرۇپ خەلقتە ئۈمىدچ ۋە يۇقىرىغا ئۆرلەش جەھەتتە كۈچ- قۇۋۋەت بەخش ئەتكەندىلا، نادىر ئەسەرلەر ئارقىلىق خەلقنى ئىلھاملاندۇرۇش ۋەزىپىسىنى ئورۇندىغىلى، خەلق ئاممىسىنىڭ ئۆزلۈكسىز ئېشىۋاتقان مەنىۋى تەلىپىنى قانداقمۇ غىلى، ئاساسىي مېلودىينى ياڭرىتىش بىلەن كۆپ خىل بولۇشنى تەشەببۇس قىلىشنى تولۇق بىرلىككە كەلتۈرگىلى بولىدۇ.

جۇڭگونىڭ سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئىتى ئېچىۋېتىش دائىرىسى

(بېشى 1 - بەتتە)

ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇشنى قارار قىلدى. تۆۋەندە ئالاھىدە جەددي ئۇقتۇرۇش چىقاردۇق:

1. ئاپتونوم رايوندىكى ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنىڭ چىقىم قىلىشى ۋاقتىنچە توختىتىلىدۇ، چىقىم قىلىشقا تۇغرا كەلسە، ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىگە تەستىقلىتىشى كېرەك.

3. ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلار 1996 - يىلى 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سوممىنىڭ 90 % مەبلەغ 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن بۇرۇن مالىيە نازارىتى بانكىدا ئاچقان خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىنىڭ 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى بانكا ھېسابات تالونىنى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى (ئۇنىۋېرسال باشقارما) گە يوللىشى كېرەك. ۋاقتىدا يوللانمىسا، پۇل ئاجرىتىش بىردەك نوختىتىلىدۇ.

4. دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى ۋە بۇ ئۇقتۇرۇشتىكى رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنىڭ چىقىم قىلىشى ۋاقتىنچە توختىتىلىدۇ، چىقىم قىلىشقا تۇغرا كەلسە، ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىگە تەستىقلىتىشى كېرەك.

3. ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلار 1996 - يىلى 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سوممىنىڭ 90 % مەبلەغ 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن بۇرۇن مالىيە نازارىتى بانكىدا ئاچقان خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىنىڭ 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى بانكا ھېسابات تالونىنى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى (ئۇنىۋېرسال باشقارما) گە يوللىشى كېرەك. ۋاقتىدا يوللانمىسا، پۇل ئاجرىتىش بىردەك نوختىتىلىدۇ.

4. دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى بويىچە ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى يوشۇرغان ۋە يۆتكىگەن، تەلەپ بويىچە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزمىگەن، بانكا ھېسابات تالونىنى يوللىمىغان، تەستىقسىز خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى ئىشلەتكەنلەر دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى بويىچە قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، ئالاقىدار خادىم ۋە رەھبەرلەرنىڭ مەسئۇلىيىتى سۈرۈشتۈرۈلىدۇ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلار ئىنتىزام تەكشۈرۈش، مەمۇرىي تەپتىش تارماقلىرىنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا سۇنۇلىدۇ، جىنايى ئىشلار قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلار ئەدلىيە ئورگانلىرىغا تاپشۇرۇپ بېرىلىپ، جىنايى جاۋابكارلىقى قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

گاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى يېللىق تەكشۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ نېفت مەھسۇلاتلىرى بازارلىرىنى باشقۇرۇشقا دائىر ۋاقتىلىق چارىسى» گە ئاساسەن، ئاپتونوم رايون بويىچە نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى يېللىق تەكشۈرۈش خىزمىتى 1996 - يىل 11 - ئاينىڭ 1 - كۈنى باشلاندى. بۇ خىزمەتنى يەنمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، ھازىر ئالاقىدار مەسىلەرنى تۆۋەندىكىچە ئۇقتۇرىمىز:

1. ئومۇمەن ئاپتونوم رايونىمىزدا نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان ئىشلەپچىقىرىش كارخانىلىرى (كىچىك چەككىلەش زاۋۇتلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) ۋە ئوبوروت كارخانىلىرى 1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 31 - كۈنىدىن بۇرۇن تىجارەت سالاھىيىتىنىڭ يېللىق تەكشۈرۈش رەسمىيىتىنى بېجىرىشى كېرەك.

2. يېللىق تەكشۈرۈش چارىسى: نېفت مەھسۇلاتلىرىنى توپ سېتىش كارخانىلىرى ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتىغا بېرىپ، نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ. ماي قاچىلاش پونكىتلىرى ۋە پارچە سېتىش تور - ئوقىتلىرى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلىك ئىقتىساد - سودا كومىتېتى (ئىقتىساد كومىتېتى، پىلان - ئىقتىساد كومىتېتى) غا بېرىپ نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ.

3. بېيجىڭدىن قۇرۇلغان نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كارخانىلار يەنىلا تەكشۈرۈپ تەستىقلاش ھوقۇق چېكى بويىچە تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ. تەكشۈرۈپ تەستىقلاش رەسمىيىتىنى ئۆتەپ بولغاندىن كېيىن، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى ئاندىن نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش تۈرلىرىنى تەستىقلايدۇ.

4. تەكشۈرۈپ تەستىقلاش رەسمىيىتىنى بەلگىلىمە بويىچە بېجىرمىگەن ياكى بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا يېللىق تەكشۈرۈشكە قاتناشمىغان نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كارخانىلارنى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى تەستىقلمايدۇ ياكى نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى بىكار قىلىدۇ ھەم قانۇن بويىچە جازالايدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى

ئۇقتۇرۇش

پوچتا-تېلېگراف مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن تارباغاتاي، ئالتاي، خوتەن ۋىلايەتلىرىنىڭ تېلېفون تورىدىكى تېلېفون نومۇرى 1996-يىل 12-ئاينىڭ 15-كۈنى سائەت نۆل (بېيجىڭ ۋاقتى)دىن باشلاپ ئالتە خانىغا ئۆزگىرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىنىڭ ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون رايون نومۇرى ئۆزگىرىدۇ. كونكرېت ئۆزگەرتىش ئۇسۇلى مۇنداق:

يەر نامى	ئەسلىدىكى نومۇرى	يېڭى نومۇرى	رايون نومۇرى
چۆچەك	××××22	622××××	0901
دۆربىلجىن	××××34	334××××	
	××××35	335××××	
	×××××8	38×××××	
دۆربىلجىن	×××××9	39×××××	
چاغانتوقاي	××××52	652××××	
	×××××7	67×××××	
تولى	××××68	368××××	
	×××××7	37×××××	
ئالتاي	××××22	212××××	0906
بۆتۈن	××××37	337××××	
بۇرۇلتوقاي	××××47	347××××	
بۇرچىن	××××52	652××××	
فابا	××××62	662××××	
جېمنەي	××××58	658××××	
كۆكتوقاي	××××72	872××××	
چىڭگىل	××××82	882××××	
خوتەن	××××22	202××××	0903

ئىزاھات: خوتەن شەھىرىدىن باشقا ناھىيىلەرنىڭ تېلېفون نومۇرى ئالدىغا «6» قوشۇلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتەيلى

لى كاڭمىڭ

ئاساسىي مەزمۇنى

مەيلى ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت تەرەققىياتىنىڭ تەلىپىدىن، مەيلى ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مىللەتلەر خىزمىتى،دىن خىزمىتىنىڭ تەلىپىدىن قارىغاندا ياكى بۆلگۈنچىلىككە، سىڭىپ كىرىشكە قارشى تۇرۇش ۋە ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش تەلىپىدىن قارىغاندىمۇ، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ناھايىتى مۇھىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ نۇقتىلىق مەزمۇنى دېگەن شىئارنى جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇلۇشى نەزەريىسى ئارقىلىق پارتىيە ئەزالىرىنى قوراللاندۇرۇش، خەلقنى تەربىيەلەش؛ ماركسىزمنىڭ دۆلەت قارىشى، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى ۋە پارتىيەنىڭ مىللىي سىياسىتى، دىن سىياسىتى ھەققىدە قەتئىي بوشاشماي تەربىيە ئېلىپ بېرىش، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزم ۋە سوتسىيالىزم ئىدىيىسى توغرىسىدا قەتئىي بوشاشماي تەربىيە ئېلىپ بېرىش، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش؛ سوتسىيالىزم ئىدىيىسى ئارقىلىق يېزا - قىشلاقلارنىڭ ئىدىيە، مەدەنىيەت بازىسىنى ئىگىلەشتىن ئىبارەت. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يۆكسەلدۈرۈش ئۈچۈن، رەھبەرلىكىنى ھەققىي كۈچەيتىش، پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرىنىڭ «ئىككى قولدا تۇتۇش» خىزمەت سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشكە كۈچ چىقىرىش لازىم.

1. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئومۇملۇققا ئالاقدار، شۇڭا ئۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىش شەرت.

مىللىي مەسىلە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئىبارەت ئومۇمىي مەسلىنىڭ بىر قىسمى، ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتى جەريانىدا، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى دۆلەتنىڭ ئومۇملۇققا مۇناسىۋەتلىك بولۇپلا قالماي، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىمۇ دۆلەتنىڭ بىرلىكى، چېگرا مۇداپىئەسىنىڭ مۇستەھكەم بولۇشى، جەمئىيەتنىڭ ئۇزاققىچە ئەمن بولۇشىدىن ئىبارەت ئومۇملۇققا بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك، ئۇ دۆلەتنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇش ئىشلىرىنىڭ ئومۇمىيلىقىغا تەسىر كۆرسىتىدىغان ناھايىتى مۇھىم ئىش.

(1) ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت تەرەققىياتىنىڭ تەلىپىدىن قارىغاندا، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ناھايىتى مۇھىم.

ئېلىمىزدە 56 مىللەت بار، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ نوپۇسى 100 مىليوندىن ئاشىدۇ، ئۇلار ئاساسلىقى مەملىكەتنىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىكى 157 ئاپتونوم جايغا جايلاشقان. بۇ جايلار مەملىكەت ئومۇمى يەر كۆلىمىنىڭ 64% نى ئىگىلەيدۇ. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ بېرى كەڭ، بايلىقى مول، ئۇ مۇھىم ئېنېرگىيە، خام ئەشيا ماتېرىيال ئىشلەپچىقىرىش بازىسى ھېسابلىنىدۇ. ستراتېگىيىلىك نۇقتىدىن قارىغاندا، ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنىڭ زاپاس كۈچى ۋە ئىستىقبالى ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ بايلىقلىرىنى ئېچىش ۋە ئىقتىسادىي تەرەققىيات ئەھۋالى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتى ئومۇملۇق ئەھمىيىتىگە ئىگە. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى تەرەققىي قىلمىسا ۋە ئالغا باسمىسا پۈتكۈل جەمئىيەت تەرەققىي قىلالمايدۇ ۋە ئالغا باسالمايدۇ. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار ھاللىق سەۋىيىگە يەتمىسە، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى ھاللىق سەۋىيىگە يېتەلمەيدۇ؛ 100 مىليوندىن ئارتۇق ئاز سانلىق مىللەت نوپۇسىنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق سەۋىيىسى ۋە پەن - مەدەنىيەت سەۋىيىسى ئۆسمىسە، پۈتكۈل جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ساپاسى ئۆسمەيدۇ. ئۇنى نەچچە يىلدىن بۇيان ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتى غايەت تېز بولدى، لېكىن ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئاساسىي ئاجىز. ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى سەۋىيىسى تۆۋەن بولغانلىقى، ناتۇرال، بېرىم ناتۇرال ئىگىلىك تېخى خېلى سالماقنى ئىگىلىگەنلىكى، بازارغا لايىقلىشىش ئىقتىدارى ئاجىز بولغانلىقى تۈپەيلىدىن، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ دېڭىز بويىدىكى رايونلار، ئىچكى ئۆلكىلەر بىلەن بولغان پەرقى بارغانسېرى چوڭىيىپ كەتتى. شۇڭا رايونلار پەرقىنى ئازايتىش، بولۇپمۇ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى بىلەن ئەرەققىي تاپقان رايونلارنىڭ پەرقىنى ئازايتىش بۇ رايونلارنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنى ماسلاشتۇرۇشتىكى مۇھىم ۋەزىپە بولۇپ قالدى. بۇ ئومۇملۇق مەسلىسى پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىيات ئومۇمى پىلانىغا كىرگۈزۈلدى. رايونلار پەرقىنى كىچىكلىتىش ھەم ئوتتۇرا، غەربىي قىسىم رايونلارنىڭ، بولۇپمۇ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ جىددىي ئارزۇسى، ھەم دۆلەت ھازىر ۋە بۇنىڭدىن كېيىن كۈچ چىقىرىپ ھەل قىلىدىغان ستراتېگىيىلىك مەسىلە. ئۇ ئوبىيېكتىپ جەھەتتە ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ ئوتتۇشنى، پۈرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تېز لېتىش بىلەن بىللە، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى شارائىتىدا مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسى ھەمدە شۇ جەھەتتىكى زىددىيەت ئاساسلىقى خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتكە مەنسۇپ. ئۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىلسە، ئۇ لايىقىدا بىر تەرەپ قىلىنسا زىددىيەتلەر مۇۋاپىق ھەل بولىدۇ، پەسىيىدۇ؛ ئەگەر بېپەرۋالىق قىلىنسا، لايىقىدا بىر تەرەپ قىلىنمىسا زىددىيەتلەر مۇئەييەن شارائىتتا كەسكىنلىشىپ، ئانتاگونستىك مەسىلىلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. رېئال تۇرمۇشتا ئېلىمىزنىڭ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئومۇمىي ۋەزىيىتى مۇقىم بولماقتا. لېكىن مىللەتلەر خىزمىتى ۋە دىن خىزمىتى جەھەتتىكى ۋەزىپە يەنىلا خېلى ئېغىر، مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسى يەنىلا مۇرەككەپ، بىرنېچىدىن، ھەرقايسى مىللەتلەر سىياسى جەھەتتە باراۋەر بولغانلىقىدىن كېيىن، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى تارىختىن قېپ قالغان ئىقتىساد، مەدەنىيەت، تەرەققىيات سەۋىيىسى جەھەتتىكى پەرق يەنىلا مەۋجۇت، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بەزى كونكرېت ھوقۇق، مەنپەئەت مەسىلىسىدە، بولۇپمۇ ئىقتىسادىي مەنپەئەت جەھەتتە بەزى زىددىيەت ۋە ماجىرالار كېلىپ چىقىشى مۇمكىن. ئىككىنچىدىن، بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، ئاز سانلىق مىللەتلەر بىلەن خەنزۇلار ئوتتۇرىسىدىكى، شۇنداقلا ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئالاقە ۋە ھەمكارلىق كۈندىن كۈنگە كۆپىيىدۇ. لېكىن مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيەت ئېنتىسى، مىللىي ھېسسىياتى قاتارلىقلار ئانچە ئوخشاپ كەتمىگەچكە، ئاسانلا بەزى ئوقۇشماسلىق ۋە ماجىرالار كېلىپ چىقىدۇ. ئۇچىنچىدىن، دىن مەسىلىسى مۇرەككەپ ئىجتىمائىي مەسىلە. ئۇ بىر مۇنچە جايلاردا مىللىي مەسىلە بىلەن گىرەلىشىپ كەتكەن. دىن مەسىلىسى ئېھتىياتچانلىق بىلەن مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىنمىسا مىللەتلەر مۇناسىۋىتىگىمۇ تەسىر يېتىشى، ھەتتا ماجىرا ۋە توقۇنۇش كېلىپ چىقىشى مۇمكىن. تۆتىنچىدىن، خەلقارادىكى دۈشمەن كۈچلەر ۋە چېگرا ئىچى، سىرتىدىكى مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەر مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسىدىن پايدىلىنىپ قەستەن ۋەقە تۇغدۇرماقتا. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا قارىمۇقارشىلىق كەلتۈرۈپ چىقارماقتا. سىڭىپ كىرىپ بۆزغۇنچىلىق پائالىيىتى ئۆزگىرىتىۋېتىش تەڭ ئۇچىنى ئېلىمىزگە قارىتقان، ئېلىمىزنى «پارچىلاش»، «غەربىلەشتۈرۈش» ستراتېگىيىسىنى كۈچەپ يولغا قويغان خەلقئارا مۇھىتتا، چېگرا سىرتىدىكى مىللىي بۆلگۈنچى تەشكىلاتلار تويلىشىنى كۈچەيتىپ، شىنجاڭغا ئۇزلۇكسىز سىڭىپ كىرىپ بۆزغۇنچىلىق قىلدى؛ چېگرا ئىچىدىكى قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەر يەنىلا مەۋجۇت بولۇپ، قىسمەن جايلاردا خېلى غالجىرلىشىپ قالدى. بۇ ئېغىر كۇرەش ۋەزىيىتى ئوبىيېكتىپ جەھەتتە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش جەھەتتىكى ئالاھىدە رولىنى ستراتېگىيىلىك يۈكسەكلىكتىن تونۇشنى تەلەپ قىلدى. بۇ ئاساسلىقى ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىغا «شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان ئاساسىي خەۋپ مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەردىن كېلىدۇ» دەيدىغان يېتەكچى ئىدىيىنى پۈختا تۇرغۇزۇش ھەققىدە تەربىيە بېرىشنى، بۇ يېتەكچى ئىدىيىگە ئۈيغۇن بولمىغان بارلىق خاتا قاراش ۋە مۇجمەل تونۇشلارنى قەتئىي توگىتىپ، بارلىق كاشىلىلاردىن خالى بولۇپ، سىياسىي مەيداندا چىڭ تۇرۇپ، يۈكسەك ھوشيارلىقنى ساقلاپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى بايرىقى روشەن ھالدا كۈرەش قىلىشنى؛ ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىنىڭ پانتۇركىزم، پان ئىسلامىزمنىڭ مەنبەسىنى ئېنىق تونۇۋالىشىغا ياردەم بېرىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىكنىڭ مىللەتلەرنى پارچىلاش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە بۆزغۇنچىلىق قىلىشنى مەقسەت قىلغان ئەكسىيەتچىل سىياسىي تەشەببۇس، ئەكسىيەتچى ئىجتىمائىي پىكىر ئېقىمى ۋە ئەكسىيەتچى رېئال قىلمىش ئىكەنلىكىنى ئېچىپ تاشلاش، ئۇلارغا قارشى كۈرەش قىلىش قەتئىيلىكىنى كۈچەيتىشنى، ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىنى مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك، مۇرەككەپ ۋە جاپالىق ئىكەنلىكىنى كادىرلار ۋە ئاممىغا تەربىيە ئېلىپ بېرىش كېرەك. دېڭ شياۋپىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات «ئىقتىسادىي مەسىلىلا ئەمەس، ئەمەلىيەتتە سىياسىي مەسىلە» دەپ كۆرسەتتى. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تېزلىتىپ، رايون پەرقىنى پەيدىنپەي كىچىكلىتىپ، مىللەتلەرنى ئورتاق گۈللەندۈرگەن، ئالغا باستۇرغاندىلا، ئورتاق بېيىشتىن ئىبارەت سوتسىيالىزم پرىنسىپىنى ھەققىي گەۋدىلەندۈرگىلى بولىدۇ. ئون نەچچە يىللىق ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئەمەلىيىتىدىن شۇنى ئېنىق كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئېلىمىزدە ھازىرقى باسقۇچتىكى مىللىي مەسىلە ئاز سانلىق مىللەتلەر ۋە ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت تەرەققىياتىنى تېزلىتىشنى جىددىي تەلەپ قىلىشىدا بىر قەدەر مەركەزلىك ئىپادىلىنىدۇ. شۇڭا مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە ئۇزۇمىنىڭ يادرولۇق مەسىلىسىمۇ ئىقتىساد، مەدەنىيەت تەرەققىياتى مەسىلىسى ھېسابلىنىدۇ. خۇددى دېڭ شياۋپىڭ ئېيتقاندەك: «ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنى كۆزىتىشته ئاساسلىقى شۇ جايلارنىڭ تەرەققىي قىلغان - قىلمىغانلىقىغا قاراش كېرەك». «مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيىنى يولغا قويغاندا ئىقتىساد ياخشىلانمسا، ئۇنداق ئاپتونومىيە قۇرۇق نەرسە بولۇپ قالىدۇ.» ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلەتكەندىلا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، چېگرا رايونىنىڭ ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملىقىنى مۇستەھكەملەشكە پۈختا ئاساس سالغىلى بولىدۇ. ئىككىنچى، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى قارىشىنى تېرىشچە ئۆزگەرتىشىگە يارىدەم بېرىش كېرەك. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت تەرەققىياتىنىڭ تۆپ چىقىش يولى ئىسلاھاتتا، ئىسلاھاتنىڭ سالمىقى ۋە چوڭقۇرلۇقى ئىدىيىدە ئازاد بولۇشنىڭ دائىرىسى ۋە دەرىجىسىگە باغلىق. شۇنى مۇئەييەنلەشتۇرۇش كېرەككى، ئون نەچچە يىلدىن بۇيان شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى قارىشىدا ناھايىتى زور ئۆزگىرىش بولدى. لېكىن شىنجاڭنىڭ ئالاھىدە تارىخىي مۇھىتى تۆپەيلىدىن كۆز قاراشنى يېڭىلاش داۋاملىشىپ تۇرىدىغان جەريان بولغانلىقتىن، ئىدىيىدە ئازاد بولۇش ئۈز نۆۋىتىدە ئۇزاق مۇددەتلىك ۋەزىپە ھېسابلىنىدۇ. ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا شىنجاڭنىڭ تەرەققىياتى مەسلىسىنى چۆرىدىگەن ھالدا «تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەكمۇ - يوق؟» دېگەن مەسىلىدە ھازىرقى ھالەتنى قانائەتلىنىش، ئازراق بېپىلا ياستۇقنى قىرلاپ يېتىۋېلىش ئىدىيىسىنى توگىتىش، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش جەھەتتىكى تەخىرسىزلىك تۇيغۇسىنى كۈچەيتىش كېرەك؛ «تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈشكە بولامدۇ - يوق؟» دېگەن مەسىلىدە قىيىنچىلىقتىن قورقۇش كەيپىياتى ۋە پاسسىپ ھالدا كۈتۈپ تۇرۇش ئىدىيىسىنى توگىتىش، پۈرسەتنى چىڭ تۇتىدىغان تەشەببۇسكارلىق روھىنى كۈچەيتىش كېرەك. «تەرەققىياتنى قانداق ئىلگىرى سۈرۈش مەسىلىسىدە باشقىلارنىڭكىنى ئەينەن كۆچۈرۈۋېلىش، كىتابقا، يۇقىرىغا چوقۇنۇش ئىدىيىسىنى توگىتىش، خىزمەتتىكى ئىجادچانلىقنى كۈچەيتىش كېرەك. ئۇچىنچى، كادىرلار ۋە ئاممىنى ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىش روھىنى جارى قىلدۇرۇشقا يېتەكلەش كېرەك: ھازىر دۆلەت ئوتتۇرا،

بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ تۇتۇشنى، پۈرسەتنى چېڭ تۇتۇپ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تېزلىتىش بىلەن بىللە، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى ھەقىقىي تۈردە تېخمۇ گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئەمەلىيىتى شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئىقتىسادنىڭ تەرەققىي قىلىشى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىن ئايرىلمايدۇ. مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى كۈچەيتىلسە، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنىڭ توغرا يۆنىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىنىپلا قالماي، بەلكى ئۇنىڭغا مەنىۋى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ، ئەقلىي مەدەت بېرىلىدۇ ۋە ياخشى جامائەت پىكرى مۇھىتى يارىتىپ بېرىلىدۇ. شۇڭا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئالدىنقى كۈچەيتىش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنىڭ سەۋىيىسىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈش — ئومۇملۇق خاراكتېرىدىكى ستراتېگىيىلىك ۋەزىپە.

شۇنى كۆرۈشمىز كېرەككى، بۇ جەھەتتە بىزنىڭ ئالدىمىزدا ئىنتايىن مۇشكۈل ۋەزىپە تۇرماقتا. پۈتكۈل جەمئىيەتنى ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇش ھەممە رايونلار پەرقىنى كىچىكلىتىش تەلىپىگە لايىقلىشىش ئۈچۈن، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىا ئىدىيىۋى قاراش جەھەتتە تار «بوستانلىق ئىگىلىكى» چەمبىرىكىدىن چىقىشى كېرەك. شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئىشكىنى ئېچىۋېتىدىغان، رىقابەتكە پائال قاتنىشىدىغان ئاڭنى تۇرغۇزۇشى ۋە شۇنىڭغا مۇناسىپ پەن - مەدەنىيەت بىلىملىرى، بىر قەدەر يۇقىرى ئەمگەك ماھارىتى يېتىلدۇرۇشنى جەددىي ۋەزىپە قىلىشى، شۇ ئارقىلىق ئۆز رايونلىرىنىڭ قالاقلىق ئىسكەنجىسىدىن تېزرەك قۇتۇلۇش قەدىمىنى تېزلىتىشى كېرەك. ئورتاق بېيىش نىشانىغا يېتىش ئىقتىسادى تەرەققىي تاپقان رايونلارنىڭ ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىشگە پائال ياردەم بېرىشنى تەلەپ قىلىپلا قالماي، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى ئالدىن بېيىغانلارنىڭمۇ كېيىن بېيىغانلارغا ياردەم بېرىشتىن ئىبارەت ئەخلاقىي پەزىلىتىنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىشنى، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىش روھىنى تەشەببۇس قىلىپ ۋە جارى قىلدۇرۇپ، ھەر مىللەت خەلقىنى بېيىش نىشانىغا يېتىش يولىدا كۆرەش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. شۇنداقلا ئىدىيۇى - سىياسىي خىزمەتنى چوڭقۇر، ئىنچىكە قانات يايدۇرۇپ، كىشىلەرگە پۇلپەرەسلىك، راھەتپەرەسلىك، چېكىدىن ئاشقان شەخسىيەتچىلىكنىڭ تەسىرىنى توڭىتىش جەھەتتە تەربىيە بېرىش ۋە يېتەكچىلىك قىلىشنى جىددىي ۋەزىپە قىلىپ، كوللېكتىۋىزم، خالىس تۆھپە قوشۇش روھىنىڭ كۈچىگە تېخمۇ ئەھمىيەت بېرىپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىغا خوجايىنلىق قىياپىتىنى تېخمۇ زور تۆھپە قوشۇشنى ئىلگىرى سۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ. رايونلار ئارا قويۇق ئالاقىگە ۋە رايون ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتىغا لايىقلىشىش ئۈچۈن، ئوبيېكتىپ جەھەتتە مەدەنىيەت ساھەسىدە بىر - بىرىگە سىڭىشىپ، بىر - بىرىگە تەسىر كۆرسىتىشكە، ئىقتىسادىي جەھەتتە بىر - بىرىنى قوللاشقا ۋە بىرلىشىشكە توغرا كېلىدۇ. يەنە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسىنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، خەنزۇلار بىلەن ئاز سانلىق مىللەتلەر بىر - بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان مۇناسىۋەتنى يەنمۇ مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ.

(2) ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مىللەتلەر، دىن خىزمىتى تەلىپىدىن قارىغاندا، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ناھايىتى مۇھىم.

كۆپ مىللەتلىك رايوندا مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسى ياشتىن ئاخىر چوڭ مەسىلە بولۇپ كەلدى. پارتىيىمىز مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسىگە ئەزەلدىن ئەھمىيەت بېرىپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، تەرەققىياتى ئىشلىرىنى ئىلگىرى سۈرۈشكە تىرىشچانلىق كۆرسەتتى ۋە دىننى سوتسىيالىستىك جەمئىيەتكە لايىقلىشىشقا يېتەكلەشتە چېڭ تۇردى. سوتسىيالىزم تۈزۈمى

يېيىلىنىپ قىستىن ۋەقە تۇغدۇرماقتا. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا قارىمۇ قارشىلىق كەلتۈرۈپ چىقارماقتا. سىڭىپ كىرىپ بۇزغۇنچىلىق پائالىيىتى ئېلىپ بارماقتا. مۇشۇنداق مۇرەككەپ ئەھۋالدا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش تېخمۇ مۇھىم.

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي تەلىپى غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان سوتسىيالىستىك پۇقرالارنى يېتىشتۇرۇپ، بارلىق مىللەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى ۋە پەن - مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى ئىنتىپاقلاشتۇرۇپ ۋە سەپەرۋەر قىلىپ، ئېلىمىزنى باي، قۇدرەتلىك، دېموكراتىك، مەدەنىيەتلىك، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىشتىن ئىبارەت. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا بۇ ۋەزىپىنى ئورۇنداش ئۈچۈن مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللەتلەر خىزمىتى ۋە دىن خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەشنى ئالدىنقى شەرت قىلىش كېرەك. تارىخ ۋە رېئاللىق شۇنى تەكرار ئىسپاتلىدىكى ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى زىددىيەتلەر ياخشى ھەل قىلىنسا، مىللەتلەر مۇناسىۋىتى قويۇقلاشسا، بۇ تۈپ ۋەزىپىنى ئورۇنداشقا ئاساس سالغىلى بولىدۇ. مۇشۇ مەنىدىن ئېيتقاندا، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا مىللىي مەسىلە ۋە دىن مەسىلىسىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئالاھىدە ئورۇنغا قويۇشنى ۋە ئۇنىڭ ئالاھىدە رولىنى جارى قىلدۇرۇشنى، مەسىلەن: خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل زىددىيەتنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان قانۇنغا خىلاپ ھەرىكەتلەرگە قانۇن بويىچە زەربە بېرىپ، سوتسىيالىستىك مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى ئۆزلۈكسىز مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشنى؛ ماركسىزمنىڭ دۆلەت قارىشى، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى ۋە دىن سىياسىتى توغرىسىدىكى تەربىيىنى كۆچەيتىپ، ئەقىدىۋى ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى ۋەتەنگە سۆيۈملۈك قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنى ئىنتىلىپ ئىلگىرىلەشكە يېتەكلەش كېرەك.

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنغان يېڭى ۋەزىيەتتە، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە، دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى تۆپ قىلىنامە قىلىش، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىشتا چېڭ تۇرۇش، ئىدىيىدە ئازاد بولۇش، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەشتىن ئىبارەت جەۋھەرنى چېڭ تۇتۇش، ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ غايە، ئېتىقاد، مەنىۋى تۇرۇكىدىن ئىبارەت مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشقا كۈچ چىقىرىش لازىم. يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى، بولۇپمۇ پارتىيىنىڭ 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيانقى شىنجاڭنىڭ تەربىيە ئەمەلىيىتىدىن قارىغاندا، ئىدىيە، نەزەريە تەربىيىسىدە ئۈچ جەھەتتە ئالاھىدە كۈچ چىقىرىش لازىم. بىرىنچى، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى تۇرۇش كۆرىشىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك، مۇرەككەپ ۋە جاپالىق ئىكەنلىكىنى تولۇق تونۇشقا يېتەكلەش، ئۇلارنىڭ مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى تۇرۇش، ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملىقنى قوغداش ئاڭلىلىقىنى ئۆستۈرۈشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

نەچچە يىلدىن بۇيان، بولۇپمۇ پارتىيە 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيان شىنجاڭدا پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى ۋە مەركەزنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر يوليورۇقلىرىنىڭ روھى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇلۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتا غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەر قولغا كەلتۈرۈلدى. جەمئىيەتنىڭ قىياپىتى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى. دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق ئېڭى كۈچەيتىلدى. مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ سەۋىيىسى پەيدىنپەي ئۆستۈرۈلدى. لېكىن شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، شىنجاڭنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ رېئال ئەھۋالى نورغۇن جەھەتلەردە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش ۋە ئىشكىنى سىرتقا ئېچىۋېتىشكە تېخى لايىقلىشىپ كېتەلمىدى، سىڭىپ كىرىشكە، بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئېھتىياجىغا تېخى لايىقلىشىپ كېتەلمىدى، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ كۈندىن كۈنگە ئېشىۋاتقان مەنىۋى مەدەنىيەت تەلىپىنى قاندۇرۇشىغا تېخى لايىقلىشىپ كېتەلمىدى. مۇشۇ لايىقلىشىپ كېتەلمىگەن مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، ئومۇمىيۈزلۈك قاراش، تارىخىي ۋە تەرەققىيات نۇقتىسىدىن قاراشتا چېڭ تۇرۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشلىرى ئومۇمىلۇقىغا قارىغاندا، پۈتۈن دۇنيانىڭ ئومۇمىيلىقىغا قويۇپ كۆزىتىشىمىز، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئالاھىدە مۇھىملىقى ۋە تەخىرسىزلىكىنى تولۇق تونۇپ، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ھەقىقىي تۈردە كۈچەيتىشىمىز كېرەك.

2. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋەزىپىسى جاپالىق، شۇڭا قاراتمىلىقنى كۈچەيتىش لازىم.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋەزىپىسى مۇشكۈل ۋە جاپالىق، شۇنداقلا ئۇزاق مۇددەتلىك، مۇرەككەپ. شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ھازىر ۋە بۈنگىدىن كېيىنكى بىر مەزگىلدە تۆۋەندىكى مەزمۇنلارنى گەۋدىلەندۈرۈش لازىم.

(1) تۆپ قىبلىنامىنى ئىگىلەپ، دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ئارقىلىق پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پارتىيە ئەزالىرىنى قوراللاندۇرۇشىمىز، ھەر مىللەت خەلقىنى تەربىيىلىشىمىز لازىم.

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنغان يېڭى ۋەزىيەتتە، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە، دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى تۆپ قىلىنامە قىلىش، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىشتا چېڭ تۇرۇش، ئىدىيىدە ئازاد بولۇش، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەشتىن ئىبارەت جەۋھەرنى چېڭ تۇتۇش، ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ غايە، ئېتىقاد، مەنىۋى تۇرۇكىدىن ئىبارەت مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشقا كۈچ چىقىرىش لازىم. يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى، بولۇپمۇ پارتىيىنىڭ 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيانقى شىنجاڭنىڭ تەربىيە ئەمەلىيىتىدىن قارىغاندا، ئىدىيە، نەزەريە تەربىيىسىدە ئۈچ جەھەتتە ئالاھىدە كۈچ چىقىرىش لازىم. بىرىنچى، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك، مۇرەككەپ ۋە جاپالىق ئىكەنلىكىنى تولۇق تونۇشقا يېتەكلەش، ئۇلارنىڭ مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قارشى تۇرۇش، ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملىقنى قوغداش ئاڭلىلىقىنى ئۆستۈرۈشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

نەچچە يىلدىن بۇيان، بولۇپمۇ پارتىيە 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيان شىنجاڭدا پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى ۋە مەركەزنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر يوليورۇقلىرىنىڭ روھى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇلۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتا غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەر قولغا كەلتۈرۈلدى. جەمئىيەتنىڭ قىياپىتى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى. دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق ئېڭى كۈچەيتىلدى. مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ سەۋىيىسى پەيدىنپەي ئۆستۈرۈلدى. لېكىن شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، شىنجاڭنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ رېئال ئەھۋالى نورغۇن جەھەتلەردە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش ۋە ئىشكىنى سىرتقا ئېچىۋېتىشكە تېخى لايىقلىشىپ كېتەلمىدى، سىڭىپ كىرىشكە، بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئېھتىياجىغا تېخى لايىقلىشىپ كېتەلمىدى، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ كۈندىن كۈنگە ئېشىۋاتقان مەنىۋى مەدەنىيەت تەلىپىنى قاندۇرۇشىغا تېخى

لى پېڭ ۋېنگرىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرى بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. گوۋۈيۈەن زۆڭلىسى لى پېڭ بۈگۈن چۈشتىن كېيىن جۇڭنەنخەيدە ۋېنگرىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرى كوۋاچ بىلەن كۆرۈشكەندە جۇڭگو ۋېنگرىيە بىلەن بولغان ئىقتىساد - سودا ھەمكارلىقىنى كۈچەيتىشنى خالايدۇ، ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈشنى ئۈمىد قىلىدۇ، دېدى.

كۆرۈشۈشتە لى پېڭ جۇڭگو بىلەن ۋېنگرىيە مۇناسىۋىتىنىڭ ئۇزۇنغا داۋاملانغانلىقىدىن مەمنۇن ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. ئۇ مۇنداق دېدى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋېنگرىيە بىلەن بولغان دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى داۋاملاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىدۇ. ۋېنگرىيە خەلقئارا تاللىشىغا ھۆرمەت قىلىدۇ، ۋېنگرىيە ھۆكۈمىتىنىڭ تەيۋەن مەسىلىسىدە «بىر جۇڭگو» دىن ئىبارەت پرىنسىپال مەيداندا چىڭ تۇرغانلىقىغا يۇقىرى باھا بېرىدۇ.

لى پېڭ ئىككى تەرەپنىڭ ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتى ئۈستىدە توختالغاندا، تەكتلەپ مۇنداق دېدى: جۇڭگو تەرەپ باراۋەرلىكتە ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش ئاساسىدا ۋېنگرىيە بىلەن بولغان ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىدۇ، ۋېنگرىيە تەرەپ بىلەن بىرلىكتە ئىككى تەرەپنىڭ ئەمەلىي كۈچكە ئىگە، ئىناۋەتى ياخشى بولغان شىركەت، كارخانىلىرىنىڭ ئۈچرىشىشىنى كۈچەيتىپ، بۋاسىتە ئالاقە تۈرغۇزۇپ، بىر - بىرىنىڭ ئېھتىياجىنى ئىگىلەپ، قارشى تەرەپنى كېرەكلىك تاۋارلار بىلەن تەمىنلەشكە مەدەت ۋە ئىلھام بېرىدۇ. ئۇ مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: سودىنى كېڭەيتىش بىلەن بىللە، ئىككى تەرەپ كۆپ خىل شەكىلدىكى ئىقتىساد - تېخنىكا ھەمكارلىقىنى، جۈملىدىن شېرىك كارخانا قۇرۇشنى قانات يايدۇرۇپ، ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرسە بولىدۇ.

كوۋاچ مۇنداق دېدى: ۋېنگرىيە يېقىنقى ئىككى يىلدىن بۇيان ئىقتىسادىنى مۇقىملاشتۇرۇش جەھەتتە زور نەتىجىگە ئېرىشتى، ۋېنگرىيە جۇڭگونىڭ ئىشەنچلىك ئىقتىساد - سودا ھەمكارلىق شېرىكى بولۇپ قېلىشىنى خالايدۇ.

نيۇ - يوركتا تەنجىك چوڭ قىرغىنچىلىقىغا دائىر يېڭى دەلىل- ئىسپات تېپىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نيۇ - يورك خەۋىرى. نيۇ - يورك نەنجىك چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسى مۇشۇ ئاينىڭ 12 - كۈنى بۇ يەردە ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرگە گېرمانىيىلىك جون رابېنىڭ بىر خاتىرىسىنى ئېلان قىلدى، بۇ خاتىرە دەپتەردىكى خاتىرىلەر ئەينى يىللاردا ياپونىيە تاجاۋۇزچىلىرىنىڭ نەنجىڭدا چوڭ قىرغىنچىلىق يۈرگۈزگەنلىكىنىڭ ئەڭ يېڭى دەلىلى بولۇپ قالدى.

رابېل 1937 - يىلى ياپونىيە ئارمىيىسى نەنجىڭنى بىسىۋالغاندا گېرمانىيىنىڭ سىمېنز شىركىتىنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق باش ۋەكىلى بولۇپ، نەنجىڭ خەلقئارا بىخەتەر رايونىنىڭ رەئىسلىكىگە سايلانغان، باشقا خەلقئارا ئەربابلار بىلەن بىرلىكتە بىخەتەر رايون قۇرۇشقا ۋە ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ زوراۋانلىقلىرىنى توغدىشقا مەسئۇل بولغان ۋە ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ زوراۋانلىقلىرى توغرىسىدا ياپونىيە ئەلچىخانىسى بىلەن سۆزلەشكەن، ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ خىلمۇ خىل زوراۋانلىقلىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن.

رابېل 1937 - يىلى 9 - ئايدىن باشلاپ 2117 بەت «ئۇرۇش خاتىرىسى» بېزىپ، ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ نەنجىڭنى بىسىۋالغاندىن كېيىن جۇڭگو خەلقىگە سېلىۋاتقان جىنايەتلىرىنى ئاشكارىلىغان. رابېل 1938 - يىلى گېرمانىيىگە قايتقاندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ نەنجىڭدا كۆرگەن، ئاڭلىغانلىرىنى ئېلان قىلماقچى بولغان بولسىمۇ، چەكلەشكە ئۇچرىغان، ھەتتا گېرمانىيىنىڭ مەخپىي ساقچىلىرى تەرىپىدىن تۇتۇپ «سوراق قىلىنغان». رابېل 1950 - يىلى ۋاپات بولغان.

نيۇ - يورك نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسى مۇنداق دېدى: رابېلنىڭ خاتىرىسى ياپونىيىنىڭ جۇڭگوغا تاجاۋۇز قىلىش ئۇرۇشىنىڭ ھەقىقىي خاتىرىسى بولۇپ، ياپونىيە ئوڭ قانات كۈچلىرىنىڭ «نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقى ئويدۇرۇپ چىقىرىلغان يالغان سۆز» دېگەنى بۇ سەپسەتىسىگە كۆچلۈك رەددىيە بەردى.

خاتىرىسىنىڭ كۆپەيتىلگەن نۇسخىسىنى يالى ئۇنىۋېرسىتېتىغا مەركۇر ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىغا ئالاقدار ئەڭ يېڭى تارىخىي ماتېرىيال سۈپىتىدە كۆرگەزمە قىلىشى ئۈچۈن ھەدىيە قىلغان.

نيۇ - يورك نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسى مۇنداق دېدى: رابېلنىڭ خاتىرىسى ياپونىيىنىڭ جۇڭگوغا تاجاۋۇز قىلىش ئۇرۇشىنىڭ ھەقىقىي خاتىرىسى بولۇپ، ياپونىيە ئوڭ قانات كۈچلىرىنىڭ «نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقى ئويدۇرۇپ چىقىرىلغان يالغان سۆز» دېگەنى بۇ سەپسەتىسىگە كۆچلۈك رەددىيە بەردى.

نيۇ-يوركتىكى نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسى 12 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ئۆتكۈزگەن ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنىدا، نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىنىڭ گۇۋاھچىلىرىدىن بىرى بولغان رابېل ئەينى ۋاقىتتا يازغان كۈندىلىك خاتىرە ئۈنۈك قىز نەۋرىسى رېنبخارت خانىم تەرىپىدىن جامائەتكە

جۇڭگو گوۋۈيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۆڭلىسى، قوشۇمچە دېپلوماتىيە مىنىستىرى چېن چىچىن بىلەن ئاۋسترالىيىنىڭ دېپلوماتىيە مىنىستىرى دوۋنېر پېقىندا نيۇ-يوركتا ئاۋسترالىيىلىك جۇڭگونىڭ شىاڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىدا تۇرۇشلۇق باش كونسۇلخانىسىنى ساقلاپ قېلىشى تۇغرىسىدىكى كېلىشىمنى رەسمىي ئىمزالدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

قازاقستان ئەمەلدارى قازاقستان - جۇڭگو مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشنى تەكتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا، 15 - دېكابىر تېلېگراممىسى. قازاقستان زۇڭتۇڭىنىڭ خەلقئارا ئىشلار ياردەمچىسى ئېمدىرسىۋ بۈگۈن مۇنداق دەپ تەكتلىدى: جۇڭگو بىلەن بولغان دوستلۇق - ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇش قازاقستاننىڭ دېپلوماتىيە سىياسىتىدە ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدۇ، قازاقستان بۇ فاكتنى داۋاملىق ئىجرا قىلىپ، ئىككى دۆلەتنىڭ ھەر ساھەدىكى ھەمكارلىقىنى يەنمۇ كۈچەيتىدۇ.

ئېمدىرسىۋ شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن زۇڭتۇڭ مەھكىمىسىدە مۇخبىرىمىزنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلىپ مۇنداق دېدى: قازاقستان مۇستەقىل بولۇش بىلەنلا ئۇلۇغ قوشنىسى - جۇڭگو بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى، بىرقانچە يىلدىن بۇيان، ئىككى دۆلەتنىڭ مۇناسىۋىتى ئومۇمىيۈزلۈك راۋاجلاندى، پات ئارىدا ئاخىرلىشىدىغان 1996- يىل قازاقستان- جۇڭگو مۇناسىۋىتى تارىخىدىكى ئىنتايىن مۇھىم بىر يىل بولدى، جۇڭگونىڭ دۆلەت رەئىسى جىياڭ زېمىننىڭ قازاقستانغا قىلغان تۇنجى قېتىملىق زىيارىتى ئىككى دۆلەتنىڭ مۇناسىۋىتىنى يەنمۇ راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن يېڭى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ بەخش ئەتتى. قازاقستان زۇڭتۇڭى نەزەربايېۋ بۇ يىل 4 - ئايدا شاڭخەيدە جۇڭگو، روسىيە، قىرغىزستان ۋە تاجىكستان رەھبەرلىرى بىلەن بىرلىكتە ئىمزالغان «بەش دۆلەت چېگرا رايونىدا ھەربىي ئىشلار ساھەسىدىكى ئىشىنىشنى كۈچەيتىش كېلىشىمى» قازاقستان - جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ تىنچلىق ۋە دوستلۇق رىشتىسى بولۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىدۇ.

ئېدىرسىۋ مۇنداق دېدى: قازاقستان بىلەن جۇڭگونىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتە بىر- بىرىنى تولۇقلاشچانلىقى ناھايىتى كۈچلۈك، ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد - سودا ساھەسىدىكى ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشى ئىنتايىن مۇھىم، ئىككى دۆلەت ھەمكارلىشىش جەھەتتىكى يوشۇرۇن ئىمكانىيەتلىرىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشى لازىم.

جۇڭگو - روسىيە ئوتكۇزۇپ بېرىش شەرتنامىسى پات ئارىدا كۈچكە ئىگە بولىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 12 - دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرلىكىنىڭ جاڭ دېگۇاڭ بۈگۈن زىيارەتكە كەلگەن روسىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى گرىگورى كاراسىن بىلەن بېيجىڭدا «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى بىلەن روسىيە فېدېراتسىيىسىنىڭ ئوتكۇزۇپ بېرىش شەرتنامىسى»نىك تەستىقنامىلىرىنى ئۆزئارا ئالماشتۇردى. شەرتنامىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن، بۇ شەرتنامە تەستىقنامىلەر ئالماشتۇرۇلۇپ 30 كۈندىن كېيىن، يەنى 1997- يىل 1 - ئاينىڭ 10 - كۈنىدىن تارتىپ رەسمىي كۈچكە ئىگە بولىدۇ.

ئىسرائىلىيە رەھبەرلىرى بەھرەيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش سىياسىتىنى ۋەقتىلىي ئىجرا قىلىدىغانلىقىنى تەكتلىدى

2117 بەت «ئۇرۇش خاتىرىسى» يېزىپ، ياپونىيە ئارمىيەسىنىڭ ئەنجىگنى بېسىۋالغاندىن كېيىن جۇڭگونىڭ ھەربىي، خەلقىنى كوللېكتىپ تۆلىتۇرۇش، كاللېسنى ئېلىش، ئەيزە سانجىپ تۆلىتۇرۇش، تىرىك كۆمۈش، كۆيدۈرۈش، سۇغا تاشلاپ ئولتۇرۇش ۋە باسقۇنچىلىق قىلىپ تۆلتۇرۇشتەك زوراۋانلىقلىرىنى تەپسىلىي بايان قىلغان.

ئىنكاس

ئئوردان دەريا سىنىڭ غەربىي قىرغىقىدا قاتتىلىق ۋەقەسى يۈز بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 11- دېكابىر تېلېگراممىسى. پەلەستىن ئاپتونوم رايونىنىڭ ئئوردان دەريا سىنىڭ غەربىي قىرغىقىدىكى لامارا شەھىرىگە يېقىن جايدا مۇشۇ ئاينىڭ 11 - كۈنى چۈشتىن كېيىن ئېغىر قاتتىلىق ۋەقەسى يۈز بېرىپ، ئىككى ئادەم ئۆلدى، بەش ئادەم يارىلاندى.

ۋەقە لامارا شەھىرىنىڭ شىمالىي قىسمىدىكى بېتئىل يەھۇدىيلار مەھەللىسىگە يېقىن جايدا يۈز بەردى. شۇ چاغدا سالاھىيىتى ئېنىق بولمىغان بىر قانچە كىشى كېتىۋاتقان ئاپتوموبىل ئېچىدىن ئىسرائىلىيىلىك ھەيدەپ كېتىۋاتقان ئاپتوموبىلغا ئوق چىقىرىپ، شۇ يەردىلا 12 ياشلىق بىر ئوسمۇرنى ئېتىپ ئولتۇردى، بۇ بالىنىڭ ئانىسىنى، تۆت قېرىندىشىنى ۋە شوپۇرنى يارىلاندۇردى. بالىلارنىڭ ئانىسى ئېغىر يارىلانغانلىقتىن، قۇتقۇزۇش ئۇنۇم بەرمەي ئولۇپ كەتتى، يەنە ئىككى بالىنىڭ يارىسى ئېغىر بولغاچقا ھاياتى خەۋپ ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ.

ۋەقەدىن كېيىن ئىسرائىلىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى مۇدىكاي دەرھال ۋەقە يۈز بەرگەن جايىنى قامال قىلىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈردى، ئىسرائىلىيە خەۋپسىزلىك قىسىملىرىنى زۆرۈر تەدبىر قوللىنىپ جىنايەتچىلەرنى تېزدىن قولغا چۈشۈرۈشكە بۇيرۇدى. ئۇ يەنە پەلەستىن تەرەپتىن پەلەستىن ئاپتونوم رايونىغا قېچىپ كىرىش ئېھتىمالى بولغان جىنايەتچىلەرنى ئاختۇرۇپ تۇتۇشنى ۋە تۇتۇۋالغان ھامان، ئىسرائىلىيە - پەلەستىن كېلىشىمگە ئاساسەن ئۇلارنى ئىسرائىلىيىنىڭ سوتلىشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى.

تانزانىيەدە تۇرۇپ قالغىنىغا ئىككى يىلدەك بولغان رۇاندا مۇساپىرلىرى 12 - ئاينىڭ 14 - كۈندىن باشلاپ تۇركۈملەپ يۇرتىغا قايتىشقا باشلىدى. ئىگىلىنىشچە، 500 مىڭ رۇاندا مۇساپىرىنى يۇرتىغا قايتۇرۇش خىزمىتى 12 - ئاينىڭ 31 - كۈنىگە قەدەر داۋاملىشىدىكەن.

سۆزەتتە: رۇاندا مۇساپىرلىرى لۇماش مۇساپىرلار لاگېرىدىن دۆلىتىگە قايتىماقتا. **شىنخۇا ئاگېنتلىقى**

سۆرىيە گېزىتى ئىسرائىلىيىنى جىددىيلىك پەيدا قىلدى، دەپ سۆكتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دەمەشق، 14 - دېكابىر تېلېگراممىسى. سۆرىيىدە چىقىدىغان «ئىنقلاب گېزىتى» مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى ئۇيغۇر ئېلان قىلىپ، ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنى ئوتتۇرا شەرق رايونىدا جىددىيلىك پەيدا قىلدى، دەپ سۆكتى، ئەرەب دۆلەتلىرىنىڭ ئىسرائىلىيە بىلەن بولغان بارلىق مۇناسىۋىتىنى توختىتىشىنى مۇراجىئەت قىلدى.

ئۇيغۇردا مۇنداق دېيىلدۇ: ئىسرائىلىيىنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىش سىياسىتى «خەتەرلىك رېئاللىق» پەيدا قىلدۇ، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى جەريانىنى قالايمىقانلاشتۇرىدۇ. ئويغۇردا ئەرەب دۆلەتلىرىنىڭ بىرلەشمە ھەرىكەت قوللىنىپ، ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ بۇ «تاجاۋۇزچىلىق ھەرىكىتى»گە ئورتاق ناقابىل تۇرۇشى مۇراجىئەت قىلنىدى.

«ئىنقلاب گېزىتى» نىڭ ئويغۇردا ئاگاھلاندۇرۇپ مۇنداق دېيىلدى: ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىش سىياسىتى ئىشغال قىلىۋېلىنغان ئەرەب زېمىنىدىكى ۋەزىيەتنى تېخىمۇ جىددىيلەشتۈۋېتىدۇ، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقىدا ھازىرغا قەدەر قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەرگە تەھدىت سېلىشى مۇمكىن.

سۆرىيىدە چىقىدىغان «ئۆكتەبر گېزىتى» مۇشۇ كۈنى ماقالە ئېلان قىلىپ، نېتانياخۇ ھۆكۈمىتىنىڭ قىلمىشى بۇ رايوندا قالايمىقانچىلىق پەيدا قىلدۇ، دەپ تەنقىد قىلدى. بۇ گېزىت ھەمدە تەرەپنى كرىزىس قاپلىغان ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى مۇساپسىنى قوتقۇزۇش ئۈچۈن خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ تېزدىن ھەرىكەت قوللىنىشىنى مۇراجىئەت قىلدى.

قىلدىغانلىقىنى تەكتىلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 15 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ بىلەن دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى مودىكاي مۇشۇ ئاينىڭ 15 - كۈنى ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ يېڭىدىن تۈزگەن يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش سىياسىتىنى قەتئىي ئىجرا قىلىدىغانلىقىنى تەكتىلىدى.

پەلەستىن ئاپتونوم ھۆكۈمىتىنىڭ پەلەستىنلىكلەرنى ئىسرائىلىيىنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇشىغا قارشىلىق كۆرسىتىشكە چاقىرغانلىقى توغرىسىدا نېتانياخۇ ئىسرائىلىيە تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى مۇخبىرىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: پەلەستىن رەھبەرلىك قاتلىمى ئەمەلىيەتتە ئىسرائىلىيە يېڭى سىياسەتنى جاكارلاشتىن بىر قانچە ھەپتە بۇرۇنلا ئىسرائىلىيىگە قارشى تۇرۇش بوينچە يېڭى زوراۋانلىق ھەرىكىتى قوزغاشنى پىلانلىغان. ئۇ ئىسرائىلىيە ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ ئۇ ئاھىرىكا ۋە ياۋروپا ئىتتىپاقىغا تېلېفون بېرىپ، يېڭى سىياسەتنىڭ «بايانىاتتىن باشقا نەرسە ئەمەس» لىكىگە كاپالەتلىك قىلمەن، دېدى، دېگەن خەۋىرىنى ئىنكار قىلدى.

شۇ كۈنى مودىكاي ئئوردان دەريا سىنىڭ غەربىي قىرغىقىدىكى لامارا شەھىرىنىڭ ئەتراپىدىكى بېتىير يەھۇدىيلار مەھەللىسىدە يەھۇدىي ماكانلاشقۇچىلار بىلەن كۆرۈشتى. ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتى يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش يېڭى سىياسىتىنى يۈرگۈزۈشكە بەل باغلىدى ھەم ئىككى تەرەپ ئارىسىدىكى تالاش - تارتىشنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، پەلەستىن تەرەپ بىلەن داۋاملىق تىنچلىق سۆھبىتى ئۆتكۈزۈشنى ئۈمىد قىلدۇ، دېدى.

قازاقستان ئىقتىسادى ياخشىلانماقتا، لېكىن كرىزىس مەۋجۇت

غوموسى بايان

1996 - يىلى قازاقستان ئىقتىسادىدا 1995- يىلدىكى «ماكرو مۇقىملىق» يۇزلىنىشى ساقلاپ قېلىندى، لېكىن كرىزىس يەنىلا مەۋجۇت.

قازاقستان دۆلەت ستاتىستىكا كومىتېتى ئېلان قىلغان ئىقتىسادىي ئەھۋال توغرىسىدىكى دوكلاتتا قارىغاندا، قازاقستاننىڭ بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى توققۇز ئېيىدىكى سانائەت مەھسۇلات قىممىتى ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن % 0.1 ئاشقان، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلات قىممىتى % 4 ئاشقان، ئالدىنقى سەككىز ئايدا ناشقى سودا سومىسى ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن % 32 ئېشىپ، 7 مىليارد 65 مىليون دوللارغا يەتكەن، تاشقى سودىدىكى ئوڭ بالانس 1 مىليارد 490 مىليون دوللار بولغان؛ ئالدىنقى توققۇز ئايدا ئايلىق ئىستېمال باھاسىنىڭ ئېشىش سالمىقى % 0.8 ~ % 5.8 بولغان؛ قازاقستان تەڭگىسىنىڭ ئامېرىكا دوللىرى بىلەن بولغان سېلىشتۇرما باھاسى يىلنىڭ بېشىدىكى 64.5 تەڭگىگە بىر دوللار ئايرىۋاشلىنىشتىن ھازىر 73 تەڭگىگە بىر دوللار ئايرىۋاشلىنىش ھالىتىگە چۈشۈپ قالدى، دېمەك قازاقستان ھۆكۈمىتىنىڭ يىل ئاخىرىدا ئايرىۋاشلاش نىسبىتىنى 71 تەڭگىگە بىر دوللار ئايرىۋاشلىنىش سەۋىيىسىدە تىزگىنلەش دېگەن مۆلچەردىن سەل يۇقىرى بولدى.

يۇقىرىدىكى ئىقتىسادىي كۆرسەتكۈچلەردىن قارىغاندا، قازاقستاننىڭ ئىقتىسادى شۇبھىسىز ياخشىلانغان. لېكىن بۇ يەردىكى ئىقتىسادشۇناسلار: قازاقستان ئىقتىسادىنىڭ چوڭقۇر قاتلامدىكى كرىزىسى يەنىلا تۈگىتىلگىنى يوق، ئىقتىسادنىڭ قايتا گۈللىنىش ئىستىقبالى يەنىلا ئېنىق ئەمەس دەپ قارىماقتا.

بىرىنچى، قازاقستاندا مال باھاسىنىڭ بىر قەدەر مۇقىم بولۇشى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئوسال بولغانلىقى، قەرز پۇل ۋە تۇرمۇش سەۋىيىسىنىڭ تۆۋەنلەپ كەتكەنلىكىدىن شەكىللەنگەن، مۇبادا نەق پۇل ئوبوروت ساھەسىگە كۆپلەپ كىرسە، پۇل پاخالىلىقى بىراقلا ئۆرلەيدۇ.

ئىككىنچى، بۇ يىل قازاقستان ئىشلەپچىقىرىشدا تۆۋەنلەپ كېتىشنى ئومۇمىيۈزلۈك توختىتىش نىشانىغا يەتكەن بولسىمۇ، بۇ نەتىجە ئېكسپورتنى ئاشۇرۇش ئارقىلىقلا قولغا كەلتۈرۈلگەن، قازاقستان بازارلىرىنىڭ ئېھتىياجى ئاساسلىقى ئىمپورتقا تايىنىپ ھەل قىلىنىدۇ، مەملىكەت ئىچىدىكى خەلقنە كىرەكلىك بۇيۇملارنى ئىشلەپ چىقىرىش پوتېنتىلىي دېگۈدەك توختاپ قېلىش ھالىتىدە تۇرماقتا. بۇنىڭدىن باشقا قازاقستاننىڭ ئېكسپورت قۇرۇلمىسىدىكى خام ئەشيا - ماتېرىيال نىسبىتى تەخمىنەن % 80 كە يېتىدۇ، خام ئەشيا- ماتېرىيال ئېكسپورت قىلىشقا تايىنىپ ئىقتىسادنىڭ راۋاجلىنىشىغا تۈرتكە بولۇش كۈچىيە قىلمايدۇ.

ئۇچىنچى، قازاقستاننىڭ مەبلەغ سېلىش ساھەسىدە قازاقستان ئىقتىسادىنىڭ گۈللىنىشىنى ئېغىر دەرىجىدە چەكلەپ تۇرىدىغان ئاسسالار مەۋجۇت. ھەممىدىن ئاۋۋال قازاقستاننىڭ مەبلەغ سېلىش مۇھىتى ياخشى ئەمەس، قازاقستان ئىچكى قۇرۇقلۇق دۆلىتى، مەملىكەت ئىچىدىكى بازارلار كىچىك، تەرەققىي تاپقان سودا رايونى يوق، ئۇنىڭ ئۇستىگە مەبلەغ سېلىشقا ئائىت قانۇنلىرى مۇكەممەل ئەمەس، شۇڭا چەت ئەل سودىگەرلىرىنىڭ قازاقستانغا كۆپلەپ بېۋاستە مەبلەغ سېلىشى قېيىن. ئۇنىڭدىن قالسا، چەت ئەل مەبلىغىنى تەقسىملەش تەگىپۇك ئەمەس، كۆپ ساندىكى چەت ئەل مەبلىغىنىڭ كۆپ قىسمى نېفت، تەبىئىي گاز قاتارلىق ئاساسى بىر قەدەر ياخشى تارماقلارغا سېلىنىۋاتىدۇ، بۇ ھال قازاقستاننىڭ تارىختا شەكىللەنگەن ئەنئەنىۋى سانائەت قۇرۇلمىسنى ئۆزگەرتىشكە پايدىسىز.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، يانگزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر، تېلېفون باش ئايپارانى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5899769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇل، پارچە باھاسى: 18 پۇل (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شنجاڭ گېزىتى

1996 - يىل
دېكابىر
19
پەيشەنبە

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش
نومۇرى: Z / 0002 — CN 65
(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)
«شنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

新疆日报
（维文）

شنجاڭ سوۇ تېجەش تېخنىكى سوۇ قۇرۇلۇشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈستىدە ئىزدەنمەكتە

شنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇرۇمچى خەۋىرى. شنجاڭدىكى ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى سوۇ ئىنشائاتى ئاساسىي قۇرۇلۇشىنى خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇل مۇئەسسەسلەر قۇرۇلۇشىدا ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇپ، شنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان «سوۇ تېجەش تېخنىكىسى قۇرۇلۇشلارنى ئاساس قىلىش، سۇنى كۆپەيتىش تېخنىكىسى قۇرۇلۇشلارنى قوشۇمچە قىلىش» تەك سوۇ قۇرۇلۇشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ يېڭىچە يولى ئۈستىدە ئىزدەندى.

شنجاڭ ئاسىيا- ياۋروپا چوڭ قۇرۇقلۇقىدىكى تېپىك قۇرغاق رايون. بۇ يەردە كەلكۈن ۋە قۇرغاقچىلىق ئاپىتى كۆپ يۈز بېرىدۇ، شنجاڭ بۇ ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ، 9-بەش يىللىق پىلان يولغا قويۇلغاندىن بۇيان قىزىل سۇ ئامبىرى، تارىم دەريالىسىنىڭ سۇ بىلەن تەمىنلەش قۇرۇلۇشى قاتارلىق 16 تۈرلۈك نۇقتىلىق قۇرۇلۇشنى پۈتتۈردى، يېڭىدىن يەنە تۇققۇز نۇقتىلىق قۇرۇلۇشقا تۆتۈش قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئېتىز-ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى بويىچە مۇسابىقە پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇدى، «كىم نەپ ئالسا شۇ مەبلەغ سېلىش» سىياستىنى تۈزۈپ چىقتى. يېزىلاردا ئەمگەك جۇغلانمىسى ئىش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئاممىنىڭ مەبلەغ توپلاپ، ئەمگەك كۈچى چىقىرىپ، سوۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى بىلەن شۇغۇللىنىش ئاكتىپلىقىنى زور دەرىجىدە قوزغىدى.

بۇ يىل كېرەكلىك بولغان شنجاڭ سوۇ تېجەش تېخنىكىسى قۇرۇلۇشلىرىنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقىنىڭ 5.1 قىسمىنى ئىگىلەيدۇ، بۇنىڭ بىلەن ھەر يىلى 600 مىليون كۇب مېتر سۇنى تېجىگىلى، سۇغىرىش كۆلىمىنى 1 مىليون مودىن كۆپرەك كېڭەيتكىلى بولىدۇ. شنجاڭ بويىچە سۇ سىغىمى قىلىپ ياسالغان ئېرىق-ئۆستەكلەرنىڭ نىسبىتى 20 % كە يەتتى، مۇشۇ تۈردىلا يىلغا تېجەلگەن سۇ ئوتتۇرا تېپتىكى بىر سۇ ئامبىرىنىڭ سۇيىگە باراۋەر كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە جايلار يەنە مەبلەغ ئاز كېتىدىغان، تېز ئۈنۈم بېرىدىغان پۈركۈش سۇغىرىش، تۆۋەن بېسىملىق تۇرۇبا بىلەن سۇغىرىش قاتارلىق يېڭى تېخنىكىلارنى زور كۈچ بىلەن ئومۇملاشتۇردى، شنجاڭ يەنە سىياسەت ئارقىلىق يېتەكلەشنى يولغا قويۇپ، سۇ ئىنشائاتلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، سۇ ئامبارلىرىنىڭ سىغىمچانلىقىنى ئاشۇرۇپ، سۇغىرىش، زەي قاچۇرۇش مۇئەسسەسلىرى كەمچىل بولۇش، تەمىنلەش بىلەن ئېھتىياج ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت كۈنگە ئېغىرلىشىپ كېتىش، سۇ بىلەن تەمىنلەش ئىقتىدارى ئېغىر دەرىجىدە يېتەرسىز بولۇشتەك ئەھۋالنى ئۆزگەرتىپ، دۆلىتىمىزنىڭ قۇرغاق رايونلىرىدا سوۇ تېجەش تېخنىكىسى يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش يېڭى يولىغا مۇۋاپىقلىتىلىك قەدەم قويدى.

سوۇ تېجەش تېخنىكىسى يېزا ئىگىلىكىنى تېز بەرپا قىلىش جەريانىدا، شنجاڭدىكى سۇچىلىق تارماقلىرى ئېرىق - ئۆستەكلەرنىU شەكىللىك تەرەپلىمە راۋاجلاندۇرۇش ئىقتىدارىنى كۈچەيتتى.

شنجاڭ سوۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشىغا مەبلەغ سېلىش، مۇقىم مۇلۇككە مەبلەغ سېلىشنى باشقۇرۇش، باھا، قانۇن، مۇلازىملىقتىن ئىبارەت بەش چوڭ سوۇ ئىنشائاتى سىستېمىسى قۇرۇلۇشىنى چۆرىدىگەن ھالدا كۆپ يوللۇق، كۆپ قاتلاملىق، كۆپ مەنبەلىك سوۇ قۇرۇلۇشىغا مەبلەغ سېلىش يېڭى تۈزۈلمىسىنى ئاساسىي جەھەتتىن شەكىللەندۈردى. ھازىر يېغىپ تەمىنلەش، ساقلاش، سوۇ چىقىرىش، سوۇ باشلاش، توختاتما سۇلارنى چىقىرىۋېتىشنى بىر گەۋدە قىلغان سوۇ ئىنشائاتى قۇرۇلۇشى سىستېمىسى بەرپا قىلىندى.

لى پېڭ زۇڭلى گوۋۇيۈەننىڭ پەرمانىغا ئىمزا قويۇپ،
دۇڭ جيەنخۇانى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلىدى

شنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەن لى پېڭ زۇڭلىنىڭ رياسەتچىلىكىدە بۈگۈن 11 - ئومۇمىي يىغىن ئېچىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ گوۋۇيۈەننىڭ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارىنى تەيىنلىشى ھەققىدىكى ئىلتىماسى تۇغرىسىدا قارار چىقاردى. يىغىندىن كېيىن لى پېڭ زۇڭلى گوۋۇيۈەننىڭ 207 - نومۇرلۇق پەرمانىغا ئىمزا قويۇپ، دۇڭ جيەنخۇانى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلىدى.

دۇڭ جيەنخۇا 1997 - يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ۋەزىپە ئۆتەيدۇ.

لى پېڭ زۇڭلى گوۋۇيۈەنگە ۋەكالىتەن دۇڭ جيەنخۇانى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلەشنى، ئۇنىڭ 1997 - يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونى قۇرۇلغاندىن باشلاپ ۋەزىپە ئۆتەشنى، بۇنىڭدىن ئىلگىرى نېگىزلىك قانۇن ۋە مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ئالاقىدار قارارلىرىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ 1 - نۆۋەتلىك ھۆكۈمىتىنى تەشكىللەشكە مەسئۇل بولۇشنى قارار قىلدى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: بىزنىڭ بۇ قارارىمىز پەۋقۇلئاددە ھەم مۇھىم بولۇپ، مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ «بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش» قائىدىنى بويىچە شياڭگاڭدا شياڭگاڭنى شياڭگاڭلىقلار ئىدارە قىلىش، يۇكسەك ئاپتونومىيىنى يولغا قويۇش ئىرادىسى ۋە سەمىمىيىتىنى تولۇق نامايان قىلدى. بۇ دۇڭ جيەنخۇانىڭ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلەنگەندىن كېيىن، كۆپچىلىكنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويماي، شياڭگاڭنىڭ سىيلىق تۇتۇشى ئۇچۇن، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايوندا نېگىزلىك قانۇننى ئومۇمىيۈزلۈك ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈش، شياڭگاڭنىڭ ئۇزاقتىنچە ئاۋات ۋە مۇقىم بولۇشى ئۇچۇن تېگىشلىك تۆھپە قوشىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

جاڭ يۈنچۈەن مەملىكەت بويىچە ئەمگەك سىستېمىسىدىكى ئىلغار خىزمەتچى ئەبەيدۇللا ھاشىم، مېڭ چۈەنروڭلار بىلەن كۆرۈشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز مېھرىئاي ياقۇپ خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ يۈنچۈەن 12-ئاينىڭ 17-كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يىغىن زالىدا مەملىكەت بويىچە ئەمگەك سىستېمىسىدىكى ئىلغار خىزمەتچى ئەبەيدۇللا ھاشىم، مېڭ چۈەنروڭلار بىلەن كۆرۈشتى.

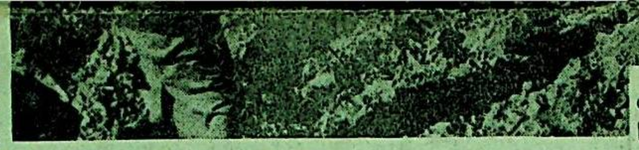
ئەبەيدۇللا ھاشىم خوتەن ۋىلايەتلىك ئەمگەك باشقارمىسى پارتكۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى، مۇئاۋىن باشقارما باشلىقى، مېڭ چۈەنروڭ ئىلى ۋىلايەتلىك ئەمگەك - كادىرلار باشقارمىسىنىڭ باشلىقى، ئۇلار يېقىندا ئاياغلاشقان مەملىكەت بويىچە ئەمگەك سىستېمىسىدىكى قوش ئىلغارلارنى تەقدىرلەش ۋە مەملىكەتلىك ئەمگەك خىزمىتى يېغىندا ئەمگەك سىستېمىسىدىكى «ئىلغار خىزمەتچى» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشىپ، بۈەمگەك مىنىستىرلىكى، كادىرلار مىنىستىرلىكىنىڭ تەقدىرلىشىگە ھەم لى پېڭ زۇڭلى قاتارلىق دۆلەت رەھبەرلىرىنىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشكەنىدى.

ئاپتونوم رايونلۇق ئەمگەك نازارىتى پارتكۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى چېن جيەنشى ئالدى بىلەن مۇئاۋىن رەئىس جاڭ يۈنچۈەنگە ئەبەيدۇللا ھاشىم ۋە مېڭ چۈەنروڭلارنىڭ ئاساسلىق ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى.

جاڭ يۈنچۈەن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن ئەبەيدۇللا ھاشىم، مېڭ چۈەنروڭلارنى قىزغىن تەبرىكلىدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: سىلەر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پۈتكۈل ئەمگەك - كادىرلار سىستېمىسىغا شان-شەرەپ كەلتۈردۈڭلار، سىلەرنىڭ ئىش - پائالىيەتلىرىڭلار ئاپتونوم رايون دائىرىسىدە تەشۋىق قىلىشقا ئەرزىيدۇ. ھازىر ئەمگەك، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ۋەزىپىسى ئىنتايىن جىددىي. شۇڭا

هازىر ئەمگەك، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى ئىنتايىن جىددىي. شۇڭا قاراشىنى يېڭىلاپ، ئەمگەك، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇشنىڭ يېڭى يوللىرىنى ئېچىش كېرەك. سىلەرنىڭ شان- شەرەپىنى قەدىرلەپ، خىزمەت ئورنۇغلىرىدا تىخىمۇ يېڭى توھپە قوشۇشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئاتۇش شەھىرىدە شەھەرگە بۇاستە قاراشلىق ئىدارە ۋە بەش يېزىدىكى 12 مىڭ كادىر-ئامما باغۇنچىلىق مەيدانىدا 10 مىڭ مولۇق ئۆزۈمچىلىك بازىسى قۇرۇش ئەمگىكىگە قاتناشتى.

جەي بەخىۋا فوتوسى

جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ ئىجرائىيە رەئىسى ساۋيۇي ۋاپات بولدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو كومموئىستىك پارتىيىسىنىڭ مۇئەۋۋەر ئەزاسى، جۇڭگو يېزىلار ھەرىكىتىنىڭ يول باشلىغۇچىلىرىدىن بىرى، داڭلىق دراماتورگ، جۇڭگو دراما سەنئىتىنىڭ ئاساسچىلىرىدىن بىرى، دراما پېداگوگى، 8-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى، جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ ئىجرائىيە رەئىسى يولداش ساۋيۇي كېسەل سەۋەبىدىن داۋالاش ئۈنۈم بەرمەي، 1996-يىل 12-ئاينىڭ 13-كۈنى ئەتىگەن سائەت ئۈچتىن 55 مىنۇت ئۆتكەندە بېيجىڭدا 86 يېشىدا ۋاپات بولدى.

مەشھۇر يازغۇچى شۇي چى ۋاپات بولدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋۇخەن، 15-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ھازىرقى زامان مەشھۇر يازغۇچىسى، تالانتلىق شائىر، جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مۇدىرى، جۇڭگو ئەدەبىي ئاخبارات ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ باشلىقى، خۇبېي ئۆلكىلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەسلىھەتچىسى شۇي چى كېسەل سەۋەبىدىن داۋالاش ئۈنۈم بەرمەي، 1996-يىل 12-ئاينىڭ 12-كۈنى كېچىدە 82 يېشىدا ۋاپات بولدى.

يولداش شۇي چى 1914-يىلى جېجياڭ ئۆلكىسىنىڭ ۋۇشىك ناھىيىسىدە تۇغۇلغان. يېرىم ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان، ئۈزۈنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيىتىنى ۋەتەننىڭ ئىستىقبالى ۋە تەقدىرى بىلەن زىچ باغلاپ، ئەدەبىيات گۈلزارىغا جاپالىق ئەجر سىڭدۈردى. نۇرغۇن شېئىر، ئەسىر، ئەدەبىي ئاخبارات، ھېكايە، تەرجىمە ئەسەر ۋە ئىلمىي ئەسەرلەرنى ئېلان قىلدى ۋەنەشر قىلدۇردى. ئۇنىڭ ئەسەرلىرى قاينىاق ھېسسىياتلىق، تەسىرلىك، دەۋر روھىغا ئىگە بولۇپ، مەملىكەت ئىچى-سىرتىدىكى ئوقۇرمەنلەر ئارىسىدا كۆچلۈك تەسىر قوزغىغان.

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئايالالار بىرلەشمىسى ۋە ئىنتىپاق كومىتېتىنىڭ رەھبەرلىرى مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشنىڭ يېڭى يولى ئۈستىدە ئورتاق كېڭەشتى

ئۈرۈمچى مۇخبىرىمىز ئابدۇشۈكۈر ئابدۇكېرىم خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئايالالار بىرلەشمىسى ۋە ئىنتىپاق كومىتېتىنىڭ مەسئۇللىرى مۇشۇ ئايىنىڭ 13-كۈنى چۈشتىن كېيىن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى قېيۇم باھاۋۇدۇن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى خەلچەم ئىسلام قاتارلىق رەھبەرلەر بىلەن بىرلىكتە سوتسىيالىستىك مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشنىڭ يېڭى يوللىرى ئۈستىدە كېڭەشتى. قېيۇم باھاۋۇدۇن: سوتسىيالىستىك مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشتا ئىشنى ھەرمەللەت ئامما‌سىنىڭ ئىنكاسى كۈچلۈك بولۇۋاتقان، ئۇلارنىڭ جانجان مەنپەئىتىگە چېتىلىدىغان، ئامما ئەڭ كۆڭۈل بۆلىدىغان ئىشلاردىن باشلاش كېرەك، دەپ تەكىتلىدى.

يىغىندا قېيۇم باھاۋۇدۇن مۇنداق دېدى: ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزدىكى جايلار، تارماقلار پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئۇمۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇشنى چىڭ تۇتماقتا. شۇڭا ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئىنتىپاق كومىتېتى ۋە ئايالالار بىرلەشمىلىرى بۇنداق ياخشى ۋەزىيەت، پايدىلىق پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، ئۆز ئالاھىدىلىكىگە بىرلەشتۈرگەن ئاساستا 6 - ئۇمۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇشنى ھەقىقىي چىڭ تۇتۇشى لازىم. ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئىنتىپاق كومىتېتى ۋە ئايالالار بىرلەشمىلىرى سوتسىيالىستىك مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشتىكى مۇھىم كۈچ، شۇنداقلا بۇ خىزمەتنىڭ مۇھىم تارىخىي مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان. ئۇلار ئۆز زىممىسىگە يۈكلەنگەن بۇ شەرەپلىك ھەم ئېغىر مەسئۇلىيەتنى ئېنىق ئۇقۇپ يېتىپ، سوتسىيالىستىك مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىشتا ئۆزلىرىنىڭ مۇھىم رولىنى ئوينىغان جاري قىلدۇرۇشى لازىم.

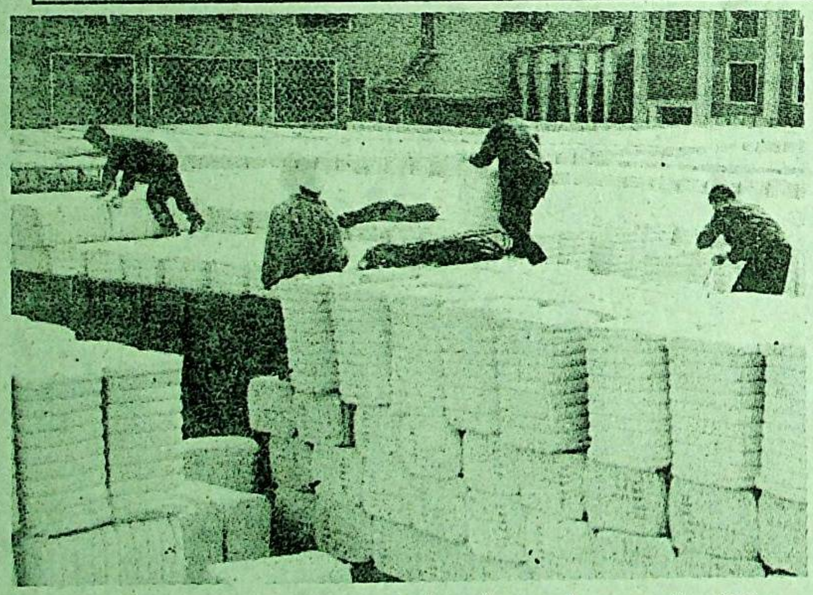
قېيۇم باھاۋۇدۇن مۇنداق دېدى: ئاپتونوم رايون يېقىنقى بىر مەزگىللىك خىزمەتلىرىنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى ئىلگىرى - تۆكۈننى ھەشمەتلىك ئۆتكۈزۈش شامالىنى توساش، قىمارۋازلىق، شەھۋانىلىك، زەھەرلىك چېكىملىكلەرنى ئېلىپ-سېتىش، چېكىش ۋە سېرىق مەزمۇندىكى نەرسىلەرنى نەشر قىلىشقا قاتتىق زەربە بېرىشكە قارىتىلغان، ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرى، ئىنتىپاق كومىتېتلىرى ۋە ئايالالار بىرلەشمىلىرىنىڭ چوقۇم ئاپتونوم رايوننىڭ چاقىرىقىغا ئاكتىپ ئاۋاز قوشۇپ، بۇ خىزمەتكە ئاكتىپ قاتنىشىشى لازىم.

تۇدۇڭخابا سېمونت زاۋۇتى پولات داشقىلىدىن سېمونت ئىشلەش تېخنىكىسىدىن پايدىلىنىپ يىلدا 35 مىليون يۈەنگە يېقىن پايدا - باج تاپشۇردى

ئۈرۈمچى مۇخبىرىمىز سادىق ئىمىر خەۋىر قىلدۇ: شىنجاڭ تۇنخي پاي چەكلىك شىركىتى تۇدۇڭخابا سېمونت زاۋۇتى پولات داشقىلىدىن سېمونت ئىشلەش تېخنىكىسىدىن پايدىلىنىپ سېمونت ئىشلەپ، يىلدا 35 مىليون يۈەنگە يېقىن پايدا - باج تاپشۇردى.

ھېسابلىنىشىچە، يىلدا ئىشلەپچىقىرىلغان پولات ئىچىدە 7 مىليون 200 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، پولات داشقىلىدىن سېمونت ئىشلەش ھۈنەر - تېخنىكىسىنى يېڭىلاپ ۋە ئۆسكۈنىلەرنى ئۆزگەرتىپ، پولات - كان داشقاللىرى سېمونتى ۋە يول ياساشتا ئىشلىتىلىدىغان پولات داشقىلى سېمونتىنى ئىشلەپ چىقاردى. بۇنىڭ بىلەن زاۋۇتنىڭ يىللىق پولات داشقىلى سېمونتى ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 90 مىڭ تونناغا يەتكۈزۈلدى.

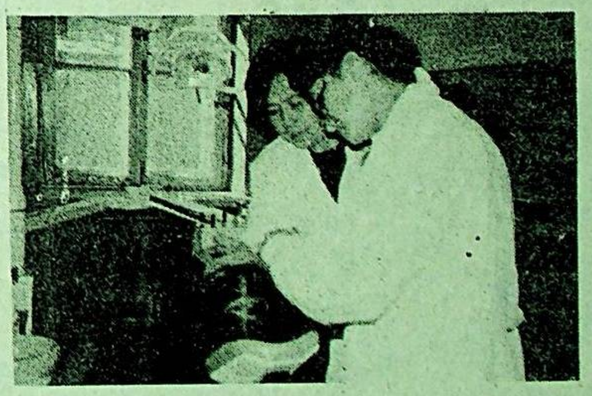
بۇ زاۋۇت 1992 - يىلدىن بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىغا قەدەر پولات داشقىلىدىن 388 مىڭ تونا سېمونت ئىشلەپ چىقىرىپ، 12 مىڭ تونا كۆمۈر، 20 مىڭ تونا پىششىق ماتېرىيال تېجەپ قالدى. تەننەرخىنى 4 مىليون يۈەن تۆۋەنلەتتى. پولات داشقىلىدىن سېمونت ئىشلەشنىڭ مۇۋاپىقلىشىش بولۇشى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ تۈردىكى بوشلۇقىنى تولدۇردى. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ تۈردىكى پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنى تېزلەتتى. شىنجاڭ تۇنخي پاي چەكلىك شىركىتى تۇدۇڭخابا سېمونت زاۋۇتى ئىشلەپ چىقارغان پولات داشقىلى سېمونتى ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئەۋۋەر يېڭى مەھسۇلات بولىدى. 1 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ۋە پەن - تېخنىكا تەرەققىياتى بويىچە 2-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

123 - تۇمەن - مەيدانى سورتلۇق پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتىنىڭ چىغرىق سېخى 11-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 14 مىڭ تونا پاختىنى پىششىقلاپ تايلىدى ھەم 3500 تونا پاختىنى سىرتقا يۆتكەپ، ۋەزىپىنى 76 % ئورۇندىدى.

سۈرەتتە: بۇ زاۋۇتتىكى ئىشچى-خىزمەتچىلەر سىرتقا توشۇلىدىغان پاختىنى ئاپتوموبىلغا قاچىلىماقتا.

يۇي جيەنجۇن فوتوسى

شىنجاڭ تىببىي ئىنستىتۇتى قارىمىقىدىكى 1-دوختۇرخانا ئېغىز بوشلۇقى كېسەللىكلىرى بۆلۈمىنىڭ مەسئۇلى، دوكتور ئادالەت قاسىم چەت ئەلدە ئوقۇغاندىن يۇقىرى داۋالاش تېخنىكا بىلىمىنى ئانا يۇرتىنىڭ داۋالاش، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىغا سەرپ قىلىپ، داۋالاش سېپىدىكى ياش كۈچلەرنى قىزغىن يېتەكلىمەكتە.

سۈرەتتە: دوكتور ئادالەت (ئوڭدا) داۋالاش ئۇستىدە يېتەكچىلىك قىلماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز تۇردى مەتنىياز فوتوسى

قەشقەر ۋىلايىتىدە سۇ تېجەش، سۇ كۆپەيتىش ۋە تېرىلغۇ يەرنى كېڭەيتىش مەركەز قىلىنغان ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇللا ئابدۇرېشىت** خەۋىر قىلىدۇ: بۇ يىل قەشقەر ۋىلايىتىدە سۇ تېجەش، سۇ كۆپەيتىش ۋە تېرىلغۇ يەرنى كېڭەيتىش مەركەز قىلىنغان ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلۇپ، ئاشلىق زىرائەتلىرى بىلەن كېۋەزنىڭ يەر تالىشىش زىددىيىتىنى ھەل قىلىشقا ئاساس سېلىندى، 12 - ئاينىڭ بېشىغىچە ۋىلايەتتە 2356 كىلومېتر سۇ سىڭىمىس ئۆستەكى، 13 مىڭ 666 ئۇرۇندا يۇرۇشلەشكەن ھەر خىل سۇ قۇرۇلۇش ئەسلىھەسى ياسالدى، 225 كۆز قۇدۇق قېزىلىپ، ماشىنىلاشقان قۇدۇقتىن 138ى يۇرۇشلەشتۇرۇلدى، 448 مىڭ 700مو بوزيەر ئېچىلدى. ۋىلايەت بويىچە 345مىليون كۇب مېتر سۇ تېجىلىپ، 3 مىليون 181 مىڭ مو (قېتىم) يەر ئارتۇق سۇغىرىلدى.

بۇ يىل بۇ ۋىلايەتتە كەلكۈن ئاپىتى يۈزبېرىپ، سۇغىرىش ئەسلىھەلىرىنى ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە زىيانغا ئۇچرىتقانىدى. بۇنداق ئەھۋالغا ئاساسەن، قەشقەر ۋىلايىتىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورۇنلىرى ۋە سۇچىلىق تارماقلىرى ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى مۇھىم خىزمەتلەر قاتارىغا كىرگۈزۈپ، ھەر دەرىجىلىك قوماندانلىق شتابلىرىنى قۇردى. ناھىيە، يېزا، كەنتتىن ئىبارەت ئۈچ دەرىجىلىك رەھبەرلىك تەك تۇتۇپ، باشقۇرۇشنى كۈچەيتتى، ناھىيە (شەھەر)لەر ئۆز ئورنىنىڭ ئەھۋالىنى چۈشەنگەن بىرلەشتۇرۇپ، تۇرلۇك قائىدە-تۈزۈملەرنى تۈزۈپ ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى پىلانىنى ئورۇندىتىش ئەھۋالىنى رەھبىرىي كادىرلارنىڭ نەتىجىسى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ مەسئۇلىيەتچانلىقنى كۈچەيتتى. تېخنىكىلارنىڭ ئۇنۇملۇك باھالاش بىلەن چېتىلدۇرۇپ، رىقابەت مېخانىزمىنى كىرگۈزۈپ، كادىر ۋە ئاممىنىڭ ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى پائال قانات يايدۇرۇش ئاكتىپلىقىنى يۇقىرى كۆتۈردى. بىر تۇتاش پىلانلاش، ئاساسىي نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈش، مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش ئارقىلىق پىلان، نىشان، تەدبىر بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىدا بۆسۈش ھاسىل قىلىشقا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ ۋىلايەتتە قۇرۇلۇش قىلىش بىلەن قۇرۇلۇشنى باشقۇرۇش تەڭ تۇتۇلدى. سۇ تېجەش، سۇ سىڭىمەسلەشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ تېخنىكىلىق كۆچىنى ئاشۇردى. «سىرتقا ئۆگىتىش، سىرتتىن ئۆگىنىش» چارىسىنى قوللىنىپ، ئۇنۇملۇك ھاسىل قىلدى. بىر قىسىم ناھىيىلەر تاقا شەكىللىك سېمونت تاختاي يانقۇزۇپ، سۇ تېجەش تېخنىكىسىنى كىرگۈزۈپ ئۇنۇملۇك كۆردى. مارالبېشى، يوپۇرغا ناھىيىلىرى سېمونت تاختاي ياساپ ئېرىق-ئۆستەڭلەرگە يانقۇزۇپ، سۇ سىڭىمەسلەشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ سۈپىتى ۋە ئۇنۇملۇكىگە كاپالەتلىك قىلدى.

ھازىر بۇ ۋىلايەتنىڭ ناھىيە، يېزا-بازارلىرىدا نەچچە ئون سىڭلىغان ئادەم قىش پەسلىلىك ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى بىلەن شۇغۇللانماقتا.

ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل 84 كىلومېتر سۇ سىڭىمەس ئۆستەك ياسىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋەر قىلىدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل سۇ قۇرۇلۇشىغا 1 مىليون يۇەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ، يېڭىدىن 84.4 كىلومېتر سۇ سىڭىمەس ئۆستەك ياساپ، سۇدىن پايدىلىنىش ئونۇمىنى ئۆستۇرۇشكە ياخشى ئاساس سالدى.

بۇ ناھىيە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بەردى. بولۇپمۇ بۇ يىل پۈتۈن كۈچى بىلەن سۇ قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، ئىشلىتىشكە بولىدىغانلىكى مەبلەغنى سۇ قۇرۇلۇشىغا ئالدىن ئىشلەتتى. سېمونتنىڭ باھاسى ئۆرلەپ كەتكەن ئەھۋالدا ناھىيە مەسئۇللىرى ئالاقدار تەرەپلەرنى ماسلاشتۇرۇپ، قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىپ، ماتېرىيالغا كاپالەتلىك قىلدى. نەتىجىدە يېزا، كەنتلەر ئارىسال ۋاقىتلارنى چىڭ تۇتۇپ، ئادەم ۋە مەبلەغنى مەركەزلەشتۇرۇپ 11 - ئايدا 84.5 كىلومېتر سۇ سىڭىمەس ئۆستەك ياسىدى. بۇنىڭ ئىچىدە بېتون تاختاي بىلەن ياسالغان سۇ سىڭىمەس ئۆستەكى 67.6 كىلومېترغا، سۈلياۋ يوپۇق بىلەن ياسالغان سۇ سىڭىمەس ئۆستەكى 15 كىلومېترغا، چەم ئۆستەكى 2.8 كىلومېترغا، بۇنىڭغا سەرپ قىلىنغان ئەمگەك كۈچى 690 مىڭ ئادەم (قېتىم) گە يەتتى.

بورتالا ئوبلاستىنىڭ ئورناقساي سۇ ئامبىرىغا سۇ قاچلىنىشقا باشلىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** خەۋەر قىلىدۇ: بورتالا ئوبلاستىنىڭ ئورناقساي سۇ ئامبىرى قۇرۇلۇشى يېقىندا پۈتتى. ھازىر ئامبارغا سۇ قاچىلانماقتا.

ئورناقساي سۇ ئامبىرى بورتالا ئوبلاستى بويىچە تۇنجى ئوتتۇرا تىپتىكى سۇ ئامبىرى بولۇپ، بورتالا دەرياسىنىڭ جەنۇبىي تارماق ئېقىنى ھېسابلىنىدىغان ئورناقساي دەرياسىنىڭ ئاۋچى تاغ ئېغىزىغا جايلاشقان، ئارىشاڭ ناھىيە بازىرىدىن 30 كىلومېتر، بورتالا شەھرىدىن 70 كىلومېتر يىراقلىقتىكى بۇ سۇ ئامبىرى قۇرۇلۇشى مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ تەكشۈرۈپ دەللىلىشى بىلەن 1988 - يىلى 5 - ئايدا باشلانغانىدى. بۇ يىل 9 - ئاينىڭ ئاخىرى قۇرۇلۇش ئومۇمىيۈزلۈك پۈتتى. بۇ قۇرۇلۇشقا جەمئىي 43 مىليون 245 مىڭ 600 يۇەن مەبلەغ سېلىندى. بۇ قۇرۇلۇش ئۈچۈن 1 مىليون 700 مىڭ كۇب مېتر توپا - تاش ئىشلىتىلدى.

بۇ سۇ ئامبىرى قۇرۇلۇشىنىڭ سۇ ئۆتكۈزۈش قۇرۇلۇشى، توسما كەينىدىكى سۇ بىلەن تەمىنلەش سىستېمىسى، كەلكۈننى چىقىرىۋېتىش تۇرلىرى 10 - ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق سۇچىلىق نازارىتى رەھبەرلىرى ۋە تېخنىكلارنىڭ تەكشۈرۈشىدىن ئۆتتى ۋە ئامبارغا 10 - ئاينىڭ ئاخىرى رەسمىي سۇ قاچىلىنىشقا باشلىدى.

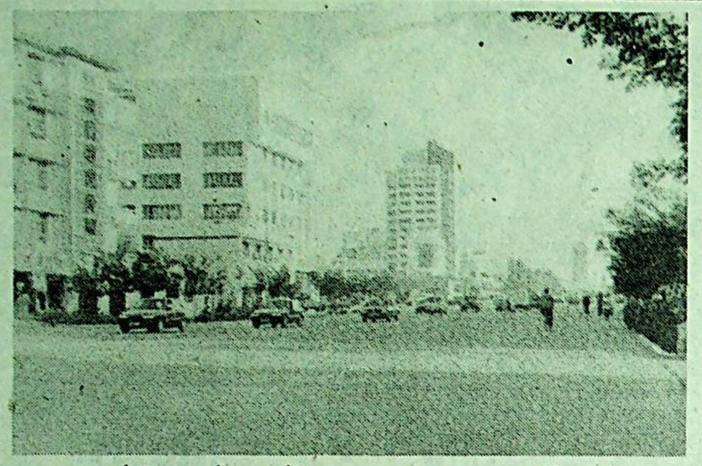
تېخنىكا ئۆزگەرتىش ئېلىپ بېرىلىپ، سۈپەت ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن، چاقلىق ناھىيىلىك تاشياختا كېنىك ئىشلەپچىقىرىشىدا يېڭى يۈكسىلىش بولدى

تۇرپان ۋىلايىتىدە يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىكنىڭ تەرەققىياتى تېز، ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ياخشى بولماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ساتتار رېھىم** خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايىتى ئىلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى سرتقا ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىش داۋامىدا يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىكنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا ئەھمىيەت بەردى.

بۇ ۋىلايەت يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىكنى يۈكسەلدۇرۇشنى ۋىلايەتنىڭ خەلق ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، خەلق ئاممىسىنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ، ھاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشتىكى مۇھىم ئىش سۈپىتىدە چىڭ تۇتتى، يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىكنى تەرەققىي قىلدۇرۇش جەھەتتە بىر قاتار ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇپ، ئامبىنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. ھەر دەرىجىلىك سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىكنى يۈكسەلدۇرۈشكە ياخشى شارائىت يارتىپ بەردى، ھەر تەرەپلىمە مەبلەغ تۆپلاپ ئىشلىتىشنى ئۈزگەرتىپ، يەككە سودا سانائەتچىلەر ئۈچۈن ئاكتىپ ۋە ئەتراپلىق مۇلازىملىق قىلدى. بۇنىڭ بىلەن يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىك گۈللىنىشىباسقۇچىغا قەدەم قويدى. ھازىر ۋىلايەت بويىچە يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار 17 مىڭ 813كە، تىزىمغا ئالدۇرغان مەبلىغى 65 مىليون 960 مىڭ يۈەنگە يەتتى. بۇلتۇر يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىك ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 29 مىليون 190 مىڭ يۈەنگە، تىجارەت سوممىسى 152 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 8 - بەش يىللىق پىلاننىڭ دەسلەپكى يىللىرىدىكىدىن 112 % ۋە 83.3 % ئاشتى. بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا ۋىلايەت بويىچە يەككە، خۇسۇسىي ئىگىلىك ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 6 مىليون 240 مىڭ يۈەنگە، تىجارەت سوممىسى 153 مىليون 120 مىڭ يۈەنگە يەتتى. يېقىنقى بەش يىل

كورلا شەھرى يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بۇيان شەھەر قۇرۇلۇشى تەرەققىياتىنى تېزلەتتى. ئۇلار كەگلىكى 40 مېتر، ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 20 كىلومېتردىن ئارتۇق جەمئىي سەككىز يولنى كېڭەيتىپ ۋە يېڭىدىن ياساپ، رەتلىك، گۈزەل شەھەر مۇھىتى بەرپا قىلدى.

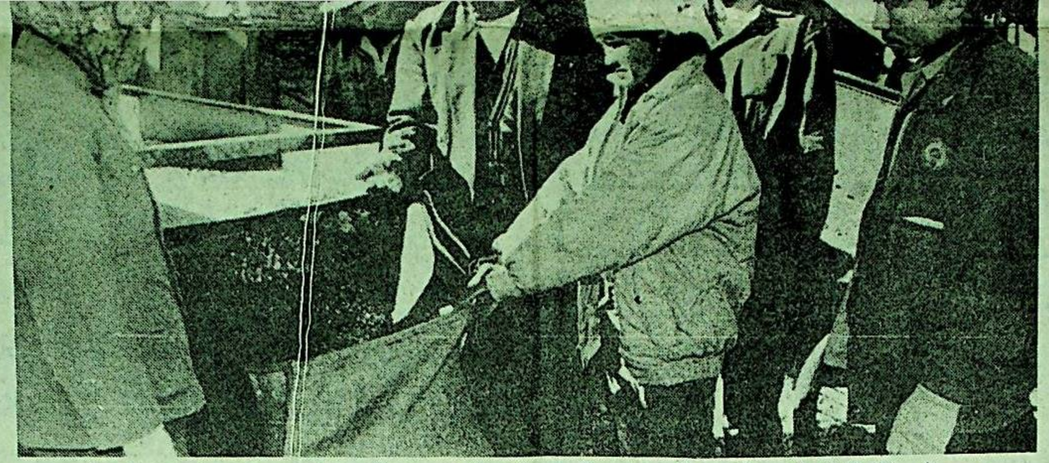
سۈرەتتە: كېڭەيتىپ ياسالغان شەھەر يولىدىن كۆرۈنۈش.

كېرەم ئىلياس فوتوسى

يېڭى يۇكسىلىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇردى هاشىم** خەۋىر قىلىدۇ: چاقىلىق ناھىيىلىك تاشپاختا كەنتى تېخنىكا ئۆزگەرتىشكە ئەھمىيەت بېرىپ، مەسئۇلات سۇپىتىنى ئۆستۈرۈپ ئىشلەپچىقىرىشنى يۇكسەلدۈردى.

مەملىكەت بويىچە ئالتە چوڭ تاشپاختا كېنىنىڭ بىرى بولغان چاقىلىق ناھىيىلىك تاشپاختا كەنتى يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، ماشنا - ئوسكۇنىلەرنى يېڭىلاش ۋە تېخنىكا ئۆزگەرتىشكە سەل قاراپ، نوقۇل ھالدا سان قوغلىشىپ ئىشلەپچىقىرىش ئېلىپ بارغاچقا، ئىشلەپ چىقارغان مەھسۇلاتلىرىنىڭ سۇپىتى ئۆۋەنلەپ كېتىپ، سېتىش يوللىرى راۋان بولماي، كەسكىن بازار رىقابىتىدە پۈت تىرەپ تۇرالمىغان، ئىشلەپچىقىرىشى چېكىنىش ھالىتىگە ېرىپ قالغانىدى. بۇ خىل ھالەتكە خاتىمە بېرىش ئۈچۈن بۇ يىلنىڭ بېشىدا ناھىيە رەھبەرلىكى ناھىيە ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈشتىكى تۈۋرۈك كەسىپ بولغان تاشپاختا ئىشلەپچىقىرىشتىكى چېكىنىش ۋەزىيىتىنى تېزدىن ئۆگىتىشى قارار قىلىپ، بۇ كانىنىڭ رەھبەرلىك بەنزىسىنى تەرتىپكە سالدى. يېڭى رەھبەرلىك بەنزىسى خىزمەتنى ئۆتكۈزۈۋالغاندىن كېيىن، ئالدى بىلەن نۆۋەتتە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان كارخانا ئىسلاھاتىغا بىرلەشتۈرۈپ، زىيانىنى پايدىغا ئۆزگەرتىش جەھەتتە كۆپ ئىزدەندى. ئۇلار كارخانىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئىشلەپچىقىرىشنى يۇكسەلدۈرۈشكە توسالغۇ بولۇپ كەلگەن نامۇۋاپىق قائىدە - تۈزۈملەرنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، يېڭى تۈزۈملەرنى ئورناتتى؛ تېخنىكا يېڭىلاش ۋە ئۆزگەرتىشنى چىڭ تۇتۇپ، 300 مىڭ يۈەن مەبلەغ ئاجرىتىپ تاشپاختا ئىلغاش زاۋۇتىنىڭ ھۈنەر - سەنئىتىنى يېڭىلىدى، 4 مىليون 100 مىڭ يۈەنگە چوڭ تېپتىكى موللاقچى ماشىنىدىن 15نى، «160 تېپلىق» قېزىش ماشىنىسىدىن ئىككىنى سېتىۋېلىپ، قېزىش سۈرئىتىنى تېزلەتتى؛ مالىيە باشقۇرۇش تۈزۈمىنى چىڭىتىپ، ئورۇنسىز چىقىملارنى ئازايتىپ، ھەر خىل يوچۇقلارنى ئەتتى؛ مۇرەككەپ «كىشىلىك مۇناسىۋەت تور» لىرىنى دادىل بۇزۇپ تاشلاپ، خادىملارنى قابىلىيىتىگە قاراپ ئىشقا قويۇپ، ئىشلىگىنىگە قاراپ ئىش ھەقىنى بېرىشنى يولغا قويدى؛ ئەمگەك تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، بەزى ھالقىلاردىكى ئىشتىن ئادەم كۆپ بولۇش، مەسئۇلىيەت كۆچلۈك بولماسلىق ئەھۋاللىرىنى تۈزەتتى؛ ئىسلاھات تەدبىرلىرى كۆچلۈك بولغانلىقتىن قىسقىغىنە بىر نەچچە ئايدا بۇ كانىنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىدا تېز يۇكسىلىش بولۇپ، مەھسۇلاتلىرىنىڭ سۇپىتىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈلدى، سېتىش يوللىرىمۇ كېڭەيدى. 10 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر بۇ كان 26 مىڭ 237 تونىنا تاشپاختا ئىشلەپ چىقىرىپ، مەھسۇلات قىممىتىنى 41 مىليون 871 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، دۆلەتكە 2 مىليون 950 مىڭ يۈەن باج تاپشۇردى. ئىلگىرى قايتۇرالمىغان 1 مىليون 100 مىڭ يۈەن بانكا قەرزى ۋە 8 مىليون يۈەن قەرزنى پۈتۈنلەي قايتۇرۇپ، 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن ساپ پايدا يارىتتى.

چەرچەن ناھىيىلىك ئۇرۇقچىلىق پونكىتى چىگىت تەڭشەش ئايرىش زاۋۇتىنى قۇرۇپ، ئۇرۇقلۇق چىگىتنى سىرتتىن كىرگۈزۈشكە خاتىمە بەردى. ھازىر بۇ پونكىت كېڭەز ئۇرۇقلۇقى بىلەن ئۆز ناھىيىسىنىلا تەمىنلەپ قالماستىن قوشنا ناھىيىلەرنىمۇ يېتەرلىك تەمىنلىمەكتە.

سۈرەتتە: ئىشچىلار تەڭشەش ئايرىلغان كېڭەز ئۇرۇقلۇقنى تەكشۈرمەكتە.

يۈسۈپجان مۇھەممەت فوتوسى

ئاقتۇ ناھىيىسى تەبىئىي ئاپەت ئېغىر بولغان يىلدىمۇ ئاشلىق، كېڭەزدىن مول ھوسۇل ئالدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋەر قىلىدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل تېرىقچىلىق قۇرۇلمىسىنى پائال تەڭشەپ، تېخنىكىلىق تەدبىرلەرنىڭ ئەمەلىيلىشىشىنى چىڭ تۇتۇپ، سىلىنمىنى كۆپەيتكەنلىكتىن، تۇرلۇك تەبىئىي ئاپەت ئۇستىدىن غەلبە قىلىپ ئاشلىق، كېڭەزدىن مول ھوسۇل ئېلىندى.

ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئۇللۇق ئورنىنى كۆچەيتىش يېتەكچى ئىدىيىسىدە چىڭ تۇرۇپ، ئاساسىي كۆچىنى ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلىمىنى مۇقىملاشتۇرۇش، بىرلىك ھوسۇلىنى ئاشۇرۇش ئارقىلىق ئومۇمىي ھوسۇلنىڭ كاپالەتلىك قىلىش، كېڭەز كۆلىمىنى كۆپەيتىپ، پاختىنى ئاشۇرۇشقا قارىتىلى. ئۇلار بۇ نىشانغا يېتىش ئۈچۈن ئېنىز-ئېنىق تەدبىرلارنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۇرۇقلۇق ئالماشتۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئۇرۇقنىڭ سۈپىتىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى. ئۇرۇقلۇق ئالماشتۇرۇشتا ئاساسلىقى ئېغىر بولغان يىللاردا ئۇرۇقلۇق ئالماشتۇرۇش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، ئۇرۇقلۇق ئالماشتۇرۇشنى ئاساس، يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇشنى بوسۇغا قىلىپ، تۇرلۇك تەدبىرلەرنىڭ ئەمەلىيلىشىشىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتتى. بۇيىل 124 مىڭ مو بۇغداي تۆۋەن ئېنىمدار ئۇرۇقلۇقلىرىنى تېمپېراتۇرا، ھۆل - يېغىن، بوران قاتارلىق تەبىئىي ئاپەتلەر تۆپەيلىدىن ئوخشىمىغان دەرىجىدە زىيانغا ئۇچرىغاندا، پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئورگان كادىرلىرىنى يېزىلارغا چۈشۈرۈپ، دېھقانچىلىققا يار-ئەدىم بېرىشكە، دېھقانچىلىق تېخنىكا تارماقلىرىنى تەدبىر تۈزۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە، دېھقانلارنى سىلىنمىنى كۆپەيتىپ، پەرۋىشنى كۈچەيتىشكە سەپەرۋەر قىلدى. نەتىجىدە، 113 مىڭ مو بۇغدايىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 317.6 كىلوگرامغا، ئومۇمىي ھوسۇلى 35 مىڭ 887.5 تونىنىغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 19.1 كىلوگرام/مۇ، 420.5 تونىنا ئاشتى. كۆمىستىن ناقتىن 30 مىڭ 648.2 تونىنا، شالدىن 4269.1 تونىنا ھوسۇل ئېلىندى. يىللىق ئاشلىق 73 مىڭ 51.3 تونىنغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 3648 تونىنا ئاشتى. بۇ يىل 86 مىڭ 900 مو كېڭەز تېرىلغاندى. سىلىنغان مەبلەغ بۇلتۇرقىدىن 5 مىليون 620 مىڭ يۈەن كۆپ بولدى. ئىشلىتىلگەن خىمىيىۋى ئوغۇت 4250 تونىنغا، مەھەللىۋى ئوغۇت 6 مىليون 250 تاغارغا يېتىپ، خىمىيىۋى ئوغۇت ھەر مو يەرگە 49 كىلوگرامدىن، مەھەللىۋى ئوغۇت 72 تاغاردىن توغرا كەلدى. ئىشلىتىلگەن سۇلياۋ يوپۇق 359.5 تونىنغا يەتتى. غوزا قۇرتى ۋە تۇرلۇك تەبىئىي ئاپەتلەرنىڭ زىيىنىغا ئۇچرىغان 14 مىڭ 259 مو كۆلەم بۇزۇۋېتىلىپ باشقا زىرائەتلەر تېرىلغان بولسىمۇ ساقلاپ قېلىنغان 72 مىڭ 641 مو يەردىكى كېڭەزدىن خېلى ياخشى ھوسۇل ئېلىندى. دېھقانلار ئۇدۇللۇق ئىچىلغان كېڭەزلەرنى ئۇدۇللۇق تېرىپ دۆلەتكە سېتىپ بەردى. 11 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە ناھىيە بويىچە 2279 تونىدا پاختا سېتىۋېلىندى.

* * * * * * * * * * *

كېيىن ناھىيىسى بۇ يىل سىلىنمىنى كۆپەيتىپ، پەرۋىشنى كۈچەيتكەنلىكتىن، تۇرلۇك تەبىئىي ئاپەتلەر ئۇستىدىن غەلبە قىلىپ، ناھىيە بويىچە تېرىلغان 10 مىڭ مو كېڭەزدىن مول ھوسۇل ئالدى. ساپ پاختا بىرلىك ھوسۇلى 80.8 كىلوگرامغا يېتىپ، 1995 - يىلدىكىدىن 26 كىلوگرام ئاشتى.

سۈرەتتە: پاختىكارلار دۆلەتكە پاختا سېتىپ بەرمەكتە. **مەئۇختار ئابدۇقادىر** فوتوسى

مول ھوسۇلدىن خۇش خەۋەرلەر

نۇرباغ يېزىسى سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ تېرىغان 5000مو ئېگىز قونىقىدىن مول ھوسۇل ئالدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **نۇردۇن تۇردى** خەۋەر قىلىدۇ: شايار ناھىيىسىنىڭ نۇرباغ يېزىسى سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ تېرىغان ئېگىز قونىقىدىن 2 مىليون كىلوگرام ھوسۇل ئېلىپ، بۇلتۇرقىدىن بىرلىك ھوسۇلىنى 81 كىلوگرام، ئومۇمىي ھوسۇلىنى 82 مىڭ كىلوگرام ئاشۇردى.

بۇ يېزا بۇ يىل سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ قوناق تېرىشقا ئەھمىيەت بەردى. يېزا، كەنت رەھبەرلىرى سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ تېرىلغان 150 مودىن 200 موغىچە ئولكە ئېتىزىغا ئۆزلىرى مەسئۇل بولۇپ، دېھقانلارنى تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكلىدى، يەرگە مەبلەغ سېلىشقا دەۋەت قىلدى. بۇنىڭ بىلەن دېھقانلار ھەر مو قوناقتا تۆت كۈپ مېتردىن مەھەللىۋى ئوغۇت تۆكتى، 80 كىلوگرامدىن خىمىيىۋى ئوغۇت بەردى. ئۇرۇقلۇقنى ئاسرايدىغان دورا سۈيۇقلۇقىنى مۇۋاپىق مىقداردا ئىشلىتىپ، كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئالدى، زىيانداش ھاشاراتلارنى يوقاتتى.

گۈما ناھىيىسى سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ قوناق تېرىش تېخنىكىسىنى كېڭەيتىپ، ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىمىت مۇھەممەت** خەۋەر قىلىدۇ: گۈما ناھىيىسى ئۆزئۇرنىنىڭ تەبىئىي شارائىتىغائاساسەن، 1991 - يىلدىن بۇيان، سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ قوناق تېرىش تېخنىكىسىنى يىلمۇ يىل كېڭەيتىپ، ياخشى ئىقتىسادىي ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، يېڭى پەن - تېخنىكىنى قوللىنىش، كېڭەيتىشكە ئەھمىيەت بېرىپ، مەخسۇس رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، مەسئۇلىيەتنى كۈچەيتتى. ئالدى بىلەن پەن - تېخنىكا تايانچلىرىنى تەربىيىلەشنى چىڭ تۇتۇپ، يېزا - بازار رەھبەرلىرىدىن 31 كىشىنى مەخسۇس تۇر بويىچە، 15 قارار ئومۇملاشتۇرۇش كۇرسى ئېچىپ 2382 نەپەر دېھقانىنى سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ قوناق تېرىش تېخنىكىسى بويىچە تەربىيىلىدى. سۇلياۋ يوپۇق، ئۇرۇقلۇق ۋە دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلىتىش قائىرلىق مەشغۇلاتلارنىڭ ھەممىسى تېخنىكا تەلىپى بويىچە ئىلمىي ئۇسۇلدا ئېلىپ بېرىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يىل سۇلياۋ يوپۇق يىپىپ تېرىلغان 31 مىڭ 436 مو قوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 606.3 كىلوگرامغا يېتىپ، سۇلياۋ يوپۇق يايمايي تېرىلغان قوناقنىڭكىدىن 205.9 كىلوگرام ئاشتى. ئومۇمىي ھوسۇلى 19 مىليون 59 مىڭ 646 كىلوگرامغا، ئومۇمىي قىممىتى 21 مىليون 918 مىڭ 592 يۈەنگە يېتىپ، يېڭىدىن قوشۇلغان قوناق ھوسۇلى 6 مىليون 472 مىڭ 672 كىلوگرامغا، يېڭىدىن يارىتىلغان قىممەت 7 مىليون 443 مىڭ 573 يۈەنگە يەتتى.

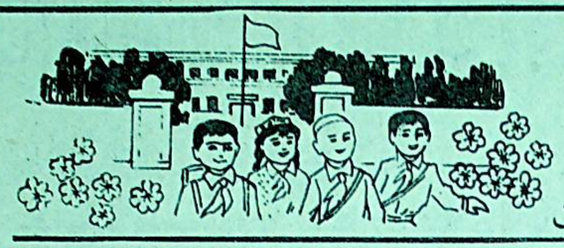

مەملىكەت بويىچە مىللىيلار ئېھتىياجلىق مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىشتىكى ئىلغار ئورۇن - غۇلجا شەھەرلىك ھېتال بۇيۇملار زاۋۇنى مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى ئۆزلۈكسىز يېڭىلاپ، يەرلىك تالاھەد مەھسۇلاتلارنى كۆپلەپ ئىشلەپچىقىرىش ئارقىلىق، بازار رىقابىتىدە پۈت تىرەپ تۇرماقتا.

سۈرەتتە: بازارغا سېلىش ئالدىدىكى ساماۋارلار تەكشۈرۈلمەكتە.

تۇرسۇنمۇھەممەت ئوسمان فوتوسى

ساغاۋەت

ئۆز مۇخبىرىمىز ئىسمائىل مۇھەممەت

مۇقەددىمە

بۇ يىل سېنتەبىر غۇلجىدا تولىمۇ خاسىيەتلىك بىر ئىش بولدى. ئىلى ئوبلاستلىق تاشقى سودا ئىدارىسى 6 - شۆبە شىركىتىنىڭ 42 ياشلىق باش دىرېكتورى نۇرتاي ھاجى ئىسكەندەرنىڭ 1 مىليون 800 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىشى بىلەن قۇرۇلغان 11 يىللىق تۇرۇمدىكى ياتاقلاشقان يېتىملار مەكتىپىدە ئوقۇش باشلاندى. ئوقۇش باشلاش مۇراسىمىدا نۇرتاي ھاجى يېتىملارنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى راسخوتى ئۈچۈن 2 مىليون يۈەن چىقىرىپ، تۇمەنمىڭ قەلبكە مەربىيەت ئۇرۇقى چاچقۇدەك، ئۈمىد گۈلخانى ياقتۇدەك ئاجايىپ تەسىرلىك ئۆلمەس قىسسە يارىتتى.

«ياغاچنى رەندە تۇزەيدۇ، ئادەمنى تەربىيە»

1994 - يىل كەچكۈز. غۇلجىنىڭ ھاۋاسى دەممۇ دەم ياغقان يامغۇر ئارىلاش قار بىلەن بىردىنلا سوۋۇپ كەتتى. بۈتىگەن، ئاخشاملىرى غۇچچىدە قېتىپ كەتكەن يوللار كۈندۈزى قۇياشنىڭ جامالىنى كۆرۈپ مىچىدە ئېرىپ كېتەتتى. تومۇ تەككەن كىشىلەر مۇچىتەك قىزىرىپ كەتكەن بۇرۇنلىرىنى توختىماي تارتىشاتتى.

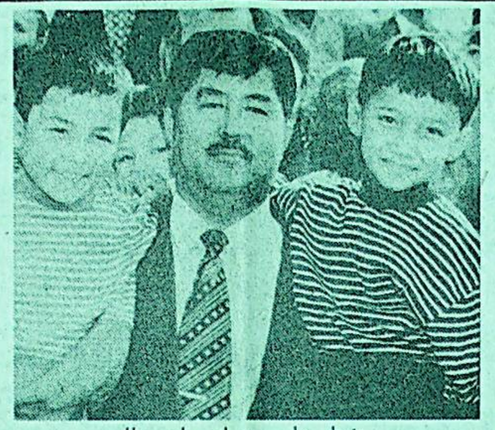
شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە كاناي ياللۇغى قوزغىلىپ قالغان نۇرتاي ھاجى سۈدەرۋازا دوختۇرخانىسىغا كەلدى. كۈن پىشىندىن قايرىلغان بولسىمۇ، دوختۇرخانىنىڭ كارىدورى مېتىس قوينىڭ بوينىدەك تۇرۇلۇپ كەتكەن ئۆچرەت بىلەن لىققىدە توشۇپ تۇراتتى. نۇرتاي ھاجى ئوكۇل ئۇردۇرۇپ بولۇپ قايتىشقا، تەمشەلگەندە، كارىدورغا ياتقۇزۇپ قويۇلغان بىر قىزغا قاراپ ئولتۇرغان دېھقانغا كۆزى چۈشۈپ قالدى. تام تۈۋىدە دۇگدىيىپ ئولتۇرغان دېھقان بىر قاراشتىلا غەمكىن ۋە سۇلغۇن كۆرۈنەتتى.

«ھەي، مۇشۇ ئادەمنىڭ بىر دەردى بار، جۇمۇ.» نۇرتاي ھاجىنىڭ خىيالىدىن چاقماق تېزلىكىدە كەچكەن بۇ ئوي ئۇنىڭ قايتىشقا تەمشەلگەن پۇتىنى توختىتىپ قويدى. ئۇ پۇتلىرىنىڭ قوغۇشۇندەك ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئۇ دېھقانغا تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقان كىشىدەك ئىنچىكىلەپ نەزەر سالدى. دېھقان 40 لەردىن سەل ئاشقان بولۇپ، ۋاقتىسىز قويۇۋۇتكەن بومبا ساقلىغىلى ئۇنى 50 نەچچە ياشلىق كىشىلەردەك كۆرىنەتتى، ياشاڭغۇراپ تۇرغان كۆزلىرى، تەتۇر يېنىپ كەتكەن سېرىق تۈكلىرى توڭلىغانلىقى ۋە ئاچقانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىپ تۇراتتى.

- بەك غەمكىن كۆرۈنىسىز، بىرەر دەردىڭىز بار ئوخشىمامدۇ- دېدى نۇرتاي ئىشىنىڭ تېگى - تەكتىنى بىلىپ باقماقچى بولۇپ، - سىز قاراۋاتقان بۇ قىز كىم بولىدۇ؟

ئۇ سۆزنى ئاڭلاپ دېھقان ئاستا بېشىنى كۆتۈردى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياش ئېقىپ چۈشتى. ئۇ ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۆيدىكى ئىككى ئورۇندۇقنى ئېلىپ كېلىپ، بىرىنى نۇرتاي ھاجىغا سۇندى. ئۆزى ئىككىنچىسىگە ئولتۇرۇپ، ئاستا سۆزلەشكە باشلىدى.

نۇرتاي ھاجى يېتىملار بىلەن بىللە.

ئۇنىڭ ئىسمى ئارىدىن بىر كۈن ئۇتە - ئۆتمەي دوختۇرخانىدىن نىمجان ھالەتتە يانقان نارسىدىنى ئېلىپ كېتىپ قېلىشى نۇرتايغا بەكمۇ ئەلەم قىلدى. «ھەي، كىچىكلەرنىغۇ گۇناھ، بىر نېمىنى ئاڭقىرىپ كېتەلمەيدۇ، دېسەك، ئەمدى بىر نەچچە بالىغا دادا بولغان كىشىمۇ ھاماقەتلىك قىلىدىكەن- ھە؟» دەپ ھەسرەت چەكتى ئۇ.

نۇرتاينىڭ گۇناھكارلىرى ھەققىدىمۇ ئۆزگىچە تەسىراتى بار ئىدى. ئۇ «قىزىلبايراق» ماگىزىنى، توغرا كۆرۈرۈك ئەترايلىرىدا پەيدا بولۇپ قالىدىغان تىلەمچى بالىلارنى كۆرگەندە، يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر بىر يەرلىرى خىلى ئېچىشاتتى. قارىسا ئادەمنىڭ مەسلىكى كەلگۈدەك بىر چىرايلىق ئوماق بالىلار، لېكىن بىرەر كىشى يوپۇرسىدىن شۇنداق ئۆتتىمۇ، بولدى، «ئاتىغىنىڭىزنى بېرىڭ» دەپ ئادەمنىڭ كۆزىگە تۆشۈكتەك قادىلىپ تۇرۇۋالىدۇ، بەزىلىرى تېخى ئادەمنىڭ قولىغا ئېسىلىۋالىدۇ. بۇنداق مەسۇلارنى كۆرگەندە، ھەر قانچە باغرى تاش ئادەمىمۇ شۇرۇرىدە ئېرىپ كېتىدۇ. يەڭگىل تاشلىنىۋاتقان پۇتلار كىشىنىڭ ئىختىيارىغا بويسۇنماي قالىدۇ. بۇنداق چاغدا سەدىقە بەرمەي تۇرالمىسەن، بۇرادەر.

تىلەمچى بالىلارنى كۆرگەن چاغلاردا نۇرتاينىڭ يېتىمچىلىكتە ئۆتكەن بالىلىق دەۋرى بىردىنلا ئېسىگە كېلىپ قالاتتى. ئۇ 60 - يىلى يانۋاردا دادىسىدىن ئالتە يېشىدا يېتىم قالدى. ئاق كۆڭۈل بۇۋاي ئايشخان ئانىغا قالغىنى ئالتە بالا ۋە تىرىكچىلىك غەم - غۇسسىسى بولدى. كومپارتىيە ۋاقتىلىرى بولۇپ، ئەمگەك قاتتىق ئىدى. بۇۋاي ئايشخان ئانا تۈن پەردىسى يېرتىلىشقا باشلىغان چاغدا، بالىلىرىنى تاشلاپ يېرىم كۈننىڭ ئىشى تۇگەيدىغان دولقۇنغا چىقىپ كېتەتتى، ئەتىگەنلىك چايىدىن كېيىن كىچىك قىزى خانقىزنى كۆتۈرۈپ، سۇلتان بىلەن نۇرتاينى يېتىلەپ تۆت- بەش چاقىرىم يىراقلىقتىكى ئىشتىرلىققا يېرىپ قىغ توشۇيتتى، ئۇت ئوتايتتى. ئوقۇمىغان بىلەن ئاق - قارىنى خىلى ئوبدان پەرق ئېتىدىغان بۇ مېھرىبان ئانا پۈتۈن ۋۇجۇدىنى مۇشتەك تۇرۇۋلا تۇرمۇش ھەلەكچىلىكىگە پاتقان پەرزەنتلىرىگە بېغىشلىدى، ئۇلارنىڭ ئوتىدا كۆيدى، پىشتى. ئۇ شۇنچە جاپا تارتىۋاتقىنىغا قارىماي دەسلەپ سۇلتاننى، ئاندىن خانقىزنى مەكتەپكە نۇرتاينى، ئاندىن خانقىزنى مەكتەپكە

يېتىملەرنىڭ كېيىنكى تۇرمۇشى ئۈچۈن 2 مىليون يۈەن تەبىارلاپ قويغانلىقىنى جاكارلاپ، پۈلنى سەھنە ئالدىدىكى جوزىغا قويغاندا، كىشىلەر مۇبارەك چاۋاكلىرىنى قىلچە ئايامىدى، نۇرتاي ھاجىنىڭ تەبىئىي ئاق كۆڭۈللۈكىگە، كىشىدە چەكسىز ھۆرمەت تۇيغۇسى ئويغىتىدىغان سۆباتلىق روھىغا ئاپىرىن ئوقۇشتى. ئاردا ئاچقىغان دىلى مېھرىبانلىق شەربىتىدىن تويۇنغان 60 يېتىم ئۆسمۈر نۇرتاي ھاجىنى گۈلدەستىلەر بىلەن كۆمۈۋەتتى. شۇ تاپتا ئۇلارنىڭ چاڭ قونمىغان غۇبارسىز كۆڭلى «يېتىملەر ئاتىسى» نى تونۇغاندى. ئۇلارنىڭ سەل كەينىدىرەك تۇرغانلىرى «ھاجىم دادا، ھاجىم دادا» دەپ توۋلىغىنىچە نۇرتاي ھاجىغا يېقىنلاشماقچى بولاتتى، يېقىن تۇرغانلىرى بوينىغا گۈرە سېلىۋالدى، بەزىلىرى كاستيۇمىغا، يەنە بەزىلىرى كاستيۇمنىڭ پېشىغا ئېسىلىۋالدى. شۇ تاپتا ئۇلارنىڭ ھاجىم دادىسىغا كۆڭۈلدىكى ئەڭ چىن ئەتىسىرلىك ئەڭ سەممىي گەپلىرىنى دېگۈسى، ھاجىم دادىسىنىڭ ئىللىق باغرىغا ئۆزىنى ئاتقۇسى، سىڭىپ كەتكۈسى كېلەتتى. ئاردا تەرەققىيەرۇھ، ياشلاردىن ئابدۇشۇكۇر ھاجى نۇرتايغا تون كىيگۈزدى. بۇنىڭ بىلەن مۇبارەك ئالقىش قايتىدىن يۇقىرى ئەۋجىگە كۆتۈرۈلدى. نېمىدىگەن تەسىرلىك كۆرۈنۈش - ھە؟ ئادەملەر بۇنداق رەڭ ئارىلاشتۇرۇلمىغان تەبىئىي ھاسىلاتتىن تەبىئىي ھاياجانلىنىشتى، ئاجايىپ ئېغىر كۇنلەردە كۆزنى مىت قىلىپ قويمىغان نى- نى ئەركە كلەرنىڭ كۆزى ئىختىيارسىز ياشلاندى، بېشىدىن خىلى ئىسسىق - سوغۇق ئۆتۈپ باغرى «قېتىپ» قالغانلار مۇئۆزنىنى توتۇۋالالمىدى. ئادەملەر كۇلۇپ تۇرۇپ، يۇم - يۇم يىغلاشتى...

مەشھۇر سودىگەر، مەربىيەتپەرۋەر ئاكا - ئۇكا مۇسابايۇۋلار 1885 - يىلى 10 - ئايدا ئاتوش ئېكسپاتسىيە شىركىتىنىڭ بويىچە تونۇلغان يەنىيى مەكتەپ - ئېكسپاتسىيالاشلا نغوچمەكتېپىنى قۇرۇپ، ئۇيغۇر ھازىرقى زامان مائارىپىغا ئاساس سېلىپ بەرگەنىدى. ئاردىن 110 يىل ئۆتكەنىدە، مائارىپىمىڭ، تەربىيىنىڭ خاسىيىتىنى يېڭىباشتىن چوڭقۇر ھېس قىلغان ئەۋلادلار بۇ مەربىيەت پېشۋالىرىنىڭ ھەيكىلىنى ياسىدى. ئۇلار ئۇچۈن يېقىلماس ئابىدە تىكلىدى.

نۇرتاي ھاجى ئەجدادلىرىمىزنىڭ مەربىيەت سۆيۈش روھىنى قايتا نۇرلاندۇرۇپ، مائارىپقا ئازغىنە كەم 4 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىپ يېڭى دەۋر كىشىلىرىگە بىر يېقىلماس ئابىدە تىكلەپ بەردى. ئۇنىڭ ئالىيجاناب پەزىلىتى تېخىمۇ نۇرغۇن مەربىيەتسىزلىرىگە ئىلھام بەرگۈسى ۋە ئۇلارنى بارلىققا كەلتۈرگۈسى!

خاتىمە

ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى ئايانغىلىشىپ ئۇچ كۈندىن كېيىن ئىلى مېھمانخانىسىدا بىر بۇرادىرىمىز ساقلاپ تۇراتتىم. بىر چاغدا كىشىلەر «قۇملۇق پادىشاھى» دەپ ئاتايدىغان ئىككى قارامتۇل پىكاپ مېھمانخانا ھويلىسىغا ئارقا - ئارقىدىن كىرىپ كېلىپ، يېنىمدا چىپچىدە توختىدى ۋە ئۇنىڭدىن ھايال ئۆتمەيلا تۆت

ئەسقەت كەرىمباي، خوجىخان ھاكىموۋلار ئۇقۇش باشلاش مۇراسىمىدا لېنتا كەسمەكتە.

ـ ئـۇ ھېنىك قىزىم، ـ دېدى دېھقان تىترەپ تۇرۇپ، ـ ئون كۇننىك ئالدىدا قاياقاسۇ تۆكۈلۈپ كېتىپ كۆيۈپ قاپتى، تۆنۈگۈن خوتۇننىك زورى بىلەن يېزىنىك دوختۇرخانىسىغا ئاپارسام، داۋالىيالمايمىز، شەھەرگە ئاپىرىڭ، دېدى. ئەمدى مـا دوختـۇرخـانـىـغـا ئـەكـەلسەم، كېسەلخانىغا ئالمىساق بولمايدىكەن، ھازىرچە 900 سوم تاپشۇرۇڭ، دەيدۇ. مەن تېخى بەش، ئون سوملۇق دورا كېتمەيدىكى، دەپتىمەن. بىزدەك ئورۇق ئەت خەقتە ئۇنچىۋالا جىق پۇل نېمە قىلسۇن، بۇيەرگە ئەتىگەن ئاش ۋاقتى بىلەن كەپتىم، نېمە قىلىشىمنى بىلمەي ئولتۇردۇم، شۇ. ئەيتاۋۇر...

نۇرتاي توققۇز، ئون ياشلار چامىسىدىكى كۆزلىرى چىڭ يۈمۈلغان نارسىدەك بېپىپ قويۇلغان كونا ئەدىيالنى شۇنداق قايرىۋىدى، ئادەم چىداپ بولالمايدىغان بىر خىل قاڭسۇق، ئاچچىق پۇراق دېمىقىغا گۇپىيدە ئورۇلدى. نادانلىق بىلەن بېپەرۋالىق ئارىلىشىپ كەتكەن بۇ ئەبجەش ئىزاھات ۋە نارسىدەنىك تېنىدىن تارالغان بەدبۇي پۇراق نۇرتاينىك كۆڭلىنى بىر قىسمىلا قىلىپ قويدى: توۋا، تۇرمۇشنىك نادان، نامرات ئادەملەرگە قىلىدىغان سوۋغىتمۇ ئاچچىق بولىدىكەن ـ ھە؟!

نۇرتاي غېرىپ، غۇرۇالارغا يارىدىمنى ئايماي كېلىۋاتاتتى. ئۇ ئارتۇقچە ئويلىنىپ تۇرمايلا يېنىدىكى 300 يۇەننى دېھقانغا بەردى، ئارقىدىن دەرھال ئۈيگە بېرىپ 1000 يۇەن ئەكەلدى.

دوختۇرلار دېھقانىنىك بېپەرۋالىقىغا خېلى كايىدى. ئەينى چاغدا قىزىنىك بەدىنى گۈلە چوگلۇقىدىكى سۇلۇق ھۆررەكلەر بىلەن تـوشـۇپ كـەتكـەنكەن، ۋاقتىدا دوختۇرخانىغا ئاپارمىغاچقا، ھۆررەكلەر تېشلىپ، سۇيىق كۆڭلەككە چاپلىشىپ، تېرە بىلەن كۆڭلەك بىر تەن بولۇپ كېتىپتۇ.

نۇرتاي ئەتىسى چۈشتىن كېيىن ئۇلارنى يوقلاپ كەلدى، لېكىن تۇنۇگۈن ھېلىقى نارسىدە ياتقان كارىۋاتنا بۇگۈن باشقا بىر ئاغرىق ياتاتتى. ئۇ دوختۇرلاردىن ھېلىقى دېھقانىنىك بۇگۈن چۈشتىن بۇرۇن ئازراق دورا ئىلىپلا كېتىپ قالغانلىقىنى بىلدى. نۇرتاي تۇرۇپلا قالدى. ئۇ تۇنۇگۈن كەچ نارسىدەنىك ئانىسىنى تـوغراق يېزىسىدىن ئېلىپ كىرگەندە، ساقاللىق دېھقان دوختۇرخانىنىك چەل بولۇپ كەتكەن كارىدورىدا ـ داق يەردىلا نـامـاز ئوقۇۋاتاتتى. ئۇ بەلكىم شۇ چاغدا خۇدادىن قىزىنىك بالدۇرراق ساقىيىشىنى تىلىگەن بولغىيتتى. ئۇ ئايالى نۇرتاي بىلەن كىرىپ كەلگەندە، نۇرتايدىن قەۋەتلا مىننەتدار بولدى.

بولۇپ تۇرىدۇ، شۇڭا ئۇلار بۇ دۇنيادا يوۇر بەرگەن جىمى ئىشلارغا مەسئۇل بولۇشنى كېرەك. تەربىيىگە مۇناسىۋەتلىك بـۇ ئـىـشـلارنـىـك نـۇرتـاينـىـك ئارامنى بۇزۇپ مېڭە ھۇجەيرىلىرىنى ئۇزلۇكسىز غدىقلاۋاتقىنىغا خېلى يىللار بـولـۇپ قالغانىدى. ئۇ ئېلىمىزنىك شېنجېن، جۇخەي، گـۇاڭجـۇ قـاتارلىق دېڭىز بويىدىكى تەرەققىي تاپقان شەھەرلىرىگە، ئوتتۇرا ئاسىيا ئەلىرى، ئومىمان، سەئۇدىي ئـەرەبىستانى، تۈركىيەلەرگە بارغاندا، سودىدىن باشقا تـەربىيە، ئادەمنىك ساپاسىغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر ئـۇستىدىمۇ ئىزدەندى. بۇ ئىزدىنىشلەر ئۇنىڭ تۇگمەن تېشىدەك توختىماي ئايلىنىپ تۇرىدىغان كاللىسىدا «ياغاچنى رەندە تۈزەيدۇ، ئادەمنى تەربىيە» دېگەن ئىدىراكى بىلىشىنى پەيدا قىلدى. ساقاللىق دېھقاننىك بۇگۈنكى نـادانلىقى، گۈدەكلەر ھەققىدىكى ئاچچىق، ئەمما چىن ئـەسىلىمىلەر، دادىسىدىن كىچىك قېلىپ يېتىمچىلىكتە تۆتكەن كۈنلەر، كۆرگەن، ئاڭلىغان، كۆزگە چېلىققان، تەسىر قالغان ئىشلار... مانا ئەمدى ئەينى چاغدىكى ئىدراكى بىلىشنى ئەقلىي بىلىش دەرىجىسىگە كۆتۈردى. ئۇنىڭ تەپەككۇرى قاناتلاندى: پۇلنىمۇ خېلى تاپتىم، ئەمدى بىر مەكتەپ ئېچىپ يېتىملارنىڭ بەشنى سىلاپ قويايا!

نـۇرتاي ھاجى يېتىملەر مەكتىپى قۇرماقچى بولدى. مەكتەپ قۇرۇش ـ غەپلەتتە ياتقان ئىدراكنى ئويغىتىپ، مىللەتنىڭ ئومۇمىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، جەمئىيەتكە كۆپلەپ ماددىي، مەنىۋى بايلىق يارىتىپ بېرىشكە ئالاقىدار بۇيۇك ئىش ئىدى. نۇرتاي ھاجىنىڭ ئانىسى بۇۋى ئايشىخان ھـاجـى، ئايالى شەمشنۇر، بەش بىر تۇغقىنى ـ تۇرسۇن ئـىـسـكـەندەر، خـالـىدە، شەمشىقەمەر، سۇلتان، خانقىز، دوستلىرى ـ ھەمسۆھبەتلىرى ـ زۇنۇن، مەھمۇتجان، غاپپار، مەۋلان، غوپۇرجان... يېقىنىسىيەتلىك كىشىلەر ئالىيجاناب ئـدىيىنىڭ ئىلھامى بىلەن سۇغۇرلىغان بۇ قەتئىي قارارنى تېزلا قوبۇل تاپتى ۋە ئۇنى قوللىدى.

ئەمىلىكتەپنى قانداق قۇرۇش كېرەك؟ بۇنىڭ ئۈچۈن ئايلىنىك تەجرىبىسى يوق ئىدى. ئۇنىڭ تازا بېشى قاتتى.

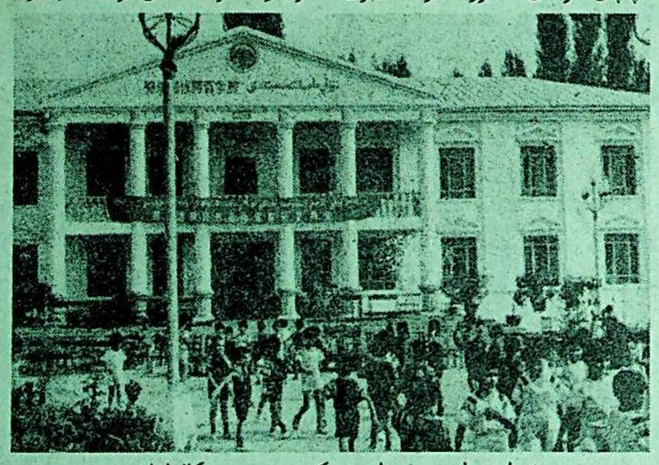
بـۇلـتـۇر مارتنىڭ باشلىرىدا نۇرتاي ھاجى ئاكىسى تۇرسۇن ئىسكەندەر بىلەن بىللە غۇلجا شەھەرلىك رادىئو ـ تېلېۋىزىيە ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ئابدۇۋۇپلى ئاكا توغرا مەسلىھەتلىك، ئۇزاق يىل ئىشلىگەن ئابدۇۋۇپلى ئاكا توغرا مەسلىھەتلىك، نۇرتاي ھاجى قۇرۇلۇشقا كېتىدىغان بىر بىرىم مىليون يۇەن پۇل (كېيىن يەنە 300 مىڭ يۇەن چىقىم قىلىندى) نى مەكتەپ قۇرۇش تەييارلىق گۇرۇپپىسىغا ئۆتكۈزۈپ بەردى. نۇرتاي ھاجى پۇل چىقاردى. ئابدۇۋۇپلى ئاكا چاپىدىغانلىكى جـايـغـا چـېـپـۇەردى. تـۇرسۇن ئىسكەندەر مەكتەپ قۇرۇلۇشىغا مەسئۇل بولدى. شەھەرلىك ھۆكۈمەت ئەڭ يـاخشى قۇرۇلۇش شىركىتىگە قۇرۇلۇشنى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە سۈپەتلىك تاماملاشنى ھاۋالە قىلدى. مەكتەپ ھويلىسىنى پلانلاش، يول ئېلىش، كۆكەرتىش، گۈل-گـيـاھ ئـۆسـتـۈرۈش، مـۇھـىـتـنى گۈزەللەشتۇرۇش ئـىـشـلـىـرىـنـىـمۇ مەكتەپ قۇرۇلۇشى بىلەن تەڭ تۇتۇش قىلىندى. ۋىلايەت، ئوبلاستىمۇ ماسلاشتۇرۇشقا كۈچىدى. توغرا نىيەت، چىن ئەقىدە بىلەن باشلانغان بۇ ئىش ئەنە شۇنداق يۇرۇشۇپ كەتتى...

سەبىلەر كۆلدى

ئىنسان تەپەككۇرى دېگەن قالتىس بولىدىكەن. ئادەم بـىـرەر ئىشقا كۆڭۈل بۆلىدىغان بولسا، چوقۇم ئۆزىمۇ ھەيران قالغۇدەك نەتىجە يارىتالايدىكەن. ئاردىدىن بىر يـىـل ئـۆتـكـەندە، يەنى بۇ يىل 10 ـ ئاۋغۇستتا غۇلجا شـەھـەرـلىنىڭ چاپچال كۆۋرۈكىگە باردىغان يولدا مەكتەپنىڭ ئىككى قەۋەتلىك، 1300 كۋادرات مېترلىق ئۆزگىچە ئوقۇتۇش بىناسى قەد كۆتۈردى، پارخانا، مۇنچا، ئاشخانا قاتارلىق بىر يۇرۇش ئەسلىھەلەرمۇ پۈتتى. غۇلجا شـەھـەرلىك ھۆكۈمەت، مائارىپ ئىدارىسى مەكتەپنىڭ شتات مـەسـلـىـسـنـى ھـەل قـىـلـىـپ، تەجرىبىلىك ئوقۇتقۇچىلارنى سەپلەپ بەردى. ئوقۇتقۇچىلارمۇ بۇنىڭغا خۇشاللىق بىلەن ئاۋاز قوشتى. غۇلجا شەھەرلىك 11 ـ باشلانغۇچ مـەكـتـەپكە مۇدىر بولۇش ئۈقتۇرۇشنى تاپشۇرۇۋالغان ئاسىيەم يېتىملەرنى دەپ مۇدىرلىقتىن ۋاز كەچتى.

20 ـ ئاۋغۇستتىن 23 ـ ئاۋغۇستقىچە بولغان ئارىلىقتا غۇلجا شەھىرىنىڭ رادىئو ـ تېلېۋىزىيىسىدە نۇرتاي ھاجى يېتىملەر مەكتىپىگە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش توغرىسىدا ئارقا ـ ئارقىدىن ئېلان بېرىلدى.

23 ـ ئاۋغۇستتىن ئېتىبارەن ئانىلار، بوۋىلار، مومىلار يېتىملەرنى يېتىلەپ مەكتەپكە كېلىشكە باشلىدى. ھەش-پـەش دېگـۈچـە 200 گە يېقىن يېتىم بالا ئوقۇشقا تىزىملىتىلدى. مەكتەپنىڭ بۇ يىلقى پلانى 60 ئوقۇغۇچى قـوبـۇل قىلىش بولغاچقا، دەسلەپكى قەدەمدە ئانىسى، دادىسىدىن ئايرىلىپ قالغان قارا يېتىملەر يا ئانىسى، يا دادىسى ئۆلۈپ كېتىپ، تۇرمۇشتا ئېغىر قىيىنچىلىق تارتىۋاتقانلار، بوۋىسى، مومىسى ياكى قولۇم ـ قوشنىلارغا تاشلاپ بېرىلگەنلەردىن بولۇپ يەتتە، سەككىز ياشلىق 120 بالا تـاللاپ چـىـقـىـلـدى. 2ـ قەدەمدە تۇرسۇن ئىسكەندەر، ئابدۇۋۇپلى مۇقىيت، زۇنۇن ئەكبەر، ئاسىيەم، مېھرىگۈل، زىلەيخا، گۈلكىنە قاتارلىق كىشىلەردىن تـەشـكـىـللـەنـگـەن ئالتە كومىسسىيە بالالاردىن سەزگۈ، ئىدراك، ئەستە تۇتۇش، كۆزىنىش، تەسەۋۋۇر ئىقتىدارى،

نۇرتاي ھاجى يېتىملەر مەكتىپىدىن بىر كۆرۈنۈش.

3 ـ 4 مىليون يۇەن پايدا تاپاتتى، دەگىلار.

بۇسودىگەر بالالار نۇرتاي ھاجى توغرىلىق خېلى پاراڭلاشتى. ناھايىتى ئېنىقكى، ئۇلار مۇتەسىرلەنگەنىدى. ئارىدا ھېلىقى ئېگىز بويلۇق سودىگەر يىگىت ئۇرۇمچىدىن كەلگەنلىكىمنى بىلگەن چېغى، ماڭا ئۆتۈنۈش تەلەپپۇزى بىلەن مۇنداق دېدى:

ـ ئاكاۋۇي ئاپتونومدىن كەپسىز، ھاجىمنى تازا بىر قاتۇرۇپ پـۇتـۇۋېتىڭا، ئۇنى ئىلىخو تەۋەسىدىكىلەرغۇ بولدى، ئالتە شەھەردىكىلەرمۇ بولىپ قالسۇن.

ـ خاتىرجەم بولۇڭ، ـ دېدىم مەن ئۇنىڭغا دەرھال جاۋاب بېرىپ، ـ نۇرتاي ھەققەتەن ناھايىتى خاسىيەتلىك ئۆلمەس ئىش قىلدى. مەن ئاشۇنداق ساخاۋەت ئىگىلىرىنى قاتۇرۇپ پۈتۈشكە ھەر قاچان تەييار!

بـۇ بـەتـتـكـى سۆرەتلەرنى «ئىلى گېزىتى» مۇخبىرى **ئابدۇمۇتەللىپ ئاروپ** تارتقان.

ـ بـىـزمـۇ پۇل تاپتۇق، ياشىدۇق، دەپ يۈرۈپتىمىز، پۇل خەجلەشنى بىلمەيدىكەنمىز، ھاجىم يېتىملەر مەكتىپى قۇرۇپ خاسىيەتلىك ئۆلمەس ئىشتىن بىرنى قىلدى. ھېلىقى مۇراسىم بولغان كۈنى مەكتەپكە 20 مىڭ سوم ئىئانە قىلاي دەپ تۇرسام، ھاجىم 2 مىليون يۇەننى جوزىغا توككىدە قويۇپتى، ئىزا تارتىپ ئاستا كېتىپ قالدىم، ھاجىمدىن ئۆگەنمىسەك بولمايدىكەن.

ـ ھەقىقەتەن ناھايىتى خاسىيەتلىك ئىش قىلدى، ـ دېدى قارا شىم كاستيۇم كىيگەن توقماقراق بىرەيلەن ئۇنىڭ سۆزىنى قـۇۋۋەتـلـەپـ. تـۇنـۇگۈن بىر تۇغقىنىمىز جېلىلىۋزىگە چىقىپتىكەن، خەقلەر تېلېۋىزوردىن ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى تـوغرىسىدىكى خەۋەرنى كۆرۈپ: مۇشۇنداق ئوغۇل بالا كۆكلەيدۇ، بېشىگىز كۆككە يەتسۇن ھاجىم، دەپ بارىكاللا ئوقۇپتۇ.

ـ ھاجىم بۇ يىل مەكتەپنىك ئىشلىرىنى دەپ قورغاستا جـىـق تـۇرالمـىـدى، ـ دېدى بايىاتىن بىرى گەپ تىكىشاپ تۇرغانلارنىڭ بىرى، ـ ئۇ يەردە سودا قىلغان بولسا گەپ يوق

ئاتتى، يايرىدى، مەكتەپنىڭ گۈل - گـيـاھلار بـىـلـەن بېزەلگەن ساپ ھـاۋاسـىـدىـن قېـنـىـپ - قېنىپ نەپەسلەندى. ئۇزۇندىن بۇيان ئاتا-ئـانا مېھرىگە قانمىغان بۇ سەبىيلەر ئـەمدى مەكتەپ قوينىدا مېھرىبان كـىـشـىـنـىـڭ ھـىـماتىغا ئېرىشىپ، ھـايـاتـىـنـىـڭ ئـىـللـىـقـلـىـقـىـنـى قايتا ھېس قـىـلـدى، ئـۆز قـەـدىـر - قـىـممـىـتـىـنـى چۈشەندى، راھەتلىنىپ كۈلدى.

يېقىلماس ئابدە

24 ـ سېنتەبىر غۇلجىدا ئۇنۇتۇلغۇسز بىر مەرىكە. نۇرتاي ھاجى ئـسـكـەندەر يـېـتـىـمـلـەر مەكتىپىنىڭ ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى ئوتكۈزۈلدى. ئەينى يىللاردىكى ئىلى قىزلار ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ پاسونىدا سېلىنغان ئىككى قەۋەتلىك ئـوقـوتـۇش بىناسىنىڭ ئالدى ئاپتونوم رايون، ئىلى ئوبلاستى، ئىلى ۋىلايىتى، غۇلجا شەھىرىنىڭ رەھبەرلىرى، سىرتتىن كەلگەن مېھمانلار، ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلار ۋەكىللىرى، شەھەر دائىرىسىدىكى رايون، يېزىلارنىڭ كـادىـرلـىـرى، مـائارىپ تارماقلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ئـاھالىلەر، مۇراسىمنى كۆرگىلى كەلگەنلەر بىلەن لىق تولغانىدى. ئادەملەر ھاياجان ئىلكىدە تەۋرەيتتى.

ئاش ۋاقتى بىلەن بۇ قۇتلۇق مەرىكە شەرىپىگە لېنتا كېسىلدى. ئوتتۇرا بوي، يارىشملىق بۇرۇت قويۇۋالغان، ئۇزايىدىن مەردلىك، سېخىيلىق، شىجائەت ئالامەتلىرى چىقىپ تۇرغان نۇرتاي ھاجى ئەھلى جامائەت ئالدىدا

مەملىكەتلىك سەھىيە خىزمىتى يىغىندا سۆزلەنگەن سۆز (قىسقارتىلمىسى)

لى پېڭ

(1996 - يىل 12 - ئاينىك 9 - كۈنى)

بۇ قېتىمقى مەملىكەتلىك سەھىيە خىزمىتى يىغىنى دۆلىتىمىزنىڭ سەھىيە ئىشلىرى تەرەققىياتى تارىخىدىكى مۇھىم يىغىن بولۇپ، سەھىيە ئىسلاھاتى ۋە تەرەققىياتىغا چوڭقۇر تەسىر كۆرسىتىدۇ. يولداش جياڭ زېمىننىڭ سۆزلىگەن مۇھىم سۆزى بۇ قېتىمقى يىغىنىمىزنىڭ پىتەكچى ئىدىيىسى، كۆچىملىك ئۇنى چوڭقۇر ئۆگىنىشى، ئۆزلەشتۈرۈشى، ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشى ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشى كېرەك.

پېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن بۇيانقى 47 يىلدا دۆلىتىمىزنىڭ سەھىيە ئىشلىرى غايەت زور نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. مەملىكەت بويىچە بىر قەدەر مۇكەممەل شەھەر، يېزا سەھىيە مۇلازىملىق توري بەرپا قىلىندى، بىر تۈركۈم سەھىيە ئاپپاراتلىرى قۇرۇلدى، پۈتۈن مەملىكەتتەھەر دەرىجىلىك دوختۇرخانىلار ۋە داۋالاش ئورۇنلىرى قۇرۇلدى، خېلى يۇقىرى سەۋىيىگە ئىگە بىر تۈركۈم داۋالاش ۋە تىببىي دورا مۇتەخەسسىسلىرىنى يېتىشتۈردۇق. دۆلىتىمىزنىڭ داۋالاش، تىببىي دورا، سەھىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش جەھەتتە نۇرغۇن خىزمەتلەرنى قولغا كەلتۈردۇق. دۆلىتىمىز خەلقىنىڭ جىسمانىي سۈپىتى زور دەرىجىدە ئۆستى. تۆۋەندىكى ئىككى كۆرسەتكۈچ دۆلىتىمىز خەلقىنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنى ئەڭ ياخشى چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدۇ، بۇ كۆرسەتكۈچلەر مۇنداق: بوۋاقلارنىڭ ئۆلۈپ كېتىش نىسبىتى پېڭى جۇڭگو قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرىكى % 200تىن % 31كە تۆۋەنلىدى، ئاھالىنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى 35 ياشتىن 70 ياشقا ئۇزارىدى. بۇ كۆرسەتكۈچلەر دۇنيانىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىدىن يۇقىرى، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭكىدىن خېلى ئالدىدا، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەندىن بۇيان سەھىيە تارماقلىرى يېزىلارغا ساقلىقنى ساقلاش، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە جۇغىيى دورىگەرلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنى ئۆز خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قىلدى. سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىگە ئۇيغۇنلىشىپ خەلق ئاممىسىنىڭ داۋالاش، سەھىپىگە بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن، سەھىيە ئىسلاھاتى جەھەتتە پائال ئىزدەندى؛ پەن-تېخنىكا خادىملىرى ۋە تىببىي خادىملار تۇرتاق تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، خەلقئارا ھەمكارلىق ۋە ئالماشتۇرۇشنى پائال قانات يايدۇرغانلىقتىن، دۆلىتىمىزنىڭ تىببىي دورىگەرلىك پەن - تېخنىكىسى ۋە مائارىپ سەۋىيىسىنىڭ ئۆسۈشى كۆچلۈك ئىلگىرى سۈرۈلدى، تىببىي دورىگەرلىك كەسپىنىڭ جۈش ئۇرۇپ راۋاجلانىشى ئىلگىرى سۈرۈلدى، شەھەر، يېزىلارنىڭ داۋالاش، سەھىيە شارائىتى يەنمۇ ياخشىلاندى؛ ئالدىنى ئېلىش ۋە ساقلىقنى ساقلاش خىزمىتى كۆچەيدى، سەھىيىگە دائىر قانۇن - تۈزۈملەر ئورنىتىلىشقا باشلىدى، سەھىيە سىپىدە بىر تۈركۈم ئىلغار، نەمۇنىچىلار مەيدانغا كەلدى، سەھىيە سىستېمىسىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئىلگىرى سۈرۈلدى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۆلىتىمىز ھۆكۈمىتى «2000-يىلى ھەممە كىشىنى سەھىيە ۋە ساقلىقنى ساقلاشتىن بەھرىمەن قىلىش»، «90 - يىللاردا بالىلارنىڭ ياشىشى، ئۆلارنى ئاسراش ۋە بېقىش دۇنيا خىتابنامىسى» قاتارلىق ستراتېگىيىلىك نىشانلارنى ئىشقا ئاشۇرۇش توغرىسىدا

يېقىنلاشتۇرۇش، تەرەققىي تاپمىغان رايونلاردا تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭ ئىلغار سەۋىيىسىگە يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت. بۇ نىشانغا يېتىش ئۈچۈن سەھىيە تارماقلىرىنىڭ مۇلازىملىق سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش، خەلق ئاممىسىنىڭ سالامەتلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش، ھۆكۈمەتنىڭ سەھىيە ئىشلىرىغا بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت ئۈچ جەھەتتە بوشاشماي تىرىشىش ئارقىلىق دۆلىتىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك سەھىيە سىستېمىسىنى بەرپا قىلىش كېرەك. ھازىر مەن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەننىڭ سەھىيە ئىشلاھاتى ۋە تەرەققىياتى توغرىسىدىكى قارارىغا بىرلەشتۈرۈپ، سەھىيە خىزمىتىنى كۈچەيتىش توغرىسىدا بىر نەچچە نۇقتىلىق پىكرىمىنى سۆزلەپ ئۆتىمەن:

1. ھۆكۈمەتنىڭ سەھىيە خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش كېرەك

ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى سەھىيە خىزمىتىنىڭ مۇھىملىقىنى چوڭقۇر تونۇپ، سەھىيە خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى ھەقىقىي كۈچەيتىشى كېرەك. سەھىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش، سەھىيە خىزمىتىنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەش ھەر دەرىجىلىك پارتكومىلار ۋە ھۆكۈمەتلەرنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان مۇھىم مەسئۇلىيىتى ئىكەنلىكىنى يەنمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشى كېرەك. ھازىر مەركەز يېڭى جۇڭگو دەۋرىدىكى سەھىيە خىزمىتىدە يېزىلارنى مۇھىم نۇقتا قىلىش، ئالدىنى ئېلىشنى ئاساس قىلىش، جۇڭگوچە داۋالاش بىلەن غەربچە داۋالاشقا تەڭ ئەھمىيەت بېرىش، پەن - تېخنىكا ۋە مائارىپقا تايىنىش، پۈتۈن جەمئىيەتنى قاتنىشىشقا سەپەرۋەر قىلىش، خەلقنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىشنى ئېنىق بېكىتتى. ھەر دەرىجىلىك پارتكومىلار بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر سەھىيە خىزمىتىنى مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، بىر - ئىككى رايوننىڭ سەھىيە مەسلىسىنى ھەر يىلى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلىپ، ئاممىنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇش، پارتىيە بىلەن ئاممىنىڭ، كادىرلار بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇرۇش بىلەن مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش سۈپىتىدە تۇتۇشى كېرەك. سەھىيە خىزمىتىدە دەرىجىمۇدەرىجە مەسئۇل بولۇش، دەرىجىمۇ دەرىجە باشقۇرۇش چارىسىنى داۋاملىق يولغا قويۇش كېرەك. مەركىزىي ھۆكۈمەت ئاساسەن سەھىيىگە دائىر قائىدە - نىزام، سىياسەت ۋە سەھىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش پىلانىنى تۈزۈشكە، مەملىكەتلىك ياكى ئۆلكە، ئاپتونوم رايون ھالقىغان چوڭ - چوڭ سەھىيە مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىشقا يېتەكچىلىك قىلىش ۋە ئۇنى ماسلاشتۇرۇشقا ۋە ھەر خىل ئۇسۇللار ئارقىلىق جايلارنىڭ سەھىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشىغا ياردەم بېرىشكە مەسئۇل بولىدۇ. يەرلىك ھۆكۈمەتلەر سەھىيە ئىشلىرىنى ئۆز رايوننىڭ ئىجتىمائىي تەرەققىيات ئومۇمىي پىلانىغا كىرگۈزۈپ، ئۆز رايونىدا سەھىيە خىزمىتىنىڭ فائىدىنى ئومۇميۈزلۈك ئەمەلىيلەشتۇرۇپ، سەھىيە سىپىدىكى ئەمەلىي قىيىنچىلىق ۋە

سەھىيە ئىسلاھاتى توغرىسىدىكى ئاساسىي تەسەۋۋۇرىمىز مۇنداق: سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىگە ئۇيغۇنلاشقان ھەم سەھىيە ئىشلىرىنىڭ قانۇنىيىتىگە ئەمەل قىلىدىغان، خەلقنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشنى مەقسەت قىلغان ھالدا ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى تولۇق ئىشقا سېلىپ، ھەر خىل شەكىللەر ئارقىلىق داۋالاش، كاپالەتلەندۈرۈش تۈزۈمىنى ئورنىتىش، يۇقىرى ئۈنۈملۈك، تۆۋەن سەرپىياتلىق، ھاياتىي كۈچكە ئىگە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ۋە ھەرىكەت مېخانىزمىنى شەكىللەندۈرۈش ئارقىلىق خەلق ئاممىسىنى قولاي، ئەرزان، سۈپەتلىك ئاساسىي سەھىيە مۇلازىملىقىدىن بەھرىمەن بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش. ھازىر تۆۋەندىكى بىر نەچچە جەھەتتىكى ئىسلاھاتنى نۇقتىلىق ھالدا ياخشى تۇتۇش كېرەك:

دۆلىتىمىزنىڭ ئەھۋالىغا ئۇيغۇن كېلىدىغان ئىشچى - خىزمەتچىلەر داۋالىنىش سۇغۇرتىسى تۈزۈمىنى ئورنىتىش كېرەك. ھازىر دۆلىتىمىزدە يېزا - قىشلاق ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇش، ئېھتىياجلىق رايونلارغا ياردەم بېرىش، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تېزلىتىش ئۈچۈن، ئاساسلىقى يېزا - قىشلاقلاردا ئىشلەۋاتقان دېھقانلار ۋە يېزا كارخانىلىرىدا ئىشلەۋاتقان خىزمەتچىلەرنى داۋالىنىش سۇغۇرتىسى بىلەن قامراپ ئالماي، ئۇلارنىڭ داۋالىنىش خىراجىتىنى ئۆز ئالدىغا ھەل قىلىشىغا توغرا كېلىدۇ. بۇ ئەھۋال ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىشلەپچىقىرىش كۈچىنى ئازاد قىلىش، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى تېزلىتىشقا ناھايىتى پايدىسىز. ھازىر ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ داۋالىنىش خىراجىتىنى ئاساسەن ئىشلەپچىقىرىش كارخانىلىرى ئۆز ئالدىغا ھەل قىلىۋاتىدۇ. بۇ خىل ئەھۋال ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ داۋالىنىش خىراجىتىنى ئىشلەپچىقىرىش كارخانىلىرىنىڭ ئۈستىگە ئېغىر يۈك بولۇپ قالدى. بىر قىسىم كارخانىلارنىڭ تىجارىتىدە قىيىنچىلىق كۆرۈلگەندە بەزى ئىشچى-خىزمەتچىلەر يەنە ئاساسىي داۋالىنىش كاپالىتىگە ئىگە بولالمىدى. مۇنداق داۋالىنىش كاپالىتى تۈزۈمىنىڭ قالاقلىق دائىرىسى بىر قەدەر تار بولۇپ، ئىشلەۋاتقان، كەسپىي ئورۇنلار ۋە ئومۇمىي خەلق مۇلۇكچىلىكىدىكى كارخانىلار شۇنىڭدەك بىر قىسىم كوللېكتىپ مۇلۇكچىلىكتىكى كارخانىلار بىلەن چەكلىنىپ قالدى، ئۇنىڭ ئىجتىمائىيلىشىش دەرىجىسى تۆۋەن بولغانلىقتىن ئەمگەك كۈچلىرى بايلىقىنى مۇۋاپىق تەقسىملەشنى ئىلگىرى سۈرۈشكىمۇ پايدىسىز بولۇۋاتىدۇ. شۇڭا ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ داۋالىنىش كاپالىتى تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىش كۆپچىلىكنىڭ ئورتاق تونۇشى بولۇپ قالدى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان جياڭسۇ ئۆلكىسىنىڭ جىنجياڭ شەھىرى ۋە جياڭشى ئۆلكىسىنىڭ جيۈجياڭ شەھىرى ئىسلاھات سىنىقى ئېلىپ بېرىپ، جەمئىيەتتىن بىر تۇتاش توپلاش بىلەن شەخسلەرنىڭ ھېسابات دەپتىرى بىرلەشتۈرۈلگەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر داۋالىنىش سۇغۇرتىسى تۈزۈمىنى ئورناتتى. بۇ خىل تۈزۈمنىڭ ئاساسىي ئالاھىدىلىكى شۇكى، بۇنىڭدا داۋالىنىش سۇغۇرتىسى خىراجىتىنى دۆلەت، ئادەم ئىشلەتكۈچى ئورۇن ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپ ئورتاق توپلايدۇ. بۇ ئىسلاھاتتا دەسلەپكى قەدەمدە ئۇنۇم ھاسىل قىلىندى، بۇ بولدا ئومۇمەن مېڭىشقا بولىدۇ. مۇكەممەل تەجرىبە ھاسىل قىلغاندىن كېيىن ئومۇميۈزلۈكيولغا قويۇشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، كېلەر يىلى ئۆلكە (ئاپتونوم رايون) لەرنىڭ بەزى شەھەرلىرىدە

يېزىلارنىڭ سەھىيە خىزمىتىدە ناھىيە، يېزا، كەنت دەرىجىلىك سەھىيە مۇلازىملىقى تورىنى ئورنىتىش، ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش تۈزۈمى ئورنىتىش ۋە يېزا، كەنت دوختۇرلىرى قوشۇنى قۇرۇشنى ئۈچ چوڭ تۈزۈرۈك قىلىش كېرەك. بۇ نىشان توغرا، ئۇنىڭدا ئەستايىدىل چىڭ تۇرۇش كېرەك. دېھقانلارنىڭ كېسەل كۆرسىتىش مەسلىسى تاماق پىيىش، كىيىم كېيىش ۋە باللارنىڭ مەكتەپتە ئوقۇش مەسلىسىگە ئوخشاش مۇھىم. يېزىلاردا سەھىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ مۇھىم مەسئۇلىيىتى.

يېزىلارنىڭ ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش تۈزۈمى دۆلىتىمىز دېھقانلىرى ئۈزلىرى ئىجاد قىلغان ئاقىدىغان ئۇنۇملۈك چارە. دۆلىتىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى جەريانىدا ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش بەزى قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەرگە دۇچ كەلدى. بۇ قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەرنى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش ئارقىلىق ھەل قىلىپ، ھەمكارلىشىپ داۋالىنىشتا چىڭ تۇرۇش ۋە ئۇنى راۋاجلاندۇرۇش كېرەك. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان جياڭسۇ، خېنەن قاتارلىق جايلاردا ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش يولغا قويۇلۇپ، بەزى ياخشى تەجرىبىلەر يارىتىلدى. بۇ تەجرىبىلەر جايلارنىڭ ئۆگىنىشىگە ۋە پايدىلىنىشىغا ئەرزىيدۇ. ھەمكارلىشىپ داۋالىنىشتا خەلق باشقۇرۇش، ھۆكۈمەت ياردەم بېرىش، ئىختىيارىي قىلىش، مۇۋاپىق بولۇش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش، مەبلەغ توپلاشتا شەخسلەر سېلىنما سېلىشنى ئاساس قىلىش، كوللېكتىپ يار-يۆلەك بولۇش، ھۆكۈمەت مۇۋاپىق مەدەت بېرىش كېرەك. بەزى جايلارنىڭ ئەمەلىيىتى ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش ياخشى يولغا قويۇلسا دېھقانلارنىڭ داۋالىنىش خىراجىتى سېلىقنى يېنىكلىتىشكە بولىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى. ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەر تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ كۆڭۈل قويۇپ تەشكىللەپ، تەشۋىقات-تەربىيىنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارنى ئۆزئارا ياردەملىشىش، قىيىنچىلىق ئۈستىدىن ئورتاق غەلبە قىلىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش يولىدا مېڭىشقا پائال پېتەكلىشى كېرەك.

نامرات رايونلارنىڭ سەھىيە خىزمىتىگە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، نامرات ئاھالىلەرنىڭ جسمانىي سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشنى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر نامرات رايونلارنىڭ سەھىيە خىزمىتىنىڭ سالمىقىنى زورايتىپ، سەھىيە جەھەتتە نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇشنى ھۆكۈمەتنىڭ نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش پىلانىغا كىرگۈزۈپ، كەنتلەر ۋە ئائىلىلەرگە يار - يۆلەك بولۇپ، ئۇلارنىڭ دوختۇر قىس، دورا ئاز بولۇش قىيىنچىلىقىنى تىرىشىپ ھەل قىلىش كېرەك. نامرات رايونلار نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش مەبلىغىدىن سەھىيە جەھەتتە نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خراجىتى ئاجرىتىشنى ئەمەلىيلەشتۈرگەندىن سىرت يەنە جايلاغا چىداپ كۆرمەس قىلىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، تۇرلۇك چىقىملار ئېچىدىن چارە - ئامالار بىلەن

خىتابنامىسى»قاتارلىق ستراتېگىيىلىك نىشانلارنى ئىشقا ئاشۇرۇش توغرىسىدا خەلقئارادا ئومۇد بەردى ۋە ئۇنى پائال يولغا قويۇپ خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشى ۋە مەدھىيىلىشىگە ئېرىشتى. ئەمەلىيەت دۆلتىمىزنىڭ سەھىيە خىزمەتچە دائىر فاكتورلار ۋە سىياسەتلىرىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.

ئەتىجىلەرنى مۇئەييەنلەشتۈرۈش ۋە تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەش بىلەن بىللە يەنە شۇنى كۆرۈشىمىز كېرەككى، سەھىيە خىزمەتچە پۈتۈن جەمئىيەت تېخى دېگەندەك ئەھمىيەت بېرىپ كېتەلمىدى، سەھىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتىغا تېخى ئۈيغۇنلاشمىغانلىقىدۇر. بۇ مۇنۇ جەھەتلەردە ئىپادىلىنىدۇ، بىرىنچى، يېزىلارنىڭسەھىيە ۋە ئالدىنى ئىلىش، ساقلىقنى ساقلاش خىزمىتى بىر قەدەر ئاجىز، داۋالاش مۇئەسسەسلىرى مۇكەممەل ئەمەس، مۇلازىملىق سەۋىيىسى تۆۋەن، بىر نەچچە خىل يۇقۇملۇق كېسەل ۋە يەرلىك كېسەل بەزى جايلاردا تېخى ئومۇمىيۈزلۈك تىزگىنلەنمىدى؛ ياشانغانلار سانىنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنىڭ يامان تەسىرى تۆپەيلىدىن سەھىيە خىزمەتچە يەنە بىر قاتار يېڭى ئىسسىق نۇقتا ۋە قىيىن نۇقتىلار ئىوتتۇرىغا چىقتى. ئىككىنچى، سەھىيە ئىسلاھاتى ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنىڭ كەينىدە قالدى، داۋالاش، ساقلىقنى ساقلاش تۈزۈمى مۇكەممەل ئەمەس. سەھىيىگە سېلىنغان سېلىنما ئېتىشمەيۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا سەھىيە بايلىقلىرىنى ئىسراپ قىلىش، تىببىي دورا خىراجىتى مۇۋاپىق بولماسلىقتەك ئەھۋاللارمۇ ساقلانماقتا؛ بەزى جايلار ۋە داۋالاش ئورۇنلىرىدا سەھىيە مۇلازىملىق سۈپىتى ۋە تىببىي ئەخلاق، تىببىي ئىستىل تۆۋەنلەپ كېتىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ نارازىلىقىنى قوزغىدى. بىز بۇ قېتىمقى ۋە مەسىلىلەرگە ئېتىبار بىلەن قارىشىمىز ۋە بۇ قېتىمقى ۋە مەسىلىلەرنى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش ئارقىلىق داۋاملىق ھەل قىلىشىمىز كېرەك.

بۇنىڭدىن كېيىنكى 15 يىل دۆلىتىمىزدە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ستراتېگىيىلىك نىشانىغا يېتىدىغان ئاچقۇچلۇق مەزگىل، سەھىيە ئىشلىرى بۇ نىشانغا يېتىشنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. شۇڭا ئۇنى خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات بىلەن ماسلاشتۇرۇش، خەلقنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنى ئىقتىسادىي تەرەققىيات بىلەن ماسلاشتۇرۇش كېرەك. «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان كەلگۈسى نىشان پروگراممىسى»دىكى تەلەپلەرگە ئاساسەن بۇ مەزگىلدىكى سەھىيە خىزمىتىنىڭ كۆرۈش نىشانى: ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى يېتەكچى قىلىپ، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۈشىەنى ۋە ئاساسىي فاكىجىندا چىڭ تۇرۇپ، سەھىيە ئىسلاھاتىنى ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، 2000 - يىلنىغا بارغاندا سەھىيە مۇلازىملىقى، داۋالاش، ساقلىقنى ساقلاش، سەھىيىگە دائىر قانۇنلارنىڭ ئىجراسىنى نازارەت قىلىشنى ئۈز ئىچىگە ئالغان جۇڭگو سەھىيە سىستېمىسىنى دەسلەپكى قەدەمدە بەرپا قىلىپ، ھەممە كىشىنى دەسلەپكى قەدەمدىكى سەھىيە - ساقلىقنىساقلاش كاپالىتىدىن ئاساسىي جەھەتتىن بەھرىمەن قىلىپ، خەلقنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنى يەنىمۇ ئۆستۈرۈش، 2010- يىلنىغا بارغاندا مەملىكەت بويىچە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى ۋە خەلقنىڭ سالامەتلىك ئېھتىياجىغا ئۈيغۇن، بىر قەدەر مۇكەممەل بولغان سەھىيە سىستېمىسىنى بەرپا قىلىش، خەلقنىڭ سالامەتلىكىگە دائىر ئاساسىي كۆرسەتكۈچلەرنى تەرەققىي تاپقان رايونلاردا دۇنياديكى ئوتتۇراھال تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىگە يەتكۈزۈش ياكى ئۇنىڭغا

ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، سەھىيە سېپىدىكى ئەمەلىي قىينىچىلىق ۋە مەسىلىلەرنى ھەققىي ياخشى ھەل قىلىشى كېرەك. بىر رايوننىڭ سەھىيە خىزمىتىنىڭ ياخشى - يامانلىقىنى، خەلقنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنىڭ ئۆسۈش دەرىجىسىنى رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ۋەزىپە ئۆتىگەن مەزگىلىدىكى نىشان مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ۋە خىزمەت نەتىجىسىنى تەكشۈرۈشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ئۆزى بىلەن تەڭ دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرىنىڭ سەھىيە خىزمىتىگە بولغان نازارىتىنى قوبۇل قىلىشى ۋە سىياسىي كېڭەشنىڭ پىكرىنى ئاڭلىشى كېرەك. سەھىيە مىنىستىرلىكى گوۋۇيۈەننىڭ سەھىيە خىزمىتىگە مەسئۇل مەمۇرىي تارمىقى بولۇپ، پۈتۈن مەملىكەتنىڭ سەھىيە خىزمىتىنى بىر تۇتاش پلانلاشقا، پۈتۈن ساھەدە باشقۇرۇش ۋە نازارەتچىلىكنى يولغا قويۇشقا مەسئۇل بولىدۇ. ھەر دەرىجىلىك پلان، مالىيە، باج، مال باھاسى، يېزا ئىگىلىكى قاتارلىق تالاقدار تارماقلار ئۆز نۆۋىتىدە بىر تەرەپ قىلىشى، قانۇننى ئىجرا قىلغۇچى خادىملارنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشى، قانۇننى ئىجرا قىلىش سالمىقىنى زورايتىشى، خەلقنىڭ سالامەتلىكىگە، خەلقنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزىدىغان قانۇنسىز قىلمىشلارغا قەتئىي زەربە بېرىشى ۋە ئۇلارنى جازالىشى كېرەك. يېمەكلىك، دورا، ساقلىقنى ساقلاش بۇيۇملىرى، داۋالاش بۇيۇملىرى قاتارلىق خەلقنىڭ سالامەتلىكى ۋە بىخەتەرلىكىگە بىۋاستە تالاقدار بۇيۇملارنى قاتتىق باشقۇرۇش، تىباباتچىلىك سالاھىيىتىنى ۋە دوختۇرخانا قۇرۇش شارائىتىنى قاتتىق تەكشۈرۈشنى كۆچەيتىش، پۈتۈن جەمئىيەتنىڭ سەھىيىگە دائىر قائىدە - تۈزۈملەرگە ئەمەل قىلىش ئېڭىنى كۈچەيتىش كېرەك.

2. ئىسلاھاتنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ سەھىيە ئىشلىرىنىڭ ساغلام راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك

ھۆججەتلىشىش ئىجىنى ئومۇمىيۈزلۈك قولۇسقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، كېلەر يىلى ئۆلكە (ئاپتونوم رايون) لەرنىڭ بەزى شەھەرلىرىدە نۇقتىدا سىناق قىلىنىدۇ. بىز 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە پۈتۈن مەملىكەتنىڭ شەھەر، بازارلىرىدا ئىجتىمائىي داۋالانىش سۇغۇرتىسى تۈزۈمىنى ئاساسىي جەھەتتىن بەرپا قىلىشنى قولغا كەلتۈرۈشىمىز كېرەك. دۆلىتىمىز تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت بولغانلىقى، ئاھالىسى كۆپ، ئاساسى ئاجىز، مالىيىدە قىينىچىلىقى بولغانلىقى، كارخانىلارنىڭ ئۇنۇمى تۆۋەن بولغانلىقى ئۈچۈن يېڭى داۋالانىش سۇغۇرتىسى تۈزۈمىنى ئورناتقاندا دۆلەت ۋە كارخانىلارنىڭ سېلىقىنىڭ بەك ئېغىر بولۇپ كەتمەسلىكىنى نەزەردە تۇتۇشىمىز كېرەك. شۇنىڭ ئۈچۈن ھەر خىل شەكىلدىكى داۋالاش سۇغۇرتىسى ئۈسۈللىرىنى تولۇقلاش ئۇسۇلىدا پائال ئىزدىنىشىمىز ۋە ئۇنى راۋاجلاندۇرۇشىمىز كېرەك. مەسىلەن: ئۆزئارا يارەملىشىپ داۋالانىش سۇغۇرتىسى، سودا خاراكتېرلىك داۋالانىش سۇغۇرتىسى قاتارلىق شەكىللەر ئۇستىدىمۇ ئىزدىنىش كېرەك.

سەھىيە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك. سەھىيە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتىنىڭ نىشانى خەلقنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىش تەلىپى بويىچە سەھىيە بايلىقىنى مۇۋاپىق تەقسىملەپ ماكرولۇق باشقۇرۇش كۆچلۈك، مىكرولۇق ھەرىكەت جانلىق بولىدىغان يېڭى مېخانىزمنى پەيدىنپەي بەرپا قىلىپ، مۇلازىملىق سۇپىتى ۋە خىزمەت ئۇنۇمىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈش، سەھىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىيات ھاياتي كۈچىنى ئاشۇرۇشتىن ئىبارەت.

تىببىي پەن تەتقىقات ئورۇنلىرى ئاچقۇچلۇق ئەمەلىي تەتقىقات، يۇقىرى پەن - تېخنىكا تەتقىقاتى، تىببىي ئۇل تەتقىقاتى جەھەتلەردە كۈچنى مەركەزلەشتۈرۈپ، ئۆتكەلگە ھۈجۇم قىلىپ، كۆپ قوزغىلىدىغان كېسەللىكلەر ۋە داۋالاش تەس بولغان كېسەللىكلەر جەھەتتە ئۆتكەلگە ھۈجۇم قىلىشتا بۆسۈش خاراكتېرلىك ئىلگىرىلەشلەرنى قولغا كەلتۈرۈپ، سەھىيە، پەن - تېخنىكا كۈچىنى دۇنيانىڭ ئىلغار سەۋىيىسىگە پەيدىنپەي يېقىنلاشتۇرۇشى كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىللە تىببىي پەن تەتقىقاتى نەتىجىلىرىنىڭ رېئال تەتقىقات نەتىجىسىگە ئايلىنىشى ۋە قوللىنىلىشىنى زور كۈچ بىلەن ئىلگىرى سۈرۈشى كېرەك. جۇڭگىي دورىلىرى دۆلىتىمىز تىببىي پېنىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى، شۇڭا ۋارسلىق قىلىش بىلەن راۋاجلاندۇرۇشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، جۇڭگىي نەزەرىيىسى ۋە ئەمەلىيىتىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، جۇڭگوچە داۋالاش بىلەن غەربچە داۋالاشنى بىرلەشتۈرۈش جەھەتتە يېڭى ئىلگىرىلەشنى قولغا كەلتۈرۈش كېرەك.

3. يېزىلارنىڭ سەھىيە خىزمىتىنى ھەققىي تۈردە ياخشى ئىشلەش كېرەك

يېزا مەسلىسى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان زور مەسىلە، ھازىر يېزىلارنىڭ سەھىيە خىزمىتى يەنىلا گەۋدىلىك ئاجىز نۇقتا بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ. ئەگەر 900 مىليون يېزا ئاھالىسىدە مۇكەممەل سەھىيە مۇلازىملىق تورى ۋە مۇكەممەل داۋالىنىش كاپالىتى تۈزۈمى كەمچىل بولسا جۇڭگونىڭ سەھىيە مەسلىسى ھەل بولدى دېگىلى بولمايدۇ. 9 - بەش يىللىق پىلاندا «2000 - يىلى ھەممە كىشىنى باشلانغۇچ سەھىيە- ساقلىقنى ساقلاش كاپالىتىدىن بەھرىمەن قىلىش» نىشانى بېكىتىلدى. بۇ نىشانغا يېتىشنىڭ ئاچقۇچى يېزىلاردا، قىيىن نۇقتىسى نامرات رايونلاردا، شۇڭا پۈتۈن مەملىكەتنىڭ داۋالاش، سەھىيە خىزمىتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى يېزىلارغا قويۇش كېرەك.

جارى قىلدۇرۇپ، تۇرلۇك چىقىملار ئېچىدىن چارە - ئامالنى بىلەن مەبلەغ ئاجرىتىپ، ئۆز يېرىنىڭ ئۇل سەھىيە مۇئەسسەسە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشى، ئېچىدىغان سۇ شارائىتىنى ياخشىلاپ، يەرلىك كېسەللىكلەر ۋە يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، دېھقانلار كېسەل بولۇپ قېلىپ نامراتلىشىپ كېتىش مەسىلىسىنى ياخشى ھەل قىلىش كېرەك. ئىقتىسادى تەرەققىي تاپقان رايونلار ۋە شەھەرلەردىكى سەھىيە ئاپپاراتلىرى ھەر خىل شەكىللەرنى قوللىنىپ، نامرات رايونلارنىڭ يېزا سەھىيە خىزمىتىگە ساھەلەر بويىچە ياردەم بېرىشى كېرەك.

4. مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى قانات يايدۇرۇپ سەھىيە خىزمىتىدە يېڭى ۋەزىيەت يارىتىش كېرەك

ھازىر، سەھىيە سىستېمىسى پارتىيە 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ «سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدىكى قارارى»نى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ياخشى كەسىپ ئەخلاقى، ياخشى تىببىي ئەخلاق، تىببىي ئىستىل تىكلەشنى سەھىيە سىستېمىسىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مەركىزى قىلىش كېرەك. ئامما ئومۇمىيۈزلۈك كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان ئىسسىق نۇقتا مەسىلىلىرىگە بىرلەشتۈرۈپ كەسىپ مەسئۇلىيىتى، كەسىپ ئەخلاقى، كەسىپ ئىنتىزامى توغرىسىدا ئەستايىدىل تەربىيە ئېلىپ بېرىش، ئىش ئورنىنى سۆيۈش، مەسئۇلىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىش، ئاممىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش، سۈپەتلىك مۇلازىملىق قىلىش، كەسىپ پەزىلىتىنى زور كۈچ بىلەن يېتىلدۇرۇش، سەھىيە خادىملىرىنى توغرا كەشىلىك تۇرمۇش قارىشى، قىممەت قارىشى تۇرغۇزۇشقا يېتەكلەش، كەسىپ ھەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇش، قانۇنغا رىئايە قىلىشتەك ئىجتىمائىي ئەخلاقنى تەشەببۇس قىلىش، سەھىيە قوشۇننىنىڭ سىياسىي ساپاسى ۋە كەسپىي ساپاسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈش، دوختۇرخانىلارنى مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ كۆزنىكىگە ئايلاندۇرۇش، تىببىي خادىملارنى ئۆلۈمگە ئامال، ئاغرىققا سەۋەب قىلىدىغان «سالامەتلىك قوغدىغۇچىلىرى»غا ئايلاندۇرۇش كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىللە، جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەر سەھىيە تىببىي خادىملىرىغا تولۇق كۆڭۈل بۆلۈپ ۋە ئۇلارنى چۈشىنىپ، ئۇلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغداپ، خەلقنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن گەۋدىلىك تۆھپە قوشقان ئورۇن ۋە شەخسلەرنى تەقدىرلەپ، پۈتۈن جەمئىيەتتە تىببىي پەنگە، سەھىيە، تىببىي خادىملارغا ھۆرمەت قىلىدىغان ياخشى كەيپىيات شەكىللەندۇرۇش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە ھۆكۈمەتلەر تىببىي خادىملارغا كۆڭۈل بۆلۈپ ۋە ئۇلارنى ئاسراپ، ئۇلارنىڭ خىزمەت، ئۆگىنىش ۋە تۇرمۇش شارائىتىنى ياخشىلاپ، ئۇلارنىڭ ھەر خىل ئەمەلىي مەسىلىلىرىنى ياخشى ھەل قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە ئىجادچانلىقىنى تولۇق ئىشقا سېلىپ، سەھىيە خىزمىتىدە يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ بېرىش ۋەزىيىتە يارىتىشى كېرەك.

يولداشلار، سەھىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ، خەلق ئاممىسىنىڭ جىسمانىي سۈپىتىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈش يېڭى دەۋرىدىكى شەرەپلىك ۋە مۇشكۈل ۋەزىپە، يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئەتراپىغا زىچ ئۈيۈشۈپ، جاسارەت بىلەن ئىلگىرىلەپ، يول ئېچىپ يېڭىلىق يارىتىپ، دۆلىتىمىزنىڭ سەھىيە ئىشلىرى ئىسلاھاتى ۋە تەرەققىياتىنى تېرىشىپ يېڭى باسقۇچقا كۆتۈرۈپ، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىغا يېڭى تۆھپە قوشايلى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 10 - دېكابىر تېلېگراممىسى)

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتەيلى

لى كاڭمىڭ

(بېشى تۆنۈگۈنكى 5 - بەتتە)

بىرى، «باراۋەرلىك پرىنسىپى». مىللەتلەرنىڭ باراۋەرلىكى ماركسىزملىق مىللەت قارىشىنىڭ مەركەزلىك گەۋدىلىنىشى، پارتىيەمىزنىڭ مىللىي سىياسىتىنىڭ يادروسى. ھەرقايسى مىللەت چوڭ - كىچىك بولۇشى، كۆچلۈك - ئاجىز بولۇشى، تارىخىنىڭ ئۇزۇن - قىسقا بولۇشى، يېتىلىش باسقۇچىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر پۈتۈنلەي باراۋەرلىك ھوقۇقىدىن بەھرىمەن بولىدۇ. مىللىي كەمسىتىشكە قەتئىي قارشى تۇرۇش، يەنى ھەم چوڭ مىللەتچىلىككە، ھەم تار مىللەتچىلىككە، قارشى تۇرۇش كېرەك. «ئۇرتاق مەنپەئەت پرىنسىپى». ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ ئورتاق گۈللىنىشى، تەرەققىي قىلىشىدا، ئورتاق مەنپەئەتنىڭ، تۆپ مەنپەئەتنىڭ ھەممىدىن ئۇستۇن ئورۇنغا قويۇشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە تۈزۈمى ھەم ئاز سانلىق مىللەتلەرگە تېخىمۇ كۆپ، تېخىمۇ ياخشى تەرەققىيات پۈرسىتى ۋە شارائىتى يارىتىپ بېرىپ، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ مەنپەئەتىنى قوغداشنى تولۇق گەۋدىلەندۈرىدۇ ھەم ئۇنىڭدا ھەرقايسى مىللەتلەر مەنپەئەتى بىلەن جۇغلىنىۋاتقان مىللەتلىرىنىڭ ئومۇمىي مەنپەئەتىنىڭ بىرلىكى تەكتلىنىدۇ. ئۆچەنچىسى، «ئەھلىيەتچىل بولۇش پرىنسىپى». ھەقىقەتنى ئەھلىيەتنى ئىزدەش، كونكرېت مەسىلىنى كونكرېت تەھلىل قىلىش پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مىللىي سىياسىتىدە چىڭ تۇرۇلىدىغان تۆپ قاراش ۋە ئۇنىڭ جانلىق روھى. مىللىي مۇناسىۋەت مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلىشتا مەيلى خەنزۇلار ياكى ئاز سانلىق مىللەتلەر بولسۇن، نېمە مەسىلە بولسا شۇنى ھەل قىلىش، كىملىك مەسىلىسى بولسا شۇنى ھەل قىلىش، ھەممە مەسىلىنى مىللىي مەسىلە دەۋالماسلىق كېرەك.

ئىككىنچى، ماركسزمنىڭ دىن قارىشى ۋە پارتىيەنىڭ دىن سىياسىتى توغرىسىدىكى تەربىيىنى قەتئىي بوشاشماي ئېلىپ بېرىش، پارتىيەنىڭ دىنغا ئېتىقاد قىلىش ئەركىنلىكى سىياسىتىنى ئىزچىللاشتۇرۇش بىلەن دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇشنى قانۇن بويىچە كۆچەيتىشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش لازىم. ئېلىمىزدە ھەممە پۇقرا دىنغا ئېتىقاد قىلىش ئەركىنلىكىگىمۇ، دىنغا ئېتىقاد قىلماسلىق ئەركىنلىكىگىمۇ ئىگە. مەيلى دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ياكى دىنغا ئېتىقاد قىلمايدىغان پۇقرا بولسۇن، سىياسىي جەھەتتە باراۋەر، ھەممىسى ئاساسىي قانۇندا بېرىلگەن ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولىدۇ ۋە مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىدۇ. پۇقرالار دىنغا ئېتىقاد قىلىش ئەركىنلىكى ھوقۇقىنى يۇرگۈزگەندە، تۈزۈنۈك مەجبۇرىيىتىنىمۇ ئادا قىلىشى شەرت. بۇ، دىن ئىشلىرىنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇش مەزمۇنىنىمۇ تۈز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاپتونوم رايونىمىزدا دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئاممىنى بىر قەدەر كۆپ، ئۇلار ئالمىقى ٪90 تىن كۆپرەك دېيىزا - قىشلاقلاردا ياشايدۇ، ئۇلار ئالمىقى مەدەنىيەت ساپاسى بىر قەدەر تۆۋەن، ئۇلارغا پارتىيەنىڭ دىن سىياسىتى توغرىسىدا تەشۋىق - تەربىيە ئېلىپ بېرىش، دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئاممىنى سوتسىيالىستىك جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات تەلىپىگە لايىقلاشتۇرۇش جەددىي زۆرۈر. شۇنىڭ بىلەن بىللە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرگە قەتئىي زەربە بېرىش، قانۇنسىز دىنىي نەشرىيات بۇيۇملىرىنى قەتئىي مەنئى قىلىش كېرەك.

ئۆچىنچى، ماركسزمنىڭ دۆلەت قارىشى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئاساسىي مەزمۇن قىلغان ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزم ۋە سوتسىيالىزم ئىدىيىسى تەربىيىسىنى قەتئىي بوشاشماي ئېلىپ بېرىش، تەربىيە ئارقىلىق ئاز سانلىق مىللەتلەر بىلەن خەنزۇلار بىر - بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان سىياسىي قاراشنى كىشىلەرگە بارغانسېرى چوڭقۇر سىڭدۈرۈش لازىم. كۆپ يىللاردىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىز ئەھلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ، شىنجاڭنىڭ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكى، ئۇنىڭ سوتسىيالىستىك ۋەتىنىمىزنىڭ چوڭ ئائىلىسىدىن ئايرىلالمايدىغانلىقى توغرىسىدا كۆپ خىل شەكىل ۋە ئۇسۇللاردا تەربىيە ئېلىپ بېرىلىپ، كىشىلەرنىڭ ۋەتەن، مىللەت، دۆلەت ئۈچۈن مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى كۈچەيتىلىپ، ئومۇمىي ئەھۋال ئاساسىي جەھەتتىن ياخشى بولدى. لېكىن، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا قانۇنچىلىق تەشۋىقات تەربىيىسىنى ئۇزاققىچە چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، ھەر مىللەت كادىرلارنىڭ ۋە قانۇننى ئىجرا قىلغۇچى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ئىش قىلىش ئاڭلىلىقىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈش، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ قانۇنغا رىئايە قىلىش قارىشى ۋە قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئەتىنى قانۇن بويىچە قوغداش ئېڭىنى ئۆستۈرۈش لازىم. ئاتىلىزم تەشۋىقاتىنى كۈچەيتىپ، دىنىي ئېتىقاد بىلەن فېئودالىزم - خۇراپاتلىق پائالىيەتىنىڭ چەك - چېگرىسىنى ئېنىق ئايرىش، فېئودالىزم - خۇراپاتلىق يامراپ كېتىدىغان ناچار كەيپىياتنى قەتئىي چەكلەش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، قىمار ئويناش قاتارلىق ئىجتىمائىي رەزىللىكلەرنى قەتئىي تۇگىتىش، ئىلمىي، ساغلام، مەدەنىيەتلىك تۇرمۇش ئۇسۇلىنى تەشەببۇس قىلىش، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ ئىجتىمائىي كەيپىياتىنى پەيدىنپەي ياخشىلاش لازىم.

(4) بازا قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بېرىپ، يېزا - قىشلاقلار مەدەنىيىتىنىڭ تەرەققىياتى ۋە گۈللىنىشىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش، يېزا - قىشلاقلارنىڭ ئىدىيە، مەدەنىيەت بازىسىنى سوتسىيالىزم ئىدىيىسى ئارقىلىق ئىگىلەش لازىم.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ، بولۇپمۇ يېزا - قىشلاقلارنىڭ مەدەنىيەت ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش ۋە گۈللەندۈرۈش، سوتسىيالىزم ئىدىيىسى ئارقىلىق يېزا - قىشلاقلارنىڭ مەدەنىيەت بازىسىنى ئىگىلەشـ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشنىڭ ئىچكى تەلىپى، ئاز سانلىق مىللەتلەر رايونلىرىدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىدىيە - ئەخلاق، پەن - مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنىڭ مۇھىم يولى، ئۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىش، ئۇنى كۈنتەرتىپكە كىرگۈزۈش كېرەك. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان شىنجاڭنىڭ يېزا - قىشلاقلىرىدا، بولۇپمۇ بەزى چەت - ياقا جايلاردا مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەر بىز بىلەن ئاممىنى، ياش - ئۆسمۈرلەرنى تالىشىدىغان ئەھۋال كېلىپ چىقتى، بۇنىڭدىكى ئاساسىي سەۋەب بىزنىڭ بازا قۇرۇلۇشىمىزنىڭ ئاجىز بولغانلىقى، ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىدىكى ئۆزگىرىشكە مۇناسىپ كېلىدىغان تەشۋىقات، ئىدىيىۋى تەربىيە ۋاستىسى ۋە تەدبىرى يېتىشىپ ماڭالمىغانلىقى، بەزى جايلاردىكى خەلق ئاممىسىنىڭ پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالمىغانلىقى، بەزى پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ۋە ئاكتىپلارنىڭ يېتىم ھالغا چۈشۈپ قېلىپ ئۇلارنىڭ دۈشمەن كۈچلەرگە قارشى قەتئىي كۈرەش قىلىدىغان جاسارىتى، كۈچى كەمچىل بولغانلىقىدا، بىز بۇنىڭدىن ئاچچىق ساۋاق ئېلىشىمىز، ئۆزگەرگەن ئەھۋالغا قاراپ ئاساسىي قاتلامدىكى تەشۋىقات - تەربىيىنى كۈچەيتىشىمىز، ھەر مىللەت ئاممىسىنى ئاڭلىق بولۇپ ۋە تولۇپ - تاشقان ئىشەنچ تىكلەپ، پارتىيە ۋە ھۆكۈمەت بىلەن بىر مەيدانداً تۇرىدىغان قىلىشىمىز كېرەك، شىنجاڭنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىدىن قارىغاندا، قاتتىق دېتال قۇرۇلۇشدا ئۇچ جەھەتتىكى خىزمەتنى نۇقتىلىق تۇتۇش كېرەك. بىرى، چېگرا رايونىنىڭ مەكتەپ قۇرۇلۇشى بىلەن مەدەنىيەت ئەسلىمىلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، چېگرا رايونىنىڭ مەدەنىيەت كاردورى قۇرۇلۇشى ۋە جايلارنىڭ «كەنتلەر كىتاب ئامبىرى قۇرۇلۇشى» بىلەن ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بازىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشىمىز، يېزا - قىشلاقلاردا ئۇچ تۈلپ بېرىشنىڭ مۇھىم كاپالىتى. دېمەك شىياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى، پارتىيىنىڭ لۇشەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئۇلارنى ئىجادىي ھالدا ئىزچىل ئىجرا قىلغاندىلا، ئومۇمىلۇقتا بويسۇنۇپ، ئومۇملۇقنى ئىگىلەپ، ئومۇملۇقنى ئىدارە قىلغىلى، ھەقىقىي تۇرده «ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى»نى تەڭ تۇتۇپ، ئىككى ئۇنۇمنى تەڭ قولغا كەلتۈرگىلى بولىدۇ. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرى، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلار ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قەتئىي قوغداپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇپ، ئامما بىلەن قويۇق ئالاقە باغلاپ، خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلغاندىلا، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا سىياسىي سەزگۈرلۈكنى ساقلاپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ۋە قانۇننىڭ ئىززىتى - ھۆرمىتىنى قوغداش بايرىقىنى دادىل كۆتۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى ئەڭ زور دەرىجىدە ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ ۋە ئۇلارغا تايىنىپ، ئاز سانداكى مىللىي بۆلگۈنچى ئۇنسۇرلارنى ۋە ھەر خىل ئېغىر جىنايەت ئۆتكۈزگەن جىنايەتچىلەرنى ئەڭ زور دەرىجىدە يېتىم قالدۇرالايدۇ ھەمدە ئۇلارغا زەربە بېرەلەيدۇ، جەمئىيەتنىڭ سىياسىي مۇقىملىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك قوغدىيالايدۇ. توغرا دۇنيا قاراش، كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى، قىممەت قارىشىدا چىڭ تۇرۇپ، سوتسىيالىزم ئىشلىرى يولىدا پىداكارلىق كۆرسىتىدىغان ئۇلۇغۋار غايە تىكلىگەن ۋە يۈكىنى زىممىسىگە ئالغاندىلا كۆچلۈك كەسىپچانلىق ۋە مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى تۇرغۇزۇپ، چاپالىق ئىگىلىك يارىتىپ، ئاڭلىق تۆھپە قوشقاندىلا، ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنى تۈز ۋەزىپىسى قىلغىلى، مۇرەككەپ ئىجتىمائىي ئەھلىيەت داۋاملىدا ئىگىلەمەي - پۈكۈلمەي، مەڭگۈ ئالغا ئىلگىرلىگىلى بولىدۇ.

ئۆچىنچى، پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرىنىڭ «ئىككى قولدا تۇتۇش» جەھەتتىكى باشقۇرۇش، ماسلاشتۇرۇش ئىقتىدارىنى ئەستايىدىل يېتىشتۇرۇش لازىم. ئومۇمەن ئېيتقاندا، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا ئىشلەيدىغان پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرى، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلار ئالاھىدە ساپاسى ۋە قابىلىيىتى بار كىشىلەردىن بولۇشى كېرەك. بۇ «ئىككى قولدا تۇتۇش، ھەر ئىككى قولدا قاتتىق تۇتۇش»نىڭ زۆرۈر شەرتى. ساپا جەھەتتە، سىياسىي - ئىدىيىۋى ساپا، ئىستىل ساپاسى، كەسپىي ۋە روھىي ھالەت ساپاسىدىن باشقا، بىر قەدەر يۇقىرى مەدەنىيەت ساپاسىمۇ بولۇشى كېرەك. قابىلىيەت جەھەتتە، يېڭىلىق يارىتىش ئىقتىدارى، پۈرسەتنى تۇتۇش ئېڭى ۋە تەدبىر بەلگىلەش قابىلىيىتى كەم بولسا بولمايدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە باشقۇرۇش، ماسلاشتۇرۇش قابىلىيىتىمۇ بار. ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەندىن بۇيانقى، بولۇپمۇ پارتىيەنىڭ 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيانقى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئەھلىيىتىدىن قارىغاندا، پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرىنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى باشقۇرۇشى ئىجادىي پائالىيەت بولۇپ قالدى. شۇڭا ئۇلار باشقۇرۇشنى بىلىشى، باشقۇرۇشقا ماھىر بولۇشى، شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىيات ئالاھىدىلىكى ۋە تەلىپىگە ئاساسەن مەنئى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى باشقۇرۇشقا ماسلاشتۇرۇش، مەنئى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىجتىمائىي پائالىيىتىگە رەھبەرلىك قىلىدىغان ئىپادىلەر ئاساسىدا باشقۇرۇش گەۋدىسى ئۇرغۇزۇپ، ئىلمىي باشقۇرۇش چارىسىنى تۇرغۇزۇپ، مەنئى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى باشقۇرۇش نىشانىغا يېتىشكە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلالايدىغان بولۇشى لازىم. ماسلاشتۇرۇش مەسلىسىدە، بىرى، سىياسەتنى پايدىلىنىپ ئىقتىسادىي تەرەققىيات يىلىغان ئىجتىمائىي تەرەققىياتنى، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش بىلەن مەنئى مەدەنىيەت، ئىقتىسادقا دائىر سىياسەتلەرنىڭ ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇپ، مەدەنىيەت، ئىقتىسادقا ئىشلەپچىقىرىشنى ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇشى، ئەھلىيەتلەشتۇرۇلۇشىگە كاپالەتلىك قىلىش، ئىككىنچىسى، يۇقىرى - تۆۋەن ھەرقايسى تەرەپلەرنى ۋە ھەر خىل ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنى، مەنپەئەت گۇرۇپلىرىنىڭ

ئاپتونوم رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم بىر ۋەزىپە ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى يېڭى سەۋىيەگە كۆتۈرۈشتىن ئىبارەت. بۇنىڭدا بىرىنچىدىن، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى جەريانىدا ئەخلاق قۇرۇلۇشىدا يۈز بېرىدىغان بارلىقا كەلگەن ئىجابىي ئامىللارنى ئاساس قىلىپ ئەخلاقنى قېلىپلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش لازىم. ئاساسلىق گەۋدىلەندۈرۈلۈشى چوڭلارنى ھۆرمەتلەش، ئەر - خوتۇنلار بىر - بىرىنى ھۆرمەتلەپ ئىناق ئۆتۈش، باللارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تەربىيەلەش ئىجتىمائىي كەيپىياتنى تەشەببۇس قىلىش، ئاتا - ئانىلارنى ھۆرمەتلىگەن ياخشى پەرزەنتلەر، ياخشى قېيىن ئانا - كېلىنلەر، بەشتە ياخشى ئائىلىلەر، «يۈلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلىلەر» قاتارلىقلارنى باھالاش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش لازىم. كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىدا، ساھەلەر ناتوغرا ئىستاللىرىنى تۈزىتىشنى مۇھىم نۇقتا قىلىش، ئىشەنچلىك دوختۇرخانا، ماگىزىن، زاۋۇت، ئىشەنچلىك مەھسۇلات، ئىشەنچلىك يايما قاتارلىقلارنى سېلىشتۇرۇپ باھالاش، تەقدىرلەش پائالىيىتىنى يولغا قويۇپ، ھەر مىللەت خەلق ئامىسىنى سادىق بولۇش، لەۋزىدە تۇرۇش، ئادىل رىقابەتلىشىشكە يېتەكلەش لازىم. ئىجتىمائىي ئەخلاق قۇرۇلۇشدا ئۆزئارا ياردەملىشىش، ئۆزئارا ئۆگىنىش، ئۆزئارا قوللاش، ئۆزئارا ھەمدەم بولۇشنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىپ، لېي فېگدىن ئۆگىنىش، يېڭى ئىستىل تىكلەش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش لازىم. ئىككىنچىدىن، بازار ئىگىلىكىنىڭ قانۇنچىلىق ئىگىلىكى ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت ئوبيېكتىپ تەلەپكە بىرلەشتۇرۇپ، ئەخلاق قۇرۇلۇشى بىلەن قانۇنچىلىق تەشۋىقات تەربىيىسىنى بىرلەشتۇرۇش

3 . ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئېغىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان، شۇڭا رەھبەرلىكنى كۈچەيتىشى شەرت

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ پۈتكۈل ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى خىزمەتلىرىدىكى ئورنى ۋە ئالاھىدە مۇھىم رولى ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە ھۆكۈمەتلەردىن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىشنى تەلەپ قىلىدۇ.

(1) پارتكوم بىر تۇتاش رەھبەرلىك قىلىدىغان، پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ ئاساسىي رەھبەرلىرى بىۋاسىتە تۇتىدىغان، ھەرقايسى جەھەتلەر ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ مەسئۇل بولىدىغان رەھبەرلىك تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىش، پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ «ئىككى قولدا تۇتۇش، ھەر ئىككى قولدا قاتتىق تۇتۇش» مەسئۇلىيەت ئېڭىنى ئۈزلۈكسىز ئۈستۈرۈش لازىم.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇش - راۋاجلاندۇرالماسلىق، تەڭ ئېلىپ بېرىش - ئېلىپ بارالماسلىق شۇ جايدىكى پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ ئىككى قولدا تۇتۇش، ھەر ئىككى قولدا قاتتىق تۇتۇش تونۇشىنىڭ قانداق بولۇشىغا باغلىق. پارتىيىنىڭ 14 - قۇرۇلتېيىدىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، ھۆكۈمەتلەر مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا بارغانسېرى ئەھمىيەت بەردى، ئۇلارنىڭ ئىككى قولدا تۇتۇش مەسئۇلىيەت ئېڭى ئۈزلۈكسىز ئۈستى، ئىككى قولدا تۇتۇش ئاگاھلاندۇرۇش كۈچەيدى. لېكىن بەزى جايلار ۋە تارماقلارنىڭ رەھبەرلىك خىزمىتىدىكى ئىدىيىۋى تەربىيىگە سەل قاراش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا سەل قاراش، بىر قولدا قاتتىقراق، بىر قولدا بوشراق تۇتۇش مەسىلىسى تېخى

ۋە جايلارنىڭ «كەنتلەر كىتاب ئامبىرى قۇرۇلۇشى» بىلەن ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بازىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشمىز، يېزا - قىشلاقلاردا ئۈچ دەرىجىلىك مەدەنىيەت تورى بەرپا قىلىشمىز ھەم ئۇنى ساغلاملاشتۇرۇشمىز، مۇشۇ ئەسرىنىڭ ئاخىرىدا ھەممە ناھىيىدە كىتابخانا، مەدەنىيەت يۇرتى ۋە كىنوخانا بولۇش، ھەممە يېزىدا مەدەنىيەت پونكتى بولۇش، ھەممە كەنتتە مەدەنىيەت ئۆيى بولۇش، ھەر مىللەت دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ھەممىسى كىنو كۆرەلەيدىغان بولۇش، دائىم مەدەنىيەت كۆكۈل ئېچىش پائالىيىتى ئېلىپ بارىدىغان سورۇن بولۇش نىشانغا يېتىشمىز كېرەك. ئىككىنچىسى، پۈتۈن شىنجاڭنىڭ رادىئو - تېلېۋىزىيە تورىنى تېز قورۇش، تىرىشىپ 2000 - يىلى ئاپتونوم رايونىمىزدا رادىئو - تېلېۋىزىيە يەتكۈزۈش توري بەرپا قىلىپ، يېزا - بازارلارنىڭ ھەممىسى رادىئو قوبۇل قىلالايدىغان، تېلېۋىزىيە كۆرەلەيدىغان بولۇش نىشانغا يېتىشمىز، رادىئونىڭ قاپلاش نىسبىتىنى% 80 كە، تېلېۋىزورنىڭ قاپلاش نىسبىتىنى% 85 كە يەتكۈزۈشمىز كېرەك. ئۈچىنچىسى، ھەرقايسى مىللەتلەر يېزىقىدىكى نەشرىيۇملىرىنى نەشر قىلىپ تارقىتىش ئىشىنى كۈچەيتىپ. ھەرقايسى مىللەت يېزىقىدىكى نەشرىيۇملىرىنىڭ سۈپىتىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈشمىز، مۇشۇ ئەسرنىڭ ئاخىرىدا ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ كتاب تۈرىنى مۇۋاپىق كۆپەيتىشمىز، كتاب مىقدارىنى مۇۋاپىق ئۆستۈرۈشمىز لازىم. بازا ۋە ئەسلىمە قۇرۇلۇشى ئارقىلىق ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چېگرا بويلىرىدىكى ۋە يېزا - قىشلاقلىرىدىكى مەدەنىيەت تورمۇشى ناچار بولۇش ھالىتىنى ئۆزگەرتىشىمىز، ئاممىنىڭ مەنىۋى تورمۇشىنى ئۇزلۇكسىز بېيىتىشىمىز، مول مەزمۇنلۇق، ساغلام، يۇقىرىغا ئۆرلەيدىغان ئىدىيە، مەدەنىيەت ئارقىلىق بازىلارنى ئىگىلىشىمىز لازىم.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم بىر ۋەزىپە ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى يېڭى سەۋىيەگە كۆتۈرۈشتىن ئىبارەت. بۇنىڭدا بىرىنچىدىن، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى جەريانىدا ئەخلاق قۇرۇلۇشىدا يېڭىدىن بارلىقا كەلگەن ئىجابىي ئامىللارنى ئاساس قىلىپ ئەخلاقنى قېلىپلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش لازىم. ئائىلە گۈزەل ئەخلاقى قۇرۇلۇشىدا چوڭلارنى ھۆرمەتلەش، ئەر - خوتۇنلار بىر - بىرىنى ھۆرمەتلەپ ئىناق ئۆتۈش، باللارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تەربىيەلەش ئىجتىمائىي كەيپىياتنى تەشەببۇس قىلىش، ئاتا - ئانىلارنى ھۆرمەتلىگەن ياخشى پەرزەنتلەر، ياخشى قېيىن ئانا - كېلىنلەر، بەشتە ياخشى ئائىلىلەر، «يۈلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلىلەر» قاتارلىقلارنى باھالاش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش لازىم. كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىدا، ساھەلەر ناتوغرا ئىستاللىرىنى تۈزىتىشنى مۇھىم نۇقتا قىلىش، ئىشەنچلىك دوختۇرخانا، ماگىزىن، زاۋۇت، ئىشەنچلىك مەھسۇلات، ئىشەنچلىك يايما قاتارلىقلارنى سېلىشتۇرۇپ باھالاش، تەقدىرلەش پائالىيىتىنى يولغا قويۇپ، ھەر مىللەت خەلق ئامىسىنى سادىق بولۇش، لەۋزىدە تۇرۇش، ئادىل رىقابەتلىشىشكە يېتەكلەش لازىم. ئىجتىمائىي ئەخلاق قۇرۇلۇشدا ئۆزئارا ياردەملىشىش، ئۆزئارا ئۆگىنىش، ئۆزئارا قوللاش، ئۆزئارا ھەمدەم بولۇشنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىپ، لېي فېگدىن ئۆگىنىش، يېڭى ئىستىل تىكلەش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش لازىم. ئىككىنچىدىن، بازار ئىگىلىكىنىڭ قانۇنچىلىق ئىگىلىكى ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت ئوبيېكتىپ تەلەپكە بىرلەشتۇرۇپ، ئەخلاق قۇرۇلۇشى بىلەن قانۇنچىلىق تەشۋىقات تەربىيىسىنى بىرلەشتۇرۇش

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ۋەزىپە ئىلىم - پەن، مائارىپ، ساغلامچىلىق، كىتاب - گېزىت، ئەدەبىيات - سەنئەت، ئاخبارات، تېلېۋىزىيە، كىنو، مەدەنىيەت - تەرجىمە، مەدەنىيەت - ساقلاش، مۇزېي، ئارخىپ، مەدەنىيەت - يادىكارلىق ئورۇنلىرى قاتارلىق ئىجتىمائىي ئىشلارنى ياخشى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلىم - پەن، مائارىپ، ساغلامچىلىق، كىتاب - گېزىت، ئەدەبىيات - سەنئەت، ئاخبارات، تېلېۋىزىيە، كىنو، مەدەنىيەت - تەرجىمە، مەدەنىيەت - ساقلاش، مۇزېي، ئارخىپ، مەدەنىيەت - يادىكارلىق ئورۇنلىرى قاتارلىق ئىجتىمائىي ئىشلارنى ياخشى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ۋەزىپە ئىلىم - پەن، مائارىپ، ساغلامچىلىق، كىتاب - گېزىت، ئەدەبىيات - سەنئەت، ئاخبارات، تېلېۋىزىيە، كىنو، مەدەنىيەت - تەرجىمە، مەدەنىيەت - ساقلاش، مۇزېي، ئارخىپ، مەدەنىيەت - يادىكارلىق ئورۇنلىرى قاتارلىق ئىجتىمائىي ئىشلارنى ياخشى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ۋەزىپە ئىلىم - پەن، مائارىپ، ساغلامچىلىق، كىتاب - گېزىت، ئەدەبىيات - سەنئەت، ئاخبارات، تېلېۋىزىيە، كىنو، مەدەنىيەت - تەرجىمە، مەدەنىيەت - ساقلاش، مۇزېي، ئارخىپ، مەدەنىيەت - يادىكارلىق ئورۇنلىرى قاتارلىق ئىجتىمائىي ئىشلارنى ياخشى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مۇھىم ۋەزىپە ئىلىم - پەن، مائارىپ، ساغلامچىلىق، كىتاب - گېزىت، ئەدەبىيات - سەنئەت، ئاخبارات، تېلېۋىزىيە، كىنو، مەدەنىيەت - تەرجىمە، مەدەنىيەت - ساقلاش، مۇزېي، ئارخىپ، مەدەنىيەت - يادىكارلىق ئورۇنلىرى قاتارلىق ئىجتىمائىي ئىشلارنى ياخشى قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش لازىم.

(3) «ئىككى قولدا تۇتۇش، ھەر ئىككى قولدا قاتتىق تۇتۇش» نىڭ ئومۇمىي رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پائالىيىتىنىڭ ئەمەلىيىتى شۇنى چۈشەندۈردىكى، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا شۇ جايىنىڭ شارائىتىغا يارىشا ئىش كۆرۈش، تورگە ئايرىپ يېتەكچىلىك قىلىش لازىم. يېزىلار، چارۋىچىلىق رايونلىرى، زاۋۇت، كان - كارخانىلار، ئورگانلار، مەكتەپلەر، مەھەللىلەر قاتارلىقلارنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئۆز رايونى، ئۆز تارمىقى، ئۆز ئورنىنىڭ ئۇقتسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسى، مەدەنىيەت، مائارىپ ئەھۋالى، ئاممىنىڭ ئۆرپ - ئادىتىنى ئاساس قىلىپ، ئوخشاش بولمىغان ئوبيېكتلارغا قاراپ خىزمەت نىشانىنى بەلگىلەش، كونكرېت ۋەزىپىلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇش، ئاممانا قوبۇل قىلىدىغان، ئېتىراپ قىلىدىغان ئۇسۇلنى قوللىنىش، ئادىدىي ئىش كۆرۈش، بىر تەرەپلىمىلىكتىن ساقلىنىش، شەكىلۋازلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي ئونۇمىگە ئەھمىيەت بېرىش لازىم. ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئونۇمىغا بىرسال، سىستېمىچانلىقنى كۈچلۈك خىزمەت، بۇنىڭدا ئاپپارات تەسىس قىلىش، ئىش تەقسىملەش، تەكشۈرۈپ، سېلىشتۇرۇپ باھالاش جەھەتلەردە «ئىككى قولدا تۇتۇش» مېخانىزمىنى بەرپا قىلىش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش، ھەم ئىش تەقسىماتىدا مەسئۇلىيەت، مەجبۇرىيەت، خىزمەت نىشانىنى ئايرىۋەتمەسلىك مەسلىسىنى ھەل قىلىش، ھەم تەشۋىقات، مەدەنىيەت، جامائەت خەۋپسىزلىكى، ئەدلىيە، بىرلىك سەپ، مىللەتلەر، دىن، مائارىپ، تەنتەربىيە، سەھىيە تارماقلىرى قاتارلىق پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، كومسومۇلنستىك ياشلار ئىتتىپاقى، ئايالار بىرلەشمىسى، پەن - تېخنىكا جەمئىيىتى قاتارلىق ئامىۋى تەشكىلاتلار ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، ھۆكۈمەتلەرنىڭ رەھبەرلىكىدە ئۆزلىرىنىڭ رولىنى، ئۇستۇنلۇكىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشى، خىزمەت سالمىقىنى ئاشۇرۇشى، تەڭ تۇتۇشى، بىرلىكتە باشقۇرۇشى، ئومۇمىي كۈچ ھاسىل قىلىش ئارقىلىق ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى بىرلىكتە ئىلگىرى سۈرۈشى لازىم.

ئىسمائىل ئەزىمەت تەرجىمىسى

جياڭ زېمىن كومورو زۇڭتۇڭى تاجى بىلەن سۆھبەتلەشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 17-دېكابىر تېلېگراممىسى. دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن «خەلق» سارىيىدا كومورو زۇڭتۇڭى مۇھەممەت تاجى ئابدۇلكەرىم بىلەن سۆھبەتلەشكەندە، جۇڭگو-كومورو دوستلۇقىنى ئىتتىپاق قەدىرلەيدۇ، تىنچلىقتا بىللە تۆرۈشنىڭ بەش پرىنسىپى ئاساسىدا ئىككى دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى سەمىمىي دوست ئۆتۈش، بىر-بىرىگە ياردەم قىلىش، ئىتتىپاقلاشتىن، ھەمكارلىشىش، ئورتاق راۋاجلىنىشتەك ياخشى مۇناسىۋەتنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنى خالايدۇ، دېدى.

تاجى سۆھبەتتە كومورو-بىلەن جۇڭگو ئوتتۇرىسىدىكى قېرىنداشلارچە مۇناسىۋەتكە يۇقىرى باھا بەردى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئىككى دۆلەت دېپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتقان 21 يىلدىن بۇيان ئىلار سىياسىي، ئىقتىساد-سودا قاتارلىق ساھەلەردىكى مۇناسىۋىتى ئۈگۈشلۈق راۋاجلاندى. كۆپ يىلدىن بۇيان، جۇڭگو مۇئەسسەسلەر قۇرۇلۇشى ۋە تېببىي داۋالاش - سەھىيە قاتارلىق جەھەتلەردە كومورو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىنى غايەت زور دەرىجىدە قوللاپ كەلدى، بۇ كومورو جەمئىيىتىنىڭ مۇقىم بولۇشىدا، ئىقتىسادنىڭ راۋاجلىنىشىدا ئىنتايىن چوڭ رول ئوينىدى.

سۆھبەت ئىاياغلاشقاندىن كېيىن، جياڭ زېمىن بىلەن تاجى جۇڭگو-كومورو ھۆكۈمەتلىرىنىڭ ئىقتىساد-تېخنىكا ھەمكارلىق كېلىشىمىگە ئىمزا قويۇش مۇراسىمىغا قاتناشتى.

سۆھبەتتىن بۇرۇن، رەئىس جياڭ زېمىن مۇراسىمغا بىۋاسىتە چىلىك قىلىپ، تاجى زۇڭتۇڭنىڭ جۇڭگوغا زىيارەتكە كەلگەنلىكىنى قارشى ئالدى.

رەئىس جياڭ زېمىن بۈگۈن كەچتە زىياپەت ئۆتكۈزۈپ، كومورولۇق ئېزىز مېھمانلارنى قارشى ئالدى.

پارىس قولتۇقى ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئامېرىكا قوشۇنىدا سىستېما بولغان جۇلىيا دېكمان خانىم مۇشۇ ئاينىڭ 11-كۈنى دۆلەت مەجلىسى ئۆتكۈزگەن گۈۋاھلىق بېرىش يىغىنىدا، بىر قىسىم ئامېرىكا، ئەسكەرلىرىنىڭ پارىس قولتۇقى ئۇرۇشىدا ئۇنۇمۇبرسال ئۇرۇش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغانلىقى توغرىسىدا گۈۋاھلىق بەرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانات‌چىسى دۇنيا سودا تەشكىلاتى مىنىستىرلار يىغىنىغا باھا بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 17-دېكابىر تېلېگراممىسى. دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانات‌چىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن ئەمدىلا ئايىغلاشقان دۇنيا سودا تەشكىلاتى مىنىستىرلار يىغىنىغا باھا بەرگەندە، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى سۆھبەتتە ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ، بولۇپمۇ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭ تەلىپىنى ھەققىي ئويلىشىپ كۆرۈشنى ئۈمىد قىلىمىز، دېدى.

شېن گوفاڭ بۈگۈنكى مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا مۇنداق دېدى: دۇنيا سودا تەشكىلاتى سىنگاپوردا ئاچقان تۇنجى نۆۋەتلىك مىنىستىر دەرىجىلىكلەر يىغىنى ئۆز قەرەللىدە ئايىغلاشتى ۋە ئاخىرقى ھېسابتا بەزى ئورتاق تونۇش ھاسىل قىلدى. يىغىن نەتىجىسى ئانچە تەڭپۇڭ بولمىدى، تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەر كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان ئىشلار ۋە ئۇلارنىڭ مەنپەئىتى كۆپرەك ئەكس ئەتتۈرۈلدى. يېڭى كېلىشىمدە ئەزالارنىڭ ئوخشاش بولمىغان ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىدىكى رېئاللىقنى تولۇق ئەكس ئەتتۈرۈش، ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ئىقتىسادىي مەنپەئىتىگە تەڭ ئېتىبار بېرىش ئۈچۈن، دۇنيا سودا تەشكىلاتىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى سۆھبەتتە ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ تەلىپىنى، بولۇپمۇ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭ تەلىپىنى ھەققىي ئويلىشىپ كۆرۈشنى ئۈمىد قىلىمىز.

فرانسىيە «رېنو» ئاپتوموبىل شىركىتى تەتقىق قىلىپ ياساپ چىققان كومپيۇتېرلىق خەرىتە بىلگى ئەۋلاد ئاپتوموبىلغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى. بۇ كومپيۇتېرلىق خەرىتە شوپۇرنىڭ ئەڭ ياخشى تاشيول لىنىيىسىدە يۈرۈشكە، پارىژ شەھرى ھەم فرانسىيىنىڭ يول ئۇستىدا قاتناش ئەھۋالىنى ئىگىلىشكە، ئاپتوموبىللارنىڭ توسۇلغان يول بۆلەكلىرىدىن ۋاقتىدا ئايلىنىپ ئۆتۈشكە ياردەم بېرىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە ھېيرون مەسلىسى توغرىسىدىكى سۆھبەتنى ئەسلىگە كەلتۈردى

مۇھارەك بىلەن نېتانياخۇ تېلېفوندا سۆھبەتلەشتى

ئىسرائىلىيە: ھېيرون مەسلىسىنى ھەل قىلىشتىكى مەسئۇلىيەت پەلەستىن تەرەپتە، دېدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 17-دېكابىر تېلېگراممىسى. ئىسرائىلىيە رادىئوسىنىڭ ئاڭلىتىشىغا قارىغاندا، ئىسرائىلىيە بىلەن پەلەستىن نېتانياخۇ يۈكۈن پەلەستىن-ئايتونومىيە ھۆكۈمىتى توختاپ قالغان ھېيرون مەسلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدكى سۆھبەت-تەنىچلىقنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن.

ئىككىلىنىڭ كۈن بولغان ھېيرون مەسلىسىگە ئالاقىدار سۆھبىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن.

ئىسرائىلىيە ئىچكى ئىشلار مىنىستىرلىقى ئىسرائىلىيە ئارمىيىسىنىڭ ھېيرون شەھىرىدىن چېكىنىپ چىقىشىنى ئىلگىرى سۈرگەن. ئىسرائىلىيە ئارمىيىسى ھېيرون شەھىرىنىڭ 80 پىرسەنتىگە يېقىن رايونىدىن چېكىنىپ چىقىشى كېرەك، دېدى.

ئامېرىكا ئىسرائىلىيىنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتكەنلىكىنى تەنقىدلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 16-دېكابىر تېلېگراممىسى. ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون بۈگۈن مۇخبىرلانى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيىنىڭ ئىيرۇسالېمدىكى ئىسرائىلىيىلىك ماكانلاشقۇچىلارغا مالىيە ياردىمى بېرىش ئۇسۇلى ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق تەرەققىياتىغا توسالغۇ بولىدۇ.

ئۇ مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيە بىلەن پەلەستىن ماكانلىشىش مەسلىسىنى سۆھبەت ئوستىلىدە ھەل قىلىشقا بۇرۇنلا قوشۇلغانىدى، سۆھبەتتىن تېخى نەتىجە چىقماي تۇرۇپلا مۇشۇنداق ئۇسۇلنى قوللىنىشىمىز «تىنچلىق مۇساپىسىگە قىلچە پايدىسى يوق»، ئۇ «توسالغۇ» پەيدا قىلىدۇ.

بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئوتكۈزۈلگەن ئاقسارايىنىڭ خەۋەرلەندۈرۈش يىغىنىدا، ئاخبارات كاتىپى مەككورى مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ مەبلەغ چىقىرىپ يەھۇدىيلارنى مەھەللە كېڭەيتىشكە رىغبەتلەندۈرۈش ئۇسۇلى «ئاۋارىچىلىك» پەيدا قىلىدۇ، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقىنى يەنىمۇ مۇرەككەپلەشتۈرۈۋېتىدۇ.

ياپونىيە مەدەنىيەت ۋازارىتىنىڭ ۋەزىرى دەرسلىك كىتابىدىن «ھال سورىغۇچى ئايالالار»غا ئائىت مەزمۇننى چىقىرىۋېتىشكە قارشى چىقتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دۇجىنىك، 12-دېكابىر تېلېگراممىسى. ياپونىيە مەدەنىيەت ۋازارىتىنىڭ ۋەزىرى ئىتو ماسايوكى ئەنئەنىۋى ئائىلە قىممىتىنى ئاساس قىلغان ھالدا، ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ دەرسلىكىدىكى «ھال سورىغۇچى ئايالالار»غا ئائىت مەزمۇننى چىقىرىۋېتىشكە قارشى چىقتى.

بەزى كىشىلەر ئىتو ماسايوكىنىڭ بۇ قارىشىنى ئەيىبلەپ، ئۇنىڭ ئىستېپادىغا قارشى چىقماقچى بولغان. ئىتو ماسايوكى ئۆزىنىڭ بۇ قارىشىنى ئىنكار قىلمىغان ھالدا، ئۆزىنىڭ ئىستېپادىغا قارشى چىقماقچى بولغانلارغا ئەكسىچە ئەيىبلەپ، ئۇلارنىڭ ئۆزىنى ئەيىبلەشتىن توختىشىنى تەلەپ قىلغان.

روسىيە زۇڭلىسى: كېلەر يىلى روسىيە ئىقتىسادىدا بۇرۇلۇش بولىدۇ، دېدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 14-دېكابىر تېلېگراممىسى. روسىيە ھۆكۈمىتىنىڭ زۇڭلىسى چېرنومبلكىن: 1997 - يىلى روسىيە ئىقتىسادىدا «ھەقىقىي بۇرۇلۇش» بولىدىغان يىل بولىدۇ، دېدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: ھۆكۈمەت 1997 - يىللىق خام چوت لايىھىسىدە ئىچكى ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتىنى% 2 ئاشۇرۇش نىشانىنى بەلگىلىدى. بۇنىڭ ئۈچۈن خام چوت لايىھىسىگە يېقىندا پارلامېنتقا 1997 - يىلدىن 2000 - يىلغىچە بولغان ئوتتۇرا مەزگىللىك تەرەققىيات پىلانىنى سۇنىدۇ. بۇ پىلانغا ئاساسەن، مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرغا بارغاندا، روسىيىنىڭ ئىچكى ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتىنىڭ يىللىق ئۆسۈش نىسبىتى% 4.5 بولىدۇ، ساناۋاتە، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ يىللىق ئۆسۈش نىسبىتى % 6 - % 7 كە يەتكۈزۈلىدۇ، بۇ روسىيە ئىقتىسادىنى ئۈچۈن ئېيتقاندا، «چوڭ سەكرەش

قالغىنىغا ئون كۈن بولغان ھېبرون مەسلىسىگە ئالاقدار سۆھبەتنىي ئەسلىگە كەلتۈرگەن.

ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇنىڭ مەسلىھەتچىسى مورخى بىلەن پەلەستىنىڭ باش سۆھبەت ۋەكىلى ئىركات قېسا ۋاقىت بۈچرىشىپ، سۆھبەتكە ئالاقدار بەزى مەسىلىلەردە پىكىر ئالماشتۇرغان. ئىسرائىلىيە زۇڭلى ئىشخانىسى ئىككى تەرەپ پات ئارىدا يەنە ئۈچرىشىدۇ، دېگەن.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاھىرە، 16-دېكابىر

تېلېگراممىسى. مىسىر زۇڭتۇڭى مۇبارەك بىلەن ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ بۈگۈن كەچتە تېلېفوندا سۆھبەتلەشكەن، ئىككى تەرەپ ھازىر ئوتتۇرا شەرقنىڭ تىنچلىق مۇساپىسىدە كۆرۈلگەن قالتىس ۋەزىيەتنى مۇزاكىرە قىلغان.

بۇ - ئىككى رەھبەرنىڭ بىر ھەپتە ئىچىدە 2-قېتىم تېلېفوندا سۆھبەتلىشىشى. خەۋەردە ئېيتىلىشىچە، نېتانياخۇ ئىككى دۆلەتنىڭ كۈندىن كۈنگە جىددىيلىشىپ كېتىۋاتقان مۇناسىۋىتىنى پەسەيتىش ھەم ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ تىنچلىق مۇساپىسىنى داۋاملىق ئىلگىرى سۈرۈشىنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش مەقسىتىدە مۇبارەككە تېلېفون بەرگەن.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، ئىسرائىلىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى مودىكاي مۇشۇ ئاينىڭ 18-كۈنى قاھىرىدە زىيارەتتە بولۇپ، مىسىرغا ئىسرائىلىيىنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىش سىياسىتىنى مەلۇم قىلىدىكەن ۋە ئىزاھلايدىكەن. نېتانياخۇنىڭ مەسلىھەتچىسى گوردمو يېقىندا مىسىرنى زىيارەتتە بولۇپ، مىسىرنىڭ ئالاقدار تەرەپلىرى بىلەن مىسىرنىڭ ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق سۆھبىتىگە تۈرتكە بولۇش جەھەتتىكى رولى توغرىسىدا مۇزاكىرىلىشىدە بولغان.

12-ئاينىڭ 11-كۈنى پەلەستىن ئاپتونوم رايونى تەۋەسىدىكى لاماڭانىڭ شىمالىي قىسمىغا جايلاشقان بىدىئىل يەھۇدىيلار مەھەللىسىگە يېقىن جايدا ئىسرائىلىيىلىكلەرنىڭ ئاپتوموبىلىنى ئوقا تۇتۇش ۋەقەسى يۈز بېرىپ، ئىككى ئادەم ئۆلۈپ، يەنە ئادەم يارىلانغان.

خەۋەرگە: نىيىسى خادىملار پارلامېنتىنى بىر قېتىملىق جىددىي داۋالاش ئۈچۈن يېرۇسالىمدىكى بىر دوختۇرخانىغا ئېلىپ كېتىلگەن.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، 12 - دېكابىر تېلېگراممىسى: پاپونىيە مەدەنىيەت ۋازارەتلىكىنىڭ ۋەزىرى شياۋشىيەنلوك مۇشۇ ئاينىڭ 11 - كۈنى كېڭەش پالاتاسى خام چوت كومىتېتىنىڭ يىغىنىدا ئەركىن دېموكراتلار پارتىيىسىدىن بولغان كېڭەش پالاتاسى ئەزاسى رەئىس ئەرايات يىلەن 15-دېكابر كەچتە تېلېفوندا سۆزلەشتىم، لېكىن پەلەستىن تەرەپ ھېبرون مەسلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا ئېنىق پوزىتسىيە بىلدۈرمىدى.

نېتانياخۇ مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيە بىلەن پەلەستىنىڭ ھېبرون مەسلىسىدىكى ئىختىلاپى: ئىسرائىلىيە قوشۇنلىرى ھېبروننىڭ كۆپ قىسىم رايونلىرىدىن چېكىپ كەتكەندىن كېيىنمۇ پەلەستىنلىكلەر تۈرۈشلۇق رايونغا خالىغان ۋاقتىتا كېرىپ قاچقۇن جىنايەتچىلەرنى تۇتۇشقا ھوقۇقلۇق بولۇش؛ پەلەستىنلىكلەرنىڭ شەھەر مەركىزىگە كىرىش مەسلىسى؛ شەھەر مەركىزىدىكى بازارلارنى ئېچىۋېتىش؛ پەلەستىن ساقچىلىرىغا ھەر خىل قوراللارنى سەپلەپ بېرىش قاتارلىق بىر نەچچە مەسىلىگە مەركەزلەشتى.

پەلەستىن ئاپتونوم ھۆكۈمىتىنىڭ بىرۇسالىم ئىشلىرىغا مەسئۇل ئەمەلدارى ھوسەين شۇ كۈنى خەبىرىمىز مۇنداق دېدى: ئەگەر ئىسرائىلىيە توغرا تەدبىر قوللانمايدىغان بولسا، ھېبرون مەسلىسى توغرىسىدىكى سۆھبەتنىڭ ئۈلگىرىلەشكە ئېرىشىشى تەس. ھوسەينى پەلەستىن تەرەپنىڭ ئىسرائىلىيە يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇشقا ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنى يولغا قويغاندىن كېيىن ئىسرائىلىيەگە قارشى زوراۋانلىق ھەرىكەتلىرىنى قوزغاتقانلىقىنى ئېتىكار قىلدى.

ئىئوردانىيە پادىشاھى ئىسرائىلىيىنىڭ يەھۇدىيلار مەھەللىسى سىياسىتىگە قارشى تۇرىدىغانلىقىنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئاممان، 15 - دېكابىر

تېلېگراممىسى. ئىئوردانىيە پادىشاھى ھوسەين مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى ئىئوردانىيىنىڭ ئىسرائىلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ ئىشغال قىلىۋالغان زېمىندا يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش سىياسىتىگە قارشى تۇرىدىغانلىقىنى تەكىتلىدى.

«ئىئوردانىيە ۋاقتى» گېزىتىنىڭ بۈگۈنكى خەۋىرىگە قارىغاندا، پادىشاھ ھوسەين مۇنداق دېگەن: يەھۇدىيلار مەھەللىسى مەسلىسىدە، ئىئوردانىيىنىڭ مەيدانى دۇنيادىكى باشقا دۆلەتلەرنىڭ مەيدانى بىلەن بىردەك، يەنى «يەھۇدىيلار مەھەللىتىسىنى قۇرۇشنى قانۇنسىزلىق» دەپ قارايدۇ.

ئۇ يەنە ئىئوردانىيىنىڭ ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسىگە مۇناسىۋەتلىك بولغان ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ھاسىل قىلىنغان تىنچلىق كېلىشىمىگە رىئايە قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئۇنى سادىقلىق بىلەن ئىجرا قىلىشى كېرەكلىكىنى ئۇمىد قىلدى.

تانزانىيىدە تۇرۇپ قالغان بىر تۇركۇم رۇاندا مۇساپىرلىرى مۇشۇ ئاينىڭ 15-كۈنى يۇرتىغا قايتتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خەلقئارا قىسقا خەۋەرلەر

▲ چەتكە ئېپىت چىقارغۇچى تەرەپ دۆلەتلىرى تەشكىلاتىنىڭ 57 - تۈۋەنلىك مىنىستىرلار يىغىنى مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى قاھىرەدە ئېچىلدى، يىغىندا ئىزرا دۆلەتلەرنىڭ ئېپىت ساھەسىدىكى ماسلىشىش ۋە ھەمكارلىشىشنى يەنىمۇ كۈچەيتىشى مۇراجىئەت قىلىندى.

▲ ياۋروپا ئىتتىپاقى باشلىقلار يىغىنى ئىككى كۈن داۋام قىلىپ مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى بېرلىندا ئاياغلاشتى، 15 دۆلەت رەھبەرلىرى بىر خىلا پۇلنى يولغا قويۇشنىڭ رامكا ھۆججىتى، ياۋروپا ئىتتىپاقى ھۆكۈمەتلەر ئارا كېڭىشى، ئىشقا ئوروڭلاشتۇرۇش ۋە جىنايەتچىلەرگە زەربە بېرىش قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا كەڭ دائىرىدە كېڭەشتى ھەم مۇئەييەن ئىلگىرىلەشكە ئېرىشتى.

مەھسۇلات قىممىتىنىڭ 2% ئاشۇرۇش نىشانىنى بەلگىلىدى. بۇنىڭ ئۈچۈن خام چوت لايىھىسىگە مەخسۇس «تەرەققىيات خام چوتى» دېگەن تۈر كىرگۈزۈلدى، بۇنىڭ چىقىم سومىسى 2 مىليارد 740 مىليون رۇبلى (5535 زۇبلى بىر دوللارغا تۇغرا كېلىدۇ) بولىدۇ، ئۇ يەنە كېلەر يىلى ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئىشلىتىلىدىغان ئومۇمىي چىقىم 200 مىليارد رۇبلىغا يېتىدۇ، دېدى.

چېرنومېلكىن يەنە مۇنداق دېدى: ھۆكۈمەت مەھسۇلات قىممىتىنى 6 - 7% كە يەتكۈزۈلىدۇ، بۇ روسىيە ئىقتىسادىي ئۈچۈن ئېيتقاندا، «چوڭ سەكرەپ ئىلگىرىلەش» ھېسابلىنىدۇ.

1990 - يىلدىن بۇيان، روسىيە ئىقتىسادى ئىزچىل تۆۋەنلەپ كەلگەنىدى، لېكىن يېقىنقى ئىككى يىلدا بۇ ھال پەسەيدى، مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى ئېلان قىلىنغان سانلىق مەلۇماتقا قارىغاندا، بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى 11 ئېيىدا ئىچكى ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى بۇلتۇرقى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 6% تۆۋەنلەپ كەتكەن.

▲ ئىئوردانىيە پادىشاھى ھوسەين مۇشۇ ئاينىڭ 14 - كۈنى: ئامېرىكا ئىئوردانىيىگە ھەقسىز بەرگەن تۇنجى تۇركۈمدىكى ھەربىي قورال - ياراقلارنىڭ ئىئوردانىيىنىڭ ئاكابا پورتىغا ئېلىپ كېلىنگەنلىكىنى جاكارلىدى.

ھوسەين مۇنداق دېدى: 100 مىليون دوللار قىممىتىدىكى بۇ ھەربىي قورال - ياراقلار «ئىئوردانىيە قوراللىق قىسملىرىنىڭ ئۇرۇش قىلىش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىدۇ ۋە ئۇرۇش قىلىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرىدۇ.»

▲ ئىسرائىلىيە مۇشۇ ئاينىڭ 15 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئۇچ كۈرەشچى ئايروپىلانىنى ئىشقا سېلىپ لىۋاننىڭ جەنۇبىي قىسمىغا جايلاشقان بىكا جىلغىسىدىكى ئاللا پارتىيىسىنىڭ بازىسىغا ئۈچ قېتىم ھۇجۇم قىلدى. ھازىرغىچە ئۇلۇم - يېتىم توغرىسىدا خەۋەر يوق.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، يائۇنجىياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200. ئىلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش
نومۇرى: Z / 0002 — CN 65
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابر
20
جۈمە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى　（بۇ سان ئالتە بەت）

جياڭ زېمىن، لى پېڭ مەملىكەتلىك سىياسىي قانۇن خىزمىتى يىغىنىغا قاتناشقان ۋەكىللەر بىلەن سۆھبەتلەشكەندە مۇنۇلارنى تەكىتلىدى:

مۇقىملىقنى قوغداش سىياسىي قانۇن خىزمىتىنىڭ باش ۋەزىپىسى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 - دېكابر　تېلېگراممىسى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۆنىڭ شۇجىسى خۇجنتاۋ بۇگۈن چۈشتىن ئىلگىرى «خەلق» سارىيىدا مەملىكەتلىك سىياسىي قانۇن خىزمىتى يىغىنىغا قاتناشقان بىر قىسىم ۋەكىللەر بىلەن سۆھبەتلەشتى، جياڭ زېمىن، لى پېڭ مۇھىم سۆز قىلدى.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: بۇ يىل سىياسىي قانۇن خىزمىتىدە ناھايىتى زور نەتىجىلەر قولغا كەلدى، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقى ياخشى قوغدىلىپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئىلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىندى.

جياڭ زېمىن ئېچىكى - تاشقى ۋەزىيەتنى چوڭقۇر تەھلىل قىلغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: سىياسىي قانۇن خىزمىتىنىڭ باش ۋەزىپىسى - دۆلەتنىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش. مۇقىم مۇھىت بولمىسا، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئىلىپ چىققىلى بولمايدۇ، شۇنداقلا قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەردىنمۇ ئايرىلىپ قالىمىز، بۇ بىزنىڭ ئۇزاقتىن بۇيانقى تەجرىبىمىز. بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، پارتىيىمىز مۇقىملىقنى قوغداش ئۈچۈن نۇرغۇن خىزمەت ئىشلىدى، تىنچ، ئىتتىپاق سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، گوۋۈيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۆنىڭ شۇجىسى خۇجنتاۋ بۇگۈن چۈشتىن ئىلگىرى «خەلق» سارىيىدا مەملىكەتلىك سىياسىي قانۇن خىزمىتى يىغىنىغا قاتناشقان بىر قىسىم ۋەكىللەر بىلەن سۆھبەتلەشتى، جياڭ زېمىن، لى پېڭ مۇھىم سۆز قىلدى.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: بۇ يىل سىياسىي قانۇن خىزمىتىدە ناھايىتى زور نەتىجىلەر قولغا كەلدى، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقى ياخشى قوغدىلىپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئىلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىندى.

جياڭ زېمىن ئېچىكى - تاشقى ۋەزىيەتنى چوڭقۇر تەھلىل قىلغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: سىياسىي قانۇن خىزمىتىنىڭ باش ۋەزىپىسى - دۆلەتنىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش. مۇقىم مۇھىت بولمىسا، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئىلىپ چىققىلى بولمايدۇ، شۇنداقلا قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەردىنمۇ ئايرىلىپ قالىمىز، بۇ بىزنىڭ ئۇزاقتىن بۇيانقى تەجرىبىمىز. بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، پارتىيىمىز مۇقىملىقنى قوغداش ئۈچۈن نۇرغۇن خىزمەت ئىشلىدى، تىنچ، ئىتتىپاق ئاممىلار خېلى كۆپ، ھەتتا بەزىلىرى خېلى گەۋدىلىك، ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار، بولۇپمۇ ئاساسلىق رەھبەرلەر يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ «مۇقىملىق ھەممىنى بېسىپ چۈشىدۇ» دېگەن ستراتېگىيىلىك ئىدىيىسىنى چوڭقۇر چۈشىنىپ، ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىر تەرەپ قىلىپ، مۇقىملىقنى ساقلاش جەھەتتىكى سىياسىي مەسئۇلىيەتنى زىممىسگە تولۇق ئىلىشى كېرەك. سىياسىي قانۇن سىپىدىكى يولداشلار جەمئىيەت ئامانلىقىنى تۆزەشتە كۆرۈلگەن يېڭى ئەھۋال، يېڭى مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىشقا دىققەت قىلىپ، سىياسىي قانۇن خىزمىتىنىڭ تەشەببۇسكارلىق ھوقۇقىنى ياخشى ئىشلىشى كېرەك. تۆرلۈك سەۋەبلەر بىلەن خەلقنىڭ ئېچىكى قىسمىدا كۆرۈلگەن زىددىيەتلەرگە نىسبەتەن ئوخشاش بولمىغان ئەھۋاللارنى پەرقلەندۈرۈپ، خىزمەتنى ئىنچىكە، چوڭقۇر ئىشلەپ، زىددىيەتنى ۋاقتىدا ھەل قىلىپ، زىددىيەتنىڭ كەسكىنلىشىپ ۋەئۇزگىرىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش، دۇشمەن كۈچلەرنىڭ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ ۋەقە پەيدا قىلىپ، مۇقىملىقتا بۇزغۇنچىلىق قىلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: بۇ يىللىق قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىدە قولغا كەلگەن نەتىجىلەرنى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈرۈش كېرەك، لېكىن ھەددىدىن زىيادە يۇقىرى مۆلچەرلەشكە، ۋەزىيەتنىن قارىغۇلارچە ئۈمىدۋار بولۇپ كېتىشكە بولمايدۇ، ئالدىمىزدىكى ۋەزىپىلەر يەنىلا ناھايىتى مۇشكۈل، قىلچە بوشىشىشقا، بېسىرۋالىق قىلىشقا بولمايدۇ. قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشى خەلقنىڭ كۆڭلىگە ياقتى، ھەمايىسىگە ئېرىشتى، ئەمەلىيەت ئۈنىمى جەمئىيەت ئامانلىقىنى ياخشىلاش جەھەتتە

（ئاخىرى 4 - بەتتە）

شىنجاڭدىكى پىشقەدەم سەنئەتچىلەردىن تەشكىللەنگەن «ئالتۇن كۆز» خور ئومىكى قۇرۇلغان تۆت يىلدىن بۇيان، 100 مەيدانغا ئارتۇق ھال سوراش ئويۇنىغا قاتنىشىپ، سەنئەتنى گۈللەندۈرۈش ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئۆز رولىنى جارى قىلدۇردى.

سۈرەتتە: خور ئومىكى رېپىتىسىيە

رەئىس جياڭ زېمىن دۇڭ جيەنخۇا بىلەن سەممىي كۆرۈشتى
لى پېڭ زۇڭلى دۇڭ جيەنخۇاغا گوۋۇيۈەننىڭ پەرمانىنى بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 - دېكابر　تېلېگراممىسى. دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن «خەلق» سارىيىدا شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ 1 - نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارى دۇڭ جيەنخۇا بىلەن كۆرۈشتى ۋە ئۇنىڭ بىلەن سەممىي سۆزلەشتى.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: ئەنگلىيە شياڭگاڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان بىر يېرىم ئەسىردە شياڭگاڭنىڭ بىر نەچچە نۆۋەتلىك ۋالىيسىنى ئەنگلىيىنىڭ پادىشاھى ۋەزىپىگە تەيىنلىگەن، شياڭگاڭلىقلاردىن زادىلا مەسلىھەت سوراپ باقمىغان ۋە ئۇلاردىن پىكىر ئېلىپمۇ باقمىغان. سىز 100 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان جۇڭگولۇقلار ۋەزىپىگە تەيىنلىگەن تۇنجى مەمۇرىي ئەمەلدار، بۇ «شياڭگاڭلىقلارنىڭ شياڭگاڭنى ئىدارە قىلىشى» ۋە يۈكسەك ئاپتونومىيىنىڭ ھەقىقىي گەۋدىلىنىشى بولۇپ، شياڭگاڭنىڭ پات ئاردا يېڭى ئەسىرگە كىرىدىغانلىقىدىنمۇ دېرەك بېرىدۇ.

جياڭ زېمىن دۇڭ جيەنخۇاغا مۇنداق دېدى: سىزنىڭ زىممىڭىزدىكى ۋەزىپە ئىنتايىن مۇشكۇل. شياڭگاڭلىقلارنى يېتەكلەپ «بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش»نى ئەمەلدە كۆرسىتىش تارىختا مىسلى كۆرۈلمىگەن ئىش، ۋەزىپە ئېغىر، يول يىراق. ئۇ دۇڭ جيەنخۇا ئەپەندىنىڭ 6 مىليون شياڭگاڭلىق قېرىنداشىنى ئۆز بۇيرىگە ئالغان پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويماسلىقىنى ئۈمىد قىلدى.

دۇڭ جيەنخۇا رەئىس جياڭ زېمىنىنىڭ ئۆزى بىلەن كۆرۈشكەنلىكىدىن ئىنتايىن خۇشال بولدى. ئۇ مۇنۇلارنى بىلدۈردى: مەن چوقۇم زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، شياڭگاڭنىڭ گۈللىنىشى، مۇقىملىقى ۋە دۆلەتنىڭ گۈللىنىشى ئۈچۈن كۈچ چىقىرىمەن.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 - دېكابر　تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ بۈگۈن دياۋيۈتەي دۆلەت مېھمانخانىسىدا شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ 1 - نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارى دۇڭ جيەنخۇا بىلەن كۆرۈشتى ۋە گوۋۇيۈەننىڭ دۇڭ جيەنخۇاغا ئۇنىڭ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ 1 - نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارلىققا تەيىنلەنگەنلىكى توغرىسىدىكى گوۋۇيۈەن پەرمانىنى بەردى.

كۆرۈشۈشتىن ئىلگىرى، دۆلەت ئىشلىرى كومىسارى، قوشۇمچە گوۋۇيۈەننىڭ باش كاتىپى لوگەن گوۋۇيۈەننىڭ 207 - نومۇرلۇق پەرمانىنى ئوقۇپ ئۆتتى، ئۇنىڭدىن كېيىن لى پېڭ زۇڭلى گوۋۇيۈەننىڭ پەرمانىنى دۇڭ جيەنخۇاغا بەردى.

كۆرۈشۈشكە مۇئاۋىن زۇڭلى چېن چېچېن، گوۋۇيۈەن شياڭگاڭ، ئاۋمېن ئىشلىرى ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لۇپېك قاتناشتى. كۆرۈشۈشتىن كېيىن، لى پېڭ زۇڭلى ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى جۇلىن دۇڭ جيەنخۇا ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى شۇنىڭدەك ھەمراھلىرى شەرىپىگە زىياپەت بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش ئەزالىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي خىزمىتىنى يۈكسەلدۈرۈش ئۈچۈن چارە - تەدبىر كۆرسەتتى

ئۆز مۇخبىرىمىز جۇدەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش 12-ئاينىڭ 11-كۈنىدىن 13-كۈنگىچە يىغىن ئېچىپ، ئۇرۇمچىدىكى ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋە سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزالىرىغا مەركەز ۋە ئاپتونوم رايون ئاپچاق ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى.

يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى جانابىل رىياسەتچىلىك قىلدى. ئۇ سىياسىي كېڭەش ئەزالىرىنىڭ مەركەزنىڭ ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنى ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، مۇزاكىرە قىلدى ۋە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا نۇرغۇن ياخشى پىكىر ۋە تەكلىپلەرنى بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى «مېھنەت - شەپقەت يەتكۈزۈش قۇرۇلۇشى»نى يولغا قويۇش يۈزىسىدىن تېلېفون يىغنى ئاچتى

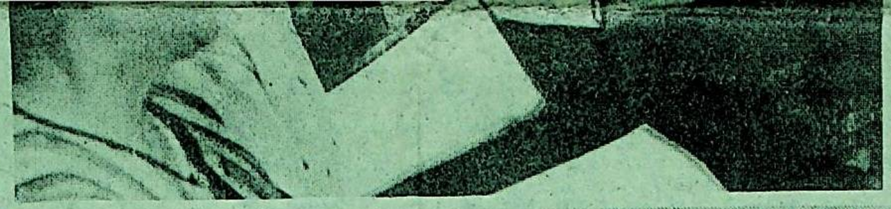
ئۆز مۇخبىرىمىز خۇك ۋېي خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى 12 - ئاينىڭ 17- كۈنى چۈشتىن كېيىن «مېھنەت - شەپقەت يەتكۈزۈش قۇرۇلۇشى»نى يولغا قويۇش يۈزىسىدىن تېلېفون يىغنى ئاچتى، تېلېفون يىغنىغا ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يۈسۈپ ئەيسا قاتناشتى ھەم سۆز قىلدى.

روزا ھېيت مەزگىللىرىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار، قېينىچىلىقى بار ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن ھال سورىغاندىن باشقا يەنە، مۇھىم نۇقتىنى دائىملىق خىزمەتكە قويۇشى كېرەك.

يىغىندا يۈسۈپ ئەيسا مۇنداق دېدى: «مېھنەت - شەپقەت يەتكۈزۈش قۇرۇلۇشى»نى يولغا قويۇشنىڭ دائىرىسى كەڭ، قېينىچىلىق بىر قەدەر

بۇيان، پارتىيەمىز مۇقىملىقنى قوغداش ئۈچۈن نۇرغۇن خىزمەت ئىشلىدى، تىنچ، ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى مۇستەھكەملىدى، راۋاجلاندۇردى. لېكىن ھازىر دۆلىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىغا تەسىر كۆرسىتىۋاتقان

قۇرۇلۇشىدا ئۆز رولىنى جارى قىلدۇردى.

سۈرەتتە: خور ئۆمىكى رېپېتىتسىيە قىلماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز ياۋ شىنشېڭ فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئۈقتۇرۇش چىقىرىپ مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى:

خەلق ئىشچىلىرىنى تەرتىپلىك يۆتكەش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەش لازىم

ئۆزۈر مۇخبىرىمىز خۇاڭ جىيەنجياڭ خەۋىر قىلدۇ: ئەتىيازلىق ترانسپورت مەزگىلىدە خەلق ئىشچىلىرىنى يۈرتىغا قايتۇرۇش خىزمىتىنى ھەققىي ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى بېقىندا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ جايلار، تارماقلاردىن تەلەپ ئوتتۇرا باشقۇرۇپ، كۆگۈل قويۇپ تەشكىللەپ، ئەتىيازلىق ترانسپورت مەزگىلىدىكى خەلق ئىشچىلىرىنى يۆتكەش خىزمىتىنىڭ ماس، تەرتىپلىك ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى: ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىك ئورگانلىرى بۇ خىزمەتنى مۇھىم خىزمەتلەر كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇشى، تەكشۈرۈپ ھەيدەكچىلىك قىلىشى كېرەك. ئەمگەك تارماقلىرى خەلق ئىشچىلىرىنى يۆتكەش خىزمىتىنى كۈنتەرتىپكە كىرگۈزۈپ، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىشى ھەم خەلق ئىشچىلىرىنىڭ قانۇنلۇق ھوقۇق - مەنپەئىتىگە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. تۆمۈرىيول، قاتناش تارماقلىرى خەلق ئىشچىلىرىنى يۈرتىغا قايتۇرۇشنى ئىشنى تەشكىللەش ۋە ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلىشى، كۆچنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ، ترانسپورت تەرتىپىگە كاپالەتلىك قىلىشى لازىم. ج خ تارماقلىرى شەھەر، بازارلاردىكى كۆچمەن ئاھالىنىڭ ئامانلىقىنى ساقلاش، باشقۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، قىش پەسلىلىك قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىگە بىرلەشتۇرۇپ، ئاپتوموبىل ۋە يول زومكەرلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىش، يوللارنى راۋانلاشتۇرۇشنى كۆچەيتىپ، خەلق ئىشچىلىرىنىڭ يۈرتىغا بىخەتەر قايتىشىغا كاللاپەتلىك قىلىشى لازىم.

ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرگە ئىلمىي ۋارىسلىق قىلىش بويىچە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز مېھرىگۈل تۇردى خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى مۇشۇ ئاينىڭ 13 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، ئۇرۇمچىدە ناچار ئۆرپ-ئادەتلەرگە ئىلمىي ۋارىسلىق قىلىش بويىچە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزۈپ، ياشلار ۋە ئىتتىپاق ئەزالىرىنى ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرگە ئىلمىي ۋارىسلىق قىلىپ، توينى ئاددىي - سادداددىي ئۆتكۈزۈشكە سەپەرۋەر قىلدى.

سۆھبەت يىغىنىغا قاتناشقانلار قىزغىن سۆز قىلىپ، ھەر مىللەت ياشلىرىنىڭ پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ «قارار»ىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، بارغانسېرى ئەدەب كېتىۋاتقان توي - تۆكۈنلەردىكى ھەشمەتچىلىكنى چەكلەپ ۋە تۈگىتىپ، ھەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ھەققىي قۇرغۇچىلىرىدىن بولۇشى لازىملىقىنى ئۆتتۇرىغا قويدى. پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى توي قىلىش ئالدىدا تۇرغان ياشلارنىڭ توينى ئاددىي - سادداي ئۆتكۈزۈپ، بەختلىك ئائىلە قۇرۇشىنى ئۈمىد قىلدى.

باي ناھىيىلىك تەمنات - سودا كوپېراتىپى مۇلازىملىقنى ياخشىلاپ، ئىقتسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز ئەكبەر سالىم، شاۇتيەنجۇن خەۋىر قىلدۇ: باي ناھىيىسى تەڭرىتېغىنىڭ جەنۇبىي ئېتىكىگە جايلاشقان. شۇڭا ھاۋا كلىماتىنىڭ چەكلىمىسى تۆپەيلىدىن ئاقسۇ ۋىلايىتىدىكى سەككىز ناھىيە، بىر شەھەر ئىچىدە بىردىنبىر كېۋەز تېرىلماي، ئاشلىق زىرائەتلىرى بىلەن ياغلىق دان تېرىلىدىغان چوڭ ناھىيە، باي ناھىيىلىك تەمنات-سودا كوپېراتىپى ئۆز يېرىنىڭ ئەھۋالىغا ئاساسەن «يېزا ئىگىلىكى گۈللەنسە، كوپېراتىپمۇ گۈللىنىدۇ» دېگەن شوئارنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، تېرىقچىلىق بىلەن باقمىچىلىقنى تەڭ يولغا قويۇشقا مەدەت بېرىپ، كۆپ خىل ئىگىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنى ئىقتسادنى ئاشۇرۇشنىڭ ئاساسى قىلدى. ئاساسىي قاتلام كوپېراتىپلىرىدا يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى مۇلازىملىق تورىنى ۋە زىرائەت دوختۇرخانىلىرىنى تەسىس قىلىپ، دېھقانلارنىڭ يېزا ئىگىلىك ۋاستىلىرىنى سېتىۋېلىشىغا ئوڭايلىق يارىتىپ بەردى، خىمىيىۋى ئوغۇت ۋە دېھقانچىلىق ماددىي ئەشيالىرىنى «بازار كاسات ۋاقتىتا ساقلاپ، بازاز ئىتتىك ۋاقىتتا تەمىنلەپ» ناھىيىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلدى. ئۇلار بۇ يىل يەنە يېزا، بازار، مەيدانلارنى 24 مىڭ تونناندىن ئارتۇق خىمىيىۋى ئوغۇت بىلەن تەمىنلىدى.

بۇ تەمنات-سودا كوپېراتىپى يېزا ئىگىلىكىگە تايىنىپ، كارخانىنىڭ ئىقتسادىنى يۆكسەلدۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرى بازىرى قۇرۇلۇشىنى نۇقتىلىق چىڭ تۇتۇپ، يېزا-بازار، مەيدانلار ۋە چارۋىچىلىق فېرمىلىرى بىلەن ئۇزاق مۇددەتلىك ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى ئورناتتى، 1993-يىلىدىن ھازىرغا قەدەر ئىلگىرى-ئاخىر بولۇپ چارۋىچىلىق فېرمىلىرى ۋە چارۋىچىلارغا 70 مىڭ يۈەن قىممىتىدە يەم-خەشەك، ئۇن، تۇز قاتارلىق ماددىي بۇيۇملارنى يەتكۈزۈپ بەردى. «دەرىجە، باھانى تۆۋەنلەتمەسلىك، ئالى ھۆججەت بەرمەسلىك» پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، چارۋىچىلارنىڭ چارۋا مەھسۇلاتلىرىنى سېتىپ بېرىشىگە ئوڭايلىق يارىتىپ بېرىپ، ئەلا مۇلازىملىق ئارقىلىق چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرى تىجارەت يولىنى راۋانلاشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ بازاردا ئىگىلىگەن نىسبىتى% 60 تىن% 95 كە يەتتى، ئۆتكەن يىلى ناھىيە بويىچە 400 تونناندىن ئارتۇق قوي يۇڭى سېتىۋېلىنىپ، كارخانىنىڭ بۇاستە ئېرىشكەن پايدىسى 42 مىڭ يۈەن بولدى. 1995-يىلى تەمنات-سودا كوپېراتىپلىرى سېتىۋېلىش-سېتىش ئومۇمىي سوممىسى 120 مىليون يۈەنلىك ئۆتكەلنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 3100 يۈەندىن ئاشتى، كارخانىمۇ 10 مىليون 771 مىڭ يۈەنلىك مۇقىم مۇلۇككە ئىگە بولۇپ، تىجارەت مۇئەسسەسلىرىنى ئىلگىرىكى 4800 كۇادرات مېتردىن 14 مىڭ 618 كۇادرات مېترغا كېڭەيتتى، شۇنىڭ بىلەن پۈتۈن كوپېراتىپ تەۋەسىدىكى سەككىز شىركەت، 13 ئاساسىي قاتلام كوپېراتىپ زىيانىنى ئۆگىتىپ، پايدا ئېلىشقا يۈزلەندى.

جۇڭگو بىلەن روسىيە جۇڭغار ئويمانلىقىدا گېئولوگىيىلىك چارلاپ تەكشۈرۈش سىنىقىدا مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئېلى ياقۇپ خەۋىر قىلدۇ: جۇڭگو غەربىي شىمال گېئولوگىيە تەتقىقات ئورنى ۋە شىنجاڭ نېفىت گېئولوگىيىلىك چارلاش باشقارمىسى بىلەن موسكۋا گېئولوگىيە ئىنستىتۇتىنىڭ خادىملىرىدىن تەشكىللەنگەن «يۇقىرى قاتلام بۆلەكلىرىنىڭ ھالىتىنى ئېلېكترونلۇق قاگداپ تەۋرىتىش ئۇسۇلى ئارقىلىق تەجرىبە ئىشلەش» ئۆتكىلىكە ھۆجۇم قىلىش گۇرۇپپىسى بۇ يىل 7 - ئايدىن باشلاپ شىنجاڭ نېفىت گېئولوگىيىلىك چارلاش باشقارمىسىنىڭ 2133-، 2126- ئەترەتلىرىدە گېئولوگىيىلىك چارلاش سىنىقى ئېلىپ بېرىپ مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى.

بۇ قېتىمقى سىناق تەجرىبىسىنىڭ مەقسىتى روسىيىنىڭ يەر تەۋرىتىپ گېئولوگىيىلىك ماتېرىياللارنى بىر ياقلىق قىلىش تېخنىكىسىنى قوللىنىپ، يەر قاتلىمىنىڭ تاغ جىنسلىق ھالىتىنى بىلىشكە، نېفىت ۋە گاز كۆلىمىنىڭ يوشۇرۇن قاتلىمىنى ئىگىلەش، زاپاس مىقدارىنىڭ توغرا لىنىيىلىك تەرتىپلىرىنى ئۆلچەپ چىقىشقا ئۈيغۇنلىشىتىن ئىبارەت. سىناق داۋامىدا كەڭ دائىرىلىك تەۋرىتىش، كاماللىق گرافىلاشتۇرۇش، كىچىك دائىرىلىك دولقۇن قايتۇرۇش، مىكرو كومپيۇتېرلىق ئۆلچەش، قۇدۇق سىناش تۇرلىرىدە سىستېمىلىق تەجرىبە ئىشلەندى. بۇ قېتىمقى جۇڭگو - روسىيە نېفىت مۇتەخەسسىسلىرى بىرلىشىپ جۇڭغار ئويمانلىقىنى چارلاپ ئېچىش تېخنىكىسى - مۇرەككەپ رايوندا نېفىت، گاز قاتلىمىنى تېپىشنى يەنمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇشنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى دەرھال، ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى، ئىشخانا، نازارەت، ئىدارە (شىركەت)لەر، بۇاستە قاراشلىق ئاپپاراتلار، ئالىي مەكتەپلەر، تېخنىكومىلارغا:

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى ئاپتونوم رايون ئاچقان ئىقتسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيەشتۈرۈش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن، گوۋۇيۈەننىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى قارارى ۋە مالىيە مىنىستىرلىكى تارقاتقان خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇش چارىسى بويىچە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىنى دەرھال،

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئىلى ئوبلاستىنىڭ چارۋىچىلىقىدا خۇشاللىنارلىق ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى

ئوبلاستىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئورۇنلار دېھقان، چارۋىچىلارنى تەدبىر قوللىنىپ، تەبىئىي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇشقا يېتەكلىگەنلىكتىن، چارۋىچىلىق مۇقىم، تېز سۈرئەتتە يۇكسەلدى. چارۋا مال 11 مىليون 198 مىڭ 800 تۇياقا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 4.73 %، كالا، قوي گۆشى 128 مىڭ تونىدىن كۆپرەككە يېتىپ 3 %، سۈت 242 مىڭ 697 تونىغا يېتىپ 1.96 %، يۇڭ 20 مىڭ 59 تونىغا يېتىپ 2.26 % ئاشتى. ئۇنىڭدىن باشقا تۆي قۇشلىرى مەھسۇلاتى 7944 تونىغا يېتىپ، مال باھاسىنىڭ مۇۋاپىق، خىللىرىنىڭ كۆپ بولۇشىغا پايدىلىق شارائىت يارىتىلدى. بۇلتۇر كالا، قوي گۆشىنىڭ ھەر كىلوگرامى 20 يۈەندىن كۆپرەك بولغان بولسا، بۇ يىل 15 يۈەندىن تۆۋەن بولدى.

تەڭتىيارىي مۇخبىرىمىز **ئۆمىنجان تۇرسۇنىڭ** خەۋىر قىلىشىچە، يېڭى ناھىيىسىنىڭ تېرىم يېزىسى بۇ يىل 6 - ئايدىن باشلاپ، دېھقانلارنى چارۋا مالىلارنىڭ قىش ۋە ئىتىيازلىق غېمىنى قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىپ، 24 مىڭ ھارۋىدىن ئارتۇق ئوت-چۆپ، 580 مىڭ باغدىن ئارتۇق بېدە، قومۇش يىغىپ قورۇنغان، 160 مىڭ 300 تاغار سامان، 11 مىڭ 112 تونىنا سلوس باسقان. بۇنىڭدىن باشقا، 980 ئېغىل - قوتان سېلىپ 1210 ئېغىل - قوتانىنى رېمونت قىلغان.

تېرىم يېزىسى قىش، ئەتىيازغا يۆتكىنا تەييارلاندى

قۇمۇل ۋىلايىتىدە پارنىكتا قوي بورداش سىنىقى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يۈسۇپ ئىسمايىل** خەۋىر قىلىدۇ: قۇمۇل ۋىلايىتىدە بۇلتۇر كۈزدىن باشلاپ، ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك مەكتىپىنىڭ تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكلىشى بىلەن راھەتباغ يېزىسى، ئىدىر يېزىسى، نۇرباغ بوز يەر ئېچىش ئورنى ۋە مەكتەپتىن ئىبارەت ئۈچ ئورۇندا پارنىكتا قوي بورداش سىنىقى ئېلىپ بېرىلغاندى. سىناق ئىسپاتلىدىكى، پارنىكتا بورداڭغان ھەر بىر تۇياق قويغا 50 كۈندە 13 كىلوگرام ئەت قوشۇلدۇ. بورداش ۋاقتىنى 15 - 20 كۈن قىسقارتقىلى بولىدۇ.

ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك مەكتىپى ئالاقىدار پەن - تېخنىكا ئورۇنلىرى بىلەن ھەمكارلىشىپ، ئىككى يېزا ۋە مەكتەپتە 60 كۋادرات مېتر دائىرىدە ئۈچ پارنىك ياسىدى. ئىككى نەپەر تەجرىبىلىك ئوقۇتقۇچىنى ئاجرىتىپ، تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكچىلىك قىلدۇردى. بۇلتۇر 12 - ئاينىڭ 3-كۈنى 150 تۇياق قوينى قۇرتسىزلاندۇرۇپ ۋە ئېغىرلىقىنى ئۆلچەپ بوردىشقا باشلىدى. بۇ قويلارنىڭ يەم - خەشەكلىرىنى رېتسېپ بويىچە ئىلمىي ئۇسۇلدا تەڭشەپ تەييارلىدى. سىلوس ياساش، يەم - خەشەكلەرنى مىكروپ ئارقىلىق ئېچىتىش تېخنىكىسىنى قوللانىدى. سۇنۇق تېمپېراتۇرىسىنى سېلىتىسىيە 23 - 30 گرادۇسقىچە تەڭشەپ بەردى، پارنىك تېمپېراتۇرىسىنى 0 گرادۇستىن يۇقىرى قىلدى. ھاۋا ئالماشتۇرۇپ، پارنىكنى پاكىز تازىلاپ، قويلارنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىنى ھەر ۋاقىت تەكشۈرۈپ تۇردى. قويلارنى تېز سەمرىتىش ئۇچۇن، ئامبىرىكىدا ئىشلەنگەن روگىرو ناملىق دورىنى قويلارنىڭ قولاق ئاستى تېرىسىگە ئۇرۇپ، ھېپوفىز بېزىنى غدىقلاپ، مۇسكۇل توقۇلمىسى، مۇسكۇل ھۈجەيرىلىرىنى كۆپەيتىش ئارقىلىق سەمرىتىش ئۇسۇلىنى قوللاندى. پارنىكتا كالا بېقىلسا، كالىغا ھەر كۈنى قوشۇلىدىغان ئېغىرلىق بىر كىلوگرام ئەتراپىدا بولىدىكەن. ھازىر بۇ يېڭى تېخنىكا قۇمۇل شەھرىنىڭ ھەممە يېزىلىرى ۋە بارىكۆل ناھىيىسىنىڭ بىر قىسىم يېزىلىرىدا جەددىي ئومۇملاشتۇرۇلماقتا.

چاقلىق ناھىيىسى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ سېلىقىنى يېنىكلىتىشنى مۇھىم خىزمەت قاتارىدا چىڭ تۇتماقتا

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئۆمەرجان مۇھەممەت** خەۋەر قىلىدۇ: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان چاقىلىق ناھىيىسى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئۇستىدىكى تۈرلۈك سېلىقنى يېنىكلىتىشنى چىڭ تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ نامراتلىقتىن تېزرەك قۇتۇلۇپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش قەدىمىنى تېزلەتتى، كوللېكتىپ ئىقتىسادىنى زور دەرىجىدە ئىلگىرى سۈردى. نەتىجىدە، بۇ يىل ناھىيە بويىچە دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن كىرىمى 1000 يۈەندىن ئېشىپ، ئۇلارنىڭ ئۇستىدىكى مۇۋاپىق سېلىق كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن ساپ كىرىمىنىڭ 4.72 % نى ئىگىلەپ، دۆلەت بەلگىلىگەن ئۇلۇچەمدىن تۆۋەن بولىدىغانلىقى مۇلۇچەرلەنمەكتە. ئۇنىڭدىن باشقا، ناھىيە دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ سېلىقىنى يېنىكلىتىشنى يېزا ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلغان يېزا - بازار كارخانىلىرىنى ئۈچ ۋە 3 - كەسىپنى زور كۆچ بىلەن تەرەققىي قىلدۇردى. 1990 - يىلدىن بۇيان، ناھىيە بويىچە كوللېكتىپ ئىقتىسادىدا ئۆزگىرىش قىلدى.

ئۇمۇمىي كىرىمى ھەر يىلى 22 % تىن 25 % كىچە سۈرئەتلىك بىلەن ئاشتى. بۇنىڭ بىلەن ناھىيە كوللېكتىپ ئىقتىسادىي كىرىمىدىن 1 مىليون يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ ئاجرىتىپ، مەكتەپ ئېچىش، سەھىيە - داۋالاش، ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا قوشۇمچە ياردەم بېرىش، بەشتە كاپالەتلەندۇرۇلىدىغان ئائىلىلەرنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش ۋە باشقا ئىجتىمائىي پاراۋانلىق قاتارلىق ئىشلارغا سەرپ قىلىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ سېلىقىنى خېلى زور نىسبەتتە يېنىكلەتتى.

****

يەنجى خۇيزۇ ئاپتونوم ناھىيىسى دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش ئۇچۇن ئۇلارنى پارنىكتا كۆكتات ئۆستۈرۈشكە ئىلھاملاندۇرۇپ ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلدى. ھازىر ناھىيە بويىچە پارنىك كۆلىمى 470 موغا يېتىپ، بۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغان دېھقانلارنىڭ كىرىمىمۇ زور دەرىجىدە ئاشتى.

سۈرەتتە: ھاكىم جى چېڭدې پارنىكتىكى كۆكتاتلارنى كۆرمەكتە.

چۆخۇرې فوتوسى

سامپۇل يېزىسىدا 405 نامرات ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىدا ئۆزگىرىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئوبۇلھەسەن ئەيسا، قادىر ئابدۇللا** خەۋەر قىلىدۇ: لوپ ناھىيىسىنىڭ سامپۇل يېزىسى بۇ يىل دېھقانلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش بويىچە ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى قاتتاملامۇ قاتتام ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادىدا ئۆزگىرىش قىلدى.

يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن يىللىق كىرىمى 500 يۈەندىن، يەيدىغان ئاشلىقى 200 كىلوگرامدىن تۆۋەن 415 ئائىلىنى بۇ يىل ئىچىدە نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئوبيېكتى قىلغان، ئۇلارنى يىل بېشىدا 349 كومپارتىيە ئەزاسى ۋە ئالدىن بېيىغان كىشىلەرگە ھۆددىگە بەرگەنىدى. بۇ جەريانىدا يېزا بۇ ئائىلىلەرنى ھەر خىل تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسىغا قاتناشتۇردى. شۇنىڭدەك 415 ئائىلىنىڭ 2042 يۈەن چارۋا مال داۋالىتىش پۇلى، 30 مىڭ يۈەن ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش پۇلى، 146 مىڭ 700 يۈەن ئۇچ خىل باج پۇلى، 38 مىڭ 920 كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بېرىش ۋەزىپىسىنى كەچۈرۈم قىلىۋەتتى. بۇ ئائىلىلەرنى ھۆددىگە ئالغان كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار

ئافتوستېك يېزىسىدا كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن دەل - دەرەخ گاز كەم 400 تۇبىكە يەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھەبىدۇللا مەھمۇت** خەۋەر قىلىدۇ: كۆچا ناھىيىسىنىڭ

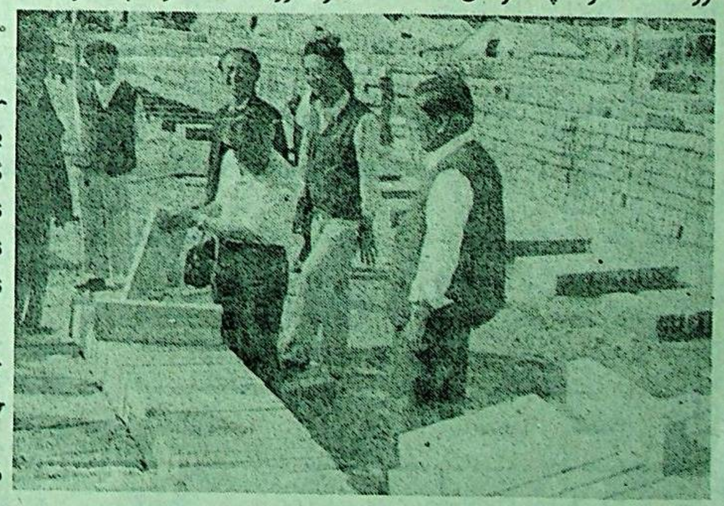
بورتالا تاشيول باش ئۇچاستكىسى داۋېن شارائىتىنى ياخشىلاپ، ئىشچىلارنى خاتىرجەم قىلدى

قارا شلىق ئۇچاستكا ۋە داۋېنلەردىكى ئۇلتۇراق ئۆيلەر، پوللار ناچار بولغاچقا، قىيىنچىلىقنى ھەل قىلدى: قۇدۇق قېزىپ سۇ چىقىرىپ، ھەممە ئائىلىلەرگە

قەشقەر ناشيول باش ئۇچاستكسىغا قاراشلىق سەككز ئۇچاستكا ئارخىپ باشقۇرۇش خىزمىتىدە ئاپتونوم رايونىمىز 2 - دەرىجىلىك ئۆلچىمىگە يەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم** خەۋىر قىلىدۇ: قەشقەر ناشيول باش ئۇچاستكسى ۋە باش ئۇچاستكسىغا قاراشلىق سەككز ئاساسىي قاتلام ناشيول ئۇچاستكسى يۇقىرىنىڭ ئارخىپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىگەنلىكتىن، ئاپتونوم رايونىمىز 2 - دەرىجىلىك ئۆلچىمىگە يېتىپ، يېقىندا تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىندى.

قەشقەر ناشيول باش ئۇچاستكا ئورگىنىنىڭ ئارخىپ خىزمىتى 1994-يىللا ئاپتونوم رايونىمىز 2 - دەرىجىلىك ئۆلچىمىگە يېتىپ، تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىنغاندىن بۇيان باش ئۇچاستكا شۇنىڭدىن بۇيان باش ئۇچاستكا تەۋەسىدىكى سەككز ئاساسىي قاتلام ناشيول ئۇچاستكىنىڭ ئارخىپ خىزمىتىگە بولغان باشقۇرۇش ۋە يېتەكچىلىكىنى كۈچەيتتى، ئۇنىڭغا مەخسۇس ئادەم، مەبلەغ ئاجراتتى، ئۇنىڭغا كېتىدىغان ئۇسكۇنە، ماتېرىياللارنى تولۇقلىدى. مۇناسىۋەتلىك بۆلۈم، ئىشخانىلارنىڭ ئارخىپ خىزمىتىگە مەسئۇل خادىملىرىنى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئارخىپ قانۇنى» قاتارلىق قانۇن، نىزام، بەلگىلىمىلەرنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇردى. ئىككى يىلغا يېقىن تەييارلىق كۆرۈش، ئارخىپلارنى رەتلەش، تولۇقلاش ئارقىلىق، ئۇچاستكىلارنىڭ ئارخىپ خىزمىتىدە زور نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى، مۇناسىۋەتلىك تارماقلاردىن تەشكىللەنگەن تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش گۇرۇپپىسىنىڭ ھەرقايسى ئۇچاستكىلارغا بېرىپ تەكشۈرۈشى، نومۇر قويۇپ باھالىشى ئارقىلىق، بۇ باش ئۇچاستكا تەۋەسىدىكى سەككز ئاساسىي قاتلام ناشيول ئۇچاستكسى ئاپتونوم رايونىمىز ئىككىنچى دەرىجىلىك ئۆلچىمىگە يېتىپ ئۆتكۈزۈۋېلىندى.

قەشقەر تاشيول باش ئۇچاستكسىنىڭ قۇرۇلۇش ئۇچاستكسى يول ياساش، يول قۇرۇلۇشى ماتېرىياللىرىنى ئىشلەش جەھەتلەردە كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارىتىپ، باش ئۇچاستكا ۋە ناشيول ئىدارىسى تەرىپىدىن كۆپ قېتىم تەقدىرلەندى.

سۆزەتتە: بۇ ئۇچاستكا ئىشلەپ چىقارغان يول قۇرۇلۇشى ماتېرىياللىرى.

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم** فوتوسى

تىزنى «ئۇستەل» قىلىپ ئۇنكەن چارەك ئەسىر

تۇرغۇن ناشتۇمۇر

لوپ ناھىيە سامپۇل يېزا ئاچچىق باشقۇرۇش رايونلۇق ئامانەت - قەرز كوپىراتىپىنىڭ بوغالتىرى تۇرسۇننىياز يۈسۈپ خىزمەتكە قاتناشقان 34 يىلنى تىزنىنى «ئۇستەل»، دېھقان، چارۋىچىلار ئۆيىنى ئىشخانا قىلىپ ئۆتكۈزدى. ئۇ ئۆزىنىڭ يۈرەك قېنىنى پۈل مۇئامىلىسى ئىشلىرىغا بېغىشلاپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش قەدىمىنى تېزلىتىش يولىدا ئۇن - تىنسىز ئىشلىدى. شۇڭا ئۇ دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشتى.

ئاچچىق باشقۇرۇش رايونى ناھىيە مەركىزىدىن 40 كىلومېتر يىراقلىقتىكى تاغ ئارىسىغا جايلاشقان. بۇ رايوندىكى دېھقان، چارۋىچىلار ئىلگىرى ئېشىنغان ئازغىنا پۇللىرىنى 40 نەچچە كىلومېتر يول بېسىپ سامپۇل يېزىسىغا ياكى ناھىيە بازىرىغا كېلىپ ئامانەت قويسا، كۆپلىرى پۇلىنى ئالىلىسىدە ساقلايتتى. لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى بۇ ئەھۋالنى قېينىچىلىقنى كۆزدە تۇتۇپ، بۇ يەرگە بىر يېزا ئامانەت - قەرز كوپىراتىپى قۇرۇشنى قارار قىلدى ۋە 1962 - يىلى 4 - ئايدا تۇرسۇننىياز يۈسۈپنى بۇ ئامانەت - قەرز كوپىراتىپىنىڭ بوغالتىرلىقىغا قوبۇل قىلدى. ئۇ شۇنىڭدىن تارتىپ تا ھازىرغىچە بۇ تاغلىق رايوندا پۇل مۇئامىلىسى خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلدى.

ئاچچىق باشقۇرۇش رايونى تەۋەسىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار ئاچچىق دەريالىسى بويىغا جايلاشقان بولۇپ، ئائىلىلەر تارقاق ئىدى. كەنتلەرنى بىر قېتىم ئايلىنىش ئۈچۈن دەرياددىن 30 نەچچە قېتىم كېچىپ ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى. تۇرسۇننىياز يۈسۈپ خىزمەت سومكىسىنى كۆتۈرۈپ، پىيادە يول يۈرۈپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئۆيلىرىنى ئىشخانا، تىزنى ئۇستەل قىلىپ، جاپالىق شارائىتتا ئۇن-تىنسىز ئىشلىدى. دېھقان، چارۋىچىلارغا پۇل ئامانەت قويۇشنىڭ ئەھمىيىتى ۋە پايدىسىنى تەشۋىق قىلىپ، ئۇلارنى پۇل ئامانەت قويۇشقا جەلپ قىلدى، ئامانەت سومىسىنى يىلمۇ يىل ئاشۇردى. ئۇ قەرز پۇل تارقىتىشتا يېزا ئىگىلىكىگە مەدەت بېرىشنى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلىرىغا كېتەرلىك قەرز پۇلنى ئۆز ۋاقتىدا تارقىتىشقا كاپالەتلىك قىلىش بىلەن بىللە، مۇئامىلىسى خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلدى.

ئاچچىق باشقۇرۇش رايونى تەۋەسىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار ئۆزۈپ، كەنت - گۇرۇپپىلارغچە ئەھلىيلەشتۈردى. كۆكەرتىشنى زور كۆچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق زەي - شورنى يوقىتىپ تۇپراقنى ياخشىلاش تېپىدىكى ئورمان بىنا قىلىش قۇرۇلۇشنى پىلانلىق، باسقۇچلۇق ھالدا ئېلىپ بارىدى. بىر قىسىم ئۇنۇمسىز، چەت يەرلەرنى ئىمكانچىلىق بىلەن ئوخشاش ئورۇنغا قويۇپ، كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىشنىڭ ئۈزۈن مۇددەتلىك پىلان - تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ، كەنت - گۇرۇپپىلارغچە ئەھلىيلەشتۈردى. كۆكەرتىشنى زور كۆچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق زەي - شورنى يوقىتىپ تۇپراقنى ياخشىلاش تېپىدىكى ئورمان بىنا قىلىش قۇرۇلۇشنى پىلانلىق، باسقۇچلۇق ھالدا ئېلىپ بارىدى. بىر قىسىم ئۇنۇمسىز، چەت يەرلەرنى شەخسلەرنىڭ ئورمان بىنا قىلىشغا تەقسىم قىلىپ بەرگەندىن باشقا، ئورمان مۇھاپىزەت قىلىش، ئورماندىن پايدىلىنىش ئىشلىرىنىڭ ياخشى بولۇشى ئۈچۈن ئىشك ئالدى، ھويلا ئەترابى، يول بويلىرىدىكى بىر قىسىم ئورمانلارنى دېھقانلارنىڭ مۇھاپىزەت قىلىپ باشقۇرۇشغا، پايدىلىنىشغا ئۆتكۈزۈپ بەردى. يېزا بويىچە بىر تۇتاش كۆچەت تىكىش، كەنت، مەھەللە - گۇرۇپپىلار كوللېكتىپ تىكىش، شەخسلەر ئۆز ئالدىغا تىكىش، مەجبۇرىي كۆچەت تىكىش قاتارلىق ئۇسۇللارنى ئۆز ئارا بىرلەشتۈرۈپ، باشقۇرۇش، پايدىلىنىش دائىرىسىنى ئېنىق بېكىتىپ، كۆكەرتىش، تورلاشتۇرۇش قەدىمىنى تېزلەتتى. «ئورمان قانۇنى»نى كەڭ تۇردە تەشۋىق قىلىپ، دەل - دەرەخلەرنى قالايمىقان كېسىشنىڭ ئالدىنى ئالدى. بۇنىڭ بىلەن كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش دېھقانلارنىڭ ئائىلىق ھەربىكتىگە ئايلاندى. كۆچەت تىكىلىپ تۇپراقى ياخشىلانغان يەر 43 مىڭ 700 موغا يەتتى. پەقەت بۇ يىل ئېتىيازدىن كۆزگىچە كۆچەت تىكىلگەن يەر كۆلىمى 1000 مودىن ئېشىپ كەتتى. كۆزلۈك كۆچەت تىكىش باشلانغاندىن كېيىن، بۇ يېزا كۇنىگە 2400 ئەمگەكچى ئاجرىتىپ، يېزىنىڭ شەرقىي شىمال قىسمىدىكى يېڭى دەريا بويىغا 8700 مېتر ئۇزۇنلۇقتا ئورمان بەلبېغى ئېلىپ 18 مىڭ 500 تۇپ كۆچەت تىكتى.

كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ئۆلارغا تۇرلۇك ئىشلاردا ئەقىل كۆرسەتكەندىن باشقا، مۇھىم پەيتلەردە 269 مىڭ يۇەندىن ئارتۇق قىممەتتىكى ماددىي نەرسىلەرنى ياردەم قىلدى. كەنتلەر بىر قاتار ئېتىبار بېرىش چارىسىنى يولغا قويۇپ، 300 ئائىلىنىڭ 480 مو تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىزىغا ئالماشتۇرۇپ بەردى، 1250 مو يېرىنى ھەقسىز تېرىپ بەردى، سۇ قىس مەزگىللەردە سۇدا ئېتىبار بەردى. نەتىجىدە بۇ يىل سامپۇل يېزىسىدا 405 ئائىلە، 1475 نوپۇسنىڭ ئىقتىسادىدا زور ئۆزگىرىش بولدى.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش نىزامى

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى گوۋۇيۈەننىڭ بۇيرۇقى
201 - نومۇرلۇق

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش نىزامى» ئېلان قىلىندى، ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلسۇن.

زۇڭلى **لى پېڭ**

1996 - يىل 7 - ئاينىڭ 6 - كۈنى

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ
ئىككىنچى باب پۇقرالار ئايرودرومىدىكى بىخەتەرلىك قوغداش
ئۈچىنچى باب پۇقرالار ئاۋىئا ترانسپورت تىجارىتىدىكى بىخەتەرلىك قوغداش
تۆتىنچى باب بىخەتەرلىك تەكشۈرۈشى
بەشىنچى باب جازا پرىنسىپى
ئالتىنچى باب قوشۇمچە پرىنسىپ

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ

1 - ماددا بۇ نىزام پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتىگە بولغان قانۇنسىز كاشىلىدىن ساقلىنىش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە تەرتىپىنى قوغداش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش مەقسىتىدە تۈزۈلۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ نىزام جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسىدىكى بارلىق پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتىگە، شۇنىڭدەك ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئورۇن ۋە شەخسلەرگە تەتبىقلىنىدۇ.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سرتىدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى دۆلەت تەۋەلىكىگە ئىگە پۇقرالار ئاۋىئا ۋاستىلىرى ئارقىلىق پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىشتا مۇشۇ نىزام تەتبىقلىنىدۇ؛ لېكىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تۈزۈشكەن ياكى قاتناشقان خەلقئارا شەرتنامىلەردە ئايرىم بەلگىلىمە بارلىرى بۇنىڭ سرتىدا.

3 - ماددا پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش خىزمىتىدە بىر تۇتاش باشقۇرۇش، ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ مەسئۇل بولۇش پرىنسىپى يولغا قويۇلىدۇ.

پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى (تۆۋەندە قىسقارتىلىپ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى دېيىلىدۇ) پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى قوغداش خىزمىتىنى بىر تۇتاش باشقۇرۇش، تەكشۈرۈش ۋە نازارەت قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ.

4 - ماددا ئالاقىدار يەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ئورۇنلىرى بىلەن زىچ ماسلىشىش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى ئورتاق قوغدىشى كېرەك.

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ

1 - ماددا بۇ نىزام پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيەتتىگە بولغان قانۇنسىز كاشىلىدىن ساقلىنىش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە تەرتىپىنى قوغداش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش مەقسىتىدە تۈزۈلۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ نىزام جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسىدىكى بارلىق پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتىگە، شۇنىڭدەك ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئورۇن ۋە شەخسلەرگە تەتبىقلىنىدۇ.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەۋەسى سرتىدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى دۆلەت تەۋەلىكىگە ئىگە پۇقرالار ئاۋىئا ۋاستىلىرى ئارقىلىق پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىشتا مۇشۇ نىزام تەتبىقلىنىدۇ؛ لېكىن جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تۈزۈشكەن ياكى قاتناشقان خەلقئارا شەرتنامىلەردە ئايرىم بەلگىلىمە بارلىرى بۇنىڭ سرتىدا.

3 - ماددا پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش خىزمىتىدە بىر تۇتاش باشقۇرۇش، ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ مەسئۇل بولۇش پرىنسىپى يولغا قويۇلىدۇ.

پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى (تۆۋەندە قىسقارتىلىپ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى دېيىلىدۇ) پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى قوغداش خىزمىتىنى بىر تۇتاش باشقۇرۇش، تەكشۈرۈش ۋە نازارەت قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ.

4 - ماددا ئالاقىدار يەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ئورۇنلىرى بىلەن زىچ ماسلىشىش، پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە بىخەتەرلىكىنى ئورتاق قوغدىشى كېرەك.

(6) جىددىي بىر تەرەپ قىلىش لايىھىسى ھەمدە زۆرۈر جىددىي قۇتقۇزۇش ئەسلىھەسى بولۇش.

11 - ماددا ئايرودروم كونترول رايونى بىخەتەرلىك قوغداش ئېھتىياجىغا ئاساسەن، ئايروپىلان كۆتۈش رايونى، يۈك - تاق ئايرىش، تەكشۈرۈش، قاچىلاش، چۈشۈرۈش رايونى، ئاۋىئا ۋاستە پائالىيەت رايونى ۋە رېمونت رايونى، يۈك ساقلاش رايونى قاتارلىقلارغا ئايرىلىشى ھەمدە ئۇلارغا بىخەتەرلىك مۇھاپىزىت ئەسلىھەسى ۋە ئېنىق بەلگە ئورنىتىلىشى كېرەك.

12 - ماددا ئايرودروم كونترول رايوندا قاتتىق بىخەتەرلىك، قوغداش تەدبىرلىرى بولۇشى، يىپىق رايونلار بويىچە باشقۇرۇلۇشى كېرەك. بۇنىڭ كونكرېت باشقۇرۇش چارىسىنى گوۋۇيۈەننىڭ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە مەسئۇل تارمىقى تۈزۈپ چىقىدۇ.

13 - ماددا خادىملار بىلەن قاتناش ۋاستىلىرى ئايرودروم كونترول رايونىغا كىرىشتە ئايرودروم كونترول رايوننىڭ يول خېتىنى تاقىشى ھەمدە مۇھاپىزەتچىلەرنىڭ تەكشۈرۈشىدىن ئۆتۈشى شەرت.

ئايرودروم كونترول رايوننىڭ يول خېتىنى پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى گوۋۇيۈەن پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە مەسئۇل تارمىقىنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى بويىچە تارقىتىدۇ ۋە باشقۇرىدۇ.

14 - ماددا ئاۋىئا ۋاستىلەرنىڭ پائالىيەت رايونى ۋە رېمونت رايونىدىكى خادىملار ۋە قاتناش ۋاستىلىرى بەلگىلەنگەن يولدا مېڭىشى، قاتناش ۋاستىلىرى ۋە ئەسلىھەلەر كۆرسىتىلگەن جايغا قويۇلۇشى، بارلىق خادىملار ۋە قاتناش ۋاستىلىرى ئاۋىئا ۋاستىلەرگە يول بېرىشى شەرت.

15 - ماددا ئايرودرومدا توختىتىپ قويۇلغان پۇقرالار ئاۋىئا ۋاستىلىرىنى مەخسۇس ئادەم مۇھاپىزەت قىلىشى شەرت؛ ئالاقىدار تارماقلار ۋە ئۇلارنىڭ خادىملىرى ئاۋىئا ۋاستىلەرنى مۇھاپىزەت قىلىشتا ئۆتكۈزۈپ بېرىش - ئۆتكۈزۈۋېلىش تۈزۈمىنى قاتتىق ئىجرا قىلىشى شەرت.

16 - ماددا ئايرودرومدا تۆۋەندىكى قىلمىشلار مەنئى قىلىنىدۇ:

(1) ئايرودروم مۇھاپىزەت قاشاسى ۋە باشقا بىخەتەرلىك مۇھاپىزەت ئەسلىھەلىرىدىن يامىشىپ (تېشىپ) ئۆتۈش ۋە ئۇنى بۇزۇۋېتىش؛

(2) ئايرودروم كونترول رايونىدا ئوۋ ئوۋلاش، مال بېقىش، ئاشلىق يىيىپ قۇرۇتۇش، مەشق ئاپتوموبىللىرىنى ھەيدەش؛

(3) ئايرودروم كونترول رايونى يول خېتى ئالماي ئايرودروم كونترول رايونىغا كىرىش؛

(4) ئاۋىئا ۋاستىلەرنىڭ ئۈچۈش - قونۇش يولى ۋە سېرىلىش يولىدىن خالىغانچە كېسىپ ئۆتۈش؛

(5) ئاۋىئا ۋاستىلەرگە زورلۇق بىلەن چېقىش ۋە ئۇنى ئېگىلىۋېلىش؛

(6) خەتەرلىك ئەھۋالنى يالغان مەلۇم قىلىپ، قالايمىقانچىلىق پەيدا قىلىش؛

(7) ئايرودرومنىڭ تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرىدىغان باشقا قارار چىقىرىش.

24 - ماددا پۇقرالار ئاۋىئا ترانسپورت تىجارىتى تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرىدىغان تۆۋەندىكى قىلمىشلار مەنئى قىلىنىدۇ:

(1) بىلەت سېتىۋېلىش ئۇچۇملىرىنى، ئايروپىلان بىلىتىنى ۋە ئاۋىئا ترانسپورت كارخانىلىرىنىڭ كۈچكە ئىگە ئورۇن زاكاز دوكومېنتىنى ھاپىنغا سېتىش؛

(2) باشقىلارنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى سۈيىئىستېمال قىلىپ بىلەت سېتىۋېلىش، ئايروپىلانغا چىقىش؛

(3) يولۇچى بولمىغان كىشىلەرنىڭ نەرسىلىرىنى يولۇچىلار بىلىتىدىن پايدىلىنىپ توشۇشقا تاپشۇرۇش ياكى ئالغاچ بېرىش؛

(4) بىخەتەرلىك تەكشۈرگۈچىلەر يولۇچىلارنىڭ بىلىتى، سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى ۋە ئايروپىلانغا چىقىش كارتوچكىسىنى تەكشۈرۈشى، يولۇچىلار ۋە يۈك - تاقلارنىڭ بىخەتەرلىكىنى تەكشۈرگۈچ ياكى قول بىلەن تەكشۈرۈشى كېرەك، زۆرۈر تېپىلغاندا قاتتىق تەكشۈرسە بولىدۇ.

بىخەتەرلىكى تەكشۈرۈلۈپ بولغان يولۇچىلار ئايروپىلان كۆتۈش رايونىدا ئايروپىلانغا چىقىشنى كۈتۈشى كېرەك.

28 - ماددا ئايروپىلان كۆتۈش رايونىغا كىرىدىغان خادىملار (جۈملىدىن خادىملار گۇرۇپپىسىدىكىلەر) ۋە ئۇلار ئېلىپ ماڭغان نەرسىلەر بىخەتەرلىك تەكشۈرۈشىدىن ئۆتۈشى كېرەك.

يولۇچىلارنىڭ ئالدىنقا چىققان، ئۈزۈمتىپ چىققانلار ۋە باشقا خادىملارنىڭ ئايروپىلان كۆتۈش رايونىغا كىرىشىگە يول

پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە مەسئۇل تارمىقىنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى بويىچە ئاۋىئا ۋاستە خادىملار گۇرۇپپىسىدىكىلەر ئېلىۋېلىپ مەنزىلگە بارغاندىن كېيىن قايتۇرۇپ بەرسە بولىدۇ.

تەركىبىدە ئاسان ئوت ئالىدىغان مادىدا بار تۇرۇشى لازىمەتلىكلىرىنى ئېلىپ مېڭىش مىقدارى چەكلىنىدۇ، چەكلىك ئېلىپ ماڭىدىغان نەرسە ۋە ئۇنىڭ سانىنى گوۋۇيۈەننىڭ پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە مەسئۇل تارمىقى بەلگىلەيدۇ.

بەشىنچى باب جازا پرىنسىپى

34 - ماددا بۇ نىزامنىڭ 14 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلغان ياكى بۇ نىزامنىڭ 16 - ماددىسى، 24 - ماددىسىنىڭ (1)، (2) تارماقچىسى ۋە 25 - ماددىسىدا كۆرسىتىلگەن قىلمىشى بارلارنى پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئامانلىق ساقلاش ئىشلىرى بويىچە باشقۇرۇش ۋە جازالاش نىزامى» دىكى ئالاقىدار بەلگىلىمە بويىچە جازالايدۇ.

35 - ماددا بۇ نىزامدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلغانلارنى پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى تۆۋەندىكى بەلگىلىمە بويىچە جازالايدۇ:

(1) بۇ نىزامنىڭ 24 - ماددىسىنىڭ (4) تارماقچىسىدىكى قىلمىشى بارلارغا ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بېرىلسە ياكى 3000 يۈەندىن ئاز مەمۇرىي جەرىمانە قويۇلسا بولىدۇ؛

(2) بۇ نىزامنىڭ 24 - ماددىسىنىڭ (3) تارماقچىسىدىكى قىلمىشى بارلارغا ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بېرىلسە، قانۇنسىز تاپاۋەتى مۇسادىرە قىلىنسا ياكى 5000 يۈەندىن ئاز مەمۇرىي جەرىمانە قويۇلسا بولىدۇ؛

(3) بۇ نىزامنىڭ 30 - ماددىسىنىڭ (2) تارمىقى، 32 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلغان، جىنايەت شەكىللەندۈرمىگەنلەرگە 5000 يۈەندىن ئاز مەمۇرىي جەرىمانە قويۇلسا، قانۇنسىز ئېلىپ ماڭغان نەرسىلىرى مۇسادىرە قىلىنسا ياكى تۆتۈپ قېلىنسا بولىدۇ.

36 - ماددا بۇ نىزامدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن بىرىنى سادىر قىلغان ئالاقىدار ئورۇنغا پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە مەسئۇل تارمىقى ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى، تىجارەتنى توختىتىپ تەرتىپكە سېلىش جازاسى بەرسە ياكى 50 مىڭ يۈەندىن ئاز مەمۇرىي جەرىمانە قويسا بولىدۇ؛ بۇ ۋاستە جاۋابكارلىقى بارلارغا پۇقرالار ئاۋىئاتسىيە ج خ ئورگىنى ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بەرسە ياكى 500 يۈەندىن ئاز مەمۇرىي جەرىمانە قويسا بولىدۇ:

(1) بۇ نىزامنىڭ 15 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، ئاۋىئا ۋاستىلەرنى كونترولسىز قىلىپ قويسا؛

(2) بۇ نىزامنىڭ 17 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ ئايروپىلان بىلىتى ساتسا؛

(3) بۇ نىزامنىڭ 18 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ، توشۇغۇچى توشۇش رەسمىيىتى بېجىرگەندە ئايروپىلانغا چىققۇچىلارنى ۋە يۈك - تاقنى سېلىشتۇرمىسا؛

ئورۇنلىرى بىلەن زىچ ماسلىشىش، پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىنى ئورتاق قوغدىشى كېرەك.

5 ـ ماددا يولۇچىلار، يۈك توشۇتقۇچىلار ۋە يۈك تاپشۇرۇۋالغۇچىلار شۇنىڭدەك ئايرودرومغا كىرگەن باشقا خادىملار پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىنى باشقۇرۇش قانۇن، نىزاملىرى ۋە قائىدىسىگە رىئايە قىلىشى كېرەك.

6 ـ ماددا پۇقرالار ئايرودرومى تىجارەتچىسى ۋە پۇقرالار ئاۋۇتا ۋاستىلىرى تىجارەتچىسى تۆۋەندىكى مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلىشى كېرەك:

(1) ئۆز ئورنىنىڭ پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش لايىھىسىنى تۈزۈش ھەمدە ئۇنى گۇۋۇيۈەننىڭ پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە مەسئۇل تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرۇش؛

(2) پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىنى قوغداشقا دائىر تەدبىرلەرنى قاتتىق يولغا قويۇش؛

(3) پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش مەشقىنى قەرەللىك ئېلىپ بېرىپ، پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىگە خەۋپ يەتكۈزىدىغان يوشۇرۇن ئاپەتنى ۋاقتىدا تۈگىتىش.

جۈگخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى بىلەن ھاۋا قاتنىشى قىلىشىدىغان چەت ئەل پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە كارخانىسى گۇۋۇيۈەننىڭ پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە مەسئۇل تارمىقىغا پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىك قوغداش لايىھىسىنى يوللىشى كېرەك.

7 ـ ماددا ھەممە پۇقرا پۇقرالار ئاۋۇتا ۋاستىلىرىنى بۇلىماقچى ۋە بۇزماقچى بولغان قىلمىشلارنى يا كى پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىگە خەۋپ يەتكۈزمەكچى بولغان باشقا قىلمىشلارنى پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە ج خ ئورگىنىغا پاش قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

8 ـ ماددا پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىكىنى قوغداشقا گەۋدىلىك تۆھپە قوشقان ئورۇن يا كى شەخسلەرنى ئالاقىدار خەلق ھۆكۈمىتى يا كى گۇۋۇيۈەننىڭ پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە مەسئۇل تارمىقى مۇكاپاتلايدۇ.

ئىككىنچى باب پۇقرالار ئايرودرومىدىكى بىخەتەرلىك قوغداش

9 ـ ماددا پۇقرالار ئايرودرومى (جۈملىدىن ئارمىيەمۇ، پۇقرالارمۇ ئىشلىتىدىغان ئايرودرومنىڭ پۇقرالار ئىشلىتىدىغان قىسمى، تۆۋەندە ئوخشاش)نى يېگىدىن قۇرۇش، ئۆزگەرتىش يا كى كېڭەيتىش گۇۋۇيۈەن پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە مەسئۇل تارمىقىنىڭ پۇقرالار ئايرودرومىنىڭ بىخەتەرلىك قوغداش ئەسلىھە قۇرۇلۇشى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسىگە ئۇيغۇن بولۇشى كېرەك.

10 ـ ماددا پۇقرالار ئايرودرومىنى ئېچىپ ئىشلىتىشتە تۆۋەندىكى بىخەتەرلىك قوغداش شەرتلىرى ھازىرلىنىشى لازىم:

(1) ئايرودروم كونترول رايونى تەسىس قىلىنغان ھەمدە مەخسۇس مۇھاپىزەتچىلەر قويۇلغان بولۇشى؛

(2) ئۆلچەمگە ئۇيغۇن مۇھاپىزەت قاشاسى ۋە چارلاش يولى بولۇشى؛

(3) بىخەتەرلىك قوغداش ئاپپاراتى تەسىس قىلىنغان ھەمدە مۇناسىپ خادىم ۋە جابدۇق بولۇشى؛

(4) بىخەتەرلىك تەكشۈرۈش ئاپپاراتى تەسىس قىلىنغان ھەمدە ئايرودرومنىڭ ترانسپورت مقدارىغا مۇناسىپ خادىم ۋە تەكشۈرۈش ئەسلىھەسى بولۇشى؛

(5) مەخسۇس ئوت ئۆچۈرۈش تەشكىلاتى ھەمدە ئايرودرومنىڭ ئوت ئۆچۈرۈش دەرىجىسى بويىچە سەپلەنگەن خادىمى ۋە ئەسلىھەسى بولۇشى؛

(6) ئايرودرومنىڭ ئالاقىچى، ياردەم بېرىش، ئاسايىش، ئاگاھلاندۇرۇش، يورۇتۇش، ئېلېكتر تەمىنلەش قاتارلىق ئاساسىي ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئەسلىھە ـ ئۈسكۈنىلەر ئۈزلۈكسىز ئىشلەپ تۇرۇشى كاپالەتلىك قىلىنىشى؛

(7) ئايرودرومنىڭ تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرىدىغان باشقا قىلمىشلار.

ئۈچىنچى باب پۇقرالار ئاۋۇتا تىرانسپورت تىجارىتىدىكى بىخەتەرلىك قوغداش

17 ـ ماددا توشۇغۇچى ۋە ئۇنىڭ ۋەكالەتچىسىنىڭ ئايروپىلان بىلىتى سېتىشى گۇۋۇيۈەن پۇقرالار ئاۋۇتاتسىيە تارمىقىنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسىگە ئۇيغۇن كېلىشى شەرت؛ بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن بولمىسا، ئايروپىلان بىلىتى سېتىشقا يول قويۇلمايدۇ.

18 ـ ماددا توشۇغۇچى توشۇش رەسمىيىتىنى بېجىرگەندە، ئايروپىلانغا چىقىدىغان ئادەم ۋە يۈك ـ تاقنى سېلىشتۇرۇشى شەرت.

19 ـ ماددا يولۇچىلار ئايروپىلانغا چىققاندا توشۇغۇچى يولۇچىلار سانىنى سېلىشتۇرۇشى شەرت.

ئايروپىلانغا چىقىش رەسمىيىتىنى بېجىرىپ بولغان، ئەمما ئايروپىلانغا چىقمىغان يولۇچىلارنىڭ يۈك ـ تاقلىرىنى ئايروپىلانغا قاچىلاشقا ياكى ئايروپىلاندا قالدۇرۇشقا يول قويۇلمايدۇ.

يولۇچىلار ئاۋۇتا ۋاستىسىدە ئۇچۇۋاتقىنىڭ ئارلىقتا سەپرىنى توختاتماقچى بولسا، يۈك ـ تاقلىرىنى ئېلىپ چۈشۈپ كېتىشى شەرت.

20 ـ ماددا توشۇغۇچى توشۇيدىغان يۈك ـ تاق، يۈكلەرنى يەر يۈزىدە ساقلاش ۋە توشۇش مەزگىلىدە، ئۇنىڭغا مەخسۇس ئادەم قارىشى شەرت.

21 ـ ماددا تەمىنات بۇيۇملىرىنى تەييارلايدىغان، قاچىلايدىغان ھەم چۈشۈرىدىغان ئورۇنلار ئاۋۇتا ۋاستىلەرگە قاچىلانغان تەمىنات بۇيۇملىرىنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشى شەرت.

22 ـ ماددا ئاۋۇتا ۋاستىلەرنىڭ ئۇچۇش جەريانىدىكى بىخەتەرلىك قوغداش خىزمىتىگە ئايروپىلان باشلىقى بىر تۇتاش مەسئۇل بولىدۇ.

ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىك خادىمى ئايروپىلان باشلىقىنىڭ رەھبەرلىكىدە، بىخەتەرلىك قوغداشقا ئائىت كونكرېت خىزمەتنى ئۇستىگە ئالىدۇ.

ئايروپىلان باشلىقى، ئاۋۇتاتسىيە بىخەتەرلىك خادىمى ۋە خادىملار گۇرۇپپىسىدىكى باشقا خادىملار مەسئۇلىيىتىنى قاتتىق ئادا قىلىشى، پۇقرالار ئاۋۇتا ۋاستىلىرى، شۇنىڭدەك ئۇنىڭدىكى ئادەم ۋە مال ـ مۈلۈكلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدىشى كېرەك.

23 ـ ماددا ئايروپىلان باشلىقى ۋەزىپە ئىجرا قىلغاندا، تۆۋەندىكى ھوقۇقلارنى يۈرگۈزسە بولىدۇ:

(1) ئاۋۇتا ۋاستە ئۇچۇشتىن ئىلگىرى، ئالاقىدار تەرەپنىڭ ئاۋۇتا ۋاستىگە مۇشۇ نىزامدا بەلگىلەنگەن بىخەتەرلىك تەدبىرلىرىنى قوللانمىغانلىقىنى بايقىسا، ئۇچۇشنى رەت قىلىش؛

(2) ئاۋۇتا ۋاستىلەر ئۇچۇۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئىچكى تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغان، ئاۋۇتا ۋاستە خادىملار گۇرۇپپىسىدىكىلەرنىڭ نورمال خىزمىتىگە توسقۇنلۇق قىلىپ نەسىھەتكە قولاق سالمىغانلارغا زۆرۈر تىزگىنلەش تەدبىرى قوللىنىش؛

(3) ئاۋۇتا ۋاستىلەر ئۇچۇۋاتقاندا، ئۇنى بۇلاش، بۇزۇش ياكى ئۇنىڭ بىخەتەرلىكىگە خەۋپ يەتكۈزۈشتەك باشقا قىلمىشلارغا زۆرۈر تەدبىر قوللىنىش؛

(4) ئاۋۇتا ۋاستىلەر ئۇچۇش جەريانىدا پەۋقۇلئاددە ئەھۋالغا يولۇققاندا، ئاۋۇتا ۋاستىلەرنى بىر تەرەپ قىلىش ھەققىدە ئاخىرقى قارارنى چىقىرىش ۋاقتىدا، ئۇچۇش جەريانىدا ئاۋۇتا ۋاستىلەرنىڭ ئاساسلىق ئەسلىھە ـ ئۈسكۈنىلىرى ئىشلەپ تۇرۇشى كاپالەتلىك قىلىنىشى؛

(5) ئاۋۇتا ۋاستىلەرنىڭ ئۇچۇش جەريانىدا ئۇچۇش خادىملىرى ئۇچۇش ئەتراپىدىكى ئاۋارىچىلىقلارنى ئۆز ۋاقتىدا ئەمەلدىن قالدۇرۇشى ياكى ئۇچۇشنى ۋاقتىنچە توختىتىپ تۇرۇشى كاپالەتلىك قىلىنىشى؛

(6) ئاۋۇتا ۋاستىلەرنىڭ ئۇچۇش جەريانىدا ئۇچۇش خادىملىرى ئۇچۇش ئەتراپىدىكى ئاۋارىچىلىقلارنى ئۆز ۋاقتىدا ئەمەلدىن قالدۇرۇشى ياكى ئۇچۇشنى ۋاقتىنچە توختىتى

(بېشى 1 - بەتتە)

كۆرۈلگەن گەۋدىلىك مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشنىڭ ئۇنۇملۇك ۋاستىسى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى، بۇ ھەرىكەتنى بۇنىڭدىن كېيىنمۇ داۋاملىق چوڭقۇر قانات يايدۇرۇش كېرەك. كېلەر يىلى ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار، خەلق ھۆكۈمەتلىرى، بولۇپمۇ ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، شەھەرلىك پارتكوملار، خەلق ھۆكۈمەتلىرى قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىنى مۇھىم سىياسىي ۋەزىپە سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، «چوڭ دېلولارنى پاش قىلىش، قاچقۇنلارنى ئوتۇش، جىنايەتچىلەر گۇرۇھلىرىغا زەربە بېرىش»نى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، «قانۇن بويىچە ئېغىرلىتىپ، تېز جازالاش» فاكىجىنىدا چىڭ تۇرۇپ، يامان ئىشلارنى توڭگىتىش، ياخشى ئىشلارنى جارى قىلدۇرۇشى، ساغلام كەيپىياتنى ئەۋج ئالدۇرۇپ، ناچار ئىللەتلەرنى يوقىتىپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ياخشى ئىجتىمائىي مۇھىت يارىتىشى كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، ئېلىش - سېتىش قاتارلىق جەمئىيەتتىكى رەزىللىكلەرنى قەتئىي توڭگىتىش- جەمئىيەت ئامانلىقىنى قوغداش خىزمىتىنى ھۇقۇقلىق ھەل قىلىشقا تېگىشلىك ۋەزىپە. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار شۇنى ئېنىق ئونۇشى كېرەككى، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا سوتسىيالىزم يۆنىلىشىدە قەتئىي چىڭ تۇرۇش كېرەك، ھەرقانداق ۋاقىتتا بىرەدەملىك ئىقتىسادىي مەنپەئەتنى دەپ مەنىۋى مەدەنىيەتنى قۇربان قىلىشقا بولمايدۇ. بۇ مەسىلىدە بايرىقىمىز روشەن بولۇشى كېرەك، قىلچە مۇجمەل تونۇشتا بولۇشقا بولمايدۇ. مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، ئېلىش - سېتىش قاتارلىق جەمئىيەتتىكى رەزىللىكلەرنى توڭگىتىشتە ئاچقۇچنى توتۇپ، ئىشنى ئىپپەت - نومۇسنى سېتىش، مەنىۋى ئەخلەتلەرنى تەيىارلاش، سېتىشقا تەشكىللىگۈچىلەرنى، تىجارەت قىلغۇچىلارنى ۋە پەردە ئارقىسىدا تۇرۇپ قوللىغۇچى - قوغدىغۇچىلارنى قاتتىق تەكشۈرۈپ، بىر تەرەپ قىلىشتىن باشلاپ توتۇپ، بىر قىسىم پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرى ۋە يېزا ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنىڭ باشلامچىلىق بىلەن قىمار ئويناش مەسىلىسىنى نۇقتىلىق ھەل قىلىش كېرەك. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان زەھەرلىك چېكىملىك مەسىلىسى ناھايىتى تېز كېڭەيدى، بۇ مەسىلىگە ئالاھىدە دىققەت قىلىش كېرەك.

جياڭ زېمىن خىزمەتنى كۆچەيتىپ، تىرىشىپ يۇقىرى ساپالىق سىياسىي قانۇن قوشۇنى بەرپا قىلىشنى تەكىتلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: سىياسىي قانۇن تارماقلىرى - خەلقنىڭ دېموكراتىيە - دىكتاتۇرا ئورگىنى، ئۇ دۈشمەنگە زەربە بېرىش، جىنايەتچىلەرنى قاتتىق جازالاش، خەلقنى قوغداش، توّتىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش ئۇچۇن خىزمەت قىلىشتەك مۇھىم ۋەزىپىنى زىممىسگە ئالغان. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، سىياسىي قانۇن قوشۇنىنىڭ ئومۇمىي ساپاسى خېلى ئۆستى، بۇ ئاساسىي ئېقىم. لېكىن ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرگىمۇ سەل قاراشقا بولمايدۇ. بەزى جايلاردا ئاز ساندىكى سىياسىي قانۇن كادىرلىرىنىڭ قانۇن - ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلىش، ھوقۇقدىن پايدىلىنىپ كۆسچىگە چوڭ تارتىش، يوز - خاتىرە قىلىپ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىش، خىيانەت قىلىش، پارا ئېلىش قاتارلىق چېرىكلىشىش ئەھۋاللىرى كۆرۈلدى؛ بەزى كادىر، ساقچىلار جەمئىيەتتىكى قانۇنسىز ئۇنسۇرلار بىلەن تىل بىرىكتۈرۈپ، پۇقرالارنى بوزەك قىلىپ، خالىغانچە ئەسكىلىك قىلدى؛ ئايرىم جايلارنىڭ سىياسىي قانۇن ئورگانلىرىنى بۇزۇقلار ئىگىلىۋالدى. بۇ مەسىلىلەر گەرچە ناھايىتى ئاز ساندىكى كىشىلەردە كۆرۈلگەن بولسىمۇ لېكىن ئۇنىڭ زىيىنى ناھايىتى زور، تەسىرى يامان بولدى. بۆلارنى مەيلىگە قويۇۋېتىشكە ھەرگىز بولمايدۇ، چوقۇم ئەستايىدىل ھەل قىلىش كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: يۇقىرى ساپالىق سىياسىي قانۇن كادىرلار قوشۇنىنى قۇرۇشتا سىياسىي قانۇن كادىرلىرى، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ئىدىيە، سىياسىي ساپاسىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈش كېرەك، بۇ توپ خاراكتېرلىك ۋەزىپە. رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشى پۈتكۈل قوشۇن قۇرۇلۇشىنىڭ ئاچقۇچى، سىياسىي قانۇن قوشۇنىنىڭ كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى زور كۈچ بىلەن كۈچەيتىپ، كەسىپ ئەخلاقى قارىشىنى ئاشۇرۇپ، قانۇننى ئىجرا قىلىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، خەلق ئۈچۈن قانۇننى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، قىزغىنلىق بىلەن مۇلازىملىق قىلىش كېرەك. ئىلغار ئورۇن ۋە نەمۇنىچى شەخسلەرنى زور كۈچ بىلەن تەشۋىق قىلىپ ۋە تەقدىرلەپ، توغرا كەيپىياتنى جارى قىلدۇرۇش، شۇنىڭ بىلەن بىللە قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى قاتتىق تەكشۈرۈپ ۋە بىر تەرەپ قىلىپ، يامان كەيپىيات، ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: نۆۋەتتە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا كادىرلار ۋە ئامما ئومۇمىيۈزلۈك كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان مۇھىم مەسىلىلەرنى نۇقتىلىق ھەل قىلىش كېرەك. پارتكومنىڭ رەھبەرلىكىدە پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرىدا مەمۇرىي، قانۇننى ئىجرا قىلىش ئورگانلىرىدا، ئەدلىيە ئورگانلىرى ۋە ئىقتىساد باشقۇرۇش تارماقلىرىدا يۇز بەرگەن خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق، قۇۋلۇق - شۇملۇق قىلىشتەك جىنايەت دېلولىرىنى، بولۇپمۇ ناھىيە (باشقارما) دەرىجىلىكتىن يۇقىرى رەھبىرىي كادىرلارغا چېتىشلىق دېلولارنى قاتتىق تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلىشىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، سېتىش قاتارلىق جەمئىيەتتىكى رەزىللىكلەرنى تۈگىتىش، فېئودالىزم، خۇراپاتلىق ھەرىكەتلىرىگە قارشى تۇرۇشتا سىياسىي قانۇن تارماقلىرى ئامانلىق باشقۇرۇشىنى قانۇن بويىچە كۆچەيتىپ، مۇشۇ خىلدىكى قانۇنسىز جىنايى ھەرىكەتلەرگە زەربە بېرىش سالمىقىنى ئاشۇرۇشى كېرەك. مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار كۆمىتىلىرى ۋە سىياسىي قانۇن تارماقلىرى، تەشۋىقات، مەدەنىيەت تارماقلىرى پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىدە، زىچ ماسلىشىپ، شەھەر، يېزىلاردىكى، ئاساسىي قاتلاملاردىكى ئاممىۋى خاراكتېرلىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى بىر تۇتاش تەشكىللىشى كېرەك.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: سىياسىي قانۇن تارماقلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى فۇنكسىيىلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كادىرلار ۋە ئامما ئومۇمىيۈزلۈك كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان مۇھىم مەسىلىلەرنى نۇقتىلىق ھەل قىلىش كېرەك. پارتكومنىڭ رەھبەرلىكىدە پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرىدا مەمۇرىي، قانۇننى ئىجرا قىلىش ئورگانلىرىدا، ئەدلىيە ئورگانلىرى ۋە ئىقتىساد باشقۇرۇش تارماقلىرىدا يۇز بەرگەن خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق، قۇۋلۇق - شۇملۇق قىلىشتەك جىنايەت دېلولىرىنى، بولۇپمۇ ناھىيە (باشقارما) دەرىجىلىكتىن يۇقىرى رەھبىرىي كادىرلارغا چېتىشلىق دېلولارنى قاتتىق تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلىشىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، سېتىش قاتارلىق جەمئىيەتتىكى رەزىللىكلەرنى تۈگىتىش، فېئودالىزم، خۇراپاتلىق ھەرىكەتلىرىگە قارشى تۇرۇشتا سىياسىي قانۇن تارماقلىرى ئامانلىق باشقۇرۇشىنى قانۇن بويىچە كۆچەيتىپ، مۇشۇ خىلدىكى قانۇنسىز جىنايى ھەرىكەتلەرگە زەربە بېرىش سالمىقىنى ئاشۇرۇشى كېرەك. مەنىۋى ئەخلەتلەر، قمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، سېتىش مەسىلىسىنىڭ ئېغىرلىقىغا ھەرگىز سەل قاراشقا بولمايدۇ. بولۇپمۇ زەھەرلىك چېكىملىك ئەتكەسچىلىكى ۋە زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش ئەھۋاللىرى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تېز يامراپ كەتتى. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى جۇڭخۇا مىللەتلىرىگە، كېيىنكى ئەۋلادلارغا يۇكسەك دەرىجىدە مەسئۇل بولۇش روھى بىلەن زەھەرلىك چېكىملىكنى چەكلەش كۈرىشىگە بولغان رەھبەرلىكنى ھەقىقىي كۈچەيتىپ، ئەمەلىي ئۈنۈم ھاسىل قىلىشقا تىرىشىشى كېرەك. بەزى جايلاردىكى جەمئىيەت ئامانلىقى ياخشى بولماسلىق مەسىلىلىرىنى تۈزەش جەھەتتە سىياسىي قانۇن تارماقلىرى كەسپىي ئورگانلىق فۇنكسىيىلىك رولىنى تېخىمۇ تولۇق جارى قىلدۇرۇشى كېرەك. زومىگەر بولۇۋاتقان لۇكچەك كۆچىلەرنى، قارا جەمئىيەت خاراكتېرىنى ئالغان جىنايى گۇرۇھلارنى قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشىدە گۈمران قىلىش كېرەك. دۆلەتنىڭ ئۇزاقتىچە تىنچ، خەلقنىڭ بەختلىك بولۇشى ئۈچۈن قارا جەمئىيەت تەشكىلاتلىرىنىڭ جۇڭگو زېمىنىدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا ھەرگىز يول قويۇشقا بولمايدۇ. مۇشۇنداق تەشكىلاتلار سىزلىگەن ھامان قەتئىي، ئۈزۈل - كېسىل يوقىتىش كېرەك.

سۆھبەت يېغىنغا ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى شۇجىچۇسىنىڭ شۇجىسى، مەركىزىي كومىتېت سىياسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ شۇجىسى، مەركىزىي رېن جېەنشىن رىياسەتچىلىك قىلدى. يىغىندا مەركىزىي كومىتېت سىياسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ باش كاتىپى شۇخۇەيدې بۇ قېتىمقى يىغىننىڭ ئالاقىدار ئەھۋاللىرىنى تونۇشتۇردى.

مۇقىملىقنى قوغداش سىياسىي قانۇن خىزمىتىنىڭ باش ۋەزىپىسى

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسى»نى تەكشۈرۈپ تارقىتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ (1995) 91-نومۇرلۇق ھوججىتىنىڭ روھىغا ئاساسەن، شوپۇرلارنى تەربىيىلەش خىزمىتىنى يەنىمۇ قېلىپلاشتۇرۇش، جەمئىيەتكە تېخىمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش، ئاممىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق ئاپتوموبىل قاتناش ئىدارىسى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ساقچى ئىدارىسى بىرلىكتە تەربىيىلەش دائىر ھۆججەتلەرنى، باھا ئىدارىسى تەستىقلىغان ھەق ئېلىش ئىجازەتنامىسى (قوشۇمچە نۇسخىسى)نى، 1996-يىللىق تەربىيىلەش باشقۇرۇش ھەققى تاپشۇرۇش تالونىنىڭ كۆپەيتىلمىسىنى ۋە مۇشۇ يىللىق خىزمەت خۇلاسىسىنى ئېلىپ، ئاپتونوم رايونلۇق ئاپتوموبىل قاتناش ئىدارىسى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا بىۋاسىتە ئەگىشىپ، ئاپتونوم رايونلۇق ئاپتوموبىل قاتناش ئىدارىسى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ساقچى ئىدارىسى بىرلىكتە تەربىيىلەش ئىشىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئىشلارنى ئەستايىدىل ئىشلەپ، ئىجازەتنامىنى ئەستايىدىل باسقۇرۇپ، ئىجازەتنامىنى ئالغۇچىلارنى قاتتىق باشقۇرۇپ، ئىجازەتنامىنى ئالغۇچىلارنىڭ ئىجازەتنامىنى ئالغاندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلە

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغاكىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى دەرھال، ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش

(بېشى 1 - بەتتە)

ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇشنى قارار قىلدى. تۆۋەندە ئالاھىدە جەددىي ئۇقتۇرۇش چىقاردۇق:

1. ئاپتونوم رايوندىكى ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلىغى 1996 - يىلى 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سوممىسىنىڭ 90% مەبلەغ 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن بۇرۇن مالىيە نازارىتى بانكىدا ئاچقان خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىغا كىرگۈزۈلىدۇ. ئەگەر ھازىرقى ئامانەت پۇلنىڭ قالدۇق سوممىسى 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى ئامانەت پۇل قالدۇق سوممىسىنىڭ 90% دىن تۆۋەن بولسا، ھازىرقى ئامانەت پۇلنىڭ 95% ى بويىچە مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈلىدۇ.

2. ھازىردىن باشلاپ، ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى چېقىم قىلىشى ۋاقتىنچە توختىتىلىدۇ، چېقىم قىلىشقا تېگىشلىك بارلىق مەبلەغ مالىيە نازارىتىگە تەستىقلىتىشى كېرەك.

3. ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلار 12 - ئاينىڭ 20- كۈنىدىن بۇرۇن بانكىدا ئاچقان خام چوتتىكى ۋە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىنىڭ 11 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى بانكا ھېسابات تالونىنى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى (ئۇنىۋېرسال باشقارما) گە يوللىشى كېرەك. ۋاقتىدا يوللانمىسا، پۇل ئاجرىتىش بىرەك توختىتىلىدۇ.

4. دۆلەتنىڭ ئالاقدار بەلگىلىمىسى ۋە بۇ ئۇقتۇرۇشتىكى تەلەپلەرنى ئىجرا قىلماي، خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى يوشۇرغان ۋە يۆتكىگەن، تەلەپ بويىچە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزمىگەن، بانكا ھېسابات تالونىنى يوللىمىغان، تەستىقسىز خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى ئىشلەتكەنلەر دۆلەتنىڭ ئالاقدار بەلگىلىمىسى بويىچە قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، ئالاقدار خادىم ۋە رەھبەرلەرنىڭ مەسئۇلىيىتى سۈرۈشتۈرۈلىدۇ، قىلمىشى ئېغىر بولغانلار ئىنتىزام تەكشۈرۈش، مەمۇرىي تەپتىش تارماقلىرىنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا سۇنۇلىدۇ، جىنايى ئىشلار قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلار ئەدلىيە ئورگانلىرىغا تاپشۇرۇپ بېرىلىپ، جىنايى جاۋابكارلىقى قانۇن بويىچە سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

گاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى يېللىق تەكشۈرۈش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ نېفت مەھسۇلاتلىرى بازارلىرىنى باشقۇرۇشقا دائىر ۋاقتىلىق چارىسى» گە ئاساسەن، ئاپتونوم رايون بويىچە نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى يېللىق تەكشۈرۈش خىزمىتى 1996- يىل 11 - ئاينىڭ 1 - كۈنى باشلاندى. بۇ خىزمەتنى يەنمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، ھازىر ئالاقدار مەسلىلەرنى تۆۋەندىكىچە ئۇقتۇرۇمىز:

1. ئومۇمەن ئاپتونوم رايونىمىزدا نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان ئىشلەپچىقىرىش كارخانىلىرى (كىچىك چەككىلەش زاۋۇتلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) ۋە ئوبوروت كارخانىلىرى 1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 31 - كۈنىدىن بۇرۇن تىجارەت سالاھىيىتىنىڭ يېللىق تەكشۈرۈش رەسمىيىتىنى بېجىرىشى كېرەك.

2. يېللىق تەكشۈرۈش چارىسى: نېفت مەھسۇلاتلىرىنى توپ سېتىش كارخانىلىرى ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتىغا بېرىپ، نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ. ماي قاچىلاش پونكىتلىرى ۋە پارچە سېتىش تور - نۇقتىلىرى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلىك ئىقتىساد - سودا كومىتېتى (ئىقتىساد كومىتېتى، پىلان - ئىقتىساد كومىتېتى) غا بېرىپ نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ.

3. يېگىدىن قۇرۇلغان نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كارخانىلار يەنىلا تەكشۈرۈپ تەستىقلاش ھوقۇق چېكى بويىچە تەكشۈرۈپ تەستىقلاش جەدۋىلىنى ئالىدۇ. تەكشۈرۈپ تەستىقلاش رەسمىيىتىنى ئۆتەپ بولغاندىن كېيىن، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى ئاندىن نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش تۈرلىرىنى تەستىقلايدۇ.

4. تەكشۈرۈپ تەستىقلاش رەسمىيىتىنى بەلگىلىمە بويىچە بېجىرمىگەن ياكى بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا يېللىق تەكشۈرۈشكە قاتناشمىغان نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كارخانىلارنى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى تەستىقلىمايدۇ ياكى نېفت مەھسۇلاتلىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىش سالاھىيىتىنى بىكار قىلىدۇ ھەم قانۇن بويىچە جازالايدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى

كۆپەيتىلمىسىنى ۋە مۇشۇ يېللىق خىزمەت خۇلاسىسىنى ئېلىپ، ئۆزى تەۋە رايوندىكى ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكىتى (باشقارما)غا تاپشۇرۇپ، ئىجازەتنامىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلىدۇ. ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكىتى (باشقارما) تەكشۈرۈش ئارقىلىق شەرتكە ئۇيغۇن كېلىدۇدەپ قارىغان تەرىبىلەش ئورۇنلىرىنىڭ ئىجازەتنامىسىنى ۋە تەكشۈرۈشكە تاپشۇرۇلغان ھۆججەتلەرنى قاتناش نازارىتىنىڭ ترانسپورت باشقۇرۇش ئىدارىسىگە ئېلىپ بېرىپ، بىر تۇتاش بېجىرىپ بېرىدۇ.

3. بۇ قېتىم ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1996-يىل 12-ئاينىڭ 20-كۈنىدىن 1997-يىل 1-ئاينىڭ 30-كۈنگىچە بولىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتىنىڭ «قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيەلەش ئىجازەتنامىسىنى تەكشۈرۈپ تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى» (شىنجاڭ قاتناش ترانسپورت (1996) 81-نومۇرلۇق ھۆججىتى)دىكى بەلگىلىمە بويىچە بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش رەسمىيىتىنى ئۆتىمگەنلەر ئۆزلۈكىدىن تىجارىتىنى توختاتقان دەپ قارىلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى

1996- يىل 12- ئاينىڭ 17- كۈنى

ئۇقتۇرۇش

پوچتا-تېلېگراف مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن تارباغاتاي، ئالتاي، خوتەن ۋىلايەتلىرىنىڭ تېلېفون تورىدىكى تېلېفون نومۇرى 1996-يىل 12-ئاينىڭ 15-كۈنى سائەت نۆل (بېيجىڭ ۋاقتى)دىن باشلاپ ئالتە خانىغا ئۆزگىرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىنىڭ ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون رايون نومۇرى ئۆزگىرىدۇ. كونكرېت ئۆزگەرتىش ئۇسۇلى مۇنداق:

يەر نامى	ئەسلىدىكى نومۇرى	يېڭى نومۇرى	رايون نومۇرى
چۆچەك	22 ××××	622 ××××	0901
دۆربىلجىن	34 ××××	334 ××××	
	35 ××××	335 ××××	
	8 ×××××	38 ×××××	
دۆربىلجىن	9 ×××××	39 ×××××	
چاغانتوقاي	52 ××××	652 ××××	
	7 ×××××	67 ×××××	
تولى	68 ××××	368 ××××	
	7 ×××××	37 ×××××	
ئالتاي	22 ××××	212 ××××	0906
بېيتۈن	37 ××××	337 ××××	
بۇرۇلتوقاي	47 ××××	347 ××××	
بۇرچىن	52 ××××	652 ××××	
قابا	62 ××××	662 ××××	
جېمنەي	58 ××××	658 ××××	
كۆكتوقاي	72 ××××	872 ××××	
چىڭگىل	82 ××××	882 ××××	
خوتەن	22 ××××	202 ××××	0903

ئىزاھات: خوتەن شەھىرىدىن باشقا ناھىيىلەرنىڭ تېلېفون نومۇرى ئالدىغا «6» قوشۇلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 13- كۈنى

جەنۇبىي جۇڭگودىكى ماھىر مۇزىكانت - شىيەن شاڭخەي

مەشھۇر شەخس

شىيەن شاڭخەي گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسىنىڭ فەنيۇي دېگەن يېرىدىن بولۇپ، 1905-يىلى نامرات بېلىقچى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇ مۇزىكىغا ھېرىسمەن بولغاچقا، كىچىك چېغىدا گېرمانىيىدە بىلىم ئالغان مۇزىكا پروفېسسورى چېيەن يىشى ئەپەندىنىڭ ياردىمىگە مۇيەسسەر بولغان ۋە 17 يېشىدىلا سەھنىگە چىقىپ مىزگان چېلىپ، «جەنۇبىي جۇڭگودىكى ماھىر» دەپ تەرىپلەنگەن.

1929-يىلى بىر تەرەپتىن ئىشلەپ، بىر تەرەپتىن ئوقۇش ئۈچۈن فرانسىيىگە بارغان شىيەن شاڭخەي ئاشخانىدا ئىشلىگەن، مۇنچىدا خېرىدارلارنىڭ تىرنىقىنى ئېلىپ قويغان، قەھۋەخانىلاردا ئىسكرىپكا چالغان، شۇنداقلا مۇشۇ تۇرمۇش سەرگۈزەشتىلىرى ئاساسىدا «شامال» دېگەن مۇزىكا ئەسىرىنى ئىجاد قىلىپ، دۇنيادىكى داڭلىق مۇزىكانتلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشكەن. ئىككى يىلدىن كېيىن ئۇ ئەلا نەتىجە بىلەن پارىژ مۇزىكا ئىنستىتۇتىنىڭ ئالىي كومپوزىتورلۇق سىنىپىغا كىرىپ ئوقۇپ، بۇ سىنىپتا تۇنجى قېتىم ئوقۇغان جۇڭگولۇق ئوقۇغۇچى بولۇپ قالغان.

شىيەن شاڭخەي 1935-يىلى شاڭخەيگە قايتىپ كەلگەن. بۇ چاغدا پارتىيىمىزنىڭ ئەڭ دەسلەپكى يازغۇچىسى ۋە نەزەريېچىسى چېيەن يىشى شاڭخەيدە تەرجىمانلىق، ئوقۇتۇش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتاتتى. چېيەن يىشى ئەپەندى ياشلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە بەكمۇ كۆڭۈل بۆلەتتى، شۇڭا شىيەن شاڭخەيمۇ ئۇنىڭ شەپقىتىگە ئېرىشكەن. شۇنىڭ بىلەن شىيەن شاڭخەي چېيەن يىشى، تيەن خەن، خې لۇدىڭ قاتارلىقلارنىڭ تەسىرىدە جاھانگىرلىككە، فېئودالىزمغا قارشى نۇرغۇن مۇزىكا ئەسەرلىرىنى ئىجاد قىلىپ، ئىنقىلابىي ھەرىكەتكە ئاكتىپ قاتناشقان.

1937-يىلى ياپونىيە خىتايغا تاجاۋۇزچىلىق ئۇرۇشى قوزغىغاندا، شىيەن شاڭخەي ئۆزىنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىك ھېسسىياتىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن «ئەي، خىتايلىقلار ئويغىنىڭلار!» دېگەن ناملىق مۇزىكىنى ئىجاد قىلغان. بۇ مۇزىكا ئىنقىلابىي ئاممىنى ياپونىيە تاجاۋۇزچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرغان. 1938-يىلى 9-ئايدا ئۇ يەنىمۇ «لۇشۇن» سەنئەت ئىنستىتۇتىنىڭ ئالىي كومپوزىتورلۇق سىنىپىغا كىرىپ ئوقۇپ، بۇ سىنىپتا تۇنجى قېتىم ئۆگىنىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەن. 1939-يىلى 8-ئايدا شىيەن شاڭخەي بىلەن چېيەن يۇنلىڭنىڭ تۇنجى بالىسى نىنا دۇنياغا كەلگەن. 1940-يىلى 5-ئايدا شىيەن شاڭخەي سوۋېت ئىتتىپاقىغا كۆچۈدىن كۆچۈرۈشكە ئەۋەتىلگەن. يولغا چىقىش ئالدىدا رەئىس ماۋزېدۇڭ ئۇنىڭغا بۇ قېتىم مىللىي ئازادلىق ئۇرۇشىغا كۆرەش قىلىشقا ئىلھاملاندۇرغان.

1941-يىلى نېمىس فاشىستلىرى كېلىشكە ئىلاج بولمىغاچقا، ئۇ يەردىكى جۇڭگو مۇھاجىرلىرى تەشكىلاتىنىڭ جۇڭگو ئىشچىلار كۇلۇبىدا مۇزىكا ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ تۇرۇپ قالغان، 1943-يىلى يەنىلا قايتىپ كېلەلمىگەچكە، نۇرغۇن جاپالىق مۇساپىنى بېسىپ موسكۋاغا قايتىپ كەتكەن. ئۇ يەردە ۋەتەن خەلقى ۋە سوۋېت ئىتتىپاقى خەلقىنىڭ تاجاۋۇزچىلىققا قارشى كۈرىشىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان 60 نەچچە مۇزىكا ئەسىرى ئىجاد قىلغان. كېيىن ئۇ يۇرەك كېسەللىكى، جىگەر كېسەللىكى قاتارلىق كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولۇپ ۋاقتىدا داۋالاتمىغاچقا، 1945-يىلى ئۇرۇش ئاخىرلىشىش ئالدىدا موسكۋادىكى دوختۇرخانىغا ئېلىپ بېرىلغان بولسىمۇ داۋالاش ئۇنۇم بەرمەي، 40 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن. ئۇ موسكۋا شەھەر ئەتراپىدىكى بىر قەبرىستانلىققا دەپنە قىلىنغان.

ئۇنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى يەنىمۇ كەلگەندە، ھەممە ئادەم چەكسىز قايغۇغا چۆمگەن. رەئىس ماۋزېدۇڭ «خەلقنىڭ مۇزىكانتى يولداش شىيەن شاڭخەيگە ماتەم بىلدۇرىمەن» دەپ مەرسىيە يازغان.

1983-يىلى ھۆكۈمىتىمىز سوۋېت ئىتتىپاقىدىن شىيەن شاڭخەينىڭ جەسىدىت كۈلىنى قايتۇرۇپ كېلىپ، يەنە بىر قېتىم ماتەم مۇراسىمى ئۆتكۈزدى. خۇددى شىيايەن ئەپەندى ئېيتقاندەك «شىيەن شاڭخەينىڭ روھى مەڭگۈ ھايات!»

ستالىننىڭ يۈرىنىغا سەپەر

ۋاڭ شىەنجۇي

گرۇزىيىنىڭ پايتەختى تىبلىستىن غەربىي شىمالغا قاراپ ماڭسىڭىز ستالىننىڭ يۇرتى گورىيغا يېتىپ بارىسىز. گورىيمۇ گروزىيىدىكى بارلىق چوڭ شەھەرلەرگە ئوخشاش جىلغا ئىچىگە جايلاشقان. كۆرا دەرياسى تاغ تىزمىلىرىغا ئورالغان بوستانلىق ئىچىدىن جەمئىيەت ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئېتىزلاردىكى ئالتۇن باشاقلار، ئۈزۈملىزارلىقتىكى ساڭگىلىشىپ تۇرغان ئۈزۈملەر سىرگە خۇددى ئۇنچە - مەرۋايىت خەزىنىسىگە كىرىپ قالغاندەك تۇيغۇ بېرىدۇ.

ئاپتوموبىل تۆپ-تۆز كەتكەن تاشيولنى بويلاپ شەھەر رايونىغا كىرگەندە، كوچىنىڭ ئىككى قاسىنىدىكى سۈۋادان تېرەكلەر، توغراقلار، تاغ ئۈستىدىكى قەدىمكى قەلئەلەر ئەسلى تۇسىنى يوقاتمىغان بۇ زېمىنغا ئاجايىپ زىننەت بەخش ئېتىدۇ.

خاتىرلىنىشچە، گورىي شەھىرى 1801-يىلى قۇرۇلغاندىن تارتىپ ھازىرغىچە 195 يىللىق مۇساپىنى بېسىپ ئۆتكەن. ھازىر بۇ شەھەردە 70 مىڭ ئاھالە بولۇپ، ئۇ گرۇزىيىدىكى 6-چوڭ شەھەر ھېسابلىنىدۇ.

كونا تۇرارجاي مۇزېيى

شەھەر مەركىزى مەيدانىدىكى ھۆكۈمەت بىناسى ئالدىدا ستالىننىڭ 20 مېتر ئېگىزلىكتىكى ھەيكىلى قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ. ھەيكەلنىڭ سۈپىسى كۇلرەڭ بولۇپ، ھەيكەل قارامىستىن ياسالغان. ئۇ سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىكى ستالىننىڭ بىردىنبىر پۇتۇن گەۋدە ھەيكىلى بولۇپ، ئۇنى بۇ جايدىكى خەلق 1956-يىلى خروشچوڭنىڭ بېسىمىغا قارشى نامايىش قىلىپ ساقلاپ قالغان.

مەيداننىڭ يان تەرىپىدە «ستالىن باغچىسى» بولۇپ، ئۇنىڭدا قارىغاي، ئارچىلار يىل بويى كۆكىرىپ تۇرىدۇ، رەڭگارەڭ گۈللەر خۇشپۇراق چېچىپ تۇرىدۇ. باغچىنىڭ ئوك تەرىپىدە ستالىننىڭ كونا تۇرار جايى بار. ئۇ پىششىق خىشتىن قويۇرۇلغان ئىككى ئېغىزلىق ئاددىي ئۆي. 100 يىلدىن ئارتۇق تارىخقا ئىگە بۇ كونا ئۆي ھازىرغىچە ئەسلى قىياپىتىنى ساقلاپ قالغان. ئۇنىڭ تۆت ئەتراپىغا قوۋرام تاشلاردىن يول ياسالغان. ئۆينىڭ خىش ئۆلى يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن كونىراپ، ئۆگزۈپ كەتكەن. ياغاچ ئىشىك-دېرىزىلەر، رېشاتكىلار ۋە پەلەمپەيلەرگىمۇ چاك كەتكەن، ئەمما تاملار باشقىدىن ئاقارتىلغان. كونا تۇرالغۇنىڭ ئىشىك بېشىغا: «ئىئوسىف ۋىسارىئونوۋىچ ستالىن بۇ جايدا ئۆزىنىڭ بالىلىق دەۋرىنى ئۆتكۈزگەن» دەپ يېزىلغان. بىر قەۋەتلىك ئۆينىڭ ئوك بىر قەۋەتلىك ئىككى پارچە سۇرىتى ئېسىلغان. بىرى، 1893-يىلى، يەنى ئۇ 14 يېشىدا چۈشكەن سۈرەت؛ يەنە بىرى، ئۇ سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ رەھبىرى بولغاندىن كېيىن چۈشكەن سۈرەت. سول تەرەپتىكى تامغا ئۇنىڭ ئانىسى بىلەن دادىسىنىڭ سۈرىتى ئېسىلغان. سول تەرەپتىكى ئۆيگە بىر كارىۋات، ئىككى ياغاچ ئىشكاپ ۋە بىر ياغاچ ساندۇق قويۇلغان. بۇ ئۆيدە بۇنىڭدىن باشقا جاھاز يوق. بۇ ئىككى ئېغىز ئۆينىڭ ئاستىدا يەر ئاستى ئۆيى بولۇپ، ئۇ نەرسە - كېرەك ساقلايدىغان جاي.

سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ھۆكۈمىتىنىڭ قارارىغا ئاساسەن 1935-يىلى بۇ ئىككى ئۆينىڭ سىرتىغا تۈۋرۈك قويۇپ كۆتۈرمە ئۈي ياسىلىپ، ستالىننىڭ كونا تۇرار جايى قوغدالغان.

كونا تۇرار جاينىڭ ئارقا تەرىپىدە ئاچ سېرىق رەڭلىك، ئېگىز ۋە ھەيۋەتلىك ئىككى قەۋەتلىك بىنا بولۇپ، ئۇ ستالىن مۇزېيى. ئۇنىڭ يېنىغا پويىزنىڭ بىر ۋاگونى قويۇلغان. بۇ ۋاگون ستالىننىڭ ئالاھىدە پويىزى بولۇپ، ئۇ ئۇزاق يىللار ئىچىدە ستالىن ئۈچۈن ئالاھىدە ئىشلىتىلگەن. ۋاگون ئىچىدىكى ھەممە نەرسە ستالىن ئىشلەتكەن پېتى ساقلانغان. ۋاگوننىڭ ئىچى ئىككى قىسىم بولۇپ، ئالدىنقى قىسمى ئىشخانا، كەينىدىكى قىسمى ياتاق ئىكەن. ئىشخانىدا ئىشلىتىلگەن ئۈستەل، ئورۇندۇق، ياتاقتىكى كارىۋات، ئورگان، ئۈستەل ساھىبخانلىرى ئىشلىتىلگەن ئاشخانا قاتارلىقلار قويۇلغان. بۇنىڭ ئىچىدىكى بىر قاشتېشى گۈل قاچىسىنى جۇڭگو رەھبەرلىرى ستالىنغا تەقدىم قىلغان. چۇشەندۈرگۈچى بىزگە: جۇڭگو رەھبەرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان چەت ئەل رەھبەرلىرى ۋە چەت ئەللىك دوستلار تەقدىم قىلغان بۇيۇملار «سوۋغات بۆلۈمى» گە قويۇلغانلىقى، ئۇ ئېچىلمىغانلىقتىن، ئۇنى كۆرۈشكە بولمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

گروزىيىلىكلەرنىڭ باھاسى

مەن مۇزېيدىن چىققاندىن كېيىن، «ستالىن كوچىسى» نى بويلاپ مېڭىپ ستالىن خاتىرە ھەيكىلى ئالدىغا كەلدىم. شۇ چاغدا 30 ياشلاردىكى بىر گرۇزىن ئايالنىڭ مەن تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: «سىز ستالىنغا قانداق باھا بېرىسىز؟» دەپ سورىدىم. مېنىڭ بۇ تاسادىپىي سوئالىم تامارا ئىسىملىك بۇ ئايالنى تەمتىرىتىپ قويىمدى. ئۇ ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن: «بىر مۇنچە كىشى ئەينى ۋاقىتتا سوۋېت ئىتتىپاقى مۇشۇنداق كۈچلۈك رەھبەرگە موھتاج ئىدى، دەپ قارايدۇ. ستالىن نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى، قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى بىلەتتى، ئۇ چاغدا يېمەكلىكلەر بار ئىدى، خەلقنىڭ تۇرمۇشى ياخشى ئىدى، خەلق بۇنىڭدىن رازى ئىدى. لېكىن ھازىر تۇرمۇش قېيىنلىشىپ كەتتى. باستۇرۇشقا كەلسەك، بۇ ئاساسلىقى زىيالىيلارغا قارىتىلغان، ئۇنىڭ ئاددىي پۇقرالار بىلەن ئالاقىسى يوق» دېدى.

گورىي شەھىرىنىڭ باشلىقى داۋىد كوبولىئانىزنى زىيارەت قىلغاندا، مەن يەنە ھېلىقى سوئالنى قويدۇم. ياش شەھەر باشلىقى جاۋاب بېرىپ: ستالىن - ئۇلۇغ سىياسەتچى، ئاتاقلىق تارىخىي شەخس، بىز ئۇنىڭدىن پەخىرلىنىمىز. ئۇ گرۇزىيە تارىخىغا مەنسۇپ بولۇپلا قالماي، دۇنيا تارىخىغىمۇ مەنسۇپ. شۇڭا بىز «ستالىن ھادىسىسى تەنقىدات جەمئىيىتى» قۇرۇدۇق، دۇنيا خەلقى بىلەن بىرلىكتە تەنقىد قىلىمىز. جۇڭگولۇق ئالىملارنىڭمۇ قاتنىششىنى قارشى ئالىمىز، دېدى.

گورىي چوڭ شەھەر بولىمسىمۇ، ستالىننىڭ نامى بىلەن داڭقى چىقارغان. شۇڭا بۇ جايدىكى كىشىلەر ئۇنىڭدىن

جاھانگىرلىككە، فېئودالنىڭ مۇنداق قارشى نۇرغۇن مۇزىكا ئەسەرلىرىنى ئىجاد قىلغان.

1937-يىلى «7-ئىيۇل» ۋەقەسىدىن كېيىن، ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش ئوتى مەملىكەتنىڭ ھەممىلا يېرىنى قاپلىغاندا، شۇ شىئېنجۇ شىڭخەي بىر مۇنچە ئىنقىلابىي ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىلەن بىللە سەيياھە ئويۇن قويۇش ئۆمىكى تەشكىللەپ، شاڭخەيدىن يولغا چىقىپ سۇجۇ، نەنجىڭ، جېنجۇ قاتارلىق جايلارغا بېرىپ، ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تۇرۇش مەزمۇنىدىكى ئويۇنلارنى قويۇپ، شۇ يىلى 10-ئايدا ۋۇخەنگە يېتىپ بارغان.

ئۇ چاغدا شۇ شىئېن شىڭخەي ھەم مەسئۇلىيەتچى، ھەم دىرىژور ئىدى. ئۇ كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلەپ، چاڭجياڭ دەرياسىنىڭ ئىككى ياقىسىدىكى يېزىلار، زاۋۇتلار، كانلار، مەكتەپلەر، ھەربىي لاگېرلارغا بېرىپ ئىنقىلابىي ناخشىلارنى ئۆگىتىپ، ناخشا ئارقىلىق خەلقنى ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تۇرۇشقا ئىلھاملاندۇرغان. بۇ جەريانىدا ئۇ «ۋۇخەننى قوغداش»، «ۋەتەن قۇتقۇزۇش ئېيتىشىشى»، «دۇشمەن ئارقا سېپىگە بارايلى» دېگەنگە ئوخشاش ئىنقىلابىي ناخشا-مۇزىكىلارنى ئىجاد قىلغان. مۇشۇ مەزگىلدە چىەن يىشى ئەپەندىنىڭ قىزى چىەن يۈنلىك شىەن شىڭخەي بىلەن چوڭقۇر دوستلۇق ئورناتقان. 1938-يىلى چىەن يىشى ئەپەندى كېسەل سەۋەبىدىن ۋاپات بولغاندا جۇبىنلەي، يې جىەنيېك، دولۇك بۇۋى، گومورو، ماۋدۇن، تىەن-خەن قاتارلىق 195 كىشى مەملىكەتلىك «ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تۇرۇپ، ۋەتەننى قۇتقۇزۇش باش ئۇيۇشمىسى تەييارلىق ھەيئىتى» قاتارلىق 32 تەشكىلاتنىڭ تەشەببۇسى بىلەن خەنكۇدا چىەن يىشى ئەپەندىنىڭ ماتەم مۇراسىمىنى ئۆتكۈزگەن. شىەن شىڭخەي ئۇنىڭغا ئاتاپ 16 خەتلىك مەرسىيە يازغان. چىەن يىشى ئەپەندىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن شىەن شىڭخەي تىەن خەننىڭ رىياسەتچىلىكىدە چىەن يۈنلىڭغا چاي ئىچكۈزۈش مۇراسىمى ئۆتكۈزگەن.

شىەن شىڭخەي «ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى تۇرۇش داۋامىدىكى شىمالىي جاھانگىرلىككە، فېئودالنىڭ مۇنداق قارشى نۇرغۇن مۇزىكا ئەسەرلىرىنى ئىجاد قىلغان.

1941-يىلى نېمىس فاشىستلىرى سوۋېت ئىتتىپاقىغا تاجاۋۇز قىلغاچقا، شىەن شىڭخەينىڭ دۆلەت ئىچى بىلەن بولغان ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالغان. 1945-يىلى يەنئەندە ئۆتكۈزۈلگەن بىر قېتىملىق بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش مۇراسىمدا (شۇ چاغدا چىەن يۈنلىك شەرقىي شىمالغا بېرىش ئالدىدا تۇراتتى) رەئىس ماۋزېدۇڭ نىنانىڭ بۇدرۇق قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ: «بۇ قېتىم شەرقىي شىمالغا بارغاندا، ئېھتىمال دادىڭىز ئالدىڭىزغا چىقىپ قالار» دېگەن. لېكىن ئۇلار تېخىيولغا چىقمايلا شىەن شىڭخەينىڭ سوۋېت ئىتتىپاقىدا كېسەل سەۋەبىدىن ۋاپات بولغانلىق خەۋىرى كەلگەن...

× × ×

شىەن شىڭخەي سوۋېت ئىتتىپاقىغا بارغاندىن كېيىن، نېمىس فاشىستلىرى سوۋېت ئىتتىپاقىغا تاجاۋۇز قىلغاچقا، دۆلەت ئىچى بىلەن ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالغان. 1942-يىلى ئۇ موڭغۇلىيە ئارقىلىق ۋەتەنگە قايتماقچى بولۇپ ئۇلانباتورغىچە كەلگەن. لېكىن قايتىپ

پىۋا نۇرغۇن كىشىلەرنى شۇنداقلا دۇنيا بويىچە نەق كۆپ ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان ئىچىملىك. دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقالغان چوڭ - كىچىك زاۋۇتلار ھەر يىلى 200 مىليون تونىنىدىن ئارتۇق پىۋا ئىشلەپ چىقىرىدۇ. گېرمانىيىلىكلەرنىڭ پىۋا ئىستېمال قىلىشى دۇنيا بويىچە 1 - ئورۇندا تۇرىدۇ. بايېرن گېرمانىيىدىكى پىۋا ئىشلەپ چىقىرىدىغان ئاساسلىق رايون بولۇپ، «پىۋا مەركىزى» دېگەن نامغا ئىگە. مۇنخېندا چوڭ تېپتىكى يەتتە زاۋۇتنىڭ پىۋا زاۋۇتىنى مەركەز قىلغان 700 نەچچە پىۋا كارخانىسى ۋە دۇنيادىكى بىردىنبىر پىۋا ئۇنۇپرىستېتى بار. مىۋنخېن شەھىرىدە ھەر يىلى 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن 10 - ئاينىڭ باشلىرىغىچە دۇنياغا داڭلىق پىۋا شادلىق بايرىمى ئوتكۈزۈلىدۇ.

سۈرەتتە: پىۋا بايرىمىدىن بىر كۆرۈنۈش.

«دۇنيا بىلىملىرى رەسىملىك ژۇرنىلى» دىن

661 - سان

ئاۋھېنىڭ «ماكې ئىبادەتخانىسى» ۋە مازۇ مەدەنىيىتى

جالال يۈسۈپ

ئاۋھېن بېرىم ئارىلىنىڭ غەربىي جەنۇبىي چېتىدە «ماكې ئىبادەتخانىسى» دەپ ئاتالغان مەشھۇر قەدىمكى ئىبادەتخانا بار. تاغ ئوستىدىكى قىيا‌غا دېگىزغا قارىتىپ سېلىنغان بۇ ئىبادەتخانا چوڭ زال، تاش زال، خۇڭرېن زالى، بۇدساتۋا راۋىقى قاتارلىق تۆت ئاساسلىق ئىمارەتتىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئۆزىگە خاس قۇرۇلۇش ئۇسلۇبى بار. ئۇلار تاش پەلەمپەيلىك ئەگرى يول ئارقىلىق بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇلغان. ئىبادەتخانىنىڭ ئەتراپى بۇك-باراقسان قەدىمكى دەرەخلەر، گۈل-گىياھلار بىلەن ئورالغان. بىر-بىرىگە گىرەلىشىپ كەتكەن قىيا تاشلار باغچىسىمان بۇ ئىبادەتخانىنىڭ گۈزەل مەنزىرىسىگە تېخىمۇ سىرلىق تۈس بېرىپ، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئۆزگىچە، نەپىس، ھەيۋەتلىك قۇرۇلۇش ئۇسلۇبىنى نامايان قىلىپ تۇرىدۇ.

«ماكې ئىبادەتخانىسى»نىڭ ئەسلى ئىسمى «مازۇ راۋىقى» بولۇپ، يەنە تۆيغۇ ئىبادەت ئورنى، دېگىزنى ئويغىتىش ئىبادەتخانىسى، تەگرى خانىشى ئىبادەتخانىسى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. ئۇ مىڭ سۇلالىسىنىڭ خۇگجى 1-يىلى ياسالغان، ھازىرغىچە 500 يىللىق تارىخقا ئىگە. «مازۇ» دېگەن سۆز فۇجيەن تىلىدا «ئانا» دېگەن مەنىدە، ئىبادەتخانا ئىچىدە دېگىز ئىلاھى مازۇنىڭ ھەيكىلى بار. سۇلا سۇلالىسى دەۋرىدە ئۆتكەن فۇجيەنلىك بۇ ئايالنىڭ ئىسىم-فامىلىسى لىن مو. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا، لىن مو كىچىكىدىن تارتىپلا ئەقىللىق بولغاچقا، باخشىنىك مەخپىي ھۈنەر ئۆگىتىشى بىلەن ماھارەتلىك بولۇپ يېتىلىپ، دېگىزدا خەتەرگە يولۇققان كېمىلەرنى قۇتۇلدۇرغان. ئەرىشكە چىققاندىن كېيىن، دېگىزدا نەچچە قېتىم ماھارىتىنى كۆرسىتىپ، خەتەرگە يولۇققانلارنى قۇتۇلدۇرغان. كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ تەشەككۇرىنى ئىزھار قىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا «كېمىچىلەرنى قوغدىغۇچى ئىلاھ» دەپ نام بەرگەن. كېيىنكى سۇلالىلەرمۇ ئۇنىڭ شەپقىتىدىن بەھرىمەن بولغاچقا، مىڭ سۇلالىسى دەۋرىگە كەلگەندە ئۇنىڭغا «تەگرى خانىشى» دەپ نام بەرگەن.

«ماكې ئىبادەتخانىسى» دا ھەمىشە شام يېقىلىپ تۇرىدۇ. ھەر يىلقى باھار بايرىمى ھارپىسدا، 3-ئاينىڭ 23-كۈنىدە ۋە «تەگرى خانىشى»نىڭ تۇغۇلغان كۈنىدە ئاۋھېنىدىكى ۋە ھەر قايسى جايلاردىكى ئەر-ئايال ئېتىقادچىلار بۇ يەرگە كېلىپ تاۋاپ قىلىدۇ ھەمدە مول مەزمۇنلۇق ئويۇنلارنى ئويناپىدۇ.

ھازىرچۇ؟ ھازىر كىشىلەر بۇ يەرگە ھەر خىل قىممەتلىك بەدىئىي بۇيۇملارنى، گۈزەل مەنزىرىنى كۆرگىلى، تەسىرلىك رىۋايەتلەرنى ئاڭلىغىلى كېلىدىغان بولدى. شۇڭا بۇ جايدىن سايا‌ھەتچىلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيدۇ.

بۇنىڭدىن 400 يىل ئىلگىرى پورتۇگالىيىلىكلەر بۇ يەرگە كەلگەندە: «بۇ يەرنىڭ ئىسمى نېمە؟» دەپ سورىغان. يەرلىك كىشىلەر: «ماگې» دەپ جاۋاب بەرگەن. شۇنىڭ بىلەن پورتۇگالىيىلىكلەر بۇ يەرنى «MACAU» دەپ ئاتىغان. ئۇنى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغاندا «ئاۋھېن» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ جاينىڭ نامى ھازىرغىچە «ئاۋھېن» بولۇپ قالغان.

ھازىر «ماگې ئىبادەتخانىسى» فۇجيەن، ئاۋھېندىلا ئەمەس، گۈاڭدۇڭدىمۇ، دېگىز يا‌قىسىدىكى باشقا جايلاردىمۇ، ھەتتا ياپونىيە، گېرمانىيە، گوللاندىيە، ئامېرىكىدىمۇ بولۇپ، بۇ جەھەتتىكى تەتقىقات كەڭ دائىرىدە ئېلىپ بېرىلىپ، مازۇ مەدەنىيىتى شەكىللەندى. ھازىر دۇنيادىكى نۇرغۇن كىشىلەر «مازۇ مەدەنىيىتى»گە چوقۇنىدۇ. بۇ ئېلىمىزنىڭ تارىخشۇناسلىق، جەمئىيەتشۇناسلىق دىنشۇناسلىق، مەدەنىيەتشۇناسلىق، تىلشۇناسلىق تارىخىدىكى ھەتتا سودا، تاشقى ئالاقە، ھۈنەرچىلىك، دېگىز بويىدىكى ئارال‌لارنى راۋاجلاندۇرۇش ساھەسىدىكى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە ئىش.

500 يىلدىن ئارتۇق ۋاقىتتىن بۇيان ئاۋھېندىكى «ماگې ئىبادەتخانىسى» نۇرغۇن بوران-چاپقۇنلارنى بېشىدىن كەچۈردى، ئۇ ئاۋھېننىڭ تارىخىي تەرەققىياتىنىڭ گۈۋاھچىسى. 1999-يىلى ئاۋھېننىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىشىگە ئەگىشىپ، «ماگې ئىبادەتخانىسى» يەنىمۇ گۈللىنىش مۇساپىسىگە قەدەم قويغۇسى.

(«خەلق گېزىتى»دىن)

جياڭ زېمىن، چېەن چىچىن تېلېگراممىسىنى ئەۋەتىپ، ئاننانىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغانلىقىنى تەبرىكلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ب د ت يىغىنى مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى گانالىق كوفىي ئاننانىنى ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا تەينىلەش توغرىسىدا قارار ماقۇللىغاندىن كېيىن، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن گانا زۇڭتۇڭى رولنسقا تەبرىك تېلېگراممىسى ئەۋەتتى، گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى، قوشۇمچە دېپلوماتىيە مىنىستىرى چېەن چىچىنمۇ گانا دېپلوماتىيە مىنىستىرى ئاساموئا ئۆە ئاننانغا تەبرىك تېلېگراممىسى ئەۋەتىپ، ئاننانىنى قىزغىن تەبرىكلىدى.

جياڭ زېمىن تەبرىك تېلېگراممىسىدا مۇنداق دېدى: «دۆلىتىڭلاردىن كوفىي ئاننان ئەپەندىنىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغانلىقىدىن خۇشاللىق بىلەن خەۋەر تاپتىم. جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىگە ۋەكالىتەن ھەم ئۆز نامىمدىن جانابلىرىنى ۋە جانابلىرى ئارقىلىق دۆلىتىڭلار ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىنى چىن كۆڭلۈمدىن تەبرىكلەيمەن. ئاننان ئەپەندىنىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغانلىقى گاناڭلا شان - شەرىپى بولۇپ قالماستىن، ئافرىقا دۆلەتلىرى ۋە بارلىق تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭمۇ شان - شەرىپى.»

جياڭ زېمىن تەبرىك تېلېگراممىسىدا مۇنداق دېدى: «دۆلىتىڭلاردىن كوفىي ئاننان ئەپەندىنىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغانلىقىدىن خۇشاللىق بىلەن خەۋەر تاپتىم. جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىگە ۋەكالىتەن ھەم ئۆز نامىمدىن جانابلىرىنى ۋە جانابلىرى ئارقىلىق دۆلىتىڭلار ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىنى چىن كۆڭلۈمدىن تەبرىكلەيمەن. ئاننان ئەپەندىنىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلانغانلىقى گاناڭلا شان - شەرىپى بولۇپ قالماستىن، ئافرىقا دۆلەتلىرى ۋە بارلىق تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنىڭمۇ شان - شەرىپى.»

ب د ت يىغىنى ئاننانىنى باش كاتىپلىققا تەينىلەش توغرىسىدا قارار ماقۇللىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ب د ت يىغىنى بۈگۈن چۈشتىن كېيىن خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ كۆرسىتىشىنى قوبۇل قىلىپ، چاۋاك چېلىش ئۇسۇلى ئارقىلىق گانالىق كوفىي ئاننانىنى ب د ت نىڭ بېڭى باش كاتىپلىقىغا تەينىلەش قارارىنى ماقۇللىندى. ھەم ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى توشقان باش كاتىپ غالىغا ئېھتىرام بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن قارار ماقۇللىندى.

بېڭى باش كاتىپ تەينىلەش توغرىسىدىكى قارارداد مۇنداق دېيىلدى: يىغىن خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ 1090 - نومۇرلۇق قارارىنى قاراپ چىقتى ۋە كوفىي ئاننانىنى ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا تەينىلىدى، ئۇنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن 2001 - يىل 12 - ئاينىڭ 31- كۈنىگىچە بولىدۇ.

يىغىن بۇ قارارنى ماقۇللىغاندىن كېيىن، ئاننان يىغىنغا قەسەم بەردى ۋە نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ب د ت ھازىر ئىسلاھات دەۋرىنىڭ مەركىزى بولۇپ قالدى. 45 يىل داۋام قىلغان سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۆرۈشى مەزگىلىدە ب د ت نى دەرىجىدىن تاشقىرى چوڭ دۆلەتلەرنىڭ ئۆزئارا تالاش-تارتىشلىرى قاپلاپ كەتكەنىدى. سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۆرۈشى ئايا‌غلاشقاندىن كېيىن، ئەزا دۆلەتلەر بىر - بىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى يېڭىباشتىن بەكىتمەكتە، شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇلارنىڭ قانداق ب د ت نى قوللاش كېرەك، دېگەن مەسىلىدە ئورتاق تونۇش ھاسىل قىلىشقا تىرىشماقتا.

غالىغا ئېھتىرام بىلدۈرۈش قارارىدا غالىنىڭ ئۆتكەن بەش يىلدا ب د ت ئۈچۈن تۆھپە قوشقانلىقى ئېتىراپ قىلىنىپ، ئۇنىڭ ئەمەلىي ئىقتىدارى ۋە ئىجادىي روھىنى ئۆگىنىش تەلەپ قىلىنغان.

ب د ت نىڭ بېڭى باش كاتىپى كوفىي ئاننان

ئاننان 1938 - يىلى 4 - ئاينىڭ 8- كۈنى گانانىڭ كۇماسى شەھىرىدە تۇغۇلغان، ياش ۋاقتىدا كۇماسى سانائەت ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇغان، كېيىن ئامېرىكا ۋە شۋېتسارىيەلەرگە بېرىپ ئوقۇغان، ئامېرىكىنىڭ مىننېسوتا شتاتىدىكى ماك «ئۆكتەبىر ئۆرۈشى»دىن كېيىن، ئۇ ب د ت نىڭ قاھىرەدە تۇرۇشلۇق جەددىي قىسمىنىڭ ھەق - تەلەپ ئەمەلدارى بولغان. 80 - يىللاردا ئاننان ب د ت باش شتابى نيۇ - يورکقا قايتىپ كېلىپ، كادىرلار ئىشلىرى ۋە مالىيە تارماقلىرىنىڭ رەھبەرلىك خىزمىتىنى ئۆتىگەن، 1986- يىلى ب د ت نىڭ يارەمچى باش كاتىپى بولغان. 1993- يىل 3 - ئايدا ئۇ ب د ت نىڭ تىنچلىق ساقلاش ئىشلىرىغا مەسئۇل مۇئاۋىن باش كاتىپى بولۇپ، ئۇنىڭ بۇ خىزمىتىدىكى

ب د ت يىغىنى 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى چۈشتىن كېيىن قارار ماقۇللاپ گانادىن كەلگەن كوفىي ئاننان (ئوڭدا)نى 7- قېتىملىق باش كاتىپلىققا تەينىلىدى، شۇنداقلا ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى توشقان باش كاتىپ غالى (سولدا) غا ھۆرمەت بىلدۈردى.

سۈرەتتە: غالىدىن ئىلگىرى ۋەزىپە ئۆتىگەن فىرىز دىكونلىيار (ئوتتۇرىدا) ئاننانىنى مۇبارەكلىمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئامېرىكا - جۇڭگو مۇناسىۋىتى مەملىكەتلىك كومىتېتى ئامېرىكا - جۇڭگو مۇناسىۋىتى توغرىسىدا دوكلات ئېلان قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ئامېرىكا - جۇڭگو مۇناسىۋىتى مەملىكەتلىك كومىتېتى يېقىندا دوكلات ئېلان قىلىپ، ئامېرىكا بىلەن جۇڭگو ئوتتۇرىسىدا چوڭقۇر ئۆزگىرىشلەر يۈز بېرىۋاتقان ھازىرقى ئەھۋالدا ئامېرىكا - جۇڭگو مۇناسىۋىتىنى ئىزچىل ۋە ساغلام تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ مۇھىملىقىنى تەكىتلىدى.

دوكلاتتا مۇنداق دەپ ھېسابلاندى: جۇڭگو بىلەن ئامېرىكا سوۋېتلىشىشنى ستراتېگىيىلىك يۆكىسەكلىككە كۆتۈرۈشى، بۇنداق سوۋېتلىشىشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئىككى تەرەپنىڭ يۇقىرى قاتلام رەھبەرلىرى ھەر دائىم ئۇچرىشىپ تۇرۇشى، ئىككى دۆلەت يەنە يۇقىرى دەرىجىلىكلەر بويىچە ھەربىي ئۇچرىشىشنى يولغا قويۇپ، ھەر ساھەدە ھەربىي ئىشلار ۋە دۆلەت خەۋپسىزلىكى جەھەتلەردىكى ئالماشتۇرۇش ۋە ئالاقىنى ئامال قىلىپ كېڭەيتىشى كېرەك. بۇلاردىن باشقا، ئىككى تەرەپ خەۋپسىزلىك سىياسىتىگە تەسىر كۆرسىتەلەيدىغان چوڭ چوڭ خەلقلەر ئارا ئالاقىگە، بولۇپمۇ ئامېرىكا پارلامېنت ئەزالىرى بىلەن جۇڭگو خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرىنىڭ ئۇچرىشىشىغا پائال 9- ئايلاردا جۇڭگونىڭ بېيجىڭ، نەنجىڭ، تەيبەي، شياڭگاڭ قاتارلىق جايلىرىدا ئېلىپ بارغان تەكشۈرۈش نەتىجىسىگە ئاساسەن يېزىلغان.

دوكلاتتا مۇنداق دەپ ھېسابلاندى: جۇڭگو بىلەن ئامېرىكا سوۋېلىشىشنى ستراتېگىيىلىك يۆكىسەكلىككە كۆتۈرۈشى، بۇنداق سوۋېلىشىشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئىككى تەرەپنىڭ يۇقىرى قاتلام رەھبەرلىرى ھەر دائىم ئۇچرىشىپ تۇرۇشى، ئىككى دۆلەت يەنە يۇقىرى دەرىجىلىكلەر بويىچە ھەربىي ئۇچرىشىشنى يولغا قويۇپ، ھەر ساھەدە ھەربىي ئىشلار ۋە دۆلەت خەۋپسىزلىكى جەھەتلەردىكى ئالماشتۇرۇش ۋە ئالاقىنى ئامال قىلىپ كېڭەيتىشى كېرەك. بۇلاردىن باشقا، ئىككى تەرەپ خەۋپسىزلىك سىياسىتىگە تەسىر كۆرسىتەلەيدىغان چوڭ - چوڭ خەلقلەر ئارا ئالاقىگە، بولۇپمۇ ئامېرىكا پارلامېنت ئەزالىرى بىلەن جۇڭگو خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرىنىڭ ئۇچرىشىشىغا پائال ئىلھام بېرىشى كېرەك.

دوكلاتتا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى: نۆۋەتتە ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىدىكى ئومۇمىي ئالاھىدىلىك مەسىلىسىنى، بولۇپمۇ ئۆزئارائىشىنىش ۋە ئورتاق مەنپەئەت ھېسسىياتى كەمچىل بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش كېرەك. دوكلاتتا ئامېرىكىنىڭ سىياسەت، ئىقتىساد ۋە تېخنىكا جەھەتتىن جازالاش ۋاستىلىرىگە ھەددىدىن زىيادە تايىنىپ ئىككى تەرەپ كۆچەيتىشنى ئۈمىد قىلغان ئىقتىسادىي مۇناسىۋەتكە تەھدىت سېلىپ، جۇڭگونى باشقا شېرىك ئىزدەشكە مەجبۇرلىغانلىقى تەنقىد قىلىنىدى.

دوكلاتتا مۇنداق دەپ ھېسابلاندى: ئامېرىكا «بىر جۇڭگو» سىياسىتىدە چىڭ تۇرۇشى، تەيۋەن توغرىسىدىكى سىياسىتىنى مۇۋاپىق ياخشى بىر تەرەپ قىلىشى كېرەك. ئۇنداق قىلمىسا، رايون مۇقىملىقىنى ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولمايدۇ.

چېچنىيىدە قىزىل كرېست خەلقارا كومىتېتىنىڭ خىزمەتچىلىرىنى ئۆلتۈرۈش ۋەقەسى يۈز بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. روسىيە زۇڭتۇنىنىڭ ئاخبارات كاتىپى ياستىرژېمبىسكىي 7 - دېكابىر كەتتىدىكى دوختۇرخانىسىغا ئۇسسۇپ كىرىپ، ئۇخلاۋاتقان چەت ئەللىك ئالتە دوختۇرنى ئېتىپ ئولتۇرۇۋەتكەن.

جۇڭگوغا تاجاۋۇز قىلغان ياپونىيە قوشۇنلىرىنىڭ ئەنجىڭدا چوڭ قىرغىنچىلىق قىلغانلىقىغا ئائىت پولاتتەك پاكىتلار تاغدەك دۆۋىلىنىپ تۇرۇپتۇ

– رابىلىنىڭ قىز ئەۋرىسى رىنبخارت خانىمنى زىيارەت

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى **جۇجېنگو**

ـ رابىلنىڭ قىز نەۋرىسى رىنبخارت خانىمنى زىيارەت

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى **جۇجېنگو**

نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىغا ئالمىت ئەڭ يېڭى پولاتتەك پاكىت ـ رابىل خاتىرىسىنى ساقلاپ كەلگەن رىنبخارت خانىم 12ـئاينىڭ 9ـكۈنى گېرمانىيىنىڭ بېرلىن شەھىرىدىن نيۇ-يورككا كەلگەندىن كېيىنلا، ئاخبارات ساھەسىدىكىلەر ئىزدەيدىغان ئاخبارات پېرسونازى بولۇپ قالدى. مۇشۇ ئاينىڭ 14ـكۈنى چوشتىن كېيىن نيۇ-يورك نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا قىلغان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسى قاتارلىق جۇڭگولۇقلار تەشكىلاتلىرى خانىش رايونىدىكى جۇڭگو مۇھاجىرلىرى مەدەنىيەت-ماتېرىيال مەركىزىدە خانىم رىنبخارتنى پائالىيىتى ئۆتكۈزدى. مەن بۇ قېتىمقى پائالىيەتنى زىيارەت قىلغاندا رىنبخارت خانىم ۋە ئۇنىڭ يولدىشى بىلەن كۈچۈشچە قالدىم. رىنبخارت خانىم يوۋنسى جون رابىلنىڭ نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقى خاتىرىلەنگەن خاتىرىسىگە ئالاقىدار ئەھۋاللارنى ھەم بۇ خاتىرىنىڭ خەلقى ئالەمگە ئاشكارلىنىش جەريانىنى تەپسىلىي تونۇشتۇردى.

جون رابىل 30ـيىللاردا گېرمانىيە شەھىرى شىركىتىنىڭ جۇڭگودا ئۇرۇشلۇق باش ۋەكىلى بولغان. 1937ـيىلى 12ـئايدا ياپون باسقۇنچىلىرى نەنجىڭنى بىسىۋالغاندا، ئۇ بۇ يەردىكى خەلقنى قوغداشقا بىخەتەر رايونىنىڭ رەئىسلىكىگە سايلىنىپ، بالا-قازاغا ئۈچرىغان جۇڭگولۇق ھەربىي، خەلقئارا قوغداشقا مەسئۇل بولغان. ئۇ ياپونىيە قوشۇنلىرىنىڭ قولىدا تۆمۈرنىڭ سۇنۇقىمۇ بولمىغان نەنجىڭ خەلقىنى قىرغىنلىقىدەك قانلىق مەنزىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن. 1937ـيىلى 9ـئايدىن 1938ـيىلى 4ـئايغىچە، ئۇ سەككىز چوڭ دەپتەرگە «ئۇرۇش خاتىرىسى» يازغان ھەم ئالاقىدار ماتېريال ۋە سۈرەتلەرنى توپلىغان. خاتىرىدە ياپونىيە قوشۇنلىرىنىڭ جۇڭگو ھەربىي-خەلقىنى كوللېكتىپ قىرىش، كاللىسىنى ئېلىش، نەيزە سانجىپ ئۆلتۈرۈش، تىرىك كۆمۈش، كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈش، سۇغا تاشلاپ ئۆلتۈرۈش ۋە باسقۇنچىلىق قىلغانلىرىدىن كېيىن ئۆلتۈرۈشكە ئۇخشاش نەنجىڭنى قانغا بويىغان زوراۋانلىقلىرىنى ئىنتايىن تەپسىلىي بايان قىلغان. بۇ ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ جۇڭگوغا تاجاۋۇز قىلغان جىنايىتىنى تولۇق پاش قىلغان قىممەتلىك تارىخىي ماتېريال ھېسابلىنىدۇ؛ رابىل بۇرۇن گېرمانىيە ناتىستلار پارتىيىسىگە قاتناشقان. ئۇ 1938ـيىلى دۆلىتىگە قايتقاندىن كېيىن، دوكلات يېزىپ گىتلېرغا ياپونىيە قوشۇنلىرىنىڭ نەنجىڭدىكى قىلمىش-ئەتمىشلىرىنى ئىنكاس قىلغان. گېرمانىيە بىلەن ياپونىيە ئىتتىپاقداش بولغانلىقى ئۈچۈن، دوكلاتى ئەھمىيەت بېرىلمىش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە ئۆزى گېرمانىيە مەخپىي ساقچىلىرى تەرىپىدىن ئۈدا بىر قانچە كۈن سوراق قىلىنغان. 2ـدۈنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن، رابىل شەھىنز شىركىتىنىڭ كىچىك خىزمەتچىلىكىگە چۈشۈرۈپ قويۇلغان. 1949ـيىلى يەنى ئۇ ۋاپات بولۇشتىن بىر يىل ئىلگىرى، خاتىرىنى ئوغلى ئوتۇرا ېبلىنىڭ ساقلاپ قويۇشىغا بەرگەن.

بۇ يىل ئەتىيازدا، ئامېرىكىنىڭ كالىفورنىيە شتاتىدىكى جۇڭگولۇق نەسلىدىن بولغان ياش ئايال يازغۇچى جاڭ چۈمنۇ «نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقى» توغرىسىدا كىتاب يېزىشقا ماتېريال توپلىغاندا رىنبخارت خانىم بىلەن كۆرۈشكەن. نيۇ-يورك نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسىدىن شاۋزېمىڭ جاڭ چۈنرۇ ئارقىلىق رىنبخارت خانىم بىلەن ئالاقىلىشىپ، ئۇنىڭ خاتىرىنى خەلقى ئالەمگە ئېلان قىلىشىنى ئۈمىد قىلغان. بۇ يىل 11ـئايدا رىنبخارت خانىم گېرمانىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمىغا تاغىسى ئوتۇرايېلىنى يوقلاپ بارغاندا، پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرنىڭ مۇزاكىرە قىلىشى ئارقىلىق، كۆچۈرمىلىك بۇ خاتىرىنى ئېلان قىلىشقا بىردەك قوشۇلغان.

يېقىندا رىنبخارت خانىم 2117 بەتلىك رابىل خاتىرىسى ۋە ئالاقىدار ماتېريالارنىڭ فوتو كۆچۈرىتىم نۇسخىسىنى نيۇ-يورك نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىدا قازا تاپقان قېرىنداشلارنى خاتىرىلەش بىرلەشمىسىگە ھەدىيە قىلدى. بۇ بىرلەشمە بۇ خاتىرە ۋە ماتېريالارنى ئۇچ يۈرۈش قىلىپ تەيياراپ، نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقىغا ئائىت ماتېريالارنى ئەڭ كۆپ ساقلاۋاتقان ئامېرىكا يالىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئىلاھىيەتشۇناسلىق ئىنستىتۇتىنى، جۇڭگو نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىقى خاتىرە سارىيى، لۇگۇچاۋ جۇڭگو ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش خاتىرە سارىيىغا ھەدىيە قىلماقچى بولدى.

رابىلنىڭ خاتىرىسى ئېلان قىلىنغاندىن كېيىن دۇنيادا كۆچلۈك ئىنكاس قوزغىدى. ئامېرىكا ئاخبارات ساھەسىدىكىلەر ۋە ئىلىم ساھەسىدىكىلەر رابىلنىڭ خاتىرىسى ـ 2ـدۇنيا ئۇرۇشى تارىخىنى، جۇڭگونىڭ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش تارىخىنى ۋە نەنجىڭ چوڭ قىرغىنچىلىق تارىخىنى تەتقىق قىلىشتا قىممەتلىك تارىخىي ماتېريال، دەپ قارىماقتا.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ياپونىيە چوڭشىك ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى ئامېرىكا قوشۇنىدىن بومبا مەسلىسى توغرىسىدا ئەپۇ سوراشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دۈشەنبە، 16 ـ دېكابىر تېلېگراممىسى. ياپونىيە چوڭشىك ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى داتيەن چاڭشيۇ بۈگۈن ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا قوشۇنىدىن ھەربىي ئايروپىلانىنىڭ دېڭىزغا بومبا تاشلىغانلىقى توغرىسىدا ئەپۇ سورىشنى تەلەپ قىلدى.

داتيەن چاڭشيۇ مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا مۇنداق دېدى: ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا قوشۇنىنىڭ ئايروپىلانى چوڭشىك ناھىيىسىگە يېقىن دېڭىزغا بومبا تاشلاپ، چوڭشىك ناھىيىسى خەلقىنى خاتىرجەمسىزلەندۈردى، ئامېرىكا قوشۇنى بۇنىڭ ئۈچۈن ئەپۇ سورىشى ۋە ئىزاھات بېرىشى كېرەك.

12 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى ئامېرىكىنىڭ ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق قوشۇنىنىڭ «FA-18» تىپلىق كۆرەشچى ئايروپىلانى مېخانىكىلىق كاشىلا تۈپەيلىدىن چوڭشىكدىكى ناھىيىلىك ھۆكۈمەت ئورنى كىلومېتر كېلىدىغان ئوچۇق دېڭىزغا بىر بومبا تاشلۇەتكەن، بۇ بومبا ھەر ۋاقىت پارتلىشى مۇمكىن. ۋەقەيۈز بەرگەندىن كېيىن، نابا دېڭىز قوغدىنىش بۆلۈمى دەرھال ۋەقە يۈز بەرگەن رايوننى خەتەرلىك رايون قىلىپ بېكىتىپ، پاراخوتلارنىڭ بۇ يەرگە يېقىنلىشىشىنى مەنئى قىلغان.

ياپونىيە دېڭىزدا قوغدىنىش ئەترىتى مىنا تازىلاش پاراخوتىنى نەق مەيدانغا ئەۋەتىپ، بۇ بومبىنى ئاختۇرغان بولسىمۇ، ھازىرغىچە تاپالمىغان. ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا قوشۇنىمۇ بۇ بومبىنى پوتۇن كۈچى بىلەن تاپىدىغانلىقىنى ۋە بىر تەرەپ قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن.

ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا قوشۇنىنىڭ قۇرۇقلۇققا چىققۇچى ئىككى پاراخوتى چوڭشىكقا يېقىن دېڭىزدا چۆكۈپ كەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دۈشەنبە، 16 ـ دېكابىر تېلېگراممىسى. ياپونىيىدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا قوشۇنىنىڭ سۇدىمۇ، قۇرۇقلۇققا چىققۇچى يەنە بىر پاراخوتىمۇ يارەدەم بېرىشكە كېتىۋاتقىنىدا كاشىلا چىقىپ چۆكۈپ كەتكەن. بۇ ئىككى پاراخوتتىكى خادىملارنىڭ ھەممىسى قۇتقۇزۇۋېلىندى، ئۇلارنىڭ - بېتىم بولمىدى.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، قۇرۇقلۇققا چىققۇچى بىر پاراخوت مەشق داۋامىدا كاشىلا يۈز بېرىپ چۆكۈپ كەتكەن؛ قۇرۇقلۇققا چىققۇچى يەنە بىر پاراخوتىمۇ يارەدەم بېرىشكە كېتىۋاتقىنىدا كاشىلا چىقىپ چۆكۈپ كەتكەن. بۇ ئىككى پاراخوتتىكى خادىملارنىڭ ھەممىسى قۇتقۇزۇۋېلىندى، ئۇلارنىڭ - بېتىم بولمىدى.

باڭلادېش (بېنگال) دۆلىتى مۇستەقىل بولغانلىقىنىڭ 25 يىللىقى تەبرىكلەندى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، داككا، 16 ـ دېكابىر تېلېگراممىسى. باڭلادېش بۈگۈن بۇ يەردىكى دۆلەت پارات مەيدانىدا مۇستەقىللىقىنىڭ 25 يىللىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن ھەربىي پارات ئۆتكۈزدى. باڭلادېش ژۇڭتۇڭى شاھابىدىن ئەھمەد ۋە ژۇڭلىسى شېيىخ خاسىنا پاراتقا قاتناشتى.

چۈشتىن ئىلگىرى شاھابىدىن ئەھمەد شېيىخ ۋە خاسىنا ۋە ھۆكۈمەتنىڭ باشقا ئەمەلدارلىرى ھەم ھەر ساھە ئامما ۋاكالىتەن - ئارقىدىن داككا شەھىرى ئەتراپىدىكى ساۋار شېنگلابىي قۇربانلار خاتىرە مۇنارىغا گۈل سېۋىتى قويدى. بۈگۈن باڭلادېشتىكى پارتىيە- گۈرۈھلار ۋە ئىجتىمائىي، مەدەنىيەت تەشكىلاتلىرى ئارقا- ئارقىدىن مەزمۇنلۇق تەبرىكلەش پائالىيەتلىرىنى ئۆتكۈزدى.

مۇستەقىللىك بايرىنى ھارپىسدا شاھابىدىن بىلەن خاسىنا پۈتۈن مەملىكەتكە مۇراجىئەتنامە چىقىرىپ، ھەر قايسى پارتىيە- گۈرۈھلار ۋە بارلىق خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىشىپ دۆلەتنى ئورتاق گۈللەندۈرۈشىنى مۇراجىئەت قىلغانىدى.

بوسنىيە ـ گېرتسېگوۋىنا مۇسۇلمانلار ـ خورۋاتلار فېدېراتسىيىسى فېدېراتسىيە ئاپپاراتى قۇرۇش توغرىسىدا كېلىشىم ھاسىل قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېلگرادخەۋىرى. بوسنىيە گېرتسېگوۋىنا مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسىنىڭ زۇڭتۇڭى زۇبايك بىلەن مۇسۇلمانلار- خورۋاتلار فېدېراتسىيىسىنىڭ مۇئاۋىن زۇڭتۇڭى گانىچ مۇشۇ ئاينىڭ 14 ـ كۈنى يېرىم كېچىدە سارايېۋودا مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسى ئاپپاراتى قۇرۇش توغرىسىدا كېلىشىم ھاسىل قىلدى.

بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن، مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسىدىكى ئىككى تەرەپ 12 ـ ئاينىڭ 18ـ كۈنىدىن بۇرۇن ئورتاق فېدېراتسىيە ئاپپاراتى، جۈملىدىن مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسى ھۆكۈمىتى قۇرىدۇ، فېدېراتسىيە زۇڭتۇڭى ۋە مۇئاۋىن زۇڭتۇڭىنى سايلاپ چىقىدۇ ۋە فېدېراتسىيە ساقچى قىسمى قۇرىدۇ.

مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسىدىكى ئىككى تەرەپنىڭ ۋەكىللىرى ئامېرىكىنىڭ پەۋقۇلئاددە ئەلچىسى كوكوبىن بورىسنىڭ مۇرەسسە قىلىشى بىلەن مۇشۇ كېلىشىمنى ھاسىل قىلغان.

بۇ يىل 9 ـ ئاينىڭ 14 ـ كۈنى بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادا چوڭ سايلام ئۆتكۈزۈلگەن، ئۇچ ئايدىن بۇيان ۋەزىپە تەقسىم قىلىش مەسىلىسىدە ئېغىر ئىختىلاپ ساقلانغانلىقتىن، مۇسۇلمانلار - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسى فېدېراتسىيە ئاپپاراتى قۇرۇش مەسىلىسىدە كېلىشىم ھاسىل قىلالماي كەلگەن، مۇسۇلمانلار فېدېراتسىيىسىنىڭ ھەممە ئاساسلىق رەھبەرلىك ۋەزىپىسىنى پۈتۈنلەي مۇسۇلمانلار ئۈستىگە ئېلىشى كېرەك، دەپ ئۇرۇۋالغان، خورۋاتلار ھوقۇقىنى تەڭ تەقسىم قىلىشنى تەلەپ قىلغانىدى.

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، ياڭزىجيالۇ كوچىسى 1 ـ نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئىلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇلۇق، پارچە باھاسى: 18 پۇلۇق (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002/Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

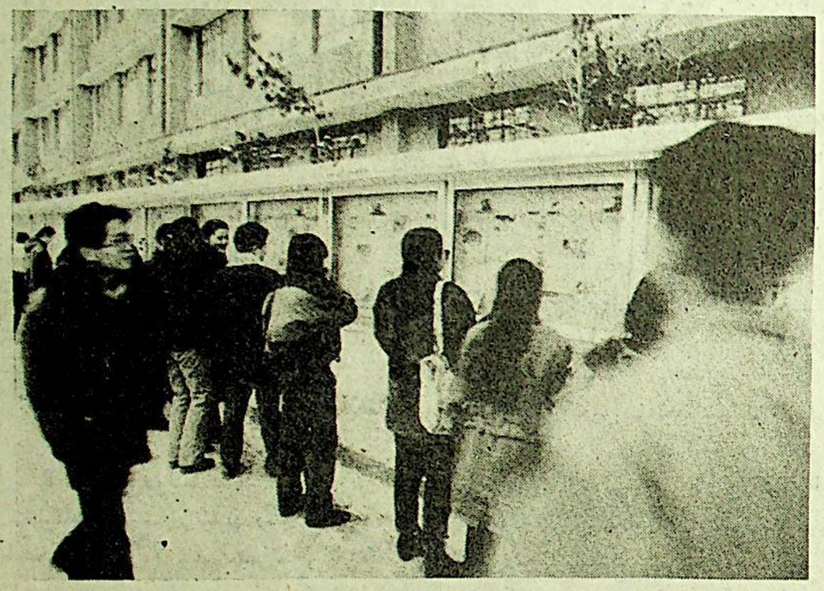
1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 21 - كۈنى (شەنبە) (بۇ سان ئالتە بەت)

شىنجاڭ دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ ئالتە تەتقىقات ئورنى مەملىكەت بويىچە 100 كۆچلۈك تەتقىقات ئورنى قاتارىغا ئۆتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇرۇمچى خەۋىرى. يېزا ئىگىلىك مىنىستىرلىكىنىڭ يېرىم يىلغا يېقىن ھەر تەرەپلىمە باھالىشى بىلەن شىنجاڭ دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ ئالتە تەتقىقات ئورنى 8 -بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە مەملىكەت بويىچە يېزا ئىگىلىك پەن تەتقىقات تەرەققىياتىدا ئۇنۇمبرسال كۆچلۈك 100 تەتقىقات ئورنى قاتارىغا ئۆتتى. ئۇلارنىڭ دەرىجىلىك 100 كۆچلۈك دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىنى باھالاشتا شىنجاڭ دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىمۇ 3 - ئورۇندا تۇرىدىغان ياخشى نەتىجە بىلەن مەملىكەت بويىچە 100 كۆچلۈك دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەلىرى ئارىسىدىن ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى.

بۇ قېتىمقى باھالاشقا مەملىكەت بويىچە يېزا ئىگىلىك سىستېمىسىدىكى 1220 دېھقانچىلىق پەن تەتقىقات ئالىپاراتى قاتناشتى. شىنجاڭ دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ ئالتە تەتقىقات ئورنى جاپالىق پەن تەتقىق مۇھىتىدا ياخشى نەتىجە يارىتىپ، شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكى تەرەققىياتىغا زور تۆھپە قوشۇپ، ئۇنۇمبرسال ئەملي كۆچى بىلەن مەملىكەت بويىچە 100 كۆچلۈك تەتقىقات ئورنى قاتارىغا كىردى.

8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە شىنجاڭ دېھقانچىلىق پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ 103 تۈردىكى پەن تەتقىقات نەتىجىسى مۇكاپاتلاندى، بۇنىڭ ئىچىدە ئۆلكە، مىنىستىرلىك دەرىجىلىكتىن يۇقىرى مۇكاپات تۈرى 24 كە يەتتى.

شىنجاڭ ئۇنۇمبرسىتېتى يېقىندا مەكتەپنىڭ مەركىزىي قىسمىغا 32 مېتر ئۇزۇنلۇقتا گېزىت جاھازىسى ئورناتتى. گېزىت جاھازىسىغا شۇ كۈنلۈك «خەلق گېزىتى»، «شىنجاڭ گېزىتى»، «جۇڭگو گېزىتى» (ئىنگلىزچە نەشرى) قاتارلىق 20 خلغا يېقىن گېزىت قويۇلدى. بۇ گېزىت جاھازىسى ئوقۇنقۇچى - ئوقۇغۇچىلارنىڭ دۆلەت ئىچى - سىرتىدىكى چوڭ ئىشلاردىن خەۋەردار بولىدىغان كۆزنىكى بولۇپ قالدى. ئۆز مۇخبىرىمىز ياۋشىنشېڭ فوتوسى

ۋاڭ لېچۈەن قەشقەر، ئاقسۇ ۋىلايەتلىرىدە خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە مۇنداق دەپ تەكتلىدى:

پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ستراتېگىيىسىدە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز شى جيەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ئابدۇرېھىم ھامىد ۋە ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى 12 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 17 - كۈنگىچە قەشقەر، ئاقسۇ ۋىلايەتلىرىدە خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە مۇنۇلارنى تەكتلىدى: بۇ يىل بەزى جايلاردا پاختا ھوسۇلى كېمەيىپ كەتتى، بۇ جەھەتتىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئوبيېكتىپ، ئومۇمىيۈزلۈك، ئىلمي يەكۈنلەش لازىم، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، روھنى ئۇرغۇتۇپ، ئىشەنچنى چىڭىتىپ، بېسىمنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ستراتېگىيىسىدە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇپ، يەرلىك يېزا ئىگىلىكىگە تايىنىپ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش، ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش يولىغا مېڭىش لازىم.

ۋاڭ لېچۈەن، ئابدۇرېھىم ھامىد قەشقەر، ئاقسۇ ۋىلايەتلىرىدىكى يېزىلار ۋە بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش تۈەن-مەيدانلىرىدا ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى، دېھقانلار، يېزا ئىگىلىك ئىشچىلىرى بىلەن سەمىمي مۇڭداشتى، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە بۇ يىل پاختا ھوسۇلى كېمەيىپ كەتكەنلىكنىڭ سەۋەبىنى تەھلىل قىلدى، ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى، دېھقانلار، بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش ئىشچىلىرىنىڭ روھىنى ئۇرغۇتۇپ، بېسىمنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ئىشەنچىنى چىڭىتىشقا رىغبەتلەندۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ۋاڭ لېچۈەن ۋە ئابدۇرېھىم ھامىد شۇ يەردە تۇرۇشلۇق قىسىملارنىڭ كوماندىر- جەڭچىلىرىنى يوقلىدى.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: بۇ يىل بەزى جايلاردا پاختا ھوسۇلى كېمەيدى، بۇ جەھەتتىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئوبيېكتىپ، ئومۇمىيۈزلۈك، ئىلمي يەكۈنلەش، بىر تەرەپلىمىلىكتىن قاتتىق ساقلىنىش لازىم. بۇ يىل پاختا ھوسۇلىنىڭ كېمەيىپ كېتىشىدىكى سەۋەب ناھايىتى كۆپ، ئاساسلىقى، تېمپېراتۇرا نورمال بولمىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە، غوزا قۇرتى زىيان سالدى. لېكىن ھاۋا رايىنى پاختا ھوسۇلىنىڭ كېمەيىپ كېتىشىگە تەسىر كۆرسەتكەن بىردىنبىر ئامىل دېگىلى بولمايدۇ. بۇنى خىزمەت جەھەتتىن يەكۈنلەش كېرەك، بۇ يىل يازدا كېۋەز قۇرتى پاختىچىلىققا زىيان سالدى. تېمپېراتۇرىنىڭ نورمال بولماسلىقى قارشى تۇرغىلى بولمايدىغان تەبىئي ئاپەت، غوزا قۇرتىنىڭ يامرىشىنى ئۇنۇملۇك توسۇتەلمەسلىك تەبىئي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇشقا قۇربى يەتمىگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى. شۇنىڭ ئۈچۈن، كېۋەز ھوسۇلىنىڭ كېمەيىپ كەتكەنلىكىنى ھاۋا رايى ۋە سورتتىن كۆرۈشكە بولمايدۇ، بۇ بۇنىڭدىن كېيىنكى پاختىچىلىققا توغرا يېتەكچىلىك قىلىشقا مۇناسىۋەتلىك ئىش.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، تونۇشنى ئۇستۇرۇپ، پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ئىشەنچىنى چىڭىتىش لازىم. بەزىلەر «كېۋەز تېرىغىچە ئاشلىق تېرىساق بوپتىكەن، دەپتۇ، بۇ قاراش توغرا ئەمەس. بۇ ئومۇمىيلىقنى ئەزمەيدە تۇتمىغانلىق، پاختىچىلىق - ئاپتونوم رايونىمىز يېزىلىرىنىڭ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشكە يۇرۇش قىلىشتىكى ئاساسىي يۆلەنچۈكى، پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرمىغانلار، ھاللىق سەۋىيىگە يەتكىلى بولمايدۇ، بىر يىل مەسئۇلاتنىڭ كېمەيىپ كەتكەنلىكى سەۋەبىدىن تەۋرىنىشكە بولمايدۇ، شۇنى، ئېنىق تونۇش كېرەككى، پاختا - شىنجاڭنىڭ ھەقىقىي ئۇستۇنلۇكى، مەملىكەت بويىچە كۆتۈرۈپ چىققىلى بولىدىغان بىردىنبىر كوزىر. بىز ئاپەتكە ئۆچراش سەۋەبىدىن تەۋرىنىپ قالساق بولمايدۇ، بۇ يىلقى زىيانىنى كېلەر يىلى كۆچەپ ئىشلەپ تولۇقلۇۋېلىشىمىز لازىم.

ۋاڭ لېچۈەن پۈتۈن مەملىكەتنىڭ پاختا بازارلىرىنىڭ ۋەزىيىتىنى تەھلىل قىلىپ مۇنداق دېدى: بۇلتۇر مەملىكەت بويىچە پاختا ھوسۇلى 4 مىليون 500 مىڭ تونىنا دېيىلدى، ئەمەلىيەتتە ئاران 3 مىليون تونىنا يىغىۋېلىندى، بۇ يىل پۈتۈن مەملىكەت 4 مىليون تونىنا پاختىغا ئېھتىياجلىق، سېتىۋېلىنىدىغان پاختا 2 مىليون 500 مىڭ تونىدىن ئاشماسلىقى مۇمكىن. شۇڭا مەملىكىتىمىزنىڭ پاختا بازارلىرىدا تەمىنلەش تەلەپنى قاندۇرالمايدىغان ۋەزىيەت شەكىللىنىشى مۇمكىن. مەملىكەت بويىچە پاختا ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان ئۇچ چوڭ رايونغا كەلسەك، خۇاڭخې دەريالىسىنىڭ ئوتتۇرا، تۆۋەن ئېقىنىدىكى خېبەي، شەندۇڭ، خېنەن رايونلىرىدا ھوسۇل زور ھەجمدە كېمەيىپ، پىلانلىق تەگىشەش ھالىتىدە تۇرۇۋاتىدۇ، چاڭجىياڭ دەريالىسىنىڭ ئوتتۇرا، تۆۋەن ئېقىنىدىكى پاختىچىلىق رايونلىرى ھازىرقى سەۋىيىسىنى ساقلاپ قېلىشى مۇمكىن، پەقەت شىنجاڭنىڭ پاختىچىلىق رايونلىرىدىلا زور تەرەققىيات بولۇشى مۇمكىن. ھازىرقى ئەھۋالنى ئېلىپ ئېيتساق، مەملىكەتنىڭ پاختا بازارلىرىدا پاختا قىس بولۇۋاتىدۇ، پاختا يېپىنىڭ باھاسى ئۆرلەپ كەتتى، پۈتۈن مەملىكەتنىڭ بازارلىرىدا ئۆزگىرىش بولدى، بەزى يولداشلار بۇ ئەھۋالنى بىلمىگەچكە، ئومىدسىزلىنىپ قېلىۋاتىدۇ. قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، كېلەر

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

دەللىلقان مامقان ئاشلىق كارخانىلىرىدا ئەق مەيداندا ئىش بېجىرگەندە مۇنۇلارنى تەكتلىدى:

زەنجىرسىمان تىجارەتنى زور كۆچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز ۋاڭ شىك خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دەللىلقان مامقان 12-ئاينىڭ 11-كۈنى چوڭتىن كېيىن ئاپتونوم رايون ۋە ئۈرۈمچى شەھىرىدىكى ئالاقىدار تارماقلارنىڭ رەھبەرلىرى بىلەن بىللە شۇيمىگو رايونلۇق ئاشلىق شۆبە ئىدارىسىگە بېرىپ، ئەق مەيداندا ئىش بېجىرگەندە مۇنۇلارنى تەكتلىدى: قوتۇلدۇرۇشى كېرەك.

شۇيمىگو رايونى ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ ئاۋات سودا رايونىدىن يېراق بولۇپ، ئۇزاقتىن بۇيان سودا تور-نۇقتا قورۇلۇشى ئارقىدا قالغاچقا، بۇ يەردىكى 100 مىڭدىن ئارتۇق ئاھالىنىڭ تۇرمۇشى كۆپ جەھەتتىن قولايسىزلىقلارغا ئۇچرىغانىدى. شۇيمىگو رايونلۇق ئاشلىق شۆبە ئىدارىسى بۇ خىل

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىللىرى مەدەنىيەت بازارلىرىنى تەكشۈردى

ئۆز مۇخبىرىمىز گاۋيەنمىڭ خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتى، ئاپتونوم رايونلۇق ئاخبارات - نەشرىيات ئىدارىسى ۋە ئۈرۈمچى شەھەرلىك مەدەنىيەت سورۇنلىرىنى باشقۇرۇش ئىشخانىسىنىڭ دوكلاتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئۈرۈمچىدىكى قىسمەن كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىنى تەكشۈردى.

12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى نەنمېن كىتابخانىسى بىناسىغا كېلىپ، ھەر خىل كىتابلارنىڭ جاھازىغا ناھايىتى رەتلىك قويۇلغانلىقىنى، مەخسۇس تەسىس قىلىنغان «كىتاب ئوقۇش ئورنى»دا كىتابخانلارنىڭ كىتاب - ژۇرنال ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆردى. خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىلى شوي سيى، جيادېمىن: شىنخۇا كىتابخانىسىدا ناھايىتى زور ئۆزگىرىش بوپتۇ، ئېچكى ئۆلكىلەردىكى چوڭ - چوڭ كىتابخانىلاردىكىدەك كىتاب ئوقۇش كەيپىياتى بارلىققا كەپتۇ، دەپ خۇشال بولدى ھەم ئاز سانلىق مىللەتلەر يېزىقىدىكى كىتاب - ژۇرناللارنى سېتىش ۋە تارقىتىش جەھەتتە كۆپ كۈچ چىقىرىپ، تېخىمۇ كۆپ ئاز سانلىق مىللەت كىتابخانىنى ئېھتىياجى چۈشكەن كىتاب - ژۇرناللارغا ئىگە قىلىشنى ئۈمىد قىلدى.

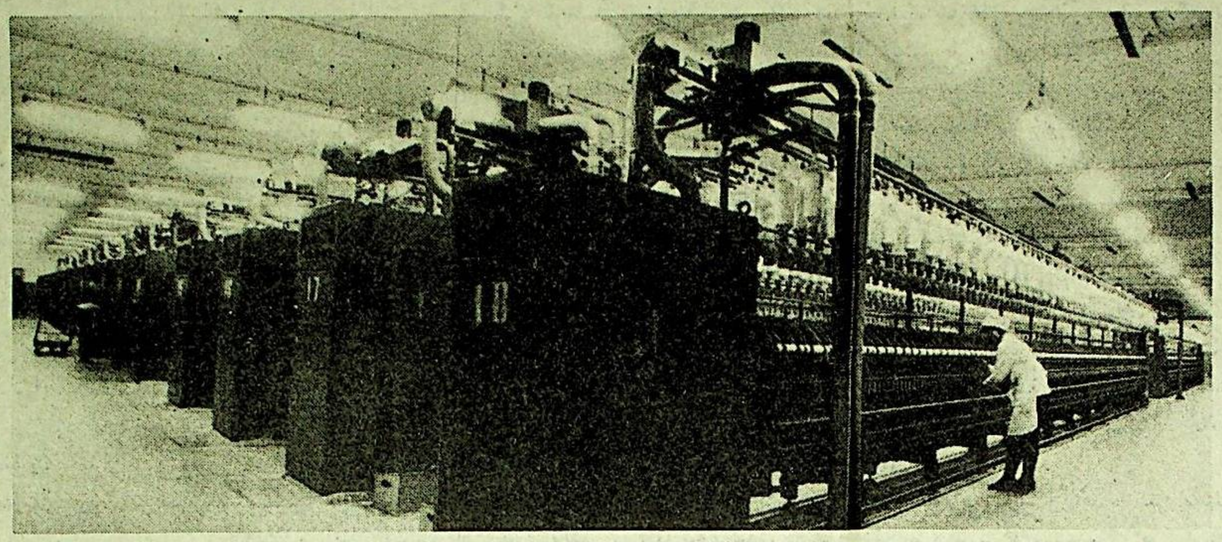
تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى يەنە «جياڭخې» كىتاب - ژۇرنال توپ سېتىش بازىرىغا كېلىپ، كىتاب - ژۇرنال توپ سېتىش سودىگەرلىرىنىڭ سودا - سېتىق ئەھۋالىنى ئىگىلىگەندىن كېيىن، ۋەكىل شوي سيى بىلەن ۋالۇ يۈيفىن مۇنداق دېدى: بۇ شىنجاڭ بويىچە ئەڭ چوڭ كىتاب - ژۇرنال توپ سېتىش بازىرى ئىكەن، مال كىرگۈزۈش ۋە توپ سېتىش ئۆتكىلىنى ياخشى ئىگىلەپ، سېرىق نەرسىلەرنىڭ بۇلغىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.

شۇ كۈنى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسىدىكىلەر يەنە نەنمېن يەر ئاستى سودا شەھىرى غالتەكلىك كانكى سارىيى، گۈلخوي دوملاتما توپ سارىيى ۋە «ئىسلام» مېھمانخانىسى قاتارلىق مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىنمۇ تەكشۈردى.

كۈيتۈگدە 15 مىڭ ئۈرچۈقلۇق پاختا توقۇمچىلىق زاۋۇتىنى كېڭەيتىش قۇرۇلۇشى 11- ئاينىڭ 30 - كۈنى پۈتتى ھەم سىناق تەرىقىسىدە ئىشقا كىرىشتۈرۈلدى.

سۈرەتتە: ئىنچىكە يىپ ئېگىرىش سېخىدىن كۆرۈنۈش.

شۇي ۋېنلى فوتوسى

پوچتا - تېلېگراف شىنجاڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنىڭ ئۇچقۇر قانىتى بولماقتا

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا - تېلېگراف باشقۇرۇشى ئىدارىسى ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ئابدۇرېھىم راخمان

شىنجاڭنىڭ دېڭىزدىن ئۇ شەرقتىكى تەرەققىي قىلغان رايونلاردىن يىراق بولغانلىقى، قاتناش ۋە خەۋەرلىشىش ئىشلىرى قالاق بولغانلىقى خەلق ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا ئېغىر تەسىر كۆرسىتىپ، ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىي قىلىشىنى بوغىدىغان «بوغما» كەسىپكە ئايلىنىپ قالغانىدى. ئەينى چاغدا شىنجاڭنىڭ پوچتا - تېلېگراف خەۋەرلىشىش ئىقتىدارى خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تۇرمۇش ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشتىن تولىمۇ يىراق بولۇپ، ھەر ساھە ۋە كەسىپلەر ئىچىدە گەۋدىلىك ئاجىز ھالقىلارنىڭ بىرى بولۇپ قالغانىدى.

ئىسلاھات، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا - تېلېگراف ئىشلىرىدا غايەت زور ئۆزگىرىش بولدى، بولۇپمۇ 8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىن بۇيان ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا - تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى پارتكومىنىڭ رەھبەرلىكى ۋە ھەر مىللەت پوچتا - تېلېگراف ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ تىرىشچانلىقى ئارقىسىدا شىنجاڭنىڭ پوچتا - تېلېگراف ئىشلىرىدا زور ئىلگىرىلەش بولدى.

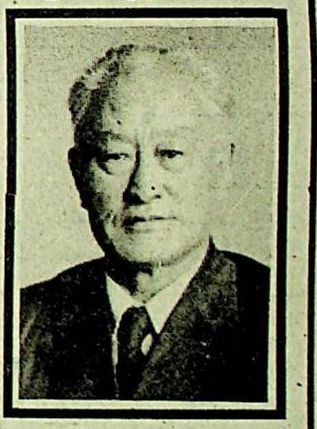
1) ئۇنۇنۋېرسال خەۋەرلىشىش ئىقتىدارى زور دەرىجىدە يۇكسەلدى. 8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە جەمئىي 3 مىليارد 990 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، ئاپتونوم رايون ئىچىدىكى سۈنئىي ھەمراھ خەۋەرلىشىش توري، جەنۇبىي، شىمالىي شىنجاڭ رەقەملىك مىكرو دولقۇن غول لىنىيىسى، شىئەن - لەنجۇ - ئۈرۈمچى ئوپتىكىلىق كابېل غول لىنىيىسى، ئۈرۈمچى- غۇلجا ئوپتىكىلىق كابېلى قاتارلىق مۇھىم قۇرۇلۇشلار ئىشلىنىپ، شىنجاڭدا ئوپتىكىلىق كابېل غول لىنىيىسى 4300 كىلومېترغا، رەقەملىك مىكرو دولقۇن غول لىنىيىسى 3514 كىلومېترغا يەتكۈزۈلدى، يەنە جەنۇبىي، شىمالىي شىنجاڭ ئوپتىكىلىق كابېل غول لىنىيىسى بۇ يىل پۈتتۈرۈلدى. بۇنىڭ بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزدا يەر ئاستىدا ئوپتىكىلىق كابېل ئارقىلىق يوللاش، يەر يۈزىدە رەقەملىك مىكرو دولقۇن ئارقىلىق يوللاش، ھاۋا بوشلۇقىدا سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق يوللاش ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈلگەن زامانىۋى سىغىمچانلىقى زور، ستېرېئولۇق غول لىنىيىلىك يوللاش توري قۇرۇپ چىقىلدى.

8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە سىغىمنى كېڭەيتىپ ئۆزگەرتىش ئارقىلىق شەھەر تېلېفونى 710 مىڭ توچكىغا يەتكۈزۈلدى، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 16 يەرلىك تېلېفون توري ئاساسەن شەكىللىنىپ بولدى. يېزا تېلېفونىنىڭ ئومۇمىي سىغىمچانلىقى 146 مىڭ توچكىغا يەتكۈزۈلدى. جامائەت توربەتكى كومپيۇتاتورلارنىڭ ئومۇمىي سىغىمچانلىقى 857 مىڭ توچكىغا يەتكۈزۈلدى. ئاپتوماتىك سەييارە مۇلازىملىق قىلىدىغان 800 مېگاگېرتسلىق كۆچمە خەۋەرلىشىش سىستېمىسى قۇرۇپ چىقىلدى؛ 900 مېگاگېرتسلىق كۆچمە خەۋەرلىشىش سىستېمىسى ئۈرۈمچىدە ئىشقا كىرىشتۈرۈلدى. ھەم مەملىكەتلىك تور بىلەن تۇتاشتۈرۈلدى، سىمسىز ئىزدەپ چاقىرىش مۇتلەق كۆپ ساندىكى ناھىيە بازارلىرىغچە كېڭەيتىلدى ھەم مەملىكەتلىك تور بىلەن تۇتاشتۈرۈلدى.

2) خەۋەرلىشىش تورىنىڭ قۇرۇلمىسى ۋە تېخنىكىلىق قوراللىنىش سەۋىيىسى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. 7- بەش يىللىق پىلان مەزگىلىنىڭ ئاخىرىدا ئاپتونوم رايونىمىزدا شەھەر تېلېفونى پروگراممىلاشقان ئىدارىدىن بىر قانچىسىلا بار ئىدى. يېزا تېلېفونى ئاساسەن ئاپتوماتسىز ئۇلىناتتى. 1995- يىلىنىڭ ئاخىرىدا ناھىيىدىن يۇقىرى شەھەرلەرنىڭ تېلېفونى پۈتۈنلەي پروگراممىلاشتۇرۇلدى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېزا-بازار، تۈمەن - مەيدانلىرىنىڭ 40 % دەك پروگراممىلىق تېلېفون ئالاقىسى يولغا قويۇلدى، ئاپتوماتىك تور ئارقىلىق يۇرۇشتۇرۇلگەن ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون 99.5 % تىن ئېشىپ كەتتى.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

يولداش مامىگلىياڭ ۋاپات بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز لۇۋاڭخاۋ خەۋەر قىلىدۇ: جۇڭگو كومۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ مۇنەۋۋەر ئەزاسى، پارتىيەنىڭ ياخشى كادىرى، ئاپتونوم رايونلۇق 7 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، پارتكومۇپپىسىنىڭ ئەزاسى يولداش مامىگلىياڭ (خۇيزۇ) يۈرەك كېسىلى ئۇشتۇمتۇت قوزغىلىپ، شىپا تاپالماي 1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى سائەت ئۈچتىن 40 مىنۇت ئۆتكەندە(ئۈرۈمچى ۋاقتى) ئۈرۈمچىدە 76 يېشىدا ۋاپات بولدى.

يولداش مامىگلىياڭ ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن ۋېيىۋەنجاڭى تۆمۈر داۋامەت، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ئىسمائىل ئەھمەد، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى سەيپىدىن ئەزىزى تېلېفون بېرىپ، يولداش مامىگلىياڭنىڭ ۋاپاتىغا تەزىيە بىلدۈردى ۋە ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرىدىن سەمىمىي ھال سورىدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشىت، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ھامىدىن نىياز، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى جانابىل يولداش مامىگلىياڭنىڭ ئۆيىگە ئادەم ئەۋەتىپ ياكى ئۆزلىرى بېرىپ تەزىيە بىلدۈردى ھەم ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرىدىن ھال سوردى.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پىزا - بازار كارخانىلىرى قانۇنى

(1996 - يىل 10 - ئاينىڭ 29 - كۈنى 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 22 - يىغىندا ماقۇللاندى)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى رەئىسىنىڭ پەرمانى

76 - نومۇرلۇق

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پىزا - بازار كارخانىلىرى قانۇنى» 1996 - يىل 10 - ئاينىڭ 29 - كۈنى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 22 - يىغىندا ماقۇللىنىپ ئېلان قىلىندى، 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلسۇن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى جيانگ زېمىن

1996 - يىل 10 - ئاينىڭ 29 - كۈنى

1 - ماددا بۇ قانۇن پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تۈزۈلۈشىنى ئىلگىرى سۈرۈش مەقسىتىدە تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ قانۇندا ئېيتىلغان پىزا - بازار كارخانىلىرى پىزىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلار ياكى دېھقانلار سالغان مەبلەغنى ئاساس قىلغان، پىزا - بازارلار (جۈملىدىن ئۇلارغا تۇتاش جايلار) قۇرغان، پىزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان كارخانىلارنى كۆرسىتىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتا ئېيتىلغان مەبلەغنىڭ ئاساس قىلىش پىزىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلار ياكى دېھقانلار سالغان مەبلەغ 50% تىن ئاشقان ياكى 50% كە يەتمىسمۇ، پايىنى تىزگىنلەش ياكى ئەمەلىي تىزگىنلەش رولىنى ئويناياليدىغان بولۇشىنى كۆرسىتىدۇ.

پىزا - بازار كارخانىلىرىدىن كارخانا تېپىدىكى قانۇنىي ئىگە شەرتىگە توشىدىغانلىرى كارخانا تېپىدىكى قانۇنىي ئىگە سالاھىيىتىگە قانۇن بويىچە ئېرىشىدۇ.

3 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى پىزا ئىقتىسادىنىڭ مۇھىم تەۋرەڭكى ۋە خەلق ئىگىلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى.

پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى - بازار ئېھتىياجىغا ئاساسەن تاۋار ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش، ئىجتىمائىي مۇلازىملىق قىلىش، ئىجتىمائىي ئۇنۇملۇق تەمىناتنى كۆپەيتىش، پىزىلاردىكى ئارتۇق ئەمگەك كۈچلىرىنى قوبۇل قىلىش، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش، پىزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش، پىزا ئىگىلىكى ۋە پىزىلارنىڭ زامانىۋىلىشىشىنى، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي ئىشلارنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش.

4 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشتا، پىزا كوللېكتىپ ئىقتىسادىنى يېتەكچى قىلىش، كۆپ خىل ئىقتىسادىي تەركىبلەرنى ئورتاق راۋاجلاندۇرۇش پرىنسىپىدا چېڭ تۇرۇلىدۇ.

5 - ماددا دۆلەت پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ پائال يۆلەيدۇ، مۇۋاپىق پىلانلاپ، تور بويىچە يېتەكلەپ، قانۇن بويىچە باشقۇرىدۇ.

ھەرقانداق تەشكىلات ياكى شەخسنىڭ قانۇنغا، مەمۇرىي نىزاملارغا خىلاپ ھالدا پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش - تىجارىتىگە ئارىلىشۇپلىشىغا، كارخانا مەسئۇلىنى ئالماشتۇرۇۋېتىشىغا يول قويۇلمايدۇ؛ پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ مال - مۇلكىنى قانۇنسىز ئىگىلىۋېلىشىغا ياكى ھەقسىز ئىشلىتىۋېلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

13 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى قانۇن، مەمۇرىي نىزاملاردا بەلگىلەنگەن كارخانا شەكلى بويىچە قۇرۇلىدۇ، مەبلەغ سالغۇچى قانۇن، مەمۇرىي نىزام بويىچە كارخانىنىڭ چوڭ - چوڭ ئىشلىرىنى قارار قىلىدۇ، ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈمىنى ئورنىتىدۇ، قانۇن بويىچە ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولىدۇ ۋە مەجبۇرىيەتنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

14 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى قانۇن بويىچە دېموكراتىك باشقۇرۇشنى يولغا قويىدۇ؛ مەبلەغ سالغۇچى كارخانىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈمىنى ۋە كارخانا مەسئۇلىنى بەلگىلىگەندە، مۇھىم ئىگىلىك باشقۇرۇش تەدبىرىنى قوللانغاندا ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىش ھەققى، تۇرمۇش پاراۋانلىقى، ئەمگەك مۇھاپىزىتى، ئەمگەك بىخەتەرلىكى قاتارلىق چوڭ مەسىلىلەرنى بېكىتكەندە، ئۆز كارخانىسىدىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى يېكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پىكرىنى ئاڭلايدۇ، يولغا قويۇلۇش ئەھۋالىنى ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە قەرەللىك ئېلان قىلىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ نازارىتىنى قوبۇل قىلىدۇ.

15 - ماددا دۆلەت شارائىتى بار جايلارنىڭ پىزا - بازار كارخانىلىرىدا ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىجتىمائىي سۇغۇرتا تۈزۈمىنى ئورنىتىشى ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈشىگە ئىلھام بېرىدۇ.

16 - ماددا توختىتىلغان، تاقۇلىتىلگەن پىزا - بازار كارخانىلىرىدىن ئىجتىمائىي سۇغۇرتا تۈزۈمى ئورناتقانلىرى ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەر بويىچە ئورۇنلاشتۇرىدۇ؛ قانۇن بويىچە ئەمگەك توختامى تۈزۈلگەنلىرى توختامدا پۈتۈشكىنى بويىچە ئىش كۆرىدۇ. ئەسلى پىزا كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلىرىغا تەۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر پىزا كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلىرىغا قايتىپ ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىشقا ھوقۇقلۇق ياكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۆزى ئىش تاپسا بولىدۇ.

17 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى باجدىن كېيىنكى پايدىسىدىن مەلۇم نىسبەتتە مەبلەغ ئاجرىتىپ، ئۇنى پىزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىشكە ۋە پىزىلارنىڭ ئىجتىمائىي چىقىملىرىغا ئىشلىتىدۇ، ئۇنىڭ نىسبىتى ۋە باشقۇرۇش - ئىشلىتىش چارىسىنى ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاستە قاراشلىق شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى بەلگىلەيدۇ.

ھەرقانداق ئورگان، تەشكىلات ياكى شەخسنىڭ ھەرقانداق شەكىل بىلەن پىزا - بازار كارخانىلىرىدىن ھەق ئېلىشىغا ۋە ئۇنىڭغا سېلىق سېلىشىغا يول قويۇلمايدۇ، قانۇن، مەمۇرىي نىزاملاردا ئايرىم بەلگىلىمە بارلىرى بۇنىڭ سىرتىدا.

18 - ماددا دۆلەت پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىغا ئاساسەن، مەلۇم مەزگىل ئىچىدە پىزا - بازار كارخانىلىرىدىن ئېلىنىدىغان باجنى مەلۇم نىسبەتتە كېمەيتىدۇ. كېمەيتىلىدىغان باج تۈرى، مۇددىتى ۋە نىسبىتىنى گوۋۇيۈەن بەلگىلەيدۇ.

(4) پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تېخنىكائۆزگەرتىش، داڭلىق، ئالاھىدە، ئەلا، يېڭى مەھسۇلاتلارنى يارىتىش ۋە ئەنئەنىۋى قول ھۈنەرۋەنچىلىك مەھسۇلاتلىرىنى ئىشلەپچىقىرىشىنى قوللاش؛

(5) پىزا ئىگىلىكىگە ئىشلىتىلىدىغان ۋاستىلىرىنى ئىشلەپ چىقىرىدىغان ياكى پىزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى ئۈچۈن بىۋاسىتە خىزمەت قىلىدىغان پىزا - بازار كارخانىلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش؛

(6) ئاشلىق، يەم - خەشەك، گۆش پىششىقلاش، ساقلاش، توشۇش - سېتىش تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان پىزا - بازار كارخانىلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش؛

(7) پىزا - بازار كارخانىلىرىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ كەسپىي ماھارىتىنى ۋە تېخنىكا تەربىيىسىنى قوللاش؛

(8) يار - يۆلەك بولۇشقا تېگىشلىك باشقا تۈرلەر.

پىزا - بازار كارخانىلىرى تەرەققىيات فوندىنى تەسىس قىلىش، ئىشلىتىش - باشقۇرۇش چارىسىنى گوۋۇيۈەن بەلگىلەيدۇ.

23 - ماددا دۆلەت پىزا - بازار كارخانىلىرىغا ئىختىساس ئىگىلىرىنى پائال يېتىشتۇرۇپ بېرىدۇ، پەن - تېخنىكا خادىملىرى، ئىگىلىك باشقۇرۇش خادىملىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش خادىملىرىنى كۆپ يول، كۆپ شەكىللەر بىلەن تەربىيىلەيدۇ ھەمدە ئېتىبار بېرىش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ ئىختىساس ئىگىلىرىنى جەلپ قىلىدۇ.

24 - ماددا دۆلەت ئېتىبار بېرىش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ، پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ پەن - تېخنىكا ئۇپايارلىرى، ئالىي مەكتەپلەر، دۆلەت كارخانىلىرى ۋە باشقا كارخانىلار، تەشكىلاتلار ئوتتۇرىسىدا تۈرلۈك شەكىلدىكى ئىقتىساد - تېخنىكا ھەمكارلىقىنى قانات يايدۇرۇشىغا ئىلھام بېرىدۇ.

25 - ماددا دۆلەت پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تاشقى ئىقتىساد - تېخنىكا ھەمكارلىقى ۋە ئالماشتۇرۇشىنى قانات يايدۇرۇپ، ئېكسپورت تاۋار ئىشلەپچىقىرىش بازىسىنى قۇرۇپ، ئېكسپورتتىن تاشقى پېرېۋوت يارىتىشغا ئىلھام بېرىدۇ.

شەرت ھازىرلىغان پىزا - بازار كارخانىلىرى قانۇن بويىچە تەستىقلىتىپ، تاشقى سودا تىجارەت ھوقۇقىغا ئېرىشسە بولىدۇ.

26 - ماددا يەرلىك ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى بىرتۇتاش پىلانلاش، مۇۋاپىق جايلاشتۇرۇش پرىنسىپى بويىچە، كىچىك شەھەر - بازار قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش ئۈچۈن، پىزا - بازار كارخانىلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشنى كىچىك شەھەر - بازارلار قۇرۇلۇشى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ، پىزا - بازار كارخانىلىرىنى مۇۋاپىق مەركەزلەشتۈرۈپ راۋاجلىنىشقا يېتەكلەپ ۋە ئىگىلىرى سۇرۇپ، ئۇل ئەسلىمە ۋە مۇلازىملىق ئەسلىمەسى قۇرۇلۇشىنى تەدرىجىي كۆچەيتىشى لازىم.

27 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى بازار ئېھتىياجى ۋە دۆلەتنىڭ كەسىپ سىياسىتىگە ئاساسەن، كەسىپ قۇرۇلمىسى ۋە مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى مۇۋاپىق تەڭشەپ، تېخنىكا ئۆزگەرتىشىنى كۈچەيتىپ، ئىلغار مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقىرىشقا، سېنتىشقا يول قويۇلمايدۇ؛ مەھسۇلات ئىچىگە باشقا نەرسىلەرنى، ساختا نەرسىلەرنى ئارىلاشتۇرۇشقا، يالغانىنى راستىنىڭ ئورنىغا، ناچارنى ياخشىنىڭ ئورنىغا دەسستىشكە يول قويۇلمايدۇ.

34 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى تاۋار ماركىسىنى قانۇن بويىچە ئىشلىتىشى، ئىناۋىتىنى ساقلىشى كېرەك؛ دۆلەتنىك بەلگىلىمىسى بويىچە ئىشلەپچىقىرىش - تىجارىتىنىڭ تاۋار بەلگىسىنى باسقاندا، مەھسۇلاتنى ئىشلەپ چىقارغان جايىنى ئۈيدۇرۇشقا ياكى باشقا زاۋۇتلارنىڭ نامى، ئادرېسىنى ۋەھىتراپ قىلىنغان بەلگىسى، داڭلىق، ئەلا مەھسۇلات بەلگىسىنى ئۈيدۇرۇپ چىقىرىشقا، ئۆزىنىڭ قىلىۋېلىشقا يول قويۇلمايدۇ.

35 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى مۇھىت ئاسراشقا ئالاقىدار قانۇن - نىزاملارغا ئەمەل قىلىپ، دۆلەتنىڭ كەسىپ سىياسىتى بويىچە، شۇ جايدىكى خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىرتۇتاش بېتەكچىللىكىدە، تەدبىر قوللىنىپ، بۇلغىمايدىغان، ئاز بۇلغايدىغان ۋە بايلىق ئاز سەرپ بولىدىغان كارخانىلارنى پائال راۋاجلاندۇرۇپ، مۇھىتنى بۇلغاش ۋە ئېكولوگىيىنى بۇزۇلۇشنىڭ ھەقىقىي تۇرە ئالدىنى ئېلىپ ۋە ئۈنۈمنى تۇزۇپ، مۇھىتنى قوغداش ۋە ياخشىلاش لازىم.

يەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ مۇھىت ئاسراش پىلانىنى تۈزۈپ ۋە يولغا قويۇپ، پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ بۇلغىنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئۈستۈرۈشى كېرەك.

36 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى مۇھىتقا تەسىر كۆرسىتىدىغان تۈرلەرگە تۇتۇش قىلغاندا، مۇھىتقا بولغان تەسىرىنى باھالاش تۈزۈمىنى قاتتىق ئىجرا قىلىش لازىم.

پىزا - بازار كارخانىلىرى قۇرۇلۇش تۈرلىرىدىكى بۇلغىنىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش، تۈزىش ئەسلىمەلىرىنى ئاساسىي گەۋدە قۇرۇلۇشى بىلەن تەڭ لايىھىلىشى، تەڭ قۇرۇشى، تەڭ ئىشقا كىرىشتۈرۈشى شەرت. بۇلغىنىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۈنۈم تىزگىنلەش ئېسلىمەلىرى مۇھىت ئاسراش مەمۇرىي مەسئۇل تارمىقى تەرىپىدىن تەكشۈرۈشتە لايىقەتلىك بولغانلىقىنى كېيىن، ئاندىن ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلسە ياكى ئىشلىتىلسە بولىدۇ.

پىزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ دۆلەت مەنئى قىلىشقا بۇيرۇغان، مۇھىتنى ئېغىر ھالدا بۇلغايدىغان ئىشلەپچىقىرىش ھۇنەر - سەنئىتى ۋە ئۇسكۇنىلەرنى قوللىنىشىغا ياكى ئىشلىتىشكە، دۆلەت مەنئى قىلىشقا بۇيرۇغان، مۇھىتنى ئېغىر ھالدا بۇلغايدىغان مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقىرىشىغا ۋە تىجارىتى قىلىشىغا يول قويۇلمايدۇ. بۇلغىغۇ چىقىرىشى دۆلەت ياكى يەرلىك ئورۇنلار بەلگىلىگەن ئۆلچەمدىن ئېشىپ كېتىپ، مۇھىتنى ئېغىر ھالدا بۇلغايدىغانلىرىنى سۈرۈك ئىچىدە تۇزىش شەرت. تۇزىش ۋەزىپىسىنى سۈرۈك توشقىچە ئورۇندىمىغانلارنى قانۇن بويىچە تاقاش، توختىتىش ياكى باشقىغا ئۆزگەرتىش لازىم.

37 - ماددا پىزا - بازار كارخانىلىرى ئەمگەك مۇھاپىزىتى، ئەمگەك بىخەتەرلىكىگە مۇناسىۋەتلىك قانۇن - نىزاملارغا ئەمەل قىلىپ، «بىخەتەرلىك بىرىنچى، ئالدىنى ئېلىش ئاساس» دېگەن فاكتىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىپ، ئۇنۇملۇك ئەمگەك تارىلىقى، تېخنىكا تەدبىرلىرى ۋە باشقۇرۇش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ، ئىشلەپچىقىرىشتىكى زىخمىلىنىش - ئۆلۈش ھادىسىلىرى ۋە كەسپىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىشى شەرت؛ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان يوشۇرۇن خەتەرلەرنى تۈگىتىش ئۈچۈن ئۈنۈملۈك تەدبىر قوللىنىشى لازىم.

5 ـ ماددا دۆلەت بیزا ـ بازار کارخانلىرىنى پائال يۆلەيدۇ، مۇۋاپىق پىلانلاپ، تۇر بويىچە يېتەكلەپ، قانۇن بويىچە باشقۇرىدۇ.

6 ـ ماددا دۆلەت ئىقتىسادى ئانچە تەرەققىي قىلمىغان رايونلار ۋە ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشىغا ئىلھام بېرىدۇ ۋە ئۇقتىلىق يار ـ يۆلەك بولىدۇ، ئىقتىسادى تەرەققىي قىلغان رايونلاردىكى بيزا ـ بازار كارخانلىرى ياكى باشقا ئىقتىسادىي تەشكىلاتلارنىڭ ئىقتىسادى ئانچە تەرەققىي قىلمىغان رايون ۋە ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى قۇرۇشىغا، كۆپ خىل شەكىل بىلەن مەدەت بېرىشكە ئىلھام بېرىدۇ.

7 ـ ماددا گوۋۇيۈەننىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقى ۋە ئالاقىدار تارماقلار ئۆز مەسئۇلىيىتى بويىچە پۈتۈن مەملىكەتتىكى بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى پىلانلايدۇ، ماسلاشتۇرىدۇ، نازارەت قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭغا مۇلازىملىق قىلىدۇ؛ ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى يەرلىك ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقى ۋە ئالاقىدار تارماقلار ئۆز مەسئۇلىيىتى بويىچە ئۆز مەمۇرىي رايونىدىكى بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى پىلانلايدۇ، ماسلاشتۇرىدۇ، نازارەت قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭغا مۇلازىملىق قىلىدۇ.

8 ـ ماددا قانۇن بويىچە تىزىملىتىپ قۇرۇلغان بيزا ـ بازار كارخانلىرى شۇجايدىكى بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقىغا تىزىملىتىدۇ ۋە ئەنگە ئالدۇرىدۇ.

بيزا ـ بازار كارخانلىرىدىن نامى، ئادرېسى ئۆزگەرتىلىدىغان ياكى ئايرىۋېتىلىدىغان، قوشۇۋېتىلىدىغان، ئىشتىن توختىتىلىدىغان، تاقىۋېتىلىدىغانلىرى ئۆزگەرتىش ياكى رويخەتتىن ئۆچۈرۈش رەسمىيىتىنى قانۇن بويىچە بېجىرگەندىن كېيىن، بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرىدۇ.

9 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ شەھەرلەردە قۇرغان تارماق ئاپپاراتلىرى ياكى بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلارنىڭ شەھەرلەردە قۇرغان ھەمدە بيزا ئىگىلىكىگە ياردەم بېرىش مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىگە ئالغان كارخانلىرىغا بيزا ـ بازار كارخانلىرى قاتاردا مۇئامىلە قىلىنىدۇ.

10 ـ ماددا بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلار مەبلەغ سېلىپ قۇرغان بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلۇك ھوقۇقى شۇ كارخانىنى قۇرغان بارلىق دېھقانلارنىڭ كوللېكتىپ ئىلكىدە بولىدۇ.

بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلار بىلەن باشقا كارخانىلار، تەشكىلاتلار ياكى شەخسلەر مەبلەغ سېلىپ قۇرغان بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلۇك ھوقۇقى مەبلەغ ئۇلۇشى بويىچە مەبلەغ سالغۇچىنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ.

دېھقانلار شېرىكلىشىپ ياكى ئۆز ئالدىغا مەبلەغ سېلىپ قۇرغان بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلۇك ھوقۇقى مەبلەغ سالغۇچىنىڭ ئىلكىدە بولىدۇ.

11 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى قانۇن بويىچە مۇستەقىل ھېسابات قىلىدۇ؛ ئۆز ئالدىغا ئىگىلىك باشقۇرىدۇ، پايدا ـ زىيانغا ئۆزى ئىگە بولىدۇ.

كارخانا تېپىدىكى قانۇنىي ئىگە سالاھىيىتىگە ئىگە بيزا ـ بازار كارخانلىرى قانۇنىي ئىگە مال ـ مۇلۇك ھوقۇقىدىن قانۇن بويىچە بەھرىمەن بولىدۇ.

12 ـ ماددا دۆلەت بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق ـ مەنپەئىتىنى قوغدايدۇ؛ بيزا ـ بازار كارخانىلىرىنىڭ قانۇنلۇق مال ـ مۇلكى دەخلىسىزدۇر.

13 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى ئىشلەپچىقىرىشتىكى زەخمىلىنىش ـ تۆلۈش ھادىسىلىرى ۋە كەسىپىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىشى شەرت؛ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان يوشۇرۇن خەۋپلەرنى سۈرۈك ئېچىدە بىرتەرەپ قىلىش ياكى ئىشلەپچىقىرىشنى توختىتىپ تەتىپكە سېلىش لازىم. باشقۇرغۇچىلارنىڭ قائىدىگە خىلاپ قومانداناللىق قىلىشى ۋە ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى قارا ملىق بىلەن مەشغۇلات قىلىشقا زور لىشى قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ. ئىشلەپچىقىرىشتا زەخمىلىنىش ـ ئۆلۈش ھادىسىلىرى يۈز بەرگەندە، پائال قۇتقۇزۇش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ، قانۇن بويىچە ئوبدان بىرتەرەپ قىلىش ھەمدە ئالاقىدار تارماقلارغا مەلۇم قىلىش لازىم.

38 ـ ماددا بۇ قانۇندىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى قىلمىشنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارنى ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقى تۆزىتىشكە بۇيرۇيدۇ؛

(1) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ ئىگىدارلىق ھوقۇقىنى قانۇنسىز ئۆزگەرتكەنلەر؛

(2) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلكىنى قانۇنسىز ئىگىلىۋالغان ياكى مەقسىز ئىشلەتكەنلەر؛

(3) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مەسئۇللىرىنى قانۇنسىز قالدۇرغان ۋە ئالماشتۇرغانلار؛

(4) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلكىنى قانۇنسىز ساتقان ياكى مەقسىز ئىشلەتكەنلەر؛

(5) ھېساباتلىرىنى قوللىنىپ، ئىشلەپچىقىرىشتىكى زەخمىلىنىش ـ تۆلۈش ھادىسىلىرى ۋە كەسىپىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىشى شەرت؛ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان يوشۇرۇن خەۋپلەرنى سۈرۈك ئېچىدە بىرتەرەپ قىلىش ياكى ئىشلەپچىقىرىشنى توختىتىپ تەتىپكە سېلىش لازىم. باشقۇرغۇچىلارنىڭ قائىدىگە خىلاپ قومانداناللىق قىلىشى ۋە ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى قارا ملىق بىلەن مەشغۇلات قىلىشقا زور لىشى قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ. ئىشلەپچىقىرىشتا زەخمىلىنىش ـ ئۆلۈش ھادىسىلىرى يۈز بەرگەندە، پائال قۇتقۇزۇش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ، قانۇن بويىچە ئوبدان بىرتەرەپ قىلىش ھەمدە ئالاقىدار تارماقلارغا مەلۇم قىلىش لازىم.

38 ـ ماددا بۇ قانۇندىكى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ، تۆۋەندىكى قىلمىشنىڭ بىرىنى سادىر قىلغانلارنى ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەمۇرىي باشقۇرۇش تارمىقى تۆزىتىشكە بۇيرۇيدۇ؛

(1) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ ئىگىدارلىق ھوقۇقىنى قانۇنسىز ئۆزگەرتكەنلەر؛

(2) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلكىنى قانۇنسىز ئىگىلىۋالغان ياكى مەقسىز ئىشلەتكەنلەر؛

(3) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مەسئۇللىرىنى قانۇنسىز قالدۇرغان ۋە ئالماشتۇرغانلار؛

(4) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ مال ـ مۇلكىنى قانۇنسىز ساتقان ياكى مەقسىز ئىشلەتكەنلەر؛

باجنى مەلۇم نىسبەتتە كېمەيتىدۇ. كېمەيتىلىدىغان باج تۇرى، مۇددىتى ۋە نىسبىتىنى گوۋۇيۈەن بەلگىلەيدۇ.

19 ـ ماددا دۆلەت تۆۋەندىكى شەرتلەرنىڭ بىرىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان ئونتۇرا، كېچىك بيزا ـ بازار كارخانلىرىغا ئوخشاش بولمىغان ئەھۋالغا قاراپ، مەلۇم مۇددەت باجدا ئىمتىبار بېرىدۇ؛

(1) كوللېكتىپ بيزا ـ بازار كارخانلىرىدىن دەسلەپكى مەزگىلدە تىجارەتتە ھەقىقەتەن قىيىنچىلىقى بولغانلار؛

(2) ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چەت ـ ياقا رايونلار ۋە نامرات رايونلاردىكى كارخانلار؛

(3) ئاشلىق، يەم ـ خەشەك، گۆش پىششىقلاش، ساقلاش، توشۇش سېتىش تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار؛

(4) دۆلەتنىڭ كەسىپ سىياسىتىدە ئالاھىدە يۆلەشكە تېگىشلىك دەپ بەلگىلەنگەنلەر.

ئالدىنقى تارماقتىكى باجدا ئىمتىبار بېرىشنىڭ كونكرېت چارىسىنى گوۋۇيۈەن بەلگىلەيدۇ.

20 ـ ماددا دۆلەت كرېدىت ۋاستىسىنى قوللىنىپ بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئىلھام بېرىدۇ ۋە يار ـ يۆلەك بولىدۇ. ئالدىنقى ماددىدا بەلگىلەنگەن شەرتلەرنىڭ بىرىگە ئۇيغۇن بولغان ھەمدە قەرز پۇل بېرىش شەرتىگە ئۇيغۇن بولغان بيزا ـ بازار كارخانلىرىغا دۆلەتنىڭ ئالاقىدار پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتلىرى ئالدىن قەرز بەرسە بولىدۇ، بۇنىڭ ئۈچىدىكى ئىشلەپچىقىرىش مەبلىغىدە قىيىنچىلىقى بولغان ھەمدە تەرەققىيات ئىستىقبالى بولغانلارغا ئىمتىبار بەرسە بولىدۇ.

ئالدىنقى تارماقتىكى ئالدىن قەرز بېرىش ۋە ئىمتىبارلىق قەرز بېرىشنىڭ كونكرېت چارىسىنى گوۋۇيۈەن بەلگىلەيدۇ.

21 ـ ماددا ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى خەلق ھۆكۈمەتلىرى دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە ئاساسەن، بيزا ـ بازار كارخانلىرى تەرەققىيات فوندى تەسىس قىلسا بولىدۇ. فوند تۆۋەندىكى مەبلەغلەردىن تەركىب تاپىدۇ؛

(1) ھۆكۈمەتنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئاجراتقان ئوبوروت مەبلىغى؛

(2) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ يىلدا تاپشۇرغان يەرلىك باج سوممىسىدىن ئاشۇرغان قىسمىنىڭ مەلۇم نىسبىتى؛

(3) فوندتىن يارىتىلغان پايدا؛

(4) بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىقتىسادىي تەشكىلاتلار، بيزا ـ بازار كارخانلىرى، دېھقانلار ۋە باشقىلارنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بەرگەن مەبلىغى.

22 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى تەرەققىيات فوندى بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا يار ـ يۆلەك بولۇشقىلا ئىشلىتىلىدۇ، ئۇنىڭ ئىشلىتىلىش دائىرىسى تۆۋەندىكىچە:

(1) ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چەت ـ ياقا رايونلار ۋە نامرات رايونلارنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشىنى قوللاش؛

(2) ئىقتىسادىي ئانچە تەرەققىي قىلمىغان رايونلار، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى بىلەن ئىقتىسادىي تەرەققىي قىلغان رايونلاردىكى بيزا ـ بازار كارخانلىرى ئوتتۇرىسىدىكى ئىقتىساد ـ تېخنىكا ھەمكارلىقىنى ۋە شېرىكلىشىش تۈرلىرىنى قوللاش؛

(3) بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ دۆلەتنىڭ كەسىپ سىياسىتى بويىچە كەسىپ قۇرۇلمىسى ۋە مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى تەڭشىشىنى قوللاش؛

كەسىپ سىياسىتىگە ئاساسەن، كەسىپ قۇرۇلمىسى ۋە مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى مۇۋاپىق تەڭشەپ، تېخنىكا ئۆزگەرتىشنى كۈچەيتىپ، ئىلغار تېخنىكا، ئىشلەپچىقىرىش ھۇنەر ـ سەنئىتى ۋە ئۇسكۇنىلىرىدىن ئۈزلۈكسىز پايدىلىنىپ، كارخانىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشى لازىم.

28 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى قۇرۇشتا ئۇنىڭ قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىدىغان بيرى يەردىن پايدىلىنىش ئومۇمىي پىلانىغا ئۇيغۇن بولۇش، ئىشلىتىدىغان يەرنى قاتتىق تىزگىنلەش، يەردىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش ۋە يەرنى تېجەپ ئىشلىتىش لازىم، بوزيەر، ناچار يەرلەردىن پايدىلىنىشقا بولىدىغانلا بولسا، تېرىلغۇ بيرى ۋە ئوبدان يەرنى ئىگىلەشكە يول قويۇلمايدۇ.

بيزا ـ بازار كارخانلىرىنى قۇرۇشتا، بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىگىدارلىقدىكى يەرلەرنى ئىشلەتكەندە قانۇن ۋە نىزاملاردىكى بەلگىلىمە بويىچە مۇناسىۋەتلىك يەردىن پايدىلىنىشنى تەستىقلاش رەسمىيىتى ۋە يەرنى تىزىملاش رەسمىيىتىنى بېجىرىش لازىم.

بيزا ـ بازار كارخانلىرى ئىشلەتكەن بيزنىلاردىكى كوللېكتىپ ئىگىدارلىقدىكى يەرلەرنى ئىشلەتكەنلىكى ئۈچۈن ئالىنىپ قالسا ياكى ئىش توختاتقانلىق تۈپەيلىدىن بىر يىلدىن ئارتۇق تاشلىنىپ قالسا، ئەسلىدىكى يەر ئىگىدارى شۇ يەرنى ئىشلىتىش ھوقۇقىنى قايتۇرۇپ، باشقىدىن ئورۇنلاشتۇرىدۇ.

29 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى تەبىئىي بايلىقلارنى قانۇن بويىچە مۇۋاپىق ئېچىشى ۋە ئىشلىتىشى لازىم.

بيزا ـ بازار كارخانلىرى قېزىلما بايلىقلارنى ئاچقاندا، ئالاقىدار قانۇنلاردىكى بەلگىلىمە بويىچە، ئالاقىدار تارماقلارنىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈپ قېزىلما بايلىقلارنى ئېچىش ئىجازەتنامىسى، ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسىنى ئېلىپ، مۇنتىزىم مەھسۇلات ئېلىپ بېرىشى، بايلىقنى ئىسراپ قىلىشتىن ساقلىنىشى لازىم، بايلىققا بۇزغۇنچىلىق قىلىش قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ.

30 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە ئاساسەن، مالىيە ـ بوغالتىرلىق تۇزۇمى ئورنىتىپ، مالىيىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىشى، قانۇن بويىچە بوغالتىرلىق ھېسابات دەپتىرى تۇتۇپ، مالىيە پائالىيىتىنى ئەينەن خاتىرىلەپ تۇرۇشى كېرەك.

31 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى دۆلەتنىڭ ستاتىستىكا تۇزۇمى بويىچە، ستاتىستىكا ماتېرىياللىرىنى ئەينەن يوللاپ تۇرۇشى لازىم. دۆلەتنىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپ ھالدا تۇزۇپ تارقىتىلغان ستاتىستىكا تەكشۈرۈش مەلۇمات جەدۋەللىرىنى بيزا ـ بازار كارخانلىرى تولدۇرۇپ يوللاشنى رەت قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

32 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى قانۇن بويىچە باج تىزىملىتىپ، بەلگىلەنگەن مۇددەت ئىچىدە باج تاپشۇرۇشنى ئىلتىماس قىلىپ، باج پۇلىنى تولۇق تاپشۇرۇشى لازىم.

ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى بيزا ـ بازار كارخانلىرىنىڭ باج باشقۇرۇش خىزمىتىنى قانۇن بويىچە كۈچەيتىشى لازىم، ئالاقىدار باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ بيزا ـ بازار كارخانلىرىدىن ئىلىنىدىغان باجنى ھوقۇق دائىرىسىدىن ھالقىپ كېمەيتىشىگە، كەچۈرۈم قىلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

33 ـ ماددا بيزا ـ بازار كارخانلىرى مەھسۇلات سۈپىتىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مەھسۇلات سۈپىتىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈشى لازىم؛ ئىشلەپچىقىرىلىدىغان ۋە سېتىلىدىغان مەھسۇلاتلار كىشىلەرنىڭ جىسمانىي ساغلاملىقىنى كاپالەتلەندۈرۈش، جىسمانىي ۋە مال ـ مۇلۇك بىخەتەرلىكى جەھەتتىكى دۆلەت ئۆلچىمى ۋە ساھە ئۆلچىمىگە ئۇيغۇن بولۇشى شەرت؛ سۈپىتى ئۆزگەرگەن مەھسۇلاتلار ۋە دۆلەت شاللۇۋېتىشكە بۇيرۇغان

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى «2 - بەش يىللىق» قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىدە كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئۇرىيە ئىمامنىياز** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك قانۇن - ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ئورگانلىرى قانۇنچىلىق تەشۋىقات - تەربىيە خىزمىتىنىڭ «2 - بەش يىللىق» پىلانى بويلىغا قويۇلغاندىن بۇيان، «پۈتۈن پارتىيە ھەربىكەتكە كېلىش، پۈتۈن خەلقنى سەپەرۋەر قىلىش، ھەر تەرەپ ھەمكارلىشىپ بىللە تۇتۇپ، ئورتاق باشقۇرۇش» فاكتورىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، پىلاندىكى ۋەزىپىلەرنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇندىتاپ كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

- ھەر مىللەت كادىرلىرى ۋە ئاممىنىڭ قانۇنچىلىق قارىشى، قانۇن بويىچە ئىش كۆرۈش ئالگلىقلىقى كۈچەيدى، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 11 مىليون 380 مىڭدىن ئارتۇق قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ئوبيېكتى ئىچىدە 10 مىليون 310 مىڭدىن كۆپرەك ئادەم «2- بەش يىللىق» قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ئومۇمىي پىلانىدا بەلگىلەنگەن 22 قانۇن- نىزامنى ئۆگەندى. بۇنىڭ بىلەن كادىرلار، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلارنىڭ قانۇنغا ئاساسلىنىپ تەدبىر بەلگىلەش، قانۇن بويىچە باشقۇرۇش ۋە قانۇنغا ئاساسلىنىپ ئىجتىمائىي ئىشلارغا قاتنىشىش سەۋىيىسى ئۆستى. ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق- مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغداش ۋە قانۇنىي مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىش ئالگلىقلىقىمۇ كۈچەيدى.

- قانۇن بويىچە تۈزمش خىزمىتى ئەملىي ئۇنۇمگە ئېرىشتى. ئاپتونوم رايون بويىچە % 30 ناھىيە (شەھەر)، % 41 يېزا (بازار) ۋە % 49 كەنت مەمۇرىي ئىشلارنى قانۇن بويىچە تۈزمش خىزمىتىنى قانات يايدۇردى. سىياسىي قانۇن ئورگانلىرى ۋە قانۇن ئىجرا قىلغۇچى مەمۇرىي تارماقلار ھوقۇق يۈرگۈزگەندە قانۇنغا تايىنىپ، قانۇننى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى سۈرۈشتۈرۈپ، قانۇننى ئىجرا قىلغۇچىلارنىڭ ئوبرازىي ۋە قانۇننىڭ ئوبرازىنى قوغدىدى. جايلار - تارماقلار قانۇنچىلىق تەشۋىقات - تەربىيىنىڭ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى شەرەپلىك ئائىلە ۋە «ئون يۇلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىجتىمائىي كەيپىياتنى خېلى زور دەرىجىدە ياخشىلىدى.

- نورمال ئىقتىسادىي تەرتىپ قوغدىلىپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلدى. قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش تەربىيىسى ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار، بولۇپمۇ كارخانىلاردىكى ئىگىلىك باشقۇرغۇچىلارنىڭ قانۇن بويىچە تىجارەت قىلىش، قانۇن بويىچە كارخانا باشقۇرۇش ئىقتىدارى ۋە سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈردى.

- مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى يەنمۇ كۈچەيتىلىپ، مىللەتلەرنىڭ گۈللىنىشى ۋە تەرەققىي قىلىشى ئىلگىرى سۈرۈلدى. قانۇنغا ئاساسلىنىپ ئىجتىمائىي ئىشلارغا قاتنىشىش سەۋىيىسى ئۆستى. ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق- مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغداش ۋە قانۇنىي مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىش ئالگلىقلىقىمۇ كۈچەيدى.

- قانۇن بويىچە تۈزمش خىزمىتى ئەملىي ئۇنۇمگە ئېرىشتى. ئاپتونوم رايون بويىچە % 30 ناھىيە (شەھەر)، % 41 يېزا (بازار) ۋە % 49 كەنت مەمۇرىي ئىشلارنى قانۇن بويىچە تۈزمش خىزمىتىنى قانات يايدۇردى. سىياسىي قانۇن ئورگانلىرى ۋە قانۇن ئىجرا قىلغۇچى مەمۇرىي تارماقلار ھوقۇق يۈرگۈزگەندە قانۇنغا تايىنىپ، قانۇننى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى سۈرۈشتۈرۈپ، قانۇننى ئىجرا قىلغۇچىلارنىڭ ئوبرازىي ۋە قانۇننىڭ ئوبرازىنى قوغدىدى. جايلار - تارماقلار قانۇنچىلىق تەشۋىقات - تەربىيىنىڭ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى شەرەپلىك ئائىلە ۋە «ئون يۇلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىجتىمائىي كەيپىياتنى خېلى زور دەرىجىدە ياخشىلىدى.

- نورمال ئىقتىسادىي تەرتىپ قوغدىلىپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلدى. قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش تەربىيىسى ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار، بولۇپمۇ كارخانىلاردىكى ئىگىلىك باشقۇرغۇچىلارنىڭ قانۇن بويىچە تىجارەت قىلىش، قانۇن بويىچە كارخانا باشقۇرۇش ئىقتىدارى ۋە سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈردى.

- مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى يەنمۇ كۈچەيتىلىپ، مىللەتلەرنىڭ گۈللىنىشى ۋە تەرەققىي قىلىشى ئىلگىرى سۈرۈلدى.

ئۇرۇمچى شەھىرىدە ئوغرى - يانچۇقچىلارغا زەربە بېرىش كۈرىشىنىڭ نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ماموت بارات** خەۋىر قىلدۇ: ئۇرۇمچى شەھىرىدە ئوغرى - يانچۇقچىلارغا زەربە بېرىش كۈرىشى قانات يايدۇرۇلغان بىر ئاي ئىچىدە ئەترابلىق ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ، تۇرلۇك تەدبىرلەر ئەستايىدىل ئەملىيلەشتۈرۈلگەنلىكتىن، كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى.

ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى ج خ تارماقلىرى بۇ مەخسۇس كۈرەش جەريانىدا چوڭ دېلولارنى پاش قىلىش، ئوغرىلىق گۇرۇھلىرىغا زەربە بېرىش، قاچقۇن جىنايەتچىلەرنى قولغا چۈشۈرۈشنى مۇھىم نۇقتا قىلدى. بۇ جەريانىدا تېنىشان رايونلۇق ج خ شۆبە ئىدارىسى 1مىليون يۈەنلىك چوڭ ئوغرىلىق دېلوسىنى ناھايىتى تېزلا پاش قىلدى. ئۇرۇمچى ناھىيىلىك ج خ شۆبە ئىدارىسى ئارقا - ئارقىدىن ئۈچ چوڭ ئوغرىلىق گۇرۇھىنى قولغا چۈشۈرۈپ، بۇنىڭغا چېتىشلىق 91 دېلونى پاش قىلدى، ئوغرىلىق گۇرۇھىدىكى 26 جاۋابكارنى تۇتتى. ئۇرۇمچى بىنالىرىنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداش خىزمىتىنى كۈچەيتتى. سايياغ رايونلۇق ج خ شۆبە ئىدارىسى ئۆز تەۋەسىدىكى پۇل مۇئامىلە تارماقلىرىنىڭ ئوغرىدىن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈپ، ئوغرىدىن مۇداپىئە كۆرۈش تەدبىرلىرىنى ئەستايىدىل ئەملىيلەشتۈردى.

ئوغرىلىق قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىش كۈرىشى قانات يايدۇرۇلغان بىر ئاي ئىچىدە ئۇرۇمچى شەھىرىدە 411 پارچە ئوغرىلىق دېلوسى، 170 نەچچە چوڭ ئوغرىلىق دېلوسى پاش قىلىنىپ، ھەر خىل جىنايى ئىشلار جىنايەتچىسىدىن 550 نەچچىسى قولغا چۈشۈرۈلدى. 1 مىليون 300 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق قىممەتتىكى ھارام پۇل ۋە ھارام مال قايتۇرۇۋېلىندى. 89 كىشىدىن تەركىب تاپقان 20 ئوغرىلىق شايكىسى بىتچەت قىلىندى.

قىزىلسۇ ئوبلاستىدىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى «ئىككى مەدەنىيەت» قۇرۇلۇشىدىكى رولىنى ئوبدان جارى قىلدۇرماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۇكۇر قاۋۇل** خەۋەر قىلدۇ: قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ھەر دەرىجىلىك پارتكومىلار، ھۆكۈمەتلەر ۋە زاۋۇت كان - كارخانا رەھبەرلىرىنىڭ «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» فاكتورىنى ئىزچىللاشتۇرۇشقا يېقىندىن ماسلىشىپ، ئوبلاستىمىزدىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى قۇرۇلۇشىنى تايانچلىق رول ئوينىدى.

بۇ ئوبلاستتىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى، جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىش، تىرىشچانلىق بىلەن ئىگىلىك يارىتىش تەربىيىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى، قانۇن - تۈزۈم تەربىيىسى، كەسىپ ئەخلاقى تەربىيىسى ئېلىپ بېرىش ۋە مەدەنىيەت، تېخنىكا ئۆگىنىش كۆرسى ئېچىپ، تەربىيىلەش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ئومۇمىي گەۋدە ساپاسىنى ئۆستۈردى. رايون ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ۋە كارخانىلارنىڭ ئۇنۇمىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن كان، كارخانا، كەسىپي ئورۇنلاردىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئارىسىدا «ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش، ئۆھىدە قوشۇش، يۇقىرى سەۋىيە يارىتىش»، «سۈپەت، سۇرئەت، ئۇنۇم يىلى» مۇسابىقىسى پائالىيەتلىرىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ خىزمەت ۋە ئىشلەپچىقىرىشتىكى ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە،ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ

يوپۇرغا تاشيول ئۇچاستىكىسى پارتىيە ياچېيكسىنىڭ شۇجىسى ئابدۇرېھىم مەھەممەت تاشيول ئاسراش ۋە باشقۇرۇش، داۋابەنلەرنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى جانلاندۇرۇش جەھەتلەردە كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارىتىپ ناھىيە، باش ئۇچاستكا، تاشيول ئىدارىسى تەرىپىدىن كۆپ قېتىم «ئىلغار خىزمەتچى»، «ئىلغار پارتىيە ئەزاسى»، «ئىلغار شەخس» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى.

سۈرەتتە: ئابدۇرېھىم مەھەممەت (ئۇيغۇر i - كىشى) ئۇچاستكا مەسئۇللىرى بىلەن بىللە داۋابەنلەرنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخمۇ كۈچەيتىش تەدبىرلىرىنى مەسلىھەتلەشمەكتە.

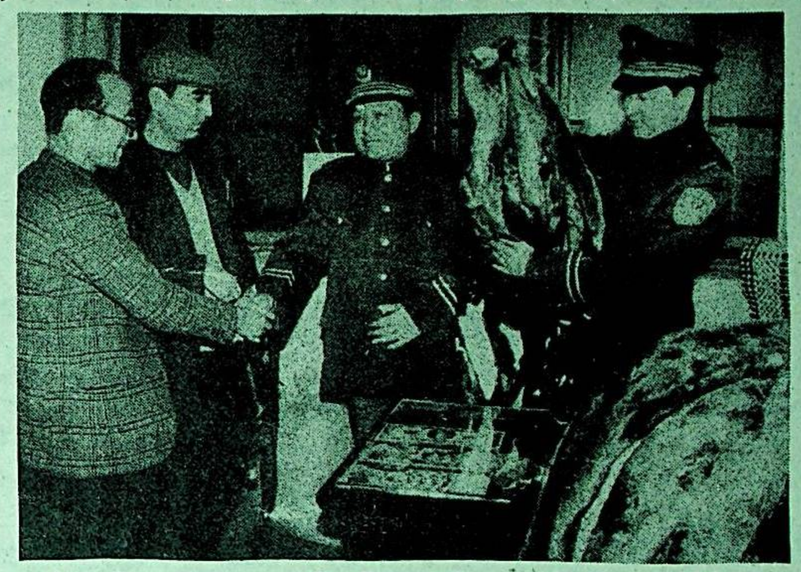
ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابلاجان ئەمەت**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم** فوتوسى

قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشتا «كۇنلۇك» بولدى، ھال - ئەھۋال ئېيتىپ كەلگەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى قىزغىن كۈتۈۋېلىپ ئۇلارنىڭ ئۆي، داۋالىنىش،ئەمگەك توختامى، تەقسىمات، بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش قاتارلىق جەھەتلەردىكى قىينىچىلىق، تەلەپ - پىكرىنى ئالاقىدار ئورۇن ۋە تارماقلارغا ۋاقتىدا يەتكۈزۈپ، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىكنىڭ توغرا تەدبىر بەلگىلىشىنى پۈختا ئاساس بىلەن تەمىن ئەتتى، ئالاھىدە قىينىچىلىقى بار كارخانىلاردىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەردىن ھال سوراپ، ئۇلارغا پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ غەمخورلۇقىنى يەتكۈزدى.

«ئەمگەك قانۇنى» ئېلان قىلىنىپ يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى بۇ قانۇننى تەشۋىق قىلىش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى چوڭ ئىش سۈپىتىدە چىڭ تۇتتى. ئوبلاستلىق باش ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى «ئەمگەك قانۇنى» ئېلان قىلىنغاندىن كېيىن، ئوبلاست بويىچە تۆت قارار كۇرس ئېچىپ 821 تەشۋىقات تايانچىسىنى تەربىيىلەپ يېتىشتۇردى، 13 قېتىم كەڭ كۆلەملىك تەشۋىقات ئېلىپ بېرىپ، 10 مىڭدىن ئارتۇق ئىشچى- خىزمەتچىنى تەربىيىلىدى. 15 كارخانا، كەسىپي ئورۇننى نۇقتىلىق تەكشۈرۈپ، «ئەمگەك قانۇنى»نىڭ ئىزچىللاشتىشنى ئىلگىرى سۈردى. كارخانا تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنىڭ چوڭقۇرلىشىشى بىلەن ئۇلار كارخانا ئىشچى - خىزمەتچىلەر ۋەكىللەر قۇرۇلتىيى تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىنى ئۆستۈردى. ھازىر ئوبلاست بويىچە % 80 كارخانا، كەسىپي ئورۇنداىشچىلار ئۈيۈشمىسى بار بولدى. ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى ئەزالىرى 1989 - يىلىدىكى 12 مىڭ 514 تون ھازىر 20 مىڭ 630 غا يەتتى. 90 كارخانا، كەسىپي ئورۇندىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىدا ئايالار خىزمەت كومىتېتى قۇرۇلدى. بۇنىڭ بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ دېموكراتىك باشقۇرۇشقا قاتنىشىشى كاپالەتلەندۈرۈلدى.

ژىما يېزىسى خىزمەت بىناسى سېلىشقا ئىشلەتكەچى يولغان مەبلەغنى ماكتەپ قۇرۇلۇشىغا ئىشلەتتى

قانۇنچىلىق تەشۋىقات ـ تەربىيىنىڭ جەمئىيەت ئالماناللىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى يېتەكچىلىك ۋە ئۇللۇق رولىنى گەۋدىلەندۈردى. جايلار ئامانلىق قوغداش، ئالدىنى ئېلىش سستېمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، مەخسۇس كۈرەش ۋە نۇقتىلىق تۇزمۇشنى قانات يايدۇرۇشتا چىڭ تۇرۇپ، جەمئىيەت ئامانلىقىنىڭ ئاساسىي جەھەتتىن مۇقىم بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە مەدەنىيەتلىك ئورۇن، بەشتە ياخشى ئائىلە، قانۇن ـ ئىنتىزامغا رىئايە

بېيجىڭدا ئۇرۇمچى شەھەرلىك ج خ ئىدارىسىنىڭ نەگۈەن پەيچۇسوسى يەككە تىجارەتچى ماگوۋۇنىڭ 90 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى سۇ چاشقىنى تېرىسىنى ئالداپ ئېلىۋالغان ئىككى جىنايەتچىنى ۋاقتى مال بىلەن بىللە قولغا چۈشۈردى ھەمدە ۋاقتى مالنى ئىگىسىگە قايتۇرۇپ بەردى.

سۈرەتتە: پەيچۇسونىڭ مۇئاۋىن باشلىقى ئالىم قاسىم (ئوڭدىن 2 ـ كىشى) ۋاقتى مالنى ئىگىسىگە قايتۇرۇپ بەرمەكتە. **ئابدۇراخمان توختى** فوتوسى

ئىلى ۋىلايىتىدىكى ھەر مىللەت كادىرلىرى ئاربىسىدا تىل ئۆگىنىش دولقۇنى قوزغالدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **قەيسەر قىيۇم** خەۋەر قىلدى: ئىلى ۋىلايىتلىك پارتكوم خىزمەت بىناسى زالىنىڭ كۆزگە ئالاھىدە تاشلىنىپ تۇرىدىغان يېرىگە بىر تىل ئۆگىنىش تاختىسى قويۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭغا ھەر كۈنى كۈندىلىك تۇرمۇشتا ئىشلىتىدىغان بىر جۈملە سۆز ئۈيغۇرچە، قازاقچە، خەنزۇچە ئۇچ خىل تىلدا يېزىلىپ تۇرىدۇ. ئىچىپ-خىزمەتچىلەر ھەر كۈنى ئىشقا چىققاندا ياكى چۈشكەندە بۇ بىر جۈملە سۆزنى خاتىرىلەۋېلىپ ئۆگىنىدۇ. بۇ يىل 9 ـ ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشكىلات خىزمىتى يىغىندا «بۈگۈندىن كېيىنكى بەش يىل ئىچىدە كۆپ يولالار ئارقىلىق كادىرلار ئارىسىدا قوش تىللىق بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك» دېگەن چاقىرىق ئوتتۇرىغا قويۇلغاندىن كېيىن، بۇ ۋىلايەتتىكى ھەر مىللەت كادىرلىرى ئارىسىدا تىل ئۆگىنىش قىزغىنلىقى قوزغالدى. ئىلغاتلار، ئېچۇشنى قەسىمىنىڭ تېزلىشىشكە ئىگىشىپ، ھەر مىللەت كادىرلىرى ئارىسىدا پارتىيەنىڭ فاكۇلتېتىنى پۈتتۈرۈپ، ماتېرىيال سېپىگە تەشكىللەنگەن ئۇيغۇر كادىرلار ئىچىدە ئۆگىنىش ئىشتىياقى ئالاھىدە يۇقىرى بولماقتا. ئۇلار ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلىرىنى ئاساسەن ئىگىلىۋالغاندىن كېيىن، ئاندىن ئاستا-ئاستا باشقا تىلدىكى سۆزلەرنى ئۆگىنىشكە كىرىشكەن. ئۇلار ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ، ئۇنى باشقا تىلدىكى سۆزلەر بىلەن سېلىشتۇرۇپ، ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان گەپ-سۆز ۋە جۈملىلەرنى ئۆگىنىپ، ئۇنى ئىشلىتىشكە ئالماشتۇرۇپ تۇرىدىكەن. ئۇلار ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ، ئۇنى باشقا تىلدىكى سۆزلەر بىلەن سېلىشتۇرۇپ تۇرىدىكەن. ئۇلار ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ، ئۇنى باشقا تىلدىكى سۆزلەر بىلەن سېلىشتۇرۇپ تۇرىدىكەن. ئۇلار ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىشلىتىدىغان سۆزلەرنى ئاساس قىلىپ، ئۇنى باشقا تىلدىكى سۆزلەر بىلەن سېلىشتۇرۇپ تۇرىدىكەن.

ئۇقۇتۇش مۇنبىرىدىكى ھارماس باغۋەن

دىلشات مۇھەممەتسەيىت، يۈسۈپجان سۇلايمان

ئۇقۇتقۇچى ئۆز ئەمگەك ھۆسنى ياشقىلاردىن ئايىمايدىغان جاپاكەش باغۋەن، ئۇ ئۆزى يېتىشتۇرگەن كۆچەتلەرنىڭ باراقسان ئۆسۈپ ئەتراپىغا سايە تاشلىغانلىقىنى، ئېنەك ـ ئېنەكلەپ ھېۋە بەرگەنلىكىنى كۆرۈشنى ئۆزىنىڭ ئەڭ چوڭ بەختى ھېسابلايدۇ. شۇنىڭ قۇرۇقلۇق ئارمىيە شۆبىسىنىڭ ئۇرۇمچى شۆبىسى تەرجىمانلار كاۋېدرالىسىدا خىزمەت قىلىۋاتقان ھەربىي مەكتەپلەردىكى ئۇيغۇر ئوقۇتقۇچىلار ئىچىدە تۇنجى بولۇپ پروفېسورلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن، نام شەرىپى جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى دۆلەت مۇداپىئە داشۇسى تۇزگەن «ئارمىيىدىكى ئالىي مەكتەپلەرنىڭ داڭلىق ئوقۇتقۇچىلىرى قامۇسى»غا كىرگۈزۈلگەن ئوقۇتقۇچى بەكرى سىيت ئېنە شۇنداقلارنىڭ بىرى.

يېقىندا بىز پىشقەدەم ئوقۇتقۇچى بەكرى سىيتنى زىيارەت قىلدۇق. بىز بەكرى مۇئەللىم بىلەن كۆرۈشۈپ ئەھۋال سوراشقاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا كېلىشتىكى مۇددىئايىمىزنى ئېيتتۇق.

ـ سىزنىڭ تىل ئوقۇتۇش جەھەتتە تۆھپىگىز زور ئىكەن، مۇشۇ ھەقتە بىزگە بىر نەرسە دەپ بەرگەن بولسىڭىز؟

ـ مىللىي ئوقۇغۇچىلارنىڭ خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشى ھەققەتەن تەس. تىل ئوقۇتۇش داۋاملىدا قىسمىلاردىن كەلگەن جەڭچىلەرنىڭ ئانا تىل ئاساسىنىڭ ناھايىتى ئاجىزلىقىنى، ئۇلارغا خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشتىن ئىلگىرى ئۇيغۇر تىلى ئاساسىنى پۇختىلاشنىڭ تولىمۇ مۇھىملىقىنى ھېس قىلدىم. شۇڭا ھەر يىلى مەكتەپكە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلغاندا، بىرىنچى سائەتلىك دەرسنە قىلىدىغان ئىشىم ئالدى بىلەن ئۇلاردىن ئۇيغۇر تىلىدىن سىناق ئېلىپ، ئۇلارنىڭ تىل ئاساسىنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئىگىلەپ چىقىش بولدى. ئاندىن شۇ ئاساستا ئۇلارغا دەرسنى نەدىن باشلاش توغرىسىدا كۆللۇمدە سان تۇرغۇزدۇم. ئۇنىڭدىن باشقا ياش ئوقۇتقۇچىلارنىڭ دەرسنى ئاڭلاپ، ئۇلارنىڭ دەرس ئۆتۈش ئۇسۇلى ۋە ئوقۇتۇش ھېنوددىكى ئارتۇقچىلىق ۋە يېتەرسىزلىكنى ئەينەن كۆرسىتىپ بېرىپ، ئۇلارغا توغرا ئۇسۇلنى ئۆگەتتىم، ـ دېدى ئۇ.

بىز ئۇنىڭدىن بۇنىڭدىن كېيىنكى پلانىنى سورىغىنىمىزدا، ئۇ:

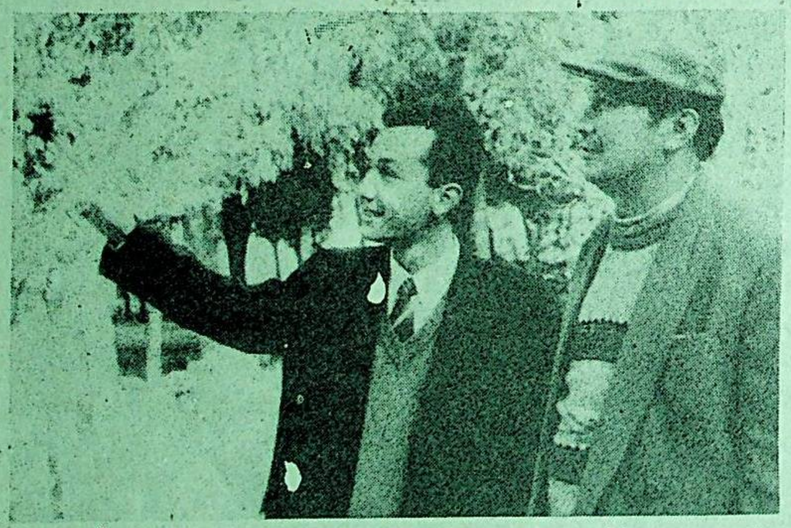
ـ مائارىپ خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىمغا 20 نەچچە يىل بولىتۇ، بۇ جەريانىدا تېرىشچە ئۆگەندىم، بىلىم قۇرۇلمىنى ئۈزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈردۇم. بىلىمنىڭ چېكى يوق. مەن يەنىلا بىلىدىغان نەرسىلىرىمنىڭ تېخى ئازلىقىنى، ئۆگىنىشكە تېگىشلىك نەرسىلەرنىڭ ناھايىتى كۆپلۈكىنى ھېس قىلدىم، شۇڭا مەن داۋاملىق بىلىم ئىگىلەپ، ئوقۇغۇچىلارغا تېخىمۇ كۆپ بىلىم بېرىش ئۈچۈن تېرىشۋاتىمەن، ـ دېدى.

بەكرى مۇئەللىم ئوقۇتۇش ۋەزىپىسىنى ئۇستىگە ئالغان 20 يىلدىن بۇيان ئىزچىل تۇرمە «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى» ۋە «تەرجىمە نەزەريىسى»دىن ئىبارەت ئىككى ئاساسلىق دەرسنى ئۆتۈش ۋەزىپىسىنى ئۇستىگە ئېلىپ، ئوقۇغۇچىلار قارار ئوقۇتۇش ۋەزىپىسىنى نەتىجىلىك ئامالىدى. ھەربىر قارارىدا 500 سائەتتىن ئارتۇق دەرس ئۆتتى. يەرلىك مەكتەپلەرگە بەش قارار دەرس ئۆتۈپ بېرىشكە تەكلىپ قىلىندى. ئوقۇتۇش داۋامىدا ئۇ ئاۋۇال ئۆمەلي مسال ئارقىلىق تەھلىل قىلىپ يېتەكلەش، كېيىن يەكۈنلەپ بېرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ قېيىن، نۇقتىلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلۇېلىشىغا ياردەم بەردى ۋە ئۇلارغا ھەققىي بىلىم بېرىشكە تىرىشتى. مۇشۇ جەريانىدا ئۇ ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە ئىككى خىل يېزىقتا «سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ تۈرگە ئايرىلىشى نوغرىسىدا»، «ئۇيغۇر تىلىدىكى مەندىن باغلىغۇچىلارنىڭ ئىشلىتىلىشى»، «مەنا دائىرىسى ئەڭ كۆپ جۈملە بۆلۈكى ـ ھالەت»، «ئالماشلارنى ئۆزگەرتىپ تەرجىمە قىلىشنىڭ شەرتلىرى» قاتارلىق ئىلمىي ماقالىلەرنى يېزىپ، «تىل ۋە تەرجىمە» ژۇرنىلىدا ئېلان قىلدۇرۇپ، قوش تىل ئوقۇتۇشىدىكى قىسمەن مۇجمەل ۋە قېيىن نۇقتىلارنى ھەل قىلىپ، بۇ جەھەتتىكى بوشلۇقنى تولدۇردى. ئۇنىڭ ئۈزۈن يىللىق قوش تىل ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىدە ھېس قىلغان ۋە تۇيۇلغان بىلىم، تەجرىبىلىرى ئاساسىدا يېزىپ چىققان «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى» دەرسلىك كىتابى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى.

بەكرى سىيت ئىلمىي تەتقىقاتتىن سىرت، ئەدەبىي تەرجىمە بىلەنمۇ پائال شۇغۇللاندى. باشقىلار بىلەن بىرلىكتە «جۇڭگو كومپارتىيەسىنىڭ تارىخى»نىڭ ا- قىسمىنى تەرجىمە قىلدى. ھەر خىل ژانىردىكى ئەدەبىي ئەسەرلەردىن 40 نەچچە پارچىنى تەرجىمە قىلىپ، ھەرقايسى مەتبۇئاتلاردا ئېلان قىلدۇردى.

ژىما يېزىسى خىزمەت بىناسى سېلىشقا كىشلاق‌كىچى بولغان مەبلەغنى مەكتەپ قۇرۇلۇشىغا تىشلەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت ئايۇپ** خەۋەر قىلدۇ: پوسكام ناھىيىسىنىڭ ژىما يېزىسى مەكتەپلەرنىڭ 41 ئېغىز سىنىپ، 400 يۇرۇش پارتا-ئورۇندۇق كەم بولۇش مەسىلىسىنى تېزدىن ھەل قىلىش ئۈچۈن، يېزىلىق پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ خىزمەت بىناسى سېلىش، ھەرقايسى كەنتلەردە كەنت مەمۇرىيىتىنىڭ بولۇشقا تېگىشلىك كەم قۇرۇلۇشلىرىنى سېلىش قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنى قىلىشنى پىلانلاپ، بىر قىسمىدا ئىش باشلىغانىدى. لېكىن بۇ يىل يەنە يېزىغا قاراشلىق 16 مەكتەپتە سىنىپ ۋە پارتا-ئورۇندۇق يېتىشمەسلىك مەسىلىسى كۆرۈلۈپ، 693 يېزا بازىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈپ تۇزەپ، يوللارنى ئاسفالتلاشتۇرۇش، ئاپتوماتىك تېلېفون ئورنىتىش، يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ خىزمەت بىناسىنى سېلىش، ھەرقايسى كەنتلەردە كەنت مەمۇرىيىتىنىڭ بولۇشقا تېگىشلىك كەم قۇرۇلۇشلىرىنى سېلىش پىلانىنى دەرھال توختىتىپ، مەكتەپلەرنىڭ كەملىگەن ئوقۇتۇش ئۈيلىرىنى سېلىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەل ۋاقتىدا ئوقۇشىغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىشنى قارار قىلدى. نەتىجىدە، يېزا ۋە كەنتلەر 44 مىڭ يۈەن چىقىرىپ، 400 يۇرۇش پارتا-ئورۇندۇق ياسىتىپ مەكتەپلەرگە تارقىتىپ بەردى. 625 مىڭ 440 يۈەن ئاجرىتىپ مەكتەپلەرگە 2012 كۋادرات مېتر كۆلەمدە 47 ئېغىز سىنىپ ۋە ئىشخانا سېلىپ بەردى. بۇ قۇرۇلۇشلار بۇ يىل 11 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى تاماملىنىپ مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش ئىشلىرى بېرىشغا تاپشۇرۇپ بېرىلدى. بۇنىڭ بىلەن 693 ئوقۇغۇچى ئوقۇشقا كىرىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى. بۇ يېزا يەنە ئوقۇغۇچىلارنىڭ قىشتا خاتىرجەم ئوقۇشى ئۈچۈن، 27 مىڭ 900 يۈەن ئاجرىتىپ 11 ـ ئاينىڭ 10ـ كۈنىگىچە جەمئىي 186 تونا كۆمۈر، 480 ھارۋا ئوتۇن ئەكىلىپ بەردى.

قەشقەر شەھەرلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، كومپارتىيە ئەزاسى رۇستەم ئابدۇرۇھىم 1978 ـ يىلى شىنجاڭ داشۇسىنىڭ خەمىيە فاكۇلتېتىنى پۈتتۈرۈپ، ماتېرىيال سېپىگە قەدەم قويغان 18 يىلدىن بۇيان، ياش ئۆلادلارنى تەربىيىلەش يولىدا جان كۆيدۈرۈپ ئىشلەش بىلەن بىللە، ئوقۇتۇش تەتقىقاتى بىلەنمۇ شۇغۇللىنىپ، ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلدى. ئۇ يەنە شۇ نەتىجىلىرى بىلەن يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تۆت قېتىم ۋىلايەت ۋە شەھەر بويىچە «ئىلغار خىزمەتچى» دېگەن نامغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: ئۇ (ئوڭدىن 1 ـ كىشى) ئىتتىپاق ياپونىيەسىنىڭ شۇجىسى مۇھەممەت كىرىم بىلەن مەكتەپ مۇھىتىنى گۈزەللەشتۈرۈش ئۈستىدە پىكىرلەشمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇللا ئابدۇرېشىت**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئادىلجان ئابدۇقادىر** فوتوسى

پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ستراتېگىيىسىدە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇش لازىم

(بېشى 1 - بەتتە)

يىلقى پاختا ئىشلەپچىقىرىشىدا يېڭى سەۋىيە يارىتىپ، مۇشۇ ئەسرنىڭ ئاخىرىدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پاختا ھوسۇلىنى 1 مىليون 500 مىڭ توننىغا يەتكۈزۈشىمىز لازىم. قەشقەر بىلەن ئاقسۇ 1 مىليون توننا پاختا ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان. شۇڭا بىز نىشاننى توغرا تونۇپ، پاختىچىلىقنى قەتئىي تەۋرەنمەي راۋاجلاندۇرۇشىمىز لازىم.

ۋاڭ لېچۈەن مۇقىملىق خىزمىتى توغرىسىدا مۇنداق دېدى: «مۇقىملىق ھەممىنى بېسىپ چۈشىدۇ» دېگەن فاكتىجىندا چىڭ تۇرۇپ، مۇقىملىق خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، خىزمەتنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى بەلگىلەپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك سۈيىقەستىدە بولۇۋاتقان ئەكسىلئىنقىلابىي تەشكىلاتلار، گۇرۇھلار ۋە تېررورلۇق قىلمىشقا ئۇرۇنغان جىنايەتچىلەرگە قاتتىق زەربە بېرىش لازىم. ھەر تەرەپلىمە تۈزەش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، جەمئىيەت، مەكتەپ تەربىيىسىنى كۈچەيتىش لازىم. مۇداپىئەنى كۈچەيتىش، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، بولۇپمۇ يېزا - بازار ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش كېرەك. كەنت دەرىجىلىك ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلارنىڭ سىياسىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈش، كەنت دەرىجىلىك تايانچ خەلق ئەسكەرلىرى تەشكىلاتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش لازىم. دۇشمەنگە قارشى كۈرەش داۋامىدا زەربە بېرىش بىلەن مۇداپىئەنى بىرلەشتۈرۈش، باش كۆتۈرسىلا زەربە بېرىش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش، كۆچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەرگە ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەربىكەتلەرگە قاتتىق زەربە بېرىش لازىم. يولداش ۋاڭ لېچۈەن ئىككى ۋىلايەتتە خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە، مۇقىملىق خىزمىتى توغرىسىدا يەرلىك رەھبەرلەر بىلەن مەخسۇس مۇزاكىرە لەشتى ۋە خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇردى.

ئاخىرىدا ۋاڭ لېچۈەن مالىيە مەسىلىسى توغرىسىدا توختىلىپ، جايلارنىڭ يېزا ئىگىلىكىگە تايىنىپ مالىيىنى راۋاجلاندۇرۇش يولىغا مېڭىپ، مەۋقەنى ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈشكە، يېرىك يېزا ئىگىلىكىگە تايىنىپ مالىيە مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا قويۇشنى ئۈمىد قىلدى.

پوچتا - تېلېگراف شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنىڭ ئۇچقۇر قانىتى بولماقتا

(بېشى 1 - بەتتە)

13 پوچتا رايونى مەركىزىي بۇدارىسى ئاساسىي جەھەتتىن قۇرۇلۇپ بولدى، ئۇرۇمچىنى مەركەز قىلغان كېچە-كۈندۈز قاتناۋدىغان تېز سۈرئەتلىك پوچتا ترانسپورت تورى شەكىللەندى؛ پوچتىنىڭ ئاپتوماتلىشىش، تېلېكترونلىشىش سەۋىيىسى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈرۈلدى. خەت - چەكلەرنى ئاپتوماتىك ئايرىش ماشىنىسى ئۇرۇمچىدە ئىشقا كىرىشتۈرۈلدى، كومپيۇتېر قاتارلىق زامانىۋى باشقۇرۇش ۋاستىلىرى گېزىت - ژۇرنال تارقىتىش، پوچتا پۇل ئامانىتى، پوچتا ترانسپورتىنى ئورۇنلاشتۇرۇش، ئالاھىدە تېز يەتكۈزۈش ۋە پوچتا تىجارىتى قاتارلىق ساھەلەردە كەڭ كۆلەمدە قوللىنىلماقتا.

3) پوچتا - تېلېگراف كەسىپلىرى ئىزچىل يوسۇندا يۇقىرى سۈرئەت بىلەن تەرەققىي قىلدى، پوچتا- تېلېگرافنىڭ مۇلازىملىق ساھەسى ئۆزلۈكسىز كېڭەيدى، مۇلازىملىق سۈپىتى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى. تېلېفوننىڭ ئومۇملىشىش سۈرئىتى تېزلىتىلدى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى تېلېفونلارنىڭ ئومۇمىي سانى 650 مىڭ دانىگە، تېلېفوننىڭ ئومۇملىشىش نىسبىتى 4.06% كە، شەھەرلەردە تېلېفوننىڭ ئومۇملىشىش نىسبىتى 10.06% كە يەتتى، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇرۇمچىنىڭ 15.4% كە يەتتى؛ ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون كەسىپى تېز تەرەققىي قىلدى، 1995- يىلى ئۆزۈن يوللۇق تېلېفون كەسىپ مىقدارى 117 مىليون ۋاراقتا يەتتى، جامائەت توربىدىكى تۇرالغۇ جاي تېلېفونى 250 مىڭغا يېتىپ، تېلېفون ئومۇمىي سانىنىڭ 58.1% نى ئىگىلىدى؛ پوچتا پۇل ئامانىتى، ئالاھىدە تېز يەتكۈزۈش كۆچمە خەۋەرلىشىش قاتارلىق يېڭى كەسىپلەر تېز تەرەققىي قىلدى: ئالاھىدە تېز يەتكۈزۈش، كەسىپى 33.4 ھەسسە ئاشتى؛ كۆچمە تېلېفون يوقلۇقتىن بارلىققا كېلىپ، ئابونىتلىرى 26 مىڭ 879 غا يەتتى؛ سىمسىز ئىزدەپ چاقىرىش ئابونىتلىرى 124 مىڭغا يەتتى. يېزا تېلېفونىدا جەمئىي 54 مىڭ 400 ئابونت تەرەققىي قىلدۇرۇلۇپ، ئابونىتلار سانى 65 مىڭغا يەتتى؛ ئېلېكترونلۇق خەت ساندۇقى، يىغىن تېلېۋىزىيىسى، ئېكرانلىق ئۇچۇر، 200 - نومۇرلۇق كەسپ، ماگنىت كارتوچكىلىق تېلېفون، ئۇچۇر مۇلازىملىقى ۋە سانلىق مەلۇمات خەۋەرلىشىش كەسپىنىڭ قوللىنىلىش دائىرىسى كۆنسېرى كېڭەيىپ، پوچتا - تېلېگراف خەۋەرلىشىش مۇلازىملىقىنىڭ كۆلىمى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈلدى.

خەۋەرلىشىش كەسپى مەبلەغ كۆپ كېتىدىغان كەسىپ، ۋاھالەنكى شىنجاڭنىڭ مالىيىسىدە قىيىنچىلىق ئېغىر، تەرەققىياتنى تېزلەتمەكە كېرەكلىك مەبلەغنى قانداق توپلاش كېرەك؟

شىنجاڭ پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسى رەھبەرلىرى ئىگىلىك باشقۇرۇشتا «قانچىلىك پۇل بولسا، شۇنچىلىك ئىش قىلىش» تەك تەپەككۇر رامكىسىنى بۆزۈپ تاشلاپ، پۇل قەرز ئېلىپ ئاپپارات سېتىۋېلىش، ئاپپارات ئارىيەتكە ئېلىپ پۇل تېپىش ئىدىيىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، قەرز ئېلىپ ئىگىلىك باشقۇرۇش يولىنى تېپىپ چىقتى.

1990- يىلىدىن بۇيان پوچتا-تېلېگراف كارخانىلىرى جەمئىيەتتىن مەبلەغ توپلاش، پۇل قەرز ئېلىش قاتارلىق كۆپ خىل يوللار بىلەن 180نەچچە مىليون ئامېرىكا دوللىرى مەبلەغ توپلىدى. بىر نەچچە چوڭ خەۋەرلىشىش قۇرۇلۇشلىرى قەرز پۇل ئېلىش ئارقىلىق پۈتتۈرۈلدى.

پوچتا- تېلېگراف خەۋەرلىشىش كەسپى تەرەققىيات سەۋىيىسىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەن بولۇشى بىر رايوننىڭ مەبلەغ سېلىش مۇھىتىنىڭ ياخشى - يامانلىقىنىڭ مۇھىم ئۆلچىمى. پوچتا- تېلېگرافى ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، نۇرغۇن ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەر ۋە تارماقلار ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇپ، خەۋەرلىشىش قۇرۇلۇشلىرىنىڭ ئوگۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلدى.

8- بەش يىللىق پلان مەزگىلىدىكى قۇرۇلۇشلار ئارقىلىق پوچتا - تېلېگرافنىن پايدىلىنىش قىيىن بولۇش مەسلىسى ئاز - تولا ھەل قىلىنغان بولسىمۇ، لېكىن ئومۇمىي جەھەتتىن ئېيتقاندا تېخى پۈتۈنلەي ھەل قىلىنىپ بولمىدى. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا- تېلېگراف خەۋەرلىشىش تورى يۇكسىلىش باسقۇچىدا ۋە يېتىلىش مەزگىلىدە تۇرۇۋاتقاچقا، مۇئەييەن قۇرۇلۇش كۆلىمىنى ۋە بىر قەدەر تېز تەرەققىيات سۈرئىتىنى داۋاملىق ساقلاش ھەم تەرەققىياتنى يېڭى مەزمۇنلارغا ئىگە قىلىش، يالغۇز سانغا ئەھمىيەت بېرىپلا قالماستىن، سۈپىتىگىمۇ ئەھمىيەت بېرىشكە توغرا كېلىدۇ. بازار ئېھتىياجىدىن قارىغاندا، ئاپتونوم رايونىمىزدا خەۋەرلىشىشنىڭ ئومۇملىشىش دەرىجىسى ناھايىتى تۆۋەن، تەمىنلەش بىلەن ئېھتىياج ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت شەھەرلەردە تېخى ئەمدىلا سەل پەسەيتىلدى، يېزىلاردىكى كەڭ بازارلار تېخى ئېچىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، خەۋەرلىشىش ئىستېمالىدا يەنە قاتلىمى كۆپ، ھالقىش دائىرىسى كەڭ بولۇشتەك مەسىلىلەر ساقلانماقتا، جەمئىيەتنىڭ ھەر خىل خەۋەرلىشىش يېڭى كەسىپلىرىگە بولغان ئېھتىياجىمۇ ناھايىتى جىددىي ئاشماقتا. خەۋەرلىشىش تورىنىڭ تېخنىكا سالمىقىدىن قارىغاندا، نوقۇل تېلېفون تورى جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئېھتىياجىغا ئۈيغۇنلاشالمىغاچقا، تېلېفون تورى، تېلېگراف تورى، رەقەملىك سانلىق مەلۇمات تورى، ئۇچۇر توربىغا قاراپ يۈزلىنىپ، يۇقىرى تېخنىكا ۋە ئىلغار ئۇسكۇنىلەرنى قوللىنىشنى تەلەپ قىلماقتا ھەم خەۋەرلىشىش توربىدا يېڭى كەسىپلەرنىڭ يولغا قويۇلۇشىغا ئەگىشىپ، يۇمشاق دېتال سېلىنمىسىنىڭ سالمىقى بارغانسېرى زورايماقتا. خەۋەرلىشىش تورىنىڭ ئىشەنچلىك يۇرۇشىگە كاپالەتلىك قىلىپ، ئۇنىۋېرسال ئۇنىۋېرسىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، يەنە تور باشقۇرۇش تېخنىكىسى ۋە قوراللىنىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا - تېلېگرافى ھازىر رىقابەتكىمۇ، پۇرسەتكىمۇ دۇچ كەلمەكتە، بولۇپمۇ رىقابەت مېخانىزمىنىڭ كىرگۈزۈلۈشى پوچتا - تېلېگراف تەرەققىياتىنىڭ قەدىمىنى ۋە پوچتا- تېلېگراف تارماقلىرىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇشىنىڭ ياخشىلىنىشىنى زور دەرىجىدە ئىلگىرى سۈردى.

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسىدىكىلەر ھازىر تەرەققىياتنى مەركەز قىلىش، «تەرەققىيات، ئىسلاھات، باشقۇرۇش، مۇلازىملىق، ئۇنۇم» دە چىڭ تۇرۇپ، يېڭى ۋەزىيەتتە كەسىپلەرنى زور كۆچ بىلەن تەرەققىي قىلدۇرۇشنى يېتەكچى قىلىپ، خەۋەرلىشىش قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىپ، ئۇنىۋېرسال ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈشنى ئاساس قىلىپ، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ياخشىلاپ، كارخانا ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، مۇلازىملىق سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، شىنجاڭنىڭ زامانىۋى خەۋەرلىشىش تەرەققىياتىنىڭ تارىخىي مۇساپىسىنى تېزلىتىش ئۈچۈن تىرىشماقتا.

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسى»نى تەكشۈرۈپ تارقىتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ (1995) 91-نومۇرلۇق ھۆججىتىنىڭ روھىغا ئاساسەن، شوپۇرلارنى تەربىيىلەش خىزمىتىنى يەنىمۇ قىلىپلاشتۇرۇش، جەمئىيەتكە تېخىمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش، ئامىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش مەكتەپلىرى (كۇرسلىرى)كە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسى» (تۆۋەندە قسقارتىپ «ئىجازەتنامە» دەپ ئاتىلىدۇ)نى ئالماشتۇرۇپ تارقىتىشقا ئالاقىدار ئىشلارنى تۆۋەندىدەكچە ئۇقتۇرىمىز:

باشقۇرۇش ھەقى تاپشۇرۇش تالونىنىڭ كۆپەيتىلمىسىنى ۋە مۇشۇ يىللىق خىزمەت خۇلاسىسىنى ئېلىپ، ئۆزى تەۋە رايوندىكى ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكىتى (باشقارما)غا تاپشۇرۇپ، ئىجازەتنامىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلىدۇ. ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكىتى (باشقارما) تەكشۈرۈش ئارقىلىق شەرتكە ئۇيغۇن كېلىدۇ دەپ قارىغان تەربىيىلەش ئورۇنلىرىنىڭ ئىجازەتنامىسىنى ۋە تەكشۈرۈشكە تاپشۇرۇلغان ھۆججەتلەرنى قاتناش نازارىتىنىڭ ترانسپورت باشقۇرۇش ئىدارىسىگە ئېلىپ بېرىپ، بىر تۇتاش بېجىرىپ بېرىدۇ.

شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيىتى بىلەن شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان ئىقتىسادىي تەپتىشلەر جەمئىيىتىنىڭ بىرلەشكەنلىكى توغرىسىدا ئېلان

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار قانۇنى»، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتى ئورنى) نى قانۇن بويىچە كەسپىي جەھەتتىن باشقۇرىدۇ ھەم مالىيە نازارىتى، ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ نازارىتى ۋە پېتەكچىلىكىنى

1. «ئىجازەتنامە»نى ئالماشتۇرۇپ تارقىتىش دائىرىسى: ئومۇمەن «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ۋاقىتلىق ئىجازەتنامىسى» ئالغان ھەم قاتناش مىنستىرلىكى بەلگىلىگەن تىجارەت باشلاش شەرتلىرى بويىچە شوپۇر تەربىيىلەش كەسپىنى باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ باھالاپ تەكشۈرۈشىنى قوبۇل قىلغان، قاتناش نازارىتى تەستىقلاپ تۇغرا تاپقان شوپۇر تەربىيىلەش ئورۇنلىرى.

2. بۇ قېتىمقى ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇشتا تەربىيىلەش ئورۇنلىرى «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ۋاقىتلىق ئىجازەتنامىسى»نى، قاتناش نازارىتىنىڭ تەستىقى بويىچە يېڭىدىن كۆپەيتىلگەن ئۆگىنىش ئاپتوموبىلى، يېڭىدىن كۆپەيتىلگەن تەربىيىلەش تۈرلىرى، تەربىيىلەش قۇرۇلمىسىغا دائىر ھۆججەتلەرنى، باھا ئىدارىسى تەستىقلىغان ھەق ئېلىش ئىجازەتنامىسى (قوشۇمچە نۇسخىسى)نى، 1996-يىللىق تەربىيىلەش

3. بۇ قېتىم ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1996-يىل 12-ئاينىڭ 20-كۈنىدىن 1997-يىل 1-ئاينىڭ 30-كۈنگىچە بولىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش ئازارىتىنىڭ «قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسىنى تەكشۈرۈپ تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى» (شىنجاڭ قاتناش ترانسپورت (1996) 81-نومۇرلۇق ھۆججىتى)دىكى بەلگىلىمە بويىچە بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش رەسمىيىتىنى ئۆتىمگەنلەر ئۆزلۈكىدىن تىجارىتىنى توختاتقان دەپ قارىلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى

1996- يىل 12- ئاينىڭ 17- كۈنى

نازارىتى، ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ ۋە يېتەكچىلىكىنى قوبۇل قىلىدۇ. بىرلەشكەندىن كېيىنكى شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيىتىنىڭ دائىمىي ئىش بېجىرىش ئاپپاراتى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىدە بولىدۇ.

ئىش بېجىرىش ئادرېسى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى شىمالىي بىنا 4 - قەۋەت

خەۋەرلىشىش ئادرېسى: ئۇرۇمچى مىڭدې يولى 16 - نومۇر

تېلېفون نومۇرى: 2813910 (0991)

فوتو تېلېگراف نومۇرى: 2815380 (0991)

پوچتا نومۇرى: 830002

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى

پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ «1996 - يىللىق يېڭى پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتىنى ئەستايىدىل، ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش»ىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا پاختىنىڭ نورمال ئوبوروت تەرتىپىنى قوغداپ، قانۇنسىز پاختا تىجارىتىنىڭ زەربە بېرىپ، دۆلەتنىڭ توختام بويىچە سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ۋە يۆتكەش، تەمىنلەش پىلانىنى ئۇرۇندىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشقا ئالاقىدار مەسىلىلەرنى تۆۋەندىكىچە ئۇقتۇرىمىز:

1. پاختا تىجارىتىدە «بازارنى قويۇۋەتمەسلىك، تىجارەتنى قويۇۋەتمەسلىك، باھانى قويۇۋەتمەنلىك» سىياسىتىدە داۋاملىق چىڭ تۇرۇش كېرەك. تەمىنات-سودا كوپېراتىپىغا قاراشلىق ھەر دەرىجىلىك پاختا - چىگە شىركەتلىرى (بىڭتۈەنگە قاراشلىق ھەر دەرىجىلىك پاختا - چىگە شىركەتلىرىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) دىن باشقا ھەرقانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ پاختا سېتىۋېلىش، پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش ۋە پاختا تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىشىغا بولمايدۇ. يېزا ئىگىلىك تارماقلىرىغا تەۋە ئۇرۇقلۇق چىگىت تەييارلاش زاۋۇتلىرى، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق مەيدانلىرى، ھەربىي قىسملار، ج خ ئورۇنلىرى، ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنىڭ ئۆزى ئىشلەپ چىقارغان پاختىنى سېتىۋېلىپ پىششىقلاپ ئىشلىشگە رۇخسەت قىلىنىدۇ، پىششىقلاپ ئىشلىگەن پاختىنىڭ ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق جايدىكى پاختا-چىگە شىركەتلىرىگە سېتىپ بېرىشى لازىم، ئۆزى پاختا تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانسا بولمايدۇ، يېزا - بازار كارخانىسىغا كىرىدىغان پاختا زاۋۇتلىرىنىڭ پاختا سېتىۋېلىشىغا، تەمىنات - سودا كوپېراتىپىنىڭ ھاۋالىسىنى ئالماي تۇرۇپ پاختا پىششىقلاپ ئىشلىشگە رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

2. قوشنا پاختىچىلىق رايونلىرىدىن سېتىۋېلىش تەرتىپىنى نازارەت قىلىش، ياشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، نورمال سېتىۋېلىش تەرتىپىنى قوغداش كېرەك. توختامغا كىم ئىمزا قويسا شۇ سېتىۋېلىش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش كېرەك، رايون ئاتلاپ سېتىۋېلىشقا، بىگىنۇەن ۋە يەرلىكنىڭ ئۆزئارا ئالماشتۇرۇپ سېتىۋېلىشىغا بولمايدۇ.

3. توختامنى ياشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، توختام سىرتىدىكى سودىنى قاتتىق چەكلەش كېرەك. توقۇمچىلىق كارخانىلىرى پاختا بىلەن تەمىنلەشنىڭ ھازىر يولغا قويۇلۇۋاتقان دۆلەت پىلانىنىڭ يېتەكچىلىكىدە تەمىنلىگۈچى بىلەن ھاجەتمەن بۇاستە ئۆچرىشىپ، ئۆزئارا تاللاش ئۇسۇلى پاختا ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان ناھىيىلەردىكى پاختا - چىگە شىركەتلىرىدىن پاختا بىلەن تەمىنلەش پىلانىغا ئاساسەن پاختا سېتىۋالسا بولىدۇ. تەمىنلىگۈچى بىلەن ھاجەتمەن سېتىۋېلىش - سېتىش توختامى ئىمزالىشى ھەم شۇ جايدىكى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرىنىڭ قانۇن بويىچە تەكشۈرۈشىدىن ئۆتكۈزۈشى كېرەك. پاختا ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان رايونلارغا بېرىپ پاختا سېتىۋېلىش ياكى پاختا تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانماي دىغان ئورۇنلار ئارقىلىق پاختا سېتىۋېلىشقا بولمايدۇ، توقۇمچىلىق كارخانىلىرى سېتىۋالغان پاختىنى ئۆلارنىڭ ئۆزىلا ئىشلىتىشى كېرەك.

4. جەمئىيەتتىكى چىگىت ئايرىش ماشىنىسى، تايلاش ماشىنىلىرىنى قەتئىي يوقىتىش كېرەك. چىگىت ئايرىش ماشىنىسى ۋە تايلاش ماشىنىسىنى ئىشلەپچىقىرىشقا ۋە سېتىشقا بولمايدۇ. تەمىنات - سودا كوپېراتىپى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىكىتۈەنى، سۇرتلۇق پاختا رايونى، يېزا - بازار كارخانىسى، يەرلىك دۆلەت دېھقانچىلىق مەيدانلىرى، ھەربىي قىسىم، ج خ، قوراللىق ساقچى، ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش قاتارلىق سىستېمىلارغا قاراشلىق دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدىكى پاختا زاۋۇتلىرى تېخنىكا نازارەت قىلىش تارماقلىرىنىڭ ئىجازەتنامىسىگە ئېرىشكەندىن كېيىن، پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش بىلەن شۇغۇللانسا بولىدۇ.

5. ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى پاختا يۆتكەش تەرتىپىنى ئۇنۇملۇك قوغداش ئۈچۈن، رايون ئاتلاپ پاختا يۆتكەشكە دائىر گۇۋاھنامە ۋە رەسمىيەتلەر تولۇق بېجىرىلىشى كېرەك. شۇنداق بولمايدىكەن، رايون ئاتلاپ پاختا يۆتكەش ۋە پاختىنى يۆتكەشنى ھۆددىگە ئالغۇچىلارنىڭ ھەرىكىتى قانۇنسىز دەپ قارىلىدۇ.

6. شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىلىدىغان پاختىغا (قىسقا تالالىق پاختا، دەرىجىگە توشمايدىغان پاختا، ھەر خىل كېرەكسىز پاختا، ئىمپورت قىلىنغان پاختا ۋە قىسقا تالالىق پاختىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) «شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىشقا رۇخسەت قىلىش گۇۋاھنامىسى» تۆزۈمى داۋاملىق يولغا قويۇلىدۇ. تۆمۈرىيول تىرانسپورتى ئارقىلىق شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىلىدىغان پاختىلار بەلگىلەنگەن تۆمۈرىيول ئىستانسىسى، بەلگىلەنگەن تۆمۈرىيول پاختا توشۇش مەخسۇس لىنىيىسىدە توشۇلۇشى كېرەك. باشقا پويىز ئىستانسىسى ۋە باشقا ئىدارە (ھەربىي قىسملارمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) لەرنىڭ مەخسۇس لىنىيىسى، ئامبارلىرىدا ۋەكالىتەن پاختا ساقلاشقا، ۋەكالىتەن پاختا توشۇشقا بولمايدۇ.

7. ھەر دەرىجىلىك پاختا سېتىۋېلىش ئورۇنلىرى ۋە پاختا تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئورۇنلار دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايون بەلگىلەنگەن پاختا سېتىۋېلىش، تەمىنلەش باھاسى ۋە بەلگىلەنگەن ئوبوروت ھالقىلىرى راسخوتىنى قاتتىق ئىجرا قىلىشى كېرەك، پاختا دەرىجىسىنى، باھاسىنى ئۆستۈرۈشكە، پاختا دەرىجىسىنى، باھاسىنى چۈشۈرۈشكە بولمايدۇ، پاختا سېتىۋېلىش، تەمىنلەش باھاسىنى ئۆز مەيلىچە ئۆستۈرۈشكە ياكى باشقا يول بىلەن ئۆستۈرۈشكە بولمايدۇ. ھەر خىل ناملار بىلەن باھا سىرتىغا باھا قوشۇش ۋە باھادىن باشقا يەنە ھەق ئېلىشقا بولمايدۇ.

8. يۇقىرىقى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ بازار تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلارنى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى «ھايانكەشلىكنى مەمۇرىي جەھەتتىن جازالاش ۋاقتىلىق نىزامى» ۋە ئالاقىدار قانۇن ۋە بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن جازالايدۇ.

9. پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشتا جايلاردىكى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى پاش قىلىش ئورنى ۋە پاش قىلىش تېلېفونى تەسىس قىلدى، يۇقىرىقىدەك قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلار كۆرۈلسە شۇ جايدىكى سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرىغا پاش قىلىنسا بولىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ پاش قىلىش تېلېفون نومۇرى: 2811890، 2811875، 2811715، 2811709.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى

تۈزىتىش

گېزىتىمىزنىڭ 20 - دېكابىر 1 - بېتىدىكى «ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرگە ئىلمىي ۋارىسلىق قىلىش بويىچە سۆھبەت يېغىنى ئۆتكۈزدى» ماۋزۇلۇق خەۋەرنىڭ تېكىستى ۋە ماۋزۇسىدىكى «ناچار ئۆرپ - ئادەت» دېگەننى «كونا ئۆرپ - ئادەت» دەپ تۈزىتىپ ئۇقۇشىڭلارنى سورايمىز.

تەھرىر بۆلۈمى

* * * * * * * *

بالا ئىزدەش ئېلانى

غەيرەت مۇسا: 14 ياش، بويىنىڭ ئېگىزلىكى 1.60 مېتىر، ئاق يۈزلۈك، ئىككي چىشى چوڭراق بولۇپ سەل ئالدىغا چىقىپ تۇرىدۇ.قاپقىنىڭ ئۈستىدە بلىنەر - بلىنمەس كۆك تومۇرى بار، ئورۇقراق كەلگەن. بۇ بالا 1996 - يىل 5 - ئاينىڭ 18 - كۈنى دۆڭكۆۋرۈكتە يوقاپ كېتىپ قايتىپ كەلمىدى. غەيرەت ئاپىڭنى ئېغىر كېسەل. تېزدىن قايتىپ كېلىڭ. كۆرگۈچىلەر 2626838، 2306808 (0991) تېلېفونىغا ياكى 1021125 - 126- نومۇرلۇق چاقىرغۇ ئارقىلىق ئالمىغا خەۋەر قىلىشنى سورايمىز. خەۋەر قىلغۇچىغا سۆيۈنچە بېرىلىدۇ.

* * * * * *

ئېلان

ئاقسۇ كونىشەھەر ناھىيىلىك ج خ ئىدارىسىدىن بېرىلگەن 652922720206523- نومۇرلۇق راخمان ئابدۇرېھىم نامىدىكى سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى يوقاتتىم. ئېلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

سەھرانى سېغىنىش

تۇرغۇنجان تۇرسۇن

ئۇزۇمچىدە توپ - توپ ئادەمنىڭ
ئارىسىدا قىستىلىپ يۈرۈپ،
ئەسكە ئالدىم سەھرايىم سېنى.

قەلبىمدىكى كەپتەر بۇقۇلداپ
ئۇچۇپ كەتتى باغرىڭغا قاراپ.
ساڭا تەشنا يۈرىكىمنى ئۇ
ئىلىپ كەتتى يېنىڭغا شۇتاپ.

1

ئەنە، شاپاق دوپپىلىق دېھقان
كەلدى ئاستا يېنىمغا كۈلۈپ.
كۆزلىرىدىن شۇقەدەر ساددا
بىر مۇھەببەت تۇرار تۆكۈلۈپ.

كەتمەن، كەتمەن،
ئىگە بولدى جاپاكەش دېھقان،
ئىگە بولدى ئالتۇن قۇياشقا.
بۇ قۇياشنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ،
ئاتلاندى ئۇ بېھىش ياساشقا.

ئۇچۇپ بېرىپ چۆمۈلگۈم كېلەر
دېھقان ئاتا، سېنىڭ تەرىگە.
بىر دوپپىنى كەيدۇرگەن پېتى
ئىلىپ بېرىپ مېنى سەھرالىغا،
كۆمۈپ قويغىن ئوتلۇق مېھرىگە.

2

مايسىلارغا پۈركەنگەن دالا
دولقۇنلىنىپ تۇرار ئالدىمدا.
ئىدىم بىر چاغ ئۇنىڭ قوينىدا
ئويناپ يۈرگەن بىر غەمسىز بالا.

بارمۇ سىلەر ئىزلىرىم
كەڭ دالانىڭ ئىللىق باغرىدا؟
ئىزدەمدۇ-يوق سىلەرنى پات-پات،
بىر چاغلاردا مەن باققان پادا؟

دولقۇنلىنىپ تۇرغان مايسىلار،
مېنى ئىلىپ بارسا شامالار،
قىزغىن كۈتۈپ ئالارسىلەرمۇ
تاڭ سەھەردە ئاستا چايقىلىپ؟
چىقارمۇ-يوق مۆككەن سازاڭلار.
تۇۋىڭلارغا باھاردا تۆككەن -
تەرلىرىمگە چۆمۈپ پاكلىنىپ.
نۇرغا چۆمگەن يېزا بازىرى،
سەن ئەڭ ئاۋات شەھەرىڭ بىرى.
كاتتا شەھەر ئۇزۇمچىدىمۇ
نۇرغا كۆمۈپ تۇرىسەن مېنى.

قاينىق شەھەردە،
خىيالىمدا ھەر بىر قەدەمدە
يولۇقىمەن ئاشۇ بازارغا...
ئىككى باغلام ئوتۇننى
ئىلىپ كېلەر ئاقساقال بوۋاي
كەلگۈسىگە تۇتروق قىلىشقا.
ناۋاي يىگىت يېقىپ تۇرار نان
يېڭى كۈنگە ئوزۇق قىلىشقا..

قېتىقچى قىزلار
ئوغۇز كەبى ئاپئاق كۆڭلىنى
پاك قاچىغا پەۋىس تولدۇرۇپ،
ئولتۇرىدۇ ئىللىق دوقمۇشتا.

نامرات تۇل ئايال
ئۆشكىسىنى تۇتۇپ ئولتۇرار،
يولغا سېلىش ئۇچۇن ئوغلىنى
چوڭ شەھەرگە بېرىپ ئوقۇشقا.
دەگدە سانسىز ئېشەك ھارۇسى،
تاكسىلاردەك قاتار سەپ تارتىپ،
قۇياش بىلەن بەسلىشىپ،
تەبىيارلىنىپ تۇرار ئۇچۇشقا...

ئېھ، قاينىق بازار!
قۇچقىڭدا ھەر بىر قەدەمدە،
پاك يۈرەكلەر تۇرىدۇ ئۇچراپ.
ئۇستىڭىلا بېرىپ قونائتىم،
جۇپ قانىتىم بولسا مۇشۇ تاپ.

3

بىر پەرىشتە سۆيدى قولۇمغا،
سەھرا سۆيگەن لەۋلىرى بىلەن.
يۈرىكىمگە پىچىرلىدى ھەم:
«سەھرالارمۇ سۆيۈملۈك ۋەتەن»

بىر بىلىجان چۆككەندەك كۆلگە،
چۆكتۇم مەنمۇ پەرىشتە قىزنىڭ
سەھرا چۆكۈپ تۇرغان كۆزىگە.

× ×

ئۇزۇمچىدە توپ-توپ ئادەمنىڭ
ئارىسىدا قىستىلىپ يۈرۈپ،
سىڭىپ كەتتىم سەھرايىمدىكى،
سان-ساناقسىز يولتۇز توپىغا.

يۇلتۇزلارغا يېقىن يەردە پەرۋازلىق

مۇھەممەتجان راشىدىن

ۋاراقلىسام، ئالبومىمدا جەق سۈرەت،
دېھقان قىزى، ئوخشىمايسەن ھېچ قىزغا.
سېنىڭ ئىزىڭ يۆكسىلىشىڭ ئۇلۇغسى،
ئىزلار ئارا ئوخشىمايدۇ ھېچ ئىزغا.

ئىزلىرىڭدا ئۆزۈڭ باردەك، ئەزىزىم،
سۈيۈرگۈم يوق كوچىلارنى سەن ماڭغان.
ئۇنتۇمايمەن: بارغىنىمدا يېزاڭغا،
ئورغاق كەسكەن قوللىرىمنى بەن تاڭغان!

كېيىن بىلدىم: سەن بولىغان باھار، ياز
يەتمەيدىكەن ئالما ئۈزگەن چېغىڭغا.

قىزغىنىمەن قۇياش سۆيسە مەڭزىڭنى،
سېنىڭ ئۈچۈن بىراق قۇياش بولماق تەس.
قىساي دېيمەن قوللىرىڭنى ھەر كۈنى،
يىراقتىمەن، قوللىرىمنى سۇنماق تەس.

دېپلوم ئىلىپ قايتقىنىڭدا داشۇدىن،
بويتۇ يۇرتۇڭ ئۆي سالغاندەك پەلەككە.

ئۇزۇمچىگە بېرىپ كەپسەن نەچچە رەت،
شېكەر كۆلدە پاراڭلاشتۇق قوغۇن يەپ.
ئۇچراپ قالدىڭ چقىۋېتىپ تەلكىدىن،
ئۆتۈپ كەتتىڭ: مۇخبىر، ئامان بولغىن!دەپ.

جىنى يولدا ئىشلىرىڭ بار مۇبارەك،
ئىزلىرىڭدا ئۆزۈڭ باردەك ئويلايمەن.
ئۇچۇپ ئۆتسە ئۇچقۇلار باش ئۈستۈمدىن،
سېنى باردەپ قول شىلتىيەمەن، بويلايمەن.

ئىككى شېئىر

ئوسمانجان ساۋۇت

جۇڭغاردىن ئۆتكەنده

ئالتۇنغا چىقاردىم قۇملارنى قورقماي،
ئەي جۇڭغار دالاسى سەندىن ئۆتكەنده.
ھەرزەررەڭ بولدىڭغۇ بىردىن تولۇن ئاي،
ھەققىڭده خۇشتارىڭ ئويغا چۆككەنده.

ھاياجان پەسلىده دەريادا ئاقتىم،
يولتۇزدەك، يىلتىزدەك پارلىدى كۆز ياش.
باھاسىز باغرىڭغا باغرىمنى ياقتىم،
ئىغىناقشىپ كېزىدۇ تومۇردا قۇياش!

ھېچنەگە قويغۇم يوق مەن سېنى ئىلىپ،
قەلبىمدىن، بەختىمدىن، تاجۇ تەختىمدىن.
تۇرىسەن ئۇمىدنىڭ سازىنى چېلىپ،
مەڭ ئالەم ئىسسىيدۇ بىرلا تەپتىڭدىن.

بولالارنىڭ تاندىسى ئىز، دەپ كېلىمەن،
ئىزلاردا ئەجدادلار تۇرىدۇ كۈلۈپ.
سۆزلە دەپ يۈرەكنى تال-تال تىلىمەن،
مەڭگۈلۈك كۈيۈمنى بېرىسەن بۆلۈپ.

ھەمىسگە ھەيران مەن، سەبىيمەن شۇتاپ،
ئىنچىكە ھېسياتلار يايرىتار جاننى.
نەرەڭنى ئۇچارسا شامالار ئاز ناپ،
سوراقتا تارتىمەن يەتتە ئاسماننى.

دېڭىز دەپ ئويلىدىم دولقۇنى تاغدەك،
تامچىلار سۆيگۈسى ئەلا بولسا دەپ.
باغ دېدىم شۇزامات پۇرىدىڭ باغدەك،
ياپراقلار شىلدىرى دىلىمغۇ ئەجەپ.

× ×

ئالتۇنغا چىقاردىم قۇملارنى قورقماي،
ئەي جۇڭغار دالاسى سەندىن ئۆتكەنده
سەن بەرگەن سەزگۈلەر سۆرەلدى پاتماي،
جەۋھەرگە ئايلىنار دىلنى سۆيكەنده.

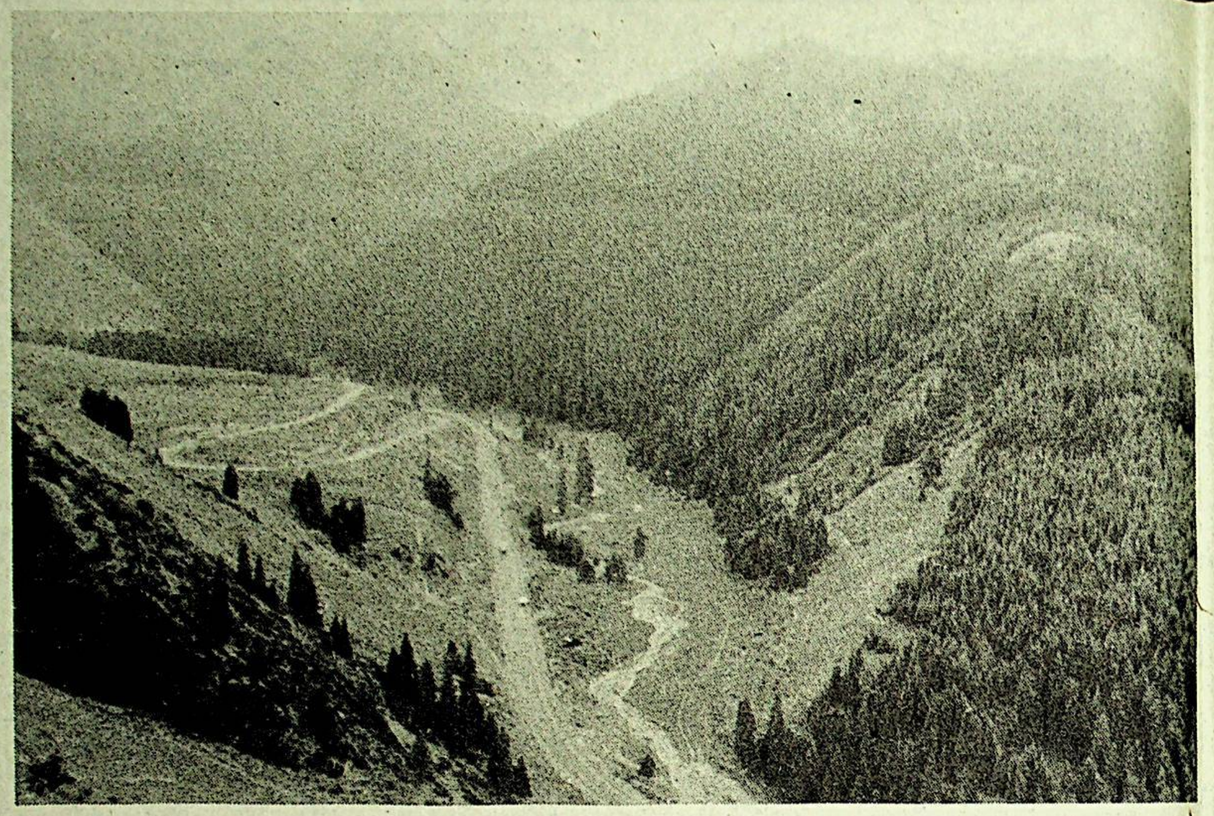
ئەسلەش

(نېپىت سەركەردىلىرىگە)

ئىدىڭىز كاروان ئارا كاروان بېشى،
تۇتسىڭىز ئالتۇن ئىدى ساينىڭ تېشى.
مەڭدىدى ئوغلان تۆكۈلدى يولىورۇق،
قۇلدا مەھكەم تۇرار تونىڭ پىشى،
جۇغجەم بۇندا ئەنە نەچچە ئاسمان يولتۇزى.

ھەمىسى ئىجىل، ئىناق بىرى بوۋاق، بىرى ئېشى،
باستىڭىز دانا قەدەم توقۇز توغان دوقمۇشدا،
سىزگىلا ئايان ئىدى كەلگۈسىڭ قارا قېشى.
ئۆزىنى دەپ ئۆزگىنى قويغان ئۆزچىلەر
سىز ئۇچۇن ئىدى گويا كۆڭلىڭ لېشى.

قەدىرلىڭىزنى تارتقىدەك تارازا يوق،
قارا يامغۇر بولدى ئاھ، كۆزىڭ ئېشى.
ئۆچتىڭىز چېقىن سىڭارى سىز لېكىن
ھەر كۆڭۈلنىڭ دىلىرى، لەيلۈشى.

تاغ يولى

قاپلىغۇچى ئابدۇللا ئوتوسى

ئورغاق كەسكەن قوللىرىنى سەن تاڭغان!

كېۋەزلىكتە كۆڭلى قالغان يېگىتمەن،
يادىڭدىدۇ، سېنى تۇنجى كۆرگەندە.
داداڭ تۇرسا، كۆزۈم سېنى ئىزدەيتتى،
شۇندىن تارتىپ كېۋەزلىككە كىرگەندە.

ئايرالمىدىم ئالماردىن مەڭزىڭنى،
كۆز كەلگەندە كىرىپ بارسام بېغىڭغا.

دېپلوم ئېلىپ قايتقىنىڭدا داشۆدىن،
بويتۇ يۇرتۇڭ ئۆي سالغاندەك پەلەككە.
سۇناي چاپتۇ شەرىپىڭگە تەڭرىتاغ،
تەڭرى گويا يەتكۈزگەندەك تىلەككە.

ئېتىكىڭگە تللا ساپتۇ تىجارەت،
راست ئېيتسەن: تىجارەتلىك ئەل ئاۋات.
نە-نەلەرگە توشۇلاركەن، ماشىنالار
كارخانالاردىن بېسىپ ماڭغان قەنت - ناۋات.

سېنى باردەپ قول شىلتىيەن، بويلايمەن.

يەرگە قاراپ تۇرىدىغان گەپ قىلما،
ئاددىي دېھقان قىزى ئەمەس بۇگۈن سەن.
تاشلۇڭىتىپ پەرمانجەڭنى يۈزۈڭدىن،
ئۆز - ئۆزۈڭنى يېشۇالقان تۇگۈن سەن.

بولۇپ قالدۇق قىزىلسۇغا سەپەرداش،
كېزىپ بويسەن قانچە-قانچە شەھەرنى.
كەچتە چىقىنالىق ئۆزۈم بېسىپ تۇرپاندىن،
قارامايدا كۆتۈۋاپسەن سەھەرنى.

ناخشا ئېيتساڭ، سەھرالارغا سۇ بەرگەن
قارلىق تاغقا يېتىپ چىقار ئاۋازىڭ.
دېھقان قىزى ئۆچتى! دېسە، راست دەيمەن،
يۈلتۈزلارغا يېقىن قاپتۇ پەرۋازىڭ.

يۈكسەلمەسلىك ئىللەت ساڭا، يۈك ساڭا،
يۈكسەلمىسەڭ چىقماس لەگمەن چويلاڭغا.
شۇنى بىلگەچ ئۆتىۋەرمەس بولدۇڭ سەن،
خىنە بىلەن ئوسما تېرىپ هويلاڭغا.

گۈزەل ئىدىڭ، گۈزەللەشتىڭ تېخىمۇ،
كۆرمىگەنلەر جاماللىڭغا تاڭ قالدى.
ھۆسنىڭ بىلەن پەخرلەنگەن ۋادىلار،
ھىدىڭ بىلەن كۆنده بىر رەت چايقالدى.

سۆزلەپ بەرگەن ھېكايەڭدە تاڭ ئاتتى،
تۆكۈۋەتتىڭ دېھقان قىزى بارىڭنى.
ھەزەر قىلغاچ سېنىڭدىكى ھايادىن،
سورالمىدىم قەيەردە دەپ يارىڭنى.

دېھقانلار تۇرمۇشىدىن ناخشىلار

بىر دەھەرگە نېر سىزما

تۇرسۇنجان ئابدۇرى

تەر تۆكتى، بولسۇن دەپ يۇرت مەمۇرىيىچىلىق،
قورقۇپمۇ قالمىدى ھەرگىز ياماندىن.

سوۋغات ھەم پارىغا بېرىلمىدى ئۇ،
يەرتېرىپ جاي-جايدىن كېرىلمىدى ئۇ،
نە سىلىق بولسىلا سېرىلمىدى ئۇ،
ئاۋامدىن نەپ شىلىپ كېرىلمىدى ئۇ،
پاكىلىقنى ئۇلۇغ دەپ بىلدى ئىماندىن.

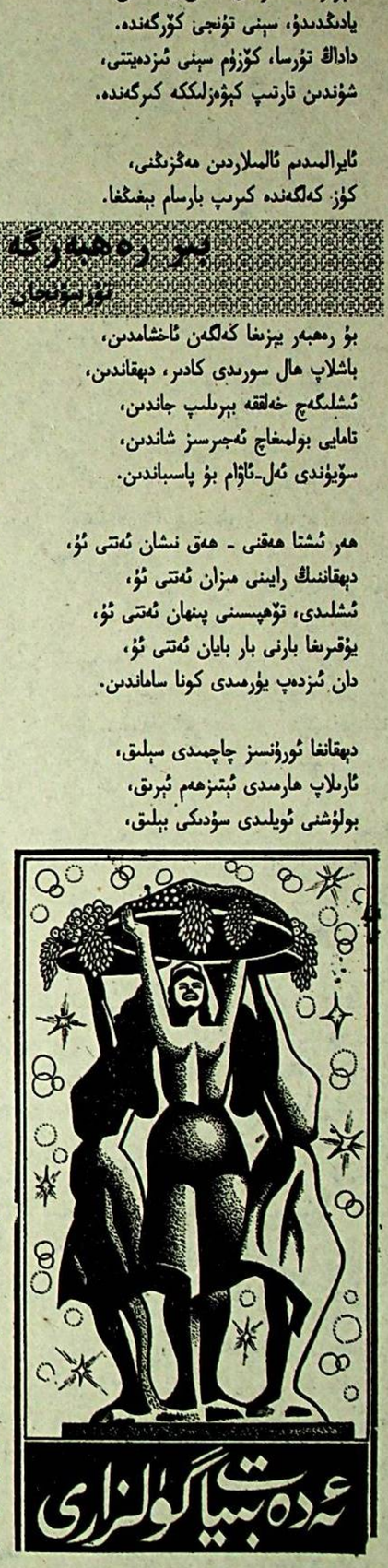
بىراۋلار قوي، كالا... ئاپىرىپ تالاي،
دېيىشتى: قانچە رەت داستىخان سالاي،
مەقسىتىم: پالانى كەنتنى سوراي،
ئۇنداقنى دېگۈزدى «ۋاي، ئادەم بولاي»،
سەسكەندى ئاشۇنداق پارا-چايالماندىن.

كىبىردىن يات قىلىپ ھەر چاغ ئۆزىنى،
تىڭشىدى بېرىلىپ دەردەمنى سۆزىنى،
ئاۋامنىڭ بەختىگە تىكتى كۆزىنى،
كۆرسەتتى ئەل ئۈچۈن يولىنىڭ تۈزىنى،
يىرگىنىپ قاچمىدى يىرتىق چاپاندىن.

ماتارىپ، سەھىيىنى قوللاپ كەلدى ئۇ،
كېيىنكى نەشانىنى ئۇللاپ كەلدى ئۇ،
ئەھۋالىنى ئۆز پېتى يوللاپ كەلدى ئۇ،
ئوقۇتۇش ئىشىنى ئويلاپ كەلدى ئۇ،
بىلىملىك كۆپ چىقىۋن دەپ بۇ ماكاندىن.

دېھقانغا بولدى ئۇ ئىچ ھەم تاش قويۇن،
ئاڭلىدى ھەر سۆزنى پەس تۇتۇپ بويۇن،
قايغۇردى مايسىنى ئۇششۇتسە جۇدۇن،
شادلاندى ئويناسا دېھقان توي، ئويۇن،
خۇشاللىق ئىزدىدى ئەل بەرگەن ناندىن.

ئەل دەيدۇ: بۇ باشلىق ياشىسۇن ئۆزاق،
دېھقان دەر: ئىكەن ئۇ بەكمۇ كەڭ قورساق،
ئۇ بولسا يوق ئەسلا خاپىلىق-توساق،
شۇ رەھبەر شەنگە توقۇدۇم قوشاق،
مۇشۇنداق رەھبەر كۆپ چىقسۇن ھەر جايدىن.

ئەدەبىيات گۈلزارى

بالا

ئابدۇقادىر داموللا يەكەن

ـ ئەس باستى دېگەن شۇ دەججال!
بۇگۈن تازىمۇ بىر يامان كۈن بولدى.
بەللى، ھەيران قېلىۋاتامسىز؟ مانا، كۈن
پېتىشقا ئاز قالدى، ساتارمەن ئۇچۇن
ۋاقىتنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىز؟ ھوي،
مۆرىمىلا تۇرىسىزغۇ، ئەسلىدىغۇ، شەھەر
كۆرمىگەن ئادەمنىڭ قولىدىن ئىش
كەلمەيدۇ! ئوكام، سىز-زە، تازا بىر
لامزەللە ئوخشىمامسىز؟ قاراپ تۇرۇپ
بىر ھەپتىنىڭ ئالدىدا 25 كويدىن
بولۇۋاتقان ئايلىغا بىراقلا بەش كوي
چۇشۇرۇپ ساتتىڭىز، مەنچۇ! ئۇنداق
ئەخمەقلىقنى يېنىمغا ئاتام كەلسىمۇ
قىلغۇچى بولمايمەن...

«توختى ۋاتۇات»نىڭ ئېغىزى
بېسىلمايدىغاندەك قىلاتتى. «توۋا
بۇگۈنكى كۈندە ئادەملەر نېمە بولۇپ
كەتتى؟ نەچچە پۇلدىن ساتسا مال
ئۆزىنىڭ ئەمەسمۇ، تازا بىر ئىش بولدى،
بۇزەكنى بوزەك ئەتمىسەك، قىيامەتتە
سورىقى بار دېگەندەك.» ياشتا چوڭراق
كەلگەن يايمىچى يىگىت شۇنداق دەپ
غۇدىراپ قويدى.

مانا، ئەخمەتنىڭ بىر دۆۋە ئايىغى
يېرىم بولاي، دېدى. شۇنىڭ ئۆزى چوڭ
گەپ! مال سۇ بولۇپ تۇرسا، پايدا
دېگەن شۇ.

ـ ئوكام، ئايىغلىرىڭنىڭ
ھەممىسىنى ئالاي، ئازراق چۇشۇرۇپ
بېرەمسەن؟

ئەخمەت گەپ قىلاي دېگۈچە
«توختى ۋاتۇات»نىڭ ئېغىزى
پىلىموتتەك سايراشقا باشلىدى:

ـ ھوي، ئاكاھوي! قانداق ئادەم
سىلە، مەن چېغىمدا 25 كويدىن
سېتىۋاتىمەن، باشقىلارمۇ شۇنداق،
ئايىاغ بىر زاۋۇتنىڭ ئايىغى. بالا
كىچىك-تە، چۆنتىكىدىكى تىللالارنى
كۆتۈرەلمەي قالغان چېغى، بۇگۈن
قاق سەھەردىلا بازارنى بۇزۇپ 20
كويدىن ساتتى.

بۇ سۆزلەر خېرىدارنىڭ ئوتتەك
كۆڭلىنى بىراقلا يانداۋۇۋەتتى. ئۇ
ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ كېتىشكە
تەمشىلىۋېدى، دەل شۇ چاغدا
بىر-ئىككى ئايدىن بېرى «مۆرىمەس
كالا» دەپ نام ئالغان ئەخمەت
«توختى ۋاتۇات»قا قاتتىق تەگدى:

ـ ئادەشەي، نېمە چوڭچىلىق؟
بايا تىندىن بېرى گەپ قىلمىسام...
تولا ھەددىڭدىن ئېشىپ كەتتىڭا! ئاڭلاپ
قوي، مال مېنىڭ، ئەرزان ساتامدىم،
قىممەت ساتامدىم ئۆزۈمنىڭ ئىشى، سەن
ساتمىساڭ، ئايىاغلىرىڭنى 15 كۈن
ئاستىڭدا بېسىپ يېتىپ چۇجە چىقار!
شۇ چاغدا تازا پۇل بولىدۇ...

ـ خوپ بولدى.

ـ يارايسەن!

ـ ئاناڭ ئوغۇل بالا دەپ تۇغۇپتىكەن!

ـ كىچىك بولغان بىلەن جېنىڭ
بارىكەن، ئوكام.

يىغىلىۋالغان كىشىلەر شۇنداق
دېيىشتى. «توختى ۋاتۇات» بولسا
جىمىپ كەتتى.

ـ ئوكام، مەن خوتەندىن كەلدىم،
خېلى جىگىرىڭ بارىكەن، قېنى، بولا
يېرىنى دېگىنە!

ـ گەپ قىل، ئوكام، گەپ قىل!

ـ گەپ قىل، ئوغۇل بالىدەك گەپ
بولدى.

ـ گەپ قىل، بازار چاقماننىڭ.

كىشىلەر ئەخمەتكە مەدەت بەرگىلى
تۇردى، ئەخمەت چاقماق تېزلىكىدە
پايدا-زىيانىنى مۆلچەرلەپ كۆرۈپ،
سالماقلىق بىلەن سۆز ئاچتى:

ـ ئاكا، بىرلا ئېغىز گەپ قىلاي،
دىتلىرىغا ياقسا مالنى ئالالا، بولمىسا
ماڭا قېپقالار، قانداق؟

ـ ھېساب!

ـ 18 كوي بولسۇن.

ـ بولدى، ئەمسە ماڭا ھېساب، ـ
سودىگەر ئىچ يانچۇقىدىن پۇلنى ئالدى...
كۆپچىلىك تازا خودا ئوچراشتۇرغانلاردىن
ئىكەن، دەپ قالدى.

ئەخمەت ماللىرىنى سېتىپ بولدى.
ئۇ بۇگۈن تازا خۇشال بولدى. ئۇ
مۆتىۋەرلەرگە خاس سالاپەت بىلەن قولىنى
كۆتۈرۈپ «سانتانا» دىن بىرنى توختاتتى.
«توختى ۋاتۇات»قا مەنسىپ قويۇپ، ماشىنىنىڭ ئىشىكىنى «جاق» قىلدە
يۇپتى...

بىلمەيمەن

ئابلىز قۇربان

ئادەممەنكى، ھوقۇشتەك، تاپ چوقۇشنى بىلمەيمەن،
ئۆمۈچۇكتەك كۆز باغلاپ، تور توقۇشنى بىلمەيمەن.

يارالغان مەن ئاتامدەك بولۇپ ۋىجدان ئىگىسى،
بەختىيارمەن، خۇشالمەن، غەم يۇتۇشنى بىلمەيمەن.

جەڭگاۋارلىق خىسلىتىم، تېنىمدە بار قۇدرىتىم،
مۇشكۈللەرنىڭ ئالدىدا ئىز پۇكۇشنى بىلمەيمەن.

تىرىشىمەن، ئۆرلەيمەن، پەللىلەرگە يېتىنىم،
غايە، نىشان، مەقسەتسىز جىم ئۆتۈشنى بىلمەيمەن.

جان كەتسىمۇ سۆزلەيمەن ھەقنى-ھەق دەپ مەيداندا،
قىلىپ غەيۋەت ئارقىدىن يۇز تۆكۈشنى بىلمەيمەن.

چوڭنى كۆرسەم سالىمەن، كىچىكلەرگە مېھرىم بار،
«ھاكاۋۇر» دەپ ئۆزۈمگە نام پۈتۈشنى بىلمەيمەن.

دوستلىرىمغا باھارمەن، ياۋا- رەقىبكە زىمىستان،
رەقىبلەرنىڭ ئالدىدا مۇكچىيىشنى بىلمەيمەن.

ئاجىز، يېتىم - يېسىرغا ئايمايمەن بارىمنى،
ئاشۇلاردىن قىلچىلىك نەپ كۈتۈشنى بىلمەيمەن.

چۇشكۈنلۈككە ھەر جايدا قەھرىم گويا ئوق مېنىڭ،
بوپ كۈشەندە ياخشىغا سۇركىلىشنى بىلمەيمەن.

ھايات ئۈچۈن قەلبىمدە مۇھەببەت بار، سۆيگۈ بار،
يالغان بىزەپ ئۆزۈمنى كۆرسىتىشنى بىلمەيمەن.

ۋۇيى: جۇڭگو بازارىنى تەرتىپلىك ۋە تەدرىجىي ئېچىۋېتىدۇ، دېدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرى ۋۇيى بۈگۈن بۇ يەردە مۇنداق دېدى: دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىش مەسلىسىدە جۇڭگودىن بازار دەرۋازىسىنى بەك چوڭ ئېچىۋېتىشنى تەلەپ قىلىش رېئاللىق بولمايدۇ، ئۆتكۈنچى مەزگىل ئۈسۈلنى قوللىنىش بىر قەدەر ھەقىقىتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدىنگەنلىك بولىدۇ.

ۋۇيى مۇنداق دېدى: جۇڭگونىڭ بازارلارنى ئېچىۋېتىشى تەدرىجىي ئىلگىرىلەش جەريانى بولىدۇ، ئۇ جۇڭگو ئىقتىسادىنىڭ مۇقىملىقى ۋە گۈللىنىشىگە كاپالەتلىك قىلىشنى ئالدىنقى شەرت قىلىدۇ. ئىقتىساد راۋاجلانسىلا، جۇڭگو چەت ئەل سودىگەرلىرىنى تېخىمۇ چوڭ سودا بازارلىرى ۋە مەبلەغ سېلىش بازارلىرى بىلەن تەمىن ئېتەلەيدۇ.

ۋۇيى بۇ سۆزىنى چۈشتىن بۇرۇن زىيارەتكە كەلگەن كانادا خەلقارا سودا مىنىستىرى ئاسسېي ئىگىلتون بىلەن سۆھبەتلەشكەندە قىلدى.

ئىگىلتون سىنگاپوردا ئېچىلغان دۇنيا سودا تەشكىلاتى مىنىستىرلار يىغىنىدىن كېيىن جۇڭگوغا زىيارەتكە كەلگەن تۇنجى چەت ئەل سودا مىنىستىرى، ئۇ سىنگاپوردا ئامېرىكا، ياۋروپا ئىتتىپاقى ۋە ياپونىيە سودا مىنىستىرلىرى بىلەن جۇڭگونىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىشى مەسلىسىنى مۇزاكىرە قىلغان.

سۆھبەتتە، ئىگىلتون ۋۇيىغا سىنگاپوردىكى مۇزاكىرە ئەھۋالىنى مەلۇم قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئامېرىكا، كانادا، ياۋروپا، ياپونىيە تۆت تەرەپ بىردەك، جۇڭگو دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا بالدۇرراق كىرىش كېرەك، دەپ قارىدى. تۆت تەرەپ سۆھبەت جەريانىنى داۋاملىق تېزلىتىشكە رازى بولدى، لېكىن جۇڭگو كۆپ تەرەپلىك قائىدىگە ئەمەل قىلىشى لازىم، دەپ قارىدى.

ۋۇيى مۇنداق دېدى: جۇڭگونىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىشى توغرىسىدىكى سۆھبەتنىڭ يادروسى بازارغا كىرىشكە رۇخسەت قىلىش مەسلىسى. ئەھۋالدىن قارىغاندا، ھەرقايسى تەرەپلەر ئون يىل سۆھبەتلىشىش ئارقىلىق ئۆتكۈنچى مەزگىل چارىسىنى قوللىنىپ جۇڭگونىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىش مەسلىسىنى ھەل قىلىشتەك ئورتاق تونۇش ھاسىل قىلغاندەك تۇرىدۇ. مۇنداق پوزىتسىيە ھەققەتەن ئەمەلىيەتتىن ئىزدىنگەنلىك.

يېقىنقى كۈنلەردە لوندوندىكى بۇيۇك ئەنگلىيە مۇزېيىنىڭ ئىشكى ئالدىغا ئېچى كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ئىككى ئىنانە ساندۇقى قويۇلدى ھەم ئېكسكۇرسىيچىلەرنىڭ ئار دېگەندە بىر ئەنگلىيە فوندستېرلىڭى ئىئانە قىلىپ، بۇ مۇزېينى قوللىشى تەلەپ قىلىنىدى. ئۇقۇشمىچە، ئەزەلدىن ئېكسكۇرسىيچىلەرنى ھەقسىز كۈتۈۋېلىپ كەلگەن بۇ مۇزېي راسخوت يېتىشمەسلىك تۈپەيلىدىن، 1997 - يىلى 1 - ئايدىن باشلاپ ئېكسكۇرسىيچىلەردىن ھەق ئېلىشنى قارار قىلغان، بېلەت باھاسى بەش فوندستېرلىڭ بولىدىكەن.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

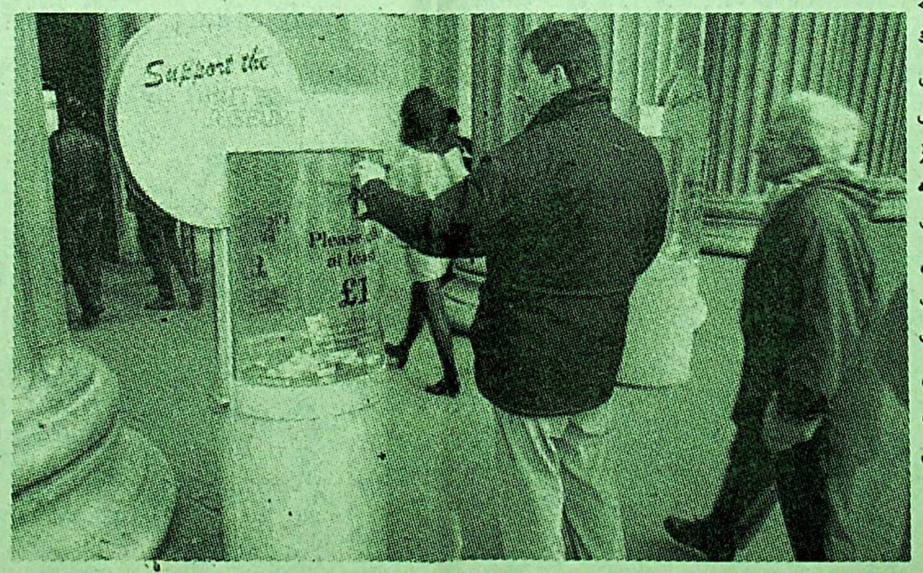
ب د ت نىڭ يېڭى باش كاتىپى تۇنجى قېتىم مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 18 - دېكابىر تېلېگراممىسى. يېڭىدىن سايلانغان ب د ت باش كاتىپى ئانان مۇشۇ ئاينىڭ 18-كۈنى تۇنجى قېتىم مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈپ، باش كاتىپنىڭ ۋەزىپىسى، ب د ت نىڭ ئىسلاھات ۋە تەنچىلىق ساقلاش ھەرىكىتى قاقارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا مۇخبىرلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەردى. ئۇ يەنە ھەرقايسى ئەزا دۆلەتلەرنىڭ ب د ت نىڭ خىزمىتىنى پۈتۈن كۈچى بىلەن قوللاپ، بۇ خەلقارا تەشكىلاتنىڭ يېڭى ھاياتىي كۈچ قوشۇشقا ئۈندىدى.

ئانان مۇنداق دېدى: ب د ت غا يېڭى كۈچ ئاتا قىلىشتا ئالدى بىلەن بۇ تەشكىلاتنىڭ ھەممە ئەزالىرىنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشىش كېرەك. ئۇ مۇنداق دېدى: «بىز ھەرقايسى ئەزا دۆلەتلەرنىڭ ب د ت نى قەتئىي تەۋرەنمەيدىغان قوللاشقا ئىلھاملاندۇرۇشىمىز كېرەك.» ئۇ مۇنداق دېدى: 21 - ئەسىرگە يۈرۈش قىلىش مۇساپىسىدە ھەرقايسى دۆلەت خەلقلىرىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن، ب د ت مۇ تېخىمۇ ئىشكىنى ئېچىۋېتىشى، ئادەتتىكى پۇقرالارغا تېخىمۇ يېقىنلىشىشى كېرەك.

ئانان ئامېرىكىنىڭ ب د ت غا تاپشۇرمايمۇ سۆزەپ كېلىۋاتقان نۇرغۇن بەدەل پۇلى توغرىسىدا توختالغاندا، ئۆزىنىڭ كلىنتون ھۆكۈمىتى ۋە ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ئۇنى ئەزالىق بەدىلىنى ۋاقتىدا تاپشۇرىدىغان قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئانان مۇنداق دېدى: مېنىڭ ھازىرقى مۇھىم ۋەزىپەم خىل، قاۋۇل خادىملاردىن تەركىب تاپقان بىر رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇش، مەن بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىللىق ۋەزىپە ئۆتەش مەزگىلىدە ھەرقايسى ئەزا دۆلەتلەر بىلەن، چوڭ دۆلەت ياكى كىچىك دۆلەت بولسۇن، ئۇلار بىلەن ئىناق كەيپىيات ئىچىدە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرىمەن.

ماۋزۇ خەۋەرلەر

△ جياڭ زېمىن لۇبىە دۆلەت ئىشلىرى كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى بىلەن كۆرۈشتى

△ لى پېڭ كومورو زۇڭتۇڭى تاجى بىلەن كۆرۈشتى

△ ئامېرىكا دۆلەت ئىشلىرى كاتىبى لىيۇخۇاچيۇ بىلەن كۆرۈشتى

△ لى پېڭ ب د ت سودا ۋە تەرەققىيات يىغىنىنىڭ باش كاتىبى بىلەن كۆرۈشتى

△ لى پېڭ مۇشۇ ئاينىڭ 26 - كۈنىدىن 28 - كۈنگىچە روسىيەدە خىزمەت زىيارىتىدە بولىدۇ

△ چىەن چىچېن روسىيىلىك مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

△ دۇنيا پۇل فوند تەشكىلاتى شياڭگاڭنىڭ ئىستقبالىدىن ئۇمىدۋار ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى

△ چىەن چىچېن توگو دىپلوماتىيە مىنىستىرى كوفې پاند بىلەن سۆھبەتلەشتى

△ لىيۇ خۇاچيۇ ئامېرىكا زۇڭتۇڭىنىڭ دۆلەت خەۋپسىزلىك ئىشلىرى بويىچە مۇئاۋىنى بىلەن سۆھبەتلەشتى.

جۇڭگو ۋەكىلى ئامېرىكا بىلەن روسىيىنىڭ «خىمىيىلىك قورالىنى مەنئى قىلىش ئەھدىنامىسى» نى بالدۇرراق تەستىقلىشىنى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، گاتاگا، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. خىمىيىلىك قورالنى مەنئى قىلىش تەشكىلاتى تەييارلىق كومىتېتىنىڭ 15 - قېتىملىق ئومۇمىي يىغىنىغا قاتناشقان جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى خۇاڭ يۇ مۇشۇ ئاينىڭ 16 - كۈنىدىكى يىغىندا مۇنداق دېدى: جۇڭگو خىمىيىلىك قورالنى مەنئى قىلىش ئەھدىنامىسى» نى بالدۇرراق تەستىقلاپ، «ئەھدىنامە»نىڭ بالدۇرراق ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇلۇشىغا زۆرۈر شەرت ھازىرلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ.

خۇاڭ يۇ مۇنداق دېدى: ھازىر «ئەھدىنامە» نى تەستىقلىغان دۆلەت سانى ئەھدىنامىنىڭ كۈچكە ئىگە بولۇشىغا زۆرۈر بولغان 65 تىن ئېشىپ ۋەزىپە ئۆتەش مەزگىلىدە ھەرقايسى ئەزا دۆلەتلەر بىلەن، چوڭ دۆلەت ياكى كىچىك دۆلەت بولسۇن، ئۇلار بىلەن ئىناق كەيپىيات ئىچىدە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرىمەن.

لېكىن ئۇ مۇنداق دېدى: خىمىيىلىك قورالنى ئومۇمىيۈزلۈك مەنئى قىلىش ۋە تەلتۆكۈس يوقىتىش - «ئەھدىنامە» نىڭ مەقسىتى ۋە نىشانى، ھالبۇكى، خىمىيىلىك قورالغا ئىگە ئىككى چوڭ دۆلەت ئەھدىنامىنى تەستىقلاش مەسلىسىدە ھازىرغىچە بىر ئىزدا توختاپ قېلىۋاتىدۇ. بۇ خەلقارا جەمئىيەتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك دېققىتىنى قوزغىماقتا. شۇڭا جۇڭگو ئالاقىدار دۆلەتلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ «ئەھدىنامە» دەبەرگەن سىياسىي ۋەدىسىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن خەلقارا جەمئىيەتنىڭ مۇراجىئەتكە ئاۋاز قوشۇپ، ھەقىقىي ھەرىكەتكە كېلىپ، ئەھدىنامىنى بالدۇرراق تەستىقلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ.

«خىمىيىلىك قورالنى مەنئى قىلىش ئەھدىنامىسى» 1993 - يىلى پارىژدا ئىمزالانغاندىن بۇيان، ئەھدىنامە تۆزۈشكەن 160 دۆلەتنىڭ 66 سى

قازاقستان زۇڭتۇڭى سىياسىي مۇقىملىق ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداشنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا، 16 - سىياسىي مۇقىملىقىمۇ ئۆتكۈنچى

تېرىشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، جەنۇبىي، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ب د ت پارس قولتۇقى ئۇرۇشى تۆلەم كومىتېتى مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى پارس قولتۇقى ئۇرۇشىدىكى 70 مىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىغا 637 مىليون دوللار تۆلەم پۇلى بېرىشنى، كۆۋەيت نېفىت شىركىتىگە 610 مىليون دوللار تۆلەم پۇلى بېرىشنى قارار قىلدى.

مەبلەغ كەمچىل بولغانلىقتىن، تۆلەم كومىتېتى ھازىرغا قەدەر ئاران 4000 غا يېقىن ئېغىر دەرىجىدە يارىلانغان ياكى ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ ئائىلە - تاۋابئاتلىرىغا 13 مىليون 450 مىڭ دوللارلىق تۆلەم پۇلى بېرەلىگەن. خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ 1995 - يىلىدىكى 986 - نومۇرلۇق قارارىغا ئاساسەن، ئىراق زۆرۈر تۆرمۇش ماددىي ئەشيالىرىغا ئېرىشىش ئۈچۈن مۇشۇ ئاينىڭ 10- كۈنى نېفىت ئېكسپورتىنى رەسمىي باشلىدى. خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ 986 - نومۇرلۇق قارارى بويىچە ئۇرۇش مەزگىلىدە زىيانكەشلىككە ئۇچرىغانلارغا تۆلەم بېرىش ئۈچۈن، ئىراق نېفىت سېتىشتىن قىلغان كىرىمىنىڭ 30% نى ب د ت تۆلەم كومىتېتىغا تاپشۇرىدۇ، يەنى ئالتە ئاي ئىچىدە ئېيغانلارنىڭ دېگەندە 100 مىليون دوللار پۇل تاپشۇرىدۇ. تۆلەم كومىتېتى ئىراقنىڭ نېفىت ئېكسپورت قىلىشىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەنلىكىنى ئالقىشلىدى، چۈنكى بۇ كومىتېتنى ئۇرۇشتا زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان نەچچە 100 مىڭ كىشىگە تۆلەم پۇلى بېرىش نىشانىغا يېتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىشى مۇمكىن.

سۈرەتتە: سۈرىيىنىڭ پايتەختى دەمەشقىتىكى مەلۇم تېلېۋىزور زاۋۇتىنىڭ قۇراشتۇرۇش سېخى. **شىنخۇا ئاگېنتلىقى**

خالقىمىزغا قىسقا خەۋەرلەر

△ جۇڭگو مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، قوشۇمچە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى شاڭجىيالىڭ چى خاۋتيەن مۇشۇ ئاينىڭ 18 - كۈنى ئامېرىكىدىكى زىيارىتىنى ئايالاشتۇرۇپ، ھاۋايىدىن دۆلتىمىزگە قايتىپ كەلدى.

△ روسىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكى ئىدارىسىنىڭ باشلىقى تاراسوۋ مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئىشلار قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى تۇغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

△ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ئامېرىكا قوشۇنلىرىنىڭ شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى ئاساس قىلىنغان بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادا تۇرۇشلۇق كۆپ دۆلەت مۇقىملاشتۇرۇش قىسمىغا قاتنىشىپ، ئاخبارات ئېلان قىلىش يېغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە- جۇڭگو دۆلەت چېگرىسىنىڭ شەرقىي بۆلۈكى توغرىسىدىكى كېلىشىم ھازىرقى زامان خەلقئارا قانۇن- مىزانىنى ئاساس قىلغان بولۇپ، ئۇ روسىيىنىڭ مەنپەئىتىگە تامامەن ئۇيغۇن، ئۇنى شەرتسىز ئىجرا قىلىش كېرەك.

ياپونىيىنىڭ پېرۇدا تۆرۈشلۇق باش ئەلچىسىنىڭ ساريىي قوراللىق ئۇنسۇرلار تەرىپىدىن ئىگىلۋېلىنىدى

چىاۋبىن پېرۇ ھۆكۈمىتىدىن تۇتقۇن قىلىنغانلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لىما، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. بىر توپ قوراللىق ئۇنسۇر بۈگۈن كەچ ياپونىيىنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چىگامۇ سنجۇنىڭ ساريىنى ئىشغال قىلىۋالدى ۋە پېرۇ ھۆكۈمىتىنىڭ بىر قىسىم يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرىنى، چەت ئەللەرنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرىنى تۇتقۇن قىلىۋالدى.

چىگامۇ بۈگۈن كەچ سارايدا كۇتۇۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈپ ياپونىيە پادىشاھى تۇنۇغۇلغانلىقىنى تەبرىكلەۋاتاتتى. پېرۇنىڭ دېپلوماتىيە مىنىستىرى تۆترا، ئالىي سوت مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى باسالى چىرىنوس قاتارلىق ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى ۋە بىر قىسىم پارلامېنت ئەزالىرى، بەزى دۆلەتلەرنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىلىرى، دېپلوماتلىرى كۇتۇۋېلىش يىغىنىغا قاتناشقانىدى.

كۇتۇۋېلىش يىغىنى داۋاملىشۋاتقاندا، تەخمىنەن 20 چە قوراللىق ئۇنسۇر سارايغا يېقىن جايدا بومبا پارتلاتتى، ئاندىن ئاتىشلار ساقلاش خادىملىرى بىلەن ئېلىشتى. نەچچە مىنۇتتىن كېيىن سارايغا بېسىپ كىرىپ، سورۇندىكىلەرنىڭ ھەممىسىنى تۇتقۇن قىلىۋالدى. ھۆكۈمەتتىن «توپاك ئامارو ئىنقىلابى ھەرىكىتى» نىڭ تۇرمىدىكى ئەزالىرىنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى، ئۇلارنى قويۇپ بەرمىسە، تۇتقۇنلارنى ئېتىپ تاشلايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

ۋەقە يۈز بەرگەندىن كېيىن، پېرۇ ساقچى دائىرىلىرى دەرھال نەق مەيدانىنى قورشىدى. پېرۇ ئىچكى ئىشلار مىنىستىرى خۇئان بورئوناس داۋىرا تۇتقۇنلارنى قۇتقۇزۇشقا بۇاسىتە قوماندانلىق قىلدى. قىزىل كرېست ۋەكىلىنىڭ ئارىغا چۈشۈشى بىلەن قوراللىق ئۇنسۇرلار شۇ جايىنىڭ ۋاقتى كېچە سائەت 12 دە تۇتقۇنلار ئىچىدىكى ئاياللارنى قويۇپ بەردى، لېكىن 400 كىشىنى قويۇپ بەرمىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دۈشەنبە، 18 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ياپونىيىنىڭ باش ۋەزىرى چىاۋبىن لۇكتەيلاك بۈگۈن چۈشتىن كېيىن پېرۇ ئۇكتۇكى تىنىچلاندۇرۇش ھەربىي كۈچلىرىنىڭ قوماندانلىقىغا تەبرىك تېلېفونى بېرىپ، پېرۇ ھۆكۈمىتىدىن ياپونىيىنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسىنىڭ ساريىدىكى تۇتقۇنلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ياپونىيە ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ خەۋەر قىلىشچە، چىاۋبىن تېلېفوندا پېرۇنىڭ سىياسىي ساھەسىدىكى بىرمۇنچىلىغان مۇھىم ئەربابلار ۋە بىر قىسىم دۆلەتلەرنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق دېپلوماتلىرىنىڭ تۇتقۇن قىلىنغانلىقىدىن ئىنتايىن ئېچىنىدىغانلىقىنى ئېيتقان، پېرۇ ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ تۇتقۇنلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشنى ھەم پېرۇنىڭ ياپونىيە تەرەپنى ئالاقىدار ئەھۋاللار بىلەن ۋاقتىدا تەمىنلەپ تۇرۇشىنى ئۈمىد قىلغان.

تېگسىن چىاۋبىنغا تۇتقۇن قىلىش ۋەقەسىنىڭ ئەھۋالىنى ئېيتقان، شۇنداقلا، بۇ ۋەقەنى ئەڭ زور تېرىشچانلىق كۆرسىتىپ ياخشى بىر تەرەپ قىلىپ، تۇتقۇنلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن.

روسىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرى ھەر تەرەپلىمە دېپلوماتىيە فاڭجېنى ئۈستىدە توختالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. روسىيە دېپلوماتىيە مىنىستىرى پېرىماكوۋ ئامېرىكا بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇش روسىيە دېپلوماتىيە سىياسىتىنىڭ ئەڭ مۇھىم بىر تەرىپى، دېدى. ئۇ مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: روسىيە كەلگۈسىدىكى دۇنيا مەركەزلىرىنىڭ بىرى بولۇشى سۈپىتى بىلەن ھەر تەرەپلىمە دېپلوماتىيە فاڭجېنىدا، يەنى دۇنيادىكى ھەممە دۆلەتلەر بىلەن مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇشنا چىڭ تۇرىدۇ.

پېرىماكوۋ بۇ سۆزنى روسىيە ئاخبارات ئاگېنتلىقى - ت ئا س س مۇخبىرىنىڭ مەخسۇس زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا قىلدى.

بۇ دېپلوماتىيە مىنىستىرى يەنە شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ شەرقە كېڭىيىش مەسىلىسى ئۈستىدە توختالدى. ئۇ روسىيىنىڭ بۇ تەشكىلاتنىڭ كېڭىيىشىگە قارشى تۇرىدىغانلىقىنى تەكىتلىدى، ئەمما روسىيىگە بولغان پايدىسىز ئامىللارنى «ئەڭ تۆۋەن دەرىجىگە» ئازايتىش ئۈچۈن بۇ تەشكىلات بىلەن سۆزلىشىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئۇ مۇنداق دېدى: «روسىيە بولمىسا، ياۋروپانىڭ بىخەتەرلىك مەسىلىسىنى ھەل قىلغىلى بولمايدۇ».

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش
نومۇرى: Z / 0002 ــ CN 65
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 ــ 57）

1996 - يىل
دېكابر
22
يەكشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى　（بۇ سان تۆت بەت）

كۆكتوقاي ناھىيىسى 9 - بەش يىللىق پىلان يولغا قويۇلغان تۇنجى يىللا ئالتە جەھەتتە بۆسۈش قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز يۈي گۈيلىڭ خەۋىر قىلدۇ: كۆكتوقاي ناھىيىسى ئىككى مەدەنىيەتنى تەڭ تۇتۇش فاڭجېنىدا چىڭ تۇرۇپ، 9-بەش يىللىق پىلان يولغا قويۇلغان تۇنجى يىلدىلا ئالتە جەھەتتە غەلىبىلىك بۆسۈش قىلدى.

ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر «ئىقتىسادنى ئادەتتىن تاشقىرى تېز، سەكرەش شەكلىدە راۋاجلاندۇرۇش» جەھەتتە يېڭى تونۇشقا ئىگە بولدى. كادىرلار ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا «كۆكتوقاي روھى» تولۇق جارى قىلدۇرۇلدى. كۆپچىلىك ئىتتىپاقلىشىپ، جاپالىق ئىشلەپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، تۇرلۇك ئىشلارنى پائال ياخشى ئىشلىدى. بۇنىڭ بىلەن ئەمەلىي ئىشلەيدىغانلار، ئاساسىي قاتلاملارغا بېرىپ ئەمەلىيلەشتۇرۇشنى تۇتىدىغانلار، ئۇگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىدىغانلار، توغرا كەيپىياتنى تەكتلەيدىغانلار كۆپەيدى.

دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدا يېڭى بۆسۈش بولدى. ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلى 25 مىليون 100 مىڭ كىلوگرامغا يەتتى؛ چارۋا 800 مىڭ 100 تۇياقتا يېتىپ، تارىختا ئەڭ يۇقىرى رېكورت يارىتىلدى.

كان ئېچىش خىزمىتىدە يېقىنقى بىرنەچچە يىلدا بىر ئىزدا توختاپ قېلىش ھالىتى بۆزۈپ تاشلىنىپ، زور بۆسۈش ئىشقا ئاشۇرۇلدى. 1996-يىلىدىكى 26 سانائەت پىلانى تۇرى ئېچىدە كان ئېچىش تۇرى 19 نى ئىگىلىدى، بۇنىڭ ئىچىدە شۇ يىلى ئىش باشلاپ ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلگىنى 13 كە يەتتى.

ئىچكى جەھەتتە كىرگۈزۈش، تاشقى جەھەتتە بىرلىشىش، مەبلەغ كىرگۈزۈش خىزمىتىدە زور بۆسۈش بولدى. 1996-يىلى ئىش باشلاپ ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلگەن 90 قۇرۇلۇش تۇرى ئېچىدە سىرت بىلەن بىرلىشىپ يولغا قويۇلغان تۇر % 14 نى ئىگىلىدى. باشقا ئۆلكە، شەھەرلەردىن ئەمەلىي كىرگۈزۈلگەن مەبلەغ 5 مىليون 400 مىڭ يۈەنگە يەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، سىرت بىلەن بولغان ئالاقە يەنمۇ كېڭەيدى، دوستانە ھېرىش-كېلىش كۆپەيدى. بۇ ناھىيە بۇ يىل ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ سايياغ رايونى، شىنجاڭ پولات-تۆمۈر گۇرۇھى باش شىركىتى بىلەن دوستلۇق مۇناسىۋىتى ئورناتتى.

شەھەر مەمۇرىيىتى قۇرۇلۇشدا يېڭى بۆسۈش بولدى. 1996-يىلى يېڭىدىن سېلىنغان (داۋاملىق سېلىنىۋاتقان) 29 كورپۇس بىنانىڭ % 80ى پۈتۈپ ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلۇپ، كادىرلار ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ تۇيى قىسىنچىلىقى ھەل قىلىندى. يېڭىدىن ئىككى ئىسسىقلىق بىلەن تەمىنلەش مەركىزى قۇرۇلۇپ، ناھىيە بازىرىنى ئىسسىقلىق بىلەن تەمىنلەش مەسلىسى تۈپتىن ھەل قىلىندى. بۇ يىل ناھىيە بازىردا ئىككى كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى پاسكىنا سۇنى چىقىرىۋېتىش قۇرۇلۇشى پۈتتۈرۈلسە، پاسكىنا سۇنى چىقىرىۋېتىش مەسلىسى تۈپتىن ھەل بولدۇ.

يەر ئېچىش جەھەتتە زور بۆسۈش بولدى. 1996-يىلى ئۇلۇنكۇر دەرياسى ۋادىسىدا 23 مىڭ مو يەر ئېچىلدى، كەڭ كۆلەمدە ئوت-چۆپ، يەم-خەشەك تېرىلدى، 300 ئائىلىلىك چارۋىچى مۇقىم ئولتۇراقلاشتۇرۇلدى.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كۆمۈر كانلارنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتى ئۇنۇملۇك بولدى

لايىھەتلىك 170 كۆمۈركان ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى ئالدى

سانائەت سېپىدىن خۇش خەۋەر

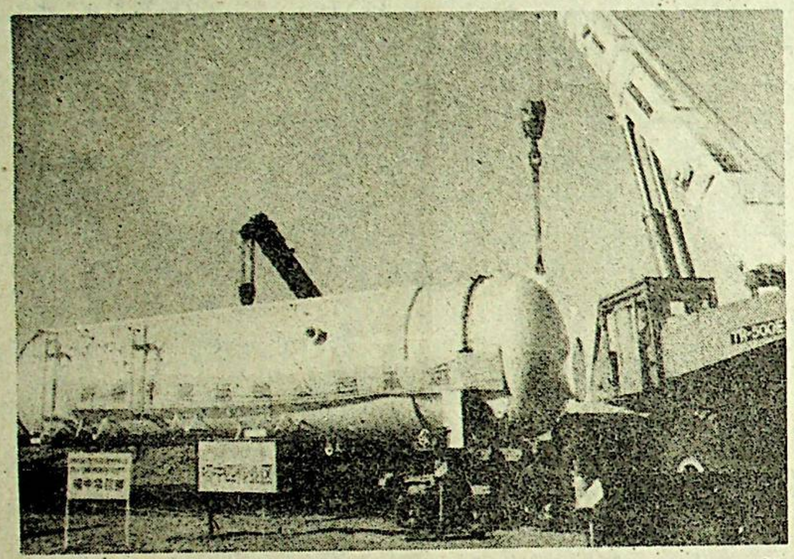
ئۆز مۇخبىرىمىز لىۋفېڭ خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا ھازىرغا قەدەر 170 تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىنى قانات يايدۇردى.

بىر يىلدىن بۇيان، گوۋۇيۈەننىڭ ئىككى نىزامنامىسىنى ئىزچىللاشتۇرۇش، كانلارنى تەرتىپكە سېلىش ۋە قانۇن بويىچە شىركىتىمىزنىڭ كۆمۈر كانلىرىنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىگە ئوخشاش بىرلىشىپ كان قۇرۇش، مەركەزلىك ئىشلەپچىقىرىش، بىرلىشىپ سېتىش، ئورتاق راۋاجلىنىشنى يولغا قويغان تېپلار بارلىققا كەلدى.

ئاپتونوم رايونىمىزدا خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش يولغا قويۇلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز فالىڭ يۇنجىڭ خەۋەر قىلدۇ: 12-ئاينىڭ 16-كۈنى ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش بويىچە سەپەرۋەرلىك يىغىنىدا بۆگۈندىن باشلاپ ئاپتونوم رايونىمىزدا خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇلىدىغانلىقى قارار قىلىندى. 12-ئاينىڭ 20-كۈنگىچە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەمۇرىي، كەسىپي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلىغى 1996-يىلى 11-ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سوممىسىنىڭ % 90ى مالىيە نازارىتى بانكىدا ئاچقان خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ بولىدۇ. ئىككىنچى قەدەمدە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتى ئېنىقلاپ چىقىلىپ، خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى تاپشۇرۇش، پۇل ئاجرىتىپ بېرىش تۈزۈمى ئورنىتىلىدۇ.

كەسىپي، مەمۇرىي ئورۇنلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ پۇل ئامانەت ھېساباتى بىكار قىلىنىدۇ. مالىيە تارماقلىرىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن بىر ئورۇن بىر بانكا خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ چىقىم قىلىش ھېساباتى ئاچىدۇ. ھەقىقەتەن زۆرۈر بولۇپ قالسا، مالىيە تارماقلىرىنىڭ تەكشۈرۈپ تەستىقلىشى ئارقىلىق بەلگىلەنگەن بانكىدا كىرىم ئۆتكۈزۈۋېلىش ھېسابات دەپتىرى ئاچسا بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، ھەرقايسى تارماق ۋە ئىدارىنىڭ خام چوت سىرتىدىكى كىرىمى يۇقىرى دەرىجىلىك مالىيە ھېساباتىغا ۋاقتىدا يەتكۈزۈلۈشى كېرەك. كېچىكتۈرۈشكە بولمايدۇ.

شىنجاڭ ئاساسىي قۇرۇلۇش ترانسپورت باش شىركىتىدىكى كادىرلار ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئۈچ كۈن جاپالىق تىرىشىش ئارقىلىق 12-ئاينىڭ 14-كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت بەشتە ئۇزۇنلۇقى 23.78 مېتر كېلىدىغان نېفتتىن ئىسسىقلىق ئاجرىتىش ئۈسكۇنىسىنى كورلا شەھىرىدىن تەكلىماكان قۇملۇقىدىكى ئوتتۇرا تارىم نېفتلىكىگە يەتكۈزۈپ بېرىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ترانسپورت تارىخىدا ئۈسكۈنە توشۇش جەھەتتە رېكورت يارىتتى. ئۆز مۇخبىرىمىز ۋاڭ ۋېيجۈن فوتوسى

قەشقەر ۋىلايەتلىك دۆلەت باج ئىدارىسى بۇ يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن ئىككى ئاي بۇرۇن ئورۇنداپ بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز ئابدۇللا ئابدۇرېشىت خەۋەر قىلدۇ: قەشقەر ۋىلايەتلىك دۆلەت باج سىستېمىسى 10-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر يىللىق باج يىغىۋېلىش ۋەزىپىسىنى % 102.03 كە يەتكۈزۈپ، ۋەزىپىنى مۇددەتتىن ئىككى ئاي بۇرۇن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

قەشقەر ۋىلايەتلىك دۆلەت باج ئىدارىسى بۇ يىل باج خىزمىتىگە دائىر تەشۋىقاتنى كۈچەيتىپ، قانۇن بويىچە باج يىغىۋېلىش خىزمىتىنى ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىشقا كاپالەتلىك قىلدى. بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا ئادەم تەشكىللەپ ئىككى قېتىم 12 ناھىيە (شەھەر)گە ۋە بىر شۆبە ئىدارىگە بېرىپ، باج يىغىش جەريانىدىكى ساقلانغان مەسىلىلەرنى تەكشۈرۈپ ھەل قىلدى، باج مەنبەلىرىنى، نۆۋەتلىك باج ئېلىنىدىغان ئالىلىلەرنى قايتىدىن رەتكە تۇرغۇزۇپ چىقتى، بىر قىسىم كارخانىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىنى ئومۇمىيۈزلۈك ئىگىلەپ، ئېلىنماي قالغان باجنى ئېنىقلىدى. پوسكام نېفتلىك شۆبە باج ئىدارىسى ئېلىنماي قالغان 5 مىليون 400 مىڭ يۈەنلىك باجنى يىغىۋالدى.

ۋىلايەتلىك دۆلەت باج ئىدارىسى يەنە قوشۇن قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتتى، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا كەسىپي مۇلازىملىق مۇسابىقىسىنى قانات يايدۇردى. ۋىلايەت بويىچە ئاساسىي قاتلام ئىدارىلەردە «ئوبراز يارىتىش قۇرۇلۇشى»، «كۆزنەك قۇرۇلۇشى»، «مەدەنىيەتلىك سۆزلەش»، «كىنىشكا تاقاپ ئىشقا چىقىش» قاتارلىق پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرۇپ، باج يىغىۋېلىش خىزمىتىدە پاك-دىيانەتلىك

ئۆز مۇخبىرىمىز لىۋفېك خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا ھازىرغا قەدەر 170 كۆمۈركان ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى ئالدى. بۇ كۆمۈر كانلارنى تەرتىپكە سېلىش قانات يايدۇرۇلغان بىرىيلدىن بۇيان قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجە. ئۇ ئاپتونوم رايونىمىز كۆمۈرچىلىك سانائىتىنىڭ ساغلام راۋاجلىنىش يولىغا چۈشۈشكە باشلىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىز مەملىكەت بويىچە ئەڭ چوڭ كۆمۈر ئىشلەپچىقىرىش رايونى بولۇپ، جەمئىي 1064 كان قۇدۇقى بار، بۇنىڭ ئىچىدە دۆلەتنىڭ نۇقتىلىق كۆمۈر كېنى ئون، يەرلىك باشقۇرىدىغان دۆلەت كۆمۈر كېنى 187، يېزا-بازار كۆمۈر كېنى 867. ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كۆمۈرچىلىك سانائىتى خېلى تېز راۋاجلاندى. 1995-يىلى ئاپتونوم رايونىمىزدا كۆمۈر مىقدارى 27 مىليون 500 مىڭ تونناغا يەتتى. كۆمۈر ئىشلەپچىقىرىشدا ئۆزاقتىن بۇيان نۇرغۇن مەسىلە ساقلىنىپ كەلدى. ئاپتونوم رايون ئۆتكەن يىلنىڭ ئاخىرىدىن باشلاپ گۇۋۇيۈەن ئېلان قىلغان «كۆمۈر قېزىش ئىجازەتنامىسىنى باشقۇرۇش چارىسى» ۋە «يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىنى باشقۇرۇش نىزامنامىسى» بويىچە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كۆمۈر كانلارنى تەرتىپكە سېلىش ۋە قانۇن بويىچە ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى ئېلىش خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق، ھەر خىل كانلارنىڭ باشلىقلىرىنىڭ تېخنىكا ساپاسى ۋە باشقۇرۇش ئىقتىدارى ئۆستۈرۈلدى. كان قۇدۇقلىرىنى باشقۇرۇش جەھەتتىكى ئاساسىي خىزمەتلەر كۆرۈنەرلىك كۆچەيتىلدى. مۇتلەق كۆپ قىسىم ناھىيە (شەھەر)لەردە ئىجازەتنامىسز كان ئېچىش ۋە قانۇنسىز كان ئېچىش ئەھۋاللىرى چەكلەندى. كۆمۈر كانلارنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتى باشلانغاندىن بۇيان 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر تارباغاتاي، ئاقسۇ، ئىلى، بايىنغولىن، سانجى، ئۈرۈمچى قاتارلىق ۋىلايەت (ئوبلاست، شەھەر)لەردە بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش شارائىتى ناچار، قانۇندا بەلگىلەنگەن كۆمۈر ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى تارقىتىپ بېرىش شەرتىگە توشمايدىغان 119 كان قۇدۇقى تاقۇۋېتىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، گووۋۈيۈەننىڭ يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىغا قاراتقان «يار-يۆلەك بولۇش، ئۆزگەرتىش، تەرتىپكە سېلىش، بىرلەشتۈرۈش، ئۈستۈرۈش» فاكىجىنغا ئاساسەن، ھەر دەرىجىلىك كۆمۈر كانلار ۋە يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىنى باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ ئورتاق تىرىشىشى بىلەن نىلقا ناھىيىسىدىكى كۆكخوتقور موگغۇل يېزىسى پاي ھەمكارلىق نىزامنامىسىنى ئېزچىللاشتۇرۇش، كانلارنى تەرتىپكە سېلىش ۋە قانۇن بويىچە ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى ئېلىش خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق، ھەر خىل كانلارنىڭ باشلىقلىرىنىڭ تېخنىكا ساپاسى ۋە باشقۇرۇش ئىقتىدارى ئۆستۈرۈلدى. كان قۇدۇقلىرىنى باشقۇرۇش جەھەتتىكى ئاساسىي خىزمەتلەر كۆرۈنەرلىك كۆچەيتىلدى. مۇتلەق كۆپ قىسىم ناھىيە (شەھەر)لەردە ئىجازەتنامىسز كان ئېچىش ۋە قانۇنسىز كان ئېچىش ئەھۋاللىرى چەكلەندى. كۆمۈر كانلارنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتى باشلانغاندىن بۇيان 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر تارباغاتاي، ئاقسۇ، ئىلى، بايىنغولىن، سانجى، ئۈرۈمچى قاتارلىق ۋىلايەت (ئوبلاست، شەھەر)لەردە بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش شارائىتى ناچار، قانۇندا بەلگىلەنگەن كۆمۈر ئىشلەپچىقىرىش ئىجازەتنامىسى تارقىتىپ بېرىش شەرتىگە توشمايدىغان 119 كان قۇدۇقى تاقۇۋېتىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، گووۋۈيۈەننىڭ يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىغا قاراتقان «يار-يۆلەك بولۇش، ئۆزگەرتىش، تەرتىپكە سېلىش، بىرلەشتۈرۈش، ئۈستۈرۈش» فاكىجىنغا ئاساسەن، ھەر دەرىجىلىك كۆمۈر كانلار ۋە يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىنى باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ ئورتاق تىرىشىشى بىلەن نىلقا ناھىيىسىدىكى كۆكخوتقور موگغۇل يېزىسى پاي ھەمكارلىق

قارامای نېفت ئىلىش 1-زاۋۇتى ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ ھەر مىللەت ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ «بىخەتەرلىك بىرىنچى» دېگەن كۆز قارىشىنى كۈچەيتتى. بۇ زاۋۇتتا بىخەتەرلىك، ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىگە ھەمە ئادەم كۆڭۈل بۆلىدىغان، بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىشنى ھەمىدىن مۇھىم ئورۇنغا قويىدىغان يېڭى كەيپىيات بارلىققا كەلدى.

سۈرەتتە: زاۋۇتنىڭ بىخەتەرلىك خىزمىتىگە مەسئۇل خادىم ئالاقىدار ئورۇنلارنىڭ مەسئۇلىغا بىخەتەرلىك ئەھۋالىنى تونۇشتۇرماقتا. تۇردى ھەتنىياز فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى
«ئىككى قانۇن»دىن ئىمتىھان ئالدى

قانۇننى ئىجرا قىلغۇچىلار قانۇننى بىلىشى كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز خەن ئەيمەن خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى 12-ئاينىڭ 17-كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى، ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق تەپتىش مەھكىمىسىدىكى ئورگان خىزمەتچىلىرىدىن «مەمۇرىي جازا قانۇنى» ۋە «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»دىن ئىمتىھان ئالدى.

بۇ ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق 8-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنىنىڭ روھىغا ئاساسەن قانات يايدۇرغان بىر قېتىملىق قانۇنىنىڭ ئىجراسىنى نازارەت قىلىش ھېسابلىنىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى يۈسۈپ مۇھەممىدى، تۆرباير، ئامىنە غاپپار، سۇي گۈاڭخۇا ئىمتىھاننى نازارەت قىلىشقا قاتناشتى.

ئەمەلىي ئىش قىلىپ، نامراتلارغا يار - يۆلەك بولايلى

خوتەن ۋىلايىتى 169 كادىرنى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇشقا ئەۋەتتى

ئۆز مۇخبىرىمىز گۈبۈلقاسىم تۇرسۇن خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە يېقىندا ۋىلايەتكە بىۋاستە قاراشلىق ئورۇنلاردىن 169 كادىر ئاجرىتىپ، ۋىلايەت بويىچە بىر قەدەر ئارقىدا قالغان 36 يېزا-بازاردىكى 153 كەنتكە يار-يۆلەك بولۇشقا ئەۋەتتى. ناھىيە (شەھەر)لەرمۇ بىر قىسىم كادىرنى ئارقىدا قالغان كەنتلەرگە ئەۋەتتى.

خوتەن ۋىلايىتى ئۆتكەن يىلى ۋىلايەت، ناھىيىگە قاراشلىق ئورگانلاردىن 772 كادىرنى نامرات كەنتلەرنىڭ كەنت باشلىقى، ياچېيكا شۇجىلىقىغا تەينلەپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشتا ياخشى تەجرىبە يارىتقاندى. بۇ يىل ئۇلار تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەش ئاساسىدا، ئاساسىي قاتلاملارغا ئەۋەتىلگەن كادىرلارغا قارىتا «كەنتنى تۇرۇشلۇق ئورۇننى بېكىتىش، ھۆددىگە ئالدىغان يار-يۆلەك بولۇش ئۇيۇشكىتى ۋە يارىدەم بېرىش ۋاقتىنى بېكىتىش، خىزمەت ۋەزىپىسى ۋە نىشانىنى بېكىتىش، مەسئۇلىيەت، تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش، مۇكاپاتلاش ئۇسۇلىنى بېكىتىش، خىزمەت گۇرۇپپىلىرىنىڭ باشقۇرۇش تۈزۈمىنى بېكىتىش»تىن ئىبارەت «تۆتىنى بېكىتىپ ھۆددىگە بېرىش» ئۇسۇلىنى قوللاندى ھەم ئۇنى بەش يىلغىچە ئۆزگەرتمەسلىك، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرمىغىچە مۇناسىۋەتنى ئۈزمەسلىكنى قارار قىلدى.

قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدا ئوبلاستقا بىۋاستە قاراشلىق ئورگانلاردىكى كادىرلار نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇشقا ئاتلاندى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز تۇرغۇن ئوبۇل خەۋەر قىلىدۇ: قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئوبلاستقا بىۋاستە قاراشلىق 76 ئورۇندىن 100 دىن ئارتۇق كادىر ئاجرىتىپ، 21 نامرات يېزا-بازارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىغا يارىدەم بېرىشكە ئەۋەتتى.

بۇ قېتىم يارىدەمگە بارغان كادىرلار ئوبلاستقا بىۋاستە قاراشلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، خەلق تەشكىلاتلىرى، كارخانا، كەسىپىي ئورۇن، قىزىلسۇدا تۇرۇشلۇق قىسملار، مەركەزنىڭ قىزىلسۇدا تۇرۇشلۇق ئورۇنلىرىدىن تەشكىللەنگەن بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى ئاساسىي قاتلامنىڭ تەشكىلىي قۇرۇلۇشى، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تۇتۇپ، جايلارنىڭ ئۇستۇنلۇكىنى جارى قىلدۇرۇپ، نامرات رايونلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشقا ئەقلىي كۈچ جەھەتتە يارىدەم بېرىشتىن ئىبارەت.

بۇ قېتىمقى نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىدە مەسئۇلىيەتنى تارماقلارغىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈش، پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ 1 - قول رەھبەرلىرى تۆتۈش، نىشانلىق مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاش، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ پەن - مەدەنىيەت سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش، كوللېكتىپ ئىگىلىك ۋە دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يۆكسەلدۈرۈش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ۋە ئورتاق بېيىش خىزمىتىنى يۆكسەلدۈرۈش جەھەتلەردە بۆسۈش قىلىشنى يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنىڭ ئۇلچىمى قىلىش بەلگىلەندى.

شىنجاڭ پاختىچىلىقنى قانداق راۋاجلاندۇرۇشى كېرەك؟

جۇڭخۇا مەملىكەتلىك تەمىنات - سودا باش كوپېراتىپىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى مالىشنىڭ بەش تۈرلۈك تەكلىپ بەردى

ئۆز مۇخبىرىمىز فالك يۇنجىلك خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزغا خىزمەت تەكشۈرۈش ئۈچۈن كەلگەن جۇڭخۇا مەملىكەتلىك تەمىنات-سودا باش كوپېراتىپىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى مالىشنىڭ 12-ئاينىڭ 18-كۈنى چۈشتىن كېيىن ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىدە گووۋۈيۈەن ئېلان قىلغان «كۆمۈر قېزىش ئىجازەتنامىسىنى باشقۇرۇش چارىسى» ۋە «يېزا-بازار كۆمۈر كانلىرىنى باشقۇرۇش نىزامنامىسى» بويىچە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كۆمۈر كانلاردا ئاگلىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: شىنجاڭ مەملىكىتىمىز بازارلىرىغا، ھەتتا خەلقئارا بازارلارغا پاختا كوزىرىنى سالماقچى بولسا، سۈپەتكە تايىنىشى كېرەك. ئۇ شىنجاڭنىڭ پاختا بازىرى، پاختا سورتى، شىنجاڭ پاختىسىنىڭ تەبىئىي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىش مەسىلىلەر توغرىسىدىمۇ تەكلىپ بەردى.

مالىشنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كېڭەز پەرۋىشى ۋە باشقۇرۇش ئۇسۇلى جەھەتتىكى مۇۋەپپەقىيەتلىك تەجرىبىلىرىنى مۇئەييەنلەشتۈرگەندىن كېيىن تۆۋەندىكى تەكلىپنى بەردى: 1) پاختا سۈپىتىنىڭ ياخشى-يامان بولۇشى شىنجاڭنىڭ مەملىكىتىمىزدىكى، ھەتتا خەلقئارادىكى ئابرويىغا بىۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ. 2) پاختا بازىرىنى قېلىپلاشتۇرۇش كېرەك. گووۋۈيۈەننىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن، پاختا بازىرىنى ياخشى باشقۇرۇپ، پاختا بازىرىنى يۇقىرى قاتلام بويىچە قېلىپلاشتۇرۇپ باشقۇرۇش كېرەك. 3) پاختا سورتى جەھەتتە كۈچ سەرپ قىلىش كېرەك. 4) شىنجاڭ كېۋىزىنىڭ تەبىئىي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىش كېرەك. 5) تېخنىكا ئۆزگەرتىش، پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش تۇرىدە تېخنىكا ئۆزگەرتكەندە، كەسىپىي ئىختىساسلىق كىشىلەردىن تەركىب تاپقان تەشكىلات قۇرۇپ، تۇرلەرنى باشقۇرۇش خىزمىتىنى نۇقتىلىق ياخشى تۇتۇپ، شىنجاڭنىڭ پاختىنى ئىنچىكە پىششىقلاپ ئىشلەش ئىقتىدارى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش كۆلىمىنى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇش ئۇستىدە ئويلىنىپ كۆرۈش كېرەك.

پەن - تېخنىكا ئارقىلىق يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرەيلى

بورتالا شەھرى يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكىسى تۈرلىرىنى يولغا قويۇپ، ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشتى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **مۇھەممەتئىمىن غۇلام** خەۋەر قىلدۇ: جەنۇبىي شىنجاڭ بويىچە دۆلەت ئىلكىدىكى نۇقتىلىق زاۋۇتلارنىڭ بىرى - قەشقەر ۋىلايەتلىك «1-ئاۋغۇست» ئۈن زاۋۇتى تېخنىكا يېڭىلاپ، ئۇننىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈپ، ئىستېمال چىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

1954-يىلى قۇرۇلغان بۇ زاۋۇتنىڭ ئۇسكۇنىلىرى كونىراپ كەتكەنلىكتىن، ئىستېمالچىلارنىڭ كۈنسايىن ئېشىپ بېرىۋاتقان ئىستېمال تەلىپىگە لايىقلىشالماي قالدى. بۇ ئەھۋالنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، ئۇسكۇنىسى ئىلغار ئۈن تارتىش سېخىدىن بىرنى قۇرۇشنى پىلانلىدى. يۇقىرىنىڭ 13 مىليون 360 مىڭ يۈەن ئاجرىتىپ بېرىشى بىلەن، ئۇسكۇنىلىرى ئىلغار 3817 كۋادرات مېترلىق بۇ سېخ بۇ يىل 1-ئايدا ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتى. ئۇننىڭ سۈپىتى دۆلەت بەلگىلىگەن «86 - 1355 GB» ئۆلچىمىگە يەتتى. سوتكىسىغا 160 تونىنا ئۈن تارتالايدىغان بۇ سېخ بۇ يىل 1-ئايدىن 12-ئايغىچە 8500 تونىدىن ئارتۇق «ئېسىل ئۈن»، «ئالا-ھىدە دەرىجىلىك ئۇن»، «ئۆلچەملىك ئۈن» تارتىپ، قەشقەر ۋىلايىتىدىكى ھەربىي قىسىملارنى، ئاھالىلەرنى ھەر خىل دەرىجىدىكى سۈپەتلىك ئۈن بىلەن تەمىنلىمەكتە.

قەشقەر ۋىلايەتلىك «1-ئاۋغۇست» ئۈن زاۋۇتى تېخنىكا يېڭىلاپ، ئۇننىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈردى

گۈما ناھىيىلىك گىلەمچىلىك كارخانىسى سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتۇپ، رىقابەت ئىقتىدارىنى ئاشۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت ھېيت** خەۋەر قىلدۇ: گۈما ناھىيىلىك گىلەمچىلىك كارخانىسى سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتۇپ، مەھسۇلات لارنىڭ رىقابەت ئىقتىدارىنى ئاشۇرغاچقا، بۇ كارخاندا توقۇلغان گىلەملەرنىڭ بازىرى چىقىپ، كارخاننىڭ ھاياتىي كۈچى ئاشتى.

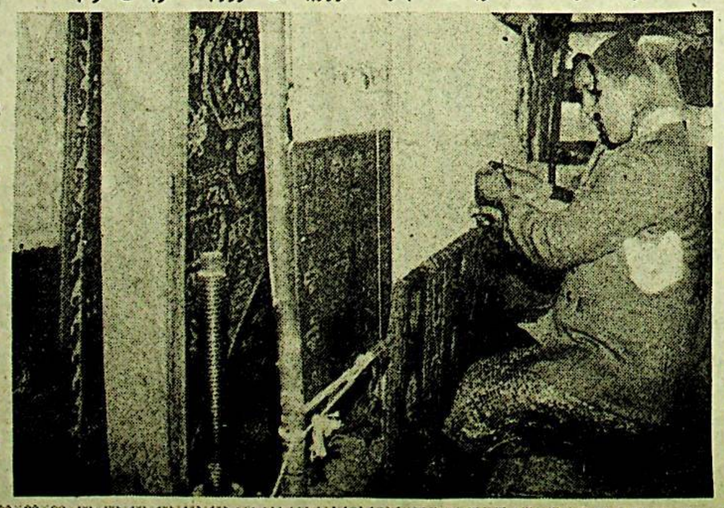
باشقۇرۇش ياخشى بولماسلىقى، تېخنىكا سەۋىيىسى تۆۋەن، مەھسۇلاتلىرىنىڭ سۈپىتى ناچار بولۇشتەك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ئۈنچىلا تۆۋەن بولۇپ كەلگەن گۈما ناھىيىلىك گىلەمچىلىك كارخانىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيىتە تۈزۈملىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتۇش ئارقىلىق بازارغا يۈزلەندى. ئون كىشىلىك سۈپەت تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، سۈپىتى ئۆلچەمگە توشمايدىغان مەھسۇلاتلارنى يامبارغا كىرگۈزمىدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ كارخاندا توقۇلغان گىلەملەرنىڭ تۈرى كۆپەيىپلا قالماستىن، سۈپىتىمۇ كۆرۈنەرلىك ئۆسۈپ، سۈپەتلىك بولۇش نىسبىتى % 100 كە يېتىپ، مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا بازار تاپتى. بۇ يىل 1-ئايدىن 10-ئايغىچە بۇ كارخانا 563 مىڭ يۈەنلىك گىلەم توقۇپ، 540 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى.

****

گۈما ناھىيىسىنىڭ گۈما بازىرى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئىككى كەنتتە گىلەمچىلىك كارخانىسى قۇرۇپ، بىر قىسىم نامرات ئائىلىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇش شارائىتىنى ياخشىلىۋېلىشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى.

سۈرەتتە: كارخاندىكى نامرات ئائىلە پەرزەنتلىرى گىلەم توقۇماقتا.

ئابلىمىت ماموت فوتوسى

توقسۇن ناھىيىلىك پاختا پىپ ئېگىرىش زاۋۇنىمىڭ مەھسۇلاتى دۆلەت تۆلچىمىگە يەتتى

كۇچا ناھىيىسى يېڭى تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇپ، نەتىجىگە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زىياپ زەيدىن** خەۋەر قىلدۇ: كۇچا ناھىيىسى بۇ يىل سۇلياۋ نەپىلىك توقۇلتىلغان تۈسپىرما بىلەن ئىنەك ئۇرۇقلاندۇرۇش يېڭى تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇپ، نەتىجىگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە يېزا، مەيدانلارنىڭ تارقاق بولۇش ئەھۋالىغا ئاساسەن، ئىنەكلەرنى توقۇلتىلغان تۈسپىرما بىلەن ئۇرۇقلاندۇرۇش نۇقتىسى قىلىنغان 11 يېزا، بىر چارۋىچىلىق فېرمىسىدا 36 ئۇرۇقلاندۇرۇش نۇقتىسى قۇرۇپ، كالا باققان دېھقان، چارۋىچىلار بىلەن ئۇرۇقلاندۇرۇش توختامى ئىمزالدى. نەتىجىدە بۇ يىل 11- ئاينىڭ 26 - كۈنىگە قەدەر ناھىيە بويىچە سۇلياۋ نەپچىلىك ئىنەكنىڭ 13 مىڭ 548 تۇياقتا پېتىپ، ئومۇمىي ئىنەكنىڭ % 64.5 نى ئىگىلىدى. يېقىندا بۇ ناھىيە ناھىيە ۋە يېزىدىن 20 نەپەر تېخنىك ئاجرىتىپ، 11 يېزا، بىر فېرمىدىكى كالا باققان دېھقان ئائىلىلىرىنى ئارىلاپ ئۇرۇقلاندۇرۇلغان ئىنەكلەرنى تەكشۈرۈشكە ئەۋەتتى. تەكشۈرۈش ئەھۋالىدىن قارىغاندا، سۇلياۋ نەپچىلىك ئىنسپىرما بىلەن ئۇرۇقلاندۇرۇلغان ئىنەكلەرنىڭ بوغاز بولۇش نىسبىتى % 75.2 كە يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 1.2 يۇقىرى بولغان.

سناق قىلىپ كېڭەيتىش قۇرۇلۇشى» قاتارلىق تۈرلەرنى پائال يولغا قويۇشى بىلەن قىسقا، يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكىسىنىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتىدىكى تۈرتكىلىك رولى يەنمۇ ياخشى جارى قىلدۇرۇلدى. بۇيىل شەھەر بويىچە «يۇقىرى ھوسۇل ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش قۇرۇلۇشى» تۈرىدە يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكىسى ئەھمىيلەشكەن كۆلەم 130 مىڭ 200 موغا يېتىپ، پىلاندىكىدىن % 34 ئاشتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئاشلىق زىرائەتلىرى كۆلىمى 48 مىڭ 600 مو بولۇپ، ئومۇمىي ھوسۇلى 9 مىليون 897 مىڭ كىلوگرام، ئىقتىسادىي زىرائەتلەر كۆلىمى 83 مىڭ مو بولۇپ، ئومۇمىي ھوسۇل 10 مىليون 240 مىڭ كىلوگرام ئاشتى. بۇ شەھەر 89 مىڭ مو ئىنىزدا ئالتە تۈرلۈك يېڭى تېخنىكىنى سناق قىلىپ كېڭەيتىش قۇرۇلۇشىنى يولغاقويۇپ، پىلانىنى % 38.3 ئاشۇرۇپ ئۇرۇنداپ، زىرائەت ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشتا ياخشى نەتىجىگە ئېرىشتى.

«يۇقىرى ھوسۇل ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش قۇرۇلۇشى» ۋە «يېڭى تېخنىكىلارنى سناق قىلىپ كېڭەيتىش قۇرۇلۇشى»دىن ئىبارەت مۇشۇ ئىككى تۈر ئارقىلىقلا پېكىندىن ئاشقان قىممەت 25 مىليون 947 مىڭ يۈەنگە يەتتى. بۇنىڭ بىلەن شەھەر بويىچە دېھقانلارنىڭ كىشى بېشى ئوتتۇرىچە كىرىمى 339 يۈەن كۆپەيدى.

ئاقتۇ ناھىيىسىدە دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش چىڭ تۇتۇلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋەر قىلدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسى دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش خىزمىتىگە ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن، ئاشلىق، كېۋەزنىڭ بىرلىك ھوسۇلى ئاشتى.

ئاقتۇ ناھىيىسى بۇلتۇردىن بۇيان، دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش خىزمىتىنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، دېھقان تېخنىكىلاردىن ھوسۇل ئاشۇرۇش تېخنىكىسى بويىچە 2139 (قېتىم) نى تەربىيىلىدى ۋە شۇ ئاساستا ئاشلىق زىرائەتلىرى بىلەن كېۋەز تېرىلغۇسىدا دېھقانچىلىق تېخنىكىسى قوللىنىلىدىغان كۆلەمنى كۆپەيتتى. بۇ ناھىيە بۇ يىل 20 مىڭ 550 مو يەردە بۇغداي بىلەن كۆممىقوناقنى كىرىشتۇرۇپ تېرىغاندى. بۇغدايىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 382.8 كىلوگرامغا، كۆممىقوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 451.3 كىلوگرامغا يېتىپ، بۇغدايىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى كىرىشتۇرۇپ تېرىلمىغان كۆممىقوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلىدىن 144.3 كىلوگرام ئاشتى. ئاق يەرگە سۇلياۋ يوپۇق پىپىپ تېرىلغان كۆممىقوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلىنى 504 كىلوگرامغا، مو يەرگە سناق قىلىپ سۇلياۋ يوپۇق پىپىپ كۆزگى بۇغداي تېرىدى.

ئىلى ۋىلايىتىدە «قىشلىق پەن-تېخنىكا» پائالىيىتى ئېلىپ بېرىلغان ئۇچ يىلدىن بۇيان 600 مىڭدىن ئارتۇق دېھقان، چارۋىچى بىردىن ئىككىگىچە تېخنىكىنى ئىگىلەپ، ھاللىق سەۋىيىگە

بىرىلغان ئۇچ يىلدىن بۇيان 600 مىڭدىن ئارتۇق دېھقان، چارۋىچى بىردىن ئىككىگىچە تېخنىكىنى ئىگىلەپ، هاللىق سەۋىيىگە يېتىشنىڭ يېڭى يولىنى تاپتى.

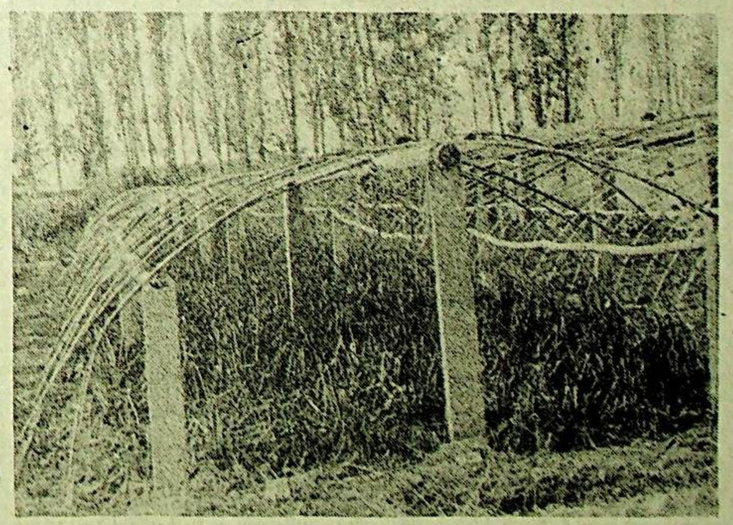
سۈرەتتە: دېھقانلار پەن-تېخنىكا كۆرسىدا كۆكتاتچىلىق تېخنىكىسىنى ئۆگەنمەكتە.

كامال جامال فوتوسى

قۇمۇل شەھىرىدە كۆكتات ۋە قوشۇمچە يېمەكلىكلەر بازارلىرى ئاۋاتلاشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **مۇھەممەت ۋاهىت، ئەكرەم ئۇۋەيس** خەۋەر قىلىدۇ: قۇمۇل شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق هۆكۈمىتى بۇ يىللىق كۆكتات ۋە قوشۇمچە يېمەكلىكلەر ئىشلەپچىقىرىش كۆرسەتكۈچلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىكتىن، بازارلاردا تەمىنلەش بىلەن ئېهتىياج تەڭپۇڭ بولۇشتەك ياخشى ۋەزىيەت شەكىللەنىدى.

بۇ يىلنىڭ بېشىدا شەھەر، يېزا دەرىجىلىك هۆكۈمەتلەر بىردىن رەھبەرنى «كۆكتات قۇرۇلۇشى»غا مەسئۇل قىلىپ، قاتلامۇقاتلام مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالىدى هەم ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسىنى قاتلاممۇقاتلام ئەمەلىيلەشتۈردى. بىر قاتار ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى تۈزۈپ، دېهقانلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يىل شەھەر بويىچە تېرىلغان 18 مىڭ 283 مو كۆكاتاتنىن 51 مىڭ 192 تونىنا هوسۇل ئېلىندى. بۇنىڭ ئىچىدە پارنىك كۆكاتلىق 3248 مو بولۇپ، بۇنىڭدىن 14 مىڭ 756 تونىنا كۆكتات ئېلىندى. ئۇلار يەنە چارۋىچىلىق كەسىپ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ، سىلوس ياساش، سىلوسلۇق يەم-خەشەك بىلەن چارۋامال بېقىش تېخنىكىسىنى زور كۈچ بىلەن كېڭەيتىپ، سېغىن كالا بېقىش ۋە قوي، كالا بورداش قاتارلىق تۇرلەرنى نۇقتىلىق راۋاجلاندۇردى. شەھەر بويىچە 300 دىن كۆپرەك سىلوس ياساش ئورنى قۇردى. 173 قوتان ياسىدى، هازىرغا قەدەر بورداپ تاۋارلاشتۇرۇلغان كالا 4000 غا، قوي 82 مىڭغا، بازارغا سېلىنغان گۆش توخۇسى 450 مىڭغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىسىدىن ئايرىم-ئايرىم هالدا 31.5 %، 20.58 ۋە 12.78 % ئاشتى. بازارغا سېلىنغان توخۇم 650 تونىنغا، سۈت 1200 تونىنغا، بېلىق 300 تونىنغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىسىدىن ئايرىم - ئايرىم هالدا 18.18 %، 30 ۋە 50 % ئاشتى. بۇنىڭ بىلەن بازار ئاۋاتلاشتى، ئىستىمالچىلارنىڭ ئېهتىياجى قانداۋرۇلدى.

بورتالا شەھىرىگە قاراشلىق بېيلىن خارمۇدۇن يېزىلىق پارتكوم، خەلق هۆكۈمىتى 10 نەچچە مىڭ يۈەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ، 1.5 مو يەردە پارنىك ياساپ كۆكتات ئۆستۈرۈپ يېزىلىق ساناتورىيىدىكى ياشانغانلارنىڭ قىش-ياز يېڭى كۆكتات بىيىشىگە ئىمكانىيەت يارىتىپ بەردى. ئېشىنغان كۆكتاتتىن قىلىنغان كىرىمنى ساناتورىيىدىكى قېرىلار ئۈچۈن ئىشلەتتى.

سۈرەتتە: ساناتورىيىنىڭ كۆكتات پارنىكى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** فوتوسى

تۇرپان ۋىلايىتىدىكى قاتناش باشقۇرۇش تارماقلىرى بىخەتەرلىك ئەدىبلىرىنى كۆچەيتىپ، قاتناش ۋەقەلىرىنى ئازايتتى

جۇڭخۇا لوڭقىسى
شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئاممىۋى ساقچى ئىدارىسىنىڭ مۇندەرىجىسى
مۇدىرىيەت باشلىقى، باش جىنگىي، جالاپ پىكۇچېن
مۇدىرىيەت ئەزالىرى، پارتكوم مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپەندۇم جەمئۇرىيان
تارقىتىش: لوڭچى شەھەر رەشىد رەقى قەشقەر ريولى 18-نومۇر
تېلېفون: 2918 — 383306 (0991)

ئۆز مۇخبىرىمىز **سالتار رېقىپ** خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايىتىدىكى هەر دەرىجىلىك ج خ قاتناش ساقچى تارماقلىرى ئىچكى قىسمىدىكى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، كەسىپ ئەخلاقىي تەربىيىسىنى ياخشى ئىشلەش ئارقىلىق هەر مىللەت كادىر-ساقچىلىرىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، قاتناش بىخەتەرلىكىنى ياخشىلاش، قاتناش هادىسىلىرىنى ئازايتىش جەهەتتە ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى

بۇ ۋىلايەتتە تاشيوللارنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 4000 كىلو مېتردىن، هەر خىل ماتورلۇق قاتناش ۋاسىتىلىرى 17 مىڭدىن ئاشىدۇ. لېكىن قاتناش ساقچىسى 69 بولۇپ، ئوتتۇرا هېساب بىلەن هەربىر قاتناش ساقچىسىغا 60 نەچچە كىلومېتردىن يول، 230 نەچچىدىن قاتناش ۋاسىتىسى توغرا كېلىدۇ. دېمەك ئادەم ئاز، مۇساپە ئۇزۇن، قاتناش ۋاسىتىلىرى كۆپ بولغانلىقتىن ئۇستىگە كادىر-ساقچىلارنىڭ ۋەزىپىسى ئىنتايىن ئېغىر. مۇشۇنداق ئەهۋالدا تۇرلۇك خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەپ، قاتناش بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ۋىلايەتلىك قاتناش ساقچىلىرى تارماق ئەترىتى كەسپىي خادىملارغا هەر جەهەتتىن قاتتىق تەلەپ قويۇپ، خىزمەتلەرنى نورمال ئېلىپ بېرىش، قاتناش ۋەقەلىرىنى ئازايتىش جەهەتتە زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتى. بۇ يىل پۈتۈن سىستېما بويىچە جىنەن قاتناش ساقچىلىرى چوڭ ئەترىتىدىن ئۆگىنىش دولقۇنىنى قوزغاپ، كادىر-ساقچىلارنى ئۆز خىزمىتىگە سادىق بولۇپ، خالىس تۆھپە يارىتىش، ئوت يۈرتى ساقچىلىرىنىڭ ئوبرازىنى تىكلەش، جان - دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ئېڭىنى كۈچەيتتى. كادىر-ساقچىلارنىڭ كېيىنىشى رەتلىك، ئىستىلى دۇرۇس، كەسپىي ساپاسى يۇقىرى بولۇشقا كاپالەتلىك قىلىپ، مەدەنىيەتلىك ۋەزىپە ئىجرا قىلىدىغان، ئىنتىزامچان ساقچى قوشۇنىنى بەرپا قىلدى. كەسپىي خىزمەتلەرنى قانۇنلىشىش، تۈزۈملىشىش، قېلىپلىشىش ئىزغا سېلىپ، ئۆلچەملىك ئوچۇق ئەترەت قۇرۇش قەدىمىنى تېزلەتتى. هەربىي تەلىم-تەربىيە ۋە ئۆلچەملىك قاتناش قائىدە-هەرىكەتلىرى بىلەن تەربىيىلەشنى كۈچەيتىپ، كادىر-ساقچىلارنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈردى. هەممە ئادەمنىڭ قاتناش بىخەتەرلىكىگە بولغان تونۇشىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 40 نەچچە قېتىم تەشۋىقات ماشىنىسى ئاجرىتىپ 23 مىڭ پارچە قاتناش قائىدىسى، قاتناش بىخەتەرلىكىگە ئائىت تەشۋىقات ۋەرىقىسى، 2500 پارچە تەشۋىقات قوللانمىسى تارقاتتى. 2450 پارچە لوزۇنكا، شوئار ئېسىپ 60 سان قىسقا خەۋەرلەر گېزىتى چىقاردى. گېزىت، رادىئو-تېلېۋىزىور قاتارلىق تەشۋىقات ۋاسىتىلىرىدىن پايدىلىنىپ، كەڭ كۆلەملىك تەشۋىقات ئېلىپ بېرىپ، هەر مىللەت ئاممىسىنى قاتناش بىخەتەرلىكىگە ئائىت تەربىيىگە ئىگە قىلدى. قاتناش ۋاسىتىلىرى ۋە شوپۇرلارنى يىللىق تەكشۈرۈش ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتۇپ، ۋەقە يۈز بېرىشنىڭ ئالدىنى ئالدى. نەتىجىدە، بۇ يىل 1-ئايدىن 11-ئايغىچە قاتناش ۋەقەسى، ئۆلۈش، يارىلىنىش ۋە ئىقتىسادىي زىيان بولتۇرقى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن % 28.3، % 27، % 34.1 ۋە % 7.1 تۆۋەنلىدى.

* * * * * *

يولۇچىلار دەم ئېلىش زالى، مېهمانخانىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئىشخانىسى بىر گەۋدىلەشكەن 1900 كۋادرات مېتر كۆلەمگە ئىگە گۈما يولۇچىلار بېكىتى قۇرۇلۇشى يېقىندا پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۈرۈلۈپ، يولۇچىلارغا ئاسانلىق يارىتىلدى.

سۈرەتتە: بېكەتنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشى.

ئابلىمىت ماموت فوتوسى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مەخسۇت هۇسەن** خەۋەر قىلىدۇ: توقسۇن ناهىيىلىك پاختا يېپ ئېگىرىش زاۋۇتى ئىش باشلىغان بىر نەچچە ئايدىن بۇيان، مەسئۇلاتنىڭ سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتقاچقا، بۇ زاۋۇتنىڭ مەسئۇلاتى دۆلەت ئۆلچىمىگە يەتتى.

توقسۇن ناهىيىلىك پاختا يېپ ئېگىرىش زاۋۇتى بۇ يىل 5-ئاينىڭ باشلىرىدا ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلگەنىدى. زاۋۇت تېخنىكا بۆلۈمى مەسئۇلاتنىڭ سۈپەت ئۆتكىلىنى چىڭ تۇتۇپ، سۈپەتسىز مەسئۇلاتلارنى زاۋۇتتىن چىقارماسلىقنى ئىشقا ئاشۇردى. يېقىندا تۇرپان «يىدا» پاختا توقۇمىچلىق چەكلىك شىركىتى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق تېخنىكا نازارەتچىلىكى ئىدارىسىنىڭ نۇسخا ئېلىپ تەكشۈرۈشى ئارقىلىق، بۇ زاۋۇت ئىشلەپ چىقارغان «تيەنشۇ» ماركىلىق پاختا يىپىنىڭ ئون تۇرلۇك كۆرسەتكۈچى ئېكسپورت قىلىش ئۆلچىمىگە يەتكەنلىكى، بۇنىڭ ئىچىدىكى يەتتە تۇرلۇك كۆرسەتكۈچىنىڭ خەلقئارا ئېلغار سەۋىيىگە ۋە دۆلەت ئۆلچىمىگە يەتكەنلىكى ئىسپاتلاندى.

قىسقا خەۋەرلەر

△ بۇ يىل 10-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر ئاپتونوم رايون بويىچە 130 مىڭ سەر ئالتۇن ئىككى ئاي بۇرۇن % 17 ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى.

زوربېگۆل ئابلا

△ يېگانە ناهىيىسى قىشلىق توك يانقۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، 11-ئاينىڭ 30-كۈنىگىچە 50 مىڭ مو يەرگە توك يانقۇزدى.

ۋاهاپ ناسىر

△ نىلقا ناهىيىسى قىشلىق ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى پائال قانات يايدۇرۇپ، 11-ئاينىڭ 15-كۈنىگە قەدەر 90 كىلومېتردىن ئارتۇق ئۆستەڭنىڭ لاي-لاتقىلىرىنى تازىلىدى. سۇ قۇرۇلۇشى ئەسلىھەلىرىدىن 107 نى رېمونت قىلىپ، يېڭىدىن 19 چوشۇرغە ياسىدى.

نەبجان ئەخمەت

△ خوتەن ناهىيە بوزاق يېزىلىق مال دوختۇرلۇق پونكتى 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر 71 مىڭ 260 تۈياق چارۋا مالغا ۋاكسىنا سالدى، 17 مىڭ 126 تۈياق چارۋامالنى قۇرتسىزلاندۇرۇپ، 1729 تۈياق چارۋامالنى ۋاننىلىدى. بۇنىڭ بىلەن چارۋامالارنىڭ كېسەللىك بىلەن يۇقۇملىنىش، ئۆلۈش نىسبىتى ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىللىدىكىدىن % 7.2 تۆۋەنلىدى.

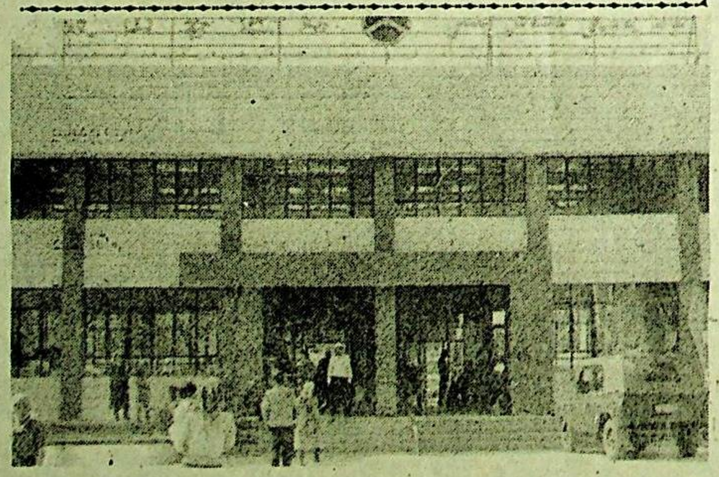
سىدىقۇللا ئەخمەت

△ يەكەن ناهىيىسىنىڭ ئىگەرچى بازىرى يېقىندا يېڭىن ئېچىپ، قىشلىق ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىدا نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغان يەتتە كەنتنىڭ 600 يۇمن نەق پۇل بىلەن مۇكاپاتلىندى.

تۇرغۇن تۇرسۇن

△ خوتەن ناهىيىسىنىڭ بوزاق يېزا جاي كەنت پاتاق مەھەللىسىدىكى 27 ئائىلىلىك دېهقان 11-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر دۆلەتكە 9076 كىلوگرام پاختا سېتىپ بېرىپ، 36 مىڭ 146 يۇمن كىرىم قىلدى. بۇ، هەر بىر ئائىلىگە 1338 يۇمندىن، كىشى بېشىغا 247.5 يۇمندىن توغرا كەلدى.

سىدىقۇللا ئەخمەت

ئارمىيە - خەلق ئىتتىپاقلىقى چېچەكلەپ مېۋە بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىز ئوسمان** خەۋەر قىلدۇ: خوشۇت ناھىيىسىدىكى ئارمىيە-خەلق 36 يىلدىن بۇيان تەقدىرداش، قەلبداش ۋە ھەمنەپەس بولۇپ، ئارمىيە - خەلق دوستلۇقىنىڭ خۇشپۇراق گۈللىرىنى ئېچىلدۇردى.

ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ناھىيىنىڭ ئۇششاقتال پېزىسى تەۋەلىكىدىكى نەچچە مىڭ مو يەر ۋە يايلاقنى ناھىيىدە تۇرۇشلۇق قىسملارنىڭ قۇرۇلۇشىغا ئاجرىتىپ بەردى ھەمدە قىسملارنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن، پېزىغا قاراشلىق 4-مەھەللە ئاھالىلىرىنى ئوگۇشلۇق كۆچۈردى. قىزىلتاغ يايلىقىدىكى نايغكىر پېزىسى تۆت قېتىم كۆچۈپ ئورۇن ئالماشتۇرۇپ، قىسم قۇرۇلۇشى ئۈچۈن قولايلىق يارىتىپ بەردى. ناھىيە ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ھەربىي قىسملارغا 149 مىڭ مويەر ئاجرىتىپ بەردى ھەم جەڭچىلەرنى 3500 تونىنا كۆكتات، مېۋە - چېۋە، 2500 تونىنا ئورگانىك ئوغۇت، 250 مىڭ كىلوگرام گۆش ۋە كۆپ مقدارداىكى ئۆي قۇشلىرى ھەم توخۇم مەھسۇلاتلىرى بىلەن تەمىنلىدى. قىسملار ھەربىي مەشق قىلغان مەزگىللەردە 159 مىڭ يۇەن قىممەتلىك ماددىي بۇيۇملار بىلەن 14 قېتىم ھال سوراش پائالىيىتى ئېلىپ باردى. 153 مىڭ يۇەن ئىئانە توپلاپ 300 دىن ئارتۇق ھەربىيلەرئائىلەتاۋابئاتلىرىغايارىدەم بەردى ھەمدە كەسىپ ئالماشتۇرغان، ھەربىي سەپتىن قايتقان 265 كىشىنى خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇردى.

ناھىيىدە تۇرۇشلۇق ھەربىي قىسملارمۇ يەرلىككە ئەھمىيەتلىك ھەرىكىتى ئارقىلىق يارىدەم بەردى. ئۇلار 1 مىليون 800 مىڭ يۇەن مەبلەغ چىقىرىپ، 16 مىليون كۇب مېتر توپا - تاش يۆتكەپ «1-ئاۋغۇست» سۇ ئامبىرىنى قۇرۇپ، يەرلىكنىڭ سۇ قېينىچىلىقىنى ھەل قىلىپ بەردى ھەمدە 6700 ماشىنا (قېتىم)، 200 مىڭ ئەمگەك كۈنى سەرپ قىلىپ ئوششاقتال پېزىسىنىڭ 24 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقىنكى «ئىتتىپاق ئۆستىكى» قۇرۇلۇشىغا يارىدەم بەردى. 3 مىليون يۇەن قىممەتلىك توك سىمى لىنىيىسى ۋە 10 مىليون يۇەن قىممەتلىك ئالاقىلىشىش لىنىيىسى قاتارلىق ئاساسىي مۇئەسسەسىلەرنى يەرلىكنىڭ ئىشلىتىپ تۇرۇشى ئۈچۈن ھەقسىز ئۆتۈنۈپ بەردى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ناھىيە ۋە ھەربىي قىسىم ئالاقىنى تېخىمۇ قويۇقلاشتۇرۇپ، قىسم قۇرۇلۇشى ۋە يەرلىكنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىنى مەركەز قىلغان ھالدا، ئارمىيە - خەلق ئىتتىپاقلىشىپ مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش، مەدەنىيەتلىك ئورۇن، ئارمىيە - خەلق ئىتتىپاقلىقى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار ئورۇن بەرپا قىلىش قاتارلىق پائالىيەتلەرنى پائال قانات يايدۇردى. چوڭ- چوڭ ئىشلاردا ئۆزئارا خەۋەرلەندۇرۇش، تەجرىبە ئالماشتۇرۇشنى يولغا قويدى. يەر، سۇ بايلىقىنى ئېچىش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش، سەھىيە، مائارىپ ئىشلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، تېخنىكا ۋە ئىختىساسلىق خادىملار جەھەتتە ھەمكارلىشىپ، ئۆزئارا ياردەم بېرىش مېخانىزمىنى شەكىللەندۇردى. بۇنىڭ بىلەن ئارمىيە - خەلق ئىتتىپاقلىقى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈزقارىچۇقىنى ئاسرىغاندەك ئاسراش، ئىككى ئايرىلالماسلىق ئىدىيىسى ئارمىيە - خەلق قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالدى. ناھىيە پېزا ئىگىلىكىدىن ئۈدا 18 يىل مول ھوسۇل ئېلىپ، خەلقنىڭ تۇرمۇشى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. قىسمنىڭ زامانۋىلىشىش، مۇنتىزىملىشىش قۇرۇلۇشىدىمۇ كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلدى. 1987-يىلى باينغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار بولغان بۇ ناھىيە 1994-يىلى مەملىكەت بويىچە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار ناھىيە»، 1995-يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە «قوش ھمايە قىلىش، تىكى ئىلغار ناھىيە» بولۇپ تەقدىرلەندى. قىسملارمۇ خەلق ئىشلىرى مىنىستىرلىكى، باش سىياسىي بۆ، دۆلەت مۇداپىئە پەن-تېخنىكا كومىتېتى ۋە شىنجاڭ ھەربىي رايون، ئوبلاست تەرىپىدىن 14 قېتىم «ھۆكۈمەتنى ھمايە قىلىپ، خەلقنى سۆيۈشتىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى.

ھەربىي ۋە خەلق بىلەن بىلەن سۆزەك بېتىن

باي ناھىيىسى «3-بەش يىللىق» قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتى ياخشى ئىشلەمكتە

«2-بەش يىللىق» قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇشتا يۇقىرىنىڭ تەقدىرلىشىگە ئېرىشكەن باي ناھىيىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، «3-بەش يىللىق» قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتماقتا.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ خىزمەتكە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، ئەسلىدىكى قانۇن ساۋاتلىرىنى

ئاقسۇ شەھەرلىك 10-باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى - ئوقۇغۇچىلىرى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، پائال ھەرىكەتكە كېلىپ مەكتەپ قورۇسىغا 3000 تۇپتىن ئارتۇق كۆچەت تىكىپ مەكتەپ قورۇسىنى كۆكەرتىپ، ياخشى ئوقۇش مۇھىتى يارىتىۋاتىدۇ.

سۈرەتتە: ئوقۇنقۇچى - ئوقۇغۇچىلار كۆچەت تىكىش ئۈچۈن ئورەك كولىماقتا.

مۇختار ئابدۇقادىر فوتوسى

ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۈرۇپپىسىنى تەرتىپكە سېلىپ ۋە خادىملارنى تولۇقلاپ، ناھىيە، پېزا ، كەنتتىن ئىبارەت ئۈچ دەرىجىلىك قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش رەھبەرلىك تورىنى شەكىللەندۇردى.

بۇنىڭ بىلەن پېزىلىق، بازارلىق پارتكوملار سىياسىي قانۇن تارماقلىرى بىلەن بىرلىكتە خىزمەتلەرنى ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇرۇپ، قانۇن-نىزاملارنى ئۆگىنىش دولقۇنىنى قوزغىدى، ناھىيە، پېزا رەھبەرلىرى قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنى جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاشنىڭ مۇھىم كاپالىتى، دەپ قاراپ قانۇن - نىزاملارنى تەشۋىق قىلىشنى چىڭ تۇتتى. جايلاردىكى قانۇن مۇلازىملىق ئورۇنلىرى تەشۋىقات، مۇلازىملىق خىزمىتىنى كۆچەيتتى.

ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىكنىڭ ئەھمىيەت بېرىشى، كەڭ ئاممىنىڭ ماسلىشىشى ئارقىسىدا، تۇرلۇك خىزمەتلەر تېخىمۇ ئىلگىرى سۈرۈلدى، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ قانۇننى ئۆگىنىش، قانۇن بويىچە ئىش قىلىش ئاڭلىقلىقى ئۆسۈپ، جەمئىيەت تەرتىپى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى.

ھەسەن ئابدۇۋۇھلى

ئۇزۇلمەس كۆيلەر

مېھمانجان روزى

سېنتەبرنىڭ باشلىرى ئاقسۇ ۋادىسى مەمۇرچىلىققا تولغان پەيتە مەركىزىي خەلق رادىئو ئىستانسىسى، شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسى ۋە ئاقسۇ ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە بىرلىشىپ 7-قېتىملىق مۇكاپاتلىق ناخشا ئىجادىيەت مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى.

نومۇرلارنىڭ ئۇنىتالغۇ لېنتىسىنى ئالغاش، نوتا-تېكستلىرىنى كۆرۈش، سېلىشتۇرۇش، نالاش خىزمىتى ۋىلايەتلىك ناخشا - ئۇسۇل ئوپېرا ئومكىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغاندى.

بۇ پائالىيەتتە ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ناخشا- ئۇسۇل ئوپېرا ئومكى ئاساس قىلىنغان ھالدا ۋىلايەتكە قاراشلىق سەككىز ناھىيىلىك سەنئەت ئومكىلىرىنىڭ نومۇرلىرىمۇ تالالاپ قاتناشتۇرۇلدى.

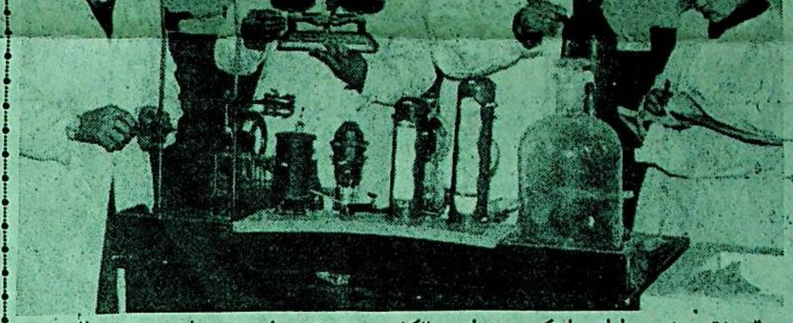

كۆچەيتىشتە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. بىز ئۇچ ئايدىن بۇيان ئۆمكىمىزدىكى بارلىق ئىجادىيەتچىلەر، ناخشىچىلار ۋە سازەندىلەرنى سەپەرۋەر قىلىپ، ياخشى نومۇرلارنى ئىجاد قىلىشقا تەشكىللىدۇق.

بۇ ئۆمەكنىڭ ئىشخانىلىرى ۋە رېپېتىتسىيە زالى چىرايلىق زىننەتلەنگەن بولۇپ، كىشىگە ئازادىلىك، راھەت بېغىشلاشتىن سىرت، ئەڭ مۇھىمى كۆچلۇك سەنئەت پۇرىقىنى نامايان قىلىپ تۇراتتى. ئارتىسلار، ئىجادكارلار جۇشقۇن ھەم ئىنتىزامچان بولۇپ ئۇلاردىن كۆچلۇك كەسىپچانلىق چىقىپ تۇراتتى.

بۇ ئۆمەكنىڭ بىزدە قالدۇرغان ئەڭ چوڭ تەسىرى رەھبەرلىك بىلەن ئامما جاپادىمۇ - راھەتتىمۇ بىللە ھەدەنىيەت سەنئەت بۆشۈكىنى ئېلىلا چۈشىنىپ دۆلەتلىك 1-دەرىجىلىك ئارتىس ئۇنۇانىغا ئىگە بولدى. ئەڭ مۇھىمى بىزنىڭ خىزمەتلىرىمىزنى ۋىلايەتلىك پارتكوم ۋە مەمۇرىي مەھكىمە قىزغىن قوللايدۇ. شۇڭا بىز ئۆز - ئۆزىمىزنى راۋاجلاندۇرۇشتەك يۈكسەك غايە بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت يارىتىش يولىدا توختىماي ئىزدىنىۋاتىمىز.

ئەخمەتجان ئىمىن ئۆز ئۆمكىدىن پەخرلەنسىمۇ لېكىن ئۇنى ماختاپ كۆككە كۆتۈرۈشنى خالىمىدى. ئەمما مەن قەلبىمنى چوڭقۇر ھاياجانغا سالغان، ھارارەتلىك قۇچقىدىن كۆچلۈك سېھرىي كۈچكە ئىگە ئۇزۇلمەس كۆيلەر جارانلاپ تۇرىدىغان يۇ مەدەنىيەت سەنئەت بۆشۈكىنى ئېلىلا چۈشىنىپ كۆرگەن ناھىيىلىك سەنئەت ئومكىنىڭ ئىجادكار ئارتىسلىرىنىڭ ئۆز ئىجادىيىتىگە بولغان ئىشتىياقىنى ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىجادكارلىق ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈپ، ئۇلارنى ئىجادكارلىق ئىلھامىغا تولدۇرۇ

قەشقەر شەھەرلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى 1994-يىلدىن بۇيان، 626 مىڭ يۇەن مەبلەغ ئاجرىتىپ، شەھەرگە قاراشلىق ھەرقايسى ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەرنىڭ تەجرىبە ئۇستكۇنە-سايمانلىرىنى تولۇقلاپ بېرىپ، ئاپتونوم رايون بويىچە ئېلىپ بېرىلغان ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەرنىڭ تەجرىبىخانىلىرىنى باھالاش پائالىيىتىدە لايىقەتلىك ئورۇن بولدى.

سۈرەتتە: مۇناسىۋەتلىك خادىملار بېكىدىن سېتىۋېلىنغان ئۇسكۇنىلەرنى قۇراشتۇرماقتا.

ئابدۇللا ئابدۇرېشت، ئادىلجان ئابدۇقادىر فوتوسى

مايتاغ نېفىت-خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى قىش بەسللىك بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش خىزمىتىنى كۈچەيتتى

ناسرجان مۇھەممەت خەۋىر قىلىدۇ: مايتاغ نېفت-خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى قۇرۇلمىلارنىڭ نورمال ئىشلەپچىقىرىشىغا پايدىسىز بولغان ئامىللارنى توغرىلاپ، بۇ يىللىق ئىشلەپچىقىرىش نىشانىنى تولۇق ئورۇندىتىش ئۈچۈن، بارلىق چارە-تەدبىرلەرنى ئىشقا سېلىپ، قىش پەسلىلىك ئىشلەپچىقىرىشنىڭ بىخەتەر ئېلىپ بېرىلىشىغا پۇختا ئاساس سالدى.

باش زاۋۇت بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش كومىتېتى زاۋۇت باشلىقى مەسئۇلۇقىدىكى «100 كۈن بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش»قا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، باش زاۋۇت بويىچە «100 كۈن بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش» پائالىيىتىنى ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇردى. بۆلۈم، باشقارما دەرىجىلىك رەھبىرلىرى كادىرلاردىن بىخەتەرلىك بىلىملىرى ھەققىدە ئىمتىھان ئېلىپ، ئۇلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرىدا كۆرۈلگەن كاشىلىلارنى تەھلىل قىلىش ۋە ئۇنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈستىدا رېنى ئۆستۈردى. باش زاۋۇت قارىمىقىدىكى شۆبە زاۋۇت ۋە ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرى باش زاۋۇتنىڭ بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش پائالىيىتىگە ئاكتىپ ماسلىشىپ، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى بىخەتەرلىك بىلىملىرى بويىچە ئومۇمىيۈزلۈك تەربىيىگە ئىگە قىلدى، ئۈرۈلمىلىرىدىكى ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرىنى تەكشۈرۈپ، قۇرۇلما - ئۇسكۇنىلەردە يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان يوشۇرۇن ئاۋارىيىلەرنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلاپ، بايقالغان مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا توزەتتى. ھەرقايسى ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرىنىڭ بىخەتەرلىكىگە مەسئۇل رەھبىرىي كادىرلارنى يەكلىگەن 24 سائەت دىجورنىلىق قىلىش تۈزۈمىنى ئورناتتى. تەكشۈرۈپ رېمونت ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرى نورمال ئىشلىمەكتە.

قىش پەسلى كەلگەندىن كېيىن، ئۈرۈمچى-لەنجۇ تۆمۈر يولى ئۈستىدىكى ئۇزۇن مۇساپىلىك ئېگىز-پەس ئېتىزلىقلار ۋە ئېگىز تاغلىق رايونلاردا قار بوران كۆپ كۆرۈلىدىغان بولغاچقا، ئىشلەپچىقىرىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلىدىغان ئاساسلىق ئۇسكۇنىلەرنى قىش پەسلىگە ماسلاشتۇرۇش ئۈچۈن، ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرى ئالدى بىلەن ئۇسكۇنىلەرنى قىش پەسلىگە ماسلاشتۇرۇش ئىشلىرىنى ياخشى ئىشلەپ چىقتى. مەسىلەن، ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرى ئۇسكۇنىلەرنى قىش پەسلىگە ماسلاشتۇرۇش جەريانىدا، ئاپتوماتىك ئۇسكۇنىلەرنى ئاساسىي قىلغان ھالدا ئىلايىتكە قاراشلىق سەككىز ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمەكلىرىنىڭ نومۇرلىرىنى تاللاپ قاتناشتۇرۇلدى.

مۇسابىقە تەشكىلىي ھەيئىتىنىڭ بىر ئەزاسى بولۇش سۇپىتىم بىلەن بۇ پائالىيەتكە قاتنىشىش جەريانىدا ئىلايەتلىك ناخشا - ئۇسۇل، ئوپېرا ئۆمكىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى بىلەن تونۇشۇش پۈرسىتىگە ئېرىشتىم ۋە چوڭقۇر تەسىراتقا چۆمدۈم. ئىلايەتلىك مەدەنىيەت باشقارمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، قوشۇمچە ئاقسۇ ئىلايەتلىك ناخشا-ئۇسۇل، ئوپېرا ئۆمكىنىڭباشلىقى ئەخمەتجان ئىمىن ئەھۋال تونۇشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

- مۇشۇنداق بىر كاتتا پائالىيەتنىڭ ئىلايىتىمىزدە ئۆتكۈزۈلۈشى ئىلايىتىمىزنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەت ئىشلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، نادىر ئەسەرلەرنى ئىجاد قىلىشتا، بولۇپمۇ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينايدۇ. بىز ئۇنىڭدىن چوڭقۇر ئىلھاملىنىپ، ئۆزىمىزنىڭ ئىجادىي ئەمگىكىدە ئۇنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشىمىز كېرەك.

بۇ ئۆمەكنىڭ بىرىدە، قالدۇرغان ئەڭ چوڭ تەسىرى رەھبەرلىك بىلەن بامۇ جاپادىمۇ - راھەتتىمۇ بىللە بولۇپ، بارلىقىنى كەسپىي خىزمەتكە بېغىشلاپ، ئۆمەكنى تۆپتىن ئۆزگەرتىش، ئىسمى-جىسمىغا لايىق ھەقىقىي مەنىۋى مەدەنىيەت بازىسىغا ئايلاندۇرۇش يولىدا قان-تەر ئاققۇزغان.

بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بەزى سەنئەت ئۆمەكلىرىدە پۇلنىڭ قىزىقتۇرۇشىغا بېرىلىپ كېتىش ھادىسىسى كېلىپ چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ناخشا - مۇزىكا ئىجادىيىتى سۇسلىشىپ، ئىجادىيەتتە يېرىك ئەسەرلەر ئازلاپ كەتتى. سەھنىلەرنى شالغۇت ناخشىلار قاپلاپ، خەلقنە ھەقىقىي مەنىۋى ئوزۇق بېرەلمىدىغان، ئۈيغۇر كەسپىي مۇزىكىچىلىقىنىڭ نۆۋەتتىكى تەرەققىياتىغا ۋەكىللىك قىلالايدىغان نادىر نومۇرلار سەھنىلەردىن كەم ئورۇن ئالدىغا كەلتۈرۈپ ئەخمەتجاندىن سورىدىم :

- ئۆمكىمىز 60 يىللىق شانلىق تارىخقا ئىگە. دېدى ئۇ سوئالغا جاۋاب بېرىپ، - شۇڭا ئاساسىمىز بىر قەدەر پۇختا، بۇ ئۆمەكتە تەربىيىلەنگەنلەردىن رابىيە مۇھەممەت، رىسالەت ھاپىز، ئايتىللا ئەلا قاتارلىق داڭلىق ناخشىچىلار، ئابدۇرېشت ئىمىن، غۇلام مۇيدىن، ئىسلامجان، ئىسمائىلجان ئۆمەر، تىلمان قادىر، ھېكىم تېيىپ، ئابباس نۇردۇن، پاتىم ھىلىمغا ئوخشاش تەشكىلاتچى، كومپوزىتور، ئاكتىيور ۋە ئۇسسۇلچىلارنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزدا تەسىرى زور. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى قىلىش ئورۇنلىرى ھەرقايسى سېخلارغا بېرىپ ئېقىش، تامچىلاش ئەھۋالى كۆرۈلگەن ماي، سۇ، پار تۇرۇبا لىنىيىلىرى ۋە كلاپانلارنى رېمونت قىلدى، ئىشلەش ئىقتىدارىدىن قالغان زاپچاسلارنى يېڭىسىغا ئالماشتۇردى. ئوت ئۆچۈرۈش ئەترەتلىرى بىر قىسىم ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرىدا ئوت ئۆچۈرۈش مانېۋرى ئېلىپ بېرىپ، ئوت ئۆچۈرۈش ھوشيارلىقىنى ئاشۇردى. نۆۋەتتە مايتاغ نېفت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتىنىڭ بارلىق ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرى نورمال ئىشلىمەكتە.

ئىمامھاجى قاتارلىق بىر قىسىم ئالدىن بېيىغان كىشىلەر ئاتۇش شەھرىنىڭ مەدەنىيەت - تەنتەربىيە ئىشلىرىغا ئىقتىسادىي جەھەتتىن ياردەم بەردى

كۆپ يىللاردىن بۇيان ئاتۇش شەھرىنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا ياردەم بېرىپ كېلىۋاتقان ئىمامھاجى، تالىپ ھاجى قاتارلىق بىر قىسىم ئالدىن بېيىغان كىشىلەر يېقىندا يەنە ئاتۇشنىڭ مەدەنىيەت-تەنتەربىيە ئىشلىرىغا ئىقتىسادىي جەھەتتىن ياردەم بەردى.

ئاتۇش شەھرىگە قاراشلىق ئازاق يېزا تۆۋەن ئىشتاچى كەنتىدە ئولتۇرۇشلۇق ئىمامھاجى بۇ يىل كۆزدە شەھەر بويىچە ماتارىپ تارماقلىرىدىن تەشكىللەنگەن پۈتبول كوماندىسىنىڭ مەشق جەريانىدىكى تامان ۋە كىيىم-كېچەك خراجىتىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغاندىن سىرت يەنە يېقىندا قىزىلسۇ ئوبلاستى بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن «بۇركۇت ئۆۋىسى لوگىسى» پۈتبول مۇسابىقىسىگە ئومۇمىيۈزلۈك تەربىيىگە ئىگە قىلدى، ئۈرۈمچىدىكى ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىلىرىنى ئىشلەپچىقىرىش كۆرسەتكۈچىنى ئاساس قىلغان ھالدا ئىلايەتكە قاراشلىق سەككىز ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمەكلىرىنىڭ نومۇرلىرىنى تاللاپ قاتناشتۇرۇلدى.

مۇسابىقە تەشكىلىي ھەيئىتىنىڭ بىر ئەزاسى بولۇش سۇپىتىم بىلەن بۇ پائالىيەتكە قاتنىشىش جەريانىدا ئىلايەتلىك ناخشا - ئۇسۇل، ئوپېرا ئۆمكىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى بىلەن تونۇشۇش پۈرسىتىگە ئېرىشتىم ۋە چوڭقۇر تەسىراتقا چۆمدۈم. ئىلايەتلىك مەدەنىيەت باشقارمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، قوشۇمچە ئاقسۇ ئىلايەتلىك ناخشا-ئۇسۇل، ئوپېرا ئۆمكىنىڭباشلىقى ئەخمەتجان ئىمىن ئەھۋال تونۇشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

- مۇشۇنداق بىر كاتتا پائالىيەتنىڭ ئىلايىتىمىزدە ئۆتكۈزۈلۈشى ئىلايىتىمىزنىڭ ئەدەبىيات - سەنئەت ئىشلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، نادىر ئەسەرلەرنى ئىجاد قىلىشتا، بولۇپمۇ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينايدۇ. بىز ئۇنىڭدىن چوڭقۇر ئىلھاملىنىپ، ئۆزىمىزنىڭ ئىجادىي ئەمگىكىدە ئۇنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشىمىز كېرەك.

بۇ ئۆمەكنىڭ بىرىدە، قالدۇرغان ئەڭ چوڭ تەسىرى رەھبەرلىك بىلەن بامۇ جاپادىمۇ - راھەتتىمۇ بىللە بولۇپ، بارلىقىنى كەسپىي خىزمەتكە بېغىشلاپ، ئۆمەكنى تۆپتىن ئۆزگەرتىش، ئىسمى-جىسمىغا لايىق ھەقىقىي مەنىۋى مەدەنىيەت بازىسىغا ئايلاندۇرۇش يولىدا قان-تەر ئاققۇزغان.

بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بەزى سەنئەت ئۆمەكلىرىدە پۇلنىڭ قىزىقتۇرۇشىغا بېرىلىپ كېتىش ھادىسىسى كېلىپ چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ناخشا - مۇزىكا ئىجادىيىتى سۇسلىشىپ، ئىجادىيەتتە يېرىك ئەسەرلەر ئازلاپ كەتتى. سەھنىلەرنى شالغۇت ناخشىلار قاپلاپ، خەلقنە ھەقىقىي مەنىۋى ئوزۇق بېرەلمىدىغان، ئۈيغۇر كەسپىي مۇزىكىچىلىقىنىڭ نۆۋەتتىكى تەرەققىياتىغا ۋەكىللىك قىلالايدىغان نادىر نومۇرلار سەھنىلەردىن كەم ئورۇن ئالدىغا كەلتۈرۈپ ئەخمەتجاندىن سورىدىم :

- ئۆمكىمىز 60 يىللىق شانلىق تارىخقا ئىگە. دېدى ئۇ سوئالغا جاۋاب بېرىپ، - شۇڭا ئاساسىمىز بىر قەدەر پۇختا، بۇ ئۆمەكتە تەربىيىلەنگەنلەردىن رابىيە مۇھەممەت، رىسالەت ھاپىز، ئايتىللا ئەلا قاتارلىق داڭلىق ناخشىچىلار، ئابدۇرېشت ئىمىن، غۇلام مۇيدىن، ئىسلامجان، ئىسمائىلجان ئۆمەر، تىلمان قادىر، ھېكىم تېيىپ، ئابباس نۇردۇن، پاتىم ھىلىمغا ئوخشاش تەشكىلاتچى، كومپوزىتور، ئاكتىيور ۋە ئۇسسۇلچىلارنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزدا تەسىرى زور. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى

ئۈلىدىكى بىكتۆەن يېزا ئىگىلىك بانكىسى قانۇن بويىچە بانكا باشقۇرۇپ، خىزمەتلەرنىڭ ئوگۈشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلدى

ئۇختىيارى مۇخبىرىمىز **مۇختەر نۇرھاشىم** خەۋەر قىلىدۇ: ئۈلىدىكى بىكتۆەن يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئىككى يىلدىن بۇيان بانكىنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇش خىزمىتىگە يۆكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى دۆلەتنىڭ ئالاقىدار قانۇن - بەلگىلىمىلىرىنى ئەستايىدىل ئوگىنىشكە تەشكىللەپ، ئۇلارنىڭ قانۇن قارىشىنى كۈچەيتىپ، بانكىنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرىنىڭ ئوگۈشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ بانكا 1995-يىلنىڭ بېشىدىن باشلاپ، پۈل مۇئامىلە قانۇن - بەلگىلىمىلىرىنى ئوگىنىش ۋە تەشۋىق قىلىشنى مۇھىم خىزمەتلىرى قاتارىدا چىڭ تۇتتى. ئۇلار ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى «خەلق بانكا قانۇنى»، «سودا بانكا قانۇنى»، «چەك - ھۆججەت قانۇنى»، «قەرز پۈل تارقىتىش ئۇمۇمىي پرىنسىپى» قاتارلىق قانۇن - بەلگىلىمىلەرنى ئوگىنىشكە تەشكىللەپ، ئۇلارنىڭ قانۇن ئېڭىنى ئۆستۈرۈش بىلەن بىللە، ئوز تەۋەسىدىكى 30 بانكا تىجارەت پونكتىنى ۋە شۆبە ئىش بېجىرىش ئورۇنلىرىدىمۇ بۇ پائالىيەتنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، ئاساسىي قاتلام تىجارەت پونكتلىرىنىڭ قانۇن بويىچە ئىش قىلىش ئاڭلىلقىنى ئۆستۈردى.

بۇ بانكا ئوز تەۋەسىدىكى ئاساسىي قاتلام ئاپپاراتلىرىغا تۈرلۈك خىزمەتلەرنى قانۇن بويىچە بېجىرىش ھەققىدە مەخسۇس ھۆججەت چۈشۈردى ھەمدە «بوغالتىرىيە بويىچە ئوڭلىچەمگە يېتىش ئەھۋالىنى سىناپ تەكشۈرۈش چارىسى»، «قەرز پۈل تارقىتىش بويىچە سىناپ تەكشۈرۈپ مۇكاپاتلاش-جازالاش چارىسى» قاتارلىق قوشۇمچە چارە- بەلگىلىمىلەرنى يولغا قويۇپ، تۈرلۈك كەسپىي پائالىيەتلەرنىڭ قانۇن-بەلگىلىمىلەرگە ئۇيغۇن بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، دائىملىق خىزمەتلەرگە بىرلەشتۈرۈپ، پۈل مۇئامىلىگە دائىر قانۇن- بەلگىلىمىلەرنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى داۋاملىق تەكشۈرۈپ تۇردى. قانۇن- بەلگىلىمىلەرنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى ھەر بىر ئىشچى-خىزمەتچىنىڭ ئىش ھەققى ۋە مۇكاپاتى بىلەن باغلاپ، ئۇلارنىڭ قانۇن بويىچە ئىش قىلىش ئاڭلىلقىنى ئۆستۈردى. نەتىجىدە بانكا بويىچە ھەممە كىشى ئوزلۇكىدىن قانۇن ئوگىنىدىغان، قانۇننى تەكتلەيدىغان، قانۇن بويىچە ئىش قىلىدىغان كەيپىيات شەكىللەندى.

جياڭ زېمىن، لى پېڭلار دۆلەت پەن - تېخنىكا مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن تۈرلەرنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 - دېكابىر تېلېگراممىسى. باش شۇجى جياڭ زېمىن، زۇڭلى لى پېڭ ۋە خوجىنتاۋ بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن «خەلق» سارىيىدا 1996 - يىللىق دۆلەت پەن- تېخنىكا مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن تۈرلەرنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشتى.

ۋەكىللەرنىڭ قىزغىن ئالقىش سادالىرى ئىچىدە جياڭ زېمىن 1996 - يىللىق دۆلەت پەن - تېخنىكا كەشپىيات مۇكاپاتىغا، دۆلەت پەن - تېخنىكا تەرەققىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن تۈرلەرنىڭ ۋەكىللىرىنى قىزغىن تەبرىكلىدى ھەمدە ئۇلار ئارقىلىق ھەرقايسى سەپلەردىكى پەن - تېخنىكا خادىملىرىدىن سەمىمىي ھال سورىدى.

دۆلەت پەن - تېخنىكا كەشپىيات مۇكاپاتى، دۆلەت پەن - تېخنىكا تەرەققىيات مۇكاپاتى گوۋۇيۈەن تەسىس قىلغان ئەڭ ئالىي شەرەپكە ئىگە دۆلەت دەرىجىلىك پەن - تېخنىكا مۇكاپاتى. 1996 - يىلى ئەستايىدىل كۆرسىتىش ۋە باھالاش تەرتىپى ئارقىلىق 647 تۈرلۈك مۇنەۋۋەر نەتىجە دۆلەت پەن - تېخنىكا مۇكاپاتىغا ئېرىشتى، مۇكاپاتقا ئېرىشكەن بۇ تۈرلەر يېزا ئىگىلىكى، سانائەت، قاتناش، قورال - ياراغ، يۇقىرى پېڭى تېخنىكا، بايلىقلارنى ئېچىش، مۇھىت ئاسراش ۋە دۆلەت مۇداپىئەسى قاتارلىق ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات ساھەلىرىگە تارالغان، مۇكاپاتلاشتا دۆلەت تەرەققىياتىنىڭ ستراتېگىيىلىك يۆنىلىشى ۋە كەسىپ سىياسىتى نۇقتىلىق ئەكس ئەتتۈرۈلدى. يۇرۇشلەشكەن ئۇسكۇنىلەر بىلەن پەن - تېخنىكىنى تايانچ قىلغان چوڭ قۇرۇلۇشلار، كەڭ كۆلەمدە رايون ئاتلاپ كېڭەيتىلگەن ئىلغار تېخنىكىلار، يۇقىرى پېڭى تېخنىكىنى قوللىنىش ئارقىلىق ئەنئەنىۋى كەسىپلەرنى ئۆزگەرتىش نەتىجىلىرى ئالىي دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

لى رۇيخۇەن دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلارنىڭ يېڭى رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى لى رۇيخۇەن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن جۇڭنەنخەيدە جۇڭگو گومىنداڭ ئىنقىلابىي كومىتېتى، جۇڭگو دېموكراتلار ئىتتىپاقى، جۇڭگو دېموكراتىيە ئاساسىدا دۆلەت قۇرۇش جەمئىيىتى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ بىر قىسىم رەھبەرلىرى بىلەن سەممىي كۆرۈشتى ھەمدە ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىغا ۋەكالىتەن فېي شياۋتۇڭ، سۈن چىمىڭ، چېەن ۋېيچاڭ، تەن جياجىڭلارنىڭ پارتىيە - گۇرۇھلار مەركىزىي كومىتېتلىرىنىڭ پەخرىي رەئىسلىكىگە تەينىلەنگەنلىكىنى تەبرىكلىدى؛ خې لۇلى، دېڭ شىسۈن، چاڭ سۈېيلارنىڭ جۇڭگو گومىنداڭ ئىنقىلابىي كومىتېتى، جۇڭگو دېموكراتلار ئىتتىپاقى، جۇڭگو دېموكراتىيە ئاساسىدا دۆلەت قۇرۇش جەمئىيىتى مەركىزىي كومىتېتلىرىنىڭ رەئىسلىكىگە تەينىلەنگەنلىكىنى تەبرىكلىدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: بۇ قېتىمقى يېڭىلار بىلەن كونىلارنىڭ ئالمىشىشىغا ئۇچ پارتىيە- گۇرۇھنىڭ ئۆز ئىچىدىكى ئىنكاسى ناھايىتى ياخشى، پارتىيە، گۇرۇھلارنىڭ ئىنكاسىمۇ ناھايىتى ياخشى، جەمئىيەتنىڭ ئىنكاسىمۇ ناھايىتى ياخشى. بۇ ئۇچ پارتىيە - گۇرۇھنىڭ كۇندىلىك خىزمىتىنىڭ پۈختا ئاساسقا ئىگە ئىكەنلىكىنى، دېموكراتىك پارتىيە- گۇرۇھلاردىكى پىشقەدەم يولداشلارنىڭ ئىنتايىن يۇقىرى سىياسىي ئاڭغا ئىگە ئىكەنلىكىنى ۋە ئىنتايىن يۇقىرى رەھبەرلىك سەۋىيىسىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.

لى رۇيخۇەن مۇنداق دېدى: يېڭىدىن سايلانغان يولداشلارنىڭ دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلارنىڭ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبەرلىكىدىكى كۆپ پارتىيە ھەمكارلىشىشنىڭ مۇستەھكەملەش ھەم راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن تۆھپە قوشىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى.

كۆچەيتىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبەرلىكىدىكى كۆپ پارتىيە ھەمكارلىشىش ۋە سىياسىي جەھەتتە كېڭىشىش تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇشقا، جۇڭگونىڭ گۈللىنىشى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىككە كېلىشىگە تېخىمۇ چوڭ تۆھپە قوشۇشنى ئۈمىد قىلىمەن.

جۇڭگو دېموكراتلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ پەخرىي رەئىسلىرى فېي شياۋتۇڭ، چېەن ۋېيچاڭ، جۇڭگو دېموكراتىيە ئاساسىدا دۆلەت قۇرۇش جەمئىيىتى مەركىزىي مەسئۇلىيەتلىك پارتىيە- گۇرۇھلار مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇدىرى پۈجىشيۇ، جۇڭگو گومىنداڭ ئىنقىلابىي مەركىزىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى خې لۇللار سۆز قىلىپ، ئىلگىرىكى شەرەپلىك ئەنئەننى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇپ، دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلارنىڭ خىزمىتىنى ئىلگىرىكىدەك ياخشى ئىشلەپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى رەھبەرلىكىدىكى كۆپ پارتىيە ھەمكارلىشىش ۋە سىياسىي جەھەتتە كېڭىشىش تۈزۈمىنى مۇستەھكەملەش ھەم راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن تۆھپە قوشىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى.

ماۋزۇ خەۋەرلەر

● مەركىزىي كومىتېت تەشكىلات بۆلۈمى بىلەن تەشۋىقات بۆلۈمى بىرلىكتە ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، خېنەن ئۆلكىسى ۋېيخۇي شەھەرلىك پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى قوشۇمچە تاللىجىڭ يېزىلىق پارتكومىنىڭ شۇجىسى يولداش ۋۇجىنبېگدىن ئۆگىنىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنى تەلەپ قىلدى.

● ئىتتىپاق مەركىزىي كومىتېتى ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ تەشۋىقات بۆلۈمى «كۆزنەك ساھە» لەردىكى مەدەنىيەتلىك ياشلار بىلەن سۆھبەت ئۇتكۈزدى

● دۆلەت ئىقتىساد - سودا كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى چىن چىگتەي دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ ئىسلاھاتى ئاچقۇچلۇق مەزگىلگە كىردى، دېدى

● ئۆيغۇرمىز غەربىي قىسمىنىڭ ئىقتىسادىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ستراتېگىيىسى توغرىسىدىكى ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خوجىنتاۋ نەزەرىيىنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش ۋە تەشۋىق قىلىشنى تېخىمۇ ئاكتىپلىق، تېخىمۇ كۈچلۈك هالدا چىڭ تۇتۇشنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسى بىلەن پۈتۈن پارتىيىنى قوراللاندۇرۇشتا خوشاللىنارلىق نەتىجىلەرگە ئېرىشتۇق، تەرەققىيات ئىنتايىن ياخشى بولدى، كۆپلىگەن يېڭى ئالاھىدىلىكلەر مەيدانغا كەلدى. ئۇنىڭ ئاساسلىق ئىپادىسى: (1) دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى مەركىزىي مەزمۇن قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، ماركسزمنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش؛ (2) رەھبىرىي كادىرلارنى ئالدى بىلەن يۇقىرى دەرىجىلىك كادىرلارنى ئۆگىنىشكە تەشكىللەشنى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، پۈتۈن پارتىيىنىڭ نەزەرىيە ئۆگىنىشى ئىلگىرى سۈرۈلدى؛ (3) نەزەرىيە ئۆگىنىشىنى كۆچەيتىش رېئال مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىپ ھەل قىلىش بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە شياۋكاڭنى ئوڭۇشلۇق ئىدىيىۋى قورال قىلىپ، ئىدىيىنى ئازاد قىلىش، ئەمەلىيەتتىن ھەقىقەت ئىزدەش، ۋاقىت بىلەن رىقابەتلىشىش، جاسارەت بىلەن ئىلگىرى باسقۇچلۇق ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىشنىڭ يېڭى ئەھۋالىنى بارلىققا كەلتۈرۈش روھىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىشنىڭ يېڭى باسقۇچىدا ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىشنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئىدىيىۋى كاپالەت يارىتىشتا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينىدى. خوجىنتاۋ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش، تەشۋىق قىلىشتا نەزەرىيە تەشۋىقات سېپىدىكى يولداشلار ئىنتايىن ئېغىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان. نەزەرىيە خادىملىرىنى ماركسزم - لېنىنزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى، بولۇپمۇ دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى پېتەكچى قىلىپ، توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇپ، ئىدىيىسىنى يەنمۇ ئازاد قىلىپ، دەۋرىنىڭ تەلىپىگە ماس كەلمەيدىغان كونا كۆز قاراشلارنىڭ ئاسارىتىنى باتۇرلۇق بىلەن بۆزۈپ تاشلاپ، خاتا ئىدىيىلەرنىڭ توسالغۇلۇرىنى تۆگىتىپ، يېڭى نەزەرىيە قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىش ئەھمىيىتى جەريانىدا ماركسزم نەزەرىيە خىزمەتچىلىرى قوشۇنى يېتىشتۈرۈلىدى.خوجىنتاۋ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش، تەشۋىق قىلىشتا نەزەرىيە تەشۋىقات سېپىدىكى يولداشلار ئىنتايىن ئېغىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان. نەزەرىيە خادىملىرىنى ماركسزم - لېنىنزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى، بولۇپمۇ دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى پېتەكچى قىلىپ، توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇپ، ئىدىيىسىنى يەنمۇ ئازاد قىلىپ، دەۋرىنىڭ تەلىپىگە ماس كەلمەيدىغان كونا كۆز قاراشلارنىڭ ئاسارىتىنى باتۇرلۇق بىلەن بۆزۈپ تاشلاپ، خاتا ئىدىيىلەرنىڭ توسالغۇلۇرىنى تۆگىتىپ، يېڭى نەزەرىيە قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىش ئەھمىيىتى جەريانىدا ماركسزم نەزەرىيە خىزمەتچىلىرى قوشۇنى يېتىشتۈرۈلىدى.خوجىنتاۋ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش، تەشۋىق قىلىشتا نەزەرىيە تەشۋىقات سېپىدىكى يولداشلار ئىنتايىن ئېغىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان. نەزەرىيە خادىملىرىنى ماركسزم - لېنىنزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى، بولۇپمۇ دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى پېتەكچى قىلىپ، توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇپ، ئىدىيىسىنى يەنمۇ ئازاد قىلىپ، دەۋرىنىڭ تەلىپىگە ماس كەلمەيدىغان كونا كۆز قاراشلارنىڭ ئاسارىتىنى باتۇرلۇق بىلەن بۆزۈپ تاشلاپ، خاتا ئىدىيىلەرنىڭ توسالغۇلۇرىنى تۆگىتىپ، يېڭى نەزەرىيە قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىش ئەھمىيىتى جەريانىدا ماركسزم نەزەرىيە خىزمەتچىلىرى قوشۇنى يېتىشتۈرۈلىدى.خوجىنتاۋ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش، تەشۋىق قىلىشتا نەزەرىيە

مەملىكەت بويىچە مەنئۇي ئەخلەتلەرنى تازىلاش، قانۇنسىز نەشر بۇيۇملىرىغا زەربە بېرىش بويىچە قىش پەسسلىك مەركەزلىك ھەرىكەت قانات يايدۇرۇلدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى، مەركىزىي كومىتېت سىياسىي قانۇن كومىتېتى، مەملىكەتلىك مەنئۇي ئەخلەتلەرنى تازىلاش خىزمىتى گۇرۇپپىسى، ج خ مىنىستىرلىكى، مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى، رادىئو- كىنو - تېلېۋىزىيە مىنىستىرلىكى، ئاخبارات - نەشرىيات مەھكىمىسى بىرلىكتە مەنئۇي ئەخلەتلەرنى تازىلاش خىزمىتى بويىچە 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك تېلېۋىزىيە- تېلېفون يىغىنى ئاچتى، يىغىندا 1996 - يىللىق قىشلىق مەنئۇي ئەخلەتلەرنى تازىلاش، قانۇنسىز نەشر بۇيۇملىرىغا زەربە بېرىش بويىچە مەركەزلىك ھەرىكەتنى ئورۇنلاشتۇردى.

يىغىندا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى: بۇ قېتىمقى مەركەزلىك ھەرىكەتنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى كىتاب، گېزىت -ژۇرنال، ئۇن- سىن بۇيۇملىرى ھەم ئېلېكترونلۇق نەشر بۇيۇملىرى ساھەسىدىكى مەنئۇي ئەخلەتلەرنى ئىشلەش - سېتىش، قانۇنسىز نەشر قىلىش ھەرىكىتىگە داۋاملىق زەربە بېرىش، قانۇنسىز نەشر قىلىش بىلەن شۇغۇللانغان جىنايەتچىلەر شايكىلىرىنى، لازىر نۇرلۇق پلاستىنكىلارنى ئىشلەيدىغان «قارايپ»نى پاش قىلىش، كىتاب- ژۇرنال توپ تارقىتىش بازارلىرى ۋە ئۇن - سىن بۇيۇملىرى بازارلىرىنى تەرتىپكە سېلىپ، كىتاب نومۇرى، ژۇرنال نومۇرى، نەشر نومۇرىنى سانقان ئورۇنلارنى بىر تەرەپ قىلىپ، نەشر قىلىش، بېسىش، توپ تارقىتىش، سېتىش ۋە ئىمپورت قىلىش ھالقىلىرىنىڭ تەرتىپىنى تېخىمۇ قېلىپلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت.

مەركىزىي كومىتېت تەشكىلات بۆلۈمى، مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، مەدەنىيەت مىنىستىرى، مەملىكەتلىك مەنئۇي ئەخلەتلەرنى تازىلاش خىزمەت گۇرۇپپىسىنىڭ باشلىقى لىيۇجۇگدي يىغىندا مۇنداق دېدى: بۇ يىل قىشلىق مەركەزلىك ھەرىكەت پارتىيە 14 -

تبخمۇ ئۇنۇملۇك تەدبىر، تبخمۇ كۆچلۈك خىزمەت سالمقى بىلەن دېڭ شياۋېڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى ئۆگىنىش، تەنقىد قىلىش ۋە تەشۋىق قىلىشنى چىڭ تۇتۇشى لازىم.

خوجىنتاۋ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: پارتىيە 14 - قۇرۇلتىيىدىن بۇيان، دېڭ

قىلىپ ھەل قىلىش بىلەن بىرلەشتۈرۈ- لۈپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلدى؛ (4) نەزەريىنى ئۆگىنىش، تەنقىد قىلىش ۋە تەشۋىق قىلىش ئورگانىك بىرلەشتۈرۈ- لۈپ، نەزەريىنىڭ غايەت زور كۈچى تولۇق جارى قىلدۇرۇلدى؛ (5) پارتىيىنىڭ

بۇزۇپ تاشلاپ، خاتا ئىدىيىلەرنىڭ توسالغۇلىرىنى تۈگىتىپ، يېڭى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ پەن تەتقىقات ساھەسىنى پائال كېڭەيتىپ، نەزەريە تەتقىقاتى خىزمىتىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئۆگىنىش ۋە تەشۋىقاتنى تېخىمۇ ياخشى يۈكسەلدۈرۈشكە ئىلھاملاندۇرۇش لازىم.

دېھقانلارنىڭ سېلىقنى ئېغىرلاشتۇرۇۋېتىشنى «قانۇنلاشتۇرۇش»تىن ھوشيار بولايلى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 17 - دېكابىر تېلېگراممىسى. يېقىندىن بۇيان ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر دېھقانلارنىڭ سېلىقنى يېنىكلىتىشنى چىڭ تۇتۇپ كېلىۋاتىدۇ، بىراق «دېھقانلار گېزىتى»- نىڭ ئاشكارىلىشىغا قارىغاندا، ئايرىم رايونلار ۋە ئورۇنلار خىلمۇخىل ۋاستە- لەرنى قوللىنىپ، نامۇۋاپىق سېلىقلارنى «قانۇنلاشتۇرۇپ»، دېھقانلارنىڭ سېلىقنى يەنمۇ ئېغىرلاشتۇرۇۋەتكەن. بۇنىڭ ئاساسلىق ئىپادىسى: بىرىنچىدىن، دېھقانلار كىرىمىنى سۈنئىي كۆپەيتىپ، قالدۇرۇق ئاساسىي سانىنى ئاشۇرۇش. دېھقانلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمىنى ھېسابلىغاندا كىرىم ئاساسىي سانىنى تۆرلۈك يوللار بىلەن كۆپەيتىپ، ئاندىن 5 % نىسبەت بويىچە بىر تۇتاش ئىشلىتىلىدىغان قالدۇرۇق قالدۇرۇش ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ سېلىقنى

ئېغىرلاشتۇرۇۋەتكەن؛ ئىككىنچىدىن، مەمۇرىي ھوقۇق ياكى قانۇنلۇق تەرتىپتىن پايدىلىنىپ ئادەتتىكىدىن تاشقىرى مەبلەغ توپلاشنى «قانۇنلاشتۇرۇش». بىر قىسىم ئورۇنلار مەكتەپ سېلىش، يول ياساش ئۈچۈن مەبلەغ توپلىغاندا تەشۋىقات خىزمىتى ئىشلەش، كەنت ئاھالىلىرى يىغىنى ئېچىش، يېزىلىق خەلق قۇرۇلتىيىغا ماقۇللاتىش قاتارلىق يوللار بىلەن دېھقانلارنىڭ ئادەتتىكىدىن تاشقىرى سېلىقنى ئورۇندىمسا بولمايدىغان ۋەزىپىگە ئايلاندۇرۇۋالغان؛ ئۈچىنچىدىن، يۇقىرىنىڭ سىياستىدىن ياكى ئىيولىيورۇقنىڭ روھىدىن پايدىلىنىپ، دېھقانلارنىڭ ئادەتتىكىدىن تاشقىرى سېلىقنى ئېغىرلاشتۇرۇۋېتىش. يۇقىرىنىڭ پىلانلىق تۇغۇتنا، ماتېرىيال ئۆلچەمگە يېتىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشنى باھانە قىلىپ ياكى ھۆججەت چىقىرىش، يىغىن

ئېچىش ئارقىلىق، ئاساسىي قاتلام ئورۇنلاردىن ئۆلچەمگە يېتىشنى تەلەپ قىلىپ، دېھقانلارنىڭ سېلىقنى ئېغىرلاشتۇرۇۋەتكەن، بۇ خىل شەكلى ئۆزگەرگەن ھالدىكى دېھقانلارنىڭ سېلىقنى ئېغىرلاشتۇرۇۋېتىش ئۇسۇلىنى دېھقانلار ھەققەتەن كۆتۈرەلمىدى. ئۇلار ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتتىن دېھقانلارنىڭ ئادەتتىكىدىن تاشقىرى سېلىقنى «قانۇنلاشتۇرۇش» مەسلىسىگە يۈكسەك ئەھمىيەت بېرىپ، مەركەز ۋە ئۆلكىلەرنىڭ ئالاقىدار ھۆججەتلىرىنى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، شەكلى ئۆزگەرگەن سېلىقنى ئېغىرلىتىۋېتىش مەسلىسىنى ئەستايىدىل ئېنىقلاپ، دېھقانلارنىڭ سېلىقنى يېنىكلىتىشنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈ- شى، دېھقانلار سېلىقىنىڭ يەنە ئېغىرلىشىپ كېتىشىنى توسۇشنى تەلەپ قىلغان.

جىجياڭ ئۆلكىسى سەنمىن ناھىيىسى خەيۈ بازىرىدىكى بالىلار باغچىسىنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرى بالىلارنى ئەخلاقلىق پەزىلەتلىك قىلىپ تەربىيىلەشكە ئەھمىيەت بەردى.

سۈرەتتە: ئۇلار چوڭلار سىنىپىدىكى بالىلارنى بازار ئەتراپىغا ئويناتقىلى ئېچىقىلىپ قالغان يېمەكلىكلەرنى تېرىۋېلىپ، بالىلارغا يېمەكلىكنى قەدىرلەش تەربىيىسى بەرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسى»نى تەكشۈرۈپ تارقىتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ (1995) 91-نومۇرلۇق ھۆججىتىنىڭ روھىغا ئاساسەن، شوپۇرلارنى تەربىيىلەش خىزمىتىنى يەنمۇ قېلىپلاشتۇرۇش، جەمئىيەتكە تېخىمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش، ئاممىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش مەكتەپلىرى (كۇرسلىرى)گە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسى» (تۆۋەندە قىسقارتىپ «ئىجازەتنامە» دەپ ئاتىلىدۇ)نى ئالماشتۇرۇپ تارقىتىشقا ئالاقىدار ئىشلارنى تۆۋەندىكىچە ئۇقتۇرىمىز:

1. «ئىجازەتنامە»نى ئالماشتۇرۇپ تارقىتىش دائىرىسى: ئۇمۇمەن «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ۋاقىتلىق ئىجازەتنامىسى» ئالغان ھەم قاتناش مىنىستىرلىكى بەلگىلىگەن تىجارەت باشلاش شەرتلىرى بويىچە شوپۇر تەربىيىلەش كەسپىنى باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ باھالاپ تەكشۈرۈشىنى قوبۇل قىلغان، قاتناش نازارىتى تەستەقلاپ توغرا تاپقان شوپۇر تەربىيىلەش ئورۇنلىرى.

2. بۇ قېتىمقى ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇشتا تەربىيىلەش ئورۇنلىرى «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ۋاقىتلىق ئىجازەتنامىسى»نى، قاتناش نازارىتىنىڭ تەستىقى بويىچە يېگدىن كۆپەيتىلگەن تۆگتىتش ئاپتوموبىلى، يېگدىن كۆپەيتىلگەن تەربىيىلەش تۈرلىرى، تەربىيىلەش مەكتەپلىرى (كۇرسلىرى)نىڭ ئوقۇغۇچىلىرى ئىشلىتىدىغان ئوقۇتۇش پىلانى، دەرسلىكى ۋە ئوقۇتۇش ماتېرىيالىنى ئىشلىتىدۇ.

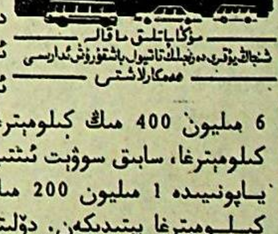
3. بۇ قېتىم ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1996-يىل 12-ئاينىڭ 20-كۈندىن 1997-يىل 1-ئاينىڭ 30-كۈنگىچە بولىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتىنىڭ «قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنى تەربىيىلەش ئىجازەتنامىسىنى تەكشۈرۈپ تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى» (شىنجاڭ قاتناش ترانسپورت (1996) 81-نومۇرلۇق ھۆججىتى)دىكى بەلگىلىمە بويىچە بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە ئىجازەتنامە ئالماشتۇرۇش رەسمىيىتىنى ئۆتىمگەنلەر ئۆزلۈكىدىن تىجارىتىنى توختاتقان دەپ قارىلىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى
1996- يىل 12- ئاينىڭ 17- كۈنى

تەربىيىلەش قۇرۇلمىسىغا دائىر ھۆججەتلەرنى، باھا ئىدارىسى تەستىقلىغان ھەق ئېلىش ئىجازەتنامىسى (قوشۇمچە نۇسخىسى)نى، 1996-يىللىق تەربىيىلەش باشقۇرۇش ھەققى تاپشۇرۇش تالونىنىڭ كۆپەيتىلمىسىنى ۋە مۇشۇ يىللىق خىزمەت خۇلاسىسىنى ئېلىپ، ئۆزى تەۋە رايوندىكى ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكتى (باشقارما)غا تاپشۇرۇپ، ئىجازەتنامىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشنى ئىلتىماس قىلىدۇ. ترانسپورت باشقۇرۇش باش پونكتى (باشقارما) تەكشۈرۈش ئارقىلىق شەرتكە ئۇيغۇن كېلىدۇدەپ قارىغان تەربىيىلەش ئورۇنلىرىنىڭ ئىجازەتنامىسىنى ۋە تەكشۈرۈشكە تاپشۇرۇلغان ھۆججەتلەرنى قاتناش نازارىتىنىڭ ترانسپورت باشقۇرۇش ئىدارىسىگە ئېلىپ بېرىپ، بىر تۇتاش بېجىرىپ بېرىدۇ.

تاشيول تەرەققىياتىمىزغا نەزەر

كېرەم روزى

ئاپتوموبىل تەرەققىياتى بىلەن يول تەرەققىياتىنىڭ مۇناسىۋىتى ئىنتايىن زىچ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئاپتوموبىل يولى كۆپەيدى، سۈپىتى ياخشىلاندى. ستاتىستىكىغا قارىغاندا، دۇنيا بويىچە تاشيوللارنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 20 مىليون كىلومېتردىن ئاشىدىكەن. بۇنىڭ ئىچىدە، ئامېرىكىدا 6 مىليون 400 مىڭ كىلومېتر، ھىندىستاندا 1 مىليون 400 مىڭ كىلومېتر، سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدا 1 مىليون 350 مىڭ كىلومېتر، ياپونىيىدە 1 مىليون 200 مىڭ كىلومېتر، فرانسىيىدە 820 مىڭ كىلومېترغا يېتىدىكەن. دۆلىتىمىزنىڭ ئومۇمىي تاشيول مۇساپىسى 1990- يىلىنىڭ ئاخىرىدا 1 مىليون 20 مىڭ كىلومېترغا يەتكەن. بۇنىڭ ئىچىدە يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول 500 كىلومېترغا، 1- ۋە 2-

دەرىجىلىك ئاپتوموبىل تاشيولى 2500 كىلومېترغا، ئادەتتىكى ئاپتوموبىل تاشيولى 2800 كىلومېترغا يەتكەن، دۆلىتىمىز 8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە زور كۈچ سەرپ قىلىپ، ئاساسلىق شەھەرلەرنى، ئىقتىساد مەركەزلىرىنى، قاتناش تۈگۈنلىرىنى، چېگرا ئېغىزلىرىنى تۇتاشتۇردىغان 12 لىنىيىدە 25 مىڭ كىلومېتر يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول ۋە ئاپتوموبىل تاشيولى ياسىغان، شۇنداقلا ئۆلكە تاشيوللىرى ۋە يېزا، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى تاشيوللارنى ئۆزگەرتىپ ياسىغان.

1993-يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئومۇمىي تاشيول ئۇزۇنلۇقى 27 مىڭ 961 كىلومېتر غايەتتى، بۇنىڭ ئىچىدە دۆلەت تاشيولى 8535 كىلومېتر، ئۆلكە تاشيولى 6719 كىلومېتر، مەخسۇس تاشيول 210 كىلومېتر، باشقا تاشيوللار 10 مىڭ 600 كىلومېتر.

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: Z / 0002 — CN 65
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابر
23
دۈشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى （بۇ سان ئالتە بەت）

ئاپتونوم رايون بويىچە جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش مۇھاكىمە يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

يىغىندا 53 پارچە مۇنەۋۋەر ئىلمىي ماقالە ۋە جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ كارخانا باشقۇرغان 29 ياخشى رەھبەر مۇكاپاتلاندى

يىغىندا ۋاڭ لېچۈەن مۇھىم سۆز قىلدى، يىغىنغا خەلچەم ئىسلام، خوجىخان ھاكىموف، يۈسۈپ ئەيسا، ئىبراھىم روزى، ۋاڭ گۇيجېن قاتارلىقلار قاتناشتى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر ئابدۇكېرىم، مېھرىگۈل تۇردى** خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى چى چۈگچىن يىغىندا باھالاپ چىقىلغان 21 پارچە مۇنەۋۋەر ئىلمىي ماقالە ۋە 32 پارچە ياخشى ئىلمىي ماقالىنىڭ تىزىملىكىنى ئېلان قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ رەئىسى مۇھەممەت ئۇيغۇر يىغىنغا ئورۇنلۇق سالام يوللىدى.

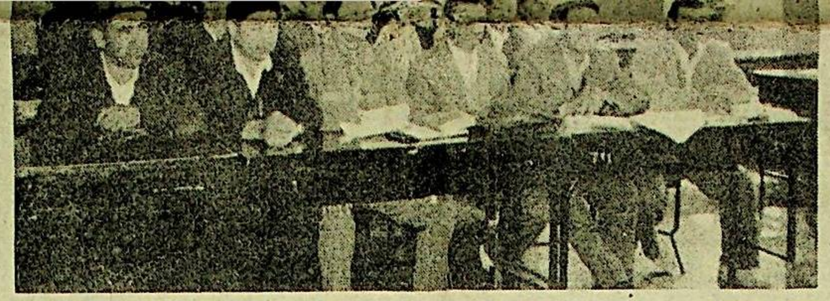
ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئاپتونوم رايونلۇق ئايالالار بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى خەلچەم ئىسلام، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى خوجىخان ھاكىموف، ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يۈسۈپ ئەيسا، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشمىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئىبراھىم روزى، شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش بىڭتۇەننىڭ مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى ۋاڭ گۇيجېن قاتارلىق رەھبەرلەر يىغىنغا قاتناشتى ھەم مۇكاپاتلانغان ئىلمىي ماقالىلەرنىڭ ئاپتورلىرى ۋە جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ كارخانا باشقۇرغان رەھبەرلەرنىڭ ۋەكىللىرىگە مۇكاپات بۇيۇمى تارقىتىپ بەردى.

يىغىندا ۋاڭ لېچۈەن مۇھىم سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش — پارتىيىمىزنىڭ تۆپ سىياسىي پرىنسىپى. ئىلىمىزنىڭ ئىنقلاب ۋە قۇرۇلۇش ئىشلىرى داۋامىدا پارتىيىمىزنىڭ ئۇچ ئۇلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى ئىزچىل تۇرىدە بۇ سىياسىي پرىنسىپتا قەتئىي تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇپ، *تۇرلۇك ئىشلاردا غايەت زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى. شۇنداق بولغاچقا، بىز ھازىر ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىش، سوتسىيالىزم زامانىۋىلاشتۇرۇش يولىدا ئىلگىرىلەۋاتقان ھازىرقى زامان ئىچىدە

ئىلمىي ماقالىنىڭ تەرجىلكىنى ئېلان قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ رەئىسى مۇھەممەت نۇر ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ ئاپتونوم رايون بويىچە جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ كارخانا باشقۇرغان 29 رەھبەرنى مۇكاپاتلاش توغرىسىدىكى قارارنى ئوقۇپ ئۆتتى.

سىياسىي پىرىنسىپتا قەتئىي تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇپ، تۇرلۇك ئىشلاردا غايەت زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى. شۇڭا بىزمۇ پېڭى ۋەزىيەتتە چوقۇم جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ، ئۇلارنىڭ خوجايىنلىق رولىنى ھەقىقىي جارى قىلدۇرۇشىمىز لازىم. بولۇپمۇ نۆۋەتتىكى ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يەنمۇ چوڭقۇرلىشىۋاتقان، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى

ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق بىۋاسىتە قاراشلىق ئورگانلار خىزمەت كومىتېتى پارتىيەمەكتىپى يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان بىۋاسىتە قاراشلىق ئورگانلاردىكى باشقارما دەرىجىلىكتىن يۇقىرى كادىرلارنىڭ ماركسىزملىق نەزەرىيە سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن جەمئىي توققۇز قارار نەزەرىيە ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ، 300 دىن ئارتۇق كىشىنى تەربىيىلىدى.

سۈرەتتە: 9 - قارارلىق مىللىي كادىرلار كۇرسىغا قاتناشقان كۇرسانتلار دەرس ئۇنسىدە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **تۇردى مەتنىياز** فوتوسى

بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى پېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى چوڭقۇرلاشتۇرماقتا

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىن** خەۋىر قىلدۇ: بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى رەھبەرلىك ۋە پېتەكچىلىكىنى كۈچەيتىپ، تەكشۈرۈش خادىملارنى تەربىيەلەشنى چىڭ تۇتۇپ، پېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى چوڭقۇرلاشتۇرماقتا.

بۇ ئوبلاست پېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى جەريانىدا ناھىيە (شەھەر)لەر ۋە پېزا- بازار، مەيدانلار بىلەن مەسئۇلىيەتنامە تۈزۈشنى چىڭ تۇتتى. ئارىشاق ناھىيىسى بۇنىڭغا ئالاقىدار تۈزۈملەرنى تۈزۈپ، پېزىلار بىلەن مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپلا قالماستىن، ھەرقايسىكەنتلەر بىلەنمۇ مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالدى. جىڭ ناھىيە ئاقچىدېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ تەكشۈرۈشكە پېتەكچىلىك قىلىدىغان خادىملارنى تەربىيەلەش كۇرسى ئېچىپ، 209 كىشىنى تەربىيىلىدى. ھازىر بۇ ئوبلاستبويىچە پېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى چوڭقۇر ئىشلەنمەكتە.

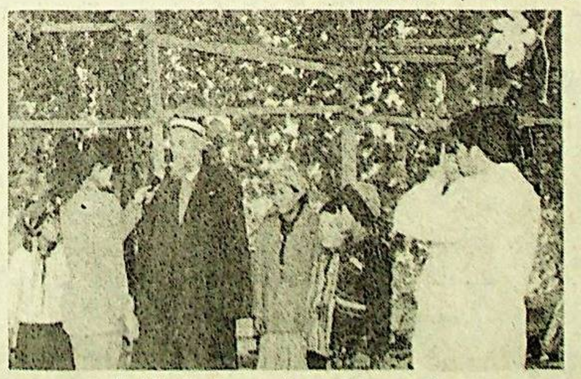
مەرىپەتپەرۋەرلەرگە باربكاللا!

سۈرەتلىك خەۋەر

يەكەن ناھىيە بازىرىدىكى ئالتە باشلانغۇچ مەكتەپتە 4000 دىن ئارتۇق ئوقۇغۇچى بار. بۇنىڭ ئىچىدە بىر مۇنچە ئوقۇغۇچىنىڭ ئائىلىسى نامرات بولغانلىقى ئۈچۈن، ئوقۇش پۇلى ۋە باشقا پۇللارنى ۋاقتىدا تاپشۇرالمغانلىقتىن، مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش خىزمىتىگە تەسىر يەتكەنىدى. بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ ئىش ئۈچۈن مەۋسۈمى باشلانغاندىن كېيىن،خىزمەت گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، قېينىچىلىقى بار ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئائىلىلىرىگە بېرىپ ئەھۋال ئىگىلىدى. بازارلىق ھۆكۈمەتنىڭ مەسئۇللىرى باشلامچىلىق بىلەن 12 ئوقۇغۇچىنىڭ ئوقۇش پۇلى، كىتاب، دەپتەر پۇلى قاتارلىقلارنى ھۆددىگە ئالدى. ئارقىدىنلا ناھىيىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى ئابلەت رازىق ھاجىم چاسا باشلانغۇچ مەكتىپىنىڭ 77 ئوقۇغۇچىسىنىڭ، ناھىيىلىك ئىسلام دىنىي جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، سىياسىي كېڭەش ئەزاسى ئابدۇرېشت مەخسۇم ھاجىم جامە ئالدى باشلانغۇچ مەكتىپىنىڭ 47 ئوقۇغۇچىسىنىڭ، يەككە تىجارەتچى ئابلىمىت ھاجىم ئالتۇن مەكتىپىنىڭ 31 ئوقۇغۇچىسىنىڭ ، نامانجان ھاجىم يېڭىشەر باشلانغۇچ مەكتىپى، كۆكتاتچىلىق كەنتى مەكتىپىنىڭ 37 ئوقۇغۇچىسىنىڭ ئوقۇش پۇلى، كىتاب، دەپتەر پۇلى ۋە باشقا راسخوتلىرىنى ئۈستىگە ئالدى. بۇنىڭ بىلەن نامرات ئائىلە پەرزەنتلىرى خاتىرجەم ئوقۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى.

سۈرەتتە: يەككە تىجارەتچى ئابلەت رازىق ھاجىم (سولدىن 1- كىشى) 77 ئوقۇغۇچىنىڭ ئوقۇش راسخوتىنى ئۆلار ئوقۇش پۈتتۈرگەنگە قەدەر ئۈستىگە ئالىدىغانلىقىنى، ئالتە باشلانغۇچ مەكتەپكە 100 تونىنا كۆمۈر ياردەم قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

سۈرەتتە: 47 ئوقۇغۇچىنىڭ ئوقۇش راسخوتىنى ئۈستىگە ئالغان ئابدۇرېشت مەخسۇم ھاجىم مۇخبىرنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلماقتا.

ئۇرمۇھەممەت ئايۇپ خەۋىرى، فوتوسى

تۇرپان ئۆلايىتىدە بۇ يىل سېتىۋېلىنغان پېخى پاختا 360 مىڭ دەندىن ئاشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ساتتار رېقىپ** خەۋەر قىلدۇ: تۇرپان ئۆلايىتىدە 11- ئاينىڭ 25 - كۈنىگىچە سېتىۋېلىنغان پېخى پاختا 360 مىڭ دەندىن ئېشىپ، يىللىق پىلاننىڭ 62 % ى ئورۇنداندى.

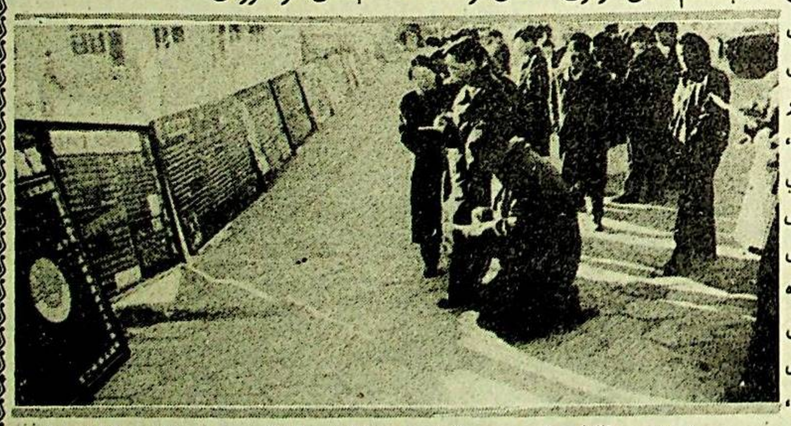
بۇ يىل بۇ ئۆلايەتتە تېرىلغان 300 مىڭ مودىن ئارتۇق كېۋەز بوران، زىياندىن ھاشارات ۋە كەلكۈن ئاپىتىگە ئۇچرىغانلىقتىن، ھوسۇلى كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە كېمەيىپ كەتتى. ئۆلايەت تەۋەسىدىكى ھەر دەرىجىلىك تەمىنات- سودا تارماقلىرى پاختا سېتىۋېلىش تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئالدىن پۇختا ئىشلەپ، پېخى پاختىلارنى ئۆدۈللۇق سېتىۋېلىش، دېھقانلارنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداش ۋە پاختا سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى تولۇق ئورۇنداش جەھەتتە زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتى. نەتىجىدە پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتى ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلدى.

قەشقەر ئۆلايىتىدە «مەدەنىيەتلىك، ئەدەبلىك قەشقەر كىشىلىرىدىن بولۇش» پائالىيىتى قانات يايدۇرۇلماقتا

مەنىۋى مەدەنىيەت گۈللىرى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇللا ئابدۇرېشت** خەۋەر قىلدۇ: قەشقەر ئۆلايىتى، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ، تۇرلۇك شەكىللەردىن پايدىلىنىپ «مەدەنىيەتلىك، ئەدەبلىك قەشقەر كىشىلىرىدىن بولۇش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرماقتا.

قەشقەر ئۆلايىتى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىگە ئەھمىيەت بەردى، ئۆتكەن يىلدىن بۇيان ناھىيە (شەھەر)لەردە ھەر مىللەت پۇقرالىرىغا ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزم، سوتسىيالىزم ۋە ئىجتىمائىي ئەخلاق، كەسىپ ئەخلاقى، ئائىلە تەربىيىسى قاتارلىق مەزمۇنلار بويىچە تەربىيىنى كۈچەيتتى. «سوتسىيالىستىك ئەخلاق ۋە مەدەنىيەتلىك بولۇش ئۆلچىمى» دېگەن كىتابنى ئاساسىي دەرسلىك ماتېرىيالى قىلىپ، مەركەزلەشتۈرۈپ تەربىيىلەش، تارقاق دەرس ئۆتۈش بىلەن ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىشنى بىرلەشتۈرۈش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ تايانچىلارنى تەربىيىلىدى، ناھىيە (شەھەر) دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن بولۇشنى ئىلتىماس قىلغانلارنى مەدەنىيەتلىك شەھەر ئاھالىسى مەكتەپلىرىدە تەربىيىلەشنى چىڭ تۇتتى. بۇنداق تەربىيىلەش ئۇسۇلى «مەدەنىيەتلىك، ئەدەبلىك قەشقەر كىشىلىرىدىن بولۇش» پائالىيىتىنىڭ قىزغىن، جانلىق بولۇشىغا زور تۈرتكە بولدى، بۇ ئۆلايەت ھازىرغىچە 3700 دىن ئارتۇق مەدەنىيەتلىك شەھەر ئاھالىسى مەكتىپى نۆقتىسى قۇرۇپ، 8300 قارارداردىن ئارتۇق كۆرس ئېچىپ، 1 مىليون ئادەم (قېتىم) دىن ئارتۇق ئادەمنى ئۆگىنىشكە قاتناشتۇردى، بۇ يىل كۆلىمى زور بولغان سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىپ، «مەدەنىيەتلىك شەھەر ئاھالىلىرى شەرتى»، «مەدەنىيەتلىك شەھەر ئاھالىلىرى رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك قائىدە- نىزام»لارنى تۈزۈپ ۋە ئۈنىڭدىن 500 مىڭ پارچە تارقىتىپ، ئۆلايەت بويىچە مۇسابىقە پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ «مەدەنىيەتلىك، ئەدەبلىك قەشقەر كىشىلىرىدىن بولۇش» ئېڭىنى ئۆستۈردى.

سۈرەتتە: ئالتاي شەھىرىدە قوش دەم ئېلىش كۈنلىرىدە مەزمۇنى ساغلام يېڭىچە ئىشلەنگەن قارا تاختا گېزىتى شەھەر مەركىزىدىكى يولنىڭ ئىككى تەرىپىگە قاتار قويۇلغان بولۇپ، يولدىن ئۆتكەن كىشىلەر ئۇنى قىزىقىپ ئوقۇماقتا.

يەن فېن فوتوسى

پاي چېكى بازىرىنىڭ تەرەققىيات ئالاھىدىلىكى ۋە نۆۋەتتە ئىشلەشكە تېگىشلىك خىزمەتلەر توغرىسىدا

روزىيە ئابدۇقادىر

مۇلاھىزە

ئېلىمىزنىڭ ئالاھىدە دۆلەت ئەھۋالى ئېلىمىز پاي چېكى بازىرىنىڭ ئۆزگىچە تەرەققىيات ئالاھىدىلىكىنى بەلگىلەپ بولىدىغانلىقىنى بەلگىلەيدۇ، بۇ ئالاھىدىلىكلەر تۆۋەندىكى بىر نەچچە جەھەتتە كۆرۈلىدۇ.

1. ئېلىمىز سوتسىيالىستىك دۆلەت بولۇپ، ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىلاھاتىنىڭ نىشانى سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىشتىن ئىبارەت. شۇڭا پاي چېكى بازىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا ئۇچ جەھەتتىكى مەسىلىنى ياخشى ھەل قىلىش زۆرۈر. بىرىنچىدىن، ئومۇمىي خەلق مۇلۇكچىلىكى تۈزۈمىنى ئاساسىي گەۋدە قىلىشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. ئىككىنچىدىن، ئەمگەكنىڭ قاراپ تەقسىم قىلىش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش بىلەن بىرگە، بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئالدىن بېيىشىغا يول قويۇپ، كىشىلەرنىڭ پاي چېكى بازىرىدا قانۇنلۇق مەبلەغ سېلىش ئارقىلىق مۇۋاپىق مەنپەئەتكە ئېرىشىشكە يول قويۇش كېرەك. ئۈچىنچىدىن، پاي چېكى بازىرىدا جەمئىيەت ئامانلىقىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان مەسىلىلەرنىڭ كۆرۈلۈشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

2. يۇقىرىدەك دەرىجىدە مەزكۇر ئالاھىدىلىكلەرگە تۆۋەندىكى بىر نەچچە جەھەتتە كۆرۈلىدۇ.

1. ئېلىمىز سوتسىيالىستىك دۆلەت بولۇپ، ئىقتىسادىي تۈزۈلمىسىنىڭ ئاساسىنى ئىلاھاتنىڭ نىشانى سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىشتىن ئىبارەت. شۇڭا پاي چېكى بازىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا ئۇنداق بولمايدىكەن بازارنىڭ كۆتۈرۈش كۈچىدىن ئېشىپ كېتىپ، يۇز بېرىشكە تېگىشلىك بولمىغان ئەگرى-توقايلىق كېلىپ چىقىدۇ.

ئېلىمىزنىڭ پاي چېكى بازىرىنىڭ تەرەققىياتىدىكى بۇ ئالاھىدىلىكلەرگە ئاساسەن، نۆۋەتتە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشكە توغرا كېلىدۇ:

1. پاي تۈزۈمى ئىسلاھاتىدا پۇختا بولۇش پرىنسىپى بويىچە سىناق ئېلىپ بېرىشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. شەرت - شارائىت ھازىرلىغان دۆلەت ئىلكىدىكى كارخانىلارنى «شىركەت قانۇنى» بويىچە چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى،چەكلىك پاي شىركىتى قىلىپ ئۆزگەرتىش كېرەك. ئاز ساندىكى شەرت - شارائىت ھازىرلىغان كارخانىلارنى قاتتىق تەكشۈرگەندىن كېيىن، پاي چېكىنى ئاشكارا بازارغا سالمىغان چەكلىك پاي شىركىتى قىلىپ ئۆزگەرتىشكە بولىدۇ.

2. قانۇن تۈرغۇزۇش، قانۇننى ئىجرا قىلىش سالمىقىنى كۈچەيتىش، ئاكسىيە قانۇن سىستېمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك.

3. پاي چېكى بازارغا سېلىنىدىغان شىركەتلەرنىڭ ساپاسىغا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. پاي چېكى بازارغا سېلىنىدىغان شىركەتلەرنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇشتىن ئىبارەت ئاساسىي خىزمەتنى چىڭ تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ يېللىق دوكلاتى،ئوتتۇرا مەزگىللىك دوكلاتىنىڭ كونكرېت مىزانلىرىنى ھەققىي يوسۇندا ئىزچىللاشتۇرۇش؛ شىركەتلەرنىڭ مەبلەغ توپلاش ۋە پاي چېكىگە خېرىدار چاقىرىش جەريانىدا سۆزى بىلەن ھەركىتى بىردەك بولماسلىقىنى تۈزىتىش كېرەك. بوغالتىرلىق مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك.

4. ئاكسىيە ئورۇنلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش كېرەك. ئاكسىيە بازارلىرىنى قېلىپلاشتۇرۇش، تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ يادروسى ئاكسىيە سودىگەرلىرىنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. نۆۋەتتە، مۇھىم نوقتا، ئاكسىيە سودىسىنى باشقۇرىدىغان ئالىپاراتلارنىڭ تۈز ئالدىنقا تىجارەت ئېلىپ بېرىش ئەھۋاللىرىنى نازارەت قىلىپ ۋە باشقۇرۇپ، ئاكسىيە سودىسى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان سودىگەرلەرنىڭ تۈز ئالدىنقا پاي چېكى ئېلىپ - سېتىشىنى قاتتىق چەكلەش، ھەمدەبۇ جەھەتتىكى قانۇن تۈزۈملەرنى بالدۇراق تۈزۈپ چىقىپ، ئاكسىيە قوشۇننىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش لازىم.

5. ئاكسىيە سودا بازارلىرىغا بولغان نازارەتچىلىك ۋە كونترول قىلىشىنى كۈچەيتىش كېرەك. ھازىر مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار مەملىكەت بويىچە بىرلىككە كەلگەن ئېنىقلاش، ۋەكالىتەن باشقۇرۇش سىستېمىسىنى ئورنىتىش ئۈچۈن يولغا قويۇشقا بولىدىغان تەقسىلات ئېلىپ بېرىپ، ئاكسىيە سودا ئورۇنلىرىنىڭ كەسپىي قائىدىسىگە ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈپ، ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرمەكتە ھەمدە ئاكسىيە سودا ئورۇنلىرىنىڭ تېخنىكىلىق ئۇسكۇنىلىرىنى ياخشىلاش ئارقىلىق، بار شارائىتتىن پايدىلىنىپ، بازارغا بولغان دەسلەپكى قەدەمدىكى نازارەتنى يولغا قويۇپ، سېتىش-سېتىۋېلىش جەريانىنىڭ بىخەتەرلىكى ۋە ئۇنۇمىنىڭ يۇقىرى بولۇشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىدۇ.

6. پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ كارخانىلارنىڭ چەت ئەللەردە پاي چېكى سېلىش قەدىمىنى تېزلىتىش كېرەك. مۇناسىۋەتلىك تارماقلار قاتتىق تەكشۈرۈش ئارقىلىق كارخانا باشقۇرۇش سەۋىيىسى يۇقىرى، ئۆزگەرتىپ تەشكىللەنگەندىن كېيىن، خەلقارا قائىدە بويىچە ئىش ئېلىپ بارالايدىغان، توپلىغان مەبلىغى دۆلەتنىڭ كەسىپ سىياسىتىگە ئۇيغۇن، قۇرۇلۇش مەبلىغىگە جەددىي ئېھتىياجلىق بولغان، مۇئەييەن كۆلەمگە ئىگە ۋە داڭقى بار، ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ۋە تاشقى پېرېۋوت يارىتىش ئىقتىدارى بىر قەدەر ياخشى كارخانىلارنى ئالدىن باھالاپ، ئۇلارنىڭ چەت ئەللەردە، ئاساسلىقى شياڭگاڭدا پاي چېكى سېلىشىنى ئامېرىكا بازارلىرىدا بىۋاستە پاي چېكى سېلىشنى ھېكىتتى.

قەشقەر ئۇلايىنىڭ چارۋىچىلىقى يەنە يۇكسەلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئەسقەرجان تۇرسۇن، روشەنگۈل ئەيسا** خەۋەر قىلىدۇ: قەشقەر ئۇلايىتى تۇرلۇك تەبىئىي ئاپەتلەر ئۇستىدىن غەلبە قىلىپ، بۇ يىلمۇ چارۋىچىلىقنى يۇكسەلدۈردى.

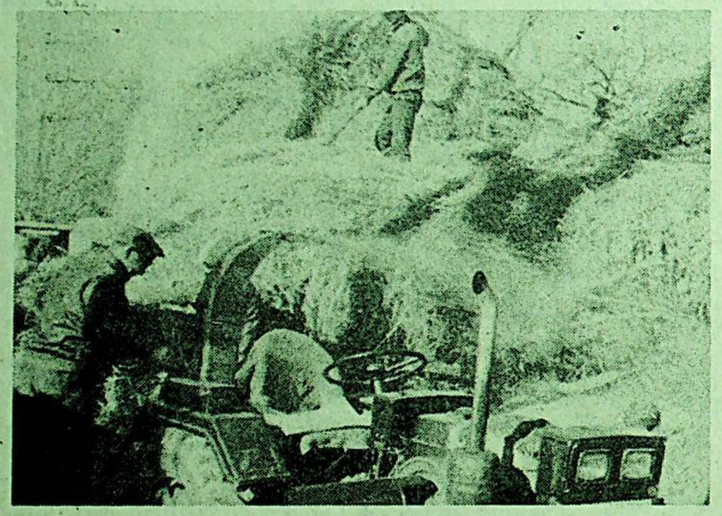
بۇ ئۇلايەت بۇلتۇر چارۋىچىلىق خىزمىتى يېغىنى چاقىرىپ، چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش توغرىسىدا مەخسۇس بەلگىلىمە

* * * * * * *

تېكەس ناھىيىسىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار چارۋا ماللارنى قىش ۋە ئەتىيازدىن بىخەتەر ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 10 مىڭ تونناغىدىن ئارتۇق ئوت-چۆپ توپلىدى.

سۇرەتتە: ناھىيە بازىرى گۈلباغ كەنتىدىكى دېھقانلار ماشىنا ئارقىلىق بۇغداي پاخلىنى ئۇششاقلىماقتا.

غەيرەت ئابدۇرېشت فوتوسى

گۈلاخما يېزىسى دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقنى يۇكسەلدۈرۈشكە ئەھمىيەت بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەتجان مامۇت** خەۋەر قىلىدۇ: چىرا ناھىيىسىنىڭ گۈلاخما يېزىسى تەدبىر قوللىنىپ دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقىنى يۇكسەلدۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، كۆرۈنەرلىك ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان دېھقانچىلىق ئارقىلىق چارۋىچىلىقى، چارۋىچىلىق ئارقىلىق دېھقانچىلىقنى يۇكسەلدۈرۈشنى دېھقان،چارۋىچىلارغا ئاممىنى ھەربىر تەلەندۈرۈپ ئۆلچەملىك 901 ئېغىل - قوتان سېلىپ، 30 ئوت - چۆپ، يەم - بوغۇز پىششىقلاپ ئىشلەش ماشىنىسى سېتىۋېلىپ، ئوت - چۆپتىن پايدىلىنىش ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى. دېھقانلارنىڭ چارۋا مال بېقىش ئاكتىپلىقىنى قوزغاش ئۈچۈن، بېقىۋاتقان چارۋا مالنىڭ سانىغا قاراپ يەم - خەشەك بېرى ئاجرىتىپ بەرگەندىن باشقا، 127 مىڭ 572 تۇياق (قېتىم) چارۋا مالغا يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋاكسىنى سالدى، 51 مىڭ 268 تۇياق (قېتىم) چارۋا مالنى قۇرتسىزلاندۇردى، 3810 تۇياق چارۋا مالنى داۋالىدى. سۇنئىي ئوتلاق كۆلىمىنى 4306 موغا كېڭەيتتى. بۇنىڭ بىلەن، بۇ يېزىنىڭ چارۋا مېلى 77 مىڭ 923 تۇياقتا، چارۋىچىلىق ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى10 مىليون600 مىڭ يۇەنگە يېتىپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن ئايرىم - ئايرىم 3.2 % ۋە 21 % ئاشتى.

ئالدىنى ئالدى. نەتىجىدە، ھازىرغا قەدەر ۋىلايەت بويىچە ئومۇمىي چارۋا مال 5 مىليون 714 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 182 مىڭ 400 تۇياق،يەنى 3.3 % ئاشتى. چارۋىچىلىق يۇكسەلگەنلىكتىن، بازارنى گۆش، سۈت، تۇخۇم بىلەن تەمىنلەش ياخشى بولدى. بۇ يىللىق گۆش 69 مىڭ 800 تونناغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 12 مىڭ 300 تونا، يەنى 21.39 % ئاشتى. يۇڭ 5200 تونناغا، سۈت 46 مىڭ 210 تونناغا يېتىپ، تۇخۇم 13 مىڭ 100 تونناغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن ئايرىم - ئايرىم ھالدا 5.4 %، 15.35 %، 15 % ئاشتى.

جۇڭخې لوڭقەسى
شنجاڭ جۇڭخې پاي چەكلىك شىركىتى مەسئۇل ئىشلىرى
مۇدىرىيەت باشلىقى، باش جىڭلى، ئالماخۇ يېڭچېن
مۇدىرىيەت ئىقتىسادىي، پارتكوم ئەزاسى، پارتكوم ئومۇمىي شۇجىسى، ئالماخۇ رەھىم تۇرسۇن
قاداپس، ئۇرۇمچى شەھەر رىشەتقى تەشقىرىيولى 18-نومۇر
تېلېفون: 2918—3835306 (0991)

ئۇيغۇرچە ئۆگىنىش ئۇچۇن ئۇرۇمچى شەھەر مەكارىشى ماقالىسى

ئارشاڭ تاشيول ئۇچاستىكسى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرمەكتە

ئۇختيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇرۇسۇل ياقۇپ** خەۋەر قىلىدۇ: ئارشاڭ تاشيول ئۇچاستىكسى پارتىيە ياچەيكسى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، تاشيول ئىشلىرى ۋە ئارشاڭ ناھىيىسى ئىقتىسادىنىڭ تېز راۋاجلىنىشى ئۇچۇن كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى.

بۇ ئۇچاستىكا پارتىيە ياچەيكسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان «پارتىيە پارتىيىنى باشقۇرۇش»، «پارتىيىنى قاتتىق ئىدارە قىلىش» فاكۇچىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇشنى ئىلمىيلىشىش، تۈزۈملىشىش ۋە قېلىپلىشىش ئىزغا سالدى. بۇ پارتىيە ياچەيكسى ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا پارتىيە بىلىملىرى تەربىيسى، دۆلەت ئەھۋالى تەربىيسى، 2 - بەش يىللىق قانۇننى ئومۇملاشتۇرۇش تەربىيسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيسىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، پارتىيە ئەزالىرى ئامىنى يېتەكلەيدىغان، يولنى ياخشى ئاسراپ، قاتناشنىڭ راۋان بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىدىغان، مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا باشلامچى بولىدىغان ياخشى كەيپىياتنى شەكىللەندۈردى.

بۇ ئۇچاستكا پارتىيە ياچەيكسى ئۇدىيۇى- سىياسىي خىزمەت بىلەن تاشيول ئاسراش خىزمىتىنى ئورگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈپ، ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىرگە، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىمۇ چىڭ تۇتتى. ئۇلار نۆۋەتمۇ كۆپ، لىنىيە ئۇزۇن، دائىرە كەڭ بولۇشتەك ئالاھىدىلىككە ئاساسەن، داۋالىغۇچىلار بويىچە سىياسىي ئۆگىنىش ئېلىپ بېرىشتا چىڭ تۇرغاندىن باشقا، يەنە زېھىن سىناش مۇسابىقىسى، فوتو سۈرەت كۆرگەزمىسى، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتى قاتارلىقلارنى ئۇيۇشتۇرۇپ، تاشيول ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىدا زور ئۆزگىرىش ھاسىل قىلدى. ئىشچىلارنىڭ ئورتاق تىرىشچانلىقى نەتىجىسىدە، بۇ ئۇچاستكا ئاسراۋاتقان ئۇچ چىگرا مۇداپىئە تاشيولى ۋە بىر ئۆلكە يولىنىڭ يىل بويى راۋان بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىندى. ئۇچاستكا يۇقىرىقىدەك نەتىجىلىرى بىلەن 1993 -، 1995 - يىلى تاشيول ئىدارىسى تەرىپىدىن تاشيول ئاسراشتىكى «ئىلغار ئورۇن»، ئاپتونوم ئوبلاست تەرىپىدىن «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن ناملارغا ئېرىشتى. ئۇچاستكا پارتىيە ياچەيكسى 1990- يىلدىن 1995 - يىلغىچە ئۇدا ئالتە يىل ئارشاڭ ناھىيىسى بويىچە «ئىلغار پارتىيە ياچەيكسى» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى.

تاشيول ئىشچىلىرى قاتناش ۋەقەسىدە يارىلانغانلارنى خەۋىتىن قوتۇلدۇردى

ئۇختيارىي مۇخبىرىمىز **قادىر ھوشۇر** خەۋەر قىلىدۇ: يېقىندا دۆلەت يولى 315- لىنىيەسىنىڭ 2825 - كىلومېتر قىسمىدا يەكەن ناھىيەسىنىڭ 08090 - Q نومۇرلۇق سانتانا ماركىلىق ئاپتوموبىل يول ياقىسىدىكى دەرەخكە سوقۇلۇپ، ئاپتوموبىلدىكى بەش كىشى ئېغىر يارىلىنىدۇ. شۇ ئەتراپتا يول ئاسراۋاتقان يەكەن تاشيول ئۇچاستكىسىنىڭ يەكەن داۋالىغۇچىلىرى سەيدەمەمەت تەۋەككۈل قاتارلىق يەتتە ئىشچى ۋەقە يۈز بەرگەن مەيدانغا ئۇچقاندەك يېتىپ كېلىپ، مەجلىپ كەتكەن ئاپتوموبىل ئىچىدىن يارىلانغانلارنى ئاۋايلاپ ئېلىپ چىقىپ، داۋالىغۇچىلىرىنىڭ بىلەن دەرھال دوختۇرخانىغا ئېلىپ بارىدۇ. جىددىي قۇتقۇزۇش نەتىجىسىدە بەش كىشى خەۋپتىن قوتۇلدۇ. تاشيول ئىشچىلىرى يەنە يارىلانغانلارنىڭ 25 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق نەق پۇل، ماددىي نەرسىلىرىنى بىخەتەر ساقلاپ ئۆز قولىغا تاپشۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۇرۇق - تۇققانلىرى تاشيول ئىشچىلىرىنىڭ بۇ خىل ئالىيجانابلىقىدىن تەسىرلىنىپ، ئىشچىلارغا 200 يۈەن تەڭلىگەندە، تاشيول ئىشچىلىرى: بۇ بىزنىڭ ئادەتتە قىلىدىغان ئىشىمىز، رەھمەت، دەپ پۇلنى ئالمايدۇ.

* * * * * * *

قەشقەر كونىشەھەر تاشيول ئۇچاستكىسى بۇلۇڭكۆل داۋالىغۇچىلىرىنىڭ ناھىيە بازىرى بىلەن بولغان ئارىلىقى 150 نەچچە كىلومېتر بولۇپ، داۋالىغان دېگىز يۈزىدىن 4700 مېتر ئېگىزلىككە جايلاشقان. بۇ داۋالىغۇچىلار ھاۋا شارائىت جاپالىق بولۇش قاتارلىق قىينچىلىقلارنى يېڭىپ، يولنىڭ بىجىرىملىق نەسىبىتىنى يىلىغا يىل ئۆستۈرۈپ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن كۆپ قېتىم تەقدىرلەندى.

ئوبۇلقاسىم ئابدۇغوپۇر ئابىت فوتوسى

پوسكام ناھىيىسىدە 30 مىڭدىن ئارتۇق ئەمگەكچى بوز يەر ئېچىشقا ئاتلاندى

ئۇختيارىي مۇخبىرىمىز **ياسىن ئوسمان** خەۋەر قىلىدۇ: سوۋېت ئىتتىپاقى بايلىقىنى ئېچىپ، ناھىيىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، پوسكام ناھىيىسىدىكى 30 مىڭدىن ئارتۇق دېھقان «يېما، گۈلباغ يېزا ئىگىلىك ئۇنىۋېرسال رايونى» قۇرۇشقا ئاتلاندى.

ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپلىرى يەر كۆلىمىنىڭ ئاز، ئېچىپ پايدىلىنىشقا بولىدىغان يەرلەرنىڭ كۆپ بولۇشىدەك ئەھۋالغا ئاساسەن، سوۋېت ئىتتىپاقى بايلىقىنى ئېچىپ تەرىپلەپ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتىش، يۇقىرى ھوسۇللۇق ئېتىز بىنا قىلىپ، ئاشلىق، كېۋەزدىن يۇقىرى ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىش تەرەققىيات پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى ھەمدە بۇلتۇر دەسلەپكى قەدەمدە ئاقتام «يېزا ئىگىلىك ئۇنىۋېرسال ئېچىش رايونى» قۇرۇلۇشدا ئېش باشلاپ ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى. ئالدىنقى يىلدىكى تەجرىبىلەرنى يەكۈنلىگەن ئاساستا، بۇ يىل قىش ئېلىپ بېرىلىدىغان نۆۋەتلىق قۇرۇلۇش تۇرنىكى بېرى بولغان «يېما، گۈلباغ يېزا ئىگىلىك ئۇنىۋېرسال ئېچىش رايونى» قۇرۇلۇشىدا ئېش باشلاش ئۈچۈن، 11 - ئاينىك 4 - كۈنى مەخسۇس يىغىن ئېچىپ، جايلارنى بۇ ئىشقا جىددىي تۇتۇش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلدى. ھەرقايسى يېزا - بازارلار ناھىيىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، تەييارلىقنى ئوندان قىلىپ، 200 دىن ئارتۇق كادىرنى مەخسۇس ئېچىش رايونىنىڭ قۇرۇلۇشىغا ئېتەكچىلىك قىلىشقا ئاجراتتى. بۇنىڭ بىلەن 11- ئاينىك ئوتتۇرىدىن باشلاپ، ناھىيە بويىچە 30 مىڭ 117 ئەمگەكچى، 100 توپا ئىتتىرىش ماشىنىسى، چوڭ - كىچىك تراكتور، ھارۋا- ئۇلاغ بىلەن سۇ، تۇپراق بايلىقىنى ئېچىش قۇرۇلۇشىغا ئاتلىنىپ كەتتى.

پۇرچاقچى يېزىسى يېگىدىن ئېچىلغان يەرلەرنى يۇرۇشلەشتۇرۇشنى چىڭ تۇتماقتا

ئۇختيارىي مۇخبىرىمىز **ئەخمەتنىياز ياقۇپ** خەۋەر قىلىدۇ: قاراقاش ناھىيىسىنىڭ پۇرچاقچى يېزىسى ئۆز يېرىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى چىقىش قىلغان ھالدا پۇختا پىلان تۈزۈپ، دېھقانلارنى بۇلتۇر كۆزدە ئېچىلغان 3800 مو يەرنىڭ سۇغىرىش شارائىتىنى ياخشىلاشقا سەپەرۋەر قىلدى.

بۇنىڭ بىلەن 11 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 12 - كۈنگىچە ھەر كۈنى 800 ئەمگەكچى 1000 دىن ئارتۇق ھارۋا - ئۇلاغ بىلەن جىددىي ئىشلەپ، 16 كىلومېتر زەيكەش چاپتى، سەككىز كىلومېتر ئېرىق - ئۆستەڭنى يۇرۇشلەشتۇردى. 2000 مو يەرنىڭ تۈزلەپ، ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئۇچۇن تەقلەپ قويدى.

بۇ يىل تېرىم يېزىسىدا 3000 مودىن كۆپرەك بوز يەر ئېچىلدى

كۆزگى بۇغداي تېرىلدى. 1200 موسى ئاغدۇرۇلۇپ، ئەتىيازلىق تېرىلغۇغا تەييارلاپ قويۇلدى.

* * * * * *

كۆزلۈك يېغىم ئاخىرلاشقاندىن بۇيان ئاقسۇ شەھىرىدىكى ئېگەرچى يېزىسىنىڭ ژىرما باشقۇرۇش رايونى ئالتە كەنتتىكى 1000 دىن كۆپرەك ئەمگەك كۈچىنى تەشكىللەپ، كۆز پەسىللىك كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش ۋە ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى ئېلىپ باردى.

سۆزەتتە: ئىش ئورنىدىن كۆرۈنۈش.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئىبراھىم** فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى «ئەمگەك قانۇنى»نى ئىزچىللاشتۇرۇشتا باشلامچى بولماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **رىزۋانگۈل ئابلەت** خەۋىر قىلىدۇ: «ئەمگەك قانۇنى» ئېلان قىلىنغان ئىككى يىلدىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى ئەمگەك مۇناسىۋىتى، ئەمگەك مۇناسىۋىتىنى تەڭشەش - تارتىشلارنى ھەل قىلىش جەھەتلەردە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى ھەقىقىي قوغداپ «ئەمگەك قانۇنى»نىڭ توغرا ئىزچىللاشتۇرۇلۇشىغا تېگىشلىك تۆھپە قوشتى.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى «ئەمگەك قانۇنى» مەزمۇن قىلىنغان ئۆگىنىش، تەربىيىلەش ۋە تەشۋىقات خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ، «ئەمگەك قانۇنى» ئېلان قىلىنغان تۇنجى يىللا «ئەمگەك قانۇنى» بىلىملىرى بويىچە تېلېۋىزىيىدە 32 مەيدان مۇسابىقە ئۆتكۈزدى، بۇ پائالىيەتكە قاتناشقان ئىشچى- خىزمەتچى 180 مىڭغا يەتتى. ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۈيۈشمىسمۇ ئىككى قارار مەخسۇس كۇرس ئۈيۈشتۇرۇپ، ئورگان كادىرلىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىدىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى كادىرلىرىنى «ئەمگەك قانۇنى» بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلەپ يېتىشتۈردى. ئاساسىي قاتلاملاردىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرىمۇ تۈرلۈك شەكىل، ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، 11 مىڭدىن ئارتۇق ئىشچى - خىزمەتچىنى «ئەمگەك قانۇنى» بويىچە تەربىيىگە ئىگە قىلدى. ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى ئۆگىنىشنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، «ئەمگەك قانۇنى»دا بېرىلگەن ھوقۇق بويىچە ئۆز بېرى، ئۆز كارخانىسىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى چىقىش قىلىپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرگە ۋەكىل بولۇپ، باراۋەر ئاساستا كېڭىشىپ، كوللېكتىپ توختام ئىمزالاپ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ كونكرېت مەنپەئىتىنى قوغداپ، كارخانا بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئەمگەك مۇناسىۋىتىنى ئۇنۇملۇك تەڭشىدى. ھازىرغىچە ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 258 كارخانىدا بۇ تۈزۈم يولغا قويۇلدى. ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى ئەمگەك ماجىرالىرىنى كېلىشتۇرۇش، مۇرەسسە قىلىش خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئەمگەك ماجىرالىرىدىكى دەۋا ئىشلىرى، قانۇن بىلىملىرى بويىچە مۇلازىملىق قىلدى. نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 2076 كارخانىدا ئەمگەك ماجىرالىرىنى كېلىشتۇرۇش كومىتېتى قۇرۇلۇپ، كۆپ قىسىم ئەمگەك ماجىرالىرى ئاساسىي قاتلاملاردىلا ھەل قىلىندى.

ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونى تاشقورغان ناھىيىسىگە دوستلۇق قولىنى سۇندى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **شادىيە نۇرئېلى، تاھىرجان مۇھەممەت** خەۋەر قىلدۇ: 11 - ئاينىڭ 13 - كۈنى ئەتىگەندە تاشقورغان ناھىيە بازىرىنىڭ مەركىزى كوچىسىنىڭ ئىككى قاسنىدا 500 دىن ئارتۇق ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچى رەتلىك تىزىلىپ، يىراق مەركىزىي شەھەردىن 1800 كىلومېتر يول يۈرۈپ، ۋەتەننىڭ ئەڭ غەربىدىكى بۇ تاغلىق ناھىيىگە دوستلۇق مېھرىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن كەلگەن ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونلۇق ھال سوراش ئۆمىكىنى قىزغىن قارشى ئالدى.

ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونى بىلەن تاشقورغان ناچىك ئاپتونوم ناھىيىسى 1996- يىلى دوست ناھىيە - شەھەر مۇناسىۋىتى ئورناتقاندىن بۇيان، ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونى تاشقورغان ناھىيىسىنىڭ ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇپ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىغا ئاكتىپ مەدەت بەردى. بۇ يىل 9 - ئايدا، ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونى پۈتۈن رايون مىقياسىدا «تاشقورغان خەلقى ئۈچۈن مېھىر - شەپقەت يەتكۈزۈش پائالىيىتى»نى قانات يايدۇرۇپ، ئون كۈن ئىچىدىلا 190 مىڭ يۆنىدىن ئارتۇق پۇل، 40 مىڭ قۇردىن ئارتۇق كىيىم - كېچەك توپلىدى. يېڭىشەھەر رايونلۇق پارتكومىنىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى، بىرلىك سەپ بۆلۈمىنىڭ باشلىقى تۇرسۇن جامالنىڭ يېتەكچىلىكىدىكى بىر ھال سوراش ئۆمىكى رايوندىكى 260 مىڭ ھەر مىللەت خەلقىنىڭ دوستلۇق مېھرىنى ئېلىپ، 11 - ئاينىڭ 13- كۈنى تاشقورغان ناھىيىسىگە يېتىپ كېلىپ، تۇنجا ماشىنا كىيىم - كېچەك ۋە 300 مىڭ يۈەن «ئۇمىد قۇرۇلۇشى» ياردەم پۇلىنى ناھىيە رەھبەرلىرىگە تاپشۇرۇپ بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتى مۇھىت ئاسراش خىزمىتىنى ئىقتىسادىي خىزمەت بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چىڭ تۇتماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئەيسا جان ئابدۇللا** خەۋەر قىلدۇ: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتى مۇھىت ئاسراش خىزمىتىنى ئىقتىسادىي خىزمەت بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چىڭ تۇتۇپ، بەلگىلىك نەتىجىگە ئېرىشتى.

بۇ كومىتېت ئېنېرگىيە سەرپىياتى كۆپ، بايلىق ئىسراپچىلىقى زور ۋە بۇلغىنىشى ئېغىر كەسىپ، مەھسۇلاتلارنىڭ كۆپەيشىنى پەيدىنپەي تىزگىنلەپ، سىلىنما ئاز، ھاسىلات كۆپ، سۈپەت ياخشى، سەرپىيات ئاز، ئۇنۇم يۇقىرى بولغان كەسىپ ۋە مەھسۇلاتلارغا «يېشىل چىراغ» يېقىپ بەردى. ئىقتىسادنىڭ تەرەققىياتى بىلەن مۇھىت ئاسراشنى زىچ بىرلەشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بەردى. ۋېيخۇلياڭ ئېلېكتر ئىستانسىسىغا قارىتا «چوڭقۇر ئارقىلىق كېچىكلىرىنى يېتەكلەش ئۇسۇلى»نى قوللانغاچقا، ئىستانسىدا، 1 × 100 مېگاۋاتلىق گېنېراتورلار گۇرۇپپىسى قۇرۇلۇپ، گېنېراتور ئومۇمىي سىغىمى ئاشتى، ئىس - تۈتەك ئىسلدىكىدىن 70 % تەۋەنلىدى. بۇ كومىتېت يەنە ئۇزۇندىن بۇيان سەرپىياتى يۇقىرى، ئۇنۇمى تۆۋەن، بۇلغىنىشى ئېغىر، بازىرى يوق بولۇپ كېلىۋاتقان مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىشنى توختاتتى، قەشقەر پاختا توقۇمچىلىق زاۋۇتىغا قاراشلىق بوياقچىلىق زاۋۇتىنى 30 مىڭ ئۇرۇچۇقلۇق پاختا توقۇمچىلىق زاۋۇتىغا ئۆزگەرتتى، «تەڭرىتاغ» خىمىيە زاۋۇتىنىڭ كاربىد ئىشلەپچىقىرىش لىنىيىسىنى ئىشتىن توختاتتى، يەنە بەزى كىچىك كۆن - خۇرۇم ئىشلەش ئورنىنىمۇ ئىشتىن توختاتتى. بۇ ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى تاشيول ئىدارىسى كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىنى پاكلىق قۇرۇلۇشى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چىڭ تۇتۇپ، ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **مەدەنىيەت مۇھەممەتتۇرسۇن، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ھۆرمەتجان ھەببۇللا** خەۋەر قىلدۇ: بۇ يىل ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى تاشيول ئىدارىسى كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىنى پاكلىق قۇرۇلۇشى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چىڭ تۇتۇپ، ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلدى.

بۇ ئىدارە كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىنى پاكلىق قۇرۇلۇشى بىلەن بىرلەشتۈرۈش جەھەتتىكى ئۆگىنىش ۋە تەشۋىقات تەربىيىسىنى چىڭ تۇتتى. ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش ۋە پاكلىق قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ئومۇمىيۈزلۈك ئورۇنلاشتۇرۇپ، قاتلاممۇ قاتلام مەسئۇلىيەت تۈرۈمىنى يولغا قويۇپ، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىكىنىڭ بۇ خىزمەتكە بولغان مەسئۇلىيەتچانلىقىنى كۈچەيتتى، جەمئىيەت بىلەن ئىچكى قىسمىدىكى نازارەتنى ئۆزئارا بىرلەشتۈردى. پارتىيە ئەزالىرى ۋە كادىرلاردىن «ئۇچنى باشقۇرۇش» يەنى نەپسىنى باشقۇرۇش، قولىنى باشقۇرۇش، كۆزنى باشقۇرۇش تەلىپىنى ئالدى بىلەن ئۆزىدىن باشلاپ ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، ئۆلگە رول ئوينىدى. ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى تاشيول ئىدارىسى ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا كومىتېتى مۇھىت ئاسراش خىزمىتىنى ئىقتىسادىي خىزمەت بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چىڭ تۇتماقتا

ئۇنىڭغا يۆز بەرگەن يول مەمۇرىيىتى ئەنزىلىرىنىڭ تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىنىش نىسبىتى 98% كە، كۆرۈلگەن زىيانىنىڭ تۆلىتۈۋېلىنىش نىسبىتى 95% كە يەتتى.

ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى تاشيول ئىدارىسى كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش پاكلىق قۇرۇلۇشى بىلەن بىرلەشتۈرۈدى

ۋېيخۇلياڭ كۆمۈر كېنى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنئىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتتى

ئۇرۇمچى كان ئىشلىرى ئىدارىسىگە قاراشلىق ۋېيخۇلياڭ كۆمۈر كېنى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ۋاسكېتبول مۇسابىقىسى، ئارقان تارتىش مۇسابىقىسى، تېخنىكا سىناش مۇسابىقىسى، جۇڭگوچە شاھمات مۇسابىقىسى قاتارلىق مۇسابىقىلەرنى ئۆتكۈزۈپ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنئىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتتى. بېقىندا بۇ كان يەنە ئىشچى - خىزمەتچىلەر تىكتاك توپ مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى. مۇسابىقىگە كانغا قاراشلىق 16 بۆلۈم - رايونلاردىن كەلگەن 210 ماھىر قاتناشتى. مۇسابىقە ئەرلەر يەككە تۇر، ئايالار يەككە تۇر، ئەرلەر جۈپ تۇر بويىچە ئېلىپ بېرىلدى. مۇسابىقىنىڭ ئاخىرىدا ئالدىنقى 3 - لىككىچە ئورنىشكەن كوماندا ۋە ماھىرلارغا مۇكاپات تارقىتىپ بېرىلدى.

سىراجدىن سائىتار

ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بازىسى - جۇڭبېنلەي زۇڭلى خاتىرە مۇنارى

سۈرەتلىك خەۋەر

جۇڭبېنلەي زۇڭلىنىڭ 1965 - يىل 7 - ئاينىڭ 5 - كۈنى شىخەنزە شەھىرىنى كۆزدىن كۆچۈرگەنلىكىنى خاتىرىلەش ئۈچۈن ياسالغان جۇڭبېنلەي زۇڭلى خاتىرە مۇنارى شىخەنزە شەھىرىنىڭ ئوچ كىلومېتر شەرقىگە جايلاشقان بولۇپ، خاتىرە مۇنارىنىڭ جەنۇبىغا جۇڭبېنلەي زۇڭلى خاتىرە زالى، شىمالىغا جۇڭبېنلەي زۇڭلى خاتىرە سارىيى جايلاشقان.

جۇڭبېنلەي زۇڭلى خاتىرە سارىيىغا جۇڭبېنلەي زۇڭلىنىڭ ھاياتى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن فوتو

جۇبىنلەي زۇڭلى خاتىرە سارىيىغا جۇبىنلەي زۇڭلىنىڭ ھايات ئەكس ئەتتۇرۇلگەن فوتو سۈرەتلەر، جۇبىنلەي زۇڭلى شخەنزە شەھرىگە كەلگەندە ئىشلەتكەن تۇرمۇش بۇيۇملىرى، كىيگەن كىيىم - كېچەكلىرى، شخەنزە شەھىردە تۇرغاندا يىگەن تاماق ئۈچۈن تاپشۇرغان ھەق تالونى قاتارلىقلار قويۇلغان.

جۇبىنلەي زۇڭلى خاتىرە مۇنارى قورۇسىدا يەنە جۇ ئېنلەي زۇڭلى شخەنزىگە كەلگەندە ئولتۇرغان پىكاپمۇ ساقلانغان بولۇپ، جۇبىنلەي زۇڭلى خاتىرە مۇنارى ئەۋلادلارغا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى ۋە ئىنقلابىي ئەنئەنە تەربىيىسى ئېلىپ بارىدىغان بازا.

سۈرەتتە: جۇبىنلەي زۇڭلى خاتىرە مۇنارى.

سۈرەتتە: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ئاخباراتچىلار جۇبىنلەي زۇڭلى خاتىرە سارىيىنى ئېكسكۇرسىيە قىلماقتا.

تۈز مۇخبىرىمىز **سادىق ئىمىر**
خەۋىرى، فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق تىل - يېزىق خىزمىتى كومىتېتىنىڭ تەربىيىلەش مەركىزى تەرجىمە خادىملىرىنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، يېقىندا ئاپتونوم رايون بويىچە تەرجىمانلارنىڭ تۇنجى قارارلىق تەربىيىلەش كۇرسىنى ئاچتى. كۇرسقا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن 50 كە يېقىن تەرجىمان قاتناشتى.

سۈرەتتە: ئوقۇتقۇچى كۇرسانتلار سورىغان سوئاللارغا چۈشەنچە بەرمەكتە.

ماموت بارات فوتوسى

تېرىلغۇ يەرلەرنى ھەقىقىي قوغداپ، يەر بايلىقىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنايلى

ئابدۇللا ئەھمەد

يەر - ئىنسانلارنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى، تۇرمۇش كۆچۈرۈشى ۋە تەرەققىي قىلىشنىڭ مۇھىم ماددىي ئاساسى. ئۇ قانچا ئىشلەپ چىقارغىلى بولمايدىغان مۇھىم، چەكلىك بايلىق. شۇڭا، بۈگۈنكى كۈندە، دۇنيا ئەللىرى يەردىن پايدىلنىش ۋە ئۇنى قوغداشقا ئۇمۇمىيۈزلۈك ئەھمىيەت بەرمەكتە. مەلىكىمىزنىڭ كشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە تېرىلغۇ يېرى ئاز، تېرىلغۇ يەر زاپىسى چەكلىك. بۇ ھال مۇقەررەر ھالدا بۇلىمىزنىڭ ئېقتىسادىي تەرەققىياتىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. خۇسۇسەن تېرىلغۇ يەر مەسلىسى ئېلىمىز يېزا ئىگىلىكىنىڭ ھەتتا پۈتكۈل خەلق ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىنى چەكلەپ تۇرىدىغان مۇھىم ئامىل. شۇ سەۋەبتىن ھازىرمۇ، كەلگۈسىدىمۇ يەر مەسىلىسىگە، بولۇپمۇ تېرىلغۇ يەر مەسىلىسىگە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، بۇ خىزمەتنى ئىستايىدىل ياخشى ئىشلىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ، چۈنكى، بۇ ھاياتىمىزنى ساقلاپ قېلىشتا، مەلىكىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۇپ مەنپەئىتىگە ۋە يىراق كەلگۈسى مەنپەئىتىگە، ئەۋلادلارنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىغا، دۆلىتىمىز، جەمئىيىتىمىز تەرەققىياتىغا ۋە ئۇمۇمىي ۋەزىيەتنى مۇقىملاشتۇرۇشقا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش.

دۆلىتىمىز قۇرۇلغان 47 يىل مابەينىدە، ئېلىمىزنىڭ تېرىلغۇ يەرلىرى كۆپەيىش، ئازىيىش، يەنە ئازىيىشتەك بىر قانچە دەۋرنى باشتىن كەچۈردى. ئالاقىدار ماتېرىياللارغا قارىغاندا ئېلىمىزنىڭ ھازىرقى تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 2 مىليارد مو، زاپاس تېرىلغۇ يەر بايلىقى 500 مىليون مو كېلىدىكەن. 1958 - يىلىدىن 1968 - يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتا ئېلىمىزنىڭ 611 مىليون مو تېرىلغۇ يېرى ئازىيىپ كەتكەن؛ 1979 - يىلىدىن 1989- يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتا 55 مىليون مو تېرىلغۇ يېرى ئازىيىپ كەتكەن. 1994 - يىلى ئېلىمىزنىڭ ئاشلىق ئۇمۇمىي مەھسۇلاتى 1993 - يىلدىكىدىن 12 مىليارد كىلوگرام ئازىيىپ كەتكەن، بۇ ئاساسلىقى تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ ئازىيىپ كەتكەنلىكىدىن بولغان. ھازىر ئېلىمىزدە كشى بېشىغا ئىگىلىك مودىن ئازىقى تېرىلغۇ يەر توغرا كېلىدىغان 12 ئۇلۇم ئاپتونوم رايون بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى شەرقىي شىمال، غەربىي شىمال رايونلىرىنىڭ شىمالىي قىسىملىرىغا جايلاشقان، بۇ رايونلارنىڭ كۆن چۆشۈش ۋە يېغىن مىقدارى ئېلىمىزنىڭ باشقا رايونلىرىغا قارىغاندا ئانچە كۆپ ئەمەس، ئاپتونوم رايون ئىچىدىكى تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ سۇ مەنبەسى ئاساسلىقى قار ۋە مۇز ئېرىغان سۇ بولۇپ، ئۇ ئاساسلىقى ئاپرىل ئېيىدا ئېرىيدۇ. بۇ ۋاقىتتا تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ كۆپ قىسمى ھېلىمۇ قار ئاستىدا بولىدۇ. شۇڭا، ئۇلار ئېرىغان سۇنى ئىشلىتىش ئۈچۈن ئاساسەن ئاپرىل ئېيىدا ئېرىيدىغان تېرىلغۇ يەرلەرنى قوغداش ۋە ئۇلارنى ئاساسلانغاندا ھازىر مەلىكىتىمىزدە 3000 دىن ئارتۇق تەرەققىيات رايونى بار ئىكەن. دەسلەپكى ستاتىستىكىغا ئاساسلانغاندا، ئۇلار ئىگىلىۋالغان تېرىلغۇ يەر 2 مىليون 800 مىڭ مودىن ئاشىدىكەن؛ بەزى جايلار يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئېچىكى قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش جەريانىدا، بېيىشنى بىر تەرەپلىمە ھالدا تەكتىلەپ، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشقا سەل قارىغان. بۇنىڭ بىلەن خېلى كۆپ ئاشلىق تېرىلىدىغان يەرلەرنى خلمۇ خل قورۇلۇشلار ئىگىلەپ كەتكەن. مەسلەن، شىنيالىدىكى «جۇڭگو رەسىاللىق شەھىرى» 600 مو يەرنى، خېبېينىڭ خەندەن شەھىرىدىكى «جۇڭگو خىيالىي مەدەنىيەت شەھىرى» 830 مو يەرنى، شەندۇڭنىڭ لەيياڭ شەھىرىدىكى «ۋارشاۋا مېخانىسى» 1200 مو يەرنى، ۋۇشىدىكى «تەيخۇ كىنو - تېلېۋىزىيە شەھىرى» 18 مىڭ مو يەرنى، خەنەندىكى «سەنيا ئىسسىق بەلباغ مەنزىرىسى سايا‌ھەت رايونى» 9.05 كۋادرات كىلومېتر يەرنى ئىگىلىگەن ۋە باشقىلار. بۇلار بىزنى چوقۇم ئويغا سالىدىغان ۋە بىز ھازىردىن باشلاپ كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ ھەل قىلىدىغان مەسىلىدۇر.

نېمە ئۈچۈن بۇقىدىا ئېيتىلغان مەسىلىلەر ساقلىنىپ تۇرىدۇ؟ بۇنىڭ ئېيېكتىپ سەۋەبى بولغانلىقىدىن ئاشقىرى يەنە سۇبېيېكتىپ سەۋەبمۇ بار، ئۇ بولسىمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىكىنىڭ يەرنى قوغداش بىلەن ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا توتۇمغانلىقى ۋە ياخشى بىر تەرەپ قىلمىغانلىقى، تېرىلغۇ يەرلەرنى قوغداشنى ئىزچىل تەرەققىيات يۈكسەكلىكىگە كۆتۈرۈپ تونۇمغانلىقىدىن ئىبارەت. بىلىش لازىمكى، تېرىلغۇ يەرلەرنى قوغداش ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ ئالدىنقى شەرتىدۇر، تېرىلغۇ يەرلەرنى ھەقىقىي تۇرده قوغدىغاندىلا، خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇدا، تىز، ساغلام راۋاجلىنىشىنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك يەر بىلەن تەرەققىياتنىڭ يەنى تېرىلغۇ يەرلەرنى قوغداش بىلەن شەھەر - يېزىلارنىڭ قۇرۇلۇشى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى توغرا تونۇشىمىز ۋە بىر تەرەپ قىلىشىمىز لازىم.

1990 - يىلى دۇنيا ئاشلىق كېڭىشىنىڭ 16 - نۆۋەتلىك سىنىستىرلار يىغىندا مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى: شال، بۇغداي، كۆمىقوناق سورغىلىرى قاتارلىق نەتىجىلەرنى مۇستەھكەملەش ئاساسدا، سۇغىرىلىدىغان يەرلەردىن ئۇنۇملۈك پايدىلنىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، بىنەم، ئىدىرلغلارغا قاراپ كېڭىيىش لازىم؛ جانلىقلار تېخنىكىسىنى تەقىق قىلىش ۋە قوللىنىشنى كېڭەيتىپ «گېن ئىنقىلابى»نى قانات يايدۇرۇش لازىم. بۇ نۇقتىنىڭزەر ئېلىمىزنىڭ دۆلەت ئەھۋالىغا ئۇيغۇن كېلىدۇ. مەلىكىتىمىزنىڭ يۇقىرى ھوسۇللۇق ئاشلىق تېرىلىدىغان يەرلىرىنىڭ كۆلىمى چەكلىك، ئوتتۇرا ھال يەر، ئىدىرلغلاردىكى ئاشلىق تېرىلىدىغان يەرلەرنىڭ كۆلىمى نىسبەتەن چوڭ، يوشۇرۇن كۆچى زور. ئېلىمىزنىڭ ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ تۈپ چىشى يولمۇ مۇشۇ يەردە. بۇنىڭ ئۈچۈن، يەر بايلىقىنى ۋە يەردىن پايدىلىنىشنى جەھەتتە مۇناسىپ يېگى تەدبىرلەرنى قوللىنىش لازىم:

1. ئۇمۇمىي خاراكتېرلىك ھەقلىق يەر تېرىش ئېلىمنى تۇرغۇزۇش لازىم. يەر ئۈچ چوڭ ئىشلەپچىقىرىش ئالىلىرىنىڭ بىرى. بۇ ئىنسانلار ۋە ھەممىنى جانلىقلارنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى ۋە ياشاش ماكانى. يەر قانچا ئىشلەپ چىقارغىلى بولمايدىغان چەكلىك بايلىق. بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا ئۇ ئىشلەپچىقىرىش ئالىلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسى ۋە بايلىق بولۇشتەك قوش قۇنكسىيەگە ئىگە. دەل مۇشۇنداق بولغاچقا، گوۋۇيۈەن 1987 - يىلىدىن باشلاپ، يەرنى ھەقسىز، چەكسىز، تۇراقسىز ئىشلەتىشنى ھەقلىق، چەكلىك، تۇراقلىق ئىشلىتىشكە ئۆزگەرتتى.

2. تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ ئۇمۇمىي مىقدارى بىلەن شەھەر - يېزىلارنىڭ قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىدىغان يەر كۆلىمىدىن ئىبارەت قوش نىشانلىق تىزگىنلەش كۆرسەتكۈچىنى بەلگىلەپ، تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ ئۇمۇمىي مىقدارىنى تەڭشەيدىغان ماكرولۇق تەڭشەش - تىزگىنلەش ھېخانىزمىنى بەرپا قىلىش لازىم. يەرنىڭ تەمىنلەش ئىقتىدارىغا ئاساسەن شەھەر-بازارلار ئىشلىتىلىدىغان يەرلەرنىڭ كۆلىمىنى ۋە جايلاشتىنى بەلگىلەش لازىم.

3. مەمۇرىي باشقۇرۇش، ئىقتىسادىي چەكلىمە، قانۇن - نىزامدىن ئىبارەت ئۈچ پىشاڭنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا، مەملىكەت بويىچە ھەر دەرىجىلىك يەر باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ قانۇننى ئىجرا قىلىش ۋاسىتىلىرى، ئورگان ئۈچلىمىلىرى يەرنىڭ ئېلىمىزنىڭ ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىدا تۇتۇۋاتقان ئورنى بىلەن مۇناسىپ كەلمەيۋاتىدۇ. شۇڭا يەر باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ فۇنكسىيىسىنى يەنمۇ كۈچەيتىش، قانۇننى ئىجرا قىلىش ۋاسىتىلىرىنى مۇناسىپ ھالدا مۇكەممەللەشتۈرۈش، بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا يەرگە بولغان مەمۇرىي باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش لازىم. بۇنىڭدا بازارنىڭ بايلىقلارنى تەڭشەش - تىزگىنلەش ۋە ئالاشتۇرۇش رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، يەر بايلىقىدىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ، يەرنى ئالا تەقسىملەشكە كاپالەتلىك قىلىپ، ئۇنىڭ ئۈنۈمىنى جارى قىلدۇرۇش؛ يەردىن ھەقلىق پايدىلىنىش تۆلۈمىنى ئۇمۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇش ئاساسدا، يىللىق بويىچە يەر ئىگىلەپ ئىشلىتىش بېجى ئېلىپ، يەرنىڭ ساقلىنىش قىممىتى ۋە قوشۇلما قىممىتىنى ئاشۇرۇش؛ ئېقتىسادىي پائالىيەت ئارقىلىق يەر ئىشلەتكۈچىلەرنىڭ ئېقتىسادىي مەنپەئىتىگە بېۋاسىتە تەسىر كۆرسىتىپ، تېرىلغۇ يەرلەرنى ئاقىلانە ئىشلىتىش، ئېقلىقە مۇۋاپىق يەر ئىشلىتىشتەك ناشقى بېسىم كۈچى ۋە ئىچكى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈش؛ ھوقۇقدىن ھالقىغان ھالدا يەر ئېستىقلاش، قانۇنسىز يەر ئىگىلىۋېلىش، تەرەققىيات رايونلىرىنى قالايمىقان يولغا قويۇش ۋە يەرنى ئۆز مەيلىچە دائىرىلىۋېلىشتەك قىلمىشلارنى قانۇن بويىچە قاتتىق بىر تەرەپ قىلىپ، دۆلەت مەنپەئىتىنى قوربان قىلىش، ئۆۋەن باھادا يەر سېتىشتەك قىلمىشلارنى قەتئىي توختىتىش لازىم.

4. ئاساسىي دېھقانچىلىق ئېنىز - ئېرىقلىرىنى قوغداش ئۆزۈمنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، تېرىلغۇ يەرلەرنى ئېگىلەپ ئىشلىتىشنى بەلگىلەش ھوقۇقىنى ۋە تەكشۈرۈپ - تەستىقلاش ھوقۇقىنى مۇۋاپىق مەركەزلەشتۈرۈش لازىم. تېرىلغۇ يەرلەرنى ئېگىلەپ ئىشلىتىشنى بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش بىلەن بىرلەشتۈرۈش كېرەك. بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش شارائىتى ھەققانە بولمىغانلار تېرىلغۇ يەرلەرنىڭ دەرىجىسى بويىچە تېرىلغۇ يەر ئېچىش راسخوتى ئۆلۈسى، بۇ راسخوت يېگى تېرىلغۇ يەر ئۆزلەشتۈرۈشكە ئىشلىتىلىشى لازىم.

5. تېرىلغۇ يەرلەرنى قوغداش ۋە يەر ئېچىش ، قانۇنا ئۆزلەشتۈرۈش قوندى تەييارلاپ، يەر ئېچىش ۋە ئاشلىۋېلىشنى يەرلەرنى قانۇنا ئۆزلەشتۈرۈشنى پىلانلىق ھالدا ئېلىپ بېرىش لازىم. ھازىر مەملىكىتىمىزدە ھەر خىل سۈنئىي ئاسىللار كەلتۈرۈپ چىقارغان ئاشلۇقنىڭ يەرلەر. تەخمىنەن 200 مىليون مودىن كۆپرەك بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە تېرىلغۇ يەر ٪ 70 ئەتراپىدا ئىكەن. قانۇنا ئۆزلەشتۈرۈش كۆلىمىنى ئاشۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى سېلىنىدىغان مەبلەغنى ئۆستۈرۈشتۇر.

يەر ۋە تەرەققىيات

بېيجىڭدا مەملىكەتلىك مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتى يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

يېڭى ۋەزىيەتنە مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنى كۈچەيتىش تەدبىرلىرى مۇزاكىرە قىلىندى

جياڭ زېمىن سۆھبەت يىغىندا مۇھىم سۆز قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. مەملىكەتلىك مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتى يىغىنى يېقىندا بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى. يىغىندا بىرنەچچە يىلدىن بۇيانقى مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ ئاساسىي نەتىجىلىرى ۋە ئاساسىي تەجرىبىلىرى يەكۈنلەندى، هازىر مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتى دۇچ كەلگەن ۋەزىيەت ۋە ساقلانغان ئاساسىي مەسىلىلەر تەھلىل قىلىندى، بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىللىك مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىلىرى ئايدىڭلاشتۇرۇلدى، يېڭى ۋەزىيەتتە مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنى كۈچەيتىشنىڭ تەدبىرلىرى مۇزاكىرە قىلىندى.

12 - ئاينىك 12 - كۈنى باش شۇجى جياڭ زېمىن، زۇڭلى لى پېڭ ۋە خۇ جىنتاۋ، جياڭ ۋەننيەنلەر يىغىنغا قاتناشقان بارلىق ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشتى ۋە بىر قىسىم ۋەكىللەر بىلەن سۆھبەتلەشتى، جياڭ زېمىن سۆھبەت يىغىنىدا مۇھىم سۆز قىلدى.

جياڭ زېمىن ئالدى بىلەن ئىسلاهات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشك ئېچىۋېتىلگەندىن بۇيانقى مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىدە قولغا كەلتۈرۈلگەن ئىلگىرىلەشلەر ۋە نەتىجىلەرنى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈردى. ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: يېڭى ۋەزىيەتتە مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ مۇهىملىقىنى تولۇق تونۇش كېرەك. مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتى پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مۇهىم خىزمىتى، پارتىيەنىڭ «پارتىيەنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش، ئېهتىياتچان بولغانلىقىنىڭ ئۈستىگە يەنە ئېهتىياتچان بولۇش» ئىدىيىسىنى مەھكەم تۇرغۇزۇش، پارتىيەنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا ئىنتايىن ئەهمىيەت بېرىش كېرەك. مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنى ئىسلاهات ئېچىۋېتىش ئىشىنى كاپالەتلەندۇرۇش، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش، پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ خەۋپسىزلىكىنى قوغداشتىكى مۇهىم خىزمەت سۈپىتىدە چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇش كېرەك.

جياڭ زېمىن مەخپىيەتلىكنى ساقلاش ئىنتىزامىنى چىڭىتىشنى، قانۇننى ئىجرا قىلىش سالمىقىنى ئاشۇرۇشنى تەلەپ قىلدى. ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: هەر دەرىجىلىك رەهبەرلىك ئورگانلىرى بولۇپمۇ مۇهىم تارماقلاردا مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قانۇن، ئىنتىزام تەربىيىسىنى كۈچەيتىش كادىرلارنىڭ، بولۇپمۇ ياش كادىرلارنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر ئىنتىزامغا رىئايە قىلىش ئالدىلقىلقىنى ئۆستۈرۈش كېرەك. ئۇ بىر پارتىيەلىك ۋە سىياسىي پرىنسىپ مەسىلىسى بولۇپ، ئۇنى چوقۇم ئورۇندىتىش كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قائىدە - نىزاملارنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، دۆلەت قانۇنىنىڭ نوپۇزى ۋە چەكلەش كۈچىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قانۇنلارنىڭ ئىجرا قىلىنىشىنى نازارەت قىلىشنى كۈچەيتىش، قانۇننى ئىجرا قىلىش سالمىقىنى ئاشۇرۇش كېرەك. مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تارماقلىرى ئىنتىزام تەكشۈرۈش، مەمۇرىي تەپتىش، تەشكىلات، كادىرلار تارماقلىرى بىلەن بىرلىكتە مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قاتتىق تۇزۇم قىلماسلىق، قانات ئاستىغا ئالماسلىق، مادارا قىلماسلىق كېرەك.

جياڭ زېمىن مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى: مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تېخنىكىسىنى راۋاجلاندۇرۇش، مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ زامانىۋىلىشىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك. ئۇ مۇنداق دېدى: بىز ئىلگىرىكى مەخپىي هۇججەتلەرنى ياخشى باشقۇرۇشنى ئاساس قىلىدىغان خىزمەت ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىپ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنى كۈچەيتىشنىڭ يېڭى يوللىرى ئۈستىدە تىرىشچىلىق كۆرسىتىشىمىز كېرەك. ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ، نىشانىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ، پىلان تۈزۈپ، سېلىنمىنى كۆپەيتىپ، كۈچنى تولۇقلاپ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تېخنىكىسىنى تېز راۋاجلاندۇرۇپ، مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ زامانىۋىلىشىشىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈشىمىز كېرەك.

يىغىن ئېچىلغاندا ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى شۇجىچۇسىنىڭ شۇجىسى، مەركىزىي مەخپىيەتلىكنى ساقلاش كومىتېتىنىڭ مۇدىرى رېن جيەنشىن خىزمەت دوكلاتى بەردى. رېن جيەنشىن بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىللىك مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى: ئومۇمىي خەلقنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش ئېڭىنى ئۆستۈرۈش، بولۇپمۇ پارتىيە، هۆكۈمەت، ئارمىيە ئورگانلىرى ۋە مەخپىيەتلىكنى ساقلاش مۇهىم تارماقلىرىدىكى خىزمەتچى خادىملارنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش قارىشىنى ئۆستۈرۈش، مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قانۇن - تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تېخنىكىسىنى راۋاجلاندۇرۇش، مەخپىيەتلىكنى ساقلاشنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مەخپىيەتلىكىنىڭ بىخەتەرلىكىگە هەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ئۆزىنارا ياندىشىقان مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قائىدە - نىزام سىستېمىسى ۋە قانۇننى ئىجرا قىلىش سىستېمىسىنى پەيدىنپەي بەرپا قىلىش، يۇقىرى، يېڭى تېخنىكىلارغا تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى ئىگە بولۇش؛ سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىگە ئويغۇن بولغان مەخپىيەتلىكنى ساقلاش باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى دەسلەپكى قەدەمدە بەرپا قىلىش، خىزمەت ئاپپاراتلىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، نازارەت قىلىش مېخانىزمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، تىرىشىپ دۆلىتىمىزنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنى يېڭى پەللىگە كۆتۈرۈپ، 9 - بەش يىللىق پىلان ۋە 2010 - يىلىغچە بولغان كەلگۈسى نىشانغا ئۇگۇشلۇق پىتىشكە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

جۇرۇڭجى بېيجىڭدا ئىقتىسادىي ۋەزىيەت توغرىسىدا دوكلات بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 18 دېكابىر تېلېگراممىسى. بۈگۈن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى تەشۋىقات بۆلۈمى مەركەزگە بىۋاستە قاراشلىق ئورگانلار خىزمىتى كومىتېتى، مەركىزىي دۆلەت ئورگانلىرى خىزمىتى كومىتېتى، ئازادلىق ئارمىيە باش سىياسىي بۆسى ۋە ج ك پ بېيجىڭ شەهەرلىك پارتكوم «خەلق» سارىيىدا دوكلات يىغىنى ئۆتكۈزدى. گووۋۈيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى جۇرۇڭجى يىغىندا ئىقتىسادىي ۋەزىيەت توغرىسىدا دوكلات بەردى. يىغىنغا دېڭ گۇەنگېن رىياسەتچىلىك قىلدى.

جۇرۇڭجى دوكلاتىدا نۆۋەتتىكى ئىقتىسادىي ۋەزىيەتنى ئەتراپلىق تەهلىل قىلىپ ئۆتتى. 1997- يىللىق ئىقتىسادىي خىزمەتنىڭ فاكىجېن، سىياسەتلىرىنى ۋە هەل قىلىشقا تېگىشلىك مەسىلىلەرنى شەرهلەپ ئۆتتى،ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: كېلەر يىلى دۆلىتىمىزنىڭ تارىخىي تەرەققىياتىدىكى مۇهىم يىل بولىدۇ، بۇ يىلدا دۆلىتىمىز شياۋگاڭغا ئىگىلىك هوقۇق يۈرگۈزۈشنى ئەسلىگە كەلتۈرىدۇ. پارتىيەنىڭ مەملىكەتلىك 15- قۇرۇلتىيى ئېچىلىدۇ. بۇلار دۇنيانىڭ دىققىتىنى تارتىدىغان ئىككى چوڭ ئىش، كېلەر يىللىق خىزمەتتە ئىسلاهات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا هەل قىلىشقا ئالاهىدە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك. ئىقتىسادىي خىزمەتنى داۋاملىق ئالغا سۈرۈش، ئىسلاهاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئېچىۋېتىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش، مۇقىملىقنى قوغداش خىزمىتىنى قىلچىمۇ بوشاشتۇرۇپ قويۇشقا بولمايدۇ.

گووۋۈيۈەن مەملىكەتلىك يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش تېلېۋىزىيە، تېلېفون يىغىنى ئاچتى

زۇجياخۇا، جياڭ چۈنيۈن هەرقايسى تەرەپلەرنىڭ بىر نىيەتتە هەمكارلىشىپ يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. 1- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى 1997 - يىل 1 - ئاينىك 1 - كۈنىدىن باشلاپ مەملىكەت بويىچە قانات يايدۇرۇلدۇ. گووۋۈيۈەن يېقىندا مەملىكەتلىك يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى توغرىسىدا تېلېۋىزىيە، تېلېفون يىغىنى ئېچىپ، ئومۇمىيۈزلۈك سەپەرۋەر قىلدى ۋە خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇردى. يىغىندا گووۋۈيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى زۇجياخۇا، جياڭ چۈنيۈن هەر دەرىجىلىك هۆكۈمەتلەر، هەر دەرىجىلىك يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش ئاپپاراتلىرى ۋە بارلىق خىزمەتچى خادىملار پۈتۈن مەملىكەتتىكى يېزا كادىرلىرى ۋە ئاممىنى بىر نىيەتتە هەمكارلىشىپ يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە چاقىردى.

يىغىنغا جياڭ چۈنيۈن رىياسەتچىلىك قىلىپ، ۋەزىر خىزمىتىنىڭ ئېهتىياجى بويىچە قوللانغان مۇهىم تەدبىرى، هازىرقى يېزا ئىگىلىك ۋە يېزا خىزمىتىنىڭ مۇهىم تەركىبىي قىسمى، يېزائىگىلىكى، يېزا خىزمەتلىرىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ زۆرۈر ئاساسى، ئەگەر بىزدە يېزا ئىگىلىك ئاممىلىرىغا دائىر هەقىقىي ئىشەنچلىك سانلىق مەلۇمات بولمسا، يېزىلارنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇش ئەهۋالىنى چۈشەنمىسەك، هۆكۈمەتنىڭ ۋاقتىدا ئىلمىي تەدبىر بەلگىلىشى مۇمكىن ئەمەس. ئۇ هالدا ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتقا تەسىر يېتىدۇ. شۇڭا هەر دەرىجىلىك پارتىيە، هۆكۈمەتلەر بۇ خىزمەتلىك مۇهىملىقى ۋە تەخىرسىزلىكىنى تولۇق تونۇپ، ئۇنى هازىرقى ئەڭ جىددىي ئىقتىسادىي ۋە ستاتىستىكا خىزمىتى ۋەزىپىسى سۈپىتىدە تۇتۇپ، زور سىياسىي ۋەزىپە سۈپىتىدە ھالقىسى ۋە يادروسى، قىيىنلىق دەرىجىسى ئەڭ زور، شۇنداقلا ئەڭ ئاچقۇچلۇق مەسىلە، هەر دەرىجىلىك هۆكۈمەتلەر ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خراجىتىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشى، تەكشۈرۈشكە ئېهتىياجلىق ماددىي ئەشيالارنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشى، ئاساسىي قاتلامدىكى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خادىملىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشى، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشكە دائىر ئىجتىمائىي تەشۋىقات ۋە سەپەرۋەرلىك خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم.

زۇجياخۇا مۇنداق هېدىيەلىدى: يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش دۆلەتنىڭ ماكرولۇق تەدبىر بەلگىلىشى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ. بۇنى يېزىلاردىكى مەسئۇلاتقا- بىرلەشتۈرۈپ ئائىلىلەرگە هۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ۋە ئاشلىقنى توختاملىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىگە دائىر سىياسەتلەر بىلەن چېتىشقا

بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار مەخپىيەتلىكنى ساقلاش خىزمىتىنىڭ مۇھىملىقىنى مۇشۇنداق سىياسىي يۈكسەكلىكتە تۇرۇپ تولۇق تونۇشى كېرەك. ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن ۋە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى راۋاجلاندۇرۇلۇۋاتقان شارائىتتا مەخپىيەتلىكنى قائىدە - نىزام سىستېمىسى ۋە قانۇننى ئىجرا قىلىش سىستېمىسىنى پەيدىنپەي بەرپا قىلىش، دۆلەتنىڭ مەخپىيەتلىكنى ساقلاشنى قانۇن - تۈزۈملەشتۈرۈپ باشقۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش؛ زامانىۋى مەخپىيەتلىكنى ساقلاش تېخنىكىسى ۋە ئالدىنقى ئېلىش مۇداپىئە كۈرۈش كادىرلار تارماقلىرى بىلەن بىرلىكتە مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا دائىر قاتتىق تۈزۈم ۋە نىزاملارنى تۈزۈپ چىقىشى كېرەك. مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلاپ قويۇش دېلولىرىنى قاتتىق تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىش، ئۇلارغا قانۇن بويىچە قەتئىي زەربە بېرىش، يۇز خاتىرە

مەملىكەتلىك تەشكىلات بۆلۈمى باشلىقلىرى يىغىنى

پارتىيە 15 - قۇرۇلتىيىنى تەشكىلات خىزمىتىنىڭ ئەلا نەتىجىلىرى بىلەن كۈتۈۋېلىشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. ئىككى كۈن داۋام قىلغان ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، شەھەرلىك پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى باشلىقلىرىنىڭ مەملىكەتلىك يىغىنى يېقىندا بېيجىڭدا ئاياغلاشتى، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى تەشكىلات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى جاڭ چۈەنجىڭ يىغىندا قىلغان سۆزىدە ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە تەشكىلات تارماقلىرىدىن ناھىيىدىن يۇقىرى رەھبەرلىك كوللېكتىپلىرىنىڭ ئىدىيە، سىياسىي قۇرۇلۇشنى داۋاملىق ئىلگىرى سۈرۈپ، مۇنەۋۋەر ياش كادىرلارنى تاللاپ ئوستۇرۇش سالمىقىنى زورايتىشنى، «پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبىرىي كادىرلىرىنى تاللاپ ئوستۇرۇپ ئىشلىتىش خىزمىتى توغرىسىدىكى ۋاقتلىق نىزام» ۋە «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى يەرلىك كومىتېتلىرىنىڭ خىزمەت نىزامى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇلدۇ)نى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈش، مۇنەۋۋەر ياش كادىرلارنى تاللاپ ئوستۇرۇشنى، رەھبىرىي كادىرلارنى يېغىپ بىر قېتىم پارتىيەئولىك پارتىيە ئىستىلى تەربىيىسى ئېلىپ بېرىش لازىم. تەكشۈرۈشنى كۈچەيتىپ، پۈتۈن مەملىكەتتىكى كادىرلارنى تەربىيىلەشنىڭ 9 - بەش يىللىق پلانىنى يولغا قويۇش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش لازىم؛ رەھبىرىي كادىرلارنىڭ دېموكراتىك تۇرمۇش يېغىننى ھەقىقىي تۇرده ياخشى ئۆتكۈزۈپ، ئۆزىدىكى زىددىيەتنى ھەل قىلىش ئىقتىدارىنى نۇقتىلىق ئۆستۈرۈشى لازىم؛ پارتىيىنى قاتتىق باشقۇرۇش، رەھبىرىي كادىرلارنى نازارەت قىلىش - باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش لازىم؛ رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئىدىيە، سىياسىي قۇرۇلۇشنى خىزمىتىدە مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئورنىتىپ، دەرىجىمۇ دەرىجە تۇتۇش، دەرىجىمۇ دەرىجە پىتەكلەش لازىم.

جاڭ چۈەنجىڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئىدىيىنى يەنمۇ ئازاد قىلىپ، نەزەر دائىرىنى كېڭەيتىپ، مۇنەۋۋەر ياش كادىرلارنى تاللاپ ئوستۇرۇشنى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى، يېزىلار، دۆلەت كارخانىلىرىدىكى پارتىيە قۇرۇلۇشى خىزمىتى مۇھىم نۇقتا قىلىنغان ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنى يەنمۇ كۈچەيتىشنى، سەۋىيىسى يۇقىرى كادىرلار قوشۇننىي تەرتىپ بار لىقتا كەلتۈرۈشنى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ساپاسىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، پارتىيىنىڭ 15 - قۇرۇلتىيىنى ئەلا نەتىجىلەر بىلەن كۈتۈۋېلىشنى تەلەپ قىلدى.

جاڭ چۈەنجىڭ 1996 - يىللىق تەشكىلات خىزمىتىنى قىسقىچە ئەسلەپ ئۆتكەندىن كېيىن مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: يۇقىرى ساپالىق كادىرلار قوشۇننى قۇرۇش، رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئىدىيە، سىياسىي قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىش ئۇزاق مۇددەتلىك ھەم جاپالىق ستراتېگىيىلىك ۋەزىپە، شۇنداقلا كېچىكتۈرۈشكە بولمايدىغان جىددىي ۋەزىپە، 6 - ئومۇمىي يىغىن قارارىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ناھىيىدىن يۇقىرى

22 شەھەردە باھار بايرىمىدىن ئىلگىرى مەسئۇلات سۈپتىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش قانات يايدۇرۇلدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. دۆلەت تېخنىكا نازارەتچىلىكى ئىدارىسى مۇنۇلارنى ئاشكارىلىدى: باھار بايرىمىدىن ئىلگىرى بازارلاردىكى تاۋارلارنىڭ سۈپىتى ۋە تارازىلارنى نازارەت قىلىش بويىچە ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ۋە يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش - سېتىش قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىش پائالىيىتى 22 شەھەردە قانات يايدۇرۇلدۇ، كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىك ۋە ئاشلىق يەنلا بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈشنىڭ ۋە يالغان، ساختا، ناچار تاۋارلارنى ئىشلەپچىقىرىش - سېتىش قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىشنىڭ مۇھىم نۇقتىسى بولدۇ.

دۆلەت تېخنىكا نازارەتچىلىكى ئىدارىسى بۈاستە ئۈيۇشتۇرغان بۇ قېتىمقى پائالىيەت قانات يايدۇرۇلدىغان 22 شەھەر بېيجىڭ، خېبېي، ئۇرۇمچى، شىنجاڭ ۋە لەنجۇ قاتارلىق شەھەرلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. باشقا ئۆلكە، شەھەرلەرمۇ يېرىنىڭ ئەمەلىيىتىگە ئاساسەن ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش پائالىيىتىنى ئۆز ئالدىغا قانات يايدۇرىدۇ.

سۈپەت نازارەتچىلىكى بويىچە تەكشۈرۈلىدىغان نۇقتىلىق بەش خىل تاۋار گۈرۈچ، ئۇن، سۈيىغى، تېتىتقۇ ۋە ئۇرۇمچى رايونىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ئوچۇق بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ. تېمپېراتۇرا ℃ 3 - ℃ 9 - بولىدۇ. بەش بال شەرقىي جەنۇب شامىلى چىقىدۇ، شەھەرنىڭ جەنۇبىدا ئالتە بال شامال چىقىدۇ.

يېقىندا بېيجىڭ شەھىرى خەيدىك رايونىنىڭ بۈالو باشلانغۇچ مەكتېپىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى كېرەكسىز قۇتىلارنى يىغىۋېلىپ زىننەت بويۇملىرى ياساپ، شۈمەن، مېھمانخانىسىدىكى مۇھىت ئاسراش خانىملىرىغا تەقدىم قىلدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئاپتونوم رايون بويىچە جان-دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش مۇھاكىمە يىغىنى ئوتكۈزۈلدى

(بېشى 1 - بەتتە)

بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۇشمىلىرىنىڭ كۆۋرۈكلۈك رولىنى تېخىمۇ ياخشى جارى قىلدۇرۇش كېرەك. بۇنىڭدا بىرىنچىدىن، ئىشچىلار ئۈيۇشمىسىنىڭ خەلق ئامىسى بىلەن زىچ ئالاقە باغلاشتەك ئالاھىدىلىكىنى يەنمۇ جارى قىلدۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك: ئىككىنچىدىن، ئىشچىلار ئۈيۇشمىسىغا بولغان رەھبەرلىكنى يەنمۇ كۈچەيتىپ، ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۇشمىلىرىنىڭ خىزمەتلەرنى مۇستەقىل قانات يايدۇرۇشنى قوللاش ۋە ئۇلارنى ھۆرمەتلەش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت تارماقلىرى ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئىشچىلار ئۈيۇشمىلىرىنىڭ كارخانىدىكى ئورنىنى ھەقىقىي تۇرده يۇقىرى كۆتۈرۈشى كېرەك. ئىشچىلار ئۈيۇشمىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرىگە كېرەكلىك مەبلەغ، ئەسلىھە، پائالىيەت سورۇنلىرى قاتارلىقلارنىڭ ۋاقتىدا ئەمەلىيلىشىشىگە كېپىللىك قىلىپ، ئۇلارنىڭ خىزمەتلەرنى ئوگۇشلۇق قانات يايدۇرۇشى ئۈچۈن، ئاكتىپ مۇلازىملىق قىلىشى كېرەك.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: يېڭى تارىخىي شارائىتتا، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاساسىي قوشۇنلۇق رولىنى تېخىمۇ ياخشى ھەم تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۇشمىلىرى ھەر مىللەت ئىشچىلىرىنى زىچ ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئەڭ زور دەرىجىدە قوزغاپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنىڭ ئاۋانگارت جەڭچىلىرىگە ئايلاندۇرۇش كېرەك. ئىشچىلارنىڭ خوجايىنلىق رولىنى يەنمۇ جارى قىلدۇرۇپ، ئۇلارنى جاپاغا چىداپ ئىگىلىك تىكلەيدىغان، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىشتا باشلامچى بولدىغان، تىرىشىپ ئۆگىنىپ، كەسپىي ۋە مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنىڭ ئۇچۇن زور تۆھپىلەرنى قوشىدىغان مۇھىم كۈچكە ئايلاندۇرۇش كېرەك.

ئىلىمىزنىڭ 21-ئەسىردىكى تەبىئىي گاز سانائىتى

پەن-تېخنىكىنىڭ ئۇچقاندەك راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، ئىنسانلارنىڭ ئېنېرگىيىگە بولغان ئېھتىياجى كۈنسايىن ئاشماقتا. ئەمما مۇھىم ئېنېرگىيە مەنبەسى بولغان نېفىت 21-ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا تۈگەيدۇ. ئىنسانلار بىئولوگىيىلىك مادداللار، كۆمۈر ۋە نېفتتىن ئىبارەت «ئۇچ ئەۋلاد» ئېنېرگىيىنى باشتىن كەچۈرۈپ، نېفت تۈگىگەن ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندىن كېيىن نىشانىنى «4-ئەۋلاد» ئېنېرگىيىگە بۇراشقا مەجبۇر بولدۇ.

ئىنسانلار 4-ئەۋلاد ئېنېرگىيىنى تاللىغاندا كۈندىن كۈنگە ئېشىپ بېرىۋاتقان ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ ئېھتىياجىنى، شۇنداقلا تەبىئەتكە ماسلىشالايدىغان «يېشىل مەدەنىيەت» تەلىپىنى نەزەرگە ئالمىسا بولمايدۇ، يەنى ئىقتىساد، ئېنېرگىيە مەنبەسى ۋە مۇھىت تەلىپى نۆۋەتتىدىن ئويلاشقاندا تەبىئىي گاز بىر قەدەر ئىشەنچلىك، چۈنكى تەبىئىي گاز ئاساسەن مېتاندىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇنىڭ بايلىق زاپىسى كۆمۈر بىلەن نېفتنىڭ بايلىق زاپىسى يىغىندىسىدىن كۆپ. ئۇنىڭ ئۇستىگە تەبىئىي گازغا بولغان تونۇش جەھەتتە زور ئىلگىرىلەش بولدى، تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئىمكانىيەت ۋە ئاساس يارىتىلدى. مۇلچەرلىنىشچە، تەبىئىي گازنىڭ قالدۇق زاپىسى بىلەن بايقاشقا بولىدىغان زاپىسى دۇنيا بويىچە تەبىئىي گاز خام ئەشيا قىلىنىپ ئىشلەپ چىقىرىلغان خىمىيە سانائىتى مەھسۇلاتلىرى مىك خلغا يېتىدۇ. ئۇنىڭ مەھسۇلاتلىرى ئىچىدە سانائەت ئىشلەپچىقىرىشدا ئىشلىتىلىدىغانلىرىمۇ، كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشىدا ئىشلىتىلىدىغانلىرىمۇ بار. شۇنداق بولغاچقا، تەبىئىي گازدىن قوشۇمچە قىممەتلىك يۇقىرى بولغان مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپ چىقىرىپ كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈم ھاسىل قىلىشقا بولىدۇ.

كۆپ سانلىق ئالىملار تەبىئىي گاز نېفىت بىلەن «قوشكېزەك» دەپ قارايدۇ، ئۇلارنىڭ بۇنداق قارىشىدا ئەنئەنىۋى ئاساسلار بار، يەنى نېفىت، تەبىئىي گاز يەر پوستىدىكى گېئولوگىيىلىك دەۋرى ئوخشاش بولمىغان چۆكۈندى جىنسلاردا ساقلانغان ماددىلارنىڭ مەلۇم چوڭقۇرلۇقتا كۆمۈلۈپ، يەر ئىسسىقلىقىنىڭ تەسىر قىلىشى نەتىجىسىدە ئۇزۇرىپ ھاسىل بولغان مۇئەييەن گېئولوگىيىلىك شارائىتتا يۆتكىلىپ، توپلىنىپ، نېفتلىك، گازلىقلارنى شەكىللەندۈرگەن.

تەبىئىي گاز پاكىز، قولايلىق، سۈپەتلىك، ئۇنۇمى يۇقىرى ئېنېرگىيە، تەبىئىي گازنىڭ ئىسسىقلىق مىقدارى بىلەن ئىسسىقلىق ئۇنۇمدارلىقى كۆمۈرنىڭكىدىن يۇقىرى بولۇپلا قالماي، نېفتىنىكىدىنمۇ يۇقىرى. ئۇلۇچەپ بېكىتىلىشچە، $1m^3$ تەبىئىي گازنىڭ ئىسسىقلىق قىممىتى 38 مىك 937 كىلوجوئۇلدىن 41 مىك 868 كىلوجوئۇلغىچە بولسا، كۆمۈرنىڭ ئىسسىقلىق قىممىتى تەبىئىي گازنىڭ ئىسسىقلىق قىممىتىنىڭ يېرىمىغىمۇ يەتمەيدىكەن. تەبىئىي گازنىڭ ئىسسىقلىق ئۇنۇمدارلىقى % 75 تىن ئاشىدۇ، كۆمۈرنىڭكى 40-60 پىرسەنت، نېفتنىڭكى % 65 ئەتراپىدا بولىدۇ. تەبىئىي گاز تەكشى كۆيىدۇ، زىيانلىق تەركىبى ئاز، كۆمۈر ۋە نېفتىغا قارىغاندا مۇھىتنى كۆپ بۇلىنايدۇ. ئىقتىسادىي ئۇنۇمى يۇقىرى. خىمىيە سانائىتى خام ئەشياسى جەھەتتە تەبىئىي گاز ئىنتايىن مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ. ھازىر دۇنيا بويىچە تەبىئىي گاز خام ئەشيا قىلىنىپ ئىشلەپ چىقىرىلغان خىمىيە سانائىتى مەھسۇلاتلىرى مىك خلغا يېتىدۇ. ئۇنىڭ مەھسۇلاتلىرى ئىچىدە سانائەت ئىشلەپچىقىرىشدا ئىشلىتىلىدىغانلىرىمۇ، كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشىدا ئىشلىتىلىدىغانلىرىمۇ بار. شۇنداق بولغاچقا، تەبىئىي گازدىن قوشۇمچە قىممەتلىك يۇقىرى بولغان مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپ چىقىرىپ كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈم ھاسىل قىلىشقا بولىدۇ.

ئەمما تەبىئىي گاز ساقلاش ۋە توشۇش جەھەتتە ئاسان ئەمەس. ئۇنىڭ ئاساسلىق سەۋەبى تەبىئىي گازنىڭ بىرلىك ھەجىمدىكى ئېنېرگىيە مىقدارى نېفىتنىڭكىدىن ئانچە-مۇنچە تۆۋەن بولغاچقا، ئۇنى توشۇش ئۈچۈن ناھايىتى زور ھەجىمدىكى ساقلاش ۋە توشۇش ئەسلىھەلىرى كېرەك بولىدۇ. ئەگەر تەبىئىي گاز ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىدىن ئىستېمالچى رايونلارغىچە بولغان ئارىلىق ئانچە يىراق بولمىسا، ئۇنى ئاساسەن قۇۋۇرغىلى بولمايدۇ. يەرنى ئىچى ناھايىتى زور. كېيىنكى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا دۇنيادىكى ئوتتۇراھال تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەرنىڭ سەۋىيىسىگە يېتىش ئۈچۈن، ھازىردىن باشلاپ ئېنېرگىيە قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ، تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا زور كۈچ سەرپ قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇش ئېلىمىزنىڭ ستراتېگىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە ئەسىر ھالقىيدىغان ئۇلۇغ قۇرۇلۇشى ھېسابلىنىدۇ.

تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئاچقۇچى - بايلىقتا. ئېلىمىزنىڭ مەيلى قۇرۇقلۇق ياكى دېڭىز - ئوكيانىدا بولمىسۇن، تەبىئىي گاز بايلىقى ئىنتايىن مول، ئومۇمىي بايلىق مىقدارى 40-60 مىليون كۇب مېترغا يېتىدۇ. تەبىئىي گاز بايلىقى جەھەتتە سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىن كېيىنلا تۇرىدۇ. ئەمما ھازىرقى تەكشۈرۈپ ئېنىقلانغىنى % 3 كىمۇ يەتمەيدۇ. چارلاش ساھەسى كەڭ، يوشۇرۇن كۈچ زور، ئىستىقبال پارلاق.

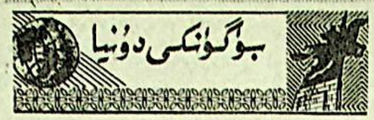
يېقىنقى بىر قانچە يىلدا ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز چارلاش ئىشلىرىدا زور نەتىجە ھاسىل قىلىنىپ، 21-ئەسىردە تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن پۈختا ئاساس سېلىندى.

شەرقىي دېگىزدىن تەبىئىي گاز چىقتى. پىكخۇ گازلىقى ئېچىلىپ، ئۇنىڭدىن ئېلىنغان گاز شاڭخەيگە ئۇزىتىلىپ، پۇدۇڭ رايونىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولدى. تارىم، تۇرپان-قۇمۇل ئويمانلىقى، جۇڭغار ئويمانلىقى، سايرام ئويمانلىقلىرىمۇ ئېلىمىزنىڭ مۇھىم ستراتېگىيىلىك نېفت رايونلىرىدىن، مۇھىم تەبىئىي گاز رايونلىرىدىن بولۇپ قالدى. شەنشى-گەنسۇ، نىڭشيا ئويمانلىقىدا تەبىئىي گاز چارلاش مەيدانى بارغانسېرى كېڭەيتىلىپ، ئېنىقلانغان زاپاس يېلمۇيىل ئاشۇرۇلدى. سىچۈەن ئويمانلىقى ئېلىمىزدىكى ئاساسلىق تەبىئىي گاز ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان رايون بولۇپ قالدى.

مۇتەخەسسىسلەر ئېلىمىزنىڭ 21-ئەسىر-

توختى باقى

جۇڭگو شەھەرلىرى دۇچ كېلىۋاتقان ئاپەتلەر

1. مۇھىتنىڭ بۇلغىنىشى ئېغىرلاشماقتا. بېيجىڭنى مىسالغا ئالساق، 50-يىللاردا بېيجىڭنىڭ شەھەر رايونىدا تۇرۇپ شىسەن تېغىنى ھەر يىلى 278 كۈن ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى. 80-يىللارنىڭ ئاخىرىدا ئاران 62 كۈنلا ئېنىق كۆرگىلى بولىدىغان بولدى، يەنى ئاتموسفېرا ئېغىر دەرىجىدە بۇلغانغاچقا، بىر يىلنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسىم ۋاقتىدا بېيجىڭ ئاسمىنىنى ئىس-تۈتەك قاپلاپ تۇرىدىغان بولۇپ قالدى. بېيجىڭنىڭ خۇخەي دېگەن جايىدىكى يىگىدىك سەيلىگاھ تېغى ئېغىر دەرىجىدە بۇلغىنىپ، ئىسمى بار، جىسمى يوق ئورۇن بولۇپ قالدى. بېيجىڭدىكى گۈەنتىڭ سۇ ئامبىرىنىڭ سۈيى يۇقىرى ئېقىمدىكى لەيېۋەن، شۇەنخۇا رايونلىرىنىڭ سانائىت، تۇرمۇش يۇندىللىرىدىن بۇلغىنىپ، كىشىنى چۆچۈتىدىغان دەرىجىگە يەتتى.

2. يەر ئولتۇرۇشۇپ كېتىش، گۆمۈرۈلۈش خەۋپى كۈچەيمەكتە. مەلۇماتلارغا قارىغاندا، 1995-يىلى ئېلىمىزدە 50 نەچچە شەھەردە يەر ئولتۇرۇشۇپ كېتىش ئەھۋالى كۆرۈلگەن. بۇنىڭ ئىچىدە شاڭخەي، تيەنجىن، بېيجىڭ، خاڭجۇ، تەيۈەن، شىئەن شەھەرلىرىدە بۇ ئەھۋال ناھايىتى ئېغىرلاشقان. شەھەرلەردە يەرنىڭ ئولتۇرۇشۇپ كېتىشى ئېغىر سوزۇلما خاراكتېرلىك ئاپەت بولۇپ، ئۇ شەھەرلەرنىڭ ئولتۇرۇشۇپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولىدۇ. ئېلىمىزدە ئۇچتىن بىر قىسىم شەھەر ھەر ۋاقىت يەر شارىدىن يوقلىش خەۋپىگە دۇچ كەلمەكتە. بۇ كىشىلەرنى قورقۇتقانلىق ئەمەس. ئېلىمىزنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى تۇنجى پولات شەھىرى يەنجىخۇانى ئالساق، ئۇ گۆمۈرۈلمە ئۆزۈك قاتلامىغا جايلاشقان بولۇپ، قارىغاندا، ئادەمنىڭ ئىچكى ئەزالىرىنىڭ سلكىنىش چاستوتىسى نەچچە گېرتس بولىدۇ، ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتكەن ئىنفىرا ئاۋاز دولقۇنى بەدەندىكى ئەزالارغا زىيان سالىدۇ. ھازىر بۇ جەھەتتىكى خەۋپمۇ يوشۇرۇن قاتلىغا ئايلانماقتا.

4. رادون خەۋپى ئېغىرلاشماقتا. رادون تەبىئەت دۇنياسىدىكى رادىئوئاكتىپ ئىنېرتلىق گاز. ئىنسانلار ئۇنىڭ خەۋپىنى 70-يىللاردىن بۇيانلا تونۇپ يەتتى. ھازىر ئىسپاتلىنىشچە، رادون ئۆيى ئىچىدە تالادىكىدىن كۆپ بولىدىكەن. ئامېرىكىدا ھەر يىلى 20 مىڭ ئادەم رادونىنىڭ تەسىرىدە ئۆپكە راكى بىلەن ئۆلمەكتە. ئىلىمىزدىمۇ بۇ ئەھۋال ئېغىر. بەزى غارلار، سۇگۇچلەر ۋە يەر ئاستى قۇرۇلۇشلىرىدا رادوننىڭ مىقدارى كۆپ بولۇپلا قالماي، بەزى شەھەرلەردىكى تۇرالغۇ ئۆيلەردىمۇ ئۆلچەمدىن ئېشىپ كېتىدۇ.

ھازىر يەنە يەر ئاستى سۇيىدىمۇ رادوننىڭ كۆپلۈكى بايقالدى. رادون تەبىئىي ئوران سىستېمىسىدىكى گاز بولۇپ، ئۇنىڭغا مېتال ئىئونلىرى ئاسانلا يۇقۇپ، ئۆپكە راكى قاتارلىقلارنى پەيدا قىلماقتا.

5. قوغۇشۇننىڭ خەۋپى ئېغىرلاشماقتا. ھازىر كىشىلەر بەدىنىدىكى قوغۇشۇن بۇنىڭدىن 1000 يىل ئىلگىرىكىدىن 500 ھەسسە كۆپىيىپ كەتكەن. ئۆسۈمۈش-يېتىلىش مەزگىلىدىكى بالىلارنىڭ بەدىنىدىكى قوغۇشۇن باشقا ياشتىكىلەرنىڭكىدىن يۇقىرى بولىدۇ. ھازىر بىر شاربىدا بىلىنا 4 مىليون تونا قوغۇشۇن ئىشلىتىلىدۇ. قوغۇشۇن ھەم كېرەكلىك، ھەم زىيانلىق ئېلېمېنت بولغاچقا، ئىنسانلار ئۇچۇن خىزمەت قىلىپلا قالماي، ئىنسانلارنى سانائەتلەشتۈرۈش مەھسۇلى. ئۇ ئىنسانلارنىڭ تۇرمۇشى، بىخەتەرلىكى ۋە سالامەتلىكىگە ئېغىر تەسىر يەتكۈزۈپلا قالماي، ھەر خىل كېسەللىكلەرنىمۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇڭا ئۇ دۇنيادىكى ئاپەتلەرنىڭ بىرى دەپ قارالدى. شاۋقۇن چوڭ مېڭە تېرە قاتلىمىنىڭ روھلىنىشى ۋە تىزگىنلىنىشىنى نورمالسىزلاشتۇرىدۇ، شەرتلىك رېفلېكسنى نورمالسىزلاشتۇرىدۇ، مېڭە قان تومۇرىنىڭ كېڭىيىش كۈچىنى زىيانغا ئۇچرىتىدۇ، نېرۋا ھۈجەيرىسى ئەتراپىدا رەڭلىك سۈيۇقلۇق پەيدا قىلىپ، قان سىزىپ چىقىش، مېڭە كارديئوگراممىسى نورمالسىزلىنىش ئەھۋالىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، باش ئاغرىش، باش قېيىش، قۇلاق غۇڭۇلداش، ئۇيقۇسىزلىق، يۈرەك سېلىش ۋە ماغدۇرسىزلىق ئالامەتلىرىنى پەيدا قىلىدۇ.

7. ئوتتۇرا، ياشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى دۇچ كېلىۋاتقان يوشۇرۇن خەۋپ ئېغىرلاشماقتا. ياش - ئۆسمۈرلەر ئۆسۈش مەزگىلىدە تۇرۇۋاتقاندا، تۆۋەندىكى يوشۇرۇن خەۋپكە دۇچ كەلمەكتە: (1) ئوقۇش قورالىرى ئاپىتى. ئۇلار ئىشلەتكەن سۈلياۋ سىزغۇچ، بوياق، شىلىم، ئۆچۈرگۈچ قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىدە زەھەرلىك مادىدا بار؛ (2) قوغۇشۇن ئاپىتى. بالىلار ئۆيدە، يەسلىدە ئائىلە سايمانلىرىنىڭ سىرتىنى ۋە تامدىكى ھاكنى سويۇپ يەۋالىدۇ. ئۇ بالىلارنىڭ ئۇستە تۆتۈش ئىقتىدارى ۋە ئەقلىي كۆچىنى ئاجىزلاشتۇرۇۋېتىدۇ؛ (3) قۇرت ئولتۇرۇش دورىلىرى ئاپىتى. بىر مۇنچە زەھەرسىز دېيىلگەن قۇرت ئولتۇرۇش دورىلىرىنىڭ يوشۇرۇن خەۋپى بار؛ (4) ئېلېكتر ماگنىت مەيدانى ئاپىتى. تېلېۋىزور، كومپيۇتېرنىڭ ئومۇملىشىشىغا ئەگىشىپ، بالىلار ھەمىشە تېلېۋىزور، كومپيۇتېر ئالدىدىن كەتمەي ئېلېكتر ماگنىت

% 26.6 تىن% 40 كە ئۆرلەپ، يىللىق سەرپىياتى $3856 \times 10^9\ m^3$ بولىدۇ، شۇنداق بولغاندىمۇ ئىنسانلارنىڭ 76 يىل ئىشلىتىشگە يېتىدۇ. مۇھىت تەلىپىدىن ئالغاندا، تەبىئىي گاز ھېتاندىن تەركىب تاپقان بولغاچقا، ھېتان ئۆز نۆۋىتىدە تۆت ھىدروگېن ئاتومى بىلەن بىر كاربون ئاتومىدىن تۇزۇلگەن ئاددىي ھىدرو-كاربون بىرىكمىسى بولۇپ، كۆيگەندە چىقارغان ئىسسىقلىقنىڭ يېرىمى كاربون ئاتومىدىن، يېرىمى ھىدروگېن ئاتومىدىن كېلىدۇ، ئۇنىڭ مۇھىتنى بۇلغاش نىسبىتى كۆمۈر بىلەن نېفتتىن ئاز بولۇپ، ئىنسانلارنىڭ يېشىل مەدەنىيەتكە بولغان تەلىپىنى قاندۇرالايدۇ.

تەبىئىي گاز كەڭ مەنىدىن ئالغاندا، تەبىئەتتىكى تەبىئىي ھاسىل بولغان بارلىق گاز جىسىملارنى، مەسىلەن: ھاۋا، يەر ئۈستىدىكى گاز، چۆكۈندى جىنستىكى گاز، دېڭىز-ئوكيانلاردىكى گاز، ئۆزگەرگەن جىنستىكى گاز، ماگما جىنس گازى، يانارتاغ گازى، ئالەم گازى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. گېئولوگىيە نۇقتىسىدىن ئالغاندا، ئېنېرگىينىڭ بېكىتىلگەن دائىرىسى بويىچە تەبىئىي گاز ھېتانىنى ئاساس قىلغان، تەركىبىدە ئېتان، پروپان، بوتان ۋە باشقا ئارىلاشما گازلار بولغان ھىدرو-كاربون بىرىكمىسى بولۇپ، تەركىبىدە يەنە ئاز مىقداردا كاربون (Ⅳ) ئوكسىدى، ھىدرو سۇلفىد، ئىقتىسادىي ئونۇم ھاسىل قىلىشقا بولىدۇ.

21-ئەسىردە ئىقتىساد، ئېنېرگىيە ۋە مۇھىتنى بىر پۈتۈن گەۋدە قىلىپ ئويلاشقاندىمۇ، تەبىئىي گاز كۆپ جەھەتتە ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلەيدۇ. تەبىئىي گازنىڭ سەرپىيات مىقدارىمۇ يىلدىن-يىلغا ئېشىپ بارماقتا. مۇلچەرلىنىشىچە، كەلگۈسى بىر نەچچە يىلدا ئىنسانلارنىڭ تەبىئىي گازغا بولغان تەلىپى نېفتقا بولغان تەلىپىدىن تۆت ھەسسە ئارتۇق بولىدىكەن. ئامېرىكا ھۆكۈمىتى ئۇزاق مۇددەتلىك ئېنېرگىيە تەرەققىيات ستراتېگىيىسى توغرىسىدا كۆك تاشلىق كىتاب ئېلان قىلىپ، ئېنېرگىيە ستراتېگىيىسىدە مۇھىم نۇقتىنى نېفتتىن تەبىئىي گازغا يۆتكەش، تەبىئىي گاز ئىشلىتىش دائىرىسىنى كېڭەيتىشنى ئامېرىكا بويىچە تەبىئىي گاز ماتورلۇق ئاپتوبۇس ۋە ئاپتوموبىللارنى، تەبىئىي گاز يېقىلغۇ قىلىنىدىغان ئېلېكتر ئىستانسىلىرىنى كۆپەيتىشنى ئوتتۇرىغا قويغان.

ئېلىمىز تەبىئىي گازنى ئېچىش جەھەتتە ئۇزاق تارىخقا ئىگە. ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز بايلىقى ئىنتايىن مول بولۇپلا قالماي، ئېنېرگىيە مەنبەسى ئارىسىدا خېلى مۇھىم ئورۇن تۇتىدۇ. ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز سانائىتى يېقىنقى يىللاردا خېلى تەرەققىي قىلدى. شۇنداقتىمۇ تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ ئېنېرگىيە قۇرۇلمىسى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز سانائىتى ئومۇمەن ھاسىل قىلىنغان ئەمەس. 2005-يىلى ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى $500 \times 10^8\ m^3$ ئەتراپىدا بولۇپ، ئومۇمىي ئېنېرگىيە ئىستېمال قىلىش مىقدارىنىڭ پەقەت 3% ئەتراپىدا ئىگىلىدى. ئەمما ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز ئىستېمال قىلىش مىقدارى يىللىق ئورتاچە 15% دىن ئارتۇق سۈرئەتتە ئۆسۈۋاتىدۇ. 2010-يىلىغا كەلگەندە ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز ئىستېمال قىلىش مىقدارى $1400 \times 10^8\ m^3$ ~ $700 \times 10^8\ m^3$ غا يېتىدىغان بولۇپ، ئومۇمىي ئېنېرگىيە ئىستېمال قىلىش مىقدارىنىڭ 8% ئەتراپىدا ئىگىلەيدىغانلىقى مۆلچەرلەنمەكتە.

مۇنەخەسسىسلەر ئېلىمىزنىڭ 21-ئەسىر-دىكى تەبىئىي گاز سانائىتىنى ئۈچ قەدەم-باسقۇچ بويىچە راۋاجلاندۇرۇپ، خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتىغا ماسلاشتۇرۇش زۆرۈر، دەپ قارىماقتا.

بىرىنچى قەدەمدە، مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا تەبىئىي گاز مەھسۇلاتىنى بىر قاتلاش، يىللىق گاز مەھسۇلاتىنى $350 \times 10^8\ m^3$ غا يەتكۈزۈش؛

ئىككىنچى قەدەمدە، 2010-يىلىغا بارغاندا، تەبىئىي گاز مەھسۇلاتىنى بىر، ئىككى قاتلاپ، يىللىق گاز مەھسۇلاتىنى 700×10^8 ~ $1400 \times 10^8\ m^3$ غا يەتكۈزۈش؛

ئۈچىنچى قەدەمدە، يەنى 21-ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا ئېلىمىز دۇنيادىكى ئوتتۇراھال تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەر سەۋىيىسىگە يەتكەندە تەبىئىي گاز مەھسۇلاتىنى ئىككىنچى قەدەمدىكى ئاساستا يەنە بىر قاتلاپ، $2000 \times 10^8\ m^3$ غا يەتكۈزۈش.

ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇشتا ۋەزىپە ھەقىقەتەن مۇشكۈل، بۇنىڭ ئۈچۈن يەنە نەچچە ئەۋلاد كىشىلەرنىڭ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە، تەبىئىي گاز سانائىتىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ ئىشلەشكە توغرا كېلىدۇ.

ئۇزۇق قاتلامغا جايلاشقان بولۇپ، پوتۇنلەي 45 گرادۇسلۇق يانتۇلۇق ئوستىدە تۇرماقتا. ئالىملار بۇنداق يانتۇلۇقنىڭ 60% ~ 70% دەك ئېغىر گۈمۈرۈلۈش ئەھۋالى يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئېسپاتلىغان. ئاھالىسى 1 مىليوندىن ئاشىدىغان چوڭچىلىك، نەنجىك، گۇيياڭ، چىڭداۋ شەھەرلىرىمۇ شۇنداق يوشۇرۇن خەۋپكە دۇچ كەلمەكتە.

3. ئىنفېرا ئاۋاز دولقۇنى ئېپتى ئېغىرلاشماقتا. ئىنفېرا ئاۋاز دولقۇنى 10^{-4} گېرتسىتىن ئون گېرتسقىچە بولۇپ، نورمال ئاۋاز دولقۇنىدىن تۆۋەن. تەبىئەتتە يەر تەۋرەش، ۋولقان پارتلاش، چاقماق چېقىش، تەيفېك بورىنى، ئىئونوسفېرا قاتلىمىنىڭ قالايمىقانلىشىشى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئىنفېرا ئاۋاز دولقۇنىغا تەۋە. بۇنىڭدىن باشقا، سۇنئىي پەيدا بولغان ئىنفېرا ئاۋاز دولقۇنى ئاساسلىقى ئايروپىلانلارنىڭ ئۇچۇشى، پويىزنىڭ ھېڭىشى، راكېتانىڭ قويۇپ بېرىلىشى، يادرو پارتلىتىش، يۇقىرى سۈرئەتلىك ئاپتوموبىللارنىڭ ھېڭىشى قاتارلىقلاردىن پەيدا بولىدۇ. تەتقىقاتلار ئالدىدىن كەتمەي ئېلىكتر ماگنىت مەيدانىنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، راك كېسەللىكىگە گىرىپتار بولماقتا؛ (5) تاماكا ئاپىتى.

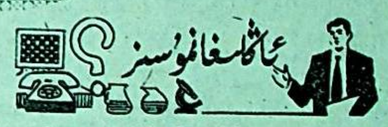
يۇقىرىقىدەكىلەر ئېلىمىز شەھەرلىرىدە دۇچ كېلىۋاتقان ئاپەتلەرنىڭ بىر قەدەر ئىخچاملانغان كارتىنىسى. بۇ بىزدىن ئۆلارنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئۆلارنى توقۇتۇش يولىدا ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ، ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئىقتىدارىمىز ۋە سەۋىيىمىزنى ئۆستۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ.

(«پەن بىلىملىرى» ژۇرنىلىدىن)

ئۇرۇق ھەققىدە پاراڭ

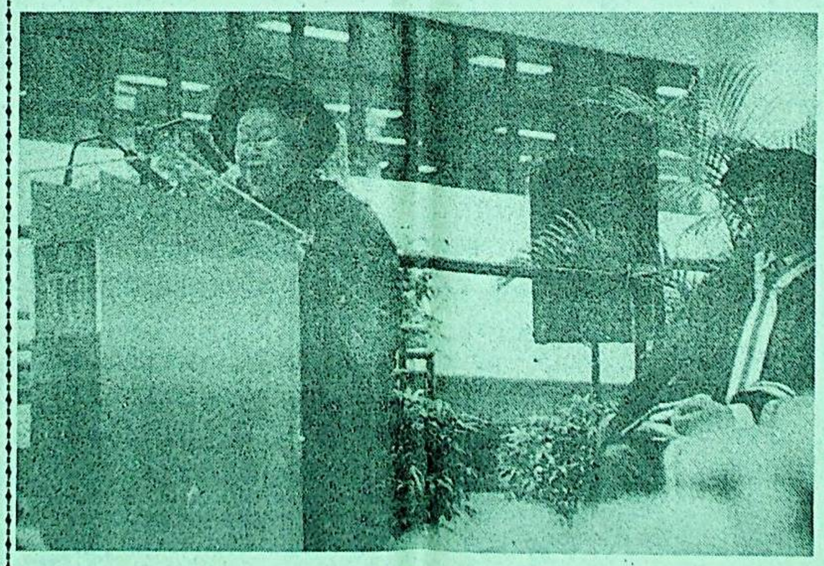
ۋاڭبىجان ئەمەت

بەزى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۇرۇقى تېرىلىپ بىر نەچچە كۈن، بىر نەچچە ھەپتىدىن كېيىن ئۇنۇپ چىقىدۇ. بەزى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئۇرۇقى ئىككى - ئۈچ يىلدىن كېيىن ئۇنۇپ چىقىدىغان ئەھۋاللارمۇ بار. ئۇرۇقنىڭ ئۇخلىشى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ تەدرىجىي تەرەققىي قىلىپ كۆپىيىشىگە ئاكتىپ ماسلاشقان بولىدۇ. بۇنداق ماسلىشىش بولمىسا، كۈز پەسلىدە پىشىپ تۆپراققا تۆكۈلگەن ئۇرۇق ناھايىتى تېز ئۇنۇپ چىقىدىغان بولسا، قىشنىڭ كېلىشى بىلەن ئۇنۇپ چىققان مايسا ئۇششۇپ نابۇت بولىدۇ.

ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى مەڭگۈ ھايات تۇرمايدۇ. شال، بۇغداي ئۇرۇقىنىڭ ئۆمرى ئىككى-ئۈچ يىل بولىدۇ. يېسۈلەك، باقلا ئۇرۇقىنىڭ ئۆمرى بەش-ئالتە يىل بولىدۇ. ئەگەر ئۇرۇق مۇشۇ ۋاقىت ئىچىدە تۆۋەن تېمپېراتۇرا ۋە نەملىكتە ساقلانسا ئۆمرى قىسقرايدۇ. قۇرغاق مۇھىتتا ساقلانسا ئۆمرى ئۇزۇن بولىدۇ.

ئېلىمىز ئالىملىرى تاك، سۇك سۇلالىسى دەۋرىلىرىنى باشتىن كەچۈرۈپ 1000 يىل ئۇخلىغان قەدىمكى نېلۇپەر ئۇرۇقىنى تاپقاندىن كېيىن 1951-يىلى بۇ ئۇرۇقنى تېرىغان. 1953-يىلى ياز پەسلىدە بۇ ئۇرۇقتىن ھال رەڭلىك چىرايلىق نېلۇپەر گۈللىرى ئېچىلغان. نېلۇپەر ئۇرۇقىنىڭ سىرتقى يۇزىدە قاتتىق پوستى بولۇپ، ئاسانلىقچە سۇ ئۆتكۈزمەيدۇ. يەنە بىر تەرەپتىن، قەدىمكى نېلۇپەر ئۇرۇقى قۇرغاق، ئوكسىگېن كەمچىل، تېمپېراتۇرا مۇۋاپىق بولغان شارائىتتا تۇرغاچقا، ئۇزۇن مەزگىل ئۇخلاپ قالغان.

11-ئاينىڭ 21-كۈنى شياڭگاڭ پەن-تېخنىكا داشۆسى 4-قېتىملىق ئۇنۇڭ بېرىش مۇراسىمى ئۆتكۈزدى. مۇراسىمدا 1362 تولۇق كۆرس ئوقۇغۇچىسى ۋە 304 نەپەر ئاسپىرانتقا ئۇنۇڭ بېرىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئەڭ ياشلىق كىشىگە پەخرى دوكتورلۇق ئۇنۇڭانى بېرىلدى. فۇدەن ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مەكتەپ مۇدىرى داڭلىق فىزىكشۇناس پروفېسسور شې شىدې مەكتەپنىڭ پەخرى تەبىئىي پەن دوكتورلۇق ئۇنۇڭانىنى ئالدى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى)

تىببىي ئۇچۇرلار

بېيجىڭ 89920 - قىسىم دوختۇرخانىسى يېقىندا جۇڭگوچە داۋالاش ئۇسۇلى ئارقىلىق دىئابىت كېسەللىكىنى داۋالاشنىڭ ئۇنۇملۇك يېڭى يولىنى تاپتى. ئۇلار كۆپ يىللىق كلىنىكىلىق داۋالاش ئاساسىدا، ساپ جۇڭگىيە دورىسىدىن «جىنسىي قۇۋۋەتنى تولۇقلاپ، شېكەرنى ئازايتىش دورىسى» ۋە «ئىنسولىننى كۆچەيتىش، شېكەرنى ئازايتىش دورىسى» ئىشلەپ چىقىرىپ، دىئابىت كېسەللىكىنى داۋالاشتا نەتىجە يارىتىپ، تىببىي داۋالاش ساھەسىدىكى نوپۇزلۇق ئەربابلارنىڭ دىققىتىنى جەلپ قىلدى.

(«پەن-تېخنىكا گېزىتى»دىن)

تەنجىندە خورەكنى داۋالاش دورىسى بارلىققا كەلدى

تەنجىن شەھەرلىك «جېنفۇ» ساقلىق ساقلاش بۆيۈملىرى شىركىتى ئالاقدار مۇتەخەسسىسلەرنى ئۇيۇشتۇرۇپ، خورەك تارتىشنى داۋالايدىغان بىر خىل سۈيۇق دورىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك تەتقىق قىلىپ ياساپ چىقتى ھەمدە ئۇنى بازارغا سالدى. بۇ دورا خورەك تارتىش ئازابىنى تارتىۋاتقان ئوتتۇرا ياش، پىشقەدەم زىيالىيلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. تىببىي ماتېرىياللاردا خاتىرىلىنىشىچە، دۇنيادا 50% ئادەم خورەك تارتىدىكەن، بۇ سالامەتلىكنىڭ تەگپۇلۇك بولمىغانلىقىنىڭ بەلگىسى بولۇپ، ئادەم ئۇخلىغاندا نەپەس يولى توسۇلۇپ قالغانلىقتىن بولىدىكەن، شۇنداقلا بۇ يۇرەك، قان تومۇر كېسەللىكىنى پەيدا قىلىدىغان ئامىل ئىكەن.

تونۇشتۇرۇشقا قارىغاندا، بۇ دورا جۇڭگىيە دورا ئۆسۈملۈكلىرىدىن بىۋاستە ئېلىنغان بولۇپ، ئۇخلاش ئالدىدا بۇرۇنغا نەچچە تامچە تېمىتىپ قويۇلسا، خورەك تارتماي ئۇخلىغىلى بولىدىكەن.

(«پەن-تېخنىكا گېزىتى»دىن)

كلىنتون لېۋخۇاچيۇ بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 19-دېكابر تېلېگراممىسى. ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون ۋە مۇئاۋىن زۇڭتۇڭ گورل بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن ئاقسارايدىكى سوقچاق ئىشخانىدا جۇڭگو گوۋۇيۈەن تاشقى ئىشلار ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لېۋخۇاچيۇ بىلەن كۆرۈشۇپ، جۇڭگو-ئامېرىكا مۇناسىۋىتى قاتارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە سۆھبەتلەشتى.

كلىنتون مۇنداق دېدى: ھېنرىكچە، ئامېرىكا بىلەن جۇڭگونىڭ يۈقىرى قاتلىمىدىكىلەرنىڭ ئۆچرىشىشنى ساقلاپ قېلىش ناھايىتى مۇھىم، مەن 1997-يىلى ۋە 1998-يىلى رەئىس جياڭ زېمىن بىلەن ئۆزئارا دۆلەت ئىشلىرى زىيارىتىدە بولۇشنى كۈتۈۋاتىمەن. ئۇ مۇنداق دېدى: ئامېرىكا تەرەپ زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ ياخشى يۆنىلىشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ ھەم ئىجابىي تەدبىر قوللىنىپ، ئىككى دۆلەت رەھبەرلىرى، ئىككى دۆلەت ھۆكۈمەتلىرى ۋە ئىككى مەملىكەت خەلقى ئارىسىدىكى ئۆزئارا ئىشەنچىنى كۈچەيتىدۇ، پۈتكۈل دۇنياغا ئامېرىكا بىلەن جۇڭگو ئارىسىدا شېرىكلىك مۇناسىۋىتى ئورنىتىشقا بولىدىغانلىقىنى نامايان قىلىدۇ. ئۇ يەنە مۇنداق دېدى: ئىككى دۆلەت ئارىسىدا ساقلىنىپ كېلىۋاتقان ئىختىلاپلارغا كەلسەك، ئامېرىكا تەرەپ ئىجابىي ۋە ئاشكارا شەكىلدە ئارقىلىق جۇڭگو تەرەپ بىلەن سۆزلىشىپ ۋە مۇزاكىرە ئېلىپ بېرىپ، ھەل قىلىش چارىلىرى ئۈستىدە ئىزدىنىپ، ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىدىكى سۈركىلىشنى ئازايتىشنى خالايدۇ.

گورل مۇنداق دېدى: مەن كېلەر يىلنىڭ باشلىرىدا جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇشنى، جۇڭگو رەھبەرلىرى بىلەن ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان زور مەسىلىلەر ئۈستىدە پىكىر ئالماشتۇرۇشنى كۈتۈۋاتىمەن.

لېۋخۇاچيۇ مۇنداق دېدى: ھازىر جۇڭگو-ئامېرىكا مۇناسىۋىتىدە ئىجابىي يۆزلىنىش كۆرۈلدى، شۇنداقلا بۇنداق مۇناسىۋەتنى ياخشىلاش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ياخشى پۇرسىتى كەلدى. بۇ ئاسان قولغا كەلمىدى، جۇڭگو بىلەن ئامېرىكا بۇنى ئورتاق قەدىرلىشى ۋە قوغدىشى كېرەك. ئىككى تەرەپ ئارىسىدا ساقلىنىپ كېلىۋاتقان مەسىلىلەرگە كەلسەك، ئىككى تەرەپ باراۋەر كېڭىشىش ئارقىلىق ھەل قىلىش تەدبىرلىرى ئۈستىدە ئىزدىنىپ، دەرھال ھەل قىلغىلى بولمايدىغان مەسىلىلەرگە قارىتا ئوخشاش پىكىرلەردە بىرلىككە كېلىپ، ئوخشاش بولمىغان پىكىرلەردە ئۆز قاراشلىرىنى ساقلاپ قالسا بولىدۇ. لېۋخۇاچيۇ مۇنداق دېدى: جۇڭگو رەھبەرلىرى مۇئاۋىن زۇڭتۇڭ گورلنىڭ كېلەر يىلنىڭ بېشىدا لى پېڭ زۇڭلىنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇشنى قارشى ئالىدۇ.

جۇڭگو ئىئوردانىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ تەيۋەنلىك جياڭ شياۋپېننىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغانلىقىغا قاتتىق ئېتىراز بىلدۈردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى بېيجىڭ، 19 - دېكابر تېلېگراممىسى. دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانىتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن ئىئوردانىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ تەيۋەنلىك جياڭ شياۋپېننىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغانلىقىدىن قاتتىق ئېپسۇسلاندى ۋە ئۇنىڭغا قاتتىق ئېتىراز بىلدۈردى.

بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئۆتكۈزۈلگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا، مۇخبىر تەيۋەنلىك جياڭ شياۋپېن ئەرەب بىرلەشمە خەلىپىلىكىدە بىر كۈن زىيارەتتە بولغاندىن كېيىن، ئىئوردانىيىدە مەخپىي زىيارەتتە بولغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرگە قانداق قارايسىز، دەپ سورىغاندا، شېن گوفاڭ مۇنداق دېدى: تەيۋەن دائىرىلىرى مىللەتنىڭ ئادالەتپەرۋەرلىك ئىشلىرىغا قارىمايدۇ، ئاتالمىش «ئىلاستىك ئەمەلىي دىپلوماتىيە»نى يۈرگۈزۈشتە بارغانسېرى ئەزۋەيلەپ كېتىپ، «ئىككى جۇڭگو» ياكى «بىر جۇڭگو، بىر تەيۋەن» پەيدا قىلىش قاتارلىق ۋەتەننى پارچىلاش ھەرىكەتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئالاقىدار دۆلەتلەرنىڭ جۇڭگو بىلەن بولغان دوستلۇق مۇناسىۋىتىگە بۇزغۇنچىلىق قېلىشقا ئۇرۇندى. جۇڭگو ھۆكۈمىتى دۆلىتىمىز بىلەن ئالاقىسىنى راۋاجلاندۇرۇشقا قەتئىي قارشى تۇرىدۇ، بىز ئىئوردانىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ جياڭ شياۋ يەننىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغانلىقىدىن قاتتىق ئەپسۇسلىنىمىز ۋە ئۇنىڭغا قاتتىق ئېتىراز بىلدۈرىمىز. ئۇ مۇنداق دېدى: «بىز ئالاقىدار دۆلەتلەرنىڭ بىر جۇڭگو توغرىسىدا بەرگەن ۋەدىسىگە ئەمەل قىلىپ، تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ سىياسىي سۈيىقەستىدىن ھوشيار بولۇشنى، ئىككى تەرەپنىڭ مۇناسىۋىتىگە زىيان يەتكۈزىدىغان مۇنداق ئىشلارنى ئەمدى قىلماسلىقىنى سەممىي ئۈمىد قىلىمىز.

چەت ئەللەرنىڭ ۋېيتنامغا بۇ ۋاستە سالغان مەبلىغى 25 مىليارد 700 مىليون دوللارغا يەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى خېنىي خەۋىرى. ۋېيتنام پىلان ۋە مەبلەغ مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى رۈمەن يۆ مۇشۇ ئاينىڭ 13- كۈنى خەنبېيدا ئېچىلغان چەت ئەل سودىكەرلىرى مەبلەغ سېلىش مۇھاكىمە يىغىنىدا مۇنداق دەپ جاكارلىدى: 1988-يىلدىن بۇيان، ۋېيتنامغا سېلىنغان بىۋاستە سالغان مەبلىغى جەمئىي 25 مىليارد 700 مىليون دوللارغا يەتتى.

رۈمەن يۆ مۇخبىرىمىزنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلىپ مۇنداق دېدى: ۋېيتنام بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدا مەبلەغ سېلىش مۇھىتىنى تىرىشىپ ياخشىلاپ، چەت ئەللەرنىڭ مەبلەغ سېلىشىغا ئائىت قانۇن، نىزاملارنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، چەت ئەللەرنى تېخىمۇ كۆپ مەبلەغ سېلىشقا جەلپ قىلىپ، ۋېيتنامنىڭ سانائەتلەشتۈرۈش، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ئاساس سالىدۇ.

برازىلىيەنىڭ مىللىي كېلەر يىلى داۋاملىق ئاستا ئاشىدۇ

9 - ئورۇندا تۇرىدىغان ئىقتىسادىي چوڭ دۆلەت بولۇپ قالىدۇ.

برازىلىيە مەركىزىي بانكىسى ئېلان قىلغان ماتېرىياللىدىن قارىغاندا، بۇ يىل برازىلىيەنىڭ مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى% 3 ئېشىپ، 760 مىليارد دوللارغا يېتىدىكەن، كېلەر يىلى% 5 ئاشىدىغانلىقىدىن ئۈمىد بار ئىكەن.

فرانسىيەنىڭ ئىقتىسادى كېلەر يىلى داۋاملىق ئاستا ئاشىدۇ

نيۇ - يوركتىكى جۇڭگولۇقلار ماۋزېدۇڭ، جۇئېنلەي، جۇدې ۋاپات بولغانلىقىنىڭ 20 يىللىقىنى خاتىرىلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نيۇ - يورك، 21- دېكابر خەۋىرى. بۇ يىل جۇڭگو ئىشچى - دېھقان قىزىل ئارمىيىسى ئۇزۇن سەپىرى غەلىبە قىلغانلىقىغا 60 يىل بولدى، شۇنداقلا، ئۇزۇن سەپەرنىڭ غەلىبىگە ئېرىشىشىگە رەھبەرلىك قىلغان جۇڭگونىڭ پېشقەدەم پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرىدىن ماۋزېدۇڭ، جۇئېنلەي ۋە جۇدېلارنىڭ ۋاپات بولغانلىقىغا 20 يىل توشتى. نيۇ - يوركتىكى ھەر ساھەدىكى 300 دىن كۆپرەك جۇڭگولۇق بۈگۈن جۇڭگولۇقلار كوچىسىدا جەم بولۇپ، بۇ ئۇچ ئۇلۇغ شەخسنى چوڭقۇر ياد ئەتتى، ئۇلارنىڭ ئۆچمەس تۆھپىسىنى مەدھىيىلىدى.

خاتىرىلەش يىغىنىنى نيۇ - يورك جۇڭگونىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش جەمئىيىتى، جۇڭگو تەنقىدات جەمئىيىتى، يېڭى ئەسىر مۇنبىرى، «ئاسىيا - ئامېرىكا ۋاقىت گېزىتى» ئۇيۇشتۇرغان. خاتىرىلەش يىغىنىغا سابىق گومىنداڭنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك گېنېرالى، نيۇ - يورك جۇڭگونىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش جەمئىيىتىنىڭ باش مەسلىھەتچىسى شېن سى، گومىنداڭنىڭ داڭلىق، يۇقىرى دەرىجىلىك گېنېرالى جياڭ جىڭگو قىزى جياڭ سۇچيۇ، جۇڭگو مۇھاجىرلىرى رەھبەرلىرى ۋە ئامېرىكىدا ئولتۇراقلىشىپ قالغان جۇڭگولۇق ئالىملارنىڭ ۋەكىللىرى قاتناشتى.

يىغىن مەيدانىنىڭ رەئىس سەھنىسى ئۈستىگە بەش يۈلتۇزلۇق قىزىل بايراق بىلەن ماۋزېدۇڭ، جۇئېنلەي، جۇدېلارنىڭ ئۈزۈن سەپەردە غەلىبە قىلىپ شىمالىي شەنشىگە بارغاندىن كېيىن چوشكەن سۈرىتى ئېسىلغان. خاتىرىلەش يىغىنى باشلانغاندا يىغىنغا قاتناشقانلار ئورنىدىن تۇرۇپ «شەرق قىزارىدى» ناخشىسىنى ئېيتتى.

شېن سې، جياڭ سۇچيۇ ۋە يىغىنغا قاتناشقان باشقا كىشىلەر ئۆز سۆزىدە مۇنداق دېدى: بۇ ئۇچ تارىخىي ئۇلۇغ شەخس خەلقنى يېتەكلەپ نامرات، قالاق، باشقىلارنىڭ تالان - تاراج قىلىشىغا ئۇچرىغان كونا جۇڭگونى مۇستەقىل، ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولغان، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرىدىغان، جۇش ئورۇپ ئالغا بېسىۋاتقان، ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىۋاتقان يېڭى جۇڭگوغا ئۆزگەرتكەنلىكتىن ئۇلارنى ياد ئېتىۋاتىمىز.

ئامېرىكا ژۇرنىلى ئامېرىكا جۇڭگو بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەتۇر پەرقنى تولمۇ مۇبالىغە قىلىۋەتتى دەپ ھېسابلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 16 - دېكابر تېلېگراممىسى. 12 - ئاينىڭ 23 - كۈنى نەشرىدىن چىقىدىغان «ئامېرىكا ئاخباراتى ۋە دۇنيا خەۋەرلىرى» ژۇرنىلى بىر پارچە ماقالە بېسىپ: ئامېرىكا جۇڭگو بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەتۇر پەرقنى تولمۇ مۇبالىغە قىلىۋەتتى دەپ ھېسابلىدى.

ئامېرىكا - جۇڭگو سودىسى تەڭپۇڭ بولمىدى، دېگەن بۇ سەپسەتىگە قارىتا ماقالىدە مۇنداق دېيىلدى: سانلىق مەلۇمات كەينىدىكى نۇرغۇن ئامىللار ھەقىقىي ئەھۋالنى تېخىمۇ مۇرەككەپلەشتۇرۇۋەتتى. ئامېرىكىدىكى نۇرغۇن كارخانىلار رەھبەرلىرى ۋە سودا مۇتەخەسسىسلىرى مۇنداق دەپ قارىدى: جۇڭگو بىلەن سېلىشتۇرغاندا، ئامېرىكا بىلەن تازا رىقابەتلىشىدىغان يوشۇرۇن رەقىب - ياپونىيە.

ماقالىدە مۇنداق دېيىلدى: ئامېرىكا ياپونىيە بىلەن بولغان سودىسىدا كۆرۈلگەن بىر دوللارلىق تەتۇر پەرق بىلەن ئامېرىكىنىڭ جۇڭگو بىلەن بولغان سودىسىدا كۆرۈلگەن بىر دوللارلىق تەتۇر پەرقىنىڭ ئامېرىكىلىقلار- ماقالىدە مۇنداق دېيىلدى: ئامېرىكىنىڭ سودا سانلىق مەلۇماتىدا ياپونىيە بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەڭپۇڭسىزلىق تۆۋەن مۆلچەرلەنگەن، جۇڭگو بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەڭپۇڭسىزلىق يۇقىرى مۆلچەرلەنگەن. بۇنىڭ سەۋەبى، ئۆتكەنكى بىر قانچە ئون يىلدا ياپونىيىنىڭ شىركەتلىرى ئاسىيا ۋە ئامېرىكىدا زاۋۇت قۇردى. ياپونىيە شىركەتلىرى ئاسىيادىكى بەزى دۆلەتلەردە ئىشلەپ چىقارغان تېلېۋىزور، ھاۋا تەڭشىگۈچ قاتارلىق مەھسۇلاتلارنى ئامېرىكىغا ئەكىلىپ ساتتى، ئامېرىكىنىڭ سودا منىستىرلىكى سودا سانلىق مەلۇماتىنى ستاتىستىكا قىلغاندا بۇ مەھسۇلاتلارنى ياپونىيىنىڭ ئامېرىكا بىلەن بولغان سودا سومىسى ئىچىگە كىرگۈزمىدى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ياپونىيە شىركەتلىرى ئامېرىكىغا سالغان بىر قانچە مىليارد دوللارمۇ بۇ شىركەتلەرنىڭ ئامېرىكىدا

ئۇرۇندى. جۇڭگو ھۆكۈمىتى دۆلىتىمىز بىلەن دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتقان دۆلەتلەرنىڭ تەيۋەن دائىرىلىرى بىلەن ھەرقانداق شەكىلدىكى ھۆكۈمەت مۇناسىۋىتى ۋە ھۆكۈمەت

خەلقئارا قىسقا خەۋەرلەر

△ باش شتابى پارىژدىكى ئىقتىسادىي ھەمكارلىق ۋە تەرەققىيات تەشكىلاتى مۇشۇ ئايىنىڭ 19-كۈنى دوكلات ئېلان قىلىپ، جۇڭگونىڭ 1997-يىلى شياڭگاڭنى بولغان ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشى مۇشۇ رايون ئىقتىسادىنىڭ گۈللىنىشى ۋە تەرەققي قىلىشقا پايدىلىق، دەپ ھېسابلىدى.

△ فرانسىيە كومپارتىيەسىنىڭ مەملىكەتلىك 29-قۇرۇلتىيى مۇشۇ ئايىنىڭ 18-كۈنى چوشتىن بۇرۇن مۇھاكىمە يېغىنىدا مۇنداق دەپ جاكارلىدى: 1988-يىلى ۋېيتنام چەت ئەللەر مەبلەغ سېلىش قانۇنىنى يولغا قويۇشقا باشلىغاندىن تارتىپ، بۇ يىل 12-ئايىنىڭ ئوتتۇرىغىچە چەت ئەللەرنىڭ ۋېيتنامغا

* * * * * * * * * * * *

پارىژنىڭ غەربىدىكى رادفانس رايونىدا ئېچىلدى.

△ بېيرۇتقا زىيارەتكە كەلگەن ئەرەب دۆلەتلىرى بىرلەشمىسىنىڭ باش كاتىپى مەجىد مۇشۇ ئايىنىڭ 18-كۈنى ئەرەب دۆلەتلىرى ئىسرائىلىيە بىلەن ئىمزالىغان كېلىشىمگە ئەمەل قىلمىدۇ، دەپ تەكىتلىدى.

△ ئىسرائىلىيىنىڭ ئېچكى ئىشلار مىنىستىرى سۇئىسا مۇشۇ ئايىنىڭ 18-كۈنى پات ئارىدا شەرقىي يېرۇسالىمدا يەھۇدىيلار مەھەللىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش پىلانىنى تەستىقلايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى)

برازىلىيىنىڭ مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى 2000 - يىلى 1 تىرىليون دوللارغا يېتىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، رىئو-دې - ژانېيرو خەۋىرى. برازىلىيە زۇڭتۇڭى كادوزو يېقىندا برازىلىيىنىڭ مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى 2000 - يىلى 1 تىرىليون دوللارغا يېتىدۇ، دەپ جاكارلىدى.

كادوزو مۇنداق دېدى: ئەگەر بۇنىڭدىن كېيىنكى بىرقانچە يىل ئىچىدە مۆلچەرلىگىلى بولمايدىغان ئەھۋال كۆرۈلمىسە، برازىلىيە ھۆكۈمىتى بۇ نىشانىنى رېئاللىققا ئايلاندۇرالايدۇ. شۇ چاغقا بارغاندا لاتىن ئامېرىكىسىدىكى بۇ 1 - چوڭ دۆلەت دۇنيا بويىچە

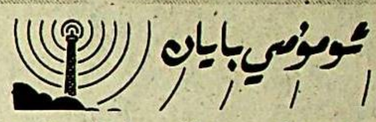
ئاسىا قاشقىدو

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پارىژ، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. فرانسىيە دۆلەت ئىقتىساد تەتقىقات ۋە ستاتىستىكا ئىدارىسى بۈگۈن ئېلان قىلغان مۆلچەر دوكلاتتا مۇنداق دېيىلدى: فرانسىيىنىڭ كېلەر يىللىق ئىقتىسادى داۋاملىق ئاسىا ئاشىدۇ، ئىشسىزلىق يەنىمۇ ياماناشىدۇ.

بۇ ئورگان تەمىنلىگەن سانلىق مەلۇماتتىن قارىغاندا، بۇ يىل 3 - پەسلىدە ئىقتىسادنىڭ ئېشىش نىسبىتى 0.9% بولغان، 4 - پەسلىدە ئاران 0.2% بولۇشى مۇمكىن؛ مۆلچەرلىنىشچە، كېلەر يىلى پۈتۈن يىلدا ئېشىش نىسبىتى 2.2% بولۇپ، ھۆكۈمەت ئوتتۇرىغا قويغان، كۆرسەتكۈچكە يېقىنلاشىدىكەن.

فرانسىيىنىڭ بۇ يىلقى ئىشسىزلىق نىسبىتى 12.4% كە يەتتى، كېلەر يىلى داۋاملىق ئاشىدۇ. 2-، 3 - پەسلىدە 13% كە يېقىنلاشىشى مۇمكىن.

ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر بىرلەشمە تەرەققىياتقا يۈزلەندى

ئۇرۇش ئىس - تۈتەكلىرى تارقىلىپ، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلىرى يۈرتىنى قايتا گۈللەندۇرۇشكە كىرىشتى. 1996 - يىلى ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ رەھبەرلىرى يات - يات ئۆچرىشىپ، تەرەققىيات پىلانى ئوستىدە ئورتاق مۇزاكىرىلەشتى. تۆرلۈك بىر گەۋدىلەشتۈرۈش تەدبىرلىرى ئارقىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلدى ۋە ئىجرا قىلىندى. بىر گەۋدىلىشىش كىشىنىڭ دىققىتىنى تارتىدىغان ئىگىرىلىكىشكە ئېرىشتى. ھازىر ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسى لاتىن ئامېرىكىسىدىكى مۇھىم رايون خاراكتېرلىك تەشكىلات بولۇش سۈپىتى بىلەن خەلقئارا سەھنىدە پائالىيەت ئېلىپ بارماقتا.

ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىنى بىر گەۋدىلەشتۈرۈش خېلى بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويۇلغان بولسىمۇ، 80 - يىللاردا بىر قىسىم دۆلەتلەردە ئىچكى ئۇرۇش پات - پات يۈز بېرىپ، چېگرا توقۇنۇشى ئۈزۈلمىگەنلىكتىن، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ئابىتلىشىپ، بىر گەۋدىلەشتۈرۈش قۇرۇق نەرسە بولۇپ قالغان، ئىچكى ئۇرۇشنىڭ ئاياغلىشىشىغا ۋە دۇنيا ئىقتىسادىنىڭ كۈندىن كۈنگە گۈرۈھلىشىشىغا ئەگىشىپ، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ رەھبەرلىرى ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئۆزگىرىشچان خەلقئارا مۇھىتنا تەرەققي قىلىش ئۈچۈن، بىرلىشىش يولىغا مېڭىش لازىملىقىنى تونۇۋالدى. شۇڭا يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بۇيان، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى بىر گەۋدىلىشىدە يېڭى ھاياتىي كۈچ ناماياں بولدى، بۇ يىل تېخىمۇ چوڭ ئىلگىرىلەش بولدى.

دېموكراتىيىنى ۋە تىنچلىقنى داۋاملىق مۇستەھكەملەش بىلەن بىللە، بۇ يىل ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر 1994 - يىلى ئۆتكۈزۈلگەن باشلىقلار يىغىنىدا ماقۇللانغان «سىجىل تەرەققىيات ئىنتىپاقى» نىڭ 2 - باسقۇچلۇق نىشانىنى ئىجرا قىلىشقا باشلىدى. ۋە ئەركىن سودا رايونىنى قۇرۇپ، تامۇژنا بېجىنى ئىسلاھ قىلىپ، ئېلېكتر، ترانسپورت ۋە خەۋەرلىشىش قاتارلىق ئۆل مۇئەسسەسلەرنى زامانىۋىلاشتۇرۇشنى قارار قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر يەنە سىياسىي ۋە قانۇن جەھەتلەردە ماسلىشىشنى كۈچەيتىپ، مەيدانىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، سىرت بىلەن سۆھبەتلىشىش ۋە رىقابەتلىشىش ئىقتىدارىنى كۈچەيتتى.

ئۇنىڭغا ئوخشاش، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئېغىر چەكلەپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى يەتتە دۆلەت رەھبەرلىرى 1997 - يىلدىن تارتىپ، شىمالدىكى گۋاتېمالادىن جەنۇبتىكى پاناماغىچە يۇقىرى بېسىملىق توك يەتكۈزۈش لىنىيىسى تارتىشنى قارار قىلدى. 400 مىليون دوللار سەرپ قىلىنىدىغان بۇ قۇرۇلۇش 1999 - يىلى پۈتتۈرۈلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن 2000 - يىلدىن باشلاپ ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسى رايونىدا توك بىلەن تەمىنلەش تورى شەكىللىنىدۇ.

ئۇزاق مۇددەت تىرىشىش ئارقىلىق ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر بۇ يىل تامۇژنا بېجىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش جەھەتتە كېلىشىم ھاسىل قىلدى، كېلىشىمگە ئاساسەن، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر 6000 خىل مەھسۇلاتنىڭ ئىمپورت تامۇژنا بېجىنى بىرلىككە كەلتۈرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇز رايونىنىڭ سودىسىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەر چېگرىنى ئېچىۋېتىش، تامۇژنا رەسمىيەتىنى ئاددىيلاشتۇرۇش، ئەتكەسچىلىككە زەربە بېرىش قاتارلىق مەسىلىلەردە ئورتاق تونۇش ھاسىل قىلدى. بۇ ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ ئورتاق بازار قۇرۇشى ئۈچۈن شەرت- شارائىت ھازىرلاپ بەردى.

ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ سايامەتچىلىك بايلىقى مول، سايامەتچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، بۇ يىل 5 - ئايدا ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ زۇڭتۇڭلىرى نىكاراگۇئانىڭ مۇنتىرمال دېگەن يېرىدە «رايون سايامەتچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇش ھەرىكەت پروگراممىسى» نى ئىمزالاپ، چەت ئەل مەبلىغىنى جەلپ قىلىش، سايامەتچىلىكنىڭ ئۆل مۇئەسسەسلىرىنى ياخشىلاپ، سايامەت سىياسىتىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ۋە قانۇن تۈرغۇزۇپ، كەسپىي خادىملارنى تەربىيەلەش قاتارلىق جەھەتلەردە كونكرېت تەدبىرلەرنى قوللاندى، سايامەتچىلىكنى مەزكۇر رايوننىڭ ئىقتىسادىنى تەرەققي قىلدۇرۇشتىكى بۆسۈش ئېغىزى قىلىپ، ئۇنى ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىنىڭ تاشقى پېرېۋوتنىك ئاساسلىق كېلىش مەنبەلىرىنىڭ بىرى قىلىشنى ئۈمىد قىلدى.

بىر قانچە يىللىق تىرىشىش ئارقىلىق ئىلگىرى ئۇرۇش ئوتى قاپلاپ كەتكەن ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ ئاساسەن تىنچلىق، بىرلىك ۋە ھەمكارلىق ئاساسىدا ئىقتىسادىي تەرەققىيات پىلانى تۈزگەنلىكى ئىنتايىن قىممەتلىك بولۇپ، ئۇ ئوتتۇرا ئامېرىكا قىتئەسىدىكى دۆلەتلەرنىڭ ئىقتىسادىي ھاياتىدا مۇھىم ئورۇن ئىگىلەيدۇ.

سۇلكاشۇئرى شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى تۇتماقچى بولدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، سارايېۋو، 16 - دېكابىر تېلېگراممىسى. ئامېرىكا سەنمۇجاڭلار كېڭىشىنىڭ رەئىسى سۇلكاشۇئرى مۇشۇ ئايىنىڭ 16 - كۈنى مۇنداق دېدى: شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى تۇتۇش مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئالمايدۇ.

سۇلكاشۇئرى سارايېۋودا ئوتتۇرىگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىندا مۇنداق دېدى: شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ كېيىنكى قىسىملىرىنىڭ ۋەزىپىسى دەسلەپكى قىسىملار قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەرنى قوغداش، ھەربىي ئىشلاردىن خالى رايونلار ۋە توقۇنۇشۇۋاتقان تەرەپلەر توپلىغان ئېغىر قورال-ياراغلارنى داۋاملىق نازارەت قىلىش، تىنچلىق ئىشلىرى بويىچە قايتا قۇرۇشقا قاتنىشىش ۋە كېلەر يىلى ئوتتۇرۇلىدىغان يەرلىك سايلامنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشتىن ئىبارەت. ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: كېيىنكى قىسمىنىڭ ئادەم سانى ئازايتىلغانلىقتىن، ئۇلارنىڭ سايلامغا قاتنىشىش ۋە قايتا قۇرۇشقا قاتنىشىش دەرىجىسى دەسلەپكى قىسمىنىڭكىدىن كىچىك بولىدۇ.

سۇلكاشۇئرى شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قىسىملىرى بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى تۇتامدۇ - يوق دېگەن سوئالغا مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى: شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى دېتون تىنچلىق كېلىشىمىگە ئىمزا قويغۇچىلارغا داۋاملىق بېسىم ئىشلىتىپ، ئۇلارنى مەجبۇرلىيىتىنى ئادا قىلىشقا مەجبۇرلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى قۇرۇلمىسى سىرتىدا ئۇرۇش جىنايەتچىلىرىنى تۇتىدىغان بىر ساقچى قىسىم قۇرۇشى كېرەك.

مىليارد دوللارمۇ بۇ شىركەتلەرنىڭ ئامېرىكىدا ساتقان ئاپتومۇبىللىرىنىڭ بىرسىدىن كۆپرەكى ئامېرىكىدا ئىشلەپ چىقىرىلغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ، بۇ سان ئامېرىكىنىڭ ياپونىيە بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەتۇر پەرقنى ئەكس ئەتتۈرۈلمىدى، بۇ ئاسىللارنى ئەزەردە تۇتقىنىمىزدا، ئامېرىكىنىڭ ياپونىيە بىلەن بولغان سودىسىدىكى تەتۇر پەرق ھۆكۈمەت تەرەپ ئېلان قىلغان 50 مىليارد دوللاردىن بىر ھەسسە يۇقىرى بولۇشى كېرەك.

ماقالىدە مۇنداق دېيىلدى: بۇنىڭ ئەكسىچە، جۇڭگونىڭ ئامېرىكىغا ئېكسپورت قىلغان مەھسۇلاتلىرىنىڭ تەخمىنەن بىرسىنى شياڭگاڭ، تەيۋەن، ئامېرىكا، ياپونىيە شىركەتلىرى جۇڭگونىڭ ئىچكى جايلىرىدا ئىشلەپ چىقارغان، بۇ جۇڭگونىڭ ئامېرىكا بىلەن بولغان سودىسىدىكى ئوك پەرقنى كۆپەيتىۋەتتى.

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002 /Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 24 - كۈنى (سەيشەنبە) (بۇ سان ئالتە بەت)

دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار ۋە سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ ۋەكىللىرى سوتسىيالىستىك مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش ئۇستىدە سۆھبەتلەشتى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز ئابدۇشۇكۇر ئابدۇكېرىم ھۈرىيە ئىمامنىياز خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىرلىك سەپ بۆلۈمى مۇشۇ ئاينىڭ 20 - كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى چاقىرغان دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار ۋە سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ سوتسىيالىستىك مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى سۆھبەت يىغىنىدا، يىغىن قاتناشچىلىرى يېڭى تارىخىي شارائىتتا دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار ۋە سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىلىرى قانداق قىلغاندا سوتسىيالىستىك مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئۈچۈن ياخشى مۇلازىملىق قىلالايدۇ، دېگەن مەسىلىنى چۆرىدىگەن ھالدا قىزغىن مۇزاكىرە ئېلىپ بارىدى.

يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشمىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ماۋدېخۇا قاتناشتى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم بىرلىك سەپ بۆلۈمىنىڭ باشلىقى چىن گوشۇ سۆز قىلدى.

يىغىنغا قاتناشقانلار مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار ۋە سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىلىرى پېڭى جۇڭگو قۇرۇلغان 40 نەچچە يىلدىن بۇيان ئەۋزەللىكنى جارى قىلدۇرۇپ، نۇرغۇن ئەھمىيەتلىك ئىش قىلدى. پېڭى ۋەزىيەتتە ئۇلار پارتىيە ۋە خەلق يۆكلىگەن تارىخىي مەسئۇلىيەتنى ئېنىق تونۇپ، پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، قىمار ئويناش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىش، پاھىشۋازلىق، كەسىپ ئىستىلى دۇرۇس

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئۇرۇمچىدە ئىدارىلەرگە بېرىپ ئىش بېجىرىش ئاسانلاشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۇرۇمچى خەۋىرى. ھازىر ئۇرۇمچى خەلقى: ئىدارىلەرگە بېرىپ ئىش بېجىرىش ئاسان بولۇپ قالدى، دېيىشمەكتە.

ئۇرۇمچى شەھەرلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، شەھەرلىك دېموكراتىيە قۇرۇلۇش ئىشخانىسىنىڭ مۇدىر ئەزاسى، شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان تەكشۈرگۈچىسى جاۋخۇەيگۇي ئۈچ ئايدىن كۆپرەك ۋاقىتتا يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى قاتارلىق ئورگانلار بىلەن دائىم ئالاقە قىلىپ تۇرىدىغان مەمۇرىي، كەسىپىي ئورۇنلار، پۇل مۇئامىلىسى، ئۇي - زېمىن، مۇلۇك تەرەققىيات شىركىتى قاتارلىق 25 ئىدارە، ۋە ئاما ئاربىغا بېرىپ ئورگانلاردىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتى توغرىسىدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغاندىن كېيىن بۇ يەكۈننى چىقاردى.

تەكشۈرۈش نەتىجىسىدىن مەلۇم بولدىكى، ئۇزاقتىن بۇيانقى ئورگانلارغا بېرىپ ئىش بېجىرىش قىيىن بولۇش ئەھۋالى كۆرۈنەرلىك ياخشىلانغان، نۇرغۇن ئىدارە ئاممىنىڭ ئىش بېجىرىشىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، ئاممىغا قارشى ئالدىغان تەدبىرلەرنى تۈزۈپ چىققان، ئىدارىلەرنىڭ ئىش بېجىرىش ئۇنۇمى خېلى ياخشىلانغان. تەكشۈرۈلگەن ئىدارە ۋە شەخسلەردىن ئىش بېجىرىش ئاسان بولۇپ كەتتى، ئىش بېجىرىش ئۇنۇمى ئۆستى، دەيدىغانلار تەكشۈرۈلگەن ئىدارە ۋە شەخسلەرنىڭ 50 % دىن كۆپرەكىنى ئىگىلىگەن، ئىش بېجىرىش قىيىن ۋە ئىش بېجىرىش ئۇنۇمى تۆۋەن، دەپ قارىغۇچىلارنىڭ سانى ئوندىن بىرىگىمۇ يەتمىگەن؛ ۋەھالەنكى 1995 - يىلدىن ئىلگىرى مۇشۇ ئىككى جەھەتتىكى ئەھۋال ھازىرقى ئەھۋالنىڭ ئەكسىچە ئىدى.

ئاممايەپ - ئېچىش، قاقتى - سوقتى قىلىش، قىسقا قاتارلىق ناتوغرا ئىستىللاردىن تولىمۇ بىزار بولغانىدى. ھازىر بۇ ئەھۋاللار ئۇنۇملۇك تۈسۈپ قىلىنغان، تەكشۈرۈلگەن ئىدارە ۋە شەخسلەردىن 1995 - يىلدىن كېيىن بۇنداق ناتوغرا ئىستىللار كۆرۈلمىدى، دەپ قارايدىغانلار 80 % كە يەتكەن، ۋەھالەنكى 1995 - يىلدىن ئىلگىرى يەپ - ئېچىش، قاقتى - سوقتى قىلىش، قىسقا ئەھۋاللىرى مەۋجۇت، دەپ قارايدىغان ئىدارە ۋە شەخسلەر 56 % ئىدى.

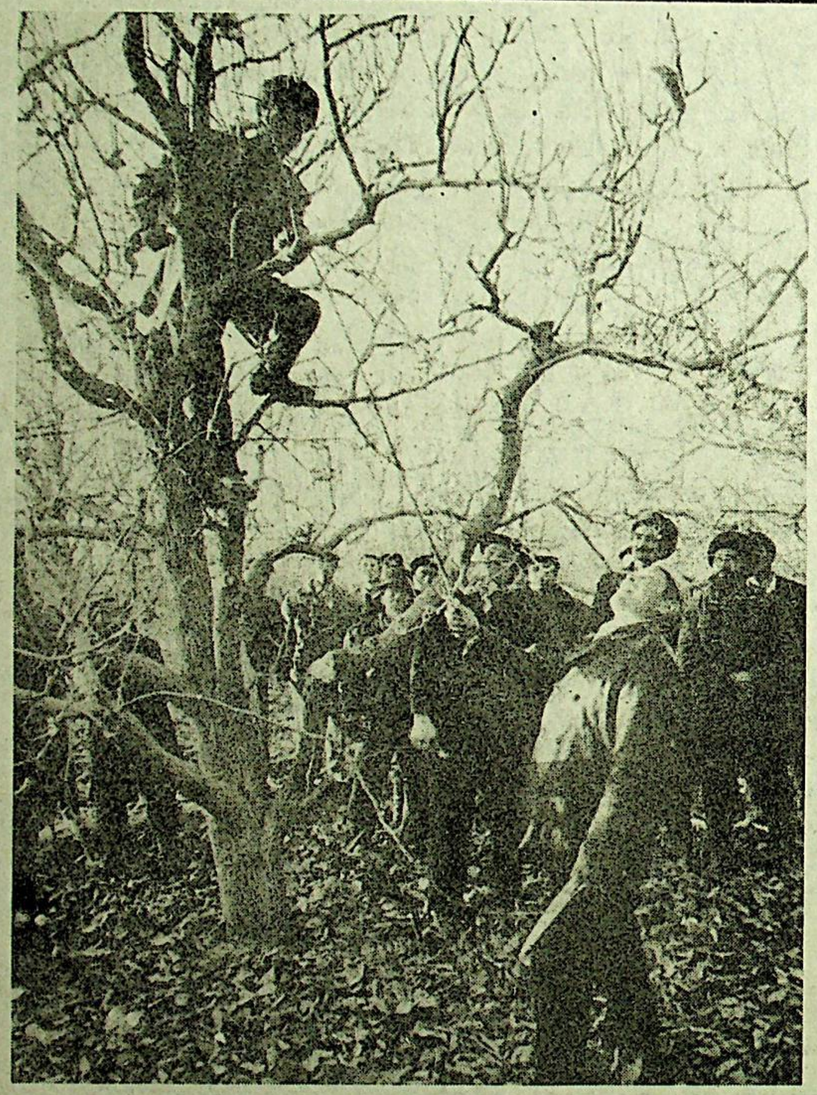
تەكشۈرۈشكە قاتناشقان مۇلازىملىق سۇپىتىگە تاقىلىدىغان كونا، چېگىش مەسىلىلەر ھەل قىلىنغان، تەكشۈرۈش داۋامىدا ئورگانلاردىكى ئىش بېجىرگۈچىلەرنىڭ مۇلازىملىق پوزىتسىيىسى 1995 - يىلدىن ئىلگىرىكىگە قارىغاندا خېلى قىزغىن بولماقتا، دەيدىغانلار خېلى كۆپ سانلىق ئىگىلىگەن. ئۇچتىن بىر قىسم ئىدارە ۋە شەخسلەر ئورگانلاردىكى ئىش بېجىرگۈچى خادىملار ئىش بېجىرىش ئۇچۇن كەلگەنلەرگە قىزغىن مۇئامىلە قىلىدۇ، پوزىتسىيىسى ناچار بولۇش ئەھۋالى ئاساسىي جەھەتتىن تۈگىدى، دېيىشكەن.

تەكشۈرۈشتە ئىدارە، ئورگانلاردىكىلەر ۋە ئاممايېقىنقى ئىككى يىلدىن بۇيان ھۆكۈمەت ئورگانلىرىدىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش، ياخشى ئوبراز يارىتىش خىزمىتىدىن ئومۇمىيۈزلۈك مەمنۇن ئىكەنلىكىنى، بولۇپمۇ ئىش بېجىرگۈچى خادىملارنىڭ روھىي ھالىتى ۋە ئاما ئارىسىدىكى ئوبرازى جەھەتتە خۇشاللىنارلىق ئۆزگىرىشلەرنىڭ بولغانلىقىدىن رازى بولغانلىقىنى ئېيتقان. لېكىن شۇنىڭ بىلەن بىللە، قىسمەن ئىدارىدىكىلەر ۋە شەخسلەر ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش، ياخشى ئوبراز يارىتىش ئەھۋالىدىن دېگەندەك رازى بولمىغان، ئۇلار ھۆكۈمەت ئورگانلىرىنىڭ ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىدە قولغان كەلتۈرگەن نەتىجىلىرى ئاساسىدا، مەغرۇرلۇق ۋە ئالدىراقسانلىقتىن ساقلىنىپ، خەلق ئۇچۇن تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلىشنى ئۇمىد قىلغان.

كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ياخشى ئىجتىمائىي كەيپىيات يارىتايلى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان ئوبزورچىمىز رېن چۈنخۇك

ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىز كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىدا ناھايىتى زور نەتىجىگە ئېرىشتى. لېكىن يەنە بەزى ئورگان، تارماقلاردا ئىش بېجىرىش قىيىن بولۇش، خىزمەتتە سۆرەلمىلىك قىلىش، ئۇنۇمگە ئەھمىيەت بەرمەسلىك، بىر - بىرىنى چىشلەپ تارتىش، ئېغىر بيۇروكراتلىق، يېيىش، ئىچىش، ئېلىش، قىسىش، تەلەپ قىلىش، نەپ پايدىلىنىپ كۆمىچىگە چوغ تارتىش، ھوقۇق - پۇل سودىسى قىلىش، ھەتتا خيانەتچىلىك، پارا ئېلىش، كۆز بويامچىلىق قىلىش قاتارلىق مەسىلىلەر يەنىلا ناھايىتى ئېغىر دەرىجىدە مەۋجۇت، بۇ مەسىلىلەرگە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك. پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنى ماقۇللىغان «ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ سوتسىيالىستىك مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مۇھىم مەسىلە توغرىسىدىكى قارارى»دا سوتسىيالىستىك كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنىڭ ئاساسىي تەلەپلىرى: ئۆز خىزمىتىنى سۆيۈش، كەسىپنى قەدىرلەش، سەمىمىي بولۇش، لەۋزىدە تۇرۇش، ئىشنى ئادىل بېجىرىش، ئاممىغا ئۇچۇن

كورلا شەھرىنىڭ پېڭشەھەر يېزىسى - پەن - تېخنىكىدا ئۇلكە كۆرسىتىش يېزىسى، يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، بۇ يېزا دېھقانلارغا پەن - تېخنىكا بىلىملىرىدىن لېكسىيە سۆزلەش پائالىيىتىنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى.

سۈرەتتە: دېھقانلار نەشپۈت دەرىخى شېخىنى قايچىلاش تېخنىكىسىنى ئۆزئارا ئالماشتۇرماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز لۇمېنبې فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق ئاياللار بىرلەشمىسى ھەر مىللەت ئاياللىرىنىڭ تۇينى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈشنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇشنى تەشەببۇس قىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز نۇرىيە ئىمامنىياز خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق ئاياللار بىرلەشمىسى مۇشۇ ئاينىڭ 17 - كۈنى ناچار ئۆرپ - ئادەتنى ئۆزگەرتىش، تۇينى ھەشمەتلىك ئۆتكۈزۈش شامىلىنى توسۇش بويىچە سۆھبەت يىغىنى ئېچىپ، يىغىنغا قاتناشقان ئاياللارنى تۇينى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈشنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇشقا چاقىردى.

يىغىن ئاخىردا ئاپتونوم رايونلۇق ئاياللار بىرلەشمىسى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت ئاياللىرىنىڭ تۇينى ئادەتتى - ساددا، تېجەشلىك ئۆتكۈزۈشنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇشنى تەشەببۇس قىلدى.

كەسپىنى قەدىرلەش، سەمىمىي بولۇش، لەۋزىدە تۇرۇش، ئىشنى ئادىل بېجىرىش، ئامما ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، جەمئىيەتكە تۆھپە قوشۇش، دەپ ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇلغان. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى كەسىپ ۋە ساھەلەر مۇشۇ تەلەپنى دەۋر قىلىپ، تەخرسىزلىك تۈيغۇسى ۋە مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى كۈچەيتىپ، خىزمەت سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، قەتئىي نىيەتكە كېلىپ، ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى ھەل قىلىپ، تىرىشىپ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈشى كېرەك.

كەسىپ ئەخلاقى تەربىيىسىنى كۈچەيتىپ، كەسىپىي خادىملارنىڭ ساپاسىنى ئۇمۇميۈزلۈك ئۆستۈرۈش كېرەك، كەسىپ ئەخلاقى تەربىيىسىدە كىشىلەرنىڭ ئىدىيىۋى ئېڭىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش غايىسى ۋە ئېتىقادىنى، توغرا دۇنيا قاراش، كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى ۋە قىممەت قارىشىنى تىكلەش كېرەك. ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە قايسى كەسىپ بىلەن شۇغۇللانسا شۇ كەسىپنىڭ مۇتەخەسسىسى بولۇش تەربىيىسى بېرىش، كەسىپىي بىلىم ۋە تېخنىكا ماھارىتى جەھەتتىن تەربىيىلەش ئارقىلىق ھەر بىر كەسىپ ئىگىسىنى كەسىپىي ماھارەت جەھەتتە كامالەتكە يەتكۈزۈش كېرەك. كەسىپ ئىنتىزامى تەربىيىسى بېرىپ، ھەر بىر كەسىپ ئىگىسىنى ئىنتىزامغا رىئايە قىلدۇرغان، قانۇنغا بويسۇندۇرغان قىلىپ تەربىيىلەش كېرەك.

كەسىپ ئەخلاقى ئۆلچىمىنى ئورنىتىش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشنىڭ قاراتمىلىقى ۋە مەشغۇلاتچانلىقىنى كۈچەيتىش كېرەك. كەسىپ ۋە ساھەلەر ئۆز ئالاھىدىلىكى ۋە ئاساسلىق مەسىلىلەرگە ئاساسەن، قائىدە - تۈزۈملەرنى تۈزۈپ، كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشنىڭ قاراتمىلىقىنى كۈچەيتىشى كېرەك. كەسىپ ئەخلاقى ئۆلچىمىنى تۈزگەندە ئۇنىڭ مەشغۇلاتچانلىقىنى كۈچەيتىشكىمۇ ئالاھىدە دىققەت قىلىش، شەكىلۋازلىق ۋە ئېتى ئۇلۇغ، سۈپۈرىسى قۇرۇق بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىش كېرەك.

كەسىپىي ھەرىكەتلەرنى نازارەت قىلىش، چەكلەش مېخانىزمىنى كۈچەيتىش كېرەك، كەسىپ ئەخلاقى ئۆلچىمىنى تۈزۈش بىلەن بىللە مۇكەممەل، ئۇنۇملۇك ئىچكى نازارەت تورى ۋە تاشقى نازارەت مېخانىزمىنى ئورنىتىش كېرەك. كەسىپتە ياخشىلارنى مەنىۋى ۋە ماددىي جەھەتتىن چوقۇم

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

شامىلىنى توسۇشۇن بويىچە سۆھبەت يېغىنى ئۆتكۈزدى.

سۆھبەت يېغىنىغا مەملىكەتلىك «8 - مارت» قىزىل بايراقدارلىرى، ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى، ئالىي، ئوتتۇرا تېخنىكۇملاردىكى ئايال زىيالىيلار، دىنىي ساھەدىكى ئاياللار ۋەكىللىرى ۋە ياشلار ۋەكىللىرى قاتناشتى.

يىغىن قاتناشچىلىرى مۇنداق دېدى: توينى ھەشەمەتلىك قىلىش ئومۇمىيلىق تۇسنى ئالغان ئىجتىمائىي كەسەل بولۇپ قالدى. بۇنداق ناچار ئادەتنى ئۆزگەرتىپ، خەلق ئامىمىسىنى ئېغىر ئىقتىسادىي يۈك ۋە مەنىۋى كىشەندىن قوتۇلدۇرۇش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئاپتونوم رايونلۇق ئاياللار بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى خەلچەم ئىسلام يىغىندا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم يېقىندا ناچار ئۆرپ- ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىش، ھەشەمەتلىك توي قىلىش شامىلىنى قاتتىق توسۇشنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇشنى چاقىرىق قىلدى. بىز ئايالار تۇنجى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈش، ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرۇش جەھەتتە ئاممىغا ئۈلگە بولۇشىمىز كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزدا دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈشنىڭ ئۇنۇمى كۆرۈلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز مەۋلان سابىت، مۇنەۋۋەر ئابدۇرىشىت خەۋىر قىلدۇ: بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈشنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم خىزمەتلەرنىڭ بىرى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇتى. قىشلاقلاردا چارۋىچىلىق ئۇچۇن خىزمەت قىلىدىغان ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈشنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم خىزمەتلەرنىڭ بىرى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇتى. قىشلاقلاردا چارۋىچىلىق ئۇچۇن خىزمەت قىلىدىغان تېخنىكا خادىملىرىنى تەربىيىلەش، ئۇلارنى ئىلغار ئۇسۇل بىلەن قوراللاندۇرۇش ئىشلىرىنى كۈچەيتىش، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىق ئىشلىرىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈشنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم خىزمەتلەرنىڭ بىرى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇتى. قىشلاقلاردا چارۋىچىلىق ئۇچۇن خىزمەت قىلىدىغان تېخنىكا خادىملىرىنى تەربىيىلەش، ئۇلارنى ئىلغار ئۇسۇل بىلەن قوراللاندۇرۇش

بورتالا ئوبلاستىدا «مول هوسۇل پىلانى» يولغا قويۇلۇپ، زور ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇغېنى خۇدابەردى** خەۋەر قىلدۇ: بورتالا ئوبلاستى 1996- يىلى «مول هوسۇل پىلانى»نى ئەستايىدىل يولغا قويۇپ، زور ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتتى.

بۇ ئوبلاستتا بۇ يىل «مول هوسۇل پىلانى» ئالتە تۈر بويىچە 570 مىڭ مو ئورۇندىلىپ، يۇقىرىدىن چۈشۈرۈلگەن پىلاندىكىدىن 63 مىڭ مو ئاشۇرۇپ ئەمەلىيلەشتۈرۈلدى. پىلان يولغا قويۇلۇش جەريانىدا 125 تېخنىكىتىن تەركىب تاپقان بەش پەن-تېخنىكا جەھەتتىن بىتەكچىلىك قىلىش گۇرۇپپىسى تېخنىكا جەھەتتىن ھۆددىگە ئېلىپ ئوبلاست بويىچە ئىشلەپچىقىرىشقا بىتەكچىلىك قىلدى. 285 قارار كۇرس ئېچىلىپ «مول هوسۇل پىلانى»غا قاتناشقان دېھقانلار بېزائىگىلىك پەن-تېخنىكا بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلەندى، 22 سان «بېزائىگىلىك ئۇچۇرلىرى» چىقىرىلىپ، 1210 نۇسخا تارقىتىلدى. «مول هوسۇل پىلانى»غا كىرگۈزۈلگەن تۇرلەرگە ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقلۇق تاللاندى، 50 مىڭ مو تۆۋەن هوسۇللۇق يەر ئۆزگەرتىلدى، ئورگانىك ئوغۇت «مول هوسۇل پىلانى»غا كىرگۈزۈلگەن ئېتىزلاردا يىللاردىكىدىن كۆپ بېرىلدى. 30 مىڭ مو يەردە چۆنەكلەپ سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ تېرىش تېخنىكىسى، 6100 مو يەردە سۇلياۋ لاپاستا مايسا ئۆستۈرۈش تېخنىكىسى كېڭەيتىپ قوللىنىلدى. «مول هوسۇل پىلانى» يولغا قويۇلغان كۆلەمگە 10 مىليون 700 مىڭ يۈەن خەجلەندى. نەتىجىدە، بۇغداينىڭ بىرلىك هوسۇل 289.2 كىلوگرامغا، كېۋەزنىڭ 92.1 كىلوگرامغا، قوناقنىڭ 824.2 كىلوگرامغا، ياغلىق دانىنىڭ 150.1 كىلوگرامغا، قىزىلچىنىڭ 3412 كىلوگرامغا يېتىپ، ئالدىنقى ئۈچ يىللىق بىرلىك هوسۇلدىن ئايرىم- ئايرىم 19.2 %، 20.5 %، 23.3 %، 46.7 % ۋە 12.9 % ئېشىپ، 88 مىليون يۈەن بىۋاستە ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىلدى.

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يۈسۈپجان ئېلى** خەۋەر قىلدۇ: باينغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش، قوللىنىش سالمىقىنى زورايتىشنى يېزا ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىشنىڭ ئاساسى قىلىپ، هوسۇل ۋە ئۇنۇمنى ئاشۇرۇشنى بىر قاتار يېزا ئىگىلىك پەن-تېخنىكىسىنى كېڭەيتىپ، هوسۇل ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشتا كۆرۈنەرلىك ئۈنۈم هاسىل قىلدى.

بۇ ئوبلاست بۇ يىل ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقلۇقلارنى ئىشلىتىش تەجرىبىسى ئېلىپ بېرىپ، «شىنجاڭ يازغىسى -6» بۇغداي تېرىلغۇ كۆلىمىنى بۆلتۈرقى 114 مىڭ مۇ 100 مودىن 130 مىڭ مۇ موغا كېڭەيتىپ؛ سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ بۇغداي تېرىش تەجرىبىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئېلىپ بېرىپ، كۆلىمىنى كېڭەيتتى. ئوبلاست بويىچە سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ تېرىلغان ئاق يەر قونىقى كۆلىمى 72 مىڭ 200 موغا يېتىپ، بۆلتۈرقىدىن 175 %، سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ تېرىلغان كۆلەمنىڭ 82.9 % نى ئىگىلدى. بىر تۇركۇم ياخشى نەسىللەرنى كىرگۈزۈپ، كالىنىڭ ياخشىلاش سۈرئىتىنى تېزلەتتى. چەرچەن ناهىيىسى بۇ يىل توغلىتىلغان ئىسپېرما بىلەن ئېنەك نەسىللەندۈرۈشنى چىڭ تۇتۇپ، كالا نەسلىنى ياخشىلاشتا بۆسۈش هاسىل قىلدى. ئالاقىدار ئورۇنلارنىڭ مۆلچەرىدىن قارىغاندا، ئوبلاست بۇ يىل تاريخىتا ئاز كۆرۈلمىگەن پەۋقۇلئاددە كەلكۈن ئاپىتىگە ئۇچرىغان بولسىمۇ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش سەۋىيىسى يەنىلا ئۆسكەن. ئاشلىق، كېۋەزنىڭ بىرلىك هوسۇلى بۆلتۈرقىدىن ئايرىم- ئايرىم 25 كىلوگرام، بەش كىلوگرام ئاشقان.

باينغولىن ئوبلاستى پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش سالمىقىنى زورايتىپ، ئۈنۈم هاسىل قىلدى

كۆچا ناهىيىلىك ئۈرۈقچىلىق شىركىتى دېھقانلارنىڭ زىيىنىنى تولەپ بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇردى تاهىر** خەۋەر قىلدۇ: كۆچا ناهىيىلىك پارتكوم، خەلق هۆكۈمىتى دېھقانچىلىق زىرائەت ئۈرۈقلۇقىنىڭ سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش، سىرتتىن ئۈرۈق يۆتكىگەندە سۈپىتىنى ئالاهىدە چىڭ تۇتۇپ، تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈشنى ئورۇندىخان بولسىمۇ، كۆچا ناهىيىلىك ئۈرۈقچىلىق شىركىتى ئۈزۈن ساقلىنىپ قېلىپ، سۈپىتى ئۈزگىرىپ كەتكەن بىر قىسىم ئۈرۈقلارنى تارقاتقانلىقتىن، بۇ ئۈرۈقلار تېرىلغاندىن كېيىن تولۇق ئۇنمىگەن. بۇنىڭ بىلەن دېھقانلار قايتا ئۈرۈق سېتىۋېلىپ، تولۇقلاپ تېرىشقا مەجبۇر بولغان. يۈقىرىقىدەك ئەھۋاللارغا ئاساسەن، ناهىيىلىك ئۈرۈقچىلىق شىركىتى مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىپ، دېھقانلارنىڭ تارتقان زىيىنى ئۈچۈن 32 مىڭ يۈەن تۆلەم بەردى.

قىسقا خەۋەرلەر

يېزىسىدا بۇ يىل چىشى چارۋامال 19 مىڭ 23 تۇياقتا يېتىپ، بۆلتۈرقىدىن % 30 ئاشتى.

چاھارباغ يېزىلىق ئاشلىق پونكتى كۆزلۈك ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مەمتىز ئېزىز** خەۋەر قىلدۇ: بۇ يىل يازلىق ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى 14 مىڭ كىلوگرام ئاشۇرۇپ ئورۇندىغان لوپ ناهىيىسى چاھارباغ يېزىلىق ئاشلىق پونكتى كۆزلۈك ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنمۇ ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ بولدى.

بۇ يىل كۆزلۈك ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى سانغا، سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلغان هالدا ئورۇنداش ئۈچۈن، پونكت كۆزلۈك ئاشلىق سېتىۋېلىش ئالدىدا پونكتتىكى بارلىق ئىشچى- خىزمەتچىلەرنى دۆلەتنىڭ ئاشلىق سېتىۋېلىش توغرىسىدىكى سىياسەتلىرىنى ئۆزگىنىشكە تەشكىللەپ، ئۇلارنى ئاشلىق سېتىۋېلىشتا دەققەت قىلدىرغان ئىشلاردىن خەۋەردار قىلىپ، ئۇلارنىڭ مۇلازىملىق مەسئۇلىيەتچانلىقىنى كۈچەيتتى هەمدە ئاشلىق سېتىۋېلىش تەبىيارلىقىنى ياخشى قىلىشقا سەپەرۋەر قىلدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئاشلىق سېتىۋېلىشتىن بۇرۇن ئامبارلارنى بىكارلاش، دېزىنفېكسىيە قىلىش، ئاشلىق قۇرۇتۇش مەيدانلىرىنى رېمونت قىلىش ئىشلىرىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىدى، ئاشلىق باھاسى ۋە دەرىجىسىنى چوڭ خەتلىك قىلىپ يېزىپ چاپلاپ ئاممىنىڭ نازارىتىنى قوبۇل قىلدى. ئاشلىق سېتىۋېلىش جەريانىدا دېھقانلارغا ئەلا مۇلازىملىق قىلىپ، ئۇلارنى هايال قىلماي يولغا سالدى. ئاشلىق جىڭلاش ئورنىغا مەخسۇس ئادەم قويۇپ، قېرى- ئاجىز دېھقانلارنىڭ ئاشلىقىنى ئامبارغا ئەكىرىشكە ياردەملەشتۈردى. ئاشلىقنى سورتقا ئايرىشتا، دەرىجىگە ئايرىشتا ئاشكارا بولۇش قاتارلىق «سەككىز»دە ئاشكارا بولۇش پرىنسىپىنى بەلگىلەپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ ئاشلىق سېتىۋېلىشتا پاك- دىيانەتلىك بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇردى، ئاشلىق سېتىۋېلىش مەبلىغىنى ۋاقتىدا ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ قولىغا نەق پۇل بېرىشكە كاپالەتلىك قىلدى.

نەتىجىدە، بۇ ئاشلىق پونكتى 11- ئاينىڭ 22- كۈنىگىچە 712 مىڭ 400 كىلوگرام ئاشلىق سېتىۋېلىپ، كۆزلۈك ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى 12 مىڭ 400 كىلوگرام ئاشۇرۇپ ئورۇنداندى.

ئاقتۇ ناهىيىسى «چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش» ستراتېگىيىسىنىڭ ئۈنۈمىنى كۆردى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋەر قىلدۇ: ئاقتۇ ناهىيىسىدە بۇ يىل چارۋامالنىڭ يىل ئاخىرىدىكى سانى 476 مىڭ 400 تۇياقتا يېتىپ، بۆلتۈرقىدىن 9161 تۇياق ئاشتى، 219 مىڭ 200 تۇياق چارۋامال سېتىلىپ، تاۋارلىشىش نىسبىتى% 37.5 كە يەتتى، نەسلى ياخشىلانغان چارۋامال 233 مىڭ تۇياقتا، مۇقىم ئولتۇراقلاشتۇرۇلغان چارۋىچى ئائىلىسى 261 گە يەتتى. بۇ، ئاقتۇ ناهىيىسىنىڭ بۇ يىل يولغا قويغان «چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش» ستراتېگىيىسىنىڭ نەتىجىسى.

ئاقتۇ ناهىيىلىك پارتكوم، خەلق هۆكۈمىتى ئۆز ناهىيىسىنىڭ يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىشتەك ئالاهىدىلىكىنى ئاساس قىلىپ، دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈپ، تېرىقچىلىق ئارقىلىق باقمىچىلىقنى، باقمىچىلىق ئارقىلىق تېرىقچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈش، شەھەر ئەتراپىي باقمىچىلىقى بىلەن دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقىنى نۇقتىلىق تەرەققىي قىلدۇرۇش، چارۋىچىلىق ئۈل ئەسلىمە قۇرۇلۇشىنى ياخشىلاش، پادا قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش، نەسىل ياخشىلاشنى چىڭ تۇتۇشتىن ئىبارەت «چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش» ستراتېگىيىسىنى ئۇتتۇرىغا قويغانىدى. ئۇلار چارۋامالنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش، تۆل ئېلىش، تۆل ئەي قىلىش، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمەتلىرىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش بىلەن بىللە، يېزا (بازار)لارنىڭ ئوت- چۆپ، باقمىچىلىق بازىسى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتتى. بۇنىڭ بىلەن ئويتاغ يېزىسىدىكى چوڭ كۆلەملىك ئوت- چۆپ بازا قۇرۇلۇشىنىڭ دەسلەپكى باسقۇچلۇق قۇرۇلۇشى تاماملاندى. ئۇجمە يېزىسىدىكى 125 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىنغان قوي، كالا، توخۇ باقمىچىلىق بازىسى قۇرۇلۇشى پۈتتى. ناهىيە ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنى يولغا قويۇپ، شارائىتى بار بىر قىسىم دېھقانلارنى «باقمىچىلىق ئائىلىسى» بولۇشقا ئىلهاملاندۇردى، ئوتلاق چارۋىچىلىقىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۇچۇن ئۇچ تەرەپ بىر ئازدىن چىقىرىش يولى بىلەن بۇ يىل 50 كىلومېتر چارۋامال يولى ياسىدى. بولۇپمۇ چارلۇق يېزىسىنىڭ پاسىرۋات كەنت يولى قۇرۇلۇشىنى ۋە قىزىلتاغ يېزىسىنىڭ قاراتاش داۋىنى يول قۇرۇلۇشىنى نۇقتىلىق تۇتتى. ئۇنىڭدىن باشقا بۇ ناهىيە چارۋامالنىڭ قىشتىن تامان- ئېسەن ئوتوشىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۇچۇن ئوت چۆپ، يەم- بوغۇز تەبيارلاش، قورۇ- قوتان قۇرۇلۇشىنى نۇقتىلىق چىڭ تۇتتى. يېزا، كەنتلەر 102 يۇرۇش ئوت- چۆپ توغراش ماشىنىسى سېتىۋېلىپ، 26 مىڭ 387 تونىنا سىلوس ياسىدى. تەبيارلانغان ئوت- چۆپ 89 مىڭ 900 تونىنغا، يەم- بوغۇز 9630 تونىنغا يېتىپ، ھەر تۇياق چارۋامالغا 188.6 كىلوگرامدىن ئوت- چۆپ، 20.2 كىلوگرامدىن يەم- بوغۇز توغرا كەلدى، 134 ئورۇندا يېگىدىن يۇرۇشلەشكەن قوتان سېلىندى.

گەنگلىك يېزىسى چارۋامالارنى بۇ يىل قىش ۋە كېلەر

قىسقا خەۋەرلەر

△ گۇما ناھىيسىنىك باشلەنگەن يېزىسى بۇ يىل 11- ئاينىك 13- كۈنىگە قەدەر دۆلەتكە 213 مىڭ كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بېرىپ، ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن 113 مىڭ كىلوگرام ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

مېۋەخمەت سەيدەخمەت

△ باي ناھىيسىنىك قېيىر يېزىسى يېقىندا 21قورۇ- قوتان سېلىپ، چارۋامالارنى بىخەتەر رايونغا كۆچۈردى.

تۇرسۇن ھەمەر

△ يەكەن ناھىيسىنىك قاراسۇ يېزىسى 10- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر دۆلەتكە 21 مىڭ 400 دەن پاختا سېتىپ بەردى.

ئايۈپ چاۋار

△ ئۇچتېۇرپان ناھىيسىنىك يامانسۇ يېزىسى كۆز پەسىللىك ئېتىز- ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، 11- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر 28.43كىلومېتر ئۆستەك، 8.85 كىلومېتر يول ياسىدى. 36 كىلومېتر ئورمان بەلبېغى بىنا قىلىپ، 600 مو يەرنى تۆزلىدى. 7000 مو يەرنى ئاغدۇرىدى.

توختىنىياز بارات

△ قاراقاش ناھىيسىنىك قويچى يېزىسى بۇ يىل 11- ئاينىك 13- كۈنىگە قەدەر دۆلەتكە 213 مىڭ كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بېرىپ، ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن 113 مىڭ كىلوگرام ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

مېۋەخمەت سەيدەخمەت

△ باي ناھىيسىنىك قېيىر يېزىسى يېقىندا 21قورۇ- قوتان سېلىپ، چارۋامالارنى بىخەتەر رايونغا كۆچۈردى.

تۇرسۇن ھەمەر

△ يەكەن ناھىيسىنىك قاراسۇ يېزىسى 10- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر دۆلەتكە 21 مىڭ 400 دەن پاختا سېتىپ بەردى.

ئايۈپ چاۋار

△ ئۇچتېۇرپان ناھىيسىنىك يامانسۇ يېزىسى كۆز پەسىللىك ئېتىز- ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، 11- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر 28.43كىلومېتر ئۆستەك، 8.85 كىلومېتر يول ياسىدى. 36 كىلومېتر ئورمان بەلبېغى بىنا قىلىپ، 600 مو يەرنى تۆزلىدى. 7000 مو يەرنى ئاغدۇرىدى.

توختىنىياز بارات

△ قاراقاش ناھىيسىنىك قويچى يېزىسى بۇ يىل 11- ئاينىك 13- كۈنىگە قەدەر دۆلەتكە 213 مىڭ كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بېرىپ، ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن 113 مىڭ كىلوگرام ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

مېۋەخمەت سەيدەخمەت

△ باي ناھىيسىنىك قېيىر يېزىسى يېقىندا 21قورۇ- قوتان سېلىپ، چارۋامالارنى بىخەتەر رايونغا كۆچۈردى.

تۇرسۇن ھەمەر

△ يەكەن ناھىيسىنىك قاراسۇ يېزىسى 10- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر دۆلەتكە 21 مىڭ 400 دەن پاختا سېتىپ بەردى.

ئايۈپ چاۋار

△ ئۇچتېۇرپان ناھىيسىنىك يامانسۇ يېزىسى كۆز پەسىللىك ئېتىز- ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، 11- ئاينىك ئاخىرىغا قەدەر 28.43كىلومېتر ئۆستەك، 8.85 كىلومېتر يول ياسىدى. 36 كىلومېتر ئورمان بەلبېغى بىنا قىلىپ، 600 مو يەرنى تۆزلىدى. 7000 مو يەرنى ئاغدۇرىدى.

توختىنىياز بارات

△ قاراقاش ناھىيسىنىك قويچى يېزىسى 19 مىڭ 23 تۇياقنا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 30 ئاشتى.

تۇرانىنىياز خان مەكسۇر

△ پەيزاۋات ناھىيسىنىك يېڭىمەھەلله يېزىسى 11- ئاينىك 30- كۈنىگە قەدەر 19 مىڭ 270مو يەرنى ئاغدۇرۇپ ئاختاما قىلدى.

ئوبۇلقاسىم مۇھەممەت

△ ئاتاۇش شەھىرىدىكى دۆلەت ۋە يەرلىك 3 مىليون 500 مىڭ يۈەن مەبلەغ سالغان نۇقتىلىق قۇرۇلۇشلارنىڭ بىرى بولغان ئازاق يېزىسىنىڭ مازارتاغ سۇ سىڭمەس ئۆستكى پوتتى.

تۇرغۇن پەيزۇللا

△ يەنجى ناھىيسىنىڭ بۇرقاي يېزىسى دېھقانچىلىقنىڭ ئارىسال ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ، دېھقانلارنى سەپەرۋەر قىلىپ، 10 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 10 كىلومېتردىن ئارتۇق سۇ سىڭمەس ئۆستەك، 34 چوڭ - كىچىك كۆۋرۈك، 25 تۇغان، سۇغۇچ ياساپ، سۇ ئىسراپچىلىقىنىڭ ئالدىنى ئالدى.

ئەھەت راخمان

△ قاراقاش ناھىيسىنىڭ كاۋاك يېزىسىدىكى غول ئۆستەڭنىڭ ئىككى كىلومېتىرى سۇ سىڭمەس قىلىپ ياسالدى.

ئىلھام

يېزا ئىگىلىك 4- شى 64- تۇمەن- مەيدانى كېڭەزدىن مول ھوسۇل ئالدى. 5139 مو كېڭەزلىك بىرلىك ھوسۇلى 110 كىلوگرامدىن ئاشتى.

سۈرەتتە: مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرى تايلانغان پاختىلارنى تەكشۈرمەكتە.

تۇرغان ئۆمەر، تۇرسۇنتاي تورغان فوتوسى

ئەنگلىك يېزىسى چارۋامالارنى بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىل ئەتيازدىن بىخەتەر ئۆتكۈزۈشنىڭ تەييارلىقىنى پۈختا ئىشلىدى

ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، قەشقەر شەھىرىدە يېڭى بىر كەسىپ ـ قەدىمكى تەۋەررۈك بۇيۇملار، جۇڭگو- چەت ئەل ھونەر - سەنئىتى مۇجەسسەملەشكەن نەپىس تۇرمۇش بۇيۇملىرى تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار ئۇزلۇكسىز كۆپەيدى.

سۈرەتتە: قەشقەر شەھىرى ھېيتگاھ مەيدانىدىكى يەككە تىجارەتچى ئەسقەر ئۆمەرنىڭ دۇكىنى.

مۇھەممەتىرشات تۇردى فوتوسى

خوشۇت ناھىيىلىك بىناكارلىق شىركىتى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، كارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىز ئوسمان** خەۋەر قىلىدۇ: خوشۇت ناھىيىلىك بىناكارلىق شىركىتى باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ياخشىلاپ، كارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇردى.

خوشۇت ناھىيىلىك بىناكارلىق شىركىتى يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، سان، سۈرئەت ۋە ئىقتىسادىي ئۇنۇمنىلا قوغلىشىپ، سۈپەتكەسەل قارايدىغان قۇرۇلۇش ئىستىلىنى تۈپتىن ئۆزگەرتىپ، كارخانىنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ھەر قايسى قۇرۇلۇش بۆلەكلىرى بويىچە سۈپەت بىلەن سۈرئەتنى ، ئىش تۈرى بىلەن مەسئۇلىيەتنى، مۇكاپات بىلەن جازانى ئېنىق بېكىتىپ، ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى قاتلاممۇ قاتلام ئەمەلىيلەشتۈردى. سۈپەت ئۆتكىلى جەھەتتە «بىر ئاۋاز بىلەن ئىنكار قىلىش» تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، كارخانىنىڭ بازار رىقابتىدە پۈت تىرەپ تۇرۇشى ئۈچۈن پۈختا ئاساس تىكلەپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈردى. بۇ شىركەت 1994- يىلدىن ئېتىبارەن ناھىيە تەۋەسىدە بەش چوڭ قۇرۇلۇشنى ھۆددىگە ئېلىپ ئىش باشلىغاندى. بۇنىڭ ئېچىدە بۇ يىل ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇپ بېرىلگەن بىر قۇرۇلۇش ئەلا قۇرۇلۇش بولۇپ، تۆت قۇرۇلۇش لاياقەتلىك قۇرۇلۇش بولۇپ باھالىنىپ، يېقىندا مۇناسىۋەتلىك باشقۇرغۇچى تارماقلارنىڭ تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشىدىن ئۆتتى. بۇ جەريانىدا بۇ شىركەت قۇرۇلۇش ئومۇمىي تەننەرخ قىممىتىنى 10 مىليون 300 مىڭ يۈەنگە، باج- پايدىنى 650 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزدى. يېقىندا بۇ شىركەت يەنە ئىككى قۇرۇلۇش تۇرىدە ئىش باشلاش ھۆددىگەرلىك توختامىمىسى ئىمزالدى.

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھۈرمەتجان ھەبىبۇللا** خەۋەر قىلىدۇ: بايىنغولىن ئوبلاستلىق قاتناش مېھمانخانىسى

گۇما ناھىيىلىك يەرلىك باج ئىدارىسىنىڭ موكويلا باج پونكتى 1- ئايدىن 11- ئايغىچە 61 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يېللىق ۋەزىپىنى بىر ئاي بۇرۇن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

سۈرەتتە: پونكتتىكىلەر باج يىغماقتا.

ئابلىمىت ماموت فوتوسى

بۇ مېھمانخانا يېللىق ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ بولدى

باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مۇلازىملىق سۈپىتىنى ياخشىلاپ، يولۇچىلارنى جەلپ قىلغانلىقتىن، بۇ يىللىق تىجارەت كىرىمى بۇلتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن كۆرۈنەرلىك ئاشتى.

بۇ مېھمانخانىنىڭ100 ئەخلىزلىق ئۆيى، 352 كارىۋېتى بولۇپ، ئۇلار دۆلەت ئىچى- سىرتىدىن كەلگەن مېھمانلارنى كۈتۈۋالىدۇ. ئۇلار بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئەلا مۇلازىملىق قىلىش،مەسئۇلىيەتنى كىشى ېېشىغچە ئەمەلىيلەشتۈرۈش قاتارلىق تەدبىرلەرنى قوللىنىپ يولۇچىلارنى جەلپ قىلدى. ئۇلار يەنە بۇ يىل 90 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ مېھمانخانا مۇھىتىنى ياخشىلىدى. بۇ مېھمانخانا يىل بېشىدىن 11- ئاينىك 20- كۈنىگىچە 64 مىڭ 688 يولۇچى (قېتىم)نى كۈتۈۋېلىپ، تىجارەت كىرىمىنى 581 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، يېللىق ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن % 12.3 ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ بولدى.

سانجى ئوبلاستى «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، يېزا - قىشلاقلارنىڭ ئىقتىسادىنى يۇكسەلدۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇل ھەمدۇل** خەۋەر قىلدۇ: سانجى خۇيزۇ ئاپتونوم ئوبلاستى قىش پەسلىدىكى دېھقانچىلىقنىڭ ئارسال ۋاقىتلىرىدىن پايدىلىنىپ، يېزا - قىشلاقلاردا «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش»، پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش پائالىيەتلىرىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، يېزا ئىقتىسادىنى تېز تەرەققىي قىلدۇردى.

1990 - يىلى ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى يېزا - قىشلاقلاردا پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بۇ خىزمەتنى نۇقتىدا سىناق قىلىپ تەجرىبە ھاسىل قىلغانىدى. 1992 - يىلدىن باشلاپ دېھقان، چارۋىچىلارنى تېز ئىسقاتىدىغان پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلەشنى كۈچەيتتى. شۇنىڭدىن بۇيان ئوبلاست بويىچە 13 مىڭ 809 قېتىم ھەر خىل شەكىلدىكى پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، تېز ئىسقاتىدىغان تېخنىكا بىلەن تەربىيىلەنگەنلەر 790 مىڭ ئادەم (قېتىم)دىن ئاشتى، بۇنىڭ ئىچىدە 12 مىڭ 36 پارتىيە ئەزاسى بىردىن ئىككىگىچە تېز ئىسقاتىدىغان تېخنىكا ئىگىلىدى، 489 پارتىيە ئەزاسى «دېھقان تېخنىك» ئۇنۋانىغا ئېرىشتى. ئوبلاست بويىچە 80% تىن كۆپرەك پارتىيە ئەزاسى 46 مىڭ 567 دېھقان ئائىلىسى بىلەن تېخنىكا جەھەتتىن ياردەم بېرىش ئالاقىسى ئورنىتىپ، ئۇلارنىڭ پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش قەدىمىنى تېزلەتتى.

«قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتىدە دېھقان، چارۋىچىلارنى پەن - تېخنىكا جەھەتتىن تەربىيىلەش بىلەن پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئۈنۈملۈك رول ئويناشىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلگەنلىكتىن، خىزمەتلەر ياخشى ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، يېزا - قىشلاقلاردا پەن - تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىنىش ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش قاتارلىق خىزمەتلەر زىچ بىرلەشتۈرۈلگەنلىكتىن، خىزمەتلەر بىر - بىرىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، يېزا - قىشلاقلاردا يېڭى ئۆزگىرىشلەر بارلىققا كەلدى. ماناس ناھىيىسىدە «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتى داۋاملا يېڭى تېخنىكا، يېڭى سورتلار قوللىنىلىپ، يېڭى تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، 1995 - يىلدىكىدىن 28% ئاشتى. كوللېكتىپ جۇغلانمىسى 700 مىڭ يۈەندىن ئاشتى.

يېزىلاردا پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ئاساسىي گەۋدە قىلىنغان پەن - تېخنىكا قوشۇنى زورايدى. ئوبلاستلىق يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەكتىپى قاتارلىق مەكتەپلەردە مەخسۇس تەربىيىلەنگەن تېخنىكلار 3500دىن كۆپرەككە يېتىپ، يېزىلاردا تېخنىك كەم بولۇش مەسىلىسى ھەل بولدى. ئۇلار يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنى قوللىنىش، كېڭەيتىش، ئومۇملاشتۇرۇشتا باشلامچىلاردىن بولۇپ قالدى. بۇلارنىڭ ۋاستىسىنى ئارقىلىق قۇرۇلغان ئاساسىي قاتلاملاردىكى كەسىپ- تېخنىكا مەكتەپلىرى 150كە يەتتى.

يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنىڭ يېڭى يوللىرى ئېچىلىپ، تەربىيىلەش خراجىتى ئەمەلىيلەشتۈرۈلدى. ھەر قېتىملىق «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش»پل ئالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش داۋامىدا ناھىيە (شەھەر)لەر مالىيىدىن ئۆلچەم بويىچە پۇل ئاجرىتىش، ئالاقىدار ئورۇنلار پۇل يىغىش قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، پائالىيەتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قانات يايدۇرۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. تەربىيىلەش بىلەن تەشۋىقاتنى، ئايرىم تەربىيىلەش بىلەن مەركەزلەشتۈرۈپ تەربىيىلەشنى، تېخنىكا نەزەرىيىسىنى سۆزلەش بىلەن بېيىش ماھىرلىرى ئۇلۇغ كۆرسىتىشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈردى. بۇ پائالىيەت داۋاملىق ئېلىپ بېرىلغاچقا، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ پەن- تېخنىكا ئۆگىنىش قىزغىنلىقى كۆچەيدى. بۇنىڭ بىلەن پەن - تېخنىكىدا ئۇلۇغ كۆرسىتىش ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، يېڭى سورتلار قوللىنىلىپ، يېڭى تېخنىكا، يېڭى سورتلار قوللىنىلىپ، يېڭى تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، تېز ئىسقاتىدىغان تېخنىكا بىلەن تەربىيىلەنگەنلەر 790 مىڭ ئادەم (قېتىم)دىن ئاشتى، بۇنىڭ ئىچىدە 12 مىڭ 36 پارتىيە ئەزاسى بىردىن ئىككىگىچە تېز ئىسقاتىدىغان تېخنىكا ئىگىلىدى، 489 پارتىيە ئەزاسى «دېھقان تېخنىك» ئۇنۋانىغا ئېرىشتى. ئوبلاست بويىچە 80% تىن كۆپرەك پارتىيە ئەزاسى 46 مىڭ 567 دېھقان ئائىلىسى بىلەن تېخنىكا جەھەتتىن ياردەم بېرىش ئالاقىسى ئورنىتىپ، ئۇلارنىڭ پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش قەدىمىنى تېزلەتتى.

«قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتىدە دېھقان، چارۋىچىلارنى پەن - تېخنىكا جەھەتتىن تەربىيىلەش بىلەن پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئۈنۈملۈك رول ئويناشىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلگەنلىكتىن، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش قاتارلىق خىزمەتلەر زىچ بىرلەشتۈرۈلگەنلىكتىن، خىزمەتلەر بىر - بىرىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، يېزا - قىشلاقلاردا يېڭى ئۆزگىرىشلەر بارلىققا كەلدى. ماناس ناھىيىسىدە «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتى داۋاملا يېڭى تېخنىكا، يېڭى سورتلار قوللىنىلىپ، يېڭى تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، 1995 - يىلدىكىدىن 28% ئاشتى. كوللېكتىپ جۇغلانمىسى 700 مىڭ يۈەندىن ئاشتى.

يېزىلاردا پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ئاساسىي گەۋدە قىلىنغان پەن - تېخنىكا قوشۇنى زورايدى. ئوبلاستلىق يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەكتىپى قاتارلىق مەكتەپلەردە مەخسۇس تەربىيىلەنگەن تېخنىكلار 3500دىن كۆپرەككە يېتىپ، يېزىلاردا تېخنىك كەم بولۇش مەسىلىسى ھەل بولدى. ئۇلار يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنى قوللىنىش، كېڭەيتىش، ئومۇملاشتۇرۇشتا باشلامچىلاردىن بولۇپ قالدى. بۇلارنىڭ ۋاستىسىنى ئارقىلىق قۇرۇلغان ئاساسىي قاتلاملاردىكى كەسىپ- تېخنىكا مەكتەپلىرى 150كە يەتتى.

يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنىڭ يېڭى يوللىرى ئېچىلىپ، تەربىيىلەش خراجىتى ئەمەلىيلەشتۈرۈلدى. ھەر قېتىملىق «قىشلىق پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش»پل ئالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش داۋامىدا ناھىيە (شەھەر)لەر مالىيىدىن ئۆلچەم بويىچە پۇل ئاجرىتىش، ئالاقىدار ئورۇنلار پۇل يىغىش قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، پائالىيەتنىڭ ئومۇميۈزلۈك قانات يايدۇرۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. تەربىيىلەش بىلەن تەشۋىقاتنى، ئايرىم تەربىيىلەش بىلەن مەركەزلەشتۈرۈپ تەربىيىلەشنى، تېخنىكا نەزەرىيىسىنى سۆزلەش بىلەن بېيىش ماھىرلىرى ئۇلۇغ كۆرسىتىشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈردى. بۇ پائالىيەت داۋاملىق ئېلىپ بېرىلغاچقا، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ پەن- تېخنىكا ئۆگىنىش قىزغىنلىقى كۆچەيدى. بۇنىڭ بىلەن پەن - تېخنىكىدا ئۇلۇغ كۆرسىتىش ئىلگىرى سۈرۈلۈپ

پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش» پائالىيىتى داۋامىدا يېڭى تېخنىكا، يېڭى سورتلار قوللىنىلىپ مەھسۇلات سۈيىتى ئۆستى. كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن كىرىم 3000 يۈەندىن كۆپرەككە يېتىپ، شىنجاڭ بويىچە ئۇلۇشنىڭ قىزغىنلىقى كۆچەيدى. بۇنىڭ بىلەن پەن - تېخنىكىدا ئۇلۇغ كۆرسىتىش ئائىلىلىرى كۆپەيىپ 16 مىڭغا، ئۇلۇغ كۆرسىتىش كەنتلىرى 205كە يەتتى، ئوبلاست بويىچە «قىشلىق پەن - تېخنىكا

ئېرىشتى. ئۆزىمۇ ئۇرۇمچى شەھىرى ۋە مەكتەپ بويىچە كۆپ قېتىم «ئىلغار سىنىپ مۇدىرى» بولۇپ باھالاندى. يېقىندا ئۇ يەنە ئۇرۇمچى شەھەرلىك ماارىپ كومىتېتى قاتارلىق ئۇچ ئورۇن تەرىپىدىن «ئۆلكىلىك سىنىپ مۇدىرى» بولۇپ مۇكاپاتلاندى.

سۈرەتتە: پائىگۈل تۇرسۇن بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلارغا دەرس چۈشەندۈرمەكتە.

ماموت بارات فوتوسى

ئاتا - ئانىلار ئوقۇش يېشىدىكى بالىلارنى تەربىيەلەشكە ئەھمىيەت بېرىشى لازىم

زەينۇرە ئىمىن

بالىلار ۋەتىنىمىزنىڭ كېلەچىكى، مىللەتنىڭ ئۈمىدى، ئۇلارنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشى ئائىلە، مەكتەپ ۋە جەمئىيەتنىڭ ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈشىگە مۇناسىۋەتلىك چوڭ مەسىلە.

ئاتا - ئانىلار پەرزەنتى ئوقۇش يېشىغا توشۇپ مەكتەپكە قەدەم قويغان دەسلەپكى باسقۇچتا «بالا مەكتەپكە كىردى، ئەمدى تەربىيىنى مەكتەپتىكى ئوقۇتقۇچىلار بەرسە بولىدۇ»دەپ قاراپ، بالىلارنى تەربىيەلەشنى مەكتەپكىلا ئىنتىرىپ قويسا بولمايدۇ. چۈنكى، بالا تۇغۇلغاندىن تارتىپ مەكتەپكە كىرگىچە بولغان ئارىلىقتا ئاتا - ئانىنىڭ تەربىيىسىدە بولىدۇ، ئاتا - ئانا بالىنىڭ دەسلەپكى ھەم ئۈمۈرلۈك ئوقۇتقۇچىسى. بالا كىچىكىدىن تارتىپ چوڭ بولغىچە ئاتا - ئانىسىنىڭ بارلىق سۆز - ھەرىكەتلىرىنى ئۆزىگە ئۈلگە قىلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بالىلار مەكتەپكە كىرىپ بۇ يېڭى باشلىنىشقا كۆنگىچە بولغان ئارىلىقتىكى تەربىيىنى يەنىلا ئاتا - ئانىلار ئېلىپ بېرىشى لازىم.

بالىلارنىڭ تۇنجى قېتىم مەكتەپكە كىرىشى ئۆلارنىڭ تۇرمۇشىدىكى يېڭى دەۋرنىڭ باشلىنىشى، شۇنداقلا ھاياتىدىكى ئەڭ خۇشاللىق چوڭ بۇرۇلۇش، چۈنكى بالىلار ئۆزى ئادەتلەنگەن ۋە كۆنۈپ كەتكەن، ئۈيۇنىنى ئاساس قىلىپ چوڭ بولغان ئائىلىسىدىكى كىچىك تۇرمۇش مۇھىتىدىن ئىككىنچى يېڭى مۇھىت ھەم يېڭى پائالىيەت ئورنى بولغان سىستېمىلىق ئۆگىنىش ئورنى - مەكتەپكە قەدەم قويىدۇ. شۇنداقلا ئائىلىسىدىكى بىر خىل يەككە تۇرمۇش كەچۈرۈشتىن جۇشقۇن، ھەرىكەتچان، كەڭ دائىرىلىك بىلىم بېرىلىدىغان، قايناق - تاشقىنلىق قالايمىقان تۇرغان مەكتەپنىڭ كوللېكتىپ مۇھىتىغا كىرىپ، ھەر خىل پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشقا باشلايدۇ. بۇ بالىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا يېڭى بىر مۇھىت بولۇپ، ئۇنىڭغا ماسلىشىش ئاسانغا توختىمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاتا - ئانىلار بالا مەكتەپكە كىرىشنىڭ ئالدى - كەينىدە تۆۋەندىكى نۇقتىلارغا دىققەت قىلىشى زۆرۈر:

1 . بالىغا مۇستەقىل ياشاش ھەققىدىكى تەربىيىنى كۈچەيتىش لازىم. بالا ئائىلىدە مۇستەقىل ياشاپ باقمىغان، ئۇنىڭ ھەممە نەرسىنى ياردەملىشىپ كۆندۈرۈپ قويغان، بالا مەكتەپكە كىرگەندىن تارتىپ مۇستەقىل ياشاشقا قەدەم قويىدۇ. بالا ئۆچۈن ئېيتقاندا بۇ بىر قاتار ئىشلار ئىنتايىن قىيىن بولۇپ، مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتتە ئائىلە باشلىقلىرى ئۇلارغا ئىلھام بېرىشى، بالىلارنىڭ ھەرىكىتىگە دىققەت قىلىپ، پىكىرىگە ھۆرمەت قىلىشى، شۇنىڭغا ماسلاشتۇرۇپ بالىلارغا ئەتىگەن ئورنىدىن تۇرۇپ كىيىمىنى ئۆزى كىيىش، تاماقنى تېز يېيىش، مەكتەپكە ۋاقتىدا بېرىش، مەكتەپتىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن نەرسە - كېرەكلىرىنى رەتلىك قويۇش، كەچتە پوت - قوللىرىنى پاكىز يۇيۇپ، ئاندىن يېتىش قاتارلىق دەسلەپكى تەربىيىنى بېرىش لازىم.

2 . مەكتەپنىڭ قائىدە - تۈزۈملىرىگە ئاڭلىق رىئايە قىلىش ھەققىدە تەربىيە بېرىشنى كۈچەيتىش كېرەك. بالا كىچىكىدىن ئۆيدە ئەركىن، ئازادە ئۇيناپ چوڭ بولغاچقا، مەكتەپكە كىرگەندىن كېيىن مەكتەپنىڭ قائىدە - تۈزۈملىرىنى تولۇق چۈشىنىپ يېتەلمەسلىكى ۋە ئۇنىڭغا كۆنەلمەسلىكى مۇمكىن. شۇڭا ئاتا - ئانىلار باشتىن باشلاپ بالىلارنىڭ ئېڭىغا «قائىدە - تۈزۈم» دېگەن بۇ ئۇقۇمنى سىڭدۈرۈشى، ئەتىگەن تۇرۇپ مەكتەپكە ۋاقتىدا بېرىشنى خۇددى چوڭلارنىڭ ئىشقا بارغىنىغا ئوخشاش ئىش ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈشى؛ دەرس ۋاقتىدا ئوقۇتقۇچى ئۆتكەن دەرسلەرنى جىم ئولتۇرۇپ ياخشى ئاڭلاش، دەرس ۋاقتىدا بىلمىگەن يەرلىرى بولسا، قول كۆتۈرۈپ سوراش قاتارلىق مەكتەپ تۈزۈملىرىنى ياخشى چۈشەندۈرۈشى لازىم.

3 . قائىدىسىگە رىئايە قىلىش تەربىيسى بېرىشى لازىم. بالا مەكتەپكە يېڭى كىرگەندە ئائىلە باشلىقى مەلۇم ۋاقىت بالىنى يېتىلەپ مەكتەپكە ئاپىرىپ، دەرس تۈگىگەندىن كېيىن ئەكىلىشى لازىم. بۇنداق قىلىشنىڭ بالىغا نىسبەتەن ياردىمى بولىدۇ. بالا بۇرۇن چوڭ كوچىلاردا ئۆزى ئەركىن ھېچىپ كۆرمىگەن بولغاچقا، چوڭ كوچىنىڭ قانداق ئۇرنىدىن ئادەم ئۆتىدىغانلىقىنى، قانداق ۋاقىتتا ماشىنا ماڭىدىغانلىقىنى ياكى توختايدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ. شۇڭا ئائىلە باشلىقى بالىنى مەكتەپكە ئەكىلىش ۋە ئەكىتىشتە بالىنى قاتناش قائىدىسىدىن خەۋەردار قىلىشى، يولدىن ئۆتكەندە قىزىل چىراغ يېقىلىپ ماشىنىلار توختىغاندا ئاندىن ئادەملەرنىڭ پىيادىلەر يولىدىن ئۆتىۋاتقانلىقىنى، يول ماڭغاندا چوڭ يولغا چۈشۈۋاتقاي، پىيادىلەر يولدا مېڭىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى، كوچىدا ئويناشقا قوغلاشماي ئوينىماسلىقنى قاتاپ - قاتاپ تەكتلەپ چۈشەندۈرۈشى لازىم. شۇنداق قىلغاندىلا بالىنىڭ مەكتەپكە بخەتەر بېرىپ كېلىشىنى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدۇ.

4. ئۆگىنىش مەقسىتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇش تەربىيسى ئېلىپ بېرىشى كېرەك. مەكتەپ - مەقسەتلىك، پىلانلىق، قەدەم باسقۇچلۇق ھەم سىستېمىلىق ھالدا تەربىيە ئېلىپ بارىدىغان مەرپەت باغچىسى. يېڭى مەكتەپكە كىرگەن بالىنىڭ خۇشاللىقى ئالەمچە بولغان بىلەن ئۆگىنىش مەقسىتى ئېنىق بولمايدۇ، ئاتا - ئانىلار بالىلارغا مەكتەپكە بېرىشتىكى مەقسەت ياخشى ئوقۇش ئىكەنلىكى، بۇنىڭ ئۈچۈن مەكتەپكە كىرگەندىن باشلاپ ئۆگىنىش نىشانىنى توغرا بەلگىلەپ، ئۆزىگە بىر ئۇلۇغ غايە تىكلەپ، شۇ نىشانغا ۋە غايىگە يېتىش ئۈچۈن تىرىشىپ ياخشى ئوقۇشنىڭ لازىملىقىنى ئەمەلىي مىساللار ئارقىلىق ئەتراپلىق چۈشەندۈرۈپ، بالىنىڭ ئۆگىنىش مەقسىتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇشى ھەم بالىنىڭ مەكتەپكە بولغان مېھر - مۇھەببىتىنى كۈچەيتىشى لازىم. بۇنداق بولغاندا بالا ئويۇنغا بېرىلمەيدىغان، مەكتەپتىن قاچمايدىغان بولىدۇ.

ئائىلە تەربىيسى بىلەن مەكتەپ تەربىيسى، جەمئىيەت تەربىيسى ماھىيەت جەھەتتىن ئېيتقاندا ئوخشاش بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى ھەر خىل بولىدۇ. ئائىلە تەربىيسى ئادەتتە ئاتا - ئانىنىڭ ئۆز بالىسىغا بولغان مېھر - مۇھەببىتىگە ئاساسلانغان بولىدۇ. ئاتا - ئانىلار بالىسىنى ياخشى كۆرىدۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەڭ ياخشى نەرسىلەرنى بېرىشنى ئارزۇ قىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەڭ ياخشى تەربىيە بېرىشنى ئويلايدۇ. بۇ ئائىلە تەربىيسىنىڭ ئالاھىدىلىكى بولۇپ، ئۇ مەكتەپ تەربىيسىنىڭ ئورنىنى باسالمايدۇ. مەكتەپ تەربىيسى ئائىلە تەربىيسىگە قارىغاندا ئىلمىي، پىلانلىق، سىستېمىلىق بولىدۇ. مەكتەپ ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەخلاق، ئىلىم، جىسمانىي ساغلام تەرەققىي قىلدۇرۇشقا تىرىشىشى لازىم.

لاگېرۇ ئېيزىسى پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدە «ئۇچنى بىرلەشتۈرۈش» نى يولغا قويۇپ، ئۇنۇمگە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **مەتروزى ئىبراھىم، روزىنسا نەيزى** خەۋەر قىلدۇ: خوتەن ناھىيىسىنىڭ لاگېرۇ يېزىسى پىلانلىق تۇغۇت تەشكىلىي ئىشلىرىنى مۇستەھكەملەپ، پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدە «ئۇچنى بىرلەشتۈرۈش»نى يولغا قويۇپ، ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى يېزا ئىقتىسادىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، دېھقانلارنى ھاللىق سەۋىيىگە يېتەكلەش ۋە مەدەنىيەتلىك، بەختلىك ئائىلە قۇرۇش بىلەن بىرلەشتۈرۈشتىن ئىبارەت «ئۇچنى بىرلەشتۈرۈش» پرىنسىپى بويىچە چىڭ تۇتۇپ ئىشلىدى. يېزا، كەنت، ئىدارە، مەكتەپلەردىكى پىلانلىق تۇغۇتقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىلىرى ئامىغا پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىنى كەڭ تەشۋىق قىلدى. ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ 6600 كىشىنى پىلانلىق تۇغۇت ئاساسىي بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلەپ، لايىقەتلىك بولۇش نىسبىتىنى 99% كە يەتكۈزدى. يېزا، كەنت، ئىدارىلەردە «نوپۇس ۋە تەرەققىيات» دېگەن تېمىدا نۇتۇق سۆزلەش پائالىيىتى ئېلىپ بېرىپ، جانلىق، ئەمەلىي پاكىتلار ئارقىلىق، ئامما تەربىيىگە ئىگە قىلدى.

يېزىلىق پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسى تېخنىكا مۇلازىملىق خىزمىتىنى ئۇستىگە ئېلىپ، پىلانلىق تۇغۇتقا كېرەكلىك دورا، سايمانلارنى ھەربىر كەنت، مەھەللە، ئائىلىلەرگىچە تارقىتىشقا كاپالەتلىك قىلدى. بۇنىڭ بىلەن پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى تۈزۈملىشىش، قېلىپلىشىش ئىزغا سېلىنىپ، پىلانلىق تۇغۇت نىسبىتى 94% كە، دورا، سايمان ئىشلىتىش نىسبىتى 90% كە يەتتى. پىلانلىق تۇغۇتنى يولغا قويغان كۆپ قىسىم ئايالىلار بىردىن ئۇچكىچە تېخنىكا ئۆگىنىپ ئائىلە ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈپ ھاللىق سەۋىيىگە يۇرۇش قىلدى. بۇ جەرياندا 1100 ئائىلە «مەدەنىيەتلىك ئائىلە»، «شەرىپلىك ئائىلە» ئۆلچىمىگە يەتتى.

مايتاغ نېفىت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ خىمىيە - سانائەت سېخى 96 - يىللىق ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى مۇددىتىدىن ئىلگىرى ئاي ئۈرۈن ئورۇندىدى بولدى

مايتاغ نېفىت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ خىمىيە - سانائەت سېخى 1996 - يىللىق پولىپروپىلىن ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى مۇددەتتىن 54 كۈن بۇرۇن تولۇق ئورۇندىدى، 1997- يىلىغا غەلبىلىك قەدەم تاشلىدى.

بۇ سېخ قانداق قىلىپ 1996 - يىللىق پولىپروپىلىن-ئىشلەپچىقىرىش پىلانىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىيالىدى؟ ئۇلار ئالدى بىلەن ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پەن - تېخنىكا، ھۇنەر - سەنئەت جەھەتتىكى تەربىيىلىنىشىنى بوشاشتۇرماي ئىزچىل چىڭ تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ مەشغۇلات قىلىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈردى؛ ئىشلەپچىقىرىش ۋە تۇرلۇك خىزمەت داۋامىدا مەيدانغا كەلگەن ئىلغارلارنى يەنمۇ ئىلھاملاندۇرۇپ ئارقىدا قالغانلارنى دادىل يېتەكلىدى؛ 23% تىن ئارتۇق خادىمغا قۇرۇلمىنىڭ تۇرلۇك مەشغۇلات تۈرىنى پىششىق ئىگىلىتىپ، ئۇلارنىڭ ئەمەلىي مەشغۇلات قىلىش ئىقتىدارىنى يېتىلدۈردى. 90% تىن ئارتۇق خادىمنى قۇرۇلمىنىڭ ئىككىدىن ئارتۇق ئىش ئورنىدا ئەمەلىي مەشغۇلات ئېلىپ بارالايدىغان قىلىپ تەربىيىلەپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ھۇنەر - سەنئەت، پەن - تېخنىكا ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈردى.

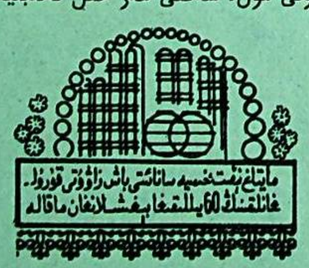
ئەتىجىدە بۇ سېخ ئۇدا تۆت يىل يۇقىرىدىن چۈشۈرۈپ بېرىلگەن پىلان كۆرسەتكۈچىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ، كېلەر يىللىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ ئوڭۇشلۇق قانات يېيىشنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى. **ئابلىمىت مۇھەممەت**

مايتاغ نېفىت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى مەزمۇنى مول، شەكلى ھەر خىل ئەدەبىيات-سەنئەت پائالىيەتلىرىنى ئۇيۇشتۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئۇيۇشۇش كۈچىنى ئاشۇردى.

سۈرەتتە: باش زاۋۇت قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن سەنئەت كېچىلىكى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئۆركەش جاپپار** فوتوسى

جياڭ زېمىن «ئىككى قۇرۇلتاي» نىڭ ۋەكىللىرى بىلەن بىللە بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكىگە قاتناشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6-قۇرۇلتىيى ۋە جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5-قۇرۇلتىيى بۈگۈن كەچتە «خەلق» سارىيىدا بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكى ئۆتكۈزۈپ، ئىككى قۇرۇلتاينىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتكەنلىكىنى تەبرىكلىدى. باش شۇجى جياڭ زېمىن 3000 دىن ئارتۇق يازغۇچى ۋە سەنئەتكار بىلەن بىللە بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكىگە قاتناشتى.

ئەدەبىيات - سەنئەت كېچىلىكىگە يەنە دىڭ گۇەنگبن، ۋاڭ گۇاڭيىڭ، بۇخې قاتارلىق رەھبەرلەر قاتناشتى.

جياڭ زېمىن قاتارلىق رەھبەرلەر زىياپەت ۋالىغا كىرگەندە زالدىكىلەر ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ قىزغىن ئالقىش ياڭراتتى.

160 نەپەر ئۆسمۈر بالا مەركەز رەھبەرلىرى ۋە سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات-سەنئەت ئىشلىرىنى گۈللەندۈرۈشكە تۆھپە قوشقان ۋەكىللەرگە گۈل تۇتتى.

ئويۇن باشلانغاندا لى مورەن، لى لىك، ۋاڭ شىڭگاڭ، چې ياۋ باڭ قاتارلىق سەنئەتكارلار باجىن، شې بىڭشىن، ۋاڭ كېجيا، شۇنىڭدەك ساۋيۇي ۋاپات بولۇشتىن ئىلگىرى قۇرۇلتايغا يېزىپ قالدۇرۇپ كەتكەن قىزغىنلىقتا تولغان بىغىشلىما سۆزلىرى دېكلاماتسىيە قىلىندى.

ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك قۇرۇلتىيىغا قاتناشقان شىنجاڭ، ئىچكى موڭغۇل، شىزاڭنىڭ ۋەكىللىرىدىن تۇرۇپ قىزغىن سىدىق، جەمىلە قۇربان، چاگەن، سەيدەن جۇما قاتارلىقلار ناخشا ئېيتىپ ئۇسسۇل ئويناپ بەردى.

ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدىن كەلگەن سەنئەتكارلار تەسىرلىك ناخشا ساداسى ئىچىدە سەھنىدىن چۈشۈپ باش شۇجى جياڭ زېمىن قاتارلىق مەركەز رەھبەرلىرىگە گۈل، قەدەھ، خادا تۇتتى.

ئەدەبىيات - سەنئەت كېچىلىكى ئايانغلاشقاندا جياڭ زېمىن، دىڭ گۇەنگبن قاتارلىقلار سەھنىگە چىقىپ ۋەكىللەر بىلەن بىللە «ۋەتەنگە مەدھىيە»، «سۆيۈملۈك ۋەتىنىمنى كۆيلەيمىز» دېگەن ناخشىلارنى ئېيتتى.

(بېشى 1 - بەتتە)

مۇكاپاتلاپ، توغرا كەيپىيات تۇرغۇزۇش كېرەك؛ كەسىپ ئەخلاقىغا ئېغىر خىلاپلىق قىلىپ، يامان تەسىر پەيدا قىلغان كىشىلەر ۋە ئىشلارنى ۋاقتىدا قاتتىق بىر تەرەپ قىلىپ، يامان ئىللەتلەرنى تۇزىمش كېرەك.

نۇقتىلىق ئورۇنلار ۋە كەسىپلەر كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشى كېرەك. پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، قانۇننى ئىجرا قىلغۇچى ئورگانلار ۋە كۆزىنەك مۇلازىملىق ساھەسىدىكى خادىملارنىڭ سۆز - ھەرىكىتى بىر رايوننىڭ كەسىپ ئەخلاقى سەۋىيىسىنى مەركەزلىك ھالدا ئەكس ئەتتۇرۇپ بېرىدۇ، ئىجتىمائىي كەيپىياتنىڭ ياخشى-يامان بولۇشىغا بىۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ، كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتماندا، ئالدى بىلەن، مۇشۇنداق ئورۇن ۋە كەسىپلەرنىڭ كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەش كېرەك. ئولكىنىڭ كۈچى چەكسىز، تېنىڭ ئۆزى بايراق، ئىلغار تېپلارنى بايقاش، يېتىلدۈرۈش، تەكلەش ۋە تەشۋىق قىلىش توغرا كەيپىياتنى

ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ مەملىكەتلىك 6 - قۇرۇلتىيى، جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مەملىكەتلىك 5- قۇرۇلتىيى پېپېلىش مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكىدە جياڭ زېمىن ئاتاقلىق ناخشىچى ۋاڭ كۈن، ۋۇيەنزې، پېك ليېيۈەن بىلەن بىرلىكتە «ۋەتەنگە مەدھىيە» دېگەن ناخشىنى ئېيتتى.

جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 6- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 6-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى ۋە شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى:

رەئىس: جۇۋېيجى

مۇئاۋىن رەئىسلەر: (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز-كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى) سەيدەن جۇما (ئۇيغۇر)، زاكىر ژۇ، يىن سۇشى، بەي شۇيياڭ (ئايال)، فىك يۈەنۇبي (يىزۇ)، فېك جىسەي، لۇي خۇمىن، لىيۇ شياۋجياڭ، لى جۇن، لى يىڭ، لى مورەن (خۇيزۇ)، ياڭ ۋېيگۇاڭ، ۋۇ يىگۇڭ، ۋۇ زۇچياڭ، شېن پېڭ، جاڭ چېپ، جاڭ جۇنچيۇ، لوياڭ، شيا جۇخوا (ئۇيغۇر)، گاۋجەنشياڭ، شيې جەن، جەن شائېيى.

شۇجىچۇنىڭ شۇجىلىرى: گاۋجەنشياڭ، گاۋ يۈنجيا، لى جۇن، دۇڭ لياڭخۇي (ئايال)، چېن شاۋگۇاڭ، خۇجېن.

جۇڭگو ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى پەخرىي ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى پەخرىي ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز-كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى)

مافېك، ۋاڭ چاۋۇېن، باجىن، خۇاجونۇۇ، لىيۇبەيۋي، گۇەن شەنيۇ، لۇي جى، سۇن لى، سۇن داۋلىن، ۋۇزورېن، ۋۇگۇەنجۇڭ، چى گۇڭ، جاڭ گېك، جاڭ رۇيغاڭ، چېن شى، چېن بوخوا، چېن فۇلى، لىن موخەن، جۇڭ مىڭۇېن، خې لۇيتىك، خې جىڭجى، لويىۋشىك، يۇەن شخەي، يۇەن شۇۋېن، چيەن جۇگۇشۇ، شۇي شاۋبىك، چاڭ شياڭيۇ، شۇتۇڭ، شې بىڭشىن، سەي رۇخۇڭ، زاكىر كېجيا، دەي ئەيلىيەن، ۋېي ۋېي.

جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى 5- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى 5-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى:

رەئىس: باجىن

مۇئاۋىن رەئىسلەر (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز - كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى):

مافېك، ۋېي چىلىن (جۇاڭزۇ)، دېك يۆمېي، ۋاڭ مېك، يې شىن، لىيۇشاۋتاڭ، لى چۈن (موڭغۇل)، جاڭ جيۇڭ، جاڭ چېپ، لو ۋېنفۇ، تيې نىك (ئايال)، شۇي خۇەيجۇڭ، جيياڭ زىلۇڭ، جەي تەيفېك

شۇجىچۇنىڭ شۇجىلىرى:

جەي تەيفېك، چېن چاڭبىن، ۋاڭ جۇسەي، جاڭ چېپ، شى يۇڭشياڭ، چېن چەنگۇڭ، گاۋخۇڭبۇ، جىن جەنفەن، جى دى ماجا (يىزۇ)

جۇڭگو ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 6- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 6-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى ۋە شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى:

رەئىس: جۇۋېيجى

مۇئاۋىن رەئىسلەر: (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز-كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى) سەيدەن جۇما (ئۇيغۇر)، زاكىر ژۇ، يىن سۇشى، بەي شۇيياڭ (ئايال)، فىك يۈەنۇبي (يىزۇ)، فېك جىسەي، لۇي خۇمىن، لىيۇ شياۋجياڭ، لى جۇن، لى يىڭ، لى مورەن (خۇيزۇ)، ياڭ ۋېيگۇاڭ، ۋۇ يىگۇڭ، ۋۇ زۇچياڭ، شېن پېڭ، جاڭ چېپ، جاڭ جۇنچيۇ، لوياڭ، شيا جۇخوا (ئۇيغۇر)، گاۋجەنشياڭ، شيې جەن، جەن شائېيى.

شۇجىچۇنىڭ شۇجىلىرى: گاۋجەنشياڭ، گاۋ يۈنجيا، لى جۇن، دۇڭ لياڭخۇي (ئايال)، چېن شاۋگۇاڭ، خۇجېن.

جۇڭگو ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى پەخرىي ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى پەخرىي ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز-كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى)

مافېك، ۋاڭ چاۋۇېن، باجىن، خۇاجونۇۇ، لىيۇبەيۋي، گۇەن شەنيۇ، لۇي جى، سۇن لى، سۇن داۋلىن، ۋۇزورېن، ۋۇگۇەنجۇڭ، چى گۇڭ، جاڭ گېك، جاڭ رۇيغاڭ، چېن شى، چېن بوخوا، چېن فۇلى، لىن موخەن، جۇڭ مىڭۇېن، خې لۇيتىك، خې جىڭجى، لويىۋشىك، يۇەن شخەي، يۇەن شۇۋېن، چيەن جۇگۇشۇ، شۇي شاۋبىك، چاڭ شياڭيۇ، شۇتۇڭ، شې بىڭشىن، سەي رۇخۇڭ، زاكىر كېجيا، دەي ئەيلىيەن، ۋېي ۋېي.

جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ 5- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى 5-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ رەئىسى، مۇئاۋىن رەئىسلىرى، شۇجىچۇ شۇجىلىرىنىڭ ئىسىملىكى:

رەئىس: باجىن

مۇئاۋىن رەئىسلەر (فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز - كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى):

مافېك، ۋېي چىلىن (جۇاڭزۇ)، دېك يۆمېي، ۋاڭ مېك، يې شىن، لىيۇشاۋتاڭ، لى چۈن (موڭغۇل)، جاڭ جيۇڭ، جاڭ چېپ، لو ۋېنفۇ، تيې نىك (ئايال)، شۇي خۇەيجۇڭ، جيياڭ زىلۇڭ، جەي تەيفېك

شۇجىچۇنىڭ شۇجىلىرى:

جەي تەيفېك، چېن چاڭبىن، ۋاڭ جۇسەي، جاڭ چېپ، شى يۇڭشياڭ، چېن چەنگۇڭ، گاۋخۇڭبۇ، جىن جەنفەن، جى دى ماجا (يىزۇ)

(بېشى 4 - بەتتە)

بولماسلىق، پارىخورلۇق، خىيانەتچىلىك قاتارلىق قىلمىشلارنى توغىتىشتە بايرىقى روشەن بولۇپ، ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىشقا تۆھپە قوشۇشى لازىم. بولۇپمۇ سودا - سانائەتچىلەر ھەم ماددىي بايلىق يارىتىۋچىلار، ھەم مەنىۋى بايلىق ئۇنتۇپ قالمىاي، نامراتلارغا، يېتىم - يېسىرلارغا ياشىناھ بولۇپ، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىشنىڭ ئاۋانگارتلىرىدىن بولۇشى كېرەك.

يېقىندا ئەخمەت تۆمۇر، تۇرسۇن ئىمىن، سۇن گۇاڭشىن قاتارلىق 16 كارخانىچى ۋە سودىگەرنىڭ ئاپتونوم سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش توغرىسىدىكى تەشەببۇسنامىسى ئوقۇپ ئۆتۈلدى. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا ئۇيۇشمىسىنىڭ شىنجاڭ 4 - بىناكارلىق - قۇرۇلۇش شىركىتىنىڭ باش جىڭلىسى جياڭ

چەكسىز، تىنىمسىز ئۆزى بايراق، ئىلغار تىپلارنى بايقاش، يېتىلدۇرۇش، تىكلەش ۋە تەشۋىق قىلىش توغرا كەيپىياتنى جارى قىلدۇرۇپ، ئارقىدا قالغانلارنى يېتەكلەش، كەسىپ ئەخلاقى قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ياخشى ئۇنسىمائىي كەيپىيات شەكىللەندۈرۈشتە مۇھىم رول ئويناپدۇ.

مەدھىيە» دېگەن ناخشىنى ئېيتتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

بايلىق يارانقۇچىلار، ھەم مەنىۋى بايلىق يارانقۇچىلار بولۇشتەك ئارتۇقچىلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، پۈتۈل تاپقاندا پارتىيە ۋە خەلقنى

كارخانىچى ۋە سودىگەرنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزدىكى دۆلەت ئىلكىدە بولمىغان كارخانىلاردىكى كەسىپداشلىرىغا چىقارغان

شىركىتىنىڭ باش جىگلىسى جياڭ جۇڭشىندىن ئۆگىنىش توغرىسىدىكى قارارى ئوقۇپ ئۆتۈلدى.

پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ «1996 - يىللىق يېڭى پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتىنى ئەستايىدىل، ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش»ىنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا پاختىنىڭ نورمال ئوبوروت تەرتىپىنى قوغداپ، قانۇنسىز پاختا تجارىتىگە زەربە بېرىپ، دۆلەتنىڭ توختام بويىچە سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ۋە يۆتكەش، تەمىنلەش پىلانىنى ئورۇندىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشقا ئالاقىدار مەسىلىلەرنى تۆۋەندىكىچە ئۇقتۇرىمىز:

1. پاختا تىجارىتىدە «بازارنى قويۇۋەتمەسلىك، تىجارەتنى قويۇۋەتمەسلىك» سىياستىدە داۋاملىق چىڭ تۇرۇش كېرەك. تەمىنات- سودا كوپېراتىپىغا قاراشلىق ھەر دەرىجىلىك پاختا - چىگە شىركەتلىرى (بىكتۇەنگە قاراشلىق ھەر دەرىجىلىك پاختا - چىگە شىركەتلىرىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) دىن باشقا ھەرقانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ پاختا سېتىۋېلىش، پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش ۋە پاختا تجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىشىغا بولمايدۇ. يېزا ئىگىلىك تارماقلىرىغا تەۋە ئۇرۇقلۇق چىگىت تەييارلاش زاۋۇتلىرى، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق مەيدانلىرى، ھەربىي قىسملار، چ خ ئورۇنلىرى، ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنىڭ ئۆزى ئىشلەپ چىقارغان پاختىنى سېتىۋېلىپ پىششىقلاپ ئىشلىشىگە رۇخسەت قىلىنىدۇ، پىششىقلاپ ئىشلىگەن پاختىسىنى ئۆزلىرى توقۇشلۇق جايدىكى پاختا- چىگە شىركەتلىرىگە سېتىپ بېرىشى لازىم، ئۆزى پاختا تجارىتى بىلەن شۇغۇللانسا بولمايدۇ، يېزا - بازار كارخانىسىغا كىرىدىغان پاختا زاۋۇتلىرىنىڭ پاختا سېتىۋېلىشىغا، تەمىنات- سودا كوپېراتىپىنىڭ ھاۋالىسىنى ئالماي توقۇپ پاختا پىششىقلاپ ئىشلىشىگە رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

2. قوشنا پاختىچىلىق رايونلىرىدىن سېتىۋېلىش تەرتىپىنى نازارەت قىلىش، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، نورمال سېتىۋېلىش تەرتىپىنى قوغداش كېرەك. توختامغا كىم ئىمزا قويسا شۇ سېتىۋېلىش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش كېرەك، رايون ئاتلاپ سېتىۋېلىشقا، بىكتۇەن ۋە يەرلىكنىڭ ئۆزئارا ئالماشتۇرۇپ سېتىۋېلىشىغا بولمايدۇ.

3. توختامنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، توختام سىرتىدىكى سودىنى قاتتىق چەكلەش كېرەك. توقۇمىچىلىق كارخانىلىرى پاختا بىلەن تەمىنلەشنىڭ ھازىر يولغا قويۇلۇۋاتقان دۆلەت پىلانىنىڭ يېتەكچىلىكىدە تەمىنلىگۈچى بىلەن ھاجەتمەن بۆلۈستە ئۇچرىشىپ، ئۆزئارا تاللاش ئۇسۇلى پاختا ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان ناھىيىلەردىكى پاختا - چىگە شىركەتلىرىدىن پاختا بىلەن تەمىنلەش پىلانىغا ئاساسەن پاختا سېتىۋالسا بولىدۇ. تەمىنلىگۈچى بىلەن ھاجەتمەن سېتىۋېلىش - سېتىش توختامى ئىمزالىشى ھەم شۇ جايدىكى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرىنىڭ قانۇن بويىچە تەكشۈرۈشىدىن ئۆتكۈزۈشى كېرەك. پاختا ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان رايونلارغا بېرىپ پاختا سېتىۋېلىش ياكى پاختا تجارىتى بىلەن شۇغۇللانماي‌دىغان ئورۇنلار ئارقىلىق پاختا سېتىۋېلىشقا بولمايدۇ، توقۇمىچىلىق كارخانىلىرى سېتىۋالغان پاختىنى ئۇلارنىڭ ئۆزىلا ئىشلىتىشى كېرەك.

4. جەمئىيەتتىكى چىگىت ئايرىش ماشىنىسى، تايلاش ماشىنىلىرىنى قەتئىي يوقىتىش كېرەك. چىگىت ئايرىش ماشىنىسى ۋە تايلاش ماشىنىسىنى ئىشلەپچىقىرىشقا ۋە سېتىشقا بولمايدۇ. تەمىنات- سودا كوپېراتىپى، ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بېكىتۈەنى، سورتلۇق پاختا رايونى، يېزا - بازار كارخانىسى، يەرلىك دۆلەت دېھقانچىلىق مەيدانلىرى، ھەربىي قىسىم، چ خ، قوراللىق ساقچى، ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش قاتارلىق سىستېمىلارغا قاراشلىق دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدىكى پاختا زاۋۇتلىرى تېخنىكا نازارەت قىلىش تارماقلىرىنىڭ ئىجازەتنامىسىگە ئېرىشكەندىن كېيىن، پاختا پىششىقلاپ ئىشلەش بىلەن شۇغۇللانسا بولىدۇ.

5. ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى پاختا يۆتكەش تەرتىپىنى ئۇنۇملۇك قوغداش ئۈچۈن، رايون ئاتلاپ پاختا يۆتكەشكە دائىر گۇۋاھنامە ۋە رەسمىيەتلەر تولۇق ېبجىرىلىشى كېرەك. شۇنداق بولمايدىكەن، رايون ئاتلاپ پاختا يۆتكەش ۋە پاختىنى يۆتكەشنى ھۆددىگە ئالغۇچىلارنىڭ ھەرىكىتى قانۇنسىز دەپ قارىلىدۇ.

6. شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىلىدىغان پاختىغا (قىسقا تالالىق پاختا، دەرىجىگە توشمايدىغان پاختا، ھەر خىل كېرەكسىز پاختا، ئىمپورت قىلىنغان پاختا ۋە قىسقا تالالىق پاختىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) «شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىشقا رۇخسەت قىلىش گۇۋاھنامىسى» تۆزۈمى داۋاملىق يولغا قويۇلىدۇ. تۆمۈرىيول ترانسپورتى ئارقىلىق شىنجاڭدىن ئېلىپ چىقىلىدىغان پاختىلار بەلگىلەنگەن پويىز ئىستانسىسى، بەلگىلەنگەن تۆمۈرىيول پاختا توشۇش مەخسۇس لىنىيىسىدە توشۇلۇشى كېرەك. باشقا پويىز ئىستانسىسى ۋە باشقا ئىدارە (ھەربىي قىسملارمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) لەرنىڭ مەخسۇس لىنىيىسى، ئامبارلىرىدا ۋەكالىتەن پاختا ساقلاشقا، ۋەكالىتەن پاختا توشۇشقا بولمايدۇ.

7. ھەر دەرىجىلىك پاختا سېتىۋېلىش ئورۇنلىرى ۋە پاختا تجارىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئورۇنلار دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايون بەلگىلىگەن پاختا سېتىۋېلىش، تەمىنلەش باھاسى ۋە بەلگىلەنگەن ئوبوروت ھالقىلىرى راسخوتىنى قاتتىق ئىجرا قىلىشى كېرەك، پاختا دەرىجىسىنى، باھاسىنى ئۆستۈرۈشكە، پاختا دەرىجىسىنى، باھاسىنى چۈشۈرۈشكە بولمايدۇ، پاختا سېتىۋېلىش، تەمىنلەش باھاسىنى ئۆز مەيلىچە ئۆستۈرۈشكە ياكى باشقا يول بىلەن ئۆستۈرۈشكە بولمايدۇ. ھەر خىل ناملار بىلەن باھا سىرتىغا باھا قوشۇش ۋە باھادىن باشقا يەنە ھەق ئېلىشقا بولمايدۇ.

8. يۇقىرىقى بەلگىلىمىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ بازار تەرتىپىنى قالايمىقانلاشتۇرغانلارنى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى «ھايانكەشلىكنى مەمۇرىي جەھەتتىن جازالاش ۋاقتىلىق نىزامى» ۋە ئالاقىدار قانۇن ۋە بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن جازالايدۇ.

9. پاختا بازىرىنى باشقۇرۇشتا جايلاردىكى سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرى، پاش قىلىش ئورنى ۋە پاش قىلىش تېلېفونى تەسىس قىلىدى، يۇقىرىقىدەك قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلار كۆرۈلسە شۇ جايدىكى سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئورگانلىرىغا پاش قىلىنسا بولىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ پاش قىلىش تېلېفون نومۇرى: 2811890، 2811875، 2811715، 2811709

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى

شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيتى بىلەن شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان ئىقتىسادىي تەپتىشلەر جەمئىيتىنىڭ بىرلەشكەنلىكى توغرىسىدا ئېلان

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار قانۇنى»، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىقتىسادىي تەپتىش قانۇنى» دىكى بەلگىلىمە ۋە مالىيە مىنىستىرلىكى، ئىقتىسادىي تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ «جۇڭگو رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيتى بىلەن جۇڭگو رويخەتكە ئېلىنغان ئىقتىسادىي تەپتىشلەر جەمئىيتىنىڭ بىرلەشكەنلىكىگە ئائىت ئالاقىدار مەسىلىلەر توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» (1993 - يىل 26 - نويابىر)دىنىڭ روھىغا ئاساسەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى، ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ قارار قىلىشى بىلەن شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيتى بىلەن شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان ئىقتىسادىي تەپتىشلەر جەمئىيتى 1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلەشتى. بىرلەشكەندىن كېيىن شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيتى دەپ ئاتالدى، ئۇ شىنجاڭدىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەپتىش ئاپپاراتلىرى (بوغالتىرلىق ئورنى، ئىقتىسادىي تەپتىشلىك ئورنى) نى قانۇن بويىچە كەسپىي جەھەتتىن باشقۇرىدۇ ھەم مالىيە نازارىتى، ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ نازارىتى ۋە يېتەكچىلىكىنى قوبۇل قىلىدۇ. بىرلەشكەندىن كېيىنكى شىنجاڭ رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرلار جەمئىيتىنىڭ دائىمىي ئىش بېجىرىش ئاپپاراتى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىدە بولىدۇ.

ئىش بېجىرىش ئادرېسى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى شىمالىي بىنا 4 - قەۋەت

خەۋەرلىشىش ئادرېسى: ئۈرۈمچى مىڭدى يولى 16 - نومۇر

تېلېفون نومۇرى: 2813910 (0991)

فوتو تېلېگراف نومۇرى: 2815380 (0991)

پوچتا نومۇرى: 830002

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتى

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى

شىياڭگاڭنىڭ خەلقئارا پۇل مۇئامىلە مەركىزىلىك ئورنى

ۋۇلىيە نفېك

شىياڭگاڭنىڭ ئىقتىسادى 60 - يىللاردىن باشلاپ تېز يۇكسلىپ، 70 - يىللارغا قەدەم قويغاندا پۇل مۇئامىلە كەسپى پەيدىنپەي تەرەققىي تاپقان.

شىياڭگاڭدا جەمئىيەت مۇقىم، قانۇنچىلىق ساغلام بولغانلىقى، شىياڭگاڭنىڭ جۇغراپىيىلىك ئورنى ئەۋزەل، تاشقى پېرىۋوتى تىزگىنسىز، باج نۆرمىسى ئادەتى، باج نىسبىتى تۆۋەن، قاتناش-ئالاقىلىشىش ئۇل ئەسلىھەلىرى مۇكەممەل بولغانلىقى شۇنىڭدەك شىياڭگاڭ جۇڭگو بىلەن غەربنىڭ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش مەركىزى،ئىختىساس ئىگىلىرى بۆشۈكى بولغانلىقى ئۈچۈن، ئېچىكى-تاشقى ئامىللارنىڭ قوشۇلۇشى نەتىجىسىدە بۇ جاي مۇھىم خەلقئارا پۇل مۇئامىلە مەركىزىگە ئايلانغان.

شىياڭگاڭنىڭ خەلقئارا پۇل مۇئامىلە مەركىزى بولۇپ قېلىشىدا يەنە ئۇنىڭ خەلقئارا سودا، دېڭىز ، ئاۋىئاتسىيە ترانسپورتى، سايامەنچىلىك، ئۈچۈر مەركىزى بولغانلىقىمۇ مۇھىم ئامىل ھېسابلىنىدۇ.

1995 - يىلى شىياڭگاڭنىڭ يەرلىك ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى 1 تىرىليون 110 مىليارد شىياڭگاڭ پۇلىغا (142 مىليارد 500 مىليون دوللارغا)يېتىپ، كىشى بېشىغا 23 مىڭ دوللاردىن توغرا كېلىپ، غەربتىكى تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەرنىڭ سەۋىيىسىدىن ئېشىپ كەتتى. 1995 - يىلى شىياڭگاڭنىڭ شەكىللىك سودىسى 363 مىليارد 500 مىليون دوللارغا يېتىپ، دۇنيادىكى 8 - چوڭ سودا رايونى بولۇپ قالدى؛ مۇلازىملىق سودىسى ئومۇمىي سومىسى 58 مىليارد 400 مىليون دوللارغا يېتىپ، دۇنيا بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى. ھازىر شىياڭگاڭنىڭ تاشقى پېرىۋوت زاپىسى 60 مىليارد دوللاردىن ئارتۇق بولۇپ، كىشى بېشىغا ھېسابلىغاندا دۇنيا بويىچە 2 - ئورۇندا تۇرىدۇ. شىياڭگاڭ ئىيرودورومىنىڭ يولوچىلى توشۇش مىقدارى دۇنيا بويىچە 2 - ئورۇندا، يۈك توشۇش مىقدارى دۇنيا بويىچە 4 - ئورۇندا تۇرىدۇ. شىياڭگاڭ دۇنيا بويىچە ئالتە چوڭ توپ قاچىلاش پورتى ھېسابلىنىدۇ. شىياڭگاڭدا ھازىر 6 مىليون 300 مىڭ نوپۇس بار، يەر كۆلىمى 1000 كۋادرات كىلومېتر كېلىدۇ. ئۇنىڭ قىسقىغىنە نەچچە ئون يىلدا مۇشۇنداق نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشى ھەقىقەتەنمۇ دۇنيا ئىقتىسادىدىكى بىر مۆجىزە.

ھازىر شىياڭگاڭدا ئۈنۈسكا ئاسقان 185 بانكا بار. بۇنىڭ 154ى چەت ئەل مەبلىغى بانكىسى. يۇنىسكودىن باشقا چەكلىك ھەسسىدارلىق بانكىسىدىن 64ى، ئامانەت پۇل قوبۇل قىلىش شىركىتىدىن 129ى، چەت ئەل مەبلىغى بانكىسىنىڭ شىياڭگاڭدا تۇرغۇنلۇق ئىش بېجىرىش ئورنىدىن 154ى بار. ھازىر دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ 100 بانكىنىڭ 85ى شىياڭگاڭدا ئىپپارات قۇردى. بۇ يىل 5 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر شىياڭگاڭدىكى بانكىلارنىڭ ئامانەت پۇل ئومۇمىي مىقدارى 2 تىرىليون 264 مىليارد 400 مىليون شىياڭگاڭ پۇلىغا (290 مىليارد 300 مىليون دوللارغا)، خېرىدارلارغا بېرىلگەن قەرز پۇل 3 تىرىليون 764 مىليارد 600 مىليون شىياڭگاڭ پۇلىغا (482 مىليارد 600 مىليون دوللارغا)، مال - مۈلكى 7 تىرىليون 799 مىليارد شىياڭگاڭ پۇلىغا (1 تىرىليون دوللارغا) يەتتى. 1995 - يىلى شىياڭگاڭدىكى بانكىلارنىڭ ئوخشاش كەسىپلەر ئارا ئۆتكە- يېرىم ئىشلىرى جانلىنىپ، ھەر كۈنلۈك سودىدا پۇتۇشۇش سومىسى 155 مىليارد شىياڭگاڭ پۇلىغا (20 مىليارد دوللارغا) يەتتى. شىياڭگاڭ يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ۋەتىنىمىز چوڭ قۇرۇقلۇقى بازارلىرىنى ئېچىشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى. ھازىر ۋەتىنىمىز چوڭ قۇرۇقلۇقىدا شىياڭگاڭدا رويخەتكە ئالدۇرۇلغان 25 شۆبە بانكا بار. جەنۇبىي جۇڭگو سودا بانكىسى ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشتىن كېيىن قۇرۇلغان چەت ئەل مەبلىغى بانكىسى بولۇپ، ۋەتىنىمىز چوڭ قۇرۇقلۇقىدا ئۇنىڭ ئالتە شۆبىسى قۇرۇلدى. ۋەتىنىمىز چوڭ قۇرۇقلۇقىدىكى جۇڭگو بانكىسى، سودا - سانائەت بانكىسى، يېزا ئىگىلىك بانكىسى، قۇرۇلۇش بانكىسى قاتارلىقلار نىڭ ھەممىسى شىياڭگاڭدا شۆبە بانكا قۇردى. جۇڭگو بانكا گۇرۇھى شىياڭگاڭدىكى 2 - چوڭ بانكا گۇرۇھى بولۇپ قالدى.

شىياڭگاڭ — خەلقئارا تاشقى پېرىۋوت بازىرىدىكى مۇھىم ھالقا. بۇ جايدا ھەر كۈنى 24 سائەت ئۈزۈلمەيدىغان تاشقى پېرىۋوت سودىسى داۋاملىشىدۇ. 1989- يىلى 4 - ئايدا شىياڭگاڭ تاشقى پېرىۋوت بازىرىنىڭ كۈنلۈك سودا سومىسى 49 مىليارد دوللار بولغانىدى، 1992 - يىلى 4 - ئايدا 61 مىليارد دوللارغا يەتتى. 1995 - يىلى 4 - ئايدا 91 مىليارد دوللارغا يېتىپ، 1992 - يىلىدىكى دۇنيا بويىچە 6 - ئورۇندىن 5 - ئورۇنغا ئۆتتى.

شىياڭگاڭنىڭ پاي چېكى بازىرىمۇ بارغانسېرى رونىق تاپتى. بۇ يىل 5 - ئاينىڭ ئاخىرىدا پاي چېكىنى بازارغا سالغۇچى شىركەت 552گە، بازارغا سېلىنغان ئاكسىيە 1000 خىلغا، بازارغا سېلىنغان پاي چېكىنىڭ قىممىتى 2 تىرىليون 715 مىليارد 800 مىليون شىياڭگاڭ پۇلىغا (348 مىليارد 200 مىليون دوللارغا)يېتىپ، ئاسىيا- تىنچ ئوكيان رايونى بويىچە پايونىيىدىن قالسىلا 2 - ئورۇننى ئىگىلىدى.

شىياڭگاڭ — ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدىكى مۇھىم فوند باشقۇرۇش ۋە مەبلەغ سېلىش مەركىزى بولۇپ، ھازىر ئېنراپ قىلىنغان فوند جەمئىيىتى 1200گە، ئۇنىڭ مەبلىغى 94 مىليارد دوللارغا يېتىدۇ. شىياڭگاڭنىڭ سۇغۇرتا ئىشلىرىمۇ تېز راۋاجلاندى. ھازىر شىياڭگاڭدا 221 سۇغۇرتا شىركىتى بار، بۇنىڭ ئىچىدە ئادەتتىكى سۇغۇرتا شىركىتى 159، ئۈزاق مۇددەتلىك سۇغۇرتا شىركىتى 43، ئۇنىۋېرسال سۇغۇرتا شىركىتى 19 بولۇپ، بۇلارنىڭ 100ى ئۈز جايىدا تىزىمغا ئالدۇرغان چەت ئەل مەبلىغى شىركىتى. ھازىر شىياڭگاڭنىڭ يىللىق سۇغۇرتا كىرىمى 39 مىليارد 200 مىليون شىياڭگاڭ پۇلىغا (5 مىليارد 30 مىليون دوللارغا) يېتىدۇ.

ھازىر شىياڭگاڭنىڭ پۇل مۇئامىلە ئىشلىرى خېلى مۇكەممەللەشكەن بولسىمۇ، ئۇنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرۇشتا شىياڭگاڭ بىرمۇنچە خىرىسلارغا دۇچ كەلمەكتە. لېكىن شىياڭگاڭنىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىشىگە، خەلقئارا ئىقتىساد - سودىسىنىڭ ۋە شىياڭگاڭ بىلەن ئېچىكى رايونلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتىنىڭ يەنىمۇ راۋاجلىنىشىغا، ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدىكى دۆلەتلەر بىلەن بولغان ئالاقىسىنىڭ كۇچەيىشىگە ئەگىشىپ، شىياڭگاڭنىڭ خەلقئارا پۇل مۇئامىلە ئورنى يەنىمۇ كۇچەيىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە شىياڭگاڭمۇ تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ، يەنىمۇ پارلاق ئىستىقبالغا قاراپ دادىل قەدەم تاشلايدۇ، بۇنىڭدىن ئۈمىدۋار بولۇشقا تامامەن ھەقلىقمىز.

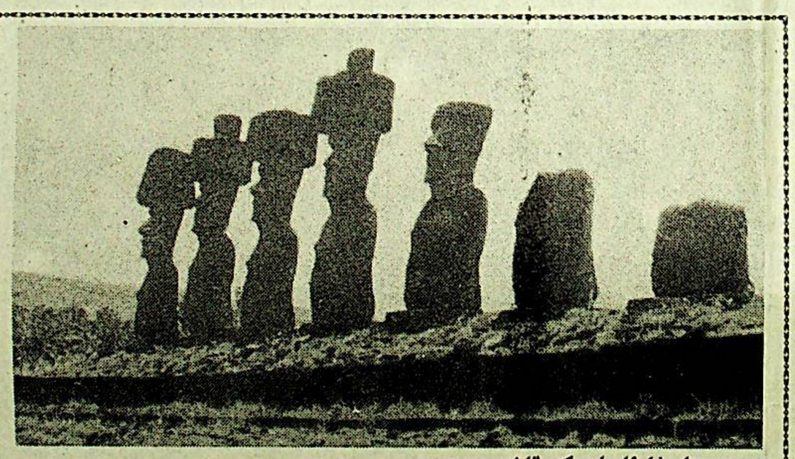
ھازىرقى زامان ھاۋا ئارمىيىسى نەزەرىيىسىگە ئاساس سالغۇچى - دۇخېت

ۋالك مىڭجى

مەشھۇر شەخس

گىئولىئو دۇخېت 1869 -يىلى 5 - ئاينىڭ 30- كۈنى ئىتالىيىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان ناباس شەھرى ئەتراپىدىكى كاسىبا بازىرىدا تۇغۇلغان، ھەربىيلەر ئائىلىسىدە تەربىيىلەنگەن. شۇڭا ئۇ كىچىكىدىن باشلاپلا دۆلەت ئۈچۈن ئىشلەش، ھەربىي سەپكە كىرىش ئىرادىسىنى تىكلىگەن. دۇخېت ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، دولىنديكى ئىتالىيە قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى توپچىلار مەكتىپىگە ئىمتىھان بېرىپ كىرىپ، 1888 - يىلى ئوقۇشنى ئەلا نەتىجە بىلەن تاماملىغان ھەم قۇرۇقلۇق ئارمىيە شىاۋپىيسلىق ھەربىي ئۇنۋانى ئالغان. كېيىن ئۇ دولىنديكى ساپپورلۇق ئىنستىتۇتىغا كىرىپ يۇقىرى دەرىجىلىك توكچىلىق تېخنىكىسىنى ئۆگەنگەن، بۇنىڭ بىلەن ئۇ سىستېمىلىق ئالىي ماتارىپ تەربىيىسى ئېلىپ، كېيىنكى ئىشلىرىغا پۇختا نەزەرىيىۋىي ئاساس سالغان. دۇخېت ساپپورلۇق ئىنستىتۇتىنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن ئىتالىيە قۇرۇقلۇق ئارمىيە ئىنستىتۇتىغا بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتىلگەن. ئوقۇشنى تۆگەتكەندىن كېيىن قۇرۇقلۇق ئارمىيە ۋە ئىتالىيە ئارمىيە قوماندانلىق شتابىدا ئىشلىگەن، ئۇنىڭ قوماندانلىق شتابىدا ئىشلىشى مەسىلىلەرگە ستراتېگىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئومۇملۇقى نوقتىسىدىن قارىشىغا ناھايىتى زور تەسىر كۆرسەتكەن.

1903 -يىلى 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى ئاۋئىاتسىيە تارىخىدىكى دەۋر بۆلگۈچ ئەھمىيەتكە ئىگە كۈن. شۇ كۈنى ئاكا- ئۇكا رېدلار ئېنېرگىيىلىك ئايروپىلان ياساپ، ئاۋئىاتسىيە دەۋرىنىڭ پېتىپ كەلگەنلىكىنى جاكارلىدى. ئىنسانلار شۇنىڭ بىلەن ئىككى ساھەدىلا (قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىزدا) ھەرىكەتلىنىدىغان ئەھۋالدا تۆپ ئۆزگىرىش بولدى. بۇ دۇخېتنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى. 1909 - يىلى 7 - ئايدا فرانسىيە ئۇچقۇچىسى لوئى بورولىئو يالاڭ قاناتلىق ئاددىي ئايروپىلان بىلەن گارېدىن ئۇچۇپ قىسقىغىنە 36 سائەتتە ئىنگلىز بوغىزىدىن ئۇچۇپ ئۆتتى، بۇنىڭ بىلەن ئاۋئىاتسىيە تېخنىكىسى

پاسخا ئارىلىدىكى تاش ھەيكەللەر

تىنچ ئوكيانىدىكى پاسخا ئارىلى چىلىغا تەۋە بولسىمۇ، چىلى زېمىنىدىن 3700 كىلومېتر يىراقلىقتا. ئۇ دېڭىزدىكى مەشھۇر تاش ھەيكەللەر ماكانى ھېسابلىنىدۇ.

سۈرەتتە: رانوراراكۇ تېغى بېغىرىدىكى تاش ھەيكەللەر.

سۈرەتتە: دېڭىز بويىدىكى تاش ھەربىي ئىشلارىدا قوللىنىلىپ، دۆلەتلەر خەۋپسىزلىكىگە يوشۇرۇن تەسىر كۆرسەتتى. ياۋروپادىكى ئاساسلىق دۆلەتلەر بۇنىڭغا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى، شۇ قاتاردا دۇخېت ئەڭ دەسلەپكى پىشۇا بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقتى. ئۇ 1910- يىلى: «بىز كەلگۈسىدە ئىككى مۇستەقىل ئېنىق چېگرا ئىچىدە جەڭ قىلمايمىز، بەلكى جەڭ ئۇچ چېگرىدا بولىدۇ... بۇگۈن بىز دېگىز ھوقۇقىنى تىزگىنلەشنىڭ مۇھىملىقىنى چۈشەندۇق، لېكىن ئۇزاق ئۆتمەي ھاۋا ھوقۇقىنى تىزگىنلەشمۇ مۇھىم بولۇپ قالىدۇ. ھاۋادىكى ئۇستۇنلۇكنى تالىشىش ئۈچۈن، ئاۋئىاتسىيە قىسمىلىرى قوشۇنى بارغانسېرى زورايتىلىدۇ، ئۇنىڭ مۇھىملىقىمۇ بارغانسېرى گەۋدىلىنىدۇ. شۇڭا قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى بىلەن دېڭىز ئارمىيىسى ئايروپىلانىنى ئىشلىتىش ئۈرنى چەكلىك، قوشۇمچە قورال، دەپ قارىماسلىقى، بەلكى ئۇنى ئۈرۈش ئائىلىسىدىكى ئۈچىنچى قېرىنداش دەپ قارىشى كېرەك» دەپ ئېنىق كۆرسەتتى.

دۇخېتنىڭ پائال مۇراجىئەت قىلىشى ئارقىسىدا، ئىتالىيە - تۈركىيە ئۇرۇشىدا ئىتالىيە ئارمىيىسى تۇنجى بولۇپ ئايروپىلان ۋە ئۇچار كېمىنى ئىشلىتىپ، ئۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئورۇندىدى. 1911- يىلى 9 - ئايدا ئىتالىيە زاۋالغا يۈز تۇتقان ئوسمان ئىمپېرىيىسىنىڭ شىمالىي ئافرىقىدىكى ئۆلكىسى ربېپولىتانىيە ۋە سراننكانى ئىگىلەشتە ئىككى ئايروپىلان، توققۇز ئۇچار كېمىدىن تەشكىللەنگەن ئاۋئىاتسىيە جۇڭدۇيىنى ئۈرۈشقا قاتناشتۇرۇپ، ھاۋادىن رازۋېتكا قىلىش، بومبارىدىمان قىلىش ۋە تەشۋىقات ۋەرەقىسى چېچىش ۋەزىپىسىنى ئىجرا قىلىپ، تەشەببۇسكار ئۈرۈنغا ئۆتۈپ، ئۈرۈشتا غەلبە قىلدى. ئىتالىيە ھۆكۈمىتى دۇخېتنىڭ ھەربىي ئاۋئىاتسىيىدىكى بىلىمىدىن خەۋەر تېپىپ، 1912- يىلى دۇخېتنى دولىندىكى تۇنجى ئاۋئىاتسىيە يېڭىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەپ، ئۇنۋانىنى جۇڭشياۋلىقا ئۆستۈردى.

بىرىنچى دۇنيا ئۈرۈشى پارتلاشتىن بىر يىل بۇرۇن ئىتالىيە ھۆكۈمىتى ئاۋئىاتسىيە ساھەسىگە 2 مىليون 100 مىڭ دوللار پۇل ئاجرىتىپ، بۇ ئەينى ۋاقىتتا دۇنيا بويىچە 5 - ئورۇندا تۇردى، بىرىنچى دۇنيا ئۈرۈشى پارتلىغاندا ئىتالىيە ئارمىيىسىنىڭ 153 ئايروپىلانى، 175 ئۇچقۇچىسى بار ئىدى. بۇنى دۇخېتنىڭ تۆھپىسىدىن ئايرىپ

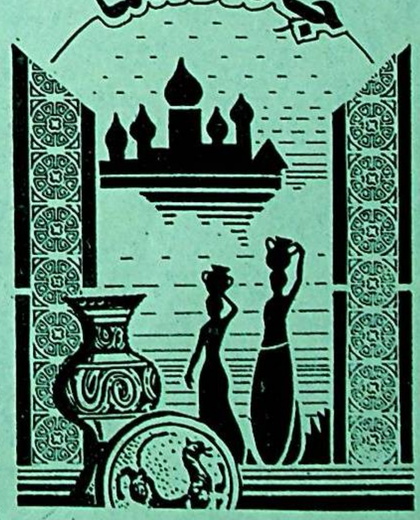
سېنا دەريا سىدىكى كۆۋرۈكلەر

ۋۇ جۇڭشەن

فرانسىيەدىكى سېنا دەرياسىدا قانچە كۆۋرۈك بارلىقىنى ھېچكىم ھېسابلاپ چىققان ئەمەس، لېكىن سېنا دەرياسىنىڭ پارىژدىن ئۆتىدىغان قىسمىدا چوقۇ. كىچىك 33 كۆۋرۈك بار، بۇ كۆۋرۈكلەرنىڭ ھەر بىرى توغرىسىدا ھېكايىلەرمۇ بار. سېنا دەرياسىنىڭ شەرقىي جەنۇبتىن غەربىي شىمالغا قاراپ ئېقىپ پارىژغا كىرگەن جايىدا داڭلىق بىر كۆۋرۈك بولۇپ، ئۇ ئوستېرلىتس كۆۋرۈكى دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۆۋرۈك 19 - ئەسىرنىڭ باشلىرىدا ناپالېئون دەۋرىدە سېلىنغان. ئۇنىڭ ئىسمى ئوستېرلىتسنىڭ جەڭ نەتىجىسىنى خاتىرىلەش يۈزىسىدىن قويۇلغان. كۆۋرۈكنىڭ رېشاتكىسىغا ناپالېئوننىڭ سەركەردىلىرىنىڭ ئىسمى ئويۇلغان.

«بېئى كۆۋرۈك». بۇ نامون بۇ كۆۋرۈك بىلەن سېلىنغاندەك قىلسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ پارىژدىكى ئەڭ كونا كۆۋرۈك. ئۇ 1578 - يىلىدىن باشلاپ سېلىنىپ، 1604- يىلى پۈتكەن. ئۇ ئىككى كۆۋرۈك بولۇپ، سېنا دەرياسى مەركىزىدىكى سىداي ئارىلى بىلەن شىمالىي ۋە جەنۇبىي قىرغاقنى چېتىپ تۇرىدۇ. كۆۋرۈكنىڭ بېئى ئالاھىدىلىكى شۇكى، تېخى پارىژنىڭ كوچىلىرىدا پىيادىلەر يولى چىقىرىلمىغان چاغدا كۆۋرۈككە پىيادىلەر يولى چىقىرىلغان. كۆۋرۈكنىڭ مەركىزىگە ھېنرى - VI نىڭ ئاتلىق مىس ھەيكىلى ئورنىتىلغان. فرانسىيە بۈيۈك ئىنقىلابى مەزگىلىدە، يەنى 1792 - يىلى مىس ھەيكەل ۋەيران قىلىۋېتىلگەن، كېيىن يەنە ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. كۆۋرۈك قۇرۇلغان 400 يىلدىن بۇيان نۇرغۇن قېتىم رېمونت قىلىنغان بولسىمۇ، يەنىلا مەزمۇت تۇرماقتا. شۇڭا فرانسىيىلىكلەر كىشىلەرنىڭ ساغلاملىقىنى «بېئى كۆۋرۈكتەك

مەزمۇت» دەپ نەقىل كەلتۈرىدۇ. 1895 - يىلى بۇ قەدىمكى بېئى كۆۋرۈككە ئاپىرىكا تەۋەلىكىدىكى بۇلغارىيەلىك سەنئەتكار كۆمۈش رەڭلىك «تون» كەيگۈزگەن. بۇنىڭغا 40 مىڭ مېتر رەخت كەتكەن. كۆۋرۈك 15 كۇن كۆرگەزمە قىلىنغان.

نۇرغۇن كۆۋرۈكلەر ئېچىدە شاتراي مەيدانى بىلەن پارىژ سوتىغا تەۋە تۇرمە ئوتتۇرىسىدىكى كۆۋرۈك «ئالماشتۇرۇش كۆۋرۈكى» دەپ ئاتالغان. ئۇ 9 - ئىسىردىكى «پاينەكباش چارلى» دەۋرىدە سېلىنغان. شۇ چاغدا سودىگەرلەر بىلەن زەرگەرلەرمۇ شۇ جايدا مېتال پۇل ئالماشتۇراتتى. پارىژ ئاھالىلىرىمۇ مۇشۇ جايدا سودا قىلاتتى، بىزنەسكە ھازىرقى پۇلغا مال ئالماشتۇرۇشمىز شۇنىڭدىن قالسا كېرەك.

پارىژدىكى بۈۋى مەريەم مونا ستىرىنىڭ جەنۇبىدىكى «ئىككى ئۆتۈش ئېغىزى كۆۋرۈكى» (ئۇ «قوش كۆۋرۈك» دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ قەدىمكى دەۋردە كۆۋرۈكتىن ئۆتكەنلەر خەير - ساخاۋەت مۇناستىرىغا تەگكە پۇل تاپشۇرىدىغان كۆۋرۈك ئىدى. 1885 - يىلىغا كەلگەندە ھازىرقى كۆۋرۈك سېلىنغان. ھازىر بۇ كۆۋرۈكتىن پارىژ بۈۋى مەريەم مونا ستىرىغا سايادەتكە بارىدىغانلار ئۆتىدىغان بولدى، لېكىن كۆۋرۈك بېشىدا تۇرۇپ: «بۇ يولنى بىز ئاچقان، بۇ دەرەخلەرنى بىز تىككەن، بۇ يەردىن ئۆتكەنلەر ھەق تاپشۇرۇپ ئۆتۈڭلار» دەيدىغانلار يوقالغان بولسىمۇ، «تەگرىنىڭ نامىدا ئازابلانغانلارغا مەدەت بېرىش ئۈچۈن ئىككى تەگگە تاپشۇرۇۋېتەرسىز» دەيدىغانلار ئۇچراپ تۇرىدۇ. «سەنئەت كۆۋرۈكى» دېگەن نام دەريانىڭ شىمالىي تەرىپىدىكى رۇف ئوردىسى نامىغا قويۇلغان بولسا كېرەك. رۇف پارىژدا كۆپ يىل تۇرغان ئارگېنتېنالىق يازغۇچى تاسالنىڭ «ئۆگزىدىن سەكرەش» دېگەن رومانىنىڭ باش قەھرىمانى بولۇپ، كۆۋرۈكنىڭ ئىسمى رۇفنىڭ دائىم مۇشۇ كۆۋرۈكتە ئۆز سۆيگىنى مارگا بىلەن ئۇچرىشىپ، لىرىك تۇيغۇلارغا چۆمگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

«شېخي كۆۋرۈكى» مەيدان بىلەن پارلامېنت جايلاشقان بوپان ئوردىسىنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. ئالكساندىر III كۆۋرۈكى - پارىژدىكى ئەڭ چىرايلىق كۆۋرۈك بولۇپ، چوقۇ. كىچىك شاھ ئوردىلىرىنى ۋە قەھرىمان ئەسكەرلەر مەيدانىنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. «ئىنۋالىد كۆۋرۈكى» ئېنگىر مۇنارى تۇرۇشلۇق مالىس مەشق مەيدانى بىلەن تۆت مۇزېي بىرلەشتۇرۇلگەن شايور ئوردىسىنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. بۇ كۆۋرۈكلەرنىڭ ھەممىسى مۇھىم قاتناش تۇگۇنى بولۇپ، يولۇچىلار، پېيتۇنلار، ئاپتوموبىللارنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيدۇ.

فرانسىيە رادىئو ئىستانسىسى بىناسىغا يېقىن جايدىكى «گېرېنال» كۆۋرۈكىمۇ ئالاھىدە كۆۋرۈك بولۇپ، كۆۋرۈك مەركىزىدىن شىمالىي قىرغاقتا قارىتىپ دەريا توسمىسى سېلىنغان، ئۇ «ئاقتۇ يولى» دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇنىڭ جەنۇبىغا ئايال ئەركىنلىك ئىلاھىنىڭ ھەيكىلى تۇرغۇزۇلغان. بۇ پارىژدا تۇرۇپ قالغان ئامېرىكىلىقلارنىڭ سوۋغىسى.

ئايال ئەركىنلىك ئىلاھى ھەيكىلىنىڭ جەنۇبىدا ئانچە كۆزگە چېلىقمايدىغان بىر كىچىك كۆۋرۈك بار، ئۇ «مراپو كۆۋرۈكى» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۆۋرۈك كىچىك بولسىمۇ، دەرىجىدىن تاشقىرى رېئالىزم شائىرى ئاپولىنېر «مراپو كۆۋرۈكى» تېمىلىق شېئىر يېزىپ قالدۇرغان:

ئاقىدۇ مراپو ئاستىدا سېنا
ۋە ئاقار قەلبىمدىن مېھىر - مۇھەببەت،
شادلىقىم ئۇرغۇيدۇ سېنادەك شاپشىپ،
توختىماس ئۇ ھامان ئەبىدىل - ئەبەد.

نەچچە يۈز يىلدىن بۇيان سېنا دەرياسى قانچىلىغان ئەگرى - توقايلىقلارنى باسقان، قانچىلىغان ئەگمىلەرنى بارلىققا كەلتۈرگەن بولسىمۇ، دەريادىكى ئاشۇ كۆۋرۈكلەر تارىخ ئېقىمىدىكى پارىژنىڭ ھەتتا فرانسىيىنىڭ گۈۋاھچىسى سۈپىتىدە قەد كۆتۈرۈپ تۇرماقتا.

1944 - يىلى ئىتتىپاقداش ئارمىيە نورماندىيەدىن قوزغىلىۋاتقا چىققاندىن كېيىن فرانسىيە زېمىنغا بېسىپ كىرگەن، نېمىس فاشىستلىرىنىڭ كاتتىبېشى گىتلېر پارىژنى قوغداپ قالالماسلىقىنى بىلىپ، نېمىس قوشۇنلىرىنىڭ قوماندانى فېن شولتىزغا ئاخىرقى پەيتتە پارىژنى كۆكۈم - تالقان قىلىۋېتىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرگەن ھەم پارتلىتىش مۇئەسسەسلىرىنى پارىژغا ئەۋەتكەن، پارىژدىكى نۇرغۇن مەشھۇر بىنالارغا، كۆۋرۈكلەرگە ھېنا ۋە پارتلاتقۇچ تۇرۇنلاشتۇرغان.. ئاخىرقى پەيتلەر كەلگەندە گىتلېر شولتىزنىڭ جاۋابىنى ئالالمىغاچ ئەسەبىيلىشىپ، ھېچ بولمىغاندا سېنا دەرياسىدىكى كۆۋرۈكلەرنى پارتلىتىۋېتىپ، ئىتتىپاقداش ئارمىيىسىنىڭ ئىلگىرىلىشىنى توسۇشقا بۇيرۇغان. ۋەھالەنكى، شولتىز ئىككىلىنىپ گىتلېرنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلماي، ئىتتىپاقداش ئارمىيىگە تەسلىم بولغان. شۇنىڭ بىلەن پارىژ فرانسىيىلىكلەرگە تاپشۇرۇپ بېرىلگەن.

سېنا دەرياسى مەڭگۈ توختىماي ئاقىدۇ، دەريادىكى كۆۋرۈكلەرمۇ مەڭگۈ قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، ئۇ تارىختا جەزمەن يېڭى سەھىپە يارىتىدۇ.

باغرىدىكى تاش ھەيكەللەر.

سۈرەتتە: دېڭىز بويىدىكى تاش ھەيكەللەر

«پەن بىلىملىرى ژۇرنىلى»نى دەن.

ئۇچتۇرپاننىڭ تارىختىكى نامايەرى

ئەخمەتجان مۇمىن

ئۇچتۇرپان ئەگرى تېغىنىڭ غەربىي بۆتكىگە جايلاشقان يېرى كەڭ، تۆپرىقى مۇنبەت، سۇيى ئەلۋەك، بايلىقى مول بىر گۈھەر زېمىن بولۇپ، ئۇ قەدىمدىن تارتىپلا ئۇزۇنلۇق جۇغراپىيىلىك ئورۇنلىنىڭ مۇقىملىقى ۋە تەبىئىي شارائىتىنىڭ ئەۋزەللىكى بىلەن جەنۇبىي شىنجاڭدىكى شەھەرلەرنىڭ بىرى ھېسابلانغان ھەم يىپەك يولىدىكى مۇھىم بىر توگۈن بولۇش سۈپىتى بىلەن تارىختا مۇھىم ئورۇننى ئىگىلىگەن. ئۇچتۇرپاننىڭ نامىمۇ ئۇزۇنلۇق جۇغراپىيىلىك تۈزۈلۈش ئالاھىدىلىكى ۋە ئاھالە تەركىبىنىڭ ئۆزگىرىشى تۈپەيلىدىن دەۋرلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ھەر خىل ئاتىلىپ كەلگەن.

ئۇچتۇرپاننىڭ قەدىمكى نامى «ئۇنسۇ» بولۇپ، بۇ ھەقتە ئېلىمىزنىڭ مەشھۇر قەدىمكى تارىخىي ئەسىرى «خەننامە»دە مۇنداق بايانلار بېرىلگەن: «ئۇنسۇ بەگلىكى، مەركىزى ئۇنسۇ شەھىرى، ئاھالىسى 2200 ئوتۇن، 8400 كىشى ....» ئۇچتۇرپاننىڭ قەدىمدە «ئۇنسۇ»دەپ ئاتىلىشىنى ئاساسەن بۇ جايىنىڭ تەبىئىي شارائىتىغا، يەنى ئۇچتۇرپان تەۋەسىدە ئېقىن - ئۆستەگلەرنىڭ كۆپلۈكىگە ئاساسەن قويۇلغان، دەپ ئېيتىشقا بولىدۇ. ئېلىمىزنىڭ قەدىمكى خەنزۇچە ماتېرىياللىرىدا ئۇچتۇرپان温宿, 温肃, 于祝 دېگەنگە ئوخشاش ناملار بىلەن ئاتالغان، بۇ ناملار تەلەپپۇز قىلىنىش جەھەتتە «ئۇنسۇ» دېگەنگە بىر قەدەر يېقىن كېلىدۇ. ئۇچتۇرپان قەدىمكى ۋاقىتلاردا يەنە «ئۇچ»دەپ ئاتالغان بولۇپ، «تۇركي تىللار دىۋانى» دىمۇ «ئۇچ» دېگەن بىر مەشھۇر شەھەرنامى خاتىرىلەنگەن. «دىۋان»دا كۆرسىتىلگەن جايىنىڭ ئورنى دەل بۈگۈنكى ئۇچتۇرپان ناھىيىسىنىڭ ئورنىغا توغرا كېلىدۇ. خەنزۇچە ماتېرىياللاردا بولسا 乌赤، 吾曲 قاتارلىق ناملار بىلەن ئاتالغان، بۇ ناملارمۇ ئەمەلىيەتتە «ئۇچ» دېگەن نامنىڭ خەنزۇ تىلىدىكى كۆپ خىل تەرجىمە قىلىنىشىدۇر. ئۇچتۇرپاننىڭ «ئۇچ» دەپ ئاتىلىشىنى يەنىلا بۇ جايىنىڭ تەبىئىي شارائىتى بىلەن باغلىنىشلىق دېيىشكە بولىدۇ. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئۇچتۇرپان تېررىتورىيىسى ئىچىدە ئۇچ تېغى بولغانلىقتىن بۇ نام قويۇلغان. ئەمەلىيەتتىمۇ، ئۇچتۇرپاننىڭ غەربىدە ناھىيە بازىرىنى ئوراپ تۇرىدىغان بىر تاغ بولۇپ، بۇ تاغ «قۇش تېغى»، «قارلىغاچ تېغى»، «مۆلچەر تاغ» دېگەنگە ئوخشاش كۆپلىگەن ناملار بىلەن ئاتىلىدۇ. يىراقتىن قارىغاندا بۇ تاغنىڭ شەكلى بەئەينى ئۇچۇشقا تەمشىلۇاتقان قارلىغاچقا ئوخشايدۇ. شۇ سەۋەبتىن «ئۇچ» دېگەن نامنىمۇ مۇشۇ تاغنىڭ شەكلىگە ئاساسەن قويۇلغان دېيىشكە بولىدۇ.

ئۇچتۇرپان 18 - ئەسىرگە كەلگەندە «تۇرپان»دەپ ئاتالغان. ئۇچتۇرپاننىڭ بۇ ۋاقىتلاردا «تۇرپان» دەپ ئاتىلىشى دەل مۇشۇ مەزگىللەردە بۇ رايوننىڭ ئاھالە تەركىبىدە ئۆزگىرىش بولغانلىقىدىن كېلىپ چىققان، يەنى جۇڭغارلار ھۆكۈمرانلىق قىلغان مەزگىللەردە تۇرپان رايونىدىن بىر تۈركۈم ئۇيغۇرلار ئۇچتۇرپانغا كۆچۈپ كەلگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇچتۇرپاننىڭ ئاھالە تەركىبىدە ئۆزگىرىش بولۇپ يەر نامىمۇ ئۆزگەرگەن. نامىمۇ قىزغارلىقى شۇكى، ئاھالىلەر يۆتكىلىشى بىلەن ئاھالىلەر يۆتكىلىپ چىققان جايلاردىكى كۆپلىگەن يەر نامىلىرى بىللە يۆتكەلگەن. مەسىلەن، بۈگۈنكى ئۇچتۇرپان ناھىيىسى تەۋەسىدە «تۇرپان» دېگەن نامدىن باشقا پىچان، قاراغوجا، توقسۇن، ياڭخەي قاتارلىق بۈگۈنكى تۇرپان رايونىنىڭ كۆپلىگەن يەر نامىلىرى بار. چېيەنلۇگىنىڭ 20 - يىلى چىققان «ئۇنسۇ» ھۆكۈمىتى بۇ جايىنىڭ «تۇرپان» دېگەن نامىنى يەنە «ئۇچ» (乌什) قا ئۆزگەرتكەن. گەرچە ئۇچتۇرپاننىڭ نامى يۇقىرىقىدەك ئۆزگىرىشلەرنى باشتىن كەچۈرگەن بولسىمۇ، بۇ جايدا ياشاۋاتقان ئەسلىدىكى ئاھالىلەر ھەرگىزمۇ «ئۇچ» ياكى «تۇرپان» دېگەن نامنى ئايرىم قوللانمىغان، بەلكى بۇ جايىنىڭ «ئۇچ» دېگەن نامىنىڭ كەينىگە «تۇرپان» دېگەن نامنى قوشۇپ «ئۇچتۇرپان» 吾曲图尔瞒 دەپ قوللانغان. بۇ نام ئەمەلىيەتتە تۇرپانلىقلارنىڭ زور كۆلەمدە ئۇچقا كۆچۈپ كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان تارىخىي پاكىت بولۇپ قالغان.

ئۇيغۇر تىبابىتىدە ئىشلىتىلىدىغان ئاساسلىق دورا ماتېرىياللىرى

ئابدۇرېھىم ئابدۇرەھمان

ئۇيغۇر تىبابىتىدە ئىشلىتىلىدىغان دورا ماتېرىياللىرى ئاساسلىقى ئۆسۈملۈك، ھايۋانات ۋە مىنېرال ماددىلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۆسۈملۈك دورا ماتېرىياللىرى ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلىدۇ. ئۇيغۇر تىبابىتىدە ئىشلىتىلىدىغان ئۆسۈملۈك دورا ماتېرىياللىرى ئاساسلىقى ئۆسۈملۈكنىڭ يىلتىزى، يوپۇرمىقى، گۈلى، مېغىزى، مېۋىسى ۋە ئۇرۇقى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ئۇيغۇر تىبابىتىدە ئىشلىتىلىدىغان ھايۋانات دورا ماتېرىياللىرى ئاساسلىقى ھايۋاناتنىڭ ئەت، قېنى، ياغ، سۈتى، ئۆتى، ئۈرۈقى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ئۇيغۇر تىبابىتىدە ئىشلىتىلىدىغان مىنېرال دورا ماتېرىياللىرى ئاساسلىقى ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، قورغاشىن، سىماب، ئالتۇن سۇ، كۈمۈش سۇ، ئالتۇن زەڭگار، كۈمۈش زەڭگار، ئالتۇن ئۆسكۈرۈك، كۈمۈش ئۆسكۈرۈك، ئالتۇن كۈل، كۈمۈش كۈل، ئالتۇن ئۇنۇقى، كۈمۈش ئۇنۇقى، ئالتۇن ئۇچقۇنى، كۈمۈش ئۇچقۇنى، ئالتۇن ئۆسكۈرۈك ئۇچقۇنى، كۈمۈش ئۆسكۈرۈك ئۇچقۇنى، ئالتۇن كۈل ئۇچقۇنى، كۈمۈش كۈل ئۇچقۇنى، ئالتۇن ئۇنۇقى ئۇچقۇنى، كۈمۈش ئۇنۇقى ئۇچقۇنى، ئالتۇن سۇ ئۇچقۇنى، كۈمۈش سۇ ئۇچقۇنى، ئالتۇن زەڭگار ئۇچقۇنى، كۈمۈش زەڭگار

چياۋشى ئەزەربەيجانلىق مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 23-دېكابر تېلېگراممىسى. مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىۋەنجاڭى چياۋشى بۈگۈن كەچتە «خەلق» سارىيىدا رەئىس مولتۇز ئالىمكروۋ يېتەكچىلىكىدىكى ئەزەربەيجان مىللىي پارلامېنتى ۋەكىللەر ئۆمىكىدىكىلەر بىلەن كۆرۈشتى.

چياۋشى ئالىمكروۋنىڭ رەئىسلىككە سايلانغاندىن كېيىنكى تۇنجى قېتىملىق زىيارىتىدە جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇشنى قارار قىلغانلىقىدەك دوستانە ھەرىكتىگە تەشەككۈر بىلدۈرگەن.

ئۇ مۇنداق دېدى: «جۇڭگو مەملىكىتىمىز خەلق قۇرۇلتىيى ئەزەربەيجان مىللىي پارلامېنتى بىلەن بولغان ئالاقە ۋە ھەمكارلىقنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىشنى خالايدۇ. بىز ئىككى دۆلەتنىڭ قانۇن چىقىرىش ئورگانلىرى ئارىسىدا تەجرىبە ئالماشتۇرۇپ، ئۆزئارا ئېنىق قىلىپ، ئۆز دۆلەتلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشى تۆھپە قوشۇشنى قارشى ئالىمىز.»

ئالىمكروۋ بۇ قېتىمقى زىيارىتىنىڭ ئەزەربەيجان مىللىي پارلامېنت ۋەكىللەر ئۆمىكىدىكىلەرنىڭ جۇڭگونىڭ تارىخىنى ۋە ھازىرقى ئەھۋالىنى يەنمۇ چۇشىنىشىگە پايدىلىق بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇ مۇنداق دېدى: ۋەكىللەر ئۆمىكىمىز بۇ قېتىم جۇڭگوغا ئەزەربەيجان مىللىي پارلامېنتى بىلەن جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ دوستلۇق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇش، جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قانۇن چىقىرىش خىزمىتى قاتارلىق جەھەتلەردىكى تەجرىبىلىرى ۋە جۇڭگو مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى مەخسۇس كومىتېتلىرىنىڭ خىزمەتلىرىنى قانداق قانات يايدۇرغانلىقىنى ئىگىلەش ئۈچۈن زىيارەتكە كەلدى.

ئالىمكروۋ تەكتلەپ مۇنداق دېدى: ئەزەربەيجان جۇڭگو بىلەن سىياسىي، ئىقتىساد قاتارلىق ساھەلەردىكى ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشنى خالايدۇ. ئەزەربەيجان ھۆكۈمىتى بىرلا جۇڭگونى، يەنى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنى ئېتىراپ قىلىدۇ، تەيۋەننى جۇڭگو زېمىنىنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى، دەپ ھېسابلايدۇ.

ماۋزۇ خەۋەرلەر

△ چىن چىچىن ئەزەربەيجان مىللىي پارلامېنتى ۋەكىللەر ئۆمىكى بىلەن كۆرۈشتى

△ لى لەنچىڭ گۈنبېيلىك مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

پەلەستىن ئاھالىسى بىلەن يەھۇدىي كۆچمەنلەر ھېبروندا توقۇنۇشۇپ قالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 21-دېكابر خەۋىرى. تەخمىنەن 200 پەلەستىنلىك بىلەن 100 يەھۇدىي كۆچمەن مۇشۇ ئاينىڭ 21-كۈنى ئىئوردان دەرياسىنىڭ غەربىي قىرغىقىدىكى ھېبرون شەھىرىدە توقۇنۇشۇپ قېلىپ، بىر قانچە ئادەم يارىلاندى.

بۇ پەلەستىن ئاھالىسى بىلەن يەھۇدىي كۆچمەنلەر دەسلەپىدە ھېبرون شەھەر مەركىزىدە ئۆزئارا تىللاشتى، كېيىن مۇشتلاشتى، ئىسرائىلىيە ساقچىلىرى بېتەپ كەلگەندىن كېيىن، شەھەر مەركىزىنىڭ تەرتىپى ئەسلىگە كەلدى. ئىسرائىلىيە ساقچىلىرى بىر قىسىم پەلەستىن ئاھالىسى ۋە يەھۇدىي كۆچمەننى تۇتۇپ كەتتى.

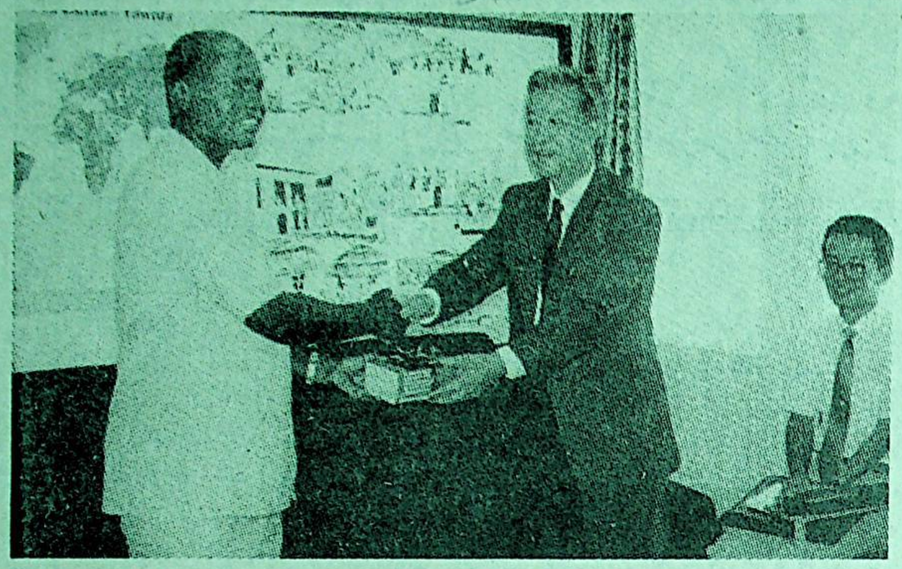
ھازىر، 120 نەپەر پەلەستىن ئاھالىسى ۋە 450 يەھۇدىي كۆچمەن ھېبروندا ياشايدۇ. پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ ھېبرون مەسلىسى توغرىسىدىكى سۆھبىتى قاتناللىقا چۈشۈپ قالغانلىقتىن، پەلەستىنلىكلەر بىلەن يەھۇدىيلار يېقىندىن بۇيان كۆپ قېتىم توقۇنۇشۇپ قالدى. پەلەستىن ئۇقۇغۇچىلىرى ئىسرائىلىيىنىڭ بۇ شەھەردىكى ئىسلام ئۇنىۋېرسىتېتىنى تاقىۋەتكەنلىكىگە نارازىلىق بىلدۈردى.

ئوتتۇرا شەرق ۋەزىيىتى

خەلقئارا قىسقا خەۋەرلەر

△ خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ مۇشۇ ئايلىق رەئىسى، ئىتالىيىنىڭ باش ئەلچىسى فۇلىچ مۇشۇ ئاينىڭ 19 - كۈنى پېرۇ قورالىق ئۇنسۇرلىرىنىڭ مۇشۇ ئاينىڭ 17-كۈنى ياپونىيىنىڭ پېرۇدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسىنىڭ سارىيىغا ھۇجۇم قىلىپ، 400 دىن ئارتۇق كىشىنى

جۇڭگونىڭ تانزانىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى شېي زۇكۇن يېقىندا بېيجىڭ چەت تىل نەشرىياتىنىڭ دائىرىسىدىكى تۇرۇشلۇق ئىش بېجىرىش ئورنىغا ۋەكالىتەن تانزانىيىنىڭ مائارىپ ۋە مەدەنىيەت مىنىستىرى كاپۇياغا كىتاب ھەدىيە قىلدى. بۇ قېتىم ئىئانە قىلىنغان سۆزلىشىلچە ۋە ئىنگلىزچە بالىلار ئوقۇشلۇقلىرى ۋە پەننى ئومۇملاشتۇرۇش كىتابلىرى 30 مىڭغا يېتىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

جۇڭگو كىشىلەرنى تۇتقۇن قىلىشتەك تېررورلۇق ھەرىكەتنى ئەيىبلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 20 - دېكابر تېلېگراممىسى. جۇڭگو دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بايانىاتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن پېرۇدىكى ھۆكۈمەتكە قارشى تەشكىلات - «تۆپاك ئامارو ئىنقىلابىي ھەرىكىتى» نىڭ دېپلوماتىيە مىنىستىرى ۋە بىر قىسىم چەت ئەل ئەلچىلىرىنى تۇتقۇن قىلىۋالدى، جۇڭگو بۇ ھەرىكەتنى ئەيىبلەمدۇ؟

شېن گوفاڭنىڭ جاۋابى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى پېرۇدا يۈز بەرگەن چەت ئەل ئەلچىلىرى، پېرۇ ھۆكۈمىتىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرى قاتارلىق زاتلارنى تۇتقۇن قىلىش ۋەقەسىگە ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلىدۇ. بىز بۇ تېررورلۇق ھەرىكىتىنى قاتتىق ئەيىبلەيمىز. ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭ تۇتقۇنلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشىنى ھەم بۇ ۋەقەنى مۇۋاپىق ھەل قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

مۇخبىرىمىز سۇئالى: پېرۇدىكى ھۆكۈمەتكە قارشى تەشكىلات - «تۆپاك ئامارو ئىنقىلابىي ھەرىكىتى» پېرۇنىڭ دېپلوماتىيە مىنىستىرى ۋە بىر قىسىم چەت ئەل ئەلچىلىرىنى تۇتقۇن قىلىۋالدى، جۇڭگو بۇ ھەرىكەتنى ئەيىبلەمدۇ؟

شېن گوفاڭنىڭ جاۋابى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى پېرۇدا يۈز بەرگەن چەت ئەل ئەلچىلىرى قاتتىق ئەيىبلەيدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

خەۋپسىزلىك كېڭىشى تاجىكستاندا يۈز بەرگەن تۇتقۇن قىلىش ۋەقەسىنى ئەيىبلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 20-دېكابر تېلېگراممىسى. ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى مۇشۇ ئاينىڭ 20-كۈنى تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلىرىنىڭ مۇشۇ ئاينىڭ 20-كۈنى ب د ت نىڭ تاجىكستاندا تۇرۇشلۇق يەتتە ھەربىي كۆزەتكۈچىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 23 كىشىنى تۇتقۇن قىلغانلىقىنى قاتتىق ئەيىبلەپ، ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭ تۇتقۇنلارنى دەرھال، شەرتسىز قويۇپ بېرىشىنى مۇراجىئەت قىلدى.

بۇ مۇشۇ ئاينىڭ 15 - كۈنى ب د ت نىڭ تاجىكستاندا تۇرۇشلۇق كۆزەتكۈچىلەر ئۆمىكىنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى بېرىلگەن ھوقۇققا بىنائەن تۆت ئاي ئۇزارتىلغاندىن كېيىن تاجىكستان ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلىرى بىلەن كۆزەتكۈچىلەر ئۆمىكى ئەزالىرى ئارىسىدا يۈز بەرگەن 2-قېتىملىق زوراۋانلىق ۋەقەسى. خەۋەرلەرگە قارىغاندا، بۇ قېتىمقى ۋەقە تاجىكستان زۇكۇتۇكى راخمانوۋ بىلەن تاجىكستان بىرلەشمە ئۆكتىچىلىرىنىڭ رەھبىرى نۇرى موسكۇادا سۆھبەت ئۆتكۈزۈۋاتقاندا يۈز بەرگەن. ئۇلار تۆت يىل داۋاملاشقان تاجىكستان ئىچكى ئۇرۇشىغا خاتىمە بېرىش مەقسىتىدە يېڭى كېلىشىم ھاسىل قىلىش توغرىسىدا سۆھبەت ئۆتكۈزۈۋاتقان.

خەۋپسىزلىك كېڭىشى سومالىدىكى گۇرۇھلارنىڭ دۇشمەنلىشىش ھەرىكىتىنى توختىتىشىنى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 20-دېكابر تېلېگراممىسى. خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ مۇشۇ ئايلىق رەئىسى، ئىتالىيە باش ئەلچىسى فۇلىچ بۈگۈن بايانات ئېلان قىلىپ، سومالىدىكى گۇرۇھلارنىڭ مۇراجىئەت قىلدى.

باياناتتا مۇنداق دېيىلدى: خەۋپسىزلىك كېڭىشى مۇشۇ رايوندىكى دۆلەتلەر، خەلقئارا تەشكىلاتلار ۋە رايون خاراكتېرلىك تەشكىلاتلار، بولۇپمۇ ئافرىقا ئىتتىپاقىنىڭ ئىتتىپاقداش ئەسكەرلىرىنىڭ سومالىدىكى ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلاشماسلىقىنى تەلەپ قىلىدۇ.

بايانات سومالىدىكى گۇرۇھلارنىڭ ئۆزئارا ئېتىلىشىنى توختىتىپ، ئىتتىپاقداش ئەسكەرلەرگە قارشى ھەرىكەت قوزغاشنى توختىتىشىنى تەلەپ قىلىدۇ.

باش ئەلچىسىنىڭ ساربيغا ھۆجۇم قىلىپ، 400 دىن ئارتۇق كىشىنى تۇتقۇن قىلۋالغانلىق ھەرىكىتىنى ئەيىبلىدى.

△ كېنىيە زۇڭتۇڭى مويى مۇشۇ ئايىنىڭ 19- كۈنى نايروبىغا زىيارەتكە كەلگەن جۇڭگو ئاشقى سودا ۋە ئىقتىسادىي ھەمكارلىق مىنىستىرلىكى مىنىستىرىنىڭ ياردەمچىسى لىيۇ شياڭدۇڭ بىلەن كۆرۈشكەندە مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: كېنىيىنىڭ جۇڭگوغا قاراتقان سىياسىتى باشتىن ئاخىر بىردەك بولدى، كېنىيە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھۆكۈمىتىنى جۇڭگونىڭ بىردىنبىر قانۇنىي ھۆكۈمىتى دەپ تونۇپ كېلىۋاتىدۇ.

△ ئانگولا زۇڭتۇڭى دوسانتوس مۇشۇ ئايىنىڭ 19 - كۈنى لۇئاندادا مۇنۇلارنى جاكارلىدى: ئانگولا 1997 - يىلى 1 - ئايدا مىللىي ئىتتىپاقلىق ۋە ئىناقلىق ھۆكۈمىتى قۇرۇپ، ئانگولا ئۇزۇل - كېسىل مۇستەقىللىكىنى قولغا كەلتۈرۈش ئىتتىپاقىدىن بولغان پارلامېنت ئەزالىرىنىڭ 1 - ئايدا پايتەخت لۇئاندىغا كېلىپ ھۆكۈمەت قۇرۇش خىزمىتىگە قاتنىشىشنى قولغا كەلتۈردۇ.

△ كامبودژا كەندىرلىكلەرنى تاقايدىغان 15 كۈنلۈك ھەرىكەتنى 12 - ئايىنىڭ 19- كۈنىدىن ئېتىبارەن رەسمىي باشلىدى. بۇ ھەرىكەت كامبودژىنىڭ زەھەرلىك چېكىملىكلەرگە قارشى تۇرۇش، زەھەرلىك چېكىملىك ئەكەسچىلىرىنى تۇتۇش خىزمىتىنىڭ بىر قىسمى.

شنخۇا ئاگېنتلىقى

ئىسرائىلىيە ھېبروندىن قوشۇن چېكىندۈرۈشنى كېچىكتۈرگەنلىكتىن، پەلەستىنلىكلەر بىلەن ئىسرائىلىيە ئەسكەرلىرى ھېبروندا پات-پات توقۇنۇشۇپ قېلىۋاتىدۇ.

سۈرەتتە: 12-ئايىنىڭ 21-كۈنى، ئىسرائىلىيىنىڭ بىر ئەسكىرى توقۇنۇشتا تاش ئاتقان پەلەستىنلىك ياشنى تۇتماقچى بولغاندا، پەلەستىنلىكلەر ئۇنى توسۇۋاتىدۇ.

شنخۇا ئاگېنتلىقى

فىلىپپىن زۇڭتۇڭى راموسنىڭ بويۇن ئوپېراتسىيىسى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى

شنخۇا ئاگېنتلىقى، مانىلا، 23-دېكابىر خەۋىرى. فىلىپپىن زۇڭتۇڭى مەھكىمىسى بۈگۈن مۇنۇلارنى جاكارلىدى: راموس زۇڭتۇڭنىڭ بويۇن ئارتېرىيىسى توسۇلۇپ قالغانلىقتىن، بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن دوختۇرخانىدا ئوپېراتسىيە قىلىندى. ھازىر ئۇنىڭ تەن سالامەتلىكى نورمال، دوختۇرلار ئۇنىڭ ئىككى-ئۈچ كۈن ئىچىدە دوختۇرخانىدىن چىقىپ كېتىدىغانلىقىنى مۆلچەرلىدى.

روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى روسىيە بىلەن ئىرانىنىڭ ھەمكارلىقى ئامېرىكىغا قارىتىلمىغان، دېدى

شنخۇا ئاگېنتلىقى، تېھران، 22 - دېكابىر خەۋىرى. روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى پرىماكوۋ بۈگۈن چۈشتىن كېيىن تېھران ئايرودرومىغا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن مۇخبىرلارغا مۇنداق دېدى: روسىيە بىلەن ئىرانىنىڭ ھەمكارلىقى كۈچەيتىشى ئامېرىكىغا قارىتىلمىغان.

پرىماكوۋ مۇنداق دېدى: روسىيە بىلەن ئىرانىنىڭ مۇناسىۋىتى «ياخشى ۋە كەڭ» ئاساسقا ئورنىتىلغان، بۇنداق مۇناسىۋەت يەنىمۇ تەرەققىي قىلىدۇ. ئۇ مۇنداق دېدى: روسىيە ئىران بىلەن بولغان ھەمكارلىقى كۆچەيتىپ، رايون مۇقىملىقىنى ئورتاق قوغداشنى، بولۇپمۇ ئافغانىستان بىلەن تاجىكىستانىنىڭ تىنچلىقىنى ئىشقا ئاشۇرۇشىغا ياردەم بېرىشنى ئۈمىد قىلىدۇ.

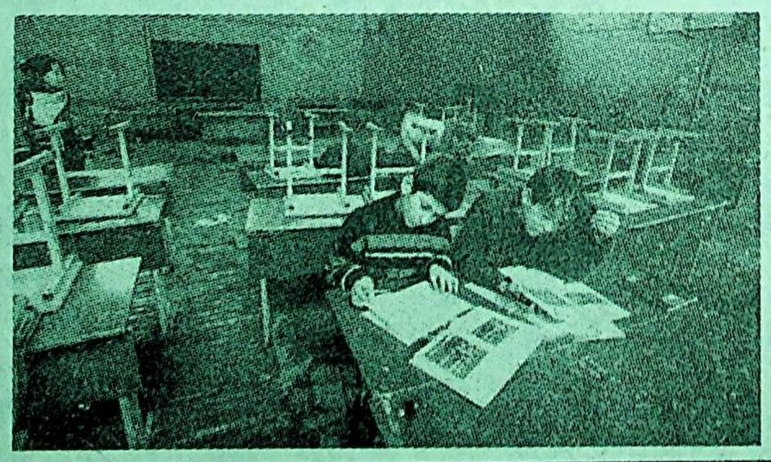
ئامېرىكا ئىرانغا قاراتقان ئىقتىسادىي جازانى كۆچەيتكەن بولسىمۇ، روسىيە بىلەن ئىرانىنىڭ ھەمكارلىشىش يۈزلىنىشى بوشاشمىدى. ئالدىنقى ئايدا روسىيە ئىرانغا 3 - سۇئاستى پاراخوتىنى تاپشۇردى. ئىران يەنە روسىيەدىن ئومۇمىي سوممىسى 800 مىليون دوللارلىق نەپىت ئۈسكۈنىلىرىنى سېتىۋالماقچى بولۇۋاتىدۇ.

جەنۇبىي ئافرىقا قانۇنسىز كۆچمەنلەرنى توشۇغان ئاۋىئاتسىيە شىركەتلىرىنى جازالايدۇ

شنخۇا ئاگېنتلىقى، خارارې، 22 - دېكابىر خەۋىرى. جەنۇبىي ئافرىقا قانۇنسىز كۆچمەنلەرنىڭ ئۆز دۆلىتىگە كىرىشىنى چەكلەش ئۈچۈن، ۋىزا ۋە خىزمەت ئىجازەتنامىسى يوق يولۇچىلارنى توشۇغان ئاۋىئاتسىيە شىركەتلىرىنى ئېغىر جازالايدۇ، بىر قانۇنسىز كۆچمەننى توشۇسا 1200 دوللار جەرىمانە قويىدۇ.

جەنۇبىي ئافرىقىنىڭ زىمبابۋېدىكى ئالىي دەرىجىلىك ۋالىي مەھكىمىسى بۈگۈن يەنە مۇنداق دەپ جاكارلىدى: خىزمەت ئىجازەتنامىسى يوق كىشىلەرنى يالغان شىركەتلەرمۇ ئېغىر جازالىنىدۇ.

كۆپ يىللاردىن بۇيان، جەنۇبىي ئافرىقا ھۆكۈمىتى ئۇزلۇكسىز كۆپەيۋاتقان كۆچمەن ئىشچىلارنىڭ سانىنى كونترول قىلىشقا تىرىشتى، لېكىن ئۇنۇمى ياخشى بولمىدى. شۇڭا بۇ يىل 7 - ئايدا قاتتىق ۋىزا تەكشۈرۈش تۈزۈمىنى تۈزۈپ چىقتى ھەم 11 - ئايىنىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ئىجرا قىلىشقا باشلىدى. 11 - ئاي ئىچىدە، خارارېدا جەنۇبىي ئافرىقا ۋىزىسىنى ئىلتىماس قىلغان تەخمىنەن 1060 كىشى رەت قىلىشقا ئۇچرىدى.

سۈرەتتە: چېچەن بالىلىرى گروزنىدىكى تەنتەربىيە سارىيىدا دەرس تەكرارلىماقتا. ئىككى يىلدىن بۇيان ئۇرۇشتا قاتتىق ۋەيران بولغان گروزنىدا، تۇرمۇش ئاستا-ئاستا ئەسلىگە كەلمەكتە.

شنخۇا ئاگېنتلىقى

قازاقستان ھۆكۈمەت ئورگانلىرى يېڭى پايتەختكە كۆچۈشكە باشلىدى

شنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا، 21- دېكابىر خەۋىرى. قازاقستاننىڭ تۇنجى تۈركۈم ھۆكۈمەت خىزمەتچىلىرى بۈگۈن ئالمۇتا پويىز ئىستانسىسىدىن يېڭى پايتەخت ئاقمۇلاغا قاراپ يولغا چىقتى. بۇ قازاقستان ھۆكۈمەت ئورگانلىرىنىڭ رەسمىي كۆچۈشكە باشلىغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ.

يېڭى پايتەختكە قاراپ يولغا چىققان تۇنجى تۈركۈمدىكى 21 ئادەمنىڭ ھەممىسى قازاقستان قاتناش ۋە ئالاقىلىشىش مىنىستىرلىكىنىڭ خىزمەتچىلىرى. بۇ يىلنىڭ ئاخىردا قازاقستان يېزا ئىگىلىك مىنىستىرلىكىمۇ كۆچۈشكە كىرىشىشى مۇمكىن.

قازاقستاننىڭ يېڭى پايتەختى ئاقمۇلا ئەسلىدە ئاقمۇلا ئوبلاستىنىڭ مەركىزى بولۇپ، نوپۇسى تەخمىنەن 300 مىڭ. ئۇ قازاقستاننىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان بولۇپ، ئالمۇتىدىن تەخمىنەن 1000 كىلومېتر كېلىدۇ. 1994- يىلى 7- ئايدا قازاقستان پارلامېنتى پايتەختنى ئالمۇتىدىن ئاقمۇلاغا كۆچۈرۈشنى قارار قىلغاندى، بۇلتۇر 9- ئايدا قازاقستان زۇڭتۇڭى نەزەربايېۋ پايتەختنى كۆچۈرۈش پەرمانى ئېلان قىلدى. قازاقستان ھۆكۈمىتى پايتەختنى كۆچۈرۈش خىزمىتىنى 2000 - يىلىدىن بۇرۇن تاماملايدۇ.

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، يائۇنجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5850769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

باش ئەلچىسى فولىچ بۈگۈن بايانات ئېلان قىلىپ، سوماليدىكى گۇرۇھلارنىڭ دۈشمەنلىشىش ھەرىكىتىنى دەرھال توختىتىشنى، ئۇرۇش توختىتىشنى ئۇنۇملۇك ئەسلىگە كەلتۈرۈشنى خەلقئارا تەشكىلاتلار ۋە رايون خاراكتېرلىك تەشكىلاتلار، بولۇپمۇ ئافرىقا بىرلىكى تەشكىلاتى ۋە ئەرەب دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ سومالى كرىزىسىنىڭ سىياسىي يول ئارقىلىق ھەل قىلىنىشىنى سوماليدىكى گۇرۇھلارنىڭ بۇ تىرىشچانلىقىغا قاتنىشىپ، مىللىي يارىشىش مۇساپىسىنى باشلاپ، ئاخىردا كەڭ ئاساسقا ئىگە مىللىي ھۆكۈمەت قۇرۇشنى مۇراجىئەت قىلىدۇ.

خەۋپسىزلىك كېڭىشى سېربىلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى

شنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 20- دېكابىر تېلېگراممىسى. ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى بۈگۈن بايانات ئېلان قىلىپ، كروۋىيە سېربىلىرىنىڭ ئۆزلۈكسىز دەخلى - تەرۇزغا، بولاشقا ۋەھۇجۇمغا ئۇچراۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلۋاتقانلىقىنى ئېيتتى.

بايانات كروۋىيە ھۆكۈمىتىنىڭ بىخەتەرلىك ئەھۋالىنى جىددىي ياخشىلاپ، يەرلىك سېربىلارنى مۇۋاپىق قوغدىنىش تەدبىرى بىلەن تەمىنلىشى، جۈملىدىن سابىق سېربىلار كونتروللۇقىدىكى رايوندا سوت تۈزۈمىنى جىددىي ئورنىتىشى تەلەپ قىلىنغان.

خەۋپسىزلىك كېڭىشى بايانات يەنە كروۋىيە ھۆكۈمىتىنىڭ سېرب مۇساپىرلىرىنىڭ مال - مۈلۈك ھوقۇقىغا تېخىچە ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان كاپالەتلىك قىلمىغانلىقى، شۇنىڭدەك يۇرتىغا قايتقان سېربىلارنىڭ مال-مۈلكىگە قايتا ئىگە بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلمىغانلىقى ئەيىبلەنگەن. بايانات كروۋىيە ھۆكۈمىتىنىڭ مال - مۈلۈك مەسىلىسىنى دەرھال مۇۋاپىق قانۇنىي تەرتىپ ئارقىلىق ھەل قىلىشى ھەم ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش ۋە يۇرت - ماكانىنى قايتا قۇرۇشقا يارىدەم بېرىش جەھەتتە سېربىلارغا ھەرقانداق شەكىلدىكى كەمسىتىش تەدبىرلىرىنى قوللانماسلىقى تەلەپ قىلىنغان.

خەلقئارا ئىسسىق نۇقتا

شىنجاڭ گېزىتى

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: Z / 0002 — CN 65

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

新疆日报

（维文）

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 - يىل

دېكابىر

25

چارشەنبە

پاختىچىلىقنى بوشاشماي چىڭ تۇتايلى

ـ ۋاڭ لېچۈەن، ئابدۇرېھىم ھامىدنىڭ بوستان كەنتىنى تەكشۈرۈپ تەنقىق قىلغانلىقى توغرىسىدا

ئۆز مۇخبىرىمىز شى جيەن

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتنىڭ ئەزاسى ئابدۇرېھىم ھامىد ۋە ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى 12 - ئاينىڭ 16 - كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى ئاقسۇ شەھرىگە قاراشلىق قاراتال يېزىسىنىڭ بوستان كەنتىگە خىزمەتلەرنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن كەلدى.

بوستان كەنتى ھاللىق سەۋىبىگە يۈرۈش قىلىش بويىچە داڭلىق ئۇلكە كۆرسىتىش كەنتى، كەنتتىكى ئازادە يوللار، كۆككە تۇتاشقان دەل - دەرەخلەر، رەتلىك سېلىنغان ئۆيلەر، گۈزەل سەھرا مەنزىرىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئابدۇرېھىم ھامىد قاتارلىق كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى تارتتى.

ۋاڭ لېچۈەن، ئابدۇرېھىم ھامىد ۋە ئۇلارنىڭ ھەمراھلىرى پارتىيە ياچېيكسىنىڭ پىشقەدەم شۇجىسى قۇربان نىيازنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە، يېشى 70 تىن ئاشقان، چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان بۇ بوۋاي مېھمانلارنى قىزغىن كۈتۈۋالدى ۋە ئۆيگە باشلىدى. مېھمانخانىغا ئىككى قاتار دېۋان قويۇلغان، تامغا گىلەم ئېسىلغان بولۇپ، بۇ ئائىلىنىڭ خېلى ھاللىق ئىكەنلىكىدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى.

ۋاڭ لېچۈەن قۇربان نىيازدىن كەنتنىڭ بۇ يىللىق پاختا بىرلىك ھوسۇلىنى سورىغاندا، قۇربان نىياز: «بۇلتۇر پاختىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 127 كىلوگرامغا يەتكەنىدى. بۇ يىل ئاران 80 كىلوگرامدىن ئاشتى» دەپ جاۋاب بەردى. ۋاڭ لېچۈەن: «ھاۋا كىلىماتى، ھاشارات زىيىنى ۋە پەرۋىش قاتارلىق ئامىللار تۆپەيلىدىن سىلەرنىڭ بۇ يەردىمۇ ئاقسۇ ئۆلايىتىنىڭ باشقا جايلىرىدىكىگە ئوخشاش، پاختا ھوسۇلى كېمىيىپ كېتىپتۇ» دېدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ۋاڭ لېچۈەن قۇربان نىيازنىڭ ئائىلىسىنىڭ كىرىم ئەھۋالىنى سوردى، قۇربان نىياز ۋاڭ لېچۈەنگە

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى ۋە مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى پارتىيە ئەزالىرى ۋە كادىرلاردىن ناچار ئۆرپ ـ ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىپ، تويىنى ئاددىي ئۆتكۈزۈشتە ئۈلگە بولۇشنى تەلەپ قىلدى

ئۆز خەۋىرىمىز. ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى ۋە مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى 12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى ئۈقتۇرۇش چىقىرىپ، كومپارتىيە ئەزالىرى، دۆلەت خىزمەتچىلىرىدىن ناچار ئۆرپ ـ ئادەتلەرنى باشلاپچىلىق بىلەن ئۆزگەرتىپ، تويىنى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈپ، ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرۇشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلدى: پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، يولداش ۋاڭ لېچۈەننىڭ ئاپتونوم رايونىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتى يىغىنىدا سۆزلىگەن سۆزىنىڭ روھىنى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ناچار ئۆرپ ـ ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىپ، تويىنى تېجەشلىك ئۆتكۈزۈشنى تەشەببۇس قىلىش توغرىسىدىكى چاقىرىقىنى ئەمەلىيلەشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا تىرىشچان ـ ئۇقتىسادچىل بولۇش، ھەممە ئۈشنى تىرىشچانلىق ـ ئۇقتىسادچىللىق بىلەن ئىشلەشتەك ياخشى ئىجتىمائىي كەيپىيات يارىتىش ئۈچۈن، بارلىق پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلارغا، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلارغا ئالاھىدە تۆۋەندىكى تەلەپلەرنى قويىمىز:

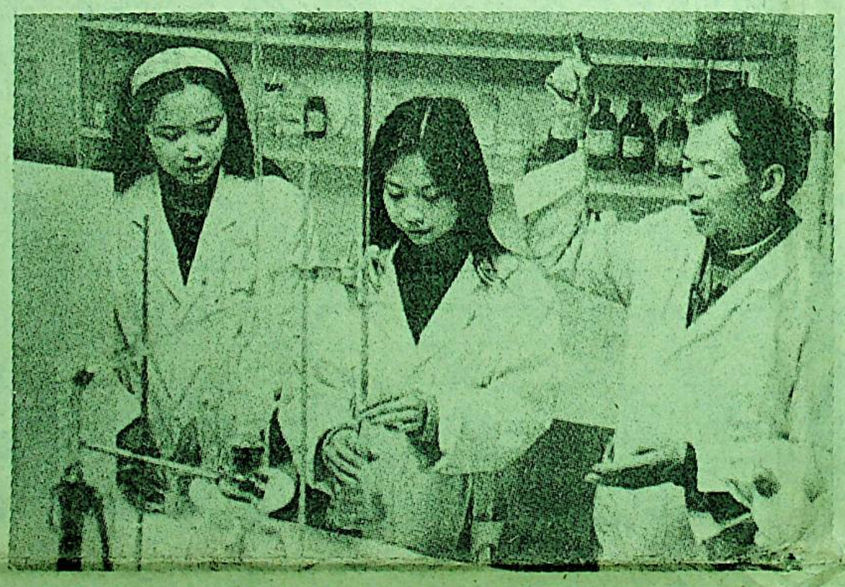
1. تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ چاقىرىقىغا باشلامچىلىق بىلەن ئاۋاز قوشۇش كېرەك. سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ناچار ئۆرپ - ئادەتلەرنى ئۆزگەرتىپ، تويىنى ھەشەمەتلىك ئۆتكۈزۈش شامىلىغا ئاڭلىق تاقابىل تۇرۇپ، خەلق ئاممىسىنى قىينىماي كېلىۋاتقان، ئومۇملۇق تۇسنى ئالغان بۇ ئىقتىسادىي ۋە مەنىۋى يوقىتىش نۆۋەتتە ھەرمىللەت كادىرلار، ئاممىنىڭ ئالدىغا قويۇلغان مۇھىم ھەم جددىي ۋەزىپە. پارتىيىلىك كادىرلار، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلار چوقۇم تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، پائال ھەرىكەتكە كېلىپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ چاقىرىقىغا باشلامچىلىق بىلەن ئاۋاز قوشۇپ، جەمئىيەتكە، خەلقە مەسئۇل بولۇش پوزىتسىيىسى بىلەن بۇ پائالىيەتكە ئەستايىدىل قاتنىشىپ، تويىنى ھەشەمەتلىك ئۆتكۈزۈشتەك ناتوغرا كەيپىياتقا قەتئىي قارشى تۇرۇپ ۋە ئۇنى توساپ، مەدەنىيەتلىك، ساغلام، پەنگە ھۆرمەت قىلىدىغان ئىجتىمائىي كەيپىيات يارىتىش كېرەك.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئۇرۇمچى ناھىيىسىنىڭ ئەرگۈك يېزىسى مەبلەغ توپلاپ بىرىكمە ئوغۇت زاۋۇتىنىڭ بىرىكمە خميىۋى ئوغۇت ئىشلەپچىقىرىشىنى كېڭەيتىپ، زاۋۇتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىنى 70 مىڭ تونناغا 100 مىڭ تونناغا كېڭەيتتى.

سۈرەتتە: تېخنىك خادىملار بۇغدايغا بېرىلىدىغان بىرىكمە ئوغۇت ئۈستىدە تەجرىبە ئېلىپ بارماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز فەن خاۋ فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرىدىن خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشكە ھەمكارلىشىشنى تەلەپ قىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز خۇك ۋېي خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق مەمۇرىي تەپتىش نازارىتى يېقىندا جددىي ئۈقتۇرۇش چىقىرىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرىدىن مالىيە قاتارلىق تارماقلارنىڭ خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىگە ھەمكارلىشىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى: ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرى خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش خىزمىتىگە بولغان نازارەتچىلىك ۋە تەكشۈرۈشنى كۈچەيتىشى، ئالاقىدار تارماقلار بىلەن، بولۇپمۇ مالىيە، ئۇقتىسادىي تەپتىش تارماقلىرى بىلەن بولغان ئالاقىنى قويۇقلاشتۇرۇپ، ئالاقىدار تارماقلارنى بايقالغان مەسىلەرنى دەرھال تۈزىتىشكە ھەيدەكچىلىك قىلىشى، ئەھۋالنى ۋاقتىدا ئۆزى بىلەن تەڭ دەرىجىلىك پارتكوم، ھۆكۈمەت ۋە يۇقىرى دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرىغا دوكلات قىلىشى كېرەك.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى: ھەر دەرىجىلىك مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرى دۆلەتنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىسى ۋە مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشىدىكى تەلەپلەرنى ئىجرا قىلماي، خام چوت

سىياسىي كېڭەش ئەزالىرى نېفت كارخانىلىرىنى كۆزدىن كۆچۈردى

ئۆز مۇخبىرىمىز جىلۋە چۈەن خەۋەر قىلىدۇ: مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋۇجياخي ئۆمەك باشلىقى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش مىللەتلەر، دىنىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ئىسمايىل مەخسۇت مۇئاۋىن ئۆمەك باشلىقى بولغان سىياسىي كېڭەش ئەزالىرىنىڭ كۆزدىن كۆچۈرۈش ئۆمسكى 12 - ئاينىڭ 16 - كۈنىدىن 20 - كۈنگىچە شىنجاڭ نېفت باشقۇرۇش ئىدارىسىگە قاراشلىق بىر قىسىم كارخانىلارنى كۆزدىن كۆچۈردى.

تەكشۈرۈش ئۆمسكىدىكىلەر شىنجاڭ نېفت باشقۇرۇش ئىدارىسى نېفت ئىشلەش 2 - زاۋۇتى، مايتاغ نېفت - خىمىيە باش زاۋۇتى ۋە شەرقىي جۇڭغار چارلاش - ئېچىش شىركىتى سەينەن مەشغۇلات رايونىنى كۆزدىن كۆچۈردى، ئۇلار نېفت ئىشچىلىرىنىڭ جاپالىق، ناچار مۇھىتتا ئۇن - تىنسىز تۆھپە قوشۇش، باتۇرلۇق بىلەن ئىلىشىش روھىغا يۇقىرى باھا بەردى. ئەزالار مۇنداق دېدى: نېفت سانائىتى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تۈۋرۈك سانائىتى، ئاپتونوم رايونىمىز ئىگىلىكىنىڭ تېز يۇكسىلىشىنىڭ ئۈمىدى. ئەزالار شىنجاڭ نېفت باشقۇرۇش ئىدارىسى ئىشلەپچىقىرىش ۋە قۇرۇلۇشتا يولۇققان بىر قىسىم مەسىلەر توغرىسىدا ئالاقىدار تارماقلارغا ئەھۋالنى ئىنكاس قىلىپ، بالدۇراق ھەل قىلىشقا ھەيدەكچىلىك قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

تۇرپان ۋىلايەتلىك قاتناش باشقارمىسىنىڭ ئەمگەك مۇلازىملىق شىركىتى جەمئىيەتكە ئىللىقلىق يەتكۈزمەكتە

ئۆز مۇخبىرىمىز ساتتار. رېقىپ خەۋىر قىلدۇ: 11 - ئاينىڭ 20 - كۈنى لىق كۆمۈر قاچىلانغان ئون ئاپتوموبىل تۇرپان شەھرىنىڭ ئايدىڭكۆل بېزىسقا كەلگەندە، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ قىزغىن قارشى ئېلىشىغا ئېرىشتى. قىممىتى 9000 يۈەندىن ئاشىدىغان 60 نەچچە تونىنا كۆمۈر بېزا تەۋەسىدىكى قېرىلار ساناتوربىسى، بېتىم-مېيىپلەر مەكتىپى، ئالتە ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپ ۋە ئون نەچچە نامرات ئائىلىگە يەتكۈزۈپ بېرىلدى. بۇنىڭ بىلەن بىر قىسىم مەكتەپلەرنىڭ يېقىلغۇ قېينىچىلىقى ھەل قىلىندى. بۇ تۇرپان ۋىلايەتلىك قاتناش باشقارمىسى ئەمگەك مۇلازىملىق شىركىتىنىڭ بۇ يىل توقسۇن ناھىيىسىدە ئېچىغىر كەلگۈن ئاپتى يۈز بەرگەندە پۈل ۋە ماددىي بۇيۇملارنى ئىئانە قىلىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشىپ كەلدى. 1991 - يىلدىن ھازىرغا قەدەر كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر ئىئانە قىلغان پۇل ۋە ماددىي بۇيۇملارنىڭ قىممىتى 310 مىڭ يۈەنگە يەتتى.

قالمىدى. شىركەت رەھبەرلىكىنىڭ باشلامچىلىقىدا بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر ۋىلايەت تەۋەسىدىكى قېرىلار ساناتورىيىلىرى، مەكتەپلەر، قېينىچىلىقى بار ئائىلىلەر ۋەئاپەت رايونلىرىغا دائىم پۇل ۋە ماددىي بۇيۇملارنى

دۆلەتباغ بېزىسى قاتتىق دېتال قۇرۇلۇشىغا 6 مىليون يۈەندىن كۆپرەك مەبلەغ سالدى

ئۆز مۇخبىرىمىز ئابدۇللا ئابدۇرىشىت خەۋىر قىلدۇ: قەشقەر شەھرىگە قاراشلىق دۆلەتباغ بېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بېزا قىياپىتىنى ئۆزگەرتىش، ساقلىقنى ساقلاش پونكتى قۇرۇش، مەكتەپ، مەدەنىيەت ئۆيلىرى ئاساس قىلىنغان قاتتىق دېتال قۇرۇلۇشىغا كۆپلەپ مەبلەغ سېلىپ، دېھقانلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇردى.

دۆلەتباغ بېزىسى قەشقەر شەھرىنىڭ كۆكتاتچىلىق بازىسى بولۇپ، بېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى 1993 - يىلىدىن بۇيان 6 مىليون 800 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ، 7.3 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتا يۇقىرى بېسىملىق توك سىمى تارتىپ ھەممە ئائىلىلەرگە ئېلېكتر چىرىغى ئورنىتىپ بەردى. 40 كۆز قۇدۇق قېزىپ، يېڭىدىن تۆت ئورۇندا سۇ مۇنارىسى ياساپ، 50 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتا سۇ تۇرۇبىسى يانقۇرۇپ، دېھقانلارنىڭ ئىچىدىغان سۇ مەسلىسىنى ھەل قىلدى، 7.3 كىلومېتر يولغا قارامايى يانقۇزدى، 48 كارىۋاتلىق دوختۇرخانا سالدى، 13 كەنتتە ساقلىقنى ساقلاش، داۋالاش پونكتى قۇردى. بېزا - كەنت مەدەنىيەت ئۆيلىرىدە ساقلىنۇاتقان ھەر خىل گېزىت - ژۇرنال، كىتابنى 10 مىڭ پارچىدىن كۆپرەككە يەتكۈزۈپ، مەدەنىيەت ئۆيلىرىنى مۇستەھكەم مەدەنىيەت بازىسىغا ئايلاندۇردى. بېزا يەنە تۆت نۆۋەتلىق مەكتەپنى يېڭىدىن سالدى، تۆت كونا مەكتەپ قۇرۇلۇشىنى رېمونت قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ بېزىدىكى بالىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتى 97 % تىن يۇقىرى بولدى، خەلق ئەسكەرلىرىدىن تەشكىللەنگەن جەمئىيەت ئامانلىقنى قوغداش بىرلەشمە ئەترىتىنى قۇرۇپ، جىنايى ئىشلار دېلولىرىنىڭ يۆز بېرىش نىسبىتىنى زور دەرىجىدە تۆۋەنلەتتى. 12 كەنتتە ئىشخانىلار يېڭىلاندى.

ئۆز خەۋىرىمىز. 12 - ئاينىڭ 11 - كۈنى چوڭشىن ئىلكىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سۇغۇرتا تارىخىدا زور تۆلەم بېرىش ئىشى نەقلەشتۈرۈلدى - جۇڭگو سوغۇرتا مال - مۈلۈك چەكلىك شىركىتىنىڭ شىنجاڭ شۆبە شىركىتى تۇرپان - ئۇرۇمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىغا 23 مىليون 338 مىڭ 700 يۈەن تۆلەم پۇلى بەردى.

ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى ئامان ھاجىيوپ يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسىگە ۋەكالىتەن تۆلەم پۇلىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن تەسرلەنگەن ھالدا مۇنداق دېدى: تۆلەم پۇلىنى ئېلىش ئارقىلىق سۇغۇرتىغا قاتنىشىنىڭ پايدىسىنى تېخىمۇ تونۇپ يەتتۇق. سۇغۇرتا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تاشيول قۇرۇلۇشىدا «مەنزىلگە يېتىشكە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش» رولىنى ئويناندى.

ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دەللىقان مامىقان

ئۇرۇمچى ناھىيىسىنىڭ جەنۇبىدىكى شۇيشىگۇ يېزىسى ئۆز يېرىنىڭ سۇ، توپراق ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ سودىگەر چاقىرىپ، مەبلەغ كىرگۈزۈپ، 150 مو يەرگە 108 پارنىك ياساپ گۈل بازىسى بەرپا قىلدى. بازارنى تەمىنلەش ئۇچۇن ھازىر بۇ پارنىكلاردا ئون نەچچە خىل گۈل ئوستۇرۇلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز فەن خاۋ فوتوسى

كەلكۈن ئاپىتى كەلتۈرۈپ چىقارغان زىيانغا تۆلەم بېرىش نەقلەشتۈرۈلدى

تۆلەم پۇلىنى نەقلەشتۈرۈش يېغىندا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بارلىق كارخانىلار ۋە ئۇقتىلىق قۇرۇلۇشلارنىڭ رەھبەرلىرىنى تۇرپان - ئۇرۇمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنىڭ رەھبەرلىرىدىن ئۆگىنىشكە، سۇغۇرتا ئىشىنى ئۆستۈرۈپ، سۇغۇرتىغا ئائىلىق قاتنىشىشنى ئىلگىرى سۈرۈشتۈرۈشى كېرەك.

چەت ئەللىك ئوقۇتقۇچى ۋە ئوقۇغۇچىلارغا يېڭى يىل كېچىلىكى ئۆتكۈزۈپ بېرىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جۈرئەت كامىل خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق مائارىپ كومىتېتى مۇشۇ ئاينىڭ 18 - كۈنى كەچتە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكى ئۆتكۈزۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇتقۇچىلىق قىلۋاتقان ۋە ئوقۇۋاتقان چەت ئەللىك مۇتەخەسسىسلەر، ئوقۇتقۇچىلار ۋە ئوقۇغۇچىلارنىڭ يېڭى يىلىنى تەبرىكلىدى.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان ئىقتىساد ۋە مەدەنىيەت ئالاقىسىنىڭ كۈچىيىشىگە ئەگىشىپ، شىنجاڭدا كېلىپ دەرس ئۆتىدىغان، تىل ئۆگىنىدىغان چەت ئەللىكلەر كۆپەيدى. يېقىنقى يىللاردا ئامېرىكا، كانادا، ياپونىيە، قازاقستان قاتارلىق 20 نەچچە دۆلەتتىنىڭ 100 دىن ئارتۇق ئوقۇتقۇچى ۋە ئوقۇغۇچىسى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 14 ئالىي مەكتەپ، ئوتتۇرا تېخنىكۇم مەكتىپىدە دەرس ئۆتۈپ، تىل ئۆگىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئالىي مائارىپىنىڭ تەرەققىياتىغا تۆھپە قوشتى.

كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكىگە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى خوجىخان ھاكىموف ۋە 200 دىن ئارتۇق جۇڭگو ۋە چەت ئەللىك ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچى قاتناشتى.

ئۇرۇمچىدە ئون ياخشى ساقچى مۇكاپاتلاندى

شەرەپ مۇنبىرىدە

ئۆز مۇخبىرىمىز شى خۇك خەۋىر قىلدۇ: ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى ج خ سىستېمىسى 12- ئاينىڭ 17 - كۈنى خۇلاسىلەش - تەقدىرلەش يىغىنى ئوتتكۈزۈپ ئون ياخشى ساقچىنى مۇكاپاتلىدى.

ئەقىل - پاراسەت، باتۇرلۇقتا تەڭ يېتىشكەن رازۇيىتچىك تېخەن يى، قاتناش ساقچىسى گۈلزادە مىسقان، شې يۈيجۇ، يالڭ ۋېنجۇن، مالىنجۇن، ۋاڭ فالڭ، جۇشياۋگالڭ، ماجىنگالڭ، دۇجيالڭ، جالڭ ئەيبىڭ قاتارلىق ئون ياخشى ساقچى سەھنىگە چىقىپ كىشىلەرگە ئېھتىرام بىلدۇرگەندە، يىغىن زالىدا قىزغىن ئالقىش ياڭرىدى.

يىغىندا يەنە شۇيمىگۇ رايونلۇق ج خ شۆبە ئىدارىسى قاتارلىق ئون ئورۇن، يالقۇن مەتمىن قاتارلىق ئون مۇنەۋۋەر ساقچى، ئون نەپەر ساقچىنىڭ ئايالىمۇ تەقدىرلەندى.

كورلا شەھەر تېكىچى بېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسى دېھقان بالىلىرى، بۇ بالىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ۋېلىسىپىت بىلەن مەكتەپكە بارىدىغان بولدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز د. زوردىكتاي فوتوسى

ئۆز جايىنىڭ ئەھمىيىتىنى ئاساس قىلىپ، پۈرسەتنى چىڭ تۇتقاندا، تېز ئۇنۇم ھاسىل قىلغىلى بولىدۇ

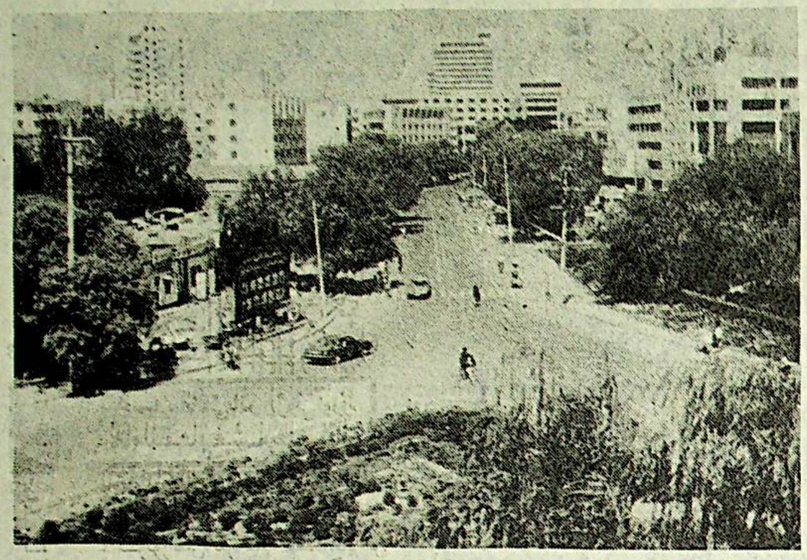
قاھار مەتروزى

نىيە ناھىيىسى بۇ يىل ئۇچ دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنىدا «ئاشلىقنى ئاشۇرۇپ، پاختىغا يۇرۇش قىلىش، چارۋىچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈش، يول، نېفىتكە تايىنىپ بېيىش» تىن ئىبارەت يېتەكچى ئىدىيە ۋە تەرەققىيات نىشانىنى ھەمدە ناھىيىنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلان ۋە 2010- يىلىغىچە بولغان ئىقتىسادىي تەرەققىيات ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى ھەمدە رەھبەرلىك قىلىش، ئۇيۇشۇش ۋە تەدبىر بەلگىلەش كۆچىنى يەنمۇ ئاشۇرۇپ، بىر تۇتاش پىلانلىق ئىش تەقسىم قىلىۋېلىپ، كۈنكرېت مەسئۇل بولۇش تۈزۈمىنى يەنمۇ مۇكەممەللەشتۈردى. يېزا ئىگىلىكى، پۈل مۇئامىلىسى، سودا - سانائەت، قاتناش ۋە ماددىي ئىشقا تارماقلىرىنى ياخشى ماسلاشتۇرۇپ، بىر تۇتاش رەھبەرلىك قىلىشنى ھەققىي ئىشقا ئاشۇردى. ياخشى تەكلىپ، لايىھە ۋە نىشانلارنى ئونتۇرىغا قويۇپ، ئاپتونوم رايون ۋە ئۆلكىتىنىڭ قوللىشى، يارىدەمنى قولغا كەلتۈردى. بۇ يىل ناھىيىنىڭ يېزا ئىگىلىكى، سۇ قۇرۇلۇشى ۋە دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئىنچىدىكان سۈيىنى يېتىشلاش قۇرۇلۇشىغا سالغان مەبلىغى 3 مىليون 70 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، تۇرلەر بويىچە ئىش باشلاندى. بۇ قۇرۇلۇشلارنىڭ بەزىسى پۈتۈپ يۇرۇشلەشتۇرۇلدى. جۈڭگو خەلق بانكىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسىنىڭ 10 مىليون يۈەن كرېدىت مەبلىغىدىن پايدىلىنىپ قۇرۇلدىغان ئوت ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇلۇشىدا 9 - ئايدا ئىش باشلاندى. بۇ قۇرۇلۇش كېلەر يىلى 9 - ئايدا پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۇرۇلسە، بۇ ناھىيىنىڭ سانائەت ۋە تۇرمۇشقا كېرەكلىك ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى ھەل قىلىنىدۇ. ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى، خوتەن ۋىلايەتلىك تاشيول ئوچاستكىسى ۋە نىيە ناھىيىسى بىرلىشىپ 6 مىليون 500 مىڭ يۈەن مەبلەغ سالغان كەڭلىكى 25 مېتر كېلىدىغان 5.4 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتىكى ئاسفالت يول قۇرۇلۇشى يىل بېشىدا باشلىنىپ، جەددىي ياسلىۋاتىدۇ.

- پۇل مۇئامىلىسى تارماقلىرى ناھىيىنىڭ يېزا ئىگىلىكى، سانائەت ۋە 3 - كەسىپنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن سالدىغان مەبلەغنى يىللارغا قارىغاندا كۆپەيتتى. ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى ناھىيىنىڭ ماددىي ئەشيالىرى، ئاشلىق، پاختا سېتىۋېلىش، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق ۋە يېزا - بازار كارخانىلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، نامراتلارنى يۆلەش قاتارلىق تۈرلەرگە 10- ئاينىڭ ئونتۇرىغىچە 39 مىليون 438 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقىتىپ، يېزا ئىگىلىكىگە تارقىتىدىغان قەرز پۇلنى يىللاردىكىدىن % 3 ئاشۇردى. ناھىيىلىك سودا - سانائەت بانكىسى ناھىيىنىڭ سودا- سانائەت ۋە 3 - كەسىپنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن، مەدەنىكارلىق رولىنى ئاكتىپ جارى قىلدۇردى. ناھىيە دۆلەت ئىلكىدىكى ۋە كوللېكتىپ ئىلكىدىكى سودا - سانائەت كارخانىلىرىنىڭ ئىسلاھاتىنى يەنمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، كارخانىلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ئۆزگەرتتى. بۇنىڭ بىلەن كارخانىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىشى ئايمۇ ئاي ئاشتى. بۇ يىل 1 - ئايدىن 6 - ئايغىچە سودا - سانائەت كارخانىلىرى ياراتقان ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 3 مىليون 323 مىڭ 200 يۈەنگە يېتىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن % 22 ئېشىپ، ناھىيە تارىخىدىكى ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى. بىر يىلغا يېقىن ۋاقىت ئىچىدە ناھىيىنىڭ بىمەك - ئىچمەك ۋە مۇلازىملىق كەسپىنىڭ تەرەققىياتى، ناھايىتى تېز بولدى. ھازىر ناھىيە بازىرى ئىچىدىكى ئالىي، ئوتتۇرا دەرىجىلىك مېھمانخانىلار 20 گە، ئاشخانىلار 90 گە يەتتى. سودا بازارلىرى كېڭەيتىپ قۇرۇلۇپ، 3 - كەسىپنىڭ تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ۋىلايەت بويىچە كۆلىمى ئەڭ چوڭ بولغان، ئاپتونوم رايون ۋە خوتەن ۋىلايىتى 7 مىليون يۈەن مەبلەغ سالغان، كۆلىمى 3500 كۋادرات مېتر بولغان بەش قەۋەتلىك يۇرۇشلەشكەن پوچتا - تېلېگراف بىناسى ۋە تەبىيىلەش مەركىزى قۇرۇلۇشىدا بۇ يىل 7 - ئايدا ئىش باشلاندى. بۇ قۇرۇلۇش پۈتسە ناھىيىنىڭ خەۋەر - ئالاقە، ئۇچۇر يەتكۈزۈش، پوچتا ئالاقىسى زامانىۋىلىشىشقا يۈزلىنىپ، ناھىيىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىدا تۈرتكىلىك رول ئوينايدۇ.

- 6 - ئايدا ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ناھىيىنىڭ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق قۇرۇلمىسىنى ۋە ئىشلەپچىقىرىش يۆنىلىشىنى، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى تەڭشەش، ئۇنى يولغا قويۇش لايىھىسىنى تۈزۈپ، يېيىق يېزىسى ۋە ياۋا توڭگۇز كەنتىنى ناھىيىنىڭ يېزا ئىگىلىك ۋە چارۋىچىلىق ئېچىش رايونى ۋە يېڭىچە ئىقتىسادنى ئاشۇرۇش نۇقتىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقىشنى قارار قىلدى. ھەمدە كەشمە كۆل يېزىسىنى ئىشلەپچىقىرىش شارائىتى ياخشى بولغان ياۋا توڭگۇز كەنتىگە، يېيىق چارۋىچىلىق يېزىسىنى ناھىيە 4 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىپ قۇرغان يول، قاتنىشى راۋان، سۇ، توك، چارۋىچىلىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى مۇكەممەل بولغان ئايتاغ كەنتىگە كۆچۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە بۇ تەرەققىيات رايونلىرىدا يېزا ئىگىلىكىنى ئېچىش بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارغا قارىتا 20 تۈرلۈك ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنى يولغا قويدى.

ناھىيە دائىرىسىدە نېفىت، تەبىئىي گاز بايلىقىنى ئېچىش باشلانغانلىقىدەك پۈرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، نېفىتلىك ئۇچۇن ئاكتىپ مۇلازىملىق قىلىپ، نېفىتلىكنىڭ يارىدەمنى قولغا كەلتۈردى. ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك نېفىت، تەبىئىي گاز باش شىركىتى نىيە ناھىيىسىنىڭ روكيا يېزا ئاچما كەنتىگە 250 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، كۆلىمى 786 كۋادرات مېترلىق ئوقۇتۇش ئەسلىھەلىرى تولۇق بولغان «نېفىت ئۆمىد» باشلانغۇچ مەكتىپىنى سېلىپ بەردى. بۇ ناھىيەمۇ نېفىتلىكتىكى ئاھالىلەر تۇرالغۇ رايونى ۋە زاۋۇت قۇرۇلۇشى ئۈچۈن 40 مو يەرنى ھەقسىز ئاجرىتىپ بەرگەندىن باشقا، 3000 مو بوز يەرنى نېفىتلىكنىڭ قوشۇمچە يېمەكلىك قۇرۇلۇشى ئۈچۈن 15 يىللىق ئاجرىتىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن نېفىتلىك يەرلىكنىڭ تەرەققىياتىغا يارىدەم بېرىدىغان، يەرلىك نېفىتلىك ئۇچۇن ئاكتىپ مۇلازىملىق قىلىدىغان ياخشى ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى.

غۇلجا شەھرى يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بۇيان، ھويلا - ئارام‌لارنىڭ كۆكەرتىلىش كۆلىمىنى 755.16 گېكتارغا، ئورمان بىلەن قاپلىنىش نىسبىتىنى % 41.44 كە يەتكۈزۈپ، ئاپتونوم رايون بويىچە باغ - ئورمان قۇرۇلۇشىدىكى بىرىنچى شەھەر ھەم مەملىكەت بويىچە «يۈزدە ئەلا» شەھەر، ناھىيىلەرنىڭ قاتارىغا كىردى.

سۈرەتتە: غۇلجا شەھرىنىڭ ستالىن كوچىسى.

تۇرسۇنمۇھەممەت ئوسمان فوتوسى

تالىپ سوپى ھاجى زەيتۇن دەرىخى يېتىشتۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يۈسۈپجان ھۈسەن**

خەۋەر قىلدۇق: شىنجاڭ نېفىت ئىدارىسى 8 - ئوتتۇرا مەكتەپتىن پىنسىيگە چىققان ئوقۇتقۇچى تالىپ سوپى ھاجى يۈرتى ئاتۇش شەھرى ئۈستۈن ئاتۇش يېزا ئىكىساق كەنتىگە قايتىپ كېلىپ، مەملىكىتىمىزدە كەمدىن - كەم ئۇچرايدىغان زەيتۇن دەرىخىنى يېتىشتۇرۇپ دەسلەپكى قەدەمدە 11 كىلوگرام ھوسۇل ئالدى.

تالىپ سوپى ھاجى 1993- يىلى پىنسىيگە چىققاندىن كېيىن بىرەر ئەھمىيەتلىك ئىش قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ كۆپ ئويلاندى. ئۆز يۇرتىنىڭ ھاۋاسى قۇرغاق، تېرىلغۇ يېرى قەس، يالغىلىق داندا ئۆز ئېھتىياجىنى قاندۇرالمايۋاتقان ئەھۋالىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئىقتىسادىي قىممىتى يۇقىرى زەيتۇن دەرىخىنى يېتىشتۇرۇپ، ئۇنى كەڭ دائىرىدە كېڭەيتىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ 1993- يىلى 6 - ئايدا خېنەن ئۆلكىسىدىكى بىر ئورۇندىن ئۈچ كىلوگرام زەيتۇن ئۇرۇقى ۋە بىر يۈرۈش زەيتۇن دەرىخى يېتىشتۇرۇشكە ئائىت ماتېرىياللارنى سېتىۋېلىپ، شۇ يىلى بىر پۈك يەرگە تېخنىكىلىق تەلەپ بويىچە زەيتۇن ئۇرۇقى تېرىپ ئىلمىي ئۇسۇلدا پەرۋىش قىلدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ يېتىشتۇرگەن زەيتۇن دەرىخى ياخشى ئاينىپ، بىر پۈك يەردىكى 700 تۈپتىن ئارتۇق زەيتۇن كۆچىتى ھازىر 1.5 مېتر ئىگىزلىكتە ئۆسۈپ، بۇ يىل دەسلەپكى قەدەمدە بولاقتا كېرىپ، 11 كىلوگرام ھوسۇل بەردى، بۇ ھال بۇ يېزىدا زەيتۇن دەرىخىدىن يۇقىرى ھوسۇل ئالغىلى بولىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى. 1995- يىلى ئۇنىڭ كېڭەيتكەن ئىككى پۈك يەردىكى 1500 گە يېقىن زەيتۇن كۆچىتى ھازىر ياخشى ئاينىدى. بۇ يىل ئۇ يەنە بىر مو يەرگە كېڭەيتىشكە جەددىي تەييارلىق كۆرمەكتە.

بورتالا شەھرىنىڭ چىندىل يېزىسى شاۋۇرتاي 7 - كەنتىدىكى 70 ياشلىق دېھقان ياسىن بارات 1993 - يىلىدىن باشلاپ ھۆددە يېرىنىڭ بەش موسىغا تالما، شاپتۇل كۆچىتى تىكىپ، ئۇنى ياخشى پەرۋىش قىلىپ، ئۈچ يىلدىن كېيىن مېۋە ھوسۇلىغا ئېرىشتى. ئۇ ھازىر يەنە 10 موغا يېقىن يەرگە مېۋىلىك دەرەخ تىكىپ، ئۇنى ياخشى پەرۋىش قىلماقتا.

قومۇشبېرىق يېزىسىدىكىلەر كېلەر يىللىق كېۋەز يېرىنى ئوبدان ئىشلىدى

قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىنىڭ ئاغدۇرۇپ ئاختاما قىلدى، 3012 قوشۇمبېرىق يېزىسى دېھقانلىرى يەتتە ... 2500 مو يەرنى ...

ئىختيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇرۇسۇل يالقۇن** خەۋەر قىلدۇ: جىك ناھىيەسى ئۇچاستىكسى داۋانلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، يول راۋاتلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيىتى تۇرۇمىنى يولغا قويىدى.

1. يول ئەھۋالى كۆرسەتكۈچى ۋە ۋەزنىيە كۆرسەتكۈچىنى بېكىتتى. باش ئۇچاستكا چوڭشۇرگەن يول ئەھۋالى كۆرسەتكۈچى پىلانى ۋە ئۈز ئۈچاستىكسىنىڭ ئەمەلىي يول ئەھۋالىغا زىيانغا ئۈزى مەسئۇل بولۇش ئۈيغۇسىنى قوزغىدى.

ئۇچاستكا رەھبەرلىكى بۇ تۈزۈمنىڭ ئۇنۇملۇك يولغا قويۇلۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، تۈرلۈك كۆرسەتكۈچلەرنى تولۇق ئورۇندىغان داۋالىنىڭ ئاساسەن، يول ئەھۋالى كۆرسەتكۈچى، ئايلىق، پەسىللىك ۋەزنىيە كۆرسەتكۈچى بېكىتىلدى. ھەرقايسى داۋالىنىڭ خىزمەت مىقدارى، ھەر كىلومېتر تاشيولنىڭ بۈزۈلۈش ئەھۋالىغا ئاساسەن، رېمونت قىلىنىدىغان كاتاك ۋە باشقا يول كاشىللىرىنىڭ نسبىتىنى بېكىتتى، تۈرلۈك يول قۇرۇلۇش قېتىمىنى داۋالىنىڭ ئاسرايدىغان يول بۆلىكىنىڭ رېمونت قىلىنىش قېتىم سانىغا ئاساسەن بېكىتتى.

2. خراجەت كۆرسەتكۈچىنى بېكىتتى. خىزمەت مىقدارىغا ئاساسەن، ھەر كىلومېتر تاشيولنى ئاسراشقا كېتىدىغان خراجەتنى ھېسابلاپ چىقىپ، ھەر قايسى داۋالىنىڭ خراجەتنى تېجەپ ئىشلىتىش، پايدا - زىيانغا ئۇچرىماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىدى.

ئۇچاستكا رەھبەرلىكى بۇ تۈزۈمنىڭ ئۇنۇملۇك يولغا قويۇلۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، تۈرلۈك كۆرسەتكۈچلەرنى تولۇق ئورۇندىغان داۋالىنىڭ ئاساسەن يول بۆلىكىنىڭ رېمونت قىلىنىش قېتىم سانىغا ئاساسەن بېكىتتى.

2. خراجەت كۆرسەتكۈچىنى بېكىتتى. خىزمەت مىقدارىغا ئاساسەن، ھەر كىلومېتر تاشيولنى ئاسراشقا كېتىدىغان خراجەتنى ھېسابلاپ چىقىپ، ھەر قايسى داۋالىنىڭ خراجەتنى تېجەپ ئىشلىتىش، پايدا - زىيانغا ئۇچرىماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، تۈرلۈك كۆرسەتكۈچلەرنى تولۇق ئورۇندىغان داۋالىنىڭ ئاساسەن يول بۆلىكىنىڭ رېمونت قىلىنىش قېتىم سانىغا ئاساسەن بېكىتتى.

ئېگىزلىكتە ئۆتكەن 28 يىل

تاشقورغان تاشيول ئۇچاستكىسى پارتىيە باش ياچەيكىسىنىڭ شۇجىسى غوپۇر قاسىم 28 يىلدىن بۇيان دېڭىز يۈزىدىن 3000 مېتر ئېگىز تاشقورغاندا ئىشلەپ، تاشيول ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى.

غوپۇر قاسىم تاشقورغان تاشيول ئۇچاستكىسىغا يېڭى كەلگەندە ئىشچى بولدى، كېيىن داۋالىن باشلىقى، ئۇچاستكىنىڭ پىلان، كىچىك ئاسراش خىزمىتىگە مەسئۇل بولدى. ئۇ قايسى خىزمەتنى ئىشلىسە شۇنىڭغا كۆڭۈل قويۇپ، ياخشى ئىشلىدى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ، پىشقەدەم يولداشلارنىڭ پىكىر، تەلەپلىرىنى ئەستايىدىل ئاڭلاپ، ئۇلار ئۈچۈن ئەمەلىي ئىش قىلىپ بېرىشنى دائىم ئېسىدە تۇتۇپ، تاشيول ئىشچىلىرىنىڭ سىرداش دوستى بولدى.

غوپۇر قاسىم پاك - دىيانەتلىك بولۇشنى، مەسىلەرنى پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ ئادىللىق بىلەن توغرا بىر تەرەپ قىلىشنى ئۈزىنىڭ خىزمەت مىزانى قىلدى. بىر كۈنى بۇ ئۇچاستكىدىكى بىرەيلەن سىگىلىسنى ئوقۇشقا ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلىپ، غوپۇر قاسىمنىڭ ئۈيىگە بىر قوينىڭ گۆشىنى ئېلىپ كەردى. غوپۇر قاسىم ئۇنىڭغا: ئوقۇشقا ئەۋەتىش شەرتىگە ئويغۇن كەلسە، سىز بىر نەرسە ئەكىرمىسىڭىزمۇ ئەۋەتىمىز، ئويغۇن كەلمىسە ئون قوي ئېلىپ كەلسىڭىزمۇ ئەۋەتمەيمىز، دەپ سەۋرچانلىق بىلەن تەربىيە بېرىپ، گۆشنى كۆتۈرگۈزۈپ، ئۆيدىن چىقىرىۋەتتى. كىشىلەرنىڭ ھەر خىل مۇددىئالار بىلەن ئېلىپ كىرگەن نەرسىلىرىنى ئېلىشنى رەت قىلىشى

ئۇ توغرا يول تاپقاندىن كېيىن...

ئىلگىرى قىمارۋازلىقنىڭ زىيىنىنى ئۆز ئەمەلىيىتىدىن تونۇپ يەتكەن يەكەن ناھىيە خاكىدى بازار ئاق ئوردا كەنتى 1 - مەھەللىدىكى 12ئائىلىگە 1050 كىلوگرام ئاشلىق يارداەم قىلدى. ھازىر ئۇنىڭ 5000 كىلوگرام زاپاس ئاشلىقى، 30 نەچچە تۈياق چارۋا مېلى، 50 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق نەق پۇلى بار. ئۇ يەنە كەنتتىكى يامان يولغا مېڭىپ قالغان ياشلارنى توغرا يولغا باشلىدى. ئۇ يۇقىرىقىدەك نەتىجىلىرى بىلەن 1990 - يىلىدىن بۇيان كەنت ۋە بازارلىق ھۆكۈمەت تەرىپىدىن «قانۇننى ئىجرا قىلىشتىكى شەرەپلىك ئائىلە»، «ئىگىلىك تىكلەشتىكى ئۇلگىلىك ئائىلە» بولۇپ مۇكاپاتلاندى.

ئابدۇراخمان نۇرمۇھەممەت

بۇ يىل قىش كىرگەندىن بۇيان غۇلجا شەھىرىدە باج ئوغرىلاش قىلمىشلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئاساسى

بورتالا شەھىرىنىڭ چىندىل يېزىسى شاۋۇرتاي 7 - كەنتىدىكى 70 ياشلىق دېھقان ياسىن بارات 1993 - يىلىدىن باشلاپ ھۆددە يېرىنىڭ بەش موسىغا ئالما، شاپتۇل كۆچىتى ۋە ئۈزۈم تېلى قويۇپ باغ بىنا قىلىشقا ئۇتۇش قىلغانىدى. ئۇ كۆچەتلىرىنى ياخشى پەرۋىش قىلغانلىقتىن، ھازىر كۆچەتلىرىنىڭ ئالدى ھوسۇنە كىردى. بۇ يىل ئۇ باغدىن دەسلەپكى قەدەمدە 2000 يۈەن ساپ كىرىم قىلدى.

سۈرەتتە: ياسىن بارات مۇئەللىم دەرەخلىرىنىڭ ياۋا شاخلىرىنى تېخنىكىلىق ئۇسۇلدا پۈتمەكتە.

ئۈز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** فوتوسى

قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىنىڭ قومۇشئېرىق يېزىسى دېھقانلارنى پەيتىنى چىڭ تۇتۇپ كېۋەز يېرىنىڭ ئىشلەشكە سەپەرۋەر قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يېزىدىكى دېھقانلار بۇ يىل 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر 7600 مو يەرنى ئاغدۇرۇپ ئاختاما قىلدى، 3012 مو بوزيەر ئاچتى، 2500 مو يەرگە توك يانقۇزدى، ھەرمو كېۋەز پېرى ئۇچۇن 80 تاغاردىن مەھەللىۋى ئوغۇت تەييارلاپ قويدى.

سابىرجان سىيىت

△ قۇمۇل شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئاستانە تىجارەت پونكتى 11 - ئاينىڭ بېشىغىچە 13 مىليون يۈەن شەخسىي پۇل ئامانىتى توپلاپ، ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن 2 مىليون 303 مىڭ يۈەن ئاشۇردى. بۇ پونكىت يەنە دېھقانلارنىڭ باقمىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىشىغا 750 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقىتىپ بەردى.

تۇرسۇن ئابدۇرۇبھىم

△ گۇما ناھىيىلىك دۆلەت باج ئىدارىسى 11 - ئاينىڭ بېشىغىچە 2 مىليون 264 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى 229 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

ئابلىز ئابلەت

△ قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ ئۇشاقباش، زۇڭلاك بېزىسىدىكى دېھقانلار 10 - ئاينىڭ ئوتتۇرىدىن 11 - ئاينىڭ 11 - كۈنىگىچە 45 مىڭ مو كۆزگى بۇغدايىنى كانجىلدى.

ئابدۇللاجان قۇدرەت

△ توققۇز تارا ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئاغارسىن يېزىلىق تىجارەت پونكىتى 10 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 4 مىليون 400 مىڭ يۈەن پۇل ئامانەت توپلاپ، يىللىق پۇل ئامانەت توپلاش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 60 كۈن بۇرۇن ئورۇنداپ بولدى.

شۆھرەت ماھمۇت

△ قۇمۇل ياشقۇرۇش ئىدارىسى ساقا دېھقانچىلىق مەيدانى ياختا پىشىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتى 9 - ئاينىڭ 16 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ 15 - كۈنىگىچە 800 تونىنا ياختا پىشىقلاپ ئىشلەپ، بۇ يىللىق ئومۇمىي ۋەزىپىنىڭ 80 پىرسەنتىنى ئورۇنداپ بولدى.

تۇردى تۇرشا

△ گۇما ناھىيىسى زاڭگۇي يېزىلىق دۆلەت باج پونكىتى 10 - ئاينىڭ 25 - كۈنىگىچە 110 مىڭ يۈەن باج يىغىپ، يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 65 كۈن بۇرۇن ئورۇنداپ بولدى.

ئابدۇكېرىم قۇربان

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: Z/ 0002 — CN 65

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 26 - كۈنى (پەيشەنبە) (بۇ سان ئالتە بەت)

ئوسمان قادىر مەملىكەتلىك نەمۇنچى مۇرەسسە خادىمى دېگەن نامغا ئېرىشتى

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئۇنىڭغا ئىنقلابىي قۇربان، دەپ نام بەردى

«قانۇنچىلىق گېزىتى» مۇخبىرى ۋۇيادۇڭ خەۋەر قىلدى: 12 - ئاينىڭ 9 - كۈنى مەملىكەتلىك نەمۇنچى خەلق مۇرەسسە خادىمى، ئىنقلابىي قۇربان ئوسمان قادىردىن ئۆگىنىش بويىچە سەپەرۋەرلىك يېغىنى مەكىت ناھىيىسىدە ئۆتكۈزۈلدى.

يىغىندا ئەدلىيە مىنىستىرلىكىنىڭ ئوسمان قادىرغا مەملىكەتلىك نەمۇنچى خەلق مۇرەسسە خادىمى، دەپ نام بېرىش توغرىسىدىكى قارارى؛ ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ئوسمان قادىرغا ئىنقلابىي قۇربان، دەپ نام بېرىش ۋە ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدە ئۆنىگىدىن ئۆگىنىش توغرىسىدىكى قارارى ئوقۇپ ئۇتۇلدى. يىغىندا ئەدلىيە مىنىستىرلىكى، ئاپتونوم رايونلۇق ئەدلىيە نازارىتى، قەشقەر ۋىلايىتى، مەكىت ناھىيىسى ئىنقىلابىي قۇربانىنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتىغا 5000 يۈەن مۇكاپات پۇلى بەردى.

ئوسمان قادىر 1982 - يىلىدىن بۇيان مەكىت ناھىيە بازىرى 6 - ئاھالە كومىتېتىنىڭ خەلق مۇرەسسە خادىمى، ئامانلىق ساقلاش مۇدىرى بولۇپ ئىشلىگەن. 1995 - يىل 7 - ئاينىڭ 5 - كۈنى كەچتە ئۇ بىر ئائىلە ماجىراسىنى مۇرەسسە قىلمۇاتقاندا زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان، ئۇ قۇربان بولغاندا 35 ياشتا ئىدى. ئۇ 1991 - يىلىدىن بۇيان 285 قېتىملىق ماجىرانى مۇرەسسە قىلغان، توققۇز ھەق تەلەپ دەۋاسىنىڭ جىنايى ئىشلار دېلوسىغا ئايلىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالغان. ئۇنىڭ تىرىشىشى ئارقىلىق ئاھالە كومىتېتىغا قاراشلىق ئورۇنلاردىن ئەمگەك بىلەن تەربىيىلىنىپ ۋە ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىلىپ قويۇپ بېرىلگەن 36 كىشى، يولدىن ئازغان ئالتە ياشقا يارىدىم بېرىلىپ، تەربىيىلەش چارىلىرى ئەملىيلەشتۈرۈلگەن، بۇلارنىڭ ئىچىدە 28 كىشىنىڭ ئىپادىسى ياخشى بولغان.

ئىگىلىنىشچە، مەكىت ناھىيىلىك پارتكوم، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئىنقلابىي قۇربانىنىڭ ئاخىرىقى ئىشلىرىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرغان. جۈملىدىن يولداش ئوسمان قادىر ئۆچۈن قەبرە قاتۇرۇشنى، ئۇنىڭ ئائىسى ھەم پەرزەنتلىرىگە تۇرمۇش نەپقە پۇلى بېرىشنى قارار قىلغان.

ئابلەت ئابدۇرېشىت ئاپتونوم رايونلۇق پلان يىغىندا مۇنۇلارنى تەكتىلىدى:

سانائەت، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى نىشانىغا يېتىپ، ئۇنۇملۇك تەمىنلەشنى كۆپەيتىشكە تىرىشىش لازىم

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز ھەۋلان سابىت خەۋەر قىلدى: 12 - ئاينىڭ 25 - كۈنى ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق پلان يىغىندا ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشىت مۇنداق دەپ تەكتىلىدى: كېلەر يىللىق ماكرولۇق تىزگىنلەش نىشانىغا يېتىش ئۈچۈن، ئومۇمىي جەھەتتىن ماكرولۇق تىزگىنلەشنى كۆچەيتىپ ۋە ياخشىلاپ، دۆلەتنىڭ تەلىپىگە، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئەمەلىيەتىگە ماس كېلىدىغان ئىقتىسادىي سىياسەتنى تۇزۇش ۋە يولغا قويۇش ئاساسىدا ئىقتىسادىي ۋاستە، قانۇنىي ۋاستە ھەمدە زۆرۈر مەمۇرىي ۋاستىلەرنى قوللىنىپ، ئىقتىساد ئومۇمىي مىقدارىنىڭ ئاساسىي جەھەتتىن تەڭپۇڭ بولۇشىنى ساقلاش، مال باھاسىنىڭ تېز ئۆسۈشىنى تىزگىنلەش، ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى سەرخىللاشتۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئارقىلىق خەلق ئىگىلىكىنى داۋاملىق، تېز، ساغلام راۋاجلاندۇرۇش يولىغا يېتەكلەش لازىم.

بۇ قېتىمقى پلان يىغىنىنىڭ مۇزاكىرە تېمىسى قۇرۇلمىنى تەڭشەشنى تېزلىتىپ، زور كۆچ بىلەن بازار ئېچىپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈپ، خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇدا، تېز، ساغلام تەرەققىي قىلىشىنى ۋە جەمئىيەتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت، ئاساسىي ۋەزىپە پارتىيە 14- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 5-، 6- ئومۇمىي يىغىنلىرى، مەركىزىي كومىتېت ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنى، مەملىكەتلىك پلان يىغىنى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 97- يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پلانىنى مۇزاكىرە قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇش، قۇرۇلمىنى تەڭشەشنى تېزلىتىشنى مۇزاكىرە قىلىپ، ئىگىلىكنىڭ يېڭى ئېشىش نۇقتىلىرىنى يېتىلدۈرۈش.

ئابلەت ئابدۇرېشىت ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ يىللىق ئىقتىسادىي ۋەزىيىتىنى تەھلىل قىلغاندىن كېيىن مۇنۇلارنى تەكتىلىدى: كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي مۇھىتقا نەزەر سالساق، ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات نىشانىغا يېتىشتە نۇرغۇنلىغان پايدىلىق شارائىت ۋە پايدىلىق پۇرسەت بار. بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا مال باھاسىنىڭ ئۆرلەش ھەجمى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلەش بىلەن بىللە، خەلق ئىگىلىكى داۋاملىق ئېشىش ۋەزىيىتىنى ساقلىدى. ئۇچ يىللىق ماكرولۇق تىزگىنلەش ئارقىلىق ياخشى نۇقۇمگە ئېرىشتۇق، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەرکەز غەربىي رايونىغا مايىل بولۇش سىياسىتىنى يولغا قويۇپ، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى سەزگۈر تەڭشەش، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش، ئىلغار تېخنىكىنى قوللىنىش، ئىلمىي باشقۇرۇش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش قاتارلىق جەھەتلەردە ئىلگىرى سۈرۈلگەن ۋەزىپىلەرنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش جەريانىدا ئىقتىسادىي ئۆسۈش سۈرئىتى ئۆز ئالدىغا بەلگىلىگەن نىشان دائىرىسىدە ساقلانغان ئاساستا، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى تەڭشەش جەھەتلەردە ئەھۋال ياخشىلىنىپ،

ئالاهىده قىينچىلىقى بار كارخانىلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ «ئىلاجسىزلىق» توغرىسىدا ئېيتقانلىرى

ئۆز مۇخبىرىمىز چىن يەن خەۋىر قىلىدۇ: مەن مۇشۇ ئاينىڭ بېشىدا ئالاهىده قىينچىلىقى بار كارخانىلار شىنجاڭ ئايتوموبىل شىركىتىنىڭ ئايتوموبىل زاۋۇتىغا باردىم، ئىشچىلار تويۇنىڭ بارغانسېرى هەشەمەتلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىغا ئىلاجى يوقلۇقىنى ئېيتىشتى.

ئايتوموبىل زاۋۇتىدىكى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ مالىيە ئىشلىرىغا مەسئۇل بىر ئايال خادىمى مۇنداق دېدى: زاۋۇتىمىزنىڭ ئىش هەققىنى تارقىتىش قېيىن بولۇۋاتىدۇ، لېكىن كىمنىڭ ئالىلىسىده توي، نەزىر-چىراغ بولۇپ قالسا، نەچچە ئون يۈەندىن نەچچە يۈز يۈەنگىچە ئايارمىسالى بولمايدۇ. زاۋۇتىمىزدا بىر پىشقەدەم ئىشچى بولۇپ، ئۇنىڭ ئايالى بوتكا ئېچىپ مال ساتاتتى،ئوغلى توي قىلغاندا قىز يۆتكەشكە 20 نەچچە ئالتى پىكاپ ئىشلەتتى، قوۋدىلارنىڭ ئۆيى زاۋۇتىمىزدا بولسىمۇ بۇ پىكاپلار «خەلق» مەيدانىغىچە بىر ئايلىنىپ كەلدى، بۇنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق ئىدى، لېكىن يېگىت بىلەن قىز شۇنداق قىلىمىز، دەپ ئورۇۋاپتۇ.

قۇيمىچىلىق سېخىدىكى پىنسىيىگە چىققان بىر پىشقەدەم كادىرنىڭ تۆت ئوغلى بار ئىكەن، ئۇ تويىنىڭ گېپىي چىقسا قانداق قىلارمەن؟ دەپ ئەنسىرەيدىكەن. ئۇ مۇنداق دېدى: پەرزەنتلەرنىڭ تويىغا كېتىۋاتقان پۇل هېچقانداق ئالىلىنىڭ ئاسماندىن چۈشمەيدۇ، كېيىم - كېچەك، يېمەك - ئىچمەكنى قىسىپ يىغقان، لېكىن جەمئىيەت كەيپىياتى بۇزۇلۇپ، خەق بىر - بىرى بىلەن بەسلىشىدىغان بولدى، بىزمۇ ئۆزىمىزنى دۆلەتمەن قىلىپ كۆرسىتىشكە مەجبۇر بولۇۋاتىمىز، بۇ هالەت قاچانغىچە داۋاملىشار؟

هەشمەتلىك توي قىلىش شاملىنى توسايلى

هازىر شىنجاڭغا كەلگەن خەلق ئىشچىلىرىنىڭ يۈرتىغا قايتىش دولقۇنى كۆتۈرۈلگەن مەزگىل. شۇڭا شىنجاڭ 4- تىرانسپورت گۈرۇھى شىركىتى بىلەن چېگدۇ شەهىرىدىكى ئالاقىدار ئورۇنلار يولۇچى توشۇش كېلىشىمى ئىمزالاپ، كورلا - شىئەن - چېگدۇ يولۇچى توشۇش لىنىيىسىنى ئاچتى. لى لى فوتوسى

سۈرەتتە: يېزىلىق مەنبۇئى مەدەنىيەت ئىشخانىسىنىڭ كادىرى «ئون يۈلتۈزلۇق» مەدەنىيەتلىك ئائىلىلەرگە شەرەپ تاختىسى ئورناتماقتا. فەن خاۋ فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يىغىنى ئېچىلدى

يىغىنغا جاڭ ۋېنيۈ، ئەسقەت كەرىمباي، شېيې فۇيىڭ، غوپۇر ئابدۇللا، لى دۆگخۇي، دەللىقان مامقان، دىيار قۇماش قاتارلىقلار قاتناشتى، مۇئاۋىن رەئىس غوپۇر ئابدۇللا مۇهىم سۆز قىلدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز مەدەنىيەت مۇهەممەتربەهىم، گۈلزار مۇهەممەت خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يىغىنى 12 - ئاينىڭ 24-كۈنىدىن ئېتىبارەن ئۈرۈمچى «كونىلۇن» مېهمانخانىسىدا ئۆتكۈزۈلۈشكەباشلىدى. يىغىننىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنى ۋە مەملىكەتلىك ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يىغىنىنىڭ روهىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇش، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ يىلقى ئىقتىساد - سودا خىزمىتىنى يەكۈنلەش، نۆۋەتتە دۇچ كەلگەن ۋەزىيەتنى تەھلىل قىلىپ، ئىدىيۇى تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ كېلىپ يىللىق خىزمەتنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئىقتىساد - سودا خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشتىن ئىبارەت.

يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىساد - سودا خىزمىتىدە قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەر ئەسلەپ ئۆتۈلدى. ساقلانغان مەسىلىلەر توغرىسىدا مۇئاۋىن رەئىس غوپۇر ئابدۇللا مەخسۇس توختىلىپ مۇنداق دېدى: ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادىنىڭ يۈرۈشۈشىدە سەل قاراشقابولمايدىغان بەزى مەسىلىلەر بار. بۇنىڭ گەۋدىلىك ئىپادىسى شۇكى، كارخانىلارنىڭ زىيان تارتىش مىقدارى ئېشىپ كۆلىمى كېڭىيىپ كەتتى. دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ قېينچىلىقلارغا يولۇقۇشى كۆپ تەرەپلىمە سەۋەبلەرگە باغلىق، ئاساسلىقى، مۇنداق ئۈچ جەهەتتە ئىپادىلىنىدۇ: بىرىنچىدىن، ئىقتىسادىي تۈزۈلمىنىڭ ئۆزگىرىشىگە ماسلىشالمايۋاتىدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئېشىش شەكلى جەهەتتە ئۆزگىرىشكە ماسلىشالمايۋاتىدۇ؛ ئۈچىنچىدىن، كەسكىن بازار رىقابىتىگە ماسلىشالمايۋاتىدۇ. شۇڭا ۋەزىيەتنى توغرا تونۇپ، دۆلەت كارخانىلىرىنى ياخشىلاش ئىشەنچىمزنى چىڭىتىپ، دۆلەت كارخانىلىرى ئىلاهاتىدا نۇقتا بىلەن دائىرىنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، نۇقتىدا بۆسۈش هاسىل قىلىش ئارقىلىق، دائىرىگە كېڭىيىشكە تۈرتكە بولۇش، مۇناسىۋەتلىك قائىدە - نىزاملارنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، «ېخانىزمنى ئۆزگەرتىش، باشقۇرۇشنى تۆتۈش، ئىچكى ماهارەتنى مەشق قىلىش، ئۇنۇمنى ئاشۇرۇش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئۇنۇمنى ئۆستۈرۈش كېرەك.

گۈچۈكدا كۆكتاتچىلىق دېهقانلارنىڭ مۇهىم كەسپى بولۇپ قالدى

ئۆز مۇخبىرىمىز چىن چىن خەۋىر قىلىدۇ: گۈچۈك ناهىيىسى كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، كۆكتاتچىلىقنى پائال چىك تۇتقاچقا، بۇ ناهىيىده 1-ئايدىن 10-ئايغىچە 155 مىك تونىنا كۆكتات بازارغا سېلىنىپ، مەهسۇلات قىممىتى 73 مىليون يۈەنگە يەتتى.

بۇ ناهىيە بۇ يىل كۆكتاتچىلىقنى زور كۈچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، هەرقايسى يېزا (بازار)لاردىن ئادەم ئاجرىتىپ، ئوبلاست، ناهىيىدىكى تېخنىكا ئومۇملاشتۇرۇش تارماقلىرى ئۈيۇشتۇرغان ئۆگىنىش كۆرسىلىرىغا قاتناشتۇرغاندىن باشقا، يەش يېزا-بازارلاردىن 140 تىن ئارتۇق كادىر، دېهقانىنى ئۇرۇمچى شەهىرى، جەمسار ناهىيىسى ۋە شەندۇك ئۆلكىسىنىڭ كۆكتات تېرىلىدىغان رايونلىرىغا ئېكسكۇرسىيە، ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى.

ئۇلار سىرتقى جايلارنىڭ كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتىكى ئىلغار تەجرىبىلىرىنى ئۆگەندى ۋە ئۆگەنگىنىنى ئىشلەپچىقىرىشقا تەتبىقلىدى.

بۇ يىل ناهىيە بويىچە كۆكتاتلىق كۆلىمى 53 مىك موغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلىدىكىدىن 5600 مو كۆپەيدى، بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى ئون ئېيىدا ناهىيە بويىچە 155 مىك تونىنا كۆكتات ئېلىندى، بۇنىڭ ئىچىده تاۋار كۆكتات 110 مىك تونىغا يەتتى. كۆكتات بازىرى ئاۋاتلاشتى، دېهقانلارنىڭ كىرىمى كۆپەيدى.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان مائارىپ ئالاقىسى ساغلام راۋاجلانماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز جۇرئەت كامىل خەۋەر قىلىدۇ: شىنجاڭ خەلقئارا مائارىپ ئالماشتۇرۇش جەمئىيىتى ئۆز رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، چەت ئەللەردىن ئەقلىي كۈچ كىرگۈزۈش ۋە چەت ئەللەرگە ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچى چىقىرىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولدى.

شىنجاڭ خەلقئارا مائارىپ ئالماشتۇرۇش جەمئىيىتى قۇرۇلغان توققۇز يىلدىن بۇيان، چەت ئەللەر بىلەن بولغان ئالاقىنى ساغلام راۋاجلاندۇرۇش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان مائارىپ ئالاقىسى ۋە هەمكارلىقىنى پائال قانات يايدۇردى. بېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئامېرىكا، ياپونىيە، روسىيە، قازاقىستان قاتارلىق 20 نەچچە دۆلەت ۋە رايون بىلەن هەمكارلىق مۇناسىۋىتى ئورنىتىپ، 100 دىن ئارتۇق چەت ئەل مۇتەخەسسىس، ئالىملىرىنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزغا كېلىپ دەرس ئۆتۈشى، تەتقىقات بىلەن شۇغۇللىنىشى، تەتقىقاتچى ئوقۇغۇچى تەربىيىلىشىگە قولايلىق يارىتىپ بەردى. ئاپتونوم رايونىمىزغا مائارىپ تەكشۈرۈش ۋە خەلقئارالىق ئىلمىي مۇهاكىمە يىغىنىغا قاتنىشىش ئۈچۈن كەلگەن ئون نەچچە چەت ئەل مۇتەخەسسىلەر ئۈمكىنى كۆتۈۋالدى، هازىر ئاپتونوم رايونىمىزدا ئۇيغۇر، خەنزۇ، قازاق تىلى ئۆگىنىۋاتقان چەت ئەللىك ئوقۇغۇچى 50 تىن ئاشىدۇ. چەت ئەللەر بىلەن بولغان هەمكارلىقنى ئىلگىرى سۈرۈش جەريانىدا ئاپتونوم رايونىمىز ب د ت ۋە بىر قىسىم دۆلەتلەرنىڭ 150 مىليون يۈەنلىك هەقسىز ياردىمى ۋە ئوقۇش مۇكاپاتىنى قوبۇل قىلدى.

بۇ جەمئىيەت يەنە چەت ئەللەردىن ئەقلىي كۈچ كىرگۈزۈش بىلەن بىللە، هەر يىلى ئاپتونوم رايونىمىزدىن 100 دىن ئارتۇق ئوقۇغۇچىنى چەت ئەلگە ئوقۇشقا چىقاردى. بىر قىسىم ئالىي مەكتەپ، ئوتتۇرا تېخنىكومىلار ۋە ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرى ئامېرىكا، ياپونىيە، تايلاند، روسىيە، شياڭگاڭ قاتارلىق دۆلەت ۋە رايونلارغا بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتىلدى.

بىر جۈملىلىك خەۋەرلەر

- ئۇرۇمچى - قۇمۇل ئېغىتلىكى قۇماندانلىق شتابى كېلەر يىلى ئىككى گازلىق ئېچىشنى قارار قىلدى.
- سانجى ئوبلاستىدىكى ئاشلىق تارماقلىرى دېهقانلار ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىش ئىدىيىسىنى تۇرغۇزۇپ، دېهقانلارنىڭ قولىدىكى 100 مىڭ تونىنا كۆممىقوناقنى خېرىدار تاپتى.
- ئۇرۇمچى شەهىرىده «كۆلۈب لوگقىسى»نى تالىشىش بويىچە تىكتاك توپ مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈلدى.
- ئۇرۇمچى شەهىرىده يەككە سودا - سانائەتچىلەر، خۇسۇسىي كارخانىلارنىڭ تىجارەت كىنىشكىسى تەكشۈرۈلدۇ.
- ئاپتونوم رايونىمىزدىن ئۇچ پوچتا - تېلېگراف ئورنىنىڭ ئىشچىلار ئۈيۇشمىسىغا «مەملىكەتلىك پوچتا - تېلېگراف سېپىدىكى نەمۇنىلىك ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئالىلىسى» دەپ نام بېرىلدى.
- ئالاناۋ ئېغىزى مەنبۇئى مەدەنىيەت بويىچە مەملىكەتلىك ئىلغار ئېغىز بولۇپ باهالاندى.
- 12- ئاينىڭ 7- كۈنىدىن 10- كۈنگىچە كورلىدا ئۆتكۈزۈلگەن كىتاب يەرمەنكىسىده كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر كىتابلارنى قىزغىنلىق بىلەن سېتىۋالدى.
- دۆربىلجىن ناهىيىسى مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇشنى قېلىپلاشتۇردى.
- جۇڭگو مال - مۇلۇك سۇغۇرتىسى چەكلىك شىركىتىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى 12- ئاينىڭ 25- كۈنى قوراللىق ساقچى قىسىم شىنجاڭ ئوت ئۆچۈرۈش باش ئەترىتىگە ئىككى ئوت ئۆچۈرۈش ئاپتوموبىلى ئىئانە قىلدى.

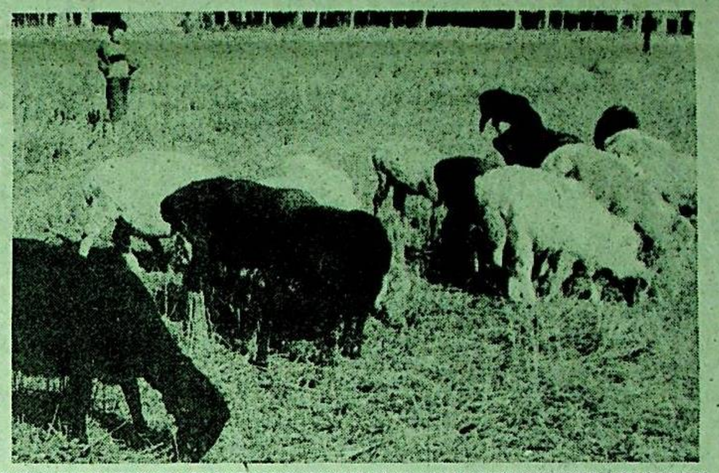
بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇش مەركەز قىلىنغان ئوتلاق قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز **مەۋلان سابىت، مۇنەۋۋەر ئابدۇرېشت** خەۋەر قىلىدۇ: بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇش مەركەز قىلىنغان ئوتلاق قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلۇپ، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش شارائىتى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. ھازىرغا قەدەر 8638 چارۋىچى مۇقىم ئولتۇراقلاشتۇرۇلدى، يۇرۇشلەشكەن سۈنئىي ئوت - چۆپ بازىسى 757 مىڭ 300 موغا يەتتى، 1 مىليون 907 مىڭ مو ئوتلاق ياخشىلاندى.

ئاپتونوم رايون ۋە ئىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلەر چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇش مەركەز قىلىنغان ئوتلاق قۇرۇلۇشىنىڭ سالمىقىنى كۆچەيتتى. چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى قورۇ-قوتان قۇرۇلۇشىدا يېڭى بۆسۈش بولدى. **بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدا يېڭىدىن سېلىنغان 18 مىڭ 192 قورۇ-قوتانلىق چارۋىچىلىق رايونىدىكىلىرى 10 مىڭ 900 دىن كۆپرەككە يەتتى.** چارۋىچىلىقتا ئاپەتتىن مۇداپىئە كۆرۈش بازىسى قۇرۇلۇشى ئېلىپ بارغان 14 ناھىيىنىڭ ھەممىسى

غۇلجا ناھىيىسىنىڭ ئۇنيارىيۇزى بىزنىسى بۇ يىل تەبىئىي ئوتلاقلاردىن پىلانلىق پايدىلىنىش، شاخ - شۇمبا ئارقىلىق چارۋامال بېقىشتا ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈۋاتىدۇ. ئۇ يەردىكى ئوتلاقلارنىڭ ئۆسۈملۈك قاپلىنىش دەرىجىسى 70 پىرسەنتكە يەتكەن. ئىلى ئوبلاستىدىكى ئوتلاقلارنىڭ ئۆسۈملۈك قاپلىنىش دەرىجىسى 80

يىللاردىن بۇيان، چارۋامال نەسلىنى ياخشىلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، چارۋامالالرنىڭ تاۋارغا ئايلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ياخشى ئۇقتسادىي ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

بۇ يىزا ئالدى بىلەن دېھقان، چارۋىچىلارنى پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ چارۋامالالرنىڭ نەسلىنى ياخشىلاشقا يېتەكلەپ، 1993 - يىلدىن باشلاپ ھەر يىلى «قىشلىق پەن - تېخنىكا پائالىيىتى»دە چارۋامال نەسلىنى ياخشىلاش مەزمۇن قىلىنغان تەربىيىلىدى. قوي نەسلىنى ياخشىلاشنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك پىلان- تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ، ۋەزىپە- كۆرسەتكۈچلەرنى ھەرقايسى كەنت، مەھەللە ۋە ئائىلىلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى ھەمدە يىزا ئۇچاستكا بىلەن، ئۇچاستكا كەنت، مەھەللە، گۇرۇپپىلار بىلەن قوي نەسلىنى ياخشىلاش ۋە ساغلىقلارنى كۆپەيتىش بويىچە مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپ، ھەر يىلى يىل ئاخىردا نەقلەشتۈرۈپ، مۇكاپات، جازانى توپلاپ قوشنا ۋىلايەت، يېزىلاردىن ئالتاي قوشقىرى، لىنكولىن قوشقىرى، دولان قوشقىرى، ئالىي قوشقىرى، ساپ نەسىللىك خوتەن قوشقىرىدىن 66 تۇياق سېتىۋېلىپ، يىزا بويىچە پايدىلاندى. ئايلىلەردە بېقىلغۇاتقان نەسىللىك قوچقار ۋە ساغلىقلارغا ئارخىپ ئورغۇزۇپ، بېقىش ئەھۋالىنى قەرەللىك ھالدا تەكشۈرۈپ تۇردى. سۈپىتى ئۆلچەمگە توشمىغان، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ باھالاپ بېكىتىشىدىن ئۆتمىگەن قوشقارلارنى يىزا بويىچە نەسىللىك قوي 10 مىڭ 750 تۇياقتا يېتىپ، ئومۇمىي قوينىڭ 36.3 % نى ئىگىلىدى. ئورۇقلاندۇرۇش ئارقىلىق ئۆلۈم نىسبىتى 92.2 % كە يەتتى. دېھقان، چارۋىچىلار بۇ يىلنىڭ بېشىدىن 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 12 مىڭ 864 تۇياق چارۋامال سېتىپ 1 مىليون 480 مىڭ يۇەنلىك تارتۇق ساپ كىرىم قىلدى.

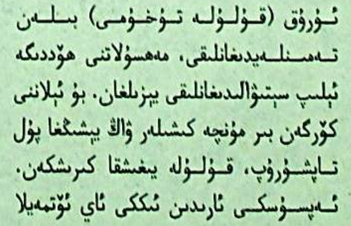
ئىلى تاشيول باش ئۇچاستكىسى پېنسىيگە ، دەم ئېلىشقا چىققان ئىشچى - خىزمەتچىلەر خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىمەكتە

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئۆمەرجان قۇتلۇق** خەۋەر قىلدۇ: ئىلى تاشيول باش ئۇچاستكىسى پېنسىيگە، دەم ئېلىشقا چىققان ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئۇچۇن ياخشى شارائىت ھازىرلاپ بەردى ھەم مەبلەغ قىس بولۇۋاتقان ئەھۋالدىمۇ داۋالىنىش خراجىتىنى تولۇق ئاتچوت قىلىش تۈزۈمىنى ئىجرا قىلدى. ئۇلارنىڭ ماتاش، پارۋاۋانلىق پۇلىنى ئۆز ۋاقتىدا تولۇق تارقاتىپ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇش، ئائىلە ئەھۋالىنى ئىگىلەپ، قىينىچلىقى بار، ئاغرىق كىشىلەرنىڭ ھالىدىن دائىم خەۋەر بىلىپ تۇردى. چەت - ياقا جايلاردىكى پېشقەدەم ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى شارائىتى ياخشراق بازار ئىچىگە يۆتكەپ ئورۇنلاشتۇردى. ئۇلار كۇنەس ناھىيە بازىرىدا 600 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىپ، 6000 كۋادرات مېترلىق ئائىلىلىكلەر بىناسى سېلىپ 94 ئائىلىلىك پېشقەدەم ئىشچى- خىزمەتچىنى ئورۇنلاشتۇردى، ئىككى ئورۇندا پېشقەدەملەر پائالىيەت ئۆيى سالدى، پائالىيەت ئۆيلىرىگە تېلېفون ئورناتتى. بۇ باش ئۇچاستكا يەنە پېنسىيگە، دەم ئېلىشقا چىققان ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىگە ئۆز پېزىقىدىكى گېزىتتىن ئىككى نۇسخىدىن مۇشتېرى بولۇپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتتى. بۇ باش ئۇچاستكا تەۋسىدىكى پېنسىيگە، دەم ئېلىشقا چىققان ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۆمرىنى خوشال -خۇرام ئۆتكۈزمەكتە ۋە تاشيول ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۇچۇن داۋاملىق كۆڭۈل بۆلمەكتە.

ئېلان باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ساختا ئېلانلارنى قەتئىي چەكلەش زۆرۈر

ئابلىكىم ھۈسەين، ئابدۇشۈكۈر شېرىپ

كۆنسېرى كەسكىنلىشۋاتقان بازار رىقابىتىدە ئۇچۇر يەتكۈزۈش، تاۋارلارغا بازار تېپىش ۋاسىتىسى بولغان ئېلان ئىشلەپ چىقارغۇچىلار، تىجارەتچىلەر ۋە ئىستېمالچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت، ئىستېمال پائالىيىتىنى بىر-بىرىگە باغلاشتا مۇھىم رول ئويناپ بولغاچقا، ئەمما جەمئىيەتتە ساختا ئېلانلارنىڭ كۆپىيىپ كېتىشى سەۋەبىدىن بىر مۇنچە ئىستېمالچىلار زىيانغا ئۇچرىماقتا.

1990-يىلى 6-ئايدا شەنشى ئۆلكىسى شىئەن شەھەرلىك ھايۋانات نەسلىنى ياخشىلاش تەتقىقات ئورنىنىڭ مەسئۇلى ۋاڭ يېشەك ئۇرۇمچىدىكى مەلۇم بىر تېخنىكا تەتقىقات ئورنى بىلەن بىرلىشىپ، «شىنجاڭ رادىئو- تېلېۋىزىيە گېزىتى» (خەنزۇچە) دە ئاق قاشتېشى قوزىلىسىنى كۆپلەپ سېتىۋالدىغانلىقى توغرىسىدا ئېلان بەرگەن، ئېلاندا قوزىلار يېتىشتۇرۇش تېخنىكىسىنى ھەقسىز ئۆگىتىپ قويىدىغانلىقى، سۈپەتلىك ئۇرۇق (قوزىلە تۇخۇمى) بىلەن تەمىنلەيدىغانلىقى، مەسئۇلاتنى ھۆددىگە ئېلىپ سېتىۋالدىغانلىقى بېزىلغان. بۇ ئېلاننى كۆرگەن بىر مۇنچە كىشىلەر ۋاڭ يېشىگنا پۇل تاپشۇرۇپ، قوزىلە يىغىشقا كىرىشكەن. ئەپسۇسكى ئارىدىن ئىككى ئاي ئۆتمەيلا قوزىلىلەر ئۆلۈپ تۈگىگەن. قوزىلە باققۇچىلار ۋاڭ يېشگنى تېپىپ ئۇنىڭدىن ھېساب ئالماقچى بولغاندا، ئۇ ئۇرۇمچىدىن ئالىلقاچان تىكۇۋەتكەن. ئۇرۇمچى شەھەرلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ ئېلان بەرگەن ساختا ئېلانغا ئالدانغانلار 175 كىشى بولۇپ، ئۇلار جەمئىي 225 مىڭ يۇەن زىيانغا ئۇچرىغان.

بۇ يىل 9-ئايدا ئىچكى ئۆلكىدىكى مەلۇم بىر تېخنىكا تەرەققىيات شىركىتىنىڭ ئۇرۇمچىدىكى شۆبىسى «شىنجاڭ رادىئو-تېلېۋىزىيە گېزىتى» (خەنزۇچە) قاتارلىق ئالتە ئاخبارات ۋاستىسى ئارقىلىق «گاز چاقماق ياساش تېخنىكىسىنى ئۆتۈنۈپ بېرىش، گاز چاقماق ياساشقا كېرەكلىك زاپچاسلار بىلەن تەمىنلەش، ئىشلەپ چىقىرىلغان مەھسۇلاتنى سېتىۋېلىشنى ھۆددىگە ئېلىش» توغرىسىدا ئېلان بەرگەن. ئېلاندا بىر چاقماقنىڭ ئىشلەپچىقىرىلىش تەننەرخىنىڭ 0.38 يۇەندىن ئاشمايدىغانلىقى، بۇنى تېخنىكا ئۆتۈنۈپ بەرگۈچى 0.45 يۇەندىن 0.50 يۇەنگىچە سېتىۋالىدىغانلىقى دېيىلگەن. باي بولۇش خىيالىدا يۈرگەن بىر مۇنچە كىشىلەر بەس- بەستە بۇ بىر يۈرۈش تېخنىكىنى 3300 يۇەندىن سېتىۋالغان ۋە ئۆيلىرىنى كىچىك زاۋۇت قىلىپ، چاقماق ئىشلەشكە كىرىشكەن. ئەپسۇسكى، ئىشلەپ چىقىرىلغان مەھسۇلاتلارنىڭ كۆپىنچىسى كېرەكسىز نەرسە بولۇپ چىققان. ئالدانغانلىقىنى بىلگەن كىشىلەر تېخنىكا ئۆتۈنۈپ بەرگۈچىنى ئىزدىگەندە، ئۇنىڭ سايىسىمۇ تېپىلمىغان. ئۇرۇمچى شەھەرلىك ئەرزىيەت ئىشخانىسى 90 نەچچە ئالدانغۇچىنىڭ بىرلەشمە ئەرزىگە ئاساسەن، بۇ ئىشنى سۈرۈشتۈرۈپ، ساختا ئېلان بەرگەن كىشىلەرنىڭ نەچچە مىليون يۇەن پۇلىنى ئېلىپ قېچىپ كەتكەنلىكىنى بايقىغان. نۆۋەتتە ئۇرۇمچى شەھەرلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى قانارلىق ئالاقدار تارماقلار بۇ دېلونى جىددىي تەكشۈرمەكتە.

ساختا ئېلانلارنىڭ يامراپ كېتىشىگە ئاز سانداكى ئېلان بەرگۈچىلەر ۋە ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ قانۇن- تۈزۈم ئېڭىنىڭ تۆۋەنلىكى، مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنىڭ ئاجىزلىقى، بەزى ئېلان باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ ئېلان كەسپىنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇشىنىڭ كۆچلۈك بولمىغانلىقى سەۋەب بولغان. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئېلان قانۇنى» يولغا قويۇلغىلى ئىككى يىل بولاي دەپ قالدى. بۇ ھەقتە يەنە بىر مۇنچە كونكرېت بەلگىلىمىلەرمۇ تۈزۈلۈپ يولغا قويۇلدى. جايلاردا ئېلان تەشكىلاتلىرى قۇرۇلدى. ھەر دەرىجىلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرىدا مەخسۇس ئېلان باشقۇرۇش خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان تارماق قۇرۇلۇپ، مەخسۇس خادىملار قويۇلدى. شۇنداق تۇرۇقلۇق، يەنە قاچانغىچە ساختا ئېلانغا قاتتىقراق چەك قويۇلمايدۇ؟

مۇناسىۋەتلىك تارماقلار ئېلان باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ساختا ئېلانلارنى قەتئىي چەكلىشى، ئۇلىنغا مۇناسىۋەتلىك ئورۇن ۋە شەخسلەرنى قاتتىق بىر تەرەپ قىلىشى زۆرۈر.

قەشقەر ۋىلايىتىدىكى سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى باشقۇرۇش تۈزۈمىنى كۈچەيتىپ، خىزمەت ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى

بۇ يىل قەشقەر ۋىلايىتىدىكى سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش، تاشقى جەھەتتىن ئامىمنىڭ نازارىتىنى كۈچەيتىش ئۈچۈن، ۋىلايەت بويىچە 520 نەپەر نازارەتچى تەكلىپ قىلدى. ناتوغرا ئىستىللارنى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسىدىن بەشنى، پاش قىلىش تېلېفونىدىن 46 نى تەسىس قىلدى ۋە 118 ئورۇنغا پىكىر ساندۇقى ئورناتتى. سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى نازارەتچىلەرنىڭ تەكلىپى ۋە ئامىمنىڭ ئىنكاسىغا ئەھمىيەت بېرىپ، مەسىلىلەرنى قىسقا مۇددەتتە ئىچىدە ھەل قىلىشنى ئىشقا ئاشۇردى. ئۇچ قارار كۇرس ئېچىپ كەسپىي خادىملارنى قانۇن- نىزاملارنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن خادىملارنىڭ خىزمەت ئۇنۇمى كۆرۈنەرلىك ئۆستى. بۇ يىل 11-ئايغىچە 1 مىليون 690 مىڭ يۇەنلىك ساختا، ناچار تاۋارلار تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىندى. يەكەن، قاغىلىق ناھىيىلىك پاختا-چىگە شىركەتلىرىنى ئالداپ ئېلىپ كېتىلگەن 470 مىڭ يۇەنلىك پاختا قايتۇرۇۋېلىندى.

سۈرەتتە: كەسپىي خادىملار تىجارەت خۇقتىلىرىدا تاۋارلارنىڭ سۈپىتىنى تەكشۈرمەكتە.

ئابدۇشۈكۈر راشدىن فوتوسى، خەۋىرى

ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 43 خىل كىتاب تۇنجى نۆۋەتلىك «كىتاب مۇكاپاتى» غا ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز **مېھرىنگۈل تۇردى** خەۋەر قىلىدۇ: 12-ئاينىڭ 18-كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇرۇمچىدە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى بويىچە تۇنجى نۆۋەتلىك «كىتاب مۇكاپاتى»غا ئېرىشكەن نادىر كىتابلارنى مۇكاپاتلاش يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى. يىغىنغا مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلارنىڭ ئاپتورلىرى، مۇھەررىرلىرىنىڭ ۋەكىللىرى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، نەشرىيات - ئاخبارات ئورۇنلىرىنىڭ رەھبەرلىردىن بولۇپ، 200 دىن ئارتۇق كىشى قاتناشتى.

بۇ قېتىم ئۇيغۇر، خەنزۇ، قازاق، قىرغىز، موڭغۇل، شىبە قاتارلىق ئالتە مىللەت يېزىقىدىكى 43 كىتاب مۇكاپاتقا ئېرىشتى. بۇنىڭ ئىچىدىكى ئۇيغۇر تىلى ئەدەبىياتىغا ئائىت كىتابلار 19 بولۇپ، ئۇلار ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات-سەنئەت خىزمىتى ئورۇنلىرى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق ئاپتورلار جەمئىيىتى تەشكىللىگەن مۇتەخەسسىسلەردىن تەشكىللەنگەن ھەيئەت تەكشۈرۈپ، ئىلمىي ئاساستا تاللاپ چىققان كىتابلار بولۇپ، ئۇلار ئىچىدە ئۇيغۇر تىلى ئەدەبىياتى، تارىخ، ئىجتىمائىي پەن، تەبىئىي پەن ساھەلىرىدىكى ئەسەرلەر بار. ئۇلار ئىچىدە ھېكايە، رومان، شېئىر، دراما، ئەدەبىيات نەزەريىسى، تارىخ، ئىجتىمائىي پەن، تەبىئىي پەن ساھەلىرىدىكى ئەسەرلەر بار. ئۇلار ئىچىدە ھېكايە، رومان، شېئىر، دراما، ئەدەبىيات نەزەريىسى، تارىخ، ئىجتىمائىي پەن، تەبىئىي پەن ساھەلىرىدىكى ئەسەرلەر بار.

قىلىنغان «جۇڭگو-شىنجاڭ تام رەسىملىرى توپلىمى»، قازاق تىلىدا نەشر قىلىنغان «شپاگەرلىك بايان»، قىرغىز تىلىدا نەشر قىلىنغان «ماناس داستانىنىڭ ۋەقەلىكلىرى ھەققىدىكى بايان»، موڭغۇل تىلىدا نەشر قىلىنغان «ئۇلا ۋە زۇلا»، شىبە تىلىدا نەشر قىلىنغان «قىزىل راۋاقتىكى چۈش» قاتارلىق 11 كىتاب 1-دەرىجىلىك، 16 كىتاب 2-دەرىجىلىك، 16 كىتاب 3-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇرچە كىتابلاردىن ئۈچ كىتاب 1-دەرىجىلىك، ئالتە كىتاب 2-دەرىجىلىك، يەتتە كىتاب 3-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

مۇكاپاتلاشقا 1990-يىلى 1-ئايدىن 1995-يىلى 12-ئايغىچە بولغان ئارىلىقتا نەشر قىلىنغان كىتابلار قاتناشتۇرۇلدى. مەلۇم بولۇشچە، مۇشۇ مەزگىلدە ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ھەر خىل يېزىقتا 6223 خىل كىتاب نەشر قىلىنغان. بۇنىڭ 2435 خىلى ئۇيغۇرچە، 2480 خىلى خەنزۇچە، 857 خىلى قازاقچە، 177 خىلى موڭغۇلچە، 191 خىلى قىرغىزچە، ئالتە خىلى شىبەچە كىتاب ئىكەن. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نەشرىياتچىلىق ئىشلىرىنىڭ گۈللىنىشىنى تېخىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق مۇكاپاتلاش پائالىيىتى ھەر ئىككى يىلدا بىر قېتىم ئېلىپ بېرىلىدىكەن.

مۇكاپاتلاش يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ئامىنە غاپپار قاتارلىق كىشىلەر قاتناشتى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق تۇنجى نۆۋەتلىك كىتاب مۇكاپاتى بويىچە مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلار

1-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلار:

1. ئۇيغۇر تىلى لېكسكولوگىيىسى (قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى)
2. ھازىرقى زامان پەن-تېخنىكا ئاساسىي بىلىملىرى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
3. ئۇيغۇر تىبابىتىدە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان دورىلار (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
4. جۇڭگو شىنجاڭ تام رەسىملىرى توپلىمى (خەنزۇچە) (2-6) (شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت، فوتو سۈرەت نەشرىياتى)
5. يىپەك يولىدىكى تىبابەتچىلىك جەھەتتىكى ئالماشتۇرۇش ھەققىدە تەتقىقات (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
6. شىبە قامۇسى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
7. شپاگەرلىك بايان (قازاقچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
8. قازاق خەلقى ۋە ئۆرپ-ئادەتلىرى (قازاقچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
9. ئۇلا ۋە زۇلا (موڭغۇلچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
10. «ماناس» داستانىنىڭ ۋەقەلىكلىرى ھەققىدە قىسقىچە بايان (قىرغىزچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
11. قىزىل راۋاقتىكى چۈش (شىبەچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)

2-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلار:

1. تىببىي خەنزۇ تىلى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
2. ھازىرقى زامان پەن-تېخنىكا ئاساسىي بىلىملىرى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
3. ئۇيغۇر تىبابىتىدە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان دورىلار (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
4. جۇڭگو شىنجاڭ تام رەسىملىرى توپلىمى (خەنزۇچە) (2-6) (شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت، فوتو سۈرەت نەشرىياتى)
5. يىپەك يولىدىكى تىبابەتچىلىك جەھەتتىكى ئالماشتۇرۇش ھەققىدە تەتقىقات (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
6. شىبە قامۇسى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
7. شپاگەرلىك بايان (قازاقچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
8. قازاق خەلقى ۋە ئۆرپ-ئادەتلىرى (قازاقچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
9. ئۇلا ۋە زۇلا (موڭغۇلچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
10. «ماناس» داستانىنىڭ ۋەقەلىكلىرى ھەققىدە قىسقىچە بايان (قىرغىزچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
11. قىزىل راۋاقتىكى چۈش (شىبەچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
12. جۇتاۋ ئەسەرلىرىدىن تاللانما (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
13. ۋاڭ مىڭنىڭ شىنجاڭدا يېزىلغان ھېكايە، نەسرلىرىدىن تاللانما (خەنزۇچە) (شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى)
14. ئۇمۇرتقا تۆۋرۈكى تاشقى كېسەللىكلىرى ئىلمى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
15. خەنزۇچە-قازاقچە لۇغەت (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
16. ئىلمىي ماقالە ۋە ماقاللەر توپلىمى (قازاقچە) (ئىلى خەلق نەشرىياتى)
17. قوتادغۇ بىلىگ (قىرغىزچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)

3-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلار:

1. شىنجاڭ چىلىنى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
2. ئۇيغۇر قىزلىرىنىڭ ئەڭ يېڭى مودا كىيىم نۇسخىلىرى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
3. مۇزىكا ئاساسىي نەزەريىسى (شىنجاڭ داشۇ نەشرىياتى)
4. ئەدەبىيات (شىنجاڭ ماۋارىپ نەشرىياتى)
5. ئۇيغۇر تىلى (شىنجاڭ ماۋارىپ نەشرىياتى)
6. خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە -ئىنگلىزچە تۇراقلىق ئىبارىلەر لۇغىتى (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
7. ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ مىلودىيە ئالاھىدىلىكلىرى (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
8. ماناس داستانىنىڭ ئىككىنچى قېتىملىق تولۇقلانغان نۇسخىسى (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
9. ئۇيغۇر ئەدەبىياتى تارىخى (ئىككىنچى قېتىملىق تولۇقلانغان نۇسخىسى) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
10. ئۇيغۇر ئەدەبىياتى تارىخى (ئىككىنچى قېتىملىق تولۇقلانغان نۇسخىسى) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
11. ئۇيغۇر ئەدەبىياتى تارىخى (ئىككىنچى قېتىملىق تولۇقلانغان نۇسخىسى) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)

مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئارقىلىق كەسپىي خىزمەتنى ئىلگىرى سۈرۈش

- قىزىلسۇ ئوبلاستلىق پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ئارقىلىق ئىقتىسادىي كۆرسەتكۈچنى يىلىغا يىل ئاشۇرۇپ ئورۇندىغانلىقىنى تونۇرىسىدا

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل**

قىزىلسۇ ئوبلاستلىق پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسى يېقىنقى بەش يىلدىن بۇيان پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ ئىدىيىۋى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا جاپالىغا چىداپ ئىگىلىك تىكلەش، ئەمەلىي ئىشلەپ يېگىلىق يارىتىش، ئىلغارلىقنى قولغا كەلتۈرۈش مەزمۇن قىلىنغان سىياسىي-ئىدىيىۋى تەربىيىنى قانات يايدۇرۇش ئارقىلىق تۇرلۇك ئىقتىسادىي كۆرسەتكۈچلەرنى يىلمۇ يىل ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى. ئاقتۇ، ئۇلۇغچات، ئاقچى ناھىيىلىك پوچتا-تېلېگراف ئىدارىلىرى ئوبلاست دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن نامغا ئېرىشتى، ئىدارە ئۆزى ئۈدا بەش يىل ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن نامنى ساقلاپ كەلدى.

بۇ ئىدارە قانداق قىلىپ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا خۇشاللىنارلىق نەتىجىگە ئېرىشتى؟

- پارتىيە قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىپ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ باشلامچىلىق، نەمۇنىلىك رولىنى جارى قىلدۇردى. ئىدارە پارتكومى ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ ئىدىيىۋى قۇرۇلۇشى، تەشكىلىي قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، پارتىيە ئەزالىرى ئارىسىدىكى بوشاڭلىق، چېچىلاڭغۇلۇق ھالەتنى ئۆزگەرتتى، «ئۈچ يېغىن، بىر دەرس» تۈزۈمىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىش بىلەن بىللە، ھەر بىر پارتىيە ئەزاسىنى چوقۇم ئۆز ئورنىدىكى ئىككى ۋە ئىككىدىن ئارتۇق ئامما بىلەن يارەم بېرىش، ئالاقىلىشىش مۇناسىۋىتى ئورنىتىشقا يېتەكلەپ، پارتىيە ئەزالىرى بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن پارتىيە ئەزالىرىنىڭ باشلامچىلىق، نەمۇنىلىك رولى ياخشى جارى قىلدۇرۇلدى. نەتىجىدە ئىدارىدىكى كۆپلىگەن پارتىيە ئەزالىرى باشقۇرۇش، تېخنىكا ۋە مۇلازىملىقنىڭ بىرىنچى سېپىدىكى ئۇلكىلەرگە ئايلاندى. ئىدارە پارتىيە باش ياچەيكىسى ئوبلاست بويىچە تۇنجى تۇركۈمدىكى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇشتىكى «ئىلغار ياچەيكا» بولۇپ باھالاندى. بۇ يىل 6-ئايدا بۇ پارتىيە باش ياچەيكىسى يەنە ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىلغار ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتى» بولدى.

- ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە بولغان ئىدىيىۋى-سىياسىي تەربىيىنى كۈچەيتىپ، كەسپىي خىزمەتلەرنىڭ ياخشى ئىشلىنىشىگە پۈختا ئاساس سالدى. بۇ ئىدارە تۇرلۇك شەكىللەردىن پايدىلىنىپ ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئارىسىدا قەرەللىك ھالدا ۋەزىيەت تەربىيىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى، ۋەتەنپەرۋەرلىك، شىنجاڭنى سۆيۈش، كارخانىنى سۆيۈش، ئىش ئورنىنى سۆيۈش، جاڭجىياگاڭدىن ئۆگىنىش تەربىيىسى ئېلىپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئىدىيە-ئەخلاق ساپاسىنى ئۆستۈردى. بۇنىڭ بىلەن ئىشچى-خىزمەتچىلەر شارائىت بىلەن ھېسابلاشماي، جاپالىغا چىداپ ھېرىلىپ ئىشلەپ، ئوبلاستنىڭ پوچتا-تالاقەلمىشىش ئىشلىرىنىڭ زامانىۋىلىشىش قەدىمىنى تېزلىتىشىگە تۆھپە قوشتى. نەتىجىدە بۇ ئىدارىنىڭ 8-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە پوچتا-تېلېگراف كەسپىي ئومۇمىي مىقدارى 8 مىليون يۈەنگە، كەسپىي كىرىم 9 مىليون 850 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، 7-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكىدىن 4.5 ھەسسە ۋە تۆت ھەسسە ئاشتى. بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا كەسپىي ئومۇمىي مىقدارى 5 مىليون 548 مىڭ يۈەنگە، كەسپىي كىرىم 6 مىليون 229 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، بولتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن 51.36% ۋە 35.27% ئاشتى.

- ياخشى ئوبراز تىكلەش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ كەسىپ ئەخلاقىنى كۆرۈنەرلىك ياخشىلىدى. ئىدارە پارتكومى ئۆزىگە قاراشلىق بۆلۈم، ئىشخانا، ناھىيە (شەھەر) لىك پوچتا-تېلېگراف ئىدارە، پونكىتلارنىڭ ئەمەلىيەتتىكە ئاساسەن ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ كەسىپ ئەخلاقى ئۆلچىمىنى بېكىتىپ، مۇلازىملاردىن مۇلازىملىقتا چەكلەنگەن سۆزلەرنى قەتئىي ئىشلەتمەسلىكنى، قىزغىن پوزىتسىيە، مەدەنىيەتلىك سۆز ۋە ئىللىق چىراي بىلەن ئابونتلارنى كۈتۈۋېلىشنى تەلەپ قىلدى ھەم مۇناسىپ قائىدە-تۈزۈملەرنى يولغا قويدى. بۇنىڭ بىلەن پوچتا-تېلېگراف تىجارەت ئورۇنلىرىنىڭ مۇلازىملىق سۈپىتى كۆرۈنەرلىك ئۆستى. ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسىنىڭ «10 مىڭ چاقىرىملىق» سۈپەت تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى بۇ ئىدارىنىڭ «ياخشى ئوبراز» تىكلەش پائالىيىتىگە يۈقىرى باھا بەردى. بۇ يىل 6-ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى جايلارغا ئەۋەتكەن تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى بۇ ئوبلاستتىكى ئابونتلاردىن پوچتا - تېلېگراف مۇلازىملىق سۈپىتى توغرىسىدا پىكىر ئالغاندا، ئابونتلارنىڭ بۇ ئىدارىدىن رازى بولۇش نىسبىتى 99.28% كە يەتتى.

- ئاممىۋى خاراكتېرلىك مەدەنىيەت - تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىنى جانلاندۇردى. ھېيت-بايرام، دەم ئېلىش كۈنلىرىدە پايدىلىنىپ شەكلى ھەر خىل، مەزمۇنى مول مەدەنىيەت-تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىنى ئېلىپ باردى. بۇ يىل 400 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ ناھىيە (شەھەر) لىك پوچتا-تېلېگراف ئىدارىلىرىدە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ بەدەن

2-دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىتابلار:

1. تىببىي خەنزۇ تىلى (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
2. ئۇغلۇم، ئالدىڭغا قارا (قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى)
3. شىنجاڭ پوللىرى (شىنجاڭ گۈزەل - سەنئەت، فوتو سۈرەت نەشرىياتى)
4. بۇيۇك بىرتانىيە ئۆسمۈرلەر قامۇسى (1-5) (شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى)
5. غەربىي يۇرت ۋە قەدىمكى مەدەنىيەت (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
6. جنايەت ۋە جازا (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
7. شىنجاڭ تاغ ئورمانلىقلىرى تۆپرىقى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
8. ماركسىنىڭ ئېقتىساد نەزەريىە سىستېمىسى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
9. ئاسىيانىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا ئېلىپ بېرىلغان سەككىز يىللىق ئېكسپېدىتسىيە (خەنزۇچە) (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
10. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شىنجاڭ پۈل تارىخى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ داشۇ نەشرىياتى)

7. ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ مىلودىيە ئالاھىدىلىكلىرى (شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى)
8. ماناس دەرياسى ۋادىسىنىڭ ئېكولوگىيىلىك مۇھىتىنى ئاسراش ۋە ئۇنىڭدىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش ھەققىدىكى تەتقىقات (خەنزۇچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
9. قۇرغاق رايون ئېكولوگىيىسى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ داشۇ نەشرىياتى)
10. جۇڭگو شىنجاڭ قەدىمكى سەنئىتى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت-فوتو سۈرەت نەشرىياتى)
11. خەتەرلىك ئىچكى كېسەللىكلەر ئىلمى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى W)
12. جۇڭگو تاجىكلىرى (خەنزۇچە) (شىنجاڭ داشۇ نەشرىياتى)
13. شىنجاڭ ھايۋاناتلىرى كېسەللىكلىرىنى تەكشۈرۈش ۋە ئۇنىڭ ئالدىنى ئېلىش (خەنزۇچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە تەشرىياتى K)
14. تارازا (قازاقچە) (شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى)
15. شىنجاڭ مال-قوش پاراز ئىتلىرى (قازاقچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)
16. قوي نەسلىنى ئۆزگەرتىش (موڭغۇلچە) (شىنجاڭ پەن-تېخنىكا، سەھىيە نەشرىياتى K)

بۇ يىلقى ھەج سەپىرىدە شىنجاڭ مۇسۇلمانلار سايامەت ئىدارىسىنىڭ كادىرى يولداش ئەنۋەر نىياز خوجىزۇ دىنىي زات گاسۇندىي ھاجىنىڭ يوقىتىپ قويغان 1500 دوللىرىنى تېپىۋېلىپ، ئۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەرگەنىدى. ئەنۋەر نىيازنىڭ ئالىيجاناب پەزىلىتىگە رەھمەت ئېيتىش ئۈچۈن، گاسۇندىي ھاجى ئائىلىسىدىكىلەر يىقىندا شىنجاڭ مۇسۇلمانلار سايامەت ئىدارىسىگە لەۋھە تەقدىم قىلدى.

سۈرەتتە: گاسۇندىي ھاجى (سولدىن 1-كىشى) بۇ ئىدارىگە لەۋھە تەقدىم قىلماقتا.

دەريا ھەسەن فوتوسى

مەنۇي مەدەنىيەت گۈللىرى

ناھىيە (شەھەر) لىك پوچتا-تېلېگراف ئىدارىلىرىدە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ بەدەن چېنىقتۇرۇش ئورنى ۋە كارا OK ئۆيى قۇرۇپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرگە پائالىيەت سورۇنى ھازىرلاپ بەردى. كۆكەرتىش ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىلىق ھەرىكىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىدارىنىڭ كۆكەرتىلىش نىسبىتىنى 45 % كە يەتكۈزدى. ئىدارە ئاپتونوم رايون بويىچە «تازىلىقتا ئۆلچەمگە يەتكەن ئورۇن» بولدى.

مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىنىڭ تۇنجى قارارلىق ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش كۇرسى ئاخىرلاشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز **جۇرئەت كامىل** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىنىڭ تۇنجى قارارلىق ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش كۇرسى يېقىندا ئاخىرلاشتى.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپلەردە ئىنگلىز تىلى دەرسىنى يولغا قويۇشقا ئىمكانىيەت يارىتىش ۋە ئىنگلىز تىلى ئوقۇتقۇچىلىرى قوشۇنىنى زورايتىش ئۈچۈن، شىنجاڭ ماارىپ شۇبۈرەنى ئىنگلىزىنىڭ چەت ئەلدىكى مۇلازىملىق قىلغۇچى پىدائىيلار جەمئىيىتىنىڭ مەبلەغ جەھەتتىن ياردىمى بىرىشى بىلەن 1995-يىلى مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىنىڭ ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش كۇرسى ئاچقاندى. كۇرسقا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن تاللاپ ئەۋەتىلگەن 70 نەپەر مىللىي ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى قاتناشتى. ئۇلار ئىنگلىزىدىن تەكلىپ بىلەن دەرس ئۆتۈشكە كەلگەن ئىككى نەپەر ئوقۇتقۇچىنىڭ ئەستايىدىل دەرس ئۆتۈشى نەتىجىسىدە بىر يىل ئىچىدە ئىنگلىز تىلىدا راۋان سۆزلىيەلەيدىغان، تەرجىمە قىلالايدىغان، ھەم دەرس ئۆتەلەيدىغان سەۋىيىگە يېتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىنگلىز تىلىدا دەرس ئۆتىدىغان مىللىي ئوقۇتقۇچىلار يوق بولۇش ھالىتىگە خاتىمە بەردى.

سۈرەتلىك خەۋەر

قورغاس ناھىيە لەنگەر يېزىسىنىڭ خەيرىيە باشلانغۇچ مەكتىپى 60 يىللىق تارىخقا ئىگە بولۇپ، كۆپلىگەن ئوقۇتقۇچىلارنى تەربىيىلەپ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مائارىپ ئىشلىرىغا ئالاھىدە تۆھپە قوشتى.

بۇ مەكتەپتىكى ئوقۇتقۇچىلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان مائارىپ ئىسلاھاتىغا تېزدىن ماسلىشىپ، نىشانلىق ئوقۇتۇشنى يولغا قويۇپ، ئېلېكتىرلەشكەن ئوقۇتۇشتا ئاپتونوم رايون بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى. بۈگۈنكى ئوقۇتقۇچى ئىلى ۋىلايىتى بويىچە «ئىلغار ئوقۇتقۇچى»، بىر ئوقۇتقۇچى ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىلغار ئوقۇتقۇچى» بولۇپ باھالانىپ مەكتەپكە شان-شەرەپ كەلتۈردى.

سۈرەتتە: ئوقۇتقۇچىلار دەرس ئۈستىدە مۇھاكىمە قىلماقتا. **ھېسامدىن ھاجى** فوتوسى

چەرچەن ناھىيىسىنىڭ ئارخىپ باشقۇرۇش خىزمىتى ياخشى ئىشلەندى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئۆمەرجان مۇھەممەت** خەۋەر قىلدۇ: چەرچەن ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمتى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئارخىپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتقانلىقتىن، ناھىيىنىڭ ئارخىپ باشقۇرۇش خىزمىتى ئۆلچەملىشىش، تۈزۈملىشىشكە قەدەم قويدى.

ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمتى ۋە ئارخىپ باشقۇرۇش تارماقلىرى ئارخىپ باشقۇرۇش خادىملىرى قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بەردى. ئۇلار بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئىلگىرى-ئاخىر بولۇپ بەش قارار كۇرس ئېچىش، مۇنەۋۋەر، قابىلىيەتلىك ئارخىپ باشقۇرغۇچى خادىملارنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىچى، سىرتىدا ئېچىلغان نەزەرىيە كۇرسلىرىغا ئەۋەتىپ تەربىيىلەش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ كەسپىي سەۋىيىسىنى ئومۇميۈزلۈك ئۆستۈردى. ھوججەت، ئورۇن ۋە خادىملارنى مەركەزلەشتۈرۈپ ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىنىڭ ھەر خىل ئارخىپلارنى رەتلەش، ساقلاش قاتارلىق ئىشلىرىغا ياردەملەشتى. بۇيىل 1-ئايدىن 11-ئايغاقەدەر ناھىيە بويىچە 80 % ئاساسىي قاتلام ئورۇنلارنىڭ ئارخىپلىرى ئۆلچەملىشىش، قېلىپلىشىش دەرىجىسىگە يەتتى. بۇ ناھىيە يەنە، تارىخقا، ئەھمىيەتكە ھۆرمەت قىلىش پرىنسىپى بويىچە ئازادلىقتىن بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى تارىخىي ئارخىپلاردىن 651 پارچىنى رەتلەپ چىقتى.

خوتەن ناھىيىلىك ئايالار بىرلەشمىسى ئايالار ئارىسىدا «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» قۇرۇش، «مەدەنىيەتلىك ئايال» بولۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **گۈلباھار مەتتوختى** خەۋەر قىلدۇ: خوتەن ناھىيىلىك ئايالار بىرلەشمىسى بۇ يىلدىن باشلاپ ئايالار ئارىسىدا مەدەنىيەتكە يۈزلىنىش، «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» قۇرۇش، «مەدەنىيەتلىك ئايال» بولۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئايالارنىڭ مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى.

ناھىيىلىك ئايالار بىرلەشمىسى ئايالار ئارىسىدا ئېلىپ بېرىلغان «ئۇچنى ئۆگىنىش، ئۈچتە بەسلىشىش» پائالىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش چاقىرىقىنى ئوتتۇرىغا قويغاندى. ناھىيە بويىچە 56.5 % ئايال بۇ پائالىيەتكە قاتناشتى. ئۇلار ئايالار بىرلەشمىسى ئوتتۇرىغا قويغان پەن-تېخنىكا ئارقىلىق ئائىلە ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش، ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىش، كىرىمنى ئاشۇرۇپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش، ئاز تۇغۇش، سۈپەتلىك تەربىيىلەش، پەرزەنتلەرنى ئەدەپ-ئەخلاقلىق، كۆيۈمچان، غايىلىك قىلىپ يېتىشتۈرۈشتىن ئىبارەت «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» قۇرۇش چاقىرىقىغا ئاكتىپ ئاۋاز قوشتى. يېزا-قىشلاقلاردىكى ئايالار ھەر دەرىجىلىك ئايالار تەشكىلاتلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن، ئىككىدىن ئۇچكىچە ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان تېخنىكا ئىگىلەپ، ئەمەلىي نەتىجىگە ئېرىشتى. يېقىندا ئايالارنىڭ تۆھپىسىنى سېلىشتۇرۇپ باھالاش ئارقىلىق 230 دېھقان-چارۋىچى ئائىلە «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» دېگەن شەرەپ گۈۋاھنامىسىگە ئېرىشتى.

ئايالار خىزمىتى خەۋەرلىرى

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان پوسكام ناھىيىسىنىڭ ئاختام يېزىسى تۇرلۇك شەكىللەر ئارقىلىق ئانا، بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش تەشۋىقاتىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ بۇ ھەقتىكى تونۇشىنى يۇقىرى كۆتۈردى.

سۈرەتتە: بۇ يېزىنىڭ تىتىر كەنتىدىكى ئايالار ئانا-بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاشقا دائىر قانۇن-نىزاملارنى ئۆگەنمەكتە.

تۇرسۇن راخمان فوتوسى

بېيجىڭدا 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 23 - سانلىق يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 24 - دېكابىر خەۋىرى. 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 23 - سانلىق يىغىنى بۈگۈن چۈشتىن ئىلگىرى «خەلق» سارىيىدا ئۆتكۈزۈلۈشكە باشلىدى. بۇ قېتىمقى يىغىنىڭ قاراپ چىقىشىغا تۆت قانۇن لايىھىسى سۇنۇلدى، بۇ تۆت قانۇن لايىھىسى: جىنايى ئىشلار قانۇنىغا تۈزىتىش كىرگۈزۈش لايىھىسى، كرېدىت ھاۋالە قانۇنى لايىھىسى، مەخسۇس ئىقتىسادىي رايون ۋە چوڭ قۇرۇقلۇق جاھازىسى قانۇن لايىھىسى، قان تەقدىم قىلىش قانۇن لايىھىسىدىن ئىبارەت.

يىغىنغا چىۋىشى ۋېيىۋەنجاڭ رياسەتچىلىك قىلدى.

يىغىننىڭ قارالمىسىغا ئاساسەن دائىمىي كومىتېت تەركىبىدىكى خادىملار ئالدى بىلەن چەي پىڭ، ۋاڭ شۇۋېنلارنىڭ مەمۇرىي تەپتىش قانۇنى، شىيائگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىدا ئارمىيە تۇرغۇزۇش قانۇنى لايىھىلىرىنى قاراپ چىقىش نەتىجىسى توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئاڭلىدى. مۇئاۋىن ۋېيىۋەنجاڭ ۋاڭ خەنبىن يىغىنغا جىنايى ئىشلار قانۇنىغا تۈزىتىش كىرگۈزۈش لايىھىسى توغرىسىدا ئىزاھات بەردى.

يىغىن يەنە مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قانۇنچىلىق كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى شاڭ خىڭنىڭ دۆلەت مۇداپىئە قانۇن لايىھىسىگە تۈزىتىش كىرگۈزۈش پىكرى توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئاڭلىدى. بۇ قېتىمقى دائىمىي كومىتېت يىغىنى بۇ قانۇن لايىھىسىنى قاراپ چىققاندىن كېيىن 8- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 5- يىغىنىنىڭ قاراپ چىقىشىغا سۇنىدۇ.

باش كاتىپ ساۋجى بۇ قېتىمقى يىغىندا شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ 9- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرىنى سايلاش چارىسى لايىھىسى توغرىسىدا ئىزاھات بەردى.

بۈگۈنكى يىغىندا يەنە 9 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرىنىڭ سانى ۋە سايلاش مەسىلىسى توغرىسىدىكى قارار لايىھىسى، 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 5 - يىغىنىنى ئېچىش توغرىسىدىكى قارار لايىھىسى قاراپ چىقىلدى.

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ رەئىسى جياڭ زېمىن مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىرىدىن ليۇ خۇاچىڭ، جاڭ جېن، جاڭ ۋەننيەن، چى خاۋتيەن قاتارلىقلار 12- ئاينىڭ 24 - كۈنى بېيجىڭدا دېڭز ئارمىيىسىنىڭ 8 - قېتىملىق پارتىيە قۇرۇلتىيىغا قاتناشقان بارلىق ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشتى. جياڭ زېمىن مۇھىم سۆز قىلدى.
شىنخۇا ئاگېنتلىقى

(بېشى 1 - بەتتە)

تۇرمۇشلاشتۇرۇش جەھەتلەردە ئاپتونوم رايونىمىزغا ئېتىبار بەردى. بۇ ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادىنىڭ داۋاملىق ئېشىشىغا پايدىلىق. شۇنىمۇ كۆرۈش كېرەككى، قۇرۇلما مۇۋاپىق بولماسلىق، ئىقتىسادىي ئۈنۈم تۆۋەن بولۇش، مالىيىدىكى قىيىنچىلىقنىڭ ئېغىرلاپ كېتىشى، مال باھاسى قاتارلىق ئامىللار يەنىلا ئاپتونوم رايونىمىز ئىقتىسادىنىڭ ئېشىشىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا بىز كېلەر يىللىق نىشانغا يېتىشتە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىشىمىز كېرەك:

1. سانائەت، پېزا ئىگىلىكى نىشانغا يېتىپ، ئۇنۇملۇك تەمىنلەشنى كۆپەيتىشكە تىرىشىش لازىم. ئاپتونوم رايونىمىز پېزا ئىگىلىك رايونى، پېزا ئىگىلىك ئىقتىسادى ئىجتىمائىي مۇقىملىقنىڭ ئاساسى، شۇنداقلا ئېھتىياج بىلەن تەمىنلەشنى تەڭپۇڭ ساقلاشنىڭ ئالدىنقى شەرتى. شۇڭا پېزا ئىگىلىكىنى بارلىق ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنىڭ ئالدىغا قويۇشتىن تەۋرىنىشكە بولمايدۇ. كېلەر يىللىق پېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ نىشانى ئېنىق بېكىتىلدى، يەنى پېزا ئىگىلىكنىڭ كۆپەيمە قىممىتىنى % 10 ئاشۇرۇش، ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلىمىنى 24 مىليون موغا، ئومۇمىي ھوسۇلىنى 8 مىليون تونىغا، كېۋەز تېرىلغۇ كۆلىمىنى 13 مىليون موغا، ئومۇمىي ھوسۇلىنى 1 مىليون 150 مىڭ تونىغا، گۆش تۇرىدىكى مەھسۇلاتلارنى 640 مىڭ تونىغا يەتكۈزۈش ئوتتۇرىغا قويۇلدى. ئەمدىكى گەپ ئەملىي ئىشلەشتە.

2. ئىقتىسادنىڭ ئومۇمىي مىقدارىنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ياخشى ئىشلەپ، مال باھاسىنىڭ تېز ئېشىشىنى تىزگىنلەش لازىم. بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئېھتىياج بىلەن تەمىنلەش ئومۇمىي مىقدارى ئاساسەن تەڭپۇڭ بولدى. مال باھاسى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلىدى. بۇ كېلەر يىلى مال باھاسىنىڭ ئېشىش نىسبىتىنى ئىقتىسادنىڭ ئېشىش سۈرئىتىدىن تۆۋەن دەرىجىدە ساقلاپ قېلىشقا ياخشى ئاساس يارىتىپ بېرىدى. بىراق مۇشۇنداق ياخشى ۋەزىيەتتە كاللىمىزنى سەگەك تۇتۇشىمىز كېرەك. مەبلەغ سېلىش كۆلىمىنىڭ كېڭىيىشى، باھا قۇرۇلمىسىنىڭ تەڭشىلىشى بىلەن كېلەر يىلى مال باھاسىنىڭ ئومۇمىي سەۋىيىسى ئېشىشى مۇمكىن. شۇڭا كېلەر يىللىق مال باھاسى نىشانىغا يېتىش ئۈچۈن كۆپ تەرەپتىن خىزمەت ئىشلەشكە توغرا كېلىدۇ.

3. نۆۋەتلىق قۇرۇلۇشنى چىڭ تۇتۇپ، مەبلەغ ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈش كېرەك. كېلەر يىلى دۆلەت مالىيە، پۇل سىياسىتىگە قارىتا مۇۋاپىق قىسقىنى يولغا قويۇشنى ئىزچىللاشتۇرىدۇ. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مالىيىسىدە قېينچىلىق يەنىلا ئېغىر بولۇپ، جايلار، تارماقلاردىكى تۇر كۆپ، قۇرۇلۇش مەبلىغىنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ساقلاش قېيىن. ئاساسىي قۇرۇلۇش مەبلىغىنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش مۇمكىن ئەمەس. شۇڭا چەكلىك مەبلەغنى مەركەزلەشتۈرۈپ، ئاساسىي قۇرۇلۇشقا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن، مەبلەغ باشقۇرۇش، تۇر تەستىقلاش، ئالدىنقى باسقۇچلۇق تەييارلىقنى كۈچەيتىش ۋە پۈختا ئىشلەش بىلەن بىللە، مەبلەغنىڭ ئۇنۇمىنى ئاشۇرۇش كېرەك.

بۇ قېتىمقى پىلان يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مۇئاۋىن رەئىس جاڭ يۈنچۈەن رياسەتچىلىك قىلدى، لى دۆخۇي، جاڭ خېك، مىجەت ناسىر، يۈسۈپ ئەيسا، ۋاڭ خۇەيبۇ، دەللىقان مامقان قاتارلىقلار يىغىنغا قاتناشتى. پىلان كومىتېتىنىڭ مۇدىرى خەن شۆچى بۇ يىللىق پىلان خىزمىتىنى خۇلاسىلىدى. ھەم كېلەر يىللىق خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇردى.

* * *

ئىلان

ئۇرۇمچى شەھەر نەنگۈەن پەيچۇسوسىدىن بېرىلگەن 650102780615261 - نومۇرلۇق ئېلى ئوسمان نامىدىكى سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى يوقاتتىم. ئىلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

پۈتكىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەتلىك بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

ئادەتتىكى تالونلۇق باشقۇرۇشنى يەنمۇ كۈچەيتىش ۋە قېلىپلاشتۇرۇش، ساختا تالونلۇق پەرق ئېتىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش، ئادەتتىكى تالونلۇق پۇتۇن مەملىكەتتە ئوبوروت قىلىش ۋە تالونلۇقنىڭ راست - يالغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە قولايلىق بولۇش، قانۇنلۇق تىجارەتنى قوغداش، تالون ساھەسىدىكى ھەر خىل قانۇنغا خىلاپ جىنايى پائالىيەتلەرگە زەربە بېرىش، باج يوچۇقلىرىنى توسۇش ئۈچۈن، دۆلەت باج باش ئىدارىسى 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە پۈكىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. ھازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

هازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

1. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى»دىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن دۆلەت باج باش ئىدارىسى 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالوننى مەملىكەت بويىچە بىر تۆتاش ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. كونا ئادەتتىكى تالون شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئىشلىتىلىشتىن توختىتىلىدۇ.

2. يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى:

(1) يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى يۇرۇشلۇق تالون سۇ بەلگىلىك قەغەزدىن بېسىلدى، سۇ باسما سىزما نۇسخىسى رومبا شەكلىدە، ئوتتۇرىسىدا SW خەت شەكلى بار، يۇرۇشلۇق تالونغا تۇق سىزىقچىسى بېسىلمىدى.

(2) تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرى رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە مېيىدىن يۇرۇشتۇرۇپ بېسىلدى. رەڭگى توق قىزىل ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغدا قىزغۇچ سېرىق كۆرۈندۇ.

(3) ھازىرغىچە سۇ باسمىسى بولغان كاربونسىز باسما قەغەزنى ئىشلەتىش شەرتىنى ھازىرلىمىغان رايونلار ۋاقتىنچە سۇ باسمىسى بولمىغان ئادەتتىكى كاربونسىز باسما قەغەزدىن ياسالغان يۇرۇشلۇق تالونى ئىشلەتسە بولىدۇ. تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرىغا يەنىلا رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە مېيى ئىشلىتىلىپ بېسىلىدۇ.

3. ئادەتتىكى تالون باسىدىغان، ئىشلىتىدىغان بارلىق ئىدارە ۋە شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالوننى بېسىش ۋە سېتىۋېلىش لازىم. تالوننى شەخسىي بېسىش، سېتىش، ياساش، ھاينىغا سېتىش، ئوتۇنۇپ بېرىش قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ.

4. بارلىق ئىدارىلەر ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر تاۋار سېتىش، مۇلازىملىق بىلەن تەمىنلەش ياكى مۇلازىملىقنى قوبۇل قىلىش، شۇنىڭدەك باشقا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە تالون كېسىپ بېرىشى ۋە تالون ئېلىشى لازىم. ھەرقانداق ئىدارە ۋە شەخس قەرز پۇل ياكى مۇلازىملىق ھەققىنى بەرگەندە پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپتىن تالون ئېلىش ھوقۇقى بار. پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن تالون كېسىپ بېرىشنى رەت قىلىشىغا ياكى باشقا ئىسپاتلارنى تالون ئورنىغا دەسستىپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ. تالوننى ئۆزگەرتىش، يالغان كېسىپ بېرىش، ۋەكالىتەن كېسىپ بېرىش قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ. ئومۇمەن بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونلارنى مالىيىدە ئاتچوت قىلىش ئىسپاتى قىلىشقا بولمايدۇ.

5. تالون ئىشلىتىۋاتقان بارلىق ئىدارىلەر ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ ئادەتتىكى تالوننى ياخشى ساقلىشى، يېتۈرۈپ قويۇشتىن قاتتىق ساقلىنىشى كېرەك. سېتىشقا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك كونا ئادەتتىكى تالونلارنى ئېنىقلاپ دەپتەر قىلىپ تۇزۇپ، مەسئۇل باج ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە يوللىغاندىن كېيىن، بەلگىلەنگەن شەكىل بويىچە كۆيدۈرۈۋېتىش لازىم.

6. ھەر دەرىجىلىك باج ئورگانلىرى ئادەتتىكى تالونى ئالماشتۇرۇش خىزمىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئۆز رايونىدىكى ئادەتتىكى تالونى بېسىش، سېتىۋېلىش، ئىشلىتىش، ساقلاش ئەھۋالىنى بىر قېتىم مەركەزلىك تەكشۈرۈشى، ئېنىقلىشى، تەرتىپكە سېلىشى لازىم. ئومۇمەن تەكشۈرۈپ چىقىلغان تالونغا دائىر ھەر خىل قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلارنى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ باج يىغىشنى باشقۇرۇش قانۇنى» ۋە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى»، شۇنىڭدەك يولغا قويۇش تەپسىلي نىزامىدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەرنى ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشىگە يوللاش لازىم.

ئالاھىدە ئۇقتۇرۇش قىلىندى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق دۆلەت باج ئىدارىسى
1996 - يىل 12 - ئاي

ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسىنىڭ يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۆتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

دۆلەت باش باج ئىدارىسىنىڭ يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى مەملىكەت بويىچە بىر تۆتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەرلىك باج ئادەتتىكى تالوننىنى باشقۇرۇشنى يەنمۇ كۈچەيتىش، ئادەتتىكى تالوننى ئوبوروت قىلىش ۋە تالوننىڭ راست - يالغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە قولايلىق بولۇش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى ئاپتونوم رايون بويىچە بىرلىككە كەلگەن، ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. ھازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

1. تالون ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1997 - يىل 1- ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالون ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۆتاش ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىلىدۇ. شۇ ۋاقىتتا كونا ئادەتتىكى تالون ئىشلىتىلىشتىن توختىتىلىدۇ.

2. ئاپتونوم رايونىمىزدا يېڭىدىن بېسىلغان يەرلىك باج ئادەتتىكى تالونىنىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى:

(1) يۇرۇشلۇق تالون سۇ بەلگىلىك قەغەزدىن بېسىلدى، سۇ باسما سىزما نۇسخىسى رومبا شەكلىدە، ئوتتۇرىسىدا SW خەت شەكلى بار، يۇرۇشلۇق تالونغا تۇق سىزىقچىسى بېسىلمىدى.

(2) تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرى رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە مېيىدىن يۇرۇشتۇرۇپ بېسىلدى. رەڭگى توق قىزىل بولۇپ، ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغدا قىزغۇچ سېرىق كۆرۈندۇ.

(3) كاربونلۇق قەغەزدىن ياسالغان تالونىنى ئىشلەتكەندە يۇرۇشلۇق تالونغا مەخسۇس ئىشلىتىلىدىغان سۇ بەلگىلىك قەغەز ئىشلىتىلىدۇ؛ باسما قەغەزدىن ياسالغان تالونىنى ئىشلەتكەندە يۇرۇشلۇق تالونغا ۋاقتىنچە سۇ باسمىسى بولمىغان ئادەتتىكى كاربونسىز باسما قەغەز ئىشلىتىلىدۇ.

(4) تالوننىڭ ھەرقايسى خەت تۆتاشتۇرۇلىدىغان جايىدىن بىر مىللىمېتىر يۇقىرىسىدىكى كاتەكچىدە «يەرلىك» دېگەن خەت بار.

3. ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بارلىق ئىدارىلەر ۋە شەخسلەر مۇلازىملىق بىلەن تەمىنلەش ياكى مۇلازىملىقنى قوبۇل قىلىش، شۇنىڭدەك باشقا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا، باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن يېڭى بېسىلغان تالونىنى كېسىپ بېرىشى ۋە تالون ئېلىشى لازىم. ھەرقانداق ئىدارە ۋە شەخس قەرز پۇل ياكى مۇلازىملىق ھەققىنى بەرگەندە پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپتىن تالون ئېلىش ھوقۇقى، بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونىنى ئېلىشنى رەت قىلىش ھوقۇقى بار. پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن تالون كېسىپ بېرىشنى رەت قىلىشىغا ياكى باشقا ئىسپاتلارنى تالون ئورنىغا دەسستىپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

4. تالون ئىشلىتىۋاتقان بارلىق ئىدارە ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ، يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى سېتىۋېلىشى، ئىشلىتىشى ۋە ساقلىشى، كونا ئادەتتىكى تالونىنى ئېنىقلاپ دەپتەر قىلىپ تۇزۇپ، باج ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە يوللىشى لازىم.

5. تالون ئالماشتۇرۇش خىزمىتىدە تالون باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلارنى باج ئورگانلىرى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى» ۋە يولغا قويۇش تەپسىلي نىزامىدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەر ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشىگە يوللىنىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى
1996 - يىل 12 - ئاي

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم ئالاھىدىلىكىنى ئىگىلەشكە ئەھمىيەت بېرىش لازىم

قادىر تۇمۇر

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مۇھىم مەسىلە توغرىسىدىكى قارارى»دا مۇنداق دەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى: «ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىدا ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى يېتەكچى قىلىپ، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنى ۋە تۈپ فاكتورنىڭ چىڭ تۇرۇپ، ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، مائارىپ پەن - مەدەنىيەتنى راۋاجلاندۇرۇپ، كىشىلەرنى ئىلمىي نەزەرىيە بىلەن قوراللاندۇرۇپ، كىشىلەرنى توغرا جامائەت پىكرى بىلەن يېتەكلەپ، ئالىيجاناب روھ بىلەن تەربىيىلەپ، كىشىلەرگە نادىر ئەسەر بىلەن ئىلھام بېرىپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزاملىق سوتسىيالىستىك پۇقرالارنى يېتىلدۇرۇپ، پۈتكۈل مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى ۋە پەن-مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ھەر مىللەت خەلقىنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ ۋە سەپەرۋەر قىلىپ، دۆلىتىمىزنى باي، قۇدرەتلىك، دېموكراتىك، مەدەنىيەتلىك سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىشىمىز لازىم.» بۇ ئومۇمىي تەلەپتە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنى يېتەكچى قىلىپ، ئاساسىي لۇشىيەنى ۋە تۈپ ۋەزىيەتنى يارىتىپ، خەلقارادىكى ئورنىمىزنى كۈنسايىن يۇقىرى كۆتۈردۇق. سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى راۋاجلىنىۋاتقان ھازىرقى شارائىتتا، مېڭىنى مۇشۇ ئىلمىي نەزەرىيە بىلەن قوراللاندۇرغاندىلا، ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ ئوبېكتىپ قانۇنىيىتى ۋە ئومۇمىي يۆنىلىشىنى ئېنىق تونۇپ، سوتسىيالىزم چوقۇم غەلبە قىلىدۇ، دېگەن ئېتىقادنى قەتئىيلەشتۈرۈپ، جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئورتاق غايىسىنى تۇرغۇزغىلى بولىدۇ؛ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا قولغا كەلگەن مۇۋەپپەقىيەتلەرنى ۋە ئىلگىرىلەش داۋامىدا دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىق ۋە ئوڭۇشسىزلىقلارنى توغرا تونۇپ، پارتىيىنىڭ لۇشىەن، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنىڭ توغرىلىقىغا بولغان ئىشەنچىنى قەتئىيلەشتۈرگىلى بولىدۇ؛ سىياسىي نەزەرىيە جەھەتتىكى ھەق-ناھەقنىڭ چەك- چېگرىسىنى ئېنىق ئايرىپ، تۇرلۇك خاتا پىكىر ئېقىملىرىنىڭ كاشىلىسى ۋە تەسىرىگە تاقابىل تۇرۇپ، توغرا سىياسىي يۆنىلىش ۋە سىياسىي مەيدانىدا چىڭ تۇرغىلى بولىدۇ.

ئۇنىڭدىن تەۋرىنىشكە بولمايدۇ. ئىككىنچىدىن، جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشىغا بولغان ئېتىقادنى قەتئىيلەشتۈرۈش لازىم. بىز سوتسىيالىزمنىڭ دەسلەپكى باسقۇچىدا تۇرۇۋاتىمىز. بىزنىڭ ھازىرقى باسقۇچتىكى ئورتاق غايىمىز جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش بولغاچقا، كىشىلەرنىڭ ھازىرقى باسقۇچتىكى كومپۇنىزمغا بولغان غايە، ئېتىقادى مەركەزلىك ھالدا جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشقا بولغان ئېڭىدا ئىپادىلىنىدۇ. شۇڭا بىز جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئېتىقادىمىزنى پۈختا تۇرغۇزۇپ، جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئىلىمىزنىڭ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئەسىر ھالقىيدىغان ئۇلۇغۋار پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۆرەش قىلىشىمىز لازىم. ئۇچىنچىدىن، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىدە چىڭ تۇرۇش ئېتىقادىنى مۇستەھكەملەش لازىم. جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنىڭ يادروسى بولغان «بىر مەركەز، ئىككى ئاساسىي نۇقتا»دىن ئىبارەت پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنى ئىلىمىز سوتسىيالىزم ئىشلىرىنىڭ ئەكس ئەتتۈرگەن بولۇپ، ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى ئەڭ زور دەرىجىدە ئازاد قىلىپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، پەن- مەدەنىيەت ئىشلىرىنى يۈكسەلدۇرۇپ، سوتسىيالىزم تۈزۈمىگە زور ھاياتىي كۈچ بەخش ئەتتى، خەلقنىڭ ماددىي مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى زور دەرىجىدە ياخشىلىدى. بۇ لۇشىەن دۆلەتنى گۈللەندۈرۈپ، قۇدرەت تاپقۇزىدىغان بەخت- سائادەت لۇشىەنى. شۇڭا بۇ لۇشىەندە قىلچە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرىدىغان ئېتىقادنى چىڭىتىش لازىم.

غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان سوتسىيالىزم يېڭى كىشىلىرىنى يېتىشتۈرۈپ، پۈتكۈل مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسىنى ۋە ئىجتىمائىي ساغلام راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرگىلى بولىدۇ. ئىجتىمائىي ئەخلاق، كەسپ ئەخلاقى، ئائىلە ئەخلاقى تەربىيىسىنى ياخشى ئېلىپ بارغاندىلا، خەلقنى ھەم ئۆزىنىڭ بېيىشىنى كۆزلەيدىغان شۇنداقلا باشقىلارنىڭ بېيىشىغىمۇ كۆڭۈل بۆلىدىغان، ھەم شەخسىي مەنپەئەتنى تەكتىلەيدىغان، ھەم جەمئىيەتكە تۆھپە قوشۇشنى تەكتىلەيدىغان، پۇلپەرەسلىك، راھەتپەرەسلىك، شەخسىيەتچىلىك ۋە كىچىك گۇرۇھۋازلىققا ئوخشاش قىلمىشلارغا قەتئىي قارشى تۇرىدىغان ۋە ئۇنى تۇغدۇرىدىغان قىلىپ، پۈتۈن جەمئىيەتتە بىر - بىرىگە يارەمدە بېرىدىغان، دوستانە ئۆتىدىغان، تەڭ ئىلگىرىلەيدىغان كىشىلىك مۇناسىۋەتنى شەكىللەندۈرگىلى بولىدۇ. شۇڭا سوتسىيالىستىك ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى ئازاد قىلىش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە، ئەخلاقتا، دۆلەتنىڭ بىرلىكى، مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقىغا ۋە جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىغا پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە، ئەخلاقتا چىنلىق، ياخشىلىق، گۈزەللىككە ئىنتىلىدىغان، ساختىلىق، رەزىللىكلەرنى چەكلەپ، توغرا كەيپىياتنى جارى قىلدۇرۇشقا پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە، ئەخلاقتا، پۇقرالىق ھوقۇقى ۋە مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشقا، سەممىي ئەمگىكى بىلەن گۈزەل تۇرمۇشنى قولغا كەلتۈرۈشكە پايدىلىق بولغان بارلىق ئىدىيە، ئەخلاقتا ئىلھام ۋە مەدەت بېرىش لازىم.

غايە، ئېتىقاد تەربىيىسىنى كۈچەيتىش مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى جىددىي ھەم مۇھىم ۋەزىپە. «قارار»دا: «پۈتكۈل مىللەت ئىچىدە جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئورتاق غايىسىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىدە چىڭ تۇرۇشتىن تەۋرەنمەيدىغان جەمئىيەتنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىدا غايەت زور تۇرتكىلىك رول ئويناپىدۇ. بۇنى ئېلىمىزنىڭ 18 يىللىق ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئەمەلىيىتى ئىسپاتلىغان. ھازىرقى يېڭى تارىخىي شارائىتتا، ئىدىيە، ئەخلاق جەھەتتىكى پاكلىقنى ساقلىغاندىلا، توغرا سىياسىي مەيدان، سىياسىي غايە، سىياسىي نۇقتىنەزەر، سىياسىي پوزىتسىيىنى تۇرغۇزۇپ، سىياسىي جەھەتتىكى سەزگۈرلۈكنى ۋە قەتئىيلىكنى ئاشۇرۇپ، كومپارتىيىنىڭ پارتىيىنى، سوتسىيالىزمنى قىزغىن سۆيۈپ، جۈگگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىرادىسىنى چىڭىتقىلى بولىدۇ؛ خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى يادرو، كوللېكتىۋىزملىقنى پرىنسىپ قىلغان سوتسىيالىستىك ئەخلاققا ئىگە بولغاندىلا، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى راۋاجلاندۇرۇلۇۋاتقان شارائىتتا كۆرۈلگەن قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەرگە توغرا قاراپ ۋەتۈنىپەرۋەرلىك، دۆلەت، كوللېكتىپ، شەخس ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، ماددىي مەنپەئەت پرىنسىپى، رىقابەت پرىنسىپى، ئۇنۇمگە ئېتىبار بېرىش بىلەن ئادىل بولۇش پرىنسىپلىرىنىڭ توغرا يۈرگۈزۈلۈشىگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىپ، ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ بولماسلىقى مۇمكىن.

«قارار»نى ئوگىنىشنىڭ تەسىرات

ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش — ئۇلۇغۋار نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ كاپالىتى

تۇرسۇن نىياز

جۈگگوچە سوتسىيالىزم ماددىي مەدەنىيەتنىڭ زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلىشىنى تەلەپ قىلماستىن، مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ ئالاھىدە ئۇلۇغ ۋەزىپىسىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، مەنىۋى مەدەنىيەت ماددىي مەدەنىيەتكە ئوخشاش ئۆزىنىڭ ئالاھىدە تەرەققىيات قانۇنىيىتىگە ئىگە. ئۇنى ئىگىلەش ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش لازىم. ئەگەر مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا ئوخشاش ئىگىلىمىسە ياكى ئىگىلىگەن بولسىمۇ ئۇنىڭغا ئەمەل قىلمىسا، ئۇنداقتا ئۇ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش ئەمەس، بەلكى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئاجىزلاشتۇرۇش بولىدۇ. بۇنداق بولغاندا، ئۇ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ كاپالىتى بولالمايدۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئادەملەر باشقۇرىدۇ. ھەممىسى ئىدىيە، ئەخلاق، ئىنتىزام، پرىنسىپ، مەيدان قاتارلىقلار ئىنسانلارنىڭ ئەقىل-پاراسىتى ۋە ئەمگىكى ئارقىلىق ياراتقىلى بولىدۇ. ئۇنداق بولمىغاندا، ئۇلار ئىنسانلارغا ھېچقانداق پايدا-مەنپەئەت يەتكۈزەلمەيدۇ. ئۇلار ئىنسانلارغا پايدا-مەنپەئەت يەتكۈزەلمىگەندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى كاپالەتلىك رولىمۇ بولمايدۇ. ئۇنداق بولغاندا، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش ئۈستىدە توختالماسلىق ياكى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرۇش ئەمەلىيەتتە ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى ئۇلۇغۋار نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ كاپالىتىنى يوقىتىشتىن ئىبارەت بولىدۇ.

مەدەنىيەتنىڭ زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلىشىنىمۇ تەلەپ قىلىدۇ. پارتىيىنىڭ 14-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىدا ماقۇللانغان «ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مۇھىم مەسىلە توغرىسىدىكى قارارى»دا: «سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت — سوتسىيالىزم جەمئىيىتىنىڭ مۇھىم ئالاھىدىلىكى، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم نىشانى ۋە مۇھىم كاپالىتى» - دەپ كۆرسىتىلگەن. سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ نىشانى ماددىي ئىشلەپچىقىرىش تەرەققىياتى ۋە ماددىي بايلىقنىڭ كۆپىيىشى بولۇپلا قالماستىن، بەلكى مەنىۋى مەدەنىيەت ۋە جەمئىيەتنىڭ ئەتراپلىق راۋاجلىنىش نىشانىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىزنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىمىز ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىش، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇش ئاساسىدىكى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى، ئېسىل ئەنئەنىگە ۋارىسلىق قىلىدىغان ۋە دەۋر روھىنى تولۇق نامايان قىلىدىغان، دۆلىتىمىزنى ئاساس قىلىپ، دۇنياغا يۈزلىنىدىغان مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى. شۇڭا مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پۈتكۈل سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا سەل قاراشقا بولمايدىغان ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا ۋە رولغا ئىگە.

جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتا ماددىي مەدەنىيەت ئاساس، ئۇ مەنىۋى مەدەنىيەتنى ماددىي شەرت ۋە ئەملىيەت تەجرىبىسى بىلەن تەمىنلەيدۇ. مەنىۋى مەدەنىيەت ماددىي مەدەنىيەت تەرەققىياتىنى مەنىۋى ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ ۋە ئەقلىي مەدەت، كۆچلۈك ئىدىيىۋى ئاساس بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئىككى خىل مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىر - بىرىنى شەرت ۋە مەقسەت قىلىدۇ ھەم بىر-بىرىدىن ئايرىلالمايدۇ. شۇڭا ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىككى قولدا چىڭ تۇتۇپ بىللە ئېلىپ بارمايدىغان بولساق، ماددىي مەدەنىيەت تەرەققىي قىلغان تەقدىردىمۇ يەنىلا كىشلەرنىڭ ئىدىيىسى، پارتىيە ئىستىلى، ھۆكۈمەت ئىستىلىدا ئېغىر ئىللەتلەر كۆرۈلىدۇ. دۆلەت قارىشى سۇسلىشىپ، سوتسىيالىزمنىڭ ئىستىقبالىدىن گۇمانلىنىش ۋە تەۋرىنىش كېلىپ چىقىدۇ. سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، پۈتۈن مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ۋە پەن - مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرگەندىلا، ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى تېز راۋاجلاندۇرۇپ، دۆلەتنىڭ ئۇنۇمبرسال كۈچىنى ئاشۇرۇپ، خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرگىلى، سوتسىيالىزمنىڭ ئەۋزەللىكىنى پەنمۇ گەۋدىلەندۈرگىلى بولىدۇ. شۇڭا ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ ياخشى ئېلىپ بېرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ھەققىي كۈچەيتىش نۆۋەتتىكى چوڭ ئىش.

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى يېتەكچىلىك قىلىشتا ئىچقىلى بولمايدۇ. ئۇچىنچىدىن، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت ماھىيىتى بەلگىلىگەن. ئۇ بولسىمۇ پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق بۇرژۇئازىيە، فېئودالىزم ۋە باشقا غەيرىي پرولېتارىيات ئىدىيىلىرى ئۈستىدىن غەلبە قىلىشتىن ئىبارەت. چۈنكى كونا ئىدىيە، كونا قاراش، كونا ئادەتنى تۇگىتىپ، سوتسىيالىستىك يېڭى ئىدىيە، يېڭى قاراش، يېڭى ئادەتنى تىكلەش ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ھەم دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى يېتەكچى قىلىش ئارقىلىق ئەملىگە ئاشىدۇ.

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە، پۈتكۈل مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت ساپاسىنى تېرىشىپ ئۆستۈرۈش لازىم.

بۇ، ئىككى مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىرى، ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىدا مەدەنىيەتنىڭ خاراكتېرى ۋە مەزمۇنى بەلگىلىگەن. چۈنكى ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى يېتەكچى قىلىشتا ئاچقىلى بولمايدۇ. ئۇچىنچىدىن، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت ماھىيىتى بەلگىلىگەن. ئۇ بولسىمۇ پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق بۇرژۇئازىيە، فېئودالىزم ۋە باشقا غەيرىي پرولېتارىيات ئىدىيىلىرى ئۈستىدىن غەلبە قىلىشتىن ئىبارەت. چۈنكى كونا ئىدىيە، كونا قاراش، كونا ئادەتنى تۇگىتىپ، سوتسىيالىستىك يېڭى ئىدىيە، يېڭى قاراش، يېڭى ئادەتنى تىكلەش ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ھەم دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى يېتەكچى قىلىش ئارقىلىق ئەملىگە ئاشىدۇ.

سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە، پۈتكۈل مىللەتنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت ساپاسىنى تېرىشىپ ئۆستۈرۈش لازىم.

بۇ، ئىككى مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىرى، ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى ئوبدان تۇتۇش، يەنە بىرى، ماتېرىيال - پەن - مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشى مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ جېنى بولۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ خاراكتېرى ۋە يۆزلىنىشىنى بەلگىلەيدۇ. يولداش دېڭ شياۋپىڭ: «ئون يىل ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ سەۋەنلىك تەلىم-تەربىيىگە سەل قاراش بولدى.» دېگەنىدى. بۇ يەردە دېيىلگەن تەلىم - تەربىيە ئاساسلىقى خەلقتە بولغان ئىدىيىۋى، سىياسىي تەربىيە ياكى ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى كۆرسىتىدۇ. ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتە ئالدى بىلەن غايە، ئېتىقاد تەربىيىسىنى ياخشى تۇتۇش لازىم. غايە ۋە ئېتىقاد كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىنىڭ يادروسى، مەنىۋى تۆۋرۈكى. ئۇ، كىشىلەرنىڭ ئالغا بېسىش نىشانىنى بەلگىلەپ، كىشىلەرگە كۈچ بېغىشلاپ ھەم ئۇلارنىڭ ئىدىيىسىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، ھەرىكىتىنى ماسلاشتۇرىدىغان بايراق. نۆۋەتتە كومۇنىزم غايىسى ئۈچۈن كۈرەش قىلىش كونكرېت ھالدا ئورتاق غايە ئۈچۈن كۈرەش قىلىش قىلىش بولۇپ ئىپادىلىنىدۇ. جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش بىزنىڭ نۆۋەتتىكى ئورتاق غايىمىز. بۇ ئورتاق غايە ھەر مىللەت خەلقنىڭ مەنپەئىتى ۋە ئارزۇسىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇ مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلق بىردەك ئىتتىپاقلىشىپ، ھەر خىل قىينچىلىقلارنى يېڭىپ، غەلبىنى قولغا كەلتۈرۈشىگە كاپالەتلىك قىلىدىغان كۈچلۈك ئىدىيىۋى قورال. كومۇنىزمدىن ئىبارەت ئالىي غايىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتىكى مۇقەررەر يول. شۇڭا ھەر مىللەت خەلق ئامىسىنى بۇ ئورتاق غايىنى ئەملىگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىشىمىز لازىم. چۈنكى بۇ ئورتاق غايە يالغۇز سوتسىيالىستىك ماددىي مەدەنىيەتنىڭ زور دەرىجىدە تەرەققىي قىلىشى ئارقىلىقلا ئەمەس، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ تەركىبىي قىسمى بولغان سوتسىيالىستىك ئىدىيە، ئەخلاق تەربىيىسىنى ياخشى تۇتۇش، ئىنتىزام تەربىيىسىنى ياخشى تۇتۇش، سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت ئىشلىرىنى پائال راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق ئەملىگە ئاشىدۇ.

قەتئىي ئېتىقادنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش» دەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى. غايە، ئېتىقاد پارتىيەمىز ئىشلىرىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىنىڭ تۈپ كاپالىتى. بىزنىڭ كۈرەش قىلىشىمىزدىكى مەنىۋى تۈۋرۈكمىز. پارتىيەمىزنىڭ ئەڭ ئالىي نىشانى كوممۇنىزم جەمئىيىتىنى قۇرۇش، پۈتۈن خەلق ئۈچۈن ئېيتقاندا، بىزنىڭ ھازىرقى باسقۇچتىكى ئورتاق غايىمىز جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش، يەنى كېيىنكى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىغا بارغاندا، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇشنى ئاساسىي جەھەتتىن ئەمەلگە ئاشۇرۇش. بۇ ئورتاق غايىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن: بىرىنچىدىن، ماركسىزم- لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىگە بولغان ئېتىقادنى چىڭىتىشى لازىم. ئىلگىرى بىز ئىلمىي نەزەريىگە بولغان ئېتىقادىمىزغا تايىنىپ، نۇرغۇن قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، يېڭى دېموكراتىك ئىنقىلابنىڭ غەلبىسىنى قولغا كەلتۈرگەن ئىدۇق. ھازىرقى يېڭى تارىخىي شارائىتتا بۇ ئىلمىي نەزەريە يەنىلا بىزنىڭ ئىشلىرىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىدىغان نەزەريە ئاساسىمىز. ئىشلىرىمىزنى غەلبىگە باشلايدىغان بايرىقىمىز. يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ماركسىزم - لېنىنىزمنىڭ ئاساسىي قائىدىلىرى بىلەن جۇڭگونىڭ ھازىرقى ئەمەلىيىتى ۋە دەۋر ئالاھىدىلىكى بىرلەشتۈرۈلگەنلىكىنىڭ مەھسۇلى، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىگە ۋارىسلىق قىلغانلىق ۋە ئۇنى راۋاجلاندۇرغانلىق، جۇڭگونىڭ ماركسىزمى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشتىكى يۆلەنچۇكمىز. شۇڭا ھەر قانداق شارائىتتا بۇ نەزەريىگە بولغان ئېتىقادنى بوشاشتۇرۇپ قويۇشقا ۋە پەن - مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈش، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ نىشانى، سوتسىيالىستىك ئۇزۇمنىڭ ماھىيەتلىك تەلىپى ۋە ئەۋزەللىكىنىڭ مۇھىم ئىپادىسى. ئادەمنىڭ ساپاسى تارىخنىڭ مەھسۇلى. ئۇ ھەم تارىخقا غايەت زور تەسىر كۆرسىتىدۇ. بىر مىللەت ۋە بىر دۆلەتنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالى ئىقتىسادىي تەرەققىيات سەۋىيىسىگە باغلىق بولۇپلا قالماي، بەلكى خەلقنىڭ ئاساسىي ساپاسىغا باغلىق بولىدۇ. دۆلىتىمىزدە قالاق ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ئاساسىدا سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئىنتايىن جاپالىق ئىش بولۇپ، نەچچە ئەۋلاد كىشىلىرىنىڭ بوشاشماي تىرىشىپ كۈرەش قىلىشىغا تۇغرا كېلىدۇ. كېيىنكى ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە دۆلىتىمىزنى ئوتتۇراھال تەرەققىي تاپقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن 100 يىلغا يېقىن ۋاقىت كېتىدۇ. شۇڭا جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشلىرىنىڭ مۇكەممەل-ئونمۇكلۇغىنى «تۆتكە ئىگە» ئىز باسارلىرىنى يېتىشتۇرۇش ئىنتايىن مۇھىم ستراتېگىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە. ياشلار ئىشلىرىمىزنىڭ كەلگۈسى ۋە ئۈمىدى. سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ئارقىلىق «تۆتكە ئىگە» يېڭى كىشىلەرنى كۆپلەپ يېتىشتۇرۇپ چىققاندىلا، پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەريىسى، ئاساسىي لۇشيەننىڭ ئۇزۇلۇپ قالماي، ئۇنىڭدا 100 يىلغىچە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇشقا باشتىن ئاخىر كاپالەتلىك قىلىپ، ئىلمىزنى قۇدرەتلىك، باي، دېموكراتىك، مەدەنىيەتلىك سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشقان دۆلەت قىلىپ قۇرۇپ چىقالايمىز.

جياڭ زېمىن ئىككى دۆلەتنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشقا يېڭىدىن تەيىنلەنگەن باش ئەلچىلىرىنىڭ دۆلەت خېتىنى قوبۇل قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25-دېكابىر تېلېگراممىسى. دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن «خەلق» سارىيىدا ئىككى دۆلەتنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشقا يېڭىدىن تەيىنلەنگەن باش ئەلچىسى تاپشۇرغان دۆلەت خېتىنى قوبۇل قىلدى.

ئۇلار ئاۋستىرىيىنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشقا يېڭىدىن تەيىنلەنگەن باش ئەلچىسى گېھاد چىگىل، قىرغىزستاننىڭ جۇڭگودا تۇرۇشقا يېڭىدىن تەيىنلەنگەن باش ئەلچىسى م. ۋ. سارالنوۋ.

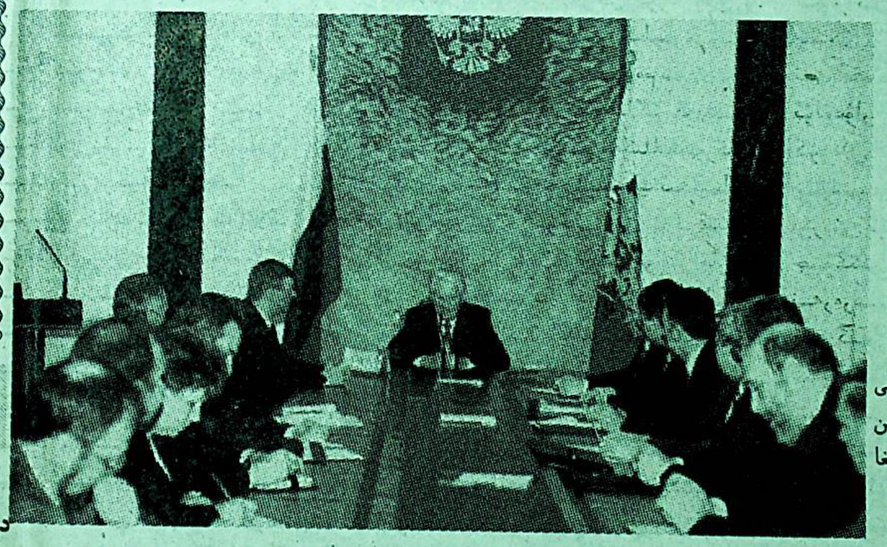
بۇ ئىككى باش ئەلچىنىڭ بىرى 11-ئاينىڭ 20-كۈنىسى، يەنە بىرى 12-ئاينىڭ 4-كۈنى پېيجىڭغا كەلگەن.

ئۇكرائىنا زۇڭتۇڭى پېلتسىن بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، كېيېۋ، 24 - دېكابىر خەۋىرى. ئۇكرائىنا زۇڭتۇڭى كۈچما مۇشۇ ئاينىڭ 24 - كۈنى سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن كرېملدا ساريېغا قايتىپ خىزمەتكە چۈشكەن روسىيە زۇڭتۇڭى پېلتسىن بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشتى.

ئىككى دۆلەت زۇڭتۇڭى ئىككى تەرەپ مۇناسىۋىتى ئۈستىدە توختالغاندا: ئۇكرائىنا بىلەن روسىيە ئوتتۇرىسىدا نورمال مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئىنتايىن زۆرۈر دەپ تەكىتلىدى.

ئۇكرائىنا خەلقئارا يېزىقلىق تېلېگراف ئاگېنتلىقىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، ئىككى دۆلەت زۇڭتۇڭى دوستانە، ئىناق قوشنا مۇناسىۋىتىنى دوستانە، ئىناق قوشنا مۇناسىۋەت ئاساسىدا راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، بۇنىڭدىن كېيىن دائىم شەخسىي ئالاقە قىلىپ تۇرۇش ئۈستىدە كېلىشتى.

روسىيە زۇڭتۇڭى پېلتسىن 12- ئاينىڭ 23- كۈنى موسكۋاغا يېقىن شەھەر ئەتراپى رايونىدىكى سارىيىدىن كرېملغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، 1- قېتىملىق يىغىنغا رىياسەتچىلىك قىلدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خەۋپسىزلىك كېڭىشى تانگانىكا كۆلى رايونىغا يېڭى پەۋقۇلئاددە ئەلچى ئەۋەتىشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 23-دېكابىر خەۋىرى. ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى بۈگۈن كېڭىشىش ئارقىلىق ئافرىقىدىكى تانگانىكا كۆلى رايونىغا يېڭى پەۋقۇلئاددە ئەلچى ئەۋەتىپ، مەزكۇر رايونغا كۆپ دۆلەت قىسىملىرى ئەۋەتىش توغرىسىدا ئىلگىرى چىقىرىلغان قارارنىڭ ئورنىغا دەسستىشكە بىردەك قوشۇلدى.

يېڭى پەۋقۇلئاددە ئەلچى تەيىنلەش تەكلىپىنى ب د ت نىڭ ھازىرقى باش كاتىپى غالى دوكلاتىدا ئوتتۇرىغا قويغان.

خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ مۇشۇ ئايلىق رەئىسى، ئىتالىيە باش ئەلچىسى فولچ كېڭىشتىن كېيىن ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرگە مۇنداق دېدى: خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ ئەزالىرى تانگانىكا كۆلى رايونىنىڭ يېڭى ئەھۋالىنى نەزەردە تۇتۇپ، مەزكۇر رايونغا كۆپ

كانادا ئۇكرائىنالىق بىر دىپلوماتنى چېگرىدىن قوغلاپ چىقىرىدىغانلىقىنى جاكارلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئوتتاۋا، 23 - دېكابىر خەۋىرى. كانادا ھۆكۈمىتى بۈگۈن ئۇكرائىنالىق بىر دىپلوماتنى قارشى ئېلىنمايدىغان كىشى دەپ جاكارلىدى ھەم ئۇنىڭ مۇشۇ ئاينىڭ 25 - كۈنى پېرىم كېچىدىن بۇرۇن چېگرىدىن چىقىپ كېتىشىنى بۇيرۇدى.

يەرلىك ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، ئۇكرائىنا باش ئەلچىخانىسىنىڭ ئالىكساندىر يوشكو ئىسىملىك بۇ مۇئاۋىن ئەلچى كانادا دىپلوماتىيە ئورگانلىرىنىڭ ئۇنى «شەخسىي ئادەم» دەپ جاكارلىغان ئادەم ئىكەن.

كانادا دىپلوماتىيە ئورگانلىرى ئېيتقاندەك، يوشكو ئۆتكەن يىلى 11-ئايدا كانادا ئاتالمىش «ئۇكرائىنا ئىنسان ھوقۇقى ئۇيۇشمىسى» نىڭ ئەزالىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارغا كانادا ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇكرائىنا ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىۋاتقانلىقىنى ئېيتقان. كانادا ھۆكۈمىتى يوشكونىڭ بۇ ھەرىكىتىنى ئەلچىخانا خادىملىرىنىڭ سالاھىيىتىگە ماس كەلمەيدىغان ھەرىكەت دەپ قارىغان.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى 1996 - يىللىق ئون چوڭ خەلقئارا خەۋەرنى باھالاپ چىقتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 24 - دېكابىر خەۋىرى. شىنخۇا ئاگېنتلىقى تاللاپ چىققان 1996 - يىللىق ئون چوڭ خەلقئارا خەۋەر تۆۋەندىكىچە:

1. تۇنجى نۆۋەتلىك ئاسىيا - ياۋروپا باشلىقلار يىغىنى مەنگۈدا ئۆتكۈزۈلۈپ، ئاسىيا - ياۋروپا مۇناسىۋىتىنىڭ ئاساسىي رامكىسى بارلىققا كەلتۈرۈلدى.

2. ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى خېلمىس - بېرتون قانۇنى ۋە داماتو قانۇنى ماقۇللاپ، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ قاتتىق ئەيىبلىشىگە ئۇچرىدى.

3. جۇڭگو، روسىيە، قازاقستان، قىرغىزستان ۋە تاجىكستان چېگرا كېلىشىمى ئىمزالدى، بۇ چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە.

4. ئىسرائىلىيەدىكى لىكۇد گۇرۇھى تەختكە چىقىپ ھاكىمىيەت يۈرگۈزدى، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق مۇساپىسى توسالغۇغا ئۇچرىدى.

5. باش ۋەزىر چياۋېبىن جىنگو ئىبادەتخانىسىغا بېرىپ تاۋاپ قىلدى، ياپونىيەنىڭ سىياسىتى يەنىمۇ ئوڭغا كۆزۈشتى.

6. زايىرنىڭ شەرقىدە قوراللىق توقۇنۇش پارتلىدى، مىليونلىغان مۇساپىر ياقا يۇرتلارغا قاچتى.

7. ب د ت يىغىنى يادرو قوراللىرى سىنىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك چەكلەش شەرتنامىسىنى ماقۇللىدى، يادرو ھەربىي ھازىرلىقلارنى قىسقارتىش جەھەتتە زور قەدەم تاشلاندى.

8. ئالاھىدە زور ئايروپلان ۋەقەلىرى كۆپەيدى. ھاۋا ترانسپورت بىخەتەرلىكىنى كۈچەيتىش زۆرۈر.

9. ئامېرىكا غالىنىڭ ئۇدا ۋەزىپە ئۆتىشى توغرىسىدىكى تەكلىپىنى رەت قىلدى.

ئانان ب د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلاندى.

10. ئاسىيا - تىنچ ئوكيان ئىقتىسادىي ھەمكارلىق تەشكىلاتىغا ئەزا دۆلەتلەر رەھبەرلىرىنىڭ بىرەسمىي يىغىنى فىلىپپىندا ئۆتكۈزۈلدى، جۇڭگو ۋە ئامېرىكا باشلىقلىرى ئۇچرىشىدى.

پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە باشلىقلىرى ھېبرون مەسىلىسى توغرىسىدا كېلىشىم ھاسىل قىلالمىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 24 - دېكابىر خەۋىرى. پەلەستىن مىللىي ھوقۇقلۇق ئورگىنىنىڭ رەئىسى ئەراپات بىلەن ئىسرائىلىيە ۋەزىلىسى ئېتانياخۇ بۈگۈن ئىبرىدا ھېبرون مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا ئۇزاق سۆھبەتلەشتى، ئىككى رەھبەر سۆھبەتتە قىسمەن ئىلگىرىلەشكە ئېرىشكەن بولسىمۇ، ھېبرون مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا كېلىشىم ھاسىل قىلالمىدى.

بۈنى ئامېرىكىنىڭ ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى سۆھبىتى بويىچە پەۋقۇلئاددە كېلىشتۇرگۈچىسى رۇس سۆھبەت ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرگە جاكارلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئەراپات بىلەن نېتانياخۇ ھېبرون مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا ئىمكان قەدەر تېز كېلىشىم ھاسىل قىلىش ئۈچۈن كېلەر قېتىملىق سۆھبەتنى «دەرھال» ئېلىپ بېرىشقا قوشۇلدى.

ئۇ يەنە ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ ھېبرون مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىش ئۈچۈن ئۆز ۋاقتىدا ئامېرىكا دۆلەت كاتىپى ۋارېن كرىستوفېرنى ئەۋەتىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئىسرائىلىيەدىكى پارتىيە - گۇرۇھلارنىڭ ئەراپات بىلەن نېتانياخۇنىڭ بۇ قېتىمقى سۆھبىتىگە ئىنكاسى بىردەك بولمىدى. لىبېرمانستلار پارتىيىسىنىڭ داھىيىسى، سابىق زۇڭلى پېرېس پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ ھېبرون مەسىلىسىنى ھەل قىلىش جەھەتتە قولغا كەلتۈرگەن ئەڭ يېڭى تەرەققىياتىنى قارشى ئالدى. 3 - يول پارتىيىسى بۈگۈن بايانات ئېلان قىلىپ، پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە رەھبەرلىرىنىڭ ئىسرائىلىيە قوشۇنىنىڭ ھېبروندىن قىسمەن چېكىنىش مەسىلىسى توغرىسىدا دەرھال كېلىشىم ئىمزالىشىنى دەۋەت قىلدى. ۋەھالەنكى، مەملىكەتلىك دىن پارتىيىسىدىن بىر نەچچە مىنىستر بۈگۈن مايىللاشتى.

كېڭىشتىن كېيىن ئاخبارات ساھەسىدىكىلەرگە مۇنداق دېدى: خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ ئەزالىرى تانگانىكا كۆلى رايونىنىڭ يېڭى ئەھۋالىنى نەزەردە تۇتۇپ، مەزكۇر رايونغا كۆپ دۆلەت قىسملىرى ئەۋەتمەسلىككە بىردەك قوشۇلدى.

ئىران بىلەن روسىيە ئافغانىستانىنىڭ ئىچكى ئۇرۇشقا تېزرەك خاتىمە بېرىشىنى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، تېھران، 23-دېكابىر خەۋىرى. ئىراننىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى ۋىلايەتى بىلەن ئىرانغا زىيارەتكە كەلگەن روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى پرىماكوۋ بۈگۈن بۇ يەردە قوشما ئاخبارات ئىلان قىلىپ، ئافغانىستاندىكى ئۇرۇشۇۋاتقان تەرەپلەرنىڭ ئىچكى ئۇرۇشقا تېزرەك خاتىمە بېرىپ، مىللىي يارىشىش كېلىشىمى ھاسىل قىلىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

بۇ ئىككى دىپلوماتىيە مىنىستىرى يەنە چەت ئەل كۈچلىرىنىڭ ئافغانىستانىنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىشنى توختىتىشنى مۇراجىئەت قىلدى. ئۇلار مۇنداق دېدى: ئىران بىلەن روسىيە ب د ت، ئىسلام كېڭىشى تەشكىلاتى ۋە باشقا دۆلەتلەر بىلەن پائال ھەمكارلىشىپ، ئافغانىستاندىكى ئۇرۇشۇۋاتقان تەرەپلەرنىڭ كېلىشىم ھاسىل قىلىشىغا ياردەم بېرىشنى خالايدۇ.

بۇرۇندىدىكى ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەر ئۆز ئالدىغا ئۇرۇش توختىتىدىغانلىقىنى جاكارلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، كىنشاسا، 23-دېكابىر خەۋىرى. بۇ يەردە قوبۇل قىلىنغان خەۋەرلەرگە قارىغاندا، بۇرۇندىدىكى خۇتۇلار ھەربىي تەشكىلاتى - دېموكراتىيىنى قوغداش مەملىكەتلىك كومىتېتى بۈگۈن پېرىم كېچىدىن باشلاپ ئۇدا 11 كۈن ئۆز ئالدىغا ئۇرۇش توختىتىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

بۇ تەشكىلاتنىڭ رەھبىرى نىئانگوما ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنى ئاگاھلاندۇرۇپ: ئەگەر بىز ئۇرۇش توختاتقان مەزگىلدە ھۇجۇمغا ئۇچرىساق، «قىلچە رەھىم قىلماي قايتۇرما زەربە بېرىمىز»، دېدى.

كابۇلدىكى بىر قورال - ياراغ ئىسكىلاتى پارتلاپ كەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئىسلامئاباد، 24-دېكابىر خەۋىرى. كابۇل خەۋىرى. ئافغانىستان پايتەختى كابۇلنىڭ غەربىي شىمالىغا جايلاشقان ئافغانىستان قوراللىق كۈچلىرى- «تالىبان»نىڭ چوڭ قورال - ياراغ ئىسكىلاتى شۇ يەرنىڭ ۋاقتى بىلەن بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن سائەت ئون ئوچۇرسىدە قاتتىق پارتلاپ، بىر كىشى ئۆلدى، سەككز كىشى يارىلاندى، نۇرغۇن ئۆي ۋەيران بولدى.

«تالىبان» تەرەپ بۇ ۋەقەنىڭ سۇنئىي بۇزغۇنچىلىقتىن كېلىپ چىققانلىق ئېھتىمالىنى يوققا چىقىرىپ، ئىسكىلاتنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى رېك يولىدا كاشىلا كۆرۈلگەنلىكتىن پارتلاش يۈز بەردى، دېدى.

مىسىر بىلەن ئامېرىكا پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ ھېبرون مەسىلىسى توغرىسىدىكى سۆھبىتىدە ئىلگىرىلەش بولدى، دېدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاھىرە، 23-دېكابىر خەۋىرى. ئامېرىكىنىڭ ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى سۆھبىتىگە مەسئۇل پەۋقۇلئاددە كېلىشتۇرگۈچىسى رۇس بىلەن مىسىرنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى مۇسا بۈگۈن بۇ يەردە: پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ ھېبرون مەسىلىسى توغرىسىدىكى سۆھبىتىدە ئىلگىرىلەش بولدى، دېدى.

مۇسا رۇس بىلەن سۆھبەتلەشكەندىن كېيىن مۇخبىرلارغا مۇنداق دېدى: پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە ئوتتۇرىسىدا 24 سائەتتە قوشۇن چېكىندۈرۈش ۋە باشقا مەسىلىلەر ئۈستىدە قىسمەن ئىلگىرىلەشكە ئېرىشتى، ئىككى تەرەپ يەنە بىر قېتىم كېچىدىن باشلاپ ئۇدا 11 كۈن ئۆز ئالدىغا ئۇرۇش توختىتىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

بۇ تەشكىلاتنىڭ رەھبىرى نىئانگوما ھۆكۈمەت ئارمىيىسىنى ئاگاھلاندۇرۇپ: ئەگەر بىز ئۇرۇش توختاتقان مەزگىلدە ھۇجۇمغا ئۇچرىساق، «قىلچە رەھىم قىلماي قايتۇرما زەربە بېرىمىز»، دېدى.

كابۇلدىكى بىر قورال - ياراغ ئىسكىلاتى پارتلاپ كەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئىسلامئاباد، 24-دېكابىر خەۋىرى. كابۇل خەۋىرى. ئافغانىستان پايتەختى كابۇلنىڭ غەربىي شىمالىغا جايلاشقان ئافغانىستان قوراللىق كۈچلىرى- «تالىبان»نىڭ چوڭ قورال - ياراغ ئىسكىلاتى شۇ يەرنىڭ ۋاقتى بىلەن بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن سائەت ئون ئوچۇرسىدە قاتتىق پارتلاپ، بىر كىشى ئۆلدى، سەككز كىشى يارىلاندى، نۇرغۇن ئۆي ۋەيران بولدى.

«تالىبان» تەرەپ بۇ ۋەقەنىڭ سۇنئىي بۇزغۇنچىلىقتىن كېلىپ چىققانلىق ئېھتىمالىنى يوققا چىقىرىپ، ئىسكىلاتنىڭ ئىچكى قىسمىدىكى رېك يولىدا كاشىلا كۆرۈلگەنلىكتىن پارتلاش يۈز بەردى، دېدى.

تاجىكىستان ھۆكۈمىتى ئۆكتىچىلەر بىلەن تىنچلىق كېلىشىمى ئىمزالىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 23-دېكابىر خەۋىرى. تاجىكىستان زۇكتوئى راخمانوۋ، تاجىكىستان بىرلەشمە ئۆكتىچىلەر رىنىڭ رەھبىرى نۇرى ۋە ب د ت نىڭ پەۋقۇلئاددە ئەلچىسى ملىم بۈگۈن موسكۋادا تاجىكىستان ئىچكى ئۇرۇشنىڭ خاتىمە بېرىش توغرىسىدىكى تىنچلىق كېلىشىمى، شۇنىڭدەك مىللىي يارىشىش كومىتېتىنىڭ فۇنكسىيىسى ۋە ھوقۇق دائىرىسى توغرىسىدىكى توختامنامىنى ئىمزالدى.

خەلقئارا بېرىقلىق تەلەيگرافى ئاگېنتلىقىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، بۇگۈن ئەتىگەن سائەت 10 دا (گرېنۋىچ ۋاقتى بويىچە سائەت 5 دە) ئىككى تەرەپ ۋەكىللىرى ئىمزا قويۇش مۇراسىمىغا قاتناشتى.

ئىمزا قويۇش مۇراسىمىدا سۆز قىلغان تاجىكىستان زۇكتوئى راخمانوۋ: تاجىكىستان ھۆكۈمىتى ۋە ئۆكتىچىلەر ئارمىيىسى ئىككى يىلدىن بۇيان ئۇرۇشنى توختىتىش ۋە تىنچلىق كېلىشىمى ئىمزالاش ئۈچۈن ئۇزۇن مۇددەت ئىزچىل تىرىشچانلىق كۆرسەتتى، دېدى. ئۇ: بۇ كېلىشىم ئىمزالانغاندىن كېيىن، ئىككى تەرەپ ئۇرۇشنى توختىتىشقا ۋەدە بېرىدۇ، ئىككى تەرەپ ئارمىيىسى ئۆز ئورۇنلىرىدىن چېكىنىدۇ، ئىككى تەرەپ ئەسكىرىنى ئىختىيارى ئالماشتۇرۇش ئېلىپ بېرىلىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا، ئىككى تەرەپ ئۆز ئىچىدىكى ئىختىلاپلارنى ئىنچىكە سۆھبەت ئارقىلىق ھەل قىلىدۇ، دېدى.

ئۇ يەنە: ئىككى تەرەپ ئىمزالىغان كېلىشىم ھەممە ئادەم ئۈچۈن ئىجرا قىلىنىدىغان قانۇنغا ئايلىن

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: Z / 0002 — CN 65
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）
«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى （بۇ سان ئالتە بەت）

1996 - يىل
دېكابىر
27
جۈمە

نېفت سانائىتى ۋە پاختىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ستراتېگىيىسى يولغا قويۇلغانلىقتىن

شىنجاڭنىڭ مەملىكەتنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلمىسىدا يېڭى ئورۇنغا ئۆتۈشىگە ئاساس سېلىندى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۈرۈمچى خەۋىرى. شىنجاڭنىڭ بۇ يىللىق كېۋەز ئومۇمىي ھوسۇلى 1 مىليون تونناددن ئېشىپ، مەملىكەت بويىچە ئومۇمىي ھوسۇلنىڭ % 25 نى ئىگىلەپ، ئۇلكە، ئاپتونوم رايونلار بويىچە 1- ئورۇنغا ئۆتتى؛ نېفت ئومۇمىي مىقدارى 14 مىليون تونناددن ئېشىپ، مەملىكەت بويىچە نېفت ئومۇمىي مىقدارىنىڭ % 9 نى ئىگىلەپ، ئۇلكە، ئاپتونوم رايونلار بويىچە 4 - ئورۇنغا ئۆتتى. بۇ سانلىق مەلۇماتلار شىنجاڭنىڭ ئېلىمىزنىڭ توقۇمچىلىق، نېفت - خىمىيە سانائىتى خام ئەشيا بازىسى بولۇپ قالغانلىقىنى كۆرسەتتى.

شىنجاڭنىڭ بۇ ئىككى مەھسۇلاتى مەركەزنىڭ غەربىي شىمالنىڭ تەرەققىياتىغا مايىل بولۇش ستراتېگىيىسىدە مەبلەغ سالغۇچىلارنى جەلپ قىلىدىغان مۇھىم نۇقتا بولۇپ قالدى، ھازىر بۇ ئىككى ساھە شىنجاڭنىڭ سانائىتە ۋە يېزا ئىگىلىكىدىكى «تەرەك» كەسىپ بولۇپ قالدى.

ئۇقۇشمىزچە، دۆلەت بۇ يىل شىنجاڭنىڭ نېفىت، تەبىئىي گېزىنى تەكشۈرۈش، ئېچىش ئۇچۇن 6 مىليارد 200 مىليون يۈەن مەبلەغ سالغان. ھازىر شىنجاڭدىن بايقالغان نېفىتلىك، گازلىق 40 نەچچە بولۇپ، نېفت، گاز گېئولوگىيىلىك زاپاسىنىڭ 2 مىليارد تونناغا يېقىنلىشىدىغانلىقى ئېنىقلانغان. دۆلەت بۇ يىلنىڭ بېشىدا شىنجاڭنى نۇقتىلىق تاۋار پاختا بازىسى قىلىشنى بەلگىلىدى، جۈملىدىن بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدا پاختىچىلىققا ئىشلىتىش ئۇچۇن 9 مىليارد 400 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىشنى قارار قىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە بۇ يىل سېلىنغىنى 1 مىليارد 200 مىليون يۈەن.

شىنجاڭ نېفت، پاختا تۇرىدە مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىن مەبلەغ جەلپ قىلىدىغان مۇھىم نۇقتا بولۇپ قالدى. تارىم نېفىتلىكىدە ئامېرىكا، ئىتالىيە، كانادا، فرانسىيە ۋە ياپونىيەدىن كەلگەن سەككىز چوڭ نېفت شىركىتى خادىملىرى 24 مىڭ كۋادرات كىلومېتر دائىرىدە خېيىم - خەتەرگە قارىماي نېفت - گازلىق تەكشۈرمەكتە.

شىنجاڭ بۇ يىل 9 - ئايدا 7 مىليون مو قاقاسلىقنى ئېچىشقا چەت ئەلدىن سودىگەر چاقىردى، ھازىر ئىسرائىلىيە، كانادا، ئامېرىكا، شىياڭگاڭنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دۆلەت ۋە رايونلارنىڭ مەبلەغ سالغۇچىلىرى قاقاسلىقنى ئېچىش تۇرى ئۇستىدە تەييارلىق كۆرمەكتە. ئۆتكەنكى ئون نەچچە يىلدا مەملىكەت بويىچە ئون نەچچە ئۆلكە، شەھەر سالغان 3 مىليارد يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ بىلەن شىنجاڭدا 6 مىليون 500 مىڭ مو بوز يەر ئېكىن يەرگە ئۆزگەرتىلدى. كېۋەز بوز يەر ئۆزلەشتۇرگۈچىلەر ئاساسلىق تېرىيدىغان زىرائەت بولۇپ قالدى. شىنجاڭدا ھازىر كېۋەز تېرىلۇاتقان 12 مىليون مو يەر بار. ئۇ دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى تېرىلغۇ كۆلىمىنىڭ ئۆتتىن بىر قىسمىدىن كۆپرەكنى ئىگىلەيدۇ.

2000 - يىلغا بارغاندا، شىنجاڭ پاختىنىڭ يىللىق ھوسۇلنى 1 مىليون 500 مىڭ تونناغا يەتكۈزۈپ، مەملىكەت بويىچە ئەڭ چوڭ تاۋار پاختا بازىسى بولۇپ قالىدۇ، شۇنداقلا خام نېفىتنىڭ يىللىق مەھسۇلات مىقدارىنى 24 مىڭ كۋادرات كىلومېتر دائىرىدە خېيىم - خەتەرگە قارىماي نېفت - گازلىق تەكشۈرمەكتە.

ئاپتونوم رايون بويىچە 27 تېخنىكا يېڭىلاش ماھىرى تەقدىرلەندى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز ئابدۇشۈكۈر ئابدۇكېرىم، مېھرىگۈل تۇردى خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى بىلەن ئاپتونوم رايونلۇق پەن-تېخنىكا كومىتېتى مۇشۇ ئاينىڭ 25-كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى تەقدىرلەش يىغىنى ئېچىپ، كۆزگە كۆرۈنگەن 27 تېخنىكا يېڭىلاش ماھىرىنى مۇكاپاتلىدى.

تەقدىرلەش يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى خوجىخان ھاكىموق، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئىبراھىم روزى قاتارلىقلار قاتناشتى. ۋەتېخنىكا يېڭىلاش ماھىرلىرىغا مۇكاپاتلاش بۇيۇمى تارقىتىپ بېرىدى. يىغىندا

ئۆتكەن ئەھۋالدىن قۇتۇلۇپ نىجاتلىق يولىغا مېڭىش

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز ياڭ فەن، چى يې

ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلاردىن كەلگەن دوكلات (3)

ـ بىز ئۇرۇمچى رايونىدىكى ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار بىر قىسىم كارخانىدا مۇخبىرلىق قىلىۋېتىپ، بۇ كارخانىلار ئىشلەپچىقىرىشتىن توختاش، پىرىم توختاش گىردابىغا بېرىپ قالغان، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ھەققىنىمۇ تارقىتالماي قېينى كۈنگە قالغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ كارخانىلار كىشىلەر تەسەۋۋۇر قىلغاندەك مېڭىشقا يول يوق، ئۆلەر ھالغا چۈشۈپ قالغان، ئىستىقبالى يوق كارخانىلاردىن ئەمەسلىكىنى بايقىدۇق. چۈنكى، بىز بۇ يەردە مەغلۇبىيەتكە تەن بەرمەيدىغان بىر خىل كۆچلۈك روھنى، ئېغىر كۈنلەردە بىللە بولۇپ، ئېغىر يۈكنى زىممىسگە ئېلىپ ئالغا ئىلگىرىلەيدىغان، قەتئىي نىيەتكە كېلىپ قېينى ئۆتكەلدىن ئۆتەلەيدىغان قىممەتلىك، مەردانە روھنى كۆردۇق، ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار قۇتقۇزۇۋالغىلى بولمايدىغان كارخانا ئەمەس، چۈنكى ئۇلار روھىي جەھەتتىن ۋەيران بولغىنى يوق. بۇ دەل ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلارنىڭ ئۇمىدلىك يېرى.

9 - ئاينىڭ 27 - كۈنى چۈشتىن كېيىن بىز ئۇرۇمچى شەھىرى «تېيانشان» بوياقچىلىق زاۋۇتىدا مۇخبىرلىق قىلىۋېتىپ شۇنى كۆردۇقكى، سېخلار بوش - بىكار ئىدى، بۇ يەردە ئالدىراش ئىشلەۋاتقان ئىشچىلارمۇ، گۈرۈلدەپ ئىشلەۋاتقان ماشىنىلارنىمۇ كۆرگىلى بولمايتتى، بۇ يەردە بوياقچىلىق سېخىنىڭ ئون ئاۋازلا بۇ يەرنىڭ كەيپىياتىنى جانلاندۇرۇۋەتكەنىدى. زاۋۇت باشلىقى جاۋجاگفۇ بىزگە مۇنداق دېدى: بۇ سېخىتكى % 40 تەن ئارتۇق ئىشچى زاۋۇتىمىز ۋەيران بولۇپ كەتمىسۇن دەپ ئۆزلىرى 100 مىڭ يۈەن مەبلەغ توپلاپ، رەخت توقۇش ماشىنىلىرىنى ھەرىكەتلەندۇرۇپ، ئىشلەپچىقىرىش ئارقىلىق ئۆزىنى قۇتقۇزۇشقا كىرىشتى.

شىنجاڭ 1 - ئاپتوموبىل تىرانسپورت شىركىتى ئىشكىنى تاقاپ ئاپتوموبىللارنى توختىتىپ قويغان، قەرزگە بوغۇلۇپ قالغان بولسىمۇ، باش جىگىلى چىن يۈسۈن روھسىزلىنىپ، كەتمەسگەن، ئىشەنچىسىنى يوقاتمىغان. ئۇ رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئەزالىرى بىلەن بىرلىكتە ھەر كۈنى تەرەپ - تەرەپكە چېپىپ يۈرۈپ ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئىش تېپىپ بەرگەن، قېينىچىلىققا زادىلا تىز پۈكمىگەن، بەلگىلىمە بويىچە مۇشۇ دەرىجىلىك زاۋۇت رەھبەرلىرى ھەر ئايدا 1200 - 1500 يۈەنگىچە ئىش ھەققى ئالسا بولاتتى، لېكىن 36 يىللىق خىزمەت ستاژىغا ئىگە چىن يۈسۈن ئايدا ئاران 600 يۈەنلا ئىش ھەققى ئالغان، ئۇدا ئۇچ ئاي ئىش ھەققى ئالمىغان. ئۇ مۇنداق دېدى: «كارخانا قېينى ئەھۋالدا تۇرۇۋاتقان ئاچقۇچلۇق پەيتته رەھبەرلەر ئىشچى - خىزمەتچىلەر بىلەن ھەمنەپەس - تەقدىرداش بولۇشى كېرەك». 1- سەپتە ئىشلەۋاتقان ئىشچى- خىزمەتچىلەرگە ئىش ھەققى تارقىتىپ بېرىلمىگەن ئەھۋالدا، رەھبەرلەر ۋە ئۇرگان كادىرلىرى ئالدى بىلەن ئىش ھەققى ئالماي ئامىنىڭ قېينى ئۆتكەلدىن ئۆتۈشكە بولغان ئىشەنچىسىنى كۈچەيتتى.

بىز مۇخبىرلىق قىلغان ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار بىر نەچچە كارخانىنىڭ ئەھۋالىدىن قارىغاندا، بەزى كارخانىلارنىڭ خېلى بازارلىق مەھسۇلاتلىرى بار ئىكەن. بازار بولسىلا پايدا بولىدۇ، تارىختىن قېپقالغان ئېغىر قەرز يۈكى ئۇلارنى قېينى ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويۇپتۇ. بۇنداق كارخانىلارغا ھۆكۈمەت بىر ئامال قىلىپ ئاز - تولا ھەرىكەتلەندۈرۈش مەبلىغى بېرىپ، بىر قىسىم قەرز بېسىمىنى يەڭگىللەتسە، كارخانىلار تېزلا جانلىنىپ كېتىدۇ.

شىنجاڭ بىئولوگىيىلىك دورا زاۋۇتىدا بۇ نۇقتىنىزەر تولۇق ئىسپاتلاندى: بۇ زاۋۇتنىڭ بىئولوگىيىلىك بۇيۇملىرى، خىمىيىلىك دورىلىرىنىڭ بازىرى ناھايىتى ياخشى ئىكەن، لېكىن مەبلەغ يېتىشمىگەنلىكتىن بۇلتۇر ئىشلەپچىقىرىشى ئالتە ئاي توختاپ قالغان، بۇ يىلنىڭ بېشىدا ئاپتونوم رايوننىڭ ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار ئىشخانىسى بۇ

（ئاخىرى 4 - بەتتە）

ئېلېكترون مېڭىلىق يىراق مۇساپىلىك دىئاگنوز قويۇش سىستېمىسى ئاپتونوم رايونلۇق «خەلق» دوختۇرخانىسىدا ئىشلىتىلىشكە باشلىدى، ھازىرغىچە مۇشۇ سىستېما ئارقىلىق ئون نەچچە كېسەلگە دىئاگنوز قويۇلدى.

سۈرەتتە: بۇ دوختۇرخانىنىڭ ئېلېكترون مېڭە مەركىزىدىكىلەر بىلەن شاڭخەي جۇڭشەن دوختۇرخانىسىنىڭ يىراق مۇساپىلىك دىئاگنوز قويۇش مەركىزىدىكىلەر كېسەللىك ئەھۋالىنى مۇھاكىمە قىلماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز فەن خاۋ فوتوسى

مەركىزىدىكىلەر كېسەللىك ئەھۋالىنى مۇھاكىمە قىلىشاتقانا.

ئۆز مۇخبىرىمىز فەن خاۋ فوتوسى

يەردە ئالدىراش ئىشلەۋاتقان ئىشچىلارمۇ، كۆرۈلدەپ ئىشلەۋاتقان ماشىنىلارنىمۇ كۆرگىلى بولمايتتى، بۇ يەردە بوياقچىلىق سېخىنىڭ ئون نەچچە رەخت توقۇش ماشىنىسىدىن چىققان

ئاپتونوم رايونىمىز قۇرۇلما مۇڭاپىق بولماسلىق، تەكرار قۇرۇلۇش قىلىشتەك گەۋدىلىك زىددىيەتنى نەزەردە تۇتۇپ،

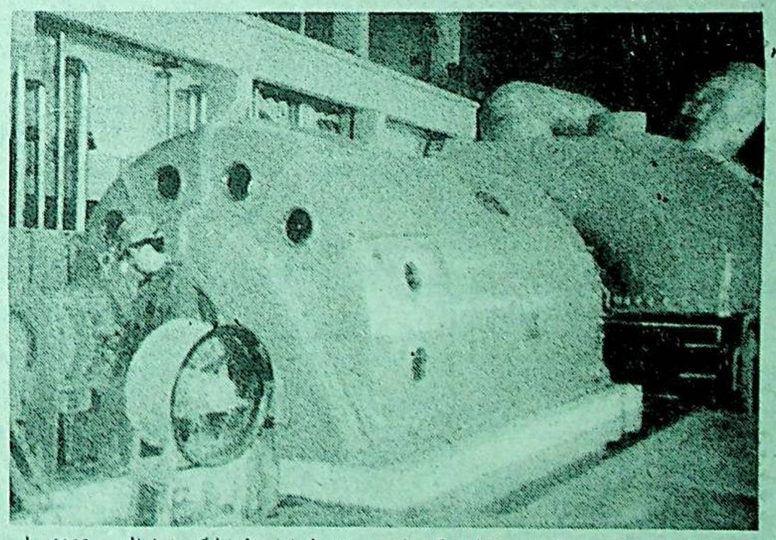
مەبلەغ سېلىشنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىدۇ ۋە مۇكەممەللەشتۈرىدۇ

ئۆز مۇخبىرىمىز چى يې خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىدا ئۆزاققىچە ئومۇميۈزلۈك ساقلىنىپ كەلگەن قۇرۇلما مۇڭاپىق بولماسلىق، تەكرار قۇرۇلۇش قىلىش، «چوڭ ھەم مۇكەممەل بولۇش، كىچىك ھەم تولۇق بولۇش» ۋە كىچىك كۆلەم، تۆۋەن سەۋىيىدە كېڭىيۈرىشكە گەۋدىلىك مەسىلىلەر ۋە زىددىيەتلەرگە ئاساسەن، ئاپتونوم رايون كېلەر يىلى مەبلەغ سېلىشنى باشقۇرۇشنى يەنىمۇ كۈچەيتىش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش جەھەتتە بىر قاتار تەدبىر قوللىنىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتىنىڭ مۇدىرى خەن شۆجى 12-ئاينىڭ 25-كۈنى ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق پىلان يىغىنىدا تۆۋەندىكى تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويدى:

(1) مەبلەغ سېلىش سوممىسىغا قاراپ تۇرگە ئايرىش ھوقۇق چېكىنى تەستىلاش چارىسىنى تېزدىن ئۆزگەرتىش، كەسىپ سىياستى ۋە تۇر كۆلىمى بويىچە تەستىلاش ھوقۇق چېكىنى پېڭباشتىن ئايرىش كېرەك. كەسىپ سىياستى بويىچە يارداەم بېرىلىدىغان ئورۇنلارغا قارىتا ئورۇنلاشتۇرۇش پىلانىنى كۈچەيتىش شەرتى بىلەن ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلەرنىڭ تەستىقلاش ھوقۇق چېكى مۇڭاپىق بېكىتىلىدۇ. (2) تۇرلەرنى تەستىقلاش ئۆتكىلىنى قاتتىق ئىگىلەش لازىم. ئومۇمەن ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى زىيادە ئېشىپ كەتكەن ۋە كىچىك كۆلەم، تۆۋەن سەۋىيىدە تەكرار قۇرۇلۇش قىلىنىدىغان تۇرلەر بىردەك تەستىقلانمايدۇ. ئىشلەپچىقىرىشى يۇرۇشلەشتۇرۇلمىگەن، بازاردا ئۆزگىرىش بولغان، ھۇنەر-سەنئىتى قالاق ۋە كۆلىمى كىچىك، تېخنىكىسى قالاق بولغانلىق سەۋەبىدىن ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلگەندىن كېيىن چوقۇم ئېغىر زىيان تارتقان قۇرۇلۇش تۇرلىرى قەتئىي توختىتىپ قويۇلىدۇ ياكى تۇر قىلىپ تۇرغۇزۇلغان بولسا، ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ. (3) كۆلەمگە يەتكۈزۈش، دەرىجىگە توشقۇزۇش تەلىپىگە قاتتىق ئەمەل قىلىنىپ، پاختا توقۇمچىلىقى جەھەتتە «شەرقنىڭ ئۇرۇچۇقلىرىنى غەربكە يۆتكەش» ئىشىنى ھەقىقىي ياخشى ئىشلەش لازىم. يۆتكەيدىغان ئۇرۇچۇق، ئوسكۇنىلەر، تېخنىكا ۋە مەھسۇلاتلارنى تەكشۈرۈش ئۆتكىلىنى قاتتىق ئىگىلەش، يېڭىدىن 30 مىڭ ئۇرۇچۇقلۇقتىن تۆۋەن بولغان پاختا توقۇمچىلىق زاۋۇتلىرىنى يېڭىدىن قۇرۇشنى قاتتىق چەكلەپ، شەرقنىڭ ئۇرۇچۇقىنى غەربكە يۆتكەش تۇرىنىڭ دەرىجىسى ۋە سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش لازىم. (4) بىنا، ساراي، مېھمانخانا ۋە ئالىي دەرىجىلىك تاۋار ئۆيلەرنى سېلىش قاتتىق تىزگىنلىنىدۇ. ھەرقانداق تارماق، ئورۇن، كارخانىنىڭ خام چوت ئىچى-سىرتىدىكى مەبلەغنى، ئۆزىنىڭ مەبلىغىنى ۋە بانكىنىڭ قەرز پۇلىنى ئىشلىتىپ، مۇشۇ خىلدىكى يۇقىرى ئۆلچەملىك قۇرۇلۇشنى قىلىشقا بولمايدۇ. (5) يېڭىدىن باشلىنىدىغان قۇرۇلۇش تۇرلىرىنى باشقۇرۇش كۈچەيتىلىدۇ. يېڭىدىن ئىش باشلىنىدىغان قۇرۇلۇش تۇرلىرى ئالدى بىلەن زاپاس تۇر قاتارىغا كىرگۈزۈلىدۇ، قۇرۇلۇش قىلىش تەرتىپى مۇڭاپىق بولسا، مەبلەغ ئەمەلىيلەشكەن بولسا ۋە قۇرۇلۇش باشلاشتىن ئىلگىرىكى تەييارلىق خىزمەتلىرى ئاساسىي جەھەتتىن پۈتكەن بولسا، زاپاس تۇر رەسمىي پىلان تۇرىگە ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن قۇرۇلۇش قىلىشقا بولىدۇ.

كېلەر يىلى ئاپتونوم رايونىمىز دامەبلەغ سېلىش تۈزۈلمىسى ئىسلاھاتى داۋاملىق ئىلگىرى سۈرۈلىدۇ. 1997-يىلدىن باشلاپ، «گوۋۇ يۈەننىڭ مۇقىم مۇلۇككە مەبلەغ سېلىش تۇرلىرىدە كاپىتال فوند تۈزۈمىنى سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى» دىكى تەلەپ بويىچە، ھەر خىل تىجارەت خاراكتېرلىك مۇقىم مۇلۇككە مەبلەغ سېلىش تۇرلىرىدە كاپىتال فوند تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ. تىجارەت خاراكتېرلىك مەبلەغ سېلىش تۇرلىرىدە ئالدى بىلەن بەلگىلەنگەن كاپىتال ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، ئاندىن قۇرۇلۇش قىلىشقا بولىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىن قىلىنىدىغان ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك تىجارەت تۇرلىرىنىڭ ھەممىسىدە «يېگى تۇردە، يېگى مېخانىزم بولۇش» پرىنسىپىغا ئەمەل قىلىنىدۇ، دۆلەتنىڭ «قۇرۇلۇش تۇرلىرىگە قانۇنىي ئىگە مەسئۇل بولۇش تۈزۈمىنى يولغا قويۇشقا دائىر ۋاقتىلىق بەلگىلىمە» دىكى تەلەپ بويىچە تۇرگە قانۇنىي ئىگە مەسئۇل بولۇش تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ، تۇر قانۇنىي ئىگىسى تۇر قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي جەريانىغا مەسئۇل بولىدۇ، مەبلەغ سېلىش خېيىم-خەتىرىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

خۇگېيەنچى ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 9-نومۇرلۇق گېنېراتورى يېقىندا پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۇرۇلدى. 1992-يىلى دۆلەتنىڭ تۇر پىلانىغا كىرگۈزۈلۈپ، 1994-يىلى 10-ئايدا رەسمىي قۇرۇلۇش باشلانغان بۇ گېنېراتور قۇرۇلۇشىغا جەمئىي 330 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنغان، يىللىق توك تارقىتىش مىقدارى 500 مىليون كىلوۋات - سائەت، بۇنىڭ بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئومۇمىي توك سىغىمچانلىقى زور دەرىجىدە ئېشىپ، 9-بەش يىللىق پىلانىنىڭ ئىشقا ئېشىشىدا مۇھىم رول ئويناىدۇ.

سۈرەتتە: 9-نومۇرلۇق گېنېراتور.

تۇردى مەتنىياز فوتوسى

ئاپتونوم رايونلۇق تەمىنات - سودا كوپېراتىپى كېرىيە ناھىيىسىگە ئەمەلىي ئىش قىلىپ بەردى

ئۆز مۇخبىرىمىز **مەۋلان سابىت** خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق تەمىنات-سودا كوپېراتىپى ساھەلەر بويىچە نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى ھەقىقىي ياخشى ئىشلەپ، ئىككى يىلدا كېرىيە ناھىيىسىدىكى دېھقان، چارۋىچىلارغا بەش تۈرلۈك ئەمەلىي ئىش قىلىپ بەردى:

1. ناھىيىنىڭ ئاساسىي سۈ مەنبەسى تۇغۇنى بولغان كوئىنلۇن تۆستەڭبېشى قۇرۇلۇشىغا 3 مىليون يۈەن مەبلەغ يارداەم قىلىپ، قۇرۇلۇشنىڭ ۋاقتىدا پۈتۈشىگە ئىمكانىيەت يارىتىپ بەردى. بۇ قۇرۇلۇش بۇلتۇر 8-ئايدا پۈتتى، ناھىيىدىكى 80% تىن كۆپرەك ئاھالىنىڭ سۈ مەسلىسى ھەل بولدى ھەم يېگىدىن بوز يەر ئېچىشقا شارائىت ھازىرلاندى.

2. سۇ تېجەش تېخنىكى يېزا ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنى چېك تۇتۇپ، نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش مەخسۇس مەبلىغى ئارقىلىق سۇ، يەر بايلىقىنى ئېچىشقا يارداەم بەردى. تەمىنات-سودا كوپېراتىپى 9-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ھەر يىلى 500 مىڭ يۈەن ئاجرىتىپ، بۇنى نامراتلارنى يۆلەش مەبلىغى قىلىپ، كېرىيە ناھىيىسىنىڭ سۇ، يەر بايلىقىنى ئېچىشقا ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. بۇ يىل 500 مىڭ يۈەن مەبلەغ ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، پىلان بويىچە ئىش باشلاندى.

3. كېرىيە ناھىيىسىنىڭ توك بېتىشمەسلىك مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا يارداەملىشىپ، كوئىنلۇن ئۆستەڭبېشى ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇلۇشىغا كېرەكلىك 6 مىليون 50 مىڭ يۈەن قەرز پۇلنىڭ 1 مىليون 350 مىڭ يۈەن ئۈسۈمىنى ئۈستىگە ئېلىپ، بۇ يىل 6-ئايدا 675 مىڭ يۈەننى ئەمەلىيلەشتۈردى.

4. ئاپتونوم رايونلۇق تەمىنات-سودا كوپېراتىپىنىڭ پاختا-چىگە شىركىتى كېرىيە ناھىيىسىنىڭ يېڭباغ پاختا زاۋۇتى قۇرۇلۇشىنى بۇ يىللىق تېخنىكا ئۈزگەرتىش پىلانىغا كىرگۈزۈش بىلەن بىللە، ناھىيە بويىچە يېزىلاردىكى پاختا زاۋۇتلىرىنىڭ تېخنىكا ئۈزگەرتىپ، چىگىت ئايرىش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشىگە يارداەم بەردى.

5. نامراتلارغا ئەقلىي جەھەتتىن يار-يۆلەك بولۇپ، يېزا ئىگىلىك ۋاستىلىرى شىركىتىدىن مەخسۇس ئادەم ئاجرىتىپ، ناھىيە بويىچە تېخنىكىغا مەسئۇل يېزا باشلىقى، كەنت باشلىقى ۋە بىر قىسىم دېھقانلارنى زىرائەت ئۇرۇقى، خىمىيۇي ئوغۇتى ساقلاش، ئىشلىتىش، دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلىتىش قاتارلىق ئەمەلىي تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلىدى.

سۈرەتتە: شىركەتنىڭ پرىيوم بۇلۇمىدىكى سۈپەت تەكشۈرۈش خادىملىرى ئىككىسۇ يېزىلىق پاختا زاۋۇتىنىڭ تايلانغان پاختىلىرىنىڭ سۈپىتىنى تەكشۈرمەكتە.

ئابلىمىت بارات فوتوسى

شايىرىسى ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **مەخسۇت ھۇسەن، مەخمۇت قېيۇم** خەۋەر قىلدۇ: توقسۇن ناھىيىسىنىڭ شايىرىسى بۇ يىل سۇ تېجەش، قۇرغاقچىلىققا تاقابىل تۇرۇشنى توپ نىشان قىلغان ھالدا ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىپ، ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

بۇ يېزىنىڭ ئومۇمىي تېرىلغۇ كۆلىمى 60 مىڭ مودىن ئارتۇقراق بولۇپ، يەرلەرنىڭ شور لېشىشى، سۇنۇق سېگىشى ئېغىر بولغانلىقتىن ئۇستىگە، سۇ مەنبەسى قىس بولۇپ، ئالغۇي، ئاقتېرەك ئېقىنلىرى ۋە 14 مەھەللە كارىزى ئارقىلىق تېرىقچىلىق قىلىپ كەلگەچكە، پات - پات سۇ تالىشىش ماجىرالىرى بولۇپ تۇراتتى. بۇ خىل زىددىيەت ۋە مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن بۇ يېزا بۇ يىل ئامما سۇ سىگىمى ئېرىق- ئېتىز- ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىشقا سەپەرۋەر قىلدى ھەمدە پلان - تەدبىرلەرنى پوختا تۈزۈپ، كەنت، مەھەللىلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، سۇ قۇرۇلۇشىنىڭ ۋاقتىغا، سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش، ئەگەر قۇرۇلۇش بەلگىلەنگەن ۋاقتىتا تۈگمىسە ياكى سۈپىتىدە مەسىلە كۆرۈلسە، شۇ قۇرۇلۇشنى ئىشلىگەن كەنت، مەھەللە ۋە شەخسلەر شۇ قۇرۇلۇشقا كەتكەن مەبلەغنى تۆلەش، شۇ ئورۇننىڭ مەسئۇللىرىنى ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇش قاتارلىق تۈزۈملەرنى بېكىتىپ، قۇرۇلۇشنىڭ ۋاقتى، سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلدى. بۇ يېزا بىر قىسىم كادىر ۋە تېخنىكنى قۇرۇلۇش ئورۇنلىرىغا ئەۋەتىپ بېتەكچىلىكنى كۈچەيتتى. سۇ قۇرۇلۇشى جەددىي ئېلىپ بېرىلمۇاتقان 7- ئايدا پەۋقۇلئاددە كەلگۈن ئاپىتى يۈز بېرىپ، غول تۆستەكنىڭ توسمىسىنى ۋە بىر قىسىم يېڭىدىن ياسالغان توسما، كۆۋرۈكلەرنى ۋەيران قىلغانىدى. يېزا رەھبەرلىرى ئامما نى قايغۇنى كۈچكە ئايلاندۇرۇپ، قۇرۇلۇشنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە سەپەرۋەر قىلدى. ھەر دەرىجىلىك ئورۇنلارنىڭ يېقىندىن ياردەم بېرىشى ۋە قوللىشى ئارقىسىدا، سۇ قۇرۇلۇشىغا كېتەرلىك ماتېرىيال ۋە خام ئەشيا ۋاقتىدا قۇرۇلۇش ئورۇنلىرىغا يەتكۈزۈپ بېرىلدى. بۇنىڭ بىلەن، 11- ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر يېزا بويىچە يېڭىدىن ياسالغان غول ۋە تارماق سۇ سىگىمىس ئېرىق - تۆستەكنىڭ 26.6 كىلومېترغا يېتىپ، پىلان 2.6 كىلومېتر ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى. يېڭىدىن ياسالغان توسما، كۆۋرۈك 46 گە يېتىپ، سۇ تەقسىملەش، سۇنى تېجەش كاپالەتكە ئىگە قىلىندى. يېڭىدىن سەككىز كىلومېتر ئېرىق چېپىلدى، 20 كىلومېتر ئېرىق رېمونت قىلىندى. سەككىز كارىزنىڭ باش تەرىپى 1100 مېتر ئۇزارتىپ چېپىلىپ، سۇيى راۋانلاشتۇرۇلدى. بەش سۇ سىگىمىس كۆل ياسالدى، 5000 مېتر ئۇزۇنلۇقتا يۇقىرى بېسىملىق توك سىمى تارتىلىپ، 42 ماشىنىلاشقان قۇدۇق قېزىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يېزىنىڭ سۇ قۇرۇلۇشى پىلانى ۋاقتىدا ئورۇندىلىپ، يېقىندا «تەڭرىتاغ لوكقىسى» بويىچە ئېلىپ بېرىلغان ناھىيە، ۋىلايەتنىڭ تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشىدا ياخشى باھاغا ئېرىشتى.

ئاقسۇ شەھرى 70 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىپ، سۇغۇرۇش شارائىتى ۋە ئاممىنىڭ ئىچىدىغان سۇيىنى ياخشىلىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئەختەرنىسا ھەمدۇللا** خەۋەر قىلدۇ: ئاقسۇ شەھرى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دېھقانلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاپ 70 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىپ، دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ سۇغۇرۇش شارائىتى ۋە ئاممىنىڭ ئىچىدىغان سۇ شارائىتىنى ياخشىلىدى.

شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى پلان - تەدبىرلەرنى پوختا ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىكتىن، يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان 260 كىلومېتر سۇ سىگىمىس ئۆستەكى، 88 كىلومېتر ئېرىق ياسالدى، 226 كىلومېتر زەيكەش چېپىلدى، 90 مىڭ مو بوز يەر ئېچىلدى، 90 مىڭ مو تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىز ئۆزگەرتىلدى، 438 كىلومېتر يېزا، كەنت يوللىرى ياسالدى. 14 سۇ زاۋۇتى قۇرۇلۇپ، 6800 دىن ئارتۇق ئائىلىگە تۇرۇبا ئورنىتىلىپ، 44 مىڭ كىشى پاكىز سۇ ئېچىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىندى.

ئۇيغۇر ناھىيىسىدە ئورمان قوغداش، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتى چىڭ تۇتۇلماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **تۇرسۇن ھېكىم، ئابدۇۋۇھاب قادىر** خەۋەر قىلدۇ: تېكەس ناھىيىسى ئورمان قوغداش، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىنى «ئالدىنى ئېلىشنى ئاساس قىلىش» تا چىڭ تۇرۇپ، ئوت ئاپىتى يۈز بېرىشنى ئۈنۈملۈك تىزگىنلىدى.

بۇلتۇر ھۆل - يېغىن ئاز، تېمپېراتۇرا يۇقىرى بولغانلىقتىن، ئورمانچىلىق رايونلىرىدا ئوت كېتىش خەۋپى زور ئىدى. بۇ ناھىيە بۇ يىل ئوت خەۋپىگە ئالدى. 2- ئاينىڭ بېشىدا ئوتلاقتا ئوت ئۇچقۇنى بايقالغاندا ۋاقتىدا ئۆچۈرۈۋالغاندىن باشقا، ئوتلاقتا ئوت ئۇچقۇنى پەيدا قىلغۇچىغا 4200 يۈەنلىك زىيانىنى تۆلەتكەندىن باشقا، 1500 يۈەن جەرىمانە قويۇپ، باشقىلارنى چوڭقۇر تەربىيىگە ئىگە قىلدى. يۇقىرىقىدەك تەدبىرلەر قاتلامۇ قاتلام ئەمەلىيلەشتۈرۈلگەنلىكتىن، بۇ يىل بۇ ناھىيىدە ئورمان ئوت ئاپىتى يۈز بەرمىدى.

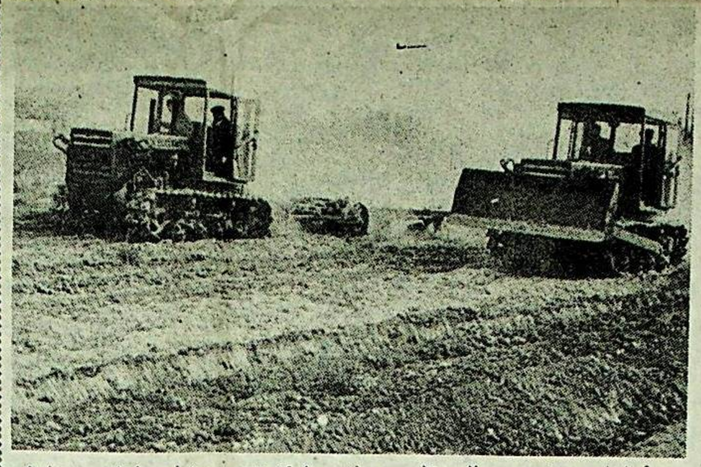
ئورمان ساقچىلىرى ئورمانچىلىق مەيدانى، ئورمان قوغداش بىلەن بىرلىكتە ئورمان ساقچىلىرى، قوراللىق بۆلۈم قاتارلىق تارماقلاردىكى كادىر - ساقچىلارنى ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۈچ قېتىم تاغ ئورمان ئېچىنى تازىلىدى، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرى، ئورمان رايونلىرىغا بېرىپ، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش، بىخەتەرلىك تەدبىرلىرىنىڭ ئەھمىيلىشىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ ئورمانلىق ئېچىدە ئوت يېقىش، ئورمانچىلىق رايونلىرىدا ئېقىپ يۈرۈش قاتارلىقلارنى قاتتىق چەكلىدى. ناھىيە ئورمان ساقچىلىرى ئاساسىي قاتلامدىكى ساقچىلارنى ئورمان ساقچىلىرى بىلەن

رايونلىرىدا ئوت كېتىش خەۋپى زور ئىدى. بۇ ناھىيە بۇ يىل ئوت خەۋپىگە تاقابىل تۇرۇش ئۇچۇن، تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتتى:

1) ناھىيە، يېزا، كەنتلەرنىڭ ئاساسلىق مەسئۇللىرىنى ئورمانىنى قوغداش، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش خىزمىتىگە مەسئۇل قىلغاندىن باشقا، ناھىيدە ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش بىرلەشمە قوماندانلىق شتابى قۇرۇپ، مەسلە كۆرۈلسە، ناھىيدە تۇرۇشلۇق قىرنداش ئورۇنلار، ئالاقىدار تارماقلار تولۇق سەپەرۋەرلىككە كېلىدىغان ياخشى ۋەزىيەتنى بارلىققا كەلتۈردى. ناھىيە يېزا - مەيدانلار بىلەن، يېزا-مەيدانلار كەنتلەر بىلەن، كەنتلەر دېھقان، چارۋىچىلار بىلەن ئورمان قوغداش، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش توختامى تۈزۈپ، مەسئۇلىيەتنى قاتلاممۇ قاتلام كۆچەيتتى. ئورمان رايونلىرىغا كىرىپ - چىقىدىغانلارنى باشقۇرۇش تۈزۈمى، گۇۋاھنامە ئېلىش تۈزۈمى، ۋاقىت بەلگىلەپ تەكشۈرۈش تۈزۈمى، نۆۋەتچىلىك تۈزۈمى قاتارلىق بىر قاتار قائىدە - تۈزۈملەرنى يولغا قويىدى ۋە مۇكەممەللەشتۈردى.

2) ناھىيىلىك ئورمان قوغداش، ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش قوماندانلىق شتابى ئەتىياز، كۈز پەسىللىرىدە ئورمان قوغداش ئىشخانىسى، ئورمانچىلىق ئورمانلىق ئىچىدە ئوت يېقىش، ئورمانچىلىق رايونلىرىدا ئېقىپ يۈرۈش ئەھۋاللىرىنى چەكلىدى. قانۇنسىز ھالدا ئالتۇن قېزىش، ئوۋ ئوۋلاش، دورا ئۆسۈملۈكلىرىنى قېزىش بىلەن شۇغۇللانغان 37 نەپەر ئادەمنى تەربىيە بېرىپ، ئۆز ئورۇنلىرىغا قايتۇردى. چارۋىچىلار بىلەن 102 قېتىم سۆھبەت يىغىنى ئېچىپ ۋە 352 نۇسخا تەشۋىق ماتېرىيالى تارقىتىپ، 3516 كىشىنى ئوتتىن مۇداپىئە كۆرۈش، ئورمان قوغداش جەھەتتە تەربىيىگە ئىگە قىلدى.

3) ناھىيدە 45 كىشىدىن تەركىب تاپقان مەخسۇس ئوت ئۆچۈرۈش ئەترىتى، يېزا، كەنتلەردە 400 ئادەمدىن تەركىب تاپقان خالىس ئوت - ئۆچۈرۈش ئەترىتى قۇرۇپ، تۈيۇقسىز يۈز بېرىدىغان ئوت ئاپەتلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىن بۇيلا بۇ ناھىيدە ئورمان

ئورۇمچى شەھىرىنىڭ دۆڭسەن رايونىدا ئۇزۇندىن بۇيان تاشلىنىپ ياتقان 80 - 90 موغا يىقىن يەر بار ئىدى. يېقىندا مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بۇ يەرنى كۆكەرتىش ئۈچۈن ئاغدۇرۇپ كېلەر يىللىق كۆچەت تىكىشكە تەييارلىماقتا.

سۈرەتتە: تراكتورلار يەر ئاغدۇرماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** فوتوسى

چاپچال ناھىيسى تەڭرتېغى بۇغسى يېتىشتۇرۇلىدىغان بازا قىلىندى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھاشىماخۇن ئاسىم** خەۋەر قىلدى: ئورمانچىلىق نازارىتى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق يەن - تېخنىكا كومىتېتىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن چاپچال شىبە ئاپتونوم ناھىيىسى شىنجاڭ تەڭرتېغى بۇغسى يېتىشتۇرۇلىدىغان بازا قىلىندى.

چاپچال ناھىيىسى ئىلى ۋىلايىتىدىكى بىردىنبىر بۇغا بېقىلىدىغان چوڭ ناھىيە بولۇپ، ھازىر ناھىيە بويىچە قوتاندا 2400 دىن ئارتۇق بۇغا بېقىلىۋاتىدۇ. بۇ بۇغىلاردىن ئېلىنغان مۇڭگۈز ئۆزۈن، ئەۋرىشىم، يۇمران، سۈپەتلىك بولۇش ئالاھىدىلىكلىرگە ئىگە بولۇپ، مەملىكەت ئىچى - سىرتىدا نامى بار، بازىرى ئىنتىك مەھسۇلات بولۇپ قالدى. بۇ يىل ناھىيە بويىچە ئېلىنغان بۇغا مۇڭگۈزى 5000 كىلوگرامغا يېتىپ، بۇغا باققان كەسپىي ئائىلىلەرنىڭ بۇغا مۇڭگۈزىدىن قىلغان ئومۇمىي كىرىمى 26 مىليون يۈەنگە يەتتى. 1991 - يىلى ئاپتونوم رايونلۇق يەن - تېخنىكا كومىتېتى تەڭرتېغى بۇغىسىنى تەتقىق قىلىشقا كىرىشكەندىن بۇيان، بۇغىلاردا بولىدىغان كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش - داۋالاش خىزمىتى ياخشى ئىشلىنىپ، بۇغىچىلىق تەرەققىياتى تېزلىتىلدى. بۇغا باقىدىغان كەسپىي ئائىلىلەرمۇ پەيدىنپەي كۆپەيدى ۋە بۇغىچىلىق خەلق تۇرمۇشىنى ياخشىلاش، ناھىيە ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم كەسىپكە ئايلاندى.

تۇرپان ۋىلايىتىدىكى دېھقانلار 12 - ئاينىڭ 5- كۈنىگىچە 340 مىڭ 600 مودىن ئارتۇق يەرنى شۇدىگەر قىلىپ بولدى.

سۈرەتتە: پىچان ناھىيىسىنىڭ لۈكچۇن بازىرىنىڭ مەسئۇللىرى شۇدىگەر قىلىنغان يەرلەرنى كۆزدىن كۆچۈرمەكتە.

ئابلىز غوجامنىياز فوتوسى

ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچنىڭ بازىرى كاساتلاشتى

مىچۇەن ناھىيىسىدە ٪ 90 تىن كۆپرەك دېھقان ئىشلەپ چىقارغان گۈرۈچىگە بازار ئىزدىمەكتە

ئۆز مۇخبىرىمىز **مەۋلان سابىت**، پراكتىكانت مۇخبىرىمىز **قەيسەر قېيۇم** خەۋەر قىلدى: گۈرۈچ ماكانىدىكى دېھقانلار مول ھوسۇلدىن كېيىن قېيىن مەسلىكە دۇچ كەلدى. ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچنىڭ بازىرى كاساتلىشىپ، ٪ 90 تىن كۆپرەك دېھقان 20 مىليون كىلوگرامدىن ئارتۇق ئىشلەپچىقارغان گۈرۈچىگە بازار ئىزدەشكە باشلىدى.

بۇ يىل مىچۇەن ناھىيىسىدە شال ئوبدان ئوخشىدى. ناھىيە بويىچە شال تېرىلغۇ كۆلىمى 80 مىڭ مودىن كۆپرەككە يېتىپ، ئومۇمىي شال 53 مىليون كىلوگرامغا، گۈرۈچ 37 مىليون 100 مىڭ كىلوگرامغا يەتتى. نۆۋەتتە ئاشلىق تارماقلىرى سېتىۋالغان نورمىلىق گۈرۈچ 5 مىليون كىلوگرامغا يېتىپ، بۇ يىللىق گۈرۈچ سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ئورۇندىلىپ بولدى. ناھىيە بويىچە كېلىشىم باھادا سېتىۋېلىنىدىغان گۈرۈچ 5 مىليون كىلوگرامدىن 10 مىليون كىلوگرامغىچە بولىدىغانلىقى مۆلچەرلەنگەن بولسىمۇ، دېھقانلارنىڭ قولدا يەنىلا 25 مىليون كىلوگرامدىن كۆپرەك ئېشىنچا گۈرۈچ قالىدىغانلىقى مۇقىملىشىپ قالدى. ئەمما مول ھوسۇل خۇشاللىقغا چۆمگەن مىچۇەن دېھقانلىرى قىش كىرىشى بىلەنلا ئەندىشىگە پاتتى. بۇ يىل بۇ ناھىيىگە گۈرۈچ سېتىۋېلىشقا كېلىدىغان خېرىدارلار يىللاردىكىدىن ئازلاپ كەتتى. نۇرغۇن دېھقانلار ئېشىنچا گۈرۈچىنى ساتالمدى. ھازىرغىچە ياغماۋۇك يېزىسى قاتارلىق شال ئەڭ كۆپ تېرىلىدىغان ئۇچ يېزىدا ٪ 5 دېھقان ئېشىنچا گۈرۈچىنى ساتالغاندىن باشقا، ٪ 95 دېھقان ئېشىنچا گۈرۈچىنى ساتالمدى. مىچۇەن گۈرۈچىنىڭ بازار تاپالماسلىقى بازارنىڭ تويۇنغانلىقىدىن دېرەك بېرەمدۇ؟ بۇ ھەقتە ناھىيىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ بىر قىسىم ئەزالىرى مۇنداق دېدى: گۈرۈچىنى ساتالماسلىق بازارنىڭ گۈرۈچكە تويۇنغانلىقىدىن دېرەك بەرمەيدۇ. بۇ يىل مىچۇەن ناھىيىسى ئالتە خىل يېگى شال سورتىنى كېڭەيتىپ، شالنىڭ موبەينى ھوسۇلىنى ئون كىلوگرام ئەتراپىدا ئاشۇردى. شال ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشتا ناھىيە بويىچە سېلىنغان سېلىنما كۆپ بولغاچقا، گۈرۈچنىڭ تەننەرخى ئېشىپ كەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە بولتۇر مىچۇەن گۈرۈچنىڭ باھاسى بەك ئۆرە بولۇپ كېتىپ، ھەر كىلوگرامىنىڭ ئەڭ يۇقىرى سېتىلىش باھاسى 4.3 يۈەنگە چىقتى. بۇ يىل 3.5 يۈەنگە چۈشكەن بولسىمۇ، كۆپلىگەن گۈرۈچ سېتىۋالغۇچى ئورۇن ۋە شەخسلەر باشقا جايلارغا كەتتى. بۇ يىل ئىچكى ئۆلكە، رايونلاردىن ئاپتونوم رايونىمىزغا كۆپلەپ گۈرۈچ كىرگۈزۈلدى، بولۇپمۇ شەرقىي شىمالنىڭ گۈرۈچى كۆپ بولۇپ، باھاسى شىنجاڭ گۈرۈچىنىڭ باھاسىدىن ئەرزان بولدى. بەزى رەھبەرلەر مىچۇەن گۈرۈچىنىڭ ناملىق سۈيىستېمال قىلىپ، باشقا جايلاردىن كىرگۈزۈلگەن گۈرۈچنى مىچۇەن گۈرۈچى، دەپ سانىتى. ناھىيىلىك ئاشلىق تارماقلىرى دېھقانلارنىڭ قولدىكى ئېشىنچا گۈرۈچنى سېتىۋېلىشقا تېرىشقان بولسىمۇ، دېھقانلار ئەرزان باھادا سېتىشنى خالىمىدى. مىچۇەن ناھىيىسى ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچنىڭ بازىرىنى ئېچىشتا قانداق چارە-تەدبىرلەرنى قوللانىشى كېرەك؟ بىز زىيارەت قىلغان ئون نەچچە كىشىنىڭ كۆز قارىشى مۇنداق بەش نۇقتىغا مەركەزلەشكەن: بىرىنچىدىن، مىچۇەن گۈرۈچىگە بولغان ئەشۇقانىنى ياخشى ئىشلەپ، ئەلا سۈپەتلىك گۈرۈچنىڭ ئىناۋىتىنى قوغداش؛ ئىككىنچىدىن، دېھقانلارغا مۇلازىملىق قىلدىغان ئۇچۇر تورىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، دېھقانلارنى توغرا ئۇچۇرلۇق يېگى بازار ئۇچۇرلىرى بىلەن تەمىنلەش؛ ئۈچىنچىدىن، يۇقىرى ھوسۇللۇق شال سورتىنى پائال كېڭەيتىپ، ئومۇمىي ھوسۇلنى ئاشۇرۇش بىلەن بىللە، تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىش؛ تۆتىنچىدىن، تۆۋەن ھوسۇللۇق شال ئېنىزىنى پائال ئۆزگەرتىپ، شال ئۆسۈرۈش يېگى تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇش؛ بەشىنچىدىن، ئەلا مۇلازىملىقنى يولغا قويۇپ، بازارنى راۋانلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش، بۇرۇنقىدەك خېرىدار كۈتۈپ ئولتۇرۇش ئۈسۈلىنى ئۆزگەرتىپ، سىرتقى جايلاردىن بازار ئىزدەش لازىم. مانا بۇ مىچۇەن گۈرۈچىگە بازار ئىزدىنىپ ئېچىشنىڭ ئۇنۇملۇك يولى ھېسابلىنىدۇ.

شايار ناھىيىلىك پېزا ئىگىلىك بانكىسى پاختا سېتىۋېلىشقا پائال مەدەت بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **نۇردۇن تۇردى، ئۆمەر نۇردۇن** خەۋەر قىلىدۇ: شايار ناھىيىلىك پېزا ئىگىلىك بانكىسى كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش، ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىملىق قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، پاختا سېتىۋېلىش ئۈچۈن كۆپلەپ قەرز پۇل تارقىتىپ، ناھىيدە پاختىنىڭ ئوگۈشلۇق سېتىۋېلىشىغا تۆھپە قوشتى.

بۇ يىل پاختا سېتىۋېلىش مەزگىلىدە بۇ بانكا ئاپتونوم رايونىنىڭ پېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى سېتىۋېلىشقا ئائىت سىياسەت - بەلگىلىمىلىرىنى ئىستايىدىل ئىجرا قىلىپ، پاختا سېتىۋېلىش مەبلىغىنىڭ ئۆز ئورنىغا تولۇق يېتىپ بېرىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، ئاساسىي قاتلام پاختا سېتىۋېلىش پونكىتلىرىنىڭ پاختا سېتىۋېلىش مەبلىغىنى ۋاقتىدا ئەمەلىيلەشتۈردى. قەرز پۇل تارقىتىش بىلەن ئامانەت پۇل تويلاشنى زىچ بىرلەشتۈرۈپ، مەبلەغ مەنبەلىرىنى كېڭەيتتى. ئاساسىي قاتلام بانكا تىجارەت پونكىتلىرى بىلەن پاختا سېتىۋېلىش پونكىتلىرى مۆلچەرلىگەن مەبلەغقە ئاساسەن، قەرز پۇل يۆتكەپ بېرىپ، دېھقانلارغا ئوگايلىق يارىتىپ بەردى. بۇ بانكا 9 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە پاختا سېتىۋېلىش ئۈچۈن 385 مىليون يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى. بۇنىڭ بىلەن ناھىيىدىكى 18 پاختا سېتىۋېلىش پونكىتىنى دېھقانلارغا بىرمۇ «ئاق ھۆججەت» بەرمىدى. پاختا پۇلى ۋاقتىدا ئەمەلىشتۈرۈلگەنلىكتىن، ناھىيە بويىچە پاختا سېتىۋېلىش سۈرئىتى تېز، سۈپىتى يۇقىرى بولۇپ، 11 - ئاينىڭ 30 - كۈنىگىچە ناھىيە بويىچە 550 مىڭ دەن پاختا سېتىۋېلىندى.

كۇچا ناھىيىسىدە مەدەنىيەتلىك ئورۇنلار كۆپلەپ بارلىققا كەلمەكتە

كۇچا ناھىيىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان «مۇكىكى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» فاكتورىنىڭ چىڭ تۇرۇپ، «مەدەنىيەتلىك ئورۇن»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە، خەلق ئىتتىپاقلىقىدىكى نەمۇنىچى ناھىيە»، ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىككىنى ھىمايە قىلىش» تىكى نەمۇنىچى ناھىيە» ۋە «مەدەنىيەتلىك ناھىيە» بەرپا قىلىشنى ئاساسىي مەزمۇن قىلغان مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، يىر تۇرىكۇم مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارنى بارلىققا كەلتۈردى. 191 ئورۇن «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى نەمۇنىچى ئورۇن»، 1786 ئادەم (قېتىم) «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار شەخس» بولۇپ تەقدىرلەندى.

زىياپ زەيدىن

رايون دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دىن يەتتىسى، ۋىلايەت دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دىن 12 سى، ناھىيە دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دىن 117 سى مەيدانغا كەلدى.

يېزا، مەيدانلاردا «ئۈچ يۇلتۇزلۇق» مەدەنىيەتلىك دېھقان- چارۋىچى ئائىلىسى 33 مىڭ 800 گە يېتىپ، دېھقان - چارۋىچى ئومۇمىي ئائىلە سانىنىڭ 67.1 % ى ئىگىلىدى. 31 «گۈلزارلىق ئورۇن»، 56 «ئارمىيە، خەلق دوستلۇق ئورناتقان ئورۇن» بارلىققا كەلدى.

ئۈرۈمچى شەھىرىدىكى ئۇيغۇر مائارىپ تارىخىدا تۇنجى قېتىم ئېچىلغان ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتىپى ئوقۇغۇچىلىرى ئۆزلىرى ئىشلىگەن ئۇيغۇر ئەدەبىياتى قولياز گېزىتىنى ئوقۇماقتا

(20 - سان) نەجمدىن مۇھەممەت فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدىن «شاڭخەي سانتانا» لوكۇقسى مەملىكەتلىك ناخشا مۇسابىقىسىگە قاتنىشىدىغان ماھىرلار تاللاپ چىقىلدى

مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن خۇڭجۇن قاتارلىق تۆت ماھىر ياۋروپا تۈسلۇبىدا جۇڭگو مەدەنىيىتى - سەنئىت باش شىركىتى، شاڭخەي ناخشا تېتىشى بويىچە ئايرىم - ئايرىم ھالدا 1- ، ئائىلىسى سانائىتى تېخنىكا باش شىركىتى، ۋە مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ مەخسۇس ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن «شاڭخەي سانتانا» لوكۇقسى مەملىكەتلىك ناخشا مۇسابىقىسىگە قاتنىشىدىغان ماھىرلار تاللاپ چىقىلدى.

ئادەتلەر ۋە ئادەملەر

ئىمىن تۇرسۇن

فرانسۇز يازغۇچىسى بالزاك: «ئادەتلەر - بۇ ئادەملەردۇر... ئوسال ئادەتلەر قانۇنلاردىن ئۈستۈن تۇرىدۇ» دەپتىكەن. شۇنداق، ئادەتلەرنى ئادەملەر پەيدا قىلىدىكەن، ئادەملەر پەيدا قىلغان ئادەتلەر ئەشۇ ئادەملەرنى باشقۇرىدىكەن. ئادەت - كۆنىكىپ - سىڭىشىپ قالغان ئىش - ھەرىكەت. ئۇ ئادەملەرنىڭ ھايات جەريانىدىكى تۇرلۇك مۇناسىۋەتلىرىدە، تۇرمۇش مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىش يوسۇنى بولۇپ شەكىللىنىدۇ. دە، ئادەملەرنىڭ بىلىپ - بىلمەي ئەمەل قىلىدىغان غايىبانە مىزانى بولۇپ قالىدۇ. مۇنداق يوسۇنلارنىڭ بەزىلىرى ئىجابىي - ياخشى بولىدۇ، بەزىلىرى بولسا سەلبىي - يامان بولىدۇ. ئادەت خاھى ئىجابىي بولسۇن ياكى سەلبىي بولسۇن، ئاتا - بوۋىمىز زامانىسىدىن تارتىپ داۋام قىلىپ كېلىدۇ. كىشىلەرنىڭ ئوي- پىكرى، ياشاش تەرزى، تىرىكچىلىك ھال - ئەھۋالىغا قاراپ ئادەتلەرنى راۋاجلاندۇرۇش، ئۆزگىرىدۇ؛ بەزىلىرى تاشلىنىپ قالىدۇ، بەزىلىرى داۋاملىشىدۇ ۋە يېڭى مەزمۇن ھەم شەكىللەر بىلەن شاخلىنىدۇ. لېكىن شۇنىسى ئېنىقكى، ئادەت ئەنئەنە ئەمەس، ئۇ ئەنئەنىنىڭ بىر تەركىبىي قىسمى. چۈنكى، ئەنئەنە تارىختىن بۇيان داۋام قىلىپ كېلىۋاتقان ئوي- پىكىر، ئەدەب - ئەخلاق، ئۆرپ- ئادەت، سەنئەت، تۇرمۇش تۈزۈمى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ئەنئەنە راۋاجلىنىدۇ، يۇكسىلىدۇ، ئۇ ئۆزۈل- كېسىل ئۆزگىرىپ كەتمەيدۇ. بىر مىللەتنىڭ ھايات چۇشەنچىلىرى، ئەدەب- ئەخلاق يوسۇنلىرى، سەنئەت پائالىيەتلىرى، ئادەمسىلىك مىزانلىرىدىن مۇجەسسەملەنگەن مىللىي مەنىۋىيىتى، پسىخىك ھالىتى مىللىي ئەنئەنىنىڭ مېغىزىدۇر. ئەنئەنە مەدەنىي، ئىقتىسادىي ھاياتنىڭ ئومۇمىي مىللەت ئېتىراپ قىلىدىغان، ئومۇمىي مىللەتنى توغرا- ھالال ياشاشقا، ياخشىلىققا دەۋەت قىلىدىغان مەنىۋى قەدرىيەتتۇر. شۇڭا، ئەنئەنە بىلەن ئادەتنى پەرقلەندۈرۈش- لىشمىز كېرەك.

ياخشى ئۆرپ - ئادەتلەرنى ھەممە ئادەم ماقۇل كۆرىدۇ. تۇرمۇشتا ئاددىي- ساددا، مەنىشەتە تېجەشلىك، مۇناسىۋەتتە دوستلۇس - سەمىمىيەتلىك- بۇلار مىللىي مەنىۋىيىتىمىزنىڭ ھەممە ئېتىراپ قىلىدىغان ۋاستىلىرىدۇر، بۇلار شۇنداقلا ياخشى ئادەتلەر دەپ قارىلىدۇ. ئۇنىڭ ئەكسىچە، تۇرمۇشتا ھەشەمەتلىك، قۇۋلۇقدىن چايلىقى ئېغىر بولۇپ) نۇرغۇن كىشىلەر بىزار بولىدىغان دەرىجىگە يېتىپ يەتتى. ئۈدۈم بويىچە قىز - يىگىت تەرەپلەر ئۆزلىرىنىڭ ھال - قۇربىغا يارىشا «تويلۇق» تەييارلىشاتتى. بۇمۇ چىرايلىق پۈتۈشۈش- كېلىشىش بىلەنلا ئىشقا ئاشاتتى. «تويلۇق ناھايىتى ئېغىر بولسا» دېگەندەمۇ، ئۇنداق ئادەتنى ئۆزگەرتىش ئاسان بولمايدىغان ئىدى. ئۇزۇنغىچە ئادەت قىلغان بايلار ھالال ئەمگەكلىرىدىن تاپقان ھاسىلاتلىرىنىڭ قەدىرىگە يېتىپ، تۇرمۇشىنى ئادەمسىلىكىنىڭ توغرا ۋاسىتىلىرى بىلەن مەنلىك ئۆتكۈزدى ۋە بىر قىسىم پۇللىرىنى ئومۇم خەلققە پايدىلىق ساۋابلىق ئىشلارغا سەرپ قىلدى. ھەتتا مۇنداق بېيىغانلاردىن بەزىلەر دەسلەپتىلا «پۇل تاپسام چوقۇم مەكتەپ ئاچمەن»، «يېتىملەرنى ئوقۇتمەن»، «مىللىي مەرپەتنى راۋاجلاندۇرۇشقا سەرپ قىلمەن»، دەپ ياخشى نىيەت قىلىپ، ياخشى نىيەتلىرىنى ئىشقا ئاشۇرماقتا. دېمەك، قاشقاقلىق مۇھەممەتنىڭ ئەمدىلا قوتۇلۇش كۆۋرۈكىگە ئايلىغان باسقان ئاق نىيەتلىك كىشىلەر كۆپىنچە ھالال ئەمگىكىدىن ۋە توغرا نىيەتلىك تەدبىرىدىن تاپقان ھاسلاتىنى ھەرگىز ئوزۇقتۇرۇپ چاچمايدىكەن، ئەكسىچە، «پۇل تاپسام شۇنداق ئويناپ - كۈلمەنكى...» دەپ قارانىيەت پۇككەن كىشىلەر كۆپ تىرىشماي، ئاسان - ئېچىل يول بىلەن پۇل- مال تاپمىدىكەن - دە، كۆپىنچە پۇلنىڭ قەدرىگە يەتمەي، بۇزۇپ چاچمىدىكەن. بۇنى ئەمەلىي تۇرمۇش ئىسپاتلىدى. بۇنداق ئىش- ھەرىكەتلەرنى يامان ئادەت دېيىش تۇگۈل رەزىل ئىللەت دېيىشكە توغرا كېلىدۇ، قەيەردە يامان ئادەتلەر يامراسا، شۇ يەردە بۇزۇقچىلىق، بەدئەت ئىللەتلەر غولداپ كېتىدۇ.

ھازىرقى ئىسلاھات ۋە ئېچ سۇرئەتلىك تەرەققىيات دەۋرىدە ھەر مىللەت ئۆزىنىڭ قورۇق- قاشا دائىرىسىدىن ۋە ئۆلكە - دۆلەت چېگرىسىدىن تاشقىرىسىدىكى تۇرلۇك - تۈمەن ھادىسىلەر بىلەن ئۇچرىشىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدى. ئۆزگە مىللەت ۋە ئۆلكە - دۆلەتنىڭ يېگىلىقلىرىنى قوبۇل قىلىدى. بۇ يېگىلىقلارغا قوشۇلۇپ ئاجايىپ - غارايىپ نەرسىلەرمۇ ئېقىپ كىرىۋەردى. نەتىجىدە ياخشىلىرىمۇ قوبۇل قىلىندى، يامانلىرىمۇ كىردى. شۇنىسى كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدۇكى، يېگىلىقلارنى قوبۇل قىلغاندا، مەدەنىيىتىمىز ۋە مەنىۋىيىتىمىز بىلەن ھەرگىز سىغىشالمايدىغان ئەخلەت - چاۋالارنىمۇ قوبۇل قىلىۋالدۇق. مۇنداق يېگىلىقلارنىڭ قاتاردا، كىيىم - كېچەك مەدەنىيىتى ئالدىدا تۇرىدۇ. ھازىر كىيىم - كېچەكنىڭ ئومۇمەن مىللەت ۋە دۆلەت ئايرىمىسى بولمايدىغان ئىشلار پەيدا بولدى. ئەتىجىدە ئادەتتىكى - سادىدىلىق ئادەتنىڭ ئورنىنى ھەشمەتچىلىك ئىللىتى، توي مەرىكىسىدىكى سەمىمىيلىكنىڭ ئورنىنى ساختىپەزلىك ئىگىلىۋالدى. تويلۇقنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئۆلچىمى بولغان توققۇز قوزۇ بۈگەن - ئايلاغ ھازىر ھەتتا، توققۇز- توققۇزدىن سەكسەن بىر قوزغا يەتتى. چىللاشقۇدا ئازغىنە- ئۆزغىنە قىلىندىغان ئادەمگەرچىلىك ھەددىدىن ئېشىپ، بۆشۈكتىكىدىن- ئۆشۈكتىكىلەرگىچە، شورپىسىنىڭ شورپىسىغىچە كىيىملىك قويۇلىدىغان بولدى. مۇنداق ئېغىر تويلۇقنى پۇلدارلار، ناپاك مەنسەپدارلار باشلاپ بەردى. ئىقتسادىي ئەھۋالى ئوتتۇراھالراقلار خېلى ۋاقىتلاردىن باشلاپ تۆگۈن تۆگۈچلەپ يىغىلا، ئەھۋالى تەڭ - قىلار قەرز ئېلىپ تەييارلاشقا مەجبۇر بولدى. تويدىن كېيىن قىز - يىگىت ۋە ئۇنىڭ ئاتا- ئانىلىرى تويغا ئالغان قەرزنى تۆلەش ھەلەكچىلىكىدە غەم - غۇسسەگە پاتتى. ئەمەلىيەتتە، مۇنداقلار توي جەريانىدا چىرايىدا كۆلۈمسىرەپ، ئىچىدە دەرد يەپ، كۆڭۈللۈك توي ئاقىۋىتىنە كۆڭۈلسىزلىك بىلەن نەتىجىلەندى.

بۈرۈن قىز - يىگىتنىڭ ئۆي- بىساتلىق بولۇشىمۇ بىر قانچە يىللاردىن كېيىن ئىشقا ئاشاتتى. قىز بىلەن يىگىتنىڭ ئائىلىنى تەجەشلىك باشقۇرۇشى نەتىجىسىدە، نورمال يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەكتىن ئېشىنىپ، بارا- بارا ئۆي بىساتىنى قويۇقلاشتۇراتتى. ھازىر بولسا، بېگى توي قىلغان قىز - يىگىتنىڭ ئۆي - بىساتى توي ئالدىدىلا توققۇزى تەل قىلىنىدىغان بولدى، بۇنداق قىلقلار قىز- يىگىتنى تەييارغا ھەيىار بولغۇچىلارغا ئايلاندۇرۇپ قويىدۇ.

يەنە بىر يامان ئادەت بارکى، «تويىنىڭ تويانسى بار» دېگەننى دەستەك قىلىپ، «داستخان» قىلىش ئەدەپ كەتتى. بولۇپمۇ ئىقتساد ۋە سودا - سانائەت ساھەلىرىدە ئىشلەيدىغانلار توي قىلىدىغان بولسا، قول ئاستىدىكىلەر، سودا - سېتىقچىلار، كارخانىچىلار ناھايىتى بايۇەچچىلىك بىلەن «سوۋغات» بېرىدىغان يامان ئادەت شەكىللەندى. بۇنداق قىلقلارنى ئادەمگەرچىلىك ئەمەس، ئۆز ئارا مەنپەئەتدارلىق، مۇنداق تويلارنى پەرزەنتنىنى ئۆيلەندۈرۈش ئەمەس، توي بانسى بىلەن پۇل يىغىش دېسە بولىدۇ. نەچچە ئونلاپ پىكاپلارنى بازار - رەستىلەرنى ئايلاندۇرۇشنىڭ «قىز كۆچۈرۈش» ئەمەس، داغۋازلىق ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق.

خەلق چۆچەكلىرىدە، ھۆكۈمرانلارنىڭ ئىسراپخورلۇقى بەدىئي ۋاستە ئارقىلىق «پالانى پادىشاھ قىرىق كېچە - كۈندۈز توي قىلىپتۇ» دەپ

مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشى بىلەن جۇڭگو مەدەنىيەت - سەنئەت باش شىركىتى، شاڭخەي ئاپتوموبىل سانائىتى تىجارىتى باش شىركىتى ۋە «مۇزكا تۇرمۇشى» ژۇرنىلى نەشرىياتى بىرلىكتە ئۇيۇشتۇرغان «1996 - يىللىق ناخشا - ئۇسسۇل زالى، كارا OK زاللىرىنىڭ يېڭى ئادەم، يېڭى ناخشا، يېڭى ئىستىل بويىچە «شاڭخەي سانتانا» لوگىسى مەملىكەتلىك ناخشا مۇسابىقىسى» نىڭ شىنجاڭ مۇسابىقە رايونىدا ئېلىپ بېرىلغان «بەيخۇاسۇن لوگىسى» مۇسابىقىسى ئاخىرلىشىپ، يېقىندا مەملىكەتلىك مۇسابىقىگە قاتنىشىدىغان ماھىرلار تاللاپ چىقىلدى.

«بەيخۇاسۇن لوگىسى» بويىچە ئاپتونوم رايونىمىز دائىرىسىدە ئېلىپ بېرىلغان بۇ مۇسابىقىدە جايلاردىن تاللاپ ئەۋەتىلگەن 100 گە يېقىن ناخشىچىدىن ئۇزۇپ چىققان چەن جۆگاڭ قاتارلىق بەش ماھىر مىللىي ئۇسۇلۇبتا ناخشا ئېيتىش بويىچە، ئوتانبېك قاتارلىق يەتتە ماھىر ئامماب ئۇسۇلۇپتا ناخشا ئېيتىش بويىچە، سى جۇڭگو مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ ئەستىقلىشى بىلەن جۇڭگو مەدەنىيەت - سەنئەت باش شىركىتى، شاڭخەي ئاپتوموبىل سانائىتى تىجارىتى باش شىركىتى ۋە «مۇزكا تۇرمۇشى» ژۇرنىلى نەشرىياتى بىرلىكتە ئۇيۇشتۇرغان «1996 - يىللىق ناخشا - ئۇسسۇل زالى، كارا OK زاللىرىنىڭ يېڭى ئادەم، يېڭى ناخشا، يېڭى ئىستىل بويىچە «شاڭخەي سانتانا» لوگىسى مەملىكەتلىك ناخشا مۇسابىقە رايونىدا ئېلىپ بېرىلغان «بەيخۇاسۇن لوگىسى» مۇسابىقىسى ئاخىرلىشىپ، يېقىندا مەملىكەتلىك مۇسابىقىگە قاتنىشىدىغان ماھىرلار تاللاپ چىقىلدى.

«بەيخۇاسۇن لوگىسى» بويىچە ئاپتونوم رايونىمىز دائىرىسىدە ئېلىپ بېرىلغان بۇ مۇسابىقىدە جايلاردىن تاللاپ ئەۋەتىلگەن 100 گە يېقىن ناخشىچىدىن ئۇزۇپ چىققان چەن جۆگاڭ قاتارلىق بەش ماھىر مىللىي ئۇسۇلۇبتا ناخشا ئېيتىش بويىچە، ئوتانبېك قاتارلىق يەتتە ماھىر ئامماب ئۇسۇلۇپتا ناخشا ئېيتىش بويىچە، سى

ناخشا ئېيتىش بويىچە ئايرىم - ئايرىم ھالدا 1-، 2-، 3- دەرىجىلىك مۇكاپاتلا ئېرىشكەنىدى.

شىنجاڭ مۇسابىقە رايونى باھالاش ھەيئىتىنىڭ باھالاپ تاللىشى ھەمدە مەملىكەتلىك باھالاپ تاللاش ھەيئىتىنىڭ باھالاپ بېكىتىشى نەتىجىسىدە، مىللىي ئۇسۇلۇبتا ناخشا ئېيتىش بويىچە مۇكاپاتقا ئېرىشكەن چەن جۆگاڭ، شازادىگۈل، جاۋيۈنيۇەن قاتارلىق ئۇچ ماھىر؛ ئامماب ئۇسۇلۇبتا ناخشا ئېيتىش بويىچە مۇكاپاتقا ئېرىشكەن ئارزۇگۈل، خالىدە قاتارلىق ئىككى ماھىر ۋە ياۋروپا ئۇسۇلۇبىدا ناخشا ئېيتىش بويىچە مۇكاپاتقا ئېرىشكەن سى خۇگجۇن، ژۇكەبيۇن قاتارلىق ئىككى ماھىر بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلىدىغان مەملىكەتلىك مۇسابىقىگە قاتنىشىش ئۈچۈن يېقىندا ئۇرۇمچىدىن يولغا چىقتى.

زۇنۇن باقى

ئەر - ئايالنىڭ ئەدەبلىرى ھەققىدە

ئەر - ئايالنىڭ ئىناق ئۆتۈشى ئالدىنقى بەختە - ساتادەت كەلتۈرىدۇ، ئائىلە ھۇزۇرى ئۆچۈن راھەت - پاراغەت ئىشكىنى ئاچىدۇ. ئەگەر ئاتا - ئانا تەرىپىمىز، ئەدەب - ئەخلاقلىق، بىر - بىرىگە سەمىمىي مۇئامىلىدە بولسا، بالىلىرىمۇ ئولارنىڭ ئۈلگە ئېلىپ، شۇنداق تەربىيىدە ئۆسىدۇ، يۇنىڭ ئەكسىچە، تەرتىپسىز، جېدەل - ماجرا كۆپ ئائىلىنىڭ بالىلىرىمۇ ئاتا - ئانىسىغا ئوخشاش يولۇپ يېتىشىدۇ. ئەر ۋە ئايال يۇنىڭغا دىققەت قىلىشى كېرەك.

ئەرلەر مۇنۇلارنى ئېنىدىن چىقارمايلىقى لازىم: ئايالالار ئىزىزەت ۋە ھۆرمەتكە ئىگە بىر زات. ئۇنىڭ خىزمىتىنى كۆرمەسلىك، ئەقىدىسىمەسلىك ئىنساپ ۋە مۇرۋۋەتتىن كۆز يۇمغانلىق. ئايالالارنىڭ ئۇغۇت مەزگىلىدە چەككەن ئازاب - ئوقۇبەتلىرىنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرۈپ باقايلى، بىر بالىنى دۇنياغا كەلتۈرۈش ئايال ئۈچۈن يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم دېمەكتۇر. ئاندىن - ئېسەن - كۆز يورۇپ، بوۋاقنى قۇچقىغا ئالغاندىن كېيىن، ئۇنى يېقىپ ئاكى ۋايىغا يەتكۈزۈپ بولغىچە ئايال كىشى ئاز ئازاپ چېكمەمدۇ؟ ئانىنى ھەرقانچە ھۆرمەتلىسەكمۇ يەنىلا ئازلىق قىلمدۇ.

تەربىيە كۆرگەن، ئوقۇمۇشلۇق ئەرلەر ئۆز ئايالىنى دائىم ھۆرمەتلەيدۇ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى رەنجىتمەيدۇ، ئايالى بىلەن مەسلەھەتلىشىپ ئىش قىلىدۇ. ئايالى ۋە بالىلىرىغا ئوچۇق چىراي، مەمنىي سۆز بىلەن مۇئامىلە قىلىدۇ. يېمەك - ئىچمەك ۋە كىيىنىشته ئەگىلىكە قالمايدۇ، تۇرمۇشىنى ياخشى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. ئاپقىنىنى بەھۇدە ئىشلارغا سەرپ قىلماي، يېقىت ئائىلىسى ئۈچۈن ئىشلىشىدۇ. ئايالى بىلەن ئانىسى يەنى كېلىنى بىلەن قېيىن ئانا ئوتتۇرىسىدا كېلىشمەسلىك يۈز بەرسە نەسىھەت قىلىپ، ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ياخشىلاشقا تىرىشىدۇ.

ئەدەبلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك ئايال ئېرىنىڭ ئاپقىنىنى تېجەپ ئىشلىدۇ. بالىلىرىنىڭ تەربىيىلىنىشىگە كۆڭۈل بۆلىدۇ. ئەرزىمەس نەرسىلەرنى باھانە قىلىپ ھەدىسلا ئېرى بىلەن جېدەلىشەيدۇ، ئېرىدىن بىرەر سەۋەنلىك ئوتتۇرىسا، مۇلايىملىق بىلەن چۈشەندۈرۈپ، ئۇنى ئۆز ئىشىدىن قايتۇرىدۇ، ئېرىگە سادىقلىقىنى ئىپادىلەيدۇ. ئېرىنىڭ ئانا - ئانا، ئاكا - ئوكا ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى ھۆرمەت قىلىدۇ. ئېرىنىڭ ئۇرۇق - تۇغقىنى ياكى دوستلىرى كەلسە، ئۇچۇق چىراي قارشى ئالىدۇ.

مانا شۇنداق بەزىلەتلەرگە ئىگە بولغان ئۆي خوجايىنى - ئايال ئېھتىرام ۋە ئالقىشقا ئېرىشىدۇ!

توپلاپ رەتلىگۈچى: **مۇھەممەت تۇرسۇن باھاۋۇددىن**

«مۇزتاغ ناۋاسى» سەنئەت كېچىلىكى ئاممىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى

ئاقتۇ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى بىلەن شايار ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىدىكى تالانلىغان ئارتىستلاردىن تەشكىللەنگەن بىرلەشمە ئىجادىيەت قويۇش ئەترىتى ئورۇنداغان «مۇزتاغ ناۋاسى» سەنئەت كېچىلىكى جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا ئاممىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

بىرلەشمە ئىجادىيەت قويۇش ئەترىتىدىكىلەر بۇلتۇر 10 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ 18 - كۈنىگىچە ئاقسۇ، خوتەن، يەكەن، مارالبېشى قاتارلىق ۋىلايەت، ناھىيىلەرنىڭ چەت يېزا، قىشلاقلىرىغىچە بېرىپ ئىجرا قىلىپ ئاممىنى قاتتىق تەسىرلەندۈردى.

بۇ ئىككى ئۆمەكنىڭ بىرلىشىپ ئىجرا قىلىپ ئاممىنىڭ شىنجاڭ رايونىدا تۇنجى قېتىملىق ئىش بولۇپ، سوتسىيالىستىك ئەدەبىيات - سەنئىتىنى نامرات رايونلارغا يۆزلەندۈرۈش، چەت چېگرا رايون خەلقىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتىشتا بەلگىلىك رول ئوينىدى ھەمدە يېڭىچە سەنئەت ئىلھاتى ئېلىپ بېرىشنىڭ تۇنجى قەدىمىنى باستى.

مەخمۇت ئەخمەت، ئەھەت مۇھەممەت

گۈزەل چاغلار

بېقىشسىلا

غەيرەت مەمتىمىن فوتوسى

تۇردى قادىر نازىرى فوتوسى

جياڭ زېمىن مەملىكەت بويىچە ئارمىيىدىن دەم ئېلىشقا ۋە پېنسىيەگە چىققان كادىرلار ۋە ئۇلارنى ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىدىكى قوش ئىلغار ئورۇن، ئىلغار خىزمەتچىلەرنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتناشقان ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25-دېكابىر تېلېگراممىسى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، دۆلەت رەئىسى، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن مەملىكەت بويىچە ئارمىيىدىن دەم ئېلىشقا، پېنسىيەگە چىققان ئىلغار كادىرلار ۋە ئۇلارنى ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن ۋە ئىلغار خىزمەتچىلەرنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتناشقان ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشكەنده مۇنداق دېدى: ئارمىيىدىن دەم ئېلىشقا، پېنسىيەگە چىققان كادىرلارنى يەرلىك ھۆكۈمەتنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ ببرىش -پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مۇھىم تەدبىرى شۇنداقلا ئارمىيە بىلەن يەرلىكنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك مۇھىم سىياسىي ۋەزىپىسى.

دۇڭ جيەنخۇانى قىسقىچە تونۇشتۇرۇش

گوۋۈيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ گوۋۈيۈەننىڭ 207-نومۇرلۇق پەرمانىغا ئىمزا قويۇپ، دۇڭ جيەنخۇانى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارلىقىغا تەيىنلىدى. 1997-يىل 7-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن باشلاپ ۋەزىپە ئۆتەيدۇ.

بۇ ۋەزىپىگە تەيىنلەنگەن دۇڭ جيەنخۇا ھازىر مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىغا تەييارلىق كۆرۈش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى 8-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، گوۋۈيۈەن شياڭگاڭ-مۇاۋمەن ئىشلىرى ئىشخانىسىنىڭ ۋە شىنخۇا ئاگېنتلىقى شياڭگاڭ شۆبىسى شياڭگاڭ ئىشلىرى بويىچە مەسلىھەتچىسى، شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تەييارلىق كومىتېتىنىڭ ئەزاسى قاتارلىق ئىشلارنى ئۈستىگە ئالغان.

دۇڭ جيەنخۇا ھازىر يەنە شياڭگاڭ شەھەر ئۇنىۋېرسىتېتى مۇدىرىيىتىنىڭ رەئىسى، شياڭگاڭ جامائەت پاراۋانلىق فوندىنىڭ مۇئاۋىن ياردەمچىسى ھەم شياڭگاڭ بالىلارنى قوغدىغۇچى جەمئىيىتىنىڭ شياڭگاڭ رايونلۇق ياردەمچىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. ئۇ يەنە شياڭگاڭ باشقۇرۇش كەسپىي جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى، شياڭگاڭ كېمە خوجايىنلىرى جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى.

شياڭگاڭ - ئامېرىكا ئىقتىسادىي ھەمكارلىق كومىتېتىنىڭ رەئىسى ھەم شياڭگاڭ - ياپونىيە ئىقتىسادىي ھەمكارلىق كومىتېتىنىڭ ئەزاسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن.

دۇڭ جيەنخۇا 1937-يىلى شاڭخەيدە تۇغۇلغان ھەم شاڭخەي، شياڭگاڭ ۋە ئەنگلىيىدە ئوقۇغان. ئۇ شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ تۇنجى نۆۋەتلىك مەمۇرىي ئەمەلدارى نامزاتىنى سايلاش سايلىمىغا قاتنىشىشتىن ئىلگىرى شياڭگاڭ ھۆكۈمىتى مەمۇرىي ئىشلار ئىدارىسى پارلامېنتىنىڭ ئەزاسى ۋە شەرق چەت ئەل (خەلقئارا) چەكلىك شىركىتىنىڭ رەئىسى، مەمۇرىي ئىشلارغا مەسئۇل لىدېرى ئىدى.

دۇڭ جيەنخۇا ئايالى جاۋخۇېچىك ۋە ئوچ بالىسى، ئىككى قىز نەۋرىسى بىلەن شياڭگاڭدا تۇرىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ۋۇباڭگو ئىككى تۆپ بۇرۇلۇشنى پائال ئىلگىرى سۈرۈپ كونا سانائەت بازىلىرىنى ئۆزگەرتىش ۋە گۈللەندۈرۈشنى تېزلەتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، چۇڭچىڭ، 22-دېكابىر تېلېگراممىسى. گوۋۈيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى ۋۇباڭگو چۇڭچىڭدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرگەنده مۇنداق دېدى: كونا سانائەت بازىلىرى خەلق ئىگىلىكىدە ئىنتايىن مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، يەنىلا ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم ماددىي ئاساسى بولۇپ، تەڭداشسىز مۇھىم رول ئويناۋاتقا. كونا سانائەت بازىلىرىنى ئۆزگەرتىش ۋە گۈللەندۈرۈشنىڭ تۆپ چىقىش يولى - ئىككى تۆپ بۇرۇلۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشتا، ئىدىيىنى يەنىمۇ ئازاد قىلىپ، ئىسلاھات، ئېچۇۋېتىش سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئۆزگەرتىش ۋە تەرتىپكە سېلىش قەدىمىنى تېزلىتىپ، كونا سانائەت بازىلىرىنىڭ تايانچلىق رولىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇش كېرەك.

ۋۇباڭگو لى پېڭ زۇڭلىنىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە 12-ئاينىڭ 14-كۈنىدىن 22-كۈنگىچە چۇڭچىڭ شەھەرلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى جاڭ دېلياڭ، مۇۋاققەت شەھەر باشلىقى پۆخەيچىڭنىڭ ھەمراھلىقىدا، گووۋۈيۈەنگە قاراشلىق 19 تارماقنىڭ مەسئۇللىرى بىلەن بىللە مېتالچىلىق، ماشىنىسازلىق، خىمىيە سانائىتى، ھەربىي سانائەت، يېنىك سانائەت، توقۇمىچىلىق، تىببىي دورىگەرلىك قاتارلىق ساھەدىكى 16 كارخانا ۋە بىر قىسىم ئۇل مۇئەسسەسە تۇرلىرى، سەنشيا سۇ ئامبىرى رايونىدىكى زاۋۇتلار ۋە ئاھاللەر كۆچۈرۈلگەن نۇقتىلىق رايونلارنى كۆزدىن كۆچۈردى.

ۋۇباڭگو مۇنداق دېدى: چۇڭچىڭنىڭ ئالدىدا غەنىيمەت تەرەققىيات پۇرسىتى تۇرۇۋاتىدۇ، ئۇنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئورنى تېخىمۇ مۇھىم، دۆلەتنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات ستراتېگىيەسىنىڭ ئوتتۇرا، غەربىي قىسىم رايونلارغا يۆتكىلىشىگە ئەگىشىپ، ئوتتۇرا، غەربىي قىسىم رايوندىكى مەركىزىي شەھەر بولغان چۇڭچىڭنىڭ ئورنى كۆچىيىدۇ. سەنشيا قۇرۇلۇشى چۇڭچىڭنىڭ تەرەققىياتىغا غەنىيمەت پۇرسەت يارىتىپ بەردى.

قېيىن ئەھۋالدىن قۇتۇلۇپ نىجاتلىق يولىغا مېڭىش

(بېشى 1 - بەتتە)

كارخانىغا 5 مىليون يۈەن ھەرىكەتلەندۈرۈش مەبلىغى ھەل قىلىپ بەرگەندىن كېيىن، بۇ زاۋۇتقا «جان» كىرىپ، ئىشلەپچىقىرىش ئۆز قەدىرلىدە ئىسلىگە كەلگەن. زاۋۇت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ ئىش ھەققىنىمۇ ئارقا - ئارقىدىن تولۇقلاپ تارقاتقان، ئامماننىڭ كۆڭلىمۇ خاتىرجەم بولغان. زاۋۇت باشلىقى لى بىڭ پۈرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، يۈرەكلىك ئىسلاھات ئېلىپ بېرىپ، ئىش ھەققى دەرىجىسىنى بېكىتىپ، قاتتىق ۋە ئىنچىكە باشقۇرۇش جەھەتتە تازا كۈچ سەرپ قىلغان. بۇ يىل «ئىش ھەققى بىلەن ئۇنۇمنى بىرلەشتۈرۈش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى» نى يولغا قويغاندىن كېيىن، ئىشلەپچىقىرىش تەننەرخى بۇلتۇرنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 800 مىڭ يۈەن تۆۋەنلىگەن، باشقۇرۇش تەننەرخىمۇ 300 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك تۆۋەنلەپ، 3 مىليون يۈەنگە يېقىن مۇقىم مۇلۇك جانلىنىپ، كارخانا پەيدىنپەي ياخشى دەۋر قىلىش تەرەققىيات ئىزىغا چۈشكەن.

كىشىنى ئالاھىدە خۇشال قىلىدىغىنى شۇكى، بەزى ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار مەھسۇلات يارىتىش ۋە بازار تېپىش جەھەتتە تازا كۈچ سەرپ قىلىپ دېققەت-ئېتىبارىنى ئىچكى قىسمىغا قارىتىپ، ھازىرقى بار مەبلەغنىڭ يوشۇرۇن كۈچىنى جارى قىلدۇرۇپ، كاپىتال تجارەت ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈپ، بىكار تۇرۇپ قالغان مۇلۇكنى جانلاندۇرۇپ نىجاتلىق يولىنى تاپقان. ئەھۋالدىن قارىغاندا ئىدىيىدە ئازاد بولۇپ، قاراش يېڭىلىنىدىغانلا بولسا، ھامان قېينىچىلىقتىن قۇتۇلۇشنىڭ يولى تېپىلىدۇ.

بۇ يىل 8 - ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى «يەرلىك دۆلەت ئىلكىدىكى سانائەت كارخانىلىرىنى يەنىمۇ ياخشىلاش توغرىسىدا پىكىر» دەپ دۆلەت ئىلكىدىكى كارخانىلار مەبلەغنى كۆپەيتىش، قەرزنى ئازايتىش، سېلىقنى يېنىكلىتىش، ئۇلارنى يېڭى مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىشقا ئىلھاملاندۇرۇش، كارخانىلارنىڭ يەرلىك مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىشىنى قوللاش، ئىشلەپچىقىرىش ۋە تىجارەت قۇرۇلمىسىنى تەڭشەش قاتارلىق 24 تەدبىرنى ئوتتۇرىغا قويدى. ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار 24 تەدبىرنى شىپالىق دورا دەپ قارىدى. بۇ ئىشتىن ئۈمىدلىك تاڭ نۇرىنى كۆرگەنده‌ك بولدى. ھازىر ئۇلار بۇ 24 تەدبىرنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈش مەسلىسىگە ئەڭ كۆڭۈل بۆلمەكته.

شۇنداق ئېيتىش كېرەككى، بۇنداق قىلىش جەمئىيەتنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنىڭ كۆڭۈل بۆلۈشىگە، چۈشىنىشىگە، قوللىشىغا، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ، پۈل مۇئامىلە، سودا - سانائەت، باج قاتارلىق تارماقلارنىڭ قوللىشىغا باغلىق. ئىشىنىمىزكى، ھەممە كىشىدە چىن يۈرەكتىن كۆيۈنۈش تۇيغۇسى بولسا، ئۇلار ياردەم قولىنى سۇنسا، ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلارمۇ جاپالىق ئىشلەپ ئىچكى جەھەتتە ماھارەت يېتىلدۈرىدىغانلا بولسا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئالاھىدە قېينىچىلىقى بار كارخانىلار چوقۇم قېينى ئەھۋالدىن قۇتۇلۇپ، نىجاتلىق يولىنى تاپالايدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ بانكىدا خام چوت ئىچى ۋە سرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابىاتى تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ئاپتونوم رايونلۇق ھەرقايسى كومىتېت، ئىشخانا، نازارەت، ئىدارىلەر، ھەرقايسى ئالىي ئوتتۇرا تېخنىكۇم- مەكتەپلەر، ھەرقايسى ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارغا:

مالىيە خام چوت ئىچى ۋە سرتتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى ھەقىقىي كۈچەيتىپ، خام چوت سرتتىدىكى مەبلەغ مالىيە ھېسابىاتىنى باشقۇرۇش خىزمىتىنى ئۆزۈل-كېسىل ياخشى ئىشلەپ، 1997-يىلىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدىغان خام چوت ئىچى ۋە سرتتىدىكى مەبلەغنى ئومۇملاشتۇرۇپ باشقۇرۇشقا ياخشى ئاساس سېلىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ بانكىدا خام چوت ئىچى ۋە سرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابىاتى تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى بىر قېتىملىق ئۆزۈل-كېسىل تەكشۈرۈش قارار قىلىندى. كونكرېت ئىشلار توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش تۆۋەندىكىدەك:

نازارەت، ئىدارىلەر ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلار يوللىغان جەدۋەلنى تەكشۈرۈپ قاراپ چىقىدۇ، زۆرۈر تېپىلسا، شۇ ئورۇنغا تەكشۈرۈپ قاراپ چىقىشقا ئادەم ئەۋەتىدۇ، تەكشۈرۈش ئارقىلىق خاتالىق كۆرۈلمىسە، ئاندىن ئومۇملاشتۇرۇش جەدۋىلىنى ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرى يوللىغان جەدۋەلدە بىلەن بىللە مالىيە نازارىتىگە يوللايدۇ؛ 3) مالىيە نازارىتى 100 نەپەر رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرنى ئۈيۈشتۇرىدۇ ۋە مالىيە نازارىتى ھەم ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت، ئىدارىلەردىن ئادەم قاتناشتۇرۇپ، بىر نەچچە تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، تۆركۈمگە بۆلۈنۈپ، ھەرقايسى نازارەت، ئىدارىلەر ھەم ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىغا بىرىپ مۇپەتتىش قىلدۇ ۋە تەكشۈرىدۇ.

3. تەكشۈرۈش ۋاقتى: 1997-يىل 1-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن 5-كۈنگىچە ھەرقايسى ئورۇنلارنىڭ

توغرىسىدىكى جەددىي ئۇقتۇرۇشى»نى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، خام چوت سرتتىدىكى ھەممە مەبلەغ (جۈملىدىن مالىيە ئارقىلىق دۆلەت خەزىنىسىدىن قايتۇرۇپ تولۇقلاپ بۆيرۇپ بەرگەن ھەر خىل پىرسەنت ئايرىش مەبلىغى ۋە مەخسۇس ياردەم مەبلىغىنى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى تارماقلارنىڭ ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلاردىن توپلىغان خام چوت سرتتىدىكى مەبلىغى، ھەرقايسى ئورۇنلارنىڭ باشقا يوللار ئارقىلىق ئىگە بولغان مەبلىغى ھەم مالىيە خام چوتى باشقۇرۇشىغا كىرگۈزۈلمىگەن ھەممە مەبلەغلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) نى تەلەپ بويىچە ۋاقتىدا مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈشى كېرەك. يول ئاسراش راسخوتى قاتارلىق 13 خىل مەخسۇس مەبلەغ 1997-يىلىدىن قارتىپ مالىيە خام چوتىغا كىرگۈزۈلۈپ باشقۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ كونكرېت چارىسى ئېلان قىلىشتىن بۇرۇن، بۇ مەبلەغ ۋاقتىنچە خام چوت سرتتىدىكى مەبلەغ سۈپىتىدە

قىلىشنى هەم مەبلەغ ئەھۋالىنى بىر قېتىملىق ئۇزۇل-كېسىل تەكشۈرۈش قارار قىلىندى. كونكرېت ئىشلار توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش تۆۋەندىكىدەك:

1. تەكشۈرۈش مەزمۇنى: 1) ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ بانكا (جۈملىدىن ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)دا خام چوت ئىچى ۋە سىرتىدىكى مەبلەغ ھېسابات تەسىس قىلىش ئەھۋالى، جۈملىدىن ھېسابات ئاچقان ئورۇنلىنىڭ، بانكىنىڭ نامى، بانكا ھېسابات نومۇرى قاتارلىق ئەھۋاللار؛ 2) 1996-يىلى 11- ۋە 12-ئايلارنىڭ ئاخىرلىرىدىكى خام چوت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ھەممە مەبلەغ ھېساباتتىكى ئامانەت پۇلنىڭ قالدۇق سوممىسى ئەھۋالى؛ 3) خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈش ئەھۋالى؛ 4) 1996-يىلى 11- ۋە 12-ئايلاردىكى خام چوت ئىچى - سىرتىدىكى مەبلەغ ھېساباتىدىكى 50 مىڭ يۈەندىن ئاشىدىغان مەبلەغ كىرىم-چىقىم تۈرلىرى، مەبلەغنىڭ يۇرۇشتۇرۇلۇشىدە غەيرىي نورمالللىق ئەھۋالنىڭ بار-يوقلۇقى؛ 5) خام چوت ئىچى ۋە سىرتىدىكى مەبلەغنى بانكا ئىناۋەت قەرز كارتوچكىسىغا ياكى شەخسلەرنىڭ ئامانەت چېكىگە قويغانلىكى ئورۇن ئامانەتكە قويغان مەبلەغنىڭ پۇل سوممىسىنى، چىقىم قىلىنغان پۇلنىڭ سانىنى ھەم 12-ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سوممىسىنى ئايرىم تىزىمغا ئالدۇرۇش كېرەك.

2. تەكشۈرۈش باسقۇچى: 1) ئالدى بىلەن ھەرقايسى مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلار تەلەپ بويىچە مەمۇرىي، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ بانكىدا ھېسابات تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش تىزىملاش جەدۋىلىنى ھەم بانكا ھېساباتىنىڭ 11-ۋە 12-ئايلىق 50 مىڭ يۈەندىن ئاشىدىغان كىرىم-چىقىم، تەپسىلىي جەدۋىلى (جەدۋەلنى مالىيە نازارىتى بىر تۇتاش تارقىتىپ بېرىدۇ) تولدۇرۇپ، ئۇلارغا 11-ئاي ۋە 12-ئايلارنىڭ ئاخىرلىرىدىكى ھەرقايسى بانكىلارنىڭ ھېسابات تالونلىرى (كۆپەيتىلگەن نۇسخىسى)نى قوشۇپ قاتلاممۇقاتلام ئاپتونوم رايونلۇق ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت (ئىدارە) گە يوللايدۇ؛ 2) ئاساسلىق باشقۇرغۇچى قىلىدۇ ۋە تەكشۈرىدۇ.

3. تەكشۈرۈش ۋاقتى: 1997-يىل 1-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن 5-كۈنگىچە ھەرقايسى ئورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش باسقۇچى بولىدۇ، ھەرقايسى نازارەت، ئىدارىلەر 1-ئاينىڭ 5-كۈنىدىن بۇرۇن ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش جەدۋەللىرىنى ھەم ئۆز سىستېمىسىنىڭ ئومۇملاشتۇرۇش جەدۋىلىنى مالىيە نازارىتىگە يەتكۈزۈپ بېرىشى كېرەك. 1997-يىل 1-ئاينىڭ 6-كۈنى ھەرقايسى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىلىرى نۇقتىلارغا بېرىپ، ھەممە ئورۇننى تەكشۈرۈپ تۈگەتكەنچە ئىشلەيدۇ.

4. تەكشۈرۈش تەلىپى: ھەرقايسى بانكا ۋە ھەرقايسى ئورۇنلارنىڭ نازارىتىمىز ئۈيۈشتۇرغان بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈش خىزمىتىگە پائال ماسلىشىشنى ئۈمىد قىلىمىز. ھەرقايسى ئورۇنلار جەدۋەلنى ئەينەن تولدۇرۇپ، مەبلەغنىڭ كىرىم-چىقىم ئەھۋالىنى ئىنكاس قىلىشى كېرەك، ئۆز ئالدىغا تەكشۈرگەندە، ئىنتىزامغا خىلاپ قىلمىشلارنى بايقىغان ھامان ئۇنى دەرھال توزىتىش كېرەك. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت (ئىدارە)لەر ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىگە يېتەكچىلىك قىلىشى ۋە نازارەت قىلىشى كېرەك، ھەرقايسى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىلىرى ئادىل ئىش بېجىرىشى، بىرمۇ ئورۇن، بىرمۇ ھېساباتنى چۈشۈرۈپ قويماي، مۇپەتتىش قىلىش-تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ئوبيېكتىپ ئادىل ھالدا ياخشى ئىشلىشى كېرەك.

5. خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ئورۇنداش كېرەك. ھەر قايسى تارماقلار، ھەرقايسى ئورۇنلار دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ مالىيە ئىشلىرىنى ۋە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلىرىنى، ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ «خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى دەرھال ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇش ھەمبەلغ 1997-يىلدىن تارتىپ مالىيە خام چوتىغا كىرگۈزۈلۈپ باشقۇرۇلىدۇ. ئۇنىڭ كونكرېت چارىسى ئېلان قىلىنغىنى بۇرۇن، بۇ مەبلەغ ۋاقتىنچە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغ سۈپىتىدە مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈلۈپ باشقۇرۇلىدۇ. 1996-يىل 12-ئاينىڭ 31-كۈنىدىن بۇرۇن خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى پۈتتۈرىلەي يولغا قويۇش تەلەپ قىلىنىدۇ.

6. مالىيە-ئىقتىساد ئىنتىزامىنى چىڭىتىش كېرەك. بانكا ھېساباتىنى يوشۇرۇپ، ئۆز ئالدىغا كىچىك خەزىنە قۇرۇۋېلىپ، بانكا تالونى يوللىماي، مەبلەغنى يۆتكۈۋېتىپ، يەكلىنمە بويىچە خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېساباتىغا كىرگۈزمەي، تەستىقسىز خام چوت سىرتىدىكى مەبلەغنى ئىشلەتكەنلەر ئالاقدار يەكلىنمە بويىچە قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىدۇ. تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەكشۈرۈپ چىققان يوشۇرۇۋېلىنغان، يۆتكۈۋېتىلگەن مەبلەغلەر بىردەك مۇسادىرە قىلىنىدۇ. پارتىيە، ھۆكۈمەت ئىنتىزامىغا خىلاپلىق قىلغانلارغا ئىنتىزام تەكشۈرۈش، مەمۇرىي تەپتىش تارماقلىرى پارتىيە ئىنتىزامى، ھۆكۈمەت ئىنتىزامى بويىچە جازا بېرىدۇ. جىنايى ئىشلار قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلار ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا تاپشۇرۇلىدۇ. ئاخلىق تەكشۈرۈپ توزەتكەنلەر كەچىلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلىنىدۇ. خەلق ئاممىسىنىڭ قانۇن - ئىنتىزامغا خىلاپ قىلمىشلارنى پاش قىلىشىنى، مەلۇم قىلىشىنى قارشى ئالمىز. پاش قىلىش، مەلۇم قىلىشتا خىزمەت كۆرسەتكەنلەرنى ماددىي جەھەتتىن مۇكاپاتلايدۇ.

تەكشۈرۈش خىزمىتىگە ئالاقدار كونكرېت ئىشلار توغرىسىدا مالىيە نازارىتى ئومۇملاشتۇرۇش باشقارمىسى بىلەن ئالاقلەشسەڭلار بولىدۇ.

ئالاقلەشكۈچى: يالۇ شا، ئالاقلىشىش تېلېفونى: 2817744

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

1996- يىل 12- ئاينىڭ 24- كۈنى

ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسىنىڭ بېكىندىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

دۆلەت باش باج ئىدارىسىنىڭ بېكىندىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى مەملىكەت بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەرلىك باج ئادەتتىكى تالونىنى باشقۇرۇشنى يەنىمۇ كۈچەيتىش، ئادەتتىكى تالونىنى ئوبوروت قىلىش ۋە تالونىنىڭ راست - يالغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە قولايلىق بولۇش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى ئاپتونوم رايون بويىچە بىرلىككە كەلگەن، ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە بېكىندىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. ھازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

1. تالون ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1997 - يىل 1- ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە بېكىندىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالون ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىلىدۇ. شۇ ۋاقىتتا كونا ئادەتتىكى تالون ئىشلىتىلىشتىن توختىتىلىدۇ.

2. ئاپتونوم رايونىمىزدا بېكىندىن بېسىلغان يەرلىك باج ئادەتتىكى تالونىنىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى:

(1) يۈرۈشلۈك تالون سۇ بەلگىلىك قەغەزدىن بېسىلدى، سۇ باسما سىزما نۇسخىسى رومبا شەكلىدە، ئوتتۇرىسىدا SW خەت شەكلى بار، يۈرۈشلۈك تالونغا تۆۋ سىزىقچىسى بېسىلمىدى.

(2) تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرى رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە مېيىدىن يۈرۈشتۈرۈپ بېسىلدى. رەڭگى توق قىزىل بولۇپ، ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغدا قىزغۇچ سېرىق كۆرۈندۇ.

(3) كاربونلۇق قەغەزدىن ياسالغان تالونىنى ئىشلەتكەندە يۈرۈشلۈك تالونغا مەخسۇس ئىشلىتىلىدىغان سۇ بەلگىلىك قەغەز ئىشلىتىلىدۇ؛ باسما قەغەزدىن ياسالغان تالونىنى ئىشلەتكەندە يۈرۈشلۈك تالونغا ۋاقتىنچە سۇ باسمىسى بولمىغان ئادەتتىكى كاربونسىز باسما قەغەز ئىشلىتىلىدۇ.

(4) تالوننىڭ ھەرقايسى خەت تۇتاشتۇرىدىغان جايىدىن بىر مىللىمېتر يۇقىرىسىدىكى كاتەكچىدە «يەرلىك» دېگەن خەت بار.

3. ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بارلىق ئىدارىلەر ۋە شەخسلەر مۇلازىملىق قوبۇل قىلىش، شۇنىڭدەك باشقا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا، باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن يېڭى بېسىلغان تالونىنى كېسىپ بېرىشى ۋە تالون ئېلىشى لازىم. ھەرقانداق ئىدارە ۋە شەخس قەرز پۇل ياكى مۇلازىملىق ھەققىنى بەرگەندە پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپتىن تالون ئېلىش ھوقۇقى، بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالوننى ئېلىشنى رەت قىلىش ھوقۇقى بار. پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن تالون كېسىپ بېرىشنى رەت قىلىشىغا ياكى باشقا ئىسپاتلارنى تالون ئورنىغا دەسستىپ ئىشلىتىشگە بولمايدۇ.

4. تالون ئىشلىتىۋاتقان بارلىق ئىدارە ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ، يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى سېتىۋېلىشى، ئىشلىتىشى ۋە ساقلىشى، كونا ئادەتتىكى تالونىنى ئېنىقلاپ دەپتەر قىلىپ تۇزۇپ، باج ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە يوللىشى لازىم.

5. تالون ئالماشتۇرۇش خىزمىتىدە تالون باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلارنى باج ئورگانلىرى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى» ۋە يولغا قويۇش تەپسىلىي نىزامىدىكى ئالاقدار بەلگىلىمىلەرگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ بىر تەرەپ قىلىدۇ، جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەر ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقنى سۈرۈشتۈرۈشىگە يوللىنىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاي

قىممەتلىك مەنىۋى بايلىق ــ مايتاغ روھى

زوردۇن ساپىر

«مايتاغ روھى» دېگەن بۇ ئاتالغۇنى مەن تۇنجى قېتىم مايتاغ نېفىت - خىمىيە باش زاۋۇتىنىڭ باشلىقى چىن زۇڭيۈي ئەپەندىدىن ئاڭلىدىم.

بۇ يىل 56 ياشقا كىرگەن، 33 يىلنى مۇشۇ يەردە جاپالىق ئەمگەك، تىنىمسىز ئىنتىلىش، يارىتىش ۋە گۈزەل ئارزۇلار بىلەن ئۆتكۈزۈپ، بۈگۈنكى كۈندە يىللىق مەھسۇلاتى 6 مىليون تونناغا نېفىت ئايرىش زاۋۇتى، 140 مىڭ تونناغا ئېتىلىدىغان زاۋۇتى ۋە قۇرۇلۇۋاتقان 72 مىڭ تونناغا ئالگىبىنزول زاۋۇتى بىلەن پۈتكەنده 80 مىڭ تونىنا مەھسۇلات بېرىدىغان پولى پروپىلىن زاۋۇتى قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، 90-يىللارنىڭ ئەڭ يېڭى پەن-تېخنىكىسى بىلەن قوراللانغان نېفىت خىمىيە باش زاۋۇتىنىڭ 1-قېتىم رەھبىرى بولۇپ قالغان بۇ ئەزمەت «مايتاغ روھى» دېگەن سۆزنى چوڭقۇر ئېتىبارغا بىلەن تىلغا ئالدى. مەن ئۇنىڭدىن بۇ سۆزنىڭ كېلىپ چىقىرىغان مەزمۇنىنى ئېيتىپ بېرىشىنى سورىغىنىمدا ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ مايتاغ روھى جاپاغا چىداپ كۈرەش قىلىش، ئىلىم-پەنگە تايىنىش روھى، كۆچلۈك رىقابەت روھى، يۇكسەك دەرىجىدىكى مەسئۇلىيەتچانلىق روھى، ــ دەپ جاۋاب بەردى.

مەن قانائەتلەندىم، چۈنكى مېنىڭ كۆرگەنلىرىم ۋە ئاڭلىغان، ئويلىغانلىرىمدىن كېلىپ چىققىدەك خۇلاسىمۇ شۇ ئىدى. گىلتاغ باغرىدىكى تاشلىق سايىدا پەيدا بولغان مۆجىزە ــ شىنجاڭ مايتاغ نېفىت - خىمىيە باش زاۋۇتىنىڭ دۆلىتىمىزنىڭ غەربىي شىمال رايونىدىكى ئەڭ چوڭ كارخانا بولۇپ شەكىللىنىشى بىر خىل ئۇلۇغ روھنىڭ مەھسۇلى ئىكەنلىكىنى مەنمۇ چوڭقۇر ھېس قىلغانىدىم.

باش زاۋۇت پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى سۇلتان ئەسپەرنىڭ سۆزلىرى تېخىمۇ جانلىق ۋە ئوبرازلىق:

ــ جاپاغا چىدىيالمغانلار بۇ يەرنى جېنىدەك سۆيىدۇ. چۈنكى بۇ يەر بىزنىڭ قان-تەرىمىز بىلەن قەد كۆتۈرگەن.. مەن بۇ يەرگە كەلگىلى 40 يىل بولدى، بۇ يەر مەن ئۈچۈن جەننەت، مېنى ھەر قانداق چوڭ شەھەرگە يۆتكىسىمۇ بۇ يەردىن كەتمەيمەن. بۇ يەردە ھەر كۈنى بىر يېڭىلىق يارىلىپ تۇرىدۇ. بىز ئىلىم-پەننىڭ ماددىي، مەنىۋى بايلىقتا ئايلىنالايدىغانلىقىنى مۇشۇ مايتاغدىلا كۆرەلەيمىز ھەم ئۆز قولىمىز بىلەن سىناق قىلىپ، مېۋىسىنى تېتىيالايمىز...

شۇنداق، بۇ يەر قۇرغۇچىلار، ئىزدەنگۈچىلەر، ياراتقۇچىلار ئۈچۈن جەننەت. ئۇلارنى بۇ يەرگە باغلاپ تۇرغان مەنىۋى كۈچ ــ دەل ئاشۇ مايتاغ روھىدۇر. بۇ روھ نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ تولغىماش ئورۇنبىلاردىن توزۇلگەن پولات قۇرۇلمىلىق گىگانت ئۈسكىنىلىرىگە سىڭىپ كىرگەن. ئۇ خەنزۇ تىلىدا دەرس سۆزلىشى، ئىنگلىزچە ماتېرىياللاردىن پايدىلىنىشى، سوئال چىقىرىشى، يازمىچە (خەنزۇچە) جاۋابلارنى تەكشۈرۈشى كېرەك. ئۇ جىددىي ئۆگىنىش - ئۆگىتىش بىلەن يەتتە-سەككىز ئايىنى ئۆتكۈزدى. ئۇ خەنزۇ يېزىقىدا سۈپۈرۈش لايىھىسى، ھېمىلاش لايىھىسىنى يېزىپ چىقتى. ئازۇت گازىنى ئىككى سائەت كىرگۈزۈدى، ئوسكۇنىدىن گاز قاچمىدى. ئۇ خۇشال بولۇپ ئالماشتۇرۇش لايىھىسىنى يېزىپ چىقتى. ئىشلىرىدىكى مۇۋەپپەقىيەت، كىشىلەرنىڭ ئالقىش سادالىرى ئۇنىڭغا تېخىمۇ زور ئىلھام بولدى. ئۇ سىناقلاردىن كېيىن ئىش باشلاش لايىھىسىنى يېزىپ چىقتى. بۇ لايىھىنى گۈرۈپپا باشلىقى، تېخنىكا مەسئۇلى، زاۋۇتنىڭ 1 - قول باشلىقى، ئاخىرىدا زاۋۇت كوللېكتىپى تەستىقلىشى كېرەك. ئۇنىڭ لايىھىسى تەستىقلاندى.

1995 - يىلى 23 - ئىيۇن ئۇنىڭ لايىھىسىنى چەت ئەللىك مۇتەخەسسىسلەرمۇ تەستىقلىدى. شۇ كۈنى ئۇ بىرىنچى قېتىملىق كاتالىزاتورنى ئىشلەپ چىقتى. ئۇلۇچەمگە يەتتى. ئارقا - ئارقىدىن باشقا سېخلارمۇ ماڭدى. بەش ئۈچاستىكا تولۇق يۈرۈشۈپ كەتتى.

1995- يىلى 30 - ئاۋغۇست كۈنى مەھسۇلات چىقتى. ئابلىمىت ئايۇاق دانىچىلارنى ئالقىنىغا ئېلىپ يېغلاپ تۇرۇپ: «ئاخىر ...»دەپ پىچىرلىدى ...

خەلقئارادا ئەڭ قىسقا ۋاقىتتا ئەڭ ياخشى ماڭغان ئېتىلىن زاۋۇتى دېگەن نام ئۇلارنىڭ زاۋۇتىغا بېرىلدى. دېكابىر ئېيىدا ئەنگلىيەBP شىركىتى 120 نەچچە دۆلەت مۇخبىرلىرىغا ئاخبارات ئېلان قىلىپ مايتاغ غەلىبىلىرىنى پۈتۈن دۇنياغا جاكارلىدى. 1996 - يىلى مارتتا بېيجىڭدا يەنە ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئېچىلدى. دەۋر ھالقىغان بۇ نەتىجىگە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى، مەملىكەتلىك نېفىت - خىمىيە باش زاۋۇتى تەبرىك تېلېگراممىلىرى ئەۋەتتى ... مانا بۇ مايتاغ غۇرۇرى. بۇ يىل مايتاغ ئوغلى، ئۇيغۇر بالىسى، شىنجاڭدىكى ئەڭ يېڭى پەن - تېخنىكا مەھسۇلاتىنىڭ تۇنجى تەجرىبە سېخىنىڭ مۇدىرلىقىغا تەيىنلەندى. ئۇ ھازىر زامانىۋى زاۋۇتنىڭ تېخنىكا ئىشىغا مەسئۇل. ئۇ كاتالىزاتور تېخنىكىسىدا ماگىستىر، يودلارنى قانچىلىكتىن سېلىش كېرەك، ئېتىلىن بىلەن ھىدروگېن رېئاكسىيىسىنى قانداق تېزلىتىش كېرەك دېگەندەك تېخنىكىغا دائىر گەپلەر بىلەن ئۆز كۈنلىرىنى ئالدىراش ئۆتكۈزمەكتە. ئۇ ئىشخانىسىدىن بىرنېچى بولۇپ پەسكە چۈشۈپ ئىش ئورۇنلاشتۇرىدۇ، تەكشۈرىدۇ، كەچتە يەنە ئورۇنلاشتۇرىدۇ. ــ راستىنى ئېيتسام، ماڭا بېسىم ئېغىر. ئۆگەنمىسەم بولمايدۇ، ئۆزۈمنى تەربىيلىمىسەم، كېچىككىنە بىخەستەلىك قىلسام چوڭ زىيان كېلىپ

ئەۋزەللىكىمىزنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش. بىز نېفتىنى ياپونىيە، كورىيە، سىنگاپورلاردەك چەتتىن سېتىۋالمايمىز. قانچىلىك ئىشلەتسەك شۇنچىلىك بار، تاپىنمىزنىڭ ئاستىدىلا، قولىمىزنى سۇنساقلا نېفىت. گەپ بۇ ئەۋزەللىكتىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىشتا!

ئۇنىڭ بۇ گېپى ماڭا تۆۋەندىكى سېلىشتۇرمىنى ئەسلەتتى: چەت ئەللەردىكى زامانىۋى نېفىت ئايرىش زاۋۇتلىرىنىڭ يىللىق مەھسۇلاتى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 5 مىليون تونىنىدىن ئاشىدىكەن. ئامېرىكىدا بولسا يىللىق مەھسۇلاتى 30 مىليون تونىنىدىن يۇقىرى زاۋۇتلارمۇ بار ئىكەن. مەملىكىتىمىزدە 110 زاۋۇت بار، بۇ زاۋۇتلارنىڭ ئوتتۇرىچە مەھسۇلاتى 1 مىليون 670 مىڭ تونىنا. دۇنيانىڭ ئوتتۇرىچە مەھسۇلات مىقدارىدىن 3 مىليون 330 مىڭ تونىنا ئاز. بۇ سان ئاشۇ ئەۋزەللىكتىن تولۇق پايدىلىنالمىغانلىقتىن پەيدا بولغان.

مايتاغ نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ يىللىق مەھسۇلاتى 6 مىليون تونىنا، بۇ سان دۇنيانىڭ ئورتاق سانىدىن 1 مىليون تونىنا ئارتۇق. لېكىن دۇنيادىكى يىللىق مەھسۇلاتى 20 ــ 30 مىليون تونىنلىق نېفىت ئايرىش زاۋۇتلىرىنىڭ خام ئەشيا ئەۋزەللىكى بىزدىن تۆۋەن، بىزدەك مول نېفىت بايلىقىغا ئىگە ئەمەس. زاۋۇت باشلىقىنىڭ «ئەۋزەللىك» دېگەن سۆزىنى ئاڭلاپ مەندە: «ئامېرىكىدا قۇرۇلغان يىللىق مەھسۇلاتى 30 مىليون تونىنلىق نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنى بىزنىڭ شىنجاڭدا مۇشۇ مايتاغدا نېمىشقا قۇرغىلى بولمايدۇ - ھە؟» دېگەن سوئال پەيدا بولدى.

بۇ بىر شېرىن خىيال، لېكىن رېئاللىققا ئايلىنىش ئىمكانىيىتى بار خىيال.

يەنە بىرى، باش زاۋۇتنىڭ قۇرۇلۇشى بىزگە ئەۋزەل شارائىت يارىتىپ بەردى. مۇشۇ ئىككى ئەۋزەللىكتىن قانداق قىلىپ ئوبدان پايدىلىنىش بىزنىڭ ئالدىمىزدىكى چوڭ ئىش. ئۇچىنچى چوڭ ئىش مەھسۇلات مىقدارى ئاشقاندىن كېيىن پەيدا بولغان رىقابەت ــ بازار رىقابىتى مەسىلىسى. خەلقئارا بازار بولمىسا بولمايدۇ. 6 مىليون تونىنا ئاز سان ئەمەس، خەلقئارا بازار بولغاندىلا، بازار بولغاندىمۇ رەقىپلىرىمىزنى يېڭەلىگەندىلا، راۋاجلىنىش ئىمكانىيىتى بولىدۇ. مەملىكىتىمىز ئىچىدىكى بىز

مىلىك ئېڭى، رىقابەت ئېڭى، تەۋەززالىق ئېڭى، بوھران ئېڭى بولۇش كېرەك. بۈگۈنكى چارە ئەتىلا كونىرايدۇ. بۈگۈنكى ئۇنۇم بىر نەچچە كۈندىلا كىرىزىسقا ئايلىنىدۇ، ئەھۋال شۇنداق تېز ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. بىر ياخشى رەھبەر بىردەممۇ خاتىرجەم ئولتۇرماسلىقى، داۋاملىق يېڭى مەسىلىلەرنى تېپىپ ئۆز ئىدىيە-ھەرىكەتلىرىنى، تەدبىرلىرىنى يېڭى ئەھۋالغا ماسلاشتۇرالىشى، يېڭى جەڭگىلەرنى كۆتۈرۈپلىشى كېرەك.

ــ باشلىق بولماق ــ راھەت كۆرمەك دەپ قارايدىغانلارمۇ بار، - دېدى ئۇ رەھبەرلەر ۋە رەھبەرلىك خىزمىتى توغرىسىدا سۆزلەپ كېلىپ: ئادەتتىكى چاقىرىق، قۇرۇقتىن - قۇرۇق يۈگۈرۈپ بۇرۇشلەر ھازىر ئاقمايدۇ، ئاممىغا ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش، ئاددىي- سادىدا بولۇپ، جاپانى كۆپرەك تارتىش زۆرۈر، لېكىن بۇمۇ كۆپايە قىلمايدۇ، مۇھىمى ئىلمىي باشقۇرۇش سەۋىيىسى، تەگشەش روھى بولۇشى كېرەك.

ھېچقانداق يەر ئاستى بايلىقى بولمىغان ياپونىيە، كورىيە، سىنگاپور، شۋېتسارىيە قاتارلىق ئىقتىسادى گۈللەنگەن دۆلەتلەر سىرتتىن پەن-تېخنىكا ئەكىرىپ، ئۇنى ئۆز يېرىدە بايلىقا ئايلاندۇرۇپ، بۈگۈنكى دۇنيادا ئىقتىسادى گۈللەنگەن دۆلەتلەرنىڭ قاتارىدىن ئورۇن ئېلىشتا ئەنە شۇنداق يۇقىرى سەۋىيىلىك باشقۇرۇش، تەگشەش قابىلىيىتىگە تايانغان. بۇ خىل رەھبەرلىك سەنئىتى بىزنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلىرىمىز ئېچىدە ئومۇملاشسا، شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي ئەرەققىياتىدا قانچىلىك زور ئۇنۇم ھاسىل قىلىنغان، ھەممىلا ساھەدە قانچىلىك زور گۈللىنىش بولغان بولار ئىدى-ھە!

مەن ئۇنىڭ كۈندىلىك مەشغۇلات تەرتىپى بىلەن تونۇشتۇم. ئۇ ھەر كۈنى سەھەر تۇرۇپ يۈگۈرۈپ بەدەن چىنىقتۇرىدىكەن. بۇ چاغ ئۇنىڭ ماتېرىيال، تېلېفون ۋە ئادەملەردىن كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرىنى يىغىپ، تەھلىل قىلىپ باشقۇرۇش، تەگشەشنىڭ دېتاللىرىنى قۇراشتۇرۇپ چىقىدىغان ياخشى پۈرسىتى ئىكەن. كەچ كىرگىچە يىغىن، تەكشۈرۈش، ھەل قىلىش، ئىگىلەشلەر بىلەن ئالدىراپ يۇرۇپ، كەچ سائەت 12 ئەتراپىدا ئۆيىگە

مايتاغ نېفىت خىمىيە باش زاۋۇتى پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى سۇلتان ئەسپەر مېنىڭ زاۋۇت رەھبەرلىرى توغرىسىدىكى تەسىراتىمنى تېخىمۇ ياخشى مەزمۇنلار بىلەن تولۇقلىدى. 55-56 ياشلاردىكى بۇ رەھبەرنىڭ ئۆزىنى بېغىشلاش روھى، باشقىلارغا كۆيۈنۈش، مەسىلە ھەل قىلىش، بولۇپمۇ يېڭىلىققا ئىنتىلىش ئىستىلى كىشىنى ھەقىقەتەن قايىل قىلدىكەن. ئۇ مۇنداق دېدى:

مەن، ئىشچى، تەرجىمان، رەھبەر بولدۇم. تىنىمسىز ئىشلەش، خەلقنىڭ ئىچىدە تۇرۇش، خەلقنىڭ دەردىگە پېتىش مېنىڭ ئادىتىمگە ئايلاندى. بىرسى دەرد - ئەھۋال ئېيتىپ كەلسە ئەستايىدىل ئاڭلايمەن. مۇناسىۋەتلىك ئادەملەر بىلەن ئالاقلىشىپ ئاسان، تېز ھەل قىلىشنىڭ يولىنى تاپمەن. بىرسىنىڭ قىينچىلىقىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ ھەل قىلمسام ئازاپلىنىمەن، ــ ئۇ ھازىر باش زاۋۇت پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ رەئىسى، زاۋۇتتىكى مىللىيلار ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ رەھبەر بولسىمۇ ماڭا قەدىناس ئاغىنىدەك تەبئىي ۋە قىزغىن، ئاددىي بىر ئىشچىدەك كەمتەر، تۆز كۆڭۈل تۇيۇلدى. باشقىلارغا ئاددىي ئەمگەكچىدەك تەسىرات قالدۇرۇش ھەممىلا رەھبەرلەرنىڭ قولىدىن كېلىۋېرىدىغان ئىش ئەمەس. ئادەتىلىق ــ ئۇلۇغلۇق دېگەن گەپ بىكار ئېيتىلمىغان. «بىرىيەردە جەم تۇرمايمەن، ئىشلەشنى ياخشى كۆرىمەن. شۇڭا مەسىلە ھەل قىلمىغىم ئاسان». سۇلتان شۇجىنىڭ بۇ ئاددىي گېپى بىر گۈزەل ئەخلاقنى چۈشەندۈرىدۇ: ئۇ بولسىمۇ جان- دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتۇر.

ــ ھازىرقى دەۋر ئىلىم پەن دەۋرى، بولۇپمۇ بىزنىڭ مايتاغدا شۇنداق. كۆرگەنسىز، پۈتۈن ماي ئايرىش زاۋۇتى، ئېتىلىن زاۋۇتلىرىنى بىر نەچچە ياش كىچىككىنە ئېكران، رەقەملەر، چىراغلارغا قاراپ ئولتۇرۇپلا باشقۇرىدۇ. مايغا، چاڭ - توزانغا مىلىنىپ كۆچۈنۈپ ئىشلەيدىغان ئىشلار يوق. ھەممىلا سېختا يۇقىرى پەن - تېخنىكا، زامانىۋى ئۇسكۇنە، نازۇك- ئىنچىكە ھۈنەر - سەنئەت رول ئوينايدۇ. پەن - تېخنىكا مايتاغنىڭ قولى، كۆزى، پۈتى، ھەتتا يۈرىكىگە ئايلاندى. ئۇنىڭسىز بىر قەدەم ئىلگىرىلەش مۇمكىن ئەمەس. ئىلىم - پەن ئۇگىنىش ھازىر مايتاغلىقلارنىڭ روھىغا ئايلاندى.

سۇلتان شۇجىنىڭ بۇ سۆزىنى ئەملىيەت ئىكەنلىكىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم: پەن - تېخنىكا ئۇگىنىش

تۇرغان مەنىۋى كۆچ - دەل ئاشۇ مايتاغ روھىدۇر. بۇ روھ بىخەت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ تولغىماش تۇرۇبىلاردىن تۇزۇلگەن پولات قۇرۇلمىلىق گىگانت گەۋدىسىدە، سېخلاردا، ئائىلە، كوچا-كويلاردا، يەسلى، مەكتەپلەردە ۋە كىشىلەرنىڭ چىرايىدا پارلاپ تۇرىدۇ.

رەھبەرلەر

مەن زاۋۇت رەھبەرلىرى بىلەن باش زاۋۇت بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن رادىئو گىمناستىكا مۇسابىقىسىنىڭ سەھنىسىدە ئۇچراشتىم. بۇ كۈنى سىم - سىم يامغۇر يېغۋاتقان بولسىمۇ، ھەممىلا ئادەم رادىئو گىمناستىكىسىنى قىزغىن كۆرۈۋاتاتتى. سەھنىدىكى رەھبەرلەرمۇ تۆۋەندىكى ئىشچىلارغا ئوخشاشلا يامغۇردا ئولتۇرۇپ ماھارەت كۆرسىتىۋاتقانلارنى چاۋاك چېلىپ ئالقىشلايتتى، ئۇلارغا مەدەت بېرەتتى. ئۇلارنىڭ تۇرقى، كىيىنىشى، گەپ سۆزلىرىدىن قىلچە ئالاھىدىلىك كۆرۈنمەيتتى.

باش زاۋۇتنىڭ باشلىقى چىن زۇڭيۈي بىلەن قىلغان سۆھبىتىم قىسقا، مەنىلىك بولدى. ئۇ مېنىڭ ياتقىمدا خۇددى ئۆز ئۆيىدەكلا ئەركىن مېڭىپ يۈرۈپ، چاقچاق بىلەن:

- يازغۇچىمىزغا نېمىلەرنى دەپ بەرسەم بولاركىن؟- دەپ سورىۋىدى مەن دەرھاللا:

- ئىشلىرىڭىز، ئۆزىڭىز توغرىسىدا سۆزلەپ بەرسىڭىز- دېدىم.

- ئىشلارنى ئانچە-مۇنچە دەپ بېرەي، ھال ئېيتپ بېرەي، ئۆزۈم توغرىسىدا دېگۈدەك نېمە بار دەيسىز. - مەسىلەن: يۇكىڭىز، بېسىپ ئۆتكەن يولىڭىز، ئويلىغانلىرىڭىز، پەرەز-مۆلچەرلىرىڭىز...

- يول ئۈزۈن، يۇك ئېغىر. كۈنلەر مەجلىس، مۇزاكىرە، زاۋۇت، سېخلاردا ئايلىنىش، ئادەم قوبۇل قىلىش، مېھمان كۈتۈش قاتارلىق ئىشلار بىلەن ئالدىراش ئۆتىدۇ، ھەتتا دەم ئېلىش كونلىرىمۇ تولۇق دەم ئالالمايدىغان گەپ. ئادەتتە ئۆيۈمگە كەچ قايتىمەن، شىنجاڭ ۋاقتى سائەت بىر - ئىككىلەردە ئاران كۆز يۇمىمەن، ئەتىگەنلىكى يەنە سائەت بەشتە تۇرۇپ، باشقىلاردىن يېرىم سائەت ئىلگىرى ئىشخانىدا بولىمەن، رەھبەر بولماق ناھايىتى تەس، جاپادا ئالدىدا تۇرمىساق بولمايدۇ. بىز ئاشۇ جاپا-مۇشەققەتكە، جىددىيلىككە ئادەتلىنىپ قالدۇق.

ئۇنىڭ مەن بىلەن سۆزلىشىۋاتقاندا سائىتىگە پات-پات قاراپ قويۇشلىرىدىن ئالدىراشلىقى ئېپادىلىنىپ تۇراتتى. راست، ئۇنى شۇ تاپتىكى ئۆزىدە نۇرغۇن ئادەم، نۇرغۇن ئىش كۈتۈپ تۇرىدۇ، بۇ تەرىپى ماڭا چۈشىنىشلىك، شۇنداق بولسىمۇ، مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتىگە تەستە ئېرىشكەنلىكىم ئۈچۈن ئۇنى كۆپرەك چۈشىنىش نىيىتىدىن يانمىدىم.

- ئالدىمىزدا مۇنداق ئۈچ ئىش بار، - دېدى ئۇ نېمىت ئايرىش توغرىسىدىكى سوئالىمغا جاۋابەن:

- بىرىنچىسى، خام ئەشيا ۋە تۇزۇلمە جەھەتتىكى ئەمەس، خەلقارا بازار بولغاندىلا، بازار بولغاندىمۇ رەقىپلىرىمىزنى يېڭەلىگەندىلا، راۋاجلىنىش ئىمكانىيىتى بولىدۇ. مەملىكىتىمىز ئىچىدىكى بىز بىلەن مەھسۇلاتى ئوخشاش بولغان 110 زاۋۇت بىلەن بازار تالىشىشتا زامانىۋى ئۇچۇر، زامانىۋى بازار ئېڭى، زامانىۋى ئەلا مەھسۇلات بولۇشى كېرەك.

ئۇ ئۆزى ئىچىدە ئويلىغاندەك - بۇيىقتا مېڭىپ يۈرۈپ قىزغىن سۆزلەشكە باشلىدى:

- نېمىتىنىڭ باھاسى تۆۋەن، لېكىن ئىشلەپچىقىرىش ئۇنۇمسىزلىرى تۆۋەن، چەت ئەل كارخانىلىرى نۆۋەللا كارخانا، بىزچۇ؟ ھەم كارخانا، ھەم يەرلىك ھۆكۈمەت، بىز ھەممىنى باشقۇرىمىز. يۈكسىز ئېغىر، بىزدە ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپ، تېخنىكۇملار، دوختۇرخانا، سوت، ساقچى، ئەدلىيە ئورگانلىرى، بانكا، باجخانا، ستراخوۋانىيە، پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى تولۇق، يەرلىك ئورۇنلاردىن ئارتۇق يېرىمىز كارخانا ئىكەنلىكىمىزدە. بىزدە نېمىت ئايرىش زاۋۇتى، خىمىيە سانائىتى ۋە نازۇك خىمىيە سانائىتى بار بولۇپ، نېمىت- خىمىيە سانائىتى مەھسۇلات تورى 500 خىلدىن، يىللىق مەھسۇلات قىممىتى 7 مىليارد يۈەندىن ئاشىدۇ. لېكىن بۇنچە كىرىمنىڭ ھەممىسى قايتا ئىشلەپچىقىرىشقا كېڭەيتىپ ئىشلەپچىقىرىشقا سەرپ قىلىنمايدۇ. زور بىر قىسىم تاپاۋەت ئىشلەپچىقىرىشقا بۆاستە مۇناسىۋىتى بولمىغان ساھەلەرگە سەرپ قىلىنىدۇ. كارخانا بىلەن ھۆكۈمەتنىڭ بىر گەۋدە بولۇشى بىزنىڭ مەبلەغ سەرپىياتىمىزنى ئاشۇرۇۋېتتى!

ئۇ، 1995-يىل 11-ئاينىڭ 21-كۈنى شىنجاڭ نېمىت ئىدارىسى مايتاغ نېمىت-خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى قۇرۇلغاندىن بۇيانقى جىددىيلىك؛ شىنجاڭنىڭ زامانىۋى سانائىتىنىڭ يېڭى باشلىنىش نۇقتىسى ھېسابلانغان بۇ باش زاۋۇتنى ياخشى باشقۇرۇش، شىنجاڭ ئىقتىسادىنىڭ ئىلگىرى سۈرۈلۈشىدە تېز ئۇنۇم بېرەلەيدىغان تەدبىرلەرنى تېپىپ، مەھسۇلاتلارنىڭ رىقابەت ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش، تېخنىكا تەرەققىيات قەدىمىنى تېزلىتىشنىڭ نەقەدەر زۆرۈرلۈكى، بۇنىڭ ئۈچۈن يېڭى يول تېپىپ ھېڭىش كېرەكلىكى قاتارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە توختىلىپ، ھاياجان بىلەن مۇنداق دېدى: بۇنىڭ ئۈچۈن ئىلىم-پەن، زامانىۋى يېتەكچى كىرگىچە يېغىن، تەكشۈرۈش، ھەل قىلىش، ئىگىلەشلەر بىلەن ئالدىراپ يۈرۈپ، كەچ سائەت 12 ئەتراپىدا ئۆيىگە قايتقاندىن كېيىنمۇ بىرەر سائەتكىچە ئىلىم-پەن يېڭىلىقلىرىغا دائىر كىتابلارنى ئوقۇيدىكەن.

ئۇ مۇزىكىنى، تېك تاك توپ ئويناشنى ياخشى كۆرىدىكەن، ئۇنىڭغا يۇك بولىدىغان ئىش زىيانپەت ئىكەن...

ئۇ، 1963-يىلى غەربىي جەنۇب نېمىت ئىنستىتۇتىنى پۈتتۈرۈپ مايتاغقا كەلگەندىن بۇيان تېخنىكا، ئىقتىسادىي باشقۇرۇش، سىياسىي ساھەلەردە ئىشلەپتۇ. 1982-يىلى باھاردا نېمىت ئايرىش زاۋۇتىغا مۇئاۋىن باشلىق بوپتۇ. بۇلتۇر باش زاۋۇت قۇرۇلغاندىن كېيىن باش زاۋۇت باشلىقى، پارتكوم شۇجىسى بوپتۇ.

- ئۆزىنى بېغىشلاش، باشقىلاردىن بىر قەدەم ئالدىدا مېڭىش بىر رەھبەرنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشى، مەن راستچىل، سەمىمىي بولۇشقا، كۆپرەك بىلىش، تەكشۈرۈش، بايقاش، مەسىلە تېپىشقا تىرىشتىم. ھەر كۈنى بىر نەچچە يېڭى مەسىلە تاپىمسام كۆڭلۈم غەش بولىدۇ. مەسىلە تېپىش- يېڭى چارە تېپىش، يېڭى ئەھۋالغا ماسلىشىش، ئىلگىرىلەش دېگەن سۆز. ئۇزۇلكىسز ھالدا تېپىش، ھەل قىلىش، ئىلگىرىلەش مانا بۇ مېنىڭ خۇشاللىقىم، ھاياتىمنىڭ مەنىسى.

مەنسىپىم ئۆسسە، پۇلۇم كۆپەيسە راھەت-پاراغەتتىم كۈندىن كۈنگە ئۇلغايسا دەپ ئويلايدىغان، شۇنىڭغا ئۆزىنى بېغىشلىغان «رەھبەر» لەرمۇ بار. مەن «دېگەن شىاۋېپىڭ ماقالىلىرىدىن تاللانما» دىن مۇنۇ قىممەتلىك ئۇزۇندىنى كۆچۈرۈپ قويماقچىمەن: «بۇ يەردە شۇنى ئالاھىدە ئېيتىپ قويايكى، يۇقىرى دەرىجىلىك كادىرلارنىڭ ئۆزى ئۇلۇغ كۆرۈنۈش - كۆرۈنەرلىك تەسىرى ناھايىتى چوڭ بولىدۇ. ھازىر ناتوغرا ئىستىللار بەك كۆپەيىپ كەتتى، بۇنى ئاۋۋال رەھبىرىي كادىرلاردىن باشلاپ تۈزىتىش لازىم. ئاماما ئۇلارغا كۆز تىكىپ تۇرىدۇ. ئۇلار تۇزەتسە تۆۋەندە تۇزەتمەك ئاسان».

سۆلتان شۇجىنىڭ بۇ سۆزىنى ئەھمىيەت ئىگىلىگىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم: پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش مايتاغ روھىنىڭ يەنە بىر يېڭى مەزمۇنى بولۇپ شەكىللەنگەن. ئىلگىرى چاڭ - تۇزانغا ملىنىپ جاپالىق ئىشلەپ تۆھپە يارىتاتلارلا ئەمگەك نەمۇنچىسى بولالايتتى. ھازىرقى ئەمگەك نەمۇنچىلىرىنىڭ ھەممىسلا پەن - تېخنىكا ئەھلى، پەن - تېخنىكا بىلەن تۆھپە يارىتاتلار ئىكەن.

ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ زامانىۋى پەن - تېخنىكا بىلەن قورالىنىشى زامانىنىڭ تەلىپى. «ئېتىبار بېرىش» كە تايىنىپ ئەركە بولۇۋېلىشقا قارشى تۇرۇش، ئىلىم - پەن ئالدىدا ھەممە ئادەم باراۋەر دەيدىغان چۈشەنچىنى ئومۇملاشتۇرۇش مايتاغدىكى يېڭى روھ ئىكەن. باش زاۋۇت پارتكومى بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ پەن-مەدەنىيەت سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، مىللىي ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پەن مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنى زور كۈچ بىلەن چىڭ تۇتقان، ئىش ئورنىدا يېتەكلەش، تۇرلۇك كۇرسلارنى ئېچىش، ئىچكىرى ئۆلكىلەرگە ئۆگىنىشكە ئېۋەتىشتەك شەكىللەر ئارقىلىق مىللىي ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى كەسپىي جەھەتتىن تەربىيىلىگەن. زاۋۇت تەربىيىلەپ يېتىشتۇرگەن مىللىي ئىشچىلارنىڭ بەزىلىرى سېخ باشلىقلىرى، ئەمگەك نەمۇنچىلىرى، پەن - تېخنىكىنىڭ ھەرقايسى ساھەلىرىدىكى تايانچىلار ئىكەن. ئۇلارنىڭ خىزمەتلىرى تولىمۇ ئالدىراش ئىكەن. شۇنداق بولسىمۇ ئۇلار ۋاقىت چىقىرىپ مەن بىلەن سۆزلەشتى.

مايتاغ چولپانلىرى

1996 - يىل 7 - ئاينىڭ 28 - كۈنى، ئابلىمىت بىلەن بولغان سۆھبەت.

- مەن ھازىر پولى ئېتىلىن سېخىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، بۇ يىل 27 ياشقا كىردىم. 1991 - يىلى شىنجاڭ سانائەت ئىنستىتۇتىنىڭ خىمىيە - تېخنولوگىيە فاكۇلتېتىنى تۈگەتكەن ...

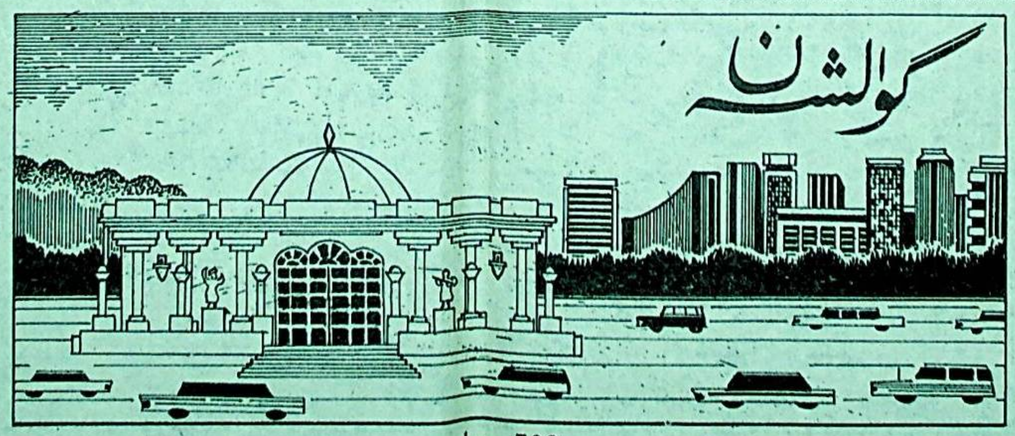
ئاشۇ يىگىت تۆت يىلدىن كېيىن، يەنى 1994 - يىلى 4 - ئايدىن كېيىن پولى ئېتىلىن زاۋۇتىنىڭ 5 - ئۇچاستىكىسىغا تېخنىك بولدى. بۇ ئۇچاستىكىغا بەش نەپەر تېخنىك لازىم، قالغانلىرىنى ئابلىمىت تەربىيىلىشى كېرەك. ئۇسكۇنىلىرى ئىتالىيە، ئىسپانىيە دىن كىرگەن، تېخنىكىسى ئەنگلىيە BP شىركىتىدىن كىرگەن زامانىۋى زاۋۇتتا خەنزۇ تېخنىكلارنى يېتىشتۈرۈش بىر ئۇيغۇر يىگىتنىڭ زىممە ئېغىر. ئۆگەنمىسەم بولمايدۇ، ئۆزۈمنى تەربىيلىمىسەم، كېچىكىدە بىخەستەلىك قىلسام چوڭ زىيان كېلىپ چىقىدۇ. توختىماي ئۆگەنمىسەم دەۋر قەدىمىگە ماسلىشالمايمەن!

ئۇنىڭ گېپى توغرا، ئۇ ئۆگەنمىسە ئابلىمىت بولالمايدۇ. ئۆزىنىڭ 1992 - يىلى شەرقىي شىمالدىكى ئېتىلىن زاۋۇتلىرىدا پراكتىكا قىلغان چاغلىرىدىكى: «تېخنىكا مىللەت ئايرىمايدۇ. ئىلىم - پەندە ئېتىبار بېرىشنى قوبۇل قىلغىلى بولمايدۇ» دېگەن سۆزىگە خىلاپلىق قىلغان بولىدۇ. شۇ چاغدا ئۆز- ئۆزىگە: «قەتئىي ئېتىبار بېرىشنى قوبۇل قىلمايمەن» دەپ ۋەدە بەرگەن. 1993- يىلى ئىچكىرىگە پراكتىكىغا بارغاندا تەل قېينىچىلىقى، ياتاق، تاماق قېينىچىلىقى (ياتقى 3 كىلومېتر يىراقتا. تاماق ئۇچۇن بىر سائەن يول ماڭىدۇ) غا قارىماي، تاماقنا كۆنەلمەي ئاغرىپ قالغىنىغا قارىماي تىرىشىپ ئۆگەنگەن. لېكىن يىللىق ئىمتىھاندا 59.5 نومۇر ئالغان. مىللىي ئۇقۇغۇچىلارغا ئون پىرسەنت ئېتىبار نومۇر بېرىلدى دەپ ئۇنى ئىمتىھاندىن ئۆتكۈزۈۋەتكەن. لېكىن ئابلىمىت ئېتىبار نومۇرىنى رەت قىلغان. ئۇنىڭغا قىزغىنلىق باشلىق: «خەنزۇ بالىلار بىلەن ئوخشاش بولسۇن دېسەك، مۇكاپاتتىن تۆتمىز» دېگەندە، ئۇ مەيلى دېگەن. 2 - قېتىملىق ئىمتىھاندا ئۇ 80 نەچچە نومۇر ئېلىپ سېخىما، نەق مەيدان مەشغۇلاتى، نەزەرىيىلەردىن ياخشى نەتىجىگە ئېرىشەلىگەن. 2 - قېتىم زاۋۇتتىن نۆۋەتلىق تاللانغان 60 نەچچە ياشنىڭ ئىچىگە ئابلىمىتمۇ كىرەلىگەن. ئۆگىنىش جەريانىدا ئۇنىڭ 16 سائەتلەپ ئىشلىگەن چاغلىرىمۇ بولغان. ئۇ ئۆگىنىش مەزگىلىدە بىر قېتىممۇ تېلېۋىزور كۆرمىگەن. شۇڭا ئۇ بەش قېتىملىق ئىمتىھانىنىڭ ھەممىسىدە 80 دىن يۇقىرى نومۇر ئالغان. ئۇ زاۋۇتقا قايتىپ كەلگەندىن كېيىنمۇ يۇقىرىقى نەتىجىلەرنى يارىتالىغان. ھازىر ئۇ يېتەكچىلىك قىلىدىغان سېخقا 190 ئادەم بار ئىكەن. ئۇلارنىڭ 15 نەپىرى مىللىي خادىم ئىكەن. ئۇلار سېخقا ئېتىبار بېرىش دېگەننى ئېلىپ تاشلاپتۇ.

مەن خۇشال بولۇپ ئۇنىڭ مۇڭدىشىگە ئۇدۇل: - يارايسىز ئابلىمىت. مىللەت دېگەن ئۇقۇمنىڭ پەيدا بولغىنىغا ئازانلا 5000 يىل بولدى، ئەمما ئىنسانىيەت پەيدا بولغىلى نەچچە مىليارد يىل بولدى. ئېتىبار بېرىشكە تايىنىش ھالىتىنى تۇگىتىدىغان چاغ كەلدى.

بۇ خىل ھالەتنى ئۆزگەرتىشتە يەنىلا ئۆزىمىزنىڭ بولۇپمۇ ياشلىرىمىزنىڭ تىرىشچانلىقىغا تايانماي بولمايدۇ. ھازىر ئېتىلىن زاۋۇتنىڭ 70 % تىن كۆپ خادىمى ئالىي مەلۇماتلىق ئىكەن. مىللىيلاردىن يەنە بىر نەچچە ياراملىقلار چىقىپتۇ. بىر ئەۋلادنىڭ ئارزۇسى يەنە بىر ئەۋلادنىڭ ئەمەلىيىتىگە ئايلىنالىسا، ئۇ مىللەت ئىلگىرىلەپ ساپاسى ياخشىلىنىۋاتقان مىللەت ھېسابلىنىدۇ. مەن بۇنىڭ ئىسپاتىنى ئۇمىد ئىسملىك ياش يىگىتنىڭ ۋۇجۇدىدىمۇ كۆردۇم.

(داۋامى ئەتىكى 5 - بەتتە)

703 - سان

تامغىنى تۇردى قادىر نازىرى ئىشلىگەن

لى پېڭ زۇڭلى موسكۋاغا بېرىپ، روسىيەدىكى خىزمەت زىيارىتىنى باشلىدى

لى پېڭ زۇڭلى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بېيجىڭدىن يولغا چىققاندىن چاغدا
جۇرۇڭجى، ۋۇباڭگو قاتارلىقلار ئۇزىتىپ قويدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 26-دېكابىر خەۋىرى. روسىيە فېدېراتسىيىسى ھۆكۈمىتىنىڭ زۇڭلىسى چېرنومىرىدىن لى پېڭ ئەپەندىنىڭ جۇڭگو گۇۋۇيۈەننىڭ زۇڭلىسى لى پېڭ بۇگۈن چۈشتىن كېيىن موسكۋاغا كېلىپ، روسىيەدىكى ئىككى كۈنلۈك خىزمەت زىيارىتىنى باشلىدى.

روسىيەنىڭ 1 - مۇئاۋىن زۇڭلىسى بولشاكوۋ ۋە جۇڭگونىڭ روسىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لى فېڭلىن قاتارلىقلار موسكۋادىكى فۇنوكوۋ 2 - ئايرودرومىغا بېرىپ، لى پېڭ زۇڭلى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى كۈتۈۋالدى.

لى پېڭ زۇڭلىنىڭ رەپىقىسى جۇلىن، گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى لى لەنچىڭ، ئالاقىدار تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرىدىن چېن جىنخۇا، خې چۈنلىن، ساۋگاگچۇەن، جياڭ شىنشيۇڭ، جاڭ دېگۇاڭ، شى گۇاڭشېڭ، جاڭ يۈنباۋ، لۇ سۇڭمىن، ۋەن جىگچاڭ قاتارلىقلار شۇ ئايروپىلاندا بىللە كەلدى.

لى پېڭ زۇڭلىغا ھەمراھ بولۇپ زىيارەتتە بولۇش ئۈچۈن روسىيىگە ئاۋۇال كەلگەن جۇڭگو ئاۋىئاتسىيە سانائىتى باش شىركىتىنىڭ باش جىڭلىسى جۇيۈلىمۇ ئايرودرومىغا چىقىپ كۈتۈۋالدى.

زىيارەت مەزگىلىدە لى پېڭ زۇڭلى روسىيە زۇكتۇكى يېلتسىن بىلەن كۆرۈشىدۇ. چېرنومىرىدىن زۇڭلى بىلەن سۆھبەتلىشىدۇ، جۇڭگو، روسىيە رەھبەرلىرى ئىككى تەرەپ مۇناسىۋىتى ۋە ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان زور خەلقئارالىق مەسىلىلەر ئۈستىدە كەڭ ۋە چوڭقۇر پىكىر ئالماشتۇرىدۇ. لى پېڭ زۇڭلىنىڭ روسىيىگە زىيارەتكە كەلگەنلىكى جۇڭگو، روسىيە زۇڭلىلىرىنىڭ قەرەللىك كۆرۈشۈپ تۇرۇش تۈزۈمىنىڭ رەسمىي يولغا قويۇلغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 26-دېكابىر خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ بۇگۈن چۈشتىن بۇرۇن بېيجىڭدىن روسىيىگە يۇرۇپ كەتتى. گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭللىرى جۇرۇڭجى، ۋۇباڭگو، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى، قوشۇمچە گوۋۇيۈەننىڭ باش كاتىپى لوگەن، تاشقى سودا ۋە ئىقتىسادىي ھەمكارلىق مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى ۋۇيى، مەركىزىي كومىتېت ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ياڭ دېجۇڭ، دۆلەت پىلان كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى گەن زىيۇ، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى تاڭ جياشۈەن قاتارلىقلار «خەلق» سارىيىدا لى پېڭ زۇڭلى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى ئۇزىتىپ قويدى.

جۇڭگو گوۋۇيۈەننىڭ زۇڭلىسى لى پېڭ 12 - ئاينىڭ 26 - كۈنى موسكۋاغا يېتىپ بېرىپ، روسىيىگە قىلىدىغان ئىككى كۈنلۈك خىزمەت زىيارىتىنى باشلىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ساۋغا خەۋىرى

- چەن چىچەن ئافرىقىدىكى بەش دۆلەت ۋە پورتۇگالىيە، فرانسىيە زىيارەتتە بولدۇ
- يېلتسىن ئىجتىمائىي مەسىلىلەرنى پۈتۈن كۈچى بىلەن ھەل قىلدىغانلىقىنى تەكىتلىدى
- روسىيىنىڭ دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى مۇئىنىقسىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىگە كەڑا دۆلەتلەرنىڭ ھەربىي ھەمكارلىقىنى كۈچەيتىش

پ د ت نىڭ يېڭى باش كاتىپى قىسمەن يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلارنىڭ ئىستېپا بېرىشىنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پ د ت خەۋىرى. پ د ت نىڭ باش كاتىپلىقىغا يېڭىدىن سايلانغان كوفى ئاننان يېقىندا پ د ت نىڭ 23 نەپەر يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارىغا خەت يېزىپ، ئۇلارنىڭ ئىستېپا قىلغانلىقىنى ئۇلارنى خىزمەتتىن چېكىندۈرگەنلىك ئەمەس، پ د ت نىڭ ۋەزىپە ئۆتىگەندىن كېيىن ئادەتتە ئايرىم كادىرلارنى داۋاڭ سالماي تەڭشەيتتى.

لېكىن ئاننانىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلارنىڭ ئىستېپا بېرىشىنى تەلەپ قىلغانلىقى ئۇلارنى خىزمەتتىن چېكىندۈرگەنلىك ئەمەس، پ د ت نىڭ ئىچكى ئىشلىرىنى تەلەپ قىلدى.

جۇڭگو بانكىسىنىڭ لوندون شۆبە بانكىسىنىڭ باش جىڭلىسى لى چۈەنجيې (سولدا) يېقىندا ئەنگلىيە خەنزۇ تىلى مائارىپىنى ئىلگىرى سۈرۈش جەمئىيىتىگە 4000 فوند ستېرلىڭ ئىئانە قىلىپ، بۇ جەمئىيەتنىڭ خەنزۇ تىلى ئۆگىنىش ماتېرىياللىرىنى سېتىۋېلىپ، چەت ئەللەردە ئولتۇراقلىشىپ قالغان خەنزۇلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى ئارىسىدا خەنزۇ تىلى مائارىپىنى كېڭەيتىشنى قوللىدى. ھازىر ئەنگلىيە تەۋەسىدە خەنزۇ تىلى مەكتەپلىرىدىن بىر قانچە يۈزى بار، ئەنگلىيىدە ئولتۇراقلىشىپ قالغان خەنزۇلار پەرزەنتلىرىنى ۋەتىنىمىزنىڭ مەدەنىيىتى، مائارىپىنى قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن خەنزۇ تىلى مەكتەپلىرىگە ئەۋەتمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

چاۋشيەن ياپونىيەدىن «ھال سورىغۇچى ئايالىلار»غا «دۆلەت تۆلىمى»بېرىشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پېڭرالڭخەۋىرى. بۇ يەردىكى گېزىتنىڭ 12 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىكى خەۋىرىگە قارىغاندا، چاۋشيەن «ھەربىيلەردىن ھال سورىغۇچى ئايالىلار» ۋە «تىنچ ئوكيان ئۇرۇشىدا زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلارغا تۆلەم بېرىش تەدبىرى كومىتېتى»يېقىندا 2 - دۇنيا ئۇرۇشىدا زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلار، زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى تەشكىلاتلار، دۇنيادىكى تەرەققىيەرۇەر تەشكىلاتلار ۋە زاتلار، شۇنىڭدەك پۈتۈن دۇنيادىكى ئايالالارغا «مۇراجىئەت»چەقىرىپ، ياپونىيە ھۆكۈمىتىنىڭ «ھال سورىغۇچى ئايالىلار»مەسلىسىدە دۆلەت جاۋابكارلىقىدىن قېچىۋاتقانلىقىنى قاتتىق ئەيىبلىدى، «ھال سورىغۇچى ئايالىلار»غا دۆلەت نامىدىن قانۇن بويىچە تۆلەم بېرىلىشىنى قەتئىي تەلەپ قىلدى.

«مۇراجىئەت»تە مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: 2-دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە، ياپونىيە ھۆكۈمىتى ۋە ھەربىي قىسىم كۆپلىگەن ئاسىيالىق ۋە ياۋروپالىق ئايالالارنى ياپونىيە ئارمىيىسىنىڭ «جىنسىي قۇلى»بولۇشقا مەجبۇرلىغان. بۇ ياپونىيىنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىنى دەپسەندە قىلىدىغان، كۆلىمى زور، تۈزۈملەشكەن، مىسلى كۆرۈلۈپ باقمىغان، ئىنسان قېلىپىدىن چىققان جىنايى قىلمىشى.

«مۇراجىئەت»تە مۇنداق دېيىلدى: يېرىم ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتىن كېيىنكى بۈگۈنكى مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: بۇ ئىنسانىي ۋىجدانغا قىلىنغان ھۇرمەتسىزلىك، كىشىلەرنىڭ دەققىتىنى بۇراشنى مەقسەت قىلغان ئالدامچىلىق، ئۇنىڭ مەقسىتى ياپونىيىنى «دۆلەت جاۋابكارلىقى»دىن قاچۇرۇش ۋە «دۆلەت تۆلىمى»بېرىشنى رەت قىلدۇرتىن ئىبارەت.

ئەنگلىيە قوشۇنىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرى ئېلېكترونلۇق سالاھىيەت چېنى ئىشلىتىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لوندون خەۋىرى. ئەنگلىيە قوشۇنىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرى 90 يىلغا يېقىن ئىشلىتىپ كەلگەن مېتال سالاھىيەت چىنىنىڭ ئورنىنى بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر قانچە يىلدا ئېلېكترونلۇق سالاھىيەت چېنى ئېلىشى مۇمكىن، ئېلېكترونلۇق سالاھىيەت چېنىدا تېخمۇ كۆپ ئۇچۇر بولۇپ، يارىلانغاندىن كېيىنكى جىددىي قۇتقۇزۇشقا ئوخشاش جىددىي ئەھۋال ئاستىدىكى ئېھتىياجنى قاندۇرالايدۇ.

ئەنگلىيە قوشۇنى 1907-يىلدىن ئېتىبارەن كوماندىر - جەڭچىلەرنىڭ بوينىغا مېتال سالاھىيەت چېنى ئېسىشقا باشلىغان، ئۇنىڭغا شۇ كوماندىر ياكى ئەسكەرنىڭ ئىسىم فامىلىسى، ھەربىي ئۇنۋانى، سالاھىيەت نومۇرى، تەۋە قېسىملىرى قاتارلىقلار ئۇچۇرلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ قېنىنىڭ گۇرۇپپا تىپى بەلگىلەنگەن بول

- روسىيەنىڭ دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى مۇئاۋىنى دۆلەتلەر بىرلەشمىسىگە ئەزا دۆلەتلەرنىڭ ھەربىي ھەمكارلىقىنى كۈچەيتىشنى مۇراجىئەت قىلدى
- قازاقستان جۇڭگو قاتارلىق دۆلەتلەر بىلەن قىزالىغان چېگرىدا ھەربىي قىشلاق قۇرۇلتىش كېلىشىمىنى تەستىقلىدى
- ئىران چەت ئەللىك سىياھەتچىلەردە ئەيدىز كېسىلىنىڭ بار - يوقلۇقىنى تەكشۈرىدىغان شىنخۇا ئاگېنتلىقى

بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنانىڭ تىنچلىق مۇساپىسىدىكى خۇشاللىق ۋە ئەندىشە

خەلقئارا جەمئىيەت ۋە بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنادىكى ھەر تەرەپنىڭ ئورتاق تىرىشچانلىقى بىلەن، بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنانىڭ تىنچلىق مۇساپىسى ئۆتكەن بىر يىلدا يېڭى ئىلگىرىلەشكە ئېرىشتى. ۋەھالەنكى، بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا ئۇرۇشىنىڭ كۆلەڭگىسى تېخى پۈتۈنلەي يوقاپ كەتمىدى، مىللىي زىددىيەت يەنىلا كەسكىن ۋە مۇرەككەپ، شۇڭا بۇ رايوندا ھەقىقىي تىنچلىقنى ئىشقا ئاشۇرۇش جەھەتتە يەنىلا ۋەزىپە ئېغىر، يول يىراق.

بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادا ئۇرۇش توختىغان بىر يىلدىن بۇيان تىنچلىق كېلىشىمىدىكى ئۇرۇش توختىتىشنىڭ مەزمۇنىغا ئالاقىدار مادداىلار ئاساسىي جەھەتتىن ئىجرا قىلىندى. كۆپ دۆلەت تىنچلىق ساقلاش قىسىملىرىنىڭ نازارىتى ئاستىدا بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادىكى خۇقۇنۇشۇۋاتقان تەرەپلەر يەر- زېمىننى ئۆز قەرەللىدە ئالماشتۇردى، ھەربىي جەھەتتە ئۆچرىشىپ قېلىشتىن ساقلاندى، ھەرقايسى مىللەت قوراللىق كۈچلىرىنى ئا ايتىي، ھازىر ھەر تەرەپنىڭ ئېغىر تېپتىكى قورال- ياراغلىرى يىغىۋېلىنىپ، نازارەت قىلىنىۋاتىدۇ. مۇسۇلمانلار- خورۋاتلار فېدېراتسىيسى ۋە سېرب جۇمھۇرىيىتىدىن ئىبارەت ئىككى گەۋدىنىڭ ئارىسىدا تىنچلىق ساقلاش قىسىملىرى نازارەت قىلىدىغان ۋە قوغدايدىغان «ئايرىۋېتىش رايونى» قۇرۇلدى. بۇ تەدبىرلەر بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادا قايتىدىن ئۇرۇش بولۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئاھالىنىڭ تىنچ تۇرمۇش كۆچۈرۈشىنى كاپالەتلەندۈرۈشتە مۇئەييەن رول ئوينىدى.

بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنانىڭ پايتەختى سارايېۋو بۇ يىل 3- ئايدا تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈلگەندىن كېيىن، تىنچلىق مۇساپىسىدە ئىنتايىن مۇھىم بولغان بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا ئومۇمىي سايلىمى 9- ئاخىر 14- ئاينىڭ 14- كۈنى ئۆز قەرەللىدە ئۆتكۈزۈلدى. ئومۇمىي سايلامدا مۇسۇلمانلار- خورۋاتلار - سېربلارنىڭ ۋەكىللىرىدىن تەركىب تاپقان بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا ھەيئەت رىياستى ۋە بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا پارلامېنتى، مۇسۇلمانلار- خورۋاتلار فېدېراتسىيسى ۋە سېرب جۇمھۇرىيىتىدىن ئىبارەت ئىككى گەۋدىنىڭ پارلامېنتى، شۇنىڭدەك سېربلار زۇڭتۇڭى قاتارلىق ئىپارات‌لار ۋە رەھبەرلەر ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلدى. بۇ قېتىمقى ئومۇمىي سايلام بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا تىنچلىقىنى يەنمۇ مۇستەھكەملەش، ئۇرۇش جاراھەتلىرىنى ساقايتىش، مىللىي يارىشىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ۋە يۇرت- ماكانىنى قايتا قورۇشقا پايدىلىق شارائىت يارىتىپ بەردى.

بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادا بىر يىلدىن بۇيان بارلىققا كەلگەن ئۆزگىرىشلەردە ئىجابىي تەرەپلەرمۇ، پاسسىپ تەرەپلەرمۇ بار. سارايېۋو شەھىرى بىرلىككە كەلتۈرۈلۈش ھارپىسىدا 90 مىڭ سېرب ئاھالىسى پايتەختتىن قېچىپ كەتكەنلىكتىن، ئۇلارنىڭ ئورنىنى باشقا جايلاردىن كەلگەن مۇسۇلمانلار ئالماشتۇرۇپ ئولتۇراقلاشتى. بۇ ئەھۋال بىرلىككە كەلتۈرۈلۈش جەريانىدا ئىجتىمائىي زىددىيەت پەيدا قىلىشى مۇمكىن. ئۇنىڭدىن باشقا، بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا ھۆكۈمىتى ئىقتىسادىي ئەسلىگە كەلتۈرۈش ۋە تەرەققىيات پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتا خەلقئارا ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولۇپ تۇرماقتا. ئەمما خەلقئارا ياردەم ئاجرىتىلىدىغان مەبلەغ ئىھتىياجدىن ئانچە كۆپ ئەمەس. ب د ت ئەمەلدارلىرىنىڭ ئېيتىشىچە، بۇ خەتەر 12- ئاينىڭ 20- كۈنى يېزىلغان. يېڭى باش كاتىپنىڭ ۋەزىپە ئۆتەشتىن بۇرۇن زور بىر تۇركۈم يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلارنىڭ ئىستېپا بېرىشىنى تەلەپ قىلىشى ب د ت تارىخىدا تېخى تۇنجى قېتىملىق ئىش. ئىلگىرى يېڭى باش كاتىپ ئەمەلدارلارنىڭ ئىستېپا بېرىشىنى تەلەپ قىلغانلىقى ئۇلارنى خىزمەتتىن چېكىندۈرگەنلىك ئەمەس. ب د ت نىڭ ئىسمىنى ئاشكارىلاشنى خالىمىغان بىر ئەمەلدارى مۇنداق دېدى: ئانان ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنى قايتا خىزمەتكە قويۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ بىلەن بىللە، يەنە بەزى مۇھىم ياردەمچىلەرنى تاللاپ، مۇھىم خىزمەت ئورۇنلىرىغا قويۇشى مۇمكىن.

ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى ئۇرۇشتىن ئىلگىرىكىنىڭ ئاران % 10 – % 30 نىگىلا يېتىدىكەن، ئىشسىزلىق نىسبىتى % 50 تىن ئېشىپ كېتىپتۇ، ئاھالىنىڭ كىرىمى ئۇرۇشتىن ئىلگىرىكىدىن كۆپ تۆۋەن ئىكەن.

هازىر، بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنانىڭ تىنچلىق مۇساپىسى يەنىلا ناھايىتى مۇشكۇل. بۇنىڭدا ئېچكى سەۋەبمۇ، تاشقى سەۋەبمۇ بار. ئېچكى جەھەتتىن قارىغاندا، بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا دېگەندە ھەر مىللەت خەلقى ئۇرۇشتىن بىزار بولۇپ، تىنچلىققا تەشنا بولۇۋاتقان بولسىمۇ، ئۇرۇشنىڭ جاراھەتلىرىنى دەرھال ساقايتىپ كەتكىلى بولمايدۇ، مىللىي ئايرىمچىلىق ئېغىرلىشىپ كېتىۋاتىدۇ، توقۇنۇش يەنىلا پات- پات يۈز بېرىپ تۇرۇۋاتىدۇ، تاشقى جەھەتتىن قارىغاندا، ئامېرىكىنىڭ كۈچ چىقىرىشى بىلەن ھاسىل قىلىنغان دېيتون تىنچلىق كېلىشىمىدە ئېغىر كەمتۈكلۈك مەۋجۇت، ئۇنىڭدىكى ئۆزئارا زىت جايلار بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادىكى ھەر خىل يوشۇرۇن كرىزىسلەرنىڭ پارتلىشىغا سەۋەب بولىدۇ. ئۇلاردىن باشقا، غەرب دۆلەتلىرىنىڭ بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا تىنچلىقىدا ئۇستىگە ئالغان مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىش جەھەتتە ئارمانغا تۇشلۇق دەرمانى يوق بولۇۋاتىدۇ، ئۇلارنىڭ تىنچلىق مۇساپىسىدە كۆرۈلگەن يېڭى مەسىلىلەر توغرىسىدىكى پىكىرلىرى بىردەك ئەمەس، ياخشى چارە- تەدبىرلىرىمۇ يوق.

قارىغاندا، بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنانىڭ تىنچلىق يولىدىكى نۇرغۇن زىددىيەت ۋە قىيىن مەسىلىلەرنى توگىتىش ئۈچۈن ۋاقىت كېرەك بولۇپلا قالماستىن، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ۋە بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنادىكى ھەر تەرەپنىڭ داۋاملىق بوشاشماي جاپالىق تىرىشچانلىق كۆرسىتىشىگە توغرا كېلىدىغاندەك قىلىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان يەر شارىدا جەمئىي 600 قېتىم تەبىئىي ئاپەت يۈز بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا خەۋىرى. گېرمانىيە مىۇنخېن تەكرار سۇغۇرتا شىركىتى 12 - ئاينىڭ 24 - كۈنى ستاتىستىكىلىق دوكلات ئېلان قىلىپ مۇنداق دېدى: 1996- يىلى كىرگەندىن باشلاپ ھازىرغىچە يەر شارىدا جەمئىي 600 قېتىم تەبىئىي ئاپەت يۈز بېرىپ، 11 مىڭدىن كۆپرەك كىشى ئۆلدى، تەخمىنەن 60 مىليارد دوللارغا يېقىن ئىقتىسادىي زىيان كېلىپ چىقتى.

دوكلاتتا مۇنداق دېيىلگەن: بۇ يىل يۈز بەرگەن تەبىئىي ئاپەتلەر بوران، كەلكۇن، يەر تەۋرەش، يانارتاغ پارتلاش، ئورمانلىققا ئوت كېتىش، قۇرغاقچىلىق، يۇقىرى تېمپېراتۇرا، قاتتىق سوغۇق، تاغ غولاپ چۈشۈش ۋە قار كۆچۈش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇ يىل يازدا جۇڭگونىڭ چاڭجياڭ دەرياسى بويلىرىدا يۈز بەرگەن پەۋقۇلئاددە زور كەلكۈن ئاپىتى 150 يىلدىن بۇيان دۇنيادا يۈز بەرگەن ئەڭ زور سۇ ئاپىتى بولۇپ، يۇقىرىقى ئاپەتلەر ئىچىدىكى ئەڭ ئېغىر ئاپەت ھېسابلىنىدۇ.

دوكلاتتا مۇنداق دېيىلگەن: بۇ يىلقى ئەڭ ئېغىر بوران ئامېرىكىنىڭ شەرقىي شىمالىدا چىقىپ، تەخمىنەن 3 مىليارد دوللارلىق ئىقتىسادىي زىيان پەيدا قىلدى. ئەڭ ئېغىر ئوت ئاپىتى 4- ئايدا موڭغۇلىيە يايلىقىدا يۈز بېرىپ، ئوت 100 مىڭ كۋادرات كىلومېتردىن ئارتۇق يەرگە يامرىدى.

دوكلاتتا مۇنداق دېيىلگەن: تەبىئىي ئاپەتنىڭ كۆپىيىشىگە، ئېغىر ئىقتىسادىي زىيان پەيدا بولۇشىغا ئاساسلىقى مۇھىت ۋە كىلىماتنىڭ ئۆزگىرىشىدىن ئىبارەت ئىنسان ھەرىكىتىنىڭ سەۋەب بولىدى.

قازاقستاندا يۈز بەرگەن گاز چىقىپ كېتىش ۋەقەسى ئېغىر زىيان كەلتۈردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا خەۋىرى. قازاقستان دۆلەت جەددىي ئەھۋال كومىتېتىنىڭ 12 - ئاينىڭ 24 - كۈنى جاكارلىشىچە، قازاقستاننىڭ سېمىپالاتىنسكىي شەھىرىدە 12- ئاينىڭ 23 - كۈنى يۈز بەرگەن گاز چىقىپ كېتىش ۋەقەسىدە بەش كىشى ئۆلگەن، بەش كىشى يارىلانغان، ئۇنىڭ ئىچىدە ئىككى كىشىنىڭ يارىسى ئېغىر ئىكەن.

ۋەقە تۆت قەۋەتلىك ئاھالە ئولتۇراق بىناسىدا يۈز بەرگەن، بۇ بىنادا 80 ئائىلە بار ئىكەن، 12 - ئاينىڭ 23 - كۈنى سائەت 14 تىن 30 مىنۇت ئۆتكەندە بىنا ئىچىدە گاز چىقىپ كەتكەنلىكتىن پارتلاش يۈز بەرگەن، ئۆلۈم - يېتىم ۋەقەسىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، يەنە جەمئىي توققۇز يۈرۈش ئولتۇراق ئۆيى پۈتۈنلەي ۋەيران بولغان. 23 يۈرۈش ئولتۇراق ئۆيى قىسمەن ۋەيران بولغان. ۋەقە يۈز بەرگەندىن كېيىن، قۇتقۇزغۇچى خادىملار نەق مەيدانغا دەرھال كېلىپ قۇتقۇزۇش ئىلىپ بارغان. بۇ ۋەقەنىڭ سەۋەبى تېخى ئېنىقلانمىدى.

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر، تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 - يىل

دېكابىر

28

شەنبە

بىكتۆەن مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇردى

ئۆز مۇخبىرىمىز **جاڭ لىشۇ** خەۋەر قىلدۇ: بىكتۆەن پارتكومى پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇش، بىكتۆەننىڭ 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلى ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان مەزگىلدىكى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پىلانىنى مۇزاكىرە قىلىش، سوتسىيالىستىك مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە كۆچەيتىش ئۈچۈن 12- ئاينىڭ 21 - كۈنى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتى يىغىنى ئاچتى.

يىغىندا بىكتۆەن پارتكومىنىڭ شۇجىسى، سىياسىي كومىسسارى ۋاڭ چۈەنيۈ «6- ئومۇمىي يىغىن روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، بىكتۆەننىڭ مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا يېڭى ۋەزىيەت يارىتايلى» دېگەن تېمىدا سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: بىكتۆەننىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدىكى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئاساسىي نىشانى: غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇنى پىتىشتۇرۇش، بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت ئورتاق غايە، پارتىيەنىڭ ئاساسىي لۇشىەندە قەتئىي يىغنى ئاچتى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **جاڭ لىشۇ** خەۋەر قىلدۇ: بىكتۆەن پارتكومى پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇش، بىكتۆەننىڭ 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلى ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان مەزگىلدىكى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پىلانىنى مۇزاكىرە قىلىش، سوتسىيالىستىك مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە كۆچەيتىش ئۈچۈن 12- ئاينىڭ 21 - كۈنى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتى يىغىنى ئاچتى.

يىغىندا بىكتۆەن پارتكومىنىڭ شۇجىسى، سىياسىي كومىسسارى ۋاڭ چۈەنيۈ «6- ئومۇمىي يىغىن روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، بىكتۆەننىڭ مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا يېڭى ۋەزىيەت يارىتايلى» دېگەن تېمىدا سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: بىكتۆەننىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدىكى مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئاساسىي نىشانى: غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇنى پىتىشتۇرۇش، بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت ئورتاق غايە، پارتىيەنىڭ ئاساسىي لۇشىەندە قەتئىي يىغنى ئاچتى.

ئەۋرىشىمىي چاك تۇرىدىغان مۇستەھكەم ئېتىقاد، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان تۆپ مەقسەت، بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش، چېگرىنى قوغداش، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىش، خالىس تۆھپە قوشۇش، يول ئېچىپ ئىلگىرىلەشتەك بىكتۆەن روھىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش؛ ئىجتىمائىي كەيپىيات، جامائەت تەرتىپى، تۇرمۇش مۇھىتىنى ئاساسىي جەلگە قىلغان مەدەنىيەت دەرىجىسىنىڭ كۆرۈنەرلىك ئۆسۈشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش؛ بىكتۆەن بويىچە ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنۇى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ماس راۋاجلىنىشتەك ياخشى ۋەزىيەتنى شەكىللەندۈرۈشتىن ئىبارەت.

جىمسار يېزىلىرىدا «مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش كۈنى» دېھقانلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى

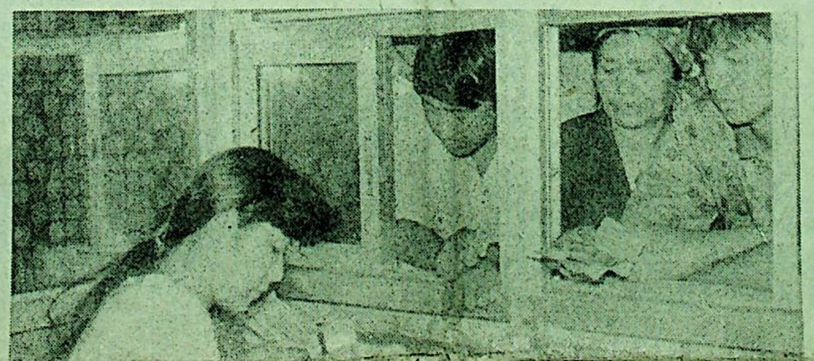
ئۆز مۇخبىرىمىز **خوجا شۆكۈك** خەۋەر قىلدۇ: 12- ئاينىڭ 5- كۈنى — جىمسار ناھىيىسى بېيتىڭ يېزىسىنىڭ «مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش كۈنى». بۇ كۈنى يېزا بويىچە كەنت پۇقرالىرى تۇرلۇك مالىيە ھېساباتى ئېلان قىلىندى. كەنت پۇقرالىرى باھالىدى، بۇ جىمسار ناھىيىسىنىڭ كەنت، گۇرۇپپىلارنىڭ پائالىيىتىنى ئاشكارىلاش تۆزۈمىنى يولغا قويۇش ئارقىلىق يېزىلاردىكى «قىزىق نۇقتا» مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىپ، كەنت، گۇرۇپپىلارنىڭ رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىكى مۇھىم تەدبىرى.

يېزا مالىيىسىنى باشقۇرۇش خىزمىتىدە ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەر دېھقان، چارۋىچىلار ئەڭ كۆڭۈل بۆلىدىغان، يېزا، چارۋىچىلىق رايونلىرىدا پارتىيە بىلەن ئاممىنىڭ، كادىرلار بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىگە، كەنت، گۇرۇپپىلارنىڭ بەنزە قۇرۇلۇشىغا، كوللېكتىپ ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشقا تەسىر كۆرسىتىدىغان مۇھىم ئامىل، جىمسار ناھىيىسى مالىيىدە ئاشكارا بولۇش ۋە مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش تۆزۈمىنى ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇشنى، كەنت، گۇرۇپپا كادىرلىرىنى بولغان نازارەتچىلىك، چەكلەش مېخانىزمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشنى بەلگىلىدى. ناھىيىلىك پارتكوم «يېزا- بازار، كەنت، گۇرۇپپىلاردا مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش تۆزۈمى ۋە مالىيىدە ئاشكارا بولۇش تۆزۈمىنى يولغا قويۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش» تارقاتتى، ناھىيىلىك پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى، يېزا خىزمىتى بۆلۈمى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى، دېھقانچىلىق ئىدارىسى، ئىگىلىك باشقۇرۇش پونكىتى ماسلىشىپ تەڭ تۇتۇپ، ئورتاق باشقۇردى. يېزا - بازارلار ئىگىلىك باشقۇرۇش تەپتىش پونكىتلىرىنى قۇردى ۋە يېزا ئىقتىسادىي پونكىتىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى.

مالىيىنىڭ ئېنىقلىق دەرىجىسىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ناھىيە بويىچە يېزا- بازارلاردا «مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش كۈنى» يولغا قويۇلدى. شۇنىڭ بىلەن ھەر يىلى 12- ئاينىڭ مەلۇم بىر كۈنى ياكى مەلۇم ۋاقىتتا ئاممىۋى يىغىن ئېچىلىپ، ھېسابات ئاشكارا ئېلان قىلىندى. ھېساباتلارنى كەنت پۇقرالىرى باھالىدى. بېيتىڭ يېزىسى «مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش كۈنى»نى يولغا قويغاندا بىر ئائىلىدىن بىر كىشىنىڭ يىغىنغا كېلىشى تەلەپ قىلىنغانىدى، لېكىن ئاتا-بالا، ئەر-ئايال يىغىنغا بىرلىكتە كېلىدىغان قىزغىن مەنزىرە بارلىققا كەلدى. دېھقان، چارۋىچىلار: كەنت، گۇرۇپپىلارنىڭ مالىيىسىنى ئېلان قىلىش، مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش يولغا قويۇلۇپ خاتىرجەم بولدۇق، دېيىشتى. جىمسار ناھىيىلىك پارتكومۇ ھەر يىلى 6- ئاينىڭ 6- كۈنى ۋە 12- ئاينىڭ 6- كۈنىنى ناھىيە بويىچە «مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش كۈنى» قىلدى. جۈملىدىن ئومۇمنىڭ يېرى، مېۋىلىك باغ، ئورمان يېرى، كارخانىنى ھۆددىگە بېرىش، شۇ يىللىق مالىيە كىرىم- چىقىمى، سۇ- توك ھەققى ئېلىش، مەخسۇس قۇرۇلۇشلارغا مەبلەغ تويلاش ۋە چىقىم قىلىش بويىچە سەككىز خىل ھېساباتنى ئېلان قىلىشنى بەلگىلىدى.

ناھىيە مالىيە ھېساباتنى ئېلان قىلىش تۆزۈمى، مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇشنى يولغا قويۇش ئۈچۈن، مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش گۇرۇپپىسى قۇردى. مالىيە باشقۇرۇش گۇرۇپپىسى بەشتىن يەتتىگىچە كىشىدىن تەركىب تېپىپ، مالىيىگە مەسئۇل كەنت كادىرلىرى ۋە ئاممىنىڭ ۋەكىللىرىدىن تەركىب تاپقان بەش - يەتتە كىشىلىك مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش گۇرۇپپىلىرى قۇرۇلدى. بۇ گۇرۇپپىلار كەنت، گۇرۇپپا پارتىيە ياچېيكلىرىنىڭ رەھبەرلىكىدە ھەم مالىيىنى نازارەتچىلىك قىلىش ۋە ئىقتىسادىي تەپتىش ھوقۇقىغا، ھەم مالىيىنى باشقۇرۇش ھوقۇقىغا ئىگە بولدى. بۇ گۇرۇپپىلار يەنە مالىيە تۆزۈمىگە دائىر تەدبىر بەلگىلەش جەھەتتىمۇ رەت قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە بولدى. ھازىرغىچە ناھىيە بويىچە مالىيىنى دېموكراتىك باشقۇرۇش گۇرۇپپىسىدىن 99ى قۇرۇلدى، ئۇلار ئاممىنىڭ مالىيە باشقۇرۇشتىكى رولىنى تولۇق جارى قىلدۇردى.

جىمسار ناھىيىلىك پارتكوم مالىيىدە ئاشكارا بولۇشقا بىرلەشتۈرۈپ، مالىيە تۆزۈمىگە خىلاپلىق قىلغان بەزى كەنت، گۇرۇپپا كادىرلىرىنى نۆۋەتلىق تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. ناھىيىلىك ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلغان سەككىز كەنت كادىرىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، كەنت كادىرلىرىنىڭ ئىنتىزامچانلىقىنى كۈچەيتتى، ئاممىنىڭ نازارەت قىلىش ئېڭىنى ئۆستۈردى.

قۇمۇل ۋىلايىتى يولغا قويغان «ئۇچقۇن پىلانى» دىكى تۆت تۈر دۆلەتنىڭ ئالتۇن مېدال مۇكاپاتىغا ئېرىشتى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **يۇنۇس سادىق** خەۋەر قىلدۇ: قۇمۇل ۋىلايىتى 8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە يولغا قويغان «ئۇچقۇن پىلانى» دىكى تۆت تۈر يېقىندا بېيجىڭدا ئېچىلغان مەملىكەتلىك ئىگىلىك سانائىتى ئىشلەپچىقىرىشى ئەمەلىيىتىدە سىناق قىلىپ كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشكەنلىكى ئۈچۈن مۇكاپاتقا ئېرىشتى. بۇ قېتىم كۆرگەزمىگە قويۇلغان سۈنئىي ئالماس، يېڭى تېپىلغان MC سانائىتى، سىمونت سانائىتى، ئىگىلىك سانائىتى قاتارلىق تۆت تۈر دۆلەتنىڭ ئالتۇن مېدال مۇكاپاتىغا ئېرىشتى.

تۇرپان - ئۈرۈمچى - داخۇا ئېگىزلىكىدە يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىدا كېلەر يىلى يول يۇزىنىڭ 70% ى پۈتتۈرۈلىدۇ

مۇخبىرلىرىمىز **جۇخۇك، ئايتىلا ئالىم** خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشى قوماندانلىق شتابى قۇرۇلۇش تۇرلىرى ئىشخانىسى 12- ئاينىڭ 13- كۈنى ئاچقان تۇرپان- ئۈرۈمچى - داخۇا ئېگىزلىكىدە يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول تۇرى بويىچە 1996- يىللىق خىزمەتلەرنى خۇلاسىلەش يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى، قۇرۇلۇش تۇرلىرى ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ئامان ھاجىيوف تۇرپان- ئۈرۈمچى - داخۇا ئېگىزلىكىدە يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىدا كېلەر يىلى يول يۇزىنىڭ 70% ى پۈتتۈرۈلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

يىغىندا تۇرپان - ئۈرۈمچى - داخۇا ئېگىزلىكىدە تاشيولى باش نازارەت ۋەكىللەر باشقارمىسىنىڭ باش نازارەتچىسى ياڭ خۇي قۇرۇلۇش ئەھۋالىنى تونۇشتۇرۇپ مۇنداق دېدى: 1996- يىلى تۇرپان- ئۈرۈمچى - داخۇا ئېگىزلىكىدە يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىدا ئاچقۇچلۇق بىر يىل بولدى. قۇرۇلۇشنى ھۆددىگە ئالغان ئۇرۇنلار توختامىدىكى ماددىلارغا ئاساسەن لايىھە ۋە تېخنىكا ئۆلچىمى بويىچە قۇرۇلۇش قىلىشتا چىك تۇردى، ماتېرىيال ئۆتكىلى چىك تۇتۇلدى، نازارەت- تەكشۈرۈش كۈچەيتىلدى، قۇرۇلۇشتا قاتتىق باشقۇرۇش يولغا قويۇلۇپ، سىناق قىلىپ، تەكشۈرۈش - ئۆلچەش ۋاستىلىرى تولۇق ئىشقا سېلىنىپ، سانلىق مەلۇماتلارنىڭ توغرا ۋە ئىشەنچلىك بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىندى. چارىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇشنى ئۇرۇنلاشتۇردى. قۇرۇلۇش قىلغان ئۇرۇنلار قۇرۇلۇش تۇرلىرى ئىشخانىسىنىڭ چاقىرىقىغا ئاكتىپ ئاۋاز قوشۇپ، سوتسىيالىستىك ئەمگەك مۇسابىقىسىنى قانات يايدۇرۇپ، سىلىنمىنى زورايتىپ، قۇرۇلۇش سۈرئىتىنى چىك تۇتتى. قۇرۇلۇش داۋامىدا ھەر دەرىجىلىك نازارەت خادىملىرى نازارەت قىلىش- باشقۇرۇشنى چىڭىتىشنى مۇلازىملىق بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ھۆددىگەرلەر بىلەن بىرلىكتە تەدبىر ئويلاپ، ئىش تەرتىپىنى ئۇددىيلاشتۇرۇپ، خىزمەت ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى.

قۇرۇلۇش راسخوتنى تىزگىنلەش جەھەتتە قۇرۇلۇش ئورۇنلىرى ۋە ھەر دەرىجىلىك نازارەتچى ئىنژېنېرلار توختام ھۆججىتىنى قاتتىق ئىجرا قىلىپ، تېخنىكىنى قېلىپلاشتۇرۇپ، مىقدار ھىسابلاپ پۇل تۆلەش بەلگىلىمىسى بويىچە مىقدار ھىسابلاپ پۇل چىقىم قىلدى، سۈپىتى لايىقەتسىز بولغان قۇرۇلۇش تۇرىنى مىقدار ھىسابىغا كىرگۈزمىدى، لايىھىنى ئۆزگەرتىش بىلەن كۆپىيىدىغان خراجەتنى دەرىجىمۇدەرىجە قاتتىق تەكشۈرۈپ تەستەلاشنى يولغا قويۇپ، قاتتىق تىزگىنلەپ، قۇرۇلۇشنىڭ ئۆزگىرىش تۆپەيلىدىن كۆپىيىدىغان راسخوتنى ئۆۋەنلەتتى.

يىغىندا 1997- يىللىق خىزمەتلەر كونكرېت ئورۇنلاشتۇرۇلدى. يىغىندا قاتناش نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى، قۇرۇلۇش تۇرلىرى ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ئامان ھاجىيوف تەكتىلەپ مۇنداق دېدى:

تۇر يېقىندا ېېيجىڭدا ئېچىلغان مەملىكەتلىك «ئۇچقۇن پىلانى» نەتىجىلىرى كۆرگەزمىسىدە دۆلەتنىڭ ئالتۇن مېدال مۇكاپاتىغا ئېرىشتى.

بۇ ۋىلايەت «ئۇچقۇن پىلانى» يولغا قويۇلغان ئون يىلدىن بۇيان ئۆز جايىنىڭ ئەمەلىيىتىگە ماس كېلىدىغان 126 تۈرنى تاللاپ يولغا قويۇپ مەبلەغ، ئادەم كۈچى، سۇ، تۇپراق، تېخنىكا قاتارلىق جەھەتلەردىكى شارائىتىنى ياخشىلاپ يېزا

ئاپتونوم رايونلۇق ج خ نازارىتىنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى تېز ېېجىرىش ئىشخانىسى پۈقرالارنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا ېېجىرىپ ېېرىپ، ئۇلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشىپ كەلمەكتە. ئالاقدار رەسمىيەتلەرنى ئۆتەپ بولغاندىن كېيىن بۇ ئىشخانا بىر ھەپتە ئىچىدە سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى ئىشلەپ چىقىرىپ ېېرەلەيدۇ.

سۈرەتتە: بۇ ئىشخانىدىكى خىزمەتچى خادىم ئاممىغا رەسمىيەت ېېجىرىپ بەرمەكتە.

ماموت بارات فوتوسى

ئەمگەكلىرى شارائىتىنى ياخشىلاپ يېزا ئىگىلىك ئىشلىرىنى ئومۇميۈزلۈك گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ئىلغار ئۇسۇل ۋە ماشىنا-ئەسۋابلارنى كۆپلەپ ئىشلىتىش ئارقىلىق ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆست

يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش - دۆلەتكە، خەلقتە پايدىلىق چوڭ ئىش

— ئاپتونوم رايونلۇق ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى رېزۋان ئەيەي مۇخبىرنىڭ سوئاللىغا جاۋاب بەردى

يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش دۆلىتىمىزنىڭ ئاساسىي ئىھتىياجلىرىنىڭ بىرىدۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ يەنە ئىجتىمائىي ئىقتىساد سىياسەتلىرىنى توغرا ۋە ئىلمىي تۈزۈشىمىزگە ئاساس بولىدۇ. ئۇنداقتا، بۇ قېتىمقى يېزا ئىگىلىكىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىنقى شەرتلىرى نېمىلەردىن ئىبارەت؟ ئۇنىڭ ئەمەلىي ئەھمىيىتى قانداق؟ بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىنقى تەكشۈرۈشتىن پەرقى نېمىدە

ئۇچاستىكسىدىكى ئىشچىلار 10-ئاينىك، 28-كۈنى مەكتەپ ئاھالىسىنىڭ شىددەتلىك يېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپ دەرۋازىسى ئالدىدىكى 80 كۋادرات مېتر يەرگە قارامايلا يانقۇزۇپ، چوڭ يولغا توتاشتۇرۇپ بەردى.

بولمىغاچقا، ئۇلارنى تەكلىپ قىلالمىدى. ئەھۋالنى چۈشەنگەن ئۇچاستكار مەجبۇرلىكى مەكتەپنى خەۋەرلەندۈرۈپمۇ ئولتۇرمايلا، ماشىنا - ئۇسكۇنىلەرنى يۆتكەپ كېلىپ دەرۋازا ئالدىغا قارامايلا يانقۇزدى.

يۇقىرىدىن تاشيولنى مەمۇرىي باشقۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەڭ

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **يالقۇن قادىر** خەۋەر قىلدۇ: ئاتۇش تاشيول ئۇچاستىكىسى تاشيولنى مەمۇرىي تەكشۈرۈش ئەترىتى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، تاشيول باشقۇرۇش تەشۋىقاتىنى ياخشى ئىشلەپ، يول مۇلكى، يول هوقۇقىنى قانۇن بويىچە قوغداپ، تاشيولنىڭ راۋانلىقىغا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ ئەترەت يىل بېشىدا باش ئۇچاستىكا تاشيولنى مەمۇرىي تەكشۈرۈش چوڭ ئەترىتى بىلەن تاشيولنى نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەتلىمىسى ئىمزالاپ، ئەترەتنىڭ يىللىق ۋەزىپىسى، ماشىنا-ئۇسكۇنە، خادىملىرىنى بېكىتىپ چىقتى. يۇز بەرگەن تاشيول ئەنزىلىرىنى تولۇق، ۋاقتىدا پاش قىلىش ئۈچۈن يول تەكشۈرگۈچىلەرنىڭ ئىشلىشى نەتىجىسىدە بۇ يىل 1-ئايدىن 10-ئاينىك ئاخىرىغىچە يۇز بەرگەن 56 قېتىملىق تاشيول ئەنزىسىنىڭ % 96.4 ى پاش قىلىنىپ، ئىقتىسادىي زىيان تولۇق قايتۇرۇۋېلىندى.

قەشقەر كونىشەھەر تاشيول ئۇچاستىكىسىنىڭ سايباغ داۋبەنى ئىشچىلارنى كەسپىي جەھەتتە تەربىيىلەش، مەسئۇلىيەت تۇيغۇلىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش، سۈپەت تەكشۈرۈش قاتارلىق خىزمەتلەرگە ئەھمىيەت بېرىپ، يول سۈپىتىنى يىلدىن يىلغا ياخشىلاپ، ناچارىيول بولماسلىقنى ئىشقا ئاشۇرىدى.

سۈرەتتە: داۋبەن باشلىقى ئۇرايىمجان ئەبەي ئىشچىلار بىلەن يوللارنى تەكشۈرمەكتە.
ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابلاجان ئەمەت**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇغوپۇر ئابىت** فوتوسى

بورتالا شەھىرى بوز يەر ئېچىشنى چىڭ تۇتۇپ، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتتى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىن** خەۋەر قىلدۇ: بورتالا شەھىرى بوز يەر ئېچىشنى چىڭ تۇتۇپ، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتتى.

1988-يىلدىن بۇيان، بورتالا شەھىرىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمەتلىرى تېرىلغۇ يەرنى قوغداشنى كۈچەيتىش ئاساسىدا، بوز يەر ئېچىپ تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتىشنى چىڭ تۇتتى. بۇ شەھەر مۇشۇ بىر نەچچە يىلدا 17 مىليون 220 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىپ، 52 مىڭ 900 مو بوز يەر ئاچتى، بۇنىڭ 2700 موسىدا يەم-بوغۇز بازىسى بىنا قىلدى، بىر قىسىم يېڭىدىن ئېچىلغان يەردىن ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتى. يېزا ئىگىلىكىنى ئۈنۈمۈرسال تەرەققىي قىلدۇرۇش قەدىمىنى تېزلىتىش، كۆلەملەشكەن باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ئالاقىدار تارماقلار 1988-يىلدىن بۇيان ئېچىلغان بوز يەرنى تەكشۈرۈپ، ئۇنى دەرىجىگە ئايرىپ چىقىپ، ئۆزلەشتۈرۈپ تېرىپ كېلىۋاتقان 17 مىڭ 234 مو يەردىن بۇ يىل يەر ئىشلىتىش ھەققى ئېلىشنى يولغا قويدى.

گۈما بازىرى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئېچىدىغان سۈينى ياخشىلدى

گۈما ناھىيىسىنىڭ گۈما بازىرى بۇ يىلنىڭ بېشىدا ئامما ئىمنى ئېچىدىغان سۈنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىشقا پېتەكلىدى. بۇنىڭ بىلەن دۆلەت، كوللېكتىپنىڭ مەبلەغ ياردەمىدىن باشقا، دېھقان، چارۋىچىلار 136 مىڭ 500 يۇەن مەبلەغ توپلىدى. ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى تېخنىكا جەھەتتىن يارەملەشتى، نەتىجىدە، 11-ئاينىك 25-كۈنىگە قەدەر تۆت ئورۇندا قۇدۇق قېزىلىپ، ئىككىسىدىن سۇ تارتىلدى. شۇنىڭ بىلەن دەسلەپكى قەدەمدە يەتتە كەنتكە 14 كىلومېتر غول تۆرۈبا يانقۇزۇلۇپ، 998 ئائىلە 4460 نوپۇس، 7782 تۇياق چارۋامالنىڭ ئېچىدىغان سۈيى ياخشىلاندى.

غوجىمۇھەممەت ئابدۇكېرىم
ئەخمەتجان مۇھەممەت

چاسامەسچىت يېزىسى ئېتىز-ئېرىق ئۇل ئەسلىھە قۇرۇلۇشنى چىڭ تۇتماقتا

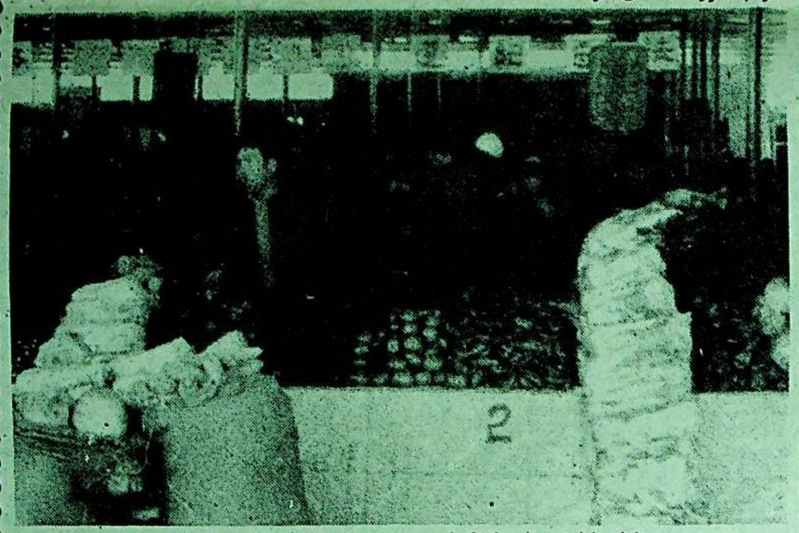
ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئىمام مۇھەممەت، سىدىق تۇردى** خەۋەر قىلدۇ: قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ چاسامەسچىت يېزىسى ئۆتكەن يىلنىڭ باشلىرىدىن باشلاپ، مەبلەغ سېلىنىدىغان تۇرلەر ئېچىدە ئېتىز-ئېرىق ئۇل ئەسلىھە قۇرۇلۇشنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويدى.

بۇ يېزا دېھقانچىلىقتا «يەرنى ئاساس، سۇنى ئاچقۇچ» قىلىشتا چىڭ تۇردى، يېزا ئىگىلىكىنى ئۈنۈمۈرسال تەرەققىي قىلدۇرۇش سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، بوز يەر ئېچىپ، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كۆپەيتتى. يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەسئۇللىرى ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنىڭ 1-سېپىدە تۇرۇپ، قۇرۇلۇش سۈرئىتى، سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلدى. بۇنىڭ بىلەن، ئۆتكەن يىلنىڭ باشلىرىدىن بۇ يىل 11-ئاينىك ئاخىرىغاقەدەر 180 مىڭ يۇەن مەبلەغ سەرپ قىلىپ، ئاقتاش ئېچىش رايونىدىن 2000 مو بوز يەر ئېچىپ، دەسلەپكى قەدەمدە ئۈنۈمى 500 موسىغا قوناق، 500 موسىغا كېۋەز تېرىپ، بىرلىك ھوسۇلنى ئايرىم ھالدا 250 كىلوگرام ۋە 50 كىلوگرامغا يەتكۈزدى. 120 مو يەرنى سالاشتۇرۇپ، بەش كىلومېتر تارماق يول، ئۈچ كىلومېتر سۇ سىڭىمىس ئۆستەكياسىدى، 3500 مو «تونىنلىق ئېتىز بەرپا قىلدى، 12 ئورۇنغا بېتون تۇما-تاقاق ياسىدى، 15 كىلومېتر يولنى رېمونت قىلدى.

يەنجى ناھىيىسى شورنى تىزگىنلەپ تۇپراقنى ياخشىلاش مەركەز قىلىنغان ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشنى ياخشى ئېلىپ بارماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئەمەت راخمان** خەۋەر قىلدۇ: يەنجى ناھىيىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، شورنى تىزگىنلەپ تۇپراقنى ياخشىلاش مەركەز قىلىنغان ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە بېزىلاردا ھەر بىر كەنت، مەھەللە ھەر يىلى بىر پارچىدىن سالا ئېتىز بىنا قىلىش، بىر كىلومېتر يولغا شېغىل يانقۇزۇش، ئۆز بېزىسىنى بىرلىك قىلىپ كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ھەر يىلى بىر مېتردىن ئېرىق-ئۆستەكنى سۇ سىڭىمىس قىلىپ ياساش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر ئورتاق مەبلەغ سېلىش شەكلىنى قوللىنىپ 4 مىليون يۇەندىن ئارتۇق مەبلەغ توپلاپ، «ئىتتىپاق»، «غالىبىيەت»، «شىمال»، «شەرقشاملى» غول زىيكىشىدىن ئىبارەت ئوت چوڭ غول زىيكەشنىڭ 68 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتىكى ئېرىق-ئۆستەكنى سۇ سىڭىمىس قىلىپ ياساش ئىشلىرىنى ياخشى ئېلىپ بارماقتا. يۇقىرى ئورۇنلاردىن ئاجرىتىلغان 32 مىڭ مو ئوتتۇرا، تۆۋەن ھوسۇللۇق يەرنى ئۆزگەرتىش، 267 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىپ 2850 ئېتىز-ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى مۇئەسسەسلىرىنى ياسىدى، 340 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتىكى ئېرىق - ئۆستەكنى سۇ سىڭىمىس قىلىپ ياسىدى.

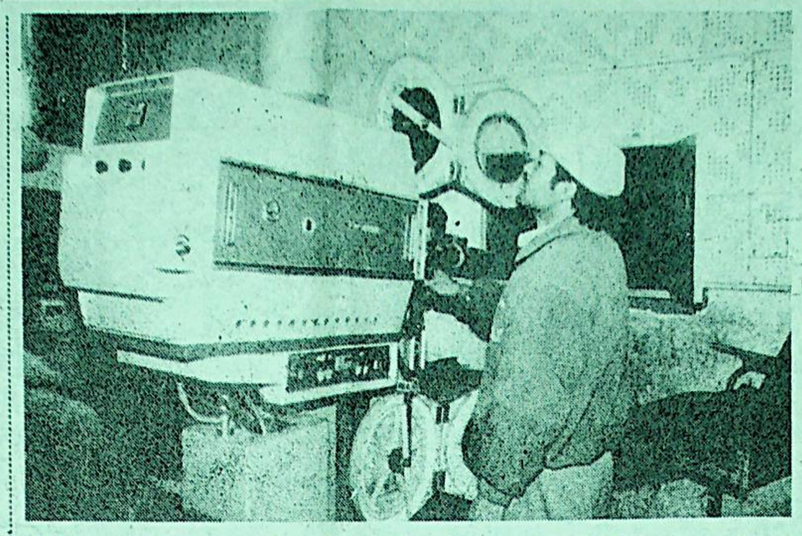

سۈرەتتە: بۇ كارخانا قۇرغان كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر بازىرىدىن كۆرۈنۈش.
ئۆز مۇخبىرىمىز **قابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋىرى، فوتوسى

چاقىلىق ناھىيىسى ماتارىپ ئىشلىرىنىڭ ئەرەپلىشىۋاتقانلىقى تونۇلدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئۆمەرجان مۇھەممەت** خەۋەر قىلدىدۇ: چاقىلىق ناھىيىسى «پۈتكۈل جەمئىيەت ماتارىنى قوللاش، ماتارىپقا ياردەم بېرىش» شوئارىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ قاتلامىمۇ قاتلام ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، تۇرلۇك چارە - ئامالالار بىلەن ماتارىپ سېلىنمىسىنى كۆپەيتىپ، ئوقۇتۇش شارائىتى ۋە ئوقۇتقۇچىلارنىڭ تۇرمۇشىنى كۆرۈنەرلىك ياخشىلىدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، بۇ ناھىيە تۇرلۇك تەبىئىي ئاپەتلەرگە ئۇچراپ، ئىقتىسادىي جەھەتتە ئېغىر قىينىچىلىققا ئۇچرىغان بولسىمۇ، ماتارىپ ئىشلىرىنى بوشاشتۇرماي چىڭ تۇتۇپ، يۇقىرىدىن بۆيرۇپ بەرگەن ۋە مالىيەدىن ئاجراتقان مەبلەغنى ئۆز ئورنىغا ئىشلىتىشكە كاپالەتلىك قىلىندى.مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش ئەسلىھەلىرىنى ياخشىلىدى. ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ، يۇقىرىنىڭ ياردىمىنى تىرىشىپ قولغا كەلتۈرۈش بىلەن بىللە، ناھىيىدىكى كان، كارخانا، كەسىپي، مەمۇرىي ئورۇنلار ۋە ھەر مىللەت ئاممىسىنى ماتارىپقا پۇل ئىئانە قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىپ، مەبلەغ جەددىيلىكىنى پەسەيتتى. بۇنىڭ بىلەن ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ھەر ئايلىق ماتاشىنى ۋاقتىدا تولۇق تارقىتىپ بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىندى.داۋالىنىش راسخوتى ئۆز ۋاقتىدا

توقسۇن ناھىيىلىك كىنو قويۇش شىركىتى كىنو تىجارىتى ئومۇمىيۈزلۈك كاسات بولۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا ئاكتىپ ھالدا بازارغا يۈزلىنىپ، رىقابەت ئىچىدە يول تېپىپ ئىلگىرىلىدى. بۇ شىركەت ئالدى بىلەن ئىلان تەشۋىقاتىنى كۈچەيتىپ، مۇلازىملىقنى ياخشىلاپ تاماشىبىنلارنى جەلپ قىلدى. ھەر تەرەپتىن مەبلەغ توپلاش ئارقىلىق كىنوخانا ئەتراپىدىكى بوش ئورۇنلاردىن 600 كۋادرات مېتر ئورۇنغا ھەر خىل تىجارەت نوقتىسى قۇرۇپ، يىللىق ساپ كىرىمنى 53 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزدى.

سۈرەتتە: كىنو قويغۇچى خادىم كىنو قويماقتا.

ئۆمەرجان سىدىق، نىياز ھەمدۇللا فوتوسى

سەبىلەرگە بېغىشلانغان قەلب

تۇخان مۇھەممەتربەھىم

تەشنا قەلبلەرنى ئىلىم شەربەتلىرى بىلەن قاندۇرۇش ئۈچۈن تىنىمسىز ئىزدىنىۋاتقان، بور توزانلىرى ئىچىدە مەرمۇت تۇرۇپ غەيرەت - شىجائىتى، ئىلمەك بولغان قىزغىن مۇھەببىتى، مىللەتكە بولغان كۆڭلۈك مەسئۇلىيەتچانلىقى بىلەن ئۆزىنىڭ بارلىقىنى ماتارىپ ئىشلىرىغا بېغىشلىغان، ئاددىي ۋە ئۇلۇغ ئەمگەكلىرى بىلەن كىشىلەر قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغان قەدىرلىك ئۇستازلار ئاز ئەمەس. ماياڭ رايونلۇق 1- باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى رۇقىيە ئابلەت ئەنە شۇنداق ئۇستازلارنىڭ بىرى.

رۇقىيە ئابلەت 1976-يىلى قاراماي سفەن مەكتىپىنى پۈتتۈرۈپ، مۇشۇ مەكتەپكە خىزمەت قىلىۋاتقان 20 يىلدىن بۇيان، پارتىيەنىڭ ماتارىپ ئىشلىرىغا چەكسىز سادىق بولۇپ، ئۆز كەسپىنى قىزغىن سۆيۈپ، ھەر قانداق شارائىتتا دەرس ئۆتۈشنى ئىزچىل داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى. دەرسكە ئەستايىدىل ۋە مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، ئوقۇغۇچىلارغا دەرس مەزمۇنىنى تولۇق ۋە ئەتراپلىق چۈشەندۈرۈش ئارقىلىق ئوقۇغۇچى ۋە ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

ئۇ 1993-يىلدىن باشلاپ ھەر يىلى 6-يىللىق سىنىپقا سىنىپ مەسئۇلى بولۇپ، تىل-ئەدەبىيات دەرسى ئۆتتى. ئۇ مەسئۇل بولغان سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەشكىلىي ئىنتىزامى بارغانچە ياخشىلىنىپ، ئوگىنىش ئەتىجىسى كۆزدىن كۆزگە ئۇ سىنىپ كادىرلىرىنى تاللاش ئوقۇغۇچىلارغا ئىدىيە، ئەخلاق تەربىيە خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، بىر ئىلغار سىنىپ كوللېكتىپى بەرپا قىلىشنىڭ مۇھىم شەرتى دەپ قاراپ، سىنىپ كادىرلىرىنى دېموكراتىك ئاساستا ېكىتىپ، ئۇلارغا ۋەزىپە، تەلەپلەرنى ئېنىق ئوتتۇرىغا قويىدى، ئۇلارنى تىرىشىپ ئىشلەشكە ئىلھاملاندۇرۇپ، ئوگىنىشتە، ئەخلاقتا باشقىلارغا ئۈلگە بولۇشقا پىتەكلىدى.

ئوقۇتۇش خىزمىتى ئوقۇغۇچىلارنى ئەقلىي، ئەخلاقى ۋە جىسمانىي جەھەتتىن ئەتراپلىق تەربىيىلەشنى مەقسەت قىلىدۇ. رۇقىيە ئابلەت «بىر خەلق ئوقۇتقۇچىسى بولۇش ئۈچۈن، بىر سائەتلىك دەرسنى ئەستايىدىل، پۇختا تەييارلاپ ئۆتۈش لازىم» دەيدۇ. شۇڭا ئۇ ئۆزىگە قاتتىق تەلەپ قويۇپ، كۆرسەتمىلىك قوراللاردىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەپەككۇرىنى قوزغاپ، دەرىخانا كەيپىياتىنى جانلاندۇردى. ئارقىدا قالغان ئوقۇغۇچىلارغا زېھنىكەمي تەربىيە بېرىش، ئۇلار بىلەن سەمىمي سۆھبەتلىشىش ھەمدە ئۇلارغا مېھر - شەپقەت يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ روھىنى كۆتۈرۈپ تىرىشىپ ئوگىنىشكە پىتەكلىدى. ئۇنىڭ

شىنجاڭ بېنىك سانائىتى مەكتىپى ئاتونوم رايونىمىز بېنىك سانائىتىنىڭ ئەرەپلىشىغا كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇراخمان ئىسلام** خەۋەر قىلدىدۇ: شىنجاڭ بېنىك سانائىتى مەكتىپى قۇرۇلغاندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بېنىك سانائىتى ساھەسى ئۈچۈن 5000 نەپەر ھەر خىل كەسپىي تايانچ تەربىيىلەپ يېتىدى. بۇلاردىن 200 دىن كۆپرەكى ھازىر كارخانا،كەسپىي ئورۇنلاردا رەھبەرلىك خىزمىتىنى ئۈتىمەكتە.

شىنجاڭ بېنىك سانائىتى مەكتىپى 1993-يىلىئەسلىدىكى شىنجاڭ بېنىك سانائىتى تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى، شىنجاڭ بېنىك سانائىتى كادىرلار مەكتىپى قاتارلىق تۆت مەكتەپنى بىرلەشتۈرۈپ قۇرۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى بېنىك سانائىتى ساھەسى ئۈچۈن قەسمدىكى باشقۇرۇشنى كۆچەيتىپ، قائىدە-تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈردى. مەكتەپ مۇدىرى مەسئۇل بولۇش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، رەھبەرلىك بىلەن ئاممىنىڭ مەسئۇلىيىتى،ۋەزىپىسىنى ئېنىق بېكىتتى. جەمئىيەت ئېھتىياجلىق ئىختىساسلىق خادىملارنى كۆپلەپ يېتىشتۈرۈش، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە ماسلىشىش، ئوقۇتۇش سۈيىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 2 مىليون يۈەن ئاجرىتىپ بىر تەجرىبىخانا قۇردى، «386 - 486» تېپلىق كومپيۇتېردىن 70 نى سېتىۋالدى. يېمەكلىك ھۇنەر - سەنئىتى، كۆن-خۇرۇم سانائىتى، ئېچىتىش، شېكەر ئىشلەش، زېپىسىنى ئېنىق بېكىتتى. جەمئىيەت ئېھتىياجلىق ئىختىساسلىق خادىملارنى كۆپلەپ يېتىشتۈرۈش، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە ماسلىشىش، ئوقۇتۇش سۈيىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 2 مىليون يۈەن ئاجرىتىپ بىر تەجرىبىخانا قۇردى، «386 - 486» تېپلىق كومپيۇتېردىن 70 نى سېتىۋالدى. يېمەكلىك ھۇنەر - سەنئىتى، كۆن-خۇرۇم سانائىتى، ئېچىتىش، شېكەر ئىشلەش، زېپىسىنى ئېنىق بېكىتتى. جەمئىيەت ئېھتىياجلىق ئىختىساسلىق خادىملارنى كۆپلەپ يېتىشتۈرۈش، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە ماسلىشىش، ئوقۇتۇش سۈيىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 2 مىليون يۈەن ئاجرىتىپ بىر تەجرىبىخانا قۇردى، «386 - 486» تېپلىق كومپيۇتېردىن 70 نى سېتىۋالدى. يېمەكلىك ھۇنەر - سەنئىتى، كۆن-خۇرۇم سانائىتى، ئېچىتىش، شېكەر ئىشلەش، زېپىسىنى ئېنىق بېكىتتى. جەمئىيەت ئېھتىياجلىق ئىختىساسلىق خادىملارنى كۆپلەپ يېتىشتۈرۈش، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە ماسلىشىش، ئوقۇتۇش سۈيىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 2 مىليون يۈەن ئاجرىتىپ بىر تەجرىبىخانا قۇردى، «386 - 486» تېپلىق كومپيۇتېردىن 70 نى سېتىۋالدى. يېمەكلىك ھۇنەر - سەنئىتى، كۆن-خۇرۇم سانائىتى، ئېچىتىش، شېكەر ئىشلەش،

مارالبېشى ناھىيىلىك سۇغۇرتا شىركىتى ئايەتكە ئۈچرىغانلارغا تۆلەمنى ئەقلەشتۇرۇپ بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋۇھىلى ھەسەن** خەۋەر قىلدىدۇ: مارالبېشى ناھىيىلىك سۇغۇرتا شىركىتى توختامغا ئېمەل قىلىپ، يېقىندا ئاپەتكە ئۇچرىغان دېھقانلارغا بېرىلىدىغان 2 مىليون 68 مىڭ 371 يۈەن تۆلەمنى ئەقلەشتۇرۇپ بەردى.بۇ شىركەت 1996- يىلنىڭ بېشىدا كۆپ خىل شەكىللەردىن پايدىلىنىپ تەشۋىقاتنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارغا يېزا ئىگىلىك سۇغۇرتىسىغا قاتنىشىشنىڭ ئەھمىيىتى ۋە رولىنى تولۇق چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنى زىرائەت ئېتىزلىرىنى، مال - مۈلكىنى سۇغۇرتىلىنىشقا سەپەرۋەر قىلغانىدى. بۇنىڭ بىلەن 29 مىڭ 987 ئائىلە 363 مىڭ مو يەردىكى كېۋەز، 120 مىڭ مو يەردىكى بۇغداي، 563 دېھقانچىلىق ماشىنىسى ۋە ئائىلە مال - مۈلكىنى سۇغۇرتىلاتتى. بۇ يىل 4 - ئايدىن 9 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە بولغان ئارىلىقتا يۇز بەرگەن بوران، يامغۇر، مۆلدۈر، كەلكۈن، يەر تەۋرەش قاتارلىق 21 قېتىملىق تەبىئىي ئاپەت سەۋەبىدىن 15 مىڭ 300 مو يەردىكى كېۋەز، 2196 مو يەردىكى بۇغداي، 1381 ئائىلىنىڭ مال - مۈلكى ئوخشىمىغان دەرىجىدە زىيانغا ئۇچرىدى. ئاپەت يۇز بەرگەندىن كېيىن ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ۋە سۇغۇرتا شىركىتى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ ئاپەت ئەھۋالىنى ئەستايىدىل تەكشۈردى. بۇ شىركەت 10 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ھەر خىل تۆلەمنى ئەقلەشتۇرۇپ، ئاپەتكە ئۇچرىغان دېھقانلارنىڭ زىيىنىنى مەلۇم دەرىجىدە ئازايتتى.

مەكتەپ ناھىيىسىدىكى ئىككى يېزا مەملىكەت بويىچە «خەلق سەنئەتكارلىرى يۇرتى» دېگەن نامغا ئېرىشتى

1996 - يىلى 11 - ئايدا مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى جېجياڭ ئۆلكىسىدە «جۇگگو خەلق سەنئەتكارلىرى يۇرتى»غا نام بېرىش ۋە مۇكاپاتلاش يىغىنى ئۆتكۈزدى.

يىغىندا مەملىكەت بويىچە 89 يېزا - بازارغا «جۇگگو خەلق سەنئەتكارلىرى يۇرتى» دېگەن نام بېرىلدى.ئاپتونوم رايونىمىزدىن مەكىت ناھىيىسىنىڭ يانتاق يېزىسى بۇ نامغا ئېرىشتى.15 يېزا، بازارغا «جۇگگوچە ئالاھىدىلىككە ئىگە ئامۇدى مەدەنىيەت يۇرتى» دېگەن نام بېرىلدى. ئاپتونوم رايونىمىزدىن مەكىت ناھىيىسىنىڭ قۇمقۇسار يېزىسى بۇ نامغا ئېرىشتى.

لوۋەن

ئەشمە يېزىسى «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى مەدەنىيەت خىزمىتىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى سۈپىتىدە تولۇق

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئەخەت مۇھەممەت** خەۋەر قىلدىدۇ: يۇيۈرغا ناھىيىسىنىڭ ئەشمە يېزىسى «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى.

يېزىلىق پارتكوم ، خەلق ھۆكۈمىتى يېزىنىڭ «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» قۇرۇش ئۆلچىمىنى تۈزۈپ،ئەمەلىيلەشتۈرۈشنىڭ پىلان-تەدبىرلىرىنى ئورۇنلاشتۇردى. يېزىلىق ئايالالار بىرلەشمىسى كونكرېت بېتەكچىلىك قىلدى.يېزىلاردا «مەدەنىيەتلىك ئائىلە»، «بەشتە ياخشى ئائىلە» قۇرۇشنىڭ ئەھمىيىتى، شەرتلىرىنى كەڭ تۇردە تەشۋىق قىلىپ، ئەتىجىدە شەرتلەر بويىچە باھالاپ ېكىتىلگەن «مەدەنىيەتلىك ئائىلە» 1758 گە، «بەشتە ياخشى ئائىلە» 2075 كە يېتىپ، يېزىدىكى ئومۇمىي ئائىلىنىڭ % 71 نى ئىگىلىدى. بۇپائالىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ يەنە «ياخشى كېلىن»، «ياخشى قېيىن ئاتا - قېيىن ئانا»، «ئىناق ئائىلە»لەرنى سېلىشتۈرۈپ باھالاپ، 5368 ئائىلىنى «ئىناق ئائىلە» قىلىپ تۇرغۇزدى. ياخشى ئۆگەي ئانا، ئۆگەي دادىدىن 130 نى، ئىناق قولۇم - قوشنىلاردىن 2353 نى باھالاپ، يېزىدا ياخشى ئىجتىمائىي كەيپىيات يارىتتى. بۇ پائالىيەتنىڭ تۇرتكىسىدە يېزىدا 16 قارار پەن - تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلىپ، 2400 ئايال پەن - تېخنىكا

تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى، شىنجاڭ يېنىك سانائەت كادىرلار مەكتىپى قاتارلىق تۆت مەكتەپنى بىرلەشتۈرۈش ئاساسىدا قۇرۇلغانىدى. شۇنىڭدىن بۇيان مەكتەپ رەھبەرلىكى مەكتەپ باشقۇرۇش ئۆسۈلىنى دادىل ئىسلاھ قىلدى ۋە ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ،ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئىقتىدارىنى تولۇق جارى قىلدۇردى. قابىلىيەتلىك ياش خادىملارنى تاللاپ، رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا قويدى. ئىچكى سېتىۋالدى. يېمەكلىك ھۆنەر - سەنئىتى، كۆن-خورۇم سانائىتى، ئېچىتىش، شېكەر ئىشلەش، قەغەزچىلىك، يېنىك سانائەت تانالىزى، يېنىك سانائەت مېخانىك رېمونتچىلىقى، تاشقى ئىقتىساد، ئىشخانا مەشغۇلاتىنى ئاپتوماتلاشتۇرۇش قاتارلىق كەسىپلەرنى تەسىس قىلدى. مەكتەپ بويىچە 27 كىشى 25 تۈرده يېڭىلىق يارانتى، بۇنىڭ ئىچىده ئىككى تۈر مەملىكەت بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى.

ئۇرۇمچى شەھىرى دوڭسەن رايونلۇق پوچتا ئىدارىسى يېقىنقى تۆت يىلدىن بۇيان، ئىدارىنى مۇھىتى گۈزەل، مۇلازىملىق سۇپىتى يۇقىرى، تىنچ - ئىنتىپاق ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمى گەۋدىلىك بولغان مەدەنىيەتلىك ئورۇنغا ئايلاندۇرۇش جەھەتته تىرىشىپ ئالغا ئىلگىرىلەپ، خۇشاللىنارلىق نەتىجىگه ئېرىشتى. ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ دوڭسەن رايونلۇق، ئۇرۇمچى شەھەرلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن «ئىككىده نەمۇنە بولۇش، ئىككىنى ھمايە قىلىشتىكى ئىلغار ئورۇن»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ» ۋە «قوش مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن نامغا ئېرىشتى. بۇ ئىدارىنىڭ كەسپىي كىرىمى يىلغا تەخمىنەن% 40 لىك سۈرئەت بىلەن ئېشىپ، تۆت يىلدا ئىككى قاتلاندى.

سۈرەتته: پوچتا خادىملىرى ئابۇنتلار ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلماقتا. زىبىۋۇللا ئابلىز فوتوسى

خۇسۇسىي كارخانىدا ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قۇرۇلدى

خۇسۇسىي كارخانىلاردىكى ئىشچىلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىگه كاپالەتلىك قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئاكتىپلىقىنى يەنمۇ جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، يېقىندا لوپ ناھىيىسىدىكى خۇسۇسىي كارخانىدا ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قۇرۇلدى.

ناھىيىلىك باش ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى، سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى، سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى قاتارلىق ئورۇنلار يۇقىرىنىڭ خۇسۇسىي كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى تەشكىلىنى قۇرۇش توغرىسىدىكى ئۈقتۇرۇشنىڭ روھىغا ئاساسەن بۇ يىل 8 - ئايدىن بۇيان خۇسۇسىي كارخانىلارغا بېرىپ «ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قانۇنى»، «ئەمگەك قانۇنى» قاتارلىق مۇناسىۋەتلىك قانۇن - نىزاملارنى پائال تەشۋىق قىلىپ، تورلۇك تەييارلىق خىزمەتلەرنى پۇختا ئىشلىدى. بۇ يىل 10 - ئۆكتەبىر ناھىيە بازىرى ئەترapىغاجايلاشقان خۇسۇسىيلار باشقۇرۇشىدىكى «گۈللىنىش» خىش زاۋۇتىدا تۇنجى قېتىم ئىشچىلار قۇرۇلتىيى ئېچىلىپ، ئاساسىي قاتلام ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قۇرۇلدى. ناسىر ئەبەي

مەلۇم قىسىم قانۇن - تۈزۈم تەرىبىسىنى كۆچەيتىپ، ئوفتسىر - ئەسكەرلەرنىڭ قانۇن تۈزۈم ئېڭىنى ئۆستۈردى

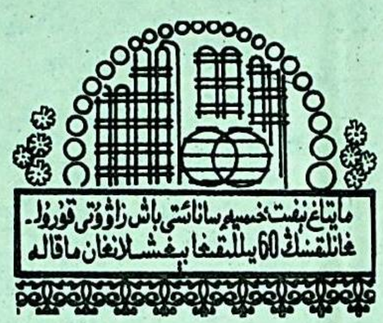
ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئىلى تۇراق خەۋىر قىلدۇ: مەلۇم قىسىم ئوفتسىر - ئەسكەرلەرگه بولغان ئەخلاق ۋە قانۇن - تۈزۈم تەرىبىسىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ قانۇن - تۈزۈمگه رىئايە قىلىش ئاڭلىلقىنى ئۆستۈردى.

بۇ قىسىم بۇ يىلنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن باشلاپ رەئىس جياڭ زېمىننىڭ «سىياسىي جەھەتته لاياقەتلىك بولۇش» تەلىپىنى يېتەكچى ئىدىيە، «تۆتكه ئىگه» ھەربىيلەرنى يېتىشتۈرۈشنى نىشان قىلىپ، ئوفتسىر- ئەسكەرلەرنىڭ قانۇن - تۈزۈمگه رىئايە قىلىش ئاڭلىلقىنى ئۆستۈرۈپ، قىسمىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى. قانۇن - تۈزۈم تەرىبىسىنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، تەرىبىيەلەش پىلانى تۈزۈپ ئوفتسىر - ئەسكەرلەرنى «ھەربىيلەر ۋە ھەربىيلەر ئەخلاقى» قاتارلىق 11 تېما بويىچە ئۆگىنىشكه ئۈيۇشتۇردى. قانۇن - تۈزۈم تەرىبىيسىنىڭ سىستېمىلىق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، قاراتمىلىقى بولغان ھالدا قانۇن - نىزاملارنى ئۆگىنىش ۋە ئىزچىللاشتۇرۇش، قائىده - تۈزۈملەرنى ئەمەلىيەشتۈرۈشكه ئەھمىيەت بەردى، قىسمىنى قاتتىق باشقۇرۇپ، ناچار خاھىشلارنى قەتئىي تۈزەتتى. بۇنىڭ بىلەن بۇ قىسمىدىكى ئوفتسىر - ئەسكەرلەرنىڭ قانۇن - ئىنتىزامغا رىئايە قىلىش ئاڭلىلقىنى ئۆسۈپ، قانۇن - تۈزۈمگه خىلاپلىق قىلىش قىلمىشلىرى زور دەرىجىده ئازايدى.

يېزا ئىگىلىك 4 - شى 64 - تۈمەن - مەيدان ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى گوۋۇيۈەننىڭ «ئومۇمىي خەلق ساغلاملىق پىلانى پروگراممىسى»نى ئىزچىللاشتۇرۇش، تۈمەن - مەيداندىكى ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى بېيىتىش ئۈچۈن، يېقىندا 2 - قېتىملىق قىش پەسىللىك ئۇچ خىل توپ مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى. مۇسابىقىگه ھەرقايسى لېيەندۇيلەردىن ئالته كومانداً، 250 تەنھەرىكەتچى قاتناشتى.

سۈرەتته: ماھىرلار ۋالبول مۇسابىقىسى ئېلىپ بارماقتا. تۇرغان ئۆمەر فوتوسى

گۈما ناھىيىلىك سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى ساھەدىكى ناتوغرا ئىستىللارنى دادىل تۈزىتىپ، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش قوشۇنىنىڭ ئوبرازىنى ئۆستۈردى

ئالاھىده تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز خەۋىر قىلدۇ: گۈما ناھىيىلىك سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى ساھەدىكى ناتوغرا ئىستىللارنى دادىل تۈزىتىپ، سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش قوشۇنىنىڭ جەمئىيەتتىكى ئوبرازىنى ئۆستۈردى. بۇ ئىدارە ئۆز سىستېمىسىدىكى خادىملار ئارىسىدا «ئادىل سودىنى قوغداشتا قانۇننى ئىجرا قىلىش يىلى» ۋە «سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش قوشۇنىنىڭ ئوبرازىنى تىكلەش يىلى» دىن ئىبارەت «ئىككى يىل» پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، ساختا، ناچار ئاۋار ئىشلەپ چىقىرىش ۋە سېتىش قاتارلىق قانۇنسىز قىلمىشلارنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىشنى خىزمەتنىڭ مۇھىم نۇقتىسى، خىزمەتتىكى قولايلىقتىن پايدىلىنىپ «يەۋېلىش، ئېلىۋېلىش، تەلەپ قىلىش»تەك قىلمىشلارنى توسۇشنى بۆسۈش ئېغىزى قىلدى. يۇقىرىدىن ئاساسىي قاتلاملارغىچه ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىشكه رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىلىرىنى قۇرۇپ، كارخانا- شىركەتلەردىن، جەمئىيەتتىن 41 خالىس نازارەتچى تەكلىپ قىلدى. 14 ئورۇنغا پاش قىلىش سانداۋقى،ئىككى ئورۇنغا پاش قىلىش تېلېفونى ئورناتتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە ھەر خىل تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىپ ئامما ئورۇلۇك قانۇن - نىزاملارنى تەشۋىق قىلدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنه گۇۋاھنامه بېجىرىش، يايما ئورنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا خىزمەت قولايلىقىدىن پايدىلىنىپ يەپ- ئىچكەن، ھەق تەلەپ قىلغان، باشقۇرۇش ئوبيېكتلىرىغا يولسىزلىق قىلىپ، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ ئامما ئىچىدىكى ئابرويىغا داغ تەككۈزگەن، تالون باشقۇرۇش قائىدىسىگه خىلاپلىق قىلغان بىر قىسىم خادىملارنى قاتتىق بىر تەرەپ قىلدى. «ئىككىنى ئاشكارىلاش، بىرنى نازارەت قىلىش» تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ئىش بېجىرىش تۈزۈمى، ھەق ئېلىش تۈزۈلىرىنى ئېنىق ئوتتۇرىغا قويدى.

ئىدارە رەھبەرلىكى ئامىننىڭ ئىنكاسىغا ئاساسەن، ئۇزۇ سىستېمىسىدىكى تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغان سەككىز كادىرنىڭ ئائىلىسىنى تەكشۈرۈپ، كىرىم ئەھۋالىنى كۆپچىلىككه ئاشكارىلىدى ۋە ئامىننىڭ نازارىتىنى قوبۇل قىلدى. بۇنىڭ بىلەن خادىملارنىڭ خىزمەت ئۇنۇمىنى ئومۇمىيۈزلۈك ئۆستۈردى. توققۇز كادىر 1560 يۈەن قىممىتىدىكى مەقسەتلىك بېرىلگەن سوۋغاتنى ۋە توققۇز قېتىملىق مېھماندارچىلىقنى رەت قىلىپ، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ ئامما ئىچىدىكى ئوبرازىنى قوغدىدى.

ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرى ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا ئىشچىلار سىنىپىغا قەتئىي تەۋرەنمەي تايىنىش كېرەك

(بېشى 1 - بەتتە)

بۇ پارلاق ئىدىيىلەر ۋە چوڭقۇر مەنىلىك بايانلار، بىزنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا قەتئىي تەۋرەنمەي تايىنىپ، سوتسىيالىستىك ئىنقىلاب ۋە قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرى بىلەن زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىزنىڭ پۈختا نەزەرىيىۋى ئاساس ۋە كۈچلۈك ئىدىيىۋى قورال بىلەن تەمىن ئەتتى. بىز شۇنداق دەپ ئېيتىمىزكى، كومپارتىيىنىڭ رەھبەرلىكى، تېگى - تەكتىدىن ئېيتقاندا، ئىشچىلار سىنىپى ۋە خەلق ئاممىسىنىڭ ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولۇشىغا رەھبەرلىك قىلىشتىن ئىبارەت. ئىشچىلار سىنىپىنىڭ دۆلەتتىكى ۋە كارخانىدىكى ئورنىدىن تەۋرەنگەنلىك ۋە ئۇنىڭ ئۆزگەرتكەنلىك پارتىيىنىڭ رەھبەرلىك ئورنى ۋە ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈش ئورنىدىن تەۋرەنگەنلىك ۋە ئۇنىڭ ئۆزگەرتكەنلىك بولمىدۇ. بۇلار شەرقىي ياۋروپانىڭ ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكى ۋە سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ پارچىلىنىپ كەتكەنلىكىدىكى چوڭقۇر ساۋاقلار تەرىپىدىن ئاللىقاچان ئىسپاتلاندى. شۇڭا بىز پارتىيىنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ چىڭ تۇرۇشتىن ئىبارەت بۇ تۈپ پېتەكچى فاكتىجىنىڭ مۇھىملىقىنى چوقۇم ماركسىزمنىڭ ماتېرىيالىستىك تارىخىي قارىشى، ھاكىمىيەت يۈرگۈزگۈچى پارتىيىنىڭ رەھبەرلىك ئورنى ۋە سوتسىيالىستىك تۈزۈم يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ تولۇق تونۇپ، ھەرقاندىق ۋاقىتتا، ھەرقاندىق ئەھۋالدا بۇ تۈپ سىياسىي پرىنسىپتا بايرىقىمىز روشەن ھالدا تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇشىمىز كېرەك.

2. يېڭى ۋەزىيەتتە ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىش داۋامىدا، قانداق قىلىپ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش بىز دۇچ كېلىۋاتقان يېڭى تېما.

دۇنيانى ئەمگەك ياراتقان، تارىخنى خەلق ياراتقان، بۇ ماركسىزمنىڭ تۈپ نۇقتىسىنەزەرى. ئىلىمزدە ئىشچىلار سىنىپى خەلق ئاممىسىنىڭ مۇھىم ۋە تايانچ كۈچى بولۇش سۈپىتى بىلەن ئىجتىمائىي بايلىق ۋە مەنىۋى بايلىقنىڭ ئاساسلىق ياراتقۇچىلىردۇر. شۇنداقلا ئىجتىمائىي ئەمەلىيەت ۋە تونۇشنىڭ ئاساسىي گەۋدىسىدۇر. بىر مەزگىلدىن بۇيان، يېڭى ۋەزىيەت ئالدىدا بەزى كىشىلەر «قابىلىيەتلىكلەر زاۋۇت باشقۇرۇش» دېگەن قاراشنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بازار ئىگىلىكىدىكى ئىگىلىك باشقۇرغۇچىلار كارخانىنىڭ تەقدىرىنى بەلگىلەيدۇ، بۇنىڭدا ئىشچىلارنىڭ كارايىتى چاغلىق، دەپ قاراۋاتىدۇ. بەزىلەر بولسا، كارخانىلار پاي ھەمكارلىق تۈزۈمىنى يولغا قويغاندىن كېيىن، كىم مەبلەغ چىقارسا شۇنىڭ ئىگىدارلىقىدا بولىدۇ، ئىشچىلار بولسا يالالانما ئەمگەكچىلەردىن ئىبارەت، دەپ قاراۋاتىدۇ. يەنە بەزىلەر ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنى پەقەت بىر خىل سىياسىي شوئارلاردىلا ئىبارەت، ئۇ پىلانلىق ئىگىلىكنىڭ مەھسۇلى، شۇڭا كارخانىلاردا زامانىۋى كارخانا تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، ئىشچى - خىزمەتچىلەر پەقەت دۆلەتنىڭلا خوجايىنى بولالايدۇ، كارخانىنىڭ خوجايىنى بولالمايدۇ، دەپ قاراۋاتىدۇ. بۇنداق تونۇشلار يۈزەكى، خاتا تونۇشلاردۇر. شۇنى كۆرۈش كېرەككى، سوتسىيالىزمنىڭ ئىسلاهات ئىشلىرى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ تۈپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئىسلاهات سوتسىيالىستىك تۈزۈمىنىڭ ئۆز - ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشى، ۋاقىتلاندۇرۇلۇشى، ئىلىمزدە ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئىگىلەش ئۈچۈن ئەڭ ياخشى شارائىت ھازىرلاپ بېرىدۇ. ئىسلاهات ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئىگىلەشنىڭ ئەڭ ئىشەنچلىك كاپالىتىدۇر. ئىسلاهات ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئىگىلەشنىڭ ئەڭ ياخشى شەكلىدۇر. ئىسلاهات ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى ئىگىلەشنىڭ ئەڭ ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرىنىڭ ۋەكىلى، شىنجاڭنىڭ ئەسىر ھالقىيدىغان ئۇلۇغۋار نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇشتىكى ئاساسىي قوشۇن. جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ خوجايىنلىق ئورنىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئۇلۇغ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ھەم شىنجاڭدا 40 نەچچە يىلدىن بۇيان يۈز بەرگەن غايەت زور ئۆزگىرىش ۋەقولغا كەلتۈرۈلگەن شانلىق نەتىجىلەرنىڭ قىممەتلىك تارىخىي تەجرىبىسى ھەم ئاپتونوم رايونىنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 - يىلىغىچە بولغان كەلگۈسى نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، ھاياتىي كۈچكە تولغان، باي، مەدەنىيەتلىك سوتسىيالىستىك شىنجاڭنى 21 - ئەسىرگە ئېلىپ كىرىشنىڭ مۇھىم كاپالىتى. ئەسىر ھالقىيدىغان ئۇلۇغۋار نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش جەريانىدا، پۈرسەتنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش خىزمىتى داۋامدا نۇرغۇن قىيىنچىلىققا دۇچ كېلىمىز، نۇرغۇن چوڭقۇر قاتلاملىق زىددىيەت ۋە مەسىلىلەرگە ئۇچرايمىز. بۇنىڭدا ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە بولۇپ، كۆپىنىڭ ئەقلىنى ئىشقا سېلىپ، قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، يول ئېچىپ ئىلگىرىلەشكە تىرىشىمىز. ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە ئىجادچانلىقىدىن ئايرىلىپ تۇرۇپ ئاپتونوم رايونىنىڭ ئۇلۇغۋار نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش مۇمكىن ئەمەس. شىنجاڭ خەلقئارادىكى ئەكسىيەتچىل كۈچلەر دۆلىتىمىزگە «غەربلەشتۇرۇش»، «پارچىلاش» كۆرىشى ئېلىپ بېرىۋاتقان 1 - سەپتە تۇرۇۋاتىدۇ. شەرقىي ياۋروپادا زور ئۆزگىرىش بولغان، سوۋېت ئىتتىپاقى پارچىلانغاندىن كېيىن، خەلقئارادىكى دۈشمەن كۈچلەر شىنجاڭنى جۇغلىغا «غەربلەشتۇرۇش»، «پارچىلاش» ستراتېگىيىسىنى يۈرگۈزۈشتىكى مۇھىم رايون قىلىپ، شىنجاڭنى ئۇلۇغ ۋەتەنىمىزدىن بۆلۈپ چىقىش غەرىزىدە بولۇۋاتىدۇ. «غەربلەشتۇرۇش»، «پارچىلاش» قا قارشى كەسكىن كۆرەش ئالدىدا ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ۋەتەننىك بىرلىكىنى، شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداشتىكى مۇستەھكەم تۈۋرۈكلۈك رولىنى تېخىمۇ جارى قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. كارخانىنىڭ مۇقىملىقى ئىجتىمائىي مۇقىملىقنىڭ ئاساسى. پارتىيىنىڭ ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش فاكتىجىندا چىڭ تۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىغا ھۆرمەت قىلىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى تىرىشىپ قوغداش، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە ئىجادچانلىقىنى ھەقىقىي قوغداش ۋە جارى قىلدۇرۇش ھەم ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇننى مۇقىملاشتۇرۇپ، شىنجاڭ ئومۇمىيلىقىنىڭ مۇقىملىقىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىشنىڭ جىددىي ئېھتىياجى ھەم ۋەتەننىك بىرلىكى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرگە قارشى تۇرۇش، دۆلەت ئىچى - سىرتىدىكى دۈشمەن كۈچلەرنىڭ «غەربلەشتۇرۇش»، «پارچىلاش» سۇيىقەستىنى بىتچەت قىلىشنىڭ ئۇيىپكىتىپ تەلىپى. شۇڭا، يېڭى ۋەزىيەتتە بىز چوقۇم جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش فاكتىجىندا چىڭ تۇرۇپ، ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى ياخشى يېتەكلەپ، قوغداپ، جارى قىلدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ كۈچىنى ئۈيۈشتۇرۇپ، ئۆز كۈچىمىزگە تايىنىپ ئىش كۆرۈپ، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىپ، كۆپىنىڭ تايىنىش قارىشىنى پۈختا تىكلىشىمىز كېرەك. تۇرلۇك شەكىللەر ئارقىلىق، جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش توغرىسىدىكى تەشۋىقات-تەربىيە سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايوندىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىنىڭ ئىدىيىۋى قاراش جەھەتتە تۆتنى ئۆزگەرتمەسلىك ئىدىيىسىنى تۇرغۇزۇش كېرەك. يەنى بىرىنچىدىن، ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرى ۋە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىنى مۇستەھكەملەشنى ئۆزگەرتمەسلىك، ئىككىنچىدىن، كارخانا مېخانىزمى ھەر خىل ئۆزگەرسىمۇ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىدا چىڭ تۇرۇشنى ئۆزگەرتمەسلىك، ئۈچىنچىدىن، مەيلى قانداق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈمى يولغا قويۇلسۇن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىنى ئۆزگەرتمەسلىك، تۆتىنچىدىن، ئۇچ خىل مەبلەغ كارخانىلىرى ۋە خۇسۇسىي كارخانىلار قاتارلىق ئومۇمىي مۇلۇكچىلىك تۈزۈمىدە بولمىغان كارخانىلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئوخشاشلا ئىلىمز ئىشچىلار سىنىپىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى، شۇڭا، بۇ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنگە ھۇرمەت قىلىش ۋە ئۇنى قوغداش پرىنسىپىنى ئۆزگەرتمەسلىك كېرەك.

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ يېڭى تارىخىي شارائىتىدا، بىز چوقۇم سىياسىي جەھەتتە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنىغا كاپالەتلىك قىلىشىمىز، قانۇن تۇرغۇزۇش ۋە چوك - چوك سىياسەتلەرنى تۈزۈشتە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ ئىرادىسى ۋە تەلىپىنى تولۇق ناماياں قىلىشىمىز لازىم. ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر مەسىلىلەرنى ئويلىغاندا، ئىش بېجىرگەندە، تەدبىر بەلگىلىگەندە چوقۇم ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ ھمايە قىلىش - قىلماسلىقى، قوللاش - قوللىماسلىقى، خۇشال بولۇش - بولماسلىقى، قوشۇلۇش - قوشۇلماسلىقىنى چىقىش نۇقتىسى ۋە ئاخىرقى مەۋقە قىلىپ، ئىدىيە جەھەتتە ئۇلارغا ھۆرمەت قىلىشى، سىياسىي جەھەتتە ئىشىنىشى، ھېسسىيات جەھەتتە يېقىنلىششى، خىزمەتتە تايىنىشى كېرەك. كەڭ كۆلەملىك دېموكراتىيە تۈزۈمى ئارقىلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنى دۆلەت ئىشلىرى ۋە ئىجتىمائىي ئىشلارنى باشقۇرۇشقا قاتنىشىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرى، سىياسىي كېڭەش ئەزالىرى ئارىسىدا 1-سەپتىكى ئىشچىلارنىڭ ئىگىلىگەن نىسبىتىنى كۆپەيتىپ، ئۇلارنىڭ ھاكىمىيەت ئىشلىرىغا قاتنىشىش، ھاكىمىيەت ئىشلىرىنى مۇھاكىمە قىلىشتىكى رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت ۋە كارخانا، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ خىزمەتلىرىنى نازارەت قىلىش دائىرىسىنى ئۈزلۈكسىز كېڭەيتىپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ كارخانا رەھبىرلىرى كادىرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەر دەرىجىلىك رەھبىرلىرى كادىرلارنى ئۈنۈملۈك نازارەت قىلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، قانۇن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىغا ئاتا قىلغان دېموكراتىك باشقۇرۇش، دېموكراتىك نازارەت قىلىش ھوقۇقىنى جايىدا ئەمەلىيلەشتۇرۇش كېرەك. ئىشلەپچىقىرىشنىڭ 1 - سېپىدىكى ئىشچىلارنى پارتىيە ئەزالىقىغا تەربىيىلەش ۋە پارتىيە ئەزالىقىغا قوبۇل قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمگەك ئەمۇنىچىلىرى ۋە مۇنەۋۋەر ئىشچىلار

ئۆۋەندىكىلەر بىر نىيەتتە بولۇش، قىيىن ئۆتكەلدىن تەڭ ئۆتۈش، كارخانىنى ياخشى باشقۇرۇش ۋەزىپىتى بارلىققا كەلدى. بەزى كارخانا رەھبەرلىك بەنزىلىرى پارتىيە ئىستىلى، پاكلىق قۇرۇلۇشىنى ئەستايىدىل كۈچەيتىپ، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ پارتىيە ئىستىلى مەسئۇلىيەت رايونىنى قۇرۇپ، پاك بولۇپ ئۆزىگە قاتتىق تەلەپ قويۇشتىكى بىر قاتار بەلگىلىمەلەرنى تۈزدى. ئاممىدىن قىلىشنى تەلەپ قىلغانلىكى ئىشلارنى رەھبىرىي كادىرلار باشلامچىلىق بىلەن قىلدى؛ ئاممىدىن قىلىشنى چەكلىگەنلىكى ئىشلارنى رەھبىرىي كادىرلار قەتئىي قىلمىدى. ماددىي تەمىنات جەھەتتە ئامما بىلەن مەنپەئەت تالاشمىدى، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ كىرىمى پەقەت ئىشچىلار كىرىمىنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىدە بولدى؛ ئۆي تەقسىماتىدا رەھبىرىي كادىرلارغىمۇ ئىشچىلارغا ئوخشاشلا «ئۆچىرەت تۇرغۇزۇلۇپ نومۇر قويۇلدى». ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر خىزمەتلەرنى كۆڭۈل قويۇپ بېرىلىپ ئىشلەپ قەيەردە ئىشلەپچىقىرىش قىيىن بولسا، خىزمەت جاپالىق بولسا، شۇ يەرگە بېرىپ ئىشلىدى ۋە مەسىلىلەرنى ھەل قىلدى. ئىشلەپچىقىرىش، ئىگىلىك باشقۇرۇش قىيىنچىلىققا دۇچ كېلىۋاتقان جەددىي ۋەزىيەتتە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى يېتەكلەپ قىيىنچىلىققا قارشى ئىلگىرىلەپ، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىپ، كارخانىلارنىڭ تۇرلۇك كۆرەش نىشانلىرىنىڭ ئەملگە ئېشىشىغا كۆچلۈك كاپالەتلىك قىلدى. بىز بۇ جەھەتتىكى تېپىك تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ زور كۈچ بىلەن كېڭەيتىپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدا كارخانىنى ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ ياخشى باشقۇرۇش ۋەزىيىتىنى تىرىشىپ شەكىللەندۈرۈشىمىز لازىم.

مەركىزىي كومىتېتنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىمىز كېلەر يىلى دۆلەت ئىگىدارلىقىدىكى كارخانىلارنىڭ رەھبەرلىك بەنزىلىرىنى بىر قېتىم ئومۇمىيۈزلۈك، ئەستايىدىل تەكشۈرمەكچى، ياخشى بەنزىلەرنى، جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىغا تايىنىپ كارخانىنى ياخشى باشقۇرالايدىغان رەھبەرلىك بەنزىلىرىنى خاتىرجەم، دادىل ئىشلەش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىغا تايانمىغان، پاك بولمىغان كارخانا رەھبەرلىك بەنزىلىرىنى ۋاقىتىدا تەگشۈرۈپتىش كېرەك. ئايرىم كىشىلەرنىڭ كاشىلىسى بىلەن بىر كارخانىنىڭ ئىشلىرىغا دەخلى قىلىشقا ھەرگىز بولمايدۇ. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسىپكە مەسئۇل تارماقلاردا ھازىر ناھايىتى نۇرغۇن كىشىلەر قىلدىغان ئىش يوق بىكار تۇرۇۋاتىدۇ. لېكىن بۇ كىشىلەرنىڭ خېلى بىر قىسمى مەخسۇس ئوقۇپ چىققان، ھەتتا بەزىلىرى ئەينى چاغدا كارخاندا مۇنەۋۋەر كارخانىچى بولغانلىقتىن ئۆستۇرۇپ مەسئۇل تارماقلارغا قويۇلغان. بىز ماھىرلارنى قابىلىيىتىنى ئىشقا سالىدىغان جايغا قويۇشنى، يەنى ھەقىقىي قابىلىيىتى بار كارخانا باشقۇرۇش ماھىرلىرى، يۇقىرى ئىقتىدارغا ئىگە ماھىرلارنى 1 - سەپكە بېرىپ ئىشلەشكە ئەۋەتىشنى، نازىر، مۇئاۋىن نازىرلاردىن بۆلۈم - ئىشخانا خادىملىرىغىچە بولغان ياخشى كىشىلەرنى ئالدىنقى سەپكە، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ 1 - سېپىگە، كارخانىلارغا بىرمەر ئىش قىلىشقا ئەۋەتىشنى ئوتتۇرىغا قويدۇق. بۇنداق قىلىش پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىك ئورگانلىرىدىكى ھەقىقىي ئىرادىلىك، قابىلىيەتلىك، تەشكىللەش، رەھبەرلىك قىلىش ئىقتىدارىغا، كەسپىي بىلىملەرگە ئىگە

شۇنى كۆرۈش كېرەككى، سوتسىيالزمنىڭ ئىلغار ئىشلىرى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ تۈپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن كېلىدۇ. ئىلغار سوتسىيالىستىك تۈزۈمنىڭ تۈزۈ - تۈزۈمنى مۇكەممەللەشتۈرۈشنى ۋە راۋاجلاندۇرۇلۇشنى بولۇپ، مىللىغان - تۇنمىللىغان ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىنىڭ تۈپ مەنپەئىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغاچقا، ئۇنى ئىشچىلار سىنىپى ۋە خەلق ئامما سىنىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋەئىجادىيىتىگە تايانغاندىلا ئاندىن ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. ئىشچىلار سىنىپى ئىلغار ھەمايىچىسى ۋە قوغدىغۇچىسى بولۇپ، ئىلغار، ئېچۇۋېتىش ئىشلىرى دۆلەت مەنپەئىتى، كارخانىنىڭ مەنپەئىتىنى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ مەنپەئىتى، تەقدىرى بىلەن تېخمۇ بىۋاستە، تېخمۇ زىچ باغلايدۇ. ئىشچىلار سىنىپى ئىلغارلىقا كۆكۈل بۆلۈپ، ئىلغارلىقنى قوللاپلا قالماي، يەنە ئۆزلىرىنىڭ ئاكتىپلىقى، ئىجادچانلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئىلغارلىقنىڭ ئاساسىي قوشۇنىغا ئايلاندى. ئىلغارلىقنىڭ ھەر بىر مۇۋەپپەقىيىتى، ئىجتىمائىي ئىشلارنىڭ ۋە ئىقتىسادنىڭ ھەر بىر تەرەققىياتى ھەرگىز ئىشچىلار سىنىپى ۋە خەلق ئامما سىنىڭ ئەمگىكىدىن، ئىجادىيىتىدىن ئايرىلالمايدۇ.

8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4 - يىغىنىدا خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلانى ۋە 2010 - يىلغىچە بولغان كەلگۈسى نىشانى بېكىتىلدى. ئەسىر ھالقىدىغان بۇ ماكرولۇق نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇشتا نېمىگە تايىنىش كېرەك؟ چوقۇم ئىشچىلار سىنىپىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان پۈتۈن مەملىكەتنىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىشىغا تايىنىش كېرەك. ئىشچىلار سىنىپى دۆلىتىمىزدىكى رەھبېرلىك سىنىپى، ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرىنىڭ ۋەكىلى، ئىسلاھات ۋە قۇرۇلۇشنىڭ ئەڭ ئاساسىي ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچى، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقى، ئىتتىپاقلىقىنى قوغدايدىغان كۆچلۈك ھەم مەركەزلەشكەن ئىجتىمائىي كۈچ. ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشى ياكى مەغلۇب بولۇشى تېگى - تەكتىدىن ئېيتقاندا، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ چوڭشىنىش، قوللاش ۋە قاتنىشىش دەرىجىسىگە، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاكتىپلىقى، ئەقىل - پاراسىتى ۋە ئىجادچانلىقىنى جارى قىلدۇرۇشقا باغلىق. ئىشچىلار سىنىپى ئارىسىدا غايەت زور ئىسلاھات قىزغىنلىقى ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا بولغان ئاكتىپلىق يوشۇرۇنغان. ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىشكىنى يەنمۇ كەڭ ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىشتىن ئىبارەت يېڭى ۋەزىيەتتە، جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش ئەھمىيىتى يەنمۇ ياخشى ئەملىيلەشتۈرۈش - ئەھمىيلەشتۈرۈلمەسلىك ئەسىر ھالقىدىغان بۈگۈنكى ئوڭۇشلۇق نىشاننىڭ ئىشقا ئېشىش - ئاشماسلىقى بىلەن، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشلارنىڭ گۈللىنىشى ياكى خاراب بولۇشى، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ياكى مەغلۇب بولۇشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك.

بۈگۈندىن كېيىنكى 15 يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا ئالدىنقىلارنىڭ ئىزىنى كېيىنكىلەر باسىدىغان، توختىماي ئالغا ئىلگىرىلەيدىغان مۇھىم مەزگىل. كەلگۈسى بەش يىللىق ۋە 15 يىللىق ئۇلۇغۋار نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش شىنجاڭنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشى، پۈتۈن مەملىكەت بىلەن ماس قەدەمدە ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشى، گۈللەپ - ياشنىشىدىكى مۇشكۈل ۋەزىپە، شۇنداقلا پۈتۈن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مۇقەددەس ئىشى. ئۇلۇغۋار ئىش ئۇلۇغۋار ئىجتىمائىي كۈچنىڭ تولۇقسىگە موھتاج. ئىشچىلار سىنىپى جارى قىلدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ كۈچىنى ئۈيۈشتۇرۇپ، ئۆز كۈچىمىزگە تايىنىپ ئىش كۆرۈپ، جاپاغا چىداپ ئىگىلىك يارىتىپ، كۆپىنىڭ غەيرىتىنى ئىشقا سېلىپ، قىينىچىلىقلارنى يېڭىپ ئالغا ئىلگىرىلەپ ئەسىر ھالقىيدىغان ئۇلۇغۋار نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇشىمىز لازىم.

3. ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش فاڭجېننى ئەستايىدىل ئەملىيلەشتۈرۈش لازىم

يېڭى ۋەزىيەتتە بۇ فاڭجېننى قانداق ئىزچىللاشتۇرۇش دۆلىتىمىز كارخانىلىرى بولۇپمۇ دۆلەت ئىگىدارلىقىدىكى كارخانىلار ئىسلاھاتنىڭ توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇش - تۇرماسلىققا مۇناسىۋەتلىك، ئۇ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش ئىشلىرىنىڭ گۈللىنىشى ياكى خاراب بولۇشى، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ياكى مەغلۇب بولۇشىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ، جۇڭگونىڭ نۆۋەتتىكى بىر قاتار ئىقتىسادىي، سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي مەسىللىرىنى بەلگىلەيدۇ، ئۇ پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئىستىقبالى ۋە تەقدىرىگە مۇناسىۋەتلىك. بىز جەزمەن پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش توغرىسىدىكى تەلىپى بويىچە، سوتسىيالىستىك سىياسىي يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇش، پارتىيە رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش، پارتىيىنىڭ ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈش ئورنىنى مۇستەھكەملەش ۋە دۆلەتنىڭ ئۇزاققىچە تىنچ، ئامان بولۇشىنى ساقلاش يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا بۇ فاڭجېننى ئەملىيلەشتۈرۈشتە كۆرۈلگەن يېڭى ئەھۋال، يېڭى مەسىللەرنى ئەستايىدىل تەتقىق قىلىپ، ھەقىقىي ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ بۇ تۈپ يېتەكچى فاڭجېننى تېخمۇ ياخشى، جايىدا ئەملىيلەشتۈرۈشىمىز لازىم.

ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش قارىشىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش لازىم. پارتىيىنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش يېتەكچى فاڭجېننى قانداق قىلىپ دەل جايىدا ئەملىيلەشتۈرۈش، ئۇنى باشتىن ئاخىرغىچە سىڭدۈرۈشتە ھەل قىلغۇچ رول ئويناydىغان مەسىلە يەنىلا تونۇش مەسىلىسىدۇر. زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى تېزلىتىش جەريانىدا ئەڭ ئاساسلىق ۋەزىپە ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش، دەپ ھېسابلايمىز، ھالبۇكى ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنىڭ ھەرقايسى مۇھىم ئامىللىرى ئېچىدە، ئادەم ئامىلى ئەڭ ئاكتىپ، ئەڭ پائالىيەتچان ئامىل. ئادەمنى ياخشى تۇتقاندىلا ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى تەرەققىياتىنىڭ نېگىزى ۋە ئاچقۇچىنى تۇتقىلى بولىدۇ. ھالبۇكى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق رولىغا سەل قاراپ، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاكتىپلىقى، ئىجادچانلىقى ۋە خوجايىنلىق مەسئۇلىيەتچانلىقىدىن ئايرىلىپ قالغاندا ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى تېز تەرەققىي قىلدۇرۇش، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ سۈرئىتىنى تېزلىتىش قۇرۇق گەپ بولۇپ قالىدۇ. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كارخانىلارنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىدىن قارىغاندا، ياخشى باشقۇرۇلغان كارخانىلارنىڭ بىر مۇھىم تەجرىبىسى شۇكى، ئۇلار ئادەمنى ئاساس قىلىپ، كارخانىنى جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىغا تايىنىپ باشقۇرۇشتا چىڭ تۇرغان، ئەكسىچە، ئېغىر ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغان كارخانىلار مەبلەغ، بازار، تېخنىكا جەھەتتىكى مەسىللەر تۇپەيلىدىن ئەمەس، بەلكى ئاساسلىقى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىنىڭ رولى تازا ياخشى جارى قىلدۇرۇلمىغانلىقى تۇپەيلىدىن قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغان. شۇڭا، ئىجابىي - سەلبىي جەھەتتىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ، جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا ئىشچىلارنى پارتىيە ئەزالىقىغا تەربىيەلەش ۋە پارتىيە ئەزالىقىغا قوبۇل قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمگەك نەمۇنچىلىرى ۋە مۇنەۋۋەر ئىشچىلار ئارىسىدىن كادىر تاللاپ تۆستۇرۇپ، پارتىيە تەشكىلاتى ۋە كادىرلار قوشۇنىغا يېڭى قان تولۇقلاپ تۇرۇش لازىم. ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ يېڭى ۋەزىيەتتە خوجايىن بولۇشتىكى ئۇنۇملۇك يولى ۋە كونكرېت شەكلى ئۇستىدە ئەستايىدىل مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىپ، ئىزدىنىپ، سىياسىي، ئىقتىسادىي، قانۇن، جامائەت پىكرى، مەمۇرىي قاتارلىق ۋاستىلەر ئارقىلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىنىڭ خوجايىنلىق ئورنىنىڭ ئەملىيلىشىشىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىغا تايىنىپ كارخانىنى جانلاندۇرىدىغان رەھبەرلىك بەنزىسىنى قۇرۇپ چىقىش كېرەك. كارخانىنى ياخشى باشقۇرۇشتا چوقۇم ياخشى بىر كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسى بولۇش كېرەك. ياخشى رەھبەرلىك بەنزىسى ئىدىيىدە ياخشى، تەدبىر بەلگىلەشكە ماھىر، باشقۇرۇشنى بىلىدىغان، ئىستىلى دۇرۇس، يول ئېچىپ ئىلگىرىلەيدىغان ئېسىل ساپاغلا ئىگە بولۇپ قالماستىن يەنە كارخانىنى باشقۇرۇشتا جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىدىغان بولۇشى كېرەك. بۇ ھەم كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشىغا قويۇلغان تۇپ سىياسىي تەلەپ، ھەم جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىشتىن ئىبارەت بۇ يېتەكچى فاڭجېننى ئەملىيلەشتۈرۈشتىكى مۇھىم كاپالەت. جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇش جەريانى مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ پارتىيىنىڭ ئامما سىۋى لۇشەنىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، پارتىيىنىڭ جان - دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش تۇپ مەقسىتىنى ئادا قىلىپ، ئامما نى بېتەكلەپ كارخانىنىڭ ئىسلاھات ۋە تەرەققىياتىدىكى تۇرلۇك ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇندىشىتىكى ئەملىيەت جەريانى بولۇپ، ئوبيېكتىپ جەھەتتىن كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئامما بىلەن قويۇق ئالاقە باغلىيالايدىغان، پاك - دىيانەتلىك ۋە جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلالايدىغان بەنزە بولۇشىنى تەلەپ قىلىدۇ. مۇشۇنداق بەنزە بولغاندىلا ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىنىڭ ئىشەنچىسى ۋە قوللىشىغا ئېرىشىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى بېتەكلەپ ۋە ئۇلارغا تايىنىپ كارخانىنى ياخشى باشقۇرىدىغان كۆچلۈك جەڭگىۋار قورغانغا ئايلىنالايدۇ. كارخانا مېخانىزمىنى يەڭگۈشلەش، ئۇزۇلمە ئورنىتىش ۋە بازارغا يۆزلىنىش يېڭى ۋەزىيىتىدە بەزى كارخانىلارنىڭ رەھبەرلىك بەنزىلىرى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامما سىغا تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇشتا چوقۇم ياخشى بىر كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسى بولۇشى كېرەك. بۇ ھەم كارخانا رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشىغا قويۇلغان تۇپ سىياسىي تەلەپ، ھەم جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىشتىن ئىبارەت بۇ يېتەكچى فاڭجېننى ئەملىيلەشتۈرۈشتىكى مۇھىم كاپالەت. جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇشنى داۋاملاشتۇرۇش تولىمۇ تەس بولىدۇ - دە، ئاسانلا رەھبەرلەرنىڭ ئالمىشىشى بىلەن تەكرارلىنىش كېلىپ چىقىدۇ، شۇنداقلا ئاسانلا قېينىچىلىققا دۇچ كەلگەندە ئامما غا تايىنىدىغان، ئوڭۇشلۇق بولغاندا ئامما غا تايانمايدىغان، ئېغىزدىلا تايىنىپ، ئىدىيىدە تايانمايدىغان ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ. ئەملىيەتتىن قارىغاندا «تايىنىش مېخانىزمى»نى بەرپا قىلىش تۈزۈم شەكلى ئارقىلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ كارخانا ئىسلاھاتى، ئىشلەپچىقىرىشى، باشقۇرۇشى ۋە مەنپەئىتى قاتارلىق جەھەتلەردىكى ھوقۇقىنى قېلىپلاشتۇرۇش بىلەن بىرگە بۇ ھوقۇقلارنى قانداق يۈرگۈزۈش ۋە ئەملىيلەشتۈرۈش ئۇستىدە مۇناسىپ بەلگىلىمەلەرنى تۈزۈپ چىقىشتىن ئىبارەت؛ «تايىنىش مېخانىزمى» ھەل قىلىدىغان ئاساسلىق مەسىلىلەر پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىشقا دائىر فاڭجېن - نىزاملىرىنى كارخانىدا كونكرېتلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت.

بىرىنچى، قاتنىشىش مېخانىزمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى مەلۇم يول ۋە تەرتىپلەر ئارقىلىق كارخانىنىڭ چوڭ - چوڭ تەدبىرلەرنى بەلگىلىشكە قاتناشتۇرۇش كېرەك. بۇ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىن بولۇشىنىڭ مەركەزلىك ئىپادىسى، شۇنداقلا جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى. ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قاتنىشىش ھوقۇقىنى ئەملىيلەشتۈرۈشتە، بىرىنچىدىن، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ تەدبىر بەلگىلەش تۈزۈلمىسىدىكى رولىنى كۈچەيتىپ، ئۇنى كارخانىنىڭ تەدبىر بەلگىلەش تۈزۈلمىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمىغا ئايلاندۇرۇپ، كارخانا رەھبەرلىكى بىلەن بىرىكمە كۈچ قىلىپ شەكىللەندۇرۇپ، كارخانىنىڭ چوڭ - چوڭ مەسىلىلىرى ئۇستىدە ئورتاق تەدبىر بەلگىلەيدىغان قىلىش كېرەك. ئىككىنچىدىن، ئەھۋاللار ئۇستىدە ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش چىقىرىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى كارخانىنىڭ چوڭ - چوڭ مەسىلىلىرىدىن خەۋەر تېپىش ھوقۇقىدىن بەھرىمەن قىلىش لازىم. ئۈچىنچىدىن، ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىنىڭ ھوقۇقىنى ئەملىيلەشتۈرۈش لازىم. تەدبىر بەلگىلەش لايىھىسى ئوتتۇرىغا قويۇلۇشتىن ئىلگىرى، كارخانا ئىسلاھاتى،

(ئاخىرى 6 - بەتتە)

قىممەتلىك مەنىۋى بايلىق - مايتاغ روھى

زوردۇن سابىر

(بېشى تۇنۇگۈنكى 5 - بەتتە)

تۇمسد ئېتىلىپ زاۋۇتى ئېلېكتر سېخىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى. ئۇ 1989-يىلى شىنجاڭ داشۇسىنىڭ فىزىكا فاكۇلتېتىنى تۈگىتىپ مۇشۇ ئېلېكتر سېخىغا تەقسىم قىلىنغانىكەن. ئېلېكتر تېخنىكىسى ئۇنىڭ ئۆز كەسپى بولمىسمۇ ئۇ ئۆزلۇكسىدىن ئۆگىنىپ، بىرىلىپ پراكتىكا قىلىپ بۇ پېشىنى كەسپىنى ئىككى يىلغا قالماي ئىگىلىۋالغان. 1993-يىلى گۈرۈپپىدىكى 30 نەچچە ئادەمگە گۈرۈپپا باشلىقى بولۇپ تەينىلىنىپ، تۆت قۇرۇلمىنىڭ توك ئىشلىرىغا مەسئۇل بولغان. ئۇ ھازىر مۇئاۋىن مۇدىر، 200 نەچچە ئادەمگە يېتەكچىلىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى، ئۇ ئۆزلۈكسىدىن ئۆگىنىش ئارقىلىق ھەر قانچە قېيىن، نازۇك تېخنىكىلارنىمۇ ئىگىلىگىلى بولىدىغانلىقىنى ئۆز ئەمەلىيىتىدە ئىسپاتلىغان. ئۇ ھازىر ئىدارە دەرىجىلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى، ئۇنىڭ بىر گۈرۈپپا ئادەمنى باشلاپ پۈتۈن زاۋۇتنىڭ توك ئىشلىرىنىڭ ئوگۈشلۇق بولۇشىنى كاپالەتلەندۈرۈۋاتقانلىقىغا ھەممە ئادەم ئىپتىخارلىق ئېيتماقتا.

نېفىت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى مەھەممەت ئېلىنىڭ ئۆزلۇكسىدىن ئۆگىنىپ ئىلگىرىلەش روھىمۇ ئادەمنى تەسىرلەندۈرىدۇ.

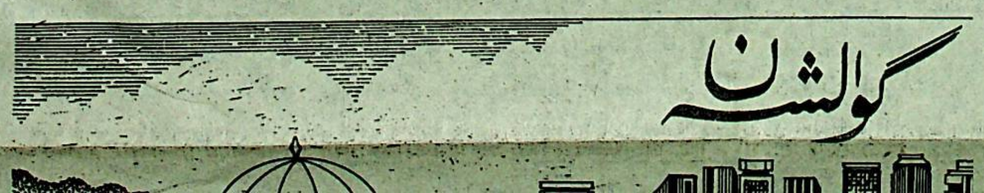
5000 دىن كۆپ ئادەمگە، 30 نەچچە قۇرۇلمىغا ئىگە مايتاغ نېفىت ئايرىش زاۋۇتى شىنجاڭدىكى ئەڭ چوڭ نېفىت ئايرىش زاۋۇتى، بۇنىڭدىن 14 يىل بۇرۇن ئارانلا تېخنىكوم سەۋىيىسىگە ئىگە بىر يىگىتنىڭ بۇگۈن يىلىغا 6 مىليون تونىنا مەھسۇلات بېرىدىغان بىر زاۋۇتنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ۋەكىللەر قۇرۇلتېيىنىڭ ۋەكىلى، مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ پېتىلىشىدە ئاساسىي رول ئوينىغان روھ زادى نېمە؟ ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

- زاۋۇتىمىزدا سەككىز خىل ئىش ئورنى بار. تېرىشىمغانلار ئۆمۈرۋايەت ئادەتتىكى ئىش ئورنىدا ئىشلەيدۇ. مېن نېمىشقا ئاساسىي ئىش ئورنىدا ئىشلىيەلمەيمەن؟ باشقىلاردىن نەرسە كەم؟ گەپ تېرىشچانلىقتا، تېرىشىپ ئۆگەنسەملا كۆزلىگەن مەقسەتكە يېتەلەيمەن، دەپ ئويلىدىم ھەم بۇنى ئەملىگە ئاشۇردۇم...

ئۇ پېچ ئالدىدا ئىشلەش جەريانىدا ئاۋۋال خەنزۇچە ئۆگىنىكەن، كېيىن تەشكىل ئۇنى سەككىز ئايلىق خەنزۇچە ئۆگىنىش كۇرسىغا ئەۋەتكەن. ئۇ تىل ئۆتكىلىدىن ئۆتكەندىن كېيىن بىرىلىپ تېخنىكا ئۆگەنگەن، نەتىجىدە كەسىپتە تېز ئىلگىرىلەپ گۈرۈپپا باشلىقى بولغان. ئۇ ئەزالىرىنى يېتەكلەپ كۇنىگە ئون سائەتلەپ ئىشلىگەن ئويۇن-تاماشا، دەم ئېلىش ۋاقىتلىرىنى ئىشقا، ئۆگىنىشكە سەرپ قىلغان. 1989-يىلى 5000 دىن كۆپ ئادەمگە، 30 نەچچە قۇرۇلمىغا ئىگە مايتاغ نېفىت ئايرىش زاۋۇتى شىنجاڭدىكى ئەڭ چوڭ نېفىت ئايرىش زاۋۇتى، بۇنىڭدىن 14 يىل بۇرۇن ئارانلا تېخنىكوم سەۋىيىسىگە ئىگە بىر يىگىتنىڭ بۇگۈن 6 مىليون تونىنا مەھسۇلات بېرىدىغان بىر زاۋۇتنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ۋەكىللەر قۇرۇلتېيىنىڭ ۋەكىلى، مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ پېتىلىشىدە ئاساسىي رول ئوينىغان روھ زادى نېمە؟ ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

- زاۋۇتىمىزدا سەككىز خىل ئىش ئورنى بار. تېرىشىمغانلار ئۆمۈرۋايەت ئادەتتىكى ئىش ئورنىدا ئىشلەيدۇ. مېن نېمىشقا ئاساسىي ئىش ئورنىدا ئىشلىيەلمەيمەن؟ باشقىلاردىن نەرسە كەم؟ گەپ تېرىشچانلىقتا، تېرىشىپ ئۆگەنسەملا كۆزلىگەن مەقسەتكە يېتەلەيمەن، دەپ ئويلىدىم ھەم بۇنى ئەملىگە ئاشۇردۇم...

ئۇ پېچ ئالدىدا ئىشلەش جەريانىدا ئاۋۋال خەنزۇچە ئۆگىنىكەن، كېيىن تەشكىل ئۇنى سەككىز ئايلىق خەنزۇچە ئۆگىنىش كۇرسىغا ئەۋەتكەن. ئۇ تىل ئۆتكىلىدىن ئۆتكەندىن كېيىن بىرىلىپ تېخنىكا ئۆگەنگەن، نەتىجىدە كەسىپتە تېز ئىلگىرىلەپ گۈرۈپپا باشلىقى بولغان. ئۇ ئەزالىرىنى يېتەكلەپ كۇنىگە ئون سائەتلەپ ئىشلىگەن ئويۇن-تاماشا، دەم ئېلىش ۋاقىتلىرىنى ئىشقا، ئۆگىنىشكە سەرپ قىلغان. 1989-يىلى

نېفىت گازىمۇ ئۈدۈل ئېتىلىپ چىقىپ ئوت بولۇپ يانىاتتى. ئۇنىڭ يالقۇنى نەچچە مېتر ئېگىزلىككە ئۆرلەيتتى. بۇ ماي، گاز قاتلىمىنىڭ بۇرغىلىنىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرەتتى...»

نېفتىنى «موم»، «سىر»، «يەر يېغى» دەپ ئاتاپ كەلگەن خەلقىمىز مىليون يىللاپ يەر تېگىدە ياتقان بۇ مۆجىزىنى تونجى قېتىم مايتاغدا يەر يۈزىگە ئەپچىقتى. 1911 - يىلىغا كەلگەندە مەنچىك ھۆكۈمىتىنىڭ شىنجاڭدىكى پەرمانبەرداری يۈەن داخۇا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ بۇ «سۇپسۇزۇك، ئوت ياقسىلا كۆيدىغان ئالاھىدە مەھسۇلات»نى ئىشلەپچىقىرىشنى توختىتىپ قويدى.

شۇنىڭدىن كېيىن سودىگەرلەر نېفتىنى مايتاغدىن ئۇرۇمچىگە توشۇپ، يەرلىك ئۇسۇلدا چەككىلەپ چىراق يېغى قىلىپ ساتتى. پەقەت 1936 - يىلىغا كەلگەندىلا شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت سوۋېت ئىتتىپاقى ھۆكۈمىتى بىلەن بىرلىشىپ مايتاغ نېفت قاتلىمىنىڭ ئانىتكلىنال تۈزۈلمىسى ئوستىدە گېئولوگىيىلىك قىدىرىش ئېلىپ باردى. شۇ يىلى 10 - ئايدا مايتاغ نېفت ئايرىش زاۋۇتى قۇرۇلدى. شۇ يىلى 11 - ئاينىڭ 24 - كۈنىدىكى «شىنجاڭ گېزىتى»نىڭ 3 - بېتىگە بۇھەقتە مۇنداق خەۋەر بېرىلگەن: «مايتاغ نېفت زاۋۇتىدا ئىش باشلاندى. ئادەتتە ئادەملەر ئىنتايىن ئاز كېلىدىغان بۇ قاقاس تاغ 100 دىن كۆپرەك ئادەمنىڭ يىغىلىشى بىلەن بىردىنلا جانلىنىپ كەتتى ... ھازىر ئولتۇراق ئۆيلەر تېخى پۈتمەگەنلىكتىن خادىملار چېدىرلاردا تۇرۇۋاتىدۇ. بۇنداق چېدىرنىڭ سانى 20 نەچچىگە يېتىدۇ. چىراغ يېقىلغان ئاپئاق چېدىرلار يېراقتىن قارىسا نۇر چېچىۋاتقاندەك كۆرۈنىدۇ...».

مانا شۇنىڭدىن باشلاپ مايتاغدا چىراغ ئۆچمىدى. بۇ چىراغ مايتاغ روھىنىڭ سىمۋولى. قالاق تېخنىكا، ناچار باشقۇرۇش ۋە سىياسىي داۋالغۇشلارنىڭ تەسىرى مايتاغقا ئۆزىنى بېغىشلىغان ئەمگەكچىلەرنى توختىتالمىدى. ئۇلار ئۆي - ماكانى يوق، يېمەك-ئىچمىكى ناچار ئەھۋالدىمۇ يەردىن نېفت ئېلىشنى توختاتمىدى، نېفتلىكنى جان تىكىپ قوغدىدى. ماي بەزىدە كۆپ، بەزىدە ئاز، بەزىدە يوق بولۇپ تۇردى، لېكىن مايتاغ روھى زورىيىۋەردى. 1942 - يىلى دۇنيانى ئۇرۇش يالقۇنلىرى قاپلىغان ئەشۇ مەزگىلدە مايتاغدا يېللىق خام نېفت پىششىقلاپ ئىشلەش ئىقتىدارى 50 مىڭ تونىغا يېتىدىغان تۇرۇبىلىق نورمال بېسىمدا چەككىلەش قۇرۇلمىسى پۈتۈپ سىناق قىلىندى. بۇ مايتاغ نېفت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ تارىخىدىكى تونجى يۇرۇش ئاپتوماتىك كونترول قىلىش ئەسۋابى بولغان ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلمىسى ئىدى. مايتاغ شۇ چاغلاردا ئىشلەپ چىقارغان مەھسۇلاتلار ھۆكۈمەتنىڭ چوڭ بايلىقىغا ئايلانغان. كىرسىننىڭ ھەر تونناسى ھۆكۈمەتكە 600 يۈەن، پۈقراغا 1300 يۈەندىن، بېنزىننىڭ ھەر تونناسى 700 يۈەندىن سېتىلىپ مايتاغ ھۆكۈمەت خەزىنىسىگە بايلىق كىرگۈزۈشكە باشلىغان.

1944 - يىلى مايتاغ ئۈچ ۋىلايەت ۋاقىتلىق ھۆكۈمىتىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكەندىن كېيىن، ئىشچىلار تېرىشىپ ئىشلەپ گومىنداڭنىڭ بۇغۇز-بوزغۇنچىلىقىغا ئۇچرىغان نېفت زاۋۇتىنى ئەسلىگە كەلتۈردى.

تەزكىرىگە قارايلى: «1947 - يىلى ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتى قارار چىقىرىپ مىللىي ئارمىيە باش شتابىنىڭ مايتاغنى ھەربىي ئىدارە قىلىشىنى، مايتاغ نېفت شىركىتىنىڭ نامىنى مايتاغ نېفت كېنىغا ئۆزگەرتىشنى قارار قىلدى. پولكوۋنىك غاپپارخان شاكىروۋ (ئۇيغۇر)نى قوشۇمچە دىرېكتورلۇققا، ئەنۋەر ساپىرھاجىيېۋ (ئۇيغۇر)نى مۇئاۋىن دىرېكتورلۇققا تەيىنلىدى. كۇزدە ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبىرى ئەخمەتجان قاسىمى مايتاغقا كېلىپ نېفت كېنىنى كۆزدىن كۆچۈرۈپ، ئىشچىلارنىڭ خىزمەت نەتىجىلىرىگە ناھايىتى يۇقىرى باھا بەردى. نېفتلىك سېخىنىڭ ئىشچىسى ۋارىس سىدىقنىڭ 26- نومۇرلۇق قۇدۇقىنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش جەريانىدىكى تۆھپىسىنى تەقدىرلەپ، «1 - دەرىجىلىك ئىنقىلابىي ئالتۇن يۇلتۇز ئوردېنى»ى بىلەن مۇكاپاتلىدى ھەمدە ئۇنىڭغا «كۆرەش قەھرىمانى» دەپ نام بەردى.

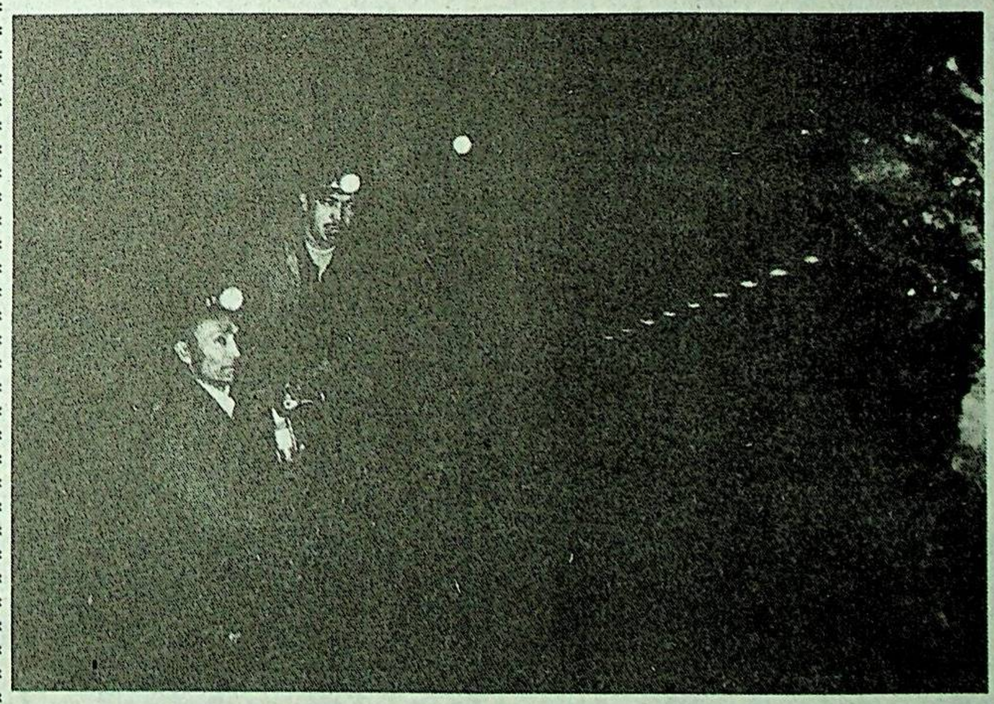
كۆرۈپ تۇرۇپتىمىزكى، مايتاغ روھىنىڭ يارانقۇچى ۋە تارقاتقۇچىلىرى بۇ يەرگە بولغان مۇھەببىتىنى قۇرۇق سۆز بىلەن ئەمەس، قان ۋە تەر بىلەن ئىپادىلىگەن، بۇگۈن مەن مايتاغ روھىنىڭ جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش، ئىلىم - پەن بىلەن گۈللىنىش، رىقابەتلىشىش، مەسئۇلىيەت ئېڭىنى كۈچەيتىش روھى بىلەن بىرلىشىپ مايتاغنىڭ مەملىكەت ئۈچۈن - سىرتتىدا داڭقى بار چوڭ نېفت سانائىتى بازىسىغا ئايلىنىشىدا ئاجايىپ زور تۆرتكىلىك رول ئوينىغانلىقىنى ھەم كىشىلەر قەلبىدە تېخىمۇ چوڭقۇر يىلتىزلاۋاتقانلىقىنى كۆردۈم.

«6 مىليون تونىنا بىزنىڭ پەخرىمىز» دېگەن سۆز بۇگۈنكى مايتاغلىقلارنىڭ سۆزى. ھەرقانداق بىر مايتاغلىق ئۈچ زاۋۇتنىڭ يىللىق مەھسۇلاتى بولغان 6 مىليون، 140 مىڭ ۋە 72 مىڭ تونىنا دېگەن سانلارنى يادا بىلىدۇ. شۇنداق، بىر يىلدا چەككىلىنىدىغان 6 مىليون تونىنا نېفت، 220 نەچچە خىل مەھسۇلات، ئېتىلىن زاۋۇتىنىڭ 140 مىڭ تونىنا مەھسۇلاتى يالغۇز مايتاغ ئۈچۈنلا ئەمەس، پۈتۈن شىنجاڭ ئۈچۈن پەخرلىنەرلىك چوڭ بايلىق؛ دۆلەت ئالتۇن مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ئىككى خىل، كۇمۇش مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ئۈچ خىل، ئۆلكە - مىنىستر دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشكەن 36 خىل مەھسۇلات، ئۇنىڭ ئىچىدىكى يەتتە خىل خاس مەھسۇلات ۋە 14 خىل ئېكسپورت قىلىنىپ پايدا تاپىدىغان مەھسۇلاتلار مايتاغنىڭ نامىنى دۇنياغا ۋە مەملىكەتكە تونۇتتى. بۇ ئۇرۇمچى - ئىلى تاشيولى، مايتاغ - كورلا تاشيولى ۋە لەنجۇ - شىنجاڭ تۆمۈر يولىنىڭ غەربىي لىنىيىسىنىڭ يېنىغا جايلاشقان، قانتىشى قولايلىق، سۇ مەنبەسى ئەۋزەل بولغان مايتاغ قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرى بىلەن قانائەتلىنىپ قالمىدى، بەلكى كۆزىنى تېخىمۇ يىراقتا تىكتى. 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ئۇلار 10 مىليارد يۈەن مەبلەغ سېلىپ، نېفت ئايرىش سەۋىيىسىنى 6 مىليون، ئېتىلىن مەھسۇلاتىنى 220 مىڭ تونىنا، ئالگىبىنزول مەھسۇلاتىنى 72 مىڭ تونىنا، پولى پروپىلىن مەھسۇلاتىنى 80 مىڭ تونىنا يەتكۈزۈپ، ئومۇمىي سېتىلىش كىرىمىنى 15 مىليارد يۈەنگە، يۇقىرىغا تاپشۇرىدىغان پايدىنى 5 مىليارد يۈەنگە يەتكۈزۈپ، مايتاغنى نېفت چەككىلەش، خىمىيە سانائىتى، زىل خىمىيىۋى سانائىتە ۋە خىمىيىۋى تالا سانائىتى بىر گەۋدە قىلىنغان بىر قەدەر مۇكەممەل، كۈلىمى خېلى زور، دۆلەت دەرىجىلىك چوڭ نېفت - خىمىيە بازىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقماقچى.

مەن ئىشىنىمەنكى، مايتاغلىقلار بۇ ئۇلۇغۋار نىشانغا چوقۇم يېتەلەيدۇ، بەلكى تېخىمۇ يۇكسەك، تېخىمۇ ئۇلۇغۋار تۆھپىلەرنى يارىتالايدۇ. ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرى - بۈگۈنكى ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەردە، تېخنىكۇملاردا، كەچكۈرسلاردا ئوقۇۋاتقان

ۋاقتلىرىنى ئىشقا، ئۇيغۇنشىكە سەرپ قىلغان. 1989-يىلى زاۋۇت ئۇنى يەنە شاڭخەيگە ئىككى يىللىق ئوقۇشقا ئەۋەتكەن. بۇ قېتىمقۇ ئۇ ئوقۇشنى 80 دىن يۇقىرى نومۇر بىلەن پۈتتۈرۈپ قايتقان. ئۇ زاۋۇتنىڭ ماگدۇرۇش، توختىتىش ئىشلىرىغا مەسئۇل بولغاندا بىر تەممۇ ماي قاچماي تاربختكى ئەڭ ياخشى سەۋىيە يارىتىلغان. هازىر ئۇنىڭ يۇكى ۋە مەسئۇلىيىتى تېخىمۇ ئېغىر. كۇنىگە 9500 تونىنا ماي چەككىلەيدىغان چوڭ زاۋۇتنىڭ ياراملىق 200 نەچچە خىل مەھسۇلاتىغا بازار تېپىش، يېڭى تېخنىكا كىرگۈزۈپ مەھسۇلاتتا مەملىكەت بويىچە بىرىنچىلىك ئورۇننى ساقلاش، 2010 - يىلىغا بارغاندا مەھسۇلاتنى يەنە بىر قاتلاپ دۆلەتكە، خەلققە قوشىدىغان تۆھپىسىنى كۆپەيتىش ئۇنىڭ ئارزۇسى. ئۇ ئاددىي ئادەمدىن غايىلىك، تەدبىرلىك، زامانىۋى رەھبەرگە ئايلىنىشتا ئۆز تىرىشچانلىقىغا، ئۆزىنىڭ جاپالىق ئەمگىكىگە تايانغان. مانا بۇ مايتاغ روهى، مايتاغ غۇرۇرى.

ئۇنىڭدىن باشقا پولى ئېتىلېن سېخى پولىمېرلاش ئۈچاستىكسىنىڭ ئاساسلىق مەشغۇلات خادىمى، كان دەرىجىلىك «ئون ياخشى ياش» نىڭ بىرسى بەختكۇل، خىزمەتكە قاتنىشىپ ئۈچىنچى يىللا ئېلىمىزنىڭ ئىلىم-پەن سەھنىسىگە چىققان «ئېتىلېن ئوغلانى» - مۇھەممەت ئەلى قاتارلىقلارمۇ بار. ئۇلار ئۆز كەسپىگە چوڭقۇر ئىشتىياق باغلىغان. هەر خىل قىينىچىلىقلارنى يېڭىپ قەيسەرلىك بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەيدىغان يۇكسەك ئىرادىگە ئىگە ئېسىل ياشلىرىمىزنىڭ تىپىك ۋەكىلىدۇر.

كانچىلار

ئابلىز غوجامنىياز فوتوسى

704 - سان

ئەۋلادلىرى - يۇگۇنكى ئوتتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپلەردە، تېخنىكۇملاردا، كەچكۇرسلاردا ئوقۇۋاتقان كەلگۈسىنىڭ قۇرغۇچىلىرى ئاتىلىرى قىلالمىغان ئىشلارنى قىلىدۇ. بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزدىن چىڭخۇا داشۆسگە تاللانغان بەش ئوقۇغۇچىنىڭ ئىككى نەپىرى مايتاغلىق ئىكەنلىكى، ئالىي مەكتەپ ئىمتىهانىدا 605 نومۇر ئېلىپ، ئاپتونوم رايون بويىچە مىللىي بالىلار ئىچىدە 1 - بولغان ئالىمنىڭ مايتاغدىن چىققانلىقى بۇنىڭغا گۇۋاه.

مايتاغ روهى ئەبەدى نۇر چاچقۇسى.

باش تېما ئىجتىمائىي رېئاللىققا ئۇيغۇن بولۇشى، دەۋر روهىنى گەۋدىلەندۈرۈشى كېرەك

پاتىگۈل ئىمىن

ئەدەبىيات تۈرىمۇشىنىڭ ئىنكاسى، رېئال تۇرمۇشنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان ئەدەبىيات - سەنئەت قايسى دەۋر، قايسى تارىخىي شارائىتتا بولسۇن مۇئەييەن كۆزقاراش ۋە ئىدىيىنىڭ يېتەكچىلىكىدە مەلۇم پىكىر ۋە مەلۇم ئىدىيىنى مەركەز قىلىپ بەلگىلىك بىر تېمىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ.

هەرقانداق بىر ئەدەبىي ئەسەر مەزمۇن بىلەن شەكىلنىڭ بىرلىكىدىن تەركىب تاپىدۇ. ئەدەبىي ئەسەرنىڭ قۇرۇلمىسى تېما، باش تېما، پېرسوناژ، مۇهىت، ۋەقەلىك، تىل قاتارلىق ئامىللارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شائىر - يازغۇچى دەسلەپكى قەدەمدە تۇرمۇشنى كۆزىتىپ ئىگىلىگەن ياكى ۋاستىلىك هالدا توپلىغان ماتېرىياللارنى پىششىقلاپ ۋە ئۆزگەرتىپ مەلۇم ئىجتىمائىي ۋە بەدئىي قىممەتكە ئىگە بەدئىي مەهسۇلات يارىتىدۇ. هەر بىر ئەدەبىي ئەسەرنىڭ كونكرېت باش تېمىسى بولىدۇ. شۇ كونكرېت باش تېما ئارقىلىق مەلۇم مەركىزىي ئىدىيە گەۋدىلەندۈرۈلىدۇ.

ئەدەبىي ئەسەرنىڭ باش تېمىسى يازغۇچىنىڭ تۇرمۇش ئەمەلىيىتىدىن ئالغان تەسىراتىنىڭ مەركەزلىك ئىپادىلىنىشى ۋە يازغۇچىنىڭ دۇنيا قارىشىنىڭ مەهسۇلى. هەرقانداق ئەدەبىي ئەسەردە چوقۇم مەركىزىي ئورۇندا تۇرىدىغان ۋە ئەسەرگە باشتىن ئاياغ سىڭگەن بىر ئىدىيە، يەنى باش تېما بولىدۇ. ئەنە شۇ باش تېما ئەسەرنىڭ يادروسى، جېنى. باش تېما ئەسەردىكى سيۇژېتنىڭ راۋاجلىنىشى، كومپوزىتسىيىنىڭ ئورۇنداشى قاتارلىقلارغا بېتەكچىلىك قىلىدۇ.

بىر پارچە ئەسەرنىڭ قىممىتىنى ئۆلچەشتە باش تېمىنىڭ ئەهمىيەتلىك ياكى ئەهمىيەتلىك ئەمەسلىكىگە، ئىپادىلىگەن مەزمۇننىڭ چوڭقۇر ياكى تېيىز لىكىگە، كىتابخانلارنى ساغلام هېسسىيات بىلەن تەمىن ئەتكەن - ئەتمىگەنلىكىگە، دەۋر روهى ۋە دەۋر ماهىيىتىنى ئەكس ئەتتۈرگەن ياكى ئەتتۈرمىگەنلىكىگە قارىلىدۇ. شۇنداق ئىكەن، باش تېما ئىجتىمائىي رېئاللىقنىڭ تەلىپىگە ئۇيغۇن بولۇشى، دەۋر روهىنى گەۋدىلەندۈرۈشى لازىم.

دەۋر روهىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان بەلگىلىك سىياسىي خاهىشچانلىققا ئىگە هەرقانداق ئەسەرنىڭ باش تېمىسى چوقۇم شۇ دەۋرنىڭ روهىنى ئەكس ئەتتۈرۈشى كېرەك. جەمئىيەت تەرەققىياتىدىكى يېڭى ئۆزگىرىشلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ كىتابخان قىزىقىۋاتقان، كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان مەسىلىلەرگە جاۋاب بېرىشى كېرەك. دەۋر كۈيىنى جارانگلىتىۋاتقان خەلق ئاممىسىنىڭ ئىدىيىۋى هېسسىياتىنى ۋە تەلىپىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ، ئىجتىمائىي تۇرمۇشتا ئۆزلۈكسىز مەيدانغا كېلىۋاتقان يېڭى شەيئى، يېڭى ئادەم، يېڭى قاراش ۋە يېڭى بىلىملەرنى نۇقتىلىق بايان قىلىپ، ئەدەبىياتنىڭ تەشۋىقاتچىلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. بولۇپمۇ بىخ هالىتىدىكى ئەمما هاياتىي كۈچكە ئىگە بولغان شەيئىلەرنى خەلققە بىلدۈرۈپ شۇ ئارقىلىق ئۇلارنىڭ روهىنى ئۇرغۇتۇش، بىلمىنى ئاشۇرۇپ، ساپاسىنى ئۆستۈرۈش رولىنى ئوينىشى كېرەك.

ياخشى يېزىلغان ئەسەرنىڭ باش تېمىسى دەۋر روهىنى ئەكس ئەتتۈرەلسە، ئالدىن خەۋەر بېرىش، كىشىلەرنى غەپلەتتىن ئويغىتىش رولىنى ئويناىدۇ.

مەسىلەن: 1976 - يىلى يېزىلغان تېخنىكا ساهەسىدىكى «ئىنتىزارلىق» دېگەن كىتابتا مۇنداق يازىدۇ: «شىنجاڭنىڭ تارىخ - جۇغراپىيە تەپسىراتلىرى (1935)دېگەن كىتابدا مۇنداق يازىدۇ: «شىخۇنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى مايتاغدىن (32 مايۇلاق بار) ... نېفت چىقىدۇ. مايتاغ نېفت مەھسۇلاتىنىڭ مولۇقى بىلەن مەشهۇر. شۇڭا روسىيلىكلەر شىنجاڭنىڭ نېفتلىكلىرى كەڭ، زاپىسى مول، دۇنيا نېفت مەسلىسىدە بىرىنچى ئورۇننى ئىگىلەيدۇ، دېگەن...»

ئىنسانىيەتنىڭ نېفت ئىشلىتىش تارىخى ئانچە ئۇزاق ئەمەس. ئامېرىكىدا تۇنجى نېفت قۇدۇقى 1859 - يىلى قېزىلغان. روسىيىنىڭ باكۇ نېفتلىكىدە1861-يىلى، مايتاغدا بولسا روسىيەدىن 36 يىل كېيىن يەنى 1897 - يىلى تۇنجى قۇدۇق قېزىلغان، لېكىن ئەينى چاغدا مەھسۇلات ئىشلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. پەقەت 1909 - يىلى مەنچىڭ هۆكۈمىتى 300 مىڭ سەر ساپ كۈمۈش تەڭگە روسىيەدىن بۇرغىلاش ماشىنىسى، نېفت ئايرىش قازىنى ۋە شام ياساش ماشىنىسى سېتىۋالغان. بۇرغىلاش ماشىنىسى مايتاغقا، نېفت ئايرىش ئۈسكۈنىلىرى دېخۇا (ئۇرۇمچى) هۇنەر- سەنئەت زاۋۇتىغا ئورنىتىلىپ نېفت ئىشلىش ۋە نېفت ئايرىش مەشغۇلاتى باشلانغان... شۇ چاغدىكى تۇنجى مەشغۇلات مۇنداق تەسۋىرلىنىدۇ:... «قۇدۇق ئېچىدىن چىققان ئاۋاز خۇددى دولقۇنغا ئوخشايتتى، ئاندىن ئاستا-ئاستا كۈچەيدى. ئاخىرى ئاۋاز ئاڭلانمايدىغان بولۇپ، ئۈچىدىن بىر قىسىم ئۆستۈرۈلگەن نېفت ئىدارىسىنىڭ ئىچىگە ئېقىپ كىردى. ئىشچىلار ئۇنى «قارا ئالتۇن» دەپ ئاتىشىپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئويناپ كۈلۈشتى.»

ئۇ چاغدا مايتاغدا ئىشلەپچىقىرىلغان نېفت ئاساسەن ئىچكى ئېھتىياجنى قامدايتتى. 1949 - يىلىدىن كېيىن مايتاغ نېفت ساهەسى ئىزچىل تەرەققىي قىلىپ، 1959 - يىلى 100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1960 - يىلى 200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1965 - يىلى 300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1970 - يىلى 400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1975 - يىلى 500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1980 - يىلى 600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1985 - يىلى 700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1990 - يىلى 800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 1995 - يىلى 900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2000 - يىلى 1000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2005 - يىلى 1100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2010 - يىلى 1200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2015 - يىلى 1300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2020 - يىلى 1400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2025 - يىلى 1500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2030 - يىلى 1600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2035 - يىلى 1700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2040 - يىلى 1800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2045 - يىلى 1900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2050 - يىلى 2000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2055 - يىلى 2100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2060 - يىلى 2200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2065 - يىلى 2300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2070 - يىلى 2400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2075 - يىلى 2500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2080 - يىلى 2600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2085 - يىلى 2700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2090 - يىلى 2800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2095 - يىلى 2900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2100 - يىلى 3000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2105 - يىلى 3100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2110 - يىلى 3200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2115 - يىلى 3300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2120 - يىلى 3400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2125 - يىلى 3500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2130 - يىلى 3600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2135 - يىلى 3700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2140 - يىلى 3800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2145 - يىلى 3900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2150 - يىلى 4000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2155 - يىلى 4100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2160 - يىلى 4200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2165 - يىلى 4300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2170 - يىلى 4400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2175 - يىلى 4500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2180 - يىلى 4600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2185 - يىلى 4700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2190 - يىلى 4800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2195 - يىلى 4900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2200 - يىلى 5000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2205 - يىلى 5100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2210 - يىلى 5200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2215 - يىلى 5300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2220 - يىلى 5400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2225 - يىلى 5500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2230 - يىلى 5600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2235 - يىلى 5700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2240 - يىلى 5800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2245 - يىلى 5900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2250 - يىلى 6000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2255 - يىلى 6100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2260 - يىلى 6200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2265 - يىلى 6300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2270 - يىلى 6400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2275 - يىلى 6500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2280 - يىلى 6600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2285 - يىلى 6700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2290 - يىلى 6800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2295 - يىلى 6900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2300 - يىلى 7000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2305 - يىلى 7100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2310 - يىلى 7200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2315 - يىلى 7300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2320 - يىلى 7400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2325 - يىلى 7500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2330 - يىلى 7600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2335 - يىلى 7700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2340 - يىلى 7800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2345 - يىلى 7900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2350 - يىلى 8000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2355 - يىلى 8100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2360 - يىلى 8200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2365 - يىلى 8300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2370 - يىلى 8400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2375 - يىلى 8500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2380 - يىلى 8600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2385 - يىلى 8700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2390 - يىلى 8800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2395 - يىلى 8900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2400 - يىلى 9000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2405 - يىلى 9100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2410 - يىلى 9200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2415 - يىلى 9300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2420 - يىلى 9400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2425 - يىلى 9500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2430 - يىلى 9600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2435 - يىلى 9700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2440 - يىلى 9800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2445 - يىلى 9900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2450 - يىلى 10000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2455 - يىلى 10100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2460 - يىلى 10200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2465 - يىلى 10300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2470 - يىلى 10400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2475 - يىلى 10500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2480 - يىلى 10600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2485 - يىلى 10700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2490 - يىلى 10800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2495 - يىلى 10900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2500 - يىلى 11000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2505 - يىلى 11100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2510 - يىلى 11200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2515 - يىلى 11300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2520 - يىلى 11400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2525 - يىلى 11500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2530 - يىلى 11600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2535 - يىلى 11700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2540 - يىلى 11800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2545 - يىلى 11900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2550 - يىلى 12000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2555 - يىلى 12100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2560 - يىلى 12200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2565 - يىلى 12300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2570 - يىلى 12400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2575 - يىلى 12500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2580 - يىلى 12600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2585 - يىلى 12700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2590 - يىلى 12800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2595 - يىلى 12900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2600 - يىلى 13000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2605 - يىلى 13100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2610 - يىلى 13200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2615 - يىلى 13300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2620 - يىلى 13400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2625 - يىلى 13500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2630 - يىلى 13600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2635 - يىلى 13700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2640 - يىلى 13800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2645 - يىلى 13900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2650 - يىلى 14000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2655 - يىلى 14100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2660 - يىلى 14200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2665 - يىلى 14300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2670 - يىلى 14400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2675 - يىلى 14500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2680 - يىلى 14600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2685 - يىلى 14700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2690 - يىلى 14800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2695 - يىلى 14900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2700 - يىلى 15000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2705 - يىلى 15100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2710 - يىلى 15200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2715 - يىلى 15300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2720 - يىلى 15400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2725 - يىلى 15500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2730 - يىلى 15600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2735 - يىلى 15700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2740 - يىلى 15800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2745 - يىلى 15900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2750 - يىلى 16000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2755 - يىلى 16100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2760 - يىلى 16200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2765 - يىلى 16300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2770 - يىلى 16400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2775 - يىلى 16500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2780 - يىلى 16600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2785 - يىلى 16700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2790 - يىلى 16800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2795 - يىلى 16900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2800 - يىلى 17000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2805 - يىلى 17100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2810 - يىلى 17200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2815 - يىلى 17300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2820 - يىلى 17400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2825 - يىلى 17500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2830 - يىلى 17600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2835 - يىلى 17700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2840 - يىلى 17800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2845 - يىلى 17900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2850 - يىلى 18000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2855 - يىلى 18100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2860 - يىلى 18200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2865 - يىلى 18300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2870 - يىلى 18400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2875 - يىلى 18500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2880 - يىلى 18600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2885 - يىلى 18700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2890 - يىلى 18800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2895 - يىلى 18900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2900 - يىلى 19000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2905 - يىلى 19100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2910 - يىلى 19200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2915 - يىلى 19300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2920 - يىلى 19400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2925 - يىلى 19500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2930 - يىلى 19600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2935 - يىلى 19700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2940 - يىلى 19800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2945 - يىلى 19900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2950 - يىلى 20000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2955 - يىلى 20100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2960 - يىلى 20200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2965 - يىلى 20300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2970 - يىلى 20400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2975 - يىلى 20500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2980 - يىلى 20600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2985 - يىلى 20700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2990 - يىلى 20800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 2995 - يىلى 20900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3000 - يىلى 21000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3005 - يىلى 21100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3010 - يىلى 21200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3015 - يىلى 21300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3020 - يىلى 21400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3025 - يىلى 21500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3030 - يىلى 21600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3035 - يىلى 21700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3040 - يىلى 21800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3045 - يىلى 21900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3050 - يىلى 22000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3055 - يىلى 22100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3060 - يىلى 22200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3065 - يىلى 22300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3070 - يىلى 22400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3075 - يىلى 22500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3080 - يىلى 22600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3085 - يىلى 22700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3090 - يىلى 22800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3095 - يىلى 22900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3100 - يىلى 23000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3105 - يىلى 23100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3110 - يىلى 23200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3115 - يىلى 23300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3120 - يىلى 23400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3125 - يىلى 23500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3130 - يىلى 23600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3135 - يىلى 23700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3140 - يىلى 23800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3145 - يىلى 23900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3150 - يىلى 24000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3155 - يىلى 24100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3160 - يىلى 24200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3165 - يىلى 24300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3170 - يىلى 24400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3175 - يىلى 24500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3180 - يىلى 24600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3185 - يىلى 24700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3190 - يىلى 24800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3195 - يىلى 24900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3200 - يىلى 25000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3205 - يىلى 25100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3210 - يىلى 25200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3215 - يىلى 25300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3220 - يىلى 25400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3225 - يىلى 25500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3230 - يىلى 25600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3235 - يىلى 25700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3240 - يىلى 25800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3245 - يىلى 25900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3250 - يىلى 26000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3255 - يىلى 26100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3260 - يىلى 26200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3265 - يىلى 26300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3270 - يىلى 26400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3275 - يىلى 26500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3280 - يىلى 26600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3285 - يىلى 26700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3290 - يىلى 26800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3295 - يىلى 26900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3300 - يىلى 27000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3305 - يىلى 27100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3310 - يىلى 27200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3315 - يىلى 27300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3320 - يىلى 27400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3325 - يىلى 27500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3330 - يىلى 27600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3335 - يىلى 27700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3340 - يىلى 27800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3345 - يىلى 27900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3350 - يىلى 28000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3355 - يىلى 28100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3360 - يىلى 28200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3365 - يىلى 28300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3370 - يىلى 28400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3375 - يىلى 28500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3380 - يىلى 28600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3385 - يىلى 28700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3390 - يىلى 28800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3395 - يىلى 28900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3400 - يىلى 29000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3405 - يىلى 29100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3410 - يىلى 29200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3415 - يىلى 29300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3420 - يىلى 29400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3425 - يىلى 29500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3430 - يىلى 29600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3435 - يىلى 29700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3440 - يىلى 29800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3445 - يىلى 29900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3450 - يىلى 30000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3455 - يىلى 30100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3460 - يىلى 30200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3465 - يىلى 30300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3470 - يىلى 30400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3475 - يىلى 30500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3480 - يىلى 30600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3485 - يىلى 30700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3490 - يىلى 30800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3495 - يىلى 30900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3500 - يىلى 31000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3505 - يىلى 31100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3510 - يىلى 31200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3515 - يىلى 31300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3520 - يىلى 31400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3525 - يىلى 31500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3530 - يىلى 31600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3535 - يىلى 31700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3540 - يىلى 31800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3545 - يىلى 31900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3550 - يىلى 32000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3555 - يىلى 32100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3560 - يىلى 32200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3565 - يىلى 32300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3570 - يىلى 32400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3575 - يىلى 32500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3580 - يىلى 32600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3585 - يىلى 32700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3590 - يىلى 32800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3595 - يىلى 32900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3600 - يىلى 33000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3605 - يىلى 33100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3610 - يىلى 33200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3615 - يىلى 33300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3620 - يىلى 33400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3625 - يىلى 33500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3630 - يىلى 33600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3635 - يىلى 33700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3640 - يىلى 33800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3645 - يىلى 33900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3650 - يىلى 34000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3655 - يىلى 34100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3660 - يىلى 34200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3665 - يىلى 34300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3670 - يىلى 34400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3675 - يىلى 34500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3680 - يىلى 34600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3685 - يىلى 34700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3690 - يىلى 34800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3695 - يىلى 34900 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3700 - يىلى 35000 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3705 - يىلى 35100 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3710 - يىلى 35200 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3715 - يىلى 35300 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3720 - يىلى 35400 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3725 - يىلى 35500 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3730 - يىلى 35600 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3735 - يىلى 35700 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3740 - يىلى 35800 مىڭ تونناغا يەتكەن. 3745 - ي

ئىسلاهات، ئېچۇۋېتىش ئىشلىرى ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا ئىشچىلار سىنىپىغا قەتئىي تەۋرەنمەي تايىنىش كېرەك

(بېشى 4 - بەتتە)

ئىشلەپچىقىرىش - تىجارەت، كارخانا باشقۇرۇش، كەلگۈسى پىلان، مۇھىم قائىدە - تۈزۈملەر جەھەتتىكى چوڭ - چوڭ مەسىلىلەر ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ جانجان مەنپەئىتىگە چېتىلىدىغان چوڭ ئىشلارنى ئالدى بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىشىغا سۇنۇپ ھەمدە قارار شەكىللەندۈرۈش، ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىدا قاراپ چىقىپ ماقۇللانمىغان لايىھىلەرنى ئوتتۇرىغا قويماسلىق، يولغا قويماسلىق، ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىدا مۇزاكىرە قىلىپ قارار قىلىنمىغان چوڭ ئىشلارنى قارار قىلماسلىق، بەلگىلىمەسلىكتە قەتئىي چىڭ تۇرۇش لازىم.

ئىككىنچى، نازارەت قىلىش، چەكلەش مېخانىزمىنى كۈچەيتىپ، دېموكراتىك نازارەت قىلىش يوللىرىنى راۋاناللاشتۇرۇش لازىم. جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش تەلىپىگە ئاساسەن، زامانىۋى كارخانا تۈزۈمى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامىسىنىڭ قوللىشى بىلەن نازارەت قىلىشى، چەكلىشى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈلگەن تۈزۈم بولۇشى، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامىسى كارخانىدىكى رەھبىرىي كادىرلارنى نازارەت قىلىپ تۇرىدىغان بولۇشى كېرەك. شۇنى كۆرۈش كېرەككى، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامىمىدىن، يەنى تۆۋەندىن يۇقىرىغا كېلىدىغان نازارەتچىلىك كارخانىدىكى رەھبىرىي كادىرلارنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۈچۈن خىزمەت قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشى، كارخانىلارنىڭ ئىچكى قىسمىدا ئەمگەك مۇناسىۋىتى، مەنپەئەت مۇناسىۋىتى كۆنسېين كۆپ قۇتۇپلىشىپ، مۇرەككەپلىشىپ بارىدۇ. شۇڭا كارخانىلارنىڭ ئىچكى قىسمىدا ئۇنۇملۇق مېخانىزم بەرپا قىلىش ئارقىلىق بۇ مۇناسىۋەتلەرنى قېلىپلاشتۇرۇش ۋە ماسلاشتۇرۇش، ئىگىلىك باشقۇرغۇچىلار، باشقۇرغۇچىلار ۋە ئىشچىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئىشقا سېلىش كېرەك، بۇنىڭدىكى يادرولۇق مەسىلە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تورلۇق ئەمگەك ھوقۇق - مەنپەئىتى ۋە كونكرېت مەنپەئىتىنىڭ دەخلى - تەرۇزگە ئۇچرىماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىشتىن ئىبارەت. دۆلەت ئىگىدارلىقىدىكى كارخانىلار، كوللېكتىپ مۇلۇكچىلىكىدىكى كارخانىلار ۋە ئۇمۇمىي مۇلۇكچىلىكتە بولمىغان كارخانىلار ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئورنىغا ھۆرمەت قىلىشى، قىلدۇرۇشى كېرەك.

بىرىنچىدىن، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئامما بىلەن ئالاقە باغلاش جەھەتتىكى ئۇستۇنلۇكى ۋە ئالاھىدىلىكىگە دىققەت قىلىش ۋە ئۇنى ياخشى جارى قىلدۇرۇش كېرەك. بىر جەھەتتىن پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ مەركىزىي ۋەزىپىسى، تەدبىرى ۋە مۇددىئالىرىنى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرى ۋە پائالىيەتلىرى ئارقىلىق ئامما تېخمۇ كۆپ ئەملىيلەشتۈرۈپ، بۇنى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاڭلىق ھەرىكىتىگە ئايلاندۇرۇش لازىم؛ يەنە بىر جەھەتتىن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامىسىنىڭ پارتىيە تەشكىلاتىغا بولغان تەلىپى، ئىشلەپچىقىرىش، تۈرمۇشتىكى قىينىچىلىقى ۋە دەرد - مۇڭى شۇنىڭدەك تۈرلۈك ئۇي - پىكىر، مەسىلىلىرىنى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى ئارقىلىق يۇقىرىغا ئىنكاس قىلىپ، پارتىيە تەشكىلاتى بەلگىلىگەن تەدبىرنى تېخمۇ كۆپ ئامەشۋا ئىساسقا ئىگە قىلىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ سەمىمي ئارزۇ - تىلەكلىرىنى تېخمۇ گەۋدىلەندۈرەلەيدىغان بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش لازىم. نۆۋەتتە، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا، دۆلەت، كارخانا، ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپنىڭ مەنپەئەت مۇناسىۋىتىدە بىر قىسىم يېڭى ئۆزگىرىش يۈز بېرىپ، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ۋەكىللىك ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنپەئەتىنى قوغداش سالاھىيىتى تېخمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇلدى، ئۇرۇن تېخمۇ مۇھىم بولدى، رولى تېخمۇ گەۋدىلەندى. شۇڭا كارخانا پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ رولىنى جارى قىلدۇرۇشتىكى مۇھىم نۇقتىنى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشتىكى مۇھىم رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرۇش، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنى ھەقلىق تۇرغە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىشىنىدىغان «ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئائىلىسى»گە ئايلاندۇرۇشتىن ئىبارەت.

ئىككىنچىدىن، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىش ۋە ياخشىلاش، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ قانۇن بويىچە مۇستەقىل، ئۆز - ئۆزىنگە خوجا بولغان ھالدا خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇشىغا ھۆرمەت قىلىش ۋە ئۇنى قوللاش لازىم. پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىغا بولغان رەھبەرلىكى ئاددىيلا كونكرېت خىزمەت ئۇسۇلى مەسلىسى بولماستىن، بەلكى جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇشنىڭ مۇھىم بىر ئىپادىسى؛ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى پارتىيە كومىتېتىنىڭ كونكرېت خىزمەت تارمىقى بولماستىن، پارتىيە كومىتېتى رەھبەرلىكىدىكى بىر مۇھىم ئامىمۇي تەشكىلات. كارخانا پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىغا بولغان رەھبەرلىكى ۋە قوللىشى ئاساسلىقى تۆۋەندىكى بىر قانچە جەھەتتە ئىپادىلىنىدۇ: (1) ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى خىزمىتىنىڭ يېتەكچى ئىدىيىسىنى ئىگىلەپ، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى خىزمىتىنى پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇھىم ئىشلار قاتارىغا كىرگۈزۈشتە چىڭ تۇرۇش، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ يېللىق خىزمەت دوكلاتى، مۇھىم پائالىيەت ئورۇنلاشتۇرۇشى ۋەئالاقىدار زور ئىشلار توغرىسىدىكى دوكلاتىنى دائىم ئاڭلاپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيى ۋە ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى خىزمىتىدىكى زور مەسىلىلەرنى قارەرلىك مۇھاكىمە قىلىش، تۆزۈملەر، تۈزۈم، مېخانىزم، خىزمەت ئۇسۇلىدا ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش ۋەزىپىسىنى ياخشى ئورۇنلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش يېگى يولنى ئورنىتىش؛ (2) ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، سىياسىي جەھەتتە كۈچلۈك بولۇش، ئىشلەپچىقىرىش، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى بىلىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئامىسى ئارىسىدا بىر قەدەر يۇقىرى ئابرويى بولۇش قاتارلىق تەلەپلەر بويىچە ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ رەھبىرىي كادىرلىرىنى تەربىيىلەش ۋە تاللاپ ئۆستۈرۈش. شۇنىڭ بىلەن بىللە ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنى پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرىنى تەربىيىلەشتىكى بىر مۇھىم يول قىلىش؛ (3) تەدبىر قوللىنىپ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئورنىغا كاپالەتلىك قىلىش ۋە ئۇنى ئۆستۈرۈش. كارخانا ئىسلاھاتىدا ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى تەشكىلاتىنى ئاجىزلاشتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى

ئۆتكۈزۈشكە تايىنىشقا توغرا كېلىدۇ. كېلەر يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، قۇرۇلۇش ۋە مۇقىملىق جەھەتلەردىكى ۋەزىپىسى ناھايىتى ئېغىر، ئىلگىرىلەش داۋامىدا نۇرغۇن قىينىچىلىق ۋە مەسىلىگە دۇچ كېلىمىز. پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە كومىتېتلىرى ۋە خەلق ھۆكۈمەتلىرى جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاساسىي قوشۇنلۇق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشى كېرەك. مانا بۇ قىينىچىلىقلارنى يېڭىپ، ۋەزىپىلەرنى ئورۇندىشىمىزنىڭ مۇھىم كاپالىتى، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىشچىلار سىنىپى ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر پۈتۈن پارتىيە ۋە پۈتۈن مەملىكەتنىڭ خىزمەت ئومۇمىيلىقىنى ئېنىق تونۇپ، ئاڭلىق ھالدا بۇ ئومۇمىيلىققا بويسۇنۇشى ۋە خىزمەت قىلىشى، ئىسلاھات، تەرەققىيات بىلەن مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا ئىگىلىشى كېرەك. بۈرچ تۇيغۇسى ۋەمەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى يەنمۇ ئاشۇرۇپ، پۈرسەتنى قولدىن بەرمەي، باش چوڭكۇرۇپ جاپاغا چىداپ ئىشلەپ، ئىسلاھات، ئېچۇۋېتىش ئىشلىرىغا ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا پائال ئاتلىنىپ، شىنجاڭنىڭ ئۇزاقتىچە مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىنى ئەملەكە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشى كېرەك.

ئىسلاھاتنىڭ ئالدىنقى قاتاردىدا قەتئىي تۇرۇپ، ئىسلاھاتقا پائال ئاتلىنىپ، ئىسلاھاتنى قىزغىن قوللاش كېرەك. ھازىر بىز ئىسلاھاتنىڭ قورغىنىغا ھۇجۇم قىلىش باسقۇچىدا تۇرۇۋاتىمىز، ئىسلاھاتقا دائىر بىر قاتار چوڭ - چوڭ تەدبىرلەر ئوتتۇرىغا قويۇلۇپ، ئوڭۇشلۇق يولغا قويۇلۇۋاتىدۇ. ئىسلاھاتنى ياخشى ئېلىپ بېرىش، كېلەر يىللىق تۇرلۇك ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداشقا كاپالەتلىك قىلىشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇپلا قالماي، شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقى ۋە تەرەققىياتىدا، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىشتىمۇ ناھايىتى مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. كارخانا ئىسلاھاتى پۈتكۈل ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنىڭ ئاساسى، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىشنىڭ مەركىزىي ھالقىسى، كېلەر يىلى ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشنىڭ مۇھىم نۇقتىسى شۇنداقلا كارخانىلارنى جانلاندۇرۇشنىڭ تۈپ چېقىش يولى. ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىسلاھاتنىڭ ئاساسىي گەۋدىسى بولۇپ، خوجايىنلىق پوزىتسىيىسى بىلەن ئىسلاھاتنى چۈشىنىپ، ئۇنىڭغا قاتنىشىپ ۋە ئۇنى قوللاپ، كارخانا ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا پائال ئاتلىنىپ ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ئۆزگەرتىش، زامانىۋى كارخانا تۈزۈمىنى بەرپا قىلىشنى دەۋر قىلغان ھالدا ئەقىل - پاراسىتىنى كۆپەيمەك ئىشقا سېلىپ، كۆپەيمەك ئۈسۈل - چارە تېپىپ، كۆپچىلىكنىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىنى جارى قىلدۇرۇپ، كارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇرۇشىنى ۋە ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈشىنى ئىگىلىگىرى سۈرۈشى كېرەك. شۇنىمۇ كۆزدە تۇتۇش كېرەككى، ئىسلاھات بىر مەيدان ئىنقىلاب سۈپىتىدە ھەر خىل مەنپەئەتنىڭ تەقسىملىشىگە تاقىلدۇ. ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىسلاھاتنى توغرا تونۇشى، كۆز ئالدىدىكى مەنپەئەت بىلەن يىراق كەلگۈسىدىكى مەنپەئەتنىڭ مۇناسىۋىتىنى، قىسمەن مەنپەئەت بىلەن ئومۇمىي مەنپەئەتنىڭ مۇناسىۋىتىنى بىر تەرەپ قىلىشتا يۈكسەك ئاڭلىقلىقنى ئىپادىلەپ، ئۆزلىرىنىڭ ئەملىي ھەرىكىتى بىلەن ئىسلاھاتنى قوللاپ، ئىسلاھاتنى ئىلگىرى سۈرۈشى كېرەك.

خوجايىنلىق پوزىتسىيە بىلەن تىرىشىپ ئىشلەپ، جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ ئىگىلىك يارىتىپ، ئىگىلىك تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن كۆپ تۆھپە قوشۇشى كېرەك. ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش مەركىز، تەرەققىيات چىڭ قائىدە دېگەن نۇقتىدىن ھەرقاچان تەۋرىنىشكە بولمايدۇ. بىز زور ئىزدىنىش كېلىپ، كۆچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، كارخانىلارنى جانلاندۇرۇشىمىز كېرەك. كارخانىلارنى جانلاندۇرۇشتا ھەم كارخانىلار ئۈچۈن ياخشى تاشقى شارائىت يارىتىشقا تايىنىش، تېخمۇ مۇھىمى كارخانىلارنىڭ ئىچكى قىسمى ۋە يارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئورتاق تىرىشچانلىق كۈرسىتىپ، جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىشىغا تايىنىش كېرەك. ئېلىمىز ئىشچىلار سىنىپى ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش

بىلەن ياخشى ئېلىپ بېرىپ، ئېسىل ئەنئەنىنى دەۋرگە خاس يېڭى مەزمۇن بىلەن بېيىتىپ، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ خسلىتىنى زور دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇشى لازىم. ۋەنەپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق روھىنى جارى قىلدۇرۇشى، سوتسىيالىزم ئېتىقادىدا چىڭ تۇرۇشى لازىم. ئىلغارلاردىن ئۆرنەك ئېلىش پائالىيىتىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، ئىلغار، نەمۇنىچىلارنى ئۈلگە قىلىپ، يېگى دەۋردىكى ئىگىلىك تىكلەش روھىنى، ئىنتىپاقلىشىش، دوستانە ئۆتۈنۈش، نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش، قىينىچىلىقى بارلارغا ياردەم بېرىش روھىنى تەرغىب قىلىپ، كىشىلەرگە ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىش، ھەقانىيەت يولدا پىداكارلىق كۆرسىتىش كېرەك. جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاشقا ئاكتىپ قاتنىشىپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغان جىنايەتچىلەر ۋە جەمئىيەتتىكى رەزىللىكلەرگە قارشى قەتئىي كۈرەش قىلىش لازىم.

تېخمۇ ئاڭلىق ھالدا قېنىرقىنىپ ئۆگىنىپ، ئۆز ساپاسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈش لازىم. ئىقتىسادنىڭ راۋاجلىنىشى، پەن - تېخنىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىقتىسادنىڭ راۋاجلىنىشى، پەن - تېخنىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن ئۈنۈملۈك ئۇسۇل - سىياسىي ساپاسى ۋە پەن، مەدەنىيەت ساپاسىغا تېخمۇ يۇقىرى تەلەپ قويىدى. مەلۇم مەندىن ئېيتقاندا، پۈتۈن ئاپتونوم رايوندىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇنىنىڭ ساپاسى شىنجاڭنىڭ تەرەققىي قىلىشى ۋە گۈللىنىشىگە مۇناسىۋەتلىك. ئىشچى - خىزمەتچىلەر يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ھېكسىنى بۇ نەزەريە ئارقىلىق قوراللاندۇرۇپ، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۈشىيەنىنى ئىجرا قىلىش زىيان تارتىۋاتىدۇ، بۇ كارخانىلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ يەنە بىر مۇنچە قىينىچىلىقى بار. شۇڭا بىز «مېھنەر - شەپقەت يەتكۈزۈش،ئەملىي ئىش قىلىپ بېرىش» پائالىيىتىنى يەنمۇ ياخشى ئېلىپ بېرىشىمىز لازىم. داۋاملىق تۇرمە زور كۈچ سەرپ قىلىپ زىيانىنى تۈگىتىپ پايدىنى ئاشۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ، مېخانىزمنى يەڭگۈشلەش ئارقىلىق، ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇپ، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ياخشى

ۋە ئومۇمىي مۇلۇكچىلىكتە بولمىغان كارخانىلار ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئورنىغا ھۆرمەت قىلىشى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغدىشى كېرەك. «ئەمگەك قانۇنى»نى ئىزچىلاشتۇرۇش ياۋاڭمدا كوللېكتىپ كېڭىشىش ۋە كوللېكتىپ توختام ئىمزالاش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، مەخسۇس ئەمگەك تالاش - تارتىشلارنى مۇرەسسە قىلىدىغان تەشكىلىي ئىپپاراتلارنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئىشچى ئىشلىنىش، ئىش ھەققى، ئىش ۋاقتى، دەم ئېلىش، ئەمگەك سۇغۇرتىسى ۋە پاراۋانلىق ئەمگەك بىخەتەرلىكى، تازىلىقى قاتارلىق جەھەتلەردە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇقى - مەنپەئىتىنىڭ ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك؛ شۇنىڭ يىلىم بىرگە، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ ماددىي مەنپەئىتىنىڭ كۆڭۈل بۆلۈپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر تۇرمۇش سەۋىيىسىنىڭ كارخانا ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنىڭ ئۆزلۈكسىز ئۆسۈشى ئاساسىدا ئۆسۈشىغا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى تەشكىلاتىنىڭ رولىغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىش ۋە ئۇنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن ئۈيۈشقان ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئالمىۋى تەشكىلاتى بولغان ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى پارتىيىنىڭ ئالما بىلەن ئالاقە قىلىشدىكى كۆۋرۈك ۋە ۋاسىتە. ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش، قىلدۇرالماسلىق جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇشتا ئىنتايىن مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ. يولداش دېڭ شياۋپىڭ خېلى بۇرۇنلا: «ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ خىزمىتىگە سەل قارىلسا، ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىشتىن ئېغىز ئاچقىلى بولمايدۇ» دېگەنىدى. شۇڭا جان - دىل بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇش جەريانىدا، كارخانا پارتىيە كومىتېتى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىدىن ئىبارەت بۇ مۇھىم يولنى راۋاجلاندۇرۇشقا كۈچ سەرپ قىلىشى، شۇنداقلا ئۇنىڭغا بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، قوللاپ، ماسلاشتۇرۇپ، ئۇنىڭ تېگىشلىك رولىنى جارى

ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى تەشكىلاتىنىڭ ئاجىزلاشتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى تەشكىلاتىنى باشقا تارماقلار بىلەن قوشۇۋېتىشكىمۇ يول قويۇلمايدۇ؛ ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئاپپاراتىنى تەسىس قىلىش، خادىملارنى سەپلەش ئىشىنى جەزمەن يۇقىرىنىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرى بويىچە قىلىش لازىم؛ (4). ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇشغا شارائىت يارىتىپ بېرىش، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ پائالىيەت راسخوتى، سوروتنى، ئۇسكۇنىلىرىنى كۆچلۈك كاپالەتكە ئىگە قىلىش، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ئومۇمىي سەۋىيىسىنى يەنە بىر بالداق ئۆستۈرۈپ، ئۇنى «پارتىيە كومىتېتى تايىنالايدىغان، مەمۇرىيەت ئىلىم بالاغايدىغان، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىشىنىدىغان» ئالىمىۋى تەشكىلاتقا ئايلاندۇرۇپ، جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش تۆپ يېتەكچى فاكتورىنى ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، كارخانىنىڭ ئىسلاھات تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئىجابىي رولىنى جارى قىلدۇرۇش.

4. ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاساسىي قوشۇنلۇق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك

ئىشچىلار سىنىپى ئىسلاھات، قۇرۇلۇش ۋە مۇقىملىقتىكى ئاساسىي قوشۇن بولۇپ، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ئاساسلىق كۈچ. سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىش تارىختا مىسلى كۆرۈلمىگەن ئىجادىي ئىش، ئىقتىسادنى يۆكسەلدۈرۈش ئۈستىلىنى ئۆزگەرتىش ئىنتايىن مۇرەككەپ ھەم مۇشكۈل سىستېمىلىق قۇرۇلۇش دېگىنىمىزدە، مەيلى ئىقتىسادىي تۈزۈلمىنى ئۆزگەرتىشتە بولسۇن، مەيلى ئىقتىسادنى يۆكسەلدۈرۈش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىشتە بولسۇن، تۇيۇقسىز پەيدا بولغان، ئاچقۇچلۇق ئادەمدە، بولۇپمۇ ئىشچىلار سىنىپىنىڭ تەشەببۇسكارلىقى ۋەئىجادچانلىقىغا، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئەقىل - پاراسىتىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئۆز خىزمەت ئورنىدا دادىل ئىزدىنىشى، ئىجاد قىلىشى ۋە ئەمەلىيەتنىن كېرەك. بۈلمىز ئىشچىلار سىنىپى ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋىتىنىڭ ۋەكىلى بولۇپ، ئىگىلىك تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرىدىغان كۈچ. ئىشچى - خىزمەتچىلەر كارخانىلارنىڭ خوجايىنى بولۇپ، كارخانىلارنى گۈللەندۈرۈشتە بۇ شەرىپلىك ھەم مۇشكۈل ۋەزىپىنى تېخىمۇ ياخشى ئۇستىگە ئېلىشى كېرەك. ھەر ساھە، ھەر كەسىپتىكى بارلىق كارخانىلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، زىيانىنى تۆگىتىپ پايدىنى ئاشۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنى ھەركەز قىلىپ ئىچكى ئىشلەپچىقىرىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى ۋە مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى ئەڭگەش، تېخنىكا تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ياخشىلاش قاتارلىق تۈرلۈك نۇقتىلىق خىزمەتلەردە ئاساسىي قوشۇنلۇق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشى كېرەك.

ھەر سەپتىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر مەۋقەنى ئۆز خىزمىتىگە قويۇپ، بېرىلىپ ئىشلەپ، جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىپ، ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئەمەلىيىتىدە خىزمەتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئەلا نەتىجە يارىتىشى لازىم.

ئىشچىلار سىنىپىنىڭ خىسلىتىنى ساقلاپ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا باشلامچىلىق رول ئويناش كېرەك. سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش جۈگىگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشنىڭ ئورگانىك تەركىبىي قىسمى، ئىشچىلار سىنىپى ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئاساسىي قوشۇن بولۇپلا قالماستىن، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى ئولۇغ كۈچ. ئىشچىلار سىنىپىنىڭ جۈگىخوا مىللىتىنىڭ ئەنئەنىۋى گۈزەل ئەخلاقى ۋە ئالىيجانابلىق ئەخلاقى - پەزىلىنى مۇجەسسەملەشكەن. يېڭى تارىخىي شارائىتتا، ئىشچى - خىزمەتچىلەر مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى باشلامچىلىق يەكۈشلەش، ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇپ، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى ياخشى ئېلىپ بېرىپ، ئۇنۇمنى ئۆستۈرۈپ، ياخشى كارخانىلارنى تېخىمۇ رونالق تاپقۇزۇش لازىم. قىسىنچىلىقى بار كارخانىلارنىڭ مېخانىزمىنى تېزدىن يەڭگۈشلەپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ كىرىمىنى ئۆزلۈكسىز ئاشۇرۇش لازىم. پىنسىيەكە ۋە دەم ئېلىشقا چىققان ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىلگىرى دۆلەتنىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن تۆھپە قوشقان، بىز ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، قىسىنچىلىقىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بېرىشىمىز لازىم. ئىشچى - خىزمەتچىلەر 1 - سەپتە ئىشلەيدۇ، ھەر سەپتە نۇرغۇن ئىلغار نەمۇنچىلار، ئۆزلۈكسىز ھالدا مەيدانغا كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئىلغار ئىش ئىزلىرىنى يەكۈنلەش، تەقدىرلەشكە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. تەشۋىقات، جامائەت پىكرى تارماقلىرى تەشۋىقات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئىلغار تىپلارنى زور كۈچ بىلەن تەشۋىق قىلىپ، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ شانلىق ئوبرازىنى تىكلىشى لازىم.

يولداشلار، جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىپ كارخانىلار، بولۇپمۇ دۆلەت ئىگىدارلىقىدىكى كارخانىلارنى جانلاندۇرۇش دەۋرى بىزگە يۈكلىگەن مۇھىم ۋەزىپە. بىز يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۈگىگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەننىڭ يېتەكچىلىكىدە، يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئەترابىغا زىچ ئۈيۈشۈپ، پارتىيىنىڭ جان - دىل بىلەن ئىشچىلار سىنىپىغا تايىنىش فاكتورىنى قەتئىيى ئەۋزەلىيەت قىلىپ، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئىسلاھات، تەرەققىيات ۋە مۇقىملىق داۋاملىدىكى ئاساسىي قوشۇنلۇق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، گۈللەنگەن، بايىاشات، ھەدەنىيەتلىك سوتسىيالىستىك شىنجاڭ قۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرەش قىلايلى!

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ ئاپتونوم رايون دەرىجلىك مەمۇرىي، كەسىپى ئورۇنلارنىڭ بانكىدا خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابىاتى تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ئاپتونوم رايونلۇق ھەرقايسى كومىتېت، ئىشخانا، نازارەت، ئىدارىلەر، ھەرقايسى ئالىي، ئوتتۇرا ئىختىساسلىق مەكتەپلەر، ھەرقايسى ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلاتلارغا:

مالىيە خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى ھەقلىق كۈچەيتىپ، خام چوت سىرتتىدىكى مەبلەغ مالىيە ھېسابىاتىنى باشقۇرۇش خىزمىتىنى ئۆزلۈك-كېسىل ياخشى ئىشلەپ، 1997-يىلىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدىغان خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغنى ئومۇملاشتۇرۇپ باشقۇرۇشقا ياخشى ئاساس سېلىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايون دەرىجلىك مەمۇرىي، كەسىپى ئورۇنلارنىڭ بانكىدا خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابىاتى تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى بىر قېتىملىق ئۆزلۈك-كېسىل تەكشۈرۈش قارار قىلىندى. كونكرېت ئىشلار توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش تۆۋەندىدەك:

1. تەكشۈرۈش مەزمۇنى: 1) ئاپتونوم رايون دەرىجلىك بارلىق مەمۇرىي، كەسىپى ئورۇنلارنىڭ بانكا (جۈملىدىن ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)دا خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابات تەسىس قىلىش ئەھۋالى، جۈملىدىن ھېسابات ئاچقان ئورۇنلىرىنىڭ بانكىنىڭ نامى، بانكا ھېسابات نومۇرى قاتارلىق ئەھۋاللار؛ 2) 1996-يىلى 11- ۋە 12-ئايلارنىڭ ئاخىرلىرىدىكى خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى ھەممە مەبلەغ ھېسابىاتىكى ئالاندە پۇلنىڭ قالدۇق سومىسىنىڭ ئەھۋالى؛ 3) خام چوت سىرتتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈش ئەھۋالى؛ 4) 1996-يىلى 11- ۋە 12-ئايلاردىكى خام چوت ئىنچى - سىرتتىدىكى مەبلەغ ھېسابىاتىدىكى 50 مىڭ يۇەندىن ئاشىدىغان مەبلەغ كىرىم-چىقىم ئەھۋالى؛ 5) خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغنى بانكا ئىناۋەت قىلدۇرۇلمىغان، مەبلەغنىڭ يۇقۇلۇشىدە غەيرىي نورمالنىڭ ئەھۋالىنىڭ بار-يوقلۇقى؛ 5) خام چوت ئىنچى ۋە سىرتتىدىكى مەبلەغنى بانكا ئىناۋەت قىلدۇرۇلمىغان، چېكىنە قويغانلىكى ئورۇن ئامانەتكە قويغان مەبلەغنىڭ پۇل سومىسىنى، چقىم قىلىنغان پۇلنىڭ ساقلىنى ھەم 12-ئاينىڭ ئاخىرىدىكى قالدۇق سومىسىنى ئايرىم تىزىمغا ئالدۇرۇش كېرەك.

2. تەكشۈرۈش باسقۇچى: 1) ئالدى بىلەن ھەرقايسى مەمۇرىي، كەسىپى ئورۇنلار تەلەپ بويىچە مەمۇرىي، كەسىپى ئورۇنلارنىڭ بانكىدا ھېسابات تەسىس قىلىشنى ھەم مەبلەغ ئەھۋالىنى ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش تىزىملاش جەدۋىلىنى ھەم بانكا ھېسابىاتىنىڭ 11-ۋە 12-ئايلىق 50 مىڭ يۇەندىن ئاشىدىغان كىرىم-چىقىم، تەپسىلىي جەدۋىلى (جەدۋەلنى مالىيە نازارىتى بىر تۇتاش تارقىتىپ بېرىدۇ) تولدۇرۇپ، ئوللارغا 11-ئاي ۋە 12-ئايلارنىڭ ئاخىرلىرىدىكى ھەرقايسى بانكىلارنىڭ ھېسابات تالونلىرى (كۆچۈرمىلىرىگە نوسخىسى)نى قوشۇپ قاتلاملاشتۇرۇپ ئاپتونوم رايونلۇق ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت (ئىدارە) گە يوللايدۇ؛ 2) ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت، ئىدارىلەر ئۆزىگە قارىشلىق تورۇنلار يوللىغان جەدۋەللەرنى بىلەن بىللە مالىيە نازارىتىگە يوللايدۇ؛ 3) مالىيە نازارىتى ئاندىن ئومۇملاشتۇرۇش جەدۋىلىنى ئاساسىي قائىلام تورۇنلىرى يوللىغان جەدۋەللەر بىلەن بىللە مالىيە نازارىتىگە يوللايدۇ؛ 3) مالىيە نازارىتى 100 نەپەر رويخەتكە ئېلىنغان بوغالتىرنى ئۈيۈشتۇرىدۇ ۋە مالىيە نازارىتى ھەم ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت، ئىدارىلەردىن ئادەم قاتناشتۇرۇپ، بىر نەچچە تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، تۇركۈمگە بۆلۈنۈپ، ھەرقايسى نازارەت، ئىدارىلەر ھەم ئاساسىي قائىلام تورۇنلىرىغا بېرىپ مۇپەتتىش قىلىدۇ ۋە تەكشۈرىدۇ.

3. تەكشۈرۈش ۋاقتى: 1997-يىل 1-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن 5-كۈنگىچە ھەرقايسى تورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش باسقۇچى بولىدۇ، ھەرقايسى نازارەت، ئىدارىلەر 1-ئاينىڭ 5-كۈنىدىن بۇرۇن ئۆزىگە قارىشلىق تورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش جەدۋەللىرىنى ھەم ئۆز سىستېمىسىنىڭ ئومۇملاشتۇرۇش جەدۋىلىنى مالىيە نازارىتىگە يەتكۈزۈپ بېرىشى كېرەك. 1997-يىل 1-ئاينىڭ 6-كۈنى ھەرقايسى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىلىرى نۇقتىلارغا بېرىپ، ھەممە تورۇننى تەكشۈرۈپ نۆگەنكىچە ئىشلەيدۇ.

4. تەكشۈرۈش تەلىپى: ھەرقايسى بانكا ۋە ھەرقايسى تورۇنلارنىڭ نازارىتىمىز ئۈيۈشتۇرغان بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈش خىزمىتىگە پائال ماسلىشىشنى ئومىد قىلىمىز. ھەرقايسى تورۇنلار جەدۋەلنى ئېنىقتىن تولدۇرۇپ، مەبلەغنىڭ كىرىم-چىقىم ئەھۋالىنى ئىنكاس قىلىشى كېرەك، ئۆز ئالدىغا تەكشۈرگەندە، ئىنتىزامغا خلاپ قىلمىشلارنى يايقىغان ھامان ئۇنى دەرھال توزىتىش كېرەك. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت (ئىدارە)لەر ئۆزىگە قارىشلىق تورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىگە پىتەكچىلىك قىلىشى ۋە نازارەت قىلىشى كېرەك، ھەرقايسى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىلىرى ئادىل ئىش بېجىرىشى، بىرمۇ تورۇن، بىرمۇ ھېسابىاتنى چۈشۈرۈپ قويماي، مۇپەتتىش قىلىش-تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ئوبيېكتىپ ئادىل ھالدا ياخشى ئىشلىشى كېرەك.

5. خام چوت سىرتتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇش خىزمىتىنى ۋاقتىنى چاك تۇتۇپ تورۇندىرىش كېرەك. ھەر قايسى تارماقلار، ھەرقايسى تورۇنلار دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مالىيە ئىشلىرىنى ۋە خام چوت سىرتتىدىكى مەبلەغنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئورگانلارنىڭ يولىغا قويۇلغان مەبلەغ ھېسابىاتىنى ئۆز ۋاقتىدا ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش ئارقىلىق كۆزلىمىسە، ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتىنىڭ «خام چوت سىرتتىدىكى مەبلەغنى مالىيە ھېسابىاتىغا كىرگۈزۈپ باشقۇرۇشنى دەرھال ئومۇمىيۈزلۈك يولغا قويۇش توغرىسىدىكى جىددىي ئۇقتۇرۇشى»نى ئىستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، خام چوت سىرتتىدىكى ھەممە مەبلەغ (جۈملىدىن مالىيە ئارقىلىق دۆلەت خەزىنىسىدىن قايتۇرۇپ تولۇقلاپ بۇيرۇپ بەرگەن ھەر خىل پەرسەنت ئايرىش مەبلىغى ۋە مەخسۇس ياردەم مەبلىغىنى ئاساسلىق تۈرگىسىگە ئېلىنمىز. ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى ھەم ئاساسلىق باشقۇرغۇچى نازارەت، ئىدارىلەر ئۆزىگە قارىشلىق تورۇنلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تەكشۈرۈش خىزمىتىگە ياخشى پىتەكچىلىك قىلىشى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنى ئاساس قىلىپ، ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشكە پايدىلىق بولغان ئىشلارنى ئىزچىل ياخشى قىلىشى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشكە پايدىسىز بولغان ئىشلارنى ئىزچىل ئۆزگەرتىشى كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى ئومۇملاشتۇرۇش باشقارمىسى بىلەن ئالاقىلەشسە ئۇلار بولىدۇ.

ئالاقىلەشكۈچى: ياك شا، ئالاقىلىشىش تېلېفونى: 2817744

ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى

1996- يىل 12- ئاينىڭ 24- كۈنى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپارانى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابر
29
يەكشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى　（بۇ سان تۆت بەت）

ئاپتونوم رايونلۇق پىلان يىغىندا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى:

ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى تەڭشەپ ۋە ياخشىلاپ، ئىقتىسادنىڭ يېڭى ئېشىش نۇقتىسىنى يېتىلدۇرۇش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز مەۋلان سابىت خەۋەر قىلىدۇ: ئۇچ كۈن داۋاملاشقان ئاپتونوم رايونلۇق پىلان يىغىنى 12 - ئاينىڭ 27 - كۈنى ئاخىرلاشتى. يىغىندا كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي خىزمەتتە قۇرۇلمىنى تەڭشەشنى گەۋدىلىك تۇرغا قويۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى زور كۆچ بىلەن تەڭشەپ ۋە ياخشىلاپ ئىقتىسادنىڭ يېڭى ئېشىش نۇقتىسىنى يېتىلدۇرۇش تۇتقۇرىغا قويۇلدى.

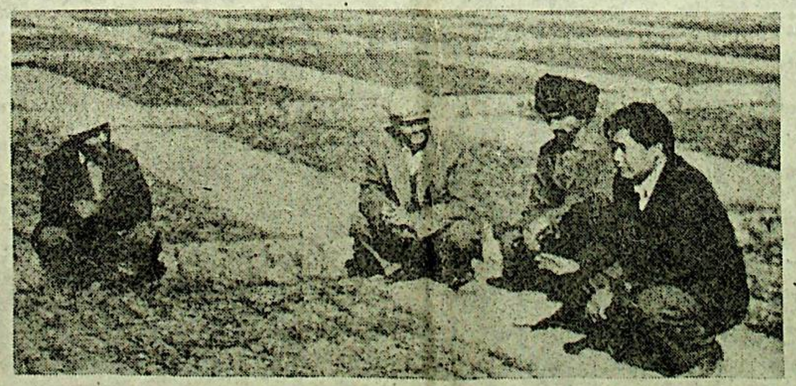
پىلان يىغىندا كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي خىزمەتنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن تۆۋەندىكىدەك بىر قانچە تەرەپنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش لازىم، دەپ قارالدى: بىرىنچىدىن، ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى يەنمۇ ئىلگىرىلىكەن ھالدا بىر تەرەپ قىلىش؛ ئىككىنچىدىن، سۈرئەت بىلەن ئۈنۈمنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش؛ ئۈچىنچىدىن، ئاساسىي مۇئەسسەسلەر قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى بىلەن باشقا كەسىپلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش؛ تۆتىنچىدىن، ئىشلەپچىقىرىش بىلەن بازار ئېچىشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش؛ بەشىنچىدىن، ئىقتىسادىي تەرەققىيات بىلەن خەلق تۇرمۇشىنى ياخشىلاش ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ياخشى بىر تەرەپ قىلىش؛ ئالتىنچىدىن، ھەرقانداق ۋاقىتتا ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ تۇتۇش لازىم.

يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى تەھلىل قىلىنىپ مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى: ئۇنۇمنىڭ تۆۋەن بولۇشى، مەھسۇلات قۇرۇلمىسى، كەسىپ قۇرۇلمىسى، كارخانىلارنىڭ تەشكىلىي قۇرۇلمىسى، تېخنىكا قۇرۇلمىسى، رايون قۇرۇلمىسىدا ئېغىر ھالدا مۇۋاپىق بولماسلىقتىن ئىبارەت. تەكرار قۇرۇلۇش قىلىش، «چوڭ ھەم مۇكەممەل، كىچىك ھەم مۇكەممەل» بولۇش گەۋدىلىك بولۇپ، مەبلەغ بىلەن بايلىق ئېغىر دەرىجىدە ئىسراپ بولماقتا. قانداق قىلغاندا بۇ ئەھۋالنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ؟ بۇ، نۆۋەتتە زۆرۈر ھەل قىلىشقا تېگىشلىك مەسىلە.

يىغىن مۇنداق كۆرسەتتى: قۇرۇلمىنى تەڭشەش بىر تۈرلۈك سىستېما قۇرۇلۇشى بولۇپ، ژىلايەت، ئوبلاست، تارماق ۋە ھەرقايسى كەسىپلەرگە چېتىلىدۇ. شۇڭا قۇرۇلمىنى تەڭشەش خىزمىتىنى ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ۋە ئىقتىسادنىڭ ئېشىشى بىلەن بىرلەشتۈرۈش؛ مالىيە كىرىمىنى ئاشۇرۇش، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشنى ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنى تەڭشەش بىلەن بىرلەشتۈرۈش لازىم. قۇرۇلمىنى تەڭشىگەندە چوقۇم «ئىقتىسادىي ئۈنۈم ئۆلچەم» بولۇشى، مەبلەغنى، بايلىقنى تەقسىملەشتە مۇناسىۋەتلىك سىياسەت بولۇشى لازىم. مىقدارنى ئاشۇرۇپ تەڭشەش قۇرۇلمىنى تەڭشەشنىڭ ئاساسىي نۇقتىسى، مىقدارنى ئاشۇرۇپ تەڭشەشنىڭ ئاچقۇچى يەنىلا مەبلەغ قۇرۇلمىسىنى تەڭشەشنى ئاساس قىلىدۇ. شۇڭا جايلار، تارماقلار پىلان تۈزگەندە ياكى پىلاننى خىزمەتلەرنى ياخشى ئورۇندىغىلى بولىدۇ.

يىغىن مۇنداق كۆرسەتتى: كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي خىزمەتنىڭ ۋەزىپىسى ئېغىر، جايلار، تارماقلار ئومۇمىي ۋەزىيەتكە، ئۈزۈن مەزگىللىك تەرەققىياتقا تەسىر يەتكۈزىدىغان نۇقتىنى تۇتۇپ، يېزا ئىگىلىكىدىن ھوسۇل ئېلىش، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش ئارقىلىق يېزا ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، كارخانا ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشقا كۈچ چىقىرىشى كېرەك.

يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جالڭ ۋېنيۇ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جالڭ يۈنچۈەن سۆزى قىلدى. ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دەلىلقان مامقان، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشمىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋالڭ يۈسەن قاتارلىقلار يىغىنغا قاتناشتى.

قاراقاش ناھىيىسى پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش ستراتېگىيىسىنى يولغا قويۇش جەريانىدا تونىلىق ئاشلىق ئېتىز، بەرپا قىلىشتىكى يوشۇرۇن ئىمكانىيەتلەردىن پايدىلىنىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئاشلىق زىرائەتلىرىدىن يۇقىرى ھوسۇل ئېلىش بويىچە ئۇلگە كۆرسىتىش ئېتىزى

شىنجاڭ سېمونت زاۋۇتى ئىشلەپچىقىرىشتا يېڭى رېكورت ياراتتى

ئۆز مۇخبىرىمىز جېك يۇ خەۋەر قىلىدۇ: سىياسەت خاراكتېرلىك زىيان تارتىپ كەلگەن شىنجاڭ سېمونت زاۋۇتى باشقۇرۇشنى چىڭ تۇتۇپ، يوشۇرۇن كۈچلەرنى ئىشقا سېلىپ، تېخنىكا ئۆزگەرتىپ، 12 - ئاينىڭ 15 - كۈنىگە قەدەر 900 مىڭ توننادىن كۆپرەك سېمونت ئىشلەپ چىقىرىپ، يىللىق ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن 16 كۈن بۇرۇن ئورۇنداپ بولدى.

بۇ زاۋۇت ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى ساھەسىدىكى باشلامچى كارخانا، ئۇ ئىشلەپ چىقارغان «تەڭرىتاغ» ماركىلىق سېمونت كۆپ يىللاردىن بۇيان تەڭرىتېغىنىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدا سېتىلىپ كەلگەن. بولتۇر 6 - ئايدا بۇ زاۋۇت يېڭى لىنىيە بىلەن كونا لىنىيىنى بىرلەشتۈردى، يېڭى لىنىيىنىڭ 4 - نومۇرلۇق خوملىدىنى قەرز پۇل ئېلىپ ياسالغانلىقى ئۈچۈن، قەرزى كۆپىيىپ، يىل ئاخىرىدا زاۋۇتنىڭ مالىيىسىدە قىزىل رەقەم كۆرۈلدى.

بۇنداق ئەھۋالنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، بۇ زاۋۇت ئىشنى كارخانىنىڭ ئىچكى قىسمىدىن باشلاپ، ئىگىلىك باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، يوشۇرۇن كۈچلەرنى قېزىپ، 4- نومۇرلۇق خوملىدىنى ئۆلچەمگە يەتكۈزۈشنى بۆسۈش ئېغىزى، زىيانىنى ئازايتىپ، ئۇنۇمنى ئاشۇرۇشنى نىشان قىلىپ، بىر قاتار تەدبىرلەرنى يولغا قويدى: ھۆددىگە ئېلىپ باشقۇرۇش توختامى ئىمزالاپ، يەتتە شۆبە زاۋۇت، شىركەت ۋە 17 فۇنكسىيىلىك باشقارما، ئىشخانىنىڭ ئىقتىسادىي مەنپەئىتىنى ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسى ۋە زىيانىنى ئازايتىش بىلەن بىرلەشتۈردى؛ «تەننەرخكە بىرلەشتۈرۈپ مۇكاپات ھېسابلاش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ھەر بىر كىشىنىڭ ئىش ھەققىنىڭ % 40 نى مۇكاپات بىلەن بىرلەشتۈردى ۋە ھەرقايسى تارماقلارنىڭ خراجىتى بىلەن قوشۇپ تەكشۈردى؛ كارخانا تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى تېزلەتتى، 19 فۇنكسىيىلىك باشقارما، ئىشخانىنى 13 كە ئازايتتى، باشقۇرغۇچى خادىملاردىن 80 كىشىنى ئازايتتى، باشقۇرۇش ئۈنۈمىنى زور دەرىجىدە ئۆستۈردى ماشىنا - ئۈسكۈنىلەرنى شەخسلەرگە ھۆددىگە بېرىپ، 4 - نومۇرلۇق خوملىدىنىڭ ئىشلەش نىسبىتىنى بولتۇرقىدىن % 20 ئاشۇردى.

بۇ زاۋۇت يەنە 20 مىليون يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىپ، 4 - نومۇرلۇق خوملىدىنىڭ ھۇنەر - سەنئىتى ۋە ئىسلاھاتىكى بەش سېمونت تۆگمىنىنى ئۆزگەرتىپ، زاۋۇت بويىچە سېمونت تۆگمىنىنىڭ يۇمشىتىش ئىقتىدارىنى 1 مىليون 100 مىڭ توننادىن 1 مىليون 400 مىڭ تونناغا يەتكۈزۈپ، 4 - نومۇرلۇق خوملىدىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىنى ئۆلچەمگە يەتكۈزدى ۋە كارخانىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تەرەققىياتىغا پۇختا ئاساس سالدى. نەتىجىدە بۇ زاۋۇت بۇ يىل 907 مىڭ تونا سېمونت سېتىپ، ئىشلەپچىقىرىش - سېتىش نىسبىتىنى % 100 كە يەتكۈزدى؛ 1 - ئايدىن 11 - ئايغىچە قوشۇلما قىممەتنى 89 مىليون 240 يۈەن ئورۇندىاپ، بولتۇرقىدىن % 119 ئاشۇردى.

جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولى قۇرۇلۇشى ئوڭۇشلۇق ئىشلەنمەكتە

جالڭ يۈنچۈەن قۇرۇلۇش ئورۇنلىرىنىڭ قۇرۇلۇشنى يۇقىرى ئۆلچەم، قاتتىق تەلەپ بويىچە سۈپەتلىك ئىشلەپ، ئىش ئۈنۈمگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىشنى ئۈمىد قىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز خۇالڭ جېەنجياڭ خەۋەر قىلىدۇ: جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولىنىڭ كورلىدىن قەشقەرغىچە بولغان بۆلۈكىدە بۇ يىل 9-ئاينىڭ 6-كۈنى قۇرۇلۇش باشلانغاندىن بۇيان، ئاپتونوم رايوندىكى ئالاقىدار تارماقلار ۋە قۇرۇلۇش قىلىنۋاتقان رايونلاردىكى ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار، ھۆكۈمەتلەر، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا، لايىھىلەشتىن، قۇرۇلۇش قىلىشقا، نازارەت-باشقۇرۇش ئورۇنلىرى بىرلىكتە تىرىشىش ئارقىلىق، 51.2 كىلومېتر يول ئۇلىنى پۈتتۈردى. كورلىدىن كۇچاغىچە بولغان ئارىلىقتىكى تۆۋرۈك - سۆڭگۈچ قۇرۇلۇشى ئارقا-ئارقىدىن باشلىنىپ دەسلەپكى جەڭ غەلىبىلىك بولدى.

جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولىنى غەربكە ئۇزارتىش قۇرۇلۇشى باشلانغاندىن كېيىن، 8000 كىشىلىك قۇرۇلۇش قوشۇنى، 530 قۇرۇلۇش ماشىنىسى تەڭلا ئىشقا چۈشتى. قۇرۇلۇشقا قاتناشقان ئورۇنلار ۋە تارماقلار لى پېك زۇڭلىنىڭ «قۇرۇلۇشنى ئىلمىي باشقۇرۇپ، جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولىنى سۈپەتلىك، يۇقىرى ئۈنۈملۈك ياساپ چىقىڭلار» دېگەن يولىيورۇقىنىڭ روھى ۋە تۆمۈر يول مىنىستىرلىكى، ئاپتونوم رايونىنىڭ ئالاقىدار قۇرۇلۇش تەلىپىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، قۇرۇلۇشنى ئىلمىي قىلىپ، قاتتىق باشقۇرۇپ، بۇ يىلقى قۇرۇلۇش ۋەزىپىسىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئىشلىنىشىگە كاپالەتلىك قىلدى.

ھازىرغا قەدەر جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يولى قۇرۇلۇشىنىڭ كورلىدىن كۇچاغىچە بولغان 174 كىلومېترلىق لىنىيىسىدە ئومۇمىيۈزلۈك قۇرۇلۇش باشلاندى. ھەرقايسى بۆلەكتىكى چوڭ، ئوتتۇرا، كىچىك كۆۋرۈكلەر ياسىلىۋاتىدۇ.

ئاپتونوم رايونىنىڭ ھال سوراش تۆمىكى 12-ئاينىڭ 22-كۈنىدىن 24-كۈنگىچە جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈر يول لىنىيىسىدىكىلەردىن ھال سوردى. مۇئاۋىن رەئىس جالڭ يۈنچۈەن قۇرۇلۇش ئۇرۇنلىرىدىكى پەلەككە يەتكەن قىزغىنلىقنى كۆرۈپ، قۇرۇلۇش سۈرئىتىگە كاپالەتلىك قىلىشنى، سۈپەتكە تېخىمۇ كاپالەتلىك قىلىشنى، سۈپەتنى 1 - ئورۇنغا قويۇشنى تەلەپ قىلدى، ئۇ قۇرۇلۇش ئورۇنلىرىنىڭ قۇرۇلۇشنى يۇقىرى ئۆلچەم، قاتتىق تەلەپ بويىچە سۈپەتلىك ئىشلەپ، ئىلمىي قۇرۇلۇش قىلىپ، جەنۇبىي شىنجاڭ خەلقىگە بەخت يارىتىدىغان بۇ زامانىۋى تۆمۈر يول قاتناش چوڭ تومۇرىنىڭ يۇقىرى ئۇنۇملىك، سۈپەتلىك پۈتۈپ چىقىشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىشنى ئۈمىد قىلدى.

ئۇرۇمچى شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى بايرام مەزگىلىدە بازارنى تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى

قۇرۇلۇشنى تەڭ تۇتۇش لازىم.

يېقىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى تەھلىل قىلىنىپ مۇنداق دەپ كۆرسىتىلدى: نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى چەكلەپ تۇرۇۋاتقان ئاساسىي ئامىل ئىقتىسادىي قۇرۇلمىنىڭ مۇۋاپىق بولماسلىقى، ئىقتىسادىي ئاشۇرۇپ تەڭشەشنىڭ ئاساس قىلىدۇ. شۇڭا جايلار، تارماقلار پىلان تۈزگەندە ياكى پىلاننى ئورۇنلاشتۇرغاندا، چوقۇم قۇرۇلمىنى تەڭشەش ئىشقا ئاشۇرۇشى لازىم. قۇرۇلمىنى تەڭشەشنى بارلىق پىلاننىڭ ئۇچىگە سىڭدۈرگەندىلا، كېلەر يىللىق ئىقتىسادىي

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئىشخانىسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ

جايلاردىن بايرام مەزگىلىدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇشنى تەلەپ قىلدى

ئۆز خەۋىرىمىز. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئىشخانىسى، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى بىرلىكتە ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، جايلاردىن يېڭى يىل، باھار بايرىمى ۋە روزا ھېيت مەزگىللىرىدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ھەر مىللەت ئامما سىنىڭ ھېيت- بايرامنى ياخشى ئۆتكۈزۈشكە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى:

1. ئىقتىسادچىللىقنى يولغا قويۇپ ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرۇپ مەدەنىيەتلىك بولۇش، تېجەشلىك بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسلىنىپ، ھېيت - بايراملىق پائالىيەتلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم. جايلار ۋە تارماقلار ۋە ئورۇنلار مەركەزنىڭ ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ ئىجرا قىلىشى، يېڭى يىل، باھار بايرىمى ۋە روزا ھېيت مەزگىللىرىدە زەربىدارلىق بىلەن پۇل خەجلەشنى قاتتىق چەكلىشى كېرەك. بەلگىلىمىگە خىلاپلىق قىلىپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن كەلسە - كەلمەس پۇل ۋە ماددىي نەرسە تارقىتىشقا رۇخسەت قىلىنمايدۇ، ھۆكۈمەت پۇلىغا سوۋغات، تارتۇق ئېلىشقا، تەقدىم قىلىشقا، ھۆكۈمەت پۇلىنى ئىشلىتىپ زىياپەت بېرىشكە، چوڭ يەپ، چوڭ ئىچىشكە رۇخسەت قىلىنمايدۇ. پائالىيەتكە ئۇيۇشتۇرۇش نامى بىلەن ھۆكۈمەت پۇلىغا تىجارەت خاراكتېرلىك تانسخانا، ناخشا زالى، كېچىلىك كۇلۇبلارغا بېرىشقا ۋە باشقا ئالىي ئىستېمال كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىش قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ. ھەر خىل تەبرىكلەش يىغىنلىرى، خۇلاسىسە يىغىنلىرى، تەقدىرلەش يىغىنى قاتارلىق ماھىيەتلىك ئەھمىيىتى بولمىغان يىغىنلارنى قاتتىق تىزگىنلەش، ھەر خىل چاي ئۆتكۈزۈش، بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكى ۋە چوڭ تېتىكى تەبرىكلەش دوستلۇق پائالىيەتلىرىنى ئازايتىش، مېھمان چاقىرماسلىق، سوۋغات تەقدىم قىلماسلىق، ئىشكاپ ئىشلىتىلمەيدىغان ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىدا ئىشلەپچىقىرىشنى توختىتىپ تۇرۇپ ئىشلەپچىقىرىش ۋە خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئاساسىي ۋەزىپىنى ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم.

2. كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ بولۇپمۇ نامرات زايونلار، ئالاھىيىدە قىيىنچىلىقى بار كارخانىلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم.

3. ئىجتىمائىي ئاسايىشنى ساقلاش ئىشلىرىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئىجتىمائىي ئاسايىشنى بۇزىدىغان ھەر خىل جىنايى ۋەقەلەرنىڭ يۈز بېرىشىنى ئالدىن توسۇش ۋە ئۇنىڭغا زەربە بېرىش كۈچىنى كۈچەيتىش لازىم.

4. ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى بىرلىكتە ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، جايلاردىن يېڭى يىل، باھار بايرىمى ۋە روزا ھېيت مەزگىللىرىدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ھېيت- بايرامنى ياخشى ئۆتكۈزۈشكە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنۇلار تەلەپ قىلىندى:

1. ئىقتىسادچىللىقنى يولغا قويۇپ ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرۇپ مەدەنىيەتلىك بولۇش، تېجەشلىك بولۇش پرىنسىپىغا ئاساسلىنىپ، ھېيت - بايراملىق پائالىيەتلەرنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم. جايلار ۋە تارماقلار ۋە ئورۇنلار مەركەزنىڭ ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ ئىجرا قىلىشى، يېڭى يىل، باھار

تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ چېتىدە تۇرۇشلۇق مەلۇم قىزىل ئارمىيە تۇەندىكى كونا ئەسكەرلەرنىڭ كۆپىنچىسى ھەربىي سەپكە كىرگىنىگە بىر قانچە يىل بولغان بولسىمۇ، بىرەر قېتىممۇ شەھەرگە كىرىپ باقمىغان، ئۇلار ھەربىي سەپتىن چېكىنىش ئالدىدا تۇرغاندا تۇەن رەھبەرلىرى ئاپتوموبىل ئاجرىتىپ كونا ئەسكەرلەرنى شەھەرگە ئاپىرىپ ئەكىلىشنى ئورۇنلاشتۇردى.

سۈرەتتە: ئىككى كونا ئەسكەر ئۇرۇق - تۇغقانلىرىغا ھەدىيە قىلىش ئۈچۈن دوپپا سېتىۋالماقتا.

شىي جۇك فوتوسى

قارا قاش ناھىيىسى پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش ستراتېگىيىسىنى يولغا قويۇش جەريانىدا تونىلىق ئاشلىق ئېتىز، بەزىدا قىلىشتىكى بوشۇرۇن ئىككانىيەتلەردىن پايدىلىنىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئاشلىق زىرائەتلىرىدىن يۇقىرى ھوسۇل ئېلىش بويىچە ئۇلۇغ كۆرسىتىش ئېنىزى سىنىقىنى قانات يايدۇردى.

سۈرەتتە: قويچى يېزىسىنىڭ رەھبەرلىرى بۇ يىل قۇر تاشلاپ تېرىلغان كۆزگى بۇغدايىنى پەرۋىش قىلىش تەدبىرلىرىنى مۇھاكىمە قىلماقتا.

جاڭ مىڭخەي فوتوسى

ئۇرۇمچى شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى بايرام مەزگىلىدە بازارنى تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چىقاردى

ئۇرۇمچى خەۋىرىمىز ھەۋلان سابىت خەۋەر قىلىدۇ: 1997- يىللىق يېڭى يىل بايرىمى، باھار بايرىمى، روزا ھېيت يېتىپ كېلىش ئالدىدا ئۇرۇمچى شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى بازارنى ئاۋاتلاشتۇرۇپ، مال باھاسىنىڭ مۇقىملىقىنى ساقلاش، بايرام مەزگىلىدىكى بازارنى تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، شەھەرنىكى سودا، ئاشلىق، تەمىنات- سودا قاتارلىق تارماقلاردىن ئىستېمال بۇيۇملىرى بىلەن تەمىنلەش خىزمىتىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىشنى تەلەپ قىلدى.

شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى تەمىنلىگەن ماتېرىيالغا قارىغاندا، يېڭى يىل بايرىمى، باھار بايرىمى، روزا ھېيت مەزگىلىدە ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى سودا كارخانىلىرى ئومۇمىي قىممىتى 300 مىليون يۇەندىن ئاشمىدىغان تاۋارنى بازارغا سالماقچى ئىكەن، بۇ تاۋارلار ئىچىدە ئاشلىق، ياغ، گۆش، كۆكتات قاتارلىق ئاساسلىق ھەم قوشۇمچە يېمەكلىكلەرنىڭ مەنبەسى مول، تۇرى تولۇق بولۇپ، ئۇرۇمچى شەھىر ئاھالىلىرىنىڭ ئېھتىياجىنى تولۇق قامدايدىكەن. شەھەرلىك مالىيە- سودا ئىشخانىسى سودا تارماقلىرى، كارخانىلاردىن ئەلا مۇلازىملىقنى ياخشى ئىشلەپ مۇلازىملىق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشنى، سودا - سانائەت مەھسۇلى باشقۇرۇش، مال باھا، تېخنىكا نازارەتچىلىكى تارماقلىرىغا يېقىندىن ماسلىشىپ، بازارنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىشنى، بازارنى تەكشۈرۈش سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ساختا، سۈپەتسىز مەھسۇلات ئىشلەش، سېتىش قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىشنى كۈچەيتىشنى، بولۇپمۇ يېزا ئىگىلىك، قوشۇمچە كەسىپ مەھسۇلاتلىرى بازىرىنىڭ يېمەكلىك تازىلىقى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنى تەلەپ قىلدى.

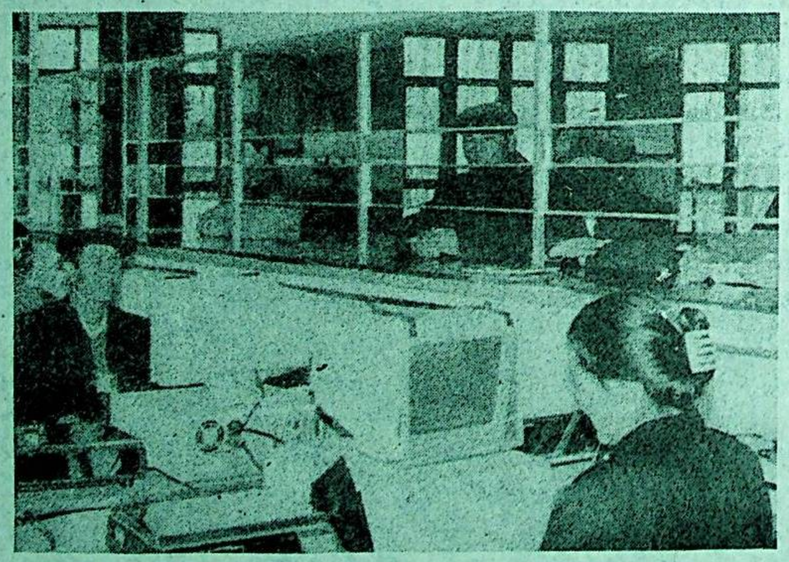
6 - ئومۇمىي يىغىن قارارىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، پوچتا - تېلېگرافنى خەلق ئۈچۈن تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلدۇرىمىز

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا - تېلېگراف باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى ئابلەت ئەۋرا

پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتنىڭ 6 - ئومۇمىي يىغىنىدا ماقۇللانغان «ج ك پ مەركىزىي كومىتېتنىڭ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە دائىر بىر قانچە مۇھىم مەسىلە توغرىسىدىكى قارار»ى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ۋاز ئىشنى ئومۇمىيۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈشتە مۇھىم رېئال ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇپ، پوچتا - تېلېگراف سىستېمىزدا مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا - تېلېگراف، خەۋەرلىشىش ئىشلىرىنى تېز، ساغلام تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ تۈپ كاپالىتى ھېسابلىنىدۇ.

پارتىيە 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتنى 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، بىز ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى، كەسىپ قۇرۇلۇشنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى، ئىشچى- خىزمەتچىلەر قوشۇنى قۇرۇلۇشنى چىڭ تۇتۇپ، ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشنى كۈچلۈك مەنىۋى ھەركەتلەندۈرگۈچ كۈچ بىلەن تەمىن ئېتىشكە پۈختا ئۇل ھازىرلىدۇق. جۈملىدىن «ئىككى قولدا چىڭ تۇتۇش، ھەر ئىككى قول قاتتىق بولۇش» فاكتورىنىدا چىڭ تۇرۇپ، ئىدىيىۋى - سىياسىي تەربىيىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئىنقىلابىي ئەنئەنە تەربىيىسى، ۋەزىيەت تەربىيىسى، كەسىپ - تېخنىكا تەربىيىسىنى داۋاملىق مۇقىم ئېلىپ باردۇق. تەجرىبە- ساۋاقلارنى پائال يەكۈنلەپ، كارخانىلارنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مەزمۇنى ۋە ئۇنى يولغا قويۇشنىڭ ئۇسۇللىرى ئۇستىدە پائال ئىزدىنىپ، ياخشى نەتىجىلەرنى يارىتىۋق: 1) دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى بىلەن بارلىق پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ئۆە ئاممىنى تەربىيىلەشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىدىيىسىنى ئازاد قىلىپ، كۆز قارىشىنى ئۆزگەرتىپ، كارخانا تەرەققىياتىنى كۆچلۈك ئىدىيۋى كاپالەتكە ئىگە قىلدۇق.

تېكەس ناھىيىلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى بۇ يىل 10 - ئايدا 500 مىڭ يۇەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ ئون كومپيۇتېر سېتىۋېلىپ، مۇئاملىدارلارغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش بىلەن بىللە ئىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى.

سۈرەتتە: خادىملار خىزمەت ئۇستىدە.

غەيرەت ئابدۇرېشىت فوتوسى

ۋە ئاممىنى تەربىيىلەشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، 2) غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇنى قۇرۇشنى نىشان، «ۋەتەننى، كوللېكتىپنى، (ئاخىرى 4 - بەتتە)

قەشقەر ۋىلايىتىدە 80 مىڭدىن ئارتۇق نامرات ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىدا ئۆزگىرىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئادىل نۇرمۇھەممەت** خەۋىر قىلدۇ: 1986-يىلى نامراتلارغا قۇتقۇزۇش شەكلىدىكى يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتى تەرەققىيات ئارقىلىق يار-يۆلەك بولۇشقا ئۆزگەرتىلگەندىن بۇيان، قەشقەر ۋىلايىتىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورۇنلىرى 1 - قول رەھبەرلەر بۇ ئاساستا مەسئۇل بولۇش تۇزۇمىنى يولغا قويۇپ، نامراتلارغا تەرەققىيات ئارقىلىق يار-يۆلەك بولۇپ، ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. بۇ يىل 11-ئايغىچە ۋىلايەت بويىچە 80 مىڭ 504 ئائىلە، 339 مىڭ 132 نوپۇسنىڭ ئىقتىسادىدا زور ئۆزگىرىش بولدى.

بۇ ۋىلايەتتە 1986-يىلى كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن ئوتتۇرىچە كىرىمى 120 يۈەنلىك نامراتلىق ئۆلچىمى بويىچە ھېسابلىغاندا، 133 مىڭ 805 نامرات ئائىلە، 571 مىڭ نامرات نوپۇس بار بولۇپ، ئايرىم-ئايرىم ھالدا شۇ ئاغدىكى ئومۇمىي يېزا ئائىلىسى ۋە يېزا نوپۇسىنىڭ % 27.9 ۋە % 27.53 نى ئىگىلەيتتى. مەركەز ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ بۇ ئاستە ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن، بۇ ۋىلايەتتىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورۇنلىرى نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، ۋىلايەت، ناھىيە (شەھەر)، يېزا (بازار) لاردا ئومۇمىيۈزلۈك ھالدا نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش ئىشخانىلىرىنى قۇرۇپ، مەخسۇس ئادەم ۋە مەبلەغ ئاجراتتى. پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورۇنلىرىنىڭ 1-قول رەھبەرلىرى بۇ خىزمەتكە بىۋاستە مەسئۇل بولدى. دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر تەڭ كۈچ چىقىرىپ، نامرات ئائىلىلەرنىڭ بېشىغا ئەمەلىي ياردەم قىلدى. ئون يىلدىن بۇيان، مەركەز ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ بۇ ۋىلايەتكە چۈشۈرۈپ بەرگەن نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش مەبلىغى 148 مىليون 712 مىڭ يۈەنگە يەتتى. دۆلەت يەنە نامرات ئائىلىلەرنىڭ دېھقانچىلىق بېجى، چارۋىچىلىق بېجى ۋە دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق مەسئۇلاتلىرى بېجى قاتارلىقلارنى ئازايتىپ ئېلىش ۋە كەچۈرۈم قىلىش قاتارلىق نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇشتىكى بىر قاتار ئىمتىياز بېرىش سىياسەتلىرىنى تۈرلۈپ چىقىپ يولغا قويدى. ۋىلايەتتىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار دېھقانلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىغا باشلامچىلىق بىلەن يارىدەم بەردى. پەقەت بۇ يىل ئىچىدىلا ۋىلايەتتىكى پارتىيىلىك كادىرلار 17 مىڭ نامرات ئائىلە بىلەن يار-يۆلەك بولۇش توختامى ئىمزالدى. ۋىلايەتنىكە بۇئاستە قاراشلىق 48 ئورۇن نامرات پېزىلارنى، ناھىيە (شەھەر)لەرگە بۇئاستە قاراشلىق 855 ئورۇن نامرات كەنتلەرنى ھۆددىگە ئالدى. ۋىلايەت دەرىجىلىك كادىرلاردىن 21 كىشى، ناھىيە (باشقارما) دەرىجىلىك كادىرلاردىن 143 كىشى، يېزا (بۆلۈم) دەرىجىلىك كادىرلاردىن 2158 كىشى ئايرىم-ئايرىم ھالدا ئۆزلىرىنىڭ يار-يۆلەك بولۇش نۇقتىلىرىغا ئەمەلىي ئىش قىلىپ بەردى، يېزا، كەنتلەر كوللېكتىپ ئىگىلىكىدىن پايدىلىنىپ ئۆز ئورۇنلىرىدىكى نامرات ئائىلىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىنى راۋاجلاندۇرۇش جەريانىدىكى ئەمگەك كۈچى، ماشىنا-سايمان، مەبلەغ، ئۇچۇر، تېخنىكا جەھەتتىكى قىينىچىلىقىنى ھەل قىلىشقا ياردەم بەردى. ھەرقايسى يېزا، كەنتلەر دېھقان، چارۋىچىلارنى يېزا ئىگىلىكىدە ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان پەن-تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيەلەش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، يېزا ئىگىلىكىدىكى ئەمەلىي تېخنىكىلارنى كېڭەيتىپ، مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ، نامرات ئائىلىلەرنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتتى. بۇ ۋىلايەت ئۆز ئورنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن، ئاشلىقتا ئۆزىنى تەمىنلەپ پەرزەنتلىرىنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ئۇچۇن بارىن يېزىسىدا قۇرۇلغان مېۋە-چېۋە پىششىقلاش زاۋۇتى قۇرۇلۇشى تۇرىگە سېلىنغان مەبلەغ 200 مىڭ يۈەنگە يەتتى. بۇ تۇر ۋە مەبلەغلەر ئارقىلىق نامرات ئائىلىلەرگە كۆرۈنەرلىك ئىجتىمائىي ۋە ئىقتسادىي ئۈنۈم يارىتىلدى. نەتىجىدە، بۇ يىل ئىقتسادىي ياخشىلانغان ئائىلە 2912 گە يېتىپ، پىلان % 103 ئورۇندالدى.

ئاقتۇ ناھىيىسىدە 2912 نامرات ئائىلىنىڭ ئىقتسادى ياخشىلاندى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋىر قىلدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسى تەرەققىيات ئارقىلىق نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتىدە تەرەققىيات تۇرى بەلگىلەپ، مەبلەغنى مەركەزلەشتۈرۈپ ئىشلىتىپ، ساھەلەرنى ئېغىزلار بويىچە نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇشقا سەپەرۋەر قىلىپ كۆرۈنەرلىك نەتىجىگە ئېرىشتى. بۇ يىل ناھىيە بويىچە تەرەققىيات ئارقىلىق نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋىر قىلدۇ: ئاقتۇ ناھىيىسى تەرەققىيات ئارقىلىق نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئۈنۈم ھاسىل قىلدى.

ئاقتۇ ناھىيىسى بۇ يىل تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتىدە تەرەققىيات تۇرى بەلگىلەپ، مەبلەغنى مەركەزلەشتۈرۈپ ئىشلىتىپ، ساھەلەرنى ئېغىزلار بويىچە نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇشقا سەپەرۋەر

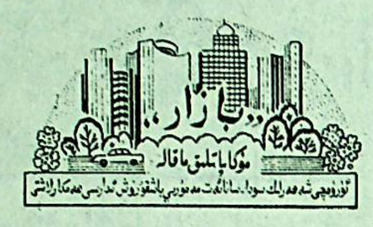
خانىئېرىق يېزىسى چارۋىچىلىقنى بازارغا يۆزلەندۈرۈپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ بېيىش قەدىمىنى تېزلەتمەكتە

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت ئۆمەر ئابدىن** خەۋىر قىلدۇ: خوتەن ناھىيىسىنىڭ خانىئېرىق يېزىسى ئېغىل-قوتان ئۆزگەرتىش، چارۋا مال نەسلىنى ياخشىلاش، ئۇت-چۆپلەرنى يۇمشىتىش قاتارلىق تۈرلەرگە سېلىنىدىغان مەبلەغنى كۆپەيتىپ، چارۋىچىلىقنى بازارغا يۆزلەندۈرۈپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ بېيىش قەدىمىنى تېزلەتمەكتە.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى يېزا، كەنتتىن ئىبارەت ئىككى دەرىجىلىك چارۋىچىلىققا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، يېزا باشلىقى ئۆزى بىۋاستە تۇتقاندىن باشقا، ھەرقايسى يېزا، كەنتلەردىن بىر نەپەردىن ئاساسىي قاتلام كادىرنى بۇ خىزمەتكە مەسئۇل قىلىپ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن ئىلمىي ئىزدىنىش ئېلىپ بېرىش، ئىلغار تېخنىكىلارنى ئومۇملاشتۇرۇش، ئىلغار تېخنىكا ئۈچۈن ئىقتسادىي مۇكاپات بېرىش قاتارلىق تەدبىرلەرنى ئىزچىل ئىجرا قىلىپ، چارۋىچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئۈنۈملۈك رول ئوينىدى.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى يېزا، كەنتتىن ئىبارەت ئىككى دەرىجىلىك چارۋىچىلىققا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، يېزا باشلىقى ئۆزى بىۋاستە تۇتقاندىن باشقا، ھەرقايسى يېزا، كەنتلەردىن بىر نەپەردىن ئاساسىي قاتلام كادىرنى بۇ خىزمەتكە مەسئۇل قىلىپ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن ئىلمىي ئىزدىنىش ئېلىپ بېرىش، ئىلغار تېخنىكىلارنى ئومۇملاشتۇرۇش، ئىلغار تېخنىكا ئۈچۈن ئىقتسادىي مۇكاپات بېرىش قاتارلىق تەدبىرلەرنى ئىزچىل ئىجرا قىلىپ، چارۋىچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئۈنۈملۈك رول ئوينىدى.

قاغىلىق ناھىيىلىك يەككە ئەمگەكچىلەر جەمئىيىتى يەككە سودا-سانائەتچىلەرنى يېتەكلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلەت جۇمە**، ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىن** خەۋىر قىلدۇ: قاغىلىق ناھىيىلىك يەككە ئەمگەكچىلەر جەمئىيىتى يەككە سودا-سانائەتچىلەرنى تىزىملاپ باشقۇرۇش، يېتەكلەش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىدى.

ئۇلار يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، بازار ئىگىلىكىنىڭ تەلىپى ۋە بازار ئېھتىياجىغا ئاساسەن، تىجارەت مەنبەلىرىنى كەڭ ئاچتى ۋە شەھەر، يېزىلاردىكى ئېشىنچا ئەمگەك كۈچلىرى ۋە سودا-تىجارەتكە ئېپى بار كىشىلەرنى بازارغا كۆپلەپ جەلپ قىلدى، يۆلىدى ۋە قوللىدى ھەمدە ئۇلارغا بازار ئۇچۇرى يەتكۈزدى. بۇنىڭ بىلەن تىجارەتچىلەرنىڭ سانى يىلمۇ يىل كۆپەيدى. «خەلقنىڭ بازىرىنى خەلق باشقۇرۇش، خەلقنىڭ بازىرىنى خەلق ئۆزى قۇرۇش» يولىدا مېڭىپ، ئون نەچچە يىلدا دۆلەت 3 مىليون يۈەن، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر 2 مىليون يۈەندىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىپ، ناھىيە بويىچە 14 جايدا 9600 كۇادرات مېتر كۆلەمدە سودا بازىرى قۇردى. ئۇلار ھەرقايسى بازارلارنىڭ ئەمەلىي ئېھتىياجىنى چىقىش قىلىپ، باشقۇرۇش، تەربىيىلەش، يېتەكلەش، ئۇيۇشتۇرۇش ئارقىلىق يەككە سودا-سانائەتچىلەرنىڭ كەسپىي ساپاسىنى، قانۇن-تۈزۈم كۆز قارىشىنى، ئۇچۇر كۆز قارىشىنى ئۆستۈردى. ئۇلار يەنە، بازار ئىگىلىكىنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىپ، ئوتكەن يىل 10-ئايدا يەككە ئەمگەكچىلەر جەمئىيىتىنى ئاساس قىلىپ، ئۇنىۋېرسال مۇلازىملىق شىركىتى قۇردى ھەم مەبلەغ، ئادەم، ئوسكۇنە كەمچىل بولغان ئېھتىياجلىق ئاستدا، شىركەت قارمىقىدا سودا ماگىزىنى، مېھمانخانا ئېچىپ، ماشىنا رېمونت زاۋۇتى، قۇرۇلۇش ئەترىتى، زىننەتلەش مەركىزى، چارۋىچىلىق، دېھقانچىلىق مەسئۇلاتلىرىنى سېتىۋېلىش-سېتىش ئورنى، كۆمۈر بىلەن تەمىنلەش ئورنى ۋە ئايلىق كېيىم زاۋۇتى قاتارلىقلارنى قۇرۇپ ئىشقا كىرىشتۈرۈپ، شىركەتنىڭ ئەمەلىي كۈچىنى ئاشۇردى. شىركەت بۇلتۇر 10-ئايدا قۇرۇلغاندىن تارتىپ ھازىرغىچە باج-پايدىسى 105 مىڭ يۈەنگە يەتتى.

غۇلجا شەھەرلىك سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ «ئازاد» يولى پونكىتى بۇ يىل 1-ئايدىن 12-ئايغا قەدەر 978 مىڭ يۈەن باشقۇرۇش ھەققى يىغىپ، يىللىق پىلانىنى 378 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.
سۈرەتتە: پونكىتنىكلەر ۋاقىتلىق تىجارەتچىلەرنى تىزىملىماقتا.
كامال جامال فوتوسى

هېمت سۈپۈرگى 1982-يىلى ئاتۇش شەھەرلىك كۆكەرتىش ئىدارىسىدىن قىزىلسۇ ئوبلاستلىق پارتكوم ئورگىنىنىڭ ئىشچىسى، قۇشۇمچە ئامانلىق قوغداش خادىملىقىغا يۆتكەلگەنىدى. ئۇ شۇنىڭدىن بۇيان مەسئۇلىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىپ ئورگان ئىچىنى «باغچىلاشقان ئورۇن» غا ئايلاندۇرۇشقا تۆھپە قوشتى ھەمدە كۆپ قېتىم ئورگان بويىچە ئىلغار خىزمەتچى بولدى.

سۈرەتتە: ئۇ گۈللەرنىڭ كۆزلۈك پەرۋىشىدە.

تۇز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋىرى، فوتوسى

يول ئاسراش داۋالىنى دېسە، بەزى كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىغا قاقاس چۆللۈكتىكى دەل-دەرەخسىز گەمە ئويلەر، تاشلىنىپ ياتقان ماي تۆكۈلىرى، يول ياسغۇچى ئىشچىلارنىڭ زېرىكىشلىك تۇرمۇشى كېلىدۇ. ئەمما خوتەن تاشيول باش ئۇچاستىكىسىغا قاراشلىق داۋالىنلەرگە كەلسىگىز ھويلا ئالدىلىرى تۈزۈم تاللىرى، گۈللۈك، كۆكتاتلىق، مېۋىلىك دەرەخلەر بىلەن كۆكەرتىلگەن گۈزەل مەنزىرىنى كۆرىسىز.

خوتەن تاشيول ئاسراش باش ئۇچاستىكىسى غەربتە گۇما ناھىيىسىدىن شەرقتە نىيە ناھىيىسىگىچە بولغان 807 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى 315-دۆلەت يولى ۋە مەخسۇس ئىشلىتىلىدىغان تاشيولنى ئاسراش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان. بۈيوللارنىڭ 80 % تىن كۆپرەكى چۆل-جەزىرىلەردە. باش ئۇچاستىكا پارتكومى بىلەن مەمۇرىيىتى تاشيولچىلار ئارىسىدا مەدەنىيەتلىك ئۇچاستىكا، مەدەنىيەتلىك داۋەن، مەدەنىيەتلىك ئائىلىلەرنى باھالاش، مۇكاپاتلاش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئىدىيىۋى ھالىتىدە، كەسىپ ئەخلاقىدا يېڭى تۈرگىرىش ھاسىل قىلدى. باش ئۇچاستىكا بەش يىلدىن بۇيان مەنىۋى مەدەنىيەت خىزمىتىدە ئاپتونوم رايون بويىچە ئۈلغار ئورۇن، زاۋا داۋەنى 1992-يىلى مەملىكەت بويىچە ئون ئەلا داۋەنلىك بىرى بولدى ھەمدە قانىتاش مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن «ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشتى. خوتەن تاشيول باش ئۇچاستىكىسى ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن بولغاندىن كېيىن، نىيە، قاراقاش، گۇما ئۇچاستكىلىرى ۋىلايەت بويىچە مەدەنىيەتلىك ئورۇن دېگەن نامغا ئېرىشتى. نىيە ئۇچاستكىسىنىڭ ئەندىرە داۋەنى مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۈيۇشمىسى تەرىپىدىن «كىچىك ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئائىلىسى» دېگەن نامغا، باش ئۇچاستىكا 1993-يىلى مەملىكەت بويىچە ئامېۋى تەنتەربىيە خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن دېگەن نامغا ئېرىشتى ھەمدە 1994-يىلى مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار ئورۇن بولۇپ تەقدىرلەندى. ۋىلايەت بويىچە 25 داۋەننىڭ 15 ى باش ئۇچاستىكا تەرىپىدىن مەدەنىيەتلىك ئورۇن بولدى، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئائىلىسىنىڭ 80 % تىن كۆپرەكى مەدەنىيەتلىك ئائىلە بولۇپ باھالاندى. خوتەن تاشيول باش ئۇچاستىكىسى يۇقىرىقى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشتە تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتتى:

ـ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا بولغان رەھبەرلىك كۈچەيتىلدى. باش ئۇچاستىكىدىن داۋەنلەرگىچە 1 ـ قول باشلىق مەنىۋى مەدەنىيەت خىزمىتىنى كۈندىلىك مۇھىم خىزمەتلەر قاتارىدا چىڭ تۇتتى. مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىمۇ نىشانلىق باشقۇرۇش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، داۋەن باشلىقى ئۇچاستىكا باشلىقى ئالدىدا، ئۇچاستىكا باشلىقى باش ئۇچاستىكا باشلىقى ئالدىدا، باش ئۇچاستىكا باشلىقى پۈتۈن ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئائىلىسى ئىچىدە ئۈلگە بولۇش ئۈلگىسىنى يولغا قويدى. ئۇچاستىكا باشلىقى ئائىلىسىدىن باشلاپ، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئائىلىسىنى

خوتەن ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قانۇن نازارەتچىلىكىنى كۈچەيتىپ، خىزمەتلەرنىڭ ئىلگىرى سۈرۈلۈشىگە تۈرتكە بولدى

ئۇختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلاجان يۈسۈپ**

خەۋىر قىلىدۇ: خوتەن ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ئاساسىي قانۇندا بېرىلگەن خىزمەت ھوقۇقىنى ئىستايىدىل يۈرگۈزۈپ، قانۇن نازارەتچىلىكىنى كۈچەيتىپ، ناھىيىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات ۋە ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى ئىلگىرى سۈردى.

خوتەن ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان قانۇن - نىزاملارنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى ئۈستىدە نازارەت قىلىش، تەكشۈرۈشنى قانات يايدۇرۇپ، ئاساسىي قانۇن، قانۇن- نىزاملارنىڭ توغرا ئىزچىللاشتۇرۇلۇشى، يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. ئىلگىرى - ئاخىرى بولۇپ «ئاپتونوم رايوننىڭ دىن ئىشلىرىغا دائىر قائىدە - نىزاملىرى»، «يېمەكلىكلەر تازىلىقى قانۇنى»، «مەدەنىي يادىكارلىقلارنى قوغداش قانۇنى»، «يېزا ئىگىلىك قانۇنى»، «ئاپتونوم رايوننىڭ دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ سېلىقىنى يەڭگىللىتىش، نازارەت قىلىش، باشقۇرۇش نىزامى»، «ئوقۇتقۇچىلار قانۇنى»، «مەجبۇرىي مائارىپ قانۇنى»، «ئەمگەك قانۇنى»، «دۆلەت بايرىقى قانۇنى»، «يېزا - بازار كارخانىلىرى نىزامى»، «پەن -تېخنىكا تەرەققىيات قانۇنى» قاتارلىق قانۇن، نىزاملارنىڭ ئىجراسى توغرىسىدىكى دوكلات ۋە قارالمىلارغا قاراپ چىقتى ۋە تەكشۈردى.

بۇ كومىتېتدېھقانلارنىڭ سېلىقى ئېغىرلاپ كېتىش قاتارلىق دېھقان، چارۋىچىلار ئومۇمىيۈزلۈك كۆكۈل بۆلۈۋاتقان مەسىلىلەرگە قارتا «يېزا ئىگىلىك قانۇنى»نى مەركەز قىلغان ھالدا ۋەكىللەرنى قانۇن ئىجراسىنى تەكشۈرۈشكە ئۈيۈشتۇرۇپ، سۇ ھەققى، توك ھەققى، ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىلىرىنىڭ ئورۇنلىنىش ئەھۋالىنى ئۆلچەم قىلىپ جەريانە ئېلىش، ئاشلىق، پاختا، پىلە سېتىۋېلىشتا دەرىجىنى، باھانى تۆۋەنلىتىپ، دېھقانلارنىڭ مەنپەئىتىنى زىيانغا ئۇچرىتىش قاتارلىق مەسىلىلەرنى تۈزىتىش توغرىسىدا تەكلىپ بەردى. بۇ ئارقىلىق ناھىيە ئىقتىسادىنىڭ ماس قەدەمدە ئېشىشىغا تۈرتكە بولدى.

ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ، دېھقانلارنىڭ داۋالىنىشى قېيىن بولۇش مەسىلىسى ھەل قىلىندى

خوتەن ناھىيىسىنىڭ بوزاق يېزىسى دېھقانلارنىڭ دوختۇرخانىلاردا كېسەل كۆرسىتىشى قېيىنبولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئۆچ تەرەپ بىرلىشىپ مەبلەغ توپلاپ، ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، دېھقانلارنىڭ داۋالىنىشى قېيىن بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلدى.

بۇ يېزىدىكى دېھقان - چارۋىچىلار تۈرمۇش قېينىچىلىقى سەۋەبىدىن داۋالىنىشتا قېينىچىلىق تارتىپ كەلگەنىدى. يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى دېھقانلارنىڭ داۋالىنىشى قېيىن بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، ھەمكارلىشىپ داۋالىنىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، يېزا مالىيىسى تۇرلۇك چىقىملارنى تېجەپ ھەربىر دېھقانغا تۆت يۈەندىن جەمئىي 83 مىڭ 576 يۈەن، نامرات ئائىلىلەر ئۈچۈن 16 مىڭ 476 يۈەن ئاجراتتى؛ ھەرقايسى كەنتلەر جامائەت جۈغلانمىسىدىن 41 مىڭ 788 يۈەن، دېھقان ئائىلىلىرى ھەربىر نوپۇس ئۈچۈن ئالتە يۈەندىن جەمئىي 125 مىڭ 364 يۈەن چىقاردى. بۇنىڭ بىلەن ئۈچ تەرەپ يىللىق ھەمكارلىشىپ داۋالاش مەبلىغى ئۈچۈن جەمئىي 274 مىڭ 853 يۈەن يىغىش قىلىپھەمكارلىشىپ داۋالاش تۈزۈمىنى يولغا قويدى. نەتىجىدە ئاغرىقلار ھەر قانداق ئەھۋالدا كېسەللىك دەرىجىسىگە قاراپ ئاپتونوم رايون دائىرىسىدىكى ھەرقايسى دوختۇرخانىلاردا خالتىرجەم داۋالىنالايدىغان بولدى. بۇ يېزا يەنەئاھالىلەرنىڭ تارقاق بولۇشىدەك ئەھۋالغا ئاساسەن سەككىز ئورۇندا ساقلىقنى ساقلاش ئۆيى، ئون ئورۇندا ئانا- بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش، پىلانلىق ئىمۇنىتېتلاش نۇقتىسى تەسىس قىلىپ،ئەسلىدە لىرىنى تولۇقلاپ، لايياقەتلىك تېبىبي خادىملارنى داۋالاشقا قويدى.

بۇلتۇر 11 - ئايىمىز ئاخىرىغىچە ھەمكارلىشىپ داۋالاش راسخوتنى بىلەن داۋالانغان كېسەل 23 مىڭ 847 ئادەم (قېتىم)غا، بۇنىڭ ئىچىدە يۇقىرى دەرىجىلىك دوختۇرخانىلاردا داۋالانغان كېسەللەر 261 نەپەرگە يەتتى.

ئابلاجان يۈسۈپ

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى ئۆز رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرماقتا

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف ئىدارىسى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، پوچتا- تېلېگراف ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن بەلگىلىك تۆھپە قوشتى.

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا- تېلېگراف ئىدارىسى ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، بەش قارار كۇرس ئېچىپ، 150 ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى كادىرىنى تەربىيىلىدى. 65 كادىرنى يۇقىرى دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۈيۈشمىلىرى ئۈيۈشتۇرغان كۇرسلارغا تەربىيىلىنىشكە ئەۋەتتى. ئىچكى ئۆلكىلەرگە ئىلگىرى - كېيىن 50 ئادەمنى تەجرىبە ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى. ئىشچى - خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيىنى قەرەللىك ئېچىپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ دېموكراتىك ھوقۇقىنى يۈرگۈزۈشىگە ئەھمىيەت بەردى. ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى كادىرلىرىنى باھالاش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، بەش يىلدىن بۇيان 860 بۆلۈم دەرىجىلىك كادىرنى باھالاپ چىقتى. ئۈن ئۈلايەت، ئۈبلاست، شەھەر ئۆ 78 ناھىيىدىكى پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى «ئاممۇي تەنتەربىيە خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ باھالاندى. ئۇلار ئىشچى- خىزمەتچىلەرنى تېخنىكا يېڭىلاش تەكلىپى بىرىشكە ئۈيۈشتۇرغاندىن بۇيان ئىشچى - خىزمەتچىلەر بەرگەن 1163 يېڭى تەكلىپ قوللىنىلدى.

دىلنۇر روزى

سامساق روھى مەڭگۈ نۇر چاچىدۇ

سۈرەتلىك خەۋەر

قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىدا بولغان بىر قېتىملىق ئىشلەپچىقىرىش ئەمەلىيىتى جەريانىدا، ئىستانسىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئىشلىرىغا ئىلھام بېرىش ۋە ئىشلەپچىقىرىش ئىشلىرىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئىستانسا رەھبەرلىرى ئىستانسىنىڭ ئىلغار ئۈلگىسى بولغان ئۇيغۇر ئىسىملىك ئىشچى ئەسكەر ئەزالىرىنى ئىستانسا ئىچىدە ئۆگىنىش ۋە ئىلھام ئېلىش ئۈچۈن تەشكىللىدى. ئۇلار ئىچىدە

سۈرەتتە: تاجىگۈل مەھەممەت (ئوتتۇرىدا) ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىللە.
فاتىح شەرق فوتوسى

ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش بويىچە قاتلامىۋ
قاتلام مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاندى.ھەرقايسىنى
تۇردۇن تۇردى، ئۆمەر تۇردۇن

سۈرەتتە: ئېلى سامساق (ئوتتۇرىدىكى) سۆزۈق ناگاھاتا.
نىجات صابىت فوتوسى ۋە خەتىرى

يۇقىرالارنىڭ قانۇن ئېگىنى ئۆستۈرۈش ـ سوتسىيالستىك بازار ئىگىلىكىنىڭ جىددىي تەلىپى

كادىلجان قابلا

بازار ئىگىلىكى ئېچىۋېتىلگەن ئىگىلىك بولۇپ،ئۇ ئۆز پائالىيەتلىرىنى قانۇن ئارقىلىق،باشقۇرۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. شۇڭا بازار ئىگىلىكىنىڭ ئۇزلۇكسىز مۇكەممەللەشىشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، يۇقىرالارنىڭ قانۇن ئېگىنى ئۆستۈرۈپ، قانۇن بويىچە بازار پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىشنى تەرىشچە ئىشقا ئاشۇرۇش لازىم.

يۇقىرالارنىڭ قانۇن ئېگى ـ كىشىلەرنىڭ قانۇن توغرىسىدىكى كۆز قارىشى، ئىدىيىسى، نۇقتىئىنەزىرى، بىلىمى ۋە روھىي ھالىتىنىڭ ئومۇمىي ئاتلىشىنى كۆرسىتىدۇ. كونكرېت ئېيتقاندا، ئۇ كىشىلەرنىڭ قانۇنىنىڭ ماھىيىتى، ئىقتىدارى، ئۆزلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش ۋە مەجبۇرىيەتلىرىنى ئادا قىلىش، ئىجتىمائىي ھادىسىلەر ۋە كىشىلەرنىڭ ھەرىكەتلىرى ھەققىدىكى تونۇشى ۋە پوزىتسىيىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

بىر قەدەر ئەتراپلىق، توغرا بولغان قانۇن ئېگى كىشىلەرنىڭ قانۇنىي پائالىيەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىدىغان ئىدىيە،شۇنداقلا پۈتكۈل جەمئىيەتتە قانۇننى ئوگۇشلۇق ئىجرا قىلىشنىڭ مۇھىم كاپالىتىدۇر. بولۇپمۇ، سوتسىيالستىك بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا، يۇقىرالارنىڭ قانۇننى بىلىشى، قانۇنغا رېئايە قىلىشى،ۋە قانۇندىن پايدىلىنىشى ۋەزىيەتنىڭ جىددىي ئېھتىياجىدۇر. چۈنكى، بازار ئىگىلىكى قانۇن ئارقىلىق باشقۇرۇلىدىغان ئىگىلىك بولغاچقا، ئۇنىڭ بەرپا قىلىنىشى، ئايلىنىشى ۋە كەمتۈك تەرەپلىرىنىڭ تولۇقلىنىشى قانۇنچىلىق قائىدىلىرىنى كۆچەيتىش ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ.

سوتسىيالستىك قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشى قانۇن تۈرغۇزۇش، قانۇننى ئىجرا قىلىش، قانۇنغا رېئايە قىلىشتىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدىكى قانۇن تۈرغۇزۇش بىلەن قانۇننى ئىجرا قىلىش ئاخىرقى ھېسابتا، يۇقىرالارنىڭ، ھەتتا پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ قانۇن ئېگىنى ئۆستۈرۈشنى كۆرسىتىدۇ.

1. بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا يۇقىرالارنىڭ قانۇن ئېگىنى تۈرغۇزۇشنى تېزلىتىش كېرەك.

بازار ئىگىلىكى قانۇن ئارقىلىق باشقۇرۇلىدىغان ئىگىلىك بولغانلىقتىن، بازار سۈبېيېكتلىرىنىڭ بارلىق پائالىيەتلىرى قانۇننىڭ چەكلىشى ئاستىدا ئېلىپ بېرىلىدۇ. شۇڭا يۇقىرالار ۋە جەمئىيەتنىڭ بازار ئىگىلىكىگە ماس كېلىدىغان قانۇن قارىشىنى تۈرغۇزۇش زۆرۈر. بۇنىڭ ئۈچۈن، بىرىنچىدىن، يۇقىرالار ۋە جەمئىيەتتە قانۇن ئەڭ ئالىي قورال، قانۇن ئالدىدا ھەممە ئادەم باراۋەر دەيدىغان قاراشنى تۈرغۇزۇش لازىم. يەنە بىر تەرەپتىن، بۇ كىشىلەرنىڭ قانۇننىڭ ماھىيىتى، ئىقتىدارى، ئۆزلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش ۋە مەجبۇرىيەتلىرىنى ئادا قىلىش، ئىجتىمائىي ھادىسىلەر ۋە كىشىلەرنىڭ ھەرىكەتلىرى ھەققىدىكى تونۇشى ۋە پوزىتسىيىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

بىر قەدەر ئەتراپلىق، توغرا بولغان قانۇن ئېگى كىشىلەرنىڭ قانۇنىي پائالىيەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىدىغان ئىدىيە،شۇنداقلا پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ قانۇننى بىلىشى، قانۇنغا رېئايە قىلىشىۋە، قانۇنغا رېئايە قىلىشنىڭ مۇھىم كاپالىتىدۇر. بولۇپمۇ، سوتسىيالستىك بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا، يۇقىرالارنىڭ قانۇننى بىلىشى، قانۇنغا رېئايە قىلىشىۋە، قانۇننى ئىجرا

جياڭ زېمىن قاتارلىقلار «شىنجىڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىدىكى مەنسۇي مەدەنىيەتنى ياخشى 6- لىيەن»گە يىغىلما يېرىپ بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 26- دېكابىر تېلېگراممىسى. يېقىندا باش شۇجى، دۆلەت رەئىسى، مەركىزىي ھەربىي كومىتېتىنىڭ رەئىسى جياڭ زېمىن ، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىرىدىن لىيۇخۇاچىڭ، جاڭ جىن، جاڭ ۋەننيەن، چى خاۋتيەنلەر مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى تەرىپىدىن «شىنجىڭ ئالاھىدە رايونىدىكى مەنسۇي مەدەنىيەتنى ياخشى 6- لىيەن» دېگەن شەرەپلىك نام بېرىلگەن گۇۋاھنامىنى تەقدىم قىلدى.

(بېشى 1 - بەتتە)

خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ تۇرمۇشىنى ئەستايىدىل ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش كېرەك. جايلار، تارماقلار كونكرېت تەدبىرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، نامرات رايونلار، قىيىنچىلىقى بار كارخانىلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنىڭ تۇرمۇش مەسلىسىنى نۇقتىلىق ياخشي ھەل قىلىشى لازىم. يېڭى يىل، باھار بايرىمى، روزا ھېيت مەزگىللىرىدە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ھەققىنى، دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىققان خادىملارنىڭ پېنسىيە پۇلىنى ۋاقتىدا تارقىتىشقا ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش، بولۇپمۇ قىيىنچىلىقى بار كارخانىلاردىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەر بىلەن دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىققان خادىملارنىڭ ئاساسلىق تۇرمۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە ھۆكۈمەتلەر، ئالاقىدار تارماقلار ۋە ئاممىۋى تەشكىلاتلار خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرىدىن، قوراللىق ساقچى قىسىم كوماندىر - جەڭچىلىرىدىن، ج خ كادىر، ساقچىلىرىدىن، ھەربىيلەرنىڭ، ئىنقىلابىي قۇربانلارنىڭ ئائىلە- تاۋابئاتلىرىدىن، پىشقەدەم كادىرلاردىن، قىيىنچىلىقى بار ئائىلىلەردىن ۋە تەنھا، تۇل بوۋاي- مومايلاردىن ھال سوراشنى ياخشى تەشكىللەپ، پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ مېھر- شەپقىتىنى ھەممە ئائىلىلەرگە يەتكۈزۈشى كېرەك.

3. ھېيت- بايرام كۈنلىرىدىكى بازار تەمىناتىنى ئەستايىدىل ياخشىلاپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ماددىي، مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى بېيىتىش كېرەك. جايلار ھېيت- بايراملىق بازار تەمىناتىنى ياخشىلاشنى ھازىرقى مۇھىم خىزمەت سۈپىتىدە تۇتۇپ، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈشى كېرەك.

4. جەمئىيەت ئامانلىقىنى كۈچەيتىش، ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى قوغداش، ھېيت- بايرام كۈنلىرىدىكى بىخەتەرلىككە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. جايلار ۋە تارماقلار ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ بايرام مەزگىلىدىكى ئامانلىقنى ساقلاش ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ، ھەر خىل مۇداپىئە تەدبىرلىرىنى، بىر تەرەپ قىلىش چارىلىرىنى ۋە جىددىي ئەھۋالدا تاقابىل تۇرۇش لايىھىلىرىنى تۈزۈپ چىقىشى، مۇكەممەللەشتۈرۈشى كېرەك. مىللىي بۆلگۈنچىلەرگە ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرگە قاتتىق زەربە بېرىش، ئاممىنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ھەر خىل ئېغىر جىنايى ئىشلار جىنايەتچىلىرىگە قاتتىق زەربە بېرىش كېرەك. نۇقتىلىق جايلار، ئاھاللەر رايونى ۋە ئاممىۋى كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىنىڭ بىخەتەرلىك تەكشۈرۈش، ئامانلىق ساقلاش، مۇداپىئە كۆرۈش ئىشلىرىنى كۈچەيتىپ، ھەرخىل ۋەقەلەرنىڭ سادىر بولۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. ھەر خىل ئوت ئاپىتى ۋە يوشۇرۇن ئاپەتلەرنى تۈگىتىش كېرەك. ھېيت- بايرام مەزگىلىدە خەلق ئىشچىلىرى، ئوقۇغۇچىلار، تۇغقان يوقلاشقا ماڭغان ئىشچى- خىزمەتچىلەر قاتارلىق يولۇچىلارنى توشۇش، يولغا سېلىش خىزمىتىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەپ، يولۇچى توشۇش تەرتىپىنى ياخشىلاپ، يولۇچىلارنىڭ بىخەتەر يۆتكىلىشىگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

5. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار ئاساسىي زېھنىي كۈچىنى يېقىنقى مەزگىلدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى تۇتۇشقا قويۇشى كېرەك. ئاپىتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە يىل ئاخىرى ۋە كېلەر يىلنىڭ ھېشدىكى تۇرلۇك خىزمەتلەرنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەش لازىم.

ئەتىيازلىق ترانسپورت خىزمىتىنى بالدۇر ئورۇنلاشتۇرۇش، ياخشى تەشكىللەش كېرەك. جايلار، تارماقلار ۋە ئورۇنلار بولۇپمۇ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرى قىش پەسلىدىكى ئارسال ۋاقىت ۋە ھېيت- بايرام مەزگىلىدىن پايدىلىنىپ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىق تەربىيىسىنى، پىلانلىق تۇغۇت تەشۋىقاتىنى ۋە يېزا ئىگىلىك پەن- تېخنىكا بىلىملىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش تەربىيىسىنى ئەستايىدىل ياخشى ئىشلەش كېرەك. مەدەنىيەتلىك، ساغلام، ئىلغار بولغان ئىجتىمائىي يېڭى ئىستىلنى تەرغىپ تەشەببۇس قىلىپ، مىللەتلەرنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنى يەنمۇ كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ھېيت- بايرامنى خۇشال- خۇرام، ئىقتىسادچىل، ئىناق، مەدەنىيەتلىك ئۇتكۈزۈشىگە ئىمكانىيەت يارىتىش كېرەك.

6 - ئومۇمىي يىغىن قارارىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، پوچتا - تېلېگرافنى خەلق ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى خىزمەت قىلدۇرىمىز

(بېشى 1 - بەتتە)

ئىش ئورنىنى سۆيۈش، ئاممىنى پوچتا - تېلېگرافتىن رازى قىلىش ۋە كەسىپ ئەخلاقىغا رىئايە قىلىش، كەسىپىي تېخنىكا ئىقتىدارىنى ئىگىلەش، كەسىپ ئىنتىزامىغا قاتتىق رىئايە قىلىش» مەزمۇن قىلىنغان كەسىپ ئەخلاقى تەربىيىسى ئېلىپ بېرىپ كۆرۈنەرلىك ئۈنۈمگە ئېرىشتۇق، سىستېمىمىزدا كارخانا باشقۇرۇشتا ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنى ۋە دېموكراتىك ھوقۇقىغا كاپالەتلىك قىلدۇق، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقى، تەشەببۇسكارلىقى، ئىجادچانلىقىنى قوزغىدۇق، ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ئاساسىي گەۋدىلىك رولىنى جارى قىلدۇردۇق. 3) كارخانىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى، مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش، «پوچتا - تېلېگراف يېڭى ئىستىلىنى تىكلەش، ئەلا مۇلازىملىق قىلىش» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش ئېڭىنى ئۆستۈردۇق، ئاكتىپلىقىنى قوزغىدۇق. مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى داۋاملىدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا- تېلېگراف سىستېمىسى بويىچە 98% ئورۇنغا ئاپتونوم رايون، ئۆلايەت، ئوبلاست، شەھەر، ناھىيە تەرىپىدىن «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دەپ نام بېرىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن 28، ئۆلايەت، ئوبلاست دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن 33، ناھىيە دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن 40، بۇنىڭدىن باشقا سەككىز ئورۇن ئاپتونوم رايون، پوچتا - تېلېگراف مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن ئىدىيۋى- سىياسىي خىزمەتتە مۇنەۋۋەر كارخانا، 207 كىشى مەملىكەت، پوچتا - تېلېگراف مىنىستىرلىكى ۋە ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ باھالاندى. 4) پارتىيە قۇرۇلۇشىنى تۇتۇش، چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش، كەسىپ ئىستىلىنى ياخشىلاشقا زور كۈچ سەرپ قىلىپ، مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تۇزۇملىشىش، قېلىپلىشىشقا قاراپ يۈزلەندۇردۇق.

پوچتا - تېلېگراف سىستېمىسىدىكى رەھبىرىي كادىرلارنىڭ پارتىيە ئىچىدىكى دېموكراتىك تۇرمۇش تۇزۇمى، پارتىيە ئىستىلى مەسئۇلىيەت تۇزۇمى، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ خىزمەت ھوقۇقىنى يۇرگۈزۈش - نازارەت قىلىش مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەققىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، كارخانا مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كارخانا تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، پوچتا - تېلېگراف كادىرلىرى ۋە ئىشچى - خىزمەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى، پەن - تېخنىكا سەۋىيىسى، دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق قارىشىنى ئۆستۇرۇپ، ساغلام، مول مەزمۇنلۇق بولۇش، خەلق ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش بەلگە قىلىنغان كارخانا مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، مادددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنسۇي مەدەنىيەتنى ماس قەدەمدە يۇكسەلدۇرۇشتەك ياخشى ۋەزىيەتنى شەكىللەندۈرمەكتە.

بىز ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا - تېلېگراف سىستېمىسى بويىچە مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتىمىز:

1. رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىگە ماسلىشالايدىغان مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى مېخانىزمىنى تۇرغۇزۇپ، ستراتېگىيىلىك ۋەزىپىنىڭ ئورۇندىلىشىنى تۇزۇلمە جەھەتتىن كاپالەتكە ئىگە قىلىمىز: پارتكوم بىر تۇتاش رەھبەرلىك قىلىدىغان، پارتىيە، ھۆكۈمەت مەسئۇلىيەت تۇزۇمى، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ خىزمەت ھوقۇقىنى يۇرگۈزۈش - نازارەت قىلىش مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەققىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، كارخانا مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كارخانا تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، پوچتا - تېلېگراف كادىرلىرى ۋە ئىشچى - خىزمەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى، پەن - تېخنىكا سەۋىيىسى، دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق قارىشىنى ئۆستۈرۈپ، ساغلام، مول مەزمۇنلۇق بولۇش، خەلق ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش بەلگە قىلىنغان كارخانا مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، مادددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنسۇي مەدەنىيەتنى ماس قەدەمدە يۇكسەلدۇرۇشتەك ياخشى ۋەزىيەتنى شەكىللەندۈرمەكتە.

بىز ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا - تېلېگراف سىستېمىسى بويىچە مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتىمىز:

1. رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىگە ماسلىشالايدىغان مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى مېخانىزمىنى تۇرغۇزۇپ، پارتىيە ئىستىلى مەسئۇلىيەت تۇزۇمى، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ خىزمەت ھوقۇقىنى يۇرگۈزۈش - نازارەت قىلىش مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەققىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، كارخانا مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كارخانا تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، پوچتا - تېلېگراف كادىرلىرى ۋە ئىشچى - خىزمەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى، پەن - تېخنىكا سەۋىيىسى، دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق قارىشىنى ئۆستۈرۈپ، ساغلام، مول مەزمۇنلۇق بولۇش، خەلق ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش بەلگە قىلىنغان كارخانا مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، مادددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنسۇي مەدەنىيەتنى ماس قەدەمدە يۇكسەلدۇرۇشتەك ياخشى ۋەزىيەتنى شەكىللەندۈرمەكتە.

2. تەكشۈرۈپ تەنقىد قىلىپ، ئىنچىكە پىلانلايمىز، «قارار»دا بېكىتىلگەن كۆرسەتمە نىشانى، ئۇچۇ باسقۇچلۇق ۋەزىپە ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئومۇمىي نىشانى تەلىپى بويىچە، ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىپ، كونكرېت پىلان تۈزىمىز، مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ خىزمەتلىرىنى تېخمۇ ئىلگىرىلەپ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرىمىز، پىلان تۈزۈش جەريانىدا ئىنچىكە تەكشۈرۈپ تەنقىد قىلىپ، جايلارنىڭ ئەمەلىيىتى، ھازىرقى ھالىتى قاتارلىقلارنى تەھلىل قىلىپ، مەركەز ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ ماكرولۇق پېتەكچىلىكى بىلەن ئۆز سىستېمىمىز، تارمىقىمىزنىڭ ئەمەلىيىتىنى بىرلەشتۈرۈشكە ماھىر بولۇپ، يەرلىك ئالاھىدىلىك ۋە كەسىپىي ئالاھىدىلىكنى گەۋدىلەندۈرۈشكە تىرىشىمىز.

3. بىز «ئىككى قولدا چىڭ تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» فاكتىغىدا چىڭ تۇرۇپ، مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشغا دائىر خىزمەتلەرنى مادددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى جەريانىغا سىڭدۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنى مەنسۇي ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ، زېھنىي كۈچ ۋە ئىدىيىۋى كاپالەتكە ئىگە قىلىپ، جانلىق بىرلەشتۈرۈپ، ماسلاشتۇرۇپ، تەرەققىي قىلدۇرىمىز. ھەر دەرىجىلىك پوچتا - تېلېگراف كارخانىلىرىدا ئىش ئورنى ئۆلچىمى، كارخانا رومى، كارخانا مەدەنىيىتى، كارخانا ئوبرازى، ئىدىيىۋى ئەخلاق، كەسىپىي ئەخلاقى قاتارلىق قۇرۇلۇشلارنى ئىلگىرىلەپ قانات يايدۇرۇپ، ئۆزگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە كارخانا ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى جانلىق بىرلەشتۈرۈش مېخانىزمىنى شەكىللەندۈرۈپ، كارخانىلارنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرىمىز.

4. چىڭ تۇتۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە يېقىندىن ئەھمىيەت بېرىمىز. ئاپتونوم رايونىمىز پوچتا - تېلېگراف سىستېمىسى بويىچە مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى چىڭ تۇتىمىز:

1. رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكىگە ماسلىشالايدىغان مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى مېخانىزمىنى تۇرغۇزۇپ، پارتىيە ئىستىلى مەسئۇلىيەت تۇزۇمى، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ خىزمەت ھوقۇقىنى يۇرگۈزۈش - نازارەت قىلىش مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەققىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، كارخانا مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كارخانا تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، پوچتا - تېلېگراف كادىرلىرى ۋە ئىشچى - خىزمەتلەرنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق ساپاسى، پەن - تېخنىكا سەۋىيىسى، دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق قارىشىنى ئۆستۈرۈپ، ساغلام، مول مەزمۇنلۇق بولۇش، خەلق ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش بەلگە قىلىنغان كارخانا مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، مادددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنسۇي مەدەنىيەتنى ماس قەدەمدە يۇكسەلدۇرۇشتەك ياخشى ۋەزىيەتنى شەكىللەندۈرمەكتە.

3. هېيت- بايرام كۈنلىرىدىكى بازار تۈزەش يوقلاشقا ماڭغان ئىشچى- خىزمەتچىلەر تۈتكۈزۈشكە ئىمكانىيەت يارىتىش كېرەك.

****

ئېلانلار

ئۇرۇمچى ناھىيە دىئوبۇ يېزىلىق پەيچۇسوسدىن دىئوبۇ يېزا خېنەنجاڭزا كەنت 2- .دۆيدىكى تاش موللىغا بېرىلگەن سەككىز كىشىلىك نوپۇس دەپتەرنى يوقاتتىم. ئېلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

* * *

ئۇرۇمچى يېڭىشەھەر رايونلۇق ئاشلىق ئىدارىسىدىن يەكەن ناھىيىسىگە يۆتكەپ بېرىلگەن مەمەت ئېلى ناسىدىكى 00165985- نومۇرلۇق ئاشلىق رەسمىيەت قەغىزىنى يوقاتتىم. ئېلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

يولداش ماخمۇت ئەخمەت ۋاپات بولدى

ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ سابىق مۇئاۋىن نازىرى، پارتىيە گۇرۇپپىسىنىڭ ئەزاسى يولداش ماخمۇت ئەخمەت كېسەل بولۇپ داۋالاش ئۈنۈم بەرمەي، 1996- يىل 12- ئاينىڭ 23- كۈنى 61 يېشىدا بەختكە قارشى ۋاپات بولدى.

خېردار چاقىرىش تەكلىپنامىسى

ۋاقتى: 1996- يىل 12- ئاينىڭ 27- كۈنى

قەرز پۇل نومۇرى:

خېردار چاقىرىش نومۇرى: 96003 - PEO

1. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھۆكۈمىتى دۇنيا بانكىسىغا ئىلتىماس قىلىش ئارقىلىق ئۇرۇمچى- كۇيتۇڭ ئالىي دەرىجىلىك تاشيول تۈرى قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىدىغان قەرز پۇلغا ئېرىشتى، بۇنىڭ بىر قىسمى شىنجاڭ تاشيول تورلىرىنى ئاسراش قۇرۇلۇشى (1997- يىللىق) بويىچە 12 ھۆددىدىگە بېرىلىدىغان توختام تۈرىگە ئىشلىتىلىدۇ.

دۇنيا بانكىسىنىڭ «سېتىۋېلىش قوللانمىسى»دا بەلگىلىگەن لايىھەتلىك خېردار بولىدىغانلار خېردار چاقىرىشقا قاتناشسا بولىدۇ.

2. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش قۇماندانلىق شتابى تۈرلەرنى ئىجرا قىلىش ئىشخانىسى ھازىر ياللىغۇچى سۈپىتى بىلەن خېردار بولغانلارنى تۆۋەندىكى قۇرۇلۇشلارنى زۆرۈر ئەمگەك كۈچى، ماتېرىيال، ئۈسكۈنە ۋە مۇلازىملىق بىلەن تەمىنلەش ئۈچۈن، خېردارلىققا تەكلىپ قىلىدۇ.

3. خېردارلىقنى ئۈستىگە ئېلىشقا قىزىقىدىغان ھەرقانداق كىشى 1997- يىل 12- ئاينىڭ 27- كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش قۇماندانلىق شتابى تۈرلەرنى ئىجرا قىلىش ئىشخانىسىغا يازما ئىلتىماس سۇنغان ۋە قايتۇرۇلمايدىغان بىر قىسىم خراجەت تاپشۇرغاندىن كېيىن، خېردار چارقىرىشقا دائىر بىر يۈرۈش تولۇق بولغان ھۆججەتلەرنى سېتىۋالسا بولىدۇ. ھۆددىگە بېرىلىدىغان ھەر بىر توختامغا دائىر خېردار چاقىرىش ھۆججەتلىرى ئۈچۈن 2000 يۇەن خەلق پۇلى ئېلىنىدۇ، سېتىۋالغاندىن كېيىن قايتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ. پوچتا ئارقىلىق ئەۋەتىشكە توغرا كەلسە، پوچتا تېز يوللانمىسى ئۈچۈن 250 يۇەن خەلق پۇلى قوشۇپ ئېلىنىدۇ. بۇنىڭغا قىزىقىدىغان خېردار بولىدىغانلار تېخمۇ تەپسىلىي ماتېرىيال ئالمەن دېسە، مۇشۇ ئورۇنغا بارسا بولىدۇ.

4. خېردار بولۇش توغرىسىدىكى يازما ماتېرىيال خەنزۇچە يېزىلىشى ، بىر يۈرۈش رەسمىي نۇسخىسى، ئۈچ يۈرۈش كۆپەيتكەن نۇسخىسى بولۇشى كېرەك. ھەر بىر ھۆددىگە بېرىلىدىغان توختام ئۈچۈن 100 مىڭ يۇەنلىك خېردار بولۇش كاپالەت پۇلىمۇ بىللە تاپشۇرۇلۇشى كېرەك. خېردار بولۇش كاپالەت پۇلىنىڭ بېرىلىش ئۇسۇلى ياكى شەكلى خېردار چاقىرىش ئورۇنلىرى تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنىدىغان بولۇش كېرەك. خېردار بولۇش ھۆججەتلىرى 1997- يىل 2- ئاينىڭ 20- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن سائەت 12 (بېيجىڭ ۋاقتى)تىن بۇرۇن ئۇرۇمچى شەھرى يەنئەن يولى 52- قورۇدىكى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش قۇماندانلىق شتابى تۈرلەرنى ئىجرا قىلىش ئىشخانىسىغا يەتكۈزۈلۈشى كېرەك.

5. 1997- يىل 2- ئاينىڭ 20- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن سائەت 12 (بېيجىڭ ۋاقتى) دە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ يەنئەن يولى 52- قورۇدىكى ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش قۇماندانلىق شتابى تۈرلەرنى ئىجرا قىلىش ئىشخانىسىدا خېردارلىق سالاھىيىتىنى كۆرۈش ئاشكارا ئېلىپ بېرىلىدۇ، خېردار بولىدىغانلارنىڭ ۋەكىللىرى قاتناشسا بولىدۇ.

ياللىغۇچىنىڭ نامى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش قوماندانلىق شتابى تۈرلەرنى ئىجرا قىلىش ئىشخانىسى

ئادرېسى: ئۇرۇمچى شەھرى يەنئەن يولى 52- قورۇ

تېلېفون نومۇرى: 21015، 21016-2874999.

فوتو تېلېگراف نومۇرى: 2874907

پوچتا نومۇرى: 830001

قۇرۇلۇش تۈرىنى قىسقىچە تونۇشتۇرۇش

توختام ھۆددە نومۇرى	لىنىيە نومۇرى	باشلىنىش - ئاخىرلىشىش نۇقتىلارنىڭ قوزۇق نومۇرى	بىر تەرەپ قىلىش تەدبىرلىرى	يول تەۋەسىدىكى رايونلار	لىنىيىنىڭ باشلىنىش - ئاخىرلىشىش جايلىرى
1	2902-لىنىيە	K0 +000 - K33 +000	يۇزىنى يېپىشى: 20 km ياماش - مۇستەھكەملەش: 13km	ئۇرۇمچى	ئۇرۇمچى شەھرى - ۋۇجاچۇ
	2906-لىنىيە	K0 +000 - K7 +000	يۇزىنى يېپىش	ئۇرۇمچى	ئۇرۇمچى شەھرى - ئۇلانباي
2	2904-لىنىيە	K0 +000 - K11 +700	ياماش - مۇستەھكەملەش	ئۇرۇمچى	ئۇرۇمچى شەھرى - «1- ئاۋغۇست» پولات تۆمۈر زاۋۇتى
	216-لىنىيە	K673 +000 - K701 +000	يۇزىنى يېپىش	ئۇرۇمچى	ئالتاي - بالغۇنتاي
3	2933-لىنىيە	K0 +000 - K7 +000	ياماش- مۇستەھكەملەش	تارباغاتاي	كۇيتۇڭ يول ئىغزى - مايتاغ
	312-لىنىيە	K4433 +000 - K4461 +000	يۇزىنى يېپىش	تارباغاتاي	شاڭخەي - قورغاس
4	217-لىنىيە	K370 +000 - K391 +250	يۇزىنى يېپىش: 3.1km ياماش - مۇستەھكەملەش 18.25km	ئالتاي	مايتاغ - كۆچا
5	2925-لىنىيە	K49 +000 - K118 +000	يۇزىنى يېپىش: 52km ياماش -مۇستەھكەملەش 17km	شىخەنزە	سانجى - قاراماي
6	2925-لىنىيە	K132 +000 - K164 +000	يۇزىنى يېپىش	شىخەنزە	سانجى - قاراماي
	2925-لىنىيە	K197 +000 - K249 +000	يۇزىنى يېپىش	شىخەنزە	سانجى - قاراماي
7	2925-لىنىيە	K126 +000 - K152 +000	يۇزىنى يېپىش	قۇمۇل	ئۇرۇمچى شەھرى - قونجىراپ
8	218-لىنىيە	K24 +000 - K49 +000	ياماش- مۇستەھكەملەش	سانجى	سانجى - قاراماي
9	314-لىنىيە	K611 +000 - K637 +000	يۇزىنى يېپىش: 12km ياماش - مۇستەھكەملەش 14km	كورلا	ئۇشاقتال - بالغۇنتاي
10	314-لىنىيە	K274 +000 - K350 +000	يۇزىنى يېپىش: 57km ياماش- مۇستەھكەملەش: 19km	سانجى	ئۇرۇمچى شەھرى - قونجىراپ
11	314-لىنىيە	K350 +000 - K379 +000	ياماش- مۇستەھكەملەش	كورلا	ئۇرۇمچى شەھرى - قونجىراپ
12	314-لىنىيە	K476 +000 - K541 +000	ياماش- مۇستەھكەملەش	كورلا	ئۇرۇمچى شەھرى - قونجىراپ

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابىر
30
دۈشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى （بۇ سان ئالتە بەت）

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 11 ئايلىق ئىقتىسادىي ھەرىكەت ئەھۋالى ياخشى بولدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز جالاڭ لىشۆ، لى جىنسۇڭ خەۋىرى. ئاپتونوم رايونلۇق ستاتىستىكا ئىدارىسى 12 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ئاچقان 1996 - يىللىق ئىقتىسادىي ۋەزىيەت توغرىسىدىكى مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدىن ئۇقۇشىمىزچە، بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىز دۆلەتنىڭ مۇۋاپىق قىسىم، ماكرولۇق تەڭشەش، تىزگىنلەش سىياستىنى داۋاملىق يولغا قويۇپ، ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ۋە ئىقتىسادنى يۆكسەلدۈرۈش ئۇسۇلىدا بۇرۇلۇش قىلغان، بۇنىڭ بىلەن ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ئاساسىي جەھەتتىن مۇقىم بولغان.

بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ماكرولۇق ئىقتىسادىي ھەرىكىتى تۆۋەندىكىدەك بىر نەچچە ئالاھىدىلىككە ئىگە بولدى:

1. يېزا ئىگىلىكىدىن يەنە مول ھوسۇل ئېلىندى. 1996 - يىلى ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىق ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 46 مىليارد 250 مىليون يۈەن (ھازىرقى باھا)گە يېتىشى، ئۆتكەن يىلدىكىدىن % 7 ئېشىشى مۇمكىن. بۇنىڭ ئىچىدە تېرىقچىلىق مەھسۇلات قىممىتى 35 مىليارد 640 مىليون يۈەن بولۇپ % 7.3 ئېشىشى؛ ئورمانچىلىق مەھسۇلات قىممىتى 700 مىليون يۈەن بولۇپ، % 3.7 ئېشىشى؛ چارۋىچىلىق مەھسۇلات قىممىتى 9 مىليارد 500 مىليون يۈەن بولۇپ، % 5.1 ئېشىشى؛ بېلىقچىلىق مەھسۇلات قىممىتى 410 مىليون يۈەن بولۇپ، % 29.9 ئېشىشى مۇمكىن. پۈتۈن يىلدا دېھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىقنىڭ قوشۇلما قىممىتى 27 مىليارد 700 مىليون يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن % 8 ئېشىشى مۇمكىن.

2. سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى مۇقىم يۆكسەلدى. قاتناش - تىرانسپورت ئاساسىي جەھەتتىن نورمال بولدى، پوچتا - تېلېگراف، خەۋىرلىشىش تېز راۋاجلاندى. 1 - ئايدىن 11 - ئاينىچە يېرا ۋە يېزىدىن يۇقىرى سانائەتنىڭ قوشۇلما قىممىتى 21 مىليارد 656 مىليون يۈەن بولۇپ، ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن % 5.4 ئاشتى. پۈتۈن يىلدا سانائەت قوشۇلما قىممىتى 25 مىليارد 500 مىليون يۈەن بولۇپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن % 6.3 ئېشىشى مۇمكىن.

3. مۇقىم مۇلۇك ھېسابىدا سېلىنغان مەبلەغ مۇۋاپىق ئاشتى، نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى ئۆگۈشلۇق ئىشلەندى. 1 - ئايدىن 11 - ئايغىچە مۇقىم مۇلۇك ھېسابىدا سېلىنغان مەبلەغ 20 مىليارد 664 مىليون يۈەن بولۇپ، ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن % 18.8 ئاشتى. ئاپتونوم رايون بويىچە 30 نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرى جەمئىي 8 مىليارد 633 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىش ۋەزىپىسىنى ئورۇندىدى، بۇ ئاساسىي قۇرۇلۇشقا سېلىنغان مەبلەغنىڭ % 65تىن كۆپرەكنى ئىگىلىدى. پۈتۈن يىلدا پۈتكۈل ئىجتىمائىي مۇقىم مۇلۇك ھېسابىدا سېلىنغان مەبلەغ 40 مىليارد يۈەن بولۇپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن % 20تىن كۆپرەك ئېشىشى مۇمكىن.

4. ئىستېمال بازارلىرى مۇقىملىق ئىچىدە جانلاندى، ئاھالىلەرنىڭ ئىستېمال روھىي ھالىتى تۈرلىنىپ ياخشىلاندى. پۈتۈن يىلدا ئىجتىمائىي ئىستېمال بۇيۇملىرىنىڭ پارچە سېتىلىش ئومۇمىي سومىسى 30 مىليارد 800 مىليون يۈەنگە يېتىشى، باھانىڭ ئۆرلەش ئامىلىنى چەكلەپ تۇرۇشتەكەندە، ئەمەلىيەتتە % 11.2 ئېشىشى مۇمكىن.

5. تاشقى سودىدا يېگى ئىلگىرىلەش بولدى. 1 - ئايدىن 11 - ئايغىچە ئاپتونوم رايون بويىچە ئورۇندالغان تاشقى سودا ئېكسپورت ئومۇمىي سومىسى 1 مىليارد 190 مىليون يۈەن بولۇپ ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن % 6.1 ئاشتى.

（ئاخىرى 4 - بەتتە）

سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى يۆكسەك دەرىجىدە بىرلەشتۈرۈش — شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكىدىن يىلمۇ يىل مول ھوسۇل ئېلىشىدىكى «ئەنگۈشتەر»

ئۆز مۇخبىرىمىز جۇبىيى خەۋەر قىلدىۋ: سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى يۆكسەك دەرىجىدە بىرلەشتۈرۈش — شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكىدىن يىلمۇ يىل مول ھوسۇل ئېلىشىدىكى ببباھا «ئەنگۈشتەر» بولۇپ قالدى. 12 - ئاينىڭ 24 - كۈنىدىن 26 - كۈنگىچە ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش يىغىنىدا نۇرغۇن ۋەكىل بىر ئېغىزدىن مۇشۇ گەپنى قىلىشتى.

1996 - يىلى شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكىدىن 19 - يىلمۇ مول ھوسۇل ئېلىندى. شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكى ھەر يىلدا بىر بالداق تۆرلىدى. بۇنىڭ ئىچكى سەۋەبى، ئاساسەن، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەتلەر يېزا ئىگىلىكىنىڭ شىنجاڭنىڭ خەلق ئىگىلىكىدە تۇتقان مۇھىم ئورنىنى، ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىق ئومۇمىيىتىدە تۇرۇپ تونۇدى، بولۇپمۇ يېقىنقى يىللاردا ئاپتونوم رايونىمىزدا پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ بىرىنچى قول باشلىقلىرى يېزا ئىگىلىكىنى تۇتتى، يېزا ئىگىلىكىگە ئالاقدار تارماقلارمۇ پۈتۈن كۈچ بىلەن ئاتلىنىپ، يېزا ئىگىلىكىنى ئىگىلىكىنى ئىلگىرى سۈردى، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى ۋە يېزا ئىگىلىك مەبلىغىنى ۋاقتىدا ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلدى. يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكا خادىملىرى «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش» كە تايىنىپ ئۆز كارامىتىنى كۆرسىتىپ، پەن - تېخنىكىغا تايىنىپ، يېزا ئىگىلىكىنى گۈللەندۈرۈش تەدبىرلىرىنى ئومۇميۈزلۈك يولغا قويدى. تەدبىر كۆچلۈك، تېخنىكا ئۇنۇملۇك بولغانلىقى، مەبلەغ، ماددىي ئەشياغا كاپالەتلىك قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرى، يېزا ئىگىلىكىدىن ئۈدا 19 يىل مول ھوسۇل ئالدى.

1996 - يىلى شىنجاڭ بويىچە 3 مىليون 537 مىڭ مو يەرگە سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ كېۋەز تېرىلدى، بۇ ئومۇمىي كېۋەز يېرىنىڭ % 45تىن كۆپرەكنى ئىگىلىدى، 2 مىليون 260 مىڭ مو يەرگە سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ كۆممىقوناق تېرىلدى، بۇنىڭدىن باشقا، ئاپتونوم رايون بويىچە 1 - ئايدىن 10 - ئايغىچە 2 مىليارد 866 مىليون يۈەن يېزا ئىگىلىك قەرز پۇلى تارقىتىلدى، بۇ ئالدىنقى يىلدىكىدىن 874 مىليون يۈەن كۆپ.

مەمۇرىي ۋاستە، پەن - تېخنىكا تەدبىرى، مەبلەغ، ماددىي ئەشيا كاپالىتى بۇكسەك دەرىجىدە بىرلەشتۈرۈلمىگەن بولسا، 1996 - يىلى شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىكىدە تۆۋەن تېمپېراتۇرا، يەر تەۋرەش، ئېغىر كەلكۈن ئاپەتلىرى شۇنچە كۆپ بولغان، تارىختا كەم كۆرۈلىدىغان ئاشۇنداق پايدىسىز ۋەزىيەتتە يەنە مول ھوسۇل ئېلىش تەس ئىدى. ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش يىغىنىدا ئاپتونوم رايونلىك رەئىسى ئابلەت ئابدۇرىشت، مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ خېك بۇ نۇقتىنى ئالاھىدە تىلغا ئالدى.

شىنجاڭنىڭ 1997 - يىللىق يېزا ئىگىلىك كۆرەش نىشانى — ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلىنى 8 مىليون تونىغا، پاختا ھوسۇلىنى 1 مىليون 150 مىڭ تونىغا يەتكۈزۈش؛ دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمىنى 200 يۈەن ئاشۇرۇش. بۇ نىشانغا يېتىش ئۈچۈن، كېلەر يىلى جايلاردا يۇقىرى ھوسۇللۇق يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش مۇھىم نۇقتا قىلىنىپ، ئېچىش، تەرەققىي قىلدۇرۇش كۆلىمى كېڭەيتىلدۇ. ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش يىغىنىدا 1997 - يىللىق نۇقتىلىق دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى بەرپا قىلىش تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش تۆرلىرى يىللىق ئىشلەپچىقىرىش پىلانىغا كىرگۈزۈلۈپ، ھەرقايسى ۋىلايەت، ئوبلاستلاردا قاتلامۇ قاتلام يولغا قويۇلدۇ.

ئاپتونوم رايونىمىزدا ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جالاڭ لىشۆ خەۋەر قىلدىۋ: 9 - بەش يىللىق پىلانىنىڭ تۇنجى يىلدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سۇ سىڭىمىس ئۆستەكلىك قۇرۇلۇشىنى مەركەز قىلغان ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشدا يېڭى نەتىجە يارىتىلدى. ئاپتونوم رايون بويىچە يېڭىدىن 8714.94 كىلومېتر ئۆزۈنلۇقتا سۇ سىڭىمىس ئۆستەكلىك چېپىلىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن % 27.5 ئاشۇرۇلدى؛ 1903 ماشىنىلاشقان قۇدۇق قېزىلىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن % 28.69 ئاشۇرۇلدى؛ 31 مىڭ 94 يۈرۈش سۇ قۇرۇلۇشى ئىمارىتى يۈرۈشلەشتۈرۈلدى، 1 مىليون 305 مىڭ مو سۇغرىش كۆلىمى ئاشۇرۇلدى، 3مىليون 667 مىڭ 400 مو يەرنىڭ سۇغرىش كۆلىمى ياخشىلاندى، 1 مىليون 535 مىڭ 900 مو تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىز ئۆزگەرتىلدى. 986 رەھبەرلىرىنىڭ ئاكتىپلىقى ئىشقا سېلىندى. ھۆكۈمەتنىڭ ھەرىكىتى تارقىلىق كۆچلۈك تەشكىللەش، باشقۇرۇش مېخانىزمى شەكىللەندۈرۈلدى. پۈتۈن جەمئىيەت ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بېرىدىغان ۋە قاتنىشىدىغانياخشى ۋەزىيەت يارىتىلدى.

دېھقان، چارۋىچىلار مەبلەغ توپلاش، ئەمگەك كۈچى چىقىرىش، ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشىنىڭ سېلىنما سېلىش سۈبېيكتى بولۇپ قالدى. بۇ، ئاپتونوم رايونىمىز ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى تەرەققىياتىدىكى يەنە بىر روشەن ئالاھىدىلىك، بۇ يىل ئاپتونوم رايون بويىچە ئېتىز - ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىلگەن ئومۇمىي مەبلەغ 840 مىليون يۈەن بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە دېھقان، چارۋىچىلار توپلىغان مەبلەغ 350 مىليون يۈەنگە يېتىپ، (ئەمگەك كۈچى سېلىنمىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ) ئومۇمىي مەبلەغنىڭ % 42 نى ئىگىلىدى.

«بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش» ۋە «ئۈچنى بىرلەشتۈرۈش»

قىسقاۋىزور

سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى بىرلەشتۈرۈش ئۇستىدە توختالغانىدا، كۆپ يىلدىن بۇيان جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭ يېزىلىرىدا يولغا قويۇلغان «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئۈنتۈرۈغا قويماي بولمايدۇ.

ئىلگىرى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى كادىرلار ۋە ئاممىا ئىشلەپچىقىرىش ئەمەلىيىتىدە «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئىجاد قىلغانىدى. شىنجاڭنىڭ بۇ ئۆزگىچە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئەمەلىيەتنىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈپ ئۆزلۈكسىز تۈرتىلىپ، مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلماقتا.

«بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نىڭ مەزمۇنى — سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى بىرلەشتۈرۈش ئۇستىدە توختالغانىدا، كۆپ يىلدىن بۇيان جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭ يېزىلىرىدا يولغا قويۇلغان «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئۈنتۈرۈغا قويماي بولمايدۇ.

ئىلگىرى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى كادىرلار ۋە ئاممىا ئىشلەپچىقىرىش ئەمەلىيىتىدە «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئىجاد قىلغانىدى. شىنجاڭنىڭ بۇ ئۆزگىچە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئەمەلىيەتنىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈپ ئۆزلۈكسىز تۈرتىلىپ، مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلماقتا.

«بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نىڭ مەزمۇنى — سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى بىرلەشتۈرۈش ئۇستىدە توختالغانىدا، كۆپ يىلدىن بۇيان جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭ يېزىلىرىدا يولغا قويۇلغان «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئۈنتۈرۈغا قويماي بولمايدۇ.

ئىلگىرى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى كادىرلار ۋە ئاممىا ئىشلەپچىقىرىش ئەمەلىيىتىدە «بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نى ئىجاد قىلغانىدى. شىنجاڭنىڭ بۇ ئۆزگىچە باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى ئەمەلىيەتنىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈپ ئۆزلۈكسىز تۈرتىلىپ، مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلماقتا.

بورتالا ئوبلاستى 10 مىڭ مولۇق پەن - تېخنىكىدا ئولگە كۆرسىتىلىدىغان كېۋەزلىك رايونى قۇرۇلۇشقا باشلىدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز تۇرسۇن ئىمىن خەۋەر قىلدىۋ: پەن-تېخنىكا تۆپراق جەھەتتىكى تەبىئىي بايلىق ئەۋزەللىكىنى جارى قىلدۇرۇپ، 9-بەش

ئۆزلۈكسىز تۆزىتىلىپ، مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلماقتا.

«بەشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش»نىڭ مەزمۇنى ـ سىياسەت، تېخنىكا، ماددىي ئەشيانى يەكسەك دەرىجىدە بىرلەشتۈرۈش، ئۇنىڭغا يېزىلاردا يولغا قويۇلغان مەھسۇلاتنى بىرلەشتۈرۈپ ئائىلىلەرگە ھۆددىدىكە بېرىش مەسئۇلىيىتە تۆزۈمىنى بىرلەشتۈرگەندە مىڭلىغان، ئونمىڭلىغان ئائىلىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرغىلى، ئائىلىلەرنىڭ تارقاق ئىگىلىكى، دېھقانلارنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسى، پەن ـ تېخنىكا سۈپىتى، ئەمگەك كۈچى قاتارلىق جەھەتلەردىكى بوشلۇقنى تولدۇرغىلى بولىدۇ.

ھازىردىن باشلاپ 2000 ـ يىلغىچە بىر نەچچە يىل قالدى، شىنجاڭنى ئېلىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ پاختا بازىسى، مۇھىم ئاشلىق بازىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقىش، نامراتلىقنى ئاساسىي جەھەتتىن تۈگىتىش، مەملىكەت خەلقى بىلەن بىرلىكتە ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشتە يېزا ئىگىلىكىدە تەبىئەتكە ئەمەس، بەلكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىكنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى چىڭ تۇتۇشىغا، يېزا ئىگىلىك پەن ـ تېخنىكىسىدا يېلمۇ يىل يېڭىلىق يارىتىشقا، سېلىنمىنى كۆپەيتىشكە تايىنىشقا توغرا كېلىدۇ. بۇ ئۈچ ئىشنىڭ بىرى كەم بولسا بولمايدۇ.

ھوسۇلنى ئاشۇرۇش بوشۇرۇڭ كۈچىنى تولۇق جارى قىلدۇرغىلى بولىدۇ.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز تۇرسۇن ئىمىن خەۋەر قىلىدۇ: پەن-تېخنىكا تەرەققىياتىنى تېزلىتىپ، «يۇقىرى ھوسۇللۇق، ئىگىلىكى» بەرپا قىلىش ئۈچۈن، بورتالا مۇڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى 10 مىڭ مولۇق پەن-تېخنىكىدا ئۇلگە كۆرسىتىدىغان كېۋەزلىك رايونى قۇرۇشقا باشلىدى.

بۇ ئوبلاست شەرقىي قىسىم رايونلىرىنىڭ جۇغراپىيىلىك ئەۋزەللىكى ۋە كۆن نۇرى، سۇ، كۆلىسى ياخشىلاندى، 1 مىليون 535 مىڭ 900 مو تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىز ئۆزگەرتىلدى. 986 مىڭ 700 ئادەم ۋە 3 مىليون 154 مىڭ 900 تۇياق چارۋىنىڭ ئىچىدىغان سۇ مەسىلىسى ھەل قىلىندى.

ئاپتونوم رايونىمىز ئېتىز ـ ئېرىق سۇ قۇرۇلۇشى تەرەققىياتىنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى، رىقابەت مېخانىزمى تەتبىق قىلىنىپ، «تىياناشان لوغقىسى»نى تالىشىش مۇسابىقىسى ۋاستە قىلىنىپ، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ـ ھۆكۈمەت

ئاپتونوم رايونىمىزدا دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ تېخنىكىدا يېڭىلىق يارىتىش خىزمىتى ئوڭۇشلۇق ئىلگىرى بېرىلماقتا

ئۆز مۇخبىرىمىز مەدەنىيەت مۇھەممەت رېھىم خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك يېڭى مەھسۇلات يارىتىش، يېڭى تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋە بىكىتىلگەن تۈرلەرنى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈش خىزمىتى ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلماقتا.

بۇ يىل كارخانىلارنىڭ 9-بەش يىللىق تېخنىكا تەرەققىياتى پلانى يولغا قويۇلدىغان تۇنجى يىل. ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى «كارخانىلارنىڭ 9-بەش يىللىق تېخنىكىدا يېڭىلىق يارىتىش قۇرۇلۇشىنى يولغا قويۇش لايىھىسى»نى تۈزۈش بىلەن بىللە، دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ تېخنىكا تەرەققىياتى خىزمىتى توغرىسىدا كونكرېت سىياسەت ۋە تەدبىرلەرنى تۈزۈپ يولغا قويۇپ، پىلاندىكى مەبلەغنىڭ ئەمەلىيلىشىشى ۋە ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ماسلىشىشنى ئىلگىرى سۈردى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يىل ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك 130 خىل يېڭى مەھسۇلات يارىتىلدى، 30 خىل يېڭى تېخنىكا ئومۇملاشتى، دۆلەت دەرىجىلىك يېڭى تېخنىكىدىن بەشى 16 كارخانىدا ئومۇملاشتى، ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك كارخانا تېخنىكا مەركىزىدىن بەشى بىكىتىلدى. بۇ يىل ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈش بىكىتىلگەن نۇقتىلىق 30 تۈرنىڭ بىرىمى، تېخنىكا ئۆزگەرتىلگەن نۇقتىلىق تۈرلەردىن 30 ى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلدى. بۇ تۈرلەر ئوچۇن سېلىنغان مەبلەغ 3 مىليارد 760 مىليون يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇر مۇشۇ خىل تۈرلەردىكى قۇرۇلۇشقا سېلىنغان مەبلەغدىن % 19.2 ئاشتى.

تۆپراق جەھەتتىكى تەبىئىي بايلىق ئەۋزەللىكىنى جارى قىلدۇرۇپ، 9-بەش يىللىق پىلاندىكى پاختا ئىشلەپچىقىرىش پىلان كۆرسەتكۈچلىرىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش رۇشكە كاپالەتلىك قىلىش ۋە يېزا ئىگىلىكىنىڭ زاپاس كۈچىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، بۇ يىلدىن باشلاپ، جىڭ ناھىيىسىنىڭ باجاخۇ دېھقانچىلىق مەيدانىدا 10 مىڭ مولۇق پەن-تېخنىكىدا ئۇلگە كۆرسىتىدىغان كېۋەزلىك رايونى قۇرۇلۇشىنى باشلىدى. ئۇچ يىل ئىچىدە پۈتتۈرۈش پىلانلانغان بۇ ئۇلگە كۆرسىتىش كېۋەزلىك رايونى قۇرۇلۇشى ـ ئوبلاستىنىڭ «9-بەش يىللىق پىلان» مەزگىلىدىكى مۇھىم قۇرۇلۇش تۈرىگە كىرگۈزۈلگەن بولۇپ، 10 مىڭ مو بوز يەر ئېچىلىپ، پۈتۈنلەي پۈركۈپ سۇغىرىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ۋە ئىلغار يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى يولغا قويۇپ تېرىقچىلىق قىلىش مەقسەت قىلىنغان. بۇ تۈرگە سېلىنىدىغان ئومۇمىي مەبلەغ 9 مىليون يۈەنگە يېتىدۇ. بۇ يىل سېلىنىدىغان مەبلەغ 2 مىليون 800 مىڭ يۈەن پىلانلىنىپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈش چىڭ تۇتۇلدى. ھازىرغا قەدەر پۈركۈپ سۇغىرىلىدىغان بوز يەردىن 3000 مو ئېچىش ۋەزىپىسى ئورۇندالدى. نۆۋەتتە بۇ تۈر جىددىي ئىشلەنمەكتە.

دېھقانلار تېلېۋىزور كۆرەلەيدىغان بولدى

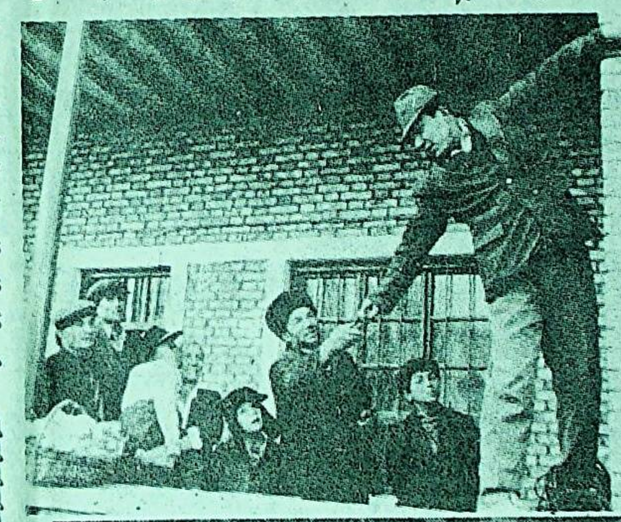
سۈرەتلىك خەۋەر

باش شۇجى جياڭ زېمىنىڭ غەمخورلۇقى بىلەن تارىم نېفىت قوماندانلىق شتابى ياردەم بەرگەن بۇگۇر ناھىيىسىنىڭ شەرقىدىكى تۆت يېزىنى توك بىلەن تەمىنلەش قۇرۇلۇشى پۈتكەندىن كېيىن شەرقىي تۆت يېزىدىكى % 30 دېھقان ئائىلىسىگە توك سېمى تارتىلدى، دېھقانلار بۇنىڭدىن ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى، يېڭىسار يېزىسىدىكى كادىرلار ۋە ئامما ھەممە ئائىلىلەرگە توك سېمى تارتىلىپ بولغاندىن كېيىن، باش شۇجى جياڭ زېمىنغا خۇش خەۋەر يەتكۈزمەكچى بولدى، ھازىر ھەرقايسى يېزىلاردا ئائىلىلەرگە توك سېمى تارتىش ئىشى جىددىي ئىشلەنمەكتە.

← يېڭىسار يېزىسىنىڭ قۇدۇق كەنتىدە ئائىلىلەرگە توك سېمى تارتىلماقتا.

↓ تېرەكبازار يېزىسىدا ھازىرغىچە 300دىن ئارتۇق دېھقان تېلېۋىزور سېتىۋالدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز ۋاڭ ۋېيجۇن فوتوسى

ياخشى باشلامچى

ھەسەن ئابدۇۋۇپلى

باي ناھىيە كانچى يېزىلىق تەمىنات ـ سودا كوپېراتىپىنىڭ مۇدىرى، ناھىيە، ۋىلايەت بويىچە تەمىنات ـ سودا ساھەسىدىكى ئۈلگىلىك كارخانىچى ئېزىزجان قادىر تىلغا ئېلىنىسلا، بۇ يەردىكى كادىر، ئىشچىلار ئۇنى. «رىقابەت دېگىزىدا ئۆزۈۋاتقان ئۇلگىلىك كارخانىچى، بىزنىڭ ياخشى باشلامچىمىز»، دەپ تەرىپلىشىدۇ.

ئېزىزجان قادىر 1981 ـ يىلى خىزمەتكە قاتنىشىپ، بىر مەزگىل زىيالىي ياشلار ماگىزىنى، يەرلىك مەھسۇلاتلار شىركىتىدە ئىشلىدى، ئۇنىڭ بۇ ئىشقا بولغان قىزغىنلىقى، ئىشلارنى بىر ياقلىق قىلىش ماھارىتىنى بايقىغان ناھىيىلىك تەمىنات ـ سودا بىرلەشمە كوپېراتىپ رەھبەرلىكى 1988ـ يىلى شىنجاڭ سودا مەكتىپىنىڭ كاراخانا باشقۇرۇش كېسپىگە ئۇقۇشقا ئەۋەتتى. ئۇ مەكتەپنى پۈتۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن، بىر مەزگىل بىلەن پۈتتۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن، بىر مەزگىل ئاساسىي قاتلام سودا ئورۇنلىرىدا ئىشلىدى. رەھبەرلىك ئۇنى 1991 ـ يىلى ئىقتىسادىي ئۇنۇمى ناچار، قەرزگە بوغۇلۇپ قالغان كانچى يېزىلىق تەمىنات ـ سودا كوپېراتىپىنىڭ مۇدىرلىقىغا تەيىنلىدى. ئېزىزجان بۇ كوپېراتىپقا كەلگەندە، كوپېراتىپنىڭ 30 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق قەرزى بار ئىدى. ئۇ بۇ ئورۇننىڭ قېينىچىلىقىنىڭ ھەققەتەن ئېغىرلىقىنى بىلگەندىن كېيىن، بازار ئىگىلىكى شارائىتىدا ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەش، رىقابەت ئېچىدە يول ئېچىپ ئىلگىرىلەش، كارخانىنى قېينىچىلىقتىن قۇتقۇزۇش ئىرادىسىگە كەلدى. كۆڭلىگە پۈككەن مۇددىئاسىنى تەشكىلگە ئېيتىپ، ئۇلارنىڭ قوللىشىغا ئېرىشتى. ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر بىلەن قانداق قىلغاندا كارخانىنى قېينىچىلىقتىن قۇتۇلدۇرغىلى بولىدىغانلىقى ئۇستىدە مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىپ، ياخشى يول تېپىش جەھەتتە ئىزدەندى. شۇنداق قىلىپ، ئىشنى سۈپەت، ئۇنۇمنى ئۆستۈرۈش، كارخانىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، كارخانىنى تەرتىپكە سېلىشتىن باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئېزىزجان قادىر ئالدى بىلەن كوپېراتىپ پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ يادرولۇق رولىنى جارى قىلدۇرۇش بىلەن بىللە، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قاتارلىق ئاساسىي

(ئاخىرى 4 ـ بەتتە)

ئاپتونوم رايونىمىزدا چەت ئەللەردىن پېرا ئىگىلىك مۇتەخەسسىسلىرىنى تەكلىپ قىلىش بىلەن چەت ئەللەرگە ئادەم چىقىرىپ تەربىيەلەشنى بىرلەشتۈرۈشنىڭ ئۇنۇمى زور بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت نىياز** خەۋەر قىلدۇ: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدىن 1800 ئادەم (قېتىم) دىن كۆپرەك كەسپىي تايانچ ۋە باشقۇرغۇچىنى چەت ئەلگە چىقىرىپ تەربىيەلىگەن. ئىلغار، ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان تېرىقچىلىق تېخنىكىسى كىرگۈزۈلۈپ، ئاشلىق ھوسۇلى ئاشۇرۇلغان. 1990-يىلنىڭ باشلىرى چەت ئەللەردىن قۇرغاق يەردە شال مايسىلىرىنى شالاڭ ئۆستۈرۈش تېخنىكىسى كىرگۈزۈلۈپ، بىر مو يەردىن بىر تونىنا گۈرۈچ ئېلىشتەك رېكورت يارىتىلىپ، 130 مىليون كۇب مېتر سۇ، 1200 تونىنا سۈلياۋ يوپۇق تېجەپ قىلىنغان.

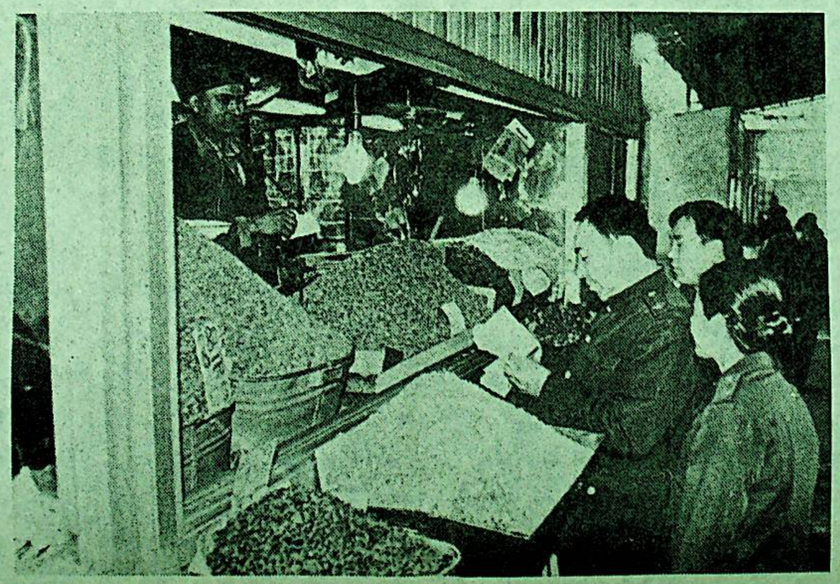
چەت ئەلدىن كىرگۈزۈلگەن سۈلياۋ يوپۇق يېيىپ تېرىقچىلىق قىلىش تېخنىكىسى ھازىر ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئاشلىق، كېۋەز، قىزىلچا، قوغۇن-تاۋۇز ۋە كۆكتات قاتارلىق زىرائەتلەردە كېڭەيتىلىپ، ھوسۇل ئاشۇرۇشتا مۇھىم رول ئويناۋاتقا. يۇگوسلاۋىيەدىن كىرگۈزۈلگەن «704 - SC» يۇقىرى ھوسۇللۇق كۆممىقوناق سورتى نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئاساسلىق قوناق سورتلىرىدىن بىرى بولۇپ قالدى. كانادانىڭ ئەلا سورتلۇق ئۇرۇقلۇق بۇغدېيى كىرگۈزۈلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ سۈپىتى ئەسلىدىكى بولكا ئۇنىنىڭ ئۆلچىمىگە يېتىپ، ئاپتونوم رايونىمىز بولكا ئۇنىنى ئىمپورت قىلمايدىغان بولدى. ئامېرىكا، ياپونىيە مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ يارديمى بىلەن 1800 دىن كۆپرەك يەرلىك كالىغا گولتسېين-فرېيسيان بۇقىسى ۋە سمېنتال بۇقىلىرىنىڭ ئىسپېرمىسى كۆچۈرۈلۈپ، بۇنىڭدىن 800 دىن كۆپرەك ئەلا نەسىللىك موزاي ئېلىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يەرلىك كاللارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاشقا پۇختا ئاساس يارىتىلدى.

بورتالا ئوبلاستى تەبىئىي شارائىتى ناچار رايونلاردا قوناق ۋە شالىنى سىناق قىلىپ تېرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازاندى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىن** خەۋەر قىلدۇ: بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ غەربىدىكى دېڭىز يۈزىدىن 1200 مېتر ئېگىز، ھاۋا كىلىماتى نىسبەتەن سوغۇق رايونلاردا ئەلا سورتلۇق قوناق ۋە شالىنى سىناق تەرىقسىدە تېرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

بۇ ئوبلاستتىكى دېھقانچىلىق ۋە پەن-تېخنىكا تارماقلىرى ئاپتونوم ئوبلاست تېرىقچىلىقىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى ۋە قۇرۇلمىسى ھەققىدە تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، غەربىي قىسمىدىكى ھاۋا كىلىماتى نىسبەتەن سوغۇق رايونلارنىڭ تېرىقچىلىق قۇرۇلمىسى بىر خىللا بولۇش، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ كىرىمى تۆۋەن بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، بۇ يىل قوناق، شال تېرىش سىنىقى ئېلىپ باردى. ئۇلار ئارىشاك ناھىيىسىدىكى دېڭىز يۈزىدىن 1300 مېتر ئېگىزلىككە

قوناق سورتلىرىنى كىرگۈزۈپ، سىناق قىلىپ تېرىدى: ئەمەلىيەت، بۇ رايونلاردىكى سىناقنىڭ نەتىجىلىك بولغانلىقىنى ئىسپاتلىدى. كۆندىلەك چارۋىچىلىق مەيدانىدا تېرىلغان قوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 884 كىلوگرامغا يەتتى؛ ئەڭگىلىك يېزىسىدا سىناق قىلىپ تېرىلغان 100 مو يەردىكى «ئىلى تاق شالغۇت - 7» قوناق سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 896 كىلوگرامغا يەتتى. شالنى سىناق قىلىپ تېرىش ئارىشاك ناھىيىسىنىڭ خارىۋۇخ بازىرى بىلەن تاشيو يېزىسىدا ئېلىپ بېرىلدى. خارىۋۇخ بازىرىدا تېرىلغان «A6» شال سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 588.3 كىلوگرامغا «252» شال سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 497.6 كىلوگرامغا؛ تاشيو يېزىسىدا سىناق قىلىپ تېرىلغان «A6» نومۇرلۇق شال سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 430 كىلوگرامغا، «252» شال سورتىنىڭ

ئۇرۇمچى شەھىرى سايباغ رايونلۇق دۆلەت باج ئىدارىسىنىڭ جەنۇبىي ۋوگزال باج پونكتى يەككە تىجارەتچىلەرگە قارىتا تەشۋىقات، تەربىيىنى كۈچەيتىپ، تۆلارنىڭ قانۇن بويىچە باج تاپشۇرۇش ئاڭلىقلىقىنى

كورلا ياختا توقۇمىچىلىق زاۋۇتى شىنجاڭ بويىچە 20 كۈچلۈك كارخانىنىڭ بىرى بولۇپ قالدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇراخمان قاسىم** خەۋەر قىلدۇ: يېقىندا ئاپتونوم رايونلۇق ستاتىستىكا ئىدارىسى قاتارلىق بەش ئورۇننىڭ تەكشۈرۈپ بېكىتىشى بىلەن كورلا ياختا توقۇمىچىلىق زاۋۇتى شىنجاڭدىكى 20 كۈچلۈك كارخانا قاتارىغا كىرگۈزۈلدى.

يېقىنقى تۆت يىلدىن بۇيان، كورلا ياختا توقۇمىچىلىق زاۋۇتى كارخانا باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ زامانىۋى ھۇنەر-سەنئەت، زامانىۋى پەن - تېخنىكىدىن پائال پايدىلاندى، زامانىۋى باشقۇرۇش چارىلىرىنى دادىل يولغا قويۇپ، تۈرلۈك سەۋەبلەر بىلەن نەچچە ئون مىليون يۈەندىن ئارتۇق زىيان تارتقان بۇ كارخانىنى بۈگۈنكى كۈندە ھاياتىي كۈچكە تولغان كارخانىغا ئايلاندۇردى. بۇ يىل 1-ئايدىن 11-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتىنى 150 مىليون يۈەندىن، پايدىنى 11 مىليون 500 مىڭ يۈەندىن، كىرىمنى 165 مىليون يۈەندىن ئاشۇردى. 11-ئايلىق ئېكسپورت قىلغان پاختا يېپىنى 210 مىليون كىلوگرامدىن، توقۇلغان پاختا رەختنى 31 مىليون مېتردىن، مەھسۇلات تۇرىنى ئون خىلدىن ئاشۇردى. بۇ، 1994-، 1995-يىللىرى

ئۇنىڭ ئىچىدە ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ سانائەت ئورۇنلىرىنىڭ ئىشلەپ چىقىرىلغان مەھسۇلات ئومۇمىي سانىدىن بىر ھەسسىدىن كۆپرەك ئارتۇق. «قىزىلتاغ» ماركىلىق پاختا يىپ دۆلەت ئىچى، سىرتىدىكى شۇنداقلا ئامېرىكا، سىنگاپور، شىياڭگاڭ قاتارلىق 20 نەچچە دۆلەت ۋە رايوندىكى بازارلاردا ئۇستۇن لۇكنى ئىگىلەپ بازار تاپتى ھەم سۈپەت، تۇر جەھەتتە شىنجاڭ بويىچە 1 - لىككە ئېرىشتى. بۇ يىل 11 ئايدا بۇ زاۋۇتنىڭ دۆلەتتەكە تاپشۇرغان پايدا-بېجى 15 مىليون يۈەندىن ئېشىپ كەتتى، شۇنىڭدەك، باينىغولىن ئوبلاستىدىكى ئەڭ كۆچلۈك دۆلەت ئىلكىدىكى زامانىۋى كارخانا بولۇپ قالدى.

يەكەن ناھىيىلىك سۇ-ئېلېكتر ئىدارىسى كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئىقتىسادىي ئەھۋالنى ياخشىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئەنۋەر مۇھەممەت** خەۋەر قىلدۇ: يەكەن ناھىيىلىك سۇ-ئېلېكتر ئىدارىسى جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئۆز ئورنىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالىنى خېلى ياخشىلاشقا مۇۋەپپەق بولدى.

بۇ ئىدارە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ھەرقايسى سۇ پونكتى، سۇ ئامبىرى باشقۇرۇش پونكتى، سۇ قۇرۇلۇش ئەترىتى، بېلىقچىلىق مەيدانلىرى قاتارلىق ئورۇنلارنى كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئۆز ئورۇنلىرىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالىنى ياخشىلاشقا يېتەكلىدى ھەم بۇ ئورۇنلارغا كونكرېت ۋەزىپە، كۆرسەتكۈچ چۈشۈرۈپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن ھەرقايسى ئورۇنلار ئۆزلىرىنىڭ كەسپىي خىزمىتىگە تەسىر يەتكۈزمىگەن ئاساستا باغ-ئورمان بىنا قىلىش، سۇ مەھسۇلاتلىرىنى كۆپەيتىش، چارۋا مال بېقىش، بوز يەر ئېچىپ تېرىقچىلىق بىلەن شۇغۇللاندى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار بۇ يىلنىڭ بېشىدىن 11-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئومۇمىي كىرىمنى 456 مىڭ 600 يۈەنگە، ساپ پايدىنى 184 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزدى، ئىدارە ئۆزى قۇرغان دېھقانچىلىق تەجرىبە مەيدانىمۇ يېگىدىن 500 مو بوز يەر ئېچىپ، ئومۇمىي كىرىمنى 300 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، ساپ كىرىمنى بۇلتۇرقىدىن 50 مىڭ يۈەن ئاشۇردى.

چەرچەن ناھىيىلىك يولۇچىلار بېكىتى قۇرۇلۇشى پۈتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھۈرمەتجان ھەببۇللا** خەۋەر قىلدۇ: چەرچەن ناھىيىلىك يولۇچىلار بېكىتى پۈتۈپ، 11-ئاينىڭ 19-كۈنى رەسمىي ئىشقا كىرىشتى.

تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ شەرقىي جەنۇبىغا جايلاشقان چەرچەن ناھىيىسى بايىنغولىن موڭغۇل ئوبلاستى بويىچە ئەڭ چەت ناھىيە بولۇپ، ئۇزۇندىن بۇيان بۇ ناھىيىدىكى خەلقنىڭ ئاپتوبۇسقا ئولتۇرۇشى قىيىن بولۇپ كەلگەنىدى. چەت چەرچەن ناھىيىسىنىڭ ئاپتوموبىل بېكىتىنى يېگىباشتىن سېلىشنى پىلانلىدى، بايىنغولىن ئوبلاستلىق قاتناش ئىدارىسىنىڭ يېقىندىن ماسلىششى بىلەن 1995-يىلى 5-ئايدا رەسمىي ئىش باشلىنىپ بىر يېرىم يىل قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق 11-ئاينىڭ 5-كۈنى 17.08 كۋادرات مېترلىق يولۇچى توشۇش بېكىتى بىناسى پۈتتى. يېڭى ئاپتوموبىل بېكىتىدە بىلەت سېتىش

ئۇلار ئارىسىدا ناھىيىمىزدىكى دېڭىز يۈزىدىن 1300 مېتر ئېگىزلىكتە جايلاشقان كۆندىلەك چارۇچىلىق مەيدانى بىلەن دېڭىز يۈزىدىن 1200 مېتر ئېگىزلىكتىكى ئەنگىلىك يېزىمىدا شىنجاڭ ئارقىلىق ئىلى رايونىنىڭ 207، 214، 8621، «ئىلى تاق شالغۇت ـ 7» چىلگە كۆمىسقوناق سورتلىرى ۋە «704 ـ SC» شال سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 430 كىلوگرامغا، «252» شال سورتىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 606 كىلوگرامغا يەتتى. بۇنىڭ بىلەن بۇ رايونلارنىڭ تېرىقچىلىق قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ، كۆپ خىللاشتۇرۇپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇش ۋە يېزا ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تېزلتىشكە يېڭى يول ئېچىلدى.

ئىمىن ماخمۇت 300 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىپ، ئاشلىقتىن ئاشلىق ئالدى

سۈرەتلىك خەۋەر

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن** خەۋەر قىلىدۇ: قارا قاش ناھىيىسى ساياغ يېزىسى تامغىل كەنتى بوستانكۆل مەھەللىسىنىڭ جەنۇبىدىكى بىپايان سايلىقتا يېڭىدىن پەيدا بولغان بوستانلىق كىشىنىڭ دېققىتىنى تارتىدۇ. بۇ يېڭى بوستانلىقنى تامغىل كەنتىدىكى ئىمىن ماخمۇت 19 يىل ئەجىر سىڭدۈرۈپ بىنا قىلغان.

پارتىيىنىڭ خەلقنى بېيىتىش سىياسىتىدىن ئىلھاملانغان ئىمىن ماخمۇت 1978-يىلىدىن باشلاپ 300 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ ساياغ يېزىسىنىڭ كەلكۈن باشلاش ئۆستىگىگە توغان سالدى ۋە ساياغا ھەر يىلى كەلكۈن سۇيى باشلاپ لاي ئېقىتىپ سايدىكى تاشلىقتا 850 مو يەر ئۆزلەشتۈردى. بۇنىڭدىن 300 مو يەرنى تېرىقچىلىق قىلىشقا تەييارلىدى. بەش كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا ئۆستەڭ ئېلىپ سۇغرىش مەسلىسىنى ھەل قىلدى، 100 مو بېدە تېرىدى، 130 تۇياق چارۋا مال باقتى، 200 مو بۇغداي، قوناق ۋە كېۋەز تېرىدى. بوراندىن مۇداپىئە كۆرۈشنى ئاساس قىلىپ 50 مىڭ تۇپتىن ئارتۇق كۆچەت تىكتى، 20 مىڭ تۇپتىن كۆپرەك مېۋىلىك دەرەخ ئۆستۈردى. ئۇنىڭ ئىلھامى بىلەن بەش دېھقان ساياغا يۇرۇش قىلىپ تېرىلغۇ كۆلىمىنى كېڭەيتتى. ئىمىن ماخمۇت بۇ يىل تېرىغان 100 مو بۇغدايدىن مول ھوسۇل ئالدى.

سۈرەتتە: ئىمىن ماخمۇت (ئوتتۇرىدا) خوتەن مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى مەمتىمىن ئىدرىس (ئوڭدا) قاتارلىقلارغا تاشلىقتا ئېگىلىك تېكلەش ئەھۋالىنى سۆزلەپ بەرمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن** فوتوسى

ئۇرۇمچى شەھىرى سايباغ رايونلۇق دۆلەت باج ئىدارىسىنىڭ جەنۇبىي ۋوگزال باج پونكتى يەككە تىجارەتچىلەرگە قارىتا تەشۋىقات، تەربىيىنى كۈچەيتىپ، ئۆلارنىڭ قانۇن بويىچە باج تاپشۇرۇش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈرگەنلىكتىن، بۇ يىللىق باج يىغىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

سۈرەتتە: باج خادىملىرى يەككە تىجارەتچىلەرنىڭ باج تالونىنى تەكشۈرمەكتە.

ئەكرەم مۇھەممەت، ئەخمەتجان فوتوسى

يېڭىئۆستەڭ يېزىسى كۆز پەسىللىك كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش پەيتىنى چىڭ تۇتتى

قەدەر يېزا بويىچە 62 مو يەر ئاغدۇرۇلۇپ، ھەر مو يەرگە 30 ھارۋىدىن مەھەللىۋى ئوغۇت، 20 ھارۋىدىن قوم قۇيۇلۇپ، 45 مو يەرگە تېرەك قەلەمچىسى تىكىلدى، 17 مو يەرگە ئۇرۇك، شاپتۇل قاتارلىق مېۋىلىك كۆچەت ئۇرۇقى، 18 مو يەرگە جىگدە ئۇرۇقى سېلىندى.

تەۋەككۇل ئەمەت

يېزا، كەنت خەۋەرلىرى

قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ يېڭىئۆستەڭ يېزىسى بۇ يىل 11-ئاي كىرگەندىن بۇيان كۆچىنى كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىشقا قارىتىپ، پىلان ـ كۆرسەتكۈچلەرنى ھەرقايسى كەنتلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكچىلىكنى كۈچەيتتى. ئەتىجىدە، 12-ئاينىڭ 10-كۈنىگە ئۇتۇش شەھىرىنىڭ ئۇستۇن ئاتۇش يېزىسى پەن-تېخنىكا دېھقانلارنى ھاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشتە مۇھىم ئاساس دەپ قاراپ، دېھقانلارغا پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىتىشكە ئەھمىيەت بەردى. يېقىنقى ئۇچ يىلدىن بۇيان، 72 قارار كۇرس ئېچىپ، 10 مىڭ دېھقان (قېتىم) غا ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگەتتى. شۇ ئاساستا، كېڭەيتكەن تورنى 38 گە يەتكۈزۈپ، بۇنىڭدىن يارانقان كىرىمنى 7 مىليون يۈەندىن ئاشۇردى.

تۇرغۇن پەيزۇللا ئابلىز ئابلەتمەخسۇم

ئۇستۇن ئاتۇش يېزىسى دېھقانلارنىڭ پەن-تېخنىكا ساپاسىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بەرمەكتە

چۆققۇ يېزىسىدا كېلەر يىل ئۇچۇن پۇختا تەييارلىق كۆرۈلدى

خوشئوت ناھىيىسىنىڭ چۆققۇ يېزىسى ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، 10-ئاينىڭ 5-كۈنىدىن باشلاپ يېزا، مەھەللە كادىرلار يىغىنى ئېچىپ، ئاق يەرلەرنى ئاغدۇرۇلۇپ ئاپتاپقا سېلىنغاندىن كېيىن، توك يانقۇزۇلدى، 13 مىڭ 500 مو بوز يەر ئېچىلدى.

مىجىت ساۋۇت

مومدۆڭ كەنتىدىكى دېھقانلار 200 مو بوز يەر ئاچتى

پەيزاۋات ناھىيە قوشئاۋات يېزا مومدۆڭ كەنتى تاشلاندۇق يەرلەردىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتىش ئۇچۇن دېھقانلارنى بوز يەر ئېچىشقا سەپەرۋەر قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ كەنتنىڭ 3-، 4-، 5-مەھەللىسىدىكى 42 ئائىلىلىك دېھقان بۇ يىل 11-ئاينىڭ 20-كۈنىگە قەدەر 40 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىپ، 203 مو بوز يەر ئاچتى.

ئابدۇكېرىم ئىمىن

غۇلجا شەھىرى خەنبىك يېزىسىنىڭ خەنبىك كەنتىدىكى 160 ئائىلىلىك دېھقان بۇ يىل كالا-قوي بورداپ سېتىپ، 380 مىڭ يۇەن ساپ پايدىغا ئېرىشتى. ھەمدە بۇ كەنت غۇلجا شەھىرى بويىچە كالا-قوي بورداشتا ئۇلگىلىك كەنت بولدى.

سۈرەتتە: كەنت كادىرلىرى قوتانلارنى تەكشۈرمەكتە.

كامال جامال فوتوسى

ئۇلار مول ھوسۇل ئالغاندا، دۆلەتنى ئۇنتۇپ قالمىدى

غۇلجا ناھىيىسىنىڭ ئۇچۇن خۇيزۇ مىللىي يېزىسى بۇ يىل 47 مىڭ مو قوناقتىن 31 مىليون 960 مىڭ كىلوگرام ھوسۇل ئېلىپ، يېزا تارىخىدا قوناقنىڭ بىرلىك ھوسۇلى بويىچە يۇقىرى سەۋىيە يارىتتى. ئۇلار مول ھوسۇل ئالغاندا، ۋەتەنپەرۋەرلىك روھىنى يەنمۇ جارى قىلدۇرۇپ، 12-ئاينىڭ 2-كۈنىگە قەدەر دۆلەتكە 2 مىليون 800 مىڭ كىلوگرام قوناق سېتىپ بەردى.

ئابدۇرېشت مىجىت

قوغۇشلۇق يېزىسى ئارىچۇل ۋاقتىنى ئۇنۇملۇك پايدىلاندى

تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسىنىڭ قوغۇشلۇق يېزىسى دېھقانچىلىق، چارۇچىلىقنىڭ ئارىچۇل ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ، كادىرلار ۋە دېھقان، چارۇچىلارنى خالىسانە ئەمگەككە تەشكىللەپ، بىر ئايغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە يېزا مەركىزىدىن پاسراۋات ۋە داۋانتۇۋى كەنتىگە 26 كىلومېتر تاشيول ياساپ بەردى، 41 كىلومېتر تاشمولنى، 1.5 كىلومېتر ئۆستەڭ ۋە چارۇا مال يوللىرىنى رېمونت قىلدى.

غالىپ مۇسا

باغچا كەنتى كېۋەز ھوسۇلىنى بۇلتۇرقىدىن 30 % ئاشۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **نۇرمۇھەممەت مەخمۇت، ئوبۇل سادىر** خەۋەر قىلىدۇ: لوپ ناھىيە بۇيا يېزىسىنىڭ باغچى كەنتى ئىقتىسادىي ئاجىز نامرات كەنت بولۇپ، بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان كەنت رەھبەرلىرى دېھقانلارنى پاختا ئىشلەپچىقىرىش ئاساس قىلىنغان تۇۋرۇك كەسىپ بىلەن شۇغۇلىلىنىشقا يېتەكلىدى. تېرىشتىن كېۋەز ئېچىلغىچە بولغان ئارىلىقتىكى مەشغۇلاتلار ئىلمىي ئۇسۇلدا ئېلىپ بېرىلغاچقا، كېۋەزلەر ئومۇمىيۈزلۈك ئۇخشىدى. شۇڭا كەنت بويىچە تېرىلغان 100 مو كېۋەزنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 85 كىلوگرامغا، ئومۇمىي ھوسۇلى 7800 كىلوگرامغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 25 % ۋە 30 % ئېشىپ، يېزا بويىچە پاختا ئىشلەپ چىقىرىشتا ئۇلگە بارلىققا كەلدى. كەنت بويىچە پاختىدىن قىلىنغان ساپ كىرىم 91 مىڭ يۇەنگە يېتىپ، ھەر بىر ئائىلىنىڭ ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 1100 يۇەندىن توغرا كېلىپ، دېھقانلارنىڭ يىللىق كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن ئوتتۇرىچە كىرىمنىڭ 85 % دىن ئېگىلدى.

قۇمۇل ۋىلايىتى ئەرزىيەت خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، پارتىيە بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇردى

ئۆز مۇخبىرىمىز **مېھرىگۈل تۇردى**نىڭ ئاپتونوم رايونلۇق 5 - قېتىملىق ئەرزىيەت خىزمىتى يىغىنىدىن ئىگىلىشچە، قۇمۇل ۋىلايىتى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئەرزىيەت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ ئۇنۇملۇك يوللىرى ئۈستىدە پائال ئىزدىنىپ، يېڭى زېددىيەت، يېڭى مەسىلىلەرنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، ئەرزىيەت خىزمىتىنى «مەركەز»گە، ئەمەلىيەتكە زىچ بىرلەشتۈرۈپ، بۇ خىزمەتنىڭ پارتىيە بىلەن ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇرۇشتىكى كۆرۈرۈكلۈك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرغان.

بۇ ۋىلايەت رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىشنى ئەرزىيەت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ مۇھىم ھالقىسى قىلغان. ئۇلار ئالدى بىلەن ئەرزىيەت خىزمىتى رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنى تەڭشەپ، تولۇقلىغان. ھەر ئاينىڭ 10 - كۈنى ۋىلايەت رەھبەرلىرىنىڭ ئەرز قوبۇل قىلىش كۈنى قىلىپ بېكىتىلگەن. ۋىلايەتلىك ئەرزىيەت باشقارمىسىنىڭ ستاتىستىكىسىدىن قارىغاندا، 1994 - يىلىدىن ھازىرغىچە ۋىلايەت رەھبەرلىرى ھال ئېيتىپ كەلگەنلەردىن 121 كىشىنى قوبۇل قىلىپ، چىگىش مەسىلىدىن 77نى ھەل قىلغان. ئۇلار «دەرىجە بويىچە باشقۇرۇش، سىستېما بويىچە بېجىرىش» پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئاممىنىڭ ئەرزلىرىنى «سىستېما بويىچە قوبۇل قىلىش ۋە بىر تەرەپ قىلىش چارىسى»، «ئەرز قىلىشتا ئاممىنى دەرىجە بويىچە ئەرز سۆزىشقا يېتەكلەش چارىسى»نى تۈزگەن ھەمدە بۈنىڭدا كىم ئاساسلىق باشقۇرغۇچى بولسا، شۇ مەسئۇل بولۇش، بىر - بىرىگە ئىنتىرمەسلىك ۋە قۇرۇق تالاش - تارتىش قىلماسلىقنى يولغا قويغان. تەشكىلات تارماقلىرى رەھبەرلىرى كادىرلارنىڭ ئاممىنىڭ ئەرزىيەت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىگەن - ئىشلىمىگەنلىكى، ئاممانىڭ ئىنكاس قىلغان مەسىلىلەرنى ئېچكى قىسمدا ھەل قىلغان - قىلمىغانلىقى، شۇنداقلا دەرىجە ھالقىپ ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە ۋە ئاپتونوم رايونغا ئەرز قىلغانلارنىڭ ئاز-كۆپ بولۇشىنى،ئۇلارنىڭ نەتىجىسىنى سىناش ۋە كادىرلار ئېچىدىن ئىلغارلارنى باھالاشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلغان. ۋىلايەتنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت مەسئۇللىرى نامرات يېزا، قىشلاقلار، قىينىچىلىقى بار كارخانىلارغا بېرىپ، ئۇلارنىڭ دەردىگە يەتكەن. مەلۇم بولۇشچە، بۇ ۋىلايەت 1995 - يىلىدىن بۇيان ۋىلايەت بويىچە ئاممىدىن 435 پارچە خەت تاپشۇرۇۋېلىپ، ھال ئېيتىپ كەلگەنلەردىن 2313 ئادەم (قېتىم) كۆتۈۋېلىپ، مەسىلىلەرنىڭ تولىسىنى ئاساسىي قاتلامدىلا ھەل قىلغان.

مەكتەپ ئاھىيىسى يەر باشقۇرۇش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتىپ، تېرىلغۇ يەرلەرنى ئۇنۇملۇك قوغدىدى

يەر ۋە تەرەققىيات

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئىمام مۇھەممەت، رېشىت مامۇت** خەۋەر قىلدۇ: مەكتەپ ئاھىيىسى ئۇچ يىلدىن بۇيان تېرىلغۇ يەرلەرنى قانۇن بويىچە قوغداش مۇھىم نۇقتا قىلىنغان يەر باشقۇرۇش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتىپ، ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

بۇ ئاھىيە يەر باشقۇرۇش خىزمىتىنى ھۆكۈمەت خىزمىتىنىڭ مۇھىم كۇنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ چىڭ تۇتتى. رەھبەرلىكنى قاتلامغا قاتلام كۈچەيتىپ، يەر ئىشلىتىش تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى ئۇزلۇكسىز چوڭقۇرلاشتۇردى. 137 كەنت، 518 مەھەللىنىڭ ھەممىسىدە يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇش بىلەن يەر ئىشلىتىش ئەھۋالىدىن ئۈچۈر يەتكۈزگۈچى ئادەم بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردى. ناھىيە قۇرۇلۇشقا يەر ئىشلىتىشتە بولسۇن ياكى دېھقانلارغا ئولتۇراق ئۆي تەستەلاشتا بولسۇن، ئۆتكەلنى چىڭ تۇتۇپ، قانۇن بويىچە ئىش بېجىردى. ئىش ئورنى مەسئۇلىيەت تۈزۈمى، مالىيە باشقۇرۇش تۈزۈملىرىنى چىڭىتىپ، «ئۈچ قويغان. تەشكىلات تارماقلىرى رەھبىرلىرى كادىرلارنىڭ ئاممىنىڭ ئەرزىيەت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىگەن - ئىشلىمىگەنلىكى، ئاممانىڭ ئىنكاس قىلغان مەسىلىلەرنى ئېچكى قىسمدا ھەل قىلغان - قىلمىغانلىقى، شۇنداقلا دەرىجە ھالقىپ ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە ۋە ئاپتونوم رايونغا ئەرز قىلغانلارنىڭ ئاز-كۆپ بولۇشىنى،ئۇلارنىڭ نەتىجىسىنى سىناش ۋە كادىرلار ئېچىدىن ئىلغارلارنى باھالاشنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلغان. ۋىلايەتنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت مەسئۇللىرى نامرات يېزا، قىشلاقلار، قىينىچىلىقى بار كارخانىلارغا بېرىپ، ئۇلارنىڭ دەردىگە يەتكەن. مەلۇم بولۇشچە، بۇ ۋىلايەت 1995 - يىلىدىن بۇيان ۋىلايەت بويىچە ئاممىدىن 435 پارچە خەت تاپشۇرۇۋېلىپ، ھال ئېيتىپ كەلگەنلەردىن 2313 ئادەم (قېتىم) كۆتۈۋېلىپ، مەسىلىلەرنىڭ تولىسىنى ئاساسىي قاتلامدىلا ھەل قىلغان.

ئۆي يىلدىن بۇيان، ئاقسۇ شەھرى مەدەنىيەت، ماارىپ، پەن - تېخنىكا، سەھىيە، تەنتەربىيە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، مۇقىملىق، ئوتتۇرا مۇداپىئە كۆرۈش، شەھەر قۇرۇلۇشى، جەمئىيەت ئامانلىقىنى ئومۇملاشتۇرۇپ تۇزەش، ئىككىنچى ھمايە قىلىش قاتارلىق 41 تۈرلۈك خىزمەتتە ۋىلايەت، ئاپتونوم رايون ۋە مەملىكەت بويىچە 1 - لىككە ئېرىشتى. بۇ ئاقسۇ شەھرىنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىدە «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشغا بولغان سېلىنمىنى كۆپەيتىپ، كۆچمە مەركەزلەشتۇرۇپ نۇقتىلىق بۆسۈش ھاسىل قىلغانلىقىنىڭ نەتىجىسى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئاقسۇ شەھرى ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتى داۋاملا ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتىنىڭ ئومۇمىي گەۋدە پىلانغا كىرگۈزۈپ، ئىلگىرى ئېلىنغان ئۈنۈملۈك تەدبىرلارنى ئىزچىل ئىجرا قىلىپ، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ سىستېمىلىق بولۇشىنى تەرىشىپ ئىلگىرى سۈردى. شەھەرلىك پارتكوم بىلەن ھۆكۈمەت پارتىيە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 5- ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى يېتەكچى، «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش»نى رەھبەرلىك خىزمىتىنىڭ ئاساسىي ۋاقچىنى قىلدى. تونۇش ۋە مەشغۇلات جەھەتتە مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئومۇمىي پىلانىغا كىرگۈزدى، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە پائال ئىزدىنىپ، بۇ خىزمەتنى نۇقتىدىن دائىرىگىچە، يەككە تۇردىن ئۇنۇملۇق تۇرغىچە تەرەققىي قىلدۇرۇشقا يۈزلەندۈرۈپ، ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىش ۋەزىيىتىنى شەكىللەندۈردى.

ئاقسۇ شەھرى مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئومۇمىي گەۋدە پىلانىغا كىرگۈزۈپ، ئىگىلىك ئىلگىرى سۈرۈلگەن ئەھۋالدا مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئىزچىل ئىلگىرى سۈرۈلۈشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى. 1996 - يىلى 5 - ئايدا باشلانغان «5511» قۇرۇلۇشى- ئاقسۇ شەھرىنىڭ شەھەر قۇرۇلۇش تارىخىدىكى كۆلەمى ئەڭ زور، سېلىنغان مەيدان ئەڭ كۆپ، قىيىنلىق دەرىجىسى زور، قۇرۇلۇش مۇددىتى ئەڭ قىسقا بولۇپ، شەھەرنىڭ ئومۇمىي گەۋدە پىلانىنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. سۇ بىلەن تەمىنلەش، پاسكىنا سۇلارنى چىقىرىۋېتىش، ئېلېكتر ئېنېرگىيە، سىملىق تېلېۋىزىيە، كۆكەرتىش، قاتارلىق قۇرۇلۇشلارمۇ بىرلا ۋاقىتتا راۋاجلاشتۇرۇلدى. بۇنىڭ بىلەن مۇھىت ئەسلىھەلىرى ۋە باشقا شەھەر مەمۇرىي ئەسلىھەلىرى يۇقىرى ئۆلچەمدە، يۇقىرى سۈپەتتە پۈتكىلىپ، شەھەر قىياپىتىدە زور ئۆزگىرىش بولۇپ، شەھەرنىڭ ئۇنۇملۇك مۇلازىمەت ئىقتىدارىنى ئاشۇردى.

شەھەر باشقۇرۇشتا ئاقسۇ شەھرى قاتتىق دېتالنىمۇ، يۇمشاق دېتالنىمۇ ياخشى تۇتتى. قانۇن بويىچە شەھەرنى تۈزەش، قانۇن بويىچە شەھەرنى باشقۇرۇشنى ئۇنۇملۇك يولغا قويدى.

ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك شەھەر رۇەقوش ھمايە قىلىشتىكى ئۇلكىلىك شەھەر بەرپا قىلىش پائالىيىتى جەريانىدا، ئاقسۇ شەھرى مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىشنى ئۇل تېشى، قوش نەمۇنىچى ئورۇن، گۈلزارلاشتۇرۇلغان ئورۇن، پاكىز ئورۇن بەرپا قىلىشنى مەركەزلەشتۈرۈپ، كۆچ قىلدى. مالىيە جەھەتتە قىينىچىلىق بولۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدىمۇ ئىككى يىلدا ماارىپ، پەن - تېخنىكا، مەدەنىيەت، سەھىيە قاتارلىق ئاساسىي ئەسلىھەلەرگە 170 مىليون يۈەن مەبلەغ سالدى.

مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى تۈرلۈك ئىجتىمائىي ئىشلارنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىشىنى كۈچلۈك قوزغىدى. 1995 - يىلى ئاقسۇشەھرى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 15 ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرنىڭ باشلانغۇچ دەرىجىلىك سەھىيە - ساقلىقنى ساقلاش خىزمىتىنى تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىشتا 1 - لىككە ئېرىشتى.

قانداق قىلغاندا مەنۇي مەدەنىيەت گۈللىرىنى پورەكلەپ ئېچىلدۇرغىلى بولىدۇ؟
ئاقسۇ شەھرىنىڭ تەجرىبىسى: مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا بولغان سېلىنمىنى كۆپەيتىپ، كۆچمە مەركەزلەشتۈرۈپ بۆسۈش ھاسىل قىلىش

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئىبراھىم**

شىنجاڭ 5 - ترانسپورت شىركىتىنىڭ 7 - شۆبە شىركىتى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت ئىشچىلىرى ئارىسىدا ئۆزئارا كۆيۈنۈش، بىر - بىرىگە ئىشىنىش كەيپىياتىنى شەكىللەندۈردى.

سۈرەتتە: ھەر مىللەت شوپۇرلىرى ئاپتوموبىل رېمونت قىلماقتا.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئىبراھىم** فوتوسى

كورلا شەھەرلىك قۇرۇلۇش بانكىسى ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئولتۇراق ئۆي قۇرۇلۇشىغا ياردەم بەردى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز پوتۇپ ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇپ بېرىلىشە، 2 - ۋە

بەشكۆمەن يېزىسىدا سەھىيە - ساقلىقنى ساقلاش خىزمىتى ياخشى ئىشلەنمەكتە

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سابىت سامساق** خەۋەر قىلدۇ: ئاقسۇ شەھرىدىكى بەشتۆگەمەن يېزىلىق دوختۇرخانا بۇ يىل داۋالاش، مۇلازىملىق، تازلىق، كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا - بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش ئىشلىرىنى بىرلەشتۈردى. بۇ يىل يازدا ئۆچەي يېتەرلىك دورا - ئوسكۇنىلەرنى تولۇقلىدى، ئۇلار يەنە داۋالاش بىلەن يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، بالىلارنى ئەملەش، ئانا - بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش ئىشلىرىنى بىرلەشتۈردى. بۇ يىل يازدا ئۆچەي

مالیه باشقۇرۇش تۈزۈملىرىنى چىڭىتىش، «تۆچ قالايمىقان»نى تۈزىتىش بىلەن بىللە، نەق مەيداندا ئىش بېجىرىش ۋە سېلىشتۇرۇپ باھالاش قاتارلىق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، خىزمەتنىڭ ئۈنۈملۈك بېرىلىشىنى ئىلگىرى سۈردى. ناھىيىلىك يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى ئۈچ يىلدىن بۇيان 75 ئادەم (قېتىم)نى شىنجاڭدىكى ئىلغار ئورۇنلارنىڭ تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىپ كېلىشكە، 30 خادىمنى ۋىلايەت تەۋەسىدە ئېچىلغان كۆرسلارغا، سەككىز خادىمنى ئالىي تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش، قانۇنسىز يەر ئىگىلەش مەسىلىلىرىنى ۋاقتىدا ھەل قىلىشنى چىڭ تۇتتى. بۇ جەريانىدا 62 پارچە يەر ئىشلىتىش ھوقۇقىنى ئۆتۈنۈپ بېرىش قىلمىشىنى قانۇن بويىچە بىر تەرەپ قىلدى. 11 مىڭ 86 كۋادرات مېتر قانۇنسىز قۇرۇلۇشنى چېقىپ تاشلىدى، 23.7 مويەرنى قايتۇرۇۋالدى، 138 پارچە يەر ماجراسىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى، 72 مىڭ يۇەندىن ئارتۇق جەريمانىنى خەزىنىلەشتۈردى.

ئاتۇش شەھىرىدە 10 مىڭدىن ئارتۇق كادىر، ئامما بىنەم ئېچىپ، 10 مىڭ مولۇق ئورۇم بازىسى بەرپا قىلىشقا ئالدىندى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۆرغۇن ئوبۇل** خەۋەر قىلدۇ: ئاتۇش شەھىرىدە 10 مىڭدىن ئارتۇق ھەر مىللەت كادىر ـ ئامما ـ 11 ـ ئاينىڭ 26 ـ كۈنىدىن باشلاپ ئاتۇش شەھىرىدىن 10نەچچە كىلومېتر يىراقلىقتىكى بىنەمدىن بوزىيەر ئېچىپ، 10 مىڭ مويەردە مۇناقىي ئۆزۈمى بازىسى بەرپا قىلىشقا باشلىدى.

20 كۈندە پۈتتۈرۈش پىلانلانغان بۇ قۇرۇلۇشقا ئاتۇش شەھىرىگە قاراشلىق بەش يېزىدىكى كادىرلار، دېھقانلار، شەھەر ۋە ئوبلاستقا قاراشلىق ئىدارە، ئورگان، كارخانا، كەسىپىي ئۇيۇشمىلاردىكى ھەر مىللەت ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ۋە قىسمىلاردىكى كوماندىر ـ جەڭچىلەر سەپەرۋەر قىلىندى. 26 ـ نويابىردىكى ئەگەككە 12 مىڭدىن ئارتۇق ئادەم، 300 دىن ئارتۇق ئاپتوموبىل، 30 توپا ئىنتىرىش ماشىنىسى، ئىككى توپا قېزىش ـ ئۆسۈش ماشىنىسى قاتناشتى. ئاتۇش شەھىرىنىڭ پارتىيە ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى ئامما بىلەن بىرلىكتە ئىش ئورنىدا يېتىپ ـ قوپۇپ، ناماقنا بىللە بولۇپ نەق مەيداندا قوماندانلىق قىلدى. كادىرلار ، ئامما ئىنىڭ ئەگەك قىزغىنلىقى يۇقىرى بولۇپ، پۈتكۈل ئىش مەيدانى قاينام ـ تاشقىنلىقتا چۆمدى.

ھازىرقى ئەگەك ئاكتىپلىقىدىن قارىغاندا، 10 مىڭ مو بىنەم ئېچىپ، يەر تۈزلەش، يول، ئورمان بەلباغلىرىنى ئېلىش، زىمكەش چېيىش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىاپ، كېلەر يىلى ئەتىيازدا 10 مىڭ مو يەرگە مۇناقى ئۇزۇم كۆچىتى قويۇش خىزمىتىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك ئورۇنداىشىدىن ئۈمىد زور.

26 ـ نويابىردىكى ئەگەككە قەزىلسۇ ئوبلاستىنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى باشلاپچىلىق بىلەن قاتنىشىپ، ئامىنىڭ ئاكتىپلىقىغا ئىلھام بەردى.

قەشقەر شەھىرى مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ئۆچۈن، 11 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنى ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ فىزىكا تەجرىبىسى بويىچە ماھارەت كۆرسىتىش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى.

ئالنە كۆرۈپتىغا بۆلۈنۈپ ئېلىپ بېرىلغان مۇسابىقىدە، ماھىرلار چەك تارتىش ئۇسۇلى ئارقىلىق باھالانغۇچىلارغا تەجرىبە دوكالىتى تاپشۇردى. ئاخىردا نومۇر قويۇپ باھالاش ئارقىلىق نەتىجىگە ئېرىشكەن 8 ـ 13 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ مەكتەپلەر ۋە ئالدىنقى 3 ـ لىككە ئېرىشكەن 17 ماھىر، سەككىز يېتەكچى ئوقۇتقۇچى مۇكاپاتلاندى.

سۈرەتتە: ماھارەت كۆرسىتىش مۇسابىقىسىدىن كۆرۈنۈش. **ئابدۇللا ئابدۇرېشىت، ئادىلجان ئابدۇقادىر** فوتوسى

ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتىنى قانداق يېزىش كېرەك؟

ۋەلى قالى ئاباق

ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى ـ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرى كادىرلارنىڭ سايلىغۇچى ئورۇن (رايون)غا ياكى ۋەزىپە ئۆتەۋاتقان ئورۇنغا، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇن رەھبەرلىرىگە ياكى ئۆزى ۋەزىپە ئۆتەۋاتقان ئورۇندىكى ئامما بىر مەزگىللىك ئومۇمىي خىزمەتلەرنى يولغا قويۇش ئەھۋالىنى ئومۇمىيۈزلۈك بايان قىلىدىغان بىر خىل يېزىقچىلىق شەكلى. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى ئادەتتە يىلدا بىر قېتىم يېزىلىپ، يىلنىڭ ئاخىردا ياكى كېلىدىغان يىلنىڭ بېشىدا ئوتتۇرىغا قويۇلىدۇ.

ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى ـ رەھبىرى كادىرلارنى دېموكراتىك باھالاشتىكى مۇھىم ھالقا، شۇنداقلا رەھبىرى كادىرلارنىڭ ئامىنىڭ نازارىتىنى ئاڭلىق قوبۇل قىلىشتىكى بىر خىل ئۇنۇملۇك شەكىل. بۇ ئارقىلىق يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇن رەھبىرى كادىرلارنىڭ ئەخلاق، ئىقتىدارى ۋە ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىش ئەھۋالىنى ئىگىلەپ، كادىرلار ئۈستىدىن ئوبيېكتىپ ھەم ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ، كادىرلارنى تاللاپ ئىشقا قويۇشنىڭ ئىنىقلىق دەرىجىسىنى ئاشۇرىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا بۇ رەھبىرى كادىرلار بىلەن ئامىنىڭ مۇناسىۋىتىنى راۋانلاشتۇرۇش ۋە قوبۇقلاشتۇرۇشقا پايدىلىق. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى يېزىشتا مۇنۇ بەش ئالاھىدىلىكنى ئىگىلىۋېلىش زۆرۈر:

1) ئۆز ئىقتىدارىنى ئەكس ئەتتۇرۇش. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى ئەھمىيەتە ۋەزىپە ئۆتىگۈچىنىڭ ئومۇمىي خىزمەتلەرنى يولغا قويغان مەزگىلدىكى ئۆزىنىڭ ئەخلاق، ئىقتىدار، خىزمەت نەتىجىسى قاتارلىقلارغا باھا بېرىش بولغانلىقتىن، ئۇنىڭغا جىددىي مۇئامىلە قىلىنىشى، بولۇپمۇ ۋەزىپە ئۆتىگۈچى ئۇنىڭغا ئەستايىدىل ۋە سالماق مۇئامىلە قىلىشى، ئۆزىگە، تەشكىلگە، ئامىمغا مەسئۇل بولۇش تۇيغۇسى بىلەن ئۆزىگە ئەھمىيەت باھا بېرىش كېرەك.

2) مەزمۇن راست بولۇش. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتىنىڭ تۆپ تەلىپى، شۇڭا دوكلاتنى يازغۇچى راستچىل بولۇشى، يازغان مەزمۇنلىرى ئوبيېكتىپ، ئەينەن بولۇشى، ئىشلەنگەن خىزمەتلەر ۋە ئىلىپ بېرىلغان پائالىيەتلەر ھەققىي بولۇشى لازىم. يالغانچى راست قىلىشقا، كۆپتۈرمىچىلىك قىلىشقا ھەرگىز بولمايدۇ.

3) پىكىر ئىنىق بولۇش. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتى ئېغىزچە بايان قىلىش ئۇسۇلىدا ئىلىپ بېرىلىدىغان بولغاچقا، ئاڭلىغۇچىلار بىر ئاڭلاپلا چۈشىنەلەيدىغان بولۇشى كېرەك. شۇڭا ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتىنى يازغاندا خىزمەتنىڭ ئىشلىنىش ئەھۋالى، ئىلگىرى ـ كېيىنلىك تەرتىپى، قولغا كەلگەن نەتىجەلەر ۋە ساقلانغان مەسىلىلەرنى ئىنىق بايان قىلىش، جەريان قىسقا، ئىخچام بولۇش، مۇھىم نۇقتىلار ئىنىق ئوتتۇرىغا قويۇلۇش تەلەپ قىلىنىدۇ. بۇنداق بولغاندا كۆرگۈچى بىر قارىپلا بىلىۋالالايدىغان، ئاڭلىغۇچى بىر ئاڭلاپلا چۈشىنەلەيدىغان بولىدۇ. بۇنىڭدا پىكىر چۈۋالچاق بولۇشقا، تاغدىن ـ باغدىن بايان قىلىشقا، باش ـ ئايىغى يوق چۈشىنىكسىز ئىپادىلەشكە بولمايدۇ.

4) ئىپادىلەش ئەينەن بولۇش. ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتىنىڭ راست بولۇشى، ئۇنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلىنىڭ ئەينەن بايان شەكلىدە بولۇشىنى بەلگىلەيدۇ. شۇڭا ئىشلەنگەن خىزمەتلەر ئىنىق، ئىخچام سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىشى، قولغا كەلتۈرگەن نەتىجەلەر ئەينەن سۆزلىنىشى لازىم. ئۇنى دەللىلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق.

5) كەمنەر بولۇش. يۇنى رەھبىرى كادىرلارنىڭ ئۆتىگەن ۋەزىپىسىدىن ،دوكلات بېرىۋاتقان ۋاقتىنىكى سالاھىيىتى بەلگىلەيدۇ. چۈنكى رەھبىرى كادىرلار ئەكشۈرۈلگۈچى، باھالانغۇچى ۋە نازارەت قىلىنغۇچى ئورۇندا ئولتۇرغانلىقى ئۈچۈن، خەلقنىڭ چاكىرى سۈپىتىدە ئۆز ۋەزىپىسىگە ئادىل قارىمىدى، ئىشلىرىنى ئوچۇق ـ ئاشكارا قىلمىدى، ئىشلىرىنى خەلق ئاممىسىنىڭ نازارىتىگە قويمىدى، ئۆزىنى خەلقتىن يۇقىرى تۇرىدىغان ئىمتىيازلىق تەبىقە دەپ قارىدى، ئەمەلىيەتتە ئۇلار خەلقنىڭ خىزمەتچىسى، خەلقنىڭ ۋەكىللىرى ئىدى. ئۇلار ئۆزىنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش دوكلاتىدا ئۆزىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى ئەكس ئەتتۈرۈشى، ئۆزىنىڭ ئەمەلىي نەتىجىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇشى، ئۆزىنىڭ ئەمەلىي ئىقتىدارىنى ئەكس ئەتتۈرۈشى لازىم. ئۇنداق بولمىغاندا،

خەۋەرلىشىش ئەسلىھەلىرىنى ئاسراش ھەممە كىشىنىڭ مەسئۇلىيىتى

خالىق ئوسمان

پوچتا - تېلېگراف خەۋەرلىشىش جەمئىيىتىنىڭ ئامموۋى خاراكتېرىدىكى ئاساسلىق مۇئەسسەسلىرىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى، خەلق ئىگىلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ زۆرۈر شەرتى، شۇنداقلا خەلقارا ئالاقە، ئاممىنىڭ ئۇچۇر ئالماشتۇرۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم ۋاستە.

ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەندىن بۇيان ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پوچتا-تېلېگراف خەۋەرلىشىش كەسپى ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىپ، ستېرېئولۇق خەۋەرلىشىش توري شەكىللىنىپ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، مەبلەغ سېلىش مۇھىتىنى ياخشىلاشتا تۆرتكىلىك رول ئوينىماقتا. لېكىن، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان پوچتا-تېلېگراف خەۋەرلىشىش مۇئەسسەسلىرىنىڭ بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراش ئەھۋاللىرى بارغانسېرى كۆپىيىپ، خەۋەرلىشىش ئىشلىرىنىڭ راۋانلىقىغا ئېغىر توسالغۇ بولماقتا.

بۇ يىل 9-ئاينىڭ 22-كۈنى ئۈرۈمچىدىن - داۋانچىڭغىچە بولغان ئارىلىقىنىڭ 29 كىلومېتر بۆلىكىدە يول ياماۋاتقان مەلۇم قۇرۇلۇش ئەترىتى مۇناسىۋىتىلىك بەلگىلىمىگە ئەمەل قىلماي مەشغۇلات ئېلىپ بارغانلىقتىن، توپا ئىنتىرىش ماشىنىسى ئاسىيا-ياۋروپا ئوپتىكىلىق كابېل غول لىنىيىسىنى ئۈزۈۋېتىپ، 10 مىڭ يوللۇق خەلقارالىق ۋە دۆلەت ئىچى تېلېفون ئالاقىسىنىڭ توقۇز سائەت توختاپ قېلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. بۇنىڭدىن بولغان بىۋاسىتە ئىقتىسادىي زىيان 2 مىليون 800 مىڭ يۈەنگە يېتىدۇ.

ئۇنىڭدىن باشقا ئۈرۈمچى شەھىرىدە يېقىنقى ئىككى يىلدىن بېرى خەۋەرلىشىش كابېلىنى ئۈزۈۋېتىپ ئالاقىنىڭ ئۈزۈلۈپ قېلىشىغا سەۋەب بولىدىغان ئەھۋال ئۈن نەچچە قېتىم يۈز بەردى. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 9-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق قۇرۇلۇشى جەنۇبىي، شىمالىي شىنجاڭ ئوپتىكىلىق كابېل قۇرۇلۇشى 11-ئايدا دەسلەپتە ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلغاندىن بۇيان، جەنۇبىي شىنجاڭ ۋە شىمالىي شىنجاڭ بۆلۈكىدە ئون قېتىم ئوخشىمىغان دەرىجىدە بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى. يۇقىرىقىدەك ۋەقەلەر يۈز بەرگەندىن كېيىن پوچتا-تېلېگراف تارماقلىرى مەخسۇس كۈچ تەشكىللەپ جىددىي رېمونت قىلىپ خەۋەرلىشىشنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇنىڭدىن كېيىنمۇ چىققان ئىجتىمائىي زىيانىنى مۆلچەرلەش تېخىمۇ تەس.

ھازىر تىيانشاننىڭ شىمالى ۋە جەنۇبى پوتۇنلەي يەر يۈزىگە كۆمۈلگەن ئوپتىكىلىق كابېل لىنىيىسى بىلەن تۇتاشتۇرۇلۇپ بولدى. شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتۈش زۆرۈرکى، ئوپتىكىلىق كابېل پوتۇنلەي ئەينەك تالاسىنى خام ئەشيا قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭ زەربىگە بەرداشلىق بېرىش ئىقتىدارى بىر قەدەر ئاجىز. گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى ۋە

(بېشى 1 - بەتتە)

قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشنى تەرتىپكە سالدى، مۇكەممەل بىر قاتار قائىدە - تۈزۈملەرنى، تەدبىرلەرنى تۈزۈپ يولغا قويدى. يىللىق، پەسىللىك، ئايلىق ۋەزىپە كۆرسەتكۈچلەرنى ھەربىر دۆكان، شەخسلەرگە ئەملىيلەشتۈردى، مۇكاپات بىلەن جازانى ئىش ھەققى بىلەن باغلىدى، سىياسىي، كەسپىي ئۆگىنىش تۈزۈمى ئورنىتىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئىدىيىۋى - سىياسىي تەربىيە، كەسىپ ئەخلاقى تەربىيىسى، پاك-دىيانەتلىك بولۇش تەربىيىسى، قانۇن - ئىنتىزام تەربىيىسى، بىخەتەرلىك تەربىيىسى ئېلىپ باردى؛ كارخانا قانۇنى، ئەمگەك قانۇنى قاتارلىق قانۇنلارنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇردى؛ بوغالتىر، كاسسىرلارنى مالىيە بوغالتىرلىقى ۋە ھېسابات باشقۇرۇش كەسپىي بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلىدى، بازار ئۇچۇرىغا ئەھمىيەت بەردى، مەسئۇلىيەت ئىشلەپچىقىرىشتا سۈپەت ئۆنكىلىنى چىڭ تۇتتى. ئۇ ناھىيە ئىچى ۋە سىرتىدىكى بازارلارنى ئارىلاپ تەكشۈرۈپ خېرىدارلار بىلەن سۆھبەتلىشىپ، ئۇلار بەرگەن تەكلىپ - پىكىرلەرنى ئاڭلىدى، دېھقانلار ئەڭ ئېھتىياجلىق مەھسۇلاتلارنى كىرگۈزۈشكە تىرىشتى. بازار ئۇچۇرىنى ۋاقتىدا ئىگىلەپ، مەھسۇلات تۈرلىرىنى بازارغا قاراپ تەڭشىدى، كارخانىنىڭ ئىناۋىتىنى، سۈپەتنى 1-ئورۇنغا قويۇپ، ساختا، ناچار مالالارنى يۆتكەپ كېلىش، سۈپەتسىز مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىش، سېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىپ ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتىنى قوغدىدى. نەتىجىدە، 1992 - يىلى بۇ كوپېراتىپ كارخانىنىڭ تۇرلۇك زىيان، قەرز پۇللىرىنى تۆلەپ، 20 مىڭ يۈەن ساپ پايدا يارىتتى.

ئىزنىزجان قادىر كانچى يېزا بازىرىنىڭ دۆلەت يولى ئۇستىگە جايلاشقان، ناھىيە بازىرىدىن ئىككى كىلومېتىرچە يىراقتا بولۇش ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ، 1993 - يىلىدىن باشلاپ، شال تىلىش، ياغ زاۋۇتى، باقمىچىلىق ئورنى قۇردى، يەر سېتىۋېلىپ ھۆددىگە بەردى، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى سېتىۋېلىش - سېتىش كەسپىنى يولغا قويدى، ئۆي سېلىپ ئىجارىگە بەردى. بۇنىڭ بىلەن 1993 - يىلى يىل ئاخىردا يۇقىرىدىكى بىر قانچە تۈردىنلا يارىتقان ساپ پايدىسى 1992 - يىلىدىكىدىن 20 % ئېشىپ كەتتى.

(بېشى 1 - بەتتە)

6. مالىيە كىرىمى مۇقىم ئاشتى. 1 - ئايدىن 11-ئاينىچە يەرلىك مالىيە كىرىمى 4 مىليارد 263 مىليون يۈەن ئوروندىلىپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 24.8 % يۇقىرى بولۇپ، ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 24.8 % ئاشتى. بۇنىڭ ئىچىدە سودا-سانائەت بېجى 3 مىليارد 181 مىليون يۈەن ئوروندىلىپ ئۆتكەن يىلدىكى ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 24.3 % ئاشتى.

7. پۇل مۇئامىلىسى ۋەزىيىتى ئاساسىي جەھەتتىن مۇقىم بولدى، تۈرلۈك ئامانەت قويۇلغان پۇل داۋاملىق ئاشتى. 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر ئاپتونوم رايون بويىچە پۇل مۇئامىلىسى ئاپپاراتلىرىغا ئامانەت قويۇلغان پۇلنىڭ قالدۇقى 98 مىليارد 990 مىليون يۈەن بولۇپ، ئۆتكەن يىلنىڭ دەسلەپكى مەزگىلدىكىدىن 15 مىليارد 960 مىليون يۈەن ئاشتى.

8. مال باھاسىنىڭ ئۆرلەش ھەجمى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلىدى. 1 - ئايدىن 11 - ئايغىچە ئاپتونوم رايون بويىچە تاۋارلارنىڭ پارچە سېتىلىش باھاسى ئۆتكەن يىلنىڭ ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 9.0 % ئۆرلىدى، ئاھالىلەرنىڭ ئىستېمال باھاسى 10.7 % ئۆستى، ئۆرلەش ھەجمى 8.2 پوئىنت ۋە 9.7 پوئىنت تۆۋەن بولدى.

9. شەھەر - يېزا ئاھالىلىرىنىڭ كىرىمى داۋاملىق ئاشتى، تۇرمۇش ئۇزلۇكسىز ياخشىلاندى، يېزا ئاھالىلىرىنىڭ يىللىق ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 1300 يۈەن چامىسىغا يېتىشى، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 170 يۈەن چامىسىدا ئېشىشى؛ شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ ئوتتۇرىچە تۇرمۇش خراجىتى كىرىمى 4250 يۈەنگە يېتىشى، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 10.6 % ئېشىشى؛ بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە يىللىق ئىش ھەققى 5946 يۈەنگە يېتىشى، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 11.20 % ئېشىشى مۇمكىن.

بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ھەرىكىتى ئاساسىي جەھەتتىن نورمال بولدى، لېكىن بىر مۇنچە مەسىلىلەر مۇساقلاندى، ئۇنىڭ مەركەزلىك ئىسپاتسى مۇنداق: 1) يېزا ئىگىلىكىگە سېلىنغان سېلىنما يېتەرسىز، ئۇل مۇئەسسەسىلەر قالاق، تەبىئىي ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارى ئاجىز؛ 2) سانائەت ئىقتىسادىنىڭ پايدا ئومۇمىي سەۋىيىسى تۆۋەن بولدى، زىيان تارتىش دائىرىسى كېڭىيىپ كەتتى، زىيان سوممىسى ئېشىپ كەتتى؛ 3) مال باھاسىنىڭ ئۆرلەش ھەجمى يەنىلا يۇقىرى، باھانىڭ يوشۇرۇن ئۆرلەش بېسىمى بىر قەدەر زور؛ 4) تاشقى سودا كارخانىلىرىنىڭ زىيىنى ئېغىر، ئېكسپورت مەھسۇلاتلىرىنىڭ قۇرۇلمىسى دېگەندەك مۇۋاپىق ئەمەس، تەرەققىيات يۆنىلىشى ئېنىق ئەمەس قاتارلىقلار.

1994 - يىلى ئۇ كارخانىنى يەنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرىدىغان بىر قانچە مۇلازىمەت كەسىپلىرىنى يولغا قويدى ۋە ئىلگىرىكى كەسىپ تۈرلىرى ئاساسىدا تېخىمۇ ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتتى. ساپ پايدىنى 1993 - يىلىدىكىدىن 30% تىن كۆپرەك ئاشۇردى. 1994 - يىلى گۈاڭجۇ، شىنجېن، جۇخەي قاتارلىق ئىقتىسادى تەرەققىي قىلغان رايونلارنى ئېكسكۇرسىيە قىلىش، ئۆگىنىش پۈرسىتىگە ئىگە بولغان ئىزنىزجان قادىر ئۇ يەردىن قايتىپ كېلىپ تېخىمۇ غەيرىتكە كەلدى. ئۇ ئىلگىرىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ئوبدان يەكۈنلىدى ۋە ئۆزى باشلاپچى بولۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى يېتەكلەپ، بازار ئىگىلىكىدىن ئىبارەت رىقابەت دېگىزىغا سەكردى. بۇ جەريانىدا ئۇ، يېزا ئىگىلىكى ۋە دېھقان، چارۋىچىلار ئۈچۈن ئاكتىپ مۇلازىمەت قىلىشنى، سودا ئوبوروتىنى جانلاندۇرۇشنى، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن داداپل شۇغۇللىنىشنى چىڭ تۇتتى. شۇنداق قىلىپ، يەقەت 1995 - يىلىلا 4 مىليون 200 مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات سېتىپ يۇقىرىدىن چۈشۈرۈلگەن پىلاننى 800 مىڭ يۈەن ئاشۇرۇپ ئوروندىدى، ساپ پايدىنى 120 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، پىلاندىكىدىن 110 مىڭ يۈەن ئاشۇردى. يۇقىرىغا 1994 - يىلىدىكىدىن 50% تىن كۆپرەك باج تاپشۇردى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ئىزنىزجان قادىر ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يەنىمۇ مۇكەممەللەشتۈردى. «ئۇچىنى بېكىتىش، بىرگە كاپالەتلىك قىلىش» ئاساسىدا، كارخانىنىڭ 11 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە كۆپ خىل ئىگىلىك ئارقىلىق قىلغان ئومۇمىي كىرىمىنى 800 مىڭ يۈەنگە، ساپ پايدىسىنى 100 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، پىلاندىن 94 مىڭ يۈەن ئاشۇردى. يۇقىرىغا 30 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق باج تاپشۇردى. سودا ماگىزىنلىرىنى ھۆددىگە ئالغان ئىشچى - خىزمەتچىلەر 1992 - يىلىدىن بۇيان يۇقىرىغا تاپشۇرىدىغان باجنى تولۇق تاپشۇرغاندىن باشقا، 50 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق پايدىغا ئېرىشتى، ئۇلارنىڭ ئايلىق ئوتتۇرىچە ئىش ھەققى ھازىر 300 دىن ئېشىپ، 1992 - يىلىدىكىدىن 100 يۈەنچە يۈەن كۆپەيدى. ھازىر بۇ كوپېراتىپنىڭ مۇقىم مۇلكى 700 مىڭ يۈەندىن كۆپرەككە، ئايلانما مەبلىغى 450 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئىچكى - تاشقى قەرزى بولمىغان كۆچلۈك كارخانىغا ئايلاندى. شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ كوپېراتىپ 1992 - يىلىدىن بۇيان يېزا، ناھىيە، ۋىلايەت تەرىپىدىن «ئۈلگىلىك ئورۇن» بولۇپ باھالىنىپ كەلمەكتە. ئىزنىزجان قادىرمۇ 1992 - يىلى شەرەپ بىلەن پارتىيەگە كىرىدى، ئىلغار كارخانىچى بولۇپ باھالىنىپ سەككىز قېتىم ناھىيە، ۋىلايەت تەرىپىدىن تەقدىرلەندى. 1993 - يىلى ۋىلايەت دەرىجىلىك «1 - ماي ئەمگەك ماھىرى»، «سودا سىستېمىسىدىكى ئون مۇنەۋۋەر ياش» نىڭ بىرى بولۇپ تەقدىرلەندى. بۇ يىلنىڭ كېيىنكى يېرىمدا ئاپتونوم رايونلۇق تەمىنات - سودا كوپېراتىپى تەشكىللىگەن تەكشۈرۈش ئۆمىكى كانچى يېزىلىق تەمىنات - سودا كوپېراتىپىنىڭ خىزمەتلىرىنى تەكشۈرۈپ، ئىشلىگەن خىزمەتلىردىن رازى بولدى. يېقىندا كانچى يېزىلىق تەمىنات - سودا كوپېراتىپى ئاپتونوم رايون بويىچە «ئۇچەت ياخشى قۇرۇلۇشى» خىزمىتىدە «ئىلغار ئاساسىي قاتلام سودا كوپېراتىپى» بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 11 ئايلىق ئىقتىسادىي ھەرىكىتى ئەھۋالى ياخشى بولدى

زاپاس كۆچى يېتەرسىز 5) مالىيە ئەھۋالى يەنىلا قىيىن؛ 6) شەھەر، يېزا ئاھاللىرى كىرىمىنىڭ ئېشىشى بەك ئاستا، مەملىكەتنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىگە سېلىشتۇرغاندا يەنىلا مەلۇم پەرق بار.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇش جەريانىدا ساقلانغان مەسىلىلەرنى نەزەردە تۇتقاندا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كېيىنكى باسقۇچتىكى ماكرولۇق تەگشەش، تىزگىنلىشىنىڭ ئومۇمىي يۆنىلىشى مۇنداق: «مۇقىملىقنى ئاساس قىلىش، مۇقىملىق ئىچىدە ئىلگىرىلەش، مۇۋاپىق مىكرولۇق تەگشەش»، ھازىرقى مەبلەغ سېلىش، ئىستېمال، قەرز پۇلىنىڭ ئېشىش چەك- چېگرىسىنى ئاساسىي جەھەتتىن تۇراقلاشتۇرۇش، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساسلىق ئورنىنى يەنىمۇ كۈچەيتىش، يېزا ئىگىلىك سېلىنمىسىنى كۆپەيتىش، دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ ئىسلاھات ۋە قۇرۇلمىنى تەگشەش سالمىقىنى تېزلىتىش، كارخانىلارنىڭ ئىچكى باشقۇرۇشىنى كۈچەيتىش، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈش، ماكرولۇق تەگشەش، تىزگىنلەشنى كۈچەيتىش، پۇل پاخاللىقىنى چەكلەش، خەلق ئىگىلىكىنىڭ سىجىل، مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت.

يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

ئادەتتىكى تالونلۇق باشقۇرۇشنى يەنمۇ كۆچەيتىش ۋە قېلىپلاشتۇرۇش، ساختا تالونلۇق پەرق ئېتىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش، ئادەتتىكى تالونلۇق پۇتۇن مەملىكەتتە ئوبوروت قىلىش ۋە تالونلۇق راست - يالغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە قولايلىق بولۇش، قانۇنلۇق تىجارەتنى قوغداش، تالون ساھەسىدىكى ھەر خىل قانۇنغا خىلاپ جىنايى پائالىيەتلەرگە زەربە بېرىش، باج يوچۇقلۇرىنى توسۇش ئۇچۇن، دۆلەت باج باش ئىدارىسى 1997 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. ھازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

1. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى»دىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن دۆلەت باج باش ئىدارىسى 1997 - يىل 1- ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن، ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. كونا ئادەتتىكى تالون شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئىشلىتىلىشتىن توختىتىلىدۇ.

2. يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى:

(1) يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى يۈرۈشلۈك تالون سۇ بەلگىلىك قەغەزدىن بېسىلدى، سۇ ياسما سىزما نۇسخىسى روھىا شەكىلدە، ئوتتۇرىسىدا SW خەت شەكلى بار، يۈرۈشلۈك تالونغا تۇق سىزىقچىسى بېسىلمىدى.

(2) تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرى رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە ھېيىدىن يۇرۇشتۇرۇپ بېسىلدى. رەڭگى توق قىزىل ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغدا قىزغۇچ سېرىق كۆرۈندۇ.

(3) ھازىرغىچە سۇ ياسمىسى بولغان كاربونسىز ياسما قەغەزنى ئىشلىتىش شەرتىنى ھازىرلىمىغان رايونلار ۋاقتىنچە سۇ ياسمىسى بولمىغان ئادەتتىكى كاربونسىز ياسما قەغەزدىن ياسالغان يۈرۈشلۈك تالونلۇق ئىشلەتسە بولىدۇ. تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرىغا يەنىلا رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە ھېيى ئىشلىتىلىپ بېسىلىدۇ.

3. ئادەتتىكى تالون ياسىغان، ئىشلىتىغان بارلىق ئىدارە ۋە شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق بېسىش ۋە سېتىۋېلىش لازىم. تالونلۇق شەخسىي بېسىش، سېتىش، ياساش، ھاينغا سېتىش، ئۆتۈنۈپ بېرىش قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ.

4. بارلىق ئىدارىلەر ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر تاۋار سېتىش، مۇلازىملىق بىلەن تەمىنلەش ياكى مۇلازىملىقنى قوبۇل قىلىش، شۇنىڭدەك باشقا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە تالون كېسىپ بېرىشى ۋە تالون ئېلىشى لازىم.

ھەرقانداق ئىدارە ۋە شەخس قەرز پۇل ياكى مۇلازىملىق ھەققىنى بەرگەندە پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپتىن تالون ئېلىش ھوقۇقى، بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونىنى ئېلىشنى رەت قىلىش ھوقۇقى بار. پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن تالون كېسىپ بېرىشنى رەت قىلىشقا ياكى باشقا ئىسپاتلارنى تالون ئورنىغا دەسستىپ ئىشلىتىشىگە بولمايدۇ. تالوننى ئۆزگەرتىش، يالغان كېسىپ بېرىش، ۋەكالىتەن كېسىپ بېرىش قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ. ئومۇمەن بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونلارنى مالىيىدە ئاتچوت قىلىش ئىسپاتى قىلىشقا بولمايدۇ.

5. تالون ئىشلىتىۋاتقان بارلىق ئىدارىلەر ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ ئادەتتىكى تالوننى ياخشى ساقلىشى، يېتتۈرۈپ قويۇشتىن قاتتىق ساقلىنىشى كېرەك. سېتىشقا تاپشۇرۇۋېتىشقا تېگىشلىك كونا ئادەتتىكى تالونلارنى ئېنىقلاپ دەپتەر قىلىپ تۇزۇپ، مەسئۇل باج ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە يوللىغاندىن كېيىن، بەلگىلەنگەن شەكىل بويىچە كۆيدۈرۈۋېتىش لازىم.

6. ھەر دەرىجىلىك باج ئورگانلىرى ئادەتتىكى تالونى ئالماشتۇرۇش خىزمىتىگە بىرلەشتۇرۇپ، ئۆز رايوندىكى ئادەتتىكى تالونى بېسىش، سېتىۋېلىش، ساقلاش ئەھۋالىنى بىر قېتىم مەركەزلىك تەكشۈرۈشى، ئېنىقلىشى، تەرتىپكە سېلىشى لازىم. ئومۇمەن تەكشۈرۈپ چىقىلغان تالونغا دائىر ھەر خىل قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلارنى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ باج يىغىشنى باشقۇرۇش قانۇنى» ۋە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى»، شۇنىڭدەك يولغا قويۇش تەپسىلي نىزامىدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ جازالاش، قىلمىشى ئېغىر بولۇپ، جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەرنى ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشىگە يوللايدۇ.

ئالاھىدە ئۇقتۇرۇش قىلىندى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق دۆلەت باج ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاي

ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسىنىڭ يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

دۆلەت باج باش ئىدارىسىنىڭ يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەرلىك باج ئادەتتىكى تالونلۇق باشقۇرۇشنى يەنمۇ كۆچەيتىش، ئادەتتىكى تالونلۇق ئوبوروت قىلىش ۋە تالونلۇق راست - يالغانلىقىنى پەرق ئېتىشكە قولايلىق بولۇش ئۇچۇن، ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى ئاپتونوم رايون بويىچە بىرلىككە كەلگەن، ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق مەملىكەت بويىچە ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلدى. ھازىر تۆۋەندىكىدەك ئۇقتۇرۇش قىلىمىز:

1. تالون ئالماشتۇرۇش ۋاقتى: 1997 - يىل 1- ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ بىرلىككە كەلگەن ساختىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرىگە ئىگە يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونلۇق ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۇتاش ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىلىدۇ. شۇ ۋاقىتتا كونا ئادەتتىكى تالون ئىشلىتىلىشتىن توختىتىلىدۇ.

2. ئاپتونوم رايونىمىزدا يېڭىدىن بېسىلغان يەرلىك باج ئادەتتىكى تالونلۇق ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى:

(1) يۈرۈشلۈك تالون سۇ بەلگىلىك قەغەزدىن بېسىلدى، سۇ ياسما سىزما نۇسخىسى روھىا شەكلىدە، ئوتتۇرىسىدا SW خەت شەكلى بار، يۈرۈشلۈك تالونغا تۇق سىزىقچىسى بېسىلمىدى.

(2) تالون نازارەت تامغىسى ۋە تالون نومۇرى رەڭلىك پارقىراق مەتبەئە ھېيىدىن يۇرۇشتۇرۇپ بېسىلدى. رەڭگى توق قىزىل بولۇپ، ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغدا قىزغۇچ سېرىق كۆرۈندۇ.

(3) كاربونلۇق قەغەزدىن ياسالغان تالوننى ئىشلەتكەندە يۈرۈشلۈك تالونغا مەخسۇس ئىشلىتىلىدىغان سۇ بەلگىلىك قەغەز ئىشلىتىلىدۇ؛ ياسما قەغەزدىن ياسالغان تالوننى ئىشلەتكەندە يۈرۈشلۈك تالونغا ۋاقتىنچە سۇ ياسمىسى بولمىغان ئادەتتىكى كاربونسىز ياسما قەغەز ئىشلىتىلىدۇ.

(4) تالونىڭ ھەرقايسى خەت تۇتاشتۇرۇلىدىغان جايىدىن بىر مىللىمېتر يۇقىرىسىدىكى كاتەكچىدە «يەرلىك» دېگەن خەت بار.

3. ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بارلىق ئىدارىلەر ۋە شەخسلەر مۇلازىملىق بىلەن تەمىنلەش ياكى مۇلازىملىقنى قوبۇل قىلىش، شۇنىڭدەك باشقا تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا، باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن يېڭى بېسىلغان تالوننى كېسىپ بېرىشى ۋە تالون ئېلىشى لازىم. ھەرقانداق ئىدارە ۋە شەخس قەرز پۇل ياكى مۇلازىملىق ھەققىنى بەرگەندە پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپتىن تالون ئېلىش ھوقۇقى، بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونىنى ئېلىشنى رەت قىلىش ھوقۇقى بار. پۇل تاپشۇرۇۋالغۇچى تەرەپ ھەرقانداق باھانە - سەۋەبلەر بىلەن تالون كېسىپ بېرىشنى رەت قىلىشقا ياكى باشقا ئىسپاتلارنى تالون ئورنىغا دەسستىپ ئىشلىتىشىگە بولمايدۇ. تالوننى ئۆزگەرتىش، يالغان كېسىپ بېرىش، ۋەكالىتەن كېسىپ بېرىش قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ. ئومۇمەن بەلگىلىمىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن تالونلارنى مالىيىدە ئاتچوت قىلىش ئىسپاتى قىلىشقا بولمايدۇ.

4. تالون ئىشلىتىۋاتقان بارلىق ئىدارە ۋە ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان شەخسلەر باج ئورگانلىرىنىڭ بەلگىلىمىسىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ، يېڭىدىن بېسىلغان ئادەتتىكى تالونىنى سېتىۋېلىش، ئىشلىتىش ۋە ساقلىشى، كونا ئادەتتىكى تالونىنى ئېنىقلاپ دەپتەر قىلىپ تۇزۇپ، باج ئورگانلىرىنىڭ تەكشۈرۈشىگە يوللىشى لازىم.

5. تالون ئالماشتۇرۇش خىزمىتىدە تالون باشقۇرۇش بەلگىلىمىسىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلارنى باج ئورگانلىرى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ تالون باشقۇرۇش چارىسى» ۋە يولغا قويۇش تەپسىلي نىزامىدىكى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەرگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ بىر تەرەپ قىلىدۇ، جىنايەت شەكىللەندۈرگەنلەر ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشىگە يوللىنىدۇ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەرلىك باج ئىدارىسى

1996 - يىل 12 - ئاي

جۇڭگو يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئۈمىدى

ليۇشەنشۇ

تەكلىپ ۋە مۇلاھىزە

زىرائەت سورتلىرىنىڭ ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشىدىكى ئەھمىيىتى ھەممىگە ئايان. لېكىن ئۇنى توغرا تونۇش، ئوبدان پېتىشتۇرۇش ۋە ياخشى قوغداش ئاسان ئەمەس. مۇلچەرلىنىشىچە، ھازىر سورتلارنىڭ يوقلىش سۈرئىتى مادداللارنىڭ يوقلىش سۈرئىتىدىن 1000 ھەسسەدەك ئېشىپ كەتكەن، بىر مۇنچە سورتلار ئەمدىلا تۆرىلىپ، تېخى ئىسىم قويۇشقىمۇ ئۈلگۈرمەي شاللىنىپ كەتكەن، نۇرغۇن گېن، سورتلار ۋە ئېكولوگىيە سىستېمىلىرى مىسلىسىز تېز سۈرئەتتە يوقلىپ كەتكەن.

مۇشۇنداق ئەھۋالدا، جۇڭگوغا ئوخشاش نوپۇسى كۆپ، تەبىئىي شارائىتى ناچار دۆلەتتە زىرائەتلەرنىڭ سورتلىرىنى پېتىشتۇرۇش، ئومۇملاشتۇرۇش، قوغداش مەسىلىسى جۇڭگو يېزا ئىگىلىكىنىڭ گۈللىنىشى ياكى خارابلىشىشىغا، يۇكسىلىشى ياكى چېكىنىپ كېتىشىگە ئالاقىدار مۇھىم مەسىلە.

1. سورتنىڭ ئەھمىيىتىنى توغرا تونۇش لازىم

1 مىليارددىن ئارتۇق ئاھالىنىڭ تاماق مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئەزەلدىن جۇڭگونىڭ 1-ئورۇندا تۇرىدىغان مۇھىم ئىشى بولۇپ كەلدى. مەملىكىتىمىزنىڭ تېرىلغۇ يېرى ئاز، سۇ بايلىقى كەمچىل. مۇشۇنداق ئەھۋالدا يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش، تاماق مەسىلىسىنى ھەل قىلىشتا زىرائەتلەرنىڭ يوشۇرۇن كۈچىنى جارى قىلدۇرۇش، بىرلىك ھۆسۈلىنى ئاشۇرۇپ، ئومۇمىي مانا بۇ، سورت بايلىقىنىڭ ئالاھىدە گەۋدىلىك ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭغا ھەرگىزمۇ سەل قاراشقا بولمايدىغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

2. يېڭى سورتنى پېتىشتۇرۇش، ئومۇملاشتۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىش لازىم

مەملىكىتىمىز شەرقتىن غەربكە نەم، يېرىم نەم، يېرىم قۇرغاق، قۇرغاق، سوغۇق بەلباغنى كېسىپ ئۆتىدۇ. جەنۇبتىن شىمالغا ئىسسىق بەلباغ، تروپىك بەلباغ، مۆتىدىل بەلباغ، سوغۇق تروپىك بەلباغ، سوغۇق بەلباغنى كېسىپ ئۆتىدۇ، تۇپرىقى شاللىق تۇپراق، قىزىل تۇپراق، سېرىق تۇپراق، چىملىق تۇپراق، شورلۇق تۇپراق قاتارلىق ئون نەچچە خىل تۇپراققا بۆلۈنىدۇ. مۇشۇنداق مۇرەككەپ ھاۋارايى، تۇپراق شارائىتىدا، شۇنداقلا ھەر خىل زىرائەتلەر تەك ئۆستۈرۈلىدىغان ئەھۋالدا زىرائەت سورتلىرىنىڭ خىلمۇخىل بولۇشى، ئەشۇ شارائىتلارغا ماس، يۇقىرى ئۇنۇم بېرىدىغان بولۇشى تەلەپ قىلىنىدۇ. ھازىر مەملىكىتىمىزنىڭ سورت پېتىشتۇرۇش خادىملىرى ھازىر بار بولغان سورت ئىچىدىن شورغا چىداملىق يېڭى شال سورتىنى پېتىشتۇرۇپ، 100 مىڭ مودىن ئارتۇق يەرگە تېرىپ، مو ېشى ھوسۇلىنى 350-500 كىلوگرامغا يەتكۈزدى. 7-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە قۇرغاقچىلىققا چىداملىق 34 خىل زىرائەت سورتى پېتىشتۇرۇلۇپ، 12 مىليون 620 مىڭ مو يەرگە تېرىلدى. بىراق بۇ كۆپايە قىلمايدۇ. يەنە قۇرغاقچىلىق، ھۆلچىلىك، كېسەللىك، ھاشارات زىيانداشلىقى قاتارلىق تەبىئىي ئاپەتلەر ۋە ناچار شارائىتنىڭ سورتلارنى ئومۇملاشتۇرۇلماي، ئۇستۇنلۇكنى جارى قىلدۇرالمىدى. بۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن ئەجىر بەدىلىگە كەلگەن سورتلار بارا-بارا ئازىيىپ، يوقىلىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ يۇقىرى پەللىسىگە ئۆرلىشىنى بوغۇپ قويدى.

سورتنى قوغداش ئەمەلىيەتتە شۇ سورتلارنىڭ يېڭىدىن بارلىققا كەلگەن ئۇرۇقلۇقىنى قوغداشنى كۆرسىتىدۇ. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۆلەت بۇ ئىشقا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى. ھازىر ئېلىمىزدە 85% يېڭى سورت ئۇرۇقلۇقى دۆلەتنىڭ ئۇرۇق ئامبىرىدا ۋە ئۇرۇقلۇق يېتىشتۇرۇش ئېتىزلىرىدا پاناھلىق تاپتى. 50-يىللارنىڭ ئاخىرىدا مەملىكەت بويىچە زىرائەت سورتىنى توپلاش خىزمىتى قانات يايدۇرۇلۇپ، 200 مىڭ خىل ئۇرۇقلۇق توپلاندى. لېكىن ساقلاش شارائىتى ناچار بولغاچقا، بۇ ئۇرۇقلۇقلار بارا-بارا بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى ياكى تامامەن يوقىلىپ كەتتى. 1986-يىلى 10-ئايدا دۆلەتلىك سورت ئۇرۇقلۇق ئامبىرى قۇرۇلۇپ، ئۇرۇقلۇقلارنى قوغداشقا زېمىن ھازىرلاندى. ھازىر بۇ ئامبارداا 310 مىڭ خىل سورت ئۇرۇقلۇقى ساقلانماقتا. ساقلانغان سورتنىڭ سانى دۇنيا بويىچە 1-ئورۇندا، ئۇرۇقلۇق ساقلاش ئورنىنىڭ كۆلىمى دۇنيا بويىچە 2-ئورۇندا تۇرىدۇ. لېكىن سورت ئۇرۇقلۇقىنى ساقلاش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش خىزمىتى تېخى مۇكەممەل ئەمەس، خىراجىتىمۇ كەمچىل. بۇ سورت بايلىقىنى باھالاش، ساقلاش، ئىشلىتىشكە بۇاستە تەسىر يەتكۈزمەكتە.

يۇقىرىدىكى خىزمەتلەرگە ئەھمىيەت بېرىلىپ، ياخشى ئىشلىنىدىغانلا بولسا، جۇڭگو يېزا ئىگىلىكىنى يەنمۇ راۋاجلاندۇرۇش، تاماق مەسىلىسىنى ئۆزۈل-كېسىل ھەل قىلىشتىن زور ئۈمىد كۈتكىلى بولىدۇ.

دۇنيانىڭ دىققىتىنى تارتىۋاتقان دەرىجىدىن تاشقىرى تۆۋەن تېمپېراتۇرىدا تۇڭلىتىش تېخنىكىسى جەھەتتە، 1996-يىل 12-ئاينىڭ 16-كۈنى جېجياڭ ئۇنىۋېرسىتېتى زور بۆسۈش ھاسىل قىلدى. بۇنىڭ بىلەن دۆلىتىمىزنىڭ تۇڭلىتىش تېخنىكىسى خەلقارا ئىلغار سەۋىيىگە يەتتى. بۇ تېخنىكا ئالىم قاتنىشى، ھەربىي ئىشلار، سۇنئىي ھەمراھ ۋە تىببابەتچىلىك ساھەلىرىدە قوللىنىلىدۇ.

سۈرەتتە: تەتقىقاتچىلار مەشغۇلات ئۇستىدە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى

جۇڭگونىڭ ياۋائات ئائىلىسى

ھايۋانات دۇنياسىدا

بۇ يىل 7-ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا جۇڭگار ئويمانلىقىنىڭ بويىدىكى بىر جايدا ئىككى تاي دۇنياغا كەلدى. بۇنىڭ بىلەن مەملىكىتىمىزنىڭ ياۋائات ئائىلىسىگە ئىككى ئەزا قوشۇلدى.

ياۋائات ئىلگىرى موڭغۇل ياۋائېتى دەپمۇ ئاتالغان ئىدى. ياۋائات ئىنسانلار تارىخىدىن بۇرۇنلا موڭغۇلىيە ۋە جۇڭگودا ياشىغانىدى. 1876-يىلى روسىيىلىك مەشھۇر ئېكسپېدىتسىيىچى پىرژېۋالسكىي ئېكسپېدىتسىيە ئەترىتىنى باشلاپ شىنجاڭنىڭ لوپنۇر كۆلىنى تەكشۈرگەندە، ئالتۇن تاغ رايونىدا ياۋائاتنى بايقىغان ۋە بىرىنى ئېلىپ كېتىپ، ياۋروپانى زىلزىلىگە كەلتۈرگەنىدى. شۇ چاغدا بۇ ئانقا «پىرژېۋالسكى ئېتى» دەپ ئىسىم قويۇلغان.

يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن ياۋائات مەملىكىتىمىزدىكى نۆۋەتلىق قوغدىلىدىغان قىممەتلىك ھايۋانلىك قاتارىغا كىرگۈزۈلدى. 1986-يىلى دۆلەت ياۋائات يۈرتى - جۇڭغار ئويمانلىقىنىڭ بويىدىكى جىمسار ناھىيىسىدە ياۋائات فېرمىسى قۇرۇپ، ئۇنى كۆپەيتىش خىزمىتىنى ئۈتتى. ئون يىلدىن بۇيان خىزمەتچىلەر ئوت-چۆپ قىس بولۇش، تەبىئىي مۇھىت ناچار بولۇش قاتارلىق قىينچىلىقلارنى يېڭىپ، 2600 مو ئوتلاق بەرپا قىلىپ، 59 ياۋائاتنى ئەستايىدىل بېقىپ، دۇنيانىڭ دىققىتىنى تارتتى. ئۆتكەن يىلى يىل ئاخىردا بۇ فېرمىدىكى ئون ياۋائات شاڭخەي ھايۋاناتلار باغچىسىدا ماكانلاشتى. بۇ يىل بۇ ياۋائاتلار توپىدا توققۇز بايتال بوغاز بولدى. بۇنىڭ ئىچىدىكى ئىككى بايتال بېقىندا قولۇنلاپ، كۈندىن - كۈنگە زورىيىۋاتقان جۇڭگو ياۋا ئات قوشۇنىغا يەنە ئىككى لايقەتلىك ئەزا قوشتى.

ياۋا ئاتنىڭ بويىنىڭ ئېگىزلىكى 102-135 سانتىمېتر كېلىدۇ، بېشى يوغان، بۇرنى كەڭ بولۇپ، ئىككى قوۋزى ۋە ئېگىكىدە ئۇزۇن توك بار، يايلىسى شالاڭراق، قۇيرۇقى ئىشەكنىڭكىگە ئوخشايدۇ. ئۇنىڭ تۆكى قىسقا، توم ھەم قاتتىق، بوينى قىسقا، بەدىنى كەڭ ھەم يوغان، كۆكرىكى تولغان، دۆمبىسىدە قوگۈر ۋە ساغۇچ رەڭلىك توك ۋە ئۇزۇن بىر سىزىقچە بار. كالپۇكى، قۇلقىنىڭ ئىككى تەرىپى ۋە قورساق قىسمى ئاق بولۇپ، پۇتىدا يۇك يوق، ئۇيىقى تار ھەم كىچىك. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى قۇرغاق ئوتلاق ۋە چوڭ قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى كىلىماتتا ياشايدىغان ياۋا ئاتلارغا خاس ئالاھىدىلىك ھېسابلىنىدۇ.

چوقۇا بىخنىڭ رولى

ۋاڭسىجان ئەمەت

كۆپ ساندىكى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ چوقۇا بىخى دائىم يان بىخلاردىن پېتىلىپ، يان بىخلارنىڭ ئۆسۈشىنى چەكلەپ تۇرىدۇ. پەقەت چوقۇا بىخ ئېلىپ تاشلانسا، ياكى كېسىۋېتىلسە، يان بىخلار ئاندىن تېز ئۆسەلەيدۇ. چوقۇا بىخ يالىڭاچ ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈك ياكى يېپىق-ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈك بولسۇن، قوش پەللىلىك ياكى تاق پەللىلىك ئۆسۈملۈك بولسۇن، ئاساسىي غولدىن ياكى يان شاخلاردىن چىقىدۇ (ئاساسىي غولدىن چىققان بىخ كۆزدە ئوتۇلىدۇ). غولى ياغاچ ماتېرىيالى قىلىنىدىغان دەل-دەرەخلەرنىڭ ئاساسىي غولىنى ئېگىز ھەم توز ئۆستۈرۈش ئۈچۈن يان شاخلارنى ۋاقتىدا چاناپ ئېلىۋېتىش كېرەك. بۇ ئۇسۇل خېلى ئۈمۈملۇققا ئىگە. مېۋىسىدىن پايدىلىنىدىغان بەزى ئۆسۈملۈكلەر، بولۇپمۇ كۆكتات ۋە قىلغاندا زىرائەتلەر كۆپ چېچەكلەپ، كۆپ ھوسۇل بېرىدۇ. بولۇپمۇ شوخلا، قىزىلمۇچ ئۆستۈرگەندە چوقۇا بىخنىڭ ئۆسۈشىنى چەكلەپ، يان بىخلارنى كۆپەيتىش كېرەك. ئىقتىسادىي زىرائەتلەردىن كېۋەزنىڭ بىخلىنىش مەزگىلىدىن توغرا ۋاقىتتا ئۈملۈك پايدىلىنىپ، چوقۇا بىخنى ئېلىپ تاشلاپ، يان بىخ، يان شاخلارنىڭ ئۆپپىشىگە ئاساس سېلىش لازىم.

نېمە ئۈچۈن ئۆسۈملۈكلەردە چوقۇا بىخ ئۆستۈنلۈكى بولىدۇ؟ ئۆسۈملۈكلەرنىڭ ئەڭ تېز ئۆسىدىغان تۆرەلمە بىخ غىلىپى، چوقۇا بىخ ۋە يىلتىز ئۈچى قاتارلىق جايلىرىغا ئائوكسىن دېگەن خىمىيىۋى ماددا توپلانغان بولۇپ، ئۇنىڭ مىقدارى ئىنتايىن ئاز بولسا، ئۆسۈملۈكلەر تېز ئۆسىدۇ، مىقدارى كۆپ بولسا ئاستا ئۆسىدۇ. ئائوكسىن ئۆسۈملۈكلەرنىڭ باشقا قىسىملىرىغىمۇ، يەنى ئۆسۈشى تېز بولغان ئورۇنلارغىمۇ تارقالغان بولىدۇ. كۆپىنچە ئەھۋالدا چوقۇا بىخ يان بىخلارنىڭ ئۆسۈشىنى توسىمۇزلايدۇ. شۇڭا يېزا ئىگىلىكىدە چوقۇا

سەزبلە مەسز

ئۆسۈملۈك يېغى ۋە ئاقسىل

ئابدۇكېرىم

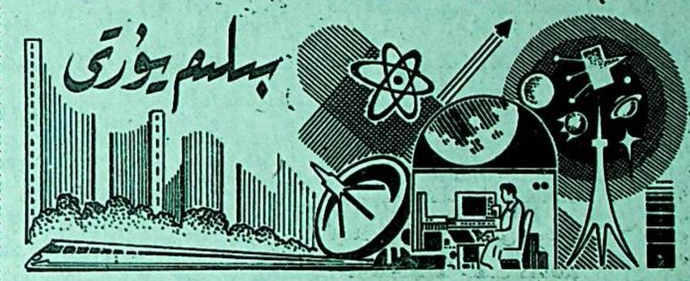
ئۆسۈملۈك يېغىدىكى ئاقسىل مىقدارى ئادەتتىكى ئاشلىق تۇرىدىكى يېمەكلىكلەردىكىدىن خېلىلا كۆپ بولۇپ، دادۇر يېغىدىكى ئاقسىل % 36، خۇاسىك يېغىدىكى ئاقسىل % 26، قىچا يېغىدىكى ئاقسىل % 23، كۈنجۈت يېغىدىكى ئاقسىل % 20، ئاپتاپپەرەس يېغىدىكى ئاقسىل % 30، چىگىت يېغىدىكى ئاقسىل % 39 كە يېقىن بولىدۇ.

ئاقسىل ئادەم بەدىنىنىڭ نورمال فىزىئولوگىيىلىك پائالىيىتى جەريانىدا كەم بولسا بولمايدىغان ماددا. ئاقسىلنى ھايۋانلىقنىڭ ئاساسى دېيىشكە بولىدۇ. شۇڭا كۈندىلىك يېمەك-ئىچمەكتە ئاقسىل مىقدارى مىقدارىنىڭ ئاز - كۆپلۈكىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. ئادەتتىكى ئەھۋالدا ئادەم بەدىنىدىكى ئاقسىل مىقدارى % 18 بولۇپ، ئۇ ئاساسەن دەسلەپكى قەدەمدە ئادەدتى ئۆسۈل بىلەن ئىشلەنگەن 2-دەرىجىلىك يېغىنى ئىستېمال قىلىپ كېلىۋاتىدۇ. بۇنداق يېغالارنىڭ تەركىبىدە ئادەم ئورگانىزمىغا پايدىسىز ياكى زىيانلىق بولغان ھەر خىل ماددىلار بار. بۇ خىل يېغىنى ئىشلەتكەندە كۆپۈكى توگىگىچە قىزدۇرۇشقا توغرا كەلگەنلىكتىن، ئۇزۇندىن ئاشقان ۋە ئۆچەي لۆمشۈيدۇ، ئۆت خالتىسى قىسقرايدۇ، ھەزىم قىلىش كارخانىلار ئادەتتىكى 2-دەرىجىلىك ئۆسۈملۈك يېغىنى زامانىۋى ئۇسكۇنە بىلەن 230 گرادۇستىن يۇقىرى پار بىلەن قايتىدىن پىششىقلاپ، «ئالىي دەرىجىلىك سالات يېغى»نى ئىشلەپ چىقاردى. بۇنداق يېغىنى ئىشلەتكەندەھەر خىل ئۆسۈملۈك يېغىدىكى پايدىلىق ئېلېمېنتلاردىن تولۇق پايدىلانغىلى بولىدۇ. ئۇنى يۇقىرى ھارارەتتە قىزدۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى بۇ يېغ پىششىق يېغ ھېسابلىنىدۇ.

سىنىقغا بەرداشلىق بېرىدىغان ھەر خىل سورتلارنى يېتىشتۇرۇشكە، يېتىشتۇرۇلگەن سورتلارنى ئومۇملاشتۇرۇپ، ئونۇم ھاسىل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ھازىر ئېلىمىزدە 50 مىك خىل شال سورتى، 20 مىك خىلدىن ئارتۇق بۇغداي سورتى بولسىمۇ، بۇلاردىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى ئاران 50 نەچچىگە يېتىدۇ. كۆممىقوناق، خۇاسىك قاتارلىقلارنىڭ سورتىدىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى 30 نەچچىگە، كېۋەز سورتىدىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى ئاران 18 گە يېتىدۇ. بۇ بىزنىڭ سورت يېتىشتۇرۇش، سورتنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋەزىپىمىزنىڭ ئېغىرلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

3. سورت بايلىقنى قوغداشقا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك

سورت يېتىشتۇرۇش ۋە

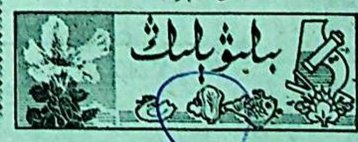

تۆخۈمنىڭ يېگى ياكى كونىلىقىنى قانداق پەرقلەندۈرۈش كېرەك؟

تۇمۇر ئىمىن

(1) تۆخۈمنى سۇغا سالغاندا، تۆخۈم سۇغا ناھايىتى تېزلا چۆكۈپ كەتسە، ئۇنىڭ يېگى تۆخۈم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئەگەر سۇ يۈزىدە ئازراق لەيلەپ ئاندىن چۆكسە، تۆخۈمنىڭ ئانچە ئۇزۇن تۇرۇپ قالمىغانلىقىنى، سۇدا لەيلۈپلەپ چۆكمىسە، كونا تۆخۈم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

(2) تۆخۈمنى چىراغ نۇرىغا تۇتۇپ كۆرگەندە تۆخۈم قاسرىقى ئېچىدىكى بوشلۇق بەك چوڭ بولسا كونا تۆخۈم ئىكەنلىكىنى، بوشلۇق كىچىك بولسا يېگى تۆخۈم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

(3) پىشۇرۇلغان تۆخۈمنى چېقىپ كۆرگەندە تۆخۈم سېرىقى ئەتراپىدا قوگۈررەڭ بولسا، ئۇنىڭ ناھايىتى ئۇزۇن تۇرغان تۆخۈم ئىكەنلىكىنى، ئەگەر قوگۈررەڭ يوق دېيەرلىك بولسا، يېگى تۆخۈم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. شۇڭا تۆخۈمنى ئىشلەتكەندە، ئۇنىڭ كونا-يېگىلىقىنى پەرقلەندۈرۈشكە دىققەت قىلىش كېرەك.

ئاسپىرىن بىلەن بىللە ئىشلىتىشكە بولمايدىغان دورىلار

ھۆرىگۈل نۇر

1. قەنت ماددىسىنى تۆۋەنلەتكۈچى دورىلاردىن جاخۋاگدىنىيو (Tolbutam idum)، لېۋخۋاگبىگنىيو (chlorpropam ide)نى ئاسپىرىننىڭمۇ قان قەنتىنى تۆۋەنلىتىش خۇسۇسىيىتى بولغاچقا، بۇ ئۈچ خىل دورا قاندىكى قەنت ماددىسىنى بىراقلا تۆۋەنلىتىۋېتىپ، ھوشىدىن كېتىش ئەھۋالى كۆرۈلىدۇ.

2. راكقا قارشى دورىلاردىن ئەنجاشىلىك (Amethopterinum)نى ئادەتتە ئىشلەتكەندە، تەخمىنەن % 20 قان پىلازما ئاقسىلىنى يېغىۋالىدۇ. ئەگەر بۇ دورا ئاسپىرىن بىلەن بىللە ئىشلىتىلسە، يېغىۋالغان ئاقسىلنىڭ بىر قىسمىنى ئالماشتۇرۇپ ئاجرىتىپ چېقىپ، كۆچلۈك زەھەرلىنىش تەسىرىنى بېرىپ، ئاق قان ھۈجەيرىلىرىنى كېمەيتىۋېتىدۇ. قان ئازلىق، لىمفا ھۈجەيرىلىرى ئازىيىپ، جىگەر، بۆرەكنىڭ زەخمىلىنىشى ۋە ھەزىم قىلىش يوللىرىنىڭ قانىشى، قان ئىشلەپچىقىرىشنىڭ بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

3. سۇيدۇك ھەيدىگۈچى ئانتىشوتوك (antistoron) ۋە سۇنياۋ (furasimini) لارنىڭ سۇيدۇك ھەيدەش رولى بولۇپ، ئاسپىرىن بىلەن بىللە ئىشلىتىلسە، بىرىكمىلەي دورىنىڭ ئۇنۇملۇك رولىنى يوقىتىش بىلەن بىللە بۆرەككە تەسىر قىلىپ، بۆرەكتىكى يات ماددىلارنى بەدەن سىرتىغا چىقىرىشقا تەسىر يەتكۈزۈپ، زەھەرلىنىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

4. تۇبېركۇلىوزغا قارشى دورىلاردىن ئەنجىشۇياگسۇنىنا (natiri Am inosalicylas) ئاسپىرىن بىلەن ئۇچرىشىپ، داۋالاش رولىغا تەسىر يەتكۈزىدۇ.

5. باۋتەيسۇك (butazolidin)، بىگخۋاگشۇ (probeniteidid)، بىنخۇاگزوتوك (sulfinpirazon) قاتارلىق دورىلار سۈيدۈكتىكى كىسلاتا دۈغلىرىنى سۈرۈپ چىقىرىش رولىنى ئويناپىدۇ. ئۇ ئاستا خاراكتېرلىك يەللىك كېسەللىكلەرگىمۇ ئېرىلىدۇ. بۇ دورىلار ئاسپىرىن بىلەن بىللە ئىشلىتىلسە، دورىنىڭ سۈيدۈكتىكى كىسلاتا دۈغلىرىنى چىقىرىش رولىنى ئاجىزلاشتۇرىدۇ-دە، ئۇنۇمىنى يوقىتىدۇ.

6. باشقا دورىلاردىن ئېستېرىيە كېسەللىكىگە ئىشلىتىلىدىغان بىگمېچىك (Imipramin)، مەس قىلغۇچى لېۋۈنتونا (natiritiopenton)، جاجۋاگشەنسۇ(tiroid)، دىئەنئەن (Amoniyodat)، تۇتقاق كېسەللىكىگە ئىشلىتىدىغان دورىلار دىن بىنتۇيىگفا (fenitoin natiri dilanti) قاتارلىقلارنىمۇ ئاسپىرىن بىلەن بىللە ئىشلىتىشكە بولمايدۇ.

كەپىيات ۋە ئىشتىھا

سالامەت بولۇڭ

ئىشتىھانىڭ ياخشى بولۇشى-بولماسلىقى كەپىيات بىلەن بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك. خۇشال-خۇرام ئولتۇرۇپ تاماق يېگەندە، چوڭ مېڭە نېرۋىلىرى ۋە ھەزىم قىلىش سىستېمىلىرى قاتتىق غدىقلىنىش ھالىتىدە تۇرىدۇ، ئاشقازان ۋە ئۆچەي لۆمشۈيدۇ، ئۆت خالتىسى قىسقرايدۇ، ھەزىم قىلىش كارخانىلار ئادەتتىكى 2-دەرىجىلىك ئۆسۈملۈك يېغىنى زامانىۋى ئۇسكۇنە بىلەن 230 گرادۇستىن يۇقىرى پار بىلەن قايتىدىن پىششىقلاپ، «ئالىي دەرىجىلىك سالات يېغى»نى ئىشلەپ چىقاردى. بۇنداق يېغىنى ئىشلەتكەندەھەر خىل ئۆسۈملۈك يېغىدىكى پايدىلىق ئېلېمېنتلاردىن تولۇق پايدىلانغىلى بولىدۇ. ئۇنى يۇقىرى ھارارەتتە قىزدۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى بۇ يېغ پىششىق يېغ ھېسابلىنىدۇ.

سىنىقغا بەرداشلىق بېرىدىغان ھەر خىل سورتلارنى يېتىشتۇرۇشكە، يېتىشتۇرۇلگەن سورتلارنى ئومۇملاشتۇرۇپ، ئونۇم ھاسىل قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ھازىر ئېلىمىزدە 50 مىك خىل شال سورتى، 20 مىك خىلدىن ئارتۇق بۇغداي سورتى بولسىمۇ، بۇلاردىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى ئاران 50 نەچچىگە يېتىدۇ. كۆممىقوناق، خۇاسىك قاتارلىقلارنىڭ سورتىدىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى 30 نەچچىگە، كېۋەز سورتىدىن ئومۇملاشتۇرۇلغىنى ئاران 18 گە يېتىدۇ. بۇ بىزنىڭ سورت يېتىشتۇرۇش، سورتنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋەزىپىمىزنىڭ ئېغىرلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

3. سورت بايلىقنى قوغداشقا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك

سورت يېتىشتۇرۇش ۋە

يۇزدىكى داغ - سەپكۈنىنى چۈشۈرۈشنىڭ ئاددىي ئۇسۇلى

(1) سۇپىتى ياخشى ھەسەلدىن 100 گرام، ئۇچ دانە توخۇنىڭ ئېقى، يېگى ئۈيۈتۇلغان قىنقىنى 100 گرامنى 15 مىنۇت ئارىلاشتۇرۇپ، قىيام بولغاندىن كېيىن پاكىز شىشىگە قاچلاپ، ئاغزىنى مەھكەم ئېتىپ، كۈن نۇرى مۇۋاپىق چۈشىدىغان نۇرۇندا ئۇچ ئاي تۇرغۇزۇپ، ئۇنى ئۇدا بىر ئاي ئىشلەتسە، يۈزدىكى داغ-سەپكۈن، دانىخورەك ۋە مۇدۇر-چوقۇرلارنى داۋالاشتا ئۇنۇمى % 100 بولىدۇ.

(2) يار كۈنلىرى ئالۋۇچا غورىسىدىن بىر جىگنى ئېرىپ سۈيىنى چقىرىپ، ئۇنىگغا يېگى ئۈيۈتۇلغان قىنقىنى بىر چىنە قوشۇپ، ئاق باش ئوتىنىڭ چېچىكىدىن بىر جىگنى يۇمشاق ئېرىپ سىلىپ 15 مىنۇتچە ئارىلاشتۇرۇپ، قىيام قىلغاندىن كېيىن شىشىگە قاچلاپ، ئاغزىنى مەھكەم ئېتىپ كۈن نۇرى مۇۋاپىق چۈشىدىغان ئورۇنغا ئۇچ ئاي ئېسىپ قويۇپ، ئاندىن ئىشلەتسە، يۈزدىكى ھەر خىل داغ-سەپكۈن، دانىخورەك ۋە ھەر خىل مۇدۇر-چوقۇرلارنى داۋالىغىلى بولىدۇ. بۇ دورا بىر ئاي ئىشلەتسە، % 98 ئۇنۇم بېرىدۇ.

(ماتېرىيالدىن)

لى پېڭ روسىيەدىكى زىيارىتىنى ئاياغلاشتۇرۇپ، بېيجىڭغا قايتىپ كەلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 28-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو گوۋۇيۈەننىڭ ۋەزلىسى لى پېڭ روسىيەدىكى ئىككى كۈنلۈك خىزمەت زىيارىتىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئاياغلاشتۇرۇپ، بۈگۈن، كەچتە، بېيجىڭغا قايتىپ كەلدى. زىيارەت مەزگىلىدە لى پېڭ ۋەزلى روسىيە ۋۇگتوگى يېلتسىن بىلەن كۆرۈشتى، ئىككى رەھبەر ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتى ۋە هازىرقى خەلقئارا ۋەزىيەت توغرىسىدا چوڭقۇر پىكىر ئالماشتۇرۇپ، كەڭ دائىرىلىك ئورتاقلىق هاسىل قىلدى. لى پېڭ ۋەزلى روسىيە ۋەزلىسى چېرنومېلكىن بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، ئىككى دۆلەتنىڭ هەر ساهەدىكى هەمكارلىقىنى يەنمۇ كېڭەيتىش ۋە چوڭقۇرلاشتۇرۇش ئۈستىدە ئەستايىدىل، چوڭقۇر پىكىر ئالماشتۇردى. جۇڭگو بىلەن روسىيە «ليەنيۈنگاڭ يادرو ئېلېكتر ئىستانسىسى قۇرۇش توغرىسىدا رامكا توختامى، پرىنسىپال كېلىشىم» ۋە «جۇڭگو خەلق بانكىسى بىلەن روسىيە فېدېراتسىيسى مەركىزىي بانكىسىنىڭ هەمكارلىق كېلىشىمى» قاتارلىق مۇهىم هۆججەتلەرنى ئىمزالىدى، جۇڭگو بىلەن روسىيە 27-دېكابىر قوشما ئاخبارات ئېلان قىلدى.

جۇڭگو - روسىيە قوشما ئاخباراتىدا ئىككى تەرەپ مۇنداق هېسابلىدى: جۇڭگو بىلەن روسىيەنىڭ باراۋەر، بىر - بىرىگە ئىشىنىدىغان، 21-ئەسىرگە يۈزلەنگەن ستراتېگىيىلىك هەمكارلىق - هەمراهلىق مۇناسىۋىتى ئورنىتىشى ئىككى مەملىكەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن، دۇنيا تىنچلىقى ۋە تەرەققىياتىنىڭ دەۋر ئېقىمىغا ماس كېلىدۇ، دۇنيا ۋەزىيىتى ۋە خەلقئارا مۇناسىۋەتنىڭ ساغلام راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشكە پايدىلىق، كۆپ قۇتۇپلاشقان دۇنيانىڭ شەكىللىنىشىگە پايدىلىق، جۇڭگو بىلەن روسىيەنىڭ هەر ساهەدىكى هەمكارلىق يوشۇرۇن كۆچى ناهايىتى زور، ئىستىقبالى پارلاق، مۇشۇنداق هەمكارلىقنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىش ئىككى دۆلەتنىڭ ئورتاق راۋاجلىنىشىغا پايدىلىق. ئىككى تەرەپنىڭ بۇ يىل 4-ئايدا ئىككى دۆلەتنىڭ يۇقىرى قاتلامدىكى رەهبەرلىرىنىڭ ئالاقىسىنى تۈزۈملەشتۈرۈش توغرىسىدا هاسىل قىلغان كېلىشىمگە ئاساسەن، هەمكارلىق يوشۇرۇن كۆچىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش، هەمكارلىق ئۇنۇمىنى ئۈستۈرۈش ئۈچۈن ئىككى تەرەپ جۇڭگو، روسىيە ۋۇگلىلىرىنىڭ قەرەللىك ئۈچرىشىش مېخانىزمى ئورنىتىشنى قارار قىلدى. بۇ مېخانىزمنىڭ خىزمىتىنى ماسلاشتۇرۇش ئۈچۈن هۆكۈمەت باشلىقلىرىنىڭ قەرەللىك ئۈچرىشىش كومىتېتى قۇرۇلدى، جۇڭگو خەلق جۇمهۇرىيىتى گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن ۋەزلىسى لى لەنچىڭ بىلەن روسىيە فېدېراتسىيىسى هۆكۈمىتىنىڭ 1-مۇئاۋىن ۋەزلىسى بولشاكوۋ بۇ كومىتېتنىڭ رەئىسى بولدى، بۇ كومىتېتنىڭ تەۋەلىكىدە ئىقتىساد - سودا ۋە پەن - تېخنىكا هەمكارلىقى شۆبە كومىتېتى، ئېنېرگىيە هەمكارلىقى شۆبە كومىتېتى ۋە تىرانسپورت هەمكارلىقى شۆبە كومىتېتى قۇرۇلدى. بۇنىڭدىن كېيىن ئېهتىياجغا قاراپ هەم ئۆزئارا كېڭىشىش ئارقىلىق بۇ كومىتېت تەۋەسىدە يېڭى شۆبە كومىتېت ياكى خىزمەت گۇرۇپپىسى قۇرۇلىدۇ.

ئىككى تەرەپ 1996-يىل 12-ئاينىڭ 27-كۈنى جۇڭخۇا خەلق جۇمهۇرىيىتى گوۋۇيۈەننىڭ ۋەزلىسى لى پېڭ بىلەن روسىيە فېدېراتسىيىسى هۆكۈمىتىنىڭ ۋەزلىسى چېرنومېلكىن ئۆتكۈزگەن سۆھبىتىدە ئىككى دۆلەت ۋۇگلىلىرىنىڭ قەرەللىك كۆرۈشۈش مېخانىزمىنىڭ رەسمىي ئىشقا كىرىشكەنلىكىنى جاكارلىدى. كېڭىشىش ئارقىلىق جۇڭگو، روسىيە هۆكۈمەت باشلىقلىرىنىڭ كېيىنكى قېتىملىق كۆرۈشۈشىنى 1997-يىلنىڭ 2-پەسلىدە بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈشنى قارار قىلدى.

27-دېكابىر كەچتە لى پېڭ ۋەزلى چېرنومېلكىن ۋەزلىنىڭ هۆكۈمەت داچىسىدا ئۆتكۈزگەن قارشى ئېلىش زىياپىتىگە قاتناشتى.

پەلەستىن ئازادلىق تەشكىلاتىنىڭ ئەمەلدارى پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە هېبرون مەسىلىسى توغرىسىدىكى كېلىشىمنى ناهايىتى تېز ئىمزالايدۇ، دېدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاهىرە، 28-دېكابىر خەۋىرى. پەلەستىن ئازادلىق تەشكىلاتى ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ماخمۇد ئابباس بۈگۈن بۇ يەردە مۇنداق دېدى: ئەگەر پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ سۆھبىتى ئوڭۇشلۇق بولسا، ئىككى تەرەپنىڭ يېقىنقى ئۈچ-تۆت كۈن ئىچىدە ئىسرائىلىيە ئارمىيىسىنىڭ هېبرونىنىڭ كۆپ قىسىم رايونلىرىدىن قوشۇن چېكىندۈرۈشكە ئائىت كېلىشىمنى ئىمزالىشىدا ئۈمىد بار.

ئابباس مىسىرنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى مۇسا بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزگەندىن كېيىن مۇخبىرلارغا مۇنداق دېدى: پەلەستىن - ئىسرائىلىيە سۆھبىتى ئىلگىرىلەشكە ئېرىشتى. ئىككى تەرەپ پوتكۇل هېبرونىنىڭ بىخەتەرلىكى ۋە پەلەستىنلىكلەر ئولتۇراقلاشقان رايون بىلەن يەھۇدىيلار مەھەللىسىگە قوشنا كوچىلارنى قايتىدىن ئېچىۋېتىش قاتارلىق مەسىلىلەردە بىر پىكىرگە كەلدى.

لېكىن ئۇ مۇنداق دېدى: پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە ئوتتۇرىسىدا پەلەستىنلىكلەر ئولتۇراق رايونى بىلەن يەھۇدىيلار مەھەللىسىگە قوشنا رايونلارنىڭ بىخەتەرلىكىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە ئىبراهىم مەسچىتىنى باشقۇرۇش هوقۇقى قاتارلىق مەسىلىلەردە يەنىلا ئېختىلاپ ساقلانماقتا.

ئىبراهىم مەسچىتى مەسىلىسى توغرىسىدا ئابباس مۇنداق دېدى: پەلەستىن تەرەپ بىرلەشمە چارلاش ئەترىتى قۇرۇپ، بۇ مەسچىتكە ئورۇنلاشتۇرۇشنى تەلەپ قىلدى، لېكىن ئىسرائىلىيە تەرەپ بۇنىڭغا قوشۇلمىدى.

ئابباس تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: بۇ مەسىلىلەر كېلىشىم ئىمزالىنىشتىن بۇرۇن هەل قىلىنىشى كېرەك.

ئابباس مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە يەنە هېبرون مەسىلىسى توغرىسىدىكى كېلىشىم ئىمزالانغاندىن كېيىن، داۋاملىق سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، قاماقتىكى پەلەستىنلىكلەرنى قويۇپ بېرىش، گازا بىلەن ئىئوردان دەريالىسىنىڭ غەربىي قىرغىقىدا بىخەتەر يول قۇرۇش، شۇنىڭدەك، پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيەنىڭ ئاخىرقى باسقۇچلۇق سۆھبىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش قاتارلىق مەسىلىلەرنى مۇزاكىرە قىلىشقا قوشۇلدى.

روسىيە بىلەن ئىران قورال - ياراغ ئېكسپورتىنى تىزگىنلەشكە قوشۇلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، تېهران خەۋىرى. ئىراننىڭ مۇئاۋىن دىپلوماتىيە مىنىستىرى زەرىف بىلەن روسىيەنىڭ مۇئاۋىن دىپلوماتىيە مىنىستىرى پوسۇۋالیۇك 23 - كۈنى بۇ يەردە چۈشىنىش ئەسلەتمىسى ئىمزالاپ، كەڭ كۆلەملىك قىرغىن قىلىش خاراكتېرىگە ئىگە قورالالار ۋە باشقۇرۇلىدىغان بومبا تېخنىكىسىنى ئېكسپورت قىلىشنى تىزگىنلەشكە قوشۇلدى. بۇگۈنكى ئىمزا قويۇش مۇراسىمىغا روسىيە دىپلوماتىيە مىنىستىرى پرىماكوۋ بىلەن ئىراننىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرى ۋىلاياتى قاتناشتى.

ئىمزا قويۇش مۇراسىمىدىن كېيىن ئۆتكۈزۈلگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا پرىماكوۋ مۇنداق دېدى: بۇ چۈشىنىش ئەسلەتمىسى روسىيە بىلەن ئىراننىڭ كەڭ كۆلەملىك قىرغىن قىلىش خاراكتېرىگە ئىگە قورال-ياراغلارنى ئېكسپورت قىلىشنى تىزگىنلەشكە دائىر خەلقئارا مىزان ۋە ئەھدىنامىلەرگە ئەمەل قىلىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.

ۋىلاياتى مۇنداق دېدى: ئىككى دۆلەت ئۆزلىرىنىڭ كەڭ كۆلەملىك قىرغىن قىلىش خاراكتېرىگە ئىگە قورال-ياراغلارنى ئېكسپورت قىلىش، توشۇپ بېرىش ۋە ياساشنى تىزگىنلەشكە بولغان ۋەدىسىنى تەكىتلىدى.

ئىككى دۆلەت يەنە ۋىزا، كونسۇل ئىشلىرى ۋە ئافغانىستان بىلەن تاجىكىستان توغرىسىدىكى ئىككى بايانات ئۈستىدىمۇ چۈشىنىش ئەسلەتمىسى ئىمزالىدى.

جۇڭگو، روسىيە قاتارلىق تۆت دۆلەت چېگرىدا ئەسكەر قىسقارتىش كېلىشىمى توغرىسىدا بىر پىكىرگە كەلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭدە 27-دېكابىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو، روسىيە، قازاقىستان، قىرغىزستان، تاجىكستان دۆلەتلىرى يەتتە يىل سۆھبەت ئۆتكۈزۈش ئارقىلىق بۈگۈن بۇ يەردە چېگرا رايوندا هەربىي كۈچنى ئۆزئارا قىسقارتىش كېلىشىمى توغرىسىدا پۈتۈنلەي بىر پىكىرگە كەلدى.

12 - ئاينىڭ 11 - كۈنىدىن 27 - كۈنگىچە باش ئەلچى شياشۈيۈەن باشچىلىقىدىكى جۇڭگو دىپلوماتىيە ۋە هەربىي مۇتەخەسسىسلەر ۋەكىللەر ئۆمىكى بىلەن ئېلىيۇ باشچىلىقىدىكى روسىيە قاتارلىق تۆت دۆلەتنىڭ دىپلوماتىيە ۋە هەربىي مۇتەخەسسىسلەر بىرلەشمە ۋەكىللەر ئۆمىكى بىلەن بېيجىڭدا 22-قېتىملىق چېگرا ئەسكەر قىسقارتىش سۆھبىتى ئۆتكۈزدى. ئىككى تەرەپ دوستانە ۋە ئەمەلىيەتكە ئەھمىيەت بەرگەن كەيپىياتتا چېگرا رايونلاردا هەربىي كۈچنى ئۆزئارا قىسقارتىش توغرىسىدىكى مەسىلىلەرنى داۋاملىق مۇزاكىرە قىلدى هەم ئاخىردا جۇڭگونىڭ روسىيە قاتارلىق تۆت دۆلەت بىلەن چېگرا رايوندا هەربىي كۈچنى ئۆزئارا قىسقارتىش كېلىشىمى ۋە ئالاقىدار هۆججەتلەرنىڭ مەزمۇنى توغرىسىدا تامامەن بىر پىكىرگە كەلدى.

بىر هەپتە داۋاملاشقان 1996-يىللىق فرانسىيە ياشلار-ئۆسمۈرلەر كىتاب سالونى 12-ئاينىڭ 2-كۈنى پارىژدا يېپىلدى، 180 كىتاب سودىگىرى بۇ قېتىمقى سالوندا 700 يازغۇچىنىڭ فرانسۇزچە يېڭى كىتابلىرىنى كۆرگەزمىگە قويۇپ، 150 مىڭ كىتابخان ۋە ئېكسكۇرسىيەچىنى كۈتۈۋالدى.

سۈرەتتە: بېلگىيىلىك يازغۇچى پشىر كارو كىتاب يەرمەنكىسىنى كۆرۈشكە كەلگەن كىچىك كىتابخانغا خاتىرە ئۈچۈن ئىمزا قويۇپ بەرمەكتە. شىنخۇا ئاگېنتلىقى

كۇبا قانۇن لايىهىسى ماقۇللاپ، خېلمىس - بېرتون قانۇنىنى بايقۇت قىلدى

ئومان ئىسرائىلىيە بىلەن بولغان ئالاقىسىنى پۈتۈنلەي ئۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاهىرە خەۋىرى. ئومان 12-ئاينىڭ 25-كۈنى ئىسرائىلىيە

ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى 24 - كۇنى كەچتە ئاپىرىكىنىڭ خېلىمىس-بېرتون قانۇننى بايقۇت قىلىش قانۇن لايىھىسىنى ماقۇللىدى ھەم خېلىمىس-بېرتون قانۇننى ئاقمايدۇ، قانۇنسىز رولى يوق دەپ جاكارلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ھاۋاناخەۋىرى. كۇبا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 24 - كۇنى كەچتە ئامېرىكىنىڭ خېلمىس-بېرتون قانۇننى بايقۇت قىلىش قانۇن لايىھىسىنى ماقۇللىدى ھەم خېلمىس-بېرتون قانۇننى ئاقمايدۇ، قانۇنسىز رولى يوق دەپ جاكارلىدى.

كۇبا 4-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ بۈگۈن ئۆتكۈزۈلگەن 7-سانلىق يىغىندا 500 دىن كۆپرەك ۋەكىل تۆت سائەت قاراپ چىقىش ۋە مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق دۆلەتنىڭ مۇستەقىللىكى، ئىگىلىك ھوقۇقى ۋە ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەشنى قوغداش، چەت ئەللىك مەبلەغ سالغۇچىلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشنى مەقسەت قىلغان بۇ قانۇن لايىھىسىنى ماقۇللىدى.

«كۇبانىڭ ئىززەت - ئابرويى ۋە ئىگىلىك ھوقۇقىنى تەكتىلەش» دەپ ئاتالغان بۇ قانۇن لايىھىسىدە ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى بۇ يىل 3 - ئاينىڭ 5 - كۈنى ماقۇللىغان كۇبانى ئىقتىسادىي قامالنى كۈچەيتىش مەقسەت قىلىنغان خېلمىس-بېرتون قانۇنىنىڭ كۇبادىكى ھەرقانداق قانۇنىيلىقى ۋە كۈچى ئېتىراپ قىلىنمىغان، ئامېرىكىنىڭ يۇتۇۋېلىش غەرىزىگە قەتئىي تاقابىل تۇرۇلغان.

* * *

تەرجىمانلىق كۆرسەتتى. يۇگوسلاۋىيە ھۆكۈمىتى خەلقئارا جازا يۇگوسلاۋىيىگە كەلتۈرگەن غايەت زور قېينىچىلىقلارنى يېڭىش ئۈچۈن، 1994 - يىلىنىڭ بېشىدىلا ئىگىلىكنى مۇقىملاشتۇرۇش پروگراممىسىنى تۈزدى، بۇلتۇر يىل ئاخىردا يەنە 2- باسقۇچلۇق ئىگىلىكنى مۇقىملاشتۇرۇش پروگراممىسىنى يولغا قويۇپ، پۇل ۋە مال باھاسىنى تىزگىنلىدى، سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. يۇگوسلاۋىيە ئىقتىسادىنىڭ ئەسلىگە كېلىشىنى تېزلىتىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن قوشنا دۆلەتلەر بىلەن بولغان سىياسىي، ئىقتىسادىي مۇناسىۋەتنىنى ئاكتىپ ئەسلىگە كەلتۈردى، سابىق يۇگوسلاۋىيە رايونىدىكى دۆلەتلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنىنى نورماللاشتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئامېرىكا ۋە ئاسىيا، ئافرىقا، لاتىن ئامېرىكىسى دۆلەتلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنمۇ ئاكتىپ راۋاناشتۇردى، خەلقئارا پۇل مۇئامىلە ۋە سودا تەشكىلاتى بىلەن مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش سۆھبىتى ئۆتكۈزۈپ، خەلقئارا تەشكىلاتلارغا ئىمكان قەدەر تېز كىرىشكە تىرىشتى. يۇگوسلاۋىيە 90 دىن كۆپرەك دۆلەت بىلەن ئىقتىساد - سودا مۇناسىۋىتى ئورناتتى ياكى ئەسلىگە كەلتۈردى، 150 تۈردىن كۆپرەك ئىقتىسادىي ھەمكارلىق ۋە پەن - تېخنىكا ھەمكارلىقى كېلىشىمى ھاسىل قىلدى، 600 دىن كۆپرەك مەبلەغ سېلىش توختامى ئىمزالدى، بۇنىڭ ئومۇمىي سوممىسى 130 مىليون مارکا يەتتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

تەخمىنەن 70 مىڭ ئىراقلىق مۇساپىر ئىراندىن دۆلىتىگە قايتتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، تېھران خەۋىرى. ئىران تەخمىنەن 70 مىڭ ئىراقلىق كۆرد مۇساپىرنىڭ ئىراندىكى مۇساپىرلار لاگېرىدىن ئىراققا قايتقانلىقىنى جاكارلىدى.

ئىراننىڭ ئېچكى ئىشلار مىنىستىرى بىشارەت 5000 نەپەر ئىراقلىق كۆرد مۇساپىرنىڭ يەنىلا ئىران - ئىراق چېگرىسىدىكى مۇساپىرلار لاگېرىدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئېيتتى.

ئۇ مۇنداق دېدى: ئىراقنىڭ شىمالىي قىسمىدىكى كۆرد دېموكراتلار پارتىيىسى بىلەن كۆردىستان ۋەتەنپەرۋەرلەر ئىتتىپاقى ئارىسىدىكى قوراللىق توقۇنۇش كۆچەيگەندىن بۇيان، 300 مىڭ نەپەر ئىراقلىق كۆرد مۇساپىر ئىراق - ئىران چېگرىسىغا كېلىپ پاناھلانغانىدى.

ئۇ يەنە مۇنداق دېدى: ئىراق ئۆز تەۋەسىدە تۇرۇۋاتقان 75 مىڭ نەپەر ئىراقلىق مۇساپىرغا تۇرار جاي ھازىرلاپ بەردى.

ئۇ يەنە مۇنداق دېدى: ئىران ب د ت بىلەن داۋاملىق ھەمكارلىشىپ، ئۆز ئىختىيارى بىلەن ئىراققا قايتىدىغان مۇساپىرلارغا ياردەم قىلدۇ.

ئۇمان ئىسرائىلىيە بىلەن بولغان ئالاقىسىنى پۈتۈنلەي ئۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاھىرە خەۋىرى. ئۇمان 12-ئاينىڭ 25-كۈنى ئىسرائىلىيە ئەرەب دۆلەتلىرى بىلەن ئۆتكۈزىدىغان سۆھبەتنى كېچىكتۈرگەنلىكتىن، ئۇنىڭ بىلەن بولغان ئالاقىسىنى پۈتۈنلەي ئۈزۈشنى قارار قىلغانلىقىنى ئەرەب دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىغا رەسمىي ئۇقتۇردى.

ئۇمان ۋەكىلى بىسايدى قاھىرەدە ئەرەب دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ باش كاتىپى ماجد بىلەن كۆرۈشكەندە يەنە مۇنداق دېدى: ئەرەب دۆلەتلىرى ئوتتۇرا شەرق رايونىدا ئىومۇمىيۈزلۈك، ئادىل تىنچلىقنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ زۆرۈر ئىكەنلىكىگە چوڭقۇر ئىشەنگەنلىكتىن، ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى سۆھبىتىگە قاتناشماقچى بولغان، لېكىن ئىسرائىلىيە يېقىندا ئۆتكۈزۈلگەن پەلەستىن - ئىسرائىلىيە سۆھبىتىدە سەممىي بولمىدى.

نېتانىياخۇ گولان ئېگىزلىكىدىن ۋاز كەچمەيدىغانلىقىنى تەكتىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالىم خەۋىرى. ئىسرائىلىيە رادىئوسىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، ئىسرائىلىيە زۆكلىسى نېتانىياخۇ 25 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن پارلامېنتنا ئۆتكۈزۈلگەن يەھۇدىيلارنىڭ گولان ئېگىزلىكىدە مەھەللە قۇرغانلىقىنىڭ 30 يىللىقىنى خاتىرىلەش يىغىنىدا مۇنداق دېگەن: بىخەتەرلىك ۋە سۈ مەنبەسى مەسىلىسىنى ئويلاشقاندا، گولان ئېگىزلىكى ئىسرائىلىيە ئۈچۈن كەم بولسا بولمايدۇ.

نېتانىياخۇ مۇنداق دېدى: سۈرىيە بىلەن تىنچلىقنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئەرەب قوشنىلىرىمىز بىلەن بولغان توقۇنۇشقا خاتىمە بېرىش جەھەتتە ناشلانغان مۇھىم قەدەم ھېسابلانسىمۇ، ئىسرائىلىيە بۇنداق تىنچلىققا ئېرىشىش ئۈچۈن ھەرقانداق بەدەلنى تۆلەۋېرمەيدۇ.

بوسنىيە -گېرتسېگوۋىنادىكى سېربلار ئىززەتبېگوۋىچنى دەرقەمسىز سوتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېلگراد خەۋىرى. بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادىكى سېربلارنىڭ بانىيالوكا يەرلىك سوتى مۇشۇ ئاينىڭ 24 - كۈنى بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا مۇسۇلمانلار رەھبىرى، بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا ھەيئەت رياسىتىنىڭ رەئىسى ئىززەتبېگوۋىچنى دەرقەمسىز سوتلىدى.

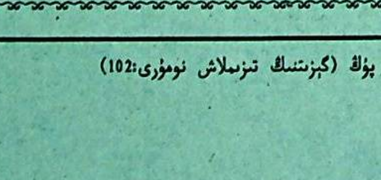
بانىيالوكا يەرلىك سوتنىڭ سودىيسى گلۇساز سوتقا رياسەتچىلىك قىلدى. تەپتىش ئەمەلدارى پاندېچ ئەيىبنامىنى ئوقۇدى. جاۋابكار بىلەن گۇۋاھچىلار سوتقا قاتناشمىغانلىقتىن، سودىيە سوتنى توختىتىپ تۇرۇشنى جاكارلىدى ھەم كېلەر يىلى 1-ئاينىڭ 21-كۈنى داۋاملىق سوت ئېچىپ قاراپ چىقىشنى قارار قىلدى. شۇ ۋاقىتتا 200 دىن ئارتۇق گۇۋاھچى سوتقا چىقىپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ.

ئىران خېمىيىلىك قورالالارغا قارشى ھەربىي مانېۋىر ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، تېھران خەۋىرى. بۇ يەردىكى ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ مۇشۇ ئاينىڭ 24 - كۈندىكى خەۋىرىگە قارىغاندا، ئىراننىڭ 13 خەلق ئەسكەرلىرى يېڭى مۇشۇ ئاينىڭ 23 - كۈنى تېھراننىڭ جەنۇبىدىكى قۇم شەھىرىدە ئۆتكۈزگەن خېمىيىلىك قورالالارغا قارشى 2 - قېتىملىق مۇداپىئە ھەربىي مانېۋىرىغا قاتناشقان.

ئىران ھەربىي تەرەپ ئەربابى مۇنداق دېدى: بۇ قېتىمقى مانېۋىرنى ئۆتكۈزۈشتىن مەقسەت - «خەلق مۇداپىئە سىستېمىسىنىڭ كۈچىنى كۈچەيتىش - ھەم خەلق ئەسكەرلىرىنىڭ تاجاۋۇزچىلارغا تاقابىل تۇرۇشغا تەييارلىق كۆرۈشتىن ئىبارەت».

ئىران - ئىراق ئۇرۇشى ئايىغلاشقاندىن بۇيان، خېمىيىلىك قورالارنىڭ ھوجۇمىدىن ساقلىنىش ئىراننىڭ ھەربىي مانېۋىرىدىكى كەم بولسا بولمايدىغان مەزمۇن بولۇپ كەلدى.

يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنىڭ ئىقتىسادى ئەسلىگە كېلىشكە باشلىدى

1996 - يىلى بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا ئۇرۇشىنىڭ ئاخىرلىشىشى ۋە دېيتون كېلىشىمىنىڭ يولغا قويۇلۇشىغا ئەگىشىپ، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىغا تېزلا يېقىن يۇرگۈزگەن جازاسى ئاخىر بىكار قىلىندى، يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنىڭ ئىقتىسادى ئەسلىگە كېلىشكە باشلىدى ھەم كۆرۈنەرلىك نەتىجە قولغا كەلدى: پۇل ۋە مال باھاسى مۇقىم بولدى، پۇل پاخاللىقى نىسبىتى تۆۋەنلىدى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئىمپورت - ئېكسپورت ئاشتى، بازار تەمىناتى ياخشىلاندى. خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى ئۆستى.

دۆلەت ئىچىدە شۆھرەت قازانغان جۇڭگو ئېچكى مۇڭغۇل ناخشا-ئۇسسۇل ئۆمىكى ئامېرىكا پايتەختى ۋاشىنگتوندا ئويۇن قويۇپ، تاماشىبىنلارنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئېرىشتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

يۇگوسلاۋىيە ستاتىستىكا ئىدارىسى ئېلان قىلغان ماتېرىيالغا قارىغاندا، بۇ يىل يېقىنقى يىللاردىن بۇيان يۇگوسلاۋىيىدە پۇل ۋە مال باھاسى ئەڭ مۇقىم بولغان بىر يىل بولغان. يۇگوسلاۋىيە پۇلى - دىنارنىڭ گېرمانىيە مارکىغا بولغان سېلىشتۇرۇلما قىممىتى ئېرىچىل تۈرده 3.3 = 1 بولۇپ كەلگەن. بۇ يىل يىل بويى پۇل پاخاللىقى نىسبىتى 58% بولۇپ، بولتۇرقىدىن 50% تۆۋەنلەپ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى ئەڭ تۆۋەن سەۋىيىگە چۈشۈشى مۇمكىن. بۇ ئۇزاقتىن بۇيان يۇقىرى پۇل پاخاللىقىنىڭ ئاۋارىچىلىكىگە ئۇچراپ كەلگەن يۇگوسلاۋىيە ئۈچۈن ئېيتقاندا، ھەقىقەتەن زور نەتىجە ھېسابلىنىدۇ.

بۇ يىلنىڭ 11 ئېيىدا يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنىڭ ئېكسپورت ئومۇمىي سوممىسى 1 مىليارد 600 مىليون دوللارغا، ئىمپورت ئومۇمىي سوممىسى 3 مىليارد 600 مىليون دوللارغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن 14% ۋە 49.8% ئاشقان. يۇگوسلاۋىيە ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ مۆلچەرلىشىچە، بۇ يىلنىڭ ئاخىرىغىچە سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى 7%، ئىجتىمائىي مەھسۇلات قىممىتى 6% ئېشىپ، تەخمىنەن 17 مىليارد دوللارغا يېتىدىكەن، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان مىللىي دارامەت 1600 دوللاردىن ئاشىدىكەن.

ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئىمپورتنىڭ ئېشىشىغا ئەگىشىپ، يۇگوسلاۋىيىنىڭ ئېچكى بازار تەمىناتىمۇ كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى، بازار جانلىنىشقا باشلىدى، ئىشقا ئورۇنلىشىش پۇرسىتى كۆپەيدى، ئىشچىلارنىڭ ئىش ھەققى، ئاھالىنىڭ سېتىۋېلىش كۈچى ۋە خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسى تەدرىجىي ئۆستى.

يۇگوسلاۋىيىنىڭ يۇقىرىقىدەك نەتىجىلەرگە ئېرىشىشى ئاسانغا چۈشمىدى. يۇگوسلاۋىيە ھۆكۈمىتى ۋە خەلقى بۇنىڭ ئۈچۈن غايەت زور

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، يانگزىجيانگ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200. ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028. پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تەزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: Z / 0002 — 65 CN
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
دېكابىر
31
سەيشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشىر قىلدى （بۇ سان ئالتە بەت）

ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش يېڭى يىل مۇناسىۋىتى بىلەن

ئۆتكۈزگەن چايدا سۆزلەنگەن سۆز （قىسقارتىلمىسى）

ۋاڭ لېچۈەن

（1996 - يىل 12 - ئاينىڭ 29 - كۈنى）

يولداشلار، دوستلار: يەتە ئەككى كۈندىن كېيىن يېڭى بىر يىل- 1997 - يىل كىرىدۇ. كونا يىل ئايافلىشىپ، يېڭى يىل كىرىدىغان پەيتتە، بىز بىر يەرگە جەم بولۇپ، دۆلەت ئىشلىرى ئۈستىدە كەڭ كۆشاده سۆزلەشكەنلىكىمىز، دوستلۇق ئىزھار قىلىشقانلىقىمىزدىن ئىنتايىن خۇشالمىز. مەن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن ھەر مىللەت، ھەر ساھە سىياسىي كېڭەش ئەزالىرى، دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار، سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى، پارتىيە - گۇرۇھسىز ۋەتەنپەرۋەر زاتلار ۋە مىللەت، دىن ساھەسىدىكى ۋەتەنپەرۋەر زاتلارغا ياخشى تىلەكمىنى بىلدۈرىمەن! ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىشچىلار، دېھقانلار، زىيالىيلار ۋە كادىرلار، شىنجاڭدا تۇرۇشلۇق خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرى، قوراللىق ساقچى قىسىم كوماندىر - جەڭچىلىرى ۋە ج خ كادىر - ساقچىلىرىدىن سەممىي ھال سورايمەن! ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان ۋە ئۇنى قوللىغان ھەم ئۇنىڭغا ياردەم بېرىۋاتقان چەت ئەللىك دوستلارغا چىن قەلبىمدىن مىننەتدارلىق بىلدۈرىمەن! كۆپچىلىكنىڭ يېڭى يىلىنى تەبرىكلەيمەن!

1996 - يىلى بىز ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق كومىتېتىنىڭ 5 - قۇرۇلتىيىنى چاقىردۇق، شىنجاڭنىڭ مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرى ۋە كېيىنكى ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە بولغان ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئۇلۇغۋار نىشانىنى ئوتتۇرىغا قويدۇق، ئەسىر ھالقىيدىغان خىزمەتلەرنى ئومۇمىيۈزلۈك ئورۇنلاشتۇردۇق، شىنجاڭنىڭ ئەسىر ئالمىشىش پەيتىدىكى تارىخىي تەرەققىياتىغا ئىدىيە، تەشكىلىي جەھەتتىن پۇختا تەييارلىق كۆردۇق. بۇ بىر يىلدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خەلق ئىگىلىكىدە ياخشى تەرەققىيات ۋەزىيىتى داۋاملىق ساقلاپ قېلىندى. دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن يەنە مول ھوسۇل ئېلىندى، ئاشلىق، پاختا، گۆش ئىشلەپچىقىرىشىدا تارىخىتا ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى. سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى پۇختا قەدەم بىلەن ئاشتى. نۇقتىلىق قۇرۇلۇشلار ئوڭۇشلۇق ئىلگىرىلدى. مالىيە كىرىمى داۋاملىق زور دەرىجىدە ئاشتى. شەھەر، يېزا بازارلىرى ئاۋاتلاشتى، پارچە سېتىش باھاسىنىڭ ئۆرلەش نىسبىتى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلىدى. ئىمپورت - ئېكسپورت سودىسى پۇختا قەدەم بىلەن ئاشتى. يېزىلارنىڭ سۇنى ياخشىلاش، كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتى زور دەرىجىدە ئىلگىرىلدى. نامراتلارغا ياردەم بېرىش خىزمىتىدە كۆرۈنەرلىك ئۇنۇم ھاسىل قىلىندى. چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇشتا بەلگىلەنگەن نىشانغا يەتتۇق. شەھەر، يېزا ئاھالىلىرىنىڭ ئەمەلىي تۇرمۇش سەۋىيىسى داۋاملىق ئۆستى. ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتا جۇشقۇن ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى. بۇ بىر يىلدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋە دېموكراتىيە، قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشىدا يېڭى ئىلگىرىلەش بولدى. خەلق قۇرۇلتىيى ئۆزۈمى، كومموئىستىك پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى كۆپ كەلتۇرۇپ، ئومۇملۇقنى ئىگىلەپ، ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا، ياخشى بىر تەرەپ قىلىپ، خەلق ئىگىلىكىنىڭ داۋاملىق، تېز، ساغلام راۋاجلىنىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىمىز، جەمئىيەتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىز لازىم.

يېڭى بىر يىلدا بىز ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇشىمىز، يېزا ئىگىلىكىدە مەملىكەت بويىچە ئەڭ چوڭ ناۋار پاختا بازىسى ۋە مۇھىم ئاشلىق بازىسى قۇرۇشتىن ئىبارەت تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنى قەتئىي تەۋرەنمەي يولغا قويۇپ، ئاشلىق، پاختا قاتارلىق زىرائەتلەر ۋە چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئېشىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى تىرىشىپ ئاشۇرۇپ، يېزا ئىقتىسادىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك تەرەققىي قىلىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىمىز كېرەك. ئىلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، دۆلەت كارخانىلىرىنى جانلاندۇرۇپ، قۇرۇلمىنى تەگشەش سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، ئەۋزەل بايلىققا تايىنىپ، پېتەكچى كەسىپ، ساھە، پېتەكچى مەھسۇلاتنى بەرپا قىلىپ، سانائەت تەرەققىياتىنى تېزلىتىشىمىز كېرەك. كارخانىلارنىڭ ئېچكى قىسمىدىكى ئاساسىي خىزمەتلەرنى ئومۇمىيۈزلۈك كۈچەيتىپ، تېخنىكا ئۆزگەرتىشىنى تېزلىتىپ، كارخانىلارنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشىمىز لازىم.

ئىككى قولدا تۇتۇشتا چىڭ تۇرۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشتا مۇھىم پېتەكچى ئىدىيە، بىز بۇ پېتەكچى ئىدىيىنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خىزمەتلىرىدە تېخىمۇ ئوبدان ئىزچىللاشتۇرۇشىمىز ۋە گەۋدىلەندۈرۈشىمىز، ئىدىيە، ئەخلاق قۇرۇلۇشىنى ھەقىقىي تۇرمۇشىمىزنىڭ ئاساسىغا ئورنىتىپ، ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيە، ئەخلاق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشىمىز لازىم. مەدەنىيەت ئىشلىرىنى پائال راۋاجلاندۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ شەھەر، يېزىلىرىدىكى مەدەنىيەت بازىلىرىنى سوتسىيالىزم ئىدىيىسى ئارقىلىق مۇستەھكەم ئىگىلىشىمىز كېرەك. پارتىيە رەھبەرلىكىنى يەنمۇ كۈچەيتىپ ۋە ياخشىلاپ، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ رەھبەرلىك تۈزۈلمىسى ۋە خىزمەت مېخانىزمىنى بەرپا قىلىپ، تىرىشىپ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇپ، مەدەنىيەت گۈللىرىنى تەڭرىتېغىنىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدا ئېچىلدۇرۇشىمىز لازىم.

ئىجتىمائىي، سىياسىي مۇقىملىقنى ساقلاش ئىنتايىدا 1 - چوڭ ئىش، شۇنداقلا كېلەر يىلى ئومۇملۇقنى ئىگىلەپ، ھەر خىل نىشان، ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداشنىڭ مۇھىم شەرتى ۋە مۇھىم ئاساسى. بىز مەركەزنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى مۇھىم يولىيورۇقىنىڭ روھىنى داۋاملىق، چوڭقۇر ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئەمەلىيەشتۈرۈپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە ۋە قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرگە ئېنىق پوزىتسىيە بىلەن قارشى تۇرۇپ، دۆشمەنلەرگە

ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش يېڭى يىل مۇناسىۋىتى بىلەن چاي ئۆتكۈزدى

يېڭى يىلدا يېڭىلىق يارىتىپ، يەنمۇ يۇقىرى ئۆرلەيلى

ئۆز مۇخبىرىمىز جۇتۇك خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش 12- ئاينىڭ 29 - كۈنى چوشتىن بۇرۇن «كوتىنلۇن» مېھمانخانىسى زالىدا يېڭى يىل مۇناسىۋىتى بىلەن چاي ئۆتكۈزدى.

چايغا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ ئۇرۇمچىدىكى قىسمەن ۋەكىللىرى، ئەزالىرى، دېموكراتىك پارتىيە - گۇرۇھلار، خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ھەر مىللەت، ھەر ساھەدىكى مەشھۇر زاتلاردىن 300 نەچچە كىشى قاتناشتى. چايغا ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى جانابىل رىياسەتچىلىك قىلدى.

چايدا مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، جۇڭگو گومىنداڭ ئىنقىلابىي كومىتېتى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق كومىتېتىنىڭ مۇدىرى جاڭ جىك، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، بىكتۆمەن مۇھاجىرلار بىرلەشمىسىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى يۈي شەنلىك سۆز قىلدى. ئۇلار ئۆز سۆزىدە يېڭى بىر يىلدا سىياسىي جەھەتتە كېڭىشىش، دېموكراتىك نازارەت قىلىش، ھۆكۈمەت ئىشلىرىغا قاتنىشىش، سىياسىي ئىشلارنى مۇھاكىمە قىلىش فۇنكسىيەسىنى تېخمۇ ياخشى يۈرگۈزۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق «ئىككى مەدەنىيەت» قۇرۇلۇشىنىڭ ماس راۋاجلىنىشى ئۈچۈن يېڭى تۆھپە قوشىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

چايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن سۆز قىلدى （سۆزى ئايرىم بېرىلدى）.

چايغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى ۋە بىكتۆمەن رەھبەرلەردىن ئابلەت ئابدۇرېشىت، جاڭ ۋېنيو، جۇشېكتاۋ، ئەسقەت كەرىمباي، ۋاڭ چۈەنيۇ، جىن يۈنخۇي، خەلچەم ئىسلام، لى فېڭزى، ئابدۇرېھىم ھامىد، جاڭ يۈنچۈەن، چېن دېمىن، ۋۇدۇنفۇ، شيې فۇپىڭ، يۈسۈپ مۇھەممىدى، تۆرباير، ماسۇنلياڭ، لى دۆڭخۇي، مىجىت ناسىر، دەللىقان مامقان، ۋاڭ يۈسەن، ئىبراھىم روزى، ماۋدېخۇا، دىيار قۇماش، ۋاڭ شىجىن، خەن يۈۋېن، ۋۇجياخې، مىجىت قۇربان، سۆلايمان، پاشا ئىشان، قۇربان ئەرشىدىن، جاڭ جېڭلار قاتناشتى. چايغا يەنە مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئۇرۇمچىدىكى ئەزالىرىدىن بادەي، زاھىر ساۋدانوۋ، گوگاڭ، گاۋخۇەنجاڭ، لى شۇشەن، ئىسمائىل مەخسۇت، پاتىمە جاكولىن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ئورگانلىرى ۋە بىكتۆمەندىن دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىققان پىشقەدەم يولداشلاردىن جاڭ شىجىن، ئىسمائىل ياسنوۋ، چېن شغۇ، رېن گېبەي، خۇاڭ يۈيچېن، شارشىبېك سىدىق، جاڭ شاۋپېك، ئابدۇرۇېھىم لېتىپ، ئابلايوۋ، قېدىرباي، لىيۇزىمۇ، مەك شۇلىن، مۇسايوۋ، ئەنۋەرخانبابا، فېك دا، فۇۋېن، تاھىر مەمەتئېلى، جاۋگەنچىن، گاۋېنشياڭ، لۇي چېنشۇن، ۋېن كېشاۋلار قاتناشتى.

جاڭ يۈنچۈەن ئاپتونوم رايونلۇق باھا خىزمىتى يىغىنىدا مۇنۇلارنى تەكىتلىدى:

يېزىلارنىڭ باھا خىزمىتىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارنىڭ مەنپەئىتىنى ھەقىقىي قوغداش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز مەۋلان سابىت خەۋەر قىلىدۇ: 12- ئاينىڭ 25 - كۈنىدىن 27 - كۈنىگىچە ئۆتكۈزۈلگەن ئاپتونوم رايونلۇق باھا خىزمىتى يىغىنىدا جاڭ يۈنچۈەن مۇنداق دېدى: ئاپتونوم رايونلۇق ھۆكۈمىتى ئىسلاھات ئېچىۋېتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا ئىزچىل ئۇسۇلدا باھا ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، باھا ئىسلاھاتىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، باھا ئىسلاھاتىنىڭ ئومۇمىي ئىلگىرىلىشىنى ساقلاپ، ئاساسەن باھا ئىسلاھاتىنىڭ ئومۇمىي ئىلگىرىلىشىنى ساقلاپ، ئاساسەن باھا ئىسلاھاتىنىڭ ئومۇمىي مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇردى. 1996 - يىلى ئاپتونوم رايونلۇق ئاساسلىق ئاشلىق، ياغ، گۆش، ئوت-چۆپ، ئىسسىتىش كۆمۈرى، ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى، ئاساسلىق ئىشلەپچىقىرىش ماتېرىيالى، ئاساسلىق ئىشلەپچىقىرىش ۋاسىتىلىرى، ئاساسلىق ئىستېمال بۇيۇملىرى، ئاساسلىق خىزمەت ھەققى، ئاساسلىق ئىجارە باھاسى قاتارلىق ئاساسلىق ماللارنىڭ باھا ئۆزگىرىشىنى ئاساسەن كونترول قىلىپ، ئاساسەن مۇقىم ساقلىدى. ئاساسلىق ماللارنىڭ باھا ئۆزگىرىشى ئاساسەن ئىستېمال ئەھۋالى، ئىشلەپچىقىرىش ئەھۋالى ۋە بازار ئەھۋالىغا ئاساسەن ماس كەل

ئۇز مۇخبىرىمىز **مەۋلان** سابىت خەۋەر قىلىدۇ: 12 - ئاينىك 25 - كۈندىن 27 - كۈنگىچە ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق باھا خىزمىتى يىغىندا ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ يۈنچۈەن مۇنداق دېدى: يېزىلارنىڭ باھا خىزمىتىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، يېزىلارنىڭ مۇقىملىقىنى، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ جانجان مەنپەئىتىنى ھەقىقىي قوغداش لازىم.

جاڭ يۈنچۈەن مۇنداق دېدى: نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىز يېزىلىرىدا دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى تۆۋەن بولۇش، يېزا ئىگىلىك ماددىي ئەشيالىرى بىلەن كۈندىلىك سانائەت بۇيۇملىرىنىڭ باھاسى يۇقىرى بولۇش، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ يۇكى ئېغىر بولۇشتىن ئىبارەت «بىر تۆۋەن، بىر يۇقىرى، بىر ئېغىر» مەسىلىسى گەۋدىلىك بولماقتا. قالايمىقان ھەق ئېلىش، قالايمىقان باھا ئۆستۈرۈش دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىغا ۋە پارتىيە بىلەن خەلق ئامما‌سىنىڭ مۇناسىۋىتىگە ئېغىر تەسىر يەتكۈزمەكتە. شۇڭا باھا تارماقلىرى ئاساسىي نۇقتىنى يېزىلارنىڭ مال باھا خىزمىتىنى باشقۇرۇشقا قارىتىپ، دېھقان، چارۋىچىلار كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان «قىزىق نۇقتا» نى ئالدى بىلەن ھەل قىلىشى لازىم. دېھقان، چارۋىچىلارغا بىر قانچە ئەمەلىي ئىش قىلىپ بېرىش بىلەن بىللە، يېزا ئىگىلىك، قوشۇمچە كەسىپ مەھسۇلاتلىرىنى سېتىۋېلىشتىن تارتىپ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى بىلەن تەمىنلەش، يېزىلارنىڭ داۋالاش، مەكتەپلەرنىڭ ھەق ئېلىش، توك، سۇ سۇ ھەققىدىن باشقا ھەر خىل ھەقلەرنى تەكشۈرۈپ ياخشى تەرتىپكە سېلىش لازىم. يېزىلاردا ئېلىنىۋاتقان ھەقلەرنى ئۆلچەملەشتۈرۈپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ قانۇنلۇق ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشنى، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ نامۇۋاپىق سېلىقنى ئازايتىپ، ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاشنى ھەققىي ئىشقا ئاشۇرۇش لازىم.

باھا خىزمىتى يىغىنىغا ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىدىن يۈسۈپ مۇھەممىدى، دەللىقان ماسىقان، دىيار قۇماش قاتناشتى. ۋىلايەت، ئوبلاستلارنىڭ باھا خىزمىتىگە مەسئۇل ۋالىي، ئوبلاست باشلىقلىرى كېلەر يىللىق باھا خىزمىتىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىنى ئاڭلىدى.

71 جۇپ قىز - يىگىت كوللېكتىپ توي قىلدى

جۇشېڭتاۋ، خەلچەم ئىسلام، ۋۇدۇنفۇ، ئىبراھىم روزى قاتارلىقلار قىز - يىگىتلەرگە خاتىرە بۇيۇمى تەقدىم قىلدى

ئۇز مۇخبىرىمىز ئابدۇشۈكۈر ئابدۇكېرىم خەۋەر قىلىدۇ: 12 - ئاينىك 28 - كۈنى ئۇرۇمچى «خەلق» مەيدانى قاينام - تاشقىنلىقتا چوڭمەدى، كۆركەم توي كېيىمى كىيىپ، مەيدىلىرىگە قىزىل گۈل تاقىغان قىز - يىگىتلەر بۇ يەرگە جەم بولۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بازىسى بولغان جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭغا كىرگەنلىكى يۈزىسىدىن ئورنىتىلغان خاتىرە مۇنارغا گۈل قويدى. بۇ ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك ئىتتىپاق كومىتېتى ۋە مايتاغ نەپىت-خىمىيە باش زاۋۇتى ئىتتىپاق كومىتېتى بىرلىكتە ئۇيۇشتۇرغان كوللېكتىپ توي مۇراسىمى بولۇپ، ئۇرۇمچى شەھىرى ۋە مايتاغدىن كەلگەن 71 جۇپ ھەر مىللەت قىز - يىگىت بۇ يەردە كوللېكتىپ توي قىلدى.

توي مۇراسىمى چۈشتىن ئىلگىرى سائەت ئوندا ئۇرۇمچى «خەلق» ساراىيىدا ئۆتكۈزۈلدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جۇشېڭتاۋ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى خەلچەم ئىسلام، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋۇدۇنفۇ، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشمىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئىبراھىم روزى قاتارلىقلار توي مۇراسىمىغا قاتناشتى ھەم بېگى توي قىلغان قىز - يىگىتلەرگە خاتىرە بۇيۇمى تەقدىم قىلدى.

توي مۇراسىمىدا جۇشېڭتاۋ تەبرىك سۆزى قىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بازىسى بولغان جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭغا كىرگەنلىكى يۈزىسىدىن ئورنىتىلغان خاتىرە مۇنارغا گۈل قويدى. بۇ ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك ئىتتىپاق كومىتېتى ۋە مايتاغ نەپىت-خىمىيە باش زاۋۇتى كومىتېتى بىرلىكتە ئۇيۇشتۇرغان كوللېكتىپ توي مۇراسىمى بولۇپ، ئۇرۇمچى شەھىرى ۋە مايتاغدىن كەلگەن 71 جۇپ ھەر مىللەت قىز - يىگىت بۇ يەردە كوللېكتىپ توي قىلدى.

توي مۇراسىمى چۈشتىن ئىلگىرى سائەت ئوندا ئۇرۇمچى «خەلق» ساراىيىدا ئۆتكۈزۈلدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جۇشېڭتاۋ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى خەلچەم ئىسلام، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋۇدۇنفۇ، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشمىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئىبراھىم روزى قاتارلىقلار توي مۇراسىمىغا قاتناشتى ھەم بېگى توي قىلغان قىز - يىگىتلەرگە خاتىرە بۇيۇمى تەقدىم قىلدى.

توي مەرىكىسىنى كوللېكتىپ ئۆتكۈزۈشكە قاتناشقان قىز-يىگىتلەر جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ شىنجاڭغا كىرگەنلىكى مۇناسىۋىتى بىلەن ئورنىتىلغان خاتىرە مۇنارىنى ئالدىدا ئىنقىلابىي قۇربانلارغا ئاتاپ گۈل قويدى.

ئۇز مۇخبىرىمىز ۋاڭ ۋېيجۇن فوتوسى

ئىشەنچىنى چىڭىتىپ، كېلەر يىللىق ئىقتىساد - سودا خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەيلى

ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

ئۇز مۇخبىرلىرىمىز مەدەنىيەت مۇھەممەتربەھىم، گۈلزار مۇھەممەت خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يىغىنى ئۈچ كۈن داۋام قىلىپ، يېقىندا ئىياغلاشتى. يىغىن جايلار ۋە تارماقلاردىن تونۇشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، ئىشەنچىنى چىڭىتىپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتۇپ، دۆلەت كارخانىلىرىنى ياخشىلاشنى تەلەپ قىلدى.

يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 1996 - يىللىق ئىقتىساد - سودا خىزمىتى يەكۈنلەندى، كېلەر يىللىق خىزمەتلەر ئورۇنلاشتۇرۇلدى. 1997 - يىللىق ئىقتىساد - سودا خىزمىتىنىڭ نىشانى ۋە ۋەزىپىسى مۇنداق: سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى % 12، سانائەت قوشۇلما قىممىتى % 10 ئاشۇرۇلدۇ، مەھسۇلاتلارنىڭ سېتىلىش نىسبىتى % 97 كە يەتكۈزۈلدۇ، سانائەت كارخانىلىرىدىن زىيان تارتقانلارنىڭ دائىرىسى % 40 تىن ئاشۇرۇلمايدۇ. مالالارنىڭ پارچە سېتىلىش باھا كۆرسەتكۈچى% 10 ئىچىدە كونترول قىلىنىدۇ.

يىغىنىنىڭ يېپىلىش مۇراسىمىغا ئاپتونوم رايونىنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىدىن جاڭ ۋېنيۇ، ئەسقەت كەرىمباي، جاڭ يۈنچۈەن، شېپ فۇپىڭ، غوپۇر ئابدۇللا، دەللىقان ماسىقان، دىيار قۇماش قاتناشتى.

يىغىندا ئەسقەت كەرىمباي مۇنداق دېدى: بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىساد - سودا خىزمىتى ياخشى بولدى، لېكىن ئىقتىسادىي ھەرىكەتتە بىر مۇنچە قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەر پەيدا بولدى، ئىقتىسادىي ئۈنۈم تۆۋەنلەپ كەتتى. بۇ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئىلھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ رەھبەرلىك پارتكومنىڭ قۇرۇلۇشنى ياخشى تۇتۇش، سانائەت بىلەن سودىنى بىرلەشتۈرۈپ بازار ئېچىش جەھەتتە كۈچ سەرپ قىلىش، ھەقىقىي تۇتۇپ، ئەمەلىي ئىشلەپ، خىزمەت نىشانىنى قاتلاممۇقاتلام ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ۋىلايەت، ئوبلاستلار چارۋىچىلىقىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا دائىر ئىشبار بېرىش سىياسىتىنى يولغا قويدى

ئۈز مۇخبىرىمىز **مۇنەۋۋەر ئابدۇرېشت** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ۋىلايەت، ئوبلاستلار چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدىكى يوشۇرۇن كۈچلەرنى قېزىش، دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىقنى بىرلەشتۈرۈش، چارۋىچىلارنى ئولتۇراقلاشتۇرۇش، دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقىنى ۋە چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى كەسىپلەشتۈرۈش، يەنى - خەشەك، ئوت - چۆپلەرنى پىششىقلاش قاتارلىق جەھەتلەردە تۇرلۈك ئىتىبارىبېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويدى.

ۋىلايەت، ئوبلاستلار بۇ يىل ئەملىي ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرۈپ، مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈشنى چىڭ تۇتۇپ، تۇرلۈك ئىتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى تۆزۈپ چىقىپ، چارۋىچىلىقنىڭ مۇقىم راۋاجلىنىشىغا پۈختا ئاساس سالدى. ئاقسۇ، قۇمۇل ۋىلايەتلىرى، سانجى، قىزىلسۇ ئوبلاستلىرى، ماناس ناھىيىلىرىدە چارۋىچىلىقنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا دائىر ئوخشاش بولمىغان ئىتىبار بېرىش سىياسەتلىرى يولغا قويۇلدى. ئاقسۇ ۋىلايىتى 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ھەر يىلى چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىش ئاساسىي مۇئەسسەسىلىرى ۋە بازا قۇرۇلۇشىغا 10 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىشنى ئورۇنلاشتۇردى؛ قۇمۇل ۋىلايىتى چارۋىچىلار ئولتۇراقلاشقاندىن كېيىن يېڭىدىن يەر ئېچىپ تېرىقچىلىق بىلەن شۇغۇللانسا يەنە يىلغىچە دېھقانچىلىق بىجى ئىشلىتىش مەقسىتى ئالماسلىقىنى يولغا قويىدى. دېھقانچىلىق رايونلىرىدىكى باقمىچىلىق كەسىپىي ئائىلىلىرى، ئولاق كۆرسىتىش ئائىلىلىرى، باقمىچىلىق چوڭ ئائىلىلىرىنى مەلۇم كۆلەمدىكى ئوت- چۆپ بازىسى ۋە قورۇ - قوتانلىق يەر بىلەن تەمىنلەپ، قورۇ - قوتانغا ئىشلەتكەن يەردىن يەر ھەققى ئالماسلىقنى يولغا قويدى. چىشى چارۋا مالنىڭ نىسبىتى 65 % تىن ئاشسا، ئوتلاق باشقۇرۇش ھەققىنى پىرىم ئېلىشنى يولغا قويدى. سانجى ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئوبلاست يەرلىك مالىيىسىنىڭ پىزا ئىگىلىك مەخسۇس تۇر مەبلىغىدىن 30 % بىنى چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشى قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىشنى قارار قىلدى ھەم يەم - خەشەك پىششىقلاش ماشىنىلىرى سېتىۋېلىشقا 240 مىڭ يۈەن، چارۋا مالالارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش ئەسلىھەلىرىنى سېتىۋېلىشقا 150 مىڭ يۈەن ئاجراتتى. بۇ يىل ئوبلاست بويىچە چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا يارەم قىلىنغان مەبلەغ 2 مىليون 510 مىڭ يۈەنگە يەتتى. قىزىلسۇ ئوبلاستى چارۋىچىلىق رايونلىرىدا بىر سۈلياۋ قوتان سېلىشقا 500 يۈەن، بىرمو ئوتلاق ئېچىپ بېتىشتۇرۇشكە 30 يۈەن، بىر تۈياق نەسىللىك كالا سېتىۋېلىشقا 300 يۈەن، بىر تۈياق نەسىللىك قوي سېتىۋېلىشقا 100 يۈەن يارەم پۇلى بېرىشنى، دېھقانچىلىق رايونلىرىدا ئون تونىنا گۆش بىلەن تەمىنلىگەن ئائىلىلەرگە بىر مو يەم - خەشەك پېرى، ئۇچ پۇڭ قورۇ- دىغان يەرلەردىن ئۇچ يىلغىچە يەر ئىشلىتىش مەقسىتى ئالماسلىقنى يولغا قويدى. باقمىچىلىق رايونلىرىدىكى باقمىچىلىق كەسىپىي ئائىلىلىرى، ئولاق كۆرسىتىش ئائىلىلىرى، باقمىچىلىق چوڭ ئائىلىلىرىنى مەلۇم كۆلەمدىكى ئوت- چۆپ بازىسى ۋە قورۇ - قوتانلىق يەر بىلەن تەمىنلەپ، قورۇ - قوتانغا ئىشلەتكەن يەردىن يەر ھەققى ئالماسلىقنى يولغا قويدى. چىشى چارۋا مالنىڭ نىسبىتى 65 % تىن ئاشسا، ئوتلاق باشقۇرۇش ھەققىنى پىرىم ئېلىشنى يولغا قويدى. سانجى ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئوبلاست يەرلىك مالىيىسىنىڭ پىزا ئىگىلىك مەخسۇس تۇر مەبلىغىدىن 30 % بىنى چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشى قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىشنى قارار قىلدى

ئوڭلىجا ناھىيىسىدە ئۆلچەملىك ئېغىل - قوتان سېلىش چىڭ تۇتۇلماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئىبراھىم** خەۋىر قىلدۇ: ئوڭلجا ناھىيىسى چارۋا مالالارنى قىشتا ئىسسىق، يازدا سالقىن ھەم ھاۋا ئوتلاشۇپ تۇرىدىغان، پاكىز ئېغىل- قوتاندا بېقىش ئۇچۇن، چارۋىچىلىق كەسىپىي ئائىلىلىرىگە ئېغىل - قوتان قۇرۇلۇشى ئۇچۇن يەر، ياغاچ، سېمونت جەھەتتە ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئۆلچەملىك ئېغىل - قوتان سېلىش ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. ئۇچۇن خۇيزۇ مىللىي پىزىسى، جېلىلىيوزى بازىرى، سادىقيوزى، تۇرپانيوزى قاتارلىق پىزا - بازارلاردا ئېغىل - قوتان سېلىش ئولكە ئائىلىلىرىدىن 36 نى بېكىتىپ، تېخنىكلارنى ئەۋەتىپ، ئولارنىڭ قوتان پېرى بېرىشنى ھەمدە چارۋىچىلىق رايونلىرىدا پىزىنى بىرلىك قىلىپ ئاپەتتىن قوغدىلىش، چارۋا مالالارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش ئەسلىھەلىرىنى سېتىۋېلىشقا 150 مىڭ يۈەن ئاجراتتى. بۇ يىل ئوبلاست بويىچە چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا يارەم قىلىنغان مەبلەغ 2 مىليون 510 مىڭ يۈەنگە يەتتى. قىزىلسۇ ئوبلاستى چارۋىچىلىق رايونلىرىدا بىر سۈلياۋ قوتان سېلىشقا 500 يۈەن، بىرمو ئوتلاق ئېچىپ بېتىشتۇرۇشكە 30 يۈەن، بىر تۈياق نەسىللىك كالا سېتىۋېلىشقا 300 يۈەن، بىر تۈياق نەسىللىك قوي سېتىۋېلىشقا 100 يۈەن يارەم پۇلى بېرىشنى، دېھقانچىلىق رايونلىرىدا ئون تونىنا گۆش بىلەن تەمىنلىگەن ئائىلىلەرگە بىر مو يەم - خەشەك پېرى، ئۇچ پۇڭ قورۇ-

تۆپلۇق يېزىسى دېھقانلارنى بوراقچلىق كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىشقا يېتەكلىدى

يېزا، كەنت خەۋەرلىرى

يېڭسار ناھىيىسىنىڭ توپلۇق يېزىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، بوراقچىلىق كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇشنى دېھقانلارنى تېزرەك هاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشنىڭ مۇهىم تەدبىرى سۈپىتىدە چىڭ تۇتتى. ئۇلار ئۇچ قارار كۆرس ئېچىپ 426 ئادەم (قېتىم)نى بوراقچىلىق كەسپى بويىچە تەربىيىلدى، بوراقچىلىقتا كەسپىي لەشكەن ئائىلىلەرنى تەجرىبە تونۇشتۇرۇشقا ئۈيۇشتۇردى. بوراقچىلىق كەسپى بىلەن ئىزچىل شۇغۇللانغان ئائىلىلەرگە ۋە يېڭىدىن بوراقچىلىقتا كەسپىي بىلىملىك بولغان ئائىلىلەرنى ئاساس قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۆي ئەتراپىدا ئۆرۈك، ئالما، ئالمۇرات قاتارلىق مېۋىلىك دەرەخلەرنى كۆپەيتىپ تىكىشىگە يېتەكلىدى. ھازىرغىچە يېزا بويىچە 954 ئائىلە 2540 كالا، قوي بوراق سېتىپ، 152 مىڭ 400 يۈەن كىرىم قىلدى.

ھەسەن ئەھمەت

ئاقسۇ شەھىرىگە قاراشلىق توپلۇق يېزىسىنىڭ چارۋىچىلىقى بۇ يىل يەنە يۇكسەلدى. يىل ئاخىرىغىچە ئومۇمىي چارۋا مال 41 مىڭ تۇياقتا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 1172 تۇياق ئاشتى.

سۈرەتتە: قاشىبىشى كەنتىدىكى چارۋىچىلىق كەسپىي ئائىلىسىنىڭ بېقىۋاتقان قويلىرى.

لابدۇرېھىم كېرىم فوتوسى

ياپچان بازىرى 55 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، بازار شارائىتىنى ياخشىلىدى

قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيە ياپچان بازارلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى يېزا بازار شارائىتى ۋە مۇھىتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن، 55 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، بازار ئىچىدىكى چوڭ يولنىڭ بىر يېرىم كىلومېتر ئارىلىقىغا 30 ستولبا قويۇپ، 22 چىراغ ئورناتتى. بازار ئىچىدىكى سىم يوللىرىنى رەتلەپ، توك يولىنى راۋانلاشتۇردى. يول بويىدىكى تىجارەت بوتكىلىرىنى مۇۋاپىق ئورۇنغا يۆتكەپ، چوڭ يولنى كېڭەيتتى.

خەلىپە ساۋۇت

غۇلجا شەھىرى خەنبۇك يېزا خەنبىك كەنتىدىكى بۇخەلچەم مۇھەممەتنىڭ ئىككى يىلدىن بۇيان بوراقچىلىق ۋە سۇت سېتىشتىن قىلغان ساپ كىرىمى 70 مىڭ يۈەنگە يەتتى.

سۈرەتتە: ئۇ كالىلارغا يەم بەرمەكتە.

كامال جامال فوتوسى

ئىلگىرى زىيان تارتىپ كېلىۋاتقان غۇلجا شەھەرلىك سۈگەك يىلىم زاۋۇتى 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن مەبلەغ سەرپ قىلىپ ئىشلەپچىقىرىشنى كېڭەيتكەن ئۈچ يىلدىن بۇيان زاۋۇتنىڭ يىللىق ساپ پايدىسى 100 مىڭ يۈەندىن ئاشتى، مۇقىم مۇلكى 8 مىليون يۈەنگە يەتتى.

سۈرەتتە: ئىشچىلار مەشغۇلات ئۇسۇلىنى تەكشۈرمەكتە.

كامال جامال فوتوسى

● نىلقا ناھىيىسىدە مۇقىم ۋە يېرىم مۇقىم ئولتۇراقلاشقان چارۋىچى 360 ئائىلىنىڭ يېتىپ، ناھىيىنىڭ چارۋىچىلارنى مۇقىم ۋە يېرىم مۇقىم ئولتۇراقلاشتۇرۇش ۋەزىپىسى % 20 ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى.

نەبىجان ئەخمەت

● قاراقاش ناھىيىسىنىڭ قويچى يېزىسىدا 7000 مودىن ئارتۇق يەر ئاغدۇرۇلۇپ، ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئۇچۇن تەخلەپ قويۇلدى.

خەبەر تارى

«ياخشى ئوبراز» قانداق تىكلەندى؟

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل**

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **كۆرەش ھاشىم**

بۇ يىل ئاقتۇ ناھىيىسىدىكى سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ خىزمەت ئىستىلى، روھىي قىياپىتى بۇ يەردىكى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. ئۇلار: سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ ئوبرازىدا روشەن ئۆزگىرىش بوپتۇ، دېيىشتى. ئۇنداق بولسا بۇ ئىدارە «ياخشى ئوبراز»نى قانداق تىكلىدى؟

- مۇناسىپ ئىپادىلاشلارنى قۇرۇپ، باشقۇرۇشنى كۈچەيتتى. كەسپىتكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش، چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش، ئادىل سودىنى قوغداش، تەقى - تۇرقىنى رۇسلاش بويىچە رەھبەرلىك گۇرۇپپىلىرىنى قۇرۇپ، بۆلۈم، پونكىتلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى خىزمەتلىرىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتتى، قائىدە - تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈردى ۋە جانلىق ئىجرا قىلدى. بۇ ئارقىلىق سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ قانۇن - نىزام، بەلگىلىمە بويىچە خىزمەت ئىشلىشىگە تەشكىلىي جەھەتتىن كاپالەتلىك قىلدى.

- قوشۇن قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بەردى. سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ ئىش ئورنى مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى ئېنىق بېكىتىپ، ئىشقا چىقىش، ئىشتىن چۈشۈش، خىزمەت ئورنىدا چىڭ تۇرۇش، كىيىم-كېچەك ۋە فورمىلىرى رەتلىك بولۇش قاتارلىق جەھەتلەردە مەسىلە كۆرۈلسە ماۋاشىغا چېتىپ بىر تەرەپ قىلدى. خادىملارنى پەسلەر بىر قېتىم باھالاشنى تۈزۈملەشتۈرۈپ، ئارقىدا قالغان ئورۇن ۋە شەخسلەرگە بولغان تەربىيىنى كۈچەيتتى.

- ئىچكى - تاشقى نازارەتنى كۈچەيتتى. ئىدارە، ئورگان، قانۇن ئورۇنلىرى ۋە جەمئىيەتتىن 62 كىشىنى تەكلىپ قىلىپ ئولارىدىن، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ جەمئىيەتتىكى ئوبرازىدا تۇغرىسدا دائىم پىكىر ئېلىپ تۇردى. ناھىيە تەۋەسىدىكى بازارلارنى ئاساس قىلىپ بەش ئورۇندا پاش قىلىش ساندۇقى تەسىس قىلدى. ئامما بەش بازار باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ بەلگىلىمە بويىچە يغىشقا تېگىشلىك يەتتە تۈرلۈك باشقۇرۇش ھەققىگە بەلگىلىمگە خىلاپ ھالدا ھۆكۈمەت موتسىكلىتىغا ماي قاچىلاتقان، موتسىكلىتىنى رېمونت قىلدۇرغان ۋە ماشىنا كىرا قىلغانلىقىنى پاش قىلغانىدى. ئىدارە رەھبەرلىكى بۇ ئەھۋاللارنى تەكشۈرۈپ ئەمەلىيلەشتۈرگەندىن كېيىن، يىغۇبلىشقا تېگىشلىك ھەققىنى ئەسلىگە كەلتۈردى ھەمدە بۇ بەش خادىمنى بەلگىلىمە بويىچە بىر تەرەپ قىلدى.

- ئىش بېجىرىش ئۈتكىلىنى چىڭ تۇتتى. باشقۇرۇش ھەققى يىغىش جەريانىدا يېيىش، ئىچىش، قىسىش، ناتوغرا ھېسداشلىق ۋە خىيانەتچىلىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە پاش قىلىشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن ھەر بىر خادىمنىڭ مەيدىسىگە ئىسىم كارتوچكىسى تاقاشنى يولغا قويدى. پونكىتلاردا ئايلىق باشقۇرۇش ھەققى يىغىش تىزىملىك دەپتىرىنى ئىككى نۇسخا قىلىپ بىر نۇسخىسى پۇل يىققۇچىدا، يەنە بىر نۇسخىسى پونكىت باشلىقىدا بولۇشنى تۈزۈملەشتۈرۈپ، تالونلارنىڭ كۆتەك نومۇرى ۋە ئىككى دەپتەر بىر تالون ئوخشاش بولۇشنى قولغا كەلتۈردى.

- خادىملارنىڭ قانۇن ئېڭىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بەردى. خادىملارنى ھەر ھەپتىدە بىرىم كۈندىن ئۇچ قېتىم ئىستىماللىچىلارنىڭ ھوقۇق مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى، ناتوغرا رىقابەتكە قارشى تۇرۇش قانۇنى قاتارلىق ئالاقىدار قانۇن - نىزاملارنى ئۆگىنىشكە ئۈيۈشتۈردى. ھەر بىر قانۇن ئۆگىنىپ بولۇنغاندىن كېيىن ئىمتىھان ئېلىپ نەتىجىسى ياخشىلارنى مۇكاپاتلىدى. سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرى قانۇن بىلەن قوراللانغاندىن كېيىن كارخانا ۋە يەككە تىجارەتچىلەر ئارىسىدا قانۇنچىلىق تەربىيىسى ئېلىپ بارىدى. بۇ يىل ناھىيە بازىرى، بارىن بازىرى، پىلال بازىرى قاتارلىق جايلاردا 20 مەيدان، 100 مىڭ ئادەم (قېتىم) قانۇن تەشۋىقاتى ئېلىپ بارىدى.

- «ئادەمگەرچىلىك» ئۆتكىلىگە بولغان نازارەتنى كۈچەيتتى. ئۇچۇق-ئاشكارا ئىش بېجىرىش، ئىش بېجىرگەندە ئۆز ئارا نازارەتچىلىكنى يولغا قويۇپ «ئادەمگەرچىلىك» قىلغانلارنى تېگىشلىك ساۋاقلا ئىگە قىلدى. بۇنىڭ بىلەن سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش خادىملىرى ئارىسىدا پاك-دىيانەتلىك بولۇش، قانۇن بويىچە ئىش كۆرۈش، كەسپىي ئەخلاققا رىئايە قىلىشتەك ئېسىل ئىستىل تىكلەندى. بۇ يىل بۇ ئىدارىدىكى خادىملار تەشەببۇسكارلىق بىلەن 3611 يۈەن قىممەتلىك سوۋغا - سالام ۋە پارتىنى رەت قىلدى.

- ئىستېمالچىلارنىڭ قانۇنلۇق ھوقۇق - مەنپەئىتىگە چېتىلىدىغان مەسىلىلەرگە ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلدى. بۇ ئىدارە ناچار، ساختا-ئاۋار ئىشلەش - سېتىش قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىشنى بازار باشقۇرۇش خىزمىتىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى قىلىپ چىڭ تۇتتى. ساختا تاۋارلارنى تەكشۈرۈشتە ئىلگىرىكى پەسلەر بىر قېتىم تەكشۈرۈشنى ئايدا بىر قېتىم تەكشۈرۈشكە ئۆزگەرتتى. 128 سودا ساراي ۋە يەككە تىجارەتچىنىڭ يايىملىرىنى تەكشۈرۈپ، 101 مىڭ 500 يۈەن قىممەتلىكى ساختا، ناچار، سۈپىتى ئۆزگەرگەن 23 خىل تاۋارنى يىغۇبلىپ كۆيدۈردى، 11 مىڭ 842 يۈەن قىممەتلىكى ۋاقتى ئۆتكەن دېھقانچىلىق دورىسىنى بىر تەرەپ قىلدى.

قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى يەنئى ئۇمۇملاشتۇرۇش تەشۋىقاتىنى كۈچەيتىپ يەن - تېخنىكىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ئالىيە ئاتاۋۇللا، ئالىمجان** خەۋەر قىلىدۇ: قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستى ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر) لەردە يەننى ئۇمۇملاشتۇرۇش تەشۋىقات پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، يەن - تېخنىكا ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى.

«يەن - تېخنىكىنى يۈكسەلدۈرۈش قانۇنى» ئىلان قىلىنغاندىن كېيىن، ئوبلاستتىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر يەن - تېخنىكا ئىشىنى ئۇمۇمىيۈزلۈك يەن - تېخنىكا خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. ئوبلاستنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرى يەن - تېخنىكىدىن ئىبارەت بۇ 1- ئىشلەپچىقىرىش كۈچىگە بىۋاستە مەسئۇل بولۇپ، يەن - تېخنىكىغا تايىنىپ ئوبلاستنى گۈللەندۈرۈش رەھبەرلىك گۈرۇپپىسىنى قۇردى. ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر) لەردە «يەننى ئۇمۇملاشتۇرۇش ئىپى»، «يەننى ئۇمۇملاشتۇرۇش تەشۋىقات ھەپتىلىكى» قاتارلىق پائالىيەتلەرنى يولغا قويۇپ، ئاممىنىڭ يەن - تېخنىكا ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى قوزغىدى. بۇ پائالىيەت داۋامىدا 37 مىڭ پارچە تەشۋىقات ماتېرىيالى تارقاتىلىپ، 20 ئورۇندا يەن - تېخنىكىغا ئائىت مۇلازىملىق نۇقتىسى قۇردى. 5000 پارچىدىن ئارتۇق ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان يەن - تېخنىكا ئوقۇشلۇقى باستۇرۇپ، يېزا - قىشلاقلاردىكى دېھقان، چارۋىچىلارغا تارقىتىپ بەردى. 1993 - يىلىدىن بۇيان ئوبلاست بويىچە يەن - تېخنىكا ئۆگىنىشگە قاتناشقان دېھقان - چارۋىچىلار 149 مىڭغا يېتىپ، ئوبلاستتىكى دېھقان - چارۋىچىلار ئومۇمىي سانىنىڭ 47% غا يەتتى.

ئوبلاستلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى «قىزىلسۇ ئوبلاستىنىڭ يەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنى تېزلىتىش توغرىسىدا قارار» ۋە «قىزىلسۇ ئوبلاستىنىڭ يەن - تېخنىكا خادىملىرىغا ئېتىبار بېرىش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى قاتارلىق ھۆججەتلەرنى تۈزۈپ چىقىپ، ئىختىساس ئىگىلىرىنى جەلپ قىلدى. ھەرقايسى ناھىيەلەردە يەن - تېخنىكا ئىختىساس ئىگىلىرىنى رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا ئوستۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ھۆكۈمەت ئىشلىرىغا

غۇلجا شەھەرلىك 9-باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ 6-يىللىق 1-سىنىپ ئوقۇغۇچىسى نۇرىيە ۋەتەن تىرىشىپ ئۆگىنىپ، كۆپ قېتىم مەكتەپ بويىچە «مۇنەۋۋەر پىئونېر»، «ئوچىتە ياخشى ئوقۇغۇچى» بولۇپ باھالانىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگىنىش ئولگىسىگە ئايلاندى.

سۈرەتتە: نۇرىيە ۋەتەن (سولدىن 2 -) دەرس ئاربلىقىدا ساۋاقداشلىرىغا دەرسلىكتىكى قىيىن نۇقتىلارنى چۈشەندۈرۈپ قويماقتا.

كامال جامال فوتوسى

جەريانىدا دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنىڭ ئەلا سورتلىرىنى كېڭەيتىش، سۈلياۋ يوپۇق يېپىپ زىرائەت تېرىش، پەرۋىش قىلىش تېخنىكىسى، كالا - قوي ۋە تۈنلىق ئۆچكە نەسلىنى ياخشىلاش، مېۋىلىك كۆچەت يېتىشتۇرۇش، مېۋە سورتىنى ياخشىلاش، مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇش، ھەر خىل ئىقتىسادىي زىرائەت ۋە تاۋار ئاشلىق بازىسى قۇرۇش قاتارلىق يەن - تېخنىكا تۈرلىرىنى كېڭەيتىپ، يەن - تېخنىكىنىڭ ئۇمۇملىشىشىغا پۈختا ئاساس يارىتتى.

قاتناشتى، مەسلىھەت بېرىش ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. 30 دىن كۆپرەك يەن - تېخنىكا مۇتەخەسسىسنى مەسلىھەتچىلەر ئۆمىكى قىلىپ تەشكىللەپ، ئۇلارنىڭ ئوبلاستنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى، يەن - تېخنىكا ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى مۇھىم رولىنى جارى قىلدۇردى. بىر تۈركۈم يەن - تېخنىكا خادىملىرىنى يېزا، زاۋۇتلارغا ئەۋەتىپ ئەمەلىيەت داۋامىدا يېڭى تېخنىكلارنى قوللىنىش، كېڭەيتىشكە ئەھمىيەت بەردى. بۇ

مايتاغ ماي مەھسۇلاتلىرى زاۋۇتى بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىشقا ئەھمىيەت بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **خاپلىمىت مۇھەممەت** خەۋەر قىلىدۇ: مايتاغ نېفت - خىمىيە ساناتىنى باش زاۋۇتى يەكۈنلەپ، ئوت ئاپىتى،گاز پارتلاش ۋە توك مەنبەسىدىن مەھسۇلاتلىرى زاۋۇتى تەجرىبە، ساۋاقلارنى ئەسلىيدىل

غۇلجا ناھىيىسى مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا كۆرۈنەرلىك ئۇنۇمگە ئېرىشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھاشىم ساۋۇت** خەۋەر قىلىدۇ: غۇلجا ناھىيىسى «مەدەنىيەتلىك ئورۇن»، «ئون يۈلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بەرپا قىلىشنى مۇھىم مەزمۇن قىلغان مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، مەنئۇي مەدەنىيەت

قەشقەر ئۇيغۇر بانكىسى مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى جانلاندۇرۇش ئارقىلىق كەسىپنى خىزمەتلەرنىڭ ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋۇپلىجان مەتمىن** خەۋەر قىلىدۇ: جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسىنىڭ قەشقەر ئۇلايەتلىك مەركىزىي تارماق بانكىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكىمۇ ئەھمىيەت بېرىپ، بانكىنىڭ كەسىپىي خىزمەتلىرىنى ئىلگىرى سۈردى.

بۇ بانكا كەسىپىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا باشتىن ئاخىر ئەھمىيەت بەردى. ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا «جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىش، خالىس تۆھپە قوشۇش» تەربىيىسى، «تارىخنى ئەسلەش» ناخشا ئوقۇش مۇسابىقىسى قاتارلىق پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئۇيۇشۇش كۈچىنى ئاشۇرۇپ «قۇرۇلۇش بانكىسى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇش» قىزغىنلىقىنى ئۇستۇردى. بۇ بانكا يەنە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىدىكى مۇھىم مەزمۇنلارنىڭ بىرى سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرى ئارىسىدا ئۆزئارا ھۆرمەت قىلىش كەيپىياتىنى شەكىللەندۈردى. مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتى ئارقىلىق كارخانىنىڭ مەدەنىيەت ئىشلىرىنى ئىلگىرى سۈردى. «تۇرالغۇ ئۆيى مۇكاپاتلىق ئامانىتى»، «ئايمۇ ئاي خۇشال بولۇڭ مۇكاپاتلىق ئامانىتى»، «قوش كاپالەتلىك قىلىش ئامانىتى» قاتارلىق بىر قاتار ئامانەت تۇرلاش پائالىيەتلىرىنى قانات يايدۇرۇپ، ئابونتلارنى ئۆزىگە كۆپلەپ جەلپ قىلدى. ئەلا سۇپەتلىك، مەدەنىيەتلىك مۇلازىملىق قىلىش پائالىيەتلىرىنى قانات يايدۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مۇلازىملىق سۇپىتىنى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈردى. نەتىجىدە بۇ بانكىنىڭ كەسىپىي تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلۈپلا قالماي، كۆرۈنەرلىك ئىجتىمائىي ئۇنۇم قولغا كەلتۈرۈلدى. بۇ بانكا يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ، جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى، قەشقەر ئۇلايىتى ۋە قەشقەر شەھىرى تەرىپىدىن «قوش مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئىلغار ئورۇن»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى نەمۇنىلىك ئورۇن»، «ئىدىيىۋى - سىياسىي خىزمەتتىكى مۇنەۋۋەر كارخانا» بولۇپ باھالاندى.

يېقىندا بۇ بانكا يەنە جۇڭگو خەلق بانكىسى، جۇڭگو پۇل مۇئامىلە سىستېمىسى ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى تەرىپىدىن مەملىكەت بويىچە «پۇل مۇئامىلە سىستېمىسىدىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلاندى.

تۇرپان شەھەرلىك ج خ ئىدارىسى
مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، كەسىپىي خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **پەرىدە ئارۇپ** خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان شەھەرلىك ج خ ساقچىلارنىڭ ئىنتىزام ۋە ئىستىلىدا زور ئىلگىرىلەش بولدى. كادىر - ئەتىرەتتىدىكى كادىر - ساقچىلار كېچىلىك چارلاشنى كۈچەيتىپ، 1077 پارچە

قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈردى.

بۇ ناھىيە «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» پرىنسىدا چىڭ تۇرۇپ، ساھەلەر بويىچە «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» بەرپا قىلىش، «مەدەنىيەتلىك ئائىلە»، «مەدەنىيەتلىك كەنت» قۇرۇش پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇردى. ئۇنۇكەن يىلنىڭ بېشىدا ناھىيىلىك پارتكوم ناھىيە دەرىجىلىك ئىدارە- ئورۇنلار ۋە يېزا، مەيدانلار بىلەن مەنئۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش بويىچە مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالىغاندى. شۇنىڭدىن بۇيان بۇ خىزمەت پۈختا، ئىنچىكە ئىشلەنگەنلىكتىن، سىلىشتۇرۇپ باھالاشتا تۆت ئورۇن ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» ئۇلچىمىگە، 32 ئورۇن ۋىلايەت دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» ئۇلچىمىگە، 500 دىن ئارتۇق ئورۇن ناھىيە دەرىجىلىك «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» ئۇلچىمىگە يەتتى. غۇلجا ناھىيىسىمۇ بىر قېتىم ۋىلايەت بويىچە، بىر قېتىم ئاپتونوم رايون بويىچە «مەنئۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئىلغار ناھىيە» بولۇپ باھالاندى.

ناھىيىنىڭ يېزا - قىشلاقلىرىدا ۋە بازارلىق ئاھالە كومىتېتلىرىدا «يۇلتۇزلۇق ئائىلە» لەرنى سىلىشتۇرۇپ باھالاش ئارقىلىق 47 مىڭ 700 ئائىلە «يۇلتۇزلۇق مەدەنىيەتلىك ئائىلە» بولۇپ باھالاندى. بۇ ئومۇمىي ئائىلىنىڭ 81% نى تەشكىل قىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئون يۇلتۇزلۇق، توققۇز يۇلتۇزلۇق، سەككىز يۇلتۇزلۇق ئائىلىلەر ئايرىم - ئايرىم ھالدا 30 مىڭ 51، 5724، 6201 گە يەتتى. بۇ پائالىيەتنىڭ تۆرتكىسىدە ناھىيىنىڭ ئومۇمىي ئىشلىرى يۇرۇشلىشىپ، دېھقانلارنىڭ ئونتۇرىچە كىرىمى 1436 يۈەنگە يەتتى.

ئىختىساس ئىگىلىرىنى رەھبەرلىك ئورۇنلىرىغا ئۆستۇرۇپ، ئۇلارنىڭ مۇئكۈمەت ئىشلىرىغا

تۆھپىكار ياش

گانتكۈل سەمەت

ئەگەر بىرەر ئىش بىلەن مايتاغ نېفت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتىنى نېفت ئايرىش زاۋۇتىنىڭ سېلىسارلىق سېخىغا بېرىپ قالسىڭىز، سېخ خىزمەت بىناسىنىڭ ئالدىدىكى شەرەپتاختىسىغا چاپلانغان 30 ياشلار چامىسىدىكى بەستلىك بىر ياشىنىڭ سۈرىتى كۆزىڭىزگە چېلىقىدۇ. ئۇ، سېلىسار سېخىغا يېڭىدىن تەينىلەنگەن مۇئاۋىن مۇدىر ئابدۇغېنى نۇرمۇھەممەت.

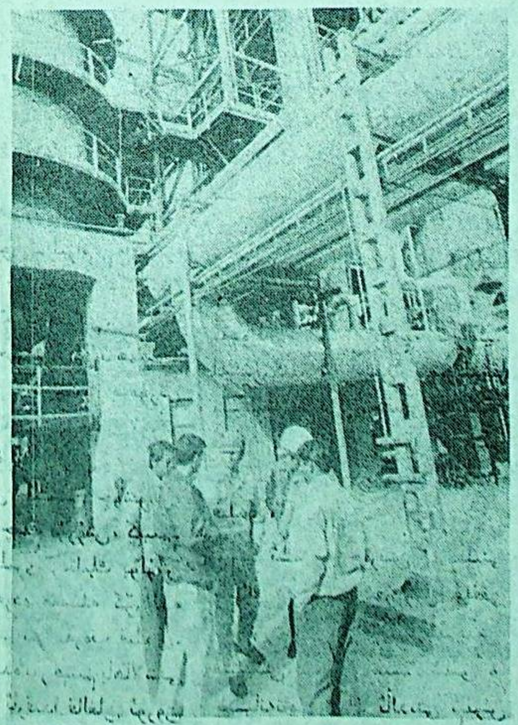
ئابدۇغېنى 1979-يىلى مايتاغ 1-ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ تولۇقسىز سىنىپىنى پۈتتۈرۈپ، نېفت ئايرىش زاۋۇتى سېلىسارلىق سېخىغا ئىشچىلىققا قوبۇل قىلىندى. ئۇ خىزمەت ئۇسۇلىدىن بەزى قىيىنچىلىقلارغا يولۇققاچ، ئىختىيارىي ئۇقۇش، ئىشتىباسلىق خادىملاردىن بولۇپ چقىپ، كەسپىنى ئاز - تولا ئىگىلىۋالغاندىن كېيىن يارنىشنى ئويلايتتى. ئۇ ئاخىرى ئوپلىغان مەقسىتىگە يەتتى.

1987-يىلى ئابدۇغېنى ئىشتىن سىرتقى چوڭلار ماتېرىيالىنى ئۆگىنىپ بېرىپ، شىنجاڭ نېفت تېخنىكومىنىڭ مېخانىزم كەسپىي سىرتىغا قوبۇل قىلىندى. ئۇ بۇ كەسپتە ئۈچ يىل ئوقۇپ، 1991-يىلى ئۇنىڭ تەلىپى بويىچە بۇرۇن ئىشلىگەن ئورنى سېلىسارلىق سېخىغا قايتىپ كەلدى. بۇ كېلىپلا بۇ سېخنىڭ كۆكىتاشتۇرۇش سېخىغا گۇرۇپپىسىدا ئوقۇغان كەسپى بىلەن خىزمەت ئەھلىيىتىنى بىرلەشتۈرۈپ، بىلىمگىنىنى پىششەدەم ئۇستىلاردىن سوراپ ئۆگىنىپ، ھەربىر ئىشنى ئۆزى قول تىقىپ ئىشلەپ، گۇرۇپپىدىكى ئىشچىلارغا باشلامچى بولدى. گۇرۇپپىدىكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىگەندىن سىرت، سېخنىكى ئازسانلىق مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ تېخنىكا جەھەتتىكى قىيىنچىلىقلىرىنى كۆزدە تۇتۇپ، خىزمەتچىلەرنى ماتېرىيالىنى ئويۇرچىغا تەرجىمە قىلىپ، ئازسانلىق مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ تېخنىكا ئىگىلەش جەھەتتىكى قىيىنچىلىقلىرىغا ياردەم قىلدى.

ئابدۇغېنى 1992-يىلىدىن 1995-يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتا ئىشتىن سىرت «سېلىسارلىق كەسپىنىڭ نەزەرىيىۋى ئاساسلىرى»، «مەركەزدىن قاچما ناسوسنى رېمونت قىلىش قائىدىسى»، «ئىشچىلارنى يولانتۇز دەرىجىلىك باشقۇرۇپ ياھالاش ئىستىمادىنىڭ سوئال - جاۋابلار توپلىمى» قاتارلىق خەنزۇچە ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **لابلىيەت مۇھەممەت** خەۋەر قىلىدۇ: مايتاغ نېفت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتى كۆپ خىل ئىگىلىك گۈرۇھى شىركىتىنىڭ مايى ھەۋالىلىرى زاۋۇتى تەجرىبە، ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، ئوت ئاپىنى،گاز پارتلاش ۋە توك مەنبەسىدىن كېلىپ چقىدىغان ھادىسىلەردىن ساقلىنىش ئۇچۇن، ھەر خىل چارە تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، بىخەتەر ئىشلەپچقىرىشقا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ يىل زاۋۇت رەھبەرلىكى بىخەتەر ئىشلەپچقىرىش نىشان- كۆرسەتكۈچلىرىنى تولۇق ئورۇنداش ئۈچۈن، ھەرقايسى سېخنا، گۇرۇپپا ۋە شەخسلەرگىچە بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىش مەسئۇلىيەتنامىسىنى ئەملىيلەشتۈردى. بىخەتەرلىك خاتىرىسى يېزىشنى كۈندىلىك خىزمەتلەرنىڭ مۇھىم تەركىبى قاتاردا چىڭ تۇتتى. ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئايدا بىر قېتىم بىخەتەرلىك دەرسى ئۆتتى. زاۋۇت بىخەتەرلىك خادىمى ۋە بەن - گۇرۇپپا باشلىقلىرى بىخەتەرلىكنى تەكشۈرۈپ رۇخسەت قىلمىغىچە ئۆز مەيلىچە مەشغۇلات ئېلىپ بارماسلىقنى تۈزۈملەشتۈردى. ھەرقايسى ئىشلەپچقىرىش نۇقتىلىردا بىخەتەرلىك ئەسلىمەلىرى ۋە ئوت ئۆچۈرۈش ئوسكۇنلىرىنى تولۇقلاپ، بىخەتەرلىككە سەل قارىغان ۋە ئىشلەپ چقىرىشنا بىخەتەرلىك قائىدىسىگە خلاپ مەشغۇلات قىلغان بەن - گۇرۇپپا، شەخسلەرنىڭ مەسئۇلىيىتىنى ۋاقتىدا سۈرۈشتۈرۈپ قاتتىق بىر تەرەپ قىلدى. بىخەتەر ئىشلەپ چقىرىشنا نەتىجسى گەۋدىلىك بولغان سېخنا، گۇرۇپپا، شەخسلەرنى تەقدىرلەپ ئىلھاملاندۇردى.

نەتىجدە بۇ زاۋۇت ئۇدا بەش يىل بىخەتەر ئىشلەپ چقىرىشنا ئۇلگىلىك كوللېكتىپ بولدى. بۇ يىل 1-ئايدىن 11-ئاينىڭ ئاخىرغىچە بۇ زاۋۇتنىڭ بىخەتەر ئىشلەپچقىرىش نىسبىتى% ئۆلچەم بويىچە توغرا مەشغۇلات ئېلىپ بېرىش نىسبتى % 100 كە يەتتى.

ماتېرىيالارنى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىپ، ئازسانلىق مىللەت ئىشچى- خىزمەتچىلىرىنىڭ ئۆگىنىشى ئۈچۈن تارقىتىپ بەردى.

1996-يىلى تەشكىل ئۇنىڭ كەسپىي قابىلىيىتىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئۇنى سېخنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىقىغا ئۆستۈردى. ئۇ مۇئاۋىن مۇدىر بولغاندىن كېيىنمۇ ئاساسىي قاتلامغا چوڭقۇر چۆكۈپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەر بىلەن بىرلىكتە ئىشلىدى ھەم ئۇلارغا تەق مەيدانا تېخنىكا دەرسى ئۆتۈپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. ئۇ سېخنىكى ئازسانلىق مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ تېخنىكا ۋە خەنزۇ تىلىدىكى ئاجىزلىقلىرىغا ئاساسەن، خەنزۇ- مىللىي ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ئوسنا- شاگىرت توختامى تۈزۈپ، ئىش ئورنىدا خەنزۇ ئوستىلار مىللىي شاگىرتىغا كۇنىگە ئۆتتىن ئالتىنگىچە خەنزۇچە خەت ئۆگىنىش، بىرىيلدىن كېيىن ئوستاشاگىرتلاردىن بىر تۇتاش ئىمتىھان ئېلىپ، نەتىجسى كۆرۈنەرلىك بولغانلارنى، مۇكاپاتلاش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ئازسانلىق مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ تېخنىكا ۋە خەنزۇ تىلى ئۆگىنىشىگە بولغان قىزغىنلىقىنى كۆچەيتتى.

ھازىر ئابدۇغېنى يەنە مىللىي ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن «ماتور - ناسوسلاردا كۆرۈلىدىغان كاشىلارنىڭ سەۋەبى ۋە بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى» ناملىق كىتابنى تەرجىمە قىلماقتا.

* * * * * * * *

مايتاغ نېفت- خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتىنىڭ نېفت ئايرىش زاۋۇتىدا ھەر بىر سېمېنا ئالمىشىتىن ئىلگىرى قۇرۇلمىلارنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش تۈزۈمىنى ئورنىتىپ، بىخەتەر ئىشلەپچقىرىشقا كاپالەتلىك قىلدى.

سۈرەتتە: ئىشچىلار سېمېنا ئالمىشىش ئالدىدىكى تەكشۈرۈشتە.

ئۆزۇ مۇخبىرىمىز **ئۆركەش جاپپار** فوتو- سى

مەنۇي مەدەنىيەت گۈللىرى

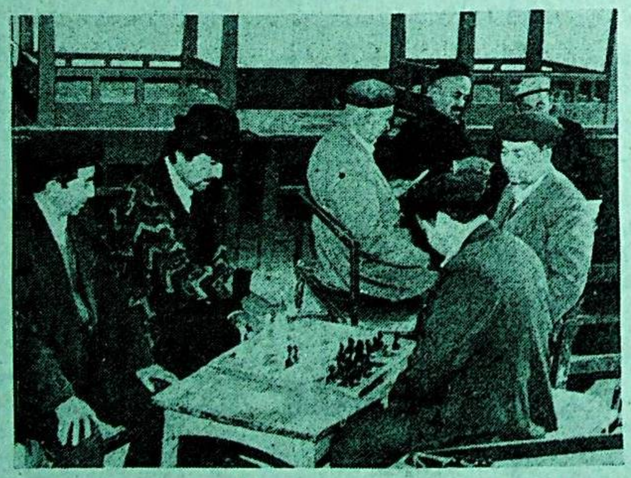
ساقچىلارنىڭ ئىنتىزام ۋە ئىستىلىدا زور ئىلگىرىلەش بولدى. كادىر - ساقچىلاردا «چاكار» لىق قارىشى كۆچەيدى. بۇ ئىدارىدىكى كادىر-ساقچىلار 1995-يىلىدىن بۇيان 36 قېتىم مەقسەتلىك چاقىرىلغان مېھماندارچىلىقنى، 36مىڭ يۆەندىن ئارتۇق قىممەتتىكى سوۋغا - سالامنى رەت قىلدى.

ئىدارە پارتكومى ئىلگىرى بار بولغان تۈزۈملەرنى مۇستەھكەملەش، ئاساسىدا يەنە «ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلىش مەسىلىلىرى بولماسلىق مەسئۇلىيەت تۈزۈمى»، «خىزمەت ئورنىدا تەربىيەلەش تۈزۈمى»، «تازىلىق باشقۇرۇش تۈزۈمى» قاتارلىق تۈزۈملەرنى ئورناتتى.

ج خ ستېمىسىدا مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتى ج خ خىزمەتلەرنى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بېرىلغاچقا، كەسپىي خىزمەتنىڭ ئۇنۇمى ئۇستى. بۇ ئىدارىدىكى كادىر - ساقچىلار ئۆتكەن يىلنىڭ ئاخىرىدىن بۇ يىل 9-ئايغىچە 24 پارچە چوڭ، مۇرەككەپ دېلونى پاش قىلىپ، دېلو پاش قىلىش نىسبتىنى % 100 كە يەتكۈزدى. زەھەرلىك چېكىملىك ئەتكەسچىلىكى بىلەن شۇغۇللانغان 65 ئەيىبكارنى قولغا چۈشۈردى. ج خ ئىدارىسىنىڭ چارلاش چوڭ ئەترىتىدىكى كادىر - ساقچىلار كېچىلىك چارلاشنى كۈچەيتىپ، 1077 پارچە تۇرلۇك جىنايى ئىشلار دېلوسى بىلەن قانۇنغا خىلاپ قىلمىشنى پاش قىلدى. كادىر- ساقچىلار خەلقنى سۆيۈش، خەلقىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مەزمۇنىنى تېخىمۇ بېيىتتى. بىر يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان 24 مىڭ يۆەنگە يېقىن پۇل يىغىش قىلىپ، قىيىنچىلىقى بار ئوقۇغۇچىلارغا، مېيىپلەرگە، ئاپەتكە ئۇچرىغان ئورۇنلارغا، نامراتلارغا ياردەم بەردى. ئاممىغا 568 قېتىم ياخشى ئىش قىلىپ بەردى، ئاممىدىن 35 پارچە رەھمەت خېتى، ئالتە لەۋھە تاپشۇرۇۋالدى. بۇ جەريانىدا ۋىلايەت بويىچە ئون ساقچى «مۇنەۋۋەر ساقچى»، شەھەر بويىچە تۆت كىشى «مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى» دېگەن شەرەپلىك نامغا ئېرىشتى. بىر كادىر 2-دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ ئەنگە ئېلىندى، ج خ ئىدارىسىنىڭ داخىيەن شۆبە ئىدارىسى شەھەر بويىچە «مەدەنىيەتلىك ئورۇن»، شەھەرلىك ج خ ئىدارىسىنىڭ ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى «ئىنتىزام تەكشۈرۈش خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ تەقدىرلەندى.

* * * * *

قەشقەر شەھرىلىك ماتارىپ ئىشچىلار ئۆيىدە مىسى ئۆزەنگە قاراشلىق ئاساسىي قاتلام ئىشچىلار ئۆيىدىكى بويىچە «ماتارىپ چىلار ئائىلىسى»- نى باھالاپ سەلىشتۇرۇش پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، «ماتارىپچىلار ئائىلىسى» قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە تۈرتلىك رول ئوينىدى.

بىرقانچە يىلدىن بۇيان ھەرقايسى ئاساسىي قاتلام ئىشچىلار ئۆيىدىكى 80 مىڭ يۆەن سەرپ قىلىپ، «ماتارىپچىلار ئائىلىسى» نىڭ تۈرلۈك ئەسلىھەلىرىنى تولۇقلاپ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنۇي تۇرمۇشىنى جانلاندۇردى.

سۈرەتتە: ئىشچى - خىزمەتچىلەر ماتارىپچىلار ئائىلىسىدە شاھمات ئوينىماقتا.

ئادىلجان ئابدۇقادىر فوتو.

8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى 23 - سانلىق ئومۇمىي يىغىن ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 28 - دېكابىر

تېلېگرامىمىز. 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 23 - سانلىق يىغىنى بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن «خەلق» سارىيىدا ئومۇمىي يىغىن ئۆتكۈزدى.

يىغىنغا چىقۇشى ۋېيىۋەنجاڭ قاتناشتى. يىغىنغا مۇئاۋىن ۋېيىۋەنجاڭ نې جىفۇ رىياسەتچىلىك قىلدى.

يىغىندا دۆلەت تەنتەربىيە كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ۋۇشياۋزو گووۋيۈەننىڭ تاپشۇرۇقى بويىچە تەنتەربىيە خىزمىتى ئەھۋالىنى دوكلات قىلدى.

يىغىندا، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى مىللەتلەر كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىر ئەزاسى چېن جۆسەيلاڭ، قانۇن كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىر ئەزالىرى لى يىنىڭ، مۇھىت ۋە بايلىق ئاسراش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىر ئەزاسى زۇ جۇگدالار ئايرىم - ئايرىم هالدا 8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4 - يىغىنى ھەيئەت رىياستى قاراپ چىقىشقا تاپشۇرغان ۋەكىللەر ئوتتۇرىغا قويغان تەكلىپلەرنى قاراپ چىقىش نەتىجىسىنى دوكلات قىلدى.

يىغىندا يەنە ۋېيىۋەنجاڭ چىقۇشىنىڭ تۇركىيە قاتارلىق بەش دۆلەتكە زىيارەتتە بولۇش ئەھۋالى توغرىسىدىكى يازما دوكلات، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللەر ئۆمكىنىڭ ماربۇلان تاقىم ئارالنرى قاتارلىق ئۈچ دۆلەتنە زىيارەتتە بولۇش ئەھۋالى توغرىسىدىكى يازما دوكلات، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللەر ئۆمكىنىڭ بېنىن خەلق جۇمھۇرىيتى قاتارلىق ئۈچ دۆلەتنە زىيارەتتە بولۇش ئەھۋالى توغرىسىدىكى يازما دوكلاتى قاراپ چىقىلدى.

ماۋزۇخەۋەرلىرى

△ خۇجىنتاۋ مەملىكەتلىك دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ پارتىيە قۇرۇلۇشى خىزمىتى يىغىندا دۆلەت كارخانىلىرى ۋە كارخانىلارنىڭ پارتىيە قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەشنى تەكىتلىدى

△ مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى، دۆلەت مائارىپ كومىتېتى، بېيجىڭ شەھەرلىك پارتكوم بېيجىڭدا ئەمۇنچې ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئىش - پائالىيەتلىرىنى دوكلات قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزدى

△ خەلق ئىشلىرى منىستىرلىكى، باش سىياسىي بۇ 1997 - يىلى يېڭى يىل، باھار بايرىمى مەزگىلىدە ئىككىنى ھمايە قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇش توغرىسىدا ئۆقتۇرۇش چىقاردى

△ ج خ مىنىستىرلىكى: خەلق ئىشلىرى منىستىرلىكى «ج خ ئورگانلىرىدىكى خەلق ساقچىلىرىغا ئەپقە بېرىش چارىسى»نى بىرلىكتە تارقاتتى

△ ئەمگەك منىستىرلىكى، كادىرلار منىستىرلىكى مەملىكەتنىك ئەمگەك سىتېمىسىدىكى بىر تۇرکۇم ئىلغار شەخسلەر ۋە ئىلغار كوللېكتىپنى تەقدىرلىدى

△ ج ك پ مەركىزىي كومىتېت تەشۋىقات بۆلۈمى تۈزگەن «ئۆگىنىشكە، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، توغرا كەيپىياتنى تەكتلەش»دىگەن كتاب نەشرىدىن چىقىپ تارقىتىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

كېلەر يىلى 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ خەلق ساقچىلىرىنىڭ قەسەم بېرىش تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى، ج خ منىستىرلىكى يېقىندا مۇنۇلارنى قارار قىلدى: 1997- يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ خەلق ساقچىلىرىنىڭ قەسەم بېرىش تۈزۈمى يولغا قويۇلىدۇ.

بۇ ج خ ئورگانلىرىنىڭ ج خ قوشۇننىڭ مۇنتىزىملىشىش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىكى يەنە بىر مۇھىم تەدبىرى. بۇ مۇناسىۋەت بىلەن ج خ منىستىرلىكىنىڭ سىياسىي بۆسى «خەلق ساقچىلىرى قانۇنى» نىڭ ئالاقىدار بەلگىلىمىلىرىگە ئاساسەن «ج خ ئورگانلىرىدىكى خەلق ساقچىلىرىنىڭ قەسەم بېرىش چارىسى»نى تۈزۈپ چىقتى. «ج خ ئورگانلىرىدىكى خەلق ساقچىلىرىنىڭ قەسەم بېرىش ۋاقتىلىق چارىسى»دە مۇنداق بەلگىلەنگەن: قەسەم بېرىش ئوبيېكتلىرى - ج خ ئورگانلىرىغا يېڭىدىن قوبۇل قىلىنغان خەلق ساقچىلىرى ۋە ج خ شۆيۈەن. مەكتەپلىرىدىكى ئوقۇغۇچىلار. قەسەم بېرىش ۋاقتى: يېڭىدىن ج خ قوشۇنىغا كىرگەن خەلق ساقچىلىرى ئۈزلۈكسىز تەيىنلىنىپ تەربىيىلەنگەنلەر، ئىمتىھاندا لاياقەتلىك بولغاندىن كېيىن، ئىش ئورنىغا بېرىشتىن بۇرۇن ئۆزى تۇرۇشلۇق تەربىيىلەش مەكتەپلىرىدە تەشكىللىك قەسەم بېرىدۇ. ج خ شۆيۈەن - مەكتەپلىرىدىكى ئوقۇغۇچىلار مەكتەپكە كىلىپ بىر ئايدىن كېيىن قەسەم بېرىدۇ.

بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تاشيول ئاساسىي مۇئەسسەسىلەر قۇرۇلۇشىدا ياخشى نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى

تەكرىتاغ ئەترapىدا

ئۆز مۇخبىرىمىز ھەۋلان سابىت، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ھەپزە ئىمىن خەۋىر قىلىدۇ: 9 - بەش يىللىق پىلانىنىڭ ئونجى يىلى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تاشيول ئاساسىي مۇئەسسەسىلىرى قۇرۇلۇشى زور تەرەققىياتلارغا ئېرىشتى. ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە تاشيول قۇرۇلۇشىغا ۋە يول ئاسراشقا جەمئىي 1 مىليارد 580 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنىپ، دۆلەتنىڭ نۆۋەتلىق تاشيول قۇرۇلۇش تۈرلىرى تاماملاندى، يېڭىدىن 500 كىلومېتردىن كۆپرەك تاشيول ياسالدى.

ئاپتونوم رايونىمىز «تاشيول ياساش بىلەن تاشيولنى ئاسراشنى بىرلەشتۈرۈش» قاچىنىغا ئاساسەن، تاشيول ئاساسىي مۇئەسسەسىلىرى قۇرۇلۇشىغا سېلىنغان مەبلەغنى كۆپەيتىپ، تاشيوللارنى ئۆزگەرتىپ ياساش ۋە ئۆلكە يولى، ناھىيە، يېزا دەرىجىلىك تاشيوللارنى ياساش قەدىمىنى تېزلەتتى. دۇنيا بانكىسىنىڭ قەرز پۇلى ۋە قاتناش مىنىستىرلىكىنىڭ ياردىمىنى قولغا كەلتۈرۈش، بانكىدىن قەرز پۇل ئېلىش ئارقىلىق مەبلەغ توپلاپ، ھازىرغىچە دۆلەتنىڭ 8 - بەش يىللىق پىلانىدىكى نۆۋەتلىق تاشيول قۇرۇلۇش تۈرىدىن شىنجاڭ - شىزاڭ تاشيولىنىڭ 1 - باسقۇچلۇق ئۆزگەرتىپ ياساش قۇرۇلۇشى، 312- دۆلەت تاشيولىنىڭ قۇمۇلدىن خۇاكتېيەنگىچە بولغان بۆلىكى، ئۇرۇمچى دۆلەت چېگرا مۇداپىئە يولى قۇرۇلۇشى، ماناس دەريا‌سى كۆۋرۈكى قۇرۇلۇشى، 314 - دۆلەت تاشيولىنىڭ شېكەركۆلدىن ئاتۇش سۇغۇنغىچە بولغان بۆلىكى، 315 - دۆلەت تاشيولىنىڭ كېرىيدىن نىيە ناھىيىسىگىچە بولغان بۆلىكى، 217 - دۆلەت تاشيولىنىڭ ئالتايدىن بۇرچىنغىچە بولغان بۆلىكىنى ياساش قاتارلىق ئون تۈرنى پۈتتۈردى.

△ بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىز ئېغىر تەبىئىي ئاپەتلەرگە ئۇچرىدى، كەلكۈندە 240 نەچچە مىڭ ئېغىز ئۆي ئۆرۈلۈپ چۈشتى، 35 مىڭ 600 ئائىلىدىكى 198 مىڭ كىشى مال- مۈلكىدىن، ئوزۇق - تۈلۈكىدىن ئايرىلىپ قالدى. ئاپەت يۈز بەرگەندىن كېيىن، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەن ئاپەت يۈز بەرگەن رايوندىكى خەلقتە 95 مىليون يۈەن ياردەم بەردى. ئاپتونوم رايونمۇ مالىيە ئەھۋالى قېيىن بولۇۋاتقان ئەھۋالدا 11 مىليون 190 مىڭ يۈەن قۇنۇقۇرۇش پۇلى ئاجراتتى. ئاپتونوم رايونىمىز ئىچى - سىرتىدىكىلەرمۇ 13 مىليوندىن كۆپرەك پۇل ئىئانە قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز شى خۇك

△ دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى 7740 يۈەن ئاجرىتىپ، خوتەن شەھىرى ئۇچۇن 50 پارچە «ئىقتىسادىي پايدىلىنىش خەۋىرلىرى گېزىتى» مۇشتىرى بولۇپ بەردى.

لى چىڭمىڭ

△ تۇرپان پويىز ۋوگزالىدا ئون يىلغىچە ئۆلۈم - يېتىم يۈز بەرمىدى.

جاڭ خۇڭچى

بۇ قۇرۇلۇش تۇرىدىن سەككىزى تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىندى، ئىككى تۇر ئۆتكۈزۈۋېلىش ئالدىدا تۇرماقتا. بۇ يىل ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش نازارىتى تاشيول ئاساسىي مۇئەسسەسىلەر قۇرۇلۇشىغا 995 مىليون يۈەن مەبلەغ ئاجراتتى، ھەر دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇش تارماقلىرى قۇرۇلۇش جەريانىدا تۇرلۇك قېينچىلىقلارنى يېڭىپ قۇرۇلۇشنىڭ سۈپىتىگە، ۋاقتىدا پۈتۈشىگە تولۇق كاپالەتلىك قىلدى. مەلۇماتقا قارىغاندا، ھازىرغىچە تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىنغان ئون نۆۋەتلىق تۇرنىڭ تۆتى سۈپەتلىك قۇرۇلۇش بولۇپ باھالانغان.

قىستاقخانە

△ ئۇرۇمچى توك ئىدارىسى بايرام مەزگىلىدە شەھەرنى توك بىلەن بىخەتەر تەمىنلەشكە كاپالەتلىك قىلدى.

چىن گۇاڭخۇا

△ ئاپتونوم رايونلۇق ج خ نازارىتى 12 - ئاينىڭ 27 - كۈنى تېلېفون يىغىنى ئېچىپ، جايلاردىكى ج خ ئورگانلىرىدىن تېز ھەرىكەتكە كېلىپ، «خەلق ئۆچۈن خىزمەت قىلىش، يېڭىچە ئىستىل تىكلەش» پائالىيىتىدىكى ئون تەلەپنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، جەمئىيەت ئامانلىقىنى زور كۈچ بىلەن ياخشىلاپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ يېڭى يىل ۋە باھار بايرىمىنى كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزۈشىگە كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز جىن چۈەن

△ جۇڭگو يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى خوتەن ۋىلايىتىنىڭ قاراقاش ناھىيىسىگە 1 مىليون يۈەنلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى ئىئانە قىلدى.

خۇاڭ جەنجياڭ

12- ئاينىڭ 26- كۈنى يەنى ماۋزېدۇڭ تۇغۇلغانلىقىغا 103 يىل بولغان كۈنى، نەچچە ئون مىڭ كىشى ماۋجۇشى خاتىرە سارىيىغا كېلىپ، بۇ ئۇلۇغ ئەربابنىڭ چىرايىنى كۆردى. ئۇلۇغ تۇھپىلىرىنى ياد ئەتتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

سوۋغا ۋە ئۈمىد

ـــ مۇشتېرىلارغا يولىلانغان يېڭى يىل سالىمى

مۆھتەرەم مۇشتېرىلار، ئوقۇرمەنلەر:

خەلقىمىز 1996 - يىلىنى مادديي مەدەنىيەت ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئېتىخارلىق نەتىجىلىرى بىلەن ئۇزىتىپ، خاسىيەتلىك 1997 - يىلىنى گۈزەل ئارزۇ - ئارمانلار ۋە غەلبە ئىشەنچىسى بىلەن كۈتۈۋېلىۋاتقاندا، تەنھەرىر بۆلۈمىمىز سىلەر ئارقىلىق خەلقىمىزنىڭ يېڭى يىلىنى چىن قەلبىدىن قۇتلۇقلايدۇ، خىزمىتى، ئۆگىنىشى، تۇرمۇشىغا يېڭى ئۇتۇق، بەخت تىلەيدۇ.

ئۆتكەن بىر يىلدا بىز ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە مۇقىملىقنى قوغداش جەھەتتىكى جامائەت پىكرى يېتەكچىلىكى تەشۋىقاتنى ئىشلەپ، سىلەر ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇق، سىلەرگە تېخىمۇ ياخشى مەنىۋى ئوزۇق يەتكۈزۈش ئۈچۈن تىرىشتۇق، ئەمدىكى يېڭى يىلدا تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، خىزمەتلەرنى يەنىمۇ ياخشىلايمىز، بۇنىڭ نىشانى سۇپىتىدە سىلەرگە يېڭى يىل سوۋغىتى قىلىپ تۆۋەندىكىلەرنى سۇنىمىز:

يېڭى يىلدا گېزىتىمىزنىڭ قوغۇشۇن مەتبەئە مەزگىلىدە ئىشلىتىلگەن گېزىت نامى يېڭى قىياپەتتە سىلەر بىلەن يۈز كۆرۈشىدۇ، بۇ گېزىتىمىزنىڭ 60 نەچچە يىللىق نەشر مۇساپىسىدىكى تارىخىي ئۆزگىرىش.

گېزىتىمىزنىڭ ھەرقايسى بەتلىرىنىڭ بەت بېشىدا بەت ئىسمى قوللىنىلىدۇ. بەت ئىسمى بەت مەزمۇنىغا ئاساسەن بېكىتىلىدۇ. بۇ مۇشتېرىلىرىمىزنىڭ ھەرقايسى بەتلەرنىڭ خاراكتېرى، مەزمۇن دائىرىسىنى بىلىشىگە، ئۆز قىزىقىشى بويىچە ئۇچۇر - خەۋەرلەردىن پايدىلىنىشىغا قولايلىق يارىتىدۇ.

گېزىتىمىزنىڭ 4 - بېتى ئەسلىدىكى مەملىكەت خەۋەرلىرى بېرىلىدىغان بەتتىن مەملىكەت خەۋەرلىرى، شىنجاڭ خەۋەرلىرى ۋە ئېلان بېرىلىدىغان بەتكە ئۆزگەرتىلىپ، بەتتە ئۇچۇر مقدارى كۆپەيتىلىدۇ، بەتنىڭ نىسپىي مۇستەقىللىكى كۈچەيتىلىدۇ.

گېزىتىمىزنىڭ خەلقارا خەۋەرلەر بېرىلىدىغان 6 - بېتىدە مۇھىم خەۋەر، ئۇچۇرلار رېنىڭ ئېلان قىلىنىش ۋاقتى بىر كۈن ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، خەۋەر - ماقالىلەر كونىراپ كېتىدىغان ئەھۋالغا خاتىمە بېرىلىدۇ.

ئاخبارات ئىسلاھاتىنىڭ چوڭقۇرلىشىشى ۋە مۇشتېرىلار رىنىڭ ئارزۇ - تەلەپلىرىگە ئاساسەن، توختىتىپ قويۇلغان «خەلقارا شەنبىلىك بەت» «كۆزنەك» دېگەن نام بىلەن ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ، مۇشتېرىلار رىنىڭ، ئوقۇرمەنلەر رىنىڭ بۈگۈنكى دۇنيادىكى تۇرلۇك خەۋەر - ئۇچۇرلىرىنى، ئىقتىساد، پەن - تېخنىكا ساھەسىدىكى يېڭىلىقلاردىن خەۋەردار بولۇش ئېھتىياجى ئىلگىرىلەپ قانداقلىرىدۇ.

بۆلۈمىمىز مەسئۇللىرى چېقىرىلىۋاتقان گېزىتىمىزنىڭ 1 - ، 4 - ، 6 - بەتلىرىنىڭ ئەسلىدىكى ستون - سەھىپىلىرى ئاساسىدا يېڭىدىن بىر تۈركۈم ستون - سەھىپە تەسىس قىلىنىدۇ؛ 1 - ، 4 - بەتلەردىكى تەرجىمە ماقالىلەر بىلەن ئۆز مۇخبىرلىرىمىز، ئىختىيارىي مۇخبىرلار يازغان يەرلىك ماقالىلەر نىسبىتى تەڭشىلىدۇ، ماقالىلەر ئىخچاملىنىپ بېرىلىدۇ، ماقالە تىلى ئوقۇشلۇق قىلىنىدۇ، بەتلەردە فوتو سۈرەت، سىزما رەسىم، تەشۋىقات رەسىمى كۆپەيتىلىدۇ.

مۆھتەرەم مۇشتېرىلار، ئوقۇرمەنلەر: تەھرىر بۆلۈمىمىز سىلەرگە يېڭى يىل سوۋغىتى تەييارلاش بىلەن بىللە، بەتلىرىمىز، سەھىپىلىرىمىزنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتۈشنى خالايدۇ.

1 - بەت: گېزىتىمىزنىڭ بايراق بېتى، كۆزى ھېسابلىنىدۇ. بۇ بەتتە خەلقارا، مەملىكەت، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئەڭ مۇھىم خەۋەر - ئۇچۇرلار، دۆلەت رەھبەرلىرى، ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىنىڭ مۇھىم پائالىيەتلىرى، سۆز - نۇتۇقلىرى، ھەر ساھە - سەپتىكى بېتەكچى ئەھمىيەتكە ئىگە، ۋەكىللىك خاراكتېرىدىكى يېڭىلىق، تەجرىبە، ئۇچۇرلار بېرىلىدۇ. بۇ بەتتە ھازىر «خەلقارا تېز خەۋەرلەر»، «ئىسلاھات ساداسى»، «مەدەنىيەت سەپىدە»، «تەڭرىتاغ ئەتراپلىرىدا»، «شەھەر، يېزىلاردىكى يېڭىلىقلار»، «تۆھپىكارلار مۇنبىرى»، «ھەر ساھەدىن خۇش خەۋەر»، «يۇرتىمىزدىكى يېڭىلىقلار»، «مەنىۋى مەدەنىيەت گۈللىرى» قاتارلىق مەخسۇس ستون - سەھىپە ئېچىلغان. بىز بۈلا رغا يېڭىدىن «زور قۇرۇلۇش، مول مېۋە»، «تەرەققىيات ۋە يار - يۆلەك»، «ئۇمىدلىك زېمىن»، «تېجەشلىك بۇلۇڭ»، «مەرىپەتپەرۋەرلەرگە باركالال» قاتارلىق ستون، سەھىپىلەرنى قوشىۋاتچى.

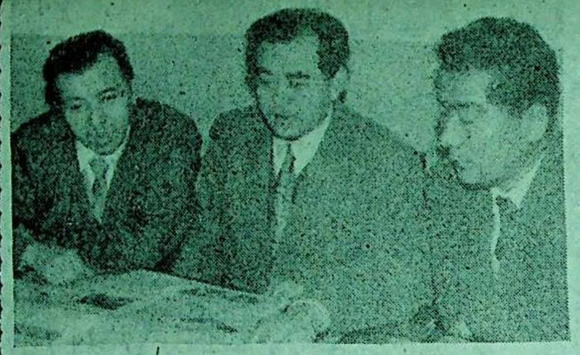
4 - بەت: گېزىتىمىزنىڭ 4 - بېتى 1 - بەتكە ئوخشاش مۇھىم خەۋەرلەر بېتى ھېسابلىنىدۇ. بۇ بەتكە مەملىكەت خەۋەرلىرى بېرىلىپ كەلگەن، ئەمدى «شىنجاڭ خەۋەرلىرى» مۇ بېرىلىدۇ. بۇ بەتتە ئىلگىرى «غەلبە خۇش خەۋەرلىرى»، «ئىسلاھات مۇۋەپپەقىيەتلىرى»، «ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا»، «قەبرىنداش مىللەتلەر ئالغا باسماقتا» قاتارلىق ستون - سەھىپىلىرى بار ئىدى. بىز بۈلا رغا 1 - بېتىمىزدىكى بىر قىسىم ستون - سەھىپىلەرنى قوشۇش بىلەن بىللە، يېگىدىن «بىلىم - ساۋات»، «جاي - جايلار دا»، «نەتىجە - ئۇتۇق»، «شەرەپ مۇنبىرى» قاتارلىق ستون - سەھىپىلەرنى قوشىمىز. ئايدا بىر قېتىم سۈرەتلىك بەت بېرىمىز.

6 - بەت: خەلقارا خەۋەرلەر بېرىلىدىغان بەت بولۇپ، بۇ بەتتە ئىلگىرى «دوستانە بېرىش - كېلىشلەر»، «خەلقارا ئىسىستى نۇقتا»، «مۇلاھىزە»، «ئومۇمىي بايان»، «خەلقارا ماتېرىيال»، «ئاخبارات پېرسوناژى» قاتارلىق ستون - سەھىپىلەر بار ئىدى. ئەمدى بۇ بەت «بۈگۈنكى دۇنيا» دېگەن بەت ئىسمى بىلەن چېقىرىلىدۇ، ئۇنىڭغا يېگىدىن «دۇنيا بازىرىدا»، «خەلقارا ئۇچۇر»، «دۇنيا پەن - تېخنىكا يېڭىلىقلىرى»، «ھەپتىلىك مۇھىم خەۋەرلەر» قاتارلىق ستون - سەھىپىلەر قوشۇلىدۇ.

بىز بەتلەرنى ياخشىلاپ گېزىتنى ياخشى چېقىرىش ئارقىلىق سىلەرگە چىن كۆڭۈلدىن خالىس، سەممىي خىزمەت قىلىشنى خالايمىز. ھالبۇكى، گېزىتنى ياخشى چېقىرىش تەھرىر بۆلۈمىدىكىلەرنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەنلا كۆپايىلەنمەيدۇ. بىز سىلەرگە كۇندىلىك گېزىتنى سۈپىتىلىك چېقىرىش بىلەن ئۆز ئىشىمىزدىن ئىستىھان بېرىپ تۇرىمىز، مەنىۋى ئوزۇق يەتكۈزىمىز. بۇ ئوزۇقنىڭ خورۇچى قانچىلىك تەڭشەلدى، ئىستېمالغا قانچىلىك ياراۋاتتىدۇ، سىلەرنىڭ قانداق تەلىپلىرىڭلار بار؟ بۇ جەھەتتە سىلەردىن مەسلىھەت، پىكىر - تەكلىپ تەلەپ قىلىمىز.

ئالاقىلىشىش تېلېفونى: 5818200 (0991) ئارقىلىق 3382، 3376، 3339، 3374، 3373 نى ئالساڭلار بولىدۇ.

ھۆرمەت بىلەن: «شىنجاڭ گېزىتى» ئۇيغۇر گېزىت چېقىرىش بۆلۈمى

↑ بۆلۈم مۇدىرلىرى گېزىت سۇپىتىنى ياخشىلاش ئۈستىدە باش قاتۇرماقتا.

↑ تەھرىرلەر خىزمەت ئۈستىدە.

← تەرجىمانلار ماقالە تەرجىمە قىلماقتا.

↑ بۆلۈمىمىزدىكى پىشقەدەم تەرجىمانلار ئىش ئۈستىدە.

↑ بەت تەھرىرلىرى بەت لايىھىلىمەكتە.

↑ تەھرىر، تەرجىمانلار ماقالە سېلىشتۇرماقتا.

↑ كېچىلىك سىمىندىكى تەرجىمان، ماشىنىستلار جەددىي خىزمەتتە

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: Z/ 0002 — CN 65

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۆەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

1996 - يىل 10 - ئاينىڭ 6 - كۈنى (يەكشەنبە) (بۇ سان تۆت بەت)

ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى چاقىرغان خىزمەت تەجرىبىسىنى ئالماشتۇرۇش يىغىنىدا مۇنۇلارنى تەكىتلىدى:

ئاساسىي قانۇن ئېڭىنى كۈچەيتىش، قانۇن بويىچە نازارەتنى قوبۇل قىلىش كېرەك

ئۆز مۇخبىرىمىز **جالك يۈي** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى چاقىرغان خىزمەت تەجرىبىلىرىنى ئالماشتۇرۇش يىغىنىدا مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ئاساسىي قانۇن ئېڭىنى كۈچەيتىپ، خەلق قۇرۇلتىيى تۈزۈمىنى ئاڭلىق قوغداپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك دېموكراتىيە-قانۇنچىلىق ئىشىنى تېخىمۇ تېز راۋاجلاندۇرۇشى كېرەك.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار باي، قۇدرەتلىك، دېموكراتىك، مەدەنىيەتلىك، سوتسىيالىستىك، زامانىۋىلاشقان دۆلەت قۇرۇش يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ، دۆلەتنى قانۇن بويىچە ئىدارە قىلىش فاكتىجىنىنى قەتئىي يولغا قويۇشى ۋە ئۇنىڭدا چىڭ تۇرۇشى كېرەك. بۇ پارتىيە ۋە دۆلىتىمىزنىڭ ئېلىمىز 21 - ئەسىرگە قەدەم قويۇش پەيتىدە تۇرۇۋاتقاندا تاللىۋالغان مۇھىم ئىدارە قىلىش فاكتىجىنى، دۆلەت ئىشلىرىنى باشقۇرۇشنىڭ ئىلگىرىكى سىياسەتكە تايىنىشتىن تەدرىجىي ھالدا قانۇن - تۈزۈمگە تايىنىشقا ئۆتۈشىدىكى زور بۇرۇلۇش، دۆلەتنى قانۇنغا تايىنىپ ئىدارە قىلىشنى پارتىيىنىڭ رەھبەرلىكىدە ئاكتىپ، سالماق يولغا قويۇش لازىم. پارتىيە ئىرادىسىنىڭ دۆلەت ئىرادىسىگە ئۆزگىرىشىگە تولۇق كاپالەتلىك قىلىپ ۋە ئۇنى ئىلگىرى سۈرۈپ، پارتىيە سىياسىتىنى قانۇنلاشتۇرۇپ، ئۇنى دۆلەتنى ئىدارە قىلىشتا ئۆز رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرغان ئىمكانىيەتكە ئىگە قىلىش كېرەك.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

جۇشېڭتاۋ ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلاردىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى:

تېز ھەرىكەتكە كېلىپ، خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ تىلىنى، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشى لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز **شى خۇلك** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جۇشېڭتاۋ 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى ئاخىرلاشقان ئاپتونوم رايونلۇق تەشكىلات خىزمىتى يىغىنىدا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلاردىن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، تېز ھەرىكەتكە كېلىپ، خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىنى، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇ تىلىنى ئۆگىلەشكە تىرىشىشنى، بولۇپمۇ ئورگان، مەكتەپ، كادىرلار مەكتىپىنىڭ بۇ جەھەتتە ئاۋۋال ھەرىكەتكە كېلىپ، مەخسۇس تېما بويىچە ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلاردىن پايدىلىنىپ قاتلاملار بويىچە دەرس ئۆتۈپ، خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىنى، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەكلىكىنى تەكىتلىدى.

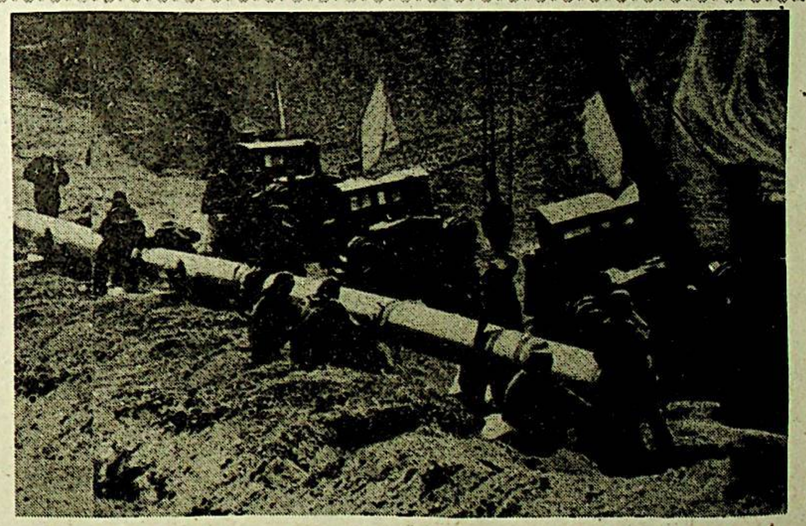
ئۆز مۇخبىرىمىز **شى خۇلك** خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جۇشېڭتاۋ 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى ئاخىرلاشقان ئاپتونوم رايونلۇق تەشكىلات خىزمىتى يىغىنىدا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلاردىن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، تېز ھەرىكەتكە كېلىپ، خەنزۇلار ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىنى، ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشنى قوللاش كېرەك. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى جۇشېڭتاۋ ئۆزى خوجا بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ، خەلق قۇرۇلتىيى خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىشى، خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ھوقۇقىنى قانۇن بويىچە يۈرگۈزۈشىنى قوللىشى كېرەك. خەلق قۇرۇلتىيى خىزمىتىنى كۈچەيتىشكىلا بولمايدىغانلىقىنى، ئاجىزلاشتۇرغىلى بولمايدىغانلىقىنى چوڭقۇر تونۇشى كېرەك. ۋاڭ لېچۈەن ھەر دەرىجىلىك پارتكوملاردىن خەلق قۇرۇلتىيى خىزمىتىنى پارتكومنىڭ مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى پارتگۇرۇپپىسىنىڭ دوكلاتىنى قەرەللىك ئاڭلىشىنى، خەلق قۇرۇلتىيى خىزمىتىدىكى چوڭ-چوڭ مەسىلىلەرنى ھەمىشە مۇزاكىرە قىلىشى ۋە ھەل قىلىشىنى، خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

تەڭرىتىغىدىن ئۆتكۈزۈلگەن گاز بەلبېغى

— پېچان - ئۇرۇمچى گاز تۇرۇبىسى قۇرۇلۇشىنىڭ پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۇرۇلگەنلىكى ئوغرىسىدا

ئۆز مۇخبىرىمىز **لیۇ فىك**

1 - ئۆكتەبىر ئەتىگەن سائەت تۆتتىن 20 مىنۇت ئۆتكەندە (ئۇرۇمچى ۋاقتى) تەڭرىتىغىدىن ئۆتكۈزۈلگەن تەبىئىي گاز يەتكۈزۈش تۇرۇبىسى قۇرۇلۇشى پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۇرۇلدى.

پېچاندىن ئۇرۇمچىگىچە بولغان بۇ گاز تۇرۇبىسى لىنىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلۇقى 300 كىلومېتر، ئۇ تۇرپان - قۇمۇل ئويمانلىقىدىكى تەبىئىي گازنى ئۇرۇمچىگە يەتكۈزۈپ بېرىش قۇرۇلۇشى؛ ئېلىمىزدىكى تۇنجى خەلقئارا ئۆلچەم، قائىدە بويىچە ئىشلەنگەن قۇرۇلۇش؛ ئېلىمىز بۇ قۇرۇلۇشقا تۇنجى قېتىم خەلقئارادىكى ئەڭ ئىلغار تۇرۇبا يولىغا ئوكسىگېن پاراشوكى سۈركەش تېخنىكىسىنى قوللىنىپ چىرىشنىڭ ئالدى ئېلىش تەدبىرىنى قوللانغان.

بۇ گاز يولى تەڭرىتىغىنى بويلاپ ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز ۋە ئوپتىكىلىق كابېل تۇرۇبىسى تەڭلا ياتقۇزۇلغان تۇنجى لىنىيە؛ ئېلىمىز ئۆزى لايىھىلىگەن، ئۆزى قۇرۇلۇش قىلغان، ئۆزى سىناق قىلغان، خەلقئارادا 90 - يىللاردىكى ئىلغار سەۋىيىگە يەتكەن ئاپتوماتىك تىزگىنلىنىدىغان ۋە لىنىيە بويلاپ دېجورنى قويۇلمايدىغان تۇنجى گاز يەتكۈزۈپ بېرىش قۇرۇلۇشى؛ ئېلىمىزدىكى تۇنجى خەلقئارا ئۆلچەم، قائىدە بويىچە ئىشلەنگەن قۇرۇلۇش؛ ئېلىمىز بۇ قۇرۇلۇشقا تۇنجى قېتىم خەلقئارادىكى ئەڭ ئىلغار تۇرۇبا يولىغا ئوكسىگېن پاراشوكى سۈركەش تېخنىكىسىنى قوللىنىپ چىرىشنىڭ ئالدى ئېلىش تەدبىرىنى قوللانغان.

بۇ گاز يولى تەڭرىتىغىنى بويلاپ ئېلىمىزنىڭ تەبىئىي گاز ۋە ئوپتىكىلىق كابېل تۇرۇبىسى تەڭلا ياتقۇزۇلغان تۇنجى لىنىيە؛ ئېلىمىز ئۆزى لايىھىلىگەن، ئۆزى قۇرۇلۇش قىلغان، ئۆزى سىناق قىلغان، خەلقئارادا 90 - يىللاردىكى ئىلغار سەۋىيىگە يەتكەن ئاپتوماتىك تىزگىنلىنىدىغان ۋە لىنىيە بويلاپ دېجورنى قويۇلمايدىغان تۇنجى گاز يەتكۈزۈپ بېرىش قۇرۇلۇشى؛ ئېلىمىزدىكى تۇنجى خەلقئارا ئۆلچەم، قائىدە بويىچە ئىشلەنگەن قۇرۇلۇش؛ ئېلىمىز بۇ قۇرۇلۇشقا تۇنجى قېتىم خەلقئارادىكى ئەڭ ئىلغار تۇرۇبا يولىغا ئوكسىگېن پاراشوكى سۈركەش تېخنىكىسىنى قوللىنىپ چىرىشنىڭ ئالدى ئېلىش تەدبىرىنى قوللانغان.

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

بۇ گاز يولى تەگرىتبغىنى بويلاپ ئۇرۇمچى نېفىت - خىمىيە سانائىتى زاۋۇتىنىڭ 2 - خىمىيىۋى ئوغۇت زاۋۇتى قۇرۇلمىسنغا تۆتاشتۇرۇلغان بولۇپ، نەچچە ئون مىليون تونىنا خىمىيىۋى ئوغۇت ئىشلەشكە ئىشلتىلىدۇ. يەنە سۈيۈق گاز

ئاپتونوم رايونىمىزدا پاختىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى يەنە تۆت كىلوگرام ئاشتى

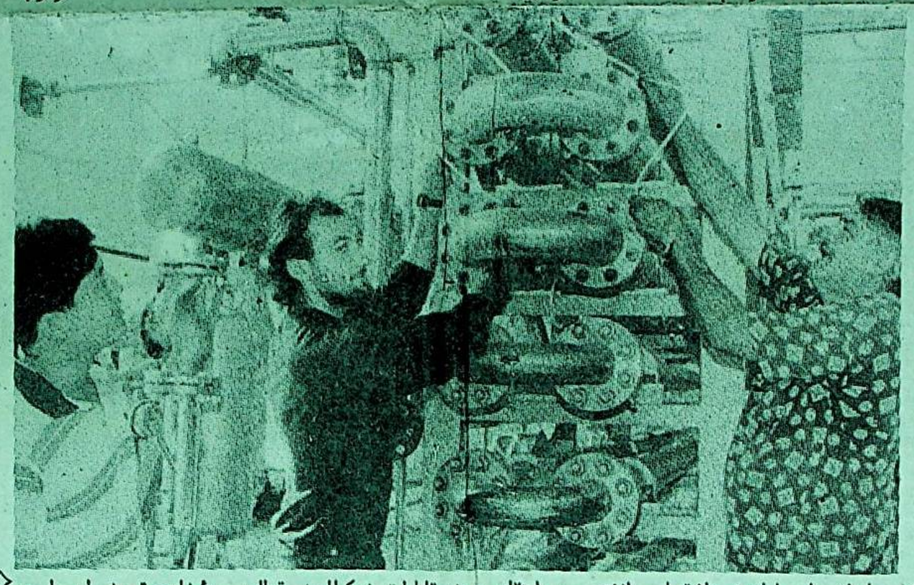
ئۈرۈمچى خەۋىرىمىز. بۇ يىل شىنجاڭدا 11 مىليون 900 مىڭ مو يەرگە تېرىلغان كېۋەزنىڭ بىرلىك ھوسۇلى 88 كىلوگرامغا يېتىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن تۆت كىلوگرام ئاشتى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، شىنجاڭنىڭ پاختىچىلىق رايونلىرىدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى ۋە يېزا ئىگىلىك تېخنىكا تارماقلىرى نۇرغۇن كادىر، تېخنىكلارنى پاختكارلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىغا يېتەكچىلىك قىلىشقا ئەۋەتتى ؛ جايلاردا دۆلەتنىڭ ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ پاختا ئىشلەپچىقىرىشقا يار- يۆلەك بولۇشقا دائىر تۈرلۈك سىياسەتلىرى تولۇق ئەملىيلەشتۈرۈلۈپ، پاختكارلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىشتىكى ئاكتىپلىقى قوزغىتىلدى. كېۋەزلىككە سېلىنىدىغان ماددىي سېلىنما كۆرۈنەرلىك

كۆپەيتىلدى، خىمىيىۋى ئوغۇت ۋە مەھەللىۋى ئوغۇتنىڭ ئالدىنقى يىلدىكىدىن % 50 كۆپ ئىشلىتىلدى؛ بىر تۈركۈم ئىلغار ئىگىلىك قوللىنىلدى، ئىگىلى سورتلار كېڭەيتىلدى، بۇنىڭ بىلەن پاختا ھوسۇلى ئاشتى.

1992-يىلدىن بۇيان شىنجاڭدا ساپ پاختىنىڭ بىرلىك ھوسۇلى يىلغا 4.4 كىلوگرامدىن ئېشىپ كەلدى.

كەلىمە كىتە. 80-يىللاردانېفىتسانائىتىدە«شەرقىي

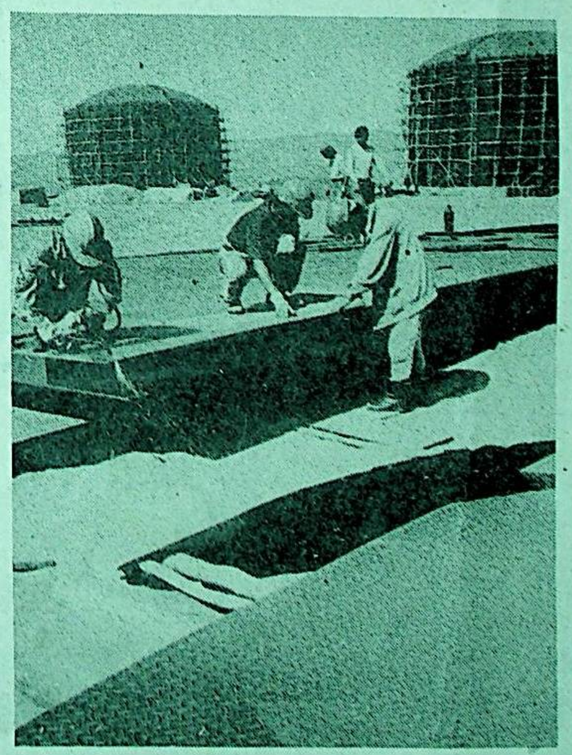

باغراش ناھىيىلىك شوخلا قىيامى زاۋۇتى سوددا تۆلەم بېرىش قاتارلىق شەكىللەرنى قوللىنىپ، ئىشلەپچىقىرىش لىنىيىلىرىنى كىرگۈزۈپ، مەھسۇلاتنى ئاشۇردى.
سۈرەتتە: ئىتالىيىنىڭ مەنجىل شىركىتىدىكى تېخنىكلار ئۆسكۈنە قۇراشتۇرماقتا.
ئۇز مۇخبىرىمىز **فەن خاۋ** فوتوسى

ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات رايوندا تېلېفون تارماق ئىدارىسى قۇرۇلدى

ئېختىيارىي مۇخبىرىمىز **رەنا ئابدۇراخمان** خەۋەر قىلىدۇ: 8 - ئاينىڭ 17 - كۈنى سائەت نۆلدە ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات رايونىدىكى تېلېفون تارماق ئىدارىسى ئىشقا كىرىشتى، بۇنىڭ بىلەن ئۇرۇمچىدىكى تارماق تېلېفون ئىدارىسى 19غا يەتتى.

بۇ تارماق ئىدارە 1994 - يىلى 6- ئايدىن ئېتىبارەن قۇرۇلۇشقا باشلىغان بولۇپ، پۈتكىچە سېلىنغان مەبلەغ 70 مىليون يۈەندىن ئاشتى. يېڭى ئاپاراتلارنى قۇراشتۇرۇش، تەڭشەش جەھەتتىكى تېخنىكىلىق مەشغۇلاتنى تېلېگرافى ئىدارىسىنىڭ تېخنىكىلىرى ئۈستىگە ئېلىپ ئورۇندىدى. بۇ تارماق ئىدارىنىڭ تېلېفون كوممۇتاتورىغا شائىخەي «بېئىر» شىركىتىنىڭ «1240» تېپلىق رەقەملىك پروگراممىلىق كونترول قىلىنىدىغان تېلېفون كوممۇتاتورى ئېشلىتىلگەن بولۇپ، ئومۇمىي سىغىمچانلىقى 10 مىڭ توچكىغا ئىدارە مەركىزىدىن جايلارغا بارىدىغان سىمى 36 مىڭ 800 جۈپكە يېتىدۇ. ھازىر 3000نەچچە تېلېفون ئىگىسى ئاپاراتنى كىرگۈزۈلدى.

تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا جەدىدىي قۇرۇلۇۋاتقان ئوتتۇرا تارىم 4- نېفىتلىكىنىڭ 2 مىليون توننىلىق نېفىت ئىشلەپچىقىرىش سىستېما قۇرۇلۇشى بۇ يىلنىڭ ئاخىردا پۈتۈپ ئىشقا كىرىشىدۇ. بۇ نېفىتلىك پۈتكەندىن كېيىن ئاپتوماتىك باشقۇرۇش يولغا قويۇلۇپ، دۇنيا بويىچە ئىلغار قۇملۇق نېفىت لىكى بولۇپ قالىدۇ.

ئۇز مۇخبىرىمىز **ۋاڭ ۋېيجۇن** فوتوسى

شىخو شەھرى «تۆتىنى تۆتۇش، ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش» پائالىيىتىنى ئۇزاق مۇددەت چىڭ تۇتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ۋېن مىنۋېي** خەۋەر قىلىدۇ: شىخو شەھرى «تۆتىنى تۆتۇش، ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش» پائالىيىتىنى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى سۈپىتىدە بوشاشماي چىڭ تۇتتى.

ياخشى مۇلازىملىق قىلىشنى تۆتۈش. شىخو شەھرى «شىخودىن رازى بولۇش» بويىچە باھالاش مۇسابىقىسىنى قانات يايدۇردى. 1995-يىلى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئىلغار كوللېكتىپ، ياخشى مۇلازىم، ئون ياخشى ئايال ئاخباراتچى، مەدەنىيەتلىك ئىشچى - خىزمەتچى، مەدەنىيەتلىك ئاھالە، مەدەنىيەتلىك ئوقۇغۇچى، مەدەنىيەتلىك تىجارەتچى، مەدەنىيەتلىك ئائىلە باھالاپ چىقىلىپ، شىخولۇقلارنىڭ ياخشى ئوبرازى تىكلەندى.

مۇھىت گۈزەل بولۇشنى تۆتۈش. شىخو شەھرى بۇلتۇردىن باشلاپ شەھەرنى كۆكەرتىش، ئىدارە، ئورۇنلاردا چىمەنزارلىق بەرپا قىلىش بويىچە باھالاش پائالىيىتىنى قانات يايدۇردى، ھازىر شەھەر، يېزىلاردىكى 15 ئورۇنغا چىمەنزارلىق دەپ نام بېرىلدى، شەھەر رايونىنى كۆكەرتىش نىسبىتى % 30 كە يەتتى. يېقىنقى ئۈچ يىلدا مالىيەدىن پۇل ئاجرىتىش، ئىدارە، شەخسلەر ئىئانە قىلىش يولى بىلەن 22 مىليون يۈەندىن ئارتۇق پۇل تەييارلىنىپ، شەھەرنىڭ مۇھىت تازىلىقى ئاساس مۇئەسسەسلەر قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىلدى. بۇنىڭ بىلەن يېگىدىن گۇللىنىۋاتقان شىخو شەھرى دەسلەپكى كۆلەمگە ئېگە بولدى.

تەرتىپ ياخشى بولۇشنى تۆتۈش. شىخو شەھرىدە زەربە بېرىش بىلەن مۇداپىئە كۆرۈشنى تەڭ تۆتۈش فائىجىنى يولغا قويۇلۇپ، «ھەر كىم ئۆزى باشقۇرغان جايغا مەسئۇل بولۇش» پرىنسىپى ئىزچىللاشتۇرۇلۇپ، جەمئىيەت تەرتىپى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى. بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا ھەر خىل جىنايى ئىشلار دېلوسى % 31.3، ئامانلىق ساقلاش دېلوسى % 34.5 تۆۋەنلىدى. دېلونىڭ پاش قىلىنىش نىسبىتى % 2.8 ئۆستى، 7-ئاينىڭ 10-كۈنى ئاپتونوم رايون بويىچە ئېچىلغان جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە تۈزەش بويىچە تەقدىرلەش يىغىندا شىخو شەھرى ئىلغار ئۇرۇن بولۇپ باھالاندى.

باشقۇرۇش ياخشى بولۇشنى تۆتۈش. «ئۈچ دەرىجىلىك» باشقۇرۇش تورى بەرپا قىلىشقا كۈچ سەرپ قىلىنىپ، ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىدا مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى تەرەققىيات پىلانى ۋە مەدەنىيەتلىك ئورۇن قۇرۇش نىشانى ئوتتۇرىغا قويۇلدى، ھەرقايسى ئورۇنلار خىزمەت ئورنى مەسئۇلىيەت تۈزۈمى ئورنىتىپ ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، دەرىجىمۇ دەرىجە تۆتۈشنى يولغا قويۇپ، ۋەزىپىنى ئادەمگىچە ئەملىيلەشتۈردى. يىل بېشىدا شەھەرلىك مەدەنىيەت كومىتېتى 19 ئىدارە بىلەن مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالدى، بۇنىڭ بىلەن شەھەر بويىچە مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتى تۈزۈملىشىش، مۇنتىزملىشىش، ئىلمىيلىشىش يۆنىلىشىگە قاراپ تەرەققىي قىلدى.

ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش. ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش: ناھىيىلىك مەدەنىيەت كومىتېتىدىكىلەر بۇلتۇر ۋە بۇ يىل ئىككى قېتىم جاڭجياگاڭنىڭ شەھىرىگە بېرىپ، جاڭجياگاڭنىڭ ئىككى مەدەنىيەتنى تەڭ تۆتۈشتەك ياخشى تەجرىبىسىنى ئۆگەندى. جاڭجياگاڭنىڭ تەجرىبىسىگە دائىر كىتاب ۋە سىنئالغۇ لېنتىسىدىن 220 نەچچىنى سېتىۋېلىپ ۋە كۆپەيتىپ ئىشلەپ، شەھەر ، يېزا ئاساسىي قاتلام ئورۇنلىرىغا تارقىتىپ بەردى، ھازىر شەھەر بويىچە جاڭجياگاڭنىڭ تەجرىبىسىنى ئۆگىنىش، تەشۋىق قىلىش پائالىيىتى پۈختا ئېلىپ بېرىلماقتا.

مۇئاملىدارلارنىڭ قەلبىدىكى

«مەدەت تۇۋرۇكى»

ـ مەملىكەت بويىچە شەخسىي ئامانەت پۇل توپلاشتىكى ئون ياخشى خادىمنىڭ بىرى گۇلنسا ئەيسا توغرىسىدا

غوپۇر خوجا

ناملىق مۇكاپاتلىق ماقالە

ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى ھەمكارلاشتى

بۈ يىل 3 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئۈرۈمچىدىن چۈگچىڭغا قاراپ ئۇچۇۋاتقان يولۇچىلار ئايروپىلانىدا 30 ياشلار چامىسىدىكى بىر ئۇيغۇر قىزى ئولتۇرغان بولۇپ، ئۇ بىردەم يىراقلاردا قالغان ئانا يۇرتىدىكى ئىشلارنى ئويلىسا، بىردەم چۈگچىڭغا بارغاندىن كېيىن بولىدىغان ئىشلار ئۈستىدە خىيال سۈرەتتى. ئۇ شىنجاڭ يېزا پۇل مۇئاملىسى سىستېمىسىدىكى 21 مىڭدىن كۆپرەك ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ ۋەكىلى سۈپىتىدە چۈگچىڭغا بېرىپ، مەملىكەت بويىچە چاقىرىلغان يېزا ئىگىلىك بانكا مەبلەغ تەشكىللەش خىزمىتى يىغىنىغا قاتنىشاتتى. «مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن 200 گە يېقىن ۋەكىل ئالدىدا تەجرىبە تونۇشتۇر دېسە جىددىيلىشىپ قالارمەنمۇ؟ خەنزۇچە تەلەپپۇزۇم ئۆلچەملىك بولماي قالسا كۈلكىگە قالارمەنمۇ - يا! ياق، مەن ھەرگىز خىزمەتداش لىرىنىڭ، ئاممىنىڭ ئىشەنچىسىنى، ئۇمىدىنى يەرگە قويمايمەن، تەشكىل بەرگەن شەرەپلىك نامغا لايىق ئىش قىلىمەن...».

يۇقىرىقى خىياللارنى قىلىپ، تەمكىن ھالدا ئولتۇرغان بۇ ئۇيغۇر قىزى دەل 1995 - يىلى مەملىكەت بويىچە شەخسىي ئامانەت پۇل توپلاشتىكى ئون ياخشى خادىمنىڭ بىرى بولۇپ باھالانغان ئاقسۇ شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكا تىجارەت بۆلۈمى شەخسىي ئامانەت پۇل مەخسۇس پوكىيىنىك خادىمى، كومپارتىيە ئەزاسى گۇلنسا ئەيسا ئىدى.

ئاقسۇ شەھىرىدىكى مۇئاملىدارلار سىنىڭ ئىسمىنى ئېيتىپ بېرەلەيدۇ، ئىش - ئىزلىرىنى سۆزلەپ بېرەلەيدۇ، ئۇنىڭغا ئىچ - ئىچىدىن قايىل بولۇشىدۇ. چۈنكى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، ئۇ ئاقسۇ شەھىرىدىكى كۆپ قىسىم مۇئاملىدارلارنىڭ يېقىن سىردىشى، قەلبىدىشى بولۇپ كەلدى ھەمدە خىزمەتتە نەتىجە قازىنىپ، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ ماختىشىغا، تەقدىرلىشىگە سازاۋەر بولدى.

مەن يېقىندا ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئاپتونوم مەبلەغ تەشكىللەش خىزمىتى يىغىنىدا ئۇنى زىيارەت قىلىش پۇرسىتىگە ئىگە بولدۇم.

گۇلنسا 1982 - يىلى ئاقسۇ سىفەننى پوتتۇرۇپ، ئاقسۇ شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا تەقسىم قىلىنغان بولۇپ، 1988 يىلىغىچە تىجارەت پونكىتىدا كاسسىر، بۇغالتىر ھەمدە شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكا كادىرلار بۆلۈمچىسىنىڭ كادىرى قاتارلىق كېيىن ئۇ تېخمۇ غەيرەتكە كېلىپ، بىر تەرەپتىن، پوكەيدە كاسسىرلىق قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن، سىرتلارغا چىقىپ ئامانەت پۇل توپلاپ خىزمەتداشلىرىغا ئۇلگە بولدى. بۇنىڭ بىلەن ئەسلىدە يىلىغا ئاران بىر نەچچە مىليون يۈەن ئەتراپىدا ئامانەت پۇل توپلىيالايدىغان بۇ پوكەي بىراقلا 20 مىليون يۈەن ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ ئامانەت پۇل توپلىيالايدىغان بولدى. بۇلتۇر يىل ئاخىردا ئۇلارنىڭ ئامانەت پۇل قالدۇقى 30 مىليون 57 مىڭ يۈەن بولغان بولسا، بۇ يىل 6 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 36 مىليون 610 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئاقسۇ ئىشەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا قاراشلىق تارماقلار ئىچىدە تۇنجى بولۇپ 36 مىليون يۈەنلىك ئۆتكەنلى بۆسۈپ ئۆتكەن ئورۇن بولۇپ قالدى ھەمدە ئاقسۇ ئىلايەتلىك ۋە ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى تەرىپىدىن «شەخسىي ئامانەت پۇل توپلاشتىكى ئون ياخشى پونكىت (پوكەي)»نىڭ بىرى، شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بانكا سىستېمىسى بويىچە شەخسىي ئامانەت پۇل توپلاشتىكى 100 چوڭ پونكىت (پوكەي)نىڭ بىرى بولۇپ باھالاندى. گۇلنسامۇ كۆپ قېتىم شەھەرلىك، ئىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى تەرىپىدىن ئىلغار خىزمەتچى، مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار شەخس، ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى تەرىپىدىن «ئايالار تۆھپە قوشۇش پائالىيىتىدىكى قەھرىمان» بولۇپ باھالاندى.

گۇلنسا ئۆز خىزمىتىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقسىلا بولاتتىغۇ؟ يەنە نېمە دەپ سىرتقا چىقىپ ئامانەت توپلاشتىن ئىبارەت جاپالىق خىزمەتنىمۇ قىلدۇ؟

بۇ سوئالغا ئۇنىڭ: «مەن باشقا خىزمەتداشلىرىمغا ئوخشاش ئاددىي ئادەم، ئەمما مەن كىچىكمەدىن تارتىپلا بىر ئىشنى ئۆز ئارزۇيۇمدىكىدەك ئورۇندىمسام بولدى قانتىشىپ كىنىشكا ئالدى - دە، شوپۇرلۇقنىمۇ ئۆزى قىلدى. ھەر قېتىم ئۇ ماشىنىنى ھەيدەپ تىجارەتچىلەر ۋە دۆكاندارلارنىڭ ئالدىغا ئامانەت پۇل توپلىغىلى بارغاندا، ئۇلار بۇ ئۇيغۇر قىزىنىڭ جاسارىتىگە قايىل بولۇشاتتى. تىجارەتچىلەر شەھەرنىڭ ئاۋات بېرىدە بولغاچقا، بۇ يەردە باشقا پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتلىرىنىڭمۇ تور - نۇقتىلىرى بار ئىدى. لېكىن گۇلنسانىڭ ئىللىق ھەم سەممىي مۇئاملىسى ئۇلارنى بارا - بارا ئۆزىگە جەلپ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن كۆپلىگەن تىجارەتچىلەر كۇنلۇك كىرىمىنى ئۇنىڭغا: تولۇق ئامانەت قويىدىغان بولدى. بىر قېتىم توپ تارقىتىش بازىرىدىكى بىر خەنزۇ تىجارەتچى ئۇنىڭغا «مەن ئەسلىدە پۇللىرىمنى باشقا بانكىغا ئامانەت قويۇپ كەلگەنىدىم، بىراق نەچچە قېتىم ئۇلار مەندىكى پارچە پۇللارنىڭ كۆپلۈكىنى كۆرۈپ، پۈتۈن پۇل ئەكىلىشىمنى ئۈيتتى، سىز ئۇلارغا ئوخشىمايدىكەنسىز، پارچە پۇللىرىمىزنىمۇ سەۋرچانلىق بىلەن ساناپ ئالىدىكەنسىز، لېكىن بىز چوڭ سوممىلىق پۇل دېسەكمۇ، پارچە پۇل دېسەكمۇ سەۋەب كۆرسەتمەي تەقلەپ بېرىدىكەنسىز، بۇ ئىشىڭىزدىن كۆپ خۇرسەن بولدۇق»، دەيدۇ.

1993 - يىلىدىن بۇيان، گۇلنسانىڭ ئۆزى يالغۇز توپلىغان ئامانەت پۇلى 25 مىليون يۈەندىن ئاشتى. بۇ ئاڭلىماققا ئانچە چوڭ سانىدەك تۇيۇلمىسمۇ، لېكىن ئۇنىڭغا نۇرغۇن قان - تەر ۋە ئەجر سىڭگەن.

ھەممە ئىشتا ئۆزىنگە قاتتىق تەلەپ قويۇش، شەكىلۋازلىق، پۇرسەتپەرەسلىك قىلماسلىق نەتىجە قازىنىشنىڭ ۋە ئاممىنىڭ ئىشەنچىسىگە ئىگە بولۇشنىڭ ئاساسى. گۇلنسا كۆپ يىلدىن بۇيان، ئىزچىل ھالدا خىزمەتكە بالدۇر كېلىپ، كېيىن قايتتى، ئىشخانا تازىلىقىنى قىلىش، ئىشقا چۈشۈشتىن بۇرۇنقى تۇرلۇك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلەش قاتارلىقلاردا ئەزەلدىن باشقىلارغا بەس سالمىدى. ئۆز خىزمىتىگە باشتىن ئاخىر قاتتىق مەسئۇلىيەتچان بولدى. بىر كۈنى ئىشتىن چۈشۈشكە ئاز قالغان ئىشقلاپ چىقىدۇ ھەمدە چەكنى يوقىتىپ قويغانلىق ئىنى تېلېفون قىلىپ ئۇنىڭغا ئەسكەرتىدۇ. ئۇ بۇنىڭدىن قاتتىق تەسىرلەنگەن ھالدا: «يېزا ئىگىلىك بانكا خادىملىرى ھەقىقەتەن ياخشى ئىكەن، سىزگە كۆپ رەھمەت سىگلىم»، دەيدۇ.

بۇلتۇر گۇلنسا خىزمەتداشلىرى بىلەن بىللە پاختا سېتىۋېلىش ئورنىغا بېرىپ ئامانەت توپلىغاندا، بىر پاختكار دېھقان ئۇلارغا 20 مىڭ يۈەن پۇلنى ئامانەت قويىدۇ. ئەينى ۋاقىتتا پۇلنى باشقىلار سانىغان بولۇپ، گۇلنسا چەك كەسكەندى. يولدا قايتىپ كېتىۋاتقىچە گۇلنسا پۇلنى ئۆزى بىر قېتىم ساناپ كۆرىدۇ - دە، «1000 يۈەن پۇلنىڭ ئارتۇق ئىكەنلىكىنى بايقايدۇ ھەمدە شوپۇرغا دەپ ماشىنىنى ئارقىغا بۇرۇپ، پاختا سېتىۋېلىش ئورنىغا ھېلىقى دېھقاننى ئىزدىگىلى بارىدۇ. بۇ چاغدا ئۇ دېھقان پاختا پۇلىنى بەرگەن كاسسىرغا 1000 يۈەننى كەم بېرىپسىز»دەپ كايىغىلى تۇرغانىكەن. گۇلنسا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇ دېھقان ئەھۋالىنىڭ ئۇنداق ئەمەسلىكىنى ئۇقۇپ، ھەم گۇلنسانىڭ ئېسىل خىسلىتىگە ئاپىرىن ئوقۇيدۇ ھەم ھېلىقى كاسسىرغا ئۆزىرىخاھلىق ئېيتىدۇ.

مەدەنىيەتلىك، ئەلا سۈپەتلىك مۇلازىملىق قىلىپ، جان - دىل بىلەن مۇئاملىدارلارغا خىزمەت قىلىش، يەرلىكنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇش - سودا بانكىسى تىجارىتىنىڭ ئاساسىي تەلىپى ۋە ئومۇمىي مەقسىتى، شۇنداقلا كەسىپداشلار ئارا رىقابەتنىڭ ئېھتىياجى. گۇلنسا بۇنى ئەمەلىيەت جەريانىدا چوڭقۇر چۈشىنىپ يەتتى ھەمدە يالغۇز مۇلازىملىق پوزىتسىيىسى جەھەتتىلا كۆچ سەرپ قىلماي، يەنە مۇئاملىدارلارغا قانداق قىلىپ دەل، توغرا، يۇقىرى ئۇنۇملۇك، قولايلىق، ئەتراپلىق مۇلازىملىق قىلىش ئۈستىدە ئىزدەندى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، «بانكا رونىق تاپسا مەنمۇ رونىق تاپىمەن، بانكا ۋەيران بولسا مەنمۇ ۋەيران بولىمەن» دېگەن قاراشنى تۇرغۇزۇپ، شۇ بويىچە ئىش قىلدى. پوكەيدە ئولتۇرۇپ ئىشلىگەن چاغلىردا ئۇيغۇر مۇئاملىدارلارغا تەرجىمان بولدى. بەزى بوش ۋاقىتلىردا خەنزۇ خىزمەتداشلىرىغا ئامانەت قويۇش ۋە پۇل ئېلىشتا ئىشلىتىلىدىغان ئاددىي سۆزلەرنى ئۆگەتتى. ئۇلارنىڭ ئېغىر - يېنىك ئىشلىرىغا تەشەببۇسكارلىق بىلەن ياردەم بەردى، ئۆزىگە دەم ئېلىش نۆۋىتى كەلگەن چاغلاردا جىددىي ئىشى چىقىپ قالغان ياكى سالامەتلىكى ياخشى بولمىغان خىزمەتداشلىرىنىڭ ئورنىغا ئىشلىدى. لېكىن ئۇ

ئاپتونوم رايونمىزدا چارۋامالىلارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش توغرىسىدا ئويلىغانلىرىم

ئابدۇراخمان يۇنۇس

چارۋامالىلارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش خىزمىتىنى ھەقىقىي تۇرده ياخشى ئىشلەش، دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش - ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقىنى تېز سۈرئەتتە راۋاجلاندۇرۇشتىكى مۇھىم ئىككى ھالقا بولۇپ قالدى. مەن بۇ ماقالەمدە، چارۋامالىلارنىڭ نەسلىنى ياخشىلاش خىزمىتىدە ساقلىنىۋاتقان بەزى مەسىلىلەرنى ئوڭشاشقا ياردىمى بولۇپ قالار دېگەن مەقسەتتە بۇ ھەقتىكى قاراشلىرىمنى كۆپچىلىك بىلەن ئورتاقلىششقا، پىكىر ئالماشتۇرۇشقا سۇندۇم.

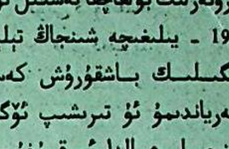
1. توغلىتىلغان سىپىرما بىلەن ئۇرۇقلاندۇرۇپ نەسىل ياخشىلاش ئاپتونوم رايونىمىزغا تازا باب كېلىدۇ. خىزمەت ئېھتىياجى بىلەن كۆپ قېتىم تۆۋەنگە بارغىنىمدا بەزى چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى ئاممىنىڭ ئەنئەنىۋى ئۇسۇلدىن تېخى قول ئۈزمىگەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ قانداقلا بولمىسۇن، مېلىمىز ئۇرۇقلانسا، بىرى ئىككى يولسىلا بولدى، دېگەن ئويدا بولۇۋاتقانلىقىنى بىلدىم. پۈتۈن دۇنيا مىقياسىدا كەڭ تۇرده قوللىنىلىۋاتقان توغلىتىلغان سىپىرما بىلەن كالىلارنى ئۇرۇقلاندۇرۇش تېخنىكىسىنىڭ ئادەتتىكى ئۇرۇقلاندۇرۇش بىلەن تەبىئىي ئۇرۇقلاندۇرۇشقا قارىغاندا شىنجاڭدىمۇ 10 - 15 پىرسەنت يۇقىرى بولىدىغانلىقىنى تەجرىبىلەر ئىسپاتلىغان. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىۋىلوك بولغان بۇ خىل تېخنىكىنىڭ سەرپىياتى تۆۋەن، مەشغۇلاتى ئاددىي، ئۆگىنىشكە ئاسان بولۇپ، شىنجاڭدەك چارۋامالىلىرى تارقاق جايلاشقان، قاتنىشى قولايسىز رايونغا نىسبەتەن ئەڭ ياخشى، ئەڭ ئۈنۈملۈك تېخنىكا، ئۇنى ئۆيمۇئۆي يۇرۇپ ئىشلەشكە بولىدۇ، ئېرىتىش ئاسان.

2. نەسىل چېكىنىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش يەنە بىر مۇھىم خىزمەت. نەسلى ياخشىلانغان چارۋامالىلارنى بېقىش- باشقۇرۇشتا چوقۇم ئاتىلىق مالىلارنى بىر تۇتاش بېقىش، باشقۇرۇشنى كۆچەيتىش لازىم. ئەگەر بىر نۇۋەت نەسىللەندۇرۇپ، كېيىنكى نۇۋەتتە بولۇشىغا قويۇۋەتسەك، نەسىللىك چارۋامالىلارنى نەسلى ئەلا بولمىغان ئاتىلىق مالىلارغا قويۇپ بەرسەك، قىلغان ئەجرىمىز، تارتقان چىقىممىز، چارۋىچىلىقىنى تېز، مۇقىم تەرەققىي قىلدۇرۇشتىكى شېرىن چۈشىمىز بەربات بولىدۇ، خالاس. شۇڭا، قولىمىزدىكى نەسىللىك ئاتىلىق مالىلارنى، نەسلى ياخشىلانغان مالىلارنى ياخشى باشقۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، سىرتتىن نەسىللىك مال كىرگۈزگەندە، چوقۇم ئۆز ئورنىمىزدىكى ناھىيىدىن يۇقىرى دەرىجىلىك چارۋىچىلىق تارماقلىرىنىڭ تەستىقىنى ئېلىشىمىز لازىم. تەستىقسىز ناچار، كېسەل ئاتىلىق مالىلارنى كىرگۈزگەنلەرگە چارە كۆرۈش كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىللە، سىرتقا نەسىللىك مال چىقارغاندىمۇ جەزمەن ئۆلچەمگە توشقان، باھالاشتىن ئۆتكەن ئاتىلىق مالىلارنى چىقىرىش، ئۆلچەمگە توشمىغانلىرىنى قەتئىي چىقارماسلىق، ئۆزىگىمۇ، ئۆزگىگىمۇ زىيان سېلىشتىن ساقلىنىش لازىم. ھەرقايسى ۋىلايەتلىك، ناھىيىلىك چارۋىچىلىق تارماقلىرىدىكى نەسىللىك چارۋامالىلارنى باھالىغۇچى تېخنىكىلار

بانكا كادىرلار بۆلۈمچىسىنىڭ كادىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىدى. بۇ جەريانىدا ئۇنىڭ نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغاچقا تەشكىل ئۇنى 1988 - يىلىدىن 1992 - يىلىغىچە شىنجاڭ تېلېۋىزىيە داشۇسىنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش كەسپىدە ئوقۇتقى. بۇ جەريانىدىمۇ ئۇ تىرىشىپ ئۆگىنىش بىلەن بىللە، ئىزچىل ھالدا ئوقۇغۇچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ مەدەنىيەت، تەنتەربىيە ئىشلىرىغا مەسئۇل ھەيئىتى بولۇپ ئىشلىدى ھەمدە 1992- يىلى شەرەپلىك ھالدا پارتىيىگە قوبۇل قىلىندى. ئوقۇش پۈتتۈرۈپ بارغاندىن كېيىن، تەشكىل ئۇنى تىجارەت پونكىتىنىڭ مۇدىرلىقىغا قويماقچى بولغاندا، ئۇ بۇنى كەمتەرلىك بىلەن رەت قىلىپ: «مەن تېخى ياش، بانكا كەسپىلىرىنى تېخى پوختا بىلمەيمەن، شۇڭا ئاساسىي قاتلامدا كەسىپ ئۆگىنىپ چىنىقسام ممكىن دەيمەن»، دېدى. بانكا رەھبەرلىكى ئۇنىڭ ئارزۇسىغا ئاساسەن، ئۇنى ئاقسۇ شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكا تىجارەت بۆلۈمىنىڭ شەخسىي ئامانەت پۇل مەخسۇس پوكىيىدە ئىشلەشكە قويدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئىزچىل ھالدا پوكىچىلىق خىزمىتىنى ياخشى ئورۇنلاپ كەلدى. ئۇ ئىشلىگەن يىللاردا ئىشلىگەن ئورنىدا ئەڭ ياخشى خىزمەت نەتىجىسىگە ئېرىشتى. 1993 - يىلىدىن بۇيان، ئۇ ئىزچىل ھالدا پوكەيدە ئولتۇرۇپ كەسىپ بىجىرىش بىلەن سىرتقا چىقىپ ئامانەت توپلاشنى تەڭ ئىشلەپ كەلدى. چوڭشىنى بۇرۇن پوكەيدە ئولتۇرسا، چوڭشىنى كېيىن ئامانەت پۇل توپلىغىلى چىقتى. بۇ ئورۇندا گەرچە ئالتە نەپەر خادىم بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ سىرتلاردا بىجىرىدىغان ئىشى كۆپ ئىدى. شۇڭا تەشكىل مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق ئۇلارغا كىچىك ماشىنىدىن بىرنى سەپلەپ بەردى. ئەمما شوپۇر يوق ئىدى. قانداق قىلىش كېرەك؟ ماشىنا ھەيدەشتىن ئازدۇر - كۆپتۇر خەۋىرى بار گۇلنسا تەشكىلنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن قىسقا مەزگىللىك ئۆگىنىشكە چىقىپ قالغان ياكى سالامەتلىكى ياخشى بولمىغان خىزمەتداشلىرىنىڭ ئورنىغا ئىشلىدى. لېكىن ئۇ بۇنىڭغا مەيلى كوللېكتىپتىن، مەيلى خىزمەتداشلىرىدىن ھېچقانداق بەدەل تەلەپ قىلمىدى. شۇڭا، بۇگۈنكى كۈندە مەيلى يېزا ئاقسۇ شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ رەھبەرلىرى بولسۇن، مەيلى خىزمەتداشلىرى بولسۇن ۋە ياكى ئۇلارنىڭ شەخسىي ئامانەت پۇل پوكىيى بىلەن ئالاقىسى بار مۇئامىلىدارلار بولسۇن، ھەممىسى گۇلنسانىڭ ھۆرمەت نەزىرى بىلەن قارىشىدۇ، ئۇنىڭ ياخشى ئىش - ئىزلىرىنى قايىللىق بىلەن تىلغا ئېلىشىدۇ.

بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، گۇلنسانىڭ ئوخشاش تىرىشچان، جاپادىن قورقمايدىغان، ساپاسى يۇقىرى كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىلەر كۆپلەپ بارلىققا كەلسە، يېزا پۇل مۇئامىلە كەسپى تېخىمۇ زور تەرەققىياتلارغا ئېرىشىپ، ئىلھامات ۋە رىقابەت داۋامىدا پۇت تىرەپ تۇرالايدۇ.

چاقلىق تاشيول ئۇچاشكىسى كەلكۈن بۇرۇۋەتكەن يول بۆلۈنگەنگە يان يول ياساپ، قاتناشنى راۋانلاشتۇردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ھۆرنىسا مۇھەممەت** خەۋىرى قىلدۇ: چاقلىق تاشيول ئۇچاشتكىسىدىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار چوڭ كۆۋرۈك داۋالىغۇچى ئىشچى-خىزمەتچىلەر بىلەن بىرلىكتە كەلكۈنگە ناقابىل تۇرۇپ، كەلكۈن بۇرۇۋەتكەن يول بۆلۈنگەنگە يان يول ياساپ قاتناشنىڭ راۋانلىقىغا كاپالەتلىك قىلدى.

چاقلىق تاشيول ئۇچاشتكىسى چوڭ كۆۋرۈك داۋالىغۇچى ئىشچى-خىزمەتچىلەر بىلەن بىرلىكتە كەلكۈنگە ناقابىل تۇرۇپ، كەلكۈن بۇرۇۋەتكەن يول بۆلۈنگەنگە يان يول ياساپ قاتناشنىڭ راۋانلىقىغا كاپالەتلىك قىلدى.

ئاقسۇ ناھىيلىك ئۇچاشتكىسى چوڭ كۆۋرۈك داۋالىغۇچى ئىشچى-خىزمەتچىلەر 2010-يىلى 7-ئاينىڭ 26-كۈنى كەلكۈن كېلىپ ئىنتايىن قىزغىن سۇيىمەن، شۇڭا ئازراق نەتىجە بىلەن قانائەت قىلماي كەلمەيدۇ» دېگەن سۆزلىرى ياخشى جاۋاب بولالايدۇ.

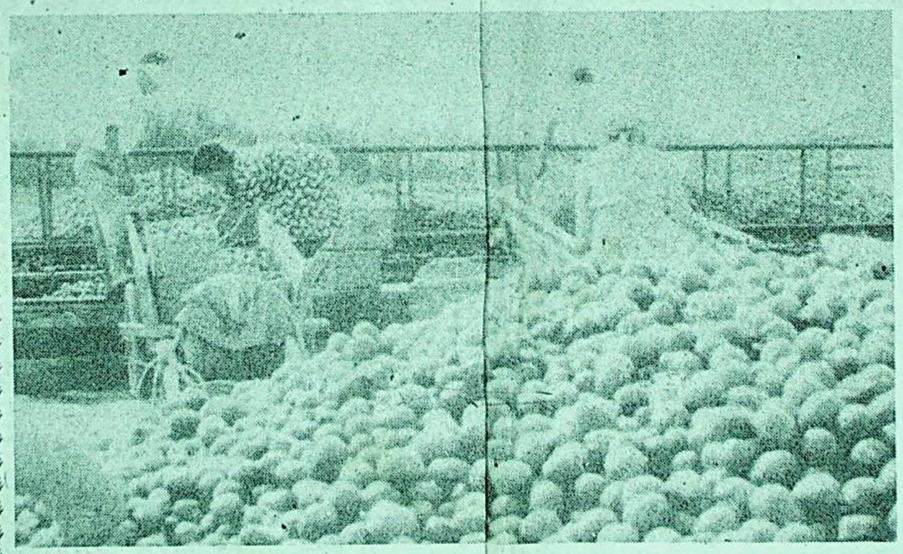
1993 - يىلىدىن بۇيان، ئۇ ئىزچىل ھالدا پوكەيدە ئولتۇرۇپ كەسىپ بىجىرىش بىلەن سىرتقا چىقىپ ئامانەت توپلاشنى تەڭ ئىشلەپ كەلدى. چوڭشىنى بۇرۇن پوكەيدە ئولتۇرسا، چوڭشىنى كېيىن ئامانەت پۇل توپلىغىلى چىقتى. بۇ ئورۇندا گەرچە ئالتە نەپەر خادىم بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ سىرتلاردا بىجىرىدىغان ئىشى كۆپ ئىدى. شۇڭا تەشكىل مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق ئۇلارغا كىچىك ماشىنىدىن بىرنى سەپلەپ بەردى. ئەمما شوپۇر يوق ئىدى. قانداق قىلىش كېرەك؟ ماشىنا ھەيدەشتىن ئازدۇر - كۆپتۇر خەۋىرى بار گۇلنسا تەشكىلنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن قىسقا مەزگىللىك ئۆگىنىشكە چىقىپ قالغان ياكى سالامەتلىكى ياخشى بولمىغان خىزمەتداشلىرىنىڭ ئورنىغا ئىشلىدى. لېكىن ئۇ بۇنىڭغا مەيلى كوللېكتىپتىن، مەيلى خىزمەتداشلىرىدىن ھېچقانداق بەدەل تەلەپ قىلمىدى. شۇڭا، بۇگۈنكى كۈندە مەيلى يېزا ئاقسۇ شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ رەھبەرلىرى بولسۇن ۋە ياكى ئۇلارنىڭ شەخسىي ئامانەت پۇل پوكىيى بىلەن ئالاقىسى بار مۇئامىلىدارلار بولسۇن، ھەممىسى گۇلنسانىڭ ھۆرمەت نەزىرى بىلەن قارىشىدۇ، ئۇنىڭ ياخشى ئىش - ئىزلىرىنى قايىللىق بىلەن تىلغا ئېلىشىدۇ.

بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، گۇلنسانىڭ ئوخشاش تىرىشچان، جاپادىن قورقمايدىغان، ساپاسى يۇقىرى كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىلەر كۆپلەپ بارلىققا كەلسە، يېزا پۇل مۇئامىلە كەسپى تېخىمۇ زور تەرەققىياتلارغا ئېرىشىپ، ئىلھامات ۋە رىقابەت داۋامىدا پۇت تىرەپ تۇرالايدۇ.

لوكچۇن بازىرىنىڭ كوچىلىرى كېڭەيتىلىپ، يېڭى تۇسكە كىردى

ئۇرۇمچى مۇخبىرىمىز **ساتتار رېھىم** خەۋىر قىلدۇ: ئىدىقۇت باغرىدىكى قەدىمكى بازار - لوكچۇن بازىرىنىڭ كوچىلىرىنى كېڭەيتىپ ياساش قۇرۇلۇشى 9-ئاينىڭ باشلىرى تاماملاندى. كېڭەيتىپ ياسالغان يوللار ناھايىتى سۈپەتلىك بولۇپ، خۇددى شەھەر كوچىلىرىدەك رەتلىك ۋە گۈزەل.

بازار يولىنى كېڭەيتىپ ياساش قۇرۇلۇشى بۇ يىل 3-ئايدا باشلانغان بولۇپ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلارنىڭ ياردىمى شۇنداقلا بازارلىق پارتكوم، ھۆكۈمەت، ھەرقايسى مەھەللە، كەنتلەر ۋە ئىشچى- خىزمەتچى، دېھقانلارنىڭ بىردەك كۈچ چىقىرىشى بىلەن قۇرۇلۇش ئوگۇشلۇق ئېلىپ بېرىلدى، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر يولغا توغرا كېلىپ قالغان 10 مىڭ كۋادرات مېتر كۆلەمدىكى 100 ئېغىز ئۆينى ھەقسىز بۆرۈپ بەردى. 2 نەتىجىدە 1 مىليون 500 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىنغان 1250 مېتر ئۇزۇنلۇقتىكى يول قۇرۇلۇشى 160 كۈندە تاماملاندى.

قۇمۇل شەھەرلىك شوخلا مۇرابا زاۋۇتى مەھسۇلات سۈپىتىنى ياخشىلاپ، مەھسۇلاتلىرىنى خەلقئارا بازارغا كىرگۈزدى، 8- ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 400 تونىنا مەھسۇلات ئىشلەپ چىقىرىپ، كۆپ قىسمىنى ياپونىيە، جەنۇبىي چاۋشىيەن، ئىتالىيە قاتارلىق دۆلەتلەرگە سېتىپ، زارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇردى.

سۈرەتتە: يېڭى يۆتكەپ كېلىنگەن شوخلىلار خام ئەشيا سېخىدا بىر تەرەپ قىلىماقتا.

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **يۈنۈس سادىق ۋە دىلك ۋاكىيۇ** فوتوسى

قىسقا خەۋەرلەر

△ يېزا ئىگىلىك 3-شى 53-تۈەن مىللىي 2-لىەنى بۇ يىل 8-ئايدا 130 مو بوز يەر ئاچتى.

ھەسەنجان قارى

△ يېڭسار ناھىيىسىنىڭ ساغان يېزىسىدا بۇ يىل 8-ئايدىن 9-ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر 11 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى ئېرىق ئۆستەك رېمونت قىلىنىپ، 1000 مودىن ئارتۇق تۆۋەن ھوسۇللۇق يەر ئۆزگەرتىلدى.

ئابدۇرېشىت ئەخمەت

△ مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ ئاناركۆل يېزىسىدا بۇ يىل 300 مو بوز يەر ئېچىلدى. **نىجات ئابلىز**

△ غۇلجا ناھىيىسىنىڭ ئۇچتون مىللىي يېزىسىدىكى دېھقانلار بۇ يىل 8-ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر دۆلەتكە 6 مىليون كىلوگرام ئاشلىق سېتىپ بېرىپ، ۋەزىپىنى ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى. **تۇرغۇن ئىبراھىم**

تۇرپان ۋىلايىتىدە ئوتلاقلارنى كۆتۈرە بېرىش خىزمىتى ياخشى ئىشلەندى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ساتتار رېھىم** خەۋىر قىلدۇ: تۇرپان ۋىلايىتى ئوتلاقلاردىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىپ، چارۋىچىلىقنى يەنىمۇ راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، ئىنچىكە تەكشۈرۈش ئارقىلىق 11 مىليون 520 مىڭ مو ئوتلاقنى 1250 چارۋىچى ئائىلىسىگە كۆتۈرە بەردى.

بۇ ۋىلايەتتە ئوتلاقلارنى كۆتۈرە بېرىش خىزمىتى بۇ يىل ئەتىيازدا باشلانغان بولۇپ، ھەر دەرىجىلىك چارۋىچىلىق تارماقلىرى ۋە ئوتلاق باشقۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ مۇناسىۋەتلىك كەسىپى خادىملارنى تەربىيىلەش، چارۋا مال ۋە ئوتلاقلارنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلاش قاتارلىق خىزمەتلەرنى پۇختا ئىشلىشى نەتىجىسىدە، ئوتلاقلارنى كۆتۈرە بېرىش خىزمىتى ئوگۇشلۇق ئېلىپ بېرىلدى. ئوتلاقلارنى بىردەك ھەقلىق كۆتۈرە بېرىش چارىسى قوللىنىلىپ ئوتلاقنى ھۆددىگە ئالغۇچىلارغا« ئوتلاقتا چارۋا مال بېقىش گۇۋاھنامىسى» ۋە «ئوتلاقنى كۆتۈرە بېرىلىشى چارۋىچىلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئۇرغۇتۇپلا قالماي، ئوتلاقلارنىڭ چېگرىسى ئېنىق بولماسلىق ۋە ئوتلاق تالىشىش زىددىيەتلىرىنى توگىتىشتە تۇرتكىلىك رول ئويناندى

ھازىرغا قەدەر تۇرپان شەھەرلىكى 220 دىن كۆپرەك چارۋىچى ئائىلىسى ئىككى خىل گۇۋاھنامىگە ئېرىشتى - پېچان، توقسۇن ناھىيىلىرىدىكى چارۋىچىلارغا گۇۋاھنامە تارقىتىپ بېرىش خىزمىتى يىل ئاخىرىغىچە تاماملىنىدۇ. بۇقېتىمقى ئوتلاقلارنى كۆتۈرە بېرىش مۇددىتى 50 يىل بولىدۇ.

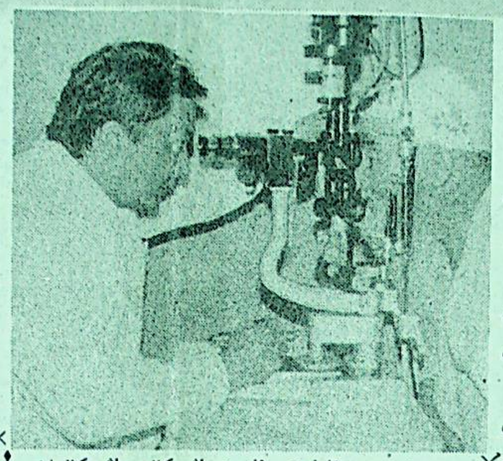

پەن - تېخنىكا چولپانلىرى

يورۇقلۇق پەرىشتىسى

- مەملىكەت بويىچە مىللىي رايونلاردىكى 100 مەشھۇر ياشنىڭ بىرى، كۆز دوختۇرى ئامانتۇر توغرىسىدا

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئوبۇل**

سۈرەتتە: ئامانتۇر ئاغرىقنىڭ كۆزىنىڭ كۆرۈش قۇۋۋىتىنى تەكشۈرمەكتە. **زەي بىڭخۇا** فوتوسى

كۆزى - ئىنسانلارنىڭ يورۇق دۇنياسى

كۆزى ساق كىشىلەر ئۈچۈن ئادەتتىكى بىر ئىش بولغان بىلەن، كۆزى كور بولغان ياكى كۆرۈشتىكى نۇرلۇق چىرىغى، شۇنداقلا كۆڭۈلنىڭ ئەينىكى. بىر ئەمانىڭ: «كۆزۈم كۆرسە، قۇياشنىڭ كۆرەر ئىدىم نۇرىنى، قىسار ئىدىم سىلەردەك تەبىئەتنىڭ گۈلىنى» دەپ ناخشا تېكىستى يازغىنىدەك، ئەمالارنىڭ يورۇق دۇنيادا مەنىلىك ياشىشىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدۇ. كىشىلەرنىڭ كۆز دوختۇرلىرىنى «يورۇقلۇق پەرىشتىسى»، «يورۇقلۇق پەرىشتىسى» دەپ تەرىپلىشى قىلچە مۇبالىغە ئەمەس. قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق دوختۇرخانىسى بەش ئەزا بۆلۈمنىڭ مۇدىرى، قىزغىز خەلقىنىڭ پەخرى، كۆز دوختۇرى ئامانتۇرياروقلۇقتا ئىنتىزار مىڭلىغان ئەمالارغا يورۇقلۇق بەخش ئېتىۋاتقان «يورۇقلۇق پەرىشتىسى» دۇر.

ئۆگىنىش ئارقىلىق يول ئېچىش

يول ماڭغانسېرى كېڭىيىدۇ، ئىقتىدار ئۆگەنگەنسېرى پىتىلىدۇ، ئامانتۇر 1980-يىلى قىزىلسۇ تىببىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق دوختۇرخانىسىغا تەقسىم قىلىنىدى. بۇ چاغدا بۇ دوختۇرخانىدا كۆز كېسەللىكلىرى بۆلۈمى قۇرۇلغان بولسىمۇ، داۋالاش تېخنىكىسىنىڭ تۆۋەنلىكى سەۋەبلىك كېسەللەر باشقا جايلارغا بېرىپ داۋالىنىشقا مەجبۇر بولاتتى. ئامانتۇر بۇ خىل ھالەتنى پەقەت قېتىرقىنىپ ئۆگىنىپ، ئۆزلۇكسىز ئىزدىنىپ، ئىقتىدارلىق دوختۇر بولۇپ پىتىلگەندىلا ئۆزگەرتكىلى بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ نەزەرىيە بىلىمىنى تولۇقلاش ئۈچۈن كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ېيگى تەجرىبە، يېڭى پەن-تېخنىكا مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى تېرىشىپ ئۆگەندى، كىتاب، گېزىت-ژۇرناللاردىن ئۆگەنگەنلىرىنى خىزمەت ئەھلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشكە، يېڭىلىق يارىتىشقا ئىرىشتى.

دوختۇرخانا رەھبەرلىكى ئامانتۇرنىڭ تىرىشچان ئۆگىنىش، ئۆزلۇكسىز ئىزدىنىش، بىجانىدىل ئىشلەش ئارزۇسىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭغا «يېشىل چىراغ» يېقىپ بەردى. 1982-يىلى 5-ئايدا رەھبەرلىك ئۆنى شىنجاڭ تىببىي شۇيۇەنىگە ئىككى يىللىق بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتتى. ئامانتۇر تەشكىلنىڭ غەمخورلۇقىنى قوتۇلدۇردى.

ئەما ھولۇپ قالغىنىغا بەش يىلدىن ئاشقان 27 ياشلىق قىرغىز ئايال پازىيە ئۆزىنىڭ باغرىنى يېرىپ چىققان قىزىنىڭ دىدارىنى قىزى ئۈچ يېشقا كىرگۈچە كۆرۈپ باقمىغانىدى. ئۇنىڭ يولدىشى 1990-يىلى 10-ئايدا 100 يۈەن پۇل بىلەنلا ئايالىنى قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم دوختۇرخانىسىغا داۋالاتقىلى ئېلىپ كەلدى. ئامانتۇر ئۇنىڭ ئەھۋالىنى كۆرگەندىن كېيىن، داۋالاش راسخوتىغا ئۆزى كېپىل بولۇپ ئاغرىقنى دەرھال بالنىستقا قوبۇل قىلدى. ئۇ بىر تەرەپتىن، سىستېرالارنى ئۇنى يۇيۇندۇرۇپ، چاچلىرىنى تاراپ قويۇشقا ئورۇنلاشتۇردى. يەنە بىر تەرەپتىن، دوختۇر-سىستېرالارنى پۇل ئىئانە قىلىشقا ئۇيۇشتۇرۇپ، ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قىينىچىلىقىنى ھەل قىلىپ، پازىيەنىڭ يولدىشىنى خاتىرجەم قىلدى. پازىيەنىڭ كېسىلى ياشلاردا ئاز ئۇچرايدىغان كۆزگە ئاق چۈشۈش كېسىلى بولۇپ، ئىككىلا كۆزى توسۇلۇپ قالغانىدى. ئامانتۇر ئۇنىڭ ئىككى كۆزىنى مىكراسكوپ ئارقىلىق ئوپېراتسىيە قىلىپ ساقايتتى. 20 نەچچە كۈندىن كېيىن پازىيەنىڭ يولدىشى قىزىنى ئېلىپ پازىيەنى ئەكىتىشكە كەلدى. قىزىنىڭ چىرايىنى تۇنجى قېتىم كۆرگەن پازىيە ھاياجانلانغان ھالدا ئۆكسۈپ-ئۆكسۈپ يىغلىدى... ئۇ ئامانتۇرنىڭ قولىنى چىڭ سىقىپ تۇرۇپ: «سىز ماڭا 2-قېتىم يورۇقلۇق ئاتا قىلدىڭىز، ھەقىقەتەن يورۇقلۇق پەرىشتىسى ئىكەنسىز» دېدى.

ئامانتۇر 16 يىلنى ئەنە شۇنداق كېسەل كۆرۈش، داۋالاش بىلەن ئۆتكۈزۈپ، ئاغرىقلارنىڭ دەردىگە داۋا ئىزدەپ، رەنجىگە شىپا بولدى. 1990-يىلىدىن بۇيان دىئابىت كېسىلى كەلتۈرۈپ چىقارغان كۆزنىڭ ئاق چۈشۈش كېسىللىرىدىن 100 ئادەم (قېتىم) كۆپرەك ئوپېراتسىيە قىلىپ، مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇش نىسبىتىنى % 100كە يەتكۈزدى.

جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كۆز كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ئاغرىقلار ئۇرۇمچىگە داۋالىنىشقا بارغاندا، چوڭ دوختۇرخانىلاردىكى داڭلىق كۆز دوختۇرلىرىنىڭ ئۇلارغا «ئۆزۈن يول يۈرۈپ، كۆپ چقىم تارتىپ بۇ يەرگە كەلگىچە ئاتۇشقىلا بولىدىكەن، ئۇ يەردە داۋالىنىپ كۆرەلمەيسىز» دەپ ئەۋەتكەن ئەھۋالىنى ئاڭلىغان ئامانتۇر ماڭا مۇنداق دېدى:

- ھازىر جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن دوختۇرخانىمىزغا كېلىپ كۆز كېسەللىنى داۋالىنىدىغانلار بارغانسېرى كۆپەيمەكتە. بۇلار دوختۇرخانىمىزدا داۋالانغاندا كېتىدىغان داۋالىنىش راسخوتى ئۇرۇمچىگە بېرىپ داۋالانغاندا كېتىدىغان خىراجەتنىڭ يېرىمىغىمۇ يەتمەيدۇ. ئاۋارىچىلىقمۇ ئاز بولمايدۇ.

شان-شەرەپ ئۆزىڭغا يار بولسۇن

شان-شەرەپ ھامان قېتىرقىنىپ ئۆگەنگۈچىلەرگە، ئۆزلۇكسىز ئىزدەنگۈچىلەرگە، بىجانىدىل ئىشلىگۈچىلەرگە ۋە سەممىي تۆھپىكارلارغا مەنسۇپ. ئامانتۇر ئۆزىنىڭ كۆز كېسەللىكلىرىنى داۋالاشتىكى يۇقىرى تېخنىكىسى، ئاغرىقلارغا بولغان سەممىي، قىزغىن مۇئامىلىسى، ئېسىل ئەخلاقي پەزىلىتى ئارقىلىق ھەر مىللەت خەلقىنىڭ قەلبىدە يۇكسەك ھۆرمەتكە نائىل بولدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ۋە كەسپىي ئورۇنلار تەرىپىدىن كۆپلىگەن شان-شەرەپلەرگە ئېرىشتى، 1984-يىلىدىن بۇيان قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم دوختۇرخانا تەرىپىدىن بىرقانچە قېتىم ئىلغار خىزمەتچى، مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى بولۇپ تەقدىرلەندى ھەمدە 1-دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ ئەنگە ئېلىندى؛ 1994-يىلى قىزىلسۇ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مۇنەۋۋەر پەن-تېخنىكا خىزمەتچىسى، مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى بولۇپ تەقدىرلەندى؛ شۇ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە «ئۇچ خىل كەسىپلىكىنى داۋالاش-سالامەتلىكنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشتىكى ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ تەقدىرلەندى ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق ياش كادىرلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش تەجرىبىلىرىنى ئالماشتۇرۇش يىغىنىغا قاتنىشىپ تەجرىبە تونۇشتۇردى؛ 1994-يىلى 5-ئايدا ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن شىنجاڭدىكى ئازسانلىق مىللەتلەر پەن-تېخنىكا تايانچىلىرى ئېچىدىكى ئالاھىدە تەربىيىلىنىدىغان ئىختىساسلىق خادىم قىلىپ ئالالاندى؛ 1995-يىلى 10-ئايدا ئاپتونوم رايون بويىچە ئىلغار خىزمەتچى بولۇپ باھالىنىپ، ئاپتونوم رايون قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىق مەرىكىسىگە قاتناشتى؛ بۇ يىل ئاپتونوم رايونلۇق 2-نۆۋەتلىك مۇنەۋۋەر پەن-تېخنىكا تەھقىقات مۇكاپاتىغا ئېرىشتى؛ ئۇيغۇر ئاپتونوم

تىبىي شۆيۈەنىگە ئككى يىللىق بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتتى. ئامانتۇر تەشكىلىنىك غەمخورلۇقىنى ئۆگىنىشنىك ياخشى پۇرستى دەپ بىلىپ، قېتىرقىنىپ ئۆگەندى، ئۆگىنىش مەزگىلىدە ئاددىيراق كىيىنىپ، ئادەتتىكىچىرەك ئوزۇقلىنىپ، ئوقۇش ماتېرىياللىرى سېتىۋالدى. تەسلىكتە كېلىدىغان پۇرسەتتىن تولۇق پايدىلىنىپ، ئوقۇتقۇچىلىرىدىن، كۆرۈپ مۇتەخەسسىلەردىن سوراپ ئۆگەندى، كۆرۈپ ئۆگەندى. ھېيت- بايرام، دەم ئېلىش ۋاقتىلىرىدا كېسەلخانىلارغا كىرىپ كېسەللەرنىك ئەھۋالىنى قىلغان تەجرىبىلىرى ئاساسىدا تەتقىقاتىنى شۇغۇللاندى. 1984-يىلى قىرغىزلار ئارىسىدىكى تۇغما خاراكتېرلىك پىگمېنتنىك توسالغۇسى تۆپەيلىدىن كېسەل بولۇش نىسبىتىنىك يۇقىرى بولۇشىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈپ، مەملىكەت بويىچە تۇنجى بولۇپ قىرغىزلار ئارىسىدىكى تۇغما خاراكتېرلىك پىگمېنتنىك توسالغۇسى تۆپەيلىدىن كېسەل بولۇش نىسبىتىنى ئوتتۇرىغا قويىدى، ئۇنىڭ بۇ تەتقىقات نېمىسى تېببىي داۋالاش ئەمەلىيىتىدە قوللىنىلدى.

ئۇ 1987- يىلى بۈرۈن بوشلۇقى بىلەن ئىلمىي ئاساس تېپىش ئۈچۈن، جەنۇبىي شىنجاڭ بويىچە تۇنجى ئالۇرىگىيىلىك تەكشۈرۈش بۆلۈمى قۇرۇپ، داۋالاش ئۇچۇن قولايلىق يارىتتى.

شىنجاڭ كۆز گۆھىرىگە ئاق چۈشۈش كېسەللىكى كۆپ قوزغىلىدىغان رايون. ئامانتۇر مەملىكەتلىك سىرتىدىكى كۆز گۆھىرىگە ئاق چۈشۈش كېسەللىكىنى داۋالاشقا دائىر تەتقىقات ماتېرىياللىرىنى توپلاش،ۋە ئىلغار داۋالاش تېخنىكىلىرىنى ئىگىلەش ئاساسىدا،1991- يىلىدىن باشلاپ ئۆز ئالدىغا كۆز كېسەللىكى داۋالاش ئورنىنى قۇرۇپ، ئۇنىڭدا 1000 دىن ئارتۇق كىشىنى داۋالىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ياشى 90 دىن ئاشقان ياشانغان كىشىلەر بار. ئۇلار ئىچىدىكى ئەڭ ياش بىمار 7 ياشلىق بالا. ئۇلار ئىچىدە ئۇيغۇر، قازاق، قىرغىز، خەنزۇ، مانجۇ، ئۆزبېك، تاتار، موڭغۇل، شىبە، داغۇر، تاجىك، ئاۋار، سالار، تۇڭشيانگ، ئۇيغۇر، تۇجيا، ياۋ، مياۋ، لاخۇ، ۋا، لىسۇ، جىڭپو، دۇڭشيانگ، بۇلاڭ، ماۋنەن، ئەۋلەن، ياگنوبا، ئىۋېنكى، ئورۇنچۇن، ھېجېن، ئوروقېن، تاتار، ئوزبېك

باش سياسىي بۇ پۈتۈن ئارمىيەدىكىلەردىن

جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى»ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەنىدە قىلغان مۇھىم سۆزىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىشنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 28 - سېنتەبىر تېلېگراممىسى. ئازادلىق ئارمىيە باش سىياسىي بۆسى بۈگۈن ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، پۈتۈن ئارمىيەدىكى ھەر دەرىجىلىك سىياسىي ئورگانلاردىن بولۇپمۇ تەشۋىقات - ئاخبارات ئورۇنلىرىدىن، باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەنىدە قىلغان مۇھىم سۆزىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىشنى تەلەپ قىلدى.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلدۇ: باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ 9 - ئاينىڭ 26 - كۈنى «خەلق گېزىتى»ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەنىدە قىلغان سۆزىدە، ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۈگۈچە سوتسيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسى پېتەكچى قىلىنغان. ئاخبارات جامائىت پىكرىنىڭ ئورنى ۋە رولى، توغرا جامائىت پىكرى يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇشنىڭ پارتىيىگە، دۆلەتكە، مىللەتكە نىسبەتەن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە ئېكەنلىكى سىياسەت ۋە ئۇمۇميلىق يۈكسەكلىكىدە تۇرۇپ مۆكەممەل شەرھىلەنگەن: ئاخبارات جامائەت پىكرى خىزمىتىنىڭ ئىقتسادىي قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت مەركەزنى چىڭ چۆرىدەپ، پۈتۈن پارتىيە ۋە پۈتۈن مەملىكەت خىزمىتىنىڭ ئۇمۇمىيىتىگە بويسۇنۇشى ۋە خىزمەت قىلىشى تەكىتلەنگەن. يېڭى دەۋردە پارتىيىنىڭ ئاخبارات خىزمىتى ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك فاڭجېن، پرىنسىپلار يەنمۇ شەرھىلەنگەن، پارتىيىنىڭ جامائەت پىكرى تەشۋىقاتىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ يۆنىلىشى كۆرسىتىپ بېرىلگەن. بۇ مۇھىم سۆزنىڭ روھى ئارمىيىنىڭ ئاخبارات خىزمىتىگە ماس كېلىپلا قالماستىن، يېڭى ۋەزىيەتتە ئارمىيىنىڭ ئىدىيىۋى - سىياسىي خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشتىمۇ مۇھىم پېتەكچى ئەھمىيەتكە ئىگە.

ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دەپ كۆرسىتىلىدۇ: باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەنىدە قىلغان مۇھىم سۆزى ۋە ئارمىيىنىڭ ئىدىيىۋى - سىياسىي قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، پارتىيىنىڭ تەشۋىقات خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى بىر قاتار مۇھىم يولبورۇقلىرىنى ئۆگىنىش بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ سۆزىنىڭ روھىي ماھىيىتىنى چوقۇر ئۆزلەشتۈرۈۋېلىش لازىم. جامائەت پىكرى يېتەكچىلىكىنىڭ توغرا بولۇش - بولماسلىقىنىڭ پارتىيىنىڭ ئىشلىرىغا كۆرسىتىدىغان ئىنتايىن مۇھىم تەسىرىنى تولۇق تونۇپ، ئاخبارات خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى ھەقىقىي كۈچەيتىش لازىم. ئاخبارات جامائەت پىكرى خىزمىتىنىڭ پارتىيىۋىلىكى پرىنسىپىدا بايرىقىمىز روشەن ھالدا چىڭ تۇرۇشىمىز، ھەرقاچان ۋە ھەرقانداق ئەھۋالدا ئىدىيىۋى - سىياسىي جەھەتتە پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى بىلەن يۈكسەك بىردەكلىكنى ساقلىشىمىز، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، تەشۋىقات سەنئىتىگە ئەھمىيەت بېرىپ، يېتەكلەش سەۋىيىسىنى ئۆزلۈكسىز ئۆستۈرۈشىمىز لازىم. ئاخبارات خادىملىرى باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، «سىياسىي جەھەتتە كۆچلۈك، كەسپىتە قابىل، ئىنتىزامى قاتتىق، ئىستىلى ساپ» يۇقىرى ساپالىق ئاخبارات قوشۇنىنى قۇرۇپ چىقىشى، ئۆگىنىش ئارقىلىق، سىياسىي ئاڭنى، ئومۇمىيەت ئېڭىنى ۋە مەسئۇلىيەت ئېڭىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىشى، ئۆگىنىشكە سىياسىغا، توغرا كەيپىياتقا ئەھمىيەت بېرىدىغان ياخشى كەيپىياتنى يەنمۇ شەكىللەندۈرۈشى، قىسمىنىڭ ئىدىيىۋى - سىياسىي قۇرۇلۇشى ۋە ۋەزىپىلىرىنىڭ ئورۇندىلىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشى، جامائەت پىكرى تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ دۆلەتنىڭ ۋە ئارمىيىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا خىزمەت قىلىش، قىسمىنىڭ جەڭگىۋارلىقىنى مۇستەھكەملەش ۋە ئۆستۈرۈشكە خىزمەت قىلىش جەھەتتىكى مۇھىم رولىنى تېخىمۇ جارى قىلدۇرۇشى كېرەك.

جۇڭگو مۇھاجىرلار بىرلەشمىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى خاتىرلەش يىغىنى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 3 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. جۇڭگو مۇھاجىرلار بىرلەشمىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى خاتىرلەش يىغىنى بۈگۈن چۈشتىن ئىلگىرى «خەلق» سارىيىدا ئۆتكۈزۈلدى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسىنىڭ ئەزاسى، گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى چېن چىچېن يىغىنغا قاتناشتى ۋە تەبرىك سۆزى قىلدى.

چېن چىچېن مۇنداق دېدى: جۇڭگو مۇھاجىرلار بىرلەشمىسى يېڭى جۇڭگونىڭ قۇرۇلۇشىغا ئەگىشىپ قەدەممۇ قەدەم شەكىللەنگەن ۋە راۋاجلانغان. 40 يىلدىن بۇيان، جۇڭگو مۇھاجىرلار بىرلەشمىسى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ۋە رەھبەرلىكىدە، جۇڭگو مۇھاجىرلىرىنىڭ قانات يايدۇرۇپ، سوتسيالىستىك ئىنقلاب ۋە قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن بوشاشماي ئۇنۇملۇك تىرىشچانلىقلار كۆرسەتتى، بولۇپمۇ يېڭى تارىخىي مەزگىلدە، ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلا، مۇھاجىرلار ئەۋلادلىرى، چەت ئەللەردىكى مۇھاجىرلار قېرىنداشلار جۇڭگونىڭ سىياسىي تۈرمۇشى، ئىقتسادىي تۈرمۇشىغا قاتنىشىپ، جۇڭگونىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشى ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى.

چېن چىچېن مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: 1997 - يىلى ۋە 1999 - يىلى جۇڭگو شياڭگاڭ ۋە ئاۋمېنغا بولغان ئىنقلىك ھوقۇقىنى يۈرگۈزۈشنى ئىسلىگە كەلتۈرىدۇ. دېمەك، ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئېلىش زور ئىنقىلابىلىشىكە ئۇيغۇن تەشۋىقات خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش، ئىقتسادىي تەرەققىياتقا ئۆز تۆھپىسىنى قوشۇش، ۋەتەننى ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدا ۋە دۇنيادا كۈچلۈك دۆلەت قىلىش ئۈچۈن ئۆز تۆھپىسىنى قوشۇش ئۈچۈن ئىنتىلىۋاتقان ۋەتەنپەرۋەر ئىتتىپاقلاشتۇر

باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزىنى ئۆگىنىشنى، باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ يىل بېشىدا «ئازادلىق ئارمىيە گېزىتى»ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە كومپارتىيەنىڭ پارتىيەسىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ۋە رەھبەرلىكىدە، جۇڭگو مۇھاجىرلىرىنىڭ ۋەتەننى، پورتنى سۆيۈش ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئۇستۇنلۇكىدىن پايدىلىنىپ، خىزمەتلەرنى پائال، تەشەببۇسكارلىق بىلەن

ۋاڭ جىڭبېن

فوتوسى

ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار ئىش زور ئىلگىرىلەشكە ئېرىشىدۇ. تەيۋەن جۇڭگونىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى، تەيۋەن بوغۇزىنىڭ ئىككى قىرغىقىنىڭ بۆلۈنۈپ تۇرۇش ئەھۋالىغا، بالدۇراق خاتىمە بېرىش كىشىلەر ئىشەنچىسىنى تېخىمۇ زور تۆھپە قوشۇشنى ئۈمىد قىلدى.

يېقىندا مۇھاجىرلار خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىغا 30 يىل بولغان مۇھاجىرلار ئىشلىرى خادىملىرىغا شەرەپنامە بېرىلدى.

تەڭرىتېغىدىن ئۆتكۈزۈلگەن گاز بەلبېغى

(بېشى 1 - بەتتە)

ھازىر ئۇرۇمچى شەھىرىدە قىسمەن ئاھالىنىڭ سۈيۈقلاندۇرۇلغان نېفىت گازى ۋە تۇرۇبا گازى، كۆمۈر گازىنى ئىشلەتكىنىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، يەنە 100 نەچچە مىڭ ئاھالە ئوچاق ياكى مەشكە ئوت قالايدۇ. بىر قانچە 10 مىڭ ئاممىۋى پاراۋانلىق ئورنى ۋە سانائەت كارخانىسى پار قازىنىغا كۆمۈر ئىشلىتىدۇ. كۆمۈردىن چىققان بۇلغىغۇچى ماددىلار ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ ھاۋاسىنى بۇلغاۋاتىدۇ.

تەبىئەت سۈزۈك ئاسمانغا، شەھەر پاكىز مۇھىتقا، كىشىلەر زامانىۋى مەدەنىيەتكە موھتاج. بۇ تارىخ تەرەققىياتىنىڭ مۇقەررەر يۈزلىنىشى، 2 - قېتىملىق سانائەت ئىنقىلابىغا ئوخشاشلا كۈندىلىك تۇرمۇش بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك يېقىلغۇ قۇرۇلمىسىدا زور ئىنقىلاب قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. نوپۇزلۇق ئەربابلار مۇنداق ھېسابلىدى: جۇڭگو شەھەرلىرىنىڭ يېقىلغۇ قۇرۇلمىسى كۆمۈرنى ئاساس قىلىشتىن يېقىلغۇ گازنى ئاساس قىلىشقا راۋاجلىنىشى كېرەك. بولۇپمۇ زامانىۋىلاشقان چوڭ شەھەرلەردە تېخىمۇ شۇنداق بولۇشى كېرەك.

1995 - يىلى 9 - ئاينىڭ 26 - كۈنى يىلىغا 600 مىليون كۇب مېتر گاز يەتكۈزۈپ بېرەلەيدىغان پېچان - ئۇرۇمچى گاز تۇرۇبا قۇرۇلۇشى تەڭرىتېغىنى ئۆتكىدە باشلاندى. بۇ قۇرۇلۇش پۈتۈپ ئىشقا كىرىشتۈرۈلگەندىن كېيىن ئۇرۇمچى نېفىت - خىمىيىۋى زاۋۇتى، شىنجاڭ خىمىيىۋى ئوغۇت زاۋۇتى قاتارلىق كارخانىلارنى سانائەتتە ئىشلىتىلىدىغان گاز بىلەن تەمىنلىگىلى بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى 200 مىڭ ئائىلىنىڭ تۇرمۇشقا ئىشلىتىدىغان گازغا بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇرغىلى بولىدۇ. بۇ قۇرۇلۇش شىنجاڭنىڭ ئاشلىق، پاختا تېرىلىدىغان يەرگە كېرەكلىك خىمىيىۋى ئوغۇتقا بولغان جىددىي ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپلا قالماستىن، يىرىك يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ مۇستەھكەم ئارقا تېرىكى بولىدۇ؛ ئۇرۇمچىنىڭ شەھەر قۇرۇلۇشىنى زامانىۋى مەدەنىيەتكە يۈزلەندۈرىدۇ.

شىنجاڭ خەلقىنىڭ قەلبىدىكى ئابىدە

پېچان - ئۇرۇمچى تەبىئىي گاز تۇرۇبا لىنىيىسى شەرقتە پېچان ناھىيىسىدىن باشلىنىپ، چۆل - جەزىرە، قۇملۇق، سازلىقلارنى كېسىپ ئۆتىدۇ، تەڭرىتېغىدىن ھالقىپ ئۆتىدۇ، 18 دەريا ئېقىنىنى، ئالتە تۆمۈريول لىنىيىسى، سەككىز غول تاشيول، ئۇچتىكلىق كابېل لىنىيىسىنى 120 يەردىن كېسىپ ئۆتۈپ، ئاسىيا - ياۋروپا ئوپتىكلىق كابېل بىلەن تەڭ ئۇرۇمچىگە تۇتاشتۇرۇلىدۇ. بۇ قۇرۇلۇش جۇڭگو - نېفىت سانائىتىنىڭ مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرى، كېلەر ئەسىرنىڭ بېشىدىكى ئېنېرگىيە ستراتېگىيىسىدە نۇقتىلىق قۇرۇلۇش بولۇپ، شىنجاڭ ئىقتىسادىنىڭ «جان تومۇرى» ھېسابلىنىدۇ.

بۇ قۇرۇلۇشنى جۇڭگو نېفىت - تەبىئىي گاز تۇرۇبىسى يانتۇزۇش ئىدارىسى ھۆددىگە ئالدى. ئۇنىڭغا 470 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىندى، يەر شەكلى مۇرەككەپ، قۇرۇلۇش مىقدارى ناھايىتى زور بولۇپ، توپا - تاش قۇرۇلۇشى مىقدارىلا 1 ملون 400 مىڭ كۇب مېترغا يېتىدۇ، 35 مىڭ تۇرۇبىنى كەپشەرلەشكە توغرا كېلىدۇ.

پۈتكۈل قۇرۇلۇشنى لايىھىلەش، قۇرۇلۇش قىلىشتا قەتئىي سەۋەنلىك كۆرسەتمەسلىك كېرەك ئىدى. جۇڭگو نېفىت - تەبىئىي گاز باش شىركىتى تۇرۇبا يانتۇزۇش ئىدارىسى پېچان - ئۇرۇمچى گاز تۇرۇبا قۇرۇلۇشىنى 90 - يىللاردىكى خەلقئارا ئېلغار سەۋىيىگە يەتكۈزۈشنى ئوتتۇرىغا قويدى. قۇرۇلۇشچىلار «يۇقىرى سۈپەت، يۇقىرى سەۋىيە، يۇقىرى سۈرئەت، يۇقىرى ئۈنۈم» تەلىپى بويىچە ئۇرۇمچىنى گاز بىلەن تەمىنلەشتە ئۇزاققىچە، بىخەتەر، مۇقىم بولۇشقا ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش تەلىپى بويىچە ئىشلىدى.

ئالدىنقى مەزگىللىك تەبىيارلىق خىزمىتى ماھىيەتلىك باسقۇچقا قەدەم قويغاندا، تۇرپان - قۇمۇل تۇرۇبا يانتۇزۇش قوماندانلىق قىلىش شتابى ئىشلارنى خەلقئارا تۇرۇبا يانتۇزۇشنى باشقۇرۇش چارىسى بويىچە يولغا قويدى. قۇرۇلۇشچىلار جاپا - مۇشەققەتتىن قورقماي، باشقىلار تەسەۋۋۇر قىلالمايدىغان قېينىچىلىقلارنى يېڭىپ، 330 كېچە - كۈندۈز كۆرەش قىلىپ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۆجىزە ياراتتى!

بۇ يىل 7 - ئايدا 300 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتىكى تەبىئىي گاز تۇرۇبا لىنىيىسى پۈتۈنلەي تۇتاشتۇرۇلدى. 9 - ئاينىڭ 20 - كۈنى ئومۇمىي لىنىيە بويىچە سىناق قىلىنىپ مۇۋاپىقىيەت قازىنىلدى، سۈپەت نازارەت قىلىش، تېخنىكا تەكشۈرۈش نەتىجىسى قۇرۇلۇشنىڭ ئۆلچەمگە يەتكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.

بۇ قۇرۇلۇشنى 14ئاي ئىشلەش پىلانلانغاندى، ئەمەلىيەتتە 11 ئايدىلا پۈتۈپ، ئىلمىز بويىچە نېفىت تۇرۇبىسى يانتۇزۇش قۇرۇلۇشى تارىخدا يۇقىرى سەۋىيە يارىتىلدى.

بۇ تەبىئىي گاز تۇرۇبىسى لىنىيىسى شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ قەلبىدىكى ئابىدە بولۇپ قالدى. كىشىلەر شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش قۇرۇلۇشىغا قاتناشقان مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان قۇرغۇچىلارنى مەڭگۈ ئۇنتۇمايدۇ.

ئاساسىي قانۇن ئېڭىنى كۈچەيتىش، قانۇن بويىچە نازارەتنى قوبۇل قىلىش كېرەك

(بېشى 1 - بەتتە)

قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ يەرلىك نىزام-تۈزۈم تۈزۈشى، چوڭ ئىشلارنى قارار قىلىشنى قاراپ چىقىشتا فاكتىجەن، پرىنسىپ جەھەتتىن كۆپەرەك مۇزاكىرە قىلىشنى، كۆپەرەك كۆرسەتمە بېرىشنى، ئۇنتۇلغىلى چىڭ ئىگىلىشنى، خەلق قۇرۇلتىيى خىزمىتىنىڭ پارتىيەنىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىدە، توغرا يۆنىلىشتە ئىزچىل چىڭ تۇرۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ۋاڭ لىچۈەن تەكتىلەپ مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتلىرىنىڭ پارتكومىلىرىنىڭ دەرىجىسى ئوخشاش پارتكومىلاردىن خىزمەتتە يولۇرۇق سوراش، خىزمەتتىن دوكلات قىلىش تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشى، خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى يەرلىك نىزام - تۈزۈم تۈزگەندە، قارار چىقارغاندا ئاۋۋال تەڭ دەرىجىلىك پارتكومىلارنىڭ پرىنسىپ جەھەتتىن ماقۇللۇقىنى ئېلىشى كېرەك. خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىدىكى ئەزالار ۋە ۋەكىللەر ئارىسىدىكى پارتىيە ئەزالىرى پارتىيەمۇلىكىنى كۈچەيتىپ، قانۇن بويىچە ئىش قىلىشى، دېموكراتىيە ھوقۇقىنى توغرا يۈرگۈزۈشى كېرەك.

ۋاڭ لىچۈەن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ھەر دەرىجىلىك پارتكومىلار ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتلىرىنىڭ خىزمەت ۋە قۇرۇلۇشتا يولۇققان ئەھمىيلىك مەسىللىرىنى ھەل قىلىشغا ياردەم بېرىپ ۋە ئۇنى قوللاپ، خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇشىغا ئىمكان قەدەر ياخشى شارائىت ھازىرلاپ بېرىپ، ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتايلىرى خىزمىتىنىڭ نورمال، ئوڭۇشلۇق ئىشلىنىشىگە كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

ئۆز مۇخبىرىمىز **جالاڭ يۈي** خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلىق رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشت 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى چاقىرغان خىزمەت مەجلىسىنىڭ ئالمىشتۇرۇش يېغىنىدا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت خىزمەتچىلىرى خەلق قۇرۇلتىيى تۈزۈمىگە بولغان تونۇشىنى يەنىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ نازارىتىنى قانۇن بويىچە ئاڭلىق قوبۇل قىلىشى كېرەك.

ئابلەت ئابدۇرېشت مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەرنىڭ خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىغا ئۆز خىزمىتىدىن دوكلات بېرىشى ئاساسىي قانۇندا ۋە يەرلىك تەشكىلىي قانۇندا ئېنىق بەلگىلەنگەن بولۇپ، ئۇ خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ نازارەتچىلىك ھوقۇقىنى يولغا قويۇشنىڭ مۇھىم شەكلى، ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر بۇنى قەتئىي ئىجرا قىلىشى، خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ نازارىتى ۋە قوللىشىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن قوبۇل قىلىشى كېرەك.

ئۇ مۇنداق دېدى: ئاساسىي قانۇندا ۋە قانۇنلاردا بەلگىلەنگەن خەلق قۇرۇلتىيىغا دوكلات قىلىشقا تېگىشلىك، خەلق قۇرۇلتىيى ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى قارار قىلىدىغان چوڭ ئىشلارنى چېقىپ قارار قىلىدىغان خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزالىرى ۋە ۋەكىللەر مەسىلىلەرنى شارائىتى يار بەرسىلا تېز ئىجرىشى كېرەك؛ ئىز مەھەل قۇرۇلتى يەتمەيدىغانلىرىنى ئاكتىپلىق بىلەن شارائىت ھازىرلاپ تېرىشىپ ئىجرىشى كېرەك؛ مەلۇم مەزگىلگىچە ھەل قىلغىلى بولمايدىغانلىرىنى خەلق قۇرۇلتىيى ۋەكىللىرىگە ئېنىق چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ئەپۇ قىلىشىنى قولغا كەلتۈرۈشى كېرەك. ۋەكىللەرنىڭ ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى ۋە ئالاقىدار تارماقلارغا بەرگەن پىكىرلىرىگە ئىستايىدىل مۇئامىلە قىلىپ، ئۇنىڭغا ۋاقتىدا جاۋاب قايتۇرۇشى، سۈرۈشتە قىلىنغان ئىشلارنى ئىز-تەرەپ قىلىشى، كەينىگە سۈرەمسىلىكى كېرەك.

يىغىنغا ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىدىن ھامىدىن نىياز، جانابىل، قېيۇم باھاۋۇدۇن، جالاڭ ۋېنيۇ، جىن يۈنخۇي، شىپ فۇپىڭ، يۈسۇپ مۇھەممىدى، تۆرباير، شۇي پىڭ، ما سۈنلياڭ، خوجىخان ھاكىموف، ئامىنە غاپپار، قادىر، مىجىت ناسىر ۋە ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى، ئاپتونوم رايونلۇق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ مەسئۇللىرىمۇ قاتناشتى.

شىنجاڭ گېزىتى

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۈتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى

1996 - يىل

ئۆكتەبر

7

دۈشەنبە

(维文) 新疆日报

(بۇ سان ئالتە بەت)

ۋاڭ لېچۈەن ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنى كۆزدىن كۆچۈردى

ئالاھىدە قىيىنچىلىقى بار كارخانىلارغا بېرىپ تەكشۈرۈپ تەنقىق قىلدى

تۇڭ مۇخبىرىمىز شى خۇڭ خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن ئۇرۇمچى ناھىيىسىنىڭ جەنۇبىدىكى كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە مۇنداق دېدى: كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشى چوڭ ئىش، بىز بۇ ئىشنى چوقۇم ياخشى ئىشلىشىمىز لازىم. ئۇ شەھەر خەلقىنىڭ تۇرمۇشىغا، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىغا، دېھقانلارنىڭ تۇپ مەنپەئىتىگە بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك، چوقۇم نەزەر دائىرىمىزنى كېڭەيتىپ، ھەر يىلى يېڭى سەۋىيە يارىتىپ، ھەر يىلى بىر بالداق ئۆرلەپ، قىممەتنى ئاشۇرۇش، تەننەرخنى تۆۋەنلىتىش، ئۇنۇمنى ئۆستۈرۈش يولىدا مېڭىپ، شەھەردىكىلەرنى ئەرزان كۆكتات سېتىۋالالايدىغان، دېھقانلارنمۇ پۇل تاپالايدىغان قىلىشىمىز لازىم.

10 - ئاينىڭ 3 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، مۇئاۋىن شۇجىسى جاڭ ۋېنيۈ، ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ خېك، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋۇدۇنفۇ، مۇئاۋىن شەھەر باشلىقى جاڭ گوۋېن، ۋاڭ جۈگشاۋلار بىلەن بىرلىكتە ئۇرۇمچى ناھىيىسىنىڭ بەنفاگگو يېزىسىدىكى كۆكاتلىقلارنى ئارىلاپ ناھايىتى مەمنۇن بولغان ھالدا مۇنداق دېدى: لاپاستا كۆكتات ئۆستۈرۈش ياخشى ئىش، ئۇنىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ كۆكتات تېرىش ئاكتىپلىقىنى قوغداپ، كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنىڭ نەتىجىسىنى مۇستەھكەملەپ، ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ سېرىقتال پەسلىدە كۆكاتنى باشقا جايلاردىن يۆتكەپ كېلىش مەسلىسىنى تېزدىن ھەل قىلىش لازىم.

ۋاڭ لېچۈەن ئىچكى جايلاردىكى بەزى كۆكاتچىلارنىڭ بۇ يەردە كۆكتات تېرىۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تېپىپ مۇنداق دېدى: «بۇ ناھايىتى ياخشى ئىش، ئۇلارنىڭ تېخنىكىسى بار، ئۇلار بۇ يەردە يەرلىك دېھقانلار بىلەن بىرلىكتە كۆكتات تېرىسا، تەجرىبە ئالماشتۇرسا، بىز كۆكاتنى بارغانسېرى ياخشى تېرىيدىغان بولىمىز، دېھقانلارنىڭ كىرىمىمۇ يىلدىن يىلغا ئاشىدۇ.»

ۋاڭ لېچۈەن ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىيات يۆنىلىشى، ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەر توغرىسىدا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئۇرۇمچى شەھرىنىڭ كۆكتات، قوشۇمچە پىمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىدا خېلى ئىلگىرىلەش بولدى، لېكىن شەھەر ئاھالىسىنىڭ تەلىپىنى قاندۇرۇپ كېتەلمەيۋاتىدۇ. مەسىلەن: كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان تۇخۇم، سۈت، گۆش مىقدارىنى باشقا ئۆلكە، ئاپتونوم رايون مەركىزىي شەھەرلىرىنىڭكىگە سېلىشتۇرغاندا، ناھايىتى تۆۋەن، كۆكتات ئىستېمال مىقدارىمۇ ناھايىتى ئاز، بازار بېچىش، قۇرۇلمىنى تەڭشەش،

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

جۇڭخېلىقلارنىڭ كارامىتى

گېزىتىمىز ئوبزورچىسى

شىنجاڭ جۇڭخې پاي ھەسسىدارلىق شىركىتىنىڭ خەلقئارادىكى ئىلغار تېخنىكىلىق مەھسۇلات بولغان يۇقىرى بېسىملىق ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپ چىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەتلىك قازانغانلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر ھەممەيلەننى خۇشاللىقا چۆمدۇردى.

بەزىلەر شىنجاڭ بەك چەت جاي، ئىقتىسادي ئاساسى ئىچكىرىدىكى جايلار ۋە دېگىز بويىدىكى جايلارغا سېلىشتۇرغاندا بەك ئارقىدا، كارخانىلىرىنىڭ چوڭ - چوڭ ئىشلارنى قىلالىشى مۇمكىن ئەمەس، دەپ قارايدۇ. لېكىن جۇڭخې شىركىتىدىكى كادىرلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر قىيىنچىلىقتىن قورقۇپ قالمىدى. ئۇلار ئۈستۈنلۈكنى ياپقاپ، يۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، شارائىتى يار بەرگەنلىرىنى قىلىپ، ئالدى بىلەن ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپ چىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازاندى. ئاندىن ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپ چىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر ھەممەيلەننى خۇشاللىقا چۆمدۇردى.

بەزىلەر شىنجاڭ بەك چەت جاي، ئىقتىسادي ئاساسى ئىچكىرىدىكى جايلار ۋە دېگىز بويىدىكى جايلارغا سېلىشتۇرغاندا بەك ئارقىدا، كارخانىلىرىنىڭ چوڭ - چوڭ ئىشلارنى قىلالىشى مۇمكىن ئەمەس، دەپ قارايدۇ. لېكىن جۇڭخې شىركىتىدىكى كادىرلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر قىيىنچىلىقتىن قورقۇپ قالمىدى. ئۇلار ئۈستۈنلۈكنى ياپقاپ، يۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، شارائىتى يار بەرگەنلىرىنى قىلىپ، ئالدى بىلەن ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپ چىقىرىپ مۇۋەپپەقىيەتلىك ئىشلەپ چىقاردى. 9 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن ئېتىبارەن ئاز مىقدارda ئىشلەپچىقىرىشقا باشلىدى، 9 - ئاينىڭ 15 - ، 16 - كۈنلىرى ئېلىمىزنىڭ نەتۇڭ، جياڭيىك قاتارلىق جايلىرىدىكى مۇشۇ مەھسۇلاتنى سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەتكەن بەش زاۋۇت خەت ۋە تېلېگراممىلا ئەۋەتىپ، بۇ مەھسۇلاتنىڭ سۈپىتىنىڭ ناھايىتى ياخشى ئىكەنلىكىنى ئىنكاس قىلدى. ھېيىجىدىكى پەن - تېخنىكا نەتىجىلىرىنى تەكشۈرىدىغان نوپۇزلۇق ئورۇنلارنىڭ تەكشۈرۈپ سىنىشى ئارقىلىق بۇ مەھسۇلاتنىڭ تۇرلۇك تېخنىكا كۆرسەتكۈچىنىڭ خەلقئارادىكى ئوخشاش مەھسۇلاتلارنىڭ ئىلغار سەۋىيىسىگە يەتكەنلىكى ئىسپاتلاندى.

بۇ خەۋەر تارقالغاندىن كېيىن، جۇڭخې شىركىتىنىڭ 1800 دىن كۆپرەك ئىشچى - خىزمەتچىسى شادلىققا چۆمدى، 9 - ئاينىڭ 17 - كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەبرىك خېتى ئەۋەتىپ ئۇلارنى قىزغىن تەبرىكلىدى. ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشىت ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى جۇڭخې شىركىتىگە ئالايىتەن بېرىپ ئۇلارنى تەبرىكلىدى، 9 - ئاينىڭ 18 - كۈنىدىن 20 - كۈنگىچە ئۇدا ئۈچ كۈن جۇڭخې پاي چېكى شاڭخەي ئاكسىيە بازىرىدا بازار تاپتى.

سىغىمچانلىقى زور ئېلېكترونلۇق ئالىيۇمىن ياپراق يۇقىرى، ئوتتۇرا، تۆۋەن بېسىملىق ئالىيۇمىن ئېلېكترولىزلىق كوندېنساتور ئىشلەپچىقىرىشتا كەم بولسا بولمايدىغان ئاساسىي ماتېرىيال. ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرى، كومپيۇتېر قاتارلىق سانائەت مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئۆچقاندەك راۋاجلىنىشىدە ئالىيۇمىن ئېلېكترولىزلىق كوندېنساتور زاۋۇتلىرىنىڭ تېرىشىپ ئۆزدىنى، مۇۋەپپەقىيەت قازانغىلا ھەم غايەت زور ئىجتىمائىي ئۈنۈمگە ئېرىشتى، ھەم كارخانىنىڭ ئىقتىسادي پايدىسىنى تېزلا ئۆستۈردى. ئۇلار ئېلىمىزدە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان پەن - تېخنىكا ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش كۈرۈپىسىنى تەشكىللەپ، ئىشلەپچىقىرىش، ئۆگىنىش، تەتقىقاتنى بىرلەشتۈرۈپ، كارخانىنى دۆلەتنىڭ ئالىي مەكتەپلىرى بىلەن بىر گەۋدىلەشتۈرۈپ، نۇرغۇن ئەگرى يولنى ئاز ماڭدى ھەم كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ بىلىمىنى تېزدىن يېڭىلاپ، ئۇلارنىڭ قابىلىيىتىنى ئاشۇردى. بىر چالمىدا ئىككى پاختەكنى سوقىدىغان بۇنداق ئىشتىن قانداقمۇ خۇشال بولماي تۇرالايسىز؟ جۇڭخې شىركىتىدىكى سىياسەت بەلگىلىگۈچىلەر چوقۇر ئويلاپ، يېراقنى نەزەردە تۇتقانلىقى ئۈچۈن، باشقىلارنىڭ ئالدىغا ئۆتەلىدى، ناھايىتى ئىلگىرى ئۆتۈپ كەتتى.

يۈي يۈشەن ئاپتونوم رايونىمىزدا نەشرىيات ئىشلىرىنى تەكشۈردى، ئازسانلىق مىللەتلەرنىڭ نەشرىياتچىلىقىنى گۈللەندۈرۈش ۋە راۋاجلاندۇرۇشنى ئۈمىد قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **شىن ۋېن** خەۋەر قىلىدۇ: دۆلەت ئاخبارات - نەشرىيات مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى يۈي يۈشەن يېقىندا ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسىنىڭ ئەزاسى، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارى لى تېيپېڭغا ھەمراھ بولۇپ شىنجاڭغا كېلىپ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نەشرىيات خىزمىتىنى مەخسۇس تەكشۈرگەندە، كىتاب تېمىلىرىنى تاللاشنى ئەملىيلەشتۈرۈش كېرەك. بۇ 9-بەش يىللىق پىلانىنىڭ رۇش كېرەك. شۇڭا نەشرىيات ئىدارىسىنىڭ باشلىقلىرى، باش مۇھەررىرلىرى، ئاخبارات - نەشرىيات ئىدارىلىرىنىڭ باشلىقلىرىمۇ بۇ خىزمەتنى تۇتۇشى كېرەك.

يۈي يۈشەن شىنجاڭنىڭ ئازسانلىق شىنجاڭدىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى بۇ بىر نەچچە يىلدا تارقاتىش خىزمىتىنى خېلى ياخشى ئىشلەپتۇ. تارقاتىش تور-نۇقتىلىرىنى كۆپەيتىپ، كىتابلارنىڭ تارقىتىلىش مىقدارىنى كۆپەيتىپتۇ. شىنجاڭنىڭ باسما زاۋۇت كارخانىلىرىدىكىلەر قاراشنى ئۆزگەرتىپ، ئاساسىي كەسپىي ۋەزىپىنى ئورۇنداش شەرتى ئاستىدا، مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنى تەڭشەپ،

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

دەپ قارايدۇ. لېكىن جۇڭخې شىركىتىدىكى كادىرلار وە ئىشچى - خىزمەتچىلەر قىينچىلىقتىن قورقۇپ قالمىدى. ئۇلار ئۇستۇنلۇكنى بايقاپ، پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، شارائىتى يار بەرگەنلىرىنى قىلىپ، شارائىتى يار بەرمىگەنلىرىنى شارائىت يارىتىپ قىلىپ، بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشنىڭ تەشەببۇسكارلىق هوقۇقىنى ئىگىلىدى. شارائىتقا قانداق قاراش، پۇرسەتنى قانداق تۇتۇش كېرەك؟ جۇڭخې شىركىتىنىڭ غايەت زور. مۇۋەپپەقىيەتى شىنجاڭدىكى كارخانىلار، بولۇپمۇ دۆلەتنىڭ چوڭ، ئوتتۇرا كارخانىلىرىغا هەققەتەن ئۈلگە تىكلەپ بەردى.

جۇڭخې شىركىتىنىڭ هازىر دۇنيادا ئاران ئۈچلا دۆلەتتىكى تۆت كارخانا ئىشلەپ چىقىرالايدىغان يۇقىرى بېسىملىق ئېلېكترونلۇق ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقسىدە مۇۋەپپەقىيەتلىك ياساپ هەم تۇركۈملەپ ئىشلەپ چىقىرىپ شىنجاڭلىقلارغا شان - شەرەپ كەلتۈرگەنلىكى، ئۇلارنىڭ بۇ جەهەتتىكى تەجرىبىسى بىزنىڭ مۇهاكىمە قىلىشىمىزغا، ئۆرنەك قىلىشىمىزگە تولىمۇ ئەرزىيدۇ. ئۇلار خەلقئارا يۇقىرى تېخنىكىلىق تۇرلەرگە كۆز تىكتى، زاۋۇت بىلەن مەكتەپنى بىرلەشتۈرۈش يولىغا ماڭدى. ئۇلار ئۆز كارخانىسىنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، كارخانىنىڭ ئالاهىدىلىكىگە ماس كېلىدىغان، دۇنيادا كەم ئۇچرايدىغان نازۇك تېخنىكا تۇرلىرى ئوستىدە شىركىتىدىكى سىياسەت بەلگىلىگۈچىلەر چوڭقۇر ئويلاپ، يېراقنى نەزەردە تۇتقانلىقى ئۈچۈن، باشقىلارنىڭ ئالدىغا ئۆتەلىدى، ناهايىتى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە غايەت زور مۇۋەپپەقىيەت قازىنالدى. ئۇلارنىڭ يۇقىرى بېسىملىق ئالىيۇمىن ياپراق تۇرى 90 - يىللاردىلا بارلىققا كەلگەن ئىش، لېكىن بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى بىر قانچە يىلدا ئۇلار بازارلارنى كەڭ دائىرىدە تەكشۈردى، بۇ تۇرنىڭ ئېقىش خاراكتېرى ئوستىدە تەتقىقات ئېلىپ باردى، ئېلىمىزنىڭ ئۆزىگە خاس سىغىمچانلىقى زور، يۇقىرى بېسىملىق ئېلېكترونلۇق ئالىيۇمىن ياپراقنى چوقۇم سىناق تەرىقىسىدە ئىشلەپ چىقىرالايدىغان ئۇلۇغۋار ئىرادىسىگە كېلىپلا قالماستىن، بەلكى بۇ ئۇلۇغۋار ئىرادىنى چوقۇم ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ ماددىي ۋە مەنىۋى تەييارلىقىنى ياخشى ئىشلىدى. ئۇلار ئەتراپلىق ئويلاپ، تولۇق تەييارلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالدى، جۇڭخې ئېهتىياجلىق بولغان پۈتۈن مەملىكەت بازىرى ئېهتىياجلىق بولغان، خەلقئارادىكى بۇ نازۇك مەسئۇلاتنى ئىشلەپ چىقىرالدى.

جۇڭخېنىڭ بۈگۈنىنىڭ شىنجاڭ كارخانا ساهەسىدىكىلەرنىڭ ئەتىسى بولۇپ قېلىشىنى، جۇڭخېنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىنىڭ تېخمۇ كۆپ كارخانىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىغا تۈرتكە بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

جاڭ يۈنچۈەن قوي گۆشى باهاسىنى تەتقىق قىلىش يىغىندا هەر دەرىجىلىك تارماقلاردىن مۇئاۋىنى تەلەپ قىلدى:

ئىشلەپچىقىرىش ۋە سېتىشنى جىپسلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، چارۋىچىلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوغداش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز **فاڭ يۈنجېك** خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى جاڭ يۈنچۈەن 9 - ئاينىڭ 27 - كۈنى چاقىرىلغان قوي گۆشى باهاسىنى تەتقىق قىلىش، چارۋىچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىنى قوغداش يىغىندا، ئاپتونوم رايونىمىزدا قوي گۆشى باهاسى نورمال بولماسلىق مەسىلىسىنى نەزەردە تۇتۇپ: چارۋىچىلار بۇ ئىشتىن ئەنسىرىمەسلىكى كېرەك، چارۋىچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشقا بولغان ئىشەنچىنى چىڭىتىشى كېرەك، دېدى. ئۇ ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ۋە ئالاقىدار تارماقلاردىن ئىشلەپچىقىرىش ۋە سېتىشنى جىپسلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، چارۋىچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىنى قوغداشنى، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىقنى زور كۆچ بىلەن راۋاجلاندۇرۇشنى تەلەپ قىلدى.

جاڭ يۈنچۈەن مۇنداق دېدى: هازىر ئاپتونوم رايونىمىزدا قوي گۆشى باهاسىنىڭ نورمال بولماسلىقى ۋاقىتلىق ئەهۋال، چۈنكى بىرىنچىدىن، بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ چارۋىچىلىق ئەهۋالى ياخشى بولدى، بازارغا كىرگۈزۈلىدىغان تاۋار گۆش زور مىقداردا كۆپەيدى. ئىككىنچىدىن، سېتىۋېلىش مەبلىغى يېتىشمىگەنلىكتىن ئىشلەپچىقىرىش ۋە سېتىشنى جىپسلاشتۇرۇش خىزمىتىگە تەسىر يەتتى، بۇنىڭ بىلەن دۆلەتنىڭ ئاساسىي ۋاستىلىك رولى تولۇق جارى بولماي قالدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، مال بوردايدىغانلارنىڭ ئورۇق ماللارنى سېتىۋېلىشمۇ تەسىرگە ئۇچرىدى. ئۈچىنچىدىن، ئېچكى موڭغۇل، گەنسۇ، چىڭخەي قاتارلىق جايلارنىڭ يېمەكلىك تارماقلىرى ئاپتونوم رايونىمىزغا ئىسكىلاتلىرىدىكى قوي گۆشىنى ئەرزان باهادا سېتىپ بەردى. تۆتىنچىدىن، بازارزومىگەرلىرىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشى، نامۇۋاپىق رىقابەتمۇ باهانىڭ نورمال بولماسلىقىنىڭ يەنە بىر سەۋەبى.

جاڭ يۈنچۈەن هەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ۋە ئالاقىدار تارماقلاردىن بۇ مەسىلىگە يېقىندىن ئەهمىيەت بېرىپ، خىزمەتنىڭ مۇهىم نۇقتىسىنى چارۋىچىلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقىنى قوزغاش، تەمىنلەش بىلەن ئېهتىياجنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ساقلاشقا قويۇشنى، نۆۋەتتە ئوتتۇرىغا چىققان مەسىلىلەرنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە تېز ھەل قىلىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: بىرىنچى، ئىشلەپچىقىرىش ۋە سېتىشنى جىپسلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك. يۇل مۇئامىلىسى تارماقلىرى تېزلىكتە

گۈرۈمچى شەھىرىدە ئۇلۇچەملەشكەن پوچتا ئىدارىسى 11-گە يەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زىببىللا ئابلىز** خەۋىر قىلىدۇ: يېقىندا ئۈرۈمچى شەھەرلىك مەنىۋى مەدەنىيەت بەرپا قىلىش ئىشخانىسى ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى قارىمىقىدىكى 11-تېجارەت ئۈرۈنىنى مۇلازىملىق ئىقتىدارى، خىزمەت مۇهىتى جەهەتتىن تەكشۈردى. بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈشتە بۇ تېجارەت ئورۇنلىرى يېڭى قىياپەت تىكلەش، كەسىپلەرنى ئۆزلەشتۈرۈش، مۇلازىملىق سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش، مۇهىت تازىلىقىنى ياخشىلاش جەهەتتىن ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى 11-گە يەتتى.

شەرەپ قۇچۇۋاتقان پوچتا يوللانمىلىرىنى يەتكۈزۈش گۈرۈپپىسى

قەشقەر ۋىلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى تەرىپىدىن ئۇلغار بەن - گۈرۈپپا بولۇپ باهالىنىپ، ئالاهىدە شەرەپكە ئېرىشكەن پوسكام ناهىيىلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسىنىڭ شەهەر پوچتا يوللانمىلىرىنى يەتكۈزۈش گۈرۈپپىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، خادىملارغا بولغان كەسپ ئەخلاقى تەربىيىسىنى يەنمۇ كۈچەيتىپ، ئىدارە يولغا قويغان 100 نومۇرلۇق مۇلازىملىق ئۆلچىمىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ ۋە ئۆزىنىڭ خىزمەت دائىرىسىدىكى 150 تىن ئارتۇق ئورۇننىڭ شۇ كۈنلۈك يوللانمىلىرىنى شۇ كۈنى يەتكۈزۈشنى ئورۇندىتاپ، ئابونتلارنىڭ ياخشى باهاسىغا ئېرىشتى.

سۆزەتە: بۇ گۈرۈپپىدىكى خادىملار يوللانمىلارنى دائىرىلەرگە ئايرىماقتا.

ئابلىمىت بارات خەۋىرى، فوتوسى

بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشنىڭ ئىستىقبالى پارلاق

جۇبىيى، جيالۇ لىرۇلۇ

شىنجاڭلىقلارنىڭ بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش جەھەتتىكى تىرىشچانلىقى بىر نەچچە ئون يىلدىن بۇيان توختاپ قالمىدى، بەلكى تونۇشنىڭ پەيدىنپەي چوڭقۇرلىشىشىغا ئەگىشىپ، نىشان يەنمۇ روشەنلىشىپ، ئىشەنچى تېخمۇ ئاشتى.

شىنجاڭدا مول بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرى بايلىقى بار بولۇپ، ئۇنىڭدىن يىلى ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئومۇمىي ئاشلىق ھوسۇلى 7 مىليون 300 مىڭ تونناغا، كېۋەز ھوسۇلى 925 مىڭ تونناغا يېتىپ، شىنجاڭ مەملىكىتىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ تاۋار پاختا بازىسى بولۇپ قالدى. قىزىلچا، ياغلىق دان، كۆكتات، قوغۇن-تاۋۇز، مېۋە-چېۋىلەردىنمۇ خېلى ياخشى ھوسۇل ئېلىندى. چارۋامالارنىڭ يىل ئاخىرىدىكى سانى 37 مىليون 243 مىڭ تۇياقتا، تاۋارلاشتۇرۇلغىنى 17 مىليون 90 مىڭ تۇياقتا، گۆش 523 مىڭ 800 تونناغا، تېرە 18 مىليون پارچىغا، يۇڭ 50 مىڭ تونناغا يەتتى. مول بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېنىك سانائەت ۋە توقۇمىچىلىق سانائىتىنى يېتەرلىك خام ئەشيا بىلەن تەمىنلىدى. ھازىر شىنجاڭدا يېنىك سانائەت تەرەققىي قىلىپ مەلۇم كۆلەمگە، بەلگىلىك تېخنىكا سەۋىيە سستېمىغا ئىگە بولدى. شېكەر، كونسېرۋا، قەغەز، ھاراق، خۇرۇم ۋە تېرىدىن ئىشلىنىدىغان مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپ چىقىرىدىغان ئون نەچچە كەسىپتىكى كارخانىلار 1000 دىن ئاشتى. 1995-يىلى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېنىك سانائەت سستېمىسى ئورۇندىغان سانائەت مەھسۇلات قىممىتى 4 مىليارد 350 مىليون يۈەنگە، ئېكسپورتقا تاپشۇرغان مال قىممىتى 553 مىليون يۈەنگە يەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئېكسپورت قىلىنغان شېكەر 20 مىڭ 500 تونىنا، شوخلا قىيامى 57 مىڭ تونناغا يېتىپ، بۇ ئىككى خىل مەھسۇلات ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئېكسپورتىدىكى يېتەكچى مەھسۇلات بولۇپ قالدى.

توقۇمچىلىق سانائىتى نەچچە ئون يىللىق جاپالىق كۆرەش قىلىش نەتىجىسىدە، پاختا كۆرەش قىلىشقا، شۇنداقلا بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتىنى تېز تەرەققىي قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ.

توقۇمچىلىق، يېنىك سانائەتتىن ئىبارەت ئىككى چوڭ كەسىپنى ئاساس قىلغان بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتىنىڭ گۈللىنىشى-گۈللىنەلمەسلىكى بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنىڭ چىقىش يولى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئەڭ مۇھىمى بېزا ئىقتىسادىنى كۆلەملىشىش، كەسىپلىشىش يۆنىلىشىگە قاراپ تەرەققىي قىلدۇرۇش، بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنىڭ قىممىتىنى ئاشۇرۇش، ئىچكى-تاشقى مەبلەغنى جەلپ قىلىش ھەمدە بېزىلاردىكى ئارتۇق ئەمگەك كۈچىدىن پايدىلىنىش، بېزىلاردا 2-، 3- كەسىپنى تەرەققىي قىلدۇرۇش بىلەن بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك. سودا، سانائەت، بېزا ئىگىلىكىنى بىر گەۋدىلەشتۇرۇش، شەھەرلەر بىلەن بېزىلارنى بىر گەۋدىلەشتۇرۇش، ئارتۇقچىلىقنى ئۆزئارا تولۇقلاش، ماس قەدەمدە تەرەققىي قىلدۇرۇش يولىغا مېڭىش، بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى خام ئەشيا قىلغان يېنىك سانائەت، توقۇمچىلىق سانائىتىنى نۇقتىلىق تەرەققىي قىلدۇرۇش بېزا ئىگىلىكىنى پىلانلىق ئىگىلىكتىن بازار يوشۇرۇن كۈچىمۇ ناھايىتى زور. ئاپتونوم رايونلۇق يېنىك سانائەت نازارىتى تەمتىلىكەن ماتېرىيالغا ئاساسلانغاندا، شىنجاڭ مەملىكەت بويىچە قىزىلچا شېكىرى جەھەتتە ئۈدا ئىككى يىل بىرىنچى ئورۇندا تۇرۇپ كەلگەن. ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلۇپ بولغان شېكەر زاۋۇتى 15 بولۇپ، يىللىق شېكەر ئىشلەش ئىقتىدارى 475 مىڭ تونىنا يەتكەن. ئۇسكۇنىلەرنىڭ ئىلغارلىقى جەھەتتە كۆپ قىسمى مەملىكىتىمىزنىڭ 80-يىللارنىڭ ئاخىرىقى ۋە 90-يىللارنىڭ باشلىرىدىكى سەۋىيىگە يەتكەن. مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنىڭ تەڭشىلىشىگە ئەگىشىپ، مەملىكىتىمىزنىڭ شېكەر ئىشلەش سانائىتى شەرقتىن غەربكە يۆتكىلىشكە يۈزلەنگەن، دۆلەتنىڭ مەبلەغ سېلىشىدىمۇ ئۆزگىرىش بولۇپ، غەربىي شىمالغا مايىللاشقان.

قەغەزچىلىك سانائىتىنىڭ تەرەققىيات سەۋىيىسى ۋە ئىستېمال سەۋىيىسى بىر رايونىنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسى، زامانىۋىلىشىش دەرىجىسىنى ئۆلچەيدىغان مۇھىم بەلگە. شىنجاڭدا مول قومۇش، سامان، پاخال، شاخ-شۇمبا قاتارلىق قەغەز ئىشلىنىدىغان خام ئەشيا بولغاندىن سىرت، يىلغا 100 مىڭ تونناغا يېقىن قىسقا تالالىق پاختا چىقىدۇ. 9- بەش يىللىق پىلان ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا شىنجاڭنىڭ قەغەزچىلىك سانائىتى خەلق ئىگىلىكىنىڭ تېز تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، مەيلى كۆلەم ياكى تېخنىكا سەۋىيە جەھەتتىن بولسۇن تېز تەرەققىي قىلدۇ. بۇنىڭدىن باشقا شىنجاڭدا ھاراق ئىشلەيدىغان كارخانىدىن 130 نەچچىسى بار. بۇ زاۋۇتلارنىڭ ئومۇمىي ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 450 مىڭ تونىنا بولۇپ، 1995-يىلى ئېكسپورت مقدارى 85 تونناغا يەتتى.

كونسېرۋاسى نۆۋەتتە مەھسۇلات مقدارى، سۈپىتىنى جەھەتتە بولسۇن ياكى ئۇسكۇنىلەرنىڭ سەۋىيىسى جەھەتتە بولسۇن مەملىكەت بويىچە 1-ئورۇندا تۇرۇپ كەلمەكتە. 1995-يىلى شىنجاڭنىڭ شوخلا قىيامى مەملىكىتىمىزنىڭ شوخلا قىيامىنىڭ مەھسۇلاتىنىڭ 80 پرسەنتىنى ئىگىلىدى.

خۇرۇم، تېرىدىن ئىشلىنىدىغان مەھسۇلاتلارنى ئىشلەيدىغان كارخانا 75 بولۇپ، يىلغا 1 مىليون 840 مىڭ پارچە خۇرۇم، 3 مىليون 740 مىڭ جۈپ ئاياغ، 400 مىڭ قۇر خۇرۇم كېيىم ئىشلەش ئىقتىدارىنى شەكىللەندۇردى. ئالتاي خۇرۇم گۈرۈھى چەكلىك شىركىتى مەملىكىتىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ يۇڭ، تېرە، خۇرۇم كېيىم-كېچەك ئىشلەش بازىسى بولۇپ قالدى.

توقۇمچىلىق ساھەسى 2000-يىلىغا بارغاندا ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتىنى 10 مىليارد يۈەنگە، باج-پايدىسىنى 1 مىليارد 200 مىليون يۈەنگە يەتكۈزۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزنى غەربىي شىمالدىكى ئەڭ چوڭ، رىقابەت ئىقتىدارى كۈچلۈك توقۇمچىلىق سانائىتى بازىسى ھەمدە مەملىكىتىمىزنىڭ سۈپەتلىك پىمپ، رەخت بازىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقىش نىشانىنى ئوتتۇرىغا قويىدى. دۆلەتنىڭ «شەرقنىڭ ئۇرۇچۇقلىرىنى غەربكە يۆتكەش» سىياسىتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە، شىنجاڭ شەندۇڭ، شاڭخەي قاتارلىق دېڭىز بويىدىكى ئۆلكە، شەھەرلەر بىلەن 540 مىڭ پاختا توقۇمچىلىق ئۇرۇچۇقىنى يۆتكەش توغرىسىدا مۇددىئانامە ئىمزالىدى. بۇلاردىن بۇ يىل 6-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 137 مىڭ ئۇرۇچۇق يۆتكەپ كېلىنىپ ئىشقا كىرىشتۇرۇلدى، يەنە باشقا 100 مىڭ ئۇرۇچوق يۆتكەپ كېلىنىپ قۇراشتۇرۇلدى ياكى قۇراشتۇرۇلماقتا. شىنجاڭنىڭ توقۇمچىلىق سانائىتى يېڭى تەرەققىيات باسقۇچىغا قەدەم قويدى.

پۈرسەت، جۇغراپىيىلىك ئەۋزەللىك ياكى خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىقى جەھەتلەردىن قارايدىغان بولساق، شىنجاڭنىڭ بېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتىنى بۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدىن 15 يىلغىچە زور تەرەققىياتلار بارلىققا كېلىشىگە ئىشەنچىمىز كامىل. % 70 خام ئەشياسى بېزا ئىگىلىك، چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرى بولغان يېنىك سانائىتىنىڭ بازار يوشۇرۇن كۈچىمۇ ناھايىتى زور. ئاپتونوم رايونلۇق يېنىك سانائەت نازارىتى تەمتىلىكەن ماتېرىيالغا ئاساسلانغاندا، شىنجاڭ مەملىكەت بويىچە قىزىلچا شېكىرى جەھەتتە ئۈدا ئىككى يىل بىرىنچى ئورۇندا تۇرۇپ كەلگەن. ئاپتونوم رايون بويىچە ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۇرۇلۇپ بولغان شېكەر زاۋۇتى 15 بولۇپ، يىللىق شېكەر ئىشلەش ئىقتىدارى 475 مىڭ تونىنا يەتكەن. ئۇسكۇنىلەرنىڭ ئىلغارلىقى جەھەتتە كۆپ قىسمى مەملىكىتىمىزنىڭ 80-يىللارنىڭ ئاخىرىقى ۋە 90-يىللارنىڭ باشلىرىدىكى سەۋىيىگە يەتكەن. مەھسۇلات قۇرۇلمىسىنىڭ تەڭشىلىشىگە ئەگىشىپ، مەملىكىتىمىزنىڭ شېكەر ئىشلەش سانائىتى شەرقتىن غەربكە يۆتكىلىشكە يۈزلەنگەن، دۆلەتنىڭ مەبلەغ سېلىشىدىمۇ ئۆزگىرىش بولۇپ، غەربىي شىمالغا مايىللاشقان.

قەغەزچىلىك سانائىتىنىڭ تەرەققىيات سەۋىيىسى ۋە ئىستېمال سەۋىيىسى بىر رايونىنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسى، زامانىۋىلىشىش دەرىجىسىنى ئۆلچەيدىغان مۇھىم بەلگە. شىنجاڭدا مول قومۇش، سامان، پاخال، شاخ-شۇمبا قاتارلىق قەغەز ئىشلىنىدىغان خام ئەشيا بولغاندىن سىرت، يىلغا 100 مىڭ تونناغا يېقىن قىسقا تالالىق پاختا چىقىدۇ. 9- بەش يىللىق پىلان ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا شىنجاڭنىڭ قەغەزچىلىك سانائىتى خەلق ئىگىلىكىنىڭ تېز تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، مەيلى كۆلەم ياكى تېخنىكا سەۋىيە جەھەتتىن بولسۇن تېز تەرەققىي قىلدۇ. بۇنىڭدىن باشقا شىنجاڭدا ھاراق ئىشلەيدىغان كارخانىدىن 130 نەچچىسى بار. بۇ زاۋۇتلارنىڭ ئومۇمىي ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 450 مىڭ تونىنا بولۇپ، 1995-يىلى ئېكسپورت مقدارى 85 تونناغا يەتتى.

مازار بېزىسى قەرز پۇلنى ئۆز جايىغا ئىشلەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئەيساجان ئابدۇللا** خەۋەر قىلىدۇ: غۇلجا ناھىيىسىنىڭ مازار بېزىسى بۇلتۇر ئاپتونوم رايونلۇق نامراتلارغا ياردەم - يۆلەك بولۇش ئىشخانىسى نامراتلارغا ياردەم-يۆلەك بولۇش ئۈچۈن بەرگەن قەرز پۇلنى ئۆز جايىغا ئىشلىتىپ، 46 ئائىلىنى نامراتلىقتىن قوتۇلدۇردى.

مازار بېزىسى غۇلجا ناھىيىسىدىكى ئۈچ نامرات بېزىنىڭ بىرى بولۇپ، بېزا بويىچە 1100 ئائىلىنىڭ 314 ى نامرات ئائىلە ئىدى. كېشى بېشىغا كىرىمى 300 يۈەنگە يەتمەيدىغان بۇ ئائىلىلەرنى نامراتلىقتىن قوتۇلدۇرۇش ئۈچۈن، ئۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلارنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بېزا بۇلتۇر نامراتلارنى قەرز پۇل ئارقىلىق نامراتلىقتىن قوتۇلدۇرۇش چارىسىنى يولغا قويىدى. ئاپتونوم رايونلۇق نامراتلارغا ياردەم-يۆلەك بولۇش ئىشخانىسى بۇ بېزىغا دەسلەپكى قەدەمدە ئوچ يىللىق مۇددەت بىلەن 198 مىڭ يۈەن ئۆسۈملۈك قەرز پۇل بەردى. بېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ پۇلنى ئۆز جايىغا ئىشلىتىش ئۈچۈن، نامرات ئائىلىلەرنى ئېنىقلاپ رەتكە تۇرغۇزۇش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، كەنت، گۇرۇپپىلارغا ئەۋەتتى. ئۇلار تەكشۈرۈش ئارقىلىق 314 ئائىلە ئىچىدىن 65 ئائىلىنىڭ نامرات ئائىلە قىلىپ تۇرغۇزدى ھەمدە بۇ 65 ئائىلىنى نامراتلىقتىن قوتۇلدۇرۇش ئوبيېكتى قىلىپ، يۇقىرىدىن بەرگەن قەرز پۇلىنى ئۇلارغا مۇۋاپىق تارقىتىپ بەردى. بۇ پۇل بىلەن بىر قىسىم ئائىلىلەر چارۋامال سېتىۋېلىپ باقمچىلىق بىلەن شۇغۇللاندى، بىر قىسىم ئائىلىلەر تىجارەت بىلەن شۇغۇللاندى. چارۋامال باققان ئائىلىلەر بۇلتۇردىن بۇيان چارۋامالىرىنى ئوبدان بېقىپ، تۆل ئېلىپ تولۇق ئەي قىلدى. ھازىر ئۇلارنىڭ قولىدىكى چارۋامال 693 تۇياقتا يېتىپ، 216 تۇياق چارۋامال ساپ كۆپەيدى. تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغان ئائىلىلەرمۇ كەسكىن بازار رىقابىتىدە ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەپ، تىجارەتتىن خېلى پايدا ئالدى. ھازىر بۇ نامرات ئائىلىلەرنىڭ چارۋىچىلىق ۋە تىجارەتتىن قىلغان ساپ كىرىمى 73 مىڭ يۈەندىن كۆپرەككە يەتتى.

تۇۋەت يېزىسىدا 800 مو چىلانلىق باغ بىنا قىلىندى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلەت مۇھەممەت** خەۋەر قىلىدۇ: قاراقاش ناھىيىسىنىڭ تۇۋەت يېزىسى چىلانلىق باغ بىنا قىلىشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى. ھەمدە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقلىشىپ ئەلا سورتلۇق چىلان كۆچىتى يۆتكەپ كېلىپ، ھەرقايسى كەنتلەرگە تارقىتىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن 9 - ئاينىڭ 15 - كۈنىگە قەدەر يېزا بويىچە بىنا قىلىنغان چىلانلىق باغ كۆلىمى 800 موغا، چىلان كۆچىتى 20 مىڭ تۈپكە يەتتى.

تاغارچى يېزىسىدا «بەشتە ياخشى» يېزا قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلماقتا

يەكەن ناھىيىسىنىڭ تاغارچى يېزىسىدىكى دېھقانلار بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، 300 مو يەرنى تۇزلەپ، ئۆلچەملىك سالا ئېتىزغا ئايلاندۇردى، 200 مو تۆۋەن ھوسۇللۇق يەرنى ئۆزگەرتىپ، 1000 مو بوزيەر ئاچتى، 50 مىڭ ئىش كۈنى، 280 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، 84 كىلومېتر يولنى ئوڭشىدى، 11 كىلومېتر يول، 12 توما، 12 كىلومېتر سۇ سىڭىمىسى ئۆستەڭ ياسىدى.

توختى مۇھەممەت

خارىۋۇخ بازىرى پۇلنى ئوبدان ئىشقا خەجلىدى

ئارىشاڭ ناھىيىسىنىڭ خارىۋۇخ بازىرى بۇ يىل 105 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، 132 تۇياق جۇڭگو مىرنۇس ئەسىللىك قوشقىرى سېتىۋېلىپ، ھەرقايسى چارۋىچىلىق پونكىتلىرىغا تارقىتىپ بەردى.

مەسئولات بولۇپ قالدى.

توقۇمچىلىق سانائىتى نەچچە ئون يىللىق جاپالىق كۆرەش قىلىش نەتىجىسىدە، پاختا توقۇمچىلىق، بۇياقچىلىق، يۇڭ توقۇمچىلىق، يىپەكچىلىك، ئىلمە توقۇمچىلىق، كىيىم-كېچەك، كەندىر يىپ ئېگىرىش قاتارلىق تۈرلەر بىر قەدەر تولۇق بولغان، مەلۇم كۆلەمگە ئىگە كەسىپ سىستېمىسىنى شەكىللەندۈردى. 1995-يىلىغىچە ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە پاختا توقۇمچىلىق ئۇرچۇقى 1 مىليون 387 مىڭغا، يەل بىلەن توقۇش ئۇرچۇقى 33 مىڭ 200 گە، يۇڭ توقۇمچىلىق ئۇرچۇقى 115 مىڭغا، كەندىر يىپ ئېگىرىش ئۇرچۇقى 5600 گە، يىپەك تارتىش ئىقتىدارى 14 مىڭ باشقا يەتتى.

كەلگۈسىگە نەزەر تاشلىغاندىمۇ شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش جەھەتتە زور تەرەققىيات پۇرسىتىگە ئېرىشتى. شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بايلىق مەنبەسى جەھەتتە ئەۋزەل شارائىتقا ئىگە، سۇ، تۇپراق، قۇياش نۇرى بايلىقى مول، ئېچىپ پايدىلىنىش دەرىجىسى تۆۋەن، يوشۇرۇن كۈچ زور، ئاپتونوم رايونىمىز 9-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە شىنجاڭنى دۆلەتنىڭ مۇھىم تاۋار ئاشلىق بازىسى، تاۋار پاختا بازىسى ھەمدە قىزىلچا، چارۋىچىلىق، سۈيەتلىك مېۋە-چېۋە بازىسى قىلىپ قۇرۇپ چىقىشنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ ئۇلۇغۋار نىشاننى ئەملىگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن مەركەز، ئاپتونوم رايونىمىز يېزا ئىگىلىكىگە دائىر سىياسەتلىرى، يۆلەش تەدبىرلىرىنى ئەملىيلەشتۈرۈشكە، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ تىرىشچانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۇلارنى ئىلغار تەجرىبىلەرنى ئۆگىنىپ، ئىلغار ئۈلگىلەرنى ئۆرنەك قىلىپ، ئىلغار ئادەملەرنى كۆپەيتىپ، ئىلغار ئادەملەرنىڭ ئالدىنقى سەپتە ماڭىدىغان ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 450 مىڭ تونناغا بولۇپ، 1995-يىلى ئېكسپورت مىقدارى 85 تونناغا يەتتى.

شىنجاڭنىڭ شوخلا قىيامى، شوخلا تىرىچىل كۆكۈل بولۇپ كېلىۋاتقان قىزىق نۇقتا بولۇپ قالدى. ھەر يىلى ئۈرۈمچى يەرمەنكىسىدە شىنجاڭنىڭ مول بايلىق ئەۋزەللىكى ۋە مەھسۇلات ئەۋزەللىكىگە ئىگە بولغان يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتى دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىن كەلگەن سودىگەرلەرنىڭ مۇھىم سۆز تېمىسى بولۇپ قالدى. «جىڭدا»، «توگىيى»، «سەنجيۇ» قاتارلىق مەملىكەت ئىچىدىكى مەشھۇر چوڭ كارخانىلار، شىركەتلەر بەس-بەستە شىنجاڭغا يۈرۈش قىلىپ، شىنجاڭدىن ئىبارەت بۇ ئەڭ ئۈمىدكە تولغان زېمىن تارقىلىق ئېچىكى ئۆلكىلەر، ھەتتا ئوتتۇرا ئاسىيا رايونىغا كۆز تىكتى.

شىنجاڭنىڭ يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتى نۆۋەتتە نۇرغۇن قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەن بولسىمۇ، ئەمما تەرەققىيات پۈرسىتىگە ئىگە بولۇپ، ئۇنىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ئۈزلۈكسىز ئۆسۈپ، ئىشلەپچىقىرىش كۆلىمى ئۈزلۈكسىز كېڭىيىۋاتىدۇ. 1995-يىلى ئىشلەپچىقىرىش قىممىتى 1 مىليارد يۈەندىن ئاشقان 15 چوڭ كارخانا ۋە كارخانا گۇرۇپپىلىرى بارلىققا كەلدى. ئۇلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش قىممىتى 1 مىليارد يۈەندىن ئاشقان 15 يىلدىن 15 يىلغىچە زور تەرەققىياتلار بارلىققا كېلىپ، تېخىمۇ ئۈرلەش بولغۇسى.

ئارىشاڭ ناھىيىسىنىڭ خارىۋۇخ بازىرى بۇ يىل 105 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، 132 تۇياق جۇڭگو مىرنۇس نەسىلىك قوشقىرى سېتىۋېلىپ، ھەرقايسى چارۋىچىلىق پونكىتلىرىغا تارقىتىپ بەردى.

ئابدۇرېشىت ئابلىز

كۆزلۈك ئوت-چۆپلەرنى يىغىش ۋە ساقلاشتا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار

مۇختار مۇھەممەت

كۆزلۈك ئوت-چۆپلەرنى يىغىش ۋە ئوبدان ساقلاش چارۋاماللارنى قىش ۋە ئەتىيازدىن بىخەتەر ئوتكۈزۈشتىكى مۇھىم ئىش. شۇڭا، دېھقان، چارۋىچىلار ئوت-چۆپ يىغىش ۋە ساقلاشتا تۆۋەندىكى ئىشلارغا دىققەت قىلىشى كېرەك:

1. ئوت-چۆپلەرنى مۇۋاپىق پەيتته ئورۇۋېلىش كېرەك. ئوت-چۆپلەرنى مۇۋاپىق پەيتته ئورۇۋېلىش - ئوت-چۆپلەرنىڭ سۈيىتىگە كاپالەتلىك قىلىشنىڭ ئاچقۇچى، ئوت-چۆپلەر ۋاقتىدا ئورۇۋېلىنسا، سۈيىتى ياخشى بولۇپلا قالماستىن، ساقلىنىش ۋاقتى ئۇزاق بولىدۇ. دورا چېچىلغان، ئابدىملىك تېرىلغان، زەھەرلىك، زىيانلىق ئوت-چۆپلەرنى، ئۆسۈملۈك كېسەللىكلىرى يامرىغان جايدىكى ئوت-چۆپلەرنى ئورۇپ ساقلاشقا بولمايدۇ. چۈنكى، بۇ يەردىكى ئوت-چۆپلەر چارۋاماللارنىڭ ساغلاملىقىغا بۇۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ.

2. ئوت - چۆپلەرنى ئوبدان قۇرۇتۇش كېرەك. ساقلىنىدىغان ئوت-چۆپلەرنىڭ سۇ تەركىبىنى 17 - 15% كىچە كونترول قىلىش كېرەك. ساقلىنىدىغان ئوت-چۆپ لەرنى ئەگگەندە سۇنمىسا، ساقلاشقا بولىدۇ. ئەگەر ساقلىنىدىغان ئوت-چۆپلەرنىڭ سۇ تەركىبى 30% تېن ئېشىپ كەتسە، ئوت-چۆپ دۆۋېلىنىڭ تېمپېراتۇرىسى ئۆرلەپ قىزىپ سېسىپ كېتىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، ساقلىنىدىغان ئوت-چۆپلەرنى يامغۇردىن، شەبنەمدىن ساقلاش كېرەك. ئوت - چۆپلەر يامغۇردا قالسا، ئوزۇقلۇق تەركىبى ئېغىر زىيانغا ئۇچرايدۇ. ساقلىنىدىغان ئوت-چۆپلەرنى ھەددىدىن زىيادە قۇرۇتۇۋېتىشكىمۇ بولمايدۇ. چۈنكى، تەبىيارلانغان ئوت-چۆپلەر بەك قۇرۇتۇۋېتىلسە ئاسانلا ئوكسىدلىنىپ خوراپ كېتىدۇ. شۇڭا، قۇرۇتۇش ۋاقتىغا ئالاھىدە دىققەت قىلىش كېرەك.

3. ئوكسىگېنسىز مۇھىت ھازىرلاش كېرەك. تەبىيارلانغان ئوت-چۆپلەرنى مەيلى قانداق مۇھىتتا ساقلايلى، ئوت-چۆپ دۆۋېسىنىڭ تېمپېراتۇرىسى 12℃ ئەتراپىدا كونترول قىلىنىش كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا، تەبىيارلانغان ئوت-چۆپ مەيلى ئىسكىلاتتا ياكى دالادا ساقلانسۇن چوقۇم ئوت-چۆپ قاتلىمىنى مەھكەم ئېتىش، ھاۋا كىرىدىغان ئارىلىق قالدۇرماسلىق، سۇت كىسلاتا باكتېرىيىسىنىڭ كۆپىيىشىگە ئىمكانىيەت ھازىرلاپ بېرىش كېرەك. ئەگەر ئوت-چۆپ دۆۋېسىنىڭ قاتلىمى ھەم بولمسا ھاۋا كىرۇۋېلىپ ئوكسىگېنى ياخشى كۆرىدىغان باكتېرىيىلەر كىرىۋالىدۇ-دە، چىرىتكۈچى ۋە ئېچىتقۇچى باكتېرىيىلەر كۆپىيىپ، زىيانلىق ماددىلار ھاسىل بولۇپ، ئوت-چۆپ ئىسرىپچىلىقى پەيدا بولىدۇ.

قىسقا خەۋەرلەر

△ پەيزاۋات ناھىيىسىنىڭ غولتوغراق يېزىسىدىكى دېھقانلار 9- ئاينىڭ 14 - كۈنىگىچە دۆلەتكە 22 مىڭ دەن پاختا سېتىپ بەردى.

مۇھەممەت ساۋۇت

△ يېگىسار ناھىيىسىنىڭ يېگىيەر يېزىسى 9 - ئاينىڭ 17 - كۈنىگىچە 500 مودىن ئارتۇق بوزيەر ئېچىپ سالالاشتۇردى.

مىجىت مامۇت

△ يېگىشەھەر ناھىيىسىنىڭ يانداۋرما يېزىسىدىكى دېھقانلار 8- ئاينىڭ 14 - كۈنىگىچە 23 مىڭ 500 ھارۋا ئوت-چۆپ توپلىدى.

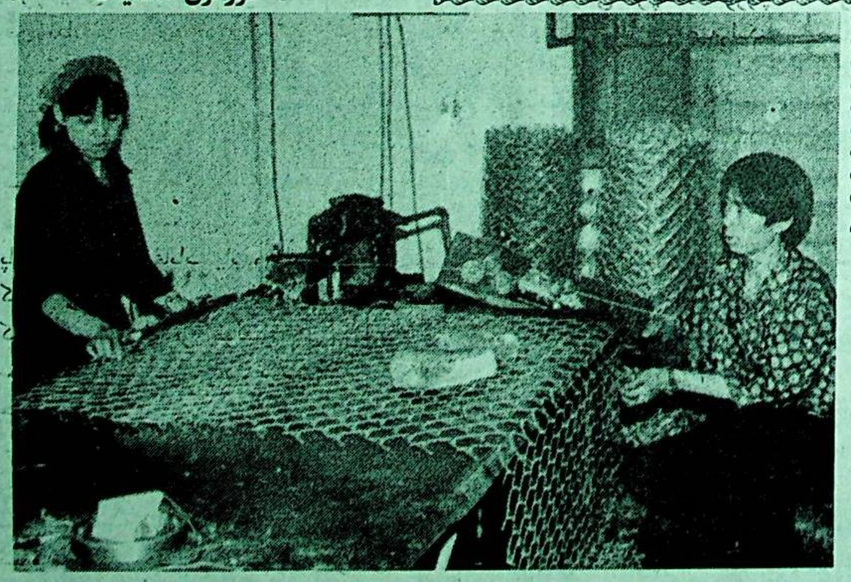
سابىرجان سىيىت

△ يېگىسار ناھىيىسىنىڭ ساغان يېزىسىدىكى دېھقانلار 9 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئۆرۈك، شاپتۇل، ئامۇت، ئۇزۇم قاتارلىق مېۋىلەردىن 300 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى.

ئابدۇۋاسىت ئەخمەت

△ قاراقاش ناھىيىسىنىڭ قويچى يېزا لۇخان كەنت 2 - مەھەللىدىكى سىدىق مۇھەممەت بۇ يىل بەش پۇڭ يەردىكى كېۋەز، سامساقتىن 3200 يۈەن كىرىم قىلدى.

تۇرغۇن ھىدايەت

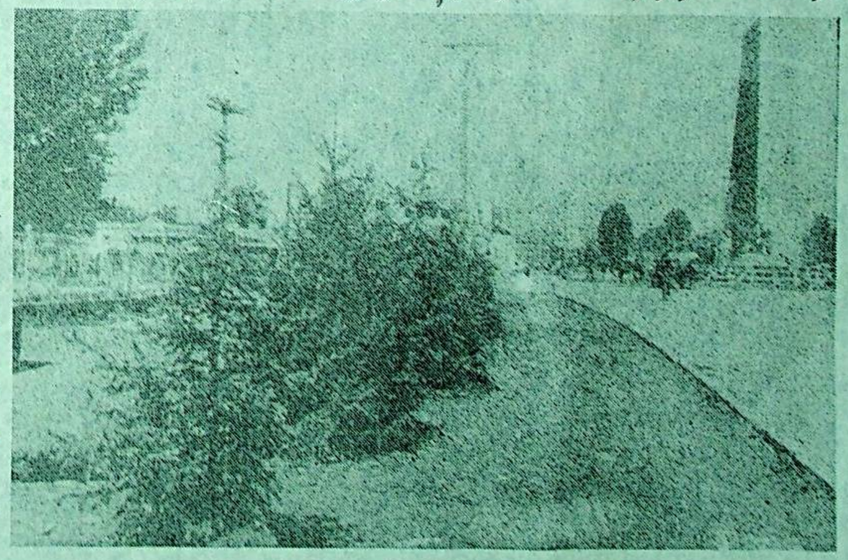
قاغىلىق دېھقانلىرى 1 مىليون يۈەندىن كۆپرەك سۇغۇرتا تۆلەم پۇلىغا ئېرىشتى

ئۇختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **سىدىق تۇردى، زىيادۇلا ئۆمەر** خەۋەر قىلدۇ: 5-ئاينىڭ 29-كۈنى قاغىلىق ناھىيىسىدە يەتته- سەككىز بال بوران چىقىپ، 16 يېزا (بازار)، مەيدانىنىڭ 24 مىڭ 387 مو كېۋەز مايىسىنى نابۇت قىلىپ، زور زىيانغا ئۇچراتقاندى. ناھىيىلىك سۇغۇرتا شىركىتى دەرھال خادىملارنى يېزىلارغا ئەۋەتىپ، ئاپەت ئەھۋالىنى تەپسىلىي ئىگىلىدى ھەم سۇغۇرتىغا قاتناشقان دېھقانلارغا 9-ئاينىڭ 12-كۈنىگىچە 1 مىليون 150 مىڭ يۈەن سۇغۇرتا تۆلەم پۇلى بېرىپ، دېھقانلارنى ئاپەت كەلتۈرگەن زىيانىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇۋېلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى. ناھىيىلىك سۇغۇرتا شىركىتى 7980 دېھقان ئائىلىسىنىڭ بۇ يىل 3-ئاينىڭ 29-كۈندىن 4-ئاينىڭ 7-كۈنىگىچە قاتتىق قار-يامغۇر ئاپىتىگە ئۇچرىغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، 6-ئاينىڭ ئوتتۇرىغىچە ئۇلارغا 406 مىڭ 881 يۈەن سۇغۇرتا تۆلەم پۇلى بەرگەنىدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ ئىككى قېتىملىق ئاپەتكە ئېرىلگەن سۇغۇرتا تۆلەم پۇلى 1 مىليون 556 مىڭ 881 يۈەنگە يەتتى.

تېكەس ناھىيىسى بۇ يىل ناھىيە بازىرىنىڭ ئاساسلىق كوچىلىرىنىڭ ئىككى تەرىپىگە 10 مىڭ تۈپكە يېقىن قارىغاي كۆچىتى تىكتى، 2800 مېتر ئۇزۇنلۇقتىكى ئاساسلىق يولغا قاراماي ياتقۇزۇپ، ناھىيە بازىرىنىڭ قىياپىتىنى گۈزەللەشتۈردى.

سۆزەتته: يول ياقىسىغا يېگىدىن تىكىلگەن قارىغاي كۆچەتلىرى.

پولات ئامانىيار فوتوسى

مەدەنىيەت ئەسلىھەلىرى قۇرۇلۇشى ئۆزلۈكسىز ياخشىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشى جانلاندۇرۇلدى

ئىلاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم مەتنىياز** خەۋەر قىلدۇ: لوپ ناھىيىسىنىڭ جىيا يېزىنى 14 يىلدىن بۇيان، مەدەنىيەت ئەسلىھەلىرى قۇرۇلۇشىنى ئۆزلۈكسىز ياخشىلاپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇردى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان پارتىيىنىڭ يېزىلارغا قارىتىلغان ئىقتىسادىي سىياسەتلىرىنىڭ ياخشى ئىزچىللاشتۇرۇلۇشى ئارقىسىدا بۇ يېزىدىكى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ تۇرمۇشى بۇرۇنقىدىن ياخشىلاندى. بۇنىڭ بىلەن دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇش ئېھتىياجى ھەسسىلەپ ئاشتى. يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ ئەھۋالغا ئاساسەن، مەدەنىيەت ئەسلىھەلىرى قۇرۇلۇشىنى ياخشىلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى. 1982 - يىلى يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتى قۇرۇلدى، 1984- يىلىغا كەلگەندە يېزىنىڭ 35 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىشى، ۋىلايەتلىك مىللەتلەر ئىشلىرى باشقارمىسىنىڭ 25 مىڭ يۈەن ياردەم قىلىشى ئارقىسىدا 1500 كۋادرات مېترلىق 2500 ئادەم سىغدىغان بىر يازلىق كىنوخانا سېلىندى. ئۇزاق ئۆتمەي يېزا رەھبەرلىكى يەنە 54 مىڭ يۈەن چىقىرىپ، ئۇمۇمىي كۆلىمى 1962 كۋادرات مېتر كېلىدىغان 13 ئېغىزلىق يېزا مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ بىناسىنى سالدى. مەدەنىيەت پونكىتىدا ئىشلەيدىغان خادىملار ئىلگىرىكى بىردىن بەش نەپەرگە كۆپەيتىلدى، مەدەنىيەت پونكىتى ئالتە خىل گېزىت، توققۇز خىل ژۇرنالغا مۇشتېرى بولدى، سېتىۋالغان كىتابلار 1760 پارچىغا يەتتى، كۇتۇپخانا ھەر كۈنى ئېچىلىدىغان، كۇتۇپخانىدىن ھەر كۈنى 20 دىن 30 غىچە كىشى كىتاب ئارىيەت ئالىدىغان بولدى، يېزا بويىچە 18 كەنتنىڭ ھەممىسىدە مەدەنىيەت ئۆيلىرى بارلىققا كەلدى. مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن، يېزا رەھبەرلىكى مەدەنىيەت پونكىتىغا ئۈچ مو يەر ئاجرىتىپ بەردى. يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتى بۇ يەردە بىر مېۋىلىك باغ بىنا قىلىپ ئۇنىڭدىن ھەر يىلى مەلۇم مقداردا كىرىم قىلىدىغان بولدى. بىرقىسىم ئۆيلەرنى ئىجارىگە بېرىش ئارقىلىق، ھەر يىلى 2000 - 3000 يۈەن كىرىم قىلدى. بۇ يىل مەدەنىيەت پونكىتى مەبلەغ توپلاش ئارقىلىق، 10 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، 500 كۋادرات مېتر كۆلەمگە ئىگە دېھقان، چارۋىچىلار تەنتەربىيە مەيدانى ياسىدى.

بۇ يېزىنىڭ مەدەنىيەت پونكىتى يېقىنقى يىللار ئىچىدە گۈزەل سەنئەت كۆرسى ۋە پەن - مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئۆگىنىش كۆرسلىرىنى ئېچىپ، يېزا ياشلىرىنىڭ مەدەنىيەت ساپاسىنى ئۆستۈردى. مەدەنىيەت پونكىتى يېزا پەن- تېخنىكىسىغا ئائىت كىتابلارنى كۆپلەپ سېتىۋېلىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنى ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلاردا تۇرلۇك پەن - تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىنىشكە يېتەكلىدى، كەنت مەدەنىيەت ئۆيلىرىگە قويۇلغان پەننى ئۆمۈلاشتۇرۇشقا ئائىت كىتابلارلا 3040 پارچىغا يەتتى.

بۇ يېزا يەنە يېزىلىق كىنو ئەترىتىنى كەنتلەرگە ئەۋەتىپ، سەنئەت ئۆمەكلىرىنى تەكلىپ قىلىپ،دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ مەدەنىي تۇرمۇشىنى بېيىتتى.

مەملىكەت ۋە ئاپتونوم رايون بويىچە مەدەنىيەت خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن — لوپ ناھىيە ھاڭگى يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتى ھەر يىلى 22 خىل گېزىت - ژۇرنالغا مۇشتېرى بولۇپ، دېھقانلارنىڭ پەن - تېخنىكا، ئۇچۇر ئىگىلىشىگە قولايلىق يارىتىپ بەردى.

سۈرەتتە: لوپ ناھىيىلىك مەدەنىيەت ئىدارىسىنىڭ باشلىقى مۇختەر سىراجى (ئوڭدىن 1 - كىشى) گېزىت توپلاملىرىنى رەتكە تۇرغۇزۇپ ساقلىنىش ئەھۋالىنى كۆرمەكتە.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم** فوتوسى

ئۇرۇمچى شەھىرىدە شەھەر ئىچى تېلېفون ئالاقىلىشىش ئەسلىھەلىرى ئارقا-ئارقىدىن بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زىيىۋۇللا ئابلىز** خەۋەر قىلدۇ: بۇ يىل ياز كىركەندىن بۇيان، شەھەر قۇرۇلۇشى، قاتناش قاتارلىق ئاساللارنىڭ تەسىر كۆرسىتىشى بىلەن ئۇرۇمچى شەھىرىدەشەھەر ئىچى تېلېفون ئالاقىلىشىش ئەسلىھەلىرى ئارقا - ئارقىدىن بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراپ، تېلېگراف تارماقلىرىنى قېيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

بۇ يىل 4-ئاينىڭ 18-كۈنى شۇيسىگو رايونىدا يۈقىرى بېسىملىق توك يەتكۈزۈش لىنىيىسىدىكى بىرسىمتاناپ تۈۋرۈكى تېلېگراف ئاپپاراتى ئۈچۈنلە ئۇرۇلۇپ چۈشۈپ چىقارغان.

مەلۇماتقا قارىغاندا، بۇ يېلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا، ئۇرۇمچى شەھىرىدە ئالاقىلىشىش كابېل سىملىرى 34 قېتىم بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراپ، ئىقتىسادىي زىيان 400 مىڭ يۈەندىن ئېشىپ كەتكەن.

تېلېفون ئالاقىسىنىڭ راۋاجلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، دۆلەت ۋە تېلېفون ئابونتلىرىنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداش ئۈچۈن، تېلېگراف تارماقلىرى يۇقۇن جەمئىيەتنىڭ بولۇپمۇ شەھەر قۇرۇلۇشى، شەھەر مەمۇرىيىتى، ئىسسىقلىق يەتكۈزۈش ۋە ئودوپىرىۋوت قاتارلىق ئورۇنلار بىلەن زىچ ھەمكارلىشىپ، ئۇزۇن مۇددەتلىك پىلان تۈزۈپ چىقتى ۋە ئەمەلىيەتتە ئىجرا قىلدى. ئۇنىڭدىن باشقا، تېلېگراف تارماقلىرى يەنە ئابونتلارنى ئۇيۇشقان ھالدا تەشكىللەپ، ئۇلارنى ئۆز ۋاقتىدا ئىشلەپچىقىرىش ۋە تۇرمۇش ئېھتىياجىنى قامدىغىلى بولىدىغان ئاساسىي ئۇچۇرلار بىلەن تەمىنلىدى.

خوتەن شەھەرلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ھەر مىللەت ئوقۇتقۇچىلىرى ئۈچۈن ئەمەلىي ئىش قىلىپ بەردى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم مەتنىياز** خەۋەر قىلدۇ: خوتەن شەھەرلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل 9 - ئاينىڭ 10 - كۈنى خوتەن شەھەرلىك 4 - باشلانغۇچ مەكتەپ، خوتەن شەھىرىگە قاراشلىق لاسكۇي باشلانغۇچ مەكتەپ بىلەن لاسكۇي ئوتتۇرا مەكتىپىدىكى 150 ئوقۇتقۇچىنىڭ خىزمەتكە بېرىپ- كېلىشتىكى كىرا ھەققىنى ھەل قىلىپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئۇرغۇتتى.

ئورنىغا بېرىپ - كېلىشته ئاپتوبۇسقا ئولتۇرۇش ئۈچۈن ئىككى يۈەن پۇل تۆلەيتتى. بۇ ئىش خېلىدىن بۇيان ئوقۇتقۇچىلارنىڭ بېشىنى قاتۇرۇپ كەلگەنىدى. بۇ يىل 7 - ئايدا خوتەن شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى شەھەر باشلىقلىرىنىڭ مەخسۇس مائارىپ خىزمىتى بويىچە ئىش بېجىرىش يىغىنىنى ئېچىپ، بۇ يىل 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە لاسكۇي بازارلىق باشلانغۇچ مەكتەپ، ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن خوتەن شەھەرلىك 4 - باشلانغۇچ قۇرۇلۇشنى يۆكسەلدۇرۇشتىكى ھەربىرىدىن ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇختار ئابدۇقادىر** خەۋەر قىلدۇ: ئاقسۇ شەھىرى «پەن - تېخنىكا ئىمارەتلىرىنى قۇللاندۇرۇش» ستراتېگىيىسىنى يولغا قويۇپ، ئاساسىي قاتلام پەن - تېخنىكا تەشكىلاتلىرىنىڭ رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرغانلىقتىن، پەن- تېخنىكا ئاقسۇ شەھىرىنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى يۆكسەلدۇرۇشتىكى ھەربىرىدىن دۆرگۈچ كۈچ بولۇپ قالدى.

1980 - يىلى ئاقسۇ شەھەرلىك پەن - تېخنىكا جەمئىيىتى قۇرۇلغاندىن بۇيان، ئەمەلىيەتنى چېقىش قىلغان ھالدا شەھەردىن يېزا، كەنتلەرگىچە ئاساسىي قاتلام پەن - تېخنىكا تەشكىلاتلىرى ئارقا - ئارقىدىن قۇرۇلۇپ، مۇكەممەللەشتى. ھازىرغا قەدەر شەھەر دەرىجىلىك پەن - تېخنىكا، پەن تەتقىقات جەمئىيەتلىرىدىن 16 سى، يېزا دەرىجىلىك پەن- تېخنىكا جەمئىيىتىدىن سەككىزى، كەنتلەردە پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش گۇرۇپپىسىدىن 516 سى، پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش مەركىزىدىن 126 سى، تۇرلۇك كەسىپى تەتقىقات جەمئىيەتلىرىدىن 105 ى قۇرۇلۇپ، ئەزالىرى 3904 كە يەتتى. دېھقان، چارۋىچىلار مەدەنىيەت - تېخنىكا مەكتىپىدىن سەككىزى، پەن - تېخنىكا ئارقىلىق تەربىيىلەش ئۆيىدىن 128 ى، پەن - تېخنىكا، مەدەنىيەت ئۆيىدىن 625 ى قۇرۇلۇپ، ئۇنىڭغا قويۇلغان ھەر خىل پەن - تېخنىكىغا ئائىت كىتاب، ژۇرنال 50 مىڭ پارچىدىن ئاشتى. «دېھقان، چارۋىچىلاردىن پېتىشتۇرۇلگەن تېخنىك خادىم 448 گە يەتتى.

يېقىنقى بىرقانچە يىلدىن بۇيان، شەھەر بويىچە 1280 قاراردىن ئارتۇق تۈرلۈك پەن- تېخنىكا كۇرسى ئېچىلىپ، ئۇنىڭدا تەربىيىلەنگەن دېھقان، چارۋىچى 1،50 مىڭ ئادەم (قېتىم)دىن ئاشتى. 155 قېتىم تېخنىكا ئالماشتۇرۇش پائالىيىتى ۋە 306 مەيدان پەن-تېخنىكىدا ئۇلاق كۆرسىتىش نەق مەيدان يېغىنى ئۆيۈشتۇرۇلۇپ، قاتناشقانلار 72 مىڭ 995 ئادەم (قېتىم)غا يەتتى. دېھقان، چارۋىچىلارغا 60 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق ھەر خىل پەن - تېخنىكا كىتابلىرى تارقىتىپ بېرىلدى. شۇ ئارقىلىق 80 % تىن ئارتۇق دېھقان ئائىلىسى ئىككىدىن بەشكىچە ئىسقاتىدىغان تېخنىكىغا ئىگە قىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ تېخنىكا ساپاسى كۆرۈنەرلىك ئۆستى.

نەتىجىدە ئاقسۇ شەھىرىدە يېڭى تېخنىكىلارنى كېڭەيتىش، قوللىنىش كۆلەملىشىشكە قاراپ يۈزلەندى. نۆۋەتتە شەھەر بويىچە زىرائەتلەرنىڭ سورتلۇق ئۇرۇق بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى 90 % تىن ئېشىپ كەتتى. پاختىنىڭ «پاكار، قويۇق، بالدۇر ئېچىلىدىغان سورتى» نى پېتىشتۇرۇش سىنىقى ئومۇميۈزلۈك يولغا قويۇلۇپ، «ئۇچنى يوپۇق يېپىپ تېرىش» سىنىقى ئومۇميۈزلۈك كېڭەيتىلدى. «زىرائەتلەردىكى كېسەللىك، زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ، شۇنداقلا چارۋا مال، ئۆي قۇشلىرىدا بولىدىغان كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش تېخنىكىسى»، «ئىككى بالدۇر پىشار شال سورتىنى قۇرغاق تېرىپ، شالاڭ تىكىپ ئۆستۇرۇش تېخنىكىسى»، ئۇرۇقلۇق چىگىتنى كىسلاتا ئارقىلىق تۇتىتسىزلاش، زىرائەت غوللىرىنى سىلوسلاش ۋە ئورمانچىلىقتا تېز ئۇنۇمگە ئېرىشىش قاتارلىق يېڭى تېخنىكىلارنى كېڭەيتىپ قوللىنىشتا كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلۈپ، ئاقسۇ شەھىرىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىيات قەدىمى تېزلىتىلدى.

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى»نىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى تەكشۈرۈلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زۇلۇن باقى** خەۋەر قىلدۇ: «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى»نىڭ ئىجرا قىلىنىشىنى يەنىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى مەخسۇس تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، يېقىندا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەرقايسى جايلارنىڭ مەدەنىيەت بازىرى قۇرۇلۇشى ۋە مەدەنىيەت بازىرىنى باشقۇرۇش ئەھۋالىغا تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان.

يولغا قويۇلغان بىر يىلدىن بۇيانقى «نىزام»نى ئىجرا قىلىش ئەھۋالى توغرىسىدىكى دوكلاتنى ئاڭلىدى ھەمدە ئامىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ مەدەنىيەت بازىرىنى گۈللەندۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، تەكشۈرۈش ئاپپاراتى ۋە قوشۇننىنى قۇرۇپ چىقىش قاتارلىق جەھەتلەردە قانداق ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللانغانلىقى، بولۇپمۇ چەت، ياقا، چېگرا رايونلار، دېھقانچىلىق ۋە چارۋىچىلىق رايونلىرىدا مەدەنىيەت بازىرىنى

بىسلىق توك يەتكۈزۈش لىنىيىسىدىكى بىر سىتانتاپ تۆۋرۈكى تېلېگراف ئاپپاراتى ئۆيىگە ئۆرۈلۈپ چوشۇپ شۇجايدىكى 100 دىن ئارتۇق ئامىنبك تېلېفون ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالغان. 6-ئاينىڭ ئاخىرى، مەلۇم قۇرۇلۇش ئىدارىسى نەمىگدىكى «شىنخۇا» كىتابخانىسى يېنىدا قۇرۇلۇش قىلۋېتىپ، «جۇڭسەن» يولى شەھەر ئىچى تېلېفون تارماق ئىدارىسىنىڭ 40 مېتر ئۈزۈنلۇقتىكى 800 جۈپ كابېل سىمىنى ئۈزۈۋېتىپ ۋە پۈتۈنلەي كاردىن چىقىرىپ، ئېغىر دەرىجىدە ئىقتىسادىي زىيان كەلتۈرۈپ

مەھۇرىيىتى، ئىسسىقلىق يەتكۈزۈش ۋە ئودوپىرېۋوت تارماقلىرىنىڭ قۇرۇلۇش قىلىشى جەريانىدا، ئالاقلىشىش ئەسلىھەلىرىنگە ئۈدۈل كېلىپ قالسا، تېزدىن تېلېگراف تارماقلىرى بىلەن ئالاقلىشىشنى، شۇنداقلا ئالاقلىشىش ئەسلىھەلىرىنى قوغداپ، ئالاقلىشىش سىم يوللىرىنىڭ بۈزغۇنچىلىقىنى ئۇچرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىدا
«دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى» ئىزچىل ئىجرا قىلىنىپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز غوپۇر قاسىم خەۋەر قىلدۇ: «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى» يولغا قويۇلغاندىن ئىككى يىلدىن بۇيان، بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى «نىزام»نى ئىزچىل ئىجرا قىلىپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى» ئېلان قىلىنىپ يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى «نىزام»نىڭ ئىزچىللاشتۇرۇلۇشىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈپ، تۆۋەندىكىدەك بىرنەچچە تۈرلۈك خىزمەتلەرنى ئىشلىدى:

1. «نىزام»نى ئۆگىنىشنى ئەتراپلىق تەشۋىق قىلىپ، ئىدىيىۋى تەربىيىنى كۈچەيتتى. «نىزام» ئېلان قىلىنىپ يولغا قويۇلغاندىن بۇيان ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى «نىزام»نى تەشۋىق قىلىشقا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى. ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن «نىزام»نى ئۆگىنىش، تەشۋىق قىلىش پائالىيىتى كەڭ قانات يايدۇرۇلدى. ئۇلار كۆڭلى شەھىرى ۋە خېجىڭ ناھىيىسىدە كۆلۈنسى بىرقەدەر چوڭ دىنىي زاتلار سۆھبەت يىغىنى چاقىرغاندىن باشقا، ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر)لەر ئىلگىرى-ئاخىر بولۇپ، 30 قېتىم دىنىي زاتلار سۆھبەت يىغىنى، 150 قېتىم ئۆگىنىش، سەپەرۋەر قىلىش يىغىنى ئاچتى. ئوبلاستلىق دىنىي ئىشلار ئىدارىسى پارتكوم بىرلىكە سەپ بۆلۈمى بىلەن بىرلىكتە ئوبلاستلىق سىياسىي مەكتەپتە ھەر يىلى ئۈچ قاتار كۇرس، ناھىيە (شەھەر)لەر ئايدا بىر قېتىم دىنىي زاتلار ئۆگىنىش كۇرسى ئۇيۇشتۇردى. 1995 - يىللا ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر)، يېزىلاردا 200 قاتار دىنىي زاتلار قانۇن ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلدى. بۇنىڭ بىلەن دىنىي زاتلار ۋە كەڭ ئاممىنىڭ دۆلەتنىڭ قانۇن-نىزام، سىياسەتلىرىگە بولغان چۈشەنچىسى يەنمۇ چوڭقۇرلاشتى.

2. ئاپپاراتلارنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. ئىككى يىلدىن بۇيان بۇ ئوبلاستتىكى ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى مەركەز ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ دىن ئىشلىرىغا ئائىت يوليورۇقلىرىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، دىن ئىشلىرىغا بولغان رەھبەرلىكنى ھەقىقىي كۈچەيتتى. ناھىيە (شەھەر)لەردە مىللەتلەر، دىن ئىشلىرى ئىدارىلىرى بار بولغاندىن باشقا يېزا، بازار (مەيدان)لاردا مىللەتلەر، دىن خىزمىتى رەھبەرلىك گۇرۇپپىلىرى ياكى باشقۇرۇش كومىتېتلىرى قۇرۇلدى ھەم مەخسۇس ۋە قوشۇمچە كەسپىي خادىملار قويۇلدى. كەنتلەردە دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش گۇرۇپپىلىرى، دىنىي پائالىيەت سورۇنلىرىدا دېموكراتىك باشقۇرۇش گۇرۇپپىلىرى قۇرۇلدى.

ئوبلاست بويىچە ھازىر 14 دىنىي تەشكىلات بار. ئوبلاستلىق ئىسلام دىنى جەمئىيىتى، بۇددا دىنى جەمئىيىتىدىن باشقا سەككىز ناھىيە (شەھەر)نىڭ ھەممىسىدە ئىسلام دىنى جەمئىيىتى، ئۇچ ناھىيىدە بۇددا دىنى جەمئىيىتى بار. دىنىي تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى يەرلىك دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ رەھبەرلىكىدە ھۆكۈمەتكە ئاكتىپ ماسلىشىپ، دىنىي خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلىدى، پارتىيە، ھۆكۈمەت بىلەن ئاممىا ئوتتۇرىسىدىكى كۆۋرۈكلۈك رولىنى ياخشى جارى قىلدۇردى.

3. دىن ئىشلىرىنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مۇقىملىقنى ئىلگىرى سۈردى. ئوبلاستلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇشنى قانۇن بويىچە كۈچەيتىپ، نورمال دىنىي پائالىيەتلەرنى قوغداپ، قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرنى چەكلەپ، ئوبلاستنىڭ مۇقىملىقنى قوغدىدى. ھەرقايسى جايلار ئۇچ تۈرلۈك تۈزۈم ئورنىتىپ، دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش خىزمىتىنى كۈچەيتتى. ھازىر بۇ ئوبلاستتىكى كۆپ قىسىم ناھىيە (شەھەر)لەر دىن ئىشلىرى ئىدارىلىرى بىلەن «دىن ئىشلىرىنى باشقۇرۇش مەسئۇلىيەتنامىسى» ئىمزالىدى.

دىنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنى تىزىملاش خىزمىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، دىنىي زاتلارنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش، باھالاش ئارقىلىق دىنىي كەسپىي خادىملار قوشۇنى تەرتىپكە سېلىندى. قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلىرى بار دىنىي زاتلارنى قانۇن بويىچە بىرتەرەپ قىلىپ، مۇقىملىقنى قوغدىدى.

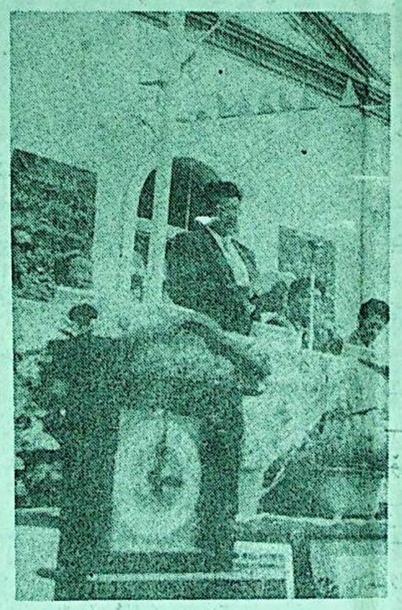
بازىرى قۇرۇلۇشى ۋە مەدەنىيەت بازىرىنى باشقۇرۇش ئەھۋالى ئۇستىدە نۇقتىلىق تەكشۈرۈش ئېلىپ باردى.

بۇ تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ئامىنە غاپپارنىڭ باشچىلىقىدا ئىككى گۇرۇپپىغا بۆلۈنۈپ، قەشقەر، خوتەن، بايىنغولىن، ئىلى ۋە بورتالا قاتارلىق بەش ۋىلايەت، ئوبلاست، سەككىز شەھەر (ئۇرۇمچى شەھىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)گە بېرىپ، بۇ جايلاردىكى ئالاقىدار مەسئۇل يولداشلارنىڭ «شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇش نىزامى» ئېلان قىلىنىپ يولغا قويۇلغاندىن كېيىنكى ھەل قىلىش ئەھۋالىنى ئاكتىپلىقىنى ئۇرغۇتتى.

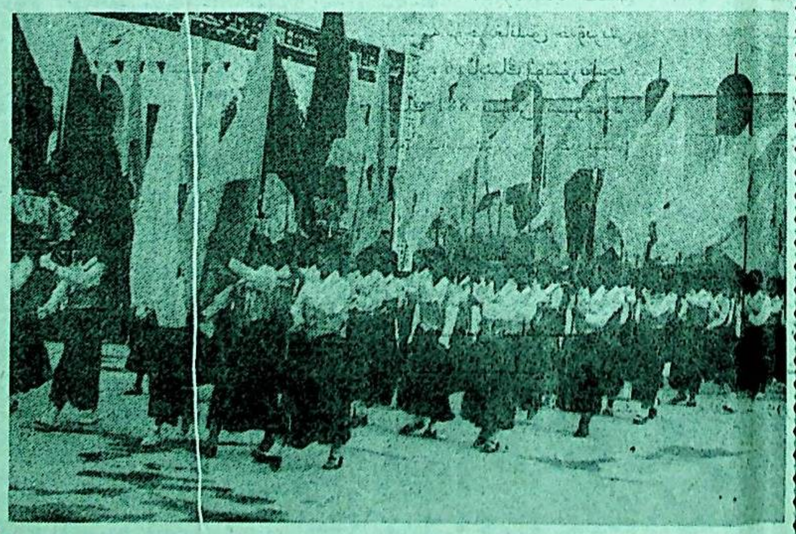
لاسكوي بازىرى - خوتەن شەھىرىنىڭ مەركىزىدىن توققۇز كىلومېتر يىراقلىقتا جايلاشقان بولۇپ، خوتەن شەھىرىدىن لاسكېيغا يېرىپ ئىشلەيدىغان باشلانغۇچ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ھەمدە شەھەرلىك 4 - باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىتلىرى ھەر كۈنى ئۆزلىرىنىڭ خىزمەت بازارلىق باشلانغۇچ مەكتەپ، ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن خوتەن شەھەرلىك 4 - باشلانغۇچ مەكتەپتىكى 150 ئوقۇتقۇچىنىڭ بۇ قېتىملىقىنى ھەل قىلىشنى قارار قىلدى.

شەھەرلىك قۇرۇلۇش ئىدارىسى، شەھەرلىك ئاپتوبۇس شىركىتى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى ئارقىسىدا، ئون يىلدىن بۇيان ھەل بولماي كەلگەن بۇ ئىش ئاخىرى ھەل بولدى. شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ ئوقۇتقۇچىلارغا ئايرىم كىنىشكا تارقىتىپ بېرىدىغان، ئۇلار خىزمەتكە بېرىپ - كېلىشتە ئاپتوبۇسقا ھەقسىز ئولتۇرىدىغان بولدى.

قۇمۇل ۋىلايەتلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ 50 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتىدىن كۆرۈنۈشلەر

سۈرەتتە: قۇمۇل ۋىلايەتلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ 50 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتىگە قاتناشقان ئوقۇغۇچىلار بايراقلارنى كۆتۈرۈپ، پاراتنىن ئۆتمەكتە.

سۈرەتتە: قۇمۇل شەھىرىنىڭ باشلىقى مۇھەممەت بارات (سولدا) شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن بۇ مەكتەپكە خاتىرە بۇيۇمى تەقدىم قىلماقتا.

ئابلا سوپى، ئابدۇۋۇپلى يۈسۈپ فوتوسى

يېقىندا قوغۇن دىيارىنىڭ پەخرى، مىللىي ماتارىپىنىڭ بۆشۈكى بولغان قۇمۇل ۋىلايەتلىك 1- ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ 50 يىللىقى داغدۇغلىق خاتىرىلەندى.

بۇ مەكتەپ ئۆزىنىڭ 50 يىللىق قۇتلۇق خاتىرە كۈنىنىڭ ئالدى- كەينىدە ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك ۋە پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ قوللىشى ۋە ياردىمىگە ئېرىشتى. ئىسمائىل ئەھمەد، سەييىدىن ئەزىزى، ئابلەت ئابدۇرېشىت قاتارلىق ئۆلەت ۋە ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى ئايرىم - ئايرىم ھالدا بېغىشلىما يېزىپ بەردى. خىزمەت بىلەن قۇمۇلغا بارغان ئاپتونوم رايونلىق مۇئاۋىن رەئىسى ۋاڭ خۇەييۇي ئالدىراشچىلىق ئىچىدىن ۋاقىت چىقىرىپ مەكتەپكە بېرىپ، مەكتەپنىڭ 50 يىللىق تويىنى تەبرىكلىدى ۋە ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچىلار بىلەن بىرلىكتە خاتىرە سۈرەتكە چۈشتى. نۇرغۇن ئورۇن ۋە شەخس ئىقتىسادىي جەھەتتىن ياردەم بەردى.

سۈرەتتە: قۇمۇل ۋىلايىتىنىڭ ۋالىيسى ئابدۇراخمان كېرەم تەبرىك سۆزى ئوقۇماقتا.

گۈۋۈيۈەن بىيخەي ئەھىرنى يېزا ئىسلاھاتىنى سىناق قىلىش رايونى قىلىشنى تەستىقلىدى

سىناق رايونى باشقا جايلاردىكى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش يولى ئۈستىدە ئىزدەنمەكتە

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى، گۈۋۈيۈەن يېقىندا بىيخەي شەھرىنى مەملىكەت بويىچە يېزا ئىسلاھاتىنى سىناق قىلىدىغان رايونلار قاتارىغا كىرگۈزۈپ ، باشقا جايلاردىكى نامراتلارغا راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق يار- يۆلەك بولۇشنى ئۇنۇمبرسال سىناق قىلىشنى تەستىقلىدى ، بۇ دۇنيا بانكىسىنىڭ قەرز پۇلىدىن پايدىلىنىپ باشقا جايلاردىكى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولىدىغان نۇقتىلىق تۈر بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئورۇن .

گۈۋۈيۈەن يېزا ئىسلاھاتىنى سىناق قىلىدىغان رايونلار ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى دۈيگېنىڭ تونۇشتۇرۇشچە، بىيخەي شەھرى - گۈۋۈيۈەن تەستىقلىغان مەملىكەت بويىچە يېزا ئىسلاھاتىنى سىناق قىلىدىغان 28-رايون ئىكەن . بىيخەي شەھرىنىڭ ئىسلاھاتنى سىناق قىلىش تەسەۋۋۇرى مۇنداق : شەھەرلەشتۇرۇش جەريانىنى ئىلگىرى سۈرۈش داۋامىدا ، ھازىر شەرقىي قىسمىدىكى تەرەققىي تاپقان رايونلارنىڭ بەزى كەسىپلىرى غەربىي قىسمىدىكى تەرەققىي تاپمىغان رايونلارغا يۆتكىلىۋاتقان پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، بىيخەي شەھرىنىڭ ئورۇن ئۈستۈنلۈكىنى پايدىلىنىپ ، شەرقىي قىسىم بىلەن غەربىي قىسمىنىڭ قوشۇلۇش ئورنى بولۇش رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، سۈمۈرغ ئەكىلىپ ئۆۋا ياساش ھەم بۇنىڭدىن پايدىلىنىپ، غەربىي قىسمىدىكى نامرات رايونلارغا تەشكىللىك ھالدا نىشانلىق ئەمگەك كۈچى چىقىرىپ، ئۇلارغا ئۇزاققىچە مۇقىم بولغان ئىشقا ئورۇنلىشىش پۇرسىتى يارىتىپ بېرىشتىن ئىبارەت . بۇنداق قىلغاندا بۇ ئەمگەك كۈچلىرىنى ئۇنۇملۇك ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ئارقىلىق نامرات رايونلارنى باققىلى، ئوتتۇرا، غەربىي قىسمىغا يۆتكەلگەن كارخانىلارنىڭ ئەمگەك كۈچى تەننەرخىنى تۆۋەنلەتكىلى، مەھسۇلاتلىرىنىڭ رىقابەتلىشىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرگىلى بولىدۇ.

تونۇشتۇرۇلغان ئەھۋالدىن قارىغاندا، بىيخەي شەھرىنىڭ نامراتلارغا يار - يۆلەك بولىدىغان زاۋۇتلىرىنىڭ تۇنجى تۈركۈمدىكى بىنالىرى پۈتكەن ، جەنۇبىي جياڭسۇ رايونىغا يۆتكەلگەن ئون نەچچە كارخانا بۇ سانائەت رايونىغا كىرگەن . دېگىز مەھسۇلاتلىرى باقمىچىلىقى ۋە كۆكتات بازىسى تۇرلىرىنىڭ قۇرۇلۇشىمۇ ئومۇمىيۈزلۈك باشلانغان ، نامرات رايونلاردىكى ئەمگەك كۈچلىرىنى قوبۇل قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇشمۇ كەينى كەينىدىن باشلانغان.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى، ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسى 9-ئاينىڭ 16-كۈنى بېيجىڭدا جەمئىيەت ئامانلىقىغا، جامائەت تەرتىپىگە ئېغىر زىيان يەتكۈزگەن ئۇچ لۇكچەكلەر گۇرۇھىنىڭ جىنايەت دېلوسى ئۈستىدىن چىقىرىلغان ھۆكۈم نەتىجىسىنى ئېلان قىلدى. خې چاڭلى، فەن بىنجاڭ، يەن يېگۇاڭ، گومۇجاڭ، گوجيەنمىن قاتارلىق لۇكچەكلىك جىنايىتى ئۆتكۈزگەن بەش جىنايەتچىگە خەلق سوت مەھكىمىسى تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسى بېرىلدى ۋە جازا ئىجرا قىلىندى.

ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى لىۋجياچىن ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىندا ئۇچ دېلو ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى.

خېنەن ئۆلكىسى لۇيچىڭ ناھىيىسى لىمىن بازىرىنىڭ سابىق مۇئاۋىن باشلىقى خې چاڭلى قاتارلىقلار ئۇيۇشتۇرغان ۋە يېتەكلىگەن ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغان ئېغىر جىنايەت ئۆتكۈزگەن ئۈچ جىنايەتچى ئىچىدە ئەڭ ئېغىر جىنايەت ئۆتكۈزگەن كىشى. ئۇ 1992-يىلى 12-ئايدىن 1993-يىلى 4-ئايغىچە بولغان ئارىلىقتا ، ئۆزىنىڭ ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ، ئۆزى ۋە باشقىلارنىڭ پايدىسىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ، ئۆزىنىڭ ئاكىسى ۋە ئىنىسىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىگە سەۋەب بولغان ، ئۆزىنىڭ ئاكىسى ۋە ئىنىسىنىڭ ئۆلۈمىگە ئەگىشىپ ئۆلتۈرۈلۈشى مۇمكىن بولغان ئىككى جىنايەت ئۆتكۈزگەن.

خېنەن ئۆلكىسى شاڭچۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ۋە ئۆلكىلىك يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى 1- ۋە 2-سوتتا خې چاڭلىغا لۇكچەكلىك جىنايىتى ئۈچۈن ئۆلۈمگە بۇيرۇش ۋە سىياسىي ھوقۇقىدىن مەڭگۈ مەھرۇم قىلىش جازاسى بەردى.

فۇجيەن ئۆلكىسىنىڭ سۇڭشى ناھىيىسىدىكى ئىشسىز فەن بىنجاڭ 1993-يىلى 4-ئايدىن باشلاپ بەزىدە ئۆزى يالغۇز، بەزىدە باشقىلار بىلەن شەرىكلىشىپ لۇكچەكلىك قىلىپ تۆت كىشىنى پېنىك يارىلاندۇرغان. شۇنىڭ بىلەن بىللە، 14 مىڭ يۈەن قىممەتلىك پۇل، مال-مۇلۇكنى قاقتى-سوقتى قىلىۋالغان. فەن بىنجاڭ 1993-يىلى 7-ئايدا باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلغانلىقى تۈپەيلىدىن ج خ ئورگانلىرى تەرىپىدىن يىغۇزلىنىغاندىن كېيىن پۈرسەت تېپىپ قاچقان. قېچىپ يۈرگەن ئامىنىڭ قاتتىق غەزەپ-نەپرىتىنى قوزغىغان. شىيەنياڭ شەھەرلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ۋە شەنشى ئۆلكىلىك يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى 1-، 2-سوتتا يەن ياگۇاڭ، گومۇجاڭغا لۇكچەكلىك جىنايىتى، قەستەن ئادەم ئۆلتۈرۈش جىنايىتى ئۆتكۈزگەنلىكى ئۈچۈن ئۆلۈمگە بۇيرۇش، سىياسىي ھوقۇقىدىن مەڭگۈ مەھرۇم قىلىش جازاسى بەردى.

ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسى ئۈچ لۇكچەكلەر گۇرۇھىنىڭ جىنايەت دېلوسى ئۈستىدىن چىقىرىلغان ھۆكۈم نەتىجىسىنى ئېلان قىلدى

ئېغىر جىنايەت ئۆتكۈزگەن بەش جىنايەتچىگە ئۆلۈم جازاسى بېرىلدى

خېلۇڭجياڭ ئۆلكىسى جاۋدۇڭ شەھەرلىك دۆلەت باج ئىدارىسىنىڭ 2-شۆبە ئىدارىسى ماشىنا باشقۇرۇش ئورنىنىڭ باشلىقى، كومپارتىيە ئەزاسى ياڭ شۈرېن باج ئېلىش خىزمىتىنى پائال يېتىش ئىشلەپ ، ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى . ياڭ شۈرېن يەنە تېخنىكىدىن پايدىلىنىپ خۇسۇسىي سىيلاردىكى ماشىنا رېمونت قىلىشنىڭ يارەملەشتى .

سۈرەتتە: ئۇ خۇسۇسىي تىجارەتچى لىۋ جۆچىڭنىڭ ماشىنىسىنى رېمونت قىلىپ بەرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى **چېن كەيشىك** ئاپتور

شىنجاڭنىڭ يېزا ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشىدا زور ئۆزگىرىش بولدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى ئۈرۈمچى خەۋىرى. شىنجاڭدىكى ھەرمىللەت دېھقان، چارۋىچىلار ھازىر ئېچىكى- تاشقى بازارلارغا يۈزلەنمەكتە. ئاپتونوم رايونلۇق يېزىلارنى تەكشۈرۈش ئەترىتىنىڭ تەكشۈرۈشىكە قارىغاندا، ھازىر مەملىكىتىمىزنىڭ جايىلىرىدا ۋە ئەتراپىمىزدىكى دۆلەتلەردە سودا قىلىۋاتقان شىنجاڭلىق دېھقان ، چارۋىچى 800مىڭغا يەتكەن ، ئۇلارنىڭ بۇلتۇرقى تاۋار سودىسى سوممىسى 5 مىليارد يۈەندىن ئېشىپ ، ئاپتونوم رايون بويىچە ئىجتىمائىي تاۋارلارنىڭ پارچە سېتىلىش ئومۇمىي سوممىسىنىڭ بەشتىن بىر قىسمىدىن كۆپرەكىنى ئىگىلىگەن.

سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى سىستېمىسىنىڭ بەرپا قىلىنىشىغا ئەگىشىپ ، شىنجاڭدىكى دېھقان ، چارۋىچىلارنىڭ بوستانلىقتىن چېقىپ بازارغا يۈزلىنىش ئىززۇسى تېخمۇ كۈچەيدى . ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى تۈمۈرىيول ، تاشيول ۋە ھاۋا يوللىرىنى ياساش ، ئېچىشنى جەددىي ئىشلەش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، يېزا ، قىشلاقلارنىڭ قاتناش ، خەۋەرلىشىش ئۇل مۇئەسسەسە قۇرۇلۇشىغا سېلىنىدىغان مەبلەغنى كۆپەيتتى . بولتۇر بىر تۈركۈم ناھىيە ، يېزىلارنىڭ تاشيوللىرىنى ، يېزا - كەنتلەرنىڭ تاشيوللىرىنى ۋە چېگرىدىكى تاشيوللارنى ياساش ۋە ئۆزگەرتىپ ياساشقا 1مىليارد يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ ئاجراتتى . ئومۇمىي سەغمىچانلىقى 50 مىڭ توچكىدىن ئاشىدىغان يېزا تېلېفون كومموتاتورىنى ئورنىتىپ ، يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە كەسىپ مەھسۇلاتلىرىنى يۆتكەش ، سودا ئۇچۇرلىرىنى ئالماشتۇرۇش ئۇچۇن شارائىت ياراتتى. ئاپتونوم رايون يەنە شەھەر- يېزا بازارلىرىنى قۇرۇپ، ھەر مىللەت دېھقان، چارۋىچىلىرىنىڭ سودا قىلىش مۇھىتىنى ياخشىلىدى. يېقىنقى ئىككى يىلدىن بۇيان ئاشلىق ، پاختا، قوغۇن - تاۋۇز ، مېۋە، چارۋامال توپ سېتىلىدىغان بازاردىن 160 نەچچىنى قۇردى . خېلى كۆپ يېزا ، كەنتلەردە يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە كەسىپ مەھسۇلاتلىرى بازىرىنى كېڭەيتىپ قۇردى .

بوستانلىق ئۇل مۇئەسسەسىنىڭ ياسلىشى ۋە شەھەر ، يېزا بازارلىرىنىڭ قۇرۇلۇشى شىنجاڭنى مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى بازارلار بىلەن باغلىدى. ئىچكى جايلارنىڭ تاۋارلىرى شىنجاڭ بوستانلىقىغا كۆپلەپ كىردى. شىنجاڭدىكى دېھقان ، چارۋىچىلارمۇ مەھسۇلاتلىرىنى مەملىكەتنىڭ ھەممە جايىغا ساتتى . بېيجىڭنىڭ گەنجياگو، گۈاڭجۇنىڭ سەنيۇەنلى ۋە خاڭجۇنىڭ يۇڭجاڭخې دەريالىرى ۋادىسىدا « شىنجاڭلىقلار كەنتى »، «شىنجاڭلىقلار كوچىسى » ۋە «شىنجاڭلىقلار دۇكىنى » قۇرۇلۇپ ، نۇرغۇن ئالاھىدە يەرلىك مەھسۇلاتلار سېتىلدى . جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسى بەشكېرەم يېزىسىدىكى 2400 نەچچە دېھقان ئېچكى جايلاردىكى بازارلاردا ئوقەت قىلماقتا، بۇ يېزىنىڭ % 70 قۇرۇق ۋە ھۆل مېۋىسى بۇ بازارلاردا سېتىلماقتا ؛ ئاتۇشتىكى يەككە تىجارەتچىلەر ئېچكى جايلار ۋە دېڭىز بويىدىكى چوڭ شەھەرلەدە 600دىن ئارتۇق مال ساتقۇچى ۋە مال سېتىۋالغۇچى تۇرغۇزۇپ، زامانىۋى خەۋەرلىشىش ۋاستىسىدىن پايدىلىنىپ، تاۋار ئۇچۇرلىرىنى ۋاقتىدا ئالماشتۇرۇپ تۇرماقتا. ئۇلار بىر تەرەپتىن ، شىنجاڭنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتلىرىنى توپ ساتسا، يەنە بىر تەرەپتىن ، زاۋۇتلاردىن خېرىدارلىق سانائەت بۇيۇملىرىنى بۇاستە سېتىۋالماقتا.

كىشىنى خۇشاللاندۇرىدىغىنى، ئىلگىرى تېرىقچىلىق ۋە باقمىچىلىقنى ئاساس قىلىپ كەلگەن شىنجاڭدىكى ھەرمىللەت دېھقان، چارۋىچىلار بوستانلىقلاردىكى كېچىك بازارلاردىن مەملىكەتتىكى چوڭ بازارلارغا يۈزلەنگەندىن كېيىن، ناھايىتى تېزلىكتە خەلقارا بازارلارغا كىردى. 15 چېگرا ئېغىزى ھەر مىللەت دېھقان، چاۋىچىلىرىنىڭ دۆلەت دەرۋازىسىدىن چېقىشىدىكى قولايلىق يول بولۇپ قالدى. ئۇلار چېگرا سودىسى ۋە ئىقتىسادىي ھەمكارلىقتا پائال قاتناشتى. قوشنا دۆلەتلەرگە ھېرىپ بازار ئاچتى. ستاتستىكىغا قارىغاندا، بۇلتۇر مەملىكەت ئىچى ۋە سرتىدا سودا قىلىۋاتقان 15 مىڭ دېھقان، چارۋىچىنىڭ ئەتراپىمىزدىكى دۆلەتلەر بىلەن بولغان سودا سوممىسى 200 مىليون يۈەندىن ئاشقان، قەشقەر، باينغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى، تارباغاتاي ۋە ئالتاي ۋىلايىتى قاتارلىق جايلاردىكى دېھقانلار قوشنا دۆلەتلەردە قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى، كۆن-خۇرۇم ۋە يېمەكلىك ئىشلەپ چىقىرىدىغان 20 نەچچە زاۋۇت قۇرۇپ، يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە كەسىپ مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئېكسپورت قىلىنىشىغا تۈرتكە بولغان. ھازىر شىنجاڭدا باغۋەنچىلىك، پىلىچىلىك، دورا ماتېرىياللىرى، چارۋىچىلىق، شال، گىلەم ۋە مىللىي نەپىس بۇيۇملىرىنى ئىشلەشنى كەسىپ قىلغان يېزىلار ۋە كەنتلەر مەيدانغا كەلدى . مۇشۇ ئاساستا، تېيانشاننىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدا خەلقارا ئىقتىسادىي ئوبورتقا قاتنىشىدىغان شەرقىي شىنجاڭ ئۇرۇم، قوغۇن- تاۋۇز، مېۋە بازىسى، جەنۇبىي شىنجاڭ پاختا، پىلە ۋە كۆممىقوناق بازىسى. شىمالىي شىنجاڭ ئاشلىق، ياغ ۋە چارۋىچىلىق بازىسى قۇرۇلۇپ ، بوستانلىق ئىقتىساددا ئىشكىنى سرتقا ئېچىۋېتىشنىڭ يېڭى قۇرۇلمىسى شەكىللەندى.

جۆجياڭ دېلتىسىدا ئىقتىسادىي جەھەتتە كۆچلۈك بازاردىن نەچچىسى بارلىققا كەلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى چېن كەيشىك فوتوسى

قىسقا خەۋەرلەر

△ ج ك پ مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيورۇسىنىڭ ئەزاسى ، گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى ۋۇباڭگو 9-ئاينىڭ 28-كۈنى مەركىزىي كومىتېت، تەشۋىقات بۆلۈمى، دۆلەت ئىقتىساد - سودا كومىتېتى، مېتالچىلىق مىنىستىرلىكى ۋە خىمىيە ئوكلىكلىك پارتكوم، ئوكلىكلىك ھۆكۈمەت بىرلىكتە ئويۇشتۇرغان خەندەن پولات- تۆمۈر زاۋۇتىنىڭ تەجرىبىلىرى كۆرگەزمىسىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى.

△ پۈتۈن مەملىكەتتىكى مەمۇرىي ئورگانلار 3331 لايىقەتسىز دۆلەت خىزمەتچىسىنى خىزمەتتىن چېكىندۈردى .

△ ئاسىيا گىمناستىكا مۇسابىقىسىدە ئېلىمىز ماھىرلىرى بىر ئالتۇن مېدالغا ئېرىشتى .

ئەچچىسى بارلىققا كەلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، گۇاڭجۇ خەۋىرى. 90 - يىللاردىن بۇيان، 2-، 3 - كەسىپلەرنىڭ تېز راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، بۇرۇن باغ ۋارانلاشتۇرۇشتا داڭقى چىقارغان جۇجياڭ دېلتىسى يېزىلىرى بۇگۈنكى كۈندە زامانىۋىلاشقان بازار بولۇشقا تېز يۈرۈش قىلىپ، كىشىلەرگە يېزىلارنى شەھەرلەشتۈرۈش، شەھەر ، يېزىلارنى بىر گەۋدىلەشتۈرۈشنىڭ پارلاق ئىستىقبالىنى نامايان قىلدى .

گۇاڭدۇڭ ئوكلىكلىك ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ تەكشۈرۈشچە، 1995 - يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، جۇجياڭ دېلتىسىدىكى مالىيە كىرىمى 100 مىليون يۈەندىن ئېشىپ كەتكەن بازار 18گە، 50 مىليون يۈەندىن ئېشىپ كەتكەن بازار 49غا يەتكەن.

جۇجياڭ دېلتىسىدىكى ئىقتىسادىي جەھەتتە كۆچلۈك بازارلارنىڭ پەرۋاز قىلىشتىكى ئالاھىدىلىك شۇكى، بىرىنچىدىن، ئىقتىساد ئومۇميۈزلوك راۋاجلاندى؛ ئىككىنچىدىن، بازارلار كۆپلەپ بارلىققا كەلدى.

تەھلىل قىلىنىشچە، 1995 - يىلى جۇجياڭ دېلتىسى رايوندا يارتىلىغان 300 مىليارد يۈەندىن ئارتۇق ئىچكى ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتىنىڭ تەخمىنەن 70 پىرسەنتىنى بازارلار يارىتاتتى. يېزىلارنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلمىسىدا تۆپ ئۆزگىرىش يۈز بەرگەن، 1 - كەسىپنىڭ نىسبىتى 1978 - يىلىدىكى 71% تىن 1995 - يىلى 12% كە تۆۋەنلىگەن، 2-، 3 - كەسىپنىڭ نىسبىتى 1978 - يىلىدىكى 29% تىن 87% كە كۆتۈرۈلگەن. بۇ، جۇجياڭ دېھقانلىرى تەرىپىدىن يېغىۋېلىنغانلىقىدىن كېيىن پۈرسەت تېپىپ قاپچان. قېچىپ يۈرگەن مەزگىلدە سەككىز قېتىم دېلو سادىر قىلغان، نەپسىگە شەھەرلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ۋە فۇجيەن ئوكلىكلىك يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى 1-، 2-سوتتا قەن بىنجاڭغا ئوكلۇمگە بۇيرۇش، سىياسىي ھوقۇقىدىن مەڭگۈ مەھرۇم قىلىش جازاسى بەردى.

شەنشى ئوكلىكسىنىڭ چىەن ناھىيىسىدىكى دېھقان يەن ياگۇاڭ، گومۇجاڭ، گوجەيئەنىلار 1993-يىلىدىن 1995- يىلغىچە شېرىكلىشىپ ناھىيە بازىرى ۋە يېزىلاردا سەككىز قېتىم لۇكچەكلىك قىلىپ بىر كىشىنى ئوللتۇرگەن، بىر كىشىنى ئېغىر دەرىجىدە، ئوت كىشىنى يېنىك دەرىجىدە يارىلاندۇرغان. ھەدەپ زورلۇق - زومبۇلۇق قىلىپ، شۇ جايدىكى ئورگانلىرى تەرىپىدىن يېغىۋېلىنغاندىن كېيىن پۈرسەت تېپىپ قاپچان. قېچىپ يۈرگەن مەزگىلدە سەككىز قېتىم دېلو سادىر قىلغان، نەپسىگە شەھەرلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى 1-، 2-سوتتا قەن بىنجاڭغا ئوكلۇمگە بۇيرۇش، سىياسىي ھوقۇقىدىن مەڭگۈ مەھرۇم قىلىش جازاسى بەردى.

خېنەن ئوكلىكسى لۇيچەڭ ناھىيەسى لىمىن بازىرىنىڭ سابىق مۇئاۋىن باشلىقى خې چاڭلى 1983-يىلىدىن بۇيان توك باشقۇرۇش ئورنىنىڭ باشلىقى، زاۋۇت باشلىقلىرى، مەھەللە باشلىقلىرى، بازارلىق ھوكۈمەت، كارخانا، كەسىپي ئورۇنلارنىڭ كادىرلىرى، ئىشچى-خىزمەتچىلىردىن بولوپ 25 كىشى بىلەن «دوست-يارەن» بولوۋالغان. ئوللار گۇرۇھ بولوپ ئويۇشوپ، 1991-يىلى 6-ئايدىن 1994-يىلى 2-ئايغىچە، جىدەل-ماجىرا چىقىرىپ پۇقرالارنى ئالدىغان ۋە باستۇرغان، ملتق، قول بومبىسى، پالتا، توقماق قاتارلىق قاتتىلىق قوراللىرىنى ئىشلىتىپ ئون نەچچە قېتىم لۇكچەكلىك جنايى ھەرىكىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ، توت كىشىنى قاتتىق ئورۇپ يارىلاندۇرغان.

شەنشى ئوكلىكسىنىڭ چىەن ناھىيىسىدىكى دېھقان يەن ياگۇاڭ، گومۇجاڭ، گوجەيئەنىلار 1993-يىلىدىن 1995- يىلغىچە شېرىكلىشىپ ناھىيە بازىرى ۋە يېزىلاردا سەككىز قېتىم لۇكچەكلىك قىلىپ بىر كىشىنى ئوللتۇرگەن، بىر كىشىنى ئېغىر دەرىجىدە، ئوت كىشىنى يېنىك دەرىجىدە يارىلاندۇرغان. ھەدەپ زورلۇق - زومبۇلۇق قىلىپ، شۇ جايدىكى

دېلتىسىدىكى بازارلارنىڭ يېزا ئىگىلىك جەمئىيىتىدىن سانائەت جەمئىيىتىگە ئوتكەنلىكىنى، يېزا ئىگىلىكىنىمۇ نوقۇل ئاشلىق ئىگىلىكىدىن ھالقىپ، چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىقنى ئاساس قىلغان «ئوچ يۇقرى» يېزا ئىگىلىك بازىسى، يېزا ئىگىلىك كارخانىلىرى يۇقرى سەۋىيىسىگە قاراپ راۋاجلانغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

يېزا - بازار ئىقتىسادىي قۇرۇلمىسىنىڭ بۇرۇنقى نوقۇل يېزا ئىقتىساددىدىن يۇقىرى سۈرئەت بىلەن سانائەتلىشىشكە، شەھەرلىشىشكە قاراپ يۈزلىنىش دولقۇنى يېزىلاردا ئەۋج ئالدى. 21 مىليون ئاھالىسى بار بۇ رايوندا، ھازىر ئاھالىسى 1 مىليوندىن ئاشىدىغان ئىككى شەھەر، ئاھالىسى 100 مىڭدىن ئاشىدىغان 32 بازار بارلىققا كەلدى. شتاتلىق بازار ھەر 10 مىڭ كۈادرات كىلومېتىرغا 104 تىن توغرا كېلىدۇ، 60 كۈادرات كىلومېتىرغا يەتمىگەن دائىرىدە بىر بازار بار، بۇ ئوكلىكە ۋە مەملىكەتنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىدىن زور دەرىجىدە يۇقىرى، غەيرىي يېزا ئىگىلىك ئاھالىسى (كۆپ قىسمى بازار ئاھالىسى) 8 مىليون 400 مىڭ بولوپ، 1980-يىلىدىكى 481 كىشىدىن 75% ئاشقان. جەمئىيەت ۋە ئىقتىسادشۇناسلار: رايون خاراكتېرلىك سىياسىي، ئىقتىساد، مائارىپ، مەدەنىيەت، پەن - تېخنىكا، ئۇچۇر، پول مۇئامىلىسى بىرگەۋدىگە ئايلانغان بۇ زامانىۋى بازارلار جۇجياڭ دېلتىسىنى ئالتۇن دېلتا رايونىغا، دۆلتىمىزنىڭ ئىقتىسادى ئەڭ تەرەققىي تاپقان، بازارلىرى ئەڭ ئاۋات شەھەرلەشكەن رايونغا ئايلاندۇرغان، دەپ باھا بېرىشتى.

ۋاڭ لېچۈەن ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنى كۆزدىن كۆچۈردى

(بېشى 1 - بەتتە)

يۇقىرى ھوسۇللۇق كۆكتاتلارنى تېرىش، ھەر تەرەپلىمە ئېچىۋېتىش، يېشىل يول بەرپا قىلىش، ئىشلەپچىقىرىش بىلەن سېتىشنى ماسلاشتۇرۇش، كۆكتاتچىلارنىڭ شەھەرگە كىرىپ بۋاستە كۆكتات سېتىشىغا يول قويۇش مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىش كېرەك.

ۋاڭ لېچۈەن بىر قىسىم سۈپەتلىك ئۈي قوشلىرى، توخۇ فېرمىلىرىنىڭ قىينىچىلىقلىرىنى نەزەرگە ئېلىپ تەكتلەپ مۇنداق دېدى: ھازىرقى ئاساسلىق مەسىلە بۇ كارخانىلارنىڭ كۆلىمى بەك كىچىك، ئەمگەك ئۇنۇمدارلىقى تۆۋەن، شىنجاڭدا يەر كۆپ، بۇ بىر ئۈستۈنلۈك، چوڭ - چوڭ فېرمىلارنى قۇرساق بولىدۇ، ئالدى تەرەپتە كالا فېرمىسى، كەينى تەرەپتە دېھقانچىلىق مەيدانى قۇرۇپ، بېدە ۋە كۆمۈ [illegible] ساق، ئىشلەپچىقىرىش تەننەرخىنى تۆۋەنلەتكىلى بولىدۇ. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مەركىزى بولغان ئۇرۇمچى شەھىرى كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر قۇرۇلۇشى قىلىشتا چوقۇم يېراقنى نەزەردە تۇتۇپ، كۆپرەك ئىشلارنى قىلىشى، جانلىق تەدبىر قوللىنىشى، يىلمۇ يىل يېڭىلىق يارىتىشى كېرەك. يېڭى چارە - ئۈسۈللارنى قوللىنىپ، قىممەتنى ئاشۇرۇش، تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىش، ئۇنۇمنى ئۆستۈرۈش يولغا مېڭىشى لازىم، شۇنداق قىلغاندا، كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر قۇرۇلۇشىنى ياخشى ئىشلەپ، شەھەر ئاھالىسىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىنى يىلدىن يىلغا ئۆستۈرگىلى بولىدۇ.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ بۇ يىلقى ياڭيۇ ھوسۇلى 28 مىڭ تونىغا يېتىپ، بۇلتۇرقىدىن 6000 تونىنا ئېشىپتۇ. ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىيىتى يامان ئەمەس ئىكەن. شۇنداقتىمۇ زاپاس كۆكتات ساقلاشقا ئەھمىيەت بېرىش لازىم، بىرى، ئورۇنلار زاپاس ساقلىشى، يەنە بىرى، سودا تارماقلىرىمۇ زاپاس ساقلىشى كېرەك. كۆكتات، قوشۇمچە يېمەكلىكلەر قۇرۇلۇشى شەھەر باشلىقىنىڭ ئىشى، ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرى ۋە مەسئۇل تارماقلارنىڭ ئىشى دەيدىغان بىر تەرەپلىمىلىك قاراشلارغا خاتىمە بېرىپ، پۈتۈن جەمئىيەت پائال ماسلىشىش، ھەممەيلەن كۆكتات ساقلاش ئېڭىنى تۇرغۇزۇش لازىم. كۆكتات ساقلىمىغاندا، كۆكتاتنى قىممەت سېتىۋېلىشقا توغرا كېلىدۇ. ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىمۇ تەشەببۇسكارلىق بىلەن سېتىپ بېرىشى كېرەك. سودا تارماقلىرى بۇ خىزمەتنى پۈختا، ياخشى ئىشلىشى لازىم.

ئۆز مۇخبىرىمىز **شى خۇك** خەۋىرى قىلىدۇ: 10-ئاينىڭ 3 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، ۋاڭ لېچۈەن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئالاھىدە قىينىچىلىقى بار كارخانىلەر شىنجاڭ سۇ - ئېلېكتر قۇرۇلۇشى ئىدارىسىغا بېرىپ تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى، ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى، دەم ئېلىشقا، پېنسىيەگە چىققان كادىرلار ۋەكىللىرى بىلەن سۆھبەتلىشىپ، ئەھۋال ئىگىلىدى، ئولارنىڭ پىكرلىرىنى ئاڭلىدى .

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: شىنجاڭ سۇ - ئېلېكتر قۇرۇلۇش ئىدارىسى - كونا كارخانا، شىنجاڭنىڭ سۇ - ئېلېكتر قۇرۇلۇشىغا ئۆچمەس تۆھپە قوشقان. سۇ ئېچىكەندە قۇدۇق قازغۇچىنى ئۇنتۇما، دەيدىغان گەپ بار، ئولار تۆھپە قوشمىغان بولسا، شىنجاڭنىڭ سۇ - ئېلېكتر ئىشلىرى ھازىرقىدەك كۆلەمگە ئىگە بولالمىغان بولاتتى. ھازىر بۇ كارخانىنىڭ قىينىچىلىقى بار ئىكەن، ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر ۋە پۈتكۈل جەمئىيەت ئولارنىڭ قىينىچىلىقىنى ھەل قىلىشىغا يار-دەم بېرىشىمىز لازىم.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دېدى: بۇ كارخانىمۇ پۈرسەتنى چىڭ تۇتۇپ، قىينىچىلىقنى يېڭىپ، قىيىن ئەھۋالدىن قۇتۇلۇپ، تەرەققىيات يولىغا مېڭىشى لازىم. بىرىنچى، ئىشنى باشقۇرۇشتىن، تېخنىكا جەھەتتىن تۇتۇشى، يۇقىرى ساپالىق ۋە رىقابەت مېخانىزمى مۇۋاپىق بولغان قوشۇن قۇرۇپ چىقىشى، قەتئىي ئىرادىگە كېلىپ، جاسارەت بىلەن كۆچۈنۇپ ئىشلەپ، رىقابەتتە غالىپ ئورۇندا تۇرۇدىغان بولۇشى لازىم. ئىككىنچى، قوشۇننى تېزدىن ياخشى ئوسكۇنىلەر بىلەن قوراللاندۇرۇشى لازىم. ئوسكۇنە ۋە ئىلغار ۋاستە بولمسا، قۇرۇلۇشتا رىقابەتلەشكىلى بولمايدۇ. ئۇچىنچى، ھەققىي چىقىش يولى - ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇشتا. ئىشلەپچىقىرىش كۆچلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ، تۇرلۇك چارە -تەدبىرلەرنى قوللىنىپ يول تېپىشى كېرەك، بىر كەسىپنى ئاساس قىلىپ، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىشى لازىم، مۇشۇنداق قىلغاندىلا، كارخانىدىن ئۈمىد بولىدۇ، كارخانا رىقابەت كۆچىگە ئىگە بولىدۇ.

ۋاڭ لېچۈەن سۇ ئىشلىرى نازارىتى، قۇرۇلۇش ئىدارىسىنىڭ ئامىنى ئويلىشىنى، ئامما ئوچۇن بەزى ئەھمىيەتلىي ئىشلارنى قىلىپ بېرىشىنى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭمۇ ئىستىقبالىنى كۆزۈشىنى، ئۈمىدۋار بولىشىنى ئۈمىد قىلدى.

ۋاڭ لېچۈەن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى قۇرۇلۇش ئىدارىسىنىڭ ئالىللىكلەر قورۇسىدا قىينىچىلىقى بار ئىشچى - خىزمەتچىلەر ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئالىللىرىنى يوقلىدى.

(بېشى 1 - بەتتە)

زور ئېلېكترونلوق ئالىيۇمىن ياپرىقىنى ئىشلەپچىقىرىش نىيىتىگە كەلگەن ھەم ئوندى 1991 - يىلىنىڭ باشلىرىدا تەتقىقات تۇرى قىلىپ تۇرغۇزۇشنى قولغا كەلتۈرگەن. ئولار سەرخىل ئالىيۇمىن يېرىم تەييار مەھسۇلاتلىرىنى ئىشلەپچىقىرىش جەھەتتە مەملىكەت بويىچە ئوخشاش كەسىپلەر قاتاردا ئالدىنقى ئورۇننى ئىگىلەگەنلىك ئوستۈنلوكىدىن تولوق پايدىلىنىپ، ساپ ئالىيۇمىنىنىڭ سۈپىتى ۋە مەھسۇلات مقدارىنى ئوستۇرۇش جەھەتتە زور كوچ سەرپ قىلىپ، ئالاھىدە ساپ ئالىيۇمىندىن ئىشلەنگەن ئالاھىدە دەرىجىلىك مەھسۇلاتلار ۋە ئومۇمىي مەھسۇلات مقدارىنى تېز ئاشۇرۇپ، ئېلېكترونلوق ئالىيۇمىن ياپراقنى ئىشلەپچىقىرىش ئوچۇن تولوق خام ماتېرىيال ھازىرلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، مۇشۇ ساھەدىكى مۇتەخەسسىسلەر قاتناشقان ۋە يېتەكچىلىك قىلغان ئىشلەپچىقىرىش، ئوگىنىش، تەتقىقات بىر گەۋدىلەشتۈرۈلگەن پەن - تېخنىكا ئوتكىلىگە ھوجۇم قىلىش گۇرۇپپىسىنى تەشكىل قىلدى. ئالىيۇمىن ياپراق شۆبە زاۋۇتىنىڭ 170 تىن كۆپرەك ھەر مىللەت كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىسى جاپا - مۇشەققەتتىن قورقماي، ئۈزۈلدۈرمەي جەڭ قىلىپ، بۇ يىل 7 - ئايدا سىغىمچانلىقى زور، ئوۋەن بىسىملىق ئېلېكترونلوق ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقسىدە مۇۋەپپەقىيەتلىك ئىشلەپ چىققاندىن كېيىن، 8 - ئايدا سىغىمچانلىقى زور، يۇقىرى بىسىملىق ئېلېكترونلوق ئالىيۇمىن ياپراقنى سىناق تەرىقسىدە ئىشلەپچىقىرىشقا ئومۇميۈزلوك ئاتلاندى.

ئەجىر بىكارغا كەتمەيدۇ. دۆلەتنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرى ۋە ئاپتونوم رايونلوق پارتكوم، خەلق ھوكۈمىتى، ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭ قىزغىن كوڭۈل بۆلۈشى، زور كوچ بىلەن قوللىشى ئارقىسىدا جۇڭخېلىقلار بەش يىل جاپالىق ئەجىر سىڭدۈرۈپ بۇگۈنكى كۈندە ئاخىر مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى.

گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى ۋۇ باڭگو شىنجاڭدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە جۇڭخې شىركىتىنىڭ باش جىڭلىسى جاڭ يېڭچيەننىڭ دوكلاتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: ناھايىتى ياخشى قىلىپسىلەر، بۇ مەھسۇلاتنى ئىشلەپچىقىرىش ئوتۇنچۇالا ئاسان ئىش ئەمەس، بۇ مەھسۇلاتنى كۆپلەپ ئىشلەپچىقىرىپ، بالدۇراق ئىكسپورت قىلىشنى قولغا كەلتۈرۈشىگلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇرۇمچى رايونىنىڭ ھاۋارايى: كۈندۈزى ۋە كېچىسى ھاۋا ئوچۇق بولۇپ، تېمپېراتۇرا 16 ℃ – 4 ℃ بولىدۇ .ئوچ بال شامال چىقىدۇ.

ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشتا پەن-تېخنىكىغا تايىنىش كېرەك

ج ك پ مەركىزىي كومىتېت بەنگۆتىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئىشخانىسى، دۆلەت پەن- تېخنىكا كومىتېتىنىڭ يېزا پەن - تېخنىكا مەھكىمىسى

ئېلىمىزنىڭ ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش جەھەتتىكى يوشۇرۇن كۈچى قانداق؟ مۇشۇ نەسىرنىڭ ئاخىردا 500 مىليارد كىلوگرام ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش نىشانىنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ؟ 21- ئەسىردە نوپۇسنىڭ كۆپىيىشى يۇقىرى پەللىگە چىققاندا ئاشلىق مەسلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن پۈختا ئاساس سالغىلى بولامدۇ؟ بۇ مەسىلىلەرگە جاۋاب تېپىش ئۈچۈن بىز شەندۇڭ، سەنشى، جىلىن، خېيلۇڭجىياڭ، جيائۆشى، گەنسۇدىكى مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار ۋە پەن تەتقىقات ئورۇنلىرىدىكى يولداشلار بىلەن سۆھبەتلەشتۇق.

ئاشلىق مەسلىسىنى ھەل قىلىشتا پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىغا تايىنىش كېرەك

ئېلىمىزنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىدىن قارىغاندا، سىياسەت ئاساسىي جەھەتتىن مۇقىم بولغان ئەھۋالدا، ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇش جەھەتتە يوشۇرۇن كۈچ بار. بۇنى مۇنداق تۆت تەرەپتىن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ: بىرىنچى، پەن - تېخنىكا تەرەققىياتى ھازىرقى تېرىلغۇ يەرنىڭ بىرلىك ھوسۇلىنى ئاشۇرالايدۇ؛ ئىككىنچى، ئاشلىق ھوسۇلىنى كېمەيتىۋېتىدىغان ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ؛ ئۈچىنچى، ئوزۇقلاشتۇرۇشكە بولىدىغان قاقاسلىقلارنى ئوزۇقلاشتۇرۇپ، ئاشلىق تېرىلغۇ كۆلىمىنى كېڭەيتكىلى بولىدۇ؛ تۆتىنچى، ئاشلىقنىڭ جايلىششىنى تەڭشەپ، ئېڭىز تېرىلغۇسى كۆلىمىنى كېڭەيتكىلى بولىدۇ.

پەن - تېخنىكىنىڭ تەرەققىياتىغا تايىنىپ ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرغىلى بولامدۇ - يوق؟ بۇ مەسىلىنى بىز ئوخشاش بولمىغان نۇقتىدىن ئانالىز قىلدۇق. تۆۋەندىكى بىر نەچچە ئاساسلىق تېخنىكا تەدبىرىنىڭ يوشۇرۇن كۈچى مۇنداق: 1) ئاشلىقنىڭ بىرلىك ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشتا، سورتلۇق ئورۇقنىڭ رولى تەخمىنەن 30 پىرسەنتنى ئىگىلەيدۇ؛ 2) ئوغۇتنى كۆپەيتىپ ۋە ئوغۇتلاش تېخنىكىسى ئارقىلىق ئوسۇلنى ئوزۇقەرتىپ، خىمىيۋى ئوغۇتنىن پايدىلىنىش نىسبىتىنى ھازىرقى % 30 تىن % 40 كە يەتكۈزگەندە، ئاشلىقنى % 8 - % 15 ئاشۇرغىلى بولىدۇ؛ 3) سۇنى تېجەپ سۇغىرىش تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرغاندا، 3 مىليون 300 مىك گېكتاردىن 8 مىليون 600 مىك گېكتارغىچە يەرنى سۇغارغىلى، سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى % 40 ئاشۇرغىلى، ئاشلىق ھوسۇلىنى 15 مىليارد كىلوگرام ئاشۇرغىلى بولىدۇ؛ 4) ئېلىمىزدە يىلىغا كېسەللىك، قوللانغاندا، 9- بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە ئاشلىق ھوسۇلىنى 50 مىليارد كىلوگرام ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

يېزا ئىگىلىك مىنىستىرلىكىنىڭ مۇتەخەسسىسلىرى ھەر يىلى پەن - تېخنىكا ئامىللىرىنى ھەر تەرەپتىن ئويلىنىش ئارقىلىق ھازىرقى 60 مىليون 400 مىك گېكتار تۆۋەن ھوسۇلۇقنى ئېتىزلىقتىن، 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە 24 مىليون گېكتارنى ئوزۇگەرتىشنى، ئاشلىق ھوسۇلىنى 40 مىليارد كىلوگرام ئاشۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويىدى. ھازىرچە ئوزۇگەرتىلمەيدىغان تۆۋەن ھوسۇللۇق ئېتىزلاردا مۇنتىزىم تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرغاندا، ئاشلىق ھوسۇلىنى 10 مىليارد كىلوگرام ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

بىز تەكشۈرگەن يەتتە ئولكىنىڭ 1994 - يىلدىكى ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلى مەملىكەت بويىچە ئومۇمىي ھوسۇلنىڭ 28 پىرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ. ئۇلار ئوزۇلىرىنىڭ ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇش جەھەتتىكى يوشۇرۇن كۈچى ۋە چەكلىمىلەرنى ئانالىز قىلىش ئاساسىدا، 9- بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نىشانىنى ئوتتۇرىغا قويىدى. بۇ يەتتە ئولكىنىڭ ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇش نىشانىدىكى ئەڭ تۆۋەن چەك بويىچە ھىسابلىغاندا، 9- بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە 38 مىليارد 700 مىليون كىلوگرام ئاشلىق كۆپىيىدۇ.

پەن - تېخنىكا ئارقىلىق ئاشلىقنى كۆپەيتىشنىڭ ئاساسىي تەسەۋۋۇرى

بىرىنچى، ئىدىيىۋى كۆز قاراشنى ئوزۇگەرتىپ، ھازىرقى زامان يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساسىي تەلىپى بويىچە ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشقا يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك.

ئىككىنچى، يۇمشاق پەن تەتقىقاتى بىلەن سىياسەت تەتقىقاتىغا ئەھمىيەت بېرىپ، ئىقتىسادىي سىياسەتنى ئوزۇلۇكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈش كېرەك.

ئۈچىنچى، مەۋقەنى يىرىك يېزا ئىگىلىكىگە قويۇپ، يىرىك يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇش، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش، پىششىقلاپ ئىشلەش، ئىستېمال قىلىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش كېرەك.

تۆتىنچى، ئۇنۇمۇرسال يۇرۇشلەشتۇرۇش ۋە سستېمىلار بويىچە توپلاشتۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، تۇرلۇك پەن - تېخنىكا تەدبىرلىرىنىڭ ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشتىكى ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش كېرەك.

بەشىنچى، يېزا ئىگىلىكى، ئېلىم - پەن، مائارىپنى بىرلەشتۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ ئېلمي ئوسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، ئۇلارنى پەن - تېخنىكا ئارقىلىق ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرىدىغان ئاساسىي گەۋدىگە ئايلاندۇرۇش كېرەك.

پەن - تېخنىكا ئارقىلىق ئاشلىق ھوسۇلىنى ئاشۇرۇشقا دائىر تېخنىكىلىق تەدبىرلەر

1) ئوجۇيىلەنگەن ئورۇقچىلىق قورۇلۇشىنى تېزلىتىش كېرەك.

2) ئوغۇت سەرمايىسىنى كۆپەيتىپ، ئوغۇت ئىشلىتىش تېخنىكىسىنى ياخشىلاش كېرەك.

3) ئېنىز - ئېرىق ئەسلىھەلىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، سۇ تېجەيدىغان سۇغىرىش تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇش كېرەك.

4) ئۇلغار تېخنىكىنى قوللىنىپ، ھەر خىل ئاپەتنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، زىيانىنى ئازايتىپ، ئاشلىقنىڭ مەھسۇلاتلىشىش نىسبىتىنى تەرەققىي قىلغان ئەللەرنىڭ سەۋىيىسكە يەتكۈزۈش كېرەك.

5) يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى تېخنىكىسىنى تاللاپ ئومۇملاشتۇرۇپ، ئوڭۇنى بىئو تېخنىكا بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ۋە ماسلاشتۇرۇپ راۋاجلاندۇرۇش كېرەك.

6) ئاشلىق مەسلىسى توغرىسىدىكى ئاساس تەتقىقاتى ۋە مۇھىم پەن - تېخنىكا ئوتكەللىرىگە ھۆججۇم قىلىشنى كۈچەيتىپ، پەن - تېخنىكا مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى كۆپەيتىش كېرەك.

7) يېزا ئىگىلىك تېخنىكىسىنى ئومۇملاشتۇرۇش سستېمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشقا تەسىر يەتكۈزىدىغان ئاپەتنى ئازايتىش، ئالدىنى ئېلىش ۋە ئىشلەپچىقىرىش، پىششىقلاپ ئىشلەش، توشۇش جەھەتتىكى ئۇلغار تېخنىكىنى دېھقانلارغا ئىگىلىتىش كېرەك.

مەركىمل ئابلىمىت (ت)

شورلۇق يەرگە كۆكتات تېرىشتا نېمىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك؟

شورلۇق يەردىكى شور تەركىبى كۆكتاتلارنىڭ ئۇنۇشى ۋە ئۆسۈشىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ، شۇڭا شورلۇق يەرگە كۆكتات تېرىغاندا تۆۋەندىكى بىر قانچە مەسىلىگە دىققەت قىلىش كېرەك:

بىرىنچى، تۇپراقتىكى شور مىقدارىنىڭ ئاز-كۆپلۈكىگە قاراپ كۆكتات تۈرىنى تاللاش كېرەك. شور تەركىبى يۇقىرى يەرلەرگە پالەك، كاۋا، كاپۇستا قاتارلىق شورغا چىداملىق كۆكتاتلارنى تېرىش مۇۋاپىق. شور تەركىبى تۆۋەنرەك يەرگە كۆك پۇرچاق، كۆدە، ساماق، كەرەپشە قاتارلىق شورغا بىر قەدەر چىداملىق كۆكتاتلارنى، شور تەركىبى ئاز يەرگە پىدىگەن تۇردىدىكى كۆكتاتلار بىلەن قىشلىق پىسۈلەك، تۇرۇپ قاتارلىق كۆكتاتلارنى تېرىغان ياخشى.

ئىككىنچى، ئورگانىك ئوغۇتنى كۆپرەك بېرىش كېرەك. مەسىلەن: شورلۇق يەرگە تېرىلغان كۆكاتنى پىشىل ئوغۇت، دۆڭلەپ تولۇق چىرىتىلگەن ئېغىل قىغى بىلەن ئوغۇتلاپ، تۇپراقنىڭ قورۇلمىسىنى ياخشىلاپ، تۇپراقنىڭ ئۇنۇمدارلىقىنى ئاشۇرۇش، خىمىيۋى ئوغۇتنى ئىمكان قەدەر ئاز ئىشلىتىش كېرەك.

ئۈچىنچى، يوپۇق پېيىش ئارقىلىق تۇپراقنىڭ شورلىشىنى زەيلىشىنى چەكلەش كېرەك. يوپۇق يايقاندا، تۇپراقتىكى ئانئورگانىك تۇزلارنىڭ ئېقىپ كېتىشىنى چەكلەپ، تۇپراقنىڭ ئوغۇت كۈچىنى ساقلاپ، سۇغىرىش قېتىم سانىنى ئازايتقىلى، تۇپراق تېمپېراتۇرىسىنى ۋە نەملىكىنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولىدۇ. بۇ شورلۇق تۇپراق يۈزىگە ئورلىشىنى چەكلەش رولىنى ئويناپىدۇ.

تۆتىنچى، تېرىش تېخنىكىسىدا مايسىنى ساقلاپ قېلىشنى ئاساس قىلىش لازىم. بۇنىڭ ئۈچۈن (1) زىرائەتنى ئېگىز، تار، قىسقا قىرغا تېرىش، چۆنەكنى چوڭقۇر ئېلىش ئارقىلىق سۇ چىقىرىۋېتىشكە ئاسانلىق يارىتىش كېرەك. (2) يەرنى بەك چوڭقۇر ئاغدۇرماسلىق، ئاغدۇرغاندا ئاستىنىڭ توپىسىنى ئوستەگە چىقىرىپ قويۇشتىن ساقلىنىش، يەرنى ئاغدۇرۇپلا ئورۇق سېلىش كېرەك. (3) يەرنى تەكشى تۈزلەش، يەر ئېگىز - پەس تۈزلىنىپ قېلىپ شور ئورلىۋېلىشتىن ساقلىنىش، تەكشى سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش لازىم. (4) ئورۇقنى سۇغا چىلاپ بىخلاندۇرغاندىن كېيىن ئاندىن تېرىش، تېرىشتىن بۇرۇن يەرنى ياخشى قاندۇرۇپ سۇغىرىش لازىم. بۇ، ئورۇقنىڭ ئۇنۇپ چىقىشىغا پايدىلىق. ئورۇقنى تېرىغاندىن كېيىن شاخ، پاخال، مەگىزىلەر بىلەن ئېنىزنى يېپىپ، شور ئورلەشنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. (5) مايسا ئۇنۇپ چىقىشتىن بۇرۇن سۇغارماسلىق لازىم. چۈنكى شورلۇق يەر ئاسان قېتىۋالىدۇ، ئەگەر مايسا ئۇنۇپ چىقىشتىن بۇرۇن يەر سۇغىرىلسا، مايسىنىڭ ئۇنۇپ چىقىشىغا تەسىر يېتىدۇ. (6) كۆكاتلارنى كۆچۈرۈپ تىككەن ۋاقتىنكى سۇغىرىش قېتىمى ئادەتتىكى يەرگە كۆكاتلارنى كۆچۈرۈپ تىككەندىكىگە قارىغاندا كۆپرەك بولۇشى لازىم. مۇشۇنداق بولغاندا، يەردىكى شورلارنى يۇيۇپ، شور ئورلەشتىن ساقلانغىلى، كۆچۈرگەن مايسىلارنى ئاسان ئوتقۇزغىلى بولىدۇ. ئەگەر چۈنەكلەپ سۇغارغاندا، سۇنى تەكشى سىڭدۈرۈش، سۇغىرىپ بولۇپ دەرھال ئايقىنى چىقىرىۋېتىش كېرەك. (7) مايسىنى بالدۇراق، مۇۋاپىق ئاقلاش، كېسىنرەك ئوپ توختىتىش، ئېتىز ئالا قىلىشتىن ساقلىنىش لازىم. (8) يەرنى ۋاقتى- ۋاقتىدا چاپاڭ بوشىتىپ، يەر قېتىۋېلىشتىن ساقلىنىش، بولۇپمۇ يامغۇردىن (ياكى سۇغىرىشتىن) كېيىن دەرھال يەرنى چاپاڭ بوشىتىپ، سۇنىڭ پارغا ئايلىنىشىنى ۋە شورنىڭ ئورلىشىنى ئازايتىش كېرەك.

يۇقىرىقى ئۇسۇللاردىن باشقا، زىيكەش چېپىپ شور يۇيۇش، چوڭقۇر ئاغدۇرۇپ شورنى باستۇرۇش، ئورگانىك ئوغۇت ئارقىلىق شور سۇمۇرتۇش، يەرنى چاناپ بوشىتىپ، چۆپ چېپىپ شور ئورلەشتىن ساقلىنىش قاتارلىق تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، شورلۇق يەرنى ئوزۇگەرتىش لازىم.

غالىپ توختى (ت)

جۇڭگو يېزا ئىگىلىك پەنلەر ئاكادېمىيىسى ئالاھىدە مەھسۇلاتلار تەتقىقات ئورنىنىڭ بۇغا تەجرىبە بازىسى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، مەملىكىتىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىنى 500 دىن ئارتۇق نەسىللىك بۇغا بىلەن تەمىنلىدى، 20 نەچچە تۈرلۈك بۇغا مۇناسىۋەتلىك بۇغا يېتىشتۇرۇش، كۆپەيتىش، بۇغا مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش تەتقىقاتىنى تاماملىدى ۋە جايلاردىكى بۇغا مەيدانلىرىغا تېخنىك خادىملارنى تەربىيەلەپ بەردى.

سۈرەتتە: بۇ بازىدىكى نەسىللىك بۇغالار.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى

ئۇزاق ۋاقىت ئۆرە تۇرۇشتىن كېلىپ چىقىدىغان كېسەللىكلەردىن ساقلىنىش

مەريەم غوجاجى

ئۆرە تۇرۇش ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئاساسىي پائالىيىتىنىڭ بىرى، ئۇنىڭ سالامەتلىككە ھېچقانداق زىيىنى بولمىسىمۇ، ئاز چېنىقىدىغان كىشىلەر مەلۇم ئاممىلار تۇيۇپ‌يلىدىن ئۇزاق ۋاقىت ئۆرە تۇرۇپ قالسا، ئوڭايلا پوت كۆك تومۇرى ئېڭىزى- بۇگرى كېڭىيىشكە ئوخشاش خىلغا بۆلۈنىدۇ؛ بۇ كۆك تومۇرلارنىڭ كالاپانى دېھقانچىلىق دوختۇرى ھەددىدىن زىيادە يولغا تەسىر يەتكۈزىدۇ.

قوغۇشۇن فېرمېنت ۋە ھۈجەيرىنىڭ ماددا خەتەرلىك بىر خىل ماددا.

كاربون چالا ئوكسىدى ئۇنىڭ كۆپ مىقداردا جۈغلىنىپ قېلىشى مۇتتەدىل ئېقىم

یەرنی سۇغارغىلى، سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى % 40 ئاشۇرغىلى، ئاشلىق ھوسۇلىنى 15 مىليارد كىلوگرام ئاشۇرغىلى بولىدۇ؛ 4) ئېلىمىزدە يېلغا كېسەللىك، ھاشارات، ياۋا ئوت- چۆپ، چاشقان قاتارلىق ئاپەتلەر تۆپەيلىدىن ئون پىرسەنت ئەتراپىدىكى ئاشلىق زىيانغا ئۇچرايدۇ. ھازىر بار بولغان تېخنىكا بىلەن ئالدىنى ئېلىشنى كۇچەيتكەندە، 10 مىليارد كىلوگرامدىن ئارتۇق ئاشلىقنى تېجەپ قالغىلى بولىدۇ؛ 5) ئاز - ساز تېرىش ئۈسۈلىنى قوللانغاندا، % 20 ئۇرۇقنى تېجەپ قالغىلى بولىدۇ. مەملىكەت بويىچە ئېشىلىدىغان ئۇرۇق مقدارىنى 12 مىليارد 500 مىليون كىلوگرام بويىچە ھېسابلىغاندا، ئاشلىق 2 مىليارد 500 مىليون كىلوگرام كۆپەيىدۇ. يۇقىرقى بەش جەھەتتىكى تېخنىكا تەدبىرنى

-كاربون چالا ئوكسىدى ئۈنۈمى كۆپ

مقداردا جۇغلىنىپ قېلىشى مۇتتىدىل ئېقىم قاتلىمىنىڭ تەگپۇگلۇقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ.

كاربون (IV) ئوكسىدى بۇ خىل گازنىڭ جۇغلىنىپ قېلىشى يەر شارىنىڭ سىرتقى تېمپېراتۇرىسىنى كۆرۈنەرلىك يۇقىرى ئۆرلىتىپ، ئېكولوگىيە ۋە يەر شارى خىمىيىسىگە ئاپەت كەلتۈرىدۇ.

گۇگۇرت ئوكسىدى ھاۋانى بولغاچ، مەلۇم بىرنىكمە تالالارنى چىرىتىدۇ.

ئازوت ئوكسىدى ئادەمنىڭ نەپەس يولىغا تەسىر يەتكۈزىدۇ.

قوغۇشۇن فېرمېنت ۋە ھۇجەيرىنىڭ مادداۋ ئالماشتۇرۇشىغا تەسىر يەتكۈزىدۇ.

سىماب بىمەلكلىكلەرنى بولغايدۇ، بولۇپمۇ دېڭىز - ئوكيانلاردىن چىقىدىغان بىمەلكلىكلەرنى بولغايدۇ. ئادەم بەدىنىدە سىمابنىڭ جۇغلىنىپ قېلىشى نېرۋا سىستېمىلىرىغا زىيان يەتكۈزىدۇ.

فوسفات كىسلاتا تۇزى ئاساسلىقى كۆل ۋە دەريا - ئېقىنلارنى بولغايدۇ.

رادىئاتسىيە رادىئاتسىيىلىك ماددىلار ئون چوڭ بولغىغۇچى مادداۋ ئىچىدىكى ئەڭ خەتەرلىك بىر خىل مادداۋ.

دېھقانچىلىق دولۇنسى ھەددىدىن زىيادە

كۆپ ئىشلىتىلسە، قوش ۋە بېلىق تۇرلىرىنى زەھەرلەپ ئۆلتۈرىدۇ. بەزىدە راك كېسەللىكىنى پەيدا قىلىدۇ.

نېفىت دېڭىزغا ئېقىپ كەتسە، دېڭىزدىكى ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر ۋە بېلىقلارغا بۇزغۇنچىلىق سالىدۇ ھەمدە دېڭىزنىڭ قوملۇق، تېيىز يەرلىرى ۋە پورتلاردىكى ئوسكۇنىلەرنى بولغايدۇ.

ئەبەيدۇللا قادىر (ت)

ياشانغانلار «ياشرىپ قالسا» خۇشال بولۇپ كەتمەسلىكى كېرەك

بەزى ياشانغانلاردا ئوشتومتوت «ياشرىپ قېلىش» ئەھۋالى كۆرۈلىدۇ، ئۇلار بوندىق ۋاقىتتا ئىنتايىن خۇشال بولۇپ، بۇ، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈشىنىڭ بىشارىتى، دەپ قارايدۇ. ياشانغانلارنىڭ «ياشرىپ قېلىش» ھادىسىلىرى ئىچىدە قايىتىدىن يېڭى چىش چىقىش، مومايلاردا بولسا ھەيز كېلىش ۋە كۆكسى تولۇش، كۆزى روشەنلىشىش، ئاقارغان چېچى قارىيىش قاتارلىقلار بىر قەدەر كۆپ كۆرۈلىدۇ.

مۇناسىۋەتلىك تەتقىقات ماتېرىياللىرىدىن قارىغاندا، ياشانغانلارنىڭ «ياشرىپ قېلىش» ى ئانچە نورمال ئەھۋال ئەمەس. كۆپ ھاللاردا ياشانغانلارنىڭ «ياشرىپ قېلىش» ھادىسىسى ئەمەلىيەتتە بىر خىل پاتالوگىيىلىك ئەھۋال. شۇڭا ياشرىپ قالدىم، دەپ قاراشقا بولمايدۇ، ۋاقتىدا دوختۇرغا كۆرۈنۈش كېرەك.

ئادەمنىڭ قېرىشى تەبىئىي قانۇنىيەت. چىشنى ئالساق، ياشانغانلارنىڭ چۈشۈپ كەتكەن چىشى قايتا چىقمايدۇ. ئەمما بەزى ياشانغانلارنىڭ چىشى چۈشۈپ كەتكەندىن كېيىن چىش يىلتىزى ياكى چىش ملىكىدىن چىش چىقىدۇ. بۇ، ياشانغانلارنىڭ مۇسكۇللىرى تارىيىپ، چىش يىلتىزى ۋە چىش ملىكىنى قىسقانلىقىنى نەتىجىسى.

ئايالالارنىڭ كېلىماتېرىيە مەزگىللىدىن كېيىن ھەيز كەلمەسلىكى تەبىئىي قانۇنىيەت. ئەمما جىنسىي كۆپىيىش سىستېمىسى ئەزەلدىن ئۆزگەرمەس نەرسە ئەمەس. ھەيز كەلمىگەندىن كېيىن كۆپلىگەن ئايالنىڭ جىنسىي كۆپىيىش ئەزاسىدا ياخشى سۈپەتلىك ۋە يامان سۈپەتلىك ئۆسمە پەيدا بولىدۇ. بۇ كېسەللىك ئۆزگىرىشلىرى ياشانغان ئايالالارنىڭ جىنسىي يول قانىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، كىشىلەردە ھەيز كەلدى، ياشرىپ قالدىم، دېگەن خاتا ئۇقۇمنى پەيدا قىلىدۇ.

ئادەمنىڭ تېنى ئاجىزلاش بىلەن بىللە كۆرۈش قۇۋۋىتىمۇ ئاجىزلاپ، كۆزى تورلىشىدۇ. ئەمما بەزى ياشانغانلارنىڭ كۆزى تورلاشقاندىن كېيىن تۇرلۇك سەۋەبلەر تۆپەيلىدىن كۆز كرىستالىنىڭ كېسەللىك ئۆزگىرىشى بىلەن كۆرۈش قۇۋۋىتى قايتا روشەنلىشىپ قالىدۇ. بۇ، بىر مەھەللىك ئەھۋال. ۋاقتىدا داۋالانمىسا، تېخىمۇ ئېغىر تورلىشىپ قېلىشى ياكى قارىغۇ بولۇپ قېلىشى مۇمكىن.

بەزى ياشانغانلاردا نورمال قېرىش جەريانىدا، قارىماققا ھەقىقەتەن ياشرىپ قالغاندەك ئەھۋاللار پەيدا بولىدۇ. مەسىلەن: قۇرۇپ كەتكەن تېرىلىرى يۇمران بولۇپ قالىدۇ، تارتىلىپ كەتكەن كۆكسى تولۇپ قالىدۇ، جىنسىي ھەۋىسى قايتا قوزغىلىدۇ، قايتا قارا چاچ ئۆسىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىنتايىن ئاز ساندىكىلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، كۆپىنچىسى ھېچ ئاستى بېزى ئۆسمىسى، بۆرەك بېزى خورمۇخۇمار ھۇجەيرە ئۆسمىسى قاتارلىق كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولغانلىقتىن بېشارىتى.

قىسقىسى، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈشنى ھەممە ئادەم ئارزۇ قىلىدۇ، لېكىن پەنگە ئۇيغۇن ھالدا «ياشرىپ قېلىش» ئەھۋالىدا ئېنىق يۇقىرىدا ئېيتقان «ياشرىپ قېلىش» ئەھۋاللىرى كۆرۈلگەندە، خۇشال بولۇپ كەتمەي، دوختۇرخانىغا بېرىپ، ئۇنىڭ سەۋەبىنى ئېنىقلاتقان ياخشى.

ئەسئەت ئىسمائىل (ت)

يېقىندا «يۈرەكنىڭ ساغلاملىقىنى تەكشۈرۈش كۆچمە پونكتى» گۈڭجۇ شەھىرىنىڭ كوچىلىرىدا ئاھالىلەرنىڭ يۈرەك كېسەللىكىنى ھەقسىز تەكشۈردى. شۇنداقلا كەسپىي جەھەتتىن مەسلىھەت بېرىش مۇلازىملىقىنى قانات يايدۇرۇپ، ئاممىنىڭ يۈرەكنى ئاسراش، يۈرەكنى قوغداش ۋە يۈرەك كېسەللىكلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئېڭىنى ئۆستۈردى.

سۈرەتتە: يۈرەكنىڭ ساغلاملىقىنى تەكشۈرۈش كۆچمە پونكتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى

ئاش تۇزىنىڭ فىزىئولوگىيىلىك رولى

تۇرغۇن مۇھەممەت

ئاش تۇزى (ناترىي خلور) سۇدا ياخشى ئېرىيدىغان ئاق رەڭلىك كرىستال بولۇپ، كۇندىلىك تۇرمۇشتا كەم بولسا بولمايدۇ. ئۇ تۆۋەندىكىدەك فىزىئولوگىيىلىك ئىقتىدارغا ئىگە:

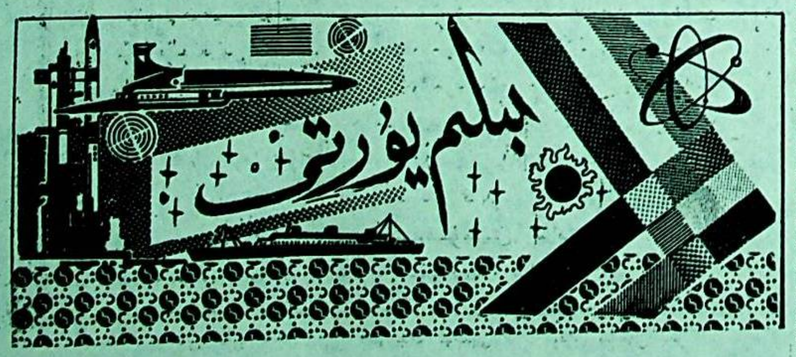
(1) ھۇجەيرە سىرتقى سۇيۇقلۇقىنىڭ سىڭىش بېسىمىنى ساقلايدۇ. ناترىي ئىئونى بىلەن خلور ئىئونى ھۇجەيرە سىرتقى سۇيۇقلۇقىنىڭ سىڭىش بېسىمىنى ساقلايدىغان ئاساسلىق زەررىچىلەر بولۇپ، ناترىي ئىئونى سىرتقى سۇيۇقلۇقتىكى كاتىئونلار ئومۇمىي مقدارىنىڭ 90 پرسەنتىنى، خلور ئىئونى ئانىئونلار ئومۇمىي مقدارىنىڭ 70 پرسەنتىنى ئىگىلەيدۇ. شۇڭا ئاش تۇزى ھۇجەيرە سىرتقى سۇيۇقلۇقىنىڭ سىڭىش بېسىمىنى ساقلاپ، ئادەم بەدىنىدىكى سۇنىڭ ئايلىنىشىغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ.

(2) بەدەندىكى كىسلاتا ئاساسلارنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى ساقلايدۇ. قىزىل قان ھۇجەيرىسى تەركىبىدە مەلۇم مقدارda ھىدرو كاربونات ئىئونى بولىدۇ. بۇ ئىئون قىزىل قان ھۇجەيرىسىدىن سىڭىپ چىققاندا، قان پلازمىسى تەركىبىدىكى خلور ئىئونى قىزىل قان ھۇجەيرىسىگە ئۆتۈپ، كېمىيىپ كەتكەن ھىدرو كاربونات ئىئونىنىڭ ئورنىنى تولۇقلايدۇ.

(3) ئاشقازان يارىسى پەيدا بولۇشنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. ئاشقازان سۇيۇقلۇقى كۆچلۈك كىسلاتالىق خۇسۇسىيەتكە ئىگە بولۇپ، ئاساسىي تەركىبى ئاشقازان ئاقسىل فېرمېنتى، تۇز كىسلاتاسى ۋە شىلىمشىق سۇيۇقلۇقتىن ئىبارەت. ئاشقازان بېزى دىۋارىدىكى ھۇجەيرىلەر تۇز كىسلاتاسى ئاجرىتىپ چىقىرىپ، ھىدرو كاربونات ئىئونى قانغا يەتكۈزۈپ بېرىدۇ. تۇز كىسلاتاسى ئاجرىلىپ چىققاندا ھاسىل بولغان ھىدروگېن ئىئونى ئاشقازان سۇيۇقلۇقىغا ئۆتىدۇ. بۇ جەريانda ئاجرىلىپ چىققان شىلىمشىق سۇيۇقلۇق ئاشقازان شىلىق پەردىسىنىڭ يۇزىدە 1.5 ـ 2 مىللىمېتر قېلىنلىقتا بىر قەۋەت شىلىمشىق سۇيۇقلۇق قەۋىتى ھاسىل قىلىپ، ئاشقازان شىلىق پەردىسىنى ئاسراش رولىنى ئويناىدۇ. شۇڭا ئاشقازان سۇيۇقلۇقىدىكى كۇچلۇك تۇز كىسلاتاسى پەقەت شىلىمشىق پەردە بىلەنلا ئۆچرىشىپ، ئاشقازان شىلىق پەردىسىگە تەسىر يەتكۈزەلمەيدۇ. ئەگەر ھاراق قاتارلىق تەركىبىدە ئىسپىرت مقدارى يۇقىرى بولغان مادداىلارنى داۋاملىق ئىستېمال قىلغاندا، ئاشقازان شىلىمشىق پەردىسىنىڭ رولى ئاجىزلاپ، ئاشقازان يارىسى پەيدا قىلىدۇ.

بەدەندىن قان بەك كۆپ چىقىپ كەتكەندە ياكى ھەددىدىن زىيادە تەرلەپ كەتكەندە، بەدەندىكى ھۇجەيرە سۇيۇقلۇقى زور دەرىجىدە تۇڭۇلىپ كېتىدۇ. يەمەكلىك تەركىبىدە ئاش تۇزى كەمچىل بولغان شارائىتتىمۇ يۇقىرقىغا ئوخشاش ئەھۋال يۈز بېرىپ، بەدەندىكى ناترىي ئىئونىنىڭ مقدارى زور دەرىجىدە تۆۋەنلەپ، كالىي ئىئونى ھۇجەيرىدىن قانغا ئۆتىدۇ-دە، قان قويۇقلىشىپ، سۇيۇقلۇق ئازىيىپ كېتىش، تېرە سارغىيىش قاتارلىقلار يۈز بېرىدۇ.

ئادەتتە خىزمەت ئېھتىياجى بىلەن ئۇزاق ۋاقىت ئۆرە تۇرىدىغانلار بۇنىڭغا تېخىمۇ دىققەت قىلىشى، زۆرۈرىيىتى بولمىغان ئۇزاق ۋاقىت ئۆرە تۇرۇشتىن، بولۇپمۇ تېپىتنىچ ھالدا ئۆرە تۇرۇشتىن ساقلىنىشى ھەمدە داۋاملىق چىنىقىپ، پۇتۇن بەدەننى ھەرىكەتلەندۈرۈپ تۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا، كەچتە يېتىش ئالدىدا پۇتنى ئىسسىق سۇدا يۇيۇش ھەمدە 15 ـ 30 مىنۇت ئېگىز كۆتۈرۈپ يېتىش لازىم. مۇشۇنداق قىلغاندا، كۆك تومۇردىكى قانىنىڭ ئايلىنىشى تېزلىشىپ، پۇتنىڭ سۇلۇق ئىششىقى يېنىكلەيدۇ.

چىەن چىچىننىڭ 51 - نۆۋەتلىك ب د ت يىغىندا قىلغان سۆزى (قىسقارتىلمىسى)

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 25 - سېنتەبر تېلېگراممىسى. جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ باشلىقى، گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى، قوشۇمچە دىپلوماتىيە مىنىستىرى چىەن چىچىن 9 - ئاينىڭ 25 - كۈنى 51 - نۆۋەتلىك ب د ت يىغىندا سۆز قىلغاندا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشدىن كېيىنكى دۇنيا تىنچلىق دۇنياسى بولۇشى كېرەك، «سۆزلىشىش، ھەمكارلىشىش، قارشىلاشماسلىقى، توقۇنۇشماسلىقى كېرەك».

چىەن چىچىن ئالدى بىلەن ھازىرقى خەلقئارا ۋەزىيەت ئۈستىدە توختالدى، ئۇ مۇنداق دېدى: 20-ئەسىرنىڭ 90 - يىللىرىدا دۇنيا تارىخي خاراكتېرلىك چوڭ ئۆزگىرىش ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ، خەلقئارا مۇناسىۋەتنە ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن بۇيان ئەڭ چوڭ ئۆزگىرىش بولدى. ئىككى قۇتۇپلۇق تۈزۈلمىنىڭ گۈمران بولۇشىغا ئەگىشىپ كىشىلەر بىر چوڭ دۆلەت رەھبەرلىك قىلىدىغان دۇنيانى ئەمەس، بەلكى ھەرقايسى ئەللەر بىردەك باراۋەر بولغان دۇنيانىڭ بارلىققا كېلىشىنى ئۈمىد قىلماقتا. كۆپ قۇتۇپلۇشنى يەر شارى مىقياسىدا ۋە رايون مىقياسىدا كۆرۈنەرلىك ھالدا راۋاجلانماقتا. چوڭ دۆلەتلەر بىر - بىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى تەڭشىمەكتە. كۆپ ساندىكى تەرەققي قىلۋاتقان دۆلەتلەرنىڭ بىرلىشىش، ئۆزىنى كۈچەيتىش ئېڭى تېخىمۇ كۈچلۈك بولماقتا. ھەرقايسى رايونلاردىكى ئىقتىسادي ھەمكارلىق تەشكىلاتلىرى كۈچلۈك ھاياتي كۈچىنى نامايان قىلىپ، رايون ھەمكارلىقى بىلەن ئىقتىسادي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرۈش جەھەتتە كۈنسايىن مۇھىم رول ئويناماقتا.

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئاسىيانىڭ قەد كۆتۈرۈشى دۇنيانىڭ سىياسىي، ئىقتىسادي ۋەزىيىتىگە زور تەسىر كۆرسەتمەكتە، تۇنجى نۆۋەتلىك ئاسىيا، ياۋروپا يىغىنىنىڭ چاقىرىلغانلىقى ئاسىيا، ياۋروپادىن ئىبارەت ئىككى چوڭ قىتئەنىڭ باراۋەر ھەمكارلىشىش مۇناسىۋىتىنى ئورنىتىشنىڭ مۇھىم باشلىنىش نۇقتىسى بولدى.

چىەن چىچىن مۇنداق دېدى: دۇنيانىڭ كۆپ قۇتۇپلۇشىغا ئەگىشىپ تىنچلىق كۈچلىرى يەنمۇ كۈچەيدى. «سۆزلىشىش، ھەمكارلىشىش، قارشىلاشماسلىق، توقۇنۇشماسلىق» ساداسى بارغانسېرى كۈچەيمەكتە. ۋەھالەنكى، ھازىرقى رېئاللىق شۇكى، دۇنيا يەنىلا تىنچ ئەمەس. «سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى تەپەككۇرى» يەنىلا مەۋجۇت، زومىگەرلىك قىلمىشلىرى كۆپلەپ يۈز بەرمەكتە. ھەر خىل نقابلار بىلەن باشقا ئەللەرنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىش

9 - ئاينىڭ 30- كۈنى جۇڭگو مالىيە مىنىستىرى لېۋ جۇڭلى، جۇڭگو خەلق بانكىسىنىڭ باشلىقى دەي شياۋلۇك جۇڭگو نىڭ ئامېرىكىدىكى باش ئەلچىخانىسىدا كۆتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈپ، ۋاشىنگتوندا دۇنيا بانكىسى ۋە خەلقئارا پۇل فوند تەشكىلاتىنىڭ 1996 - يىللىق يىغىنىغا قاتنىشۋاتقان ھەرقايسى دۆلەت ۋەكىللىرىنى 1997 - يىلى شياڭگاڭدا ئۆتكۈزۈلىدىغان دۇنيا بانكىسى ۋە خەلقئارا پۇل فوند تەشكىلاتىنىڭ يىللىق يىغىنىغا قاتنىشىشقا تەكلىپ قىلدى. سۈرەتتە: (لېۋ جۇڭلى ئوڭدا)، دەي شياۋلۇك (سولدىن 2 - كىشى)، جۇڭگونىڭ ئامېرىكىدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لى داۋيۈ (ئوتتۇردا) ۋە دۇنيا بانكىسىنىڭ باشلىقى ۋولفېنسىن (سولدا) كۆتۈۋېلىش يىغىندا.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

يەتتە غەرب دۆلىتى گۇرۇھى نامرات دۆلەتلەرنىڭ 7 مىليارد 700 مىليون دوللار قەرزىنى كەچۈرۈم قىلىشقا قوشۇلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون، 28- سېنتەبر تېلېگراممىسى. يەتتە غەرب دۆلىتى گۇرۇھىنىڭ مالىيە مىنىستىرلىرى بۈگۈن ۋاشىنگتوندا بەش سائەت مەخپىي يىغىن ئاچقاندىن كېيىن، دۇنيادىكى كۆپ قەرزگە بوغۇلۇپ قالغان نامرات دۆلەتلەرنىڭ 7 مىليارد 700 مىليون دوللار قەرزىنى كەچۈرۈم قىلىش توغرىسىدىكى پىلانغا قوشۇلغانلىقىنى جاكارلىدى.

كۆپ قەرزگە بوغۇلۇپ قالغان نامرات دۆلەتلەرنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىپ، ئىقتىسادي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشنى دۇنيا بانكىسى قوللىنىپ، دۆلەتنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى باراۋەر بولۇش پرىنسىپىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، ب د ت غا ئەزا دۆلەتلەرنىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمىدىن كۆپرەكىنى ئىگىلىگەن تەرەققي قىلمۇاتقان دۆلەتلەرنىڭ ئارزۇسى ۋە تەلىپىنى تولۇق ئەكس ئەتتۈرۈشى كېرەك.

يەر شارى بويىچە ھەربىي تەييارلىقلارنى تىزگىنلەش ۋە ھەربىي تەييارلىقلارنى قىسقارتىش مەسىلىسى ئۈستىدە توختالغاندا چىەن چىچىن مۇنداق دېدى: جۇڭگو يادرو سىنىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك چەكلەش شەرتنامىسى سۆھبىتىگە ئاكتىپ قاتناشتى ھەم سۆھبەتتە ئىنتايىن زور جانلىقلىقنى نامايان قىلدى، شەرتنامىنىڭ ئاخىرقى ھېسابتا ھاسىل قىلىنىشى ئۈچۈن ئاكتىپ تۆھپە قوشتى. بىراق يادرو سىنىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك چەكلەش شەرتنامىسى يادرو ھەربىي تەييارلىقلارنى ئومۇمىيۈزلۈك قىسقارتىش جەريانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتا باشلانغان تۇنجى قەدەم، يادرو قوراللىرىنى ئۆزۈل - كېسىل يوقىتىش نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتا يەنىلا ۋەزىپە ئېغىر، يول يىراق بولۇپ، داۋاملىق تۇرۇپ غايەت زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە توغرا كېلىدۇ. ئۇ جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقئارا دۇنيا ئەللىرى بىلەن بىرلىكتە بۇ يۇكسەك نىشانغا يېتىش ئۈچۈن تىرىشىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

يادرو ھەربىي تەييارلىقلارنى قىسقارتىش جەريانىنى ئىلگىرى سۈرۈش، يادرو ئۇرۇشىنىڭ خەۋىرىنى مەڭگۈلۈك توسۇش ئۈچۈن چىەن چىچىن جۇڭگو ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن يادرو قوراللىرىغا ئىگە بارلىق دۆلەتلەرنىڭ ھەرقانداق ۋاقىتتا ۋە ھەرقانداق ئەھۋالدا يادرو قوراللىرىنى 1- بولۇپ ئىشلەتمەسلىك مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىگە ئېلىشنى، يادرو قورالىنى بولمىغان دۆلەتلەرگە ۋە يادرو قورالى بولمىغان رايونلارغا شەرتسىز ھالدا يادرو قوراللىرىنى ئىشلەتمەسلىك ياكى يادرو قوراللىرى ئارقىلىق تەھدىت سالماسلىقتا ۋەدە بېرىشنى ھەم بۇ توغرىدا خەلقئارا قانۇنىي ھۆججەت تۈزۈپ چىقىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

چىەن چىچىن يەنە جۇڭگونىڭ ئىچكى سىياسىي، ئىقتىسادي ۋەزىيىتىنى ئومۇملاشتۇرۇپ تونۇشتۇردى.

كېلەر يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى جۇڭگونىڭ شياڭگاڭغا قارىتا ئىگىلىك ھوقۇقنى يۈرگۈزۈشىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش مەسىلىسى توغرىسىدا چىەن چىچىن مۇنداق دېدى: بۇ جۇڭگونىڭ بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ۋەقە ئىكەنلىكىنى، پارتىيە ۋە ھۆكۈمىتىمىز ئۇنى ئۇزاق مۇددەتلىك ئاساسىي سىياسەت سۈپىتىدە ئىزچىل ئىجرا قىلىدىغانلىقىنى، جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقئارا دۇنيا ئەللىرى بىلەن بىرلىكتە بۇ ۋەزىپىنى ئورۇنلاشتا ئىشەنچلىك كاپالەتلىك رول ئوينايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

يادرو ھەربىي تەييارلىقلارنى قىسقارتىش جەريانىنى ئىلگىرى سۈرۈش، يادرو ئۇرۇشىنىڭ خەۋىرىنى مەڭگۈلۈك توسۇش چىەن چىچىن جۇڭگو ھۆكۈمىتىگە ۋەكالىتەن يادرو قوراللىرىغا ئىگە بارلىق دۆلەتلەرنىڭ ھەرقانداق ۋاقىتتا ۋە ھەرقانداق ئەھۋالدا يادرو قوراللىرىنى 1- بولۇپ ئىشلەتمەسلىك مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىگە ئېلىشنى، يادرو قورالىنى بولمىغان دۆلەتلەرگە ۋە يادرو قورالى بولمىغان رايونلارغا شەرتسىز ھالدا يادرو قوراللىرىنى ئىشلەتمەسلىك ياكى يادرو قوراللىرى ئارقىلىق تەھدىت سالماسلىقتا ۋەدە بېرىشنى ھەم بۇ توغرىدا خەلقئارا قانۇنىي ھۆججەت تۈزۈپ چىقىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

چىەن چىچىن يەنە جۇڭگونىڭ ئىچكى سىياسىي، ئىقتىسادي ۋەزىيىتىنى ئومۇملاشتۇرۇپ تونۇشتۇردى.

كېلەر يىل 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنى جۇڭگونىڭ شياڭگاڭغا قارىتا ئىگىلىك ھوقۇقنى يۈرگۈزۈشىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش مەسىلىسى توغرىسىدا چىەن چىچىن مۇنداق دېدى: بۇ جۇڭگونىڭ بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ۋەقە ئىكەنلىكىنى، پارتىيە ۋە ھۆكۈمىتىمىز ئۇنى ئۇزاق مۇددەتلىك ئاساسىي سىياسەت سۈپىتىدە ئىزچىل ئىجرا قىلىدىغانلىقىنى، جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقئارا دۇنيا ئەللىرى بىلەن بىرلىكتە بۇ ۋەزىپىنى ئورۇنلاشتا ئىشەنچلىك كاپالەتلىك رول ئوينايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

پارس قولتۇقى ۋەزىيىتى ۋە ئامېرىكىنىڭ ھەربىي مەۋجۇدىيىتى

ئامېرىكىنىڭ كۆۋەيتكە يەنە 3500 قۇرۇقلۇق ئارمىيە ئەسكىرى ئەۋەتىش پىلانى چىقىپ تۇتۇپ يولغا قويۇلماقتا، بۇ ئامېرىكىنىڭ پارس قولتۇقى رايونىدا ھەربىي جەھەتتە يېڭى ئىلگىرىلەشكە ئېرىشكەنلىكىنى، پارس قولتۇقى رايونىدىكى مۇقىمسىزلىق ئامىلىنىڭ يەنە كۆپەيگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

سوغۇق مۇناسىۋەتلەر ئۇرۇشى ئاياغلاشقاندىن بۇيان، ئامېرىكا ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدىكى ھەربىي مەۋجۇدىيىتىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىپ كەلدى. ئۇ ئامېرىكا ئارمىيىسىنىڭ ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدىكى ئەسكىرىي كۈچىنى 10 مىڭ كىشىدىن 13 مىڭ كىشىگە يەتكۈزۈپ، ئامېرىكا ئارمىيىسىنىڭ ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدىكى ئەسكىرىي كۈچىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئىككى قېتىم ئۇرۇش قوزغىغان ۋە ئىككى قېتىم ئۇرۇش قىلغان. ئامېرىكا ئارمىيىسى ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدا ئۇزاق مۇددەت ئەسكىرىي كۈچ ساقلاپ كەلگەن. ئۇ ھازىر ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدا 100 مىڭ ئەسكىرىي كۈچ ساقلاپ كەلمەكتە. ئامېرىكا ئارمىيىسى ئاسىيا - تىنچ ئوكيان رايونىدا ئۇزاق مۇددەت ئەسكىرىي كۈچ ساقلاپ كېلىۋاتقان بولسا، ئامېرىكا ھۆكۈمىتى ئۇنى ئۈچ ئاساسلىق سەۋەب بىلەن ئاقلىماقتا. بىرىنچىدىن،

قىلمىشلىرى كۆپلەپ يۈز بەرمەكتە. ھەر خىل نىقاپلار بىلەن باشقا خەلقنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىش ياكى ھە دېسىلا باشقا دۆلەتلەرنى جازالاش ھەتتا قورال كۈچى ئىشلىتىش ب د ت نىزامنامىسىدىكى مەقسەت ۋە پرىنسىپلارنى ھەم ئومۇم ئېتىراپ قىلغان خەلقئارا مۇناسىۋەت مىزانىنى ئىياغ - ئاستى قىلغانلىق، دۇنيا تىنچلىقى، مۇقىملىقى ئۈچۈن تەھدىت ۋە ئۇنىڭغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلىق.

دۇنيا ئىقتىسادىنىڭ يەر شارىلىشىشى توغرىسىدا چىقىن چىچىن مۇنداق دېدى: خەلقئارا سودا، مەبلەغ سېلىشنىڭ تېز كېڭىيىشى ۋە پەن - تېخنىكىنىڭ شىددەت بىلەن راۋاجلانىشى تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەر ۋە تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دۇنيا ئەللىرىنى ئۆزئارا زىچ باغلىنىشلىقتا بولۇپ ياشقىنلىقتىن تەرەققىيات پۈرسىتىگە ئىگە قىلدى. تەرەققىي قىلىۋاتقان بەزى دۆلەتلەر ئۆزىنىڭ ھارماي - تالماي تىرىشچانلىقى ئارقىلىق ئىقتىسادىنىڭ ئۈزلۈكسىز راۋاجلىنىشى ئارقىلىق ئاھالە تۇرمۇشىنى ئۈزلۈكسىز ياخشىلاپ، ئىجتىمائىي ساھەدىكى خىزمەتلەرنى ھەقلىق ئورۇنلاشتۇرۇ

شىنجاڭ گېزىتى

报 日 疆 新
（ 维 文 ）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش
نومۇرى: Z / 0002 ــ CN 65
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 ــ 57）
«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى （بۇ سان ئالتە بەت）

1996 - يىل
ئۆكتەبر
8
سەيشەنبە

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى ئۈنۈم تېپىگە بۇرۇلماقتا

تۇڑ مۇخبىرلىرىمىز **جاۋيۇ، كالك پېك** خەۋەر قىلدىۋ: دۆلەتنىڭ زور كۆچ بىلەن قوللىشى ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ يۆكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشى ئارقىسىدا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرى، ئىككى بۇرۇلۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۈنۈم تېپىگە بۇرۇلماقتا.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرىدە كۆپ يىللاردىن بۇيان داۋاملىشىپ كەلگەن مەمۇرىي باشقۇرۇش تۈزۈلمىسى قانۇنىي ئىگە مەسئۇل بولۇش تۈزۈمىگە پەيدىنپەي ئۆزگەرتىلمەكتە. بەزى تۈرلەردە كاپىتال تۈزۈمى يولغا قويۇلۇشقا باشلىدى. تۈرلەرنى پىلانلاش، مەبلەغ توپلاش، قۇرۇلۇشنى تەشكىللەش قاتارلىق ئىشلارغا ئەمدى ھۆكۈمەت ئەمەس، شۇ تۈرنىڭ قانۇنىي ئىگىسى مەسئۇل بولىدىغان بولدى. پۈل ئۆتنە ئىشلىشقا، قەرز ئىلىشقا تايىنىپ قۇرۇلۇش قىلىش ئەندىزىسى ئۈرۈمچى نېفىت - خىمىيە سانائىتى باش زاۋۇتىنىڭ 2 - خىمىيىۋى ئوغۇت زاۋۇتى قۇرۇلۇشى قاتارلىق تۈرلەردە كارخانا % 30 مەبلەغكە ئىگە بولۇشقا ئۆزگەرتىلىپ، قانۇنىي ئىگىنىڭ مەسئۇلىيىتى كۆچەيتىلدى، تۈر ئىشقا كىرىشتۈرۈلگەندىن كېيىن دېرى بىلەن ئۆسۈمىنى قايتۇرىدىغان يۈك يېنىكلىتىلدى.

يۇقىرىدىكىلەردىن باشقا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرىدە خەلقئارا ئادەتتىكە ئۇيغۇن بولغان خېرىدار چاقىرىش، خېرىدار بولۇش ئۇسۇلى كەڭ كۆلەمدە قوللىنىلدى. بۇ ئارقىلىق قۇرۇلۇش قوشۇنىنى ئۇسكۇنە بىلەن تەمىنلىگۈچى ئورۇن قاتارلىقلار ئېنىق بېكىتىلىپ، قۇرۇلۇش مۇددىتى، سۈپىتى، مەبلەغ سېلىش قاتارلىق ئىشلاردا تۆجۈپلەپ باشقۇرۇش يولغا قويۇلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، تۈر باشقۇرۇش تېخنىكىسى قاتارلىق زامانىۋى باشقۇرۇش ئەندىزىسى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرىنى باشقۇرۇشتا قوللىنىلىپ، نۇرغۇن چوڭ - چوڭ تۈردە مەبلەغ سېلىشنى ھۆددىگە بېرىش مەسئۇلىيىتە تۈزۈمى يولغا قويۇلدى، ھەر دەرىجىلىك باشقۇرغۇچى خادىملار ئارىسىدا خېيىم - خەتەر رەنىسى قويۇش يولغا قويۇلۇپ، مەبلەغ، سۈپەت، قۇرۇلۇش مۇددىتى قاتارلىقلار قاتتىق تىزگىنلىنىپ، ئاپتونوم رايونىمىز نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۈرلىرىگە سېلىنغان مەبلەغنىڭ ئۈنۈمى كۆرۈنەرلىك ئاشۇرۇلدى.

> ماناس ناھىيىلىك پاختا-كەندىر شىركىتى بۇ يىللىق پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتىنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىغا ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن «دەرھال سېتىۋېلىش، دەرىجىسىنى ئاشكارا قىلىش، تاختاي ئېسىپ مۇلازىملىق قىلىش» تەك مەدەنىيەتلىك مۇلازىملىق قىلىش تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ چىقىپ، پاختكارلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشتى.
>
> تۇڑ مۇخبىرىمىز **سۇي خي** فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشدا مول نەتىجە قولغا كەلتۈرۈلدى

تۇڑ مۇخبىرىمىز **شى خۇلك** خەۋەر قىلدىۋ: ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پارتىيە تەشكىلاتلىرى «بۆلەكلەر بويىچە قۇرۇلۇش، تۈرلەر بويىچە يېتەكچىلىك قىلىش، مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈش، ھەممە جەھەتتىن ئىلگىرى سۈرۈش»تە چىڭ تۇرۇپ، ئارقىدا قالغان يېزا، كەنت پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى تەرتىپكە سېلىشنى ئۇدا ئۈچ يىل كۆچنى مەركەزلەشتۈرۈپ تۇتۇپ، يېزا - قىشلاقلاردىكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشدا كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارىتتى.

پارتىيە تەشكىلاتلىرى يادرو قىلىنغان ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشى كۆچەيتىلدى. 425 ئارقىدا قالغان يېزا (بازار)، 2225 ئاجىز - چېچىلاڭغۇ كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ۋە 784 نامرات كەنت پارتىيە ياچېيكىسى نۇقتىلىق تەرتىپكە سېلىندى. تەرتىپكە سېلىش ئارقىلىق 239 يېزا، 2294 كەنتنىڭ قىياپىتىدە خېلى زور ئۆزگىرىش بولدى. جايلار ئارقىدا قالغان يېزا، كەنتلەرنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئىلغار يېزا (بازار) ۋە ئىلغار كەنت قۇرۇشنىمۇ ئەستايىدىل تۇتتى. ھازىر ۋىلايەت، ناھىيىلەر ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشتىكى ئۇلۇكە كۆرسىتىش يېزىسىدىن 61 نى، كەنتىدىن 380 نى تىكلىدى، ئوتتۇرا ھالەتتىكى بىر تۈركۈم يېزا، كەنت پارتىيە تەشكىلاتلىرى ئىلغارلار قاتارىغا ئۆتەكتە.

پارتىيە ئەزالىرى قوشۇنىنىڭ ئومۇمىي ساپاسى ئۆستۈرۈلدى. ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشى داۋامىدا، ئىدىيىۋى تەربىيىنى ئاساس قىلىپ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ «ئىككىنى ئۆگىنىش» پائالىيىتى چوڭقۇرقانات يايدۇرۇلدى، بولۇپمۇ پارتىيە ئەزالىرىغا شىنجاڭنىڭ ئەھمىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ ماركسىزملىق مىللەت قارىشى، دىن قارىشى ۋە ئاتېئىزم تەربىيىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش، شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش تەربىيىسى بېرىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، يېزىلاردىكى پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلارغا ئىسقاتىدىغان تېخنىكا تەربىيىسى بېرىلىپ، پارتىيە ئەزالىرى قوشۇنىنىڭ ئىدىيىۋى - سىياسىي ساپاسى زور دەرىجىدە ئۆستۈرۈلدى. ئۇچ يىلدىن بۇيان، دېھقان، چارۋىچىلارنى تەربىيىلەش بويىچە 12 مىڭ قارادىن ئارتۇق كۇرس ئېچىلدى، كۇرسقا 450 مىڭ 200 ئادەم (قېتىم) پارتىيە ئەزاسى قاتنىشىپ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ تەربىيىلىنىش دائىرىسى % 95.9 كە يەتكۈزۈلدى.

ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش ۋە تۇرلۇك ۋەزىپىلەرنى ئورۇندىشقا كاپالەتلىك قىلىندى. جايلار يېزا، كەنتلەرنىڭ ئىقتىسادىنى راۋاجلاندۇرۇشقا يارىدەم بېرىش تەسەۋۋۇرىنى ئايدىڭلاشتۇردى، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشكە يۇرۇش قىلىش پىلانىنى تۈزۈپ، مۇكەممەللەشتۈردى، كوللېكتىپ ئىگىلىكنى راۋاجلاندۇرۇپ زورايتىش تەدبىرىنى تۈزۈپ، يۇقىرى ھوسۇللۇق، يۇقىرى ئۈنۈملۈك، سۈپەتلىك يېزا ئىگىلىكىنى راۋاجلاندۇرۇشنى ئىلگىرى سۈردى. شۇڭا يېزا ئىگىلىكىدىن يىلمۇ يىل مول ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىنىپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمى تېزلىتىلدى.

مەنىۋى مەدەنىيەتنى قۇرۇلۇشى ۋەجەمئىيەتنىك مۇقىملىقى ئىلگىرى سۈرۈلدى. جايلار مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ياخشىلاش ۋە جەمئىيەتنىك مۇقىملىقىنى قوغداشنى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىدا مۇھىم بىر ۋەزىپە قىلىپ، ئىدىيىۋى ئاڭ ۋە مەدەنىيەت سەۋىيىسىنى ئۆستۈردى. ئاپتونوم رايون بويىچە بىر تۈركۈم مەدەنىيەتلىك ئورۇن، مەدەنىيەتلىك كەنت - بازار، مەدەنىيەتلىك دېھقان ئائىلىلىرى بارلىققا كەلدى.

مەملىكەتلىك 3 - كەسپىنى پىلانلاش خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى ئۈرۈمچىدە چاقىرىلدى

تۇڑ مۇخبىرىمىز **كۇاڭ جيەن** خەۋەر قىلدىۋ: مەملىكەتلىك 3 - كەسپىنى پىلانلاش خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى 10 - ئاينىڭ 5 - كۈنى ئۈرۈمچى شەھىرىدىكى «لەييۈەن» مېھمانخانىسىدا چاقىرىلدى.

يىغىنغا مەملىكىتىمىزدىكى ھەرقايسى ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بۆاستە قاراشلىق شەھەرلىك، پىلانغا ئايرىم كىرگۈزۈلگەن شەھەرلىك 2 - دەرىجىلىك ئۆلكە مەركىزى شەھەرلىك پىلان كومىتېتلىرى، شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۈەنىنىڭ پىلان كومىتېتى ۋە دۆلەت پىلان كومىتېتىدىن بولۇپ 90 نەچچە ۋەكىل قاتناشتى.

سۆھبەت يىغىنىدا دۆلەت پىلان كومىتېتىنىڭ سوۋېت، 3 - كەسپىنىك تەرەققىيات ئۇنۇمىنى ئۆستۈرۈش كېرەك؛ پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنى تېزلىتىش ۋە ئەمگەكچىلەرنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈش، تېخنىكا مۇلازىملىقى، ئۇچۇر مەسلىھەتچىلىكى قاتارلىق ئەقلىي كۈچ تېپىدىكى 3 - كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇشقا نۇقتىلىق مەدەت بېرىش كېرەك؛ سىياسەت ئارقىلىق يېتەكلەشنى كۈچەيتىپ، پىلانلاش، ماسلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، 2000 - يىلغا بارغاندا دۆلىتىمىزنىڭ 3 - كەسپىنىك قوشۇلما قىممىتىنى مەملىكەتنىك ئىچكى ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتىنىڭ 35 پىرسەنتى ئۇچۇرىسىنى ئىگىلەيدىغان

شىنجاڭ ئاخباراتچىلىرى باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزىنى ئەستايىدىل ئۆگەندى

شىنجاڭ ئاخباراتچىلىرى باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزنى ئەستايىدىل ئۆگەندى

ئۆز مۇخبىرىمىز **شى خۇلۇك** خەۋىر قىلىدۇ: باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزى شىنجاڭنىڭ ئاخبارات ساھەسىدە كۆچلۈك ئىنكاس قوزغىدى. بېقىنقى كۈنلەردىن بۇيان، ئاخبارات ئورۇنلىرى ئاخباراتچىلارنى ئۆگىنىش ۋە مۇزاكىرىگە ئۇيۇشتۇرۇپ، «سۆز»نىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئۆزلەشتۈرۈشكە، «سۆز» گە سېلىشتۇرۇپ پەرقلەرنى تېپىشقا، تەدبىر تۈزۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە بېتەكلىدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، ئاپتونوم رايونلۇق مۇخبىرلار جەمئىيىتى 10- ئاينىڭ 4 - كۈنى چوڭتىن كېيىن باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان سۆزنى مۇھىم ئەھمىيىتى تەكتىلەنگەن؛ ئاخبارات جامائىەت پىكرى خىزمىتىنىڭ ئېقتىسادىي قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت مەركەزنى زىچ چۆرىدەپ، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەت خىزمىتىنىڭ ئومۇميلىقىغا بويسۇنۇشىمىز ۋە خىزمەت قىلىش ۋەزىپىسى ئوتتۇرىغا قويۇلغان. باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان سۆزى «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىدىكىلەر ئۆچۈنلا ئەمەس، مەملىكىتىمىزنىڭ ئاخبارات ساھەسى ئۈچۈنمۇ ئۆگىنىش تەسىراتىنى كەڭ كۆشادە سۆزلەشتى.

كۆپچىلىك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ سۆزى مۇھىم نەزەرىيىۋى ئەھمىيەتكە ۋە رېئال بېتەكچى ئەھمىيەتكە ئىگە. ئۇنىڭدا ئاخبارات ۋە جامائەت پىكرى بېتەكچىلىكىنىڭ پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئۇلۇغ ئىشى ئىكەنلىكى، شۇنىڭدەك ئىلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا مۇھىم ئورۇنغا ۋە رولغا ئىگە ئىكەنلىكى نەزەرىيە ۋە ئەمەلىيەت يۈكسەكلىكىدىن چوڭقۇر شەرھىلەنگەن؛ توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇشنىڭ پارتىيە، دۆلەت، مىللەتنىڭ ئۇلۇغ ئىشىدىكى مۇھىم ئەھمىيىتى تەكتىلەنگەن؛ ئاخبارات جامائەت پىكرى خىزمىتىنىڭ ئېقتىسادىي قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت مەركەزنى زىچ چۆرىدەپ، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەت خىزمىتىنىڭ ئومۇميلىقىغا بويسۇنۇشىمىز ۋە خىزمەت قىلىش ۋەزىپىسى ئوتتۇرىغا قويۇلغان. باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە قىلغان سۆزى «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىدىكىلەر ئۆچۈنلا ئەمەس، مەملىكىتىمىزنىڭ ئاخبارات ساھەسى ئۈچۈنمۇ ئۆگىنىش تەسىراتىنى كەڭ كۆشادە سۆزلەشتى.

كۆپچىلىك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ سۆزى مۇھىم نەزەرىيىۋى ئەھمىيەتكە ۋە رېئال بېتەكچى ئەھمىيەتكە ئىگە. ئۇنىڭدا ئاخبارات ۋە جامائەت پىكرى بېتەكچىلىكىنىڭ پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئۇلۇغ ئىشى ئىكەنلىكى، شۇنىڭدەك ئىلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىك

ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ھەقمقي تايانغاندىلا، كارخانىنى ياخشى باشقۇرغىلى بولىدۇ

ئابدۇراخمان ئىسلام

مۇلاھىزە

نېمە ئۈچۈن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ھەقمقي تۇرمە تايانغاندىلا، كارخانىنى ياخشى باشقۇرغىلى بولىدۇ دەيمىز؟ بۇنىڭ سەۋەبلىرى ناھايىتى كۆپ. مېنىڭچە، ئالدى بىلەن ئۇچ نۇقتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش لازىم.

1. مەيلى دۆلەت ئىلكىدىكى، كوللېكتىپ ئىلكىدىكى، «ئۈچ خىل مەبلەغ كارخانىلىرى»، خۇسۇسىي كارخانىلار بولسۇن ئىشچى - خىزمەتچىسى بولمىسا، كارخانىنىڭ مەۋجۇت بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر كارخانىنىڭ ئاساسىي گەۋدىسى. بۇ گەۋدە مۇقىم، توختاملىق، ۋاقىتلىق ئىشچىلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

2. دۆلەت ئىلكىدىكى كارخانىلاردا ئىشچى - خىزمەتچىلەر كارخانىنىڭ خوجايىنى. ئۇلار ۋاستىلىك ياكى بىۋاستە ھالدا ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرىگە ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، كارخانىنىڭ مۇھىم سىياسەت، تەدبىرلىرىنى بەلگىلەشكە قاتنىشىدۇ، كارخانا باشقۇرغۇچىلارغا قارىتا نازارەت قىلىش ھوقۇقىنى يۈرگۈزىدۇ.

كارخانىلاردا پاي چېكى تۈزۈمى يولغا قويۇلغان تەقدىردىمۇ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خوجايىنلىق ئورنى ئۆزگەرمەيدۇ. شۇڭا، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىپ كارخانا باشقۇرۇش ھەر قانداق شارائىتقا ماس كېلىدۇ.

3. كارخانىلارنىڭ ھاياتي كۈچى ئەقلىي، جىسمانىي ئەمگەكچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقدىن، ئەقىل - پاراسەت، ئىجادكارلىقىدىن كېلىدۇ. مەيلى ماشىنا-ئۈسكۈنىلىرى ئىلغار كارخانىلار بولسۇن، مەيلى پاي چېكى شىركەتلىرى بولسۇن، ھەممىسىدە ئەسلىدىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ھاياتي كۈچ يوق. شۇڭا، كارخانىنى ياخشى باشقۇرۇش ئۈچۈن، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئىشىنىش، ئاكتىپلىقنى قوزغاش ئۈستىدە ئىزدىنىشىمىز كېرەك. يۇقىرىقى ئۇچ نۇقتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش بىلەن بىللە، كارخانىنى ياخشى باشقۇرۇشتا يەنە مۇنداق تۆت ئىشنى ئەمەلىي ئىشلەش زۆرۈر.

1. دېموكراتىك باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش. دېموكراتىك باشقۇرۇشنى يولغا قويۇش - سوتسىيالىستىك كارخانىلارنىڭ ماھىيەتلىك ئالاھىدىلىكى، شۇنداقلا ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ تەلىپى. ھەر دەرىجىلىك كارخانا باشلىقلىرىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، بۇ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى دېموكراتىك باشقۇرۇشقا قاتناشتۇرۇش-قاتناشتۇرماسلىق مەسىلىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، دېموكراتىك باشقۇرۇشقا قاتنىششنى خالاش - خالىماسلىق مەسىلىسىلا بولۇپ قالماي، بەلكى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ھوقۇقى. ھەر قانداق كىشىنىڭ بۇنىڭغا دەخلى - تەرۇز قىلىشىغا يول قويۇلمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە، كارخانا باشقۇرۇشقا قاتنىشىش ھەر قانداق ئىشچى - خىزمەتچىنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان ۋەزىپىسى. ھەر ئىككىسى ھالقىلىق مەسىلە. شۇڭا دېموكراتىك باشقۇرۇشنى كارخانا ئىسلاھاتىنىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىدە ئىزچىللاشتۇرۇپ، تەدبىر بەلگىلەشنىڭ پۈتۈن جەريانىدا گەۋدىلەندۈرۈش كېرەك.

2. ئىنتىزامنى چىڭىتىش. باشقۇرۇش قائىدىلىرى، مۇكەممەل ئەمگەك قائىدىلىرى، ھۇنەر - سەنئەت ئىنتىزامى قاتارلىقلار زامانىۋى كارخانىلار جەزمەن ھازىرلاشقا تېگىشلىك شەرتلەر. چېچىلاڭغۇ، ئاجىز قوشۇن بىلەن غەلىبىلىك جەڭ قىلغىلى بولمايدۇ. دېموكراتىك باشقۇرۇش ئاساسىدا كارخانىنى جەزمەن قاتتىق باشقۇرۇش كېرەك. شۇ چاغدىلا ياخشى ئىشلەپچىقىرىش تەرتىپى، ئىشلەپچىقىرىش مۇھىتىنى ھازىرلاپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرگىلى بولىدۇ.

3. ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىمىز كېرەك. تۆتتە زامانىۋىلىشىش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئادەملەر زامانىۋىلىششى كېرەك. ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە تايىنىش بىلەن بىللە، ئۇلارنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنىمۇ بىلىش كېرەك. ئەمەلىيەتتە، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىدىيە - ئەخلاق ساپاسى، مۇستەھكەم غايە ئېتىقادى - ئۇلارنىڭ تېخنىكا، كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنىڭ مۇقىم، ئۇزاق مۇددەتلىك ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچى، ئالغا ئىنتىلىشنىڭ مەنبەسى.

4. كارخانا ئىسلاھاتىنى تېزلىتىش. ئىشچى - خىزمەتچىلەر كارخانىنىڭ خوجايىنى بولۇپلا قالماي، ئىسلاھاتنى تېزلىتىشنىڭمۇ خوجايىنى. شۇڭا، كارخانا ئىسلاھاتنى تېزلىتىش داۋامىدا، مۇھىم چارە - تەدبىر تۈزگەندە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك مەنپەئىتىنى كۆزلىشىمىز، شۇ چارە - تەدبىرلەرگە ئۇلارنىڭ بەرداشلىق بېرىش- بېرەلمەسلىك ئەھۋالىنى كۆزدە تۇتتىشىمىز لازىم. مۇھىم ئىشلارنى چوقۇم ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مۇزاكىرە سىدىن ئۆتكۈزۈش، ئۇلارنى ئورتاق تونۇشقا ئىگە قىلىش لازىم. شۇنداق قىلغاندىلا، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ چۈشىنىشىگە، قوللىشىغا ئېرىشكىلى، كارخانا باشقۇرۇشتا ھەقمقي تايانچلارغا ئىگە بولغىلى بولىدۇ.

جۇڭخې لوگمسې
شىنجاڭ جۇڭخې پاي چېكلىك شىركىتى مەسئۇلىيىتى چەكلىك شىركىتى
مۇدىرىيىت باشلىقى باش جىڭلى، چاڭ يىڭچېن
مۇدىرىيەت ئەزاسى، پارتكوم ئورۇنباسارى شۇجىسى ئابدۇرەھىم قەرىيان
قاداپس، ئۈرۈمچى شەھىر شەرقىي تەشقەرىيولى 18-نومۇر
تېلېفون: 3853306 - 2918 (0991)

غۇلجا شەھرى سىرتقا ئېچىۋېتىلگەن تۆت يىلدىن بۇيان، سايادەت شەھەر ئۇلچمى بويىچە ئۇل مۇئەسسەسە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى. ھەر يىلى كۆپلەپ مەبلەغ سېلىپ شەھەر يوللىرىنى كېڭەيتىش، مۇھىتنى گۈزەللەشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بەردى. نەتىجىدە، ھازىرغا قەدەر ئومۇمىي كۆلىمى 400 مىڭ كۋادرات مېتردىن ئاشىدىغان 13 كوچا كېڭەيتىپ ياسالدى.

سۈرەتتە: يېڭىدىن كېڭەيتىپ ياسالغان «ياشلار يولى»دىن كۆرۈنۈش.

تۇرسۇنمۇھەممەت ئوسمان فوتوسى

باينىغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ تاشقى سودا ۋەزىيىتىدە ياخشىلىنىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇراخمان قاسىم** خەۋەر قىلىدۇ: بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، باينىغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستى تاشقى سودا خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىك ۋە نازارەتچىلىكنى ھەقمقي كۈچەيتىپ، تاشقى سودا خىزمىتىنى ئوبلاستنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تېزلىتىشتىكى مۇھىم تۈگۈن سۈپىتىدە چىڭ تۇتۇپ، خۇشاللىنارلىق ۋەزىيەت يارىتتى. 1-ئايدىن 8 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئوبلاستنىڭ تاشقى سودا ئومۇمىي ئىمپورت - ئېكسپورتى 16 مىليون 460 مىڭ دوللارغا يېتىپ، بولتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن % 10.6 ئاشتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئومۇمىي ئېكسپورت 7 مىليون 930 مىڭ دوللارغا يېتىپ، بولتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن % 3.6 ئاشتى، ئومۇمىي ئىمپورت 8 مىليون 430 مىڭ دوللارغا يېتىپ، بولتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن % 17.8 ئاشتى. ئالدىنقى سەككىز ئايدا بۇ ئوبلاست چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالىدىغان تۇردىن 11نى تەكشۈرۈپ تەستىقلىدى.

گۇما ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنىڭ مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىلىشىغا كاپالەتلىك قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇكېرىم قۇربان** خەۋەر قىلىدۇ: گۇما ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە بولغان ئىدىيىۋى - سىياسىي تەربىيىنى كۈچەيتىپ، مەۋقەنى يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا قارىتىپ، قەرز پۇلنى دەل ۋاقتىدا تارقىتىپ، ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنىڭ مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىلىشىغا كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ بانكا بۇ يىللىق ئاشلىق سېتىۋېلىشنى مەبلەغ بىلەن تەمىنلەش خىزمىتىنى نۆۋەتتىكى مۇھىم ئىشلار قاتارىدا چىڭ تۇتۇپ، دېھقانلارغا «ئاق مۇجەت»نى يېزىپ بەرمەسلىككە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسىگە 6 - ئايدىن 7 - ئاينىڭ 30 - كۈنىگىچە قىسقا مۇددەتلىك مەبلەغ تەڭشەپ، 9 مىليون يۈەن مەبلەغ ئاجرىتىپ بەردى. شۇڭا، 9- ئايغىچە 7 مىليون 196 مىڭ 621 كىلوگرام ئاشلىق سېتىۋېلىنىپ، ۋەزىپە مۇددەتتىن بۇرۇن تۈچ پىرسەنت ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى.

غۇلجا شەھرىنىڭ كالىچىلىقىدا زور يۈكسىلىش بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇرۇسۇل سېيىت** خەۋەر قىلىدۇ: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان غۇلجا شەھرىنىڭ كالىچىلىقىدا زور يۈكسىلىش بولدى. بۇ يىل 6 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە نەسىللىك كالا ئومۇمىي سانى 12 مىڭ 700 تۇياقتا، سېغىن كالا باقتۇچى كەسىپى ئائىلە 1453كە، 30 تۇياقتىن ئارتۇق سېغىن كالا باقىدىغان ئائىلە ئونغا يەتتى. بولتۇر كالىچىلىق كەسىپى ئائىلىلىرى 70 تونىنا سۈت سېتىپ، كونا ئەنئەنىۋى ئوسۇلغا ئادەتلىنىپ كەلگەن دېھقان، چارۇچىلارغا تەشۋىقىي - تەربىيىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنى بۇ يېڭى تېخنىكىغا قىزغىنلىق بىلەن قاتناشتۇرۇپ، يېزا - بازار (مەيدان)لاردا، چارۇچىلىق فېرمىلىرىدا سۈنئىي ئۇرۇقلاندۇرۇش پونكىتى قۇرۇپ ۋە مال دوختۇرلۇق پونكىتلىرىنىڭ ئەسلىھەلىرىنى تولۇقلاپ بەردى. پەن - تېخنىكا خادىملىرىنىڭ كەسىپى سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە، بولۇشى، بىر قىسىم كوللېكتىپ ۋە شەخسلەرنىڭ ئوتلاق رايونلىرىدا قانۇنسىز كان ئېچىش، توپا، شېغىل كولاش، ئەخلەت تۆكۈش، ئۇي سېلىشقا ئوخشاش بۇزغۇنچىلىق خاراكتېرىدىكى ھەرىكەتلەرنى ئوتلاقلارنىڭ ئازىيىپ كېتىش، چېكىنىپ كېتىشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. غۇلجا شەھىرلىك چارۇچىلىق ئىدارىسى بۇ خىل ئەھۋاللارنىڭ ئالدىنى ئېلىش، بۇزۇلغان ئوتلاقلارنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش، ئۇنۇمسىز

تېلېفون: 2918 — 3695306 (0991)

«مەدەت تۆۋرۈكى» ناملىق مۇكاپاتلىق ماقالە قوبۇل قىلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

پارتىيەنىڭ يېزا پۈل مۇئامىلىسىگە دائىر سىياسەت، قائىدىلىرىنى، يېزا پۈل مۇئامىلىسى تۈزۈملەر تىزىملاتىنى چوڭقۇر تەشۋىق قىلىش ئارقىلىق ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك يېزا پۈل مۇئامىلىسى تارماقلىرىنىڭ يېزا ئىگىلىكىنىڭ يارقىن خىزمىتىنى كۆچۈرۈش ئۈچۈن، گېزىتىمىز يېزا ئىگىلىك بانكىسى بىلەن ھەمكارلىشىپ، بۇيىل 9-ئايدىن كېيىن يىلى 9-ئاينىچە «مەدەت تۆۋرۈكى» ناملىق مۇكاپاتلىق ماقالە قوبۇل قىلىش پائالىيىتى ئۆتكۈزىدۇ. پائالىيەت ئاخىرلاشقاندا، ئىككى تەرەپتىن تەشكىللەنگەن باھالاش ھەيئىتى گېزىتتە ئېلان قىلىنغان خەۋەر-ماقالىلەرنى ئوچ دەرىجە بويىچە باھالاپ مۇكاپات تارقىتىدۇ.

قوبۇل قىلىنىدىغان ماقالىلەر ئاخباراتنىڭ ھەر خىل ژانىرلىرىدىن بولۇشى، تېما دائىرىسى، چىن، نوقتىنى بېگى، قۇرۇلمىسى يوخشاش ئۆقۇم ئېنىق بولۇشى لازىم. خەۋەر-ماقالىلەرگە «مەدەت تۆۋرۈكى» ناملىق مۇكاپاتلىق ماقالە، دەپ ئەسكەرتىپ قويۇلۇشى، ئۇ چوقۇم بىر دەرىجە يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇننىڭ تەستىقىدىن ئۆتكەن بولۇشى لازىم.

ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى
شىنجاڭ گېزىتى ئۇيغۇر ئىقتىساد بۆلۈمى
پوچتا نومۇرى: 830051

باي ناھيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى پائال مەبلەغ توپلاپ، يېزا ئىگىلىكىگە كۆچلۈك مەدەت بەردى

ھەسەن ئابدۇۋۇھاب، ئەركىنجان ھەسەن خەۋىر قىلىدۇ: باي ناھيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، باشقۇرۇشىنى كۈچەيتىپ، ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، زور كۈچ بىلەن ئامانەت پۇل توپلاپ، ناھيىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشىغا پائال مەدەت بەردى.

بۇ بانكا يىللىق ئاشلىق سېتىۋېلىشنى مەبلەغ بىلەن تەمىنلەش خىزمىتىنى نۆۋەتتىكى مۇددەتتىن بۇرۇنراق ئوچ پىرسەنت ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى.

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **ھەسەن ئابدۇۋۇھاب، ئەركىنجان ھەسەن** خەۋىر قىلىدۇ: باي ناھيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، باشقۇرۇشىنى كۈچەيتىپ، ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، زور كۈچ بىلەن ئامانەت پۇل توپلاپ، ناھيىنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشىغا پائال مەدەت بەردى.

بۇ بانكا يىللىق ئاشلىق سېتىۋېلىشنى مەبلەغ بىلەن تەمىنلەش خىزمىتىنى نۆۋەتتىكى مۇددەتتىن بۇرۇنراق ئوچ پىرسەنت ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى.

ئوتتۇرا يىللىق ئىچىدە، ئاپتونوم رايونلۇق ئىچىدىكى ئاساسىي ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش رايونى بولغان ناھيىنىڭ ئاشلىق ئامبىرىدا ساقلىنىۋاتقان ئاشلىقنىڭ مىقدارى 3300 يۆندىن ئاشقان بولۇپ، ئاشلىق ساقلاش ۋەزىپىسى ناھايىتى ئېغىر ئىدى. بانكا ئاشلىق سېتىۋېلىش مەبلىغىنى ئۆز ۋاقتىدا تەمىنلەپ، ئاشلىق سېتىۋېلىش ئىشىنى ياخشى ئورۇنلىدى. بۇ يىل ناھيىنىڭ ئاشلىق ئامبىرىدا ساقلىنىۋاتقان ئاشلىقنىڭ مىقدارى 5000 يۆندىن ئاشىدۇ.

بۇ يىل ناھيىنىڭ ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ناھايىتى ئېغىر بولغان ئەھۋالدا، بانكا ئاشلىق سېتىۋېلىش مەبلىغىنى ئۆز ۋاقتىدا تەمىنلەپ، ئاشلىق سېتىۋېلىش ئىشىنى ياخشى ئورۇنلىدى. بۇ يىل ناھيىنىڭ ئاشلىق ئامبىرىدا ساقلىنىۋاتقان ئاشلىقنىڭ مىقدارى 5000 يۆندىن ئاشىدۇ.

بۇ يىل ناھيىنىڭ ئاشلىق سېتىۋېلىش ۋەزىپىسى ناھايىتى ئېغىر بولغان ئەھۋالدا، بانكا ئاشلىق سېتىۋېلىش مەبلىغىنى ئۆز ۋاقتىدا تەمىنلەپ، ئاشلىق سېتىۋېلىش ئىشىنى ياخشى ئورۇنلىدى. بۇ يىل ناھيىنىڭ ئاشلىق ئامبىرىدا ساقلىنىۋاتقان ئاشلىقنىڭ مىقدارى 5000 يۆندىن ئاشىدۇ.

«مەدەت تۆۋرۈكى»
ناملىق مۇكاپاتلىق ماقالە
ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكىسى ھەمكارلاشتى

ئۇنيارىۋزى يېزىسى دېھقانچىلىق ئارقىلىق چارۋىچىلىق ئارقىلىق دېھقانچىلىقتا تۇرتكە بولماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋۇھاب راخمان** خەۋىر قىلىدۇ: غۇلجا ناھيىسىنىڭ ئونيارىۋزى يېزىسى دېھقانچىلىق ئارقىلىق چارۋىچىلىقتا، چارۋىچىلىق ئارقىلىق دېھقانچىلىقتا تۇرتكە بولۇپ، ھەر ئىككىسىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلەتمەكتە.

يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئۆز يېزىسىنىڭ ئوت - چۆپ كۆپ بولۇشتەك ئالاھىدىلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان دېھقان، چارۋىچىلارنى ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى بوشاشتۇرماسلىق شەرتى ئاستىدا، زىرائەت قالدۇقى ۋە مول ئوت - چۆپ بايلىقىدىن پايدىلىنىپ چارۋىچىلىقىنى يۈكسەلدۈرۈش، چارۋا مالالرىنىڭ ئوغۇتى ئارقىلىق دېھقانچىلىقنى ئىلگىرى سۈرۈش بېتەكچى ئىدىيىسىنى ئوتتۇرىغا قويىدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يېزىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار بىرنەچە ئېتىبار بېرىپ، يەنە بىرنەچە سەل قارىماي، چارۋىچىلىقنى دېھقانچىلىقنى تۇتقاندەك تۇتتى. دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىق ئورگانىك ھالدا بىرلەشتۈرۈلگەچكە، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق تەڭ يۈكسەلدى. بۇ يىل 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر يېزا بويىچە ئومۇمىي چارۋا مال 54 مىڭ تۇياقتا، يازلىق ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلى 8 مىليون 575 مىڭ كىلوگرامغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ شۇ مەزگىلىدىكىدىن ئايرىم - ئايرىم ھالدا 32.2 %، 13.4 % ئاشتى.

ئالتۇن ئۈزۈككە ياقۇت كۆز

نەجات ئابلەي (ئۆز مۇخبىرىمىز)

گۈلباھار ئېچ - ئىچىدىن خوشال بولۇپ:

- ئۆتكۈر سىز بەك ياخشى جۈمۇ؟ - دېگىنىچە «پىسسىكىدە» كۆلۈپ قويۇپ، ئىشكىتىن ئۈچقاندەك چىقىپ كەتتى.

دېمىسمۇ، ئۇلارنىڭ تويىنى مۇبارەكلەپ ياكى توي ھارۋىق سوراپ ئۇرۇق - تۇغقان، دوس - بۇرادەرلىرىنىڭ كېلىپ قېلىش ئېھتىمالى بار ئىدى. مېھمانلارنى ئىككىسى دەرقەمدە كۈتمىسە بولمايتتى. ئۆتكۈر «ئۆزۈمنىڭ دېگىنى دېگەن» دەپ تۇرۇۋالدىغان يولسىزلاردىن ئەمەس ئىدى. ئۇمۇ ئوتتۇرا تېخنىكۇم سەۋىيىسىگە ئىگە، تەربىيە كۆرگەن تىرىشچان، غايىلىك ياشلاردىن ئىدى. ئۇلار تونۇشقاندىن بۇيان، ئۆگىنىشتە ياكى خىزمەتتە بولسۇن، بىر - بىرىگە كۆڭۈل بۆلۈپ، بىر - بىرىگە ئىلھام بېرىپ كەلدى. ئۆتكۈرمۇ گۈلباھارنىڭ ئۆگىنىش روھىغا، تېخنىكا جەھەتتىكى ئىقتىدارىغا قايىل ئىدى ھەم ئۇنىڭ ئېسىل پەزىلىتىدىن، تىنىم تاپماس روھىدىن سۆيۈنەتتى.

ئۇلار بۈگۈنكىدەك بەختلىك كۈنلەرنىڭ كېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتكەنىدى. ئۇلار تېخى تويلۇق دەم ئېلىش پۇرسىتىدىن پايدىلىنىپ ئۇرۇمچىنىڭ مەنزىرىلىك جايلىرىغا بېرىپ سايا‌ھەت قىلىپ، شېرىن ھەۋاللارنىڭ ئالدىنى ئېلىش، بۇزۇلغان ئوتلاقلارنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش، ئونۇمسىز ئوتلاقلارنىڭ پايدىلىنىش ئونۇمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، 1984 - يىلدىن 1994- يىلغىچە 500 مىڭ يۆندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىپ، تامچا بۇلاق قاتارلىق كۆكلەم، كۆزلەكلەرگە مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن ئوت - چۆپ ئۇرۇقى چېچىپ، 80 مىڭ مو ئوتلاقنى ئەسلىگە كەلتۈردى. 8000 مو ئوتلاقنى سىم تور بىلەن قاشالىدى. ئىلى دەريالىق بويىدىكى 1000 موغا يېقىن ئوتلاقنى ئۆچاستكىلاشتۇردى. ئوتلاقلارنى نازارەت قىلىش، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئوتلاقلارنىڭ بۇزۇلۇپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالدى. شەھەرلىك چارۋىچىلىق ئىدارىسى يەنە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقلىشىپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى كەسپىي ئالىملارگە ئۆسۈمسىز قەرز پۇل ھەل قىلىپ بېرىپ، كالا باققۇچى كەسپىي ئالىملارنىڭ كالا نەسلىنى ياخشىلاش بىلگىلىقنى قوزغىدى.

- ئۆتكۈر، مەن ئىشقا بېرىپ كېلەي، چاينى دەملەپ، داستىخاننى راسلاپ قويدۇم، - دېدى گۈلباھار تىكلىمە ئېنەك ئالدىغا كېلىپ ئۆزىنى تۇزمەشتۇرگەچ تازىلىق ئۆيىدە يۈز-كۆزلىرىنى يۇيۇۋاتقان يولدىشىغا.

- ھەي، يەنە دېگىنىڭنى قىلغىلى تۇردىڭمۇ، ماڭا قارا‌ڭ گۈلباھار، توي قىلىپ ئۇچ كۈن ئوتنە- ئۆتمەي، ئىشقا بارمەن دېگىنىڭ يوقمۇ؟ ئۆيگە مېھمانلار كېلىپ قالسا، سىز بولمىسىڭىز قانداق بولىدۇ. ھېچ بولمىغاندا تەشكىلنىڭ قانۇنلۇق بەرگەن 15 كۈنلۈك تويلۇق دەم ئېلىشىڭ يېرىمى تۈگىگەندىن كېيىن بارسىڭمۇ بولاتتى، - دېدى ئۆتكۈر نارازى قىياپەتتە.

- بىراق، ئۆتكۈر ئۆزىڭىز بىلسىز، زاۋۇتتىن مېنى بۇ قېتىم ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە نېفت سىستېمىسى بويىچە ئوتكۈزۈلدىغان نېفتنى ئوڭلەپچە تۇرگە ئايرىش زېھىن سىناش مۇسابىقىسىگە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدى. مەن بېرىپ مۇسابىقىگە قاتناشقۇچىلار بىلەن بىللە تەييارلىق قىلمىسام، بىلمىگەنلىرىمنى باشقىلاردىن سوراپ ئۆگىنىۋالمسام، مۇسابىقىدە يەرگە قاراپ قالمامدىمەن؟! بۇنداق بولۇشىنى سىزمۇ خالىمايسىزغۇ دەيمەن قەدىرلىكىم؟! دېدى گۈلباھار ئىللىق چىراي بىلەن ئاتەش كۆزلىرىنى ئوتكۈرنىڭ نارازىلىق چىقىپ تۇرغان چىرايىغا تىكىپ. ئۇنىڭ بۇ سەھىرلىك قاراشلىرى ئوتكۈرنىڭ كۆڭلىنى ئېرىتتى بولغاي:

- بوبتۇ، بېرىپ تېزرەك قايتىپ كېلىڭ، - دېدى ئۇ ئاخىرى باشقا باھانە - سەۋەبلىرىنىڭ كار قىلمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ.

ئايالىنىڭ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسىنى ھېس قىلغان ئوتكۈر ئۆزىنى ئىچكىرىگە ئاتقاندەك ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۆيدىكى ئىشلارنى قىلىشقا باشلىدى. ئۇ ئاۋال ئۆيدىكى ئىشلارنى پۈتتۈرۈپ، ئاندىن ئۆيدىن چىقىپ ماشىنىسىنى ھەيدەپ ئىشقا كەتتى.

گۈلباھار ئۆيدىكى ئىشلارنى پۈتتۈرۈپ بولۇپ، ئۆزىگە بىر پىيالە چاي قۇيۇپ ئىچىپ ئولتۇرۇپ، ئۆتكۈرنىڭ ئىشقا كەتكەندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ئويلاپ كەتتى. ئۇ ئۆتكۈرنىڭ ئىشقا كەتكەندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ئويلاپ كەتتى. ئۇ ئۆتكۈرنىڭ ئىشقا كەتكەندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ئويلاپ كەتتى. ئۇ ئۆتكۈرنىڭ ئىشقا كەتكەندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ئويلاپ كەتتى. ئۇ ئۆتكۈرنىڭ ئىشقا كەتكەندىن كېيىنكى ئىشلىرىنى ئويلاپ كەتتى.

شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ نىزامنامىسى

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ

1 - ماددا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش، ئىجتىمائىي كاپالەت سىستېمىسىنىڭ ئورنىتىلىشى، مۇكەممەللىشىشنى ئىلگىرى سۈرۈش، قانۇن بويىچە تىزىملاش ئۇچۇن، شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇلدى.

2 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ نامى جۇڭگو شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى دەپ بېكىتىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى ئەڭ چوڭ ئۇنىۋېرسال خاراكتېرلىك خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتى بولىدۇ.

3 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ مەقسىتى ئىنسانپەرۋەرلىك روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش، قېرىنچىلىقى بارلارنى قۇتقۇزۇش، ياشانغانلارنى خاتىرجەملەندۇرۇپ، يېتىملار، مېيىپلەرگە ياردەم بېرىشتەك ئەنئەنىۋى گۈزەل ئەخلاقنى جارى قىلدۇرۇپ، ئىجتىمائىي باراۋەرلىك ۋە ئىنسانىيەتنىڭ ئالغا بېسىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت.

ئىككىنچى باب ۋەزىپىلىرى

4 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىلىرى:

1. جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەرنىڭ كۆچلىرىنى سەپەرۋەر قىلىپ ۋە تەشكىللەپ، خەير - ساخاۋەت مەبلىغى توپلاش؛

2. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ مەقسىتى ۋە ئىنسانە قىلغۇچلارنىڭ ئارزۇسى بويىچە تۇرلۇك خەير - ساخاۋەت ئىپارات‌لىرى ۋە جامائەت پاراۋانلىق ئىشلىرىنى يولغا قويۇشغا مەبلەغ جەھەتتىن ياردەم بېرىش؛

3. دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتلىرى ۋە جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەر بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش ۋە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇش؛

4. ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى قىزغىن قوللايدىغان ۋە ئۇنىڭغا قاتنىشىدىغان پىدائىيلار قوشۇنىنى تەشكىللەپ، كۆپ تەرەپتىن خەير - ساخاۋەت پائالىيىتى ۋە ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش خىزمەتلىرىنى قانات يايدۇرۇش؛

5. ئىجتىمائىي پاراۋانلىق تېپىدىكى ئىقتىسادىي گەۋدە ياكى باشقا تېپتىكى گەۋدىلەرنى قۇرۇش؛

6. خەير - ساخاۋەت فوندى جەمئىيىتى قۇرۇش.

ئۈچىنچى باب جەمئىيەت ئەزالىرى

5 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەت شەخسىي ئەزا ۋە كوللېكتىپ ئەزا تۈزۈمىنى يولغا قويىدۇ، ئومۇمەن مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ نىزامنامىسىنى ئېتىراپ قىلىپ، جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلغان ھەمدە مەزكۇر جەمئىيەتكە ئەزا بولۇشنى ئۈز ئىختىيارلىقى بىلەن ئىلتماس قىلغان شەخسلەر ۋە كوللېكتىپ مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ ئەزاسى بولالايدۇ.

1. ئومۇمەن ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى ئىختىيار قىلغان ئورۇن، تەشكىلاتلار مەزكۇر جەمئىيەتكە كىرىشنى ئىلتماس قىلسا بولىدۇ؛

2. ئومۇمەن ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىغا قىزغىنلىقى ھەرقايسى ساھەلەردىكى ئەربابلار ۋە ئىجتىمائىي پاراۋانلىق خىزمەتچىلىرى مەزكۇر جەمئىيەتكە كىرىشنى ئىلتماس قىلسا بولىدۇ.

3. شەخسىي ئەزالارنى جەمئىيەتنىڭ مۇدىرىيىتى تەستىقلايدۇ، كوللېكتىپ ئەزالارنى مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ مۇدىرىيىتى تەستىقلايدۇ.

6 - ماددا جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ ھوقۇقى:

1. قارار قىلىش ھوقۇقى، سايلاش ھوقۇقى ۋە سايلىنىش ھوقۇقى بولىدۇ؛

2. مەزكۇر جەمئىيەتكە نازارەت قىلىش ھوقۇقى ۋە تەكلىپ بېرىش ھوقۇقى بولىدۇ؛

3. مەزكۇر جەمئىيەت ئۈيۇشتۇرغان تۇرلۇك پائالىيەتلەرگە ئاۋۋال قاتنىشىش ھوقۇقى بولىدۇ.

4. مەزكۇر جەمئىيەت باستۇرغان ژۇرنال ۋە ھەر خىل ماتېرىياللارغا ئىگە بولۇش ھوقۇقى بولىدۇ.

7 - ماددا جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ مەجبۇرىيىتى:

1. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ تۇرلۇك قائىدىلىرى ۋە قارارلىرىغا رىئايە قىلىش؛

2. مەزكۇر جەمئىيەت ھاۋالە قىلغان خىزمەتلەرنى ئورۇندىشى؛ مەزكۇر جەمئىيەت ئۈيۇشتۇرغان تۇرلۇك خەير - ساخاۋەت پائالىيەتلىرىگە ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن قاتنىشىش؛

3. جەمئىيەت ئەزالىق بەدىل پۇلىنى قەرىلىدە تاپشۇرۇش.

8 - ماددا جەمئىيەت ئەزالىرى مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلمىغاندا، مەزكۇر جەمئىيەت ئۇنى جەمئىيەتتىن چېكىندۈرۈش ياكى رويخەتتىن ئۆچۈرۈشكە ھوقۇقلۇق.

تۆتىنچى باب تەشكىلي ئاپپارات ۋە تەشكىلي پرىنسىپ

9 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەت قارىمىقىدا ئىشخانا، دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئىشانىنى ئالاقلىشىش بۆلۈمى، ئىقتىسادىي تەرەققىيات بۆلۈمى ۋە فوندى باشقۇرۇش بۆلۈمى تەسىس قىلىنىدۇ. خىزمەت ئېھتىياجىغا ئاساسەن بىرقانچە خىزمەت كومىتېتى تەسىس قىلىنىدۇ.

10 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتتە بىر نەچەر جەمئىيەت باشلىقى، بىرقانچە مۇئاۋىن جەمئىيەت باشلىقى تەسىس قىلىنىدۇ. بىر نەچەر باش كاتىپ، بىرقانچە مۇئاۋىن باش كاتىپ تەسىس قىلىنىدۇ.

باش كاتىپ جەمئىيەت مۇدىرىيىتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە جەمئىيەت باشلىقى، مۇئاۋىن جەمئىيەت باشلىقلىرىغا ھەمكارلىشىپ كۈندىلىك خىزمەتلىرىنى بىر تەرەپ قىلىدۇ.

11 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ تەشكىلي پرىنسىپى - دېموكراتىيە - مەركەزلەشتۇرۇش تۈزۈمى بولىدۇ.

جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيى - مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ ئەڭ ئالىي ھوقۇقلۇق ئورگىنى بولىدۇ.

ۋەكىللەر قۇرۇلتىيى ھەر ئۈچ يىلدا بىر قېتىم چاقىرىلىدۇ، پەۋقۇلئاددە ئەھۋال بولغاندا مۇددەتتىن بۇرۇن ياكى مۇددىتىنى ئۇزارتىپ چاقىرىشقا بولىدۇ.

12 - ماددا جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيىنىڭ مەسئۇلىيىتى:

1. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ خىزمەت دوكلاتىنى تەكشۈرۈش ۋە تەستىقلاش؛

2. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ باستۇرغان ژۇرنال ۋە ھەر خىل ماتېرىياللارغا ئىگىلىك؛

3. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ نىزامنامىسىنى تۈزۈش ۋە ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈش.

4. جەمئىيەت باشلىقى، مۇئاۋىن جەمئىيەت باشلىقلىرىنى كېڭەشىپ سايلاش؛

5. تەكلىپ لايىھە ۋە قارارلارنى ماقۇللاش.

13 - ماددا مۇدىرىيەت - مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ رەھبەرلىك ئاپپاراتى بولىدۇ، ئۇنى جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيى دېموكراتىك كېڭەشىش ئارقىلىق ۋۇجۇدقا كەلتۈرىدۇ.

جەمئىيەت مۇدىرىيىتىنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى ئۈچ يىل بولىدۇ.

14 - ماددا جەمئىيەت ئەزالىرى يىغىنى يىپىلغان مەزگىلدە مۇدىرىيەت مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ خىزمەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ. مۇدىرىيەتنىڭ قارىمىقىدا ئىجرائىيە مۇدىرىيىتى تەسىس قىلىنىدۇ.

مۇدىرىيەتنىڭ مەسئۇلىيىتى: ئىجرائىيە مۇدىرىيىتىنى سايلايدۇ. باش كاتىپ، مۇئاۋىن باش كاتىپلارنى ۋەزىپىگە تەينىلەيدۇ. جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيىنىڭ قارارلىرىغا ئاساسەن، مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ كونكرېت خىزمەت پىلانىنى تۈزۈپ چىقىدۇ. ئىجرائىيە مۇدىرىيىتىنىڭ خىزمەت دوكلاتىنى قاراپ چىقىدۇ.

جەمئىيەت مۇدىرىيىتى ھەر يىلدا بىر قېتىم خىزمەت يىغىنى ئېچىپ، جەمئىيەت دوكلاتىنى ئاڭلايدۇ، خىزمەت پىلانى ۋە ئالاقىدار چوڭ - چوڭ ئىشلارنى قارار قىلىدۇ. ئىجرائىيە مۇدىرىيىتى ھەر قانداق ۋاقىتتا يىغىن ئېچىپ، كۈندىلىك خىزمەتلەرنى بىر تەرەپ قىلىشقا بولىدۇ.

15 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتتە توختىتىلىدىغان ئىشلار مۇدىرىيەتتىكى ئۈچتىن ئىككى قىسمىدىن ئارتۇق ئەزالارنىڭ ماقۇللىغاندىن كېيىن يولغا قويۇلىدۇ.

بەشىنچى باب راسخوت

16 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەت راسخوتىنىڭ ئاساسلىق كېلىش مەنبەسى:

1. دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئورۇنلار، تەشكىلاتلار ۋە شەخسلەرنىڭ ئىئانسى؛

2. ئالاقىدار تارماقلارنىڭ مەبلەغ ياردەمى؛

3. يولغا قويغان ئىجتىمائىي پاراۋانلىق كارخانىلىرى ياكى تۇرلۇك ئىقتىسادىي گەۋدىلەرنىڭ كىرىملەر؛

4. جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ ئەزالىق بەدەل پۇلى؛

5. باشقا قانۇنلۇق كىرىملەر؛

17 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەت قوبۇل قىلغان دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىن ئىئانە قىلىنغان پۇل، ماددىي بۇيۇملار ۋە ئۆزلىرى توپلىغان مەبلەغ ئاساسلىقى ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى قوللاش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلقنى قۇتقۇزۇش، مېيىپلەر ۋە يېتىم بالىلار، قارانچۇقى يوق ياشانغانلارغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

كونكرېت ئىشلىتىش تۇرلىرىنى (ئىئانە قىلغۇچىلار بەلگىلەن يارىدەم بېرىش تۇرلىرىدىن باشقا) باش كاتىپ ئۇنتۇرىغا قويىدۇ. مۇدىرىيەت مۇزاكىرە قىلىپ قارار قىلىدۇ ھەمدە جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيىغا دوكلات قىلىدۇ.

يەتتىنچى باب قوشۇمچە پرىنسىپ

18 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ ئادرېسى جۇڭگو شىنجاڭ ئۇرۇمچى شەھىرى جەنۇبىي شىنخۇا يولى 23 - نومۇر.

19 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ نىزامنامىسى جەمئىيەت ئەزالىرى قۇرۇلتىيىدا ماقۇللانغاندىن كېيىن كۈچكە ئىگە بولىدۇ.

شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ قۇرۇلۇش فوندى نىزامنامىسى

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ

1 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ نامى «شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇلۇش فوندى» قىلىپ بېكىتىلىپ، قىسقارتىلىپ «قۇرۇلۇش فوندى» دەپ ئاتىلىدۇ.

2 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ تۇرغۇن پۇلى ئىجتىمائىي خەير - قىلىنغان بارلىق پۇلىنى ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىش ئاساسىدا ئىگىلىك قىلىنىدۇ.

3 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ مەبلىغى تۆۋەندىكى مەنبەلەردىن كەلگەن پۇللاردىن تەركىب تاپىدۇ:

1. جەمئىيەتتىكى ئۇقۇمۇشلۇق ئەربابلار، ئاساسلىق خەير - ساخاۋەت ئاپپاراتلىرى، جۇڭگونىڭ چەت ئەللەردە تۇرۇشلۇق (كونسۇلخانا) ئەلچىخانىلىرى.

8 - ماددا قۇرۇش فوندىدىكى ئاشۇرۇلغان قىممەت قىسمىنىڭ ئىشلىتىلىشى:

مەزكۇر ئادەمنىڭ مەڭگۈلۈك مۇدىرىيەت ئەزاسى ئىكەنلىكى ياكى ئەمەسلىكى، ئىز باسارلىرىنىڭ كىم ئىكەنلىكى قاتارلىق تۇرلۇك ئىشلارنى مەزكۇر ئاپپارات ياكى تەشكىلات ئۆزلىرى بېكىتىپ «باش جەمئىيەت» مۇدىرىيىتىنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا تاپشۇرىدۇ.

10 - ماددا قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىئانە چاقىرىلىدۇ. ھەر يىلى باش چاقىرىق تۇرۇپ فوندنىڭ قىممىتىنى ساقلاش، ئاشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلىنىدۇ.

14 - ماددا قۇرۇش فوندنىڭ ئاشقان قىسمىنى ئىشلىتىش، باشقۇرۇشتا مۇدىرىيەت تەستىقلىغان ياكى ھوقۇق بەرگەن ئورۇنلار تەستىقلىغاندىن كېيىن، يىللىق خام چوت پىلانى بويىچە ئىجرا قىلىنىدۇ. ھەر يىلى باش

بىرىنچى باب ئومۇمىي پرىنسىپ

1 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ نامى «شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇلۇش فوندى» بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش ۋە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇش؛

2 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ مەقسىتى ۋە ئىنسانە قىلغۇچىلارنىڭ ئارزۇسى بويىچە تۇرلۇك خەير - ساخاۋەت ئىپارات‌لىرى ۋە جامائەت پاراۋانلىق ئىشلىرىنى يولغا قويۇشغا مەبلەغ جەھەتتىن ياردەم بېرىش؛

3 - ماددا مەزكۇر فوندنىڭ مەبلىغى تۆۋەندىكى مەنبەلەردىن كەلگەن پۇللاردىن تەركىب تاپىدۇ:

1. جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەرنىڭ كۆچلىرىنى سەپەرۋەر قىلىپ ۋە تەشكىللەپ، خەير - ساخاۋەت مەبلىغى توپلاش؛

2. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ مەقسىتى ۋە ئىنسانە قىلغۇچىلارنىڭ ئارزۇسى بويىچە تۇرلۇك خەير - ساخاۋەت ئىپارات‌لىرى ۋە جامائەت پاراۋانلىق ئىشلىرىنى يولغا قويۇشغا مەبلەغ جەھەتتىن ياردەم بېرىش؛

3. دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتلىرى ۋە جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەر بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش ۋە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇش؛

4. ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى قىزغىن قوللايدىغان ۋە ئۇنىڭغا قاتنىشىدىغان پىدائىيلار قوشۇنىنى تەشكىللەپ، كۆپ تەرەپتىن خەير - ساخاۋەت پائالىيىتى ۋە ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش خىزمەتلىرىنى قانات يايدۇرۇش؛

5. ئىجتىمائىي پاراۋانلىق تېپىدىكى ئىقتىسادىي گەۋدە ياكى باشقا تېپتىكى گەۋدىلەرنى قۇرۇش؛

6. خەير - ساخاۋەت فوندى جەمئىيىتى قۇرۇش.

ئۈچىنچى باب جەمئىيەت ئەزالىرى

5 - ماددا مەزكۇر جەمئىيەت شەخسىي ئەزا ۋە كوللېكتىپ ئەزا تۈزۈمىنى يولغا قويىدۇ، ئومۇمەن مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ نىزامنامىسىنى ئېتىراپ قىلىپ، جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلغان ھەمدە مەزكۇر جەمئىيەتكە ئەزا بولۇشنى ئۈز ئىختىيارلىقى بىلەن ئىلتماس قىلغان شەخسلەر ۋە

شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنى قەسقىچە تونۇشتۇرۇش

بىرىنچى، باش جەمئىيەتنى قىسقىچە تونۇشتۇرۇش

1. ئاپتونوم رايوندىكى رەھبەرلەرنىڭ غەمخورلۇقى ۋە ئالاقىدار تارماقلارنىڭ تەستىقلىشى، جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى قىلىنغان ئۈمىدلەر ۋە ئىنسانە قىلغۇچىلارنىڭ ئارزۇسى بويىچە، 1994 - يىلى 3 - ئايدا شىنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇلدى.

2. مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ مەقسىتى ۋە ئىنسانە قىلغۇچىلارنىڭ ئارزۇسى بويىچە تۇرلۇك خەير - ساخاۋەت ئىپارات‌لىرى ۋە جامائەت پاراۋانلىق ئىشلىرىنى يولغا قويۇشقا مەبلەغ جەھەتتىن ياردەم بېرىش؛

3. دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتلىرى ۋە جەمئىيەتتىكى ھەرقايسى ساھەلەر بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش ۋە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇش؛

4. ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت ئىشلىرىنى قىزغىن قوللايدىغان ۋە ئۇنىڭغا قاتنىشىدىغان پىدائىيلار قوشۇنىنى تەشكىللەپ، كۆپ تەرەپتىن خەير - ساخاۋەت پائالىيىتى ۋە ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇش خىزمەتلىرىنى قانات يايدۇرۇش؛

5. ئىجتىمائىي پاراۋانلىق تېپىدىكى ئىقتىسادىي گەۋدە ياكى باشقا تېپتىكى گەۋدىلەرنى قۇرۇش؛

6. خەير - ساخاۋەت فوندى جەمئىيىتى قۇرۇش.

ئۈچىنچى، باش جەمئىيەتنىڭ ئەزالىرى

قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈن، دىرى ئىشلىتىلمەي پەقەت ئۆسۈملا ئىشلىتىلىدىغان «خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇلۇش فوندى» ئالاھىدە تەسىس قىلىندى، ئىئانە قىلىنغان بارلىق پۇلنى ئىجتىمائىي خەير -

شنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى 1-نۆۋەتلىك مۇدىرىيەت ئەزالىرىنىڭ ئىسملىكى

غەمخورلۇقى ۋە ئالاقدار تارماقلارنىڭ تەستىقلىشى، جەمئىيەتنىكى ھەرقايسى ساھەدىكىلەرنىڭ زور كۈچ بىلەن قوللىشى بىلەن، شنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى تىزمىغا ئالدۇرۇلۇپ، ئاپتونوم رايون خاراكتېرلىك ئىجتىمائىي تەشكىلات قانۇن ئىگىسى بولدى. باش جەمئىيەت ئاپتونوم رايونلىق ھەرقايسى جايلىرىدىكى خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتلىرىنىڭ كەسپىي خىزمەتلىرىنى ماسلاشتۇرۇپ ۋە ئۇنىڭغا يېتەكچىلىك قىلىش فۇنكسىيەسىگە ئىگە بولۇپ، ئاپتونوم رايوندىكى ئەڭ چوڭ ئۇنىۋېرسال خەير- ساخاۋەت تەشكىلاتى. ئۇنىڭ كوللېكتىپ ئەزالىرى شنجاڭنىڭ ھەممە جايلىرىغا تارقالغان. بۇ تەشكىلات خەلقئارالىق «دۇنيا شۇمنمىڭخوي» قاتارلىق خەير - ساخاۋەت تەشكىلاتلىرى بىلەن ئۇنۇملۇك ھەمكارلىشىدۇ.

2. خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ پەخرىي باشلىقى ـ ئاپتونوم رايونلىق رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشت. جەمئىيەت باشلىقى ـ ئاپتونوم رايونلىق مۇئاۋىن رەئىسى يۈسۈپ ئەيسا، مۇئاۋىن باشلىقى ـ خەلق ئىشلىرى نازارىتىنىڭ نازىرى قۇربان نىياز، نازارەت پارتكومۇپپىسىنىڭ شۇجىسى جۇيى، مۇئاۋىن نازىر جاڭ تۇڭ، تۇمۇر پازىل، جاڭ لىيۇن ۋە ئالاقدار نازارەت، تەشكىلات، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرى.

3. خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ تۈپ مەقسىتى: ئىنسانپەرۋەرلىك روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇپ، قىيىنچىلىقى بارلارنى قۇتقۇزۇش، ياشانغانلارنى خاتىرجەم قىلىپ، ياشلار ۋە مېيىپلارغا ياردەم بېرىشتەك ئەنئەنىۋى گۈزەل ئەخلاقنى جارى قىلدۇرۇپ، جەمئىيەتنىڭ باراۋەرلىكى ۋە ئىنسانىيەتنىڭ ئالغا بېسىشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتىن ئىبارەت.

4. خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ تۈپ ۋەزىپىسى ـ جەمئىيەتتىكى ھەر ساھە كۈچلەرنى قوزغاپ خەير - ساخاۋەت مەبلىغى توپلاش، ھەر خىل خەير - ساخاۋەت ئاپپاراتلىرى ۋە ئىجتىمائىي جامائەت كەسپىنى يولغا قويۇشىغا مەبلەغ جەھەتتىن ياردەم بېرىش، خەير - ساخاۋەت پىدائىيلار پائالىيىتىنى ئۈيۇشتۇرۇش ۋە خەير - ساخاۋەت ساھەسىدە دۆلەت ئىچى ۋە سرتىدا ھەر خىل شەكىلدىكى ئالماشتۇرۇش ۋە ھەمكارلىقنى قانات يايدۇرۇش.

5. خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنى ئىنسانىيەت جەمئىيتى ئۈچۈن مەڭگۈ خىزمەت قىلىدىغان ئالىي ئىدىيە ۋە ئالىي ئەخلاق ئورنىتىش ئاساسىدا ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنىڭ ئىلغار مەدەنىيىتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

ئىككىنچى، خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ ئىنانە قىلىنغان پۈلنى قوبۇل قىلىش شەكلى

1 - «خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى قۇرۇش فوندى» تەسىس قىلىنىدۇ. ئومۇمەن ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن مەلۇم ساندا خەلق پۇلى ياكى تەڭ قىممەتتىكى چەت ئەل پۇلى ئىنانە قىلغان شەخسلەر، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلار، شۇنىڭدەك ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارغا «خەير- ساخاۋەت باش جەمئىيتىنى قۇرۇش فوندى نىزامنامىسى»دىكى ئالاقدار بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن پەخرىي نام بېرىلىدۇ ھەمدە «خەير- ساخاۋەت باش جەمئىيتىنى قۇرغۇچى» نىڭ ئالاقدار تەمناتىدىن بەھرىمەن بولىدۇ.

2 - باش جەمئىيەتنىڭ نىزامنامىسىگە ئاساسەن، خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتى نامىدا مەخسۇس فوندى تەسىس قىلىشقا بولىدۇ، پۇل ئىنانە قىلغۇچىنىڭ مەزكۇر فوندىنىڭ كونكرېت نامىنى بەلگىلىشىگە ھەمدە پۇل ئىنانە قىلىش يۆنىلىشىنى بېكىتىشگە بولىدۇ.

3. مەزكۇر جەمئىيەت يولغا قويغان ياشانغانلارنى خاتىرجەم قىلىش، يېتىملار، مېيىپلەرنىڭ ئوقۇش، داۋالىنىشىغا ياردەم بېرىش، شۇنىڭدەك ئىجتىمائىي رايون مۇلازىملىقى قاتارلىقلارغا ئىنانە بېرىشنى خالىغانلارغا، مەيلى ئاز، كۆپ ئىنانە قىلىشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلارنى باش جەمئىيەت بىردەك قارشى ئالىدۇ. ئىنانە قىلىنغان پۇلنىڭ ھەممىسى ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت پۇل ھېساۋاتىغا كىرگۈزۈلۈپ، ئىنانە قىلغۇچىنىڭ ئارزۇسى بويىچە ئىشلىتىلىدۇ ھەمدە پۇل ئىنانە قىلغۇچى، شۇنىڭدەك جەمئىيەتتىكى ھەر ساھەدىكىلەرنىڭ نازارەتچىلىكى قوبۇل قىلىنىدۇ.

باش جەمئىيەتنىڭ ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي شىنخۇا يولى 23 - نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
تېلېفون نومۇرى: (0991) 2824602
ھېساب ئاچقان بانكا: يېزا ئىگىلىك بانكىسى ئۈرۈمچى جەنۇبىي شىنخۇا يولى تارماق بانكىسى
ھېسابات نومۇرى: 8010165

ئالىدۇ.

2 - **ماددا** مەزكۇر فوندىنىڭ ئۆزۈن مۇددەت تۇرۇش ئورنى جۇڭگو شنجاڭ ئۇرۇمچى شەھىرى.

3 - **ماددا** شنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ قۇرۇش فوندى ئۆزۈن مۇددەتلىك فوندى بولۇپ، دېرى ئىشلىتىلمەيدۇ، ئۆسۈمى ئىشلىتىلىپ، توپلانغان ئىجتىمائىي خەير - ساخاۋەت پۇلىغا كاپالەتلىك قىلىنىپ، پۈتۈنلەي مەزكۇر جەمئىيەتنىڭ باش مەقسىتىگە ئۈيغۇن كېلىدىغان ئىجتىمائىي پاراۋانلىق تۈرىگە ئىشلىتىلىدۇ.

4 - **ماددا** قۇرۇش فوندىغا شنجاڭ خەير- ساخاۋەت باش جەمئىيتى ئىچىدە ئايرىم ھېسابات تەسىس قىلىنىدۇ. باشقۇرۇش ۋە باشقا بارلىق پائالىيەتلەردە مەزكۇر نىزامنامىگە قاتتىق رىئايە قىلىنىدۇ ھەمدە ھۆكۈمەتنىڭ ئالاقدار تارماقلىرى ۋە جەمئىيەتنىڭ نازارىتى، تەكشۈرۈشىنى قوبۇل قىلىدۇ.

5 - **ماددا** قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغان كىشىلەر «شنجاڭ خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ قۇرغۇچىلىرى» بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

ئىككىنچى باب ھوقۇق

9 - ماددا قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ قۇرغۇچىسى، مەڭگۈلۈك جەمئىيەت ئەزاسى، مەڭگۈلۈك مۇدىرىيەت ئەزاسى بولۇشقا ھوقۇقلۇق.

فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچى ئەگەر كارخانا، كەسپىي ئورۇن ياكى ئىجتىمائىي تەشكىلات بولسا، ئادەتتە مەزكۇر كارخانا كەسپىي ياكى ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارنىڭ قانۇنىي ئىگە ۋەكىللىرى جەمئىيەت ئەزاسى ۋە مۇدىرىيەت ئەزاسى بولۇشى كېرەك، ئاشۇرۇلغان قىممەت قىسمىنىڭ ئىشلىتىلىشى:

1. «باش جەمئىيەت»نىڭ خىزمەت چەمبىرى؛

2. «باش جەمئىيەت»نىڭ ئۆزلىرىنىڭ مەمۇرىي چەمبىرى؛

3. خەير - ساخاۋەت ئارقىلىق قۇتقۇزۇش تۈرلىرىگە بېرىلىدىغان مەبلەغ يارىدىمى؛

4. مۇدىرىيەت تەستىقلىغان باشقا چەمبىرلار.

ئۈچىنچى باب ھوقۇق

9 - ماددا قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار خەير - ساخاۋەت باش جەمئىيتىنىڭ قۇرغۇچىسى، مەڭگۈلۈك جەمئىيەت ئەزاسى، مەڭگۈلۈك مۇدىرىيەت ئەزاسى بولۇشقا ھوقۇقلۇق.

10- ماددا قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچى «باش جەمئىيەت»نىڭ مەڭگۈلۈك مۇدىرىيەت ئەزاسى سۈپىتىدە مۇدىرىيەت يىغىنىدا سايلاش ۋە سايلىنىشقا، مۇدىرىيەتنىڭ ۋە كەسپىي كومىتېتنىڭ مەسئۇلى بولۇپ سايلىنىش ۋە ئىسمى كۆرسىتىلىش ھوقۇقىغا ئىگە.

11 - ماددا قۇرغۇچى فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار «باش جەمئىيەت»نى قۇرغۇچى سالاھىيىتى بىلەن دۆلەت ئىچى ۋە سرتىدىكى مۇھىم ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشقا ھوقۇقلۇق.

12 - ماددا قۇرغۇچى فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار ئىسىم فامىلىسىنى يوشۇرۇش، باشقىلارغا ئالاقدار ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا ھاۋالە قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

تۆتىنچى باب مەشغۇلات ۋە رېئوزىيە قىلىش

13 - ماددا قۇرۇش فوندى ئارقىلىق مەشغۇلات قىلىش جەريانىدا، خېيىم - خەتىرى تۆۋەن، قايتۇرۇلۇشى يوقىرى بولۇش پرىنسىپىدا ئېتىراپ قىلىشقا تاپشۇرىدۇ.

10- ماددا قۇرۇش فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچى «باش جەمئىيەت»نىڭ مەڭگۈلۈك مۇدىرىيەت ئەزاسى سۈپىتىدە مۇدىرىيەت يىغىنىدا سايلاش ۋە سايلىنىشقا، مۇدىرىيەتنىڭ ۋە كەسپىي كومىتېتنىڭ مەسئۇلى بولۇپ سايلىنىش ۋە ئىسمى كۆرسىتىلىش ھوقۇقىغا ئىگە.

11 - ماددا قۇرغۇچى فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار «باش جەمئىيەت»نى قۇرغۇچى سالاھىيىتى بىلەن دۆلەت ئىچى ۋە سرتىدىكى مۇھىم ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشقا ھوقۇقلۇق.

12 - ماددا قۇرغۇچى فوندىغا پۇل ئىنانە قىلغۇچىلار ئىسىم فامىلىسىنى يوشۇرۇش، باشقىلارغا ئالاقدار ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا ھاۋالە قىلىشقا ھوقۇقلۇق.

تۆتىنچى باب مەشغۇلات ۋە رېئوزىيە قىلىش

13 - ماددا قۇرۇش فوندى ئارقىلىق مەشغۇلات قىلىش جەريانىدا، خېيىم - خەتىرى تۆۋەن، قايتۇرۇلۇشى يوقىرى بولۇش پرىنسىپىدا ئېتىراپ قىلىشقا تاپشۇرىدۇ.

پەخرى جەمئىيەت باشلىقى: ئابلەت ئابدۇرېشت

جەمئىيەت باشلىقى: يۈسۈپ ئەيسا

مۇئاۋىن جەمئىيەت باشلىقلىرى: قۇربان نىياز، جۇيى، جاڭ شەن، تۇمۇر پازىل، جاڭ لىيۇن، ئەبەيدۇللا تېيىپ، جاۋ باۋجۇن، باۋ مىڭخەي، ۋېي جەنگو، جاڭ زېشياڭ، مەمەت زۇنۇن، ساۋ يۈزې، جاڭ خۇيسى، لى تيەنيۇ، شى جۇن.

باش كاتىپ: قۇربان نىياز

مۇئاۋىن باش كاتىپلار: مالى (مەخسۇس)، ۋاڭ جىچۇن (قوشۇمچە)

مۇدىرىيەتنىڭ دائىمىي ئەزالىرى (خەنزۇچە فامىلە خەت سىزىقىنىڭ تاز - كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى): مالى (ئايال)، ۋاڭ جىچۇن، يۈسۈپ ئەيسا، ئەبەيدۇللا تېيىپ، فۇجۇن، سۇن سۇشىڭ (ئايال)، شى جۇن، تۇرسۇن مۇسا، يى مىڭكۇي، قۇربان نىياز، ئابدۇرېھىم ئىمىن ھاجى، لۇي جۇن، جىۋى، جاۋ شىڭفۇ، جاۋباۋجۇن، جاۋخوڭبىن، جاڭ شەن، جاڭ لىيۇن، جاڭ زېشياڭ، جاڭ خۇيسى، گېك داۋروك، تۇمۇر پازىل، پەن جى (ئايال)، باۋمىڭخەي، ۋېي جەنگو

پۇل ئىنانە قىلغان ئۇرۇنلارغا شەرەپ گۈۋاھنامىسى تارقىتىپ بېرىلمەكتە.
لى شۇمىڭ فوتوسى

ياشناۋاتقان-نەشپۈتزارلىقنىڭ يېڭى قىياپىتى

كورلا شەھرىنىڭ مەنزىرە مەدەنىيىتى قۇرۇلۇشىدىن كۆرۈنۈشلەر

كورلا شەھرى 1993 - يىللىق ئۇرۇمچى يەرمەنكىسىدە: «شىمالدا ئۇرۇمچى شەھرى بولسا، جەنۇبتا كورلا شەھرى قۇرىمىز» دېگەن شوئارنى ئوتتۇرىغا قويغانىدى. ئۇچ يىل ئۆتۈپ كەتتى، كورلا شەھرى ئىسمى- جىسمىغا لايىق شەھەر بولۇش يولىدا تېز ئىلگىرىلىمەكتە.

ماددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەتنى تەڭ تۇتۇش- كورلا شەھرىنىڭ يول ئېچىپ ئىلگىرىلەشتىكى ئاساسىي رېتىمى. يېقىنقى يىللاردا كورلا شەھرى ئەسلىھە قۇرۇلۇشىنى چەڭ تۇتۇپ ئىشلەپ، شەھەرنىڭ ماددىي قىياپىتىنى ئۆزگەرتىش بىلەن بىللە، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى چەڭ تۇتۇپ ئىشلىدى، بۇنىڭ بىلەن كورلا شەھرى ئاپتونوم رايون بويىچە ئىككىنچى ھمايە قىلىشتا نەمۇنە شەھەر، مەدەنىيەتلىك شەھەر، ئىلغار ئورۇن ۋە مەملىكەت بويىچە تازىلىقى پاكىز شەھەر بولۇپ باھالاندى. بۇ يىل كورلا شەھرىدە جاڭجياگاڭدىن ئۆگىنىش دولقۇنى كۆتۈرۈلدى. «ئىنتىپاقلىشىش، قەيسەرلىك بىلەن ئېلىشىش، يول ئېچىشقا جۇرئەت قىلىش، پۇرسەتنى تالىشىپ تۇتۇش، 1 - لىكنى قولغا كەلتۈرۈش» دەيدىغان روھ كورلا شەھرىدىكى 300 مىڭ ھەر مىللەت كادىر ۋە ئاممىنى ئىلھاملاندۇرماقتا. ئۇلار مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ماھىيەتنى، مۇھىم نۇقتىنى تۇتۇپ، ئەمەلىي ئىشلەشكە، ئۈنۈملۈك ئىشلەشكە كۈچ سەرپ قىلدى. جۈملىدىن «كورلىنىڭ 1996 - يىللىق مەدەنىيەتلىك ئورۇن قۇرۇش تەپسىلىي نىزامى»نى تۈزۈپ چىقتى ۋە «نىزام» بويىچە خىزمەتلەرنى تەكشۈرۈپ خۇلاسىلەپ، تۈرلۈك ئىشلارنى پۇختا، ياخشى ئەمەلىيلەشتۈردى.

بۇگۈنكى كۈندە كورلىدا جەمئىيەت مۇقىم، مىللەتلەر ئىتتىپاق بولماقتا، ئىقتىساد تەرەققىي قىلماقتا. كورلا مەركىزىي شەھەرلىك قىياپىتى بىلەن ئوتتۇرىغا چىقىپ، باشقىلارنى جەلپ قىلماقتا. جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈريولى كورلىدىن قەشقەرگە قاراپ ئۇزارتىلماقتا، شىنجاڭنىڭ ماددىي ئەشيا 2- دەرىجىلىك

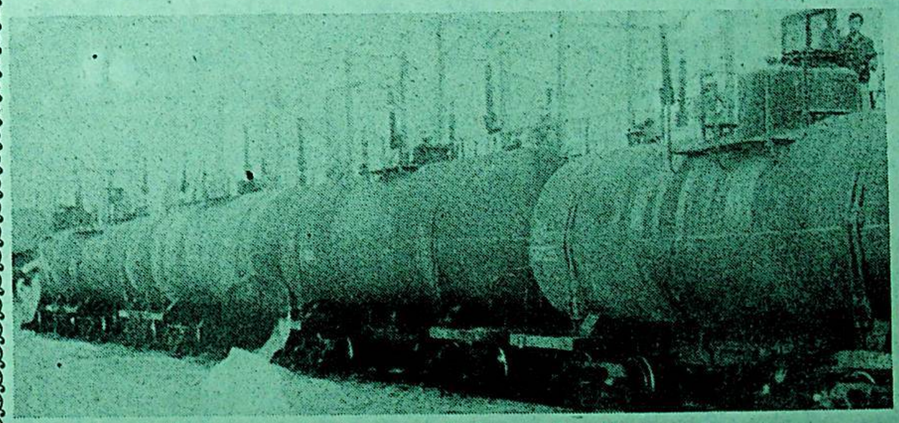

سۈرەتتە: كورلا شەھرىدە ھازىر تاشيول، تۆمۈريول، ھاۋا يولى ، قاتناش توري شەكىللەندى.

سۈرەتتە: كورلا شەھەرلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى يۈەن زې (سولدىن 3 - كىشى) شەھەر باشلىقى ئوبۇلقاسىم زۇنۇن (سولدىن 2 - كىشى) قاتارلىق رەھبەرلەر شەھەرنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى مەسىلىلەرنى مۇھاكىمە قىلماقتا.

سۈرەتتە: تارىمنى چارلاپ ئېچىش كورلا شەھرىنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى، ئىجتىمائىي تەرەققىياتىغا تارىخىي پۈرسەت ئېلىپ كەلدى. كۆنچى دەرياسى بويىدىكى نېفت بازىسىدىن نېفت ئىچكى ئۆلكىلەرگە توشۇلماقتا.

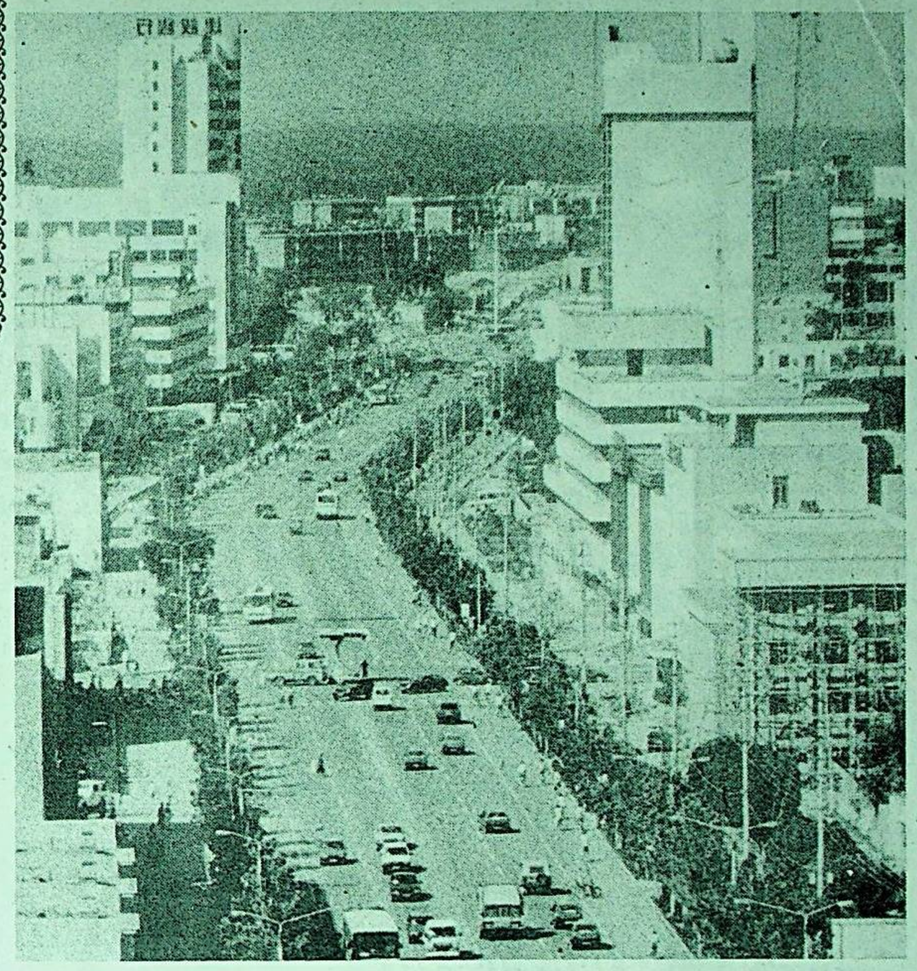

ھ سۈرەتتە: كورلىدىكى موڭغۇللار تەرەققيات ئىلگىرىلەشنى سەنئەت شەكلى بىلەن مەدھىيىلىمەكتە.

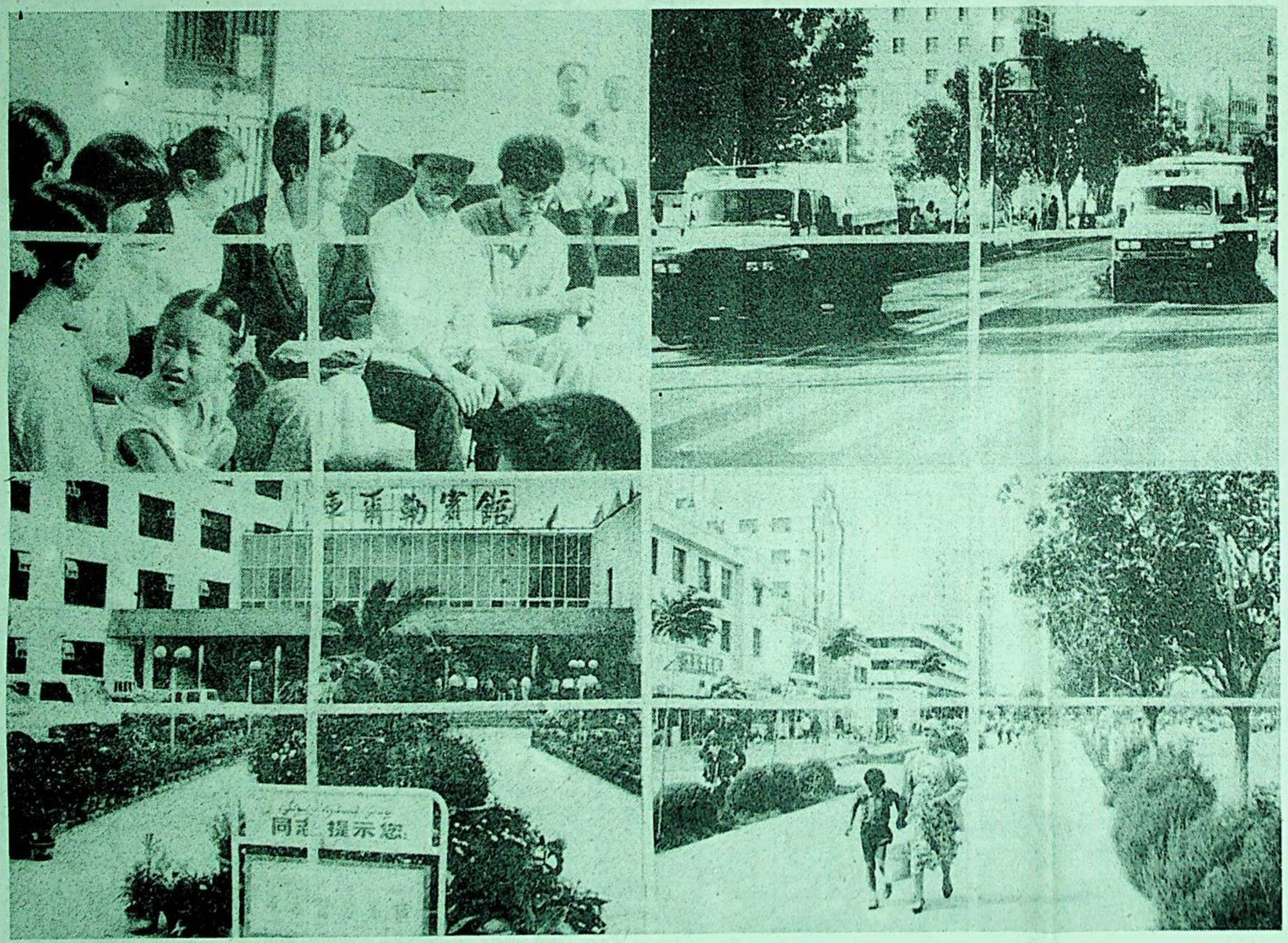
قىلماقتا. جەنۇبىي شىنجاڭ تۆمۈرىولى كورلىدىن قەشقەرگە قاراپ ئۇزارتىلماقتا، شىنجاڭنىڭ ماددىي ئەشيا 2- دەرىجىلىك توپ سېتىش پونكتى جەنۇبتىن كورلىغا يۆتكىلىپ، كورلا جەنۇبىي شىنجاڭغا ماددىي ئەشيالارنى توپ تارقىتىدىغان ئورۇن بولۇپ قالدى. كورلىدىن بېيجىڭغا سوزۇلغان ھاۋا يولى، يېڭى ياسالغان تەكلىماكان قۇملۇق يولى كورلىنى مەملىكەت ئىچى ۋە ئاپتونوم رايون ئىچى بىلەن تېخىمۇ زىچ باغلىدى. كورلا كۆكتىكى ۋە يەردىكى بۇ گىرەلەشمە يولدىن پايدىلىنىپ تېخىمۇ زور زەپەر قۇچقۇسى!

ئۆز مۇخبىرىمىز **كاك پىك، جاك شىگو**

تەرەققياتىغا تارىخىي پۇرسەت ئېلىپ كەلدى. كۆنچى دەريانى بويىدىكى نېفت بازىسىدىن نېفت ئىچكى ئۆلكىلەرگە توشۇلماقتا.

ھ سۈرەتتە: كورلىنىڭ شەھەر قۇرۇلۇشى شەھەر قىياپىتىنى كۆندىن - كۆنگە يېڭىلىماقتا.

ھ سۈرەتتە: كورلا شەھرى جاڭجياگاڭنىڭ تەجرىبىسىنى ئۆگىنىشنى پائال قانات يايدۇرۇپ، شەھەر خەلقىگە ئىجتىمائىي ئەخلاق ۋە سۆز - ھەرىكەتتە مەدەنىيەتلىك بولۇش تەربىيىسى بەردى. شەھەردىكى 15 ئاساسى كوچا ھەر كۈنى كوچا سۈپۈرۈش ئاپتوموبىلى بىلەن تازىلىنىدۇ. ھەرقايسى ئىدارە، مېھمانخانا، پويىز ئىستانسىسى، ئايرودروم قاتارلىقلارنىڭ تازىلىقىغىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلدى، شۇڭا كورلا شەھرىنىڭ كوچىلىرى پاكىز، رەتلىك، ھەر مىللەت خەلقى بۇنىڭدىن ئىنتايىن رازى بولماقتا.

ھ سۈرەتتە: كورلا شەھرىنىڭ يېڭىشەھەر يېزىسى چىلانباغ كەنتىدىكى نىياز مۆمىن ۋە ئۇنىڭ ئايالى سۈلتانخان بۇ شەھەرنىڭ ھەم پاكىز ھەم چىرايلىقلىقىنى كۆرۈپ:«كورلا ھەجەپ ياخشى بولۇپ كېتىپتۇ!»دېدى.

ماۋزېدۇڭنىڭ ئۇزۇن سەپەرلىكى رەھبەرلىك سەنئىتى

لى يىك، دۇ ياك

ماۋزېدۇڭ ئۆزى توغرا دەپ قارىغان پىكىرده مۇستەھكەم ئىراده ۋە قەتئىي ئىشەنچ بىلەن چىڭ تۇراتتى، لېكىن ھەرگىز قارامىلىق قىلمايتتى. سەۋرى قىلىشقا توغرا كەلگەندە، ئۇ ھەممىدىن سەۋرچانلىدى.

گەننەن يىغىلىدىن نىگدۇ يىغىنچە بولغان ئارىلىقتا ۋاڭ مىك، بوگۈلارنىك «سول»چىل لۇشىەنى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىدا ھۆكۈمرانلىق ئورۇندا تۇردى. ماۋزېدۇڭنىڭ توغرا نەزەرىيىسى، لۇشىەنى ۋە سياسىتى تەنقىد قىلىندى. ئۇنىڭ پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىيىدىكى رەھبەرلىك ۋەزىپىسىمۇ ئارقا - ئارقىدىن ئېلىپ تاشلاندى. 1934 - يىلى 10 - ئايدا قىزىل ئارمىينىڭ 5 - قېتىملىق «قورشاپ يوقىتىش» ئۇرۇشى مەغلۇب بولدى. شۇنىڭ بىلەن قىزىل ئارمىيە ستراتېگىيىلىك چوڭ يۆنىكىلىشكە مەجبۇر بولۇپ، مىلىسز چاپالىق 25 مىڭ يوللۇق ئۇزۇن سەپەرنى باشلىدى. ماۋزېدۇڭ پۈتۈن پارتىينىڭ تونۇشۇنىڭ بىرلىككە كېلىشىنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتتى ھەمدە مۇشۇ ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ، چاپالىق قايىل قىلىش خىزمىتىنى باشلىدى. ئۇ ئالدى بىلەن ۋاڭ جىيا-شىيانىڭ قولغا كەلتۈردى ۋە قايىل قىلدى. ۋاڭ جىيا-شىياڭ ماۋزېدۇڭ بىلەن ئۇچراشقاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ چوڭقۇر ئۆزگىرىش ھاسىل قىلدى. ئارقىدىنلا ماۋزېدۇڭ جاڭ ۋىنتيەنىنى قولغا كەلتۈردى ۋە قايىل قىلدى. جاڭ ۋىنتيەن گەرچە «سول» چىل تەۋەككۈلچىلىكىنى ئىجرا قىلغان رەھبەرلەرنىڭ بىرى بولسىمۇ، ئۇ دۇرۇس ئادەم بولغاچقا، خاتالىقىنى باتۇرلۇق بىلەن تۈزىتتى. شۇڭا ئۇ جۇڭگو ئىنقىلابىي ئۇرۇشىنىڭ ئەڭ ئېغىر ئارىلاشقان ۋە ماۋزېدۇڭ بىلەن بىللە ئىشلىگەندىن كېيىن ئۆزىنىڭ ناھايىتى تېزلا ئۆزگىرىش ھاسىل قىلدى. ئۇنىڭدىن باشقا جۇ ئېنلەي، جۇدې، نېي روڭجېن قاتارلىق قىزىل ئارمىينىڭ زور كۆپ ساندىكى يۇقىرى دەرىجىلىك كىشىلىرىمۇ ئىجابىي ۋە سەلبىي جەھەتتىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ، ۋاڭ مىڭنىڭ «سول»چىل لۇشىەن خاتالىقىنىڭ خەۋپىنى، ماۋزېدۇڭ رەھبەرلىكىنىڭ توغرىلىقىنى تونۇپ يېتىپ، ماۋزېدۇڭنىڭ پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىيىگە رەھبەرلىك قىلىشىنى قەتئىي قوللىدى. زۇنيى يىغىنى مانا مۇشۇنداق تارىخىي شارائىتتا ئېچىلدى.

سىياسەت ۋە تاكتىكا پارتىينىڭ ھاياتى. ماۋزېدۇڭ ئاچقۇچلۇق پەيتته ئىنقلابنىڭ ئالىي مەنپەئىتىنى كۆزلەپ، بەزى مەسىلەلەرگە نىسبەتەن پرىنسىپال يول قويۇش پوزىتسىيىسىده بولدى.

ماۋزېدۇڭ زۇنيى يىغىنىدا كۆرمش تاكتىكىسىغا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى. ئەھمىيەتته ئۇ ئۆزۈن سەپەر ۋاقتىدىن باشلاپلا «سول»چىل خاتالىقنى قەيەردىن باشلاپ ئۆزىنىش توغرىسىدا باش قاتۇرۇپ كەلگەنىدى. ئۇ ئەترابلىق ئويلىنىش ئارقىلىق مۇئەييەن تارىخىي شارائىتتا كۈچنى توپلاپ پارتىيە ئىچىدىكى ئاساسىي زىددىيەتنى ھەل قىلىش، يەنى «سول»چىل سىياسىي لۇشىەننى تەنقىد قىلماستىن، «سول»چىل ھەربىي لۇشىەننى تەنقىد قىلىش كېرەك، دەپ قارىدى. ماۋزېدۇڭ مۇشۇنىڭغا ئاساسەن، زۇنيى يىغىنىدا سىياسىي لۇشىەننى مۇزاكىرە قىلماسلىقنى ھەتتا ئۇنى پرىنسىپ جەھەتته مۇئەييەنلەشتۈرۈشنى، پەقەت «سول»چىل خاتا ھەربىي لۇشىەننى ئومۇمىيۈزلۈك تەھلىل قىلىش ۋە چوڭقۇر تەنقىد قىلىشنى قارار قىلدى. بۇ قارار يىغىنغا قاتناشقان زور كۆپ ساندىكى يولداشلارنىڭ قىزغىن ھىمايىسىگە ئېرىشتى.

ماۋزېدۇڭ كادىرلارنى ئىنتىپاقلاشتۇرۇش قا-، ماركسزم - لېنىنزمنىڭ پرىنسىپاللىقى بىلەن جانلىقلىقنى بىرلەشتۈرۈشكە، تۈرلۈك زىددىيەتلەرنى توغرا ھەل قىلىپ، پارتىيىنىڭ ئىچكى مۇناسىۋىتىنى ماسلاشتۇرۇشقا ماھىر ئىدى.

ماۋزېدۇڭ كۆرمش ئۇسۇلىغا ئىنتايىن دىققەت قىلاتتى. «سول» چىل خاتالىقى ئۆنكۈزگەن يولداشلارغا قارىتا «تەنقىد قىلىشتا قاتتىق بولۇش، چارە كۆرۈشته كەلگە بولۇش، پەرقلىق مۇئامىلە قىلىش» ئالاھىدىلىكىنى قوللاندى. بوگۈنىڭ «سول»چىل خاتالىقىغا نىسبەتەن بىرنى ئىككىگە بۆلۈش پوزىتسىيىسىنى قوللاندى، ھەممە خاتالىقنى ئۇنىڭغا ئارتىپ قويمىدى. سىياسىي بىيورو ۋە شۇجىچۇ سادىر قىلغان خاتالىقتا مېنىڭمۇ مەسئۇلىيىتىم بار، دەپ قارىدى. يىغىنىدا بوگۈ تەرەپتە تۇرۇپ، «ماۋزېدۇڭ، جاڭ ۋىنتيەن، ۋاڭ جياشياڭلارنىڭ پىكرىگە قوشۇلمىغانلار» ھەتتا يىغىندىن كېيىن پاسسىپ قارشىلىشش پوزىتسىيىسىده بولغانلارنىڭ رەھبەرلىك ۋەزىپىسىنمۇ ئېلىپ تاشلىمدى، بەلكى ئۇلارنىڭ ئويغىنىشىنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتتى. بۇرۇن بىر مەزگىل خاتا لۇشىەننى ئىجرا قىلغان بولسىمۇ خاتالىقنى تونۇغان ۋە تۈزەتكەن يولداشلارغىمۇ يۈكسەك دەرىجىده ئىشەندى ۋە مەدەت بەردى. ماۋزېدۇڭنىڭ ئىنتىپاقلىقنى ئاساس قىلىش سىياسىتى پارتىيە ئىچىدىكى زىددىيەتلەرنى زور دەرىجىده پەسەيتىپ، پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىينىڭ رەھبەرلىك ئورگىنىنى ئوگۇشلۇق ئۆزگەرتىشكە، پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىينى مەغلۇبىيەتتىن غەلبىگە يېتەكلەشكە ئىمكانىيەت ياراتتى.

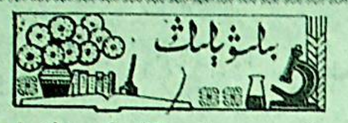
ماۋزېدۇڭ ئۆز ئىرادىسى ئارقىلىق تارىخقا تەسىر كۆرسەتكەنلىكى ئۇلۇغ زات. تەدبىر بەلگىلەش زۆرۈر بولغان جىددىي پەيتته ئۇ ھەرگىزمۇ ئارىسالدى بولمايتتى.

1935 - يىلى 6 - ئايدا مەركىزىي قىزىل ئارمىيە سىچۈەندىكى ماۋگوڭ دېگەن يەرنىڭ شىمالىدا جاڭ گوتاۋ رەھبەرلىكىدىكى قىزىل 4 - يۆنىلىش ئارمىيىسى بىلەن ئۇچراشتى. ئەينى ۋاقىتتا قىزىل 4 - يۆنىلىش ئارمىيىسىنىڭ ئەسكىرىي كۈچى 80 مىڭ بولۇپ، مەركىزىي قىزىل ئارمىيىده 20 مىڭدىن ئارتۇقراق كىشى بار ئىدى. جاڭ گوتاۋ ئۆز قوشۇنىنىڭ كۆپلۈكىگە تايىنىپ نىيىتىنى بۇزۇپ، پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىينىڭ رەھبەرلىك ھوقۇقىنى تارتىۋالماقچى بولدى. قىزىل 4 - يۆنىلىش ئارمىيىسى بىلەن ئىنتىپاقلىشىپ بىرلىكته شىمالغا بېرىپ، سىچۈەن - شەنشى بازىسىنى بەرپا قىلىش ئۈچۈن، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى جۇ ئېنلەي ئۈتەۋاتقان قىزىل ئارمىينىڭ باش سىياسىي كومىسسارلىقى ۋەزىپىسىنى جاڭ گوتاۋغا بېرىپ، چېن چاڭخاۋنى 1 - يۆنىلىش ئارمىيىسى باش سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇدىرلىقىغا تەيىنلىدى . لېكىن بۇ جاڭ گوتاۋنىڭ پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىينىڭ ئەڭ يۇقىرى رەھبەرلىك ھوقۇقىنى تارتىۋېلىش ئارزۇسىنى قاندۇرالمىدى. ئۇنىڭ تەرەپ بىلەن يۇرۇش قىلغان ئارمىيە سازلىقتىن ئۆتۈپ بەنروغا يېتىپ بارغاندا جاڭ گوتاۋ بۇ قوشۇننىڭ داۋاملىق شىمالغا يۇرۇش قىلمايى جەنۇبقا يۇرۇش قىلىشقا بۇيرۇدى. ماۋزېدۇڭ بۇنىڭغا دالدىن ھەۋىر ئاپقاندىن كېيىن دەرھال جىددىي يىغىن ئېچىپ مۇزاكىرىلەشتى. ماۋزېدۇڭ مۇشۇنداق جىددىي ئەھۋالدا جاڭ گوتاۋنى قايىل قىلىش ۋەزىنى كۈتۈپ تۇرۇشقا بولمايدۇ، بۇنداق قىلغاندا تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ، دەپ قارىدى. سىچۈەن - شەنشى - گەنسۇ تايانچ بازىسىنى قۇرۇش فائېجىنىدا چىڭ تۇرۇش، شۇنداقلا پۈتكۈل قىزىل ئارمىينىڭ شىمالغا يۇرۇشىگە يول ئېچىش ئۈچۈن، ماۋزېدۇڭ كەسكىن قارار چىقىرىپ، 3-جۇنتۇەن ۋە ھەربىي كومىتېت زۇڭدۇيىنىڭ بىر قىسمىنى باشلاپ ئاۋۋال شىمالغا بېرىشنى قارار قىلدى ھەمده جاڭ گوتاۋغا ياكى تېلېگراممۇ ئەۋەتىپ ، ئۇنىڭ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى بىلەن ئۇچرىشىشنى تەلەپ قىلدى. جاڭ گوتاۋ ئىشنىڭ ئېغىرلىقىنى سېزىپ، قوشۇن ئەۋەتىپ توسمىچىلىق بولغاندا ، ماۋزېدۇڭ تاكى سەھەردە قوشۇننى باشلاپ تەكىن ھالدا جاڭ گوتاۋ قوشۇننىڭ قورشاۋىدىن چىقىپ كەتتى .

خەۋپ-خەتەر بىلەن تولغان ئۇزۇن سەپەردە ماۋزېدۇڭ ئۇزۇنىڭ ئاجايىپ رەھبەرلىك تالانتى بىلەن پارتىيە ۋە قىزىل ئارمىينى سانسىزلىغان خەۋپ-خەتەردىن قۇتۇلدۇردى.

ئىسمائىل ھېلىم (ت)

ئۇزۇن سەپەرگە ئەڭ بۇرۇن قاتناشقان چەت ئەللىكلەر

تارىخىي ماتېرىياللاردىكى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا، ئۇزۇن سەپەرگە ئەڭ بۇرۇن قاتناشقان چەت ئەللىك جەمئىي بەش كىشى بولۇپ، ئۇلار: گېرمانىيەلىك لى دې، چاۋشيەنلىك ۋۇتىنگ ۋە بى شتى، ۋېيتنامليق خوڭ شۇي، فرانسىيەلىك بوشات قاتارلىقلار.

لى دې. ئۇنىڭ ئەسلى ئىسمى ئاۋتوبوراۋېن.

ۋۇتىنگ. ئۇ جۇڭگو كومموۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ ئەزاسى، قىزىل ئارمىيە 1- يۆنىلىش ئارمىيىسى زەمبىرەكچىلەر تۈەننىنىڭ قۇرغۇچىسى. ئۇ زەمبىرەكچىلەر تۈەننىنى باشلاپ ئۇزۇن سەپەرگە قاتناشقان. ئۇزۇن سەپەر ئايلاشقاندىن كېيىن، 1936- يىلى باۋئەن (جېدەن) قىزىل ئارمىيە داشۆسىدە ئوقۇغان،ياپون باسقۇنچىلىرىغاقارشى ئۇرۇشنىڭ دەسلىپىدە سەنشىنىڭ لىنفېن دېگەن يېرىدە 8- ئارمىيىنىڭ زەمبىرەكچىلەر 1- تۈەننىنى قۇرغان ھەمده مەزكۇر تۈەندىكى ئەسكەرلەرنى باشلاپ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشنىڭ ئالدىنقى سېپىگە بېرىپ، باشقا قىسملارغا ماسلىشىپ ئۇرۇش قىلغان.

بى شتى جۇڭگو كومموۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ ئەزاسى، قىزىل ئارمىيە1- يۆنىلىش ئارمىيىسى تەركىبىده ئۇزۇن سەپەرگە قاتناشقان، قىزىل كادىرلار تۈەننىسىنىڭ سەنمۇجاڭى بولغان. 1936- يىلى 2- ئايدا قىزىل ئارمىيىنىڭ شەرقە يۈرۈش قىلىش ئۇرۇشى پارتلىغاندىن كېيىن شىمالىي شەنشىنىڭ خۇاڭخي دەرياسى ئەترابىدىكى بىر قېتىملىق جەڭدە قەھرىمانلارچە قۇربان بولغان .

خوڭ شۇي ئۇجۇڭگو كومموۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ ئەزاسى بولۇپ، قىزىل ئارمىيە 1- يۆنىلىش ئارمىيىسى تەركىبىده ئۇزۇن سەپەرگە قاتناشىپ، شىمالىي شەنشىگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن قىزىل ئارمىيە داشۆسىده ئوقۇغان. كېيىن جۇڭگو خەلقىنىڭ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشى ۋە ئازادلىق ئۇرۇشىغا قاتناشقان. 1955- يىلى ئۇنىڭغا شاۋجياڭلىق ئۇنۋانى بېرىلگەن. ئۇ جۇڭگودا شاۋجياڭلىق ئۇنۋانى بېرىلگەن بىردىنبىر چەت ئەللىك ھېسابلىنىدۇ .*كېيىن ئۇ ۋېيتنامغا قايتىپ خىزمەت قىلىپ، 1956- يىلى كېسەل سەۋەبى بىلەن ۋاپات بولغان.

دىلمۇرات ئېدرىس (ت)

خەيئەن ئۆلكىسىنىڭ دوڭشەن كۆلىدىكى ئىسسىق بەلباغ ياۋايى ھايۋانلىرى باغچىسى

دەي جىڭجياك

خەيكۇدىن 27 كىلومېتر يىراقلىقتىكى دوڭشەن كۆلى ئىسسىق بەلباغ ياۋايى ھايۋانلىرى باغچىسى مەنزىرىسى گۈزەل چىۋىشەن شەھىرىدىكى دوڭخۇ كۆلىگە يېقىن جايدا بولۇپ، كۆلىمى 123 گېكتار كېلىدۇ. ئۇ شائخەي، شېنجېن ياۋايى ھايۋانلار باغچىسىدىن قالسىلا مەملىكىتىمىزدىكى 3 - چوڭ ياۋايى ھايۋانلار باغچىسى، شۇنداقلا مەملىكىتىمىزدىكى بىردىنبىر چوڭ تېپىتكى ئىسسىق بەلباغ ياۋايى ھايۋانلار باغچىسى. دوڭشەن كۆلى ئىسسىق بەلباغ ياۋايى ھايۋانلىرى باغچىسىغا 120 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىنغان بولۇپ، 1995 - يىلى 3 - ئايدا ئۇنىڭدا ئىش باشلىنىپ، 1996 - يىلى 2 - ئاينىڭ 18 - كۈنى سىناق تەرىقىسىده تىجارەت باشلانغان. بۇ باغچىدا نۇرغۇن قىممەتلىك ئۇچار قاناتلار، يىرتقۇچ ھايۋانلار كوكۇس دەرىخى، پالما دەرىخى، ئەنبەر، ئاكتىن ۋە چانقال قاتارلىق بىر نەچچە ئون خىل ئىسسىق بەلباغ ئۆسۈملۈكلىرى بار؛ ئىپتىدائىي ئورمانلىق ئۆسۈملۈك پېپىنچىلىرى ياخشى ساقلانغان؛ ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ باغچا ئىلگىرىكى قەپەزگە، قوتانغا سولاش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىپ، بۇ جايدىكى بارلىق ياۋايى ھايۋانلارنى تەبىئىي مۇھىتقا قويۇۋەتكەن. شۇڭا بۇ جايدا كىشىلەر ھايۋانلارنىڭ تەبىئىده قوينىدا ئەركىن - ئازادە ياشاپ يۈرگەنلىكىنى كۆرەلەيدۇ. بۇ باغنى لايىھىلىگۈچىلەر مەملىكىتىمىزنىڭ «ياۋايى ھايۋانلارنى قوغداش قانۇنى»غا ئاساسەن «تەبىئىي مۇھىتنى قوغداش، ھەر خىل ھايۋانلارنىڭ ياشاش شارائىتىنى ياخشىلاش ۋە سايىاھەتچىلەرگە قولايلىق يارىتىپ بېرىش، باشقۇرۇشقا ئەپلىك بولۇش» پرىنسىپى بويىچە باغچىدا ئاپتوموبىل بىلەن سايىاھەت قىلىش ۋەزىدار، كۆرۈنۈشى ۋەھشىي شەرقىي شىمال يولۇسسىنىڭ ئوت - چۆپلەر ئارىسىدا ئوگدىسىغا يېتىپ ئاپتاپ سۇنۇۋاتقانلىقىنى، بوينىنىڭ ئېگىزلىكى بىر مېترغىمۇ يەتمەيدىغان گۈاڭشى پاكار ئېتىنىڭ يايلاپ يۈرگەنلىكىنى، تىنىم تاپماي ئوينىاقلاپ يۈرگەن ئىپار كىيىكنى كۆرەلەيسىز.

ئاسىيا پىلى رايونىدا بەدەنلىرىگە قىزىل لاينى چېچىپ، قىزىل رەڭگە كىرىۋالغان ئاجايىپ يوغان ئوچ ئاسىيا پىلىنىڭ خارتۇملىرى بىلەن سايىاھەتچىلەرگە سۇ پۈركۈپ يۈرگەنلىكىنى كۆرسىڭىز، كۆلۈپ تېلىقىپ قالمىسز. بۇنىڭدىن باشقا پەقەتلا جىم تۇرمايدىغان مايمۇنلارنىڭ تالدىن تالغا، تامدىن تامغا سەكرەپ يۈرگەنلىكىنى كۆرىسىز. بويى ئېگىز، ئۇزۇنچە مەغرۇر قىياپەتته يۈرگەن تۆگىقۇشلار ئادەمگە تولىمۇ خۇشاللىق بەخش ئېتىدۇ.

دۇنيا كۆتۈپخانىچىلىقىغا نەزەر

«كىتاب ـ ئىنسانىيەت تەرەققىياتىنىڭ شوتىسى». كىتاب پىرىم بىلىم بۇلىقى. ئىنسانىيەت مەدەنىيەت تارىخىدا كىتاب ئىنسانلارنىڭ ئەڭ بۇرۇنقى، ئەڭ كەڭ ھەم ئەڭ مول ئوزۇقلۇق قىممىتىگەگە ئىگە مەنىۋى ئوزۇقى بولۇپ كەلدى. كىتاب پەيدا بولغاندىن كېيىن تەدرىجىي ھالدا كۆتۈپخانىمۇ بارلىققا كەلدى. جەمئىيەت تەرەققىي قىلغانسېرى، كۆتۈپخانىچىلىق ئىشلىرىمۇ تەرەققىي قىلماقتا. كىتاب بىلەن كۆتۈپخانا ئايرىلماس ھەمراھلار.

دۇنيا بويىچە ئەڭ بۇرۇنقى، تەسىرى ئەڭ چوڭ كۆتۈپخانا ـ فرانسىيىنىڭ دۆلەتلىك كۆتۈپخانىسى. مەزكۇر كۆتۈپخانا 1386- يىلى قۇرۇلغان، ھازىرغا قەدەر 610 يىللىق تارىخقا ئىگە بولۇپ، ساقلانغان كىتاب تەخمىنەن 50 مىليون پارچىغا يېتىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، قىممەتلىك بۇيۇملاردىن قەدىمكى قۇيما پۇل، ئىزناك، ياقۇت ھەمدە كۆمۈش. ئەسۋابلارمۇ بار.

ھازىر دۇنيا بويىچە ئەڭ چوڭ، ئەڭ زامانىۋى كۆتۈپخانا ـ ئامېرىكا دۆلەت مەجلىسى كۆتۈپخانىسى بولۇپ، ئۇنىڭدا ساقلىنىۋاتقان خەنزۇ يېزىقىدىكى كىتابلار 1 مىليون پارچىدىن ئاشىدۇ.

كۆتۈپخانىچىلىق تەرەققىي تاپقان دۆلەتلەردىن ئاساسلىقى يەنە ياپونىيە، ئەنگلىيە، كانادا، شۆبتسارىيە قاتارلىقلار بار. بەزى ئوتتۇرا، كىچىك دۆلەتلەردىن كۈبا، بېلگىيە، ئىسرائىلىيە قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىدە خېلى چوڭ كۆلەمگە ئە سەۋىيىگە ئىگە كۆتۈپخانىلار بار.

كۆتۈپخانىچىلىق ئىشلىرىنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، كۆتۈپخانا بىلەن «ھەمشىرە» دەپ ئاتالغان كىتاب بازىرى ھەرقايسى ئەللەرنىڭ مەدەنىيەت بازارلىرىدا بارغانسېرى مۇھىم رول ئوينىماقتا، بولۇپمۇ ئالاھىدە كىتاب بازارلىرى ھەرقايسى ساھەدىكى زاتلارنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ئالقىشىغا ئېرىشتى. 1906- يىلى قۇرۇلغان لېسابون كىتاب بازىرىنىڭ كۆلىمى زور، خاسىلىرى كۆپ بولغانلىقتىن، «خەلقارا كۆتۈپخانا ساھەسىدىكىلەرنىڭ كاتتا سورۇنى» دەپ ئاتالغان. لېسابون كىتاب بازىرى ياۋروپادىكى ئەڭ چوڭ كونا كىتاب بازارلىرىنىڭ بىرى.

پارىژنىڭ سېنا دەرياسى بويىدىكى سانېھىشل دەرەخلىك كوچىسىغا جايلاشقان كونا كىتاب بازىرى نەچچە چاقىرىم كېلىدۇ. بۇ، مۇتەخەسسىلەر، ئالىملار، كىتاب مەستانىلىرى كىتاب ئوقۇيدىغان، كىتاب سېتىۋالىدىغان جاي، شۇنداقلا ئىچكى ـ تاشقى ساياھەتچىلەرنى جەلپ قىلىدىغان جاي.

ئىسرائىلىيەدىكى كىتاب بازىرىمۇ تەرەققىي قىلغان بولۇپ، پىروسالىم كوچىلىرىدا تۇرى، چوڭ ـ كىچىكلىكى ئوخشاش بولمىغان كىتاب بوتكىلىرى ھەممىلا يەردە ئۇچرايدۇ. گەرچە كىتاب باھاسى قىممەت بولسىمۇ، خېرىدارلار ئۆزلىرى ئېھتىياجلىق بولغان كىتابنى بۇيەردىن چوقۇم سېتىۋالالايدۇ.

بۈگۈنكى دۇنيادا پەن ـ تېخنىكا تەرەققىياتى كۈندىن ـ كۈنگە يېڭىلىنىپ تۇرماقتا. ئۇچۇر جەمئىيەتنىڭ ئالغا بېسىشىغا تۈرتكە بولىدىغان، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ئىنتايىن مۇھىم ئامىل بولۇپ قالدى. كومپيۇتېر تېخنىكىسى، ئۇچۇر ساقلاش تېخنىكىسى، كۆپ ۋاستىلىك تېخنىكا قاتارلىق زامانىۋى يۇقىرى پەن ـ تېخنىكىنىڭ قوللىنىلىشى كۆتۈپخانىنىڭ ئۇچۇر توپلاش، رەتلەش، يەتكۈزۈش، تىزگىنلەش، باشقۇرۇش ھەمدە ئۇنىڭدىن ئۇرتاق بەھرىمەن بولۇش قاتارلىق خىزمەت ئۇسۇلىنىڭ ئۆزگىرىشىگە تۈرتكە بولدى، شۇنداقلا كۆتۈپخانىچىلىققا غايەت زور تەسىر كۆرسەتتى. 1996- يىلى 8- ئاينىڭ 25- كۈنىدىن 31- كۈنگىچە 62- نۆۋەتلىك خەلقارا كۆتۈپخانىچىلار بىرلەشمىسى يىغىنى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلدى. يىغىن مەزگىلىدە 100 دىن ئارتۇق دۆلەت ۋە رايوننىڭ 2000 دىن ئارتۇق ۋەكىلى بېيجىڭغا جەم بولۇپ، ئۇلۇغۋار پىلان ئۇستىدە بىرلىكتە كېڭەشتى. بۇ قېتىمقى يىغىن دۇنيادىكى ھەرقايسى ئەللەرنىڭ كۆتۈپخانىچىلىق ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى يەنىمۇ ئىلگىرى سۈرگۈسى.

زەيتۇنگۈل ئابدۇۋايىت (ت)

يەركەنتىك قەدىمكى شەھەر قۇرۇلۇشى

ئابدۇشۈكۈر مەخسۇت

يەركەنتىك مىلادى 1514 ـ يىلىدىن 1679- يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتىكى بىناكارلىق تەرەققىياتى شەھەر قۇرۇلۇشىدا ئالاھىدە رول ئوينىغان: ھەر خىل كاھىش ئىشلەپ چىقىرىلغان؛ كاھىش يۈزىگە ئايەت، شېئىر بېغىشلىما، ئۇسۇملۇك نۇسخىلىرى ئويۇلغان؛ ھەر خىل مۇرەككەپ نۇسخىدىكى پەنجىرىگە، لىمغا، تۆۋرۈككە ئويۇلغان نەقىشلەر نەپىسلىكتە داڭقى چىقارغان. تارىخىي ماتېرىياللاردا خاتىرىلىنىشچە، شەھەرنىڭ چوڭ كوچىلىرىغا، ئاۋات بازار ئەتراپلىرىغا ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ بىنا قىلىنغان يەركەن جامە مەسچىتى، «قىرىق گۈمبەز»، «ئالتۇن مازار»، «ئالتۇن مەسچىت» قاتارلىق دىنىي قۇرۇلۇشلار ۋە يەركەن خانلىقىنىڭ ئىلىم ـ پەن ئىشلىرىنى يۈكسەلدۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينىغان سەئىدىيە مەدرىسى، رەشىدىيە مەدرىسى، يېشىل مەدرىس، مەدرىس ئىقلىمات، جاھان مەدرىسى، ساقىيە مەدرىسى، ۋەلىيە مەدرىسى قاتارلىق قۇرۇلۇشلار گۈمبەز ـ مۇنارلىق، پەنجىرە ـ روجەكلىك، پىشايۋان ـ دەرۋازىلىق لايىھىلىنىپ، گەچ، كاھىش، خىش تىزما، رەڭلىك سىزما ۋە ياغاچ ئويما ـ مقلىما نەقىشلەر بىلەن كۆركەم ياسالغاچقا، شەھەرنىڭ ھۆسىنىنى تېخىمۇ كۆركەملەشتۈرگەن. بولۇپمۇ شەھەرنىڭ غەرب تەرىپىدىكى ئالتۇن دەرۋازا يېنىغا بىنا قىلىنغان ئالتۇنلۇق مازىرىنىڭ قۇرۇلۇشلىرى بىلەن يەركەن جامەسى ۋە ئۇنىڭ ئالدىغا ياسالغان خانلىق مەدرىسى، رەستە ئارقىسىدىكى بىر ـ بىرىگە قارىشىپ تۇرىدىغان ئۇچ مەدرىس، «قىرىق گۈمبەز»، «گۈل ئىرام» (گۈلباغلىق ھەرەم) ناملىق ئوردا قاتارلىق قۇرۇلۇشلار بىر ـ بىرىگە ماسلىشىپ، بىر ـ بىرىنى تولۇقلاپ، بىر پۈتۈن ئىمارەت تۈسىنى ھاسىل قىلغان.

ئەينى ۋاقىتتا يەركەن شەھىرى كارۋان يولىدىكى مۇھىم سودا مەركىزى بولۇپ، رەستە ـ بازارلىرى ناھايىتى ئاۋات ئىدى. بەزى مەنبەلەردە خاتىرىلىنىشچە، شۇ چاغلاردا يەركەن شەھىرىنىڭ ئالتە دەرۋازىسى بار بولۇپ، شەھەر كوچىلىرى ئاۋات، بازار كوچىلىرى ئون يول ئوزۇنلۇققا سوزۇلغان. 1730 كارۋان سارايى، 198 بازار، 889 سودا دۇكىنى بولغان، شەھەرنىڭ ئىچى ـ سىرتىدا گۈلباغ، چىنباغ، تېرەكباغ، ئىللىقباغ، ھەيدەر باغ قاتارلىق ناملار بىلەن ئاتىلىدىغان 12 مىڭ باغ بىنا قىلىنغان، شەھەر مۇنەسسەسلىرى، ھەر خىل جامائەت قۇرۇلۇشلىرى، راۋاق، كۆۋرۈك، كۆل ۋە ئارامگاھلار بۇ باغلار بىلەن بىرگەۋدە قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ، ناھايىتى سېپتا، كۆركەم ياسىلىپ، مىللىي ئۇسلۇب ئەڭ روشەن گەۋدىلەندۈرۈلگەن. كېيىن سوپېتىزم ئەۋج ئالغان يىللاردا «خانىقا بىناكارلىقى» مەيدانغا كېلىپ، شەھەر قۇرۇلۇشى تاشلاپ قويۇلغان.

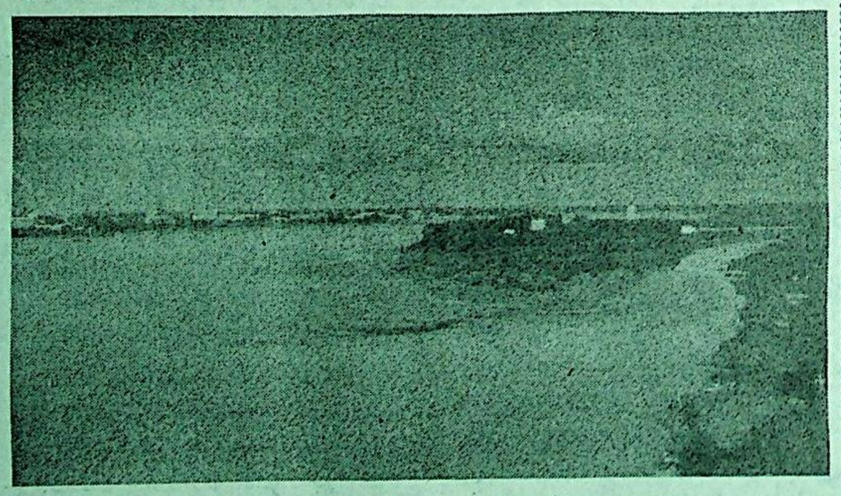

يۈرگەنلىكىنى كۆرىسىز. بويى ئېگىز، ئۆزگىچە مەغرۇر قىياپەتتە يۈرگەن ئۆكتەبۇشلار ئادەمگە تولىمۇ خۇشاللىق بەخش ئېتىدۇ.

دوگشەن كۆلى ئىسىنق بەلباغ ياۋايى ھايۋاناتلىرى باغچىسى رەسمىي ئېچىۋېتىلگەن چاغدا ئۇچار قاناتلار باغچىسىغا 10 مىڭدىن ئارتۇق ھەر خىل پايدىلىق ئۇچار قانات قويۇپ بېرىلدۇ. باشقا رايونلارغىمۇ 100 خىلدىن ئارتۇق 5000 قىممەتلىك ئۇچار قانات قويۇپ بېرىلدۇ.

ھازىر بۇ باغچىدىكى شەرقىي شىمال يولۇسى ۋە مايمۇنلار بوغاز بولدى، ئافرىقا شىرى تۆتنى كۆچۈكلىدى. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، شىرنىڭ كۆچۈكلىشى ياخشىلىقتىن دېرەك بېرىدىكەن. ھالبۇكى بۇ شىر كۆچۈكلىرى خەينەندە تۇغۇلغان، ئۇلار خەينەندە ئۆسكەن تۇنجى تۇركۈم خەينەن شىرلىرى بولۇپ قالىدىكەن. بۇنىڭ بىلەن خەينەندە شىر يوق بولۇش تارىخىغا خاتىمە بېرىلىدىكەن. دوگشەن كۆلى ئىسىنق بەلباغ ياۋايى ھايۋاناتلىرى باغچىسى خەينەن ئۆلكىسىنىڭ ساياھەتچىلىكىدىكى بىر بوشلۇقتىنى تولدۇرۇپ، خەينەندىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتىپلا قالماستىن، كىشىلەرنىڭ نەزەر ـ دائىرىسىنى كېڭەيتىش، ياشلار ـ ئۆسمۈرلەر ئارىسىدا ئىلىم ـ پەن بىلىملىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ۋە ھايۋانلارنى ئاسراش، قوغداش ئېڭىنى كۈچەيتىشتە ئىجابىي رول ئويناىدۇ.

مىركامىل ئابلىمىت (ت)

مەملىكىتىمىزدىكى خېيخى شەھرىنىڭ يەر مەيدانى 68 مىڭ 726 كۋادرات كىلومېتر، ئاھالىسى 1 مىليون 610 مىڭ بولۇپ، روسىيىنىڭ ئامور ئوبلاستىدىكى پراگوۋشىنسكى شەھىرى بىلەن دەريانىڭ ئىككى تەرىپىدە بىر ـ بىرىگە قارىشىپ تۇرىدۇ. ئۇ مەملىكىتىمىز بىلەن مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىنىڭ 7000 كىلومېترلىق چېگرىسىدىكى ئارىلىقى ئەڭ يېقىن، كۆلىسى ئەڭ چوڭ، ئىقتىدارى ئەڭ مۇكەممەل بولغان بىردىنبىر چېگرا شەھىرى.

«دۇنيا بىلىملىرى رەسىملىك ژۇرنىلى» دىن ئېلىندى

دۆلتىمىزنىڭ چەت ئەللەردىكى باش ئەلچىخانىلىرى دۆلەت بايرىمىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن كۈتۈۋېلىش يىغىنلىرى ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. جۇڭگونىڭ نىكېرىيە، سۇرائىلىيە، لىبىيە، نامىبىيە ۋە بوتسۋانالاردا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىلىرى دۆلەت بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن كۈتۈۋېلىش يىغىنلىرى ئۆتكۈزۈپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى قىزغىن تەبرىكلىدى.

دۆلتىمىزنىڭ ئوتتۇرا شەرق ۋە ئافرىقىدىكى بىر قىسىم دۆلەتلەردە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىلىرى ۋە ۋاقىتلىق ۋەكالەتچىلىرى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق جايدا كۈتۈۋېلىش يىغىنلىرى ئۆتكۈزۈپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى تەبرىكلىدى.

بۇ باش ئەلچىلەر جۇڭگونىڭ سىپرۇستا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى يىن زۇجىن، مالدا تۇرۇشلۇق ۋاقىتلىق ۋەكالەتچىسى ياڭ فۇگو، سۇرىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى ۋۇمىنمىن، يەمەندە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى يۇ شىنجى، ئىئوردانىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لىيۇباۋلەي، لىۋاندا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جۇپىيجىڭ، مىسردا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى ياڭ فۇچاڭ، كۇۋەيتتە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى ۋاڭ جىڭچى، تۇركىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى ۋۇ كېمىك، ئومانداتۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ جىشياڭ، ئالجىرىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لى چىگيۇ، تانزانىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى شيې كۇن، كوتېدىۋاردا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لىيۇلىدې، گۋىنىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى كۇڭ مىڭخۇي، زامبىردا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جۇشيەنجۇ، كونگودا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چوفۇجۇن ۋە كامبروندا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جۇيۈرۈڭلاردىن ئىبارەت.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ خەۋىرى. جۇڭگونىڭ ئاسىيا ھەم تىنچ ئوكيان رايونىدىكى بىر قىسىم دۆلەتلەردە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىلىرى ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق جايدا كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى تەبرىكلىدى.

بۇ ئەلچىلەر جۇڭگونىڭ ۋانۇئاتۇدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جەن داۋدې، ھندىستاندا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى پې يۈەنيۈك، كىرىباتتىكى باش ئەلچىخانىسىنىڭ ۋاقىتلىق ۋەكالەتچىسى خۇمىڭشيۇ، نېپالدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ جيۈخېك، كامبودژىدىكى باش ئەلچىخانىسىنىڭ ۋاقىتلىق ۋەكالەتچىسى شياۋجىنرۇڭ، تايلاندتا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جىن گۇيخۇا، پاكىستاندا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ چېڭلى، چاۋشيەندە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چياۋزۇڭخۇەي، پاپۇئا يېڭى گۋىنېيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ پېڭشياڭ، ئاۋستراليىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى خۇاجوندۇ، ۋيېتنامدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لى جياجۇڭ، يېڭى زېلاندىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى خۇاڭ گۇيفاڭ، بىرمىدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چېن باۋلىيۇ، فىلىپپىندە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى گۇمەن دېڭمىك، لائوستا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاۋ جياخۇا، سىرىلانكىدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چېن دىغۇ، سىنگاپوردا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى بوشۆجاڭ، مالايسىيادا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى چيەن جىنچاڭ، ھندونېزىيىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جۇگاڭ، بروناىيدا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى لىيۇشىنشېك، كرودىسىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ تىگيەن، باڭلادېشتا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى جاڭ شۇجياڭ ۋە غەربىي سامۇئادا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى ۋاڭ نوگشېڭلاردىن ئىبارەت.

خەلقئارا مېيىپلەر بىرلەشمىسى 9 - ئاينىڭ 28 - كۈنى ئوتتاۋا، پارىژ ۋە لىئوندا بىرلا ۋاقىتتا كونا ئايغاقلارنى پىرامىدا شەكلىدە تىزىپ، مىنا تازىلاش بويىچە ئۇلۇغ كۆرسەتىش نامايىشى ئۆتكۈزۈپ، مىنا ئىشلىتىشنى توختىتىشنى يەنە بىر قېتىم مۇراجىئەت قىلدى. يېقىنقى 20 يىلدىن بۇيان ئوتتاۋا ھېساب بىلەن ھەر 20 مىنۇتتا بىر ئادەم مىنا دەسسۈپلىپ يارىلىنىپ تۇردى. سۈرەتتە: پارىژ شەھىر ئاھاللىرى تىروكادىرو مەيدانىغا دۆۋىلىگەن كونا ئايغ مۇنارى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ھەۋىسكارلىك كېڭىشى يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىغا قارىتىلغان جازانى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى قارار قىلدى
جۇڭگو ھۆكۈمىتى بۇ قارارنى قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 4 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانىاتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن بۇ يەردە مۇنداق دېدى: يېقىندا ب د ت ھەۋىسكارلىك كېڭىشى بىرددەك قارار ماقۇللاپ، يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىغا قارىتىلغان جازانى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى قارار قىلدى. جۇڭگو ھۆكۈمىتى بۇنى قارشى ئالدۇ.

شېن گوفاڭ ھەۋىسكارلىك كېڭىشىنىڭ بۇ قارارى توغرىسىدا سۆھبەت بايان قىلغاندا مۇنداق دېدى: نەچچە يىل داۋام قىلغان يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنى جازالاش مەسىلىسىنىڭ ھەل قىلىنىشىغا پايدىسىز بولۇپلا قالماستىن، سابىق يۇگوسلاۋىيە خەلقىگە غايەت زور ئاپەت ئېلىپ كەلگەنلىكىنى تولۇق ئىسپاتلىدى.

شېن گوفاڭ مۇنداق دېدى: بىزنىڭچە، بۇ قېتىم ھەۋىسكارلىك كېڭىشىنىڭ يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنى جازالاشنى ئەمەلدىن قالدۇرغانلىقى يۇگوسلاۋىيە قەتئىي چىڭ تۇرۇپ يۈرگۈزۈپ كەلگەن تىنچلىق سىياسىتىنىڭ پۈتكۈل خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنى جازالاشنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقى ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىياتىغا پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن، سابىق يۇگوسلاۋىيە رايونىنىڭ تىنچلىق جەريانىنىڭ تەرەققىياتىغا ۋە ياۋروپانىڭ تىنچلىقى ۋە مۇقىملىقىغا پايدىلىق.

دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانىاتچىسى مۇخبىرلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 3 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىزنىڭ بايانىاتچىسى شېن گوفاڭ بۈگۈن مۇخبىرلارنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرگەندە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: جۇڭگو تەرەپ ياپونىيە ئەركىن دېموكراتلار پارتىيەسىنىڭ «باش ۋەزىر ۋە ئىچكى كابىنېت ئەزالىرىنىڭ جىنگو ئىبادەتخانىسىنى تاۋاپ قىلىشى ئەمەلگە ئاشۇرۇش»نى ۋە «دياۋيۈئارلى ـ ياپونىيىنىڭ زېمىنى» دېگەننى مەزكۇر پارتىيىنىڭ ئاۋام پالاتاسى سايلىمى ئەھدىنامىسىگە كىرگۈزۈش توغرىسىدىكى خاتا قارارىدىن قاتتىق غەزەپلىنىدۇ.

بىر مۇخبىر: خەۋەرگە قارىغاندا، ياپونىيە ئەركىن دېموكراتلار پارتىيەسى «باش ۋەزىر ۋە ئىچكى كابىنېت ئەزالىرىنىڭ جىنگو ئىبادەتخانىسىنى تاۋاپ قىلىشى ئەمەلگە ئاشۇرۇش»نى ۋە «دياۋيۈ ئارلى ـ ئەزەلدىن ياپونىيىنىڭ زېمىنى» دېگەننى مۇشۇ پارتىيىنىڭ ئاۋام پالاتاسى سايلىمى ئەھدىنامىسىگە كىرگۈزۈشنى قارار قىلىپتۇ، جۇڭگو تەرەپ بۇنىڭغا قانداق باھا بېرىدۇ؟ دەپ سورىغاندا، شېن گوفاڭ مۇنداق دېدى: «بىز ياپونىيە ئەركىن دېموكراتلار پارتىيەسىنىڭ يۇقىرىدىكى خاتا قارارىدىن قاتتىق غەزەپلىنىمىز».

ئۇ مۇنداق دېدى: ھەممىگە مەلۇمكى، جىنگو ئىبادەتخانىسى دۆلىتىمىزنىڭ روھىغا ئاتاپ ياسالغان. ياپونىيىنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىغا ئۇچرىغان ئاسىيا ئەللىرى ۋە خەلقى ياپونىيە باش ۋەزىرىنىڭ ۋە ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنىڭ بۇ ئىبادەتخانىنى تاۋاپ قىلىشىغا قەتئىي قارشى تۇرۇپ كەلگەن. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ياپونىيە تەرەپ تارىخ مەسىلىسىدە خاتا ھەرىكەت قوللىنىپ، ياپونىيە ملىتارىستلىرىنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغان جۇڭگو قاتارلىق ھەرقايسى ئەل خەلقلىرىنىڭ كۆڭلىگە قاتتىق ئازار بەردى. ياپونىيە ئەركىن دېموكراتلار پارتىيەسىنىڭ بۇ قېتىمقى تارىخ مەسىلىسىدىكى خاتا قىلمىشى جەزمەن يەنە ئاسىيا ئەللىرى خەلقلىرىنىڭ غەزىپىنى قوزغايدۇ ھەم ئۇلارنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرايدۇ. ياپونىيىنىڭ ئۆتكەنكى تارىخ ئۈستىدە ھەقلىق ئويلىنىپ، ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق ھەرقايسى ئەل خەلقلىرىنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشىشى، تىنچلىق ـ تەرەققىيات يولىغا مېڭىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۆت دۆلەت ۋە روسىيە ئافغانستان ۋەزىيىتى توغرىسىدا قوشما بايانات ئېلان قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئالمۇتا، 4 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. قازاقستان زۇڭتۇڭى نەزەربايېۋ، قىرغىزستان زۇڭتۇڭى ئاقاييېۋ، ئۆزبېكستان زۇڭتۇڭى كەرىموۋ، تاجىكستان مۇئەسسەل دۆلەتلەر ئىتتىپاقى بىرلەشمىسىگە ئەزا بىرلەشمە دۆلەتلەرنىڭ رەھبەرلىرى 4 - ئاينىڭ 3 - كۈنى ئالمۇتادا يىغىلىش ئېچىپ، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۆت دۆلەت ۋە روسىيە ئافغانستان ۋەزىيىتى توغرىسىدا قوشما بايانات ئېلان قىلدى.

پېلتسىن روسىيىنىڭ ئىچكى مەسىلىلىرى توغرىسىدا رادىئو نۇتقى سۆزلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 3 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. روسىيە زۇڭتۇڭى پېلتسىن مۇشۇ ئايىنىڭ 3 - كۈنى رادىئو نۇتقى سۆزلەپ مۇنداق دېدى: چېچىنىيە مەسىلىسى نۆۋەتتە ھەل قىلىشقا تېگىشلىك ئەڭ مۇھىم مەسىلە. ھازىر بۇ مەسىلىدە «زور ئىلگىرىلەش بولدى». قانلىق توقۇنۇش توسۇپ قېلىندى، بۇ «ئەڭ مۇھىم» ئىش بولدى.

پېلتسىن يەنە تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: روسىيە فېدېراتسىيە قوشۇننىنىڭ قورال - ياراق جابدۇقلىرىنى ئوغرىلاش مەسىلىسى، چېچىنىيىنى ئۇرۇشتىن كېيىن قايتا قۇرۇش مەسىلىسى قاتارلىق ھەل قىلىشقا تېگىشلىك يەنە بىر مۇنچە مەسىلە بار. ئۇ مۇنداق دېدى: ھازىر ئالدى بىلەن چېچىنىيە ھاكىمىيەت ئورگىنىنىڭ تەركىبىنى بېكىتىش كېرەك. شۇنداق قىلغاندىلا، چېچىنىيە ئىقتىسادىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش، چېچىنىيىگە ئىقتىسادىي ياردەم بېرىش، ئىچكى سىياسىي ۋەزىيەت توغرىسىدىكى پوزىتسىيەسىنىمۇ بىلدۈردى. ئۇ ئۆتكەن ئايدا كېسەللىك سەۋەبىدىن دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغاندىن كېيىن، روسىيىنىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىدە داۋالغۇش بولدى، بەزىلەر پېلتسىننىڭ زۇڭتۇڭلۇق ھوقۇقىنى يۇرگۈزۈش - يۇرگۈزمەسلىكىدىن گۇمان قىلىشتى، يەنە بەزى پارتىيە - گۇرۇھلار پېلتسىننىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بېرىشىنى، كەلگەنلىكىنى تولۇق ئىسپاتلىدى.

توكته‌بر تېلېگراممىسى. قازاقستان زۇكتۇگى نەزەربايېۋ: قىرغىزستان زۇكتۇگى ئاقايېۋ، ئۆزبېكستان زۇكتۇگى كەرىموۋ، تاجىكستان زۇكتۇگى راخمانوۋ ۋە روسىيە زۇكلىسى چېرنومېلكىن مۇشۇ ئاينىڭ 4 - كۈنى كەچتە ئالمۇتىدا ئۈچراشتى ھەم قوشما بايانات ئېلان قىلىپ، مىللىي يارىشىش يولىنى تېپىش ئۈچۈن ئافغانىستاندىكى توقۇنۇشۇۋاتقان تەرەپلەرنىڭ، ئالدى بىلەن «تالىبان» نىڭ قوراللىق ھەرىكەتنى دەرھال توختىتىشىنى مۇراجىئەت قىلدى.

بايانا‌تتا مۇنداق كۆرسىتىلدى: ئافغانىستاندىكى ئۇرۇش ئوتى مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىنىڭ چېگرىسىغا يامرىماقتا ھەم مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىگە ئەزا دۆلەتلەرنىڭ مەنپەئىتى، خەۋپسىزلىكىگە بۇاستە تەھدىت سالماقتا. بايانا‌تتا مۇنداق دېيىلدى: ئافغانىستان بىلەن مۇستەقىل دۆلەتلەر ھەرىكەتلەرنى قوبۇل قىلغانلىقى ھەر قانداق مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىگە ئەزا دۆلەتلەرنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىشىدىن ساقلىنىشى، ئافغانىستاننىڭ زېمىن پۈتۈنلۈكىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئەراپات ياۋروپادىن پەلەستىن - ئىسرائىلىيە سۆھبىتىگە قاتنىششىنى تەلەپ قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پارىژ، 4 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. پەلەستىن مىللىي ھوقۇقلۇق ئورگىنىنىڭ رەئىسى ئەراپات مۇشۇ ئاينىڭ 4 - كۈنى كەچتە پارىژدا ياۋروپادىن پارىژدا ئۆتكۈزۈلىدىغان پەلەستىن - ئىسرائىلىيە سۆھبىتىگە قاتنىششىنى تەلەپ قىلدى.

ئەراپات فرانسىيە زۇكتۇگى شىراك بىلەن بىر سائەتتىن كۆپرەك سۆھبەتلەشكەندىن كېيىن، مۇخبىرغا مۇنداق دېدى: ياۋروپا ئىتتىپاقى دۆلىتى باشلىقلار يىغىنى ھارپىسدا، مەن شىراك زۇكتۇگى ئارقىلىق ياۋروپادىن ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقىنى مۇستەھكەملەشتە ئۈنۈملۈك رول ئوينىشىنى تەلەپ قىلدىم.

ئەراپات مۇنداق دېدى: مەن ئۆتكەندە ھاسىل قىلىنغان كېلىشىملەرنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشىنى قوللايمىز. بىز ھەر قانداق ئىشلارنى ئەقىل - پاراسەت ۋە سۆھبەت ئارقىلىق ھەل قىلىشنى ئۈمىد قىلىمىز.

شىراك زۇكتۇگى مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: «مۇھىمى، ھاسىل قىلىنغان كېلىشىم ئاساسدا سۆھبەتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش».

شىراك ئەراپات بىلەن سۆھبەتلەشكەندىن كېيىنلا ئىسرائىلىيە زۇكلىسى نېتانياخۇ بىلەن تېلېفوندا يېرىم سائەت سۆھبەتلەشتى. فرانسىيە زۇكتۇگى مەھكىمىسىنىڭ بايانا‌تچىسى كورونا خانىم شىراك ئىسرائىلىيە زۇكلىسىنى پەلەستىنلىكلەر ئالدىدا كونكرېت ھەرىكەت قوللىنىشقا ئىلھاملاندۇردى، دېدى.

مۇبارەك: پەلەستىن - ئىسرائىلىيە توقۇنۇشى يەنمۇ يامانلىشىدۇ، دەپ ئاگاھلاندۇردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، قاھىرە، 1 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. مىسىر زۇكتۇگى مۇبارەك بۈگۈن ئاگاھلاندۇرۇپ مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيە پەلەستىن بىلەن ئىمزالانغان كېلىشىم بويىچە ھېرونىنىڭ كۆپ قىسىم رايونلىرىدىن قوشۇنلىرىنى ئېلىپ چىقىپ كەتمىسە، پەلەستىن - ئىسرائىلىيە توقۇنۇشى يەنمۇ يامانلىشىدۇ.

مۇبارەك ئىسرائىلىيە «كەچلىك» گېزىتى مۇخبىرىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا بۇ ئاگاھلاندۇرۇشنى چىقاردى. ئۇ مۇنداق دېدى: پەلەستىن - ئىسرائىلىيە توقۇنۇشى يامانلاشسا، ئىسرائىلىيىنىڭ ئىناۋىتى تۆكۈلىدۇ، زوراۋانلىق ۋەقەلىرى يەنە يۈز بېرىدۇ.

ئوتتۇرا شەرق ۋەزىيىتى

روسىيە زۇكلىسى بىلەن چېچنىيە ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەر رەھبىرى قوشما بايانات ئىمزالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 3-ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. روسىيە ھۆكۈمىتىنىڭ زۇكلىسى چېرنومېلكىن بىلەن چېچنىيە ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەر رەھبىرى ياندارباېيېۋ مۇشۇ ئاينىڭ 3-كۈنى موسكۋادا چېچىنىيىنىڭ ئىقتىسادىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش قاتارلىق مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىش بويىچە بىرلەشمە كومىتېت قۇرۇش توغرىسىدىكى قوشما بايانا‌تقا ئىمزا قويدى.

روسىيە ئاخبارات ئاگېنتلىقى - ت ئا س س نىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، قوشما بايانا‌تقا يەنە روسىيە خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ كاتىپى لېبىد ۋە چېچنىيە ھۆكۈمەتكە قارشى قوراللىق كۈچلەر مەدەنىيەت مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى زاكاييۇمۇ ئىمزا قويغان.

قوشما بايانا‌تتا مۇنداق دەپ بەلگىلەندى: بىرلەشمە كومىتېتنىڭ ئىككى نەپەر رەئىسىنى تەينىلەش ۋاقتى مۇشۇ ئاينىڭ 10-كۈنىدىن كېچىكتۈرۈلمەيدۇ، بۇ كومىتېت چېچنىيىنىڭ مەركىزى گروزنىدا تەسىس قىلىنىدۇ، ھەپتىدە كەم دېگەندە بىر قېتىم يىغىن ئاچىدۇ.

بايانا‌تتا مۇنداق دەپ بەلگىلەندى: بىرلەشمە كومىتېتنىڭ ھازىرقى مۇھىم ۋەزىپىسى - ئۇرۇشنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىغانلارغا تۆلەم بېرىش مەسىلىسىنى ھەم ئاھالىلەرنىڭ قىشتىن ئۆتۈشىگە كېرەكلىك يېمەكلىك ۋە يېقىلغۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىشتىن ئىبارەت.

كومىتېتنىڭ ۋەزىپىسى روسىيە زۇكتۇگىنىڭ چېچنىيە مەسىلىسى توغرىسىدىكى بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىشقا نازارەتچىلىك قىلىش، جىنايەتچىلەرگە ۋە تېررورلۇق ھەرىكەتلەرگە زەربە بېرىش تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ چىقىش، پۈل ئاجرىتىپ بېرىشكە ۋە ماددىي ئەشيالارنى ئىشلىتىشكە نازارەتچىلىك قىلىش، چېچنىيىنىڭ ئىقتىسادىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە دائىر پىلان ۋە تەدبىرلەرنى تۈزۈپ چىقىش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

چېرنومېلكىن مۇنداق دېدى: مەن ياندارباېيېۋ بىلەن بىر قاتار مەسىلىلەردە ئوخشاش تونۇشقا كەلدىم، بىراق، ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا بەزى ئىختىلابلار يەنىلا مەۋجۇت. روسىيە زۇكلىسى مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: چېچنىيە مەسىلىسى - روسىيىنىڭ ئىچكى ئىشى، روسىيىنىڭ زېمىن پۈتۈنلۈكى جەھەتتە سودىلىشىشقا يول قويۇلمايدۇ، چېچنىيىنىڭ ھەربىي ئىشلىرى مەسىلىسىنى روسىيە زۇكتۇگىنىڭ 1996-يىل 6-ئاينىڭ 25-كۈنىدىكى بۇيرۇقىغا ئاساسەن ھەل قىلىش كېرەك.

سىرىلانكا ھۆكۈمىتى قوشۇنلىرى تىمىلدىكى مۇھىم شەھەر كىلىنوچچى قايتۇرۇۋالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، كولومبو، خەۋىرى. بىر ھەپتە كەسكىن جەڭ قىلىش ئارقىلىش، سىرىلانكا ھۆكۈمىتى قوشۇنلىرى 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى چۈشتىن كېيىن تامىل ئىرام يولۋىسى ئازادلىق تەشكىلاتى كونترولىدىكى سىرىلانكىنىڭ شىمالدىكى ئاخىرقى بىر مۇھىم بازا - كىلىنوچچى قايتۇرۇۋالدى.

ئۆتكەن يىل 12 - ئاينىڭ باشلىرىدا ھۆكۈمەت قوشۇنلىرى جافنانى قايتۇرۇۋالغاندىن كېيىن، يولۋاس تەشكىلاتى باش شتابىنى كىلىنوچ شەھىرىگە يۆتكىگەنىدى. بۇ شەھەر شىمالىي ئۆلكىگە، كولومبودىن جافنا شەھىرىگىچە بولغان تۆمۈريول غول لىنىيىسىگە جايلاشقان، ئۇ پايتەخت كولومبودىن 255 كىلومېتر يىراقلىقتا بولۇپ، مۇھىم ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا ئىگە.

7 - ئايدىن بۇيان، ھۆكۈمەت قوشۇنلىرى كىلىنوچنى قايتۇرۇۋېلىش ئۈچۈن ئۈچ باسقۇچقا بۆلۈپ سىرىلانكىنىڭ شىمالدىكى رايونلاردا «جەزمەن غەلبە قىلىمىز» ناملىق ھەربىي ھەرىكىتى ئارقىلىق ھەرقايسى ئەل خەلقلىرىنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشىشنى، تىنچلىق - تەرەققىيات يولىغا مېڭىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

ئۇ يەنە مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: دياۋېۋ ئارىلى مەسىلىسىدە جۇڭگو تەرەپنىڭ مەيدانى ئېنىق ۋە قەتئىي، ياپونىيە تەرەپنىڭ ھەرقانداق ھەرىكىتى جۇڭگونىڭ دياۋېۋ ئارىلىغا نىسبەتەن ئىگىلىك ھوقۇقىغا ئىگە بولۇش ئىرادىسىنى قىلچىمۇ تەۋرىتەلمەيدۇ.

ئادەم ئىزدەش ئېلانى

غەيرەت غازىم، ئەر، 18 ياش، بويىنىڭ ئېگىزلىكى 1.55 مېتر ئەتراپىدا، يالاڭباش يۈرىدۇ، بۇغداي ئۆڭلۈك، قاراقاش، باشلانغۇچ مەكتەپ مەلۇماتىغا ئىگە. مەزكۇر 7 - ئاينىڭ 13 - كۈنى تۇرپان ئايدىڭكۆل پېزىسغا قاراشلىق داستا يايلىقىدىن كېتىپ قالغان. ھازىرغىچە ئىز - دېرەكى بولمىدى. كۆرگۈچىلەرنىڭ ئايدىڭكۆل پېزىلىق ج . خ پەيچۇسوسىغا ياكى ئۇرۇمچىدىكى 4819417 - نومۇرلۇق تېلېفون ئارقىلىق قېيۇم روزىغا خەۋەر قىلىپ قويۇشنى سورايمىز. بالىنى تېپىپ بەرگۈچىلەرگە سۆيۈنچە بېرىلىدۇ.

جەسەت تونۇش ئېلانى

1996 - يىل 9 - ئاينىڭ 27 - كۈنى سائەت ئالتە ئەتراپىدا (بېيجىڭ ۋاقتى) دۆلەت يولى 312 - لىنىيىسىنىڭ 4160 كىلومېتر ئورنىدا قاتناش ۋەقەسى يۈز بېرىپ، بىر ئادەم ئۆلگەن، ئۆلگۈچى ئۇيغۇر، 65 ياش ئەتراپىدا بولۇپ، ئۇچىسىغا خورمارەڭ چاپان، قارا كۆك رەڭلىك ئىشتان كىيگەن، پۇتىدا كالاچلىق ئۆتۈك بار. ئۇنىڭ يېنىدىن مەمەت تۇرسۇن 9 - ئاينىڭ 19 - كۈنى نەزىرگە چاقىرغان باغاق چىقتى. ئادرېسى ئۆمەر ئاخۇنىنىڭ ئۆيى دېيىلگەن. ئەھۋال بىلگۈچىلەرنىڭ ئۇرۇمچى شەھىرى تىيانشان رايونلۇق قاتناش چوڭ ئەترىتى ياكى ئۇلانباي قاتناش ئەترىتى بىلەن ئالاقىلىشىشنى سورايمىز. ئالاقىلىشىش تېلېفون نومۇرى: 2824359، 5811409

ئالاقىلەشكۈچى: **لىيۇجاڭلىك، يۈەن چاڭجېك، ۋۇتۇەنجۇن.**

ئادرېس: ئۇرۇمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051، گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 - يىل

ئۆكتەبر

9

چارشەنبە

تۇزلەڭلىكتە ئورمان بەرپا قىلىپ، ئېكولوگىيىلىك مۇھىتنى ئاسرايلى

تۈز مۇخبىرىمىز **جاۋتېلك** خەۋىر قىلدۇ: بۇ يىل ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە 1 مىليون 17 مىڭ مو يەردە ئورمان بەرپا قىلىنىپ، ئۇدا تۆت يىل 1 مىليون مو يەردە ئورمان بەرپا قىلىش ئىشقا ئاشۇرۇلدى. بۇگۈنكى كۈندە تۇزلەڭلىكتىكى سۈنئىي ئورمانلىق كۆلىمى 11 مىليون موغا ئېشىپ كەتتى، ياغاچ ماتېرىيال زاپىسى 30 مىليون كۇب مېترغا يېقىنلاشتى، يىلىغا 2 مىليون 200 مىڭ كۇب مېتر ياغاچ ماتېرىيالى بىلەن تەمىنلەش ئىمكانىيىتى تۇغۇلدى. 1995 - يىلى تۇزلەڭلىكتىن كېسىلگەن ياغاچ ماتېرىيال مقدارى 1 مىليون 630 مىڭ كۇب مېتر بولۇپ، تاغلىق رايوندىن كېسىلگەن ياغاچ ماتېرىيالدىن 2.7 ھەسسە كۆپ بولدى. ياغاچ ماتېرىيال ئېلىنىدىغان ئاساسىي رايون تاغلىقتىكى ئورمانلىقتىن تۇزلەڭلىك ئورمانلىقىغا يۆزلىنىش ستراتېگىيىسى ئىشقا ئاشۇرۇلدى.

دەريا سۈيى تاغدىن كېلىدۇ. تاغلىق رايون ئورمانلىقى - سۇ مەنبەسىنى ساقلايدىغان بىپىنجا گەۋدە. بۇرۇن زور كۆلەمدىكى ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە خەلقە كېرەكلىك ياغاچ ماتېرىيالنىڭ ھەممىسى تاغلىق ئورمانلىقىدىن كەلتۈرۈلەتتى. 50 -، 60 - يىللاردا يىلىغا ئەڭ كۆپ بولغاندا 700 مىڭ كۇب مېتردىن ئارتۇق ياغاچ ماتېرىيالى كېسىلەتتى. شىنجاڭنىڭ تاغلىق رايون ئورمانلىرى ئۇزاق يىللىق كۆلىمى دۆلەت زېمىنىنىڭ 1.05 پىرسەنتىنىلا ئىگىلەيدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە قارىغاينىڭ ئۆسۈپ ماتېرىيال بولۇشىغا 140 يىل ئۆپچۆرىسىدە ۋاقىت كېتىدۇ. ھەر يىلى كۆپلەپ كېسىۋەرگەندە تاغلىق ئورمان مەنبەسى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرايدۇ، ئېكولوگىيىلىك مۇھىتمۇ بۇزۇلىدۇ، سۇ، توپراق ئېقىپ كېتىدىغان ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ.

شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقى قۇم - بوراننىڭ بوستانلىقىنى، ۋەيران قىلىشىدىن مۇداپىئە كۆرۈش، بوستانلىق كىلماتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن، نەچچە ئون يىل قەتئىي بوشاشماي تىرىشىپ ئىشلەپ، مۆكەممەل ئىھاتە ئورمانلىق سىستېمىسى بەرپا قىلدى. ئىھاتە ئورمانلىقدا ئېرەك ئاساس قىلىنىدۇ، ئېرەكنى ياغاچ ماتېرىيالى ئورنىدا ئىشلىتىشكە بولىدۇ، ئالاھىدە ماتېرىيال ئېھتىياجىدىن باشقا، ئېرەكنى كۆپ چاغلاردا قارىغاي ئورنىدا ئىشلىتىشكىمۇ بولىدۇ، ئېرەكنىڭ تۆسۈپ ماتېرىيالغا ئايلىنىش ۋاقتى 15 - 20 يىل بولۇپ، قارىغاينىڭ ماتېرىيال بولۇش ۋاقتىدىن كۆپ قىسقا، باھاسى ئەرزان، ياغاچ ماتېرىيالى بىلەن تەمىنلەيدىغان رايوننى تاغلىق رايوندىن تۇزلەڭلىككە يۆزلەندۈرۈشكە باب كېلىدۇ. شىنجاڭدا سالا ئېنىزلارنى ئەڭ بۇرۇن ئورمان تورىغا ئايلاندۇرغان خوتەن ۋىلايىتىگە 80 - يىللاردا يىلىغا 400 كۇب مېتردىن ئارتۇق ياغاچ ماتېرىيالى يۆتكەپ كېلىشكە توغرا كېلەتتى، ھازىر بۇ ۋىلايەت تۈزىنى تەمىنلىگەندىن سىرت ئېشىنىپ، يىلىغا 5000- 8000 كۇب مېتر ياغاچ ماتېرىيالىنى باشقا جايلارغا يۆتكەپ بېرىدىغان بولدى.

ۋاڭ يۈسەن گېرمانىيىلىك مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

تۈز مۇخبىرىمىز **پېك ۋېنمىڭ** خەۋىر قىلدۇ: شىركىتىمىز خەلقارادا مەلۇم ئورنى بار، ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى كۈچلۈك، ئىلغار ئىشلەپچىقىرىش ئۈسكۈنىلىرى بىلەن تەمىنلەنگەن، ئىلغار باشقۇرۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىدىغان، ئىلغار مەھسۇلات ئىشلەپچىقىر

ئۆز مۇخبىرىمىز **پېك ۋېنمىك** خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋاڭ يۈسەن 10 - ئاينىڭ 7- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن گېرمانىيە سىمونت شىركىتى ئېلېكتر ئەسۋابى ھەربىكەتلەندۇرگۈچ بۆلۈمىنىڭ باش جېڭلىسى ۋېزبل ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن كۆرۈشتى.

ۋېزبل ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى سىمون چەكلىك شىركىتى بىلەن بېيجىڭ كۆمۈتاتۇر زاۋۇتى بىرلىكتە ئۆتكۈزگەن بەش كۈنلۈك يېڭى مەھسۇلاتلارنى كېڭەيتىش - تېخنىكا ئالماشتۇرۇش يىغىنىغا قاتنىشىش ئۈچۈن ئۈرۈمچىگە كەلگەن.

ۋاڭ يۈسەن مۇنداق دېدى: سىمون شىركىتىنىڭ خەلقئارادا مەلۇم ئورنى بار، مەھسۇلاتلىرىنىڭ تېخنىكا سەۋىيىسى، بولۇپمۇ ئاپتوماتلاشقان سەۋىيىسى يۇقىرى، بۇ شىركەتنىڭ شنجاڭ بىلەن بۇ جەھەتتىكى ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، تېخنىكا سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، ئىشلەپچىقىرىش تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىپ، مەھسۇلات سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

تۇنۇگۈنكى تېخنىكا ئالماشتۇرۇش يىغىنىدا ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 50 نەچچە چوڭ - ئوتتۇرا كارخانىدىن كەلگەن 100گە يېقىن تېخنىك گېرمانىيە مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ ئاپتوماتلاشتۇرۇش تېخنىكىسى توغرىسىدىكى دوكلاتنى ئاڭلىدى.

ئاپتونوم رايونىمىزدا دۆلەت خىزمەتچىلىرى ئىمتىھان ئېلىش ئارقىلىق قوبۇل قىلىنىدۇ

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ۋېن شۆ** خەۋىر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق كادىرلار نازارىتى 10 - ئاينىڭ باشلىرىدا ئاپتونوم رايونىنىڭ ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك دۆلەت مەمۇرىي ئورگانلىرىنىڭ جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ ئىمتىھان ئېلىش ئارقىلىق مۇدىر دەرىجىلىك بۆلۈم خادىملىرىدىن تۆۋەن، رەھبەرلىك ۋەزىپىسى يوق دۆلەت خىزمەتچىسى قوبۇل قىلىشنى قارار قىلدى.

بۇ قېتىم ئاشكارا قوبۇل قىلىنىدىغان دۆلەت خىزمەتچىسى ئىككى يىلدىن ئارتۇق خىزمەت ستاژىغا ئىگە، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى، كوللېكتىپ ئىگىلىكتىكى ئورۇندا ئىشلەۋاتقان خىزمەتچىلەر بولۇپ، ئۇلار ئىمتىھان ئارقىلىق قوبۇل قىلىنىدۇ. دۆلەت خىزمەتچىسى ئاساسىي شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان، ئالىي تېخنىكۇمدىن يۇقىرى ئوقۇش تارىخىغا ئىگە، 35 ياشتىن تۆۋەن، رەھبەرلىك ۋەزىپىسى يوق دۆلەت خىزمەتچىسى قوبۇل قىلىشنى قارار قىلدى.

بۇ قېتىم ئاشكارا قوبۇل قىلىنىدىغان دۆلەت خىزمەتچىسى ئىككى يىلدىن ئارتۇق ئازادلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدىكى 150 مىڭ مولۇق سەۋىيىگە يېقىنلاشتۇرۇلدى.

1976 - يىلى خوتەن ناھىيىسى توغراقلىق ئاسراش ۋە ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۇچۇن مەخسۇس ئادەم ئاجرىتىپ، توغراقلىقنى باشقۇرۇش پونكتىنى قۇردى ۋە مۇھاپىزەت قىلىش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتتى. ئۇلار بىر تەرەپتىن، تېرىشقا باب كەلمەيدىغان يەرلەردە توغراق ئۆستۈردى؛ يەنە بىر تەرەپتىن، ھەر يىلى ياز، كۈز پەسلىدە دېھقانلارنى قىر سېلىش، كەلكۇن سۇيىنى باشلاپ تېندۇرما قىلىشقا تەشكىللەپ، توغراقلىقنىڭ يېتىلىشىگە زېمىن ھازىرلىدى. يېڭى بەرپا قىلىنغان توغراقلىقتا چارۋا بېقىش ۋە يۇمران توغراقلارنى كېسىشنى قەتئىي چەكلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، كونا توغراقلىقنى يېڭىلاشنى يولغا قويۇپ، سۇپىتى تۆۋەن دەل - دەرەخلەرنى تەدرىجىي ماتېرىيال ئورمىنىغا ئۆزگەرتتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ ئۈرۈمچى، شىخەنزى، ياركەنت، خوتەن قاتارلىق جايلاردا ئىشلەپ، ئاپتونوم رايونلۇق كادىرلار نازارىتى ۋە ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك دۆلەت مەمۇرىي ئورگانلىرىنىڭ جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ ئىمتىھان ئېلىش ئارقىلىق دۆلەت خىزمەتچىسى قوبۇل قىلىشنى قارار قىلدى.

بۇ قېتىم ئاشكارا قوبۇل قىلىنىدىغان دۆلەت خىزمەتچىسى ئىككى يىلدىن ئارتۇق خىزمەت ستاژىغا ئىگە، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى، كوللېكتىپ ئىگىلىكتىكى ئورۇندا ئىشلەۋاتقان خىزمەتچىلەر بولۇپ، ئۇلار ئىمتىھان ئارقىلىق قوبۇل قىلىنىدۇ. دۆلەت خىزمەتچىسى ئاساسىي شەرتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان، ئالىي تېخنىكۇمدىن يۇقىرى ئوقۇش تارىخىغا ئىگە، 35 ياشتىن تۆۋەن، رەھبەرلىك ۋەزىپىسى يوق دۆلەت خىزمەتچىسى قوبۇل قىلىشنى قارار قىلدى.

بۇ قېتىم ئاشكارا قوبۇل قىلىنىدىغان دۆلەت خىزمەتچىسى ئىككى يىلدىن ئارتۇق ئازادلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدىكى 150 مىڭ مولۇق سەۋىيىگە يېقىنلاشتۇرۇلدى.

پارتىيە گېزىتىگە مۇشتەرى بولۇش مەدەنىيەتلىك تۇرمۇشنىڭ ئېھتىياجى

ئۈرۈمچى رايونىنىڭ گېزىت - ژۇرنال تارقىتىش خىزمىتىدە خۇشاللىنارلىق نەتىجە يارىتىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **زىبىۋۇللا ئابلىز** خەۋىر قىلىدۇ: ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى بۇ يىل پارتىيە گېزىت - ژۇرناللىرىنى تارقىتىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلەپ، بازار رىقابىتىدە دادىل يول ئېچىپ، خۇشاللىنارلىق نەتىجە يارىتىۋاتىدۇ. ھازىر ئۈرۈمچى رايونىدا ھەر 100 كىشىگە 89 پارچىدىن گېزىت- ژۇرنال توغرا كېلىپ، مەملىكەت بويىچە ھەر 100 كىشىگە 16 پارچە، ئاپتونوم رايون بويىچە ھەر 100 كىشىگە 29.9 پارچە گېزىت - ژۇرنال توغرا كېلىش سەۋىيىسىدىن ئېشىپ، مەملىكەت بويىچە ئۆلكە، شەھەرلەر ئىچىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى.

بۇ ئىدارە بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئۇيغۇر، خەنزۇ يېزىقىدىكى 30 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق گېزىت - ژۇرنالنىڭ مۇندەرىجىسىنى ئوبلاست، ۋىلايەت، شەھەر، ناھىيىلەردىكى پوچتا - تېلېگراف ئىدارىلىرىگە يەتكۈزۈپ بەردى، 100 مىڭ پارچە تەشۋىقات ۋەرىقى تارقاتتى ۋە مۇشتەرى توپلاش خىزمىتىنىڭ تەييارلىق ئىشلىرىنى پۈختا ئىشلىدى. 1 مىليون 120 مىڭ يۇەن مەبلەغ ئاجرىتىپ، ئاپتونوم رايون ۋە شەھەرلەر ئىچىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى.

ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى 1997- يىللىق گېزىت - ژۇرنال تارقىتىش خىزمىتىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتۈش ئۈچۈن ئالدى بىلەن ئىشلەتكىلى بولىدىغان ئىلغار تېخنىكا ۋە ئۇسۇللارنى ئىزدەپ تاپتى. ئۇ ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى ئىچكى تارماقلىرىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ئىچكى تارماقلار

«سۈغا باغرى قانمىغاچقا، كۆپ هاللاردا سېرىقتال - موهتاجلىقتا ياشايدىغان بۇ يۇرتتىن ئالىمۇ - زالىمۇ، بايمۇ - گادايمۇ چىققانكى، ئەزەلدىن برمۇ تىلەمچى چىققان ئەمەس. بۇنىڭدىكى بىردىنبىر خاسىيەتلىك سەۋەب شۇكى، سايدا تۇغۇلۇپ، تاشقا دەسسەپ تۆسكەن بۇ ئىرادىلىك خەلق دۇنيانى، ياشاشنى ۋە ئىنسانىي قىممەتنى چىن مەنىسىدىن ئەمگەك، دەپ چۈشىنىدۇ.»

- ئابدۇرېھىم ئابدۇللانىڭ «داۋانلىق يوللار» دېگەن پوۋېستىدىن.

شۇنداق، سۇ قىسلىقى تۇپەيلىدىن ھېلىغىچە نامراتلىقتىن قۇتۇلالماي كېلىۋاتقان كېلىسىن ناھىيىسى بۇ يىل 21 - ئاۋغۇست 100 يىلدىن بۇيان كۆرۈلمىگەن پەۋقۇلئاددە زور كەلكۈن ئاپىتىگە ئۇچرىدى.

1

ئۇدا بىر نەچچە كۈن ياغقان قارا يامغۇردىن شەكىللەنگەن بۇ قېتىمقى زور كەلكۈن 21 - ئاۋغۇست چۈشتىن كېيىن 1513 سېكۇنت - كۇب مېتىرلىق سۈرئىتە بىلەن يۇرچى يېزىسىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمى بىلەن كېلىسىن بازىرىنىڭ تۆۋەن تەرىپىنى بىردەمدىلا خاراب‌لىقتا ئايلاندۇرۇۋەتتى. ناھىيە بويىچە 410 ئائىلىنىڭ 1537 ئېغىز ئۆيى ئۆرۈلۈپ چۈشتى، نۇرغۇن ئۆيلەر خەتەرلىك ئەھۋالدا قالدى. 312 تۇياق چارۋامال ئۆلدى، 235 مىڭ 600 كىلوگرام يازلىق ئاشلىق، غوزىسى ئېچىلىش ئالدىدا تۇرغان 2000 موغا يېقىن كېۋەز، دېھقانلارنىڭ قۇرۇتۇپ، تەبىيارلاپ قويغان گۈلە - قاق، مېغىزلىرىنى كەلكۈن ئېقىتىپ كەتتى. ناھىيىنىڭ ئاساسلىق سۇ قۇرۇلۇشى تۆگۈنى بولغان سۇ بېشى غول ئۆستىكى ۋەيران بولۇپ، ئاھاللەرنى سۇ بىلەن تەمىنلەشتە جىددىيچىلىك كېلىپ چىقتى. يۇرچى يېزىسى بىلەن كەلپىن بازىرىغا قاراشلىق ئۈچ ئونتۇرا، باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئۆيلىرى ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغانلىقتىن، 1500دىن كۆپرەك ئوقۇغۇچىنى تارقاقلاشتۇرۇپ ئوقۇتۇشقا توغرا كەلدى. كەلپىن بازىرى بىلەن يۇرچى، ئاچال يېزىسىنى تۇتاشتۇرىدىغان ئىككى بېتون كۆۋرۈك ھەم دۆلەت يولى 314 - لىنىيەسىنىڭ 1120 - 1121 - كىلومېتىرلىق بۆلۈكىدىكى ئاچال چوڭ كۆۋرۈكىنىڭ جەنۇبىي يان بۆلۈكىنى كەلكۈن ئېقىتىپ كېتىپ، ئاقسۇ - قەشقەر، ئاچال - كەلپىن - يۇرچى ئونتۇرىسىدىكى قاتناش ئالاقىسى ئۈزۈلۈپ قالدى. بولۇپمۇ دۆلەت يولى 314 - لىنىيەسىنىڭ ئاچال بۆلۈكىدە 10 مىڭغا يېقىن يولۇچى، شوپۇر بىر سوتكىدىن كۆپرەك قاپسىلىپ قېلىپ، ئېغىر قېينىچىلىققا يولۇقتى. بۇ قېتىمقى زور كەلكۈن 21 - ئاۋغۇست چۈشتىن كېيىن 1513 سېكۇنت - كۇب مېتىرلىق سۈرئىتە بىلەن يۇرچى يېزىسىنىڭ ئۈستۈنكى قىسمى بىلەن كەلپىن بازىرىنىڭ تۆۋەن تەرىپىنى بىردەمدىلا خاراب‌لىقتا ئايلاندۇرۇۋەتتى. ناھىيە بويىچە 410 ئائىلىنىڭ 1537 ئېغىز ئۆيى ئۆرۈلۈپ چۈشتى، نۇرغۇن ئۆيلەر خەتەرلىك ئەھۋالدا قالدى. 312 تۇياق چارۋامال ئۆلدى، 235 مىڭ 600 كىلوگرام يازلىق ئاشلىق، غوزىسى ئېچىلىش ئالدىدا تۇرغان 2000 موغا يېقىن كېۋەز، دېھقانلارنىڭ قۇرۇتۇپ، تەبىيارلاپ قويغان گۈلە - قاق، مېغىزلىرىنى كەلكۈن ئېقىتىپ كەتتى. ناھىيىنىڭ كۆچمە تايىنىپ تولدۇرۇۋېلىش تەس، ئەلۋەتتە.

2

ئاپەتنىڭ ئۆزى بۇيرۇق. كەلپىن ناھىيىسىنىڭ زور كەلكۈن ئاپىتىگە ئۇچرىغانلىقىدىن خەۋەر تاپقان ئاقسۇ ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى شۇڭ خۇيبىيىڭ بىلەن مەسۇرىي مەھكىمىنىڭ ۋالىيسى تۇرسۇن سادىر دەرھال يولغا چىقىپ ئىككى سائەتكە يەتمەگەن ۋاقىت ئىچىدە كەلپىن ناھىيىسىگە يېتىپ كەلدى. ئۇلار پىكاپتىن چۈشۈپلا سۇ كېچىپ يۇرۇپ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىگە قوماندانلىق قىلدى، ئۇي - ماكانسىز قالغانلارغا تەسەللىي بېرىپ، ئۇلارنىڭ روھىي كەيپىياتىنى تۇراقلاشتۇردى ھەمدە ئاپەت ئەھۋالىنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىگە دوكلات قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لىچۈەنمۇ كەلپىن ناھىيىسىگە بىۋاستە تېلېفون بېرىپ، ئاپەتكە ئۇچرىغان ئامما‌دىن سەمىمىي ھال سوردى ۋە ئىلايەت رەھبەرلىرىگە ئاپەت تۇپەيلىدىن ئادەم ئۆلۈش - يارىلىنىش ھادىسىلىرىنىڭ كۆرۈلمەسلىگىگە كاپالەتلىك قىلىشنى ئالاھىدە تاپىلىدى. شۇ كۈنى كېچىسى شۇڭ خۇيبىيىڭ، تۇرسۇن سادىر ۋە كەلپىن ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق مەسئۇللىرى تاڭ ئاتقىچە ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىگە يېتەكچىلىك قىلىپ، ماكانسىز قالغانلارنى ئەتراپتىكى ئاھاللەرنىڭ بىخەتەر ئۆيلىرىگە ۋاقىتلىق ئورۇنلاشتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە شۇڭ خۇيبىيىڭ، تۇرسۇن سادىر كەلپىن ناھىيىسىدە تۇرۇپ، شۇ كۈنى ئۆچتۇرپان، باي ناھىيىلىرىدە بىرلا ۋاقىتتا يۇز بەرگەن زور كەلكۈن ئاپىتىگە تاقابىل تۇرۇش، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ ماسلاشتۇردى.

3

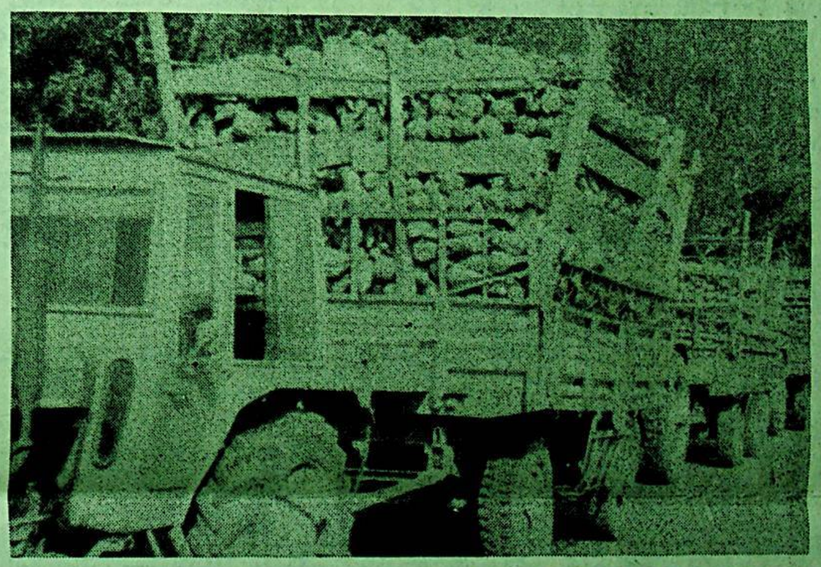
كەلپىنگە كەلكۈن كەلگەندىن كېيىن، ئاقسۇ ۋىلايىتى ۋە كەلپىن ناھىيىسىدىكى رەھبىرىي كادىرلار، قوراللىق ساقچى قىسمىنىڭ كوماندىر - جەڭچىلىرى، تاشيول ئىشچىلىرى، خەلق ئامما‌سى ھەممىدە چوڭ ئۈمۈمىيلىقنى كۆزدە تۇتۇشتەك ئېسىل خىسلىتىنى تولۇق نامايان قىلدى. ئاچال كۆۋرۈكى - دۆلەت يولى 314 - لىنىيەسىدىكى مۇھىم قاتناش تۈگۈنى. ئەگەر بۇ كۆۋرۈك تېز ئەسلىگە كەلتۈرۈلمىسە ئاقسۇ - قەشقەر ئونتۇرىسىدىكى تاشيول قاتنىشى ئۈزۈلۈپ قېلىپ، تومۇز ئىسسىقتا يولدا قاپسىلىپ قالغان بىر نەچچە مىڭ يولۇچى، شوپۇرنىڭ تۇرمۇشى، سالامەتلىكى، خىزمىتى ئېغىر توسقۇنلۇققا ئۇچرايتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە كەلكۈن كۆۋرۈك گەۋدىسىنىڭ جەنۇبىي يان بۆلۈكىنى ئېقىتىپ كەتكەنلىكتىن، شىددەتلىك كەلكۈن يار ئېغىزىنى بارغانسېرى كېڭەيتىۋەتمەكتە ئىدى. شۇڭا شۇڭ خۇيبىيىڭ بىلەن تۇرسۇن سادىر كەلپىندىكى ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ بولۇپلا ئاچالغا كېلىپ كۆۋرۈكنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش خىزمىتىگە بىۋاستە يېتەكچىلىك قىلدى. بۇ چاغدا ئۇلارمۇ كۆۋرۈكنىڭ جەنۇبىغا قاپسىلىپ قالغان بولۇپ، يولۇچىلارغا ئوخشاشلا ئاچلىقنىڭ، ئۇسسۇزلۇقنىڭ، ئۇيقۇسىزلىقنىڭ دەردىنى تارتماقتا ئىدى. لېكىن ئۇلارنىڭ ئەسىلىدىكى يار ئېغىزىنى توسۇپ، قاتناشنى تېز راۋاڭلاشتۇرۇش بولغاچقا، ئىش ئورنىدا مەزمۇت تۇرۇپ، كۆۋرۈكنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش خىزمىتىگە تەمكىنلىك بىلەن قوماندانلىق قىلدى. ئەتىسى تاڭ سۈزۈلۈشى بىلەن تەڭ ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ ھەيئەت ئەزاسى ۋاڭ جىگىن بىلەن باش كاتىپى لى چەننىيەن بىر بۆلۈك قوراللىق ساقچى قىسىم كوماندىر - جەڭچىلىرىنى باشلاپ، كۆۋرۈكنىڭ شىمال تەرىپىگە يېتىپ كەلدى. بۇنىڭ بىلەن كۆۋرۈكنى رېمونت قىلغۇچى قوشۇن زورايدى. ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ ئون نەچچە سائەت جاپالىق جەڭ قىلىشى نەتىجىسىدە، 22 - ئاۋغۇست كەچتە كۆۋرۈكنىڭ بۇزۇلغان قىسمى رېمونت قىلىنىپ، بىر سوتكىدىن كۆپرەك توسۇلۇپ قالغان تاشيول قاتنىشى تولۇق ئەسلىگە كەلدى. بۇ جەريانىدا قوراللىق ساقچى قىسىم كوماندىر - جەڭچىلىرى بىلەن تاشيول ئىشچىلىرىنىڭ تۆھپىسى ئالاھىدە گەۋدىلىك بولدى. ئۇلار بىلگە ئارغامچا باغلاپ بەلگىچە لاي سۇ ئېچىدە توختىماي ئىشلەپ، قاتناشنى تېز ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە تىرىشتى شۇنداقلا يولۇچىلارغا نان - چاي يەتكۈزۈپ بەردى. ھەممىدە چوڭ ئۈمۈمىيلىقنى كۆزدە تۇتۇشتەك بۇ خىل ئالىيجاناب خىسلەت ئاچال كۆۋرۈكىنى رېمونت قىلىپ ئەسلىگە كەلتۈرۈش جەريانىدىلا ئەمەس، كەلپىننىڭ باشقا جايلىرىدىمۇ نامايان قىلىندى. يېزا، كەنت، مەھەللە كادىرلىرى، پارتىيە، ئىتتىپاق ئەزالىرى ئۆز ئائىلىسىنىڭ ئەھۋالى بىلەن ھېسابلاشماي ئاۋۋال باشقىلارنى ئاپەتتىن قۇتۇلدۇردى، ئىگە - چاقسىز، ياشانغان، ئاجىز، مېيىپ كىشىلەرنى بىخەتەر جايغا يۆتكىدى. يەنە بەزىلەر ئۆيىنىڭ تارلىقىدىن قىستىلىپ ئولتۇرۇۋاتقان بولسىمۇ، ماكانسىز قالغانلارغا پاناھ جاي تەييارلاپ بەردى. شۇڭا بۇ قېتىم كەلپىن ناھىيىسىدە يۈز بەرگەن زور كەلكۈن ئاپىتىدە ئادەم ئۆلۈش، يارىلىنىش ئىشى كۆرۈلمىدى.

4

كەلپىندە ئاپەت يۈز بەرگەندىن كېيىن ئاقسۇ ۋىلايىتىدىكى ھەرقايسى ئورۇنلار «بىر تەرەپ قىلىنچىلىققا ئۆچرىسا، ھەممە تەرەپ تەڭ يارىدەم بېرىش»تەك ئىنسانپەرۋەرلىك روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، كەلپىن خەلقىگە مېھر - شەپقەت يېتكۈزدى. ۋىلايەتلىك قاتناش باشقارمىسى دەرھال كۈچ تەشكىللەپ، بىر سوتكا ئىچىدىلا كەلپىن - ئاچال ئونتۇرىسىدىكى بۇزۇلغان يولنى ئەسلىگە كەلتۈردى. ۋىلايەتلىك سەھىيە باشقارمىسى بىلەن «خەلق» 1 - دوختۇرخانىسى ئاپەت يۈز بەرگەن كۈنىنىڭ ئەتىسىلا كەلپىنگە داۋالاش ئېتىرتى ئەۋەتتى. ۋىلايەتلىك مالىيە باشقارمىسى، خەلق ئىشلىرى باشقارمىسى، سۇ باشقارمىسى، مائارىپ باشقارمىسى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرى كەلپىنگە كېلىپ، ساھەلەر بويىچە ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش خىزمىتىنى ئورۇنلاشتۇردى. ۋىلايەت ماكانسىز قالغان ھەر بىر ئائىلە ئۈچۈن 3000 يۈەندىن ئۆي سېلىش پۇلى يارىدەم قىلدى. ئاقسۇ ۋىلايىتىدىكى باشقا ناھىيە (شەھەر)لەر، شۇنداقلا ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتى، مائارىپ كومىتېتى، مالىيە نازارىتى، جەنۇبىي شىنجاڭ تارىم نېفىت قومانداڭلىق شتابى، شىخەنزە شەھىرى قاتارلىق ئورۇنلارمۇ كەلپىنگە قولىدىن كېلىشىچە يارىدەم بەردى.

كەلپىنگە كەلكۈن كەلگەندە ...

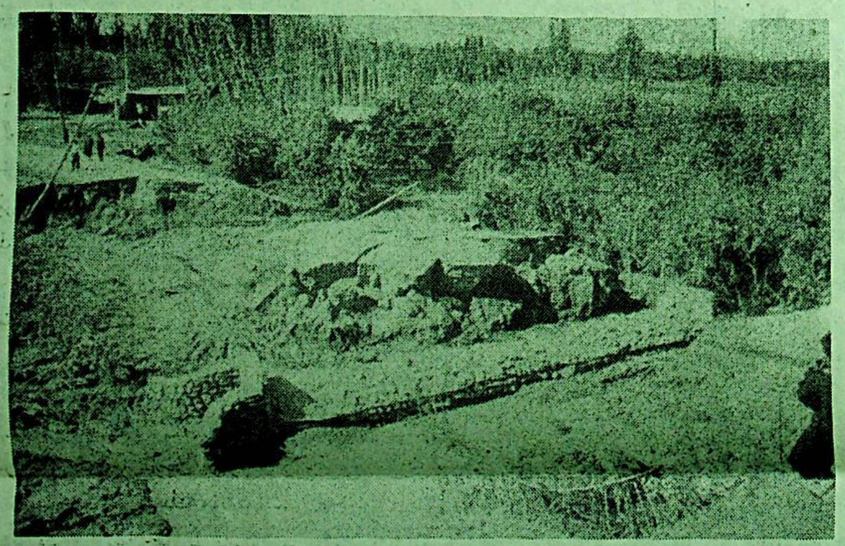
ئۇز مۇخبىرىمىز غەيرەت ئۆمەر

قۇمۇل ساقا دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ باغراش سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى بۇ يىل 8 - ئاينىڭ 25 - كۈنى رەسمىي پۈتۈپ توك تارقىتىشقا باشلىدى. بۇنىڭ بىلەن 800 دىن ئارتۇق دېھقان، چارۋىچىنىڭ توك قېينىچىلىقى ھەل بولدى.

سۈرەتتە: ئىستانسىدىكىلەر ئىش ئۈستىدە.

تۇردى تۇرشا فوتوسى

سۈرەتتە: كەلكۈن بۇزۇۋەتكەن كەلپىن بازىرى بىلەن يۇرچى يېزىسى ئونتۇرىسىدىكى تاشيول.

ئۇز مۇخبىرىمىز **غەيرەت ئۆمەر** فوتوسى

سۈرەتتە: ئستانسىدىكىلەر ئىش ئۈستىدە.
تۇردى تۇرشا فوتوسى

فوتوسى

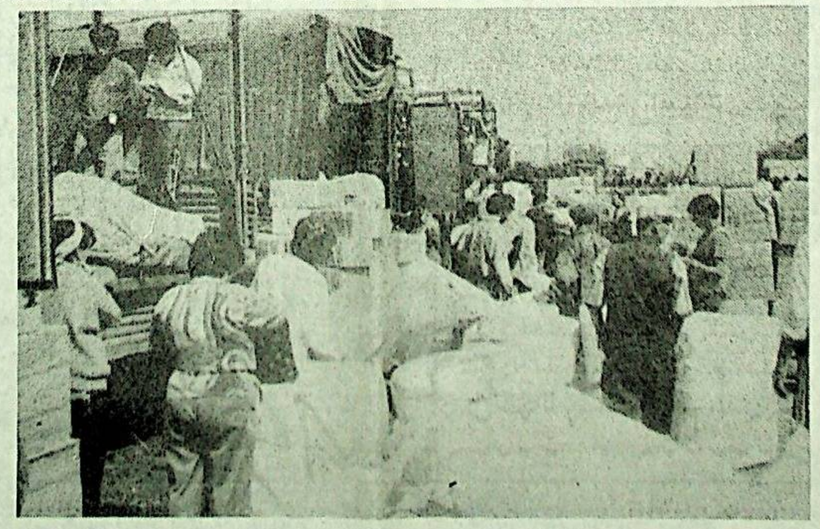
قەشقەر ۋىلايىتىدە ماي بازارلىرىغا بولغان نازارەتچىلىك كۈچەيتىلىپ، بەلگىلىمىگە خىلاپ هالدا ماي يۆنكەش، سېتىش مەرىكەتلىرى قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىدى

ئالاهىده تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋېلىجان مەمتىمىن** خەۋەر قىلىدۇ: قەشقەر ۋىلايىتىدە ماي بازارلىرىغا بولغان نازارەتچىلىك كۈچەيتىلىپ، بەلگىلىمىگە خىلاپ مەرىكەتلەر قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىپ، بازارلاردىكى ماي تىجارىتى تەرتىپى كۆرۈنەرلىك ياخشىلاندى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق مۆكۈمىتى بۇ يىل 1 - ئايدا ماي بىلەن تەمىنلەش، سېتىش باھاسى ۋە تىجارەت قىلىش ئۇسۇلى قاتارلىقلار ھەققىدە مەخسۇس بەلگىلىمە چىقارغان بولسىمۇ، بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا قەشقەر ۋىلايىتىدىكى بىر قىسىم ماي تىجارەت ئورۇنلىرى بەلگىلىمىگە خىلاپ هالدا ئۆز ئالدىغا ماي كىرگۈزۈپ ساتقان. يەككە ئىگىلىكتىكى بىر قىسىم ماي قاچىلاش پونكىتلىرى خۇسۇسىي ماي ئاپتوموبىللىرىدا ساختا نەرسىلەر ئارىلاشتۇرۇلغان مايلارنى كەلتۈرۈپ سېتىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتىگە ئېغىر دەرىجىدە زىيان سېلىپ، نورمال بازار تەرتىپىگە تەسىر يەتكۈزگەن. بۇ خىل ئەھۋالغا قارىتا 7 - ئاينىڭ ئوتتۇرىدا قەشقەر ۋىلايەتلىك ماي بازارلىرىنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى مەخسۇس يىغىن ئېچىپ، بازارلاردىكى قالايمىقانچىلىقلارنى ئۆگىشىش ئۈچۈن، جامائەت خەۋپسىزلىكى، سودا-سانائەت، باج، مال باھا، تېخنىكا نازارەتچىلىكى قاتارلىق مۇناسىۋەتلىك تارماقلاردىن بىرلەشمە تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ، ماي يۆتكەيدىغان ئاپتوموبىللارنى نازارەت قىلىش، تەكشۈرۈشنى كۈچەيتىپ، 8 - ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر سىرتقى ئورۇنلارنىڭ رايون ئىتابلاپ قەشقەر ۋىلايىتىگە كىرگۈزگەن 31 تونىنا ھېنزىنىنى مۇسادىرە قىلدى، بەلگىلىمىگە خىلاپ هالدا يۆتكەلگەن تۆت ئاپتوموبىل مايغا جەرىمانە قويدى ھەمدە مايىنى بەلگىلىمىگە خىلاپ هالدا يۆتكەش-سېتىش ھەرىكەتلىرىگە ئۇنۇملۇك زەربە بېرىپ، ماي بازارلىرىنىڭ تىجارەت تەرتىپىنى ئۆگشىدى.

ئونيارىۋۈزى يېزىسى مۇكاپاتلاش چارىسىنى قوللىنىپ، كۈزگى بۇغداي تېرىلغۇسىغا ئەتراپلىق تەييارلىق كۆردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇۋەلى ئەخمەدى** خەۋەر قىلىدۇ: غۇلجا ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش بازىسى - ئونيار يۈزى يېزىسى كېلەر يىلى يەنە يازلىق ئاشلىقتىن مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى بۇ يىللىق كۈزگى بۇغداي تېرىلغۇسىنى سۈپەتلىك ئۆتكۈزۈشتە دەپ قاراپ، يېزا ئورگىنىدىكى 36 كادىر، تېخنىكىنى كەنت، مەھەللىرگە ئەۋەتىپ، يېتەكچىلىكىنى كۈچەيتتى. تېرىلغۇ تەييارلىقىنى ئوبدان قىلغان كەنت، مەھەللىرنى مۇكاپاتلاش چارىسىنى قوللىنىپ، دېھقانلارنى ۋاقتىنى چىڭ تۇتۇپ، تېرىلغۇ تەييارلىقىنى بالدۇر، پۈختا پۈختائاساس يارىتتى. نەتىجىدە، 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىغا قەدەر دېھقانلار 41 مىڭ تونىنا مەھەللىۋى ئوغۇت توپلىدى، 18 مىڭ تونىنا ئوغۇتنى ئېتىز بېشىغا توشىدى.613 تونىنا «ئىلى - 14»، «ئىلى - 15»، «ئىلى - 16» ئەلا سورتلۇق بۇغداي ئۇرۇقلۇقىنى پاكىزلەپ تەييارلىدى. 260 تونىنا خېمىيىۋى ئوغۇت، 1500 كىلوگرام دېھقانچىلىق دورىسى سېتىۋالدى؛ يېزىلىق ئامانەت- قەرز كوپېراتىپى 210 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقىتىپ دېھقانلارغا كۆچلۈك مەدەت بەردى، ئۇچ دېھقان بىرلىشىپ 420 مىڭ يۈەنگە يۇرۇشلەشكەن چاتما سايمانلىرى بار ئۇچ تراكتور سېتىۋالدى.

لوپ ناھىيىلىك ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسى يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن ئەلا مۇلازىملىق قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **نۇر مۇھەممەت مەخمۇت، ئىمىن توختى** خەۋەر قىلىدۇ: لوپ ناھىيىلىك ئامانەت - قەرز كوپېراتىپلار بىرلەشمىسى قەرز پۇل تارقىتىشتا، مۇھىم نۇقتىنى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا قارىتىپ، مۇلازىملىقنى ياخشىلاپ دېھقانلارنىڭ دېھقانچىلىق سېلىنمىسىنى كۆپەيتىشى ئۈچۈن يېتەرلىك قەرز پۇل تارقىتىپ، يېزا ئىگىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشىغا كۆچلۈك مەدەت بەردى.

بۇ كوپېراتىپ ھەر مىللەت ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنى مەركەز، ئاپتونوم رايونىنىڭ يېزا ئىگىلىكىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى يولىيۇرۇقىنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ يېزا ئىگىلىكىنىڭ مۇھىملىقىغا بولغان تونۇشىنى ئۆستۈردى. يىلنىڭ بېشىدىلا ۋەزىپىنى ئېنىق بېكىتىپ، مەسئۇلىيەتنى شەخسلەرگىچە ئىمتىھانلىيالىشتۇردى. بۇنىڭ بىلەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى كۈچىيىپ، ئىش ۋاقتىنى ئۈزۈلدۈرمەي ئۈزلۈكسىز ئىشلەپ، ئۇلارنىڭ يېزا ئىگىلىكى ئىشلەپچىقىرىشى جەھەتتىكى مەبلەغ ئېھتىياجىنى قامدىدى. ئۇلار ئىشلەپچىقىرىشقا كېتىدىغان سېلىنمىنى كۆپەيتىش تەلىپىنى قاندۇردى. ھازىرغاقەدەر تارقىتىلغان قەرز پۇل 34 مىليون 564 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى دەل ۋاقتىدا تېخنىكا تەلىپى بويىچە ياخشى ئېلىپ بېرىپ، يېزا ئىگىلىكىدىن يەنە مول ھوسۇل ئېلىشىغا پۈختائاساس يارىتتى. نەتىجىدە، بۇيىل يازلىق ئاشلىق ئومۇمىي ھوسۇلى 52 مىليون 105 مىڭ 596 كىلوگرامغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 5 مىليون 151 مىڭ 499 كىلوگرام، يەنى% 10.97 ئاشتى، بىرلىك ھوسۇلى 301 كىلوگرامغا يېتىپ، ئۆتكەن يىلدىكىدىن 12 كىلوگرام يەنى% 4.15 ئاشتى.

قورغاس چېگرا ئىمزاى ئاھالىلەر سودا بازىرىدا سودا قانا جانلاندى. 1 - ئايدىن 8 - ئاينىچە 9 مىليون 791 مىڭ ئاھىرىكا دوللىرىلىق سودا قىلىندى.

سۈرەتتە: مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسىدىن كەلگەن سودىگەرلەر سېتىۋالغان مالىلىرىنى ئاپتوموبىلغا باسماقتا.

تۇرغان ئۆمەر فوتوسى

يېڭسار ناھىيىسى سۇغىرىش شارائىتىنى ياخشىلىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ۋاھاپ ناسىر** خەۋەر قىلىدۇ: يېڭسار ناھىيىسى سۇ قۇرۇلۇشىغا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، سۇغىرىش شارائىتىنى ياخشىلاپ، يېزا ئىگىلىكىنى يۈكسەلدۈرۈشكە ئاساس سالدى.

بۇ ناھىيىدە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئېرىق-ئۆستەكلەر قۇرۇلۇشىغا سەل قارالغانلىقتىن، سۇ ئىسراپچىلىقى ئېغىرلىشىپ كېتىپ، سۇ يېتىشمەي يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا مەلۇم دەرىجىدە تەسىر يەتكەنىدى. ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ خىل ئەھۋالنى ئۆزگەرتىپ سۇنى تېجەپ، سۇدىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش ئۈچۈن، ناھىيىدە سۇ قۇرۇلۇش ئەترىتى، يېزا، كەنتلەردە سۇ قۇرۇلۇشى زەربىدارلار قوشۇنلىرىنى قۇرۇپ، ئېرىق - ئۆستەك قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى ھەمدە بۇ يىل يازلىق يېغىم - تېرىمدىن كېيىنكى ئىشلارنى ياخشى ئورۇنلاپ، ئېرىق-ئۆستەك قۇرۇلۇشىغا سەل قارالغانلىقتىن، سۇ ئىسراپچىلىقى ئېغىرلىشىپ كېتىپ، سۇ يېتىشمەي يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا مەلۇم دەرىجىدە تەسىر يەتكەنىدى. ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ خىل ئەھۋالنى ئۆزگەرتىپ سۇنى تېجەپ، سۇدىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش ئۈچۈن، ناھىيىدە سۇ قۇرۇلۇش ئەترىتى، يېزا، كەنتلەردە سۇ قۇرۇلۇشى زەربىدارلار قوشۇنلىرىنى قۇرۇپ، ئېرىق - ئۆستەك قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى ھەمدە بۇ يىل يازلىق يېغىم - تېرىمدىن كېيىنكى ئۇ

تەنتەربىيە ئىشلىرىنى پەن-تېخنىكىغا تايىنىپ يۈكسەلدۈرەيلى

ئاپتونوم رايونلۇق تەنتەربىيە كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ئابلىز باقى

تەنتەربىيە ئۇنۇمۇرسال پەن بولۇپ، 130 دىن ئارتۇق پەنگە چېتىلىدۇ. تەنتەربىيە پىنىنىڭ تەتقىقات ئوبيېكتى - ھەربىر كىشىنىڭ جەريانىدىكى ئادەم، تەنتەربىيە ئىشلىرى بىرخىل ئۆزگىچىلىككە ئىگە كەسىپ. بىز ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تەنھەربىر كىشىنىڭ سەۋىيىسىنى ئۆستۈرىمىز، دەيدىكەنمىز چوقۇم پەن-تېخنىكىغا تايىنىشىمىز، پەن-تېخنىكىغا ئەھمىيەت بېرىشىمىز، پەن-تېخنىكا بىلىملىرىنى ئىگىلەپ، ئۇنى مەشق ئەمەلىيىتىدە قوللىنىشىمىز كېرەك.

40 يىلدىن بۇيانقى شىنجاڭ تەنھەربىر كىشىنىڭ تەجىسى بۇ مەسىلىنى چۈشەندۈرۈپ بەردى. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تەنھەربىر كىشىنىڭ 50-، 60-يىللىرى مەملىكەتلىك مۇسابىقىلەردە ناھايىتى ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەنىدى. لېكىن، شۇنىڭدىن كېيىن تەنھەربىر كىشىنىڭ سەۋىيىمىز تۆۋەنلەشكە باشلىدى. ھەتتا ئۇستۇنلۇككە ئىگە ئوتۇرلەر ۋە ئەنئەنىۋى تۈرلەردىمۇ ئۇستۇنلۇكنى قولدىن بېرىپ قويۇشقا باشلىدۇق. مۇشۇ جەريانىدىكى شىنجاڭ تەنتەربىيىسىنىڭ تەرەققىياتىنى تۆت باسقۇچقا يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ.

بىرىنچى باسقۇچ تۇغما تالانت ئىگىلىرىگە تايىنىش باسقۇچى. بۇ باسقۇچتا يەنى 50-يىللىرى ۋە 60-يىللىرىنىڭ باشلىرى بىزنىڭ تەنھەربىر كىشىنىڭ تۆزلىرىنىڭ تەبىئىي شارائىتىغا، يەنى بەدىنى ياخشى، كۆچتۇڭگۇر بولۇش ئالاھىدىلىكىگە تايىنىپ، مەملىكەت بويىچە بىر قەدەر زور ئۇستۇنلۇكنى ئىچىدە بىر قەدەر زور ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلىگەنىدى.

ئىككىنچى باسقۇچ جاپالىق مەشق قىلىش باسقۇچى. 60-يىللارنىڭ ئاخىرى ۋە 70-يىللىرى مەملىكىتىمىزدىكى ھەرقايسى ئۆلكە، شەھەرلەرنىڭ مادديي شارائىتىدا ئۆزگىرىش بولۇپ، كىم چوڭ مىقدارىدا مەشق ئېلىپ بارسا، شۇ نەتىجە قازىنالايدىغان بولدى. بۇ باسقۇچتىن باشلاپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تەنتەربىيە نەتىجىسى چېكىنىشكە باشلىدى.

ئۈچىنچى باسقۇچ 70-يىللارنىڭ ئاخىرى 80-يىللارنىڭ باشلىرىدىكى جاپالىق مەشق قىلىش بىلەن ئىلمىي مەشق قىلىشنى بىرلەشتۈرۈش باسقۇچى بولۇپ، بۇ باسقۇچتا بىز بۇ ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى چۈشىنەلمىدى. «بىردە چوڭ بولۇش»نى مىسالغا ئالساق، شۇبھىسىزكى، ھەربىر تېرىنېرنىڭ بۇنىڭ چوڭ ھەربىر مىقدارىنى كۆرسىتىدىغانلىقىنى بىلىشىدە گەپ يوق. لېكىن قانچىلىك چوڭلۇق دەرىجىسىگە يەتكۈزۈلسە، ئۇنىڭ ئىلمىي يوسۇندىكى چوڭ ھەربىر مىقدارى ھېسابلىنىدىغانلىقىنى تەجرىبىگە تايىنىپ ئىگىلەپ كېتىش مۇمكىن ئەمەس، بۇ قېتىملىق مەشق مىقدارىنىڭ ئالدىنقى قېتىملىق مەشق مىقدارىدىن چوڭ، بۇ ئايدىكى ئومۇمىي ھەربىر مىقدارىنىڭ ئالدىنقى ئايدىكى ئومۇمىي ھەربىر مىقدارىدىن چوڭ بولغانلىقىنى چوڭ ھەربىر مىقدارى پرىنسىپىنى ئىزچىللاشتۇرغانلىق، دەپ قاراشقا بولمايدۇ. بەلكى تۇرلەرنىڭ ئالاھىدىلىكىگە، تەنھەربىر كىشىنىڭ پىشى ۋە مەشق سەۋىيىسى ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، فىزىئولوگىيىلىك، بىئوخىمىيىلىك كۆرسەتكۈچلەر ئارقىلىق ئىلمىي يوسۇندا ئەڭ توغرا بولغان مىقدار قىممىتى بەلگىلىنىپ چىقىلىدۇ. بۇ جەھەتتە بىزنىڭ ئىلغار ئۆلكە ۋە رايونلار بىلەن بولغان پەرقىمىز نىسبەتەن چوڭ، بۇ پەقەت تەنھەربىر كىشىنىڭ مەشق ئىلمى جەھەتتە كەلتۈرۈلگەن كىچىككىنە بىر مىسال. يەنە ئىلمىي مەشقلەندۈرۈش ئۇسۇلى، ۋاستىسى، «ئوچ نەزەرىيە»نى قوللىنىپ مەشق جەريانىنى كونترول قىلىش، ئىلمىي يوسۇندا ئىختىساسلىقلارنى تاللاش، ئىلمىي باشقۇرۇش، ئوزۇقلۇق، ئەسلىگە كېلىش قاتارلىق نۇرغۇن تەرەپلەر بار. بۇ جەھەتلەردىمۇ نۇرغۇن پەرق مەۋجۇت.

شۇنىڭ ئۈچۈن شىنجاڭنىڭ تەنتەربىيە ئىشلىرىنى گۈللەندۈرىمىز دەيدىكەنمىز چوقۇم پەن-تېخنىكىغا تايىنىشىمىز كېرەك.

شىنجاڭنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسلانغاندا، ئەڭ جەددىي ھەل قىلىشقا تېگىشلىك مۇنداق يەتتە نۇقتا بار:

تېببىي خادىملارنىڭ تەنتەربىيە پەن-تېخنىكا ئېگىنىي تۇرغۇزۇش؛ 2) تېرىنېرلارنىڭ پەن-تېخنىكا بىلىملىرى، ئۇسۇلى ۋە ۋاستىلىرىنى ئىستايىدىل ئۆگىنىپ، ئىلمىي تەتقىقاتئىلىپ بېرىش ئىقتىدارىنى يېتىلدۇرۇش ھەمدە ئۇلارنى يۇمشاق پەننىي بىلىملىرىگە ئىگە قىلىش؛ 3) تۇرلەرنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن، ئىختىساسلىقلارنى تاللاش مەسلىسىنى ھەل قىلىش؛ 4) ئوزۇقلۇق ۋە تېببىي نازارەت؛ 5)قوللىنىش ئۇنۇملۇك بولغان بەدەننى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ۋاستىلىرى؛ 6) مەشق بىلەن ئىلمىي تەتقىقاتنى بىرلەشتۈرۈپ، ئۆزئارا ئىلگىرى سۈرۈش؛ 7) دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئىلغار تېخنىكىلارنى ئۆگىنىپ، ئۆزىمىزگە لايىق كېلىدىغان پەۋقۇلئادده ماھارەتنى تەتقىق قىلىش. مانا بۇلار يېڭىلىق يارىتىش مەسلىسىدىن ئىبارەت. ئۆزىمىزنىڭ كونا يولدا ماڭساق ياكى باشقىلارنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ، ئۇلار بېسىپ ئوتكەن كونا يولدا ماڭساق بولمايدۇ.

شىنجاڭنىڭ ماھارەت تەنتەربىيىسىنى تېز سۈرئەتتە تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، تۆۋەندىكى بىر قانچە جەھەتلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى چوقۇم ياخشى بىرتەرەپ قىلىش لازىم.

1. «ئومۇمىي خەلق ساغلاملىقى پىلانى پروگراممىسى» بىلەن «ئولىمپىك تەنھەربىكەت مۇسابىقىسىدە شەرەپ قازىنىش پىلانى پروگراممىسى»نىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلىش - ئاممىۋى تەنتەربىيە بىلەن ماھارەت تەنتەربىيىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلىشتىن ئىبارەت. تەنتەربىيە خىزمىتى ئاممىۋى تەنتەربىيە بىلەن ماھارەت تەنتەربىيىسىدىن ئىبارەت ئىككى جەھەتتىكى مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇلارنىڭ مۇناسىۋىتى بىر - بىرىنى تولۇقلايدىغان دىئالېكتىك بىرلىك مۇناسىۋىتىتىن ئىبارەت. ئاممىۋى تەنتەربىيە بىلەن ماھارەت تەنتەربىيىسىنىڭ مۇناسىۋىتى ئۇمۇملاشتۇرۇش ئاساسىدا ئۆستۈرۈش، ئۆستۈرۈشنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئومۇملاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. پوتكۇل تەنتەربىينىڭ نېگىزى - خەلقنىڭ تەن قىلىش. ماھارەت تەنتەربىيىسىدە ئالتۇن مېدال ئارقىلىق دۆلەتكە، ئاپتونوم رايونغا شەرەپ كەلتۈرۈلىدۇ. شۇنداقلا ئاممىۋى تەنتەربىينىڭ خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشى ئىلگىرى سۈرۈلىدۇ. ئاممىۋى تەنتەربىيە بىلەن ماھارەت تەنتەربىيىسىنى بىر - بىرىدىن ئايرىۋېتىشكە بولمايدۇ.

2. مەشق بىلەن مۇسابىقىنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلىش. مەشق - ماھارەت تەنتەربىيىسى سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشتە كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم ۋاستە بولۇپ، پوتكۇل ماھارەت تەنتەربىيىسىنىڭ مەركىزى ۋە ئاساسى. مەشق جەريانى - ئاساس سېلىش جەريانى، تەتقىقات جەريانى، ئىلمىي مەشقلەندۈرۈشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ۋە تەنھەربىكەت نەتىجىسىنى ئۆستۈرۈش جەريانى. مۇسابىقە بولسا مەشق ئۇنۇمىنى تەكشۈرۈش ۋە ھەيدەكچىلىك قىلىش جەريانى. مۇسابىقە ئارقىلىق قوشۇن چىنىقتۇرۇلىدۇ، مۇنەۋۋەر تەنھەربىكەتچىلەر بايقىلىدۇ. شۇنداقلا ئۇ نەتىجىنى ئۆستۈرۈشنىڭ بىر خىل ئۇسۇلى، مەشق بىلەن مۇسابىقە دىئالېكتىكىلىق بىرلىك بولۇپ، ئۇلارنى ئايرىۋېتىشكە، قارشى قويۇشقا بولمايدۇ. ئۇلار بىر پۈتۈن گەۋدە. مەشق لايىھىلەنگەن چېرتيوژ بولسا، مۇسابىقە قورۇلۇش ئېلىپ بېرىش بولىدۇ. مەشق بولمايدىكەن ئۆستۈرۈش بولمايدۇ. لېكىن مەلۇم مەندىن ئېيتقاندا، مۇسابىقە بولمايدىكەن ماھارەت تەنتەربىيسى بولمايدۇ، رىقابەتمۇ بولمايدۇ. رىقابەت بولمايدىكەن ئۆسۈش، تەرەققي قىلىش بولمايدۇ، شۇڭا ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتى دىئالېكتىكىلىق بىرلىكتىن ئىبارەت. ئىككىسى بىر-بىرىگە تايىنىدۇ، بىر - بىرىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. ئۇلار بىر پۈتۈنلۈكنىڭ ئىككى تەرىپى.

3. نۇقتىلىق تۇرلەر بىلەن ئادەتتىكى تۇرلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلىش. ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تەنتەربىيىسىدە قانات يايدۇرۇلۇۋاتقان نۇقتىلىق تۇرلەر، ئادەتتىكى تۇرلەر ۋە خەلق باشقۇرغان تۇرلەر بولۇپ، جەمئىي 56 تۇر بار. بۇنىڭ ئىچىدە ماھارەت تەنتەربىيە تۇرى 18. ئاپتونوم شەرەپ قازىنىش پىلانىنىڭ تەلىپىگە ماسلىشىش ئۈچۈن، يەتتە تۇرنى نۇقتىلىق تۇر قىلىپ بېكىتتى. بۇلارنىڭ ھەممىسى بىز نەتىجە ھاسىل قىلالايدىغان تۇرلەر ۋە ئەنئەنىۋى تۇرلەر، شۇنداقلا ئۇستۇنلۇككە ئىگە تۇرلەر. بىز پۈتۈن كۈچىمىز بىلەن بۇ تۇرلەرنى ساقلاپ قېلىشىمىز، بۇ تۇرلەر ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بېرىشىمىز لازىم. باشقا تۇرلەردىمۇ مەلۇم سىياسەتلەرنى بەلگىلەپ، ئۇلارنى جەمئىيەتكە يۈزلەندۈرۈش، جەمئىيەتكە تايىنىپ قانات يايدۇرۇشىمىز كېرەك. بۇ تۇرلەر پىقىن كەلگۈسىدە بەلكىم بىزنىڭ ئۇستۇنلۇككە ئىگە ياكى نۇقتىلىق تۇرلىرىمىزدىن بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. شۇڭا نۇقتىلىق تۇرلەر ۋە ئادەتتىكى تۇرلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلىش كېرەك. نۇقتىلىق تۇرلەرگىلا ئېسىلۇۋېلىپ، ئادەتتىكى تۇرلەردىن ۋاز كېچىشكە بولمايدۇ.

4. مەركىزىي خىزمەت بىلەن تەنتەربىيە كەسىپلىرى خىزمىتىنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش كېرەك. تەنتەربىيە خىزمىتى ئىجتىمائىي تەرەققىيات ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا، شۇنداقلا خەلق تۇرمۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم خىزمەت. بىزنىڭ ۋەزىپىمىز تەنتەربىيە ھەرىكىتىنى كەڭ قاتلام يايدۇرۇپ، خەلقنىڭ تەن ساغلاملىقىنى ئاشۇرۇپ، خەلقنىڭ كۈنسايىن ئېشىپ بېرىۋاتقان ماددىي مەدەنىيەت ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش، ماددىي ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇش، «ئىككى پروگراما»، «بىر قانۇن»نى ئىستايىدىل ئىجرا قىلىش تەنتەربىيە سىستېمىسىنىڭ مەركىزىي خىزمىتى، تەنتەربىيە ئۇسۇلقورۇلمىغا مەنسۇپ، ئۇ چوقۇم بازار ئىگىلىكىنىڭ ئېھتىياجىغا، ئىقتىسادىي ئاساسقا ماسلىشىشى لازىم. شۇڭا تەنتەربىيە بازىرىنى يېتىلدۇرۇش ۋە ئورغۇزۇش، تەنتەربىيە كەسىپلىرىنى ئېچىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، دۆلەتنىڭ يۇكىنى يەڭگىللىتىشىمىز، ئۆزلۇكىدىن قان ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرۇشىمىز لازىم. تەنتەربىيە كەسپىنى ئوتىمايى بولمايدۇ، تەنتەربىيە كەسپىنى ئېچىش چوقۇم مەركىزىي خىزمەت ئۈچۈن خىزمەت قىلىشى لازىم. كەسپىنى ئاچىمەن، دەپ مەركىزىي خىزمەتتىن ۋاز كېچىشكە بولمايدۇ. بۇ ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش

بىرلەشتۇرۇش ياسۇچى بولۇپ، بۇ ياسۇتۇچتا بىز بۇ ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىرتەرەپ قىلالمىغاچقا، بۇ ياسۇتۇچنى باشلاپ شۆكى، بىزنىڭ بارلىق تېرىنىرلىرىمىز بۇ پرىنسىپنى چوڭقۇر چۈشىنىپ، ئۇنى پىششىق ئىگىلەپ، ئىلمىي يوسۇندا ئىشلىتىپ

ئاساسلاندا، ئەڭ جىددىي ھەل قىلىشقا تېگىشلىك مۇنداق يەتتە نۇقتا بار:

1)باشقۇرۇش خادىملىرى، تېرىنىرلار، يېتەكچىلىكىدە ئومۇملاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. پۈتكۈل تەنتەربىيىنىڭ نېگىزى ـ خەلقنىڭ تەن ساغلاملىقىنى ئاشۇرۇش، خەلق ئۇچۇن خىزمەت

تۇرلەر بولۇپ، جەمئىي 56 تۈر بار. بۇنىڭ ئىچىدە ماھارەت تەنتەربىيە تۈرى 18. ئاپتونوم رايونىمىز ئولىمپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىدە كېچىشكە بولمايدۇ. بۇ ئىككىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش لازىم.

ئاقسۇ شەھەرلىك كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پونكتى بېمەكلىكلەرگە بولغان باشقۇرۇشنى كۈچەيتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇختار ئابدۇقادىر** خەۋەر قىلدۇ: پاكىز مۇھىت يارىتىپ، شەھەر خەلقىنىڭ بېمەكلىكلەرنى خاتىرجەم ئىستېمال قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئاقسۇ شەھەرلىك كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پونكتى بېمەكلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا بولغان باشقۇرۇش، نازارەت قىلىشنى كۈچەيتىپ، بېمەكلىكلەر تازىلىقىنىڭ لايىقەتلىك بولۇش نىسبىتىنى % 94.3 كە يەتكۈزدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان بۇ پونكىت شەھەر بويىچە بېمەكلىك ئىشلەپچىقىرىدىغان ۋە بېمەكلىك تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان 1836 تۈرۈن، بېمەكلىك كەسپىي بىلەن شۇغۇللىنىدىغان 5134 نەپەر خادىمنىڭ تازىلىق ئىجازەتنامىسى ۋە سالامەتلىك كۆۋاھنامىسىنى قانۇن بويىچە تەكشۈرۈپ بېجىرىشنى كۈچەيتىش ئارقىلىق گۈۋاھنامە بېجىرىشكە تېگىشلىك بولغانلارنىڭ رەسمىيەت بېجىرىش نىسبىتىنى% 100كە، بېمەكلىكلەر تازىلىقىنىڭ لايىقەتلىك بولۇش نىسبىتىنى % 94.3 كە يەتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە، بۇ پونكىت خىزمەت جەريانىدا يەنە ھەر خىل بېمەكلىكلەرنى قاچىلاش ئۆلچىمى ۋە قاچىلاش ماتېرىياللىرىنىڭ تازىلىقىنى قاتتىق تەكشۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، تازىلىقى لايىقەتسىز بېمەكلىكلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىلىشى ۋە بازارغا كىرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، بېمەكلىكتىن زەھەرلىنىش ھادىسىسىنىڭ كېلىپ چىقىشىنى ئۈنۈملۈك تىزگىنلىدى.

دورا بازارلىرىنى باشقۇرۇش كۈچەيتىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىز ئوسمان** خەۋەر قىلدۇ: خوشئوت ناھىيىسى دورا بازارلىرىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، بىرقەدەر ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

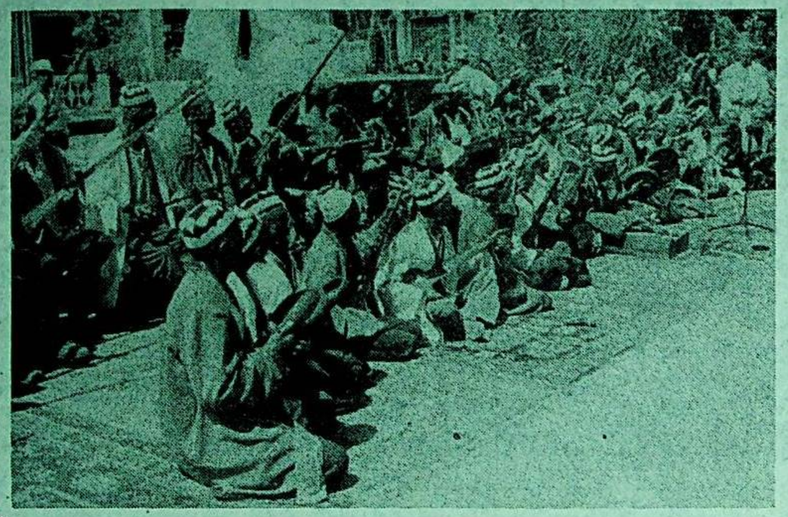
1992-يىلى بۇ ناھىيىدە دورا باشقۇرۇش ئورنى قۇرۇلۇپ، دورىلارنى تەكشۈرۈش خىزمىتى قانات يايدۇرۇلغانىدى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، دورا باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنى قاتناشتۇرۇپ تەشكىللىشى بىلەن بىر تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى تەسىس قىلىنىپ، ناھىيە تەۋەسىدىكى دورا بازارلىرى، شىپاخانا، تىببىي مۇلازىملىق ئورۇنلىرىدىكى دورا، ئۇسكۇنە ۋە دوختۇر-سىستېرالارنىڭ سالاھىيىتى قاتارلىقلار تەكشۈرۈپ تەرتىپكە سېلىندى. بۇ جەريانىدا ۋاقتى ئۆتكەن 12 خىل 250 قاپ دورا يىغىۋېلىندى، ئاغرىق توختىتىش ئوكۇل سۇيۇقلۇقى قاتارلىق تۆت خىل دورىنىڭ باھاسى بىرلىككە كەلتۈرۈلدى. ساقلىقنى ساقلاش مۇلازىملىق بىلەن شۇغۇللىنىشقا بولمايدىغان ھەمدە دورىنى خاتا ئىشلەتكەنلىكتىن ھادىسە سادىر قىلغان ئىككى مۇلازىملىق ئورنى توختىتىپ قويۇلدى.

مورى ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى نامرات رايونلاردىكى قېيىنچىلىقى بار ئوقۇغۇچىلارغا ھەقسىز دەرسلىك كىتاب تارقىتىپ بەردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلىمىت قۇربان** خەۋەر قىلدۇ: مورى قازاق ئاپتونوم ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى نامرات رايونلاردىكى مەكتەپلەرگە كىتاب سوۋغات قىلىش، ئائىلىسىدە قېيىنچىلىقى بار ئوقۇغۇچىلارغا ھەقسىز دەرسلىك كىتاب تارقىتىپ بېرىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئوقۇش-ئوقۇتۇش ئىشلىرىنى ئىلگىرى سۈردى.

ئەزەلدىنلا ماتارىپ ئىشلىرىنى قوللاپ كېلىۋاتقان ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى 1995 ـ، 1996-يىللىق ئوقۇش يىلىدا ماتارىپ ئورۇنلىرىغا 8000 يۇەن يارەم بەرگەنلىك سرتىدا، بوستان چارۋىچىلىق فېرمىسى مەركىزىي باشلانغۇچ مەكتىپى، ناھىيىلىك ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتىپى، ئىنگىلىزچا «ئۈمىد» باشلانغۇچ مەكتىپى قاتارلىق مەكتەپلەرگە 7000 يۇەن قىممىتىدىكى دەرسلىك كىتاب ۋە كىتاب جاھازلىرىنى ھەقسىز يارەم قىلدى. ناھىيە بازىرىغا ئەڭ يېراق بولغان ئالتە نامرات ئوقۇتۇش نۇقتىسىدىكى 70 كە يېقىن ئوقۇغۇچىغا ھەر مەۋسۇمدە ھەقسىز دەرسلىك كىتاب تارقىتىپ بېرىشنى ھېكىتتى.

بۇ كىتابخانا بۇلتۇردىن باشلاپ يەنە دەرسلىك كىتابلارنى لىنىيىلەر بويىچە مەكتەپلەرگە يەتكۈزۈپ بېرىپ، مەكتەپلەرنىڭ كىتاب ئېلىش يول راسخوتىنى تېجەپ بەردى.

مەكىت ناھىيىسى يېقىنقى بىرقانچە يىلدىن بېرى سوتسىيالىستىك ئىدىيە، مەدەنىيەت بازارلىرىنى قۇرۇش ۋە مۇستەھكەملەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ كۆرۈنەرلىك ئۇنۇم ھاسىل قىلدى. بۇ ناھىيە ھازىرغىچە% 80 تىن ئارتۇق يېزا، بازار ۋە كەنتلەردە مەدەنىيەت بازىسى قۇرۇپ، دېھقانلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇردى.

سۈرەتتە: بۇ ناھىيىنىڭ غازكۆل يېزىسىدىكى دېھقانلار يېزىلىق مەدەنىيەت مەركىزىدە دولان مەشرەپى ئىلىپ بارماقتا.

ئىمىن پالتۇ، ئەنۋەرجان مەتنىياز فوتوسى

رولىنى ياخشى جارى قىلدۇرۇۋاتقان يەر باشقۇرۇش پونكتى

يەر ۋە تەرەققىيات

مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ سېرىقبۇيا بازارلىق يەر باشقۇرۇش پونكتى «يەر باشقۇرۇش قانۇنى»نى تەشۋىق قىلىش، ئىرچىللاشتۇرۇش-خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلەپ، تېرىلغۇ يەر لەرنى مۇھاپىزەت قىلىشنى كۈچەيتىپ ياخشى ئۇنۇمنى قولغا كەلتۈردى.

ـ رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، مەسئۇلىيەتنى ئايدىڭلاشتۇردى، سېرىقبۇيا بازىرى 29 مىك 888 نوپۇسقا ئىگە بىرقەدەر چوڭ يېزا-بازارنىڭ بىرى، بازارنىڭ ئومۇمىي يەر مەيدانى 280 كۋادرات كىلومېتر، تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 62 مىك مو بولۇپ كېشى بېشىغا ئىككى مودىن توغرا كېلىدۇ.

بازارلىق يەر باشقۇرۇش پونكتى يەرنى ئاسراش ۋە يەردىن پايدىلىنىشنى كۈچەيتىش ئۈچۈن ئىشنى ئالدى بىلەن تەشكىلىي قۇرۇلۇشنى مۇكەممەللەشتۈرۈشتىن باشلىدى. ھەر بىر كەنت، ئىدارە ـ ئورگاندا قۇرۇلغان رەھبەرلىك گۇرۇپپا خادىملىرىنى بىر نۆۋەت ئومۇمىيۈزلۈك تەرتىپكە سېلىپ، ئاجىز ھالقىلارغا مەدەنىيەت سەۋىيىسى بىر قەدەر يۇقىرى ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنى سەپلەپ، قوشۇن قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى. بازار بويىچە قۇرۇلغان يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسىنى 52 گە، خادىملىرىنى 260 نەپەرگە يەتكۈزۈپ ئىلگىرىكىدەك يەر باشقۇرۇش خىزمىتىنى كونكرېت تۇتۇپ ئىشلەيدىغان ئادەم بولماسلىق، مەسىلىلەرنى يۇقىرىغا ئىنتېرىپ قويۇپ، ۋاقتىدا بىرتەرەپ قىلماسلىقتەك پاسسىپ ھالەتنى ئۆزگەرتتى. يېزا، كەنتتىن ئىبارەت ئىككى دەرىجىلىك يەر باشقۇرۇش خادىملىرى بىلەن «ئىش ئورنى مەسئۇلىيەتنامىسى»، «پاك ـ دىيانەتلىك بولۇش مەسئۇلىيەتنامىسى» ئىمزالغاندىن باشقا، ئۇلارنى ئايدا بىر نۆۋەت كەسپىي جەھەتتىن تەربىيىلەشنى يولغا قويۇپ ئۇلارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىنىڭ قانۇنىي تەرتىپ بويىچە بېجىرىلىشى ئۈچۈن پۇختا ئاساس سالدى. يەر تەستىقلاشنىڭ ھەرقايسى ھالقىلىردا قەتئىي قانۇنىي تەرتىپ بويىچە ئىش بېجىرىشتە چىڭ تۇرۇپ، قانۇن، ئىنتىزامغا خىلاپ بارلىق قىلمىشلارنىڭ ئۈنۈملۈك ئالدىنى ئالدى. بازارنىڭ يەرنى ئاسراش، يەردىن پايدىلىنىش خىزمىتىگە دائىر پىلان ـ تەدبىرلەرنى تۈزۈپ، مەسئۇلىيەتنى ئورۇن، شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. مۇكاپاتلاش ـ جازالاش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، يەر ئاجرىتىش ۋە باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ ئاكتىپلىقىنى ئۆستۈردى.

ـ تەشۋىقاتنى كۈچەيتتى. بازارلىق يەر باشقۇرۇش پونكتى يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر تەشۋىقاتنى كۆچەيتىش ئۈچۈن بازاردا يەتتە كىشىدىن تەركىب تاپقان يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، تەشۋىقات ماتېرىياللىرى تەشۋىقات قورالى تەييارلاپ، يىللىق، پەسىللىك تەشۋىقات پىلانى تۈزۈپ، باسقۇچلار بويىچە قانات يايدۇردى، 6000 يۇەندىن ئارتۇق مەبلەغ ئاجرىتىپ، 21 دانە قارا دوسكا تەييارلاپ بازارئېچى ھەمدە 16 كەنتكە ئورنىتىپ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر بىلىملەرنى تەشۋىق قىلدى. بازارلىق رادىئو ئۈزىلىدا ھەر كۈنى يېرىم سائەت لېكسىيە سۆزلەشنى تۈزۈملەشتۈرۈپ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر قانۇن، نىزام، بەلگىملەرنى كەڭ تەشۋىق قىلدى. بىر قانچە قېتىم يەر باشقۇرۇش بىلىملىرى بويىچە مۇكاپاتلىق زەھىن سىناش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈپ، نەتىجىگە ئېرىشكەن كوللېكتىپ ۋە شەخسلەرنى ماددىي بۈيۈملار بىلەن مۇكاپاتلاپ، ئۇلارنىڭ يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر بىلىملەرنى ئۆگىنىش ئاكتىپلىقىغا ئىلھام بەردى. تەشۋىقات ئىزچىل تۈردە ياخشى ئىشلەنگەنلىكتىن، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ يەرنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇشقا بولغان تونۇشى ئۆسۈپ، ھەممە ئادەم يەرنى ئاسرايدىغان، قانۇن بويىچە يەر ئىشلىتىدىغان ياخشى كەيپىيات بارلىققا كەلدى.

ـ يەرنى قانۇن بويىچە باشقۇردى. سېرىقبۇيابازىرى شىنجاڭ بويىچە داڭقى چىقارغان يېزا بازىرى، بازارلىق يەر باشقۇرۇش پونكتى بازار ئەتراپىدا ئولتۇراقلاشقان تەلەپ قىلىدىغان ئاھالىلەر كۆپ، يەر ئاز بولۇشتەك ئەمەلىي قىيىنچىلىق ئالدىدا، يەرنى قانۇن بويىچە توغرا ئىشلىتىش ئۈچۈن بازاردا بازارلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ھەمدە مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرىدىن بولۇپ تاپقان تەشۋىقات گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، تەشۋىقات ماتېرىيالى، تەشۋىقات قورالى تەييارلاپ، يىللىق، پەسىللىك تەشۋىقات پىلانى تۈزۈپ، باسقۇچلار بويىچە قانات يايدۇردى، 6000 يۇەندىن ئارتۇق مەبلەغ ئاجرىتىپ، 21 دانە قارا دوسكا تەييارلاپ بازارئېچى ھەمدە 16 كەنتكە ئورنىتىپ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر بىلىملەرنى تەشۋىق قىلدى. بازارلىق رادىئو ئۈزىلىدا ھەر كۈنى يېرىم سائەت لېكسىيە سۆزلەشنى تۈزۈملەشتۈرۈپ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر قانۇن، نىزام، بەلگىملەرنى كەڭ تەشۋىق قىلدى. بىر قانچە قېتىم يەر باشقۇرۇش بىلىملىرى بويىچە مۇكاپاتلىق زەھىن سىناش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈپ، نەتىجىگە ئېرىشكەن كوللېكتىپ ۋە شەخسلەرنى ماددىي بۈيۈملار بىلەن مۇكاپاتلاپ، ئۇلارنىڭ يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە دائىر بىلىملەرنى ئۆگىنىش ئاكتىپلىقىغا ئىلھام بەردى. تەشۋىقات ئىزچىل تۈردە ياخشى ئىشلەنگەنلىكتىن، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ يەرنى قانۇن بويىچە باشقۇرۇشقا بولغان تونۇشى ئۆسۈپ، ھەممە ئادەم يەرنى ئاسرايدىغان، قانۇن بويىچە يەر ئىشلىتىدىغان ياخشى كەيپىيات بارلىققا كەلدى.

11 كىشىدىن تەركىب تاپقان يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بازارنىڭ ئومۇمىي گەۋدە پىلانىنى تۈزۈپ، مەسىلىلەرنى ئورتاق كېڭىشىپ بېكىتىپ، يەر تەستىقلاشنىڭ ھەرقايسى ھالقىلىردا قەتئىي قانۇنىي تەرتىپ بويىچە ئىش بېجىرىپ، يەر باشقۇرۇش خىزمىتىدە قانۇنسىز يەر ئىگىلەش، قانۇنسىز يەر تەستقلاش، قانۇنسىز يەر ئىشلىتىشكە «باشقۇرۇش بولماسلىقنى ئاساسىي جەھەتتىن ئىشقا ئاشۇردى.

ئاممىنىڭ ئىنكاسى بىرقەدەر كۆچلۈك بولغان 41 ئائىلىنى نۇقتىلىق تەكشۈرۈپ، ئۇلار ئاردىدىن يەر باشقۇرۇش پونكتىنىڭ توسۇشقا قارىماي، تېرىلغۇ يەرلەرنى ئارتۇق ئىگىلىۋالغان، قالدۇق يەر ۋە ھۆددە يەرلەرنىڭ خالىغانچە ئۆزى سېلىۋالغان يەتتە كىشىگە يەر باشقۇرۇش قانۇنىنىڭ مۇناسىۋەتلىك مادداىلىرىنىڭ روھى بويىچە چارە كۆرۈپ، تەستەقسىز سېلىۋالغان ئۆيلىرىنى چېقىپ، يەرلەرنى ئىسلىگە كەلتۈردى، يەر سانقان قانۇنسىز تاپاۋەتنى مۇسادىرە قىلىنىپ جەرىمانە قويىدى. ئارتۇق ئىگىلىۋالغان يەرلەرنى قايتۇرۇۋالدى. ئاممىنىڭ يەر باشقۇرۇش ئىشلىرىغا دائىر ئەرز ـ شىكايەتلىرىدىن 210 پارچىنى قوبۇل قىلىپ، 156 پارچىسىنى مۇرەسسە قىلىش يولى ئارقىلىق بىرتەرەپ قىلدى، 70 پارچە ئەرز-شىكايەت ئۇستىدە مەخسۇس ئەنزە تۈرغۇزۇپ، ئۇلارنى قانۇن، بەلگىملەرنىڭ روھى بويىچە ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلدى.

ئەنۋەر خىزمەت، ئامانگۈل ئابدۇرېھىم

مارالبېشى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئىشخانىسى ئۇرگان پارتىيە باش يېتەكچىسىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، تەرجىمانلار گۇرۇپپىسىنىڭ باشلىقى مەمتىمىن قادىر تەرجىمە خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىغا 14 يىلدىن بۇيان، ئۆز كەسپىگە قىزغىن مۇھەببەت باغلاپ، كەسپىي بىلىمىنى سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، زېمىنىگە يوكلەنگەن ۋەزىپىلەرنىڭ ھۆددىسىدىن تولۇق چىقىۋالغان، ناھىيە نەشر قىلغان «مارالبېشىنىڭ يەر نامىلىرى خەرىتىلىك تەزكىرىسى» قاتارلىق بىرقانچە كىتابنى تەرجىمە قىلىشقا قاتنىشىپ تەشكىل ۋە خىزمەتداشلىرىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: مەمتىمىن قادىر خىزمەت ئۈستىدە. ئەنۋەر خىزمەت فوتوسى

خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسىنىڭ 47 - نۆۋەتلىك يىغىنى بېيجىڭدا ئېچىلدى

رەئىس جىاڭ زېمىن يىغىنغا قاتناشتى ۋە مۇھىم سۆز قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 7 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى ساھەسىدىكىلەرنىڭ بىر قېتىملىق كاتتا يىغىنى - خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسىنىڭ 47 - نۆۋەتلىك يىغىنى بۈگۈن بېيجىڭ «خەلق» سارىيىدا داغدۇغىلىق ئېچىلدى. جۇڭگونىڭ دۆلەت رەئىسى جىاڭ زېمىن يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتناشتى ۋە مۇھىم سۆز قىلدى.

جىاڭ زېمىن ئالدى بىلەن جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقىنىڭ ۋەكالىتەن يىغىنغا چىن كۆڭلىدىن تەبرىكلىدى، بۇ قېتىمقى كاتتا يىغىنغا قاتناشقان ئالەم ئىشلىرى ئالىملىرى ۋە خەلقئارانىڭ ئالەم ئىشلىرى ساھەسىدىكى دوستلارنى قىزغىن قارشى ئالدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

جىاڭ زېمىن مۇنداق دېدى: ئالەم بوشلۇقى بايلىقىدىن تىنچلىق ئۈچۈن پايدىلىنىش مەقسەت قىلىنغان ئالەم ئىشلىرى ئىنسانىيەتكە بەخت كەلتۈرىدىغان ئۇلۇغ ئىش. ئالەم ئىشلىرى ئىنتايىن كەڭ ئىستىقبالغا ئىگە، پات ئاردا پېتىپ كېلىدىغان 21 - ئەسر ئالەم ئىشلىرى جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىدىغان يېڭى ئەسر بولىدۇ. ئالەمدىكى ئۇلۇغۋار چوڭ - چوڭ ئىشلارنى ئىلگىرى سۈرۈش خەلقئارا ھەمكارلىقنى ئۇزلۇكسىز كۈچەيتىشكە موھتاج، بۇ ئىشتا دۇنياىدىكى دۆلەتلەر، بولۇپمۇ ئالەم بوشلۇقى تېخنىكىسىنى ئىگىلىگەن دۆلەتلەرنىڭ تېخىمۇ زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە توغرا كېلىدۇ.

ئۇ مۇنداق دېدى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى ئالەم ئىشلىرىنى دۆلەتنىڭ بىر پۈتۈن تەرەققىيات ستراتېگىيىسىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى قىلىپ ئىزچىل قوللاپ، ئىلھام بېرىپ كەلدى. بۇنىڭدىن كېيىنمۇ ئاۋۋالقىدەكلا ئالەم ئىشلىرىغا كۈچ قوشۇپ، بۇ ئىشتا يېڭىلىق يارىتىشنى قولغا كەلتۈرىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقى ئالەم بوشلۇقى بايلىقىدىن تىنچلىق ئۈچۈن پايدىلىنىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، ئىنسانىيەتنىڭ مەدەنىيەت تەرەققىياتىغا تېخىمۇ زور تۆھپە قوشۇشنى خالايدۇ.

خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسى يىغىنىنىڭ جۇڭگودا ئېچىلىشى تۇنجى قېتىملىق ئىش. يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا دۇنياىدىكى 50 نەچچە دۆلەت ۋە رايوندىن كەلگەن ئالەم ئىشلىرى مۇتەخەسسىلىرى، ئالىملار ۋە ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىدىن بولۇپ 3000 دىن ئارتۇق كىشى قاتناشتى.

1950 - يىلى قۇرۇلغان خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسىنىڭ خەلقئارا ئىلىم ساھەسىدە خېلى تەسىرى بار، ھازىر 45 دۆلەت ۋە رايوندا 129 ئەزا تەشكىلات بار. بۇ بىرلەشمە يىلدا بىر قېتىم ئومۇمىي يىغىن ئۆتكۈزىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا چوڭ تېپتكى ئىلمىي يىغىن ۋە ئالەم ئىشلىرى بويىچە پەن - تېخنىكا كۆرگەزمىسى ئاچىدۇ. بۇ نۆۋەتلىك يىغىنىنىڭ ئاساسىي تېمىسى: ئالەم بوشلۇقىدىن پايدىلىنىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش.

دۆلەت ئىشلىرى كومىسارى، دۆلەت پەن - تېخنىكا كومىتېتىنىڭ مۇدىرى سۈك جىيەن يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا «ئالەم بوشلۇق تېخنىكىسىدىن پايدىلىنىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرەيلى» دېگەن تېمىدا دوكلات بەردى. ئۇ مۇنداق دېدى: يېرىم ئەسرگە يەتمىگەن ۋاقىتتا ئالەم ئىشلىرىدا غايەت زور، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان نەتىجىلەر قولغا كەلدى، پۈتۈن جەمئىيەت ئالەم ئىشلىرى تېخنىكىسىنى ئىشلىتىش ۋە تېخنىكىسىنى يۆتكەپ ئىشلىتىش جەريانىدا ناھايىتى زور ئۇنۇمگە ئېرىشتى. ئالەم ئىشلىرى تېخنىكىسىنىڭ تەرەققىياتى پەن - تېخنىكا سىستېمىسىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى.

بېيجىڭ شەھرىنىڭ باشلىقى لى چىيەن پايتەخت خەلقىگە ۋەكالىتەن يىغىنىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى قىزغىن تەبرىكلەيدىغانلىقىنى بىلدۈردى. خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى دونېڭ، ب د ت نىڭ ۋەكىلى گاسىنتوريانا، جۇڭگو ئالەم ئىشلىرى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ۋاڭ تۆگىيمۇ يىغىندا سۆز قىلدى.

ئېچىلىش مۇراسىمىغا جۇڭگو دۆلەت ئالەم ئىشلىرى ئىدارىسىنىڭ باشلىقى، جۇڭگو ئالەم ئىشلىرى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ مۇدىرى لىيۇ جىيۇەن رىياسەتچىلىك قىلدى.

يىغىن ئېچىلىشتىن ئىلگىرى، رەئىس جىاڭ زېمىن خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى بىرلەشمىسى، خەلقئارا ئالەم ئىشلىرى پەنلەر ئاكادېمىيىسى ۋە خەلقئارا ئالەم بوشلۇقى قانۇن ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ ئالاقىدار مەسئۇللىرى بىلەن كۆرۈشتى.

پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىسىنىڭ ھېسسىياتى

- دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ سابىق مەسلىھەتچىسى دۇمەن دېجاڭ جىاكجۇن نوغرىسىدا

شاڭخەيدىكى شىنخۇا كوچىسىدا 80 ياشتىن ئاشقان بىر پىشقەدەم بوۋاي دائىم دېگۈدەك مەكتەپلەرگە، زاۋۇتلارغا، ئورگانلارغا بېرىپ باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىغا قىزىل ئارمىيىنىڭ ئۇزۇن سەپىرى توغرىسىدا ھېكايە سۆزلەپ بېرىدۇ، ياشلارغا قىزىل ئارمىيىنىڭ شەرەپلىك ئەنئەنىسىنى، پارتىيىلىك كادىرلارغا پارتىيە ئەزالىرىنىڭ خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش مەقسىتى توغرىسىدا سۆزلەپ بېرىدۇ...

بۇ يىل 3 - ئايدا شاڭخەي شەھىرىدە 1995- يىللىق «سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئون ياخشى ئىش» قىلغانلارنى باھالىغاندا ئۇنىڭ ئىش - پائالىيەتلىرى ئالدىنقى قاتاردىن ئورۇن ئالدى. بۇگۈنكى كۈندە ئۇنىڭ ئىش- پائالىيەتلىرى جۇجياڭ دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىدا، جياڭشىدىكى كونا ئازاد رايونلاردا مەدھىيىلەنمەكتە.

بۇ كىشى پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىسى، دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ سابىق مەسلىھەتچىسى دۇمەن دېجاڭ جىاكجۇن، يېقىندا دېڭىز ئارمىيە پارتكومى قارار چىقىرىپ، كومانداىر - جەڭچىلەرنى ئۇنىڭدىن ئۆگىنىشكە چاقىردى.

«كومپارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئىنقلاب قىلىش ئاممىنى بەختلىك، گۈزەل تۇرمۇشقا ئېرىشتۇرۇش ئۈچۈندۇر، ھازىر ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان ۋاقىتىمىزدا ئىشچىلارنى، دېھقانلارنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز كېرەك.»

1931 - يىلى ئىنقلابقا قاتناشقان دۇمەن دېجاڭ جىاكجۇن 25 مىڭ يوللۇق ئۇزۇن سەپەرگە ۋە لياۋشېن، پىڭ جىن ئۇرۇشى قاتارلىق مۇھىم ئۇرۇشلارغا قاتناشقان. يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن، ئۇ دېڭىز ئارمىيە جېنەدۇيىنىڭ سىياسىي كومىسارى، دېڭىز ئارمىيىسى سىياسىي بۆسنىڭ مۇدىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن ھەم تۆت قېتىم مەملىكەتلىك پارتىيە قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىللىكىگە سايلانغان. ئۇ دائىم مۇنداق دەيتتى: «مەن 65 يىلدىن بۇيان، پارتىيىگە ئەگىشىپ، جان - دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن ئىشلەش لازىم دېگەن بىرلا ئىشنى ئېسىمدە چىڭ تۇتۇپ كەلدىم. چۈنكى كومپارتىيىنىڭ ئىنقلاب قىلىشى جاپا چېكىۋاتقان ئاممىنى بەختلىك گۈزەل تۇرمۇشقا ئېرىشتۇرۇش ئۈچۈندۇر، ھازىر ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلغان، ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن بۇ پەتتە ئىشچىلارنى، دېھقانلارنى يارىدەم بەردى. كېيىن دۇمەن دېجاڭ ياشىنىپ قالغىنىغا قارىماي تەرەپ - تەرەپكە چېپىپ تېخنىكا، ئىختىساس ئىگىلىرىنى كىرگۈزۈپ، يۇرتىغا بىر كىچىك دورا زاۋۇتى قۇرۇپ بەردى. شۇنداق قىلىپ 10 مىڭ ئادەمنى بار بۇ نامرات يېزا نامراتلىقتىن قۇتۇلدى. بۇلتۇر يېزىنىڭ سانائەت، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلات قىممىتى 70 مىليون يۈەنگە، كىشىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى 1400 يۈەنگە يەتتى.

خەلقىمىڭ ھالىغا يېتىش، خەلققە بەخت يارىتىش - دۇمەن دېجاڭنىڭ ھاياتلىق مىزانى. ئۇ 1963 - يىلى خېبېيدا كەلكۇن ئاپىتى بولغاندا 500 يۈەن پۇل بىلەن 50 كىلوگرام ئاشلىق بېلىتى ئەۋەتتى. 1991- يىلى ئەنخۇيدا ھۆلچىلىك ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئاپەت رايونىدىكى خەلقىگە 1000 يۈەن ئىئانە قىلدى. بۇ يىل جەنۇبتىكى بىر قانچە ئۆلكىدە يامغۇر ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئۇ يەنە 1500 يۈەن ئىئانە قىلدى. «قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپەر قىلغاندا بىرنېچچە قېتىم ئۆتكەن كېچىك» - يۇدۇ دەرياسىنىڭ كېچىكىگە «ئۇزۇن سەپەر كۆۋرۈكى» سېلىنغاندا ئۇ. دەرھال 1000 يۈەن ئەۋەتتى.

«مەكتەپكە كىرەلمىگەن بالىلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا كومپارتىيىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنى ۋە سوتسىيالىزمنىڭ گەۋزە للىكىنى ھېس قىلدۇرىمەن.»

دۇمەن دېجاڭ جىاكجۇن دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىن مەھەللىدە «كېيىنكى ئەۋلادلارغا كۆڭۈل بۆلۈش» جەمئىيىتى قۇرۇلۇپ، ئۇ شۇ جەمئىيەتنىڭ پەخرى باشلىقلىقىغا تەكلىپ قىلىندى. ئۇ دائىم «مەن مەكتەپكە كىرەلمىگەن بالىلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا كومپارتىيىنىڭ مېھىر - شەپقىتىنى ۋە سوتسىيالىزمنىڭ گەۋزە للىكىنى ھېس قىلدۇرىمەن»، دەيتتى.

1993 - يىلى يولداش دۇمەن دېجاڭ گېزىتتىن كومموۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»غا، كونا ئازاد رايون، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چېگرا رايونلار، نامرات رايونلاردىكى ئوقۇشسىز قالغان بالىلارغا ياردەم بېرىش توغرىسىدىكى ئوقتۇرۇشىنى كۆرگەندىن كېيىن، دەرھال 200 يۈەن ئەۋەتتى. ئۇ ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەنلەر سۆپىتىدە مۇددەتتىن بۇرۇن تەقسىم قىلىنىدى، شۇ چاغدا دېڭىز ئارمىيىسى دۆڭخەي جېنەدۇيىنىڭ 2 - سىياسىي كومىسارلىقىنى ئۆتەۋاتقان دۇمەن دېجاڭ ئوغلىنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈپ تولۇق كۇرس دېپلومىنى ئېلىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. 1969 - يىلى ئارمىيىدىن بىر قىسىم كادىرلار كەسىپ ئالماشتۇرۇپ يەرلىككە قايتتى. بۇ چاغدا دۇمەن لىمىك نەخپەي جېنەدۇيى زاپاس قىسمىغا قاراشلىق پاراخوت رېمونت قىلىش زاۋۇتىدا ئىشچى بولۇپ ئىشلىدى. ئالاقىدار رەھبەرلەر دۇمەن لىمىك ئوغلىنىڭ ھېس قىلدۇرىمەن»، دەيتتى.

1993 - يىلى يولداش دۇمەن دېجاڭ گېزىتتىن كومموۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»غا، كونا ئازاد رايون، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چېگرا رايونلار، نامرات رايونلاردىكى ئوقۇشسىز قالغان بالىلارغا ياردەم بېرىش توغرىسىدىكى ئوقتۇرۇشىنى كۆرگەندىن كېيىن، دەرھال 200 يۈەن پۇل بىلەن 50 كىلوگرام ئاشلىق بېلىتى ئەۋەتتى. 1991- يىلى ئەنخۇيدا ھۆلچىلىك ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئاپەت رايونىدىكى خەلقىگە 1000 يۈەن ئىئانە قىلدى. بۇ يىل جەنۇبتىكى بىر قانچە ئۆلكىدە يامغۇر ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئۇ يەنە 1500 يۈەن ئىئانە قىلدى. «قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپەر قىلغاندا بىرنېچچە قېتىم ئۆتكەن كېچىك» - يۇدۇ دەرياسىنىڭ كېچىكىگە «ئۇزۇن سەپەر كۆۋرۈكى» سېلىنغاندا ئۇ. دەرھال 1000 يۈەن ئەۋەتتى.

«مەكتەپكە كىرەلمىگەن بالىلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا كومپارتىيىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنى ۋە سوتسىيالىزمنىڭ گەۋزە للىكىنى ھېس قىلدۇرىمەن.»

دۇمەن دېجاڭ جىاكجۇن دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىن مەھەللىدە «كېيىنكى ئەۋلادلارغا كۆڭۈل بۆلۈش» جەمئىيىتى قۇرۇلۇپ، ئۇ شۇ جەمئىيەتنىڭ پەخرى باشلىقلىقىغا تەكلىپ قىلىندى. ئۇ دائىم «مەن مەكتەپكە كىرەلمىگەن بالىلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا كومپارتىيىنىڭ مېھىر - شەپقىتىنى ۋە سوتسىيالىزمنىڭ گەۋزە للىكىنى ھېس قىلدۇرىمەن»، دەيتتى.

1993 - يىلى يولداش دۇمەن دېجاڭ گېزىتتىن كومموۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»غا، كونا ئازاد رايون، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چېگرا رايونلار، نامرات رايونلاردىكى ئوقۇشسىز قالغان بالىلارغا ياردەم بېرىش توغرىسىدىكى ئوقتۇرۇشىنى كۆرگەندىن كېيىن، دەرھال 200 يۈەن پۇل بىلەن 50 كىلوگرام ئاشلىق بېلىتى ئەۋەتتى. 1991- يىلى ئەنخۇيدا ھۆلچىلىك ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئاپەت رايونىدىكى خەلقىگە 1000 يۈەن ئىئانە قىلدى. بۇ يىل جەنۇبتىكى بىر قانچە ئۆلكىدە يامغۇر ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئۇ يەنە 1500 يۈەن ئىئانە قىلدى. «قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپەر قىلغاندا بىرنېچچە قېتىم ئۆتكەن كېچىك» - يۇدۇ دەرياسىنىڭ كېچىكىگە «ئۇزۇن سەپەر كۆۋرۈكى» سېلىنغاندا ئۇ. دەرھال 1000 يۈەن ئەۋەتتى.

«مەكتەپكە كىرەلمىگەن بالىلارغا ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا كومپارتىيىنىڭ مېھىر-شەپقىتىنى ۋە سوتسىيالىزمنىڭ گەۋزە للىكىنى ھېس قىلدۇرىمەن.»

بەرىش ۋە ئۇلارنى تەربىيىلەش مەسئۇلىيىتىنى خالىس ئۈستىگە ئالغانىدى. دۇمەن دېجاڭ ۋە ئۇنىڭ ئايالى بالىلارغا ئالاھىدە كۆيۈنۈپ، پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ مېھىر - شەپقىتىنى چىنۇ ۋۇجۇدى بىلەن ھېس قىلىدىغان يەكتەكۈزۈپ، بۇ تۆت يىتىم بالىغا خاتىرجەملىك ئاتا قىلدى.

رەھبىرىي كادىر بولغۇچى خۇسۇسىي ئىش، تۇغقاندارچىلىق تۆپەيلىدىن پارتىيىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرىنى بۇزسا ھەرگىز بولمايدۇ.

دۇمەن دېجاڭ نەچچە ئون يىلدىن بۇيان، جەمئىيەتنىڭ قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم بېرىش توغرا كەيپىياتىنى ئەۋج ئالدۇرۇپ ئالىملە تۇرمۇشدا پاك - دىيانەتلىك بولۇش ياخشى ئۈستىلىنى قەتئىي داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى. ئۇ بالىلىرى، ئۇرۇق - تۇغقانلىرىغا قاتتىق تەلەپ قويۇاتتى. 1960 - يىلى ئوغلى چوڭ ئوغلى دۇمەن لىمىك تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ 2 - يىللىقىدا ئوقۇۋاتقاندا ئەلا ئوقۇغانلىقتىن ئازادلىق ئارمىيە ئىشەن تېلېگراف قۇرۇلۇش شۆيۈەنگە قوبۇل قىلىندى. ئۇ ئالىي مەكتەپنىڭ 3 - يىللىقىدا ئوقۇۋاتقاندا دۆلىتىمىزدە قىيىنچىلىق يۈز بەردى. شۇڭا مەكتەپ كۇرسانتلارنى قىسقارتىشقا مەجبۇر بولدى. بۇ چاغدا دۇمەن لىمىك ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەنلەر سۆپىتىدە مۇددەتتىن بۇرۇن تەقسىم قىلىندى، شۇ چاغدا دېڭىز ئارمىيىسى دۆڭخەي جېنەدۇيىنىڭ 2 - سىياسىي كومىسارلىقىنى ئۆتەۋاتقان دۇمەن دېجاڭ ئوغلىنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈپ تولۇق كۇرس دېپلومىنى ئېلىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. 1969 - يىلى ئارمىيىدىن بىر قىسىم كادىرلار كەسىپ ئالماشتۇرۇپ يەرلىككە قايتتى. بۇ چاغدا دۇمەن لىمىك نەخپەي جېنەدۇيى زاپاس قىسمىغا قاراشلىق پاراخوت رېمونت قىلىش زاۋۇتىدا ئىشچى بولۇپ ئىشلىدى. ئالاقىدار رەھبەرلەر دۇمەن لىمىك ئوغلىنىڭ ھېس قىلدۇرىمەن»، دەيتتى.

1993 - يىلى يولداش دۇمەن دېجاڭ گېزىتتىن كومموۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ «ئۇمىد قۇرۇلۇشى»غا، كونا ئازاد رايون، ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرى، چېگرا رايونلار، نامرات رايونلاردىكى ئوقۇشسىز قالغان بالىلارغا ياردەم بېرىش توغرىسىدىكى ئوقتۇرۇشىنى كۆرگەندىن كېيىن، دەرھال 200 يۈەن پۇل بىلەن 50 كىلوگرام ئاشلىق بېلىتى ئەۋەتتى. 1991- يىلى ئەنخۇيدا ھۆلچىلىك ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئاپەت رايونىدىكى خەلقىگە 1000 يۈەن ئىئانە قىلدى. بۇ يىل جەنۇبتىكى بىر قانچە ئۆلكىدە يامغۇر ئاپىتى يۈز بەرگەندە ئۇ يەنە 1500 يۈەن ئىئانە قىلدى. «قىزىل ئارمىيە ئۇزۇن سەپەر قىلغاندا بىرنېچچە قېتىم ئۆتكەن كېچىك» - يۇدۇ دەرياسىنىڭ كېچىكىگە «ئۇزۇن سەپەر كۆۋرۈكى» سېلىنغاندا ئۇ. دەرھال 1000 يۈەن ئەۋەتتى.

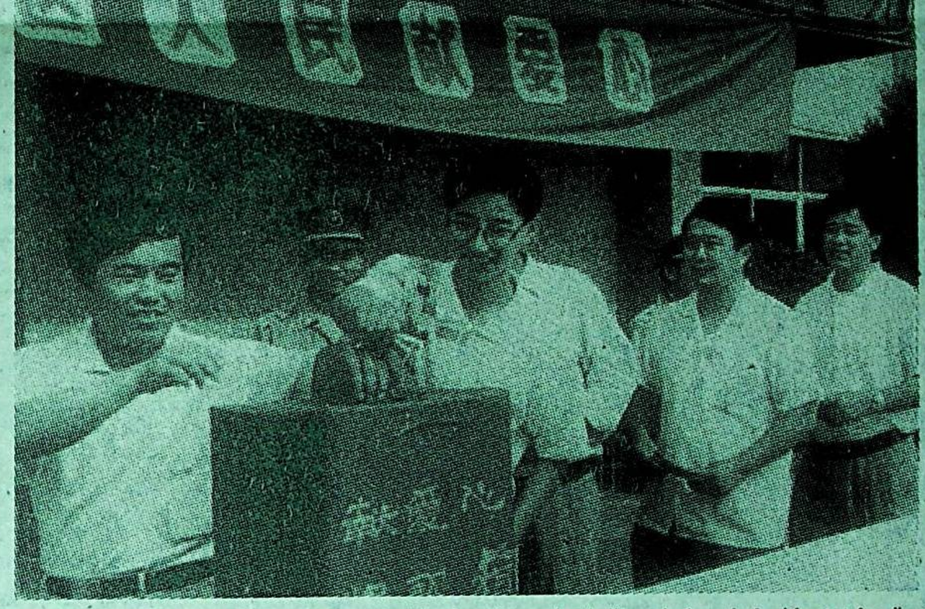
ئۇقتۇرۇشنى كۆرگەندىن كېيىن، دەرھال 200 يۈەن ئەۋەتىپ بەردى. كېيىن شاڭخەي شەھەردىمۇ «ئۈمىد قۇرۇلۇشى» ئىشخانىسى تەسىس قىلىنىپ، «1 + 1» ياردەم بېرىش پائالىيىتى قانات يايدۇرۇلدى. دۇمن دېجاڭ بىلەن ئايالى 1994 - يىلىدىن باشلاپ ھەرقايسىسى يىلىغا بىردىن ئوقۇشسىز قالغان ئوقۇغۇچىنىڭ قايتىدىن مەكتەپكە كىرىشىگە ياردەم بېرىش قارارىغا كەلدى.

ھازىرغا قەدەر ئۇلار ئۈمىد قۇرۇلۇشىغا 2400 يۈەن ئىئانە قىلدى. كونا ئازاد رايوندىكى ئوقۇشتىن قالغان يەتتە بالىنىڭ مەكتەپكە كىرىشىگە ياردەم بەردى. 1963 - يىلى 11 - ئايدا دېڭىز ئارمىيىسى دۇڭخەي جيەندۇيىنىڭ 2 - سىياسىي كومىسسارلىقىنى ئۆتەۋاتقان دۇمن دېجاڭ جيەندۇي باشقارمىسىنىڭ ۋاقىتلىق ئىشچىسى چيۇ ۋېيجۇڭنىڭ ئاتا - ئانىسىنىڭ ئارقا - ئارقىدىن كېسەل بولۇپ ئالەمدىن ئۆتۈپ، تۆت بالىسىنىڭ يېتىم قالغانلىقىنى ئاڭلاپ، يېتىم بالىلارغا ياردەم

ئېغىر بولغانلىقىنى» دېدى. ئېيتىن كورويومۇ، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى 1969 - يىلى ھەربىي سەپتىن قايتقانلارنى كادىرلىققا تەڭشەش توغرىسىدا ھۆججەت چۈشۈرگەندە دۇمن لىمىڭ دادىسىنىڭ پىكرىنى ئالدى، بۇ چاغدا دۇمن دېجاڭ مۇنداق دېدى: «سەن ئاللىقاچان ئىشچى بولۇپ كەتتىڭ، ئەمدى يۆتكىلىپ يۈرۈشۈڭنىڭ ھاجىتى يوق. ھەممىسى ئوخشاش ئىنقىلابىي خىزمەت»، ھازىر دۇمن لىمىڭ 55 ياشقا كىردى. يەنىلا زاۋۇتتا ئىشچى بولۇپ ئىشلىمەكتە.

بىر ئادەمنىڭ پاك بولۇشى پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرگە، ئۇرۇق - تۇغقانلىرىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. دۇمن دېجاڭنىڭ ئىككى ئوغلى، بىر قىزىمۇ ئىلگىرى قىسمدىن يەرلىككە ئالمىشىپ ئۇزاقتىن بېرى قېينىچىلىقى بار ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ سىياسەتكە خىلاپ ھالدا ئالاھىدە ئېتىبار بېرىشتىن بەھرىمەن بولۇشىغا ھەرگىز يول قويمىدى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، شاڭخەي خەۋىرى)

شىمالىي ئەنخۇي كان ئىشلىرى ئىدارىسىنىڭ لىيۇچاۋ 1 - كېنىدىكى كادىرلار، ئىشچى - خىزمەتچىلەر، ئائىلە ئاۋابىنالار جەنۇبىي ئەنخۇيدىكى ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونلارغا پۇل ئىئانە قىلىپ، ئاپەت رايوندىكى خەلقنە بولغان مۇھەببىتىنى بىلدۈردى.

سۈرەتتە: ئىشچى - خىزمەتچىلەر بەس - بەستە پۇل ئىئانە قىلماقتا. **جۇ سەييۇن. ۋەن جاسى** فوتوسى

گېزىت ئوقۇش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش مەدەنىيەتلىك تۇرمۇشنىڭ ئالاھىدىلىكى، ئېھتىياجى

«شىنجاڭ گېزىتى» سىزگە سىياسىي ئىدىيە، نەزەرىيە جەھەتتە يېتەكچى، خەۋەر-ئۇچۇردىن پايدىلىنىشتا مەنبە، بىلىم ئېلىشتا قوللانما، تۇرمۇشىڭىزدا مەسلىھەتچى بولالايدۇ

شىنجاڭ گېزىتى - ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورگان گېزىتى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت مۇشتېرىلارنىڭ يېقىن دوستى، گېزىتىمىزنىڭ نەشر قىلىنغان ۋاقتى ئۇزاق، تارقىلىش دائىرىسى كەڭ بولۇپ، ئاپتونوم رايونىمىز دائىرىسى بىلەن چەكلىنىپ قالماستىن، مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارا غىمۇ تارقىتىلىدۇ، جامائەتچىلىك ئارىسىدا بەلگىلىك تەسىرى بار.

گېزىتىمىز پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ لۇشيەنى، فاڭجېن، سىياسەت، قانۇن - پەرمانلىرىنى، ئاپتونوم رايونىنىڭ سىياسەت، نىزام، تەدبىرلىرىنى، مەملىكەت ئىچى، خەلقئارادىكى ۋە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مۇھىم ۋەقە - پائالىيەت، يېڭىلىق، نەتىجە، كەشپىيات، تەجرىبە، ئۇچۇرلارنى تېز سۈرئەتتە سىزگە تونۇشتۇرالايدۇ، دۇنيانى، جەمئىيەتنى، كىشىلىك ھاياتنى چۈشىنىشىڭىزگە ياردەم بېرەلەيدۇ.

گېزىتىمىز ئۇزاق يىل نەشر قىلىنىش داۋامىدا خۇسۇسەن ئىسلاھات داۋامىدا ئۆزىگە خاس خەۋەر قىلىش ئىدىيىسى، ئىخچام، چوڭقۇر، مەزمۇنلۇق خەۋەر قىلىش ئۇسلۇبى، ئۆزگىچە بەت تېخنىكىسى ۋە بەت لايىھىسى شەكىللەندۈرگەن بولۇپ، 100 دىن ئارتۇق مەخسۇس سەھىپىسىدە ھەم مەخسۇس بەتلىرىدە سىزنى خىلمۇ خىل مەنىۋى ئوزۇق بىلەن تەمىنلەپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان بولۇشقا يېتەكلەيدۇ.

گېزىتىمىز توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىگە، خىل قوشۇنغا، كۆچلۈك ئىنتىزامچانلىققا ئىگە، يېڭىلىق يارىتىش، ئىجادىي ئىشلەش، سىز ئۈچۈن، خەلقىمىز ئۈچۈن ياخشى خىزمەت قىلىش گېزىتىمىزنىڭ شەرەپلىك بۇرچى، بىز بۇ بۇرچنى گېزىتىمىزنى تېخمۇ مەزمۇنلۇق، تۇرمۇشقا يېقىن، كۆركەم، قىزىقارلىق قىلىپ چىقىرىش ئارقىلىق ئادا قىلىمىز. سىزنىڭ گېزىتىمىزگە ۋاقتىدا مۇشتېرى بولۇشىڭىزنى قىزغىن قارشى ئالىمىز. ئىشىنىمىزكى، كېلەر يىل گېزىتىمىزگە مۇشتېرى بولغانلىقىڭىزدىن پۇشايمان يېمەيسىز، ھازىرقى مۇشتېرى بولۇش پۇرسىتىنى غەنىيمەت بىلىڭ.

گېزىتىمىزنىڭ پوچتا ۋەكالەت نومۇرى 1 - 57

«شىنجاڭ گېزىتى» ئۈيغۇر تەھرىر بۆلۈمى

باخشى باشلامچى

- ئاپتونوم رايون بويىچە مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى، ئايكۆل كەنت پارتىيە ياچىيكسىنىڭ شۇجىسى هاپىز ئابلىز توغرىسىدا ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئىبراهىم ئەيسا

كوممۇنىستلارنىڭ پەزىلىتى

هاپىز ئابلىز 1989-يىلى يەكەن ناهىيە چارباغ يېزا ئايكۆل كەنت پارتىيە ياچىيكسىنىڭ شۇجلىقىغا تەيىنلەنگەندە، كەنت ئىشخانىلىرى ۋە دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرى كونا، كەنت يوللىرى توپىلاڭ، ئىچىدىغان سۇ شارائىتى ناچار ئىدى. قىسقىغىنە تۆت يىلدا ئايكۆل كەنتى دېھقانلارنىڭ تۇرالغۇ ئۆيلىرى پىششىق خىشتىن سېلىنغان، يوللىرى ئاسفالتلاشقان، ئىچىدىغان سۈيى پاكىز، نۇرغۇن ئائىلىنىڭ بانكىدا ئامانەت پۇلى بولغاندىن سىرت زاپاس ئاشلىقى بار بولغان باي كەنتكە ئايلاندى. ئايكۆل كەنتى توغرىسىدا سۆز ئېچىلسلا، دېھقانلار پەخرىلەنگەن هالدا: «كەنتىمىزدە پارتىيە سىياسىتىنى توغرا ئىجرا قىلىدىغان، دادىللىق بىلەن پىكىلىق يارىتىشقا جۇرئەت قىلىدىغان، يۇرتداشلارنى هاللىق سەۋىبىگە يېتىشكە يۆرۈش قىلىشقا يېتەكلەيدىغان ياخشى باشلامچىمىز هاپىز ئابلىز بار» دەيدۇ.

هاپىز ئابلىز ئايكۆل كەنت پارتىيە ياچىيكسىنىڭ شۇجىسى بولغاندىن كېيىن ئاممىنى باي بولۇشقا دادىل يېتەكلىدى. ئۇ ئىشنى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى تۇتۇشتىن باشلاپ، پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ئارقىلىق ئاممىنى هەرىكەتلەندۈرۈپ، كەنتنى بەش يىل ئىچىدە ناهىيە بويىچە ئىلغار كەنت قىلىش پىلانىنى تۈزدى. كەنتنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى چىقىش قىلىپ، ئالتە بولۇشنى، يەنى «هەر بىر دېھقان ئائىلىسىنىڭ مەلۇم كۆلەمدە مېۋىلىك بېغى، بىردىن سېغىن كالىسى، توخۇ-ئۆردەكى بولۇش، كىشى بېشىغا ئۇچ دەندىن پاختا، 1500 كىلوگرامدىن ئاشلىق، ئۇچ تۇياقتىن قوي، 30 تۇپتىن دەرەخ توغرا كەلتۇرۇش»تىن ئىبارەت دېھقانلارنى بېيىتىش پىلانىنى تۈزۈپ ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتتى. 1994-يىلى 87 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، كەنتتە دېھقانلار پەن-تېخنىكا مەكتىپى قۇرۇپ، تۆت قارار كۇرس ئېچىپ، 127 پارتىيە، ئىنتىپاق ئەزاسىنى، 168 دېھقانىنى پەن-تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلىدى. بۇنىڭ بىلەن كەنت تەۋەسىدە هەممە كىشى يېزا پەن-تېخنىكىسىدىن پايدىلىنالايدىغان بولدى.

هاپىز ئابلىزنىڭ تەشەببۇسى بىلەن 1993-يىلى كەنت 30 مىڭ يۈەنمەبلەغ سەرپ قىلىپ كەنتتىكى 204 ئائىلىگە باسما قۇدۇق ئورنىتىپ بەردى، يەنە 198 مىڭ يۈەن چىقىرىپ باشلانغۇچ مەكتەپ سالدى. هازىر كەنتتىكى يەتتە ياشتىن 14 ياشقىچە بولغان بالىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتى 100 % كە يەتتى. هاپىز ئابلىزنىڭ ماۋرىپقا ئەھمىيەت بېرىشى بىلەن كەنت 1993-يىلىدىن باشلاپ ئالىي مەكتەپ، ئوتتۇرا تېخنىكۇم ۋە تولۇق، ئوتتۇرا مەكتەپلەردە ئوقۇۋاتقان هەر بىر ئوقۇغۇچىغا يىلىغا 700 يۈەندىن 200 يۈەنگىچە ياردەم بەردى. يېزا بازىرى بىلەن كەنت ئارىلىقىدىكى 2.6 كىلومېتر يولنى ۋە كەنتتىكى تۆت مەھەللىنى تۇتاشتۇرىدىغان 1.2 كىلومېتر يولنى ئاسفالتلاشتۇردى.

هاپىز ئابلىز دېھقانلارنى بېيىتىش، هاللىق سەۋىبىگە يەتكۈزۈش جەھەتتە كۆپ ئەجر سىڭدۈرۈپلا قالماستىن، كوللېكتىپ ئىقتىسادىنى ئاشۇرۇشقىمۇ زور كۈچ سەرپ قىلدى. كەنت پارتىيە ياچىيكسىدىكى بىر بەن ئادەمنى يېتەكلەپ، پارتىيىگە نىشانلىغان ئاكتىپلار ۋە ئىنتىپاق ئەزالىرىنى تەشكىللەپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئارسال ۋاقىتلىرىدا 290 مو بىنەم ئاچتى ۋە ئۇنىڭ 150 موسىنى ئىجارىگە بېرىپ، قالغان قىسمىغا ئالما كۆچىتى تىكتى. 100 مو ئالمىلىق باغنىڭ يەرۇشىنى كۈچەيتىپ، هوسۇلىنى ئاشۇردى.

ئۇرۇمچى شەهىرى تېيانشان رايونى جەنۇبىي ئازادلىق يولى مەھەللە ئىش باشقارمىسىنىڭ كادىرى، كومپارتىيە ئەزاسى يۆسەكەنزەي (موڭغۇل) 1969-يىلى شىنجاڭ «1 - ئاۋغۇست» يېزا ئىگىلىك شۆيۈەننى پۈتتۈرۈپ، مەھەللە ئىش باشقارمىسىغا تەقسىم قىلىنغان 27 يىلدىن بېرى هەر مىللەت ئاھالىلىرىگە قىزغىن خىزمەت قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشمەكتە.

يۆسەكەنزەي ئاجىز-مېيىپ، قارىغۇچىسى يوق ئاھالىلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئىگىلەپ، ئۇلارنىڭ قىينىچىلىقىنى ھەل قىلىپ ھېرىشنى ئۆز بۇرچى دەپ بىلىپ، كومپارتىيە ئەزاسىغا خاس خىسلەتنى ئەمەلىي هەرىكىتى بىلەن نامايان قىلغانلىقى ئۈچۈن كۆپ قېتىم تېيانشان رايونى بويىچە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدا ئىلغار خىزمەتچى»، 1991-يىلى ئۇرۇمچى شەهىرى بويىچە «خەلق ئىشلىرى خىزمىتىدىكى ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ تەقدىرلەندى.

سۈرەتتە: ئۇ (سولدا) خىزمەت ئۈستىدە.

پارتىيە ئەزالىرى دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىنمۇ داۋاملىق ئىنقلاب قىلىشى كېرەك

ئىمىن روزى

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ نىزامنامىسىنىڭ 2-ماددىسىدا: «جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئەزالىرى جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشى، ئۆزىنىڭ هېچنېمىسىنى ئايماي كوممۇنىزمنى ئىشقا ئاشۇرۇش يولىدا ئۆمۈرۈايەت كۈرەش قىلىشى شەرت» دەپ بەلگىلەنگەن. بۇ، پارتىيە ئەزالىرى قەتئىي ئورۇنداشقا تېگىشلىك تەلەپ بولۇپ، هەر بىر پارتىيە ئەزاسىنى ئىنقلاب ئىشلىرى ئۈچۈن داۋاملىق تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە يېتەكلەيدۇ. ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ هەر بىر كۈرەش مەيدانلىرىمىزدا نۇرغۇن ئۆزگىرىشلەر بولدى هەم يېڭى مەسىلىلەر ئوتتۇرىغا چىقتى. تۇرلۇك ئامىللارنىڭ تەسىرى بىلەن كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىنى چىرىتىدىغان، ئىرادىسىنى بوشاشتۇرىدىغان تەتۈر قۇيۇنلارمۇ پەيدا بولدى. بۇنىڭ تەسىرىدە بەزى پارتىيە ئەزالىرى بولۇپمۇ بەزى رەهبىرىي كادىرلار ئىدىيىدە ۋە ئىستىلدا چىرىكلەشتى، ئىنقلابىي ئىرادىسى ئاجىزلاشتى. بەزى دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىققان پارتىيە ئەزالىرى ئۆزىنىڭ پارتىيە ئەزاسىلىق سالاهىيىتىنى ئۇنتۇپ، ئىنقلاب ئىشلىرىغا ئانچە كۆڭۈل بۆلمەيدىغان، شەخسىي ئىشنى كۆپرەك ئويلايدىغان بولۇپ قالدى. دەم ئېلىشقا ۋە پېنسىيىگە چىقىش پارتىيىنىڭ سىياسىتى، بۇ هەرگىزمۇ ئىش ئورنىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن ئىنقلاب قىلمىسمۇ بولىدىغانلىقىدىن دېرەك بەرمەيدۇ. ئەگەر دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىقىپلا ئىنقلابتىن توختاپ قالساق، پارتىيە نىزامنامىسىدە بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىلەرنى قانداق ئورۇندايمىز؟ خەلق ئۈچۈن، كوممۇنىزم ئۈچۈن ئۆمۈرۈايەت كۈرەش قىلىش مەقسىتىمىزنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرىمىز؟ بۇ هەممەيلەننىڭ ئويلىنىشىغا تېگىشلىك مەسىلە. بەزى پارتىيە ئەزالىرى ۋە رەهبىرىي كادىرلار خىزمەت ئورنىدىكى چاغدا ناهايىتى ئاكتىپ ئىشلىگەن بولسىمۇ، دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىن پارتىيە تەشكىلاتىنى ئىزدىمەيدىغان، پارتىيە تەشكىلاتى ئۇيۇشتۇرغان پائالىيەتلەرگە قاتناشمايدىغان ياكى تولۇق قاتناشمايدىغان، پارتىيە تەشكىلاتى ۋەزىپە تاپشۇرسا، ئۇنى قىلالايدىغان تۇرۇقلۇق قىلالمايمەن دەپ ئۇستىگە ئالغىلى ئۇنىمايدىغان ئەهۋاللار ساقلانماقتا، هەتتا ئىنتايىن ئاز ساندىكى پارتىيە ئەزالىرى نەچچە يىلدىن بېرى كومپارتىيىگە ئىشلىدۇق، ئەمدى پېنسىيىگە چىقتۇق، پارتىيىنىڭ بىزگە هاجىتى چۈشمەيدۇ، شۇڭا پارتىيىدىن چىقىپ كەتسەكمۇ بولىدۇ، دېگەنگە ئوخشاش قاراشتا بولماقتا. بۇلارنىڭ هەممىسى پارتىيە ئۈلىكىنىڭ كۈچلۈك بولمىغانلىقىنىڭ، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ داۋاملىق ئىنقلاب قىلىشتىن توختاپ، كەينىگە چېكىنىۋاتقانلىقىنىڭ ئىپادىسى. دەم ئېلىشقا، پېنسىيىگە چىقىش بىلەن ئىنقلابىي كۈرەش ۋەزىپىسىز تۇگىمەيدۇ، بەلكى تېخىمۇ مۇهىم ۋەزىپىلەر بىزنىڭ ئورۇندىشىمىزنى كۈتۈپ تۇردۇ.

جۇڭگو ئىنقلابىي تارىخىنى ئەسلەيدىغان بولساق، ئىنقلابنىڭ ئەڭ قىيىن، ئەڭ جاپالىق ۋەزىپىلىرىنى پارتىيە ئەزالىرى ئامما ئىچىگە باشچىلىق قىلىپ ئورۇندىغانلىقىنى، هەتتا ئۆزىنىڭ قىممەتلىك هاياتىنى تەقدىم قىلىشتىن ئايانمىغانلىقىنى، ئىنقلاب غەلبىسى ئاشۇ كوممۇنىستلارنىڭ قان-تەر بەدىلىگە كەلگەنلىكىنى كۆرەلەيمىز. پارتىيە ئەزالىرى كوممۇنىزملىق ئېتىقاد، ئىشەنچ ۋە ئىرادە تۇرغۇزۇشىمىز، سەلبىي شەيئىلەرنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىماي كۈرەشنى ئاخىرغىچە داۋاملاشتۇرۇشىمىز، دەم ئېلىش ۋە پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىن سالامەتلىكىمىز يار بەرگەن ئاساستا پارتىيە تەشكىلى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ئىزچىل ساقلاپ، پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ تۈرلۈك پائالىيەتلىرىگە ئاكتىپ قاتنىشىشىمىز، تەشكىل ۋەزىپە تاپشۇرسا، شەرتسىز قوبۇل قىلىپ كۆچمىزنىڭ يېتىشىچە ئورۇندىشىمىز لازىم.

شىجائەتلىك ياش كوممۇنىست

سۈرەتلىك خەۋەر

قاغىلىق ناهىيە يېتىملىقۇم يېزا چاسمۇق كەنتىدىكى پارتىيە ئەزاسى، مېيىپ ياش تۇرامەت مۇهەممەت 1984-يىلىدىن بۇيان ئىلمىي ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلىپ، هوسۇلنى ئاشۇرۇپ، كىرىمنى كۆپەيتىپ، چوڭ-كىچىك ئىككى تراكتور، بىر دان ئايرىش ماشىنىسى، بىر ئۇن زاۋۇتى، بىر ياغ زاۋۇتىغا ئىگە بولدى. ئۇ بېيىغاندا دۆلەت ۋە خەلقنى ئۇنتۇپ قالمىدى، دۆلەتكە 16 مىڭ يۈەن باج تاپشۇردى، 7000 يۈەن پۇل سەرپ قىلىپ كەنتتە ئىككى بېتون كۆۋرۈك سالدى، 80 نامرات دېھقان ئائىلىسىگە 6000 يۈەن قىممىتىدە نەقىۋىل، كىيىم- كېچەك ياردەم قىلدى، 24 ئائىلىنىڭ 190 مو بېرىنى هەقسىز هەيدەپ، بۇغداي دېنىنى ئايرىپ بەردى. كەنتتىكى چوڭ-كىچىك 46 تراكتورنى هەقسىز رېمونت قىلىپ بەردى. ئوزۇقلۇق ئاشلىقى يېتىشمىگەن 360 ئائىلىگە 33 مىڭ 390 كىلوگرام ئاشلىق ئۇنتە

سۈرەتتە: تۇ (سولدا) خىزمەت تۈستىدە.

ئەركىنئاي ئابدۇللا، فاتىخ شەرق فوتوسى

رەھبىرىي كادىرلاردىكى چىرىكلىشىش قىلمىشىنىڭ ئۇن تۈرلۈك ئىپادىسى

سۇي مىنچېن

بىرىنچىدىن، ئىنتىزام تەكشۈرۈش، رېۋىزىيە ئورگانلىرىنىڭ دېلو تەكشۈرۈشتە پايدىلىنىشى ئۇچۇن، ئىككىنچىدىن، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ئىبرەت ئېلىشى ئۈچۈن رەھبىرىي كادىرلاردىكى چىرىكلىشىش قىلمىشىنىڭ ئون تۈرلۈك ئىپادىسىنى كۆرسىتىمەن.

1. پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ مال-دۇنيا توپلاش: ئۆزى ۋە ئائىلە ئەزالىرىنىڭ توي-تۆكۈن ھەم يۆتكىلىشى، تۇغۇلغان كۈننىي خاتىرىلەش، ئۆي كۆچۈش ئىشلىرىدا ھەشمەتچىلىك قىلىپ، سوۋغا - سالام قوبۇل قىلىپ، مال-دۇنيا توپلاش.

2. پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ يېيىش-ئىچىش، ئويناش؛ كۆتۈرۈلىش نامى بىلەن يۇقىرى ئۆلچەملىك يېيىش، ئىچىش ۋە يۇقىرى ئىستېمالللىق كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتىگە قاتنىشىش: ئۆگىنىش، يېغىن ئېچىش، ئېكسكۇرسىيە قىلىش، كامانداروپكىغا چىقىش پۈرستىدىن پايدىلىنىپ ئومۇمنىڭ پۇلىغا ساياھەت قىلىش.

3. پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ پارا بېرىش: بەزىلەر ئادەتتە پارا بېرىشكە باھانە تاپالمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ھېيت-بايراملاردا يا كى پارا ئالغۇچى ۋە ئۇنىڭ ئائىلە ئەزالىرى توي-تۆكۈن قىلغان، نەزىر-چىراغ ئۆتكۈزگەن، يۇتكەلگەن، تۇغۇلغان كۈننىي خاتىرلىگەن، ئۆي كۆچكەندە زور مىقداردا سوۋغا-سالام نامى بىلەن پارا بېرىدۇ.

4. پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۆچ ئىلىش: بەزى رەھبىرىي كادىرلار ئۆزىگە پىكىر بەرگەن يا كى ئۆزىنىڭ ناتوغرا قىلمىشلىرىنى پاش قىلغان يولداشلارغا كۆڭۈلدە غۇم ساقلاپ، مائاش ئۆستۈرۈش، خادىم قىسقارتىش، ئۇنۇڭ باھالاش قاتارلىق ئىشلاردا ئۆچ ئالىدۇ.

5. ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتىش: بىرىنچىدىن، يۇقىرى يا كى چوڭ ھوقۇقدارلارنىڭ نامىنى شىپى كەلتۈرۈپ ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتىش؛ ئىككىنچىدىن، ئائىلىسىدىكىلەر، يېقىنلىرى يا كى قول ئاستىدىكىلىرى شۇ كىشىنىڭ قولىدىكى ھوقۇقتىن پايدىلىنىپ ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتىش.

6. ئومۇمنىڭ پۇلىدىن پايدىلىنىپ نەپ ئېلىش: بۇنىڭ ئاساسلىق ئىپادىلىرى: ئومۇمنىڭ پۇلى بىلەن شەخسىي مېھمان چاقىرىش، ئومۇمنىڭ پۇلىنى ئۆزى يا كى يېقىنلىرى يۆتكەپ ئىشلىتىۋېلىش، ئومۇمنىڭ پۇلىنى شەخسىي نامىدا ئامانەت قويۇپ ئۆسۈمىنى يېيىش.

7. ئومۇمنىڭ مۇلكىدىن پايدىلىنىپ نەپ ئېلىش: ئومۇمنىڭ ماشىنىسىنى شەخسىي ئىشقا ئىشلىتىش، ھۆكۈمەتنىڭ تېلېفونىدا شەخسىي ئىش بېجىرىش.

8. كەسىپ-ساھەدىن پايدىلىنىپ ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتىش: ئۆزى باشقۇرۇۋاتقان ساھەدىن شەخسىي نەپ ئېلىش، مەسلەن، سۇ باشقۇرغۇچى سۇدىن نەپ ئېلىش، توك باشقۇرغۇچى توكتىن نەپ ئېلىش، ئاساس قۇرۇلۇش باشقۇرغۇچى ئاساس قۇرۇلۇشتىن نەپ ئېلىش.

9. باشقىلار ئارقىلىق نەپ ئېلىش: بەلگىلىمىگە خىلاپ ھالدا يېقىنلىرىنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش يا كى باشقىلار-نىڭ ئىش بېجىرىشى ئۈچۈن قولايلىق يارىتىپ بېرىش، كېيىن شۇ كىشىلەردىن نەپ ئېلىش.

10. سىياسەتتىكى يوچۇقتىن پايدىلىنىپ نەپ ئېلىش: ھەر قانداق سىياسەتنىڭ مۆكەممەلسىز يېرى بولىدۇ، بەزى پۈرسەتپەرەسلەر سىياسەتتىكى يوچۇقتىن پايدىلىنىپ نەپ ئالىدۇ.

ئۆز مۇخبىرىمىز **جۇرئەت نىزامىدىن**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سىدىق تۇردى خەۋىرى**، **فوتوسى**

قاراقاش ناھىيىسىدىكى پارتىيە ئەزالىرى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇردى

قاراقاش ناھىيىسى پارتىيە ئەزالىرىنى نەمۇنىلىك باشلاملىق رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇشقا چاقىردى. پارتىيە ئەزالىرى نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇپ، ئۇلارنىڭ قىينىچىلقىنى يېنىكلەتتى.

قاراقاش ناھىيىسى نامراتلارغا يار-يۆلەك بولۇپ، ئۇلارنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ ئېيشىغا يار دەم بېرىش ئۈچۈن، پارتىيە ئەزالىرى ئالدىنقى نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ ئېيش يولىغا مېڭىشتا باشلامچى بولۇش پائالىيىتىنى قانات يايدۇردى. ناھىيىگە بۇاستە قاراشلۇق ئىدارە-ئورگانلار كەنتلەرنى، پارتىيە ئەزالىرى بىردىن ئائىلىنى ھۆددىگە ئېلىپ، ئۇلارغا تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكچىلىك قىلدى.

ناھىيە بويىچە 100 كەنت، 9000 غايىقىن ئائىلە ھۆددىگە ئېلىنىپ، تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكلەندى ۋە يار-يۆلەكتە بولۇندى. پارتىيە ئەزالىرى نامرات ئائىلىلەرگە 250 مىك كىلوگرام ئاشلىق، 280 مىك كىلوگرام ئوتۇن-كۆمۈر، 31 مىك يۈەن نەقىۋىل، 3500 قۇر كېنىم-كېچەك، 48 مىك كىلوگرام ياغ يارىدەم قىلىپ، بىر مۇنچە ئائىلىلەرنىڭ تۇرمۇش قىينىچىلقىنى ھەل قىلدى.

غازادگۈل توختىمۇھەممەت

پوسكام ناھىيىسى پارتىيە ئەزالىرىنى ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە تەربىيىلدى

پوسكام ناھىيىسى پارتىيە ئەزالىرىنى ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە تەربىيىلەش، ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىدە كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە 1993-يىلدىن بۇيان 1 مىليون 53 مىك يۈەن مەبلەغ سېلىپ، كەنت ئاھالە كومىتېتى ئىشخانىسى ۋە پارتىيە ئەزالىرىنىڭ پائالىيەت ئۆينى يېڭىلدى. 620 مىك يۈەن سەرپ قىلىپ، يېزا، كەنتلەرنىڭ ئوقۇتۇش ئۇسكۇنىلىرىنى تولۇقلىدى. ناھىيىلىك پارتكوم پەرۋىشنى كۈچەيتىپ، ھوسۇلنى ئاشۇردى. مۇئلىك باغدىن كەلگەن يىللىق كىرىم 80 مىك يۈەندىن ئاشتى، كەنتنىڭ مۇقىم مەبلىغى 650 مىك يۈەنگە يەتتى.

ھاپىز ئابلىزنىڭ جاپالىق ئەجرى شېرىن مېۋە بەردى. بۇگۈنكى ئايكۆل كەنتى يېزا، ناھىيە بويىچە ئالدىن بېيىغان كەنتكە ئايلاندى. بۇلتۇر كەنتنىڭ ئاشلىق ھوسۇلى 1 مىليون 694 مىك كىلوگرامغا، پاختا 130 مىك 729 كىلوگرامغا، چارۋا 2869 تۇياقتا، يېزا ئىگىلىك ئومۇمىي كىرىمىنى 368 مىك 337 يۈەنگە يېتىپ، ھەر بىر نوپۇسقا 2203 يۈەندىن ساپ كىرىم توغرا كەلدى.

بۇ يىل 7 - ئايدا كەنت پارتىيە ياچېيكسى ناھىيە، ئىلايەت، ئاپتونوم رايون بويىچە ھاللىق سەۋىيىگە يۇرۇش قىلىشتىكى ئىلغار پارتىيە ياچېيكسى، ھاپىز ئابلىز ناھىيە، ئىلايەت، ئاپتونوم رايون بويىچە مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى بولۇپ تەقدىرلەندى.

سېرىقبۇيا بازارلىق پارتكوم پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇپ، بازار ئىقتىسادىنى گۈللەندۈردى

مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ سېرىقبۇيا بازارلىق پارتكومى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇپ، پارتىيە ياچېيكلىرىنىڭ جەڭگىۋار قورغانلىق، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ نەمۇنىلىك، پاشلامچىلىق رولىنى جارى قىلدۇرۇپ، كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

بۇ بازارلىق پارتكوم پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرغان ئۈچ يىلدىن بۇيان پارتكوم 36 پارتىيە ياچېيكسى بىلەن، ياچېيكلار 554 پارتىيە ئەزاسى بىلەن نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەتناممىسى ئىمزالىدى. پارتكوم قارىسىقدا قۇرۇلغان 11 كىشىلىك پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇش خىزمىتىنىڭ قانات يېيىش ئەھۋالىنى قەرەللىك تەكشۈرۈپ تۇردى. پارتكومنىڭ يېتەكچىلىكىدە 36 قارار تەربىيىلەش كۇرسى ئېچىپ، پارتىيە ئەزالىرى ۋە پارتىيەگە كىرىشكە ئىلتىماس سۇنغان ئىلغارلار پارتىيە نىزامنامىسى، پارتىيە بىلىملىرى، دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى ۋە يېزا پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلەندى. پارتكوم ئىقتىسادىي ھەرقايسى يېزا-بازار، كەنت ئوقۇتۇش نۇقتىلىرىغا 753 قاپ سىنائالغۇ لېنتىسى تارقىتىپ بەردى ھەمدە ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇشنى باشقۇرۇش بويىچە تۇرلۈك قائىدە ۋە بەلگىلىمەلەرنى تۈزۈپ تارقاتتى ۋە ئۇنى ئەستايىدىل ئەملىيلەشتۈردى.

8-ئاينىڭ ئاخىرلىرىغىچە 7600 پارچىدىن كۆپرەك ئوگىنىش ماتېرىيالى تارقىتىلدى 12 مىك 678 ئادەم (قېتىم) پارتىيە ئەزاسى ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش بويىچە تەربىيىلەندى.

ياسىن ئوسمان

قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيە قۇرۇلۇشنى نىشانلىق باشقۇرۇش بىلەن بازارنىڭ ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈشنى بىرلەشتۈردى. ئىلغار ياچېيكا، مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى باھالاشتا كەنت ئىقتىسادىنىڭ تەرەققىي قىلدۇرۇلغان - قىلدۇرۇلمىغانلىقىنى ئالدىنقى شەرت قىلدى. بۇ بازاردا ئالدىن بېيىغان پارتىيە ئەزالىرى 283 كە يېتىپ، بازار بويىچە ئالدىن بېيىغان ئائىلىلەرنىڭ 48 پىرسەنتىنى ئىگىلەپ، پارتىيە ئەزالىرى بېيىشنىڭ باشلامچىلىرىدىن بولۇپ قالدى. 220 پارتىيە ئەزاسى 164 نامرات ئائىلىنى ھۆددىگە ئېلىپ پەن - تېخنىكا، ئۇچۇر، ئەمگەك كۆچى جەھەتتىن يېتەكچىلىك قىلىپ ۋە يار دەم قىلىپ، ئۇلارغا يار - يۆلەكتە بولدى. بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىمدا پارتىيە ئەزالىرىنى دېموكراتىك باھالاشتا پارتىيە ئەزالىرىنىڭ لايىقەتلىك نىسبىتى 100%، ياچېيكلارنىڭ لايىقەتلىك نىسبىتى 98% بولدى. بازارنىڭ ئىقتىسادى تەرەققىي قىلىپ، دېھقانلارنىڭ كىشى ېيشىغا توغرا كەلگەن كىرىسى 940 يۈەنگە يەتتى.

يۈسۈپ مەمتىلى

لى پېڭ مالايسىيا زۇڭلى مەھكىمىسىنىڭ مىنىستىرى بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 7- ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسى جولىن بۇگۇن دىئاۋيۈيتەي دۆلەت مېھمانخانىسىدا مالايسىيا زۇڭلى مەھكىمىسىنىڭ مىنىستىرى ئابان ئەبۇبەكرى ھەم ئۇنىڭ رەپىقىسى قاتارلىق كىشىلەر بىلەن كۆرۈشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: جۇڭگو بىلەن مالايسىيانىڭ مۇناسىۋىتى ياخشى، ئىككى دۆلەتنىڭ بىر مۇنچە خەلقئارا مەسىلىلەردىكى كۆز قارىشى ئوخشاش، ئىككى دۆلەت ئىقتىسادىي جەھەتتە زىچ ھەمكارلاشماقتا. جۇڭگو مالايسىيا بىلەن بولغان دوستلۇق - ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى ئۇزلۇكسىز كۈچەيتىشنى خالايدۇ.

ئابان مۇنداق دېدى: مالايسىيا ھازىر جۇڭگو بىلەن نېفت - تەبىئىي گاز، يېراق ئوكيان تىرانسپورتى قاتارلىق جەھەتتە ھەمكارلىشىش ئىمكانىيىتى ئۈستىدە ئىزدىنىۋاتىدۇ، ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ ۋە سودا ھەمكارلىقىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن تېخىمۇ تەرەققىي قىلدۇرغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

مېھمانلارنىڭ تەلىپى بويىچە، لى پېڭ جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شىياڭگاڭ مەسىلىسىدىكى مەيدانى ۋە سىياسىتىنى تونۇشتۇردى.

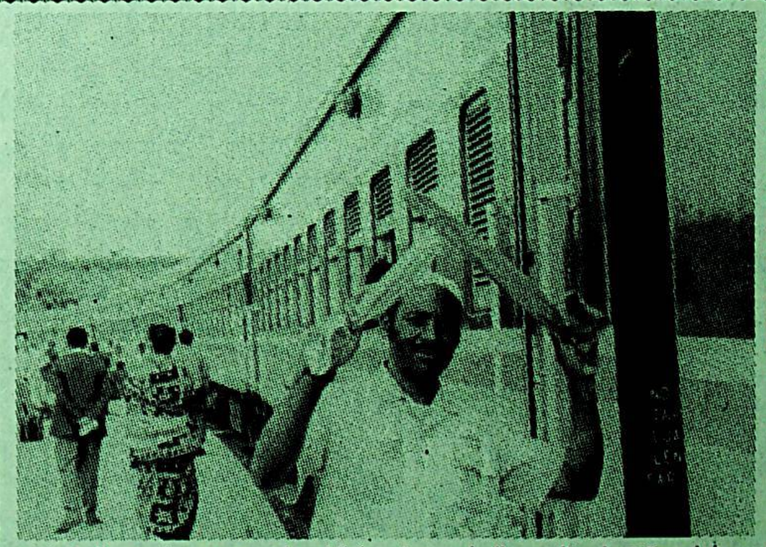
چېگرا چېچىن لائوسلۇق مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 7 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. گوۋۇيۈەنلىك مۇئاۋىن زۇڭلىسى، قوشۇمچە دېپلوماتىيە مىنىستىرى چېگىن چېچىن بۇگۈن چۈشتىن كېيىن دىئاۋيۈيتەي دۆلەت مېھمانخانىسىدا لائوس خەلق دېموكراتىك جۇمھۇرىيىتى دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى فىڭشاۋابوفا بىلەن كۆرۈشكەندە مۇنداق دېدى: جۇڭگو بىلەن لائوسنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك دوستلۇق، ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئىككى دۆلەت خەلقلىرىنىڭ توپ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن بولۇپلا قالماستىن، مۇشۇ رايونىنىڭ تىنچلىقى، مۇقىملىقى ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈنمۇ پايدىلىق.

چېگىن چېچىن مۇنداق دېدى: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، جۇڭگو بىلەن لائوسنىڭ ئىناق، قوشنىدارچىلىق، دوستلۇق مۇناسىۋىتى ئۈگۈشلۇق راۋاجلاندى، ئىككى دۆلەتنىڭ يۇقىرى قاتلامدىكىلىرىنىڭ ھېرىش - كېلىشى ئۈزلۈكسىز. جۇڭگو-لائوس چېگرا شەرتنامىسىنىڭ ئىمزالانغانلىقى ئارقىسىدا ئىككى دۆلەت چېگرىسى دوستانە چېگرىغا ئايلاندى. بۇگۈن ئىككى تەرەپ يەنە ئىككى دۆلەت ھۆكۈمەتلىرىنىڭ ساياھەتچىلىك بويىچە ھەمكارلىشىش كېلىشىمىنى ئىمزالاپ، ئىككى دۆلەتنىڭ دوستلۇق مۇناسىۋىتىدە يېڭى ساھە ئاچتى، بىز بۇنى تەبرىكلەيمىز.

فىڭشاۋا چېگىن چېچىنىڭ جۇڭگو - لائوس مۇناسىۋىتى توغرىسىدىكى قارىشىغا تامامەن قوشۇلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. ئۇ مۇنداق دېدى: لائوس بىلەن جۇڭگونىڭ ئىككى تەرەپلىك مۇناسىۋىتى ناھايىتى ياخشى بولۇپ قالماستىن، ئۇلار خەلقئارا مەسىلىلەردىمۇ زىچ ھەمكارلاشماقتا. لائوس جۇڭگونى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئەتراپىدىكى دۆلەتلەر بىلەن بولغان دوستلۇق - ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىدۇ، ئۇ مۇنداق دېدى: كېلەر يىلى لائوس شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا دۆلەتلىرى ئىتتىپاقىغا كىرىدۇ، بۇ لائوس بىلەن جۇڭگونىڭ ھەمكارلىقىغا بىر يېڭى مەزمۇن قوشىدۇ. لائوس تەرەپ ئىككى دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى كۆپ قاتلاملىق، كۆپ ساھەدىكى ھەمكارلىقىنى ئۆزلۈكسىز كۈچەيتىپ، ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىيات ۋەزىيىتىنى داۋاملىق ساقلاپ قېلىشنى ئۈمىد قىلىدۇ.

بۇگۈن چۈشتىن كېيىن گوۋۇيۈەن تاشقى ئىشلار ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لیۇ خۇاچىيۇمۇ فىڭشاۋا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن كۆرۈشتى.

تانزانىيە تۇنجى رېۋولىيۇسىيەچى دۆلىتىمىزنىڭ ياردىمى بىلەن ياسالغان بولۇپ، 1968 - يىلى 5 - ئايدا پىلانلاش باشلىنىپ، 1976- يىلى 7 - ئايدا پۈتۈپ رەسمىي قاتناش باشلانغان.

سۈرەتتە: يولۇچىلار تېز پويىزى بايراقچىنىڭ قوماندانلىقىدا زامبىيەگە كىرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

خەلقئارا ئىشلار يېغىنى ئوتتاۋادا يېپىلدى

ب د ت دا دائىمىي تۇرۇشلۇق ۋەكىلىمىز ب د ت يىغىندا سۆزگە چىققاندا
خەلقئارا ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، تېررورلۇققا قارشى تۇرۇشنى مۇراجىئەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 4 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. جۇڭگونىڭ ب د ت دا دائىمىي تۇرۇشلۇق مۇئاۋىن ۋەكىلى ۋاڭ شۇشىيەن مۇشۇ ئاينىڭ 4 - كۈنى 51 - نۆۋەتلىك ب د ت يىغىنىنىڭ 6 - كومىتېتىدا سۆزگە چىقىپ، ھەرقايسى ئەللەرنىڭ ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، ئۈستىمىكە ئالغان خەلقئارا مەجبۇرىيەتلىرىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ، ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ خەلقئارا تېررورلۇق ھەرىكەتلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى چەكلىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى ھەرقانداق شەكىلدىكى خەلقئارا تېررورلۇق ھەرىكەتلىرىگە، خەلقئارا تېررورلۇق ھەرىكەتلىرىنى سىياسىي مەقسەتنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ شەكلى ۋە ۋاسىتىسى قىلىشقا، ھەرقانداق دۆلەت، تەشكىلات، ئىجتىمائىي تەشكىلات ۋە شەخسنىڭ خەلقئارا قانۇن - مىزانلارغا خىلاپ زورلۇق ھەرىكەتلەرنى قوللىنىشىغا قارشى تۇرۇپ كەلدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: خەلقئارا تېررورلۇق ھەرىكەتلىرىنىڭ خەلقئارالىق ئالاھىدىلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، جۇڭگو ھۆكۈمىتى ھەرقايسى ئەللەرنىڭ ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشىنى، شۇنىڭ بىلەن بىللە، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ خەلقئارا تېررورلۇقنىڭ پەيدا بولۇش ۋە تەرەققىي قىلىش مەنبەسى، ئىجتىمائىي ئاساسىنى چوڭقۇر تەكشۈرۈشنى، خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ ئورتاق تىرىشچ، خەلقئارا تېررورلۇقنى تەدرىجىي ئازايتىش ھەم تۈگىتىش ئارقىلىق خەلقئارا تېررورلۇقتىن ئىبارەت بۇ زور خەلقئارالىق مەسىلىنى بالدۇرراق ئۇنۇملۇك ھەل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ.

ئۇ مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: جۇڭگو ھۆكۈمىتى ھەر قانداق دۆلەتنىڭ خەلقئارا تېررورلۇققا قارشى تۇرۇشنى باھانە قىلىپ، باشقا ئەللەرنىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىغا، زېمىن پۈتۈنلۈكىگە ۋە دۆلەتنىڭ بىرلىكىگە دەخلى - تەرۇز قىلىشىغا، باشقا ئەللەرنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىشىغا قارشى تۇرىدۇ.

تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرلىكى سودا باشقۇرۇش مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى لى دۆڭشېڭ ئامېرىكىنىڭ جۇگونىڭ توقۇلما مال نورمىسىنى يولسىزلىق بىلەن ئازايتقانلىقى توغرىسىدا مۇخبىرنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 6 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرلىكى سودا باشقۇرۇش مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى لى دۆڭشېڭ بۈگۈن ئامېرىكىنىڭ يېقىندا جۇڭگونىڭ توقۇلما مال نورمىسىنى يولسىزلىق بىلەن ئازايتقانلىقى توغرىسىدا مۇخبىرنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب بەرگەندە مۇنداق دېدى: ئامېرىكىنىڭ بۇ ھەرىكىتى جۇڭگو - ئامېرىكا توقۇلما بۇيۇملار كېلىشىمىگە ئېغىر دەرىجىدە خىلاپ بولۇپ، جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە ئېكسپورت كارخانىلىرىنىڭ قاتتىق قارشىلىقىغا ئۇچرىدى. جۇڭگو تەرەپ مۇنداق دەپ قارايدۇ: «ئامېرىكا تەرەپ نورمىنى ئازايتىش توغرىسىدىكى بۇ قارارىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشى كېرەك، سوددا سۈركىلىش پەيدا قىلىشنىڭ ھېچكىمگە پايدىسى يوق».

لى دۆڭشېڭ مۇنداق دېدى: 9 - ئاينىڭ 6 - كۈنى ئامېرىكا سودا ۋەكىلى ئىشخانىسى جۇگو - ئامېرىكا توقۇلما بۇيۇملار كېلىشىمىدىكى بەلگىلىمە بويىچە جۇڭگو تەرەپ بىلەن توقۇق كېڭەشمىگەن، توقۇق دەلىل - ئىسپاتلار بىلەن تەمىنلىمىگەن ئەھۋال ئاستىدا، دۆلىتىمىزنىڭ 1996 - يىللىق توقۇلما بۇيۇملار نورمىسىنى ئۆز ئالدىغا ئازايتىپ، ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ بۇ ھەرىكىتى جۇگو - ئامېرىكا توقۇلما بۇيۇملار كېلىشىمىگە ئېغىر دەرىجىدە خىلاپ بولۇپ جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە ئېكسپورت كارخانىلىرىنىڭ قاتتىق قارشىلىقىغا ئۇچرىدى. ئامېرىكا گېزىتىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، بۇ ھەرىكەت ئامېرىكىدىكى جۇڭگو - ئامېرىكا سودىسىنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىۋاتقان ئەربابلارنىڭمۇ قارشىلىقىغا ئۇچرىغان.

تاشقى ئىقتىساد - سودا مىنىستىرلىكىنىڭ باياناتچىسى مۇنداق دېدى: بىز ئامېرىكا تەرەپنىڭ جۇگو - ئامېرىكا سودا مۇناسىۋىتىنى ئاساس قىلىپ، نورمىنى ئازايتىۋېتىش توغرىسىدىكى قارارىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز. سوددا سۈركىلىش پەيدا قىلىش ھېچكىمگە پايدىسىز بولۇپ، ئۇ ئىككى تەرەپنىڭ مەنپەئىتىنى زىيانغا ئۇچرىتىدۇ، خالاس. ئامېرىكا تەرەپتە مەسىلىنى ھەل قىلىش سەمىمىيەتى بولسا، بىز ئىككى تەرەپ رازى بولىدىغان نەتىجە ھاسىل قىلىش ئۈچۈن، ئىككى تەرەپلىك كېلىشىمدىكى روھقا ئاساسەن، ئامېرىكا تەرەپ بىلەن يەنە كېلىشىشنى خالايمىز. ئامېرىكا تەرەپ سوددا سۈركىلىش پەيدا قىلىشتا چىڭ تۇرىدىغان بولسا، جۇڭگو تەرەپمۇ بۇنىڭغا قارشى تەدبىر قوللانماي قالمايدۇ.

ئەراپات پەلەستىن بىلەن جۇڭگونىڭ ئەنئەنىۋى دوستلۇقىنى مەدھىيىلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 5 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. پەلەستىن مىللىي ھوقۇقلۇق ئورگىنىنىڭ رەئىسى ئەراپات بۈگۈن جۇڭگونىڭ پەلەستىن ئىشلىرىنى قوللاپ كەلگەنلىكىنى مەدھىيىلىدى ۋە ئۇنىڭغا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى خۇشال - خۇرام تەبرىكلىگەنلىكىنى بىزدىن بەك خۇشال بولدۇق.»

خەلقارا مىنا يەنىنى ئوتتاۋادا يېپىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئوتتاۋا، 5 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. قىرغىن قىلىش خاراكتېرىدىكى مىنالارنى مەنئى قىلىش ۋە يوقىتىشى مۇراجىئەت قىلىندى. يىغىنغا 70 نەچچە دۆلەتنىڭ، غەيرىي ھۆكۈمەت تەشكىلاتلىرىنىڭ ۋە خەلقارا ئورگانلارنىڭ ۋەكىلى قاتناشتى.

يىغىن ئاخىرلاشقاندا ئېلان قىلىنغان خىتابنامىدە خەلقارا جەمئىيەتنىڭ ھەرىكەت قوللىنىپ، قىرغىن قىلىش خاراكتېرىدىكى مىنالارنى مەنئى قىلىش ۋە يوقىتىشى مۇراجىئەت قىلىندى. خىتابنامىدە مىنانى يوقىتىش ھەرىكىتىنىڭ ئۈنۈملۈك ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئالاقىدار دۆلەتلەردىن قىرغىن قىلىش خاراكتېرىدىكى مىنالارنى ئورۇنلاشتۇرۇشنى توختىتىش تەلەپ قىلىندى ھەم خەلقارا جەمئىيەتنىڭ مىنا تازىلاش ۋە مىنانىڭ زىيىنىغا ئۇچرىغانلارغا تېخىمۇ كۆپ ياردەم بېرىشى دەۋەت قىلىندى.

خىتابنامىدە يەنە مۇنداق دېيىلدى: يىغىن قاتناشچىلىرى قىرغىن قىلىش خاراكتېرىدىكى مىنالارنى چەكلەش توغرىسىدا بالدۇراق خەلقارا كېلىشىم ئىمزالاش ئۈچۈن ئورتاق تىرىشىدىغانلىقى توغرىسىدا ۋەدە بەردى.

رائونىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكىنىڭ ھىندىستانىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىگە كۆرسىتىدىغان تەسىرى

ھىندىستانىڭ سابىق ۋەزىلىسى، كونگرېس پارتىيىسىنىڭ رەئىسى ناراشىنخا رائو ئالدامچىلىق دېلوسىغا چېتىلىدىغان دەپ قارىلىپ، 9-ئاينىڭ 21-كۈنى دېھلى سوت مەھكىمىسى تەرىپىدىن سوراقاچاقىرتىلدى. ئۇ شۇ كۈنى كونگرېس پارتىيىسىنىڭ رەئىسلىك ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكىنى جاكارلىدى. 9-ئاينىڭ 23-كۈنى كەچتە، كونگرېس پارتىيىسىنىڭ سىياسەت بەلگىلىگۈچى ئالىي ئورگىنى - كونگرېس پارتىيىسى خىزمەت كومىتېتى جەددىي كېڭىشىش ئارقىلىق، بۇ پارتىيىنىڭ مۆتىۋىرى، 80 ياشلىق شتارام كايسىرنى رائونىڭ ئورنىغا كونگرېس پارتىيىسىنىڭ ۋاقىتلىق رەئىسلىككە سايلىدى. رائونىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكى ھىندىستانىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىنى تېخىمۇ تۇراقسىزلاشتۇرۇۋېتىدۇ.

رائو رەھبەرلىكىدىكى كونگرېس پارتىيىسى 5-ئايدىكى چوڭ سايلامدا پاجىئەلىك مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغاندىن كېيىن، پارتىيە ئىچىدىكى بىر مۇنچە كىشىلەر، جۈملىدىن سىياسەت بەلگىلەيدىغان ئورگاندىكى بىر قىسىم رەھبەرلەر رائودىن ئەيىبىنى ئۆستەڭە ئېلىپ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بېرىشنى قاتتىق تەلەپ قىلدى، ئۇلار رائونىڭ باشقا پىكىرىدىكىلەرنى چەتكە قاقتى، ھاكىم مۇتلەقلىق قىلىنىشىغا ئەگىشىپ، كونگرېس پارتىيىسىنىڭ رەئىسى، پارتىيە ئىچىدە بۆلۈنۈش پەيدا قىلدى، دەپ قاتتىق تەنقىدلىدى. مەركىزىي تەكشۈرۈش ئىدارىسى سابىق رائو ھۆكۈمىتى ئەزالىرىنىڭ چىرىكلەشكەنلىكىگە دائىر رەزىللىكلىرىنى، بىر قانچەدېلونىڭ رائوغا چېتىشلىق ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلغاندىن كېيىن، پارتىيە ئىچىدە رائونىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بېرىشنى تەلەپ قىلىش ساداسى بارغانسېرى كۈچەيدى.

كونگرېس پارتىيىسىنىڭ بىر قىسىم ئەزالىرى ھەتتا رائونى پارتىيىنىڭ ئىنتىپاقلىقى ئۈچۈن پۈتلىكاشاڭ بولۇپ قالدى دەپ قارىدى. ھازىر پۈتلىكاشاڭ ئىرغىتىپ تاشلاندى، بۆلۈنۈپ چىقىپ كەتكەن مەزھەپلەر ئەمدى كونگرېس پارتىيىسىگە قايتىپ كېلىشى مۇمكىن.

لېكىن، كونگرېس پارتىيىسىدىكى ھازىرقى ئاساسىي مەسىلە شۇكى پۈتۈن پارتىيىنى ئىنتىپاقلاشتۇرىدىغان بىر رەھبەر كىمچىل، كايسىرى ياشىنىپ قالغان، ئۇنىڭ يېڭىلىق يارىتىش روھى كەمچىل، ھالبۇكى، كىملەر يىلى 1-ئايدا رەسمىي رەئىس سايلاشقا ئاران تۆت ئاي ۋاقىت قالدى، شۇڭا كايسىرنىڭ چوڭ ئىشلارنى قىلىپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس. ھازىر پارتىيە ئىچىدە كونگرېس پارتىيىسىنىڭ رەئىسلىكىنى تالىشىش كۈرىشى باشلىنىپ كەتتى، مۇشۇنداق ئەھۋالدا كونگرېس پارتىيىسىنىڭ ئىنتىپاقلىشالمىسۇ ناتايىن، رائونىڭ ۋە كونگرېس پارتىيىسىنىڭ باشقا رەھبەرلىرىنىڭ ئالاقىدار سەتچىلىكلەرنىڭ ئۈزلۈكسىز پاش قىلىنىشىغا ئەگىشىپ، كونگرېس پارتىيىسىنىڭ رەئىسى، كونگرېس پارتىيىسى خىزمەت كومىتېتى جەددىي كېڭىشىش ئارقىلىق، بۇ پارتىيىنىڭ مۆتىۋىرى، 80 ياشلىق شتارام كايسىرنى رائونىڭ ئورنىغا كونگرېس پارتىيىسىنىڭ ۋاقىتلىق رەئىسلىككە سايلىدى. رائونىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكى ھىندىستانىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىنى تېخىمۇ تۇراقسىزلاشتۇرۇۋېتىدۇ.

رائو ھىندىستانىڭ سىياسىي مۇنبىرىدىكى مۇھىم شەخس بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكى بىرلەشمە فرونت ھۆكۈمىتىنىڭ تەقدىرىگىمۇ مۇئەييەن تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭدە، سىياسىي قارىشى ئوخشاش بولمىغان ئون نەچچە كىچىك پارتىيىدىن تەشكىل تاپقان بىرلەشمە فرونت ھۆكۈمىتى رائونىڭ ۋە ئۇنىڭ رەھبەرلىكىدىكى كونگرېس پارتىيىسىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەنلىكى ئۈچۈنلا ھاكىمىيەتنى تۇتۇپ تۇرالىغانىدى. شۇڭا، كونگرېس پارتىيىسىدىكى ھەرقانداق چوڭ ئۆزگىرىش بىرلەشمە فرونت ھۆكۈمىتى ھاكىمىيىتىنىڭ مۇقىملىقىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ.

دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى، ھىندىستاندىكى ئاھالە ئەڭ كۆپ بولغان شىمال شتاتى 9-ئاينىڭ 30-كۈندىن باشلاپ شتات پارلامېنتى سايلىمى ئۆتكۈزىدۇ، رائونىڭ مۇشۇنداق چاغدا ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەرگەنلىكى كونگرېس پارتىيىسىگە پايدىسىز تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا، ئەڭ چوڭ ئۆكتىچى پارتىيە - ھىندىستان خەلق پارتىيىسىنىڭ ئەمەلىي كۈچى مۇشۇ سەۋەبتىن كۈچەيىپ كەتتى. ئەگەر ھىندىستان خەلق پارتىيىسى شىمال شتاتى پارلامېنت سايلىمىدا غەلبە قىلسا، بىرلەشمە فرونت ھۆكۈمىتىنىڭ مۇقىملىقىغا بۇاستە تەسىر يېتىدۇ. **(شىنخۇا ئاگېنتلىقى)**

بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا بىلەن يۇگوسلاۋىيە ئىنتىپاقى دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورنىتىشنى قارار قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پارىژ، 3-ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا جۇمھۇرىيىتىنىڭ زۇڭتۇڭى ئىزەتبېگوۋىچ بىلەن يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقى سېربىيە جۇمھۇرىيىتىنىڭ زۇڭتۇڭى مىلوشېۋىچ فرانسىيە زۇڭتۇڭى شىراكنىڭ رىياسەتچىلىكىدە، مۇشۇ ئاينىڭ 3-كۈنى پارىژدا «بىرلەشمە بايانات» ئىمزالاپ، بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا بىلەن يوگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنىڭ باش ئەلچى دەرىجىلىك دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورنىتىشنى قارار قىلغانلىقىنى جاكارلىدى.

ئىزەتبېگوۋىچ بىلەن مىلوشېۋىچ باياناتىدا تىنچلىقنى ئىلگىرى سۈرۈپ، شەرقىي ياۋروپا بىلەن جەنۇبىي ياروپانىڭ ئۇزاققىچە مۇقىم بولۇشى ۋە بۇ رايونلاردىكى ھەرقايسى ئەل خەلقلىرىنىڭ باراۋەرلىكى، ھەمكارلىششى ئۈچۈن تىرىشىدىغانلىقىنى، ئىككى دۆلەتنىڭ ياخشى نىيەت ۋە چوشىنىش روھى بويىچە ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى مەسىلىلەرنى ھەل قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بايانىاتتا مۇنداق دېيىلدۇ: بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا بىلەن يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقى ئىككى دۆلەت پۇقرالىرىنىڭ ۋىزا ۋە باشقا ھەرقانداق رەسمىيەت ئۆتىمەي ئەركىن ھېرىش-كېلىش قىلىشقا كاپالەتلىك قىلىدۇ. ئىككى دۆلەت ئىقتىساد، سودا ئالاقىسىدىكى بارلىق چەكلىمىلەرنى بىكار قىلىپ، ئۇزاق مۇددەتلىك ئىقتىسادىي ھەمكارلىقنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئىلھام بېرىدۇ، ئالاقىدار كېلىشىملەرنى تېزدىن تەييارلايدۇ ھەم تۇزۇپ چىقىدۇ.

بايانىاتتا مۇنداق كۆرسىتىدۇ: ئىككى دۆلەت خەلقارا قانۇنلاردىكى دۆلەت ۋارىسلىقىغا دائىر بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن، ۋارىسلىق قىلىش مەسىلىسىنى ماسلاشتۇرۇپ ھەل قىلىدۇ. يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقى دېتون كېلىشىمىگە ئاساسەن، بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنانىڭ پۇتۇنلۇكىگەھۆرمەت قىلىدۇ. بوسنىيە-گېرتسېگوۋىنا يۇگوسلاۋىيە ئىتتىپاقىنىڭ ئىزچىللىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ.

يېلتسىن روسىيە ئارمىيىسىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئالتە ئەمەلدارىنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، موسكۋا، 5 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. روسىيە زۇڭتۇڭى يېلتسىن مۇشۇ ئاينىڭ 4 - كۈنى بۇيرۇق ئېلان قىلىپ، پاراشۇتچى قىسىملار قوماندانى پودكورجىك، راكېتا قىسىملىرىنىڭ قوماندانى ئۇئانوۋ ۋە روسىيە قوشۇنلىرىنىڭ 1- مۇئاۋىن باش سەنمۇجاڭى رونبكووۋنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىدى.

خەلقارا بېزىقلىق تېلېگراف ئاگېنتلىقىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، روسىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىكىنىڭ ئارمىيىدىكى كادىرلارنىڭ ئۆي ۋە قانۇن ئىشلىرىغا مەسئۇل ئۇچ نەپەر ئىدارە باشلىقىمۇ ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلانغان.

چەت ئەل رادىئوسىنىڭ خەۋىرىگە قارىغاندا، يېلتسىن بۇ ئالتە نەپەر يۇقىرى دەرىجىلىك ھەربىي ئەمەلدارنى ھۆكۈمەتنىڭ ھەربىيلەر سانىنى زور دەرىجىدە ئازايتىش پىلانىغا قارشى چىققانلىقى ئۈچۈن ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىغان.

ئوتتۇرا شەرق مەسىلىسى بويىچە جەددىي چاقىرىلغان باشلىقلار يىغىنى مۇشۇ ئاينىڭ 2 - كۈنى ۋاشىنگتوندا نەتىجىسىز ئايالاشتى. يىغىن ئايالاشقاندىن كېيىن، ئامېرىكا ژۇگتوگى كلىنتون ئاخبارات ئېلان قىلىش يىغىنى ئۆتكۈزىدى.

سۈرەتتە: يىغىنغا قاتناشقان پەلەستىن مىللىي ھوقۇقلۇق ئورگىنىنىڭ رەئىسى ئەراپات (ئوڭدىن 3 - كىشى)، ئىسرائىلىيە ژۇگلىسى نىتانياخۇ (ئوڭدىن 2 - كىشى)، ئىئوردانىيە پادىشاھى ھۇسەين (ئوڭدىن 1 - كىشى).

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، يائۇنجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون ھاش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش
نومۇرى: CN 65 — 0002 / Z
（ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57）

1996 - يىل
ئۆكتەبر
10
پەيشەنبە

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى　（بۇ سان ئالتە بەت）

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى جەڭگاھىشەنگە قايتا چىقتى

ئۆز مۇخبىرىمىز چېن يەن جەڭگاھىشەندىن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدىن يەنىمۇ بىر پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى 10 - ئاينىڭ 6 - كۈنىدىن 8 - كۈنىگىچە نەنچاڭ ئارقىلىق تۇنجى قىزىل ئىنقلاب تايانچ بازىسى جەڭگاھىشەنگە بېرىش ئارزۇسىغا يەتتى.

يەرلىك ئورۇنلارنىڭ زور كۈچ بىلەن يارەملىشىشى ئاستىدا، ئىككى كۈندىن بۇيان پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى 1927 - يىلى 10 - ئايدىن 1930 - يىلى 2 - ئايغىچە ماۋزېدۇڭ قاتارلىق پىشقەدەم پرولېتارىيات ئىنقلابچىلىرى كۆزلۈك يېغىم قوزغىلىڭى قىسىملىرىغا رەھبەرلىك قىلغان ۋە شۇ جايدىكى ئاممانى بىلەن «ئىشچى - دېھقان قوراللىق قىسىملىرى بازىسى» قۇرغان كونا جايغا كېلىپ، ماۋزېدۇڭ، جۇدې، چېن يى، پىڭ دېخۇەي قاتارلىق پىشقەدەم ئىنقلابچىلارنىڭ ئەينى ۋاقىتتا تۇرغان ئۆيىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى. پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى قىزىل ئارمىيە فورمىسىنى كىيىپ، يولداش جۇدې يازغان «خۇاڭيانجيې» دېگەن ئابدە يېنىدا خاتىرە ئۆچۈن سۈرەتكە چۈشتى. پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى 10 - ئاينىڭ 7 - كۈنى سىم - سىم يامغۇرغا قارىماي، جەڭگاھىشەننىڭ شىمالىدىكى قەھرىمانلار قەبرىستانلىقىغا ئالايتەن كېلىپ، ئىنقلابىي قۇربانلارنىڭ قەبرىسىگە گۈل چەمبىرەك قويدى.

شىنجاڭ ھەربىي رايونى سۆھبەت يېغىنى ئۆتكۈزۈپ، قىزىل ئارمىيىنىڭ ئۇلۇغۋار تۆھپىسىنى ياد ئەتتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز تەي يىلۇك، لىيۇ شىڭچۈەن خەۋەر قىلدۇ: شىنجاڭ ھەربىي رايونى يېقىندا قىزىل ئارمىيىنىڭ ئۇزۇن سەپەردە غەلبە قىلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىنى خاتىرىلەش مۇناسىۋىتى بىلەن داغدۇغىلىق سۆھبەت يېغىنى ئۆتكۈزدى. شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ رەھبەرلىرى ۋە 14 پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىسى جەم بولۇپ، ئۇزۇن سەپەر تارىخىنى قايتا ئەسلەپ، قىزىل ئارمىيىنىڭ ئۇلۇغ تۆھپىسىنى ياد ئېتىپ، جۇڭگو ئىنقلابىي تارىخىدىكى ئۇلۇغ ئەھمىيەتكە ئىگە بۇ زور ئىشنى ئورناق خاتىرىلىدى.

سۆھبەت يېغىنىغا شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ سىلكىنىشى فۇبىگياۋ رياسەتچىلىك قىلدى. سۆھبەت يېغىنىغا مۇئاۋىن سىلكىنىشى قۇربان ئەرشىدىن، مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسار روزى ھوشۇر، لي شىڭپىڭ ۋە ئورگان كادىرلىرىدىن بولۇپ 50 نەچچە كىشى قاتناشتى.

لى دۆكخوي مالايسىيالىق مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز جالال يۇ خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى لى دۆكخوي 10 - ئاينىڭ 6 - كۈنى كەچتە شىنجاڭ «ئىستراھەت» مېھمانخانىسىدا مالايسىيا بىلى شتاتلىق مەمۇرىي كېڭەشنىك پارلامېنت ئەزاسى خۇالىڭ جياچۇەن باشچىلىقىدىكى مالايسىيانىڭ جۇڭگودا زىيارەتتە بولۇش ئۆمىكىدىكىلەر بىلەن كۆرۈشتى.

كۆرۈشۈشتە، ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى لى دۆكخوي ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشىتنىڭ مېھمانلارغا يوللىغان سەممىي سالىمىنى يەتكۈزدى. ئۇ مۇنداق دېدى: مالايسىيا بىلەن شىنجاڭنىڭ ئارىلىقى ناھايىتى يىراق بولسىمۇ، دوستلۇقىمىز ۋە ئالاقىمىز ئۇزاق تارىختا ئىگە، مالايسىيانىڭ باشلىقى كارخانىچىلار ۋەكىللەر ئۆمىكىنى باشلاپ شىنجاڭغا زىيارەتكە كەلگەن. مەن ھەر قايسىڭلارنىڭ بۇ قېتىم شىنجاڭغا تەكشۈرۈشكە كەلگەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، تېخىمۇ كەڭ دائىرىدە چوڭقۇر چۈشىنىش ھاسىل قىلىپ، دوستلۇقنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش كۆۋرۈكى بەرپا قىلىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئاپتونوم رايون چاقىرغان پاختا خىزمىتى يىغىنىدا مۇنۇلار ئوتتۇرىغا قويۇلدى:

پۇتۇن كۈچ بىلەن ئاتلىنىپ، پاختا خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز ياڭ فەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاپ ئىشلەش سۈپىتىنىڭ تۆۋەنلەپ كېتىش مەسىلىسىنى تۈپتىن ھەل قىلىش، پاختا سۈپىتىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، ئاپتونوم رايونىمىز پاختىسىنىڭ ئىناۋىتىگە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى يېقىندا سۈپەت ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيىتە تۈزۈمىنى يولغا قويۇشنى قارار قىلدى. قايسى ناھىيىدە، قايسى ھالقىدا پاختا سۈپىتىدە مەسىلە كۆرۈلسە، شۇ ناھىيە، شۇ ھالقا مەسئۇل بولىدۇ، ئىقتىسادىي زىيانىنى تۆلەيدۇ.

ئۆز مۇخبىرىمىز ياڭ فەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاپ ئىشلەش سۈپىتىنىڭ تۆۋەنلەپ كېتىش مەسىلىسىنى تۈپتىن ھەل قىلىش، پاختا سۈپىتىنى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، ئاپتونوم رايونىمىز پاختىسىنىڭ ئىناۋىتىگە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى يېقىندا سۈپەت ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيىتە تۈزۈمىنى يولغا قويۇشنى قارار قىلدى. قايسى ناھىيىدە، قايسى ھالقىدا پاختا سۈپىتىدە مەسىلە كۆرۈلسە، شۇ ناھىيە، شۇ ھالقا مەسئۇل بولىدۇ، ئىقتىسادىي زىيانىنى تۆلەيدۇ.

پاختا تىجارىتىنى، بازىرىنى، باھاسىنى قويۇۋېتىمەسلىك سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىپ، پاختا بازىرىنى ياخشى باشقۇرۇش لازىم. بۇ يىل دۆلەت پاختا خىزمىتىگە دائىر ئومۇمىي فاكتورلار، سىياسەتلەرنى ئۆزگەرتمەيدۇ. پاختىنى تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرى بىر تۇتاش سېتىۋېلىش، پىششىقلاش، تىجارەت قىلىش سىياسىتىدە داۋاملىق چىڭ تۇرىدۇ. باشقا ھەر قانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ پاختا سېتىۋېلىشى، پىششىقلىشى، پاختا تىجارىتى قىلىشىغا بىردەك يول قويۇلمايدۇ. ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ۋە سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، قانۇنسىز سىياسەتلەرنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىپ، 1996 - يىللىق پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتىنى پۈختا، ياخشى ئىشلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

پاختا تىجارىتىنى، بازىرىنى، باھاسىنى قويۇۋېتىمەسلىك سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىپ، پاختا بازىرىنى ياخشى باشقۇرۇش لازىم. بۇ يىل دۆلەت پاختا خىزمىتىگە دائىر ئومۇمىي فاكتورلار، سىياسەتلەرنى ئۆزگەرتمەيدۇ. پاختىنى تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرى بىر تۇتاش سېتىۋېلىش، پىششىقلاش، تىجارەت قىلىش سىياسىتىدە داۋاملىق چىڭ تۇرىدۇ. باشقا ھەر قانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ پاختا سېتىۋېلىشى، پىششىقلىشى، پاختا تىجارىتى قىلىشىغا بىردەك يول قويۇلمايدۇ. ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەتلەر ۋە سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ، قانۇنسىز پاختا سېتىۋېلىش ۋە ھاينىغا سېتىش قىلمىشلىرىغا زەربە بېرىپ، نورمال پاختا سېتىۋېلىشنى ۋە ئوبوروت تەرتىپىنى قوغدىشى لازىم.

پاختا سېتىۋېلىش باھاسىنى ئەستايىدىل ئىجرا قىلىپ، پاختكارلارنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداش لازىم. ئاپتونوم رايون بۇ يىل پاختكارلارنىڭ كرېمنى ئاشۇرۇپ، ئاكتىپلىقىنى يەنمۇ قوزغاش ئۈچۈن، ئۆلچەملىك يەرلىك پاختا سېتىۋېلىش باھاسىغا بۆلتۇرقى 600 يۈەن ئاساسىدا يەنە 30 يۈەن قوشۇشنى قارار قىلدى. ئۆلچەملىك ئۇزۇن تالالىق پاختىنىڭ ھەر 50 كىلوگرامى ئىلگىرى 840 يۈەندىن سېتىۋېلىنغان بولسا، بۇنىڭدىن كېيىن 882 يۈەندىن سېتىۋېلىندۇ.

（ئاخىرى 4 - بەتتە）

بۇ يىل پاختا سېتىۋېلىش ۋە پىششىقلاپ ئىشلەشتە سۈپەت ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيىتە تۈزۈمى يولغا قويۇلدۇ

قاتلاممۇ قاتلام ئىگىلەپ، بۇ يىل سېتىۋالىدىغان، پىششىقلايدىغان، يۆتكەپ بېرىدىغان پاختىنىڭ دەرىجىسى، تالا ئۇزۇنلۇقى، تاي ئېغىرلىقىنىڭ دۆلەت بەلگىلىگەن ئۆلچەمگە يېتىشىگە ھەققىي كاپالەتلىك قىلىشى، پاختىچىلىق رايونلىرى پاختىچىلىق خىزمىتىگە دائىر تەشۋىق - تەربىيە خىزمىتىنى پائال ياخشى ئىشلەپ، پاختىنى

مۇقەللىشىپ قالغان ئەھۋالدا، ئاپتونوم رايونىمىز پاختىسىنىڭ ئىناۋەتكە ھەققىي

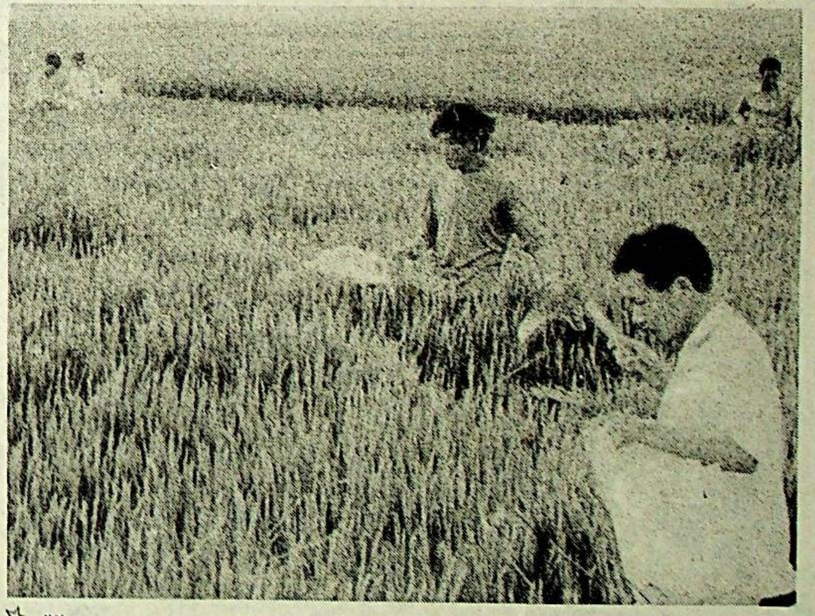
ئۇرۇمچىدە گېزىت - ژۇرنال تارقىتىش پونكىت (خادىم)لىرىنى تەقدىرلەش يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

ئىدارىمىز مۇنەۋۋەر تارقىتىش پونكىتى دېگەن نامغا ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز رەن دىلك خەۋىر قىلىدۇ: ئۇرۇمچى رايونى بويىچە ئېچىلغان 1996-يىللىق جەمئىيەتكە گېزىت-ژۇرنال تارقىتىش پونكىت (خادىم)لىرى بويىچە يەكۈنلەش، تەقدىرلەش يىغىنى 10-ئاينىڭ 9-كۈنى چوشتىن ئىلگىرى شىنجاڭ «خەلق» سارىيىدا ئېچىلدى. «شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى تارقىتىش پونكىتى قاتارلىق 52 مۇنەۋۋەر تارقىتىش پونكىتى، 153 نەپەر مۇنەۋۋەر تارقىتىش خادىمى تەقدىرلەندى. «شىنجاڭ مائارىپى» قاتارلىق ئون گېزىت-ژۇرنال ئىدارىسى 1996-يىللىق ئون مۇنەۋۋەر ئورۇن دېگەن نامغا ئېرىشتى.

گېزىت-ژۇرنال تارقىتىش پونكىت (خادىم)لىرى گېزىت-ژۇرنال تارقىتىشنىڭ 1-سېپىدە كۆرەش قىلىدۇ، ئۇلار خەلق ئامما‌سى بىلەن ئالاقە باغلايدۇ. گېزىت-ژۇرنال تارقىتىش پونكىت (خادىم)لىرى جان كۆيدۈرۈپ ئىشلەپ، ھاردىم-تالدىم دېمەي، شۇ كۈنلۈك گېزىت-ژۇرنالنى مۇشتېرىنىڭ قولىغا تېز، توغرا يەتكۈزۈپ، ئورۇن رەھبەرلىرى ۋە مۇشتېرىلارنىڭ يۈكسەك ماختىشىغا ۋە بىردەك ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. 9-ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر شەھەر بويىچە جەمئىي 5127 خىل گېزىت-ژۇرنالغا مۇشتېرى قوبۇل قىلىندى. تىراژى 1 مىليون 200 مىڭ نۇسخىدىن ئاشتى، گېزىت-ژۇرنال ئابونت ھەققى 41 مىليون 500 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، بۇلتۇرقى مەزگىلدىكىدىن % 24.4 ئاشتى.

تەقدىرلەش يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرى، شۇنىڭدەك پۈتۈن شەھەردىكى گېزىت-ژۇرنال تارقىتىش پونكىت (خادىم)لىرىنىڭ ۋەكىللىرىدىن بولۇپ 3000 دىن ئارتۇق كىشى قاتناشتى.

يېزا ئىگىلىك 1 - شىنى يېگى سورتلارنى تاللاش ۋە كېڭەيتىش خىزمىتىنى پائال ياخشى ئىشلىدى.

سۈرەتتە: دېھقانلار ئېتىزدا شال ئۇرۇقى پەرۋىشىنى چىڭ. تۇتماقتا.

لۇبىن فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدىن تۇنجى بولۇپ «دوستلۇق مۇكاپاتى»غا ئېرىشكەن چەت ئەل مۇتەخەسسىسى شەرەپ قۇچۇپ قايتىپ كەلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز جۇخۇك، لى زۇڭجى خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا دۇنيا بانكىسىنىڭ قەرز پۇلىدىن پايدىلىنىپ ياسلىۋاتقان تۇنجى تاشيول - تۇرپان-ئۇرۇمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيول قۇرۇلۇشىنىڭ مۇئاۋىن باش نازارەتچى ئىنژېنېرى، كانادالىق مۇتەخەسسىس گىل داۋۇ ئەپەندى بېيجىڭدا جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى دۆلەت چەت ئەل مۇتەخەسسىسلىرى ئىدارىسى بەرگەن «دوستلۇق مۇكاپاتى» نى ئېلىپ شەرەپ بىلەن قايتىپ كەلدى. گىل داۋۇ ئەپەندى ئاپتونوم رايونىمىزدىن تۇنجى بولۇپ مۇشۇنداق شەرەپكە ئېرىشكەن چەت ئەل مۇتەخەسسىسى.

گىل داۋۇ ئەپەندى 1995 - يىل 4 - ئاينىڭ 8 - كۈنى جۇڭگوغا خىزمەتكە كەلگەن، شۇنىڭدىن ئېتىبارەن كانادا « SNC - لەنۋاللىك» خەلقئارا شىركىتىنىڭ تۇرپان - ئۇرۇمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيولى قۇرۇلۇشىغا ئەۋەتكەن ئالتە كىشىلىك چەت ئەل مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسىنىڭ باشلىقى بولۇپ، مۇشۇ قۇرۇلۇشنى باشقۇرۇش ئورنىدا مۇئاۋىن باش نازارەتچى ئىنژېنېرلىقنى ئۇستىگە ئالغان. خىزمەتتە ئالاھىدە نەتىجە يارىتانلىقى ئۈچۈن، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى 1995 - يىلى بۇ مۇنەۋۋەر چەت ئەللىك مۇتەخەسسىسكە «تەڭرىتاغ مۇكاپاتى» بەرگەنىدى.

«دوستلۇق مۇكاپاتى» جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى جۇڭگودا ئىشلەۋاتقان چەت ئەل مۇتەخەسسىسلىرىگە بېرىدىغان مۇكاپات بولۇپ، جۇڭگودا ئىشلەۋاتقان 80 مىڭ چەت ئەل مۇتەخەسسىسدىن ھەر يىلى 45 ى بۇ ئالىي مۇكاپاتتىن بەھرىمەن بولىدۇ.

1996 - يىل 9 - ئاينىڭ 30 - كۈنى دۆلەت بايرىمىنىڭ 47 يىللىقىنى تەبرىكلەش يۇزىسىدىن «خەلق» سارىيىدا ئۆتكۈزۈلگەن كۇتۇۋېلىش زىياپىتىدە مۇئاۋىن ژۇڭلى جۇرۇڭجى گىل داۋۇ ئەپەندىگە شەرەپ گۇۋاھنامىسى بەردى.

ئالدىنقى يىللاردا مەملىكەت بويىچە پاختىغا بولغان ئېھتىياج كۆچلۈك بولغان ئەھۋالدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ پاختىسى سۈپەتلىك بولغاچقا، دۆلەتنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرى ۋە پاختا ئىشلىتىدىغان كارخانىلارنىڭ بىردەك ياخشى باھاسىغا ئېرىشىپ كەلگەنىدى. لېكىن بۇلتۇردىن بۇيان سۈپەت تۆۋەنلەپ كېتىش ئەھۋالى كۆرۈلۈپ، پاختىنىڭ ئېغىرلىقى كەم چىقىش، دەرىجىسىنى يالغان مەلۇم قىلىش، پاختىغا باشقا نەرسىلەرنى ئارىلاشتۇرۇپ پىششىقلاپ ئىشلەشتەك ئەھۋاللار يۈز بەردى. ئۆلچەمگە يېتىش نىسبىتى ئالدىنقى يىلدىكىدىن 14 پوئېنت تۆۋەنلەپ كەتتى. بۇنىڭغا خېرىدارلار ۋە زاپاس ساقلىغۇچى ئورۇنلارنىڭ ئىنكاسى كۆچلۈك بولدى، بۇ ئىشنى گووۋۇيۈەن ۋە ئالاقىدار مىنىستىرلىك، كومىتېتلارنىڭ رەھبەرلىرى كۆپ قېتىم تەنقىد قىلدى، تەسىرى ناھايىتى يامان بولدى. شۇڭا بۇ يىل يېگى پاختا بازارغا سېلىنىش ئالدىدا، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى مۇنۇلارنى تەكتلەيدۇ: شىنجاڭ پاختىسىنىڭ ئىناۋىتىنى ساقلاش - مەملىكەت ئىچى ۋە، سرتىدىكى بازارلارنى ئېچىش رىقابەت ئىقتىدارىنى كۈچەيتىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى، ۋىلايەت، ناھىيە، ئالاقىدار تارماقلار پاختىنىڭ سۈپىتىگە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشى لازىم.

پاختا سۈپىتىنى باشقۇرۇشنى ھەققىي ئەملىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، بۇ يىل ۋىلايەت، ناھىيە، ئالاقىدار تارماقلار پائال ھەرىكەتكە كېلىپ، كۆچلۈك تەدبىر قوللىنىپ ئۆتكەلنى «تۆتكە ئايرىش»، سېتىلىدىغان پاختىنى مەخسۇس ئاق رەختتىن تىكىلگەن خالتىغا قاچىلاش ئىشنى ياخشى ئىشلىشى لازىم، خىمىيىۋى تالالىق خالتا، يۇك رەختتىن تىكىلگەن خالتا ئىشلىتىشكە رۇخسەت قىلىنمايدۇ، ھەر دەرىجىلىك تەمىنات - سودا كوپېراتىپلىرىنىڭ پاختا - چىگە شىركەتلىرى پاختا سۈپىتىنى باشقۇرۇشنى 1 - ئورۇنغا قويۇپ، پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاش، يۆتكەپ سېتىش ۋە زاپاس ساقلاش ھالقىلىرىدىكى سۈپەت باشقۇرۇش ۋە نازارەت قىلىش - تەكشۈرۈش خىزمىتىنى كۈچەيتىشى، دەرىجىسى، باھاسىنى تۆۋەنلىتىش ياكى دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈشتەك ساختىپەزلىك ئەھۋاللىرى كۆرۈلسە تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىش، چېتىشلىق كىشىلەر ۋە رەھبەرلەرنىڭ مەسئۇلىيىتىنى سۈرۈشتۈرۈش لازىم. ھەر دەرىجىلىك تېخنىكا نازارەتچىلىك تارماقلىرى كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ، پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاش ئورۇنلىرىغا بېرىپ، يېتەكچىلىك، نازارەتچىلىكنى كۈچەيتىپ، دەرىجىسىنى تۆۋەنلىتىش ياكى ئۆستۈرۈۋېتىش، ئۆلچەش ئەسۋابلىرىنىڭ توغرا بولماسلىقى ئەھۋاللىرىنى تەكشۈرۈپ، پاختا سېتىۋېلىش سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى مۇنۇلارنى تەلەپ قىلىدۇ: پاختىچىلىق رايونلىرى پاختا سۈپىتىگە ئاخىرغىچە مەسئۇل بولۇشى لازىم. ئاپتونوم رايون ئىچى ۋە سرتىدىكى خېرىدارلارنىڭ پاختىنىڭ سۈپىتىگە ئىنكاسى بولسا، چوقۇم نەق مەيدانغا ئادەم ئەۋەتىپ بىر تەرەپ قىلىشى، بارلىق زىيانىنى ئۈستىگە ئېلىشى لازىم.

ئۇچتۇرپان ناھىيىسىدىكى ئىدارە، ئورۇنلار كەلكۇن ئاپىتىدە ئۆي - ماكانسىز قالغانلارغا يېگى ئۆي سېلىپ بېرىشنى دائىرىلەر بويىچە ھۆددىگە ئالدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز غەيرەت ئابدۇللا، غەيرەت ئۆمەر، ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل خەۋەر قىلىدۇ: ئۇچتۇرپان ناھىيىسىدە بىر تەرەپ قىلىنچىلىققا ئۇچرىسا ھەممە تەرەپ ياردەم بېرىشتەك ئالىيجاناب روھ جارى قىلدۇرۇلۇپ، سوتسىيالىستىك تۇزۇمنىڭ ئەۋزەللىكىنى تېخىمۇ نامايان قىلىندى. بۇ ناھىيىدىكى ئىدارە، ئورۇنلار ۋە ئاپەتكە ئۇچرىغان ياكى ئاپەتكە ئېنىك ئۇچرىغان يېزا - كەنتلەر پەۋقۇلئاددە زور كەلكۇن ئاپىتىدە ئۆي - ماكانسىز قالغانلار دېھقان، چارۋىچىلارغا يېگىدىن ئولتۇراق ئۆي سېلىپ بېرىش ۋەزىپىسىنى دائىرىلەر بويىچە ھۆددىگە ئالدى. 8 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر ناھىيە بويىچە ھۆددىگەرلىككە قاتناشقان ئىدارە - ئورگان، ئورۇن 138 گە، يېزا - كەنت 90 غا، ئۆيى يېگىلاپ بېرىلىدىغان ئائىلە 511 گە، ئۆي 3066 ئېغىزغا يەتتى.

بۇ يىل 8 - ئاينىڭ 21 - كۈنى ئۇچتۇرپان ناھىيىسىدە يېقىنقى 100 يىلدىن بۇيان كۆرۈلۈپ باقمىغان زور كەلكۇن ئاپىتى يۈز بېرىپ، 37 مىليون 450 مىڭ يۇەندىن كۆپرەك بۇاستە ئىقتىسادىي زىيان پەيدا بولدى. ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇشى ئېغىر قىينىچىلىققا ئۇچرىدى.

ئاپەت يۈز بەرگەندىن كېيىن، ئۇچتۇرپان ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى جىددىي تەدبىر قوللىنىپ، ئۆي - ماكانسىز قالغانلارنى ئورۇقلاش - تۇغقان، قولۇم - قوشنا، كەنت - مەھەللە كادىرلىرىنىڭ ئۆيلىرىگە ۋاقتلىق ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئولارنىڭ روھىي - ھالىتىنى مۇقىملاشتۇردى. شۇ ئاساستا ئەسلىدىكى ئۆيىدە قايتا ئولتۇرۇش ئىمكانىيىتى بولمىغان 511 ئائىلىگە 3066 ئېغىز ئۆي سېلىپ بېرىش ۋەزىپىسىنى ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ فۇنكسىيىلىك تارمافلىرىنا، كەلكۇن ئاپىتىگە ئۇچرىمىغان ياكى يېنىك ئۇچرىغان يېزا، بازار، كەنتلەرگە تۇختام شەكلى ئارقىلىق دائىرىلەر بويىچە ھۆددىنكە بەردى. ھاكىم بىلەن ئىدارە - ئورۇن، يېزا-كەنتلەرنىڭ مەسئۇللىرى ئىمزا قويغان بۇ توختامنامىدە يېگىدىن سېلىنىدىغان ھەر بىر ئېغىز ئۆينىڭ كۆلىمى، قۇرۇلۇش ئۆلچىمى، سۈپەت تەلىپى، تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش ۋاقتى، مۇكاپاتلاش - جازالاش چارىسى كونكرېت بەلگىلەندى. ئۆي ئىگىسى قۇرۇلۇشقا كېرەكلىك توپا - تاش، سامان - پاخال، ئىشىك، رام - كىشەك، چەگە - ۋاسا قاتارلىق

(ئاخىرى 4 - بەتتە)

ئىسلاھات دولقۇنىدا ئاھالىلەرنى ماكانلاشتۇرۇش توغرىسىدا پاراڭ

نېي مىن

تۇرالغۇ ئۇيۇ ئىسلاھاتى دولقۇنىنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشى بىلەن ئاھالىلەرنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى غەلىبە خەۋەرلىرى ئارقا - ئارقىدىن يېتىپ كەلمەكتە. دۆلەت بىر تۈتاش كېپىل بولغان پاراۋانلىق تۇرۇمىدىكى تۇرالغۇ ئۇيۇ بازار ئىگىلىكىنىڭ گۈللىنىشىگە ئەگىشىپ كەلمەسكە كەتتى، تۇرالغۇ ئۇينىڭ تاۋارلىشىشى مۇقىملىشىپ قالدى. ئىسلاھات زور دولقۇنى ئالدىدا، بەزىلەر خۇشال بولدى، بەزىلەر ئەندىشە قىلدى، بەزىلەر ھەتتا قارشىلىشىش كەيپىياتىدا بولدى. بۈگۈنكى كۈندە قاتار - قاتار قەد كۆتۈرگەن بىنالار ئالدىدا، پۇقرالار ئارىسىدىن بولغان ھالدا يانچۇقىنى ئاختۇرۇپ ئۇي سېتىۋالىدىغان پۇلنى قەيەردىن ئېلىشنىڭ غېمىنى يېدى؛ سودىگەرلەر قاتار - قاتار سېلىنغان تۇرالغۇ ئۇيلەرگە قاراپ، ھاياجانلىنىپ يۇرۇش - يۇرۇشلەپ بىكار تۇرغان تۇرالغۇ ئۇي ئالدىدا ئېغىر بېسىقلىق بىلەن پۇل تەييارلاپ تەننەرخىنى ھېسابلاپ كۆرۈشكە مەجبۇر بولدى. تۇرالغۇ ئۇيى ئىستېمالى بىلەن تۇرالغۇ ئۇي ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتنىڭ ھالقىسمان گىرەلىشىپ كېتىشى ھۆكۈمەتكە ئاۋارىچىلىك كەلتۈرۈۋاتقان يېڭى مەسىلىگە ئايلىنىپ قالدى.

زىددىيەتنىڭ بىرىنچى تەرىپى، ناھايىتى كۆپ تۇرالغۇ ئۇيگە ئېھتىياجلىق بولۇش بىلەن نۇرغۇن تۇرالغۇ ئۇيلەرنىڭ بېسىلىپ قېلىش زىددىيىتى.

بىر گۇرۇپپا سانلىق ئاساسقا قاراپ باقايلى: 1994- يىلى ئاپتونوم رايونىمىزدا 1 مىليون 17 مىڭ 100 ئائىلىلىك شەھەر - بازار ئاھالىسى ئىچىدە 111 مىڭ ئائىلىگە ئۇي يېتىشمىگەن، بۇنىڭ 49 مىڭى ئۇرۇمچىدە بولۇپ، 44.4 % نى ئىگىلىگەن. 49 مىڭ ئۇيلۇك ئاھالىنىڭ تۇرالغۇ ئۇي مەسلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، ھەر بىر يۇرۇش ئۇينى 60 كۋادرات مېتر بويىچە ھېسابلىغاندا، 2 مىليون 940 مىڭ كۋادرات مېتر تۇرالغۇ ئۇي سېلىشقا توغرا كېلىدىكەن، ھەر بىر كۋادرات مېترىنى 1000 يۈەن قىلىپ ھېسابلىغاندا، 3 مىليارد يۈەنگە يېقىن مەبلەغ كېتىدىكەن. 1995- يىلى بىر يىلدا، ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى 106 ئۇي- مۇلۇك تەرەققىيات كارخانىسى سالغان تۇرالغۇ ئۇي قۇرۇلۇش كۆلىمى 1 مىليون 80 مىڭ كۋادرات مېترغا يەتكەن بولۇپ، ئومۇمىي ئېھتىياجنىڭ 36.73 پرسەنتىنى ئىگىلىگەن؛ ئۇنىڭ ئىچىدە پۇتكەن تۇرالغۇ ئۇي قۇرۇلۇش كۆلىمى 425 مىڭ 700 كۋادرات مېترغا يېتىپ، ئومۇمىي ئېھتىياجنىڭ 14.48 پرسەنتىنى ئىگىلىگەن، ئېھتىياج بىلەن تەمىنلەش ئوتتۇرىسىدىكى نىسبەت پەقەت 1:0.14 بولۇپ، ئېھتىياج تەمىنلەشتىن ناھايىتى يىراقتا تۇرغان، مارکسىنىڭ قىممەت قانۇنىيىتىگە ئاساسلانغاندا، تەمىنلەش تەلەپنى قاندۇرالمىغاندا، بازار ناھايىتى جانلىنىپ كېتىدۇ، پايدىمۇ ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. بىراق، ئۇرۇمچى شەھىرىدە تۇرالغۇ ئۇي ئېھتىياجنىڭ 46.84 پرسەنتىنى ئىگىلىگەن بولسىمۇ 215 مىڭ 900 كۋادرات مېتر تۇرالغۇ ئۇي بىكار قالغان.

زىددىيەتنىڭ ئىككىنچى تەرىپى، باھاسى قىممەت ئۇي بىلەن بازاردىكى سېتىۋېلىش كۈچىنىڭ تۆۋەن بولۇشى ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت.

چەت ئەلنىڭ تەجرىبىسىگە قارىغاندا، نۆۋەتتىكى تاۋار ئۆينىڭ باھاسى بىلەن كىشىلەرنىڭ يېللىق ئوتتۇرىچە كىرىمى 3:1 دىن 6:1 گىچە بولغان چاغدا، ئاندىن تۇرالغۇ ئۇينى تاۋارلاشتۇرۇشنى يولغا قويغىلى بولىدۇ، شۇچاغدا ئاھالىلەر يېتەرلىك چەقىم قىلىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولىدۇ. مەسىلەن، ئۇي باھاسى ئائىلە يېللىق كىرىمىنىڭ ئالتە ھەسسىسىدىن يۇقىرى بولغاندا، سېتىۋېلىش بازىرىنىڭ شەكىللىنىشى ناھايىتى قىيىن بولىدۇ. ھازىر ئۇرۇمچى شەھىرىدە ئادەتتىكى بىر يۇرۇش تاۋار ئۇي 100 مىڭ يۈەندىن كۆچمۈلۈك تەتۇر پەرق شەكىللەندى. تەكشۈرۈشتىن قارىغاندا، ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى 80% كارخانا زىيان تارتىدىغان كارخانىغا ئايلىنىپ قالدى، مالىيىدە ئېغىر قىزىل رەقەم كۆرۈلدى، پۇتۇن شەھەر كىشىلىرىنىڭ ئوتتۇرىچە يىللىق كىرىمى پەقەت 4000 يۈەندىن كۆپرەك بولۇپ، بىر يۇرۇش ئۇي سېتىۋېلىشى ئۈچۈن 20 يىل چامىسىدا ۋاقىت كېرەك. شۇڭا، ئۇي- مۇلۇك بازىرى قاتتىق چەكلىمىگە ئۇچراۋاتىدۇ.

ناھايىتى زور ئىجتىمائىي ئېھتىياجنىڭ ناھايىتى زور ئىستېمال بازىرىنى شەكىللەندۈرەلمىشى ناتايىن. ئومۇمىي ۋەزىيەتكە نەزەر تاشلىغاندا، شۇبھىسىزكى مەبلەغ مەسلىسىنى، يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن ھەر خىل زىددىيەتلەرنى قانداق ھەل قىلىش كېرەك؟ ئاپتور مۇنداق دەپ قارايدۇ: ئۇي - مۇلۇك بازىرىنىڭ «پىشپ يېتىلىشىنى» تۆت كۆز بىلەن كۆتۈپ تۇرۇش- قۇرۇق خىيال قىلىپ ئۆز كۆزىنى خۇش قىلىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس، پەقەت نۆۋەتتىكى غەيرىي يۇقىرى ئۇي باھاسى بىلەن كەڭ ئاھالە كىرىم سەۋىيىسى ئوتتۇرىسىدىكى غايەت زور پەرقنى كىچىكلەتكەندىلا ئاندىن ئۇي - مۇلۇك بازىرىنى ئاۋاتلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

بىرىنچى ئۇسۇل: «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئارقىلىق تۇرالغۇ ئۇي - مۇلكى ئاساسىي جەڭ مەيدانىنى ئىگىلەپ، ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ باھاسى ئارقىلىق ئۇي - مۇلۇك بازىرى باھاسىغا زەربە بېرىش.

ئۇرۇمچى شەھىرى تۆنجى تۈركۈمدە دۆلەت «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» شەھىرى سۈپىتىدە، 1996 - يىلى دۆلەت پىلانى بويىچە ھۆكۈمەت، ئورۇنلار ئايرىم - ئايرىم 1 مىليون 30 مىڭ كۋادرات مېتر «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئېلىپ باردى، ئۇنىڭ ئىچىدە ھۆكۈمەت كۆلەملىك سالغان مەھەللە قۇرۇلۇشى 439 مىڭ كۋادرات مېتر بولۇپ، ئۇ سۈپىتى ياخشى ، يۇرۇشلىشىشكەن، ئەسلىھەلىرى تولۇق، مۇلۇكلىرىنىڭ باشقۇرۇلۇشى ياخشى، ئىشەنچلىك ۋە ھەر كۋادرات مېتىرىنىڭ باھاسى 1000 يۈەن بولۇش بىلەن بازاردا ئالقىشقا ئېرىشتى.

ھازىر ئۇرۇمچى شەھەر دەرىجىلىك قۇرۇلۇشلار بانكىسىنىڭ قارىشىچە، «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» نىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ناھايىتى يۇقىرى بولۇپ، ئۇ ئاساسلىقى تۆۋەندىكى ئۈچ جەھەتتە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، مۇلۇك بازىرىدا ئالاھىدە ياخشى ۋەزىيەت شەكىللەندى. شۇبھىسىزكى، بۇ، ھەربىر كۋادرات مېترى 2000 يۈەندىن يۇقىرى بولغان ئۇي - مۇلۇك باھاسى ۋە كۆلەملىك شەكىللەنمىگەن ئۇي - مۇلۇك سوددىسىغا قارىتا ھېرىلگەن غايەت زور زەربە. ئۇ چوقۇم شەھىرىمىزنىڭ ئۇي - مۇلۇك باھاسىنى ئەقلىگە مۇۋاپىق يۆزلىنىشكە يېتەكلەيدۇ.

ئىككىنچى ئۇسۇل: بىكار تۇرغان تاۋار ئۇي بىلەن «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئۇرنىنى ئۆز ئارا تاللاپ ئالماشتۇرۇپ، تەرەققىيات شىركەتلىرى مەبلىغى زور مىقداردا ھېسىلىپ قېلىش زىددىيىتىنى ھەل قىلىش.

تەكشۈرۈشكە قارىغاندا، ئۇرۇمچى شەھىرىدىكى نۇرغۇن تەرەققىيات شىركەتلىرى ئۇي - مۇلۇك ئىستېمال بازىرىنى شەكىللەندۈرەلمىشى ناتايىن. ئومۇمىي ۋەزىيەتكە نەزەر تاشلىغاندا، شۇبھىسىزكى مەبلەغ مەسلىسىنى، يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن ھەر خىل زىددىيەتلەرنى قانداق ھەل قىلىش كېرەك؟ ئاپتور مۇنداق دەپ قارايدۇ: ئۇي - مۇلۇك بازىرىنىڭ «پىشپ يېتىلىشىنى» تۆت كۆز بىلەن كۆتۈپ تۇرۇش- قۇرۇق خىيال قىلىپ ئۆز كۆڭلىنى خۇش قىلىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس، پەقەت نۆۋەتتىكى غەيرىي يۇقىرى ئۇي باھاسى بىلەن كەڭ ئاھالە كىرىم سەۋىيىسى ئوتتۇرىسىدىكى غايەت زور پەرقنى كىچىكلەتكەندىلا ئاندىن ئۇي - مۇلۇك بازىرىنى ئاۋاتلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

بىرىنچى ئۇسۇل: «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئارقىلىق تۇرالغۇ ئۇي - مۇلكى ئاساسىي جەڭ مەيدانىنى ئىگىلەپ، ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ باھاسى ئارقىلىق ئۇي - مۇلۇك بازىرى باھاسىغا زەربە بېرىش.

ئۇرۇمچى شەھىرى تۆنجى تۈركۈمدە دۆلەت «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» شەھىرى سۈپىتىدە، 1996 - يىلى دۆلەت پىلانى بويىچە ھۆكۈمەت، ئورۇنلار ئايرىم - ئايرىم 1 مىليون 30 مىڭ كۋادرات مېتر «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئېلىپ باردى، ئۇنىڭ ئىچىدە ھۆكۈمەت كۆلەملىك سالغان مەھەللە قۇرۇلۇشى 439 مىڭ كۋادرات مېتر بولۇپ، ئۇ سۈپىتى ياخشى ، يۇرۇشلىشىشكەن، ئەسلىھەلىرى تولۇق، مۇلۇكلىرىنىڭ باشقۇرۇلۇشى ياخشى، ئىشەنچلىك ۋە ھەر كۋادرات مېتىرىنىڭ باھاسى 1000 يۈەن بولۇش بىلەن بازاردا ئالقىشقا ئېرىشتى.

ھازىر ئۇرۇمچى شەھەر دەرىجىلىك قۇرۇلۇشلار بانكىسىنىڭ قارىشىچە، «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» نىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمى ناھايىتى يۇقىرى بولۇپ، ئۇ ئاساسلىقى تۆۋەندىكى ئۈچ جەھەتتە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، مۇلۇك بازىرىدا ئالاھىدە ياخشى ۋەزىيەت شەكىللەندى. شۇبھىسىزكى، بۇ، ھەربىر كۋادرات مېترى 2000 يۈەندىن يۇقىرى بولغان ئۇي - مۇلۇك باھاسى ۋە كۆلەملىك شەكىللەنمىگەن ئۇي - مۇلۇك سوددىسىغا قارىتا ھېرىلگەن غايەت زور زەربە. ئۇ چوقۇم شەھىرىمىزنىڭ ئۇي - مۇلۇك باھاسىنى ئەقلىگە مۇۋاپىق يۆزلىنىشكە يېتەكلەيدۇ.

ئىككىنچى ئۇسۇل: بىكار تۇرغان تاۋار ئۇي بىلەن «ئاھالىنى ماكانلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى» ئۇرنىنى ئۆز ئارا تاللاپ ئالماشتۇرۇپ، تەرەققىيات شىركەتلىرى مەبلىغى زور مىقداردا ھېسىلىپ قېلىش زىددىيىتىنى ھەل قىلىش.

ئۇچىنچى ئۇسۇل: بانكا شەخس قەرز پۇل مەبلىغىنى كۆپەيتىپ، ئۇي - مۇلۇك پۇل مۇئامىلىسىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، ئۇي - مۇلۇك ئىستېمال بازىرىنى كەڭ ئېچىش.

تاۋار ئۇي كۆپ ھېسىلىپ قېلىشنىڭ تۆپ سەۋەبى ئاھالە كىرىمى بىلەن ئۇي باھاسى ئۆز ئارا يىراقلاپ كەتكەنلىكتە. شەخس قەرز مەبلىغىنى كۆپەيتىپ، ئۇي- مۇلۇك پۇل مۇئامىلىسىنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، تۇرالغۇ ئۇي ئىستېمال بازىرىنى كەڭ ئېچىپ، تاۋار قارىشىنى شەكىللەندۈرگەندىلا، ئاندىن تۇرالغۇ ئۇي مەسىلىسىنى ھەل قىلىش نىشانىغا يەتكىلى بولىدۇ.

يوپۇرغا يېزىلىق مال دوختۇرلۇق پونكىتى كېسەل چارۋا مالالارنى داۋالاپ، ساقىيىش نىسبىتىنى 98% كە يەتكۈزدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز لىۋ چىڭگو خەۋەر قىلدۇ: خادىملار پونكىتتا كۈتۈپ تۇلتۇرماي

كېرىيە ناھىيىسىدە 3220 ئائىلىلىك دېھقاننىڭ ئىچىدىغان سۈيى تۇرۇبلاشتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز ئەيسۇل قىلدى. نەتىجىدە، بۇ يىل 3 - ئايدىن 9 - ئاينىڭ 15 - كۈنىگە قەدەر ناھىيە بويىچە 253 مىڭ ئەمگەك ئۈش كۈنى سەرپ قىلىنىپ، 759 مىڭ كۇب مېتر توپا قېزىلدى، 138.82 كىلومېتر تۇرۇبا يانقۇزۇلدى، بەش ماشىنىلاشقان قۇدۇق قېزىلىپ، بەش سۇ مۇنارى پۈتتۈرۈلدى، 3220 دېھقان ئائىلىسىگە سۇ تۇرۇبىسى ئورنىتىلدى. بۇنىڭ بىلەن، 26 مىڭ دېھقان ۋە 665 مىڭ تۈياق چارۋا مال پاكىز سۇ ئىچىش شارائىتىغا ئىگە قىلىندى. ستاتىستىكا قىلىنىشچە، 1996 - يىلى كېرىيە ناھىيىسىنىڭ ئىچىدىغان سۈيى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە دېھقان، چارۋىچىلار 4 مىليون 428 مىڭ 600 يۈەن مەبلەغ سالغان.

تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسى ئىچىدىغان سۈيى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز روزى گۈلباي، غالىپ مۇسا خەۋەر قىلدۇ: تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسىنىڭ سۇ مەنبەسى مول بولسىمۇ، بىراق تاغارما، كۆكيار، تىزناپ قاتارلىق يېزىلاردا ئىچىدىغان سۈيىنىڭ سۈيىتى ناچار ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە بەزى ئورۇنلاردىكى دېھقان، چارۋىچىلار قىش كۈنلىرى يىراقلاردىن مۇز توشۇپ ئېرىتىپ ئىچەتتى. ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى بۇ خىل ئەھۋالنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، دەسلەپكى قەدەمدە 450 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ، ئىچىدىغان سۈيى بەكرەك ناچار ئۇچ ئورۇننىڭ ئىچىدىغان سۇ قۇرۇلۇشىنى پۈتتۈرۈپ ئىشقا كىرىشتۈردى. بۇنىڭ بىلەن 4550 ئادەم ۋە 34 مىڭ تۈياق چارۋا مالنىڭ ئىچىدىغان سۈيى ياخشىلاندى.

هۆسەنجان پالتى خەۋەر قىلدۇ: يوپۇرغا ناھيىسى يوپۇرغا يېزىلىق مال دوختۇرلۇق پونكىتى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، چارۋا ماللاردا دائىم كۆرۈلىدىغان كېسەللىك لەرنى ۋاقتىدا داۋالاپ، ساقىيىش نىسبىتىنى كۆرۈنەرلىك ئۆستۈردى.

بۇ پونكىت يىل بېشىدىلا ئىش ئورنى مەسئۇلىيەت كۆرسەتكۈچى بەلگىلەپ شەخسلەرگە ئەمەلىيلەشتۈردى. ئىش ھەققىنى مۇكاپاتلاش - جازالاش بىلەن باغلاپ، خادىملارنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان بېلىقچىلىق كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بەردى. ھازىر يېزا بويىچە بېلىق بېقىلۋاتقان سۇ يۈزى كۆلىمى 580 موغا، يىللىق كىرىمى 100 مىڭ يۈەندىن ئاشتى.

مۇختار ئابدۇقادىر، تۇرغۇن ئىبراھىم فوتوسى

ئاقسۇ كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ توخۇلا يېزىسى كوللېكتىپنىڭ ئىقتىسادىي كۆچىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان بېلىقچىلىق كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بەردى. ھازىر يېزا بويىچە بېلىق بېقىلۋاتقان سۇ يۈزى كۆلىمى 580 موغا، يىللىق كىرىمى 100 مىڭ يۈەندىن ئاشتى.

مۇختار ئابدۇقادىر، تۇرغۇن ئىبراھىم فوتوسى

خادىملار پونكىتتا كۈتۈپ ئولتۇرماي دېھقانلارنىڭ ئىشىك ئالدىغا بېرىپ مۇلازىملىق قىلدى. بۇ يىلنىڭ بېشىدىن 9 - ئاينىڭ بېشىغا قەدەر 24 مىڭ تۆياقتىن ئارتۇق چارۋا مالغا چېچەك ۋاكسىنىسى، 15 مىڭدىن ئارتۇق توخۇ (قېتىم)غا ۋابا ۋاكسىنىسى ئۇردى، 880 تۆياق كېسەل چارۋا مالنى پونكىتتا ۋە دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرىگە بېرىپ داۋالاپ، ساقىيىش نىسبىتىنى 98 % كە يەتكۈزدى.

قاغىلىق ناھىيىسىدە بۇ يىلنىڭ بېشىدىن 9 - ئاينىڭ ئاخىرىغا قەدەر مەركەز ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ 6 مىليون 750 مىڭ يۇەن مەبلەغ سېلىشى، ناھىيىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ 430 مىڭ يۇەن ئىئانە قىلىشى ئارقىلىق پىتىملەقۇم، چارباغ، تۆگىچى قاتارلىق يەتتە يېزا، 11 كەنتتە 20 سۇ مۇنارى ياسلىپ، 400 كىلومېتر تۇرۇبا يانقۇزۇلۇپ، 50 مىڭ ئادەم، 100 مىڭ تۆياق چارۋا مالنىڭ ئىچىدىغان سۇيى ھەل قىلىندى.

سۈرەتتە: ناھىيە رەھبەرلىرى بىلەن يېزا - بازارلارنىڭ مەسئۇللىرى ئىچىدىغان سۇنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشى بويىچە مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالماقتا.

سدىق تۇردى، بارات ئەمەت فوتوسى

تارشىلىق دېھقانچىلىق مەيدانىدا ھەممەيلەن ئوت - چۆپ توپلاشقا ئاتلاندى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سدىقۇللا ئەخمەت** خەۋەر قىلدۇ: خوتەن ناھىيە بوزاق يېزا تارشىلىق دېھقانچىلىق مەيدانى چارۋا ماللارنى بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىلى ئەتىيازدىن بىخەتەر ئوتكۈزۈش ئۈچۈن، دېھقان، چارۋىچىلارنى ئوت - چۆپ توپلاشقا سەپەرۋەر قىلدى. دېھقان، چارۋىچىلار پەيتنى چىڭ تۇتۇپ ئوت - چۆپ توپلاشقا دائىرىلەر بويىچە ئاتلاندى. نەتىجىدە 8 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ھەربىر ئائىلە 1500 باغدىن يېشىل ئوت، چۆپ، 2000 كىلوگرامدىن ساماندىن، 11 ھارۋىدىن قوموش توپلىدى.

ئۇششاقباش بازىرى «چارە»نى ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق ئىزچىللاشتۇرماقتا

ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى ئىشلەشكە مەخسۇس ئادەم قويدى. تۇرلۇك تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارغا ئاپتونوم رايونىنىڭ «چارۋا مال ۋە ئۇي قوشلىرىدا بولىدىغا يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش چارىسى»نى تەشۋىق قىلدى. بازارلىق مال دوختۇرلۇق پونكىتىدىكى كەسپىي خادىملار بىلەن كەنتلەر چارۋا مال كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش بويىچە مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالدى. مال دوختۇرلار ئوتلاقلارغا، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ 1- سېپىگە بېرىپ، بۇ يىللىق 76 مىڭ تۆياق چارۋا مالغا مۇداپىئە ئوكۇلى ئۇرۇش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىتىپ بولغاندىن باشقا، 30 مىڭ تۆياق چارۋا مالنى قوغداش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىتىپ بولدى. يەنە 20 مىڭ توخۇغا ۋاكسىنا ئۇردى، قوشخانا باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، سويۇلغان 538 تۆياق چارۋا مالنى تەكشۈرۈپ، كېسەللىك سېزىلگەنلەرنى ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز **جۇرئەت نىزامىدىن**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سدىق تۇردى** خەۋەر قىلدۇ: قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ ئۇششاقباش بازىرى چارۋا مال كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، بازاردىن كەنتلەرگىچە چارۋا مال كېسەللىكىنىڭ

لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاڭگىيا يېزىسىدىكى دېھقانلار چارۋا ماللارنى بۇ يىل قىش،كېلەر يىلى ئەتىيازدىن بىخەتەر ئوتكۈزۈش ۋە تېرىلغۇغا كېتەرلىك مەھەللىۋى ئوغۇت تەييارلاش ئۈچۈن يېزا ئەتراپىدىكى جاڭگاللىقتىن 9- ئاينىڭ 15 - كۈنگىچە 250 مىڭ باغدىن ئارتۇق يانتاق قوموش يۆتكەپ كەلدى.

سۈرەتتە: دېھقانلار جاڭگالدىن قوموش يۆتكەۋاتقان كۆرۈنۈش.

ئەنۋەر ئابلىمىت فوتوسى

بوزاق يېزىسىدا مەھەللىۋى ئوغۇت توپلاش چىڭ تۇتۇلدى

يېزا كەنت خەۋەرلىرى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سدىقۇللا ئەخمەت** خەۋەر قىلدۇ: خوتەن ناھىيىسىنىڭ بوزاق يېزىسى كېلەر يىلىمۇ يازلىق ئاشلىقتىن يوقىرى ھوسۇل ئېلىش ئۈچۈن، «يازنىڭ ئوچ ئىشى» ئاخىرلاشقاندىن كېيىنكى ئارسال ۋاقتىنى چىڭ تۇتۇپ، ئاممىنى مەھەللىۋى ئوغۇت توپلاشقا سەپەرۋەر قىلدى. ۋەزىپىنى ئائىللىرگە قەدەر ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، مەسئۇلىيەتنى كۈچەيتتى. كادىرلار ۋە دېھقانلارنىڭ پائال ھەرىكەتكە كېلىشى نەتىجىسىدە، 8- ئاينىڭ 20- كۈنىگە قەدەر 630 مىڭ تاغار ئوغۇت قىلىندىغان ئوت- چۆپ توپلىنىپ ئېغىل - قوتانغا سېلىندى.

ئەخمەتجان يول تېپىۋالدى

ئىلگىرى نامراتلىقنىڭ دەردىنى يەتكىچە تارتقان غۇلجا ناھىيە ئارابوز دېھقانچىلىق مەيدانى 3 - ئىشلەپچىقىرىش ئەترىتىدىكى ئەخمەتجان 1989- يىلى باشقىلاردىن ئۆتنە - يېرىم قىلىپ ئارزاق پۇل تەييارلاپ 200 توخۇ بېقىپ، پايدىسىنى كۆرگەنتى. كېيىن % 25 ئۆسۈم بىلەن 40 مىڭ يۇەن قەرز ئېلىپ، 1000 توخۇ بېقىپ، ھەر بىر توخۇدىن يىلىغا 280 - 300 تۇخۇم ئالدى. ئۇ ئۆتكەن يىلى 10 - ئايدىن باشلاپ قازاقستانلىق سودىگەرلەرگە 300 مىڭ توخۇم ئۆتكۈزدى. ئۇ يەنە 80 قويمۇ بورداپ ساتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭ ئائىلىسى خېلىلا ھاللىنىپ قالدى. ئۇ كونا ئۆيلىرىنى يېڭىلىدى. بۇ يىل ئائىلىسىگە تېلېفون ئورناتتى، موتسكلىت سېتىۋالدى.

تۇرغۇن ئىبراھىم

شاپتۇل يېزىسى بوز يەر ئېچىپ، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتتى

ئۇزۇنلۇقتا ئىككى زەيكەش، 7.2 كىلومېتر ئۇزۇنلۇقتا ئېرىق چاپتى.

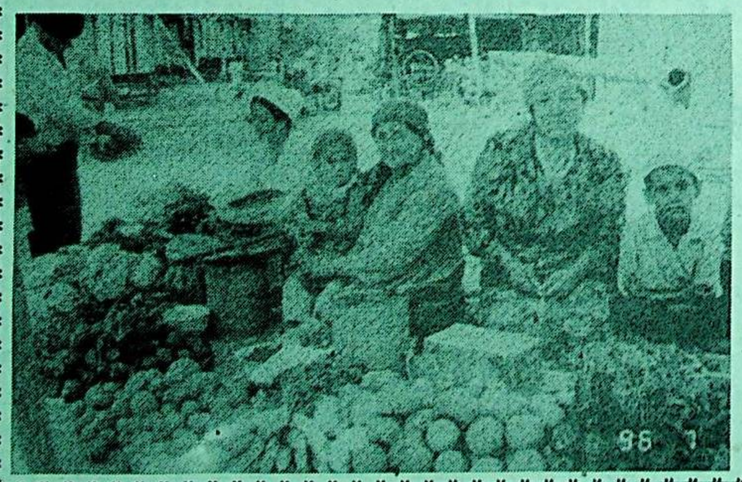
قاغىلىق ناھىيە بازىرى ئەترىتىدىكى دېھقانلار كۆكتاتچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ ئائىلە كىرىمىنى كۆپەيتىش بىلەن بىللە، بازار ئاھالىلىرىنىڭ كۆكتاتقا بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇرماقتا.

سۈرەتتە: دېھقانلار كۆكتات ساتماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز **جۇرئەت نىزامىدىن** فوتوسى

ئارىيا كەنتىدىكى 128 ئائىلىنىڭ دېھقان بورا توقۇپ سېتىپ، 139 مىڭ يۇەن ساپ كىرىم قىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **غوجىمۇھەممەت ئابدۇكېرەم، ئەخمەت مەمەت** خەۋەر قىلدۇ: گۇما ناھىيىسىنىڭ گۇما بازىرى ئارىيا كەنتىدە 164 ئائىلە، 831 نوپۇس، 1300 مو تېرىلغۇ يەر بولۇپ، كىشى بېشىغا ئارىن 1.6 مو يەر توغرا كېلىدۇ. كەنت پارتىيە ياچېيكىسى ئۆز ئورنىنىڭ بازارغا يېقىن بولۇش، قوموش زاپىسى مول بولۇش ئەۋزەللىكىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنى بورا توقۇپ سېتىپ، ئائىلە كىرىمىنى ئاشۇرۇشقا سەپەرۋەر قىلدى ھەمدە تۇرلۇك ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇپ، دېھقانلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ كەنتتىكى 128 ئائىلە 9 - ئاينىڭ 10 - كۈنىگە قەدەر 46 مىڭ 336 پارچە بورا توقۇپ سېتىپ، ساپ كىرىمنى 139 مىڭ 108 يۇەنگە يەتكۈزدى. بۇ، ھەر بىر ئائىلىگە 10 مىڭ 86 يۇەندىن توغرا كېلىدۇ.

تۇرپان ۋىلايەتلىك تىببىي مەكتەپ جەمئىيەت ئۇچۇن كۆپلەپ ئىختىساسلىق تىببىي خادىملارنى تەربىيلەپ بەردى

ئۆز مۇخبىرىمىز **سانتار رېھىم** خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايەتلىك تىببىي مەكتەپ قۇرۇلغان 20 يىلدىن بۇيان، زور بىر تۇركۈم تىببىي خادىملارنى تەربىيلەپ چىقىپ، تۇرپان ۋىلايىتى ھەمدە جەنۇبىي شىنجاڭدىكى بىر قىسىم ناھىيە (شەھەر)لەرنىڭ سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن تېگىشلىك تۆھپە قوشتى.

بۇ مەكتەپ 1976 - يىلى قۇرۇلغاندا، ئاران ئون نەچچىلا ئادەمى بولۇپ، دەرسخانا، ياتاق، ئاشخانا دېگەنلەردىن سۆز ئېچىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ۋىلايەت ۋە سەھىيە نازارىتى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ قىزغىن قوللاپ، ئەمەلىي ياردەم بېرىشى، مەكتەپ رەھبەرلىكى، ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىش روھىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇشى نەتىجىسىدە مەكتەپ قىياپىتىدە تەدرىجىي ئۆزگىرىش بولدى. ھازىر مەكتەپنىڭ ئومۇمىي يەر كۆلىمى 275 مىك 471 كۋادرات مېتر‌غا، قۇرۇلۇش كۆلىمى 14 مىك 508 كۋادرات مېتر‌غا يېتىپ، ئازادە ئوقۇتۇش، ياتاق بىنالىرى، ئاشخانا، مېھمانخانا ۋە ئوقۇتقۇچى، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئولتۇراق ئۆيى تولۇق، ئوقۇتۇش ئەسلىھەلىرى مۇكەممەل، يول، مەيدانلىرىنىڭ ئەتراپى دەل-دەرەخ، گۈل - گىياھقا پۈركەنگەن مەكتەپكە ئايلاندى. ئوقۇتقۇچى، ئىشچى - خىزمەتچىلەر 70 نەچچىگە يېتىپ، ئۇلار مەكتەپنىڭ ئوقۇتۇش سۇپىتىنى ئۆستۈرۈشكە تېگىشلىك تۆھپە قوشتى. 20 يىلدىن بۇيان بۇ مەكتەپ تۇرپان ۋىلايىتى، تۇرپاندا تۇرۇشلۇق قىسىملار، ھەربىي دوختۇرخانىلار، شۇنداقلا جەنۇبىي شىنجاڭدىكى بىر قىسىم ناھىيىلەرنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن 45 سىنىپ ئېچىپ، 1947 ئوقۇغۇچىنى لاياقەتلىك تەربىيلەپ چىقتى. بۇ ئوقۇغۇچىلار جەمئىيەتكە چىققاندىن كېيىن ھەر دەرىجىلىك سەھىيە ئورگانلىرىدا ۋەزىپە ئۆتەپ ياكى دوختۇرخانا، شىپاخانىلاردا دوختۇر، سېستىرا بولۇپ ئىشلەپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ياخشى باھاسى ۋە ئىشەنچىسىگە ئېرىشتى.

9 - ئاينىمك 18 - كۈنى بۇ مەكتەپ داغدۇغىلىق پائالىيەت ئۆتكۈزۈپ، مەكتەپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ 20 يىللىقىنى خاتىرىلىدى.

مەملىكەتلىك بېنىك ئاتلىتىكا مۇسابىقىسىدە شىنجاڭ ماھىرلىرىنىڭ نەتىجىسى ياخشى بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئىلھام ئىمىن**نىڭ ئاپتونوم رايونلۇق تەنتەربىيە كومىتېتىدىن ئېگىلىشچە، يېقىندا شىجۇاجۇاڭدا ئۆتكۈزۈلگەن 96 - يىللىق مەملىكەتلىك چېمپىيونلۇقتى تالىشىش بېنىك ئاتلېتىكا مۇسابىقىسىدە شىنجاڭ تەنھەرىكەتچىلىرى ياخشى نەتىجىگە ئېرىشكەن.

بۇ قېتىمقى مۇسابىقىگە مەملىكەتنىڭ ھەممە ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، بۆاسىتە قاراشلىق شەھەرلىرى كوماندا قاتناشتۇرغان بولۇپ، مۇسابىقىنىڭ ئومۇمىي سۇپىسى ناھايىتى يۇقىرى بولغان. مۇسابىقىدە شىنجاڭ ماھىرى لى ۋېنكۇي ئەرلەرنىڭ چويۇن توپ ئېتىش مۇسابىقىسىدە 19 مېتر‌لىق نەتىجە بىلەن چېمپىيونلۇققا ئېرىشكەن. ئۇنىڭدىن باشقا جاڭ جىيەنۇبي ئايالالارنىڭ يەتتە تۈرده ئومۇمىي ماھارەت كۆرسىتىش مۇسابىقىسىدە 5506 نومۇر بىلەن 2 - لىككە، ئاقابېك ئەرلەرنىڭ 10 مىك مېترغا يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىدە 29 مىنۇت 42 سېكۇنت 39 دەقىقىلىق نەتىجە بىلەن 3 - لىككە، دياۋجاۋيى ئەرلەرنىڭ ئۇچ تاقلاپ يېراققا سەكرەش مۇسابىقىسىدە 16.09 مېتر‌لىق نەتىجە بىلەن 6 - لىككە ئېرىشكەن. لى ۋېنكۇي بىلەن دياۋجاۋيىنىڭ نەتىجىسى ئاپتونوم رايوننىڭ رېكورتىنى يۇزۇپ تاشلىغان.

مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ھەر يىلى دېگۈدەك ئىلغار بولۇپ كېلىۋاتقان تېكەس ناھىيە بازارلىق پارتكوم پارتىيە گېزىت - ژۇرناللىرىغا مۇشتېرى بولۇش خىزمىتىنى ئىزچىل چىڭ تۇتۇپ كەلگەچكە، پارتكوم ئورگىنىدىكى پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن گېزىت-ژۇرناللارغا مۇشتېرى بولغۇچىلار يىلدىن يىلغا كۆپەيدى. بۇ يىل بۇ ئورگاندىكى ھەر بىر كادىر، خىزمەتچى ئىككى نۇسخىدىن گېزىت - ژۇرنالغا مۇشتېرى بولدى.

سۈرەتتە: گېزىت تارقاتقۇچى خادىم يېڭى كەلگەن گېزىت - ژۇرناللارنى ئايرىماقتا.

پولات فوتوسى

مۇكاپاتلىق ماقالە قوبۇل قىلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش

مايتاغ ناھىيەت - خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىنى تەبرىكلەش، باش زاۋۇنىمىز 60 يىللىق ئىزدىنىش ۋە ئەرەقىيات جەريانىدا قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى كۆرسەتكەن قىلىش مەقسىتىدە، مايتاغ ناھىيەت - خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنى بىلەن گېزىتىمىزنىڭ ئۇيغۇر مەخسۇس بەتلەر بۆلۈمى بىرلىشىپ «مايتاغ ناھىيەت - خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىغا بېغىشلانغان ماقالە» سەرلەۋھىلىك مۇكاپاتلىق ماقالە قوبۇل قىلىش پائالىيىتى ئېلىپ بارماقچى.

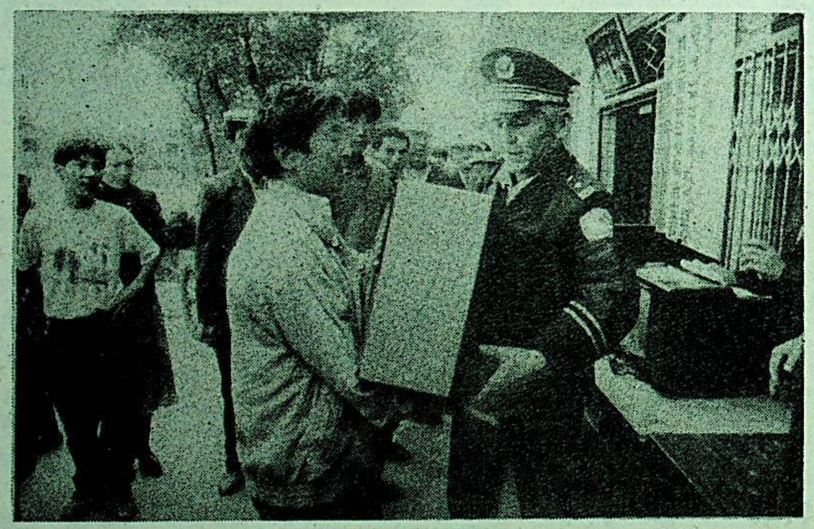
ماقالە قوبۇل قىلىش ۋاقتى 1996 - يىل 10 - ئايدىن 1997- يىلى 3- ئاينىمك ئاخىرىغىچە بولىدۇ. قوبۇل قىلىنغان ماقالىلەردە مايتاغ ناھىيەت - خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنىنىڭ «ئىككى مەدەنىيەت» قۇرۇلۇشى، بولۇپمۇ مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئالغا سۈرگەنلىكى ھەققىدىكى ئىلغار تەجرىبىلەر، ئاساسىي قائىلام ئىشچىلار ئۆيۈشمىسى، پارتىيە، ئىتتىپاق ياچېيكىلىرىنىڭ ئىلھامات ئېلىپ بېرىشتىكى نەتىجىلىرى ۋە ئىلغار ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش - پائالىيەتلىرى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن بولۇشى، ماقالىلەرنىڭ سۆز، جۈملىلىرى توغرا، تىلى راۋان بولۇشى، ماقالىگە باش زاۋۇت پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ تەسىسى بېسىلغان بولۇشى كېرەك.

ماقالىلەر خەۋەر، تەپسىلىي خەۋەر، زىيارەت خاتىرىسى، تەكشۈرۈش دوكلاتى، ئەدەبىي ئاخبارات ۋە سۈرەتلىك خەۋەر قاتارلىق ژانىرلاردا بولسا بولىدۇ. ماقالىلەرنىڭ باش تېمىسى ۋە كونۇپېرتىغا «مايتاغ ناھىيەت- خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 60 يىللىقىغا بېغىشلانغان ماقالە» دەپ ئەسكەرتىپ قويۇلۇشى كېرەك. ماقالە «شىنجاڭ گېزىتى» ئۇيغۇر مەخسۇس بەتلەر بۆلۈمى مەدەنىيەت - مائارىپ گۇرۇپپىسىغا ئەۋەتىلسە بولىدۇ.

ماقالە قوبۇل قىلىش پائالىيىتى ئاخىرلاشقاندا ئىككى تەرەپ بىرلىشىپ، باھالاش گۇرۇپپىسى تەشكىل قىلىپ، ماقالىلەرنى ئۈچ دەرىجىگە ئايرىپ باھالايدۇ. نەتىجىگە ئېرىشكەن ئەسەر ئاپتورلىرىغا گۇۋاھنامە ۋە مۇكاپات بېرىلىدۇ.

پوچتا نومۇرى: 830051

مايتاغ ناھىيەت -خەمىيە سائانىتى باش زاۋۇنى «شىنجاڭ گېزىتى» ئۇيغۇر مەخسۇس بەتلەر بۆلۈمى

تېكەس ناھىيىلىك ج خ ئىدارىسىنىڭ بازارلىق پەيچۇسوسى قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشى داۋامىدا 38 ئوغرىلىق دېلوسىنى پاش قىلىپ، ئوغرىلاپ كېتىلگەن 31 مىك 500 يۈەن قىممەتلىدىكى مال - مۈلۈكنى قولغا چۈشۈرگەنىدى. بۇ پەيچۇسو 4 - سېنتەبىر ژاڭ ماللارنى ئىگىلىرىگە قايتۇرۇش يىغىنى ئېچىپ، ھەر مىللەت ئاممىسىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: ژاڭ ماللار ئىگىلىرىگە قايتۇرۇلماقتا. **پولات ئامانيار** فوتوسى

يەككە سودا - سانائەتچىلەرنىڭ قەلبىنى ئىللىتقان پائالىيەت

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرسۇن ئىمىن**، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابلەت جۈمە** خەۋەر قىلىدۇ: قاغىلىق ناھىيىلىك يەككە ئەمگەكچىلەر جەمئىيىتى كەسپىي خادىملار ۋە يەككە سودا - سانائەتچىلەر ئارىسىدا ۋەتەنپەرۋەرلىك، كەسپىي ئەخلاق ۋە «بىرگە قارشى تۇرۇپ، ئۇچنى قوغداش» تەربىيىسىنى پائال قانات يايدۇرۇپ، ياخشى ئۇنۇمگە ئېرىشتى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان بۇ جەمئىيەت سودا - سانائەت مەۋرۇبى باشقۇرۇش سىستېمىسىدا قانات يايدۇرۇلغان «ئادىل سودىنى قوغداپ، قانۇننى ئىجرا قىلىش يىلى»، «سودا-سانائەت مەۋرۇبى باشقۇرۇش قوشۇنىنىڭ مەركەزلىرىنى قۇرۇپ، بۇ ئىشنى قەرەللىك ئىشلىنىدىغان خىزمەت تۈزۈمىگە ئايلاندۇردى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ئۇلار يەنە مەبلەغ، ئادەم ئاجرىتىپ، تەشۋىقات خىزمىتىنى جانلاندۇردى. مەركەزىي جەمئىيەتلەر شۆبە جەمئىيەتلەر بىلەن، شۆبە جەمئىيەتلەر رەھبەرلىرى گۇرۇپپا ۋە يەككە سودا - سانائەتچىلەر بىلەن توختاملامە ئىمزالاپ، قاتلامۇ قاتلام مەسئۇل بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردى. بۇ جەريانىدا يەنە يەككە سودا - سانائەتچىلەر رىئاسى قىلىشقا تېگىشلىك 22 مادىدىلىق قائىدە، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئەھدىنامىسى»، «بىرگە قارشى تۇرۇپ، ئۇچنى قوغداش ئەھدىنامىسى» دىن 3400 پارچە بېسىپ تارقاتتى. ۋەتەنپەرۋەرلىك، كەسپىي ئەخلاق ۋە

ئوغرىلانغان پۇل ۋە ماللار ئىگىلىرىگە قايتۇرۇلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **رىزۋانگۇل ئابلەت** خەۋەر قىلىدۇ: ئۇرۇمچى شەھەرلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى ياڭزىجياڭ يولى پەيچۇسوسى 25 - سېنتەبىر چۈشتىن كېيىن 3 - قېتىملىق قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشى جەريانىدا قولغا چۈشۈرگەن قىممىتى 160 مىڭ يۈەن ئەتراپىدىكى زاڭ مال ۋە زاڭ پۇللارنى ئىگىلىرىگە قايتۇردى.

3 - قېتىملىق قاتتىق زەربە بېرىش كۈرىشى 8 - ئايدا باشلانغاندىن بۇيان ياڭزىجياڭ يولى پەيچۇسوسى زەربە بېرىش كۈرىشىنى ئۇزلۇكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، جاپالىق رازۋېتكا قىلىش ئارقىلىق 9 - ئاينىمك ئوتتۇرىلىرىغىچە جەمئىيەتكە ئېغىر زىيان سېلىپ كېلىۋاتقان سەككىز جىنايەتچىلەر شايكىسىنى قولغا چۈشۈرۈپ، تېلېۋىزور، سىنالغۇ، ئوتىنالغۇ، كۆچمە تېلېفون، موتسكلىت، ۋېلىسىپىت، چاقىرغۇ ئاپپاراتى قاتارلىق 150 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى زاڭ مال ۋە 9700 يۈەن زاڭ پۇلنى قولغا چۈشۈرگەنىدى.

قانداق قىلغاندا دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئىشتىن سىرتقى مەنۇي تۇرمۇشىنى جانلاندۇرغىلى بولىدۇ؟

لوپ ناھىيىسىنىڭ تەجرىبىسى: مەدەنىيەت خىزمىتىنى نىشانلىق باشقۇرۇش، مەدەنىيەتنى يېزىلارغا

قوغداپ، قانۇننى ئىجرا قىلىش يىلى»، «سودا-سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش قوشۇننىك ئوبرازىنى تىكلەش يىلى» پائالىيىتىگە پائال ماسلىشىپ، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كەسپىي ئەخلاق ۋە «بىرگە قارشى تۇرۇپ، ئۇچىنى قوغداش» تەربىيىسىنى يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈردى. مۇناسىۋەتلىك ئورۇن ۋە يەككە سودا - سانائەتچىلەرنى بۇ پائالىيەتكە ئاكتىپ قاتنىشىشقا سەپەرۋەر قىلدى. پىلان تۇزۇپ ئۇنى ئاساسىي قاتلاملارغىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى چىڭ تۇتتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە يەككە سودا - سانائەتچىلەرنى خالىس تۆھپە قوشۇش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئامما-غا ئىللىقلىق يەتكۈزۈشكە سەپەرۋەر قىلدى. 120 يەككە سودا - سانائەتچىنى ئۆگىنىشكە تەشكىللەپ، ئۇلارنىڭ قانۇن بويىچە تىجارەت قىلىش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى. ھەرقايسى تارماق پونكىتلاردا ئۆگىنىش، تەربىيىلەش قوغداش ئەھدىنامىسى» دىن 3400 پارچە بېسىپ تارقاتتى. ۋەتەنپەرۋەرلىك، كەسپىي ئەخلاق ۋە «بىرگە قارشى تۇرۇپ، ئۇچىنى قوغداش» تەربىيىسى داۋاملىدا پاكىت ئارقىلىق قايىل قىلىش ۋە تەسىرلەندۈرۈش ئارقىلىق ياخشى ئىجتىمائىي ئۇنۇم يارىتىلى. بۇنىڭ بىلەن يەككە سودا - سانائەتچىلەرنىڭ قەلبىدە يېڭىچە ئىللىقلىق پەيدا قىلدى. ئۇلار بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان يېزىلاردىكى نامرات ئائىلىلەر ۋە قىينىچىلىقى بار يەككە تىجارەتچىلەرگە 31 مىڭ يۇەندىن كۆپرەك نەق پۇل ھەم ماددىي نەرسىلەرنى يارىدەم قىلدى. ئىلگىرى ئۆزلىرى 80 مىڭ يۇەن ئىئانە توپلاپ قۇرغان 9 - باشلانغۇچ مەكتەپكە يەنە 43 مىڭ يۇەن ئىئانە قىلىپ، ئېلېكترونلۇق ئوقۇتۇش ئۈسكۇنىسى قاتارلىق ئەسلىمەلەرنى ھەل قىلىپ بەردى. 58 مىڭ يۇەن سەرپ قىلىپ، 3160 كۆادرات مېتىرلىق مەكتەپ مەيدانىنى بېتونلاشتۇرۇپ بەردى.

ئاتالغۇشۇناسلىق ۋە ئاتالغۇلارنى ئۆلچەملەشتۈرۈش كۇرسى ئېچىلدى

ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىدىكى ئاتالغۇلارنى ئۆلچەملەشتۈرۈش خىزمىتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، شىنجاڭ مىللەتلەر تىلىدىكى ئاتالغۇلارنى قېلىپلاشتۇرۇش، بېكىتىش كومىتېتى دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى مەدەنىيەت - تەشۋىقات كومىتېتىنىڭ قېيۇم باھاۋۇدۇن كۇرسنىڭ ئوقۇش باشلاش مۇراسىمىغا قاتناشتى. ھەمدە كۇرسانتلاردىن ئاز سانلىق مىللەتلەر تىلىدىكى ئاتالغۇلارنى ئۆلچەملەشتۈرۈش خىزمىتىنى يېڭى بىر باسقۇچقا كۆتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى.

ئەسئەت ئېزىز

غۇلجا ناھىيىسىنىڭ دادامتۆ يېزىسىدىكى ئۇلاستاي كەنتى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان يەتتە قارار كۇرس ئېچىپ، 300 ئاتا - ئانىنى «قورامغا يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»غا ئائىت بىلىملەر بويىچە تەربىيىلىدى. كەنت دائىرىسىدە قورامغا يەتمىگەنلەرنى قوغداش بويىچە تەشۋىقات ئېلىپ باردى.

سۈرەتتە: ياش ئانىلار ئۆگىنىش قىلماقتا.

كامال جامال فوتوسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ تەجرىبىسى: مەدەنىيەت خىزمىتىنى ئىشلاتلىق بىلەشقۇرۇپ قىلىپلاشتۇرۇش، مەدەنىيەتنى يېزىلارغا يەتكۈزۈش، كۆپ خىل مۇلازىملىقنى يولغا قويۇپ، مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى نوپۇسلاش

ئۇيغۇر مۇخبىرىمىز تۇرسۇن

لوپ ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى 5 - ئۇمۇم يىغىن روھىنى ھەقىقىي ئىزچىللاشتۇرۇپ، دېھقان ، چارۋىچىلارنىڭ ئىشتىن سىرتقى مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇرۇش ئۈستىدە ئىزدىنىپ، مەدەنىيەتنى يېزىلارغىچە يەتكۈزۈپ، ناھىيىنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېز يۈكسەلدۈردى.

لوپ ناھىيىسى دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان ناھىيە بولۇپ، ئون يېزا - بازار، بىر بۈاستە قارا-شلىق باشقۇرۇش رايونى، 236 كەنت، 1046 مەھەللە، 214 مىڭ نوپۇس بار. دېھقان، چارۋىچىلار ئومۇمىي نوپۇسنىڭ% 95 تىن كۆپرەكنى ئىگىلەيدۇ. ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ پەيدا بولغان ئامما-سنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەتكە بولغان ئىنتىلىشىگە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. ئالدى بىلەن ناھىيىلىك سەنئەت ئۆسكىنى ئىسلىگە كەلتۈردى، يېزا-بازارلىق مەدەنىيەت پونكىتلىرىنى ئارقا - ئارقىدىن قۇرۇپ خادىملارنى تولۇقلىدى. يېزىلاردا دېھقانلارنىڭ كىنو كۆرۈشى قىيىن بولۇش مەسىلىسىنى ئۆقتىلىق ھەل قىلدى. كەنت مەدەنىيەت ئۆيلىرىنىڭ ھايانى كۆچىنى ئاشۇردى. ھازىر ناھىيىدە مەدەنىيەت يۇرتى، كۆنۈپاخانا، سەنئەت ئۆمىكى، كىنو، تىياتىرخانا، كىنو فىلىم تارقىتىش شىركىتى، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كىنو قويۇش ئەترىتى، 12 يېزا - بازارلىق كىنو قويۇش ئەترىتى، ئون يېزا - بازارلىق مەدەنىيەت پونكىتى، 210 كەنت مەدەنىيەت ئۆيى بار ناھىيىلىك مەدەنىيەت تەنتەربىيە ئىدارىسى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ، مەدەنىيەت سىستېمىسىدا نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، مەدەنىيەت خىزمىتىنى يېزىلارغا يۈزلەندۈردى، كۆپ خىل مۇلازىملىقنى يولغا قويۇپ، مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى تولۇقلاپ راسخوت پىتىشمەسلىك قىينىچىلىقنى ھەل قىلدى. كىنونى كەنتلەرگىچە ئاپىرىپ دېھقان ، چارۋىچىلارنىڭ كىنو كۆرۈشى قىيىن بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلدى. مەدەنىيەت خىزمىتىنى جانلاندۇرۇپ دېھقان ، چارۋىچىلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.

ئۇلار مەدەنىيەت خىزمىتىنى جانلاندۇرۇشتا تۆۋەندىكى خىزمەتلەرنى ئېلىپ بېرىلغانلىقىنى تەكىتلىدى:

- مەدەنىيەت خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىك قاتلامىنى كۈچەيتىلدى. ناھىيىلىك پارتكومنىڭ بىر مۇئاۋىن شۇجىسى، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر مۇئاۋىن ھاكىمى مەدەنىيەت خىزمىتىگە مەسئۇل قىلىندى. يېزا - بازارلاردىمۇ بىر مۇئاۋىن شۇجى، بىر مۇئاۋىن يېزا باشلىقى بۇ خىزمەتكە مەخسۇس ئاجرىتىلدى. شۇنىڭ بىلەن ناھىيە، يېزا، كەنتتىن ئىبارەت ئۈچ دەرىجىلىك مەدەنىيەت خىزمىتى تورى شەكىللىنىپ، مەدەنىيەت خىزمىتى كۆچلۈك تەشكىلىي كاپالەتكە ئىگە قىلىندى، 1995- يىلى 12- ئايدىن باشلاپ مەدەنىيەتنى يېزىلارغا يەتكۈزۈش پائالىيىتى قانات يايدۇرۇلدى، ناھىيىدە يەنە يەتە كىشىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى قوغداش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى، سەككىز كىشىلىك مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى، بەش كىشىلىك مەدەنىيەت بازارلىرىنى تەكشۈرۈش ئەترىتى قۇرۇلۇپ، خىزمەتلەر زىچ ماسلاشتۇرۇلدى. ناھىيە مالىيىسىدە ئېغىر قىينىچىلىق بولۇۋاتقان ئەھۋالدىمۇ ئۆتكەن يىلى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى مەدەنىيەت راسخوتى ئۈچۈن 22 مىڭ يۇەن، مەدەنىيەت پونكتى قۇرۇلۇشى ئۈچۈن 20 مىڭ يۇەن ئاجرىتىپ بەردى، ئاپتونوم رايوندىن بۇ ناھىيىگە ئەزىيە بىلەن كەلگەن ناھىيىلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى غەيرەت ئىمىن مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقىلىشىپ سەنئەت ئۆمىكىگە بىر ئاپتوبۇس، مەدەنىيەت ئىدارىسىگە بىر كومپيۇتېر، بەشئوغراق يېزىسىنىڭ مەدەنىيەت پونكتى قۇرۇلۇشىغا 20 مىڭ يۇەن ھەل قىلىپ بەردى، ناھىيە ھەر يىلى مەدەنىيەت - تەنتەربىيە ساھەسىدىكى ئىلغارلارنى تەقدىرلەش يىغىنى ئېچىپ، ئىلغار كوللېكتىپ، ئىلغار شەخسلەرنى تەقدىرلەپ ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقىغا ئىلھام بەردى، لوپ ناھىيىسىنىڭ خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىغا دائىر «ئۇچ توپلام»نى نەشر قىلدۇرۇپ تارقاتتى.

- مەدەنىيەت يۇرتى ۋە مەدەنىيەت پونكىتلىرىنىڭ خىزمىتى جانلاندۇرۇلۇپ، ئامما-سنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشى بېيىتىلدى، مەدەنىيەت يۇرتى ئۆتكەن يىلى تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىپ 2000 پارچە ماقالە ئىلان قىلىپ پارتىيىنىڭ فاڭجېن - سىياسەتلىرىنى تەشۋىق قىلدى، 80 قارار رەسىم، ھۆسن خەت كۆرگەزمىسى ئېچىپ، 800 پارچە ئەسەرنى كۆرگەزمە قىلدى، 80 قېتىم ھەر خىل كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىنى ئۇيۇشتۇردى، بۇنى كۆرگۈچىلەر ۋە ئۇنىڭغا قاتناشقۇچىلار 48 مىڭ ئادەم (قېتىم)گە يەتتى. 30 قېتىم مەشرەپ ئۇيۇشتۇردى. ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتى ۋە بىر قىسىم يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتلىرى 40قارار ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىپ ياش- ئۆسمۈرلەرنى ئۇسسۇل ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئۇسسۇل ماھارىتىنى ئۆستۈردى. ئۇلار ئۇيۇن كۆرسىتىپ ئامما-سنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

- كۈنۈپاخانا خىزمىتى كۆچەيتىلىپ ئامما-سنىڭ كىتاب، ژۇرنال كۆرۈشىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىلدى. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان كۈتۈپخانا خادىملىرى كىتاب، گېزىت-ژۇرنال كۆرىدىغانلار ئارىسىپ كېتىۋاتقان ئەھۋالدا مۇلازىملىق سۇپىتىنى ئۆزلۈكسىز ياخشىلاپ، ھەر يىلى 4000 يۇەن قىممەتلىدىكى گېزىت-ژۇرنالالارغا مۇشتىرى بولدى. ھەر يىلى 5 - ئاينى كۈتۈپخانا ئېيى پائالىيىتى قىلىپ، ئۇچ دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنى، خەلق ۋەكىللەر قۇرۇلتىيى ئېچىلغان مەزگىللەردە ۋە يەكشەنبە كۈنلىرى كوچىلارغا چىقىپ كىتاب يايىمىنى ئېچىپ ئامما-نى جەلپ قىلدى. بۇ يىل ئۇلار ئون يېزا، بازاردا كىتاب يايىمى ئېچىپ، 3000 ئادەمنى (قېتىم)كىتاب كۆرۈش پۈرسىتىگە ئىگە قىلدى. ئىدارە - ئورگان، زاۋۇت، مەكتەپلەردە ئالتە قېتىم كىتاب يايىمى ئاچتى. كىتاب كۆرگۈچىلەر 1500 ئادەم (قېتىم)غا يەتتى. بۇنىڭ بىلەن كەڭ ئاممانى كۈتۈپخانىدا ساقلىنىۋاتقان كىتابلار بىلەن تونۇشقانلىقتىن كۈتۈپخانىنىڭ ئەزالىرى كۆپەيتىپ 1000 دىن ئاشتى. ئائىلىدىكى كىتاب ئارىيەت ئالغۇچىلار 150 تىن ئاشتى. كۈتۈپخانىدا ساقلىنىۋاتقان كىتاب 27 مىڭ پارچىدىن كۆپرەككە يېتىپ ئامما-سنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇردى. يېزا، بازارلىق مەدەنىيەت پونكىتلىرىنىڭ كىتاب زاپىسى 101 مىڭ 388 پارچىغا يېتىپ كىتاب كۆرۈش پۈرسىتىگە ئېرىشكەن دېھقان ، چارۋىچىلار 100 مىڭ ئادەم (قېتىم)گە يەتتى. ئائىلىدىكى كىتاب ئارىيەت ئالغۇچىلار 2500 دىن ئاشتى، 230 دىن كۆپرەك مەدەنىيەت ئۆيىدىكى كىتاب-ژۇرنالالار دېھقانلارنىڭ ئائىلىدىكى دوستى بولۇپ قالدى. يېزىلارنىڭ «ئۇچ ئۆي قۇرۇلۇشى» جانلاندى.

- سەنئەت ئۆمىكى ئارتىسلارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، ئامما-غا ساغلام مەنىۋى ئوزۇق يەتكۈزۈپ بەردى. ئۇلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئاساسىي كۆچىنى ئويۇن قويۇش سۇپىتىنى ياخشىلاش، سەھنە ئىستىلىنى توغرىلاش، نومۇرلارنىڭ سۇپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش، ئېقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشكە قارىتىپ، شەكلى ھەر خىل، مەزمۇنى ساغلام، ئاماشبىنلارنى جەلپ قىلالايدىغان 25 نومۇر ئىجاد قىلىپ، ناھىيە تەۋەسىدە ئويۇن قويۇشتىن تاشقىرى قېرىندىاش ناھىيە، ۋىلايەتلەردە ئويۇن كۆرسىتىپ يىلىغا 120 مەيدان ئويۇن قويۇش، 64 مىڭ يۇەن كىرىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئورۇندىدى. قوشۇمچە كىرىم يوللىرىنى كېڭەيتىپ 9000 يۇەن كىرىم قىلدى. ئۆتكەن يىلى «مەشئەل يۇرتىدا نورۇز» ناملىق تېلېۋىزىيە بەدىئىي فىلىمى ئىشلەپ، جەمئىيەتتە كۆچلۈك تەسىر قوزغىدى.

- مەدەنىيەت بازارلىرىنى ياخشى باشقۇرۇپ، مەدەنىيەت بازارلىرىنى ساغلام تەرەققىي قىلدۇردى. ناھىيىدە سەككىز كىشىلىك مەدەنىيەت بازارلىرىنى باشقۇرۇش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، مەدەنىيەت بازارلىرىنى تەرتىپكە سېلىپ ساغلاملاشتۇردى. مەدەنىيەت تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارنى ئېنىقلاپ، قانۇنلۇق مەدەنىيەت تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانغان ئورۇن ۋە شەخسلەرگە تىجارەت كىنىشكىسى تارقىتىپ بەردى. ناھىيە بويىچە 151 قېتىم چوڭ ۋە ئادەتتىكى تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، مەزمۇنى ساغلام بولمىغان 180 پارچە كىتاب، 320 قاپ ئۇنالغۇ لېنتىسى، بەش قاپ سىنالغۇ لېنتىسىنى يىغۇۋېلىپ بىر تەرەپ قىلدى.

- ھەقلىق مۇلازىملىق ۋە كۆپ خىل ئىگىلىكنى يولغا قويۇپ مەدەنىيەت ئارقىلىق مەدەنىيەتنى تولۇقلاپ، مەبلەغ قېينىچىلىقىنى ھەل قىلدى. لوپ ناھىيىسى دۆلەت نۇقتىلىق يار - يۆلەك بولىدىغان نامرات ناھىيە بولۇپ، مەدەنىيەت ۋە مەدەنىيەت ئىسلىھەلىرىنى تولۇقلاشقا، تۇرلۇك پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرۇشقا ناھىيە مەبلەغ ئاجرىتىپ بېرەلمەيتتى. مەدەنىيەت ئىدارىسى 1986 - يىلدىن باشلاپ 12 مو يەردە مېۋىلىك باغ بىنا قىلىپ كىرىم مەنبەسىنى كۆپەيتتى. ھەر خىل تەنتەربىيە پائالىيەتلىرى، مەدەنىيەت بازىرى، توي - تۆكۈن ئۈچۈن ھەقلىق مۇلازىملىق قىلىپ، ئۆتكەن يىلى 40 مىڭ يۇەن كىرىم قىلدى. بۇ يىل 7 - ئايغىچە 25 مىڭ يۇەن كىرىم قىلدى. ئۆتكەن يىلى مەدەنىيەت سستېمىسى كۆپ خىل ئىگىلىك ۋە ھەقلىق مۇلازىملىق كىرىمىنى 136 مىڭ يۇەنگە يەتكۈزۈپ، مەبلەغ جەددىيلىكنى پەسەيتتى.

- كىنو قويۇش خىزمىتىنى كۆچەيتىپ، كىنونى كەنتلەرگىچە ئومۇملاشتۇرۇپ، چەت - يېقا كەنتلەردىكى دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ كىنو كۆرۈشى قىيىن بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلدى. تېلېۋىزورنىڭ ئومۇملىشىشى بىلەن كىنو كۆرگۈچىلەر ئازىيىپ كېتىۋاتقان ئەھۋالدا ئۇلار مەركەزدىكى بىر بۆلۈم، تۆت مىنىستىرلىكنىڭ «يېزىلاردا كىنو قويۇشتىكى ھەق ئېلىش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش»نى ئىزچىللاشتۇرۇپ، ناھىيىدىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ قوللىشى ئارقىلىق ھۆججەت تارقىتىپ ساقلانغان مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا ھەل قىلدى. ئۆتكەن يىلى 15 مىڭ يۇەن ئاجرىتىپ كىنو قويۇش ئۇسكۇنىلىرىنى يېڭىلىدى. كىنو ئەترەتلىرىنىڭ كىنو تولۇقلىما راسخوتىنى ھەل قىلىۋېلىشى ئۈچۈن 30 مو يەر ئاجرىتىپ بەردى. كىنو قويۇش ۋەزىپىسىنى ماۋاشقا چېتىش، نىشانلىق باشقۇرۇش تۈزۈمىنى مەمەلىيلەشتۈرۈپ كىنوچىلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغىدى. يېزىلاردا بىر كېچىدە بىرلا مەيدان كىنو قويۇپ، ھەر بىر فىلىم قويۇلغاندىن كېيىن، ياپىيكا شۇجىسى ياكى كەنت مۇدىرىنىڭ كىنو سۈپىتىگە قارىتا پىكرىنى ئالدى. ئۆتكەن يىلى 8 - ئايدىن 12 - ئايغىچە كەنتلەر بىلەن توختام تۈزۈپ 1115 مەيدان كىنو قويۇپ ئامما-نى رازى قىلدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان بۇ ناھىيە يېزا مەدەنىيەت خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىگەنلىكتىن، ئاپتونوم رايون بويىچە «مەدەنىيەت خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن»، ھاڭگى يېزىلىق مەدەنىيەت پونكىتى مەدەنىيەت مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن «مەدەنىيەت خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن»، ناھىيىلىك كۈتۈپخانا ئاپتونوم رايون بويىچە «كۈتۈپخانا خىزمىتىدىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ تەقدىرلەندى. ناھىيىلىك مەدەنىيەت - تەنتەربىيە ئىدارىسىنىڭ باشلىقى مۇختەر سراجى مەملىكەت بويىچە مىللىي تەنتەربىيە خىزمىتىدىكى ئىلغارلارنى تەقدىرلەش يىغىنىدا دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى، دۆلەت تەنتەربىيە كومىتېتىنىڭ مۇكاپاتلىشىغا ئېرىشتى.

تاغلىق يېزىدىكى «ياۋاش كالا»

ـ خېنەن ئۆلكىسى لىنجۇ شەھرى شىبەنىيەن يېزىلىق خەلق ئىشلىرى ئورنىنىڭ باشلىقى يالڭ فىڭچى توغرىسىدا

«خەلق گېزىتى» مۇخبىرى ۋۇكۈنشىڭ

يالڭ فىڭچى خېنەن ئۆلكىسى لىنجۇ شەھرى شىبەنىيەن يېزىلىق خەلق ئىشلىرى ئورنىنىڭ باشلىقى. مەملىكەتلىك خەلق ئىشلىرى سىستېمىسى بويىچە ئالىي شەرەپ مۇكاپاتى ـ «ياۋاش كالا» مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن. «ياۋاش كالا» يالڭ فىڭچىنىڭ ھەقىقىي ئوبرازى.

ئۇ ئاددىي خىزمەت ئورنىدا مەسئۇلىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىپ، خالىس تۆھپە قوشۇپ، قالتىس نەتىجىلەرنى ياراتتى.

تەرەپ - تەرەپكە چېپىپ يۇرۇپ پاراۋانلىق كارخانىسى قۇرۇش

1980 - يىلىنىڭ باشلىرىدا ئۇزاق مۇددەت يېزىلىق ھۆكۈمەتتە خوجىلىق خىزمىتىنى ئىشلىگەن يالڭ فىڭچى يېزىلىق خەلق ئىشلىرى ئورنىنىڭ يارەمچىلىكىگە يۆتكەلدى.

تەيخاڭشەن تېغىنىڭ ئېچكىرىسىگە جايلاشقان شىبەنىيەن يېزىسىدا تاغ، ئېرىق- ئۆستەڭ، جىلغىلار كۆپ، يېزىدىكى 362 كەنتنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك دېڭىز يۈزىدىن 1400 مېتر ئېگىزلىكتىكى تاغ قاپتىلىغا جايلاشقان. 80 - يىللارنىڭ باشلىرىغا كەلگەندىمۇ كىشىلەرنىڭ يىللىق ئوتتۇرىچە كىرىمى ئاران 70 يۈەن بولۇپ، يېزىدىكى 1900 دىن ئارتۇق ئائىلىنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك قۇتقۇزۇشقا تايىنىپ كۈنىنى كۆرۈپ كەلگەنىدى. بۇ ئەھۋاللارنى كۆرۈپ، يالڭ فىڭچىنىڭ كۆڭلى بەك يېرىم بولدى. ئۇ خەلق ئىشلىرى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، چوقۇم ئاممىنىڭ ھالىغا يېتىمەن دېگەن ئىرادىگە كەلدى.

بەزىلەر خەلق ئىشلىرى يارەمچىسى ئاممىا ئەڭ قېيىن ئەھۋالدا قالغاندا قۇتقۇزۇش پۇلى، ماددىي نەرسىلەرنى ئاپىرىپ بېرىپ، كىشىلەرگە تەسەللى بېرىدىغان كىشىلەر، دېيىشىدۇ، يالڭ فىڭچى: بۇنداق قىلىش كەم بولسا بولمايدۇ، لېكىن قۇتقۇزۇشقىلا تايانغان بىلەن نامراتلىقتىن قۇتۇلغىلى بولمايدۇ، چوقۇم يۇرتداشلارنىڭ بېيىش يولىنى تېپىشقا ياردەم بېرىش كېرەك، دېگەن ئويغا كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خەلق كارخانا ـ سېمونت، بېتون زاۋۇتى قۇرۇلۇپ رەسمىي ئىشقا كىرىشتۈرۈلدى.

1990 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا يالڭ فىڭچى «شۇاڭگۇڭ» ماركىلىق يېپەكنىڭ خەلقارا بازاردا بازار تاپقانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ، يېزىنىڭ تاغ باغرىدا ئۆسۈۋاتقان ياۋا ئۈجمە دەرىخىنى «شۇاڭگۇڭ» ماركىلىق يېپەك ئىشلەپچىقىرىشنىڭ خام ئەشياسى قىلىپ يېپەك زاۋۇتى قۇرماقچى بولدى. يالڭ فىڭچى «شۇاڭگۇڭ» ماركىلىق يېپەك ئىشلەپچىقىرىشقا ھەمكارلىشىدىغان زاۋۇت تېپىش ئۈچۈن سەنشىدىكى بىر زاۋۇتقا تۆت قېتىم باردى، ھېرىپ- چارچاپ ھالدىن كېتىپ يېتىپ قالدى، ئاخىرى تاغلىقلارنىڭ سەممىيلىكى ۋە ئىشچانلىقىغا تايىنىپ قارشى تەرەپنى تەسىرلەندۈرۈپ ئۇلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈردى. يېزىلىق يېپەكچىلىك زاۋۇتىدا ئىشلەپ چىقىرىلغان «شۇاڭگۇڭ» ماركىلىق يېپەك ئالاھىدە دەرىجىلىك سۈپەت ئۆلچىمىگە يېتىپ، ياپونىيە، ھىندىستان، شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا قاتارلىق جايلاردا سېتىلىپ 200 مىڭ دوللاردىن ئارتۇق تاشقى پىرېۋوت يارىتىلىپ خېنەنىنىڭ يېپەكچىلىك ساھەسىدىكى بىر بوشلۇق تولدۇرۇلدى.

يېزىدا يالڭ فىڭچىنىڭ يېتەكچىلىكىدە يېزىلىق خەلق ئىشلىرى ئورنى يەتتە پاراۋانلىق زاۋۇتى قۇردى. بۇ زاۋۇتلارنىڭ يىللىق مەھسۇلات قىممىتى ئازغىنە كەم 700 مىليون يۈەنگە، پايدىسى 600 نەچچە مىڭ يۈەنگە يەتتى. بۇ كارخانىلاردا 470 تىن ئارتۇق مېيىپ، نەپىقە بېرىلمىدىغان ئائىلە ۋە قېينىچىلىقى بار ئائىلىلەرنىڭ پەرزەنتلىرى ئىشلىدى. 1500 گە يېقىن ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلدى. يالڭ فىڭچى يەنە جۇغلانغان يارىتىپ بەردى....

يۇرتداشلار يالڭ فىڭچىنى كۆيۈمچان كىشى دېيىشىدۇ، چۈنكى ئۇ يۇرتداشلارنىڭ ھالىغا يېتىدۇ

يالڭ فىڭچى خەلق ئىشلىرى يارەمچىسى بولغاندىن كېيىن، يېزىدىكى ھەر بىر كەنتكە بىر - بىرلەپ بېرىپ، ئىنقىلابىي قۇربانلار ئائىلە تاۋابىئاتلىرى، ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ، مېيىپلەر ئائىلە تاۋابىئاتلىرى قاتارلىق نەپىقە ئۈيىمىكتلىرى ۋە نامرات ئائىلىلەرنىڭ ئاساسىي ئەھۋالىنى ئېگىلىدى ۋە ئۇلارنى بىر - بىرلەپ تىزىملاپ چىقتى. يالڭ فىڭچى مەيلى قىش، يازى ئەتىياز بولسۇن، شىبەنىيەن يېزىسىنىڭ جىلغا، جىرالىرىنى كېزىپ يۈرۈپ، كىمنىڭ كۆمۈرى تۈگەپ قالدى، كىم ئاغرىپ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى، كىمنىڭ قانداق قىينىچىلىقىنى جىددىي ھەل قىلىش زۆرۈر، دېگەنگە ئوخشاش چوڭ- كىچىك ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قەلبىگە پۈكۈپ كىشىلەرنىڭ ھالىغا يەتكەچكە، يۇرتداشلار يالڭ فىڭچىنى كۆيۈمچان كىشى دېيىشتى.

بىر يىلى باھار بايرىمى ھارپىسىدا يالڭ فىڭچى نامرات ئائىلىلەردىن ھال سوراش ئىشى بىلەن پايپەتەك بولۇپ كەتتى. 1- ئاينىڭ 29 - كۈنى ئۇ پىشقەدەم ئەمگەك نەمۇنىچىسى سالڭ جىنشۇينىڭ ئۆيىگە بارماقچى بولدى. شۇ كۈنى كەچتە قاتتىق قار يېغىپ تاغ يوللىرىنى كۆمۈۋەتكەنىدى، ئائىلىسىدىكىلەر ئۇنى بارغىلى قويمىدى. لېكىن يالڭ فىڭچى ھەمەيلەن بايرامنى شاد - خۇرام تەدبىكلەۋاتقاندا ئېگە - چاقسىز تەنھا جالڭ خۇەيچاڭنىڭ سەي قورۇش تېخنىكىسىنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى ئۇققاندىن كېيىن، كەنتتە بىر قولايلىق ئورۇننى تاللاپ 500 يۈەن پۇل چىقىرىپ ئۇنىڭ ئاشخانا ئېچىشىغا ياردەم بەردى. كېچىك ئاشخانىنىڭ ئوقتىتى ئېغىپ قىلىپ جالڭ خۇەيچاڭ شۇ يىللا 2000 يۈەندىن ئارتۇق كىرىم قىلدى. ھازىر جالڭ خۇەيچاڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ يېڭى ئۆي سېتىۋالدى.

يالڭ فىڭچىنىڭ خالىس ياردىمىگە ئېرىشكەن جالڭ خۇەيچاڭدەك نەپىقە ئويىمىكتلىرى، نامرات ئائىلىلەر ناھايىتى كۆپ. شىبەنىيەن يېزىسىدىكىلەر يالڭ فىڭچىنى «سېخى يالڭ فىڭچى» دېيىشىدۇ. يالڭ فىڭچى بۇ نامغا قانىتىق ئەجر سىڭدۈرۈش ئارقىلىق ئېرىشكەن.

ئۇرۇق - تۇغقان، دوست - بۇرادەرلىرى يالڭ فىڭچىنى يۇزسىز، دېيىشىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۇلارغا نەپ بەرمىگەن

يالڭ فىڭچى خەلق ئىشلىرى خىزمىتىنى بەك كۆيۈنۈپ ئىشلىدى.

يالڭ فىڭچىنىڭ قان بىسىمى يۇقىرى، يۈرەك كېسىلى بولسىمۇ پاراۋانلىق كارخانىسىنى ياخشى باشقۇرۇش ئۈچۈن سەھەر تۇرۇپ كەچ يېتىپ ئىشلىدى، كېچە - كۈندۈز تەرەپ - تەرەپتە چېپىپ يۈرۈپ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان ئايالىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشقىمۇ ۋاقىت چىقىرالمىدى. 1988 - يىلى 9- ئايدا ئايالىنىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ كەتتى، ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ قاراشقا تۇغرا كېلەتتى. لېكىن يالڭ فىڭچى جىگجۇدا ئېچىلغان مال زاكاز قىلىش يىغىنىغا قاتناشتى. ئۇ 600 نەچچە مىڭ يۈەنلىك مال زاكاز قىلىش توختامى تۈزۈپ ئۈيگە قايتىپ كەلگەندە ئايالى ئالەمدىن ئۆتكەنىدى. يالڭ فىڭچى كۆز يېشى قىلىپ ئايالىنىڭ ئاخىرەتلىك ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلدى...

يالڭ فىڭچىنىڭ خەلق ئىشلىرى ئورنىدا ھوقۇقى ئانچە چوڭ ئەمەس، لېكىن ئۇنىڭ قولىدا نۇرغۇن قۇتقۇزۇش پۇلى، قۇتقۇزۇش ئاشلىقى، قۇتقۇزۇش ماددىي ئەشياسى، يېزىنىڭ پاراۋانلىق تەرەققىيات مەبلىغى ۋە پاراۋانلىق كارخانىسىنىڭ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش كۆرسەتكۈچى بار ئىدى. ئۇرۇق - تۇغقان، دوست - بۇرادەرلىرى ئۇنىڭ ئۆزلىرىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىپ تالاي قېتىم ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگەن، لېكىن ئۇ تۇغقاندارچىلىق ياكى تونۇشلۇق، دوستلۇق يۈزىسىدىن ئۇلارغا ئەزەلدىن قولايلىق يارىتىپ بەرمىگەن. شۇڭا ئۇنىڭ ئۇرۇق - تۇغقان، دوست- بۇرادەرلىرى ئۇنى «يۈزسىز» دېگەن، ھەر قېتىم قۇتقۇزۇش پۇلى ۋە ماددىي نەرسىلەرنى تەقسىم قىلغاندا يالڭ فىڭچى ئادىل، ئاشكارا ئىش قىلاتتى: ئۇ خەلق ئىشلىرى ئويىمىكتلىرىنىڭ ئائىلە ئەھۋالىغا قاراپ ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرىنى پاراۋانلىق زاۋۇتىغا مۇۋاپىق ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويىاتتى. ھازىرغا قەدەر ئۇ 500 - 600 كىشىنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرغان بولسىمۇ لېكىن ئۇرۇق- تۇغقان، دوست - بۇرادەرلىرىنىڭ بېرەرسىگىمۇ ئېتىبار بېرىپ باقمىدى. 1991 - يىلى يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى يېزا كادىرلىرىنىڭ بىردىن ئۇرۇق - تۇغقىنىنى يېزىلىق يېپەكچىلىك زاۋۇتىغا ئورۇنلاشتۇرۇشنى قارار قىلغانىدى. يالڭ فىڭچىنىڭ ئاچىسى بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، يالڭ فىڭچىنىڭ ئۆيىگە كېلىپ تۇغقىنىنىڭ قىزىنى زاۋۇتقا قوبۇل قىلىشنى تەلەپ قىلدى. لېكىن يالڭ فىڭچى كۆرسەتكۈچىنى ئۇرۇق - تۇغقىنى، يۇرتدىشىغا بەرمەي، ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەۋاتقان بىر ھەربىينىڭ لايىقىغا بەردى. ئاچىسى بۇ ئىشتىن ئاچچىقلىنىپ، يالڭ فىڭچى بىلەن بىر يىلدىن ئارتۇق بېرىش- كېلىش قىلمىدى.

يالڭ فىڭچىنىڭ خەلق ئىشلىرى خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ كېلىۋاتقىنىغا 16 يىل بولغان بولسىمۇ ھازىرغا قەدەر بەك باي بولۇپ كېتەلمىدى، لېكىن ئۇ يۆلىگەن، ياردەم بەرگەن سان- ساناقسىز نامرات ئائىلىلەر نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىپ كەتتى، ئۇ باشقۇرغان خەلق ئىشلىرى ئورنى خېنەن ئۆلكىسى بويىچە «ئىلغار پاراۋانلىق كارخانىسى»، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش، نامراتلارغا ياردەملەك بولۇشتا ئىلغار كارخانا، « مەدەنىيەتلىك ياشانغانلار ساناتورىيىسى»، «مېيىپلەر ئىشلىرى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ» دېگەن شەرەپلەرگە ئېرىشتى: يالڭ فىڭچى بۇ شان-شەرەپ ئالدىدا ئۆزىنىڭ «ياۋاش كالا» بولۇشقا رازىمەن دېگەن ۋەدىسىنى ئۇنتۇپ قالمىدى.

پۇتۇن كۈچ بىلەن ئاتلىنىپ، پاختا خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش لازىم

(بېشى 1 - بەتتە)

پاختا سېتىۋېلىش مەبلىغىنى سانائەت مەھسۇلى باشقۇرۇش، تېخنىكا نازارەت قىلىش تارماقلىرى ھەمكارلىشىپ، پىچكى رىياسەتچىلىك قىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە، ھۆكۈمەت

تېپىشىغا ياردەم بېرىش كېرەك، دېگەن ئويغا كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خەلق ئىشلىرى پاراۋانلىق ئىقتىسادىي گەۋدىسى قۇرۇش نىيىتىگە كېلىدۇ.

قاتناش قولايسىز، ئۇچۇر راۋان بولمىغان تاغلىق يېزىدا كارخانا قۇرۇش ئاسان ئىش ئەمەس ئىدى. شېبەنىيەن يېزىسىدا لۇشۇيخى دەريا ۋادىسىدىكى قۇم ۋە شېغىللار تازا ياخشى بىناكارلىق خام ئەشياسى ئىدى. يېڭ فىڭچى سېمونت، بېتون زاۋۇتى قۇرۇش قارارىغا كەلدى ھەم شاڭخەي، بېيجىڭ، تيەنجىنلەرگە چېپىپ يۇرۇپ، ئۆلكە، شەھەرلەرنى كېزىپ، بانكىدىن قەرز پۇل ئېلىپ، تېخنىكا جەھەتتە ھەمكارلىشىدىغان ئۆلپەتلەرنى قولغا كەلتۈردى. 1985- يىلى 10 - ئايغا كەلگەندە شېبەنىيەن يېزىسىدا تۇنجى 1500 گە يېقىن ئائىلە نامراتلىقتىن قۇتۇلدى. يېڭ فىڭچى يەنە جۇغلانغان 500 مىڭ يۇەندىن ئارتۇق پاراۋانلىق تەرەققىيات مەبلىغىنى نامرات ئائىلىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىشىنى راۋاجلاندۇرۇشىغا ياردەم قىلدى. ئاپەتكە ئۇچرىغان ئاممىغا 1000 تونناندىن ئارتۇق كۆمۈر ئېلىپ بەردى، ھەربىيلەر ئائىلە تاۋابئاتلىرى، ئىنقىلابىي قۇربانلار ئائىلە تاۋابئاتلىرى، بەشتە كاپالەتلەندۇرۇلدىغان ئائىلىلەرگە 1300 قۇر پاختىلىق ئىشتان، چاپان ئېلىپ بەردى، يەنە مۇئەسسەسلىرى مۇكەممەل بىر يۇرۇش ياشانغانلار ساناتوريىسى قۇرۇپ پۇتۇن يېزىدىكى بەشتە كاپالەتلەندۇرۇلدىغان ياشانغان كىشىلەرنىڭ ئاخىرقى ئۆمرىنى خۇشال- خۇرام ئۆتكۈزۈشى ئۈچۈن ئىمكانىيەت ھەممەيلەن بايرامنى شاد - خۇرام تەبرىكلەۋاتقاندا ئىكە - چاقسىز تەنھا بوۋاي - مومايلار تەسەللىگە تېخىمۇ موھتاج ، دەپ ئويلىدى - دە، دەرھال ئۇن، گۆش قاتارلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ يۇدۇپ تاغ ھالقىپ، ئون نەچچە چاقرىم يول يۈرۈپ، ساڭ جىنشۇيىنىڭ ئۆيىگە كەلدى. 70 ياشتىن ھالقىغان ساڭ جىنشۇي بوۋاي ئاق ئون ۋە گۆشنى كۆرۈپ، يېڭ فىڭچىنىڭ ئالدىدا يۇكۈنۈپ ئولتۇرۇپ يىغلاپ كەتتى. چې فۇگو كەنتىدىكى ئىنقىلابىي قۇربانلار ئائىلە تاۋابئاتى جاڭ خۇەيچاڭنىڭ ئائىلىسىدە ئۈچ مېيىپ بار ئىدى، ئائىلىسىدە قېينىچىلىق بولغانلىقتىن ئۇزاققىچە ھۆكۈمەتنىڭ قۇتقۇزۇشىغا تايىنىپ كەلگەنىدى. يېڭ فىڭچى پاختا سېتىۋېلىش مەبلىغىنى نەقلەشتۇرۇپ، دېھقانلارغا «ئاق ھۇججەت» بەرمەسلىككە كاپالەتلىك قىلىش لازىم، پاختا سېتىۋېلىش مەبلىغىنى باشقا ئىشلارغا ئىشلىتىۋېلىپ، دېھقانلارغا «ئاق ھۇججەت» بېرىش ئەھۋالى كۆرۈلسە، ئالاقىدار رەھبەرلەر ۋە ئالاقىدار ئورۇنلارنىڭ مەسئۇللىرىنىڭ جاۋابكارلىقى سۈرۈشتۈرۈلىدۇ.

بۇ يىل پاختا ھوسۇلى ئاشتى، ئۆز ۋاقتىدا سېتىۋېلىشقا توغرا كېلىدۇ، سېتىۋېلىش چاپ - چاپ بولغان مەزگىلدە سېتىۋېلىش ۋاقتىنى ئۇزارتىش لازىم. يېغىن مۇنۇلارنى ئومۇد قىلدى: پاختىچىلىق رايونلىرىنىڭ رەھبەرلىرى پاختا سېتىۋېلىش خىزمىتىنى كۆڭۈل قويۇپ تەشكىللىشى لازىم. تەمىنات - سودا كوپېراتىپى، بانكا، مال باھا، سودا- نازارەت قىلىش تارماقلىرى ھەمكارلىشىپ، بۇ يىللىق پاختا سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنىڭ ئوگۇشلۇق ئورۇندىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشى لازىم.

يېغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى بەي رەھبەرلىرى قاتناشتى.

(بېشى 1 - بەتتە)

ماتېرىياللارنى تەييارلاپ بېرىدىغان، ئۆي سېلىش بەرگۈچى ئورۇن ئۆينى پۈتتۈرۈشكە مەسئۇل بولىدىغان، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى كېرەكلىك سېمونت، خىش، ھاك، بورا قاتارلىق قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرىنى سېتىۋېلىشقا ھەر بىر ئائىلە ئۈچۈن 3000 يۇەندىن نەقپۇل ئاجرىتىدىغان بولدى. يېڭىدىن سېلىنىدىغان بۇ ئۆيلەرنىڭ ئۈلى سېمونت- خىش قۇرۇلمىلىق، ئۈستى كېسەك - ياغاچ قۇرۇلمىلىق بولۇپ، ئادەتتىكى يەر تەۋرەش، كەلكۈن، يامغۇر ئاپەتلىرىگە بەرداشلىق بېرەلەيدىغان قىلىپ لايىھىلەندى.

نۆۋەتتە ئۈچتۇرپان ناھىيىسىدىكى ھەر قايسى ئورۇنلار جىددىي تۈتۈش قىلىپ، ئۆزلىرىگە تەقسىم قىلىنغان ۋەزىپە بويىچە ئۆي - ماكانسىز قالغان دېھقان، چارۋىچىلارنى 15 - ئۆكتەبىردىن ئىلگىرى يېڭى ئۆيگە كۆچۈپ چىقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش ئۈچۈن تىرىشماقتا.

گېزىت ئوقۇش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش مەدەنىيىتىلىك تۇرمۇشنىڭ ئالاھىدىلىكى، ئىپتىياجى

«شىنجاڭ گېزىتى» سىزگە سىياسىي ئېدىيە، نەزەرىيە جەھەتتە يېتەكچى، خەۋەر- ئۇچۇردىن پايدىلىنىشتا مەنبە، بىلىم ئېلىشتا قوللانما، تۇرمۇشىڭىزدا مەسلىھەتچى بولالايدۇ

شىنجاڭ گېزىتى - ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورگان گېزىتى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت مۇشتېرىلارنىڭ يېقىن دوستى، گېزىتىمىزنىڭ نەشر قىلىنغان ۋاقتى ئۇزاق، تارقىلىش دائىرىسى كەڭ بولۇپ، ئاپتونوم رايونىمىز دائىرىسى بىلەن چەكلىنىپ قالماستىن، مەملىكەت ئىچى ۋە خەلقئارا غەمۇ تارقىتىلىدۇ، جامائەتچىلىك ئارىسىدا بەلگىلىك تەسىرى بار.

گېزىتىمىز پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ لۇشىيەنى، فاڭجېن، سىياسەت، قانۇن - پەرمانلىرىنى، ئاپتونوم رايونىنىڭ سىياسەت، نىزام، تەدبىرلىرىنى، مەملىكەت ئىچى، خەلقئارادىكى ۋە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى مۇھىم ۋەقە - پائالىيەت، يېڭىلىق، نەتىجە، كەشپىيات، تەجرىبە، ئۇچۇرلارنى تېز سۈرئەتتە سىزگە تونۇشتۇرالايدۇ، دۇنيانى، جەمئىيەتنى، كىشىلىك ھاياتنى چۈشىنىشىڭىزگە ياردەم بېرەلەيدۇ.

گېزىتىمىز ئۇزاق يىل نەشر قىلىنىش داۋامىدا خۇسۇسەن ئىسلاھات داۋامىدا ئۆزىگە خاس خەۋەر قىلىش ئىدىيىسى، ئىخچام، چوڭقۇر، مەزمۇنلۇق خەۋەر قىلىش ئۇسلۇبى، ئۆزگىچە بەت تېخنىكىسى ۋە بەت لايىھىسى شەكىللەندۇرگەن بولۇپ، 100 دىن ئارتۇق مەخسۇس سەھىپىسىدە ھەم مەخسۇس بەتلىرىدە سىزنى خىلمۇ خىل مەنۇى ئوزۇق بىلەن تەمىنلەپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان بولۇشقا يېتەكلەيدۇ.

گېزىتىمىز توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىگە، خىل قوشۇنغا، كۆچلۈك ئىنتىزامچانلىققا ئىگە، يېڭىلىق يارىتىش، ئىجادىي ئىشلەش، سىز ئۈچۈن، خەلقىمىز ئۈچۈن ياخشى خىزمەت قىلىش گېزىتىمىزنىڭ شەرەپلىك بۇرچى، بىز بۇ بۇرچنى گېزىتىمىزنى تېخىمۇ مەزمۇنلۇق، تۇرمۇشقا يېقىن، كۆركەم، قىزىقارلىق قىلىپ چىقىرىش ئارقىلىق ئادا قىلىمىز. سىزنىڭ گېزىتىمىزگە ۋاقتىدا مۇشتېرى بولۇشىڭىزنى قىزغىن قارشى ئالىمىز. ئىشىنىمىزكى، كېلەر يىل گېزىتىمىزگە مۇشتېرى بولغانلىقىڭىزدىن پۇشايمان يېمەيسىز، ھازىرقى مۇشتېرى بولۇش پۇرسىتىنى غەنىيمەت بىلىڭ.

گېزىتىمىزنىڭ پوچتا ۋەكالەت نومۇرى 1 - 57

«شىنجاڭ گېزىتى» ئۈيغۇر تەھرىر بۆلۈمى

پارتىينى قانتتىق باشقۇرۇش بىلەن كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش - دەۋرنىڭ تەلىپى

ئابدۇجىلىل ئابدۇۋايىت، گايىت زىياۋۇدۇن

يولداش دېڭ شياۋپىڭ: «پارتىيە پارتىينى باشقۇرۇشى، بىرىنچىدىن، پارتىيە ئەزالىرىنى باشقۇرۇشى، ئىككىنچىدىن، كادىرلارنى باشقۇرۇشى لازىم» دەپ كۆرسەتتى («دېڭ شياۋپىڭ ماقالىلىرىدىن تاللانما» 1-توم، 729-بەت). ئۇ يەنە: «جۇڭگودا مەسىلە چىقسا، يەنىلا كومپارتىينىڭ ئىچىدىن چىقىدۇ» دەپ تەكىتلىدى («دېڭ شياۋپىڭ ماقالىلىرىدىن تاللانما» 3-توم، 380-بەت). يولداش جياڭ زېمىنمۇ مەركىزىي ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ 6-ئومۇمىي يىغىنىدا: «پارتىينىڭ ئىدىيىۋى قۇرۇلۇشى، تەشكىلىي قۇرۇلۇشى، ئىستىل قۇرۇلۇشى ئورگانىنىڭ بىر پۈتۈن گەۋدە، پارتىيە ئىستىلى ۋە پاكلىق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش پارتىيە قۇرۇلۇشى ۋە ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىكى زور سىياسىي ۋەزىپە، ئۇنى چىڭ ھەم ياخشى تۇتۇش كېرەك» دەپ ئېنىق ئوتتۇرىغا قويىدى. بۇ ئىدىيىنى ئەستايىدىل ئۆزلەشتۇرۇش پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىكى ئاڭلىقلىقىمىزنى ئۆستۇرۇپ، چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش ۋە ئۇنىڭ ئالدىنى ئېلىشىمىزدا مۇھىم رېئال ئەھمىيەتكە ئىگە.

ئېلىمىزنىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنىڭ چوڭقۇرلىشىشغا ئەگىشىپ، پارتىيە ۋە ھۆكۈمەتنىڭ ھەر دەرىجىلىك ئورۇنلىرى پارتىينىڭ ئاساسىي لۇشىيەننىڭ ئىجرا قىلىشتا چىڭ تۇرغانلىقتىن، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتا زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈپلا قالماستىن، پارتىينى باشقۇرۇش ۋە كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، جۈملىدىن چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇشتا بىر قەدەر روشەن نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى. نۆۋەتتە پارتىيە ئەزاسى 57 مىليونغا، ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتى 3 مىليون 450 مىڭدىن كۆپرەككە، تۈرلۈك ۋەزىپىدىكى كادىر 33 مىليونغا، ئۇنىڭ ئىچىدە ناھىيە (باشقارما) دەرىجىلىكتىن يۇقىرى كادىر 400 مىڭدىن كۆپرەككە يەتتى.

پارتىينى باشقۇرۇش، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، جۈملىدىن چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇشتا بىر قاتار ئاممىۋى ئاساسغىمۇ خەۋپ يەتكۈزۈۋاتىدۇ. شۇڭا پارتىينىڭ ئاساسىي لۇشىيەندە تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇش، خەلق ئاممىسىنىڭ ھاكىمىيەتكە بولغان ئۈمىدى ۋە ئىشەنچىنى ئاشۇرۇش، سىياسىي مۇقىملىق ۋە ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى ساقلاپ، دۆلەتنىڭ ئۇزاقتىچە ئەمىنلىكىنى ساقلاش ئۈچۈن، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىنىڭ ئېھتىياجى ۋە تەلىپىگە ئاساسەن كادىرلار قوشۇنىنى ماركسىزم، لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى پۈختا ئىگىلەپ، سىياسىي يۇنىلىش ۋە سىياسىي مەيدانىنى مەھكەم تۇرغۇزغان، توغرا دۇنيا قاراش، كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى، قىممەت قارىشىدا چىڭ تۇرۇدىغان، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا باتۇرلۇق بىلەن رەھبەرلىك قىلىپ، دادىل يول ئېچىپ ئىلگىرىلەپ يېڭىلىق يارىتىدىغان، خەلقتە بەخت يارىتىدىغان، خەلق ئاممىسى بەردەك ھمايە قىلىدىغان، دېموكراتىك ۋە قانۇن-تۈزۈم ئېڭى كۈچلۈك، پاك-دىيانەتلىك بولغان، ھازىرقى زامان تېخنىكا ۋە باشقۇرۇش ئىلمىنى پىششىق بىلىدىغان، باشقۇرۇش، تەكشۈرۈپ نازارەت قىلىش مېخانىزمى مۇكەممەل ھەم يۇرۇشلەشكەن، جۇشقۇن ھايات كۈچىگە ئىگە قوشۇنغا ئايلاندۇرۇشىمىز كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن تۆۋەندىكى ھالقىلارنى چىڭ تۇتۇش لازىم:

1. پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش لازىم. بۇنىڭدا رەھبەرلىرى كادىرلارغا سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش توغرىسىدا تەربىيە بېرىش كېرەك. بېيجىڭدا يولداش جياڭ زېمىن: «رەھبەرلىرى كادىرلار چوقۇم سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك» دەپ ئوتتۇرىغا قويىدى. سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش پارتىيەمىزنىڭ ئۇچ ئەۋلاد ئەۋلادلىرىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك ئىزچىل تەلىپى، ئۇ ئىسلاھات ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك ئىلگىرىلىشىنىڭ مۇھىم كاپالىتى. خاتا ئىدىيە مۇقەررەر يوسۇندا خاتا قىلمىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئۇدا يۈز بېرىپ كېلىۋاتقان قانۇن- ئىنتىزامغا خىلاپلىق قىلىش دېلولىرىنىڭ كۆپى بىر قىسىم پارتىيە ئەزالىرى، بولۇپمۇ ھوقۇق تۇتقان ئەمەلدارلارنىڭ ئىدىيە ئۆزگەرتىشكە سەل قاراپ ئاخىرىدا ئىدىيە جەھەتتىن ئاينىپ چىرىكلىشىش يولىغا ماڭغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ. شۇڭا پارتىيە ئەزالىرى، بولۇپمۇ رەھبەرلىرى كادىرلارغا ئىدىيىۋى تەربىيىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنى ھوقۇقتا توغرا مۇئامىلە قىلىش، ھەقىقىي «خەلق چاكىرى» بولۇش، ھەممە ئىشتا خەلق مەنپەئىتىنى ئەلا بىلىش، ھەققەتەن، پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيە ۋە خەلق مەنپەئىتىنى قوغداشتىن ئىبارەت توغرا دۇنيا قاراش، كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى ۋە قىممەت قارىشىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇشقا يېتەكلەش لازىم. بۇ، پارتىيەۋىلىكنىڭ قىممىتىنى ساقلاشقا، سۆيىيەكتىپ جەھەتتە چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلغىلى بولمايدۇ، مۇھىمى سىياسىي ئىدىيە ۋە ئەخلاق پەزىلىتىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك.

كادىرلارنى ۋەزىپىگە قويۇشتا بىرى، مەيلى سايلام ئارقىلىق ۋەزىپىگە تەينىلىنىدىغان بولسۇن، مەيلى بۇيرۇق بىلەن تەينىلىنىدىغان ۋە تەكلىپ قىلىنىدىغان بولسۇن، بىردەك ئاممىۋى لۇشىيەن بويىچە ئىش كۆرۈش كېرەك. بۇنىڭ ئەكسىچە ئاز سانلىق كىشىنىڭ پىكرى بويىچە ۋەزىپىگە قويۇلغان كادىر ئەمەلىي خىزمەتتە «قارانچۇق»قا ئايلىنىپ قېلىپ، خىزمەتلەرگە ئوبدان يېتەكچىلىك قىلالمايدۇ. ئاما بۇنداقلارنىڭ ھمايە قىلغانىدەك قىلسىمۇ، ماھىيەتتە ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىزغىن قوللىمايدۇ ھەم چاقىرىقلىرىغا ئاكتىپ ئاۋاز قوشمايدۇ. پەقەت ئاممىنىڭ ھمايە قىلىشى، قوللىشى بولغاندىلا، رەھبەرىي كادىرلار خىزمەتنى دادىل قانات يايدۇرالايدۇ ھەم تۇرلۇك ۋەزىپىلەرنى ئوڭۇشلۇق ئورۇندىيالايدۇ. بۇنىڭ يەنە بىر ئەھمىيىتى شۇكى، كادىرلارنىڭ ئىشلىرىغا ئاممىنىڭ كۆز قارىشى بويىچە باھا بېرىش ئارقىلىق كادىرلارنى ئىلگىرى باستۇرۇش، ئىلگىرى چىقىرىش ئىشلىرىغا ئاساس بولۇپ، كادىرلارنى باشقۇرۇشنىڭ ئىلمىي ئىلگىرى سۈرۈشىگە پايدىلىق. 3. ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى كۈچەيتىش، ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزام بىلەن بىرلەشتۈرۈش كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ مۇھىم ئۇسۇلى. ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزام بىلەن بىرلەشتۈرۈش ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزامدىن ئىبارەت ئىچكى ئىزارەتچىلىك پەيدىنپەي مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ قاراپ يۈزلەنگەن بولسىمۇ، پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش ۋە كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ تەلىپى بويىچە ھەم قابىلىيەتلىك بولۇش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇشىمىز لازىم. بۇنىڭدا ئەخلاق بىلەن قابىلىيەت بىر پۈتۈن گەۋدە، ئۇنىڭ بىرسى كەم بولسا بولمايدۇ، ئەگەر قابىلىيەتكە ئېتىبار بېرىلىپ ئەخلاققا سەل قارالسا، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش يولدا چىڭ تۇرۇشقا، پارتىينىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىدە چىڭ تۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلغىلى بولمايدۇ، مۇھىمى سىياسىي ئىدىيە ۋە ئەخلاق پەزىلىتىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك.

كادىرلارنى ۋەزىپىگە قويۇشتا بىرى، مەيلى سايلام ئارقىلىق ۋەزىپىگە تەينىلىنىدىغان بولسۇن، مەيلى بۇيرۇق بىلەن تەينىلىنىدىغان ۋە تەكلىپ قىلىنىدىغان بولسۇن، بىردەك ئاممىۋى لۇشىيەن بويىچە ئىش كۆرۈش كېرەك. بۇنىڭ ئەكسىچە ئاز سانلىق كىشىنىڭ پىكرى بويىچە ۋەزىپىگە قويۇلغان كادىر ئەمەلىي خىزمەتتە «قارانچۇق»قا ئايلىنىپ قېلىپ، خىزمەتلەرگە ئوبدان يېتەكچىلىك قىلالمايدۇ. ئاما بۇنداقلارنىڭ ھمايە قىلغانىدەك قىلسىمۇ، ماھىيەتتە ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىزغىن قوللىمايدۇ ھەم چاقىرىقلىرىغا ئاكتىپ ئاۋاز قوشمايدۇ. پەقەت ئاممىنىڭ ھمايە قىلىشى، قوللىشى بولغاندىلا، رەھبەرىي كادىرلار خىزمەتنى دادىل قانات يايدۇرالايدۇ ھەم تۇرلۇك ۋەزىپىلەرنى ئوڭۇشلۇق ئورۇندىيالايدۇ. بۇنىڭ يەنە بىر ئەھمىيىتى شۇكى، كادىرلارنىڭ ئىشلىرىغا ئاممىنىڭ كۆز قارىشى بويىچە باھا بېرىش ئارقىلىق كادىرلارنى ئىلگىرى باستۇرۇش، ئىلگىرى چىقىرىش ئىشلىرىغا ئاساس بولۇپ، كادىرلارنى باشقۇرۇشنىڭ ئىلمىي ئىلگىرى سۈرۈشىگە پايدىلىق. 3. ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزام بىلەن بىرلەشتۈرۈش كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ مۇھىم ئۇسۇلى. ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزام بىلەن بىرلەشتۈرۈش ئىدىيىۋى ئىنتىزامنى ئىنتىزامىي ۋە ماددىي ئىنتىزامدىن ئىبارەت ئىچكى ئىزارەتچىلىك پەيدىنپەي مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ قاراپ يۈزلەنگەن بولسىمۇ، پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش ۋە كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ تەلىپى بويىچە ھەم قابىلىيەتلىك بولۇش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇشىمىز لازىم. بۇنىڭدا ئەخلاق بىلەن قابىلىيەتكە ئېتىبار بېرىلىپ ئەخلاققا سەل قارالسا، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش يولدا چىڭ تۇرۇشقا، پارتىينىڭ ئاساسىي لۇشىيەنىدە چىڭ تۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلغىلى بولمايدۇ، مۇھىمى سىياسىي ئىدىيە ۋە ئەخلاق پەزىلىتىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. بۇ، ئىنتىزام تەكشۈرۈش، مەمۇرىي تەپتىش ئورگانلىرىنىڭ نازارەتچىلىك فۇنكسىيىلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ۋە ئۇلارنىڭ ئورنىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشتىكى مۇھىم تەدبىر ھېسابلىنىدۇ.

4. كۈچلۈك نازارەتچىلىك مېخانىزمىنى ئورنىتىش كېرەك. نۆۋەتتە پارتىيە ئىنتىزامى ۋە مەمۇرىي ئىنتىزامدىن ئىبارەت ئىچكى نازارەتچىلىك پەيدىنپەي مۇكەممەللەشكەن قاراپ يۈزلەنگەن بولسىمۇ، پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش ۋە كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنىڭ تەلىپى بويىچە ھەم پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇشىمىز لازىم. بۇنىڭدا ئەخلاق بىلەن قابىلىيەت بىر پۈتۈن گەۋدە، ئۇنىڭ بىرسى كەم بولسا بولمايدۇ، ئەگەر

قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش، جۇملىدىن چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇشتا بىر قاتار نەتىجىلەر قولغا كەلگەن بولسىمۇ، ئومۇمىي ئەھۋال ۋە تەلەپتىن ئېلىپ ئېيتقاندا، پارتىينى قاتتىق باشقۇرۇش ۋە كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىدا بىر قەدەر گەۋدىلىك مەسىلىلەر ساقلانماقتا.

ساقلانغان مەسىلىلەر كىشىلەرنى ھەقسىزلىكتىن چۆچۈتىدۇ، بۇلار پارتىيىنىڭ ئوبرازىغا تەسىر يەتكۈزۈپ، خەلق ئاممىسىنى ئەندىشىگە سالماقتا، كىشىلەرنىڭ ساغلام ئىدىيىۋى ئېڭىنى زەھەرلەپ، ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئىدىيىۋى-سىياسىي ئاساسىغا خەۋپ يەتكۈزۈۋاتىدۇ، خىيانەتچىلىك، پارىخورلۇق ۋە ئومۇمنىڭ پۇلىغا يېيىش-ئىچىش ھەم ئويناش ھادىسىلىرى ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئىقتىسادىي ئاساسىغا، شۇنداقلا

بەرىش پارتىيەمىزنىڭ ئۇچ ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپىنىڭ ئىزچىل ئىدىيىسى ۋە پارتىيىمىزنىڭ ئۆزىگە خاس ئەۋزەللىكى. سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىلمىسە، چوڭ ھەق-چوڭ ناھەق ئالدىدا سىياسىي مەيدانىنى يوقىتىپ قويىدۇ ھەمدە مۇرەككەپ سىياسىي كۆرەشتە نىشاندىن چەتنەش، ئۆزگىرىش چان شەيئىلەر ئالدىدا سىياسىي قارىشى روشەن بولماسلىق كېلىپ چىقىدۇ. شۇنداقلا ھۇشيارلىقنى يوقىتىپ ئاسانلا چېرىكلىشىشكە قاراپ ماڭىدۇ. شۇڭا سىياسىيغا ئىزچىل ئەھمىيەت بېرىشمىز، بۇنىڭدا ئالدى بىلەن پارتىيىمىزنىڭ ئىشچىلار سىنپىنىڭ ئاۋانگارت ئەترىتى ئىكەنلىكىنى، جان-دىل بىلەن خەلق

سۈيىيەكتىپ جەھەتتە. چېرىكلىشىشكە تاقابىل تۇرۇشقا، پارتىيىنىڭ ئۈيۇشۇش كۈچى ۋە جەلپكارلىقىنى ئاشۇرۇشقا پايدىلىق.

3. كادىرلارنى ۋەزىپىگە قويۇپ ئىشلىتىشتە چوقۇم پارتىيىنىڭ تەشكىلىي پرىنسىپى ۋە ئاممىۋى لۇشيەندە چىڭ تۇرۇش لازىم. يولداش دېڭ شياۋپىڭ: «جۇڭگونىڭ ئىشلىرىنى ياخشى قىلىش-قىلالماسلىق، سوتسىيالىزمدا ۋە ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇش- تۇرالماسلىق، ئىقتىسادىنى تېزرەك تەرەققىي قىلدۇرۇش -قىلدۇرالماسلىق، دۆلەت ئەبەدىي ئامان بولۇش -بولالماسلىق، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، ئادەمگە باغلىق» دەپ ئېنىق كۆرسەتتى

«تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنى»نى تەشۋىق قىلايلى، ئىزچىللاشتۇرايلى

«تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنى»غا دائىر سوئال - جاۋابلار

تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىدا، تاماكا مونوپول تىجارىتى ئىدارىسى تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىنىڭ يولغا قويۇلۇش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشكە ھوقۇقلۇق، دەپ بەلگىلەنگەن. پۈقرالار يەكىي تاماكا مونوپول تىجارىتى بۇيۇملىرىنى ئىشلەپچىقىرىش-سېتىش پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئورۇن ۋە شەخسلەر پائال تۇردە تاماكا مونوپول تىجارىتىنى تەكشۈرگۈچى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئىجرا قىلىشىنى قوللاشى لازىم. تاماكا مونوپول تىجارىتىنى تەكشۈرگۈچى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئىجرا قىلىشىغا زور لۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۈسۈلى بىلەن توسقۇنلۇق قىلغانلارنى، تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە ئەدلىيە ئورگانلىرى قانۇن بويىچە جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىدۇ، تاماكا مونوپول تىجارىتىنى تەكشۈرگۈچى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئىجرا قىلىشىغا زور لۇق قىلغان ۋە ئۇنىڭغا توسقۇنلۇق قىلغان بولسىمۇ زور لۇق ئىشلىتىش، تەھدىت سېلىش ئۈسۈلىنى قوللانمىغانلارغا ج خ ئورگانلىرى ئامانلىق ساقلاش ئىشلىرى بويىچە باشقۇرۇش-جازالاش نىزامىدىكى بەلگىلىمگە ئاساسەن جازا بېرىدۇ.

23. دەۋالاشقۇچى تاماكا مونوپول تىجارىتى ئىدارىسىنىڭ مەمۇرىي جازا قارارىغا قايىل بولمسا، قانداق قىلىشى كېرەك؟

تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىنىڭ 44-مادداسىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن، دەۋالاشقۇچى تاماكا مونوپول تىجارىتى ئىدارىسىنىڭ مەمۇرىي جازا قارارىغا قايىل بولمسا، جازا ئۈقتۇرۇشنى تاپشۇرۇۋالغان كۈندىن باشلاپ 15 كۈن ئىچىدە جازا قارارى چىقارغان ئىدارىدىن بىر دەرىجە يۇقىرى ئىدارىگە قايتا قاراپ چىقىشنى ئىلتىماس قىلسا بولىدۇ. جازا ئۈقتۇرۇشنى تاپشۇرۇۋالغان كۈندىن باشلاپ 15 كۈن ئىچىدە خەلق سوت مەھكىمىسىگە بىۋاستە دەۋا قىلسىمۇ بولىدۇ. دەۋالاشقۇچى قايتا قاراپ چىقىشنى ئىلتىماس قىلسا، بىر دەرىجە يۇقىرى تاماكا مونوپول تىجارىتى ئىدارىسى قايتا قاراپ چىقىش ئىلتىماسىنى تاپشۇرۇۋالغان كۈندىن باشلاپ 60 كۈن ئىچىدە قايتا قاراپ چىقىش قارارى چىقىرىشى كېرەك. دەۋالاشقۇچى قايتا قاراپ چىقىش قارارىغا قايىل بولمسا، قايتا قاراپ چىقىش قارارىنى تاپشۇرۇۋالغان كۈندىن باشلاپ 15 كۈن ئىچىدە خەلق سوت مەھكىمىسىگە دەۋا قىلسا بولىدۇ؛ قايتا قاراپ چىققۇچى ئورگان قايتا قاراپ چىقىش مۇددىتى توشقىچە قايتا قاراپ چىقىش قارارى چىقارمىسا، قايتا قاراپ چىقىش مۆھلىتى توشقان كۈندىن باشلاپ 15 كۈن ئىچىدە خەلق سوت مەھكىمىسىگە دەۋا قىلسا بولىدۇ.

(تۆۋەندى)

21. تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغانلار قانداق قانۇنىي جاۋابكارلىقنى ئۈستىگە ئالىدۇ؟

تاماكا مونوپول تىجارىتى قانۇنىدا قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلارغا قارىتا، قانۇنغا خىلاپ بۇيۇملىرىنى سېتىۋېلىش، جەرىمانە قويۇش، قانۇنغا خىلاپ تاپاۋىتىنى مۇسادىرە قىلىش، قانۇنغا خىلاپ بۇيۇملىرىنى مۇسادىرە قىلىش، ئىشلەپچىقىرىش- سېتىش كەسپىنى توختىتىشتىن ئىبارەت بەش خىل مەمۇرىي جاۋابكارلىق بەلگىلەنگەن، قىلمىشى ئېغىر بولغانلار، جىنايەت شەكىللەندۇرگەنلەر قانۇن بويىچە جىنايى جاۋابكارلىققا تارتىلىدىغانلىقى بەلگىلەنگەن.

22. پۈقرالار تاماكا مونوپول تىجارىتىنى تەكشۈرگۈچى خادىملارنىڭ قانۇن بويىچە ۋەزىپە ئىجرا قىلمىشىغا توسقۇنلۇق قىلسا، قانداق قانۇن جاۋابكارلىقىنى ئۈستىگە ئالىدۇ؟

كارخانا مەنئۇي مەدەنىيىتىنىڭ مەزمۇنى ھەققىدە مۇلاھىزە

ھەمدۇللا

كارخانا مەدەنىيىتى ئىجتىمائىي مەدەنىيەتنىڭ مۇھىم تەركىبى بولۇپ، ئۇ سوتسىيالىستىك ماددىي مەدەنىيەت بىلەن مەنئۇي مەدەنىيەتنىڭ ئومۇمىي يىغىندىسى. كارخانا مەدەنىيىتى كارخانىنىڭ ماددىي مەدەنىيىتى، تۈزۈم مەدەنىيىتى، مەنئۇي مەدەنىيىتىدىن ئىبارەت ئۈچ قاتلامنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ئۈچ قاتلام ئىچىدە كارخانىنىڭ مەنئۇي مەدەنىيىتى كارخانا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ ماھىيەتلىك يادروسى. ئۇ تۈزۈم قاتلىمى ئارقىلىق كۆچىيىپ باردۇ، ماددىي قاتلام ئارقىلىق كونكرېت ئىپادىلىنىدۇ. شۇڭا كارخانا مەدەنىيىتى كارخانىنىڭ مەنئۇي مەدەنىيىتىنى كۆرسىتىدۇ.

كارخانىنىڭ مەنئۇي مەدەنىيىتىنى ئىنچىكىلەپ تەھلىل قىلغاندا، ئۇ كارخانا پروگراممىسى، كارخانا روھى، كارخانا دېموكراتىيىسى قاتارلىق بىر قانچە جەھەتكە بۆلۈنىدۇ.

كارخانا پروگراممىسى كارخانىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، باشقۇرۇش پائالىيىتى جەريانىدا تاينىندىغان يېتەكچى ئىدىيە. ئۇ كارخانىنىڭ ۋەزىپىسى، مەقسىتى قاتارلىق ئەڭ ئاساسىي مەسىلىلەرنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بېرىدۇ ھەمدە بۇ ئارقىلىق كارخانىنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇپ، كارخانىنىڭ تەرەققىياتىغا يېتەكچىلىك قىلىدۇ ھەمدە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئېڭىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

دۆلىتىمىزدە كارخانا ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ تۈپ مەقسىتى پايدا ئېلىش ئەمەس، بەلكى كىشىلەرنىڭ كۈنسېرى ئۆسۈپ بېرىۋاتقان ماددىي ۋە مەنئۇي تۇرمۇش ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشتىن ئىبارەت. ئۇ كىشىلەرنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزىدىغان ۋاستىلەرنى قوللانىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى سوتسىيالىستىك تاۋار ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش، ئەمگەك، ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمدارلىقىنى ئاشۇرۇش قاتارلىق ئۇسۇللار ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. شۇڭا كارخانا ئىقتىسادى پائالىيەت جەريانىدا سوتسىيالىستىك ئىشلەپچىقىرىش مەقسىتىنى كارخانىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، باشقۇرۇشىدىكى تۈپ چىقىش نۇقتىسى قىلىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ كۈنسېرى ئېشىپ بېرىۋاتقان ماددىي ۋە مەنئۇي تۇرمۇش ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئىقتىسادىي قانۇنىيەت بويىچە ئىش بېجىرىپ، ئادىل ۋە قانۇنلۇق ھالدا بازار رىقابىتى ئېلىپ بېرىپ، زاۋۇتنى تىرىشچان، ئىقتىسادچانلىق بىلەن باشقۇرۇش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش كېرەك.

كارخانا روھى كارخانىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، باشقۇرۇش پائالىيىتى جەريانىدا شەكىللەنگەن، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ ئارزۇسىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان ھەمدە ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ غەيرىتىنى قوزغايدىغان بىر خىل ئاڭنى كۆرسىتىدۇ. كارخانا روھى كارخانىدىكى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مەنئۇي تۇرمۇشى، ھەرىكىتىنىڭ يۆنىلىشى بولۇپ، قۇدرەتلىك ئۈيۇشۇشچانلىق ۋە قوزغىتىش رولىغا ئىگە، ئۇ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى ياخشى قىممەت قارىشى تۇرغۇزۇشقا يېتەكلەپ، ئۇلارنىڭ تولۇپ-تاشقان روھ بىلەن كارخانىنى گۈللەندۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

كارخانا دېموكراتىيىسى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى كارخانىنىڭ باشقۇرۇش، ھوقۇق يۈرگۈزۈش ئىشلىرىغا قاتناشتۇرۇپ، خوجايىنلىق ئورنىنى ھەققىي تىكلەش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ ئەقىل- پاراسىتى ۋە ئىجادچانلىق روھىنى ئۇرغۇتۇشنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ كارخانا باشقۇرۇشقا قاتنىشىش نۇقتىسىنى زەرىنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش، ئىشچى- خىزمەتچىلەر قۇرۇلتىيى، ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى قاتارلىق ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ۋەكىللىرىنى كارخانىنىڭ زور تەدبىرلىرىنى بەلگىلەشكە، تۈرلۈك تۈزۈملەرنى بېكىتىشكە قاتناشتۇرۇش ئارقىلىق كارخانىلاردا قويۇق دېموكراتىيە كەيپىياتىنى شەكىللەندۈرگەندىلا ئەمەلگە ئاشىدۇ.

ئومۇمەن كارخانا پروگراممىسى، كارخانا روھى، كارخانا دېموكراتىيىسى ئۈزۈلمەس گىرەلىشىپ كەتكەن بولۇپ، ئۇ كارخانا مەنئۇي مەدەنىيىتىنىڭ ئاساسىي تەركىبىي قىسمى. بۇنى ھەققىي ئىزچىللاشتۇرغاندا، كارخانىنىڭ مەنئۇي مەدەنىيىتىنى جانلاندۇرۇپ، كارخانىنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرەلەيمىز.

چىاۋشى كانادالىق مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 8 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ۋېيىيۇەنجاڭى چىاۋشى بۈگۈن «خەلق» سارىيىدا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن زىيارەتكە كەلگەن كانادا كېڭەش پالاتاسىنىڭ باشلىقى جىرداس مورىكات ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن كۆرۈشتى.

چىاۋ شى مۇنداق دېدى: جۇڭگو - كانادا دوستلۇقى ياخشى ئاساسقا ئىگە. ئىككى تەرەپ رەھبەرلىرى ئالاقلىشىپ، ئورتاق كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر توغرىسىدا پىكىر ئالماشتۇرۇپ كەلمەكتە. مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى بىلەن كانادا پارلامېنتى ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقىنىڭ قويۇقلىشىشى ئۆز ئارا چۈشىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىختىلاپلارنى تۈگىتىش، دوستلۇقنى كۈچەيتىش، مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينىماقتا.

بۇنىڭدىن ئىلگىرى چىاۋشى يەنە كانادانىڭ سابىق زۇڭلىسى يۆسېف كراك ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن كۆرۈشكەن. كراكنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن چىاۋشى جۇڭگونىڭ ئورگان ئىسلاھاتى ھەم مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ئاپپاراتلىرىنىڭ تەسىس قىلىنىشى، قانۇن چىقىرىش فۇنكسىيىسى قاتارلىق ئەھۋاللارنى تونۇشتۇرغاندى.

بۇتتو جەنۇبىي ئاسىيا جەۋىسىزلىكى مەسىلىسى توغرىسىدا كۆپ تەرەپلىك يىغىن چاقىرىش توغرىسىدا ئەكلىپ بەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب دت، 3 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. پاكىستان زۇڭلىسى بىنازىر بۇتتو مۇشۇ ئاينىڭ 3 - كۈنى جەنۇبىي ئاسىيا رايونىنىڭ خەۋىسىزلىك مەسىلىسى توغرىسىدا خەۋىسىزلىك كېڭىشىگە دائىمىي ئەزا بەش دۆلەتنىڭ ئۆز ئىچىگە ئالغان كۆپ تەرەپلىك يىغىن چاقىرىش توغرىسىدا تەكلىپ بەردى.

بۇتتو بۇ تەكلىپنى ب د ت يىغىنىدا سۆز قىلغاندا بەردى. ئۇ بۇ تەكلىپنىڭ ب د ت يىغىنىنىڭ ۋە ھىندىستانىنىڭ قوللىشىغا ئىگە بولۇشىنى ئۈمىد قىلدى.

ئۇ مۇنداق دېدى: پاكىستان «يادرو سىنىقىنى ئومۇمىيۈزلۈك چەكلەش شەرتنامىسى»نى ئالقىشلايدۇ. بۇ شەرتنامىنى يەرشارى دەرىجىدە بويىچە ھەر بىر يادرو قورالىنى قىسقارتىش، يادرو قوراللىرىنىڭ كېڭەيىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى مۇھىم تەدبىر، دەپ قارايدۇ. پاكىستان ھىندىستان بىلەن ئوخشاش ۋاقىتتا يېڭى ھەيئەت رياستى 9 - ئاينىڭ 30 - كۈنى ئېلىپ بېرىلىدىغان پارلامېنت سايلىمىغا تەييارلىقلار - ئۆمەد قىلدى.

پارىژ شەھەرلىك ھۆكۈمەت ئاھالىلەرنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن، شەھەردە ئىككى بازار ئېچىپ، دېھقانلارنىڭ شەھەرگە كىرىپ خىمىيىۋى ئوغۇت ۋە دېھقانچىلىق دورىسى ئىشلەتمەي ئىشلەپ چىقارغان يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى بۇاستە سېتىشىغا رۇخسەت قىلدى. مۇنداق مەھسۇلاتلار قىممەترەك بولسىمۇ، بارغانسېرى خېرىدارلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشمەكتە.
شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ب د ت لەپبىدىكى قىرغىنچىلىق ۋەقەسىنى ئەكشۇرىدۇ

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، لوگوس، 4 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. بۈگۈن بۇ يەردە ئېلىنغان خەۋەرگە قارىغاندا، ب د ت 9 - ئاينىڭ 28 - كۈنى يۈز بەرگەن قىرغىنچىلىق ۋەقەسىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن ئەمەلدىن قالدۇرۇشى قارار قىلدى.

ياۋروپا ئىتتىپاقى باشلىقىنىڭ يېغىنى پەۋقۇلئاددە ئاخىرلاشتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، دۈبلىن، 5 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. ياۋروپا ئىتتىپاقى باشلىقلىرىنىڭ پەۋقۇلئاددە يېغىنى مۇشۇ ئاينىڭ 5 - كۈنى دۈبلىندا ئېچىلدى. ياۋروپا ئىتتىپاقىغا ئەزا 15 دۆلەتنىڭ رەھبەرلىرى ياۋروپا ئىتتىپاقى ھۆكۈمەتلەر ئارا يېغىن، زەھەرلىك چېكىملىكلەرنى سېتىشقا ۋە خەلقئارادا تەشكىللىك جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە زەربە بېرىش ھەم ئورتاق تىنچلىق تەرەققىياتى قاتارلىق مەسىلىلەر توغرىسىدا بىر نەچچە سائەت رەسمىي كېڭەشتى . يېغىن قاتناشچىلىرى بۇ قېتىمقى يېغىن «مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى» دەپ ھېسابلىدى.

ياۋروپا ئىتتىپاقىغا نۆۋەتچى رەئىس دۆلەت ئەربىلاندىيىنىڭ زۇڭلىسى بروتون يېغىن يېپىلغاندىن كېيىن ئۆتكۈزگەن مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يېغىنىدا مۇنداق دېدى: ئەزا دۆلەتلەرنىڭ رەھبەرلىرى ياۋروپا ئىتتىپاقى 21- ئەسىردە دۇچ كېلىدىغان خىرىس ھەم ماسىتېرىخت شەرتنامىسىگە تۈزىتىش كىرگۈزىدىغان ھۆكۈمەتلەر ئارا يېغىنىنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىنى نۆۋەتلىق مۇزاكىرە قىلدى. يېغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ياۋروپا ئىتتىپاقى ھۆكۈمەتلەر ئارا يېغىنىنى كېلەر يىلى 6 - ئايدا ئۈز قەرەلدە ئاخىرلاشتۇرۇش، ماسىتېرىخت شەرتنامىسىگە تۈزىتىش كىرگۈزۈشكە دائىر تەپسىلىي لايىھىسىنى بۇ يىل 12 - ئايدا ياۋروپا ئىتتىپاقى باشلىقلىرىنىڭ رەسمىي يېغىنىغا سۇنۇش كېرەك.

ياۋروپا ئىتتىپاقى مقياسىدا كۇنىاناپ ئېغىرلىشىۋاتقان زەھەرلىك چېكىملىكلەرنى سېتىش ھەرىكىتى ۋە خەلقئارادا تەشكىللىك جىنايەت ئۆتكۈزۈش مەسىلىسى مۇزاكىرە قىلىنغاندا، ئەزا دۆلەتلەرنىڭ رەھبەرلىرى ھەمكارلىقنى يەنمۇ قانات يايدۇرۇپ، زەربە بېرىش سالمىقىنى كۈچەيتىپ، زەھەرلىك بۇيۇملارنى توشۇشنى چەكلەش ۋە جىنايەت ئۆتكۈزۈش ھەرىكەتلىرىگە زەربە بېرىش ۋاسىتىلىرىنى تەدرىجىي مۇكەممەللەشتۈرىدىغانلىقىنى بىردەك بىلدۈرۈشتى.

بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا يېڭى ھەيئەت رياستى تۇنجى قېتىم يىغىن ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، سارايېۋو خەۋىرى. 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدىكى ئومۇمىي سايلامدا بارلىققا كەلگەن بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنانىڭ كۈنىي تۇنجى قېتىملىق يىغىن ئۆتكۈزۈپ، بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادىكى ئۈچ تەرەپنىڭ ئەڭ يۇقىرى رەھبەرلىرىنىڭ تۇنجى قېتىم بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا تەۋەسىدە ئۇچرىشىشى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

تۆت پىرىم سائەت داۋاملاشقان بۇ قېتىمقى يىغىن سارايېۋودىكى بىر ئاپتوموبىل مېھمانخانىسىدا ئۆتكۈزۈلدى. يېغىنغا بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا ھەيئەت رياستىنىڭ رەئىسى، مۇسۇلمانلارنىيڭ ۋەكىلى ئىزەتبېگوۋىچ، سېربلارنىڭ ۋەكىلى كرايىشنىك ، خورۋاتلارنىڭ ۋەكىلى زۇباكلار قاتناشتى.

يېغىندىن كېيىن ئېلان قىلىنغان قوشما بايانات قارىغاندا، ئۈچ رەھبەر 10 - ئاينىڭ 5 - كۈنى بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا رياستىنىڭ ۋە بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا پارلامېنتى پۈقرالار پالاتاسى يېغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىنى ئۆتكۈزۈشكە ھەم 10- ئاينىڭ ئاخىرلىرىدىن بۇرۇن بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا ھۆكۈمىتىنىڭ ئەزالىرىنى تەينىلەشكە قوشۇلغان. ئۇلار يەنە بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا مۇسۇلمان - خورۋاتلار فېدېراتسىيىسى بىلەن سېربلار جۇمھۇرىيىتى ئوتتۇرىسىدىكى تېلېگراف ئالاقىسىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ھەم گائاگا خەلقئارا سوتىنىڭ تەكشۈرۈش دائىرىسى سىرتىدىكى ئۇرۇش ئەسىرلىرىنى دەرھال قويۇپ بېرىشكە قوشۇلغان.

پەلەستىن - ئىسرائىلىيە باشلىقلىرى ئۇچرىشىشى ئىختىلاپلارنى ئوگىنەلمىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ۋاشىنگتون تېلېگراممىسى. ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ بىلەن پەلەستىن مىللىي ھوقۇقلۇق ئورگىنىنىڭ رەئىسى ئەراپات مۇشۇ ئاينىڭ 2 - كۈنى ۋاشىنگتوندا ئىككى كۈن داۋام قىلغان «باشلىقلارنىڭ جەددىي ئۇچرىشىشى» نى ئاياغلاشتۇردى. ئۇچرىشىش پەلەستىن، ئىسرائىلىيە ئوتتۇرىسىدا ساقلىنىۋاتقان زور بولغانلىقى، پەلەستىن ئىسرائىلىيە ئوتتۇرىسىدا ئىختىلاپلارنى ئوگىنەلمىگەنلىكى ئوتتۇرىغا چىقتى. ئىسرائىلىيە زۇڭلىسى نېتانياخۇ بىلەن ئەراپات مۇشۇ ئاينىڭ 6 - كۈنى باشلاپ ئىسرائىلىيە بىلەن گازا ئوتتۇرىسىدىكى چېگرا شەھىرى ئېرىزدا پەلەستىن، ئىسرائىلىيە ھاسىل قىلدى.

دۆلەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنىك تولۇق نورمالللىشىشنى جۇملىدىن دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورنىتىشنىڭ

ئادا قىلمىسا، خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ تەدبىر قوللىشنى ئويلىشىپ كۆرۈشنى قارار قىلدى.

خۇڭسىن تەيۋەن سىياسىي ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ كامبودژىدا زىيارەتتە بولۇشىنى رەت قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، جنىيەن، 7- ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. «كامبودژا نۇرى» گېزىتىنىڭ بۈگۈنكى خەۋىرىگە قارىغاندا، كامبودژىنىڭ 2 - باش ۋەزىرى خۇڭسېن كامبودژا بىر جۈگگو سىياسىتىنى يۈرگۈزىدۇ، تەيۋەننىڭ سىياسىي تۈس ئالغان ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ زىيارەتكە كېلىشىنى قوبۇل قىلمايدۇ، دېگەن.

خۇڭسېن مۇشۇ ئاينىڭ 4- كۈنى باگچېگياڭ ئۆلكىسىدە مۇشۇ گېزىت مۇخبىرىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا مۇنداق دېدى: «بىز تەيۋەننىڭ سىياسىي تۈس ئالغان ۋەكىللەر ئۆمىكىنىڭ زىيارەتكە كېلىشىنى قوبۇل قىلمايمىز، تەيۋەن جۇڭگونىڭ بىر قىسمى، كامبودژا پادىشاھلىق ھۆكۈمىتى جۇڭگونىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىدىغان ھەرقانداق ئىشنى قىلماسلىقى كېرەك.»

رابىنى ئۆلتۈرگەن قاتىللارغا ھۆكۈم ئېلان قىلىندى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 3- ئۆكتەبر تېلېگراممىسى: تېلئاۋىۋ يەرلىك سوتى بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئىسرائىلىيىنىڭ سابىق زۇڭلىسى رابىننى ئۆلتۈرگەن قاتىل ئىكال ئامىر ۋە باشقا ئىككى جىنايەتچىگە ھۆكۈم ئېلان قىلدى.

ئىسرائىلىيە رادىئوسىنىڭ ئاڭلىتىشىغا قارىغاندا، تېلئاۋىۋ يەرلىك سوتى ئىكال ئامىر بىلەن ئۇنىڭ ئاكىسى ھاگبي ئامىر ھەم يەنە بىر قەستلىگۈچى جول ئادانىنى رابىننى ئۆلتۈرۈش، قانۇنسىز قورال - ياراق ۋە پارتلاتقۇچ ئېلىپ يۈرۈش، پەلەستىنلىكلەرگە قەستەن زىيانكەشلىك قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ مال-مۈلكىگە بۇزغۇنچىلىق قىلىش جىنايەتلىرىنى ئۆتكۈزدى دەپ ئەيىبلىگەن.

ئىسرائىلىيىنىڭ قانۇنىغا ئاساسەن سوت ئىكال ئامىرغا ئۆمۈرلۈك نەزەربەنت قىلىش جازاسى بەرگەنلىكىنى ھەم ھاگبي ئامىرغا 12 يىللىق، جول ئادانىگە يەتتە يىللىق نەزەربەنت قىلىش جازاسى بەرگەنلىكىنى جاكارلىدى.

ئاخبارات پېرسونالىرى

شۆبتسارىيە فېدېراتسىيىسىنىڭ رەئىسى دېرامېرا

دېرامېرا 1936 - يىل 4 - ئاينىڭ 1- كۈنى شۆبتسارىيىنىڭ لوزاننا شەھىرىدە تۇغۇلغان، 1960 - يىلى لوزاننا داشۆسىنى پۈتتۈرۈپ سىياسىيشۇناسلىق بويىچە ماگىستىرلىق ئىلمىي ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن. 1960 - يىلدىن 1964 - يىلغىچە لوزاننا دۆلەت كۆرگەزمىخانىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى بولغان، 1965 - يىلى ۋائۇد شتاتى ئەركىن دېموكراتلار پارتىيىسىنىڭ دائىمىي ئىشلارغا مەسئۇل 1 - باش شۆجىلىقىغا سايلانغان، 1974 - يىلى لوزاننا شەھىرىنىڭ باشلىقلىقىغا سايلانغان، 1981 - يىلى ۋائۇد شتاتىنىڭ پىزا ئىگىلىك، سانائەت ۋە سودا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ۋە شتات سايامەت ئىدارىسىنىڭ باشلىقى بولغان، 1975 - يىلدىن باشلاپ خەلق پالاتاسىنىڭ ئەزاسى بولغان، 1984 - يىلدىن باشلاپ شۆبتسارىيە فېدېراتسىيىسى كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولغان ھەم قوشۇمچە فېدېراتسىيە ھەربىي ئىشلار مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى بولغان، 1987- يىلدىن باشلاپ قوشۇمچە فېدېراتسىيە جامائەت ئىقتىسادى مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى بولغان، 1989- يىلى فېدېراتسىيىنىڭ رەئىسى بولغان، 1996 - يىلى يەنە بىر قېتىم فېدېراتسىيىنىڭ رەئىسى بولغان.

دېرامېرا 1983-، 1992- يىللىرى ۋە 1995- يىلى جۇڭگولۇقلارنىڭ زىيارەتتە بولغان. رەئىس دېرامېرانىڭ بۇ قېتىمقى زىيارىتى شۆبتسارىيە فېدېراتسىيىسى رەئىسىنىڭ مەملىكىتىمىزدىكى تۇنجى قېتىملىق رەسمىي زىيارىتى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

ب د ت مۇشۇ ئىش توغرىسىدا بايانات ئېلان قىلىپ مۇنداق كۆرسەتتى: قىرغىن قىلىش «كىشىلىك ھوقۇق ۋە بالىلارنىڭ ھوقۇقىغا ئېغىر دەرىجىدە دەخلى - تەرۇز قىلدى»، قاتىل جەزمەن جازالىنىدۇ.

ب د ت نىڭ بۇ قېتىم ئەۋەتكەن خىزمەت گۇرۇپپىسىنىڭ ئەزالىرى ئېچىدە ب د ت نىڭ لىبېرىيىدە تۇرۇشلۇق كۆزىتىش ئۆمىكى ۋە ب د ت نىڭ تەرەققىيات پىلان تەشكىلاتىنىڭ ئەمەلدارلىرى ھەم پاتولوگىيە ئالىملىرى بار ئىكەن.

جاۋشىيەن ئامېرىكىنىڭ بىر پۇقرالىق قولغا ئېلىنى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، پېكىن، 6 - ئۆكتەبر تېلېگراممىسى. جاۋشىيەن مەركىزىي ئاخبارات ئاگېنتلىقىنىڭ بۈگۈن كەچتىكى خەۋىرىگە قارىغاندا، جاۋشىيەننىڭ جەمئىيەت بىخەتەرلىكى تارمىقى 8 - ئاينىڭ 24 - كۈنى يالۇجياڭ دەرياسىدىن ئۆتۈپ جاۋشىيەنگە قانۇنسىز كىرگەن ئامېرىكا پۇقرالىق ئېلىنى كارىل ھانجىكونى قولغا ئالغان ھەم تۇتۇپ تۇرغان.

خەۋەردە مۇنداق دېيىلدى: ھانجىكو ئامېرىكا پۇقرالىقىغا سالاھىيەت بىلەن جاۋشىيەننىڭ ئىچكى ئەھۋالىنى تېگىلاش مەقسىتىدە چېگرىدىن قانۇنسىز كىرگەنلىكىنى ئېقرار قىلدى. خەۋەردە مۇنداق دېيىلدى: دەسلەپكى تەكشۈرۈشكە قارىغاندا، ئۇ جەنۇبىي جاۋشىيەننىڭ خەۋپسىزلىك تارمىقىدىن جاسۇسلۇق ۋەزىپىسى قوبۇل قىلغان.

خەۋەردە مۇنداق دېيىلدى: جاۋشىيەن دېموكراتىك خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن، ھانجىكو تېگىشلىك جىنايى ئىشلار جاۋابكارلىقىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

خەۋەردە ھانجىكونىڭ قاچان قولغا ئېلىنغانلىقى ئېيتىلمىدى.

«باشلىقلارنىڭ جىددىي ئۇچرىشىشى» نى ئاياغلاشتۇردى. ئۇچرىشىش پەلەستىن، ئىسرائىلىيە ئوتتۇرىسىدا ساقلىنىۋاتقان زور ئىختىلاپنى تۈگىتەلمىدى، بىراق ئىككى تەرەپ ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ ھەر خىل زوراۋانلىق ھەرىكەتلىرىنى چەكلەپ، پەلەستىن، ئىسرائىلىيە تىنچلىق سۆھبىتىنى قايتا باشلاش قېيىن بولۇۋاتقان ئوتتۇرا شەرق تىنچلىق تەرەققىياتىنى داۋاملىق ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن تىرىشىشنى خالايدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئۇچرىشىشتىن كېيىن ئامېرىكا زۇڭتۇڭى كلىنتون ساھىبخانا ۋە رىياسەتچىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن ئاقسارايدا مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزدى. كلىنتون بۇ قېتىمقى ئۇچرىشىشتا ئىلگىرىلەش بىلەن ئەپاپات مۇشۇ ئاينىڭ 6 - كۈنىدىن باشلاپ ئىسرائىلىيە بىلەن گازا ئوتتۇرىسىدىكى چېگرا شەھەر ئېرىزدا پەلەستىن، ئىسرائىلىيە سۆھبىتى ئۆتكۈزۈپ، ئىسرائىلىيە قوشۇنلىرىنىڭ ھېبرونىدىكى قايتا ئورۇنلىشىش مەسىلىسىنى ئوقتىلىق ھەل قىلىشنى كېڭىشىپ بېكىتتى.

كلىنتون يەنە مۇنۇلارنى جاكارلىدى: پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيىنىڭ تىنچلىق سۆھبىتى تېرىشچانلىقىغا «ياردەم بېرىش» ئۈچۈن، مەن ئامېرىكىنىڭ ئوتتۇرا شەرق تىنچلىقى بويىچە پەۋقۇلئاددە ئەلچىسى روسنى سۆھبەتكە ئالاقدار كونكرېت ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرۇش، ماسلاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىي لەشتۇرۇش ئۈچۈن ئوتتۇرا شەرق رايونىغا ئەۋەتىمەن.

خەلقئارا قىسقا خەۋەرلەر

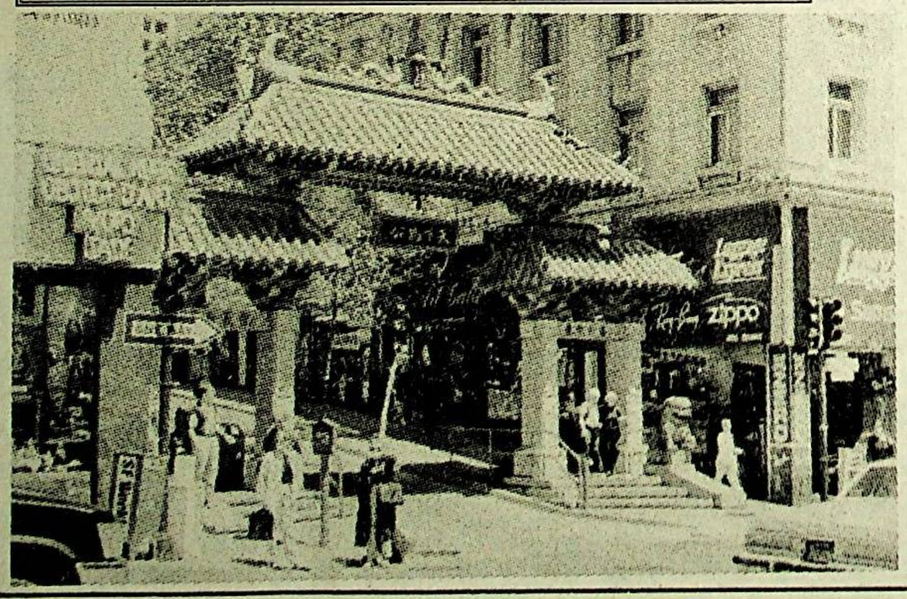
△ كورىيە زۇڭتۇڭى جىن يۈڭسەن مۇشۇ ئاينىڭ 2 - كۈنى ئارمىيىنىڭ جىددىي ھەربىي ھالەتكە كىرىشى توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈردى. جىن يۈڭسەن چاۋشىيەن يېرىم ئارىلىدىكى سۇ ئاستى پاراخوتى ۋەقەسى تۈپەيلىدىن كۆرۈلگەن ۋەزىيەتكە ئاساسەن يۇقىرىدىكى بۇيرۇقنى جاكارلىدى.

△ ب د ت نىڭ ئىراقنىڭ كەڭ كۆلەملىك قىرغۇچ قورالىرىنى كۆيدۈرۈشكە مەسئۇل ئالاھىدە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دىنائىبل بۇگۈن باغدادتا مۇنداق دېدى: ئىراق ھۆكۈمىتى ب د ت نىڭ قورال تەكشۈرۈش خادىملىرىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تەكشۈرۈش جەريانىدا قوراللارنى راۋاجلاندۇرۇش پىلانىنى تۈزۈشكە قاتناشقان ئىراقنىڭ قورال - ياراق مۇتەخەسسىلىرى ياكى باشقا خادىملىرى بىلەن ئۈچرىشىشغا ھەم ئۇلاردىن سوئال سورىشىغا قوشۇلدى.

△ مۇشۇ ئاينىڭ 2 - كۈنى پاناما نىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرگەنلىكى رەسمىي تەستىقلاندى، شۇنىڭ بىلەن پاناما بۇ تەشكىلاتنىڭ 124 - ئەزاسى بولۇپ قالدى.

△ ب د ت نىڭ بىر قۇنقۇزۇش خادىمىنىڭ سومالىدا تۇنۇپ كېتىلگەنلىكىگە نارازىلىق بىلدۈرۈش ئۈچۈن ب د ت قۇنقۇزۇش خادىملىرى سومالىنىڭ پاينەختى موگادىشودىكى قۇنقۇزۇش خىزمىتىنى توختاتقاندىن كېيىن بۇگۈن كېنىيەنىڭ پاينەختى نايروبىغا كەتكەنلىكىنى جاكارلىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

سان - فرانسىسكو شەھىرىدىكى تاغرېن كوچىسى

جۇڭگولۇقلارنىڭ سان - فرانسىسكوغا بېرىشى 19 - ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا باشلانغان بولۇپ، شۇ چاغدا نۇرغۇن كىشى «توختاملىق مەدىكار» سۈپىتىدە بۇ يەرگە ئالتۇن كېنىنى قېزىشقا، تۆمۈر يول ياساشقا كېلىپ، جاپا - مۇشەققەتلەرنى يەتكىچە تارتقاندى.

ھازىر سان - فرانسىسكودىكى جۇڭگولۇقلار 600 مىڭدىن ئاشىدۇ.

سۈرەتتە: بۇ شەھەردىكى تاغرېن كوچىسىنىڭ بىر بۇرجىكى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)

شنجاڭ گېزىتى

1996 - يىل

سېنتەبر

28

شەنبە

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش

نومۇرى: Z / 0002 — CN 65

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

新疆日报

（维文）

«شنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

شنجاڭ ھەربىي رايونى تەپتىش مەھكىمىسى كوللېكتىپ 1 - دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتتى

شنجاڭ ھەربىي رايونى داغدۇغلىق يېغىن ئۆتكۈزۈپ تەبرىكلىدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز دىلشات مۇھەممەتسىيىت، يارمۇھەممەت موللاخۇن خەۋەر قىلىدۇ: شنجاڭ ھەربىي رايونى 9 - ئاينىڭ 24 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، «1 - ئاۋغۇست» ھەربىيلەر كۇلۇبىدا داغدۇغلىق يىغىن ئۆتكۈزۈپ، شنجاڭ ھەربىي رايونى تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ئالىي خەلق تەپتىش مەھكىمىسى تەرىپىدىن 1 - دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ خاتىرىگە تۇنلىنغانلىقىنى تەبرىكلىدى. يىغىنغا لەنجۇ ھەربىي رايونىنىڭ مۇئاۋىن سىلىكىيۈەنى، قوشۇمچە شنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ سىلىكىيۈەنى فۇبىگياۋ، لەنجۇ ھەربىي رايونىنىڭ مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى، قوشۇمچە شنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ سىياسىي كومىسسارى جۇيۇگشۇن، مۇئاۋىن سىلىكىيۈەن قۇربان ئەرشىدىن، مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى روزى ھوشۇر، لېي شىنپىك، جاڭ جېپىڭ قاتارلىق رەھبەرلەر ۋە ھەربىي رايون ئورگىنى، بۈاستە قاراشلىق قىسىملاردىن بولۇپ 1100 دىن ئارتۇق ئوفتسېر، ئەسكەر قاتناشتى.

يىغىندا جۇيۇگشۇن مۇھىم سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئالىي خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ ھەربىي رايون تەپتىش مەھكىمىسىنى 1 - دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتتى، دەپ خاتىرىگە ئالغانلىقى شنجاڭ ھەربىي رايونى تەپتىش مەھكىمىسىنىڭلا شان-شەرىپى بولۇپ قالماستىن، يەنە شنجاڭ ھەربىي رايون ئورگىنى ۋە قىسىملىرىدىكى ئوفتسېر، ئەسكەرلەرنىڭمۇ شان - شەرىپى.

يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بۇيان، شنجاڭ ھەربىي رايونى ھەربىي تەپتىش مەھكىمىسىدىكى يولداشلار خىزمەت ئورنىدا ئاڭلىق تۆھپە قوشۇپ، ھەربىي رايون قىسىملىرىنىڭ مۇقىم بولۇشى قىسىملارنىڭ پاكلىق قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە كۆرۈنەرلىك تۆھپە قوشتى. 1993 - يىلدىن بۇيان، تۇرلۇك دېلودىن 83 نى بىر تەرەپ قىلىپ، قىسىملارنى 6 مىليون 580 مىڭ يۈەنلىك ئىقتىسادىي زىياندىن ساقلاپ قالدى.

جۇشېڭتاۋ ئاپتونوم رايونىنىڭ نازارەت، ئىدارە پارتكوم (گۇرۇپپا) شۇجىلىرى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى باشلىقلىرى يىغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى:

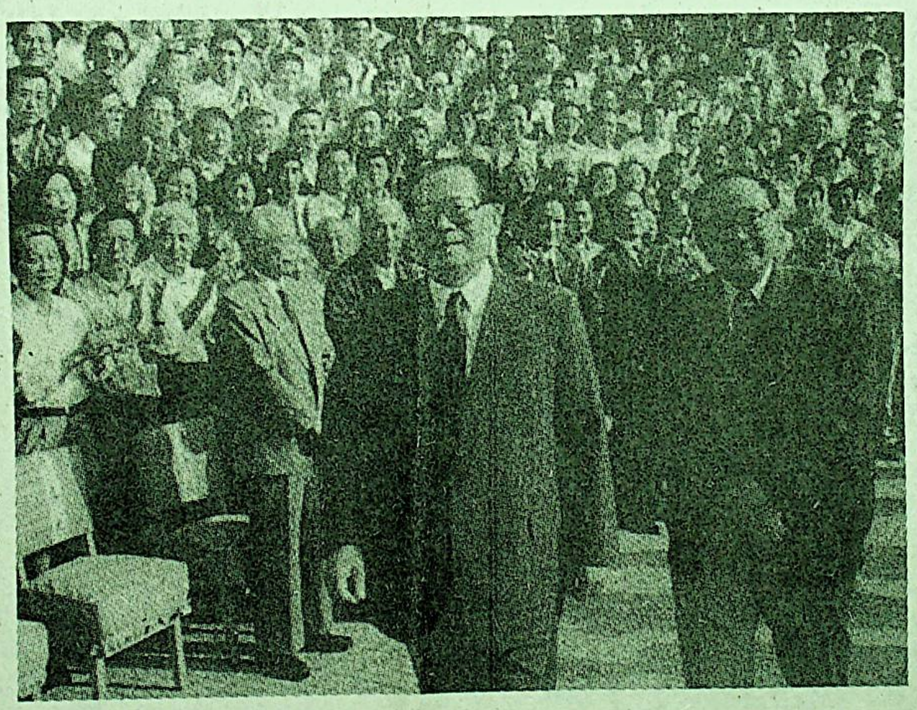
مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتۇپ، چىرىكلىششكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنى يەنمۇ چوڭقۇرلاشتۇرايلى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز نۇرىيە ئىمامنىياز، مۇنەۋۋەر ئابدۇرېشىت خەۋەر قىلىدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى مۇشۇ ئاينىڭ 26 - كۈنى ئاپتونوم رايونىنىڭ نازارەت، ئىدارە پارتكوم (گۇرۇپپا) شۇجىلىرى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى باشلىقلىرى يىغىنى ئۆتكۈزدى. يىغىندا ئالدىنقى توققۇز ئايلىق خىزمەتلەر خۇلاسىلەندى، كېيىنكى ئۇچ ئايلىق خىزمەتلەر ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ شۇجىسى جۇشېڭتاۋ سۆز قىلدى. قارشى تۇرۇش خىزمىتىدە تېخىمۇ چوڭقۇر نەتىجە قازىنىشى لازىم. ئىككىنچىدىن، چىرىكلىششكە قارشى تۇرۇش خىزمىتىنىڭ سالمىقىنى زورايتىپ، «يەنمۇ پوختا، يەنمۇ چوڭقۇر، يەنمۇ ئۇنۇملۇك» بولۇش نىشانىغا يېتىشى كېرەك. ئۈچىنچىدىن، ھەر دەرىجىلىك پارتكوم، پارتىيە گۇرۇپپىلىرى مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىپ، ئۆيلەرنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىنى پوختا تاماملىشى كېرەك. رەھبىرىي كادىرلارنىڭ ئۆي سېلىش، ئۆي سېتىۋېلىش، ئولتۇراق ئۆينى بېزەشتە ئۆز كەيپىچىگە چوغ تارتىش مەسىلىسىغا ئەۋەتە

ئاخباراتچىلىق - پارتىيە ھاياتىنىڭ بىر قىسمى

جياڭ زېمىن «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈردى

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۇنىڭ شۇجىسى دىڭ گۈەنگېن قاتارلىق كىشىلەر 9 - ئاينىڭ 26- كۈنى «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈردى ھەم گېزىتخانىنىڭ مۇھەررىر، مۇخبىر ۋە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشتى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 26 - سېنتەبر تېلېگراممىسى. ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ باش شۇجىسى، دۆلەت رەئىسى جياڭ زېمىن بۈگۈن «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندە مۇنداق دەپ تەكتىلىدى: تارىخىي تەجرىبىلەر شۇنى قايتا - قايتا ئىسپاتلىدىكى جامائەت پىكرى يۆنىلىشىنىڭ توغرا بولۇشى-بولماسلىقى پارتىيەمىزنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى، زورىيىشى، خەلق ھاكىمىيىتىنىڭ قۇرۇلۇشى، مۇستەھكەملىنىشى، خەلقنىڭ ئىنتىپاقلىقى ۋە دۆلەتنىڭ گۈللىنىشى، قۇدرەت تېپىشىدا مۇھىم رول ئوينايدۇ. جامائەت پىكرى يۆنىلىشى توغرا بولسا، پارتىيە ۋە خەلق بەختيار بولىدۇ. جامائەت پىكرى خاتا بولسا پارتىيە ۋە خەلق كۇلپەت چېكىدۇ.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: پارتىيىنىڭ ئاخبارات ئىشلىرى پارتىيە بىلەن ھەر ۋاقىت بىللە بولىدۇ، ئۇ پارتىيە ھاياتىنىڭ بىر قىسمى. شۇڭا جامائەت پىكرى خىزمىتىنى ئىدىيەۋى - سىياسىي خىزمەت، پارتىيە ۋە دۆلەتنىڭ ئىستراتېگىيە مۇناسىۋىتىنى خىزمەت دەپىشكە بولىدۇ. پارتىيىمىز شۇنى ئىزچىل تەكتىلەپ كەلدىكى، ئاخبارات جامائەت پىكرىگە بولغان رەھبەرلىك ھوقۇقى چوقۇم ماركسىزمغا سادىق، پارتىيىگە سادىق، خەلققە سادىق كىشىلەرنىڭ قولىدا بولۇشى كېرەك؛ ئاخبارات جامائەت پىكرى ئورۇنلىرى چوقۇم، قەتئىي توغرا سىياسىي يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇشنى بارلىق خىزمەتتە 1 - ئورۇنغا قويۇشى، توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇشى لازىم. ئاخبارات جامائەت پىكرى خىزمىتىدە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشتىن ئىبارەت بۇ مەركەزنى زىچ چۆرىدەش، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەت خىزمىتىنىڭ ئومۇمىيلىقىغا بويسۇنۇشى ۋە مۇشۇ ئومۇمىيلىق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشى لازىم. بۇ نۇقتىدا مەرقىداق ۋاقىت مۇجمەل تونۇشتا بولۇشقا، ئۇنىڭدىن ئېنىق ۋە ئىزچىل بولۇشقا دىققەت قىلىش كېرەك.

جياڭ زېمىن سۆزىدە يەنە مۇنداق دېدى: ئاخبارات ئىشلىرى ئىدىيەۋى ساھەدىكى ھال سۆزىدى. ئاندىن گېزىت ئىدارىسى باسما زاۋۇتىنىڭ رەھبىرلىرى بىلەن سۆھبەتلەشتى. ئۇ ئۆز سۆھبىتىدە ئاخبارات ئىشلىرىنىڭ ئومۇمىي ھال ئەھۋالى، ئىدىيەۋى ساھەدىكى ئاساسىي ۋەزىيەت، ئىقتىسادىي ساھەدىكى ئاساسىي ۋەزىيەت ۋە ئاخبارات ئىشلىرىنىڭ ئالدىدا تۇرغان ئاساسىي ۋەزىپىلەر ھەققىدە مۇھىم سۆز قىلدى. ئۇ ئاخبارات ئىشلىرىنىڭ ئىدىيەۋى ساھەدىكى ئاساسىي ۋەزىيەتنى ئومۇمىي جەھەتتىن ئالغاندا ياخشى، ئاساسىي ئېقىم ئىلگىرىلەش ئېقىمى، ئاساسىي ئۇرۇش ئىلگىرىلەش ئۈچۈن ئىدىيەۋى ئۇرۇش، ئىدىيەۋى ساھەدىكى ئاساسىي ۋەزىيەت

ھەرقاندای ۋاقىت مۇجمەل تونۇشتا بولۇشقا، ئۇنىڭدىن تەۋرىنىشكە بولمايدۇ.

باش شۇجى جياڭ زېمىن چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتىن 30 مىنوت ئۆتكەندە، «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىگە كەلدى ۋە «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنىڭ باشلىقى شاۆخۇازې، باش مۇھەررىر فەن جىگىيىنىڭ ھەمراھلىقىدا، ئالدى بىلەن گېزىت ئىدارىسىنىڭ تەھرىر، مۇخبىر ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشتى، كۆپچىلىك بىلەن بىرلىكتە خاتىرە ئۈچۈن سۈرەتكە چۈشتى، ئۇ «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىدىكى بارلىق يولداشلارغا چىن كۆڭلىدىن رەھمەت ئېيتىپ، ئۇلارنىڭ خىزمىتىنى يۇقىرى دەرىجىدە ئېتىراپ قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۆجىسى دۈسېنماۋ ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى مەمۇرىي تەپتىش نازارىتىنىڭ «ئۆيلەرنى تەرتىپكە سېلىش خىزمىتىنى يەنىمۇ ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى پىكرى» نى يەتكۈزدى.

جۇشېڭتاۋ كېيىنكى ئۈچ ئايلىق خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرغاندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى: بىرىنچىدىن، ھازىر چىرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش خىزمىتى ھالقىلىق باسقۇچتا تۇرۇۋاتىدۇ. شۇڭا ھەر ھەرىجلىك ئىنتىزام تەكشۈرۈش تارماقلىرى سەگەكلىك بىلەن نۆۋەتتىكى ۋەزىيەتنى توغرا مۆلچەرلىشى، پارتىيىنىڭ ئىستىل قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشىنىڭ مۇھىم ھالقىسى بولغان رەھبەرلىك بەنزىسى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇپ، چىرىكلىشىشكە پارتىيە ۋە خەلقنىڭ تىلى بولۇپ كەلدى، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ رەھبەرلىكىدە، توغرا گېزىت چقىرىش ئىدىيىسى ۋە فاكىجىنىدا چىڭ تۇرۇپ، ئىنقلاب، قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھات ئىشلىرىغا مۇھىم تۆھپە قوشتى. گېزىتخانىدىكى نۇرغۇن پىشقەدەم يولداش «خەلق گېزىتى» نى ياخشى چقىرىش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ قىممەتلىك بىر ئۆمۈر ۋاقتى ۋە زېھنى كۆچىنى تەقدىم قىلدى. ئۇلارنىڭ تۆھپىسى ۋە روھىنى مەدھىيىلەشكە، ئۆگىنىشكە ئەرزىيدۇ. «خەلق گېزىتى» دىكىلەر يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇپ، پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى، ئاساسىي لۇشيەنى، ئاساسىي فاكىجىنى ۋە تۇرلۇك سىياسەتلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك توغرا تەشۋىق قىلىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، خەلق ئاممىسىنىڭ ئۇلۇغ

(ئاخىرى 6 - بەتتە)

شىنجاڭ ھەرىپي رايونى پارتىيىنىڭ ئۈچ ئەۋلاد رەھبەرلىك يادروسىنىڭ بېغىشلىمىسى ۋە قەھرىمان - نەمۇنچىلارنىڭ رەسمىنى تارقىتىش مۇراسىمى ئۆتكۈزدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز چېن يانخۇي، ۋاڭ شۈنۈي خەۋىر قىلىدۇ: شىنجاڭ ھەرىپي رايونى 9 - ئايىنىڭ 23 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئۈرۈمچىدە تۇرۇشلۇق مەلۇم قىزىل ئارمىيە شىددا پارتىيىنىڭ ئۈچ ئەۋلاد رەھبەرلىك يادروسىنىڭ بېغىشلىمىسى ۋە ئالتە قەھرىمان- نەمۇنچىنىڭ رەسمىنى تارقىتىش مۇراسىمى ئۆتكۈزدى. لەنجۇ ھەرىپي رايونىنىڭ مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسارى، قوشۇمچە شىنجاڭ ھەرىپي رايونىنىڭ سىياسىي كومىسسارى جۇ يۈكۈنۇن شاۆجياڭ مۇراسىمغا قاتناشتى ھەم سۆز قىلدى. شىنجاڭ ھەرىپي رايونى سىياسىي بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى يۈبىگلې شاۆجياڭ بېغىشلىما ۋە ئالتە قەھرىمان - نەمۇنچىنىڭ ئىش- پائالىيەتلىرىنى ئوقۇپ ئۆتتى.

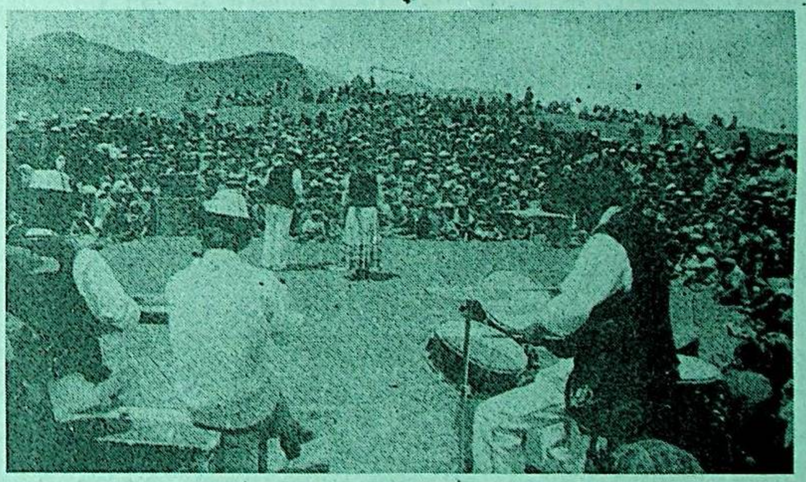
يىغىندا جۇيۈگۈنۇن بېغىشلىمىنى ئۆگىنىش، سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىش، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى تۆتۈش لازىم، دەپ تەكتلىدى.

تۆنجى نۆۋەتلىك «شىنشىڭ» ئىختىساس ئىگىلىرى ئوقۇش مۇكاپاتى شىنجاڭ داشۆسىدە تارقىتىلدى
مائارىپقا ئۆزىنى بېغىشلىغان 37 ياش ئوقۇتقۇچى مۇكاپاتقا ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ يۈ خەۋىر قىلىدۇ: تۆنجى نۆۋەتلىك «شىنشىڭ» ئىختىساس ئىگىلىرى ئوقۇش مۇكاپاتى 9- ئايىنىڭ 20- كۈنى شىنجاڭ داشۆسىدە تارقىتىلدى.

دوكتورلۇق، ماگىستىرلىق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن، بارلىقىنى مائارىپ ئىشلىرىغا بېغىشلاپ، خىزمەتتە نەتىجە يارىتقان 37 ياش ئوقۇتقۇچى مۇكاپاتقا ئېرىشتى. بۇنىڭ ئىچىدە 1993-يىلىدىن 1995- يىلىغىچە دۆلەت ئىچى-سىرتىدىكى ئىلمىي ژۇرناللاردا 17 پارچە ئىلمىي ماقالىسى ئېلان قىلىنغان، ئىككى تۈرلۈك پەن تەتقىقات نەتىجىسى بار ماتېماتىكا فاكۇلتېتىنىڭ 37 ياشلىق دوكتورى خەن دۇڭ 1 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشىپ، 5000 يۈەن بىلەن مۇكاپاتلاندى.

«شىنشىڭ» ئىختىساس ئىگىلىرى ئوقۇش مۇكاپاتى 1995 - يىلى «شىنشىڭ» نېفىت كارخانا گۇرۇھىنىڭ ھەر يىلى 100 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلىشى بىلەن تەسىس قىلىنغان. بۇ مۇكاپات ئاساسلىقى مەكتەپتە تولۇق كۇرسا ماگىستىرلىقتا، دوكتورلۇقتا ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلارنى يېتىشتۈرۈش، ئۇلارنى شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈشتىكى تايانچلارغا ئايلاندۇرۇش، ئىسقاتىدىغان پەن - تېخنىكا ئىختىساس ئىگىلىرىنى يېتىشتۈرۈش، كىرگۈزۈش، ئېلىپ قېلىش، شىنجاڭنىڭ مائارىپ ئىشلىرىغا ئۆزىنى بېغىشلىغان يۇقىرى ئوقۇتقۇچىلارنى مۇكاپاتلاش قاتارلىق ئىشلارغا ئىشلىتىلىدۇ.

ئۇلۇغچات ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان يېزا - قىشلاقلارغا يۆزلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارغا ئەڭ يېڭى سەنئەت نومۇرلىرىنى قويۇپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇردى.

سۈرەتتە: سەنئەت ئۆمىكى كونا ئۇلۇغچات يېزىسىنىڭ ئۆچىتاش يايلىقىدا ئويۇن قويياتقا.

ئۆز مۇخبىرىمىز ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز نىجات سابىت فوتوسى

ناھرانلارغا يار - يۆلەك بولۇش بويىچە ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش جېڭىنى ياخشى قىلايلى

ئىلمىزدە نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتى ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش باسقۇچىغاكىرگەن ئاچقۇچلۇق پەيتتە، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى گۇۋۇيۈەن نامراتلارغا راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتى يېغىنىنى ئاچتى، باش شۇجى جياڭ زېمىن، زۇڭلى لى پېڭ مۇھىم سۆز قىلىپ، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەتنى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش بويىچە ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش جېڭىنى ياخشى قىلىشقا يەنە بىر قېتىم سەپەرۋەر قىلىپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتىنىڭ فاكىجىن، تەلەپلىرىنى يەنىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇپ بەردى. بۇ مۇھىم ستراتېگىيىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە.

بۇ يىل - ب د ت بېكىتكەن «خەلقئارا نامراتلىقنى تۈگىتىش يىلى»، ئىلمىز دۇنياسىدىكى ئەڭ چوڭ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت، تىرىشىپ جۆگىگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇۋاتقان دۆلەت بولغانلىقى ئۈچۈن، ب د ت نىڭ نامراتلىقنى تۈگىتىش توغرىسىدا پۈتۈن يەر شارىدىكىلەرگە چقارغان تەشەببۇسىنى ئېنىق پوزىتسىيە، قەتئىي ئىشەنچ ۋە ئۇنۇملۇك تەدبىرلەر بىلەن قوللايدۇ، نامراتلىقنى تۈگىتىش جەھەتتە ئۆز مەسئۇلىيىتىنى ئۈستىگە ئېلىپ ئۇنىڭغا تېگىشلىك تۆھپە قوشىدۇ.

نامراتلىق مەسىلىسى - پۈتۈن دۇنيا كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان مەسىلە، شۇنداقلا جەمئىيەت تەرەققىياتى دۇچ كەلگەن جىددىي خىرىس. دۇنيا ئىقتىسادى تېز راۋاجلىنىۋاتقان، ئىجتىمائىي بايلىق جىددىي ئېشىۋاتقان ۋاقىتتا نامراتلىق مەسىلىسى پەسەيمىش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە كۈندىن كۈنگە ئېغىرلىشىپ، نامرات دۆلەت، نامرات ئاھالە بارغانسېرى كۆپەيىۋاتىدۇ. يېقىنقى بەش يىلدا دۇنيا بويىچە ئەڭ نامرات ئاھالە 1 مىليارددىن 1 مىليارد 300 مىليونغا كۆپەيدى. ھازىر يەنە يىلغا 25 مىليوندىن كۆپەيىۋاتىدۇ. تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە ھازىر ئۇچتىن بىر قىسمىغا يېقىن كىشى نامراتلىق ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ، ھەر يىلى 10 مىليوندىن ئارتۇق ئاھالە ئاچارچىلىقتىن ئۆلۈپ كېتىۋاتىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ ئوزۇقلىنىشى ياخشى بولمايۋاتىدۇ. ئىنسانلار 21-ئەسىرگە كىرىش ئالدىدا تۇرغاندا، دۇنيادا بەشتىن بىرقىسىم ئاھالە نامراتلىق ۋە ئىنتايىن يامان مۇھىت ئىچىدە جان تالىشىۋاتىدۇ. نامراتلىقنى تۈگىتىش، دۇنيادىكى نامراتلارنى قۇتقۇزۇش خەلقئارا جەمئىيەتنىڭ جىددىي ۋەزىپىسى.

دۇنيادىكى نامراتلىقنىڭ كۈندىن كۈنگە ئېغىرلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىغا روشەن سېلىشتۇرما بولغان ھالدا، جۇڭگو ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنى يولغا قويۇپ، نامراتلىقنى تۈگىتىش خىزمىتىدە غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈردى. ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغان 18 يىلدىن بۇيان، ئىلمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتى ئەڭ تېز بولدى، نامرات ئاھالىمۇ ئەڭ تېز سۈرئەتتە ئازايدى، تەرەققىيات ئىلمىز خەلق ئىگىلىكىنىڭ سىجىل، تېز، ساغلام يۆكسىلىشىنىساقلاپ، ئۇنۇمۇبرسال دۆلەت كۈچىنى ئاشۇرۇپ، خەلق تۇرمۇشىنى ياخشىلاپلا قالماستىن، ئۇزاقتىن بۇيان داۋاملىشىپ كەلگەن نامراتلىقنى كەڭ دائىرىدە ھەل قىلدى، تۆتتىن ئۈچ قىسمىغا يېقىن نامرات ئاھالىنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇردى. جۇڭگودىكى نامرات ئاھالىنىڭ دۇنيادىكى نامرات ئاھالە ئىچىدە ئىگىلىگەن نىسبىتى 70-يىللارنىڭ ئاخىرىدىكى تۆتتىن بىر قىسمىدىن ئازىيىپ، ھازىر 20 دىن بىر قىسمىغا تۆۋەنلىدى. بۇ پۈتۈن دۇنيا ئېتىراپ قىلغان تارىخىي خاراكتېرلىك مۇۋەپپەقىيەت.

(ئاخىرى 6 - بەتتە)

شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي نەسلىنىڭ چېكىنىش ئەھۋالىنى ئوڭشاش توغرىسىدا ئويلىغانلىرىم

سىراجىدىن ئىبراھىم

شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىنىڭ يېتىشتۇرۇلگىنىگە 42 يىل بولدى. 42 يىلدىن بۇيان، بۇ قويدىن ئېلىنغان 900 مىڭ تونىنىدىن كۆپرەك ئىلا سۈپەتلىك يۇڭ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ۋە مەملىكىتىمىزنىڭ باشقا رايونلىرىنىڭ يۇڭ توقۇمىچىلىق سانائىتىگە يەتكۈزۈپ بېرىلگەندىن باشقا، ئىچكى ئۇلكىلەرگە 200 مىڭ تۇياقتىن كۆپرەك نەسىلىك قوي يەتكۈزۈپ بېرىلدى.

شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قويى ئاپتونوم رايونىمىز چارۋىچىلىقىنىڭ مۇھىم سىمۋولى ۋە ئۇستۇنلۇكى، ئۇنىڭدىن ئېلىنىدىغان يۇڭ مەملىكەت بويىچە كۆپ بولۇپلا قالماي، سۈپىتى جەھەتتىمۇ ئەڭ ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ. ئەمما، پىلانلىق ئىگىلىك تۈزۈلمىسى بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىگە ئۆزگەرتىلگەندىن بۇيان، قوي يۇڭى بازىرى ياخشى يېتىلمىگەنلىكى، ئىشلەپچىقرىش، سېتىش، پىششىقلاش ئۆزئارا يۆرۈشلەشمىگەنلىكى، قوي يۇڭىنى سېتىش-سېتىۋېلىش سىياسىتى ئۆزگىرىپ تۇرغانلىقى ھەمدە خەلقئارا بازاردىكى رىقابەت قاتارلىق سەۋەبلەر تۈپەيلى، بۇ خىل قوي يۇڭىنىڭ باھاسى تۆۋەن بولۇپ كەلدى. بۇ ئەھۋال دېھقان، چارۋىچىلارنىڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي بېقىش ئاكتىپلىقىغا تەسىر يەتكۈزدى. شۇڭا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي 1990-يىلدىكى 10 مىليون 240 مىڭ تۇياقتىن ئازلاپ، 1996-يىلغا كەلگەندە تەخمىنەن 9 مىليون تۇياقنا چۈشۈپ قالدى. ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي نەسلىنىڭ ئومۇمىي قوي سانىدا ئىگىلىگەن نىسبىتى 1990-يىلدىكى 43.2% تىن 35.4% كە تۆۋەنلىدى. شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىنىڭ ئەسلى ماكانى بولغان ئىلى ۋىلايىتىدە شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي 1990-يىلى «چارۋىچىلىقنى تېز تەرەققىي قىلدۇرۇشقا دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدا قارار»نى چىقىرىپ، شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينى قوغداشنى، 9-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدە بۇ خىل قوينىڭ سانىنى 10 مىليون تۇياق ئەتراپىدا مۇقىملاشتۇرۇشنى چاقىرىق قىلدى. مەنمۇ چارۋىچىلىق ساھەسىدە كۆپ يىل خىزمەت قىلىپ توپلىغان تەجرىبىلىرىمگە ئاساسەن، شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىڭ چېكىنىش ۋەزىيىتىنى ئوڭشاشقا، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئوتتۇرىغا قويغان نىشانىنى ئورۇنداشقا ياردىمى بولۇپ قالار دېگەن ئۈمىد بىلەن بۇ ھەقتە تۆۋەندىكىلارنى ئوتتۇرىغا قويدۇم.

1. شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىنى مۇقىم تەرەققىي قىلدۇرۇشقا بولغان ئىشەنچىنى چىڭىتىش كېرەك. دۇنيادا 600 خىلدىن كۆپرەك قوي نەسلى بار، بۇلارنىڭ ھەممىسى گۆش بېرىلەيدۇ، ئەمما، شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قويبنا ئوخشاش ھەم گۆش، ھەم سۈپەتلىك يۇڭ بېرىدىغان قوي نەسلى كۆپ ئەمەس، مۇئەييەنلەشتۇرۇشكە بولمايدۇ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئون خىلدىن ئارتۇق قوي نەسلى ئىچىدە شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قويى ئەڭ ياخشى نەسىل ھېسابلىنىدۇ. ئەڭچە ئون يىللىق تەكشۈرۈش، سىنىشتۇرما، تەنتەقات نەتىجىسى بۇ خىل قوينىڭ ئىقتىسادىي كىرىمى يەرلىك قويلارنىڭكىدىن يۇقىرى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان. ئۇنىڭدىن باشقا، جەمئىيەت گۈشكىلا ئەمەس، سۈپەتلىك قوي يۇڭىنمۇ ئېھتىياجلىق، مەملىكىتىمىزدە ئىشلەپ چىقىرىلىدىغان ئىنچىكە قوي يۇڭى يۇڭ قوغداش باھاسى بېكىتىش ياكى يېتەكچى باھا ئارقىلىق باشقۇرۇشنى يولغا قويۇش - قوي يۇڭى بازىرى ياخشى يېتىلمىگەن، قوي يۇڭىنىڭ باھاسى تۆۋەن بولۇۋاتقان ئەھۋالدا ئىنچىكە قوي يۇڭى ئىشلەپچىقىرىشنى قوغداش يۆزىسىدىن قوللىنىشقا باب كېلىدىغان زۆرۈر ماكرولۇق تەڭشەش تەدبىرى ھېسابلىنىدۇ. قوي يۇڭىنىڭ ئەڭ تۆۋەن قوغداش باھاسى ياكى يېتەكچى باھاسىنى بېكىتكەندە ھەم قوي يۇڭىنىڭ ئىشلەپچىقىرىلىش تەننەرخىنى ھەم قوي يۇڭى مەھسۇلاتلىرىنىڭ سېتىلىش باھاسىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئىنچىكە يۇڭ ئىشلەپچىقىرىشنى قوغداشقا پايدىلىق قىلىپ مۇۋاپىق بېكىتىش، بۇ باھانى مال باھا تارماقلىرى ھەر يىلى يېڭى قوي يۇڭى بازارغا سېلىنىشتىن بۇرۇن ئېلان قىلىشى لازىم. بۇ يىل قوي يۇڭىنىڭ ئەڭ تۆۋەن قوغداش باھاسى كېچىكمەي (8-ئايدا) ئېلان قىلىنغانلىقتىن، ئۇنىڭ رولى چوڭ بولمىدى، كېلەر يىلى 5-ئايدىن بۇرۇن ئېلان قىلىنىشى كېرەك. ھېنىكچە، بۇ ئەڭ مۇۋاپىق مەزگىل.

3. شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينى بېقىشقا قارىتا ئېتىبار بېرىش سىياسىتى بولۇش كېرەك. بۇنىڭدا بىرىنچىدىن، ئاپتونوم رايون چىقارغان «قارار»دىكى شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا مۇناسىۋەتلىك ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى چوقۇم ئەملىيلەشتۈرۈش، يەنى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى بۇ خىل قوينى باقىدىغان كەسىپنى ئائىلىلەردىن ئوتلاق باشقۇرۇش ھەققىنى 20% كەم ئېلىش، ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سانىنى ئومۇمىي چارۋا سانىنىڭ 80 پرسەنتىگە يەتكۈزگەن يېزا (فېرما)، كەنت (ئەترەت)لەرنى چارۋىچىلىق تارماقلىرى ئېتىبار باھادىكى نەسىلىك قوشقار بىلەن تەمىنلەش، ماشنا بىلەن يۇڭ قىرقىش، دەرىجىگە ئايرىپ تايلاش ئېخنىكىسىنى شۇ قوشقار سېتىۋېلىش، ئۇرۇقلاندۇرۇش ھەققىدە ئېنىق قائىدە بېكىتىش، ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي ئۈچۈن ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى ئاشۇرۇشقا تۈرتكە بولىدۇ. 8-ئايلىق سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 21 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 7-ئايدىكىدىن 34.66% ئاشتى. پىششىقلانغان ئالىيۇمىن 1885 تونىدىن ئېشىپ، 7-ئايدىكىدىن 11.3% ئاشتى. مەھسۇلاتنىڭ سۈپىتى زور دەرىجىدە ياخشىلىنىپ، لاياقەتلىك بولۇش نىسبىتى 7-ئايدىكىدىن 2.9% ئۆستى. ئالىيۇمىن توپىسى 2.9%، ئانود ئېرىتمىسى ئىككى پىرسەنت، توك 2.4 تېجەپ قىلىندى.

جۇڭخې لوڭقىسى
شىنجاڭ مۇڭخې پاي چەكلىك شىركىتى مەھسۇلاتى
مۇدىرىيەت باشلىقى باش جىڭلى، جانابى يېڭچېن
مۇدىرىيەت ئىدارىسى، پارتكوم مۇئاۋىن شۇجىسى، ئالىمۇھەم قۇربان
ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىر رشى قىرغىزستان ريولى 18-نومۇر
تېلېفون: 3835306—2918 (0991)

شىنجاڭ جۇڭخې پاي چەكلىك شىركىتى «خەنگاك تەجرىبىسى»نى كارخانا ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنۇمىنى كۆردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز قۇربانجان ئەمەت خەۋىر قىلىدۇ: شىنجاڭ جۇڭخې پاي چەكلىك شىركىتى «خەنگاك تەجرىبىسى»نى ئۆز شىركىتىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرۈپ ئۆگىنىپ، ئۇنۇمىنى كۆردى.

كارخانا ئىسلاھاتى جەريانىدا كارخانا باشقۇرۇشنى يەنمۇ ئىلمىيلاشتۇرۇش، كارخانا باشقۇرۇشتا ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى ئونۇملۇك ھەل قىلىش ئۈچۈن شىركەت رەھبەرلىكى «خەنگاك تەجرىبىسى»نى ئۆگىنىش بويىچە ئومۇمىيۈزلۈك دولقۇن قوزغىدى. ئالدى بىلەن ھەر ھەپتىنىڭ 6 - كۈنىنى رەھبىرىي كادىرلارنىڭ «خەنگاك تەجرىبىسى»نى ئۆگىنىش كۈنى قىلىپ بېكىتىپ، يىل بېشىدىن باشلاپلا ئىزچىل داۋاملاشتۇردى. ھەپتە ئارىلىقىدا ھەرقايسى سېخلارغا بېرىپ، خەنگاك بىلەن بولغان پەرقلەرنى، ئوخشاشلىقلارنى تېپىش بويىچە تەكشۈرۈش- تەتقىق قىلىشقا ئويۇشتۇردى. «خەنگاك تەجرىبىسى»نى ئۆگىنىش ئارقىلىق ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشتا ئوخشاش ۋەزىپىنى ئالغان ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سېخىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن ئالدى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان ئامىللارنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۇلارنى ئاساس قىلىپ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈشنىڭ ئىلمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. ئۇنىڭدا ئاساسلىقى ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان ئامىللارنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۇلارنى ئاساس قىلىپ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈشنىڭ ئىلمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. ئۇنىڭدا ئاساسلىقى ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان ئامىللارنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۇلارنى ئاساس قىلىپ ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈشنىڭ ئىلمىي پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. ئۇنىڭدا ئاساسلىقى

ئاقسۇ شەھەرلىك «شىگلى» سۇلياۋ زاۋۇتى كېرەكسىز سۇلياۋ يوپۇقلارنى قايتا پىششىقلاش تورىدە مۇۋاپىقلاشتۇرۇلدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىرىمىز **تۇرغۇن ئىبراھىم** خەۋەر قىلىدۇ: ئاقسۇ شەھەرلىك «شىگلى» سۇلياۋ زاۋۇتى تەقىق قىلغان كېرەكسىز سۇلياۋ يوپۇقلارنى قايتا پىششىقلاش تورى مۇۋاپىقلاشتۇرۇلدى.

بۇ تور دۆلەتنىك 8-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى پەن-تېخنىكا ئۆتكىلىگە ھۆجۇم قىلىش نۇقتىلىق تۈرلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، ئاساسلىقى دېھقانچىلىققا ئىشلىتىلگەن كېرەكسىز سۇلياۋ يوپۇقلارنى خام ئەشيا قىلىپ، يېڭى ھۈنەر - سەنئەت، يېڭى تېخنىكىدىن پايدىلىنىپ، ئالاھىدە دەرىجىلىك پولۇتون ئىشلەپ چىقىرىپ، سۇلياۋ سانائىتىنى خام ئەشيا بىلەن تەمىنلەيدۇ. 6 مىليون 860 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىنغان بۇ تور ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشىلگەندىن كېيىن، يىل بېشىدىن ھازىرغىچە ئومۇمىي قىممىتى 1500 تونىنا ئاشۇرۇلدى، 40 مىليون يۈەندىن ئارتۇق مەھسۇلات قىممىتى يارىتىلدى.

خوتەن ناھىيىسى كۆزگى بۇغداي تېرىلغۇ تەييارلىقىدا «تۆتىنى ئەمەلىيلەشتۈردى»

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مېھرىگۈل ئابدۇۋۇلى** خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن ناھىيىسى بۇ يىل بالدۇر ھەربىرىكتەك كېلىپ «تۆتىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش»نى ئىشقا ئاشۇرۇپ، كۆزگى بۇغداي تېرىلغۇسىغا پۇختا تەييارلىق قىلدى.

بۇ ناھىيە يازلىق يېغىم-تېرىمدىن كېيىنلا كۆزگى بۇغداي تېرىلغۇ تەييارلىقىغا تۇتۇش قىلىپ، ئۇغۇتنى، تونىنا مەھەللىۋى ئۇغۇت توپلاش بىلەن بىللە، 4175 تونىنا خىمىيىۋى ئۇغۇت، يېتەرلىك ئۇرۇقلۇق تەقلەپ قويۇلدى. 1437 تراكتور، 453 سېيالكا تەكشۈرۈلۈپ، رېمونت قىلىشقا تېگىشلىكلىرى رېمونت قىلىندى. 1100 دىن ئارتۇق ئادەم كۆرىستا ئوقۇتۇلۇپ، تۇپراقنى مۇنبەتلەشتۈرۈش ساۋادىغا ئىگە قىلىندى.

باي ناھىيىسى ۋە ئاتۇش شەھىرى كۆزگى بۇغداي تېرىلغۇسىغا ئوبدان تەييارلىق كۆرۈپ قويدى

ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان ۋاستىلىرى تارماقلىرى ئۇرۇقلۇق،

ئۇمۇمي قوي سانىنىڭ 71.7 پرسەنتنى ئىگىلەيتتى، 1996-يىلغا كەلگەندە % 40 كە چۈشۈپ قالدى. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى چارۋىچىلىق پەن-تېخنىكا خادىملىرى، ئالاقىدار خادىملار، بولۇپمۇ، پۇتۇن ھاياتىنى شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قويى ئۈچۈن بېغىشلىغان مۇتەخەسسىلەر 60 نەچچە يىل ئىجىر سىڭدۈرۈش، تەنقىق قىلىش ئارقىلىق، ئالدىنقىلارغا ئارقىدىكىلەر كۆچ ئۇلاپ يېتىشتۈرگەن شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قويىنىڭ يېقىن كەلگۈسىدە يوقىلىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، مۇناسىۋەتلىك ئورگانلارغا دوكلات پىرىپ، شىنجاڭ ئىنچىكە يۇڭلۇق قوينىڭ ئەسلىدە چىكىنىش، ساندا ئازلاپ كېتىش خەۋپىنى تەدبىر قوللىنىپ، توسۇشنى تەلەپ قىلدى، ئاپتونوم رايونلۇق

توقۇمچىلىق سانائىتىمىزگە كېرەكلىك يۇقىرى مقدارلىنىڭ ئارتىشىغا ئەگىشىپ، ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سانىنىڭ ئۈزلۈكسىز ئېشىپ بېرىشىغا ئىگە قىلىش ئارقىلىق، ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سانىنىڭ ئەسلىگە كېلىشىگە ئەستايىدىل ئەمەل قىلىشىمىز لازىم.

2. ئىنچىكە قوي يۇڭىغا قارىتا ئالغا ئۈزۈم ئىشلەپچىقىرىش ئورۇنلىرىدا ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سانىنى ئاساسىي جەھەتتە ساقلاپ قېلىش ئاساسىدا، ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي سانىنىڭ ئاز بىر قىسىم ئۆسۈشىگە ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىپ

«يەكەن گېزىتى» يۆنىلىشتە چىڭ تۇرۇپ، باشقۇرۇشنى ياخشىلاپ، مۇشتېرىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز **تۇردى مەتنىياز** خەۋىر قىلدۇ: «يەكەن گېزىتى» توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىدە باشتىن ئاخىر چىڭ تۇرۇپ، باشقۇرۇش ۋە گېزىت سۈپىتىنى ئۆزلۈكسىز ياخشىلاپ، ئۆزگىچە رەڭدارلىقى ۋە يەرلىك ئالاھىدىلىكى بىلەن مۇشتېرىلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى.

40 يىللىق تارىخقا ئىگە ناھىيە دەرىجىلىك بۇ گېزىت، 40 يىلدىن بۇيان 4000 سان چىقىرىلىپ، ھەر خىل ژانىردا 16 مىليون پارچە خەۋەر - ماقالە ئېلان قىلدى. ئىسلاھات، ئىشكنى ئېچىۋېتىش يېڭى تارىخىي دەۋرگە قەدەم قويغاندىن بۇيان، بولۇپمۇ يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان بۇ گېزىتنى كىشنى قايىل قىلارلىق ئۆزگىرىشلەر بولدى. گېزىتخانا رەھبەرلىكى پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئىسلاھات، ئىشكنى ئېچىۋېتىش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش بىلەن شۇغۇللىنىش ئېھتىياجىغا زىچ ماسلىشىپ، پارتىيىنىڭ تىلى ۋە قۇلىقى بولۇش رولىنى يەنمۇ جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن، تەھرىر بۆلۈمىدە ئادەم ئاز، ۋەزىپە ئېغىر بولغان ئەھۋال ئاستىدا بىر قاتار تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، گېزىتنى تېخىمۇ ياخشى چىقىرىش يولىدا دادىل ئىزدەندى. قائىدە- تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، مۇھەررىر، مۇخبىر ۋە باشقا خادىملارنىڭ مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى ۋە تەخىرسىزلىك تۇيغۇسىنى ئاشۇردى. سىياسىي، كەسپىي ئۆگىنىشنى كۈچەيتىپ گېزىت خادىملىرىنىڭ ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈردى. مۇخبىرلارنى تۆۋەنگە، ئاساسىي قاتلامغا كۆپ بېرىشقا دەۋەت قىلىپ خەۋەر - ماقالىلەرنىڭ چىنلىقىغا كاپالەتلىك قىلدى. گېزىت بەتلىرىدە يېڭى ستون، مەخسۇس بەتلەرنى كۆپەيتىپ، خەۋەر - ماقالىلەرنى ئىخچام، مېغىزلىق قىلىپ ئىشلەش، گېزىتنىڭ ئۇچۇر ۋە خەۋەر مىقدارىنى ئاشۇرۇشنى، سۈرەتلىك خەۋەر بولۇشنى، ئاممىباب پەن - تېخنىكا، تۇرمۇش بىلىملىرى، ئىجتىمائىي خەۋەرلەرنى كۆپرەك بېرىپ، گېزىتنى تۇرمۇشقا، مۇشتېرىلارغا تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرۇپ، جەلپكارلىقىنى ئاشۇرۇشنى مۇھىم ئىش سۈپىتىدە تۇتتى. بۇ گېزىتخانا يەنە ناھىيە ۋە ئالاقىدار ئورۇنلارنىڭ قوللىشى، ياردىمىنى قولغا كەلتۈرۈش ئارقىلىق گېزىتنىڭ باسما شارائىتىنى زور دەرىجىدە ياخشىلاپ، گېزىت سۈپىتىدە يېڭى بوسۇش ھاسىل قىلدى.

بۇ گېزىتخانىنىڭ بارلىق چىقىمى ناھىيە مالىيىسىدىن چىقىرىلاتتى. چەكلىك مالىيە كۈچى بىلەن گېزىت باشقۇرۇشتا قىينىچىلىق كۆپ ئىدى. شۇڭا گېزىتخانا رەھبەرلىكى ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قىينىچىلىقنى ھەل قىلىش، گېزىتنى مۇشتېرىلارنىڭ قولغا ۋاقتىدا تەككۈزۈش ئۈچۈن، مۇشتېرى توپلاش، گېزىت تارقىتىشتا بەزى ئىلھاتلارنى ئېلىپ بېرىپ، گېزىتنى ئوزى چىقىرىپ ئوزى تارقىتىش چارىسىنى قوللاندى. بۇنىڭ بىلەن بۇ يىل گېزىتنىڭ مۇشتېرىلىرى ئىلگىرىكى 2500 دىن 7000 غا كۆپەيدى.گېزىتخانا ئىجتىمائىي ۋە ئىقتسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشىشنىڭ يېڭى يولىنى تېپىۋالدى.

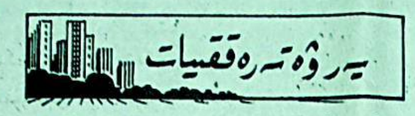
ئۆختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز **زىياپ زەيدىن، ئەخمەت ئىبراھىم** خەۋەر قىلدۇ: كۆچا ناھىيىسى ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، يېزا- مەيدانلارغا پەن - تېخنىكا خادىملىرىنى تەربىيلەپ بېرىپ، يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنىڭ ئۈمۈلىشىشنى ئىلگىرى سۈردى.

بۇ ناھىيە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان يېزا- مەيدانلارغا پەن - تېخنىكا خادىملىرىنى ئەۋەتىپ تەربىيلەش، ناھىيىدە تەربىيلەش، ئۆز ئورنىدا تەربىيلەش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، يېزا، كەنت، گۇرۇپپىلاردا پەن - تېخنىكا خادىملىرى بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇردى. بۇ يىل 8 - ئايغىچە 227 كەنتكە بىردىن ئۇنىۋېرسال دېھقان تېخنىك تەربىيلەپ بەردى. ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى، پەن - تېخنىكا جەمئىيىتى بۇ خىزمەتكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ، خراجەت، ئوقۇتقۇچى، دەرسلىك ماتېرىيال، قاتناش قورالى قاتارلىقلارنى ھەل قىلىپ بەردى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان بۇ ناھىيىدە ناھىيە، يېزىلار ئاچقان پەن - تېخنىكا كۇرسى 1223 قارارغا يېتىپ، 126 مىڭ 605 ئادەم (قېتىم) تەربىيگە ئىگە قىلىندى. بۇنىڭ ئىچىدە يېزا، كەنت، گۇرۇپپا كادىرلىرى 12 مىڭ 453 ئادەم (قېتىم)غا، ئىنتىپاق ئەزالىرى 14 مىڭ 450 ئادەم (قېتىم)غا يەتتى. دېھقان- چارۋىچىلاردىن 76 مىڭ 123 ئادەم (قېتىم) پەن - تېخنىكا ئۆگىنىشىگە قاتناشتى. ئۇلار پەن - تېخنىكىدا ئۇلگە كۆرسىتىش ئېتىزلىرىنى، ئۇلگە كۆرسىتىش مال قوتانلىرىنى پەيدىنپەي كېڭەيتىپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ مۇقىم ئېشىشىغا كاپالەتلىك قىلدى. بۇ ناھىيە بۇ يىل ئەتىيازدىن بۇيان ئىككى قارار كۇرس ئېچىپ 250 كەنت دەرىجىلىك كادىرنى نىشانلىق تەربىيىلىدى. بۇنىڭ ئىچىدە كەسپىي بىلىمنى پۇختا ئىگىلىگەن 194 نەپەر ياشقا «يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكا خادىمى»لىق گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بەردى. بۇ خادىملار نۆۋەتتە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ 1 - سېپىدە ئۆز كارامىتىنى كۆرسىتىپ، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ يېزا ئىگىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشىغا تېخنىكا جەھەتتىن يېتەكچىلىك قىلماقتا.

كۇچا ناھىيىسى يېزىلاردا پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇشتا خۇشاللىنارلىق نەتىجىلەرگە ئېرىشتى

پوسكام ناھىيىسى ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ، يەردىن پايدىلىنىش ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **سۇلايمان ئۆمەر** خەۋەر قىلدۇ: پوسكام ناھىيىسى ئۇنۇملۇك تەدبىر قوللىنىپ يەر باشقۇرۇش خىزمىتىنى كۈچەيتىپ، ئاھاللەر ئولتۇراق ئۈي قۇرۇلۇشى ۋە غەيرىي يېزا ئىگىلىكىگە ئىشلىتىلىدىغان يەر كۆلىمىنى ئۇنۇملۇك تىزگىنلەپ، تېرىلغۇ يەرلەردىن پايدىلىنىش ئۇنۇمىنى % 99 كە يەتكۈزدى.

بۇ ناھىيە 1990 - يىلدىن باشلاپ «يەر باشقۇرۇش قانۇنى» تەشۋىقاتىنى كۈچەيتتى ۋە يەر باشقۇرۇش توغرىسىدىكى بەلگىلىمىلەرنى ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈردى. 11 كىشىلىك يەر باشقۇرۇش خىزمىتىگە يېتەكچىلىك قىلىش دېھقانچىلىق تېتىزلىرىنى قوغداش توغرىسىدا مەخسۇس بەلگىلىمە چىقىرىپ، ئۇنى ناھىيە ئىچىدىكى ئىدارە - ئورۇنلار، يېزا - مەيدانلارغىچە تارقىتىپ، ئىجرا قىلدىرىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشكە ئەمەلىيەت بەردى.

قاغىلىق ناھىيىسىدىكى يەككە تىجارەتچىلەر مائارىپى ئەمەلىي ھەرىكىتى بىلەن قوللىنىلماقتا

قاغىلىق ناھىيىسىدىكى يەككە تىجارەتچىلەر ناھىيىنىڭ مائارىپ ئىشلىرىنى ئەمەلىي ھەرىكىتى بىلەن قوللاپ، ناھىيىنىڭ مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن بەلگىلىك تۆھپە قوشماقتا.

ناھىيە تەۋەسىدىكى يەككە تىجارەتچىلەر 1987 - يىلىدىن بۇ يىل 8 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە مائارىپقا 108 مىڭ 550يۈەن نەق پۇل يارەم قىلدى. ناھىيىلىك 9 - باشلانغۇچ مەكتەپكە 12 دەرسخانا، ئىككى ئېغىز ئامبار سېلىپ بەردى ھەمدە بۇ مەكتەپنى توققۇز يىلدىن بۇيان 25 مىڭ يۈەن قىممەتلىدىكى ئوقۇتۇش سايمانلىرى ۋە كۆمۈر بىلەن ھەقسىز تەمىنلەپ كەلدى.

جۇرئەت نىزامىدىن (ئۆز مۇخبىرىمىز)
سىدىق تۇردى
تۇرسۇن نۇرمۇھەممەت

گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، بىر مۇنتاۋىن ھاكىمنى بۇ خىزمەتكە مەسئۇل قىلدى. يېزا - بازار، مەيدانلارنىڭ 1 - قول رەھبەرلىرى شۇ يېزا، مەيداننىڭ يەر باشقۇرۇش خىزمىتىنى بۇاستە ئوتتى. كەنتلەردىمۇ بىردىن يەر باشقۇرۇش ھەيئىتى بار بولدى. بۇنىڭ بىلەن ناھىيە بويىچە 356 كىشىدىن تەركىب تاپقان ئۈچ دەرىجىلىك يەر باشقۇرۇش تورى شەكىللەندى. ئۇلار 14 قارار كۇرس ئېچىپ، يەر باشقۇرۇش خادىملىرى بىلەن يېزا ياشلىرىدىن 545 كىشىنى تەربىيىلىدى. تۇرلۇك ئۇسۇللاردىن پايدىلىنىپ «يەر باشقۇرۇش قانۇنى»نى كەڭ تەشۋىق قىلدى، 9900 پارچە تەشۋىقات ماتېرىيالى تارقاتتى.

ناھىيىلىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى قوم - شېغىل ۋە تۇپراقلارنى باشقۇرۇش، دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى قوغداش توغرىسىدا مەخسۇس بەلگىلىمە چىقىرىپ، ئۇنى ناھىيە ئىچىدىكى ئىدارە - ئورۇنلار، يېزا - مەيدانلارغىچە تارقىتىپ، ئىجرا قىلدىرىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈشكە ئەمەلىيەت بەردى.

تېرىلغۇ يەرلەرگە مەخسۇس ئارخىپ تۇرغۇزۇپ، يىلدا بىر قېتىم تەكشۈرۈپ، ساقلانغان مەسلىلەرنى ۋاقتىدا بىرتەرەپ قىلدى، دۆلەت كادىرلىرىنىڭ بەلگىلىمىدىن ئارتۇق ئىگىلىۋالغان 17 مو يېرىنى قايتۇرۇۋالدى. ناھىيە بويىچە ئېلىپ بېرىلغان ھەر خىل قۇرۇلۇش، ئولتۇراق ئۆيلەرگە چىقىم قىلىنغان يەرلەرگە نىسبەتەن، يەر ئىشلەتكۈچىلەر ئىلتماس قىلىش، نەق مەيدانغا تەكشۈرۈش، بىر تۇتاش مۇزاكىرە قىلىش، يۇقىرىدىن تەستىقلاش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ناتوغرا ئەھۋاللارنىڭ كېلىپ چىقىشىنىڭ ئالدىنى ئالدى.

تۇپراق باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنى كېڭەيتىپ، يەردىن پايدىلىنىش ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى. ئاممىنى بوزيەر ئېچىشقا تەشكىللەپ، بىرقىسىم شورلۇق، جاڭگاللىق ۋە دەريا ساھىللىرىدا ئورمانلىق، ئوتلاق بىنا قىلىپ، ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇقنى قوغدىدى. 1991- يىلىدىن بۇ يىل ئەتىيازغىچە ئېچىلغان بوز يەر 10 مىڭ 510 موغا يەتتى. 50 مىڭ مودىن كۆپرەك يەردە ئوتلاق ۋە ئورمانلىق بەرپا قىلدى.

ئىلى ۋىلايىتى يەرلەرنى بىر تۇتاش باشقۇرۇشنى چىڭ تۇتۇشقا بىرلەشتۈرۈپ، بۇزۇلغان يەرلەرنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش خىزمىتىنمۇ چىڭ تۇتۇپ ئىشلىدى. بۇ يىل 7000 مو بۇزۇلغان يەر ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.
سۈرەتتە: يەر باشقۇرۇش خادىملىرى غۇلجا شەھىرىنىڭ خەنبىك يېزىسىدا تەكشۈرۈشتە.
كامال جامال فوتوسى

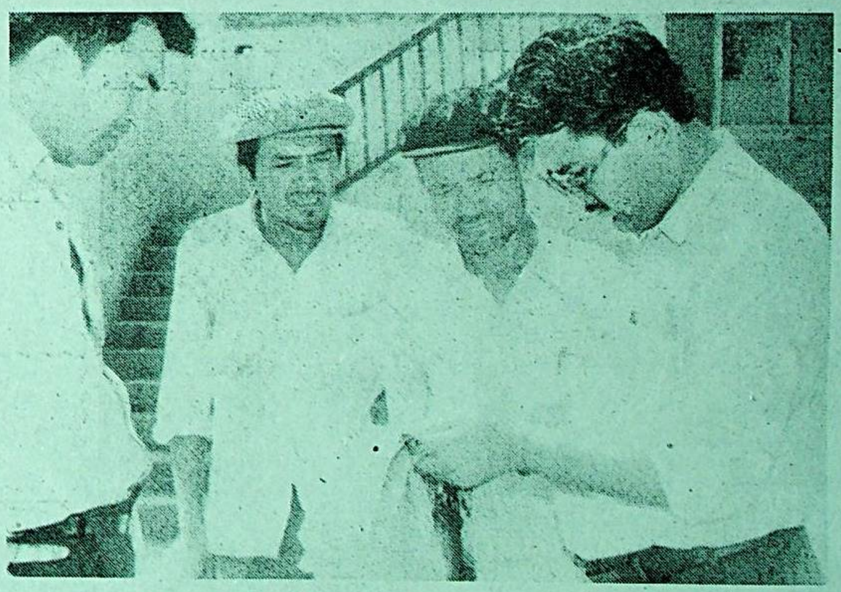
چارباغ يۇنلۇق ئايالالار بىرلەشمىسى ئايالالارنى تۇھپە يارىتىشقا يېتەكلىمەكتە

ئوقۇتقۇچىلارنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقىنى كۈچەيتىش لازىم

ئايالالارنى تۆھپە بارتىشقا يىتەكلىمەكتە

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇراخمان قاسىم** خەۋەر قىلىدۇ: كورلا شەھىرىدىكى چارباغ يېزىلىق ئايالار بىرلەشمىسى ئايالالارنى «ئۇچىنى ئۆگىنىش، ئۇچتە بەسلىشىش» پائالىيىتىگە قاتنىشىپ، ئۇلارنى تۆھپە يارىتىشقا يىتەكلىمەكتە.

ئۆتكەن يىل يېزىلىق ئايالار بىرلەشمىسى يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ قوللىشى بىلەن ئايالالارنى «ئۇچىنى ئۆگىنىش، ئۇچتە بەسلىشىش» پائالىيىتىگە قاتنىشىپ، كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ، ھاللىق سەۋىيىگە يۇرۇش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلغانىدى. بۇ جەريانىدا ئۇلار ئۇچ قارار كۆرس ئېچىپ 669 ئايالنى «نىكاھ قانۇنى»، «ئايالالار ۋە بالىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»، «پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتى»، «دۆلەت ئەھۋالى» تەربىيىسىگە ئالىت قانۇن، بىلىملەرنى ئۆگىنىشكە ئۈيۇشتۇردى. 900 ئايالنى ئەمەلي قوللىنىلدىغان پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلىدى. 2000 دىن كۆپرەك ئايال «ئۇچىنى ئۆگىنىش، ئۇچتە بەسلىشىش» مۇسابىقىسىگە قاتناشتى. يېزا بويىچە 28 ئورۇندا گىلەمچىلىك، تىككۈچىلىك، كەشتىچىلىك كارخانىسى قۇرۇلۇپ، 135 ياش ئايال ئىشچىلىققا قوبۇل قىلىندى. بۇ كارخانىلارنىڭ يىللىق كىرىمى 280 مىڭ 900 يۈەنگە يەتتى. 170 تىن ئارتۇق ئايال باقمچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ يىللىق كىرىمىنى 350 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ ھېيىش ماھىرلىرىدىن بولۇپ قالدى. 700 دىن كۆپرەك ئايال باغۋەنچىلىك، كۆكاتچىلىق كەسپىلىرى بىلەن پائال شۇغۇللىنىپ، ھاللىق سەۋىيىگە يۇرۇش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلغانىدى. بۇ جەريانىدا ئۇلار ئۇچ قارار كۆرس ئېچىپ 669 ئايالنى «نىكاھ قانۇنى»، «ئايالالار ۋە بالىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»، «پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتى»، «دۆلەت ئەھۋالى» تەربىيىسىگە ئالىت قانۇن، بىلىملەرنى ئۆگىنىشكە ئۈيۇشتۇردى. 900 ئايالنى ئەمەلي قوللىنىلدىغان پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلىدى. 2000 دىن كۆپرەك ئايال «ئۇچىنى ئۆگىنىش، ئۇچتە بەسلىشىش» مۇسابىقىسىگە قاتناشتى. يېزا بويىچە 28 ئورۇندا گىلەمچىلىك، تىككۈچىلىك، كەشتىچىلىك كارخانىسى قۇرۇلۇپ، 135 ياش ئايال ئىشچىلىققا قوبۇل قىلىندى. بۇ كارخانىلارنىڭ يىللىق كىرىمى 280 مىڭ 900 يۈەنگە يەتتى. 170 تىن ئارتۇق ئايال باقمچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ يىللىق كىرىمىنى 350 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ ھېيىش ماھىرلىرىدىن بولۇپ قالدى. 700 دىن كۆپرەك ئايال باغۋەنچىلىك، كۆكاتچىلىق كەسپىلىرى بىلەن پائال شۇغۇللىنىپ، ھاللىق سەۋىيىگە يۇرۇش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلغانىدى. بۇ جەريانىدا ئۇلار ئۇچ قارار كۆرس ئېچىپ 669 ئايالنى «نىكاھ قانۇنى»، «ئايالالار ۋە بالىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»، «پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتى»، «دۆلەت ئەھۋالى» تەربىيىسىگە ئالىت قانۇن، بىلىملەرنى ئۆگىنىشكە ئۈيۇشتۇردى. 900 ئايالنى ئەمەلي قوللىنىلدىغان پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بويىچە

مارالبېشى ناھىيە ئاۋات بازارلىق مەدەنىيەت پونكىتىنىڭ مەسئۇلى، كومپارتىيە ئەزاسى مۇھەممەت ھۆسىين مەدەنىيەت پونكىتىغا قويۇلىدىغان ئەسلىھەلەرنىڭ تۇرى ۋە سانىنى يىلمۇ يىل كۆپەيتىپ، شارائىتنى ياخشىلاپ، سىستېمىلىق، تەرتىپلىك باشقۇرۇپ، مەدەنىيەت پونكىتىنى كەڭ ئاممىنىڭ مەدەنىي پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بازىسىغا ئايلاندۇردى. ئۇ يەنە، ئۇشتۇن سىرتقى ۋاقىتلىردىن بايدىلىنىپ، خەۋەر يېزىش ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ، ياخشى ئادەم، ياخشى ئىشلارنى كۆپلەپ تەشۋىق قىلىپ، بازارنىڭ مۇخبىرلىق، خەۋەرچىلىك خىزمىتىدە ئۈدا بىرقانچە يىل ناھىيە بويىچە قىزغىنلىقىدا ئورۇن بولۇپ باھالانغان ئىدى. ئۇ يۇقىرىقىدەك بىر قاتار نەتىجىلەرگە ئاساسەن ناھىيە، بازار بويىچە «مەدەنىيەت خىزمىتىدىكى ئىلغار شەخس»، «مۇنەۋۋەر ئىختىيارىي مۇخبىر» بولۇپ باھالانىپ تەقدىرلەندى.

سۈرەتتە: مۇھەممەت ھۆسىين (ئوڭدىن 2 - كىشى) «قەشقەر گېزىتى» مۇخبىرى بىلەن پىكىر ئالماشتۇرماقتا.

ئەنۋەر خىزمەت فوتوسى

ئۇقۇتقۇچىلارنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقىنى كۈچەيتىش لازىم

ئەكبەر ۋەلى

پارتىيە 11- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3 -ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان مائارىپقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلىپ، ھەر دەرىجىلىك مەكتەپلەردە ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ماددىي شارائىتى زور دەرىجىدە ياخشىلاندى. «مائارىپ قانۇنى»، «ئوقۇتقۇچىلار قانۇنى» يولغا قويۇلۇپ، ھەرمىللەت ئوقۇتقۇچىلىرىنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي ھوقۇقى قانۇنىي كاپالەتكە ئىگە قىلىندى. يۇنىك بىلەن پۈتكۈل جەمئىيەتتە مائارىپقا، ئوقۇتقۇچىلارغا ئېتىبار بېرىدىغان ياخشى ۋەزىيەت شەكىللىنىپ، مائارىپنىڭ سۈپىتى كۈنسېرى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشكە باشلىدى. ئەمما بىر قىسىم ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئوقۇتۇش خىزمىتىگە بولغان مەسئۇلىيەتچانلىقى سۇسلاپ، مائارىپ ئىشلىرىمىزدىكى بىر مۇھىم ئىجتىمائىي مەسىلگە ئايلىنىپ قالدى.

ئوقۇتقۇچىلارنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقى ئېغىنمىز ئوقۇتقۇچىلارنىڭ پارتىيە ۋە دۆلەت تەرىپىدىن ئۆزىگە يۈكلەنگەن ۋەزىپە - ئوقۇتۇش خىزمىتىگە بولغان يۈكسەك دەرىجىدىكى مەسئۇل بولۇش ئىدىيىسىنى، يەنى ئۆتەشكە تېگىشلىك ئىجتىمائىي خىزمەت مەجبۇرىيىتىگە بولغان جاۋابكارلىق پوزىتسىيىسىنى كۆرسىتىدۇ.

مەسئۇلىيەتچانلىقى كۈچلۈك ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچىلارنى ئەخلاقي، ئەقلي ۋە جىسمانىي جەھەتلەردىن تولۇق يېتىلدۈرۈشنى ئۆزىنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان بۇرچى دەپ قاراپ، ئۆزىگە قاتتىق تەلەپ قويۇپ، كەسپىي سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، ئەستايىدىل دەرس تەييارلاش، دەرس ئۆتۈشنى بىلەن بىر ۋاقىتتا، مەيلى مەكتەپ ئىچى ياكى سىرتىدا بولسۇن ھەر جەھەتتىن ئوقۇغۇچىلارغا ئۈلگە بولىدۇ. ھەرقانداق ئىشقا سەل قارىمايدۇ. ئۆزىدە بار بىلىمنى ئوقۇغۇچىلاردىن ئايمايدۇ. كەسپىنى ۋە ئوقۇغۇچىلارنى قىزغىن سۆيىدۇ. ئوقۇغۇچىلارغا مەسئۇلىيەتچانلىق پوزىتسىيىسىدە بولۇپ، ئۇلارنى ۋەتەننى، خەلقنى، ئەمگەكنى سۆيدىغان قىلىپ تەربىيىلەشكە تىرىشىدۇ. شۇنداق بولغانلىقتىن ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئىجتىمائىي مەسئۇلىيەتچانلىقىنىڭ ئادا قىلىنىشى مائارىپ ئىشلىرىنىڭ جۈش ئۇرۇپ راۋاجلىنىشىنىڭ مۇھىم كاپالىتى. ئەكسىچە، ئوقۇتقۇچىلار خۇسۇسىي ئارزۇسىنى كۆزدە تۇتۇپ، ئۆز مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلمىسا ياكى ئۇنىڭغا سەل قارىسا، گەرچە مەكتەپلەرنىڭ باشقا جەھەتتىكى ماددىي شەرت - شارائىتى ياخشىلانغان تەقدىردىمۇ مائارىپنىڭ راۋاجلىنىشىغا ئەكس تەسىر كۆرسىتىدۇ. ياشلار - ئۆسمۈرلەرنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشى چەكلىمىگە ئۇچرايدۇ.

ئوقۇتقۇچىلاردىكى مەسئۇلىيەتسىزلىك پوزىتسىيىسىنىڭ كونكرېت ئىپادىلىرىنى تۆۋەندىكى بىر قانچە نوقتىغا يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ:

1. كەسپىكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئىدىيىۋى تەربىيىگە ئەھمىيەت بەرمەسلىك. ئادەتتە ئوقۇتقۇچىلاردىن ئوقۇغۇچىلارغا بىلىم ئۆگىتىش بىلەن ئىدىيىۋى تەربىيىنى بىرلىكتە ئېلىپ بېرىش تەلەپ قىلىنىدۇ. لېكىن بەزى ئوقۇتقۇچىلار ئىدىيىۋى خىزمەت مەكتەپ رەھبەرلىكى ۋە سىنىپ مۇدىرىنىڭ ئىشى دەپ قاراپ، دەرس ئۆتۈشنىلا بىلىپ، ئىدىيىۋى تەربىيىگە سەل قارايدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا ئىدىيىۋى تۇس ئالغان ھەر خىل مەسىلىلەر كۆرۈلۈپ تۇرسىمۇ كۆرمەسكە سالىدۇ.

2. دەرس ئۆتۈشكىلا ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇقتىدار يېتىلدۈرۈشكە سەل قاراش. ھازىر ئوقۇتقۇچىلاردىن ئوقۇتۇش پروگراممىسىدا كۆرسىتىلگەن مەزمۇنلارنى ئوقۇغۇچىلارغا تولۇق ئىگىلىتىش تەلەپ قىلىنىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەقلي ئىقتىدارىنىمۇ تەڭ يېتىلدۈرۈش تەلەپ قىلىنىدۇ. بەزى ئوقۇتقۇچىلار ھېنىڭ ۋەزىپەم بىلىم ئىگىلىتىش، ئۇقتىدار يېتىلدۈرۈش ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش، كىتاب ئوقۇش، تەجرىبە ئىشلەش ئۇقتىدارى قاتارلىقلارنى يېتىلدۈرۈشكە سەل قارايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇقتىدارنىڭ يېتىلىشى بىلەن بىلىم ئىگىلەش بىر - بىرىدىن ئايرىلمايدۇ ۋە بىر - بىرىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. ئەگەر ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەپەككۇر قابىلىيىتى يېتىلمىسە، بىلىم ئىگىلەش ئۇقتىدارى كۆچەيسە، ئۇلارنىڭ بىلىم قۇرۇلمىسىمۇ ناھايىتى تېز كېڭىيىدۇ. بۇ قانۇنىيەتنى پىداگوگلار: «ئوقۇغۇچىلارغا بېلىق تۇتۇپ بەرسەك بىر ۋاقىلق تامىقى ھەل بولىدۇ. بېلىقچىلىقنى ئۆگەتسەك ئۆمۈرلۈك تامىقى ھەل بولىدۇ» دەپ ئوبرازلىق ئىپادىلىگەن. شۇڭا ئوقۇغۇچىلاردا ئەتراپلىق ئۇقتىدار يېتىلدۈرۈشكە سەل قاراشمۇ ئوقۇتۇش خىزمىتىدىكى بىر خىل مەسئۇلىيەتسىزلىك.

3. ئوقۇغۇچىلارنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش باھانىسى بىلەن تاپشۇرۇق بەرمەسلىك. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگەنگەن بىلىملىرىنى مۇستەھكەملىشى ۋە پىكىر قىلىش ئۇقتىدارىنى يېتىلدۈرۈشى ئۈچۈن مۇۋاپىق دەرىجىدە تاپشۇرۇق بېرىش ۋە ئۇنى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ، كۆرۈلگەن مەسىلىلەرنى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ۋاقتىدا تۈزىتىۋېلىشىغا ياردەم بېرىش زۆرۈر. بەزى ئوقۇتقۇچىلار تاپشۇرۇق تەكشۈرۈش ئاۋارىچىلىقىدىن قېچىپ تاپشۇرۇق بەرمەيدۇ. بەرسىمۇ ئۇنى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ، يېتەرسىزلىكلەرنى كۆرسىتىپ بەرمەيدۇ. نەتىجىدە ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەرس ھەل بولىدۇ» دەپ ئوبرازلىق ئىپادىلىگەن. ئۇزلەشتۈرۈشكە تەسىر يېتىدۇ. بۇنىڭدىن باشقا بەزى ئوقۇتقۇچىلار يەنە دەرستە ياخشى ئوقۇغۇچىلارغا كۆڭۈل بۆلۈپ، ناچارراق ئوقۇغۇچىلار بىلەن كارى بولمايدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۆگىنىشتە ناچار ئوقۇغۇچىلارنىڭ نەتىجىسى ئىزچىل تۆۋەنلەيدۇ.

ئومۇملاشتۇرۇپ ئېيتقاندا، ئوقۇش - ئوقۇتۇش خىزمىتىدە ئوقۇتقۇچىلارنىڭ مەسئۇلىيەتچانلىقى ئالاھىدە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. پۈتكۈل مائارىپنى راۋاجلاندۇرۇپ، پەن- مائارىپ ئارقىلىق دۆلەتنى رونىاق تاپقۇزۇش ئۈچۈن ھەر مىللەت ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئىجتىمائىي مەسئۇلىيەتچانلىقىنى كۈچەيتىشكە ۋە بۇ جەھەتتە مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا تۈزىتىشكە توغرا كېلىدۇ.

جۇڭگو ساقچىلىرىغا رەھمەت

8 - ئاينىك 12 - كۈنى ئەتىگەن سائەت توققۇزدا بىر تاكسى ماشىنىسى كۇچا ناھىيىلىك ج خ ئىدارىسىنىك ئالدىدا توختىدى. چىرايىدىن جىددىيلىك چىقىپ تۇرغان، دۇمبىسىگە سايا ھەت سومكىسى ئارتىۋالغان بىر ياش ماشىنىدىن چۇشۇپ، ئۇدۇل دېجورنى ئىشخانىسىغا كىردى. دېجورنى ساقچى ئىنگىلىز تىلىدا ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئىسمىنىڭ سوڭ ۋېيخەن بولۇپ، ياپونىيە گاكۈشەن ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ 2 - يىللىق ئوقۇغۇچىسى ئىكەنلىكىنى، شۇ كۈنى ئەتىگەن كۇچاغا كەلگەنلىكىنى، لېكىن ئاپتوبۇس بېكىتىدىن قەشقەرگە بارىدىغان ئاپتوبۇس بېلىتىنى سېتىۋالغاندىن كېيىن، تۇيۇقسىز يېنىدىكى 100مىڭ يۈەن ياپونىيە يېنى، 1500 يۈەن خەلق پۇلى، 62 دوللار، پاسپورت ۋە شائىخەيدىن ئوساكاغا ئۇچىدىغان ئايروپلان بېلىتى قاتارلىق نەرسىلىرىنىڭ ئوغرىلانغانلىقىنى بىلدى.

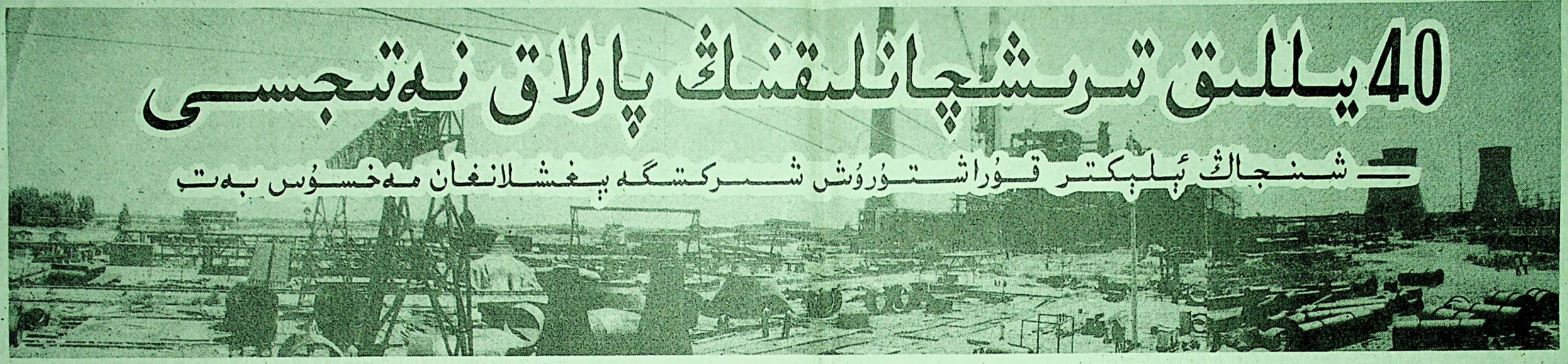
كۇچا ناھىيىلىك ج خ ئىدارىسى تاشقى ئىشلار ئىشخانىسىدىكى ساقچىلار ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ دوكچېك پەيچۇسوسىغا بېرىپ دېلو مەلۇم قىلدى ھەمدە ئۇنى مېھمانخانىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدى. دوكچېك پەيچۇسوسىنىڭ باشلىقى ئىمىنجان بىر قانچە ساقچىنى ئەگەشتۈرۈپ، ئاپتوبۇس بېكىتى ئەتراپىنى تەكشۈرۈپ ھەمدە ئاممىدىن يىپ ئۇچى ئىگىلەش ئارقىلىق مەلۇم بىرەيلەننىڭ ناھايىتى گۇمانلىق ئىكەنلىكىنى بايقىدى. ئۇلار دەرھال ئۇنى سوراق قىلدى ۋە ئۇنىڭ يېنىنى ئاقتۇرۇش ئارقىلىق 100 مىڭ يۈەن ياپونىيە يېنى، 1500 يۈەن خەلق پۇلى، 62 دوللارنى تاپتى. ئەتىسى بىر يولۇچىلار ئاپتوبۇسىنىڭ شوپۇرى ماشىنىدىن تېپىۋالغان ھېلىقى ياپونىيىلىكنىڭ پاسپورت ۋە ئايروپلان بېلىتىنى پەيچۇسوغا تاپشۇرۇپ بەردى.

8 - ئاينىك 13 - كۈنى پەيچۇسو ساقچىلىرى پۇل ۋە باشقا نەرسىلەرنى سوڭ ۋېيخەنىنىڭ قولىغا تۇنۇزغاندا، ئۇ ناھايىتى ھاياجانلانغان ھالدا: «جۇڭگو ساقچىلىرىغا رەھمەت» دېدى.

سۈن جيەنشىن

40 يىللىق تىرىشچانلىقنىڭ پارلاق نەتىجىسى

شىنجاڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇش شىركىتىگە يۇغىلانغان مەخسۇس بەت

قۇياش تەڭرىتاغدىن كۆتۈرۈلدى

شىنجاڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇش شىركىتىنىڭ دىرېكتورى خاڭ دېيىڭ

دىرېكتور خاڭ دېيىڭ

40 يىللىق تارىخقا ئىگە شىنجاڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇش شىركىتىنىڭ تىسلاھات، ئېچىۋېتىشنىڭ تۇرتكىسىدە جانلىنىپ، مول نەتىجە قازاندى. نەچچە ئۇۋلاد قۇراشتۇرغۇچىلىرىمىز شىنجاڭنىڭ ئېلېكتر سانائىتى تارىخىدا ئۆچمەس سەھىپە قالدۇردى.

ئازادلىقتىن ئىلگىرى شىنجاڭنىڭ ئېلېكتر سانائىتى ئارقىدا ئىدى، 1949- يىلى شىنجاڭدىكى گېنېراتورلارنىڭ سىغىمى 1000 كىلوۋاتقىمۇ يەتمەيتتى، ئۆتتى؛ 1995- يىلى ھەر ئىشچى-خىزمەتچىنىڭ ئەمگەك ئۈنۈمى 100 مىڭ يۈەندىن ئېشىپ كەتتى. ئىشچى-خىزمەتچىلىرىمىز شۇنىڭدىن پەخىرلىنىدۇكى، شىركىتىمىز 1985- يىلى قۇراشتۇرغان ئۇرۇمچى 2 - ئېلېكتر مەنبەسىنىڭ 50 مىڭ كىلوۋاتلىق ئىككى گېنېراتور گۇرۇپپىسى ئاپتونوم رايونىنىڭ سۈپەتلىك قۇرۇلۇش مۇكاپاتىغا، ئېلېكتر مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن بېرىلگەن «تۆھپىكار ئورۇن» دېگەن نامغا، غەربىي شىمال ئېلېكتر ئىدارىسى تەرىپىدىن بېرىلگەن «ئىگىلىك باشقۇرۇشتا ئىلغار ئورۇن» دېگەن نامغا ئېرىشتى. شىركىتىمىز 1994 - يىلى قۇراشتۇرغان ئۇرۇمچى 3- ئېلېكتر مەنبەسىنىڭ 100 مىڭ كىلوۋاتلىق ئىككى گېنېراتور گۇرۇپپىسىدىن بىرى «نۇقسانسىز قۇرۇلۇش» دېگەن شەرەپكە ئېرىشتى. بىز قۇراشتۇرغان بۇ ئىككى گېنېراتور گۇرۇپپىسى ئىككى يىل ئىشلىگەندىن كېيىن يېقىندا ئاپتونوم رايونىنىڭ ئالاقىدار تارمىقى، غەربىي شىمال ئېلېكتر ئىدارىسى ۋە بازارنى مەھكەم ئىگىلىدى: بەشىنچىدىن، قۇرۇلۇش قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئۈنۈمگە سەل قارايدىغان كونا قاراشتىن قول ئۈزۈپ، بازار ئىگىلىكى تەرەققىيات تېنىنى تەلەپگە تېرىشىپ لايىقلاشتى؛ ئىككىنچىدىن، بازار رىقابىتىگە قاتنىشىپ، باشقا تارماقلارنىڭ قۇرۇلۇشلىرىنى ھۆددە ئېلىپ ئىشلىدى؛ ئۈچىنچىدىن، بازار ئىگىلىكىنىڭ قانۇنىيىتىگە مۇۋاپىق كېلىدىغان ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمى، تېخنىكا تەرەققىيات مېخانىزمى، ئىختىساسلىق خادىملار رىقابىتى مېخانىزمى، پايدا تەقسىماتى مېخانىزمى ئورنىتىپ، ئەمگەك، كادىر، مائاش، ئىجتىمائىي سۇغۇرتا تۈزۈملىرى ئىسلاھاتى ئېلىپ بېرىپ، كادىرلارنى تەكلىپ قىلىش، ئىشچىلارنى توختاملىق ئىشلىتىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقى ۋە تەشەببۇسكارلىقىنى قوزغىدى؛ تۆتىنچىدىن، بىخەتەرلىكنى ئاساس، سۈپەتلىك مۇلازىملىقنى تۇپ مەقسەت، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى مەركەز قىلىپ، ساپاسى يۇقىرى ئىشچى - خىزمەتچىلەر قوشۇنىنى يېتىلدۇرۇپ، بازار تاپتى ھەم بازارنى مەھكەم ئىگىلىدى.

مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ماددىي مەدەنىيەت ئىشلەپچىقىرىشىنى ئىلگىرى سۈرۈدۇق

شىنجاڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇش شىركىتى پارتكومىنىڭ شۇجىسى ئىبراھىم ئىسمائىل

شىركىتىمىز قۇرۇلغان 40 يىلدىن بۇيان شىركەتنىڭ نەچچە نۆۋەتلىك پارتكومى ئېلېكتر ئىدارىسى پارتكۇرۇپپىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەندە باشتىن ئاياغ چىقىپ تۇردى، بولۇپمۇ پارتىيە 11- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3- ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسىنى پېتەكچى قىلىپ، پارتىيە 14 - قۇرۇلتىيى ۋە 14 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتنى 5- ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، «ئىككى قولدا تۇتۇش، ھەر ئىككى قول قاتتىق بولۇش» فاكتىنى ئەملىيلەشتۈرۈپ، سوتسىيالىستىك مەنۇي مەدەنىيەت بەرپا قىلىش جەريانىدا شىركىتىمىزنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئۇيغۇن كېلىدىغان ئۇنۇملۇك خىزمەت ئۇسۇلىنى يەكۈنلەپ چىقىپ، كارخانىمىزنىڭ تەرەققىياتى ۋە مادداىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ئىشەنچلىك كاپالەتكە ئىگە قىلدى.

تەشكىلىي ئاپپارات بارلىققا كەلدى. بۇ تەشكىلىي ئاپپاراتنىڭ خادىملىرى خېلى يىللاردىن بۇيان پارتىيە ۋە خەلق ئىشىغا سادىق بولۇپ، بىجانىدىل ئىشلەپ، شىركىتىمىزنىڭ مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا مۇھىم تۆھپە قوشتى.

2. مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا قۇرۇش مۇھىم ئورۇنغا قويۇلدى. شىركىتىمىز «شىركەتنىڭ 1996 -، 1998- يىللىق مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى پىلانى»نى تۈزۈپ، كېيىنكى ئۇچ يىللىق مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنىڭ نىشانى، پېتەكچى ئىدىيىسى، فاكتېن، پرىنسىپلىرى، مۇھىم ۋەزىپىسى ھەم سىياسەت، تەدبىرلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۇچ يىللىق خىزمەتنى ئاساسقا ئىگە قىلدى.

مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئەمەلىي ئىشلەشكە ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە كۆڭۈل بۆلۈندى. شىركىتىمىز «مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يولغا قويۇش، تەپسىلىي پرىنسىپى»نى تۈزۈپ چىققاندىن كېيىن، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى بېرىلدى ۋە مۇكاپاتلاندى، ئۆلچەمگە يېتەلمىگەنلەرنىڭ «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن نامى ئېلىپ تاشلاندى ياكى باشقا جازالار قوللىنىلدى. تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى يىل ئاخىرىدىكى ئىلغارلارنى سېلىشتۇرۇپ باھالاشنىڭ بىر شەرتى قىلىندى.

3. مەنۇي مەدەنىيەت تەربىيىسى كۈچەيتىلىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ساپاسى ئۆستۈرۈلدى

مەنۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ئىشلەش جەريانىدا ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە تۆۋەندىكى جەھەتلەردىن ئىدىيىۋى تەربىيە بېرىلدى: 1) «دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەريىسى»، «قارار»، «پارتىيە نىزامنامىسى» ۋە باشقا ھۆججەتلەرنى ئۆگىنىش كۇرسى ئېچىلدى، كۇرسانتلاردىن ئىمتىھان ئېلىپ تەكشۈرۈپ تۇرۇلدى. ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە بولۇپمۇ ياشلارغا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى، كوللېكتىۋىزم تەربىيىسى، قانۇن تەربىيىسى، پارتىيە دەرسى

سنغى 1000 كىلوۋاتقىچە يەتمەيتتى، ئېلېكتر سانائىتىنىڭ مۇنداق ناچار ئەھۋالى شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى چوڭقۇپ قويغانىدى. 1956- يىلى مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى ئۆزىتكەن ئېلېكتر سانائىتى مىنىستىرلىكىگە قاراشلىق شىئەن ئاساسىي قۇرۇلۇش ئىدارىسىنىڭ 36 - قۇرۇلۇش باشقارمىسى ۋېيخۇلياڭ ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ 2 - قارارلىق كېڭەيتىش قۇرۇلۇشىنى ئۈستىگە ئېلىپ، شىنجاڭنىڭ ئېلېكتر قۇرۇلۇشىغا ياردەم بەردى. بۇ باشقارما 1958 - يىلى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەندىن كېيىن شىنجاڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇش شىركىتى قۇرۇلدى. ئۇ 40 يىل تەرەققي قىلىپ، بۈگۈنكى كۈندە 1600 دىن ئارتۇق ئىشچى - خىزمەتچىسى، 42 مىليون 700 نەچچە مىڭ يۈەنلىك تۇرالقىلىق مۈلكى، 400 دىن ئارتۇق قۇرۇلۇش ماشىنىسى بولغان، شىنجاڭدىكى بىردىنبىر ئوت ئېلېكتر ئۈسكۈنىلىرىنى قۇراشتۇرىدىغان قۇراشتۇرۇش كارخانىسى بولۇپ قالدى. ئۇ مەملىكىتىمىزدە ئىشلەنگەن، ئىمپورت قىلىنغان ئېلېكتر ئۈسكۈنىلىرىنى قۇراشتۇرۇش، ئىشلىتىپ سىناپ كۆرۈش قۇرۇلۇشلىرىنى ئۈستىگە ئالالايدۇ؛ نېفىت- خىمىيە سانائىتى، مېتالچىلىق سانائىتى ئۈسكۈنىلىرىنىمۇ قۇراشتۇرالايدۇ. شىركىتىمىزنىڭ ئىشچى- خىزمەتچىلىرى 40 يىلدىن بۇيان قەيسەرلىك بىلەن ئېلىشىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، تەڭرىتاغنىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدا 80 نەچچە ئوتتۇرا، كىچىك ئېلېكتر ئىستانسىسىنى قۇردى، ئومۇمىي سىغىمى 1 مىليون 800 كىلوۋاتقا يېتىدىغان 131 گېنېراتور گۇرۇپپىسىنى قۇراشتۇردى؛ سائەتلىك ئومۇمىي پار ھاسىل قىلىش ئىقتىدارى 11 مىڭ 557 تونناغا يېتىدىغان 220 دىن ئارتۇق پار قازانىنى قۇراشتۇردى.

شىركىتىمىزنىڭ يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 1957- يىلى 1 مىليون 710 مىڭ يۈەن بولغان بولسا، 1995 - يىلى 160 مىليون 700 مىڭ يۈەنگە يەتتى. ھەر ئىشچى - خىزمەتچىنىڭ يىللىق ئەمگەك ئۈنۈمى 1957- يىلى 1372 يۈەن بولسا، 1994- يىلى 93 مىڭ 36 يۈەنگە يېتىپ، مەملىكەت بويىچە 2 - ئورۇنغا سىزىلىپ چىقىلدى.

ئۈچ ئاي ئىلگىرى ئاپتونوم دەرىجىلىك ئىقتىسادىي تۈزۈلمىنى ئىسلاھ قىلىش كومىتېتى ئىشلەپچىقىرىش كۈچىنى ئازاد قىلىش، ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن ئىقتىسادىي تۈزۈلمىنى ئىسلاھ قىلىشنى ئاساسىي ۋەزىپە قىلىپ بېكىتىپ، ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي ئۇنۇم باھالاش مەركىزى 1995- يىل 6 - ئايدا شىركىتىمىزنى شىنجاڭدىكى ئەڭ چوڭ ئون بىناكارلىق قۇراشتۇرۇش كارخانىسى قاتارىغا كىرگۈزدى. شۇ يىلى 8 - ئايدا ئوتكۈزۈلگەن 50 - نۆۋەتلىك خەلقئارا ستاتىستىكا يىغىنىدا جۇڭگو تەشكىلي كومىتېتى، جۇڭگو دۆلەت ستاتىستىكا ئىدارىسى، جۇڭگو تېخنىكا تەرەققىياتىنى باھالاش مەركىزى تەرىپىدىن شىركىتىمىزگە «جۇڭگونىڭ ئېلېكتر قۇراشتۇرۇشتا تۆھپىكار كارخانىسى» دېگەن شەرەپ بېرىلدى.

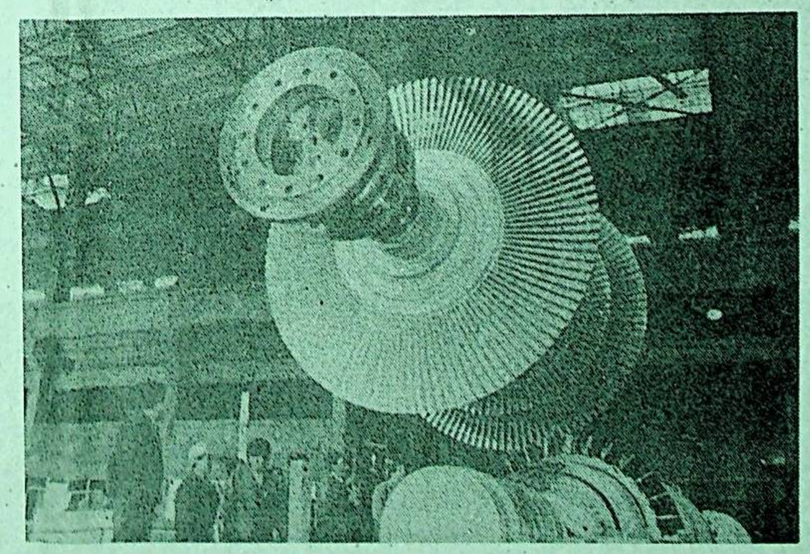
شىركىتىمىز پىلانلىق ئىگىلىك تۈزۈلمىسىدىن سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىگە ئوتۇشتە ۋە ئىقتىسادنى ئاشۇرۇشنىڭ قوپال ئۇسۇلىدىن تۈجۈپلىك ئۇسۇلغا ئوتۇشتە باشلامچى بولدى. بىرىنچىدىن، ئىدىيەۋى قاراشنى ئۆزگەرتىشنى ئىككى تۈپ ئۆزگەرتىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنىڭ 1 - تەدبىرى قىلدى. ھاجەتمەنلىك ئىزدەپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرىدىغان كونا ئىدىيەدىن، سېلىنمىغا ئەھمىيەت بېرىپ، ھاسىلاتقا سەل قارايدىغان، ئىشلەپچىقىرىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، مۇلازىملىققا سەل قارايدىغان، بازارنى مەھكەم تىكلىدى؛ بەشىنچىدىن، تېخنىكا تەرەققىياتى ۋە تېخنىكا ئۆزگەرتىشنى چىڭ تۇتۇپ، ئىشلەپچىقىرىش ئاساللىرىدىن پايدىلىنىش نىسبىتىنى ئۆستۈرۈپ، سەرپىياتنى تۆۋەنلەتتى؛ ئالتىنچىدىن، قۇرۇلۇش پۈتكەندىن كېيىن قەرەللىك يوقلاپ تۇرۇش تۇزۇمىدە چىڭ تۇرۇپ، بىر يىل ئىچىدە چاتاق كۆرۈلسە رېمونت قىلىپ بېرىشنى ھۆددىگە ئېلىپ، ئۇزاق مۇددەت مۇلازىملىق قىلىپ، كارخانىنىڭ ئوبرازىنى ياخشىلىدى، ئىناۋىتىنى ئۆستۈردى.

40 يىللىق مۇساپىنى بېسىپ ئۆتكەن شىركىتىمىز سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا چەكسىز ھاياتىي كۈچىنى جارى قىلدۇرۇپ، ئۆزىنىڭ «جان تىكىپ ئېلىشىش، يول ئېچىپ ئىلگىرىلەش، ئىزدىنىش، تۆھپە قوشۇش» روھىنىڭ ئىلھامىدا تىخىمۇ جۇشقۇن ھاياتي كۈچىنى ناماياں قىلماقتا.

新疆维吾尔自治区电力安装公司

中国电力安装功勋企业

第50届国际统计大会中国组委会
中华人民共和国国家统计局
中国技术进步评价中心
一九九五年八月

ئىشچىلار ھور تۇرۇبىسىنى قۇراشتۇرماقتا.

رەھبەرلىك بەنزىسى كارخانا باشقۇرۇش فاڭجېنىنى مۇھاكىمە قىلماقتا.

چىققاندىن كېيىن، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىڭ تۇتۇپ، قاتلاممۇ قاتلام ئەمەلىيلەشتۈرىدى. ئالايلۇق، ھەر تەرەپلىمە تۈزۈش خىزمىتىنى تۇتۇش جەريانىدا مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىغا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى ھەر تەرەپلىمە تۈزۈش ئىشخانىسى بىلەن، ھەر تەرەپلىمە تۈزۈش ئىشخانىسى ئاساسىي قاتلام ئورۇنلار بىلەن، ئاساسىي قاتلام ئورۇن سەپنا، گۇرۇپپىلار بىلەن مەسئۇلىيەتنامە ئىمزالاپ، قاتلاممۇ قاتلام تۇتتى، ئۇلچەمگە يەتكەنلەر مۇكاپاتلاندى، يەتمىگەنلەر جازالاندى. ئىشلەپچىقىرىش بىخەتەرلىكى جەھەتتە بىرەر قېتىممۇ ئادەم ئۆلۈش ھادىسىسى كۆرۈلمىدى، ھادىسىلەرنىڭ كۆرۈلۈش نىسبىتى ئاران 2.79 ‰ بولۇپ؛ مىنىستىرلىك ئېلان قىلغان ھادىسىلەرنى تىزگىنلەش نۇقتىسىدىن خېلىلا تۆۋەن بولدى. جىنايەت ئۆتكۈزۈشنىڭ، ئوغرىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش جەھەتتە دېلو كۆرۈلۈش نىسبىتى يىلدىن يىلغا تۆۋەنلىدى، بۇ ھەقىقىي، ئەمەلىي تۇنجانلىقمىزنىڭ نەتىجىسى.

«مەنسۇي مەدەنىيەتنى تەكشۈرۈش ئۇلچىمى» تۈزۈلۈپ، ئۇ مەنسۇي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى سۈيلەش ۋە تەكشۈرۈشنىڭ ئۇلچىمى قىلىندى. يىلدا بىر قېتىم كېچىك كۆلەمدە، ئۈچ يىلدا بىر قېتىم كەڭ كۆلەمدە تەكشۈرۈلدى. «ئۇلگىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دېگەن نامىلار قانۇن تەربىيىسى، پارتىيە دەرسى تەربىيىسى بېرىلىپ، ئۇلارنىڭ نەزەرىيە سەۋىيىسى ئۆستۈرۈلدى. 2) شىركەت ھۆرمەتلىك ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ، ئىشچى- خىزمەتچىلەرگە ماركسىزمچە مىللەتلەر سىياسىتى تەربىيىسى ۋە «ئىككى ئايرىلماسلىق» تەربىيىسى بېرىلىپ، باراۋەرلىك، ئىتتىپاقلىق، ھەمكارلىق ئاساسىدىكى سوتسىيالىستىك مىللەتلەر مۇناسىۋىتى مۇستەھكەملەندى ۋە راۋاجلاندۇرۇلدى. 3) كۇلۇ فەنسىن قاتارلىق قەھرىمانلار، ئىلغار شەخسلەردىن ئۆگىنىش پائالىيىتى قانات يايدۇرۇلۇپ، پارتىيىلىك كادىرلار ئۈچۈن ئۇلگە تىكلەپ بېرىلدى، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىلھاملاندۇرۇلدى. ئەمگەك مۇسابىقىسى، «ئىش ئورنىدا ئۆگىنىپ، تالانت يېتىلدۈرۈش» مۇسابىقىسى، «ئون ياخشى ئايال ئىشچى - خىزمەتچى»نى باھالاش قاتارلىق پائالىيەتلەر قانات يايدۇرۇلۇپ، شىركەتتە «ئىلغارلاردىن ئۆگىنىش، تۆھپە سېلىشتۇرۇش» دولقۇنى قوزغىتىلدى.

4. ھەر خىل پائالىيەتلەر ئارقىلىق ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئىلگىرى سۈرۈلدى

شىركىتىمىزدە ھەر يىلى 1 - مايدا كۈنى تېخنىكا ماھارىتى كۆرسىتىش پائالىيىتى، 1 - ئىيۇل كۈنى پارتىيىنى مەدھىيىلەش بويىچە سەنئەت كۆرىكى، باھار بايرىمىدا سەنئەت كېچىلىكى، بېيگى يىلدا ئىشچى - خىزمەتچىلەر قىزىقىدىغان پائالىيەتلەر ئۆتكۈزۈلۈپ تۇردى، بۇنىڭدىن باشقا، نۆۋەتچى سۆزلەش مۇسابىقىسى، زېھىن سىناش مۇسابىقىسى، سەيلە- ساياھەت، تەنھەرىكەت مۇسابىقىلىرىمۇ پات- پات ئۆتكۈزۈلۈپ تۇردى، بۇ پائالىيەتلەر ئارقىلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ پارتىيىگە، ۋەتەنگە، كارخانىغا بولغان مۇھەببىتى كۈچەيدى، كارخانىنىڭ جەمئىيەتتىكى ئوبرازى ياخشىلاندى، كارخانا روھى يېتىلدۈرۈلدى.

ئېغىر كۈنلەردە جۈرئەتلىگەن ئەسقاتقان پىكاپ

جيپي من

تارىختىن سۆز

جياڭسۇغا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كۆچۈرۈشكە كەلگەن يولداش سۇڭ پىك ئالاھىتەن مېيىۋەن بېگى كەنتىگە كەلدى. يولداش سۇڭ پىڭنىڭ ئەينى ۋاقىتتا تۇرغان ئۆيىنىڭ ئىشكى دەل ماشنا ئىسكلاتىنىڭ كىچىك ئىشكىگە ئوخشاش ئىدى. يولداش يولداشلارغا ھاياجانلانغان ھالدا قارايتتى. ماركسلىق پىكاپقا ھاياجانلانغان ھالدا قارايتتى. چۈنكى ئۇلارنىڭ بۇ پىكاپ بىلەن ئالاھىدە باغلىنىشى بار-دە!

ئەينى چاغدا مېيىۋەن بېگى كەنتىدىكى رادىئو ئىستانسىسى قۇرۇلۇشى بىلەنلا دۇشمەن تەرىپىدىن تەقىپ قىلىنغان. ۋەكىللەر ئۆمىكى سۆھبەت ئۈچۈرلىرىنى يەنىمۇ كەڭ ئاڭقىتدا بىخەتەر يەتكۈزۈش ئۈچۈن، نەنجىڭ يۈيخۇاتەينىڭ يېنىدا يەنە بىر مەخپىي رادىئو ئىستانسىسى قۇرغان. 1946- يىلى 6- ئاينىڭ 24- كۈنى ۋەكىللەر ئۆمىكى مەخپىي ئىشلار خادىمى لىۋچاڭۈېن بىلەن شۇي گوپىڭنى «ئەر - خوتۇن» لۇق سالاھىيىتى بىلەن مەخپىي رادىئو ئىستانسىسىگە خىزمەتكە ئەۋەتكەن. يولداش جۇ ئېنلەي مۇشۇ پىكاپ بىلەن ئىككىسىنى خىزمەت ئورنىغا ئاپىرىپ قويغان. سەبداشلىق مۇھەببىتى، يولداشلىق مېھرى كېيىنكى كۈنلەردە ئۇلارنى راست ئەر- خوتۇنغا ئايلاندۇرغان. بۇ پىكاپ ئۇلارنىڭ سەبداشلىقتىن، يولداشلىقتىن ئەر- خوتۇنغا ئايلانغانلىقىنىڭ گۇۋاھچىسى.

شۇنىڭدىن بۇيان 50 يىل ئۆتۈپ كەتتى. بۇ ئىككى پىكاپنىڭ پاسونى كونا بولسىمۇ، ئىنقىلابىي ئەنئەنە تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشتا قىممەتلىك بۇيۇم بولۇپ قالدى.

زادە شاھمەردان تەرجىمىسى

خەلقئارا ئۇچۇر لىنىيىسىنىڭ تورلاشتۇرۇلۇشى

— (INTERNET) توغرىسىدا

لى كېفۇ

دۇنياغا نەزەر

پېقىنقى بىر مەزگىلدە خەلقئارا ئۇچۇر لىنىيىسى INTERNET توغرىسىدىكى مۇنازىرىلەر كۆچىيىپ كەتتى. بۇ بىر تەرەپتىن، ئاممىنىڭ ئۇچۇرنى ئىجتىمائىلاشتۇرۇش جەھەتتىكى قىزغىنلىقىنى قوزغىسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئەسقاتقىدىغان تېخنىكىلار جەھەتتىكى قايمۇقۇشنى ئەكس ئەتتۈردى. مەن بۇ مەسىلە توغرىسىدا بەزى مۇتەخەسسىسلەرنى زىيارەت قىلدىم.

سوئال: ھازىر كومپيۇتېر جۇغلىغۇدا ئومۇملاشتى. كومپيۇتېر ئۇچۇر تورىغا كىرمەكچى بولغانلارمۇ كۆپەيدى. شۇڭا كىشىلەر INTERNET قا ناھايىتى دىققەت قىلماقتا. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بەرسىڭىز.

جاۋاب: INTERNET دېگەن زادى نېمە؟ بۇ ھەقتە تېخى ئېنىق ئۇقۇم يوق. تېخنىكا نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، ئۇ ئوخشاشمىغان تورلارنىڭ ئۆزئارا چېتىلىشىنى كۆرسىتىدۇ. INTERNET خەلقئارالىق تورلاشتۇرۇشقا قارىتىلغان. ئۇ دۇنيادىكى 160 تىن ئارتۇق دۆلەت ۋە رايونىي بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرىدۇ. ئۇنىڭ ئابونتلىرى 35 مىليوندىن ئاشىدۇ. 2000- يىلى تور 1 مىليونغا، كومپيۇتېر 100 مىليونغا، ئابونت 1 مىلياردقا يېتىدۇ. ئۇنى كەلگۈسىدىكى ئۇچۇر لىنىيىسىنىڭ دەسلەپكى شەكلى، ھازىرقى ئۇچۇر لىنىيىسىنىڭ گەۋدىلەندۇرۇلۇشى دېيىشكە بولىدۇ.

سوئال: INTERNET نىڭ رولىنى قىسقىچە چۈشەندۈرۈپ باقسىڭىز؟

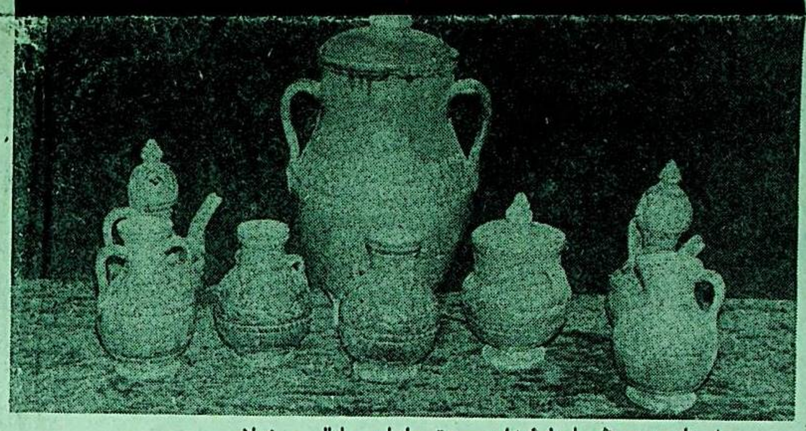
جاۋاب: INTERNET نىڭ ھاياتىي كۈچى كۆچلۈك، رولى غايەت زور. كىشىلەر ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ مەسىلىلەرنى مۇھاكىمە قىلالايدۇ؛ ئۆچۇر يەتكۈزەلەيدۇ. ئۇ سېكۇنتىغا مىڭلىغان، تۈمەنلىگەن كىشىلەرنى ئۇچۇر بىلەن تەمىنلىيەلەيدۇ. تورغا كىرگەنلەر پوچتا ئالاقىسى، ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون، فوتو تېلېگراف مەقسەتلىك تاردىكى مەسئۇلات ھىسابلىنىدۇ. ئاپتوۋتۇنىك ياسلىشى بىر قەدەر مۇرەككەپ بولۇپ، ئۇ ئېغىز، قورساق، جوغا- چەپچەك، تۇنقا قاتارلىق قىسىملارنىڭ بىرىكىشىدىن ھاسىل بولغان. قورساق قىسمىغا چۆگىلىتىپ بىر قاتار تۆشۈكچىلەر ئۇيۇلغان. بۇنىڭدىن باشقا ماي، سەي كورىلىرى ۋە لازا قاچىسى، كىچىك كوزا قاتارلىقلارمۇ ناھايىتى ئەپسىز - پاراسىتى نامايەندىلىرىنىڭ بىرى بولغان يېڭسار كۆلالچىلىقى ئۆلادتىن ئەلاۋىدا داۋاملىشىپ كەلگەن بولۇپ، ئۆز ئالاھىدىلىكى بىلەن ھازىرمۇ خېرىدارلارنى كۆپلەپ جەلپ قىلماقتا. ماڭشىن يېزا تومبىشى كەنتىدىكى ھاشىم ئاخۇن ئۇستا ياسىغان ئۇچ خىل ساپال بۇيۇم 1987- يىلى مەملىكەت بويىچە گۈاڭجۇدا ئېچىلغان 20- نۆۋەتلىك قول ھۈنەر، سايامەت خاتىرە بۇيۇملىرى سودا يەرلەنكسىدە مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىن كەلگەن مۇتەخەسسىسلەرنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. 52 ياشلىق ئىلاخۇن ئۇستا 36 يىل كۆلالچىلىق بىلەن شۇغۇللانغان بولۇپ، بۇ سودا يەرلەنكسىدە مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىن كەلگەن مۇتەخەسسىسلەرنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. 52 ياشلىق ئىلاخۇن ئۇستا 36 يىل كۆلالچىلىق بىلەن شۇغۇللانغان بولۇپ، بۇ جەريانىدا بەش شاگىرت يېتىشتۇرگەن. ھازىر ئىلاخۇن ئۇستا ياسىغان ئاپتوۋتا، چىلاپچا، كىچىك كوزا، خۇمرا، ئۈرىق، تاۋاق قاتارلىق 50 خىل ساپال بۇيۇم ئۆزىنىڭ نەپىس، رەڭدارلىقى بىلەن مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىن كەلگەن سايامەتچىلەرنى قىزىقتۇرماقتا.

يېڭسار كۆلالچىلىقى

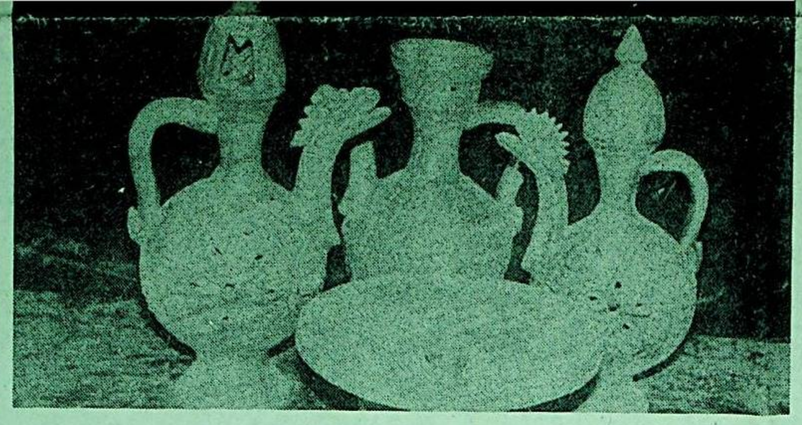
تۇرغۇن ئۆمەر

يېڭسار- قەدىمكى يېپەك يولىنىڭ مۇھىم قاتناش تۆگۈنى بولغاچقا، بۇ جايدا ھۈنەر، تىجارەت بىر قەدەر راۋاجلانغان. مانا مۇشۇنداق تارىخىي شارائىتتا يېڭساردا ساپالدىن ھېجىر (ساپال قاچا)، ئۈرىق، ئىدىش، تەشتەك، كوزا، ئاپتوۋا، چىلاپچا قاتارلىق نەچچە ئون خىل بۇيۇم ئىشلەپ چىقىرىلغان.

يېڭسارنىڭ ساپال بۇيۇملىرى تېپىك مىللىي ئۇسلۇبقا ۋە يەرلىك ئالاھىدىلىككە ئىگە. ئۇنىڭ ئىشلىنىشى نەپىس، رەڭلىرى ئوچۇق، گۈل نۇسخىلىرى كۆپ بولۇپ، روشەن مىللىي تۇسكە ئىگە. بولۇپمۇ ئاپتوۋا شىنجاڭ بويىچە ئالدىنقى قاتاردىكى مەھسۇلات ھىسابلىنىدۇ. ئاپتوۋتۇنىك ياسلىشى بىر قەدەر مۇرەككەپ بولۇپ، ئۇ ئېغىز، قورساق، جوغا- چەپچەك، تۇنقا قاتارلىق قىسىملارنىڭ بىرىكتۈرۈلۈشىدىن ئىبارەت

سۈرەتلەردە: يېڭساردا ئىشلەپ چىقىرىلغان ساپال بويۇملار.

«ئۇچەملىك جۇڭگو يېزىقى سۇپىسى» دەپ نام ئالغان RICHWIN FOR INTERNET ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭدا يەرشارى بويىچە جۇڭگو يېزىقى ۋە ياپون يېزىقى سەپرلىرىنى ئايتوماتىك پەرقلەندۈرگىلى بولىدۇ. ئۇنىڭدا 71 مىڭ سۆز بىرىكمىسى ۋە تېرمىندىن تەركىب تاپقان لۇغەت بار. بۇ، جۇڭگولۇقلارنىڭ INTERNET نى قوللىنىشىغا ئاسانلىق يارىتىپ بەردى. شۇڭا تىل جەھەتتىكى قىينچىلىقنى ھەل قىلغىلى بولىدۇ. بىز بۇ قوراللىنىڭ يارىدەمىدە «ئۇچۇر لىنىيىسىدىكى جۇڭگو پاراۋۇزىنى ئۇچقاندەك مائغۇزۇش» نىشانغا يېتەلەيمىز.

ئەسئەت ئىسمائىل تەرجىمىسى

باش شتابى جەنۇبدىكى دۇنيا سەھىيە تەشكىلاتى 5- ئاينىڭ ئاخىردا ئېلان قىلغان «1996- يىللىق دۇنيا سەھىيە دوكلاتى»دا: ئىنسانىيەت يەرشارى خاراكتېرلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكنىڭ زور كۆلەمدە تارقىلىش گىردابىغا يېرىپ قالدى، ئىنسانىيەت تەرەققىياتىمۇ توقۇز چوڭ مەسىلىگە دۇچ كېلىۋاتىدۇ، دەپ كۆرسىتىلىدۇ.

1. تۇغۇت ئەھۋالى

1995- يىلى يەرشاردا يېڭىدىن تۇغۇلغان بوۋاق 139 مىليونغا يەتكەن. بارغانسېرى كۆپ ئادەم ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىش تەدبىرى قوللانغاچقا، ئايالىلارنىڭ تۇغۇت قېتىمى 1980- يىلىدىكى 3.7 دىن 1990- يىلىدىكى 3.2 گە چۈشكەن. تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە 15-19 ياشقىچە بولغان قىزلارنىڭ تۇغۇت نىسبىتى تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەرنىڭكىدىن ئىككى ھەسسە يۇقىرى بولغان.

2. ئادەملەرنىڭ ئۆمرى

يەرشارى نوپۇسىدىن قارىغاندا، 1995- يىلى ئادەملەرنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى 65 ياشتىن يۇقىرى بولۇپ، 1985- يىلىدىكىدىن ئۇچ ياش ئاشقان. تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەردە كىشىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى 75 ياش، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە 64 ياش، تەرەققىي قىلمىغان دۆلەتلەردە 52 ياش بولغان. سېررالېئونې يەرشارى بويىچە كىشىلەرنىڭ ئۆمرى ئەڭ قىسقا دۆلەت بولۇپ، كىشىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى 40 ياش، بۇ ئەڭ ئۇزاق ئۆمۈر كۆرىدىغان ياپونىيىلىكلەرنىڭ ئۆمرىنىڭ (79.7 ياش) يېرىمىغا توغرا كېلىدۇ.

1975- يىلى يەرشارى بويىچە 52 مىليون ئادەم ئۆلگەن. بۈگۈنكى كۈندە 17 مىليون ئادەم يۇقۇملۇق كېسەللىك بىلەن ئۆلگەن. تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە بەش ياشتىن تۆۋەن 11 مىليون بالا ئۆلگەن. بۈگۈنكى توقۇز مىليونى يۇقۇملۇق كېسەللىك بىلەن ئۆلگەن. ئافرىقا قىتئەسىدە نورمالسىز ئەھۋالدا ئۆلۈپ كېتىدىغانلارنىڭ 40 پىرسەنتى بەش ياشتىن تۆۋەن بالىلار. 1995- يىلى يېڭى تۇغۇلغان 8 مىليون 400 مىڭ بوۋاق يېشىغا توشمايلا ئۆلۈپ كەتكەن.

بازار ئىگىلىكىنى يولغا قويغان تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەردە يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقلارنىڭ ئۆلۈش نىسبىتى ‰ 6.9، ئەمما ئەڭ نامرات دۆلەتلەردە بولسا ‰ 106.2 بولغان.

3. نوپۇس

1995- يىلى دۇنيا نوپۇسى 5 مىليارد 700 مىليونغا يەتكەن. ھازىر يىلغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن % 1.5 نوپۇس كۆپەيمەكتە. ئۇ 2- دۇنيا ئۇرۇشىدىن بۇيانقى نوپۇس ئەڭ تاستا كۆپەيگەن مەزگىل. مۆلچەرلىنىشچە، كەلگۈسى 20 يىلدا دۇنيا نوپۇسى يىلغا 90 مىليون ئادەم قوشۇلۇش سۈرئىتى بىلەن كۆپەيشى مۇمكىن، 2050- يىلغا بارغاندا تۆۋەنلەپ يىلغا 50 مىليون ئادەم كۆپەيشى مۇمكىن. ھازىر تەرەققىي قىلمىغان 48 دۆلەتنىڭ نوپۇسى جەمئىي 589 مىليون بولۇپ، 2050- يىلىغا بارغاندا 1 مىليارد 700 مىليونغا يېتىدۇ.

4. باللارنىڭ سالامەتلىكى

1985- يىلىدىن 1995- يىلىغىچە تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە بەش ياشتىن تۆۋەن بالىلارنىڭ بەدەن ئېغىرلىقىنىڭ ئۆلچەمگە يەتمەسلىك نىسبىتى % 34 تىن % 31 كە چۈشكەن. ئەمما تەرەققىي قىلمىغان دۆلەتلەردە ئوخشاش ياشتىكى باللارنىڭ ئېچىدە بەدەن ئېغىرلىقى ئۆلچەمگە يەتمىگەنلىرى ھېلىمۇ 40 پىرسەنتنى ئىگىلەيدۇ. 1995- يىلى سەھرايى كەبىرنىڭ جەنۇبىدىكى ئافرىقا دۆلەتلىرىدە 6 مىليون 700 مىڭ بالىنىڭ بەدەن ئېغىرلىقى ئۆلچەمگە يەتمىگەن.

5. يۇقۇملۇق كېسەللىك ۋە قايتا قوزغىلىدىغان يۇقۇملۇق كېسەللىك

يېقىنقى 20 يىل مابەينىدە يەر شارىدا ئاز دېگەندىمۇ 30 خىل يېڭى تېپىتكى كېسەللىك پەيدا بولغان. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئالىملار نۇرغۇن خىلدىكى جىگەر يالىۇغى ۋىرۇسىنى بايقىغان. يەرشارى بويىچە 2 مىليارد ئادەم B تىپلىق جىگەر يالىۇغى ۋىرۇسىدىن يۇقۇملانغان، بۈنىڭ ئىچىدە 350 مىليون ئادەم سوزۇلما خاراكتېرلىك جىگەر يالىۇغىغا گىرىپتار بولغان، ئۇلارنىڭ جىگەر كېسەللىكى بىلەن ئۆلۈپ كېتىش ئېھتىمالى بار. 100 مىليون ئادەم سوزۇلما خاراكتېرلىك جىگەر يالىۇغى ۋە داۋالاش مۇمكىن بولمايۋاتقان C تىپلىق جىگەر يالىۇغىغا گىرىپتار بولغان.

1992- يىلى ھىندىستاننىڭ شەرقىي جەنۇبىي قىسمىدا «ۋىبورئو خولېرا» دەپ ئاتالمىدىغان بىر خىل يېڭى تېپىتكى خولېرا بايقالغان، ئۇزاق ئۆتمەي بۇ خولېرا ھىندىستاننىڭ باشقا رايونلىرىغا ۋە جەنۇبىي، شەرقىي ئاسىيا رايونلىرىغا تارقالغان. 1995- يىلى «ۋىبورئو» زايىردا كەڭ تارقىلىپ، ئۆلتۈرۈش نىسبىتى % 80 كە يەتكەن. 1993- يىلى ئامېرىكىدا «ھانتا» ۋىرۇسىنىڭ تارقالغانلىقى بايقالغان، ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈش نىسبىتى % 50 كە يەتكەن. بۇ خىل تارقىلىشچان كېسەللىك ئامېرىكا قىتئەسىدىكى 20 نەچچە دۆلەتتە بايقالغان.

ئىنسانىيەت تەرىپىدىن «بويسۇندۇرۇلغان» تۆبىركۇلىوز (سىل) كېسەللىكى كەڭ كۆلەمدە قايتۇرما ھۆجۇمغا ئۆتكەن، يەنى تۆبىركۇلىوز ۋىرۇسلىرىنىڭ باكتېرىيىگە قارشى دورىلارغا بولغان قارشىلىقى ئاشقان. بۇ كېسەللىك كۆپلىگەن دۆلەتلەردە خالىغانچە زىيانكەشلىك قىلىپ، يىلىغا 31 مىليون ئادەمنىڭ ئۆلۈشىگە سەۋەب بولغان. يوقالغىنىغا نەچچە ئون يىل بولغان خولېرا 1991- يىلى پېرۇغا تاجاۋۇز قىلغاندىن كېيىن، ئامېرىكا چوڭ قورۇقلۇقىغا قايتىپ كەلگەن. خولېرا يەنىلا يەرشارىدىكى 80 دۆلەتنىڭ «يەرلىك كېسەللىك»ى بولۇپ، ھەر يىلى 120 مىڭ ئادەمنىڭ ئۆلۈشىگە سەۋەب بولماقتا.

1990- يىلى روسىيەدىن تارقالغان بوغما كېسەللىكى شەرقىي ياۋروپادىكى 15 دۆلەتكە تارقالغان، 100 مىڭ ئادەم بۇ خىل كېسەللىكتىن يۇقۇملانغان. يەر شارىدا ھەر يىلى 8000 ئادەم بوغما كېسەللىكى بىلەن ئۆلۈپ كېتىۋاتىدۇ.

45 يىلدىن بۇيانقى كۆلىمى ئەڭ زور بولغان سېرىق قىزتما كېسەللىكى 1995- يىلى پېرۇغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرگەن. يەرشارىدا 2 مىليارد ئادەم بۇ كېسەللىكتىن يۇقۇملانغان بولۇشى مۇمكىن. 1994- يىلى ئەيدىز كېسەللىكىدىن باشقا يەرشارىدا جىنسىي ئەزا ئارقىلىق يۇقۇملانغان يېڭى كېسەللىك 333 مىليون قېتىم پەيدا بولغان.

6. يوقىلىۋاتقان كېسەللىكلەر

ھازىر 145 دۆلەتتە يۇلۇن يالىۇغى تۇتقىلدى. مۆلچەرلىنىشچە، بۇ خىل كېسەللىك مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا پۈتۈن دۇنيادا يوقىلىدىكەن. ماخاۋ كېسەللىكى بۈگۈندىن كېيىن خېلى يىللارغىچە ئىنسانلارنىڭ سالامەتلىكىگە تەھدىت سالمايدىكەن.

«گېۋىنىيە قورۇتى كېسەللىكى» بۈگۈندىن كېيىنكى بىر قانچە يىل ئىچىدە تەلتۆكۈس تۇتقىتىلىدۇ. قارىغۇلۇق كېسەللىكى غەربىي ئافرىقىدىكى 11 دۆلەتتە تەدرىجىي يوقىتىلماقتا.

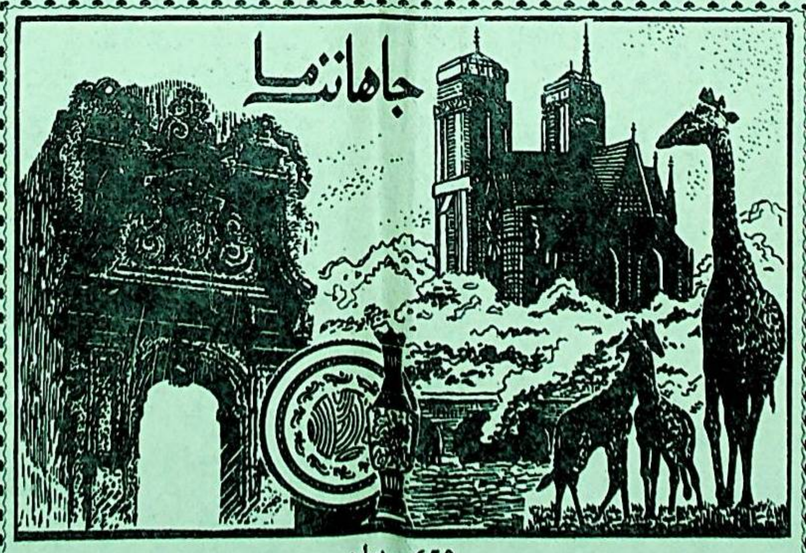
7. راك كېسەللىكى

1995- يىلى يەرشاردا 6 مىليون 600 مىڭ ئادەم راك كېسەللىكى بىلەن ئۆلگەن. تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەردىكى بالىياقۇ بوينى راكىنىڭ 65 پىرسەنتى جىنسىي ئەزالاردىن يۇقۇملانغان، تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەردە بۇ نىسبەت % 87 كە يەتكەن. % 82 جىگەر راكى B تىپلىق ۋە C تىپلىق جىگەر كېسەللىكى ۋىرۇسىدىن پەيدا بولماقتا. بۇ ۋىرۇسلار ئاساسەن قان بېرىش ۋە جىنسىي ئەزالار ئارقىلىق يۇقۇملىنىدىكەن. بۈگۈندىن باشقا، % 55 ئاشقازان راكى يېمەكلىك ئارقىلىق يۇقۇملانماقتا.

8. ۋاكسىنا ئۇرۇش

1996- يىلى 5- ئاي ئىنسانلارنىڭ چېچەك ۋاكسىنىسى ئۇرۇپ مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىغا 200 يىل توشقان مەزگىل. پۈتۈن دۇنيادا % 80 بالغا ئالتە خىل مۇداپىئە ۋاكسىنىسى ئۇرۇلىدۇ. بىراق ئافرىقىدىكى كۆپلىگەن دۆلەتتە بالىلارنىڭ يېرىمىدىن ئازراقىغىلا ۋاكسىنا ئۇرۇلىدۇ. 1995- يىلى 300 مىليون بالىغا يۇلۇن يالىۇغىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كۇمۇلىچى ببرىلگەن. 1995- يىلى يېڭىدىن تۇغۇلغان 700 مىڭ بوۋاقنىڭ ئانىسىغا قاتمىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋاكسىنىسى ئۇرۇلغاچقا، بالىلار ئوكۇشلۇق تۇغۇلغان.

ئوبۇلقاسىم غوپۇر تەرجىمىسى

650 ـ سان

(بېشى 1 - بەتتە)

ئاخباراتچىلىق - پارتىيە هاياتىنىڭ بىر قىسمى

تۆمۈسى ۋە روهىي قىياپىتىنى ئەكس ئەتتۈردى، ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى جامائەت پىكرى جەهەتتىن يېتەكلەشتە مۇهىم رول ئويناندى، پۈتۈن مەملىكەتتىكى گېزىتلەر ئىچىدە هەقىقەتەن ئۇلۇق بولدى. مەركەز «خەلق گېزىتى» ئىدارىسىنىڭ خىزمەتلىرىدىن مەمنۇن. «خەلق گېزىتى» خەلق ئاممىسى ئىچىدە ئىشەنچكە ئېرىشتى، ئابروي تاپتى. كۆپچىلىكنىڭ بۇنداق ئىشەنچ ۋە ئابروينى قەدىرلەپ، خىزمەتنى ئۇزلۇكسىز ياخشى ئىشلەپ، گېزىتنى تېخىمۇ ياخشى چىقىرىشنى ئۇمىد قىلىمەن.

جىياڭ زېمىن سۆزىدە جامائەت پىكرى يۆنىلىشى توغرىسىدا ئالاهىدە توختالدى. ئۇ مۇنداق دېدى: مەن مەملىكەتلىك تەسۋىرات - ئىدىيە خىزمىتى يىغىنىدا: كىشىلەرنى ئىلمىي نەزەرىيە بىلەن قوراللاندۇرۇش، توغرا جامائەت پىكرى بىلەن يېتەكلەش، ئالىيجاناب روھ بىلەن تەربىيىلەش، نادىر ئەسەرلەر بىلەن ئىلهاملاندۇرۇش لازىم، دېگەنىدىم. تەسۋىرات - ئىدىيە خىزمىتى تارماقلىرى ۋە ئورۇنلىرى ئەڭ ياخشى مەسئۇلاتنى خەلققە تەقدىم قىلىشى، ئەڭ ياخشى مەسئۇلات ئارقىلىق «كىشىلەرنى قوراللاندۇرۇشى»، «كىشىلەرنى يېتەكلىشى»، «كىشىلەرنى تەربىيىلىشى»، «كىشىلەرنى ئىلهاملاندۇرۇشى» لازىم. ئاخبارات ئورۇنلىرى پۈتكۈل جەهەتتە مۇهىم رول ئويناياليدۇ، بولۇپمۇ كىشىلەرنى توغرا جامائەت پىكرى ئارقىلىق يېتەكلەش جەهەتتىكى ۋەزىپىسى ئېغىر هەم شەرەپلىك.

ئۇ مۇنداق دېدى: ئىقتىسادىي بازىس ئۈستۈرۈلمىنى بەلگىلەيدۇ. ئۈستۈرۈلمىمۇ ئۆز نۆۋىتىدە ئىقتىسادىي بازىسقا غايەت زور ئەكس تەسىر كۆرسىتىدۇ، بۇ، ماركسىزمنىڭ بىر ئاساسىي نۇقتىسىنەزەرى. ئاخبارات جامائەت پىكرى ئۈستۈرۈلما، ئىدېئولوگىيىنىڭ مۇهىم تەركىبىي قىسمى بولۇش سۈپىتى بىلەن، ئۆز ئالاهىدىلىكى ۋە ئۈستۈنلۈكى ئارقىلىق جەمئىيەتتىكى سىياسىي، ئىقتىساد، مەدەنىي تۈرمۇشنىڭ هەرقايسى ساهەلىرى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىشىدۇ، ئۇنىڭغا كەڭ دائىرىدە چوڭقۇر تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئاخبارات تارقىتىش ۋاستىسى يېتەرلىك تەرەققىي تاپمىغان دەۋردە شۇنداق بولغان، ئاخبارات تارقىتىش ۋاستىسى بارغانسېرى زامانىۋىلىشىۋاتقان بۈگۈنكى كۈندە تېخىمۇ شۇنداق بولىدۇ.

ئۇ مۇنداق دېدى: پارتىيىمىزنىڭ پىشقەدەم بىر ئەۋلاد ئىنقىلابچىلىرى جامائەت پىكرى خىزمىتىگە ئىنتايىن ئەهمىيەت بەرگەن. يولداش ماۋزېدۇڭ مۇنداق دېگەنىدى: «بىر ئۆلكە گېزىتى پۈتۈن ئۆلكە خىزمىتى ۋە بارلىق خەلقنى ئىنتايىن زور دەرىجىدە تەشكىللەش، ئىلهاملاندۇرۇش، رىغبەتلەندۇرۇش، تەنقىدلەش، ئىلگىرى سۈرۈش رولىنى ئويناياليدۇ.» ئۆلكە گېزىتى شۇنداق ئىكەن، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئورگان گېزىتى بولغان «خەلق گېزىتى» تېخىمۇ شۇنداق قىلىشى كېرەك، ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش يولغا قويۇلغان يېڭى تارىخىي شارائىتتا، يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ مۇنداق دېگەن: «پارتىيىمىزنىڭ گېزىت - ژۇرناللىرى پۈتۈن مەملىكەتنىڭ تىنچ، ئىتتىپاقلىقىنىڭ ئىدىيە جەهەتتىكى مەركىزى بولۇشى لازىم». بىز بۇ يولىيورۇقلارنىڭ روهىنى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈپ، ئاخبارات خىزمىتىمىزگە يېتەكچى قىلىشىمىز لازىم.

جىياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: پۈتۈن مەملىكەتتىكى هەر مىللەت خەلق 9- بەش يىللىق پىلان ۋە 2010- يىلىغىچە بولغان كەلگۈسى نىشان پروگراممىسىدا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار پىلاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلماقتا، ئىشىنىك باشلىنىشى ياخشى بولدى، ئومۇمىي ۋەزىيەت ياخشى، لېكىن ئالغا بېسىش يولىمىزدا ناهايىتى كوپ قىيىنچىلىق ۋە توسقۇنلۇقلار بار. بىز پارتىيەمىزنىڭ يېتەكچىلىكىدە، ئىسلاهاتنى چىڭ تۇتۇپ، دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇلۇشىنى نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشىيەننىي يېتەكچى قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، هەرقانداق ۋاقىتتا، هەرقانداق ئەهۋالدا ئىدىيە - سىياسىي جەهەتتە پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى بىلەن يۈكسەك دەرىجىدە بىردەك بولۇپ، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق ۋە سوتسىيالىزم ئاساسىي مېلودىيىسىنى ياڭرىتىپ، خەلق ئاممىسىنىڭ ئىسلاهات ۋە قۇرۇلۇش داۋامىدىكى كۈرەش قىلىمەن. شۇنىڭ بىلەن بىللە، پاسسىپلىق، چىرىكلىشىش هادىسىلىرىنمۇ تەنقىد قىلىپ ۋە پاش قىلىپ، جامائەت پىكرىنىڭ نازارەتچىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇش كېرەك. گېزىت ئىدارىسىدىكى يولداشلاردا ئۇمۇمىيلىق ئېڭى، ئۇمۇمىيلىق قارىشى بولۇشى، ئۇلار سىياسەتچىلەر گېزىت چىقىرىشتا چىڭ تۇرۇشى، ئىسلاهات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىپ، گېزىتكە قانداق نەرسىلەرنى بېسىش، قانداق نەرسىلەرنى باسماسلىق، قانداق بېسىش مەسلىسىدە ئۇمۇمىيلىقنى، پارتىيە ۋە خەلقنىڭ بىر پۈتۈن مەنپەئىتىنى ئاساس قىلىشى كېرەك. توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇشى شەرتى ئاستىدا، تەشۋىقات سەنئىتىگە ئەهمىيەت بېرىپ، يېتەكلەش سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، تىرىشىپ ئۆزىنىڭ تەشۋىقات - خەۋەرلىرىنى تۇرمۇشقا، مۇشتېرىلارغا تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرۇشى، گېزىتنى مۇشتېرىلار ياقتۇرىدىغان قىلىپ چىقىرىشى كېرەك.

جىياڭ زېمىن سۆزىدە ئاخبارات قوشۇننىڭ قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىشنىڭ مۇهىملىقىنى ئالاهىدە تەكتىلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئاخبارات ئىشلىرىنى ياخشى باشقۇرۇش - باشقۇرالماسلىق يۇقىرى ساپالىق ئاخبارات قوشۇننىڭ بولۇش - بولماسلىقىغا باغلىق. بىز ئىدىيەۋى - سىياسىي خىزمەتنى كۈچەيتىش ئارقىلىق ئاخبارات خادىملىرىنىڭ ئاكتىپلىقى، تەشەببۇسكارلىقى ۋە ئىجادچانلىقىنى تولۇق ئىشقا سېلىشىمىز كېرەك. ئاخبارات ئورۇنلىرى ماسلىشىشنى كۈچەيتىپ، قودرەتلىك بىرىكمە كۈچ شەكىللەندۈرۈپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا تېخىمۇ زور رول ئويناشى كېرەك. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان مەركەزگە قاراشلىق تەشۋىقات تارماقلىرى ۋە ئاخبارات، جامائەت پىكرى ساهەسىدىكىلەر ئاخبارات جامائەت پىكرىنىڭ بىرىكمە كۈچىنى شەكىللەندۈرۈش جەهەتتە پائال ئىزدىنىپ، پايدىلىق تەجرىبىلەرنى توپلىدى. خىزمەتلەرنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن ئاشۇ تەجرىبىلەرنى يەكۈنلىشىگىلارنى، مۇكەممەللەشتۈرۈشكىلارنى ئۇمىد قىلىمەن.

جىياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: ئاخبارات خادىملىرى، بولۇپمۇ كومپارتىيە ئەزالىرى ۋە رەهبىرىي كادىرلار كىشىلەرنى توغرا جامائەت پىكرى ئارقىلىق يېتەكلەش ۋەزىپىسىنى تېخىمۇ ياخشى ئۇستىگە ئىلىش ئۈچۈن ئۆزلىرىنىڭ ئىدىيە - سىياسىي ساپاسىنى، كەسپىي ساپاسىنى تىرىشىپ ئۆستۈرۈشى كېرەك. ئاخبارات سېپىدىكى يولداشلار، بولۇپمۇ يېشى، ئوتتۇرا ياشلىق يولداشلار هەم تىرادىتسىيە بولۇش، يېراقنى كۆرۈش، هەم ئۆز ئىشىغا پۈختا بولۇپ، ئىدىيە - سىياسىي ۋە كەسپىي

خىزمىتىگە يېتەكچى قىلىشى كېرەك. نەزەرىيە، لۇشيەن ئاساسى ياخشى بولسا، ئەهۋالنىڭ قانچىلىك مۇرەككەپ بولۇشىدىن، ۋەزىيەتتە قانداق ئۆزگىرىش بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، توغرا سىياسىي مەيدان ۋە سىياسىي يۆنىلىشتە چىڭ تۇرالايدۇ.

— سىياسەت، قانۇن، ئىنتىزام جەهەتتە ياخشى ئاساس سېلىش كېرەك. مەركەزنىڭ فاكتېجىن، سىياسەتلىرىنى، دۆلەتنىڭ قانۇن، قائىدە- نىزاملىرىنى مەھكەم ئىگىلەپ، ئاخبارات خىزمىتى ئىنتىزامىغا قاتتىق ئەمەل قىلىشى كېرەك. ئاخبارات خىزمىتى - سىياسىيلىقى، سىياسەتچانلىقى ئىنتايىن كۈچلۈك خىزمەت. ئاخبارات خادىملىرى ئەگەر پارتىيىنىڭ فاكتېجىن، سىياسەتلىرىنى ۋە دۆلەتنىڭ قانۇن، قائىدە - نىزاملىرىنى چۈشەنمىسە، پىششىق بىلمىسە، تەشۋىقاتنى ياخشى قىلالمايدۇ، هەتتا خاتالىق سادىر قىلىپ، پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئىشلىرىغا ئورۇنسىز زىيان يەتكۈزىدۇ.

— ئاممىۋى نۇقتىنەزەر ئاساسىنى ياخشىلىشى كېرەك. ئاخبارات خىزمىتى، پارتىيە گېزىتى خىزمىتى، تېگى - تەكتىدىن ئېيتقاندا، ئاممىۋى خىزمەت، پارتىيەمىزنىڭ ئاممىا بىلەن ئالاقە باغلىشىدىكى مۇهىم ۋاستە. ئاممىا بىلەن زىچ ئالاقە باغلاش - ئاخبارات خادىملىرىنىڭ زۆرۈر دەرسى ۋە ئاساسىي ماهارىتى. شۇڭا كۆپچىلىك مۇستەهكەم ئاممىۋى نۇقتىنەزەر تىكلىشى، خەلق ئاممىسى بىلەن هەمنەپەس - تەقدىرداش بولۇشى، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش خىزمىتىگە ماهىر بولۇشى، دەۋر يۆنىلىشىنى چىڭ ئىگىلەپ، ئاممىنىڭ ساداسىغا قۇلاق سېلىپ، ئىسلاهات، ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان ياخشى ئاخبارات ئەسەرلىرىنى كۆپرەك يېزىشى كېرەك.

— بىلىم ئاساسىنى پۇختىلىشى كېرەك. بىلىم - كۇچ. هەممىدىن ئاۋۋال ئۆزىنىڭ كەسپىي خىزمىتىگە بۈاستە مۇناسىۋەتلىك بىلىملەرنى تىرىشىپ ئىگىلىشى، شۇنىڭ بىلەن بىللە، كۆپرەك كىتاب ئوقۇشى، پەلسەپە، سىياسىي، ئىقتىساد، قانۇن، تارىخ، ئەدەبىياتقا دائىر كىتابلارنىمۇ ئوقۇشى، پەن - تېخنىكا بىلىملىرىنمۇ ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە كۆپرەك ئوقۇشى كېرەك. ئاخبارات قوشۇنىمىزدا سىياسىيىنى بىلىدىغان، ئەتراپلىق بىلىمى بار تەھرىرلەر، مۇخبىرلار، ئوبزورچىلارنىڭ كۆپرەك مەيدانغا كېلىشىنى ئۇمىد قىلىمەن.

— ئاخبارات كەسپىي ئاساسى ياخشى بولۇشى كېرەك. ئاخبارات خىزمىتىدە مەيلى تەھرىرلىك، مەيلى مۇخبىرلىق بولسۇن، هەممىسىدە كەسپىي قابىلىيەت بولۇشى كېرەك، بولۇپمۇ ناهايىتى ياخشى يېزىقچىلىق سەۋىيىسى بولۇش كېرەك. هازىر گېزىتكە بېسىلۋاتقان نۇرغۇن خەۋەر- ماقالىلەرنىڭ ئاساسىي تېمىسى، مەزمۇنى ياخشى، تىلى يېقىملىق هەم ياخشى، ئۇ كىشىلەرنى تەربىيىگە ئىگە قىلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، كىشىلەرگە هۇزۇر بېغىشلايدۇ. لېكىن يەنە بىر قىسىم ئاخبارات ئەسەرلىرىدە سۆز - ئىبارىلەرگە، يېزىقچىلىققا ئەهمىيەت بېرىلمىگەن، سۆز- ئىبارىلىرى تېتىقسىز، سۆزلىرى تەكرار، — يەنىلا هېلىقى بىر نەچچە ئېغىز قېلىپلاشقان سۆزلەر ۋە قۇرۇق گەپ كۆپ، ئۇقۇملار قالايمىقان، ئاجايىپ - غارايىپ سۆزلەر بېغىشلاش كېرەك. ئىككىنچى، هەقىقەتنى ئەسەلىيەتتىن ئىزدەش ئىستىلى، ئەهۋالنى هەقىقىي خەۋەر قىلىش، راست گەپ قىلىش كېرەك. ئۈچىنچى، جاپاغا مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىش ئىستىلى، جاپادىنمۇ، چارچاشتىنمۇ قورقماسلىق، گېزى كەلگەندە خەۋپ - خەتەردىن، قۇربان بېرىشتىنمۇ قورقماسلىق كېرەك. ئۆتۈنچى، پاك - دىيانەتلىك بولۇش ئىستىلى، پۈلپەرەسلىك، راهەتپەرەسلىك ۋە شەخسىيەتچىلىك ئىدىيىسىنىڭ چېرىتىشىنى ئاڭلىق چەكلەش، كەسىپ ئەخلاقىغا ئەمەل قىلىش، هەقلىق ئاخباراتقا قەتئىي قارشى تۇرۇش كېرەك. بەشىنچى، ئىستايىدىل، ئىنچىكە بولۇش ئىستىلى، قىلچە بوشاڭلىق قىلماسلىق، كەسپىي قابىلىيىتىنى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈشكە تىرىشىش، خاتالىقتىن قاتتىق ساقلىنىش كېرەك. ئالتىنچى، يېڭىلىق يارىتىشقا جۇرئەت قىلىش لازىم. ئاخبارات ئىشى ئىشلەۋېتىپ يېڭىلىق يارىتىدىغان ئىش. هەربىر ئادەم دائىرىسى بەك كەڭ ئىش. شۇڭا ئاخبارات خادىملىرى پارتىيىنىڭ ئاخبارات خىزمىتىنىڭ تۈپ فاكتېجىنى ۋە پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش شەرتى ئاستىدا، يېڭى خەۋەر قىلىش ساهەلىرىنى ئۆزلۈكسىز ئېچىشى، يېڭى خەۋەر قىلىش شەكلى ئۈستىدە ئۆزلۈكسىز ئىزدىنىشى، يېڭى خەۋەر قىلىش ۋاستىلىرىنى ئۆزلۈكسىز قوللىنىشى، يېڭى مەزمۇنغا ئىگە نادىر ئەسەرلەرنى ئۆزلۈكسىز يېزىشى كېرەك. «خەلق گېزىتى» تەهرىر هەيئىتى كۆپچىلىكنى قېتىرقىنىپ كەسىپ ئۆگىنىپ، نادىر ئەسەرلەرنى كۆپلەپ ئوتتۇرىغا چىقىرىشقا ئىلهاملاندۇرۇپتۇ ۋە تەشكىللەپتۇ، بۇنى تەشەببۇس قىلىشقا ئەرزىيدۇ.

جىياڭ زېمىن مۇنداق دېدى: «خەلق گېزىتى» گە هەر جەهەتتىكى ئىختىساس ئىگىلىرى توپلانغان. هازىر نۇرغۇن پىشقەدەم يولداش چېكىنىدى. خىزمەت ئورنىدا ئىشلەۋاتقانلارنىڭ كۆپىنچىسى ياش، ئوتتۇرا ياش يولداشلار. ياش، ئوتتۇرا ياش ئاخبارات خادىملىرى ئۆزلىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقى ۋە ئۈستۈنلۈكىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشى هەم ئۆزىدىكى ئاجىزلىق ۋە يېتەرسىزلىكلىرىنمۇ كۆرۈشى، باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىنى ئۆگىنىپ، ئۆزىنىڭ يېتەرسىزلىكىنى توگىتىپ، پىشقەدەم ئاخبارات خادىملىرىنىڭ ياخشى ئەنئەنىسى، ياخشى ئىستىلىغا ۋارىسلىق قىلىپ ۋە ئۇنى جارى قىلدۇرۇپ، سىياسىي، كەسپىي جەهەتتە تېزرەك پىشىپ يېتىلىشى كېرەك. گېزىت ئىدارىسىنىڭ رەهبەرلىرى ياشلار، ئوتتۇرا ياشلىق خادىملارنىڭ خىزمىتىگە تېخىمۇ ئەهمىيەت بېرىشى، ئۇلارغا يۈك ئارتىشى، ئۇلارنىڭ قابىلىيىتىنى تەقدىم قىلىشغا، تېزرەك قابىلىيەت يېتىشتۇرۇشگە تىرىشىپ شارائىت هازىرلاپ بېرىپ، سىياسىي جەهەتتە كۆچلۈك، كەسىپ جەهەتتە پىشقان، ئىنتىزامى قاتتىق، ئىستىلى دۇرۇس ئاخبارات قوشۇنىنى يېتىشتۇرۇشى كېرەك.

جىياڭ زېمىن ئاخىردا مۇنۇلارنى تەكتىلىدى: پۈتۈن پارتىيە گېزىت باشقۇرۇش، ئاممىا گېزىت باشقۇرۇش - پارتىيەمىزنىڭ ئىزچىل فاكتېجىنى. يېڭى تارىخىي دەۋردە بۇ فاكتېجىننى يېڭى ۋەزىيەتكە، يېڭى ئەهمىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ تېخىمۇ ياخشى ئىزچىللاشتۇرۇش كېرەك.

«خەلق گېزىتى» ئىدارىسىدىكى يولداشلار زېهنىي كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، گېزىتنى ياخشى چىقىرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا،

كۆرەش قىلماقتا. ئىشنىك باشلىنىشى ياخشى بولدى، ئومۇمىي ۋەزىيەت ياخشى، لېكىن ئالغا بېسىش يولىمىزدا ناھايىتى كوپ قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەرنى يېڭىشىمىز ۋە ھەل قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. بىز كاللىمىزنى سەگەك تۇتۇپ، پۈرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ، ئىسلاھاتنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئېچىۋېتىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، ئىقتىسادىي تەرەققىيات ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنى ئومۇمىيۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈپ، تىنچ، ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى قەتئىي قوغدىشىمىز لازىم.

ئۇ مۇنۇلارنى تەكتىلىدى: «خەلق گېزىتى»نى قانداق باشقۇرۇش پۈتۈن مەملىكەتتىكى گېزىتلەر ۋە ئاخبارات ساھەسى ئۈچۈن ئېنىقاندا، زور ئۇلۇغ كۆرسىتىش ۋە يېتەكلەش رولىنى ئوينايدۇ. «خەلق گېزىتى»نىڭ

يەنىلا ھېلىقى بىر نەچچە ئېغىز قېلىپلاشقان سۆزلەر ۋە قۇرۇق گەپ كۆپ، ئۇقۇملار قالايمقان، ئاجايىپ - غارايىپ سۆزلەر ئىشلىتىلگەن، ئۇنى ئوقۇغان كىشى ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەيدۇ. مۇنداق ناچار يېزىقچىلىق ئىستىلىنى تۈزىتىش كېرەك. ئاخبارات خىزمىتىدە جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ ئاساسىي ماھارەت يېتىلدۈرۈشنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلىش كېرەك.

— يېڭى تارىخىي دەۋردە يەنىلا پارتىيىنىڭ ئاخبارات خىزمىتىدىكى ياخشى ئىستىلىنى جارى قىلدۇرۇش كېرەك: بىرىنچى، كەسپىنى ھۆرمەتلەش ئىستىلى بولۇشى كېرەك. پارتىيىنىڭ ئاخبارات ئىشلىرىنى قىزغىن سۆيۈش، پارتىيىنىڭ ئاخبارات ئىشلىرىغا ئۆزىنى

ياش، ئىنتۇرا ياشلىق يولداشلار ھەم ئىرادىلىك بولۇش، يېراقنى كۆرۈش، ھەم ئۆز ئىشىغا پۇختا بولۇپ، ئىدىيە - سىياسىي ۋە كەسپىي ئاساسىنى ياخشىلاش جەھەتتە سەمىمىي تىرىشىپ، قاتتىق كۈچ سەرپ قىلىشى كېرەك.

جياڭ زېمىن ئاخبارات خادىملىرىغا مۇنداق ئالتە كونكرېت تەلەپ قويىدى:

— ئاخبارات خادىملىرى نەزەرىيە، لۇشيەن جەھەتتە ياخشى ئاساس سېلىشى كېرەك. ماركسىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى ۋە يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىدە، پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەندە چىڭ تۇرۇشى، ئۇنى ئۆزىنىڭ ئىدىيىسى ۋە

«خەلق گېزىتى» ئىدارىسىدىكى يولداشلار زېھنىي كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، گېزىتنى ياخشى چقىرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، تىجارەت ۋە باشقۇرۇشنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلىشى كېرەك. ھەر دەرىجىلىك پارتكوم ۋە ھۆكۈمەتلەر «خەلق گېزىتى» گە تېخىمۇ كۆڭۈل بۆلۈشى، «خەلق گېزىتى» نى قوللىشى، «خەلق گېزىتى» نى ياخشى چقىرىش ئۈچۈن تېخىمۇ ئاكتىپ تۆھپە قوشۇشى كېرەك.

بۈگۈنكى كۆزدىن كۆچۈرۈشكە ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۇنىڭ شۇجىسى دېڭ گۈەنگېن قاتناشتى.

نامراتلارغا يار - يۆلەك بولۇش بويىچە ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش جېڭىنى ياخشى قىلايلى

(بېشى 1 - بەتتە)

نامراتلىقنى تۈگىتىپ، ئىلىمىزدىكى مىللەتلەرنىڭ ئورتاق بېيىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش - جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشنىڭ ئاخىرقى نىشانى. مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا، ئىلىمىز يېزىلىرىدىكى نامرات ئاھالىنىڭ كېيىنىش، ئوزۇقلىنىش مەسلىسىنى ئاساسىي جەھەتتىن ھەل قىلىش - پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۈيۈەن بەلگىلىگەن ستراتېگىيىلىك نىشان. «نامراتلىق سوتسىيالىزم ئەمەس». يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ بۇ مەشھۇر سۆزىنى جۇڭگو خەلقىنىڭ نامراتلىقنى تۈگىتىش كۈرىشىنى قانات يايدۇرۇشتىكى ختابنامىسى دېيىشكىمۇ بولىدۇ. بىر قىسىم رايونلار، بىر قىسىم كىشىلەرنى ئاۋۋال بېيىتىش بىلەن بىللە ئورتاق بېيىشنى پەيدىنپەي ئىشقا ئاشۇرۇش - جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش نەزەرىيىسىنىڭ مۇھىم مەزمۇنى. ئىلىمىز ھۆكۈمىتى نامراتلىقنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە تېزدىن تۈگىتىش ئۈچۈن، 1994-يىلى «دۆلەتنىڭ يەتته يىلدا 80 مىليون نامراتقا يار - يۆلەك بولۇشى بويىچە ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش پىلانى»نى تۈزۈپ چىقىپ، ئادەم كۈچى، ماددىي كۈچ، مالىيە كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، يەتته يىلچە ۋاقىت ئىچىدە 80 مىليون نامرات ئاھالىنىڭ كىيىمى پۈتۈن، قورسقى توق بولۇش مەسلىسىنى ئاساسىي جەھەتتىن ھەل قىلىشنى ئېنىق تەلەپ قىلدى ۋە بىر قاتار چوڭ - چوڭ سىياسەت، تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ ئىلىمىزنىڭ مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا نامراتلىقنى ئاساسىي جەھەتتىن تۈگىتىشتىكى پروگراممىا خاراكتېرلىك پىلانى، بۇ پىلاننى يولغا قويۇش - دۆلىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىغا مۇناسىۋەتلىك ئومۇمىي خاراكتېرلىك مۇھىم ۋەزىپە، سوتسىيالىزم تۈزۈمىنىڭ ئۆزىگە للىكىنىڭ كونكرېت گەۋدىلىنىشى، ئىلىمىزدىكى مىللەتلەرنىڭ ئورتاق بېيىشنى ئىلگىرى سۈرۈشتىكى زور تەدبىر. شۇڭا بۇ چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە. يولداش جياڭ زېمىن نامراتلىقنى تۈگىتىشنىڭ ئەھمىيىتى توغرىسىدا تەكتلەپ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا، بىز 80 مىليون كىشىنىڭ كېيىنىش، ئوزۇقلىنىش مەسلىسىنى ھەل قىلساق، دۇنيا ئاھالىسىنىڭ تۆتتىن بىر قىسمىنى ئىگىلەيدىغان جۇڭگو خەلقىنىڭ ياشاش ھوقۇقىدىن ئىبارەت بۇ ئەڭ چوڭ، ئەڭ ئاساسلىق كىشىلىك ھوقۇق مەسىلىسىنى ئۈزۈل - كېسىل ھەل قىلغان بولىمىز. بۇ بىز جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ تارىخىدىكى چوڭ ئىش بولۇپلا قالماستىن، ئىنسانىيەتنىڭ تەرەققىيات تارىخىدىمۇ زور ئىجادىي ھەرىكەت.»

«دۆلەتنىڭ يەتته يىلدا 80 مىليون نامراتقايار - يۆلەك بولۇش بويىچە ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش پىلانى»نىڭ يولغا قويۇلغىنىغا ئازكەم ئۈچ يىل بولدى، خىزمەتتە ئىلگىرىلەش ئوڭۇشلۇق بولۇپ، كۆرۈنەرلىك ئۇنۇم ھاسىل قىلىندى. لېكىن شۇنى سەگەكلىك بىلەن كۆرۈش كېرەككى، ئىلىمىزدە نامرات ئاھالىنىڭ سانى بارغانسېرى ئازىيىۋاتقان بولسىمۇ، ھەل قىلىشنىڭ قىيىنلىق دەرىجىسى بارغانسېرى زورىيىۋاتىدۇ. شۇڭا ۋەزىپە يەنىلا ئىنتايىن مۇشكۈل. ئىلىمىزنىڭ نامراتلارغا ياۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق يار - يۆلەك بولۇش خىزمىتى مۇتلەق نامراتلىق مەسىلىسىنى ئاخىرقى ھېسابتا ھەل قىلىشنىڭ مۇستەھكەم ئىستىھكامغا ھۇجۇم قىلىش باسقۇچىغا كىردى. بۇ باسقۇچتا ئۇمىدمۇ زور، قىيىنچىلىقمۇ زور. ئۇمىد زور دېگىنىمىزدە، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۈيۈەن يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بەردى. تەدبىر كۈچلۈك بولدى، ئىسلاھات ئىلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش ئىشى پۈرسەت يارىتىپ بەردى. ئۇنۇمبېرسال دۆلەت كۈچى ئاشتى. خەلق ئاممىسىنىڭ، بولۇپمۇ ئىلىم ساھەسىدىكى ئىنتىلىشى، ئىلىم ساھەسىدىكى ئىنتىلىشى، ئىلىم ساھەسىدىكى ئىنتىلىشى،

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报
（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: CN 65 — 0002 /Z

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (ۋەكالەت نومۇرى: 1 — 57)

1996 - يىل 9 - ئاينىڭ 29 - كۈنى (يەكشەنبە) (بۇ سان توت بەت)

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى بېتىشتۇرۇش ۋە تاللاپ ئۆستۈرۈش خىزمىتى خۇشاللىنارلىق نەتىجىگە ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز جۇ دەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە ھۆكۈمەت يېقى تارىخىي دەۋردە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش، ئىقتىسادىي تەرەققىيات ۋە جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىنى چۆرىدىگەن، ھالدا ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى بېتىشتۇرۇش، تاللاپ ئۆستۈرۈش خىزمىتىنى ھەقىقىي ياخشى ئىشلەپ، خۇشاللىنارلىق نەتىجىگە ئېرىشتى. مۇشۇ ئايىنىڭ 13 - كۈنى دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى بېتىشتۇرۇش، تاللاپ ئۆستۈرۈش خىزمىتى تەجرىبىلىرىنى ئالماشتۇرۇش يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۇ جەھەتتىكى خىزمەتلىرى تولۇق مۇئەييەنلەشتۈرۈلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، پارتىيەنىڭ مىللىي سىياسىتى ۋە مەركەزنىڭ ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى كۆپلەپ بېتىشتۇرۇش ۋە دادىل ئىشقا قويۇش توغرىسىدىكى فاكىچىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، بىر قاتار سىياسەت، بەلگىلىمەلەرنى تۈزۈپ چىقتى ھەم ئاقىدىغان نۇرغۇن ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى كۆپلەپ بېتىشتۇردى ۋە تاللاپ ئۆستۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنىڭ سىياسىي ساپاسىنى ۋە مەدەنىيەت سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈشنى مۇھىم ئىشلار كۈنتەرتىپىگە كىرگۈزۈپ، ئۇنى ئۇزاق مۇددەتلىك ۋەزىپە سۈپىتىدە تۇنۇتى.

ئاپتونوم رايوندىكى ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى پارتكوملار ۋە تەشكىلات تارماقلىرى پارتىيەنىڭ مىللىي سىياسىتى ۋە دۆلەتنىڭ ئالاقدار قائىدە - نىزاملىرىغا ئاساسەن، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى بېتىشتۇرۇش، تاللاپ ئۆستۈرۈشنىڭ ئونتۇرا مەزگىللىك، ئۇزاق مۇددەتلىك پلانى ۋە يىللىق پلانىنى تۈزۈپ چىقىپ، ئۇنى ئەستايىدىل يولغا قويۇشنى ئۈيۈشتۈردى. ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى تاللاپ ئۆستۈرۈش خىزمىتىدە ئۆلچەمدە چىڭ تۇرۇپ، مۇنەۋۋەر ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزىلىرىگە كىرگۈزدى. ئاپتونوم رايون، ئاپتونوم ئوبلاست، ئاپتونوم ناھىيىلەرنىڭ ئالاقدار نىزاملىرىدا ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى تاللاپ ئۆستۈرۈش، بېتىشتۇرۇش ۋە ئىشقا قويۇش قاتارلىق ئالاقدار ئىشلارغا دائىر كونكرېت بەلگىلىمە چىقىرىلدى ۋە بۇ بەلگىلىمىلەر ئۈزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈلدى. ئاپتونوم رايون پارتىيە مەكتەپلىرىدە ئوقۇتۇش، تۆۋەنگە ۋەزىپە بېلەن ئەۋەتىش، ھەر خىل ئىمكانىيەتلەرنى يارىتىپ بېرىش شەكلىنى قوللىنىپ، ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈردى. مۇشۇ ئاساستا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم كەلگۈسىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان زاپاس كادىرلارنى بېتىشتۇرۇش، تاللاپ ئۆستۈرۈشنى ئاپتونوم رايونىنىڭ زاپاس كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي پىلانىغا كىرگۈزۈپ، زاپاس كادىرلار قوشۇنىنىڭ قۇرۇلمىسىنى پائال تەڭشەپ، ئاز سانلىق مىللەت زاپاس كادىرلار قوشۇنىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، يېقىنقى ئونتۇرا مەزگىلدىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك بەنزىلىرىنىڭ قۇرۇلۇش ئېھتىياجىنى قاندۇردى؛ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، كەڭ يول ئېچىپ، كۆپ خىل شەكىللەرنى قوللىنىپ، تەربىيىنى چىڭىتىپ، چېنىقتۇرۇشنى كۈچەيتىپ، پات - پات تەڭشەپ، ئەسىر ھالقىيدىغان زور بىر تۈركۈم مۇنەۋۋەر ئاز سانلىق مىللەت زاپاس كادىرلارنى بېتىشتۇردى.

بۇ بىر قاتار تەدبىرلەرنىڭ يولغا قويۇلۇشى بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئاز سانلىق مىللەت كادىرلار قوشۇنىنىڭ ئۆزلۈكسىز زورىيىشىغا كاپالەتلىك قىلىندى. 1995 - يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى 270 مىڭدىن ئېشىپ كەتتى، بۇنىڭ ئىچىدە: ئۇلايەت، نازارەت دەرىجىلىك كادىر 400 دىن كۆپرەككە، ناھىيە، باشقارما دەرىجىلىك كادىر 5000غا يېقىن، بۇلۇم دەرىجىلىك كادىر 260مىڭغا يەتتى. ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرى ياشلىشىشقا يۆزلەندى، مەدەنىيەت سەۋىيىسىدىمۇ ناھايىتى زور ئۆسۈش بولدى.

ئۇاڭ لېچۈەن ئاپتونوم رايونلۇق تەشكىلات خىزمىتى يىغىندا تەكتلەپ مۇنداق دېدى:
كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، سەۋىيىسىنى ئۆستۈرەيلى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز نۇرىيە ئىمامنىياز، مەنەۋەر ئابدۇرېشت خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونلۇق تەشكىلات خىزمىتى يىغىندا «كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، سەۋىيىسىنى ئۆستۈرەيلى» دېگەن تېمىدا مۇھىم سۆز قىلدى. ئۇ مۇنداق دېدى: تارىخىي پۇرسەتنى تۇتۇپ، ئۇلۇغۋار تەرەققىيات نىشانىغا يەتكىلى بولامدۇ-يوق؟ ھەممەيلەننى بىر نىيەتكە كەلتۈرۈپ، بېڭىلىمىس كۆچ شەكىللەندۈرۈپ، شىنجاڭنىڭ ئومۇمىي مۇقىملىقىنى قوغدىغىلى بولامدۇ-يوق؟ ئاچقۇچ ئادەمدە، ئەڭ مۇھىم ئاچقۇچ يەنىلا كادىرلاردا. شۇڭا مۇقىم بولغان، تېز تەرەققىي قىلىۋاتقان، ھاياتىي كۆچكە ۋە ئۈمىدكە تولغان شىنجاڭنى 21-ئەسىرگە باشلاپ كىرىش ئۈچۈن، چوقۇم كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشنىڭ سالمىقىنى ئاشۇرۇش، سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش كېرەك.

ئۇاڭ لېچۈەننىڭ سۆزى ئۈچ قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. بىرىنچى، يۇقىرى ساپالىق كادىرلار قوشۇنى قۇرۇپ چىقىش جەددىي ھەم مۇھىم ۋەزىپە؛ ئىككىنچى، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىدا دىققەت قىلىپ ئىگىلەشكە تېگىشلىك ئاساسىي تەلەپلەر؛ ئۈچىنچى، كادىرلارنى تاللاپ ئۆستۈرۈش، ۋەزىپىگە قويۇپ ئىشلىتىش خىزمىتىنى يۇكسەك مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن ياخشى ئىشلەش كېرەك.

يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى قېيۇم باھاۋۇدۇن، جاڭ ۋېنيۇ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ئابدۇرېھىم ھامىد، چېن دېمىن، ۋۇدۇنفۇ قاتاتاشتى.

ۋاڭ لېچۈەن مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: نۆۋەتتىكى ئالاھىدە تارىخىي مەزگىل ۋە زېممىسىزدىكى تارىخىي ۋەزىپە ئالدىدا كادىرلار قوشۇنىمىزدا ھەقىقەتەن بەزى جەھەتلەردە ئۈيغۇنلىشالماسلىق مەسىللىرى ساقلانماقتا: بىرىنچى، سىياسىي جەھەتتە ئۈيغۇنلىشالماسلىق؛ ئىككىنچى، كەسپىي ساپا جەھەتتە ئۈيغۇنلىشالماسلىق؛ ئۈچىنچى، تىل جەھەتتە ئۈيغۇنلىشالماسلىق؛ تۆتىنچى، ئىستىل جەھەتتە ئۈيغۇنلىشالماسلىق. بۇ جەھەتتىكى ئۈيغۇنلىشالماسلىقلار كادىرلارنىڭ چاقىرىق كۆچىگە، رەھبەرلىك بەنزىلىرىنىڭ نوپۇزىغا، شۇنداقلا ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقتىن ئىبارەت ئومۇملۇققا تەسىر يەتكۈزمەكتە. بىز جەزمەن باش شۇجى جياڭ زېمىننىڭ مۇھىم سۆزىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ۋەزىيەتنى ئېنىق تونۇپ، مەۋقەنى ھازىرغا قويۇپ، كەلگۈسىگە يۈزلىنىپ، تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى ۋە ئاگاھلىقلىقنى كۈچەيتىپ، كادىرلار قوشۇنىنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈش، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشنى كېچىكتۈرۈشكە بولمايدىغان ۋەزىپە قاتاردا چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇشىمىز كېرەك.

ۋاڭ لېچۈەن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلار قوشۇنىنىڭ، بولۇپمۇ رەھبىرلىك كادىرلارنىڭ ساپاسىنى ئومۇمىيۈزلۈك يۇقىرى كۆتۈرۈش مەسىلىسى توغرىسىدا سەككىز تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويدى. بىرىنچى، سىياسىي جەھەتتە كۆچلۈك بولۇش كېرەك؛ ئىككىنچى، ئاممىۋى قاراشنى مۇستەھكەم تۇرغۇزۇش كېرەك؛ ئۈچىنچى، ئۆگىنىشنى كۈچەيتىش كېرەك؛ تۆتىنچى ئەمەلىيەت داۋامىدا چىنىقىش كېرەك؛ بەشىنچى، ئەمەلىيەتچىل بولۇش كېرەك؛ ئالتىنچى، ئۆزئارا تىل ئۆگىنىش كېرەك؛ يەتتىنچى، ئومۇمىي قۇرۇلمىغا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك؛ سەككىزىنچى، شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى زور كۈچ بىلەن تېزلىتىش كېرەك.

جەنۇبىي سەيدام - شىخەنزىنىڭ غەربىي قاراماي گاز يەتكۈزۈش تۇرۇبا قۇرۇلۇشى

ئابدۇرېھىم ھامىد ئاپتونوم رايون ئاچقان تەشكىلات خىزمىتى يىغىندا مۇنداق تەكتلىدى:
«بەشتە ياخشى بولۇش»نى نىشان قىلىپ، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنى ياخشى قۇرۇپ چىقىش ۋە ئوبدان تەرتىپكە سېلىش كېرەك

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز نۇرىيە ئىمامنىياز، مۇنەۋۋەر ئابدۇرېشت خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايون ئاچقان تەشكىلات خىزمىتى يىغىنى 9-ئاينىڭ 27-كۈنى 2-باسقۇچقا كىردى. شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىنكى يىغىندا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئالدىنقى ئۈچ يىللىق ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشى خىزمىتى خۇلاسە قىلىنىپ، بۈنىڭدىن كېيىنكى بىرمەزگىللەر ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇرۇلدى، يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، ئۇرۇمچى شەھەرلىك پارتكومنىڭ سېكرېتارى ئابدۇرېھىم ھامىد ئاساسىي دوكلات قىلدى. ئۇ دوكلاتىدا، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنى ئىستايىدىل ياخشى تۇتۇش كېرەك؛ ئىدېيەۋى-سىياسىي ساپانى ۋە خىزمەت ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈشنى نىشان قىلىپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنى ياخشى تەربىيەلەپ بېتىشتۇرۇش كېرەك؛ ئىككىنچىدىن، كۆچ سەرپ قىلىپ دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى تۇتۇش كۆچلۈك بولمىدى.

ئابدۇرېھىم ھامىد مۇنداق دېدى: بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىلدە بىرىنچىدىن، «بەشتە ياخشى بولۇش»نى نىشان قىلىپ، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنى ياخشى قۇرۇپ چىقىش ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىدىكى ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى ئەستايىدىل ياخشى تۇتۇش كېرەك؛ ئىدېيەۋى-سىياسىي ساپانى ۋە خىزمەت ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈشنى نىشان قىلىپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىنى ياخشى تەربىيەلەپ بېتىشتۇرۇش كېرەك؛ ئىككىنچىدىن، كۈچ سەرپ قىلىپ دۆلەت كارخانىلىرىنىڭ ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش كېرەك؛ ئۈچىنچىدىن، مەكتەپ، ئوردىلار ۋە

قۇرۇلۇش ئىشچىلىرىنىڭ 11 ئاي تىرىشىش ئارقىلىق 9-ئاينىڭ 10-كۈنى پۈتۈن لىنىيە بويىچە تۇتاشتۇرۇلدى ھەم گاز بېرىش سىنىقى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى.

سۈرەتتە: ئىشچىلار گاز يەتكۈزۈش مەشغۇلاتى ئۈستىدە.

ساۋلىرۇك فوتوسى

10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ شوپۇرلۇق كىنىشكىسىنى بېجىرىشتە يېڭى بەلگىلىمە يولغا قويۇلدۇ

ئۆز مۇخبىرىمىز خەن ئەيمەن خەۋەر قىلدۇ: ئاپتونوم رايونىمىزدا بۈ يىل 10 - ئاينىڭ 1- كۈنىدىن باشلاپ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىنىڭ كىنىشكا بېجىرىش رەسمىيىتى زور دەرىجىدە ئاددىيلاشتۇرۇلدۇ. شوپۇرلار پراكتىكا مۇددىتى توشقاندىن كېيىن سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى ئېلىپ كېلىپ، بۇنىڭدىن ئىلگىرى تارقىتىلغان پراكتىكانت شوپۇرلۇق كىنىشكىسىنى رەسمىي شوپۇرلۇق كىنىشكىسىگە بۆلۈستە ئالماشتۇرسا بولىدۇ.

بۇ ئاپتونوم رايونىمىز ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلۇق كىنىشكىسىنى باشقۇرۇش چارىسى»ۋە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ماتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرى شوپۇرلىرىدىن ئىمتىھان ئېلىش چارىسى»نى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە يولغا قويۇش ئاپتونوم رايونلۇق كىنىشكىسىنى باشقۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ شوپۇرلاردىن ئىمتىھان ئېلىش ۋە شوپۇرلۇق كىنىشكىسىنى باشقۇرۇش كەسپىي مەشغۇلاتىنى يولغا قويۇشىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن چقارغان تولۇقلىما بەلگىلىمە.

ج خ نازارىتىنىڭ مەسئۇلى مۇنداق دېدى: تولۇقلىما بەلگىلىمە يولغا قويۇلغان كۈندىن باشلاپ، ئىلگىرى ئىجرا قىلىنغان شوپۇرلۇق كىنىشكىسىنى باشقۇرۇشقا دائىر 13 ھۆججەت، شۇنداقلا ئاپتونوم رايونىمىز تۈزۈپ چققان «ئىككى چارە»، «ئىككى ئۇقتۇرۇش»ۋە بۇ ئۇقتۇرۇشتىكى بەلگىلىمە بىلەن بىردەك بولمىغانلىرىنى ئىجرا قىلىش بىردەك توختىتىلدۇ.

تولۇقلىما بەلگىلىمىدە مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: بۇنىڭدىن كېيىن شوپۇرلۇق كىنىشكىسى ئېلىش ئىلتىماسىنى ياكى شوپۇرلۇق كىنىشكىسىگە ئالاقىدار ئىشلارنى بېجىرگەندە، ئىلتىماس قىلغۇچى ج خ نىڭ ئىمتىھان ئېلىش ۋە شوپۇرلۇق كىنىشكىسى باشقۇرۇش كەسپىي مەشغۇلاتىنى يولغا قويۇشىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن چقارغان تولۇقلىما بەلگىلىمە.

قاتناش باشقۇرۇش تارماقلىرىنىڭ ئاپتوموبىل باشقۇرۇش ئورۇنلىرىدىكى ئىش بېجىرىش ئورنىغا بېرىپ مۇراسىتە كىنىشكا بېجىرىسە بولىدۇ، ئارىلىقتىكى ھالقىلارغا بېرىپ يۈرمەيدۇ. شوپۇرلۇق كىنىشكىسى ج خ قاتناش باشقۇرۇش تارماقلىرى شەخسىگە تارقىتىپ بەرگەن ئىسپات، ئۇنى ئىدارە ياكى 3 - تەرەپنىڭ تەكشۈرۈپ تەستىقلىشى، پراكتىكانت شوپۇرلارنى رەسمىيلەشتۈرۈش جەدۋىلى توشقۇرۇپ شوپۇرلۇق كىنىشكىسى ئالماشتۇرۇش رەسمىيەتلىرىگە تامغا بېسىش ھاجەتسىز. شوپۇرلۇق كىنىشكىسى ئالغانلارنىڭ تۇنجى يىلى پراكتىكا مەزگىلى قىلىنىدۇ. شوپۇرلۇقتىن توختاش يېشى ئىلگىرىكى ئەرلەر 60 ياش، ئاياللار 50 ياشتىن 70 ياشقا ئۇزۇگەرتىلدى.

تۇرپان ۋىلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى يىللىق پوچتا پۇل ئامانىتى توپلاش ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن تۆت ئاي بۇرۇن ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز رېپقىپ خەۋەر قىلىدۇ: تۇرپان ۋىلايەتلىك پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى باشقۇرۇشىدىكى كۈچەيتىش، ۋەزىپە بېكىتىپ شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈش ۋە مۇكاپاتلاش- جازالاشنى بىرلەشتۈرۈش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، پوچتا پۇل ئامانىتى كەسپىنى جانلاندۇردى. 8-ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 30 مىليون 760 مىڭ يۈەن ئامانەت پۇل توپلاپ، يىللىق ۋەزىپىنى مۇددەتتىن تۆت ئاي بۇرۇن 15.6 % ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى بۇ يىلنىڭ بېشىدا بۇ ئىدارىگە 26 مىليون 600 مىڭ يۈەن ئامانەت توپلاش ۋەزىپىسىنى چۈشۈرگەنىدى. ئىدارە رەھبەرلىكى ۋەزىپىنى ئاشۇرۇپ ئورۇنداش ئۈچۈن، ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ، ھەر بىر خادىمغا 10 مىڭ يۈەندىن 40 مىڭ يۈەنگىچە ئامانەت توپلاش ۋەزىپىسى بېكىتتى. ۋەزىپە ئورۇندىشىغا رەھبىرىي كادىرلار باشلامچى بولدى. ئايدا بىر قېتىم ئەڭ كۆپ ئامانەت توپلىغان 20 خادىمنى تاللاش، پەسلىدە بىر سېلىشتۇرۇش، يىل ئاخىرىدا تەقدىرلەش، ۋەزىپىنى ئورۇندىيالمىغانلارنى جازالاش چارىسى يولغا قويۇلدى. نەتىجىدە بۇ يىل توپلانغان ئامانەت پۇل بۇلتۇرقى شۇ مەزگىلدىكىدىن كۆرۈنەرلىك ئاشتى.

ئۇرۇمچى شەھەرلىك كۆزلۈك كۆكتات يۆتكەشكە قوماندانلىق قىلىش شتابى

كۆزلۈك كۆكتات سېتىۋېلىش، توشۇش، زاپاس ساقلاش، تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش چقاردى

ئۆز مۇخبىرىمىز ياك فەن خەۋەر قىلىدۇ: ئۇرۇمچى شەھەرلىك كۆكتات يۆتكەشكە قوماندانلىق قىلىش شتابى 9 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ئۇقتۇرۇش چقىرىپ، ئۇرۇمچىدىكى ھەرقايسى ئورگانلار، ئاممىۋى تەشكىلاتلار، زاۋۇت - كانلار، كارخانا، كەسپىي ئورۇنلار، مەكتەپلەر، قىسىملار ۋە كۆزلۈك كۆكتات سانجى شەھىرىنىڭ ئەرگۈك يېزىسى 2 مىليون يۈەنگە يېقىن مەبلەغ سېلىپ، 144 كۆكتات پارنىكى قۇردى.

سۈرەتتە: كۆكتاتچىلار مايسىلارنى تۆجۈپلەپ پەرۋىش قىلماقتا.

ئۆز مۇخبىرىمىز ياۋشىنشېڭ فوتوسى

ئۆتكۈزۈلدى. كۆزلۈك كۆكتات باھاسىدا كۆزلۈك كۆكتاتقا قوماندانلىق قىلىش شتابى، مال باھا تارماقلىرى بازار ئەھۋالىغا قاراپ بېكىتكەن باھا ئاساس قىلىندۇ.

9 - ئاينىڭ 18 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئۇرۇمچى شەھەرلىك كۆكتات يۆتكەشكە قوماندانلىق قىلىش شتابى ئىشلەپچىقىرىش بىلەن سېتىشنى ماسلاشتۇرۇش يىغىنى ئېچىپ، بۇ يىلقى ياڭيۇنى بىر تۇتاش سېتىۋېلىش يېتەكچى باھاسىنى ئېلان قىلدى. ياڭيۇنىڭ بىر كىلوگرامى 0.80 يۈەن بولىدۇ، كونكرېت ئىشنى ئىشلەپ چقارغان ئورۇن بىلەن سېتىۋالغۇچى ئورۇن كېڭىشىپ بېكىتسە بولىدۇ.

بۇ يىل ياڭيۇ تېرىلغان ئومۇمىي يەر كۆلىمى 210 مىڭ مو بولۇپ، بۇلتۇرقىدىن 2677 مو كۆپ بولغان. ئومۇمىي ھوسۇلى 43 مىڭ 300 تونىنىغا يېتىشى، بۇلتۇرقىدىن 5562 تونىنا ئېشىشى مۇمكىن. شۇڭا بۇ يىل ياڭيۇ بىلەن تەمىنلەشتە ئىشلەپچىقىرىش بىلەن سېتىش ئاساسىي جەھەتتىن تەڭپۇڭلىشىپ، ياڭيۇ ئېھتىياجىدىن سەل ئېشىپ قېلىشى مۇمكىن.

مەملىكەتلىك تاشيول ئىدارىلىرى باشلىقلىرىنىڭ مۇھاكىمە يىغىنى ئۇرۇمچىدە ئۆتكۈزۈلدى

مەملىكەتلىك تاشيول ئىدارىلىرى باشلىقلىرىنىڭ مۇھاكىمە يىغىنى 9- ئاينىڭ 16- كۈنىدىن 24- كۈنگىچە ئۇرۇمچىدە ئۆتكۈزۈلدى.

يىغىن قاتناشچىلىرى قۇملۇق تاشيولى، «312»، «314»، «216» دۆلەت يوللىرىنىڭ بىر قىسىم بۆلەكلىرىنى تەكشۈرۈپ، قۇملۇق تاشيول قۇرۇلۇشىدا قولغا كەلگەن پەن تەتقىقات نەتىجىلىرىگە يۇقىرى باھا بەردى ھەم شىنجاڭ تاشيوللىرىنىڭ بۈزۈلۈش ، زىيانغا ئۇچرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش توغرىسىدا تەكلىپ بەردى.

ۋالك چېك

بۇ يىل 8- ئاينىڭ 16- كۈنى «قىزىلسۇ گېزىتى» ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمىمىزدىكى بىر قىسىم يولداشلار ئاقتۇ ناھىيىسىنىڭ بارىن يېزىسىغا بارغاندۇق. بىز يېزا ئورگىنىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ئۇستىبېشى توپا - چاڭغا مىلەنگەن 45 ياشلار ئەتراپىدىكى يېزا باشلىقى مەخمەت مىجىتنى ئۇچرىتىپ قالدۇق ھەمدە ئۇنىڭ بىلەن قىزغىن سالاملاشتۇق.

- خېلى يىراقتا بىرىپ كەلگەن ئوخشىمامسىز؟ - دېدىممەن ئۇنىڭ ئۇستىبېشىغا قاراپ.

- يەلگەن كەنتىدىكى ئەمگەك مەيدانىدىن كېلىشىم، بىز ئۇ يەردە 3000 مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىش ئۈچۈن بوز يەر ئېچىۋاتىمىز - دەپ قىسقىلا جاۋاب بەردى.

- ئۇنداقتا بىزنى شۇ يەرگىلا باشلاپ بارسىڭىز بوپتىكەن - دېدۇق ھەممىمىز بۇ يەرگە كېلىشتىكى مۇددىئايمىزنى ئۆزگەرتىپ.

- ئەلۋەتتە بولىدۇ، ئالدى بىلەن سىلەرگە يېزىمىزنىڭ ئەھۋالىنى قىسقىچە تونۇشتۇراي، ئۇنىڭدىن كېيىن سىلەرگە كۆرسىتىدىغان ئىشلار ناھايىتى كۆپ، - دېگىنىچە بىزنى ئىشخانىسىغا باشلىدى ھەمدە سان - سىفىرلار بىلەن توشۇپ كەتكەن كىچىك دېپتېرىنى ئېچىپ، بىزگە مۇنۇلارنى سۆزلەپ بەردى:

بارىن يېزىسىدا بۇلتۇر ئاشلىق ھوسۇلى 10 مىڭ 579 تونىغا يېتىپ، 1994- يىلىدىكىدىن 580 تونا ئاشقان. كېۋەزدىن 552 تونا ھوسۇل ئېلىنىپ، 1994- يىلىدىكىدىن 74 تونا ئاشقان. كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن كىرىم 673 يۈەنگە يېتىپ، 1994- يىلىدىكىدىن 156 يۈەن ئاشقان. بۇ يىل 6- ئايغىچە چارۋا مال 40 مىڭ 960 تۇياقتا يېتىپ، كىشى بېشىغا ئىككى تۇياقتىن توغرا كەلگەن. بۇ يىل بۇغداي ھوسۇلى يېزا بويىچە بۇلتۇرقىدىن 80 تونىنا كەملىگەن. بۇنىڭدىكى سەۋەب، 7- ئاينىڭ 4- كۈنى قاتتىق مۆلدۈر يېغىپ، 12 مىڭ مو بۇغدايىنى، 11 مىڭ 300 مو قوناق، 625 مو شال ۋە 1633 مو باغ، 1150 مو قوغۇن - تاۋۇزنى ۋەيران قىلىۋەتكەن. شۇ قېتىمقى مۆلدۈر ئاپىتىنىڭ بۇ يېزىغا كەلتۈرگەن زىيىنى 14 مىليون 55 مىڭ يۈەندىن ئاشقان. ناھىيىلىك ستراخوۋانىيە شىركىتى دېھقانلارغا 300 مىڭ يۈەن قۇتقۇزۇش پۇلى ئاجرىتىپ بەرگەن. يېزىلىق پارتكوم،خەلق ھۆكۈمىتى بۇ پۇلنى دەل جايىغا ئىشلىتىپ دېھقانلارغا ئاشلىق، ئۇلىماملاندۇرغان. بۇنىڭ بىلەن، دېھقانلار جەددىي ھەرىكەتكە كېلىپ، ئېگىز ئورنى تېرىلغۇسىنى پىلاندىكىدىن 21 مىڭ مو ئاشۇرۇپ ئورۇندىتاپ، پەرۋىش ئىشلىرىنى كۈچەيتكەن.

- ھەق بېرىلمەيدۇ، ئەما ئۇلارنىڭ مەجبۇرىيىتە ئەمگىكىگە ھېسابلىنىدۇ. بۇ يەردە بىز دەسلەپكى قەدەمدە 1000 مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىپ، تېكىلگەن كۆچەتلەر تۇتۇپ مېۋىگە كىرگەندىن كېيىن، مۇشۇ دېھقانلارنىڭ ئۆزىگە تەقسىم قىلىپ بەرمەكچىمىز، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

بىز چۈشكە يېقىن يەلگەن كەنتىدىن ئايرىلىپ، كىچىك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن، گۈلباغ كەنتىنىڭ 1000مو ئۆرۈكلۈك بېغىغا يېتىپ كەلدۇق.

- بۇ يەر ئىلگىرى تاشلىنىپ قالغان سايلىق ئىدى. 1989 - يىلى 3 - ئايدىن باشلاپ بۇ يەرنى ئېچىپ ئۆزلەشتۈرۈپ، ئۇدۇللۇق ئېچىلغان يەرلەرگە ئۇدۇللۇق كۆچەت تىكىلدى. 1992 - يىلىدىن باشلاپ كۆچەتلەر مېۋە بېرىشكە باشلىدى. بۇ ئۆرۈكلۈك باغنىڭ دائىرىسى، زىچلىق دەرىجىسى يۇقىرى بولۇپ، قىزىلسۇ ئوبلاستى بويىچە ئەڭ چوڭ باغ ھېسابلىنىدۇ، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ باغ توغرىسىدا قىسقىچە ئىزاھات بېرىپ.

بىز باغ ئىچىنى بىر قۇر ئايلىنىپ چىقتۇق. ئۆرۈك شاخلىرىدا بىر تالمۇ ئۆرۈك قالمىغان بولسىمۇ، ئەمما بىز قاتار - قاتار ئۆسكەن ئۆرۈك دەرەخلىرىنى كۆرۈپ، ئۆزىمىزنى مەي باغلاپ پىشقان ئۆرۈكلەرنى كۆرگەندەك ۋە تەمىنى تېتىپ باققاندەك ھېس قىلدۇق. بىز باغنى ئايلىنىپ يۇرگىنىمىزدە باغ ئىچىدە قوي بېقىۋاتقان ئوبۇل نامەت دېگەن بوۋاي بىلەن ئۇچرىشىپ قالدۇق. ئۇ گۈلباغ كەنتىنىڭ 7- مەھەللە ئەزاسى بولۇپ، ئۇنىڭغا بۇ باغدىن 1.5مو تەقسىم قىلىپ بېرىلگەن ئىكەن. بۇ يىل ئۆرۈك سېتىپ 2000 يۈەن كىرىم قىپتۇ. ھازىر ئۇنىڭ قۇرۇتۇپ سېتىشقا تەييارلىغان 100 كىلوگرام گۈلسى بار ئىكەن. ئىگىلىشىمىزچە، بۇ يىل بۇ كەنتتىكى دېھقانلار مۇشۇ باغنىڭ ئۆرۈكىدىنلا 2 مىليون يۈەن كىرىم قىپتۇ.

- بۇ يەردە ئىشلەۋاتقان دېھقانلارغا ھەق بېرىلەمدۇ؟ دەپ سوراندىممەن مەخمەت مىجىتتىن.

- ھەق بېرىلمەيدۇ، ئەما ئۇلارنىڭ مەجبۇرىيىتە ئەمگىكىگە ھېسابلىنىدۇ. بۇ يەردە بىز دەسلەپكى قەدەمدە 1000 مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىپ، تېكىلگەن كۆچەتلەر تۇتۇپ مېۋىگە كىرگەندىن كېيىن، مۇشۇ دېھقانلارنىڭ ئۆزىگە تەقسىم قىلىپ بېرەكچىمىز، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

بىز چۈشكە يېقىن يەلگەن كەنتىدىن ئايرىلىپ، كىچىك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن، گۈلباغ كەنتىنىڭ 1000مو ئۆرۈكلۈك بېغىغا يېتىپ كەلدۇق.

- بۇ يەر ئىلگىرى تاشلىنىپ قالغان سايلىق ئىدى. 1989 - يىلى 3 - ئايدىن باشلاپ بۇ يەرنى ئېچىپ ئۆزلەشتۈرۈپ، ئۇدۇللۇق ئېچىلغان يەرلەرگە ئۇدۇللۇق كۆچەت تىكىلدى. 1992 - يىلىدىن باشلاپ كۆچەتلەر مېۋە بېرىشكە باشلىدى. بۇ ئۆرۈكلۈك باغنىڭ دائىرىسى، زىچلىق دەرىجىسى يۇقىرى بولۇپ، قىزىلسۇ ئوبلاستى بويىچە ئەڭ چوڭ باغ ھېسابلىنىدۇ، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

بىز چۈشكە يېقىن يەلگەن كەنتىدىن ئايرىلىپ، كىچىك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن، گۈلباغ كەنتىنىڭ 1000مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىپ، تېكىلگەن كۆچەتلەر تۇتۇپ مېۋىگە كىرگەندىن كېيىن، مۇشۇ دېھقانلارنىڭ ئۆزىگە تەقسىم قىلىپ بېرەكچىمىز، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

ئۆز تەقدىرىنىڭ خوجايىنلىرى

ئوسمانجان نىيازى

بىز چۈشكە يېقىن يەلگەن كەنتىدىن ئايرىلىپ، كىچىك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن، گۈلباغ كەنتىنىڭ 1000مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىپ، تېكىلگەن كۆچەتلەر تۇتۇپ مېۋىگە كىرگەندىن كېيىن، مۇشۇ دېھقانلارنىڭ ئۆزىگە تەقسىم قىلىپ بېرەكچىمىز، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

بىز چۈشكە يېقىن يەلگەن كەنتىدىن ئايرىلىپ، كىچىك ماشىنىغا ئولتۇرۇپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن، گۈلباغ كەنتىنىڭ 1000مو ئۆرۈكلۈك باغ بىنا قىلىپ، تېكىلگەن كۆچەتلەر تۇتۇپ مېۋىگە كىرگەندىن كېيىن، مۇشۇ دېھقانلارنىڭ ئۆزىگە تەقسىم قىلىپ بېرەكچىمىز، - دېدى مەخمەت مىجىت بۇ يەرنى ئېچىشتىكى مەقسەتنى بىزگە چۈشەندۈرۈپ.

ئۇز مۇخبىرىمىز **نجات ئابلەي** خەۋەر قىلدۇ: ئۇرۇمچى كان ئىشلىرى ئىدارىسى لىيۇداۋان كۆمۈر كېنىنىڭ ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىش 1 - رايونى ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىش تۇرلىرىدە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىش سىستېمىسى بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتۈپ، مەملىكەتنىڭ ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىش ئۆلچىمىگە يەتتى.

بۇ رايون يېقىنقى ئىككى يىلدىن بۇيان، ئىلھاتنى ئۇزلۇكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، زامانىۋى كارخانا باشقۇرۇش سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈردى. تۇرلۇك ئۇنۇملۇك چارە- تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئىشلەپچىقىرىش ئۇنۇمىنى ئۆستۈردى. ئىشلەپچىقىرىش پىلان- كۆرسەتكۈچلىرىنى سىنا- گۇرۇپپىلارغچە بېكىتىپ، مەسئۇلىيەتنى كۆچەيتتى. مۇكاپات- جازانى ئېنىق بېكىتىپ، ئەمەلدە كۆرسەتتى. مۇكاپات تارقىتىشتا، ئالدىنقى سەپتە ئىشلىگەنلەرگە كۆپ بېرىش، ئىشنىك ئېغىر - يېنىكلىكىگە قاراپ تەقسىم قىلىش، رەھبىرىي كادىرلارنىڭ مۇكاپات سوممىسى ئەترەت باشلىقلىرىنىڭكىدىن ئېشىپ كەتمەسلىك پرىنسىپىدا چىڭ تۇردى. ئىدىيۇي - سىياسىي تەربىيىنى كۈچەيتىپ، ئىشچىلاردا «كان مېنىڭ ئائىلەم، كاننىڭ تەقدىرى مېنىڭ تەقدىرىم» دەيدىغان قارابۇغىنى يېتىلدۇرۇپ، كاننى، سوتسىيالىزمنى سۆيىدىغان كەيپىياتنى ئەۋج ئالدۇردى. ئىشچىلارنى كان قەرەللىك ئۈيۈشتۇرغان تېخنىكا ئۆگىنىش كۇرسلىرىغا قاتناشتۇرۇش بىلەن بىللە، يېڭى ئىشچىلارنى پىشقەدەم ئىشچىلار غايىتە كەلتىپ، ئىشچىلارنىڭ تېخنىكا سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، ماشىنا- ئۇسكۇنىلەرنىڭ بىخەتەر، نورمال ئايلىنىشىنى كاپالەتلەندۈردى. ھەر بىر ئىشچىنىڭ ئىشلەش ئۇقتىدارى، تېخنىكا سەۋىيىسىگە ئاساسەن ئىش تەقسىم قىلىپ، ئىشلەپچىقىرىش ھالقىلىرىدىكى بىخەتەرلىكنى كۈچەيتىپ، ھادىسە كېلىپ چىقىشنىڭ ئالدىنى ئالدى. نەتىجىدە بۇ رايون بۇلتۇر بىر يىلدا 353 مىڭ 141 تونىنا، بۇ يىل 1- ئايدىن 8- ئاينىچە 263 مىڭ 902 تونىنا كۆمۈر قېزىپ، پىلاندىكىدىن ئايرىم - ئايرىم ھالدا 103 مىڭ 141 تونىنا، 24 مىڭ 902 تونىنا ئاشۇردى.

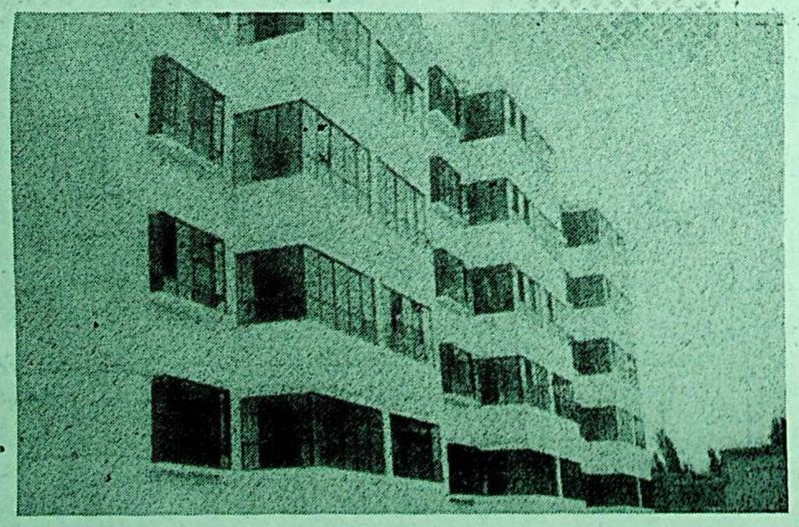

تارىم قۇملۇق تاشيولى رەسمىي ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇپ بېرىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **ئابدۇراخمان قاسىم** خەۋەر قىلىدۇ: تەكلىماكان قۇملۇقىنى كېسىپ ئۆتىدىغان تارىم قۇملۇق تاشيولى قۇرۇلۇشى بۇ يىل 8 - ئاينىڭ 31- كۈنى جۇڭگو نېفىت - تەبىئىي گاز باش شىركىتى ۋە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى تەشكىللىگەن تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش گۇرۇپپىسىنىڭ تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىشىدىن ئۆتۈپ، رەسمىي ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇپ بېرىلدى.

تارىم قۇملۇق تاشيولى قۇرۇلۇشى تۆرى دۆلەتنىڭ 8 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق پەن - تېخنىكا ئۆتكىلىدىن ئۆتۈش تۆرى، شۇنداقلا جۇڭگو نېفىت - تەبىئىي گاز باش شىركىتىنىڭ نۇقتىلىق قۇرۇلۇش تۆرى بولۇپ، لايىھىلىگۈچى ۋە قۇرۇلۇش قىلغۇچى ئورۇنلار بىرلىكتە ھەمكارلىشىپ، تۆرلۈك قىينىچىلىقلارنى يېڭىپ، بەش يىلدا دۇنيا تارىخىدا ئاز ئۇچرايدىغان قۇملۇق تاشيولىنى ياساپ چىقتى. قۇملۇق تاشيولىنىڭ شىمالىي بۆلىكىدە سىناق تەرىقسىدە قاتناش باشلانغان ئىككى يىل، جەنۇب بۆلىكىدە سىناق تەرىقسىدە قاتناش باشلانغان بىر يىل جەريانىدا، بۇ تاشيول تومۇر ئىسىققا، قۇم، بوراننىڭ سىنىقىغا بەرداشلىق بېرىپ، قۇرۇلۇش سۈپىتىنىڭ ئىشەنچلىكلىكى، قۇمدىن مۇداپىئەلىنىش ئەسلىھەلىرىنىڭ ئۇنۇمىنىڭ ياخشىلىقى، پەن - تېخنىكا نەتىجىسىنىڭ كۆرۈنەرلىكلىكى ئىسپاتلىنىپ، دۆلەتنىڭ 1995- يىللىق زور پەن - تېخنىكا مۇۋەپپەقىيىتى مۇكاپاتىغا ئېرىشتى. جۇڭگو نېفىت - تەبىئىي گاز باش شىركىتى ئاساسىي قۇرۇلۇش ئىدارىسى ۋە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پىلان كومىتېتى، قاتناش نازارىتى بىرلىكتە تەشكىللىگەن تارىم قۇملۇق تاشيولى قۇرۇلۇشىنى تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىش گۇرۇپپىسى تارىم قۇملۇق تاشيولى قۇرۇلۇشىدا دۆلەت ئىچىدىكى بوشلۇق تولدۇرۇلۇپ، خەلقئارادا ئالدىنقى سەۋىيە يارىتىلدى، بۇ تارىمدا نېفىت ئېچىشنى تېزلىتىش، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشكە زور تەسىر كۆرسىتىدۇ، دەپ قاراپ، بۇ قۇرۇلۇشقا يۇقىرى باھا بەردى.

پوسكام ناھىيىلىك پاختا شىركىتىگە قاراشلىق گۈلباغ يېزىلىق پاختا زاۋۇتى بىخەتەرلىك خىزمىتىنى ئىستايىدىل ياخشى ئىشلىگەچكە، زاۋۇت قۇرۇلغان ئون يىلدىن بۇيان بىرمۇ قېتىممۇ ئوت ئاپىتى ۋە باشقا ۋەقەلەر يۈز بەرمىدى. شۇڭا، بۇ زاۋۇت مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن «بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىشتىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلىنىپ كەلمەكتە.

سۈرەتتە: زاۋۇت مەسئۇللىرى بىخەتەرلىك خىزمىتىنى تەكشۈرمەكتە.

ئابلىمىت بارات فوتوسى

تېخنىكا بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلىدى. ھەر 30 تۈياق چارۋامال ئۆچۈن بىر مودىن ھېيدە بويلۇشى، ھەر ئائىلىدە بىر يۈرۈشتىن ئۇلاچىملىك ئېغىل - قوتان بولۇشى، كەنتلەردە 500 مو ئورمانلىق ئوتلاق بولۇشى، ھەر ئائىلىدە بىر تونىنىدىن سىلوسلاشقان يەم- خەشەك بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇردى. شۇنىڭ بىلەن بۇ يىزىنىڭ چارۋىچىلىقى يىلمۇ يىل يۇكسەلدى. بۇ يىل 8 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە يېزا بويىچە ئومۇمىي چارۋا مال 36 مىڭ 632 تۈياقتا يېتىپ، بۇلتۇر يىل ئاخىرىدىكىدىن 4224 تۈياق ئاشتى.

دېھقانچىلىقىنى يۇكسەلدۇرۇشنى، دېھقان، تېخنىكا ساقلاپ قالغىلى، ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداپ قالغىلى، ۋە بازار تاپقىلى بولىدۇ، - دېدى مەخسۇت مىجىت يېزىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى قىلماقچى بولغان ئىشلىرى توغرىسىدا قىسقىچە توختىلىپ، دۆڭباغدا بىر كېچە قونۇپ، ئەتىسى يېزا باشلىقى بىلەن خوشلاشتۇق. بىز يارىن يېزىنىڭ ھازىرقى تەرەققىياتىنى كۆرۈپ، بۇ يېزىنىڭ كەلگۈسىدىكى گۈزەل ئىستىقبالىنى كۆرگەندەك بولدۇق.

تېكەس ناھىيىسىدىكى دېھقان، چارۋىچىلار ئومۇمىيۈزلۈك ئاتلىنىپ ئوت - چۆپ توپلاپ، چارۋا ماللارنى بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىلى ئەتىيازدىن بىخەتەر ئوتكۈزۈشكە ئاساسەن يارىتى.

سۈرەتتە: چارۋىچىلار چېپىلغان ئوت - چۆپلەرنى يىغماقتا.

پولات ئامانيار فوتوسى

لىيۇداۋان كۆمۈر كېنىنىڭ ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىش 1 - رايونى ئۇنۇمۇبرسال كۆمۈر قېزىشتا مەملىكەتنىڭ ئۆلچىمىگە يەتتى

يېڭسار تاشيول ئۇچاستكىسى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئولتۇراق ئۆيى شارائىتىنى ياخشىلدى

سۈرەتلىك خەۋەر

يېڭسار تاشيول ئۇچاستكىسى رەھبەرلىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خاتىرجەم خىزمەت قىلىشىغا ياخشى شارائىت يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن 1 مىليون 300 مىڭ يۈەن مەبلەغ ئاجرىتىپ 1587.20 كۋادرات مېتىرلىق بەش قەۋەتلىك بىنا سېلىپ، ئىدارە ئورگىنىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئۆي شارائىتىنى ياخشىلدى.

سۈرەتتە: يېڭى سېلىنغان ئائىلىلىكلەر بىناسىدىن كۆرۈنۈش.

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئابدۇللا ئابدۇرېشىت، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز تۇرغۇن كەنجى** خەۋىرى ۋە فوتوسى

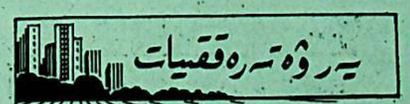
باي ناھىيىسى ساپانى ئۆستۈرۈشنى ئاساس، كۆلەملەشتۈرۈش بىلەن ئۇنۇم يارىتىشنى بۆسۈش ئېغىزى قىلغانلىقتىن، مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى كۆرۈنەرلىك بولدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز **غەيرەت ئابدۇللا، مەۋلان سابىت، ئابدۇشۈكۈر قاۋۇل** خەۋىر قىلىدۇ: باي ناھىيىسى مائارىپ قۇرۇلمىسىنى سەرخىللاشتۇرۇپ، مىللەتنىڭ پەن - مەدەنىيىتە سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، مائارىپ قوشۇننىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشنى ئاساس قىلىپ، مەكتەپلەرنى سەككىزدە يۇرۇشلەشتۈرۈشكە زور كۈچ چىقاردى، كۆلەملەشتۈرۈش بىلەن ئۇنۇم يارىتىشنى بۆسۈش ئېغىزى قىلىپ، مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى.

باي ناھىيىسى ناھىيىنىڭ مائارىپ تەرەققىيات پىلانىنى تۈزگەندە، ئالدى بىلەن ساپانى ئۆستۈرۈشنى مۇھىم ئورۇنغا قويۇپ، ئوقۇتقۇچىلار قوشۇننىڭ كۆچەيتىش، ياش، ئوتتۇرا ياشلىق ئوقۇتقۇچىلارنى تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈشنى ئاساسىي مەزمۇن قىلدى. ھەر يىلى مائارىپ راسخوتىنى مۇۋاپىق كۆپەيتىپ، كۆپەيتىلگەن مەبلەغنىڭ مەلۇم قىسمىنى ئوقۇتقۇچىلار قوشۇننىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشكە ئىشلەتتى. ئوقۇتقۇچىلار قوشۇننىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشتە ئۇلار ھەر يىلى ناھىيە تەۋەسىدىكى 224 مەكتەپتىن بىر قىسىم ياش ئوقۇتقۇچىلارنى تۇرکۈمگە بۆلۈپ، يۇقىرى دەرىجىلىك مەكتەپلەرگە بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتتى. ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش، رادىئو - تېلېۋىزىيە داشۇسى، رادىئو سىفېن مەكتىپىدە ئوقۇۋاتقان ئوقۇتقۇچىلار، ماتېماتىسيال ئارقىلىق ئوقۇۋاتقان ئوقۇتقۇچىلارغا شارائىت يارىتىپ بېرىپ، ئۇلارنى ئوقۇش پۈتتۈرگەندىن كېيىن مۇۋاپىق كەسىپلەرگە ئالماشتۇرۇپ ئىشلەتتى. يېڭىدىن ئوقۇتقۇچى بولغانلارغا دەرس ئۆتۈشتىن ئاۋۋال تەربىيىلەشنى تۈرۈملەشتۈردى. ھازىر باي ناھىيىسىدىن ھەر خىل مەكتەپلەرگە بېرىپ بىلىم ئاشۇرۇۋاتقان، ئۆز ئورنىدا تۇرۇپ ئوقۇۋاتقان ئوقۇتقۇچىلار 300 دىن ئاشىدۇ. ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئوتتۇرا- باشلانغۇچ مەكتەپلەردە ئوقۇتقۇچى پىتىشمەسلىك مەسلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، «بەش خىل ئالىي مەكتەپ»لەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلاردىن ئىمتىھان ئېلىپ، بىر تۇركۈم مۇنەۋۋەر ئوقۇغۇچىلارنى باشلانغۇچ مەكتەپكە ئوقۇتقۇچىلىققا قوبۇل قىلدى. باشلانغۇچ مەكتەپلەردىن تەجرىبىسى مول، قابىلىيەتلىك بىر قىسىم ئوقۇتقۇچىلارنى ئوتتۇرا مەكتەپكە يۆتكەپ ئىشلەتتى. بۆلتۇر بىر يىل ئىچىدىلا باي ناھىيىسى «بەش خىل ئالىي مەكتەپ»نى پۈتتۈرگەن 143 ئوقۇغۇچىدىن ئىمتىھان ئېلىپ، نەتىجىسى ياخشى بولغان 82 ئوقۇغۇچىنى باشلانغۇچ مەكتەپلەرگە ئوقۇتقۇچىلىققا قوبۇل قىلدى. بۆلتۈر بىلەن ئوقۇتقۇچىلار قوشۇنى زورايدى ھەم ئۇلارنىڭ بىلىم قۇرۇلمىسى ياخشىلىنىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ مەكتەپ پۈتتۈرۈش، بىلىم ئۆزلەشتۈرۈش سالمقى ئاشتى. ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى مەكتەپ شارائىتىنى ياخشىلاش نىشان قىلىنغان سەككىزنى يۇرۇشلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتتى. بۇنىڭ ئۈچۈن مەبلەغ توپلاش يوللىرىنى كۆپەيتىپ، كۆلەملەشتۈرۈش بىلەن ئۇنۇمنى بىرلەشتۈرۈشنى بۆسۈش ئېغىزى قىلدى. ناھىيىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى چىقىش قىلىپ، مائارىپ فوندى تەسىس قىلىش، ھەربىر ئىشچى - خىزمەتچىدىن ئىيىغا بىر يۈەندىن مائارىپنى قوللاش راسخوتى يىغىش، شەھەر، يېزىلارنىڭ مائارىپ قوشۇمچە راسخوتىنى يىغىش قاتارلىق چارە - تەدبىرلەرنى يولغا قويۇپ، مائارىپقا سېلىنىدىغان سېلىنمىنى كۆپەيتتى. بۆلتۈر باي ناھىيىسى ئاساسىي قاتلاملاردىكى مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش شارائىتىنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا 4 مىليون 123 مىڭ يۈەن مەبلەغ سالدى. بۇنىڭ بىلەن 44 مەكتەپنى كېڭەيتتى. يېڭىدىن ئىككى مەكتەپ قۇردى، مەملىكەتلىك ياشلار - ئۆسمۈرلەر تەرەققىيات فوندى جەمئىيىتىنىڭ ياردىمى بىلەن مرچىغ ئۇمىد باشلانغۇچ مەكتىپىنى قۇردى. بۇ يىل باي ناھىيىسى مالىيىدە قىينچىلىق بولۇۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا 720 مىڭ يۈەن خەتەرلىك ئۆيلەرنى ئۆزگەرتىش مەخسۇس راسخوتى ئاجرىتىپ، يەنە بىر قىسىم مەكتەپلەرنىڭ خەتەرلىك سىنىپ، ئۆيلىرىنى يېڭىلاشنى تاماملىدى، بۆلتۈر چالىسى قالغان 1900 كۋادرات مېتر كۆلەمدىكى قۇرۇلۇشنى پۈتتۈردى. نۆۋەتتە بۇ ناھىيىنىڭ مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى پۈختا ئاساسقا ئىگە قىلىنماقتا، ئوقۇتۇش سۈپىتى كۆرۈنەرلىك ئۆستى. ناھىيە بويىچە ئوقۇش يېشىدىكى بالىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتى 99.2 % كە، باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتتۈرۈش نىسبىتى 96 % كە يەتتى. تولۇقسىز ۋە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ دەرس ئۆزلەشتۈرۈش نىسبىتى، ئالىي، ئوتتۇرا تېخنىكوم مەكتەپلەرگە كىرىپ ئوقۇش نىسبىتى يىلسېرى ئاشتى.

شىنجاڭ ھەربىي رايونى يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ۋە يايلاق ماجىراسىنى مۇۋاپىق يىر تەرەپ قىلدى

شىنجاڭ ھەربىي رايونى يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى 1981 - يىلى قۇرۇلغاندىن بۇيان، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ۋە يايلاق ماجىراسىدىن 270 نى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىپ، ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ، جۈملىسى خەلق نازادلىق ئارمىيىسى يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى، دۆلەتلىك يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى، ئاپتونوم رايونلۇق يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى ئۈچ دەرىجىلىك ھۆججەت ئىمزالاشقان. ئۇنىڭ ئىچىدە ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى ماجىرا ئاساسلىقى ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنى قايتۇرۇش، ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنىڭ ھەققىنى تۆلەش، ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنى ئىشلىتىش ھەققىنى تۆلەش قاتارلىق مەسىلىلەردىن ئىبارەت. ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنىڭ ھەققىنى تۆلەش ئۈچۈن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدا ئىككى قېتىم زور كۆلەمدە سۆھبەت ئېلىپ بېرىلغان. ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنىڭ ھەققىنى تۆلەش ئۈچۈن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدا ئىككى قېتىم زور كۆلەمدە سۆھبەت ئېلىپ بېرىلغان. ئارمىيە ئىگىلىۋالغان يەر ۋە يايلاقنىڭ ھەققىنى تۆلەش ئۈچۈن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدا ئىككى قېتىم زور كۆلەمدە سۆھبەت ئېلىپ بېرىلغان.

ئەۋئابات تاجىك مىللىي يېزىسىنىڭ مائارىپ ئىشلىرىدا زور يۇكسىلىش بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن** خەۋەر قىلىدۇ: گۈما ناھىيە ئەۋئابات تاجىك مىللىي يېزىسى مائارىپىنى ئالدىن تەرەققىي قىلدۇرۇلدىغان ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا قويغانلىقتىن، تاغلىق يېزىنىڭ مائارىپ ئىشلىرىدا زور يۇكسىلىش بولدى. بۇ يىزا ناھىيە بويىچە ئوقۇتۇش سۈپىتىنى تەكشۈرۈشتە 2- بولدى.

ئەۋئابات تاجىك مىللىي يېزىسىدىكىلەر تاغ جىلغىلىرىغا تارقاق ئولتۇراقلاشقاچقا، مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇش شارائىتى ناچار ئىدى. يېزىلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى 1984 - يىلى يۇقىرىنىڭ مەبلەغ چەمەتتىن يارىدەم بېرىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ ۋە چارۋىچىلارنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ، 240 مىڭ يۈەن مەبلەغ توپلاپ پىششىق خىش بىلەن 572 كۋادرات مېتر لىق ياتاقلىق مەكتەپ سېلىپ، ئوقۇتۇش شارائىتىنى ياخشىلىدى.

ئادەم سودىگارلىرى قولغا چۈشتى

8 - ئاينىڭ 14 - كۈنى چۈشتىن ئاۋۋال ئىككى ساقچى بىر يولۇچىنىڭ بېيجىڭ ئۆچى بىلەن تەمىنلىشگە ئاساسەن، توقسۇن ناھىيىلىك ماشىنا باشقۇرۇش پونكىتى بېتراپىدىكى ئاقسۇدىن داخىيەنگە قاراپ ماڭغان ئاپتوبۇستىن ئۇچ گۇمانلىق ئادەم سودىگىرىنى قولغا چۈشۈردى ھەمدە ئارزۇگۈل توختى، ئالىم تۇرسۇن قاتارلىق ئالداپ ئېلىپ مېڭىلغان سەككىز ئۆسمۈرنى قۇتقۇزۇۋالدى.

ناھىيىلىك ج خ ئىدارىسى بۇ گۇمانلىق ئۈنسۇرلارنى تەكشۈرۈش بىلەن بىللە، ئاقسۇدىكى ساقچى تەرەپ بىلەن ئالاقىلىشىپ، بالىلارنىڭ ئاتا - ئانىلىرىغا خەۋەر يەتكۈزدى. سەككىز بالىنىڭ تۇرمۇشىنى ئوبدان ئورۇنلاشتۇردى. سوراق قىلىش ئارقىلىق تۇرسۇن قاتارلىق ئۈچ جىنايەتچى ئۆزلىرىنىڭ بالىلارنى ئىچكىرى ئۆلكىگە ئالداپ ئېلىپ ماڭغانلىق جىنايى قىلمىشىنى ئىقرار قىلدى.

ئالداپ ئېلىپ مېڭىلغان بالىلارنىڭ ئەڭ چوڭى 16 ياش، ئەڭ كىچىكى تۆت ياش بولۇپ، بەشى ئاقسۇ شەھىرىدىن، ئۈچى ئۈچتۇرپان ناھىيىسىدىن. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى ئاتا - ئانىسى ئاجرىشىپ كەتكەن ياكى ئائىلىسى بەختسىزلىككە ئۇچرىغان بالىلار ئىكەن.

جاڭ زۇنجىك

ھازىر بۇ يېزىدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ بىرگە، ئوقۇتۇش نۆقتىسى ئۈچكە، ئوقۇتقۇچى 28 گە، ئوقۇغۇچى 196 گە يەتتى. يېزىلىق پارتكوم ، خەلق ھۆكۈمىتى مائارىپ تەرەققىياتىنى تېزلىتىش ئۈچۈن 1994 - يىلى بەش كىشىلىك مائارىپقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، مائارىپقا بولغان يېتەكچىلىكنى كۈچەيتتى. يېزا مەسئۇللىرى باشلانغۇچ مەكتەپ ۋە ئوقۇتۇش نۆقتىلىرىغا بىردىن مەسئۇل بولدى. يېزىلىق پارتكوم شۆجىسى مەركىزىي باشلانغۇچ مەكتەپنى ئالاقىلىشىش نۆقتىسى قىلىپ بۆاستە تۇتتى. ئارقىدىنلا 1994 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا يەتە كىشىلىك مائارىپ فوندى جەمئىيىتى قۇرۇپ، 8200 يۈەن مائارىپ مەبلىغى توپلاپ، ئوقۇتۇش سايمانلىرىنى سېتىۋېلىش، پارتا - ئورۇندۇق ياسىتىش، نامرات ئائىلىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىنىڭ ئوقۇش راسخوتىنى ھەل قىلىشقا ئىشلىتىپ، ئوقۇتۇش شارائىتىنى كۆرۈنەرلىك ياخشىلىدى. يېزا رەھبەرلىكى يەنە ئالىي، ئوتتۇرا تېخنىكۇملارغا قوبۇل قىلىنغان ئوقۇغۇچىلارغا قوشۇمچە يازدەم بېرىش تۈزۈمىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ يۇقىرى مەكتەپلەرگە چىقىپ ئوقۇشىغا ئىلھام بەردى. بۇ يىل ئۇلار دۇنيا بانكىسىنىڭ قەرز تۇرى مەبلىغىدىن پايدىلىنىپ، 400 كۋادرات مېترلىق يېڭى مەكتەپ قۇرۇلۇشىنى ئىشلەتكە كىرىشتى.

مائارىپقا بولغان رەھبەرلىك كۈچەيتىلىپ، ئوقۇتۇش شارائىتى ياخشىلانغانلىقتىن، تاجىك مىللىي يېزىسىنىڭ مائارىپ تەرەققىياتىدا يۇكسىلىش بولدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتى % 100 كە، تۇراقلىشىش نىسبىتى % 100 كە، لايىقەتلىك ئوقۇش پۈتتۈرۈش نىسبىتى % 100 كە، باشلانغۇچ مائارىپىنىڭ ئومۇملىشىش نىسبىتى % 100 كە يېتىپ، ناھىيە بويىچە ئوقۇتۇش سۈپىتىنى تەكشۈرۈشتە 2- بولدى. 15 يىلاشتىن 45 ياشقىچە بولغان ساۋات چىقىرىش ئوبيېكتى 347 بولۇپ، بۇنىڭدىن 343ى ساۋات چىقاردى، چوڭلار مائارىپىنىڭ ئومۇملىشىشى % 100 كە يەتتى.

ئىنقىلاۋىي قۇربان ماۋ زېمىنىنىڭ بۇرۇن تۇرغان تۇرالغۇسىنى سىرتقا ئېچىۋېتىش مۇراسىمى يېقىندا مالىيە نازارىتى قورۇسىدا ئۆتكۈزۈلدى.

يولداش ماۋ زېمىنىنىڭ بۇ تۇرالغۇ بىرى 1940 - يىلى 8 - ئايدا ياسالغان بولۇپ، شىنجاڭ بويىچە نۆقتىلىق قوغدىلىدىغان مەدەنىي يادىكارلىق ئورۇنلىرىنىڭ بىرى. بۇ يىل 8 - ئاينىڭ ئاخىرىدا بۇ ئورۇن رېمونت قىلىنىپ بۇرۇنقى قىياپىتى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.

ئەنۋەر ئابدىلىم فوتوسى

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غا تۈزىتىش كىرگۈزۈشنىڭ زۆرۈرلۈكى ۋە تۈزىتىش كىرگۈزۈلگەن، تولۇقلانغان مۇھىم مەزمۇنلار

تۇرنىش كىرگۈزۈلگەن، تولۇقلانغان مۇھىم مەزمۇنلار

مۇھەممەت خوجا

شداربىي، ئاپتونوم رايونلۇق يەر باشقۇرۇش شداربىي ۋە شىنجاڭ ھەربىي رايونى تەرىپىدىن كۆپ قېتىم تەقدىرلەندى.

ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر، يايلاق ماجىراسىنى بىرتەرەپ قىلىش جەمئىيەت ئامانلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش، قىسىم قۇرۇلۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئارمىيە بىلەن ھۆكۈمەت، ئارمىيە بىلەن خەلق ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشنىڭ ئاساسى. شىنجاڭ ھەربىي رايونى يەر باشقۇرۇش ئىدارىسى سىياسەتنى تۇغرا بەلگىلەپ، ماجىرالارنى بىرتەرەپ قىلىش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئەمەلىيەتكە تاپىنىپ، «بەشنى بىرلەشتۈرۈش»نى چىڭ تۇتۇپ، تۇرلۇك ماجىرالارنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلدى. ئۇلار ئالدى بىلەن ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر، ئوتلاق ماجىراسىنى بىرتەرەپ قىلىشنى دۆلەت زېمىنى قارىشى تەشۋىقاتى تەربىيىسى بىلەن بىرلەشتۈردى. ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ماجىراسىنى بىر تەرەپ قىلغاندا ماجبرا يوز بەرگەن ئەق مەيدانغا ھېرىپ، بىرتەرەپتىن ماجرانى بىر تەرەپ قىلسا يەنە بىر تەرەپتىن تەشۋىقات ئېلىپ ھېرىپ، ئوفتسېر، ئەسكەرلەرنىڭ يەرنى قوغداش ئاڭلىلقىنى ئاشۇرۇپ، تونۇشنى ئايدىڭلاشتۇرغانلىقتىن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ماجىراسى كۆرۈنەرلىك ئازايدى. ئىككىنچىدىن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ماجىراسىنى بىرتەرەپ قىلىشنى-ئارمىيە ئىگىدارچىلىقىدىكى يەرنىڭ قانۇنلۇق ھوقۇق، مەنپەئىتىنى قوغداش بىلەن بىرلەشتۈردى. يەرلىكتىكى بىرقىسىم ئورۇنلارنىڭ، ئامىيە يەرلىكتىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت تارماقلىرىغا تاينىپ، ئارمىيىنىڭ مەنپەئىتىگە كاپالەتلىك قىلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئاز سانلىق مىللەت خەلق ئاممىسىنىڭ مەنپەئىتىگىمۇ تەڭ ئېتىبار بەردى. توڭتىچىدىن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ۋە يايلاق ماجىراسىنى بىرتەرەپ قىلىشنى ئۆز قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش بىلەن ئۆزئارا بىرلەشتۈردى. ئۇلار ئادەتتىكى چاغدا ئۆز قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشكە ئەھمىيەت بېرىش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ماجىرالارنى ئەمەلىي بىر تەرەپ قىلىش داۋامىدا، تەجرىبە، خۇلاسىلەرنى يېغىنچاقلاشقا ئەھمىيەت بېرىپ، تۇرلۇك سىياسەت ۋە قائىدە - نىزامنى ئۆزلۈكسىز ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، خادىملارنىڭ ئەمەلىي خىزمەت داۋامىدا ماجىرالارنى بىرتەرەپ قىلىش ئىقتىدارىنى ئاشۇردى. بەشىنچىدىن، ئارمىيە بىلەن يەرلىك ئوتتۇرىسىدىكى يەر ۋە يايلاق ماجىراسىنى بىر تەرەپ قىلىش بىلەن خەلق ئۇچۇن خىزمەت قىلىشتىن ئىبارەت ئومۇملۇق قارىشىنى تىكلەشنىڭ ئىنتايىن مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتتى. شۇڭا ئۇلار باشتىن ئاخىر 1- قول ماتېرىيالغا ئېرىشىش، خەلق ئۇچۇن خىزمەت قىلىش، قىسىم ئۇچۇن خىزمەت قىلىش، ئاپتونوم رايونىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك راۋاجلىنىشى ئۈچۈن مۇلازىملىق قىلىشنى خىزمەتنىڭ يېتەكچى ئىدىيىسى قىلدى.

ھەسەنجان جامال، دىلشات مۇھەممەتسىيت

مارالبېشى ناھىيە سېرىقبويا بازارلىق ماۋارىپ ئىشخانىسى يېقىندا مەركەزنىڭ 7 - نومۇرلۇق ھۆججىتى، ئاپتونوم رايونىنىڭ 5- نومۇرلۇق ھۆججىتى ھەمدە ئاپتونوم رايوندىكى مۇناسىۋەتلىك رەھبەرلەرنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقى ھەققىدە سۆزلىگەن مۇھىم سۆزلىرىنى ئۆگىنىش بويىچە مۇكاپاتلىق زېھىن سىناش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزدى. مۇسابىقىگە 21 ماھىر قاتناشتى. سۈرەتتە: مۇسابىقە مەيدانىدىن كۆرۈنۈش .

ئەنۋەر خىزمەت فوتوسى

8 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 1996- يىلى 3 -ئاينىڭ 17 - كۈنى «جۇڭخۇاخەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غا تۈزىتىش كىرگۈزۈش ئىوغرىسىدىكى قارارى»نى ماقۇللاپ، «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غا بىرقاتار مۇھىم تۈزىتىشلەرنى كىرگۈزۈپ ، دۆلىتىمىزنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋا تۈزۈمىنى يەنىمۇ مۇكەممەللەشتۈردى. بۇ، قانۇن تۈزۈش خىزمىتىدىكى زور ئىش بولۇپ، قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشنى كۈچەيتىش ۋە جىنايى ئىشلار دەۋالىرىنى دېموكراتىيلەشتۈرۈشتە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

«جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى» 1979 - يىلى تۈزۈلۈپ 1980 - يىلى 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنى رەسمىي يولغا قويۇلغان. ئون نەچچە يىلدىن بۇيان ئۇ جىنايى ھەرىكەتلەرگە قاتتىق زەربە بېرىپ جەمئىيەت ئامانلىقىنى قوغداش، پۇقرالارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىگە كاپالەتلىك قىلىش، ئىلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇشۇ ئىلىپ بېرىشقا ئۇنتايىن مۇھىم رول ئويناپ كەلدى. لېكىن «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى» يولغا قويۇلغان ئون نەچچە يىلدىن بۇيان دۆلىتىمىزنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى ۋە جەمئىيەت ئەھۋالىدا غايەت زور ئۆزگىرىشلەر بولدى. جىنايى ئىشلار كۇندىن كۈنگە مۇرەككەپلىشىپ كەتتى. قانۇننى ئىجرا قىلىش مۇھىتىدىمۇ بىر مۇنچە ئۆزگىرىشلەر بولدى، بولۇپمۇ سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنى بەرپا قىلىش جەريانىدا بازار ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا ئۈيغۇن كېلىدىغان قانۇن تۈرغۇزۇش زۆرۈر بولۇپ قالدى. شۇڭا تۈرلۈك ئىقتىسادىي قانۇنلارنى تۈزۈش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش بىلەنلا قالماي، دۆلەتنىڭ ئاساسلىق قانۇنلىرىنىڭ بىرى بولغان «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غىمۇ تۈزىتىش كىرگۈزۈپ، ۋە تولۇقلاپ مۇكەممەللەشتۈرۈشكە توغرا كەلدى.

«جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى» ئون نەچچە يىلنىڭ ئالدىدا تۈزۈلگەن. يولغا قويۇش جەريانىدا جىنايى ئىشلار دەۋالىرىدا مول تەجرىبىلەر توپلاندى. ئەدلىيە ئەمەلىيىتىدە بىر مۇنچە يېڭى ئەھۋال ۋە يېڭى مەسىلىلەر كېلىپ چىقتى. مۇشۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندا «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غا تۈزىتىش كىرگۈزۈش ۋە تولۇقلاش ۋەزىيىتىنىڭ تەقەززاسى ھەم قانۇنچىلىق قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، جىنايى ئىشلار دەۋالىرىنى قانۇنلاشتۇرۇش، تۈزۈملەشتۈرۈش ۋە دېموكراتىيلەشتۈرۈشنى ئىلگىرى سۈرۈشنىڭ ئېھتىياجى.

بۇ قېتىم «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»غا تۈزىتىش كىرگۈزۈشنىڭ كۆلىمى خېلىلا كەڭ بولۇپ، 1979 - يىلىدىكى «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»دىكى 164 ماددا بۇ قېتىم تۈزىتىش كىرگۈزۈش ۋە تولۇقلاش ئارقىلىق 225 ماددىغا كۆپەيتىلدى. 110 ئورۇنغا تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى ياكى تولۇقلاندى. ئۈچ پاراگراف، 61 ماددا كۆپەيتىلدى. تۈزىتىش كىرگۈزۈلگەن ۋە تولۇقلانغان مەزمۇنلارنى تۆۋەندىكى ئون تەرەپكە يىغىنچاقلاش مۇمكىن:

1) «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»نىڭ ئاساسىي پرىنسىپلىرى ۋە تۈزۈملىرى تولۇقلاپ بەلگىلەندى. بۇنىڭدا: «خەلق سوت مەھكىمىلىرى، خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى سوت قىلىش، تەپتىش قىلىش ھوقۇقىنى قانۇندىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسەن مۇستەقىل يۈرگۈزىدۇ. خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى قانۇن بويىچە جىنايى ئىشلار دەۋالىرىدا قانۇن نازارەتچىلىك ئېلىپ بارىدۇ» دەپ ئېنىق بەلگىلەندى؛ «خەلق سوت مەھكىمىلىرى قانۇن بويىچە ھۆكۈم قىلماي تۇرۇپ ھەرقاندای كىشىنى جىنايەتلىك» دەپ ئېكتىمەسلىك پرىنسىپى بەلگىلەندى؛ جىنايى ئىشلاردا ئەدلىيە ھەمكارلىقى توغرىسىدا پرىنسىپال بەلگىلىمىلەر چىقىرىلدى.

2) جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگانلىرى، خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى، خەلق سوت مەھكىمىلىرىنىڭ باشقۇرۇش تەۋەلىكى تەڭشەلدى.

جىنايى ئىشلار دېلولىرىدا قانۇندا ئايرىم بەلگىلىمە بولغانلىرىدىن باشقىلىرىنى ج خ ئورگانلىرى تەھقىقلەش ئېلىپ بارىدۇ؛ خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى بۇ ئاسىتە دېلو ئېچىپ تەھقىقلەيدىغان دېلولار ئاساسلىقى دۆلەت خادىملىرى ۋەزىپىسىدىن پايدىلىنىپ سادىر قىلغان جىنايەتلەر بىلەن چەكلىنىدۇ. ئۆزى ئەرز قىلغان دېلولارنى خەلق سوت مەھكىمىلىرى بۇ ئاسىتە قوبۇل قىلىدۇ.

3) جىنايى ئىشلار ئاقلاش تۈزۈمى ئىسلاھ قىلىنىپ، ئادۋوكاتنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋاسىغا قاتنىشىش باسقۇچى ئىلگىرى سۈرۈلدى.

دېلودا تەھقىقلەش ئاخىرلىشىپ خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ تەكشۈرۈپ ئېيىبلىشىگە يوللانغان ۋاقىتتىن باشلاپ ئادۋوكات جىنايەت گۇماندارىنىڭ ئاقلىغۇچىسى بولۇپ قاتنىشىپ دېلو ئەھۋالىنى ئىگىلەپ دېلوغا مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارنى توپلايدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا، جىنايەت گۇمانداری تەھقىقلەش ئورگانلىرى تەرىپىدىن 1 - قېتىم سوراق قىلىنغاندىن كېيىن ياكى مەجبۇرلاش تەدبىرى ماقۇللىنىلغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ قانۇن جەھەتتىن يازدەم بېرىشكە ئادۋوكات تەكلىپ قىلسا بولىدىغانلىقى كۆرسىتىپ بەلگىلەندى. ئادۋوكات ۋە باشقا ئاقلىغۇچىلارنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋاسىنىڭ ھەرقايسى باسقۇچلىرىدىكى ھوقۇق-مەجبۇرىيەتلىرى توغرىسىدا ئېنىق بەلگىلىمە چىقىرىلدى.

4) مەجبۇرلاش تەدبىرلىرى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى.

سوتسىيالىستىك دېموكراتىيە ۋە قانۇنچىلىقنى كۈچەيتىش، پۇقرالارنىڭ جسمانىي ھوقۇقىنى تېخىمۇ ياخشى قوغداش ئۈچۈن يېغىۋېلىپ تەكشۈرۈشنىڭ جىنايەت بىلەن كۈرەش قىلىشتىكى ئەمەلىي قوللىنىشقا بولىدىغان مەزمۇنلىرى كىرگۈزۈلدى. توختىتىپ قويۇش شەرتلىرى كۆپەيتىلدى،ھەم توختىتىپ قويۇش ۋاقتى ئۇزارتىلدى. قولغا ئېلىش شەرتلىرىگە تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى. تۇرار جايىنى نازارەت ئاستىغا ئېلىش، برتەرەپ قىلىنغچە كېپىلگە بېرىش توغرىسىدا قوشۇمچە بەلگىلىمە چىقىرىلدى. كېپىلگە ئالغۇچىنىڭ مەجبۇرىيىتى ۋە ئۇستىگە ئالىدىغان مەسئۇلىيىتى بەلگىلەندى. بىر تەرەپ قىلىنغچە كېپىلگە بېرىلگەن، تۇرار جايى نازارەت ئاستىغا ئېلىنغان ئوبيېكتلارنىڭ مۇددىتى توغرىسىدا كونكرېت بەلگىلىمە چىقىرىلدى.

5) جىنايەتنى جازالاش ئېھتىياجىغا ماسلاشتۇرۇلۇپ قاماپ تۇرۇش مۇددىتى ئۇزارتىلىپ، تەھقىقلەش تەدبىرلىرى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى.

جىنايەت گۇماندارىنىڭ ئامانەت پۇلى، پېرېۋوت پۇللىرىنى تەكشۈرۈش، توڭلىتىش توغرىسىدا بەلگىلىمە چىقىرىلدى. خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرىگە توختىتىپ قويۇش ھوقۇقى بېرىلدى، خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى بىۋاستە قوبۇل قىلىدىغان دېلولارنى تەھقىقلىگەندە تۇرلۇك تەھقىقلەش ۋاستىلىرىنى قوللىنىدىغان بولدى.

6) ئەيىبلەش تۈزۈمى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى.

ئەيىبلىمەسلىك دائىرىسى كېڭەيتىلدى. ئەيىبلەشتىن كەچۈرۈم قىلىش ئەمدى قوللىنىلمايدىغان بولدى. ئەيىبلىمەسلىك ئۇچ تۈرلۈك بولدۇ؛ مۇتلەق ئەيىبلىمەسلىك؛ نىسپىي ئەيىبلىمەسلىك ۋە گۇمانلىق بولۇپ ئەيىبلىمەسلىك. «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»نىڭ 15 - ماددىسىدا بەلگىلەنگەن ئەھۋاللار مۇتلەق ئەيىبلىمەيدىغان دائىرىگە كىرىدۇ؛ «جىنايى ئىشلار دەۋا قانۇنى»نىڭ 142- ماددىسىنىڭ 2 - تارمىقىدا: خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرىنىڭ دېلو ئەھۋالىغا قاراپ ئەيىبلىمەسلىكنى قارار قىلىش توغرىسىدا بەلگىلىمە چىقىرىلغان.

7) سوت تەكشۈرۈش شەكلى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى. كېڭەشمە سوتىنىڭ سوت قىلىش جەريانىدىكى قارار قىلىش رولى كۈچەيتىلدى. شكايەت قىلىش بىلەن ئاقلاشتىن ئىبارەت ئىككى تەرەپنىڭ رولى جارى قىلدۇرۇلدى. ئەيىبلىگۈچى بىلەن ئاقلىغۇچىنىڭ سوتتا دېلوغا قاراپ چىقىش جەريانىدىكى رولى تولۇق جارى قىلدۇرۇلدى.سوت ئۇيۇشتۇرۇش جەھەتتە پېڭىدىن ئاددىي تەرتىپ بويىچە قاراپ چىقىش تەسىس قىلىندى.

8) جىنايى ئىشلار دەۋالىرىنىڭ ھەرقايسى ھالقىلىردىكى نازارەتچىلىك كۈچەيتىلدى.

دۆلەتنىڭ مەخسۇس نازارەتچىلىك ئورگىنى بولغان خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرىنىڭ فۇنكسىيىلىك رولى جارى قىلدۇرۇلدى، نازارەتچىلىك تەدبىرلىرى ۋە ۋاستىلىرى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى. بۇ مەجبۇرلاش تەدبىرلىرىنى ئىجرا قىلىش ۋە ئۆزگەرتىپ قوللىنىش، نازارەت قىلىش، دېلو ئېچىشنى نازارەت قىلىش، سوت قىلىشنى نازارەت قىلىش، جازانى كېمەيتىش ۋە شەرتلىك قويۇپ بېرىشنى نازارەت قىلىش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، شكايەت قىلىش تۈزۈمى مۇكەممەللەشتۈرۈلدى.

9) جاۋابكار ۋە زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلارنىڭ دەۋا ھوقۇقلىرىغا كاپالەتلىك قىلىندى.

جاۋابكارلارنىڭ ئاقلىنىش ھوقۇقى كۈچەيتىلدى. زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلار دەۋا ۋەكالەتچىسىگە جىنايى ئىشلار دەۋاسىغا قاتنىشىشنى ھاۋالە قىلسا بولىدىغانلىقى، جاۋابكارنىڭ جىنايى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشكە ئېگىشىلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان دەلىل - ئىسپاتى بولغان، لېكىن ج خ ئورگانلىرى ياكى خەلق تەپتىش مەھكىمىلىرى جاۋابكارلىقىنى سۈرۈشتۈرمىسە، خەلق سوت مەھكىمىسىگە شكايەت قىلىشقا ھوقۇقلۇق ئىكەنلىكى؛ زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ 1 - سوت ھۆكۈمگە قايىل بولمسا، خەلق تەپتىش مەھكىمىسىدىن ئېتىراز بىلدۈرۈشنى تەلەپ قىلسا بولىدىغانلىقى بەلگىلەندى.

10) جىنايى ئىشلار دەۋالىرى جەريانىدا ئۇزاقتىن ھەل بولماي كېلىۋاتقان مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشنىڭ يوللىرى بېكىتىلدى.

مەسلەن: قوشۇمچە تەھقىقلەشكە قايتۇرۇشنىڭ قېتىم سانى بېكىتىلدى؛ خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ قوشۇمچە تەھقىقلەشكە قايتۇرۇش ھوقۇقى بىكار قىلىندى. زاكۇ مال، زاكۇ پۇللارنى دېلو بىلەن بىللە قوشۇپ ئەۋەتىش ۋە بىر تەرەپ قىلىش پرىنسىپى بەلگىلەندى. قاملىپ تۇرۇش مۇددىتىنى ئاشۇرۇۋېتىشنى ھەل قىلىش، سالاھىيىتى ئېنىق بولمىغان جىنايەت گۇماندارىنى بىرتەرەپ قىلىش جەھەتتە كونكرېت بەلگىلىمىلەر چىقىرىلىپ جامائەت خەۋپسىزلىكى، ئەدلىيە ئورگانلىرىنىڭ جىنايى ئىشلار دەۋالىرىنى قانۇن بويىچە ئېلىپ بېرىشىغا پايدىلىق بولدى.

«كونا ئىنقىلابىي بازا خەلقىنى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئونتۇپ قېلىشقا بولمايدۇ»

ـ جياڭ زېمىننىڭ بېيجىڭ ـ جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى بويىدىكى نامرات رايونلار ۋە كونا ئىنقىلابىي بازىلارنى تەكشۈرۈش سەپىرىدىن خاتىرە

جۇمھۇرىيەتنىڭ تەرەققىيات پىلانىدا باش شۇجى جياڭ زېمىن مۇنداق بىر سانلىق مەلۇماتقا باشتىن ئاخىر كۆڭۈل بۆلۈپ كەلدى. ئۇ ھازىرغا قەدەر تېخى قورسىقى توق، كىيىمى پۈتۈن بولمىغان 65 مىليون نامرات ئاھالىدىن ئىبارەت.

قانداق قىلغاندا نامراتلىقتىن قوتۇلۇش قەدىمىنى تېزلىتىپ، مۇشۇ ئەسىر ئىچىدە بۇ مۇشكۈل ۋە تەخىرسىز ۋەزىپىنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ؟ جياڭ زېمىن مۇشۇ مەسىلە توغرىسىدا 9- ئاينىڭ 16- كۈنىدىن 21- كۈنىگىچە يېڭى قاتناش باشلانغان بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى بويلاپ جەنۇبقا بېرىپ، تۆمۈرىيول بويىدىكى نامرات رايونلار ۋە كونا ئىنقىلابىي بازىلاردىكى نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش خىزمىتىنى ئەمەلىي تەكشۈردى.

«بۇ ۋەزىپىنى چوقۇم ئورۇندىتىش كېرەك، نامراتلىق مەسىلىسىنى كېيىنكى ئەسىرگە قالدۇرۇشقا ھەرگىز بولمايدۇ».

جياڭ زېمىننىڭ بۇ كەسكىن سۆزىدە جۇڭگو كومپارتىيەسى ۋە نامراتلىققا باتۇرلۇق بىلەن جەڭ ئېلان قىلىشتەك ئۇلۇغۋار ئىرادىسى ئىپادىلەندى.

(1)

ئۇچقاندەك كېتىۋاتقان پويىزدا تۆمۈرىيول مىنىستىرلىكىنىڭ مىنىستىرى خەن جۇبىن 9- ئاينىڭ 17- كۈنى چۈشتىن بۇرۇن جياڭ زېمىننا بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى قۇرۇلۇشىغا ئالاقىدار ئەھۋاللارنى دوكلات قىلدى.

خەن جۇبىن بېيجىڭ - جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولىنىڭ خەرىتىسىنى كۆرىتستىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى:

ـ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۈيۈەننىڭ يولىورۇقىنىڭ روھىغا ئاساسەن، بېيجىڭ - جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولىنىڭ لىنىيىسىنى تاللىغاندا كونا ئىنقىلابىي بازىلارنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تولۇق نەزەردە تۇتتۇق. دابىيەشەن تاغلىق رايونىدا ماچېك- ۋۇخەن ئالاقىلىشىش لىنىيىسى ياسالدى. خۇڭئەن بېكىتى قۇرۇلدى. جياڭشىدا جىڭگاڭشەن ۋە رۇيچىندىن ئىبارەت كونا ئىنقىلابىي تايانچ بازىنىڭ مەنپەئىتىگە ئېتىبار بېرىش ئۈچۈن، تۆمۈرىيول لىنىيىسى بۇ ئىككى

مۇھىم ئويىچ بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى پۈتۈپ قاتناش باشلانغاندىن كېيىن، بۇ نامرات رايونلار سىرتقى قىسمىدىكى تەرەققىي تاپقان رايونلار ۋە دېڭىز بويىدىكى رايونلارنى تۇتاشتۇرۇدىغان چوڭ قاتناش يولىغا ئىگە بولدى. شۇنداق ئېتىبارغا بولىدۇكى، بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش رولىدىن تەرەققىيات يولى».

جياڭ زېمىن فۇياڭدىن خۇڭئەنگىچە، ماچېڭدىن گەنجۇغىچە بولغان ئارىلىقتىكى نامرات رايونلار، كونا ئىنقىلابىي بازىلاردىكى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى پۈتۈپ، قاتناش باشلانغانلىقىدىن ئىبارەت تارىخىي پۇرسەتنى تۇتۇپ، نامراتلىقتىن قوتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىشتىن ئىبارەت ئورتاق ئارزۇسى بارلىقىنى كۆردى. جياڭ زېمىن تۆمۈرىيول بويىدىكى رايونلارنىڭ چوقۇم پۈرسەتنى تۇتۇپ، بېيجىڭ - جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولىنىڭ تەسىر كۆرسىتىش، تۇرتكە بولۇش رولىدىن پايدىلىنىپ، ئېچىشنى، ئېچۇۋېتىشنى تېزلىتىپ، ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئوبوروتنى ياخشى يولغا قويۇپ، ئىقتىسادنى تېخىمۇ تېز، تېخىمۇ ياخشى راۋاجلاندۇرىدىغانلىقىغا ئىشىنىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

(2)

نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش باش شۇجى كۆڭلىگە پۈكۈپ كەلگەن ئىش بولۇپ، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ خىزمەت كۇنتەرتىپىدە مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ.

جياڭ زېمىن 9- ئاينىڭ 17- كۈنى چۈشتىن كېيىن ئەنخۇي ئۆلكىسى، فۇياڭ شەھرىنىڭ يېڭجۇ رايونى، بوزۇدۇڭ يېزىسى خۇاپۇەنشىن كەنتىگە يېتىپ كېلىپ، دېھقان ئائىلىلىرىنى يوقلاپ بولغاندىن كېيىن، شۇ يەردىكى بەزى ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى بىلەن سۆھبەتلەشتى ۋە ئۇلارنىڭ نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش خىزمىتى توغرىسىدىكى پىكرىنى ئاڭلىدى.

چىگ تۆتۈپ، ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي ھوسۇلىنى 35 مىليون كىلوگرامغا يەتكۈزۈپ، 1990- يىلىدىكىدىن % 45 ئاشۇردۇق. دېھقانلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 1391 يۈەنگە يېتىپ، 1990- يىلىدىكىنىڭ 3.3 ھەسىسىگە تەڭلەشتى. ئۇ جياڭ زېمىنغا بىر سۇرەتنى كۆرسىتىپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:- باش شۇجى، قارالڭ، ياڭخۇ ئەينى ۋاقىتتا سۇ ئاستىدا قالغانىدى. ھازىر گۈللەپ ياشنىغان بازارغا ئايلاندى.

جياڭ زېمىن سۇرەتنى سىنچىلاپ كۆرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ چىرايىدا تەبەسسۇم جىلۋىلەندى.

ئۇ ئەينى چاغدىكى ئەھۋالنى ئەسلەپ مۇنداق دېدى:

ـ بىز شۇ قېتىم ئەنخۇيغا كەلگەندە ھەممىمىزنىڭ ئېچىمىز سىرىلغانىدى. بۇ قېتىم بىز بۇ يەردە مۇشۇنچىۋالا چوڭ ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى كۆرۈپ ئىنتايىن خۇشال بولدۇق.

پويىز ئەنخۇيدىن ئۆتۈپ خۇبەي تەۋەسىگە كىردى، تۆمۈرىيول بويىدا ئىككى داڭلىق ناھىيە (شەھەر) - خۇڭئەن ۋە ماچېڭ بولۇپ، ئۇلار ھەم كونا ئىنقىلابىي بازا، ھەم دۆلەت نۇقتىلىق يار- يۆلەك بولىدىغان ناھىيە (شەھەر) ئىدى.

جياڭ زېمىن 9- ئاينىڭ 18- كۈنى خۇڭئەن ناھىيىسى يۇڭجياخې بازىرى، لىيۇشاڭبەنلى بازىسى، خۇلىيەنفەن دۆلەت ئىگىلىكىدىكى چاپچىلىق مەيدانى ۋە ئەتىۋارلىق ئۆي قۇشلىرىنى بېقىش فېرمىسىنى كۆزدىن كۆچۈرگەندىن كېيىن، ماچېڭ شەھىرى گۈيشەن يېزىسىنىڭ خۇاچياۋخې كەنتىگە بېرىپ دېھقان ئائىلىلىرىنى يوقلىدى. بۇ كەنتته جەمئىي 500 ئائىلە بولۇپ، پىلە بېقىش ئۇلارنىڭ ئاساسلىق بېيىش يولى. ئۇلار پىلىدىن يىلىغا 130 مىڭ جىڭ پىلە ئالىدۇ، مۇشۇنىڭدىنلا 335 يۈەن بۇ باغنى ھۆددىگە ئالغان دېھقان شى چۈگيۇ مەخمەلدەك پاپېشىل ئىدىرلىقتا تۇرۇپ ئېتىخارلىق بىلەن جياڭ زېمىنغا مۇنداق دېدى: ـ پارتىيىنىڭ خەلقنى بېيىتىش سىياسىتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە مەن كارخانا قۇردۇم، قاقاس تاغنى ھۆددىگە ئالدىم. ئاپىلسىن تىكتىم. كۆپ خىل ئىگىلىك بىلەن شۇغۇللاندىم، ھەر يىلى مەھسۇلات قىممىتىنى 9 مىليون يۈەندىن كۆپرەككە يەتكۈزدۇم، دۆلەتكە 500 مىڭ يۈەن باج تاپشۇردۇم.

جياڭ زېمىن ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئىنتايىن خۇشال بولدى. ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ بىزنىڭ شۇغۇللىنىۋاتقىنىمىز سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى. شۇڭا ئالدىن بېيىغانلار نامراتلىقتىن قوتۇلالمىغانلارنى ئونتۇپ قالماسلىقى كېرەك. كۆپچىلىكنى يېتەكلەپ بىرلىكتە ئىشلەپ، ئورتاق بېيىش يولىدا مېڭىشى كېرەك.

يول ئۇستىدە نامرات رايونلار، كونا ئىنقىلابىي بازىلارنىڭ نامراتلارغا راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق يار- يۆلەك بولۇش فاڭجېنىدا چىڭ ئۇرۇپ قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرى، بارلىققا كەلگەن ئۆزگىرىشلەر جياڭ زېمىندا چوڭقۇر تەسىرات قالدۇردى. ئۇ مۇنداق دېدى:

نامراتلارغا راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق يار- يۆلەك بولۇش يولىدا مېڭىش ئون يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان نامراتلارغا يار- يۆلەك بولۇش خىزمىتىدە يارتىلغان ئەڭ ئاساسىي تەجرىبە. بۇ فاڭجېنىدا داۋاملىق چىڭ تۇرۇش كېرەك. ئۇ نامرات رايونلاردا ئىشلەۋاتقان يولداشلاردىن «ھەر ۋاقىت ئاممىنى نەزەردە تۇتۇش»نى ئاممىنىڭ قورسىقى توق، كىيىمى پۈتۈن بولۇش مەسلىسىنى ھەل قىلىش، نامراتلىقتىن قوتۇلۇپ بېيىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى نامرات ناھىيەلەرنىڭ «ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان مەركىزىي ۋەزىپىسى» قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

جياڭ زېمىن مۇنداق دېدى:

قىلىش يولغا، بەنزىگە باغلىق. جايلارنىڭ تەجرىبىسى، تەسەۋۋۇرى توغرا بولغان، كادىرلار كۆچلۈك بولغاندىلا نامراتلىقتىن قوتۇلۇپ بېيىتىشتىن زور ئۈمىد تۇغۇلدۇرغانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

(3)

جياڭ زېمىن خۇبەي ئۆلكىسىنىڭ خۇڭئەن ماچېڭشەھىرىدىن جياڭشىنىڭ شىگگۇ، رۇيچىن شەھىرىگىچە بولغان يول ئۇستىدە بۇ ئىنقىلابىي بازىلاردىكى ئىنقىلابىي قۇربانلار قەبرىستانلىقلىرىغا كۆپ قېتىم بېرىپ، يېڭى جۇڭگو قۇرۇش ئۇچۇن جان تىككەن، ئىسىق قان ئاققۇزغان ئىنقىلابىي قۇربانلارنى ياد ئەتتى.

خۇڭئەن ماچېڭ داڭلىق «خۇاڭما قوزغىلىڭى» بولغان جاي، شۇنداقلا جۇبەي- خەن - ئەنخۇي - ئىنقىلابىي تايانچ بازىسىنىڭ مەركىزى. قان بىلەن بويالغان بۇ زېمىندا قىزىل 1 - جۇن، قىزىل 4- يۆنىلىش ئارمىيىسى، قىزىل 25- جۇن قاتارلىق خەلق قوشۇنى دۇنياغا كەلگەن. كۆرۈنەرلىك خىزمەت كۆرسەتكەن نۇرغۇن ھەربىي سەركەردىلەر مەيدانغا كەلگەن. خۇڭئەن ناھىيىسىدىنلا 90 غا يېقىن جياڭجۇن چىققان. بۇ يەر مەملىكەت بويىچە جياڭجۇن ئەڭ كۆپ چىققان ناھىيە بولغاچقا، «جياڭجۇنلەر ناھىيىسى» دەپ ئاتالغان.

جياڭ زېمىن 9- ئاينىڭ 18- كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى ياپېشىل قارىغاي- ئارچىلار بىلەن ئورالغان خۇبەي - خەنەن ئەنخۇي جياڭسۇ كونا ئىنقىلابىي بازىسىدىكى ئىنقىلابىي قۇربانلار قەبرىستانلىقىغا كەلدى. ئۇ يىغىۋاتقان سىم- سىم يامغۇردا ئىنقىلابىي قۇربانلار خاتىرە مۇنارىسىگە گۈل چەمبىرەك قويۇپ، تەزىيە بىلدۈرۈپ، بۇ قىزىل تۇپراقتا مەڭگۈگە كۆز يۇمغان نەچچە يۈز مىڭ قەھرىمان ئوغۇل- قىزنى چوڭقۇر ياد ئەتتى. ۋە ئۇلارغا بولغان قايغۇسىنى بىلدۈردى.

شۇنداقلا مەركىزىي ئىشچى- دېھقانلار قىزىل ئارمىيىسى 25 مىڭ يوللۇق ئۇزۇن سەپەرنى باشلىغان جاي. جياڭ زېمىن 9- ئاينىڭ 20- كۈنى رۇيچىننىڭ يېچىڭ ۋە شاجۇبا دېگەن يېرىدە جۇڭخۇا سوۋېت جۇمھۇرىيىتى ۋاقىتلىق مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ كونا ئورنىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى.

جياڭ زېمىن يەرلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ، ئارمىيىنىڭ مەسئۇللىرى ۋە پىشقەدەم قىزىل ئارمىيە جەڭچىلىرى بىلەن كۆرۈشكەن ۋە ئۇلار بىلەن سۆھبەتلەشكەندە، تولۇپ تاشقان ئىشتىخارلىق بىلەن مۇنداق دېدى:

ئۇزۇن سەپەر غەلبىسىنىڭ 60 يىللىقى خاتىرىلىنىۋاتقان چاغدا ئەينى يىللاردىكى مەركىزىي سوۋېت رايونىنى كۆردۇم. بۇ تولىمۇ ئەھمىيەتلىك ئىش بولدى. بىز كونا ئىنقىلابىي بازا خەلقىنى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئونتۇپ قالماسلىقىمىز كېرەك. بىز كونا ئىنقىلابىي بازىنىڭ روھى ۋە ئەنئەنىسىنى ئەۋلادتىن ئەۋلادقا داۋاملاشتۇرۇشىمىز، مەڭگۈ جارى قىلدۇرۇشىمىز ۋە نۇرلاندۇرۇشىمىز كېرەك.

جياڭ زېمىن چۈشكەن پويىز ئالتە كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن، 9- ئاينىڭ 21- كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى سەككىزدىن 30 مىنۇت ئۆتكەندە شىنجىڭ پويىز ئىستانسىسىغا يېتىپ كەلدى.

شىنجىڭ پويىز ئىستانسىسى بېيجىڭ جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولى شياڭگاڭنىڭ جيۇلۇڭ دېگەن يېرى بىلەن تۇتىشىدىغان يېرىدىكى ئاخىرقى بېكەت ئىدى. 1997- يىلى شياڭگاڭنىڭ ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىپ، جۇڭخۇا مىللەتلىرى تارىخىدىكى ھاقارەتنى ۋە نومۇسنى يۇيىدۇ. مۇشۇنداق چاغدا بېيجىڭ- جيۇلۇڭ تۆمۈرىيولىنىڭ پۈتۈپ قاتناش باشلانغانلىقى تۆمۈرىيول بويىدىكى نامرات رايونلار ۋە كونا ئىنقىلابىي بازىلارنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىغا تۈرتكە بولۇشتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇپلا قالماستىن، شياڭگاڭ بىلەن ئىچكى جايلارنىڭ ئىقتىسادىي ئالاقىسى ۋە ھەمكارلىقىنى كۈچەيتىش، شياڭگاڭنىڭ گۈللىنىشى ۋە مۇقىملىقىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە كۆرۈرۈكلۈك، رىشتىلىك رول ئويناپىدۇ.

رايونىدىن ئالاھىدە توقۇرۇلىدى. بۇنىڭ تۈپچۈن گەنجالىق دەريالىسىدىن ئىككى قېتىم تۆتۈشكە، چوڭ كۆۋرۈكتىن ئىككىنى كۆپ سېلىشقا، تۆمۈرىولنى 41 .4 كىلومېتر كۆپ ياساشقا توغرا كەلدى.

جىيالىق زېمىن بۇنى ئاڭلاپ مەمنۇن بولدى.

چۈشتىن كېيىن سائەت 15 تىن ئاشقاندا، پويىز ئەنخۇي ئۆلكىسى فۇيالىق شىمالىي بېكىتىنىك گۈرۈپپىلاشتۇرۇش بېكىتىگە كەلگەندە، جيالىق زېمىن پويىزدىن چۈشۈپ، بېيجىڭ - جيۇلۇك تۆمۈرىولى لىنىيىسىدىكى ئۇچ چوڭ تۆگۈننىڭ بىرى بولغان فۇيالىق تۆگۈننىڭ قۇرۇلۇش ئەھۋالىنى كۆزدىن كۆچۈردى.

بېيجىڭ - جيۇلۇك تۆمۈرىولى شىمالدا بېيجىڭ غەربىي پويىز ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، خېبەي، شەندۇڭ، خېنەن، ئەنخۇي، خۇبەي، جيالىشى ئۆلكىلىرىدىن ئۆتۈپ، جەنۇبتا گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسىنىڭ شېنجېن شەھرىگە بارىدۇ، ئاندىن شيائېگاڭنىڭ جيۇلۇك رايونىغا كىرىدۇ. ئۇ ئېلىمىزنىڭ جەنۇبى بىلەن شىمالىنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان يەنە بىر چوڭ تۆمۈرىيول. بۇ تۆمۈرىيول ئېلىمىزنىڭ شەرقىي قىسمى بىلەن ئوتتۇرا قىسمىدىكى مۇھاپىق رايوندا بولغانلىقتىن، تۆمۈرىيول بويىدىكى 17 ۋىلايەت، شەھەر، 98 ناھىيە، شەھەر، بىر نەچچە يۈز كىچىك بازارنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، شەرق بىلەن غەربنىڭ ۋە جەنۇب بىلەن شىمالنىڭ پەرقىنى كىچىكلىتىشتە مۇھىم رول ئويناپىدۇ.

خۇددى جيالىق زېمىن تەكشۈرۈشتە كۆرسەتكەندەك، بېيجىڭ - جيۇلۇك تۆمۈرىولى ئۆتىدىغان خېبەي، شەندۇڭ، خېنەن رايونلىرى، دابېيشەن تاغلىق رايونى، جىڭگاڭشەن تاغلىق رايونى، جەنۇبىي جيالىشى، شەرقىي - شىمالىي گۇاڭدۇڭ رايونى، مەملىكەت بويىچە مەشھۇر كونا ئىنقلابىي بازىلار، شۇنداقلا دۆلەت نۇقتىلىق يار- يۆلەك بولىدىغان نامرات رايونلار. ئۇ مۇنداق دېدى: «بۇ رايونلاردىكى قاتناش ئۇزاقلىقچە راۋان بولماي كەلگەن، ئىقتىسادىي جەھەتتە ئارقىدا قالغان ھالەتنى ئۆزگەرتىپ، نامراتلىقتىن قوتۇلۇپ، بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىش، مەركەزنىڭ بېيجىڭ - جيۇلۇك تۆمۈرىولىنى ياساشنى قارار قىلىشتىكى

— مېنىڭ ئىسمىم رۇك شۇەنگۇي دېدى، — فۇنەن ناھىيىسى ۋالىق جيابا يېزىلىق پارتكومىنىڭ شۇجىسى ئۆزىنى تونۇشتۇرۇپ، — ئارقا - ئارقىدىن يۇز بەرگەن سۇ ئاپىتى تۇپەيلىدىن ۋالىق جيابا نامراتلىشىپ كەتتى ۋە ئارقىدا قالدى. — شۇ قېتىمقى سۇ ئاپىتىدىن بىزنىڭ نامراتلىشىپ كېتىشىمىزنىڭمۇ، بېيىشىمىزنىڭمۇ سۇغا باغلىق ئىكەنلىكىنى، شۇڭا سۇ قۇرۇلۇشىنى راۋاجلاندۇرۇپ، سۇ ئارقىلىق بېيىش يولىدا ھېڭىش لازىملىقىنى تونۇپ يەتتۇق.

ئۇ جيالىق زېمىنغا مۇنداق دېدى:

— بۇ بىر نەچچە يىلدىن بۇيان ۋالىق جيابا دەريادىكى قۇمدىن ئىبارەت بايلىق ئۇستۇنلۇكىدىن پايدىلاندى. دەريادىن قۇم سۈزۈپ، قۇم سېتىپ ھەم دەريا قىنىنى راۋانلاشتۇردى، ھەم پۇل تاپتى. 1991- يىلى يېزا بويىچە كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان كىرىم 84 يۈەندىن ئايلانغان بولسا، بولتۇر 805 يۈەنگە يەتتى. دېمەك، دەسلەپكى قەدەمدە نامراتلىقتىن قۇتۇلدى.

ئەنخۇي ئۆلكىلىك پارتكومىنىڭ شۇجىسى لو رۇگجىك ئۇنىڭ سۆزىگە قوشۇمچە قىلىپ مۇنداق دېدى: — ۋالىق جيابا دەريا قېشىنى مۇستەھكەملىگەنلىكتىن، بۇ يىل سۇ ئورنى 29.2 مېترغا چىققان، 1991- يىلدىكىدىن ئاران 0.1 مېتر تۆۋەن بولغان بولسىمۇ، سۇ تېشىپ كەتمىدى.

جيالىق زېمىن بۇلارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئارقا- ئارقىدىن بېشىنى لىڭشىتىپ، ئۇلارنىڭ سۆزىنى ماقۇللىدى.

كىشىلەر ئارقا- ئارقىدىن پىكىر بايان قىلدى. يېزىنىڭ ۋە بازارنىڭ كادىرلىرى باش شۇجىغا ئۆز رايونىنىڭ جاپا- مۇشتەقەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، نامراتلىقتىن قوتۇلۇپ بېيىش تەجرىبىسى ۋە تەسراتلىرىنى دوكلات قىلىشتى.

يىگىرمە ياشلىق ياشمۇ بازارلىق پارتكومىنىڭ شۇجىسى جيالىق دۇچېن جيالىق زېمىنغا كەلكۈن ئاپىتى ئۈستىدىن غەلبە قىلىپ، يۇرت- ماكانىنى قايتا قۇرۇش ئەھۋالىنى ھاياجان بىلەن دوكلات قىلدى.

1991- يىلى كەلكۈن ئاپىتى يۈز بەرگەندىن تارتىپ ھازىرغىچە، دېدى ئۇ، — ئاشلىق ئىشلەپ چىقىرىشىنى بوشاشماي ئارتۇق كىرىم قىلدۇ.

يۇرتداشلار باش شۇجىنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ، كەنتنىڭ دوقمۇشىدا ساقلاپ تۇرغانىدى. جيالىق زېمىن پويىزدىن چۈشكەندە تېپتېنچ كىشىلەر كەنت بىردىنلا قاينام تاشقىنلىققا چۆمدى. جيالىق زېمىن پىلە باققۇچى دېھقان باۋجاتىگىنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۇنىڭ پاكىز، كەڭ‌تاشا ئۆيلىرىگە تېلېۋىزور قاتارلىق ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرى قويۇلغانىدى. جيالىق زېمىن ئۆينىڭ خوجايىنىدىن ئۆيۈگىلەردە قانچە جان بار، پىلە بېقىشتىن باشقا يەنە قانداق ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىسىلەر، يىللىق كىرىمىڭلار قانچىلىك؟ دەپ سورىدى. باۋجاتىنىڭ بۇلارغا بىر- بىرلەپ جاۋاب بەردى. ئۇ جيالىق زېمىنغا: بولتۇر ئائىلە بويىچە جەمئىي 12 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدىم، بۇ پۈتۈنلەي پارتىيىنىڭ سىياسىتىنىڭ ياخشى بولغانلىقىدىن بولدى، — دېدى. جيالىق زېمىن سۆز قىستۇرۇپ:

پارتىيىنىڭ سىياسىتى ئامما‌نىڭ تۇرمۇشىنى بارغانسېرى بېيىتىشنى مەقسەت قىلىدۇ، — دېدى. ئۇنىڭدىن كېيىن جيالىق زېمىن باۋجاتىگىنىڭ پىلە بېقىش ئۆيىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى. ئۇ بۇ يەردىن كېتىش ئالدىدا باۋجاتىگا:

— پىلە بېقىش تېخنىكىسىنى چوقۇم يەنە بىرباللاق ئۆستۈرۈك، — دەپ تاپىلىدى.

جيالىشىنىڭ گەننەن رايونى مەركىزىي سوۋېت رايونى تۇرغان داڭلىق جاي، يېڭى دېموكراتىك ئىنقىلاب مەزگىلىدە، بۇ يەردىكى خەلق يېڭى جۇڭگونىڭ قۇرۇلۇشى ئۈچۈن غايەت زور تۆھپە قوشقان ۋە قۇربان بەرگەن. جيالىق زېمىن 9- ئاينىڭ 19- كۈنى چۈشتىن كېيىن پۈتۈن پۈتۈن ئىسسىقتا قارىماي، شىنفىڭ ناھىيىسى تۈگىيى يېزىسى مالۇكالىق كەنتىنىڭ ئاپپىلسىنزالىقىغا كەلدى. بۇ يەر ئەسلىدە قاقاس تاغ ۋە ئىدىرلىق ئىدى، ھازىر بۇ يەرنىڭ قاپتاللىرىغا ئاپپىلسىن دەرىخى تىلىلگەن بولۇپ، ئاپپىلسىن تازا ئوخشىغانىدى.

1000 مودىن ئارتۇق كېلىدىغان

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، شېنجېن، 23- سېنتەبىر تېلېگراممىسى)

كىيىمىڭىز كەڭ كېلىپ قالسا، پۇشايمان يېمەيسىز

يېڭى ئۇنۇملۇك ئورۇقلىتىش چېيىنى تېخمۇ ئەسلەيسىز

«نېگىخۇك» يېڭى ئۇنۇملۇك ئورۇقلىتىش چېيى نېگىخۇگلۇقلار ئەسلىدىكى «نېگىخۇك» ئورۇقلىتىش چېيى ئاساسىدا يۇقىرى سۈپەت، يۇقىرى ئۇنۇم، يۇقىرى ئۆلچەم بويىچە ئىشلىگەن ئەڭ يېڭى پەن - تېخنىكا نەتىجىسى. بىرنەچچە يىلدىن بۇيان «نېگىخۇك» ئورۇقلىتىش چېيى ئەلا سۈپىتى، پەۋقۇلئاددە ئۇنۇمى بىلەن مەملىكەت ئىچى - سىرتىدىكى سېمىزلىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان مىليونلىغان كىشىلەرنىڭ ئىشەنچىسىگە ۋە ماختىشىغا ئېرىشتى ھەم خەلقئارادا، مەملىكەت ئىچىدە، ساقلىقنى ساقلاش بىمەكلىكلىرىنىڭ سۈپىتىنى باھالاش - سىلىشتۇرۇشتا كۆپ قېتىم ئالتۇن مۇكاپاتقا ئېرىشتى. «كىيىمىڭىز كەڭ كېلىپ قالسا پۇشايمان قىلمايسىز، «نېگىخۇك» ئورۇقلىتىش چېيىنى تېخمۇ ئەسلەيسىز» بۇ سۆزنى ھازىر ھەممەيلەن بىلىدىغان بولۇپ قالدى.

يېڭى رېتسېپ قوللىنىلىپ يۇقىرى پەن- تېخنىكا تەتقىقاتى بويىچە ياسالغان «نېگىخۇك» يېڭى ئۇنۇملۇك ئورۇقلىتىش چېيى ئورۇقلاش ئۇنۇمىنى تېخمۇ ئاشۇردى، بىر تەرەپتىن، ئادەم بەدىنى كۈندە ئېھتىياجلىق بولىدىغان شېكەر مادداسىنى پارچىلاشنى كۆپەيتىدىغان ئالاھىدە ئۇنۇملۇك رېتسېپ قوللىنىلىپ، ھۈجەيرىلەرنىڭ ئۇنى قوبۇل قىلىشى تېزلىتىلدى، بۇ ئارقىلىق قەنت مادداسىلىرىنىڭ بەدەندە مايغا ئايلىنىشى ئازايتىلىپ، بەدەننى ماي زىيادە قاپلاپ كېتىش تىزگىنلىنىپ، ئۇنۇملۇك ئورۇقلاش مەقسىتىگە يېتىلدى؛ يەنە بىر تەرەپتىن، «نېگىخۇك» چېيى بىلەن جۈچىيى دورىلىرى ماسلاشتۇرۇپ ئىشلىتىلىپ، ئۇچەي يوللىرىدا ئۇنۇملۇك مۇھاپىزەت قاتلىمى شەكىللەندۈرۈلدى ۋە ماينىڭ ئۇچەي يولىدا قوبۇل قىلىنىشى توسۇلدى، ماينىڭ جىگەر ئىچىدە بىرىكىشى چەكلەندى، ماينىڭ پارچىلىنىشى تېزلىتىلدى، ماي ۋە خولېستېرىننىڭ سرتقا چىقىرىلىشى كۈچەيتىلدى. بۇ چاي قاندىكى يېپىشقاق ماي ۋە خولېستېرىن مىقدارىنى ئازايتىدۇ، خولېستېرىننىڭ قان تومۇر ئىچىدە تىنىپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.

«نېگىخۇك» يېڭى ئۇنۇملۇك ئورۇقلىتىش چېيى ئورۇقلاش، بەدەندىكى مايىنى ئازايتىش ئېقتىدارىغا ئىگە بولۇپلا قالماستىن، سۈيدۈكنى راۋانلاشتۇرۇش، ئېغىزدىكى سېسىق پۇراقنى يوقىتىش، ئاشقازاننى ئىسسىتىش، تېرە قېچىشىشنى يوقىتىش قاتارلىق كۆپ خىل ئۇنۇمگە ئىگە. ئۇنىڭ ئۇستىگە، يېڭى رېتسېپ ئاساسىدا بارلىققا كەلگەن بۇ چاي، بەدەندە ماي كۆپىيىپ كېتىش سەۋەبىدىن پەيدا بولغان يۇقىرى قان بېسىم كېسەللىكى، تاجسىمان يۈرەك كېسىلى، دىئابىت كېسەللىكى قاتارلىق سېمىزلىك بىلەن تەڭ قوزغىلىدىغان كۆپ خىل كېسەللىكلەرنى روشەن ھالدا تىزگىنلەيدۇ، داۋالاش رولىغا ئىگە.

«نېگىخۇك» يېڭى ئۇنۇملۇك ئورۇقلىتىش چېيىنىڭ تەمى مەززىلىك، ئۆزى پاكىز، خۇشپۇرىقى بىزنى مەھلىيا قىلىدۇ، بۇ چايدا ئېسىل چاي، ئورۇقلىتىش، كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئامىللىرى بىر گەۋدىلەشتۇرۇلگەن. ئىچىش بىلەن داۋالىغاندا بىر يوللا كۆپ خىل ئۇنۇمگە ئېرىشكىلى بولىدۇ. ئۇ ساقلىقنى ساقلاش بۇيۇملىرىدىكى «تەبىئىي، قولايلىق، ئۇنۇمى كۆرۈنەرلىك بولۇش» تىن ئىبارەت زامانىۋى ئىستېمال ئالاھىدىلىكىنى گەۋدىلەندۈرگەن.

ئېلانلار

ئەخمەت ھېيت: ئايالىڭىز ئايمىخان ئىسمايىل بىلەن بولغان نىكاھ ماجىراسى دېلوسىنى مەھكىمىمىز قوبۇل قىلغانىدى. سىز 1996 - يىل 7 - ئاينىڭ 24 - كۈنى مەھكىمىمىزنىڭ ھەق تەلەپ سوت كوللېگىيىسىدە ئايمىخاننىڭ سىزنىڭ ئۇستىڭىزدىن قىلغان نىكاھتىن ئاجرىشىش ئەرزىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، جاۋاب ئەرز بېرىش ئۈچۈن چىقىپ كېتىپ كەلمىدىڭىز. تۈرار جايىڭىز ئېنىق بولمىغاچقا «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى»نىڭ 84 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن، 1996 - يىل 11 - ئاينىڭ 14 - كۈنى ئېچىلىدىغان سوتىنىڭ ۋاقتىنى ئېلان چىقىرىش يولى بىلەن يەتكۈزدۇق. مۇشۇ ئېلان چىقىرىلغان كۈندىن ئېتىبارەن 60 كۈن ئۆتۈسە، سوت ئېلانى يەتكۈزۈلدى دەپ قارىلىدۇ ھەمدە ۋاقىت توشقاندىن كېيىن سىرتىڭىزدىن ھۆكۈم چىقىرىلىدۇ.

ئۇرۇمچى شەھەر يېڭىشەھەر رايونلۇق خەلق سوت مەھكىمىسى

ئۇرۇمچى شەھەر تۇگۇك پەيچۇسوسىدىن بېرىلگەن 650102670207212 - نومۇرلۇق ماھىرە خۇدا بەردى نامىدىكى سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى ئېلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

* * * * * *

شىنجاڭ داشۆسىدىن بېرىلگەن 957037-، 920056-، 952835-، 930481-، 942025-، 930409-، 952617-، 954003-، 942730-، 956162-، 952624-، 952006-، 957035- نومۇرلۇق ئوقۇغۇچىلىق كىنىشكىسى ئېلان قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئىناۋەتسىز.

شىنجاڭ گېزىتى

新疆日报（维文）

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۆتاش

نومۇرى: Z / 0002 ــ CN 65

(ۋەكالەت نومۇرى: 1 ــ 57)

«شىنجاڭ گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلدى (بۇ سان ئالتە بەت)

1996 ـ يىل

سېنتەبر

30

دۈشەنبە

ئاپتونوم رايون ئاچقان تەشكىلات خىزمىتى يېڭىنى ئايلاشتى

جۇشېڭتاۋ خۇلاسە سۆزى قىلدى

ئۆز مۇخبىرلىرىمىز نۇرىيە ئىمامنىياز، مۇنەۋۋەر ئابدۇرېشىتلار خەۋىر قىلدۇ: ئاپتونوم رايون ئاچقان تەشكىلات خىزمىتى يېغىنى مۇشۇ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى ئايلاشتى.

بۇ قېتىمقى يېغىن ئارقىلىق كۆپچىلىك پىكىي ۋەزىيەتتە يۇقىرى ساپالىق كادىرلار قوشۇنى قۇرۇپ چىقىشنىڭ مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتتى ھەم كادىرلارنىڭ ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى ۋە تەلىپىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالدى، ئۇلارنىڭ بۇ زور ستراتېگىيىلىك ۋەزىپىگە بولغان مەسئۇلىيەتچىلىق ۋە تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى ئاشتى، ئۇلار بۇنىڭدىن كېيىنكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنىڭ نىشانى، ۋەزىپىسى ۋە تەلىپىنى تېخىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئېنىق تونۇپ يەتتى. يىغىندا قەشقەر ۋىلايەتلىك پارتكوم قاتارلىق يەتتە ئورۇن ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشى نەتىجىلىرىنى تونۇشتۇردى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتنىڭ ئەزاسى، تەشكىلات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى چېن دېمىن يىغىنغا رىياسەتچىلىك قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۆجىسى جۇشېڭتاۋ بۇ قېتىمقى يىغىننىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۇرۇش توغرىسىدا خۇلاسە سۆزى قىلدى.

جۇشېڭتاۋ مۇنداق دېدى: بىز باش شۆجى جياڭ زېمىننىڭ مۇھىم سۆزىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، يۇقىرى ساپالىق كادىرلار قوشۇنى قۇرۇشنىڭ ستراتېگىيىلىك ۋەزىپىسىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشىمىز كېرەك. مەركىزىي كومىتېتنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى يوليورۇقىنىڭ روھى بويىچە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشتا چىڭ تۇرىدىغان، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرىدىغان، ئاممىغا چوڭقۇر چۆكىدىغان، كۈچلۈك ئىنقىلابىي روھقا ۋە خىزمەت ئۇقتىدارىغا ئىگە بىر تۈركۈم ئاز سانلىق مىللەت كادىرلىرىنى تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈشىمىز كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇنۇملۇك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ شىنجاڭنى سۆيىدىغان، پارتىيىنىڭ ئاساسىي نەزەريىە، ئاساسىي لۇشىيەنى ۋە ئاساسىي فاكتىنىدا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتى ۋە دىنىي سىياسەتنى توغرا ئىجرا قىلىدىغان خەنزۇ كادىرلارنى يېتىشتۈرۈشىمىز كېرەك. بۇ شىنجاڭنىڭ ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقنىڭ ئېھتىياجى. ۋاڭ لېچۈەن رەھبىرلىكىدىكى كادىرلارنىڭ سىياسىيغا ئەھمىيەت بېرىشى توغرىسىدا سەككىز تۈرلۈك تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ باش شۆجى جياڭ زېمىننىڭ مۇھىم سۆزىنى شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرگەن ھالدا ئادەم تاللاش، ئادەم ئىشلىتىشتە بىكىتكەن كونكرېت ئۆلچىمى، شۇنداقلا پارتىيە، ھۆكۈمەت كادىرلىرىنىڭ تىرىشىش نىشانى. بۇ سەككىز تۈرلۈك تەلەپنىڭ قاراتمىلىقى ئىنتايىن كۈچلۈك بولۇپ، ئۇ باش شۆجى جياڭ زېمىننىڭ مۇھىم سۆزى ۋە مەركىزىي كومىتېتنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش توغرىسىدىكى مۇھىم يوليورۇقىنىڭ روھىنى ئەكس ئەتتۈردى. بىز بۇ يىغىننىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، تونۇشنى ئۆستۈرۈپ، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەپ، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈشىمىز كېرەك.

جۇشېڭتاۋ مۇنداق كۆرسەتتى: تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، تېخىمۇ غەيرەتكە كېلىپ، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇشىمىز ۋە ياخشى ئىشلىشىمىز كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن:

1) يۇقىرى ئۆلچەم، قاتتىق تەلەپ بويىچە يېزا ـ قىشلاقلارنىڭ ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرىنى ياخشى قۇرۇپ چىقىش كېرەك. بىرىنچىدىن، ئاساسىي قاتلام

(ئاخىرى 4 ـ بەتتە)

لى رۇيخۇەن ئۇرۇمچىدىن بېيجىڭغا قايتتى

9 ـ ئاينىڭ 29 ـ كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى لى رۇيخۇەن مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن ئۇرۇمچىدىن بېيجىڭغا قايتتى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ۋە بىڭتۈەن رەھبەرلىرى ئايرودرومغا چىقىپ ئۇزىتىپ قويدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز ياۋشىنشېڭ فوتوسى

* * *

ئۆز مۇخبىرىمىز كاڭ پىڭ خەۋەر قىلدۇ: 9ـ ئاينىڭ 29ـ كۈنى چۈشتىن بۇرۇن سائەت 11 دە ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى لى رۇيخۇەن مەخسۇس ئايروپىلان بىلەن ئۇرۇمچىدىن بېيجىڭغا قايتتى.

لى رۇيخۇەن بىلەن بىللە ياۋروپادىكى بەش دۆلەتكە زىيارەتكە چىققان مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ باش كاتىپى جۇشۇن، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ۋاڭ يۈجاۋ، گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى گورۇڭچاڭ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، تەيۋەن دېموكراتىك ئاپتونومىيە ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى لىيۈيمىڭ، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى جاڭ دېگۈاڭلارمۇ شۇ ئايروپىلاندا بېيجىڭغا قايتىپ كەلدى.

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، شۇجىچۈنىڭ شۇجىسى خۇجىنتاۋ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋۇشۇچىيەن، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، مەركىزىي كومىتېت بىرلىكسەپ بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ۋاڭ جاۋگو، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، جۇڭگو دېموكراتىك دۆلەت قۇرۇش جەمئىيىتى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋەن گوچۈەن، گووۋۇيۈەن تاشقى ئىشلار ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى لىيۈخۇاچيۇ، ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى خۇگۇاڭباۋ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى جۇرۇلىن، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى ۋاڭ يىڭفەن، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى لياڭ جىنچۈەن، تەيۋەن دېموكراتىك ئاپتونومىيە ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى چېن جۇگىيى قاتارلىقلار ۋە يۇقىرىدىكى بەش دۆلەتنىڭ جۇگكودا ئورۇشلۇق باش ئەلچىلىرى «خەلق» سارىيىغا بېرىپ، رەئىس لى رۇيخۇەن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى كۈتۈۋالدى.

پولشا، گوللاندىيە، ئاۋستىرىيە، شۋېتسارىيە ۋە روسىيەدىن ئىبارەت بەش دۆلەتكە قىلغان رەسمىي دوستانە زىيارىتىنى غەلىبىلىك ئاياغلاشتۇرۇپ، بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئايروپىلان بىلەن ئۇرۇمچىدىن بېيجىڭغا قايتىپ كەلدى.

رەئىس لى رۇيخۇەنگە ھەمراھ بولۇپ زىيارەتكە چىققان مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، باش كاتىپ جۇشۇن، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش ئۇقتساد كومىتېتىنىڭ دائىمىي ئىشلارغا مەسئۇل مۇئاۋىن مۇدىرى ۋاڭ يۈجاۋ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ ئەزاسى، گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى گورۇڭچاڭ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، تەيۋەن دېموكراتىك ئاپتونومىيە ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى لىيۈيمىڭ، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى ۋاڭ دېگۈاڭلارمۇ شۇ ئايروپىلاندا بېيجىڭغا قايتىپ كەلدى.

ئۆز مۇخبىرىمىز ياۋشىنشېڭ فوتوسى

* * *

كەلگەندى. لى رۇيخۇەن ئۇرۇمچىدىكى مەزگىلدە، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ۋە بىڭتۈەنلىك ئاساسلىق رەھبەرلىرىنى سەممىي قوبۇل قىلدى ۋە ئۇلار بىلەن بىرلىكتە خاتىرە ئۈچۈن سۈرەتكە چۈشتى، شۇنداقلا ئاپتونوم رايونلۇق ئاساسلىق رەھبەرلىرى بىلەن سۆزلەشتى.

لى رۇيخۇەن ئايرودرومدا ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى بىلەن سەممىي خوشلاشتى.

ۋاڭ لېچۈەن، ئابلەت ئابدۇرېشىت، ھامىدىن نىياز، جانابىل، قېيۇم باھاۋۇدۇن، جاڭ ۋېنيۇ، جۇشېڭتاۋ، فۇبىڭياۋ، جۇيۇگۈشۇن، جىن يۈنخۇي، جاڭ يۈنچۈەن، ۋۇدۇنفۇ، فاڭ دېنروڭ، رېن چېڭشېن قاتارلىق ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە ۋە بىڭتۈەن رەھبەرلىرى ئايرودرومغا چىقىپ لى رۇيخۇەننى ئۇزىتىپ قويدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 29 ـ سېنتەبر تېلېگراممىسى. مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى لى رۇيخۇەن

(ئاخرى 4 - بەتتە)

مەكت ناھيىسىنىك يانتاق بيزنىسى جەرەندۆك كەنتىدىكى 50 نەچچە ئائىللىك دېھقان بىر توڭاش پىلانلانغان ياغاچ قۇرۇلمىلىق بيگى ئۆيلەرگە كۆچۈپ كىردى، 30 نەچچە ئائىلە ئۆيلىرىگە تېلېفون ئورناتتى.

ئۆز مۇخبىرىمىز غەيرەت مەمتىمىن فوتوسى

7 - نۆۋەتلىك خانتەڭرى ئەدەبىيات مۇكاپاتىنى تارقىتىش يىغىنى ۋە 3 - نۆۋەتلىك يېگى دەۋر ئۇيغۇر ئەدەبىياتى ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى پېچان ناھيىسىدە ئۆتكۈزۈلدى

ئۇيغۇر داۋامەت، سەيپىدىن ئەزىزى قاتارلىقلار ئەبرىك تېلېگرامىسىنى ئەۋەتتى

ئۆز مۇخبىرىمىز غەيرەت ئابدۇللار خەۋىر قىلىدۇ: 7 - نۆۋەتلىك خانتەڭرى ئەدەبىيات مۇكاپاتىنى تارقىتىش يىغىنى ۋە 3 - نۆۋەتلىك يېگى دەۋر ئۇيغۇر ئەدەبىياتى ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى مۇشۇ ئايىنىڭ 25 - كۈنىدىن 27 - كۈنگىچە پېچان ناھيىسىدە ئۆتكۈزۈلدى.

يىغىنغا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن ۋېيىۋەنجاڭى تۇمۇر داۋامەت، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى سەيپىدىن ئەزىزى قاتارلىقلار ۋە مەركەز ھەم ئاپتونوم رايونلىرىنىڭ مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلىرى تەبرىك تېلېگرامىسى ئەۋەتتى. يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى قېيۇم باھاۋۇدۇننىڭ بۇ قېتىمقى يىغىنغا بەرگەن يوليورۇقى يەتكۈزۈلدى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق مۇئاۋىن رەئىسى مىجەت ناسىرنىڭ يازما سۆزى ئوقۇپ ئاڭلىتىلدى.

يىغىندا 7 - قېتىملىق خانتەڭرى ئەدەبىيات مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن 24 كىشى، رىغبەتلەندۈرۈش مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ئۈچ كىشى، مۇنەۋۋەر مۇھەررىر مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن ئۈچ كىشى مۇكاپاتلاندى، يىغىندا يەنە يىغىنغا قاتناشقان ھەر مىللەت ئەدىبلىرى قاندىق قىلغاندا تېخىمۇ ياخشى، تېخىمۇ كۆپ ئەدەبىي ئەسەرلەرنى يارىتىلى بولىدۇ؟ دېگەن تېمىنى چۆرىدىگەن ھالدا قىزغىن ۋە چوڭقۇر مۇھاكىمە ئېلىپ بارىدى.

يىغىن ئاخىرلاشقاندىن كېيىن يىغىندىكىلەر پېچان ناھيىسىنىڭ چىقتىم، لۈكچۈن قاتارلىق يېزا - بازارلىرىنى ئېكسكۇرسىيە قىلدى.

ئاپتونوم رايونىمىزدا ئوپتىكلىق كابېلنى زىيانغا ئۇچرىتىش ۋەقەسى يۈز بەردى

ئۆز مۇخبىرىمىز رېن چېك، ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز لى جۇڭپي خەۋىر قىلىدۇ: 9 - ئايىنىڭ 22 - كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتىن 40 مىنۇت ئۆتكەندە تۇرپان - ئۈرۈمچى - داخۇاڭشەن يۇقىرى دەرىجىلىك تاشيولىدا قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىۋاتقان مەلۇم ئورۇن بەكلىمە بويىچە مەشغۇلات ئېلىپ بارماي، توپا ئىتتىرىش ماشىنىسى بىلەن ئاسىيا ياۋروپا ئوپتىكلىق كابېلىنى ئۈزۈۋېتىپ، دۆلەت ئىچى ۋە خەلقئارالىق ئۈزۈن يوللۇق خەۋەرلىشىش لىنىيىسىنىڭ 9600 توك يولىنى توقتۇز سائەتكە يېقىن ئۈزۈپ قويدى. مۇشۇ ئىش تۈپەيلىدىن 2 مىليون 500 نەچچە مىڭ يۇەن بىۋاستە ئىقتىسادىي زىيان بولدى. ۋاستىلىك زىيانىنى مۇلچەرلەش تەس.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى قۇرۇلۇش ئورۇنلىرى خەۋەرلىشىش يوللىرىنى ئۈزۈپ قويىدىغان ۋەقەلەر ئارقا - ئارقىدىن يۈز بەردى. بولۇپمۇ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 9 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق قۇرۇلۇشى جەنۇبىي، شىمالىي شىنجاڭ خەۋەرلىشىش ئوپتىكلىق كابېل قۇرۇلۇشىدا 4 - ئايدا ئىش باشلانغاندىن بۇيان، توققۇز قېتىم سۇنئىي بۇزۇلۇش ۋەقەسى يۈز بېرىپ، 9 - ئايىنىڭ 10 - كۈنى توك يولىنى ئۈتاشتۇرۇش پىلانى ۋاقتىدا ئورۇندالمىدى، پوچتا - تېلېگراف تارماقلىرى ھازىرغىچە يەنە بىر قىسىم لىنىيىلەرنى جىددىي رېمونت قىلماقتا.

ئاپتونوم رايوندىكى پوچتا - تېلېگراف تارماقلىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ۋە جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن، پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ خەۋەرلىشىش توك يوللىرىنىڭ راۋان بولۇشىنى قوغدىشى، خەۋەرلىشىش يوللىرىغا بۇزغۇنچىلىق قىلغان يامان ئادەم، يامان ئىشلار بىلەن كۆرەش قىلىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

شىنجاڭ بىلەن جاڭجياگاڭ بىرلىشىپ تېلېۋىزىيە سەنئەت كېچىلىكى ئۈتكۈزدى

لى رۇيخۇەن تېلېۋىزىيە سەنئەت كېچىلىكىگە قاتناشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز كالك پىلك خەۋەر قىلىدۇ: 9 - ئايىنىڭ 27 - كۈنى كەچتە بۇ يەردە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، جاڭجياگاڭ شەھەرلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى، شىنجاڭ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى، جاڭجياگاڭ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى بىرلىكتە دۆلەت بايرىمىنى تەبرىكلەش، مەنىۋى مەدەنىيەتكە مەدھىيە ئوقۇش مەزمۇن قىلىنغان سەنئەت كېچىلىكى ئۆتكۈزدى.

ياۋروپادىكى بەش دۆلەتكە قىلغان زىيارىتىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئايالغاشتۇرۇپ ئۇرۇمچىگە يېتىپ كەلگەن ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۈروسى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى لى رۇيخۇەن خۇشال ھالدا، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى ئابلەت ئابدۇرېشت قاتارلىق رەھبەرلەرنىڭ ھەمراھلىقىدا، سائەت 21 دىن 55 مىنۇت ئۆتكەندە چىراغلار چاقناپ تۇرغان تېلېۋىزىيە نومۇرلىرىنى كۆرۈستىش زالغا كىردى، بۇ چاغدا خۇشال - خۇرام ئالقىش سادالىرى پۈتۈن زالنى قاپلىدى.

مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ باش كاتىپى جۇشۇن، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەش دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ۋاڭ يۇجاۋ، گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ رەئىسى گوزۇڭچاڭ، تەيۋەن دېموكراتىك ئاپتونومىيە ئىتتىپاقى مەركىزىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى لىيۇيمىڭ، دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مۇئاۋىن مىنىستىرى جاڭ دېگۈاڭ، مەملىكەتلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى جىك جىيىك ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىرى ھەم بىڭتۈەننىڭ رەھبەرلىرىدىن ھامىدىن نىياز، جانابىل، قېيۇم باھاۋۇدۇن، جۇشېڭتاۋ، فۇبىگياۋ، جىن يۈنخۇي، فاڭدىيەنرۇڭ، رىن چېڭشىن قاتارلىقلار مۇ زالغا كىرىپ كەلدى، سائەت 21 دىن 56 مىنۇت ئۆتكەندە سەنئەت كېچىلىكى ئىككى جاينىك ناخشىچىلىرى بىرلىكتە ئۇرۇندىغان «قەلبلەر ئۈچرىشىشى» ناملىق چوڭ تېپتكى ناخشا ئۈسسۇل بىلەن باشلاندى. سەنئەت كېچىلىكى شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ غەمخورلۇقىدا تارىخىي پۈرسەتنى تۇتۇپ، يېگى نىشانغا يۈرۈش قىلىشتىكى كۈچلۈك ئىرادىسىنى نامايان قىلدى.

سەنئەت كېچىلىكى ئاياغلاشقاندىن كېيىن، لى رۇيخۇەن قاتارلىق رەھبەرلەر تاماشىبىنلار بىلەن بىرلىكتە ئورنىدىن تۇرۇپ چاۋاك چېلىپ، ئويۇننىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولغانلىقىنى تەبرىكلىدى.

سوغۇق ھاۋا ئېقىمى كىرىدىغانلىقى توغرىسىدا مەلۇمات

ئۇرال تېغىدىن جەنۇبقا سۈرۈلگەن كۈچلۈك سوغۇق ھاۋا ئېقىمى 10-ئايىنىڭ 1-كۈنىدىن 3-كۈنگىچە ئاپتونوم رايونىمىزغا تەسىر كۆرسىتىدۇ، شىمالىي شىنجاڭنىڭ تېنىشان تاغلىق رايونلىرى، شەرقىي شىنجاڭنىڭ شىمالىي قىسمىدا ئازراق يامغۇر ياكى قار يېغىدۇ، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ غەربىي قىسمىدىكى تاغلىق رايونلار، ئاقسۇ ۋىلايىتى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ قىسمەن جايلىرىدا ئازراق يامغۇر يېغىدۇ، جۇملىدىن شىمالىي شىنجاڭنىڭ غەربىي قىسمى، شىمالىي قىسمى، شىمالىي شىنجاڭنىڭ تېنىشان ئەترapىدىكى قاتارلىق ئورۇنلارنىڭ قىسمەن جايلىرىدا ئونتۇرا ھال، ئايرىم جايلىرىدا قاتتىق يامغۇر يېغىدۇ، يۇقىرىدىكى جايلاردا ئومۇمىيۈزلۈك ئالتە بال ئۆۋېچۈرسىدە غەربىي شىمال شامىلى چىقىدۇ، شامال ئېغىزلىرىدا توققۇز بال ئۆۋېچۈرسىدە بوران چىقىدۇ، شىمالىي شىنجاڭ رايونىنىڭ تېمپېراتۇرىسى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلەيدۇ، شۇنداقلا ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە ئۆشۈك پەيدا بولىدۇ، شەرقىي شىنجاڭ رايونىنىڭ تېمپېراتۇرىسى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلەيدۇ، ئالاقىدار ئورۇنلارنىڭ ئۆز جايلىرىدىكى مېتېئورولوگىيە ئىستانسىسى، پونكىتلىرىنىڭ ھاۋارايى مەلۇماتىغا قۇلاق سېلىپ، مۇداپىئەلىنىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

يولداش شۆگۈاك ۋاپات بولدى

سابىق ئاپتونوم رايونلۇق مەسلىھەت - چىلەر كومىتېتى دائىمىي كومىتېتنىڭ ئەزالىرى، سابىق داۋالاش ئىشخانىسى مۇدىرى، نازارەتچى كاتىبات بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى، جاڭپي ناھيىسىنىڭ مۇئاۋىن ھاكىمى، قوشۇمچە ج خ ئىدارىسىنىڭ باشلىقى، باشلىقى، شىنجاڭ ج خ نازارەتچىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى، شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە زوڭدۇيىنىڭ باشلىقى، شىنجاڭ ج خ نازارەتچىنىڭ نازىرى، قوراللىق ساقچى قىسىم شىنجاڭ زوڭدۇيىنىڭ باشلىقى، قوشۇمچە 1 - سىياسىي كومىسسارى (مۇئاۋىن جۇن دەرىجىلىك) قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. يولداش شۆگۈاك ياپون باسقۇنچىلىرىنىڭ تاجاۋۇزىغا قارشى ئۇرۇش، ئازادلىق ئۇرۇش مەزگىللىرىدە، دۆلەت قۇرۇلغاندىن كېيىنكى بانديتلارنى تازىلاش، توپىلاڭنى تىنچىتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى ئۇرۇش، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى مۇستەھكەملەش، شۇنىڭدەك ج خ خىزمىتى ۋە قوراللىق ساقچى قىسىم قوشۇن قۇرۇلۇشىغا مۇھىم تۆھپىلەرنى قوشقان. گوۋۇيۈەن، مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى ئۆنىگىا 2 - دەرىجىلىك «قىزىل يۇلتۇز» تۆھپە شەرەپ مېدالى بەرگەن.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ گىدروگرافىيە باشقۇرۇش ۋاقتىلىق چارىسى

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى پەرمانى
(61 - نومۇرلۇق)

«شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ گىدروگرافىيە باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش ۋاقتىلىق چارىسى»نى ئېلان قىلدۇق، ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلسۇن.

*ئاپتونوم رايونلۇق رەئىسى **ئابدۇرېشىت***
1996 - يىل 9 - ئاينىڭ 12 - كۈنى

1 - ماددا بۇ چارە گىدروگرافىيە كەسپىگە بولغان باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، گىدروگرافىيە خىزمىتىدە سۈچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش، سۇ بۇلاقلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، مۇھىتنى ئاسراش ئۈچۈن تېخمۇ ياخشى مۇلازىملىق قىلىش مەقسىتىدە، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ سۇ قانۇنى» ۋە ئالاقدار قانۇن، نىزاملارغا ئاساسەن، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا ئاپتونوم رايونىمىز چېگرىسىدىكى گىدرولوگىيىلىك تەكشۈرۈش ۋە ئۆلچەش، گىدرولوگىيىلىك مەلۇمات بېرىش، سۇ بايلىقىنى باھالاش، گىدرولوگىيىلىك ھېسابلاش، گىدرولوگىيىلىك ھېسابات نەتىجىلىرى بىلەن تەمىنلەش، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش پائالىيەتلىرى ۋە گىدرولوگىيە خىزمىتى سورۇنى، ئەسلىھەلىرىنى قوغداش ئىشلىرىغا مۇشۇ چارە تەتبىقلىنىدۇ.

3- ماددا ئاپتونوم رايونلۇق سۇ مەمۇرىيىتى تارمىقى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ گىدرولوگىيە كەسپىگە مەسئۇل ئورگان ھېسابلىنىدۇ. گىدرولوگىيە كەسپىنىڭ كونكرېت باشقۇرۇش خىزمىتىگە ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتى مەسئۇل بولىدۇ. ۋىلايەت،ئوبلاست (شەھەر)لەرنىڭ سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارمىقى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتلىرىنىڭ ئۆز مەمۇرىي رايونىدا تۇرۇشلۇق گىدرولوگىيە ئورۇنلىرىغا بولغان رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىپ، مۇشۇ چارە بويىچە ئۆزىنىڭ گىدرولوگىيە باشقۇرۇش مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىدۇ. گىدرولوگىيە كەسپىنى باشقۇرۇش، مۇشۇ چارە ۋە ئالاقدار قانۇن، نىزاملار بويىچە،پىلانلاش، ماسلاشتۇرۇش، يېتەكچىلىك قىلىش، نازارەت قىلىش ۋە مۇلازىمەت قىلىش ئارقىلىق يولغا قويۇلىدۇ.

بۇ چارە مۇھىت ئاسراش، گېئولوگىيە - قېزىلما بايلىق، يەر باشقۇرۇش، قۇرۇلۇش (پىلانلاش) تارماقلىرىنىڭ مەسئۇلىيىتىگە چېتىلسا ھەم دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ بەلگىلىمىسى بولسا، شۇ بەلگىلىمە بويىچە ئىجرا قىلىنىدۇ.

شىنجاڭ ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى سىستېمىسىنىڭ گىدرولوگىيە باشقۇرۇش ئاپپاراتى مۇشۇ چارە بويىچە، بىڭتۇەن سىستېمىسىنىڭ گىدرولوگىيە خىزمىتىنى باشقۇرىدۇ، يەرلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكى ۋە گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىنىڭ كەسپىي يېتەكچىلىكى ۋە نازارىتىنى قوبۇل قىلىدۇ.

گىدرولوگىيە خىزمىتى ئورۇنلىرىنىڭ گىدرولوگىيە كەسپىي - تېخنىكا ئۆلچىمىنى يولغا قويۇش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىدۇ.

ئۆز تارمىقىنىڭ كەسپىي دائىرىسىدىكى تۆرلەرنى ئوستىگە ئالىدىغان ئورۇنلار مىنىستىرلىك ئېلان قىلغان ئۆلچەمنى ئىجرا قىلسا بولىدۇ؛ ئىجتىمائىي مۇلازىمەت تۈرلىرىنى ئوستىگە ئالغان ئورۇنلار توختامدا بەلگىلەنگەن ئۆلچەمنى ئىجرا قىلسا بولىدۇ، لېكىن دۆلەت ئۆلچىمىنى ئىجرا قىلىشنى بەلگىلىگەن تۈرلەردە ئۆلچەمنى دۆلەت ئۆلچىمىدىن تۆۋەنلىتىشكە يول قويۇلمايدۇ.

9 - ماددا گىدرولوگىيە خىزمىتى ئورۇنلىرىنىڭ ئىجتىمائىي پاراۋانلىق ئىشلىرى ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش مەجبۇرىيىتى بار، گىدرولوگىيە خىزمىتى ئورۇنلىرى دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ ئالاقدار بەلگىلىملىرى بويىچە، تېخنىكا مەسلىھەتچىلىكى ۋە ھەقلىق مۇلازىمەت پائالىيەتلىرىنى قانات يايدۇرسا بولىدۇ.

10 - ماددا كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرۈش، سۇ بايلىقىنى باشقۇرۇش ۋە قوغداش ئۈچۈن، مەخسۇس ئۆلچەش پونكتىنى قۇرۇشقا توغرا كەلسە ياكى ئاساسىي ئۆلچەش پونكتىغا يۇقىرىقى مەخسۇس ئۆلچەش تۆرلىرىنى قوشۇشقا توغرا كەلسە، پونكت تەسىس قىلغۇچى ئورۇن ياكى ئۇنىڭغا مەسئۇل ئورگان ئىلتماس قىلىدۇ. ئۇنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي باشقۇرۇش تارمىقى تەستىقلىغاندىن كېيىن، ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتى نازارەت قىلىپ يولغا قويىدۇ.

ئالاقدار تارماقلار ئۆز كەسپى دائىرىسىدە گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش پونكتىنى قۇرماقچى بولسا، ئۆزى قۇرۇپ باشقۇرسا بولىدۇ، لېكىن ئاساسىي گىدرولوگىيە پونكتى، تورلىرى بىلەن تەكرارلانمىپ قېلىشتىن ساقلىنىش ھەمدە ئۆلچەش پونكتى قۇرۇشقا ئالاقدار ھۆججەتلەرنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتىغا ئەۋەتىش كېرەك.

11 - ماددا دۆلەتنىڭ كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرۈش قوماندانلىق باش شتابىغا كەلكۈندىن مەلۇمات بېرىدىغان ۋە خەلقئارالىق شەرتنامىلەر بويىچە، چەت ئەلنى گىدرولوگىيە ئۇچۇرلىرى بىلەن تەمىنلەيدىغان ئۆلچەش پونكتلىرى شۇنىڭدەك دۆلەتنىڭ ئاساسىي گىدرولوگىيە پونكتى تۆرلىرى ئىچىدىكى مۇھىم ئۆلچەش پونكتلىرىنى يۆتكەش، دەريجىسىنى ئۆزگەرتىش، ئەمەلدىن قالدۇرۇش ئىشلىرى دۆلەت بەلگىلىگەن ھوقۇق دائىرىسى ۋە تەرتىپ بويىچە تەستىقلىتىلىدۇ؛ مۇشۇ چاربنىك 10 - ماددىسىدىكى 2 - ئەھۋالغا بەلگىلەنگەندىن باشقا ئۆلچەش پونكتلىرىنى يۆتكەش، دەريجىسىنى ئۆزگەرتىش، ئەمەلدىن قالدۇرۇش ئىشلىرىنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى تەكشۈرۈپ تەستىقلاپ، گۇۋاھنامە سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرىدۇ.

12 - ماددا بىناكارلىق قۇرۇلۇشى، شەھەر ئومۇمىي پلانى ئېھتىياجى تۈپەيلىدىن، گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش پونكتلىرى، ئەسلىمەلىرىنى يۆتكەشكە توغرا كەلسە، گىدرولوگىيە پونكتى ۋە ئەسلىمەلىرىنى يۆتكەش ۋە قايتىدىن قۇرۇش خراجىتىنى قۇرۇلۇش گىدرولوگىيە ماتېرىياللىرى؛

4) پاسكىنا سۇ چىقىرىۋېتىش ئېغىزىنى قۇرۇش، ئۆزگەرتىپ قۇرۇش ۋە كېڭەيتىپ قۇرۇشتا ئاساسلىنىدىغان گىدرولوگىيە ماتېرىياللىرى؛

5) قانۇن، نىزاملاردا گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىنىڭ تەكشۈرۈپ بېكىتىشى بەلگىلەنگەن باشقا گىدرولوگىيە ماتېرىياللىرى.

گىدرولوگىيە ماتېرىياللىرىنى تەكشۈرۈپ بېكىتكەن ماتېرىيالنىڭ سۈپىتىگە مەسئۇل بولۇشى كېرەك.

14 - ماددا سۇ بايلىقى مقدارى ۋە سۇ سۈپىتى قانۇنىيىتىنى تەھلىل قىلىش، مۇلچەرلەش ھەمدە ئۇنىڭغا قارىتا تەدبىر تۈزۈش قاتارلىق سۇ بايلىقىنى باھالاشقا دائىر خىزمەتلەرنى ئاپتونوم رايونلۇق سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارمىقى ئالاقدار تارماقلار بىلەن بىرلىكتە ئىشلەيدۇ؛ سۇ بايلىقىنى باھالاشقا دائىر باشقا خىزمەتلەرنى ۋەزىپە تاپشۇرغۇچى ئورۇن تەشكىللەيدۇ ھەمدە مۇناسىپ سالاھىيىتى بار ئورۇنىنىڭ ئىشلىشىگە ھاۋالە قىلىدۇ، نەتىجىنى تەكشۈرۈپ بېكىتىش خىزمىتى مۇشۇ چاربنىك 13 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىشلىنىدۇ.

15 - ماددا ۋادا، رايون ياكى شەھەرلەرنىڭ سۇ بايلىقىنى ئېچىش ۋە ئىشلەتكەندىن پايدىلىنىش يېرىك پىلانى، سۇنىڭ ئوتتۇرا،ئۇزاق مۇددەتلىك تەلەپ - تەمىنات پىلانى، سۇ بايلىقىنى قوغداش يېرىك پىلانى، سۇ يۆتكەش، سۇ بىلەن تەمىنلەش لايىھىسى قاتارلىقلاردا ئاساسلىنىدىغان سۇ بايلىقىنى باھالاش نەتىجىلىرىنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى ئالاقدار تارماقلار بىلەن بىرلىكتە تەكشۈرۈپ بېكىتىدۇ.

گىدرولوگىيىلىك ھېسابلاش نەتىجىلىرى قۇرۇلۇش دەرىجىسىنى باشقۇرۇش ھوقۇق دائىرىسى بويىچە تەكشۈرۈپ بېكىتىلىدۇ. قۇرۇلۇش يېرىك پىلانى، لايىھىسىگە دائىر گىدرولوگىيىلىك ھېسابلاشتا بار بولغان گىدرولوگىيە ماتېرىياللىرىدىن تولۇق پايدىلىنىش لازىم.

16 - ماددا گىدرولوگىيە سۇ بايلىقى ئاپپاراتى ئالاقدار ئورۇنلارنى تەمىنلىگەن ماتېرىيالنى پەقەت شۇ ئورۇنلا ئىشلىتىدۇ؛ ماتېرىيال ھوقۇقىغا ئىگە ئورۇننىڭ ۋە گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتىنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالماي تۇرۇپ، ئىشلەتكۈچى ئورۇننىڭ ماتېرىيالنى خالىغانچە ئۆتۈنۈپ بېرىشىگە، ئۆتنىگە بېرىشىگە، قايتا ساتىشىغا ياكى ئاشكارلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

17 - ماددا گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتلىرى ۋە ئۇنىڭ قارىمىقىدىكى گىدرولوگىيە پونكتلىرى (ئەترەتلىرى) يەرلىك خەلق ھۆكۈمىتى ۋە يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلىك ئاپپاراتىغا يامغۇر ئەھۋالى، سۇ ئەھۋالى، يەر ئاستى سۈيىنىڭ ھەرىكەت ئەھۋالى ۋە سۇ سۈپىتى ئەھۋالىنى ۋاقتىدا مەلۇم قىلىپ تۇرىدۇ.

ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ قۇرغاقچىلىققا تاقابىل تۇرۇش ئاپپاراتلىرى،سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارماقلىرى ياكى گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتلىرى جەمئىيەتكە گىدرولوگىيە مەلۇماتىنى ئېلان قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ، باشقا تارماق ۋە ئورۇنلىنىڭ مەشغۇلاتى سورۇنلىرىنى باشقۇرۇش دائىرىسىنى مەسئۇل ئورگان ئالاقدار بەلگىلىملەر ۋە ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ ئوتتۇرىغا قويىدۇ، ئۇنى ئىشلىتىش ھوقۇقىنى ئالاقدار تارماق ئېتىراپ قىلىپ گۇۋاھنامە تارقىتىپ بېرىدۇ.

20 - ماددا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش پونكتلىرىغا مەسئۇل ئورگان پىلان، يەر باشقۇرۇش، قۇرۇلۇش (ئومۇمىي پىلان) تارماقلىرى بىلەن كېڭىشىپ، گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش تېخنىكىسى ئۆلچىمىگە ئاساسەن، گىدرولوگىيىلىك كۆزىتىش ئورۇنلىرى، گىدرولوگىيە ئەسلىمەلىرى جايلاشتۇرۇلغان جايلار ۋە ئۆلچەش ئېلىپ بېرىلىدىغان دەريالارنىڭ باش، ئايىغ ئېقىنى دائىرىسىدە گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش، مەلۇمات بېرىش بويىچە مۇھىت ئاسراش رايونلىرىدا يۇقىرىدىكى پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بېرىشقا توغرا كەلسە، ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىنىڭ ماقۇللۇقىنى ئېلىش كېرەك.

21 - ماددا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش، مەلۇمات بېرىش بويىچە مۇھىت قوغداش رايونىدا تۆۋەندىكى پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بېرىشقا بولمايدۇ:

1) كۆچەت تىكىپ ئورمان-بىنا قىلىش، ئېگىز غوللۇق زىرائەتلەرنى تېرىش، نەرسىلەرنى دۆۋىلەپ قويۇش، ئۆي - ئىمارەتلەرنى سېلىش؛

2) دەريا بۆلەكلىرىدىن توپا، تاش ئېلىش،ئالتۇن چايقاش، قۇم قېزىش، كېمە توختىتىش، ئەخلەت ۋە كېرەكسىز نەرسىلەرنى تۆكۈش؛

3) گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەشتە دەريادىن ئۆتۈش ئۈسكۈنىلىرى، كەسمە يۈزى ۋە قوشۇمچە تۆرلەرنى كۆزىتىش ئورۇنلىرى ئوستىگە سىم يوللىرىنى تارتىش؛

4) گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش مەشغۇلاتى ياكى ئەسلىمەلىرىگە زىيان يەتكۈزىدىغان باشقا پائالىيەتلەر.

ئالاھىدە سەۋەب تۈپەيلىدىن گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش - مەلۇمات بېرىش بويىچە مۇھىت ئاسراش رايونلىرىدا يۇقىرىدىكى پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بېرىشقا توغرا كەلسە، ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىنىڭ ماقۇللۇقىنى ئېلىش كېرەك.

22 - ماددا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش، مەلۇمات بېرىش بويىچە مۇھىت ئاسراش رايونىغا ئورنىتىلغان گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش ۋە باشقۇرۇشقا توسالغۇ قىلىدىغان نەرسىلەرنى بىر تەرەپ قىلىشتا، گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش پونكتىغا مەسئۇل ئورگان «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ دەريا يولىنى باشقۇرۇش نىزامى»نىڭ 36 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىدىن پايدىلىنىپ، شۇ جايدىكى سۇ مەمۇرىيىتى تەپتىش ئاپپاراتىغا توسالغۇ ئورنىتىۋېتىنى بەلگىلەنگەن سۈرۈكتە توسالغۇنى ئېلىپ تاشلاشقا بۇيرۇشى ئىلتماس قىلىدۇ، توسالغۇنى سۈرۈك ئېچىدە ئېلىپ تاشلىمىسا، سۇ مەمۇرىيىتى تەپتىش ئاپپاراتى تەشكىللەپ ئېلىپ تاشلايدۇ، توسالغۇنى ئېلىپ تاشلاشتىكى بارلىق خراجەتنى توسالغۇ ئورنىتۋېتىنى كۆتۈرىدۇ.

4 - مادداا ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتىنىڭ خراجىتىنى ئاپتونوم رايونلۇق مالىيە نازارىتى ئاجرىتىدۇ. ھەر يىلى ئاپتونوم رايونىنىڭ سۇ ئىشلىرى ۋە سۇ - ئېلېكتر ئاساسىي قۇرۇلۇشىغا سالغان ئومۇمىي مەبلەغ سوممىسىنىڭ ئۆچ - بەش پىرسەنتى، مەركەز ۋە خەلقئارادىن سۇ ئىشلىرى، سۇ - ئېلېكتر تۈرلىرىگە سالغان ئومۇمىي مەبلەغ سوممىسىنىڭ بىر - ئىككى پىرسەنتى ئاجرىتىلىپ، گىدرولوگىيە ئاساسىي قۇرۇلۇشىغا ئىشلىتىلىدۇ، سۇ بايلىقى ھەققى، يېزا ئىگىلىك سۇ ھەققى ئېچىدىن مەلۇم نىسبەت ئاجرىتىلىپ، گىدرولوگىيە خىزمىتىگە ئىشلىتىلىدۇ.

گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتىنىڭ كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرۈش، سۇ بايلىقىنى باشقۇرۇش ۋە قوغداش خىزمەتلىرىگە كېرەكلىك خراجەت ھەر دەرىجىلىك مالىيە خام چوتى ئېچىدىن مەخسۇس ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ.

5 - مادداا گىدرولوگىيىلىك تەكشۈرۈش، ئۆلچەش، گىدرولوگىيىلىك مەلۇمات بېرىش، سۇ بايلىقىنى باھالاش، گىدرولوگىيىلىك ھېسابلاش، ئىلمىي تەتقىقات، كەسپىي ماتارىپ، پونكت، ئەترەتلەرنى تەسىس قىلىش ۋە قۇرۇلۇش خىزمەتلىرىنى ئېلىپ بېرىشتا گىدرولوگىيە كەسپىي پىلانىنى تۈزۈش لازىم.

دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ ئاساسىي گىدرولوگىيە پونكت، تورلىرىنى قۇرۇش ئىشلىرى ۋە چوڭ - چوڭ گىدرولوگىيە خىزمەت تۈرى پىلانىنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى تەشكىللەپ تۈزۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە تەستىقلاتقاندىن كېيىن يولغا قويىدۇ ھەمدە گۇۋۇيۈەننىڭ سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرىدۇ.

ئاپتونوم رايوندىكى ئالاقىدار تارماقلار تۈز تارمىقىنىڭ كەسپىي دائىرىسىدىكى گىدرولوگىيە كەسپىي پىلانىنى تۈزۈش ۋە تەشكىللەپ يولغا قويۇشقا مەسئۇل بولىدۇ ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىغا ئەۋەتىدۇ.

ئوبلاستلىق، شەھەرلىك، ناھىيىلىك (شەھەرلىك) خەلق ھۆكۈمەتلىرى، ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمىلەر ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن، ئالاقىدار تارماقلار ۋە ئاپپاراتلارنى تۈز رايونىنىڭ گىدرولوگىيە كەسپىي پىلانىنى تۈزۈشكە تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىغا ئەنگە ئالدۇرغاندىن كېيىن يولغا قويىدۇ.

6 - مادداا گىدرولوگىيە ئىلمىي تەتقىقات تۈرلىرى ئاپتونوم رايونىنىڭ سۈچلىق پەن تەتقىقات سىستېمىسىغا كىرگۈزۈلۈپ، ئاپتونوم رايونىنىڭ پەن - تېخنىكا پلانى ۋە يېرىك پلانىنىڭ تەركىبىي قىسمى قىلىنىدۇ.

7 - مادداا گىدرولوگىيە خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئورۇنلار سالاھىيىتىنى تەكشۈرتۈش ئارقىلىق، مۇناسىپ گىدرولوگىيە خىزمىتى ۋەزىپىلىرىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

ئىجتىمائىي مۇلازىمەت تۈرلىرىنى ئۈستىگە ئالىدىغان گىدرولوگىيە ئورۇنلىرىنىڭ سالاھىيىتىنى ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى ئالاقىدار بەلگىلىمىلەر بويىچە تەكشۈرىدۇ؛ تۈز تارمىقىنىڭ كەسپىي دائىرىسىدىكى خىزمەت ۋەزىپىلىرىنى ئۈستىگە ئالىدىغانلىرىنىڭ سالاھىيىتىنى تەكشۈرۈشكە تۈز تارمىقى مەسئۇل بولىدۇ.

8 - مادداا گىدرولوگىيە خىزمىتى ئورۇنلىرى گىدرولوگىيە كەسپىي - تېخنىكا ئۆلچىمىنى قاتتىق ئىجرا قىلىدۇ، ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە، سۇ بايلىقى ئاپپاراتى تېخنىكا نازارەتچىلىكى تارمىقى بىلەن بىرلىكتە، مەلۇماتنى ئىلغار قىلىشقا مەسئۇل بولىدۇ، باشقا تارماق ۋە ئورۇنلىرى خالىغانچە ئىلغار قىلىشىغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

18 - مادداا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش پونكتلىرىنىڭ ئۆلچەش ئەسلىھەلىرى بەلگىسى، ئورنى، يولى، يورۇتۇش ئوسكۇنىلىرى، ئۆلچەش كېمىسى، پرىستان، يەر ئاستى سۈيىنى كۆزىتىش قۇدۇقى ھەمدە گىدرولوگىيە مەلۇماتى، ئاخباراتىنى يەتكۈزىدىغان خەۋەرلىشىش ئەسلىھەلىرى قانۇن تەرىپىدىن قوغدىلىدۇ، ھەرقانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ ئىگىلىۋېلىشىغا، بۇزۇشىغا ياكى خالىغانچە ئىشلىتىشى، يۆتكىشىگە يول قويۇلمايدۇ.

19 - مادداا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش، مەلۇمات بېرىش ئەسلىھەلىرى، ئۆي - ئىمارەت ھويلىلىرى، مەخسۇس يوللار، ئۆلچەش ئاساسلىق ئۇچۇرلىرىنى ئاشكارىلاشقا مەنئى قىلىنغان ئىشلارنى ئورۇنلىغانلار ياكى ئۇلارنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى قانۇن بويىچە جاۋابكارلىققا تارتىلىدۇ.

20 - مادداا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئاپتونوم رايونىنىڭ سۇ ئىشلىرى ئىشلىرىنى باشقۇرۇش ۋە ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىدۇ.

21 - مادداا ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ۋەكالىتەن ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىدۇ.

22 - مادداا ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە كەسپىي مەسئۇل تارمىقى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ۋەكالىتەن ئاپتونوم رايونلۇق گىدرولوگىيە خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىدۇ.

23 - مادداا قاتناش يولىدا قويۇلغان دەريا يوللىرىدا گىدرولوگىيىلىك ئۆلچەش مەشغۇلاتى ئېلىپ بارغاندا، ئاگاھلاندۇرۇش بەلگىسى ئورنىتىپ قويۇش كېرەك. ئۆلچەش مەشغۇلاتى ئېلىپ بارىدىغان پاراخوتنىن باشقا پاراخوتلار سۈرئىتىنى ئاستىلىتىپ ئايلىنىپ مېڭىشى لازىم.

24 - مادداا بۇ چارىنى يولغا قويۇش جەريانىدىكى كونكرېت مەسىلىلەرنى ئاپتونوم رايونلۇق سۇ مەمۇرىيىتى مەسئۇل تارمىقى چۈشەندۈرىدۇ.

25 - مادداا بۇ چارە ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

ھۈنەرى بار خار بولماس

قاراسايلىقلار زوركۈچ بىلەن ئوت - چۆپ توپلىماقتا

قاراقاش ناھىيىسىنىڭ قاراسايى يېزىسى ئۆز يېزىسىدا ئوت - چۆپ كۆپ بولۇش ئەۋزەل شارائىتىدىن پايدىلىنىپ، دېھقان، چارۋىچىلارنى ئارسال ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ، ئوت - چۆپ توپلاشقا سەپەرۋەر قىلدى. ئۇلار تېز ھەرىكەتكە كېلىپ 9 - ئاينىڭ 6 - كۈنىگە قەدەر يېزا بويىچە 26 مىڭ 670 ھارۋا قومۇش، يانتاق يۆتكەپ كەلدى، 15 مىڭ 100 باغ بېدە، پېچان، 300 تونىدىن ئارتۇق يەم - خەشەك ۋە سلوس تەييارلىدى.

ئېزىز سايىپ

ئاقسۇ شەھىرىنىڭ توپلۇق يېزىسىدا بۇ يىل سۇلياۋ يوپۇق يېپىپ تېرىلغان 12 مىڭ مو ئېگىز قونىقى ۋە 5000 مو ئېگىز ئورمانغا كۆچۈرۈلگەن شال ياخشى ئوخشىدى.

سۈرەتتە: يېزىنىڭ رەھبەرلىرى شاللىقتا تەكشۈرۈش ئېلىپ بارماقتا.

ئابدۇرېھىم كېرەم فوتوسى

ئاۋات بازىرىدا 3500 مو بوز يەر ئېچىلدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت ھۈسەينىڭ** خەۋىر قىلىشچە، ماراللىبەشى ناھىيىسىنىڭ ئاۋات بازىرى تېرىلغۇ يەرلەرنى كېڭەيتىش، دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى تېرىلغۇ يەرلىرىنى ئاشۇرۇش ئورۇندىشىغا بولغانلىقتىن، ھاجەتمەنلەرنىڭ ئۈنۈگىغا بولغان ئېھتىياجىنى كۈنسېرى ئاشتى. ئۇ 1990 - يىلدىن بۇيان ئۆز ناھىيىسىدىكى دېھقانلارنىڭ ئېھتىياجىدىن چىققاندىن سىرت، يەكەن، قاغىلىق، پوسكام ناھىيىلىرىدىكى باغۋەنچىلىك مەيدانلىرىنىڭ تەكلىپى بويىچە بۇ ئورۇنلارغا بېرىپ ئۇلاق چىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ 18 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى. ئۆزىنىڭ ئىككى مو ھۆددە يېرىگە ئۆرۈك ئۇچكىسى تىكىپ، ئۇنىڭ كۆچىتىگە كۆز ئۇلاق قويۇپ سېتىش ئارقىلىق 30 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى.

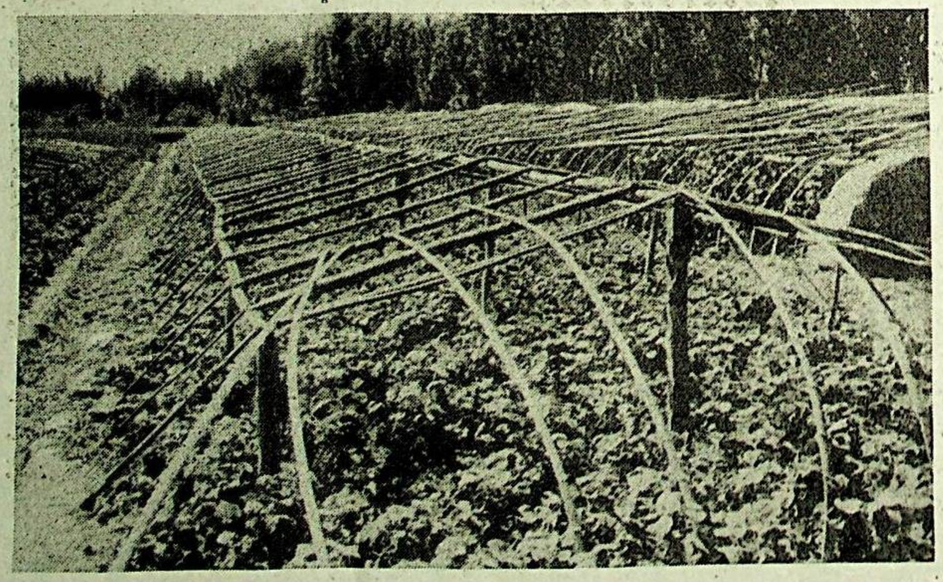
غولتوغراق يېزىسى چارۋامالىلارنى قىش ۋە ئەتيازدىن بىخەتەر ئۆتكۈزۈشكە پۇختا تەييارلىق قىلماقتا

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇھەممەت ساۋۇت** خەۋىر قىلدى: يېزىسى چارۋا مالىلارنى بۇ يىل قىش ۋە كېلەر يىل ئەتيازدىن بىخەتەر ئۆتكۈزۈشكە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، دېھقان، چارۋىچىلارنى كۈز پەسلىدىكى ئوت - چۆپنىڭ مول ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئوت - چۆپ تويلاشقا، ئېغىل - قوتانلارنى رېمونت قىلىشقا سەپەرۋەر قىلدى. نەتىجىدە، 7 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە يەر تەۋرەشتە ۋەيران بولغان 12 مىڭ ئېغىزلىق ئېغىل - قوتان قايتىدىن سېلىندى. 27 ئورۇندىكى كۆل كېگەيتىلىپ چېپىلغاندىن باشقا، 60 ئورۇندىكى كۆلنىڭ لېيى ئېلىنىپ سۇ قاچىلاشقا تەييارلاندى، 11 مىليون 600 كىلوگرام سامان، 14 مىڭ ھارۋا يانتاق، 1480 مىڭ باغ قومۇش، بېدە، چۆچۈك بۇيا يىغىۋېلىندى.

غۇلجا شەھىرىنىڭ تاشكۆۋرۈك يېزىسى كۆكتاتچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش قەدىمىنى تېزلەتتى. ھازىر بۇ يېزا يىلىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 40 مىڭ تونىنا كۆكتات ئىشلەپ چىقارماقتا.

سۈرەتتە: يېزىنىڭ كۆكتات بازىسىدىن كۆرۈنۈش.

تۇرسۇن مۇھەممەت ئوسمان فوتوسى

شياڭگاڭلىق سۇن چاڭشېن ئەپەندى قوغان مەكتەپكە 30 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى

شەپقەتلىك قوللار

شياڭگاڭ جىنلۈەن خەلقئارا مەبلەغ سېلىش چەكلىك شىركىتىنىڭ باش مۇدىرى سۇن چاڭشېن ئەپەندى قوغان كەنت باشلانغۇچ مەكتىپىگە 30 مىڭ يۈەن خەلق پۇلى ئىئانە قىلىپ، بۇ پۇلغا 100 يۈرۈش پارتا - ئورۇندۇق ياسىتىپ بەردى.

بۇ يىل 6 - ئاينىڭ 15 - كۈنى سۇن چاڭشېن ئەپەندى ئاتۇش شەھرىگە تەكشۈرۈشكە كەلگەندە، كاتتا يىلاق يېزىسىنىڭ قوغان كەنت باشلانغۇچ مەكتىپىگە بېرىپ، بۇ قۇرۇلۇشنىڭ ئېگىز - پەس ئورۇندۇقلاردا ئولتۇرۇپ، تەكشى بولمىغان پارتىلاردا خەت يېزىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئىنتايىن بىئارام بولغاندى. تەكشۈرۈش ئاخىرلاشقاندا، ئۇ قوغان كەنت باشلانغۇچ مەكتەپكە 30 مىڭ يۈەن خەلق پۇلى ئىئانە قىلىپ، بۇ پۇلغا پارتا - ئورۇندۇق ياسىتىپ بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى، ئۇ يەنە 1500 يۈەن خەلق پۇلى ئىئانە قىلىپ، بۇ كەنتتە ئوقۇشسىز قالغان ئون نەپەر ئۆسمۈر بالىنىڭ مەكتەپ قوينىغا قايتىپ كېلىشىگە ياردەم قىلدى، 9 - ئاينىڭ 5- كۈنى ئاتۇش شەھىرىدىكى ئالاقىدار تارماقلار سۇن چاڭشېن ئەپەندى ياسىتىپ بەرگەن پارتىلارنى قوغان كەنت باشلانغۇچ مەكتەپكە يەتكۈزۈپ بەردى.

بۇنىڭ بىلەن قوغان مەكتەپنىڭ ئوقۇتۇش شارائىتىدىكى بىر چوڭ مەسىلە ھەل بولدى.

قاسىم ھاجى كەنت قۇرۇلۇشىغا 52 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى

ئاتۇش شەھىرىگە قاراشلىق ئۈستۈن ئاتۇش يېزىسىنىڭ بوستان كەنتىدىكى پەكىكە تىجارەتچى قاسىم ھاجى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان پارتىيىنىڭ دېھقانلارنى بېيىتىش سىياسىتىگە تايىنىپ، قۇرۇلۇش ھۆددىگە ئېلىپ ئىشلەپ بېيىش يولىنى تاپتى. ئۇ يېقىندا بوستان كەنتىنىڭ كەنت ئىشخانىسى ۋە پائالىيەت رايونى سېلىشقا مەبلەغ ھەل قىلالمايۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، تەشەببۇسكارلىق بىلەن كەنت ئاھالىلەر كومىتېتىغا 52 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى.

قىزىلسۇ ئوبلاستلىق قۇرۇلۇش سىستېمىسى كەلكۈن ئاپىتىگە ئۇچرىغان ئاقچى ناھىيىسىگە پۇل ئىئانە قىلدى

قىزىلسۇ ئوبلاستلىق قۇرۇلۇش ئىدارىسى رەھبەرلىكى ئاقچى ناھىيە بازىرىنىڭ زور كەلكۈنىنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچراپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ كۆپ زىيانغا ئۇچرىغانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، قۇرۇلۇش سىستېمىسىدىكى ئىشچى- خىزمەتچىلەرگە ئاقچى ناھىيىسىگە پۇل ئىئانە قىلىش چاقىرىقى چىقاردى، كادىرلار، ئىشچى- خىزمەتچىلەر بىر تەرەپ قىلىنچىلىققا روھىي جاھى قىلدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئاپەتكە تاقابىل تۇرۇپ، ئۆزىنى قوتقۇزۇشىغا پائال ياردەم بەردى. 8- ئاينىڭ 30- كۈنىگىچە قۇرۇلۇش سىستېمىسى بويىچە جەمئىي 3052 يۈەن ئىئانە توپلاندى، ئوبلاستلىق قۇرۇلۇش ئىدارە پارتىيە گۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى ۋاڭ چېڭشەن، ئىدارە باشلىقى لىۋېيپىڭ ئايرىم- ئايرىم 100 يۈەندىن پۇل ئىئانە قىلدى.

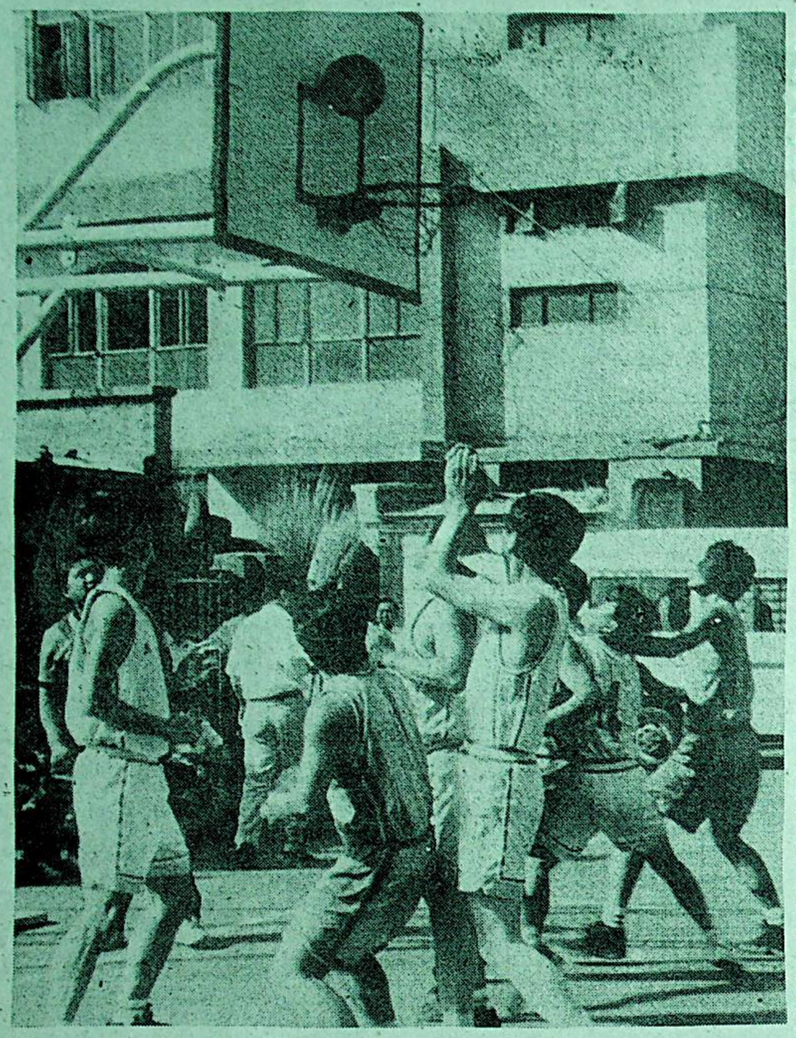
مارالبېشى ناھىيىسىدە يەككە ئەمگەكچىلەرنىڭ ياخشى ئىش، ياخشى پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشى ئۇمۇمىي كەيپىياتقا ئايلاندى

مارالبېشى ناھىيىلىك سودا- سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى ۋە يەككە ئەمگەكچىلەر جەمئىيىتى يەككە ئەمگەكچىلەرگە بولغان ئىدىيىۋى - سىياسىي تەربىيىنى كۈچەيتكەچكە، يەككە ئەمگەكچىلەر تۇرلۈك ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرگە ئاكتىپ قاتنىشىپ، جەمئىيەتتىكى يېتىم - يېسىر،ئاجىز، مېيىپ، تۇرمۇشتا قىينچىلىقى بار كىشىلەرگە كۆپلەپ ياخشى ئىش قىلىپ بېرىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئېسىل خىسلىتىنى نامايان قىلدى.

بۇ ئىدارە يەككە ئەمگەكچىلەرنى ھالال ئەمگىكى بىلەن بېيىشقا يېتەكلەش بىلەن بىللە،ئۇلارغا باي بولغاندا ئۆتكەن كۈنلەرنى،ئەتراپىدىكى غېرىب - غۇرۇبا قېرىنداشلىرىنى ئۇنتۇپ قالماسلىق ھەققىدە تەربىيە بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئىنسانپەرۋەرلىك روھىنى قوزغىدى؛ يەككە ئەمگەكچىلەر ئېچىدىكى ياخشى ئىش، ياخشى پائالىيەتلەرنى كەڭ تۇرده تەشۋىق قىلىپ، تېپلار ئارقىلىق ئومۇمغا تەسىر كۆرسەتتى. پۇل تېپىش بىلەن پۇل خەجلەش ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت توغرىسىدا ئەتراپلىق مەسلىھەت بېرىپ، يەككە ئەمگەكچىلەرنىڭ ئەھمىيەتلىك ئىشلارغا پۇل سەرپ قىلىشىنى قولغا كەلتۈردى. نەتىجىدە 1993 - يىلىدىن ھازىرغىچە ناھىيە بويىچە يەككە ئەمگەكچىلەر مائارىپ ئىشلىرىغا 497 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى؛ ناھىيىنىڭ ئېچىدىكى سۇنى ياخشىلاش، يول ياساش، خەۋەرلىشىش قۇرۇلۇشى، كۆكەرتىش ئىشلىرىغا ۋە ئاپەتكە ئۇچرىغانلار، يېتىم- يېسىر، قېرى، ئاجىز، قارىغۇچىسى يوق كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ئىشلىرىغا 115 مىڭ يۈەن ياردەم قىلدى؛ بازار قۇرۇلۇشىغا 5 مىليون يۈەن مەبلەغ سالدى؛ دۆلەتكە 9 مىليون 460 مىڭ يۈەن تاپاۋەت بېجى تاپشۇرۇپ، 250 مىڭ يۈەنلىك دۆلەت خەزىنە چېكى سېتىۋېلىپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنىڭ تەرەققىياتىغا تېگىشلىك ئۆھىە قوشتى. بۇ ناھىيىنىڭ سېرىقبۇيا بازىرىدىكى خۇسۇسىي كارخانىچى مەخمەت ئىلى ھاجىم 190 مىڭ يۈەن پۇل سەرپ قىلىپ، ئۆز نامىدا بىر باشلانغۇچ مەكتەپ سالدى؛ يەككە تىجارەتچى قاسىم قارىھاجىم ئائىلىسىدىكىلەرنى ھەج قىلدۇرۇش ئۈچۈن تەييارلىغان 50 مىڭ يۈەن پۇلىنى مەكتەپ قۇرۇلۇشىنى يېگىلاشقا ئىشلەتتى، بۇ بازاردىكى يەككە تىجارەتچى ئىمىن ۋېلى 22 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ، بازارلىق ئوتتۇرا مەكتەپكە باردىغان ئۇل يولىنى كېسىپ ئۆتىدىغان ئۆستەڭگە بېتون كۆۋرۈك سالدى؛ بۇ يىل 5 - ئايدا، بۇ بازاردىكى يەككە ئەمگەكچىلەر بازارلىق ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلۇشىنى يېگىلاشقا پۇل ئىئانە قىلىش يىغىندا ئىككى سائەت ئىچىدىلا 50 مىڭ يۈەن پۇل ئىئانە قىلدى، ئۇنىڭدىن باشقا كۆپلىگەن يەككە تىجارەتچىلەر تۇرلۇك يوللار بىلەن باشقىلارغا يار - يۆلەكتە بولۇپ، قولىدىن كېلىشچە ئىللىقلىق يەتكۈزۈپ، كىشىلەرنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى.

ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىكى كادىرلار، ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئىچىدىن سۇنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا 50 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى

ئۇلۇغچان ناھىيىسىدىكى ھەر مىللەت كادىرلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر 9- ئاينىڭ 5 - كۈنى كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئىچىدىغان سۇنى ياخشىلاش قۇرۇلۇشىغا پۇل ئىئانە قىلىش پائالىيىتى ئېلىپ باردى. ناھىيىلىك پارتكوم شۇجىسى سەي شىلياڭ، ناھىيىنىڭ ھاكىمى مەھەممەت ئوسمانلار 200 يۈەندىن پۇل ئىئانە قىلىپ، ئاندىن كېيىن ناھىيە ئىچىدىكى ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، ھەر خىل ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار ۋە ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئىچىدە پائال ھالدا پۇل ئىئانە قىلىش ھەرىكىتى قوزغالدى. 9- ئاينىڭ 30- كۈنىگىچە ناھىيە ئىچىدىكى ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، ھەر خىل ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار ۋە ئىشچى- خىزمەتچىلەر ئىچىدىن جەمئىي 50 مىڭ يۈەن پۇل ئىئانە قىلىنغان مۇخبىرلىرىمىز **تۇرغۇن ئوبۇل** بىلەن **مەمتىمىن ئوبۇل** يازغان)

شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك بانكا سىستېمىسى بويىچە ئۆتكۈزۈلگەن ئەرلەرنىڭ تۇنجى نۆۋەتلىك ۋاسكېتبول مۇسابىقىسى يېقىندا ئىياغلاشتى.

يەتتە كۈن داۋاملاشقان بۇ مۇسابىقىگە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى يېزا ئىگىلىك بانكىلىرىدىن كەلگەن ئون كومانداغا قاتناشتى. مۇسابىقە ئاخىرىدا ئۇرۇمچى بىكىتۈەن تارماق بانكا كوماندىسى 1 - لىككە، تارباغاتاي مەركىزىي تارماق بانكا كوماندىسى، بېيتۈن تارماق بانكا كوماندىسى ئايرىم - ئايرىم ھالدا 2- ۋە 3 - لىككە ئېرىشتى.

سۈرەتتە: مۇسابىقە مەيدانىدىن كۆرۈنۈش.

ئابدۇرۇبھم توختى فوتوسى

كۇيا يېزىسىدا يەر باشقۇرۇش خىزمىتى ياخشى ئىشلەتىلمەكتە

يەر ۋە ئىمارەتلەر قىممىيات

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇردىمۇ** بويىچە ئۇدا سەككىزىنچى يىل، ناھىيە بويىچە ئۇدا ئون يىل ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالىنىپ كەلگەن قاراقاش ناھىيىسىنىڭ كۇيا يېزىسى بۇ يىل

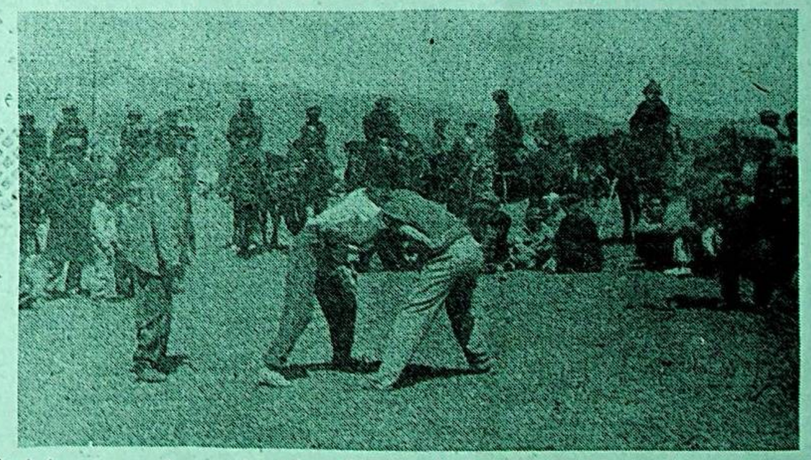
چاقىرىقى چقاردى، كادىرلار، ئىشچى-خىزمەتچىلەر بىر تەرەپ قىلىنچىلىققا ئۇچرىسا، ھەممە تەرەپ ياردەم بېرىشتەك ئىدارە باشلىقى لېۋىيېشك ئايرىم-ئايرىم 100 يۈەندىن پۇل ئىئانە قىلدى.

شەپقەتلىك قوللار

ئاقسۇ شەھىرىدە رادىئو ـ تېلېۋىزىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولدى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **مۇختار ئابدۇقادىر** خەۋىر قىلىدۇ: ئاقسۇ شەھىرى مەبلەغ سېلىش، سالمىقىنى ئۆزلۈكسىز زورايتىپ، شەھەر، يېزىلارنىڭ رادىئو ـ تېلېۋىزىيە ئاساس مۇئەسسەسە قۇرۇلۇشىنى كۆچەيتىشكە ئەھمىيەت بېرىپ، رادىئو ـ تېلېۋىزىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈردى.

ئىشك ئېچىۋېتىلگەن، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىلىۋاتقان بۈگۈنكى ئۇچۇر دەۋرىدە رادىئو-تېلېۋىزىيەدىن ئىبارەت بۇ ئۇچۇر ۋاستىسى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان مۇھىم بىر تەركىبكە ئايلاندى. ئاقسۇ شەھىرى ۋەزىيەتنىڭ تەقەززاسىغا ئاساسەن، خەلقنىڭ كۈندىن كۈنگە ئېشىپ بېرىۋاتقان مەنىۋى مەدەنىيەت ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن، زور مىقداردا مەبلەغ سېلىپ يېقىنقى بىر قانچە يىل ئىچىدىلا بىرلا ۋاقىتتا ئۈيغۇرچە،خەنزۇچە ئىككى خىل تىلدا ئاڭلىتىش ببرىدىغان چاستوتسى تىزگىنلىنىدىغان ستېرېئو ئاۋازلىق رادىئو تەرەققىي قىلىشى ئۆز نۆۋىتىدە ئاقسۇ شەھىرىنىڭ ئىلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە بەلگىلىك رول ئويناندى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئارا تۇرۇك ناھىيە نېرىنكىر چارۋىچىلىق مەيدانى ھېيت ـ بايرام دەم ئېلىش كۈنلىرىدە ئات بەيگىسى، تۆگە بەيگىسى، ئوغلاق تارتىشىش، چېلىشىش قاتارلىق مۇسابىقىلەرنى ئۆتكۈزۈپ، مىللىي تەنتەربىيە ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتماقتا.

سۈرەتتە: بىر قېتىملىق چېلىشىش مۇسابىقىسىدىن كۆرۈنۈش.

تاھىر ئىسمايىل فوتوسى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇردىمۇھەممەت سايىت** خەۋەر قىلىدۇ: يەر باشقۇرۇش خىزمىتىدە خوتەن ۋىلايىتى

* * * * * * * * * * * * *

مەيدانىدىن 31 بالا ئالىي مەكتەپ، تېخنىكۇملارغا ئوقۇشقا كىردى.

ستاتىستىكىغا ئاساسلانغاندا، مەيدان 1985-يىلىدىن بۇيان ماتارپقا ھەر يىلى 150 مىڭ يۈەن مەبلەغ سالغان، ھەر قېتىملىق ئوقۇتقۇچىلار بايرەمدا يەنە قاغلىق ناھىيىسىنىڭ ماتارپ ئىشلىرى ئۈچۈن 50 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلغان.

يۇسۇپ ئابدۇللا ماتارپقا ئىشلىتىلگەن مەبلەغنىڭ نەدىن كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا مۇنداق دېدى: پۇلنى باغۋەنلەر جاپالىق ئەمگىكى ئارقىلىق تاپىدۇ، بىز ئۇلارغا تېگىشلىك دارامەت قىلدى، ھەر خىل تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىپ، ئاممىغا «يەر باشقۇرۇش قانۇنى»نى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، ئۇلارنىڭ يەرنى قوغداش ۋە يەردىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى. دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، قوغداش رايونى ئېچىدە ئۆي سالماسلىق، ئاق قالدۇرۇپ تاشلۇۋېتىشكە يول قويماسلىق، ئېتىزلارنى بۇزۇپ ئورمان بەرپا قىلماسلىق، بېلىق كۆلچىكى، قۇم، توپا قېزىشقا يول قويماسلىق، ئېتىزلارنى بۇزۇپ يول ياساشقا يول قويماسلىق، كېسەك قۇيۇپ خىش پىشۇرۇشقا يول قويماسلىق، تۆۋەن سېلىنمابىلەن يەرنىڭ كۆچىنى ئاجىزلاشتۇرۇشقا يول قويماسلىقتىن ئىبارەت «سەككىز يول قويماسلىق»نى ئىشقا ئاشۇرۇشتا نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولدى.

مۇناسىۋەتلىك رەسمىيەتلەرنى تۆتمەي تۆي سېلىۋالغان تۇڭچ ئائىلىگە ئىقتىسادىي جەھەتتىن جەرىمانە قويدى. تۆت ئائىلىنىڭ قانۇنسىز سېلىۋالغان تۆيىنى بىر تەرەپ قىلدى. يەر باشقۇرۇش سىياسىتىگە خىلاپلىق قىلغان بىر كەنتنىڭ ياچېيكا شۇجىسى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلاندى، بۇنىڭ بىلەن بۇ يېزىدا تېرىلغۇ يەرلەرنى قالايمىقان ئىگىلەش، يەرلەرنى قالايمىقان ئىشلىتىش، يەرنى ئىسراپ قىلىشتەك قىلمىشلار تۈگىتىلىشكە باشلىدى.

«باللار ئوقۇشسۇن قالمسۇن»

دىلدار ئەزىز

«ئەتىمىز تېخىمۇ گۈزەل بولسۇن دېسەك، باللىرىمىز ئوقۇشسۇز قالمسۇن، بىز يەۋاتقان ئېشىمىزدىن بىر قوشۇقتىن قىسىپ بولسىمۇ، باللىرىمىزنىڭ ئوقۇشىنى قوللايلى، ئۇلارغا ياخشى ئوقۇش شارائىتى يارىتىپ بېرەيلى.» بۇ، قاغىلىق ناھىيىلىك باغۋەنچىلىك مەيدانىنىڭ باشلىقى يۈسۈپ ئابدۇللانىڭ باغۋەنچىلىك مەيدانىدىكى باغۋەنلەرگە قىلغان ماتارپقا ئەھمىيەت بېرىش، ماتارپنى قوللاش، نادانلىقنى تۈگىتىش توغرىسىدىكى چاقىرىقى.

يۈسۈپ ئابدۇللا ماتارپقا ئەھمىيەت بېرىش، ماتارپنى قوللاشنى ئېغىزىدىلا تەكىتلەپ قالماي، ئەمەلىيەتتە دىمۇ كۆرسەتتى. قاغىلىق ناھىيىلىك ئورمانچىلىق مەيدانى قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ غەربىدىكى تىزناپ دەريا‌سى بويىغا جايلاشقان بولۇپ، ئىلگىرى بۇ مەيدانىدا باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ 4 ـ يىللىقىغچە سىنىپ بولغاچقا، مەيداندىكى پەرزەنتلەر باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ 4 ـ يىللىقىنى خىراجىتى، مەكتەپكە تاپشۇرىدىغان ئوقۇش ھەققى قاتارلىقلارنى مەيدان ئوستىگە ئالغاندىن سىرت، ئۇلارغا يەنە ھەر ئايىدا 150 يۈەندىن تاماق پۇلى بەردى، نەتىجىدە، بۇ مەيداندىن ئالىي مەكتەپ، تېخنىكۇملاردا ئوقۇغانلارنىڭ كۆپ قىسمى ئوقۇش پۈتتۈرگەندىن كېيىن مەيدانغا قايتىپ كېلىپ، مەيداننىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن ھەسسە قوشتى. مۇشۇ ئىككى يىل ئىچىدىلا دۆلەت شتاتىدىكى 17 ئوقۇتقۇچىدىن باشقا ئون ئوقۇتقۇچىنىڭ مائاشىنى باغۋەنچىلىك مەيدانى مالىيىسىدىن بەردى، مەيدان مالىيىسىدىن يەنە ھەر بىر ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىغا ئايدا 70 يۈەندىن تاماق پۇلى بەردى، مەكتەپنىڭ توك، سۇ ھەققىنى مەيدان كۆتۈرۈۋەتتى.ھازىر بۇ مەيدانىدىكى ئوقۇغۇچىلار باشلانغۇچ، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپتە ھەقسىز ئوقۇيدۇ، مەيدان يەنە باغۋەنلەرنىڭ پەرزەنتلىرىدىن تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە ئۆرلەپ ئوقۇغان بالىلارغا يىلىغا 600 يۈەندىن ئوقۇش مۇكاپاتى بەردى، ئۇلارنى مەخسۇس ئاپتوبۇستا مەكتەپكە ئاپىرىپ، مەكتەپتىن ئەكەلدى،بۇمەيداندىن ئالىي مەكتەپ، تېخنىكۇملارغا ئوقۇشقا كىرگەن بالىلاردىن ئوقۇش پۈتتۈرۈپ مەيدانغا قايتىپ كېلىشنى خالايدىغانلارنىڭ مەكتەپكە بېرىپ- كېلىدىغان يول خراجىتى، مەكتەپكە تاپشۇرىدىغان ئوقۇش ھەققى قاتارلىقلارنى مەيدان ئۈستىگە ئالغاندىن سىرت، ئۇلارغا يەنە ھەر ئايىدا 150 يۈەندىن تاماق پۇلى بەردى، نەتىجىدە، بۇ مەيداندىن ئالىي مەكتەپ،تېخنىكۇملارغا ئوقۇشقا كەتكەن ئوقۇغۇچىلاردىن كەلگەن رەھمەت خەتلىرىنى تاپشۇرۇپ ئالدۇ. رەھمەت خەتلىرىنىڭ بىرىدە مۇنداق يېزىلغان: رەھمەت سىزگە مەيدان باشلىقى يۈسۈپ ئابدۇللا ئاكا، رەھمەت بارلىق ئاتا- ئانىلار، مەن سىلەردىن بەكمۇ مىننەتدار، گەرچە مەن دېھقان بالىسى بولساممۇ، سىلەرنىڭ غەمخور لۇقۇڭلارۇمىيارد مىڭلاربىلەن ئالىي مەكتەپتە خاتىرجەم ئوقۇۋاتىمەن، ئوقۇشنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن مەيدانغا قايتىپ بېرىپ، يۇرتىمىزنىڭ گۈزەل كەلگۈسىنى بەرپا قىلىش ئۈچۈن سەپىڭلارغا قوشۇلىمەن.

سۈرەتتە: يۈسۈپ ئابدۇللا مېۋىلىك باغدا.

يۈسۈپ ئابدۇللا يېقىنقى يىللاردا كۆپ قېتىم ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە «مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى» بولدى، بۇلتۇر ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە «ئەمگەك نەمۇنىچىسى» بولدى.

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز **تۇردىمۇھەممەت سايىت** خەۋەر قىلىدۇ: يەر باشقۇرۇش خىزمىتىدە خوتەن ۋىلايىتى

* * * * * * * * * * * * *

مەيدانىدىن 31 بالا ئالىي مەكتەپ، تېخنىكۇملارغا ئوقۇشقا كىردى.

ستاتىستىكىغا ئاساسلانغاندا، مەيدان 1985-يىلىدىن بۇيان ماتارپقا ھەر يىلى 150 مىڭ يۈەن مەبلەغ سالغان، ھەر قېتىملىق ئوقۇتقۇچىلار بايرەمدا يەنە قاغلىق ناھىيىسىنىڭ ماتارپ ئىشلىرى ئۈچۈن 50 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلغان.

يۇسۇپ ئابدۇللا ماتارپقا ئىشلىتىلگەن مەبلەغنىڭ نەدىن كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا مۇنداق دېدى: پۇلنى باغۋەنلەر جاپالىق ئەمگىكى ئارقىلىق تاپىدۇ، بىز ئۇلارغا تېگىشلىك دارامەت قىلدى، ھەر خىل تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىپ، ئاممىغا «يەر باشقۇرۇش قانۇنى»نى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، ئۇلارنىڭ يەرنى قوغداش ۋە يەردىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى. دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، قوغداش رايونى ئېچىدە ئۆي سالماسلىق، ئاق

دۇنيا جۇڭگونى چۈشەنمەكتە، جۇڭگو دۇنياغا يۈزلەنمەكتە

ــ بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلگەن چوڭ تېپتىكى خەلقارا يىغىنلارنى زىيارەت قىلىش خاتىرىسى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى مۇخبىرى **لۈجىك، نى سىيى**

ئالتۇن كۈزدىكى بېيجىڭ خەلقارا مۇنبەر بولۇپ قالدى

بۇلتۇر كۈزدە ب د ت چاقىرىغان 4 - نۆۋەتلىك دۇنيا ئاياللىرى قۇرۇلتىيى ئېچىلغاندا، بېيجىڭ يەر شارىنىڭ دىققەت نەزىرىنى ئۆزىگە جەلپ قىلغانىدەك، بۇ يىل كۈز كىرگەندىن بۇيان بېيجىڭدا كەينى كەينىدىن ئېچىلغان بىر قانچە قېتىملىق كۆلىمى چوڭ خەلقارا يىغىنلار، بۇ شەھەرنى يەنە بىر قېتىم دۇنيا دىققەت نەزىرىنى تىكلەنگان مەركىزىي نۇقتىغا ئايلاندۇرۇپ قويدى.

گېئولوگىيە يىغىنىدىن تارتىپ كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسىنىڭ يىغىنغىچە، ئارىخ يىغىنىدىن تارتىپ «21 - ئەسىرگە نەزەر مۇنبىرى»گىچە، ئەمدىلا يېپىلغان ھەرقايسى دۆلەت پارلامېنتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ 96 - نۆۋەتلىك يىغىنىغچە بولغان بىر ئايدىن كۆپرەك ۋاقىتتا بېيجىڭدا دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن 10 مىڭدەك سىياسەتچى، مۇتەخەسسىس، ئالىملار ۋە ئۇقۇمۇشلۇق ئەربابلار كەلدى.

ئۇزاق مەزگىل خەلقارا يىغىنلاردا كۆتۈۋېلىش خىزمىتى بىلەن شۇغۇللانغان بېيجىڭ خەلقارا يىغىن مەركىزىنىڭ مۇئاۋىن دىرېكتورى مۇنداق دېدى: «بېيجىڭ خەلقارا يىغىن مەركىزى بولۇپ قالماقتا. بۇ، جۇڭگونىڭ خەلقارا ئورنىدا چوقۇم ئۆزگىرىش يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ».

ئۇ مۇنداق دېدى: خەلقارا جەمئىيەت يىغىن ئورنىغا بېيجىڭنى تاللاشنى ياقتۇرىدىغان بولۇپ قالدى، بۇ، جۇڭگونىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ئىشىنىڭ ئۆزلۈكسىز چوڭقۇرلاۋاتقانلىقىنىڭ بەلگىسى. «بۇ، بىر تەرەپتىن جۇڭگونىڭ ھەرقايسى ساھەلەردىكى تەرەققىياتىنىڭ خەلقارا جەمئىيەتنىڭ دىققىتىنى قوزغاپ، خەلقارادا جۇڭگونى بىلىش كۆچلۈك ئارزۇسى پەيدا بولغانلىقىنى؛ يەنە بىر تەرەپتىن، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنىڭ دۇنيانى بىلىش قىزغىنلىقىمىزنى قوزغىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.»

جۇڭگو بۇلتۇردىن بۇيان ئۆتكۈزگەن بىر قاتار چوڭ تېپتىكى خەلقارا يىغىنلار ب د ت يىغىنى بولدى. خەلقارا كۆتۈپخانىلار جەمئىيىتى بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى ۋىچۇۋس مۇنداق دېدى: كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسىنىڭ يىغىنىنى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈش - «ناھايىتى ياخشى تاللاش» بولدى، بۇ، دۇنيانىڭ جۇڭگوغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈۋاتقانلىقىنى ۋە جۇڭگونى چۈشىنىش زۆرۈر بولۇپ قالغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇ جۇڭگو كۆتۈپخانىچىلىقىنىڭ تېز تەرەققىي قىلغانلىقىنىڭ بەلگىسى.

9 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 6 - كۈنىگىچە، سىنگاپور ئېچكى كابىنېتىنىڭ مەسلىھەتچىسى لى گۇاڭياۋ، ياپونىيەنىڭ سابىق باش ۋەزىرى جۇ شيادېك، گېرمانىيەنىڭ سابىق زۇڭلىسى شمىت ۋە ئامېرىكىنىڭ سابىق دۆلەت ئىشلىرى كاتىپى كېسنگېر ۋە شولتىز قاتارلىق ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ سىياسەتچىلىرى، ئالىملىرى سىياسىي كېڭەش زالىغا جەم بولۇپ، «21 - ئەسىرگە نەزەر مۇنبىرى»دە: يېڭى ئەسىردىكى ئاسىيانىڭ سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى ۋە جۇڭگونىڭ رولى دېگەن چوڭ تېمىنى مۇھاكىمە قىلدى.

چۈشىنىش ۋە دوستلۇققىنىڭ كۆۋرۈكى

خىلمۇ خىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن، خەلقارادا جۇڭگونى خاتا چۈشىنىش يەنىلا مەۋجۇت. يۇز ئاڭلىغانلىقىدىن بىر كۆرگەن ئەلا، جۇڭگودا ئۆتكۈزۈلگەن خەلقارا يىغىنلار چەت ئەللىكلەرنىڭ جۇڭگونى چۈشىنىشكە ياخشى پۇرسەت يارىتىپ بەردى.

بىز زىيارەت داۋامىدا مۇنۇلارنى بايقىدۇق: يىغىنغا قاتناشقان چەت ئەللىكلەرنىڭ كۆپ قىسمى جۇڭگوغا تۇنجى قېتىم كەلگەن. نۇرغۇنلىرى بىزگە: جۇڭگو بىزنىڭ قىياسىمىزدىكىدىن تېخمۇ گۈزەل، تېخمۇ زامانىۋىلاشقان ئىكەن، جۇڭگولۇقلار ئىنتايىن قىزغىن، دوستانە ئىكەن، دېدى.

سىنگاپور پارلامېنتىنىڭ ئەزاسى ياك يېغىن بولدى. خەلقارا كۆتۈپخانىلار جەمئىيىتى بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى ۋىچۇۋس مۇنداق دېدى: كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسىنىڭ يىغىنىنى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈش - «ناھايىتى ياخشى تاللاش» بولدى، بۇ، دۇنيانىڭ جۇڭگوغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈۋاتقانلىقىنى ۋە جۇڭگونى چۈشىنىش زۆرۈر بولۇپ قالغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇ جۇڭگو كۆتۈپخانىچىلىقىنىڭ تېز تەرەققىي قىلغانلىقىنىڭ بەلگىسى.

9 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 6 - كۈنىگىچە، سىنگاپور ئېچكى كابىنېتىنىڭ مەسلىھەتچىسى لى گۇاڭياۋ، ياپونىيەنىڭ سابىق باش ۋەزىرى جۇ شيادېك، گېرمانىيەنىڭ سابىق زۇڭلىسى شمىت ۋە ئامېرىكىنىڭ سابىق دۆلەت ئىشلىرى كاتىپى كېسنگېر ۋە شولتىز قاتارلىق ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ سىياسەتچىلىرى، ئالىملىرى سىياسىي كېڭەش زالىغا جەم بولۇپ، «21 - ئەسىرگە نەزەر مۇنبىرى»دە: يېڭى ئەسىردىكى ئاسىيانىڭ سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي ۋەزىيىتى ۋە جۇڭگونىڭ رولى دېگەن چوڭ تېمىنى مۇھاكىمە قىلدى.

بىر قانچە قېتىملىق كەسپىي يىغىن مۇشۇ ئەسىردىكى ئىلىم مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى يەكۈنلەش، ھازىرقى زامان پەنلىرى بويىچە ئالدىنقى قاتاردىكى مۇھىم تېمىلارنى مۇھاكىمە قىلىش، يېڭى ئەسىردىكى پەنلەر تەرەققىياتىغا نەزەر سېلىش ۋەزىپىسىنى ئورۇندىدى. مەسىلەن: 8 - ئاينىڭ باشلىرىدا ئېچىلغان 30- نۆۋەتلىك خەلقارا گېئولوگىيە يىغىنى ھازىرغا قەدەر گېئولوگىيە ئىلمى ساھەسىدە ئېچىلغان كۆلىمى ئەڭ چوڭ، قاتناشقان ئادەم سانى ئەڭ كۆپ، نەتىجىسى ئەڭ مول ئىلمىي يىغىن بولۇپ، جەمئىي 8624 پارچە ئىلمىي ماقالە قوبۇل قىلىندى، 6000 نەپەر ئالىم مەخسۇس تېمىدا 303 قېتىم مۇھاكىمە ئېلىپ باردى، شۇڭا ئۇ، «گېئولوگىيە ئىلمى تارىخىدىكى ئابىدە» دەپ تەرىپلەندى.

تۇنجى قېتىم ئۆتكۈزۈلگەن «21 - ئەسىرگە نەزەر مۇنبىرى»ۋە ھەرقايسى دۆلەت پارلامېنتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ 96 - نۆۋەتلىك

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەينىلگەن ۋە ۋەزىپىسىدىن قالدۇرغان قارارلارنىڭ ئىسملىكى

1996 - يىل 9 - ئاينىڭ 26 - كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 21 - نۆۋەتلىك

1

جاڭ فېڭلىننى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ نازىرلىقىغا تەينىلەش قارار قىلىندى.

خۇاڭ ۋېنيۈەننى (ئايال) شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي تەپتىش نازارىتىنىڭ نازىرلىقىدىن قالدۇرۇش قارار قىلىندى.

2

ئىلى ئابدۇكۈل شەجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ئۇرۇمچى ۋىلايەتلىك خىزمەت كومىتېتىنىڭ باش كاتىپلىقىغا تەينىلەندى.

3

سۇك جۇڭشۇن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئابدۇراخمان توختى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئابلىز ئابدۇرېھىم شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى.

شاۋكەت ئىدرىس شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا، جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

چېن چۈنخې شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋەن سۈتاۋ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىغا، جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئۆمەت سۇلتان شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىدىن، سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋاڭ جىجا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

گۈجەنشىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا، مەمۇرىي سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 2- سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جۇۋ جەنباڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى دېلو تۈرغۈزۈش كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

لىيۇ شياۋپىڭ، ئىبراھىم ناسىر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى دېلو تۈرغۈزۈش كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. لىيۇ شياۋپىڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئابدۇراخمان توختى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئابلىز ئابدۇرېھىم شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

شاۋكەت ئىدرىس شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا، جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

چېن چۈنخې شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋەن سۈتاۋ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىغا، جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى؛ ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئۆمەت سۇلتان شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىدىن، سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋاڭ جىجا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

گۈجەنشىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا، مەمۇرىي سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 2- سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جۇۋ جەنباڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى دېلو تۈرغۈزۈش كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. ئۇ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

لىيۇ شياۋپىڭ، ئىبراھىم ناسىر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى دېلو تۈرغۈزۈش كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى. لىيۇ شياۋپىڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

نىياز ئابلا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىغا تەينىلەندى.

ۋاڭ شۇجەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىدىن، سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جېن خۇڭبىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىغا، جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئابدۇراخمان ئەمرۇللا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئىجرائىيە كوللېگىيىسىنىڭ

قاتار چوڭ تېپىلىدىغان خەلقئارا يېغىنلار ۋ د ت باش كاتىپى غالىنىڭ ئالاھىدە ۋەكىلى بولۇپ ھەرقايسى دۆلەت پارلامېنتلىرى ئىتتىپاقىنىڭ يىغىنىغا قاتناشقان ب د ت نىڭ مۇئاۋىن باش كاتىپى يۈسۈپ رىددا چوڭقۇر تەسىر قالدۇرغان. ئۇ مۇنداق دېدى: «جۇڭگو ئەڭ ئۇنۇملۇك ئۈسۈل بىلەن مۇشۇ ئەسىرده ئەڭ داغدۇغىلىق يېغىن بولغان دۇنيا ئايالليرى يىغىنىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتكۈزدى. خەلقئارا جەمئىيەت جۇڭگو شۇنىڭدىن كېيىن ئۇيۇشتۇرغان بىر قاتار خەلقئارا يىغىنلار ئىچىدىكى ئەڭ مۇھىم ۋە زور مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى» دەپ قارايدۇ.

2600 ۋەكىل قاتناشقان خەلقئارا كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسى يىغىنى - كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسىنىڭ تارىخىدىكى كۆلىمى ئەڭ چوڭ بىر قېتىملىق يىغىن ھەم كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسى تۇنجى بولۇپ كۆتۈپخانىلار بىرلەشمىسىنى قۇرغۇچى دۆلەتلەرنىڭ بىرى بولغان جۇڭگودا ئاچقان

(بېشى 1 - بەتتە)

تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنىڭ ئومۇمىي خىزمەتلىرى ئەسلىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشتىن ئۆزگەرمەيدۇ. لېكىن بۇ يىلقى خىزمەتلەرنىڭ دائىرىسى كەڭ. مۇھىم نۇقتا ئازقىدا قالغان كەنت پارتىيە ياچېيكىسى، بولۇپمۇ ئاجىز، چېچىلاڭغۇ، پالەچ ھالەتتىكى پارتىيە ياچېيكىلىرىنى نۇقتىلىق ھالدا تەرتىپكە سېلىش، شۇنداقلا يېزا-بازارلار رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئىدىيۇي -سىياسىي قۇرۇلۇشى ۋە كارخانىلارنىڭ ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش؛ ئىككىنچىدىن، ئازقىدا قالغان پارتىيە ياچېيكىسى، بولۇپمۇ ئاجىز، پالەچ ھالەتتىكى پارتىيە ياچېيكىلىرىنى تەرتىپكە سېلىش ۋە يېزا-بازارلار رەھبەرلىك بەنزىسىنىڭ ئىدىيۇي - سىياسىي قۇرۇلۇشىدىن ئىبارەت بۇ مۇھىم نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈش ئاساسىدا «بەشتە ياخشى» بولۇش تەلىپى بويىچە ئازقىدا قالغان كەنت پارتىيە ياچېيكىلىرىنى ئەستايىدىل تەرتىپكە سېلىش، ئۇلارغا كۈچلۈك پارتىيە ياچېيكا بەنزىلىرىدىن ئادەم سەپلەش، ئۇلارنىڭ پارتىيە ياچېيكا شۇجىلىرىنى ياخشى ئاللاش كېرەك. ئۇچىنچىدىن، كوللېكتىپنىك ئىقتىسادىي كۈچىنى زور كۈچ بەن كۆچەيتىپ، نامرات ھالەتتىن ئۇنۇملۇك ئۆزگەرتىپ، ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشنى تېزلىتىش كېرەك. ئۆتىنچىدىن، جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاشنى چىڭ تۇتۇش كېرەك. قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرنى توسۇپ ۋە ئۇنىڭغا زەربە بېرىپ، ھەر خىل يامان ئەرزىلىك ھەرىكەتلەرنى چەكلەپ، «ئىككى قولدا

تۇتۇش، ئىككلا قول قاتتىق بولۇش» فاكتورىنىڭ چىك تۇرۇپ، جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ياخشىلاش خىزمىتىنى ھەقىقىي ياخشى ئىشلەش كېرەك. بەشىنچىدىن، سوتسىيالىستىك مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى ۋە دېھقانلارغا بولغان ئىدىيۇي - سىياسىي خىزمەتنى كۈچەيتىپ، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق ۋە سوتسىيالىزم ئىدىيىسى ئارقىلىق يېزىلاردىكى ئىدىيۇي، مەدەنىيەت بازىسىنى ئىگىلەش كېرەك. ئالتىنچىدىن، ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىپ، خىزمەتلەرنى ئىنچىكىلىق بىلەن قانات يايدۇرۇش كېرەك.

2) كارخانا، مەكتەپ، مەھەللە، ئورگانلار پارتكومىلىرىنىڭ ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلار قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك، مەھەللە پارتىيە تەشكىلاتلىرى پارتىيەنىڭ شەھەرلەردىكى ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى، مەھەللە پارتكۇرۇپپىسىنىڭ رەھبەرلىك بەنزە قۇرۇلۇشىنى ئەستايىدىل ياخشىلاپ كادىرلارنىڭ ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشنى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، مەھەللە پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ ئىلھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقتىكى رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كېرەك. نۆۋەتتە، ئاپتونوم رايون، ئولايەت، ناھىيىلەرگە بېڭاستە قاراشلىق ئورگان پارتكومىلىرىنىڭ قۇرۇلۇشى يەنىلا ئاجىز. ئورگانلاردىكى ئاساسلىق رەھبىري پولداشلار پارتىيە قۇرۇلۇشى، ئىدىيۇي - سىياسىي خىزمەت

ۋە كادىرلارنى باشقۇرۇش، تەربىيىلەش خىزمىتىنى بېڭاستە چىك تۇتۇشى كېرەك.

جۇشىڭتاۋ ھەرقايسى جايلاردىن ئۆز پېرىنسىپ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، بۇ قېتىمقى يىغىنىنىڭ روھىنى ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى تەلەپ قىلىپ، مۇنداق دېدى: بېرىنچىدىن، بارلىق كادىرلارنى باش شۇجى جىڭ زېمىننىڭ مۇھىم سۆزى ۋە مەركەزنىڭ شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقى توغرىسىدىكى ھۆججىتىنى ۋە ۋاڭ لېچۈەننىڭ سۆزىنى ئۆگىنىشكە يەنە بىر قېتىم ئەشكىللەش كېرەك. نازارەت، ئىدارە پارتكومىلىرى (پارتىيە گۇرۇپپىلىرى) بۇ جەھەتتە مۇھىم مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئېلىشى كېرەك. ئىككىنچىدىن، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ، پەرقلەرنى تېپىپ چىقىپ، مېڭىنى ئىشقا سېلىپ، ئىستايىدىل مۇلاھىزە يۈرگۈزۈپ، ھۆججەت ۋە رەھبەرلەرنىڭ سۆزىگە سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق ئۆز - ئۆزىنى، ئۆز ئارىمىقلىرىدىكى كادىرلار ۋە ئەشكىلات خىزمىتىدە ساقلانغان مەسىلىلەرنى تېپىپ چىقىشى كېرەك. ئۈچىنچىدىن، ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى چىك تۇتۇش كېرەك. كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ۋە ياخشى ئىشلىمەسلىك پارتكومىنىڭ ۱- قول باشلىقغا باغلىق. پارتكومىدىكى ئاساسلىق رەھبىرىي يولداشلار يۇقىرى ساپالىق كادىرلار قوشۇنىنى قۇرۇش، ۋە تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈش خىزمىتىنى ئەڭ مۇھىم خىزمەتلەر قاتارىدا چىك تۇتۇپ، شەخسەن ئۆزى مەسئۇل بولۇپ ئىشلىشى كېرەك.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 21 - سېنتەبىر تېلېگراممىسى)

ۋاڭ جېجا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئىجرائىيە كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ئايگۈل يۈسۈپ (ئايال)شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ھەق تەلەپ سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋاڭ يوۋچوۋ، چېن يىگۈاڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

خۇاڭ جېەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىدىن، سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىدىن، جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جاۋ جىڭچېڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ئەرز - شىكايەت سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

قۇربان توختى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىدىن، ئىقتسادىي سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

تۇراخان ناسىر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىدىن، مەمۇرىي سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

ۋاڭ دۆڭخۇڭ (ئايال)، خەيرىنسا توختى، رابىيە قۇربان، ۋۇبي ۋېنچىن، پاتەم مامۇتلار شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

مۇھەممەت غوجا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ تەپتىشلىكىگە تەينىلەندى.

جى گوجۇڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق تەپتىش مەھكىمىسى ئۇرۇمچى تۆمۈرىيول تىرانسپورت شۆبە مەھكىمىسىنىڭ تەپتىشلىكىگە تەينىلەندى.

سۈي فاڭتىك، ۋاڭ جاۋسېن، لىيۇ جىنجاڭلار شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ تەپتىشلىكىدىن قالدۇرۇلدى.

مەجبۇت ئىمىن، ماۋچى، ۋاڭ يىگىيك (ئايال)، تاۋجەپ، ياۋ يۈگشياڭ، ئىلياس ئاۋۇت، جاڭ شىن، سۈن جەنفۇ، نازۇگ پانتۇلا (ئايال)، يەن خۇمنچى، مۇھەممەت تۇرسۇن، خەن يىگسىك (ئايال)، لۇ خۇگيەن (ئايال)، لى پېيجى (ئايال)، خۇرۇگچىك، ۋاڭ شىن، مەك جىن، روزى ھەسەن، يۈشۇيەن (ئايال)، لى يىگچۈەن، شۇڭ چياگىيك، رەيھان مەجىت، لۇ خۇگشىلار شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىغا تەينىلەندى.

مەخمۇت ھامۇت شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى سوت ھەيئىتىنىڭ ئەزالىقىغا تەينىلەندى.

ئەنۋەر ئابلا، ئەھمەت نامان شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1- سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى، ئەھمەت نامان شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

جاڭ چۈگيۈن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى سوتچىلىقىدىن، ئىقتسادىي سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى.

يۈسۈپ ئابدۇراخمان، جىن لىمىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يۇقىرى خەلق سوت مەھكىمىسى ئىقتسادىي 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى.

لىيۇ شيۇدىك شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ئىجرائىيە كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى.

بەي خاۋمىن (ئايال)، تۇردى مۇھەممەت شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ئىقتسادىي 2 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى، بەي خاۋمىن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى ھەق تەلەپ سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن، تۇردى مۇھەممەت شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسى جىنايى ئىشلار 1 - سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىدىن قالدۇرۇلدى.

گۈجىنيو شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك ئوتتۇرا خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ سوتچىلىقىغا، ھەق تەلەپ سوت كوللېگىيىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا تەينىلەندى.

ئەركىن شەمشى، مۇكەرەم كېرىم (ئايال)، تەن يۈگچيالۇ، تاڭ شۇيىك (ئايال)، رېشات كېرىملەر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك

سوتسىيالىستىك تەرەققىيات يۈزلىنىشى

پارتىيە تەبرىكاتچىسىنىڭ سۆزى

ئۇچۇر، ئېلېكتر، ماشىنىسازلىق، تۇرلۇك ماتېرىيال قاتارلىق يۇقىرى تېخنىكا ساھەسىنىڭ ئۆچقاندەك تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، كىشىلەرنىڭ ئېچكى ئەزالىرىنىڭ ئورنىغا ئالماشتۇرۇشقا بولىدىغان يېڭى سۈنئىي ئېچكى ئەزالار تەتقىقاتى چوڭقۇرلاشتى. ئىنچىكىلىك بىلەن ياسالغان كۆپ ئۇقتىدارغا ئىگە سۈنئىي ئېچكى ئەزالار ئۈزلۈكسىز مەيدانغا كېلىپ، 21 - ئەسىرنىڭ تىببىي داۋالاش جەھەتتىكى پارلاق كەلگۈسىنى نامايان قىلماقتا.

سۈنئىي ئۇسۇلدا ياسالغان ئېچكى ئەزالار ئېچىدە ئەڭ بۇرۇن ئىشلىتىلگىنى سۈنئىي بۆرەك. ھازىر دۇنيادا يېڭىدىن ياسالغان سۈنئىي بۆرەكنى بەدەن سىرتىغا ئورنىتىشقا بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇقتىدارى ئاساسەن كىشىلەرنىڭ تەبىئىي بۆرىكىنىڭ ئۇقتىدارى بىلەن ئوخشاش. مەلۇماتلارغا قارىغاندا، ياپونىيىدە سۈنئىي بۆرەك ئىشلەتكۈچىلەر 140 مىڭدىن ئېشىپ كەتكەن.

بەدەنگە پۈتۈنلەي كۆچۈرۈشكە بولىدىغان سۈنئىي ئېچكى ئەزالاردىن تېرە، قان تومۇر، يۈرەك قاتارلىقلار ئىشلىتىلىش باسقۇچىدا تۇرماقتا. ياپونىيە تېرمۇ شىركىتى ئېلىكترو ماگنىت دولقۇنى ئارقىلىق بەدەن سىرتىدىن بەدەن ئىچىگە ئېنېرگىيە تولۇقلاشتا ئۇنۇم ھاسىل قىلغان بولسىمۇ، كۆڭۈلدىكىدەك بولمىدى.

يۇقىرىقى ئەھۋاللاردىن قارىغاندا، سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى ياساش تېخنىكىسىنىڭ تەرەققىياتى ناھايىتى زور جەھەتتىن جىددىيلىشىش قاندىكى خولىستېرىن ۋە تېرىگلېتسېرىد مىقدارىنى كونترول قىلىپ، سەمرىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. ماي، شېكەر تەركىبى كۆپەيتىلگەندە مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويۇش كېرەك: 2008 - يىلىغا بارغاندا ھۆجەيرىلەرنى ئۆزلۈكسىز كۆپەيتىش ئارقىلىق ئەزالارنى كۆچۈرۈش كالىنىكىدا قوللىنىلىدۇ. 2009 - يىلىغا بارغاندا بىرىكمە ھۆجەيرە ئارقىلىق ياسالغان سۈنئىي ئاشقازان ئاستى بېزى، بۆرەك، جىگەر قاتارلىقلار ئىشلىتىلىدۇ، سۈنئىي بالا ھەمراھى ھەمدە كېچىك سوت ئەمگۈچى ھايۋانلارنىڭ تۆرەلمىلىرىنى بەدەن سىرتىدا يېتىلدۇرۇش تېخنىكىسى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىلغان.

ياپونىيە پەن - تېخنىكا ۋازارىتى سىياسەت تەتقىقات ئورنى 5 - قېتىملىق تېخنىكا تەرەققىياتىنى تەكشۈرۈپ مۆلچەرلىگەندە مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويغان: 2008 - يىلىغا بارغاندا ھۆجەيرىلەرنى ئۆزلۈكسىز كۆپەيتىش ئارقىلىق ئەزالارنى كۆچۈرۈش كالىنىكىدا قوللىنىلىدۇ. 2009 - يىلىغا بارغاندا بىرىكمە ھۆجەيرە ئارقىلىق ياسالغان سۈنئىي ئاشقازان ئاستى بېزى، بۆرەك، جىگەر قاتارلىقلار ئىشلىتىلىدۇ، سۈنئىي بالا ھەمراھى ھەمدە كېچىك سوت ئەمگۈچى ھايۋانلارنىڭ تۆرەلمىلىرىنى بەدەن سىرتىدا يېتىلدۇرۇش تېخنىكىسى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىلغان.

1995 - يىلى 10 - ئايدا ئەنگلىيىدە ئېچكى ئەزالار ئېچىدە ئەڭ بۇرۇن ئىشلىتىلگىنى سۈنئىي بۆرەك. ھازىر دۇنيادا يېڭىدىن ياسالغان سۈنئىي بۆرەكنى بەدەن سىرتىغا ئورنىتىشقا بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇقتىدارى ئاساسەن كىشىلەرنىڭ تەبىئىي بۆرىكىنىڭ ئۇقتىدارى بىلەن ئوخشاش. مەلۇماتلارغا قارىغاندا، ياپونىيىدە سۈنئىي بۆرەك ئىشلەتكۈچىلەر 140 مىڭدىن ئېشىپ كەتكەن.

بەدەنگە پۈتۈنلەي كۆچۈرۈشكە بولىدىغان سۈنئىي ئېچكى ئەزالاردىن تېرە، قان تومۇر، يۈرەك قاتارلىقلار ئىشلىتىلىش باسقۇچىدا تۇرماقتا. ياپونىيە تېرمۇ شىركىتى ئېچكى ئەزالارنى ياساش ۋە ئىشلەپ چىقىرىشنى توختاتتى. بەزىلەر خەۋپ-خەتەردىن قورقۇپ، سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى ياساشقا پاسسىپ پوزىتسىيە تۇتتى. يەنە بەزىلەر ئېرسىيەت گېنى ئۆزگەرتىلگەن ھايۋانلارنىڭ ئېچكى ئەزالىرىنى ئىنسانلارنىڭ بەدىنىگە كۆچۈرۈش سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى كۆچۈرۈشكە قارىغاندا تېخىمۇ ئىستىقبالغا ئىگە، دەپ قارىدى.

بۇنىڭدىن باشقا، ھازىر سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى كۆچۈرۈشتە دۇچ كېلىۋاتقان زور قىيىنچىلىق سۈنئىي ئورگانىزمنى ئېنېرگىيە بىلەن تەمىنلەش مەسىلىسى. ئادەمنىڭ ئېچكى ئەزاسىنىڭ بارلىق ئۇقتىدارىنى نامايان قىلىپ كېتىشى قېيىن. لېكىن تىببىي ساھەدىكىلەر سۈنئىي ماددا بىلەن ئورگانىزم بىرلەشتۈرۈلگەن ئارىلاشما سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنىڭ، يەنى ئالاھىدە سۈلياۋدىن ياكى مېتالدىن ياسالغان قۇرۇلمىلارنىڭ ھۆجەيرە ئېچىدە ناھايىتى مۇۋەققەپ بولغان فىزىئولوگىيىلىك ئۇقتىدارغا ئىگە بولۇشىنى ئۈمىد قىلماقتا. بەزى مۇتەخەسسىلەر بۇنى كەلگۈسىدە سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى تەتقىق قىلىش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇشنىڭ يېڭى ئېقىمى، دەپ مۆلچەرلىمەكتە. ياپونىيىنىڭ خوشىمىز ئوللكسى 90 - يىللاردىن باشلاپ كۆچۈرۈلىدىغان سۈنئىي يۈرەك ۋە ئارىلاشما شەكىلدە ياسالغان سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى تەتقىق قىلىپ ياساشقا باشلىغان. دۆلجىك داشۆسى تەتقىقاتىنى قىلىپ ياسىغان ئىنسۇلىن ئاجرىتىپ چىقىرالايدىغان سۈنئىي ئاشقازان ئاستى بېزى ھايۋانلاردا سىناق قىلىنىپ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىلغان.

ياپونىيە پەن - تېخنىكا ۋازارىتى سىياسەت تەتقىقات ئورنى 5 - قېتىملىق تېخنىكا تەرەققىياتىنى تەكشۈرۈپ مۆلچەرلىگەندە مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويغان: 2008 - يىلىغا بارغاندا ھۆجەيرىلەرنى ئۆزلۈكسىز كۆپەيتىش ئارقىلىق ئەزالارنى كۆچۈرۈش كالىنىكىدا قوللىنىلىدۇ. 2009 - يىلىغا بارغاندا بىرىكمە ھۆجەيرە ئارقىلىق ياسالغان سۈنئىي ئاشقازان ئاستى بېزى، بۆرەك، جىگەر قاتارلىقلار ئىشلىتىلىدۇ، سۈنئىي بالا ھەمراھى ھەمدە كېچىك سوت ئەمگۈچى ھايۋانلارنىڭ تۆرەلمىلىرىنى بەدەن سىرتىدا يېتىلدۇرۇش تېخنىكىسى مۇۋەپپەقىيەت قازىنىلغان.

1995 - يىلى 10 - ئايدا ئەنگلىيىدە ئېچكى ئەزالار ئېچىدە ئەڭ بۇرۇن ئىشلىتىلگىنى سۈنئىي بۆرەك. ھازىر دۇنيادا يېڭىدىن ياسالغان سۈنئىي بۆرەكنى بەدەن سىرتىغا ئورنىتىشقا بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇقتىدارى ئاساسەن كىشىلەرنىڭ تەبىئىي بۆرىكىنىڭ ئۇقتىدارى بىلەن ئوخشاش. مەلۇماتلارغا قارىغاندا، ياپونىيىدە سۈنئىي بۆرەك ئىشلەتكۈچىلەر چىلەر 140 مىڭدىن ئېشىپ كەتكەن.

بەدەنگە پۈتۈنلەي كۆچۈرۈشكە بولىدىغان سۈنئىي ئېچكى ئەزالاردىن تېرە، قان تومۇر، يۈرەك قاتارلىقلار ئىشلىتىلىش باسقۇچىدا تۇرماقتا. ياپونىيە تېرمۇ شىركىتى ئېلىكترو ماگنىت دولقۇنى ئارقىلىق بەدەن سىرتىدىن بەدەن ئىچىگە ئېنېرگىيە تولۇقلاشتا ئۇنۇم ھاسىل قىلغان بولسىمۇ، كۆڭۈلدىكىدەك بولمىدى.

يۇقىرىقى ئەھۋاللاردىن قارىغاندا، سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى ياساش ۋە ئىشلەپ چىقىرىشنى توختاتتى. بەزىلەر خەۋپ-خەتەردىن قورقۇپ، سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى ياساشقا پاسسىپ پوزىتسىيە تۇتتى. يەنە بەزىلەر ئېرسىيەت گېنى ئۆزگەرتىلگەن ھايۋانلارنىڭ ئېچكى ئەزالىرىنى ئىنسانلارنىڭ بەدىنىگە كۆچۈرۈش سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنى كۆچۈرۈشتە دۇچ كېلىۋاتقان زور قىيىنچىلىق سۈنئىي ئورگانىزمنى ئېنېرگىيە بىلەن تەمىنلەش مەسىلىسى. ئادەمنىڭ ئېچكى ئەزاسىنىڭ بارلىق ئۇقتىدارىنى نامايان قىلىپ كېتىشى قېيىن. لېكىن تىببىي ساھەدىكىلەر سۈنئىي ماددا بىلەن ئورگانىزم بىرلەشتۈرۈلگەن ئارىلاشما سۈنئىي ئېچكى ئەزالارنىڭ، يەنى ئالاھىدە سۈلياۋدىن ياكى مېتالدىن ياسالغان قۇرۇلمىلارنىڭ ھۆجەيرە ئېچىدە ناھايىتى مۇۋەققەپ بولغان فىزىئولوگىيىلىك ئۇقتىدارغا ئىگە بولىدۇ. ئادەتت

1995 - يىلى 10 - ئايدا ئەنگلىيەدە دۇنيا بويىچە تۇنجى قېتىم مەڭگۈ ئىشلىتىشكە بولىدىغان سۈنئىي يۈرەك كۆچۈرۈش ئوپېراتسيەسى ئېلىپ بېرىلغان.

هازىر سۈنئىي قان تومۇرغا قارىغاندا نەچچە ھەسسە مۇرەككەپ بولغان سۈنئىي جىگەر قاتارلىقلار ئۈستىدە ئېلىپ بېرىلغان تەتقىقات نەتىجىسىدە، ئالىملار ئىنسان بەدىنىدىكى ئەڭ مۇرەككەپ ئەزا بولغان مېڭىنى سۈنئىي يول بىلەن ئالماشتۇرۇش ئۈستىدە ئىزدىنىۋاتىدۇ.

ئامېرىكىنىڭ كولۇرادو شتاتىدىكى بىر شىركەت يېقىندا بىر خىل ئەڭ يېڭى تېپتىكى توك ئارقىلىق ھەرىكەتلىنىدىغان چىش چوتكىسىنى ياسىپ چىققان. بۇ چىش چوتكىسىنىڭ چىشنى چوتكىلاش سۈرئىتى ناھايىتى تېز بولۇپ، بىر مىنۇتتا چىشنى 30 مىڭ قېتىم چوتكىلىيالايدىكەن. ئۇنىڭ سۈرئىتى ئادەتتىكى توك ئارقىلىق ھەرىكەتلىنىدىغان چىش چوتكىسىدىن ئون ھەسسە يۇقىرى ئىكەن.

بۇ شىركەتتىكىلەر: بۇ خىل چىش چوتكىسىنىڭ ئايلىنىش سۈرئىتى ناھايىتى تېز بولۇپ، چىش ئارىسىغا كىرىپ قالغان، ئادەتتىكى چىش چوتكىلىرى چىقىرالمايدىغان ھەرقانداق نەرسىلەرنى چىقىرىپ تاشلىيالايدۇ، ھەتتا قارا چاي، قەھۋە ئىچىكەندە، تاماكا چەككەندە قالغان داغلارنى چىقىرىپ تاشلاپ، چىشتا مەيىنەت نەرسىلەرنى قالدۇرمايدۇ، دېگەن. بۇ خىل چىش چوتكىسىنىڭ ياسلىشى ناھايىتى چىرايلىق بولۇپ، چوتكىتىلگەن دەستىسىگە 20 - 30 مىنۇت مىنگىلى بولىدىكەن. مىكروماتور چوتكىنىڭ چىشقا بولغان سېزىمىغا قارىغاندا سۈرئىتىنى ئاپتوماتىك تەڭشەپ تۇرىدىكەن، چىش چوتكىلاش ھەم راھەت بىلىنىدىكەن، ھەم بىخەتەر ئىكەن.

مەڭگۈ ئابدۇرېشىت (ت)

يۇقىرى سۈرئەتلىك چىش چوتكىسى

تېرنى ئاسراش ئۇسۇللىرى

(1) كەيپىياتى كۆتۈرەڭگۈ، روھلۇق، ئۈمىدۋار بولۇش. بۇ ئۇنۇمى ئەڭ ياخشى بولغان تېرنى ئاسراش دورىسى. كەيپىيات ياخشى بولمىسا، ئادەم ئاسان قېرىپ كېتىدۇ. خۇشال كەيپىيات ئادەم بەدىنىدىكى ئورگانلارنى، بولۇپمۇ ئىچكى ئاجرىتىش سىستېمىلىرىنى قوزغىتىدۇ، داۋاملىق كۈلۈش يۈز مۇسكۇللىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ، يۈز تېرىسىنىڭ مادداسىنى ئالمىشىشنى تېزلىتىپ، قان ئايلىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، تېرنىڭ ئېلاستىكلىقىنى كۈچەيتىدۇ. شۇڭا ئادەم خۇشال يۈرگەندە تېرىسى يۇمشاق ۋە قىزىل، نۇرلۇق بولۇپ، باشقىلارغا ساغلاملىق ۋە گۈزەللىك تۇيغۇسى بېرىدۇ.

(2) ياخشى ئۇخلاش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈش. ئادەم ئۇخلىغاندا بەدەننىڭ ھەرقايسى ئورگانلىرى (تېرىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە) دەم ئېلىش ھالىتىدە تۇرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ھۈجەيرىلەرنىڭ ئالمىشىشى تېزلىشىپ، تېرە تېخىمۇ كۆپ ئوكسىگېنغا ئىگە بولىدۇ. شۇڭا داۋاملىق ياخشىراق ئۇخلاش ئۈچۈن تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك، بىرىنچىدىن، ئۇخلاش قىياپىتى توغرا بولۇشى كېرەك. ئۈزاق ۋاقىت بىر تەرەپنى بېسىپ ياتقاندا، يۈزدىكى قورۇقنى كۆپەيتىۋېتىدۇ. ئىككىنچىدىن، ئۇخلاشتىن بۇرۇن يۈزنى يۇيۇش كېرەك. چۈنكى يۈزدىكى گىرىم ۋە چاڭ-توزانلارنى پاكىز يۇيۇۋېتىپ ئۇخلىغاندا، تېرىنىڭ غىدىقلىنىشىنى ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ. ئۈچىنچىدىن، تىنچلاندۇرۇش يۇمشاق ياستۇقنى دورىلىرىنى ئاز ياپىش كېرەك. بۇ دورىلارنىڭ بەزىلىرى قان تومۇرلارنى قىسقارتىۋېتىپ، تېرىنىڭ قان بىلەن تەمىنلىنىشىگە توسقۇنلۇق قىلىدۇ. تۆتىنچىدىن، ئۇيقىنىڭ ھاۋاسىنى ياخشىلاش كېرەك.

(3) سۈنى كۆپ ئىچىش. سۈنى كۆپ ئىچكەندە تېرىنىڭ ئېلاستىكلىقى ۋە پارقىراقلىقىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ. ئەگەر تېرە قۇرغاق، نۇرسىز بولسا، ئاسان قورۇق چۈشىدۇ. ھەر ئاخشىمى ئۇخلاشتىن بۇرۇن بىر ئىستاكان سۇۋۇتۇلغان قايناقسۇ ئىچىپ بەرگەندە، سۇ ھۈجەيرىلەرگە سىڭىپ كىرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن كېلتكىلار سۈنى تولۇق سۈمۈرۈپ، تېرىنى يۇمشاق قىلىدۇ. ھەر ئەتىگىنى ئورنىدىن تۇرۇپلا بىر ئىستاكان سۇۋۇتۇلغان قايناقسۇ ئىچىپ بەرسە، تېرىنىڭ نەملىكىنى ساقلايدۇ.

(4) كۆكتاتلارنى كۆپ يېيىش. تەرخەمەك، پەمىدۇر، سەۋزە قاتارلىق كۆپ خىل ۋىتامىنلىق كۆكتاتلارنى داۋاملىق ئىستېمال قىلىپ بەرگەندە، سالامەتلىككە پايدىسى بولۇپلا قالماستىن تېرىنى گۈزەللەشتۈرۈش مەقسىتىگە يەتكىلى بولىدۇ.

(5) كۈن نۇرىغا ئۇزاق ۋاقىت قالماسلىق. مۇمكىن زامان تىببىي ئىلمى ئىنفىرا قىزىل نۇرىنىڭ تېرىنىڭ ئېلاستىكلىقىنى بۇزۇش رولىنىڭ بارلىقىنى ئىسپاتلىدى. كۈن نۇرى كۆچلۈك بولغان كۈنلەردە ئامال بار كۆنلۈك ئېلىۋاتقان ياكى شىلەپە كىيىۋېلىش كېرەك. تېرە كۈن نۇرىدا قاردىماق كەتسە، لېمون سۈيى بىلەن يۇيۇپ، ئاندىن پاكىز سۈدا چايقاپ، قۇرۇق لۆڭگە بىلەن ئاستا سۈرتۈش كېرەك.

(6) ئۆزىنى «قويۇپ بېرىش»نى ئۆگىنىش. ھەر كۈنى كەچتە ئون مىنۇت پۇتۇن بەدەننى بوش قويۇۋېتىش، پۇتنى ئېگىز قىلىپ، ھېچنېمىنى ئويلىماي يېتىش كېرەك. بۇنىڭ بىلەن يۇز تېرىسىنىڭ قان ئايلىنىشى ۋە مادداسىنى ئالمىشىشىنى ئىلگىرى سۈرگىلى بولىدۇ.

(7) يۇزىنى سۇغا چىلاپ بېرىش. يۇزنى ھەر كۈنى 20 مىنۇت سوغۇق سۇغا چىلاپ بەرگەندە، يۇز قىسمىدىكى تېرىلەرنىڭ قان تومۇرلىرىنى تارايتىپ، تېرىنىڭ مادداسىنى ئالمىشىشىنى تېزلەتكىلى بولىدۇ.

(8) يۇزىگە ھەسەل سۈرتۈش. ھەسەل ساغلاملىقنى ئاشۇرىدىغان ئوزۇقلۇق بولۇپلا قالماي، تېرە ئاسراش «دورىسى» دۇر. ھەسەلگە ئىككى - ئۈچ ھەسسە سۇ ئارىلاشتۇرۇپ، يۇزگە سۈرتۈپ بەرگەندە، يۇزدىكى قورۇقلارنى يوقاتقىلى، تېرىنى پارقىراق ۋە يۇمشاق قىلغىلى بولىدۇ.

سەنئەت ھوشۇر (ت)

تۇنجى سېستىرا ماشىنا ئادەم لوندوندىكى بىر دوختۇرخانىدا بارلىققا كەلدى. بۇ خىل ماشىنا ئادەم يۇقىرى ئىنفىرا قىزىل نۇرىنىڭ يارىدىمى بىلەن يول ھېسىپ، توك پەلەمپەي بىلەن ئاستى - ئۈستىگە، چەپ - چۈشۈپ ھەرىكەت قىلىدۇ.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى فوتوسى)

نېمە ئۈچۈن تۇخۇمنىڭ بىر تەرىپى يوغان، بىر تەرىپى كىچىك بولىدۇ؟

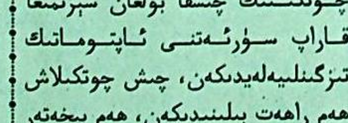
ۋارىسجان ئەھەت

تېمپېراتۇرىسى سىرتقى مۇھىت تېمپېراتۇرىسىدىن يۇقىرى بولغاچقا، تۇخۇم شاكىلى قالتىدۇ.

تۇخۇ تۇخۇم باستۇرۇپ چۆچە چقىرىشتىن ئىلگىرى چۆچىنىڭ بېشى پاينىكى تەرەپتە تۇرىدۇ.ئۇ شۇ يەردە نەپەس ئالىدۇ ۋە كېيىن شۇ يەرنى يېرىپ چقىدۇ. چۆچە تۇخۇمنى يېرىپ چقىشتا ئىككى پوتى بىلەن تۇخۇمنىڭ ئىچىنى تىمىپ، بېشى بىلەن پاينىكى تەرەپنى يارىدۇ. ئەگەر تۇخۇم بەك سوزۇنچاق ياكى بەك يۇمۇلاق بولسا، تۇخۇم پاينىكى تەرەپتە ھاۋا بولماي قېلىپ، چۆچە تۇخۇمنى يېرىپ چقىشتا قىينچىلىققا ئۇچرايدۇ. كۆپ ھاللاردا شاكال يېرىلماي، چۆچە ئۆلۈپ قالىدۇ. شۇڭا تۇخۇم باستۇرغاندا ئەڭ ياخشىسى مۇۋاپىق تۇخۇملارنى تاللاش لازىم.

يېڭىچە ۋېلىسىپىتلار

رەڭگى ئۆزگىرىدىغان ۋېلىسىپىت

گېرمانىيىدە ۋېلىسىپىت سىرلايدىغان يېڭىچە سىر ئىشلەپ چىقىرىلدى. بۇنداق سىردا سىرلانغان ۋېلىسىپىت يېتەرسىز يورۇقلۇقتا ئاپتوماتىك رەڭگى ھاۋا تۆتۈق، تېمپېراتۇرا تۆۋەن ۋاقىتلاردا تېمپېراتۇرا ئاپتوماتىك تۆۋەنلىشىگە ئەگىشىپ قاردىدىن ئاققا ئۆزگىرىدىكەن، بۇنىڭ بىلەن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ماشىنىلار ئۇنى ئاسان بايقىيالىدىكەن - دە، ھادىسىدىن ساقلانغىلى بولىدىكەن.

كومپيۇتېرلىق ۋېلىسىپىت

يېقىندا گېرمانىيىدىكى بىر شىركەت مىكرو كومپيۇتېر ۋە ئېلېكترماتور سەپلەنگەن ۋېلىسىپىتنى تەتقىق قىلىپ ئىشلەپ چىقاردى. بۇنداق ۋېلىسىپىتنىكى مىكرو كومپيۇتېر ھەرقانداق ۋاقىتتا ۋېلىسىپىت مىنگۈچىنىڭ بەدەن قۇۋۇتىنى ئۆلچەپ چىقالايدىكەن. ئەگەر ۋېلىسىپىت مىنگۈچىنىڭ جىسمانىي قۇۋۇتىنىڭ يېتەرسىزلىكىگە ھۆكۈم قىلسا، ئېلېكترماتورنى ھەرىكەتلەندۈرىدىكەن. بۇنداق ۋېلىسىپىت ياشانغانلار، تېنى ئاجىزلار، ئاغرىقتىن يېڭى ساقايغانلارنىڭ ۋېلىسىپىت مىنگەندىكى جىسمانىي سەرپىياتىنى ئازايتىپ، سالامەتلىكىنى ئاسراشتەك ئارتۇقچىلىققا ئىگە ئىكەن.

قۇياش ئېنېرگىيىلىك ۋېلىسىپىت

ياپونىيىدە ئىشلەپ چىقىرىلغان قۇياش ئېنېرگىيىلىك ۋېلىسىپىتقا كىچىك تېپتىكى قۇياش ئېنېرگىيىلىك باتارىيە ئورۇنلاشتۇرۇلغان. بۇنداق باتارىيە قۇياش نۇرىدا بىر كۈن زەرەتلەنسە، ئۇنىڭ كۈچىگە تايىنىپ ۋېلىسىپىتنى 20 - 30 مىنۇت مىنگىلى بولىدىكەن. ئەگەر باتارىيە توك مەنبەسى ئازقىلىق زەرەتلەنسە، ئۇدا 50 مىنۇت مىنگىلى بولىدىكەن. ئۇنىڭ ئەڭ يۇقىرى سائىتلىك سۈرئىتى 19 كىلومېترغا يېتىدىكەن.

غالىپ تەرجىمىسى

ئۆركەش جايپار فوتوسى

چىەن چىچىن ب د ت باش كاتىپى غالىنى يوقلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت ، 24 - سېنتەبر تېلېگراممىسى. جۇڭگو گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن ژۇڭلىسى، قوشۇمچە دىپلوماتىيە مىنىستىرى چىەن چىچىن بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ب د ت باش شتابىدا ب د ت باش كاتىپى غالىنى يوقلدى.كۆرۈشۈشتە غالى ئالدى بىلەن جۇڭگونىڭ ب د ت نىڭ خىزمىتىنى ئاكتىپ قوللىغانلىقىنى مەدھىيىلىدى ھەم جۇڭگونىڭ 4- قېتىملىق دۇنيا ئاياللار يىغىنىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتكۈزگەنلىكىگە يەنە بىر قېتىم رەھمەت ئېيتتى.

غالى مۇنداق تەكىتلىدى: ب د ت كاتىبات باشقارمىسى ب د ت يىغىنىنىڭ 2758 - نومۇرلۇق قارارىنى ئاساس قىلىپ تەيۋەن مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلدۇ.

چىەن چىچىن غالىنىڭ ب د ت نىڭ باش كاتىپلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەش مەزگىلىدە ئىشلىگەن خىزمەتلىرىدىن مەمنۇن ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇ جۇڭگو ب د ت بىلەن بولغان دوستلۇق، ھەمكارلىق مۇناسىۋەتنى يەنمۇ كۈچەيتىشنى خالايدۇ ھەم ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ ب د ت نىڭ خىزمىتىنى قوللىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ، دەپ تەكىتلىدى.

ئىككى تەرەپ يەنە پ د ت ئىسلاھاتى ۋە ئورتاق قىزىقىدىغان باشقا مەسىلىلەر ئۈستىدە كۆزقاراشلىرىنى ئالماشتۇردى.

جۇڭگو گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن ژۇڭلىسى، قوشۇمچە دىپلوماتىيە مىنىستىرى چىەن چىچىن مۇشۇ ئاينىڭ 24 - كۈنى نيۇ - يوركتىكى ب د ت نىڭ باش شتابىدا ب د ت نىڭ باش كاتىپى غالىنى يوقلدى. **شىنخۇا ئاگېنتلىقى**

ئامېرىكىنىڭ شەرقىي قىسمىدىكى جۇڭگولۇقلار «قوشنىلار بايرىمى» ئۆتكۈزۈپ، جۇڭگونىڭ دۆلەت بايرىمىنى تەبرىكلىدى
ئارگېنتىنادىكى جۇڭگو مۇھاجىرلىرى دۆلەت بايرىمىنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نيۇ-يورك، 21-سېنتەبر تېلېگراممىسى. ئامېرىكىنىڭ شەرقىي قىسمىدىكى جۇڭگولۇقلار، جۇڭگو مۇھاجىرلىرىدىن بولۇپ 3000 دىن ئارتۇق كىشى بۈگۈن نيۇ-يوركتىكى دوۋنىڭ كوچىسىدىكى كۆڭزى سارىيغا يىغىن قىلىپ، تۇنجى نۆۋەتلىك «قوشنىلار بايرىمى» ئۆتكۈزۈپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى تەبرىكلەش پائالىيىتىنى باشلىۋەتتى.

چۈشتىن بۇرۇن سائەت 11 دىن 30 مىنۇت ئۆتكەندىن تارتىپ چۈشتىن كېيىن سائەت ئالتىگىچە ئاۋات دۇچىن كوچىسى شاۋقۇن، سۇرەنگە تولغان كوچىسىك ئىككى قاسىنقدا ئىلگىرى تۇنجى بەش يۈلتۇزلۇق قىزىل بايراق بىيجىڭدا چىقىرىلغاندى، شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئۆتىپاقلىشىپ ئالغابىسىشنىڭ سىمۋولى بولۇپ قالدى. ئۇنىڭغا چەت ئەللەردىكى قېرىنداشلارنىڭ ۋەتەننىڭ بىرلىكى ۋە گۈللەپ-ياشنىشى،قۇدرەت تېپىشىغا بولغان سەمىمىي ئۇمىدى مۇجەسسەملەنگەن. قۇدرەتلىك ۋەتەن چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلىرىمىزنىڭ قۇدرەتلىك ئارقا تىرىكى، بىز ۋەتەن قولغا كەلتۈرگەن غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەردىن خوشاللىنىمىز ۋە ئىلھاملىنىمىز.

تەيۋەنلىك بىر تۈركۈم قېرىنداشلارمۇ تەكلىپكەبنائەن«قوشنىلار بايرىمى» پائالىيىتىگە قاتناشتى. مۇشۇ مۇناسىۋەت بىلەن كىشىلەر بالدۇرراق تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كېلىشنى ئۇمىد قىلىدىغان ئورتاق ئارزۇسىنى ئىپادىلىدى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بوئېنوس-ئايرىس، 22-سېنتەبر تېلېگراممىسى. ئارگېنتىنادىكى جۇڭگولۇق مۇھاجىرلار بىرلەشمە دوستلۇق جەمئىيىتى بۈگۈن بۇ يەردە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 47 يىللىقىنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش ئۆتكۈزدى.

جۇڭگونىڭ ئارگېنتىنادا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى تاڭ يۈگۈي ۋە ئەلچىخانىدىكى باشقا خادىملار جۇڭگو چوڭ قۇرۇقلۇقى بىلەن تەيۋەندىن كەلگەن بىر قانچە يۈز مۇھاجىر قېرىنداشلار بىلەن خۇشال - خۇرام بىر يەرگە

غالى چۈشلۈك زىيافەت ئۆتكۈزۈپ، ب د ت يىغىنىغا قاتنىشۇاتقان ھەرقايسى ئەل رەھبەرلىرىنى كۈتۈۋالدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ب د ت، 23 - سېنتەبر تېلېگراممىسى. جۇڭگو گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن ژۇڭلىسى، قوشۇمچە دىپلوماتىيە مىنىستىرى چىەن چىچىن مۇشۇ ئاينىڭ 23- كۈنى ب د ت نىڭ باش كاتىپى غالى 51 - نۆۋەتلىك ب د ت يىغىنىغا قاتنىشۇاتقان ھەرقايسى ئەل رەھبەرلىرى شەرىپىگە ئۆتكۈزگەن چۈشلۈك زىيافەتكە قاتناشتى.

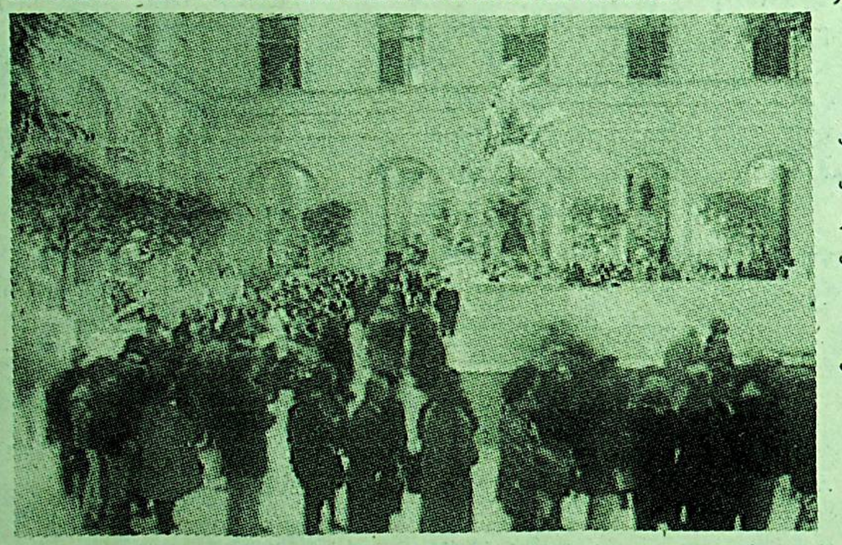
زىيافەتكە 120 نەچچە دۆلەتنىڭ باشلىقى، ھۆكۈمەت باشلىقى دىپلوماتىيە مىنىستىرى قاتناشتى. غالى زىيافەتتە سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ھەرقايسى رەھبەرلەرنىڭ سورۇنغا قەدەم تەشرىپ قىلغانلىقى ئۇلارنىڭ بىر يىل ئىلگىرىكى لەۋزىنى ئادا قىلىپ، ب د ت نى تېخىمۇ قودرەتلىك، تېخىمۇ ئۇنۇملۇك ئىشلەيدىغان قىلىشقا بەل باغلىغانلىقىنى نامايان قىلدۇ.

غالى مۇنداق دەپ تەكىتلىدى: ب د ت ئىنسانلارنىڭ كەلگۈسى بەخت- سائادىتىگە مۇناسىۋەتلىك مۇھىم تەشكىلات. دۆلەت، ئىگىلىك ھوقۇق، خەلق، خەلقئارا تىنچلىق، ھەققانىيەت، گۇللىنىش، كوللېكتىپ بىخەتەرلىك ھەم تەرەققىي قىلىش، ھەمكارلىشىش قاتارلىقلار ئۇنىڭ ئۇلى.

ئۇ مۇنداق دېدى: ھازىر بىگى ب د ت شەكىللىنىشكە باشلىدى. ھەممە ساھەدە ئۆزگىرىش بولماقتا، ب د ت مەسئۇلىيەتچانلىقتا ئىگە ئاپپارات بولۇش ئۈچۈن، ئىسلاھاتنى قوبۇل قىلماقتا ۋە ئىجرا قىلماقتا. بىز قەتئىي، بوشاشماستىن تىرىشىدىغانلا بولساق، تەرەققىيات ئىستىقبالى ئىنتايىن گۈزەل بولىدۇ.

فرانسىيە مەدەنىيەت مىراسلىرى كۈنى مەزگىلىدە تاماشىبىنلار ۋېرسال سارىيىنى ئۆچىرەتبىلەن ئېكسكۇرسىيە قىلماقتا.

سۈرەتنى **جېك يۈەنيۇن** تەمىنلىگەن

ماۋزۇ خەۋەرلەر

- چىەن چىچىن ھىندىستان، فىلىپپىن، كۈۋەيت، ئالجىرىيە، ئاۋسترىيە ۋە برازىلىيە قاتارلىق ئالتە دۆلەتنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرلىرى بىلەن كۆرۈشتى
- چى خاۋتېيەن زىمبابۋې ۋە ئاۋسترالىيىلىك مېھمانلار بىلەن كۆرۈشتى
- لى پېڭ كىرىباتى زۇڭتۇڭى ، بېلورۇسىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى ۋە چىن شاڭمىي خانىم بىلەن كۆرۈشتى
- لى رۇيخۇەن روسىيە زۇڭلىسى بىلەن كۆرۈشتى
- لىيۇ خۇاچىڭ ئىتالىيىدىكى زىيارىتىنى ئاياغلاشتۇرۇپ قايتىپ كەلدى
- چىەن چىچىن ماكىدونىيە زۇڭتۇڭى ۋە مېكسىكا ، پورتۇگالىيە ، پاناما ، ئېفىئوپىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ دىپلوماتىيە مىنىستىرلىرى بىلەن كۆرۈشتى.

ئىراقتا 8 - نۆۋەتلىك پارىل خەلقئارا سەنئەت بايرىمى ئۆتكۈزۈلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، باغداد، 23- سېنتەبر تېلېگراممىسى. ئىراق ئۆتكۈزگەن 8- نۆۋەتلىك پارىل خەلقئارا سەنئەت بايرىمى مۇشۇ ئاينىڭ 22 - كۈنى كەچتە دۇنيادىكى مەشھۇر شەھەر پارىلدا باشلاندى.

ئىراقنىڭ مۇئاۋىن ژۇڭتۇڭى راماداۋان سادام ژۇڭتۇڭغا ۋەكالىتەن ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتناشتى ھەم كۆرسىتىدۇ». ئۇ مۇنداق كۆرسەتتى: «ئىراق خەلقئارادا جازاغا ئۇچراۋاتقان، يېقىندا يەنە ئامېرىكىنىڭ باشقۇرۇلىدىغان بومبىسىنىڭ زەربىسىگە ئۇچرىغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ نۆۋەتلىك سەنئەت بايرىمىغا قاتناشقان ۋەكىللەر ئۆمەكلىرى ئىلگىرىكى يىللاردىكىدىن خېلىلا كۆپ بولدى، بۇ جازالاشنىڭ

كرايىشنىڭ بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا ھەيئەت رىياستى يىغىنى بالدۇرراق چاقىرىشنى ئۈمىد قىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېلگراد، 23- سېنتەبر تېلېگراممىسى. بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا ھەيئەت رىياستىنىڭ ئەزالىقىغا يېگىدىن سايلانغان سېرب رەھبىرى كرل يىشنىك مۇشۇ ئاينىڭ 22 - كۈنى پالەيدە ياۋروپا ئىتتىپاقىنىڭ يۇقىرى ۋەكىللىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلار بىلەن ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ پۈتۈن كۈچ بىلەن ھەمكارلىشىشىنىمۇ ئۈمىد قىلىدۇ.

كرايىشنىڭ مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: بەزىلەر كىشى چۈشەنمەيدىغان تەلەپلەرنى ئوتتۇرىغا قويىدى، شۇنىڭ بىلەن

جۇڭگو ۋە ئامېرىكىنىڭ دۆلەت بايراقلىرى لەرزان جەۋلان قىلاتتى، ۋاقتلىق ياسالغان سەھنىدە جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئورنىدىن دەس تۇرغانلىقىغا سىمۋول قىلىنغان مەزمۇنلۇق سەنئەت نومۇرلىرى ئورۇندالدى.

جۇڭگونىڭ نيۇ-يوركتىكى باش كونسۇلخانىسىنىڭ باش كونسۇلى چيۇشىگيۇن بىلەن نيۇ-يوركتىكى جۇڭگولۇقلار ئىجتىمائىي تەشكىلاتلىرى بىرلەشمىسى باش جەمئىيىتىنىڭ رەئىسى خۇاڭ چىچېڭ تۇنجى قېتىم دوۋنىڭ كوچىسىدا ئۆتكۈزۈلگەن بەش يۇلتۇزلۇق قىزىل بايراقنى چىقىرىش مۇراسىمىغا بىرلىكتە رياسەتچىلىك قىلدى.

خۇاڭ چىچېڭ مۇراسىمدا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: چەت ئەللەردىكى جۇڭگولۇقلار توپلىنىدىغان جاي دوۋنىڭ كوچىسىدا تۇنجى قېتىم بەش يۇلتۇزلۇق قىزىل بايراقنى چىقىرىش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى، بۇنىڭدىن جۇڭگولۇقلار ۋە جۇڭگو مۇھاجىرلىرى چەكسىز ئىپتىخارلىنىدۇ.

ئۇ مۇنداق دېدى: «بۇنىڭدىن 47 يىل ئىلگىرى، جۇڭگو بىلەن ئامېرىكا ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق دىپلوماتىك مۇناسىۋەت بولمىغان كىشىلەر يېڭىدىن تەييارلىغان «تەيۋەنلىك قېرىندىشلار بىزنىڭ جان-جىگەر قېرىندىشىمىز» دېگەن خورنى ۋە «قاچان ئۇچرىشىمىز» دېگەن ئىر-ئايالالار ئېيتىششىنى ئورۇندىدى، جۇڭگو، چەت ئەللەردىكى جۇڭگولۇقلارنىڭ ۋەتەننىڭ قېرىندىشلار بىلەن خۇشال - خۇرام بىر يەرگە جەم بولۇپ، ۋەتەننىڭ بايرىمىنى بىرلىكتە تەبرىكلىدى.

ئارگېنتىنادا ئولتۇراقلىشىپ قالغان جۇڭگولۇق مۇھاجىر سەنئەتكارلار مەزمۇنلۇق سەنئەت نومۇرلىرىنى كۆرسەتتى.

* * * * * *

بۇ يىل 8 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن بۇيان، زور تۇركۇمدىكى كوردلار ئىراقنىڭ شىمالىي قىسمىدىكى قوراللىق توقۇنۇشتىن پاناھلىنىش ئۈچۈن، قوشنا دۆلەتكە قاچتى.

سۈرەتتە: بىرقانچە يۈز ئىراقلىق كورد مۇساپىر تۈركىيىگە كىرمەكتە.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

گېرمانىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا‌غا يەنە تىنچلىق ساقلاش قىسمىلىرىنى ئەۋەتمەكچى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بونن، 23-سېنتەبىر تېلېگراممىسى. گېرمانىيە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى لوتېر بۈگۈن بوننىدا مۇنداق دېدى: بۈگۈن 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنى كۆپ دۆلەت تىنچلىق ساقلاش قىسمىلىرىنىڭ بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادىكى ۋەزىپىسى ئايا‌غلاشقاندىن كېيىن، شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى ئۇ يەرگە يەنە تىنچلىق ساقلاش قىسمىلىرىنى ئەۋەتمەكچى. لوتېر مۇنداق دېدى: شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىغا ئەزا 16 دۆلەتنىڭ مۇداپىئە مىنىستىرلىرى مۈشۈ ئاينىڭ 25 - كۈنىدىن 26-كۈنگىچە نورۋېگىيىنىڭ پېرگىن دېگەن يېرىدە بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنادىكى تىنچلىق ساقلاش قىسمىلىرىنىڭ يېڭى ۋەزىپىسى مەسىلىسىنى مۇزاكىرە قىلىدۇ. ھەرقايسى دۆلەتنىڭ مۇداپىئە مىنىستىرلىرى كېيىنكى ھەرىكەت ئۇچۇن پىلان تۈزۈشنى ھەربىي تەرەپكە ھاۋالە قىلىدۇ.

ئۇ مۇنداق جاكارلىدى: كېيىن ئەۋەتىلىدىغان تىنچلىق ساقلاش قىسمىلىرى 20 مىڭدىن 25 مىڭغىچە كىشىدىن تەركىب تاپىدۇ. ئۇنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى بوسنىيە - گېرتسېگوۋىنا‌نىڭ مۇقىملىقىغا ۋەزىيەتنىڭ مۇقىملىقىغا كاپالەتلىك قىلىش، ئورۇشنىڭ يېڭىباشتىن پارتلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ھەم دېتون تىنچلىق كېلىشىمىنى نازارەت قىلىش، ئىزچىللاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. ئۇ مۇنداق كۆرسەتتى: شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ يېڭى تىنچلىق ساقلاش ھەرىكىتى ب د ت ۋە شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتىنىڭ بۇ يىل 11- ئايدا قارار قىلىشىدىن ئۆتكۈزۈلدۇ. لوتېر مۇنداق دېدى: گېرمانىيە 2000 دىن 3000 غىچە كوماندىر- ئەسكەر ئەۋەتىدۇ، ئۇلار بوسنىيە- گېرتسېگوۋىنا‌نىڭ تىنچلىق ھەرىكىتىگە داۋاملىق قاتنىشىپلا قالماستىن، بەلكى باشقا شېرىك دۆلەتلەرگە ئوخشاش ۋەزىپە ئىجرا قىلىدۇ. ھازىرغا قەدەر، گېرمانىيە قوشۇنلىرى ئاساسلىقى ئارقا سەپ يارىدەمى بىلەن تەمىن ئېتىش ۋەزىپىسىنى ئىجرا قىلىپ كەلمەكتە.

پەلەستىن ئاممىسى ئىسرائىلىيىگە قارشى نامايىش ئۆتكۈزدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، يېرۇسالېم، 23 - سېنتەبىر تېلېگراممىسى. پەلەستىن ئاخبارات مەركىزى تەسىلىگەن خەۋەرگە قارىغاندا ، تەخمىنەن 500 پەلەستىنلىك بۈگۈن چۈشتە ئىئوردان دەريا‌سىنىڭ غەربىي قىرغىقىدىكى بېتلېھېم شەھىرىدىكى دېشېنخ لاگېرى قەبرىستانلىقىدا نامايىش ئۆتكۈزۈپ، ئىسرائىلىيىدىكى يەھۇدىي ماكانلاشقۇچىلارنىڭ قۇربانلار قەبرە تېشىنى پاسكىنا قىلمۇھتەكلىكىگە ئېنىراز بىلدۈرگەن.

بۇنىڭدىن بىر قانچە كۈن بۇرۇن، يەھۇدىي ماكانلاشقۇچىلار بۇ قەبرىستانلىققا كىرىپ، نۇرغۇن قەبرە تېشىغا ئىبراي يېزىقىدا ھاقارەت سۆزلىرىنى يېزىپ قويغان ھەم يەھۇدىي دۆلىتىنىڭ سىمۋولى بولغان «چوڭ مەگەن يۇلتۇزى»نى سىزىپ قويغان. بۇ قۇربانلار قەبرىستانلىقى بېتلېھېم پەلەستىن ئاپتونوم رايونىنىڭ باشقۇرۇشىغا تەۋە.

نامايىشتا قۇربانلارنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرى ئىسرائىلىيىنىڭ دۆلەت بايرىقىنى كۆيدۈرگەن ھەم يەھۇدىي قاسىچىلارغا قارشى شوئارلارنى توۋلىغان. نامايىشچىلار يەنە قەبرىستانلىقتا پەلەستىن، لىۋان ۋە ئىراقنىڭ دۆلەت بايراقلىرىنى چىقارغان. نامايىشچىلار پەلەستىن ئاپتونوم ھۆكۈمىتىدىن قەبرىستانلىقنى ۋە پەلەستىنىڭ مال - مۈلكىنى ھەقىقىي قوغدىشىنى، يەھۇدىي ماكانلاشقۇچىلارنىڭ ئۆز ئالدىغا قەبرىستانلىققا كىرىپ، خالىغانچە ئەسكىلىك قىلىشىنى چەكلەشنى تەلەپ قىلغان.

* * * * * * * * * * * *

پەلەستىن ئاممىسى 9 - ئاينىڭ 24 - كۈنى يەغلىش ئۇنتۇرۇپ، ئىسرائىلىيە دائىرىلىرىدىن پەلەستىن بىلەن ئىسرائىلىيە ھاسىل قىلغان ئابا كېلىشىمگە ئەمەل قىلىشنى تەلەپ قىلدى. ئىسرائىلىيە قوشۇنلىرى ئۇلارغا ئارىلاشمىغانلىقتىن، يەغلىش نامايىشقا ئايلىنىپ كەتتى، نامايىشچىلار بىلەن ئىسرائىلىيە ئەسكەرلىرى ئوتتۇرىسىدا توقۇنۇش يۈز بەردى.

سۈرەتتە: ئىسرائىلىيە ئەسكەرلىرى نامايىشچىلار ئاتقان تاشنىن ئۆزىنى چەتكە ئالماقتا.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى

لىۋان ئۆزىنىڭ جەنۇبىي چېگرىسىدا ئەسكەر كۆپەيتمەكتە

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيرۇت، 22- سېنتەبىر تېلېگراممىسى. لىۋان قورۇقلۇق ئارمىيىسى قوماندانلىق شتابى بۈگۈن مۇنداق دېدى: ئىسرائىلىيىنىڭ لىۋانغا يېڭى ھەرىكەت قوللىنىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، لىۋان ئۆزىنىڭ جەنۇبىدىكى پىكا جىلغىسىغا داۋاملىق ئەسكەر كۆپەيتمەكتە.

لىۋان مۇشۇ ئاينىڭ 21- كۈنىدىن باشلاپ پىكاجىلغىسىدىكى ئىسرائىلىيىنىڭ لىۋاننىڭ جەنۇبىي قىسمىدا قورغان «بىخەتەر رايونى» بىلەن قوشنا بولغان رايونغا ئەسكەر كۆپەيتتى. لىۋان ھەربىي دائىرىلىرى ئىسرائىلىيەنىڭ «بىخەتەر رايون»غا قوشۇن ۋە قوراللارنى ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى بىلدۈردى.

شۇ جايدىكى كۆرگۈچىلەرنىڭ ئېيتىشىچە، بۈگۈن لىۋاننىڭ جەنۇبىي قىسمىدىكى رايونلاردا ئىسرائىلىيە ئايروپىلانلىرى ئۆزلۈكسىز رازۋېتكا قىلىپ ئۇچماقتا، ماتور قولاقنى يېرىتىدىغان كۈچلۈك گۈركىرەك ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇرماقتا.

ئوتتۇرا شەرق ۋەزىيىتى

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى، ياڭزىجياڭ كوچىسى 1 - نومۇر. تېلېفون باش ئاپپاراتى: 5818200، ئېلان بۆلۈمى: 5850783، تارقىتىش بۆلۈمى: 5859769، تېلېگراف نومۇرى: 5028، پوچتا نومۇرى: 830051. گېزىتنىڭ ئايلىق باھاسى: 5 يۈەن 40 پۇڭ، پارچە باھاسى: 18 پۇڭ (گېزىتنىڭ تىزىملاش نومۇرى:102)